

מסכת בבא קמא פרק א

דף ב,א משנה ארבעה אבות נזיקין השור והבור והמבעה וההבער לא הרי השור כהרי המבעה ולא הרי המבעה כהרי השור ולא זה וזה שיש בהן רוח חיים כהרי האש שאין בו רוח חיים ולא זה וזה שדרכן לילך ולהזיק כהרי הבור שאין דרכו לילך ולהזיק הצד השוה שבהן שדרכן להזיק ושמירתן עליך וכשהזיק חב המזיק לשלם תשלומי נזק במיטב הארץ:

דף ב,א גמרא מדקתני אבות מכלל דאיכא תולדות תולדותיהן כיוצא בהן או לאו כיוצא בהן גבי שבת תנן אבות מלאכות ארבעים חסר אחת אבות מכלל דאיכא תולדות תולדותיהן כיוצא בהן לא שנא אב חטאת ולא שנא תולדה חטאת לא שנא אב סקילה ולא שנא תולדה סקילה ומאי איכא בין אב לתולדה נפקא מינה דאילו עביד שתי אבות בהדי הדדי אי נמי שתי תולדות בהדי הדדי מחייב אכל חדא וחדא ואילו עביד אב ותולדה דידיה לא מחייב אלא חדא ולרבי אליעזר דמחייב אתולדה במקום אב אמאי קרי ליה אב ואמאי קרי ליה תולדה הך דהוה במשכן חשיבא קרי ליה אב הך דלא הוה במשכן חשיבא קרי ליה תולדה גבי טומאות תנן אבות הטומאות השרץ והשכבת זרע

דף ב,ב גמרא וטמא מת תולדותיהן לאו כיוצא בהן דאילו אב מטמא אדם וכלים ואילו תולדות אוכלין ומשקין מטמא אדם וכלים לא מטמא הכא מאי אמר רב פפא יש מהן כיוצא בהן ויש מהן לאו כיוצא בהן ת"ר ג' אבות נאמרו בשור הקרן והשן והרגל קרן מנלן דת"ר (שמות כא) כי יגח אין נגיחה אלא בקרן שנאמר (מלכים א כב) ויעש לו צדקיה בן כנענה קרני ברזל ויאמר כה אמר ה' באלה תנגח את ארם וגו' ואומר (דברים לג) בכור שורו הדר לו וקרני ראם קרניו בהם עמים ינגח מאי ואומר וכי תימא דברי תורה מדברי קבלה לא ילפינן ת"ש בכור שורו הדר לו והאי מילף הוא גילוי מילתא בעלמא הוא דנגיחה בקרן הוא אלא מהו דתימא כי פליג רחמנא בין תם למועד ה"מ בתלושה אבל במחוברת אימא כולה מועדת היא ת"ש בכור שורו הדר לו וגו' תולדה דקרן מאי היא נגיפה נשיכה רביצה ובעיטה מאי שנא נגיחה דקרי ליה אב דכתיב כי יגח נגיפה נמי כתיב (שמות כא) כי יגוף האי נגיפה נגיחה היא דתניא פתח בנגיפה וסיים בנגיחה לומר לך זו היא נגיפה זו היא נגיחה מאי שנא גבי אדם דכתיב כי יגח ומאי שנא גבי בהמה דכתיב כי יגוף אדם דאית ליה מזלא כתיב כי יגח בהמה דלית לה מזלא כתיב כי יגוף ומלתא אגב אורחיה קמ"ל דמועד לאדם הוי מועד לבהמה ומועד לבהמה לא הוי מועד לאדם נשיכה תולדה דשן היא לא שן יש הנאה להזיקה הא אין הנאה להזיקה רביצה ובעיטה תולדה דרגל היא לא רגל הזיקה מצוי הני אין הזיקן מצוי אלא תולדותיהן לאו כיוצא בהן דאמר רב פפא אהייא אילימא אהני מאי שנא קרן דכוונתו להזיק וממונך ושמירתו עליך הני נמי כוונתן להזיק וממונך ושמירתן עליך אלא תולדה דקרן כקרן וכי קאמר רב פפא אשן ורגל שן ורגל היכא כתיבי דתניא (שמות כב) ושלח זה הרגל וכן הוא אומר (ישעיהו לב) משלחי רגל השור והחמור ובער זו השן וכן הוא אומר (מלכים א יד) כאשר יבער

דף ג,א גמרא הגלל עד תומו אמר מר ושלח זה הרגל וכן הוא אומר משלחי רגל השור והחמור טעמא דכתב רחמנא משלחי רגל השור והחמור הא לאו הכי במאי מוקמת לה אי קרן כתיב אי שן כתיב איצטריך סד"א אידי ואידי אשן והא דמכליא קרנא הא דלא מכליא קרנא קמ"ל והשתא דאוקימנא ארגל שן דלא מכליא קרנא מנלן דומיא דרגל מה רגל לא שנא מכליא קרנא ולא שנא לא מכליא קרנא אף שן לא שנא מכליא קרנא ולא שנא לא

מכליא קרנא אמר מר (שמות כב) ובער זו השן וכן הוא אומר (מלכים א יד) כאשר יבער הגלל עד תומו טעמא דכתב רחמנא כאשר יבער הגלל עד תומו הא לאו הכי במאי אוקימנא לה אי קרן כתיב אי רגל כתיב איצטריך סד"א אידי ואידי ארגל הא דאזיל ממילא הא דשלח שלוחי קמ"ל והשתא דאוקי אשן רגל דאזלה ממילא מנלן דומיא דשן מה שן לא שנא שלחה שלוחי ל"ש דאזל ממילא אף רגל לא שנא שלחה שלוחי לא שנא אזלה ממילא ולכתוב רחמנא ושילח ולא בעי וביער דמשמע רגל ומשמע שן משמע רגל דכתיב (ישעיהו לב) משלחי רגל השור והחמור ומשמע שן דכתיב (דברים לב) ושן בהמות אשלח בם אי לאו קרא יתירה ה"א או הא או רגל דהזיקו מצוי או שן דיש הנאה להזיקו מכדי שקולין הן ויבאו שניהם דהי מנייהו מפקת אצטריך סד"א הני מילי היכי דשלח שלוחי אבל אזלא ממילא לא קמ"ל: תולדה דשן מאי היא נתחככה בכותל להנאתה וטינפה פירות להנאתה מאי שנא שן דיש הנאה להזיקו וממונך ושמירתו עליך הני נמי יש הנאה להזיקן וממונך ושמירתן עליך אלא תולדה דשן כשן וכי קאמר רב פפא אתולדה דרגל תולדה דרגל מאי היא הזיקה בגופה דרך הילוכה בשערה דרך הילוכה בשליף שעליה בפרומביא שבפיה בזוג שבצוארה מאי שנא רגל דהזיקו מצוי וממונך ושמירתו עליך הני נמי הזיקן מצוי וממונך ושמירתן עליך אלא תולדה דרגל כרגל וכי קאמר רב פפא אתולדה דבור תולדה דבור מאי ניהו אילימא אב י' ותולדה ט' לא ט' כתיבי ולא י' כתיבי הא לא קשיא (שמות כא) והמת יהיה לו אמר רחמנא וקים להו לרבנן י' עבדן מיתה ט' נזיקין עבדי מיתה לא עבדי סוף סוף זה אב למיתה וזה אב לנזקין אלא אאבנו סכיננו ומשאו שהניחן ברשות הרבים והזיקו היכי דמי אי דאפקרינהו בין לרב ובין לשמואל היינו בור דף ג,ב גמרא ואי דלא אפקרינהו אי לשמואל דאמר כולם מבורו למדנו היינו בור ואי לרב דאמר כולם משורו למדנו היינו שור מאי שנא בור שכן תחלת עשייתו לנזק וממונך ושמירתו עליך הני נמי תחלת עשייתו לנזק וממונך ושמירתן עליך אלא תולדה דבור כבור וכי קאמר רב פפא אתולדה דמבעה מאי ניהו אי לשמואל דאמר מבעה זו שן הא אוקימנא תולדה דשן כשן אי לרב דאמר מבעה זה אדם מאי אבות ומאי תולדות אית ביה וכי תימא אב ניעור תולדה ישן והתנן אדם מועד לעולם בין ער בין ישן אלא אכיחו וניעו היכי דמי אי בהדי דאזלי קמזקי כחו הוה אי בתר דנייח בין לרב בין לשמואל היינו בור אלא תולדה דמבעה כמבעה וכי קאמר רב פפא אתולדה דאש תולדה דאש מאי ניהו אילימא אבנו סכיננו ומשאו שהניחן בראש גגו ונפלו ברוח מצויה והזיקו היכי דמי אי בהדי דאזלו קא מזקי היינו אש מ"ש אש דכח אחר מעורב בהן וממונך ושמירתו עליך הני נמי כח אחר מעורב בהן וממונך ושמירתן עליך אלא תולדה דאש כאש וכי קאמר רב פפא אתולדה דרגל רגל הא אוקימנא תולדה דרגל כרגל בחצי נזק צרורות דהלכתא גמירי לה ואמאי קרי לה תולדה דרגל לשלם מן העלייה והא מבעיא בעי רבא דבעי רבא חצי נזק צרורות מגופו משלם או מן העלייה משלם לרבא מבעיא ליה לרב פפא פשיטא ליה לרבא דמבעיא ליה אמאי קרי לה תולדה דרגל לפוטרה ברה"ר: המבעה וההבער כו': מאי מבעה רב אמר מבעה זה אדם ושמואל אמר מבעה זה השן רב אמר מבעה זה אדם דכתיב (ישעיהו כא) אמר שומר אתא בקר וגם לילה אם תבעיון בעיו ושמואל אמר מבעה זה השן דכתיב (עובדיה א) איך נחפשו עשו נבעו מצפוניו מאי משמע כדמתרגם רב יוסף איכדין איתבליש עשו אתגלין מטמרוהי ורב מאי טעמא לא אמר כשמואל אמר לך מי קתני נבעה ושמואל מ"ט לא אמר כרב אמר לך מי קתני בועה מכדי קראי לא כמר דייקי ולא כמר

דייקי רב מ"ט לא אמר כשמואל תנא שור וכל מילי דשור ושמואל נמי הא תנא ליה שור
אמר רב יהודה תנא שור לקרנו ומבעה לשינו והכי קאמר לא ראי הקרן שאין הנאה
להזיקו כראי השן שיש הנאה להזיקה

דף ד, א גמרא ולא ראי השן שאין כוונתו להזיק כראי הקרן שכוונתו להזיק ולא ק"ו
הוא ומה שן שאין כוונתו להזיק חייב קרן שכוונתו להזיק לא כ"ש איצטריך ס"ד אמינא
מידי דהוה אעבד ואמה עבד ואמה לאו אע"ג דכוונתן להזיק אפ"ה פטירי ה"נ לא שנא
אמר רב אשי אטו עבד ואמה לאו טעמא רבה אית בהו שמא יקניטנו רבו וילך וידליק
גדישו של חבירו ונמצא זה מחייב את רבו מאה מנה בכל יום אלא פריך הכי לא ראי הקרן
שכוונתו להזיק כראי השן שאין כוונתו להזיק ולא ראי השן שיש הנאה להזיקו כראי
הקרן שאין הנאה להזיקו ורגל מאי שייריה כשהזיק חב המזיק לאתויי רגל וליתנייה
בהדיא אלא אמר רבא תנא שור לרגלו ומבעה לשינו וה"ק לא ראי הרגל שהזיקה מצוי
כראי השן שאין הזיקה מצוי ולא ראי השן שיש הנאה להזיקו כראי הרגל שאין הנאה
להזיקו וקרן מאי שייריה כשהזיק חב המזיק לאתויי קרן וליתנייה בהדיא במועדין
מתחילתן קמיירי בתמין ולבסוף מועדין לא קמיירי ושמואל מ"ט לא אמר כרב אמר לך אי
סלקא דעתך אדם הא קתני סיפא שור המועד ושור המזיק ברשות הניזק והאדם וליתני
ברישא בנזקי ממון קמיירי בנזקי גופו לא קמיירי ורב נמי הא קתני אדם בסיפא אמר לך
רב ההוא למחשביה בהדי מועדין הוא דאתא ומאי לא הרי ה"ק לא ראי השור שמשלם את
הכופר כראי האדם שאין משלם את הכופר ולא ראי האדם שחייב בארבעה דברים כראי
השור שאין בו ארבעה דברים הצד השוה שבהן שדרכן להזיק וכי שור דרכו להזיק במועד
ומועד דרכו להזיק כיון דאייעד אורחיה הוא אדם דרכו להזיק בישן ישן דרכו להזיק כיון
דכייף ופשיט אורחיה הוא ושמירתן עליך אדם שמירת גופו עליו הוא ולטעמיך הא דתני
קרנא ארבעה אבות נזיקין ואדם אחד מהן אדם שמירת גופו עליו הוא אלא כדאמר ליה
רבי אבהו לתנא תני אדם שמירת גופו עליו

דף ד, ב גמרא הכא נמי תני אדם שמירת גופו עליו מתקיף לה רב מרי ואימא מבעה זה
המים כדכתיב (ישעיהו סד) כקדוח אש המסים מים תבעה אש מי כתיב מים נבעו תבעה
אש כתיב מתקיף לה רב זביד ואימא מבעה זה האש דכי כתיב תבעה באש הוא דכתיב אי
הכי מאי המבעה וההבער וכי תימא פרושי קמפרש אי הכי ארבעה שלשה הוו וכי תימא
תנא שור דאית ביה תרתי אי הכי לא זה וזה שיש בהן רוח חיים אש מאי רוח חיים אית
ביה ותו מאי כהרי האש: תני רב אושעיא שלשה עשר אבות נזיקין שומר חנם והשוואל
נושא שכר והשוכר נזק צער וריפוי שבת ובושת וארבעה דמתני' הא תליסר ותנא דידן
מ"ט לא תני הני בשלמא לשמואל בנזקי ממון קמיירי בנזקי גופו לא קמיירי אלא לרב
ליתני תנא אדם וכל מילי דאדם ולר' אושעיא נמי הא תני ליה אדם תרי גווני אדם תנא
אדם דאזיק אדם ותנא אדם דאזיק שור אי הכי שור נמי ליתני תרי גווני שור ליתני שור
דאזיק שור וליתני שור דאזיק אדם האי בשלמא אדם דאזיק שור נזק הוא דמשלם
אדם דאזיק אדם משלם ארבעה דברים אלא שור מה לי שור דאזיק שור מה לי שור דאזיק
אדם אידי ואידי נזק הוא דמשלם והא שומר חנם והשוואל נושא שכר והשוכר דאדם דאזיק
שור הוא וקתני תני הזיקא דבידים וקתני הזיקא דממילא תני ר' חייא עשרים וארבעה
אבות נזיקין תשלומי כפל ותשלומי ארבעה וחמשה וגנב וגזלן ועדים זוממין והאונס
והמפתה ומוציא שם רע והמטמא והמדמע והמנסך והני תליסר הא עשרים וארבעה ורבי

אושעיא מאי טעמא לא תני הני בממונא קמיירי בקנסא לא קמיירי גנב וגזלן דממונא הוא ליתני הא קתני ליה שומר חנם והשואל ורבי חייא נמי הא תנא ליה שומר חנם והשואל תני ממונא דאתא לידיה בהיתירא וקתני ממונא דאתא לידיה באיסורא

דף ה,א גמרא עדים זוממין דממונא הוא ליתני סבר לה כר"ע דאמר אין משלמין על פי עצמן אי סבר ליה כר"ע ליתני תרי גווני שור ליתני שור דאזיק שור וליתני שור דאזיק אדם דתנן ר"ע אומר אף תם שחבל באדם משלם במותר נזק שלם הא תבריה ר"ע לגזייה דתניא ר"ע אומר יכול אף תם שחבל באדם ישלם מן העלייה תלמוד לומר (שמות כא) יעשה לו מגופו משלם ואינו משלם מן העלייה האונס והמפתה והמוציא שם רע דממונא הוא ליתני מה נפשך אי נזק תנא ליה אי צער תנא ליה אי בשת תנא ליה אי פגם היינו נזק מה אית לך למימר קנסא בקנסא לא קמיירי המטמא והמדמע והמנסך דממונא הוא ליתני מה נפשך אי היזק שאינו ניכר שמיה היזק הא תנא ליה נזק אי היזק שאינו ניכר לא שמיה היזק הוה ליה קנסא ובקנסא לא קמיירי לימא קסבר ר' חייא היזק שאינו ניכר לא שמיה היזק דאי שמיה היזק הא תנא ליה נזק תנא היזקא דמינכרא ותנא היזקא דלא מינכרא בשלמא לתנא דידן תנא מניינא למעוטי דר' אושעיא ור' אושעיא תנא מניינא למעוטי דרבי חייא אלא מניינא דרבי חייא למעוטי מאי למעוטי מוסר ומפגל וליתני בשלמא מפגל בקדשים לא קמיירי אלא מוסר מאי טעמא לא תני שאני מוסר דדיבורא ובדיבורא לא קמיירי והא מוציא שם רע דדיבורא הוא וקתני דיבורא דאית ביה מעשה הוא והא עדים זוממין דיבורא דלית ביה מעשה הוא וקתני התם אע"ג דלית ביה מעשה רחמנא קרייה מעשה דכתיב (דברים יט) ועשיתם לו כאשר זמם לעשות לאחיו בשלמא לתנא דידן תנא אבות מכלל דאיכא תולדות אלא לרבי חייא ורבי אושעיא אבות מכלל דאיכא תולדות תולדותיהן מאי ניהו אמר רבי אבהו כולן כאבות לשלם ממיטב מאי טעמא אתיא תחת נתינה ישלם כסף: לא הרי השור כהרי המבעה: מאי קאמר אמר רב זביד משמיה דרבא הכי קאמר לכתוב רחמנא חדא ותיתי אידך מיניה הדר אמר חדא מחדא לא אתיא: ולא זה וזה שיש בהן רוח חיים: מאי קאמר אמר רב משרשיא משמיה דרבא הכי קאמר

דף ה,ב גמרא לכתוב רחמנא תרתי ותיתי אידך מינייהו הדר אמר חדא מתרתי לא אתי אמר רבא וכולהו כי שדית בור בינייהו אתיא כולהו במה הצד לבר מקרן משום דאיכא למיפרך מה לכולהו שכן מועדין מתחילתן ולמאן דאמר אדרבה קרן עדיפא שכוונתו להזיק אפילו קרן נמי אתיא אלא למאי הלכתא כתבינהו רחמנא להלכותיהן קרן לחלק בין תמה למועדת שן ורגל לפוטרו ברשות הרבים בור לפטור בו את הכלים ולרבי יהודה דמחייב על נזקי כלים בבור לפטור בו את האדם אדם לחייבו בארבעה דברים אש לפטור בו את הטמון ולרבי יהודה דמחייב על נזקי טמון באש לאתויי מאי

דף ו,א גמרא לאתויי ליחכה נירו וסכסכה אבניו: הצד השוה שבהן: לאתויי מאי אמר אביי לאתויי אבנו סכינא ומשאו שהניחן בראש גגו ונפלו ברוח מצויה והזיקו היכי דמי אי בהדי דקא אזלי קא מזקי היינו אש מאי שנא אש דכח אחר מעורב בו וממונך ושמירתו עליך הני נמי כח אחר מעורב בהן וממונך ושמירתו עליך ואלא בתר דנייחי אי דאפקרינהו בין לרב בין לשמואל היינו בור מאי שנא בור שכן תחילת עשייתו לנזק וממונך ושמירתן עליך הני נמי תחילת עשייתן לנזק וממונך ושמירתן עליך אלא דלא אפקרינהו לשמואל דאמר כולם מבורו למדנו היינו בור לעולם דאפקרינהו ולא דמו לבור מה לבור שכן אין כח אחר מעורב בו תאמר בהני שכח אחר מעורב בהן אש תוכיח מה לאש שכן דרכו לילך

ולהזיק בור תוכיח וחזר הדין רבא אמר לאתויי בור המתגלגל ברגלי אדם וברגלי בהמה ה"ד אי דאפקרינהו בין לרב בין לשמואל היינו בור מאי שנא בור שכן תחילת עשייתו לנזק ושמירתו עליך הני נמי תחילת עשייתן לנזק ושמירתן עליך אלא דלא אפקרינהו לשמואל דאמר כולם מבורו למדנו היינו בור לעולם דאפקרינהו ולא דמי לבור מה לבור שכן מעשיו גרמו לו תאמר בהני שאין מעשיו גרמו לו שור יוכיח מה לשור שכן דרכו לילך ולהזיק בור תוכיח וחזר הדין לא ראי זה כראי זה רב אדא בר אהבה אמר לאתויי הא דתניא כל אלו שאמרו פותקין ביבותיהן וגורפין מערותיהן בימות החמה אין להם רשות בימות הגשמים יש להם רשות אע"פ שברשות אם הזיקו חייבים לשלם היכי דמי אי בהדי דקאזלי מזקי כחו הוא אלא בתר דנייה היכי דמי אי דאפקרינהו בין לרב בין לשמואל היינו בור מ"ש בור דתחילת עשייתו לנזק וממונך ושמירתו עליך הני נמי תחילת עשייתן לנזק וממונך ושמירתן עליך אלא דלא אפקרינהו לשמואל דאמר כולם מבורו למדנו היינו בור לעולם דאפקרינהו ולא דמי לבור מה לבור שכן שלא ברשות תאמר בהני דברשות דף ו,ב גמרא שור יוכיח מה לשור שכן דרכו לילך ולהזיק בור תוכיח וחזר הדין רבינא אמר לאתויי הא דתנן הכותל והאילן שנפלו לרה"ר והזיקו פטור מלשלם נתנו לו זמן לקוץ את האילן ולסתור את הכותל ונפלו בתוך הזמן והזיקו פטור לאחר הזמן חייב היכי דמי אי דאפקרה בין לרב בין לשמואל היינו בור מאי שנא בור דהזיקו מצוי ושמירתו עליך הני נמי הזיקו מצוי ושמירתן עליך אי דלא אפקרינהו לשמואל דאמר כולם מבורו למדנו היינו בור לעולם דאפקרינהו ולא דמי לבור מה לבור שכן תחילת עשייתו לנזק תאמר בהני שאין תחילת עשייתן לנזק שור יוכיח מה לשור שכן דרכו לילך ולהזיק בור תוכיח וחזר הדין: כשהזיק חב המזיק: חב המזיק חייב המזיק מיבעי ליה אמר רב יהודה אמר רב האי תנא ירושלמי הוא דתני לישנא קלילא: לשלם תשלומי נזק: ת"ר (שמות כב) מיטב שדהו ומיטב כרמו ישלם מיטב שדהו של ניזק ומיטב כרמו של ניזק דברי רבי ישמעאל ר' עקיבא אומר לא בא הכתוב אלא לגבות לנזקין מן העידית וק"ו להקדש ור' ישמעאל אכל שמינה משלם שמינה אכל כחושה משלם שמינה אמר רב אידי בר אבין הכא במאי עסקינן כגון שאכל ערוגה בין הערוגות ולא ידעינן אי כחושה אכל אי שמינה אכל דמשלם שמינה אמר רבא ומה אילו ידעינן דכחושה אכל לא משלם אלא כחושה השתא דלא ידעינן אי כחושה אכל אי שמינה אכל משלם שמינה המוציא מחבירו עליו הראיה אלא אמר רב אחא בר יעקב הכא במאי עסקינן כגון שהיתה עידית דניזק כזיבורית דמזיק ובהא פליגי רבי ישמעאל סבר בדניזק שיימינן ורבי עקיבא סבר בדמזיק שיימינן מ"ט דרבי ישמעאל נאמר שדה למטה ונאמר שדה למעלה מה שדה האמור למעלה דניזק אף שדה האמור למטה דניזק ורבי עקיבא מיטב שדהו ומיטב כרמו ישלם דהאיך דקא משלם ורבי ישמעאל אהני גזרה שוה ואהני קרא אהני גזרה שוה כדקאמינא אהני קרא כגון דאית ליה למזיק עידית וזיבורית ועידית לניזק וזיבורית דמזיק לא שויא כעידית דניזק דמשלם ליה ממיטב דידיה דלא מצי אמר ליה תא את גבי מזיבורית אלא גבי ממיטב ר' עקיבא אומר לא בא הכתוב אלא לגבות לניזקין מן העידית וקל וחומר להקדש מאי קל וחומר להקדש אילימא דנגח תורא דידן לתורא דהקדש (שמות כא) שור רעהו אמר רחמנא ולא שור של הקדש אלא לאומר הרי עלי מנה לבדק הבית דאתי גזבר ושקיל מעידית לא יהא אלא בעל חוב

דף ז, א גמרא ובעל חוב בבינונית וכי תימא סבר ר"ע כל בעל חוב נמי בעידית איכא למיפרך מה לבעל חוב שכן יפה כחו בנזקין תאמר בהקדש שהורע כחו בנזקין לעולם דנגח תורא דידן לתורא דהקדש ודקא קשיא לך שור רעהו אמר רחמנא ולא שור של הקדש ר"ע סבר לה כר"ש בן מנסיא דתניא ר"ש בן מנסיא אומר שור של הקדש שנגח שור של הדיוט פטור שור של הדיוט שנגח שור של הקדש בין תם בין מועד משלם נזק שלם אי הכי ר' ישמעאל ור"ע ממאי דבעידית דניזק וזיבורית דמזיק פליגי דלמא דכ"ע בדניזק שיימינן והכא בפלוגתא דר"ש בן מנסיא ורבנן קמפלגי ר"ע סבר כר"ש בן מנסיא ור' ישמעאל סבר כרבנן א"כ מאי לא בא הכתוב ועוד מאי ק"ו להקדש ועוד הא אמר רב אשי תניא בהדיא (שמות כב) מיטב שדהו ומיטב כרמו ישלם מיטב שדהו של ניזק ומיטב כרמו של ניזק דברי רבי ישמעאל ר"ע אומר מיטב שדהו של מזיק ומיטב כרמו של מזיק: רמי ליה אביי לרבא כתיב מיטב שדהו ומיטב כרמו ישלם מיטב אין מידי אחרינא לא והתניא (שמות כא) ישיב לרבות שוה כסף ואפילו סובין לא קשיא כאן מדעתו כאן בעל כרחו אמר עולא בריה דרב עילאי דיקא נמי דכתיב ישלם בעל כרחו א"ל אביי מי כתיב ישולם ישלם כתיב מדעתו משמע אלא אמר אביי כדמר דתניא הרי שהיו לו בתים שדות וכרמים ואינו מוצא למוכרן מאכילין אותו מעשר עני עד מחצה והוי בה מר היכי דמי אי הוזל ארעתא דכ"ע ודידיה נמי זל בהדיהו אפילו טובא נמי ליספי ליה דהא זול דכ"ע נמי אלא דאוקיר ארעתא דכולי עלמא ודידיה אידי דעייל ונפיק אזוזי זל ארעיה

דף ז, ב גמרא אפילו פורתא נמי לא ליספו ליה ואמר מר עלה לא צריכא דביומי ניסן יקרא ארעתא וביומי תשרי זל ארעתא דכ"ע נטרי עד ניסן ומזבני והאי הואיל ואצטריכא ליה זוזי זבין כדהשתא עד פלגא אורחיה למיזל טפי לאו אורחיה למיזל והכא נמי גבי נזקין דיניה בעידית ואי א"ל איהו הב לי בינונית טפי פורתא א"ל אי שקלת כדינך שקול כדהשתא ואי לא שקיל כיוקרא דלקמיה מתקיף לה רב אחא בר יעקב א"כ הורעת כחן של נזקין אצל בינונית וזיבורית דרחמנא אמר ממיטב ואת אמרת מבינונית וזיבורית נמי לא אלא אמר רב אחא בר יעקב אי איכא לדמויי לב"ח מדמינן ליה בעל חוב דיניה בבינונית ואי א"ל הב לי זיבורית טפי פורתא א"ל אי שקלת כדינך שקול כדהשתא ואי לא שקיל כי יוקרא דלקמיה מתקיף לה רב אחא בריה דרב איקא א"כ נעלת דלת בפני לוי דא"ל אילו הוו לי זוזי הוה שקלי כדהשתא השתא דזוזי גבך אשקול כיוקרא דלקמיה אלא אמר רב אחא בריה דרב איקא אי איכא לדמויי לכתובת אשה מדמינן דהא כתובת אשה דינה בזיבורית ואי אמרה ליה איהי הב לי בינונית בציר פורתא אמר לה אי שקלת כדינך שקול כדהשתא ואי לא שקלי כיוקרא דלקמיה מכל מקום קשיא אמר רבא כל דיהיב ליה ממיטב ליתיב ליה והא מיטב שדהו כתיב אלא כי אתא רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע מבי רב פרשוה כל מילי מיטב הוא דאי לא מזדבן הכא מזדבן במתא אחריתי לבר מארעא דליתיב ליה ממיטב כי היכי דלקפוץ עלה זבינא: בעא מיניה רב שמואל בר אבא מאקרוניא מרבי אבא כשהן שמין בשלו הן שמין או בשל עולם הן שמין אליבא דרבי ישמעאל לא תבעי לך דאמר בדניזק שיימינן כי תבעי לך אליבא דרבי עקיבא דאמר בדמזיק שיימינן מאי מיטב שדהו אמר רחמנא למעוטי דניזק או דלמא למעוטי דעלמא נמי אמר ליה רחמנא אמר מיטב שדהו ואת אמרת בשל עולם הן שמין איתיביה אין לו אלא עידית כולם גובין מן העידית בינונית כולם גובין בינונית זיבורית כולם גובין זיבורית היו לו עידית ובינונית וזיבורית נזקין בעידית ובעל חוב בבינונית וכתובת אשה בזיבורית

עידית ובינונית נזקין בעידית ב"ח וכתובת אשה בבינונית בינונית וזיבורית נזקין ובעל חוב בבינונית וכתובת אשה בזיבורית

דף ה,א גמרא עידית וזיבורית נזקין ובעל חוב וכתובת אשה בזיבורית קתני מיהא מציעא בינונית וזיבורית נזקין וב"ח בבינונית וכתובת אשה בזיבורית ואי אמרת בשלן הן שמין תעשה בינונית שלו כעידית וידחה ב"ח אצל זיבורית הכא במאי עסקינן כגון שהיתה לו עידית ומכרה וכן א"ר חסדא כגון שהיתה לו עידית ומכרה הכי נמי מסתברא מדקתני אחריתי בינונית וזיבורית נזקין בבינונית ב"ח וכתובת אשה בזיבורית קשיין אהדדי אלא לאו ש"מ כאן שהיתה לו עידית ומכרה כאן שלא היתה לו עידית ומכרה ואי בעית אימא אידי ואידי שלא היתה לו עידית ומכרה ולא קשיא הא דשויא בינונית שלו כעידית דעלמא וכאן דלא שויא בינונית שלו כעידית דעלמא ואב"א אידי ואידי כגון שהיתה בינונית שלו כבינונית דעלמא והכא פליגי מ"ס בשלן הן שמין ומ"ס בשלן עולם הן שמין רבינא אמר בדעולא פליגי דאמר עולא דבר תורה ב"ח בזיבורית שנאמר (דברים כד) בחוץ תעמוד והאיש אשר אתה נושה בו יוציא אליך את העבוט החוצה מה דרכו של אדם להוציא לחוץ פחות שבכלים ומה טעם אמרו ב"ח בבינונית כדי שלא תנעול דלת בפני לווין מר אית ליה תקנתא דעולא ומר לית ליה תקנתא דעולא: ת"ר מכר לאחד או לשלשה בני אדם כאחד כולן נכנסו תחת הבעלים בזה אחר זה כולן גובין מן האחרון אין לו גובה משלפניו אין לו גובה משלפני פניו מכרן לאחד היכי דמי אילימא בבת אחת השתא לשלשה דאיכא למימר חד מינייהו קדים אמרת כולן נכנסו תחת הבעלים מכרן לאחד מיבעיא אלא פשיטא בזה אחר זה ומ"ס שלשה דכל חד וחד אמר ליה הנחתי לך מקום לגבות ממנו האי נמי אכל חד וחד לימא ליה הנחתי לך מקום לגבות ממנו הכא במאי עסקינן כגון שלקח עידית באחרונה וכן אמר רב ששת כגון שלקח עידית באחרונה אי הכי ליתו כולהו וליגבו מעידית משום דאמר להו אי שתקיתו ושקליתו כדינייכו שקליתו ואי לא מהדרנא שטרא דזיבורית למריה ושקליתו כולכו מזיבורית אי הכי

דף ה,ב גמרא בנזקין נמי נימא הכי אלא הכא במאי עסקינן ביתמי דלאו בני פרעון נינהו ושיעבודא דיליה עליה דידיה רמיא הלכך ליכא למימר הכי אלא משום דאמר להו טעמא מאי אמור רבנן אין נפרעין מנכסין משועבדים במקום שיש בני חורין משום תקנתא דידי אלא בהא תקנתא לא ניחא לי כדרבא דאמר רבא כל האומר אי אפשרי בתקנת חכמים כגון זו שומעין לו מאי כגון זו כדרב הונא דאמר רב הונא יכולה אשה שתאמר לבעלה איני ניזונית ואיני עושה: פשיטא מכר לוקח בינונית וזיבורית ושייר עידית לפניו ליתו כולהו וליגבו מעידית דהא אחרונה היא ובינונית וזיבורית ליתנהו גביה דמצי למימר להו גבו מבינונית וזיבורית דלא ניחא לי בתקנתא דרבנן אבל מכר עידית ושייר בינונית וזיבורית מאי סבר אביי למימר אתו כולהו גבו מעידית א"ל רבא מה מכר ראשון לשני כל זכות שתבא לידי וכוון דאילו אתו גבי לוקח ראשון מצי אגבי להו מבינונית וזיבורית ואע"פ דכי זבני בינונית וזיבורית אכתני עידית בני חורין הואי ואין נפרעין מנכסים משועבדים כל זמן דאיכא בני חורין מצי א"ל לא ניחא לי בהאי תקנה לוקח שני נמי מצי א"ל גבי בינונית וזיבורית דכי זבין לוקח שני אדעתא דכל זכותא דה"ל לראשון בגוה זבין אמר רבא ראובן שמכר כל שדותיו לשמעון והלך שמעון ומכר שדה אחת ללוי ובא ב"ח דראובן רצה מזה גובה רצה מזה גובה ולא אמרן אלא דזבן בינונית אבל זבן עידית וזיבורית לא דא"ל להכי דייקי זבני עידית וזיבורית ארעא דלא חזיא לך ואפילו זבן בינונית נמי לא אמרן אלא

דלא שייר בינונית דכוותיה דלא מצי א"ל הנחתי לך מקום לגבי שמעון אבל שייר בינונית דכוותיה גבי שמעון לא גבי מיניה דמצי א"ל הנחתי לך מקום לגבות ממנו אמר אביי ראובן שמכר שדה לשמעון באחריות ואתא ב"ה דראובן וטרף משמעון דינא הוא דאזיל ראובן ומשתעי דינא בהדיה ולא מצי א"ל לאו בעל דברים דידי את דאמר ליה אי מפקת מיניה עלי הדר ואיכא דאמרי אפילו שלא באחריות נמי דא"ל לא ניחא לי דתהוי לשמעון תרעומת עלי ואמר אביי ראובן שמכר שדה לשמעון שלא באחריות

דף ט,א גמרא ויצאו עליה עסיקין עד שלא החזיק בה יכול לחזור בו משהחזיק בה אין יכול לחזור בו מ"ט דאמר ליה חייטא דקטרי סברת וקבלת מאימת הואי חזקה מכי דייש אמצרי ודוקא שלא באחריות אבל באחריות לא ואיכא דאמרי אפי' באחריות נמי דאמר ליה אחוי טירפך ואשלם לך רב הונא אמר או כסף או מיטב איתיביה רב נחמן לרב הונא (שמות כא) ישיב לרבות שוה כסף אפילו סובין הכא במאי עסקינן בדלית ליה אי דלית ליה פשיטא מהו דתימא אמרינן ליה זיל טרח זבין ואייתי ליה כסף קמ"ל אמר רב אסי כספים הרי הן כקרקע למאי הלכתא אילימא לענין מיטב היינו דרב הונא אלא לשני אחים שחלקו ונטל אחד קרקע ואחד כספים ובא בעל חוב ונטל קרקע דאזיל האי ושקיל פלגא בכספים בהדיה פשיטא האי ברא והאי לאו ברא איכא דאמרי אדרבה לאידך גיסא דא"ל להכי שקלי כספים דאי מגנבי לא משתלמנא מינך ולהכי שקלת ארעא דאי מטרפא לא משתלמא לך מידי מינאי אלא לשני אחים שחלקו ובא בעל חוב ונטל חלקו של אחד מהן והא אמרה רב אסי חדא זימנא דאיתמר האחים שחלקו ובא בעל חוב ונטל חלקו של אחד מהן רב אמר בטלה מחלוקת ושמואל אמר ויתר ורב אסי אמר נוטל רביע בקרקע ורביע במעות רב אמר בטלה מחלוקת קסבר האחים שחלקו כיוורשים הוו ושמואל אמר ויתר קסבר האחים שחלקו לקוחות וכלוקח שלא באחריות דמי ורב אסי אמר נוטל רביע בקרקע ורביע במעות מספקא ליה אי כיוורשין דמו אי כלקוחות דמו הלכך נוטל רביע בקרקע ורביע במעות אלא מאי הרי הן כקרקע לענין מיטב אי הכי היינו דרב הונא אימא וכן אמר רב אסי א"ר זירא אמר רב הונא במצוה עד שלישי מאי שלישי

דף ט,ב גמרא אילימא שלישי ביתו אלא מעתה אי איתרמי ליה תלתא מצותא ליתבי לכוליה ביתיה אלא אמר ר' זירא בהידור מצוה עד שלישי במצוה בעי רב אשי שלישי מלגיו או שלישי מלבר תיקו במערבא אמרי משמיה דרבי זירא עד שלישי משלו מכאן ואילך משל הקב"ה:

דף ט,ב משנה כל שחבתי בשמירתו הכשרתי את נזקו הכשרתי במקצת נזקו חבתי בתשלומי נזקו כהכשר כל נזקו נכסים שאין בהן מעילה נכסים שהן בני ברית נכסים המיוחדים ובכל מקום חוץ מרשות המיוחדת למזיק ורשות הניזק והמזיק כשהזיק חב המזיק לשלם תשלומי נזק במיטב הארץ:

דף ט,ב גמרא ת"ר כל שחבתי בשמירתו הכשרתי את נזקו כיצד שור ובור שמסרן לאחר שוטה וקטן והזיקו חייב לשלם מה שאין כן באש במאי עסקינן אילימא בשור קשור ובור מכוסה דכוותה גבי אש גחלת מאי שנא הכא ומאי שנא הכא אלא בשור מותר ובור מגולה דכוותה גבי אש שלהבת מה שאין כן באש דפטור והא אמר ריש לקיש משמיה דחזקיה לא שנו אלא שמסר לו גחלת וליבה אבל שלהבת חייב מ"ט דהא ברי הזיקא לעולם בשור קשור ובור מכוסה ודכוותה גבי אש גחלת ודקא אמרת מאי שנא הכא ומ"ש הכא שור דרכיה לנתוקי בור דרכיה לנתורי גחלת כמה דשביק לה מעמיא עמיא ואזלא

ולר' יוחנן דאמר אפילו מסר לו שלהבת נמי פטור דכוותה הכא בשור מותר ובור מגולה מ"ש הכא ומ"ש הכא התם צבתא דחרש קא גרים הכא לא צבתא דחרש קא גרים ת"ר חומר בשור מבבור חומר בבור מבשור חומר בשור מבבור שהשור משלם את הכופר וחייב בשלשים של עבד נגמר דינו אסור בהנאה ודרכו לילך ולהזיק מה שאין כן בבור חומר בבור מבשור שהבור תחילת עשייתו לנזק ומועד מתחילתו מה שאין כן בשור דף י, א גמרא חומר בשור מבאש חומר באש מבשור חומר בשור מבאש שהשור משלם כופר וחייב בשלשים של עבד נגמר דינו אסור בהנאה מסרו לחרש שוטה וקטן חייב מה שאין כן באש חומר באש מבשור שהאש מועדת מתחילתה מה שאין כן בשור חומר באש מבבור וחומר בבור מבאש חומר בבור מבאש שתחילת עשייתו לנזק מסרו לחרש שוטה וקטן חייב משא"כ באש חומר באש מבבור שהאש דרכה לילך ולהזיק ומועד לאכול בין דבר הראוי לה ובין דבר שאינו ראוי לה מה שאין כן בבור וליתני חומר בשור מבבור שהשור חייב בו את הכלים מה שאין כן בבור הא מני ר' יהודה היא דמחייב על נזקי כלים בבור אי רבי יהודה אימא סיפא חומר באש מבבור שהאש דרכה לילך ולהזיק ומועד לאכול בין דבר הראוי לה ובין דבר שאינו ראוי לה מה שאין כן בבור דבר הראוי לה מאי נינהו עצים דבר שאין ראוי לה מאי נינהו כלים מה שאין כן בבור אי ר' יהודה היא אמרת מחייב היה ר' יהודה על נזקי כלים בבור אלא לעולם רבנן היא ותנא ושייר מאי שייר דהאי שייר טמון איבעית אימא לעולם ר' יהודה ודבר שאין ראוי לה לאו לאתויי כלים אלא לאתויי ליחכה נירו וסכסכה אבניו מתקיף לה רב אשי ליתני חומר בשור מבבור שהשור חייב בו שור פסולי המוקדשין מה שאין כן בבור אי אמרת בשלמא רבנן היא אידי דשייר הך שייר נמי הך אלא אי אמרת ר' יהודה מאי שייר דהאי שייר דש בנירו אי משום דש בנירו לאו שיורא הוא דהתנא שכן דרכו לילך ולהזיק: הכשרתי במקצת נזקו: תנו רבנן הכשרתי מקצת נזקו חבתי בתשלומי נזקו כהכשר כל נזקו כיצד החופר בור תשעה ובא אחר והשלימו לעשרה האחרון חייב ודלא כרבי דתניא החופר בור תשעה ובא אחר והשלימו לעשרה אחרון חייב רבי אומר אחר אחרון למיתה אחר שניהם לנזקין רב פפא אמר למיתה ודברי הכל איכא דאמרי לימא דלא כרבי אמר רב פפא למיתה ודברי הכל מתקיף לה רבי זירא ותו ליכא והא איכא מסר שורו לחמשה בני אדם ופשע בו אחד מהן והזיק חייב היכי דמי אילימא דבלאו איהו לא הוה מינטר פשיטא דאיהו קעביד אלא דבלאו איהו נמי מינטר מאי קעביד מתקיף לה רב ששת והא איכא מרבה בחבילה היכי דמי

דף י, ב גמרא אי דבלאו איהו לא אזלא פשיטא אלא דבלאו איהו אזלא מאי קא עביד מתקיף לה רב פפא והא איכא הא דתניא ה' שישבו על ספסל אחד ולא שברוהו ובא אחד וישב עליו ושברו האחרון חייב ואמר רב פפא כגון רב פפא בר אבא היכי דמי אילימא דבלאו איהו לא איתבר פשיטא אלא דבלאו איהו נמי איתבר מאי קעביד סוף סוף מתניתא היכא מתרצא לא צריכא דבלאו איהו הוי מיתבר בתרי שעי והשתא איתבר בחדא שעה דאמרי ליה אי לאו את הוי יתבינן טפי פורתא וקיימין ולימא להו אי לאו אתון בדידי לא הוה מיתבר לא צריכא דבהדי דסמיך בהו תבר פשיטא מהו דתימא כחו לאו כגופו דמי קמ"ל דכחו כגופו דמי דכל היכא דגופו תבר כחו נמי תבר ותו ליכא והא איכא הא דתניא הכוהו עשרה בני אדם בעשר מקלות בין בבית אחת בין בזה אחר זה ומת כולן פטורין רבי יהודה בן בתירא אומר בזה אחר זה האחרון חייב מפני שקירב את מיתתו בקטלא לא קמיירי

ואיבעית אימא בפלוגתא לא קמיירי ולא והא אוקימנן דלא כרבי דלא כר' וכרבנן מוקמינן כר' יהודה בן בתירא ולא כרבנן לא מוקמינן: חבתי בתשלומי נזקו: חבתי בנזקו לא קתני אלא בתשלומי נזקו תנינא להא דתנו רבנן תשלומי נזק מלמד שהבעלים מטפלין בנבילה מנא הני מילי אמר ר' אמי דאמר קרא (ויקרא כד) מכה נפש בהמה ישלמנה אל תקרי ישלמנה אלא ישלמנה רב כהנא אמר מהכא (שמות כב) אם טרף יטרף יביאהו עד הטרפה לא ישלם עד טרפה ישלם טרפה עצמה לא ישלם חזקיה אמר מהכא (שמות כא) והמת יהיה לו לניזק וכן תנא דבי חזקיה והמת יהיה לו לניזק אתה אומר לניזק או אינו אלא למזיק אמרת לא כך היה מאי לא כך היה אמר אביי אי ס"ד נבילה דמזיק הוא ליכתוב רחמנא שור תחת השור ולישתוק והמת יהיה לו למה לי ש"מ לניזק וצריכא דאי כתב רחמנא מכה בהמה ישלמנה משום דלא שכיחא אבל טרפה דשכיחא אימא לא צריכא ואי אשמועינן טרפה משום דממילא אבל מכה בהמה דבידים אימא לא ואי אשמועינן הני תרתי הא משום דלא שכיחא והא משום דממילא אבל והמת יהיה לו דשכיחא ובידים אימא לא ואי אשמועינן המת יהיה לו משום דמונא קא מזיק אבל הכא דבגופא מזיק אימא לא צריכא א"ל רב כהנא לרב אלא טעמא דכתב רחמנא והמת יהיה לו הא לאו הכי הוה אמינא נבילה דמזיק הוא השתא אי אית ליה לדידיה כמה טריפות יהיב ליה דאמר מר (שמות כא) ישיב לרבות שוה כסף ואפילו סובין דידיה מבעיא לא נצרכא אלא לפחת נבילה לימא פחת נבילה תנאי היא דתניא אם טרף יטרף יביאהו עד

דף יא,א גמרא יביא עדים שנטרפה באונס ופטור אבא שאול אומר יביא עדודה לב"ד מאי לאו בהא קמיפלגי דמר סבר פחת נבילה דניזק הוי ומר סבר דמזיק הוי לא דכ"ע דניזק והכא בטורח נבילה קמיפלגי והתניא אחרים אומרים מניין שעל בעל הבור להעלות שור מבורו ת"ל (שמות כא) כסף ישיב לבעליו והמת אמר ליה אביי לרבא האי טורח נבילה ה"ד אילימא דבבירא שויה זוזא ואגודא שויה ארבע כי טרח בדנפשיה טרח א"ל לא צריכא דבבירא שויה זוזא ואגודא נמי שויה זוזא ומי איכא כה"ג אין דהא אמרי אינשי כשורא במתא בזוזא כשורא בדברא בזוזא אמר שמואל אין שמין לא לגנב ולא לגזלן אלא לנזקין ואני אומר אף לשואל ואבא מודה לי איבעיא להו ה"ק אף לשואל שמין ואבא מודה לי או דלמא ה"ק ואני אומר אף לשואל אין שמין ואבא מודה לי ת"ש דההוא גברא דשאל נרגא מחבריה תברה אתא לקמיה דרב א"ל זיל שלים ליה נרגא מעליא ש"מ אין שמין אדרבה מדאמרי ליה רב כהנא ורב אסי לרב דינא הכי ושתיק ש"מ שמין איתמר אמר עולא א"ר אלעזר שמין לגנב ולגזלן רב פפי אמר אין שמין והלכתא אין שמין לא לגנב ולא לגזלן אבל לשואל שמין כדרב כהנא ורב אסי ואמר עולא א"ר אלעזר שליא שיצתה מקצתה ביום ראשון ומקצתה ביום שני מונין לה מן הראשון א"ל רבא מה דעתך לחומרא חומרא דאתי לידי קולא הוא דקא מטהרת לה מראשון אלא אמר רבא לחוש חוששת מימנא לא ממניא אלא לשני מאי קמ"ל דאין מקצת שליא בלא ולד תנינא שליא שיצתה מקצתה אסורה באכילה סימן ולד באשה סימן ולד בבהמה אי ממתני' הוה אמינא **דף יא,ב גמרא** דיש מקצת שליא בלא ולד וגזירה מקצתה אטו כולה קמ"ל ואמר עולא אמר רבי אלעזר בכור שנטרף בתוך ל' יום אין פודין אותו וכן תני רמי בר חמא מתוך שנאמר (במדבר יח) פדה תפדה יכול יכול אפ"ל נטרף בתוך ל' יום ת"ל אך חלק ואמר עולא א"ר אלעזר בהמה גסה נקנית במשיכה והא אנן תנן במסירה הוא דאמר כי האי תנא דתניא וחכ"א זו וזו במשיכה ר"ש אומר זו וזו בהגבהה ואמר עולא אמר ר' אלעזר האחין שחלקו

מה שעליהן שמין ומה שעל בניהן ובנותיהן אין שמין אמר רב פפא פעמים אף מה שעליהן אין שמין משכחת לה בגדול אחי דניחא להו דלשתמעון מיליה ואמר עולא א"ר אלעזר שומר שמסר לשומר פטור ולא מיבעיא שומר חנם שמסר לשומר שכר דעלווי עלייה לשמירתו אלא אפילו שומר שכר שמסר לשומר חנם דהשתא גרועי גרועיה לשמירתו נמי פטור שהרי מסר לבן דעת רבא אמר שומר שמסר לשומר חייב ולא מיבעיא שומר שכר שמסר לשומר חנם דגרועי גרועיה לשמירתו אלא אפילו שומר חנם שמסר לשומר שכר חייב דאמר ליה את מהימנת לי בשבועה האי לא מהימן לי בשבועה ואמר עולא א"ר אלעזר הלכתא גובין מן העבדים אמר ליה ר"נ לעולא אמר רבי אלעזר אפי' מיתמי לא מיניה מיניה אפי' מגלימא דעל כתפיה הכא במאי עסקינן שעשאו אפותיקי כדרבא דאמר רבא עשה עבדו אפותיקי ומכרו בעל חוב גובה הימנו שורו אפותיקי ומכרו אין ב"ח גובה הימנו מ"ט הא אית ליה קלא והא לית ליה קלא

דף יב, א גמרא לבתר דנפק אמר להו עולא הכי אמר רבי אלעזר אפי' מיתמי אמר ר"נ אשתמטין עולא הוה עובדא בנהרדעא ואגבו דייני דנהרדעא הוה עובדא בפומבדיתא ואגביה רב חנא בר ביזנא אמר להו ר"נ זילו אהדורו ואי לא מגבינן לכו לאפדניכו א"ל רבא לר"נ הא עולא הא רבי אלעזר הא דייני דנהרדעא והא רב חנא בר ביזנא מר כמאן סבירא ליה א"ל אנא מתניתא ידענא דתני אבימי פרוזבול חל על הקרקע ואינו חל על העבדים מטלטלין נקנין עם הקרקע ואינן נקנין עם העבדים לימא כתנאי מכר לו עבדים וקרקעות החזיק בעבדים לא קנה קרקעות בקרקעות לא קנה עבדים קרקעות ומטלטלין החזיק בקרקע קנה מטלטלין במטלטלין לא קנה קרקע עבדים ומטלטלין החזיק בעבדים לא קנה מטלטלין במטלטלין לא קנה עבדים והתניא החזיק בעבדים קנה מטלטלין מאי לאו בהא קמפלגי דמר סבר עבדים כמקרקעי דמי ומר סבר עבדים כמטלטלין דמי אמר רב איקא בריה דרב אמי דכ"ע עבדים כמקרקעי דמי והדתניא קנה שפיר והדתניא לא קנה בעינן קרקע דומיא דערים מצורות ביהודה דלא נידי דתנן נכסים שאין להם אחריות נקנין עם נכסים שיש להם אחריות בכסף בשטר ובחזקה מנהני מילי אמר חזקיה דאמר קרא (דברי הימים ב כא) ויתן להם אביהם מתנות רבות לכסף ולזהב ולמגדנות עם ערי מצורות ביהודה איכא דאמרי אמר רב איקא בריה דרב אידי דכ"ע עבדי כמטלטלין דמי והדתניא לא קנה שפיר הא דתניא קנה בעודן עליו וכי עודן עליו מאי הוי חצר מהלכת היא וחצר מהלכת לא קנה וכי תימא בעומד והא אמר רבא כל שאילו מהלך לא קנה עומד ויושב לא קנה והלכתא בכפות והתניא החזיק בקרקע קנה עבדים התם בעומדין בתוכה מכלל דהאי לא קנה כשאין עומדין בתוכה הניחא להך לישנא דאמר רב איקא בריה דרב אמי עבדי כמטלטלי דמי היינו דאי עומדין בתוכה אין אי לא לא אלא להך לישנא דאמר עבדי כמקרקעי דמי למה לי עומדין בתוכה הא אמר שמואל מכר לו עשר שדות בעשר מדינות כיון שהחזיק באחת מהן קנה כולן וליטעמיך להך לישנא דאמר עבדי כמטלטלין דמי למה לי עומד בתוכה

דף יב, ב גמרא הא קיימא לן דלא בעינן צבורין אלא מאי אית לך למימר שאני מטלטלי דנידי ממטלטלי דלא נידי ה"נ שאני מקרקעי דנידי ממקרקעי דלא נידי עבדא מקרקעי דנידי הוא התם סדנא דארעא חד הוא: נכסים שאין בהן מעילה וכו': מעילה הוא דלית בהו הא מקדש קדשי מאן תנא א"ר יוחנן בקדשים קלים ואליבא דר' יוסי הגלילי דאמר ממון בעלים הוא דתניא (ויקרא ה) ומעלה מעל בה' לרבות קדשים קלים שהן ממון דברי

ר' יוסי הגלילי והתנן המקדש בחלקו בין בקדשי קדשים בין בקדשים קלים אינה מקודשת לימא דלא כרבי יוסי הגלילי אפי' תימא ר' יוסי הגלילי כי אמר ר' יוסי הגלילי מחיים אבל לאחר שחיטה אפילו רבי יוסי הגלילי מודה דכי קא זכו משלחן גבוה קא זכו ומחיים מי אמר והתנן בכור מוכרין אותו תם חי <ולא שחוט> ובעל מום חי ושחוט ומקדשין בו את האשה ואמר ר"נ אמר רבה בר אבונה לא שנו אלא בכור בזמן הזה דכיון דלא חזי להקרבה אית להו לכהנים זכייה בגוייהו אבל בזמן שבית המקדש קיים דחזי להקרבה לא ואיתיביה רבא לר"נ ומעלה מעל בה' לרבות קדשים קלים שהן ממונו דברי ר' יוסי הגלילי ומשני רבינא בבכור בחו"ל ואליבא דר"ש דאמר אם באו תמימים יקרבו אם באו אין לכתחלה לא ואם איתא דכי א"ר יוסי הגלילי ממונו הוא מחיים

דף יג, א גמרא לישני הא רבי יוסי הגלילי הא רבנן <אמר ליה> [אמר לך] מתנות כהונה קאמרת שאני מתנות כהונה דכי קא זכו משלחן גבוה קא זכו: גופא (ויקרא ה) ומעלה מעל בה' לרבות קדשים קלים שהם ממונו דברי רבי יוסי הגלילי בן עזאי אומר לרבות את השלמים אבא יוסי בן דוסתאי אומר לא אמר בן עזאי אלא בבכור בלבד אמר מר בן עזאי אומר לרבות את השלמים למעוטי מאי אילימא למעוטי בכור השתא ומה שלמים שטעונים סמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק אמרת ממון בעלים הוא בכור מבעיא אלא אמר רבי יוחנן למעוטי מעשר כדתניא בבכור נאמר (במדבר יח) לא תפדה ונמכר תם חי ובעל מום חי ושחוט במעשר נאמר (ויקרא כז) לא יגאל ואינו נמכר לא חי ולא שחוט לא תם ולא בעל מום רבינא מתני לה אסיפא אבא יוסי בן דוסתאי אומר לא אמר בן עזאי אלא בבכור בלבד למעוטי מאי אילימא למעוטי שלמים השתא ומה בכור שקדוש מרחם ממונו הוא שלמים מבעיא אמר רבי יוחנן למעוטי מעשר כדתניא בבכור נאמר לא תפדה ונמכר תם חי ובעל מום חי ושחוט במעשר נאמר לא יגאל ואינו נמכר לא חי ולא שחוט לא תם ולא בעל מום הא בבכור בלבד קאמר קשיא רבא אמר מאי נכסים שאין בהן מעילה נכסים שאין בהן דין מעילה ומאי נינהו דהדיוט וליתני דהדיוט קשיא אמר רבי אבא שלמים שהזיקו גובה מבשרן ואינו גובה מאימוריהן פשיטא אימורין לגבוה סלקי לא צריכא לגובה מבשרן כנגד אימורים אליבא דמאן אי אליבא דרבנן פשיטא הא אמרי כי ליכא לאשתלומי מהאי לא משתלמא מהאי ואי אליבא דרבי נתן הא אמר כי ליכא לאשתלומי מהאי משתלם מהאי אי בעית אימא רבי נתן איבעית אימא רבנן איבעית אימא רבנן ה"מ בתרי גופי אבל בחד גופא מצי אמר ליה מכל היכא דבעינן משתלמא איבעית אימא רבי נתן התם הוא דאמר ליה בעל שור לבעל הבור אנא תוראי בבירך אשכחתי מאי דלית לי לאשתלומי מהיאך משתלמא מינך

דף יג, ב גמרא אבל הכא מי מצי אמר בשר אזיק אימורין לא אזיק אמר רבא תודה שהזיקה גובה מבשרה ואינו גובה מלחמה לחם פשיטא סיפא אצטריך ליה ניזק אוכל בשר ומתכפר מביא לחם הא נמי פשיטא מהו דתימא כיון דלחם הכשירא דזבחה הוא לימא ליה את אכלת בשר ואנא אייתי לחם קמ"ל דלחם חיובא דבעלים הוא: נכסים שהן של בני ברית: למעוטי מאי אי למעוטי <דעובד כוכבים> {דגוי} הא קתני לה לקמן שור של ישראל שנגח שור של <עובד כוכבים> {גוי} פטור תנא והדר מפרש: נכסים המיוחדין: למעוטי מאי אמר רב יהודה למעוטי זה אומר שורך הזיק וזה אומר שורך הזיק הא תני לקמן היו שנים רודפין אחר אחד זה אומר שורך הזיק וזה אומר שורך הזיק שניהם פטורין תני והדר מפרש במתניתא תנא פרט לנכסי הפקר ה"ד אילימא דנגח תורא דידן

לתורה דהפקר מאן תבע ליה אלא דנגח תורה דהפקר לתורה דידן לייזיל וליתיה בשקדם וזכה בו אחר רבינא אמר למעוטי נגח ואח"כ הקדיש נגח ואח"כ הפקיר תניא נמי הכי יתר על כן אמר ר' יהודה אפ' נגח ואח"כ הקדיש נגח ואח"כ הפקיר פטור שנאמר (שמות כא) והועד בבעליו והמית איש וגו' עד שתהא מיתה והעמדה בדין שוין כאחד וגמר הדין לא בעינן הא השור יסקל בגמר דין הוא דכתיב אלא אימא עד שתהא מיתה והעמדה בדין וגמר דין שוין כאחד: חוץ מרשות המיוחדת למזיק: דאמר ליה תורך ברשותי מאי בעי: ורשות הניזק והמזיק: אמר רב חסדא אמר אבימי חצר השותפין חייב בה על השן ועל הרגל והכי קאמר חוץ מרשות המיוחדת למזיק דפטור ורשות הניזק והמזיק כשהזיק חב המזיק ור' אלעזר אמר פטור על השן ועל הרגל והכי קאמר חוץ מרשות המיוחדת למזיק ורשות הניזק והמזיק נמי פטור וכשהזיק חב המזיק לאתויי קרן הניחא לשמואל אלא לרב דאמר תנא שור וכל מילי דשור חב המזיק לאתויי מאי לאתויי הא דת"ר כשהזיק חב המזיק להביא שומר חנם והשואל נושא שכר והשוכר שהזיקה בהמה ברשותן תם משלם חצי נזק ומועד משלם נזק שלם נפרצה בלילה או שפרצוה לסטין ויצתה והזיקה פטור אמר מר כשהזיק חב המזיק להביא שומר חנם והשואל נושא שכר והשוכר היכי דמי אילימא דאזיקה תורה דמשאיל לתורה דשואל לימא ליה אילו אזיק בעלמא בעית לשלומי את השתא דאזיקה לתורה דידך בעינא לשלומי אלא דאזיקה תורה דשואל לתורה דמשאיל לימא ליה אילו איתזק מעלמא בעית לשלומי כוליה תורה השתא דאזיקה תורה דידך פלגא ניזקא הוא דמשלמת לי לעולם דאזיקה תורה דמשאיל לתורה דשואל והכא במאי עסקינן שקבל עליו שמירת גופו

דף יד, א גמרא ולא קבל עליו שמירת נזקיו אי הכי אימא סיפא נפרצה בלילה או שפרצוה לסטים ויצתה והזיקה פטור הא ביום חייב הא לא קבל עליו שמירת נזקיו הכי קאמר אם קבל עליו שמירת נזקיו חייב נפרצה בלילה או שפרצוה לסטים ויצתה והזיקה פטור איני והא תני רב יוסף חצר השותפים והפונדק חייב בהן על השן ועל הרגל תיובתא דרבי אלעזר אמר לך רבי אלעזר ותסברא מתניתא מי לא פליגי והתניא ארבעה כללות היה ר' שמעון בן אלעזר אומר בנזקין כל שהוא רשות לניזק ולא למזיק חייב בכל דמזיק ולא לניזק פטור מכל לזה ולזה כגון חצר השותפים והבקעה פטור בה על השן ועל הרגל על הנגיחה ועל הנגיפה ועל הנשיכה ועל הרביצה ועל הבעיטה תם משלם חצי נזק מועד משלם נזק שלם לא לזה ולא לזה כגון חצר שאינו של שניהם חייב בו על השן ועל הרגל על הנגיחה ועל הנשיכה ועל הנגיפה ועל הרביצה ועל הבעיטה תם משלם חצי נזק מועד משלם נזק שלם קתני מיהת חצר השותפין והבקעה פטור בה על השן ועל הרגל קשיא אהדדי כי תניא ההיא בחצר מיוחדת לזה ולזה בין לפירות בין לשוורים ההיא דרב יוסף בחצר מיוחדת לפירות ואינה מיוחדת לשוורים דלגבי שן הויא לה חצר הניזק דיקא נמי דקתני הכא דומיא דפונדק וקתני התם דומיא דבקעה שמע מינה מתקיף לה רבי זירא כיון דמיוחדת לפירות הא בעינן (שמות כב) ובער בשדה אחר וליכא א"ל אביי כיון דאינה מיוחדת לשוורים שדה אחר קרינא ביה א"ל רב אחא מדיפתי לרבינא לימא מדמתניתא לא פליגי אמוראי נמי לא פליגי אמר ליה אין ואם תמצא לומר פליגי בקושיא דרבי זירא ובפירוקא דאביי פליגי: גופא ארבעה כללות היה רבי שמעון בן אלעזר אומר בנזקין כל שהוא רשות לניזק ולא למזיק חייב בכל על הכל לא קתני אלא חייב בכל בכולי נזק מני רבי טרפון היא דאמר משונה קרן בחצר הניזק נזק שלם אימא סיפא לא לזה ולא

לזה כגון חצר שאינו של שניהם חייב בה על השן ועל הרגל מאי לא לזה ולא לזה אילימא לא לזה ולא לזה כלל אלא דאחר והא בעינא ובער בשדה אחר וליכא אלא פשיטא לא לזה ולא לזה אלא דחד וקתני סיפא תם משלם חצי נזק ומועד משלם נזק שלם אתאן לרבנן דאמרי משונה קרן בחצר הניזק חצי נזק הוא דמשלם רישא רבי טרפון וסיפא רבנן אין דהא אמר ליה שמואל לרב יהודה שיננא שבוק מתניתין ותא אבתראי רישא רבי טרפון וסיפא רבנן רבינא משמיה דרבא אמר כולה רבי טרפון היא ומאי לא לזה ולא לזה לא לזה ולא לזה לפירות אלא דחד לזה ולזה לשוורים דלגבי שן הויא לה חצר הניזק לגבי קרן הויא לה רשות הרבים א"ה ארבעה שלשה הוו אמר רב נחמן בר יצחק

דף יד, ב גמרא שלשה כללות בארבע מקומות:

דף יד, ב משנה שום כסף שוה כסף בפני ב"ד ועל פי עדים בני חורין בני ברית והנשים בכלל הנזק והניזק והמזיק בתשלומין:

דף יד, ב גמרא מאי שום כסף אמר רב יהודה שום זה לא יהא אלא בכסף תנינא להא דתנו רבנן פרה שהזיקה טלית וטלית שהזיקה פרה אין אומרים תצא פרה בטלית וטלית בפרה אלא שמיין אותה בדמים: שוה כסף: דתנו רבנן שוה כסף מלמד שאין בית דין נזקקין אלא לנכסים שיש להן אחריות אבל אם קדם ניזק ותפס מטלטלין בית דין גובין לו מהן אמר מר שוה כסף מלמד שאין בית דין נזקקין אלא לנכסים שיש להן אחריות מאי משמע אמר רבה בר עולא דבר השוה כל כסף מאי ניהו דבר שאין לו אונאה עבדים ושטרות נמי אין להן אונאה אלא אמר רבה בר עולא דבר הנקנה בכסף עבדים ושטרות נמי נקנין בכסף אלא אמר רב אשי שוה כסף ולא כסף והני כולהו כסף ניהו רמי ליה רב יהודה בר חיננא לרב הונא בריה דרב יהושע תנא שוה כסף מלמד שאין בית דין נזקקין אלא לנכסים שיש להן אחריות והתניא (שמות כא) ישיב לרבות שוה כסף ואפילו סובין הכא במאי עסקינן ביתמי אי ביתמי אימא סיפא אם קדם ניזק ותפס מטלטלין בית דין גובין לו מהן אי ביתמי אמאי בית דין גובין לו מהן כדאמר רבא אמר רב נחמן שתפס מחיים הכא נמי שתפס מחיים: בפני בית דין: פרט למוכר נכסיו ואחר כך הולך לבית דין שמע מינה לוח ומכר נכסיו ואחר כך בא לבית דין אין גובין לו מהן אלא פרט לב"ד הדיוטות: על פי עדים: פרט למודה בקנס ואחר כך באו עדים שהוא פטור הניחא למאן דאמר מודה בקנס ואחר כך באו עדים פטור אלא למאן דאמר מודה בקנס ואחר כך באו עדים חייב מאי איכא למימר סיפא אצטריך ליה

דף טו, א גמרא בני חורין ובני ברית בני חורין למעוטי עבדים בני ברית למעוטי >עובדי כוכבים< {גוים} וצריכא דאי אשמעינן עבד משום דאין לו יחס אבל נכרי דיש לו יחס אימא לא ואי אשמעינן נכרי משום דלא שייך במצות אבל עבד דשייך במצות אימא לא צריכא: והנשים בכלל הנזק: מנהני מילי אמר רב יהודה אמר רב וכן תנא דבי ר' ישמעאל אמר קרא (במדבר ה) איש או אשה כי יעשו מכל חטאת השוה הכתוב אשה לאיש לכל עונשין שבתורה דבי רבי אלעזר תנא (שמות כא) ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם השוה הכתוב אשה לאיש לכל דינין שבתורה דבי חזקיה ורבי יוסי הגלילי תנא אמר קרא (שמות כא) והמית איש או אשה השוה הכתוב אשה לאיש לכל מיתות שבתורה וצריכי דאי אשמעינן קמייתא התם הוא דחס רחמנא עלה כי היכי דתהוי לה כפרה אבל דינין איש דבר משא ומתן אין אשה לא ואי אשמעינן דינין כי היכי דתהוי לה חיותא אבל כפרה איש דבר מצוה אין אשה דלאו בת מצוה לא ואי אשמעינן הני תרתני הכא משום

כפרה והכא משום חיותא אבל לענין קטלא איש דבר מצוה לשלם כופר אשה לא ואי אשמעינן כופר משום דאיכא איבוד נשמה אבל הני תרתי דליכא איבוד נשמה אימא לא צריכא: הניזק והמזיק בתשלומין: אתמר פלגא נזקא רב פפא אמר ממונא רב הונא בריה דרב יהושע אמר קנסא רב פפא אמר ממונא קסבר סתם שוורים לאו בחזקת שימור קיימן ובדין הוא דבעי לשלומי כוליה ורחמנא הוא דחס עליה דאכתי לא אייעד תוריה רב הונא בריה דרב יהושע אמר קנסא קסבר סתם שוורים בחזקת שימור קיימי ובדין הוא דלא לשלם כלל ורחמנא הוא דקנסיה כי היכי דלנטריה לתוריה תנן הניזק והמזיק בתשלומין בשלמא למאן דאמר פלגא נזקא ממונא היינו דשייך ניזק בתשלומין אלא למ"ד פלגא נזקא קנסא השתא דלאו דידיה שקיל בתשלומין איתיה לא נצרכא אלא לפחת נבילה פחת נבילה הא תנא ליה רישא תשלומי נזק מלמד שהבעלים מטפלין בנבילה חדא בתם וחדא במועד וצריכא דאי אשמעינן תם משום דאכתי לא אייעד אבל מועד אימא לא ואי אשמעינן מועד משום דקא משלם כוליה אבל תם אימא לא צריכא ת"ש מה בין תם למועד שהתם משלם חצי נזק מגופו ומועד משלם נזק שלם מן העלייה ואם איתא ליתני נמי הא תם אינו משלם ע"פ עצמו מועד משלם ע"פ עצמו תנא ושייר מאי שייר דהאי שייר חצי כופר אי משום חצי כופר לאו שיורא הוא הא מני רבי יוסי הגלילי היא דאמר תם משלם חצי כופר ת"ש

דף טו, ב גמרא המית שורי את פלוני או שורו של פלוני הרי זה משלם על פי עצמו מאי לאו בתם לא במועד אבל תם מאי הכי נמי דאין משלם על פי עצמו אי הכי אדתני סיפא המית שורי את עבדו של פלוני אין משלם על פי עצמו לפלוג וליתני בדידיה בד"א במועד אבל בתם אינו משלם על פי עצמו כולה במועד קמייירי תא שמע זה הכלל כל המשלם יותר על מה שהזיק אינו משלם על פי עצמו מאי לאו הא פחות ממה שהזיק משלם לא הא כמה שהזיק משלם אבל פחות מאי הכי נמי דלא משלם אי הכי אדתני זה הכלל כל המשלם יותר על מה שהזיק אינו משלם על פי עצמו ליתני זה הכלל כל שאינו משלם כמה שהזיק דמשמע פחות ומשמע יותר תיובתא והלכתא פלגא נזקא קנסא תיובתא והלכתא אין טעמא מאי הויא תיובתא משום דלא קתני כמו שהזיק לא פסיקא ליה כיון דאיכא חצי נזק צרורות דהלכתא גמירא לה דממונא הוא משום הכי לא קתני והשתא דאמרת פלגא נזקא קנסא האי כלבא דאכל אימרי ושונרא דאכלה תרנגולא משונה הוא ולא מגבינן בבבל והני מילי ברברבי אבל בזוטרי אורחיה הוא ואי תפס לא מפקינן מיניה ואי אמר קבעו לי זימנא דאזלינא לארעא דישראל קבעינן ליה ואי לא אזיל משמתנין ליה ובין כך ובין כך משמתנין ליה עד דמסלק הזיקא מדרבי נתן דתניא רבי נתן אומר מניין שלא יגדל אדם כלב רע בתוך ביתו ואל יעמיד סולם רעוע בתוך ביתו ת"ל (דברים כב) לא תשים דמים בביתך:

דף טו, ב משנה חמשה תמין וחמשה מועדין הבהמה אינה מועדת לא ליגח ולא ליגוף ולא לשוך ולא לרבוץ ולא לבעוט השן מועדת לאכול את הראוי לה הרגל מועדת לשבור בדרך הילוכה ושור המועד ושור המזיק ברשות הניזק והאדם הזאב והארי והדוב והנמר והברדלס והנחש הרי אלו מועדין רבי אלעזר אומר בזמן שהן בני תרבות אינן מועדין והנחש מועד לעולם:

דף טו, ב גמרא מדקתני השן מועדת לאכול מכלל דבחצר הניזק עסקינן וקתני בהמה אינה מועדת לשלם כוליה אבל חצי נזק משלמת מני רבנן היא דאמרי משונה קרן בחצר הניזק

חצי נזק הוא דמשלם אימא סיפא שור המועד ושור המזיק ברשות הניזק והאדם אתאן לרבי טרפון דאמר משונה קרן בחצר הניזק נזק שלם הוא דמשלם רישא רבנן וסיפא רבי טרפון אין דהאמר ליה שמואל לרב יהודה שיננא שבוק מתני' ותא אבתראי רישא רבנן וסיפא רבי טרפון רבי אלעזר משמיה דרב אמר

דף טז, א גמרא כולה רבי טרפון היא רישא בחצר המיוחדת לפירות לאחד מהן ולזה ולזה לשורים דלגבי שן הויא לה חצר הניזק ולגבי קרן הויא רשות הרבים אמר רב כהנא אמריתה לשמעטא קמיה דרב זביד מנהרדעא ואמר לי מי מצית מוקמת לה כולה כרבי טרפון הקתני השן מועדת לאכול את הראוי לה ראוי לה אין שאין ראוי לה לא ואי ר' טרפון האמר משונה קרן בחצר הניזק נזק שלם משלם אלא לעולם רבנן היא וחסורי מחסרא והכי קתני חמשה תמים הן ואם הועדו חמשתן מועדין ושן ורגל מועדין מתחילתן והיכן העדתן בחצר הניזק מתקיף לה רבינא הא קתני לקמן שור המזיק ברשות הניזק כיצד אי אמרת בשלמא איירי בה משום הכי קתני כיצד אלא אי אמרת לא איירי בה מאי כיצד אלא אמר רבינא חסורי מחסרא והכי קתני חמשה תמים הן ואם הועדו חמשתן מועדין ושן ורגל מועדין מתחילתן וזהו שור המועד ושור המזיק ברשות הניזק מחלוקת ר' טרפון ורבנן ויש מועדים אחרים כיוצא באלו הזאב והארי והדוב והברדלס והנמר והנחש תניא נמי הכי חמשה תמים הן ואם הועדו חמשתן מועדין ושן ורגל מועדין מתחילתן וזהו שור המועד ושור המזיק ברשות הניזק מחלוקת רבי טרפון ורבנן ויש מועדין אחרים כיוצא באלו הזאב והארי הדוב והנמר והברדלס והנחש איכא דרמו לה מירמא תנן חמשה תמים וחמשה מועדים ותו ליכא והאיכא הזאב הארי והדוב והנמר והברדלס והנחש ומשני אמר רבינא חסורי מחסרא והכי קתני חמשה תמים הן ואם הועדו חמשתן מועדין ושן ורגל מועדין מתחילתן וזהו שור המועד ושור המזיק ברשות הניזק מחלוקת רבי טרפון ורבנן ויש מועדין אחרים כיוצא באלו הזאב והארי הדוב והנמר והברדלס והנחש איכא דרמו לה מירמא תנן ואת הכלים דלמא מן הצד איכא דאמרי א"ר אלעזר לא תימא פכין גדולים הוא דלאו אורחיה אבל פכין קטנים אורחיה הוא אלא אפילו פכין קטנים נמי לאו אורחיה הוא מיתבי ולמעך את האדם ואת הבהמה ואת הכלים אמר רבי אלעזר דלמא מן הצד איכא דרמי לה מירמא תנן ולא לרבויי והתניא ולמעך את האדם ואת הבהמה ואת הכלים אמר רבי אלעזר לא קשיא כאן בפכין גדולים כאן בפכין קטנים: הזאב והארי וכו': מאי ברדלס אמר רב יהודה נפרזא מאי נפרזא אמר רב יוסף אפא מיתבי רבי מאיר אומר אף הצבוע רבי אלעזר אומר אף הנחש ואמר רב יוסף צבוע זו אפא לא קשיא כאן בצבוע זכר כאן בצבוע נקיבה דתניא צבוע זכר לאחר שבע שנים נעשה עטלף עטלף לאחר שבע שנים נעשה ערפד ערפד לאחר ז' שנים נעשה קימוש קימוש לאחר שבע שנים נעשה חוח חוח לאחר שבע שנים נעשה שד שדרו של אדם לאחר שבע שנים נעשה נחש והני מילי דלא כרע במודים אמר מר ר"מ אומר אף הצבוע

דף טז, ב גמרא רבי אלעזר אומר אף הנחש והא אגן תנן ר' אלעזר אומר בזמן שהן בני תרבות אינן מועדים והנחש מועד לעולם תני נחש אמר שמואל ארי ברה"ר דרס ואכל פטור טרף ואכל חייב דרס ואכל פטור כיון דאורחיה למיזרס הוה ליה כמו שאכלה פירות וירקות דהוה ליה שן ברשות הרבים ופטור טרף לאו אורחיה הוא למימרא דטריפה לאו

אורחיה הוא והכתיב (נחום ב) אריה טורף בדי גורותיו בשביל גורותיו ומחנק ללבאותיו בשביל לבאותיו וימלא טרף חוריו בשביל חוריו ומעונותיו טריפה בשביל מעונותיו והתניא וכן חיה שנכנסה לחצר הניזק טרפה בהמה ואכלה בשר משלם נזק שלם הכא במאי עסקינן שטרפה להניח הא אכלה קתני בשנמלכה ואכלה מנא ידעינן ועוד דשמואל נמי דלמא הכי הוא אמר רב נחמן בר יצחק לצדדין קתני שטרפה להניח או דרסה ואכלה משלמת נזק שלם רבינא אמר כי קאמר שמואל בארי תרבות ואליבא דרבי אלעזר דאמר לאו אורחיה אי הכי אפי' דרסה נמי ליחייב אלא דרבינא לאו אשמואל אתמר אלא אמתניתא כי תני מתניתא בארי תרבות ואליבא דר' אלעזר דאמר לאו אורחיה א"ה ח"נ בעי לשלומי דאייעד א"ה מאי האי דקתני לה גבי תולדה דשן גבי תולדה דקרן בעי למיתנייה קשיא:

דף טז, ב משנה מה בין תם למועד אלא שהתם משלם חצי נזק מגופו ומועד משלם נזק שלם מן העלייה:

דף טז, ב גמרא מאי עלייה אמר רבי אלעזר במעולה שבנכסיו וכן הוא אומר (דברי הימים ב לב) וישכב חזקיהו עם אבותיו ויקברוהו במעלה קברי בני דוד ואמר ר' אלעזר במעלה אצל מעולים שבמשפחה ומאן נינהו דוד ושלמה (דברי הימים ב טז) ויקברוהו בקברותיו אשר כרה לו בעיר דוד וישכיבוהו במשכב אשר מלא בשמים וזנים מאי בשמים וזנים רבי אלעזר אמר זיני זיני ר' שמואל בר נחמני אמר בשמים שכל המריח בהן בא לידי זימה: (ירמיהו יח) כי כרו שוחה ללכדני ופחים טמנו לרגלי רבי אלעזר אמר שחשדוהו מזונה ר' שמואל בר נחמני אמר שחשדוהו מאשת איש בשלמא למ"ד שחשדוהו מזונה היינו דכתיב (משלי כג) כי שוחה עמוקה זונה אלא למ"ד שחשדוהו מאשת איש מאי שוחה אטו אשת איש מי נפקא מכלל זונה בשלמא למ"ד שחשדוהו מאשת איש היינו דכתיב (ירמיהו יח) ואתה ה' ידעת את כל עצתם עלי למות אלא למאן דאמר שחשדוהו מזונה מאי למות שהשליכוהו לבאר טיט דרש רבא מאי דכתיב (ירמיהו ה) יהיו מוכשלים לפניך בעת אפך עשה בהם אמר ירמיה לפני הקדוש ברוך הוא רבונו של עולם אפילו בשעה שעושין צדקה הכשילם בבני אדם שאינן מהוגנים כדי שלא יקבלו עליהן שכר: (דברי הימים ב לב) וכבוד עשו לו במותו מלמד שהושיבו ישיבה על קברו פליגי בה ר' נתן ורבנן חד אמר שלשה

דף יז, א גמרא וחד אמר שבעה ואמרי לה שלשים ת"ר וכבוד עשו לו במותו זה חזקיה מלך יהודה שיצאו לפניו שלשים וששה אלף חלוצי כתף דברי ר' יהודה א"ל ר' נחמיה והלא לפני אחאב עשו כן אלא שהניחו ס"ת על מטתו ואמרו קיים זה מה שכתוב בזה והאידינא נמי עבדינן הכי אפוקי מפקינן אנוחי לא מנחינן ואיבעית אימא אנוחי נמי מנחינן קיים לא אמרינן אמר רבה בר בר חנה הוה אזילנא בהדיה דר' יוחנן למשאל שמעתא כי הוה עייל לבית הכסא והוה בעינא מיניה מלתא לא פשיט לן עד דמשי ידיה ומנח תפילין ומברך והדר אמר לן אפילו קיים אמרינן לימד לא אמרינן והאמר מר גדול למוד תורה שהלמוד מביא לידי מעשה ל"ק הא למיגמר הא לאגמורי א"ר יוחנן משום ר"ש בן יוחאי מאי דכתיב (ישעיהו לב) אשריכם זורעי על כל מים משלחי רגל השור והחמור כל העוסק בתורה ובגמילות חסדים זוכה לנחלת שני שבטים שנאמר אשריכם זורעי ואין זריעה אלא צדקה שנאמר (הושע י) זרעו לכם לצדקה וקצרו לפי חסד ואין מים אלא תורה שנאמר (ישעיהו נה) הוי כל צמא לכו למים וזוכה לנחלת שני שבטים זוכה לכילה כיוסף דכתיב

(בראשית מט) בן פורת יוסף בנות צעדה עלי שור וזוכה לנחלת יששכר דכתיב (בראשית מט) יששכר חמור גרם אית דאמרי אויביו נופלין לפניו כיוסף דכתיב (דברים לג) בהם עמים ינגח יחדו אפסי ארץ וזוכה לבינה כיששכר דכתיב (דברי הימים א יב) ומבני יששכר יודעי בינה לעתים לדעת מה יעשה ישראל:

מסכת בבא קמא פרק ב

דף יז, א משנה כיצד הרגל מועדת לשבר בדרך הלוכה בהמה מועדת להלך כדרכה ולשבר היתה מבעטת או שהיו צרורות מנתזין מתחת רגליה ושברה את הכלים משלם חצי נזק דרסה על הכלי ושברתו ונפל על כלי ושברו על הראשון משלם נזק שלם ועל האחרון משלם חצי נזק התרנגולין מועדין להלך כדרכן ולשבר היה דליל קשור ברגליו או שהיה מהדס ומשבר את הכלים משלם חצי נזק:

דף יז, ב גמרא א"ל רבינא לרבא היינו רגל היינו בהמה א"ל תנא אבות וקתני תולדות אלא מעתה סיפא דקתני השן מועדת בהמה מועדת מאי אבות ומאי תולדות איכא הוה קמהדר ליה בבדיחותא וא"ל אנא שנאי חדא ואת שני חדא וטעמא מאי אמר רב אשי תנא שן דחיה וקתני שן דבהמה ס"ד אמינא (שמות כב) ושלח את בעירה כתיב בהמה אין חיה לא קמ"ל דחיה בכלל בהמה אי הכי הא מבעי ליה למיתני ברישא האי דאתיא ליה מדרשא חביבא ליה אי הכי רישא נמי ליתני ההיא דלא כתיבא ברישא הכי השתא התם אידי ואידי אבות נינהו הך דאתיא ליה מדרשא חביבא ליה הכא שביק אב ותני תולדה איבעית אימא אידי דסליק מרגל פתח ברגל תנו רבנן בהמה מועדת להלך כדרכה ולשבר כיצד בהמה שנכנסה לחצר הניזק והזיקה בגופה דרך הלוכה ובשערה דרך הלוכה באוכף שעליה ובשליף שעליה ובפרומביא שבפיה ובזוג שבצוארה וחמור במשאו משלם נזק שלם סומכוס אומר צרורות וחזיר שהיה נובר באשפה והזיק משלם נזק שלם הזיק פשיטא אלא אימא התיז והזיק משלם נזק שלם צרורות מאן דכר שמיהו חסורי מחסרא והכי קתני צרורות כי אורחיהו חצי נזק וחזיר שהיה נובר באשפה והתיז והזיק משלם חצי נזק סומכוס אומר צרורות וחזיר שהיה נובר באשפה והתיז והזיק משלם נזק שלם: ת"ר תרנגולין שהיו מפריחין ממקום למקום ושברו כלים בכנפיהן משלם נזק שלם ברוח שבכנפיהן משלמין חצי נזק סומכוס אומר נזק שלם תניא אידך תרנגולין שהיו מהדסין ע"ג עיסה ועל גבי פירות וטינפו או ניקרו משלם נזק שלם העלו עפר או צרורות משלמין חצי נזק סומכוס אומר נזק שלם תניא אידך תרנגול שהיה מפריח ממקום למקום ויצתה רוח מתחת כנפיו ושיברה את הכלים משלם חצי נזק סתמא כרבנן אמר רבא בשלמא סומכוס קסבר כחו כגופו דמי אלא רבנן אי כגופו דמי כוליה נזק בעי לשלם ואי לאו כגופו דמי חצי נזק נמי לא לשלם הדר אמר רבא לעולם כגופו דמי וחצי נזק צרורות הלכתא גמירי לה: אמר רבא כל שבזב טמא בנזקין משלם נזק שלם כל שבזב טהור בנזקין משלם חצי נזק ורבא צרורות אתא לאשמועינן לא רבא עגלה מושכת בקרון קא משמע לן תניא כותיה דרבא בהמה מועדת לשבר בדרך הלוכה כיצד בהמה שנכנסה לחצר הניזק והזיקה בגופה דרך הלוכה ובשערה דרך הלוכה באוכף שעליה ובשליף שעליה ובפרומביא

שבפיה ובזוג שבצוארה וחמור במשאו ועגלה מושכת בקרון משלם נזק שלם תנו רבנן תרנגולים שהיו מחטטין בחבל דלי ונפסק החבל ונשבר הדלי משלמין נזק שלם בעי רבא דרסה על כלי ולא שברתו ונתגלגל למקום אחר ונשבר מהו בתר מעיקרא אזלינא וגופיה הוא או דלמא בתר תבר מנא אזלינא וצרורות נינהו תפשוט ליה מדרבה דאמר רבה זרק כלי מראש הגג ובא אחר ושברו במקל פטור דאמרינן ליה מנא תבירא תבר לרבה פשיטא ליה לרבא מבעיא ליה ת"ש הידוס אינו מועד וי"א ה"ז מועד הידוס ס"ד אלא לאו הידוס והתיז ובהא קמפלגי דמר סבר בתר מעיקרא אזלינן ומר סבר בתר תבר מנא אזלינן לא דף יח,א גמרא בהתיז צרורות ובפלוגתא דסומכוס ורבנן קמיפלגי ת"ש תרנגולין שהיו מחטטין בחבל דלי ונפסק החבל ונשבר הדלי משלמין נזק שלם שמע מינה בתר מעיקרא אזלינן תרגמא אחבל והא חבל משונה הוא דמאוס בלישה והא נשבר דלי קתני אלא סומכוס היא דאמר צרורות נזק שלם משלם אי סומכוס אימא סיפא ניתז ממנו שבר ונפל על כלי אחר ושברה על הראשון משלם נזק שלם ועל האחרון משלם חצי נזק ואי סומכוס מי אית ליה חצי נזק וכי תימא שאני ליה לסומכוס בין נזק כחו לכח כחו ואלא הא דבעי רב אשי כח כחו לסומכוס ככחו דמי או לאו ככחו דמי תפשוט ליה דלאו ככחו דמי אלא לאו רבנן היא ש"מ בתר מעיקרא אזלינן אמר רב ביבי בר אביי דקאזיל מיניה מיניה בעי רבא חצי נזק צרורות מגופו משלם או מעלייה משלם מגופו משלם דלא אשכחן חצי נזק דמשלם מעלייה או דלמא מעלייה משלם דלא אשכחן כאורחיה דמשלם מגופיה ת"ש הידוס אינו מועד ויש אומרים הרי זה מועד הידוס סלקא דעתך אלא לאו הידוס והתיז ובהא קמיפלגי מאן דאמר אינו מועד קסבר מגופו משלם ומאן דאמר מועד קסבר מעלייה משלם לא בפלוגתא דסומכוס ורבנן קמיפלגי ת"ש הכלב שנטל חררה והלך לגדיש ואכל החררה והדליק את הגדיש על החררה משלם נזק שלם ועל הגדיש משלם חצי נזק מאי טעמא לאו משום דהויא להו צרורות ותני עלה משלם חצי נזק מגופו ותסברא לר' אלעזר נזק שלם מגופיה מי אשכחן אלא כגון דשני בהא בגחלת ורבי אלעזר סבר לה כר' טרפון דאמר משונה קרן בחצר הניזק נזק שלם משלם ולא היא מאי טעמא מוקמת לה כרבי טרפון משום נ"ש רבי אלעזר סבר כסומכוס דאמר צרורות נזק שלם משלם וסבר לה כרבי יהודה דאמר צד תמות במקומה עומדת וכי קתני מגופו אצד תמות אמר ליה רב סמא בריה דרב אשי לרבינא אימור דשמעת ליה לרבי יהודה בתם ונעשה מועד במועד מתחילתו

דף יח,ב גמרא מי שמעת ליה אלא כי קאמר רבי אלעזר נזק שלם כגון דאייעד ובהא קמיפלגי מר סבר יש העדאה לצרורות ומר סבר אין העדאה לצרורות אלא הא דבעי רבא יש העדאה לצרורות או אין העדאה לצרורות אי לרבנן אין העדאה לצרורות אי לרבי אלעזר יש העדאה לצרורות אמר לך רבא כי מיבעיא לי לדידי אליבא דרבנן דפליגי עליה דסומכוס אבל הכא בין לרבנן בין לרבי אלעזר כסומכוס סבירא להו דאמר צרורות נזק שלם משלם וטעמא מאי אמור רבנן חצי נזק דשני ולא אייעד ובפלוגתא דרבי טרפון ורבנן קמיפלגי אימור דשמעת ליה לר' טרפון נזק שלם מגופו מי שמעת ליה אין מהיכא מייתי לה מקרן מרשות הרבים דיו לבא מן הדין להיות כנדון והא רבי טרפון לית ליה דיו כי לית ליה דיו היכא דמפריך קל וחומר היכא דלא מפריך ק"ו אית ליה דיו גופא בעי רבא יש העדאה לצרורות או אין העדאה לצרורות לקרן מדמינן ליה או דלמא תולדה דרגל הוא ת"ש הידוס אינו מועד ויש אומרים הרי זה מועד הידוס ס"ד אלא הידוס והתיז מאי לאו

כגון דעבד תלתא זימני ובהא קמיפלגי מר סבר יש העדאה ומר סבר אין העדאה לא בחד זימנא ובפלוגתא דסומכוס ורבנן קמיפלגי ת"ש בהמה שהטילה גללים לעיסה רב יהודה אומר משלם נזק שלם ורבי אלעזר אומר חצי נזק מאי לאו כגון דעבד תלתא זימני ובהא קמיפלגי מר סבר יש העדאה ומר סבר אין העדאה לא בחד זימנא ובפלוגתא דסומכוס ורבנן קמיפלגי והא משונה הוא דדחיק ליה עלמא ולימא רב יהודה הלכה כסומכוס ולימא רבי אלעזר הלכה כרבנן גללים אצטריכא ליה ס"ד אמינא הואיל ובתר גופיה גרירין כגופיה דמי קמ"ל תא שמע דתני רמי בר יחזקאל תרנגול שהושיט ראשו לאויר כלי זכוכית ותקע בו ושברו משלם נזק שלם ואמר רב יוסף אמרי בי רב סוס שצנף וחמור שנער ושיבר את הכלים משלם חצי נזק מאי לאו כגון דעבד תלתא זימני

דף יט, א גמרא ובהא קמיפלגי מר סבר יש העדאה ומר סבר אין העדאה לא בחד זמנא ובפלוגתא דסומכוס ורבנן קמיפלגי והא משונה הוא דאית ביה בזרני בעי רב אשי יש שנוי לצרורות לרביע נזק או אין שנוי לצרורות לרביע נזק תפשוט ליה מדרבא דבעי רבא יש העדאה לצרורות או אין העדאה לצרורות מכלל דאין שנוי דלמא רבא אם תמצי לומר קאמר אם תמצי לומר אין שנוי יש העדאה או אין העדאה תיקו בעי רב אשי כח כחו לסומכוס ככחו דמי או לא מי גמיר הלכה ומוקי לה בכח כחו או דלמא לא גמיר הלכה כלל תיקו: היתה מבעטת או שהיו צרורות מנתזין מתחת רגליה ושברה את הכלים משלם חצי נזק: איבעיא להו היכי קאמר היתה מבעטת והזיקה בביעוטה או צרורות כאורחיהו משלם חצי נזק ורבנן היא או דלמא היתה מבעטת והזיקה בביעוטה או צרורות מחמת ביעוט משלם חצי נזק הא כי אורחיה משלם נזק שלם ומני סומכוס היא ת"ש מסיפא דרסה על הכלי ושברתו ונפל השבר על כלי אחר ושברו על הראשון משלם נזק שלם ועל האחרון חצי נזק ואי סומכוס מי אית ליה חצי נזק וכי תימא ראשון ראשון להתזה ושני שני להתזה ושאני ליה לסומכוס בין כחו לכח כחו אלא הא דבעי רב אשי כח כחו לסומכוס ככחו דמי או לאו ככחו דמי תפשוט ליה דלאו ככחו דמי רב אשי כרבנן מוקי לה ובעי לה הכי היתה מבעטת והזיקה בביעוטה או צרורות כאורחיהו חצי נזק הא מחמת ביעוט רביע נזק ויש שנוי או דלמא היתה מבעטת והזיקה בביעוטה או צרורות מחמת ביעוט חצי נזק ואין שנוי תיקו: בעי מיניה רבי אבא בר ממל מרבי אמי ואמרי לה מרבי חייא בר אבא היתה מהלכת במקום שאי אפשר לה אלא אם כן מנתזת ובעטה והתיזה והזיקה מהו כיון דאי אפשר לה אורחיה הוא או דלמא השתא מיהא מחמת ביעוט קמנתזה צרורות תיקו: בעא מיניה ר' ירמיה מר' זירא היתה מהלכת ברה"ר <ובעטה> והתיזה והזיקה מהו לקרן מדמינן ליה וחייבת או דלמא תולדה דרגל הוא ופטורה אמר ליה מסתברא תולדה דרגל הוא התיזה ברה"ר והזיקה ברה"י מהו א"ל עקירה אין כאן הנחה יש כאן איתביה היתה מהלכת בדרך והתיזה בין ברה"י בין ברה"ר חייב מאי לאו התיזה ברשות הרבים והזיקה ברה"ר לא התיזה ברה"ר והזיקה ברה"י והאמרת עקירה אין כאן הנחה יש כאן א"ל הדרי בי איתביה דרסה על הכלי ושברתו ונפל השבר על כלי אחר ושברו על הראשון משלם נזק שלם ועל האחרון משלם חצי נזק ותני עלה במה דברים אמורים ברשות הניזק אבל ברה"ר על הראשון פטורה ועל האחרון חייבת מאי לאו התיזה ברשות הרבים והזיקה ברשות הרבים לא התיזה ברשות הרבים והזיקה ברה"י והאמרת עקירה אין כאן הנחה יש כאן אמר ליה הדרי בי איני

דף יט,ב גמרא והאמר ר' יוחנן אין חצי נזק חלוק לא לרשות היחיד ולא לרשות הרבים מאי לאו התיזה ברשות הרבים והזיקה ברשות הרבים לא התיזה ברה"ר והזיקה ברשות היחיד והאמרת עקירה אין כאן הנחה יש כאן א"ל הדרי בי איבעית אימא כי אמר רבי יוחנן אקרן יתיב רבי יהודה נשיאה ורבי אושעיא אקילעא דרבי יהודה נפק מילתא מבינייהו כשכשה בזנבה מהו א"ל אידך וכי יאחזנה בזנבה וילך אי הכי קרן נמי נימא וכי יאחזנה בקרן וילך הכי השתא קרן לאו אורחיה הא אורחיה וכי מאחר דאורחיה מאי מבעיא ליה כשכוש יתירא מבעיא ליה: בעי רב עינא כשכשה באמתה מהו מי אמרינן מידי דהוה אקרן קרן לאו יצרא קתקיף ליה הכא נמי לא שנא או דלמא קרן כוונתו להזיק הא אין כוונתה להזיק תיקו: התרנגולין מועדין להלך כדרך ולשבר וכו': אמר רב הונא לא שנו אלא שנקשר מאליו אבל קשרו אדם חייב נקשר מאליו מאן חייב אילימא בעל הדליל היכי דמי אי דאצנעיה אנוס הוא ואי לא אצנעיה פושע הוא אלא חייב בעל תרנגול מאי שנא כוליה נזק דלא דכתיב (שמות כא) כי יפתח איש בור ולא שור בור חצי נזק נמי איש בור ולא שור בור אלא מתני' בדאדייה אדויי וכי אתמר דרב הונא בעלמא אתמר דליל הפקר אמר רב הונא נקשר מאליו פטור קשרו אדם חייב משום מאי חייב אמר רב הונא בר מנוח משום בורו המתגלגל ברגלי אדם וברגלי בהמה:

דף יט,ב משנה כיצד השן מועדת לאכול את הראוי לה הבהמה מועדת לאכול פירות וירקות אכלה כסות או כלים משלם חצי נזק במה דברים אמורים ברשות הניזק אבל ברשות הרבים פטור ואם נהנית משלמת מה שנהנית כיצד משלמת מה שנהנית אכלה מתוך הרחבה משלמת מה שנהנית מצדי הרחבה משלמת מה שהזיקה מפתח החנות משלמת מה שנהנית מתוך החנות משלמת מה שהזיקה:

דף יט,ב גמרא תנו רבנן השן מועדת לאכול את הראוי לה כיצד בהמה שנכנסה לחצר הניזק ואכלה אוכלין הראויין לה ושתתה משקין הראויין לה משלם נזק שלם וכן חיה שנכנסה לחצר הניזק וטרפה בהמה ואכלה בשר משלם נזק שלם ופרה שאכלה שעורין וחמור שאכל כרשינן וכלב שליקק את השמן וחזיר שאכל חתיכה של בשר משלמין נזק שלם אמר רב פפא השתא דאמרת כל מידי דלאו אורחיה ואכלה ליה ע"י הדחק שמיה אכילה האי שונרא דאכל תמרי וחמרא דאכיל ביניתא משלם נזק שלם ההוא חמרא דאכל נהמא ופלסיה לסלא חייבי הרב יהודה לשלם נזק שלם אנהמא ואסלא חצי נזק ואמאי כיון דאורחיה למיכל נהמא אורחיה נמי לפלוסי סלא דאכל והדר פליס ופת אורחיה הוא ורמינהו אכלה פת ובשר ותבשיל משלם חצי נזק מאי לאו בבהמה לא בחיה חיה בשר אורחיה הוא דמטוי ואיבעית אימא בטביא ואיבעית אימא לעולם בבהמה ובפתורא

דף כ,א גמרא ההוא ברחא דחזא ליפתא אפומא דדנא סריך סליק אכלה לליפתא ותבריה לדנא חייביה רבא אליפתא ואדנא נזק שלם מאי טעמא כיון דאורחיה למיכל ליפתא אורחיה נמי לסרוכי ולמסלק אמר אילפא בהמה ברשות הרבים ופשטה צוארה ואכלה מעל גבי חברתה חייבת מאי טעמא גבי חברתה כחצר הניזק דמי לימא מסייע ליה היתה קופתו מופשלת לאחוריו ופשטה צוארה ואכלה ממנו חייבת כדאמר רבא בקופצת הכא נמי בקופצת והיכא איתמר דרבא אהא דאמר רבי אושעיא בהמה ברשות הרבים הלכה ואכלה פטורה עמדה ואכלה חייבת מאי שנא הלכה דאורחיה הוא עמדה נמי אורחיה הוא אמר רבא בקופצת בעי ר' זירא מתגלגל מהו היכי דמי כגון דקיימא עמיר ברשות היחיד וקא מתגלגל ואתי מרשות היחיד לרה"ר מאי ת"ש דתני רבי חייא משוי מקצתו בפנים ומקצתו

בחוץ אכלה בפנים חייבת אכלה בחוץ פטורה מאי לאו מתגלגל ואתי לא אימא אכלה על מה שבפנים חייבת על מה שבחוץ פטורה איבעית אימא כי קאמר רבי חייא בפתילה דאספסתא: אכלה כסות וכו': אהייא אמר רב אכולהו מאי טעמא כל המשנה ובא אחר ושינה בו פטור ושמואל אמר לא שנו אלא פירות וירקות אבל כסות וכלים חייבת וכן אמר ריש לקיש אכולהו ואזדא ריש לקיש לטעמיה דאמר ריש לקיש שתי פרות ברשות הרבים אחת רבוצה ואחת מהלכת בעטה מהלכת ברבוצה פטורה רבוצה במהלכת חייבת ורבי יוחנן אמר לא שנו אלא פירות וירקות אבל כסות וכלים חייבת לימא רבי יוחנן לית ליה דריש לקיש אפילו בשתי פרות לא לעולם אית ליה כסות עבדי אינשי דמנחי גלימי ומתפחי אבל בהמה לאו אורחה: ואם נהנית משלמת [וכו'] וכמה רבה אמר דמי עמיר רבא אמר דמי שעורים בזול תניא כוותיה דרבה תניא כוותיה דרבא תניא כוותיה דרבה רבי שמעון בן יוחי אמר אין משלמת אלא דמי עמיר בלבד תניא כוותיה דרבא אם נהנית משלמת מה שנהנית כיצד אכלה קב או קביים אין אומרים תשלם דמיהן אלא אומדין כמה אדם רוצה להאכיל לבהמתו דבר הראוי לה אע"פ שאינו רגיל לפיכך אכלה חטין או דבר הרע לה פטורה א"ל רב חסדא לרמי בר חמא לא הוית גבן באורתא בתחומא דאיבעיא לן מילי מעלייתא אמר מאי מילי מעלייתא א"ל הדר בחצר חבירו שלא מדעתו צריך להעלות לו שכר או אין צריך היכי דמי אילימא בחצר דלא קיימא לאגרא וגברא דלא עביד למיגר זה לא נהנה וזה לא חסר אלא בחצר דקיימא לאגרא וגברא דעביד למיגר זה נהנה וזה חסר לא צריכא בחצר דלא קיימא לאגרא וגברא דעביד למיגר מאי מצי אמר ליה מאי חסרתין או דלמא מצי אמר

דף כ"ב גמרא הא איתהנית א"ל מתניתין היא הי מתניתין א"ל לכי תשמש לי שקל סודריה כרך ליה א"ל אם נהנית משלמת מה שנהנית אמר רבא כמה לא חלי ולא מרגיש גברא דמריה סייעיה דאע"ג דלא דמי למתניתין קבלה מיניה האי זה נהנה וזה חסר והאי זה נהנה וזה לא חסר הוא ורמי בר חמא סתם פירות ברשות הרבים אפקורי מפקר להו תנן המקיף חבירו משלש רוחותיו וגדר את הראשונה ואת השניה ואת השלישית אין מחייבין אותו הא רביעית מחייבין אותו ש"מ זה נהנה וזה לא חסר חייב שאני התם דאמר ליה את גרמת לי הקיפא יתירא ת"ש א"ר יוסי אם עמד ניקף וגדר את הרביעית מגלגלין עליו את הכל טעמא דגדר ניקף הא מקיף פטור ש"מ זה נהנה וזה לא חסר פטור שאני התם דאמר ליה לדידי סגי לי בנטירא בר זוזא ת"ש הבית והעלייה של שנים שנפלו אמר בעל העלייה לבעל הבית לבנות והוא אינו רוצה הרי בעל העלייה בונה בית ויושב בה עד שיתן לו יציאותיו יציאותיו הוא דמחייב ליה בעל הבית הא שכרו לא ש"מ זה נהנה וזה לא חסר פטור שאני התם דביתא לעלייה משתעבד ת"ש רבי יהודה אומר אף זה הדר בחצר חבירו שלא מדעתו צריך להעלות לו שכר ש"מ זה נהנה וזה לא חסר חייב שאני התם משום שחרוריתא דאשייתא שלחיה בי רבי אמי אמר וכי מה עשה לו ומה חסרו ומה הזיקו רבי חייא בר אבא אמר נתיישב בדבר הדר שלחיה קמיה דרבי חייא בר אבא אמר כוליה האי שלחו לי ואזלי אילו אשכחי בה טעמא לא שלחנא להו אתמר רב כהנא א"ר יוחנן אינו צריך להעלות לו שכר רבי אבהו אמר רבי יוחנן צריך להעלות לו שכר אמר רב פפא הא דרבי אבהו לאו בפירוש אתמר אלא מכללא אתמר דתנן נטל אבן או קורה של הקדש הרי זה לא מעל נתנה לחבירו הוא מעל וחבירו לא מעל בנאה לתוך ביתו הרי זה לא מעל עד שידור תחתיה שוה פרוטה ואמר שמואל והוא שהניחה על פי ארובה ויתב רבי אבהו

קמיה דר' יוחנן וקאמר משמיה דשמואל זאת אומרת הדר בחצר חבירו שלא מדעתו צריך להעלות לו שכר ושתק ליה איהו סבר מדשתיק מודה ליה ולא היא אשגוחי לא אשגח ביה כדרבה דאמר רבה הקדש שלא מדעת

דף כא, א גמרא כהדיוט מדעת דמי שלח ליה רבי אבא בר זבדא למרי בר מר בעי מיניה מרב הונא הדר בחצר חבירו שלא מדעתו צריך להעלות לו שכר או לא אדהכי נח נפשיה דרב הונא א"ל רבה בר רב הונא הכי אמר אבא מרי משמיה דרב אינו צריך להעלות לו שכר והשוכר בית מראובן מעלה שכר לשמעון שמעון מאי עבידתיה הכי קאמר נמצא הבית של שמעון מעלה לו שכר תרתי הא דקיימא לאגרא הא דלא קיימא לאגרא אתמר נמי א"ר חייא בר אבין אמר רב ואמרי לה אמר ר' חייא בר אבין אמר רב הונא הדר בחצר חבירו שלא מדעתו אינו צריך להעלות לו שכר והשוכר בית מבני העיר מעלה שכר לבעלים בעלים מאי עבידתייהו הכי קאמר נמצאו לו בעלים מעלין להן שכר תרתי הא דקיימא לאגרא הא דלא קיימא לאגרא אמר רב סחורה אמר רב הונא אמר רב הדר בחצר חבירו שלא מדעתו אין צריך להעלות לו שכר משום שנאמר (ישעיהו כד) ושאייה יוכת שער אמר מר בר רב אשי לדידי חזי ליה ומנגח כי תורא רב יוסף אמר ביתא מיתבא יתיב מאי בינייהו איכא בינייהו דקא משתמש ביה בציבי ותיבנא ההוא גברא דבנה אפדנא אקילקלתא דיתמי אגביה רב נחמן לאפדניה מיניה לימא קסבר רב נחמן הדר בחצר חבירו שלא מדעתו צריך להעלות לו שכר ההוא מעיקרא קרמנאי הוו דיירי ביה ויהבי להו ליתמי דבר מועט א"ל זיל פייסינהו ליתמי ולא אשגח אגביה רב נחמן לאפדניה מיניה: כיצד משלמת מה שנהנית וכו': אמר רב ובמחזרת ושמואל אמר אפילו מחזרת נמי פטור ולשמואל היכי משכחת לה דמחייב כגון דשבקתה לרחבה ואזלה וקמה בצידי רחבה ואיכא דמתני להא שמעתא באפי נפשה מחזרת רב אמר חייבת ושמואל אמר פטורה ולשמואל משלמת מה שהזיקה היכי משכחת לה דמחייבא כגון דשבקה לרחבה ואזלה וקמה בצידי רחבה מתיב רב נחמן בר יצחק מפתח החנות משלמת מה שנהנית היכי משכחת לה פשיטא במחזרת וקאמר <מר> מה שנהנית מה שנהנית אין מה שהזיקה לא הוא מותיב לה והוא מפרק לה דקיימא בקרן זוית איכא דאמרי מחזרת כולי עלמא לא פליגי דחייבת כי פליגי במקצה מקום מרשותו לרשות הרבים והכי אתמר אמר רב ל"ש אלא מחזרת אבל מקצה מקום מרשותו לרה"ר פטורה ושמואל אמר אפילו מקצה מקום מרשותו לרשות הרבים חייבת לימא בבור ברשותו קמפלגי רב דאמר פטור קסבר בור ברשותו חייב ושמואל דאמר חייב קסבר בור ברשותו פטור אמר לך רב לעולם אימא לך

דף כא, ב גמרא בעלמא בור ברשותו פטור ושאני הכא דאמר לאו כל כמינך דמקרבת להו לפירותך לרה"ר ומחייבת להו לתוראי ושמואל אמר בעלמא בור ברשותו חייב דבשלמא בור איכא למימר לאו אדעתיה אלא פירות מי איכא למימר לאו אדעתיה הא חזי להו לימא מחזרת תנאי היא דתניא אכלה מתוך הרחבה משלמת מה שנהנית מצדי הרחבה משלמת מה שהזיקה דברי ר' מ' ורבי יהודה רבי יוסי ור' א' אומרים אין דרכה לאכול אלא להלך ר' יוסי היינו תנא קמא אלא מחזרת איכא בינייהו ת"ק סבר מחזרת נמי משלם מה שנהנית ורבי יוסי סבר משלמת מה שהזיקה לא דכולי עלמא מחזרת אי כרב אי כשמואל והכא בביער בשדה אחר קא מיפלגי מר סבר (שמות כב) ובער בשדה אחר ולא ברה"ר ומר סבר ובער בשדה אחר ולא ברשות המזיק ברשות המזיק לימא פירך ברשותי מאי בעי אלא דאילפא ורבי אושעיא איכא בינייהו:

דף כא, ב משנה הכלב והגדי שקפצו מראש הגג ושברו את הכלים משלם נזק שלם מפני שהן מועדין הכלב שנטל חררה והלך לגדיש אכל החררה והדליק הגדיש על החררה משלם נזק שלם ועל הגדיש משלם חצי נזק:

דף כא, ב גמרא טעמא דקפצו הא נפלו פטור אלמא קסבר תחלתו בפשיעה וסופו באונס פטור תניא נמי הכי הכלב והגדי שקפצו מראש הגג ושברו את הכלים משלם נזק שלם נפלו פטורין הניחא למ"ד תחלתו בפשיעה וסופו באונס פטור אלא למ"ד חייב מאי איכא למימר כגון דמקרבי כלים לגבי כותל דכי קפצי בקפיצה לא נפלי עלייהו ואפילו תחלתו בפשיעה ליכא אמר רב זביד משמיה דרבא פעמים שאפילו נפלו נמי חייב משכחת לה בכותל רעוע מאי ניהו דאבעי ליה לאסוקי דעתא דנפיל ארחי סוף סוף לא נפל ארחי ונפול אינהו תחלתו בפשיעה וסופו באונס הוא לא צריכא בכותל צר תנו רבנן הכלב והגדי שדלגו ממטה למעלה פטורין מלמעלה למטה חייבין אדם ותרנגול שדלגו בין מלמעלה למטה בין מלמטה למעלה חייבין

דף כב, א גמרא והתניא הכלב והגדי שדלגו בין מלמעלה למטה בין מלמטה למעלה פטורין תרגמא רב פפא דאפיך מיפך כלבא בזקירא וגדיא בסריכא אי הכי אמאי פטורים פטור מנזק שלם וחייבין בחצי נזק: הכלב שנטל: אתמר ר' יוחנן אמר אשו משום חציו וריש לקיש אמר אשו משום ממונו וריש לקיש מאי טעמא לא אמר כרבי יוחנן אמר לך חציו מכחו קאזלי האי לא מכחו קאזיל ורבי יוחנן מאי טעמא לא אמר כריש לקיש אמר לך ממונא אית ביה ממשא הא לית ביה ממשא תנן הכלב שנטל חררה כו' בשלמא למ"ד אשו משום חציו חציו דכלב הוא אלא למ"ד אשו משום ממונו האי אש לאו ממונו דבעל כלב הוא אמר לך ריש לקיש הכא במאי עסקינן דאדייה אדויי דעל חררה משלם נזק שלם ועל מקום גחלת משלם חצי נזק ועל גדיש כולה פטור ורבי יוחנן דאנחה אנוחי על חררה ועל מקום גחלת משלם נ"ש ועל הגדיש משלם חצי נזק תא שמע גמל טעון פשתן ועבר ברשות הרבים נכנסה פשתנו לתוך החנות ודלקו בנרו של חנווני והדליק את הבירה בעל גמל חייב הניח חנווני נרו מבחוץ חנווני חייב רבי יהודה אומר בנר חנוכה פטור בשלמא למ"ד אשו משום חציו חציו דגמל הוא אלא למ"ד משום ממונו האי אש לאו ממונא דבעל גמל הוא אמר לך ריש לקיש הכא במאי עסקינן במסכסכת כל הבירה כולה אי הכי אימא סיפא אם הניח חנווני נרו מבחוץ חנווני חייב ואי במסכסכת אמאי חייב בשעמדה עמדה וסכסכה כ"ש דחנווני פטור ובעל גמל חייב אמר רב הונא בר מנוח משמיה דרב איקא הכא במאי עסקינן כגון שעמדה להטיל מימיה

דף כב, ב גמרא רישא בעל גמל חייב דלא איבעי ליה לאפושי בטעינה סיפא חנווני חייב דלא איבעי ליה לאנוחי נרו מאבראי תא שמע המדליק את הגדיש והיה גדי כפות לו ועבד סמוך לו ונשרף עמו חייב עבד כפות לו וגדי סמוך לו ונשרף עמו פטור בשלמא למ"ד אשו משום חציו משום הכי פטור אלא למאן דאמר אשו משום ממונו אמאי פטור אילו קטל תוריה עבדא הכי נמי דלא מיחייב אמר לך רבי שמעון בן לקיש הכא במאי עסקינן כשהצית בגופו של עבד דקם ליה בדרכה מיניה אי הכי מאי למימרא לא צריכא בגדי דחד ועבד דחד ת"ש השולח את הבעירה ביד חרש שוטה וקטן פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים בשלמא למ"ד אשו משום חציו חציו דחרש הוא אלא למאן דאמר אשו משום ממונו אילו מסר שורו לחרש שוטה וקטן הכי נמי דלא מיחייב הא אתמר עלה אמר ריש לקיש משמיה דחזקיה לא שנו אלא כשמסר לו גחלת וליבה אבל מסר לו שלהבת חייב מאי

טעמא ברי היזיקא ורבי יוחנן אמר אפילו שלהבת פטור קסבר צבתא דחרש קא גרים לא מיחייב עד דמסר ליה גוואזא סילתא ושרגא אמר רבא קרא ומתניתא מסייע ליה לרבי יוחנן קרא דכתיב (שמות כב) כי תצא אש תצא מעצמה ישלם המבעיר את הבערה ש"מ אשו משום חציו מתניתא דתניא פתח הכתוב

דף כג,א גמרא בנזקי ממונו וסיים בנזקי גופו לומר לך אשו משום חציו אמר רבא קשיא ליה לאביי למ"ד אשו משום חציו טמון באש דפטר רחמנא היכי משכחת לה וניחא ליה כגון שנפלה דליקה לאותו חצר ונפלה גדר שלא מחמת דליקה והלכה והדליקה והזיקה בחצר אחרת דהתם כלו ליה חציו אי הכי לענין גלוי נמי כלו ליה חציו אלא למאן דאית ליה משום חציו אית ליה נמי משום ממונו וכגון שהיה לו לגודרה ולא גדרה דהתם שורו הוא ולא טפח באפיה וכי מאחר דמאן דאית ליה משום חציו אית ליה נמי משום ממונו מאי בינייהו איכא בינייהו לחייבו בארבעה דברים: על החררה משלם כו': מאן חייב בעל כלב וליחייב נמי בעל גחלת בששימר גחלתו אי כששימר גחלתו מאי בעי כלב התם בשחתר אמר רב מרי בריה דרב כהנא זאת אומרת סתם דלתות חתורות הן אצל כלב דאכלה היכא אילימא דאכלה בגדיש דעלמא הא בעינן (שמות כב) וביער בשדה אחר וליכא לא צריכא דאכלה בגדיש דבעל חררה תפשוט דפי פרה

דף כג,ב גמרא כחצר הניזק דמי דאי כחצר המזיק דמי לימא ליה מאי בעי רפתך בפומא דכלבאי דאיבעיא להו פי פרה כחצר הניזק דמי או כחצר המזיק דמי ואי אמרת כחצר המזיק דמי שן דחייב רחמנא היכי משכחת לה אמר רב מרי בריה דרב כהנא כגון שנתחככה בכותל להנאתה וטנפה פירות להנאתה מתקיף לה מר זוטרא והא בעינא כאשר יבער הגלל עד תומו וליכא רבינא אמר דשף צלמי רב אשי אמר דפסעי פסועי ת"ש שיסה בו את הכלב שיסה בו את הנחש פטור מאן פטור משסה פטור וחייב בעל כלב ואי אמרת כחצר המזיק דמי לימא ליה מאי בעי ידך בפומיה דכלבאי אימא פטור אף משסה ואיבעית אימא דאפקיה לניביה וסרטיה ת"ש השיך בו את הנחש רבי יהודה מחייב וחכמים פוטרים ואמר רב אחא בר יעקב כשתימצי לומר לדברי ר' יהודה ארס נחש בין שינוי הוא עומד לפיכך מכיש בסייף ונחש פטור לדברי חכמים ארס נחש מעצמו מקיא לפיכך נחש בסקילה ומכיש פטור ואי אמרת פי פרה כחצר המזיק דמי לימא ליה מאי בעי ידך בפומא דחיוואי לענין קטלא לא אמרינן ומנא תימרא דתניא הנכנס לחצר בעל הבית שלא ברשות ונגחו שורו של בעל הבית ומת השור בסקילה ובעלים פטורים מן הכופר בעלים פטורין מן הכופר מ"ט דאמר ליה ברשותי מאי בעית שורו נמי לימא ליה מאי בעית ברשותי אלא לענין קטלא לא אמרינן הנהו עיזי דבי תרבו דהוו מפסדי ליה לרב יוסף א"ל לאביי זיל אימא להו למרייהו דליצנענהו אמר ליה אמאי איזיל דאי איזילנא אמרי לי לגדור מר גדירא בארעיה ואי גדר שן דחייב רחמנא היכי משכחת לה כשחתרה אי נמי דנפיל גודא בליליא מכריז רב יוסף ואיתימא רבה דסלקין לעילא ודנחתין לתחתאה הני עיזי דשוקא דמפסדי מתרינן במרייהו תרי ותלתא זמנין אי ציית ציית ואי לא אמרינן ליה תיב אמסתתא וקבל זוזך:

דף כג,ב משנה איזהו תם ואיזו מועד מועד כל שהעידו בו שלשה ימים ותם משיחזור בו שלשה ימים דברי ר' יהודה רבי מאיר אומר מועד שהעידו בו שלשה פעמים ותם כל שיהו התינוקות ממשמשין בו ואינו נוגח:

דף כג, ב גמרא מאי טעמא דר' יהודה אמר אביי (שמות כא) תמול חד מתמול תרי שלשום תלתא ולא ישמרנו בעליו אתאן לנגיחה רביעית רבא אמר תמול מתמול חד שלשום תרי ולא ישמרנו האידנא חייב ור"מ מ"ט דתניא א"ר מאיר

דף כד, א גמרא ריחוק נגיחותיו חייב קירב נגיחותיו לא כל שכן אמרו ליה זבה תוכיח שריחקה ראיותיה טמאה קירבה ראיותיה טהורה אמר להן הרי הוא אומר (ויקרא טו) וזאת תהיה טמאתו בזובו תלה הכתוב את הזב בראיות ואת הזבה בימים ממאי דהאי וזאת למעוטי זבה מראיות אימא למעוטי זב מימים אמר קרא (ויקרא טו) והזב את זובו לזכר ולנקבה מקיש זכר לנקבה מה נקבה בימים אף זכר בימים ולקיש נקבה לזכר מה זכר בראיות אף נקבה בראיות הא מיעט רחמנא וזאת ומה ראית מסתברא קאי בראיות ממעט ראיות קאי בראיות ממעט ימים תנו רבנן איזהו מועד כל שהעידו בו שלשה ימים ותם שיהו התינוקות ממשמשין בו ואינו נוגח דברי ר' יוסי ר' שמעון אומר מועד כל שהעידו בו שלש פעמים ולא אמרו שלשה ימים אלא לחזרה בלבד אמר רב נחמן אמר רב אדא בר אהבה הלכה כר' יהודה במועד שהרי ר' יוסי מודה לו והלכה כרבי מאיר בתם שהרי ר' יוסי מודה לו אמר ליה רבא לרב נחמן ולימא מר הלכה כרבי מאיר במועד שהרי רבי שמעון מודה לו והלכה כרבי יהודה בתם שהרי רבי שמעון מודה לו אמר ליה אנא כרבי יוסי סבירא לי דרבי יוסי נימוקו עמו אבעיא להו שלשה ימים דקתני לייעודי תורא או לייעודי גברא למאי נפקא מינה דאתו תלתא כיתי סהדי בחד יומא אי אמרת לייעודי תורא מייעד ואי אמרת לייעודי גברא לא מייעד מימר אמר השתא הוא דקמסהדו בי מאי תא שמע אין השור נעשה מועד עד שיעידו בו בפני בעלים ובפני בית דין העידו בו בפני בית דין ושלא בפני בעלים ושלא בפני בית דין אינו נעשה מועד עד שיעידו בו בפני בית דין ובפני בעלים העידוהו שנים בראשונה ושנים בשניה ושנים בשלישית הרי כאן שלש עדיות והן עדות אחת להזמה נמצאת כת ראשונה זוממת הרי כאן שתי עדיות והוא פטור והן פטורים נמצאת כת שניה זוממת הרי כאן עדות אחת והוא פטור והן פטורים נמצאת כת שלישית זוממת כולן חייבין ועל זה נאמר (דברים יט) ועשיתם לו כאשר זמם וגו' אי אמרת לייעודי תורא שפיר

דף כד, ב גמרא אלא אי אמרת לייעודי גברא לימרו הנך קמאי אנן מי הוה ידעינן דבתר שלשה יומי אתו הני ומייעדי ליה אמר רב אשי אמריתיה לשמעתא קמיה דרב כהנא ואמר לי ולייעודי תורא מי ניחא ולימרו הנך בתראי אנן מנא ידעינן דכל דקאי בי דינא לאסהודי בתורא קאתו אנן לחיובי גברא פלגא נזקא אתינן דקמרמזי רמוזי רב אשי אמר כשבאו רצופים רבינא אמר במכירין בעל השור ואין מכירין את השור אלא היכי מייעדי ליה דאמרי תורא נגחנא אית לך בבקרך אבעי לך לנטורי לכוליה בקרא אבעיא להו המשסה כלבו של חברו בחבירו מהו משסה ודאי פטור בעל כלב מאי מי אמרינן מצי א"ל אנא מאי עבידנא ליה או דלמא אמרינן ליה כיון דידעת בכלבך דמשסי ליה ומשתסי לא אבעי לך לאשהוייה אמר רבי זירא ת"ש ותם שיהו התינוקות ממשמשין בו ואינו נוגח הא נוגח חייב אמר אביי מי קתני נגח חייב דלמא הא נגח לא הוי תם ובההיא נגיחה לא מחייב ת"ש שיסה בו את הכלב שיסה בו נחש פטור מאי לאו פטור משסה וחייב בעל כלב לא אימא פטור אף משסה אמר רבא אם תמצי לומר המשסה כלבו של חברו בחבירו חייב שיסהו הוא בעצמו פטור מאי טעמא כל המשנה ובא אחר ושינה בו פטור א"ל רב פפא לרבא איתמר משמיה דריש לקיש כוותיך דאמר ריש לקיש שתי פרות ברשות הרבים אחת

רבוצה ואחת מהלכת ובעטה מהלכת ברבוצה פטורה רבוצה במהלכת חייבת א"ל אנא
בהיא חיובי מחייבנא דאמרינן ליה כי אית לך רשותא לסגויי עלי לבעוטי בי לית לך
רשותא:

דף כד, ב משנה שור המזיק ברשות הניזק כיצד נגח נגף נשך רבץ בעט ברשות הרבים
משלם חצי נזק ברשות הניזק רבי טרפון אומר נזק שלם וחכמים אומרים חצי נזק אמר
להם רבי טרפון ומה במקום שהקל על השן ועל הרגל ברשות הרבים שהוא פטור החמיר
עליהן ברשות הניזק לשלם נזק שלם מקום שהחמיר על הקרן ברה"ר לשלם חצי נזק אינו
דין שנחמיר עליו ברשות הניזק לשלם נזק שלם אמרו לו דיו לבא מן הדין להיות כנדון
מה ברה"ר חצי נזק אף ברשות הניזק חצי נזק אמר להם אף אני

דף כה, א משנה לא אדון קרן מקרן אני אדון קרן מרגל ומה במקום שהקל על השן ועל
הרגל ברה"ר החמיר בקרן מקום שהחמיר על השן ועל הרגל ברשות הניזק אינו דין
שנחמיר בקרן אמרו לו דיו לבא מן הדין להיות כנדון מה ברה"ר חצי נזק אף ברשות
הניזק חצי נזק:

דף כה, א גמרא ור"ט לית ליה דיו והא דיו דאורייתא הוא דתניא מדין ק"ו כיצד (במדבר
יב) ויאמר ה' אל משה ואביה ירק ירק בפניה הלא תכלם שבעת ימים ק"ו לשכינה ארבעה
עשר יום אלא דיו לבא מן הדין להיות כנדון כי לית ליה דיו היכא דמפריך ק"ו היכא דלא
מפריך ק"ו אית ליה דיו התם שבעה דשכינה לא כתיבי אתא ק"ו אייתי ארבסר אתא דיו
אפיק שבעה ואוקי שבעה אבל הכא חצי נזק כתיב ואתא ק"ו ואייתי חצי נזק אחרינא
ונעשה נזק שלם אי דרשת דיו אפריך ליה ק"ו ורבנן שבעה דשכינה כתיבי תסגר שבעת
ימים ור"ט ההוא תסגר דדרשינן דיו הוא ורבנן כתיב קרא אחרינא ותסגר מרים ור"ט
ההוא דאפי' בעלמא דרשינן דיו ולא תאמר הכא משום כבודו של משה אבל בעלמא לא
קמ"ל א"ל רב פפא לאביי והא האי תנא דלא דריש דיו ואע"ג דלא מפריך ק"ו דתניא קרי
בזב מניין ודין הוא מה טהור בטהור טמא בטמא טמא בטהור אינו דין שיהא טמא בטמא
וקא מייתי לה בין למגע בין למשא ואמאי נימא אהני ק"ו למגע אהני דיו לאפוקי משא וכי
תימא למגע לא אצטריך ק"ו דלא גרע מגברא טהור איצטריך סד"א (דברים כג) מקרה
לילה כתיב מי שקריו גורם לו יצא זה שאין קריו גורם לו אלא דבר אחר גרם לו קמ"ל
מידי ולא ד"א כתיב ומאן תנא דשמעת ליה דאמר שכבת זרע של זב מטמא במשא לא ר"א
ולא רבי יהושע דתנן שכבת זרע של זב מטמא במגע ואין מטמא במשא דברי רבי אליעזר
ורבי יהושע אומר אף מטמא במשא לפי שאי אפשר בלא צחצוחי זיבה עד כאן לא קאמר
רבי יהושע התם אלא שאי אפשר בלא צחצוחי זיבה הא לאו הכי לא אלא האי תנא הוא
דתנן למעלה מהן

דף כה, ב גמרא זובו של זב ורוקו ושכבת זרעו ומימי רגליו ודם הנדה מטמאין בין במגע
בין במשא ודלמא ה"נ לפי שא"א בלא צחצוחי זיבה א"כ לתנייה גבי זובו מ"ש דקתני לה
גבי רוקו אלא משום דאתי מרוקו א"ל רב אחא מדפתי לרבינא והא האי תנא לא דריש דיו
ואע"ג דלא מפריך ק"ו דתניא מפץ במת מניין ודין הוא ומה פכין קטנים שטהורים בזב
מטמא במת מפץ שטמא בזב אינו דין שיטמא במת וקמייתי לה בין לטומאת ערב בין
לטומאת שבעה ואמאי אימא אהני ק"ו לטומאת ערב ואהני דיו לאפוקי טומאת שבעה א"ל
כבר רמא ניהליה ר"נ בר זכריה לאביי וא"ל אביי תנא ממפץ בשרץ מייתי לה וה"ק מפץ
בשרץ מניין ודין הוא ומה פכין קטנים שטהורים בזב טמאין בשרץ מפץ שטמא בזב אינו

דין שיהא טמא בשרץ אלא מפץ במת מניין נאמר (ויקרא יא) בגד ועור בשרץ ונאמר (במדבר לא) בגד ועור במת מה בגד ועור האמור בשרץ מפץ טמא בו אף בגד ועור האמור במת מפץ טמא בו מופנה דאי לא מופנה איכא למפרך מה לשרץ שכן מטמא בכעדשה תאמר במת שאין מטמא בכעדשה אלא בכזית לאיי אפנויי מופנה מכדי שרץ אתקש לשכבת זרע דכתיב (ויקרא כב) או איש אשר תצא וגו' וסמיך ליה או איש אשר יגע בכל שרץ וכתוב ביה בשכבת זרע (ויקרא טו) וכל בגד וכל עור אשר יהיה עליו שכבת זרע ועור דכתב רחמנא בשרץ למה לי ש"מ לאפנויי ואכתי מופנה מצד אחד הוא הניחא למ"ד מופנה מצד אחד למידין ואין משיבין שפיר אלא למ"ד למידין ומשיבין מאי איכא למימר דמת נמי אפנויי מופנה מכדי מת אתקש לשכבת זרע דכתיב (ויקרא כב) והנוגע בכל טמא נפש או איש אשר תצא ממנו וגו' וכתוב ביה בשכבת זרע וכל בגד וכל עור אשר יהיה עליו שכבת זרע ועור דכתב רחמנא במת למה לי ש"מ לאפנויי והוי מופנה משני צדדין הניחא למ"ד דון מינה ואוקי באתרא אלא למ"ד דון מינה ומינה מאי איכא למימר אמר רבא אמר קרא (במדבר לא) וכבסתם בגדיכם ביום השביעי כל טמאות שאתם מטמאין במת לא יהו פחותין משבעה ותהא שן ורגל חייב ברשות הרבים מקל וחומר ומה קרן שברשות הניזק אינו משלם אלא חצי נזק ברשות הרבים חייבת שן ורגל שברשות הניזק משלם נזק שלם אינו דין שברה"ר חייב אמר קרא (שמות כב) ובער בשדה אחר ולא ברה"ר

דף כו, א גמרא מידי כוליה קאמרינן פלגא קאמרינן אמר קרא (שמות כא) וחצו את כספו כספו של זה ולא כספו של אחר ולא תהא שן ורגל חייבת ברשות הניזק אלא חצי נזק מק"ו מקרן ומה קרן שברה"ר חייבת ברשות הניזק אינה משלמת אלא חצי נזק שן ורגל שברשות הרבים פטורה אינו דין שברשות הניזק משלם חצי נזק אמר קרא ישלם תשלומין מעליא ולא תהא קרן ברה"ר חייב מק"ו ומה שן ורגל שברשות הניזק נזק שלם ברה"ר פטורה קרן שברשות הניזק חצי נזק אינו דין שברה"ר פטורה אמר רבי יוחנן אמר קרא יחצון אין חצי נזק חלוק לא ברה"ר ולא ברה"י ויהא אדם חייב בכופר מק"ו ומה שור שאינו חייב בארבעה דברים חייב בכופר אדם שחייב בארבעה דברים אינו דין שיהא חייב בכופר אמר קרא (שמות כא) ככל אשר יושת עליו עליו ולא על אדם ויהא שור חייב בארבעה דברים מק"ו ומה אדם שאינו חייב בכופר חייב בארבעה דברים שור שחייב בכופר אינו דין שיהא חייב בארבעה דברים אמר קרא (ויקרא כד) איש בעמיתו ולא שור בעמיתו איבעיא להו רגל שדרסה על גבי תינוק בחצר הניזק מהו שתשלם כופר מי אמרינן מידי דהוה אקרן קרן כיון דעבד תרי ותלתא זמני אורחיה הוא ומשלם כופר ה"נ לא שנא או דלמא קרן כוונתו להזיק האי אין כוונתו להזיק ת"ש הכניס שורו לחצר בעל הבית שלא ברשות ונגחו לבעל הבית ומת השור בסקילה ובעליו בין תם בין מועד משלם כופר שלם דברי ר' טרפון כופר שלם בתם לרבי טרפון מנא ליה לאו משום דסבר ליה כרבי יוסי הגלילי דאמר תם משלם חצי כופר ברה"ר ומייתי לה מק"ו מרגל אלמא איכא כופר ברגל אמר רב שימי מנהרדעא תנא מניזקין דרגל מייתי לה ולפרוך מה לניזקין דרגל שכן ישנן באש מטמון מה לטמון שכן ישנו בבור מכלים מה לכלים שישנן באש מכלים טמונים מה לכלים טמונים שישנן באדם אלא לאו ש"מ מכופר דרגל מייתי לה אלמא איכא כופר ברגל ש"מ א"ל רב אחא מדפתי לרבינא ה"נ מסתברא דאיכא כופר ברגל דאי ס"ד ליכא

כופר ברגל ותנא מניזקין דרגל מייתי לה לפרוך מה לניזקין דרגל שכן ישנן ברגל אלא לאו ש"מ מכופר דרגל מייתי לה אלמא איכא כופר ברגל שמע מינה:
דף כו, א משנה אדם מועד לעולם בין שוגג בין מזיד בין ער בין ישן סימא את עין חבירו ושיבר את הכלים משלם נזק שלם:

דף כו, א גמרא קתני סימא את עין חבירו דומיא דשיבר את הכלים מה התם נזק אין ארבעה דברים לא אף סימא את עין חבירו נזק אין ארבעה דברים לא
דף כו, ב גמרא מנא הני מילי אמר חזקיה וכן תנא דבי חזקיה אמר קרא (שמות כא) פצע תחת פצע לחייבו על השוגג כמזיד ועל האונס כרצון האי מבעי ליה ליתן צער במקום נזק א"כ לכתוב קרא פצע בפצע מאי תחת פצע ש"מ תרתי אמר רבה היתה אבן מונחת לו בחיקו ולא הכיר בה ועמד ונפלה לענין נזקין חייב לענין ארבעה דברים פטור לענין שבת מלאכת מחשבת אסרה תורה לענין גלות פטור לענין עבד פלוגתא דרשב"ג ורבנן דתניא הרי שהיה רבו רופא ואמר לו כחול עיני וסימאה חתור לי שיני והפילה שיחק באדון ויצא לחרות רשב"ג אומר (שמות כא) ושיחתה עד שיתכוין לשחתה הכיר בה ושכחה ועמד ונפלה לענין נזקין חייב לענין ד' דברים פטור לענין גלות חייב דאמר קרא (במדבר לה) בשגגה מכלל דהוה ליה ידיעה והא הויה ליה ידיעה לענין שבת פטור לענין עבד פלוגתא דרשב"ג ורבנן נתכוין לזרוק שתים וזרק ארבע לענין נזקין חייב לענין ד' דברים פטור לענין שבת מלאכת מחשבת בעינן לענין גלות (שמות כא) אשר לא צדה אמר רחמנא פרט לנתכוין לזרוק שתים וזרק ד' לענין עבד פלוגתא דרשב"ג ורבנן נתכוין לזרוק ארבע וזרק שמנה לענין נזקין חייב לענין ד' דברים פטור לענין שבת באומר כל מקום שתרצה תנוח אין אי לא לא לענין גלות אשר לא צדה פרט לנתכוין לזרוק ארבע וזרק שמנה לענין עבד פלוגתא דרשב"ג ורבנן ואמר רבה זרק כלי מראש הגג ובא אחר ושברו במקל פטור מאי טעמא מנא תבירא תבר ואמר רבה זרק כלי מראש הגג והיו תחתיו כרים או כסתות בא אחר וסלקן או קדם וסלקן פטור מאי טעמא בעידנא דשדייה פסוקי מפסקי גיריה ואמר רבה זרק תינוק מראש הגג ובא אחר וקבלו בסייף פלוגתא דר' יהודה בן בתירא ורבנן דתניא הכוהו עשרה בני אדם בעשרה מקלות בין בבת אחת בין בזה אחר זה כולן
דף כז, א גמרא פטורין ר' יהודה בן בתירא אומר בזה אחר זה האחרון חייב מפני שקירב מיתתו בא שור וקבלו בקרניו פלוגתא דר' ישמעאל בנו של יוחנן בן ברוקא ורבנן דתניא (שמות כא) ונתן פדיון נפשו דמי ניזק ר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקא אומר דמי מזיק ואמר רבה נפל מראש הגג ונתקע באשה חייב בד' דברים וביבמתו לא קנה חייב בנזק בצער בריפוי בשבת אבל בשת לא דתנן אינו חייב על הבשת עד שיהא מתכוין ואמר רבה נפל מראש הגג ברוח שאינה מצויה והזיק ובייש חייב על הנזק ופטור בד' דברים ברוח מצויה והזיק ובייש חייב בד' דברים ופטור על הבשת ואם נתהפך חייב אף על הבשת דתניא ממשמע שנאמר (דברים כה) ושלחה ידה איני יודע שהחזיקה מה ת"ל והחזיקה לומר לך כיון שנתכוין להזיק אע"פ שלא נתכוין לבייש ואמר רבה הניח לו גחלת על לבו ומת פטור על בגדו ונשרף חייב אמר רבא תרוייהו תננהי על לבו דתנן כבש עליו לתוך האור או לתוך המים ואינו יכול לעלות משם ומת חייב דחפו לתוך האור או לתוך המים ויכול לעלות משם ומת פטור בגדו דתנן קרע את כסותי שבר את כדי חייב על מנת לפטור פטור בעי רבה הניח גחלת על לב עבדו מהו כגופו דמי או כממונו דמי אם תמצא

לומר כגופו דמי שורו מהו הדר פשטה עבדו כגופו שורו כממונו:

מסכת בבא קמא פרק ג

דף כז, א משנה המניח את הכד ברה"ר ובא אחר ונתקל בה ושברה פטור ואם הוזק בה בעל החבית חייב בנזקו:

דף כז, א גמרא פתח בכד וסיים בחבית ותנן נמי זה בא בחביתו וזה בא בקורתו נשברה כדו של זה בקורתו של זה פטור פתח בחבית וסיים בכד ותנן נמי זה בא בחביתו של יין וזה בא בכדו של דבש נסדקה חבית של דבש ושפך זה יינו והציל את הדבש לתוכו אין לו אלא שכרו פתח בכד וסיים בחבית אמר רב פפא היינו כד היינו חבית למאי נפקא מינה למקח וממכר היכי דמי אילימא באתרא דכדא לא קרו חבית וחבית לא קרו כדא הא לא קרו לה לא צריכא דרובא קרו לה לכדא כדא ולחביתא חביתא ואיכא נמי דקרו לחביתא כדא ולכדא חביתא מהו דתימא זיל בתר רובא

דף כז, ב גמרא קמ"ל דאין הולכין בממון אחר הרוב: ובא אחר ונתקל בה ושברה פטור: אמאי פטור איבעי ליה לעיוני ומיזל אמרי דבי רב משמיה דרב בממלא רה"ר כולה חביות שמואל אמר באפילה שנו רבי יוחנן אמר בקרן זוית אמר רב פפא לא דיקא מתניתין אלא או כשמואל או כרבי יוחנן דאי כרב מאי אריא נתקל אפילו שבר נמי אמר רב זביד משמיה דרבא הוא הדין דאפי' שבר והאי דקתני נתקל איידי דבעי למתני סיפא ואם הוזק בה בעל חבית חייב בנזקו דדוקא נתקל אבל שבר לא מאי טעמא הוא דאזיק אנפשיה קתני רישא נתקל אמר ליה ר' אבא לרב אשי הכי אמרי במערבא משמיה דר' עולא לפי שאין דרכן של בני אדם להתבונן בדרכים הוה עובדא בנהרדעא וחייב שמואל בפומבדיתא וחייב רבא בשלמא שמואל כשמעתיה אלא רבא לימא כשמואל ס"ל אמר רב פפא קרנא דעצרא הוי דכיון דברשות קעבדי איבעי ליה לעיוני ומיזל שלח ליה רב חסדא לר' נהרי אמרו לרכובה שלש ולבעיטה חמש ולסנוקרת שלש עשרה לפנדא דמרא ולקופינא דמרא מאי שלח ליה חסדא חסדא קנסא קא מגבית בבבל אימא לי גופא דעובדא היכי הוה שלח ליה דההוא גרגותא דבי תרי דכל יומא הוה דלי חד מנייהו אתא חד קא דלי ביומא דלא דיליה א"ל יומא דידי הוא לא אשגח ביה שקל פנדא דמרא מחייה א"ל מאה פנדי בפנדא למחייה אפילו למ"ד לא עביד איניש דינא לנפשיה במקום פסידא עביד איניש דינא לנפשיה דאתמר רב יהודה אמר לא עביד איניש דינא לנפשיה רב נחמן אמר עביד איניש דינא לנפשיה היכא דאיכא פסידא כ"ע לא פליגי דעביד איניש דינא לנפשיה כי פליגי היכא דליכא פסידא רב יהודה אמר לא עביד איניש דינא לנפשיה דכיון דליכא פסידא ליזיל קמיה דיינא ר"נ אמר עביד איניש דינא לנפשיה דכיון דבדין עביד לא טרח מתיב רב כהנא בן בג בג אומר אל תיכנס לחצר חברך ליטול את שלך שלא ברשות שמא תראה עליו כגנב אלא שבור את שיניו ואמור לו שלי אני נוטל א"ל

דף כח, א גמרא עמך בן בג בג יחידאה הוא ופליגי רבנן עליה רבי ינאי אמר מאי שבור את שיניו בדין אי הכי ואמור לו ואמרים לו מיבעי ליה שלי אני נוטל שלו הוא נוטל מיבעי ליה קשיא ת"ש שור שעלה ע"ג חבירו להורגו ובא בעל התחתון ושמט את שלו

ונפל עליון ומת פטור מאי לאו במועד דליכא פסידא לא בתם דאיכא פסידא אי הכי אימא סיפא דחפו לעליון ומת חייב ואי בתם אמאי חייב שהיה לו לשמטו ולא שמטו תא שמע הממלא חצר חבירו כדי יין וכדי שמן בעל החצר משבר ויוצא משבר ונכנס אמר ר"נ בר יצחק משבר ויוצא לב"ד משבר ונכנס להביא זכויותיו ת"ש מניין לנרצע שכלו לו ימיו ורבו מסרהב בו לצאת וחבל ועשה בו חבורה שהוא פטור ת"ל (במדבר לה) לא תקחו כופר לשוב לא תקחו כופר לשב הכא במאי עסקינן בעבדא גנבא עד האידינא לא גנב והשתא גנב עד האידינא הוה אימתיה דרביה עליה השתא לית ליה אימתא דרביה עליה ר"נ בר יצחק אמר בעבד שמסר לו רבו שפחה כנענית עד האידינא היתירא והשתא איסורא ת"ש המניח את הכד ברה"ר ובא אחר ונתקל בה ושברה פטור טעמא דנתקל בה הא שברה חייב אמר רב זביד משמיה דרבא הוא הדין אפי' שברה והאי דקתני נתקל אידי דקבעי למיתני סיפא אם הוזק בעל חבית חייב בנזקו דדוקא נתקל אבל שבר לא דהוא אזיק נפשיה קתני רישא נתקל ת"ש (דברים כה) וקצתה את כפה ממון מאי לאו בשאינה יכולה להציל ע"י דבר אחר לא שיכולה להציל ע"י דבר אחר אבל אינה יכולה להציל ע"י דבר אחר פטורה אי הכי אדתני סיפא ושלחה ידה פרט לשליח ב"ד לפלוג ולתני בדידה בד"א בשיכולה להציל ע"י ד"א אבל אינה יכולה להציל ע"י דבר אחר פטורה ה"נ קאמר בד"א בשיכולה להציל ע"י דבר אחר אבל אינה יכולה להציל ע"י דבר אחר נעשה ידה כשליח ב"ד ופטורה ת"ש הרי שהיתה דרך הרבים עוברת בתוך שדהו נטלה ונתן להם מן הצד מה שנתן נתן ושלו לא הגיעו ואי אמרת עביד איניש דינא לנפשיה לנקוט פזרא וליתבי אמר רב זביד משמיה דרבא גזירה שמא יתן להם דרך עקלתון רב משרשיא אמר בנותן להם דרך עקלתון רב אשי אמר כל מן הצד דרך עקלתון הוא קרובה לזה ורחוקה לזה אי הכי אמאי שלו לא הגיעו לימא להו שקולו דיזכו והבו לי דידי משום דרב יהודה דאמר רב יהודה מיצר שהחזיקו בו רבים אסור לקלקלו ת"ש בעל הבית שהניח פאה מצד אחד ובאו עניים ונטלו מצד אחר זה וזה פאה וא"א עביד איניש דינא לנפשיה אמאי זה וזה פאה לנקוט פזרא וליתבי אמר רבא מאי זה וזה פאה לפוטרן מן המעשר כדתניא המפקיר את כרמו והשכים בבקר ובצרו חייב בפרט ובעוללות ובשכחה ובפאה ופטור מן המעשר: **דף כה, א משנה** נשברה כדו ברה"ר והוחלק אחד במים או שלקה בחרסית חייב רבי יהודה אומר במתכוין חייב באינו מתכוין פטור:

דף כה, א גמרא אמר רב יהודה אמר רב לא שנו אלא שטינפו כליו במים **דף כה, ב גמרא** אבל הוא עצמו פטור קרקע עולם הזיקתו כי אמריתה קמיה דשמואל אמר לי מכדי אבנו וסכיננו ומשאו מבורו למדנו וכולן אני קורא בהן שור ולא אדם חמור ולא כלים והני מילי לענין קטלא אבל לענין נזקין אדם חייב וכלים פטורין ורב הני מילי היכא דאפקרינהו אבל היכא דלא אפקרינהו ממונו הוא מתיב רב אושעיא (שמות כא) ונפל שמה שור או חמור שור ולא אדם חמור ולא כלים מכאן אמרו נפל לתוכו שור וכליו ונשתברו חמור וכליו ונתקרעו חייב על הבהמה ופטור על הכלים הא למה זה דומה לאבנו וסכיננו ומשאו שהניחן ברה"ר והזיקו אדרבה מה דומה לזה מבעי ליה אלא מאי דומה לזה אבנו וסכיננו ומשאו שהניחן ברה"ר והזיקו לפיכך אם הטיח צלוחיתו באבן חייב רישא קשיא לרב וסיפא קשיא לשמואל ולטעמיך תיקשי לך היא גופא <קשיא> רישא פטור וסיפא חייב אלא רב מתרץ לטעמיה ושמואל מתרץ לטעמיה רב מתרץ לטעמיה במה דברים אמורים כשהפקירן אבל לא הפקירן חייב לפיכך הטיח צלוחיתו באבן חייב ושמואל מתרץ

לטעמיה השתא דאמרת אבנו סכיננו ומשאו כבורו דמי לר' יהודה דמחייב על נזקי כלים בבור לפיכך הטיח צלוחיתו באבן חייב א"ר אלעזר לא שנו אלא שנתקל באבן ונשוף באבן אבל נתקל בקרקע ונשוף באבן פטור כמאן דלא כר' נתן איכא דאמרי א"ר אלעזר לא תימא בנתקל באבן ונשוף באבן הוא דמחייב אבל נתקל בקרקע ונשוף באבן פטור אלא אפילו נתקל בקרקע ונשוף באבן חייב כמאן כר' נתן: ר' יהודה אומר במתכוין חייב [וכו']:
ה"ד מתכוין אמר רבה במתכוין להורידה למטה מכתיו א"ל אביי מכלל דמחייב ר"מ אפילו נפשה א"ל אין מחייב היה ר"מ אפי' אזנה בידו אמאי אנוס הוא ואנוס רחמנא פטריה דכתיב (דברים כב) ולנערה לא תעשה דבר וכי תימא ה"מ לענין קטלא אבל לענין נזקין חייב והתניא נשברה כדו ולא סלקו נפל גמלו ולא העמידו ר"מ מחייב בהזיקן וחכמים אומרים

דף כט,א גמרא פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים ומודים חכמים לר"מ באבנו סכיננו ומשאו שהניחן בראש גגו ונפלו ברוח מצויה והזיקו שהוא חייב ומודה ר"מ לרבנן במעלה קנקנין על הגג ע"מ לנגבן ונפלו ברוח שאינה מצויה והזיקו שהוא פטור אלא אמר אביי בתרתי פליגי פליגי בשעת נפילה ופליגי לאחר נפילה פליגי בשעת נפילה בנתקל פושע מר סבר נתקל פושע הוא ומ"ס נתקל לאו פושע הוא פליגי לאחר נפילה במפקיר נזקיו מר סבר מפקיר נזקיו חייב ומר סבר פטור וממאי מדקתני תרתי הוחלק אחד במים או שלקה בחרסית היינו הך אלא לאו ה"ק הוחלק אחד במים בשעת נפילה או שלקה בחרסית לאחר נפילה ומדמתניתין בתרתי ברייתא נמי בתרתי בשלמא כדו משכחת לה או בשעת נפילה או לאחר נפילה אלא גמלו בשלמא לאחר נפילה משכחת לה במפקיר נבלתו אלא בשעת נפילה היכי משכחת לה אמר רב אחא כגון דעברה במיא דרך שרעתא דנהרא ה"ד אי דאיכא דרכא אחרינא פושע הוא ואי דליכא דרכא אחרינא אנוס הוא אלא משכחת לה דאתקיל ואתקילה ביה גמלא מפקיר נזקיו מאי מתכוין איכא אמר רב יוסף במתכוין לזכות בחרסיה וכן אמר רב אשי במתכוין לזכות בחרסיה רבי אלעזר אמר בשעת נפילה מחלוקת אבל לאחר נפילה מאי דברי הכל פטור והא איכא ר"מ דמחייב אלא מאי דברי הכל חייב והא איכא רבנן דפטרי אלא מאי בשעת נפילה אף בשעת נפילה וקמשמע לן כדאביי

דף כט,ב גמרא ורבי יוחנן אמר לאחר נפילה מחלוקת אבל בשעת נפילה מאי דברי הכל פטור והא מדקאמר רבי יוחנן לקמן לא תימא מתניתין ר"מ היא דאמר נתקל פושע הוא מכלל דרבי מאיר מחייב אלא מאי דברי הכל חייב והא מדקאמר ר' יוחנן לקמן לא תימא מתניתין ר"מ היא דאמר נתקל פושע הוא מכלל דפטרי רבנן אלא הא קמ"ל דמפקיר נזקיו דהכא הוא דפטרי רבנן דאנוס הוא אבל מפקיר נזקיו דעלמא מחייבי איתמר מפקיר נזקיו רבי יוחנן ור"א חד אמר חייב וחד אמר פטור לימא מאן דמחייב כר"מ ומאן דפטור כרבנן אליבא דר"מ כ"ע לא פליגי כי פליגי אליבא דרבנן מאן דפטור כרבנן ומאן דמחייב אמר לך אנא דאמרי אפי' לרבנן עד כאן לא פטרי רבנן אלא במפקיר נזקיו דהכא משום דאנוס הוא אבל מפקיר נזקיו דעלמא מחייבי תסתיים דר"א הוא דאמר חייב דאמר רבי אלעזר משום רבי ישמעאל שני דברים אינן ברשותו של אדם ועשאן הכתוב כאילו הן ברשותו ואלו הן בור ברשות הרבים וחמץ משש [שעות] ולמעלה תסתיים ומי אמר רבי אלעזר הכי והא אמר רבי אלעזר איפכא דתנן ההופך את הגלל ברה"ר והוזק בהן אחר חייב בנזקו ואמר ר"א לא שנו אלא שנתכוין לזכות בהן אבל לא נתכוין לזכות בהן פטור אלמא מפקיר נזקיו פטור אמר רב אדא בר אהבה שהחזירה למקומה אמר רבינא משל דרב אדא

בר אהבה למה הדבר דומה למוצא בור מגולה וכסהו וחזר וגילהו א"ל מר זוטרא בריה דרב מרי לרבינא מי דמי התם לא אסתלק להו מעשה ראשון הכא אסתלק להו מעשה ראשון הא לא דמי אלא למוצא בור מגולה וטממה וחזר וחפרה דאסתלקו להו מעשה ראשון וקיימא לה ברשותו אלא אמר רב אשי כשהפכה לפחות משלשה ומאי דוחקיה דר"א לאוקמיה כגון שהפכה לפחות מג' וטעמא דכי נתכוין לזכות בה הא אין מתכוין לזכות בה לא לוקמה למעלה מג' ואע"ג דלא נתכוין לזכות בה חייב אמר רבא מתני' קשיתיה מאי אריא הפך לתני הגביה אלא ש"מ כל הפך למטה משלשה הוא ומדרכי אלעזר אמר חייב ר' יוחנן אמר פטור ומי א"ר יוחנן הכי והתנן המצניע את הקוץ ואת הזכוכית והגודר גדרו בקוצים וגדר שנפל לרשות הרבים והוזק בהן אחר חייב בנזקו ואמר רבי יוחנן לא שנו אלא במפריח אבל במצמצם פטור מצמצם מאי טעמא פטור לאו משום דהויא ליה בור ברשותו מכלל דחיובא דבור ברשות הרבים הוא אלמא מפקיר נזקיו חייב לא לעולם אימא לך מפקיר נזקיו פטור ומצמצם מ"ט פטור משום דאתמר עלה אמר רב אחא בריה דרב איקא לפי שאין דרכן של בני אדם להתחכך בכתלים ומי אמר ר' יוחנן הכי והא א"ר יוחנן הלכה כסתם משנה ותנן החופר בור ברה"ר ונפל לתוכו שור או חמור ומת חייב אלא לעולם רבי יוחנן אמר חייב ומדרכי יוחנן אמר חייב ר"א אמר פטור והאמר ר"א

דף ל, א גמרא משום רבי ישמעאל כו' לא קשיא הא דידיה הא דרביה:

דף ל, א משנה השופך מים ברה"ר והוזק בהן אחר חייב בנזקו המצניע את הקוץ ואת הזכוכית והגודר את גדרו בקוצים וגדר שנפל לרה"ר והוזקו בהן אחרים חייב בנזקו:

דף ל, א גמרא אמר רב לא שנו אלא דנטנפו כליו במים אבל הוא עצמו פטור קרקע עולם הזיקתו א"ל רב הונא לרב לא יהא אלא כרפשו מי סברת דלא תמו מיא בדתמו מיא ותרתיה למה לי חדא בימות החמה וחדא בימות הגשמים דתניא כל אלו שאמרו פותקין ביבותיהן וגורפין מערותיהן בימות החמה אין להן רשות ובימות הגשמים יש להם רשות ואע"פ שברשות אם הזיקו חייבין לשלם: המצניע את הקוץ [וכו'] א"ר יוחנן לא שנו אלא מפריח אבל מצמצם לא מ"ט פטור אמר רב אחא בריה דרב איקא לפי שאין דרכן של בני אדם להתחכך בכתלים ת"ר המצניע קוצותיו וזכוכיותיו לתוך כותל של חבירו ובא בעל כותל וסתר כותלו ונפל לרה"ר והזיקו חייב המצניע א"ר יוחנן לא שנו אלא בכותל רעוע אבל בכותל בריא המצניע פטור וחייב בעל הכותל אמר רבינא זאת אומרת המכסה בורו בדליו של חבירו ובא בעל דלי ונטל דליו חייב בעל הבור פשיטא מהו דתימא התם הוא דלא הוי ידע ליה דלודעיה אבל הכא דידע ליה הוה ליה לאודועיה קמ"ל ת"ר חסידים הראשונים היו מצניעים קוצותיהם וזכוכיותיהם בתוך שדותיהן ומעמיקים להן ג' טפחים כדי שלא יעכב המחרישה רב ששת שדי להו בנורא רבא שדי להו בדגלת אמר רב יהודה האי מאן דבעי למהוי חסידא לקיים מילי דנזיקין רבא אמר מילי דאבות ואמרי לה מילי דברכות:

דף ל, א משנה המוציא את תבנו וקשו לרה"ר לזבלים והוזק בהן אחר חייב בנזקו וכל הקודם בהן זכה רשב"ג אומר כל המקלקלין ברה"ר והזיקו חייבין לשלם וכל הקודם בהן זכה ההופך את הגלל ברה"ר והוזק בהן אחר חייב בנזקו:

דף ל, א גמרא לימא מתני' דלא כר' יהודה דתניא ר' יהודה אומר בשעת הוצאת זבלים אדם מוציא זבלו לרה"ר וצוברו כל שלשים יום כדי שיהא נישוף ברגלי אדם וברגלי

בהמה שעל מנת כן הנחיל יהושע את הארץ אפי' תימא רבי יהודה מודה רבי יהודה שאם הזיק משלם מה שהזיק והתנן רבי יהודה אומר בנר חנוכה פטור מפני שהוא ברשות מאי לאו משום רשות בית דין לא משום רשות מצוה דתניא רבי יהודה אומר בנר חנוכה פטור מפני שהוא רשות מצוה ת"ש כל אלו שאמרו מותרין לקלקל ברשות הרבים אם הזיקו חייבין לשלם ורבי יהודה פוטר אמר רב נחמן מתני' שלא בשעת הוצאת זבלים ור' יהודה היא רב אשי אמר

דף ל,ב גמרא תבנו וקשו תנן משום דמשרקי: כל הקודם בהן זכה: אמר רב בין בגופן בין בשבחן וזעירי אמר בשבחן אבל לא בגופן במאי קמיפלגי רב סבר קנסו גופן משום שבחן וזעירי סבר לא קנסו גופן משום שבחן תנן ההופך את הגלל ברה"ר והוזק בהן אחר חייב בנזקו ואילו כל הקודם זכה לא קתני תנא לרישא וה"ה לסיפא והא תני עלה אסורין משום גזל כי קתני אסורין משום גזל אכולה מתני' קאי לאותו שקדם וזכה והא לא קתני הכי דתנן המוציא תבנו וקשו לרה"ר לזבלים והוזק בהן אחר חייב בנזקו וכל הקודם בהן זכה ומותר משום גזל וההופך את הגלל לרה"ר והוזק בהן אחר חייב ואסור משום גזל אמר רב נחמן בר יצחק גלל קרמית דבר שיש בו שבח קנסו גופו משום שבחו דבר שאין בו שבח לא קנסו איבעיא להו לדברי האומר קנסו גופן משום שבחן לאלתר קנסינן או לכי מייתי שבחא קנסינן ת"ש מדקאיירינן גלל ותסברא כי איירינן גלל מיקמי דלשני רב נחמן לבתר דשני רב נחמן מי איכא למירמא גלל כלל לימא כתנאי שטר שכתוב בו רבית קונסין אותו ואינו גובה לא את הקרן ולא את הרבית דברי ר' מ' וחכמים אומרים גובה את הקרן אבל לא את הרבית לימא רב דאמר כרבי מאיר וזעירי דאמר כרבנן אמר לך רב אנא דאמרי אפי' לרבנן עד כאן לא קאמרי רבנן התם אלא קרן דבהתירא אבל הכא קרן גופא קמזיק וזעירי אמר לך אנא דאמרי אפי' לר' מ' עד כאן לא קאמר ר' מ' התם אלא דמשעת כתיבה דעבד ליה שומא אבל הכא מי יימר דמזיק לימא כהני תנאי המוציא תבנו וקשו לרה"ר לזבלים והוזק בהן אחר חייב בנזקו וכל הקודם בהן זכה ואסורין משום גזל ר' ש' בן גמליאל אומר כל המקלקלין ברה"ר והזיקו חייבין לשלם וכל הקודם בהן זכה ומותרין משום גזל הא גופא קשיא אמרת כל הקודם בהן זכה והדר קאמר אסורין משום גזל אלא לאו הכי קאמר וכל הקודם בהן זכה בשבחן ואסורין משום גזל אגופן ואתא רבן שמעון בן גמליאל למימר אפי' גופן נמי כל הקודם בהן זכה לזעירי ודאי תנאי היא לרב מי לימא תנאי היא אמר לך רב דכולי עלמא קנסו גופן משום שבחן והכא בהלכה ואין מורין כן קא מיפלגי דאתמר רב הונא אמר רב הלכה ואין מורין כן רב אדא בר אהבה אמר הלכה ומורין כן איני והא רב הונא אפקר חושלי רב אדא בר אהבה אפקר

דף לא,א גמרא סליקוסתא בשלמא רב אדא בר אהבה כשמעתיה אלא רב הונא לימא הדר ביה הנהו מותרין הוו:

דף לא,א משנה שני קדרין שהיו מהלכין זה אחר זה ונתקל הראשון ונפל ונתקל השני בראשון הראשון חייב בנזקי שני:

דף לא,א גמרא אמר רבי יוחנן לא תימא מתני' ר' מאיר היא דאמר נתקל פושע הוא וחייב אלא אפילו לרבנן דאמרי אנוס הוא ופטור הכא חייב שהיה לו לעמוד ולא עמד רב נחמן בר יצחק אמר אפילו תימא לא היה לו לעמוד היה לו להזהיר ולא הזהיר ורבי יוחנן אמר כיון דלא היה לו לעמוד לא היה לו להזהיר דטריד תנן היה בעל קורה ראשון ובעל חבית אחרון נשברה חבית בקורה פטור ואם עמד בעל קורה חייב מאי לאו שעמד לכתף

דאורחיה הוא וקתני חייב דהוה ליה להזהיר לא כשעמד לפוש אבל עמד לכתף מאי פטור אדתני סיפא ואם אמר לו לבעל חבית עמוד פטור לפלוג וליתני בדידה בד"א כשעמד לפוש אבל עמד לכתף פטור הא קמ"ל דאע"ג דעמד לפוש כי קאמר לו לבעל חבית עמוד פטור ת"ש הקדרין והזגגין שהיו מהלכין זה אחר זה נתקל הראשון ונפל ונתקל השני בראשון והשלישי בשני ראשון חייב בנזקי שני ושני חייב בנזקי שלישי ואם מחמת ראשון נפלו ראשון חייב בנזקי כולם ואם הזהירו זה את זה פטורין מאי לאו שלא היה להן לעמוד לא שהיה להן לעמוד אבל לא היה להם לעמוד מאי פטור אי הכי אדתני סיפא אם הזהירו זה את זה פטור לפלוג וליתני בדידה במה דברים אמורים שהיה להן לעמוד אבל לא היה להן לעמוד פטורין הא קמ"ל דאע"ג דהיה להן לעמוד כי הזהירו זה את זה פטורין אמר רבא ראשון חייב בנזקי שני בין בנזקי גופו בין בנזקי ממונו שני חייב בנזקי שלישי בנזקי גופו אבל לא בנזקי ממונו ממה נפשך אי נתקל פושע הוא שני נמי ליחייב אי נתקל לאו פושע הוא אפילו ראשון נמי ליפטר

דף לא, ב גמרא ראשון ודאי פושע הוא שני אגופו מחייב דהוה לו לעמוד ולא עמד אממונו פטור דא"ל האי בירא לאו אנא כריתיה מיתבי כולן חייבין על נזקי גופן ופטורין על נזקי ממונן מאי לאו אפי' ראשון לא לבר מראשון והא כולם קתני אמר רב אדא בר אהבה כולן הניזקין האי מאי אי אמרת בשלמא אפילו ראשון היינו דקתני כולן אלא אי אמרת לבר מראשון מאי כולן ליתני הניזקין אלא אמר רבא ראשון חייב בין בנזקי גופו דשני בין בנזקי ממונו דשני ושני חייב בנזקי שלישי בנזקי גופו אבל לא בנזקי ממונו מ"ט דהוה ליה בור ולא מצינו בור שחייב בו את הכלים הניחא לשמואל דאמר כל תקלה בור הוא אלא לרב דאמר אי אפקריה אין אי לא לא מאי איכא למימר לעולם כדאמר מעיקרא ודקשיא לך כולן חייבין תרגמה רב אדא בר מניומי קמיה דרבינא שהוזקו כלים בכלים אמר מר אם מחמת ראשון נפלו ראשון חייב בנזקי כולם מחמת ראשון היכי נפיל רב פפא אמר דפסקה לאורחיה כשלדא רב זביד אמר כחוטרא דסמיותא:

דף לא, ב משנה זה בא בחביתו וזה בא בקורתו נשברה כדו של זה בקורתו של זה פטור שלזה רשות להלך ולזה רשות להלך היה בעל הקורה ראשון ובעל חבית אחרון נשברה חבית בקורה פטור בעל הקורה

דף לב, א משנה ואם עמד בעל קורה חייב ואם אמר לבעל חבית עמוד פטור היה בעל חבית ראשון ובעל קורה אחרון נשברה חבית בקורה חייב ואם עמד בעל חבית פטור ואם אמר לבעל קורה עמוד חייב וכן זה בא בנרו וזה בפשתנו:

דף לב, א גמרא בעא מיניה רבה בר נתן מרב הונא המזיק את אשתו בתשמיש המטה מהו כיון דברשות קעביד פטור או דלמא איבעי ליה לעיוני א"ל תניתוה שלזה רשות להלך ולזה רשות להלך אמר רבא ק"ו ומה יער שזה לרשותו נכנס וזה לרשותו נכנס נעשה כמי שנכנס לרשות חבירו וחייב זה שלרשות חבירו נכנס לא כל שכן אלא הא קתני שלזה רשות להלך ולזה רשות להלך התם תרוייהו כהדדי נינהו הכא איהו קעביד מעשה והיא לא והכתיב (ויקרא יח) ונכרתו הנפשות העושות מקרב עמם הנאה לתרוייהו אית להו איהו מעשה הוא דקעביד: היה בעל קורה ראשון כו': אמר ריש לקיש שתי פרות ברה"ר אחת רבוצה ואחת מהלכת בעטה מהלכת ברבוצה פטורה רבוצה במהלכת חייבת לימא מסייע ליה היה בעל קורה ראשון ובעל חבית אחרון נשברה חבית בקורה פטור ואם עמד בעל קורה חייב והא הכא דכרבוצה במהלכת דמי וקתני חייב ותסברא הא סייעי בעיא לא

מסתייא דלא מסייעי אלא מקשה נמי קשיא טעמא דבעטה הא הוזקה ממילא פטור והא מתני' דממילא וקתני חייב מתני' דפסקה לאורחא כשלדא הכא כגון דרבעה בחד גיסא איבעי לה לסגויי באידך גיסא אלא סיפא דמתני' מסייע ליה לר"ל דקתני היה בעל חבית ראשון ובעל קורה אחרון נשברה חבית בקורה חייב ואם עמד בעל חבית פטור והא הכא דכמהלכת ברבוצה דמי וקתני פטור מתני' דכי אורחיה קא מסגי הכא א"ל נהי דאית לך רשות לסגויי עלי לבעוטי בי לית לך רשותא:

דף לב, א משנה שנים שהיו מהלכין ברה"ר אחד רץ ואחד מהלך או שהיו שניהם רצין והזיקו זה את זה שניהם פטורין:

דף לב, א גמרא מתני' דלא כאיסי בן יהודה דתניא איסי בן יהודה אומר רץ חייב מפני שהוא משונה ומודה איסי בע"ש בין השמשות שהוא פטור מפני שרץ ברשות א"ר יוחנן הלכה כאיסי בן יהודה ומי אמר רבי יוחנן הכי והאמר ר' יוחנן הלכה כסתם משנה ותנן אחד רץ ואחד מהלך או שהיו שניהם רצין פטורין הא תו ל"ל השתא אחד רץ ואחד מהלך פטור שניהם רצין מבעיא אלא הכי קאמר אחד רץ ואחד מהלך פטור בד"א בע"ש בין השמשות אבל בחול אחד רץ ואחד מהלך חייב שניהם רצין אפי' בחול פטורין אמר מר ומודה איסי בע"ש בין השמשות שהוא פטור מפני שרץ ברשות בע"ש מאי ברשות איכא כדר' חנינא דאמר ר' חנינא

דף לב, ב גמרא בואו ונצא לקראת כלה מלכתא ואמרי לה לקראת שבת כלה מלכתא רבי ינאי מתעטף וקאי ואמר בואי כלה בואי כלה:

דף לב, ב משנה המבקע ברה"ר והזיק ברה"י והזיק ברה"ר ברה"י והזיק ברה"י אחר חייב:

דף לב, ב גמרא וצריכא דאי תנא המבקע ברה"י והזיק ברה"ר משום דשכיחי רבים אבל מרה"ר לרה"י דלא שכיחי רבים אימא לא ואי תנא מרה"ר לרה"י משום דמעיקרא שלא ברשות עביד אבל מרשות היחיד לרה"ר דברשות עביד אימא לא ואי תנא הנך תרתי הא משום דשכיחי רבים והא משום דשלא ברשות אבל מרה"י לרה"י אחר דלא שכיחי רבים ומעיקרא ברשות אימא לא צריכא: ת"ר הנכנס לחנותו של נגר שלא ברשות ונתזה בקעת וטפחה על פניו ומת פטור ואם נכנס ברשות חייב מאי חייב א"ר יוסי בר חנינא חייב בד' דברים ופטור מגלות לפי שאין דומה ליער יער זה לרשותו נכנס וזה לרשותו נכנס זה לרשות חבירו נכנס אמר רבא ק"ו ומה יער זה לדעתו נכנס וזה לדעתו נכנס נעשה כמי שנכנס לדעת חבירו וגולה זה שלדעת חבירו נכנס לא כל שכן אלא אמר רבא מאי פטור מגלות דלא סגי ליה בגלות והיינו טעמא דרבי יוסי בר חנינא משום דהוי ליה שוגג קרוב למזיד מתיב רבא הוסיף לו רצועה אחת ומת הרי זה גולה על ידו והא הכא דשוגג קרוב למזיד הוא דאיבעי אסוקי אדעתיה דמייתי אינשי בחזא רצועה וקתני הרי זה גולה אמר רב שימי מנהרדעא דטעי במנינא טפח ליה רבא בסנדליה אמר ליה אטו הוא מני והתניא גדול שבדיינין קורא והשני מונה והשלישי אומר הכהו אלא אמר רב שימי מנהרדעא דטעה דיינא גופיה מיתיבי הזורק את האבן לרה"ר והרג הרי זה גולה והא הכא דשוגג קרוב למזיד הוא דאיבעי ליה אסוקי אדעתיה דברה"ר שכיחי אינשי וקתני הרי זה גולה אמר רב שמואל בר יצחק בסותר את כותלו איבעי ליה עיוני בסותר בלילה בלילה נמי איבעי ליה עיוני בסותר את כותלו ביום לאשפה האי אשפה ה"ד אי דשכיחי רבים מזיד

הוא ואי לא שכיחי רבים אנוס הוא אמר רב פפא [לא צריכא אלא] באשפה העשויה להפנות בלילה ואינה עשויה להפנות ביום ואינה עשויה להפנות ביום ואיכא דמיקרי ויתיב מזיד לא הוי דהא אינה עשויה להפנות ביום אנוס נמי לא הוי דהא איכא דמיקרי ויתיב רב פפא משמיה דרבא מתני לה ארישא הנכנס לחנותו של נגר שלא ברשות ונתזה לו בקעת וטפחה לו על פניו ומת פטור אמר רבי יוסי בר חנינא חייב בארבעה דברים ופטור מגלות מאן דמתני לה אסיפא כ"ש ארישא ומאן דמתני לה ארישא אבל אסיפא כיון דברשות חייב גלות ומי חייב גלות והתניא הנכנס לחנותו של נפח ונתזה ניצוצות וטפחה לו על פניו ומת פטור ואפילו נכנס ברשות הכא במאי עסקינן בשוליא דנפחי שוליא דנפחי למקטלא קאי כשרבו מסרהב בו לצאת ואינו יוצא ומשום דרבו מסרהב בו לצאת למיקטליה קאי כסבור יצא אי הכי אחר נמי

דף לג,א גמרא אחר לית ליה אימתא דרביה האי אית ליה אימתא דרביה רב זביד משמיה דרבא מתני לה אהא ומצא פרט לממציא את עצמו מכאן א"ר אליעזר בן יעקב מי שיצתה אבן מתחת ידו והוציא הלה את ראשו וקיבלה פטור א"ר יוסי בר חנינא פטור מגלות וחייב בארבעה דברים מאן דמתני לה אהא כ"ש אקמייתא ומאן דמתני לה אקמייתא אבל אהא פטור לגמרי: ת"ר פועלים שבאו לתבוע שכרן מבעל הבית ונגחן שורו של בעל הבית ונשכן כלבו של בעה"ב ומת פטור אחרים אומרים רשאיין פועלין לתבוע שכרן מבעל הבית ה"ד אי דשכיח במתא מ"ט דאחרים אי דשכיח בבית מ"ט דת"ק לא צריכא בגברא דשכיח ולא שכיח וקרי אבבא ואמר להו אין מר סבר אין עול תא משמע ומ"ס אין קום אדוכתך משמע תניא כמ"ד אין קום אדוכתך משמע דתניא פועל שנכנס לתבוע שכרו מבעה"ב ונגחו שורו של בעה"ב או נשכו כלבו פטור אע"פ שנכנס ברשות אמאי פטור אלא לאו דקרי אבבא ואמר ליה אין וש"מ אין קום אדוכתך משמע:

דף לג,א משנה שני שוורין תמין שחבלו זה את זה משלמין במותר חצי נזק שניהן מועדין משלמין במותר נזק שלם אחד תם ואחד מועד מועד בתם משלם במותר נ"ש תם במועד משלם במותר חצי נזק וכן שני אנשים שחבלו זה בזה משלמין במותר נזק שלם אדם במועד ומועד באדם משלם במותר נזק שלם אדם בתם ותם באדם אדם בתם משלם במותר נזק שלם תם באדם משלם במותר חצי נזק ר' עקיבא אומר אף תם שחבל באדם משלם במותר נזק שלם:

דף לג,א גמרא ת"ר (שמות כא) כמשפט הזה יעשה לו כמשפט שור בשור כך משפט שור באדם מה שור בשור תם משלם חצי נזק ומועד נזק שלם אף שור באדם תם משלם חצי נזק ומועד נזק שלם ר' עקיבא אומר כמשפט הזה כתחתון ולא כעליון יכול משלם מן העלייה ת"ל יעשה לו מגופו משלם ואינו משלם מן העלייה ורבנן זה למה לי לפוטרו מארבעה דברים ורבי עקיבא לפוטרו מארבעה דברים מנא ליה נפקא ליה (ויקרא כד) מאיש כי יתן מום בעמיתו איש בעמיתו ולא שור בעמיתו ורבנן אי מההיא הוה אמינא צער לחודיה אבל ריפוי ושבת אימא ליתן ליה קמ"ל:

דף לג,א משנה שור שוה מנה שנגח שור שוה מאתים ואין הנבילה יפה כלום נוטל את השור:

דף לג,א גמרא מתניתין מני רבי עקיבא היא דתניא יושם השור בב"ד דברי רבי ישמעאל רבי עקיבא אומר הוחלט השור במאי קמיפלגי ר' ישמעאל סבר בעל חוב הוא וזוזי הוא דמסיק ליה ור' עקיבא סבר שותפי נינהו וקמיפלגי בהאי קרא (שמות כא) ומכרו את

השור החזי וחצו את כספו ר' ישמעאל סבר לבי דינא קמזהר רחמנא ור"ע סבר לניזק ומזיק מזהר להו רחמנא מאי בינייהו הקדישו ניזק איכא בינייהו בעא מיניה רבא מר"נ מכרו מזיק לר' ישמעאל מהו כיון דא"ר ישמעאל בעל חוב הוא וזוזי הוא דמסיק ליה מכור או דלמא

דף לג,ב גמרא כיון דמשעבד ליה לניזק לאו כל כמיניה א"ל אינו מכור והתניא מכור מכור חוזר וגובהו וכי מאחר שחוזר וגובהו למה מכור לרידיא ש"מ לזה ומוכר מטלטלין ב"ד גובין לו מהם שאני התם דכמאן דעשאו אפותיקי דמי והאמר רבא עשה עבדו אפותיקי ומכרו ב"ח גובה הימנו שורו אפותיקי ומכרו אין ב"ח גובה הימנו עבד מ"ט משום דאית ליה קלא האי נמי כיון דנגח קלא אית ליה דתורא נגחנא קרו ליה תני רב תחליפא בר מערבא קמיה דרבי אבהו מכרו אין מכור הקדישו מוקדש מכרו מאן אילימא מזיק מכרו אין מכור מני ר"ע היא דאמר הוחלט השור והקדישו מוקדש אתאן לרבי ישמעאל דאמר יושם השור בב"ד אלא ניזק מכרו אינו מכור מני רבי ישמעאל הקדישו מוקדש אתאן לר"ע לעולם מזיק ודברי הכל מכרו אינו מכור אפילו לרבי ישמעאל דהא משעבדא ליה לניזק הקדישו מוקדש אפילו לר"ע משום דר' אבהו דא"ר אבהו גזירה שמא יאמרו הקדש יוצא בלא פדיון: ת"ר שור תם שהזיק עד שלא עמד בדין מכרו מכור הקדישו מוקדש שחטו ונתנו במתנה מה שעשה עשוי משעמד בדין מכרו אינו מכור הקדישו אינו מוקדש שחטו ונתנו במתנה לא עשה ולא כלום קדמו בעלי חובות והגביהו בין חב עד שלא הזיק בין הזיק עד שלא חב לא עשו ולא כלום לפי שאין משתלם אלא מגופו מועד שהזיק בין שעמד בדין בין שלא עמד בדין מכרו מכור הקדישו מוקדש שחטו ונתנו במתנה מה שעשה עשוי קדמו בעלי חובות והגביהו בין חב עד שלא הזיק בין הזיק עד שלא חב מה שעשה עשוי לפי שאין משתלם אלא מן העלייה: אמר מר מכרו מכור לרדיא הקדישו מוקדש משום דרבי אבהו שחטו ונתנו במתנה מה שעשה עשוי בשלמא נתנו במתנה מה שעשה עשוי לרדיא אלא שחטו ליתי ולשתלם מבשריה דתניא חי אין לי אלא חי שחטו מנין ת"ל ומכרו את השור מ"מ אמר רב שיזבי לא נצרכא אלא לפחת שחיטה אמר רב הונא בריה דרב יהושע זאת אומרת המזיק שעבודו של חברו פטור פשיטא מהו דתימא התם הוא דא"ל לא חסרתיןך ולא מידי דא"ל זיקא בעלמא הוא דשקלי מינך אבל בעלמא ליחייב קמ"ל הא נמי רבה אמרה דאמר רבה השורף שטרותיו של חברו פטור מהו דתימא התם הוא דא"ל ניירא בעלמא קלאי מינך אבל היכא דחפר בה בורות שיחין ומערות ליחייב קמ"ל דהא הכא כמאן דחפר בה בורות שיחין ומערות דמי וקאמר מה שעשה עשוי קדמו בעלי חובות והגביהו בין חב עד שלא הזיק בין הזיק עד שלא חב לא עשה ולא כלום לפי שאין משלם אלא מגופו בשלמא הזיק עד שלא חב אבל חב עד שלא הזיק ב"ח קדים

דף לד,א גמרא ואפילו הזיק עד שלא חב בעל חוב קדים ש"מ ב"ח מאוחר שקדם וגבה מה שגבה לא גבה לא לעולם אימא לך מה שגבה גבה ושאני התם דא"ל אילו גבך הוה לא מינך הוה גבי ליה דהאי תורא דאזקן מיניה משתלמנא: ת"ר שור שוה מאתים שנגח שור שוה מאתים וחבל בו בחמשים זוז ושבח הנזק ועמד על ארבע מאות זוז שאלמלא <לא> הזיקו היה עומד על שמנה מאות זוז נותן כשעת הנזק כחש כשעת העמדה בדין שבח מזיק נותן לו כשעת הנזק כחש כשעת העמדה בדין אמר מר שבח מזיק נותן כשעת הנזק מני ר' ישמעאל היא דאמר בעל חוב הוא וזוזי הוא דמסיק ליה אימא סיפא כחש כשעת העמדה

בדין אתאן לר"ע דאמר שותפי ניהו רישא רבי ישמעאל וסיפא ר"ע לא כולה ר"ע היא והכא במאי עסקינן כשפיטמו אי כשפיטמו אימא רישא שבח ועמד על ד' מאות זוז נותן לו כשעת הנזק אי כשפיטמו צריכא למימר אמר רב פפא רישא משכחת לה בין דפטמה פטומי בין דשבחא ממילא ואצטריך לאשמועינן דהיכא דשבחא ממילא נותן לו כשעת הנזק סיפא לא משכחת לה אלא כשפיטמו כחש כשעת העמדה בדין כחש מחמת מאי אילימא דכחשא מחמת מלאכה לימא ליה את מכחשת ואנא יהיבנא אמר רב אשי דכחש מחמת מכה דא"ל קרבא דתורך קבירא ביה:

דף לד, א משנה שור שוה מאתים שנגח שור שוה מאתים ואין הנבילה יפה כלום אמר ר"מ על זה נאמר (שמות כא) ומכרו את השור החי וחצו את כספו א"ל רבי יהודה וכן הלכה קיימת ומכרו את השור החי וחצו את כספו ולא קיימת וגם המת יחצון ואיזה זה שור שוה מאתים שנגח שור שוה מאתים והנבילה יפה חמשים זוז שזה נוטל חצי החי וחצי המת וזה נוטל חצי החי וחצי המת:

דף לד, א גמרא ת"ר שור שוה מאתים שנגח שור שוה מאתים והנבילה יפה חמשים זוז זה נוטל חצי החי וחצי המת וזה נוטל חצי החי וחצי המת וזהו שור האמור בתורה דברי רבי יהודה רבי מאיר אומר אין זהו שור האמור בתורה אלא שור שוה מאתים שנגח לשור שוה מאתים ואין הנבילה יפה כלום על זה נאמר ומכרו את השור החי וחצו את כספו אלא מה אני מקיים וגם את המת יחצון פחת שפחתו מיתה מחצין בחי מכדי בין ר"מ בין רבי יהודה האי מאה ועשרים וחמשה שקיל והאי מאה ועשרים וחמשה שקיל מאי בינייהו אמר רבא פחת נבילה איכא בינייהו רבי מאיר סבר פחת נבילה דניזק הוי ורבי יהודה סבר פחת נבילה דמזיק הוי פלגא א"ל אביי אם כן מצינו לרבי יהודה

דף לד, ב גמרא תם חמור ממועד וכי תימא הכי נמי כדתנן ר' יהודה אומר תם חייב ומועד פטור אימר דשמעת ליה לרבי יהודה לענין שמירה דכתיבי קראי לענין תשלומין מי שמעת ליה והתניא רבי יהודה אומר יכול שור שוה מנה שנגח שור שוה חמש סלעים והנבילה יפה סלע זה נוטל חצי החי וחצי המת וזה נוטל חצי החי וחצי המת אמרת וכי מועד למה יוצא להחמיר עליו או להקל עליו הוי אומר להחמיר עליו ומה מועד אינו משלם אלא מה שהזיק תם הקל לא כ"ש אלא א"ר יוחנן שבח נבילה איכא בינייהו דמ"ס דניזק הוי ומ"ס פלגא והיינו דקא קשיא ליה לר"י השתא דאמרת חס רחמנא עילויה דמזיק דשקיל בשבחא יכול שור שוה חמש סלעים שנגח שור שוה מנה והנבילה יפה חמשים זוז זה נוטל חצי החי וחצי המת וזה נוטל חצי החי וחצי המת אמרת היכן מצינו מזיק נשכר שזה נשכר ואומר (שמות כא) שלם בעלים משלמין ואין בעלים נוטלין מאי ואומר וכי תימא הני מילי היכא דאיכא פסידא לניזק אבל היכא דליכא פסידא לניזק כגון שור שוה חמש סלעים שנגח שור שוה חמש סלעים והנבילה יפה שלשים זוז שקיל נמי מזיק בשבחא ואומר שלם בעלים משלמין ואין בעלים נוטלין א"ל רב אחא בר תחליפא לרבא א"כ מצינו לרבי יהודה תם משלם יותר מחצי נזק והתורה אמרה (שמות כא) ומכרו את השור החי וחצו את כספו אית ליה לר"י פחת שפחתה מיתה מחצין בחי מנא ליה (שמות כא) מוגם את המת יחצון והא אפקיה ר' יהודה לזה נוטל חצי החי וחצי המת וזה נוטל חצי החי וחצי המת א"כ נכתוב קרא ואת המת מאי וגם ש"מ תרתי:

דף לד, ב משנה יש חייב על מעשה שורו ופטור על מעשה עצמו פטור על מעשה שורו וחייב על מעשה עצמו כיצד שורו שבייש פטור והוא שבייש חייב שורו שסימא את עין

עבדו והפיל את שינו פטור והוא שסימא את עין עבדו והפיל את שינו חייב שורו שחבל באביו ובאמו חייב והוא שחבל באביו ואמו פטור שורו שהדליק את הגדיש בשבת חייב והוא שהדליק את הגדיש בשבת פטור מפני שהוא מתחייב בנפשו:

דף לד, ב גמרא תני רבי אבהו קמיה דרבי יוחנן כל המקלקלין פטורין חוץ מחובל ומבעיר א"ל פוק תני לברא חובל ומבעיר אינה משנה ואם תימצי לומר משנה חובל בצריך לכלבו מבעיר בצריך לאפרו תנן שורו שהדליק את הגדיש בשבת חייב והוא שהדליק את הגדיש בשבת פטור וקתני הוא דומיא דשורו מה שורו דלא קבעי ליה

דף לה, א גמרא אף הוא נמי דלא קבעי ליה וקתני פטור מפני שהוא נדון בנפשו לא שורו דומיא דידיה מה הוא דקבעי ליה אף שורו דקבעי ליה שורו היכי משכחת לה א"ל רב אויא הכא במאי עסקינן בשור פקח שעלתה לו נשיכה בגבו וקא בעי למקלייה ואיגנדר בקוטמא ומנא ידעינן דלבתר דקלייה קמגנדר בקוטמא ומי איכא כי האי גוונא אין דההוא תורא דהוה בי רב פפא דהוה כיבין ליה חניכיה עייל ופתקיה לנזייתא ושתי שיכרא ואיתסי אמרו רבנן קמיה דרב פפא מי מצית אמרת שורו דומיא דידיה והא קתני שורו שבייש פטור והוא שבייש חייב שורו דומיא דידיה נתכוון לבייש היכי משכחת לה כגון שנתכוון להזיק דאמר מר נתכוון להזיק אע"פ שלא נתכוון לבייש רבא אמר מתניתין בשוגג וכדתנא דבי חזקיה דתנא דבי חזקיה (ויקרא כד) מכה אדם ומכה בהמה מה מכה בהמה לא חלקת בה בין שוגג בין מזיד בין מתכוון לשאין מתכוון בין דרך ירידה לדרך עלייה לפוטרו ממון אלא לחייבו ממון אף מכה אדם לא תחלוק בו בין שוגג למזיד בין מתכוון לשאין מתכוון בין דרך ירידה לדרך עלייה לחייבו ממון אלא לפוטרו ממון אמרו ליה רבנן לרבא מי מצית מוקמת לה בשוגג והא מפני שנדון בנפשו קתני הכי קאמר כיון דבמזיד נדון בנפשו והיכי דמי דקא בעי לאפרו השתא בשוגג פטור:

דף לה, א משנה שור שהיה רודף אחר שור אחר והוזק זה אומר שורך הזיק וזה אומר לא כי אלא בסלע לקה המוציא מחבירו עליו הראיה היו שנים רודפים אחר אחד זה אומר שורך הזיק וזה אומר שורך הזיק

דף לה, ב משנה שניהם פטורים אם היו שניהם של איש אחד שניהם חייבים היה אחד גדול ואחד קטן הניזק אומר גדול הזיק והמזיק אומר לא כי אלא קטן הזיק אחד תם ואחד מועד הניזק אומר מועד הזיק והמזיק אומר לא כי אלא תם הזיק המוציא מחבירו עליו הראיה היו הניזקין שנים אחד גדול ואחד קטן והמזיקין שנים אחד גדול ואחד קטן הניזק אומר גדול הזיק את הגדול וקטן את הקטן והמזיק אומר לא כי אלא קטן את הגדול וגדול את הקטן אחד תם ואחד מועד הניזק אומר מועד הזיק את הגדול ותם את הקטן והמזיק אומר לא כי אלא תם את הגדול ומועד את הקטן המוציא מחבירו עליו הראיה:

דף לה, ב גמרא אמר רבי חייא בר אבא [זאת אומרת] חלוקים עליו חביריו על סומכוס דאמר ממון המוטל בספק חולקין א"ל ר' אבא בר ממל לר' חייא בר אבא אמר סומכוס אפילו ברי וברי א"ל אין אמר סומכוס אפילו ברי וברי וממאי דמתני' בברי וברי הוא דקתני זה אומר שורך הזיק וזה אומר לא כי מתקיף לה רב פפא מדרישא ברי וברי סיפא נמי ברי וברי אימא סיפא היה אחד גדול ואחד קטן ניזק אומר גדול הזיק ומזיק אומר לא כי אלא קטן הזיק אחד תם ואחד מועד ניזק אומר מועד הזיק והמזיק אומר לא כי אלא תם הזיק המוציא מחבירו עליו הראיה הא לא מייתי ראיה שקיל כדאמר מזיק נימא תהוי תיובתא דרבה בר נתן דאמר טענו חטים והודה לו בשעורים פטור אלא בברי ושמא

דקאמר ברי מאן דקאמר שמא מאן אי נימא דקאמר ניזק ברי וקאמר מזיק שמא אכתי לימא תהוי תיובתא דרבה בר נתן אלא דקאמר ניזק שמא וקאמר מזיק ברי ומדסיפא ניזק שמא ומזיק ברי רישא נמי ניזק שמא ומזיק ברי ואמר סומכוס אפי' בהא דאיצטריך לאשמועינן דלא לא סיפא ניזק שמא ומזיק ברי רישא ניזק ברי ומזיק שמא והא לא דמיא רישא לסיפא אמרי ברי ושמא שמא וברי חזד מילתא היא ברי וברי שמא וברי תרי מילי נינהו: גופא אמר רבה בר נתן טענו חטין והודה לו בשעורין פטור מאי קמ"ל תנינא טענו חטין והודה לו בשעורין פטור אי מהתם הוה אמינא פטור מדמי חטין וחייב בדמי שעורין קמ"ל דפטור לגמרי תנן היו הניזקין שנים אחד גדול ואחד קטן וכו' הא לא מייתי ראייה שקיל כדקאמר מזיק אמאי חטים ושעורים נינהו ראוי ליטול ואין לו והתניא הרי זה משתלם על הקטן מן הגדול ולגדול מן הקטן דתפס תנן היה אחד תם ואחד מועד הניזק אומר מועד הזיק את הגדול ותם את הקטן והמזיק אומר לא כי אלא תם את הגדול ומועד את הקטן המוציא מחבירו עליו הראיה הא לא מייתי ראייה שקיל כדקאמר מזיק ואמאי חטין ושעורין נינהו

דף לו, א גמרא ראוי ליטול ואין לו והתניא הרי זה משתלם לקטן מן המועד ולגדול מן התם דתפס: היו שניהם של איש אחד שניהם חייבים: א"ל רבא מפרזיקא לרב אשי ש"מ שוורים תמים שהזיקו רצה מזה גובה רצה מזה גובה הכא במאי עסקינן במועדין אי במועדין אימא סיפא היה אחד גדול ואחד קטן הניזק אומר גדול הזיק והמזיק אומר לא כי אלא קטן הזיק המוציא מחבירו עליו הראיה אי במועדין מאי נפקא ליה מיניה סוף סוף דמי תורא מעליא בעי לשלומי א"ל סיפא בתמין ורישא במועדין א"ל רב אחא סבא לרב אשי אי במועדין חייבים חייב גברא מיבעי ליה ותו מאי שניהם אלא לעולם בתמין ורבי עקיבא היא דאמר שותפין נינהו וטעמא דאיתנהו לתרוייהו דלא מצי מדחי ליה אבל ליתנהו לתרוייהו מצי אמר ליה זיל אייתי ראייה דהאי תורא אזקך ואשלם לך:

מסכת בבא קמא פרק ד

דף לו, א משנה שור שנגח ארבעה וחמשה שוורים זה אחר זה ישלם לאחרון שבהם ואם יש בו מותר יחזיר לשלפניו ואם יש בו מותר יחזיר לשלפני פניו והאחרון אחרון נשכר דברי ר"מ רבי שמעון אומר שור שוה מאתים שנגח לשור שוה מאתים ואין הנבלה יפה כלום זה נוטל מנה וזה נוטל מנה חזר ונגח שור אחר שוה מאתים האחרון נוטל מנה ושלפניו זה נוטל חמשים וזה נוטל חמשים וזו חזר ונגח שור אחר שוה מאתים האחרון נוטל מנה ושלפניו חמשים וזו ושנים הראשונים דינר זהב:

דף לו, א גמרא מתניתין מני דלא כר' ישמעאל ודלא כר' עקיבא אי כר' ישמעאל דאמר בעלי חובות נינהו האי אחרון אחרון נשכר ראשון ראשון נשכר מבעי ליה אי כר' עקיבא דאמר תורא דשותפי הוא האי יש בו מותר

דף לו, ב גמרא יחזיר לשלפניו לכולם מבעי ליה אמר רבא לעולם כר' ישמעאל דאמר בעלי חובות נינהו ודקשיא לך אחרון אחרון נשכר ראשון ראשון נשכר מבעי ליה הב"ע כגון שתפסו ניזק לגבות הימנו ונעשה עליו כשומר שכר לנזקין אי הכי יש בו מותר יחזיר

לשלפניו יחזיר לבעלים מבעי ליה אמר רבינא הכי קתני אם יש בו מותר בנזקיו יחזיר לשלפניו וכן כי אתא רבין אמר ר' יוחנן משום פשיעת שומרין נגעו בה במאי אוקימתא כר' ישמעאל אי הכי אימא סיפא ר' שמעון אומר שור שוה מאתים שנגח שור שוה מאתים ואין הנבלה יפה כלום זה נוטל מנה וזה נוטל מנה חזר ונגח שור אחר שוה מאתים האחרון נוטל מנה ושלפניו זה נוטל חמשים וזה נוטל חמשים וזו חזר ונגח שור שוה מאתים האחרון נוטל מנה ושלפניו נוטל חמשים וזו ושנים הראשונים דינר זהב אתאן לר' עקיבא דאמר תורא דשותפי הוא רישא ר' ישמעאל וסיפא ר' עקיבא אמרי אין זהב אתאן לר' עקיבא שמואל לרב יהודה שינא שבוק מתניתין ותא בתראי רישא ר' ישמעאל וסיפא ר' עקיבא >אתמר נמי אמר ר' יוחנן הקדישו ניזק איכא בינייהו< תנן התם התוקע לחבירו נותן לו סלע ר' יהודה אומר משום ר"י הגלילי מנה ההוא גברא דתקע לחבריה שלחיה רב טוביה בר מתנה לקמיה דרב יוסף סלע צורי תנן או סלע מדינה תנן אמר ליה תניתוה ושנים הראשונים דינר זהב ואי סלקא דעתך תני תנא סלע מדינה נפלוג ונתני עד תריסר וסלע א"ל תנא כי רוכלא ליתני וליזיל מאי הוי עלה פשטוה מהא דאמר רב יהודה אמר רב כל כסף האמור בתורה כסף צורי ושל דבריהם כסף מדינה אמר ליה ההוא גברא הואיל ופלגא דזוזא הוא לא בעינא נתביה לעניים הדר אמר ליה נתביה ניהלי איזיל ואברי ביה נפשאי א"ל רב יוסף כבר זכו ביה עניים ואף על גב דליכא עניים הכא אנן יד עניים אנן דאמר רב יהודה אמר שמואל יתומים

דף לז, א גמרא אינן צריכין פרוזבול וכן תני רמי בר חמא היתומים אינן צריכין פרוזבול ר"ג ובית דינו אביהן של יתומין היו חנן בישא תקע ליה לההוא גברא אתא לקמיה דרב הונא א"ל זיל הב ליה פלגא דזוזא הוה ליה זוזא מכא בעי למיתבה ליה מיניה פלגא דזוזא לא הוה משתקיל ליה תקע ליה אחרינא ויהביה נהליה:

דף לז, א משנה שור שהוא מועד למינו ואינו מועד לשאינו מינו מועד לאדם ואינו מועד לבהמה מועד לקטנים ואינו מועד לגדולים את שהוא מועד לו משלם נזק שלם ואת שאינו מועד לו משלם חצי נזק אמרו לפני רבי יהודה ה"ז מועד לשבתות ואינו מועד לחול אמר להם לשבתות משלם נזק שלם לימות החול משלם חצי נזק אימתי הוא תם משיחזור בו ג' ימי שבתות:

דף לז, א גמרא איתמר רב זביד אמר ואינו מועד תנן רב פפא אמר אינו מועד תנן רב זביד אמר ואינו מועד תנן הא סתמא הוי מועד רב פפא אמר אינו מועד תנן דסתמא לא הוי מועד רב זביד דייק מסיפא רב פפא דייק מרישא רב זביד דייק מסיפא דקתני מועד לקטנים ואינו מועד לגדולים אי אמרת בשלמא ואינו מועד קתני הא סתמיה הוי מועד הא קמ"ל דאפי' מקטנים לגדולים נמי מסתמא הוי מועד אלא אי אמרת אינו מועד קתני סתמא לא הוי מועד השתא י"ל מקטנים לקטנים דעלמא סתמא לא הוי מועד מקטנים לגדולים צריכא למימר דלא הוי מועד ורב פפא אמר לך אצטריך סלקא דעתך אמינא הואיל ופרץ ביה בההוא מינא פרץ ביה לא שנא גדולים דידיה ולא שנא קטנים דידיה קמ"ל דלא הוי מועד רב פפא דייק מרישא דקתני מועד לאדם אינו מועד לבהמה אי אמרת בשלמא אינו מועד תנן סתמא לא הוי מועד הא קמ"ל דאפילו מאדם לבהמה נמי סתמא לא הוי מועד אלא אי אמרת ואינו מועד קתני הא סתמא הוי מועד השתא י"ל מבהמה לבהמה סתמא הוי מועד מאדם לבהמה צריכא למימר דהוי מועד ורב זביד אמר לך רישא אחזרה קאי כגון דהוה מועד לאדם ומועד לבהמה והדר ביה מבהמה דקאי גבי בהמה תלתא זימני ולא נגח

ליחייב וכי תימא לעולם קסבר רעהו דוקא ומיהו דהדיוט כי נגח דהקדש היינו טעמא דמיחייב משום דקא מייתי ליה מקל וחומר דהדיוט ומה דהדיוט שנגח של הדיוט חייב כי נגח דהקדש לא כל שכן דמיחייב דיו לבא מן הדין להיות כנדון מה להלן תם חצי נזק הכא נמי חצי נזק אלא אמר ריש לקיש הכל היו בכלל נזק שלם כשפרט לך הכתוב רעהו גבי תם רעהו הוא דתם משלם חצי נזק מכלל דהקדש בין תם בין מועד משלם נזק שלם דף לה, א גמרא דאם כן נכתוב קרא להאי רעהו גבי מועד: שור של ישראל שנגח שור של <כנעני> {נכרי} פטור: אמרי ממה נפשך אי רעהו דוקא <דכנעני> {דנכרי} כי נגח דישאל נמי ליפטר ואי רעהו לאו דוקא אפילו דישאל כי נגח <דכנעני> {דנכרי} נחייב א"ר אבהו אמר קרא (חבקוק ג) עמד וימודד ארץ ראה ויתר גוים ראה שבע מצות שקיבלו עליהם בני נח כיון שלא קיימו עמד והתיר ממונן לישראל רבי יוחנן אמר מהכא (דברים לג) הופיע מהר פארן מפארן הופיע ממונן לישראל תניא נמי הכי שור של ישראל שנגח שור של <כנעני> {נכרי} פטור שור של <כנעני> {נכרי} שנגח שור של ישראל בין תם בין מועד משלם נזק שלם שנאמר עמד וימודד ארץ ראה ויתר גוים ואומר הופיע מהר פארן מאי ואומר וכי תימא האי עמד וימודד ארץ מבעי' ליה לכדרב מתנה וכדרב יוסף ת"ש הופיע מהר פארן מפארן הופיע ממונן לישראל מאי דרב מתנה דא"ר מתנה עמד וימודד ארץ ראה וכו' מה ראה ראה שבע מצות שנצטוו עליהן בני נח ולא קיימום עמד והגלה אותם מעל אדמתם ומאי משמע דהאי ויתר לישנא דאגלווי הוא כתיב הכא ויתר גוים וכתוב התם (ויקרא יא) לנתר בהן על הארץ ומתרגם לקפצא בהון על ארעא מאי דרב יוסף דא"ר יוסף עמד וימודד ארץ ראה וכו' מה ראה ראה שבע מצות שקיבלו עליהם בני נח ולא קיימום עמד והתירן להם איתגורי אתגר א"כ מצינו חוטא נשכר אמר מר בריה דרבנא לומר שאפילו מקיימין אותן אין מקבלין עליהן שכר ולא והתניא ר"מ אומר מנין שאפילו נכרי ועוסק בתורה שהוא ככהן גדול ת"ל (ויקרא יח) אשר יעשה אותם האדם וחי בהם כהנים ולוים וישראלים לא נאמר אלא אדם הא למדת שאפילו נכרי ועוסק בתורה הרי הוא ככהן גדול אמרי אין מקבלים עליהן שכר כמצווה ועושה אלא כמי שאינו מצווה ועושה דא"ר חנינא גדול המצווה ועושה יותר ממי שאינו מצווה ועושה: ת"ר וכבר שלחה מלכות רומי שני סרדיוטות אצל חכמי ישראל למדונו תורתכם קראו ושנו ושלשו בשעת פטירתן אמרו להם דקדקנו בכל תורתכם ואמת הוא חוץ מדבר זה שאתם אומרים שור של ישראל שנגח שור של <כנעני> {נכרי} פטור של <כנעני> {נכרי} שנגח שור של ישראל בין תם בין מועד משלם נזק שלם ממ"נ אי רעהו דוקא אפילו <דכנעני> {דנכרי} כי נגח דישאל ליפטר ואי רעהו לאו דוקא אפילו דישאל כי נגח <דכנעני> {דנכרי} לחייב ודבר זה אין אנו מודיעים אותו למלכות רב שמואל בר יהודה שכיבא ליה ברתא אמרו ליה רבנן לעולא קום ניזל נינחמיה אמר להו מאי אית לי גבי נחמתא דבבלאי דגיזופא הוא דאמרי מאי אפשר למיעבד הא אפשר למיעבד עבדי אזל הוא לחודאי גביה א"ל (דברים ב) ויאמר ה' <אל משה> [אלי] אל תצר את מואב ואל תתגר במ מלחמה וכי מה עלה על דעתו של משה לעשות מלחמה שלא ברשות אלא נשא משה ק"ו בעצמו אמר ומה מדינים שלא באו אלא לעזור את מואב אמרה תורה (במדבר כה) צרור את המדינים והכיתם אותם דף לה, ב גמרא מואבים עצמן לא כל שכן אמר לו הקב"ה לא כשעלתה על דעתך עלתה על דעתי שתי פרידות טובות יש לי להוציא מהן רות המואביה ונעמה העמונית והלא

דברים ק"ו ומה בשביל שתי פרידות טובות חס הקב"ה על ב' אומות גדולות ולא החריבן בתו של רבי אם כשרה היא וראויה היא לצאת ממנה דבר טוב על אחת כמה וכמה דהוה חיה אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן אין הקב"ה מקפח שכר כל בריה אפילו שכר שיחה נאה דאילו בכירה דקאמרה מואב אמר לו הקב"ה למשה (דברים ב) אל תצר את מואב ואל תתגר בם מלחמה מלחמה הוא דלא הא אנגריא עביד בהו צעירה דקאמרה בן עמי א"ל הקב"ה למשה (דברים ב) וקרבת מול בני עמון אל תצורם ואל תתגר בם כלל דאפילו אנגריא לא תעביד בהו ואמר ר' חייא בר אבא אמר ר' יהושע בן קרחה לעולם יקדים אדם לדבר מצוה שבשביל לילה אחת שקדמתה בכירה לצעירה קדמתה ארבע דורות לישראל עובד ישי ודוד ושלמה ואילו צעירה עד רחבעם דכתיב (מלכים א יד) ושם אמו נעמה העמונית ת"ר שור של ישראל שנגח שור של כותי פטור ושל כותי שנגח שור של ישראל תם משלם חצי נזק ומועד משלם נזק שלם ר"מ אומר שור של ישראל שנגח שור של כותי פטור ושל כותי שנגח שור של ישראל בין תם בין מועד משלם נזק שלם למימרא דסבר ר"מ כותים גרי אריות הן ורמינהי כל הכתמים הבאים מרקם טהורים רבי יהודה מטמא מפני שהן גרים וטועים מבין הנכרים טהורים מבין ישראל ומבין הכותים ר"מ מטמא וחכמים מטהרין שלא נחשדו <ישראל> על כתמיהן אלמא קסבר ר"מ כותים גרי אמת הם א"ר אבהו קנס הוא שקנס ר"מ בממונם שלא יטמעו בהם מתיב רבי זירא ואלו נערות שיש להם קנס הבא על הממזרת ועל הנתינה ועל הכותית ואי ס"ד קנס ר' מאיר בממונם ה"נ נקנסו כדי שלא יטמעו בהן אמר אביי כדי

דף לט,א גמרא שלא יהא חוטא נשכר ונתביה לעניים אמר רב מרי משום דהוי ממון שאין לו תובעים:

דף לט,א משנה שור של פקח שנגח שור של חרש שוטה וקטן חייב ושל חרש שוטה וקטן שנגח שור של פקח פטור שור של חרש שוטה וקטן שנגח בית דין מעמידין להן אפוטרופוס ומעידין להן בפני אפוטרופוס נתפקח החרש נשתפה השוטה והגדיל הקטן חזר לתמותו דברי ר"מ רבי יוסי אומר הרי הוא בחזקתו שור האצטדין אינו חייב מי תה שנאמר (שמות כא) כי יגח ולא שיגיחוהו:

דף לט,א גמרא הא גופא קשיא אמרת שור של חרש שוטה וקטן שנגח שור של פקח פטור אלמא אין מעמידין אפוטרופוס לתם לגבות מגופו אימא סיפא שור של חרש שוטה וקטן שנגח ב"ד מעמידין להם אפוטרופוס ומעידין להם בפני אפוטרופוס אלמא מעמידין להם אפוטרופוס לתם לגבות מגופו אמר רבא הכי קתני ואם הוחזקו נגחנין מעמידין להם אפוטרופוס ומעידין להן בפני אפוטרופוס ומשוין להו מועד דכי הדר ונגח לשלם מעלייה מעליית מאן רבי יוחנן אמר מעליית יתומין רבי יוסי בר חנינא אמר מעליית אפוטרופוס ומי א"ר יוחנן הכי והאמר רב יהודה אמר רב אסי אין נזקקין לנכסי יתומין אלא א"כ רבית אוכלת בהן ורבי יוחנן אמר או לשטר שיש בו רבית או לכתובת אשה משום מזוני איפוך רבי יוחנן אמר מעליית אפוטרופוסין רבי יוסי בר חנינא אמר מעליית יתומין אמר רבא משום דקשיא דרבי יוחנן אדרבי יוחנן משוית ליה לרבי יוסי בר חנינא טועה והא רבי יוסי בר חנינא דיינא הוא ונחית לעומקיה דדינא אלא לעולם לא תיפוך ומזיק שאני רבי יוחנן אמר מעליית יתומים דאי אמרת מעליית אפוטרופוס

דף לט,ב גמרא ממנעי ולא עבדי רבי יוסי בר חנינא אמר מעליית אפוטרופוס וחוזרין ונפרעין מן היתומים לכי גדלי ומעמידים להן אפוטרופין לתם לגבות מגופו תנאי היא

דתניא שור שנתחרשו בעליו ושנשתטו בעליו ושהלכו בעליו למדינת הים יהודה בן נקוסא אמר סומכוס הרי הוא בתמותו עד שיעידו בו בפני הבעלים וחכ"א מעמידין להן אפוטרופין ומעידין בהן בפני אפוטרופין נתפקח החרש נשתפה השוטה והגדיל הקטן ובאו בעליו ממדינת הים יהודה בן נקוסא אמר סומכוס חזר לתמותו עד שיעידו בו בפני בעלים רבי יוסי אמר הרי הוא בחזקתו אמרו מאי הרי הוא בתמותו דקאמר סומכוס אילימא דלא מייעד כלל הא מדקתני סיפא חזר לתמותו מכלל דאיייעד אלא מאי הרי הוא בתמותו הרי הוא בתמימותו דלא מחסרינן ליה אלמא אין מעמידין אפוטרופוס לתם לגבות מגופו וחכמים אומרים מעמידין להן אפוטרופוס ומעידין להן בפני אפוטרופוס אלמא מעמידין אפוטרופוס לתם לגבות מגופו וסיפא במאי קמיפלגי רשות משנה איכא בינייהו סומכוס סבר רשות משנה ור' יוסי סבר רשות אינה משנה ת"ר שור חרש שוטה וקטן שנגח רבי יעקב משלם ח"נ ר' יעקב מאי עבידתיה אלא אימא רבי יעקב אומר משלם ח"נ במאי עסקינן אי בתם פשיטא דכ"ע נמי ח"נ הוא דמשלם ואי במועד אי דעבדי ליה שמירה כלל כלל לא בעי לשלומי ואי דלא עבדי ליה שמירה כוליה נזק בעי שלומי אמר רבא לעולם במועד והכא במאי עסקינן דעבדי שמירה פחותה ולא עבדי ליה שמירה מעולה ורבי יעקב סבר לה כרבי יהודה דאמר צד תמות במקומה עומדת וסבר לה כרבי יהודה דאמר מועד סגי ליה בשמירה פחותה וסבר לה כרבנן דאמרי מעמידין אפוטרופוס לתם לגבות מגופו א"ל אביי ולא פליגי והתניא שור של חרש שוטה וקטן שנגח ר' יהודה מחייב ור' יעקב אומר ח"נ הוא דמשלם אמר רבה בר עולא מה שמחייב ר' יהודה פירש ר' יעקב ולאביי דאמר פליגי במאי פליגי אמר לך הב"ע במועד ולא נטריה כלל ר' יעקב סבר לה כר' יהודה בחדא ופליגי עליה בחדא סבר כר' יהודה בחדא דאילו ר' יהודה סבר צד תמות במקומה עומדת ופליגי עליה בחדא דאילו רבי יהודה סבר מעמידין להן אפוטרופוס לתם לגבות מגופו ור' יעקב סבר אין מעמידין ולא משלם אלא פלגא דמועד אמר ליה רב אחא בר אביי לרבינא בשלמא לאביי דאמר פליגי שפיר אלא לרבא דאמר לא פליגי אדמוקי לה במועד נוקמא בתם

דף מ,א גמרא אי לר"י דעבד ליה שמירה פחותה ולא עבד ליה שמירה מעולה אי לר"א בן יעקב דלא עביד ליה שמירה כלל דתניא ר"א בן יעקב אומר אחד תם ואחד מועד ששמרן שמירה פחותה פטורין והא קמ"ל ר' יעקב דמעמידין להן אפוטרופין לתם לגבות מגופו א"ל הכי קאמר חדא דאית ביה תרתי טעמא רבינא אמר רשות משנה איכא בינייהו כגון דהוה מועד ונתפקח החרש ונשתפה השוטה והגדיל הקטן ר"י סבר הרי הוא בחזקתו ר' יעקב סבר רשות משנה: ת"ר אפוטרופוסים משלמין מן העלייה ואין משלמין כופר מאן תנא כופרא כפרה ויתמי לאו בני כפרה נינהו א"ר חסדא ר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה היא דתניא (שמות כא) ונתן פדיון נפשו דמי ניזק ר' ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה אומר דמי מזיק מאי לאו בהא קמיפלגי דרבנן סברי כופרא ממונא הוא ור' ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה סבר כופרא כפרה א"ר פפא לא דכ"ע כופרא כפרה הוא והכא בהא קמיפלגי רבנן סברי בדניזק שיימינן ורבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה סבר בדמיזיק שיימינן מ"ט דרבנן נאמרה שיתה למטה ונאמרה שיתה למעלה מה להלן בדניזק אף כאן בדניזק ור' ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה סבר ונתן פדיון נפשו כתיב ורבנן אין פדיון נפשו כתיב מיהו כי שיימינן בדניזק שיימינן משבח ליה רבא לר"נ בדרב אחא בר יעקב דאדם גדול הוא א"ל לכשיבא לידיך הביאהו לידי כי אתא לגביה א"ל בעי

מינאי מילתא בעא מיניה שור של שני שותפין כיצד משלמין כופר משלם האי כופר והאי כופר כופר אחד אמר רחמנא ולא שני כופרין האי חצי כופר והאי חצי כופר שלם אמר רחמנא ולא חצי כופר אדיתיב וקא מעיין בה א"ל תנן חייבי ערכין ממשכנין אותן חייבי חטאות ואשמות אין ממשכנין אותן חייבי כופרין מאי כיון דכפרה הוא כחטאת ואשם דמי מחמר חמיר עילויה ולא בעי משכוניה או דלמא כיון דלחבריה הוא דבעי מיתבא ליה ממונא הוא ולא לגבוה הוא ולא חמיר עליה ובעי משכוניה אי נמי כיון דהוא לא חטא וממוניה הוא דאזיק לא חמיר מילתא עילויה ובעי משכוניה א"ל שבקן אסתגר בקמייתא: ת"ר שאלו בחזקת תם ונמצא מועד בעלים משלמין חצי נזק ושואל משלם חצי נזק הועד בבית שואל והחזירו לבעלים בעלים משלמין חצי נזק ושואל פטור מכלום אמר מר שאלו בחזקת תם ונמצא מועד בעלים משלמין חצי נזק ושואל חצי נזק ואמאי לימא ליה תורא שאילי אריא לא שאילי אמר רב הכא במאי עסקינן שהכיר בו שהוא נגחן ונימא ליה תם שאילי מועד לא שאילי משום דא"ל סוף סוף אי תם הוה פלגא נזקא בעית שלומי השתא נמי זיל שלים פלגא נזקא ונימא ליה אי תם הוה משתלם מגופו משום דא"ל סוף סוף את לאו תורא בעית שלומי לדידי ונימא ליה

דף מ,ב גמרא אם תם הוה מודינא ומפטרינא ואפילו למ"ד פלגא נזקא ממונא נימא ליה אי תם הוא הוה מעריקנא ליה לאגמא אלא הכא במאי עסקינן כגון דאקדים בי דינא ותפסיה אי הכי בעלים אמאי משלמים חצי נזק נימא ליה אתפסתיה לתוראי בידא מאן דלא מצינא לאשתעוויי דינא בהדיה משום דא"ל אי אהדרתיה ניהלך לאו מינך הווי שקלי ליה ונימא ליה אי אהדרתיה ניהליה הוה מעריקנא ליה לאגמא משום דא"ל סוף סוף לאו מעלייה הווי משתלמי הניחא היכא דאית ליה נכסי היכא דלית ליה נכסי מאי איכא למימר משום דא"ל כי היכא דמשתעבדנא לדידך הכי נמי משתעבדנא להאיך מדר' נתן דתניא רבי נתן אומר מנין לנושה בחבירו מנה וחבירו בחבירו מנין שמוציאין מזה ונותנים לזה ת"ל (במדבר ה) ונתן לאשר אשם לו הועד בבית שואל והחזירו לבעלים בעלים משלמין חצי נזק ושואל פטור מכלום סיפא רשות משנה רישא רשות אינה משנה א"ר יוחנן תברא מי ששנה זו לא שנה זו רבה אמר מדרישא רשות אינה משנה סיפא נמי רשות אינה משנה וסיפא היינו טעמא משום דא"ל לאו כל כמינך דמייעדת ליה לתוראי רב פפא אמר מדסיפא רשות משנה רישא נמי רשות משנה ורישא היינו טעמא משום דכל מקום שהולך שם בעליו עליו: שור האצטדין אינו חייב מיתה [וכו'] : איבעיא להו מהו לגבי מזבח רב אמר כשר ושמואל אמר פסול רב אמר כשר אנוס הוא ושמואל אמר פסול הרי נעבד בו עבירה מיתבי (ויקרא א) מן הבהמה להוציא את הרובע ואת הנרבע מן הבקר להוציא את הנעבד מן הצאן להוציא את המוקצה ומן הצאן להוציא את הנוגח אמר רבי שמעון אם נאמר רובע למה נאמר נוגח ואם נאמר נוגח למה נאמר רובע מפני שיש ברובע שאין בנוגח ויש בנוגח שאין ברובע רובע עשה בו אונס כרצון נוגח לא עשה בו אונס כרצון נוגח משלם כופר רובע אינו משלם את הכופר לפיכך הוצרך לומר רובע והוצרך לומר נוגח קתני מיהת רובע עשה בו אונס כרצון נוגח לא עשה בו אונס כרצון לאו לקרבן לא לקטלא הכי נמי מסתברא דאי אמרת לקרבן נוגח לא עשה בו אונס כרצון לאו אונס דידיה כתיב ולא רצון דידיה כתיב אלא לאו לקטלא: אמר מר נוגח משלם את הכופר רובע אינו משלם את הכופר ה"ד אילימא דרבעה וקטלה מה לי קטלה בקרנא מה

לי קטלה ברביעה ואלא דרבעה ולא קטלה האי דלא משלם כופר משום דלא קטלה הוא אמר אביי לעולם דרבעה ולא קטלה דאתיוה לבי דינא וקטלוה מהו דתימא **דף מא,א גמרא** כמאן דקטלה דמי קמ"ל רבא אמר לעולם דרבעה וקטלה ודקא קשיא לך מה לי קטלה בקרנים מה לי קטלה ברביעה קרן כוונתו להזיק האי כוונתו להנאת עצמו הוא במאי פליגי ברגל שדרסה על גבי תינוק בחצר הניזק לאביי משלם כופר לרבא לא משלם כופר תניא כוותיה דרב שור האי צטדין אינו חייב מיתה וכשר לגבי מזבח מפני שהוא כמעושה:

דף מא,א משנה שור שנגח את האדם ומת מועד משלם כופר ותם פטור מן הכופר וזה וזה חייבין מיתה וכן בבן וכן בבת נגח עבד או אמה נותן שלשים סלעים בין שהוא יפה מאה מנה ובין שאינו יפה אלא דינר אחד:

דף מא,א גמרא וכי מאחר דמתם קטלינן ליה מועד היכי משכחת לה אמר רבה הכא במאי עסקינן כגון שאמדוהו לשלשה בני אדם רב אשי אמר אומדנא לאו כלום הוא אלא הכא במאי עסקינן כגון שסיכן לשלשה בני אדם רב זביד אמר כגון שהרג שלשה בהמות ומועד לבהמה הוי מועד לאדם אלא אמר רב שימי כגון שהרג שלשה <עובדי כוכבים> {גוים} ומועד <לעובדי כוכבים> {לגוים} הוי מועד לישראל אלא אמר רשב"ל כגון שהרג שלשה בני אדם טרפה ומועד לטרפה הוי מועד לשלם אלא אמר רב פפא דקטל וערק לאגמא דקטל וערק לאגמא רב אחא בריה דרב איקא אמר כגון שהוזמו זוממי זוממין הניחא אי ליעודי תורא בעינן שפיר אלא אי ליעודי גברא בעינן מימר אמר ליה לא הוה ידענא כגון דאמרי כל אימת דקטיל תוריה גביה הוה קאי רבינא אמר במכירין את בעל השור ואין מכירין את השור מאי ה"ל למעבד משום דאמרי ליה תורא נגחנא אית לך בבקרך איבעי לך נטורי כולי בקרך: וזה וזה חייבין מיתה כו': ת"ר ממשמע שנאמר (שמות כא) סקל יסקל השור איני יודע שנבילה היא ונבילה אסורה באכילה מה ת"ל לא יאכל את בשרו מגיד לך הכתוב שאם שחטו לאחר שנגמר דינו אסור באכילה אין לי אלא באכילה בהנאה מנין ת"ל (שמות כא) ובעל השור נקי מאי משמע שמעון בן זומא אומר כאדם שאומר לחבירו יצא איש פלוני נקי מנכסיו ואין לו בהם הנאה של כלום וממאי דלא יאכל את בשרו להיכא דשחטו אחר שנגמר דינו שאסור באכילה אימא דהיכא דשחטו לאחר שנגמר דינו שרי באכילה הוא והאי לא יאכל את בשרו להיכא דסקליה מסקל דאסור בהנאה הוא כדר' אבהו דאמר רבי אבהו אמר ר' אלעזר כל מקום שנאמר לא יאכל לא תאכל לא תאכלו אחד איסור אכילה ואחד איסור הנאה במשמע עד שיפרט לך הכתוב כדרך שפרט לך בנבילה לגר בנתינה <ולעובדי כוכבים> {ולגוי} במכירה אמרי הני מילי היכא דנפיק ליה איסור אכילה ואיסור הנאה מקרא מלא יאכל אבל הכא דאיסור אכילה מסקל יסקל נפקא אי סלקא דעתך האי לא יאכל את בשרו איסור הנאה הוא נכתוב רחמנא לא יהנה אי נמי לא יאכל את בשרו למה לי דאף על גב דעבדיה כעין בשר דשחטיה אסור מתקיף לה מר זוטרא אימא הני מילי

דף מא,ב גמרא היכא דבדק צור ושחט בו דעבדיה כעין סקילה אבל היכא דשחטיה בסכין לא אמרי אטו סכין כתיבא באורייתא והתנן השוחט במגל יד בצור ובקנה שחיטתו כשירה והשתא דנפקא ליה איסור אכילה ואיסור הנאה מלא יאכל את בשרו בעל השור נקי למה לי להנאת עורו דסלקא דעתך אמינא בשרו הוא דאסור בהנאה אבל עורו נשתרי בהנאה קמשמע לן בעל השור נקי ולהנך תנאי דמפקי ליה להאי בעל השור נקי לדרשה

אחרינא [כדבעינן למימר קמן] הנאת עורו מנא להו נפקא להו מאת בשרו את הטפל לבשרו מאי ניהו עורו והאי תנא את לא דריש כדתניא שמעון העמסוני ואמרי לה נחמיה העמסוני היה דורש כל אתין שבתורה כיון שהגיע (דברים ו) לאת ה' אלהיך תירא פירש אמרו לו תלמידיו רבי כל אתין שדרשת מה תהא עליהן אמר להם כשם שקבלתי שכר על הדרישה כך קבלתי שכר על הפרישה עד שבא ר' עקיבא ולימד את ה' אלהיך תירא לרבות תלמידי חכמים: ת"ר ובעל השור נקי רבי אליעזר אומר נקי מחצי כופר אמר לו ר' עקיבא והלא הוא עצמו אין משתלם אלא מגופו הביאהו לבית דין וישלם לך אמר לו רבי אליעזר כך אני בעיניך שדיני בזה שחייב מיתה אין דיני אלא כשהמית את האדם על פי עד אחד או על פי בעלים על פי בעלים מודה בקנס הוא קסבר כופרא כפרה תניא אידך אמר לו רבי אליעזר עקיבא כך אני בעיניך שדיני בזה שחייב מיתה אין דיני אלא במתכוון להרוג את הבהמה והרג את האדם <למצרי> {לגוי} והרג ישראל לנפלים והרג בן קיימא הי אמר ליה ברישא רב כהנא משמיה דרבא אמר מתכוון אמר ליה ברישא רב טביומי משמיה דרבא אמר המית אמר ליה ברישא רב כהנא משמיה דרבא אמר מתכוון אמר ליה ברישא משל לצייד ששולה דגים מן הים

דף מב, א גמרא משכח רברבי שקיל זוטרי שקיל רב טביומי משמיה דרבא אמר המית אמר ליה ברישא משל לצייד ששולה דגים מן הים משכח זוטרי שקיל משכח רברבי שדי זוטרי ושקיל רברבי תניא אידך (שמות כא) בעל השור נקי רבי יוסי הגלילי אומר נקי מדמי ולדות אמר לו ר"ע הרי הוא אומר (שמות כא) כי ינצו אנשים <ונגפו אשה> אנשים ולא שוורים שפיר קאמר ר"ע אמר רב עולא בריה דרב אידי איצטריך ס"ד אמינא אנשים ולא שוורים הדומין לאנשים מה אנשים מועדין אף שוורים מועדין הא תם מיחייב כתב רחמנא בעל השור נקי דפטור אמר רבא יציבא בארעא וגירא בשמי שמיא אלא אמר רבא איצטריך ס"ד אמינא אנשים ולא שוורים הדומין לאנשים מה אנשים מועדין אף שוורים מועדין וק"ו לתמין דפטירי הדר כתב רחמנא בעל השור נקי תם פטור ומועד חייב א"ל אביי אלא מעתה גבי בושת נמי נימא הכי אנשים ולא שוורים הדומין לאנשים מה אנשים מועדין אף שוורים מועדין וקל וחומר לתמין דפטירי הדר כתב רחמנא בעל השור נקי תם פטור ומועד חייב וכ"ת ה"נ אי הכי ליתני בעל השור נקי רבי יוסי הגלילי אומר פטור מדמי ולדות ומבושת אלא אביי ורבא דאמרי תרוייהו אנשים אין אסון באשה יענשו יש אסון באשה לא יענשו ולא שוורים דאע"ג דיש אסון יענשו הדר כתב רחמנא בעל השור נקי דפטור מתקיף לה רב אדא בר אהבה אטו באסון תליא מילתא בכוונה תליא מילתא אלא אמר רב אדא בר אהבה אנשים כי נתכוננו זה לזה אע"ג שיש אסון באשה יענשו כי נתכוננו לאשה עצמה לא יענשו ולא שוורים דאפילו נתכוננו לאשה עצמה יענשו כתב רחמנא בעל השור נקי דפטירי וכן כי אתא רב חגי מדרומא אתא ואייתי מתניתא בידיה כוותיה דרב אדא בר אהבה תניא אידך בעל השור נקי ר"ע אומר נקי מדמי עבד

דף מב, ב גמרא ונימא רבי עקיבא לנפשיה והלא עצמו אין משתלם אלא מגופו הביאהו לבית דין וישלם לך אמר רב שמואל בר רב יצחק כשקדם בעליו ושחטו מהו דתימא לישתלם מיניה קמ"ל הואיל ובר קטלא הוא אע"ג דשחטיה לא לישתלם מיניה אי הכי לרבי אליעזר נמי כשקדם ושחטו ה"נ וסבר דלמא אית ליה טעמא אחרינא דעדיף מהאי ונימא ליה ורבי אליעזר נמי לישני ליה שקדם ושחטו אמר לך התם הוא דנתכוון להרוג את הבהמה והרג את האדם דשור לאו בר קטלא הוא כלל דס"ד אמינא ניחייב אצטריך

קרא למעוטי אבל הכא דמעיקרא בר קטלא הוה לא צריך קרא אע"ג דשחטיה ולר"ע נמי ודאי הכי הוה אלא אמר רב אסי האי מילתא מפי דגברא רבה שמיע לי ומנו רבי יוסי ברבי חנינא סלקא דעתך אמינא הואיל ואמר ר"ע אף תם שחבל באדם משלם במותר נזק שלם משתלם נמי [דמי עבד] מעלייה כתב רחמנא בעל השור נקי אמר ליה רבי זירא לרב אסי והא תבריה ר"ע לגזיזיה דתניא ר"ע אומר יכול ישלם מן העלייה ת"ל (שמות כא) כמשפט הזה יעשה לו מגופו משלם ואינו משלם מן העלייה אלא אמר רבא אצטריך ס"ד אמינא הואיל ומחמירני בעבד יותר מבן חורין שבן חורין יפה סלע נותן שלשים נותן שלשים ועבד יפה סלע נותן שלשים משתלם נמי דמי עבד מן העלייה כתב רחמנא (שמות כא) בעל השור נקי תניא כותיה דרבא בעל השור נקי ר"ע אומר נקי מדמי עבד והלא דין הוא הואיל וחייב בעבד וחייב בבן חורין מה כשחייב בבן חורין חלקת בו בין תם למועד אף כשחייב בעבד נחלק בו בין תם למועד ועוד ק"ו ומה בן חורין שנותן כל שוויו חלקת בו בין תם למועד עבד שאינו נותן אלא שלשים אינו דין שנחלוק בו בין תם למועד לא מחמירני בעבד יותר מבן חורין שבן חורין יפה סלע נותן שלשים נותן שלשים ועבד יפה סלע נותן שלשים יכול יהא חייב ת"ל בעל השור נקי נקי מדמי עבד: תנו רבנן (שמות כא) והמית איש או אשה אמר ר"ע וכי מה בא זה ללמדנו אם לחייב על האשה כאיש הרי כבר נאמר (שמות כא) כי יגח שור את איש או את אשה אלא להקיש אשה לאיש מה איש נזקיו ליורשיו אף אשה נזקיה ליורשיה וסבר ר"ע לא ירית לה בעל והתניא (במדבר כז) וירש אותה מכאן שהבעל יורש את אשתו דברי ר"ע אמר ריש לקיש לא אמר אלא בכופר הואיל ואין משתלם אלא לאחר מיתה והוה ליה ראוי ואין הבעל נוטל בראוי כבמוחזק מאי טעמא אמר קרא (שמות כא) והמית איש או אשה השור יסקל וגם בעליו יומת אם כופר יושט עליו ובנזקין לא אמר ר"ע והתניא הכה את האשה ויצאו ילדיה נותן נזק וצער לאשה ודמי ולדות לבעל אין הבעל נותן ליורשיו אין האשה נותנת ליורשיה היתה שפחה ונשתחררה

דף מג, א גמרא או גיורת זכה אמר רבה בגרושה וכן אמר ר"נ בגרושה אמרי גרושה נמי תיפלוג בדמי ולדות אמר רב פפא התורה זכתה דמי ולדות לבעל אפילו בא עליה בזנות מאי טעמא אמר קרא (שמות כא) כאשר ישית עליו בעל האשה ונוקמה לרבה כגון שגבו מעות ולר"נ כגון שגבו קרקע דאמר רבה גבו קרקע יש לו גבו מעות אין לו ור"נ אמר גבו מעות יש לו גבו קרקע אין לו אמרי הני מילי לבני מערבא אליבא דרבנן כי קאמרי הכא כרבי: אמר ר"ש בן לקיש שור שהמית את העבד שלא בכוונה פטור משלשים שקלים שנאמר (שמות כא) כסף שלשים שקלים יתן לאדונו והשור יסקל כל זמן שהשור בסקילה הבעלים משלמין שלשים שקלים אין השור בסקילה אין הבעלים משלמין שלשים שקלים אמר רבה שור שהמית בן חורין שלא בכוונה פטור מכופר שנאמר (שמות כא) השור יסקל וגם בעליו יומת אם כופר יושט עליו כל זמן שהשור בסקילה בעלים משלמין כופר אין השור בסקילה אין בעלים משלמין כופר איתביה אביי המית שורי את פלוני או שורו של פלוני ה"ז משלם ע"פ עצמו מאי לאו כופר לא דמים אי דמים אימא סיפא המית שורי את עבדו של פלוני אינו משלם על פי עצמו ואי דמים אמאי לא אמר ליה יכילנא לשנויי לך רישא דמים וסיפא קנס מיהו שנוייה דחיקא לא משנינא לך אידי ואידי דמים **דף מג, ב גמרא** מיהו בן חורין דמשלם כופר ע"פ עצמו והיכי דמי דאי אתו סהדי ואסהידו ביה דקטל ולא ידעי אי תם הוה אי מועד הוה ואמר מריה דמועד הוא דמשלם כופר על פי

עצמו היכא דליכא עדים משלם דמים גבי עבד שאינו משלם קנס ע"פ עצמו והיכי דמי דאי אתו עדים ואסהידו ביה דקטל ולא ידעי אי תם הוה אי מועד הוה ואמר מריה מועד הוא לא משתלם קנס ע"פ עצמו דליכא עדים לא משלם דמים מתיב רב שמואל בר רב יצחק כל שחייב בבן חורין חייב בעבד בין בכופר בין במיתה כופר בעבד מי איכא אלא לאו דמים איכא דאמרי הוא מותיב לה והוא מפרק לה איכא דאמרי אמר ליה רבה הכי קתני כל שחייב בבן חורין בכוונה על פי עדים כופר חייב בעבד קנס וכל שחייב בבן חורין שלא בכוונה ע"פ עדים דמים חייב בעבד שלא בכוונה על פי עדים דמים אי הכי אשו שלא בכוונה ע"פ עדים נשלם דמים ומנא ליה לרבא דלא משלם אילימא מדתנן היה גדי כפות לו ועבד סמוך לו ונשרף עמו חייב עבד כפות לו וגדי סמוך לו ונשרף עמו פטור האמר ריש לקיש כגון שהצית בגופו של עבד דקם ליה בדרכה מיניה ואלא מהא דתניא חומר באש מבבור שהאש מועדת לאכול בין דבר הראוי לה בין דבר שאין ראוי לה מה שאין כן בבור ואילו שהאש משלמת שלא בכוונה דמים מה שאין כן בבור לא קתני דלמא תנא ושייר אלא רבא גופיה אבעויי מבעיא ליה אשו שלא בכוונה מי משלם דמים או לא מי אמרינן גבי שור הוא דבכוונה משלם כופר שלא בכוונה משלם דמים אבל אשו דבכוונה לא משלם כופר שלא בכוונה נמי לא משלם דמים או דלמא כיון דגבי שורו שלא בכוונה אע"ג דליכא כופר משלם דמים גבי אשו נמי אע"ג דבכוונה לא משלם כופר שלא בכוונה מיהת משלם דמים ולא ידעינן תיקו: כי אתא רב דימי א"ר יוחנן כופר מה ת"ל (שמות כא) אם כופר לרבות כופר שלא בכוונה ככופר בכוונה א"ל אביי אלא מעתה עבד נמי מה ת"ל (שמות כא) אם עבד לרבות עבד שלא בכוונה כעבד בכוונה וכי תימא הכי נמי והאמר ריש לקיש שור שהמית את העבד שלא בכוונה פטור משלשים שקלים א"ל גברא אנברא קא רמית כי אתא רבין א"ר יוחנן עבד מה תלמוד לומר אם עבד לרבות עבד שלא בכוונה כעבד בכוונה ולריש לקיש נמי נימא מדעבד אם עבד לא דריש כופר אם כופר נמי לא דריש אמרי לא עבד אם עבד לא דריש כופר אם כופר דריש ומאי שנא עבד אם עבד לא כתיב במקום תשלומין כופר אם כופר כתיב במקום תשלומין: וכן בבן או בבת: ת"ר (שמות כא) או בן יגח או בת יגח לחייב על הקטנים כגדולים והלא דין הוא הואיל וחייב אדם באדם וחייב שור באדם מה כשחייב אדם באדם לא שנא בין קטנים לגדולים אף כשחייב שור באדם לא תחלוק בו בין קטנים לגדולים ועוד קל וחומר הוא ומה אדם באדם שלא עשה בו קטנים כגדולים חייב בו על הקטנים כגדולים **דף מד, א גמרא** שור באדם שעשה בו קטנים כגדולים אינו דין שחייב על הקטנים כגדולים לא אם אמרת אדם באדם שכן חייב בארבעה דברים תאמר בשור שאינו חייב בד' דברים ת"ל (שמות כא) או בן יגח או בת יגח לחייב על הקטנים כגדולים ואין לי אלא במועדין בתם מנין דין הוא הואיל וחייב באיש ואשה וחייב בבן ובת מה כשחייב באיש ואשה לא חלקת בו בין תם למועד אף כשחייב בבן ובת לא תחלוק בו בין תם למועד ועוד קל וחומר מה איש ואשה שכן הורע כחם בנזקין לא חלקת בו בין תם למועד בן ובת שיפה כחם בנזקין אינו דין שלא תחלוק בהן בין תם למועד אמרת וכי דנין קל מחמור להחמיר <עליו אם החמיר במועד החמור תחמיר בתם הקל ועוד> אם אמרת באיש ואשה שכן חייבין במצות תאמר בבן ובת שפטורין מן המצות ת"ל או בן יגח או בת יגח נגיחה בתם נגיחה במועד נגיחה למיתה נגיחה לנזקין:

דף מד, א משנה שור שהיה מתחכך בכותל ונפל על האדם נתכוין להרוג את הבהמה והרג את האדם <לכנעני> {לנכרי} והרג בן ישראל לנפלים והרג בן קיימא פטור:

דף מד, א גמרא אמר שמואל פטור ממיתה וחייב בכופר ורב אמר פטור מזה ומזה ואמאי הא תם הוא כדאמר רב במועד ליפול על בני אדם בבורות הכא נמי במועד להתחכך על בני אדם בכתלים אי הכי בר קטלא הוא בשלמא התם דחזא ירוקא ונפל אלא הכא מאי איכא למימר הכא נמי במתחכך בכותל להנאתו ומנא ידעינן דבתר דנפל קא מתחכך ביה

דף מד, ב גמרא ואכתי צרורות נינהו אמר רב מרי בריה דרב כהנא דקאזיל מיניה מיניה תניא כוותיה דשמואל ותיובתא דרב יש חייב במיתה ובכופר ויש חייב בכופר ופטור ממיתה ויש חייב במיתה ופטור מן הכופר ויש פטור מזה ומזה הא כיצד מועד בכוונה חייב במיתה ובכופר מועד שלא בכוונה חייב בכופר ופטור ממיתה תם בכוונה חייב במיתה ופטור מכופר תם שלא בכוונה פטור מזה ומזה והנזקין שלא בכוונה ר' יהודה מחייב ור' שמעון פוטר מאי טעמא דרבי יהודה יליף מכופרו מה כופרו שלא בכוונה חייב אף הנזקין נמי שלא בכוונה חייב ורבי שמעון יליף מקטליה דשור מה קטליה שלא בכוונה פטור אף נזקין שלא בכוונה פטור ור' יהודה נמי נילף מקטליה דנין תשלומין מתשלומין ואין דנין תשלומין ממיתה ור' שמעון נמי נילף מכופרו דנין חיוביה דשור מחיוביה דשור לאפוקי כופר דחיוביה דבעלים הוא: נתכוין להרוג את הבהמה והרג את האדם [וכו'] פטור: הא נתכוין להרוג את זה והרג את זה חייב מתניתין דלא כר' שמעון דתניא ר' שמעון אומר אפילו נתכוין להרוג את זה והרג את זה פטור מ"ט דרבי שמעון דאמר קרא (שמות כא) השור יסקל וגם בעליו יומת כמיתת בעלים כך מיתת השור מה בעלים עד דמיכוין ליה אף שור נמי עד דמיכוין ליה ובעלים גופייהו מנלן דאמר קרא (דברים יט) וארב לו וקם עליו עד שיתכוין לו ורבנן האי וארב לו מאי עבדי ליה אמרי דבי רבי ינאי פרט לזורק אבן לגו היכי דמי אילימא דאיכא תשעה <כנענים> {נכרים} ואחד ישראל ביניהם תיפוק ליה דרובא <כנענים> {נכרים} נינהו אי נמי פלגא ופלגא ספק נפשות להקל לא צריכא דאיכא תשעה ישראלים ואחד <כנעני> {נכרי} דאע"ג דרובא ישראלים נינהו כיון דאיכא חדא <כנעני> {נכרי} בינייהו הוי ליה קבוע וכל קבוע כמחצה על מחצה דמי וספק נפשות להקל:

דף מד, ב משנה שור האשה ושור היתומים שור האפוטרופוס שור המדבר שור ההקדש שור הגר שמת ואין לו יורשין הרי אלו חייבין מיתה ר' יהודה אומר שור המדבר שור ההקדש שור הגר שמת פטורין מן המיתה לפי שאין להם בעלים:

דף מד, ב גמרא ת"ר שור שור שבעה להביא שור האשה שור היתומים שור האפוטרופוס שור המדבר שור ההקדש שור הגר שמת ואין לו יורשין ר' יהודה אומר שור המדבר שור ההקדש שור הגר שמת ואין לו יורשין פטורין מן המיתה לפי שאין להם בעלים אמר רב הונא פוטר היה רבי יהודה אפילו נגח ולבסוף הקדיש נגח ולבסוף הפקיר ממאי מדקתני תרתי שור המדבר ושור הגר שמת ואין לו יורשין שור הגר שמת מאי ניהו דכיון דאין לו יורשין הוה ליה שור הפקר היינו שור המדבר היינו שור הגר שמת ואין לו יורשין אלא לאו הא קמשמע לן דאפילו נגח ולבסוף הקדיש נגח ולבסוף הפקיר שמע מינה תניא נמי הכי יתר על כן אמר ר' יהודה אפילו נגח ולבסוף הקדיש נגח ולבסוף הפקיר פטור שנאמר (שמות כא) והועד בבעליו והמית וגו' עד שתהא מיתה והעמדה בדין שוין כאחד וגמר דין

לא בעינן והא השור יסקל גמר דין הוא אלא אימא עד שתהא מיתה והעמדה בדין וגמר דין שוין כאחד:

דף מד,ב משנה שור שהוא יוצא ליסקל והקדישו בעליו אינו מוקדש שחטו בשרו אסור ואם עד שלא נגמר דינו הקדישו בעליו מוקדש ואם שחטו בשרו מותר מסרו לשומר חנם ולשואל לנושא שכר ולשוכר נכנסו תחת הבעלים מועד משלם נזק שלם ותם משלם חצי נזק:

דף מד,ב גמרא תנו רבנן שור שהמית עד שלא נגמר דינו מכרו **דף מה,א גמרא** מכור הקדישו מוקדש שחטו בשרו מותר החזירו שומר לבית בעליו מוחזר משנגמר דינו מכרו אינו מכור הקדישו אינו מוקדש שחטו בשרו אסור החזירו שומר לבית בעליו אינו מוחזר ר' יעקב אומר אף משנגמר דינו החזירו שומר לבעליו מוחזר לימא בהא קמיפלגי דרבנן סברי אין אומרין באיסורי הנאה הרי שלך לפניך ורבי יעקב סבר אומרין באיסורי הנאה הרי שלך לפניך אמר רבה דכולי עלמא אומרין באיסורי הנאה הרי שלך לפניך דא"כ נפלוג לענין חמץ בפסח אלא הכא בגומרין דינו של שור שלא בפניו קמיפלגי דרבנן סברי אין גומרין דינו של שור אלא בפניו דאמר ליה אי אהדרתיה ניהלי הוה מערקנא ליה לאגמא השתא אתפשתיה לתוראי בידא דלא יכילנא לאשתעויי דינא בהדיה ור' יעקב סבר גומרין דינו של שור שלא בפניו דאמר ליה סוף סוף מיגמר הו גמרי ליה לדינא מאי טעמא דרבנן (שמות כא) השור יסקל וגם בעליו יומת כמיתת הבעלים כך מיתת השור מה בעלים בפניהם אף שור בפניו ור' יעקב בשלמא בעלים בני טענה נינהו אלא שור בר טענתא הוא: מסרו לשומר חנם ולשואל כו': תנו רבנן ארבעה נכנסו תחת הבעלים ואלו הן שומר חנם והשואל נושא שכר והשוכר הרגו תמין נהרגין ופטורין מן הכופר מועדין נהרגין ומשלמין את הכופר וחייבין להחזיר דמי שור לבעליו חוץ משומר חנם אמרי היכי דמי אי דנטריה אפילו כולהו נמי ליפטרו ואי דלא נטריה אפילו שומר חנם נייחייב אמרי הכא במאי עסקינן דנטריה שמירה פחותה ולא נטריה שמירה מעולה שומר חנם כלתה לו שמירתו הנך לא כלתה שמירתן אמרי כמאן אי כרבי מאיר

דף מה,ב גמרא דאמר שוכר כשומר חנם דמי ליתני חוץ משומר חנם והשוכר ואי כר"י דאמר שוכר כנושא שכר דמי ניתני חוץ משומר חנם וכולן במועדין פטורין לענין כופר אמר רב הונא בר חיננא הא מני ר"א היא דאמר אין לו שמירה אלא סכין ולענין שוכר סבר לה כר"י דאמר שוכר כנושא שכר דמי אביי אמר לעולם כר' מאיר וכדמחליף רבה בר אבוה ותני שוכר כיצד משלם ר"מ אומר כשומר שכר רבי יהודה אומר כשומר חנם א"ר אלעזר מסר שורו לשומר חנם הזיק חייב הוזק פטור אמרי היכי דמי אי דקביל עליה שמירת נזקיו אפילו הוזק נמי ליחייב ואי דלא קביל עליה שמירת נזקיו אפילו הזיק נמי ליפטר אמר רבא לעולם שקיבל עליו שמירת נזקיו והכא במאי עסקינן כגון שהכיר בו שהוא נגחן וסתמא דמילתא דלא אזיל איהו ומזיק אחרני קביל עליה דאתי אחרני ומזקי ליה לדידיה לא אסיק אדעתיה:

דף מה,ב משנה קשרו בעליו במוסרה ונעל בפניו כראוי ויצא והזיק אחד תם ואחד מועד חייב דברי ר"מ רבי יהודה אומר תם חייב ומועד פטור שנאמר (שמות כא) ולא ישמרנו בעליו ושמור הוא זה ר"א אומר אין לו שמירה אלא סכין:

דף מה,ב גמרא מאי טעמא דר"מ קסבר סתם שוורים לאו בחזקת שימור קיימי ואמר רחמנא תם ניחייב דניבעי ליה שמירה פחותה הדר אמר רחמנא ולא ישמרנו גבי מועד דנבעי ליה שמירה מעולה ויליף נגיחה לתם נגיחה למועד ר"י סבר סתם שוורים בחזקת שימור קיימי אמר רחמנא תם נשלם דניבעי ליה שמירה מעולה הדר אמר רחמנא ולא ישמרנו גבי מועד דנעביד ליה שמירה מעולה הוי ריבוי אחר ריבוי ואין ריבוי אחר ריבוי אלא למעט מיעט הכתוב לשמירה מעולה וכי תימא נגיחה לתם נגיחה למועד הא מיעט רחמנא ולא ישמרנו לזה ולא לאחר והא מיבעי ליה ללאו אם כן נכתוב רחמנא ולא ישמור מאי ולא ישמרנו לזה ולא לאחר תניא ר"א בן יעקב אומר אחד תם ואחד מועד ששמרו שמירה פחותה פטור מאי טעמא סבר לה כר"י דאמר מועד בשמירה פחותה סגי ליה ויליף נגיחה לתם ונגיחה למועד אמר רב אדא בר אהבה לא פטר ר"י אלא צד העדאה שבו אבל צד תמות במקומה עומדת אמר רב מועד לקרן ימין אינו מועד לקרן שמאל אמרי אליבא דמאן אי אליבא דר"מ האמר אחד תם ואחד מועד שמירה מעולה בעי אי אליבא דרבי יהודה מאי אריא קרן שמאל אפילו בימין נמי אית ביה צד תמות ואית ביה צד מועדת אמרי לעולם כרבי יהודה ולא סבירא ליה דרב אדא בר אהבה והכי קאמר כי האי גוונא הוא דמשכחת ביה צד תמות ומועדת

דף מו,א גמרא אבל מועד לגמרי לא משכחת ביה צד תמות כלל: ר"א אומר אין לו שמירה אלא סכין <כו'>: אמר רבה מאי טעמא דר"א דאמר קרא (שמות כא) ולא ישמרנו שוב אין לו שמירה לזה א"ל אביי אלא מעתה דכתיב (שמות כא) ולא יכסנו נמי שוב אין לו כיסוי לזה וכי תימא הכי נמי והתנן כסהו כראוי ונפל לתוכו שור או חמור ומת פטור אלא אמר אביי היינו טעמיה דר"א כדתניא ר' נתן אומר מניין שלא יגדל אדם כלב רע בתוך ביתו ואל יעמיד סולם רעוע בתוך ביתו שנאמר (דברים כב) ולא תשים דמים בביתך:

מסכת בבא קמא פרק ה

דף מו,א משנה שור שנגח את הפרה ונמצא עוברה בצדה ואין ידוע אם עד שלא נגחה ילדה אם משנגחה ילדה משלם חצי נזק לפרה ורביע נזק לולד וכן פרה שנגחה את השור ונמצא ולדה בצדה ואין ידוע אם עד שלא נגחה ילדה אם משנגחה ילדה משתלם חצי נזק מן הפרה ורביע נזק מן הולד:

דף מו,א גמרא אמר רב יהודה אמר שמואל זו דברי סומכוס דאמר ממון המוטל בספק חולקין אבל חכמים אומרים זה כלל גדול בדין המוציא מחבירו עליו הראיה למה לי למימר זה כלל גדול בדין אצטריך דאפילו ניזק אומר ברי ומזיק אומר שמא המוציא מחבירו עליו הראיה אי נמי לכי הא דאתמר המוכר שור לחבירו ונמצא נגחן רב אמר הרי זה מקח טעות ושמואל אמר יכול שיאמר לו לשחיטה מכרתיו לך אמאי וניחזי אי גברא דזבין לרדיא אי גברא דזבין לנכסתא לא צריכא בגברא דזבין להא ולהא וניחזי אי דמי רדיא לרדיא אי דמי נכסתא לנכסתא לא צריכא דאוקיר בישרא וקאי בדמי רדיא אמרי

דף מז,ב גמרא ואי ליכא לאשתלומי מיניה לישקליה לתורא בזוזי דאמרי אנשי ממרי רשוותך פארי אפרע לא צריכא דאיכא לאשתלומי מיניה רב אמר הרי זה מקח טעות זיל בתר רובא ורובא דאינשי לרדיא הוא דזבני ושמואל אמר יכול שיאמר לו לשחיטה מכרתיו לך ולא אזלינן בתר רובא כי אזלינן בתר רובא באיסורא אבל בממונא לא אזלינן בתר רובא אלא המוציא מחבירו עליו הראיה תניא נמי הכי שור שנגח את הפרה ונמצא עוברת בצדה ואינו יודע אם עד שלא נגחה ילדה אם משנגחה ילדה משלם חצי נזק לפרה ורביע נזק לולד דברי סומכוס וחכמים אומרים המוציא מחבירו עליו הראיה א"ר שמואל בר נחמני מניין להמוציא מחבירו עליו הראיה שנאמר (שמות כד) מי בעל דברים יגש אליהם יגיש ראייה אליהם מתקיף לה רב אשי הא למה לי קרא סברא הוא דכאיב ליה כאיבא אזיל לבי אסיא אלא קרא לכדר"נ אמר רבה בר אבוה דאמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה מניין שאין נזקקין אלא לתובע תחלה שנאמר מי בעל דברים יגש אליהם יגיש דבריו אליהם אמרי נהרדעי פעמים שנזקקין לנתבע תחלה והיכי דמי דקא זילי נכסיה: וכן פרה שנגחה את השור [וכו'] חצי נזק ורביע נזק פלגא נזקא הוא דבעי שלומי כולי נזקא נכי רבעא מאי עבידתיה אמר אביי חצי נזק אחד מארבעה בנזק ורביע נזק אחד משמנה בנזק ואי פרה וולד דחד נינהו ה"נ דמצי א"ל לבעל פרה ממה נפשך חצי נזק הב לי אלא לא צריכא דפרה דחד וולד דחד ואי דקדים תבעיה לבעל פרה תחלה הכי נמי דאמר ליה לבעל פרה פרה דידך אזיקתן הב לי ראייה דאית לך שותפי אלא דקדים תבעיה לבעל ולד תחלה דאמר ליה גלית אדעתך דשותפא אית לי איכא דאמרי אף על גב דקדים תבעיה לבעל פרה תחלה מצי מדחי ליה דאמר ליה מידע ידעי <אנא> דשותפא אית לי אמר רבא אטו אחד מארבעה בנזק ואחד משמנה בנזק קתני חצי נזק ורביע נזק קתני אלא אמר רבא לעולם בפרה וולד דחד והכי קאמרינן איתה לפרה משתלם חצי נזק מפרה

דף מז,א גמרא ליתא לפרה משתלם רביע נזק מולד טעמא דלא ידעינן אי הוה ולד בהדה כי נגחה אי לא הוה אבל אי פשיטא לן דהוה ולד בהדה כי נגחה משתלם כוליה חצי נזק מולד רבא לטעמיה דאמר רבא פרה שהזיקה גובה מולדה מאי טעמא גופה היא תרנגולת שהזיקה אינו גובה מביצתה מ"ט פירשא בעלמא הוא ואמר רבא אין שמין לפרה בפני עצמה ולולד בפני עצמו אלא שמין לולד על גב פרה שאם אי אתה אומר כן נמצא אתה מכחיש את המזיק וכן אתה מוצא בקוטע יד עבדו של חבירו וכן אתה מוצא במזיק שדה של חבירו א"ל רב אחא בריה דרבא לרב אשי ואי דינא הוא ליכחוש מזיק משום דאמר ליה פרה מעברתא אזיקתך פרה מעברתא שיימנא לך פשיטא פרה דחד וולד דחד פייטמא לבעל פרה נפחא מאי רב פפא אמר לבעל פרה רב אחא בריה דרב איקא אמר חולקין והלכתא חולקין:

דף מז,א משנה הקדר שהכניס קדרותיו לחצר בעל הבית שלא ברשות ושברה בהמתו של בעל הבית פטור ואם הוזקה בהן בעל הקדרות חייב ואם הכניס ברשות בעל החצר חייב הכניס פירותיו לחצר בעה"ב שלא ברשות ואכלתן בהמתו של בעל הבית פטור ואם הוזקה בהן בעל הפירות חייב ואם הכניס ברשות בעל החצר חייב הכניס שורו לחצר בעל הבית שלא

דף מז,ב משנה ברשות ונגחו שורו של בעל הבית או שנשכו כלבו של בעל הבית פטור נגח הוא שורו של בעל הבית חייב נפל לבורו והבאיש מימיו חייב היה אביו או בנו לתוכו

משלם את הכופר ואם הכניס ברשות בעל החצר חייב רבי אומר בכולן אינו חייב עד שיקבל עליו לשמור:

דף מז, ב גמרא טעמא דשלא ברשות הא ברשות לא מיחייב בעל קדירות בנזקי בהמתו דבעל חצר ולא אמרינן קבולי קביל בעל קדירות נטירותא דבהמתו דבעל חצר מני רבי היא דאמר כל בסתמא לא קביל עליה נטירותא אימא סיפא אם הכניס ברשות בעל חצר חייב אתאן לרבנן דאמרי בסתמא נמי קבולי קביל עליה נטירותא ותו רבי אומר בכולן אינו חייב עד שיקבל עליו בעל הבית לשמור רישא וסיפא רבי ומציעתא רבנן אמר ר' זירא תברא מי ששנה זו לא שנה זו רבא אמר כולה רבנן היא וברשות שמירת קדירות קבל עליו בעל החצר ואפילו נשברו ברוח: הכניס פירותיו לחצר בעל הבית וכו': אמר רב לא שנו אלא שהוחלקה בהן אבל אכלה פטור מאי טעמא הוה לה שלא תאכל אמר רב ששת אמינא כי ניים ושכיב רב אמר להא שמעתא דתניא הנותן סם המות לפני בהמת חבירו פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים סם המות הוא דלא עבידא דאכלה אבל פירות דעבידא דאכלה בדיני אדם נמי מיחייב ואמאי הויא לה שלא תאכל אמרי הוא הדין אפילו פירות נמי פטור מדיני אדם והא קמ"ל דאפי' סם המות נמי דלא עבידא דאכלה חייב בדיני שמים ואיבעית אימא סם המות נמי באפרזתא דהיינו פירי: מיתבי האשה שנכנסה לטחון חטים אצל בעל הבית שלא ברשות ואכלתן בהמתו של בעל הבית פטור אם הוזקה חייבת ואמאי נימא הוה לה שלא תאכל אמרי ומי עדיפא ממתניתין דאוקימנא שהוחלקה בהן ודקארי לה מאי קארי לה אמר לך בשלמא מתניתין קתני אם הוזקה בהן שהוחלקה בהן הוא אבל הכא קתני אם הוזקה ולא קתני בהן אכילה הוא דקתני ואידך אמר לך לא שנת"ש הכניס שורו לחצר בעה"ב שלא ברשות ואכל חטין והתריז ומת פטור ואם הכניס ברשות בעל החצר חייב ואמאי ה"ל שלא יאכל אמר רבא ברשות אשלא ברשות קרמית ברשות שמירת שורו קבל עליו ואפי' חנק את עצמו: איבעיא להו היכא דקביל עליה נטירותא מהו דנפשיה הוא דקביל עליה או דלמא אפילו נטירותא דעלמא קביל עליה ת"ש דתני רב יהודה בר סימון בנזקין דבי קרנא הכניס פירותיו לחצר בעל הבית שלא ברשות ובא שור ממקום אחר ואכלן פטור ואם הכניס ברשות חייב מאן פטור ומאן חייב לאו פטור בעל חצר [וחייב בעל חצר] אמרי לא פטור בעל השור וחייב בעל השור ואי בעל השור

דף מה, א גמרא מאי ברשות ומאי שלא ברשות איכא אמרי ברשות הויא לה שן ברשות הניזק ושן ברשות הניזק חייבת שלא ברשות הויא לה שן ברה"ר ושן ברשות הרבים פטורה ת"ש הכניס שורו לחצר בעל הבית שלא ברשות ובא שור ממקום אחר ונגחו פטור ואם הכניס ברשות חייב מאן פטור ומאן חייב לאו פטור בעל חצר וחייב בעל חצר לא פטור בעל השור וחייב בעל השור אי הכי מאי ברשות ומאי שלא ברשות איכא אמרי הא מני ר' טרפון היא דאמר משונה קרן בחצר הניזק נזק שלם משלם ברשות הויא לה קרן בחצר הניזק ומשלם נזק שלם שלא ברשות הויא לה קרן ברה"ר ולא משלמא אלא חצי נזק: ההיא איתתא דעלתה למיפא בהווא ביתא אתא ברחא דמרי דביתא אכלה ללישא חביל ומית חייבה רבא לשלומי דמי ברחא לימא פליגא אדרב דאמר רב הויא לה שלא תאכל אמרי הכי השתא התם שלא ברשות לא קביל עליה נטירותא הכא ברשות קביל עליה נטירותא ומאי שנא מהאשה שנכנסה לטחון חטין אצל בעל הבית שלא ברשות ואכלתן בהמתו של בעל הבית פטור ואם הוזקה חייבת טעמא שלא ברשות הא ברשות

פטור אמרי לטחון חטים כיון דלא בעיא צניעותא מידי לא בעי מסלקי מרוותא דחצר נפשייהו ועליה דידיה רמי נטירותא אבל למיפא כיון דבעיא היא צניעותא מרוותא דחצר מסלקי נפשייהו הלכך עלה דידה רמיא נטירותא: הכניס שורו לחצר בעל הבית: אמר רבא הכניס שורו לחצר בעל הבית שלא ברשות וחפר בה בורות שיחין ומערות בעל השור חייב בנזקי חצר ובעל חצר חייב בנזקי הבור אף על גב דאמר מר (שמות כא) כי יכרה איש בור ולא שור בור הכא כיון דאית ליה להאיך למלוייה ולא קא מלייה כמאן דכרייה דמי ואמר רבא הכניס שורו לחצר בעל הבית שלא ברשות והזיק את בעל הבית או בעל הבית הוזק בו חייב רבץ פטור ומשום דרבץ פטור אמר רב פפא מאי רבץ שהרביץ גללים ונטנפו כליו של בעל הבית דהויא גללים בור ולא מצינו בור שחייב בו את הכלים הניחא לשמואל דאמר כל תקלה בור הוא אלא לרב דאמר עד דמפקר ליה מאי איכא למימר אמרי סתם גללים אפקורי מפקיר להו ואמר רבא נכנס לחצר בעל הבית שלא ברשות והזיק את בעל הבית או בעל הבית הוזק בו חייב הזיקו בעל הבית פטור א"ר פפא לא אמרן אלא דלא הוה ידע ביה אבל הוה ידע ביה הזיקו בעל הבית חייב מ"ט משום דאמר ליה נהי דאית לך רשותא לאפוקי לאזוקי לית לך רשותא ואזדו לטעמייהו דאמר רבא ואיתימא רב פפא

דף מה,ב גמרא שניהם ברשות או שניהם שלא ברשות הזיקו זה את זה חייבין הוזקו זה בזה פטורין טעמא דשניהם ברשות או שניהם שלא ברשות אבל אחד ברשות ואחד שלא ברשות דברשות פטור שלא ברשות חייב: נפל לבור והבאיש מימיו חייב: אמר רבא לא שנו אלא שהבאיש בשעת נפילה אבל לאחר נפילה פטור מ"ט הוי שור בור ומים כלים ולא מצינו בור שחייב בו את הכלים הניחא לשמואל דאמר כל תקלה בור הוא אלא לרב דאמר עד דמפקר ליה מאי איכא למימר אלא אי איתמר הכי איתמר אמר רבא לא שנו אלא שהבאיש מגופו אבל הבאיש מריחו פטור מאי טעמא גרמא בעלמא הוא וגרמא בעלמא לא מיחייב: היה אביו או בנו לתוכו משלם את הכופר: ואמאי הא תם הוא אמר רב במועד ליפול על בני אדם בבורות עסקינן א"ה בר קטלא הוא אמר רב יוסף דחזא ירוקא ונפל שמואל אמר הא מני ר' יוסי הגלילי היא דאמר תם משלם חצי כופר עולא אמר ר' יוסי הגלילי היא דאמר כר' טרפון דאמר קרן בחצר הניזק נזק שלם משלם ה"נ כופר שלם משלם בשלמא לעולא היינו דקתני היה אביו או בנו לתוכו אלא לשמואל מאי איריא אביו או בנו אפילו אחר נמי אורחיה דמילתא קתני: ואם הכניס ברשות בעל חצר חייב [כו]: איתמר רב אמר הלכתא כת"ק ושמואל אמר הלכתא כרבי תנו רבנן כנוס שורך ושמרו הזיק חייב הוזק פטור כנוס שורך ואני אשמרנו הוזק חייב הזיק פטור הא גופא קשיא אמרת כנוס שורך ושמרו הזיק חייב הוזק פטור טעמא דא"ל שמרו דחייב בעל השור ופטור בעל חצר הא סתמא חייב בעל חצר ופטור בעל השור דבסתמא מקבל עליה נטירותא אימא סיפא כנוס שורך ואני אשמרנו הוזק חייב הזיק פטור טעמא דאמר ליה ואני אשמרנו הוא דמחייב בעל החצר ופטור בעל השור הא סתמא חייב בעל השור ופטור בעל חצר דבסתמא לא מקבל עליה נטירותא אתאן לרבי דאמר עד שיקבל עליה נטירותא בעל הבית לשמור רישא רבנן וסיפא רבי א"ר אלעזר תברא מי ששנה זו לא שנה זו רבא אמר כולה רבנן היא אידי דנסיב רישא שמרו תנא סיפא ואני אשמרנו רב פפא אמר כולה רבי היא וסבר לה כר' טרפון דאמר קרן בחצר הניזק נזק שלם הלכך אמר ליה שמרו לא מקני ליה מקום בחצר והויא ליה קרן בחצר הניזק וקרן בחצר הניזק משלם נזק

שלם לא אמר ליה שמרו אקנויי אקני ליה מקום בחצר והויא ליה חצר השותפין וקרן
בחצר השותפין אינו משלם אלא חצי נזק:

דף מט, ב משנה שור שהיה מתכוין לחבירו והכה את האשה ויצאו ילדיה פטור מדמי
ולדות ואדם שהיה מתכוין לחבירו והכה את האשה ויצאו ילדיה משלם דמי ולדות כיצד
משלם דמי ולדות שמין את האשה כמה היא יפה עד שלא ילדה וכמה היא יפה משילדה
אמר רבן שמעון בן גמליאל

דף מט, א משנה א"כ משהאשה יולדת משבחת אלא שמין את הולדות כמה הן יפין ונותן
לבעל ואם אין לה בעל נותן ליורשיו היתה שפחה ונשתחררה או גיורת פטור:

דף מט, א גמרא טעמא דמתכוין לחבירו הא מתכוין לאשה משלם דמי ולדות לימא תיהוי
תיובתא דרב אדא בר אהבה דאמר רב אדא בר אהבה שוורים שנתכוונו לאשה פטורים
מדמי ולדות אמר לך רב אדא בר אהבה הוא הדין דאפי' נתכוונו לאשה נמי פטורים מדמי
ולדות והא דקתני שור שהיה מתכוין לחבירו איידי דקא בעי למיתנא סיפא אדם שהיה
מתכוין לחבירו דהכי כתיב קרא קתני רישא נמי שור שהיה מתכוין לחבירו אמר רב פפא
שור שנגח את השפחה ויצאו ילדיה משלם דמי ולדות מאי טעמא חמרתא מעברתא בעלמא
הוא דאזיק דאמר קרא (בראשית כב) שבו לכם פה עם החמור עם הדומה לחמור: כיצד
משלם דמי ולדות: דמי ולדות שבח ולדות מיבעי ליה הכי נמי קאמר כיצד משלם דמי
ולדות ושבח ולדות שמין את האשה כמה היא יפה עד שלא ילדה וכמה היא יפה משילדה:
אמר רשב"ג א"כ משהאשה יולדת משבחת: מאי קאמר אמר רבה ה"ק וכי אשה משבחת
קודם שתלד יותר מלאחר שתלד והלא אשה משבחת לאחר שתלד יותר מקודם שתלד
אלא שמין את הולדות ונותנין לבעל תניא נמי הכי וכי אשה משבחת קודם שתלד יותר
מלאחר שתלד והלא אשה משבחת לאחר שתלד יותר מקודם שתלד אלא שמין את הולדות
ונותנין לבעל רבא אמר הכי קתני וכי אשה למי שיוולדת משבחת ואין לעצמה בשבח
ולדות כלום אלא שמין את הולדות ונותנין לבעל ושבח ולדות חולקין תניא נמי הכי אמר
רשב"ג וכי אשה למי שיוולדת משבחת ואין לעצמה בשבח ולדות כלום אלא שמין נזק
בפני עצמו וצער בפני עצמו ושמין את הולדות ונותנין לבעל ושבח ולדות חולקין קשיא
דרשב"ג אדרשב"ג ל"ק כאן במבכרת כאן בשאינה מבכרת ורבנן דאמרי שבח ולדות נמי
לבעל מאי טעמא כדתנן ממשמע שנאמר (שמות כא) ויצאו ילדיה איני יודע שהיא הרה מה
ת"ל הרה לומר לך שבח הריון לבעל ורשב"ג האי הרה מאי דריש ביה מבעי ליה לכדתניא
ר"א בן יעקב אומר לעולם אינו חייב עד שיכנה כנגד בית ההריון אמר רב פפא לא תימא
כנגד בית הריון ממש אלא כל היכא דסליק ביה שיחמא לולד לאפוקי יד ורגל דלא: היתה
שפחה ונשתחררה או גיורת פטור: אמר רבה לא שנו אלא שחבל בה בחיי הגר ומת הגר
דכיון דחבל בה בחיי הגר זכה בהו גר וכיון דמת הגר זכה בהו מן הגר אבל חבל בה לאחר
מיתת הגר זכיא לה איהי בגוייהו ומיחייב לשלומי לה לדידה א"ר חסדא מרי דיכי אטו
ולדות צררי נינהו וזכיא בהו אלא איתיה לבעל זכה ליה רחמנא ליתיה לבעל לא מיתבי
הכה את האשה ויצאו ילדיה נותן נזק וצער לאשה ודמי ולדות לבעל אין הבעל נותן
ליורשיו אין האשה נותן ליורשיה היתה שפחה ונשתחררה או גיורת זכה אמרי ומי עדיפא
ממתניתין דאוקימנא שחבל בה בחיי הגר ומת הגר הכא נמי שחבל בה בחיי הגר ומת הגר
ואיבעית אימא לאחר מיתת הגר

דף מט,ב גמרא ותני זכתה לימא כתנאי בת ישראל שנשאת לגר ונתעברה ממנו וחבל בה בחיי הגר נותן דמי ולדות לגר לאחר מיתת הגר תני חדא חייב ותני חדא פטור מאי לאו תנאי נינהו לרבה ודאי תנאי היא אלא לרב חסדא מי לימא תנאי היא ל"ק הא רבנן הא רשב"ג אי רשב"ג מאי אריא לאחר מיתה אפי' מחיים נמי אית לה פלגא מחיים אית לה פלגא לאחר מיתה כוליה ואיבעית אימא הא והא רשב"ג כאן בשבח ולדות כאן בדמי ולדות אמרי משבח ולדות לישמע דמי ולדות ומדרשב"ג לישמע לרבנן אמרי לא שבח ולדות דשייכא ידה בגוייהו זכיא בהו בכלהו דמי ולדות דלא שייכא ידה בגוייהו לא זכיא בהו כלל: בעי מיניה רב יבא סבא מר"נ המחזיק בשטרותיו של גר מהו מאן דמחזיק בשטרא אדעתיה דארעא הוא דמחזיק ובארעא הא לא אחזיק ושטרא נמי לא קנה דלאו דעתיה אשטרא או דלמא דעתיה נמי אשטרא א"ל עני מורי וכי לצור ע"פ צלוחיתו הוא צריך א"ל לצור ולצור אמר רבה משכונו של ישראל ביד גר ומת הגר ובא ישראל אחר והחזיק בו מוציאין אותו מידו מ"ט כיון דמית ליה גר פקע ליה שעבודיה משכונו של גר ביד ישראל ומת הגר ובא ישראל אחר והחזיק בו זה קנה כנגד מעותיו וזה קנה את השאר ואמאי תקני ליה חצירו דהאמר רבי יוסי בר חנינא חצירו של אדם קונה לו שלא מדעתו אמרי הכא במאי עסקינן דליתיה כל היכא דאיתא לדידיה דאי בעי מקני [מצי] קני קניא ליה [נמי] חצירו כל היכא דליתיה לדידיה דאי בעי הוא למיקני לא מצי קני חצירו נמי לא קניא והלכתא דליתיה בחצירו דלא קנה:

דף מט,ב משנה החופר בור ברה"י ופתחו לרה"ר או ברה"ר ופתחו לרה"י ברה"י ופתחו לרה"י אחר חייב:

דף מט,ב גמרא ת"ר החופר בור ברה"י ופתחו לרה"ר <ברה"ר ופתחו לרה"י> חייב וזהו בור האמור בתורה דברי ר' ישמעאל ר"ע אומר הפקיר רשותו ולא הפקיר בורו זהו בור האמור בתורה אמר רבה בבור ברה"ר כ"ע לא פליגי דמיחייב מ"ט אמר קרא (שמות כא) כי יפתח וכי יכרה אם על פתיחה חייב על כרייה לא כל שכן אלא שעל עסקי פתיחה ועל עסקי כרייה באה לו לא נחלקו אלא

דף נ,א גמרא בבור ברשותו ר"ע סבר בור ברשותו נמי חייב דכתיב (שמות כא) בעל הבור בבור דאית ליה בעלים קאמר רחמנא ור' ישמעאל סבר בעל התקלה אלא מאי זהו בור האמור בתורה דקאמר ר"ע זהו בור שפתח בו הכתוב תחלה לתשלומין ורב יוסף אמר בבור ברה"י כולי עלמא לא פליגי דמחייב מאי טעמא בעל הבור אמר רחמנא בבור דאית ליה בעלים עסקינן כי פליגי בבור ברה"ר רבי ישמעאל סבר בור ברה"ר נמי חייב דכתיב כי יפתח וכי יכרה אם על פתיחה חייב על כרייה לא כ"ש אלא שעל עסקי פתיחה ועל עסקי כרייה באה לו ור"ע הנהו מיצרך צריכי דאי כתב רחמנא כי יפתח הוה אמינא פותח הוא דסגי ליה בכסוי כורה לא סגי ליה בכסוי עד דטאים ליה ואי כתב רחמנא כי יכרה הוה אמינא כרייה הוא דבעי כסוי משום דעבד מעשה אבל פותח דלא עבד מעשה אימא כסוי נמי לא בעי קמ"ל ואלא מאי זהו בור האמור בתורה דקאמר ר' ישמעאל זהו בור שפתח בו הכתוב תחלה לניזקין מיתבי החופר בור ברה"ר ופתחו לרה"י פטור ואף על פי שאינו רשאי לעשות כן לפי שאין עושין חלל תחת רה"ר החופר בורות שיחין ומערות ברשות היחיד ופתחו לרה"ר חייב והחופר בורות ברה"י הסמוכה לרשות הרבים כגון אלו החופרים לאושין פטור ור' יוסי בר' יהודה מחייב עד שיעשה מחיצה עשרה או עד שירחיק ממקום דריסת רגלי אדם וממקום דריסת רגלי בהמה ארבעה טפחים טעמא

דלאושין הא לאו לאושין חייב הא מני בשלמא לרבה רישא ר' ישמעאל וסיפא ר"ע אלא לרב יוסף בשלמא סיפא דברי הכל אלא רישא מני לא רבי ישמעאל ולא ר"ע אמר לך רב יוסף כולה דברי הכל היא ורישא שלא הפקיר לא רשותו ולא בורו אמר רב אשי השתא דאוקימתא לרב יוסף לדברי הכל לרבה נמי לא תוקמה כתנאי מדרישא ר' ישמעאל סיפא נמי ר' ישמעאל וטעמא דלאושין הא לאו לאושין חייב כגון דארווח ארווחי לרה"ר מיתבי החופר בור ברשות היחיד ופתחו לרה"ר חייב ברה"י הסמוכה לרה"ר פטור בשלמא לרבה כולה ר' ישמעאל היא אלא לרב יוסף בשלמא רישא רבי ישמעאל אלא סיפא מני לא ר' ישמעאל ולא ר"ע אמר לך בחופר לאושין ודברי הכל: ת"ר חפר ופתח ומסר לרבים פטור חפר ופתח ולא מסר לרבים חייב וכן מנהגו של נחוניא חופר בורות שיחין ומערות שהיה חופר ופותח ומסר לרבים וכששמעו חכמים בדבר אמרו קיים זה הלכה זו הלכה זו ותו לא אלא אימא אף הלכה זו: תנו רבנן מעשה בבתו של נחוניא חופר שיחין שנפלה לבור גדול באו והודיעו את רבי חנינא בן דוסא שעה ראשונה אמר להם שלום שניה אמר להם שלום שלישיית אמר להם עלתה אמרו לה מי העלך אמרה להם זכר של רחלים נזדמן לי וזקן אחד מנהיגו אמרו לו נביא אתה אמר להם לא נביא אנכי ולא בן נביא אנכי אלא כך אמרתי דבר שאותו צדיק מצטער בו יכשל בו זרעו אמר רבי אחא אף על פי כן מת בנו בצמא שנאמר (תהילים נ) וסביביו נשערה מאד מלמד שהקדוש ברוך הוא מדקדק עם סביביו אפילו כחוט השערה ר' נחוניא אמר מהכא (תהילים פט) אל נערץ בסוד קדושים רבה ונורא על כל סביביו אמר ר' חנינא כל האומר הקב"ה ותרן הוא יותרו חייו שנאמר (דברים לב) הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט א"ר חנא ואיתימא ר' שמואל בר נחמני מאי דכתיב

דף נב גמרא (שמות לד) ארך אפים ולא כתיב ארך אף ארך אפים לצדיקים ולרשעים: ת"ר לא יסקל אדם מרשותו לרה"ר מעשה באדם אחד שהיה מסקל מרשותו לרה"ר ומצאו חסיד אחד אמר לו ריקה מפני מה אתה מסקל מרשות שאינה שלך לרשות שלך לגלג עליו לימים נצרך למכור שדהו והיה מהלך באותו רה"ר ונכשל באותן אבנים אמר יפה אמר לי אותו חסיד מפני מה אתה מסקל מרשות שאינה שלך לרשות שלך: **דף נב משנה** החופר בור ברה"ר ונפל לתוכו שור או חמור חייב אחד החופר בור שיח ומערה חריצין ונעיצין חייב א"כ למה נאמר בור מה בור שיש בו כדי להמית עשרה טפחים אף כל שיש בו כדי להמית עשרה טפחים היו פחותין מעשרה טפחים ונפל לתוכו שור או חמור ומת פטור ואם הוזק בו חייב:

דף נב גמרא אמר רב בור שחייבה עליו תורה להבלו ולא לחבטו אלמא קסבר חבטה קרקע עולם הוא דמזקא ליה ושמואל אמר להבלו וכ"ש לחבטו וא"ת לחבטו אמרה תורה ולא להבלו התורה העידה על הבור ואפילו מלא ספוגין של צמר מאי בינייהו איכא בינייהו דעבד גובה ברה"ר לרב אגובה לא מיחייב לשמואל אגובה נמי מיחייב מ"ט דרב דאמר קרא ונפל עד שיפול דרך נפילה ולשמואל ונפל כל דהו משמע תנן א"כ למה נאמר בור מה בור שיש בו כדי להמית עשרה טפחים אף כל שיש בו כדי להמית עשרה טפחים בשלמא לשמואל אף כל לאתויי גובה אלא לרב אף כל לאתויי מאי לאתויי חריצין ונעיצין חריצין ונעיצין בהדיא קתני להו תני והדר מפרש והני כוליהו דקתני למה לי צריכא דאי תנא בור הוה אמינא בור עשרה הוא דאית ביה הבלא משום דקטין וכריכא אבל שיח דאריך אימא בעשרה לית ביה הבלא ואי תנא שיח הוה אמינא שיח עשרה הוא דאית ביה

הבלא משום דקטין אבל מערה דמרבועא אימא בעשרה לית בה הבלא ואי תני מערה הוה
אמינא מערה בעשרה הוא דאית בה הבלא משום דמטללא אבל חריצין דלא מטללי אימא
בעשרה לית בהו הבלא ואי תנא חריצין הוה אמינא חריצין עשרה הוא דאית בהו הבלא
משום דלית בהו רויחא מלעיל טפי מתתאי אבל נעיצין דרויחי מלעיל טפי מתתאי אימא
בעשרה לית בהו הבלא קמ"ל: תנן היו פחותין מעשרה טפחים ונפל לתוכו שור או חמור
ומת פטור ואם הוזק בו חייב נפל לתוכו שור או חמור ומת פטור מ"ט לאו משום דלית
ביה חבטה לא משום דלית ביה הבלא אי הכי אם הוזק בו חייב הא לית ביה הבלא אמרי
אין הבלא למיתה ויש הבלא לנזקין ההוא תורא דנפל לאריתא דדלאי שחטיה מריה טרפיה
רב נחמן אמר רב נחמן אי שקיל מריה דהאי תורא קבא דקמחא ואזל תנא בי מדרשא אם
שהתה מעת לעת כשירה לא אפסדיה לתורא דשוה כמה קבי אלמא קסבר ר"נ יש חבטה
בפחות מעשרה איתביה רבא לרב נחמן היו פחותין מעשרה טפחים ונפל לתוכו שור או
חמור ומת פטור מאי טעמא לאו משום דלית ביה חבטה

דף נא,א גמרא לא משום דלית ביה הבלא אי הכי הוזק בו חייב הא לית ביה הבלא אמר
ליה אין הבל למיתה ויש הבל לנזקין איתביה בית הסקילה היה גבוה שתי קומות ותני
עלה וקומה שלו הרי כאן שלש ואי סלקא דעתך יש חבטה בפחות מי' למה לי כולי האי
ולטעמיה נעביד עשרה אלא כר"נ דאמר ר"נ אמר רבה בר אבבה אמר קרא (ויקרא יט)
ואהבת לרעך כמוך ברור לו מיתה יפה אי הכי נגבה טפי משום דמינוול איתביה (דברים
כב) כי יפול הנופל ממנו ולא בתוכו כיצד היתה רה"ר גבוה ממנו עשרה טפחים ונפל
מתוכה לתוכו פטור עמוקה ממנו עשרה טפחים ונפל מתוכה לתוכה חייב ואי ס"ד יש
חבטה בפחות מי' למה לי עשרה א"ל שאני בית דכל פחות מעשרה לאו בית הוא אי הכי
השתא נמי דהוי מאבראי עשרה דל מיניה תקרה ומעזיבה מגואי לא הוי עשרה א"ל כגון
דחק מגואי אי הכי כי לא הוי נמי מאבראי עשרה משכחת לה דהוי מגואי עשרה כגון דחק
בה טפי אלא היינו טעמא דר"נ סבר מכריסא דתורא לארעא כמה הוי ארבעה אריתא
דדלאי כמה הוי שיתא הא עשרה אישתכח דכי קא מחבט מעשרה הוא דקא מחבט אלא
מתני' דקתני מה בור שהוא כדי להמית י' טפחים אף כל שיש בו כדי להמית י' טפחים
בשיתא נמי סגיא אמרי מתני' דאיגנדר לבור:

דף נא,א משנה בור של שני שותפין עבר עליו הראשון ולא כסהו והשני ולא כסהו השני
חייב:

דף נא,א גמרא אמרי בור של שני שותפין היכי משכחת לה הניחא אי סבירא לך כר"ע
דאמר בור ברשותו חייב משכחת לה בחצר של שניהם ובור של שניהם והפקירו רשותן
ולא הפקירו בורן אלא אי סבירא לך בור ברשותו פטור היכי משכחת לה דחייב עליה
ברה"ר וברה"ר בור של שני שותפין היכי משכחת לה אי דשוו שליח תרוייהו ואמרי ליה
זיל כרי לך ואזל כרה להו אין שליח לדבר עבירה ואי דכרה האי חמשה והאי חמשה
נסתלקו להו מעשה ראשון הניחא לרבי ולנזקין משכחת לה אלא לרבי ולמיתה ולרבנן בין
למיתה בין לנזקין היכי משכחת לה אמר רבי יוחנן כגון שעקרו שניהן חוליא בבת אחת
והשלימו לעשרה מאי רבי ומאי רבנן דתניא אחד החופר בור תשעה ובא אחר והשלימה
לעשרה האחרון חייב רבי אומר אחר אחרון למיתה ואחר שניהם לנזקין מאי טעמא דרבנן
דאמר קרא (שמות כא) כי יפתח וכי יכרה אם על פתיחה חייב על כרייה לא כל שכן אלא
להביא כורה אחר כורה שסילק מעשה ראשון ורבי אמר לך הנהו מיצרך צריכי כדאמרינן

ורבנן נמי מיצרך צריכי אלא היינו טעמא דרבנן אמר קרא כי יכרה איש בור אחד ולא שנים ורבי ההוא מיבעי ליה כי יכרה איש בור ולא שור בור ורבנן תרי איש בור כתיבי ורבי אידי דכתב האי כתב האי וממאי דלחיובי בתרא דלמא לחיובי קמא לא סלקא דעתך דאמר קרא (שמות כא) והמת יהיה לו ההוא דקא עביד מיתה והאי והמת יהיה לו מבעי ליה לכדרבא דאמר רבא שור פסולי המוקדשין שנפל לבור פטור שנאמר והמת יהיה לו במי שהמת שלו אמרי ולא ממילא שמעת מינה דבההוא דעבד מיתה עסקינן: ת"ר אחד החופר בור עשרה ובא אחר והשלימה לכ' ובא אחר והשלימה לשלשים כולן חייבין ורמינהו אחד החופר בור עשרה ובא אחר וסייד וכייד האחרון חייב

דף נא, ב גמרא לימא הא רבי הא רבנן אמר רב זביד הא והא רבנן עד כאן לא קאמרי רבנן אחרון חייב אלא היכא דלא עבד קמא שיעור מיתה אבל היכא דעבד קמא שיעור מיתה אפילו רבנן מודו דכולן חייבין והא סייד וכייד דקא עבד קמא שיעור מיתה וקתני אחרון חייב אמרי התם שלא היה בו הבל למיתה ובא אחר והוסיף בה הבל למיתה איכא דאמרי אמר רב זביד הא והא רבי הך דקתני כולן חייבין שפיר הא דקתני אחרון חייב כגון שלא היה בו הבל לא למיתה ולא לנזקין ובא אחר והוסיף בו הבל בין למיתה בין לנזקין אמר רבא הניח אבן ע"פ הבור והשלימה לעשרה באנו למחלוקת רבי ורבנן פשיטא מהו דתימא למטה הוא דהבלא דידיה קא קטיל ליה אבל למעלה דלא הבלא דידיה קא קטיל אימא לא קמ"ל בעי רבא טם טפח וסילק אבניו מהו מי אמרינן מאי דעבד שקליה או דלמא נסתלקו מעשה ראשון וקמה ליה כוליה ברשותיה תיקו: אמר רבה בר בר חנה אמר שמואל בר מרתא בור שמונה ומהן שני טפחים מים חייב מ"ט כל טפח דמיא כתיבי דיבשה דמי איבעיא להו בור תשעה ומהן טפח אחד מים מהו מי אמרינן כיון דלא נפיש מיא לית ביה הבלא או דלמא כיון דעמיק טפי אית ביה הבלא בור שבעה ומהן שלשה טפחים מים מהו מי אמרינן כיון דנפיש מים טפי אית ביה הבלא או דלמא כיון דלא עמקא לית ביה הבלא תיקו: בעא מיניה רב שיזבי מרבה הרחיבה מהו א"ל הרי מיעט הבלא א"ל אדרבה הרי קירב הזיקא אלא אמר רב אשי נחזי אנן אי בהבלא מיית הרי מיעט הבלא אי בחבטה מיית הרי קירב הזיקא איכא דאמרי אמר רב אשי נחזי אנן אי מההיא גיסא נפל הרי קירב הזיקא ואי מאידך גיסא נפל הרי מיעט הבלא: איתמר בור שעומקה כרחבה רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו משמיה דרבה בר בר חנה אמר משמיה דרבי מני חז אמר לעולם יש בה הבל עד שיהא רחבה יתר על עומקה וחד אמר לעולם אין בה הבל עד שיהא עומקה יתר על רחבה: עבר עליו הראשון ולא כסהו: וראשון מאימת מיפטר רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו משמיה דרבה בר בר חנה אמר משמיה דרבי מני חז אמר משמניהו משתמש וחד אמר משימסור לו דליו כתנאי המדלה מים מן הבור ובא חבירו ואמר לו הנח לי ואני אדלה מים כיון שהניחו משתמש פטור רבי אליעזר בן יעקב אומר משימסור לו דליו במאי קמיפלגי רבי אליעזר בן יעקב סבר יש ברירה האי מדידיה קא ממלא והאי מדידיה קא ממלא ורבנן סברי אין ברירה אמר רבינא ואזדו לטעמייהו דתנן השותפין שנדרו הנאה זה מזה אסורין ליכנס לחצר ר"א בן יעקב אומר זה נכנס לתוך שלו וזה נכנס לתוך שלו במאי קמיפלגי ר"א בן יעקב סבר יש ברירה האי לדנפשיה עייל והאי לדנפשיה עייל ורבנן סברי אין ברירה א"ר אלעזר המוכר בור לחבירו כיון שמסר לו דליו קנה היכי דמי אי בכספא ליקני בכספא אי בחזקה ליקני בחזקה לעולם בחזקה ובעי למימר ליה לך חזק וקני וכיון שמסר לו דליו כמאן דאמ' ליה לך חזק וקני דמי: א"ר יהושע בן לוי המוכר בית לחבירו

דף נב, א גמרא כיון שמסר לו מפתח קנה ה"ד אי בכספא ליקני בכספא אי בחזקה ליקני בחזקה לעולם בחזקה ובעי למימר ליה לך חזק וקני וכיון שמסר לו מפתח כמאן דאמר ליה לך חזק וקני דמי אמר ריש לקיש משום ר' ינאי המוכר עדר לחבירו כיון שמסר לו משכוכית קנה ה"ד אי במשיכה ליקני במשיכה אי במסירה ליקני במסירה לעולם במשיכה ובעי למימר ליה לך משוך וקני וכיון דמסר לו משכוכית כמאן דאמר ליה לך משוך וקני דמי מאי משכוכית הכא תרגמו קרקשתא ר' יעקב אומר עיזא דאזלא בריש עזרא כדדרש ההוא גלילאה עליה דרב חסדא כד רגיז רעיא על ענא עביד לנגדא סמותא:

דף נב, א משנה כסהו הראשון ובא השני ומצאו מגולה ולא כסהו השני חייב כסהו כראוי ונפל לתוכו שור או חמור ומת פטור לא כסהו כראוי ונפל לתוכו שור או חמור ומת חייב נפל לפניו מקול הכרייה חייב לאחריו מקול הכרייה פטור נפל לתוכו שור וכליו ונשתברו חמור וכליו ונתקרעו חייב על הבהמה ופטור על הכלים נפל לתוכו שור חרש שוטה וקטן חייב בן או בת עבד או אמה פטור:

דף נב, א גמרא וראשון עד אימת מיפטר אמר רב בכדי שידע ושמואל אמר בכדי שיודיעוהו ורבי יוחנן אמר בכדי שיודיעוהו וישכור פועלים ויכרות ארזים ויכסנו: כסהו כראוי ונפל לתוכו שור או חמור ומת פטור: כיון דכסהו כראוי היכי נפל אמר ר' יצחק בר בר חנה שהתליע מתוכו איבעיא להו כסהו כסוי שיכול לעמוד לפני שוורים ואין יכול לעמוד בפני גמלים ואתו גמלים וארעוהו ואתו שוורים ונפלי ביה מאי אמרי היכי דמי אי דשכיחי גמלים פושע הוא ואי דלא שכיחי גמלים אנוס הוא לא צריכא דאתו לפרקים מי אמרינן כיון דאתיין לפרקים פושע הוא דאיבעי ליה אסוקי אדעתיה או דלמא כיון דהשתא מיהת ליכא אנוס הוא ת"ש כסהו כראוי ונפל לתוכו שור או חמור ומת פטור ה"ד אילימא כראוי לשוורים וכראוי לגמלים היכי נפול אלא לאו כראוי לשוורים

דף נב, ב גמרא ולא כראוי לגמלים ואי דשכיחי גמלים אמאי פטור פושע הוא ואי דלא שכיחי גמלים פשיטא אנוס הוא אלא לאו דאתיין לפרקים ואתו גמלים וארעוהו ואתו שוורים ונפלו ביה וקתני פטור אלמא כיון דהשתא ליכא אנוס הוא אמרי לא לעולם כראוי לשוורים וכראוי לגמלים ודקא קשיא לך היכי נפול א"ר יצחק בר בר חנה שהתליע מתוכו ת"ש לא כסהו כראוי ונפל לתוכו שור או חמור ומת חייב היכי דמי אילימא לא כראוי לשוורים ולא כראוי לגמלים פשיטא צריכא למימר דחייב אלא לאו כראוי לשוורים ולא כראוי לגמלים היכי דמי אי דשכיחי גמלים פושע הוא ואי דלא שכיחי גמלים אנוס הוא אלא לאו דאתיין לפרקים ואתו גמלים וארעוהו ואתו שוורים ונפלו ביה וקתני חייב אלמא כיון דאתיין לפרקים פושע הוא דאיבעי ליה אסוקי אדעתיה לעולם כראוי לשוורים ולא כראוי לגמלים ושכיחי גמלים ודקא קשיא לך פושע הוא אידי דנסיב רישא כסהו כראוי נסיב סיפא נמי לא כסהו כראוי איכא דאמרי הא נמי ודאי לא איבעיא לן דכיון דאתיין לפרקים פושע הוא דאיבעי ליה אסוקי אדעתיה כי איבעי לן הכי הוא דאיבעיא לן כסהו כסוי שיכול לעמוד בפני שוורים ואינו יכול לעמוד בפני גמלים ושכיחי גמלים והתליע מתוכו מהו מי אמרינן מגו דהוי פושע אצל גמלים הוי פושע נמי לענין התלעה או דלמא לא אמרינן מגו ת"ש כסהו כראוי ונפל לתוכו שור או חמור ומת פטור ואתמר עלה אמר רבי יצחק בר בר חנה שהתליע מתוכו היכי דמי אילימא כראוי לשוורים וכראוי לגמלים והתליע מתוכו פשיטא דפטור מאי הוה ליה למעבד אלא לאו כראוי לשוורים ולא כראוי לגמלים ושכיחי גמלים והתליע מתוכו וקתני פטור אלמא לא אמרינן מגו דהוי פושע לענין

גמלים הוי פושע לענין התלעה לא לעולם כראוי לגמלים וכראוי לשוורים והתליע מתוכו ודקא קשיא לך כי התליע מאי הוה ליה למעבד מהו דתימא איבעי ליה למיזל ומנקש עליה קמ"ל ת"ש לא כסהו כראוי ונפל לתוכו שור או חמור ומת חייב היכי דמי אילימא לא כראוי לשוורים ולא כראוי לגמלים צריכא למימר דחייב אלא לאו כראוי לשוורים ולא כראוי לגמלים ואי דשכיחי גמלים פושע הוא ואי דלא שכיחי גמלים אנוס הוא אלא לאו דשכיחי גמלים והתליע מתוכו וקתני חייב אלמא אמרינן מגו דהוי פושע לענין גמלים הוי פושע לענין התלעה אמרי לא לעולם כראוי לשוורים ולא כראוי לגמלים ושכיחי גמלים ואתו גמלים וארעוהו ואתו שוורים ונפלו ביה ודקא קשיא לך פשיטא פושע הוא אידי דנסיב רישא כסהו כראוי נסיב סיפא נמי לא כסהו ת"ש נפל לתוכו שור חרש שוטה וקטן סומא ומהלך בלילה חייב פקח ומהלך ביום פטור ואמאי נימא מדהוי פושע לענין חרש הוי נמי פושע לענין פקח אלא לאו שמע מיניה לא אמרינן מגו שמע מיניה: נפל לפניו כו'.

אמר רב לפניו לפניו ממש לאחריו אחריו ממש

דף נג,א גמרא וזה וזה בבור רב לטעמיה דאמר רב בור שחייבה עליו תורה להבלו ולא לחבטו ושמואל אמר בבור בין מלפניו בין מלאחריו חייב שמואל לטעמיה דאמר להבלו וכל שכן לחבטו אלא היכי דמי לאחריו מקול הכרייה דפטור כגון דנתקל בבור ונפל לאחורי הבור חוץ לבור איתיביה בבור בין לפניו בין לאחריו חייב תיובתא דרב אמר רב חסדא מודה רב בבור ברשותו דחייב משום דאמר ליה ממה נפשך אי בהבלא מית הבלא דידך הוא אי בחבטא מית חבטא דידך הוא רבה אמר הכא במאי עסקינן במתהפך דנפל אאפיה ואתהפיך ונפל אגביה דהבלא דאהני ביה אהני ביה רב יוסף אמר הכא בנזקי בור בשור עסקינן מאי ניהו שהבאיש את מימיו דלא שנא לפניו ולא שנא לאחריו מיחייב תני רב חנניה לסיועי לרב ונפל עד שיפול דרך נפילה מכאן אמרו נפל לפניו מקול הכרייה חייב לאחריו מקול הכרייה פטור וזה וזה בבור אמר מר נפל לפניו מקול הכרייה חייב ואמאי נימא כורה גרם ליה אמר רב שימי בר אשי בר אשי מני רבי נתן היא דאמר בעל הבור הזיקא קא עביד וכל היכא דלא אפשר לאשתלומי מהאי משתלם מהאי דתניא שור שדחף את חבירו לבור בעל השור חייב בעל הבור פטור רבי נתן אומר בעל השור משלם מחצה ובעל הבור משלם מחצה והתניא רבי נתן אומר בעל הבור משלם ג' חלקים ובעל השור רביע לא קשיא הא בתם הא במועד ובתם מאי קסבר אי קסבר האי כוליה הזיקא עבד והאי כוליה הזיקא עבד האי משלם פלגא והאי משלם פלגא ואי קסבר האי פלגא הזיקא עבד והאי פלגא הזיקא עבד בעל הבור משלם פלגא ובעל השור רביע ואידך ריבעא מפסיד אמר רבא רבי נתן דיינא הוא ונחית לעומקא דדינא לעולם קסבר האי כוליה הזיקא עבד והאי כוליה הזיקא עבד ודקא קשיא לך לשלם האי פלגא והאי פלגא משום דאמר ליה בעל השור לבעל הבור שותפותאי מאי אהניא לי איבעית אימא לעולם קסבר האי פלגא הזיקא עבד והאי פלגא הזיקא עבד ודקא קשיא לך בעל הבור משלם פלגא ובעל השור משלם רביע ואידך ריבעא נפסיד משום דאמר ליה בעל השור לבעל הבור אנא תוראי בבירך אשכחיתיה את קטלתייה מאי דאית לי לאשתלומי מהיאך משתלמנא מאי דלית לי לאשתלומי מהיאך משתלמנא ממך: אמר רבא הניח אבן ע"פ הבור ובא שור ונתקל בה ונפל בבור באנו למחלוקת ר' נתן ורבנן פשיטא מהו דתימא התם הוא דאמר בעל הבור לבעל השור אי לאו בירא דידי תורא דידך הוה קטיל ליה אבל הכא מצי א"ל בעל אבן

לבעל הבור אי לאו בירא דיך אבנא דידי מאי הוה עבדא אי הוה מיתקל בה הוה נפל וקאי קמ"ל דאמר ליה אי לאו אבן לא הוה נפיל לבירא איתמר

דף נג,ב גמרא שור ושור פסולי המוקדשין שנגחו <מאי ניהו שור בכור דלא פריק ליה> אביי אמר משלם ח"נ רבינא אמר משלם רביע נזק הא והא בתם הא כרבנן והא כרבי נתן איבעית אימא הא והא כרבנן הא בתם הא במועד איכא דאמרי אביי אמר ח"נ רבינא אמר כוליה נזק הא והא במועד הא כרבנן והא כר' נתן איבעית אימא הא והא כרבי נתן הא במועד והא בתם אמר רבא שור ואדם שדחפו לבור לענין נזקין כולן חייבין לענין ארבעה דברים ודמי ולדות אדם חייב ושור ובור פטור לענין כופר ושלשים של עבד שור חייב אדם ובור פטורים לענין כלים ושור פסולי המוקדשין אדם ושור חייבין ובור פטור מאי טעמא אמר קרא (שמות כא) והמת יהיה לו במי שהמת שלו יצא זה שאין המת שלו למימרא דפשיטא ליה לרבא והא מיבעיא בעי ליה לרבא דבעי רבא שור פסולי המוקדשין שנפל לבור מהו האי והמת יהיה לו במי שהמת שלו יצא זה שאין המת שלו או דילמא והמת יהיה לו לבעלים מטפלין בנבילה הוא דאתא בתר דבעיא הדר פשטה אלא בעלים מטפלין בנבילה מנא ליה נפקא ליה מן והמת יהיה לו דשור מאי חזית דוהמת יהיה לו דשור מפקת ליה לבעלים מטפלין בנבילה והמת יהיה לו דבור מפקת ליה למי שהמת שלו איפוך אנא מסתברא פטור גבי בור הואיל ופטור בו את הכלים אדרבה פטור גבי שור שכן פטר בו חצי נזק כוליה נזק מיהת לא אשכחן: נפל לתוכו שור וכליו ונשתברו כו': מתניתין דלא כר' יהודה דתניא ר"י מחייב על נזקי כלים בבור מאי טעמא דרבנן דאמר קרא (שמות כא) ונפל שמה שור או חמור שור ולא אדם חמור ולא כלים ורבי יהודה או לרבות את הכלים ורבנן

דף נד,א גמרא או מבעי ליה לחלק ורבי יהודה לחלק מונפל נפקא ורבנן ונפל טובא משמע אימא ונפל כלל שור וחמור פרט כלל ופרט אין בכלל אלא מה שבפרט שור וחמור אין מידי אחרינא לא אמרי בעל הבור ישלם חזר וכלל כלל ופרט וכלל אי אתה זן אלא כעין הפרט מה הפרט מפורש בעלי חיים אף כל בעלי חיים אי מה הפרט מפורש דבר שנבלתה מטמאה במגע ובמשא אף כל דבר שנבלתה מטמאה במגע ובמשא אבל עופות לא א"כ נכתוב רחמנא חזר פרטא הי נכתוב אי כתב שור הוה אמינא קרב לגבי מזבח אין שאינו קרב לגבי מזבח לא ואי כתב רחמנא חמור ה"א קדוש בבכורה אין שאין קדוש בבכורה לא אלא אמר קרא (שמות כא) והמת יהיה לו כל דבר מיתה בין לרבנן דקא ממעטי להו לכלים ובין לר' יהודה דקא מרבי להו לכלים כלים בני מיתה נינהו אמרי שבירתן זו היא מיתתן ולרב דאמר בור שחייבה עליו תורה להבלו ולא לחבטו בין לרבנן בין לרבי יהודה כלים בני הבלא נינהו אמרי בחזתי דמיפקעי מהבלא האי והמת יהיה לו מבעי ליה לכדרבא דאמר רבא שור פסולי המוקדשין שנפל לבור פטור שנאמר והמת יהיה לו במי שהמת שלו יצא זה שאין המת שלו אלא אמר קרא (שמות כא) כסף ישיב לבעליו לרבות כל דאית ליה בעלים א"ה אפילו כלים ואדם נמי אמר קרא שור ולא אדם חמור ולא כלים ולרבי יהודה דקא מרבי להו לכלים בשלמא שור ממעט ביה אדם אלא חמור מאי ממעט ביה אלא אמר רבא חמור דבור לרבי יהודה ושה דאבידה לדברי הכל קשיא: נפל לתוכו שור חרש שוטה וקטן חייב: מאי שור חרש שוטה וקטן אילימא שור של חרש שור של שוטה שור של קטן הא שור של פקח פטור אמר רבי יוחנן שור שהוא חרש שור שהוא שוטה שור שהוא קטן

דף נד, ב גמרא הא שור שהוא פקח פטור אמר ר' ירמיה לא מבעיא קאמר לא מבעיא שור שהוא פקח דחייב אבל שור חרש שוטה וקטן אימא חרשותו גרמה לו קטנותו גרמה לו וליפטר קמ"ל א"ל רב אחא לרבינא והתניא נפל לתוכו בר דעת פטור מאי לאו שור בר דעת א"ל לא אדם אלא מעתה אדם בן דעת הוא דפטור הא לאו בן דעת הוא דחייב שור ולא אדם כתיב אלא מאי בן דעת מין בן דעת א"ל והתניא נפל לתוכו שור בן דעת פטור אלא אמר רבא שור והוא חרש שור והוא שוטה שור והוא קטן דוקא אבל שור והוא פקח פטור מאי טעמא דבעי ליה עיוני ומיזל תניא נמי הכי נפל לתוכו שור חרש שוטה וקטן וסומא ומהלך בלילה חייב פקח ומהלך ביום פטור:

דף נד, ב משנה אחד שור ואחד כל בהמה לנפילת הבור ולהפרשת הר סיני ולתשלומי כפל ולהשבת אבידה לפריקה לחסימה לכלאים ולשבת וכן היה ועוף כיוצא בהן א"כ למה נאמר שור או חמור אלא שדבר הכתוב בהווה:

דף נד, ב גמרא לנפילת הבור (שמות כא) כסף ישיב לבעליו כתיב כל דאית ליה בעלים כדאמרן להפרשת הר סיני (שמות יט) אם בהמה אם איש לא יחיה וחייה בכלל בהמה הויה אם לרבות את העופות לתשלומי כפל כדאמרין (שמות כב) על כל דבר פשע כלל כל דבר פשיעה להשבת אבידה (דברים כב) לכל אבדת אחיך לפריקה יליף חמור חמור משבת לחסימה יליף שור שור משבת לכלאים אי כלאים דחרישה יליף שור שור משבת אי כלאים דהרבעה יליף בהמתך בהמתך משבת וגבי שבת מנלן דתניא ר' יוסי אומר משום ר' ישמעאל בדברות הראשונות נאמר (שמות כ) עבדך ואמתך ובהמתך ובדברות האחרונות נאמר (דברים ה) ושורך וחמורך וכל בהמתך והלא שור וחמור בכלל כל בהמה היו ולמה יצאו לומר לך מה שור וחמור האמור כאן היה ועוף כיוצא בהן אף כל היה ועוף כיוצא בהן אימא בהמה דדברות הראשונות כלל שורך וחמורך דדברות האחרונות פרט כלל ופרט אין בכלל אלא מה שבפרט שור וחמור אין מידי אחרינא לא אמרי וכל בהמתך דדברות האחרונות חזר וכלל כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט מה הפרט מפורש בעלי חיים אף כל בעלי חיים ואימא מה הפרט מפורש דבר שנבלתו מטמא במגע ובמשא אף כל דבר שנבלתו מטמא במגע ובמשא אבל עופות לא אמרי א"כ נכתוב רחמנא חזר פרטא הי נכתוב רחמנא אי כתב רחמנא שור ה"א קרב לגבי מזבח אין שאינו קרב לגבי מזבח לא כתב רחמנא חמור ואי כתב רחמנא חמור ה"א קדוש בבכורה אין שאין קדוש בבכורה לא כתב רחמנא שור אלא וכל בהמתך ריבויא הוא וכל היכא דכתב רחמנא כל ריבויא הוא והא גבי מעשר דכתיב כל וקא דרשינן ליה בכלל ופרט דתניא (דברים יד) ונתת הכסף בכל אשר תאוו נפשך כלל בבקר ובצאן וביין ובשכר פרט ובכל אשר תשאלך נפשך חזר וכלל כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט מה הפרט מפורש פרי מפרי וגידולי קרקע אף כל פרי מפרי וגידולי קרקע אמרי בכל כלל כל ריבויא איבעית אימא כל נמי כלל לא הוא מיהו האי כל דהכא ריבויא הוא מדהוה ליה למכתב ובהמתך כדכתיב בדברות הראשונות וכתב וכל בהמתך ש"מ ריבויא השתא דאמרת כל ריבויא הוא בהמתך דדברות הראשונות ושור וחמור דדברות האחרונות ל"ל אמרי שור לאגמורי שור שור לחסימה חמור לאגמורי חמור חמור לפריקה בהמתך לאגמורי בהמתך בהמתך לכלאים אי הכי אפילו אדם ליתסר אלמה תנן אדם מותר עם כולן לחרוש ולמשוך אמר רב פפא פפונאי ידעי טעמא דהא מילתא ומנו רב אחא בר יעקב אמר קרא (דברים ה) למען ינוח עבדך ואמתך כמוך להנחה הקשתיו ולא לדבר אחר: שאל רבי חנינא בן עגיל

את רבי חייא בר אבא מפני מה בדברות הראשונות לא נאמר בהם טוב ובדברות האחרונות

דף נה,א גמרא נאמר בהם טוב אמר לו עד שאתה שואלני למה נאמר בהם טוב שאלני אם נאמר בהן טוב אם לאו שאיני יודע אם נאמר בהן טוב אם לאו כלך אצל ר' תנחום בר חנילאי שהיה רגיל אצל ר' יהושע בן לוי שהיה בקי באגדה אזל לגביה א"ל ממנו לא שמעתי אלא כך אמר לי שמואל בר נחום אחי אמו של רב אחא ברבי חנינא ואמרי לה אבי אמו של רב אחי ברבי חנינא הואיל וסופן להשתבר וכי סופן להשתבר מאי הוי אמר רב אשי חס ושלום פסקה טובה מישראל א"ר יהושע הרואה טי"ת בחלומו סימן יפה לו מ"ט אילימא משום דכתיב טוב אימא (ישעיהו יד) וטאטאטיה במטאטי השמד חד טי"ת קאמרינן אימא (איכה א) טומאתה בשוליה טי"ת בי"ת קאמרינן אימא (איכה ב) טבעו בארץ שעריה אלא הואיל ופתח בו הכתוב לטובה תחילה שמבראשית עד (בראשית א) וירא אלהים את האור לא כתיב טי"ת וא"ר יהושע בן לוי הרואה הספד בחלומו חסו עליו מן השמים ופדאוהו הני מילי בכתבא: וכן חיה ועוף כיוצא בהן וכו': אמר ר"ל כאן שנה רבי תרנגול טווס ופסיוני כלאים זה בזה פשיטא אמר רב חביבא משום דרבו בהדי הדדי מהו דתימא מין חד הוא קמ"ל: אמר שמואל אווז ואווז הבר כלאים זה בזה מתקיף לה רבא בר רב חנן מאי טעמא אילימא משום דהאי אריך קועיה והאי זוטר קועיה אלא מעתה גמלא פרסא וגמלא טייעא דהאי אלים קועיה והאי קטין קועיה הכי נמי דהוו כלאים זה בזה אלא אמר אביי זה ביציו מבחוץ וזה ביציו מבפנים רב פפא אמר הא טעונה חדא ביעתא בשיחלא והא טעונה כמה ביעתא בשיחלא א"ר ירמיה אמר ריש לקיש המרביע שני מינים שבים לוקה מאי טעמא אמר רב אדא בר אהבה משמיה דעולא אתיא למינהו למינהו מיבשה בעי רחבה המנהיג בעיזא ושיבוטא מהו מי אמרינן כיון דעיזא לא נחית בים ושיבוטא לא סליק ליבשה לא כלום עביד או דלמא השתא מיהת קא מנהיג מתקיף לה רבינא אלא מעתה חיבר חטה ושעורה בידו וזרע חטה בארץ ושעורה בחוצה לארץ הכי נמי דמחייב אמרי הכי השתא התם ארץ מקום חיובא חוצה לארץ לא מקום חיובא הכא אידי ואידי חיובא הוא:

מסכת בבא קמא פרק ו

דף נה,ב משנה הכונס צאן לדיר ונעל בפניה כראוי ויצאה והזיקה פטור לא נעל בפניה כראוי ויצאה והזיקה חייב נפרצה בלילה או שפרצה לסטים ויצאה והזיקה פטור הוציאווה לסטים לסטים חייבין הניחה בחמה או שמסרה לחרש שוטה וקטן ויצאה והזיקה חייב מסרה לרועה נכנס הרועה תחתיו נפלה לגינה ונהנית משלמת מה שנהנית ירדה כדרכה והזיקה משלמת מה שהזיקה כיצד משלמת מה שהזיקה שמין בית סאה באותה שדה כמה היתה יפה וכמה היא יפה ר' שמעון אומר אכלה פירות גמורים משלמת פירות גמורים אם סאה סאה אם סאתים סאתים:

דף נה,ב גמרא ת"ר איזהו כראוי ואיזהו שלא כראוי דלת שיכולה לעמוד ברוח מצויה זהו כראוי שאינה יכולה לעמוד ברוח מצויה זהו שלא כראוי א"ר מני בר פטיש מאן תנא

מועד דסגי ליה בשמירה פחותה ר"י היא דתנן קשרו בעליו במוסירה ונעל לפניו כראוי ויצא והזיק אחד תם ואחד מועד חייב דברי ר"מ ר' יהודה אומר תם חייב מועד פטור שנאמר (שמות כא) ולא ישמרנו בעליו ושמור הוא זה ר"א אומר אין לו שמירה אלא סכין אפילו תימא ר"מ שאני שן ורגל דהתורה מיעטה בשמירתן דאמר ר' אלעזר ואמרי לה במתניתא תנא ארבעה דברים התורה מיעטה בשמירתן ואלו הן בור ואש שן ורגל בור דכתיב (שמות כא) כי יפתח איש בור או כי יכרה איש בור ולא יכסנו הא כסהו פטור אש דכתיב (שמות כב) שלם ישלם המבעיר את הבערה עד דעביד כעין מבעיר שן דכתיב (שמות כב) ובער בשדה אחר עד דעביד כעין ובער רגל דכתיב ושלח עד דעביד כעין ושלח ותניא ושלח זה הרגל וכן הוא אומר (ישעיהו לב) משלחי רגל השור והחמור ובער זה השן וכן הוא אומר (מלכים א יד) כאשר יבער הגלל עד תומו טעמא דעביד כעין ושלח ובער הא לא עביד לא אמר רבה מתניתין נמי דיקא דקתני צאן מכדי בשור קא עסקינן ואתי ניתני שור מאי שנא דקתני צאן לאו משום דהתורה מיעטה בשמירתן לאו משום דכאן קרן לא כתיבא בה שן ורגל הוא דכתיב ביה וקמ"ל דשן ורגל דמועדין הוא ש"מ: תניא אמר ר' יהושע ארבעה דברים העושה אותן פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים ואלו הן הפורץ גדר בפני בהמת חבירו והכופף קמתו של חבירו בפני הדליקה והשוכר עדי שקר להעיד והיודע עדות לחבירו ואינו מעיד לו: אמר מר הפורץ גדר בפני בהמת חבירו ה"ד אילימא בכותל בריא בדיני אדם נמי נחייב אלא

דף נו,א גמרא בכותל רעוע אמר מר הכופף קמתו של חבירו בפני הדליקה היכי דמי אילימא דמטיא ליה ברוח מצויה בדיני אדם נמי נחייב אלא דמטיא ברוח שאינה מצויה ורב אשי אמר טמון אתמר משום דשויה טמון באש: אמר מר השוכר עדי שקר ה"ד אילימא לנפשיה ממונא בעי שלומי ובדיני אדם נמי נחייב אלא לחבריה והיודע עדות לחבירו ואינו מעיד לו במאי עסקינן אילימא בבי תרי פשיטא דאורייתא הוא (ויקרא ה) אם לא יגיד ונשא עונו אלא בחד ותו ליכא והאיכא >סימן העושה בסם ושלח חבירו נשבר< העושה מלאכה במי חטאת ובפרת חטאת פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים והאיכא הנותן סם המות בפני בהמת חבירו פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים והאיכא השולח את הבערה ביד חרש שוטה וקטן פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים והאיכא המבעית את חבירו פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים והאיכא נשברה כדו ברה"ר ולא סלקה נפלה גמלו ולא העמידה ר"מ מחייב בהזיקן וחכ"א פטור בדיני אדם וחייב בדיני שמים אין מיהא איכא טובא והני אצטריכא ליה מהו דתימא בדיני שמים נמי לא ליחייב קמ"ל הפורץ גדר בפני בהמת חבירו מהו דתימא כיון דלמסתריה קאי מה עביד בדיני שמים נמי לא ליחייב קמ"ל הכופף קמתו של חבירו נמי מהו דתימא לימא מי הוה ידענא דאתיא רוח שאינה מצויה ובדיני שמים נמי לא ליחייב קמ"ל ולרב אשי דאמר נמי טמון איתמר מהו דתימא אנא כסויי כסיתיה ניהלך ובדיני שמים נמי לא ליחייב קמ"ל והשוכר עדי שקר נמי מהו דתימא לימא דברי הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעין ובדיני שמים נמי לא ליחייב קמ"ל והיודע עדות לחבירו ואינו מעיד לו נמי מהו דתימא מי יימר דכי הוה <אתינא> מסהדינא ליה הוה מודה דלמא הוה משתבע לשקרא ובדיני שמים נמי לא ליחייב קמ"ל: נפרצה בלילה או שפרצה לסטים כו': אמר רבה והוא שחתרה אבל לא חתרה מאי חייב היכי דמי אילימא בכותל בריא כי לא חתרה אמאי חייב מאי ה"ל למעבד אלא בכותל רעוע כי חתרה אמאי פטור תחלתו בפשיעה וסופו באונס הוא הניחא למ"ד

תחילתו בפשיעה וסופו באונס פטור אלא למ"ד תחילתו בפשיעה וסופו באונס חייב מאי איכא למימר אלא מתני' בכותל בריא ואפילו לא חתרה וכי איתמר דרבה אסיפא איתמר הניחה בחמה או שמסרה לחרש שוטה וקטן ויצתה והזיקה חייב אמר רבה ואפי' חתרה לא מבעיא היכא דלא חתרה דכולה בפשיעה הוא אלא אפי' חתרה נמי מהו דתימא הויא לה תחילתו בפשיעה וסופו באונס קמ"ל דכולה פשיעה היא מ"ט דאמר ליה מידע ידעת דכיון דשבקתה בחמה כל טצדקא דאית לה למיעבד עבדא ונפקא: הוציאוה לסטים לסטים חייבין:

דף נו,ב גמרא פשיטא כיון דאפקוה קיימא לה ברשותיהו לכל מיילי לא צריכא דקמו לה באפה כי הא דאמר רבה אמר רב מתנה אמר רב המעמיד בהמת חברו על קמת חברו חייב מעמיד פשיטא לא צריכא דקם לה באפה אמר ליה אביי לרב יוסף הכישה אמרת לן ולסטים נמי דהכישוה: מסרה לרועה נכנס הרועה כו': אמרי תחתיו דמאן אילימא תחתיו דבעל בהמה תנינא חדא זמנא מסרו לשומר חנם ולשואל לנושא שכר ולשוכר כולן נכנסו תחת הבעלים אלא תחתיו דשומר ושומר קמא אפטר ליה לגמרי לימא תיהוי תיובתא דרבא דאמר רבא שומר שמסר לשומר חייב אמר לך רבא מאי מסרו לרועה לברזיליה דאורחיה דרועה למימסר לברזיליה איכא דאמרי מדקתני מסרה לרועה ולא קתני מסרה לאחר ש"מ מאי מסרה לרועה מסר רועה לברזיליה דאורחיה דרועה למימסר לברזיליה אבל לאחר לא לימא מסייע ליה לרבא דאמר רבא שומר שמסר לשומר חייב אמרי לא דלמא אורחא דמילתא קתני והוא הדין לאחר: איתמר שומר אבידה רבה אמר כשומר חנם דמי רב יוסף אמר כש"ש דמי רבה אמר כשומר חנם דמי מאי הנאה קא מטי ליה רב יוסף אמר כש"ש דמי בההיא הנאה דלא בעיא למיתבי ליה ריפתא לעניא הוי כש"ש איכא דמפרשי הכי רב יוסף אמר כש"ש דמי כיון דרחמנא שעבדיה בעל כורחיה הלכך כש"ש דמי <סימן החזירה לעולם השב חייא אמרת נשבר שכר> איתיביה רב יוסף לרבה **דף נז,א גמרא** החזירה למקום שיראנה אינו חייב לטפל בה נגנבה או אבדה חייב באחריותה מאי נגנבה או אבדה לאו נגנבה מביתו ואבדה מביתו לא ממקום שהחזירה והא קתני אינו חייב ליטפל בה א"ל הכא במאי עסקינן כגון שהחזירה בצהרים ותרתי קתני והכי קתני החזירה שחרית למקום שיראנה ושכיח דעייל ונפיק וחזי לה אינו חייב ליטפל בה החזירה בצהרים למקום שיראנה דלא שכיח דעייל ונפיק דלא חזי לה ונגנבה או אבדה חייב באחריותה איתיביה לעולם הוא חייב עד שיחזירנה לרשותו מאי לעולם לאו אפילו מביתו ש"מ כשומר שכר דמי א"ל מודינא לך בבעלי חיים דכיון דנקטי להו ניגרא ברייתא בעי נטירותא יתירתא איתיביה רבה לרב יוסף (דברים כב) השב אין לי אלא בביתו לגינתו ולחורבתו מנין ת"ל תשיבם מכל מקום מאי לגינתו ולחורבתו אילימא לגינתו המשתמרת ולחורבתו המשתמרת היינו ביתו אלא פשיטא לגינתו שאינה משתמרת ולחורבתו שאינה משתמרת ש"מ כשומר חנם דמי א"ל לעולם לגינתו המשתמרת ולחורבתו המשתמרת ודקא קשיא לך היינו ביתו הא קא משמע לך דלא בעינן דעת בעלים כדרכי אלעזר דא"ר אלעזר הכל צריכין דעת בעלים חוץ מהשבת אבידה שהרי ריבתה בו תורה השבות הרבה א"ל אביי לרב יוסף ואת לא תסברא דשומר אבידה כשומר חנם דמי והא אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן הטוען טענת גנב באבידה משלם תשלומי כפל ואי ס"ד שומר שכר הוי אמאי משלם תשלומי כפל קרנא בעי שלומי א"ל הכא במאי

עסקינן כגון שטוען טענת לסטים מזויין א"ל ליסטים מזויין גזלן הוא א"ל שאני אומר לסטים מזויין כיון דמיטמר מאינשי גנב הוא איתיביה

דף נז,ב גמרא לא אם אמרת בשומר חנם שכן משלם תשלומי כפל תאמר בשומר שכר שאינו משלם תשלומי כפל ואי ס"ד לסטים מזויין גנב הוא נמצא בשומר שכר משלם תשלומי כפל בטוען טענת לסטים מזויין א"ל הכי קאמר לא אם אמרת בשומר חנם שכן משלם תשלומי כפל בכל טענותיו תאמר בשומר שכר שאינו משלם תשלומי כפל אלא בטוען טענת לסטים מזויין איתיביה (שמות כב) ונשבר או מת אין לי אלא שבורה ומתה גניבה ואבידה מנין אמרת ק"ו ומה שומר שכר שפטר בו שבורה ומתה חייב בגניבה ואבידה שואל שחייב בשבורה ומתה אינו דין שחייב בגניבה ואבידה וזהו ק"ו שאין עליו תשובה ואי ס"ד לסטים מזויין גנב הוא אמאי אין עליו תשובה איכא למפרך מה לשומר שכר שכן משלם תשלומי כפל בטוען טענת לסטים מזויין א"ל קסבר האי תנא קרנא בלא שבועה עדיפא מכפילא בשבועה לימא מסייע ליה השוכר פרה מחבירו ונגנבה ואמר הלה הריני משלם ואיני נשבע ואח"כ נמצא הגנב משלם תשלומי כפל לשוכר סברוה כרבי יהודה דאמר שוכר כנושא שכר דמי ומדקתני ואמר הריני משלם ואיני נשבע מכלל דאי בעי פטר ליה נפשיה בשבועה ה"ד כגון דקא טעין טענת לסטים מזויין וקתני ואח"כ נמצא הגנב משלם תשלומי כפל לשוכר ש"מ לסטים מזויין גנב הוא אמרי מי סברת כר"י דאמר שוכר כנושא שכר דמי דלמא כר"מ ס"ל דאמר שוכר כשומר חנם דמי איבעית אימא כדמחליף רבה בר אבוה ותני שוכר כיצד משלם ר"מ אומר כשומר שכר ר"י אומר כשומר חנם רבי זירא אמר הכא במאי עסקינן בטוען טענת לסטים מזויין ונמצא לסטים שאינו מזויין: נפלה לגינה ונהנית משלמת מה שנהנית: אמר רב בנחבטה אבל אכלה אפילו מה שנהנית אינה משלמת לימא רב לטעמיה דאמר רב היה לה שלא תאכל אמרי הכי השתא אימור דאמר רב התם היה לה שלא תאכל היכא דאיתזקא היא דמצי א"ל מריה דפירי לא משלמנא היה לה שלא תאכל לאזוקי היא אחרוני דפטירה לשלומי מי אמר אלא

דף נח,א גמרא לא מבעיא קאמר לא מבעיא אכלה דמשלמת מה שנהנית אבל נחבטה אימא מבריה ארי מנכסי חבירו הוא ומה שנהנית נמי לא משלם קמ"ל ואימא ה"נ מבריה ארי מנכסי חבירו מדעתו הוא האי לאו מדעתו אי נמי מבריה ארי מנכסי חבירו לית ליה פסידא האי אית ליה פסידא היכי נפל רב כהנא אמר שהוחלקה במימי רגליה רבא אמר שדחפתה חברתה מ"ד שדחפתה חברתה כל שכן שהוחלקה במימי רגליה ומאן דאמר שהוחלקה במימי רגליה אבל דחפתה חברתה פשעה ומשלמת מה שהזיקה דא"ל איבעי לך עבורי חדא חדא אמר רב כהנא לא שנו אלא באותה ערוגה אבל מערוגה לערוגה משלמת מה שהזיקה ורבי יוחנן אמר אפי' מערוגה לערוגה ואפילו כל היום כולו עד שתצא ותחזור לדעת א"ר פפא לא תימא עד שתצא לדעת ותחזור לדעת אלא כיון שיצתה לדעת אע"פ שחזרה שלא לדעת מ"ט דא"ל כיון דילפא כל אימת דמשתמטא להתם רהטא: ירדה כדרכה והזיקה משלמת מה שהזיקה: בעי רבי ירמיה ירדה כדרכה והזיקה במי לידה מהו אליבא דמאן דאמר תחלתו בפשיעה וסופו באונס חייב לא תיבעי לך כי תיבעי לך אליבא דמאן דאמר תחלתו בפשיעה וסופו באונס פטור מאי מי אמרינן כיון דתחלתו בפשיעה וסופו באונס פטור או דלמא הכא כולה בפשיעה הוא דכיון דקא חזי דקריבה לה למילד איבעי ליה לנטורה

דף נח,ב גמרא ולאסטמורי בגוה תיקו: כיצד משלמת מה שהזיקה וכו': מנה"מ אמר רב מתנה דאמר קרא (שמות כב) ובער בשדה אחר מלמד ששמיין על גב שדה אחר האי ובער בשדה אחר מבעי ליה לאפוקי רה"ר א"כ לכתוב רחמנא ובער בשדה חבירו א"נ שדה אחר מאי בשדה אחר ששמיין על גב שדה אחר ואימא כוליה להכי הוא דאתא לאפוקי רה"ר מנלן אם כן לכתביה רחמנא גבי תשלומין (שמות כב) מיטב שדהו ומיטב כרמו ישלם בשדה אחר ל"ל דכתביה רחמנא גבי ובער ש"מ תרתי היכי שיימינן א"ר יוסי בר חנינא סאה בששים סאין ר' ינאי אמר תרקב בששים תרקבים חזקיה אמר קלח בששים קלחים מיתבי אכלה קב או קביים אין אומרים תשלם דמיהן אלא רואין אותה כאילו היא ערוגה קטנה ומשערים אותה מאי לאו בפני עצמה לא בששים ת"ר אין שמיין קב מפני שמשביחו ולא בית כור מפני שפוגמו מאי קאמר א"ר פפא ה"ק אין שמיין קב בששים קבים מפני שמשביח מזיק ולא כור בששים כורין מפני שפוגם מזיק מתקיף לה רב הונא בר מנוח האי ולא בית כור ולא כור מבעי ליה אלא אמר רב הונא בר מנוח משמיה דרב אחא בריה דרב איקא הכי קתני אין שמיין קב בפני עצמו מפני שמשביח ניזק ולא קב בבית כור מפני שפוגם ניזק אלא בששים ההוא גברא דקץ קשבא מחבריה אתא לקמיה דריש גלותא א"ל לדידי חזי לי ותלתא תאלתא בקינא הוו קיימי והוו שוו מאה זוזי זיל הב ליה תלתין ותלתא ותלתא אמר גבי ריש גלותא דדאין דינא דפרסאה למה לי אתא לקמיה דר"נ א"ל בששים א"ל רבא אם אמרו בנזקי ממונו יאמרו בנזקי גופו אמר ליה אביי לרבא בנזקי גופו מאי דעתיד דתניא המבכיר כרמו של חבירו סמדר רואין אותו כמה היתה יפה קודם לכן וכמה היא יפה לאחר מכאן ואילו בששים לא קתני אטו גבי בהמתו נמי מי לא תניא כי האי גוונא דתניא קטמה נטיעה רבי יוסי אומר גוזרי גזירות שבירושלים אומרים נטיעה בת שנתה שתי כסף בת שתי שנים ארבעה כסף אכלה חזיז רבי יוסי הגלילי אומר נידון במשווייר שבו וחכמים אומרים רואין אותה כמה היתה יפה וכמה היא יפה

דף נט,א גמרא אכלה סמדר רבי יהושע אומר רואין אותן כאילו הן ענבים עומדות ליבצר וחכ"א רואין כמה היתה יפה וכמה היא יפה רבי שמעון בן יהודה אומר משום רבי שמעון בד"א בזמן שאכלה לולבי גפנים ויחורי תאנים אבל אכלה פגים או בוסר רואין אותן כאילו ענבים עומדות ליבצר קתני מיהת וחכ"א רואין אותן כמה היתה יפה וכמה היא יפה ולא קתני בששים אלא מאי אית לך למימר בששים ה"נ בששים אמר אביי ר' יוסי הגלילי ור' ישמעאל אמרו דבר אחד ר' יוסי הגלילי הא דאמרן רבי ישמעאל דתניא (שמות כב) מיטב שדהו ומיטב כרמו ישלם מיטב שדהו של ניזק ומיטב כרמו של ניזק דברי ר' ישמעאל ר"ע אומר לא בא הכתוב אלא לגבות לניזקין מן העידית וק"ו להקדש ולא תימא כרב אידי בר אבין דאמר רב אידי בר אבין כגון שאכלה ערוגה בין הערוגות ולא ידעינן אי כחושה הואי אי שמינה הואי דאמר קום שלים שמינה במיטב דאיכא השתא דהכי לא אמרינן מאי טעמא המוציא מחבירו עליו הראיה אלא במיטב דלקמיה ומאי ניהו כי היאך דסליק אמר מר ר"ש בן יהודה אומר משום ר"ש במה דברים אמורים שאכלה לולבי גפנים ויחורי תאנים הא סמדר רואין אותן כאילו ענבים עומדות ליבצר אימא סיפא אכלה פגים או בוסר הוא דרואין אותן כאילו ענבים עומדות ליבצר הא סמדר רואין אותן כמה היא יפה וכמה היתה יפה אמר רבינא כרוך ותני בד"א בזמן שאכלה לולבי גפנים ויחורי תאנים אבל אכלה סמדר פגין או בוסר רואין אותן כאילו ענבים עומדות ליבצר אי הכי ר"ש בן יהודה היינו רבי יהושע איכא בינייהו כחש גופנא ולא מסיימי אביי אמר מסיימי

ומסיימי מאן תנא דחייש לכחש גופנא ר"ש בן יהודה היא דתניא ר"ש בן יהודה אומר משום ר"ש בן מנסיא אונס אינו משלם את הצער מפני שסופה להצטער תחת בעלה אמרו לו אינו דומה נבעלת ברצון לנבעלת באונס אמר אביי הני תנאי ור"ש בן יהודה אמרו דבר אחד רבי שמעון בן יהודה הא דאמרן הני תנאי מאי היא דתניא רבי יוסי אומר נכי חיה בן עזאי אומר נכי מזונות מ"ד נכי חיה כ"ש נכי מזונות ומ"ד נכי מזונות אבל נכי חיה לא דאמר ליה אתתא דידי פקיהא היא ולא מבעיא חיה רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע עבוד עובדא כוותיה דר"נ בששים לישנא אחרינא רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע שמו דקלא אגב קטינא דארעא והלכתא כוותיה דרב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע בדקלא דארמאה והלכתא כוותיה דריש גלותא בדקלא פרסאה אליעזר זעירא

דף נט,ב גמרא הוה סיים מסאני אוכמי וקאי בשוקא דנהרדעא אשכחוהו דבי ריש גלותא וא"ל מאי שנא הני מסאני אמר להו דקא מאבילנא אירושלים אמרו ליה את חשיבת לאיתאבולי אירושלים סבור יוהרא הוה אתיוה וחבשוה אמר להו גברא רבה אנא אמרו ליה מנא ידעינן אמר להו או אתון בעו מינאי מילתא או אנא איבעי מינייכו מילתא אמרו ליה בעי את אמר להו האי מאן דקץ כופרא מאי משלם ליה משלם דמי כופרא והא הוו תמרי א"ל משלם דמי תמרי אמר להו והא לאו תמרי שקל מיניה אמרו ליה אימא לן את אמר להו בששים אמרו ליה מאן אמר כוותיך אמר להו הא שמואל חי ובית דינו קיים שדרו קמיה דשמואל אמר להו שפיר קאמר לכו בששים ושבקהו: ר"ש אומר אכלה פירות גמורים כו': מ"ט הא דאמר רחמנא (שמות כב) ובער בשדה אחר מלמד ששמין על גב השדה ה"מ מידי דצריך לשדה הני כיון דלא צריכי לשדה בעינייהו בעי שלומי אמר רב הונא בר חייא א"ר ירמיה בר אבא דן רב כר"מ ופסק הלכתא כר"ש דן רב כר"מ דתניא כתב לראשון ולא חתמה לו לשני וחתמה לו אבדה כתובתה דברי ר"מ רבי יהודה אומר יכולה היא שתאמר נחת רוח עשיתי לבעלי אתם מה לכם עלי ופסק הלכתא כר"ש כי הא דתנן ר"ש אומר אכלה פירות גמורין משלמת פירות גמורין אם סאה סאה אם סאתים סאתים:

דף נט,ב משנה המגדיש בתוך שדה חבירו שלא ברשות ואכלתן בהמתו של בעל השדה פטור ואם הוזקה בהן בעל הגדיש חייב ואם הגדיש ברשות בעל השדה חייב:

דף נט,ב גמרא לימא תנן דלא כרבי דאי כרבי האמר עד שיקבל עליו בעל הבית לשמור אמר רב פפא הכא בנטר בי דרי עסקינן דכיון דא"ל עייל וגדוש עייל ואנטר לך הוא:

דף נט,ב משנה השולח את הבערה ביד חרש שוטה וקטן פטור בדיני אדם וחייב בדיני שמים שלח ביד פקח הפקח חייב אחד הביא את האור ואחד הביא את העצים המביא את העצים חייב אחד הביא את העצים ואחד הביא את האור המביא את האור חייב בא אחר וליבה המלבה חייב ליבתה הרוח כולן פטורין:

דף נט,ב גמרא אמר ר"ל משמיה דחזקיה לא שנו אלא שמסר לו גחלת וליבה אבל מסר לו שלהבת חייב מ"ט מעשיו קא גרמו לו ורבי יוחנן אמר אפילו מסר לו שלהבת פטור מ"ט צבתא דחרש גרמה לו ולא מחייב עד שימסור לו גווזא

דף ס,א גמרא סלתא שרגא דההוא ודאי מעשה דידיה גרמו: שלח ביד פקח הפקח חייב וכו': אמר ר"נ בר יצחק מאן דתני ליבה לא משתבש ומאן דתני ניבה לא משתבש מאן דתני ליבה לא משתבש דכתיב (שמות ג) בלבת אש ומאן דתני ניבה לא משתבש דכתיב (ישעיהו נז) בורא ניב שפתים: לבתה הרוח כולן פטורין: ת"ר ליבה וליבתה הרוח אם יש

בלבוינו כדי ללבותה חייב ואם לאו פטור אמאי ליהוי כזורה ורוח מסייעתו אמר אביי הכא במאי עסקינן כגון שליבה מצד אחד ולבתו הרוח מצד אחר רבא אמר כגון שליבה ברוח מצויה ולבתו הרוח מצויה ר' זירא אמר כגון דצמרה צמורי רב אשי אמר כי אמרינן זורה ורוח מסייעתו ה"מ לענין שבת דמלאכת מחשבת אסרה תורה אבל הכא גרמא בעלמא הוא וגרמא בנזקין פטור:

דף ס,א משנה השולח את הבערה ואכלה עצים או אבנים או עפר חייב שנאמר (שמות כב) כי תצא אש ומצאה קוצים ונאכל גדיש או הקמה או השדה שלם ישלם המבעיר את הבערה:

דף ס,א גמרא אמר רבא למה לי דכתב רחמנא קוצים גדיש קמה ושדה צריכי דאי כתב רחמנא קוצים ה"א קוצים הוא דחייב רחמנא משום דשכיח אש גבייהו ושכיח דפשע אבל גדיש דלא שכיח אש גבייהו ולא שכיח דפשע אימא לא ואי כתב רחמנא גדיש הוה אמינא גדיש חייב רחמנא משום דהפסד מרובה הוא אבל קוצים דהפסד מועט אימא לא קמה למה לי מה קמה בגלוי אף כל בגלוי ולר' יהודה דמחייב אנזקי טמון באש קמה למה לי לרבות כל בעלי קומה ורבנן לרבות כל בעלי קומה מנא להו נפקא להו מאו הקמה ורבי יהודה או מיבעי ליה לחלק ורבנן לחלק מנא להו נפקא להו מאו השדה ורבי יהודה איידי דכתב רחמנא או הקמה כתב או השדה שדה למה לי לאתויי לחכה נירו וסכסכה אבניו ולכתוב רחמנא שדה ולא בעי הנך צריכא דאי כתב רחמנא שדה הוה אמינא מה שבשדה אין מידי אחרינא לא קמ"ל אר"ש בר נחמני א"ר יונתן אין פורענות באה לעולם אלא בזמן שהרשעים בעולם ואינה מתחלת אלא מן הצדיקים תחלה שנאמר כי תצא אש ומצאה קוצים אימתי אש יוצאה בזמן שקוצים מצוין לה ואינה מתחלת אלא מן הצדיקים תחלה שנאמר ונאכל גדיש ואכל גדיש לא נאמר אלא ונאכל גדיש שנאכל גדיש כבר: תאני רב יוסף מאי דכתיב (שמות יב) ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר כיון שניתן רשות למשחית אינו מבחין בין צדיקים לרשעים ולא עוד אלא שמתחיל מן הצדיקים תחלה שנאמר (יחזקאל כא) והכרתי ממך צדיק ורשע בכי רב יוסף כולי האי נמי לאין דומין א"ל אביי טיבותא הוא לגבייהו דכתיב (ישעיהו נז) כי מפני הרעה נאסף הצדיק אמר רב יהודה אמר רב

דף ס,ב גמרא לעולם יכנס אדם בכי טוב ויצא בכי טוב שנאמר (שמות יב) ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר ת"ר דבר בעיר כנס רגליך שנאמר ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר ואומר (ישעיהו כו) לך עמי בא בחדריך וסגור דלתך בעדך ואומר (דברים לב) מחוץ תשכל חרב ומחדרים אימה מאי ואומר וכי תימא ה"מ בליליא אבל ביממא לא תא שמע לך עמי בא בחדריך וסגור דלתך וכי תימא ה"מ [היכא] דליכא אימה מגואי אבל היכא דאיכא אימה מגואי כי נפיק יתיב ביני אינשי בצוותא בעלמא טפי מעלי ת"ש מחוץ תשכל חרב ומחדרים אימה אע"ג דמחדרים אימה מחוץ תשכל חרב רבא בעידן רתחא הוי סכר כוי דכתי' (ירמיהו ט) כי עלה מות בחלונינו ת"ר רעב בעיר פזר רגליך שנא' (בראשית יב) ויהי רעב בארץ וירד אברם מצרימה [לגור] >ויגר< שם ואומר (מלכים ב ז) אם אמרנו נבא העיר והרעב בעיר ומתנו שם מאי ואומר וכי תימא ה"מ היכא דליכא ספק נפשות אבל היכא דאיכא ספק נפשות לא ת"ש (מלכים ב ז) לכו ונפלה אל מחנה ארם אם יחיונו נחיה ת"ר דבר בעיר אל יהלך אדם באמצע הדרך מפני שמלאך המות מהלך באמצע הדרכים דכיון דיהיבא ליה רשותא מסגי להדיא שלום בעיר

אל יהלך בצדי דרכים דכיון דלית ליה רשותא מחביי חבויי ומסגי ת"ר דבר בעיר אל יכנס אדם יחיד לבית הכנסת שמלאך המות מפקיד שם כליו וה"מ היכא דלא קרו ביה דרדקי ולא מצלו ביה עשרה ת"ר כלבים בוכים מלאך המות בא לעיר כלבים משחקים אליהו הנביא בא לעיר וה"מ דלית בהו נקבה: יתיב רב אמי ורב אסי קמיה דר' יצחק נפחא מר א"ל לימא מר שמעתתא ומר א"ל לימא מר אגדתא פתח למימר אגדתא ולא שביק מר פתח למימר שמעתתא ולא שביק מר אמר להם אמשול לכם משל למה הדבר דומה לאדם שיש לו שתי נשים אחת ילדה ואחת זקינה ילדה מלקטת לו לבנות זקינה מלקטת לו שחורות נמצא קרח מכאן ומכאן אמר להן אי הכי אימא לכו מלתא דשויא לתרוייכו (שמות כב) כי תצא אש ומצאה קוצים תצא מעצמה שלם ישלם המבעיר את הבערה אמר הקב"ה עלי לשלם את הבערה שהבערתי אני הציתי אש בציון שנאמר (איכה ד) ויצת אש בציון ותאכל יסודותיה ואני עתיד לבנותה באש שנאמר (זכריה ב) ואני אהיה לה חומת אש סביב ולכבוד אהיה בתוכה שמעתתא פתח הכתוב בנזקי ממונו וסיים בנזקי גופו לומר לך אשו משום חציו: (שמואל ב כג) ויתאוה דוד ויאמר מי ישקני מים מבור בית לחם אשר בשער ויבקעו שלשת הגבורים במחנה פלשתים וישאבו מים מבור בית לחם אשר בשער [וגו'] מאי קא מיבעיא ליה אמר רבא אמר ר"נ טמון באש קמיבעיא ליה אי כר' יהודה אי כרבנן ופשטו ליה מאי דפשטו ליה רב הונא אמר גדישים דשעורים דישראל הוו דהוו מטמרי פלשתים בהו וקא מיבעיא ליה מהו להציל עצמו בממון חבירו שלחו ליה אסור להציל עצמו בממון חבירו אבל אתה מלך אתה [ומלך] פורץ לעשות לו דרך ואין מוחזין בידו ורבנן ואיתימא רבה בר מרי אמרו גדישים דשעורין דישראל הוו וגדישין דעדשים דפלשתים וקא מיבעיא להו מהו ליטול גדישין של שעורין דישראל ליתן לפני בהמתו על מנת לשלם גדישין של עדשים דפלשתים שלחו ליה (יחזקאל לג) חבול ישיב רשע גזילה ישלם אע"פ שגזילה משלם רשע הוא אבל אתה מלך אתה ומלך פורץ לעשות לו דרך ואין מוחזין בידו בשלמא למאן דאמר לאחלופי היינו דכתיב חד קרא (שמואל ב כג) ותהי שם חלקת השדה מלאה עדשים וכתיב חד קרא (דברי הימים א יא) ותהי חלקת השדה מלאה שעורים אלא למאן דאמר למקלי מאי איבעיא להו להני תרי קראי אמר לך דהוו נמי גדישים דשעורים דישראל דהוו מיטמרו בהו פלשתים בשלמא למאן דאמר למקלי היינו דכתיב (שמואל ב כג) ויתיב בתוך החלקה ויצילה אלא למ"ד לאחלופי מאי ויצילה דלא שבק להו לאחלופי בשלמא הני תרתי היינו דכתיב תרי קראי

דף סא, א גמרא אלא למ"ד טמון באש קמיבעיא ליה מאי איבעיא ליה קראי אמר לך טמון וחדא מהנך קמיבעיא ליה בשלמא למ"ד הני תרתי היינו דכתיב (דברי הימים א יא) ולא אבה דוד לשתותם אמר כיון דאיכא איסורא לא ניחא לי אלא למ"ד טמון באש קא מבעיא ליה מכדי גמרא הוא דשלחו ליה מאי לא אבה דוד לשתותם דלא אמרינהו משמייהו אמר כך מקובלני מבית דינו של שמואל הרמתי כל המוסר עצמו למות על דברי תורה אין אומרים דבר הלכה משמו (שמואל ב כג) ויסך אותם לה' בשלמא למ"ד הני תרתי משום דעבד לשם שמים אלא למ"ד טמון באש מאי ויסך אותם לה' דאמרינהו משמא דגמרא:

דף סא, א משנה עברה גדר שהוא גבוה ד' אמות או דרך הרבים או נהר פטור:

דף סא, א גמרא והתניא עברה גדר שהוא גבוה ארבע אמות חייב אמר רב פפא תנא דידן קא חשיב מלמעלה למטה שש אמות פטור חמש אמות פטור עד ארבע אמות פטור תנא ברא מלמעלה למטה קא חשיב שתי אמות חייב שלש אמות חייב עד ארבע אמות חייב

אמר רבא ד' אמות שאמרו דפטור אפילו בשדה קוצים אמר רב פפא ומשפת קוצים ולמעלה ד' אמות אמר רב לא שנו אלא בקולחת אבל בנכפפת אפילו עד מאה אמה חייב ושמואל אמר מתני' בנכפפת אבל בקולחת אפי' כל שהוא פטור תניא כוותיה דרב בד"א בקולחת אבל בנכפפת ועצים מצויין לה אפילו עד מאה מיל חייב עברה נהר או שלולית שהם רחבים ח' אמות פטור: דרך הרבים: מאן תנא אמר רבא ר"א היא דתנן רבי אליעזר אומר שש עשרה אמות כדרך רה"ר <פטור>: או נהר: רב אמר נהר ממש ושמואל אמר אריתא דדלאי מ"ד נהר ממש אע"ג דליכא מיא ומ"ד אריתא דדלאי אי אית ביה מיא אין אבל לית ביה מיא לא תנן התם ואלו מפסיקין לפאה הנחל והשלולית ודרך היחיד ודרך הרבים מאי שלולית אמר רב יהודה אמר שמואל מקום שמי גשמים שוללין שם רב ביבי א"ר יוחנן אמת המים שמחלקת שלל לאגפיה מאן דאמר מקום שמי גשמים שוללין שם כ"ש אמת המים ומאן דאמר אמת המים אבל מקום שמי גשמים שוללין שם לא מפסקי דהנהו

דף סא,ב גמרא באגני דארעא מקרו:

דף סא,ב משנה המדליק בתוך שלו עד כמה תעבור הדליקה רבי אלעזר בן עזריה אומר רואין אותו כאילו הוא באמצע בית כור ר"א אומר ט"ז אמות כדרך רה"ר רבי עקיבא אומר חמשים אמה ר"ש אומר (שמות כב) שלם ישלם המבעיר את הבערה הכל לפי הדליקה:

דף סא,ב גמרא ולית ליה לר"ש שיעורא בדליקה והתנן לא יעמיד אדם תנור בתוך הבית אלא אם כן יש על גבו גובה ד' אמות היה מעמידו בעלייה עד שיהא תחתיו מעזיבה שלשה טפחים ובכירה טפח ואם הזיק משלם מה שהזיק ר' שמעון אומר לא נאמרו שיעורין הללו אלא שאם הזיק פטור מלשלם אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוא הכל לפי גובה הדליקה אמר רב יוסף אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר' שמעון וכן אמר רב נחמן אמר שמואל הלכה כר"ש:

דף סא,ב משנה המדליק את הגדיש והיו בו כלים ודלקו ר"י אומר משלם מה שבתוכו וחכ"א אינו משלם אלא גדיש של חטין או של שעורין היה גדי כפות לו ועבד סמוך לו ונשרף עמו חייב עבד כפות לו וגדי סמוך לו ונשרף עמו פטור ומודים חכמים לר"י במדליק את הבירה שהוא משלם כל מה שבתוכה שכן דרך בני אדם להניח בבתים: **דף סא,ב גמרא** אמר רב כהנא מחלוקת במדליק בתוך שלו והלכה ואכלה בתוך של חבירו דר"י מחייב אנזקי טמון באש ורבנן פטרי אבל במדליק בתוך של חבירו דברי הכל משלם כל מה שבתוכו א"ל רבא אי הכי אדתני סיפא מודים חכמים לר"י במדליק את הבירה שמשלם כל מה שבתוכה שכן דרך בני אדם להניח בבתים לפלוג וליתני בדידה בד"א במדליק בתוך שלו והלכה ואכלה בתוך של חבירו אבל מדליק בתוך של חבירו דברי הכל משלם כל מה שהיה בתוכו אלא אמר רבא בתרתי פליגי פליגי במדליק בתוך שלו והלכה ואכלה בתוך של חבירו דר"י סבר משלם כל מה שבתוכו ואפילו ארנקי ורבנן סברי כלים שדרכן להטמין בגדיש כגון מוריגין וכלי בקר הוא דמשלם כלים שאין דרכן להטמין בגדיש לא משלם תנו רבנן המדליק את הגדיש והיו בו כלים ודלקו ר"י אומר משלם כל מה שהיה בתוכו וחכמים אומרים אינו משלם אלא גדיש של חטין או גדיש של שעורין ורואין מקום כלים כאילו הוא מלא תבואה

דף סב,א גמרא במה דברים אמורים במדליק בתוך שלו והלכה ודלקה בתוך של חברו אבל מדליק בתוך של חברו <דברי הכל> משלם כל מה שהיה בתוכו ומודה ר' יהודה לחכמים במשאיל מקום לחבירו להגדיש גדיש והגדיש חטין והטמין שאין משלם אלא דמי גדיש בלבד להגדיש חטין והגדיש שיעורין שיעורין חטין חטין וחיפן בשעורין שיעורין וחיפן בחטים שאינו משלם אלא דמי שיעורין בלבד אמר רבא הנותן דינר זהב לאשה ואמר לה הזהרי בו של כסף הוא הזיקתו משלמת דינר זהב משום דאמר לה מאי הוה ליך גביה דאזקתיה פשעה בו משלמת של כסף דאמרה ליה נטירותא דכספא קבילי עלי נטירותא דדהבא לא קבילי עלי א"ל רב מרדכי לרב אשי אתון בדרבא מתניתו לה אנן ממתניתא פשיטא לן חטין וחיפן בשעורין שיעורין וחיפן בחטין אינו משלם אלא דמי שיעורין בלבד אלמא אמר ליה נטירותא דשערי קבילי עלי הכא נמי אמרה ליה נטירותא דדהבא לא קבילי עלי אמר רב שמעית מילתא לר' יהודה ולא ידענא מאי היא אמר שמואל ולא ידע אבא מאי שמיע ליה לר' יהודה דמחייב על נזקי טמון באש עשו תקנת נגזל באשו בעי אמימר עשו תקנת נגזל במסור או לא אליבא דמ"ד לא דיינינן דינא דגרמי לא תבעי לך דמסירות נמי לא דיינינן אלא כי תבעי לך אליבא דמ"ד דיינינן דינא דגרמי עשו תקנת נגזל במסור דמשתבע ושקיל או לא תיקו ההוא גברא דבטש בכספתא דחבריה שדייה בנהרא אתא מריה ואמר הכי והכי הוה לי בגוה יתיב רב אשי וקא מעיין ביה כי האי גוונא מאי א"ל רבינא לרב אחא בריה דרבא ואמרי לה רב אחא בריה דרבא לרב אשי לאו היינו מתניתין דתנן ומודים חכמים לר' יהודה במדליק את הבירה שמשלם כל מה שבתוכו שכן דרך בני אדם להניח בבתים אמר ליה אי דקא טעין זוזי הכא נמי הכא <במאי עסקינן> דקא טעין מרגניתא מאי מי מנחי אינשי מרגניתא בכספתא או לא תיקו א"ל רב יימר לרב אשי טעין כסא דכספא בבירה מאי אמר ליה חזינא אי איניש אמיד הוא דאית ליה כסא דכספא אי נמי איניש מהימנא הוא דמפקדי אינשי גביה משתבע ושקיל ואי לא לאו כל כמיניה א"ל רב אדא בריה דרב אויא לרב אשי מה בין גזלן לחמסן א"ל חמסן יהיב דמי גזלן לא יהיב דמי א"ל אי יהיב דמי חמסן קרית ליה והאמר רב הונא תלוה וזבין זביניה זביני לא קשיא הא דאמר רוצה אני הא דלא אמר רוצה אני:

דף סב,ב משנה גץ שיצא מתחת הפטיש והזיק חייב גמל שהיה טעון פשתן ועבר ברשות הרבים ונכנס פשתנו לתוך החנות ודלקו בנרו של חנוני והדליק את הבירה בעל גמל חייב הניח חנוני נרו מבחוץ החנוני חייב רבי יהודה אומר בנר חנוכה פטור:

דף סב,ב גמרא אמר רבינא משמיה דרבא ש"מ מדרבי יהודה נר חנוכה מצוה להניחה בתוך עשרה דאי סלקא דעתך למעלה מעשרה אמאי אמר ר' יהודה נר חנוכה פטור לימא ליה הוה ליה לאנוחה למעלה מגמל ורוכבו אלא לאו ש"מ מצוה להניחה בתוך עשרה אמרי לא לעולם אימא לך אפי' למעלה מעשרה מאי אמרת אבעי לך לאנוחה למעלה מגמל ורוכבו כיון דבמצוה קא עסיק כולי האי לא אטרחזה רבנן אמר רב כהנא דרש רב נתן בר מניומי משמיה דרבי תנחום נר חנוכה שהניחה למעלה מעשרים אמה פסולה כסוכה וכמבוי:

דף סב,ב משנה מרובה מדת תשלומי כפל ממדת תשלומי ארבעה וחמשה שמדת תשלומי כפל נוהגת בין בדבר שיש בו רוח חיים ובין בדבר שאין בו רוח חיים ומדת תשלומי ארבעה וחמשה אינה נוהגת אלא בשור ושה בלבד שנאמר (שמות כא) כי יגנוב איש שור או שה וטבחו או מכרו וגו' אין הגנוב אחר הגנוב משלם תשלומי כפל ולא הטובה ולא המוכר אחר הגנוב משלם תשלומי ארבעה וחמשה:

דף סב,ב גמרא ואילו מדת תשלומי כפל נוהגת בין בגנוב בין בטוען טענת גנוב ומדת תשלומי ארבעה וחמשה אינה נוהגת אלא בגנוב בלבד לא קתני מסייע ליה לרבי חייא בר אבא דא"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן הטוען טענת גנוב בפקדון משלם תשלומי כפל טבח ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה איכא דאמרי לימא מסייע ליה לרבי חייא בר אבא דא"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן הטוען טענת גנוב בפקדון משלם תשלומי כפל טבח ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה מי קתני אין בין מרובה קתני תנא ושייר: שמדת תשלומי כפל נוהגת כו': מנה"מ דת"ר (שמות כב) על כל דבר פשע כלל על שור על חמור על שה ועל שלמה פרט על כל אבידה חזר וכלל כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט מה הפרט מפורש דבר המטלטל וגופו ממון אף כל דבר המטלטל וגופו ממון יצאו קרקעות שאינן מטלטלין יצאו עבדים שהוקשו לקרקעות יצאו שטרות שאף על פי שמטלטלין אין גופן ממון יצא הקדש רעהו כתיב אי מה הפרט מפורש דבר שנבלתו מטמא במגע ובמשא אף כל דבר שנבלתו מטמא במגע ובמשא אבל עופות לא ומי מצית אמרת הכי והא שלמה כתיב אמרי אנן בבעלי חיים קאמרינן אימא בבעלי חיים דבר שנבלתו מטמא במגע ובמשא אין דבר שאין נבלתו מטמא במגע ובמשא לא

דף סג,א גמרא דהא כל חד וחד כלל ופרט באפי נפשיה דרשינן ליה אבל עופות לא א"כ נכתוב רחמנא חד פרטא הי נכתוב רחמנא אי כתב רחמנא שור הוה אמינא קרב לגבי מזבח אין שאין קרב לגבי מזבח לא ואי כתב רחמנא חמור הוה אמינא קדוש בבכורה אין שאין קדוש בבכורה לא אמרי א"כ נכתוב רחמנא שור וחמור שה למה לי ש"מ לאתויי עופות ואימא לאתויי עופות טהורים דומיא דשה דמטמא בגדים אבית הבליעה אבל עופות טמאים דלית בהו טומאה דלא מטמאי בגדים אבית הבליעה לא כל ריבויא הוא וכל היכא דכתב כל ריבויא הוא והא גבי מעשר דכתיב כל וקא דרשינן ליה בכלל ופרט דתני' (דברים יד) ונתת הכסף בכל אשר תאוה נפשך כלל בבקר ובצאן וביין ובשכר פרט ובכל אשר תשאלך נפשך חזר וכלל כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט מה הפרט מפורש פרי מפרי וגידולי קרקע אף כל פרי מפרי וגידולי קרקע אמרי בכל כלל כל ריבויא הוא ואיבעית אימא כל כלל הוא מיהו כל דהכא ריבויא הוא מכדי כתיב מעיקרא כלל ופרט וכלל דכתיב (שמות כב) כי יתן איש אל רעהו כלל כסף או כלים פרט לשמור הדר וכלל ואי סלקא דעתך האי על כל דבר פשע נמי לכלל ופרט הוא דאתא נכתוב רחמנא להני פרטי גבי האיך כלל ופרט על כל דבר פשע למה לי ש"מ ריבויא הוא השתא דאמרת כל ריבויא כל הני פרטי למה לי חד למעוטי קרקע וחד למעוטי עבדים וחד למעוטי שטרות שלמה למעוטי דבר שאינו מסויים על כל אבידה לכדר' חייא בר אבא דאמר ר' חייא בר אבא אמר ר' יוחנן הטוען טענת גנוב

דף סג,ב גמרא באבידה משלם תשלומי כפל שנאמר (שמות כב) על כל אבידה אשר יאמר תנן התם היכן פקדוני אמר ליה אבד משביעך אני ואמר אמן והעדים מעידים אותו שאכלו משלם את הקרן הודה על פי עצמו משלם קרן וחומש ואשם היכן פקדוני אמר לו

נגנב משביעך אני ואמר אמן והעדים מעידים אותו שגנבו משלם תשלומי כפל הודה מעצמו משלם קרן וחומש ואשם קתני מיהא בטוען טענת גנב דמשלם תשלומי כפל אבל בטוען טענת אבד לא משלם תשלומי כפל ואפי' טוען טענת גנב בשבועה הוא דמשלם תשלומי כפל אבל שלא בשבועה אינו משלם תשלומי כפל מנהני מילי דתנו רבנן (שמות כב) אם ימצא הגנב בטוען טענת גנב הכתוב מדבר אתה אומר בטוען טענת גנב או אינו אלא בגנב עצמו כשהוא אומר אם לא ימצא הגנב בטוען טענת גנב הכתוב מדבר תניא אידך אם ימצא הגנב בגנב עצמו הכתוב מדבר אתה אומר בגנב עצמו או אינו אלא בטוען טענת גנב כשהוא אומר אם לא ימצא הגנב הרי טוען טענת גנב אמור הא מה אני מקיים אם ימצא הגנב בגנב עצמו הכתוב מדבר דכולי עלמא מיהת אם לא ימצא הגנב בטוען טענת גנב כתיב מאי משמע אמר רבא אם לא ימצא כמה שאמר אלא שהוא עצמו גנבו ישלם שנים ומנלן דבשבועה דתניא (שמות כב) ונקרב בעל הבית אל האלהים לשבועה אתה אומר לשבועה או אינו אלא לדין נאמר שליחות יד למטה ונאמר שליחות יד למעלה מה להלן לשבועה אף כאן לשבועה בשלמא למאן דאמר חד בגנב וחד בטוען טענת גנב היינו דכתיבי תרי קראי אלא למאן דאמר תרוייהו בטוען טענת גנב תרי קראי למה לי אמרי חד למעוטי טענת אבד ולמאן דאמר חד בגנב וחד בטוען טענת גנב דלא מייתר למעוטי טענת אבד מנא ליה מגנב הגנב ולמאן דאמר תרוייהו בטוען טענת גנב דמיעט ליה טוען טענת אבד גנב הגנב מאי דריש ביה אמר לך מבעי ליה לכדרבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן דאמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן משלם תשלומי כפל טבח ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה למאן דאמר חד בגנב וחד בטוען טענת גנב דהאי גנב הגנב אפקיה למעוטי טענת אבד דר' חייא בר אבא מנא ליה אמר לך הקישא הוא ואין משיבין על הקישא בשלמא למאן דאמר חד בגנב וחד בטוען טענת גנב שפיר אלא למאן דאמר תרוייהו בטוען טענת גנב עצמו מנא ליה וכי תימא ליתי בק"ו מטוען טענת גנב דיו לבא מן הדין להיות כנדון מה להלן בשבועה אף כאן בשבועה נפקא ליה מדתנא דבי חזקיה דתנא דבי חזקיה יאמר שור וגניבה והכל בכלל אילו כך הייתי אומר מה הפרט מפורש קרב לגבי מזבח אף כל קרב לגבי מזבח מה יש לך להביא שה **דף סד,א גמרא** כשהוא אומר שה הרי שה אמור הא מה אני מקיים גניבה לרבות כל דבר יאמר שור שה וגניבה והכל בכלל אילו כך הייתי אומר מה הפרט מפורש דבר הקדוש בבכורה אף כל דבר הקדוש בבכורה מה יש לך להביא חמור אומר חמור הרי חמור אמור הא מה אני מקיים גניבה לרבות כל דבר יאמר שור וחמור שה וגניבה והכל בכלל אילו כך הייתי אומר מה הפרט מפורש בעלי חיים אף כל ב"ח מה יש לך להביא שאר בעלי חיים כשהוא אומר חיים הרי חיים אמור הא מה אני מקיים גניבה לרבות כל דבר אמר מר יאמר שור וגניבה מי כתיב שור וגניבה גניבה ושור הוא דכתיב וכי תימא אילו נאמר קאמר אילו נאמר שור וגניבה ומי מצית אמרת מה הפרט מפורש הוה שור פרט וגניבה כלל פרט וכלל נעשה כלל מוסיף על הפרט ואיתרבו להו כל מילי אלא דכתיב קאמר גניבה ושור מי מצית אמרת הכל בכלל או מה הפרט מפורש הוה ליה גניבה כלל ושור פרט כלל ופרט אין בכלל אלא מה שבפרט שור אין מידי אחרינא לא אמר רבא תנא אחיים קא סמיך ליה וכלל ופרט וכלל קא "ל והא לא דמי כללא בתרא לכללא קמא הא תנא דבי רבי ישמעאל הוא דכה"ג דריש כללי ופרטי והכי קא קשיא ליה אם המצא תמצא למה לי יאמר שור וגניבה וחיים והכל בכלל אילו כן הייתי אומר מה

הפרט מפורש דבר הקרב לגבי מזבח אף כל הקרב לגבי מזבח מה יש להביא שה כשהוא אומר שה הרי שה אמור הא מה אני מקיים גניבה לרבות כל דבר יאמר גניבה ושור ושה וחיים והכל בכלל אילו כן הייתי אומר מה הפרט מפורש דבר הקדוש בבכורה אף כל דבר הקדוש בבכורה מה יש לך להביא חמור [כשהוא אומר חמור] הרי חמור אמור הא מה אני מקיים גניבה לרבות כל דבר יאמר גניבה ושור ושה וחמור וחיים והכל בכלל אילו כן הייתי אומר מה הפרט מפורש בעלי חיים אף כל ב"ח מה יש לך להביא שאר ב"ח כשהוא אומר חיים הרי חיים אמור הא מה אני מקיים גניבה לרבות כל דבר אם המצא תמצא ל"ל **דף סד,ב גמרא** אי הכי שפיר קשיא ליה משום דאית ליה פירכא לרבות כל דבר מהיכא קמייתי ליה מכלל בתרא כללא גופיה חיים כתיב ביה כלל ופרט וכלל מאי קא מהני ליה אי לאתויי כל דבר הא חיים כתיב בעלי חיים אין מידי אחרינא לא משום הכא איצטריך אם המצא אמרי והא שני כללות דסמיכי אהדדי נינהו אמר רבינא כדאמרי במערבא כל מקום שאתה מוצא שני כללות הסמוכים זה לזה הטל פרט ביניהם ודונם בכלל ופרט שדי שור בין המצא לתמצא לאתויי מאי אי לאתויי ב"ח מחיים נפקא אלא לאתויי דבר שאין בעלי חיים ודרוש הכי מה הפרט מפורש דבר המטלטל וגופו ממון אף כל דבר המטלטל וגופו ממון ותו שדי חמור בין המצא לתמצא לאתויי מאי אי לאתויי דבר שאין בעלי חיים משור נפקא אלא לאתויי דבר מסויים א"ה שה למה לי אלא ריבה ומיעט וריבה הוא כדתנא דבי רבי ישמעאל דתנא דבי ר' ישמעאל במים במים ב' פעמים אין זה כלל ופרט אלא ריבה ומיעט וריבה ריבה הכל מאי רבי רבי כל מילי אי הכי כל הני פרטי למה לי חד למעוטי קרקע וחד למעוטי עבדים וחד למעוטי שטרות גניבה וחיים לכדרב דאמר אחייה לקרן כעין שגנב ולמ"ד חד בגנב וחד בטוען טענת גנב וגנב עצמו נפקא ליה מאם ימצא הגנב האי אם המצא תמצא מאי דריש ביה מבעי לי' לכדרבא בר אהילאי דאמר רבא בר אהילאי מאי טעמא דרב דאמר מודה בקנס ואחר כך באו עדים פטור דכתיב אם המצא תמצא אם המצא בעדים תמצא בדיינים פרט למרשיע את עצמו ולמ"ד תרוייהו בטוען טענת גנב דהאי אם המצא תמצא מפיק ליה לגנב עצמו מרשיע עצמו מנלן (שמות כב) מאשר ירשיעון אלהים ולא המרשיע את עצמו ולמ"ד חד בגנב וחד בטוען טענת גנב דאיתי ליה מהמצא תמצא למרשיע את עצמו האי אשר ירשיעון מאי דריש ביה אמר לך ההוא מיבעי ליה למודה בקנס דפטור ומ"ד תרוייהו בטוען טענת גנב קסבר מודה בקנס ואח"כ באו עדים חייב ולמ"ד חד בגנב וחד בטוען טענת גנב דנפקא ליה גנב מהתם בשלמא אם המצא תמצא לכדרבא בר אהילאי אבל כל הני פרטי למה לי כדתנא דבי רבי ישמעאל דתנא דבי רבי ישמעאל כל פרשה שנאמרה ונשנית לא נשנית אלא לדבר שנתחדש בה ואימא גנב עצמו בשבועה לא ס"ד דתניא רבי יעקב אומר שנים ישלם שלא בשבועה אתה אומר שלא בשבועה או אינו אלא בשבועה אמרת לא כך היה מאי לא כך היה אמר אביי לא לכתוב רחמנא שנים ישלם בגנב וליתי בק"ו מטוען טענת גנב ומה טוען טענת גנב דבהיתירא אתא לידיה אמר קרא לישלם תרי גנב עצמו דבאיסורא אתא לידיה לא כל שכן אלא שנים ישלם דכתב רחמנא בגנב עצמו למה לי דאפילו שלא בשבועה והאי אם המצא להכי הוא דאתא הא מיבעי ליה לכדתניא ידו

דף סה,א גמרא אין לי אלא ידו גגו חצירו וקרפיו מנין ת"ל (שמות כב) אם המצא תמצא מ"מ א"כ לימא קרא או המצא המצא או תמצא תמצא מדשני קרא ש"מ תרתי: גופא אמר רב קרן כעין שגנב תשלומי כפל ותשלומי ארבעה וחמשה כשעת העמדה בדין

מאי טעמא דרב אמר קרא גניבה וחיים אמאי קאמר רחמנא חיים בגניבה אחייה לקרן כעין שגנב אמר רב ששת אמינא כי ניים ושכיב רב אמר להא שמעתא דתניא כחושה והשמינה משלם תשלומי כפל ותשלומי ארבעה וחמשה כעין שגנב אמרי משום דא"ל אנא פטימנא ואת שקלת ת"ש שמינה והכחישה משלם תשלומי כפל ותשלומי ארבעה וחמשה כעין שגנב התם נמי משום דאמרינן ליה מה לי קטלה כולה מה לי קטלה פלגא כי קאמר רב ביוקרא וזולא הוא דקאמר היכי דמי אילימא דמעיקרא שויא זוזא ולבסוף שויא ד' זוזי קרן כעין שגנב לימא פליגא דרב אדרבה דאמר רבה האי מאן דגזל חביתא דחמרא מחבריה מעיקרא שויא זוזא ולבסוף שויא ד' זוזי תברה או שתייה משלם ד' איתבר ממילא משלם זוזא אמרי כי קאמר רב כגון דמעיקרא שויא ד' ולבסוף שויא זוזא קרן כעין שגנב תשלומי כפל ותשלומי ארבעה וחמשה כשעת העמדה בדין תני רבי חנינא לסיועיה לרב בעה"ב שטען טענת גנב בפקדון ונשבע והודה ובאו עדים אם עד שלא באו עדים הודה משלם קרן וחומש ואשם ואם משבאו עדים הודה משלם תשלומי כפל ואשם וחומשו עולה לו בכפילו דברי רבי יעקב

דף סה,ב גמרא וחכמים אומרים (ויקרא ה) בראשו וחמישיתו ממון המשתלם בראש מוסיף חומש ממון שאין משתלם בראש אין מוסיף חומש ר"ש בן יוחאי אומר אין חומש ואשם משתלם במקום שיש כפל קתני מיהת חומשו עולה לו בכפילו דברי רבי יעקב ה"ד אילימא דמעיקרא שויא ד' ולבסוף שויא ארבעה חומשו עולה לו בכפילו כפילא ארבעה וחומשא זוזא אלא לאו דמעיקרא שויא ארבעה ולבסוף שויא זוזא דכפילא זוזא וחומשיה זוזא אלמא קרן כעין שגנב תשלומי כפל ותשלומי ד' וה' כשעת העמדה בדין אמר רבא לעולם דמעיקרא שויא ארבעה והשתא נמי שויא ארבעה ודקא קשיא כפילא ד' וחומשיה זוזא הב"ע כגון שנשבע וחזר ונשבע ארבע פעמים והודה והתורה אמרה וחמישיתו התורה ריבתה חמישיות הרבה בקרן אחת אמר מר וחכמים אומרים בראשו וחמישיתו ממון המשתלם בראש מוסיף חומש ממון שאין משתלם בראש אין מוסיף חומש אבל אשם מייתי מאי שנא חומש דלא משלם דכתיב בראשו וחמישיתו אשם נמי לא משלם דהא כתיב בראשו וחמישיתו ואת אשמו אמרי לך רבנן את פסקיה קרא ור"ש בן יוחאי ואת ערביה קרא ורבנן אמרי לך לא ליכתוב רחמנא לא וי"ו ולא את ור"ש בן יוחאי אמר לך את לא סגיא דלא כתב לאפסוקי בין ממון גבוה לממון הדיוט הלכך אתא וי"ו ערביה קרא אמר רבי אילעא גנב טלה ונעשה איל עגל ונעשה שור נעשה שינוי בידו וקנאו טבח ומכר שלו הוא טובח שלו הוא מוכר איתיביה רבי חנינא לר' אילעא גנב טלה ונעשה איל עגל ונעשה שור משלם תשלומי כפל ותשלומי ארבעה וחמשה כעין שגנב ואי ס"ד קנייה בשינוי אמאי משלם שלו הוא טובח שלו הוא מוכר אמר ליה ואלא מאי שינוי לא קני אמאי משלם כעין שגנב לשלם כי השתא אמר ליה כי השתא היינו טעמא דלא משלם משום דא"ל תורה גנבי ממך דיכרא גנבי ממך א"ל רחמנא ניצלן מהאי דעתא אמר ליה אדרבה רחמנא ניצלן מדעתא דידך: מתקיף לה רבי זירא וניקנינהו בשינוי השם אמר רבא שור בן יומו קרוי שור איל בן יומו קרוי איל שור בן יומו קרוי שור דכתיב (ויקרא כב) שור או כשב או עז כי יולד איל בן יומו קרוי איל דכתיב (בראשית לא) ואילי צאנך לא אכלתי אילים הוא דלא אכל כבשים אכל אלא לאו ש"מ איל בן יומו קרוי איל מ"מ קשיא א"ר ששת הא מני ב"ש היא דאמרי שינוי במקומו עומדת ולא קני דתניא נתן לה באתננה חיטין ועשאן סולת זיתים ועשאן שמן ענבים ועשאן יין תני חדא אסור ותני חדא

מותר ואמר רב יוסף תני גוריון דמאספורק ב"ש אוסרין ובית הלל מתירין מאי טעמא
דבית שמאי דכתיב גם לרבות שינוייהם ובית הלל הם ולא שינוייהם ובית שמאי ההוא
דף סו, א גמרא הם ולא ולדותיהם הוא דאתא ובית הלל תרתי שמעית מינה הם ולא
שינוייהם הם ולא ולדותיהם ובית הלל הכתיב גם גם לבית הלל קשיא עד כאן לא פליגי
אלא דמר סבר שינוי קונה ומ"ס אין שינוי קונה אבל לענין שלומי כ"ע כדמעיקרא משלם
דקתני משלם תשלומי כפל ותשלומי ארבעה וחמשה כעין שגנב לימא תיהוי תיובתא דרב
דאמר רב קרן כעין שגנב משלם תשלומי כפל ותשלומי ד' וה' כשעת העמדה בדין אמר
רבא טלאים כדמעיקרא דמים כשל עכשיו אמר רבה שינוי קונה כתיבא ותנינא כתיבא
(ויקרא ה) והשיב את הגזלה אשר גזל מה ת"ל אשר גזל אם כעין שגזל יחזיר ואם לאו
דמים בעלמא בעי שלומי תנינא הגוזל עצים ועשאן כלים צמר ועשאן בגדים משלם כשעת
הגזילה א"נ לא הספיק ליתנו לו עד שצבעו פטור אלמא שינוי קונה יאוש אמרי רבנן
דניקני מיהו לא ידעינן אי דאורייתא אי דרבנן אי דאורייתא מידי דהוה אמוצא אבידה
מוצא אבידה לאו כיון דמייאש מרה מינה מקמי דתיתי לידיה קני ליה האי נמי כיון
דמייאש מרה קני ליה אלמא קני או דלמא לא דמיא לאבידה אבידה הוא דכי אתאי לידיה
בהתירא אתיא לידיה אבל האי כיון דבאיסורא אתאי לידיה מדרבנן הוא דאמור רבנן ניקני
מפני תקנת השבים ורב יוסף אמר יאוש אינו קונה ואפילו מדרבנן: איתביה רב יוסף
לרבה גזל חמץ ועבר עליו הפסח

דף סו, ב גמרא אומר לו הרי שלך לפניך והאי כיון דמטא עידן איסורא ודאי מייאש ואי
ס"ד יאוש קנה אמאי אומר לו הרי שלך לפניך דמי מעליא בעי שלומי ליה א"ל כי קאמינא
אנא זה מתייאש וזה רוצה לקנות האי זה מתייאש וזה אינו רוצה לקנות איתבי' אביי
לרבה (ויקרא א) קרבנו ולא הגזול היכי דמי אילימא לפני יאוש למה לי קרא פשיטא אלא
לאו לאחר יאוש ש"מ יאוש לא קני אמר ליה רבא וליטעמיך הא דתניא (ויקרא טו) משכבו
ולא הגזול ה"ד אילימא דגזל עמרא ועבדיה משכב מי איכא למ"ד שינוי מעשה לא קני
אלא מאי אית לך למימר דגזל משכב דחבריה ה"נ דגזל קרבן דחבריה: איתביה אביי
לרב יוסף עורות של בעל הבית מחשבה מטמאתן ושל עבדן אין מחשבה מטמאתן של גנב
מחשבה מטמאתן של גזלן אין מחשבה מטמאתן רבי שמעון אומר חילוף הדברים של גזלן
מחשבה מטמאתן ושל גנב אין מחשבה מטמאתן לפי שלא נתייאשו הבעלים וש"מ יאוש
קנה א"ל הכא במאי עסקינן כגון שקיצען מתקיף לה רבה בר רב חנן והלא עיצבא שנו
כאן ועיצבא אין צריכה קיצוע דתנן כל מקום שאין חסרון מלאכה מחשבה מטמאתו יש
חסרון מלאכה אין מחשבה מטמאתו חוץ מן העיצבא אלא אמר רבא האי מילתא קשי בה
רבה לרב יוסף עשרין ותרתינן שנין ולא איפרקה עד דיתבי רב יוסף ברישא ופרקה שינוי
השם כשינוי מעשה דמי שינוי מעשה מאי טעמא התם מעיקרא עצים השתא כלים שינוי
השם נמי מעיקרא קרו ליה משכא והשתא אברזין והרי מריש דאיכא שינוי השם
דמעיקרא כשורא והשתא טללא ותנן על המריש הגזול שבנאו בבירה שנוטל דמיו מפני
תקנת השבים טעמא מפני תקנת השבים

דף סז, א גמרא הא לאו הכי הדר בעיניה אמר רב יוסף מריש שמו עליו דתניא (יחזקאל
מא) צלעות הבית אלו המלטטין והעובים אלו המרישות רבי זירא אמר שינוי החוזר
לברייתו בשינוי השם לא הוי שינוי ושינוי השם שאינו חוזר לברייתו מי הוי שינוי והרי
צינור דמעיקרא קציצתא והשתא צינורא ותניא צינור שחקו ולבסוף קבעו פוסל את

המקוה קבעו ולבסוף חקקו אינו פוסל את המקוה ואי אמרת שינוי השם מילתא היא אפי' קבעו ולבסוף חקקו נמי ליפסל שאני שאיבה דמדרבנן היא אי הכי אפילו דרישא נמי התם איכא תורת כלי עליו בתלוש הכא אין תורת כלי עליו בתלוש מיתבי הגנב והגזלן והאנס הקדישן הקדש ותרומתן תרומה ומעשרותן מעשר אמרי התם איכא שינוי השם דמעיקרא טיבלא והשתא תרומה הקדש מעיקרא חולין והשתא הקדש אמר רב חסדא א"ר יונתן מניין לשנוי שהוא קונה שנאמר (ויקרא ה) והשיב את הגזלה מה ת"ל אשר גזל אם כעין שגזל יחזיר ואם לאו דמים בעלמא בעי שלומי האי אשר גזל מיבעי למעוטי גזל אביו שאינו מוסיף חומש על גזל אביו א"כ ניכתוב רחמנא והשיב את גזילו אשר גזל למה לי למכתב ש"מ תרתי ואיכא דאמרי אמר רב חסדא א"ר יונתן מניין לשנויי שאינו קונה שנאמר והשיב את הגזילה מ"מ והא כתיב אשר גזל ההוא מיבעי ליה על גזילו שלו מוסיף חומש ואין מוסיף חומש על גזל אביו: אמר עולא מניין ליאוש שאינו קונה שנאמר (מלאכי א) והבאתם גזול את הפסח ואת החולה גזול דומיא דפסח מה פסח דלית ליה תקנתא כלל

דף סז,ב גמרא אף גזול דלית ליה תקנתא לא שנא לפני יאוש ולא שנא אחר יאוש רבא אמר מהכא קרבנו ולא הגזול אימת אילימא לפני יאוש פשיטא למה לי קרא אלא לאו לאחר יאוש וש"מ יאוש לא קני ש"מ והא רבא הוא דאמר דגזל קרבן דחבריה איבעית אימא הדר ביה ואיבעית אימא חד מינייהו רב פפא אמרה: ומדת תשלומי ארבעה וחמשה וכו': ואמאי נילף שור שור משבת מה להלן חיה ועוף כיוצא בהן אף כאן חיה ועוף כיוצא בהן אמר רבא אמר קרא (שמות כא) שור ושה שור ושה שני פעמים שור ושה אין מידי אחרינא לא אמרי הי מייתר אילימא שור ושה דסיפא מייתר דניכתוב רחמנא כי יגנב שור או שה וטבחו ומכרו חמשה בקר ישלם תחתיו וארבע צאן תחתיו אי כתב רחמנא הכי הוה אמינא בעי שלומי תשעה לכל אחד ואחד וכי תימא הא כתיב תחתיו תחתיו חד תחתיו מייתר ההוא מיבעי ליה לדרשה אחרינא דתניא יכול גנב שור שוה מנה ישלם תחתיו נגידין ת"ל תחתיו תחתיו אלא שור ושה דרישא מיותר דנכתוב רחמנא כי יגנב איש וטבחו ומכרו חמשה בקר ישלם תחת השור וארבע צאן תחת השה אי כתב רחמנא הכי הוה אמינא עד דגניב תרי וטבח להו וטבחו כתיב לחד ואימא עד דגניב תרוייהו ומזבין להו ומכרו כתיב לחד ואימא הוה אמינא עד דגניב תרי וטבח חד ומזבין חד או מכרו כתיב ואכתי הוה אמינא עד דגניב תרוייהו וטבח חד ומשייר חד או מזבין חד ומשייר חד אלא שור דסיפא ושה דרישא מייתר דניכתוב רחמנא כי יגנב איש שור וטבחו ומכרו חמשה בקר ישלם תחתיו וארבע צאן תחת השה שור דסיפא ושה דרישא למה לי שמע מינה שור ושה אין מידי אחרינא לא: אין הגונב אחר הגנב משלם תשלומי כפל: אמר רב לא שנו אלא לפני יאוש אבל לאחר יאוש קנאו גנב ראשון וגנב שני משלם תשלומי כפל לגנב ראשון אמר רב ששת אמינא כי ניים ושכיב רב אמר להא שמעתא דתניא אמר ר' עקיבא מפני מה אמרה תורה טבח ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה מפני שנשתרש בחטא אימת אילימא לפני יאוש

דף סח,א גמרא מי איכא נשתרש אלא לאחר יאוש ואי ס"ד יאוש קני אמאי משלם תשלומי ארבעה וחמשה שלו הוא טובח שלו הוא מוכר אמרי כדאמר רבא מפני ששנה בחטא הכא נמי מפני ששנה בחטא ת"ש (שמות כא) וטבחו או מכרו מה טביחה שאינה חוזרת אף מכירה שאינה חוזרת אימת אילימא לפני יאוש אמאי אינה חוזרת אלא לאחר

יאוש ואי ס"ד קנייה אמאי משלם ד' וה' שלו הוא טובח שלו הוא מוכר כדאמר רב נחמן פרט לשהקנה לשלשים יום הכא נמי פרט לשהקנה לשלשים יום מיתבי גנב ובא אחר וגנבו הראשון משלם תשלומי כפל והשני אינו משלם אלא קרן בלבד גנב ומכר ובא אחר וגנבו הראשון משלם תשלומי ארבעה וחמשה והשני משלם תשלומי כפל גנב וטבח ובא אחר וגנבו הראשון משלם תשלומי ד' וה' והשני אינו משלם תשלומי כפל אלא קרן בלבד קתני מיהא מציעתא גנב ומכר ובא אחר וגנבו הראשון משלם תשלומי ד' וה' והשני משלם תשלומי כפל שינוי רשות בלא יאוש מי איכא למ"ד דקני אלא פשיטא לאחר יאוש ואי ס"ד יאוש קונה אמאי משלם תשלומי ד' וה' דידיה הוא דזבין ותו דקתני רישא גנב ובא אחר וגנבו ראשון משלם תשלומי כפל והשני אין משלם אלא קרן מכדי לאחר יאוש קיימינן ואי ס"ד יאוש קונה שני אמאי אינו משלם אלא קרן אלא לאו ש"מ יאוש לא קני וקשיא לרב אמר רבא ותסברא הא מתרצתא היא אלא דקתני סיפא גנב וטבח ובא אחר וגנבו ראשון משלם תשלומי ארבעה וחמשה ושני אינו משלם אלא קרן ומי איכא למ"ד שינוי מעשה לא קני אלא לעולם כולה לפני יאוש ואיפוך סיפא למציעתא ומציעתא לס"פא ואימא הכי גנב ומכר ובא אחר וגנבו הראשון משלם תשלומי ארבעה וחמשה והשני אינו משלם אלא קרן דשינוי רשות בלא יאוש לא קני גנב וטבח ובא אחר וגנבו הראשון משלם תשלומי ארבעה וחמשה והשני משלם תשלומי כפל דקנייה בשינוי מעשה רב פפא אמר לעולם לא תיפוך סיפא ב"ש היא דאמרי שינוי במקומה עומד אי הכי קשיא רישא ומציעתא לרב א"ר זביד לעולם כולה לפני יאוש והב"ע שנתייאשו הבעלים בלוקח ולא נתייאשו בגנב דה"ל יאוש <ושינוי רשות> ולא תימא משום דבעינן יאוש ושינוי רשות אלא אפילו ביאוש לחודיה נמי קני גבי גנב אלא דלא משכחת דמשלמי תרוייהו גנב ראשון וגנב שני אלא בהכי: איתמר המוכר לפני יאוש רב נחמן אמר חייב רב ששת אמר פטור רב נחמן אמר חייב ומכרו אמר רחמנא והא זבין לא שנא לפני יאוש לא שנא לאחר יאוש רב ששת אמר פטור חיוביה לאחר יאוש הוא דאהנו מעשיו אבל לפני יאוש דלא אהנו מעשיו לא מיחייב דומיא דטביחה בעינן דאהנו מעשיו א"ר ששת מנא אמינא לה דתניא א"ר עקיבא מפני מה אמרה תורה טבח ומכר משלם ד' וה' מפני שנשתרש בחטא אימת אילימא לפני יאוש מי איכא נשתרש אלא לאו לאחר יאוש הוא אמר רבא מפני ששנה בחטא ת"ש וטבחזו ומכרו מה טביחה שאינה חוזרת אף מכירה שאינה חוזרת אימת אילימא לפני יאוש אמאי אינה חוזרת אלא לאחר יאוש וש"מ חיובא לאחר יאוש הוא תרגמה רב נחמן פרט לשהקנה לו לשלשים יום ואף ר' אלעזר סבר חיוביה לאחר יאוש הוא דאמר ר' אלעזר

דף סח,ב גמרא תדע שסתם גניבה יאוש בעלים הוא שהרי אמרה תורה טבח ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה ודלמא לא אייאש אלא לאו משום דאמרי' סתם גניבה יאוש בעלים היא ודלמא אף על גב דלא אייאש אמרי' לא סלקא דעתך דומיא דטביחה מה טביחה דאהנו מעשיו אף מכירה דאהנו מעשיו ואי לפני יאוש מאי אהנו ודלמא דשמעיניה דאייאש אמרי' לא סלקא דעתך דומיא דטביחה מה טביחה לאלתר אף מכירה לאלתר א"ל ר' יוחנן גניבה בנפש תוכיח שאין יאוש בעלים וחייב מכלל דסבר רבי יוחנן לפני יאוש חייב לאחר יאוש מאי ר' יוחנן אמר חייב וריש לקיש אמר פטור רבי יוחנן אמר חייב חיוביה בין לפני יאוש בין לאחר יאוש ריש לקיש אמר פטור חיוביה לפני יאוש הוא אבל לאחר יאוש קנה ושללו הוא טובח ושללו הוא מוכר איתבייה ר' יוחנן לריש לקיש גנב והקדיש ואחר כך טבח

משלם תשלומי כפל ואינו משלם תשלומי ארבעה וחמשה אימת אלימא לפני יאוש מי קדוש (ויקרא כז) איש כי יקדיש את ביתו קדש אמר רחמנא מה ביתו שלו אף כל שלו אלא פשיטא לאחר יאוש וטעמא דהקדיש הוא דאינו משלם תשלומי ארבעה וחמשה דכי קא טבח דהקדש קא טבח אבל לא הקדיש טבח משלם תשלומי ארבעה וחמשה ואי סלקא דעתך יאוש קונה אמאי משלם שלו הוא טובח שלו הוא מוכר א"ל הכא במאי עסקינן כגון שהקדישוהו בעלים ביד גנב ומי קדוש והאמר ר' יוחנן גזל ולא נתייאשו הבעלים שניהן אינן יכולין להקדיש זה לפי שאינו שלו וזה לפי שאינו ברשותו אמרי הוא דאמר כצנועין דתנן הצנועין מניחין את המעות ואומרים כל הנלקט מזה יהא מחולל על המעות האלו והרי חזרה קרן לבעלים כשעמד בדין היכי דמי אי דאמרי צא תן לו מאי איריא הקדיש אפילו לא הקדיש נמי לא ליחייביה דאמר רבא צא תן לו טבח ומכר פטור מ"ט כיון דפסקוה למילתיה וטבח ומכר הוה ליה גזלן וגזלן אינו משלם תשלומי ארבעה וחמשה **דף סט, א גמרא** חייב אתה ליתן לו טבח ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה מ"ט כיון דלא פסקה מילתא אכתי גנב הוא לא צריכא דאמרי ליה חייב אתה ליתן לו: גופא אמר רבי יוחנן גזל ולא נתייאשו הבעלים שניהם אינן יכולים להקדיש זה לפי שאינו שלו וזה לפי שאינו ברשותו ומי אמר ר' יוחנן הכי והא"ר יוחנן הלכה כסתם משנה ותנן כרם רבעי היו מציינין אותו בקזוזות אדמה סימנא כי אדמה מה אדמה איכא הנאה מינה אף האי נמי כי מפרקא שרי לאיתנהווי מינה ושל ערלה בחרסית סימנא כחרסית מה חרסית שאין הנאה מינה אף האי דלית ביה הנאה מיניה ושל קברות בסיד סימנא דחיוור כעצמות וממחה ושופך כי היכי דניחוור טפי אמר רבן שמעון בן גמליאל בד"א בשביעית דהפקר נינהו אבל בשאר שני שבוע הלעיטהו לרשע וימות והצנועין מניחין את המעות ואומרים כל הנלקט מזה מחולל על המעות הללו וכי תימא מאן תנא צנועין רשב"ג >ורבי יוחנן כסתם יחידאה לא אמר< והאמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן כל מקום ששנה רשב"ג במשנתנו הלכה כמותו חוץ מערב וצידן וראיה אחרונה אמרי לא תימא כל הנלקט מזה אלא אימא כל המתלקט מזה ומי א"ר יוחנן הכי והא"ר יוחנן צנועין ורבי דוסא אמרו דבר אחד ורבי דוסא נלקט קאמר דתניא רבי יהודה אומר שחרית בעל הבית עומד ואומר כל שילקטו עניים היום יהא הפקר רבי דוסא אומר לעיתותי ערב אומר כל שלקטו עניים יהא הפקר איפוך דר' יהודה לר' דוסא ורבי דוסא לרבי יהודה אמאי אפכת מתניתא אפכה לרבי יוחנן ואימא צנועין ורבי יהודה אמרו דבר אחד אמרי לא סגיא דלא מתהפכת מתניתא דבהא מתניתין קתני דאית ליה לרבי יהודה ברירה ושמעינן ליה לרבי יהודה בעלמא דלית ליה ברירה דתנן

דף סט, ב גמרא הלוקח יין מבין הכותים אומר שני לוגין שאני עתיד להפריש הרי הן תרומה עשרה מעשר ראשון ט' מעשר שני ומיחל ושותה מיד דברי ר' מ"ר יהודה ור' יוסי ור"ש אוסרין אמרי סוף סוף אמאי קא אפכת לה למתניתין משום דקשיא דר' יהודה אדר' יהודה השתא נמי קשיא דר' יוחנן אדרבי יוחנן דאמרת לר' יוחנן לא תימא כל הנלקט אלא אימא כל המתלקט אלמא אית ליה ברירה והא רבי יוחנן לית ליה ברירה דאמר רב אסי א"ר יוחנן האחין שחלקו לקוחות הן ומחזירין זה לזה ביובל אלא לעולם כל הנלקט ורבי יוחנן סתמא אחרניא אשכח דתנן אין הגונב אחר הגנב משלם תשלומי כפל אמאי בשלמא לגנב ראשון לא משלם (שמות כב) וגונב מבית האיש ולא מבית הגנב אלא לבעלים נשלם אלא לאו ש"מ זה לפי שאינו שלו וזה לפי שאינו ברשותו ומאי חזית דאזיל בתר ההיא

סתמא ליעביד כי האי סתמא דצנועין משום דמסייע ליה קרא (ויקרא כז) ואיש כי יקדיש את ביתו קדש לה' מה ביתו ברשותו אף כל ברשותו אמר אביי אי לאו דא"ר יוחנן צנועין ורבי דוסא אמרו דבר אחד הוה אמינא צנועין אית להו דרבי דוסא ורבי דוסא לית ליה דצנועין צנועין אית להו דרבי דוסא ומה בגנב עבדו רבנן תקנתא עניים צריכא למימר ר' דוסא לית ליה דצנועין עניים הוא דעבדו להו רבנן תקנתא אבל גנב לא עבדו ליה רבנן תקנתא אמר רבא אי לאו דא"ר יוחנן צנועין ורבי דוסא אמרו דבר אחד הוה אמינא מאן תנא צנועין ר"מ היא לאו אמר ר"מ מעשר ממון גבוה הוא ואפילו הכי לענין פדייה אוקמיה רחמנא ברשותיה דכתיב (ויקרא כז) ואם גאל יגאל איש ממעשרו חמשיתו יוסף עליו קרייה רחמנא מעשרו ומוסיף חומש כרם רבעי נמי גמר קדש קדש ממעשר כתיב הכא (ויקרא יט) קדש הלולים וכתיב גבי מעשר (ויקרא כז) וכל מעשר הארץ מזרע הארץ מפרי העץ לה' הוא קדש מה קדש דכתיב גבי מעשר אע"ג דממון גבוה הוא לענין פדייה אוקמיה רחמנא ברשותיה אף האי קדש נמי דכתיב גבי כרם רבעי אע"ג דלאו ממון דידיה הוא לענין אחולי אוקמיה רחמנא ברשותיה דהא כי איתיה ברשותיה נמי הא לאו דידיה הוא והא מצי מחיל משום הכי מצי מחיל אבל גבי לקט כיון דמונא דידיה כי איתיה ברשותיה הוא דמצי מפקר ליה כי ליתיה ברשותיה לא מצי מפקר ליה אמר רבינא אי לאו דא"ר יוחנן צנועין ורבי דוסא אמרו דבר אחד הוה אמינא מאן תנא צנועין רבי דוסא היא כי היכי דלא תקשי סתם משנה לרבי יוחנן ורבי יוחנן

דף ע"א גמרא כסתם יחידאה לא אמר אמרי נהרדעי לא כתבינן אורכתא אמטלטלי אמר רב אשי לאמימר מאי טעמא אמר ליה משום דרבי יוחנן דא"ר יוחנן גזל ולא נתייאשו הבעלים שניהם אינן יכולין להקדיש זה לפי שאינו שלו וזה לפי שאינו ברשותו איכא דאמרי אמרי נהרדעי לא כתבינן אורכתא אמטלטלי דכפריה טעמא דכפריה דמיחזי כשיקרא אבל לא כפריה כתבינן ואמרי נהרדעי אורכתא דלא כתיב ביה זיל דון וזכי ואפיק לנפשך לית ביה מששא מ"ט משום דא"ל האיך לאו בעל דברים דידי את אמר אביי ואי כתיב ביה למחצה לשליש ולרביע מיגו דמשתעי דינא אפלא משתעי דינא אכולה אמר אממר אי תפס לא מפקינן מיניה רב אשי אמר כיון דכתביה ליה כל דמתעני מן דינא קבילית עלי שליח שויה ואיכא דאמר שותפא שויה למאי נפקא מינה למיתפס פלגא והלכתא שליח שויה:

דף ע"א משנה גנב ע"פ שנים וטבח ומכר על פיהם או על פי שנים אחרים משלם תשלומי ארבעה וחמשה גנב ומכר בשבת גנב ומכר לע"ז גנב וטבח ביום הכפורים גנב משל אביו וטבח ומכר ואח"כ מת אביו גנב וטבח ואחר כך הקדיש משלם תשלומי ארבעה וחמשה גנב וטבח לרפואה או לכלבים השוחט ונמצאת טריפה השוחט חולין בעזרה משלם תשלומי ארבעה וחמשה רבי שמעון פוטר בשני אלו:

דף ע"א גמרא לימא מתניתין דלא כרבי עקיבא דאי ר' עקיבא האמר דבר ולא חצי דבר דתניא אמר רבי יוסי כשהלך אבא חלפתא אצל ר' יוחנן בן נורי ללמוד תורה ואמרי לה רבי יוחנן בן נורי אצל אבא

דף ע"ב גמרא חלפתא אמר לו הרי שאכלה שנה ראשונה בפני שנים שניה בפני שנים שלישיית בפני שנים מהו אמר לו הרי זו חזקה אמר לו אף אני אומר כן אלא שרבי עקיבא חולק בדבר שהיה רבי עקיבא אומר (דברים יט) דבר ולא חצי דבר אמר אביי אפילו תימא רבי עקיבא מי לא מודה רבי עקיבא בשנים אומרים קידש ושנים אומרים בעל דאע"ג

דעדי ביאה צריכי לעדי קדושין כיון דעדי קדושין לא צריכי לעדי ביאה דבר קרינא ביה
ה"נ אע"ג דעדי טביחה צריכי לעדי גניבה כיון דעדי גניבה לא צריכי לעדי טביחה דבר
קרינא ביה ורבנן האי דבר ולא חצי דבר למעוטי מאי למעוטי אחד אומר אחד בגבה ואחד
אומר אחד בכריסה האי חצי דבר וחצי עדות הוא אלא למעוטי שנים אומרים אחד בגבה
ושנים אומרים אחד בכריסה הני אמרי קטנה היא והני אמרי קטנה היא: גנב ומכר בשבת
[וכו'] : והתניא פטור אמר רמי בר חמא כי תניא ההיא דפטור באומר לו עקוץ <לך>
תאינה מתאינתי ותיקני לי גניבותיך אמרי וכיון דכי תבע ליה קמן בדינא לא אמרינן ליה
זיל שלים דמחייב בנפשו הוא הא מכירה נמי לאו מכירה היא אלא אמר רב פפא באומר לו
זרוק גניבותיך לחצרי ותיקני לי גניבותיך כמאן כר"ע דאמר קלוטה כמי שהונחה דמיא
דאי כרבנן כיון דמטיא לחצר ביתו קנה לענין שבת לא מחייב עד דמטיא לארעא באומר
לא תיקני לי גניבותיך עד שתנוח רבא אמר לעולם כרמי בר חמא אתנן אסרה תורה
ואפילו בא על אמו ואי תבעה ליה קמן בדינא מי אמרינן ליה קום הב לה אתנן אלא אע"ג
דכי קא תבעה ליה בדינא לא אמרינן ליה זיל הב לה כיון דכי יהיב לה הוי אתנן הכא נמי
אע"ג דלענין תשלומין אי תבע בדינא קמן לא אמרינן ליה זיל שלים
דף עא, א גמרא אפילו הכי כיון דקא מקני ליה בהכי הויא מכירה: גנב וטבח ביום
הכפורים וכו': אמרי אמאי נהי דקטלא ליכא מלקות מיהא איכא וקי"ל דאינו לוקה
ומשלם אמרי הא מני ר"מ היא דאמר לוקה ומשלם אי ר"מ אפילו טבח בשבת וכי תימא
לוקה ומשלם אית ליה מת ומשלם לית ליה ולא והתניא גנב וטבח בשבת גנב וטבח לע"ז
גנב שור הנסקל וטבחו משלם ארבעה וחמשה דברי ר"מ וחכמים פוטרין אמרי בר מינה
דההיא דהא אתמר עלה א"ר יעקב א"ר יוחנן ואמרי לה א"ר ירמיה אמר רבי שמעון בן
לקיש רבי אבין ורבי אלעא וכל חבורתא משמיה דרבי יוחנן אמרי בטובח ע"י אחר וכי זה
חוטא וזה מתחייב אמר רבא שאני הכא דאמר קרא (שמות כא) וטבחו ומכרו מה מכירה
ע"י אחר אף טביחה ע"י אחר דבי ר' ישמעאל תנא או לרבות את השליח דבי חזקיה תנא
תחת לרבות את השליח מתקיף לה מר זוטרא מי איכא מידי דאילו עביד איהו לא מיחייב
ועביד שליח ומיחייב א"ל רב אשי התם לאו משום דלא מיחייב הוא אלא דקם ליה בדרכה
מיניה ואי בטובח על ידי אחר מ"ט דרבנן דפטרי אמרי מאן חכמים ר"ש דאמר שחיטה
שאינה ראויה לא שמה שחיטה אמרי בשלמא ע"ז ושור הנסקל שחיטה שאינה ראויה היא
אלא שבת שחיטה ראויה היא דתנן השוחט בשבת וביום הכפורים אע"פ שמתחייב בנפשו
שחיטתו כשירה אמרי סבר לה כרבי יוחנן הסנדלר דתנן המבשל בשבת בשוגג יאכל
במזיד לא יאכל דברי ר"מ רבי יהודה אומר בשוגג יאכל במוצאי שבת במזיד לא יאכל
עולמית רבי יוחנן הסנדלר אומר בשוגג יאכל למוצאי שבת לאחרים ולא לו במזיד לא
יאכל עולמית לא לו ולא לאחרים מ"ט דר' יוחנן הסנדלר כדדריש רבי חייא אפיתחא דבי
נשיאה (שמות לא) ושמתם את השבת כי קדש היא לכם מה קדש אסור באכילה אף
מעשה שבת אסורין באכילה אי מה קדש אסור בהנאה אף מעשה שבת אסור בהנאה ת"ל
לכם שלכם יהא יכול אפילו בשוגג ת"ל (שמות לא) מחלליה מות יומת במזיד אמרתי לך
ולא בשוגג פליגי בה רב אחא ורבינא חד אמר מעשה שבת דאורייתא וחד אמר מעשה
שבת דרבנן מ"ד דאורייתא כדאמרן ומ"ד דרבנן אמר קרא קדש הוא הוא קדש ואין
מעשיו קדש בשלמא למ"ד דאורייתא אמטו

דף עא,ב גמרא להכי פטרי רבנן אלא למ"ד דרבנן אמאי פטרי רבנן אשאר אע"ז ושור הנסקל ורבי מאיר אמאי מחייב שוחט לע"ז כיון דשחט בה פורתא אסרה אידך איסורי הנאה הוא ולא דמריה קא טבח <ולא דידיה קא טבח> אמר רבא באומר בגמר זביחה הוא עובדה שור הנסקל איסורי הנאה נינהו לאו דמריה קא טבח <ולאו דידיה קא טבח> אמר רבא הכא במאי עסקינן כגון שמסרו לשומר והזיק בבית שומר והועד בבית שומר ונגמר דינו בבית שומר ור"מ סבר לה כרבי יעקב וס"ל כר' שמעון סבר לה כרבי יעקב דאמר אף משנגמר דינו החזירו שומר לבעלים מוחזר וסבר לה כרבי שמעון דאמר דבר הגורם לממון כממון דמי דתנן ר"ש אומר קדשים שחייב באחריותן חייב אלמא דבר הגורם לממון כממון דמי אמר רב כהנא אמריתא לשמעתא קמיה דרב זביד מנהרדעא מי מצית מוקמת מתניתין כר"מ ולא כר"ש והא קתני סיפא רבי שמעון פוטר בשני אלו מכלל דבכולה מתניתין מודה א"ל לא מכלל דמודה בטבח ומכר לרפואה ולכלבים: גנב משל אביו וטבח ומכר וכו': בעא מיניה רבא מרב נחמן גנב שור של שני שותפין וטבחו והודה לאחד מהן מהו (שמות כא) חמשה בקר אמר רחמנא ולא חמשה חצאי בקר או דלמא חמשה בקר אמר רחמנא ואפילו חמשה חצאי בקר א"ל חמשה בקר אמר רחמנא ולא חמשה חצאי בקר איתיביה גנב משל אביו וטבח ומכר ואח"כ מת אביו משלם תשלומי ארבעה וחמשה והא הכא כיון דמת אביו כמו שקדם והודה לאחד מהן דמי וקתני משלם תשלומי ארבעה וחמשה א"ל הכא במאי עסקינן כגון שעמד אביו בדין אבל לא עמד בדין מאי אינו משלם תשלומי ארבעה וחמשה אי הכי אדתיני סיפא גנב משל אביו ומת ואח"כ טבח ומכר אינו משלם תשלומי ארבעה וחמשה ניפלוג בדידיה במה דברים אמורים כשעמד בדין אבל לא עמד בדין אינו משלם תשלומי ארבעה וחמשה א"ל הכי נמי אידי דנסיב רישא גנב משל אביו וטבח ומכר ואח"כ מת אביו נסיב סיפא נמי גנב משל אביו ומת אביו ואח"כ טבח ומכר לצפרא א"ל חמשה בקר אמר רחמנא ואפי' חמשה חצאי בקר והאי דלא אמרי לך באורתא

דף עב,א גמרא דלא אכלי בשרא דתורא ואלא מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא א"ל רישא קרינא ביה וטבחו כולו באיסורא סיפא לא קרינא ביה וטבחו כולו באיסורא: השוחט ונמצאת טריפה וכו': א"ל רב חביבי מחוזנאה לרב אשי ש"מ אינה לשחיטה אלא לבסוף דאי ישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף כיון דשחט בה פורתא אסרה אידך לא דמריה קא טבח א"ל רב הונא בריה דרבא כי קא מחייב אההוא פורתא א"ל רב אשי לא תידחי וטבחו כולו בעינן וליכא אלא קשיא א"ל הכי אמר רב גמדה משמיה דרבא כגון ששחט מקצת סימנין בחוץ וגמרון בפנים איכא דמתני לה אהא א"ר שמעון משום דרבי לוי סבא אינה לשחיטה אלא לבסוף ור' יוחנן אמר ישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף א"ל רב חביבי מחוזנאה לרב אשי לימא קסבר רבי יוחנן חולין שנשחטו בעזרה לאו דאורייתא

דף עב,ב גמרא דאי ס"ד דאורייתא מכי שחיט לה פורתא אסרה אידך לאו דמרה קא טבח א"ל רב אחא בריה דרבא כי קא מחייב נמי אההוא פורתא א"ל רב אשי לא תידחיה וטבחו כולו בעינן וליכא אלא קשיא א"ל הכי אמר רב גמדה משמיה דרבא כי קא מחייב כגון ששחט מקצת סימנין בחוץ וגמרון בפנים:

דף עב,ב משנה גנב על פי שנים וטבח ומכר על פיהן ונמצאו זוממים משלמין הכל גנב על פי שנים וטבח ומכר על פי שנים אחרים אלו ואלו נמצאו זוממין הראשונים משלמין תשלומי כפל ואחרונים משלמין תשלומי ג' נמצאו אחרונים זוממין הוא משלם תשלומי

כפל והן משלמין תשלומי ג' אחד מן אחרונים זוממין בטלה עדות שניה אחד מן הראשונים זוממין בטלה כל העדות שאם אין גניבה אין טביחה ואין מכירה:

דף עב,ב גמרא איתמר עד זומם אביי אמר למפרע הוא נפסל רבא אמר מכאן ולהבא הוא נפסל אביי אמר למפרע הוא נפסל מההוא שעתא דאסהיד הוה ליה רשע והתורה אמרה (שמות כג) אל תשת רשע עד רבא אמר מכאן ולהבא הוא נפסל עד זומם חידוש הוא דהא תרי ותרי נינהו מאי חזית דציית להני ציית להני הלכך אין לך בו אלא משעת חידוש ואילך איכא דאמרי רבא נמי כאביי סבירא ליה דאמר למפרע הוא נפסל והכא היינו טעמיה דרבא

דף עג,א גמרא משום פסידא דלקוחות מאי בינייהו דאסהידו ביה תרי לחד ותרי לחד אי נמי דפסלינהו בגזלנותא להך לישנא דאמרת משום חידוש ליכא להך לישנא דאמרת משום פסידא דלקוחות איכא אמר רבי ירמיה מדפתי עבד רב פפא עובדא כוותיה דרבא רב אשי אמר הלכתא כוותיה דאביי והלכתא כוותיה דאביי ביע"ל קג"ס: תנן גנב על פי שנים וטבח ומכר על פיהם ונמצאו זוממין משלמין את הכל מאי לאו שהעידו על הגניבה וחזרו והעידו על הטביחה והוזמו על הגניבה וחזרו והוזמו על הטביחה ואי סלקא דעתך למפרע הוא נפסל הני כיון דאיתזמו להו אגניבה איגלאי מילתא למפרע דכי אסהדו אטביחה פסולין הוו אמאי משלמין אטביחה אמרי הכא במאי עסקינן כגון שהוזמו על הטביחה תחילה אמרי סוף סוף כי הדרי מיתזמי אגניבה איגלאי מילתא דכי אסהדו אטביחה פסולין הוו אמאי משלמי אטביחה והלכתא שהעידו בבת אחת והוזמו לימא כתנאי היו שנים מעידין אותו שגנב והן מעידין אותו שטבח והוזמו על הגניבה עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה הוזמו על הטביחה הוא משלם תשלומי כפל והן משלמין תשלומי שלשה א"ר יוסי בד"א בשתי עדיות אבל בעדות אחת עדות שבטלה בטלה כולה מאי בשתי עדיות ומאי בעדות אחת אילימא בשתי עדיות בשתי עדיות ממש בשתי כחות בעדות אחת בכת אחת בזה אחר זה וא"ר יוסי בעדות אחת בכת אחת בזה אחר זה כי מסהדי אגניבה והדר מסהדי אטביחה כי מתזמי אטביחה עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה ואיתזמו להו אגניבה מהיכא תיתי הך אלא לאו בשתי עדיות בעדות אחת כעין שתי עדיות ומאי נינהו כת אחת בזה אחר זה אבל בעדות אחת בבת אחת לא וסברוה דכולי עלמא תוך כדי דיבור כדיבור דמי מאי לאו בהא קמיפלגי דרבנן סברי מכאן ולהבא הוא נפסל וכיון דמההיא שעתא קא מיתזמי אטביחה דקא מיתזמי איתזום אגניבה דלא מיתזמי לא איתזום ר' יוסי סבר למפרע הוא נפסל וכיון דמיד כי אסהידו הוא דמיפסלי כי איתזמו להו אטביחה איתזמו להו נמי אגניבה דהא תוך כדי דיבור כדיבור דמי אמרי אי תוך כדי דיבור כדיבור דמי דכולי עלמא למפרע הוא נפסל אלא הכא בתוך כדי דיבור כדיבור דמי קא מיפלגי רבנן סברי תוך כדי דיבור

דף עג,ב גמרא לאו כדיבור דמי ורבי יוסי סבר תוך כדי דיבור כדיבור דמי וסבר ר' יוסי תוך כדי דיבור כדיבור דמי והתנן הרי זו תמורת עולה תמורת שלמים הרי זו תמורת עולה דברי ר' יוסי אומר אם לכך נתכוון מתחילה הואיל ואי אפשר לקרות שני שמות כאחד דבריו קיימין ואם אמר תמורת עולה ונמלך ואמר תמורת שלמים הרי זו תמורת עולה והוינן בה נמלך פשיטא ואמר רב פפא נמלך בתוך כדי דיבור קאמרינן אמרי תרי תוך כדי דיבור הוי חד כדי שאילת תלמיד לרב וחד כדי שאילת הרב לתלמיד כי לית ליה לרבי יוסי כדי שאילת תלמיד לרב שלום עליך רבי ומורי דנפיש כדי שאילת הרב לתלמיד

שלום עליך אית ליה: אמר רבא עדים שהוכחשו ולבסוף הוזמו נהרגין דהכחשה תחילת הזמה היא אלא שלא נגמרה אמר רבא מנא אמינא לה דתניא מעידני באיש פלוני שסימא את עין עבדו והפיל את שינו שהרי הרב אומר כן ונמצאו זוממין משלמין דמי עין לעבד היכי דמי אילימא כדקתני דליכא כת אחרינא משלמין דמי עין לעבד בטר דמפקי ליה לחירות דמי עינו קבעי שלומי ועוד דמי כוליה עבד לרב בעי לשלומי ועוד שהרי הרב אומר כן הרב מי ניחא ליה אלא לאו כגון דאתו בי תרי ואמרי הפיל את שינו סימא את עינו דבעי מיתבי ליה הרב דמי עינו ואתו בי תרי מציעאי ואמרי עינו והדר שינו דלא בעי למיתב ליה אלא דמי שינו דקא מכחשי ליה קמאי למציעאי והיינו שהרי הרב אומר כן דניחא ליה במאי דקאמרי וקתני ונמצאו זוממין מציעאי משלמין דמי עין לעבד שמע מינה הכחשה תחילת הזמה היא אמר אביי לא דאפכינהו ואזמינהו ממאי

דף עד,א גמרא מדסיפא במיפך והזמה רישא נמי במיפך והזמה דקתני סיפא מעידנו את איש פלוני שהפיל את שן עבדו וסימא את עינו שהרי העבד אומר כן ונמצאו זוממין משלמין דמי עין לרב היכי דמי אי דלא קא מודו להו בתראי בחבלא כלל דמי כוליה עבד לרב בעי שלומי ליה אלא פשיטא דקא מודו כולהו בחבלא ודקא אפכינן ואזמינהו והיכי דמי אי דקא מאחרי אחורי הני בתראי אכתי דמי עבד לרב בעי שלומי דכי מחייבי ליה לגברא אכתי גברא לאו בר חיובא הוא אלא דקא מקדמי קדומי הני בתראי ואי דלא עמד בדין אכתי דמי כוליה עבד לרב בעי שלומי ליה דאכתי גברא לא מיחייב אלא דעמד בדין א"ל רב אחא בריה דרב איקא לרב אשי דוקיא דרבא מהיכא אילימא מרישא רישא מי קא מתכחשי מציעאי כיון דאי לא מתזמי סהדותא כוותייהו קא קיימא דדינא כוותייהו פסקינן דיש בכלל מאתים מנה הלכך קמאי הוא דקא מתכחשי מציעאי לא מתכחשי מידי אמר ליה רבא סבר מדרישא בשלש כיתות סיפא נמי בשלש ודייק מסיפא כגון דאתו בי תרי ואמרי הפיל את שינו וסימא עינו ופסקיניה לדינא אפומייהו ואתו בי תרי אחריני ואמרי סימא את עינו והפיל את שינו דקא מכחשי להו להני קמאי ונמצאו זוממין קמאי משלמין דמי עין לרב ואי סלקא דעתך הכחשה לאו תחילת הזמה היא אמאי משלמי הא אתכחשו להו מעיקרא אלא שמע מינה הכחשה תחילת הזמה היא ואביי אמר לך בשלמא רישא לא סגי דלא שלש כיתות שהרי קתני הרב אומר כן אלא סיפא למה לי שלש כיתות שהרי העבד אומר כן עבד כל דהו מימר אמר דניחא ליה דניפוק לחירות מתקיף לה ר' זירא אימא סימא את עינו

דף עד,ב גמרא ניפוק בעינו הפיל את שינו ניפוק בשינו סימא את עינו והפיל את שינו ניפוק בעינו ושינו אמר אביי עליך אמר קרא (שמות כא) תחת עינו ולא תחת עינו ושינו תחת שינו ולא תחת שינו ועינו אמר רב אידי בר אבין אף אנן נמי תנינא גנב ע"פ שנים וטבח ומכר על פיהם ונמצאו זוממין משלמין לו את הכל מאי לאו דהעידו על הגניבה וחזרו והעידו על הטביחה והוזמו על הגניבה וחזרו והוזמו על הטביחה והא כיון שהוזמו על הגניבה לגבי טביחה הוה להו מוכחשין וקתני משלמין לו את הכל ואי ס"ד הכחשה לאו תחילת הזמה היא אטביחה אמאי משלמין אלא לאו ש"מ הכחשה תחילת הזמה היא אמרי הכא במאי עסקינן כגון שהוזמו על הטביחה תחילה ובפלוגתא עדים שהוכחשו ולבסוף הוזמו ר' יוחנן ור"א חד אמר נהרגין וחד אמר אין נהרגין תסתיים דר"א הוא דאמר אין נהרגין דאמר ר"א עדים שהוכחשו בנפש לוקין ואי ס"ד ר"א הוא דאמר נהרגין אמאי לוקין הוה ליה לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד וכל לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד אין

לוקין עליו אלא לאו ש"מ ר"א הוא דאמר אין נהרגין תסתיים לוקין תרי ותרי נינהו מאי חזית דסמכת אהני סמוך אהני אמר אביי בבא הרוג ברגליו:

דף עד,ב משנה גנב ע"פ שנים וטבח ומכר ע"פ עד אחד או ע"פ עצמו משלם תשלומי כפל ואינו משלם תשלומי ד' וה' גנב וטבח בשבת גנב וטבח לע"ז גנב משלם אביו ומת אביו ואח"כ טבח ומכר גנב והקדיש ואח"כ טבח ומכר משלם תשלומי כפל ואינו משלם תשלומי ד' וה' ר"ש אומר קדשים שחייב באחריותם משלם תשלומי ד' וה' שאין חייב באחריותם פטור:

דף עד,ב גמרא על פי עד אחד פשיטא אמרי הא קמ"ל ע"פ עצמו דומיא דע"פ עד אחד מה ע"פ [עד] אחד כי אתי עד אחד מצטרף בהדיה מיחייב ע"פ עצמו נמי כי אתו עדים מיחייב לאפוקי מדרב הונא אמר רב דאמר רב הונא אמר רב מודה בקנס ואח"כ באו עדים פטור: גופא אמר רב הונא אמר רב מודה בקנס ואח"כ באו עדים פטור: איתיביה רב חסדא לרב הונא מעשה בר"ג שסימא את עין טבי עבדו והיה שמח שמחה גדולה מצאו לר' יהושע אמר לו אי אתה יודע שטבי עבדי יצא לחירות אמר לו למה א"ל שסמית את עינו אמר לו אין בדבריך כלום שכבר אין לו עדים הא יש לו עדים חייב ושמעינן מינה מודה בקנס ואח"כ באו עדים חייב א"ל שאני ר"ג דלא בפני ב"ד אודי והא ר' יהושע אב בית דין הוה

דף עה,א גמרא שלא בבית דין הוה קאי והתניא אמר לו אין בדבריך כלום שכבר הודית מאי לאו תנאי היא האי תנא דאמר שכבר אין לך עדים סבר מודה בקנס ואחר כך באו עדים חייב והאי תנא דאמר שכבר הודית סבר מודה בקנס ואח"כ באו עדים פטור לא דכ"ע מודה בקנס ואח"כ באו עדים פטור ובהא קמיפלגי האי תנא דאמר שכבר אין לך עדים סבר חוץ לב"ד הוה והך תנא דאמר שכבר הודית סבר בבית דין הוה: איתמר מודה בקנס ואח"כ באו עדים רב אמר פטור ושמואל אמר חייב אמר רבא בר אהילאי מאי טעמא דרב (שמות כב) אם המצא בעדים תמצא בדדיינין פרט למרשיע את עצמו למה לי (שמות כב) מאשר ירשיעון נפקא אלא ש"מ מודה בקנס ואח"כ באו עדים פטור ושמואל אמר לך ההוא מבעי ליה לגנב עצמו כדתנא דבי חזקיה איתיביה רב לשמואל ראה עדים שממששים ובאים ואמר גנבתי אבל לא טבחתי ולא מכרתי אינו משלם אלא קרן אמר ליה הכא במאי עסקינן כגון שחזרו עדים לאחזרייהם והא מדתני סיפא רבי אלעזר בר' שמעון אומר יבואו עדים ויעידו מכלל דתנא קמא סבר לא אמר ליה שמואל לאו איכא ר' אלעזר בר' שמעון דקאי כוותי אנא דאמרי כר' אלעזר בר' שמעון לשמואל ודאי תנאי היא לרב מי לימא תנאי היא אמר לך רב אנא דאמרי אפי' לרבי אלעזר בר' שמעון עד כאן לא קאמר ר' אלעזר בר' שמעון התם אלא משום דקא מודי מחמת ביעתותא דעדים אבל הכא דמודה מעצמו אפי' ר' אלעזר בר' שמעון מודה אמר רב המנונא מסתברא מילתיה דרב באומר גנבתי ובאו עדים שגנב פטור שהרי חייב עצמו בקרן אבל אמר לא גנבתי ובאו עדים שגנב וחזר ואמר טבחתי ומכרתי ובאו עדים שטבח ומכר חייב שהרי פטר עצמו מכלום אמר רבא [קפחת] לסבי דבי רב דהא רבן גמליאל פוטר עצמו מכלום הוה וקאמר ליה רב חסדא לרב הונא ולא קא משני ליה איתמר נמי אמר ר' חייא בר אבא אמר ר' יוחנן גנבתי ובאו עדים שגנב פטור שהרי חייב עצמו בקרן אבל אמר לא גנב ובאו עדים שגנב וחזר ואמר טבחתי ומכרתי ובאו עדים שטבח ומכר חייב שהרי פטר עצמו מכלום אמר רב אשי מתניתין וברייטא נמי דיקא מתניתין דתנן גנב על פי שנים וטבח ומכר ע"פ עד אחד

או על פי עצמו משלם תשלומי כפל ואינו משלם תשלומי ארבעה וחמשה למה לי דתני גב על פי שנים ליתני גב וטבח [ומכר] על פי עד אחד או על פי עצמו אינו משלם אלא הקרן

דף עה,ב גמרא אלא לאו הא קמ"ל גב על פי שנים וטבח על פי עד אחד או על פי עצמו הוא דלא מחייב עצמו בקרן הוא דאמרינן ע"פ עצמו דומיא דע"פ עד אחד מה ע"פ עד אחד כי אתי עד אחד מצטרף בהדיה מחייב על פי עצמו נמי כי אתו עדים מחייב אבל גב וטבח ומכר ע"פ עד אחד או ע"פ עצמו דחייב עצמו בקרן לא אמרינן על פי עצמו דומיא דעל פי עד אחד ברייתא דתניא ראה עדים שממשמשין ובאין ואמר גבתי אבל לא טבחתי ולא מכרתי אינו משלם אלא קרן למה לי למיתנא ואמר גבתי אבל לא טבחתי ולא מכרתי ניתני או גבתי או טבחתי ומכרתי אלא הא קמ"ל טעמא דאמר גבתי הוא דחייב עצמו בקרן דפטור אבל אמר לא גבתי ובאו עדים שגב וחזר ואמר טבחתי ומכרתי ובאו עדים שטבח ומכר דלא חייב עצמו בקרן חייב אלמא הודאה דטביחה לאו הודאה היא אמרי לא היא גופה קמ"ל דכיון דאמר גבתי אע"ג דאמר לא טבחתי ולא מכרתי ובאו עדים שטבח ומכר פטור מאי טעמא תשלומי <ארבע> חמשה אמר רחמנא ולא תשלומי ארבעה ולא תשלומי שלשה לימא כתנאי היו שנים מעידין שגב והיו שנים מעידים אותו שטבח ומכר הוזמו עדי גניבה עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה הוזמו עדי טביחה הוא משלם תשלומי כפל והן משלמין תשלומי שלשה משום סומכוס אמרו הן משלמין תשלומי כפל והוא משלם תשלומי שלשה לפר ושנים לאיל אהייא קאי סומכוס אילימא ארישא לית ליה לסומכוס עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה ואלא אסיפא שפיר קאמרי רבנן הוא משלם תשלומי כפל והם משלמין תשלומי שלשה אלא מילתא אחריתי איכא בינייהו כגון דאתו בי תרי אמרי ליה גבתי אמר להו אין גבתי וטבחתי ומכרתי מיהו לא בפניכם גבתי ואייתי סהדי ואזמינהו דלא באפייהו גב ואייתי בעל הבית סהדי ואסהידו ביה דגב וטבח ומכר ובהודאת טביחה קמיפלגי דרבנן סברי אע"ג דהודאה דגניבה מחמת עדים הוא דקא מודה הודאה דטביחה הודאה היא ופטור וסומכוס סבר כיון דהודאה דגניבה מחמת עדים הוא דקא מודה דטביחה לאו הודאה והנך עדים קמאי דאזמינהו משלמין תשלומי כפל והוא משלם שלשה לפר ושנים לאיל אמר רב אחא בריה דרב איקא לא דכולי עלמא הודאה דטביחה לאו הודאה היא אלא בעדות שאי אתה יכול להזימה קמיפלגי כגון דאתו סהדי ואמרי ליה גבתי ואמר להו גבתי וטבחתי ומכרתי מיהו לא בפניכם גבתי אלא בפני פלוני ופלוני ואייתי סהדי ואזמינהו דלא באפייהו גב ואתו פלוני ופלוני ואסהידו ביה דגב וטבח ומכר ובהא קמיפלגי דרבנן סברי הויא לה עדות שאי אתה יכול להזימה וכל עדות שאי אתה יכול להזימה לא הויא עדות וסומכוס סבר עדות שאי אתה יכול להזימה הויא עדות והא קיימא לן דעדות שאי אתה יכול להזימה לא הויא עדות הני מילי היכא דלא ידעי באיזה יום באיזה שעה דליכא לעדות כלל אבל הכא סיועי הוא דקא מסייעי ליה אמר מר הן משלמין תשלומי כפל מדקא מודה דגב קרן בעי שלומי אמר רבי אלעזר משמיה דרב תני

דף עו,א גמרא תשלום דכפל: גב והקדיש ואחר כך טבח ומכר כו': אמרי בשלמא אטביחה לא מחייב דכי קא טבח דהקדש קא טבח ולא דמריה קא טבח אלא אהקדש ליחייב מה לי מכרו להדיוט מה לי מכרו לשמים הא מני ר"ש היא דאמר קדשים שחייב באחריותן ברשותיה דמריה קיימי הא מדסיפא ר"ש הוי רישא לאו ר"ש אלא הכא במאי עסקינן

בקדשים קלים ואלבא דר' יוסי הגלילי דאמר קדשים קלים ממון בעלים הוא וברשותיה קיימי אבל קדשי קדשים מאי משלם תשלומי ד' וחמשה אדתני רישא גנב וטבח ואח"כ הקדיש משלם תשלומי ד' וה' ליפלוג וליתני בדידה במה דברים אמורים בקדשים קלים אבל בקדשי קדשים משלם תשלומי ארבעה וחמשה אלא לעולם לא שנא קדשי קדשים ולא שנא קדשים קלים ודקשיא לך מה לי מכרו להדיוט מה לי מכרו לשמים מכרו להדיוט מעיקרא תורא דראובן והשתא תורא דשמעון מכרו לשמים מעיקרא תורא דראובן והשתא תורא דראובן: רבי שמעון אומר וכו': אמרי נהי דסבר ר"ש מה לי מכרו להדיוט מה לי מכרו לשמים איפכא מיבעי ליה קדשים שחייב באחריותן פטור דאכתי לא נפק מרשותיה קדשים שאינו חייב באחריותן חייב דמפקי ליה מרשותיה אמרי ר"ש אמילתא אחריתי קאי והכי קתני אין הגונב אחר הגנב משלם תשלומי ד' וה' וכן גונב הקדש מבית בעלים פטור מ"ט (שמות כב) וגונב מבית האיש ולא מבית הקדש רבי שמעון אומר קדשים שחייב באחריותן חייב מאי טעמא קרינא ביה וגונב מבית האיש ושאינו חייב באחריותן פטור דלא קרינן ביה וגונב מבית האיש מכדי שמעינן ליה לר"ש דאמר שחיטה שאינה ראויה לא שמה שחיטה קדשים נמי שחיטה שאינה ראויה היא כי אתא רב דימי אמר ר' יוחנן בשוחט תמימים מבפנים לשם בעלים והרי חזרה קרן לבעלים אמר רבי יצחק בר אבין שנשפך הדם כי אתא רבין אמר רבי יוחנן בשוחט תמימים בפנים שלא לשם בעלים

דף ע"ב, גמרא וריש לקיש אמר בשוחט בעלי מומין בחוץ תהי בה רבי אלעזר לר' יוחנן שחיטה מתרת והלא זריקה מתרת לריש לקיש שחיטה מתרת והלא פדייה מתרת אישתמיטתיה הא דרבי שמעון כל העומד לזרוק כזרוק דמי וכל העומד לפדות כפדוי דמי כל העומד לזרוק כזרוק דמי דתניא רבי שמעון אומר יש נותר שהוא מטמא טומאת אוכלין ויש נותר שאינו מטמא טומאת אוכלין כיצד לן לפני זריקה אינו מטמא טומאת אוכלין לאחר זריקה מטמא טומאת אוכלין וקיימא לן מאי לפני זריקה קודם שנראה לזריקה לאחר זריקה לאחר שנראה לזריקה קודם שנראה לזריקה לן מאי היא דלא הויה שהות ביום למזרקה דשחטיה סמוך לשקיעת החמה ואינו מטמא טומאת אוכלין לאחר שנראה לזריקה לן דהויה שהות ביום למזרקה מטמא טומאת אוכלין אלמא כל העומד לזרוק כזרוק דמי וכל העומד לפדות כפדוי דמי דתניא רבי שמעון אומר

דף ע"א, גמרא פרה מטמא טומאת אוכלין הואיל והיתה לה שעת הכושר

דף ע"ב, גמרא ואמר ריש לקיש אומר היה רבי שמעון פרה נפדית ע"ג מערכתה אלמא כל העומד לפדות כפדוי דמי בשלמא רבי יוחנן לא אמר כרבי שמעון בן לקיש דקא בעי לאוקמה למתניתין אפילו בתמימין אלא ריש לקיש מאי טעמא לא אמר כרבי יוחנן אמר לך (שמות כא) וטבחו ומכרו כל היכא דאיתיה במכירה איתיה בטביחה וכל היכא דליתיה במכירה ליתיה בטביחה והני קדשים הואיל דכי מזבין קדשים לא הויה מכירה ליתנהו בטביחה ואזדו לטעמייהו דאתמר המוכר טריפה לדברי ר' שמעון רבי יוחנן אמר חייב וריש לקיש אמר פטור רבי יוחנן אמר חייב אע"ג דליתיה בטביחה איתיה במכירה וריש לקיש אמר פטור כיון דליתיה בטביחה ליתיה במכירה איתביה רבי יוחנן לר"ש בן לקיש גנב כלאים וטבחה טריפה ומכרה משלם תשלומי ארבעה וחמשה מאי לאו ר"ש היא אלמא אע"ג דליתיה בטביחה איתיה במכירה אמר ליה לא רבנן אי רבנן טריפה במכירה איתא בזביחה ליתא ואלא מאי ר"ש כלאים בטביחה איתא במכירה ליתא אלא תנא טביחה והוא הדין למכירה אימא לרבנן נמי תנא מכירה והוא הדין לטביחה ורבי יוחנן אמר לך האי מאי

אי אמרת בשלמא ר"ש איידי דתנא טריפה בחדא תנא כלאים בחדא אלא אי אמרת רבנן נערבינהו וניתנינהו גנב כלאים וטריפה טבחן ומכרן משלם תשלומי ארבעה וחמשה קשיא כלאים שה כתוב ואמר רבא זה בנה אב כל מקום שנאמר שה אינו אלא להוציא את הכלאים שאני הכא דאמר קרא או לרבות את הכלאים וכל או לרבות הוא והתניא (ויקרא כב) שור או כשב פרט לכלאים או עז פרט לנדמה אמר רבא הכא מענייניה דקרא והכא מענייניה דקרא הכא גבי גניבה דכתיב שור או שה שאי אתה יכול להוציא כלאים מביניהם או לרבות כלאים גבי קדשים דכתיב כשב ועז שאתה יכול להוציא כלאים מביניהם או למעט הוא

דף עה, א גמרא והא גבי קדשים נמי נאמר שור או כשב שאין אתה יכול להוציא כלאים מביניהם ונרבי מדסיפא למעט רישא נמי למעט אדרבה מדרישא לרבות סיפא נמי לרבות האי מאי אי אמרת בשלמא למעט הוא דאיצטריך תרי מיעוטי דאע"ג דאימעט כלאים איצטריך למעוטי נדמה אלא אי אמרת לרבות תרי ריבויי למה השתא כלאים אירבי ליה נדמה מבעיא אלא הא דאמר רבא זה בנה אב כל מקום שנאמר שה אינו אלא להוציא את הכלאים למאי הלכתא אי לקדשים בהדיא כתיב בהו (ויקרא כב) שור או כשב פרט לכלאים אי למעשר תחת תחת יליף מקדשים אי לבכור העברה העברה יליף ממעשר אי נמי נדמה אמרת לא דכתיב (במדבר יח) אך בכור שור עד שיהא הוא שור ובכורו שור כלאים מבעיא אלא כי איתמר דרבא לענין פטר חמור כדתנן אין פודין לא בעגל ולא בחיה ולא בשחוטא ולא בטריפה ולא בכלאים ולא בכוי ולרבי אלעזר דמתיר בכלאים דתנן ר"א מתיר בכלאים מפני שהוא שה למאי הלכתא אמר לך ר"א כי איתמר דרבא לטמא שנולד מן הטהור ועיבורו מן הטמא ודלא כרבי יהושע דאי ר' יהושע משה כשבים ושה עזים נפקא ליה עד שיהא אביו כבש ואמו כבשה וטהורה מטמאה מי מיעברא אין דקיי"ל

דף עה, ב גמרא דאיעבר מקלוט כר' שמעון בעי רבא הרי עלי עולה והפריש שור ובא אחר וגנב מי פטר גנב נפשיה בכבש לרבנן בעולת העוף לר' אלעזר בן עזריה דתנן הרי עלי עולה יביא כבש ר"א בן עזריה אומר יביא תור או בן יונה מאי מי אמרינן שם עולה קביל עילויה או דלמא מצי א"ל אנא מצוה מן המובחר בעינא למיעבד בתר דאיבעיא הדר פשט גנב פטר עצמו בכבש לרבנן בעולת העוף לר' אלעזר בן עזריה רב אחא בריה דרב איקא מתני לה בהדיא אמר רבא הרי עלי עולה והפריש שור ובא אחר וגנבו פטר עצמו בכבש לרבנן ובעולת העוף לר' אלעזר בן עזריה:

דף עה, ב משנה מכרו חוץ מאחד ממאה שבו או שהיתה לו בו שותפות השוחט ונתנבלה בידו הנוחר והמעקר משלם תשלומי כפל ואינו משלם תשלומי ארבעה וחמשה:

דף עה, ב גמרא מאי חוץ מאחד ממאה שבו אמר רב חוץ מדבר הניתר עמו בשחיטה ולוי אמר חוץ מגיזותיה וכן תניא במתניתא חוץ מגיזותיה מיתבי מכרה חוץ מידה חוץ מרגלה חוץ מקרנה חוץ מגיזותיה אינו משלם תשלומי ארבעה וחמשה רבי אומר דבר המעכב בשחיטה אינו משלם תשלומי ארבעה וחמשה ושאינו מעכב בשחיטה משלם תשלומי ארבעה וחמשה ר"ש בן אלעזר אומר חוץ מקרנה אינו משלם תשלומי ארבעה וחמשה חוץ מגיזותיה משלם תשלומי ארבעה וחמשה בשלמא ללוי כתנא קמא אלא לרב כמאן אמרי רב דאמר כי האי תנא דתניא ר"ש בן אלעזר אומר מכרה חוץ מידה וחוץ מרגלה אינו משלם תשלומי ארבעה וחמשה חוץ מקרנה חוץ מגיזותיה משלם תשלומי ארבעה וחמשה במאי קמיפלגי תנא קמא סבר (שמות כא) וטבחו כולו בעינן ומכרו כולו בעינן ורבי סבר

וטבחו מידי דהוי בטביחה לאפוקי מידי דלא הויא בטביחה ומכרו דומיא דטביחה ור' שמעון בן אלעזר סבר קרנא דלא למגזא קיימא הוי שיוור ואינו משלם תשלום ארבעה וחמשה גיזותיה דלמיגז קיימי לא הוי שיוור ומשלם תשלום ארבעה וחמשה ותינא דבי ר' שמעון בן אלעזר סבר ידיו ורגליו דצריכי טביחה הוי שיוור ולא משלם תשלומי ארבעה וחמשה קרניה וגיזותיה דלא צריכי טביחה לא הוי שיוור קשיא דר' שמעון בן אלעזר אדר' שמעון בן אלעזר תרי תנאי ואלביא דר' ש"ש בן אלעזר ת"ר הגונב הקיטעת ואת החיגרת ואת הסומא וכן הגונב בהמת השותפין חייב ושותפים שגנבו פטורים והתניא שותפין שגנבו חייבין אמר רב נחמן לא קשיא כאן בשותף שגנב מחבירו כאן בשותף שגנב מעלמא איתיביה רבא לרב נחמן יכול שותף שגנב מחבירו ושותפין שגנבו יהו חייבין תלמוד לומר וטבחו כולו בעינן וליכא אלא אמר רב נחמן לא קשיא כאן בשותף שטבח לדעת חבירו כאן בשותף שטבח שלא לדעת חבירו בעי רבי ירמיה מכרה חוץ משלשים יום חוץ ממלאכתה חוץ מעוברה מהו אליבא דמאן דאמר עובר ירך אמו הוא לא תבעי לך דהא שייר בה כי תבעי לך אליבא דמאן דאמר דעובר לאו ירך אמו מאי מימר אמרינן כיון דמחובר בה הוי שיוור או דלמא כיון דלמפרש מינה קאי לא הוי שיוור איכא דאמרי כיון דלאו ירך אמו הוא לא הוי שיוור או דלמא כיון דצריך לאישתרוי בהדה בשחיטה כמאן דשייר בגופה דמי תיקו: בעי רב פפא גנבה קטעה ומכרה מהו מי אמרינן מאי דגנב הא לא זבין או דלמא מה דזבין הא לא שייר תיקו: תנו רבנן גנב ונתן לאחר וטבח גנב ונתן לאחר ומכר

דף עט,א גמרא גנב והקדיש גנב והקיף גנב והחליף גנב ונתן במתנה גנב ופרע חובו גנב ופרע בהקיפו גנב ושלח סבלונות בבית חמיו משלם תשלומי ארבעה וחמשה מאי קמ"ל אשמעינן רישא גנב ונתן לאחר וטבח דיש שליח לדבר עבירה אע"ג דבכל התורה כולה אין שליח לדבר עבירה הכא יש שליח לדבר עבירה מאי טעמא וטבחו ומכרו מה מכירה דלא אפשר דלאו על ידי אחר אף טביחה ע"י אחר מחייב ואשמעינן סיפא גנב והקדיש מה לי מכרו להדיוט מה לי מכרו לשמים:

דף עט,א משנה גנב ברשות הבעלים וטבח ומכר חוץ מרשותם או שגנב חוץ מרשותם וטבח ומכר ברשותם או שגנב וטבח ומכר חוץ מרשותם משלם תשלומי ארבעה וחמשה אבל גנב וטבח ומכר ברשותם פטור היה מושכו ויוצא ומת ברשות הבעלים פטור הגביהו או הוציאו מרשות בעלים ומת חייב נתנו לבכורות בנו או לבעל חוב לשומר חנם לשואל לנושא שכר ולשוכר והיה מושכו ומת ברשות הבעלים פטור הגביהו או שהוציאו מרשות הבעלים ומת חייב:

דף עט,א גמרא בעי אמיר תיקנו משיכה בשומרים או לא אמר רב יימר ת"ש נתנו לבכורות בנו או לבעל חובו לשומר חנם ולשואל לנושא שכר ולשוכר היה מושכו ויוצא ומת ברשות הבעלים פטור מאי לאו שומר וש"מ תיקנו משיכה בשומרינן אמר ליה לא גנב הא תנא ליה רישא תנא גנב שגנב מבית הבעלים ותנא גנב שגנב מבית שומר אמר ליה רב אשי לא תדחיייה מה לי גנב שגנב מבית שומר מה לי גנב שגנב מבית בעלים אלא לאו שומר וש"מ תיקנו משיכה בשומרינן ש"מ איתמר נמי אמר ר' אלעזר כדרך שתיקנו משיכה בלקוחות כך תיקנו משיכה בשומרינן תניא נמי הכי כדרך שתיקנו משיכה בלקוחות כך תיקנו משיכה בשומרינן וכשם שהקרקע נקנית בכסף בשטר ובחזקה כך שכירות נקנית בכסף בשטר ובחזקה שכירות דמאי אילימא

מצאו בו אלא אותו עון של אותה העז ואף הוא בשעת מיתתו אמר יודע אני שאין בי עון אלא עון אותה העז שעברתי על דברי חברי: אמר ר' ישמעאל מבעלי בתים שבגליל העליון היו בית אבא ומפני מה חרבו שהיו מרעין בחורשין ודנין דיני ממונות ביחיד ואע"פ שהיו להם חורשים סמוך לבתיהם שדה קטנה היתה ומעבירין דרך עליה ת"ר רועה שעשה תשובה אין מחייבין אותו למכור מיד אלא מוכר על יד על יד וכן גר שנפלו לו כלבים וחזירים בירושתו אין מחייבין אותו למכור מיד אלא מוכר על יד על יד וכן מי שנדר ליקח בית וליקח אשה בארץ ישראל אין מחייבין אותו ליקח מיד עד שימצא את ההוגנת לו ומעשה באשה אחת שהיה בנה מיצר לה וקפצה ונשבעה כל מי שיבא איני מחזירתו וקפצו עליה בני אדם שאינן מהוגנין וכשבא הדבר אצל חכמים אמרו לא נתכוונה זו אלא להגון לה כשם שאמרו אין מגדלין בהמה דקה כך אמרו אין מגדלין חיה דקה ר' ישמעאל אומר מגדלין כלבים כופרין וחתולים וקופין וחולדות סנאים מפני שעשויים לנקר את הבית מאי חולדות סנאים אמר רב יהודה שרצא חרצא ואיכא דאמרי חרזא דקטיני שקיה ורעיא ביני וורדיני ומאי שרצא דמתתאי שקיה אמר רב יהודה אמר רב עשינו עצמנו בבבל כארץ ישראל לבהמה דקה א"ל רב אדא בר אהבה לרב הונא דידך מאי א"ל דידן קא מינטרא להו חובה א"ל חובה תקברינהו לבנה כולה שניה דרב אדא בר אהבה לא אקיים זרעא לרב הונא מחובה איכא דאמרי אמר רב הונא אמר רב עשינו עצמנו בבבל כארץ ישראל לבהמה דקה מכי אתא רב לבבל רב ושמואל ורב אסי איקלעו לבי שבוע הבן ואמרי לה לבי ישוע הבן רב לא עייל קמיה דשמואל

דף פ"ב גמרא שמואל לא עייל קמיה דרב אסי רב אסי לא עייל קמיה דרב אמרי מאן נתרח נתרח שמואל וניתי רב ורב אסי ונתרח רב או רב אסי רב מילתא בעלמא הוא דעבד ליה לשמואל משום ההוא מעשה דלטייה אדבריה רב עליה אדהכי והכי אתא שונרא קטעיה לידא דינוקא נפק רב ודרש חתול מותר להורגו ואסור לקיימו ואין בו משום גזל ואין בו משום השב אבידה לבעלים וכיון דאמרת מותר להורגו מאי ניהו תו אסור לקיימו מהו דתימא מותר להורגו איסורא ליכא קמ"ל אמרי וכיון דאמרת אין בו משום גזל מאי ניהו תו אין בו משום השב אבידה לבעלים אמר רבינא לעורו מיתיבי רבי שמעון בן אלעזר אומר מגדלין כלבים כופרין וחתולין וקופין וחולדות סנאים מפני שעשויין לנקר את הבית לא קשיא הא באוכמא הא בחיורא והא מעשה דרב אוכמא הוה התם אוכמא בר חיורא הוה והא מבעיא בעיא ליה רבינא דבעי רבינא אוכמא בר חיורא מהו כי קמבעיא ליה לרבינא באוכמא בר חיורא בר אוכמא מעשה דרב באוכמא בר חיורא הוה **חב"ד** בי"ח בח"ן סימן < אמר רבי אחא בר פפא משום רבי אבא בר פפא משום רבי אדא בר פפא ואמרי לה אמר ר' אבא בר פפא משום רבי חייא בר פפא משום רבי אחא בר פפא ואמרי לה אמר ר' אבא בר פפא משום רבי אחא בר פפא משום רבי חנינא בר פפא מתריעין על החיכוך בשבת ודלת הננעלת לא במהרה תפתח והלוקח בית בארץ ישראל כותבין עליו אוננו אפילו בשבת מיתיבי ושאר פורעניות המתרגשות ובאות על הצבור כגון חיכוך חגב זבוב צירעה ויתוש ושילוח נחשים ועקרבים לא היו מתריעין אלא צועקים לא קשיא כאן בלח כאן ביבש דאמר רבי יהושע בן לוי שחין שהביא הקב"ה על המצרים לח מבחוץ ויבש מבפנים שנאמר (שמות ט) ויהי שחין אבעבועות פורח באדם ובבהמה ודלת הננעלת לא במהרה תפתח מאי היא מר זוטרא אמר סמיכה רב אשי אמר כל המריעין לו לא במהרה מטיבין לו רב אחא מדיפתי אמר לעולם אין מטיבין לו ולא היא רב אחא

מדיפתי מילתא דנפשיה הוא דאמר והלוקח בית בארץ ישראל כותבין עליו אוננו אפילו בשבת בשבת סלקא דעתך אלא כדאמר רבא התם אומר לנכרי ועושה ה"נ אומר לנכרי ועושה ואע"ג דאמירה לנכרי שבות היא משום ישוב ארץ ישראל לא גזרו ביה רבנן אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן הלוקח עיר בארץ ישראל כופין אותו ליקח לה דרך מארבע רוחותיה משום ישוב ארץ ישראל: ת"ר עשרה תנאין התנה יהושע

דף פא, א גמרא שיהו מרעין בחורשין ומלקטין עצים בשדותיהם ומלקטים עשבים בכל מקום חוץ מתלתן וקוטמים נטיעות בכל מקום חוץ מגרופיות של זית ומעין היוצא בתחילה בני העיר מסתפקין ממנו ומחכין בימה של טבריא ובלבד שלא יפרוס קלע ויעמיד את הספינה ונפנין לאחורי הגדר ואפילו בשדה מליאה כרכום ומהלכים בשבילי הרשות עד שתירד רביעה שניה ומסתלקין לצידי הדרכים מפני יתידות הדרכים והתועה בין הכרמים מפסיג ועולה מפסיג ויורד ומת מצוה קונה מקומו: שיהו מרעין בחורשין אמר רב פפא לא אמרן אלא דקה בגסה אבל דקה בדקה וגסה בגסה לא וכל שכן גסה בדקה דלא: ומלקטין עצים משדותיהם לא אמרן אלא בהיזמי והיגי אבל בשאר עצים לא ואפילו בהיזמי והיגי לא אמרן אלא במחוברין אבל בתלושין לא ואפי' במחוברין לא אמרן אלא בלח אבל ביבשים לא ובלבד שלא ישרש: ומלקטין עשבים בכל מקום חוץ משדה תלתן למימרא דתלתן מעלו לה עשבים ורמינהי תלתן שעלתה עם מיני עשבים אין מחייבין אותו לעקור אמר רב ירמיה לא קשיא כאן לזרע כאן לזירין לזרע קשו לה עשבים דמכחשי לה לזירין מעלי לה דכי קיימי ביני עשבים מירכבא איבעית אימא כאן לאדם כאן לבהמה דכיון דלבהמה הוא דזרעה עשבים נמי מיבעי לה ומנא ידעינן א"ר פפא שאריה משארי לאדם לא שאריה משארי לבהמה: וקוטמין נטיעה בכל מקום חוץ מגרופיות של זית פי' ר' תנחום ור' ברייס משום זקן אחד בזית כביצה בקנים ובגפנים מן הפקק ולמעלה ושאר כל האילנות מן אובו של אילן ולא מן חודו של אילן מן חדש שאינו עושה פירות ולא מן ישן שהוא עושה פירות ממקום שאינו רואה את החמה

דף פא, ב גמרא ולא ממקום שהוא רואה את החמה שנאמר (דברים לג) וממגד תבואות שמש: ומעין היוצא תחילה בני העיר מסתפקין ממנו אמר רבה בר רב הונא ונותן לו דמים ולית הלכתא כוותיה: ומחכין בימה של טבריא ובלבד שלא יפרוס קלע ויעמיד את הספינה אבל צד הוא ברשותות ובמכמרות ת"ר בראשונה התנו שבטים זה עם זה שלא יפרוס קליעה ויעמיד את הספינה אבל צד הוא ברשותות ובמכמרות תנו רבנן ימה של טבריא בחלקו של נפתלי היתה ולא עוד אלא שנטל מלא חבל חרם בדרומה לקיים מה שנאמר (דברים לג) ים ודרום ירשה תניא רבי שמעון בן אלעזר אומר תלושין שבהרים בחזקת כל השבטים הן עומדים ומחוברים בחזקת אותו השבט ואין לך כל שבט ושבט מישראל שאין לו בהר ובשפלה ובנגב ובעמק שנאמר (דברים א) פנו וסעו לכם ובאו הר האמורי ואל כל שכניו בערבה בהר בשפלה ובנגב ובחוף הים וגו' וכן אתה מוצא בכנענים ובפריזים ובאמוריים שלפניהם שנאמר ואל כל שכניו אלמא שכניו הכי הוו: ונפנין לאחורי הגדר ואפילו בשדה שהיא מלאה כרכום אמר רב אחא בר יעקב לא נצרכה אלא ליטול הימנו צרור אמר רב חסדא ואפילו בשבת מר זוטרא חסידא שקיל ומהדר וא"ל לשמעיה <למחר> זיל שירקיה: ומהלכין בשבילי הרשות עד שתירד רביעה שניה אמר רב פפא והאי דידן אפילו טל קשי לה: ומסתלקין לצידי הדרכים מפני יתידות הדרכים שמואל ורב יהודה הוו שקלי ואזלי באורחא הוה מסתלק שמואל לצידי הדרכים א"ל רב יהודה

תנאין שהתנה יהושע אפילו בבבל א"ל שאני אומר אפילו בחוצה לארץ רבי ורבי חייא הוו שקלי ואזלי באורחא אסתלקו לצידי הדרכים הוה קא מפסיע ואזיל ר' יהודה בן קנוסא קמייהו א"ל רבי לרבי חייא מי הוא זה שמראה גדולה בפנינו א"ל ר' חייא שמא ר' יהודה בן קנוסא תלמידי הוא וכל מעשיו לשם שמים כי מטו לגביה חזייה א"ל אי לאו יהודה בן קנוסא את גזרתיהו לשקך בגיזרא דפרזלא: התועה בין הכרמים מפסיג ויורד מפסיג ועולה: ת"ר הרואה חברו תועה בין הכרמים מפסיג ועולה מפסיג ויורד עד שמעלהו לעיר או לדרך וכן הוא שתועה בין הכרמים מפסיג ועולה מפסיג ויורד עד שיעלה לעיר או לדרך מאי וכן מהו דתימא חברו הוא דיידע להיכא מסלק דניפסוג אבל הוא דלא ידע להיכא קא סליק לא ניפסוג נהדריה נהדר בי מיצרי קמ"ל הא דאורייתא הוא דתניא השבת גופו מניין ת"ל (דברים כב) והשבותו דאורייתא הוא דקאי בי מיצרי אתא הוא תקין דמפסיג ועולה מפסיג ויורד: ומת מצוה קנה מקומו: ורמינהי המוצא מת מוטל באיסרטיא מפנהו לימין איסרטיא או לשמאל איסרטיא שדה בור ושדה ניר מפנהו לשדה בור שדה ניר ושדה זרע מפנהו לשדה ניר היו שתיהן בורות שתיהן נירות שתיהן זרועות מפנהו למקום שירצה אמר רב ביבי במוטל על המיצר מתוך שניתן לפנותו מפנהו לכל מקום שירצה אמרי עשרה הני חד סרי הויין מהלכין בשבילי הרשות שלמה אמרה כדתניא הרי שכלו פירותיו מן השדה ואינו מניח בני אדם ליכנס בתוך שדהו מה הבריות אומרות עליו מה הנאה יש לפלוני ומה הבריות מזיקות לו עליו הכתוב אומר מהיות טוב אל תקרי רע ומי כתיב מהיות טוב אל תקרי רע אין כתיב כי האי גוונא (משלי ג) אל תמנע טוב מבעליו בהיות לאל ידך לעשות ותו ליכא והא איכא דרבי יהודה דתניא רבי יהודה אומר בשעת הוצאת זבלים אדם מוציא זבלו לרה"ר וצוברו כל שלשים כדי שיהא נישוף ברגלי אדם וברגלי בהמה שעל מנת כן הנחיל יהושע לישראל את הארץ והא איכא דר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה דתניא רבי ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה אומר תנאי ב"ד הוא שיהא זה יורד לתוך שדה חברו וקוצץ שוכו של חברו להציל נחיל שלו ונותן לו דמי שוכו של חברו ותנאי ב"ד הוא שיהא זה שופך יינו ומציל דובשנו של חברו ונוטל דמי יינו מתוך דובשנו של חברו ותנאי ב"ד הוא שיהא זה מפרק את עציו וטוען פשתנו של חברו ונוטל דמי עציו מתוך פשתנו של חברו שעל מנת כן הנחיל יהושע לישראל את הארץ ביחידאי לא קאמרינן

דף פב, א גמרא והא כי אתא ר' אבין א"ר יוחנן אחד אילן הנוטה לתוך שדה חברו ואחד אילן הסמוך למצר מביא וקורא שעל מנת כן הנחיל יהושע לישראל את הארץ אלא מאן תנא עשרה תנאין שהתנה יהושע ר' יהושע בן לוי הוא רב גביה מבי כתיל מתני לה בהדיא ר' תנחום ור' ברייס אמרי משום זקן אחד ומנו ר' יהושע בן לוי עשרה תנאין התנה יהושע: עשרה תקנות תיקן עזרא שקורין במנחה בשבת וקורין בשני ובחמישי ודנין בשני ובחמישי ומכבסים בחמישי בשבת ואוכלין שום בערב שבת ושתהא אשה משכמת ואופה ושתהא אשה חוגרת בסינר ושתהא אשה חופפת וטובלת ושיהו רוכלין מחזירין בעירות ותיקן טבילה לבעלי קריין: שיהו קוראין במנחה בשבת משום יושבי קרנות: ושיהו קוראין בשני ובחמישי עזרא תיקן והא מעיקרא הוה מיתקנא דתניא (שמות טו) וילכו שלשת ימים במדבר ולא מצאו מים דורשי רשומות אמרו אין מים אלא תורה שנאמר (ישעיהו נה) הוי כל צמא לכו למים כיון שהלכו שלשת ימים בלא תורה נלאו עמדו נביאים שביניהם ותיקנו להם שיהו קורין בשבת ומפסיקין באחד בשבת וקורין בשני

ומפסיקין שלישי ורביעי וקורין בחמישי ומפסיקין ערב שבת כדי שלא ילינו ג' ימים בלא תורה מעיקרא תקנו חז' גברא תלתא פסוקי אי נמי תלתא גברי תלתא פסוקי כנגד כהנים לויים וישראלים אתא הוא תיקן תלתא גברי ועשרה פסוקי כנגד עשרה בטלנין: ודנין בשני ובחמישי דשכיחי דאתו למקרא בסיפרא: ושיהו מכבסין בחמישי בשבת משום כבוד שבת: ושיהו אוכלין שום בע"ש משום עונה דכתיב (תהילים א) אשר פרו יתן בעתו וא"ר יהודה ואיתימא רב נחמן ואיתימא רב כהנא ואיתימא ר' יוחנן זה המשמש מטתו מע"ש לע"ש ת"ר חמשה דברים נאמרו בשום משביע ומשחין ומצהיל פנים ומרבה הזרע והורג כנים שבבני מעיים וי"א מכניס אהבה ומוציא את הקנאה: ושתהא אשה משכמת ואופה כדי שתהא פת מצויה לעניים: ושתהא אשה חוגרת בסינר משום צניעותא: ושתהא אשה חופפת וטובלת דאורייתא היא דתניא (ויקרא יד) ורחץ את בשרו במים שלא יהא דבר חוצץ בין בשרו למים את בשרו את הטפל לבשרו ומאי ניהו שער אמרי דאורייתא לעיוני דלמא מיקטר אי נמי מאוס מידי משום חציצה

דף פב,ב גמרא ואתא איהו תיקן חפיפה: ושיהו רוכלין מחזרין בעיירות משום תכשיטי נשים כדי שלא יתגנו על בעליהם: ותיקן טבילה לבעלי קריין דאורייתא הוא דכתיב (ויקרא טו) ואיש כי תצא ממנו שכבת זרע ורחץ את בשרו במים דאורייתא הוא לתרומה וקדשים אתא הוא תיקן אפילו לדברי תורה: עשרה דברים נאמרו בירושלים אין הבית חלוט בה ואינה מביאה עגלה ערופה ואינה נעשית עיר הנדחת ואינה מטמאה בנגעים ואין מוציאין בה זיזין וגזוזטראות ואין עושין בה אשפתות ואין עושין בה כבשונות ואין עושין בה גנות ופרדסות חוץ מגנות וורדין שהיו מימות נביאים הראשונים ואין מגדלים בה תרנגולין ואין מלינין בה את המת אין הבית חלוט בה דכתיב (ויקרא כה) וקם הבית אשר לו חומה לצמיתות לקונה אותו לדורותיו וקסבר לא נתחלקה ירושלים לשבטים ואינה מביאה עגלה ערופה דכתיב (דברים כא) כי ימצא חלל באדמה אשר ה' אלהיך נותן לך לרשתה וירושלים לא נתחלקה לשבטים ואינה נעשית עיר הנדחת דכתיב (דברים יג) עריך וירושלים לא נתחלקה לשבטים ואינה מטמאה בנגעים דכתיב (ויקרא יד) ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחוזתכם וירושלים לא נתחלקה לשבטים ואין מוציאין בה זיזין וגזוזטראות מפני אהל הטומאה ומשום דלא ליתזקו עולי רגלים ואין עושין בה אשפתות משום שקצים ואין עושין בה כבשונות משום קוטרא ואין עושין בה גנות ופרדסין משום סירחא ואין מגדלין בה תרנגולין משום קדשים ואין מלינין בה את המת גמרא: אין מגדלין חזירים בכל מקום תנו רבנן כשצרו בית חשמונאי זה על זה היה הורקנוס מבפנים ואריסטובלוס מבחוץ ובכל יום היו משלשים להם בקופה דינרין והיו מעלין להם תמידים היה שם זקן אחד שהיה מכיר בחכמת יונית אמר להם כל זמן שעוסקין בעבודה אין נמסרים בידכם למחר שילשלו דינרין בקופה והעלו להם חזיר כיון שהגיע לחצי החומה נעץ צפרניו בחומה ונזדעזעה ארץ ישראל ארבע מאות פרסה על ארבע מאות פרסה באותה שעה אמרו ארור האיש שיגדל חזירים וארור האדם שילמד את בנו חכמת יונית ועל אותה שעה שנינו מעשה שבא עומר מגנות הצריפין ושתי הלחם מבקעת עין סוכר: וחכמת יונית מי אסירא והתניא אמר רבי בארץ ישראל

דף פג,א גמרא לשון סורסי למה או לשון הקדש או לשון יונית וא"ר יוסי בבל לשון ארמי למה או לשון הקדש או לשון פרסי אמרי לשון יוני לחוד חכמת יונית לחוד וחכמת יונית מי אסירא והאמר רב יהודה אמר שמואל משום רשב"ג (איכה ג) עיני עוללה לנפשי

מכל בנות עירי אלף ילדים היו בבית אבא חמש מאות מהם למדו תורה חמש מאות למדו חכמת יונית ולא נשתייר מהם אלא אני כאן וכן אחי אבא בעסיא אמרי שאני בית רבן גמליאל שהיו קרובים למלכות וכדתניא המספר קומי הרי זה מדרכי האמורי אבטולמוס בר ראובן התירו לו לספר קומי מפני שהוא קרוב למלכות של בית רבן גמליאל התירו להם לספר בחכמת יונית מפני שקרובים למלכות: לא יגדל אדם את הכלב אא"כ קשור בשלשלאות כו': תנו רבנן לא יגדל אדם את הכלב אלא אם כן קשור בשלשלת אבל מגדל הוא בעיר הסמוכה לספר וקושרו ביום ומתירו בלילה תניא רבי אליעזר הגדול אומר המגדל כלבים כמגדל חזירים למאי נפקא מינה למיקם עליה בארור אמר רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן בבל כעיר הסמוכה לספר דמי תרגמה נהרדעא דריש ר' דוסתאי דמן בירי (במדבר י) ובנחה יאמר שובה ה' רבבות אלפי ישראל ללמדך שאין שכינה שורה על ישראל פחות משני אלפים ושני רבבות חסר אחת והיתה אשה מעוברת ביניהם וראויה להשלים ונבחה בה כלב והפילה נמצא זה גורם לשכינה שתסתלק מישראל ההיא איתתא דעלת למיפא בההוא ביתא נבחה בה כלבא אמר לה מריה לא תיסתפי מיניה שקולי ניביה אמרה ליה שקילי טיבותיך ושדיא אחיזרי כבר נד ולד: אין פורסין נישבין ליונים וכו': ומי אזלי כולי האי והתנן מרחיקין את השובך מן העיר חמשים אמה אמר אביי מישט שייטי טובא כרסייהו בחמשים אמה מליא ומישט שלשים ריס ותו לא והתניא בישוב אפילו מאה מיל לא יפרוס רב יוסף אמר בישוב כרמים רבה אמר בישוב שובכין ותיפוק ליה משום שובכין גופייהו איבעית אימא <בדעובד כוכבים> {בדגוי} ואיבעית אימא בדהפקר ואיבעית אימא בדידיה:

מסכת בבא קמא פרק ח

דף פג,ב משנה החובל בחבירו חייב עליו משום חמשה דברים בנזק בצער בריפוי בשבת ובושת: בנזק כיצד סימא את עינו קטע את ידו שיבר את רגלו רואין אותו כאילו הוא עבד נמכר בשוק ושמן כמה היה יפה וכמה הוא יפה: צער כואו <או> בשפוד או במסמר ואפילו על ציפורנו מקום שאינו עושה חבורה אומדין כמה אדם כיוצא בזה רוצה ליתול להיות מצטער כך: ריפוי הכהו חייב לרפאותו עלה בו צמחים אם מחמת המכה חייב שלא מחמת המכה פטור חייתה ונסתרה חייתה ונסתרה חייב לרפאותו חייתה כל צורכה אינו חייב לרפאותו: שבת רואין אותו כאילו הוא שומר קישואין שכבר נתן לו דמי ידו ודמי רגלו: בושת הכל לפי המבייש והמתבייש:

דף פג,ב גמרא אמאי (שמות כא) עין תחת עין אמר רחמנא אימא עין ממש לא סלקא דעתך דתניא יכול סימא את עינו מסמא את עינו קטע את ידו מקטע את ידו שיבר את רגלו משבר את רגלו ת"ל (ויקרא כד) מכה אדם ומכה בהמה מה מכה בהמה לתשלומין אף מכה אדם לתשלומין ואם נפשך לומר הרי הוא אומר (במדבר לה) לא תקחו כופר לנפש רוצח אשר הוא רשע למות לנפש רוצח אי אתה לוקח כופר אבל אתה לוקח כופר לראשי אברים שאין חוזרין הי מכה אילימא (ויקרא כד) מכה בהמה ישלמנה ומכה אדם יומת ההוא בקטלא כתיב אלא מהכא (ויקרא כד) מכה נפש בהמה ישלמנה נפש תחת נפש

וסמיך ליה (ויקרא כד) ואיש כי יתן מום בעמיתו כאשר עשה כן יעשה לו האי לאו מכה הוא הכאה הכאה קאמרינן מה הכאה האמורה בבהמה לתשלומין אף הכאה האמורה באדם לתשלומין והא כתיב (ויקרא כד) ואיש כי יכה כל נפש אדם מות יומת בממון ממאי דבממון אימא במיתה ממש לא סלקא דעתך חדא דהא איתקש למכה בהמה ישלמנה ועוד כתיב בתריה כאשר יתן מום באדם כן ינתן בו ושמע מינה ממון ומאי אם נפשך לומר תו קא קשיא לתנא מאי חזית דילפת ממכה בהמה לילף ממכה אדם אמרי דנין נזקין מניזקין ואין דנין נזקין ממיתה אדרבה דנין אדם מאדם ואין דנין אדם מבהמה היינו דקתני אם נפשך לומר הרי הוא אומר לא תקחו כופר לנפש רוצח אשר הוא רשע למות כי מות יומת לנפש רוצח אי אתה לוקח כופר אבל אתה לוקח כופר לראשי אברים שאינן חוזרין והאי לא תקחו כופר לנפש רוצח למעוטי ראשי אברים הוא דאתא האי מבעי ליה דאמר רחמנא לא תעביד ביה תרתיה לא תשקול מיניה ממון ותקטליה האי (דברים כה) מכדי רשעתו נפקא רשעה אחת אתה מחייבו ואי אתה מחייבו שתי רשעיות ואכתי מבעי ליה דקאמר רחמנא לא תשקול ממון ותפטריה א"כ לכתוב רחמנא לא תקחו כופר לאשר הוא רשע למות לנפש רוצח למה לי ש"מ לנפש רוצח אי אתה לוקח כופר אבל אתה לוקח כופר לראשי אברים שאינן חוזרין וכי מאחר דכתיב לא תקחו כופר מכה מכה למה לי אמרי אי מהאי הוה אמינא אי בעי עינו ניתיב ואי בעי דמי עינו ניתיב קמ"ל מבהמה מה מכה בהמה לתשלומין אף מכה אדם לתשלומין: תניא ר' דוסתאי בן יהודה אומר עין תחת עין ממון אתה אומר ממון או אינו אלא עין ממש אמרת הרי שהיתה עינו של זה גדולה ועינו של זה קטנה היאך אני קורא ביה עין תחת עין וכי תימא כל כי האי שקיל מיניה ממונא התורה אמרה (ויקרא כד) משפט אחד יהיה לכם משפט השווה לכולכם אמרי מאי קושיא דלמא נהורא שקיל מיניה נהורא אמר רחמנא נישקול מיניה דאי לא תימא הכי **דף פד, א גמרא** קטן שהרג את הגדול וגדול שהרג את הקטן היכי קטלינן ליה התורה אמרה (ויקרא כד) משפט אחד יהיה לכם משפט השווה לכולכם אלא נשמה שקיל מיניה נשמה אמר רחמנא נשקול מיניה ה"נ נהורא שקיל מיניה נהורא אמר רחמנא נשקול מיניה: תניא אידך רבי שמעון בן יוחי אומר עין תחת עין ממון אתה אומר ממון או אינו אלא עין ממש הרי שהיה סומא וסימא קיטע וקיטע חיגר וחיגר היאך אני מקיים בזה עין תחת עין והתורה אמרה משפט אחד יהיה לכם משפט השווה לכולכם אמרי ומאי קושיא דלמא היכא דאפשר אפשר היכא דלא אפשר לא אפשר ופטרין ליה דאי לא תימא הכי טרפה שהרג את השלם מאי עבדינן ליה אלא היכא דאפשר אפשר היכא דלא אפשר לא אפשר ופטרין ליה דבי רבי ישמעאל תנא אמר קרא (ויקרא כד) כן ינתן בו ואין נתינה אלא ממון אלא מעתה (ויקרא כד) כאשר יתן מום באדם הכי נמי דממון הוא אמרי דבי רבי ישמעאל קרא יתירא דרשי מכדי כתיב (ויקרא כד) ואיש כי יתן מום בעמיתו כאשר עשה כן יעשה לו כן ינתן בו למה לי ש"מ ממון כאשר יתן מום באדם למה לי איידי דבעי מיכתב כן ינתן בו כתב נמי כאשר יתן מום באדם דבי רבי חייא תנא אמר קרא (דברים יט) יד ביד דבר הניתן מיד ליד ומאי ניהו ממון אלא מעתה (דברים יט) רגל ברגל נמי הכי הוא אמרי דבי רבי חייא קרא יתירא קא דרשי מכדי כתיב (דברים יט) ועשיתם לו כאשר זמם לעשות לאחיו אי סלקא דעתך ממש יד ביד למה לי ש"מ ממון רגל ברגל למה לי איידי דכתיב יד ביד כתב נמי רגל ברגל אביי אומר אתיא מדתני דבי חזקיה דתנא דבי חזקיה (שמות כא) עין תחת עין נפש תחת נפש ולא נפש ועין תחת עין ואי סלקא דעתך

ממש זימנין דמשכחת לה עין ונפש תחת עין דבהדי דעויר ליה נפקא ליה נשמתיה ומאי קושיא דלמא מימד אמדינן ליה אי מצי מקבל עבדינן ואי לא מצי מקבל לא עבדינן ואי אמדינן דמצי מקבל ועבדינן ביה ונפק רוחיה אי מיית לימות מי לא תנן גבי מלקות אמדוהו ומת תחת ידו פטור רב זביד משמיה דרבה אמר אמר קרא (שמות כא) פצע תחת פצע ליתן צער במקום נזק ואי סלקא דעתך ממש כי היכי דלהאי הוי ליה צערא להאי נמי אית ליה צערא ומאי קושיא דלמא איכא איניש דמפנק אית ליה צערא טפי ואיכא איניש דלא מפנק לית ליה צערא למאי נפקא מינה למתבי ליה היאך דביני ביני רב פפא משמיה דרבה אמר אמר קרא (שמות כא) ורפא ירפא ליתן רפואה במקום נזק ואי סלקא דעתך ממש כי היכי דהאי בעי אסייא האי נמי בעי אסייא מאי קושיא דלמא איכא דסליק בשריה הייא ואיכא דלא סליק בשריה הייא למאי נפקא מינה למיתב ליה היאך דביני ביני רב אשי אמר אתיא תחת תחת משור כתיב הכא (שמות כא) עין תחת עין וכתוב התם (שמות כא) שלם ישלם שור תחת השור מה להלן ממון אף כאן ממון מאי חזית דילפת תחת תחת משור נילף תחת תחת מאדם דכתיב (שמות כא) ונתת נפש תחת נפש מה להלן ממש אף כאן ממש אמרי דנין נזקין מנזקין ואין דנין נזקין ממיתה אדרבה דנין אדם מאדם ואין דנין אדם מבהמה אלא אמר רב אשי (דברים כב) מתחת אשר ענה יליף ליה אדם מאדם ונזיקין מנזיקין תניא ר"א אומר עין תחת עין ממש ממש סלקא דעתך רבי אליעזר לית ליה ככל הני תנאי אמר רבה לומר שאין שמין אותו כעבד א"ל אביי אלא כמאן כבן חורין בן חורין מי אית ליה דמי אלא אמר רב אשי לומר שאין שמין אותו בניזק אלא במזיק: ההוא חמרא דקטע ידא דינוקא אתא לקמיה דרב פפא בר שמואל אמר להו זילו שומו ליה ארבעה דברים אמר ליה רבא והא אנן חמשה תנן א"ל לבר מנזק קאמינא אמר ליה אביי והא חמור הוא וחמור אינו משלם אלא נזק אמר להו זילו שומו ליה נזקיה והא כעבדא בעי למשיימיה אמר להו זילו שיימוהו כעבדא אמר להו אבוה דינוקא לא בעינא דזילא ביה מילתא אמרו ליה והא קא מחייבת ליה לינוקא אמר להו לכי גדיל מפייסנא ליה מדידי: ההוא תורא דאלס ידיה דינוקא אתא לקמיה דרבא אמר להו זילו שיימוהו כעבדא אמרו ליה והא מר הוא דאמר כל הנישום כעבד אין גובין אותו בכבל אמר להו לא צריכא דאי תפס רבא לטעמיה דאמר רבא נזקי שור בשור ונזקי שור באדם גובין אותו בכבל נזקי אדם באדם ונזקי אדם בשור אין גובין אותו בכבל מ"ש נזקי אדם באדם ונזקי אדם בשור דלא אלהים בעינן וליכא נזקי שור בשור ושור באדם נמי

דף פד, ב גמרא אלהים בעינן וליכא אלא מאי שנא שור בשור ושור באדם דשליחותייהו קא עבדינן מידי דהוה אהודאות והלואות אדם באדם ואדם בשור נמי שליחותייהו קא עבדינן מידי דהוה אהודאות והלואות אמרי כי קא עבדינן שליחותייהו במידי דקים לן בגויה במידי דלא קים לן בגויה לא עבדינן שליחותייהו אמרי שור בשור ושור באדם נמי לא קים לן בגויה אלא פוק חזי היכא מזדבני תורא בשוקא אדם באדם ואדם בשור נמי פוק חזי היכא מזדבני עבדי בשוקא ועוד תשלום כפל ותשלום ארבעה וחמשה דקיצו נעבד שליחותייהו אמרי כי קא עבדינן שליחותייהו בממונא בקנסא לא עבדינן שליחותייהו אדם באדם דממונא הוא נעבד שליחותייהו כי קא עבדינן שליחותייהו במילתא דשכיחא אדם באדם דלא שכיחא לא עבדינן שליחותייהו הרי בושת ופגם דשכיח נעביד שליחותייהו אמרי הכי נמי דהא רב פפא אגבי ארבע מאה זוזי לבושת והא ליתיה לדרב פפא דשלח ליה רב חסדא לרב נחמן ושלח ליה חסדא חסדא קנסא קא מגבית בבבל אלא כי עבדינן

שליחותייהו במילתא דשכיחא ואית ביה חסרון כיס אבל מילתא דשכיחא ולית ביה חסרון כיס אי נמי מילתא דלא שכיחא ואית ביה חסרון כיס לא עבדינן שליחותייהו הלכך אדם באדם אע"ג דאית ביה חסרון כיס כיון דלא שכיחא לא עבדינן שליחותייהו בושת אע"ג דשכיחא כיון דלית ביה חסרון כיס לא עבדינן שליחותייהו ושור בשור גובין בבבל והאמר רבא שור שהזיק אין גובין אותו בבבל דאזיק מאן אילימא דאזיק אדם מאי איריא שור דאזיק אדם אפילו אדם דאזיק אדם נמי אין גובין אותו בבבל אלא פשיטא דאזיק שור וקתני אין גובין אותו בבבל אמרי התם בתם הכא במועד והאמר רבא אין מועד בבבל אמרי דאייעד התם ואייתוה להכא והא מילתא דלא שכיחא היא ומילתא דלא שכיחא הא אמרת דלא עבדינן שליחותייהו דאתו רבנן דהתם וייעדוה הכא סוף סוף מילתא דלא שכיחא היא ואת אמרת מילתא דלא שכיחא לא קא עבדינן שליחותייהו אלא כי קאמר רבא בשן ורגל דמועדין מתחילתן נינהו: צער כוואו בשפוד או במסמר וכו': צער שלא במקום נזק משתלם מאן תנא אמר רבא בן עזאי היא דתניא רבי אומר כויה נאמרה תחילה בן עזאי אומר חבורה נאמרה תחילה במאי קא מיפלגי רבי סבר כויה דלית בה חבורה משמע כתב רחמנא חבורה לגלויי עלה דכויה דאית בה חבורה אין אי לא ובן עזאי סבר כויה דאית בה חבורה משמע כתב רחמנא חבורה לגלויי עלה דכויה דלית בה חבורה מתקיף לה רב פפא אדרבה איפכא מסתברא רבי אומר כויה נאמרה תחילה סבר כויה דאית בה חבורה משמע כתב רחמנא חבורה לגלויי עלה דכויה דלית בה חבורה בן עזאי אומר חבורה נאמרה תחילה סבר כויה דלית בה חבורה משמע כתב רחמנא חבורה לגלויי עלה דכויה דאית בה חבורה אין אי לא לא ואמסקנא קיימי אי נמי דכולי עלמא כויה בין דאית בה חבורה בין דלית בה חבורה משמע והכא

דף פה,א גמרא בכלל ופרט המרוחקים זה מזה קמפלגי רבי סבר אין דנין אותו בכלל ופרט ובן עזאי סבר דנין אותו בכלל ופרט וכי תימא חבורה לרבי למה לי לדמים יתרים: אומדין כמה אדם כיוצא בזה רוצה ליטול וכו': צער במקום נזק היכי שיימינן אמר אבוה דשמואל אומדין כמה אדם רוצה ליטול לקטוע לו ידו לקטוע לו ידו לא צער לחודיה הוא הא כולהו חמשה דברים איכא ועוד בשופטני עסקינן אלא לקטוע ידו הקטועה ידו הקטועה נמי לא צער לחודיה איכא הא צער ובושת איכא דכסיפא ליה מילתא למשקל מבשרו למשדייה לכלבים אלא אומדין כמה אדם רוצה ליטול לקטוע לו ידו המוכתב למלכות בין סם לסייף אמרי הכא נמי לא שקיל ומצער נפשיה אלא אומדין כמה אדם רוצה ליתן לקטוע לו ידו המוכתב למלכות בין סייף לסם האי ליטול ליתן מבעי ליה אמר רב הונא בריה דרב יהושע ליטול זה מזה מה שנתן זה: רפוי הכהו חייב לרפאותו וכו': [ת"ר] עלו בו צמחים מחמת המכה ונסתרה המכה חייב לרפאותו וחייב ליתן לו דמי שבתו שלא מחמת המכה אינו חייב לרפאותו ואינו חייב ליתן לו דמי שבתו ר' יהודה אומר אף מחמת המכה חייב לרפאותו ואינו חייב ליתן לו דמי שבתו וחכמים אומרים שבתו ורפואתו כל שחייב בשבת חייב בריפוי ושאינו חייב בשבת אינו חייב בריפוי במאי קא מיפלגי אמר רבה אשכחתינהו לרבנן בבי רב דיתבי וקאמרי הכא במכה ניתנה לאגד קמיפלגי רבנן סברי מכה ניתנה לאגד ורבי יהודה סבר מכה לא ניתנה לאגד ריפוי דתנא ביה קרא מיחייב שבת דלא תנא ביה קרא לא מיחייב ואמינא להו אנא אי מכה לא ניתנה לאגד ריפוי נמי לא מיחייב אלא דכולי עלמא מכה ניתנה לאגד ולא ניתנה לאגד יתירה ר' יהודה סבר כיון דלא ניתנה לאגד יתירה ריפוי דתנא ביה קרא מיחייב שבת דלא תנא ביה קרא לא מיחייב ורבנן

סברי כיון דתנא ביה קרא בריפוי אשבת נמי מיחייב דאיתקש לריפוי ור' יהודה סבר שבת לא מיחייב דמעטיה רחמנא רק ורבנן רק לשלא מחמת המכה הוא דאתא ולרבנן בתראי דאמרי כל שחייב בשבת חייב בריפוי וכל שאינו חייב בשבת אינו חייב בריפוי ריפוי דתנא ביה קרא למה לי מיבעי ליה לכדתנא דבי ר' ישמעאל דתניא דבי ר' ישמעאל אומר (שמות כא) ורפא ירפא מכאן שניתן רשות לרופא לרפאות ת"ר מנין שאם עלו בו צמחים מחמת המכה ונסתרה המכה שחייב לרפאותו וחייב ליתן לו שבתו ת"ל רק שבתו יתן ורפא ירפא יכול אפילו שלא מחמת המכה ת"ל רק ר' יוסי בר יהודה אומר אף מחמת המכה פטור שנאמר רק איכא דאמרי אף מחמת המכה פטור לרבנן בתראי ואיכא דאמרי אף מחמת המכה פטור משבת וחייב בריפוי כמאן כאבוה: אמר מר יכול אפילו שלא מחמת המכה ת"ל רק שלא מחמת המכה בעי קרא אמרי מאי שלא מחמת המכה כדתניא הרי שעבר על דברי רופא ואכל דבש או כל מיני מתיקה מפני שדבש וכל מיני מתיקה קשין למכה והעלה מכתו גרגותני יכול יהא חייב לרפאותו ת"ל רק מאי גרגותני אמר אביי נאתא כריכתא מאי אסותיה אהלא וקירא וקלבא ואי א"ל אסייך אנא א"ל דמית עלי כאריא ארבא ואי א"ל מייתינא אסיא דמגן במגן א"ל אסיא דמגן במגן מגן שוה ואי אמר מייתינא לך אסיא רחיקא אמר ליה אסיא רחיקא עינא עוירא ואי א"ל היאך הב לי לדידי ואנא מסינא נפשאי א"ל פשעת בנפשך ושקלת מינאי טפי ואי א"ל קוץ לי מקץ א"ל כל שכן דפשעת בנפשך וקרו לי שור המזיק תנא וכולן משתלמין במקום נזק מנהני מילי אמר רב זביד משמיה דרבא אמר קרא (שמות כא) פצע תחת פצע ליתן צער במקום נזק האי מבעי ליה

דף פה,ב גמרא לרבות שוגג כמזיד ואונס כרצון אם כן נכתוב קרא פצע בפצע מאי פצע תחת פצע ש"מ תרתי רב פפא משמיה דרבא אמר קרא ורפא ירפא ליתן רפואה במקום נזק האי מבעי ליה לכדתנא דבי רבי ישמעאל דתנא דבי רבי ישמעאל ורפא ירפא מכאן שניתנה רשות לרופא לרפאות א"כ נכתוב קרא ורופא ירפא ש"מ ליתן רפואה במקום נזק ואכתי מבעי ליה לכדאמרן למיתני ביה קרא בריפוי א"כ לימא קרא או רפא רפא או ירפא ירפא מאי ורפא ירפא ש"מ ליתן רפואה במקום נזק מכלל דמשכחת להו שלא במקום נזק שלא במקום נזק היכי משכחת להו צער כדקתני צער כוואו בשפוד או במסמר ואפילו על צפורנו מקום שאינו עושה חבורה ריפוי דהוה כאיב ליה מידי וסליק ואייתי ליה סמא חריפא ואחוויריה לבישריה דצריך לאותבי ליה סמא לאנקוטיה גוונא דבישריה שבת דהדקיה באינדרונא ובטליה בושת דרק ליה באפיה: שבת רואין אותו כאילו הוא שומר קישואין: תנו רבנן שבת רואין אותו כאילו הוא שומר קישואין ואם תאמר לקתה מדת הדין דכי מיתפח האי גברא לאו אגרא דשומר קישואים הוא שקיל אלא דלי דוולא ושקיל אגרא אי נמי אזיל בשליח ושקיל אגרא מדת הדין לא לקתה שכבר נתן לו דמי ידו ודמי רגלו אמר רבא קטע את ידו נותן לו דמי ידו ושבת רואין אותו כאילו הוא שומר קישואין שיבר את רגלו נותן לו דמי רגלו ושבת רואין אותו כאילו הוא שומר את הפתח סימא את עינו נותן לו דמי עינו ושבת רואין אותו כאילו הוא מטחינו בריחים חירשו נותן לו דמי כולו בעי רבא קטע את ידו ולא אמדוהו שיבר את רגלו ולא אמדוהו סימא את עינו ולא אמדוהו ולבסוף חירשו מהו מי אמרינן כיון דלא אמדוהו בחד אומדנא סגי ליה ויהיב ליה דמי כוליה בהדי הדדי או דלמא חדא חדא אמדינן ויהיבין ליה נפקא מיניה דבעי למיתב ליה צער ובושת דכל חדא וחדא נהי דנזק וריפוי ושבת דכל חדא וחדא

לא יהבינן ליה דכיון דקא יהיב ליה דמי כוליה כמאן דקטליה דמי והא יהיב ליה דמי כוליה צער ובושת מיהת דכל חדא וחדא יהיב דהא הוה ליה צער ובושת ואם תימצי לומר כיון דלא אמדוהו קא יהיב ליה דמי כוליה בהדי הדדי אמדוהו מהו מי אמרינן כיון דאמדוהו חדא חדא בעי למיתב ליה או דלמא כיון דלא שלים יהיב ליה דמי כוליה תיקו בעי רבה שבת הפוחתתו בדמים מהו היכי דמי כגון שהכהו על ידו וצמתה ידו וסופה לחזור מאי כיון דסופה לחזור לא יהיב ליה ולא מידי או דלמא השתא מיהת אפחתיה תא שמע המכה אביו ואמו ולא עשה בהן חבורה והחובל בחבירו ביום הכפורים

דף פו, א גמרא חייב בכולן האי לא עשה חבורה היכי דמי לאו כגון שהכהו על ידו וסופו לחזור וקתני חייב בכולן אמרי הכא במאי עסקינן כגון שחירשו ולא עשה בו חבורה והאמר רבה החורש את אביו נהרג לפי שאי אפשר לחרישה בלא חבורה טיפתא דדמא נפלה ליה באודניה אלא הכא במאי עסקינן כגון שגילחו גילחו מהדר הדר והיינו בעיין אמרי הכא במאי עסקינן כגון שסכו נשא דלא הדר צער דאית ליה קרטופני ברישיה וצווחי מהנהו קרטופני ריפוי דבעיא אסויי שבת דהוה מרקיד בי כובי דבעיא מחוי גוני ארישא ולא מחוי מהנהו קרטופני בושת אין לך בושת גדול מזה ומילתא דבעיא ליה לרבה פשיטא ליה לאביי להך גיסא ולרבא להך גיסא דאתמר הכהו על ידו וצמתה וסופה לחזור אביי אמר נותן לו שבת גדולה ושבת קטנה ורבא אמר אינו נותן לו אלא דמי שבתו שבכל יום ויום איתמר הקוטע יד עבד עברי של חבירו אביי אמר נותן לו שבת גדולה לעבד ושבת קטנה לרב רבא אמר הכל ינתן לעבד וילקח בהן קרקע והרב אוכל פירות פשיטא פיחת אצל עצמו ואצל רבו לא פיחת היכי דמי דפסקיה לריש אוניה או לריש נחיריה הכל לעצמו פיחת אצל רבו פלוגתא דאביי ורבא: בושת הכל לפי המבייש והמתבייש: מני מתניתין לא רבי מאיר ולא ר' יהודה אלא ר' שמעון היא דתנן וכולן רואין אותן כאילו הם בני חורין שירדו מנכסיהם שהן בני אברהם יצחק ויעקב דברי ר' מאיר ר' יהודה אומר הגדול לפי גודלו והקטן לפי קטנו רבי שמעון אומר עשירים רואין אותן כאילו הם בני חורין שירדו מנכסיהם עניים כפחותין שבהן מני <השתא> אי רבי מאיר מתניתין קתני הכל לפי המבייש והמתבייש ורבי מאיר כולהו בהדי הדדי נינהו ואי ר' יהודה מתניתין קתני המבייש את הסומא חייב ואילו ר' יהודה אומר סומא אין לו בושת אלא לאו רבי שמעון היא אפי' תימא ר' יהודה כי אמר ר' יהודה סומא אין לו בושת למשקל מיניה אבל למיתבא ליה יהבינן ליה והא מדקתני סיפא המבייש את הישן חייב וישן שבייש פטור ולא קתני סומא שבייש פטור מכלל דלא שנא הכי ולא שנא הכי אלא מחוורתא מתניתין רבי שמעון היא: מאן תנא להא דתנו רבנן נתכוון לבייש את הקטן ובייש את הגדול נותן לגדול דמי בושתו של קטן לבייש את העבד ובייש את בן חורין נותן לבן חורין דמי בושתו של עבד מני לא רבי מאיר ולא רבי יהודה ולא רבי שמעון קא סלקא דעתך קטן קטן בנכסים גדול גדול בנכסים אי רבי מאיר האמר כולהו בהדי הדדי נינהו ואי רבי יהודה האמר אין לעבדים בושת ואי ר"ש האמר נתכוון לבייש את זה ובייש את זה פטור מאי טעמא כקטלא מה קטלא עד דמתכוון ליה דכתיב (דברים יט) וארב לו וקם עליו עד שיתכוון לו בושת נמי עד דמיכוין ליה דכתיב (דברים כה) ושלחה ידה והחזיקה במבושיו עד שיתכוון לו לעולם ר' יהודה וכי קאמר ר' יהודה אין לעבדים בושת למיתבא להו אבל למישם שיימינן בהו ואי בעית אימא אפילו תימא רבי מאיר מי סברת גדול גדול בנכסים

קטן קטן בנכסים לא גדול גדול ממש וקטן קטן ממש וקטן בר בושת הוא אין כדאמר רב
פפא דמיכלמו ליה ומיכלם הכא נמי
דף פו, ב גמרא דמיכלמו ליה ומיכלם:

דף פו, ב משנה המבייש את הערום המבייש את הסומא והמבייש את הישן חייב וישן
שבייש פטור נפל מן הגג והזיק ובייש חייב על הנזק ופטור על הבושת עד שיהא מתכוין:
דף פו, ב גמרא ת"ר ביישו ערום חייב ואינו דומה ביישו ערום לביישו לבוש ביישו בבית
המרחץ חייב ואינו דומה ביישו בבית המרחץ לביישו בשוק אמר ר' מר ביישו ערום חייב
ערום בר בושת הוא אמר רב פפא מאי ערום דאתא זיקא כרכינהו למאניה ואתא הוא
דלינהו טפי וביישיה ביישו בבית המרחץ חייב בית המרחץ בר בושת הוא אמר רב פפא
שביישו על גב הנהר בעי ר' אבא בר ממל ביישו ישן ומת מהו מאי קמבעיא ליה אמר רב
זביד הכי קמבעיא ליה משום כיסופא הוא והא מית ליה ולית ליה כיסופא או דלמא משום
זילותא הוא והא אוזליה ת"ש ר"מ אומר חרש וקטן יש להן בושת שוטה אין לו בושת
אא"ב משום זילותא היינו דקתני קטן אלא אי אמרת משום כיסופא קטן בר בושת הוא
אלא מאי משום זילותא אפילו שוטה נמי אמרי שוטה אין לך בושת גדולה מזו מכל מקום
ניפשוט מינה דמשום זילותא הוא דאי משום כיסופא קטן בר כיסופא הוא כדאמר רב פפא
דמיכלמו ליה ומיכלם הכא נמי דמיכלמו ליה ומיכלם רב פפא אמר הכי קמבעיא ליה
משום כיסופא דידיה הוא והא מיית ליה או דלמא משום בושת משפחה תא שמע חרש
וקטן יש לו בושת שוטה אין לו בושת אי אמרת בשלמא משום בושת משפחה היינו דקתני
קטן אלא אי אמרת משום כיסופא דידיה קטן בר בושת הוא אלא מאי משום בושת דבני
משפחה אפי' שוטה נמי שוטה אין לך בושת גדולה מזו מ"מ ניפשוט מינה דמשום בושת
משפחה דאי משום כיסופא קטן בר כיסופא הוא אמר רב פפא אין דמיכלמו ליה ומיכלם
והתניא ר' אומר חרש יש לו בושת שוטה אין לו בושת קטן פעמים יש לו פעמים אין לו
הא דמיכלמו ליה ומיכלם הא דמיכלמו ליה ולא מיכלם: המבייש את הסומא וכו':
מתניתין דלא כר' יהודה דתניא ר' יהודה אומר סומא אין לו בושת וכך היה ר' יהודה פוטר
מחייבי גליות ומחייבי מלקיות ומחייבי מיתות ב"ד מ"ט דר' יהודה גמר עיניך עיניך
מעדים זוממין מה התם סומין לא אף הכא סומין לא מחייבי גליות דתניא (במדבר לה)
בלא ראות פרט לסומא דברי ר' יהודה ר' מאיר אומר לרבות את הסומא מ"ט דר' יהודה
אמר לך (דברים יט) ואשר יבא את רעהו ביער לחטוב עצים ואפי' סומא כתב רחמנא בלא
ראות למעוטי ור' מאיר כתב רחמנא בלא ראות למעוטי וכתב רחמנא (דברים יט) בבלי
דעת למעוטי הוי מעוטי אחר מעוטי ואין מעוטי אלא לרבות ור' יהודה ההוא
בבלי דעת פרט למתכוין הוא דאתא חייבי מיתות ב"ד אתיא רוצח רוצח מחייבי גליות
חייבי מלקיות אתיא רשע רשע מחייבי מיתות בית דין תניא אידך ר' יהודה אומר סומא
אין לו בושת

דף פז, א גמרא וכן היה רבי יהודה פוטר מכל דינים שבתורה מ"ט דרבי יהודה אמר
קרא (במדבר לה) ושפטו העדה בין המכה ובין גואל הדם על המשפטים האלה כל שישנו
במכה ובגואל הדם ישנו במשפטים כל שאינו במכה ובגואל הדם אינו במשפטים תניא
אידך ר' יהודה אומר סומא אין לו בושת וכן היה רבי יהודה פוטר מכל מצות האמורות
בתורה אמר רב שישא בריה דרב אידי מאי טעמא דר' יהודה אמר קרא (דברים ו) ואלה
המצות החקים והמשפטים כל שישנו במשפטים ישנו במצות וחקים וכל שאינו במשפטים

אינו במצות וחקים אמר רב יוסף מריש הוה אמינא מאן דאמר הלכה כר' יהודה דאמר סומא פטור מן המצות קא עבדינא יומא טבא לרבנן מ"ט דלא מפקדינא וקא עבדינא מצות והשתא דשמעית להא דר' חנינא דאמר ר' חנינא גדול המצווה ועושה ממי שאינו מצווה ועושה מאן דאמר לי אין הלכה כרבי יהודה עבדינא יומא טבא לרבנן מ"ט דכי מפקדינא אית לי אגרא טפי:

דף פז, א משנה זה חומר באדם מבשור שהאדם משלם נזק צער ריפוי שבת ובושת ומשלם דמי ולדות ושור אינו משלם אלא נזק ופטור מדמי ולדות המכה את אביו ואת אמו ולא עשה בהן חבורה וחובל בחבירו ביום הכפורים חייב בכולן החובל בעבד עברי חייב בכולן חוץ מן השבת בזמן שהוא שלו החובל בעבד כנעני של אחרים חייב בכולן רבי יהודה אומר אין לעבדים בושת חש"ו פגיעתן רעה החובל בהן חייב והם שחבלו באחרים פטורין העבד והאשה פגיעתן רעה החובל בהם חייב והם שחבלו באחרים פטורין אבל משלמין לאחר זמן נתגרשה האשה נשתחרר העבד חייבין לשלם המכה אביו ואמו ועשה בהן חבורה והחובל בחבירו בשבת פטור מכולן מפני שהוא נדון בנפשו והחובל בעבד כנעני שלו פטור מכולן:

דף פז, א גמרא בעא מיניה רבי אלעזר מרב החובל בבת קטנה של אחרים חבלה למי מי אמרינן כיון דאקני ליה רחמנא שבח נעורים לאב חבלה נמי דאבוה הוי מאי טעמא דהא אפחתה מכספה או דילמא שבח נעורים הוא דאקני ליה רחמנא דאי בעי לממסר לה למוכה שחין מצי מסר אבל חבלה כיון דאי בעי מתחבל בה לא מצי חביל לא קנייה ליה רחמנא **דף פז, ב גמרא** אמר ליה לא זכתה התורה לאב אלא שבח נעורים בלבד איתיביה החובל בעבד עברי חייב בכולן חוץ מן השבת בזמן שהוא שלו אמר אביי מודה רב בשבת דמעשה לו ידיה עד שעת בגרות דאבוה הוי איתיביה החובל בבנו גדול יתן לו מיד בבנו קטן יעשה לו סגולה החובל בבתו קטנה פטור ולא עוד אלא אחרים שחבלו בה חייבין ליתן לאביה ה"נ בשבת: ובבנו גדול יתן לו מיד ורמינהו החובל בבניו ובבנותיו של אחרים גדולים יתן להם מיד קטנים יעשה להם סגולה בבניו ובבנותיו שלו פטור אמרי לא קשיא כאן כשמוכים על שלחנו כאן כשאין סמוכין על שלחנו במאי אוקימתא לקמייתא בשאין סמוכין על שלחנו אי הכי אימא סיפא החובל בבתו הקטנה פטור ולא עוד אלא אחרים שחבלו בה חייבין ליתן לאביה לדידה בעי למיתב לה דבעיא מזוני ואפי' למ"ד יכול הרב לומר לעבד עשה עמי ואיני זנך הני מילי בעבד כנעני דאמר ליה עביד עבידתא כולי יומא ולאורתא זיל סחר ואכול אבל עבד עברי דכתיב (דברים טו) כי טוב לו עמך עמך במאכל עמך במשתה לא כל שכן בתו כדאמר רבא בריה דרב עולא לא נצרכה אלא להעדפה ה"נ לא נצרכה אלא להעדפה במאי אוקימתא לבתרייתא בסמוכין על שלחנו גדולים יתן להם מיד קטנים יעשה להם סגולה אמאי לאביהם בעי למיתבי אמרי כי קא קפיד במידי דקא חסר במידי דאתא מעלמא לא קפיד והא מציאה דמעלמא קאתי להו וקא קפיד אמרי רווחא דקאתי להו מעלמא ולית להו צערא דגופייהו בגווה קפיד אבל חבלה דאית להו צערא דגופייהו ומעלמא קאתי להו לא קפיד והא התם דאית לה צערא דגופא ומעלמא קאתי לה וקא קפיד דקתני ולא עוד אלא <אפילו> אחרים שחבלו בה חייבין ליתן לאביה אמרי התם דגברא קפדנא הוא דהא אין סמוכין על שלחנו אפילו במידי דאתי להו מעלמא קפיד הכא דלאו גברא קפדנא הוא דהא סמוכין על שלחנו כי קא קפיד במידי דקא חסר ליה במידי דאתי להו מעלמא לא קפיד מאי סגולה רב חסדא אמר ספר תורה רבה בר רב הונא אמר

דיקלא דאכיל מיניה תמרי וכן אמר ריש לקיש לא זכתה תורה לאב אלא שבה נעורים בלבד ורבי יוחנן אמר אפילו פציעה פציעה ס"ד אפילו רבי אלעזר לא קמיבעיא ליה אלא חבלה

דף פח,א גמרא דאפחתה מכספה אבל פציעה דלא אפחתה מכספה לא קמיבעיא ליה א"ר יוסי בר חנינא שפצעה בפניה ואפחתה מכספה: החובל בעבד כנעני של אחרים חייב וכו': מאי טעמא דרבי יהודה אמר קרא (דברים כה) כי ינצו אנשים יחדיו איש ואחיו במי שיש לו אחוה יצא עבד שאין לו אחוה ורבנן אחיו הוא במצות אלא מעתה לר' יהודה זוממי עבד לא יהרוגו דכתיב (דברים יט) ועשיתם לו כאשר זמם לעשות לאחיו אמר רבא אמר רב ששת אמר קרא (דברים יט) ובערת הרע מקרבך מכל מקום אלא מעתה לרבנן עבד יהא כשר למלכות אמרי ולטעמיה תיקשי לך גר לדברי הכל אלא אמר קרא (דברים יז) מקרב אחיך ממובחר שבאחיך אלא מעתה לרבנן יהא עבד כשר לעדות דכתיב (דברים יט) והנה עד שקר העד שקר ענה באחיו אמר עולא עדות לא מצית אמרת אתיא עדות בקל וחומר מאשה ומה אשה שהיא ראויה לבא בקהל פסולה לעדות עבד שאינו ראוי לבא בקהל אינו דין שפסול לעדות מה לאשה שכן אינה ראויה למילה תאמר בעבד שהוא ראוי למילה קטן יוכיח שישנו במילה ופסול לעדות מה לקטן שאינו במצות תאמר בעבד שהוא במצות אשה תוכיח שישנה במצות ופסולה לעדות וחזר הדין לא ראי זה כראי זה ולא ראי זה כראי זה הצד השווה שבהן שכן אינן בכל המצות ופסולין להעיד אף אני אביא את העבד שאינו בכל המצות ופסול להעיד מה להצד השווה שבהם שכן אינו איש תאמר בעבד שהוא איש אלא תיתי מגזלן מה לגזלן שכן מעשיו גרמו לו תאמר בעבד שאין מעשיו גרמו לו אלא תיתי מגזלן ומחז מהנך מר בריה דרבינא אמר קרא (דברים כד) לא יומתו אבות על בנים לא יומתו על פי אבות שאין להם חיים בנים דאי ס"ד כדאמרינן לא יומתו אבות על בנים בעדות בנים לכתוב רחמנא לא יומתו אבות על בנים מאי בנים ש"מ דלא יומתו ע"פ אבות שאין להם חיים בנים אלא מעתה ובנים לא יומתו על אבות ה"נ לא יומתו ע"פ בנים שאין להם חיים אבות אלא גר ה"נ דפסול לעדות אמרי הכי השתא גר נהי דאין לו חיים למעלה למטה יש לו חיים לאפוקי עבד דאין לו חיים לא למעלה ולא למטה דאי סלקא דעתך גר פסול לעדות לכתוב רחמנא לא יומתו אבות על בניהם לכדאמרינן לא יומתו בעדות בנים ונכתוב רחמנא ובנים לא יומתו על אבות דשמעת מינה תרי חדא לא יומתו בנים בעדות אבות ואידך לא יומתו על פי בנים שאין להם חיים אבות ועבד נפקא ליה בקל וחומר מגר ומה גר דלמעלה הוא דאין לו חיים אבל למטה יש לו חיים פסול לעדות עבד שאין לו חיים לא למעלה ולא למטה אינו דין שיהא פסול לעדות אלא מדכתב רחמנא לא יומתו אבות על בנים דמשמע לא יומתו על פי אבות שאין לו חיים בנים שמע מינה עבד שאין לו חיים לא למעלה ולא למטה הוא דפסול לעדות אבל גר כיון דיש לו חיים למטה כשר לעדות וכ"ת לכתוב רחמנא ובנים לא יומתו על אבותיהם למה לי דכתב רחמנא ובנים לא יומתו על אבות דמשמע לא יומתו על פי בנים שאין להם חיים אבות אידי דכתב לא יומתו אבות על בנים כתב נמי ובנים לא יומתו על אבות: חרש שוטה וקטן פגיעתן רעה: אימיה דרב שמואל בר אבא מהגרונא הות נסיבא ליה לר' אבא כתבתנהו לנכסי לרב שמואל בר אבא ברה בתר דשכיבא

דף פח,ב גמרא אזל רב שמואל בר אבא קמיה דרבי ירמיה בר אבא אוקמיה בנכסי אזל ר' אבא אמרה למילתא קמיה דרב הושעיא אזל רב הושעיא אמרה קמיה דרב יהודה א"ל

הכי אמר שמואל האשה שמכרה בנכסי מלוג בחיי בעלה ומתה הבעל מוציא מיד הלקוחות אמרוה קמיה דרבי ירמיה בר אבא אמר להו אנא מתניתא ידענא דתנן הכותב נכסיו לבנו לאחר מותו הבן אינו יכול למכור מפני שהן ברשות האב והאב אינו יכול למכור מפני שהן כתובין לבן מכר האב מכורים עד שימות מכר הבן אין לו ללוקח עד שימות האב כי מיית אב מיהא אית ליה ללוקח ואע"ג דמת הבן בחיי אב דלא אתו לידי הבן כרבי שמעון בן לקיש דאמר לא שנא מת הבן בחיי האב דלא אתו לידיה דבן לא שנא מת האב בחיי הבן דאתו לידיה דבן קנה לוקח דאתמר מכר הבן בחיי האב ומת הבן בחיי האב רבי יוחנן אמר לא קנה לוקח ר"ל אמר קנה לוקח ר"י אמר לא קנה לוקח אמר לך כי קתני מתני' מכר הבן לא קנה לוקח עד שימות האב וכי מיית האב אית ליה ללוקח דלא מת הבן בחיי האב דאתו לידי הבן אבל מת הבן בחיי האב דלא אתו לידיה דבן כי מיית אב נמי לית ליה ללוקח אלמא קא סבר קנין פירות כקנין הגוף דמי וכי זבין לאו דידיה זבין ר' שמעון בן לקיש אומר קנה לוקח כי קתני מתני' מכר הבן אין ללוקח עד שימות האב כי מיית אב מיהת אית ליה ללוקח לא שנא לא מת הבן בחיי האב דאתו לידיה דבן ולא שנא מת הבן בחיי האב דלא אתו לידיה דבן קנה לוקח אלמא קסבר קנין פירות לאו כקנין הגוף דמי וכי קא זבין דידיה קא זבין ואנן השתא בין ר' ירמיה בר אבא ובין רב יהודה כר' שמעון בן לקיש סבירא להו וקאמר ר' ירמיה בר אבא אי סלקא דעתך קנין פירות כקנין הגוף דמי כי מיית אב ומיית הבן בחיי האב אמאי אית ליה ללוקח כי קא זבין האי לאו דידיה קא זבין אלא לאו שמע מינה קנין פירות לאו כקנין הגוף דמי אהדרוה לקמיה דרב יהודה אמר להו הכי אמר שמואל זו אינה דומה למשנתנו מאי טעמא אמר רב יוסף בשלמא אי תני איפכא הכותב נכסיו לאביו איכא למפשט מינה דקנין פירות לאו כקנין הגוף דמי אלא השתא דקתני הכותב נכסיו לבנו משום דראוי ליורשו הוא אמר ליה אביי אטו ברא ירית אבא אבא לא ירית ברא אלא לאברוחינהו לנכסי מבריה קא אתי הכא נמי לאברוחינהו לנכסי מאחווה אתי אלא מאי אינה דומה למשנתנו משום תקנת אושא דאמר רבי יוסי בר חנינא באושא התקינו האשה שמכרה בנכסי מלוג בחיי בעלה ומתה הבעל מוציא מיד הלקוחות אמר רב אידי בר אבין אף אנן נמי תנינא מעידים אנו באיש פלוני שגירש את אשתו ונתן כתובתה

דף פט, א גמרא והרי היא תחתיו ומשמשתו ונמצאו זוממין אין אומרים ישלמו כל כתובתה אלא טובת הנאת כתובתה איזהו טובת הנאת כתובתה אומדין כמה אדם רוצה ליתן בכתובה של זו שאם נתארמלה או נתגרשה ואם מתה יירשנה בעלה ואי סלקא דעתך ליתא לתקנת אושא אמאי יירשנה בעלה תזבין כתובתה לגמרי אמר אביי אם אמרו בנכסי מלוג יאמרו בנכסי צאן ברזל אמר אביי טובת הנאה הואיל ואתא לידן נימא בה מילתא טובת הנאה לאשה הויא דאי ס"ד לבעל הויא לימרו לה עדים מאי אפסדינך אי הות מזבנת לה לטובת הנאה בעל הוה שקיל מינך אמר רב שלמן משום דאיכא רווח ביתא אמר רבא הלכתא טובת הנאה לאשה ואין הבעל אוכל פירות מאי טעמא פירא תקינו ליה רבנן פירא דפירא לא תקינו ליה רבנן כי אתא רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע מבי רב אמרי תנינא לתקנת אושא העבד והאשה פגיעתן רעה החובל בהן חייב והם שחבלו באחרים פטורין ואי ס"ד ליתא לתקנת אושא תזבין נכסי מלוג ותתן ליה ולטעמיך נהי נמי דאיתיה לתקנת אושא ולא מצי מזבנה לגמרי תזבין לנכסי מלוג בטובת הנאה ותתן ליה אלא דלית לה ה"נ דלית לה ותזבין כתובתה בטובת הנאה ותתן ליה הא מני רבי מאיר היא דאמר

אסור לו לאדם שישהא את אשתו אפילו שעה אחת בלא כתובה וטעמא מאי כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה הכא לא מגרש לה דאי מגרש לה אתו הנך דזבני גבו לה לכתובתה מיניה אלא טובת הנאה מילי נינהו ומילי לא משתעבדי אלמה לא מילי דמזדבני בדינרי נינהו אלא משום דשמואל דאמר שמואל המוכר שטר חוב לחבירו וחזר ומחלו מחול ואפי' יורש מוחל אמרי זבוני זבין ותתן ליה ואי מחלה ליה לגבי בעל תמחלה אמרי כל לגבי בעל ודאי מחלה ליה ואפסדיניה להווא זבינא בידימ לא אפסדיניה וכי תימא זבינא ניהליה להווא דחבלה ביה בטובת הנאה

דף פט,ב גמרא דאי מחלה לגבי בעל לא קא מפסיד דהשתא נמי לא מידי קא יהבה ליה סוף סוף כל לגבי בעל ודאי מחלה ואטרוחי בי דינא בכדי לא מטרחינן אלא הא דתניא וכן היא שחבלה בבעלה לא הפסידה כתובתה אמאי תזבנינה ניהליה לכתובתה לבעלה בטובת הנאה בהא חבלה דאי מחלה לגבי בעל ליכא פסידא הא ודאי ר"מ היא דאמר אסור לאדם שישהא את אשתו אפילו שעה אחת בלא כתובה וטעמא מאי כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה הכא מגרש לה וגבי ליה בחבליה מינה אי הכי השתא נמי מגרש לה וגבי ליה בחבליה מינה כגון דנפיש כתובתה דמשום ההוא פורתא לא מפסיד טובא ואי דנפישא כתובתה מכתובה דאורייתא נוקמא אכתובה דאורייתא ואידך תזבנה ניהליה בחבליה כגון דלא נפישא כתובתה מכתובה דאורייתא דהוי חבליה ארבעה זוזי דמשום ארבעה זוזי לא מפסיד עשרים וחמשה אלא הא דתניא כשם שלא תמכור והיא תחתיו כך לא תפסיד והיא תחתיו והא זימנין משכח לה דמפסדא והיכי דמי כגון דנפישא כתובתה מכתובה דאורייתא אמר רבא סיפא אתאן לכתובת בנין דכרין והכי קתני כשם שהמוכרת כתובתה לאחרים לא הפסידה כתובת בנין דכרין מאי טעמא זוזי הוא דאנסוה כך מוכרת כתובתה לבעלה לא הפסידה כתובת בנין דכרין מ"ט זוזי הוא דאנסוה לימא תקנת אושא תנאי היא דתני חדא עבדי מלוג יוצאין בשן ועין לאשה אבל לא לאיש ותניא אידך לא לאיש ולא לאשה סברוה דכולי עלמא קנין פירות לאו כקנין הגוף דמי מאי לאו בהא קא מיפלגי דמאן דאמר לאשה לית ליה תקנת אושא ומ"ד לא לאיש ולא לאשה אית ליה תקנת אושא לא דכולי עלמא אית להו תקנת אושא אלא כאן קודם תקנה כאן לאחר תקנה ואי בעית אימא אידי ואידי לאחר תקנה ואית להו תקנת אושא אלא למאן דאמר לאשה ולא לאיש מאי טעמא כדרבא דאמר רבא

דף צ,א גמרא הקדש חמץ ושחרור מפקיעין מידי שיעבוד לימא דרבא תנאי היא לא דכולי עלמא אית להו דרבא והכא אלמוה רבנן לשיעבודא דבעל ואיבעית אימא דכולי עלמא לית להו להני תנאי תקנת אושא והכא בקנין פירות כקנין הגוף דמי קמיפלגי ובפלוגתא דהני תנאי דתניא המוכר עבדו לאחר ופסק עמו על מנת שישמשנו שלשים יום ר"מ אומר ראשון ישנו בדין יום או יומים מפני שהוא תחתיו קסבר קנין פירות כקנין הגוף דמי רבי יהודה אומר שני ישנו בדין יום או יומים מפני שהוא תחתיו קסבר קנין פירות לאו כקנין הגוף דמי רבי יוסי אומר שניהם ישנן בדין יום או יומים זה מפני שהוא תחתיו וזה מפני שהוא כספו מספקא ליה קנין פירות אי כקנין הגוף דמי אי לאו כקנין הגוף דמי וספק נפשות להקל רבי אליעזר אומר שניהם אינן בדין יום או יומים זה לפי שאינו תחתיו וזה לפי שאינו כספו אמר רבא מ"ט דרבי אליעזר אמר קרא (שמות כא) כי כספו הוא כספו המיוחד לו כמאן אזלא הא דאמר אממר איש ואשה שמכרו בנכסי מלוג לא עשו ולא כלום כמאן כרבי אליעזר מאן תנא להא דת"ר מי שחציו עבד וחציו בן חורין וכן עבד של

שני שותפין אין יוצאין בראשי אברים שאינן חוזרין אמר ליה רב מרדכי לרב אשי הכי אמרי משמיה דרבא ר' אליעזר היא מי לא אמר ר' אליעזר כספו המיוחד לו הכא נמי עבדו המיוחד לו:

דף צ"א משנה התוקע לחבירו נותן לו סלע רבי יהודה אומר משום ר' יוסי הגלילי מנה סטרו נותן לו מאתים זוז לאחר ידו נותן לו ארבע מאות זוז צרם באזנו תלש בשערו רקק והגיע בו רוקו העביר טליתו ממנו פרע ראש האשה בשוק נותן לו ארבע מאות זוז
דף צ"ב משנה זה הכלל הכל לפי כבודו אמר ר' עקיבא אפי' עניים שבישראל רואין אותם כאילו הם בני חורין שירדו מנכסיהם שהם בני אברהם יצחק ויעקב ומעשה באחד שפרע ראש האשה בשוק באת לפני רבי עקיבא וחייבו ליתן לה ארבע מאות זוז אמר לו רבי תן לי זמן ונתן לו זמן שמרה עומדת על פתח חצרה ושבר את הכד בפניה ובו כאיסר שמן גילתה את ראשה והיתה מטפחת ומנחת ידה על ראשה העמיד עליה עדים ובא לפני רבי עקיבא א"ל לזו אני נותן ד' מאות זוז א"ל לא אמרת כלום החובל בעצמו אף על פי שאינו רשאי פטור אחרים שחבלו בו חייבים והקוצץ נטיעותיו אף על פי שאינו רשאי פטור אחרים חייבין:

דף צ"ב גמרא איבעיא להו מנה צורי תנן או מנה מדינה תנן תא שמע דההוא גברא דתקע ליה לחבריה אתא לקמיה דר' יהודה נשיאה אמר ליה הא אנא הא ר' יוסי הגלילי הב ליה מנה צורי ש"מ מנה צורי תנן ש"מ מאי הא אנא הא רבי יוסי הגלילי אילימא ה"ק ליה הא אנא דחזיתך והא ר' יוסי הגלילי דאמר מנה צורי זיל הב ליה מנה צורי למימרא דעד נעשה דיין והתניא סנהדרין שראו אחד שהרג את הנפש מקצתן נעשו עדים ומקצתן נעשו דיינין דברי רבי טרפון ר' עקיבא אומר כולם עדים הם ואין עד נעשה דיין עד כאן לא קאמר ר' טרפון אלא דמקצתן נעשו עדים ומקצתן נעשו דיינין אבל עד נעשה דיין לא קאמר כי תניא ההיא כגון שראו בלילה דלא למעבד דינא נינהו ואיבעית אימא הכי קאמר ליה הא אנא דסבירא לי כרבי יוסי הגלילי דאמר מנה צורי והא סהדי דמסהדי בך זיל הב ליה מנה צורי וסבר רבי עקיבא דאין עד נעשה דיין והתניא (שמות כא) והכה איש את רעהו באבן או באגרוף שמעון התימני אומר מה אגרוף מיוחד שמסור לעדה ולעדים אף כל שמסור לעדה ולעדים פרט לשיצתה מתחת יד העדים אמר לו ר"ע וכי בפני ב"ד הכהו שיודעין כמה הכהו ועל מה הכהו אם על שוקו או ציפר נפשו ועוד הרי שדחף את חבירו מראש הגג או מראש הבירה ומת בית דין הולכין אצל בירה או בירה הולכת אצל בית דין ועוד אם נפלה חוזר ובונה אלא מה אגרוף מיוחד שהוא מסור לעדים אף כל שהוא מסור לעדים פרט לכשיצתה אבן מתחת ידו של מכה פטור קתני מיהת אמר לו רבי עקיבא וכי בפני ב"ד הכהו שיודעין כמה הכהו הא הכהו בפניהם עד נעשה דיין לדבריו דרבי שמעון התימני קאמר וליה לא סבירא ליה: תנו רבנן שור תם שהמית והזיק דנין אותו דיני נפשות ואין דנין אותו דיני ממונות מועד שהמית והזיק דנין אותו דיני ממונות וחוזרין ודנין אותו דיני נפשות קדמו ודנוהו דיני נפשות אין חוזרין ודנין אותו דיני ממונות וכי קדמו ודנוהו דיני נפשות מאי הוי ליהדר ולידייניה נמי ממונות אמר רבא אשכחתינהו לרבנן דבי רב דיתבי וקאמרי הא מני ר"ש התימני היא דאמר מה אגרוף מיוחד שמסור לעדה ולעדים

דף צ"א גמרא אלמא בעינן אומדנא דבי דינא והא כיון דגמר דינא לקטלא לא משהינן ליה לאומדנא דבי דינא ולא מענינן לדיניה ואמינא להו אנא אפילו תימא רבי עקיבא הכא

במאי עסקינן כגון שברח אי ברח כי לא דנוהו דיני נפשות היכי דיינינא ליה דיני ממונות בלא בעלים דקביל סהדי וברח סוף סוף מהיכא משתלם מרידיא אי הכי תם נדייניה דיני ממונות ברישא ונשתלם מרידיא והדר נדייניה דיני נפשות אמר רב מרי בריה דרב כהנא זאת אומרת רידייא עלייה דמרה הוא: איבעיא להו יש אומד לנזקין או אין אומד לנזקין מי אמרינן לקטלא הוא דאמדינן בהכי נפקא נשמה בהכי לא נפקא נשמה אבל לנזקין כל דהו או דלמא לא שנא ת"ש מה בור שיש בו כדי להמית עשרה טפחים ונפל לתוכו שור או חמור ומת פטור הוזק בו חייב מאי לאו ממטה למעלה קא חשיב והכי קאמר מטפח ועד עשרה מיתה ליכא נזקין איכא אלמא לנזקין כל דהו שמע מינה אין אומדין לנזקין לא ממעלה למטה קא חשיב והכי קאמר עשרה מיתה איכא פחות מעשרה פורתא נזקין איתא מיתה ליכא ולעולם אימא לך יש אומד לנזקין וכל מידי ומידי כי היכי דמיתזקה ביה בעינן תא שמע הכהו על עינו וסימא על אזנו וחירשו עבד יוצא בהן לחירות כנגד עינו ואינו רואה כנגד אזנו ואינו שומע אין עבד יוצא בהן לחירות מאי טעמא לאו משום דבעינן אומדנא ושמע מינה יש אומדנא לנזקין לא משום דאמרינן הוא דאבעית נפשיה כדתניא המבעית את חבירו פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים כיצד תקע באזנו וחירשו פטור אחזו ותקע באזנו וחירשו חייב ת"ש חמשה דברים אומדין אותו ונותנין לו מיד ריפוי ושבת עד שיתרפא אמדוהו והיה מתנונה והולך אין נותנין לו אלא כמו שאמדוהו אמדוהו והבריא נותנין לו כל מה שאמדוהו ש"מ יש אומד לנזקין למימד גברא כמה ליקצר מיהא מכה כמה לא מקצר לא קא מבעי לן דודאי אמדינן כי קא מבעיא לן למימד חפצא אי עביד האי נזקא או לא מאי ת"ש שמעון התימני אומר מה אגרוף מיוחד שמסור לעדה ולעדים אף כל מיוחד שמסור לעדה ולעדים שמע מינה יש אומד לנזקין שמע מינה: אמר מר אמדוהו והבריא נותנין לו כל מה שאמדוהו מסייע ליה לרבא דאמר רבא האי מאן דאמדוהו לכולי יומא ואיתפח לפלגא דיומא וקא עביד עבידתא יהבינן ליה דכולי יומא מן שמיא הוא דרחמי עליה: רקק והגיע בו הרוק והעביר כו': אמר רב פפא לא שנו אלא בו אבל בכגדו לא וניהוי כי בייש בדברים אמרי במערבא משמיה דרבי יוסי בר אבין זאת אומרת ביישו בדברים פטור מכלום: הכל לפי כבודו [וכו']]: איבעיא להו תנא קמא לקולא קאמר או לחומרא קאמר לקולא קאמר דאיכא עני דלא בעי למשקל כולי האי או דלמא לחומרא קאמר דאיכא עשיר דבעי למיתב ליה טפי תא שמע מדקאמר ר' עקיבא אפילו עניים שבישראל רואין אותן כאילו הן בני חורין שירדו מנכסיהם שהם בני אברהם יצחק ויעקב שמע מינה תנא קמא לקולא קאמר ש"מ: ומעשה באחד שפרע ראש האשה [וכו']: ומי יהבינן זמן והאמר רבי חנינא אין נותנין זמן לחבלות כי לא יהבינן ליה זמן לחבלה דחסריה ממונא אבל לבושת דלא חסריה ממונא יהבינן: שמרה עומדת על פתח חצירה וכו': והתניא אמר לו ר' עקיבא צללת במים אדירים והעלית חרס בידך אדם רשאי לחבל בעצמו אמר רבא לא קשיא כאן בחבלה כאן בבושת והא מתניתין בבושת הוא

דף צא, ב גמרא וקתני החובל בעצמו אע"פ שאינו רשאי פטור הכי קאמר ליה לא מבעיא בושת דאדם רשאי לבייש את עצמו אלא אפי' חבלה דאין אדם רשאי לחבל בעצמו אחרים שחבלו בו חייבין ואין אדם רשאי לחבל בעצמו והתניא יכול נשבע להרע בעצמו ולא הרע יהא פטור ת"ל (ויקרא ה) להרע או להטיב מה הטבה רשות אף הרעה רשות אביא נשבע להרע בעצמו ולא הרע אמר שמואל באשב בתענית דכוותה גבי הרעת אחרים להשיבם

בתענית אחרים מי מוטיב להו בתעניתא אין דמהדק להו באנדרונא והתניא איזהו הרעת אחרים אכה פלוני ואפצע את מוחו אלא תנאי היא דאיכא למ"ד אין אדם רשאי לחבל בעצמו ואיכא מ"ד אדם רשאי לחבל בעצמו מאן תנא דשמעת ליה דאמר אין אדם רשאי לחבל בעצמו אילימא האי תנא הוא דתניא (בראשית ט) ואך את דמכם לנפשותיכם אדרש ר' אלעזר אומר מיד נפשותיכם אדרש את דמכם ודלמא קטלא שאני אלא האי תנא הוא דתניא מקרעין על המת ולא מדרכי האמורי אמר רבי אלעזר שמעתי שהמקרע על המת יותר מדאי לוקה משום בל תשחית וכ"ש גופו ודלמא בגדים שאני דפסידא דלא הדר הוא כי הא דרבי יוחנן קרי למאני מכבדותא ורב חסדא כד הוה מסגי בניי היזמי והגא מדלי להו למאניה אמר זה מעלה ארוכה וזה אינו מעלה ארוכה אלא האי תנא הוא דתניא אמר ר"א הקפד ברבי מה ת"ל (במדבר ו) וכפר עליו מאשר חטא על הנפש וכי באיזה נפש חטא זה אלא שציער עצמו מן היין והלא דברים ק"ו ומה זה שלא ציער עצמו אלא מן היין נקרא חוטא המצער עצמו מכל דבר על אחת כמה וכמה: הקוצץ נטיעותיו [וכו'] תני רבה בר בר חנה קמיה דרב שורי הרגת נטיעותי קצצת אתה אמרת לי להורגו אתה אמרת לי לקוצצו פטור א"ל א"כ לא שבקת חיי לברייתא כל כמיניה א"ל איסמיה א"ל לא תתרגם מתניתך בשור העומד להריגה ובאילן העומד לקציצה אי הכי מאי קא טעין ליה דא"ל אנא בעינא למיעבד הא מצוה דתניא (ויקרא יז) ושפך וכסה מי ששפך יכסה ומעשה באחד ששחט וקדם חבירו וכסה וחייבו ר"ג ליתן לו עשרה זהובים: אמר רב דיקלא דטען קבא אסור למקציצה מיתבי כמה יהא בזית ולא יקצצו רובע שאני זיתים דחשיבי א"ר חנינא לא שכיב שיבחת ברי אלא דקץ תאינתא בלא זמנה אמר רבינא ואם היה מעולה בדמים מותר תניא נמי הכי (דברים כ) רק עץ אשר תדע זה אילן מאכל כי לא עץ מאכל הוא זה אילן סרק וכי מאחר שסופו לרבות כל דבר מה ת"ל כי לא עץ מאכל להקדים סרק למאכל **דף צב, א גמרא** יכול אפילו מעולה בדמים ת"ל רק שמואל אייתי ליה אריסיה תמרי אכיל טעים בהו טעמא דחמרא א"ל מאי האי א"ל בניי גופני קיימי אמר מכחשי בחמרא כולי האי למחר אייתי לי מקורייהו: רב חסדא חזא תאלי בי גופני אמר ליה לאריסיה עקרינהו גופני קני דקלי דקלי לא קני גופני:

דף צב, א משנה אע"פ שהוא נותן לו אין נמחל לו עד שיבקש ממנו שנאמר (בראשית כ) ועתה השב אשת וגו' ומנין שאם לא מחל לו שהוא אכזרי שנאמר (בראשית כ) ויתפלל אברהם אל האלהים וירפא אלהים את אבימלך וגו' האומר סמא את עיני קטע את ידי שבר את רגלי חייב ע"מ לפטור חייב קרע את כסותי שבר את כדי חייב ע"מ לפטור פטור עשה כן לאיש פלוני על מנת לפטור חייב בין בגופו בין בממונו:

דף צב, א גמרא ת"ר כל אלו שאמרו דמי בושתו אבל צערו אפי' הביא כל אילי נביות שבעולם אין נמחל לו עד שיבקש ממנו שנאמר (בראשית כ) השב אשת האיש כי נביא הוא ויתפלל בעדך דאשת נביא בעי אהדורי אשת אחר לא בעי אהדורי אמר רבי שמואל בר נחמני אמר ר' יונתן השב אשת האיש מכל מקום ודקא אמרת (בראשית כ) הגוי גם צדיק תהרוג הלא הוא אמר לי אחותי היא והיא גם היא אמרה אחי הוא נביא הוא וכבר לימד אכסנאי שבא לעיר על עסקי אכילה ושתייה שואלין אותו או על עסקי אשתו שואלין אותו אשתך היא אחותך היא מכאן לבן נח שנהרג שהיה לו ללמוד ולא למד: (בראשית כ) כי עצר עצר ה' אמר ר' אלעזר שתי עצירות הללו למה אחת באיש שכבת זרע שתים באשה שכבת זרע ולידה במתניתא תנא שתים באיש שכבת זרע וקטנים שלשה באשה

שכבת זרע וקטנים ולידה רבינא אמר שלש באיש שכבת זרע וקטנים ופי טבעת ארבעה באשה שכבת זרע ולידה וקטנים ופי טבעת: (בראשית כ) בעד כל רחם אמרי דבי ר' ינאי אפילו תרנגולת של בית אבימלך לא הטילה ביצתה א"ל רבא לרבה בר מרי מנא הא מילתא דאמור רבנן כל המבקש רחמים על חבירו והוא צריך לאותו דבר הוא נענה תחילה א"ל דכתיב (איוב מב) וה' שב את שבות איוב בהתפללו בעד רעהו אמר ליה את אמרת מהתם ואנא אמינא מהכא (בראשית כ) ויתפלל אברהם אל האלהים וירפא אלהים את אבימלך ואת אשתו ואמהותיו [וגו'] וכתיב (בראשית כא) וה' פקד את שרה כאשר אמר וגו' כאשר אמר אברהם אל אבימלך אמר ליה רבא לרבה בר מרי מנא הא מילתא דאמרי אינשי בהדי הוצא לקי כרבא א"ל דכתיב (ירמיהו ב) למה תריבו אלי כלכם פשעתם בי נאם ה' אמר ליה את אמרת מהתם ואנא אמינא מהכא (שמות טז) עד אנה מאנתם לשמור מצותי ותורותי אמר ליה רבא לרבה בר מרי כתיב (בראשית מז) ומקצה אחיו לקח חמשה אנשים מאן נינהו חמשה א"ל הכי א"ר יוחנן אותן שהוכפלו בשמות יהודה נמי איכפולי מיכפל אמר ליה למילתיה הוא דאיכפל דאמר ר' שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן מאי דכתיב (דברים לג) יחי ראובן ואל ימות ויהי מתיו מספר וזאת ליהודה כל אותן ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר היו עצמותיו של יהודה מגולגלין בארון עד שבא משה ובקש רחמים אמר לפניו רבונו של עולם מי גרם לראובן שיודה יהודה מיד שמע ה' קול יהודה על איבריה לשפא לא הוּו קא מסקי למתיבתא דרקייעא (דברים לג) ואל עמו תביאנו לא הוה ידע מאי קאמרי רבנן ולמשקל ומיטרח בהדי רבנן (דברים לג) ידיו רב לו לא הוה סליק ליה שמעתתא אליבא דהלכתא (דברים לג) ועזר מצריו תהיה אמר ליה רבא לרבה בר מרי מנא הא מילתא דאמרי אינשי בתר עניא אזלא עניותא אמר ליה דתנן עשירים מביאין בכורים בקלתות של זהב ושל כסף ועניים בסלי נצרים של ערבה קלופה הסלים והבכורים נותנים לכהנים אמר ליה את אמרת מהתם ואנא אמינא מהכא

דף צב,ב גמרא (ויקרא יג) וטמא טמא יקרא א"ל רבא לרבה בר מרי מנא הא מילתא דאמור רבנן השכם ואכול בקיץ מפני החמה ובחורף מפני הצינה ואמרי אינשי שיתין רהוטי רהוט ולא מטו לגברא דמצפרא כרך דכתיב (ישעיהו מט) לא ירעבו ולא יצמאו ולא יכם שרב ושמש א"ל את אמרת מהתם ואנא אמינא מהכא (שמות כג) ועבדתם את ה' אלהיכם זו קרית שמע ותפלה וברך [את] לחמך ואת מימך זו פת במלח וקיתון של מים מכאן ואילך והסירותי מחלה מקרבך ותניא מחלה זו מרה ולמה נקרא שמה מחלה ששמונים ושלושה חלאין יש בה מחלה בגימטריא הכי הוּו וכולן פת במלח שחרית וקיתון של מים מבטלן א"ל רבא לרבה בר מרי מנא הא מילתא דאמור רבנן חברך קרייך חמרא אוכפא לגביך מוש א"ל דכתיב (בראשית טז) ויאמר הגר שפחת שרי אי מזה באת ואנה תלכי ותאמר מפני שרי גברתי אנכי בורחת אמר ליה רבא לרבה בר מרי מנא הא מילתא דאמרי אינשי מילתא גנאה דאית ביד קדים אמרה א"ל דכתיב (בראשית כד) ויאמר עבד אברהם אנכי א"ל רבא לרבה בר מרי מנא הא מילתא דאמרי אינשי שפיל ואזיל בר אווזא ועיניה מטייפי אמר ליה דכתיב (שמואל א כה) והטיב ה' לאדני וזכרת [את] אמתך אמר ליה רבא לרבה בר מרי מנא הא מילתא דאמרי אינשי שיתין תכלי מטייה לככא דקל חבריה שמע ולא אכל אמר ליה דכתיב (מלכים א א) ולי אני עבדך ולצדוק הכהן ולבניהו בן יהוידע ולשלמה עבדך לא קרא א"ל את אמרת מהתם ואנא אמינא מהכא (בראשית כד) ויבאה יצחק האהלה שרה אמו ויקח את רבקה ותהי לו לאשה ויאהבה וינחם יצחק אחרי

אמו וכתוב בתריה (בראשית כה) ויוסף אברהם ויקח אשה ושמה קטורה אמר ליה רבא לרבה בר מרי מנא הא מילתא דאמרי אינשי חמרא למריה טיבותא לשקייא אמר ליה דכתיב (במדבר כז) וסמכת את ידך עליו למען ישמעון ויראון כל עדת בני ישראל וכתוב (דברים לד) ויהושע בן נון מלא רוח חכמה כי סמך משה את ידיו עליו וישמעו אליו כל בני ישראל וגו' אמר ליה רבא לרבה בר מרי מנא הא מילתא דאמרי אינשי כלבא בכפניה גללי מבלע דכתיב (משלי כז) נפש שבעה תבוס נופת ונפש רעבה כל מר מתוק א"ל רבא לרבה בר מרי מנא הא מילתא דאמרי אינשי מטייל ואזיל דיקלא בישא גבי קינא דשרכי אמר ליה דבר זה כתוב בתורה שנוי בנביאים ומשולש בכתובים ותנן במתניתין ותנינא בברייתא כתוב בתורה דכתיב (בראשית כח) וילך עשו אל ישמעאל שנוי בנביאים דכתיב (שופטים יא) ויתלקטו אל יפתח אנשים רקים ויהיו עמו ומשולש בכתובים דכתיב [בן סירא יג] כל עוף למינו ישכון ובני אדם לדומה לו תנן במתני' כל המחובר לטמא טמא כל המחובר לטהור טהור ותנינא בברייתא רבי אליעזר אומר לא לחנם הלך זרזיר אצל עורב אלא מפני שהוא מינו אמר ליה רבא לרבה בר מרי מנא הא מילתא דאמרי אינשי קרית חברך ולא ענך רמי גודא רבה שדי ביה א"ל (יחזקאל כד) יען טהרתך ולא טהרת מטומאתך לא תטהרי עוד אמר ליה רבא לרבה בר מרי מנא הא מילתא דאמרי אינשי בירא דשתית מיניה לא תשדי ביה קלא א"ל דכתיב (דברים כג) לא תתעב אדומי כי אחיך הוא ולא תתעב מצרי כי גר היית בארצו אמר ליה רבא לרבה בר מרי מנא הא מילתא דאמרי אינשי אי דלית דורא דלינא ואי לא לא דלינא אמר ליה דכתיב (שופטים ד) ויאמר אליה ברק אם תלכי עמי והלכתי ואם לא תלכי עמי לא אלך א"ל רבא לרבה בר מרי מנא הא מילתא דאמרי אינשי כד הוינן זוטרי לגברי השתא דקשישנא לדרדקי אמר ליה מעיקרא כתיב (שמות יג) וה' הולך לפניהם יומם בעמוד ענן לנחותם הדרך ולילה בעמוד אש להאיר להם ולבסוף כתיב

דף צג,א גמרא (שמות כג) הנה אנכי שולח מלאך לפניך לשמרך בדרך א"ל רבא לרבה בר מרי מנא הא מילתא דאמרי אינשי בתר מרי ניכסי ציבי משך א"ל דכתיב (בראשית יג) וגם ללוט ההולך את אברם היה צאן ובקר ואהלים אמר רב חנן המוסר דין על חבירו הוא נענש תחילה שנאמר (בראשית טז) ותאמר שרי אל אברם חמסי עליך וכתוב (בראשית כג) ויבא אברהם לספוד לשרה ולבכותה והני מילי דאית ליה דינא בארעא אמר רבי יצחק אוי לו לצועק יותר מן הנצעק תניא נמי הכי אחד הצועק ואחד הנצעק במשמע אלא שממהרין לצועק יותר מן הנצעק ואמר רבי יצחק לעולם אל תהי קללת הדיוט קלה בעיניך שהרי אבימלך קלל את שרה ונתקיים בזרעה שנאמר (בראשית כ) הנה הוא לך כסות עינים אמר לה הואיל וכסית ממני ולא גילית שהוא אישך וגרמת אלי הצער הזה יהי רצון שיהו לך בני כסויי עינים ונתקיים בזרעה דכתיב (בראשית כז) ויהי כי זקן יצחק ותכהין עיניו מראות אמר רבי אבהו לעולם יהא אדם מן הנרדפין ולא מן הרודפין שאין לך נרדף בעופות יותר מתורים ובני יונה והכשירן הכתוב לגבי מזבח: האומר סמא את עיני כו': א"ל רב אסי בר חמא לרבא מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא אמר ליה רישא לפי שאין אדם מוחל על ראשי אברים א"ל וכי אדם מוחל על צערו דתניא הכני פצעני על מנת לפטור פטור אישתיק אמר מידי שמיע לך בהא אמר ליה הכי אמר רב ששת משום פגם משפחה איתמר ר' אושעיא אמר משום פגם משפחה רבא אמר משום שאין אדם מוחל על ראשי אברים שלו רבי יוחנן אמר יש הן שהוא כלאו ויש לאו שהוא כהן תניא נמי הכי

הכני פצעני על מנת לפטור ואמר לו הן הרי יש הן שהוא כלאו קרע את כסותי על מנת לפטור ואמר לו לאו הרי לאו שהוא כהן: שבר את כדי קרע את כסותי חייב: ורמינהי (שמות כב) לשמור ולא לאבד לשמור ולא לקרוע לשמור ולא לחלק לעניים אמר רב הונא לא קשיא הא דאתי לידיה הא דלא אתי לידיה אמר ליה רבה לשמור דאתי לידיה משמע אלא אמר רבה הא והא דאתא לידיה ולא קשיא הא דאתא לידיה בתורת שמירה הא דאתא לידיה בתורת קריעה ההוא ארנקא דצדקה דאתי לפומבדיתא אפקדה רב יוסף גבי ההוא גברא פשע בה אתו גנבי גנבוה חייביה רב יוסף א"ל אביי והתניא לשמור ולא לחלק לעניים אמר ליה עניי דפומבדיתא מיקץ קיץ להו ולשמור הוא:

מסכת בבא קמא פרק ט

דף צג,ב משנה הגוזל עצים ועשאן כלים צמר ועשאן בגדים משלם כשעת הגזלה גזל פרה מעוברת וילדה רחל טעונה וגזזה משלם דמי פרה העומדת לילד ודמי רחל העומדת ליגזז גזל פרה ונתעברה אצלו וילדה רחל ונטענה אצלו וגזזה משלם כשעת הגזלה זה הכלל כל הגזלנים משלמין כשעת הגזלה:

דף צג,ב גמרא אמרי עצים ועשאן כלים אין שיפן לא צמר ועשאן בגדים אין ליבנן לא ורמינהי גזל עצים ושיפן אבנים וסיתתן צמר וליבנן פשתן ונקוהו משלם כשעת הגזלה אמר אביי תנא דידן קתני שינוי דרבנן דהדרא וכל שכן שינוי דאורייתא עצים ועשאן כלים בעצים משופין ומאי נינהו נסרים דשינוי דהדר לברייתא הוא דאי בעי משליף להו צמר ועשאן בגדים בצמר טווי דשינוי דהדר לברייתא הוא דאי בעי סתר ליה וכל שכן שינוי דאורייתא ותנא ברא שינוי דאורייתא קתני ושינוי דרבנן לא קתני רב אשי אמר תנא דידן נמי שינוי דאורייתא קתני עצים ועשאן כלים בוכאני דהיינו שיפן צמר ועשאן בגדים נמטי דהיינו שינוי דלא הדר וליבון מי הוי שינוי ורמינהי לא הספיק ליתנו לו עד שצבעו פטור לבנו ולא צבעו חייב אמר אביי לא קשיא הא רבי שמעון הא רבנן דתניא גזזו טוואו וארגו אין מצטרף לבנו רבי שמעון אומר אין מצטרף וחכמים אומרים מצטרף רבא אמר הא והא רבי שמעון ולא קשיא הא דנפציה נפוצי הא דסרקיה סרוקי רבי חייא בר אבין אמר הא דחווריה חוורי הא דכבריה כברויי השתא יש לומר צבע לרבי שמעון לא הוי שינוי ליבון הוי שינוי דתניא גזז ראשון ראשון וצבעו ראשון ראשון וטוואו ראשון ראשון וארגו אין מצטרף רבי שמעון בן יהודה אומר משום ר' שמעון צבעו מצטרף אמר אביי לא קשיא הא רבנן אליבא דר"ש הא ר"ש בן יהודה אליבא דר"ש רבא אמר לעולם לא פליגי רבנן עליה דרבי שמעון בן יהודה ושאני צבע הואיל ויכול להעבירו ע"י צפון וכי קתני התם לא הספיק ליתנו לו עד שצבעו פטור ואוקימנא כדברי הכל בקלא אילן דלא עבר אמר אביי ר' שמעון בן יהודה ובית שמאי ור' אליעזר בן יעקב ור"ש בן אלעזר ורבי ישמעאל כולהו סבירא להו שינוי במקומו עומד רבי שמעון בן יהודה הא דאמרן ב"ש מאי היא דתני' נתן לה חטין באתננה ועשאן סולת זיתים ועשאן שמן ענבים ועשאן יין תני חדא אסור ותניא אידך מותר ואמר רב יוסף תני גוריון

דף צד, א גמרא דמאספורק בית שמאי אוסרין וב"ה מתירין מאי טעמיה דבית שמאי אמר קרא (דברים כג) גם שניהם לרבות שינוייהם ובית הלל אמר קרא הם ולא שינוייהם ובית שמאי הא כתיב הם ההוא מיבעי ליה הם ולא ולדותיהם ובית הלל תרתי שמעת מינה הם ולא שינוייהם הם ולא ולדותיהם ובית הלל נמי הכתיב גם גם לב"ה קשיא רבי אליעזר בן יעקב מאי היא דתניא ר' אליעזר בן יעקב אומר הרי שגזל סאה של חטין טחנה לשה ואפאה והפריש ממנה חלה כיצד מברך אין זה מברך אלא מנאץ ועל זה נאמר (תהילים י) בוצע ברך נאץ ה' ר' שמעון בן אלעזר מאי היא דתניא כלל זה אמר ר' שמעון בן אלעזר כל שבח שהשביח גזלן ידו על העליונה רצה נוטל שבחו רצה אומר לו הרי שלך לפניך מאי קאמר אמר רב ששת ה"ק השביחה נוטל שבחו כחש אומר לו הרי שלך לפניך דשינוי במקומו עומד אי הכי אפילו השביח נמי אמרי מפני תקנת השבים ר' ישמעאל מאי היא דתניא מצות פאה להפריש מן הקמה לא הפריש מן הקמה מפריש מן העומרים לא הפריש מן העומרים מפריש מן הכרי עד שלא מרחו מרחו מעשר ונותן לו משום ר' ישמעאל אמרו אף מפריש מן העיסה ונותן לו א"ל רב פפא לאביי איכפל כל הני תנאי לאשמועינן כב"ש א"ל הכי קאמרי לא נחלקו בית שמאי וב"ה בדבר זה אמר רבא ממאי דלמא עד כאן לא קאמר רבי שמעון בן יהודה התם אלא בצבע הואיל ויכול להעבירו על ידי צפון ועד כאן לא קאמרי ב"ש התם אלא לגבוה משום דאימאסי ועד כאן לא קאמר ר' אליעזר בן יעקב התם אלא לענין ברכה משום דהוה ליה מצוה הבאה בעבירה ועד כאן לא קאמר ר"ש בן אלעזר התם אלא בהכחשה דהדר ועד כאן לא קאמר ר' ישמעאל התם אלא לענין פאה משום דכתיב (ויקרא יט; ויקרא כג) תעזוב יתירא וכי תימא ליגמר מיניה מתנות עניים שאני כדבעי ר' יונתן דבעי ר' יונתן מאי טעמא דר' ישמעאל משום דקסבר שינוי אינו קונה או דלמא בעלמא קסבר שינוי קונה והכא משום דכתיב תעזוב יתירא ואם תמצי לומר טעמא דר' ישמעאל משום דקסבר שינוי אינו קונה תעזוב יתירא דכתב רחמנא למה לי ותו לרבנן תעזוב יתירא דכתב רחמנא למה לי מבעי ליה לכדתניא המפקיר כרמו והשכים לבקר ובצרו חייב בפרט ובעוללות ובשכחה ובפאה ופטור מן המעשר אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי שמעון בן אלעזר ומי אמר שמואל הכי והאמר שמואל אין שמין לא לגנב ולא לגזלן אלא לנזקין בשלמא לרבא דאמר כי קאמר ר' שמעון בן אלעזר התם בהכחשה דהדר לא קשיא כי קאמר הלכה כרבי שמעון בן אלעזר דשינוי במקומו עומד בהכחשה דהדר וכי קאמר שמואל התם אין שמין לא לגנב ולא לגזלן אלא לנזקין בהכחשה דלא הדר אלא לאביי דאמר כי קאמר רשב"א בהכחשה דלא הדר קאמר מאי איכא למימר אביי מתני הכי אמר רב יהודה אמר שמואל

דף צד, ב גמרא אמרו הלכה כרבי שמעון בן אלעזר וליה לא סבירא ליה א"ר חייא בר אבא אמר רבי יוחנן דבר תורה גזילה הנשתנית חוזרת בעיניה שנאמר (ויקרא ה) והשיב את הגזלה אשר גזל מכל מקום ואם תאמר משנתנו משום תקנת השבים ומי אמר ר' יוחנן הכי והאמר רבי יוחנן הלכה כסתם משנה ותנן לא הספיק ליתנו לו עד שצבעו פטור אמר להו ההוא מדרבנן ורבי יעקב שמיא לדידי מפרשא לי מיניה דרבי יוחנן כגון שגזל עצים משופין ועשאן כלים דהוה ליה שינוי החוזר לברייתו: תנו רבנן הגזלנין ומלוי ברבית שהחזירו אין מקבלין מהן והמקבל מהן אין רוח חכמים נוחה הימנו אמר רבי יוחנן בימי רבי נשנית משנה זו דתניא מעשה באדם אחד שבקש לעשות תשובה א"ל אשתו ריקה אם אתה עושה תשובה אפילו אבנט אינו שלך ונמנע ולא עשה תשובה באותה שעה אמרו

הגזלנין ומלוי רביות שהחזירו אין מקבלין מהם והמקבל מהם אין רוח חכמים נוחה הימנו מיתבי הניח להם אביהם מעות של רבית אע"פ שהן יודעין שהן רבית אין חייבין להחזיר אינהו הוא דלא הא אביהם חייב להחזיר בדין הוא דאביהם נמי אינו חייב להחזיר והא דקתני בדידהו משום דקא בעי למתני סיפא הניח להם אביהם פרה וטלית וכל דבר המסויים חייבין להחזיר מפני כבוד אביהם תנא רישא נמי בדידהו ומפני כבוד אביהם חייבין להחזיר אקרי כאן (שמות כב) ונשיא בעמך לא תאור בעושה מעשה עמך כדאמר רב פנחס בשעשה תשובה הכא נמי בשעשה תשובה אי עשה תשובה מאי בעי גביה איבעי ליה לאהדורי שלא הספיק להחזיר עד שמת תא שמע הגזלנים ומלוי ברבית אע"פ שגבו מחזירין גזלנין מאי שגבו איכא אי גזול גזול ואי לא גזול לא גזול אלא אימא הגזלנין ומאי ניהו מלוי רביות אע"פ שגבו מחזירין אמרי מחזירין ואין מקבלין מהם אלא למה מחזירין לצאת ידי שמים ת"ש הרועים והגבאין והמוכסין תשובתן קשה ומחזירין למכירין אמרי מחזירין ואין מקבלין מהם ואלא למה מחזירין לצאת ידי שמים אי הכי אמאי תשובתן קשה ועוד אימא סיפא ושאין מכירין יעשה בהן צרכי ציבור ואמר רב חסדא בורות שיחין ומערות אלא לא קשיא כאן קודם תקנה כאן לאחר תקנה והשתא דאמר רב נחמן בשאין גזילה קיימת אפילו תימא אידי ואידי לאחר תקנה ולא קשיא

דף צה, א גמרא כאן בגזילה קיימת כאן בשאין גזילה קיימת והא אבנט דגזילה קיימת היא מאי אבנט דמי אבנט וכל היכא דגזילה קיימת לא עבוד רבנן תקנתא והרי מריש דגזילה קיימת היא ותנן על המריש הגזול שבנאו בבירה שיטול דמיו מפני תקנת השבים שאני התם דכיון דאיכא פסידא דבירה שויה רבנן כדליתא: גזל פרה מעוברת וילדה וכו': תנו רבנן הגזול רחל וגזזה פרה וילדה משלם אותה ואת גיזותיה ואת ולדותיה דברי רבי מאיר ר' יהודה אומר גזילה חוזרת בעיניה רבי שמעון אומר רואין אותה כאילו היא שומא אצלו בכסף איבעיא להו מאי טעמיה דרבי מאיר משום דקסבר שינוי במקומו עומד או דילמא בעלמא שינוי קונה והכא קנסא הוא דקא קניס למאי נפקא מינה להיכא דכחשא מכחש תא שמע גזל בהמה והזקינה עבדים והזקינה משלם כשעת הגזילה רבי מאיר אומר בעבדים אומר לו הרי שלך לפניך ואילו בהמה כשעת הגזילה ואי סלקא דעתך סבר רבי מאיר שינוי במקומו עומד אפי' בהמה נמי אלא לאו ש"מ קסבר ר' מאיר שינוי קונה והכא קנסא הוא דקא קניס אמרי רבי מאיר לדבריהם דרבנן קאמר להו לדידי שינוי אין קונה ואפילו בהמה נמי אלא לדידכו דאמריתו שינוי קונה אודו לי מיהת בעבדא דכמקרקעי דמי וקרקע אינה נגזלת ואמרי ליה רבנן לא עבדא כמטלטלי דמי ת"ש לצבוע לו אדום וצבעו שחור שחור וצבעו אדום ר' מאיר אומר נותן לו דמי צמרו דמי צמרו אין דמי צמרו ושבחו לא ואי סלקא דעתך סבר רבי מאיר שינוי אין קונה דמי צמרו ושבחו בעי למיתב ליה אלא לאו ש"מ קסבר ר"מ שינוי קונה והכא קנסא הוא דקא קניס שמע מינה איכא דאמרי הא לא איבעי לן מדאפיך רב ותני גזל פרה והזקינה עבדים והזקינה משלם כשעת הגזילה דברי רבי מאיר וחכמים אומרים בעבדים אומר לו הרי שלך לפניך ודאי לרבי מאיר שינוי קונה והכא קנסא הוא דקא קניס ליה כי קא איבעי לן הכי איבעי לן כי קא קניס במזיד אבל בשוגג לא קניס או דילמא אפי' בשוגג נמי קניס תא שמע חמשה גובין מן המחוררין ואלו הן פירות ושבח פירות והמקבל עליו לזון בן אשתו ובת אשתו וגט חוב שאין בו אחריות וכתובת אשה שאין בה אחריות מאן שמעת ליה דאמר אחריות לאו טעות סופר הוא רבי

מאיר וקתני פירות ושבח פירות שבח פירות היכי דמי כגון שגזל שדה מחבירו ומכרה לאחר והשביחה והרי היא יוצאה מתחת ידו כשהוא גובה

דף צה,ב גמרא גובה את הקרן מנכסים משועבדים ואת השבח מנכסים בני חורין דאתא בעל ארעא ושקיל ארעיה ושבחה מאי לאו בעם הארץ דלא ידע דקרקע נגזלת או אינה נגזלת ואפי' הכי קאתי בעל קרקע ושקיל לארעא ושבחה ושמע מינה בשוגג נמי קנים אמרי לא בלוקח תלמיד חכם וידע תא שמע לצבוע לו אדום וצבעו שחור שחור וצבעו אדום ר' מאיר אומר נותן לו דמי צמרו דמי צמרו אין דמי צמרו ושבחו לא ואי סלקא דעתך בשוגג נמי קנים דמי צמרו ושבחו בעי למיתבא ליה אלא לאו ש"מ במזיד קנים בשוגג לא קנים ש"מ: רבי יהודה אומר גזילה חוזרת בעיניה ר"ש אומר רואין אותה כאילו היא שומא אצלו בכסף מאי בינייהו אמר רב זביד בשבח שעל גבי גזילה קמיפלגי ר' יהודה סבר דנגזל הוי ור"ש סבר דגזולן הוי רב פפא אמר דכ"ע שבח שעל גבי גזילה דגזולן הוי והכא למחצה לשליש ולרביע קמיפלגי רבי יהודה סבר שבח שעל גבי גזילה כוליה דגזולן הוי ורבי שמעון סבר למחצה לשליש ולרביע הוא דשקיל גזולן תנן גזל פרה ונתעברה אצלו וילדה רחל ונטענה אצלו וגזזה משלם כשעת הגזילה ילדה אין לא ילדה הדרא בעינא בשלמא לרב זביד דאמר שבח שעל גבי גזילה דנגזל הוי לר' יהודה הא מני רבי יהודה היא אלא לרב פפא דאמר דגזולן הוי הא מני לא רבי יהודה ולא ר"ש אמר לך רב פפא הוא הדין אפילו לא ילדה נמי כשעת הגזילה הוא דמשלם והא דקתני ילדה אידי דנסיב רישא ילדה נסיב סיפא נמי ילדה תניא כוותיה דרב פפא ר' שמעון אומר רואין אותה כאילו היא שומא אצלו בכסף למחצה לשליש ולרביע אמר רב אשי כי הוינן בי רב כהנא איבעיא לן לר' שמעון דאמר למחצה לשליש ולרביע הוא דשקיל גזולן כי מסלקינן ליה בדמי מסלקינן ליה או דילמא מבשרא שקול ופשטנא מהא דאמר רב נחמן אמר שמואל שלשה שמין להן השבח ומעלין אותן בדמים ואלו הן בכור לפשוט ובעל חוב ללוקח ובעל חוב ליתומים אמר ליה רבינא לרב אשי מי אמר שמואל בעל חוב ללוקח יהיב ליה שבח והאמר שמואל בעל חוב גובה את השבח א"ל לא קשיא כאן בשבח המגיע לכתפים וכאן בשבח שאין מגיע לכתפים אמר ליה והא מעשים בכל יום וקא מגבי שמואל אפי' שבח המגיע לכתפים אמר ליה לא קשיא

דף צו,א גמרא הא דמסיק ביה כשיעור ארעא ושבחא הא דלא מסיק ביה אלא כשיעור ארעא אמר ליה הניחא למאן דאמר אי אית ליה זוזי ללוקח לא מצי מסלק ליה לבעל חוב שפיר אלא למ"ד אי אית ליה זוזי ללוקח מצי מסלק ליה לבעל חוב לימא ליה אי הוו לי זוזי הוה מסלקינא לך מכוליה ארעא השתא הב לי גריוא דארעא שיעור שבחאי אמר ליה הכא במאי עסקינן כגון דשויה ניהליה אפותיקי דאמר ליה לא יהא לך פרעון אלא מזה: אמר רבא גזל והשביח ומכר וגזל והשביח והוריש מה שהשביח מכר מה שהשביח הוריש: בעי רבא השביח לוקח מהו בתר דבעיא הדר פשטה מה מכר ראשון לשני כל זכות שתבא ליזו: בעי רבא השביח <עובד כוכבים> {גוי} מהו א"ל רב אחא מדפתי לרבינא תקנתא <לעובד כוכבים> {לגוי} ניקו ונעבוד אמר ליה לא צריכא כגון דזבניה לישראל סוף סוף הבא מחמת <עובד כוכבים> {גוי} הרי הוא <כעובד כוכבים> {כגוי} לא צריכא כגון דגזל ישראל זבנה ניהליה והשביחה <עובד כוכבים> {גוי} והדר <עובד כוכבים> {גוי} זבנה לישראל מאי מי אמרינן כיון דמעיקרא ישראל והדר ישראל עבדי רבנן תקנתא או דלמא כיון דאיכא <עובד כוכבים> {גוי} באמצע לא עבדו ליה רבנן

תקנתא תיקו: אמר רב פפא האי מאן דגזל דיקלא מחבריה וקטליה אע"ג דשדיא מארעא לארעא דידיה לא קני מאי טעמא מעיקרא דיקלא מיקרי והשתא נמי דיקלא מיקרי דיקלא ועביד גובי לא קני השתא מיהת גובי דדיקלא מיקרי גובי ועבדינהו כשורי קני כשורי רברבי ועבדינהו כשורי זוטרי לא קני עבדינהו קצוצייתא קני אמר רבא האי מאן דגזל לוליבא ועבדינהו הוצי קני דמעיקרא לוליבא מיקרי והשתא הוצי הוצי ועבדינהו חופיא קני מעיקרא הוצי והשתא חופיא חופיא ועבדיה שרשורא לא קני מאי טעמא דהדר סתר ליה והוי חופיא בעי רב פפא נחלקה התיומת מהו תא שמע דאמר רבי מתון אמר רבי יהושע בן לוי ניטלה התיומת פסול

דף צו,ב גמרא מאי לאו הוא הדין לנחלקה לא ניטלה שאני דהא חסר לה איכא דאמרי ת"ש דא"ר מתון א"ר יהושע בן לוי נחלקה התיומת נעשה כמי שנטלה ופסול ש"מ אמר רב פפא האי מאן דגזל עפרא מחבריה ועבדיה לבינתא לא קני מאי טעמא דהדר משוי ליה עפרא לבינתא ועבדיה עפרא קני מאי אמרת דלמא הדר ועביד ליה לבינתא האי לבינתא אחריתי הוא ופנים חדשות באו לכאן ואמר רב פפא האי מאן דגזל נסכא מחבריה ועביד זוזי לא קני מאי טעמא הדר עביד להו נסכא זוזי ועבדינהו נסכא קני מאי אמרת הדר עביד להו זוזי פנים חדשות באו לכאן שחימי ועבדינהו חדתי לא קני חדתי ועבדינהו שחימי קני מאי אמרת הדר עביד להו חדתי מידע ידיע שיחמייהו: זה הכלל כל הגזלנין משלמין כשעת הגזלה: <זה הכלל> [כל] לאתויי מאי לאתויי הא דאמר ר' אלעא גנב טלה ונעשה איל עגל ונעשה שור נעשה שינוי בידו וקנאו טבח ומכר שלו הוא טובח שלו הוא מוכר ההוא גברא דגזל פדנא דתורי מחבריה אזל כרב בהו כרבא זרע בהו זרעא לסוף אהדרינהו למריה אתא לקמיה דרב נחמן אמר להו זילו שומו שבחא דאשבח אמר ליה רבא תורי אשבח ארעא לא אשבח אמר מי קאמינא נשיימו כוליה פלגא קאמינא א"ל סוף סוף גזילה הוא וקא הדרה בעינא דתנן כל הגזלנין משלמין כשעת הגזלה אמר ליה לא אמינא לך כי יתיבנא בדינא לא תימא לי מידי דאמר הונא חברין עלאי אנא ושבור מלכא אחי בדינא האי אינש גזלנא עתיקא הוא ובעינא דאיקנסיה:

דף צו,ב משנה גזל בהמה והזקינה עבדים והזקינו משלם כשעת הגזלה רבי מאיר אומר בעבדים אומר לו הרי שלך לפניך גזל מטבע ונסדק פירות והרקיבו יין והחמיץ משלם כשעת הגזלה מטבע ונפסל תרומה ונטמאת חמץ ועבר עליו הפסח בהמה ונתעבדה בה עבירה או שנפסלה מעל גבי המזבח או שהיתה יוצאה ליסקל אומר לו הרי שלך לפניך: **דף צו,ב גמרא** אמר רב פפא לא הזקינה הזקינה ממש אלא אפי' כחשה והא אנן הזקינה תנן כחשה כגון הזקינה דלא הדר בריא אמר ליה מר קשישא בריה דרב חסדא לרב אשי הכי קאמרי משמיה דרבי יוחנן אפילו גנב טלה ונעשה איל עגל ונעשה שור נעשה שינוי בידו וקנאו טבח ומכר שלו הוא טובח שלו הוא מוכר אמר ליה לאו אמינא לך לא תחליף גברי ההוא משמיה דרבי אלעא איתמר: רבי מאיר אומר בעבדים אומר לו הרי שלך לפניך: אמר רב חנינא בר אבדימי אמר רב הלכה כרבי מאיר ורב שביק רבנן ועביד כרבי מאיר אמרי משום דברייתא איפכא תניא ורב שביק מתניתין ועביד כברייתא רב מתניתין נמי איפכא תני ומאי טעמיה דרב דאפיך מתני' מקמי דברייתא אדרבה ניפוך לברייתא מקמי מתניתין אמרי רב נמי מתניתין איפכא אתניה ואי בעית אימא כי לא אפיך חדא מקמי חדא חדא מקמי תרתי אפיך דתניא המחליף פרה בחמור וילדה וכן המוכר שפחתו וילדה זה אומר ברשותי ילדה והלה שותק זכה בה זה אומר איני יודע וזה אומר איני יודע יחלוקו

זה אומר ברשותי וזה אומר ברשותי ישבע המוכר שברשותו ילדה לפי שכל הנשבעין שבתורה נשבעין ולא משלמין דברי ר' מאיר וחכמים אומרים אין נשבעין לא על העבדים ולא על הקרקעות האי הלכה כר' מאיר הלכה כרבנן מיבעי ליה הכי קאמר למאי דאפכיתו ותניתו הלכה כרבי מאיר

דף צז, א גמרא ומי אמר רב עבדא כמקרקעי דמי והאמר רב דניאל בר רב קטינא אמר רב התוקף בעבדו של חבירו ועשה בו מלאכה פטור ואי ס"ד עבדא כמקרקעי דמי אמאי פטור ברשותא דמריה קאי הכא במאי עסקינן שלא בשעת מלאכה כי הא דשלח ליה רבי אבא למרי בר מר בעי מיניה מרב הונא הדר בחצר חבירו שלא מדעתו צריך להעלות לו שכר או אין צריך להעלות לו שכר ושלחו ליה אינו צריך להעלות לו שכר הכי השתא בשלמא התם בין למ"ד ביתא מיתבא יתיב ניחא ליה בין למ"ד (ישעיהו כד) ושאינה יוכת שער ניחא ליה אלא הכא מי ניחא ליה דנכחוש עבדיה אמרי ה"נ ניחא ליה דלא ליסתרי עבדיה בי רב יוסף בר חמא הוה תקיף עבדי דאינשי דמסיק בהו זוזי ועבדי בהו מלאכה א"ל רבה בריה מ"ט עביד מר הכי א"ל דאמר רב נחמן עבדא נהום כריסיה לא שוי אמר ליה אימא דאמר רב נחמן כגון דארו עבדיה דמרקיד בי כובי כולהו עבדי מעבד עבדי א"ל אנא כרב דניאל סבירא לי דאמר רב דניאל בר רב קטינא אמר רב התוקף בעבדו של חבירו ועשה בו מלאכה פטור אלמא ניחא ליה דלא ליסתרי עבדיה אמר ליה הני מילי היכא דלא מסיק בהו זוזי מר כיון דמסיק בהו זוזי מיחזי כרבית דאמר רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן אף על פי שאמרו הדר בחצר חבירו שלא מדעתו א"צ להעלות לו שכר הללו ודר בחצר חבירו צריך להעלות לו שכר א"ל הדרי בי: איתמר התוקף ספינתו של חבירו ועשה בה מלאכה אמר רב רצה שכרה נוטל רצה פחתה נוטל ושמואל אמר אינו נוטל אלא פחתה אמר רב פפא לא פליגי הא דעבידא לאגרא הא דלא עבידא לאגרא ואיבעית אימא הא והא דעבידא לאגרא הא דנחית ליה אדעתא דאגרא והא דנחית ליה אדעתא דגזלנותא: גזל מטבע ונסדק [וכו'] אמר רב הונא נסדק נסדק ממש נפסל פסלתו מלכות ורב יהודה אמר פסלתו מלכות נמי היינו נסדק אלא ה"ד נפסל שפסלתו מדינה זו ויוצאה במדינה אחרת א"ל רב חסדא לרב הונא לדידך דאמרת נפסל פסלתו מלכות הרי פירות והרקיבו יין והחמיץ דכי פסלתו מלכות דמי וקתני משלם כשעת הגזילה א"ל התם נשתנה טעמו וריחו הכא לא נשתנה א"ל רבא לרב יהודה לדידך דאמרת פסלתו מלכות נמי היינו נסדק הרי תרומה ונטמאת דכי פסלתו מלכות דמי וקתני אומר לו הרי שלך לפניך א"ל התם לא מינכר היזיקה הכא מינכר היזיקה איתמר המלוה את חבירו על המטבע ונפסלה המטבע רב אמר

דף צז, ב גמרא נותן לו מטבע היוצא באותה שעה ושמואל אמר יכול לומר לו לך הוציאו במישן אמר רב נחמן מסתברא מילתיה דשמואל דאית ליה אורחא למיזל למישן אבל לית ליה אורחא לא איתיביה רבא לרב נחמן אין מחללין על המעות שאינם יוצאות כיצד היו לו מעות כוזביות ירושלמיות או של מלכים הראשונים אין מחללין הא של אחרונים דומיא דראשונים מחללין א"ל הכא במאי עסקינן כשאין מלכיות מקפידות זו על זו אלא כי אמר שמואל כשמלכיות מקפידות זו על זו היכי מצוי ממטי להו דממטי לה ע"י הדחק דלא בחשי ואי משכחי קפדי ת"ש אין מחללין על מעות של כאן והן בבבל ושל בבבל והן כאן של בבבל והן משכחי קפדי ת"ש אין מחללין על מעות של כאן והן בבבל אע"ג דסופו למיסק להתם הכא במאי עסקינן כשמלכיות מקפידות זו על זו אי הכי של בבבל והן בבבל למאי

חזו חזו דזבין בהו בהמה ומסיק לירושלים והתניא התקינו שיהו המעות יוצאות בירושלים מפני כך א"ר זירא לא קשיא כאן בזמן שיד ישראל תקיפה על אומות העולם כאן בזמן שיד אומות העולם תקיפה על עצמן ת"ר איזהו מטבע של ירושלים דוד ושלמה מצד אחד וירושלים עיר הקודש מצד אחר ואיזהו מטבע של אברהם אבינו זקן וזקינה מצד אחד ובחור ובתולה מצד אחר בעא מיניה רבא מרב חסדא המלוה את חבריו על המטבע והוסיפו עליו מהו אמר לו נותן לו מטבע היוצא באותה שעה א"ל ואפילו כי נפיא א"ל אין א"ל אפי' כי תרטיא א"ל אין והא קא זיילין פירי אמר רב אשי חזינן אי מחמת טיבעא זיל מנכינן ליה

דף צח,א גמרא ואי מחמת תרעא זיל לא מנכינן ליה והא קא שבח לענין נסכא אלא כי הא דרב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע עבדי עובדא בזווי דאגרדמיס טייעא עד י' בתמניא אמר רבה הזורק מטבע של חבריו לים הגדול פטור מאי טעמא אמר הא מנח קמך אי בעית שקליה והני מילי בצלולין דקא חזי ליה אבל עכורין דלא קחזי ליה לא והני מילי דאדייה אדויי אבל שקליה בידיה מיגזל גזליה השבה בעי מיעבד מתיב רבא אין מחללין על מעות שאינן ברשותו כיצד היו לו מעות בקסטרא או בהר המלך או שנפל כיסו לים הגדול אין מחללין אמר רבה שאני לענין מעשר דבעינן מצוי בידך דרחמנא אמר (דברים יד) וצרת הכסף בידך וליכא ואמר רבה השף מטבע של חבריו פטור מאי טעמא דהא לא עבד ולא מידי וה"מ דמחייב בקורנסא וטרשיה אבל שייפא בשופינא חסורי חסריה מתיב רבא הכהו על עינו וסמאה על אזנו וחרשו עבד יוצא בהן לחירות כנגד עינו ואינו רואה כנגד אזנו ואינו שומע אין עבד יוצא בהן לחירות רבה לטעמיה דאמר רבה חרשו לאביו נהרג שאי אפשר לחרישה בלא חבורה דטפתא דדמא נפלת ליה באוניה ואמר רבה הצורם אוזן פרתו של חבריו פטור מאי טעמא פרה כדקיימא קיימא דלא עבד ולא מידי וכולהו שוורים לאו לגבי מזבח קיימי מתיב רבא העושה מלאכה במי חטאת ובפרת חטאת פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים מלאכה הוא דלא מינכר היזיקה אבל צורם דמינכר היזיקה הכי נמי דמחייב בדיני אדם אמרי הוא הדין דאפילו צורם פטור והא קא משמע לן דאפילו מלאכה דלא מינכר היזיקה חייב בדיני שמים ואמר רבה השורף שטרו של חבריו פטור דאמר ליה ניירא קלאי מינך מתקיף לה רמי בר חמא היכי דמי

דף צח,ב גמרא אי דאיכא סהדי דידעי מאי הוה בשטרא ליכתבו ליה שטרא מעליא ואי דליכא סהדי אנן מנא ידעינן אמר רבא תהא במאמינו אמר רב דימי בר חנינא הא דרבה מחלוקת ר"ש ורבנן היא לר"ש דאמר דבר הגורם לממון דמי מחייב לרבנן דאמרי דבר הגורם לממון לאו כממון דמי לא מחייב מתקיף לה רב הונא בריה דרב יהושע אימר דשמעת ליה לרבי שמעון דבר הגורם לממון כממון דמי בדבר שעיקרו ממון כדרבה דאמר רבה גזל חמץ לפני הפסח ובא אחר ושרפו במועד פטור שהכל מצוים עליו לבערו לאחר הפסח מחלוקת ר' שמעון ורבנן לרבי שמעון דאמר דבר הגורם לממון כממון דמי חייב לרבנן דאמרי דבר הגורם לממון לאו כממון דמי פטור בדבר שאין עיקרו ממון מי אמרינן אמר אמימר מאן דדאין דינא דגרמי מגבי ביה דמי שטרא מעליא ומאן דלא דאין דינא דגרמי מגבי ביה דמי ניירא בעלמא הוה עובדא וכפייה רפרם לרב אשי ואגבי ביה כי כשורא לצלמא: חמץ ועבר עליו הפסח אומר לו הרי שלך לפניך: מאן תנא אומרין באיסורי הנאה הרי שלך לפניך אמר רב חסדא ר' יעקב היא דתניא שור שהמית עד שלא נגמר דינו מכרו מכור הקדישו מוקדש שחטו בשרו מותר החזירו שומר לבעליו מוחזר

משנגמר דינו מכרו אינו מכור הקדישו אינו מוקדש שחטו בשרו אסור החזירו שומר לבעליו אינו מוחזר רבי יעקב אומר אף משנגמר דינו החזירו שומר לבעליו מוחזר מאי לאו בהא קמיפלגי דרבי יעקב סבר אומרין באיסורי הנאה הרי שלך לפניך ורבנן סברי אין אומרין באיסורי הנאה הרי שלך לפניך א"ל רבה לא דכולי עלמא אמרינן באיסורי הנאה הרי שלך לפניך דאם כן נפלגו בחמץ בפסח אלא אמר רבה הכא בגומרין דינו של שור שלא בפניו קא מיפלגי רבנן סברי אין גומרין דינו של שור שלא בפניו דאמר ליה אי אייתיתיה ניהליה הוה מעריקנא ליה לאגמא השתא מסרתיה ביד מאן דלא מצינא לאישתעוויי דינא בהדיה ור' יעקב סבר גומרין דינו של שור שלא בפניו דאמר ליה מאי עבדי ליה סוף סוף הוה גמרי ליה דינא שלא בפניו אשכחיה רב חסדא לרבה בר שמואל א"ל תנית מידי באיסורי הנאה אמר ליה אין תנינא (ויקרא ח) והשיב את הגזלה מה תלמוד לומר אשר גזל יחזיר כעין שגזל מכאן אמרו גזל מטבע ונפסל פירות והרקיבו יין והחמיץ תרומה ונטמאת חמץ ועבר עליו הפסח בהמה ונעבדה בה עבירה ושור עד שלא נגמר דינו אומר לו הרי שלך לפניך מאן שמעת ליה דאמר עד שלא נגמר דינו אין משנגמר דינו לא רבנן וקתני חמץ ועבר עליו הפסח אומר לו הרי שלך לפניך א"ל אי משכחת להו לא תימא להו ולא מידי: פירות והרקיבו אומר לו הרי שלך לפניך: והתנן פירות והרקיבו משלם כשעת הגזילה אמר רב פפא כאן שהרקיבו כולן כאן שהרקיבו מקצתן:

דף צח, ב משנה נתן לאומנין לתקן וקלקלו חייבין לשלם נתן לחרש שידה תיבה ומגדל לתקן וקלקל חייב לשלם והבנאי שקיבל עליו לסתור את הכותל ושיבר האבנים או שהזיקן חייב לשלם היה סותר מצד זה ונפל מצד אחר פטור ואם מחמת המכה חייב: **דף צח, ב גמרא** אמר רב אסי לא שנו אלא שנתן לחרש שידה תיבה ומגדל לנעץ בהן מסמר ונעץ בהן מסמר ושיברן אבל נתן לחרש עצים לעשות שידה תיבה ומגדל ועשה מהן שידה תיבה ומגדל ושיברן פטור מאי טעמא אומן קונה בשבח כלי תנן נתן לאומנין וקלקלו חייבין לשלם מאי לאו דיהיב להו עצים לא שידה תיבה ומגדל הא מדקתני סיפא שידה תיבה ומגדל מכלל דרישא עצים אמרי פרושי קא מפרש לה כיצד נתן לאומנין לתקן וקלקלו חייבין לשלם כגון שנתן לחרש שידה תיבה ומגדל והכי נמי מסתברא דכיצד קתני דאי סלקא דעתך רישא עצים השתא אשמעינן עצים חייבין לשלם ולא אמרינן אומן קונה בשבח כלים שידה תיבה ומגדל מבעיא אי משום הא לא איריא תנא סיפא לגלויי רישא שלא תאמר רישא שידה תיבה ומגדל אבל עצים לא תנא סיפא שידה תיבה ומגדל מכלל דרישא עצים ואפ"ה חייב לשלם לימא מסייע ליה הנותן צמר לצבע

דף צט, א גמרא והקדיחו יורה נותן לו דמי צמרו דמי צמרו אין דמי צמרו ושבחו לא לאו שהקדיחו לאחר נפילה דאיכא שבחא ושמע מינה אומן קונה בשבח כלי אמר שמואל הכא במאי עסקינן כגון שהקדיחו בשעת נפילה דליכא שבחא אבל הקדיחו לאחר נפילה מאי נותן לו דמי צמרו ושבחו לימא שמואל לית ליה דרב אסי אמר לך שמואל הכא במאי עסקינן כגון דצמר וסמנין דבעל הבית וצבע אגר ידיה הוא דשקיל אי הכי נותן לו דמי צמרו וסמנין מיבעי ליה אלא שמואל דחויי קא מדחי ליה תא שמע הנותן טליתו לאומן גמרו והודיעו אפילו מכאן ועד עשרה ימים אינו עובר עליו משום (ויקרא יט) לא תלין נתנה לו בחצי היום כיון ששקעה עליו החמה עובר עליו משום בל תלין ואי ס"ד אומן קונה בשבח כלי אמאי עובר משום בל תלין אמר רב מרי בריה דרב כהנא בגרדא דסרבלא דליכא שבחא סוף סוף למאי יהבה נהליה לרכוכי כיון דרכייה היינו שבחא לא צריכא

דאגריה לביטשי ביטשא ביטשא במעתא דהיינו שכירות ולמאי דסליק אדעתין מעיקרא
דלא אגריה לביטשי מסייע ליה לרב ששת דבעו מיניה מרב ששת קבלנות עובר עליו
משום בל תלין או אינו עובר ואמר להו רב ששת עובר לימא דרב ששת פליגא אדרב אסי
אמר שמואל בר אחא בשליחא דאיגרתא לימא כתנאי עשה לי שירים נזמין וטבעות
ואקדש לך כיון שעשאן מקודשת דברי רבי מאיר וחכמים אומרים אינה מקודשת עד
שיגיע ממון לידה מאי ממון אילימא אותו ממון מכלל דר"מ סבר אותו ממון לא אלא במאי
מקדשא אלא פשיטא מאי ממון ממון אחר וסברוה דכולי עלמא ישנה לשכירות מתחילה
ועד סוף ודכולי עלמא המקדש במלוה אינה מקודשת מאי לאו באומן קונה בשבח כלי
קמיפלגי דר"מ סבר אומן קונה בשבח כלי ורבנן סברי אין אומן קונה בשבח כלי לא דכולי
עלמא אין אומן קונה בשבח כלי אלא הכא בישנה לשכירות מתחילה ועד סוף קא מיפלגי
רבי מאיר סבר אין לשכירות אלא לבסוף ורבנן סברי יש לשכירות מתחילה ועד סוף ואי
בעית אימא דכולי עלמא ישנה לשכירות מתחילה ועד סוף והכא במקדש במלוה קמיפלגי
דרבי מאיר סבר המקדש במלוה מקודשת ורבנן סברי המקדש במלוה אינה מקודשת
דף צט, ב גמרא רבא אמר דכ"ע ישנה לשכירות מתחילה ועד סוף ודכולי עלמא המקדש
במלוה אינה מקודשת ודכולי עלמא אין אומן קונה בשבח כלי אלא הכא במאי עסקינן כגון
שהוסיף לה נופך משלו רבי מאיר סבר מלוה ופרוטה דעתה אפרוטה ורבנן סברי מלוה
ופרוטה דעתה אמלוה ובפלוגתא דהני תנאי דתניא בשכר שעשיתי עמך אינה מקודשת
בשכר שאעשה עמך מקודשת רבי נתן אומר בשכר שאעשה עמך אינה מקודשת וכל שכן
בשכר שעשיתי עמך ורבי יהודה הנשיא אומר באמת אמרו בין בשכר שעשיתי עמך ובין
בשכר שאעשה עמך אינה מקודשת ואם הוסיף לה נופך משלו מקודשת <מאי איכא> בין
ת"ק לרבי נתן איכא בינייהו שכירות בין רבי נתן לר' יהודה הנשיא איכא בינייהו מלוה
ופרוטה אמר שמואל טבח אומן שקלקל חייב לשלם מזיק הוא פושע הוא נעשה כאומר לו
שחוט לי מכאן ושחט לו מכאן למה ליה למימר מזיק הוא פושע הוא אי אמר מזיק הוא
הוא אמינא הני מילי היכא דקא עביד בשכר אבל היכא דקא עביד בחנם לא קמ"ל פושע
הוא איתיביה רב חמא בר גוריא לשמואל הנותן בהמה לטבח וניבלה אומן פטור הדיוט
חייב ואם נותן שכר בין הדיוט בין אומן חייב אמר ליה לעכר מוחך אתא ההוא מרבנן קא
מותיב ליה א"ל השתא שקלת מאי דשקל חברך קאמינא לכו אנא רבי מאיר וקאמרייתו לי
רבנן אמאי לא דייקת מילי שאני אומר מזיק הוא פושע הוא נעשה כאומר לו שחוט לי
מכאן ושחט לו מכאן מאן אית ליה האי סברא רבי מאיר דאמר מבעי ליה למירמי אנפשיה
הי רבי מאיר אילימא [הא] רבי מאיר <קל"ן סימן> דתנן קשרו בעליו במוסירה ונעל
בפניו כראוי ויצא והזיק בין תם בין מועד חייב דברי רבי מאיר התם בקראי פליגי אלא
הא רבי מאיר דתנן לצבוע לו אדום וצבעו שחור שחור וצבעו אדום רבי מאיר אומר נותן
לו דמי צמרו התם בידים קלאו מיניה אלא הא רבי מאיר דתנן נשברה כדו ולא סילקה
נפלה גמלו ולא העמידה רבי מאיר אומר חייב בנזקן וחכמים אומרים פטור מדיני אדם
וחייב בדיני שמים וקיימא לן דבנתקל פושע הוא פליגי אמר רבה בר בר חנה אמר רבי
יוחנן טבח אומן שקלקל חייב ואפילו הוא אומן כטבחי ציפורי ומי אמר רבי יוחנן הכי
והאמר רבה בר בר חנה עובדא הוה קמיה דרבי יוחנן בכנישתא דמעון ואמר ליה זיל
אייתי ראייה דממחית לתרנגולים ואפטרך לא קשיא כאן בחנם כאן בשכר כי הא דאמר
רבי זירא הרוצה שיתחייב לו טבח יקדים לו דינר מיתבי המוליך חטים לטחון ולא לתתן

ועשאן סובין או מורסן קמח לנחתום ועשאו פת ניפולין בהמה לטבח וניבלה חייב מפני שהוא כנושא שכר אימא מפני שהוא נושא שכר ההוא מגרומתא דאתאי לקמיה דרב טרפיה ופטריה לטבח מלשלומי דמי פגעו ביה רב כהנא ורב אסי בההוא גברא אמרו ליה עביד בך רב תרתי מאי תרתי אילימא תרתי לגריעותא דאיבעי ליה לאכשורי כר' יוסי בר' יהודה וטרפה כרבנן ואי נמי כרבנן דאיבעי ליה חיובא לטבחא ומי שרי למימר כי האי גונא והתניא לכשיצא לא יאמר אני מזכה וחבירי מחייבין אבל מה אעשה שחבירי רבו עלי ועל זה נאמר (משלי יא) הולך רכיל מגלה סוד אלא תרתי למעליותא דלא אוכלך ספק איסורא ומנעך מספק גזילה איתמר המראה דינר לשולחני ונמצא רע תני חדא אומן פטור הדיוט חייב ותניא אידך בין אומן בין הדיוט חייב אמר רב פפא כי תניא אומן פטור כגון דנכו ואיסור דלא צריכי למיגמר כלל אלא במאי טעו טעו בסיכתא חדתא דההיא שעתא דנפק מתותי סיכתא ההיא איתתא דאחזיא דינרא לרבי חייא אמר לה מעליא הוא למחר אתאי לקמיה ואמרה ליה אחזיתיה ואמרו לי בישא הוא ולא קא נפיק לי אמר ליה לרב זיל חלפיה ניהלה וכתוב אפנקסי דין עסק ביש ומאי שנא דנכו ואיסור דפטירי משום דלא צריכי למיגמר רבי חייא נמי לאו למיגמר קא בעי רבי חייא לפניו משורת הדין הוא דעבד כדתני רב יוסף (שמות יח) והודעת להם זה

דף ק,א גמרא בית חייהם את הדרך זו גמילות חסדים ילכו זו ביקור חולים בה זו קבורה את המעשה זה הדין אשר יעשון זו לפניו משורת הדין ריש לקיש אחוי ליה דינרא לרבי אלעזר אמר מעליא הוא אמר ליה חזי דעלך קא סמכינא א"ל כי סמכת עלי מאי למימרא דאי משתכח בישא בעינא לאיחלופי לך והא את הוא דאמרת רבי מאיר הוא דדאין דינא דגרמי מאי לאו ר' מאיר ולא סבירא לן כוותיה א"ל לא ר' מאיר וסבירא לן כוותיה הי רבי מאיר אילימא רבי מאיר <ד' ל' מ' פ' סימן> דתנן דן את הדין זיכה את החייב חייב את הזכאי טימא את הטהור טיהר את הטמא מה שעשה עשוי וישלם מביתו הא איתמר עלה אמר רבי אילעא אמר רב והוא שנטל ונתן ביד אלא הא ר' מאיר דתנן לצבוע לו אדום וצבעו שחור שחור וצבעו אדום ר' מאיר אומר נותן לו דמי צמרו התם קא עביד בידים אלא הא ר' מאיר דתנן המסכך גפנו על גבי תבואתו של חבירו הרי זה קידש וחייב התם נמי קא עביד בידים אלא הא ר"מ דתניא מחיצת הכרם שנפרצה

דף ק,ב גמרא אומר לו גדור נפרצה אומר לו גדור נתייאש ממנה ולא גדרה ה"ז קידש וחייב באחריותו:

דף ק,ב משנה הנותן צמר לצבע והקדיחו יורה נותן לו דמי צמרו צבעו כאור אם השבח יתר על היציאה נותן לו את היציאה ואם היציאה יתירה על השבח נותן לו את השבח לצבוע לו אדום וצבעו שחור שחור וצבעו אדום רבי מאיר אומר נותן לו דמי צמרו ר' יהודה אומר אם השבח יתר על היציאה נותן לו את היציאה ואם היציאה יתירה על השבח נותן לו את השבח:

דף ק,ב גמרא מאי כאור אמר ר"נ אמר רבה בר בר חנה כלבוס מאי כלבוס אמר רבה בר שמואל

דף ק,א גמרא כפרא דודי: תנו רבנן הנותן עצים לחרש לעשות מהן כסא ועשה מהן ספסל ספסל ועשה מהן כסא ר' מאיר אומר נותן לו דמי עציו רבי יהודה אומר אם השבח יתר על היציאה נותן לו את היציאה ואם היציאה יתירה על השבח נותן לו את השבח ומודה רבי מאיר אם נתן עצים לחרש לעשות מהן כסא נאה ועשה מהן כסא כעור ספסל

נאה ועשה ספסל כעור אם השבח יתר על היציאה נותן לו דמי היציאה ואם היציאה יתירה על השבח נותן לו דמי השבח: איבעיא להו יש שבח סמנין על הצמר או אין שבח סמנין על הצמר היכי דמי אילימא דגזל סמנין ודקינהו ותרנהו וצבעו בהן תיפוק ליה משום דקנינהו בשינוי לא צריכא דגזל סמנין שרויין וצבעו בהו מאי יש שבח סמנין על גבי צמר דאמר ליה הב לי סמנאי דשקלתינהו או דלמא אין שבח סמנין על גבי הצמר דא"ל לית לך גבאי ולא מידי אמרי ואי אין שבח סמנין על גבי צמר מי מצי אמר ליה לית לך גבאי ולא מידי נימא ליה הב לי סמנאי דאפסדתינהו אלא להך גיסא אין שבח סמנין על גבי הצמר ובעי שלומי ליה או דלמא יש שבח סמנין על גבי צמר וא"ל הא מנחי קמך שקלינהו שקלינהו במאי שקליה בצפון צפון עבורי מיעבר השבה לא עביד אלא הב"ע כגון דגזל צמר וסמנין דחד וצבעיה לההוא צמר בהנך סמנין וקא מהדר ליה ניהליה לצמר יש שבח סמנין ע"ג הצמר וקא מהדר ליה סמנין וצמר או דלמא אין שבח סמנין על גבי צמר וצמר מהדר ליה סמנין לא מהדר ליה אמרי תיפוק ליה דאייקר ליה ניהליה בדמי לא צריכא דזל ציבעא ואיבעית אימא כגון שצבעו בהו קופא רבינא אמר הכא במאי עסקינן כגון דצמר דחד וסמנין דחד וקאתי קוף וצבעיה לההוא צמר בהנך סמנין יש שבח סמנין על גבי צמר דאמר ליה הב לי סמנאי דגבך נינהו או דלמא אין שבח סמנין על גבי צמר ואמר ליה לית לך גבאי כלום תא שמע בגד שצבעו בקליפי ערלה ידלק אלמא חזותא מילתא היא אמר רבא הנאה הנראה לעינים אסרה תורה דתניא (ויקרא יט) ערלים לא יאכלו אין לי אלא איסור אכילה מנין שלא יהנה ממנו ולא יצבע [בו] ולא ידליק בו את הנר תלמוד לומר (ויקרא יט) וערלתם ערלתו את פריו ערלים לא יאכלו לרבות את כולם תא שמע בגד שצבעו בקליפי שביעית ידלק שאני התם דאמר קרא (ויקרא כה) תהיה בהויתתה תהא **דף קא,ב גמרא** רבא רמי תנן בגד שצבעו בקליפי ערלה ידלק אלמא חזותא מילתא היא ורמינהי רביעית דם שנבלעה בבית הבית טמא ואמרי לה הבית טהור ולא פליגי הא בכלים דהוו מעיקרא הא בכלים דאתו לבסוף נבלעה בכסות רואין אם מתכבסת הכסות ויוצא ממנה רביעית דם טמאה ואם לאו טהורה אמר רב כהנא מקולי רביעיות שנו כאן בדם תבוסה דרבנן: רבא רמי תנן ממין הצובעין ספיחי סטים וקוצה יש להן שביעית ולדמיהן שביעית יש להן ביעור ולדמיהן ביעור אלמא עצים יש בהן משום קדושת שביעית ורמינהי עלי קנים ועלי גפנים שגיבבן בחבא על פני השדה לקטן לאכילה יש בהן משום קדושת שביעית לעצים אין בהן משום קדושת שביעית ומשני אמר קרא (ויקרא כה) לאכלה במי שהנאתו וביעורו שוין יצאו עצים שהנאתן אחר ביעורן והא איכא עצים דמשחן דהנאתן וביעורן שוין אמר רבא

דף קב,א גמרא סתם עצים להסקה הן עומדין אמר רב כהנא ועצים להסקה תנאי היא דתניא אין מוסרין פירות שביעית לא למשרה ולא לכבוסה ור' יוסי אומר נותנין פירות שביעית לתוך המשרה ולתוך הכבוסה מאי טעמא דרבנן אמר קרא (ויקרא כה) לאכלה ולא למשרה לאכלה ולא לכבוסה ורבי יוסי אומר קרא לכם לכל צרכיכם ורבנן נמי הכתיב לכם לכם דומיא דלאכלה במי שהנאתו וביעורו שוין יצאו משרה וכבוסה שהנאתן אחר ביעורן ור' יוסי הכתיב לאכלה אמר לך ההוא מיבעי ליה לכדתניא דתניא לאכלה ולא למלוגמא אתה אומר לאכלה ולא למלוגמא או אינו אלא לאכלה ולא לכבוסה כשהוא אומר לכם הרי כבוסה אמור הא מה אני מקיים לאכלה לאכלה ולא למלוגמא ומה ראית לרבות הכבוסה ולהוציא את המלוגמא מרבה אני את הכבוסה ששוה בכל אדם ומוציא אני

את המלוגמא שאינו שוה בכל אדם כמאן אזלא הא דתניא לאכלה ולא למלוגמא לאכלה ולא לזילוף לאכלה ולא לעשות ממנה אפיקטויזין כמאן כר' יוסי דאי כרבנן איכא נמי משרה וכבוסה: רבי יהודה אומר אם השבח כו': <סימן סבן> יתיב רב יוסף אחורי דרבי אבא קמיה דרב הונא ויתיב רב הונא וקאמר הלכה כרבי יהושע בן קרחה והלכה כרבי יהודה אהדרינהו רב יוסף לאפיה אמר בשלמא רבי יהושע בן קרחה אצטריך סלקא דעתך אמינא יחיד ורבים הלכה כרבים קמ"ל הלכה כיחיד ר' יהושע בן קרחה מאי היא דתניא רבי יהושע בן קרחה אומר מלוה בשטר אין נפרעין מהן מלוה על פה נפרעין מהן מפני שהוא כמציל מידם אלא הלכה כר' יהודה למה לי מחלוקת ואחר כך סתם היא ומחלוקת ואח"כ סתם הלכה כסתם מחלוקת בבבא קמא לצבוע לו אדום וצבעו שחור וצבעו אדום רבי מאיר אומר נותן לו דמי צמרו רבי יהודה אומר אם השבח יתר על היציאה נותן לו את היציאה ואם היציאה יתירה על השבח נותן לו את השבח וסתם בבבא מציעא דתנן כל המשנה ידו על התחתונה וכל החוזר בו ידו על התחתונה ורב הונא אצטריך סלקא דעתך אמינא אין סדר למשנה וסתם ואחר כך מחלוקת היא ורב יוסף אי הכי כל מחלוקת ואח"כ סתמא נימא אין סדר למשנה וסתם ואח"כ מחלוקת היא ורב הונא כי לא אמרינן אין סדר למשנה בחזא מסכתא אבל בתרי מסכתות אמרינן ורב יוסף כולה נזיקין חזא מסכתא היא ואיבעית אימא משום דקתני לה גבי הלכתא פסיקתא כל המשנה ידו על התחתונה וכל החוזר בו ידו על התחתונה: תנו רבנן הנותן מעות לשלוחו דף קב,ב גמרא ליקח לו חטין ולקח מהם שעורין שעורין ולקח מהם חטין תניא חזא אם פחתו פחתו לו ואם הותירו הותירו הותירו פחתו לו ואם הותירו הותירו לו ותני חזא אם פחתו פחתו לו ואם הותירו הותירו לאמצע אמר רבי יוחנן לא קשיא הא ר"מ והא רבי יהודה הא ר"מ דאמר שינוי קונה והא רבי יהודה דאמר שינוי אינו קונה מתקיף לה ר' אלעזר ממאי דלמא עד כאן לא קאמר ר"מ אלא במידי דחזי ליה לגופיה אבל לסחורה לא אמר אלא א"ר אלעזר הא והא ר' מאיר ולא קשיא כאן לאכילה כאן לסחורה מחכו עלה במערבא לר' יוחנן אליבא דר' יהודה וכי מי הודיעו לבעל חטין שיקנה חטין לבעל מעות מתקיף לה רב שמואל בר סורטי אי הכי אפילו חטין וחטין נמי לא אמר רבי אבהו שאני חטין וחטין דשליחותיה קא עביד וכי בעל הבית דמי תדע דתנן אחד המקדיש נכסיו ואחד המעריך את עצמו אין לו בכסות אשתו ולא בכסות בניו ולא בצבע שצבע לשמן ולא בסנדלים חדשים שלקחן לשמן ואמאי לימא הכא נמי מי הודיעו לצבע שיקנה צבעו לאשה אלא לאו משום דאמרינן [דשליחותיה קא עביד וכיד אשתו דמי הכא נמי] שליחותיה קא עביד וכיד בעה"ב דמי א"ר אבא לא כל המקדיש נכסיו אין דעתו על כסות אשתו ובניו מתקיף לה רבי זירא וכי דעתו של אדם על תפיליו ותנן המקדיש נכסיו מעלין לו תפילין א"ל אביי אין דעתו של אדם על תפילין המקדיש נכסיו סבר מצוה קא עבידנא ואין דעתו של אדם על כסות אשתו ובניו משום איבה מתקיף לה רב אושעיא והלא חייבי ערכין שנו כאן ותנן חייבי ערכין ממשכנין אותן וכי דעתו של אדם על עצמו למשכנו אלא אמר רבי אבא כל המקדיש נכסיו נעשה כמי שהקנה להן כסות אשתו ובניו מעיקרא תנו רבנן הלוקח שדה בשם חבירו אין כופין אותו למכור ואם אמר לו על מנת כופין אותו למכור מאי קאמר אמר רב ששת ה"ק הלוקח שדה מחבירו בשם ריש גלותא אין כופין אותו ריש גלותא למכור ואם אמר על מנת כופין את ריש גלותא למכור אמר מר הלוקח שדה בשם ריש גלותא אין כופין אותו ריש גלותא למכור מכלל דמקנא קניא ליה לימא פליגא דבני מערבא דאמרי וכי מי הודיעו לבעל חטין שיקנה

חטין לבעל הבית אי משום הא לא קשיא כגון דאודעיה לבעל שדה ואודעיהו לסהדי אלא אימא סיפא על מנת כופין אותו ריש גלותא למכור אמאי ולימא ריש גלותא לא יקרייכו בעינא ולא זילותייכו בעינא אלא אמר אביי ה"ק הלוקח שדה בשם חבירו <ריש גלותא> דף קג,א גמרא אין כופין את המוכר למכור זימנא אחריתי ואם אמר לו על מנת כופין את המוכר למכור אמר מר הלוקח שדה בשם חבירו אין כופין את המוכר למכור זימנא אחריתי פשיטא מהו דתימא מצי א"ל מידע ידעת דאנא לנפשאי שקילנא ופנחיא בעלמא הוא דקבעינא וזוזי בכדי לא שדינא אלא אדעתא דכתב ליה שטרא אחרנא קא משמע לן דאמר ליה עניינא עבדי לך בהדי ההוא דזבנת ליה בשמיה ויכתוב לך שטרא אחרנא ואם אמר לו על מנת כופין את המוכר למכור פשיטא לא צריכא דאמר להו לסהדי קמיה דידיה חזו דשטרא אחרנא קא בעינא מהו דתימא מצי א"ל אמינא שטרא מהיאך דקא שקלת בשמיה קאמרת קא משמע לן דאמר ליה להכי טרחי ואמרי להו לעדים קמך דמינך הוא דקא בעינא רב כהנא יהב זוזא אכיתנא לסוף אייקר כיתנא זבניה מרוותיה דכיתנא אתא לקמיה דרב א"ל מה אעביד איזיל אישקיל זוזאי א"ל אי כי קא זבני אמרי האי כיתנא דכהנא הוא זיל שקול ואי לא לא תשקול כמאן כבני מערבא דאמרי מי הודיעו לבעל חטין שיקנה חטין לבעל מעות אטו מי יהיב רב כהנא ארבע ושקיל תמני כיתנא ממילא הוא דאייקר מיגזל גזולה ותנן כל הגזלנין משלמין כשעת הגזלה אמרי התם אמנה הואי ולא משכיה רב כהנא לכיתנא ורב לטעמיה דאמר רב עושין אמנה בפירות ואין עושין אמנה בדמים:

דף קג,א משנה הגזול את חבירו שוה פרוטה ונשבע לו יוליכנו אחריו למדי לא יתן לא לבנו ולא לשלוחו אבל נותן לשליח בית דין ואם מת יחזיר ליורשיו נתן לו את הקרן ולא נתן לו את החומש מחל לו על הקרן ולא מחל לו על החומש מחל לו על זה ועל זה חוץ מפחות שוה פרוטה בקרן אינו צריך לילך אחריו נתן לו את החומש ולא נתן לו את הקרן מחל לו על החומש ולא מחל לו על הקרן מחל לו על זה ועל זה חוץ משוה פרוטה בקרן צריך לילך אחריו נתן לו את הקרן ונשבע לו על החומש

דף קג,ב משנה הרי זה משלם חומש על חומש עד שיתמעט הקרן משוה פרוטה וכן בפקדון שנאמר (ויקרא ה) או בפקדון או בתשומת יד או בגזל או עשק את עמיתו או מצא אבידה וכחש בה ונשבע על שקר הרי זה משלם קרן וחומש ואשם:

דף קג,ב גמרא נשבע לו אין לא נשבע לו לא מני לא רבי טרפון ולא רבי עקיבא דתניא גזל אחד מחמשה ואינו יודע איזה מהן וכל אחד אומר אותי גזל מניח גזילה ביניהם ומסתלק דברי רבי טרפון ר"ע אומר לא זו דרך מוציאתו מידי עבירה עד שישלם גזילה לכל אחד [ואחד] מני אי ר"ט אע"ג דאישתבע אמר מניח גזילה ביניהם ומסתלק אי רבי עקיבא אע"ג דלא אישתבע אמר עד שישלם גזילה לכל אחד ואחד לעולם רבי עקיבא היא וכי קאמר רבי עקיבא עד שישלם גזילה לכל אחד ואחד היכא דאישתבע הוא דקאמר מאי טעמא דאמר קרא (ויקרא ה) לאשר הוא לו יתננו ביום אשמתו ורבי טרפון אע"ג דאישתבע עבוד רבנן תקנתא דתניא ר' אלעזר ברבי צדוק אומר תקנה גדולה התקינו שאם היתה הוצאה יתירה על הקרן משלם קרן וחומש לבית דין ומביא אשמו ומתכפר לו ור' עקיבא כי עבוד רבנן תקנתא היכא דידע למאן גזליה דקא מהדר ליה ממונא למריה גזל אחד מחמשה דלא ידע למאן גזליה דלא הדר ממונא למריה לא עבוד רבנן תקנתא מתיב רב הונא בר יהודה א"ר שמעון בן אלעזר לא נחלקו רבי טרפון ורבי עקיבא על שלקח

אחד מחמשה ואינו יודע מאיזה מהן לקח שמניח דמי מקח ביניהם ומסתלק על מה נחלקו
שגזל אחד מחמשה בני אדם ואינו יודע מאיזה מהן גזל שר' טרפון אומר מניח דמי גזילה
ביניהם ומסתלק ורבי עקיבא אומר אין לו תקנה עד שישלם גזילה לכל אחד ואחד ואי
סלקא דעתך דאישתבע מה לי לקח מה לי גזל ועוד מתיב רבא מעשה בחסיד אחד שלקח
משני בני אדם ולא היה יודע מאיזה מהן לקח ובא לפני רבי טרפון אמר לו הנח דמי מקחך
ביניהם והסתלק בא לפני רבי עקיבא אמר לו אין לך תקנה עד שתשלם לכל אחד ואחד
ואי סלקא דעתך דמישתבע חסיד מי מישתבע בשיקרא וכי תימא דמישתבע והדר הוי
חסיד והא כל היכא דאמרינן מעשה בחסיד אחד או רבי יהודה בן בבא או רבי יהודה ברבי
אילעאי ורבי יהודה בן בבא ורבי יהודה ברבי אילעאי חסידים דמעיקרא הוו אלא לעולם
ר' טרפון היא ומודה ר' טרפון היכא דאישתבע מאי טעמא דאמר קרא לאשר הוא לו יתנו
ביום אשמתו ורבי עקיבא <דאמר> אע"ג דלא מישתבע קניס ור' טרפון מכדי היכא
דמישתבע לא סגי דלא הודה מאי איריא ונשבע אפילו בלא שבועה נמי דתניא מודה רבי
טרפון באומר לשנים גזלתי אחד מכם מנה ואיני יודע איזה מכם נותן לזה מנה ולזה מנה
דף קד, א גמרא שכבר הודה מפי עצמו אלא אמר רבא שאני מתני' דכיון דידע למאן
גזליה ואודי ליה כיון דאפשר לאהדורי ממונא למריה הוה ליה כמאן דאמר ליה יהיו לי
בידך הלכך נשבע אע"ג דקאמר ליה יהיו לי בידך כיון דבעי כפרה לא סגי עד דמטי לידיה
הא לא אישתבע הוי גביה פקדון עד דאתי ושקיל ליה: לא יתן לא לבנו ולא לשלוחו:
איתמר שליח שעשאו בעדים רב חסדא אמר הוי שליח רבה אמר לא הוי שליח רב חסדא
אמר הוי שליח להכי טרחי ואוקמיה בעדים דליקו ברשותיה רבה אמר לא הוי שליח ה"ק
איניש מהימנא הוא אי סמכת סמוך אי בעית לשדוריה בידיה שדר בידיה תנן השואל את
הפרה ושילחה ביד בנו ביד עבדו ביד שלוחו או ביד בנו ביד עבדו ביד שלוחו של שואל
ומתה פטור האי שלוחו היכי דמי אי דלא עשה בעדים מנא ידעינן אלא דעשה בעדים
וקתני דפטור קשיא לרב חסדא כדאמר רב חסדא בשכירו ולקיטו הכא נמי בשכירו ולקיטו
תנן לא יתן לא לבנו ולא לשלוחו האי שלוחו היכי דמי אי דלא עשאו בעדים מנא ידעינן
אלא לאו דעשאו בעדים תרגמא רב חסדא בשכירו ולקיטו אבל שליח שעשאו בעדים מאי
הכי נמי דהוי שליח אדתני סיפא אבל נותן הוא לשליח בית דין לפלוג וליתני בדידיה
שליח שעשאו בעדים הכי נמי דהוי שליח אמרי לא פסיקא ליה שליח ב"ד לא שנא עשאו
נגזל ולא שנא עשאו גזלן הוי שליח פסיקא ליה שליח שעשאו בעדים דכי עשאו נגזל הוא
דהוי שליח עשאו גזלן לא הוי שליח לא פסיקא ליה ולאפוקי מהאי תנא דתניא רבי שמעון
בן אלעזר אומר שליח בית דין שעשאו נגזל ולא עשאו גזלן או עשאו גזלן ושלח הלה
ונטל את שלו מידו פטור רבי יוחנן ורבי אלעזר דאמרי תרוייהו שליח שעשאו בעדים הוי
שליח וא"ת משנתנו בממציא לו שליח דאמר ליה אית לי זוזי גבי פלניא ולא קא משדר
להו איתחזי ליה דלמא איניש הוא דלא משכח לשדורי ליה א"נ כדרב חסדא בשכירו
ולקיטו א"ר יהודה אמר שמואל

דף קד, ב גמרא אין משלחין מעות בדיוקני ואפילו עדים חתומים עליה ורבי יוחנן אמר
אם עדים חתומים עליה משלחין אמרי לשמואל מאי תקנתא כי הא דרבי אבא הוי מסיק
זוזי בדרב יוסף בר חמא א"ל לרב ספרא בהדי דאתית אייתנהו ניהלי כי אזל להתם אמר
ליה רבא בריה מי כתב לך התקבלתי א"ל לא אי הכי זיל ברישא ויכתוב לך התקבלתי
לסוף אמר ליה אי כתב לך נמי התקבלתי לאו כלום הוא דלמא אדאתית שכיב רבי אבא

ונפלו זוזי קמי יתמי והתקבלתי דרבי אבא לאו כלום הוא א"ל ואלא מאי תקנתא זיל נקנינהו לך אגב ארעא ותא את כתוב לן התקבלתי כי הא דרב פפא הוה מסיק תריסר אלפי זוזי בי חוזאי אקנינהו ניהליה לרב שמואל בר אבא אגב אסיפא דביתיה כי אתא נפק לאפיה עד תואך: נתן לו את הקרן וכו': אלמא חומש ממונא הוא ואם מיית משלמי ליה יורשין ותנן נמי נתן את הקרן ונשבע על החומש הרי מוסיף חומש על חומש אלמא חומשא ממונא הוא ותניא נמי הכי הגוזל את חברו ונשבע לו ומת יורשין משלמים קרן וחומש ופטורין מן האשם ויורשין בני שלומי חומשא דאבוהון הוו >אלמא חומש ממונא הוא ובעי שלומי יורשין< ורמינהו עדיין אני אומר אימתי אינו משלם חומש על גזל אביו בזמן שלא נשבע לא הוא ולא אביו הוא ולא אביו אביו ולא הוא הוא ואביו מנין ת"ל (ויקרא ה) אשר גזל ואשר עשק והוא לא גזל ולא עשק אמר רב נחמן לא קשיא כאן שהודה כאן שלא הודה אי לא הודה קרן נמי לא משלם וכי תימא הכי נמי דלא משלם והא מדקא מהדר אחומש למימרא דקרן משלם ועוד תניא ועדיין אני אומר אימתי הוא משלם קרן על גזל אביו בזמן שנשבע הוא ואביו אביו ולא הוא הוא ולא אביו ולא אביו מנין ת"ל גזילה ועושק אבידה ופקדון יש תלמוד ויתב רב הונא וקאמר להא שמעתא א"ל רבה בריה יש תלמוד קאמר מר או ישתלמו קאמר מר א"ל יש תלמוד קאמינא ומריבויא דקראי אמרי אלא מאי לא הודה לא הודה אביו והודה בנו ונחייב בנו חומש אשבועה דידיה אמרי בשאין גזילה קיימת אי בשאין גזילה קיימת אפילו קרן נמי לא משלם לא צריכא דאיכא אחריות וכי איכא אחריות נכסים מאי הוי מלוה על פה היא ומלוה על פה אינו גובה לא מן היורשין ולא מן הלקוחות אמרי

דף קה,א גמרא בשעמד בדין אי בשעמד בדין אפילו חומש נמי משלם אמר רב הונא בריה דרב יהושע לפי שאין משלמין חומש על כפירת שעבוד קרקעות רבא אמר הכא במאי עסקינן כגון שהיתה דיסקייה של אביו מופקדת ביד אחרים קרן משלם דהא איתיה חומש לא משלם דכי אישתבע בקושטא אישתבע דהא לא הוה ידע: חוץ מפחות שוה פרוטה בקרן כו': אמר רב פפא לא שנו אלא שאין גזילה קיימת אבל גזילה קיימת צריך לילך אחריו חיישינן שמא תייקר איכא דאמרי אמר רב פפא לא שנא גזילה קיימת ולא שנא שאין גזילה קיימת אינו צריך לילך אחריו לשמא תייקר לא חיישינן אמר רבא גזל שלש אגודות בשלש פרוטות והוזלו ועמדו על שתים אם החזיר לו שתים חייב להחזיר לו אחרת ותנא תונא גזל חמץ ועבר עליו הפסח אומר לו הרי שלך לפניך טעמא דאיתיה בעיניה הא ליתיה בעיניה אע"ג דהשתא לאו ממונא כיון דמעיקרא ממונא הוא בעי שלומי הכא נמי אף על גב דהשתא לא שוה פרוטה [כיון דמעיקרא הוי שוה פרוטה] בעי שלומי בעי רבא גזל שתי אגודות בפרוטה והחזיר לו אחת מהן מהו מי אמרינן השתא ליכא גזילה או דלמא הא לא הדר גזילה דהואי גביה הדר פשטה גזילה אין כאן השבה אין כאן אי גזילה אין כאן השבה יש כאן הכי קאמר אף על פי שגזילה אין כאן מצות השבה אין כאן ואמר רבא הרי אמרו נזיר שגילח ושייר שתי שערות לא עשה ולא כלום בעי רבא גילח אחת ונשרה אחת מהו אמר ליה רב אחא מדיפתי לרבינא נזיר שגילח אחת אחת קא מבעיא ליה לרבא אמר ליה לא צריכא כגון שנשר אחת מהן וגילח אחת מי אמרינן השתא מיהת הא ליכא שיעור או דלמא הא לאו גילוח הוא דמעיקרא הא שייר שתי שערות והשתא כי גילח לא הוי ב' שערות הדר פשטה שער אין כאן גילוח אין כאן אי שער אין כאן גילוח יש כאן הכי קאמר אע"פ ששער אין כאן מצות גילוח אין כאן ואמר רבא הרי

אמרו חבית שניקבה וסתמוה שמרים הצילוה בעי רבא אגף חציה מהו א"ל רב יימר לרב
אשי לאו משנתנו היא זו דתנן חבית שניקבה וסתמוה שמרים הצילוה פקקה בזמורה עד
שימרח היו בה שתיים עד שימרח מן הצדדים ובין זמורה לחבירתה טעמא דמרח הא לא
מרח לא אמאי ותיהוי כי אגף חציה אמרי הכי השתא התם אי לא מרח לא קאי אגף חציה
במידי דקאי קאי ואמר רבא הרי אמרו גזל חמץ ועבר עליו הפסח אומר לו הרי שלך
לפניך בעי רבא

דף קה,ב גמרא נשבע עליו מהו מי אמרינן כיון דאי מיגנב בעי שלומי ליה ממונא קא
כפר ליה או דלמא השתא מיהת הא מנח ועפרא בעלמא הוא ולא כפר ליה ממונא מילתא
דאיבעיא ליה לרבא פשיטא ליה לרבה דאמר רבה שורי גנבת והוא אומר לא גנבתי מה
טיבו אצלך שומר חנם אני עליו חייב שהרי פטר עצמו מגניבה ואבידה שומר שכר אני
עליו חייב שהרי פטר עצמו משבורה ומתה שואל אני עליו חייב שהרי פטר עצמו ממתה
מחמת מלאכה אלמא אע"ג דהא קאים כיון דאי מיגניב ממונא קא כפר השתא נמי ממונא
קא כפר הכא נמי אף על גב דעפרא בעלמא הוא כיון דאי מיגניב בעי שלומי ליה ממונא
מעליא השתא נמי ממונא קא כפר ליה יתיב רבא וקאמר להא שמעתא איתיביה רב עמרם
לרבא (ויקרא ה) וכחש בה פרט למודה בעיקר כיצד שורי גנבת והוא אומר לא גנבתי מה
טיבו אצלך אתה מכרתו לי אתה נתתו לי במתנה אביך מכרו לי אביך נתנו לי במתנה אחר
פרתי רץ מאליו בא אצלי תועה בדרך מצאתיו שומר חנם אני עליו שומר שכר אני עליו
שואל אני עליו ונשבע והודה יכול יהא חייב תלמוד לומר וכחש בה פרט למודה בעיקר
א"ל תדורא כי תניא ההיא דקאמר ליה הילך כי קאמינא דקיימא באגם אתה מכרתו לי מאי
מודה בעיקר איכא לא צריכא דא"ל לא נתתי לך דמי שקיל תורך וזיל אתה נתתו לי אביך
נתנו לי מאי מודה בעיקר איכא דאמר ליה על מנת דעבידנא לך נייח דנפשא ולא עבדי לך
שקיל תורך וזיל תועה בדרך מצאתיו לימא איבעי לך לאהדוריה לי אמר אבוא דשמואל
באומר שבועה אבידה מצאתי ולא הייתי יודע שהיא שלך שאחזירנה לך תניא אמר בן
עזאי ג' שבועות הן הכיר בה ולא במוצאה במוצאה ולא בה לא בה ולא במוצאה לא בה
ולא במוצאה קושטא אשתבע אימא בה ובמוצאה למאי הלכתא רב אמר רבי חנינא
לפטור ושמואל אמר לחיוב ובפלוגתא דהני תנאי דתניא המשביע עד אחד פטור ורבי
אלעזר בר' שמעון מחייב במאי קא מיפלגי מר סבר דבר הגורם לממון כממון דמי ומר
סבר לאו כממון דמי אמר רב ששת הכופר בפקדון נעשה עליו גזלן וחייב באונסין ותנא
תונא וכחש בה למדנו עונש אזהרה מנין תלמוד לומר (ויקרא יט) לא תכחשו מאי לאו
לעונש ממון לא לעונש שבועה הא מדקתני סיפא ואישתבע מכלל דרישא דלא אישתבע
דקתני סיפא ונשבע על שקר למדנו עונש אזהרה מנין ת"ל לא תשקרו ומדסיפא דאישתבע
רישא דלא אישתבע אמרי אידי ואידי דאישתבע כאן שהודה כאן שבאו עדים אתו עדים
חייב באונסין אודויי אודי חייב בקרן וחומש ואשם: מתיב רמי בר חמא ושכנגדו חשוד
על השבועה כיצד אחד שבועת העדות ואחד שבועת הפקדון ואפילו שבועת שוא ואם
איתא בכפירה הוא דאיפסיל ליה אמרי הכא במאי עסקינן דקאי באגם דלאו כפירה הוא
דסבר אשתמיטנא ליה אדאזילנא ומייתנא ליה תדע דאמר רב אידי בר אבין הכופר במלוה
כשר לעדות

דף קו,א גמרא בפקדון פסול לעדות והאמר אילפא שבועה קונה שבועה היא דקניא אבל
כפירה לא קניא הכא נמי דקיימא באגם ואיבעית אימא מאי שבועה קונה כדרב הונא

דאמר רב הונא אמר רב מנה לי בידך והלה אומר אין לך בידי ונשבע ואח"כ באו עדים פטור שנאמר (שמות כב) ולקח בעליו ולא ישלם כיון שקבלו הבעלים שבועה שוב אין משלם ממון גופא אמר רב הונא אמר רב מנה לי בידך והלה אומר אין לך בידי כלום ונשבע ובאו עדים פטור שנאמר ולקח בעליו ולא ישלם כיון שקבלו בעלים שבועה שוב אין משלמין ממון אמר רבא מסתברא מילתיה דרב במלוה דלהוצאה ניתנה אבל פקדון ברשותיה דמריה קאי והאלהים אמר רב אפילו בפקדון דכי כתיב קרא בפקדון כתיב יתיב רב נחמן וקאמר להא שמעתא איתיביה רב אחא בר מניומי לרב נחמן היכן פקדוני א"ל אבד משביעך אני ואמר אמן והעדים מעידים אותו שאכלו משלם את הקרן הודה מעצמו משלם קרן וחומש ואשם א"ל רב נחמן הכא במאי עסקינן כגון דנשבע חוץ לב"ד א"ל אי הכי אימא סיפא היכן פקדוני אמר לו נגב משביעך אני ואמר אמן והעדים מעידים אותו שגנבו משלם תשלומי כפל הודה מעצמו משלם קרן וחומש ואשם ואי סלקא דעתך חוץ לב"ד מי איכא כפל א"ל יכילנא לשנויי לך רישא חוץ לבית דין וסיפא בבית דין מיהו שינויא דחיקא לא משנינן לך אידי ואידי בבית דין ולא קשיא כאן בקפץ כאן בשלא קפץ א"ל רמי בר חמא לרב נחמן מכדי דרב לא סבירא לך משכוני נפשך אדרב למה לך אמר ליה לפרושה לדרב דרב הכי מתרץ לה למתניתין והא רב קרא קאמר אמרי קרא לכל הנשבעין שבתורה נשבעין ולא משלמין הוא דאתא ולקח בעליו ולא ישלם מי שעליו לשלם הוא נשבע מתיב רב המנונא השביע עליו חמשה פעמים בין בפני ב"ד ובין שלא בפני בית דין וכפר עליו חייב על כל אחת ואחת ואמר ר' שמעון מה טעם הואיל ויכול לחזור ולהודות והכא קפץ לא מצית אמרת השביע עליו קתני חוץ לב"ד לא מצית אמרת בפני ב"ד קתני הוא מותיב לה והוא מפרק לה לצדדין קתני השביע עליו חוץ לבית דין ובב"ד קפץ מתיב רבא בעל הבית שטען טענת גנב בפקדון ונשבע והודה ובאו עדים אם עד שלא באו עדים הודה משלם קרן וחומש ואשם ואם משבאו עדים הודה משלם תשלומי כפל ואשם והכא חוץ לב"ד וקפץ לא מצית אמרת כפל קתני אלא אמר רבא כל הודה לא שנא טוען טענת אבד ולא שנא טוען טענת גנב <נמי> לא אמר רב דהא כתיב והתודה דבעי שלומי קרן וחומש טוען טענת גנב ובאו עדים נמי לא אמר רב דהא כתיב תשלומי כפל כי קאמר כגון שטוען טענת אבד ונשבע ולא הודה ובאו עדים אזל רב גמדא ואמרה לשמעתא קמיה דרב אשי אמר ליה השתא ומה רב המנונא תלמידיה דרב וידע דאמר רב הודה וקמותיב הודה ואת אמרת הודה לא אמר רב אמר ליה רב אחא סבא לרב אשי רב המנונא הכי קא קשיא ליה

דף קו, ב גמרא אי אמרת בשלמא נשבע כי אתו עדים מיחייב אמטו להכי מחייבין ליה קרבן אשבועה בתרייתא הואיל ויכול לחזור ולהודות אלא אי אמרת כי אתו עדים פטור מי איכא מידי דאילו אתי סהדי ומסהדי ביה פטור ואנן ניקו ניחייביה קרבן אשבועה הואיל ויכול לחזור ולהודות השתא מיהת לא אודי: אמר רבי חייא בר אבא א"ר יוחנן הטוען טענת גנב בפקדון משלם תשלומי כפל טבח ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה הואיל וגנב משלם תשלומי כפל וטוען טענת גנב משלם תשלומי כפל מה גנב שהוא משלם כפל טבח ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה אף טוען טענת גנב בפקדון כשהוא משלם תשלומי כפל טבח ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה מה לגנב שכן משלם תשלומי כפל שלא בשבועה תאמר בטוען טענת גנב שאין משלם תשלומי כפל אלא בשבועה אמרי היקישא היא ואין משיבין על היקישא הניחא למ"ד חד בגנב וחד בטוען טענת גנב שפיר

אלא למ"ד האי אם ימצא הגנב ואם לא ימצא תרוייהו בטוען טענת גנב מאי איכא למימר אמרי גנב הגנב איתיביה רבי חייא בר אבא לר' יוחנן היכן שורי נגנב משביעך אני ואמר אמן והעדים מעידים אותו שאכלו משלם תשלומי כפל והא הכא דאי אפשר לכזית בשר בלא שחיטה וקתני משלם תשלומי כפל תשלומי ד' וה' לא הכא במאי עסקינן כגון שאכלו נבילה ולישני ליה כגון שאכלו טריפה כר"מ דאמר שחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה ולישני ליה בבן פקועה כר"מ דאמר בן פקועה טעון שחיטה ולישני ליה כגון שעמד בדין ואמרו לו צא תן לו דהא אמר רבא צא תן לו טבח ומכר פטור מאי טעמא כיון דפסקיה למילתיה וטבח ומכר הוי גזלן וגזלן לא משלם תשלומי ארבעה וחמשה חייב אתה ליתן לו וטבח ומכר חייב מאי טעמא כל כמה דלא פסיקא ליה מילתא אכתי גנב הוא אמרי וליטעמיך לישני ליה בשותף שטבח שלא מדעת חבירו אלא חדא מתרי ותלתא נקט ואמר רבי חייא בר אבא א"ר יוחנן הטוען טענת גנב באבידה משלם תשלומי כפל מאי טעמא דכתיב (שמות כב) על כל אבדה אשר יאמר איתיביה רבי אבא בר ממל לרבי חייא בר אבא (שמות כב) כי יתן איש אין נתינת קטן כלום ואין לי אלא שנתנו כשהוא קטן ותבעו כשהוא קטן נתנו כשהוא קטן ותבעו כשהוא גדול מנין ת"ל (שמות כב) עד האלהים יבא דבר שניהם עד שתהא נתינה ותביעה שוין כאחד ואם איתא תיהוי נמי כאבידה א"ל הכא במאי עסקינן כגון שאכלו כשהוא קטן אבל כשהוא גדול מאי הכי נמי דמשלם אי הכי אדתנא עד שתהא נתינה ותביעה שוין כאחד ליתני עד שתהא אכילה ותביעה שוין כאחד א"ל תני עד שתהא אכילה ותביעה שוין כאחד רב אשי אמר לא דמי אבידה קא אתיא מכח בן דעת והא לא אתיא מכח בן דעת ואמר ר' חייא בר אבא א"ר יוחנן הטוען טענת גנב בפקדון אינו חייב עד שיכפור במקצת ויודה במקצת מאי טעמא דאמר קרא (שמות כב) כי הוא זה ופליגא דר' חייא בר יוסף דאמר ר' חייא בר יוסף דף קז, א גמרא עירוב פרשיות כתוב כאן וכי כתיב (שמות כב) כי הוא זה אמלוה הוא דכתיב ומאי שנא מלוה כדרבה דאמר רבה מפני מה אמרה תורה מודה במקצת הטענה ישבע חזקה אין אדם מעיז פניו בפני בעל חובו והאי בכולי בעי דנכפריה והאי דלא כפריה משום דאין אדם מעיז פניו ובכולי בעי דלודי ליה והאי דכפר ליה במקצת סבר אי מודינא ליה בכוליה תבע לי בכוליה אישתמיט לי מיהא השתא אדהוו לי זוזי ופרענא הלכך רמא רחמנא שבועה עילויה כי היכי דלודי ליה בכוליה וגבי מלוה הוא דאיכא למימר הכי אבל גבי פקדון מעיז ומעיז תני רמי בר חמא ארבעה שומרין

דף קז, ב גמרא צריכין כפירה במקצת והודאה במקצת ואלו הן שומר חנם והשואל נושא שכר והשוכר אמר רבא מאי טעמא דרמי בר חמא שומר חנם בהדיא כתיב ביה (שמות כב) כי הוא זה שומר שכר יליף נתינה נתינה משומר חנם שואל וכי ישאל וי"ו מוסיף על ענין ראשון שוכר אי למ"ד כשומר שכר היינו שומר שכר אי למ"ד כשומר חנם היינו שומר חנם וא"ר חייא בר יוסף הטוען טענת גנב בפקדון אינו חייב עד שישלח בו יד מאי טעמא (שמות כב) ונקרב בעל הבית אל האלהים אם לא שלח ידו במלאכת רעהו מכלל דאי שלח בה יד מיחייב למימרא דבשלח בה יד עסקינן אמר להו ר' חייא בר אבא הכי א"ר יוחנן בעומדת על אבוסה שנו א"ל ר' זירא לר' חייא בר אבא דוקא בעומדת על אבוסה קאמר אבל שלח בה יד קנה ושבועה לא מהניא ביה כלום או דלמא אפי' עומדת על אבוסה קאמר א"ל זו לא שמעתי כיוצא בה שמעתי דא"ר אסי א"ר יוחנן הטוען טענת אבד ונשבע וחזר וטען טענת גנב ונשבע ובאו עדים פטור מ"ט לאו משום דקנה בשבועה

ראשונה א"ל לא הואיל ויצא ידי בעלים בשבועה ראשונה איתמר נמי א"ר אבין א"ר אילעא א"ר יוחנן הטוען טענת אבידה בפקדון ונשבע וחזר וטען טענת גניבה ונשבע ובאו עדים פטור הואיל ויצא ידי בעלים בשבועה ראשונה אמר רב ששת הטוען טענת גנב בפקדון כיון ששלח בו יד פטור מאי טעמא הכי קאמר רחמנא ונקרב בעל הבית אל האלהים אם לא שלח ידו וגו' הא שלח ידו פטור אמר ליה רב נחמן והלא שלש שבועות משביעין אותו שבועה שלא פשעתי בה שבועה שלא שלחתי בה יד שבועה שאינה ברשותי מאי לאו שבועה שלא שלחתי בה יד דומיא דשבועה שאינה ברשותי מה שבועה שאינה ברשותי כי מיגליא מילתא דאיתיה ברשותיה חייב אף שבועה שלא שלחתי בה יד כי מיגליא מילתא דשלח בה יד חייב אמר ליה לא שבועה שלא שלחתי בה יד דומיא דשלא פשעתי בה מה שבועה שלא פשעתי בה כי מיגליא מילתא דפשע בה פטור מכפל אף שבועה שלא שלחתי בה יד כי מיגליא מילתא דשלח בה יד פטור מכפל בעי רמי בר חמא ממון המחייבו כפל פוטר מן החומש או דלמא שבועה המחייבתו כפל פוטר מן החומש היכי דמי כגון שטען טענת גנב ונשבע וחזר וטען טענת אבד ונשבע

דף קה,א גמרא ובאו עדים אקמייתא והודה אבתרייתא מאי ממון המחייבתו כפל פוטרו מן החומש והא איחייב ליה עילויה כפילא או דלמא שבועה המחייבתו כפל פוטר מן החומש והא שבועה בתרייתא הואיל דלא קא מחייבא ליה כפילא תחייביה חומשא אמר רבא ת"ש אמר לאחד מן השוק היכן שורי שגנבת והוא אומר לא גנבתי משביעך אני ואמר אמן והעדים מעידים אותו שגנבו משלם תשלומי כפל ואם הודה מעצמו משלם קרן וחומש ואשם והא הכא עדים הוא דמחייבי ליה כפילא הודה מעצמו אין אבל הודה אחר עדים לא ואי סלקא דעתך שבועה המחייבתו כפל פוטר מן החומש אמאי הודה אחר עדים לא מכדי הא שבועה לא קא מיחייבא ליה כפילא תחייביה חומשא אלא לאו שמע מינה ממון המחייבו כפל פוטר מן החומש ש"מ בעי רבינא חומש וכפילא בתרי גברי מאי היכי דמי כגון שמסר שורו לשני בני אדם וטענו בו טענת גנב חד נשבע והודה וחד נשבע ובאו עדים מאי מי אמרינן בחד גברא קפיד רחמנא דלא משלם חומשא וכפילא האי נשלם כפילא והאי נשלם חומשא או דלמא עלויה חד ממונא קפיד רחמנא דלא נשלם עלה חומשא וכפילא והכא נמי חד ממונא הוא תיקו: בעי רב פפא תרי חומשי או תרי כפילי בחד גברא מאי היכי דמי שטען טענת אבד ונשבע והודה וחזר וטען טענת אבד ונשבע והודה אי נמי כגון שטען טענת גנב ונשבע ובאו עדים וחזר וטען טענת גנב ונשבע ובאו עדים מאי מי אמרינן תרי גווני ממונא קאמר רחמנא דלא נשתלמו עילוי חד ממונא והכא חד גוונא הוא או דלמא תרי ממונא אמר רחמנא דלא לשתלמו עילוי חד ממונא והכא נמי תרי ממונא נינהו תא שמע דאמר רבא (ויקרא ה) וחמישיתו יוסיף עליו התורה ריבתה חמישיות הרבה לקרן אחת שמע מינה: תבעוהו בעלים לשומר ונשבע ושילם והוכר הגנב כפל למי אביי אמר לבעל הפקדון רבא אמר למי שהפקדון אצלו אביי אמר לבעל הפקדון כיון דאטרחיה בשבועה לא מקני ליה כפילא רבא אמר למי שהפקדון אצלו כיון דשילם מקני ליה כפילא וקא מיפלגי בדיוקא דמתניתין דתנן המפקיד אצל חברו בהמה או כלים ונגנבו או שאבדו שילם ולא רצה לישבע שהרי אמרו שומר חנם נשבע ויוצא נמצא הגנב משלם תשלומי כפל טבח ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה למי הוא משלם למי שהפקדון אצלו נשבע ולא רצה לשלם ונמצא הגנב משלם תשלומי כפל טבח ומכר משלם

תשלומי ארבעה וחמשה למי הוא משלם לבעל הפקדון אביי דייק מרישא רבא דייק
מסיפא אביי דייק מרישא דקתני שילם ולא רצה לישבע טעמא דלא רצה לישבע
דף קח,ב גמרא הא נשבע אע"פ ששילם למי משלם לבעל הפקדון רבא דייק מסיפא
נשבע ולא רצה לשלם טעמא דלא רצה לשלם הא שילם אע"פ שנשבע למי משלם למי
שהפקדון אצלו לאביי קשיא סיפא אמר לך אביי הכי קתני נשבע ולא רצה לשלם קודם
השבועה אלא לאחר השבועה למי משלם לבעל הפקדון לרבא קשיא רישא אמר לך רבא
הכי קתני שילם ולא רצה לעמוד בשבועתו אלא שילם למי משלם למי שהפקדון אצלו
תבעוהו בעלים לשומר ונשבע והוכר הגנב תבעו שומר והודה תבעוהו בעלים וכפר
והביאו עדים מי נפטר הגנב בהודאת שומר או לא נפטר הגנב בהודאת שומר אמר רבא
אם באמת נשבע נפטר הגנב בהודאת שומר אם בשקר נשבע לא נפטר הגנב בהודאת
שומר בעי רבא עמד לישבע בשקר ולא הניחוהו מהו תיקו רב כהנא מתני הכי רב טביומי
מתני בעי רבא נשבע לשקר מהו תיקו תבעוהו בעלים לשומר ושילם והוכר הגנב תבעוהו
בעלים והודה תבעו שומר וכפר והביאו עדים נפטר גנב בהודאת בעלים או לא מי אמרינן
מצי אמר ליה שומר לבעלים אתון כיון דשקליתו לכו דמי אסתליקתו לכו מהכא או דלמא
מצי אמרי ליה כי היכי דאת עבדת לן מילתא אנן נמי עבדינן לך טרחינן בתר גנבא שקלנא
אנן דידן ושקול את דידך תיקו אתמר נגנבה באונס והוכר הגנב אמר אביי אם שומר חנם
הוא רצה עושה עמו דין רצה נשבע אם שומר שכר הוא עושה עמו דין ואינו נשבע רבא
אמר אחד זה ואחד זה עושה עמו דין ואינו נשבע לימא פליגא אדרב הונא בר אבין דשלח
רב הונא בר אבין נגנבה באונס והוכר הגנב אם שומר חנם הוא רצה עושה עמו דין רצה
נשבע ואם שומר שכר הוא עושה עמו דין ואינו נשבע אמר לך רבא הכא במאי עסקינן
כגון שקדם ונשבע והא רצה עושה עמו דין רצה נשבע קאמר הכי קאמר רצה שומר חנם
עומד בשבועתו רצה עושה עמו דין רבה זוטי בעי לה הכי נגנבה באונס והחזיר גנב בבית
שומר ומתה בפשיעה מהו מי אמרינן כיון דנגנבה באונס כליא ליה שמירתו או דלמא כיון
דהדרה הדרה לשמירתו תיקו:

דף קח,ב משנה היכן פקדוני אמר לו אבד משביעך אני ואמר אמן והעדים מעידים אותו
שאכלו משלם קרן [הודה מעצמו משלם קרן וחומש ואשם] היכן פקדוני אמר לו נגנב
משביעך אני ואמר אמן והעדים מעידים אותו שגנבו משלם תשלומי כפל הודה מעצמו
משלם קרן חומש ואשם הגוזל את אביו ונשבע לו ומת הרי זה משלם קרן וחומש ואשם
לבניו או לאחיו ואם אינו רוצה או שאין לו לזה ובעלי חוב באין ונפרעים האומר לבנו
קונם אי אתה נהנה משלי אם מת ירשנו

דף קט,א משנה בחייו ובמותו אם מת לא ירשנו ויחזיר לבניו או לאחיו ואם אין לו לזה
ובעלי חוב באים ונפרעים:

דף קט,א גמרא אמר רב יוסף אפילו לארנקי של צדקה אמר רב פפא וצריך שיאמר זה
גזל אבי אמאי נמחליה לנפשיה מי לא תנן מחל לו על הקרן ולא מחל לו על החומש אלמא
בר מחילה הוא אמר רבי יוחנן לא קשיא הא רבי יוסי הגלילי הא רבי עקיבא דתניא
(במדבר ה) ואם אין לאיש גואל להשיב האשם וכי יש אדם בישראל שאין לו גואלים אלא
בגזל הגר הכתוב מדבר הרי שגזל הגר ונשבע לו ושמע שמת הגר והיה מעלה כספו
ואשמו לירושלים ופגע באותו הגר וזקפו עליו במלוה ומת זכה הלה במה שבידו דברי רבי
יוסי הגלילי ר' עקיבא אומר אין לו תקנה עד שיוציא גזילו מתחת ידו לרבי יוסי הגלילי

לא שנא לנפשיה ל"ש לאחרים מצי מחיל ולרבי עקיבא ל"ש לאחרים ולא שנא לנפשיה לא מצי מחיל ולר' יוסי הוא הדין דאפי' לא זקפו במלוה והאי דקתני זקפו עליו במלוה להודיעך כחו דרבי עקיבא דאפילו זקפן עליו במלוה אין לו תקנה עד שיוציא גזילה מתחת ידו מתקיף לה רב ששת אי הכי לרבי יוסי הגלילי לשמענין לנפשיה וכל שכן לאחרים לרבי עקיבא לשמענין לאחרים דלא מצי מחיל וכ"ש לנפשיה דלא מצי מחיל אלא אמר רב ששת הא והא רבי יוסי הגלילי כי קאמר רבי יוסי הגלילי דמצי מחיל לאחרים אבל לנפשיה לא מצי מחיל אלא אמאי זכה הלה במה שבידו משום דזקפן עליו במלוה רבא אמר הא והא רבי עקיבא כי אמר רבי עקיבא דלא מצי מחיל לנפשיה אבל לאחרים מצי מחיל

דף קט"ב גמרא מכלל דרבי יוסי הגלילי סבר אפילו לנפשיה נמי מצי מחיל אלא גזל הגר דקאמר רחמנא נתינה לכהנים היכי משכחת לה אמר רבא הכא במאי עסקינן כשגזל את הגר ונשבע לו ומת הגר והודה לאחר מיתה דבעידנא דאודי קנאו השם ונתנו לכהנים בעי רבינא גזל הגיורת מהו (במדבר ה) איש אמר רחמנא ולא אשה או דלמא אורחיה דקרא הוא אמר ליה רב אהרן לרבינא תא שמע דתניא איש אין לי אלא איש מנין כשהוא אומר (במדבר ה) המושב הרי כאן שנים א"כ מה ת"ל איש איש אתה צריך לחזור אחריו אם יש לו גואלים אם לאו קטן אי אתה צריך לחזור אחריו בידוע שאין לו גואלין תנו רבנן (במדבר ה) לה' לכהן קנאו השם ונתנו לכהן שבאותו משמר אתה אומר לכהן שבאותו משמר או אינו אלא לכל כהן שירצה כשהוא אומר (במדבר ה) מלבד איל הכפורים אשר יכפר בו עליו הרי לכהן שבאותו משמר הכתוב מדבר ת"ר הרי שהיה גוזל כהן מנין שלא יאמר הואיל ויוצא לכהנים והרי הוא תחת ידי יהא שלי ודין הוא אי בשל אחרים הוא זוכה בשל עצמו לא כ"ש רבי נתן אומר בלשון אחר ומה דבר שאין לו חלק בו עד שיכנס ברשותו כשיכנס לרשותו אינו יכול להוציאו מידו דבר שיש לו חלק בו עד שלא יכנס ברשותו משנכנס לרשותו אינו דין דאין אחר יכול להוציאו מידו לא אם אמרת בדבר שאין לו חלק בו שכשם שאין לו חלק בו כך אין לאחרים חלק בו תאמר בגזל שכשם שיש לו חלק בו כך יש לאחרים חלק בו אלא גזילו יוצא מתחת ידו ומתחלק לכל אחיו הכהנים והכתיב (במדבר ה) ואיש את קדשיו לו יהיו הכא במאי עסקינן בכהן טמא אי בכהן טמא דבר שיש לו חלק בו מי אית ליה אלא אתיא לכהן לכהן משדה אחוזה דתניא (ויקרא כז) אחוזתו מה ת"ל מנין לשדה היוצאה לכהנים ביובל וגאלה אחד מן הכהנים מנין שלא יאמר הואיל ויוצאה לכהנים ביובל והרי היא תחת ידי תהא שלי ודין הוא בשל אחרים אני זוכה בשל עצמי לא כ"ש ת"ל (ויקרא כז) כשדה החרם לכהן תהיה אחוזתו אחוזה שלו ואין זו שלו הא כיצד יוצאה מתחת ידו ומתחלקת לכל אחיו הכהנים: תנו רבנן מנין לכהן שבא ומקריב קרבנותיו בכל עת ובכל שעה שירצה תלמוד לומר (דברים יח) ובא בכל אות נפשו ושרת ומניין שעבודתה ועורה שלו תלמוד לומר (במדבר ה) ואיש את קדשיו לו יהיו הא כיצד אם היה בעל מום נותנה לכהן שבאותו משמר ועבודתה ועורה שלו

דף קי"א גמרא ואם היה זקן או חולה נותנה לכל כהן שירצה ועבודתה ועורה לאנשי משמר האי זקן או חולה היכי דמי אי דמצי עביד עבודה ועבודתה ועורה נמי תיהוי דידיה ואי דלא מצי עביד עבודה שליח היכי משוי אמר רב פפא שיכול לעשות על ידי הדחק עבודה דכי עביד ליה ע"י הדחק עבודה היא ומשוי שליח אכילה דכי אכיל על ידי הדחק אכילה גסה היא ואכילה גסה לאו כלום הוא משום הכי עבודתה ועורה לאנשי משמר אמר

רב ששת אם היה כהן טמא בקרבן צבור נותנה לכל מי שירצה ועבודתה ועורה לאנשי משמר היכי דמי אי דאיכא טהורים טמאים מי מצו עבדי ואי דליכא טהורים עבודתה ועורה לאנשי משמר הא טמאים נינהו ולא מצו אכלי אמר רבא אימא לבעלי מומין טהורין שבאותו משמר אמר רב אשי אם היה כהן גדול אונן נותנה לכל כהן שירצה ועבודתה ועורה לאנשי משמר מאי קמ"ל תנינא כהן גדול מקריב אונן ואינו אוכל ואינו חולק לאכול לערב ס"ד אמינא כי חס רחמנא עליה דכהן גדול לקרובי הוא אבל לשוויי שליח לא מצי משוי קמ"ל:

דף קי, א משנה הגוזל את הגר ונשבע לו ומת הרי זה משלם קרן וחומש לכהנים ואשם למזבח שנאמר (במדבר ה) ואם אין לאיש גואל להשיב האשם אליו האשם המושב לה' לכהן מלבד איל הכפורים אשר יכפר בו עליו היה מעלה את הכסף ואת האשם ומת הכסף ינתן לבניו והאשם ירעה עד שיסתאב וימכר ויפלו דמיו לנדבה נתן הכסף לאנשי משמר ומת אין היורשין יכולין להוציא מידם שנאמר (במדבר ה) ואיש אשר יתן לכהן לו יהיה נתן הכסף ליהויריב ואשם לידעיה יצא אשם ליהויריב וכסף לידעיה אם קיים האשם יקריבוהו בני ידעיה ואם לא יחזיר ויביא אשם אחר שהמביא גזילו עד שלא הביא אשמו יצא הביא אשמו עד שלא הביא גזילו לא יצא נתן את הקרן ולא נתן את החומש אין החומש מעכב:

דף קי, א גמרא ת"ר אשם זה קרן המושב זה חומש או אינו אלא אשם זה איל ולמאי נפקא מינה לאפוקי מדרבא דאמר רבא גזל הגר שהחזירו בלילה לא יצא החזירו חצאין לא יצא מ"ט אשם קרייה רחמנא כשהוא אומר מלבד איל הכפורים הוי אומר אשם זה קרן תניא אידך אשם זה קרן המושב זה חומש או אינו אלא אשם זה חומש למאי נפקא מינה לאפוקי ממתניתין דתנן נתן לו את הקרן ולא נתן לו את החומש אין החומש מעכב אדרבה חומש מעכב כשהוא אומר (במדבר ה) והשיב את אשמו בראשו וחמישיתו הוי אומר אשם זה קרן תניא אידך אשם זה קרן המושב זה חומש ובגזל הגר הכתוב מדבר או אינו אלא המושב זה כפל ובגניבת הגר הכתוב מדבר כשהוא אומר והשיב את אשמו בראשו וחמישיתו הרי בממון המשתלם בראש הכתוב מדבר גופא אמר רבא גזל הגר שהחזירו בלילה לא יצא החזירוהו חצאין לא יצא מאי טעמא אשם קרייה רחמנא ואמר רבא גזל הגר שאין בו שוה פרוטה לכל כהן וכהן לא יצא ידי חובתו מ"ט דכתיב האשם המושב עד שיהא השבה לכל כהן וכהן בעי רבא אין בו למשמרת יהויריב ויש בו

דף קי, ב גמרא למשמרת ידעיה מהו היכי דמי אילימא דיהביה לידעיה במשמרת ידעיה הא אית ביה לא צריכא דיהביה לידעיה במשמרתו דיהויריב מאי מי אמרינן כיון דלאו משמרתו הוא ולא כלום הוא או דלמא כיון דלא חזי ליה מעיקרא לידעיה קאי תיקו בעי רבא כהנים מהו שיחלקו גזל הגר כנגד גזל הגר מי אמרינן אשם קרייה רחמנא מה אשם אין חולקין אשם כנגד אשם אף גזל אין חולקין גזל הגר כנגד גזל הגר או דלמא גזל הגר ממונא הוא הדר פשטה אשם קרייה רחמנא רב אחא בריה דרבא מתני לה בהדיא אמר רבא כהנים אין חולקין גזל הגר כנגד גזל הגר מ"ט אשם קרייה רחמנא: בעי רבא כהנים בגזל הגר יורשין הוו או מקבלי מתנות הוו למאי נפקא מינה כגון שגזל חמץ שעבר עליו הפסח אי אמרת יורשין הוו היינו האי דירתו מורית ואי אמרת מקבלי מתנות הוו מתנה קאמר רחמנא דניתיב להו והא לא קא יהיב להו מידי דעפרא בעלמא הוא רב זעירא בעי הכי אפילו אם תימצי לומר מקבלי מתנה הוו הא לא איבעיא לן דהיא מתנה אמר רחמנא

דניתיב להו אלא כי קמבעיא לן כגון שנפלו לו עשר בהמות בגזל הגר מחייבי לאפרושי מינייהו מעשר או לא יורשין הו דאמר מר קנו בתפיסת הבית חייבין או דלמא מקבלי מתנות הו ותנן הלוקח והניתן לו במתנה פטור ממעשר בהמה מאי ת"ש עשרים וארבע מתנות כהונה ניתנו לאהרן ולבניו וכולן ניתנו בכלל ופרט בכלל וברית מלח כל המקיימן כאילו מקיים כלל ופרט וכלל וברית מלח כל העובר עליהם כאילו עובר על כלל ופרט וכלל וברית מלח ואלו הן עשר במקדש וד' בירושלים ועשר בגבולים עשר במקדש חטאת בהמה וחטאת העוף ואשם ודאי ואשם תלוי וזבחי שלמי צבור ולוג שמן של מצורע ומותר העומר ושתי הלחם ולחם הפנים ושירי מנחות וארבע בירושלים הבכורה והביכורים והמורם מן התודה ואיל נזיר ועורות קדשים ועשרה בגבולין תרומה ותרומת מעשר וחלה וראשית הגז והמתנות ופדיון הבן ופדיון פטר חמור ושדה אחוזה ושדה חרמים וגזל הגר וקא קרי מיהת מתנה ש"מ מקבלי מתנות הו ש"מ: נתן את הכסף לאנשי משמר [וכו']:
אמר אביי ש"מ כסף מכפר מחצה דאי לא מכפר הוה אמינא מהדר ליורשין מ"ט אדעתא דהכי לא יהב ליה אלא מעתה חטאת שמתו בעליה תיפוק לחולין דאדעתא דהכי לא אפרשה אמרי חטאת שמתו בעליה הלכתא גמירי לה דלמיתה אזלא אלא מעתה אשם שמתו בעליו ליפוק לחולין דאדעתא דהכי לא אפרשיה אשם נמי הלכתא גמירי לה כל שבחטאת מתה באשם רועה אלא מעתה יבמה שנפלה לפני מוכה שחין תיפוק בלא חליצה דאדעתא דהכי לא קדשה עצמה התם אנן סהדי

דף קיא,א גמרא דמינח ניחא לה בכל דהו כריש לקיש דאמר ר"ל טב למיתב טן דו מלמיתב ארמלו: נתן את הכסף ליהויריב וכו': תנו רבנן נתן אשם ליהויריב וכסף לידעיה יחזיר כסף אצל אשם דברי רבי יהודה וחכמים אומרים יחזיר אשם אצל כסף היכי דמי אילימא דיהיב ליה אשם ליהויריב במשמרתו דיהויריב וכסף לידעיה במשמרתו דידעיה זה זכה בשלו וזה זכה בשלו אמר רבא הכא במאי עסקינן דיהיב אשם ליהויריב במשמרתו דיהויריב וכסף לידעיה במשמרתו דיהויריב ר' יהודה סבר כיון דלאו משמרת דידעיה היא לידעיה קנסינן ליה הלכך יחזיר כסף אצל אשם ורבנן סברי שלא כדן הוא עבוד בני יהויריב דקיבלו אשם מקמי כסף הלכך לדידהו קנסינן להו ויחזור אשם אצל כסף תניא אמר רבי לדברי רבי יהודה אם קדמו בני יהויריב והקריבו את האשם יחזור ויביא אשם אחר ויקריבוהו בני ידעיה וזכו הללו במה שבידן אמרי למאי חזי אשם פסול הוא אמר רבא לעורו תניא אמר רבי לדברי רבי יהודה אם קיים אשם יחזור אשם אצל כסף והא רבי יהודה יחזיר כסף אצל אשם אית ליה הכא במאי עסקינן כגון דנפק משמרתו דיהויריב ולא תבעו והא קמ"ל דאחולי אחילו גבייהו תניא אידך אמר רבי לדברי רבי יהודה אם קיים אשם יחזור כסף אצל אשם פשיטא הכי אית ליה הכא במאי עסקינן כגון דנפיק משמרתם דהני ודהני ולא תבעו מהו דתימא אחולי גבי הדדי קמ"ל דאמרינן כיון דלא תבעי להדרו ברישא: שהמביא גזילו עד שלא הביא אשמו [וכו']:
מנהני מילי אמר רבא דאמר קרא (במדבר ה) האשם המושב לה' לכהן מלבד איל הכפורים אשר יכפר בו מכלל דכסף ברישא אמר ההוא מרבנן לרבא אלא מעתה (במדבר כה) מלבד עולת הבקר הכי נמי מכלל דמוספין ברישא והתניא מנין שלא יהא דבר קודם לתמיד של שחר תלמוד לומר (ויקרא ו) וערך עליה העולה ואמר רבא העולה עולה ראשונה אמר ליה אנא (במדבר ה) מאשר יכפר בו נפקא ליה ועדיין לא כיפר: נתן לו את הקרן וכו': ת"ר מנין שאם הביא מעילתו ולא הביא אשמו ולא הביא מעילתו שלא יצא תלמוד לומר (ויקרא ה) באיל

האשם ונסלח לו ומנין שאם הביא אשמו עד שלא הביא מעילתו שלא יצא תלמוד לומר באיל האשם האשם בכבר יכול כשם שאיל ואשם מעכבים כך חומש מעכב תלמוד לומר באיל האשם ונסלח לו איל ואשם מעכבים בהקדש ואין חומש מעכב וילמד הקדש מהדיוט והדיוט מהקדש מהקדש מהדיוט מה אשם דהתם קרן אף אשם דהכא קרן והדיוט מהקדש מה הקדש אין חומש מעכב אף הדיוט נמי אין חומש מעכב:

מסכת בבא קמא פרק י

דף קיא,ב משנה הגוזל ומאכיל את בנו והניח לפניהם פטורין מלשלם ואם היה דבר שיש בו אחריות חייבין לשלם:

דף קיא,ב גמרא אמר רב חסדא גזל ולא נתייאשו הבעלים ובא אחר ואכלו ממנו רצה מזה גובה רצה מזה גובה מאי טעמא כל כמה דלא נתייאשו הבעלים ברשותיה דמריה קאי תנן הגוזל ומאכיל את בנו והניח לפניהם פטורין מלשלם תיובתא דרב חסדא אמר לך רב חסדא כי תניא ההיא לאחר יאוש: אם הניח לפניהם פטורין מלשלם: אמר רמי בר חמא זאת אומרת רשות יורש כרשות לוקח דמי רבא אמר רשות יורש לאו כרשות לוקח דמי והכא במאי עסקינן כשאכלום הא מדקתני סיפא אם היה דבר שיש בו אחריות חייבין לשלם מכלל דרישא בגזילה קיימת עסקינן אמר לך רבא הכי קאמר אם הניח להם אביהם אחריות נכסים חייבין לשלם והא מתני ליה רבי לרבי שמעון בריה לא דבר שיש בו אחריות ממש אלא אפילו פרה וחורש בה חמור ומחמר אחריו חייבין להחזיר מפני כבוד אביהן אלא אמר רבא כי שכיבנא ר' אושעיא נפיק לוותי דתריצנא מתני' כוותיה דתני רבי אושעיא הגוזל ומאכיל את בנו פטורין מלשלם הניח לפניהם גזילה קיימת חייבין אין הגזילה קיימת פטורין הניח להם אביהם אחריות נכסים חייבין לשלם אמר מר אין הגזילה קיימת פטורין נימא תיהוי תיובתא דרב חסדא אמר לך רב חסדא כי תניא ההיא לאחר יאוש אמר מר גזילה קיימת חייבין לשלם נימא תיהוי תיובתא דרמי בר חמא אמר לך רמי בר חמא כי תניא ההיא

דף קיב,א גמרא לפני יאוש רב אדא בר אהבה מתני להא דרמי בר חמא אהא הניח להן אביהן מעות של רבית אע"פ שיודעין שהן של רבית אין חייבין להחזיר אמר רמי בר חמא זאת אומרת רשות יורש כרשות לוקח דמי רבא אמר לעולם אימא לך רשות יורש לאו כרשות לוקח דמי ושאני הכא דאמר קרא (ויקרא כה) אל תקח מאתו נשך ותרבית אהדר ליה כי היכי דנחזי בהדך לדידיה קא מזהר ליה רחמנא לבריה לא מזהר ליה רחמנא מאן דמתני לה אברייתא כ"ש אמתניתין מאן דמתני לה אמתניתין אבל אברייתא רמי בר חמא כרבא מתני לה ת"ר הגוזל ומאכיל את בנו פטורין מלשלם הניח לפניהם גדולים חייבין לשלם קטנים פטורין מלשלם ואם אמרו גדולים אין אנו יודעין חשבונות שחשב אבינו עמך פטורין משום דאמרי אין אנו יודעין פטורים אמר רבא הכי קאמר גדולים שאמרו יודעים אנו חשבונות שחשב אבינו עמך ולא פש לך גביה ולא מידי פטורין תניא אידך הגוזל ומאכיל את בנו פטורין מלשלם הניח לפניהם ואכלום בין גדולים בין קטנים חייבין קטנים מי מיחייבי לא יהא אלא דאזיק אזוקי א"ר פפא הכי קאמר הניח לפניהם ועדיין לא

אכלום בין גדולים בין קטנים חייבין אמר רבא הניח להם אביהם פרה שאולה משתמשין בה כל ימי שאלתה מתה אין חייבין באונסיה כסבורים של אביהם היא וטבחה ואכלוה משלמין דמי בשר בזול הניח להם אביהם אחריות נכסים חייבין לשלם איכא דמתני לה ארישא ואיכא דמתני לה אסיפא מאן דמתני לה ארישא כל שכן אסיפא ופליגא דרב פפא מאן דמתני לה אסיפא אבל ארישא לא והיינו דרב פפא דא"ר פפא היתה פרה גנובה לו וטבחה בשבת חייב שכבר חייב בגניבה קודם שיבא לידי איסור שבת היתה פרה שאולה לו וטבחה בשבת פטור שאיסור שבת ואיסור גניבה באין כאחד ת"ר (ויקרא ה) והשיב את הגזילה אשר גזל מה ת"ל אשר גזל יחזיר כעין שגזל מכאן אמרו הגוזל ומאכיל את בניו פטורין מלשלם הניח לפניהם בין גדולים בין קטנים חייבין משום סומכוס אמרו גדולים חייבין קטנים פטורין בר חמוה דרבי ירמיה טרק גלי באפיה דרבי ירמיה אתא לקמיה דרבי אבין אמר שלו הוא תובע א"ל והא מייתינא סהדי דאחזקי ביה בחיי דאבוה א"ל וכי מקבלין עדים

דף קי"ב, ב גמרא שלא בפני בעל דין ולא והא קתני בין גדולים בין קטנים חייבין א"ל הרי מחלוקת סומכוס בצידך אמר איכפל כולי עלמא וקאי כסומכוס לאפקוען לדידי אדהכי איגלגל מילתא אתא ומטא לקמיה דרבי אבהו אמר לא שמיע לכו הא דרב יוסף בר חמא א"ר אושעיא דאמר רב יוסף בר חמא אמר רבי אושעיא תינוק שתקף בעבדיו וירד לתוך שדה של חבירו ואמר שלי הוא אין אומרים נמתין עד שיגדיל אלא מוציאין מידו מיד ולכשיגדיל יביא עדים ונראה מי דמי התם הוא דמפקינן מיניה דלא קיימא ליה אחזקה דאבוה אבל היכא דאית ליה חזקה דאבוה לא אמר רב אשי א"ר שבתאי מקבלין עדים שלא בפני בעל דין תהי בה ר' יוחנן וכי מקבלין עדים שלא בפני בעל דין קיבלה מיניה ר' יוסי בר חנינא כגון שהיה הוא חולה או עדיו חולים או שהיו עדיו מבקשין לילך למדינת הים ושלחו לו ולא בא אמר רב יהודה אמר שמואל מקבלין עדים שלא בפני בעל דין אמר מר עוקבא לדידי מיפרשא לי מיניה דשמואל כגון דפתחו ליה בדיניה ושלחו ליה ולא אתא אבל לא פתחו ליה בדינא מצי א"ל אנא לב"ד הגדול אזילנא אי הכי כי פתחו ליה נמי מצי א"ל לב"ד הגדול אזילנא אמר רבינא כגון דנקט דיסקא מבית דין הגדול אמר רב מקיימין את השטר שלא בפני בעל דין ור' יוחנן אמר אין מקיימין את השטר שלא בפני בעל דין א"ל רב ששת לרבי יוסי בר אבהו אסברה לך טעמיה דרבי יוחנן אמר קרא (שמות כא) והועד בבעליו ולא ישמרנו אמרה תורה יבא בעל השור ויעמוד על שורו אמר רבא הלכתא מקיימין את השטר שלא בפני בעל דין ואפי' עומד וצווח ואי אמר נקיטו לי זימנא עד דמייתינא סהדי ומרענא ליה לשטרא נקטינן ליה אי אתא אתא אי לא אתא נטרינן ליה בה"ב אי לא אתא כתבינן פתיחא עלויה תשעין יומין תלתין קמאי לא נחתינן לנכסיה דאמר קא טרח בזוזי וניזוף מציעאי נמי לא נחתינן ליה לנכסיה דאמר דלמא לא אשכח למיזף וקא טרח ומזבין בתראי נמי לא נחתינן לנכסיה דאמר לוקח גופיה קא טרח בזוזי לא אתא כתבינן אדרכתא אניכסיה והני מילי דאמר אתינא אבל אמר לא אתינא לאלתר כתבינן והני מילי במלוה אבל בפקדון לאלתר כתבינן וכי כתבינן אמקרקעי אבל אמטלטלי לא דלמא שמיט ואכיל להו מלוה למטלטלי וכי אתי ליה ומייתי סהדי ומרע ליה לשטרא לא משכח מידי למיגבה ואי אית ליה מקרקעי למלוה כתבינן ולא היא אדרכתא אמטלטלי לא כתבינן אף על גב דאית ליה מקרקעי חיישינן שמא תכסיף וכי כתבינן אדרכתא מודעינן ליה והני מילי דמיקרב אבל מירחק לא ואי מירחק ואיכא קרובים אי נמי איכא

שיירתא דאזלי ואתו התם משהינן ליה תריסר ירחי שתא עד דאזלא ואתי שיירתא כי הא דרבינא שהא למר אחא תריסר ירחי שתא עד דאזלא ואתי שיירתא מבי חוזאי ולא היא התם איניש אלימא הוה אי הויא מטיא אדרכתא לידיה לא הוה אפשר לאפוקי מיניה אבל הכא לא נטרינן ליה אלא עד דאזיל שליחא בתלתא בשבתא ואתא בארבעה בשבתא ולחמשא בשבתא קאי בדיניה אמר רבינא האי שלוחא דרבנן מהימנינן ליה כבי תרי וזה"מ לשמתא אבל לפתיחא כיון דממונא קא מחסר ליה דקא בעי ליה למיתב ליה זוזי לספרא לא אמר רבינא יהבינן זימנא אפומא דאיתתא ואפומא דשיבבי ולא אמרן אלא דליתיה במתא

דף קיג, א גמרא אבל איתיה במתא לא דאמרינן אימר לא אמרו ליה דאמרי אשכחינהו שליחא דב"ד ואמר ליה ולא אמרן אלא דלא חליף אבבא דבי דינא אבל חליף אבבא דבי דינא לא אמרי אשכחיה בי דינא ואמרי ליה ולא אמרן אלא דאתי ביומיה אבל לא אתי ביומיה לא אימא אישתלוויי אשתלי אמר רבא האי מאן דכתיב עליה פתיחא על דלא אתי לדינא עד דאתי לדינא לא מקרעינן ליה על דלא ציית לדינא עד דציית לא מקרעינן ליה ולא היא כיון דאמר צייתנא קרעינן ליה: אמר רב חסדא קובעים זמן שני וחמישי ושני זמנא זמנא בתר זמנא ולמחר כתבינן רב אסי איקלע בי רב כהנא חזא ההיא איתתא דאזמנה לדינא בפניא ובצפרא כתיב עלה פתיחא א"ל לא סבר לה מר להא דאמר רב חסדא קובעין זמן שני וחמישי ושני א"ל ה"מ גברא דאניס וליתיה במתא אבל איתתא כיון דאיתיה במתא ולא אתיא מורדת היא: אמר רב יהודה לא יהבינא זמנא לא ביומי ניסן ולא ביומי תשרי לא במעלי יומא טבא ולא במעלי שבתא אבל מניסן לבתר יומי ניסן וביומי תשרי לבתר תשרי קבעינן ממעלי שבתא לבתר מעלי שבתא לא קבעינן מאי טעמא בעבידתיה דשבתא טריד אמר רב נחמן לא יהבינן זמנא לא לבני כלה בכלה ולא לבני ריגלא בריגלא כי הוו אתו לקמיה דרב נחמן אמר להו וכי לדידכו כנופייכו והאידינא דאיכא רמאי חיישינן: אם היה דבר שיש בו אחריות חייב לשלם: מתני ליה רבי לר"ש בריה לא דבר שיש בו אחריות ממש אלא אפילו פרה וחורש בה חמור ומחמר אחריו חייבין להחזיר מפני כבוד אביהן בעי מיניה רב כהנא מרב מטה ומיסב עליה שולחן ואוכל עליו מהו אמר לו (משלי ט) תן לחכם ויחכם עוד:

דף קיג, א משנה אין פורטין לא מתיבת המוכסין ולא מכיס של גבאין ואין נוטלין מהם צדקה אבל נוטל הוא מתוך ביתו או מן השוק:

דף קיג, א גמרא תנא אבל נותן לו דינר ונותן לו את השאר: ומוכסין והאמר שמואל דינא דמלכותא דינא אמר רב חנינא בר כהנא אמר שמואל במוכס שאין לו קצבה דבי ר' ינאי אמרי במוכס העומד מאליו איכא דמתני לה אהא לא ילבש אדם כלאים אפי' על גבי עשרה בגדים להבריה בו את המכס מתני' דלא כר"ע דתניא אסור להבריה את המכס ר"ש אומר משום ר"ע מותר להבריה את המכס בשלמא לענין כלאים בהא קמיפלגי דמר סבר דבר שאין מתכוין מותר ומר סבר דבר שאין מתכוין אסור אלא להבריה בו את המכס מי שרי והאמר שמואל דינא דמלכותא דינא א"ר חנינא בר כהנא אמר שמואל במוכס שאין לו קצבה דבי ר' ינאי אמרי במוכס העומד מאליו ואיכא דמתני אהא נודרין להרגין ולחרמין ולמוכסין שהיא של תרומה שהיא של בית מלך אע"פ שאינה של תרומה אע"פ שאינה של מלך ולמוכסין והאמר שמואל דינא דמלכותא דינא א"ר חנינא בר כהנא אמר שמואל במוכס שאין לו קצבה דבי ר' ינאי אמרי במוכס העומד מאליו רב אשי אמר במוכס

<כנעני> {נכרי} דתניא ישראל <וכנעני> {ונכרי} אנס שבאו לדין אם אתה יכול לזכהו
בדיני ישראל זכהו ואמור לו כך דינינו בדיני <כנענים> {נכרים} זכהו ואמור לו כך
דינכם ואם לאו באין עליו בעקיפין דברי ר' ישמעאל ר"ע אומר אין באין עליו בעקיפין
מפני קידוש השם ור"ע טעמא דאיכא קידוש השם הא ליכא קידוש השם באין וגזל
<כנעני> {נכרי} מי שרי והתניא אמר ר' שמעון דבר זה דרש ר"ע כשבא מזפירין מנין
לגזל <כנעני> {נכרי} שהוא אסור ת"ל (ויקרא כה) אחרי נמכר גאולה תהיה לו
דף קיג, ב גמרא שלא ימשכנו ויצא יכול יגלום עליו ת"ל (ויקרא כה) וחשב עם קונהו
ידקדק עם קונהו אמר רב יוסף לא קשיא הא <בכנעני> {בנכרי} הא בגר תושב אמר ליה
אביי והא תרוייהו גבי הדדי כתיבי לא לך אלא לגר שנאמר (ויקרא כה) לגר ולא לגר צדק
אלא לגר תושב שנאמר לגר תושב משפחת גר זה העובד <כוכבים> {עבודה זרה}
כשהוא אומר או לעקר זה הנמכר <לעבודת כוכבים> {לעבודה זרה עצמה} אלא אמר
רבא לא קשיא כאן בגזילו וכאן בהפקעת הלוואתו א"ל אביי עבד עברי הפקעת הלוואתו
הוא רבא לטעמיה דאמר רבא עבד עברי גופו קנוי אמר רב ביבי בר גידל אמר ר"ש
חסידיא גזל <כנעני> {נכרי} אסור אבידתו מותרת גזילו אסור דאמר רב הונא מנין לגזל
<הכנעני> {הנכרי} שהוא אסור שנאמר (דברים ו) ואכלת את כל העמים אשר ה' אלהיך
נותן לך בזמן שהן מסורים בידך ולא בזמן שאינם מסורין בידך אבידתו מותרת דאמר רב
חמא בר גורי' אמר רב מנין לאבידת <הכנעני> {הנכרי} שהיא מותרת שנאמר (דברים
כב) לכל אבדת אחיך לאחיך אתה מחזיר ואי אתה מחזיר <לכנעני> {לנכרי} ואימא הני
מילי היכא דלא אתי לידיה דלא מחייב לאהדורי בתרה אבל היכא דאתי לידיה אימא
ליהדרה אמר רבינא (דברים כב) ומצאתה דאתאי לידיה משמע: תניא ר' פנחס בן יאיר
אומר במקום שיש חילול השם אפי' אבידתו אסור אמר שמואל טעותו מותרת כי הא
דשמואל זבן מכותי לקנא דדהבא במר דפרזלא בד' זוזי ואבלע ליה חד זוזא רב כהנא זבן
מכותי מאה ועשרים חביתא במאה ואבלע ליה חד זוזא אמר ליה חזי דעלך קא סמיכנא
רבינא זבן דיקלא הוא וכותי לצלחא א"ל לשמעיה קדם ואייתי מעיקרו דכותי מניינא ידע
רב אשי הוה קאזיל באורחא חזא שיבשא דגופנא בפרדיסא ותלי בה קיטופי דעינבי אמר
ליה לשמעיה זיל חזי אי דכותי נינהו אייתי אי דישראל נינהו לא אייתי לי שמע ההוא כותי
דהוה יתיב בפרדיסא אמר ליה דכותי שרי א"ל כותי שקיל דמי ישראל לא שקיל דמי גופא
אמר שמואל דינא דמלכותא דינא אמר רבא תדע דקטלי דיקלי וגשרי גישרי ועברין
עלייהו א"ל אביי ודלמא משום דאיאוש להו מינייהו מרייהו אמר ליה אי לא דינא
דמלכותא דינא היכי מייאשי והא לא קא עבדי כדאמר מלכא מלכא אמר זילו וקטלו מכל
באגי ואינהו אזלו וקטלו מחד באגא שלוחא דמלכא כמלכא ולא טרח ואינהו אפסיד
אנפשייהו דאיבעי להו דאינקוט מכוליה באגי ומשקל דמי אמר רבא מאן דמשתכח בבי
דרי פרע מנתא דמלכא וה"מ שותפא אבל אריסא אריסותיה הוא דקא מפיק ואמר רבא בר
מתא אבר מתא מיעבט וה"מ דברלא ארעא וכרגא דהאי שתא אבל שתא דחליף הואיל
ואפייס מלכא חליף ואמר רבא הני דדירי דרי בתוך התחום אסור ליקח מהן מאי טעמא
משום דמערבא חיותא דמתא בהדייהו חוץ לתחום מותר ליקח מהם אמר רבינא אם היו
בעלים מרדפים אחריהם אפילו חוץ לתחום אסור מכריז רבא ואיתימא רב הונא דסלקין
לעילא ודנחתין לתתא האי בר ישראל דיידע סהדותא <לכותי> {לנכרי} ולא תבעו מיניה

ואזל ואסהיד ליה בדיני דכותי על ישראל חבריה משמתנין ליה מאי טעמא דאינהו מפקי ממונא

דף קיד,א גמרא אפומא דחד ולא אמרן אלא חד אבל בתרי לא וחד נמי לא אמרן אלא בדיני דמגיסתא אבל בי דוואר אינהו נמי חד אמומתא שדו ליה אמר רב אשי כי הוינא בי רב הונא איבעיא לן אדם חשוב דסמכי עליה כבי תרי מפקי ממונא אפומיה ולא איבעי ליה לאסהודי או דלמא כיון דאדם חשוב הוא לא מצי משתמיט להו ומצי לאסהודי תיקו אמר רב אשי האי בר ישראל דזבין ליה ארעא <לעובד כוכבים> {לגוי} אמצרא דבר ישראל חבריה משמתנין ליה מאי טעמא אי נימא משום דינא דבר מצרא והאמר מר זבין <מעכו"ם> {מגוי} וזבין <לעכו"ם> {לגוי} ליכא משום דינא דבר מצרא אלא דאמרי' ליה ארבעית לי אריא אמצראי משמתנין ליה עד דקביל עליה כל אונסא דאתי מחמתיה: **דף קיד,א משנה** נטלו מוכסין את חמורו ונתנו לו חמור אחר נטלו לסטים את כסותו ונתנו לו כסות אחרת הרי אלו שלו מפני שהבעלים מתייאשין מהן: המציל מן הנהר או מן הגייס או מן הלסטין אם נתייאשו הבעלים הרי אלו שלו וכן נחיל של דבורים אם נתייאשו הרי אלו שלו א"ר יוחנן בן ברוקה נאמנת אשה או קטן לומר מכאן יצא נחיל זה ומהלך בתוך שדה חבירו להציל את נחילו ואם הזיק משלם מה שהזיק אבל לא יקוץ את סוכו על מנת ליתן את הדמים ר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה אומר אף קוצץ ונותן את הדמים:

דף קיד,א גמרא תנא אם נטל מחזיר לבעלים הראשונים קסבר יאוש כדי לא קני ומעיקרא באיסורא אתא לידיה ואיכא דאמרי אם בא להחזיר יחזיר לבעלים ראשונים מ"ט יאוש כדי קני מיהו אי אמר אי אפשי בממון שאינו שלי מחזיר לבעלים הראשונים: הרי אלו שלו מפני שהבעלים כו': אמר רב אשי לא שנו אלא לסטים <עובד כוכבים> {גוים} אבל ליסטים ישראל לא סבר למחר נקיטנא ליה בדינא מתקיף לה רב יוסף אדרבה איפכא מסתברא <עכו"ם> {גוי} דדייני בגיתי לא מייאש ישראל כיון דאמרי מימר מייאש אלא אי איתמר אסיפא איתמר המציל <מן העכו"ם> {מיד הגייס} ומן הלסטין אם נתייאשו הבעלים אין סתמא לא לא שנו אלא <עכו"ם> {גוים} משום דדייני בגיתי אבל לסטים ישראל כיון דאמרי מימר מייאש תנן התם עורות של בעל הבית מחשבה מטמאתן ושל עבדן אין מחשבה מטמאתן של גזלן אין מחשבה מטמאתן ושל גנב מחשבה מטמאתן ר"ש אומר חילוף הדברים של גזלן מחשבה מטמאתן של גנב אין מחשבה מטמאתן לפי שלא נתייאשו הבעלים אמר עולא מחלוקת בסתם אבל בידוע דברי הכל יאוש קני רבה אמר בידוע נמי מחלוקת א"ל אביי לרבה לא תיפלוג עליה דעולא דתנן במתני' כוותיה לפי שלא נתייאשו הבעלים טעמא דלא נתייאשו הבעלים אבל נתייאשו הבעלים הרי אלו שלו אמר ליה אנן לפי שאין יאוש לבעלים מתנינן לה תנן נטלו מוכסין חמורו כו' מני אי רבנן קשיא גזלן אי ר"ש קשיא גנב בשלמא לעולא דאמר בידוע קני הכא נמי בידוע ודברי הכל אלא לרבה דאמר בידוע נמי מחלוקת הא מני לא רבנן ולא ר"ש בלסטים מזויין ור"ש היא אי הכי היינו גזלן תרי גווי גזלן ת"ש הגנב והגזלן והאנס הקדשן הקדשן ותרומתן תרומה ומעשרותן מעשר מני אי רבנן קשיא גזלן אי ר"ש קשיא גנב בשלמא לעולא דאמר בידוע קני הכא נמי בידוע ודברי הכל היא אלא לרבה דאמר בידוע נמי מחלוקת הא מני לא רבנן ולא ר"ש הכא נמי בלסטים מזויין ור' שמעון היא אי הכי היינו גזלן תרי גווי גזלן ואי בעית אימא הא מתניתא רבי היא דתניא רבי אמר גנב כגזלן

דף קיד, ב גמרא וקיימא לן כגזלן לר"ש: גופא רבי אומר אומר אני גנב כגזלן איבעיא להו כגזלן דרבנן קאמר ולא קני או דלמא כגזלן דר"ש קאמר וקני ת"ש נטלו מוכסין חמורו וכו' מני אי רבנן קשיא גזלן אי ר"ש קשיא גנב אי אמרת בשלמא רבי כגזלן דר"ש קאמר וקני הא מני רבי היא משום הכי קני אלא אי אמרת כגזלן דרבנן קאמר ולא קני הא מני לא רבי ולא ר"ש ולא רבנן הב"ע בלסטים מזויין ור"ש היא אי הכי היינו גזלן תרי גווני גזלן ת"ש הגנב והגזלן והאנס הקדשן הקדש ותרומתן תרומה ומעשרותן מעשר מני אי רבנן קשיא גזלן אי ר"ש קשיא גנב אי אמרת בשלמא גנב כגזלן דר"ש קאמר משום הכי קני אלא אי אמרת גנב כגזלן דרבנן הא מני בלסטים מזויין ור"ש היא אי הכי היינו גזלן תרי גווני גזלן א"ל רב אשי לרבה ת"ש דמתני רבי לרבי שמעון בריה לא דבר שיש בו אחריות ממש אלא אפילו פרה וחורש בה חמור ומחמר אחריו חייבין להחזיר מפני כבוד אביהן טעמא מפני כבוד אביהן הא לאו כבוד אביהן לא ש"מ רבי גזלן דר"ש קאמר ש"מ: וכן נחיל של דבורים: מאי וכן הכי קאמר אפילו נחיל של דבורים דקנין דרבנן הוא סד"א האי כיון דרבנן בעלמא הוא דקני ליה אפילו סתמא נמי מייאש קמ"ל אם נתיאשו הבעלים אין אי לא לא: א"ר יוחנן בן ברוקה נאמנת אשה וקטן כו': אשה וקטן בני עדות נינהו אמר רב יהודה אמר שמואל הכא במאי עסקינן כגון שהיו בעלים מרדפין אחריהם ואשה וקטן מסיחין לפי תומם ואומר מכאן יצא נחיל זה אמר רב אשי אין מסיח לפי תומו כשר אלא לעדות אשה בלבד א"ל רבינא לרב אשי ולא והרי נחיל של דבורים מסיח לפי תומו הוא שאני נחיל של דבורים דקנין דרבנן הוא ודאורייתא לא והאמר רב יהודה אמר שמואל מעשה באדם אחד שהיה מסיח לפי תומו ואומר זכורני כשאני תינוק ומורכבני על כתיפו של אבא והוציאוני מבית הספר והפשיטוני את כתנתי והטבילוני לאכול בתרומה לערב ורבי חנינא מסיים בה הכי וחבירי בדילין ממני והיו קורין אותי יוחנן אוכל חלות והעלהו רבי לכהונה על פיו בתרומה דרבנן ואכתי דאורייתא לא והא כי אתא רב דימי אמר רב חנא קרטיגנא ואמרי לה רב אחא קרטיגנא משתעי מעשה בא לפני ריב"ל ואמרי לה מעשה בא לפני רבי בתינוק אחד שהיה מסיח לפי תומו ואמר אני ואמי נשבינו לבין <העכו"ם> {הגוים} יצאתי לשאוב מים דעתי על אמי ללקוט עצים דעתי על אמי והשיא רבי על פיו לכהונה בשבויה הקילו: אבל לא יקוץ את סוכו [וכו'] תניא ר' ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה אומר תנאי ב"ד הוא שיהא יורד לתוך שדה של חבירו וקוצץ סוכו של חבירו להציל את נחילו ונוטל דמי סוכו מתוך נחילו של חבירו ותנאי ב"ד הוא שיהא שופך יינו ומציל את דובשנו של חבירו ונוטל דמי יינו מתוך דובשנו של חבירו ותנאי ב"ד הוא שיהא מפרק את עציו וטוען פשתנו של חבירו ונוטל דמי עציו מתוך פשתנו של חבירו שע"מ כן הנחיל יהושע לישראל את הארץ:

דף קיד, ב משנה המכיר כליו וספריו ביד אחר ויצא לו שם גניבה בעיר ישבע לו לוקח כמה נתן ויטול ואם לאו לאו כל המנו שאני אומר מכרן לאחר ולקחן זה הימנו:

דף קיד, ב גמרא וכי יצא לו שם גניבה בעיר מאי הוי ליחוש דילמא זבנינהו והוא ניהו קא מפיק שמא א"ר יהודה אמר רב כגון שבאו בני אדם בתוך ביתו ועמד והפגין בלילה ואמר נגנבו כליי כ"ש עילא מצא רב כהנא מסיים בה משמיה דרב כגון שהיתה מחתרת חתורה בתוך ביתו ובני אדם שלנו בתוך ביתו יצאו ואנבורקראות של כלים על כתפיהם והכל אומרים נגנבו כליו של פלוני ודלמא כלים הוו ספרים לא הוו א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן כגון דקאמרי נמי ספרים וליחוש דלמא זוטרי וקא טעין רברבי א"ר יוסי בר חנינא

דקאמרי ספר פלוני ופלוני ודלמא הוו עתיקי וקא טעין חדתי אמר רב כגון דאמרי הללו כליו של פלוני הללו ספריו של פלוני ומי אמר רב הכי והאמר רב בא במחותרת ונטל כלים ויצא פטור מ"ט בדמי קננהו ה"מ דקננהו בבא במחותרת דמעיקרא מסר נפשיה לקטלא אבל הני כיון דלא מסרו נפשיהו לקטלא לא אמר רבא לא שנו אלא בעל הבית העשוי למכור כליו אבל בעל הבית שאינו עשוי למכור כליו

דף קטו, א גמרא לא צריך לאהדורי עליה כולי האי ודלמא איצטריך ליה זוזי וזבין אמר רב אשי הרי יצא לו שם גניבה בעיר: איתמר גנב ומכר ואח"כ הוכר הגנב רב משמיה דרבי חייא אמר הדין עם הראשון ר' יוחנן משמיה דרבי ינאי אמר הדין עם השני אמר רב יוסף לא פליגי כאן לפני יאוש הדין עם השני כאן לאחר יאוש הדין עם הראשון ותרוייהו אית להו דרב חסדא א"ל אביי ולא פליגי הא מתנות כהונה כלפני יאוש דמי ופליגי דתנן אמר לו מכור לי מעיה של פרה והיו בהן מתנות נותנן לכהן ואינו מנכה לו מן הדמים לקח הימנו במשקל נותנו לכהן ומנכה לו מן הדמים ואמר רב לא שנו אלא ששקל לעצמו אבל שקל לו הטבח הדין עם הטבח אימא אף דין עם הטבח מהו דתימא אין מתנות כהונה נגזלות קמ"ל ולאביי דאמר פליגי במאי פליגי בדרב חסדא רב זביד אמר כגון שנתיאשו הבעלים ביד לוקח ולא נתיאשו ביד גנב ובהא פליגי מר סבר יאוש ואח"כ שינוי רשות קני שינוי רשות ואח"כ יאוש לא קני ומ"ס לא שנא רב פפא אמר בגלימא דכ"ע לא פליגי דהדר למריה והכא בעשו בו תקנת השוק קמיפלגי רב משמיה דר' חייא אמר הדין עם הראשון דינא דלוקח דלישקול זוזי מגנב ולא עשו בו תקנת השוק ור' יוחנן משום דר' ינאי אמר הדין עם השני דינא דלוקח דלישקול מבעל הבית ועשו בו תקנת השוק וסבר רב לא עשו בו תקנת השוק והא רב הונא תלמידיה דרב הוה וחנון בישא גנב גלימא וזבנה אתא לקמיה דרב הונא א"ל לההוא גברא זיל שרי עביטך שאני חנן בישא כיון דליכא לאישתלומי מיניה כלא הוכר דמי אמר רבא אם גנב מפורסם הוא לא עשו בו תקנת השוק והא חנן בישא דמפורסם הוה ועשו בו תקנת השוק נהי דמפורסם לבישותא לגניבותא לא מפורסם איתמר גנב ופרע בחובו גנב ופרע בהיקיפו לא עשו בו תקנת השוק דאמרי לא אדעתא דהנהו יהיבת ליה מידי משכנתא שוי מאתן במאה עשו בו תקנת השוק שוה בשוה אמימר אמר לא עשו בו תקנת השוק מר זוטרא אמר עשו בו תקנת השוק >והלכתא עשו בו תקנת השוק< זבינא שוה בשוה עשו בו תקנת השוק שוה מאה במאתן רב ששת אמר לא עשו בו תקנת השוק רבא אמר עשו בו תקנת השוק והלכתא בכולהו עשו בו תקנת השוק לבר מגנב ופרע בחובו גנב ופרע בהיקיפו: אבימי בר נאזי חמוה דרבינא הוה מסיק בההוא גברא ארבעה זוזי גנב גלימא אתיא ניהליה אוזפיה ארבעה זוזי אחריני לסוף הוכר הגנב אתא לקמיה דרבינא אמר קמאי גנב ופרע בחובו ולא בעי למיתב ליה ולא מידי הנך ארבעה זוזי אחריני שקול זוזך והדר גלימי מתקיף לה רב כהן ודלמא גלימא בהני זוזי קמאי יהבה ניהליה גנב ופרע בחובו גנב ופרע בהיקיפו וארבעה זוזי בתראי הימוני הימניה כי היכי דהימניה מעיקרא איגלגל מילתא מטא לקמיה דרבי אבהו אמר הלכתא כרב כהן נרשאה גנב ספרא זבניה לפפונאה בתמן זוזי אזל פפונאה זבניה לבר מחוזאה במאה ועשרין זוזי לסוף הוכר הגנב אמר אביי ליזיל מרי דספרא ויהב ליה לבר מחוזא תמן זוזי ושקיל ספריה ואזיל בר מחוזאה ושקיל ארבעין מפפונאה מתקיף לה רבא השתא לוקח מגנב עשו בו תקנת השוק לוקח מלוקח מיבעיא אלא אמר רבא ליזיל מריה דספרא ויהיב

ליה לבר מחוזאה מאה ועשרין זוזי ושקיל ספריה וליזיל מרי דספרא ולישקול ארבעין מפפונאה ותמנן מנרשאה:

דף קטו, א משנה זה בא בחביתו של יין וזה בא בכדו של דבש נסדקה חבית של דבש ושפך זה את יינו והציל את הדבש לתוכו

דף קטו, ב משנה אין לו אלא שכרו ואם אמר אציל את שלך ואתה נותן לי דמי שלי חייב ליתן לו שטף נחל חמורו וחמור חבירו שלו יפה מנה ושל חבירו מאתים והניח זה את שלו והציל את של חבירו אין לו אלא שכרו ואם אמר לו אני אציל את שלך ואתה נותן לי את שלי חייב ליתן לו:

דף קטו, ב גמרא ואמאי לימא ליה מהפקירא קא זכינא מי לא תניא הרי שהיה טעון כדי יין וכדי שמן וראה שהן משתברות לא יאמר הרי זה תרומה ומעשר על פירות שיש לי בתוך ביתי ואם אמר לא אמר כלום כדא"ר ירמיה כשעקל בית הבד כרוך עליה ה"נ כשעקל בית הבד כרוך עליה ואם אמר לא אמר כלום והתניא מי שבא בדרך ומעות בידו ואנס כנגדו לא יאמר הרי פירות שיש לי בתוך ביתי מחוללים על מעות הללו ואם אמר דבריו קיימין הכא במאי עסקינן בשיכול להציל אי בשיכול להציל לכתחלה אמאי לא יאמר בשיכול להציל על ידי הדחק וכל היכא דאיכא הפסידא לכתחלה לא יאמר והתניא הרי שהיו לו עשר חביות של טבל טמא וראה אחת מהן שנשברה או שנתגלתה אומר הרי היא תרומת מעשר על תשע חברותיה ובשמן לא יעשה כן מפני הפסד כהן א"ר ירמיה כשעקל בית הבד כרוך עליה בשלמא שנשברה חזיא אלא נתגלתה למאי חזיא וכ"ת חזיא לזילוף והתניא מים שנתגלו הרי זה לא ישפכם ברשות הרבים ולא יגבל בהן את הטיט ולא ירבץ בהן את הבית ולא ישקה מהם את בהמתו ולא בהמת חבירו דעבר לה במסנת כר' נחמיה דתניא מסנת יש בה משום גילוי אמר רבי נחמיה אימתי בזמן שהתחתונה מגולה אבל בזמן שהתחתונה מכוסה אף על פי שהעליונה מגולה אין בה משום גילוי לפי שארס של נחש דומה לספוג וצף ועומד במקומו לאו איתמר עלה א"ר סימון אריב"ל לא שנו אלא שלא טרקו אבל טרקו אסור התם נמי אפשר דמנח מידי אפומא דחביתא דשפי ליה ורבי נחמיה <מטמא אטמא> מי תרמינן והתניא תורמין מן הטמא על הטמא ומן הטהור על הטהור ומן הטהור על הטמא אבל לא מן הטמא על הטהור ר' נחמיה אומר אף מן הטמא על הטמא לא התירו לתרום אלא בשל דמאי הכא נמי בשל דמאי אמר מר ובשמן לא יעשה כן מפני הפסד כהן מאי שנא שמן דראוי להדליק יין נמי ראוי לזילוף וכי תימא זילוף לאו מילתא היא והאמר שמואל משום רבי חייא שותין מלוג בסלע ומזלפין מלוג בשתים הכא במאי עסקינן בחדש והא ראוי לישנו אתי ביה לידי תקלה שמן נמי אתי ביה לידי תקלה דמנח בכלי מאוס יין נמי מנח ליה בכלי מאוס השתא לזילוף קא בעי ליה בכלי מאוס קא מנח ליה ותקלה עצמה תנאי היא דתניא חבית של יין של תרומה שנטמאת בית שמאי אומרים

דף קטז, א גמרא תשפך הכל וב"ה אומרים תעשה זילוף אמר ר' ישמעאל ב"ר יוסי אני אכריע בבית תעשה זילוף ובשדה תשפך הכל איכא דאמרי בישן תעשה זילוף ובחדש תשפך הכל אמרו לו אין הכרעה שלישית מכרעת: אם אמר לו אציל את שלך וכו': אמאי ונימא ליה משטה אני בכך מי לא תניא הרי שהיה בורח מבית האסורין והיתה מעבורת לפניו אמר לו טול דינר והעבירני אין לו אלא שכרו אלמא אמר ליה משטה אני בכך הכא נמי לימא ליה משטה אני בכך הא לא דמי אלא לסיפא ואם אמר לו טול דינר זה בשכרך

והעבירני נותן לו שכרו משלם מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא אמר רמי בר חמא בצייד השולה דגים מן הים וא"ל אפסדתני כוורי בזוזא: שטף נהר חמורו וחמורו חבירו שלו יפה מנה וכו'. וצריכא דאי אשמעינן קמייתא התם הוא דכי פירש יהיב ליה דמי כוליה משום דבידים קא פסיד אבל הכא דממילא נימא אין לו אלא שכרו ואי אשמעינן סיפא הכא הוא דבסתמא אין לו אלא שכרו משום דממילא אבל התם דבידים אימא אפילו בסתמא יהיב ליה דמי כולה צריכא בעא מיניה רב כהנא מרב ירד להציל ועלה שלו מאליו מהו א"ל משמיא רחמו עליה כי הא דרב ספרא הוה קא אזיל בשיירתא לוינהו ההוא ארי כל לילא קא שדר ליה חמרא דחד מינייהו וקא אכיל כי מטא זמניה דרב ספרא שדר ליה חמרא ולא אכליה קדים רב ספרא וזכה ביה א"ל רב אחא מדיפתי לרבינא למה ליה למיזכי ביה נהי דכי אפקריה אדעתא דאריה אפקריה אדעתא דכ"ע לא אפקריה א"ל רב ספרא לרווחא דמילתא הוא דעבד בעא מיניה רב מרבי ירד להציל ולא הציל מהו אמר לו וזו שאילה אין לו אלא שכרו איתיביה השוכר את הפועל

דף קטז, ב גמרא להביא כרוב ודורמסקנין לחולה והלך ומצאו שמת או שהבריא נותן לו שכרו משלם א"ל מי דמי התם עביד שליח שליחותיה הכא לא עביד שליח שליחותיה: ת"ר שיירא שהיתה מהלכת במדבר ועמד עליה גייס לטורפה מחשבין לפי ממון ואין מחשבין לפי נפשות ואם שכרו תייר ההולך לפנייהם מחשבין אף לפי נפשות ולא ישנו ממנהג החמרין רשאין החמרין להתנות שכל מי שיאבד לו חמורו יעמיד לו חמור אחר בכוסיא אין מעמידין שלא בכוסיא מעמידין לו ואם אמר תנו לי ואני אשמור אין שומעין לו פשיטא לא צריכא דאית ליה חמרא אחרינא מהו דתימא הא קא מינטר ליה קמ"ל שאני נטירותא דחד מנטירותא דבי תרי: ת"ר ספינה שהיתה מהלכת בים עמד עליה נחשול לטובעה והקילו ממשאה מחשבין לפי משאוי ואין מחשבין לפי ממון ולא ישנו ממנהג הספנים ורשאין הספנים להתנות שכל מי שאבדה לו ספינה יעמיד לו ספינה אחרת אבדה לו בכוסיא אין מעמידין שלא בכוסיא מעמידין לו ואי פירש למקום שאין הספינות הולכין אין מעמידין פשיטא לא צריכא דבניסן מרחקי חד אשלא ובתשרי מרחקי תרי אשלי וקא אזיל ביומי ניסן למקום תשרי מהו דתימא דוושיה נקיט ואזיל קמ"ל ת"ר שיירא שהיתה מהלכת במדבר ועמד גייס וטרפה ועמד אחד מהן והציל הציל לאמצע ואם אמר אני אציל לעצמי הציל לעצמו היכי דמי אי דיכול להציל אפילו סיפא נמי לאמצע ואי דלא יכול להציל אפילו רישא נמי לעצמו אמר רמי בר חמא הכא בשותפין עסקינן וכגון זה שותף חולק שלא לדעת חבירו אמר פליג לא אמר לא פליג רבא אמר הכא בפועלין עסקינן וכרב דאמר רב פועל יכול לחזור בו אפילו בחצי היום וכמה דלא הדר ביה כברשותיה דבעל הבית דמי וכי הדר ביה טעמא אחרינא הוא דכתיב (ויקרא כה) כי לי בני ישראל עבדים ולא עבדים לעבדים רב אשי אמר כשיכול להציל ע"י הדחק גלי דעתיה לעצמו לא גלי דעתיה לאמצע:

דף קטז, ב משנה הגוזל שדה מחבירו ונטלוה מסיקין אם מכת מדינה היא אומר לו הרי שלך לפניך אם מחמת הגזלן חייב להעמיד לו שדה אחר: **דף קטז, ב גמרא** אמר רב נחמן בר יצחק מאן דתני מסיקין לא משתבש ומאן דתני מציקין לא משתבש מאן דתני מציקין לא משתבש דכתיב (דברים כח) במצור ובמצוק ומאן דתני מסיקין לא משתבש דכתיב (דברים כח) יירש הצלצל ומתרגמינן יחסניניה סקאה: אם מחמת הגזלן חייב: היכי דמי אילימא דאנסוה לארעא דידיה ולא אנסוה כולי ארעתא הא

מרישא שמעת מינה אם מכת מדינה היא כו' אי לא לא לא צריכא דאחוי אחווי לישנא אחרינא הב"ע כגון דאנסוה <עכו"ם> {גוים} ואמרי ליה אחויי ארעתיה ואחוי ההוא בהדייהו ההוא גברא דאחוי אכריא דחטי דבי ריש גלותא אתא לקמיה דרב נחמן חייביה רב נחמן לשלומי יתיב רב יוסף אחוריה דרב הונא בר חייא ויתיב רב הונא בר חייא קמיה דרב נחמן א"ל רב הונא בר חייא לרב נחמן דינא או קנסא א"ל מתניתין היא דתנן אם מחמת הגזלן חייב להעמיד לו שדה ואוקימנא דאחוי אחוויי בתר דנפק א"ל רב יוסף לרב הונא בר חייא נפקא לך מיניה

דף קיז, א גמרא אי דינא אי קנסא א"ל אי דינא גמרינן מיניה אי קנסא לא גמרינן מיניה ומנא תימרא דמקנסא לא גמרינן דתניא בראשונה היו אומרים המטמא והמנסך חזרו לומר אף המדמע חזרו אין לא חזרו לא מאי טעמא לאו משום דקנסא הוא וקנסא לא גמרינן מיניה לא מעיקרא סברי להפסד מרובה חששו להפסד מועט לא חששו ולבסוף סברי להפסד מועט נמי חששו איני והא תני אבוה דרבי אבין בראשונה היו אומרים המטמא והמדמע חזרו לומר אף המנסך חזרו אין לא חזרו לא מאי טעמא לאו משום דלא גמרינן מקנסא לא מעיקרא סברי אבין ולבסוף סברי אבין ירמיה מעיקרא סברי אבין דאמר רבי אבין זרק חץ מתחילת ארבע ולבסוף ארבע וקרע שיראין בהליכתו פטור שהרי עקירה צורך הנחה היא ומתחייב בנפשו ולבסוף סברי כר' ירמיה דא"ר ירמיה משעת הגבהה קנייה איחייב ליה ממון מתחייב בנפשו לא הוי עד שעת ניסוך רב הונא בר יהודה איקלע לבי אביוני אתא לקמיה דרבא א"ל כלום מעשה בא לידך א"ל ישראל שאנסוהו <עובדי כוכבים> {גוים} והראה ממון חבירו בא לידי וחייבתיו א"ל אהדר עובדא למריה דתניא ישראל שאנסוהו <עובדי כוכבים> {גוים} והראה ממון חבירו פטור ואם נטל ונתן ביד חייב אמר רבה אם הראה מעצמו כנשא ונתן ביד דמי ההוא גברא דאנסוהו <עובדי כוכבים> {גוים} ואחוי אחמרא דרב מרי בריה דרב פנחס בריה דרב חסדא א"ל דרי ואמטי בהדן דרא ואמטי בהדייהו אתא לקמיה דרב אשי פטריניה א"ל רבנן לרב אשי והתניא אם נשא ונתן ביד חייב א"ל הני מילי היכא דלא אוקמיה עילויה מעיקרא אבל היכא דאוקמיה עילויה מעיקרא מיקלי קלייה איתביה רבי אבהו לרב אשי אמר לו אנס הושיט לי פקיע עמיר זה או אשכול ענבים זה והושיט לו חייב הכא במאי עסקינן כגון דקאי בתרי עברי נהרא דיקא נמי דקתני הושיט ולא תני תן ש"מ: ההוא שותא דהווי מנצו עלה בי תרי האי אמר דידי הוא והאי אמר דידי הוא אזל חד מנייהו ומסרה לפרהגנא דמלכא אמר אבבי יכול לומר אנא כי מסרי דידי מסרי א"ל רבא וכל כמיניה אלא אמר רבא משמתינן ליה עד דמייתי ליה וקאי בדינא ההוא גברא דהוה בעי אחוויי אתיבנא דחבריה אתא לקמיה דרב א"ל לא תחוי ולא תחוי א"ל מחוינא ומחוינא יתיב רב כהנא קמיה דרב שמטיה לקועיה מיניה קרי רב עילויה (ישעיהו נא) בניך עולפו שכבו בראש כל חוצות כתוא מכמר מה תוא זה כיון שנפל במכמר אין מרחמין עליו אף ממון של ישראל כיון שנפל ביד <עובדי כוכבים> {גוים} אין מרחמין עליו א"ל רב כהנא עד האידנא הווי פרסאי דלא קפדי אשפיכות דמים והשתא איכא יוונאי דקפדו אשפיכות דמים ואמרי מרדין מרדין קום סק לארעא דישראל וקביל עלך דלא תקשי לרבי יוחנן שבע שנין אזיל אשכחיה לריש לקיש דיתיב וקא מסיים מתיבתא דיומא לרבנן אמר להו ריש לקיש היכא אמרו ליה אמאי אמר להו האי קושיא והאי קושיא והאי פירוקא והאי פירוקא אמרו ליה לריש לקיש אזל ריש לקיש א"ל לרבי יוחנן ארי עלה מבבל לעיין מר במתיבתא דלמחר

למחר אותבוה בדרא קמא קמיה דר' יוחנן אמר שמעתתא ולא אקשי שמעתתא ולא אקשי אנחתיה אחורי שבע דרי עד דאותביה בדרא בתרא א"ל רבי יוחנן לר"ש בן לקיש ארי שאמרת נעשה שועל אמר יהא רעוא דהני שבע דרי להו חילוף שבע שנין דאמר לי רב קם אכרעיה א"ל נהדר מר ברישא אמר שמעתתא ואקשי אוקמיה בדרא קמא אמר שמעתתא ואקשי ר' יוחנן הוה יתיב אשבע בסתרי שלפי ליה חזא בסתרא מתותיה אמר שמעתתא ואקשי ליה עד דשלפי ליה כולהו בסתרי מתותיה עד דיתיב על ארעא רבי יוחנן גברא סבא הוה ומסרחי גביניה אמר להו דלו לי עיני ואחזייה דלו ליה במכחלתא דכספא חזא דפרטיה שפוותיה סבר אחוך קמחיך ביה חלש דעתיה ונח נפשיה למחר אמר להו רבי יוחנן לרבנן חזיתו לבבלאה היכי עביד אמרו ליה דרכיה הכי על לגבי מערתא חזא דהוה

דף קיז, ב גמרא הדרא ליה עכנא א"ל עכנא עכנא פתח פומיך ויכנס הרב אצל תלמיד ולא פתח יכנס חבר אצל חבר ולא פתח יכנס תלמיד אצל הרב פתח ליה בעא רחמי ואוקמיה א"ל אי הוה ידענא דדרכיה דמר הכי לא חלשא דעתי השתא לייתי מר בהדן א"ל אי מצית למיבעי רחמי דתו לא שכיבנא אזילנא ואי לא לא אזילנא הואיל וחליף שעתא חליף תייריה אוקמיה שייליה כל ספיקא דהוה ליה ופשטינהו ניהליה היינו דאמר ר' יוחנן דילכון אמרי דילהון היא: ההוא דאחוי אמטכסא דר' אבא יתיב ר' אבהו ור' חנינא בר פפי ור' יצחק נפחא ויתיב ר' אילעא גבייהו סבור לחיוביה מהא דתנן דן את הדין זיכה את החייב וחייב את הזכאי טימא את הטהור וטיהר את הטמא מה שעשה עשוי וישלם מביתו א"ל ר' אילעא הכי אמר רב והוא שנשא ונתן ביד אמרי ליה זיל לגבי דר"ש בן אליקים ורבי אלעזר בן פדת דדייני דינא דגרמי אזל לגבייהו חייבי ממתני' אם מחמת הגזלן חייב להעמיד לו שדה אחר ואוקימנא דאחוי אחווי: ההוא גברא דהוה מפקיד ליה כסא דכספא סליקו גנבי עילויה שקלה יהבה להו אתא לקמיה דרבה פטריה א"ל אביי האי מציל עצמו בממון חבירו הוא אלא אמר רב אשי חזינן אי איניש אמיד הוא אדעתא דידיה אתו ואי לא אדעתא דכספא אתו: ההוא גברא דהוה מפקיד גביה ארנא דפדיון שבויים סליקו גנבי עילויה שקלה יהבה ניהלייהו אתא לקמיה דרבה פטריה א"ל אביי והא מציל עצמו בממון חבירו הוא א"ל אין לך פדיון שבויים גדול מזה: ההוא גברא דאקדים ואסיק חמרא למברא קמי דסליקו אינשי במברא בעי לאטבועי אתא ההוא גברא מלח ליה לחמרא דהוה גברא ושדייה לנהרא וטבע אתא לקמיה דרבה פטריה אמר ליה אביי והא מציל עצמו בממון חבירו הוא א"ל האי מעיקרא רודף הוה רבה לטעמיה דאמר רבה רודף שהיה רודף אחר חבירו להורגו ושיבר את הכלים בין של נרדף בין של אדם פטור שהרי מתחייב בנפשו ונרדף ששיבר את הכלים של רודף פטור שלא יהא ממון חביב עליו מגופו אבל של כל אדם חייב דאסור להציל עצמו בממון חבירו ורודף שהיה רודף אחר רודף להציל ושבר כלים בין של נרדף בין של אדם פטור ולא מן הדין אלא שאם אי אתה אומר כן אין לך אדם שמציל את חבירו מן הרודף:

דף קיז, ב משנה שטפה נהר אומר לו הרי שלך לפניך:
דף קיז, ב גמרא ת"ר הגוזל שדה מחבירו ושטפה נהר חייב להעמיד לו שדה אחר דברי ר' אלעזר וחכ"א אומר לו הרי שלך לפניך במאי קא מיפלגי ר"א דרש ריבוי ומיעוטי (ויקרא ה) וכחש בעמיתו ריבוי בפקדון מיעט (ויקרא ה) כל אשר ישבע עליו לשקר חזר וריבה ריבה ומיעט וריבה ריבה הכל ומאי רבי רבי כל מילי ומאי מיעט שטרות

ורבנן דרשי כללי ופרטי וכחש כלל בפקדון פרט או מכל חזר וכלל כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט מה הפרט דבר המיטלטל וגופו ממון אף כל דבר המיטלטל וגופו ממון יצאו קרקעות שאין מטלטלין יצאו עבדים שהוקשו לקרקעות יצאו שטרות שאע"פ שמטלטלין אין גופן ממון והדתניא הגוזל את הפרה ושטפה נהר חייב להעמיד לו פרה דברי ר' אלעזר וחכמים אומרים אומר לו הרי שלך לפניך התם במאי קמיפלגי אמר רב פפא התם במאי עסקינן כגון שגזל שדה מחבירו והיתה

דף קי"ח, א גמרא פרה רבוצה בו ושטפה נהר דר' אלעזר לטעמיה ורבנן לטעמייהו:
דף קי"ח, א משנה הגוזל את חבירו או שהלוה הימנו או שהפקיד לו בישוב לא יחזיר לו במדבר על מנת לצאת במדבר יחזיר לו במדבר:

דף קי"ח, א גמרא ורמינהו מלוה משתלמת בכל מקום אבידה ופקדון אין משתלמין אלא במקומן אמר אביי ה"ק מלוה ניתנה ליתבע בכל מקום אבידה ופקדון לא ניתנו ליתבע אלא במקומן: על מנת לצאת במדבר: פשיטא לא צריכא דא"ל ליהוי האי פקדון גבך דאנא למדבר נפיקנא וא"ל איהו אנא למדבר נמי בעינא למיפק אי בעינא לאהדרינהו לך התם מהדרנא לך:

דף קי"ח, א משנה האומר לחבירו גזלתיך הלוייתי הפקדת אצלי ואיני יודע אם החזרתי לך אם לא החזרתי לך חייב לשלם אבל אם אמר לו איני יודע אם גזלתיך אם הלוייתי אם הפקדת אצלי פטור מלשלם:

דף קי"ח, א גמרא איתמר מנה לי בידך והלה אומר איני יודע רב הונא ורב יהודה אמרי חייב ור"נ ור' יוחנן אמרי פטור רב הונא ורב יהודה אמרי חייב ברי ושמא ברי עדיף ר"נ ור' יוחנן אמרי פטור אוקי ממונא בחזקת מריה תנן אבל אם אמר לו איני יודע אם הלוייתי פטור ה"ד אילימא דלא קא תבע ליה רישא נמי דלא קא תבע ליה אמאי חייב אלא דקתבע ליה וקתני סיפא פטור מלשלם לא לעולם דלא קא תבע ליה ורישא בבא לצאת ידי שמים איתמר נמי א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן האומר לחבירו מנה לי בידך והלה אומר איני יודע חייב בבא לצאת ידי שמים:

דף קי"ח, א משנה הגונב טלה מן העדר והחזירו ומת או נגנב חייב באחריותו לא ידעו בעלים לא בגניבתו ולא בחזירתו ומנו את הצאן ושלימה היא פטור:

דף קי"ח, א גמרא אמר רב לדעת צריך דעת שלא לדעת מנין פוטר וכי קתני ומנו את הצאן והיא שלימה אסיפא ושמואל אמר בין לדעת בין שלא לדעת מנין פוטר וכי קתני ומנו והיא שלימה פטור אכולה ורבי יוחנן אומר לדעת מנין פוטר שלא לדעת אפי' מנין נמי לא צריך וכי קתני ומנו את הצאן והיא שלימה ארישא רב חסדא אמר לדעת מנין פוטר שלא לדעת צריך דעת וכי קתני ומנו את הצאן והיא שלימה ארישא אמר רבא

דף קי"ח, ב גמרא מ"ט דרב חסדא הואיל ואנקטה נגרי ברייתא ומי אמר רבא הכי והאמר רבא האי מאן דחזייה לחבריה דאגבה אימרא מעדרא דידיה ורמא ביה קלא ושדייה ולא ידע אי הדריה אי לא הדריה ומת או נגנב חייב באחריותו מאי לאו אע"ג דמני לא דלא מני ומי אמר רב הכי והאמר רב החזירו לעדר שבמדבר יצא אמר רב חנן בר אבא מודה רב ברקועתא לימא כתנאי הגונב טלה מן העדר וסלע מן הכיס למקום שגנב יחזיר דברי רבי ישמעאל ר"ע אומר צריך דעת בעלים סברוה דכולי עלמא אית להו דרבי יצחק דאמר רבי יצחק אדם עשוי למשמש בכיסו בכל שעה מאי לאו בסלע לדעת ובפלוגתא דרב ושמואל <לא> בטלה שלא לדעת ובפלוגתא דרב חסדא ור' יוחנן אמר רב זביד משמיה דרבא

בשומר שגנב מרשות בעלים כ"ע לא פליגי כדרב חסדא והכא בשומר שגנב מרשותו שיחזיר למקום שגנב קמיפלגי ר"ע סבר כלתה לו שמירתו ור' ישמעאל סבר לא כלתה לו שמירתו לימא מנין פוטר תנאי היא דתניא הגוזל את חברו והבליע לו בחשבון תני חדא יצא ותניא אידך לא יצא סברוה דכ"ע אית להו דר' יצחק דאמר אדם עשוי למשמש בכיסו בכל שעה ושעה מאי לאו בהא קמיפלגי דמ"ד יצא סבר מנין פוטר ומאן דאמר לא יצא סבר מנין אינו פוטר אמרי אי סבירא לן כר' יצחק כ"ע לא פליגי דמנין פוטר אלא בדרכי יצחק קמיפלגי מר אית ליה דר' יצחק ומר לית ליה דר' יצחק ואי בעית אימא דכ"ע אית להו דר' יצחק ולא קשיא הא דמני ורמא ליה בכיסיה והא דמני ורמא לידיה ואיבעית אימא אידי ואידי דמני ורמא בכיסיה הא דאית ליה זוזי אחרוני בכיסיה הא דלית ליה זוזי אחרוני בכיסיה:

דף קי"ב, משנה אין לוקחין מן הרועים צמר וחלב וגדיים ולא משומרי פירות עצים ופירות אבל לוקחין מן הנשים כלי צמר ביהודה וכלי פשתן בגליל ועגלים בשרון וכולן שאמרו להטמין אסור ולוקחין ביצים ותרנגולין מכל מקום:

דף קי"ב, גמרא ת"ר אין לוקחין מן הרועים לא עזים ולא גדיים ולא גיזין ולא תלושין של צמר אבל לוקחין מהן תפורין מפני שהן שלהן ולוקחין מהן חלב וגבינה במדבר ולא בישוב ולוקחין מהן ד' וה' צאן ד' וה' גיזין אבל לא שתי צאן ולא שתי גיזין ר"י אומר בייתות לוקחין מהן מדבריות אין לוקחין מהן כללו של דבר כל שהרועה מוכר ובעל הבית מרגיש בו לוקחין מהן אין מרגיש בו אין לוקחין מהן אמר מר לוקחין מהן ד' וה' צאן ד' וה' גיזין השתא יש לומר ארבעה זבנין חמשה מיבעיא א"ר חסדא ארבעה מתוך חמשה ואיכא דאמרי א"ר חסדא ארבעה מעדר קטן וחמש מעדר גדול הא גופא קשיא אמרת ד' וה' צאן ד' וה' גיזין ד' וה' אין אבל שלש לא אימא סיפא אבל לא שתי צאן הא שלש זבנין לא קשיא הא בברייתא הא בכחישתא: ר"י אומר בייתות לוקחין מהן מדבריות אין לוקחין מהן כו': איבעיא להו ר"י ארישא קאי ולחומרא או דלמא אסיפא קאי ולקולא ארישא קאי ולחומרא דאמר לוקחין מהן ארבעה וחמשה צאן הני מילי בייתות אבל מדבריות אפילו ארבעה וחמשה לא או דלמא אסיפא קאי ולקולא דאמר אבל לא שתי צאן ולא שתי גיזין הני מילי מדבריות אבל בייתות שתיים נמי לוקחין ת"ש דתניא ר"י אומר לוקחין בייתות מהן ואין לוקחין מהן מדבריות ובכל מקום לוקחין מהן ארבעה וחמשה צאן

דף קי"ט, גמרא מדאמר בכל מקום ש"מ אסיפא קאי ולקולא ש"מ: ולא משומרי פירות כו': רב זבין שבישתא מאריסא א"ל אביי והא תנן ולא משומרי פירות עצים ופירות א"ל ה"מ בשומר דלית ליה בגופא דארעא מידי אבל אריס דאית ליה בגויה אימא מדנפשיה קא מזבין ת"ר שומרי פירות לוקחין מהן כשהן יושבין ומוכרין והסלין לפנייהם וטורטני לפנייהם וכולן שאמרו הטמן אסור לוקחין מהן מפתח הגינה אבל לא מאחורי הגינה איתמר גזלן מאימת מותר לקנות הימנו רב אמר עד שתהא רוב משלו ושמואל אמר אפילו מיעוט שלו אורי ליה רב יהודה לאדא דיילא כדברי האומר אפילו מיעוט שלו ממון מסור רב הונא ורב יהודה חד אמר מותר לאבדו ביד וח"א אסור לאבדו ביד מ"ד מותר לאבדו ביד לא יהא ממון חמור מגופו ומ"ד אסור לאבדו דלמא הוה ליה זרעא מעליא וכתוב (איוב כז) יכין רשע וצדיק ילבש: רב חסדא הוה ליה ההוא אריסא דהוה תקיל ויהיב תקיל ושקיל סלקיה קרא אנפשיה (משלי יג) וצפון לצדיק חיל חוטא (איוב כז) כי מה תקות חנף כי יבצע כי ישל אלוה נפשו רב הונא ורב חסדא חד אמר נפשו דנגזל וח"א נפשו של גזלן

מ"ד נפשו של נגזל דכתיב (משלי א) כן ארחות כל בוצע בצע את נפש בעליו יקח מ"ד נפשו של גזול דכתיב (משלי כב) אל תגזול דל כי דל הוא ואל תדכא עני בשער כי ה' יריב ריבם וקבע את קובעיהם נפש ואידך נמי הכתיב נפש בעליו יקח מאי בעליו בעליו דהשתא ואידך נמי הכתיב וקבע את קובעיהם נפש מה טעם קאמר מה טעם וקבע את קובעיהם משום דקבעי נפש א"ר יוחנן כל הגוזל את חבירו שוה פרוטה כאילו נוטל נשמתו ממנו שנאמר כן ארחות כל בוצע בצע את נפש בעליו יקח ואומר (ירמיהו ה) ואכל קצירך ולחמך בניך ובנותיך ואומר (יואל ד) מחמס בני יהודה אשר שפכו דם נקי בארצם ואומר (שמואל ב כא) אל שאול ואל בית הדמים על אשר המית את הגבעונים מאי ואומר וכ"ת נפש דידיה אבל נפש בניו ובנותיו לא ת"ש בשר בניו ובנותיו וכ"ת הני מילי היכא דלא יהיב דמי אבל היכא דיהיב דמי לא ת"ש מחמס בני יהודה אשר שפכו דם נקי <בארצכם> [בארצם] וכ"ת ה"מ היכא דקעביד בידים אבל גרמא לא ת"ש אל שאול ואל בית הדמים [על] אשר המית את הגבעונים וכי היכן מצינו שהרג שאול את הגבעונים אלא מתוך שהרג נוב עיר הכהנים שהיו מספיקין להן מים ומזון מעלה עליו הכתוב כאילו הרגן: אבל לוקחין מן הנשים: ת"ר לוקחין מן הנשים כלי צמר ביהודה וכלי פשתן בגליל אבל לא יינות ושמנים וסלתות ולא מן העבדים ולא מן התינוקות אבא שאול אומר מוכרת אשה בארבעה וחמשה דינר כדי לעשות כפה לראשה וכולן שאמרו להטמין אסור גבאי צדקה לוקחין מהן דבר מועט אבל לא דבר מרובה והבדדין לוקחין מהן זתים במידה ושמן במידה אבל לא זיתים במועט ושמן במועט רשב"ג אומר לוקחין מנשים זיתים במועד בגליל העליון שפעמים אדם בוש למכור על פתח ביתו ונותן לאשתו ומוכרת רבינא איקלע לבי מחוזא אתו נשי דבי מחוזא רמו קמיה כבלי ושירי קביל מינייהו א"ל רבה תוספאה לרבינא והתניא גבאי צדקה מקבלין מהן דבר מועט אבל לא דבר מרובה א"ל הני לבני מחוזא דבר מועט נינהו:

דף קיט, א משנה מוכין שהכובס מוציא הרי אלו שלו והסורק מוציא הרי אלו של בעה"ב כובס נוטל ג' חוטין והן שלו יתר מכן הרי אלו של בעה"ב אם היה שחור ע"ג הלבן נוטל את הכל והן שלו החייט ששייר את החוט כדי לתפור בו ומטלית שהיא ג' על ג' הרי אלו של בעה"ב מה שהחרש מוציא במעצד הרי אלו שלו ובכשיל של בעל הבית ואם היה עושה אצל בעה"ב אף הנסרים של בעה"ב:

דף קיט, א גמרא ת"ר לוקחין מוכין מן הכובס מפני שהן שלו הכובס נוטל שני חוטין העליונים והן שלו

דף קיט, ב גמרא ולא יטיל בו יותר משלשה חובין ולא יסרוק הבגד לשתיו אלא לערבו ומשויהו לארכו אבל לא לרחבו ואם בא להשוותו עד טפח רשאי אמר מר שני חוטין והאנן תנן שלש לא קשיא הא באלימי והא בקטיני: ולא יסרוק הבגד לשתיו אלא לערבו והתניא איפכא לא קשיא הא בגלימא הא בסרבלא: ולא יטיל בו יותר משלשה חובין בעי רבי ירמיה אמטויי ואתויי חד או דלמא אמטויי ואתויי תרי תיקו: ומשויהו לארכו אבל לא לרחבו והתניא איפכא לא קשיא הא בגלימא הא בהמיוני ת"ר אין לוקחין מן הסורק מוכין מפני שאינו שלו ובמקום שנהגו להיות שלו לוקחין ובכל מקום לוקחין מהן כר מלא מוכין וכסת מלאה מוכין מאי טעמא קננהו בשינוי ת"ר אין לוקחין מגרדי לא אירין ולא נירין ולא פונקלין ולא שיורי פקיעות אבל לוקחין מהן בגד מנומר ערב ושתי טווי ואריג אמרי השתא טווי שקלי ארוג מבעיא מאי אריג תיכי ת"ר אין לוקחין מן הצבע לא אותות ולא

דוגמות ולא תלושים של צמר אבל לוקחין מהן בגד צבוע טווי בגדים השתא טווי שקיל בגדים מיבעיא מאי בגדים נמטי ת"ר הנותן עורות לעבדן הקיצועין והתלושין הרי אלו של בעל הבית והעולה ומשטף במים הרי אלו שלו: אם היה שחור [וכו'] : א"ר יהודה קצרא שמייה וקצרא שקיל ליה אמר רב יהודה הכל עולין למנין תכלת ויצחק ברי קפיד עלייהו: החייט ששייר <מן> [את] החוט כו': וכמה לתפור אמר רב אסי מלא מחט חוץ למחט איבעיא להו מלא מחט וחוף למחט כמלא מחט או דלמא מלא מחט וחוף למחט משהו ת"ש דתניא החייט ששייר את החוט פחות מכדי לתפור בו ומטלית שהיא פחותה משלש על שלש בזמן שבעל הבית מקפיד עליהן הרי אלו של בעל הבית אין בעל הבית מקפיד עליהן הרי אלו שלו אי אמרת בשלמא מלא מחט וחוף למחט כמלא מחט פחות מכאן חזי לסיכתא אלא אי אמרת מלא מחט וחוף למחט משהו פחות מכאן למאי חזי אלא ש"מ מלא מחט וחוף למחט כמלא מחט שמע מינה: מה שהחרש כו': ורמינהי מה שהחרש מוציא במעצד והנפסק במגירה הרי אלו של בעל הבית והיוצא מתחת מקדח ומתחת רהיטני והנגרר במגירה הרי אלו שלו אמר רבא באתרא דתנא דידן איכא תרתי חציני לרבתי קרי לה כשיל ולזוטרתי קרי לה מעצד באתרא דתנא ברא חד הוא דאיכא וקרו לה מעצד: ואם היה עושה אצל כו': ת"ר מסתתי אבנים אין בהם משום גזל מפסגי אילנות מפסגי גפנים מנקפי היגי מנכשי זרעים ועודרי ירקות בזמן שבעה"ב מקפיד עליהם יש בהן משום גזל אין בעל הבית מקפיד עליהן הרי אלו שלו א"ר יהודה כשות וחזיו אין בהם משום גזל באתרא דקפדי יש בהן משום גזל אמר רבינא ומתא מחסיא אתרא דקפדי הוא:

מסכת בבא מציעא פרק א

דף ב,א משנה שנים אוחזין בטלית זה אומר אני מצאתיה וזה אומר אני מצאתיה זה אומר כולה שלי וזה אומר כולה שלי זה ישבע שאין לו בה פחות מחציה וזה ישבע שאין לו בה פחות מחציה ויחלוקו זה אומר כולה שלי וזה אומר חציה שלי האומר כולה שלי ישבע שאין לו בה פחות משלשה חלקים והאומר חציה שלי ישבע שאין לו בה פחות מרביע זה נוטל שלשה חלקים וזה נוטל רביע היו שנים רוכבין על גבי בהמה או שהיה אחד רוכב ואחד מנהיג זה אומר כולה שלי וזה אומר כולה שלי זה ישבע שאין לו בה פחות מחציה וזה ישבע שאין לו בה פחות מחציה ויחלוקו בזמן שהם מודים או שיש להן עדים חולקין בלא שבועה:

דף ב,א גמרא למה לי למתנא זה אומר אני מצאתיה וזה אומר אני מצאתיה זה אומר כולה שלי וזה אומר כולה שלי ליתני חדא חדא קתני זה אומר אני מצאתיה וכולה שלי וזה אומר אני מצאתיה וכולה שלי וליתני אני מצאתיה ואנא ידענא דכולה שלי אי תנא אני מצאתיה הוה אמינא מאי מצאתיה ראיתיה אע"ג דלא אתאי לידיה בראיה בעלמא קני תנא כולה שלי דבראיה לא קני ומי מצית אמרת מאי מצאתיה ראיתיה והא אמר רבנאי ומצאתה (דברים כב) דאתאי לידיה משמע אין ומצאתה דקרא דאתא לידיה משמע ומיהו

תנא לישנא דעלמא נקט ומדחזי ליה אמר אנא אשכחית ואע"ג דלא אתאי לידיה בראיה בעלמא קני תני כולה שלי דבראיה בעלמא לא קני לה וליתני כולה שלי ולא בעי אני מצאתיה אי תני כולה שלי הוה אמינא בעלמא דקתני מצאתיה בראיה בעלמא קני תנא אני מצאתיה והדר תנא כולה שלי דממשנה יתירה אשמעינן דראיה לא קני ומי מצית אמרת חדא קתני והא זה וזה קתני זה אומר אני מצאתיה וזה אומר אני מצאתיה זה אומר כולה שלי וכו' אמר רב פפא ואיתימא רב שימי בר אשי ואמרי לה כדי רישא במציאה וסיפא במקח וממכר וצריכא

דף ב,ב גמרא דאי תנא מציאה הוה אמינא מציאה הוא דרמו רבנן שבועה עליה משום דמורי ואמר חבראי לאו מידי חסר בה איזל אתפיס ואתפליג בהדיה אבל מקח וממכר דליכא למימר הכי אימא לא ואי תנא מקח וממכר הוא דרמו רבנן שבועה עליה משום דמורי ואמר חבראי דמי קא יהיב ואנא דמי קא יהיבנא השתא דצריכא לדידי אשקליה אנא וחבראי ליזיל לטרה ליזבן אבל מציאה דליכא למימר הכי אימא לא צריכא מקח וממכר ולחזי זוזי ממאן נקט לא צריכא דנקט מתרוייהו מחד מדעתיה ומחד בע"כ ולא ידענא מי הוא מדעתיה ומי הוא בעל כורחיה לימא מתני' דלא כבן ננס דאי בן ננס האמר כיצד אלו ואלו באין לידי שבועת שוא אפילו תימא בן ננס התם ודאי איכא שבועת שוא הכא איכא למימר דליכא שבועת שוא אימור דתרוייהו בהדי הדדי אגבהוה לימא מתני' דלא כסומכוס דאי כסומכוס האמר ממון המוטל בספק חולקין בלא שבועה ואלא מאי רבנן הא אמרי המע"ה האי מאי אא"ב רבנן התם דלא תפסי תרוייהו אמרו רבנן המוציא מחבירו עליו הראיה הכא דתרוייהו תפסי [פלגי] לה בשבועה אלא אי אמרת סומכוס השתא ומה התם דלא תפסי תרוייהו חולקין בלא שבועה הכא דתרוייהו תפסי לה לא כ"ש אפי' תימא סומכוס כי אמר סומכוס שמא ושמא אבל ברי וברי לא אמר ולרבה בר רב הונא דאמר אמר סומכוס אפילו ברי וברי מאי איכא למימר אפי' תימא סומכוס כי אמר סומכוס היכא דאיכא דררא דממונא אבל היכא דליכא דררא דממונא לא ולא קל וחומר הוא ומה התם דאיכא דררא דממונא למר ואיכא דררא דממונא למר

דף ג,א גמרא ואיכא למימר כולה למר ואיכא למימר כולה למר אמר סומכוס ממון המוטל בספק חולקין בלא שבועה הכא דליכא דררא דממונא דאיכא למימר דתרוייהו היא לא כ"ש אפילו תימא סומכוס שבועה זו מדרבנן היא כדרבי יוחנן דאמר ר' יוחנן שבועה זו תקנת חכמים היא שלא יהא כל אחד ואחד הולך ותוקף בטליתו של חבירו ואומר שלי הוא לימא מתניתין דלא כרבי יוסי דאי כרבי יוסי הא אמר א"כ מה הפסיד רמאי אלא הכל יהא מונח עד שיבא אליהו אלא מאי רבנן כיון דאמרי רבנן השאר יהא מונח עד שיבא אליהו הא נמי כשאר דמי דספיקא היא האי מאי אי אמרת בשלמא רבנן התם דודאי האי מנה דחד מינייהו הוא אמרי רבנן יהא מונח עד שיבא אליהו הכא דאיכא למימר דתרוייהו הוא אמרי רבנן פלגי בשבועה אלא אי אמרת ר' יוסי היא השתא ומה התם דבדואי איכא מנה למר ואיכא מנה למר אמר ר' יוסי יהא מונח עד שיבא אליהו הכא דאיכא למימר דחד מינייהו הוא לא כ"ש אפי' תימא ר' יוסי התם ודאי איכא רמאי הכא מי יימר דאיכא רמאי אימא תרוייהו בהדי הדדי אגבהוה אי נמי התם קניס ליה רבי יוסי לרמאי כי היכי דלודי הכא מאי פסידא אית ליה דלודי תינח מציאה מקח וממכר מאי איכא למימר אלא מחזורתא כדשנין מעיקרא בין לרבנן ובין לר' יוסי התם גבי חנוני על פנקסו דקתני זה נשבע ונוטל וזה נשבע ונוטל מ"ש דלא אמרינן נפקיה לממונא מבעה"ב ויהא מונח עד שיבא אליהו

דהא בודאי איכא רמאי אמרי התם היינו טעמא דאמר ליה חנוני לבעה"ב אנא שליחותא דידך קא עבדינא מאי אית לי גבי שכיר אע"ג דקא משתבע לי לא מהימן לי בשבועה את האמנתיה דלא אמרת לי בסהדי הב ליה ושכיר נמי א"ל לבעה"ב אנא עבדי עבידתא גבך מאי אית לי גבי חנוני אע"ג דמשתבע לי לא מהימן לי הלכך תרוייהו משתבעי ושקלי מבעל הבית: תני רבי חייא מנה לי בידך והלה אומר אין לך בידי כלום והעדים מעידים אותו שיש לו חמשים זוז נותן לו חמשים זוז וישבע על השאר שלא תהא הודאת פיו גדולה מהעדאת עדים מק"ו ותנא תונא שנים אוחזין בטלית זה אומר אני מצאתיה וכו' והא הכא כיון דתפיס אנן סהדי דמאי דתפיס האי דידיה הוא ומאי דתפיס האי דידיה הוא וקתני ישבע מאי שלא תהא הודאת פיו גדולה מהעדאת עדי' מק"ו שלא תאמר הודאת פיו הוא דרמיא רחמנא שבועה עליה כדרבה דאמר רבה מפני מה אמרה תורה מודה מקצת הטענה ישבע חזקה אין אדם מעיז פניו בפני בע"ח והאי בכלייה בעי דנכפריה והא דלא כפריה משום דאין אדם מעיז פניו

דף ג,ב גמרא והאי בכלייה בעי דלודי ליה והאי דלא אודי אשתמוטי הוא דקא מישתמט מיניה סבר עד דהוו לי זוזי ופרענא ליה ואמר רחמנא רמי שבועה עליה כי היכי דלודי ליה בכלייה אבל העדאת עדים דליכא למימר הכי אימא לא קמ"ל ק"ו ומאי ק"ו ומה פיו שאין מחייבו ממון מחייבו שבועה עדים שמחייבין אותו ממון אינו דין שמחייבין אותו שבועה ופיו אין מחייבו ממון והא הודאת בעל דין כמאה עדים דמי מאי ממון קנס ומה פיו שאין מחייבו קנס מחייבו שבועה עדים שמחייבין אותו קנס אינו דין שמחייבין אותו שבועה מה לפיו שכן מחייבו קרבן תאמר בעדים שאין מחייבין אותו קרבן הא לא קשיא רבי חייא כרבי מאיר סבירא ליה דאמר עדים מחייבין אותו קרבן מק"ו דתנן אמרו לו שנים אכלת חלב והוא אומר לא אכלתי רבי מאיר מחייב וחכמים פוטרים אמר רבי מאיר אם הביאוהו שנים לידי מיתה חמורה לא יביאוהו לידי קרבן הקל אמרו לו מה אם ירצה לומר מזיד הייתי יפטר אלא מה לפיו שכן מחייבו אשם אשם היינו קרבן אלא מה לפיו שכן מחייבו חומש הא לא קשיא רבי חייא כרבי מאיר סבירא ליה כי היכי דמחייב ליה קרבן מק"ו מחייב ליה חומש מקל וחומר אלא מה לפיו שכן אינו בהכחשה ובהזמה תאמר בעדים שישנן בהכחשה ובהזמה אלא אתיא מעד אחד ומה עד אחד שאין מחייבו ממון מחייבו שבועה עדים שמחייבין אותו ממון אינו דין שמחייבין אותו שבועה מה לעד אחד שכן על מה שהוא מעיד הוא נשבע

דף ד,א גמרא תאמר בעדים שעל מה שכפר הוא נשבע אלא אמר רב פפא אתי מגלגול שבועה דעד אחד מה לגלגול שבועה דעד אחד שכן שבועה גוררת שבועה תאמר בעדים דממון קא מחייבי פיו יוכיח מה לפיו שכן אינו בהכחשה עד אחד יוכיח שישנו בהכחשה ומחייבו שבועה מה לעד אחד שכן על מה שמעיד הוא נשבע תאמר בעדים שעל מה שכפר הוא נשבע פיו יוכיח וחזר הדין לא ראי זה כראי זה ולא ראי זה כראי זה הצד השווה שבהן שעל ידי טענה וכפירה הן באין ונשבע אף אני אביא עדים שעל ידי טענה וכפירה הם באין ונשבע מה להצד השווה שבהן שכן לא הוחזק כפרן תאמר בעדים שכן הוחזק כפרן ובעדים מי הוחזק כפרן והאמר רב אידי בר אבין אמר רב חסדא הכופר במלוה כשר לעדות בפקדון פסול לעדות אלא פריך הכי מה להצד השווה שבהן שכן אינן בתורת הזמה תאמר בעדים שישנן בתורת הזמה הא לא קשיא רבי חייא תורת הזמה לא פריך אלא דקאמר ותנא תונא מי דמי התם למלוה אית ליה סהדי ללוה לית ליה סהדי דלא מסיק ליה ולא

מידי דאי הווי ליה סהדי ללוה דלא מסיק ליה ולא מידי לא בעי רבי חייה לאשתבועי הכא כי היכי דאנן סהדי בהאי אנן סהדי בהאי ואפילו הכי משתבעי אלא כי איתמר ותנא תונא ואידך דרבי חייה איתמר דאמר ר' חייה מנה לי בידך והלה אומר אין לך בידי אלא נ' זוז והילך חייב מאי טעמא הילך נמי כמודה מקצת הטענה דמי ותנא תונא שנים אוחזין בטלית והא הכא כיון דתפיס [אנן סהדי דמאי דתפיס] הילך הוא וקתני ישבע ורב ששת אמר הילך פטור מ"ט כיון דאמר ליה הילך הני זוזי דקא מודי בגוייהו כמאן דנקיט להו מלוה דמי באינך חמשים הא לא מודי הלכך ליכא הודאת מקצת הטענה ולרב ששת קשיא מתניתין אמר לך רב ששת מתניתין תקנת חכמים היא ואידך אין תקנת חכמים היא ומיהו אי אמרת בשלמא מדאורייתא הילך חייב מתקני רבנן שבועה כעין דאורייתא אלא אי אמרת מדאורייתא הילך פטור מתקני רבנן שבועה דליתא דכוותה בדאורייתא מיתבי **דף ד,ב גמרא** סלעים דינרין מלוה אומר חמש ולוה אומר שלש ר"ש בן אלעזר אומר הואיל והודה מקצת הטענה ישבע ר"ע אומר אינו אלא כמשיב אבידה ופטור קתני מיהת רשב"א אומר הואיל והודה מקצת הטענה ישבע טעמא דאמר שלש הא שתים פטור והאי שטר דקמודי ביה הילך הוא וש"מ הילך פטור לא לעולם אימא לך שתים חייב והאי דקתני שלש לאפוקי מדר' עקיבא דאמר משיב אבידה הוי ופטור קמ"ל דמודה מקצת הטענה הוי וחייב אי הכי רשב"א אומר הואיל והודה מקצת הטענה ישבע אף זה ישבע מבעי ליה אלא לעולם שתים פטור והילך חייב ושאי הכא דקא מסייע ליה שטרא אי נמי משום דהוה ליה שטר שעבוד קרקעות ואין נשבעין על כפירת שעבוד קרקעות איכא דמותיב מסיפא ר"ע אומר אינו אלא כמשיב אבידה ופטור טעמא דאמר שלש הא שתים חייב והא שטר <כיון> דקא מודי ביה כהילך דמי ש"מ הילך חייב לא לעולם אימא לך שתים נמי פטור והאי דקתני שלש לאפוקי מדרשב"א דאמר מודה מקצת הטענה הוי וחייב קמ"ל דמשיב אבידה הוי ופטור הכי נמי מסתברא דאי סלקא דעתך שתים חייב בשלש היכי פטר ליה ר"ע האי אערומי קא מערים סבר אי אמינא שתים בעינא אשתבועי אימא שלש דאהוי כמשיב אבידה ואיפטר אלא ש"מ שתים נמי פטור אלא קשיא לרבי חייה שאני התם דקא מסייע ליה שטרא א"נ משום דהוה ליה שטר שעבוד קרקעות ואין נשבעין על כפירת שעבוד קרקעות מתיב מר זוטרא בריה דרב נחמן טענו כלים וקרקעות הודה בכלים וכפר בקרקעות הודה בקרקעות וכפר בכלים פטור הודה מקצת קרקעות פטור מקצת כלים חייב טעמא דכלים וקרקעות דקרקע לאו בת שבועה היא הא כלים וכלים דומיא דכלים וקרקעות חייב היכי דמי לאו דאמר ליה הילך וש"מ הילך חייב לא לעולם אימא לך כלים וכלים נמי פטור והא דקתני כלים וקרקעות הא קמ"ל הודה במקצת כלים חייב אף על הקרקעות מאי קמ"ל זוקקין תנינא זוקקין הנכסים שאין להן אחריות את הנכסים שיש להן אחריות לישבע עליהם הכא עיקר התם אגב גררא נסבה

דף ה,א גמרא ולמאן דאמר הילך פטור אמאי איצטריך קרא למעוטי קרקע משבועה הא כל קרקע הילך הוא אמר לך איצטריך קרא היכא דחפר בה בורות שיחין ומערות א"נ היכא דטענו כלים וקרקעות והודה בכלים וכפר בקרקעות ת"ש דתני רמי בר חמא ארבעה שומרין צריכין כפירה במקצת והודאה במקצת שומר חנם והשואל נושא שכר והשוכר היכי דמי לאו דא"ל הילך לא דאמר ליה ג' פרות מסרתי לך ומתו כולהו בפשיעה וא"ל איהו חדא לא היו דברים מעולם וחדא מתה באונס וחדא מתה בפשיעה דבעינא שלומי לך דלאו הילך הוא ת"ש דתני אבוה דרבי אפטוריקי לדרבי חייה קמייתא מנה לי בידך והלה

אומר אין לך בידי כלום והעדים מעידים אותו שיש בידו חמשים זוז יכול ישבע על השאר ת"ל (שמות כב) על כל אבדה אשר יאמר כי הוא זה על הודאת פיו אתה מחייבו ואי אתה מחייבו על העדאת עדים מתניתא קא רמית עליה דר' חייא ר' חייא תנא הוא ופליג והא קרא קאמר ההוא למודה מקצת הטענה ואבוה דר' אפטוריקי אמר לך כתיב הוא וכתוב זה חד למודה מקצת הטענה וחד להעדאת עדים דפטור ואידך חד למודה מקצת הטענה וחד למודה ממין הטענה ואידך מודה ממין הטענה לית ליה וסבר ליה כר"ג דתנן טענו חטין והודה לו בשעורין פטור ור"ג מחייב: ההוא רעיא דהוו מסרי ליה כל יומא חיותא בסהדי יומא חד מסרו ליה בלא סהדי לסוף אמר להו לא היו דברים מעולם אתו סהדי אסהידו ביה דאכל תרתי מינייהו א"ר זירא אם איתא לדר' חייא קמייתא משתבע אשאר אמר ליה אביי אם איתא משתבע והא גזלן הוא א"ל שכנגדו קאמינא השתא נמי דליתא לדר' חייא נחייביה מדרב נחמן דתנן מנה לי בידך אין לך בידי פטור ואמר רב נחמן משביעין אותו שבועת היסט דרב נחמן תקנתא היא

דף ה,ב גמרא ותקנתא לתקנתא לא עבדינן ותיפוק ליה דהוה ליה רועה ואמר רב יהודה סתם רועה פסול לא קשיא הא דידיה הא דעלמא דאי לא תימא הכי אנן חיותא לרועה היכי מסרינן והא כתיב (ויקרא יט) לפני עור לא תתן מכשול אלא חזקה אין אדם חוטא ולא לו: זה ישבע שאין לו בה פחות מחציה [וכו']: על דאית ליה משתבע או על דלית ליה משתבע אמר רב הונא דאמר שבועה שיש לי בה ואין לי בה פחות מחציה ונימא שבועה שכולה שלי ומי יהבינן ליה כולה ונימא שבועה שחציה שלי מרע ליה לדיבוריה השתא נמי מרע ליה לדיבוריה דאמר כולה שלי ולדבריכם שבועה שיש לי בה ואין לי בה פחות מחציה וכי מאחר שזה תפוס ועומד וזה תפוס ועומד שבועה זו למה אמר ר' יוחנן שבועה זו תקנת חכמים היא שלא יהא כל אחד ואחד הולך ותוקף בטליתו של חברו ואומר שלי הוא ונימא מיגו דחשיד אממונא חשיד נמי אשבועתא לא אמרינן מיגו דחשיד אממונא חשיד אשבועתא דאי לא תימא הכי האי דאמר רחמנא מודה מקצת הטענה ישבע נימא מיגו דחשיד אממונא חשיד אשבועתא התם אשתמוטי קא משתמיט ליה כדרכה תדע דאמר רב אידי בר אבין אמר רב חסדא הכופר במלוה כשר לעדות בפקדון פסול לעדות אלא הא דתני רמי בר חמא ארבעה שומרין צריכין כפירה במקצת והודאה במקצת שומר חנם והשואל נושא שכר והשוכר נימא מיגו דחשיד אממונא חשיד אשבועתא התם נמי אשתמוטי קא משתמיט סבר משכחנא לגנב ותפיסנא ליה א"נ משכחנא ליה באגם ומייתנא ליה אי הכי הכופר בפקדון אמאי פסול לעדות נימא אשתמוטי קא משתמיט סבר עד דבחסנא ומשכחנא ליה כי אמרינן הכופר בפקדון פסול לעדות כגון דאתו סהדי ואסהידו ביה דההיא שעתא איתיה לפקדון בביתיה והוה ידע א"נ דהוה נקיט ליה בידיה אלא הא דאמר רב הונא משביעין אותו שבועה שאינה ברשותו נימא מיגו דחשיד אממונא חשיד אשבועתא התם נמי מורה ואמר דמי קא יהבנא ליה אמר ליה רב אחא מדיפתי לרבינא והא קא עבר על לאו (שמות כ) דלא תחמוד לא תחמוד לאינשי בלא דמי משמע להו

דף ו,א גמרא ואלא הא דאמר רב נחמן משביעין אותו שבועת היסט נימא מיגו דחשיד אממונא חשיד אשבועתא ותו הא דתני רבי חייא שניהם נשבעין ונוטלין מבעה"ב נימא מיגו דחשיד אממונא חשיד אשבועתא ותו הא דאמר רב ששת שלש שבועות משביעין אותו שבועה שלא פשעתי בה שבועה שלא שלחתי בה יד שבועה שאינה ברשותי נימא

מיגו דחשיד אממונא חשיד אשבועתא אלא לא אמרינן מיגו דחשיד אממונא חשיד אשבועתא אביי אמר חיישינן שמא מלוה ישנה יש לו עליו אי הכי נשקול בלא שבועה אלא חיישינן שמא ספק מלוה ישנה יש לו עליו ולא אמרינן תפיס ממונא מספיקא משתבע נמי מספק אמר רב ששת בריה דרב אידי פרשי אינשי מספק שבועה ולא פרשי מספק ממונא מאי טעמא ממון איתיה בחזרה שבועה ליתיה בחזרה: בעי ר' זירא תקפה אחד בפנינו מהו היכי דמי אי דשתיק אודויי אודי ליה ואי דקא צווח מאי הוה ליה למעבד לא צריכא דשתיק מעיקרא והדר צווח מאי מדאשתיק אודויי אודי ליה או דלמא כיון דקא צווח השתא איגלאי מילתא דהאי דשתיק מעיקרא סבר הא קא חזו ליה רבנן אמר רב נחמן ת"ש בד"א ששניהם אדוקין בה אבל היתה טלית יוצאת מתחת ידו של אחד מהן המוציא מחבירו עליו הראיה היכי דמי אי נימא כדקתני פשיטא אלא שתקפה אחד בפנינו לא הכא במאי עסקינן כגון דאתו לקמן כדתפיסו לה תרוייהו ואמרינן להו זילו פלוגו ונפקו והדר אתו כי תפיס לה חד מינייהו האי אמר אודויי אודי לי והאי אמר בדמי אגרתני ניהליה דאמרינן ליה עד השתא חשדת ליה בגזלן והשתא מוגרת ליה בלא סהדי ואיבעית אימא כדקתני דאתו לקמן כי תפיס לה חד מינייהו ואידך מסרך בה סרוכי ואפילו לסומכוס דאמר ממון המוטל בספק חולקין בלא שבועה מודה סומכוס דסרכא לאו כלום היא אם תמצוי לומר תקפה אחד בפנינו מוציאין אותה מידו הקדישה אינה מקודשת אם תמצוי לומר תקפה אחד בפנינו אין מוציאין אותה מידו הקדישה בלא תקפה מהו כיון דאמר מר אמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט דמי כמאן דתקפה דמי או דלמא השתא מיהא הא לא תקפה וכתוב (ויקרא כז) ואיש כי יקדיש את ביתו קדש וגו' מה ביתו ברשותו אף כל ברשותו לאפוקי האי דלא ברשותו ת"ש דההיא

דף ו,ב גמרא מסותא דהוו מנצו עלה בי תרי האי אמר דידי הוא והאי אמר דידי הוא קם חד מינייהו אקדשה פרשי מינה רב חנניה ורב אושעיא וכולהו רבנן וא"ל רב אושעיא לרבה כי אזלת קמיה דרב חסדא לכפרי בעי מיניה כי אתא לסורא א"ל רב המנונא מתני' היא ספק בכורות אחד בכור אדם ואחד בכור בהמה בין טהורים בין טמאים המוציא מחבירו עליו הראיה ותני עלה אסורים בגיזה ובעבודה והא הכא דאמר תקפו כהן אין מוציאין אותו מידו דקתני המע"ה וכי לא תקפו אסורין בגיזה ובעבודה אמר ליה רבה קדושת בכור קאמרת לעולם אימא לך תקפו כהן מוציאין אותו מידו ואפילו הכי אסורים בגיזה ובעבודה דקדושה הבאה מאליה שאני אמר ליה רב חנניה לרבה תניא דמסייע לך הספיקות נכנסין לדיר להתעשר ואי ס"ד תקפו כהן אין מוציאין אותו מידו אמאי נכנסין לדיר נמצא זה פוטר ממונו בממונו של כהן אמר ליה אביי אי משום הא לא תסייעיה למר הכא במאי עסקינן כגון דלית ליה אלא תשעה והוא דמה נפשך אי בר חיובא הוא שפיר קא מעשר אי לאו בר חיובא הוא תשעה לאו בר עשורי נינהו הדר אמר אביי לאו מילתא היא דאמרי דספיקא לאו בר עשורי היא דתנן קפץ אחד מן המנויין לתוכן כולן פטורין ואי ס"ד ספיקא בעי עשורי לעשר ממה נפשך דאי בר חיובא הוא שפיר מעשר ואי לאו בר חיובא הוא נפטר במנין הראוי דאמר רבא מנין הראוי פוטר

דף ז,א גמרא אלא מאי אית לך למימר עשירי ודאי אמר רחמנא ולא עשירי ספק הכא נמי עשירי ודאי אמר רחמנא ולא עשירי ספק א"ל רב אחא מדפתי לרבינא מאי ספיקות אילימא ספק בכורות (ויקרא כז) יהיה קדש אמר רחמנא ולא שכבר קדוש אלא ספק פדיון פטר חמור וכדרב נחמן דאמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה ישראל שיש לו עשרה ספק

פטרי חמור בתוך ביתו מפריש עליהן עשרה שיין ומעשרן והן שלו מאי הוי עלה דמסותא ת"ש דא"ר חייא בר אבין הוה עובדא בי רב חסדא ורב חסדא בי רב הונא ופשטה מהא דאמר רב נחמן כל ממון שאין יכול להוציאו בדיינין הקדישו אינו קדוש הא יכול להוציאו בדיינין הקדישו קדוש אע"ג דלא אפקיה והאמר ר' יוחנן גזל ולא נתייאשו הבעלים שניהם אינם יכולין להקדישו זה לפי שאינה שלו וזה לפי שאינה ברשותו מי סברת במסותא מטלטלין עסקינן במסותא מקרקעי עסקינן דכי יכול להוציאה בדיינין ברשותיה קיימא תני רב תחליפא בר מערבא קמיה דר' אבהו שנים אדוקים בטלית זה נוטל עד מקום שידו מגעת וזה נוטל עד מקום שידו מגעת והשאר חולקין בשוה מחוי ליה רבי אבהו ובשבועה אלא מתניתין דקתני דפלגי בהדדי ולא קתני זה נוטל עד מקום שידו מגעת היכי משכחת לה אמר רב פפא דתפיסי בכרכשתא אמר רב משרשיא ש"מ האי סודרא כיון דתפיס ביה שלש על שלש קרינן ביה (רות ד) ונתן לרעהו דכמאן דפסיק דמי וקני ומאי שנא מדרב חסדא דאמר רב חסדא גט בידה ומשיחה בידו אם יכול לנתקו ולהביאו אצלו אינה מגורשת ואם לאו מגורשת התם כריתות בעינן וליכא הכא נתנה בעינן והא איכא אמר רבא אם היתה טלית מוזהבת חולקין פשיטא לא צריכא דקאי דהבא בי מצעי הא נמי פשיטא לא צריכא דמיקרב לגבי דחד מהו דתימא דא"ל פלוג הכי קמ"ל דא"ל מאי חזית דפלגת הכי פלוג הכי: ת"ר שנים אדוקין בשטר מלוה אומר שלי הוא ונפל ממני ומצאתיו ולוה אמר שלך הוא ופרעתיו לך יתקיים השטר בחותמיו דברי רבי רשב"ג אומר יחלוקו נפל ליד דיין לא יוציאו עולמית ר' יוסי אומר הרי הוא בחזקתו אמר מר יתקיים השטר בחותמיו וגבי ליה מלוה כוליה ולית ליה מתני' שנים אוחזין כו' אמר רבא אמר רב נחמן במקוים דברי הכל יחלוקו כי פליגי בשאינו מקוים רבי סבר מודה בשטר שכתבו צריך לקיימו ואי מקיים ליה פליג ואי לא מקיים ליה לא פליג מאי טעמא חספא בעלמא הוא מאן קא משוי ליה להאי שטרא לוה הא קאמר דפריע ורבי שמעון בן גמליאל סבר מודה בשטר שכתבו אין צריך לקיימו ואע"ג דלא מקיים ליה יחלוקו נפל ליד דיין לא יוציאו עולמית **דף ז,ב גמרא** מאי שנא ליד דיין אמר רבא הכי קאמר ואחר שמצא שטר שנפל ליד דיין והיכי דמי דכתב ביה הנפק לא יוציאו עולמית ולא מיבעיא לא כתב ביה הנפק דאיכא למימר כתב ללות ולא לוה אלא אפי' כתב ביה הנפק דמקוים לא יחזיר דחיישינן לפירעון ורבי יוסי אומר הרי הוא בחזקתו ולא חיישינן לפירעון ולא חייש ר' יוסי לפירעון והתניא מצא שטר כתובה בשוק בזמן שהבעל מודה יחזיר לאשה אין הבעל מודה לא יחזיר לא לזה ולא לזה רבי יוסי אומר עודה תחת בעלה יחזיר לאשה נתארמלה או נתגרשה לא יחזיר לא לזה ולא לזה איפוך נפל ליד דיין לא יוציאו עולמית דברי רבי יוסי וחכ"א הרי הוא בחזקתו אי הכי קשיא דרבנן אדרבנן שטר כתובה כולה רבי יוסי וחסורי מחסרא והכי קתני אין הבעל מודה לא יחזיר לא לזה ולא לזה בד"א שנתארמלה או שנתגרשה אבל עודה תחת בעלה יחזיר לאשה שר"י אומר עודה תחת בעלה יחזיר לאשה נתארמלה או שנתגרשה לא יחזיר לא לזה ולא לזה רב פפא אמר לעולם לא תיפוך רבי יוסי לדבריהם דרבנן קאמר להו לדידי אפילו נתארמלה או נתגרשה נמי לא חיישינן לפירעון לדידכו אודו לי מיהת בעודה תחת בעלה דיחזיר לאשה דלאו בת פירעון היא ואמרו ליה רבנן אימור צררי אתפסה רבינא אמר לעולם איפוך קמייתא וטעמא דרבנן הכא משום דחיישינן לשתי כתובות ורבי יוסי לשתי כתובות לא חייש אמר רבי אלעזר מחלוקת בששניהם אדוקים בטופס ושניהם בתורף אבל אחד אדוק בטופס ואחד אדוק בתורף זה נוטל טופס

וזה נוטל תורף ור' יוחנן אמר לעולם חולקין ואפילו אחד אדוק בטופס ואחד אדוק בתורף והתניא זה נוטל עד מקום שידו מגעת לא צריכא דקאי תורף בי מצעי אי הכי מאי למימרא לא צריכא דמקרב לגבי דחד מהו דתימא א"ל פלוג הכי קמ"ל דא"ל מאי חזית דפלגת הכי פלוג הכי א"ל רב אחא מדפתי לרבינא לרבי אלעזר דאמר זה נוטל טופס וזה נוטל תורף למה ליה וכי לצור ע"פ צלוחיתו הוא צריך א"ל לדמי דאמר הכי שטרא דאית ביה זמן כמה שוי ודלית ביה זמן כמה שוי בשטרא דאית ביה זמן גבי ממשעבדי ואידך לא גבי ממשעבדי יהיב ליה היאך דביני ביני ויחלוקו נמי דאמרן לדמי דאי לא תימא הכי שנים אוחזין בטלית הכי נמי דפלגי הא אפסדוה הא לא קשיא

דף ת,א גמרא דחזיא לקטנים והא דאמר רבא אם היתה טלית מוזהבת חולקין ה"נ דפלגי לה הא אפסדוה הא לא קשיא דחזיא לבני מלכים והא דתנן היו שנים רוכבין על גבי בהמה וכו' הכי נמי דפלגי לה הא אפסדוה בשלמא טהורה חזיא לבשר אלא טמאה הא אפסדוה אלא לדמי הכא נמי לדמי אמר רמי בר חמא זאת אומרת המגביה מציאה לחבירו קנה חבירו דאי סלקא דעתך לא קנה חבירו תיעשה זו כמי שמונחת על גבי קרקע וזו כמי שמונחת על גבי קרקע ולא יקנה לא זה ולא זה אלא לאו ש"מ המגביה מציאה לחבירו קנה חבירו אמר רבא לעולם אימא לך המגביה מציאה לחבירו לא קנה חבירו והכא היינו טעמא מגו דזכי לנפשיה זכי נמי לחבריה תדע שאילו אמר לשלוחו צא וגנוב לי וגנוב פטור ושותפין שגנבו חייבין מאי טעמא לאו משום דאמרינן מגו דזכי לנפשיה זכי נמי לחבריה ש"מ אמר רבא השתא דאמרת אמרינן מגו חרש ופקח שהגביהו מציאה מתוך שקנה חרש קנה פקח בשלמא חרש קנה דקא מגבה ליה בן דעת אלא פקח במאי קנה אלא אימא חרש קנה פקח לא קנה ומאי מגו דשני חרשין בעלמא קנו האי נמי קני האי מאי אם תמצא לומר המגביה מציאה לחבירו קנה חבירו הני מילי היכא דקא מגבה ליה אדעתא דחבריה האי אדעתא דידיה קא מגבה ליה איהו לא קני לאחריני מקני אלא אימא מתוך שלא קנה פקח לא קנה חרש וכי תימא מאי שנא משני חרשין דעלמא התם תקינו להו רבנן דלא אתי לאנצויי הכא מימר אמר פקח לא קני אנא אקני אמר ליה רב אחא בריה דרב אדא לרב אשי דיוקיה דרמי בר חמא מהיכא אי נימא מרישא שנים אוחזין בטלית התם האי קאמר כולה שלי ואנא אגבהתה כולה והאי אמר כולה שלי ואנא אגבהתה כולה אלא מהא דקתני זה אומר כולה שלי וזה אומר כולה שלי הא תו למה לי אלא ממשנה יתירה שמע מינה המגביה מציאה לחבירו קנה חבירו והא אוקימנא רישא במציאה וסיפא במקח וממכר אלא מסיפא זה אומר כולה שלי וזה אומר חציה שלי הא תו למה לי אלא ממשנה יתירה שמע מינה המגביה מציאה לחבירו קנה חבירו וממאי דבמציאה דלמא במקח וממכר וכי תימא אי במקח וממכר מאי למימרא איצטריך סלקא דעתך אמינא האי דקאמר חציה שלי להוי כמשיב אבידה וליפטר קמשמע לן דהאי איערומי קא מערים סבר אי אמינא כולה שלי בעינא אשתבועי אימא הכי דאהוי כמשיב אבידה ואיפטר אלא מהא היו שנים רוכבין על גבי בהמה הא תו למה לי אלא ממשנה יתירה שמע מינה המגביה מציאה לחבירו קנה חבירו ודלמא הא קמשמע לן דרוכב נמי קני אלא מסיפא בזמן שהן מודין או שיש להן עדים חולקין בלא שבועה במאי אי במקח וממכר צריכא למימר אלא לאו במציאה ושמע מינה המגביה מציאה לחבירו קנה חבירו ורבא אמר לך מגו דזכי לנפשיה זכי נמי לחבריה: היו שנים רוכבין: אמר רב יוסף אמר לי רב יהודה

דף ה,ב גמרא שמעית מיניה דמר שמואל תרתי רכוב ומנהיג חד קני וחד לא קני ולא ידענא הי מינייהו היכי דמי אילימא רכוב לחודיה ומנהיג לחודיה מנהיג לחודיה מי איכא מאן דאמר לא קני אלא אי איכא למימר דלא קני רכוב הוא דאיכא למימר אלא רכוב במקום מנהיג איבעיא ליה מאי רכוב עדיף דהא תפיס בה או דלמא מנהיג עדיף דאזלא מחמתיה אמר רב יוסף אמר לי רב יהודה נחזי אנן דתנן המנהיג סופג את הארבעים והיושב בקרון סופג את הארבעים ר"מ פוטר את היושב בקרון ומדאפיך שמואל ותני וחכמים פוטרין את היושב בקרון שמע מינה רכוב לחודיה לא קני וכל שכן רכוב במקום מנהיג אמר ליה אביי לרב יוסף הא זמנין סגיאין אמרת לן נחזי אנן ולא אמרת לן משמיה דרב יהודה א"ל אברא ודכרנן נמי דאמרי ליה היכי פשיט מר רכוב מיושב יושב לא תפיס במוסירה רכוב תפיס במוסירה ואמר לי רב ושמואל דאמרי תרוייהו מוסירה לא קני איכא דאמרי א"ל אביי לרב יוסף היכי פשיט מר רכוב מיושב יושב לא תפיס במוסירה רכוב תפיס במוסירה א"ל הכי תנא אידי מוסירה לא קני אתמר נמי אמר רבי חלבו אמר רב הונא מוסירה מחבירו קנה במציאה ובנכסי הגר לא קני מאי לשון מוסירה אמר רבא אידי אסברא לי כאדם המוסר דבר לחבירו בשלמא מחבירו קני דקא מסר ליה חבריה אלא במציאה ובנכסי הגר מאן קא מסר ליה דליקני מיתבי היו שנים רוכבין על גבי בהמה וכו' מני אילימא רבי מאיר השתא יושב קני רכוב מיבעי אלא לאו רבנן ושמע מינה רכוב קני הכא במאי עסקינן במנהיג ברגליו אי הכי היינו מנהיג תרי גווני מנהיג מהו דתימא רכוב עדיף דהא מנהיג ותפיס בה קמ"ל ת"ש שנים שהיו מושכין בגמל ומנהיגין בחמור או שהיה אחד מושך ואחד מנהיג

דף ט,א גמרא במדה זאת קנו ר' יהודה אומר לעולם לא קנה עד שתהא משיכה בגמל והנהגה בחמור קתני מיהת או שהיה אחד מושך ואחד מנהיג מושך ומנהיג אין אבל רכוב לא הוא הדין דאפילו רכוב והא דקתני מושך ומנהיג לאפוקי מדר' יהודה דאמר עד שתהא משיכה בגמל והנהגה בחמור קמשמע לן דאפילו איפכא נמי קני אי הכי ליערבינהו וליתנינהו שנים שהיו מושכין ומנהיגין בין בגמל בין בחמור איכא חד צד דלא קני איכא דאמרי משיכה בחמור ואיכא דאמרי הנהגה בגמל ואית דמותיב מסיפא במדה זו קנה במדה זו למעוטי מאי לאו למעוטי רכוב לא למעוטי איפכא אי הכי היינו ר' יהודה איכא בינייהו צד אחד דלא קנה אית דאמרי משיכה בחמור ואיכא דאמרי הנהגה בגמל ת"ש אחד רכוב חמור ואחד תפוס במוסירה זה קנה חמור וזה קנה מוסירה שמע מינה רכוב קני הכא נמי במנהיג ברגליו אי הכי נקני נמי רכוב במוסירה אימא זה קנה חמור וחצי מוסירה וזה קנה חצי מוסירה בשלמא רכוב קני דקמגבה ליה בן דעת אלא תפוס במוסירה במאי קני אימא זה קנה חמור וכוליה מוסירה וזה קני מה שתפוס בידו האי מאי אם תימצי לומר המגביה מציאה לחבירו קנה חבירו הני מילי היכא דקא מגבה ליה אדעתא דחבריה האי אדעתא דידיה קא מגבה ליה איהו לא קני לאחרני מקני אמר רב אשי זה קנה חמור ובית פגיה וזה קנה מה שתפוס בידו והשאר לא קנה לא זה ולא זה רבי אבהו אמר לעולם כדקתני הואיל ויכול לנתקה ולהביאה אצלו והא דר' אבהו ברותא היא דאי לא תימא הכי טלית שהיא מונחת חציה על גבי קרקע וחציה על גבי עמוד ובא אחד והגביה חציה מעל גבי קרקע ובא אחר והגביה חציה מעל גבי עמוד הכי נמי דקמא קני ובתרא לא קני הואיל ויכול לנתק ולהביא אצלו אלא הא דר' אבהו ברותא היא ת"ש ר' אליעזר אומר רכוב בשדה ומנהיג בעיר קנה הכא נמי מנהיג ברגליו אי הכי היינו מנהיג תרי גווני מנהיג אי הכי רכוב בעיר

מאי טעמא לא קני אמר רב כהנא לפי שאין דרכן של בני אדם לרכוב בעיר אמר ליה רב אשי לרב כהנא אלא מעתה הגביה ארנקי בשבת שאין דרכן של בני אדם להגביה ארנקי בשבת הכי נמי דלא קני אלא מאי דעבד עבד וקני מאי דעבד עבד וקני אלא במקח וממכר עסקינן דאמר ליה קני כדרך שבני אדם קונין

דף ט,ב גמרא ואי רשות הרבים הוא קני ואי אדם חשוב הוא קני ואי אשה היא קניא ואי איניש זילא הוא קני בעי ר' אלעזר האומר לחבירו משוך בהמה זו לקנות כלים שעליה מהו לקנות מי אמר ליה קני אלא משוך בהמה זו וקני כלים שעליה מהו מי מהניא משיכה דבהמה לאקנויי כלים או לא אמר רבא אי אמר ליה קני בהמה וקני כלים מי קני כלים חצר מהלכת היא וחצר מהלכת לא קנה וכי תימא כשעמדה והא כל שאילו מהלך לא קנה עומד ויושב לא קנה והלכתא בכפותה אמרו ליה רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע לרבא אלא מעתה היה מהלך בספינה וקפצו דגים ונפלו לתוך הספינה הכי נמי דחצר מהלכת היא ולא קני אמר ליה ספינה מינח נייחא ומיא הוא דקא ממטו לה א"ל רבינא לרב אשי אלא מעתה היתה מהלכת ברשות הרבים וזרק לה גט לתוך חיקה או לתוך קלתה הכא נמי דלא מגרשה א"ל קלתה מינח נייחא ואיהי דקא מסגיית מתותה:

דף ט,ב משנה היה רוכב על גבי בהמה וראה את המציאה ואמר לחבירו תנה לי נטלה ואמר אני זכיתי בה זכה בה אם משנתנה לו אמר אני זכיתי בה תחלה לא אמר כלום:

דף ט,ב גמרא תנן התם מי שליקט את הפאה ואמר הרי זו לפלוני עני ר' אליעזר אומר זכה לו וחכמים אומרים יתננה לעני הנמצא ראשון אמר עולא אמר ר' יהושע בן לוי מחלוקת מעשיר לעני דר' אליעזר סבר מגו דאי בעי מפקר נכסיה והוי עני וחזי ליה השתא נמי חזי ליה ומגו דזכי לנפשיה זכי נמי לחבריה ורבנן סברי חד מגו אמרינן תרי מגו לא אמרינן אבל מעני לעני דברי הכל זכה לו דמגו דזכי לנפשיה זכי נמי לחבריה אמר ליה רב נחמן לעולא ולימא מר מעני לעני מחלוקת דהא מציאה הכל עניים אצלה ותנן היה רוכב על גבי בהמה וראה את המציאה ואמר לחבירו תנה לי נטלה ואמר אני זכיתי בה זכה בה אי אמרת בשלמא מעני לעני מחלוקת

דף י,א גמרא מתניתין מני רבנן היא אלא אי אמרת בעשיר ועני מחלוקת אבל מעני לעני דברי הכל זכה לו הא מני לא רבנן ולא ר' אליעזר אמר ליה מתני' דאמר תחילה הכי נמי מסתברא דקתני סיפא אם משנתנה לו אמר אני זכיתי בה תחילה לא אמר כלום תחילה בסיפא למה לי פשיטא אע"ג דלא אמר תחילה תחילה קאמר אלא לאו הא קמ"ל רישא דאמר תחילה ואידך תנא סיפא לגלויי רישא סיפא דאמר תחילה רישא דלא אמר תחילה רב נחמן ורב חסדא דאמרי תרוייהו המגביה מציאה לחבירו לא קנה חבירו מאי טעמא הוי תופס לבעל חוב במקום שחב לאחרים והתופס לבעל חוב במקום שחב לאחרים לא קנה איתיביה רבא לרב נחמן מציאת פועל לעצמו במה דברים אמורים בזמן שאמר לו בעל הבית נכש עמי היום עזור עמי היום אבל אמר לו עשה עמי מלאכה היום מציאתו של בעל הבית הוא א"ל שאני פועל דידו כיד בעל הבית הוא והאמר רב פועל יכול לחזור בו אפי' בחצי היום אמר ליה כל כמה דלא הדר ביה כיד בעל הבית הוא כי הדר ביה טעמא אחרינא הוא דכתיב (ויקרא כה) כי לי בני ישראל עבדים עבדי הם ולא עבדים לעבדים אמר ר' חייא בר אבא אמר ר' יוחנן המגביה מציאה לחבירו קנה חבירו ואם תאמר משנתנו דאמר תנה לי ולא אמר זכה לי:

דף י,א משנה ראה את המציאה ונפל עליה ובא אחר והחזיק בה זה שהחזיק בה זכה בה:

דף י, א גמרא אמר ריש לקיש משום אבא כהן ברדלא ארבע אמות של אדם קונות לו בכל מקום [מאי טעמא] תקינו רבנן דלא אתי לאנצויי אמר אביי מותיב ר' חייא בר יוסף פיאה אמר רבא מותיב ר' יעקב בר אידי נזיקין אמר אביי מותיב ר' חייא בר יוסף פיאה נטל מקצת פיאה וזרק על השאר אין לו בה כלום נפל לו עליה פרס טליתו עליה מעבירין אותו הימנה וכן בעומר שכחה ואי אמרת ארבע אמות של אדם קונות לו בכל מקום נקנו ליה ארבע אמות דידיה הכא במאי עסקינן דלא אמר אקני ואי תקון רבנן כי לא אמר מאי הוי כיון דנפל גלי דעתיה דבנפילה ניחא ליה דנקני בארבע אמות לא ניחא ליה דנקני

דף י, ב גמרא רב פפא אמר כי תקינו ליה רבנן ארבע אמות בעלמא בשדה דבעל הבית לא תקינו ליה רבנן ואע"ג דזכה ליה רחמנא בגוה כי זכה ליה רחמנא להלוכי בה ולנקוטי פיאה למיהוי חצירו לא זכה ליה רחמנא אמר רבא מותיב ר' יעקב בר אידי נזיקין ראה את המציאה ונפל לו עליה ובא אחר והחזיק בה זה שהחזיק בה זכה בה ואי אמרת ארבע אמות של אדם קונות לו בכל מקום נקנו ליה ארבע אמות דידיה הכא במאי עסקינן דלא אמר אקני ואי תקון רבנן כי לא אמר מאי הוי כיון דנפל עליה גלי דעתיה דבנפילה ניחא ליה דנקני בארבע אמות לא ניחא ליה דנקני רב ששת אמר כי תקינו רבנן בסמטא דלא דחקי רבים ברשות הרבים דקא דחקי רבים לא תקינו רבנן והא בכל מקום קאמר כל מקום לאתויי צידי רשות הרבים ואמר ריש לקיש משום אבא כהן ברדלא קטנה אין לה חצר ואין לה ארבע אמות ור' יוחנן משום ר' ינאי אמר יש לה חצר ויש לה ארבע אמות במאי קמיפלגי מר סבר חצר משום ידה איתרבאי כי היכי דאית לה יד חצר נמי אית לה ומר סבר חצר משום שליחות איתרבאי וכי היכי דשליחות לית לה חצר נמי לית לה מי איכא מאן דאמר חצר משום שליחות איתרבאי והתניא (שמות כב) בידו אין לי אלא ידו גגו חצירו וקרפיו מנין ת"ל (שמות כב) המצא תמצא מכל מקום ואי סלקא דעתך חצר משום שליחות איתרבאי אם כן מצינו שליח לדבר עבירה וקיימא לן אין שליח לדבר עבירה אמר רבינא היכא אמרינן דאין שליח לדבר עבירה היכא דשליח בר חיובא הוא אבל בחצר דלאו בר חיובא הוא מיחייב שולחו אלא מעתה האומר לאשה ועבד צאו גנבו לי דלאו בני חיובא נינהו הכי נמי דמיחייב שולחן אמרת אשה ועבד בני חיובא נינהו והשתא מיהא לית להו לשלומי דתנן נתגרשה האשה נשתחרר העבד חייבין לשלם רב סמא אמר היכא אמרינן אין שליח לדבר עבירה היכא דאי בעי עביד ואי בעי לא עביד אבל חצר דבעל כרחיה מותיב בה מיחייב שולחו מאי בינייהו איכא בינייהו כהן דאמר ליה לישראל צא וקדש לי אשה גרושה אי נמי איש דאמר לה לאשה אקפי לי קטן להך לישנא דאמר כל היכא דאי בעי עביד אי בעי לא עביד לא מיחייב שולחו ה"נ אי בעי עביד אי בעי לא עביד לא מיחייב שולחן להך לישנא דאמרת כל היכא דשליח לאו בר חיובא מיחייב שולחו הני נמי כיון דלאו בני חיובא נינהו מיחייב שולחן ומי איכא למ"ד חצר לאו משום ידה איתרבאי והתניא ידה אין לי אלא ידה גגה חצירה וקרפיה מנין ת"ל ונתן מכל מקום לענין גט כולי עלמא לא פליגי דחצר משום ידה איתרבאי כי פליגי לענין מציאה מ"ס

דף יא, א גמרא ילפינן מציאה מגט ומר סבר לא ילפינן מציאה מגט ואיבעית אימא בקטנה כולי עלמא לא פליגי דילפינן מציאה מגט והכא בקטן קא מיפלגי מר סבר ילפינן קטן מקטנה ומר סבר לא ילפינן קטן מקטנה ואיבעית אימא מר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי:

דף יא,א משנה ראה אותן רצין אחר מציאה אחר צבי שבור אחר גוזלות שלא פרחו ואמר זכתה לי שדי זכתה לו היה צבי רץ כדרכו או שהיו גוזלות מפריחין ואמר זכתה לי שדי לא אמר כלום:

דף יא,א גמרא אמר רב יהודה אמר שמואל והוא שעומד בצד שדהו ותקני ליה שדהו דאמר ר' יוסי בר' חנינא חצרו של אדם קונה לו שלא מדעתו הני מילי בחצר המשתמרת אבל חצר שאינה משתמרת אי עומד בצד שדהו אין אי לא לא ומנא תימרא דחצר שאינה משתמרת אי עומד בצד שדהו אין אי לא לא דתניא היה עומד בעיר ואומר יודע אני שעומר שיש לי בשדה פועלים שכחוהו לא יהא שכחה יכול לא יהא שכחה תלמוד לומר (דברים כד) ושכחת עומר בשדה בשדה ושכחת ולא בעיר הא גופא קשיא אמרת יכול לא יהא שכחה אלמא הוי שכחה ונסיב לה <גמרא> {תלמודא} בשדה ושכחת ולא בעיר אלמא לא הוי שכחה אלא לאו הכי קאמר בשדה שכוח מעיקרו הוי שכחה זכור ולבסוף שכוח אין שכחה מאי טעמא דכיון דקאי גבה הויא ליה חצרו וזכתה ליה אבל בעיר אפילו זכור ולבסוף שכוח הויא שכחה מאי טעמא דליתיה גביה דלזכי ליה ממאי דלמא גזירת הכתוב היא דבשדה נהוי שכחה ובעיר לא נהוי שכחה אמר קרא (דברים כד) לא תשוב לקחתו לרבות שכחת העיר האי מיבעי ליה ללאו אם כן נימא קרא לא תקחנו מאי לא תשוב לרבות שכחת העיר ואכתי מיבעי ליה לכדתנן שלפניו אין שכחה שלאחריו יש שכחה שהוא בכל תשוב זה הכלל כל שהוא בכל תשוב שכחה כל שאינו בכל תשוב אינו שכחה אמר רב אשי אמר קרא (דברים כד) יהיה לרבות שכחת העיר וכן אמר עולא והוא שעומד בצד שדהו וכן אמר רבה בר בר חנה והוא שעומד בצד שדהו איתביה רבי אבא לעולא מעשה ברבן גמליאל וזקנים שהיו באים בספינה אמר רבן גמליאל עישור שאני עתיד למוד נתון ליהושע

דף יא,ב גמרא ומקומו מושכר לו ועישור אחר שאני עתיד למוד נתון לעקיבא בן יוסף כדי שיזכה בו לעניים ומקומו מושכר לו וכי רבי יהושע ורבי עקיבא בצד שדהו של רבן גמליאל היו עומדין אמר ליה דמי האי מרבנן כדלא גמרי אינשי שמעתא כי אתא לסורא אמר להו הכי אמר עולא והכי אותביתיה אמר ליה ההוא מרבנן רבן גמליאל מטלטלי אגב מקרקעי הקנה להם רבי זירא קבלה רבי אבא לא קבלה אמר רבא שפיר עביד דלא קבלה וכי לא היה להם סודר לקנות ממנו בחליפין אלא טובת הנאה אינה ממון לקנות ממנו בחליפין הכא נמי טובת הנאה אינה ממון לקנות על גבי קרקע ולא היא מתנות כהונה נתינה כתיבא בהו חליפין דרך מקח וממכר הוא מטלטלין אגב מקרקע נתינה אלימתא היא רב פפא אמר דעת אחרת מקנה אותן שאני ומנא תימרא דתנן ראה אותן רצין אחר המציאה כו' ואמר רבי ירמיה אמר רבי יוחנן והוא שרץ אחריהן ומגיען ובעי רבי ירמיה במתנה היאך קבלה מיניה רבי אבא בר כהנא אע"פ שרץ אחריהן ואין מגיען מאי טעמא לאו משום דדעת אחרת מקנה אותן שאני אמר ליה רב שימי לרב פפא הרי גט דדעת אחרת מקנה אותה ואמר עולא והוא שעומדת בצד ביתה או בצד חצרה שאני גט דאיתיה בעל כרחא מתקיף לה רב ששת בריה דרב אידי ולא קל וחומר הוא ומה גט דאיתיה בעל כרחא אי עומדת בצד ביתה ובצד חצרה אין אי לא לא מתנה דמדעתיה לא כל שכן אלא אמר רב אשי

דף יב,א גמרא חצר איתרבאי משום יד ולא גרעה משליחות גבי גט דחוב הוא לה אין חבין לאדם אלא בפניו גבי מתנה דזכות הוא לו זכין לאדם שלא בפניו גופא ראה אותן

רצין אחר המציאה וכו' אמר רבי ירמיה אמר רבי יוחנן והוא שרץ אחריהן ומגיען בעי רבי ירמיה במתנה היאך קבלה מיניה ר' אבא בר כהנא אע"פ שרץ אחריהן ואין מגיען בעי רבא זרק ארנקי בפתח זה ויצא בפתח אחר מהו אויר שאין סופו לנוח כמונח דמי או לא אמר ליה רב פפא לרבא ואמרי לה רב אדא בר מתנה לרבא ואמרי לה רבינא לרבא לאו היינו מתניתין ראה אותן רצין אחר המציאה ואמר רבי ירמיה אמר רבי יוחנן והוא שרץ אחריהן ומגיען ובעי רבי ירמיה במתנה היאך וקבלה מיניה רבי אבא בר כהנא במתנה אף על פי שרץ אחריהן ואין מגיען אמר ליה מתגלגל קאמרת שאני מתגלגל דכמונח דמי: **דף יב,א משנה** מציאת בנו ובתו הקטנים מציאת עבדו ושפחתו הכנענים מציאת אשתו הרי אלו שלו מציאת בנו ובתו הגדולים מציאת עבדו ושפחתו העברים מציאת אשתו שגירשה אע"פ שלא נתן כתובה הרי אלו שלהן:

דף יב,א גמרא אמר שמואל מפני מה אמרו מציאת קטן לאביו שבשעה שמוצאה מריצה אצל אביו ואינו מאחר בידו למימרא דסבר שמואל קטן לית ליה זכייה לנפשיה מדאורייתא והתניא השוכר את הפועל ילקט בנו אחריו למחצה לשליש ולרביע לא ילקט בנו אחריו רבי יוסי אומר בין כך ובין כך ילקט בנו ואשתו אחריו ואמר שמואל הלכה כרבי יוסי אי אמרת בשלמא קטן אית ליה זכייה לנפשיה כי קא מלקט לנפשיה קא מלקט ואבוה מיניה קא זכי אלא אי אמרת קטן לית ליה זכייה לנפשיה כי קא מלקט לאביו קא מלקט אבוה עשיר הוא אמאי אשתו ובנו מלקט אחריו שמואל טעמא דתנא דידן קאמר וליה לא סבירא ליה וסבר רבי יוסי קטן אית ליה זכייה מדאורייתא והתנן מציאת חרש שוטה וקטן יש בהן משום גזל מפני דרכי שלום רבי יוסי אומר גזל גמור ואמר רב חסדא גזל גמור מדבריהן נפקא מינה להוציאה בדיינין אלא אמר אביי עשאוה כמי שהלכו בה נמושות דעניים גופייהו מסחי דעתייהו סברי בריה דהיאך מלקטי ליה א"ל רב אדא בר מתנה לאביו וכי מותר לאדם להרביץ ארי בתוך שדהו כדי שיראו עניים ויברחו אלא אמר רבא

דף יב,ב גמרא עשו שאינו זוכה כזוכה מ"ט עניים גופייהו ניחא להו כי היכי דכי אגרו לדידהו נלקוט בנייהו בתרייהו ופליגא דר' חייא בר אבא דאמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן לא גדול גדול ממש ולא קטן קטן ממש אלא גדול וסמוך על שלחן אביו זהו קטן קטן ואינו סמוך על שלחן אביו זהו גדול: מציאת עבדו ושפחתו העברים הרי הוא של עצמן: אמאי לא יהא אלא פועל ותניא מציאת פועל לעצמו במה דברים אמורים בזמן שאמר לו נכש עמי היום עדור עמי היום אבל אמר לו עשה עמי מלאכה היום מציאתו לבעל הבית אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן הכא בעבד נוקב מרגליות עסקינן שאין רבו רוצה לשנותו למלאכה אחרת רבא אמר במגביה מציאה עם מלאכתו עסקינן רב פפא אמר כגון ששכרו ללקט מציאות והיכי דמי דאקפי אגמא בכוריי: האי שפחה היכי דמי אי דאייתי שתי שערות מאי בעיא גביה ואי דלא אייתי שתי שערות אי איתיה לאב דאבוה הוא ואי דליתיה לאב תיפוק במיתת האב דאמר ריש לקיש אמה העבריה קנה עצמה במיתת האב מרשות האדון מקל וחומר ולא איתותב ריש לקיש נימא מהאי נמי תיהוי תיובתא לא לעולם דאיתיה לאב ומאי הרי הן שלהן לאפוקי דרבה: מציאת אשתו: גירשה פשיטא הכא במאי עסקינן במגורשת ואינה מגורשת דאמר רבי זירא אמר שמואל כל מקום שאמרו חכמים מגורשת ואינה מגורשת בעלה חייב במזונותיה טעמא מאי אמור רבנן מציאת אשה לבעלה כי היכי דלא תיהוי לה איבה הכא אית לה איבה ואיבה:

דף יב,ב משנה מצא שטרי חוב אם יש בהן אחריות נכסים לא יחזיר שבית דין נפרעין מהן אין בהן אחריות נכסים יחזיר שאין בית דין נפרעין מהן דברי רבי מאיר וחכמים אומרים בין כך ובין כך לא יחזיר מפני שבית דין נפרעין מהן:

דף יב,ב גמרא במאי עסקינן אילימא כשחייב מודה כי יש בהן אחריות נכסים אמאי לא יחזיר הא מודה ואי כשאין חייב מודה כי אין בהן אחריות נכסים אמאי יחזיר נהי דלא גבי ממשעבדי מבני חרי מגבא גבי לעולם כשחייב מודה והכא היינו טעמא דחיישינן שמא כתב ללות בניסן ולא לזה עד תשרי ואתי למטרף לקוחות שלא כדין אי הכי כל שטרי דאתו לקמן ניחוש להו הכי כל שטרי לא ריעי הני ריעי אלא הא דתנן כותבין שטר ללוה אף על פי שאין מלוה עמו לכתחילה היכי כתבינהו ניחוש שמא כתב ללות בניסן ולא לזה עד תשרי ואתי למטרף לקוחות שלא כדין אמר רב אסי

דף יג,א גמרא בשטרי הקנאה דהא שעביד נפשיה אי הכי מתניתין דקתני אם יש בהן אחריות נכסים לא יחזיר ואוקימנא כשחייב מודה ומשום שמא כתב ללות בניסן ולא לזה עד תשרי ואתי למטרף לקוחות שלא כדין אמאי לא יחזיר נחזי אי בשטר הקנאה הא שעביד ליה נפשיה אי בשטר דלא הקנאה ליכא למיחש דהא אמרת כי ליכא מלוה בהדיה לא כתבינן א"ל רב אסי אע"ג דשטרי דלאו הקנאה כי ליכא מלוה בהדיה לא כתבינן מתניתין כיון דנפל אתרע ליה וחיישינן דלמא אקרי וכתוב אביי אמר עדיו בחתומיו זכין לו ואפילו שטרי דלאו הקנאה משום דקשיא ליה כיון דאמרת בשטרי דלאו הקנאה כי ליתיה למלוה בהדיה לא כתבינן ליכא למיחש דאקרי וכתוב אלא הא דתנן מצא גיטי נשים ושחרורי עבדים דייתקי מתנה ושוברים הרי זה לא יחזיר שמא כתובים היו ונמלך עליהם שלא ליתנם וכי נמלך עליהם מאי הוי והא אמרת עדיו בחתומיו זכין לו הני מילי היכא דקא מטו לידיה אבל היכא דלא מטו לידיה לא אמרינן אלא מתניתין דקתני מצא שטרי חוב אם יש בהם אחריות נכסים לא יחזיר ואוקימנא כשחייב מודה ומשום שמא כתב ללות בניסן ולא לזה עד תשרי בשלמא לרב אסי דאמר בשטרי אקנייתא מוקי לה בשטרי דלאו אקנייתא וכדאמרינן אלא לאביי דאמר עדיו בחתומיו זכין לו מאי איכא למימר אמר לך אביי מתני' היינו טעמא דחייש לפרעון ולקנוניא ולשמואל דאמר לא חיישינן לפרעון ולקנוניא מאי איכא למימר הניחא אי סבר לה כרב אסי דאמר בשטרי הקנאה מוקי מתניתין בשטרי דלאו הקנאה אלא אי סבר כאביי דאמר עדיו בחתומיו זכין לו מאי איכא למימר שמואל מוקי למתניתין כשאין חייב מודה אי הכי כי אין בהן אחריות נכסים אמאי יחזיר נהי דלא גבי מן ממשעבדי מבני חרי מגבי גבי שמואל לטעמיה דאמר שמואל אומר היה רבי מאיר שטר חוב שאין בו אחריות נכסים אין גובה לא ממשעבדי ולא מבני חרי וכי מאחר שאינו גובה אמאי יחזיר אמר רבי נתן בר אושעיא לצור על פי צלוחיתו של מלוה ונהדריה להו ללוה לצור על פי צלוחיתו של לווה הוא

דף יג,ב גמרא דאמר לא היו דברים מעולם אמר רבי אלעזר מחלוקת בשאין חייב מודה דרבי מאיר סבר שטר שאין בו אחריות נכסים אינו גובה לא ממשעבדי ולא מבני חרי ורבנן סברי <ממשעבדי הוא דלא גבי מבני חרי> מגבא גבי אבל כשחייב מודה דברי הכל יחזיר ולא חיישינן לפרעון ולקנוניא ורבי יוחנן אמר מחלוקת כשחייב מודה דרבי מאיר סבר שטר שאין בו אחריות נכסים ממשעבדי הוא דלא גבי אבל מבני חרי מגבא גבי ורבנן סברי ממשעבדי נמי גבי אבל כשאין חייב מודה דברי הכל לא יחזיר דחיישינן לפרעון תניא כוותיה דרבי יוחנן ותיובתא דרבי אלעזר בחזא ותיובתא דשמואל בתרתי מצא שטרי

חוב ויש בהם אחריות נכסים אף על פי ששניהם מודים לא יחזיר לא לזה ולא לזה אין בהן אחריות נכסים בזמן שהלוה מודה יחזיר למלוה אין הלוה מודה לא יחזיר לא לזה ולא לזה דברי רבי מאיר שהיה רבי מאיר אומר שטר שיש בהם אחריות נכסים גובה מנכסים משועבדים ושאינן בהם אחריות נכסים גובה מנכסים בני חורין והכמים אומרים אחד זה ואחד זה גובה מנכסים משועבדים תיובתא דרבי אלעזר בחדא דאמר לרבי מאיר שטר שאין בו אחריות נכסים אינו גובה מנכסים משועבדים ולא מנכסים בני חורין וקאמר בין לר' מאיר בין לרבנן לא חיישינן לקנוניא וברייתא קתני שטר שאין בו אחריות נכסים ממשעבדי הוא דלא גבי הא מבני חורין מגבא גבי וקתני בין לר' מ בין לרבנן חיישינן לקנוניא דקתני אע"פ ששניהם מודים לא יחזיר לא לזה ולא לזה אלמא חיישינן לקנוניא והא הני תרתי הוא

דף יד, א גמרא חדא הוא דחד טעם הוא דמשום דקאמר רבי אלעזר מחלוקת בשאין חייב מודה הוא מתרין הכי תיובתא דשמואל בתרתי חדא כרבי אלעזר דהא מוקי מתניתין בשאין חייב מודה וחדא דאמר שמואל מצא שטר הקנאה בשוק יחזיר לבעלים ולא חיישינן לפרעון תיובתא דקתני הכא אע"פ ששניהם מודים לא יחזיר לא לזה ולא לזה אלמא חיישינן לפרעון וכל שכן הכא דלא מודה ליה דחיישינן לפרעון אמר שמואל מ"ט דרבנן סברי אחריות טעות סופר הוא א"ל רבא בר איתי לרב אידי בר אבין ומי אמר שמואל הכי והאמר שמואל שבח שפר ושעבוד צריך לימלך לימא מאן דאמר הא לא אמר הא לא קשיא כאן בשטר הלואה דלא יהיב אינש זוזי בכדי כאן במקח וממכר דעביד אינש דזבין ארעא ליומיה כי ההיא דאבוה בר איהי זבין עליתא מאחתיה אתא בעל חוב טרפא מיניה אתא לקמיה דמר שמואל אמר ליה כתבה לך אחריות אמר ליה לא אמר ליה אם כן זיל לשלמא א"ל והא מר הוא דאמר אחריות טעות סופר הוא א"ל הני מיילי בשטרי הלואה אבל בשטרי מקח וממכר לא דעביד אינש דזבין ארעא ליומיה אמר אביי ראובן שמכר שדה לשמעון באחריות ובא בעל חוב דראובן וקא טריף ליה מיניה דינא הוא דאזיל ראובן ומשתעי דינא בהדיה ולא מצי א"ל לאו בעל דברים דידי את דא"ל דמפקת מיניה עלי דידי הדר איכא דאמרי אפי' שלא באחריות נמי דא"ל לא ניחא לי דליהוי לשמעון תרעומת עלי ואמר אביי ראובן שמכר שדה לשמעון שלא באחריות ויצאו עליה עסיקין עד שלא החזיק בה

דף יד, ב גמרא יכול לחזור בו אינו יכול לחזור בו דא"ל חיייתא דקטרי סברת וקבלת מאימתי היא חזקה מכי דייש אמצרי ואיכא דאמרי אפילו באחריות נמי דאמר ליה אחוי טרפך ואשלם לך איתמר המוכר שדה לחבירו ונמצאת שאינה שלו רב אמר יש לו מעות ויש לו שבח ושמואל אמר מעות יש לו שבח אין לו בעו מיניה מרב הונא פירש לו את השבח מהו טעמא דשמואל משום דלא פירש שבחא והכא הא פירש לה או דלמא טעמיה דשמואל כיון דלית ליה קרקע מחזי כרביתא א"ל אין ולא ורפיא בידיה איתמר אמר רב נחמן אמר שמואל מעות יש לו שבח אין לו אע"פ שפירש לו את השבח מאי טעמא כיון דקרקע אין לו שכר מעותיו עומד ונוטל איתיביה רבא לרב נחמן אין מוציאין לאכילת פירות ולשבח קרקעות ולמזון האשה והבנות מנכסים משועבדים מפני תיקון העולם ממשעבדי הוא דלא מפקינן הא מבני חורין מפקינן וקתני מיהא לשבח קרקעות מאי לאו בלוקח מגזלן לא בבעל חוב אי בבעל חוב אימא רישא אין מוציאין לאכילת פירות ואי בבעל חוב בעל חוב מי אית ליה פירי והאמר שמואל בעל חוב גובה

את השבח שבח אין אבל פירות לא אלא פשיטא בגוזל ונגזל ומדרישא בגוזל ונגזל סיפא נמי בגוזל ונגזל מידי אריא הא כדאיתא והא כדאיתא והא לא תני הכי לשבח קרקעות כיצד הרי שגזל שדה מחבירו והרי היא יוצאה מתחת ידו כשהוא גובה את הקרן מנכסים משועבדים ושבח גובה מנכסים בני חורין היכי דמי אילימא כדקתני גזלן ממאן גבי אלא לאו כגון שגזל שדה מחבירו ומכרה לאחר והשביחה א"ל לאו תרוצי קא מתרצת תריץ נמי בבעל חוב ת"ש לאכילת פירות כיצד הרי שגזל שדה מחבירו והרי היא יוצאה מתחת ידו כשהוא גובה את הקרן מנכסים משועבדים ופירות גובה מנכסים בני חורין היכי דמי אילימא כדקתני גזלן ממאן גבי אלא לאו כגון שגזל שדה מחבירו ומכרה לאחר והשביחה אמר רבא הכא במאי עסקינן כגון שגזל שדה מחבירו מלאה פירות ואכל את הפירות וחפר בה בורות שיחזין ומערות בא נגזל לגבות קרן גובה מנכסים משועבדים בא נגזל לגבות פירות גובה מנכסים בני חורין רבה בר רב הונא אמר כגון **דף טו, א גמרא** שנטלוה מסיקין בא נגזל לגבות קרן גובה מנכסים משועבדים בא נגזל לגבות פירות גובה מנכסים בני חורין רבא לא אמר כרבה בר רב הונא הרי היא יוצאה מתחת ידו בדינא משמע ורבה בר רב הונא לא אמר כרבה הרי היא יוצאה מתחת ידו בעינא משמע רב אשי אמר לצדדין קתני כגון שגזל שדה מחבירו מלאה פירות ואכל את הפירות ומכר את השדה בא לוקח לגבות קרן גובה מנכסים משועבדים בא נגזל לגבות פירות גובה מנכסים בני חורין בין לרבא בין לרבה בר רב הונא מלוה על פה הוא ומלוה על פה אינו גובה מנכסים משועבדים הכא במאי עסקינן כשעמד בדין והדר זבין אי הכי פירות נמי כשעמד בדין על הקרן ולא עמד בדין על הפירות ומאי פסקא סתמא דמילתא כי תבע איניש קרנא תבע ברישא וסבר שמואל לוקח מגזלן לית ליה שבחא והא א"ל שמואל לרב חיננא בר שילת אמליך וכתוב שופרא שבחא ופירי במאי אי בבעל חוב מי אית ליה פירי והאמר שמואל בעל חוב גובה את השבח שבח אין אבל פירות לא אלא לאו בלוקח מגזלן אמר רב יוסף הכא במאי עסקינן כגון שיש לו קרקע א"ל אביי וכי מותר ללות סאה בסאה במקום שיש לו קרקע אמ"ל התם הלואה הכא זביני איכא דאמרי אמר רב יוסף הכא במאי עסקינן כגון שקנו מידו א"ל אביי וכי מותר ללות סאה בסאה במקום שקנו מידו א"ל התם הלואה והכא זביני: גופא אמר שמואל בעל חוב גובה את השבח אמר רבא תדע שכך כותב לו מוכר ללוקח אנא איקום ואשפי ואדכי ואמריק זביני אילין אינון ועמליהון ושבחיהון ואיקום קדמך וצבי זבינא דנן וקביל עלוהי א"ל רב חייא בר אבין לרבא אלא מעתה מתנה דלא כתיב ליה הכי ה"נ דלא טריף שבחא א"ל אין וכי יפה כח מתנה ממכר א"ל אין יפה אמר רב נחמן הא מתניתא מסייע ליה למר שמואל והונא חברין מוקים לה במילי אחריני דתניא המוכר שדה לחבירו והרי היא יוצאה מתחת ידו כשהוא גובה את הקרן מנכסים משועבדים ושבח גובה מנכסים בני חורין והונא חברין מוקים לה במילי אחריני בלוקח מגזלן תניא אידך המוכר שדה לחבירו והשביחה ובא בעל חוב וטרפה כשהוא גובה אם השבח יותר על היציאה נוטל את השבח מבעל הקרקע והיציאה מבעל חוב ואם היציאה יתירה על השבח אין לו אלא הוצאה שיעור שבח מבעל חוב והא שמואל במאי מוקים לה אי בלוקח מגזלן קשיא רישא דאמר שמואל לוקח מגזלן לית ליה שבחא אי בבעל חוב קשיא רישא וסיפא דאמר שמואל בעל חוב גובה את השבח איבעית אימא בלוקח מגזלן כגון שיש לו קרקע אי נמי בשקנו מידו איבעית אימא בבעל חוב ולא קשיא כאן בשבח

דף טו,ב גמרא המגיע לכתפים כאן בשבח שאינו מגיע לכתפים והא מעשים בכל יום וקא מגבי שמואל אפי' בשבח המגיע לכתפים לא קשיא הא דמסיק ביה כשיעור ארעא ושבחא הא דלא מסיק ביה אלא כשיעור ארעא דיהיב ליה שבחיה ומסליק ליה הניחא למ"ד אי אית ליה זוזי ללוקח לא מצי מסליק ליה לבעל חוב שפיר אלא למאן דאמר כי אית ליה זוזי ללוקח מצי מסליק ליה לבעל חוב נימא ליה אילו הוה לי זוזי הוה מסלקינך מכולה ארעא השתא דלית לי זוזי הב לי גרבא דארעא בארעא שיעור שבחאי הכא במאי עסקינן כגון שעשאו אפותיקי דאמר ליה לא יהא לך פרעון אלא מזו: הכיר בה שאינה שלו ולקחה אמר רב מעות יש לו שבח אין לו ושמואל אמר אפי' מעות אין לו במאי קמיפלגי רב סבר אדם יודע שקרקע אין לו וגמר ונתן לשום פקדון ונימא ליה לשום פקדון סבר לא מקבל ושמואל סבר אדם יודע שקרקע אין לו וגמר ונתן לשום מתנה ונימא ליה לשום מתנה כסיפא ליה מילתא והא פליגי ביה חזא זימנא דאיתמר המקדש את אחותו רב אמר מעות חוזרין ושמואל אמר מעות מתנה רב אמר מעות חוזרין אדם יודע שאין קידושין תופסין באחותו וגמר ונתן לשום פקדון ונימא לה לשום פקדון סבר לא מקבלה מיניה ושמואל אמר מעות מתנה אדם יודע שאין קידושין תופסין באחותו וגמר ונתן לשום מתנה ונימא לה לשום מתנה כסיפא לה מילתא צריכא דאי איתמר בהא בהא קאמר רב דלא עבדי אינשי דיהבי מתנות לנוכראה אבל גבי אחותו אימא מודה ליה לשמואל ואי איתמר בהך בהך קאמר שמואל אבל בהא אימא מודה ליה לרב צריכא בין לרב דאמר פקדון בין לשמואל דאמר מתנה האי לארעא במאי קא נחית ופירות היכי אכיל סבר אנא איחות לארעא ואיעביד ואיכול בגויה כי היכי דהוה קא עביד איהו לכי אתי מריה דארעא זוזאי נהוו לרב דאמר פקדון פקדון לשמואל דאמר מתנה מתנה אמר רבא הלכתא יש לו מעות ויש לו שבח ואע"פ שלא פירש לו את השבח הכיר בה שאינה שלו ולקחה מעות יש לו שבח אין לו אחריות טעות סופר הוא בין בשטרי הלואה בין בשטרי מקח וממכר בעא מיניה שמואל מרב חזר ולקחה מבעלים הראשונים מהו אמר ליה מה מכר לו ראשון לשני כל זכות שתבא לידו מאי טעמא מר זוטרא אמר ניחא ליה דלא נקרייה גזלנא רב אשי אמר ניחא ליה דליקו בהמנותיה מאי בינייהו איכא בינייהו דמית לוקח מאן דאמר ניחא ליה דלא לקרייה גזלנא

דף טז,א גמרא הא מית ליה ומאן דאמר ניחא ליה דליקום בהמנותיה בהדי בני נמי ניחא ליה דליקום בהמנותיה סוף סוף קרו ליה בני לוקח גזלנא אלא איכא בינייהו דמית גזלן מאן דאמר ניחא ליה לאיניש דלא לקריוהו גזלן הא מית ליה למ"ד ניחא ליה דליקום בהמנותיה ה"נ אע"ג דמית ניחא ליה דליקום בהמנותיה סוף סוף קרו לבניה בני גזלנא אלא איכא בינייהו דיהבה במתנה מאן דאמר ניחא ליה דליקום בהמנותיה מתנה נמי ניחא ליה דליקום בהמנותיה מאן דאמר ניחא ליה דלא נקרייהו גזלנא א"ל מאי גזלנא מינך: פשיטא זבנה אורתה ויהבה במתנה לאו לאוקמה קמי לוקח קא בעי נפלה ליה בירושה ירושה ממילא היא ולא איהו קא טרח אבתרה גבי איהו בחובו חזינא אי אית ליה ארעא אחריתי ואמר האי בעינא לאוקמה קמיה לוקח קא בעי ואי לא זוזי הוא דבעי אפרועי יהבה נהליה במתנה פליגי בה רב אחא ורבינא חד אמר מתנה כירושה דהא ממילא וחד אמר מתנה כמכר דאי לאו דטרח וארצי קמיה לא הוי יהיב ליה מתנה להכי טרח וארצי קמיה כי היכי דליקום בהמנותיה ועד אימת ניחא ליה דליקום בהמנותיה אמר רב הונא עד שעת העמדה בדין חייא בר רב אמר עד דמטא אדרכתא לידיה רב פפא אמר עד דמתחלן יומי

אכרזתא מתקיף לה רמי בר חמא מכדי האי לוקח במאי קני להאי ארעא בהאי שטרא האי שטרא חספא בעלמא הוא א"ל רבא תהא במאמינו בההוא הנאה דלא קאמר ליה מידי וקא סמיך עליה טרח ומייתי ליה גמר ומקני ליה מתלב רב ששת מה שאירש מאבא מכור לך מה שתעלה מצודתי מכור לך לא אמר כלום מה שאירש מן אבא היום מכור לך מה שתעלה מצודתי היום מכור לך דבריו קיימין אמר רמי בר חמא הא גברא והא תיובתא אמר רבא גברא קא חזינא ותיובתא לא קא חזינא הכא סמכא דעתיה והכא לא סמכא דעתיה הכא סמכא דעתיה דאזיל טרח ומייתי ליה כי היכי דלא נקרייה גזלנא הכא לא סמכא דעתיה שלחזוה לקמיה דרבי אבא בר זבדא אמר להו זו אינה צריכה לפניו אמר רבא זו צריכה לפניו ולפני הכא סמכא דעתיה והכא לא סמכא דעתיה הוה עובדא בפומבדיתא ואותביה אמר להו רב יוסף זו אינה צריכה לפניו ואמר ליה אביי צריכה לפניו ולפני הכא סמכא דעתיה הכא לא סמכא דעתיה ומאי שנא רישא ומאי שנא סיפא אמר רבי יוחנן סיפא מה שאירש מאבא היום משום כבוד אביו מה שתעלה מצודתי היום

דף טז, ב גמרא משום כדי חייו אמר רב הונא אמר רב האומר לחברו שדה שאני לוקח לכשאקחנה קנויה לך מעכשיו קנה אמר רבא מסתברא מלתא דרב בשדה סתם אבל בשדה זו לא מי יימר דמזבין לה ניהליה והאלהים אמר רב אפי' בשדה זו מכדי רב כמאן אמרה לשמעתי' כר"מ דאמר אדם מקנה דבר שלא בא לעולם דתניא האומר לאשה התקדשי לי לאחר שאתגייר לאחר שאתגיירי לאחר שאשתחרר לאחר שתשתחררי לאחר שימות בעליך לאחר שיחלוץ לך יבמיך לאחר שתמות אחותיך אינה מקודשת ר"מ אומר מקודשת והא אשה כשדה זו דמיא וא"ר מאיר מקודשת: אמר שמואל המוצא שטר הקנאה בשוק יחזירו לבעלים דאי משום דכתב ללות ולא לזה הא שעבד נפשיה ואי משום פרעון לא חיישינן לפרעון דאם איתא דפרעיה מקרע הוה קרע ליה אמר רב נחמן אבא מן ספרי דייני דמר שמואל הוה והוינא כבר שיתא כבר שבע ודכרנא דהווי מכרזי ואמרי הני שטרי אקנייתא דמשתכחי בשוקא נהדרינהו למרייהו אמר רב עמרם אף אנן תנינא כל מעשה בית דין הרי זה יחזיר אלמא לא חיישינן לפירעון א"ל רבי זירא מתניתין בשטרי חלטאתא ואדרכתא דלאו בני פרעון נינהו אמר רבא והני לאו בני פרעון נינהו והא אמרי נהרדעי שומא הדר עד תריסר ירחי שתא ואמר אמימר אנא מנהרדעא אנא וסבירא לי דשומא הדר לעולם אלא אמר רבא התם היינו טעמא דאמרי איהו הוא דאפסיד אנפשיה דבעידנא דפרעיה אבעי ליה למקרעיה לשטריה א"נ למכתב שטרא אחרינא עילויה דמדינא ארעא לא בעיא למיהדר ומשום (דברים ו) ועשית הישר והטוב בעיני ה' הוא דאמור רבנן תהדר הלכך מרישא הוא דקא זבין איבעי ליה למכתב שטר זביני גבי שטר חוב מאי איכא למימר אם איתא דפרעיה איבעי ליה למיקרעיה לשטריה אימור אשתמוטי קא משתמיט ליה דא"ל למחר יהבנא לך דהשתא ליתיה גבאי אי נמי אפשיטי דספרא זייר ליה: א"ר אבהו א"ר יוחנן המוצא שטר חוב בשוק אע"פ שכתוב בו הנפק לא יחזירו לבעלים לא מיבעיא היכא דלא כתוב בו הנפק דאיכא למימר כתב ללות ולא לזה אלא אפי' כתוב בו הנפק ומאי ניהו דמקוים לא יחזיר דחיישינן לפרעון איתביה רבי ירמיה לר' אבהו כל מעשה ב"ד הרי זה יחזיר א"ל ירמיה ברי לא כל מעשה ב"ד שוים אלא כגון שהוחזק כפרן אמר רבא ומשום דהוחזק כפרן חדא זמנא תו לא פרע כלל אלא אמר רבא מתניתין בשטר חלטאתא

ואדרכתא וכדרכי זירא וכפרן הואיל ואתא לידן נימא ביה מלתא דאמר רב יוסף בר
מניומי אמר רב נחמן אמרו לו צא תן לו

דף יז, א גמרא ואמר פרעתי נאמן בא מלוה לכתוב אין כותבין ונותנין לו חייב אתה ליתן
לו ואמר פרעתי אינו נאמן בא מלוה לכתוב כותבין ונותנין לו רב זביד משמיה דר"נ אמר
בין צא תן לו בין חייב אתה ליתן לו ואמר פרעתי נאמן בא מלוה לכתוב אין כותבין
ונותנין לו אלא אי איכא לפלוגי הכי הוא דאיכא לפלוגי אמרו לו צא תן לו ואמר פרעתי
והעדים מעידין אותו שלא פרעו <וחזר ואמר פרעתי> הוחזק כפרן לאותו ממון חייב אתה
ליתן לו ואמר פרעתי והעדים מעידין אותו שלא פרע וחזר ואמר פרעתי לא הוחזק כפרן
לאותו ממון מ"ט אשתמוטי הוא קא משתמיט מיניה סבר עד דמעיינו בי רבנן בדיני אמר
רבה בר בר חנה א"ר יוחנן מנה לי בידך והלה אומר אין לך בידי כלום והעדים מעידין
אותו שיש לו וחזר ואמר פרעתי הוחזק כפרן לאותו ממון כי הא דשבתאי בריה דרבי
מרינוס כתב לה לכלתיה איצטלא דמילתא בכתובתה וקבלה עליה אירכס כתובתה אמר
<להו> [לה] לא היו דברים מעולם אתו סהדי ואמרי אין כתב לה לסוף אמר להו פרעתי
אתא לקמיה דרבי חייא א"ל הוחזקת כפרן לאותה איצטלא: א"ר אבין א"ר אלעא א"ר
יוחנן היה חייב לחבירו שבועה ואמר נשבעתי והעדים מעידין אותו שלא נשבע <וחזר
ואמר נשבעתי> הוחזק כפרן לאותה שבועה אמרוה קמיה דר' אבהו אמר להו מסתברא
מלתא דרבי אבין שנתחייב שבועה בב"ד אבל חייב עצמו שבועה [נאמן] עביד איניש
דמקרי ואמר אהדרוה קמיה דר' אבין אמר להו אנא נמי בב"ד אמרי איתמר נמי א"ר אבין
א"ר אלעא א"ר יוחנן היה חייב לחבירו שבועה בב"ד ואמר נשבעתי והעדים מעידין אותו
שלא נשבע <וחזר ואמר נשבעתי> הוחזק כפרן לאותה שבועה א"ר אסי א"ר יוחנן
המוצא שטר חוב בשוק וכתוב בו הנפק וכתוב בו זמנו בו ביום יחזירו לבעלים אי משום
כתב ללות ולא לזה הא כתוב בו הנפק אי משום פרעון לפריעה בת יומא לא חיישינן א"ל
ר' זירא לר' אסי מי א"ר יוחנן הכי הא את הוא דאמרת משמיה דר' יוחנן שטר שלוה בו
ופרעו אינו חוזר ולוה בו שכבר נמחל שיעבודו אימת אילימא למחר וליומא חרא מאי
אריא שכבר נמחל שיעבודו תיפוק ליה דהוה ליה מוקדם ותנן שטרי חוב המוקדמין פסולין
אלא לאו ביומיה אלמא פרעי אינשי ביומיה א"ל מי קא אמינא דלא פרעי כלל דלא שכיחי
אינשי דפרעי ביומיה קא אמינא רב כהנא אמר כשחייב מודה אי הכי מאי למימרא מהו
דתימא האי מפרע פרעיה והאי דקא אמר לא פרעתי משום דקבעי מהדר למזפא ביה
זמנא אחריתי ולפשיטי דספרא חייש קמ"ל דאם כן מלוה גופיה לא שבק סבר שמעי בי
רבנן ומפסדי לי מאי שנא מהא דתנן מצא שטרי חוב אם יש בהן אחריות נכסים לא יחזיר
ואוקימנא כשחייב מודה ומשום שמא כתב ללות בניסן ולא לזה עד תשרי ואתי למטרף
לקוחות מניסן ועד תשרי שלא כדין ולא אמרינן דא"כ מלוה גופיה לא שביק דא"ל כתוב
שטרא אחריןא בתשרי דדלמא שמעי רבנן ומפסדי לי אמרי התם משום דאית ליה רווחא
דקא טריף לקוחות מניסן ועד תשרי מינח ניחא ליה ולא אמר ולא מידי הכא כיון דלית ליה
רווחא דסוף סוף שטרא האידנא כתיב מאי איכא דקטריף לקוחות בשטר שנמחל שיעבודו
לא שביק: אמר רבי חייא בר אבא א"ר יוחנן הטוען אחר מעשה ב"ד

דף יז, ב גמרא לא אמר כלום מאי טעמא כל מעשה בית דין כמאן דנקיט שטרא בידיה
דמי א"ל רבי חייא בר אבא לרבי יוחנן ולא משנתנו היא זו הוציאה גט ואין עמו כתובה
גובה כתובתה א"ל אי לאו דדלאי לך חספא לא משכחת מרגניתא תותה אמר אביי מאי

מרגניתא דלמא במקום שאין כותבין כתובה עסקינן דגט היינו כתובתה אבל במקום שכותבין כתובה אי נקיטא כתובה גביא אי לא לא גביא הדר אמר אביי לאו מלתא היא דאמרי דאי סלקא דעתך במקום שאין כותבין כתובה עסקינן אבל במקום שכותבין כתובה אי נקיטא כתובה גביא אי לא לא גביא אלמנה מן האירוסין במאי גביא בעדי מיתת בעל לטעון ולימא פרעתיא וכי תימא הכי נמי אם כן מה הועילו חכמים בתקנתן א"ל מר קשישא בריה דרב חסדא לרב אשי ואלמנה מן האירוסין דאית לה כתובה מנא לך אילימא מהא דתנן נתארמלה או נתגרשה בין מן האירוסין ובין מן הנישואין גובה את הכל דלמא היכא דכתב לה וכי תימא מאי למימרא לאפוקי מדרבי אלעזר בן עזריה דאמר שלא כתב לה אלא על מנת לכונסה אצטריכא ליה דיקא נמי דקתני גובה את הכל אי אמרת בשלמא דכתב לה היינו דקא תני גובה את הכל אלא אי אמרת דלא כתב לה

דף יח,א גמרא מאי גובה את הכל מנה ומאתים הוא דאית לה ואלא מדתני רב חייא בר אמי אשתו ארוסה לא אונן ולא מטמא לה וכן היא לא אוננת ולא מטמאה לו מתה אינו יורשה מת הוא גובה כתובתה דלמא דכתב לה וכי תימא דכתב לה מאי למימרא מתה אינו יורשה איצטריכא ליה אלא אביי מגופה דמתנ' קא הדר ביה דאי ס"ד במקום שאין כותבין כתובה עסקינן דגט היינו כתובתה אטו גט מנה מאתים כתיב ביה וכי תימא כיון דתקינן רבנן למגבא לה כמאן דכתיב ביה דמי לטעון ולימא פרעתי וכי תימא דאמרינן ליה אי פרעתי איבעי לך למיקרעיה אמר לך לא שבקתן אמרה בעינא לאנסובי ביה וכי תימא אמרינן ליה איבעי לך למיקרעיה ומכתב אנגביה גיטא דנן דקרענוהו לא משום דגיטא פסולה הוא אלא כי היכי דלא תגבי ביה זמנא אחריתי אטו כל דמגבי בבי דינא מגבי: **דף יח,א משנה** מצא גיטי נשים ושחרורי עבדים דייתיקי מתנה ושוברין הרי זה לא יחזיר שאני אומר כותבין היו ונמלך עליהן שלא לתנן:

דף יח,א גמרא טעמא דנמלך שלא לתנן הא אמר תנו נותנין ואפילו לזמן מרובה ורמינהו המביא גט ואבד הימנו מצאו לאלתר כשר אם לאו פסול אמר רבה לא קשיא כאן במקום שהשיירות מצויות כאן במקום שאין השיירות מצויות ואפי' במקום שהשיירות מצויות והוא שהוחזקו שני יוסף בן שמעון בעיר אחת דאי לא תימא הכי קשיא דרבה אדרבה דההוא גיטא דאשתכח בי דינא דרב הונא דהוה כתוב ביה בשוריי מתא דעל רכיס נהרא אמר רב הונא

דף יח,ב גמרא חיישינן לשני שוריי וא"ל רב חסדא לרבה פוק עיין בה דלאורתא בעי מינך רב הונא נפק דק ואשכח דתנן כל מעשה ב"ד הרי זה יחזיר והא בי דינא דרב הונא דכי מקום שהשיירות מצויות דמי וקא פשיט רבה דיחזיר אלמא אי הוחזקו שני יוסף בן שמעון אין אי לא לא עבד רבה עובדא <בההוא גיטא דאשתכח> בי כיתנא דפומבדיתא כשמעתיא איכא דאמרי היכא דמזבני כיתנא והוא שלא הוחזקו אע"ג דשכיחין שיירתא ואיכא דאמרי היכא דתרו כיתנא ואע"ג דהוחזקו דלא שכיחא שיירות רבי זירא רמי מתניתין אברייתא ומשני תנן המביא גט ואבד הימנו מצאו לאלתר כשר ואם לאו פסול ורמינהי מצא גט אשה בשוק בזמן שהבעל מודה יחזיר לאשה אין הבעל מודה לא יחזיר לא לזה ולא לזה קתני מיהת בזמן שהבעל מודה יחזיר לאשה ואפילו לזמן מרובה ומשני כאן במקום שהשיירות מצויות וכאן במקום שאין השיירות מצויות איכא דאמרי והוא שהוחזקו דלא נהדר והיינו דרבה איכא דאמרי אע"ג דלא הוחזקו לא נהדר ופליגא דרבה בשלמא רבה לא אמר כר' זירא מתניתין אלימא ליה לאקשוויי אלא רבי זירא מ"ט לא אמר

כרבה אמר לך מי קא תני הא אמר תנו נותנין ואפי' לזמן מרובה דלמא הא אמר תנו נותנין ולעולם כדקיימא לן לאלתר למ"ד לר' זירא במקום שהשיירות מצויות ואע"ג שלא הוחזקו שני יוסף בן שמעון ופליגא דרבה במאי קא מיפלגי רבה סבר דקתני כל מעשה ב"ד הרי זה יחזיר דאשתכח בב"ד עסקינן וב"ד כמקום שהשיירות מצויות והוא שהוחזקו לא יחזיר לא הוחזקו יחזיר ורבי זירא אמר לך מי קתני כל מעשה ב"ד שנמצאו בב"ד כל מעשה ב"ד יחזיר קתני ולעולם דאשתכח אבראי ר' ירמיה אמר כגון דקא אמרי עדים מעולם לא חתמנו אלא על גט אחד של יוסף בן שמעון אי הכי מאי למימרא מהו דתימא ליחוש דלמא אתרמי שמא כשמא ועדים כעדים קא משמע לן רב אשי אמר כגון דקא אמר נקב יש בו בצד אות פלונית ודוקא בצד אות פלונית אבל נקב בעלמא לא רב אשי מספקא ליה סימנים אי דאורייתא אי דרבנן רבה בר בר חנה

דף יט,א גמרא אירכס ליה גיטא בי מדרשא אמר אי סימנא אית לי בגויה אי טביעות עינא אית לי בגויה אהדרוה ניהליה אמר לא ידענא אי משום סימנא אהדרוה ניהלי וקא סברי סימנין דאורייתא אי משום טביעות עינא אהדרוה ניהלי ודוקא צורבא מדרבנן אבל איניש דעלמא לא גופא מצא גט אשה בשוק בזמן שהבעל מודה יחזיר לאשה אין הבעל מודה לא יחזיר לא לזה ולא לזה בזמן שהבעל מודה מיהא יחזיר לאשה וליחוש שמא כתב ליתן בניסן ולא נתן לה עד תשרי ואזל בעל זבין פירי מניסן ועד תשרי ומפקא לגיטא דכתב בניסן ואתיא למטרף לקוחות שלא כדין הניחא למ"ד כיון שנתן עיניו לגרשה שוב אין לבעל פירות שפיר אלא למ"ד יש לבעל פירות עד שעת נתינה מאי איכא למימר כי אתיא למטרף אמרינן לה אייתי ראייה אימת מטא גיטא לידך ומאי שנא משטרי חוב דתנן מצא שטרי חוב אם יש בהן אחריות נכסים לא יחזיר ואוקימנא כשחייב מודה ומשום שמא כתב ללוות בניסן ולא לזה עד תשרי וקא טריף לקוחות שלא כדין התם נמי ליהדר וכי אתי למטרף נימא ליה אייתי ראייה אימת מטא שטר חוב לידך אמרי הכא גבי גט אשה אתי לוקח ותבעה אמר האי דהדרוה ניהלה רבנן לגיטא משום דלא תעגין ותיתיב השתא דקא אתיא למטרף תיזל ותיתי ראייה אימת מטא גיטא לידה הכא גבי שטר חוב לא אתי לוקח ותבע מדאדהדרוה ניהליה רבנן לשטר חוב פשיטא למאי הלכתא אהדרוה ניהליה למטרף הוא שמע מינה קמו רבנן במילתא ומקמי דידי מטא שטרא לידה: שחרורי עבדים וכו': ת"ר מצא שטר שחרור בשוק בזמן שהרב מודה יחזיר לעבד אין הרב מודה לא יחזיר לא לזה ולא לזה בזמן שהרב מודה מיהא יחזיר לעבד ואמאי ניחוש שמא כתב ליתן לו בניסן ולא נתן לו עד תשרי ואזל עבדא וקנה נכסין מניסן ועד תשרי ואזיל הרב וזבנינהו ומפיק ליה לשחרור דכתב בניסן וקא טריף לקוחות שלא כדין הניחא למ"ד זכות הוא לעבד שיוצא מתחת רבו לחירות וכאביי דאמר עדיו בחתומיו זכין ליה שפיר אלא למ"ד חוב הוא לעבד שיוצא מתחת יד רבו לחירות מאי איכא למימר דכי אתי למטרף אמרינן ליה אייתי ראייה אימת מטא שחרור לידך: דייתיקי מתנה וכו': ת"ר איזו היא דייתיקי דא תהא למיקם ולהיות שאם מת נכסיו לפלוני מתנה כל שכתוב בו מהיום ולאחר מיתה אלמא אי כתיבא מהיום ולאחר מיתה הוא דקני ואי לא לא קני אמר אביי הכי קאמר איזו היא מתנת בריא שהיא כמתנת שכיב מרע דלא קני אלא לאחר מיתה כל שכתוב בה מהיום ולאחר מיתה טעמא דלא אמר תנו הא אמר תנו נותנין ורמינהו מצא דייתקאות אפותיקאות ומתנות אע"פ ששניהם מודין לא יחזיר לא לזה ולא לזה אמר רבי אבא בר ממל לא קשיא

דף יט,ב גמרא הא בבריא והא בשכיב מרע מתניתין דקתני הא אמר תנו נותנין בשכיב מרע דבר מהדר הוא דאמרינן מאי איכא למימר דלמא כתבה מעיקרא להאי ואמליך ולא יהבה ניהליה והדר כתבה לאיניש אחרינא ויהביה ניהליה השתא קא הדר ביה מההוא דיהבה ניהליה אי במתנת בריא יהבה ליה לית ליה פסידא דכי נפקא תרתי בתרייתא זכי דהא הדר ביה מקמייתא אי במתנת שכיב מרע נמי יהבה ניהליה לית בה פסידא דבתרייתא זכי דקא הדר ביה מקמייתא כי קתני בברייתא אע"פ ששניהם מודים לא יחזיר לא לזה ולא לזה בבריא דלאו בר מהדר הוא דאמרינן דלמא כתבה להאי מעיקרא ואמליך ולא יהבה ליה והדר כתבה לאיניש אחרינא ויהבה ליה השתא קא הדר ביה מההוא דיהבה ליה וסבר מהדר לא מצינא הדרנא בי אימר להו דאנא להאי יהבתא וניהדרו ניהליה כתבא כי היכי דכי מפיק האי כתבא דקדים זכה ביה הוא אלא אמרינן ליה אנן האי כתבא לא יהבינן ליה להאי דלמא מכתב כתבת מיהב לא יהבת ניהליה ויהבתה לאיניש אחרינא וקא הדרת ביה אי לא יהבתה לאיניש אחרינא וקא בעית דתתבה להאי כתיב ליה השתא כתבא אחרינא ויהביה ניהליה דאי יהבת לאיניש אחרינא לית בה פסידא דקדים זכי מתקיף לה רב זביד והא אידי ואידי דייטקאות קא תני אלא אמר רב זביד הא והא בשכיב מרע ולא קשיא הא ביה והא בבריה מתניתין דקא אמר תנו נותנין בדידיה דבר מהדר הוא דאמרינן א"נ יהבה לאיניש אחרינא לית בה פסידא דקמא ובתרא בתרא זכי דהא הדר ביה מקמא כי קא תני בברייתא אע"פ ששניהם מודים לא יחזיר לא לזה ולא לזה בבריה דאמרינן דלמא כתב אבוה להאי ואמליך ולא יהביה ניהליה ובתר אבוה כתב איהו לאיניש אחרינא ויהבה ליה והשתא קא הדר ביה מההוא סבר מהדר לא מצינא הדרנא בי אימר להו דאבא יהבה ליה להאי ונתבו ליה כתביה וניזיל ונפיק מיניה דהוא זכי ונפלוג בהדיה הלכך אמרינן ליה אנן האי כתבא לא יהבינן ליה להאי דלמא מכתב כתביה אבוה מיהב לא יהבה ליה ויהבתיה את לאיניש אחרינא וקא הדרת ביה אלא אי קושטא קא אמרת דיהב ליה אבוך זיל את השתא כתיב ליה שטרא אחרינא דאי נמי לא יהבה ליה אבוה וכתבתיה את לאיניש אחרינא לית בה פסידא דקמא ובתרא קמא זכי: ת"ר מצא שובר בזמן שהאשה מודה יחזיר לבעל אין האשה מודה לא יחזיר לא לזה ולא לזה בזמן שהאשה מודה מיהת יחזיר לבעל וליחוש דלמא כתבה ליתן בניסן ולא נתנה עד תשרי ואזלה זכנתה לכתובה בטובת הנאה מניסן עד תשרי ומפיק ליה לשובר דכתיב בניסן ואתא למטרף לקוחות שלא כדין אמר רבא

דף כ,א גמרא שמע מינה איתא לדשמואל דאמר שמואל המוכר שטר חוב לחבירו וחזר ומחלו מחול ואפ"י יורש מוחל אביי אמר אפילו תימא ליתיה לדשמואל הכא במאי עסקינן בששטר כתובה יוצא מתחת ידה ורבא אמר אי משום שטר כתובה חיישינן לשתי כתובות ואביי אמר חדא לשתי כתובות לא חיישינן ועוד שובר בזמנו טריף אביי לטעמיה דאמר עדיו בחתומיו זכין לו:

דף כ,א משנה מצא איגרות שום ואיגרות מזון שטרי חליצה ומיאונין ושטרי בירורין וכל מעשה ב"ד הרי זה יחזיר מצא בחפיסה או בדלוסקמא תכריך של שטרות או אגודה של שטרות הרי זה יחזיר וכמה אגודה של שטרות שלשה קשורין זה בזה רשב"ג אומר אחד הלוח משלשה יחזיר ללוח שלשה הלוחין מן האחד יחזיר למלוח מצא שטר בין שטרותיו ואינו יודע מה טיבו יהא מונח עד שיבא אליהו אם יש עמהן סמפונות יעשה מה שבסמפונות:

דף כ"א גמרא מאי שטרי ברורין הכא תרגמו שטרי טענתא רבי ירמיה אמר זה בורר לו אחד וזה בורר לו אחד: וכל מעשה ב"ד הרי זה יחזיר: ההוא גיטא דאשתכח בי דינא דרב הונא דהוה כתיב ביה בשוירי מתא דעל רכיס נהרא אמר רב הונא

דף כ"ב גמרא חיישינן לשני שוירי א"ל רב חסדא לרבה פוק עיין דלאורתא בעי לה רב הונא מינך נפק דק ואשכח דתנן כל מעשה ב"ד הרי זה יחזיר א"ל רב עמרם לרבה היכי פשיט מר איסורא ממונא א"ל תרדא שטרי חליצה ומיאונין תנן פקע ארזא דבי רב מר אמר משום לתאי דידי פקע ומר אמר משום לתאי דידי פקע: מצא בחפיסה או בדלוסקמא: מאי חפיסה אמר רבה בר בר חנה חמת קטנה מאי דלוסקמא אמר רבה בר שמואל טליקא דסבי: תכריך של שטרות או אגודה של שטרות וכו': ת"ר כמה הוא תכריך של שטרות שלשה כרוכין זה בזה וכמה היא אגודה של שטרות שלשה קשורין זה בזה שמעת מינה קשר סימן הא תני רבי חייא שלשה כרוכין זה בזה אי הכי היינו תכריך תכריך כל חד וחד בראשה דחבריה אגודה דרמו אהדדי וכרוכות מאי מכריז מנין מאי אריא תלתא אפילו תרין נמי אלא כדאמר רבינא טבעא מכריז הכא נמי שטרי מכריז: רשב"ג אומר אחד הלוח משלשה יחזיר ללוח וכו': דאי ס"ד דמלוין נינהו מאי בעו גבי הדדי דלמא לקיומינהו אזלי דמקיימי דלמא מידא דספרא נפיל לא משהי איניש קיומיה בידא דספרא: שלשה שלוו מאחד יחזיר למלוה וכו': דאי ס"ד דלוין נינהו מאי בעו גבי הדדי דלמא למכתבנהו אזלי דכתיבי בתלת ידי ספרי ודלמא לקיומינהו אזלי מלוה מקיים שטריה לוח לא מקיים שטריה: אם יש עמהן סמפונות יעשה מה שבסמפונות: אמר רב ירמיה בר אבא אמר רב סמפון היוצא מתחת ידי מלוה אע"פ שכתוב בכתב ידו אינו אלא כמשחק ופסול לא מבעיא כתוב בכתב יד סופר דאיכא למימר ספרא אתרמי ליה וכתב אלא אפילו כתוב בכתב ידו פסול סבר דלמא מתרמי ואתי בין השמשות וקא פרע לי דאי לא יהיבנא ליה לא יהיב לי זוזי אכתוב אנא דכי אייתי לי זוזי אתן ליה תנן אם יש עמהן סמפונות יעשה מה שבסמפונות כדאמר רב ספרא שנמצא בין שטרות קרועין הכא נמי שמצאו בין שטרות קרועין ת"ש נמצא לאחד בין שטרותיו שטרו של יוסף בן שמעון פרוע שטרות שניהם פרועין כדאמר רב ספרא שנמצא בין שטרות קרועין הכא נמי שנמצא בין שטרות קרועין ת"ש שבועה שלא פקדנו אבא ושלא אמר לנו אבא ושלא מצאנו בין שטרותיו של אבא ששטר זה פרוע אמר רב ספרא שנמצא בין שטרות קרועין ת"ש סמפון שיש עליו עדים יתקיים בחותמיו אימא יתקיים מחותמיו

דף כ"א גמרא דשיילינן להו לסהדי אי פרוע אי לא פרוע ת"ש סמפון שיש עליו עדים כשר מאי עדים עדי קיום הכי נמי מסתברא מדקתני סיפא ושאין עליו עדים פסול מאי אין עליו עדים אילימא דליכא עלויה עדים כלל צריכא למימר דפסול אלא לאו עדי קיום גופא סמפון שיש עליו עדי' יתקיים בחותמיו אין עליו עדים ויוצא מתחת ידי שלישי או שיוצא לאחר חיתום שטרות כשר יוצא מתחת ידי שלישי דהא הימניה מלוה לשלישי יוצא לאחר חיתום שטרות נמי דאי לאו דפריע לא הוה מרע ליה לשטריה:

מסכת בבא מציעא פרק ב

דף כא,א משנה אלו מציאות שלו ואלו חייב להכריז אלו מציאות שלו מצא פירות מפוזרין מעות מפוזרות כריכות ברשות הרבים ועגולי דבילה ככרות של נחתום מחרוזות של דגים וחתוכות של בשר וגיזי צמר הלקוחין ממדינתן ואניצי פשתן ולשונות של ארגמן הרי אלו שלו דברי רבי מאיר ר' יהודה אומר כל שיש בו שינוי חייב להכריז כיצד מצא עגול ובתוכו חרס ככר ובתוכו מעות רבי שמעון בן אלעזר אומר כל כלי אנפוריא אין חייב להכריז:

דף כא,א גמרא מצא פירות מפוזרין וכמה א"ר יצחק קב בארבע אמות היכי דמי אי דרך נפילה אפילו טובא נמי ואי דרך הינוח אפילו בציר מהכי נמי לא א"ר עוקבא בר חמא במכנשתא דבי דרי עסקינן קב בארבע אמות דנפיש טרחייהו לא טרח איניש ולא הדר אתי ושקיל להו אפקורי מפקר להו בציר מהכי טרח והדר אתי ושקיל להו ולא מפקר להו בעי רבי ירמיה חצי קב בשתי אמות מהו קב בארבע אמות טעמא מאי משום דנפיש טרחייהו חצי קב בשתי אמות כיון דלא נפיש טרחייהו לא מפקר להו או דלמא משום דלא חשיבי וחצי קב בשתי אמות כיון דלא חשיבי מפקר להו קביים בשמונה אמות מהו קב בארבע אמות טעמא מאי משום דנפיש טרחייהו וכ"ש קביים בשמונה אמות כיון דנפישא טרחייהו טפי מפקר להו או דלמא משום דלא חשיבי וקביים בשמונה אמות כיון דחשיבי לא מפקר להו קב שומשמין בארבע אמות מהו קב בארבע אמות טעמא מאי משום דלא חשיבי ושומשמין כיון דחשיבי לא מפקר להו או דלמא משום דנפיש טרחייהו וכ"ש שומשמין כיון דנפיש טרחייהו טפי מפקר להו קב תמרי בארבע אמות קב רמוני בארבע אמות מהו קב בארבע אמות טעמא מאי משום דלא חשיבי קב תמרי בארבע אמות קב רמוני בארבע אמות נמי כיון דלא חשיבי מפקר להו או דלמא משום דנפישא טרחייהו וקב תמרי בארבע אמות וקב רמוני בארבע אמות כיון דלא נפיש טרחייהו לא מפקר להו מאי תיקו: איתמר

דף כא,ב גמרא יאוש שלא מדעת אביי אמר לא הוי יאוש ורבא אמר הוי יאוש בדבר שיש בו סימן כולי עלמא לא פליגי דלא הוי יאוש ואף על גב דשמעיניה דמיאש לסוף לא הוי יאוש דכי אתא לידיה באיסורא הוא דאתא לידיה דלכי ידע דנפל מיניה לא מיאש מימר אמר סימנא אית לי בגויה יהבנא סימנא ושקילנא ליה בזוטו של ים ובשולוליתו של נהר אע"ג דאית ביה סימן רחמנא שרייה כדבעינן למימר לקמן כי פליגי בדבר שאין בו סימן אביי אמר לא הוי יאוש דהא לא ידע דנפל מיניה רבא אמר הוי יאוש דלכי ידע דנפל מיניה מיאש מימר אמר סימנא לית לי בגויה מהשתא הוא דמיאש >סימן פמג"ש ממקגט"י ככסע"ז< תא שמע פירות מפוזרין הא לא ידע דנפל מיניה הא אמר רב עוקבא בר חמא הכא במכנשתא דביזרי עסקינן דאבידה מדעת היא ת"ש מעות מפוזרות הרי אלו שלו אמאי הא לא ידע דנפל מיניה התם נמי כדרבי יצחק דאמר אדם עשוי למשמש בכיסו בכל שעה ושעה הכא נמי אדם עשוי למשמש בכיסו בכל שעה ושעה ת"ש עיגולי דבילה וככרות של נחתום הרי אלו שלו אמאי והא לא ידע דנפל מיניה התם נמי אגב דיקירי מידע ידע בהו ת"ש ולשונות של ארגמן הרי אלו שלו ואמאי הא לא ידע דנפל מיניה התם נמי אגב דחשיבי משמושי ממשמש בהו וכדרבי יצחק ת"ש המוצא מעות בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ובכל מקום שהרבים מצויין שם הרי אלו שלו מפני שהבעלים מתיאשין מהן והא לא ידע דנפל מיניה אמר רבי יצחק אדם עשוי למשמש בכיסו בכל שעה ת"ש מאימתי כל אדם מותרים בלקט משילכו בה הנמושות ואמרינן מאי נמושות וא"ר יוחנן סבי דאזלי אתיגרא ריש לקיש אמר לקוטי בתר לקוטי ואמאי נהי דעניי דהכא מיאשי איכא עניי

בדוכתא אחריתא דלא מיאשי אמרי כיון דאיכא עניים הכא הנך מעיקרא איאושי מיאש ואמרי עניים דהתם מלקטי ליה ת"ש קציעות בדרך ואפילו בצד שדה קציעות וכן תאנה הנוטה לדרך ומצא תאנים תחתיה מותרות משום גזל ופטורות מן המעשר בזיתים ובחרובים אסור בשלמא רישא לאביי לא קשיא אגב דחשיבי ממשמש בהו תאנה נמי מידע ידיע דנתרא אלא סיפא לרבא קשיא דקתני בזיתים ובחרובים אסור אמר רבי אבהו שאני זית הואיל וחזותו מוכיח עליו ואע"ג דנתרין זיתי מידע ידיע דוכתא דאיניש איניש הוא אי הכי אפילו רישא נמי אמר רב פפא תאנה עם נפילתה נמאסת תא שמע הגנב שנטל מזה ונתן לזה וכן גזלן שנטל מזה ונתן לזה

דף כב, א גמרא וכן ירדן שנטל מזה ונתן לזה מה שנטל נטל ומה שנתן נתן בשלמא גזלן וירדן דקא חזי להו ומיאש אלא גנב מי קא חזי ליה דמיאש תרגמה רב פפא בלסטים מזוין אי הכי היינו גזלן תרי גווני גזלן ת"ש שטף נהר קוריו עציו ואבניו ונתנו בתוך שדה חבירו הרי אלו שלו מפני שנתיאשו הבעלים טעמא דנתיאשו הבעלים הא סתמא לא הכא במאי עסקינן כשיכול להציל אי הכי אימא סיפא אם היו הבעלים מרדפין אחריהם חייב להחזיר אי ביכולין להציל מאי אריא מרדפין אפילו אין מרדפין נמי הכא במאי עסקינן ביכולין להציל על ידי הדחק מרדפין לא איאוש אין מרדפין איאוש מיאש ת"ש כיצד אמרו התורם שלא מדעת תרומתו תרומה הרי שירד לתוך שדה חבירו וליקט ותרום שלא ברשות אם חושש משום גזל אין תרומתו תרומה ואם לאו תרומתו תרומה ומנין הוא יודע אם חושש משום גזל ואם לאו הרי שבא בעל הבית ומצאו ואמר לו כלך אצל יפות אם נמצאו יפות מהן תרומתו תרומה ואם לאו אין תרומתו תרומה ליקטו הבעלים והוסיפו עליהן בין כך ובין כך כך תרומתו תרומה וכי נמצאו יפות מהן תרומתו תרומה אמאי בעידנא דתרם הא לא הוה ידע תרגמה רבא אליבא דאביי דשויה שליח ה"נ מסתברא דאי ס"ד דלא שוויה שליח מי הויא תרומתו תרומה והא אתם (במדבר יח) גם אתם אמר רחמנא לרבות שלוחכם מה אתם לדעתכם אף שלוחכם לדעתכם אלא הכא במאי עסקינן כגון דשויה שליח וא"ל זיל תרום ולא א"ל תרום מהני וסתמיה דבעל הבית כי תרום מבינונית הוא תרום ואזל איהו ותרום מיפות ובא בעל הבית ומצאו וא"ל כלך אצל יפות אם נמצאו יפות מהן תרומתו תרומה ואם לאו אין תרומתו תרומה אממר ומר זוטרא ורב אשי אקלעו לבוסתנא דמרי בר איסק אייתי אריסיה תמרי ורימוני ושדא קמייהו אממר ורב אשי אכלי מר זוטרא לא אכיל אדהכי אתא מרי בר איסק אשכחינהו וא"ל לאריסיה אמאי לא אייתית להו לרבנן מהנך שפירתא אמרו ליה אממר ורב אשי למר זוטרא השתא אמאי לא אכיל מר והתניא אם נמצאו יפות מהן תרומתו תרומה אמר להו הכי אמר רבא לא אמרו כלך אצל יפות אלא לענין תרומה בלבד משום דמצוה הוא וניחא ליה אבל הכא משום כסיפותא הוא דאמר הכי תא שמע עודהו הטל עליהן ושמה הרי זה (ויקרא יא) בכי יותן נגבו אף על פי ששמה

דף כב, ב גמרא אינן בכי יותן טעמא מאי לאו משום דלא אמרינן כיון דאיגלאי מילתא דהשתא ניחא ליה מעיקרא נמי ניחא ליה שאני התם דכתיב כי יתן עד שיתן אי הכי רישא נמי התם כדרב פפא דרב פפא רמי כתיב כי יתן וקרינן כי יותן הא כיצד בעינן כי יותן דומיא דכי יתן מה יתן לדעת אף כי יותן נמי לדעת ת"ש דא"ר יוחנן משום רבי ישמעאל בן יהוצדק מנין לאבידה ששטפה נהר שהיא מותרת דכתיב (דברים כב) וכן תעשה לחמורו וכן תעשה לשמלתו וכן תעשה לכל אבידת אחיך אשר תאבד ממנו ומצאתה מי

שאבודה הימנו ומצויה אצל כל אדם יצאתה זו שאבודה ממנו ואינה מצויה אצל כל אדם ואיסורא דומיא דהיתירא מה היתירא בין דאית בה סימן ובין דלית בה סימן שרא אף איסורא בין דאית בה סימן ובין דלית בה סימן אסורה תיובתא דרבא תיובתא והלכתא כוותיה דאביי ביע"ל קג"ם א"ל רב אחא בריה דרבא לרב אשי וכי מאחר דאיתותב רבא הני תמרי דזיקא היכי אכלינן להו אמר ליה כיון דאיכא שקצים ורמשים דקא אכלי להו מעיקרא יאושי מיאש מנייהו יתמי דלאו בני מחילה נינהו מאי אמר ליה באגא בארעא דיתמי לא מחזקינן מוחזק ועומד מאי כרכתא מאי אמר ליה אסירן: כריכות ברה"ר הרי אלו שלו: אמר רבה ואפילו בדבר שיש בו סימן אלמא קסבר רבה סימן העשוי לידרס לא הוי סימן רבא אמר לא שנו אלא בדבר שאין בו סימן אבל בדבר שיש בו סימן חייב להכריז אלמא קסבר רבא סימן העשוי לידרס הוי סימן ואיכא דמתני להא שמעתא באנפי נפשה סימן העשוי לידרס רבה אמר לא הוי סימן ורבא אמר הוי סימן תנן כריכות ברה"ר הרי אלו שלו ברה"י נוטל ומכריז ה"ד אי דלית בהו סימן ברה"י מאי מכריז אלא לאו דאית בהו סימן וקתני ברה"ר הרי אלו שלו אלמא סימן העשוי לידרס לא הוי סימן תיובתא דרבא אמר לך רבא לעולם דלית בהו סימן ודקא אמרת ברה"י מאי מכריז מכריז מקום ורבה אמר מקום לא הוי סימן דאיתמר מקום רבה אמר לא הוי סימן ורבא אמר הוי סימן ת"ש כריכות ברה"ר הרי אלו שלו ברה"י נוטל ומכריז והאלומות בין ברה"ר ובין ברה"י נוטל ומכריז רבה היכי מתרץ לה ורבא היכי מתרץ לה רבה מתרץ לטעמיה בסימן ורבא מתרץ לטעמיה במקום רבה מתרץ לטעמיה בסימן כריכות ברשות הרבים הרי אלו שלו משום

דף כג,א גמרא דמדרסא ברשות היחיד נוטל ומכריז דלא מדרסא והאלומות בין ברשות הרבים ובין ברה"י נוטל ומכריז כיון דגביהן לא מדרסא ורבא מתרץ לטעמיה במקום כריכות ברה"ר הרי אלו שלו דמינשתפא ברה"י חייב להכריז דלא מינשתפא והאלומות בין ברה"ר ובין ברה"י נוטל ומכריז כיון דיקירי לא מינשתפא ת"ש ככרות של נחתום הרי אלו שלו הא של בעל הבית חייב להכריז של בעל הבית מאי טעמא כיון דאית בהו סימן דמידע ידיע רפתא דאיניש איניש הוא ולא שנא רשות הרבים ולא שנא רשות היחיד נוטל ומכריז אלמא סימן העשוי לידרס הוי סימן תיובתא דרבא אמר לך רבה התם היינו טעמא משום דאין מעבירין על האוכלין והא איכא <נכרים נכרים> {גוים גוים} חיישי לכשפים והאיכא בהמה וכלבים באתרא דלא שכיחי בהמה וכלבים לימא כתנאי ר"י אומר כל דבר שיש בו שינוי חייב להכריז כיצד מצא עיגול ובתוכו חרס ככר ובתוכו מעות מכלל דתנא קמא סבר הרי אלו שלו סברוה דכולי עלמא סימן הבא מאיליו הוי סימן ומעבירין על האוכלין מאי לאו בסימן העשוי לידרס קא מיפלגי מר סבר לא הוי סימן ומר סבר הוי סימן אמר רב זביד משמיה דרבא אי ס"ד דקא סבר תנא קמא סימן העשוי לידרס לא הוי סימן ומעבירין על האוכלין ככרות של בעל הבית ברה"ר אמאי מכריז אלא אמר רב זביד משמיה דרבא דכולי עלמא סברי סימן העשוי לידרס הוי סימן ומעבירין על האוכלין והכא בסימן הבא מאיליו קא מיפלגי דתנא קמא סבר סימן הבא מאיליו לא הוי סימן ור"י סבר הוי סימן ורבה אמר לך דכ"ע סימן העשוי לידרס לא הוי סימן ואין מעבירין על האוכלין והכא בסימן הבא מאיליו קמיפלגי ת"ק סבר לא הוי סימן ור"י סבר הוי סימן איכא דאמר רי סברוה דכ"ע סימן הבא מאיליו הוי סימן וסימן העשוי לידרס לא הוי סימן מאי לאו במעבירין על האוכלין קא מיפלגי דמר סבר מעבירין ומר סבר אין מעבירין אמר רב זביד

משמיה דרבא אי ס"ד סבר ת"ק סימן העשוי לידרס לא הוי סימן ומעבירין על האוכלין ככרות של בעל הבית ברה"ר אמאי מכריז אלא אמר רב זביד משמיה דרבא דכולי עלמא סברי סימן העשוי לידרס הוי סימן ומעבירין על האוכלין והכא בסימן הבא מאיליו קא מיפלגי דתנא קמא סבר סימן הבא מאיליו לא הוי סימן ור"י סבר הוי סימן ורבה אמר לך דכולי עלמא סימן העשוי לידרס לא הוי סימן ואין מעבירין על האוכלין והכא בסימן הבא מאיליו קא מיפלגי תנא קמא סבר סימן הבא מאיליו לא הוי סימן ור"י סבר הוי סימן אמר רב זביד משמיה דרבא כללא דאבידתא כיון דאמר ווי לה לחסרון כיס מיאש ליה מינה ואמר רב זביד משמיה דרבא הלכתא כריכות ברשות הרבים הרי אלו שלו ברשות היחיד אי דרך נפילה הרי אלו שלו אי דרך הנחה נוטל ומכריז וזה בדבר שאין בו סימן אבל בדבר שיש בו סימן לא שנא ברה"ר ולא שנא ברשות היחיד בין דרך נפילה ובין דרך הנחה חייב להכריז:

דף כג, ב גמרא ומחרוזות של דגים: אמאי להוי קשר סימן בקטרא דציידא דכולי עלמא הכי מקטרי ולהוי מנין סימן במנינא דשוין בעו מיניה מרב ששת [מנין] הוי סימן או לא הוי סימן אמר להו רב ששת תניתוה מצא כלי כסף וכלי נחושת גסטרון של אבר וכל כלי מתכות הרי זה לא יחזיר עד שיתן אות או עד שיכוין משקלותיו ומדמשקל הוי סימן מדה ומנין נמי הוי סימן: וחתיכות של בשר וכו': אמאי להוי משקלא סימן במשקלא דשוין ותהוי חתיכה גופה סימן או דדפקא או דאטמא מי לא תניא מצא חתיכות דגים ודג נשוך חייב להכריז חביות של יין ושל שמן ושל תבואה ושל גרוגרות ושל זיתים הרי אלו שלו הכא במאי עסקינן בדאיכא סימנא בפסקא כי הא דרבה בר רב הונא מחתיך ליה אתלתא קרנתא דיקא נמי דקתני דומיא דדג נשוך שמע מינה אמר מר חביות של יין ושל שמן ושל תבואה ושל גרוגרות ושל זיתים הרי אלו שלו והא תנן כדי יין וכדי שמן חייב להכריז א"ר זירא אמר רב מתניתין ברשום מכלל דברייתא בפתוחא אי בפתוחא אבידה מדעת היא אמר רב הושעיא במציף אביי אמר אפילו תימא אידי ואידי ברשום ולא קשיא כאן קודם שנפתחו האוצרות כאן לאחר שנפתחו האוצרות כי הא דרב יעקב בר אבא אשכח חביתא דחמרא לאחר שנפתחו האוצרות אתא לקמיה דאביי א"ל זיל שקול לנפשך בעא מיניה רב ביבי מרב נחמן מקום הוי סימן או לא הוי סימן אמר ליה תניתוה מצא חביות של יין ושל שמן ושל תבואה ושל גרוגרות ושל זיתים הרי אלו שלו ואי ס"ד דמקום הוי סימן לכרוז מקום אמר רב זביד הכא במאי עסקינן ברקתא דנהרא אמר רב מרי מאי טעמא אמרו רבנן רקתא דנהרא לא הוי סימן דאמרינן ליה כי היכי דאתרמי לדידך אתרמי נמי לחברך איכא דאמרי אמר רב מרי מאי טעמא אמרו רבנן מקום לא הוי סימן דאמרינן ליה כי היכי דאתרמי לדידך האי מקום אתרמי נמי לחברך האי מקום ההוא גברא דאשכח כופרא בי מעצרתא אתא לקמיה דרב א"ל זיל שקול לנפשך חזייה דהוה קא מחסם א"ל זיל פלוג ליה לחייה ברי מיניה לימא קא סבר רב מקום לא הוי סימן א"ר אבא משום יאוש בעלים נגעו בה דחזא דקדחי ביה חלפי: ר"ש בן אלעזר אומר וכו': מאי אנפוריא א"ר יהודה אמר שמואל כלים חדשים שלא שבעתן העין היכי דמי אי אית בהו סימן כי לא שבעתן העין מאי הוי אי דלית בהו סימן כי שבעתן העין מאי הוי לעולם דלית בהו סימן נפקא מינה לאהדורי לצורבא מרבנן בטביעות עינא שבעתן העין קים ליה בגוייהו ומהדרינן ליה כי לא שבעתן העין לא קים ליה בגוייהו ולא מהדרינן ליה דאמר רב יהודה אמר שמואל בהני תלת מילי עבידי רבנן דמשנו במלייהו במסכת ובפוריא

דף כד, א גמרא ובאושפיזא מאי נפקא מינה אמר מר זוטרא לאהדורי ליה אבידתא בטביעות עינא אי ידעינן ביה דלא משני אלא בהני תלת מהדרינן ליה ואי משני במילי אחרוני לא מהדרינן ליה מר זוטרא חסידא אגניב ליה כסא דכספא מאושפיזא חזיא לההוא בר בי רב דמשי ידיה ונגיב בגלימא דחבריה אמר היינו האי דלא איכפת ליה אממונא דחבריה כפתיה ואודי תניא מודה ר"ש בן אלעזר בכלים חדשים שבעתן העין שחייב להכריז ואלו הן כלים חדשים שלא שבעתן העין שאינו חייב להכריז כגון בדי מחטין וצינוריות ומחרוזות של קרדומות כל אלו שאמרו אימתי מותרים בזמן שמצאן אחד אחד אבל מצאן שנים שנים חייב להכריז מאי בדי שוכי ואמאי קרו ליה בדי דבר דתלו ביה מידי בד קרו ליה כי ההוא דתנן התם עלה אחד בכד אחד וכן היה ר"ש בן אלעזר אומר המציל מן הארי ומן הדוב ומן הנמר ומן הברדלס ומן זוטו של ים ומשלוליתו של נהר המוצא בסרטיא ופלטיא גדולה ובכל מקום שהרבים מצויין שם הרי אלו שלו מפני שהבעלים מתיאשין מהן איבעיא להו כי קאמר ר"ש בן אלעזר ברוב <כנענים> {גוים} אבל ברוב ישראל לא או דלמא אפי' ברוב ישראל נמי אמר אם תמצא לומר אפילו ברוב ישראל נמי אמר פליגי רבנן עליה או לא פליגי ואם תמצא לומר פליגי ברוב ישראל ודאי פליגי ברוב <כנענים> {גוים} פליגי או לא פליגי ואם תמצא לומר פליגי אפי' ברוב <כנענים> {גוים} הלכה כמותו או אין הלכה כמותו אם תמצא לומר הלכה כמותו דוקא ברוב <כנענים> {גוים} או אפילו ברוב ישראל ת"ש המוצא מעות בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ובכל מקום שהרבים מצויין שם הרי אלו שלו מפני שהבעלים מתיאשין מהן מאן שמעת ליה דאזיל בתר רובא ר"ש בן אלעזר שמעת מינה אפילו ברוב ישראל נמי הב"ע במפוזרין אי במפוזרין מאי אריא מקום שהרבים מצויין שם אפילו אין הרבים מצויין שם אלא לעולם בצרורין והכא במאי עסקינן בבתי כנסיות של <כנענים> {גוים} בתי מדרשות מאי איכא למימר בתי מדרשות דידן דיתבי בהו <כנענים> {גוים} השתא דאתית להכי בתי כנסיות נמי דידן דיתבי בהו <כנענים> {גוים} ת"ש מצא בה אבידה אם רוב ישראל חייב להכריז אם רוב <כנענים> {גוים} אינו חייב להכריז מאן שמעת ליה דאמר אזלינן בתר רובא רשב"א שמעת מינה כי קאמר רשב"א ברוב <כנענים> {גוים} אבל ברוב ישראל לא הא מני רבנן היא תפשוט מינה דמודו ליה רבנן לרשב"א ברוב <כנענים> {גוים} אלא לעולם רשב"א היא ואפי' ברוב ישראל נמי והכא במאי עסקי' בטמון אי בטמון מאי עבידתיה גביה והתנן מצא כלי באשפה מכוסה לא יגע בו מגולה נוטל ומכריז כדאמר רב פפא באשפה שאינה עשויה לפנות ונמלך עליה לפנותה הכא נמי באשפה שאינה עשויה לפנות ונמלך עליה לפנותה

דף כד, ב גמרא ואיבעית אימא לעולם רבנן מי קתני הן שלו אינו חייב להכריז קתני ויניח וייתי ישראל ויהיב ביה סימנא ושקיל ת"ש דאמר רב אסי מצא חבית יין בעיר שרובה <כנענים> {גוים} מותרת משום מציאה ואסורה בהנאה בא ישראל ונתן בה סימן מותרת בשתיה למוצאה כמאן כר"ש בן אלעזר שמע מינה כי קאמר ר"ש בן אלעזר ברוב <כנענים> {גוים} אבל ברוב ישראל לא לעולם אימא לך ר"ש בן אלעזר אפי' ברוב ישראל נמי קאמר ורב אסי סבר לה כוותיה בחדא ופליג עליה בחדא וכי מאחר דאסירא בהנאה מותרת משום מציאה למאי הלכתא אמר רב אשי לקנקנה: ההוא גברא דאשכח ארבעה זוזי דציירי בסדינא ושדו בנהר בירן אתא לקמיה דרב יהודה א"ל זיל אכריז והא זוטו של ים הוא שאני נהר בירן כיון דמתקיל לא מיאש והא רובא <כנענים> {גוים}

נינהו ש"מ אין הלכה כר"ש בן אלעזר אפי' ברוב <כנענים> {גוים} שאני נהר בירן
דישראל סכרו ליה וישראל כרו ליה כיון דישראל סכרו ליה אימור מישראל נפל וכיון
דישראל כרו ליה לא מיאש רב יהודה הוה שקיל ואזיל בתריה דמר שמואל בשוקא דבי
דיסא א"ל מצא כאן ארנקי מהו אמר ליה הרי אלו שלו בא ישראל ונתן בה סימן מהו א"ל
חייב להחזיר תרתי אמר ליה לפני משורת הדין כי הא דאבוה דשמואל אשכח הנך חמרי
במדברא ואהזרינהו למרייהו לבתר תריסר ירחי שתא לפני משורת הדין רבא הוה שקיל
ואזיל בתריה דר"נ בשוקא דגלדאי ואמרי לה בשוקא דרבנן א"ל מצא כאן ארנקי מהו
א"ל הרי אלו שלו בא ישראל ונתן בה סימן מהו אמר ליה הרי אלו שלו והלא עומד וצווח
נעשה כצווח על ביתו שנפל ועל ספינתו שטבעה בים ההוא דיו דשקיל בשרא בשוקא
ושדיה בצנייתא דבי בר מריון אתא לקמיה דאביי א"ל זיל שקול לנפשך והא רובא
דישראל נינהו שמעת מינה הלכה כרבי שמעון בן אלעזר אפי' ברוב ישראל שאני דיו
דכווטו של ים דמי והא אמר רב בשר שנתעלם מן העין אסור בעומד ורואהו: ר' חנינא
מצא גדי שחוט בין טבריא לציפורי והתירוהו לו אמר רבי אמי התירוהו לו משום מציאה
כר"ש בן אלעזר משום שחיטה כרבי חנניא בנו של רבי יוסי הגלילי דתניא הרי שאבדו לו
גדייו ותרגוליו והלך ומצאן שחוטין ר' יהודה אוסר ורבי חנניא בנו של רבי יוסי הגלילי
מתיר אמר רבי נראין דברי רבי יהודה כשמצאן באשפה ודברי רבי חנניא בנו של רבי
יוסי הגלילי כשמצאן בבית מדהתירוהו לו משום שחיטה רובא ישראל נינהו שמעת מינה
הלכה כר"ש בן אלעזר אפי' ברוב ישראל אמר רבא רוב <כנענים> {גוים} ורוב טבחי
ישראל רבי אמי אשכח פרגיות שחוטות בין טבריא לציפורי אתא לקמיה דר' אסי ואמרי
לה לקמיה דר' יוחנן ואמרי לה בי מדרשא ואמרו ליה זיל שקול לנפשך רבי יצחק נפחא
אשכח קיבורא דאזלי ביה אזלויי אתא לקמיה דר' יוחנן ואמרי לה בבי מדרשא ואמרו ליה
זיל שקול לנפשך:

דף כד, ב משנה ואלו חייב להכריז מצא פירות בכלי או כלי כמות שהוא מעות בכיס או
כיס כמות שהוא צבורי פירות צבורי מעות

דף כה, א משנה שלשה מטבעות זה על גב זה כריכות ברה"י וככרות של בעה"ב וגיזי
צמר הלקוחין מבית האומן כדי יין וכדי שמן הרי אלו חייב להכריז:

דף כה, א גמרא טעמא דמצא פירות בכלי ומעות בכיס הא כלי ולפניו פירות כיס ולפניו
מעות הרי אלו שלו תנינא להא דתנו רבנן מצא כלי ולפניו פירות כיס ולפניו מעות הרי
אלו שלו מקצתן בכלי ומקצתן על גבי קרקע מקצתן בכיס ומקצתן על גבי קרקע חייב
להכריז ורמינהו מצא דבר שאין בו סימן בצד דבר שיש בו סימן חייב להכריז בא בעל
סימן ונטל את שלו זכה הלה בדבר שאין בו סימן אמר רב זביד לא קשיא הא בכובא
וכיתנא הא בצנא ופירי רב פפא אמר הא והא בצנא ופירי ולא קשיא הא דאשתייר בה
מידי הא דלא אשתייר בה מידי ואיבעית אימא הא והא דלא אשתייר בה מידי ולא קשיא
הא דמהדרי אפיה לגבי פירי הא דלא מהדרי אפיה לגבי פירי ואיבעית אימא הא והא
דמהדרי אפיה לגבי פירי ולא קשיא הא דאית לה אונגין לצנא הא דלית לה אונגין לצנא:
צבורי פירות וצבורי מעות: שמעת מינה מנין הוי סימן תני צבור פירות שמעת מינה
מקום הוי סימן תני צבורי פירות: שלשה מטבעות זה על גב זה: אמר רבי יצחק מגדלאה
והוא שעשוין כמגדלין תניא נמי הכי מצא מעות מפוזרות הרי אלו שלו עשוין כמגדלים
חייב להכריז ואלו הן עשוין כמגדלים שלשה מטבעין זה על גב זה הא גופא קשיא אמרת

מצא מעות מפוזרות הרי אלו שלו הא משלחפי שלחופי חייב להכריז אימא סיפא עשוין כמגדלין חייב להכריז הא משלחפי שלחופי הרי אלו שלו תנא כל שאין עשוין כמגדלין מפוזרות קרי להו א"ר חנינא לא שנו אלא של שלשה מלכים אבל של מלך אחד אינו חייב להכריז היכי דמי אי דעשוין כמגדלין אפילו של מלך אחד נמי ואי דאין עשוין כמגדלין אפילו של שלשה מלכים נמי לא אלא אי אתמר הכי אתמר לא שנו אלא של מלך אחד כעין שלשה מלכים <אבל של מלך אחד אינו חייב להכריז> והיכי דמי דעשוין כמגדלים רויחא תתאה ומציעא עילויה וזוטא עילויה מציעא דאמרינן אנוחי אנחינהו אבל של מלך אחד דכולהו כי הדדי נינהו אע"ג דמנחי אהדדי הרי אלו שלו אימר אתרמויי אתרמי ובהדי הדדי נפול ורבי יוחנן אמר אפילו של מלך אחד נמי מכריז מאי מכריז מנין מאי איריא תלתא אפי' תרין נמי אמר רבינא טבעא מכריז בעי ר' ירמיה כשיר מהו כשורה מהו כחצובה מהו כסולם מהו פשוט מהא חדא דאמר רב נחמן אמר רבה בר אבוב כל שאילו מכניס לה קיסם ביניהן ונוטלם בבת אחת חייב להכריז בעי רב אשי

דף כה,ב גמרא כאבני בית קוליס מהו ת"ש דתניא מצא מעות מפוזרות הרי אלו שלו כאבני בית קוליס חייב להכריז ואלו הן אבני בית קוליס אחת מכאן ואחת מכאן ואחת על גביהן תנו רבנן המוצא סלע בשוק ומצאו חבירו ואמר לו שלי היא חדשה היא נירונית היא של מלך פלוני היא לא אמר כלום ולא עוד אלא אפילו שמו כתוב עליה לא אמר כלום לפי שאין סימן למטבע דאמר דלמא אפוקי אפקה ומאיניש אחרינא נפל:

דף כה,ב משנה מצא אחר הגפה או אחר הגדר גוזלות מקושרים או בשבילין שבשדות הרי זה לא יגע בהן מצא כלי באשפה אם מכוסה לא יגע בו אם מגולה נוטל ומכריז: **דף כה,ב גמרא** מאי טעמא דאמרינן הני אינש אצנעינהו ואי שקיל להו לית להו למרייהו סימנא בגווייהו הלכך לשבקינהו עד דאתי מרייהו ושקיל להו ואמאי ליהוי קשר סימנא אמר רבי אבא בר זבדא אמר רב במקושרין בכנפיהן דכולי עלמא הכי מקטרי להו ולהוי מקום סימן אמר רב עוקבא בר חמא במדדין אי במדדין מעלמא אתו ומותרין איכא למימר מעלמא אתו ואיכא למימר אינש אצנעינהו והוה ליה ספק הינוח ואמר רבי אבא בר זבדא אמר רב כל ספק הינוח לכתחילה לא יטול ואם נטל לא יחזיר: מצא כלי באשפה מכוסה לא יגע בו מגולה נוטל ומכריז: ורמינהו מצא כלי טמון באשפה נוטל ומכריז שכן דרך אשפה לפנות אמר רב זביד לא קשיא הא בכובי וכסי הא בסכיני והמניק בכובי וכסי לא יגע בסכיני והמניק נוטל ומכריז רב פפא אמר הא והא בכובי וכסי ולא קשיא כאן באשפה העשויה לפנות כאן באשפה שאינה עשויה לפנות אשפה העשויה לפנות אבידה מדעת היא אלא באשפה שאינה עשויה לפנות ונמלך עליה לפנותה בשלמא לרב פפא היינו דקתני שכן דרך אשפה לפנות אלא לרב זביד מאי שכן דרך אשפה לפנות שכן דרך אשפה לפנות לה כלים קטנים:

דף כה,ב משנה מצא בגל ובכותל ישן הרי אלו שלו מצא בכותל חדש מחציו ולחוץ שלו מחציו ולפנים של בעל הבית אם היה משכירו לאחרים אפילו בתוך הבית הרי אלו שלו: **דף כה,ב גמרא** תנא מפני שיכול לומר לו של אמוריים הן אטו אמורים מצנעי ישראל לא מצנעי לא צריכא

דף כו,א גמרא דשתיך טפי: בכותל חדש מחציו ולחוץ שלו מחציו ולפנים של בעל הבית: אמר רב אשי סכינא בתר קתא וכיסא בתר שנציה ואלא מתני' דקתני מחציו ולחוץ שלו מחציו ולפנים של בעל הבית ולחזי אי קתא לגאו אי קתא לבר אי שנציה לגאו אי

שנציה לבר מתני' באודרא ונסכא תנא אם היה כותל ממולא מהן חולקין פשיטא לא צריכא דמשפע בחד גיסא מהו דתימא אשתפוכי אישתפוך קמ"ל: אם היה משכירו לאחרים אפילו <מצא> בתוך הבית הרי אלו שלו: ואמאי ליזיל בתר בתרא מי לא תנן מעות שנמצאו לפני סוחרי בהמה לעולם מעשר בהר הבית חולין ובירושלים בשאר ימות השנה חולין בשעת הרגל הכל מעשר ואמר ר' שמעיה בר זעירא מאי טעמא הואיל ושוקי ירושלים עשוין להתכבד בכל יום אלמא אמרינן קמאי קמאי אזלו והני אחריני נינהו הכא נמי קמא קמא אזל והני דבתרא הוא אמר ריש לקיש משום בר קפרא כגון שעשאו פונדק לשלשה ישראל שמע מינה הלכה כר"ש בן אלעזר אפי' ברוב ישראל אלא אמר רב מנשיא בר יעקב כגון שעשאו פונדק לשלשה <עובדי כוכבים> {גוים} רב נחמן אמר רבה בר אבוה אפי' תימא לשלשה ישראל מאי טעמא ההוא דנפל מיניה מיאש מימר אמר מכדי איניש אחרינא לא הוה בהדי אלא הני אמרי קמייהו כמה זמני ליהדרו לי ולא הדרו לי והשתא ליהדרו אי דעתייהו לאהדרה אהדרה ניהלי והאי דלא אהדרה לי בדעתייהו למיגזלה ואזדא רב נחמן לטעמיה דאמר רב נחמן ראה סלע

דף כו, ב גמרא שנפל משנים חייב להחזיר מאי טעמא ההוא דנפל מיניה לא מיאש מימר אמר מכדי איניש אחרינא לא הוה בהדאי אלא האי נקיטנא ליה ואמינא ליה אנת הוא דשקלתיה בשלשה אינו חייב להחזיר מאי טעמא ההוא דנפל מיניה ודאי מיאש מימר אמר מכדי תרי הוו בהדאי אי נקיטנא להאי אמר לא שקלתיה ואי נקיטנא להאי אמר לא שקלתיה אמר רבא האי דאמרת בשלשה אינו חייב להחזיר לא אמרן אלא דלית ביה שוה פרוטה לכל חד וחד אבל אית ביה שוה פרוטה לכל חד וחד חייב להחזיר מאי טעמא אימור שותפי נינהו ולא מיאשו איכא דאמרי אמר רבא אע"ג דלית ביה אלא שוה שתי פרוטות חייב להחזיר מאי טעמא אימור שותפי נינהו וחד מנייהו אחולי אחליה למנתיה גבי חבריה ואמר רבא ראה סלע שנפלה נטלה לפני יאוש על מנת לגזלה עובר בכולן משום (ויקרא יט) לא תגזול ומשום (דברים כב) השב תשיבם ומשום (דברים כב) לא תוכל להתעלם ואע"ג דחזרה לאחר יאוש מתנה הוא דיהיב ליה ואיסורא דעבד עבד נטלה לפני יאוש על מנת להחזירה ולאחר יאוש נתכוין לגזלה עובר משום השב תשיבם המתין לה עד שנתיאשו הבעלים ונטלה אינו עובר אלא משום לא תוכל להתעלם בלבד אמר רבא האי מאן דחזי דנפל זוזי מחבריה בי חלתא ואשכחיה ושקליה לא מיחייב לאהדורי ליה מאי טעמא ההוא דנפל מיניה מיאש הוא אע"ג דחזייה דאייתי ארבלא וקא מרבל מימר אמר כי היכי דנפול מינאי דידי הכי נפול מאיניש אחרינא ומשכחנא מידי:

דף כו, ב משנה מצא בחנות הרי אלו שלו בין התיבה ולחנוני של חנוני לפני שולחני הרי אלו שלו בין הכסא ולשולחני הרי אלו שלו של שולחני הלוקח פירות מחבירו או ששילח לו חבירו פירות ומצא בהן מעות הרי אלו שלו אם היו צרורין נוטל ומכריז:

דף כו, ב גמרא אמר רבי אלעזר אפילו מונחין על גבי שולחן תנן לפני שולחני הרי אלו שלו הא על גבי שולחן דשולחני אימא סיפא בין הכסא ולשולחני של שולחני הא על גבי שולחן שלו אלא מהא ליכא למשמע מינה ורבי אלעזר הא מנא ליה אמר רבא מתניתין קשיתיה מאי אריא דתני בין הכסא לשולחני של שולחני ליתני על שולחן אי נמי מצא בשולחנות כדקתני רישא מצא בחנות שלו אלא ש"מ אפי' מונחין על גבי שולחן הרי אלו שלו: הלוקח פירות מחבירו וכו': אמר ריש לקיש משום רבי ינאי לא שנו אלא

דף כז, א גמרא בלוקח מן התגר אבל בלוקח מבעל הבית חייב להחזיר וכן תני תנא קמיה דרב נחמן ל"ש אלא בלוקח מן התגר אבל בלוקח מבעל הבית חייב להחזיר א"ל רב נחמן וכי בעל הבית בעצמו דשן א"ל איסמיה א"ל לא תתרגם מתני' כגון שדשן ע"י עבדו ושפחתו הכנענים:

דף כז, א משנה אף השמלה היתה בכלל כל אלו ולמה יצאת להקיש אליה לומר לך מה שמלה מיוחדת שיש בה סימנין ויש לה תובעין אף כל דבר שיש בו סימנין ויש לו תובעים חייב להכריז:

דף כז, א גמרא מאי בכלל כל אלו אמר רבא בכלל (דברים כב) כל אבדת אחיך אמר רבא למה לי דכתב רחמנא שור חמור שה שמלה צריכי דאי כתב רחמנא שמלה הוה אמינא ה"מ בעדים דגופה וסימנין דגופה אבל חמור בעדים דאוכף וסימנין דאוכף אימא לא מהדרינן ליה כתב רחמנא חמור דאפילו חמור בסימני האוכף שור ושה דכתב רחמנא ל"ל שור דאפילו לגיזת זנבו ושה לגיזותיו ולכתוב רחמנא שור דאפילו לגיזת זנבו וכ"ש שה לגיזותיו אלא אמר רבא חמור דבור לרבי יהודה ושה דאבידה לדברי הכל קשיא ואימא לגללים הוא דאתא גללים אפקורי מפקר להו ודילמא לסימנין הוא דאתא דאיבעיא לן סימנין דאורייתא או דרבנן כתב רחמנא שה דאפילו בסימנין מהדרינן וסימנין דאורייתא אמרי מדקתני להו תנא לסימנין גבי שמלה דקתני מה שמלה מיוחדת שיש בה סימנין ויש לה תובעין חייב להכריז אף כל דבר שיש בו סימנין ויש לו תובעין חייב להכריז ש"מ דשה לאו לסימנין הוא דאתא: תנו רבנן (דברים כב) אשר תאבד פרט לאבידה שאין בה שוה פרוטה רבי יהודה אומר ומצאתה פרט לאבידה שאין בה שוה פרוטה מאי בינייהו אמר אביי משמעות דורשין איכא בינייהו מר נפקא ליה מאשר תאבד ומר נפקא ליה מומצאתה ולמאן דנפקא ליה מאשר תאבד האי ומצאתה מאי עביד ליה ההוא מיבעי ליה לכדרבנאי דאמר רבנאי ומצאתה דאתאי לידיה משמע ולמאן דנפקא ליה מומצאתה האי אשר תאבד מאי עביד ליה מבעי ליה לכדברי יוחנן דאמר רבי יוחנן משום ר"ש בן יוחי מניין לאבידה ששטפה נהר שהיא מותרת שנאמר כן תעשה לכל אבדת אחיך אשר תאבד ממנו ומצאתה מי שאבודה הימנו ומצויה אצל כל אדם יצתה זו שאבודה הימנו ואינה מצויה אצל כל אדם ואידך הא דרבנאי מנא ליה נפקא ליה מומצאתה ואידך הא דרבי יוחנן מנא ליה נפקא ליה ממנו ואידך ממנו לא משמע ליה רבא אמר פרוטה שהוזלה איכא בינייהו מ"ד מאשר תאבד איכא ומ"ד מומצאתה ליכא ולמ"ד אשר תאבד הא בעינן ומצאתה וליכא אלא פרוטה שהוקרה איכא בינייהו מאן דאמר ומצאתה איכא ומאן דאמר אשר תאבד ליכא ולמאן דאמר ומצאתה הא בעינן אשר תאבד וליכא אלא פרוטה שהוקרה והוזלה וחזרה והוקרה איכא בינייהו מאן דאמר אשר תאבד איכא ומאן דאמר ומצאתה בעינן דאית בה שיעור מציאה משעת אבידה ועד שעת מציאה: איבעיא להו סימנין דאורייתא או דרבנן מאי נפקא מינה

דף כז, ב גמרא לאהדורי גט אשה בסימנים אי אמרת דאוריית' מהדרינן ואי אמרת דרבנן כי עבוד רבנן תקנתא בממונא אבל באיסורא לא עבוד רבנן תקנתא ת"ש אף השמלה היתה בכלל כל אלו ולמה יצאת להקיש אליה ולומר לך מה שמלה מיוחדת שיש לה סימנין ויש לה תובעין חייב להכריז אף כל דבר שיש לו סימנין ויש לו תובעין חייב להכריז תנא תובעין אצטריכא ליה סימנין כדי נסבא ת"ש חמור בסימני אוכף אימא בעדי אוכף ת"ש (דברים כב) והיה עמך עד דרוש אחיך אותו וכי תעלה על דעתך שיתננו לו קודם

שידרשנו אלא דרשהו אם רמאי הוא או אינו רמאי מאי לאו בסימנין לא בעדים ת"ש אין מעידין אלא על פרצוף הפנים עם החוטם אע"פ שיש סימנין בגופו ובכליו שמע מינה סימנין לאו דאורייתא אמרי גופו דארוך וגוף כליו דחיישינן לשאלה אי חיישינן לשאלה חמור בסימני אוכף היכי מהדרינן אמרי אוכף לא שאולי אינשי אוכפא משום דמסקב ליה לחמרא איבעית אימא כליו בחיורי ובסומקי אלא הא דתניא מצאו קשור בכיס או בארנקי ובטבעת או שמצאו בין כליו אפילו לזמן מרובה כשר ואי ס"ד חיישינן לשאלה כי מצאו קשור בכיס אמאי כשר ניחוש לשאלה אמרי כיס וארנקי וטבעת לא משאלי אינשי כיס וארנקי משום דמסמני וטבעת משום דמזייף לימא כתנאי אין מעידין על השומא ואלעזר בן מהבאי אומר מעידין על השומא מאי לאו בהא קמיפלגי דת"ק סבר סימנין דרבנן ואלעזר בן מהבאי סבר סימנין דאורייתא אמר רבא דכ"ע סימנין דאורייתא והכא בשומא מצויה בבן גילו קמיפלגי מר סבר שומא מצויה בבן גילו ומ"ס שומא אינה מצויה בבן גילו איבעית אימא דכ"ע שומא אינה מצויה בבן גילו והכא בסימנין העשוין להשתנות לאחר מיתה קמיפלגי מר סבר סימנין עשויים להשתנות לאחר מיתה ומר סבר סימנין אין עשויים להשתנות לאחר מיתה אב"א דכ"ע שומא אינה עשויה להשתנות לאחר מיתה וסימנין דרבנן והכא בשומא סימן מובהק הוא קמיפלגי מ"ס שומא סימן מובהק הוא ומ"ס שומא לאו סימן מובהק הוא אמר רבא את"ל סימנין לאו דאורייתא היכי מהדרינן אבידתא בסימנין דניחא ליה למוצא אבידה דנהדר בסימנין כי היכי דכי אבדה ליה לדידיה נמי נהדרו ליה בסימנין אמר ליה רב ספרא לרבא וכי אדם עושה טובה לעצמו בממון שאינו שלו אלא ניחא ליה לבעל אבידה למיהב סימנין ולמשקליה מידע ידע דעדים לית ליה ומימר אמר כולי עלמא לא ידעי סימנין מובהקים דידה ואנא יהיבנא סימנין מובהקים דידה ושקלנא לה אלא הא דתנן רבן שמעון בן גמליאל אומר אחד הלוח משלשה יחזיר ללוה שלשה שלוו מן האחד יחזיר למלוה ניחא ליה ללוה לאהדורי ליה למלוה אמר ליה התם סברא הוא אחד הלוח משלשה יחזיר ללוה דגבי לוח שכיחי גבי מלוה לא שכיחי ש"מ מלוה נפול שלשה שלוו מאחד יחזור למלוה דגבי מלוה שכיחי גבי לוח לא שכיחי

דף כח, א גמרא אלא הא דתנן מצא תכריך של שטרות או אגודה של שטרות ה"ז יחזיר הכי נמי דניחא ליה ללוה לאהדורי ליה למלוה אלא אמר רבא סימנין דאורייתא דכתיב (דברים כב) והיה עמך עד דרוש אחיך אותו וכי תעלה על דעתך שיתננו קודם שידרשנו אלא דרשהו אם רמאי הוא או אינו רמאי לאו בסימנין שמע מינה אמר רבא אם תמצי לומר סימנין דאורייתא אם תמצי לומר הא פשיט ליה סימנין דאורייתא משום דאיכא למימר כדשנינן סימנין וסימנין יניח סימנין ועדים ינתן לבעל העדים סימנין וסימנין ועד אחד עד אחד כמאן דליתיה דמי ויניח עדי אריגה ועדי נפילה תנתן לעדי נפילה דאמרינן זבוני זבנה ומאיניש אחרינא נפל מדת ארכו ומדת רחבו תנתן למדת ארכו ומדת רחבו שעורי קא משער לה כד מכסי לה מרה וקאי ומדת ארכו לא משתער לה מדת ארכו ומדת רחבו ומדת גמיו ינתן למדת ארכו ורחבו מדת ארכו ומדת רחבו ומדת משקלותיו ינתן למדת משקלותיו הוא אומר סימני הגט והיא אומרת סימני הגט ינתן לה במאי אילימא במדת ארכו ורחבו דלמא בהדי דנקיט ליה חזיתיה אלא נקב יש בו בצד אות פלוני הוא אומר סימני החוט והיא אומרת סימני החוט ינתן לה במאי אילימא בחיורא ובסומקא ודלמא בהדי דנקיט ליה חזיתיה אלא במדת ארכו הוא אומר בחפיסה והיא אומרת בחפיסה ינתן לו מ"ט מידע ידעה דכל מה דאית ליה בחפיסה הוא דמנח ליה:

דף כה,א משנה ועד מתי חייב להכריז עד כדי שידעו בו שכניו דברי ר' מ' ר' יהודה אומר שלש רגלים ואחר הרגל האחרון שבעה ימים כדי שילך לביתו שלשה ויחזור שלשה ויכריז יום אחד:

דף כה,א גמרא תנא שכני אבידה מאי שכני אבידה אילימא שכנינים דבעל אבידה אי ידע ליה ליזול ולהדריה נהליה אלא שכני מקום שנמצאת בו אבידה: רבי יהודה אומר כו': ורמינהו בשלשה במרחשון שואלין את הגשמים ר"ג אומר בז' בו <שהוא> ט"ו יום אחר החג כדי שיגיע אחרון שבא"י לנהר פרת אמר רב יוסף לא קשיא כאן במקדש ראשון כאן במקדש שני במקדש ראשון דנפישו ישראל טובא דכתיב בהו (מלכים א ד) יהודה וישראל רבים כחול אשר על הים לרוב בעינן כולי האי במקדש שני דלא נפישו ישראל טובא דכתיב בהו (עזרא ב) כל הקהל כאחד ארבע רבוא אלפים שלש מאות וששים לא בעינן כולי האי אמר ליה אביי והא כתיב (נחמיה ז) וישבו הכהנים והלויים וגו' (עזרא ב) והמשוררים והשוערים וכל ישראל בעריהם וכיון דהכי הוא אפכא מסתברא מקדש ראשון דנפישו ישראל טובא דמצוות עלמא ומשתכחי שיירתא דאזלי בין ביממא ובין בליליא לא בעינן כולי האי וסגי בתלתא יומא מקדש שני דלא נפישו ישראל טובא ולא מצוות עלמא ולא משתכחי שיירתא דאזלי בין ביממא ובין בליליא בעינן כולי האי רבא אמר לא שנא במקדש ראשון ולא שנא במקדש שני לא הטריחו רבנן באבדה יותר מדאי אמר רבינא שמע מינה כי מכריז גלימא מכריז דאי סלקא דעתך אבידתא מכריז בעינן למטפי ליה חד יומא לעיוני במאניה אלא שמע מינה גלימא מכריז שמע מינה רבא אמר אפילו תימא אבידתא מכריז לא הטריחו רבנן באבידה יותר מדאי ת"ר רגל ראשון אומר רגל ראשון רגל שני אומר רגל שני שלישי אומר סתם ואמאי לימא רגל שלישי דלא אתי לאחלופי בשני שני נמי

דף כה,ב גמרא אתיא לאחלופי בראשון הא קא אתי רגל שלישי ת"ר בראשונה כל מי שמצא אבידה היה מכריז עליה שלשה רגלים ואחר רגל אחרון שבעת ימים כדי שילך שלשה ויחזור שלשה ויכריז יום אחד משחרב בית המקדש שיבנה במהרה בימינו התקינו שיהו מכריזים בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ומשרבו האנסים התקינו שיהו מודיעין לשכניו ולמודיעיו ודיו מאי משרבו האנסין דאמרי אבידתא למלכא רבי אמי אשכח אודיאי דדינרי חזייה ההוא <בר נש> [בר רומאה] דקא מירתת א"ל זיל שקול לנפשך דלאו פרסאי אנן דאמרי אבידתא למלכא ת"ר אבן טוען היתה בירושלים כל מי שאבדה לו אבידה נפנה לשם וכל מי שמוצא אבידה נפנה לשם זה עומד ומכריז וזה עומד ונותן סימנין ונוטלה וזו היא ששנינו צאו וראו אם נמחת אבן הטוען:

דף כה,ב משנה אמר את האבידה ולא אמר סימניה לא יתן לו והרמאי אע"פ שאמר סימניה לא יתן לו שנאמר (דברים כב) עד דרוש אחיך אותו עד שתדרוש את אחיך אם רמאי הוא אם אינו רמאי:

דף כה,ב גמרא אתמר רב יהודה אמר אבידתא מכריז ור"נ אמר גלימא מכריז רב יהודה אמר אבידתא מכריז דאי אמרת גלימא מכריז חיישינן לרמאי ר"נ אמר גלימא מכריז לרמאי לא חיישינן דא"כ אין לדבר סוף תנן אמר את האבידה ולא אמר את סימניה ה"ז לא יתן לו אי אמרת בשלמא אבידתא מכריז הא קמ"ל אע"ג דאמר גלימא כי לא אמר סימנין לא מהדרינן ליה אלא אי אמרת גלימא מכריז אמר איהו גלימא ואמר איהו גלימא צריכא למימר כי לא אמר סימנין לא מהדרינן ליה אמר רב ספרא לעולם גלימא מכריז

אמר איהו גלימא ואמר איהו סימנין ומאי לא אמר את סימניה לא אמר סימנין מובהקין
דידה: והרמאי אע"פ שאמר את סימניה ה"ז לא יתן לו: ת"ר בראשונה כל מי שאבדה לו
אבידה היה נותן סימנין ונוטלה משרבו הרמאין התקינו שיהו אומרים לו צא והבא עדים
דלאו רמאי את וטול כי הא דאבוה דרב פפא אירכס ליה חמרא ואשכחיה אתא לקמיה
דרבה בר רב הונא אמר ליה זיל אייתי סהדי דלאו רמאי את וטול אזל אייתי סהדי אמר
להו ידעיתון ביה דרמאי הוא אמרו ליה אין אמר להו אנא רמאה אנא אמרו ליה אנן לאו
רמאי את קאמרינן אמר רבה בר רב הונא מסתברא לא מייתי איניש חובתא לנפשיה:
דף כה,ב משנה כל דבר שעושה ואוכל יעשה ויאכל ודבר שאין עושה ואוכל ימכר
שנאמר (דברים כב) והשבותו לו ראה היאך תשיבנו לו מה יהא בדמים ר"ט אומר ישתמש
בהן לפיכך אם אבדו חייב באחריותן ר"ע אומר לא ישתמש בהן לפיכך אם אבדו אין חייב
באחריותן:

דף כה,ב גמרא ולעולם אמר רב נחמן אמר שמואל עד י"ב חדש תניא נמי הכי כל דבר
שעושה ואוכל כגון פרה וחמור מטפל בהן עד י"ב חדש מכאן ואילך שם דמיהן ומניחן
עגלים וסייחין מטפל בהן שלשה חדשים מכאן ואילך שם דמיהן ומניחן אווזין ותרנגולין
מטפל בהם שלשים יום מכאן ואילך שם דמיהן ומניחן אמר רב נחמן בר יצחק תרנגולת
כבהמה גסה תניא נמי הכי תרנגולת ובהמה גסה מטפל בהן שנים עשר חודש מכאן ואילך
שם דמיהן ומניחן עגלים וסייחין מטפל בהן ל' יום מכאן ואילך שם דמיהן ומניחן אווזין
ותרנגולין וכל דבר שטיפולו מרובה משכרו מטפל בהן שלשה ימים מכאן ואילך שם
דמיהן ומניחן קשיא עגלים וסייחין אעגלים וסייחין אווזין ותרנגולין אווזין ותרנגולין
עגלים וסייחין אעגלים וסייחין לא קשיא הא דרעיא והא דפטומא אווזין ותרנגולין אווזין
ותרנגולין נמי לא קשיא הא ברברבי הא בזוטרי: ושאינו עושה ואוכל: תנו רבנן
והשבותו לו ראה היאך תשיבנו לו שלא יאכיל עגל לעגלים וסיח לסייחין אווזא לאווזין
ותרנגול לתרנגולין: מה יהא בדמים רבי טרפון אומר ישתמש וכו': עד כאן לא פליגי
דף כט,א גמרא אלא כשנשתמש בהן אבל לא נשתמש בהן אם אבדו פטור לימא תיהוי
תיובתא דרב יוסף דאתמר שומר אבידה רבה אמר כש"ח רב יוסף אמר כש"ש אמר לך
רב יוסף בגניבה ואבידה דכ"ע לא פליגי דחייב כי פליגי באונסין דשואל ר"ט סבר שרו
ליה רבנן לאשתמושי בגוייהו והוה ליה שואל עלייהו ור"ע סבר לא שרו ליה רבנן
לאשתמושי בגוייהו הלכך לא הוי שואל עלייהו א"ה לפיכך דאמר ר"ע למה לי א"א
בשלמא בגניבה ואבידה הוא דפליגי היינו דקתני ר"ע אומר לא ישתמש בהן לפיכך אם
אבדו אינו חייב באחריותן ס"ד אמינא שומר שכר הוי כדרב יוסף ובגניבה ואבידה מחייב
קא משמע לן לפיכך השתא דאמרת לא ישתמש בהן שומר שכר לא הוי ולא מחייב בגניבה
ואבידה אלא אי אמרת בגניבה ואבידה דכולי עלמא לא פליגי דחייב כי פליגי באונסין
דשואל מאי לפיכך דרבי עקיבא הכי מבעי ליה למתנא ר"ע אומר לא ישתמש בהן ואנא
ידענא דכיון דלא ישתמש בהן לאו שואל הוי ואינו חייב באחריותן לפיכך דרבי עקיבא
למה לי משום לפיכך דרבי טרפון ולפיכך דרבי טרפון למה לי הכי קאמר כיון דשרו ליה
רבנן לאשתמושי בגוייהו כמאן דאישתמש בגוייהו דמי וחייב באחריותן והא אבדו קתני
דף כט,ב גמרא כדרבה דאמר רבה נגנבו בלסטים מזויין אבדו שטבעה ספינתו בים אמר
רב יהודה אמר שמואל הלכה כר' טרפון ביד רחבה הוה ליה הנהו זוזי דיתמי אתא לקמיה
דרב יוסף אמר ליה מהו לאשתמושי בגוייהו א"ל הכי אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה

כר' טרפון א"ל אביי ולאן אתמר עלה א"ר חלבו אמר רב הונא לא שנו אלא בדמי אבידה הואיל וטרח בה אבל מעות אבידה דלא טרח בהו לא והני כמעות אבידה דמו א"ל זיל לא שבקו לי דאשרי לך:

דף כט,ב משנה מצא ספרים קורא בהן אחד לשלשים יום ואם אינו יודע לקרות גוללן אבל לא ילמוד בהן בתחלה ולא יקרא אחר עמו מצא כסות מנערה אחד לשלשים יום ושוחה לצרכה אבל לא לכבודו כלי כסף וכלי נחושת משתמש בהן לצרכן אבל לא לשחקן כלי זהב וכלי זכוכית לא יגע בהן עד שיבא אליהו מצא שק או קופה וכל דבר שאין דרכו ליטול הרי זה לא יטול:

דף כט,ב גמרא אמר שמואל המוצא תפילין בשוק שם דמיהן ומניחן לאלתר מתיב רבינא מצא ספרים קורא בהן אחד לשלשים יום ואם אינו יודע לקרות גוללן גוללן אין שם דמיהן ומניחן לא אמר אביי תפילין בי בר חבו משכח שכיחי ספרים לא שכיחי ת"ר השואל ספר תורה מחבירו הרי זה לא ישאילנו לאחר פותחו וקורא בו ובלבד שלא ילמוד בו בתחלה ולא יקרא אחר עמו וכן המפקיד ס"ת אצל חבירו גוללו כל שנים עשר חדש פותחו וקורא בו אם בשבילו פתחו אסור סומכוס אומר בחדש שלשים יום בישן שנים עשר חדש ר"א בן יעקב אומר אחד זה ואחד זה שנים עשר חדש: אמר מר השואל ספר תורה מחבירו הרי זה לא ישאילנו לאחר מאי אריא ס"ת אפי' כל מילי נמי דאמר ר"ש בן לקיש כאן שנה רבי אין השואל רשאי להשאיל ואין השוכר רשאי להשכיר ס"ת איצטריכא ליה מהו דתימא ניחא ליה לאיניש דתיעביד מצוה בממוניה קמ"ל פותחו וקורא בו פשיטא ואלא למאי שייליה מיניה סיפא איצטריכא ליה ובלבד שלא ילמוד בו בתחלה וכן המפקיד ס"ת אצל חבירו גוללו כל שנים עשר חדש פותחו וקורא בו מאי עבידתיה גביה ותו אם בשבילו פתחו אסור הא אמרת פותחו וקורא בו הכי קאמר אם כשהוא גוללו פותחו וקורא בו מותר אם בשבילו פתחו אסור סומכוס אומר בחדש שלשים יום בישן שנים עשר חדש ר"א בן יעקב אומר אחד זה ואחד זה שנים עשר חדש ר"א בן יעקב היינו תנא קמא אלא אימא ר' אליעזר בן יעקב אומר אחד זה ואחד זה שלשים יום: אבל לא ילמוד בו בתחלה ולא יקרא אחר עמו: ורמינהו לא יקרא פרשה וישנה ולא יקרא בו פרשה ויתרגם ולא יפתח בו יותר מג' דפין ולא יקראו בו שלשה בני אדם בכרך אחד הא שנים קורין אמר אביי לא קשיא כאן בענין אחד כאן בשני ענינים: מצא כסות מנערה אחד לשלשים יום: למימרא דניעור מעלי לה והאמר רבי יוחנן מי שיש לו גרדי אומן בתוך ביתו ינער כסותו בכל יום אמרי בכל יום קשי לה אחד לשלשים יום מעלי לה איבעית אימא לא קשיא הא בחד והא בתרי איבעית אימא לא קשיא הא בידא והא בחוטרא איבעית אימא לא קשיא הא בדעמרא הא בדכיתנא א"ר יוחנן כסא דחרשין ולא כסא דפושרין ולא אמרן אלא בכלי מתכות אבל בכלי חרש לית לן בה ובכלי מתכות נמי לא אמרן אלא דלא צויץ אבל דצויץ לית לן בה ולא אמרן אלא דלא שדא ביה ציביא אבל שדא ביה ציביא לית לן בה: וא"ר יוחנן מי שהניח לו אביו מעות הרבה ורוצה לאבדן ילבש בגדי פשתן וישתמש בכלי זכוכית וישכור פועלים ואל ישב עמהן ילבש בכלי פשתן בכתנא רומיתא וישתמש בכלי זכוכית בזוגיתא חירותא וישכור פועלים ואל ישב עמהן תרגומא

דף ל,א גמרא בתורי דנפיש פסידייהו: שוחה לצורכה אבל לא לכבודו וכו': איבעיא להו לצורכו ולצורכה מאי ת"ש שוחה לצורכה לצורכה אין הא לצורכו ולצורכה לא

אימא סיפא אבל לא לכבודו לכבודו הוא דלא הא לצורכה ולצורכו שפיר דמי אלא מהא
ליכא למשמע מינה ת"ש לא ישטחנה לא על גבי מטה ולא על גבי מגוד לצרכו אבל
ישטחנה על גבי מטה ועל גבי מגוד לצרכה נזדמנו לו אורחים לא ישטחנה לא על גבי מטה
ולא על גבי מגוד בין לצורכו בין לצורכה שאני התם דמקלא קלי לה אי משום עינא אי
משום גנבי תא שמע הכניסה לרבקה ודשה כשירה בשביל שתינק ותדוש פסולה והא הכא
דלצורכו ולצורכה הוא וקתני פסולה שאני התם דאמר קרא (דברים כא) אשר לא עובד
בה מ"מ אי הכי אפילו רישא נמי הא לא דמיא אלא להא דתנן שכן עליה עוף כשירה עלה
עליה זכר פסולה מאי טעמא כדרב פפא דאמר רב פפא אי כתיב עובד וקרינן עובד הוה
אמינא אפילו ממילא ואי כתיב עבד וקרינן עבד הוה אמינא עד דעבד בה איהו השתא
דכתיב עבד וקרינן עובד בעינן עובד דומיא דעבד מה עבד דניחא ליה אף עובד דניחא
ליה: כלי כסף וכלי נחושת משתמש בהן וכו': ת"ר המוצא כלי עץ משתמש בהן בשביל
שלא ירקבו כלי נחושת משתמש בהן בחמין אבל לא על ידי האור מפני שמשחיקן כלי
כסף משתמש בהן בצונן אבל לא בחמין מפני שמשחירן מגריפות וקרדומות משתמש בהן
ברך אבל לא בקשה מפני שמפחיתן כלי זהב וכלי זכוכית לא יגע בהן עד שיבא אליהו
כדרך שאמרו באבידה כך אמרו בפקדון פקדון מאי עבידתיה גביה אמר רב אדא בר חמא
אמר רב ששת בפקדון שהלכו בעליהן למדינת הים: מצא שק או קופה [וכל דבר] שאין
דרכו ליטול הרי זה לא יטול: מנהני מילי דת"ר (דברים כב) והתעלמת פעמים שאתה
מתעלם ופעמים שאי אתה מתעלם הא כיצד היה כהן והיא בבית הקברות או שהיה זקן
ואינה לפי כבודו או שהיתה מלאכה שלו מרובה משל חבירו לכך נאמר והתעלמת מהם
למאי איצטריך קרא אילימא לכהן והיא בבית הקברות פשיטא האי עשה והאי לא תעשה
ועשה ולא אתי עשה ודחי את לא תעשה ועשה ותו לא דחינן איסורא מקמי ממונא אלא
לשלו מרובה משל חבירו מדרב יהודה אמר רב נפקא דאמר רב יהודה אמר רב (דברים
טו) אפס כי

דף ל, ב גמרא לא יהיה בך אביון שלך קודם לשל כל אדם אלא לזקן ואינו לפי כבודו
אמר רבה הכישה חייב בה אביי הוה יתיב קמיה דרבה חזא להנך עיזי דקיימו שקל קלא
ושדא בהו א"ל איחייבת בהו קום אהדרינהו איבעיא להו דרכו להחזיר בשדה ואין דרכו
להחזיר בעיר מהו מי אמרינן השבה מעליא בעינן וכיון דלאו דרכיה להחזיר בעיר לא
לחייב או דלמא בשדה מיהת הוא דאיחייב ליה וכיון דאיחייב ליה בשדה איחייב ליה בעיר
תיקו אמר רבא כל שבשלו מחזיר בשל חבירו נמי מחזיר וכל שבשלו פורק וטוען בשל
חבירו נמי פורק וטוען רבי ישמעאל ברבי יוסי הוה קאזיל באורחא פגע ביה ההוא גברא
הוה דרי פתכא דאופי אותבינהו וקא מיתפח א"ל דלי לי אמר ליה כמה שוין א"ל פלגא
דזוזא יהיב ליה פלגא דזוזא ואפקרה הדר זכה בהו הדר יהיב ליה פלגא דזוזא ואפקרה
חזייה דהוה קא בעי למיהדר למזכיה בהו א"ל לכולי עלמא אפקרנהו ולך לא אפקרנהו ומי
הוי הפקר כי האי גוונא והתנן בש"א הפקר לעניים הפקר וב"ה אומרים אינו הפקר עד
שיהא הפקר לעניים ולעשירים כשמיטה אלא רבי ישמעאל ברבי יוסי לכולי עלמא
אפקרנהו ובמלתא בעלמא הוא דאוקמיה והא רבי ישמעאל ברבי יוסי זקן ואינו לפי כבודו
הוה ר' ישמעאל ברבי יוסי לפני משורת הדין הוא דעבד דתני רב יוסף (שמות יח)
והודעת להם זה בית חייהם את הדרך זו גמילות חסדים <אשר> ילכו זה ביקור חולים בה
זו קבורה ואת המעשה זה הדין אשר יעשון זו לפני משורת הדין: אמר ר' יוסף <אשר> ילכו

זה ביקור חולים היינו גמילות חסדים לא נצרכה אלא לבן גילו דאמר מר בן גילו נוטל אחד מששים בחליו ואפי' הכי מבעי ליה למיזל לגביה בה זו קבורה היינו גמילות חסדים לא נצרכה אלא לזקן ואינו לפי כבודו אשר יעשון זו לפנים משורת הדין דאמר ר' יוחנן לא חרבה ירושלים אלא על שדנו בה דין תורה אלא דיני דמגיזתא לדיינו אלא אימא שהעמידו דיניהם על דין תורה ולא עבדו לפנים משורת הדין:

דף ל, ב משנה אי זו היא אבידה מצא חמור או פרה רועין בדרך אין זו אבידה חמור וכליו הפוכין פרה רצה בין הכרמים הרי זו אבידה החזירה וברחה החזירה וברחה אפי' ארבעה וחמשה פעמים חייב להחזירה שנאמר (דברים כב) השב תשיבם היה בטל מסלע לא יאמר לו תן לי סלע אלא נותן לו שכרו כפועל אם יש שם בית דין מתנה בפני ב"ד אם אין שם ב"ד בפני מי יתנה שלו קודם:

דף ל, ב גמרא אטו כל הני דאמרינן לאו אבידה הוה אמר רב יהודה הכי קאמר אי זו היא כלל אבידה שהוא חייב בה מצא חמור ופרה רועין בדרך אין זו אבידה ולא מיחייב בה חמור וכליו הפוכים פרה ורצה בין הכרמים הרי זו אבידה ומיחייב בה ולעולם אמר רב יהודה אמר רב עד שלשה ימים היכי דמי אי בלילותא אפי' חדא שעתא נמי אי ביממא אפי' טובא נמי לא לא צריכא דהוה חזי לה בקדמתא ובחשכתא תלתא יומי אמרינן איתרמויי אתרמי לה ונפקא טפי ודאי אבידה היא תניא נמי הכי מצא טלית וקרדום

דף לא, א גמרא באסרטיא ופרה רצה בין הכרמים הרי זו אבידה טלית בצד גדר קרדום בצד גדר ופרה רועה בין הכרמים אין זו אבידה ג' ימים זה אחר זה הרי זו אבידה ראה מים ששוטפין ובאין הרי זה גודר בפניהם אמר רבא (דברים כב) לכל אבידת אחיך לרבות אבידת קרקע א"ל רב חנניה לרבא תניא דמסייע לך ראה מים ששוטפין ובאין הרי זה גודר בפניהם א"ל אי משום הא לא תסייעי הכא במאי עסקינן בדאיכא עומרין אי דאיכא עומרין מאי למימרא לא צריכא דאית בה עומרין דצריכי לארעא מהו דתימא כיון דצריכי לארעא כי גופה דארעא דמיין קמ"ל: מצא חמור ופרה [וכו'] : הא גופה קשיא אמרת מצא חמור ופרה רועין בדרך אין זו אבידה רועין בדרך הוא דלא הוה אבידה הא רצה בדרך ורועה בין הכרמים הוה אבידה אימא סיפא חמור וכליו הפוכים ופרה רצה בין הכרמים הרי זו אבידה רצה בין הכרמים הוא דהוה אבידה הא רצה בדרך ורועה בין הכרמים אין זו אבידה אמר אביי (איוב לו) יגיד עליו ריעו תנא רועה בדרך דלא הוה אבידה והוה הדין לרועה בין הכרמים תנא רצה בין הכרמים דהוה אבידה והוה הדין לרצה בדרך א"ל רבא אי יגיד עליו ריעו ליתני קילתא וכ"ש חמירתא ליתני רצה בדרך דהוה אבידה וכ"ש רצה בין הכרמים ולתני רועה בין הכרמים דלא הוה אבידה וכ"ש רועה בדרך אלא אמר רבא רצה ארצה לא קשיא הא דאפה לגבי דברא הא דאפה לגבי מתא רועה ארועה נמי לא קשיא כאן באבידת גופה כאן באבידת קרקע כי קתני רועה בדרך לא הוה אבידה הא רועה בין הכרמים הוה אבידה באבידת קרקע וכי קתני רצה בין הכרמים הוה אבידה הא רועה בין הכרמים לא הוה אבידה באבידת גופה דרצה בין הכרמים מסקבא ורועה בין הכרמים לא מסקבא ורועה בין הכרמים נהי דלא מסקבא תיפוק ליה משום אבידת קרקע <בדכותי> {בדגוי} ותיפוק ליה משום אבידת גופה דדלמא קטלו לה באתרא דמתרו והדר קטלי ודלמא אתרו בה אי אתרו בה ולא אזדהרו בה ודאי אבידה מדעת היא: החזירה וברחה החזירה וברחה [וכו'] : א"ל ההוא מדרבנן לרבא אימא השב חדא זמנא תשיבם תרי זמני א"ל השב אפי' ק' פעמים משמע תשיבם אין לי אלא לביתו לגינתו ולחורבתו

מנין ת"ל תשיבם מ"מ ה"ד אי דמינטרא פשיטא אי דלא מינטרא אמאי לעולם דמינטרא
והא קמ"ל דלא בעינן דעת בעלים וכדר' אלעזר דאמר הכל צריכין דעת בעלים חוץ
מהשבת אבידה שהתורה ריבתה השבות הרבה (דברים כב) שלח תשלח אימא שלח חדא
זימנא תשלח תרי זמני א"ל שלח אפי' מאה פעמים משמע תשלח אין לי אלא לדבר
הרשות לדבר מצוה מנין ת"ל תשלח מ"מ א"ל ההוא מדרבנן לרבא ואימא (ויקרא יט)
הוכח חדא זימנא תוכיח תרי זמני א"ל הוכח אפי' ק' פעמים משמע תוכיח אין לי אלא הרב
לתלמיד תלמיד לרב מנין ת"ל הוכח תוכיח מ"מ (שמות כג) עזב תעזוב עמו אין לי אלא
בעליו עמו שאין בעליו עמו מנין ת"ל עזב תעזוב מ"מ הקם תקים עמו אין לי אלא בעליו
עמו שאין בעליו עמו מנין ת"ל (דברים כב) הקם תקים מ"מ ולמה ליה למכתב פריקה
ולמה ליה למיכתב טעינה צריכי דאי כתב רחמנא פריקה הוה אמינא משום דאיכא צער
בעלי חיים ואיכא חסרון כיס אבל טעינה דלאו צער בעלי חיים איכא ולא חסרון כיס איכא
אימא לא ואי אשמעינן טעינה משום דבשכר אבל פריקה דבחנם אימא לא צריכא ולר"ש
דאמר אף טעינה בחנם מאי איכא למימר לר"ש לא מסיימי קראי למה לי למכתב הני תרתי
ולמה לי למכתב אבידה צריכי דאי כתב רחמנא הני תרתי משום דצערא דמרה איתא
צערא דידה איתא אבל אבידה דצערא דמרה איתא וצערא דידה ליתא אימא לא ואי
אשמעינן אבידה משום דליתא למרה בהדה

דף לא,ב גמרא אבל הני תרתי דאיתא למרה בהדה אימא לא צריכא (במדבר לה) מות
יומת המכה אין לי אלא במיתה הכתובה בו מנין שאם אי אתה יכול להמיתו במיתה
הכתובה בו שאתה רשאי להמיתו בכל מיתה שאתה יכול להמיתו ת"ל מות יומת מ"מ
(דברים יג) הכה תכה אין לי אלא בהכאה הכתובה בהן מנין שאם אי אתה יכול להמיתו
בהכאה הכתובה בהן שאתה רשאי להכותן בכל הכאה שאתה יכול ת"ל הכה תכה מ"מ
(דברים כד) השב תשיב אין לי אלא שמשכנו ברשות ב"ד משכנו שלא ברשות ב"ד מנין
ת"ל השב תשיב מ"מ (שמות כב) חבל תחבול אין לי אלא שמשכנו ברשות משכנו שלא
ברשות מנין ת"ל חבל תחבול מ"מ והני תרי קראי למה לי חד לכסות יום וחד לכסות לילה
(דברים טו) פתח תפתח אין לי אלא לעניי עירך לעניי עיר אחרת מנין ת"ל פתח תפתח
מכל מקום (דברים טו) נתן נתן אין לי אלא מתנה מרובה מתנה מועטת מנין ת"ל נתן נתן
מ"מ (דברים טו) הענק תעניק אין לי אלא שנתברך הבית בגללו מעניקים לא נתברך הבית
בגללו מנין ת"ל הענק תעניק מ"מ ולר' אלעזר בן עזריה דאמר נתברך הבית בגללו
מעניקין לו לא נתברך הבית בגללו אין מעניקין תעניק למה לי דברה תורה כלשון בני
אדם (דברים טו) העבט תעביטנו אין לי אלא שאין לו ואינו רוצה להתפרנס אמר רחמנא
תן לו דרך הלואה יש לו ואינו רוצה להתפרנס מנין ת"ל תעביטנו מ"מ ולר"ש דאמר יש
לו ואינו רוצה להתפרנס אין נזקקין לו תעביטנו למה לי דברה תורה כלשון בני אדם: היה
בטל מן הסלע לא יאמר לו תן לי סלע אלא נותן לו שכרו כפועל <בטל>: <תנן> [תנא]
נותן לו שכרו כפועל בטל מאי כפועל בטל אמר אביי כפועל בטל של אותה מלאכה דבטל
מינה: אם יש שם ב"ד מתנה בפניהם: איסור ורב ספרא עביד עיסקא בהדי הדדי אזל רב
ספרא פלג ליה בלא דעתיה דאיסור באפי בי תרי אתא לקמי' דרבה בר רב הונא א"ל זיל
אייתי תלתא דפלגת קמיהו אי נמי

דף לב,א גמרא תרי מגו תלתא ואי נמי תרי סהדי דפלגת באפי בי תלתא א"ל מנא לך הא
א"ל דתנן אם יש שם ב"ד מתנה בפניהם אין שם ב"ד בפני מי יתנה שלו קודם א"ל מי דמי

התם דמפיק ממונא מהאי ומותיב להאי בעינן ב"ד אבל הכא דידיה שקלי גילוי מילתא בעלמא הוא בתרי סגי ליה תדע דתנן אלמנה מוכרת שלא בפני ב"ד אמר ליה אביי ולא מי אתמר עלה אמר רב יוסף בר מניומי אמר ר"נ אלמנה אינה צריכה ב"ד של מומחין אבל צריכה בית דין של הדיוטות:

דף לב,א משנה מצאה ברפת אין חייב בה ברה"ר חייב בה ואם היתה בבית הקברות לא יטמא לה אם אמר לו אביו היטמא או שאמר לו אל תחזיר לא ישמע לו פרק וטען פרק וטען אפילו ארבעה וחמשה פעמים חייב שנאמר (שמות כג) עזב תעזב הלך וישב לו ואמר הואיל ועליך מצוה אם רצונך לפרוק פרוק פטור שנאמר עמו אם היה זקן או חולה חייב מצוה מן התורה לפרוק אבל לא לטעון ר"ש אומר אף לטעון רבי יוסי הגלילי אומר אם היה עליו יתר על משאו אין זקוק לו שנאמר תחת משאו משאוי שיכול לעמוד בו:

דף לב,א גמרא אמר רבא רפת שאמרו אינה מתעה ואינה משמרת אינה מתעה מדקתני אינו חייב בה ואינה משמרת מדאיצטריך למיתני אינו חייב בה דאי סלקא דעתך משמרת השתא משכח לה אבראי מעייל לה לגואי משכח לה מגואי מבעיא אלא שמע מינה אינה משמרת שמע מינה: מצאה ברפת אינו חייב: א"ר יצחק והוא שעומדת תוך לתחום מכלל דברשות הרבים ואפילו בתוך התחום נמי חייב איכא דמתני לה אסיפא ברה"ר חייב בה אמר רבי יצחק והוא שעומדת חוץ לתחום מכלל דברפת אפילו עומדת חוץ לתחום נמי אינו חייב בה: בבית הקברות לא יטמא לה: ת"ר מנין שאם אמר לו אביו היטמא או

שאמר לו אל תחזיר שלא ישמע לו שנאמר (ויקרא יט) איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמרו אני ה' כולכם חייבין בכבודי טעמא דכתב רחמנא את שבתותי תשמרו הא לאו הכי הוה אמינא צייתא ליה ואמאי האי עשה והאי לא תעשה ועשה ולא אתי עשה ודחי את לא תעשה ועשה איצטריך ס"ד אמינא הואיל והוקש כיבוד אב ואם לכבודו של מקום שנאמר כאן (שמות כ) כבד את אביך ואת אמך ונאמר להלן (משלי ג) כבד את ה' מהונך הלכך לציית ליה קמ"ל דלא לשמע ליה: מצוה מן התורה לפרוק אבל לא לטעון: מאי אבל לא לטעון אילימא אבל לא לטעון כלל מאי שנא פריקה דכתיב עזב תעזב עמו טעינה נמי הכתיב (דברים כב) הקם תקים עמו אלא מצוה מן התורה לפרוק בחנם ולא לטעון בחנם אלא בשכר ר"ש אומר אף לטעון בחנם תנינא להא דת"ר פריקה בחנם טעינה בשכר ר"ש אומר זו וזו בחנם מאי טעמייהו דרבנן דאי ס"ד כר"ש לכתוב רחמנא טעינה ולא בעי פריקה ואנא אמינא ומה טעינה דלית בה צער בעלי חיים וליכא חסרון כיס חייב פריקה דאית בה צער בעלי חיים וחסרון כיס לא כל שכן אלא למאי הלכתא כתביה רחמנא לומר לך פריקה בחנם טעינה בשכר ורבי שמעון מאי טעמא משום דלא מסיימי קראי ורבנן אמאי לא מסיימי קראי הכא כתיב רובץ תחת משאו התם כתיב נופלין בדרך דרמו אינהו וטעונייהו באורחא משמע ורבי שמעון נופלין בדרך אינהו וטעונייהו עלוייהו משמע אמר רבא

דף לב,ב גמרא מדברי שניהם נלמד צער בעלי חיים דאורייתא ואפי' ר"ש לא קאמר אלא משום דלא מסיימי קראי אבל מסיימי קראי דרשי' ק"ו משום מאי לאו משום צער בעלי חיים דרשינן דלמא משום דאיכא חסרון כיס וה"ק ומה טעינה דלית בה חסרון כיס חייב פריקה דאית בה חסרון כיס לא כ"ש וטעינה אין בה חסרון כיס מי לא עסקינן דאדהכי והכי בטיל משוקיה אי נמי אתו גנבי ושקלי כל מה דאיכא בהדיה תדע דצער בעלי חיים דאורייתא דקתני סיפא ר' יוסי הגלילי אומר אם היה עליו יתר [על] משאו אין זקוק לו

שנאמר (שמות כג) תחת משאו משאוי שיכול לעמוד בו לאו מכלל דת"ק סבר זקוק לו מאי טעמא לאו משום דצער בעלי חיים דאורייתא דלמא בתחת משאו פליגי דרבי יוסי סבר דרשינן תחת משאו משאוי שיכול לעמוד בו ורבנן סברי לא דרשינן תחת משאו תדע דצער בעלי חיים לאו דאורייתא דקתני רישא הלך וישב לו ואמר לו הואיל ועליך מצוה לפרוק פרוק פטור שנאמר עמו ואי סלקא דעתך צער בעלי חיים דאורייתא מה לי איתיה למריה בהדיה ומה לי כי ליתיה למריה בהדיה לעולם צער בעלי חיים דאורייתא מי סברת פטור פטור לגמרי ודלמא פטור בחנם וחייב בשכר וה"ק רחמנא כי איתיה למריה בהדיה עבד גביה בחנם וכי ליתיה למריה בהדיה עבד גביה בשכר ולעולם צער בעלי חיים דאורייתא <סימ"ן בהמ"ת בהמ"ת אוה"ב שונ"א רבצ"ן> לימא מסייע ליה בהמת <עובד כוכבים> {גוי} מטפל בה כבהמת ישראל אי אמרת בשלמא צער בעלי חיים דאורייתא משום הכי מטפל בה כבהמת ישראל אלא אי אמרת צער בעלי חיים לאו דאורייתא אמאי מטפל בה כבהמת ישראל התם משום איבה הכי נמי מסתברא דקתני אם היתה טעונה יין נסך אין זקוק לה אי אמרת בשלמא לאו דאורייתא משום הכי אין זקוק לה אלא אי אמרת דאורייתא אמאי אין זקוק לה ה"ק ולהטעינה יין נסך אין זקוק לה תא שמע בהמת <עובד כוכבים> {גוי} ומשאוי ישראל וחדלת ואי אמרת צער בעלי חיים דאורייתא אמאי וחדלת עזב תעזב מבעי ליה לעולם צער בעלי חיים דאורייתא התם בטעינה אי הכי אימא סיפא בהמת ישראל ומשאוי <עובד כוכבים> {גוי} עזב תעזב ואי בטעינה אמאי עזב תעזב משום צערא דישראל אי הכי אפילו רישא נמי רישא בחמר <עובד כוכבים> {גוי} סיפא בחמר ישראל מאי פסקת סתמא דמלתא איניש בתר חמריה אזיל והא וחדלת ועזב תעזב בפריקה הוא דכתיבי א"ל הא מני רבי יוסי הגלילי היא דאמר צער בעלי חיים לאו דאורייתא ת"ש אוהב לפרוק ושונא לטעון מצוה בשונא כדי לכוף את יצרו ואי סלקא דעתך צער בעלי חיים דאורייתא הא עדיף ליה אפ"ה כדי לכוף את יצרו עדיף ת"ש שונא שאמרו שונא ישראל ולא שונא <עובד כוכבים> {גוי} אי אמרת צער בעלי חיים דאורייתא מה לי שונא ישראל ומה לי שונא <עובד כוכבים> {גוי} מי סברת אשונא דקרא קאי אשונא דמתניתין קאי תא שמע

דף לג,א גמרא (שמות כג) רובץ ולא רבצן רובץ ולא עומד תחת משאו ולא מפורק תחת משאו משאוי שיכול לעמוד בו ואי אמרת צער בעלי חיים דאורייתא מה לי רובץ ומה לי רבצן ומה לי עומד הא מני ר' יוסי הגלילי היא דאמר צער בעלי חיים דרבנן ה"נ מסתברא דקתני תחת משאו משאוי שיכול לעמוד בו מאן שמעת ליה דאית ליה האי סברא רבי יוסי הגלילי ש"מ ומי מצית מוקמת לה כרבי יוסי הגלילי והא קתני סיפא תחת משאו ולא מפורק מאי לא מפורק אילימא לא מפורק כלל הא כתיב (דברים כב) הקם תקים עמו אלא פשיטא לא מפורק בחנם אלא בשכר מאן שמעת ליה דאית ליה האי סברא רבנן לעולם ר' יוסי הגלילי היא ובטעינה סבר לה כרבנן ת"ר (שמות כג) כי תראה יכול אפי' מרחוק ת"ל כי תפגע אי כי תפגע יכול פגיעה ממש ת"ל כי תראה ואיזו היא ראייה שיש בה פגיעה שיערו חכמים אחד משבע ומחצה במיל וזה הוא ריס תנא ומדדה עמו עד פרסה אמר רבה בר בר חנה ונוטל שכר:

דף לג,א משנה אבדתו ואבדת אביו אבדתו קודמת אבדתו ואבדת רבו שלו קודם אבדת אביו ואבדת רבו של רבו קודמת שאביו הביאו לעולם הזה ורבו שלמדו חכמה מביאו לחיי העולם הבא ואם אביו חכם של אביו קודמת היה אביו ורבו נושאין משאוי מניח את של

רבו ואחר כך מניח את של אביו היה אביו ורבו בבית השבי פודה את רבו ואחר כך פודה את אביו ואם אביו חכם פודה את אביו ואח"כ פודה את רבו:

דף לג, א גמרא מנא הני מילי אמר רב יהודה אמר רב אמר קרא (דברים טו) אפס כי לא יהיה בך אביון שלך קודם לשל כל אדם ואמר רב יהודה אמר רב כל המקיים בעצמו כך סוף בא לידי כך: היה אביו ורבו נושאים משאוי וכו': תנו רבנן רבו שאמרו רבו שלמדו חכמה ולא רבו שלמדו מקרא ומשנה דברי ר"מ רבי יהודה אומר כל שרוב חכמתו הימנו רבי יוסי אומר אפילו לא האיר עיניו אלא במשנה אחת זה הוא רבו אמר רבא כגון רב סחורה דאסברן זוהמא ליסטרון שמואל קרע מאניה עליה ההוא מרבנן דאסבריה אחד יורד לאמת השחי ואחד פותח כיון אמר עולא תלמידי חכמים שבבבל עומדין זה מפני זה וקורעין זה על זה ולענין אבדה במקום אביו אינן חוזרין אלא לרבו מובהק קבעי מיניה רב חסדא מרב הונא תלמיד וצריך לו רבו מאי אמר ליה חסדא חסדא לא צריכנא לך את צריכת לי עד ארבעין שנין איקפדי אהדדי ולא עיילי לגבי הדדי יתיב רב חסדא ארבעין תעניתא משום דחלש דעתיה דרב הונא יתיב רב הונא ארבעין תעניתא משום דחשדיה לרב חסדא איתמר רב יצחק בר יוסף אמר ר' יוחנן הלכה כרבי יהודה רב אחא בר רב הונא אמר רב ששת הלכה כרבי יוסי ומי אמר רבי יוחנן הכי והאמר רבי יוחנן הלכה כסתם משנה ותנן רבו שלמדו חכמה מאי חכמה רוב חכמתו ת"ר העוסקין במקרא מדה ואינה מדה במשנה מדה ונוטלין עליה שכר <גמרא> {תלמוד} אין לך מדה גדולה מזו ולעולם הוי רץ למשנה יותר מן <גמרא> {התלמוד} הא גופא קשיא אמרת <בגמרא> {בתלמוד} אין לך מדה גדולה מזו והדר אמרת ולעולם הוי רץ למשנה יותר מן <הגמרא> {התלמוד} אמר רבי יוחנן

דף לג, ב גמרא בימי רבי נשנית משנה זו שבקו כולא עלמא מתניתין ואזלו בתר <גמרא> {תלמודא} הדר דרש להו ולעולם הוי רץ למשנה יותר מן <הגמרא> {התלמוד} מאי דרוש כדדריש רבי יהודה ברבי אלעאי מאי דכתיב (ישעיהו נח) הגד לעמי פשעם ולבית יעקב חטאתם הגד לעמי פשעם אלו תלמידי חכמים ששגגות נעשות להם כזדונות ולבית יעקב חטאתם אלו עמי הארץ שזדונות נעשות להם כשגגות והיינו דתנן ר' יהודה אומר הוי זהיר בתלמוד ששגגת תלמוד עולה זדון דרש ר' יהודה בר' אלעאי מאי דכתיב (ישעיהו סו) שמעו דבר ה' החרדים אל דברו אלו תלמידי חכמים [אמרו] אחיכם אלו בעלי מקרא שנאיכם אלו בעלי משנה מנדיכם אלו עמי הארץ שמא תאמר פסק סברם ובטל סיכומם ת"ל ונראה בשמחתכם שמא תאמר ישראל יבושו תלמוד לומר והם יבושו <עובדי כוכבים> {גוים} יבושו וישראל ישמחו:

מסכת בבא מציעא פרק ג

דף לג, ב משנה המפקיד אצל חברו בהמה או כלים ונגנבו או שאבדו שילם ולא רצה לישבע שהרי אמרו שומר חנם נשבע ויוצא נמצא הגנב משלם תשלומי כפל טבח ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה למי משלם למי שהפקדון אצלו נשבע ולא רצה לשלם

נמצא הגנב משלם תשלומי כפל טבח ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה למי משלם לבעל הפקדון:

דף לג,ב גמרא למה ליה למתני בהמה ולמה ליה למתני כלים צריכי דאי תנא בהמה הוה אמינא בהמה הוה דמקני ליה כפילא משום דנפיש טירחה לעיולה ולאפוקה אבל כלים דלא נפיש טירחייהו אימא לא מקני ליה כפילא ואי תנא כלים הוה אמינא כלים הוה דקמקני ליה כפילא משום דלא נפיש כפלייהו אבל בהמה דכי טבח ומכר משלם תשלומי ד' וה' אימא לא מקני ליה כפילא צריכא מתקיף לה רמי בר חמא והא אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם ואפילו לר"מ דאמר אדם מקנה דבר שלא בא לעולם ה"מ כגון פירות דקל דעבידי דאתו אבל הכא

דף לד,א גמרא מי יימר דמגנבא ואם תמצי לומר דמגנבא מי יימר דמשתכח גנב ואי משתכח גנב מי יימר דמשלם דלמא מודי ומפטר אמר רבא נעשה כאומר לו לכשתגנב ותרצה ותשלמני הרי פרתי קנויה לך מעכשיו מתקיף לה ר' זירא אי הכי אפי' גיזותיה וולדותיה נמי אלמה תניא חוץ מגיזותיה וולדותיה אלא אמר ר' זירא נעשה כאומר לו חוץ מגיזותיה וולדותיה ומאי פסקא סתמא דמלתא שבחא דאתא מעלמא עביד איניש דמקני שבחא דמגופה לא עביד איניש דמקני איכא דאמרי אמר רבא נעשה כאומר לו לכשתגנב ותרצה ותשלמני סמוך לגניבתה קנויה לך מאי בינייהו איכא בינייהו קושיא דרבי זירא אי נמי דקיימא באגם: שילם ולא רצה לישבע [וכו'] : א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן לא שילם שילם ממש אלא כיון שאמר הריני משלם אע"פ שלא שילם תנן שילם ולא רצה לישבע שילם אין לא שילם לא אימא סיפא נשבע ולא רצה לשלם טעמא דלא רצה הא רצה אע"פ שלא שילם אלא מהא ליכא למשמע מינה תניא כותיה דר' יוחנן השוכר פרה מחבירו ונגנבה ואמר הלה הריני משלם ואיני נשבע ואח"כ נמצא הגנב משלם תשלומי כפל לשוכר אמר רב פפא שומר חנם כיון שאמר פשעתי מקנה ליה כפילא דאי בעי פטר נפשיה בגניבה שומר שכר כיון שאמר נגנבה מקנה ליה כפילא דאי בעי פטר נפשיה בשבורה ומתה שואל שאומר הריני משלם לא מקני ליה כפילא במאי הוה ליה למפטר נפשיה במתה מחמת מלאכה מתה מחמת מלאכה לא שכיח איכא דאמרי אמר רב פפא שואל נמי כיון שאמר הריני משלם מקני ליה כפילא דאי בעי פטר נפשיה במתה מחמת מלאכה אמר ליה רב זביד הכי אמר אביי שואל עד שישלם מאי טעמא הואיל וכל הנאה שלו בדיבורא לא מקני ליה כפילא תניא כוותיה דרב זביד השואל פרה מחבירו ונגנבה וקידם השואל ושילם ואח"כ נמצא הגנב משלם תשלומי כפל לשואל ללישנא קמא דרב פפא ודאי לא הויא תיובתא ללישנא בתרא לימא תיהוי תיובתיה אמר לך רב פפא מי אלימא ממתניתין דקתני שילם ואוקימנא באמר הכא נמי באמר מי דמי התם לא קתני קידם הכא קתני קידם מאי קידם קידם ואמר הא מדקתני גבי שוכר ואמר וגבי שואל קידם ש"מ דוקא קתני מידי גבי הדדי תניא שילינהו לתנאי דבי רבי חייא ודבי ר' אושעיא ואמרי גבי הדדי תניין פשיטא אמר איני משלם וחזר ואמר הריני משלם הא קאמר הריני משלם אלא אמר הריני משלם

דף לד,ב גמרא וחזר ואמר איני משלם מאי מי אמרינן מהדר קא הדר ביה או דלמא במלתיה קאי ודחויי הוא דקא מדחי ליה אמר הריני משלם ומת ואמרו בניו אין אנו משלמין מאי מי אמרינן מהדר קא הדרי בהו או דלמא במלתא דאבוהון קיימי ודחויי הוא דקא מדחו ליה שלמו בנים מאי מצי אמר להו כי אקנאי כפילא לאבוכון דעבד לי ניח

נפשאי לדידכו לא או דלמא לא שנא שילם לבנים מאי מצו אמרי ליה כי אקני לך אבונא כפילא דעבדת ליה נייח נפשיה אבל אנן לדידן לא או דלמא לא שנא שלמו בנים לבנים מאי שילם מחצה מאי שאל שתי פרות ושילם אחת מהן מאי שאל מן השותפין ושילם לאחד מהן מאי שותפין ששאלו ושילם אחד מהן מאי שאל מן האשה ושילם לבעלה מאי אשה ששאלה ושילם בעלה מאי תיקו אמר רב הונא משביעין אותו שבועה שאינה ברשותו מאי טעמא חיישינן שמא עיניו נתן בה מיתבי המלוה את חבירו על המשכון ואבד המשכון ואמר לו סלע הלוייתך עליו שקל היה שוה והלה אומר לא כי אלא סלע הלוייתני עליו סלע היה שוה פטור סלע הלוייתך עליו שקל היה שוה והלה אומר לא כי אלא סלע הלוייתני עליו שלשה דינרים היה שוה חייב סלע הלוייתני עליו ב' היה שוה והלה אומר לא כי אלא סלע הלוייתך עליו סלע היה שוה פטור סלע הלוייתני עליו שנים היה שוה והלה אומר לא כי אלא סלע הלוייתך עליו ה' דינרים היה שוה חייב מי נשבע מי שהפקדון אצלו שמא ישבע זה ויוציא הלה את הפקדון אהייא אילימא אסיפא ותיפוק ליה דשבועה גבי מלוה היא דהא קא מודי מקצת הטענה אלא אמר שמואל ארישא מאי ארישא אסיפא דרישא סלע הלוייתך עליו שקל היה שוה והלה אומר לא כי אלא סלע הלוייתני עליו שלשה דינרין היה שוה חייב דשבועה גבי לוח הוא ואמור רבנן לשתבע מלוה שמא ישבע זה ויוציא הלה את הפקדון ואם

דף לה, א גמרא איתא לדרב הונא כיון דמשתבע מלוה שאינה ברשותו היכי מצי מפיק לה אמר רבא שיש עדים שנשרפה אי הכי מהיכא מייתי לה אי הכי אמר רב יוסף שיש עדים שנגנבה סוף סוף מהיכא מייתי לה דטרח ומייתי לה אי הכי כי משתבע מלוה נמי לטרח לוח וליתי בשלמא מלוה ידע מאן קא עייל ונפק בביתה ואזיל וטרח ומייתי לה אלא לוח מי ידע מאן עייל ונפיק בביתה דמלוה אביי אמר גזירה שמא יטעון ויאמר לו אחר שבועה מצאתיה רב אשי אמר זה נשבע וזה נשבע זה נשבע שאינה ברשותו וזה נשבע כמה היה שוה והכי קאמר מי נשבע תחילה מלוה נשבע תחילה שמא ישבע זה ויוציא הלה את הפקדון רב הונא בר תחליפא משמיה דרבא אמר רישא דסיפא תיובתא לרב הונא סלע הלוייתני עליו שתים היה שוה והלה אומר לא כי אלא סלע הלוייתך עליו סלע היה שוה פטור ואם איתא לדרב הונא מגו דמשתבע מלוה שאינה ברשותו לישתבע נמי אגילגול שבועה כמה היה שוה אמר רב אשי אמריתיה לשמעתא קמיה דרב כהנא ואמר לי תהא במאמינו ונהמניה לוח למלוה נמי בהא כמה הוה שוה לא קים ליה בגויה ונהמניה מלוה ללוח דקים ליה בגויה לא מהימן ליה ומאי שנא לוח דמהימן ליה למלוה ומאי שנא מלוה דלא מהימן ליה ללוח לוח מקיים ביה במלוה (משלי יא) תומת ישרים תנחם מלוה מקיים ביה בלוח (משלי יא) וסלף בוגדים ישדם: ההוא גברא דאפקיד כיפי גביה חבריה אמר ליה הב לי כיפי אמר ליה לא ידענא היכא אותבינהו אתא לקמיה דרב נחמן אמר ליה כל לא ידענא פשיעותא היא זיל שלים לא שילם אזל רב נחמן אגביה לאפדניה מיניה לסוף אישתכח כיפי ואיקור אמר רב נחמן הדרי כיפי למרייהו והדרא אפדנא למרה אמר רבא הוה יתיבנא קמיה דרב נחמן ופרקין המפקיד הוה ואמרי ליה שילם ולא רצה לישבע ולא אהדר לי ושפיר עבד דלא אהדר לי מאי טעמא התם לא אטרחיה לבי דינא הכא אטרחיה לבי דינא למימרא דסבר רב נחמן דשומא הדר שאני התם דשומא בטעות הוה דקא הוה כיפי מעיקרא אמרי נהרדעי שומא הדר עד תריסר ירחי שתא ואמר אממר אנא מנהרדעא אנא וסבירא לי שומא הדר לעולם והלכתא שומא הדר לעולם משום שנאמר (דברים ו)

ועשית הישר והטוב פשיטא שמו ליה לבעל חוב ואזל איהו ושמה לבעל חוב דידיה אמרינן ליה לא עדיף את מגברא דאתית מיניה זבנה אורתא ויהבה במתנה ודאי הני מעיקרא אדעתא דארעא נחות ולא אדעתא דזוזי נחות שמו לה לאשה ואינסיבא או שמו מינה דאשה ואינסיבא ומתה בעל בנכסי אשתו לוקח הוי לא מיהדר ולא מהדרינן ליה דאמר רבי יוסי בר חנינא באושא התקיננו האשה שמכרה בנכסי מלוג בחיי בעלה ומתה הבעל מוציא מיד הלקוחות

דף לה, ב גמרא אגביה איהו בחובו פליגי בה רב אחא ורבינא חד אמר הדרה וחד אמר לא הדרה מאן דאמר לא הדרה סבר האי זביני מעליא היא דהא מדעתא דנפשיה אגביה ומאן דאמר הדרה סבר לא זביני מעליא הוא והאי דאגביה מדעתיה ולא אתא לדינא מחמת כיסופא הוא דאגביה ומאימת אכיל פירי רבה אמר מכי מטיא אדרכתא לידיה אביי אמר עדיו בחתומיו זכין לו רבא אמר מכי שלימו ימי אכרזתא:

דף לה, ב משנה השוכר פרה מחבירו והשאילה לאחר ומתה כדרכה ישבע השוכר שמתה כדרכה והשואל ישלם לשוכר א"ר יוסי כיצד הלה עושה סחורה בפרתו של חבירו אלא תחזור פרה לבעלים:

דף לה, ב גמרא א"ל רב אידי בר אבין לאביי מכדי שוכר במאי קני להאי פרה בשבועה ונימא ליה משכיר לשוכר דל אנת ודל שבועתך ואנא משתעינא דינא בהדי שואל א"ל מי סברת שוכר בשבועה הוא דקא קני לה משעת מיתה הוא דקני ושבועה כדי להפיס דעתו של בעל הבית א"ר זירא פעמים שהבעלים משלמין כמה פרות לשוכר היכי דמי אגרה מיניה מאה יומי והדר שיילה מיניה תשעין יומי הדר אגרה מיניה תמנן יומי והדר שיילה מיניה שבעין יומי ומתה בתוך ימי שאלתה דאכל שאלה ושאלה מיחייב חדא פרה א"ל רב אחא מדיפתי לרבינא מכדי חדא פרה היא עיילה ואפקה אפקה משכירות ועיילה לשאילה אפקה משאילה ועיילה לשכירות א"ל ומי איתא לפרה בעינא דנימא ליה הכי מר בר רב אשי אמר אין לו עליהן אלא שתי פרות חדא דשאלה וחדא דשכירות שום שאלה אחת היא ושום שכירות אחת היא דשאלה קני לגמרי דשכירות עבד בה ימי שכירותיה ומיהדר ליה למרה אמר ר' ירמיה פעמים ששניהם בחטאת

דף לו, א גמרא פעמים ששניהם באשם פעמים שהשוכר בחטאת והשואל באשם פעמים שהשוכר באשם והשואל בחטאת הא כיצד כפירת ממון אשם ביטוי שפתים חטאת פעמים ששניהם בחטאת כגון שמתה כדרכה ואמרו נאנסה שוכר דבין כך ובין כך מיפטר פטור בחטאת שואל דבין כך ובין כך חיובי מיחייב בחטאת פעמים ששניהם באשם כגון שנגנבה ואמרו מתה מחמת מלאכה דתרוייהו קא כפרי ממונא דהא מיחייבי וקא פטרי נפשייהו שוכר בחטאת ושואל באשם כגון שמתה כדרכה ואמרו מתה מחמת מלאכה שוכר דבין כך ובין כך מיפטר פטור חייב בחטאת שואל דמיחייב במתה כדרכה וקא פטר נפשיה במתה מחמת מלאכה באשם שוכר באשם ושואל בחטאת כגון שנגנבה ואמרו מתה כדרכה שוכר הוא דמיחייב בגניבה ואבידה וקא פטר נפשיה במתה כדרכה באשם שואל דבין כך ובין כך חיובי מיחייב בחטאת מאי קמ"ל לאפוקי מדרבי אמי דאמר כל שבועה שהדיינים משביעים אותה אין חייבין עליה משום שבועת ביטוי שנאמר (ויקרא ה) או נפש כי תשבע לבטא בשפתים כי תשבע מעצמה קמ"ל דלא כר' אמי אתמר שומר שמסר לשומר רב אמר פטור ור' יוחנן אמר חייב אמר אביי לטעמיה דרב לא מבעיא שומר חנם שמסר לשומר שכר דעלווי עלייה לשמירתו אלא אפילו שומר שכר שמסר לשומר חנם דגרועי גרעה

לשמירתו פטור מאי טעמא דהא מסרה לבן דעת ולטעמיה דר' יוחנן לא מיבעיא שומר שכר שמסר לשומר חנם דגרועי גרעה לשמירתו אלא אפי' ש"ח שמסר לשומר שכר דעלויי עלייה לשמירתו חייב דא"ל אין רצוני שיהא פקדוני ביד אחר אמר רב חסדא הא דרב לאו בפירוש אתמר אלא מכללא דהנהו גינאי דכל יומא הוו מפקדי מרייהו גבה דההיא סבתא יומא חד אפקדינהו לגבי חד מינייהו שמע קלא בי הלולא נפק אזל אפקדינהו לגבה דההיא סבתא אדאזל ואתא אגנוב מרייהו אתא לקמיה דרב ופטריה מאן דחזא סבר משום שומר שמסר לשומר פטור ולא היא שאני התם דכל יומא נמי אינהו גופייהו גבה דההיא סבתא הוו מפקדי להו יתיב ר' אמי וקאמר לה להא שמעתא איתיביה ר' אבא בר ממל לר' אמי השוכר פרה מחבירו והשאילה לאחר ומתה כדרכה ישבע השוכר שמתה כדרכה והשואל משלם לשוכר ואם איתא לימא ליה אין רצוני שיהא פקדוני ביד אחר א"ל הכא במאי עסקינן בשנתנו לו <רשות הבעלים> [הבעלים רשות] להשאיל אי הכי לבעלים בעי לשלומי דאמרו ליה לדעתך מתיב רמי בר חמא המפקיד מעות אצל חבירו צררן והפשילן לאחוריו מסרן לבנו ובתו הקטנים ונעל בפניהם שלא כראוי חייב שלא שמר כדרך השומרים טעמא דקטנים הא גדולים פטור אמאי נימא ליה אין רצוני שיהא פקדוני ביד אחר אמר רבא כל המפקיד

דף לו, ב גמרא על דעת אשתו ובניו הוא מפקיד אמרי נהרדעי דיקא נמי דקתני או שמסרן לבנו ובתו הקטנים חייב הא לבנו ולבתו הגדולים פטור מכלל דלאחרים לא שנא גדולים ולא שנא קטנים חייב דאם כן ליתני קטנים סתמא שמע מינה אמר רבא הלכתא שומר שמסר לשומר חייב לא מיבעיא שומר שכר שמסר לשומר חנם דגרועי גרעה לשמירתו אלא אפילו שומר חנם שמסר לשומר שכר חייב מאי טעמא דאמר ליה את מהימנת לי בשבועה האיך לא מהימן לי בשבועה: אתמר פשע בה ויצאת לאגם ומתה כדרכה אביי משמיה דרבה אמר חייב רבא משמיה דרבה אמר פטור אביי משמיה דרבה אמר חייב כל דיינא דלא דאין כי האי דינא לאו דיינא הוא לא מבעיא למ"ד תחילתו בפשיעה וסופו באונס חייב דחייב אלא אפילו למ"ד פטור הכא חייב מ"ט דאמרין הבלא דאגמא קטלה רבא משמיה דרבה אמר פטור כל דיינא דלא דאין כי האי דינא לאו דיינא הוא לא מיבעיא למ"ד תחילתו בפשיעה וסופו באונס פטור דפטור אלא אפילו למ"ד חייב הכא פטור מאי טעמא דאמרין מלאך המות מה לי הכא ומה לי התם ומודי אביי דאי הדרא לבי מרה ומתה דפטור מ"ט דהא הדרא לה וליכא למימר הבלא דאגמא קטלה ומודי רבא כל היכא דאיגנבה גנב באגם ומתה כדרכה בי גנב דחייב מאי טעמא דאי שבקה מלאך המות בביתיה דגנבא הוה קיימא אמר ליה אביי לרבא לדידך דאמרת מלאך המות מה לי הכא ומה לי התם האי דאותביה ר' אבא בר ממל לרבי אמי ושני ליה בשנתנו לו בעלים רשות להשאיל ולימא ליה מלאך המות מה לי הכא ומה לי התם א"ל לדידכו דמתניתו אין רצוני שיהא פקדוני ביד אחר איכא לאותבה לההיא לדידי דאמינא אנת מהימנת לי בשבועה והאיך לא מהימן לי בשבועה ליכא לאותבה כלל מתיב רמי בר חמא העלה לראשי צוקין ונפלה אין זה אונס וחייב הא מתה כדרכה הרי זה אונס ופטור ואמאי לימא ליה אוריא דהר קטלה אי נמי אובצנא דהר קטלה הכא במאי עסקינן שהעלה למרעה שמן וטוב אי הכי נפלה נמי שהיה לו לתוקפה ולא תקפה אי הכי אימא רישא עלתה לראשי צוקין ונפלה הרי זה אונס איבעי ליה למיתקפה לא צריכא שתקפתו ועלתה תקפתו וירדה: אמר רבי יוסי כיצד הלה

עושה סחורה בפרתו כו': אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי יוסי אמר ליה רב שמואל בר יהודה לרב יהודה אמרת לן משמיה דשמואל חלוק היה רבי יוסי דף לז, א גמרא אף בראשונה הלכה כמותו או אין הלכה כמותו אמר ליה חלוק היה ר' יוסי אף בראשונה והלכה כמותו אף בראשונה אתמר נמי אמר ר' אלעזר חלוק היה ר' יוסי אף בראשונה והלכה כמותו אף בראשונה ור' יוחנן אמר מודה היה ר' יוסי בראשונה שכבר שילם אין לא שילם לא והאמר ר' חייא בר אבא א"ר יוחנן לא שילם שילם ממש אלא כיון שאמר הריני משלם אע"פ שלא שילם אימא מודה היה ר' יוסי בראשונה שכבר אמר הריני משלם:

דף לז, א משנה אמר לשנים גזלתי לאחד מכם מנה ואיני יודע איזה מכם או אביו של אחד מכם הפקיד לי מנה ואיני יודע איזה הוא נותן לזה מנה ולזה מנה שהודה מפי עצמו שנים שהפקידו אצל אחד זה מנה וזה מאתים זה אומר שלי מאתים וזה אומר שלי מאתים נותן לזה מנה ולזה מנה והשאר יהא מונח עד שיבא אליהו א"ר יוסי א"כ מה הפסיד הרמאי אלא הכל יהא מונח עד שיבא אליהו וכן שני כלים אחד יפה מנה ואחד יפה אלף זוז זה אומר יפה שלי וזה אומר יפה שלי נותן את הקטן לאחד מהן ומתוך הגדול נותן דמי קטן לשני והשאר יהא מונח עד שיבא אליהו א"ר יוסי א"כ מה הפסיד הרמאי אלא הכל יהא מונח עד שיבא אליהו:

דף לז, א גמרא אלמא מספיקא מפקינן ממונא ולא אמרינן אוקי ממונא בחזקת מריה ורמינהי שנים שהפקידו אצל אחד זה מנה וזה מאתים זה אומר שלי מאתים וזה אומר שלי מאתים נותן לזה מנה ולזה מנה והשאר יהא מונח עד שיבא אליהו א"ל פקדון אגזל קא רמית גזל דעבד איסורא קנסוהו רבנן פקדון דלא עבד איסורא לא קנסוהו רבנן ורמי פקדון אפקדון ורמי גזל אגזל פקדון אפקדון דקתני רישא או אביו של אחד מכם הפקיד אצלי מנה ואיני יודע איזה הוא נותן לזה מנה ולזה מנה ורמינהי שנים שהפקידו וכו' אמר רבא רישא נעשה כמי שהפקידו לו בשני כריכות דהוה ליה למידק כגון דאפקידו תרוייהו בהדי הדדי בחד זימנא שהפקידו לו בכרך אחד דלא הוה ליה למידק כגון דאפקידו תרוייהו בהדי הדדי בחד זימנא דאמר להו אנת גופייכו לא קפדיטו אהדדי אנא קפידנא ורמי גזל אגזל קתני הכא אמר לשנים גזלתי לאחד מכם מנה ואיני יודע איזה מכם או אביו של אחד מכם הפקיד לי מנה ואיני יודע איזהו נותן לזה מנה ולזה מנה ורמינהי גזל אחד מחמשה ואינו יודע איזה מהן גזל זה אומר אותי גזל וזה אומר אותי גזל מניח גזילה ביניהם ומסתלק דברי ר"ט אלמא מספיקא לא מפקינן ממונא ואמרינן אוקים ממונא בחזקת מריה וממאי דמתני' דהכא ר"ט היא דקתני עלה דההיא מודה ר"ט באומר לשנים גזלתי לאחד מכם מנה ואיני יודע איזה מכם שנותן לזה מנה ולזה מנה התם דקא תבעי ליה הכא בבא לצאת ידי שמים דיקא נמי דקתני שהודה מפי עצמו שמע מינה אמר מר התם דקא תבעי ליה והלה מה טוען רב יהודה אמר רב הלה שותק רב מתנה אמר רב הלה

דף לז, ב גמרא צווח מ"ד הלה צווח אבל שתיקה כהודאה ומ"ד הלה שותק שתיקה דהכא לאו כהודאה הוא מצי אמר ליה האי דשתיקי לכל חד וחד דאמינא דלמא האי הוא אמר מר מניח גזילה ביניהם ומסתלק ושקלי לה כולהו ואזלי והאמר רבי אבא בר זבדא אמר רב כל ספק הינוח לכתחלה לא יטול ואם נטל לא יחזיר אמר רב ספרא ויניח א"ל אביי לרבא מי א"ר עקיבא לא זו הדרך מוציאתו מידי עבירה עד שישלם גזילה לכל חד וחד אלמא מספיקא מפקינן ממונא ולא אמרי' אוקים ממונא בחזקת מריה ורמינהי נפל הבית עליו ועל

אמו יורשי הבן אומרים האם מתה ראשונה ויורשי האם אומרים הבן מת ראשון אלו ואלו מודים שיחלוקו ואמר ר"ע מודה אני בזו שהנכסים בחזקתן אמר ליה התם שמא ושמא גזל אחד מחמשה ברי ושמא והא מתני' דהכא אמר לשנים גזלתי לאחד מכם מנה דשמא ושמא הוא וקתני נותן לזה מנה ולזה מנה וממאי דר"ע היא דקתני עלה דההיא מודה ר' טרפון באומר לשנים גזלתי לאחד מכם מנה ואיני יודע איזה מכם כו' למאן מודה <לאו> לר"ע בר פלוגתיה וממאי דשמא ושמא הוא חדא דלא קתני תובעין אותו ועוד הא תני ר' חייא זה אומר איני יודע וזה אומר איני יודע הא אוקימנא לה בבא לצאת ידי שמים אמר ליה רבינא לרב אשי ומי אמר רבא כל בשתי כריכות הוה ליה למידק והאמר רבא ואי תימא רב פפא הכל מודים בשנים שהפקידו אצל רועה שמניח רועה ביניהן ומסתלק א"ל התם כשהפקידו בעדרו של רועה שלא מדעתו: וכן שני כלים אחד יפה מנה ואחד יפה אלף זוז כו': וצריכא דאי אשמועינן הך קמיתא בההיא קאמרי רבנן משום דליכא פסידא אבל בהא דאיכא פסידא דגדול אימא מודו ליה לר' יוסי ואי אתמר בהא בהא קאמר ר' יוסי אבל בהך אימא מודי להו לרבנן צריכא

דף לח, א גמרא והא טעמא דרבי יוסי משום הפסד הרמאי הוא אלא תרוייהו לרבנן איצטריך ולא זו אף זו קתני:

דף לח, א משנה המפקיד פירות אצל חבירו אפילו הן אבודין לא יגע בהן רשב"ג אומר מוכרן בפני ב"ד מפני שהוא כמשיב אבידה לבעלים:

דף לח, א גמרא מאי טעמא אמר רב כהנא אדם רוצה בקב שלו מתשעה קבים של חבירו ורב נחמן בר יצחק אמר חיישינן שמא עשאן המפקיד תרומה ומעשר על מקום אחר מיתבי המפקיד פירות אצל חבירו הרי זה לא יגע בהן לפיכך בעל הבית עושה אותן תרומה ומעשר על מקום אחר בשלמא לרב כהנא היינו דקתני לפיכך אלא לרב נחמן בר יצחק מאי לפיכך הכי קאמר השתא דאמור רבנן לא נזבין דחיישינן לפיכך בעל הבית עושה אותן תרומה ומעשר על מקום אחר אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן מחלוקת בכדי חסרונן אבל יותר מכדי חסרונן דברי הכל מוכרן בב"ד אדרב נחמן בר יצחק ודאי פליגא אדרב כהנא מי לימא פליגא כי קאמר רב כהנא בכדי חסרונן קאמר והא רוצה בקב שלו מתשעה קבין של חבירו קאמר גוזמא בעלמא מיתבי לפיכך בעה"ב עושה אותן תרומה ומעשר על מקום אחר וליחוש דלמא הוה להו יותר מכדי חסרונן וזבנינהו וקא אכיל טבלים יותר מכדי חסרונן לא שכיח ואי משתכחי מאי מזבנינן להו וליחוש שמא עשאן בעל הבית תרומה ומעשר על מקום אחר כי מזבנינן נמי לכהנים בדמי תרומה מזבנינן להו ולרב נחמן בר יצחק נמי נזבנינהו לכהנים בדמי תרומה בהא פליגי דרבה בר בר חנה סבר יותר מכדי חסרונן לא שכיח מידי וכי משתכח לקמיה הוא דהויא יתר מכדי חסרונן אי עביד להו בעה"ב תרומה ומעשר על מקום אחר מקמיה דהוה להו יותר מכדי חסרונן עביד להו הלכך כי הוה להו יותר מכדי חסרונן נזבנינהו לכהנים בדמי תרומה ורב נחמן בר יצחק סבר יתר מכדי חסרונן משכח שכיח וכי הוה להו לאלתר הוא דהוה להו ואי אמרת נזבנינהו זימנין דקדים ומזבין להו וכי עביד להו בעל הבית תרומה ומעשר על מקום אחר לא ידע דזבנא וקא אכיל טבלים מיתבי המפקיד פירות אצל חבירו והרקיבו יין והחמיץ שמן והבאיש דבש והדביש הרי זה לא יגע בהן דברי ר"מ וחכמים אומרים עושה להם תקנה ומוכרן בבית דין וכשהוא מוכרן מוכרן לאחרים ואינו מוכרן לעצמו כיוצא בו גבאי צדקה בזמן שאין להם עניים לחלק פורטין לאחרים ואין פורטין לעצמן גבאי תמחוי בזמן

שאינן להם עניים לחלק מוכרין לאחרים ואין מוכרין לעצמן קתני מיהת פירות והרקיבו מאי לאו אפילו יתר מכדי חסרונן לא בכדי חסרונן והא יין והחמיץ שמן והבאיש דבש והדביש דיתר מכדי חסרונן נינהו שאני הני כיון דקם קם שמן והבאיש דבש והדביש דף לה,ב גמרא למאי חזו שמן חזי לגלדאי דבש לכתישא דגמלי וחכ"א עושה להם תקנה ומוכרין בב"ד מאי תקנתא עביד להו אמר רב אשי לקנקנים במאי קא מיפלגי דמר סבר להפסד מרובה חששו להפסד מועט לא חששו ומר סבר אפילו להפסד מועט נמי חששו: רשב"ג אומר ימכרם בבית דין מפני שהוא כמשיב אבידה לבעלים: אתמר רבי אבא ברבי יעקב א"ר יוחנן הלכה כרשב"ג ורבא אמר רב נחמן הלכה כדברי חכמים והא אמרה ר' יוחנן חדא זמנא דאמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן כל מקום ששנה רבן שמעון בן גמליאל במשנתו הלכה כמותו חוץ מערב וצידן וראיה אחרונה אמוראי נינהו ואליבא דר' יוחנן מדרבן שמעון בן גמליאל נשמע דמורידין קרוב לנכסי שבוי מדרבן נשמע דאין מורידין קרוב לנכסי שבוי וממאי דלמא עד כאן לא קאמר רבן שמעון בן גמליאל הכא אלא משום דקא כליא קרנא אבל התם הכי נמי דאין מורידין ועד כאן לא קאמרי רבנן הכא אלא אי כרב כהנא אי כרב נחמן בר יצחק אבל התם הכי נמי דמורידין למימרא דתרי טעמי נינהו והאמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבן שמעון ב"ג ואמר שמואל מורידין קרוב לנכסי שבוי לאו משום דחד טעמא הוא לא תרי טעמי נינהו הכי נמי מסתברא דאמר רבא אמר רב נחמן הלכה כדברי חכמים ואמר רב נחמן מורידין קרוב לנכסי שבוי אלא ש"מ תרי טעמי נינהו שמע מינה אתמר שבוי שנשבה רב אמר אין מורידין קרוב לנכסיו שמואל אמר מורידין קרוב לנכסיו בששמעו בו שמת כ"ע לא פליגי דמורידין כי פליגי בשלא שמעו בו שמת רב אמר אין מורידין דלמא מפסיד להו ושמואל אמר מורידין כיון דאמר מר שיימינן להו כאריס לא מפסיד להו מיתבי ר"א אומר ממשמע שנאמר (שמות כב) וחרה אפי והרגתי אתכם יודע אני שנשותיהם אלמנות ובניהם יתומים אלא מה ת"ל והיו נשיכם וגו' מלמד שנשותיהם מבקשות לינשא ואין מניחין אותן ובניהן רוצים לירד לנכסי אביהן ואין מניחין אותן אמר רבא לירד ולמכור תנן הוה עובדא בנהרדעא ופשטה רב ששת מהא מתני' א"ל רב עמרם דלמא לירד ולמכור תנן א"ל דלמא מפומבדיתא את דמעילין פילא בקופא דמחטא והא דומיא דנשותיהם [ובניהם] קתני מה התם כלל לא אף הכא נמי כלל לא ומורידין קרוב לנכסי שבוי תנאי היא דתניא היורד לנכסי שבוי אין מוציאין אותו מידו ולא עוד אלא אפי' שמע שממשמשין ובאין וקדם ותלש ואכל הרי זה זריז ונשכר ואלו הן נכסי שבויין הרי שהיה אביו או אחיו או אחד מן המורישין הלכו להם למדינת הים ושמעו בהן שמת היורד לנכסי נטושים מוציאין אותו מידו ואלו הן נכסי נטושים הרי שהיה אביו או אחיו או אחד מן המורישין הלכו להם למדינת הים ולא שמעו בהם שמת ואמר רבן שמעון בן גמליאל שמעתי שהנטושים כשבויין היורד לנכסי נטושים מוציאין אותו מידו ואלו הן נכסי נטושים הרי שהיה אביו או אחיו או אחד מן המורישין כאן ואינו יודע להיכן הלכו מאי שנא הנך דקרו להו נטושים ומאי שנא הני דקרו להו נטושים

דף לט,א גמרא נטושים דבע"כ דכתיב (שמות כג) והשביעית תשמטנה ונטשתה אפקעתא דמלכא נטושים דמדעתן דכתיב (הושע י) אם על בנים רוטשה תנא וכולם שמין להם כאריס אהייא אילימא אשבויין השתא זריז ונשכר הוה מאי דאשבח מיבעיא אלא ארטושים והא מוציאין אותן מידו קתני אלא אנטושים למאן אילימא לרבנן הא אמרי

מוציאין אותו מידו אי רבן שמעון בן גמליאל הא אמר שמעתי שהנטושים כשבויין כשבויין ולא שבויין כשבויין דאין מוציאין אותן מידו ולא שבויין דאילו התם זריז ונשכר ואילו הכא שיימינן ליה כאריס ומאי שנא מהא דתנן המוציא הוצאות על נכסי אשתו הוציא הרבה ואכל קימעא קימעא ואכל הרבה מה שהוציא הוציא ומה שאכל אכל הא לא דמיא אלא להא <דתנן> [דאמר ר"י אמר רב חסדא] המוציא הוצאות על נכסי אשתו קטנה כמוציא על נכסי אחר דמי אלמא כיון דלא סמכא דעתיה תקינו ליה רבנן כי היכי דלא לפסדינהו הכא נמי תקינו ליה רבנן כי היכי דלא לפסדינהו וכולן שמין להם כאריס וכולן לאיתויי מאי לאיתויי הא דאמר רב נחמן אמר שמואל שבוי שנשבה מורידין קרוב לנכסיו יצא לדעת אין מורידין קרוב לנכסיו ורב נחמן דידיה אמר בורח הרי הוא כשבוי בורח מחמת מאי אילימא מחמת כרגא היינו לדעת אלא בורח מחמת מרדין אמר רב יהודה אמר שמואל שבוי שנשבה והניח קמה לקצור ענבים לבצור תמרים לגדור זיתים למסוק בית דין יורדין לנכסיו ומעמידין אפוטרופוס וקוצר ובוצר וגודר ומוסק ואח"כ מורידין קרוב לנכסיו ולוקים אפוטרופא לעולם אפוטרופא לדיקנני לא מוקמינן: אמר רב הונא אין מורידין קטן לנכסי שבוי ולא קרוב לנכסי קטן ולא קרוב מחמת קרוב לנכסי קטן אין מורידין קטן לנכסי שבוי דלמא מפסיד להו ולא קרוב מחמת קרוב לנכסי קטן באחי מאימא [ולא קרוב לנכסי קטן] כיון דלא מחי אתי לאחזוקי ביה אמר רבא שמע מיניה מדרב הונא אין מחזיקין בנכסי קטן

דף לט,ב גמרא ואפילו הגדיל ולא אמרן אלא באחי דאבא אבל באחי דאמא לית לן בה ואחי דאבא נמי לא אמרן אלא בארעתא אבל בבתי לית לן בה ובארעתא נמי לא אמרן אלא דלא עביד עיטדא אבל עביד עיטדא קלא אית לה ולא היא לא שנא אחי דאבא ולא שנא אחי דאמא לא שנא ארעתא ולא שנא בתי ולא שנא עביד עיטדא לא שנא לא עביד עיטדא לא מחתינן ההיא סבתא דהויא לה תלת בנתא אישתבאי איהי וחזא ברתא אידך תרתי בנתא שכיבא חזא מינייהו ושבקה ינוקא אמר אביי היכי נעביד לוקמינהו לנכסי בידא דאחתא דלמא שכיבא סבתא ואין מורידין קרוב לנכסי קטן נוקמינהו לנכסיה בידא דינוקא דלמא לא שכיבא סבתא ואין מורידין קטן לנכסי שבוי אמר אביי הלכך פלגא יהבינא לה לאחתא ואידך פלגא מוקמינן ליה אפוטרופא לינוקא רבא אמר מגו דמוקמינן אפוטרופא לפלגא מוקמינן ליה אפוטרופא לאידך פלגא לסוף שמעו דשכיבא סבתא אמר אביי תילתא יהבינן לה לאחתא ותילתא יהבינן ליה לינוקא ואידך תילתא יהבינן דנקא לאחתא ואידך דנקא מוקמינן ליה אפוטרופא לינוקא רבא אמר מגו דמוקים אפוטרופא לדנקא מוקמינן נמי אפוטרופא לאידך דנקא מרי בר איסק אתא ליה אחא מבי חוזאי א"ל פלוג לי אמר ליה לא ידענא לך אתא לקמיה דרב חסדא א"ל שפיר קאמר לך שנאמר (בראשית מב) ויכר יוסף את אחיו והם לא הכירוהו מלמד שיצא בלא חתימת זקן ובא בחתימת זקן א"ל זיל אייתי סהדי דאחיה את אמר ליה אית לי סהדי ודחלי מיניה דגברא אלימא הוא א"ל לדידיה זיל אנת אייתי סהדי דלאו אחוך הוא א"ל דינא הכי המוציא מחבירו עליו הראיה א"ל הכי דיינינא לך ולכל אלימי דחברך אמר ליה סוף סוף אתו סהדי ולא מסהדי א"ל תרתי לא עבדי לסוף אתו סהדי דאחיה הוא א"ל לפלוג לי נמי מפרדיסי ובוסתני דשתל אמר ליה שפיר קאמר לך דתנן הניח בנים גדולים וקטנים והשביחו גדולים את הנכסים השביחו לאמצע

דף מ,א גמרא וכן אמר רבה השביחו לאמצע א"ל אביי מי דמי התם גדולים גבי קטנים ידעי וקא מחלי הכא מי ידע דליחיל אגלגל מלתא ומטא לקמיה דרבי אמי אמר להו גדולה מזו אמרו שמין להם כאריס השתא דידיה לא יהבינן ליה אהדרוה הא לקמיה דרב חסדא אמר להו מי דמי התם ברשות נחית הכא לאו ברשות נחית ועוד קטן הוא ואין מורידין קרוב לנכסי קטן אהדרוה לקמיה דרבי אמי אמר להו לא סיימוה קמי דקטן הוא:

דף מ,א משנה המפקיד פירות אצל חבירו הרי זה יוציא לו חסרונות לחטים ולאורז תשעה חצאי קבין לכור לשעורין ולדוחן תשעה קבין לכור לכוסמין ולזרע פשתן שלש סאין לכור הכל לפי המדה והכל לפי הזמן א"ר יוחנן בן נורי וכי מה אכפת להן לעכברין והלא אוכלות בין מהרבה ובין מקמעא אלא אינו יוציא לו חסרונות אלא לכור אחד בלבד רבי יהודה אומר אם היתה מדה מרובה אינו מוציא לו חסרונות מפני שמותירות:

דף מ,א גמרא אורז טובא חסר אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן באורז קלוף שנו: לכוסמין ולזרע פשתן ג' סאין לכור <וכו'>: א"ר יוחנן א"ר חייא זרע פשתן בגבעולין שנו תניא נמי הכי לכוסמין ולזרע פשתן בגבעולין ולאורז שאינו קלוף שלשה סאין לכור: הכל לפי המדה וכו': תנא כן לכל כור וכור וכן לכל שנה ושנה: א"ר יוחנן בן נורי וכו': תניא אמרו לו לרבי יוחנן הרבה אובדות מהן הרבה מתפזרות מהן תנא בד"א שעירבן עם פירותיו אבל יחד לו קרן זוית אומר לו הרי שלך לפניך וכי עירבן עם פירותיו מאי הוי ליחזי לדידיה כמה הויין במסתפק מהם וליחזי כמה אסתפק דלא ידעי כמה אסתפק: ר"י אומר אם היתה וכו': כמה מדה מרובה אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן עשרה כורין תניא נמי הכי כמה מדה מרובה עשרה כורין תני תנא קמיה דרב נחמן בד"א שמדד לו מתוך גורנו והחזיר לו מתוך גורנו אבל מדד לו מתוך גורנו והחזיר לו מתוך ביתו אינו יוציא לו חסרונות מפני שמותירות א"ל וכי בשופטני עסקינן דיהבי בכיילא רבא ושקלי בכיילא זוטא דלמא בימות הגורן קאמרת בד"א שמדד לו בימות הגורן והחזיר לו בימות הגורן אבל מדד לו בימות הגורן והחזיר לו בימות הגשמים אינו יוציא לו חסרון מפני שמותירות א"ל רב פפא לאביי א"כ לפקע כדא הוה עובדא ופקע כדא אבע"א משום איצצא:

דף מ,א משנה יוציא לו שתות ליין ר"י אומר חומש יוציא לו שלשה לוגין שמן למאה לוג ומחצה שמרים לוג ומחצה בלע אם היה שמן מזוקק אינו יוציא לו שמרים אם היו קנקנים ישנים אינו יוציא לו בלע ר"י אומר אף המוכר שמן מזוקק לחבירו כל ימות השנה הרי זה מקבל עליו לוג ומחצה שמרים למאה:

דף מ,א גמרא ולא פליגי מר כי אתריה ומר כי אתריה באתריה דמר חפו בקירא ולא מייץ טפי באתריה דמר חפו בכופרא ומייץ טפי איבעית אימא משום גרגישתא הא מייצא טפי והא לא מייצא טפי באתריה דרב יהודה רמו ארבעים ותמני כוזי בדנא אזיל דנא בשיתא זוזי פריס רב יהודה שיתא שיתא בזוזא

דף מ,ב גמרא דל תלתין ושיתא בשיתא פשו ליה תריסר דל תמניא שתותי פשו להו ארבעה והאמר שמואל המשתכר אל ישתכר יותר על שתות איכא גולפי ושמריא אי הכי נפיש ליה טפי משתות איכא טרחיה ודמי ברזנייתא: אם היה שמן מזוקק אינו יוציא לו שמרים [וכו']]: והא אי אפשר דלא בלע אמר רב נחמן במזופפין שנו אביי אמר אפילו תימא שלא במזופפין כיון דטעון טעון: ר"י אומר אף המוכר שמן מזוקק לחבירו כל ימות השנה הרי זה מקבל עליו לוג ומחצה שמרים למאה: אמר אביי כשתמצא לומר לדברי ר"י מותר לערב שמרים לדברי חכמים אסור לערב שמרים לדברי רבי יהודה מותר לערב

שמרים והיינו טעמא דמקבל דאמר ליה אי בעי לערובי לך מי לא ערבי לך השתא נמי קביל ולימא ליה אי ערבת ליה הוה מזדבן לי השתא מאי אעביד ליה לחודיה לא מזדבן לי בבעל הבית עסקינן דניחא ליה בצילא ולימא ליה מדלא ערבית לי אחולי אחלת לי רבי יהודה לטעמיה דלית ליה מחילה דתנן מכר לו את הצמד לא מכר לו את הבקר מכר לו את הבקר לא מכר לו את הצמד ר"י אומר הדמים מודיעין כיצד אמר לו מכור לי צמדך במאתים זוז הדבר ידוע שאין הצמד במאתים זוז וחכמים אומרים אין הדמים ראייה לדברי חכמים אסור לערב שמרים והיינו טעמא דלא מקבל דא"ל אי בעית לערובי מי הוה שרי לך השתא נמי לא מקבילנא א"ל רב פפא לאביי אדרבה איפכא מסתברא לדברי חכמים מותר לערב שמרים והיינו טעמא דלא מקבל דא"ל מדלא ערבת לי אחולי אחלית לי לדברי רבי יהודה אסור לערב שמרים והיינו טעמא דמקבל דאמר ליה אי בעי לערובי לא שרי לי לערובי לך קבולי לא מקבלת זבון וזבין תגרא איקרי תנא אחד הלוקח ואחד המפקיד לפקטים מאי לפקטים אילימא כי היכי דלוקח לא מקבל פקטים מפקיד נמי לא מקבל פקטים ולימא ליה פקטך מאי איעביד להו אלא כי היכי דמפקיד מקבל פקטים לוקח נמי מקבל פקטים ומי מקבל לוקח פקטים והתניא ר"י אומר לא אמרו שמן עכור אלא למוכר בלבד שהרי לוקח מקבל עליו לוג ומחצה שמרים בלא פקטים לא קשיא הא דיהיב ליה זוזי בתשרי וקא שקיל מיניה בניסן כי מדה דתשרי הא דיהיב ליה זוזי בניסן וקא שקיל מיניה בניסן כי מדה דניסן:

דף מ,ב משנה המפקיד חבית אצל חבירו ולא יחדו לה בעלים מקום וטלטלה ונשתברה אם מתוך ידו נשברה לצורכו חייב לצורכה פטור אם משהניחה נשברה בין לצורכו בין לצורכה פטור יחדו לה הבעלים מקום וטלטלה ונשברה בין מתוך ידו ובין משהניחה לצורכו חייב לצורכה פטור:

דף מ,ב גמרא הא מני רבי ישמעאל היא דאמר לא בעינן דעת בעלים דתניא הגונב טלה מן העדר וסלע מן הכיס למקום שגנב יחזיר דברי רבי ישמעאל רבי עקיבא אומר **דף מא,א גמרא** צריך דעת בעלים אי רבי ישמעאל מאי איריא לא יחדו אפילו יחדו נמי לא מיבעיא קאמר לא מיבעיא יחדו דמקומה הוא אלא אפילו לא יחדו דלאו מקומה הוא לא בעינן דעת בעלים אימא סיפא יחדו לה הבעלים מקום וטלטלה ונשברה בין מתוך ידו בין משהניחה לצורכו חייב לצורכה פטור אתאן לר"ע דאמר בעינן דעת בעלים אי ר"ע מאי איריא יחדו אפילו לא יחדו נמי לא מיבעיא קאמר לא מיבעיא לא יחדו דלאו מקומה הוא אלא אפילו יחדו נמי דמקומה הוא בעינן דעת בעלים רישא רבי ישמעאל וסיפא ר"ע אין דא"ר יוחנן מאן דמתרגם לי חבית אליבא דחד תנא מובלנא מאניה בתריה לבי מסותא תרגמה רבי יעקב בר אבא קמיה דרב שנטלה על מנת לגוזלה תרגמה ר' נתן בר אבא קמיה דרב שנטלה ע"מ לשלוח בה יד במאי קמיפלגי בשליחות יד צריכה חסרון מאן דאמר לגוזלה קסבר שליחות יד צריכה חסרון ומ"ד לשלוח בה יד קסבר שליחות יד אינה צריכה חסרון מתקיף לה רב ששת מידי נטלה קתני טלטלה קתני אלא אמר רב ששת הכא במאי עסקינן כגון שטלטלה להביא עליה גוזלות וקא סבר שואל שלא מדעת גזלן הוי וכולה רבי ישמעאל היא וסיפא שהניחה במקום שאינה מקומה ור' יוחנן הניחה במקומה משמע איתמר רב ולוי חד אמר שליחות יד צריכה חסרון וחד אמר שליחות יד אינה צריכה חסרון תסתיים דרב הוא דאמר שליחות יד אינה צריכה חסרון דתניא רועה שהיה רועה עדרו והניח עדרו ובא לעיר ובא זאב וטרף ובא ארי ודרס פטור הניח מקלו ותרמילו עליה

חייב והיונן בה משום דהניח מקלו ותרמילו עליה חייב הא שקלינהו אמר ר"נ אמר רבה בר אבון אמר רב בעודן עליה וכי עודן עליה מאי הוי הא לא משכה ואמר רב שמואל בר רב יצחק אמר רב שהכישה במקל ורצתה לפניו והא לא חסרה אלא לאו ש"מ קסבר שליחות יד אינה צריכה חסרון אימא שהכחישה במקל דיקא נמי דקתני שהכישה במקל ש"מ ומדרב סבר שליחות יד צריכה חסרון לוי סבר שליחות יד אינה צריכה חסרון מאי טעמא דלוי א"ר יוחנן משום ר' יוסי בן נהוראי משונה שליחות יד האמורה בשומר שכר משליחות יד האמורה בשומר חנם

דף מא,ב גמרא ואני אומר אינה משונה ומאי משונה לא תאמר שליחות יד בשומר שכר ותיתי משומר חנם ומה שומר חנם שפטור בגנבה ואבדה שלח בה יד חייב שומר שכר שחייב בגנבה ואבידה לא כל שכן למאי הלכתא כתבינהו רחמנא לומר לך שליחות יד אינה צריכה חסרון ואני אומר אינה משונה כר' אלעזר דאמר דא ודא אחת היא מאי דא ודא אחת משום דאיכא למפרך מה לשומר חנם שכן משלם תשלומי כפל בטוען טענת גנב ומאן דלא פריך סבר קרנא בלא שבועה עדיפא מכפילא בשבועה רבא אמר לא תאמר שליחות יד לא בשומר חנם ולא בשומר שכר ותיתי משואל ומה שואל דלדעת בעלים קא עביד שלח בה יד חייב שומר חנם ושומר שכר לא כל שכן למה נאמר חדא לומר לך שליחות יד אין צריכה חסרון ואידך שלא תאמר דיו לבא מן הדין להיות כנדון מה שואל בבעלים פטור אף שומר חנם ושומר שכר בבעלים פטור ולמאן דאמר שליחות יד צריכה חסרון הני תרתי שליחות יד למה לי חדא שלא תאמר דיו לבא מן הדין להיות כנדון ואידך לכדתניא (שמות כב) ונקרב בעל הבית אל האלהים לשבועה אתה אומר לשבועה או אינו אלא לדין נאמרה שליחות יד למטה ונאמרה שליחות יד למעלה מה להלן לשבועה אף כאן לשבועה:

דף מב,א משנה המפקיד מעות אצל חברו צררן והפשילן לאחוריו או שמסרם לבנו ולבתו הקטנים ונעל בפניהם שלא כראוי חייב שלא שימר כדרך השומרים ואם שימר כדרך השומרים פטור:

דף מב,א גמרא בשלמא כולהו שלא שימר כדרך השומרים אלא צררן והפשילן לאחוריו מאי הוה ליה למיעבד אמר רבא א"ר יצחק אמר קרא (דברים יד) וצרת הכסף בידך אע"פ שצרורין יהיו בידך וא"ר יצחק לעולם יהא כספו של אדם מצוי בידו שנאמר וצרת הכסף בידך וא"ר יצחק לעולם ישליש אדם את מעותיו שליש בקרקע ושלש בפרקמטיא ושלש תחת ידו וא"ר יצחק אין הברכה מצויה אלא בדבר הסמוי מן העין שנאמר (דברים כח) יצו ה' אתך את הברכה באסמיך תנא דבי רבי ישמעאל אין הברכה מצויה אלא בדבר שאין העין שולטת בו שנאמר יצו ה' אתך את הברכה באסמיך ת"ר ההולך למוד את גורנו אומר יהי רצון מלפניך ה' אלהינו שתשלח ברכה במעשה ידינו התחיל למוד אומר ברוך השולח ברכה בכרי הזה מדד ואח"כ בירך הרי זה תפילת שוא לפי שאין הברכה מצויה לא בדבר השקול ולא בדבר המדוד ולא בדבר המנוי אלא בדבר הסמוי מן העין שנאמר יצו ה' אתך את הברכה באסמיך אמר שמואל כספים אין להם שמירה אלא בקרקע אמר רבא ומודי שמואל בערב שבת בין השמשות דלא אטרחהו רבנן ואי שהא למוצאי שבת שיעור למקברינהו ולא קברינהו מחייב ואי צורבא מרבנן הוא סבר דלמא מיבעי ליה זוזי לאבדלתא והאי דנא דשכיחי גשושאי אין להן שמירה אלא בשמי קורה והאי דנא דשכיחי פרומאי אין להם שמירה אלא ביני אורבי אמר רבא ומודה שמואל בכותל >אי נמי בין

הקרנות < והאידינא דשכיחי טפוחאי אין להן שמירה אלא בטפח הסמוך לקרקע או בטפח הסמוך לשמי קורה א"ל רב אחא בריה דרב יוסף לרב אשי התם תנן חמץ שנפלה עליו מפולת הרי הוא כמבוער רשב"ג אומר כל שאין הכלב יכול לחפש אחריו ותנא כמה חפישת הכלב ג' טפחים הכא מאי מי בעינן שלשה טפחים או לא אמר ליה התם משום ריחא בעינן ג' טפחים הכא משום איכסויי מעינא לא בעינן ג' טפחים וכמה אמר רפרם מסיכרא טפח ההוא גברא דאפקיד זוזי גבי חבריה אותבינהו בצריפא דאורבני איגנוב אמר רב יוסף אע"ג דלענין גנבי נטירותא היא לענין נורא פשיעותא היא הוה תחלתו בפשיעה וסופו באונס חייב ואיכא דאמרי אע"ג דלענין נורא פשיעותא היא לענין גנבי נטירותא היא ותחלתו בפשיעה וסופו באונס פטור והילכתא תחלתו בפשיעה וסופו באונס חייב ההוא גברא דאפקיד זוזי גבי חבריה א"ל ה"ב לי זוזאי א"ל לא ידענא היכא אותבינהו אתא לקמיה דרבא א"ל כל לא ידענא פשיעותא היא זיל שלים ההוא גברא דאפקיד זוזי גבי חבריה אשלמינהו לאימיה ואותבינהו בקרטליתא ואיגנוב אמר רבא היכי נדיינו דייני להאי דינא נימא ליה לדידיה זיל שלים אמר

דף מב,ב גמרא כל המפקיד על דעת אשתו ובניו הוא מפקיד נימא לה לאימיה זילי שלימי אמרה לא אמר לי דלאו דידיה נינהו דאקברינהו נימא ליה אמאי לא אמרת לה אמר כ"ש דכי אמינא לה דדידי נינהו טפי מזדהרא בהו אלא אמר רבא משתבע איהו דהנהו זוזי אשלמינהו לאימיה ומשתבעא אימיה דהנהו זוזי אותבינהו בקרטליתא ואיגנוב ופטור ההוא אפוטרופא דיתמי דזבן להו תורא ליתמי ומסריה לבקרא לא הוה ליה ככי ושיני למיכל ומית אמר רמי בר חמא היכי נדיינו דייני להאי דינא נימא ליה לאפוטרופא זיל שלים אמר אנא לבקרא מסרתיה נימא ליה לבקרא זיל שלים אמר אנא בהדי תורי אוקימתיה אוכלא שדאי ליה לא הוה ידעינן דלא אכל מכדי בקרא שומר שכר דיתמי הוא איבעי ליה לעיוני אי איכא פסידא דיתמי הכי נמי והכא במאי עסקינן דליכא פסידא דיתמי דאשכחוהו למריה דתורא ושקול יתמי זוזי מיניה אלא מאן קא טעין מריה דתורא קטעין איבעי ליה לאודוען מאי מודעינן ליה מידע ידע דמקח טעות הוי בספסירא דזבן מהכא ומזבין להכא הלכך מישתבע איהו דלא הוה ידע ומשלם בקרא דמי בשר בזול ההוא גברא דאפקיד כשותא גבי חבריה הוה ליה לדידיה נמי כריא דכשותא א"ל לסרסיה מהאי רמי אזל רמא מאידך אמר רב עמרם היכי נדיינו דייני להאי דינא נימא ליה לדידיה זיל שלים אמר אנא אמרי ליה מהאי רמי נימא ליה לסרסיה זיל שלים אמר לא א"ל מהאי רמי ומהאי לא תירמי ואי דשהא שיעור לאיתויי ליה ולא אייתי ליה גלי אדעתיה דניחא ליה בדלא שהא סוף סוף מאי פסידא איכא והא קא משתרשי ליה א"ר סמא בריה דרבא דהוה שיכרא חלא רב אשי אמר בכיסי

דף מג,א גמרא ומשלם ליה דמי כסי:

דף מג,א משנה המפקיד מעות אצל שולחני אם צרורין לא ישתמש בהן לפיכך אם אבדו אינו חייב באחריותן מותרין ישתמש בהן לפיכך אם אבדו חייב באחריותן אצל בעל הבית בין צרורין ובין מותרין לא ישתמש בהן לפיכך אם אבדו אינו חייב באחריותן חנוני כבעל הבית דברי ר"מ ר' יהודה אומר חנוני כשולחני:

דף מג,א גמרא משום דצרורין לא ישתמש בהן אמר רב אסי אמר רב יהודה בצרורין וחתומין שנו רב מרי אמר בקשר משונה איכא דאמרי בעי רב מרי קשר משונה מאי תיקו: מותרין ישתמש בהן כו': אמר רב הונא ואפילו נאנסו והא אבדו קתני כדרבה

דאמר רבה נגנבו בלסטין מזויין אבדו שטבעה ספינתו בים ורב נחמן אמר נאנסו לא אמר ליה רבא לר"נ לדידך דאמרת נאנסו לא אלמא לא הוי שואל עלייהו אי שואל לא הוי שומר שכר נמי לא הוי א"ל בהא מודינא לך דהואיל ונהנה מהנה בההוא הנאה דאי מיתרמי ליה זבינא דאית בה רווחא זבן בהו הוי עלייהו שומר שכר איתיביה רב נחמן לרב הונא המפקיד מעות אצל שולחני אם צרורין לא ישתמש בהן לפיכך אם הוציא לא מעל הגזבר ואם מותרין ישתמש בהן לפיכך אם הוציא מעל הגזבר ואי אמרת אפילו נאנסו מאי איריא הוציא אפילו לא הוציא נמי אמר ליה הוא הדין אע"ג דלא הוציא ואידי דתנא רישא הוציא תנא סיפא נמי הוציא:

דף מג, א משנה השולח יד בפקדון בית שמאי אומרים ילקה בחסר וביתר ובית הלל אומרים כשעת הוצאה ר"ע אומר כשעת התביעה:

דף מג, א גמרא אמר רבה האי מאן דגזל חביתא דחמרא מחבריה מעיקרא שויא זוזא השתא שויא ארבעה תברה או שתייה משלם ארבעה איתבר ממילא משלם זוזא מאי טעמא כיון דאי איתה הדרא למרה בעינא ההיא שעתא דקא שתי ליה או דקא תבר לה קא גזל מיניה ותנן כל הגזלנין משלמין כשעת הגזילה איתבר ממילא משלם זוזא מ"ט השתא לא עביד לה ולא מידי אמאי קא מחייבת ליה אההיא שעתא דגזלה ההיא שעתא זוזא הוא דשויא תנן בית הלל אומרים כשעת הוצאה מאי כשעת הוצאה אילימא כשעת הוצאה מן העולם ובמאי אי בחסר מי איכא למ"ד והא תנן כל הגזלנין משלמין כשעת הגזילה ואי ביתר היינו ב"ש

דף מג, ב גמרא אלא פשיטא כשעת הוצאה מבית בעלים לימא רבה דאמר כבית שמאי אמר לך רבה ביתר כולי עלמא לא פליגי כי פליגי בחסר ב"ש סברי שליחות יד אינה צריכה חסרון וכי חסר ברשותא דידיה חסר וב"ה סברי שליחות יד צריכה חסרון וכי חסר ברשותא דמריה חסר אלא הא דאמר רבא שליחות יד אינה צריכה חסרון לימא רבא דאמר כב"ש אלא הכא במאי עסקינן כגון שטלטלה להביא עליה גוזלות ובשואל שלא מדעת קא מיפלגי ב"ש סברי שואל שלא מדעת גזלן הוי וכי חסר ברשותא דידיה חסר וב"ה סברי שואל שלא מדעת שואל הוי וכי חסר ברשותא דמרה חסר אלא הא דאמר רבא שואל שלא מדעת לרבנן גזלן הוי לימא רבא דאמר כב"ש אלא הכא בשבח של גזילה קמיפלגי ב"ש סברי שבח גזילה דנגזל הוי ובית הלל סברי שבח גזילה דגזלן הוי ובפלוגתא דהני תנאי דתניא הגוזל את הרחל גזזה וילדה משלם אותה ואת גיזותיה ואת ולדותיה דברי ר"מ ר' יהודה אומר גזילה חוזרת בעיניה דיקא נמי דקתני ב"ש אומרים ילקה בחסר וביתר וב"ה אומרים כשעת הוצאה ש"מ: ר"ע אומר כשעת התביעה: אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר' עקיבא ומודה ר"ע במקום שיש עדים מ"ט דאמר קרא (ויקרא ה) לאשר הוא לו יתננו ביום אשמתו וכיון דאיכא עדים מההוא שעתא הוא דאיחייב ליה אשמה א"ל ר' אושעיא לרב יהודה ר' אתה אומר כן הכי א"ר אסי אמר ר' יוחנן חלוק היה ר"ע אפי' במקום שיש עדים מ"ט דאמר קרא לאשר הוא לו יתננו ביום אשמתו ובי דינא הוא דקא מחייבי ליה אשמה א"ל ר' זירא לר' אבא בר פפא כי אזלת להתם אקיף אסולמא דצור ועול לגביה דר' יעקב בר אידי ובעי מיניה אי שמיעא ליה לר' יוחנן הלכה כר"ע או אין הלכה כר"ע א"ל הכי אמר ר' יוחנן הלכה כרבי עקיבא לעולם מאי לעולם אמר רב אשי שלא תאמר הני מילי היכא דליכא עדים אבל היכא דאיכא עדים לא ואי נמי דאהדרה

לדוכתה ואיתברא לאפוקי מדרבי ישמעאל דאמר לא בעינן דעת בעלים קא משמע לן דבעינן דעת בעלים ורבא אמר הלכה כבית הלל:

דף מג, ב משנה החושב לשלוח יד בפקדון בית שמאי אומרים חייב ובית הלל אומרים אינו חייב עד שישלח בו יד שנאמר (שמות כב) אם לא שלח ידו במלאכת רעהו הטה את החבית ונטל הימנה רביעית ונשברה אינו משלם אלא רביעית הגביהה ונטל הימנה רביעית ונשברה משלם דמי כולה:

דף מד, א גמרא מנהני מילי דתנו רבנן (שמות כב) על כל דבר פשע בית שמאי אומרים מלמד שחייב על המחשבה כמעשה ובית הלל אומרים אינו חייב עד שישלח בו יד שנאמר (שמות כב) אם לא שלח ידו במלאכת רעהו אמרו להן ב"ש לב"ה והלא כבר נאמר על כל דבר פשע אמרו להן ב"ה לב"ש והלא כבר נאמר אם לא שלח ידו במלאכת רעהו א"כ מה תלמוד לומר על כל דבר פשע שיכול אין לי אלא הוא אמר לעבדו ולשלוחו מנין תלמוד לומר על כל דבר פשע: הטה את החבית כו': אמר רבה לא שנו אלא נשברה אבל החמיצה משלם את כולה מאי טעמא גירי דידיה הוא דאהנו לה: הגביהה ונטל הימנה כו': אמר שמואל לא נטל נטל ממש אלא כיון שהגביהה ליטול אע"פ שלא נטל לימא קא סבר שמואל שליחות יד אינה צריכה חסרון אמרי לא שאני הכא דניחא ליה דתיהוי הא חבית כולה בסיס להא רביעית בעי רב אשי הגביה ארנקי ליטול הימנה דינר מהו חמרא הוא דלא מינטר אלא אגב חמרא אבל זוזא מינטר או דלמא שאני נטירותא דארנקי מנטירותא דדינר תיקו:

מסכת בבא מציעא פרק ד

דף מד, א משנה הזהב קונה את הכסף והכסף אינו קונה את הזהב הנחשת קונה את הכסף והכסף אינו קונה את הנחשת מעות הרעות קונות את היפות והיפות אינן קונות את הרעות אסימון קונה את המטבע והמטבע אינו קונה את אסימון מטלטלין קונין את המטבע מטבע אינו קונה את המטלטלין <זה הכלל> כל המטלטלים קונין זה את זה כיצד משך הימנו פירות ולא נתן לו מעות אינו יכול לחזור בו נתן לו מעות ולא משך הימנו פירות יכול לחזור בו אבל אמרו מי שפרע מאנשי דור המבול ומדור הפלגה הוא עתיד להפרע ממי שאינו עומד בדבורו רבי שמעון אומר כל שהכסף בידו ידו על העליונה:

דף מד, א גמרא מתני ליה רבי לרבי שמעון בריה הזהב קונה את הכסף א"ל רבי שנית לנו בילדותיך הכסף קונה את הזהב ותחזור ותשנה לנו בזקנותיך הזהב קונה את הכסף בילדותיה מאי סבר ובזקנותיה מאי סבר בילדותיה סבר דהבא דחשיב הוי טבעא כספא דלא חשיב הוי פירא וקני ליה פירא לטבעא בזקנותיה סבר כספא

דף מד, ב גמרא דחריף הוי טבעא דהבא דלא חריף הוי פירא וקני ליה פירא לטבעא אמר רב אשי כילדותיה מסתברא מדקתני הנחשת קונה את הכסף אי אמרת בשלמא כספא לגבי דהבא פירא הוי היינו דקא תני הנחשת קונה את הכסף דאע"פ דלגבי דהבא פירא הויא לגבי נחשת טבעא הוי אלא אי אמרת כספא לגבי דהבא טבעא הוי השתא לגבי דהבא דחשיב מיניה אמרת טבעא הוי לגבי נחשת דאיהו חשיב ואיהו חריף מבעיא איצטריך

סלקא דעתך אמינא הני פריטי באתרא דסגיי אינהו חריפי טפי מכספא אימא טבעא הוי קמ"ל כיון דאיכא דוכתא דלא סגי ביה פירא הוי ואף ר' חייא סבר דהבא טבעא הוי דרב אוזיף דינרי מברתיה דר' חייא לסוף אייקור דינרי אתא לקמיה דרבי חייא א"ל זיל שלים לה טבין ותקילין אי אמרת בשלמא דהבא טבעא הוי שפיר אלא אי אמרת פירא הוי הוה ליה סאה בסאה ואסור רב דינרי הוה ליה וכיון דהוה ליה דינרי נעשה כאומר לה הלויני עד שיבא בני או עד שאמצא מפתח אמר רבא האי תנא סבר דהבא טבעא הוי דתניא פרוטה שאמרו אחד משמונה באיסר האיטלקי למאי נפקא מינה לקדושי אשה איסר אחד מעשרים וארבעה בדינר של כסף למאי נפקא מינה למקח וממכר דינר של כסף אחד מעשרים וחמשה בדינר של זהב למאי נפקא מינה לפדיון הבן אי אמרת בשלמא טבעא הוי משער תנא במידי דקיץ אלא אי אמרת פירא הוי משער תנא במידי דאוקיר וזיל זימנין דמהדר ליה כהנא וזימנין דמוסיף ליה איהו לכהנא אלא שמע מינה טבעא הוי ש"מ תנן התם בית שמאי אומרים לא יעשה אדם סלעין דינרי זהב ובית הלל מתירין ר' יוחנן וריש לקיש חד אמר מחלוקת בסלעים על דינרין דב"ש סברי כספא טבעא ודהבא פירא וטבעא אפירא לא מחללינן וב"ה סברי כספא פירא ודהבא טבעא ופירא אטבעא מחללינן אבל פירות על דינרין דברי הכל מחללינן מ"ט מידי דהוה אכסף לב"ה כסף לב"ה אע"ג דכספא לגבי דהבא פירא הוי לגבי פירא טבעא הוי זהב נמי לב"ה אע"ג דדהבא לגבי כספא פירא הוי לגבי פירא טבעא הוי וחד אמר אף בפירות על דינרין מחלוקת ולמ"ד אף בפירות על דינרין מחלוקת אדמיפלגי בסלעין על דינרין לפלוג בפירות על דינרין אי איפלוג בפירות על דינרין הוה אמינא ה"מ בפירות על דינרין אבל בסלעין על דינרין מודו להן בית הלל לבית שמאי דדהבא לגבי כספא פירא הוי ולא מחללינן קמ"ל תסתיים דרבי יוחנן הוא דאמר אין מחללין דאמר רבי יוחנן

דף מה,א גמרא אסור ללוות דינר בדינר דינר דמאי אילימא דינר של כסף בדינר של כסף לגבי נפשיה מי איכא למ"ד לאו טבעא הוי אלא פשיטא דינר של זהב בדינר של זהב ולמאן אי לב"ה הא אמרי טבעא הוי אלא לאו לב"ש וש"מ ר' יוחנן הוא דאמר אין מחללינן לא לעולם אימא לך ר' יוחנן הוא דאמר מחללינן ושאני הלואה כיון דלענין מקח וממכר שוויהו רבנן כי פירא דאמרינן איהו ניהו דאוקיר וזיל לגבי הלואה נמי פירא הוי ה"נ מסתברא דכי אתא רבין א"ר יוחנן אע"פ שאמרו אסור ללוות דינר בדינר אבל מחללין מעשר שני עליו ש"מ ת"ש הפורט סלע ממעות מעשר שני ב"ש אומרים בכל הסלע מעות וב"ה אומרים בשקל כסף בשקל מעות השתא לב"ש לגבי פריטי מחללינן לגבי דהבא מיבעיא שאני פריטי באתרא דסגיי חריפי לישנא אחרינא אמרי לה רבי יוחנן וריש לקיש חד אמר מחלוקת בסלעין על דינרין דב"ש סברי הכסף כסף ראשון ולא כסף שני וב"ה סברי הכסף כסף ריבה ואפילו כסף שני אבל פירות על דינרין דברי הכל מחללינן דאכתי כסף ראשון הוא וחד אמר אף בפירות על דינרין נמי מחלוקת ולמ"ד סלעין על דינרין מחלוקת אדמיפלגי בסלעין על דינרין לפלגי בסלעין על סלעין אי אפלגי בסלעין על סלעין הוה אמינא ה"מ בסלעין על סלעין אבל בסלעין על דינרין מודו להו ב"ה לב"ש דדהבא לגבי כספא פירא הוי ולא מחללינן קמ"ל ת"ש הפורט סלע של מעשר שני בירושלים ב"ש אומרים בכל הסלע מעות וב"ה אומרים בשקל כסף בשקל מעות השתא כספא לגבי פריטי מחללינן ולא אמרינן כסף ראשון ולא כסף שני לגבי דהבא דחשיב מיניה מי אמרינן כסף ראשון ולא כסף שני אמר רבא ירושלים קמותבת שאני ירושלים

דכתיב ביה (דברים יד) ונתתה הכסף בכל אשר תאווה נפשך בבקר ובצאן תא שמע הפורט
סלע ממעות מעשר שני בית שמאי אומרים בכל הסלע מעות וב"ה אומרים בשקל כסף
בשקל מעות אלא דכולי עלמא הכסף כסף ריבה ואפילו כסף שני אלא אי איתמר דרבי
יוחנן ור' שמעון בן לקיש הכי איתמר חד אמר מחלוקת בסלעין על דינרין דב"ש סברי
גזרינן

דף מה,ב גמרא שמא ישהה עליותיו דזימנין דלא מלו זוזי בדינרא ולא מסיק ובית הלל
סברי לא גזרינן שמא ישהה עליותיו דכי לא מלו נמי בדינרא אסוקי מסיק להו אבל
בפירות על דינרין דברי הכל מחללינן דכיון דמרקבי לא משהי להו וחד אמר אפילו
בפירות על דינרין נמי מחלוקת בשלמא להך לישנא דאמרת דמדאורייתא משרא שרי
ורבנן הוא דגזרו ביה היינו דקתני יעשה ולא יעשה אלא להך לישנא דאמרת דמדאורייתא
פליגי מחללינן ולא מחללינן מבעי ליה קשיא איתמר רב ולוי חד אמר מטבע נעשה חליפין
וחד אמר אין מטבע נעשה חליפין אמר רב פפא מ"ט דמ"ד אין מטבע נעשה חליפין משום
דדעתיה אצורתא וצורתא עבידא דבטלא תנן הוהב את הכסף מאי לאו בחליפין וש"מ
מטבע נעשה חליפין לא בדמים אי הכי הוהב קונה [את] הכסף מחייב מבעי ליה תני הוהב
מחייב הכי נמי מסתברא מדקתני סיפא הכסף אינו קונה את הוהב אי אמרת בשלמא
בדמים היינו דאמרינן דהבא פירא וכספא טבעא וטבעא פירא לא קני אלא אי אמרת
בחליפין תרוייהו לקנו אהדדי ועוד תניא הכסף אינו קונה את הוהב כיצד מכר לו עשרים
וחמשה דינר של כסף בדינר של זהב אע"פ שמשך את הכסף לא קנה עד שימשוך את
הזהב אי אמרת בשלמא בדמים משום הכי לא קני אלא אי אמרת בחליפין נקני אלא מאי
בדמים אי הכי אימא רישא הוהב קונה את הכסף כיצד מכר לו דינר של זהב בעשרים
וחמשה דינר של כסף כיון שמשך את הוהב נקנה כסף בכל מקום שהוא אי אמרת בשלמא
בחליפין היינו דקתני נקנה כסף בכל מקום שהוא אלא אי אמרת בדמים האי נקנה כסף
בכל מקום שהוא נתחייב גברא מיבעי ליה אמר רב אשי לעולם בדמים ומאי בכל מקום
שהוא כמות שהוא כדאמר ליה אי אמר ליה מארנקי חדשה יהבינא לך לא מציי יהיב ליה
מארנקי ישנה אע"ג דעדיפי מינייהו מ"ט דאמר ליה לישנן קא בעינא להו אמר רב פפא
אפילו למ"ד אין מטבע נעשה חליפין מיעבד הוא דלא עביד חליפין אקנויי מיקנו בחליפין
מידי דהוה אפירא לרב נחמן פירא לרב נחמן לאו אע"ג דאינהו לא עבדי חליפין אקנויי
מקנו בחליפין טבעא נמי לא שנא מיתבי היה עומד בגורן ואין בידו מעות אומר לחבירו
הרי פירות הללו נתונים לך במתנה

דף מו,א גמרא וחוזר ואומר הרי הן מחוללין על מעות שיש לי בבית טעמא דאין בידו
מעות הא אם יש בידו מעות ליקני להו לאידך במשיכה ופריק דהכי עדיף דהוה ליה נכרי
ואי אמרת מטבע נקנה בחליפין ניקנו ליה מעות להיאך אגב סודר ולפרוק דלית ליה סודר
ונקנינהו נהליה אגב קרקע דלית ליה קרקע והא עומד בגורן קתני בגורן שאינו שלו
ואיכפל תנא לאשמועינן גברא ערטילאי דלית ליה ולא כלום אלא לאו שמע מינה אין
מטבע נקנה בחליפין שמע מינה ואף רב פפא הדר ביה כי הא דרב פפא הוה ליה תריסר
אלפי דינרי בי חוזאי אקנינהו לרב שמואל בר אחא אגב אסיפא דביתיה כי אתא נפק
לאפיה עד תווך וכן אמר עולא אין מטבע נעשה חליפין וכן אמר רב אסי אין מטבע נעשה
חליפין וכן אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן אין מטבע נעשה חליפין איתביה רבי
אבא לעולא הרי שהיו חמריו ופועליו תובעין אותו בשוק ואמר לשולחני תן לי בדינר

מעות ואפרנסם ואני אעלה לך יפה דינר וטריסית ממעות שיש לי בביתי אם יש לו מעות מותר ואם לאו אסור ואי סלקא דעתך אין מטבע נעשה חליפין הויא ליה הלואה ואסור אשתיק א"ל דלמא אידי ואידי בפרוטטות שנו דליכא עלייהו טבעא ואידי ואידי פירא הוו ומש"ה נקנו בחליפין א"ל אין דיקא נמי דקתני יפה דינר וטריסי' ולא קתני דינר יפה וטריסי' ש"מ רב אשי אמר לעולם בדמים ובפרוטטות כיון דאית ליה נעשה כאומר הלויני עד שיבא בני או עד שאמצא מפתח ת"ש כל הנעשה דמים באחר כיון שזכה זה נתחייב זה בחליפין כל הנעשה דמים באחר מאי ניהו מטבע ושמע מינה מטבע נעשה חליפין אמר רב יהודה ה"ק

דף מו, ב גמרא כל הנישום דמים באחר כיון שזכה זה נתחייב זה בחליפין ה"נ מסתברא מדקתני סיפא כיצד החליף שור בפרה או חמור בשור שמע מינה ולמאי דסליק אדעתיה מעיקרא מטבע מאי כיצד הכי קאמר ופירי נמי עבדי חליפין כיצד החליף שור בפרה או חמור בשור הניחא לרב ששת דאמר פירי עבדי חליפין אלא לר"נ דאמר כלי אין אבל פירי לא עבדי חליפין מאי כיצד הכי קאמר יש דמים שהן כחליפין כיצד החליף דמי שור בפרה או דמי חמור בשור מאי טעמיה דרב נחמן סבר לה כרבי יוחנן דאמר דבר תורה מעות קונות ומפני מה אמרו משיכה קונה גזירה שמא יאמר לו נשרפו חטיך בעלייה ומלתא דשכיחא גזרו ביה רבנן מלתא דלא שכיחא לא גזרו ביה רבנן ולריש לקיש דאמר משיכה מפורשת מן התורה הניחא אי סבר לה כרב ששת מתרץ לה כרב ששת אלא אי סבר לה כרב נחמן דאמר פירי לא עבדי חליפין ומטבע לא קני היכי מתרץ לה על כרחך כרב ששת מתרץ לה תנן כל המטלטלין קונין זה את זה ואמר ריש לקיש ואפילו כיס מלא מעות בכיס מלא מעות תרגמא רב אחא בדינר אנקא ואניגרא אחד שפסלתו מלכות ואחד שפסלתו מדינה וצריכא דאי אשמועינן פסלתו מלכות משום דלא סגי כלל אבל פסלתו מדינה דסגי ליה במדינה אחריתי אימא אכתי מטבע הוא ואין מטבע נקנה בחליפין ואי אשמועינן פסלתו מדינה משום דלא סגי ליה לא בצנעא ולא בפרהסיא אבל פסלתו מלכות דסגי ליה בצנעא אימא אכתי מטבע הוא ואין מטבע נקנה בחליפין צריכא אמר רבה אמר רב הונא מכור לי באלו קנה

דף מז, א גמרא ויש לו עליו אונאה קנה אף על גב דלא משך דכיון דלא קפיד קנה דכי חליפין דמי ויש לו עליו אונאה דמכור לי באלו קאמר ליה רב אבא אמר רב הונא מכור לי באלו קנה ואין לו עליו אונאה פשיטא דמים ואין מקפיד עליהן הא קאמרינן דקני דכחליפין דמו חליפין ומקפיד עליהן מאי אמר רב אדא בר אהבה תא שמע הרי שהיה תופש פרתו ועומד ובא חבירו ואמר לו פרתך למה לחמור אני צריך יש לי חמור שאני נותן לך פרתך בכמה וכך חמורך בכמה בכך וכך משך בעל החמור את הפרה ולא הספיק בעל הפרה למשוך את החמור עד שמת החמור לא קנה בעל החמור את הפרה שמע מינה חליפין ומקפיד עליהן לא קנה אמר רבא אטו חליפין בשופטני עסקינן דלא קפדי אלא כל חליפין מיקפד קפדי וקנה והכא במאי עסקינן דאמר ליה חמור בפרה וטלה ומשך את הפרה ועדיין לא משך את הטלה דלא הוה ליה משיכה מעליא אמר מר מכור לי באלו קנה ויש לו עליו אונאה לימא סבר רב הונא מטבע נעשה חליפין לא רב הונא סבר לה כרבי יוחנן דאמר דבר תורה מעות קונות ומפני מה אמרו משיכה קונה גזירה שמא יאמר לו נשרפו חטיך בעלייה מלתא דשכיחא גזרו בה רבנן ומלתא דלא שכיחא לא גזרו בה רבנן אמר ליה מר הונא בריה דרב נחמן לרב אשי אתון הכי מתניתו לה אנן הכי מתנינן

לה וכן אמר רב הונא אין מטבע נעשה חליפין במה קוננין רב אמר בכליו של קונה דניחא ליה לקונה דלהוי מקנה קונה כי היכי דלגמר ולקני ליה ולוי אמר בכליו של מקנה כדבעינן למימר לקמן אמר ליה רב הונא מדסקרתא לרבא וללוי דאמר בכליו של מקנה הא קא קני ארעא אגב גלימא אם כן הווי ליה נכסים שיש להן אחריות ונקנין עם נכסים שאין להן אחריות ואנן איפכא תנן נכסים שאין להן אחריות נקנין עם נכסים שיש להן אחריות אמר ליה אי הוה לוי הכא הוה מפיק לאפך פולסי דנורא מי סברת גלימא מקנה ליה בההיא הנאה דקא מקבל מיניה גמר ואקני ליה כתנאי (רות ד) וזאת לפנים בישראל על הגאולה ועל התמורה לקיים כל דבר שלף איש נעלו ונתן לרעהו גאולה זו מכירה וכן הוא אומר (ויקרא כז) לא יגאל תמורה זו חליפין וכן הוא אומר (ויקרא כז) לא יחליפנו ולא ימיר אותו לקיים כל דבר שלף איש נעלו ונתן לרעהו מי נתן למי בועז נתן לגואל רבי יהודה אומר גואל נתן לבועז תנא קוננין בכלי אע"פ שאין בו שוה פרוטה אמר רב נחמן לא שנו אלא בכלי אבל בפירי לא רב ששת אמר אפילו בפירות מאי טעמא דרב נחמן אמר קרא נעלו נעל אין מידי אחריןא לא מאי טעמיה דרב ששת אמר קרא לקיים כל דבר לרב נחמן נמי הכתיב לקיים כל דבר ההוא לקיים כל דבר דנקנין במנעל ורב ששת נמי הכתיב נעלו אמר לך רב ששת מה נעלו דבר המסויים אף כל דבר המסויים לאפוקי חצי רמון וחצי אגוז דלא אמר רב ששת בריה דרב אידי כמאן כתבינן האידינא במנא דכשר למקניא ביה במנא לאפוקי מדרב ששת דאמר קוננין בפירות דכשר לאפוקי מדשמואל דאמר קוננין דף מז,ב גמרא במרוקא למקניא לאפוקי מדלוי דאמר בכליו של מקנה קמ"ל למקניא ולא לקנויי ביה רב פפא אמר למעוטי מטבע ורב זביד ואיתימא רב אשי אמר למעוטי איסורי הנאה איכא דאמרי ביה אמר רב פפא למעוטי מטבע דכשר אמר רב זביד ואיתימא רב אשי למעוטי איסורי הנאה אבל מוריקא לא אצטריך: אסימון קונה את המטבע וכו': מאי אסימון אמר רב מעות הניתנות בסימן לבית המרחץ מיתבי אין מחללין מעשר שני על אסימון ולא על מעות הניתנות בסימן לבית המרחץ מכלל דאסימון לאו מעות הניתנות בסימן לבית המרחץ וכי תימא פרושי קמפרש והא לא תנא הכי מחללין מעשר שני על אסימון דברי רבי דוסא וחכמים אומרים אין מחללין ושויין שאין מחללין על מעות הניתנות בסימן לבית המרחץ אלא אמר רבי יוחנן מאי אסימון פולסא ואזדא רבי יוחנן לטעמיה דאמר ר' יוחנן רבי דוסא ורבי ישמעאל אמרו דבר אחד רבי דוסא הא דאמרן רבי ישמעאל מאי היא דתניא (דברים יד) וצרת הכסף בידך לרבות כל דבר הנצרר ביד דברי רבי ישמעאל רבי עקיבא אומר לרבות כל דבר שיש עליו צורה: כיצד משך הימנו פירות ולא נתן לו מעות אינו יכול לחזור בו וכו': אמר ר' יוחנן דבר תורה מעות קונות ומפני מה אמרו משיכה קונה גזירה שמא יאמר לו נשרפו חטיך בעלייה סוף סוף מאן דשדא דליקה בעי שלומי אלא גזירה שמא תפול דליקה באונס אי מוקמת להו ברשותיה מסר נפשיה טרח ומציל ואי לא מסר נפשיה טרח ומציל ריש לקיש אמר משיכה מפורשת מן התורה מאי טעמא דריש לקיש אמר קרא (ויקרא כה) וכי תמכרו ממכר לעמיתך או קנה מיד עמיתך דבר הנקנה מיד ליד ורבי יוחנן אמר מיד למעוטי קרקע דלית בה אונאה וריש לקיש א"כ לכתוב קרא וכי תמכרו ממכר מיד עמיתך אל תונו או קנה למה לי שמע מינה למשיכה ור' יוחנן או קנה מאי עביד ליה מיבעי ליה לכדתניא וכי תמכרו ממכר אל תונו אין לי אלא שנתאנה לוקח נתאנה מוכר מנין תלמוד לומר או קנה אל תונו וריש לקיש תרתי גמר מיניה תנן ר"ש אומר כל שהכסף בידו ידו על העליונה מוכר הוא דמצי הדר

ביה לוקח לא מצי הדר ביה אי אמרת בשלמא מעות קונות משום הכי מוכר מצי הדר ביה לוקח לא מצי הדר ביה אלא אי אמרת מעות אינן קונות לוקח נמי ליהדר ביה אמר לך ריש לקיש אליבא דרבי שמעון לא קאמינא כי קאמינא אליבא דרבנן בשלמא לריש לקיש היינו דאיכא בין ר' שמעון לרבנן אלא לרבי יוחנן מאי איכא בין ר' ש לרבנן איכא בינייהו דרב חסדא דאמר רב חסדא כדרך שתקנו משיכה במוכרין כך תקנו משיכה בלקוחות ר"ש לית ליה דרב חסדא רבנן אית להו דרב חסדא תנן אבל אמרו מי שפרע מדור המבול הוא עתיד ליפרע ממי שאינו עומד בדיבורו אי אמרת בשלמא מעות קונות משום הכי קאי באבל אלא אי אמרת מעות אינן קונות אמאי קאי באבל משום דברים ובדברים מי קאי באבל והתניא **דף מח,א גמרא** רבי שמעון אומר אף על פי שאמרו טלית קונה דינר זהב ואין דינר זהב קונה טלית מכל מקום כך הלכה אבל אמרו מי שפרע מאנשי דור המבול ומאנשי דור הפלגה ומאנשי סדום ועמורה וממצרים בים הוא עתיד ליפרע ממי שאינו עומד בדיבורו והנושא ונותן בדברים לא קנה והחוזר בו אין רוח חכמים נוחה הימנו ואמר רבא אנו אין לנו אלא אין רוח חכמים נוחה הימנו דברים ואיכא בהדייהו מעות קאי באבל דברים וליכא בהדייהו מעות לא קאי באבל אמר רבא קרא ומתניתא מסייע ליה לריש לקיש קרא דכתיב (ויקרא ה) וכחש בעמיתו בפקדון או בתשומת יד או בגזל או עשק את עמיתו תשומת יד אמר רב חסדא כגון שיחד לו כלי להלוואתו עשק א"ר חסדא כגון שיחד לו כלי לעשקו וכי אהדריה קרא כתיב (ויקרא ה) והיה כי יחטא ואשם והשיב את הגזלה אשר גזל או את העושק אשר עשק או את הפקדון אשר הפקד אתו ואילו תשומת יד לא אהדריה מאי טעמא לאו משום דמחסרא משיכה אמר ליה רב פפא לרבא אימא מעושק הוא דהדר קרא הכא במאי עסקינן כגון שנטלו ממנו וחזרו והפקידו אצלו היינו פקדון תרי גוני פקדון אי הכי תשומת יד נמי ליהדריה ולוקמיה כגון שנטלו הימנו וחזרו והפקידו אצלו אי אהדריה קרא לא תיובתא ולא סייעתא השתא דלא אהדריה קרא מסייע ליה ותשומת יד לא אהדריה קרא והתניא אמר ר' שמעון מנין ליתן את האמור למעלה למטה דכתיב (ויקרא ה) או מכל אשר ישבע עליו לשקר ואמר רב נחמן אמר רבה בר אבובא אמר רב לרבנות תשומת יד להישבון בהדיא מיהא לא אהדריה קרא מתניתא מנלן דתניא נתנה לבלן מעל ואמר רב דוקא בלן הוא דלא מחסרא משיכה אבל מידי אחריתא דמחסרא משיכה לא מעל עד דמשיך והתניא נתנה לספר מעל וספר הא בעי לממשך תספורת הכא במאי עסקינן בספר נכרי דלאו בר משיכה הוא תניא נמי הכי נתנה לספר או לספן או לכל בעלי אומנות לא מעל עד דמשך קשיין אהדדי אלא לאו ש"מ כאן בספר נכרי כאן בספר ישראל ש"מ וכן אמר רב נחמן דבר תורה מעות קונות ובדקה לוי במתניתיה ואשכח נתנה לסיטון מעל **דף מח,ב גמרא** אלא קשיא לריש לקיש אמר לך ריש לקיש הא מני ר' שמעון היא: אבל אמרו מי שפרע כו': איתמר אביי אמר אודועי מודעינן ליה רבא אמר מילט לייטינן ליה אביי אמר אודועי מודעינן ליה דכתיב (שמות כב) ונשיא בעמך לא תאור רבא אמר מילט לייטינן ליה דכתיב בעמך בעושה מעשה עמך אמר רבא מנא אמינא לה דר' חייא בר יוסף יהבו ליה זוזי אמלחא לסוף אייקר מלחא אתא לקמיה דרבי יוחנן אמר ליה זיל הב להו ואי לא קביל עליך מי שפרע ואי אמרת אודועי מודעינן ליה רבי חייא בר יוסף בר אודועי הוא ואלא מאי מילט לייטינן ליה רבי חייא בר יוסף אתי לקבולי עליה לטותא דרבנן אלא רבי חייא בר יוסף ערבון הוא דיהבי ליה הוא סבר כנגדו הוא קונה ואמר ליה ר' יוחנן כנגד כולו הוא קונה אתמר ערבון רב אומר כנגדו הוא קונה ורבי יוחנן אמר כנגד כולו הוא

קונה מיתבי הנותן ערבון לחבירו ואמר לו אם אני חוזר בי ערבוני מחול לך והלה אמר לו אם אני אחזור בי אכפול לך ערבונך נתקיימו התנאים דברי רבי יוסי רבי יוסי לטעמיה דאמר אסמכתא קניא ר' יהודה אומר דיו שיקנה כנגד ערבונו אמר ר' שמעון בן גמליאל במה דברים אמורים בזמן שאמר לו ערבוני יקון אבל מכר לו בית או שדה באלף זוז ופרע לו מהם חמש מאות זוז קנה ומחזיר לו את השאר אפילו לאחר כמה שנים מאי לאו הוא הדין למטלטלין בדסתמא קני להו לכולהו לא מטלטלין בדסתמא לא קני ומאי שנא קרקע דבכספא קני ליה ממש קני ליה לכולה מטלטלי דלא קני אלא לקבולי מי שפרע לא קני ליה כוליה לימא כתנאי המלוה את חבירו על המשכון ונכנסה השמיטה אע"פ שאינו שוה אלא פלג אינו משמט דברי רבן שמעון בן גמליאל ר' יהודה הנשיא אומר אם היה משכון כנגד הלואתו אינו משמט ואם לאו משמט מאי אינו משמט דקאמר רשב"ג אילימא כנגדו מכלל דר' יהודה הנשיא סבר להך פלגא נמי משמט

דף מט, א גמרא אלא משכון דנקיט למה ליה אלא לאו שמע מיניה מאי אינו משמט דקאמר רבן שמעון בן גמליאל אינו משמט בכולו ומאי משמט דקאמר רבי יהודה הנשיא להך פלגא דלא נקיט עליה משכון ובהא קמיפלגי דרבן שמעון בן גמליאל סבר כנגד כולו הוא קונה ורבי יהודה הנשיא סבר כנגדו הוא קונה לא מאי אינו משמט דקאמר רבן שמעון בן גמליאל להך פלגא דנקיט עליה משכון מכלל דרבי יהודה הנשיא סבר להך פלגא דנקיט עליה משכון נמי משמט אלא משכון דנקיט למה ליה לזכרון דברים בעלמא רב כהנא יהבו ליה זוזי אכיתנא לסוף אייקר כיתנא אתא לקמיה דרב אמר ליה במאי דנקיטת זוזי הב להו ואידך דברים נינהו ודברים אין בהן משום מחוסרי אמנה דאיתמר דברים רב אמר אין בהן משום מחוסרי אמנה ורבי יוחנן אמר יש בהם משום מחוסרי אמנה מיתבי רבי יוסי ברבי יהודה אומר מה תלמוד לומר (ויקרא יט) הין צדק והלא הין בכלל איפה היה אלא לומר לך שיהא הן שלך צדק ולא שלך צדק אמר אביי ההוא שלא ידבר אחד בפה ואחד בלב מיתבי ר' שמעון אומר אף על פי שאמרו טלית קונה דינר זהב ואין דינר זהב קונה טלית מכל מקום כך הלכה אבל אמרו מי שפרע מאנשי דור המבול ומאנשי דור הפלגה הוא עתיד ליפרע ממי שאינו עומד בדיבורו תנאי היא דתנן מעשה ברבי יוחנן בן מתיא שאמר לבנו צא ושכור לנו פועלים הלך ופסק להם מזונות וכשבא אצל אביו אמר לו בני אפילו אתה עושה להם כסעודת שלמה בשעתו לא יצאת ידי חובתך עמהם שהן בני אברהם יצחק ויעקב אלא עד שלא יתחילו במלאכה צא ואמור להם על מנת שאין לכם עלי אלא פת וקטנית בלבד ואי ס"ד דברים יש בהן משום מחוסרי אמנה היכי אמר ליה זיל הדר בך שאני התם דפועלים גופייהו לא סמכא דעתייהו מאי טעמא מידע ידעי דעל אבוה סמך אי הכי אפילו התחילו במלאכה נמי התחילו במלאכה ודאי סמכי דעתייהו אמרו מימר אמר קמיה דאבוה וניחא ליה ומי אמר רבי יוחנן הכי והאמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן האומר לחבירו אני נותן לך יכול לחזור בו יכול פשיטא אלא מותר לחזור בו אמר רב פפא ומודה רבי יוחנן במתנה מועטת דסמכא דעתייהו הכי נמי מסתברא דאמר רבי אבהו אמר רבי יוחנן ישראל שאמר לבן לוי כור מעשר יש לך בידי בן לוי רשאי לעשותו תרומת מעשר על מקום אחר אי אמרת בשלמא לא מצי למיהדר ביה משום הכי רשאי אלא אי אמרת מצי למיהדר ביה אמאי רשאי אישתכח דקא אכיל טבליים הכא במאי עסקינן כגון שנטלו ממנו וחזר והפקידו אצלו אי הכי אימא סיפא נתנו לבן לוי אחר אין לו עליו אלא תרעומת ואי סלקא דעתך כגון שנטלו ממנו וחזר והפקידו אצלו אמאי אין לו

עליו אלא תרעומת כיון דמשכיה ממונא אית ליה גביה אלא לאו שמע מינה בדלא נטלו שמע מינה ההוא גברא דיהיב זוזי אשומשמי לסוף אייקר שומשמי הדרו בהו ואמרו ליה לית לן שומשמי שקול זוזך לא שקיל זוזיה איגנוב אתו לקמיה דרבא אמר ליה כיון דאמרי לך שקול זוזך ולא שקלית לא מבעיא שומר שכר דלא הוי אלא אפילו שומר חנם נמי לא הוי אמרו ליה רבנן לרבא והא בעי לקבולי עליה מי שפרע אמר להו הכי נמי אמר רב פפי אמר לי רבינא לדידי אמר לי ההוא מרבנן ורב טבות שמיה ואמרי לה רב שמואל בר זוטרא שמיה דאי הוו יהבי ליה כל חללא דעלמא לא הוי קא משני בדבוריה בדידי הוה עובדא ההוא יומא אפניא דמעלי שבתא הוה והוה יתיבנא ואתא ההוא גברא וקאי אבבא אמר לי אית לך שומשמי לזבוני

דף מט,ב גמרא אמרי ליה לא אמר לי ליהווי הנך זוזי בפקדון גבך דהא חשכה לי אמרי ליה הא ביתא קמך אותבינהו בביתא ואיגנוב אתא לקמיה דרבא אמר ליה כל הא ביתא קמך לא מבעיא שומר שכר דלא הוי אלא אפילו שומר חנם נמי לא הוי אמרי ליה והא אמרו [ליה] רבנן לרבא איבעי ליה לקבולי עליה מי שפרע ואמר לי לא היו דברים מעולם: רבי שמעון אומר כל שהכסף בידו ידו על העליונה וכו': תניא אמר ר"ש אימתי בזמן שהכסף והפירות ביד מוכר אבל כסף ביד מוכר ופירות ביד לוקח אינו יכול לחזור בו מפני שכספו בידו ביד מוכר הוא אלא מפני שדמי כספו בידו פשיטא אמר רבא הכא במאי עסקינן כגון שהיתה עלייה של לוקח מושכרת ביד מוכר טעמא מאי תקינו רבנן משיכה גזירה שמא יאמר לו נשרפו חיטיך בעלייה הכא ברשותיה דלוקח נינהו אי נפלה דליקה באונס איהו טרח ומייתי ליה ההוא גברא דיהיב זוזי אחמרא לסוף שמע דקא בעי למנסביה דבי פרזק רופילא אמר ליה הב לי זוזי לא בעינא חמרא אתא לקמיה דרב חסדא אמר ליה כדרך שתיקנו משיכה במוכרין כך תיקנו משיכה בלקוחות:

דף מט,ב משנה האונאה ארבעה כסף מעשרים וארבעה כסף לסלע שתות למקח עד מתי מותר להחזיר עד כדי שיראה לתגר או לקרובו הורה רבי טרפון בלוד האונאה שמונה כסף מעשרים וארבע כסף לסלע שליש למקח ושמחו תגרי לוד אמר להם כל היום מותר לחזור אמרו לו יניח לנו רבי טרפון במקומינו וחזרו לדברי חכמים:

דף מט,ב גמרא אתמר רב אמר שתות מקח שנינו ושמואל אמר שתות מעות נמי שנינו שוי שיתא בחמשא שוי שיתא בשבעה כולי עלמא לא פליגי דבתר מקח אזלינן ואונאה הויא כי פליגי שוי חמשא בשיתא ושוי שבעה בשיתא לשמואל דאמר בתר מעות אזלינן אידי ואידי אונאה הוי לרב דאמר בתר מקח אזלינן שוי חמשא בשיתא ביטול מקח הויא שוי שבעה בשיתא מחילה הויא ושמואל אמר כי אמרינן מחילה וביטול מקח היכא דליכא שתות משני צדדים אבל היכא דאיכא שתות מצד אחד אונאה הויא תנן האונאה ד' כסף מעשרים וארבעה כסף לסלע שתות למקח מאי לאו דזבין שוי עשרים בעשרין וארבעה ושמע מינה שתות מעות נמי שנינו לא דזבין שוי עשרים וארבעה בעשרים מי נתאנה מוכר אימא סיפא עד מתי מותר להחזיר בכדי שיראה לתגר או לקרובו ואמר רב נחמן לא שנו אלא לוקח אבל מוכר לעולם חוזר אלא דזבין שוי עשרים וארבעה בעשרין ותמניא תנן הורה רבי טרפון בלוד האונאה שמונה כסף מעשרים וארבעה כסף לסלע שליש למקח מאי לאו דזבין שוי שיתסרי בעשרים וארבעה וש"מ שליש מעות נמי שנינו לא דזבין שוי עשרים וארבעה בשיתסר מי נתאנה מוכר אימא סיפא אמר להם כל היום מותר לחזור וא"ר נחמן לא שנו אלא לוקח אבל מוכר לעולם חוזר אלא דזבין שוי כ"ד בתלתין ותריין

תניא כוותיה דשמואל מי שהוטל עליו ידו על העליונה כיצד מכר לו שוה ה' בו' מי נתאנה לוקח יד לוקח על העליונה רצה אומר תן לי מעותי או תן לי מה שאוניתני מכר לו **דף נא,א גמרא** שוה שש בחמש מי נתאנה מוכר יד מוכר על העליונה רצה אומר לו תן לי מקחי או תן לי מה שאוניתני איבעיא להו פחות משתות לרבנן לאלתר הויא מחילה או בכדי שיראה לתגר או לקרובו ואם תמצי לומר בכדי שיראה לתגר או לקרובו מאי איכא בין שתות לפחות משתות איכא דאילו שתות ידו על העליונה רצה חוזר רצה קונה ומחזיר אונאה ואילו פחות משתות קנה ומחזיר אונאה מאי תא שמע חזרו לדברי חכמים סברוה פחות משליש לר' טרפון כפחות משתות לרבנן דמי אי אמרת בשלמא פחות משתות לרבנן בכדי שיראה לתגר או לקרובו ולרבי טרפון כל היום משום הכי חזרו אלא אי אמרת פחות משתות לרבנן לאלתר הויא מחילה

דף נב,ב גמרא ולרבי טרפון נמי לאלתר הויא מחילה אמאי חזרו בדר' טרפון ניחא להו טפי דמאי דרבנן קא משוו להו אונאה לר' טרפון הויא מחילה מי סברת פחות משליש לרבי טרפון כפחות משתות לרבנן דמי לא משתות ועד שליש לרבי טרפון כשתות עצמה לרבנן דמי אי הכי במאי שמחו מעיקרא תפשוט דבטול מקח לרבנן לעולם חוזר דכיון דאמר להו רבי טרפון הויא אונאה שמחו כי אמר להו כל היום חזרו דאי סלקא דעתך דבטול מקח לרבנן בכדי שיראה לתגר או לקרובו במאי שמחו שמחו בשתות עצמה דלרבי טרפון מחילה ולרבנן אונאה איבעיא להו בטול מקח לרבנן לעולם חוזר או דלמא בכדי שיראה לתגר או לקרובו ואם תמצא לומר בכדי שיראה לתגר או לקרובו מה איכא בין שתות ליתר על שתות איכא דאילו שתות מי שנתאנה חוזר ואילו יתר על שתות שניהם חוזרין מאי ת"ש חזרו לדברי חכמים אי אמרת בשלמא בטול מקח לרבנן בכדי שיראה לתגר או לקרובו ולר' טרפון כל היום משום הכי חזרו אלא אי אמרת בטול מקח לרבנן לעולם חוזר אמאי חזרו בדרבי טרפון ניחא להו טפי דקא משוי להו אונאה כל היום ותו לא בטול מקח לא שכיח אמר רבא הלכתא פחות משתות נקנה מקח יותר על שתות בטול מקח שתות קנה ומחזיר אונאה וזה וזה בכדי שיראה לתגר או לקרובו תניא כותיה דרבא אונאה פחות משתות נקנה מקח יתר על שתות בטל מקח שתות קנה ומחזיר אונאה דברי רבי נתן רבי יהודה הנשיא אומר יד מוכר על העליונה רוצה אומר לו תן לי מקחי או תן לי מה שאוניתני וזה וזה בכדי שיראה לתגר או לקרובו: עד מתי מותר להחזיר כו': אמר רב נחמן לא שנו אלא לוקח אבל מוכר לעולם חוזר נימא מסייע ליה חזרו לדברי חכמים אי אמרת בשלמא מוכר לעולם חוזר

דף נא,א גמרא משום הכי חזרו אלא אי אמרת מוכר נמי כלוקח דמי מאי נפקא להו מינה כי היכי דעבדי ליה רבנן תקנתא ללוקח הכי נמי עבדי ליה רבנן תקנתא למוכר תגרי לוד לא שכיח דטעו אושפזיכניה דרמי בר חמא זבין חמרא וטעה אשכחיה דהוה עציב א"ל אמאי עציבת א"ל זביני חמרא וטעאי א"ל זיל הדר בך אמר ליה הא שהאי לי יותר מכדי שאראה לתגר או לקרובי שדריה לקמיה דרב נחמן א"ל לא שנו אלא לוקח אבל מוכר לעולם חוזר מאי טעמא לוקח מקחו בידו כל היכא דאזיל מחוי ליה ואמרי ליה אי טעה אי לא טעה מוכר דלא נקט מקחיה בידיה עד דמיתרמי ליה זבינתא כזבינתיה וידע אי טעה ואי לא טעה ההוא גברא דהוה נקט ורשכי לזבוני קרי שיתא ושויא חמשא ואי הווי יהבי ליה חמשא ופלגא הוה שקיל אתא ההוא גברא ואמר אי יהיבנא ליה חמשא ופלגא הויא מחילה אתן ליה שיתא ואתבעיה לדינא אתא לקמיה דרבא א"ל לא שנו אלא בלוקח מן התגר אבל

בלוקח מבעל הבית אין לו עליו אונאה ההוא גברא דהוה נקיט כיפי לזבוני קרי שתין ושוי חמשין ואי הווי יהבי ליה חמשין וחמשא הוה שקיל אתא ההוא גברא ואמר אי יהיבנא ליה חמשין וחמשא הווי מחילה אתן ליה שיתין ואתבעיה לדינא אתא לקמיה דרב חסדא א"ל לא שנו אלא בלוקח מן התגר אבל בלוקח מן בעל הבית אין לו עליו אונאה א"ל רב דימי ישר וכן אמר רבי אלעזר ישר והא אנן תנן כשם שאונאה להדיוט כך אונאה לתגר מאן הדיוט לאו בעל הבית אמר רב חסדא בצדרייתא אבל מאני תשמישתיה דיקירי עליה לא מזבין להו אי לאו בדמי יתירי:

דף נא,א משנה אחד הלוקח ואחד המוכר יש להן אונאה כשם שאונאה להדיוט כך אונאה לתגר ורבי יהודה אומר אין אונאה לתגר מי שהוטל עליו ידו על העליונה רצה אומר לו תן לי מעותי או תן לי מה שאנתיני:

דף נא,א גמרא מנהני מילי דת"ר (ויקרא כה) וכי תמכרו ממכר לעמיתך אל תונו אין לי אלא שנתאנה לוקח נתאנה מוכר מנין תלמוד לומר (ויקרא כה) או קנה אל תונו ואיצטריך למכתב לוקח ואיצטריך למכתב מוכר דאי כתב רחמנא מוכר משום דקים ליה בזבינתיה אבל לוקח דלא קים ליה בזבינתיה אימא לא אזהריה רחמנא בלא תונו ואי כתב רחמנא לוקח משום דקא קני דאמרי אינש זבנית קנית אבל מוכר דאבודי קא מוביד דאמרי אינשי זבין אוביד אימא לא אזהריה רחמנא בלא תונו צריכא: רבי יהודה אומר אין אונאה לתגר: משום שהוא תגר אין לו אונאה אמר רב נחמן אמר רב בתגר ספסר שנו מאי טעמא מידע ידע זבינתיה כמה שווי ואחולי אחיל גביה והאי דזבנא הכי משום דאתרמיא ליה זבינתא אחריתי והשתא מיהא קא הדר ביה רב אשי אמר מאי אין לתגר אונאה אינו בתורת אונאה שאפילו פחות מכדי אונאה חוזר תניא כוותיה דרב נחמן רבי יהודה אומר תגר אין לו אונאה מפני שהוא בקי: מי שהוטל עליו ידו על העליונה וכו': מני מתניתין לא רבי נתן ולא רבי יהודה הנשיא אי רבי נתן מתניתין קתני רצה ובריייתא לא קתני רצה אי רבי יהודה הנשיא מתניתין קתני לוקח ברייתא קתני מוכר <סימן ז"ב ר"ש> אמר רבי אלעזר אונאה זו איני יודע מי שנאה רבה אמר לעולם רבי נתן היא ותני נמי בברייתא רצה רבא אמר לעולם ר' יהודה הנשיא היא ומאי דשייר במתניתין קא מפרש בברייתא אמר רב אשי דיקא נמי דקתני אחד הלוקח ואחד המוכר ומפרש ליה ללוקח שמע מינה שיוריה שייירה למוכר שמע מינה איתמר האומר לחבירו על מנת שאין לך עלי אונאה רב אמר יש לו עליו אונאה ושמואל אמר אין לו עליו אונאה לימא רב דאמר כרבי מאיר ושמואל דאמר כרבי יהודה דתניא האומר לאשה הרי את מקודשת לי על מנת שאין לך עלי שאר כסות ועונה הרי זו מקודשת ותנאו בטל דברי ר"מ רבי יהודה אומר בדבר שבממון תנאו קיים אמר לך רב אנא דאמרי אפי' לר' יהודה עד כאן לא קאמר ר' יהודה התם אלא דידעה וקא מחלה

דף נא,ב גמרא אבל הכא מי ידע דמחיל ושמואל אמר אנא דאמרי אפילו לר"מ עד כאן לא קאמר ר"מ התם אלא דודאי קא עקר אבל הכא מי יימר דקא עקר מידי אמר רב ענן לדידי מפרשא לי מיניה דמר שמואל האומר לחבירו על מנת שאין לך עלי אונאה אין לו עליו אונאה ע"מ שאין בו אונאה הרי יש בו אונאה מיתבי הנושא והנותן באמנה והאומר לחבירו ע"מ שאין לך עלי אונאה אין לו עליו אונאה לרב דאמר אנא דאמרי אפילו לר' יהודה הא מני אמר אביי מחוורתא רב אמר כר"מ ושמואל דאמר כר' יהודה רבא אמר לא קשיא כאן בסתם כאן במפרש דתניא במה דברים אמורים בסתם אבל במפרש מוכר

שאמר ללוקח חפץ זה שאני מוכר לך במאתים יודע אני בו שאינו שוה אלא מנה על מנת שאין לך עלי אונאה אין לו עליו אונאה וכן לוקח שאמר למוכר חפץ זה שאני לוקח ממך במנה יודע אני בו ששוה מאתים ע"מ שאין לך עלי אונאה אין לו עליו אונאה ת"ר הנושא והנותן באמנה הרי זה לא יחשב את הרע באמנה ואת היפה בשוה אלא או זה וזה באמנה או זה וזה בשוה ונותן לו שכר כתף שכר גמל שכר פונדק שכר עצמו אינו נוטל שכר נתן לו שכרו משלם שכרו משלם מהיכא קא יהיב ליה אמר רב פפא בצדוויי דיהבי ארבע למאה:

דף נא, ב משנה כמה תהא הסלע חסירה ולא יהא בה אונאה ר"מ אומר ארבע איסרות איסר לדינר ור' יהודה אומר ארבע פונדיונות פונדיון לדינר ור"ש אומר **דף נב, א משנה** שמונה פונדיונות שני פונדיונים לדינר עד מתי מותר להחזיר בכרכים עד כדי שיראה לשולחני בכפרים עד ערבי שבתות אם היה מכירה אפי' לאחר שנים עשר חדש מקבלה הימנו ואין לו עליו אלא תרעומת ונותנה למעשר שני ואינו חושש שאינו אלא נפש רעה:

דף נב, א גמרא ורמינהי עד כמה תהא הסלע חסירה ויהיה בה אונאה אמר רב פפא לא קשיא תנא דידן קא חשיב ממטה למעלה תנא ברא קא חשיב מלמעלה למטה מאי שנא בסלע דפליגי ומאי שנא בטלית דלא פליגי אמר רבא מאן תנא טלית ר"ש היא אביי אמר טלית עד שתות מחיל איניש דאמרי אינשי עשיק לגביך ושוי לכרסיך סלע כיון דלא סגי ליה לא מחיל גופא עד כמה תהא הסלע חסירה ויהא בה אונאה ר"מ אומר ארבעה איסרות איסר לדינר ר' יהודה אומר ד' פונדיונות פונדיון לדינר ר"ש אומר שמונה פונדיונות שני פונדיון לדינר יתר על כן מוכרה בשויה עד כמה תיפחת ויהא רשאי לקיימה בסלע עד שקל בדינר עד רובע פחות מכן איסר אסור <להוציאה> הרי זה לא ימכרנה לא לתגר ולא לחרם ולא להרג מפני שמרמין בה את אחרים אלא יקבנה ויתלנה בצואר בנו או בצואר בתו אמר מר בסלע עד שקל בדינר עד רובע מאי שנא בסלע עד שקל ומאי שנא בדינר עד רובע אמר אביי מאי רובע דקתני נמי רובע שקל אמר רבא דיקא נמי דקא תני רובע ולא קתני רביע ש"מ למה ליה למתלייה לדינר בשקל מלתא אגב אורחיה קמ"ל דאיכא דינר דאתי משקל מסייע ליה לר' אמי דא"ר אמי דינר הבא משקל מותר לקיימו דינר הבא מסלע אסור לקיימו: פחות מכן איסר אסור <להוציא>: מאי קאמר אמר אביי הכי קאמר פחתה סלע יותר מכדי אונאה איסר אסור אמר ליה רבא אי הכי אפילו משהו נמי אלא אמר רבא פחתה סלע איסר לדינר אסור וסתמא כר"מ תנן התם סלע שנפסלה והתקינה שיהא שוקל בה משקלות טמאה עד כמה תיפחת ויהא רשאי לקיימה לסלע שני דינרים פחות מכן יקוץ יתר על כן מאי אמר רב הונא פחות מכן יקוץ יתר על כן יקוץ רבי אמי אמר פחות מכן יקוץ יתר על כן יקיים מיתבי

דף נב, ב גמרא יתר על כן מוכרה בשויה מאי לאו שפחתה יותר מכדי אונאתה לא יתירה דאכתי לא פחתה בכדי אונאתה מוכרה בשויה מיתבי עד כמה תיפחת ויהא רשאי לקיימה בסלע עד שקל מאי לאו דפחית פורתא פורתא לא דנפיל לנורא ואפחות בחדא זימנא אמר מר יקבנה ויתלנה בצואר בנו או בצואר בתו ורמינהי לא יעשנה משקל בין משקלותיו ולא יזרקנה בין גרוטותיו ולא יקבנה ויתלנה בצואר בנו ובצואר בתו אלא או ישחוק או יתוך או יקוץ או יוליך לים המלח אמר ר' אלעזר ואמרי לה רב הונא אמר ר' אלעזר לא קשיא כאן באמצע כאן מן הצד: עד מתי מותר להחזיר בכרכים עד שיראה לשולחני בכפרים עד

ערבי שבתות: מאי שנא בסלע דמפליג ומאי שנא בטלית דלא מפליג אמר אביי כי תנן נמי מתני' בטלית בכרכין תנן רבא אמר טלית כל איניש קים ליה בגוה סלע כיון דלאו כל איניש קים ליה בגוה אלא שולחני הלכך בכרכים דאיכא שולחני עד שיראה לשולחני בכפרים דליכא שולחני עד ערבי שבתות דסלקין לשוקא: ואם היה מכירה אפי' לאחר שנים עשר חדש כו': היכא אי בכרכין הא אמרת עד שיראה לשולחני אי בכפרים הא אמרת עד ערבי שבתות אמר רב חסדא מידת חסידות שנו כאן אי הכי אימא סיפא אין לו עליו אלא תרעומת למאן אי לחסיד לא קבולי ליקבלה מיניה ולא תרעומת תיהוי ליה ואלא להאיך דקבלה מיניה ולבתר דמקבלה מיניה תרעומת תיהוי ליה ה"ק הא אחר אע"פ שאין מקבלה הימנו אין לו עליו אלא תרעומת: ונותנה למעשר שני ואינו חושש שאינו אלא נפש רעה: אמר רב פפא ש"מ האי מאן דמוקים אזוזי מיקרי נפש רעה והני מילי הוא דסגי להו מסייע ליה לחזקיה דאמר חזקיה בא לפורטה פורטה בשויה בא לחללה מחללה ביפה מאי קאמר הכי קאמר אע"פ כשבא לפורטה פורטה בשויה כשהוא מחללה מחללה ביפה למימרא דסבר חזקיה דמזלזלינן במעשר שני והאמר חזקיה מעשר שני שאין בו שוה פרוטה אומר הוא וחומשו מחולל על מעות הראשונות לפי שאי אפשר לו לאדם לצמצם מעותיו מאי ביפה בתורת יפה דתרי זילי לא מזלזלינן ביה גופא אמר חזקיה מעשר שני שאין בו שוה פרוטה אומר הוא וחומשו מחולל על מעות הראשונות לפי שאי אפשר לו לאדם לצמצם מעותיו מיתבי התרומה והביכורים חייבין עליהן מיתה וחומש

דף נג,א גמרא ואסורים לזרים והן נכסי כהן ועולים באחד ומאה וטעונין רחיצת ידים והערב שמש הרי אלו בתרומה ובכורים מה שאין כן במעשר מאי מה שאין כן במעשר לאו מכלל דמעשר בטיל ברובא ואם איתא דחזקיה הוה ליה דבר שיש לו מתירין וכל דבר שיש לו מתירין אפי' באלף לא בטיל וממאי דמה שאין כן במעשר דבטיל ברובא דלמא לא בטיל כלל לא מצית אמרת הכי דלגבי תרומה חומרי דתרומה קתני קולי דתרומה לא קתני והא קא תני והן נכסי כהן לא סלקא דעתך דתניא בהדיא מעשר שני בטיל ברובא ובאיזה מעשר שני אמרו במעשר שאין בו שוה פרוטה ושנכנס לירושלים ויצא ואם איתא לדחזקיה ליעבד ליה לדחזקיה וניחל ליה על מעות הראשונות דלא פריק וניתי מעשר דאית ליה ונצטרפינהו דאורייתא ודרבנן לא מצטרפי וניתי דמאי דלמא אתי לאתויי ודאי וניתי שתי פרוטות ונחלל עלייהו מעשר בפרוטה ומחצה ונחלל האי על היאך יתירא מי סברת פרוטה ומחצה תפסה שתי פרוטות לא פרוטה תפסה פרוטה וחצי פרוטה לא תפסה הדר הויא ליה דאוריית' ודרבנן ודאורייתא ודרבנן לא מצטרפי ונייתי איסר דלמא אתי לאתויי פרוטות ושנכנס לירושלים ויצא ואמאי וליהדר ונעייליה בשנטמא ונפרקיה דאמר ר' אלעזר מנין למעשר שני שנטמא שפודין אותו

דף נג,ב גמרא אפילו בירושלים שנא' (דברים יד) כי לא תוכל שאתו ואין שאת אלא אכילה שנאמר (בראשית מג) וישא משאת מאת פניו אלא בלקוח בכסף מעשר שני לקוח בכסף מעשר נמי ליפרקיה דתנן הלקוח בכסף מעשר שני שנטמא יפדה כרבי יהודה דאמר יקבר אי רבי יהודה מאי איריא יצא אפילו לא יצא נמי אלא לעולם בטהור ומאי יצא דנפול מחיצות והאמר רבא מחיצה לאכול דאורייתא מחיצות לקלוט דרבנן וכי גזרו רבנן כי איתנהו למחיצות כי ליתנהו למחיצות לא גזרו רבנן לא פלוג רבנן בין איתנהו למחיצות בין ליתנהו למחיצות רב הונא בר יהודה אמר רב ששת חזא קתני מעשר שני שאין בו שוה פרוטה שנכנס לירושלים ויצא אמאי וניהדר ונעייליה וניכליה דנפול מחיצות

ונפרקיה האמר רבא מחיצה לאכול דאורייתא מחיצה לקלוט דרבנן וכי גזרו רבנן כי איתנהו למחיצות כי ליתנהו למחיצות לא גזרו רבנן לא פלוג רבנן אי הכי מאי איריא אין בו שוה פרוטה אפילו יש בו נמי לא מיבעיא קאמר לא מיבעיא יש בו דקלטן ליה מחיצות אבל אין בו אימא לא קלטו ליה מחיצות קא משמע לן ת"ר (ויקרא כז) אם גאל יגאל איש ממעשרו ממעשרו ולא כל מעשרו פרט למעשר שני שאין בו שוה פרוטה איתמר רב אמר אין בו רב אסי אמר אין בחומשו רבי יוחנן אמר אין בו רבי שמעון בן לקיש אמר אין בחומשו מיתבי מעשר שני שאין בו שוה פרוטה דיו שיאמר הוא וחומשו מחולל על מעות הראשונות בשלמא למאן דאמר אין בחומשו היינו דקתני דיו דאע"ג דבדידיה אית ביה כיון דבחומשיה ליכא שפיר אלא למ"ד אין בו מאי דיו קשיא איבעיא להו חומשא מלגיו או חומשא מלבר אמר רבינא תא שמע הבעלים אומרים בעשרים וכל אדם בעשרים הבעלים קודמין מפני שמוסיפין חומש אמר אחד הרי עלי בעשרים ואחד

דף נד, א גמרא הבעלים נותנין עשרים ושש עשרים ושנים הבעלים נותנין עשרים ושבע בעשרים ושלוש הבעלים נותנין עשרים ושמונה בעשרים וארבע הבעלים נותנין עשרים ותשע עשרים וחמש הבעלים נותנין שלשים לפי שאין מוסיפין חומש על עליו של זה שמע מינה חומשא מלבר ש"מ כתנאי (ויקרא כז) ויסף חמישיתו עליו שיהא הוא וחומשו חמשה דברי רבי יאשיה ר' יונתן אומר חמישיתו חומשו של קרן איבעיא להו חומש מעכב או אינו מעכב ד' בד' פריק ואכנפשיה מוסיף חומש אלמא חומש לא מעכב או דלמא ארבעה בחמשה פריק וחומש מעכב אמר רבינא ת"ש הדמאי אין לו חומש ואין לו ביעור הא קרן יש לו מאי טעמא קרן דמעכב בדאורייתא איתא בדרבנן חומש דלא מעכב בדאורייתא ליתא בדרבנן לימא כתנאי נתן את הקרן ולא נתן את החומש רבי אליעזר אומר יאכל רבי יהושע אומר לא יאכל א"ר נראין דברי רבי אליעזר בשבת ודברי רבי יהושע בחול מדאמר נראין דברי רבי אליעזר בשבת מכלל דפליגי אפילו בחול מדאמר נראין דברי רבי יהושע בחול מכלל דפליגי אפילו בשבת מאי לאו בהא סברא קמיפלגי דרבי אליעזר סבר חומש לא מעכב ור' יהושע סבר חומש מעכב אמר רב פפא לא דכולי עלמא חומש לא מעכב והכא בחיישינן לפשיעותא קמיפלגי מר סבר חיישינן לפשיעותא ומר סבר לא חיישינן לפשיעותא אמר ר' יוחנן הכל מודים בהקדש שחילל הואיל וגזברין תובעין אותו בשוק ובהקדש לא פליגי והתניא נתן את הקרן ולא נתן לו את החומש ר' אליעזר אומר חילל וחכמים אומרים לא חילל א"ר נראין דברי ר' אליעזר בהקדש ודברי חכמים במעשר מדאמר נראין דברי רבי אליעזר בהקדש מכלל דפליגי אפילו במעשר מדקאמר נראין דברי חכמים במעשר מכלל דאינהו פליגי אפי' בהקדש אלא אי אתמר הכי אתמר א"ר יוחנן הכל מודים בשבת בהקדש שחילל חדא דכתיב (ישעיהו נח) וקראת לשבת עונג ועוד הואיל וגזברין תובעין אותו בשוק אמר רמי בר חמא הרי אמרו הקדש אינו מתחלל על הקרקע דרחמנא אמר (ויקרא כז) ונתן הכסף וקם לו חומשו מהו שיתחלל על הקרקע תרומה אינה משתלמת אלא מן החולין דרחמנא אמר (ויקרא כב) ונתן לכהן את הקדש דבר הראוי להיות קדש חומשה מהו שישתלם שלא מן החולין מעשר אין מתחלל על האסימון דרחמנא אמר (דברים יד) וצרת הכסף בידך לרבות כל דבר שיש עליו צורה חומשו מהו שיתחלל על האסימון אתגלגל מלתא ומטא לקמיה דרבא אמר להו אמר קרא עליו לרבות חומשו כמותו אמר רבינא אף אנן נמי תנינא הגונב תרומה ולא

אכלה משלם תשלומי כפל דמי תרומה אכלה משלם שני קרנים וחומש קרן וחומש מן החולין והקרן דמי תרומה

דף נד,ב גמרא ש"מ חומשו כמותו ש"מ אמר רבא גבי גזל כתיב (ויקרא ה) וחמישיתיו יוסף עליו ותנן נתן לו את הקרן ונשבע לו על החומש הרי זה מוסיף חומש על חומש עד שיתמעט הקרן פחות משוה פרוטה גבי תרומה כתיב (ויקרא כב) איש כי יאכל קדש בשגגה ויסף חמישיתו עליו ותנן האוכל תרומה בשוגג משלם קרן וחומש אחד האוכל ואחד השותה ואחד הסך אחד תרומה טהורה ואחד תרומה טמאה משלם חומשה וחומשא דחומשא ואילו גבי מעשר לא מכתב כתיב ולא מיתנא תנא ולא איבעויי איבעיא לן גבי הקדש כתיב (ויקרא כז) ואם המקדיש יגאל את ביתו ויסף חמישית כסף ערכך ותנן הפודה את הקדשו מוסיף חומש חומשא תנן חומשא דחומשא לא תנן מאי גבי תרומה כתיב ויסף גבי קדש נמי הא כתיב ויסף או דלמא גבי תרומה כתיב ויסף אי שקלת ליה לוי"ו דויסף ושדית ליה על חמישיתו הוה ליה חמישיתו גבי הקדש כתיב (ויקרא כז) ויסף חמישית אע"ג דכי שקלת ליה לוי"ו דויסף ושדית ליה על חמישית סוף סוף הוה ליה חמישיתו ותיפוק ליה דהוה ליה הקדש שני ואמר רבי יהושע בן לוי אהקדש ראשון מוסיף חומש על הקדש שני אין מוסיף חומש אמר ליה רב פפי לרבינא הכי אמר רבא חומש כתחילת הקדש דמי מאי הוי עלה אמר רב טביומי משמיה דאביי אמר קרא ויסף חמישית כסף ערכך מקיש חומשו לכסף ערכו מה כסף ערכו מוסיף חומש אף כסף חומשו נמי מוסיף חומש גופא א"ר יהושע בן לוי על הקדש ראשון מוסיף חומש ועל הקדש שני אין מוסיף חומש אמר רבא מ"ט דרבי יהושע בן לוי אמר קרא (ויקרא כז) ואם המקדיש יגאל את ביתו המקדיש ולא המתפיס תני תנא קמיה דרבי אלעזר (ויקרא כז) ואם בבהמה הטמאה ופדה בערכך מה בהמה טמאה מיוחדת שתחילתה הקדש וכולה לשמים ומועלין בה אף כל שתחילתה הקדש וכולה לשמים מועלין בה אמר ליה ר' אלעזר לתנא בשלמא כולה לשמים למעוטי קדשים קלים כיון דאית להו לבעלים בגוייהו לית בהו מעילה אלא תחילת הקדש למעוטי מאי תחילת הקדש הוא דאית ביה מעילה סוף הקדש לית ביה מעילה דלמא לענין חומש קאמרת וכרבי יהושע בן לוי אמר ליה אין הכי קאמינא אמר ליה רב אשי לרבינא בהמה טמאה בתחילת הקדש איתא

דף נה,א גמרא באמצע הקדש ליתא אמר ליה לפי שאינה בסוף הקדש אמר ליה רב אחא מדיפתי לרבינא באמצע הקדש מיהא איתא ולוסיף נמי חומש אמר ליה הרי הוא כסוף הקדש מה סוף הקדש אינו מוסיף חומש אף אמצע הקדש אינו מוסיף חומש אמר ליה רב זוטרא בריה דרב מרי לרבינא מאי חזית דמדמית ליה לסוף הקדש נדמייה לתחילת הקדש א"ל מסתברא לסוף הקדש הו"ל לדמויי שכן נתפס מנתפס אדרבה לתחילת הקדש הוה ליה לדמויי שכן דבר שיש אחריו קדושה מדבר שיש אחריו קדושה כדאמר רבא (ויקרא ו) העולה עולה ראשונה ה"נ הטמאה טמאה ראשונה תניא כוותיה דריב"ל פרה זו תחת פרה של הקדש טלית זו תחת טלית של הקדש הקדשו פדוי ויד הקדש על העליונה פרה זו בחמש סלעים תחת פרה של הקדש טלית זו בחמש סלעים תחת טלית של הקדש הקדשו פדוי על הקדש ראשון מוסיף חומש על הקדש שני אין מוסיף חומש :

דף נה,א משנה האונאה ארבעה כסף והטענה שתי כסף וההודאה שוה פרוטה חמש פרוטות הן ההודאה שוה פרוטה והאשה מתקדשת בשוה פרוטה והנהנה בשוה פרוטה מן

ההקדש מעל והמוצא שוה פרוטה חייב להכריז והגוזל את חבריו שוה פרוטה ונשבע לו יוליכנו אחריו אפילו למדי:

דף נה,א גמרא תנינא חדא זימנא האונאה ארבעה כסף מעשרים וארבעה כסף לסלע שתות למקח הטענה שתי כסף וההודאה שוה פרוטה אצטריכא ליה הא נמי תנינא שבועת הדיינין הטענה שתי כסף וההודאה שוה פרוטה סיפא אצטריכא ליה דקתני חמש פרוטות הן: חמש פרוטות הן וכו': וליתני נמי האונאה פרוטה אמר רב כהנא זאת אומרת אין אונאה לפרוטות ולוי אמר יש אונאה לפרוטות וכן תני לוי במתניתיה חמש פרוטות הן האונאה פרוטה וההודאה פרוטה וקידושי אשה בפרוטה וגזל בפרוטה וישיבת הדיינין בפרוטה ותנא דידן מאי טעמא לא קתני ישיבת הדיינין תנא ליה גזל ומי לא תני גזל וקתני אבידה הנך אצטריכא ליה גזל הגוזל מחבירו שוה פרוטה ונשבע לו יוליכנו אחריו ואפילו למדי אבידה המוצא אבידה שוה פרוטה חייב להכריז ואע"ג דזל ולוי מאי טעמא לא תני אבידה בפרוטה תנא ליה גזל ומי לא קתני גזל וקתני ישיבת הדיינין ישיבת הדיינין אצטריכא ליה לאפוקי מדרב קטינא דא"ר קטינא ב"ד נזקקין אפילו לפחות משהו פרוטה ולוי מ"ט לא קתני הקדש בחולין קמיירי בקדשי' לא קמיירי אלא תנא דידן דקא מיירי בקדשים נתני מעשר בפרוטה כמאן דאמר אין בחומשו פרוטה וליתני חומש מעשר בפרוטה בקרנא קא מיירי בחומש לא קא מיירי גופא אמר רב קטינא ב"ד נזקקין אפילו לפחות משהו פרוטה מתיב רבא (ויקרא ה) ואת אשר חטא מן הקדש ישלם **דף נה,ב גמרא** לרבות פחות משהו פרוטה להישבון לקדש אין אבל להדיוט לא אלא אי אתמר הכי אתמר אמר רב קטינא אם הוזקקו בית דין לשהו פרוטה גומרין אפילו לפחות משהו פרוטה תחילת הדין בעינן פרוטה גמר דין לא בעינן פרוטה:

דף נה,ב משנה חמשה חומשין הן אלו הן האוכל תרומה ותרומת מעשר ותרומת מעשר של דמאי והחלה והבכורים מוסיף חומש והפודה נטע רבעי ומעשר שני שלו מוסיף חומש הפודה את הקדשו מוסיף חומש הנהנה שוה פרוטה מן ההקדש מוסיף חומש והגוזל את חבריו שוה פרוטה ונשבע לו מוסיף חומש:

דף נה,ב גמרא אמר רבא קשיא ליה לר' אלעזר תרומת מעשר של דמאי וכי עשו חכמים חיזוק לדבריהם כשל תורה אמר רב נחמן אמר שמואל הא מני ר"מ היא דאמר עשו חכמים חיזוק לדבריהם כשל תורה דתניא המביא גט ממדינת הים נתנו לה ולא אמר לה בפני נכתב ובפני נחתם יוציא והולד ממזר דברי ר"מ וחכ"א אין הולד ממזר כיצד יעשה יטלנו ממנה ויחזור ויתננו לה בפני שנים ויאמר לה בפני נכתב ובפני נחתם ולרבי מאיר משום דלא אמר לה בפני נכתב ובפני נחתם יוציא והולד ממזר אין ר"מ לטעמיה דאמר רב המנונא משמיה דעולא אומר היה ר' מאיר כל המשנה ממטבע שטבעו חכמים בגיטין יוציא והולד ממזר מתיב רב ששת מחללין אותו כסף על כסף נחושת על נחושת כסף על נחושת ונחושת על הפירות ויחזור ויפדה את הפירות דברי רבי מאיר וחכ"א יעלו פירות ויאכלו בירושלים ומי מחללינן כסף על נחושת והא תנן סלע של מעשר שני ושל חולין שנתערבו מביא בסלע מעות ואומר כל מקום שישנה סלע של מעשר שני מחוללת על מעות הללו ובורר את היפה שבהן ומחללו עליה

דף נו,א גמרא מפני שאמרו מחללין אותו כסף על נחושת מדוחק לא שיקיים כן אלא שחוזר ומחללן על הכסף קתני מיהת מחללין מדוחק מדוחק אין שלא מדוחק לא אמר רב יוסף אע"פ שמיקל רבי מאיר בפדיונו מחמיר הוא באכילתו דתניא לא התירו למכור דמאי

אלא לסיטון בלבד ובעל הבית בין כך ובין כך צריך לעשר דברי ר' מאיר וחכ"א אחד הסיטון ואחד בעל הבית מוכר ושולח לחבירו ונותן לו במתנה ואינו חושש מתיב רבינא הלוקח מן הנחתום מעשר מן החמה על הצוננת ומן הצוננת על החמה ואפי' מדפוסים הרבה דברי ר"מ בשלמא מן הצוננת על החמה כדרכי אילעאי דא"ר אילעאי מנין לתורם מן הרעה על היפה שתרומתו תרומה שנאמר (במדבר יח) ולא תשאו עליו חטא בהרימכם את חלבו ממנו אם אינו קדש נשיאת חטא למה מכאן לתורם מן הרעה על היפה שתרומתו תרומה אלא אפי' מדפוסים הרבה ליחוש דלמא אתי לאפרושי מן החיוב על הפטור ומן הפטור על החיוב אמר אביי ר' אלעזר שפיר קא קשיא ליה ושמואל לא שפיר קא משני ליה דקשיא ליה לר' אלעזר מיתה דבידי שמים ומשני ליה שמואל מיתה ב"ד דלמא שאני מיתה בית דין דחמירא ורב ששת לא שפיר קא מוטיב ליה דקאמרי אינהו מיתה ומוטיב רב ששת לאו דכתיב (דברים יב) לא תוכל לאכול בשעריך ולמאי דמוטיב רב ששת רב יוסף שפיר קא משני ליה אלא רבינא עד דמוטיב מנחתום לסייע ליה מפלטר דתנן הלוקח מן הפלטר מעשר מן כל דפוס ודפוס דברי ר"מ אלא מאי אית לך למימר פלטר מתרי תלתא גברא זבין נחתום נמי מחד גברא הוא זבין רבא אמר שמואל שפיר קא משני ליה שם מיתה בעולם:

דף נו, א משנה אלו דברים שאין להם אונאה העבדים והשטרות והקרקעות וההקדשות אין להן תשלומי כפל ולא תשלומי ארבעה וחמשה שומר חנם אינו נשבע ונושא שכר אינו משלם רבי שמעון אומר

דף נו, ב משנה קדשים שהוא חייב באחריותן יש להן אונאה ושאינו חייב באחריותן אין להן אונאה רבי יהודה אומר אף המוכר ס"ת בהמה ומרגלית אין להם אונאה אמרו לו לא אמרו אלא את אלו:

דף נו, ב גמרא מנהני מילי דתנו רבנן (ויקרא כה) וכי תמכרו ממכר לעמיתך או קנה מיד עמיתך דבר הנקנה מיד ליד יצאו קרקעות שאינן מטלטלים יצאו עבדים שהוקשו לקרקעות יצאו שטרות דכתיב וכי תמכרו ממכר שגופו מכור וגופו קנוי יצאו שטרות שאין גופן מכור ואין גופן קנוי ואינן עומדין אלא לראיה שבהם מכאן אמרו המוכר שטרותיו לבשם יש להם אונאה פשיטא לאפוקי מדרב כהנא דאמר אין אונאה לפרוטות קמ"ל יש אונאה לפרוטות הקדשות אמר קרא (ויקרא כה) אחיו אחיו ולא הקדש מתקיף לה רבה בר ממל כל היכא דכתיב ידו ידו ממש הוא אלא מעתה דכתיב (במדבר כא) ויקח את כל ארצו מידו הכי נמי דכל ארעא בידיה הוה נקיט לה אלא מרשותו הכא נמי מרשותו וכל היכא דכתיב ידו לאו ידו ממש הוא והתניא (שמות כב) אם המצא תמצא בידו אין לי אלא ידו גגו חצירו וקרפיו מנין ת"ל אם המצא תמצא מ"מ טעמא דכתב רחמנא אם המצא תמצא הא לאו הכי הוה אמינא כל היכא דכתב ידו ידו ממש הוא ותו תניא ונתן בידה אין לי אלא ידה גגה חצירה וקרפיה מנין ת"ל ונתן מ"מ טעמא דכתב רחמנא ונתן הא לאו הכי הו"א כל היכא דכתב ידו ידו ממש אלא כל ידו ידו ממש הוא ושאינה התם דליכא למימר הכי אלא ברשותו בעי רבי זירא שכירות יש לו אונאה או אין לו אונאה ממכר אמר רחמנא אבל לא שכירות או דלמא לא שנא אמר ליה אביי מי כתיב ממכר לעולם ממכר סתמא כתיב והאי נמי ביומיה מכירה היא בעי רבא חטין וזרען בקרקע מהו יש להם אונאה או אין להם אונאה כמאן דשדיין בכדא דמיין ויש להם אונאה או דלמא בטלינהו על גב ארעא היכי דמי אילימא דאמר איהו שדאי בה שיתא ואתו סהדי ואמרי

דלא שדא בה אלא חמשה והאמר רבא כל דבר שבמדה ושבמשקל ושבמנין אפילו פחות מכדי אונאה חוזר אלא דאמר איהו שדאי בה כדאבעי לה ואיגלאי מילתא דלא שדא בה כדאבעי לה יש להם אונאה או אין להם אונאה כמאן דשדי בכדא דמיין ויש להם אונאה או דלמא בטלינהו אגב ארעא נשבעין עליהן או אין נשבעין עליהן כמאן דשדיין בכדא דמיין ונשבעין עליהן או דלמא בטלינהו אגב ארעא ואין נשבעין עליהן עומר מתירן או אין עומר מתירן היכי דמי אי דאשרוש תנינא אי דלא אשרוש תנינא דתנן אם השרישו קודם לעומר עומר מתירן ואם לאו אסורין עד שיבא עומר הבא לא צריכא דחצדינהו וזרעינהו קודם לעומר ואתא ליה עומר וחליף עילויהו ולא אשרוש קודם לעומר

דף נז,א גמרא מהו למינקט ומיכל מינייהו כמאן דשדיין בכדא דמי ושרינהו עומר או דלמא בטלינהו אגב ארעא תיקו אמר רבא אמר רב חסא בעי רבי אמי אונאה אין להם ביטול מקח יש להם או אין להן אמר ר"נ הדר אמר רב חסא פשיט ר' אמי אונאה אין להם ביטול מקח יש להם ר' יונה אמר אהקדשות ר' ירמיה אמר אקרקות ותרוייהו משמיה דר' יוחנן אמרו אונאה אין להם ביטול מקח יש להן מ"ד אהקדשות כ"ש אקרקות מ"ד אקרקות אבל אהקדשות לא כדשמואל דאמר שמואל הקדש שוה מנה שחיללו על שוה פרוטה מחולל תנן התם אם היה קודש בעל מום יצא לחולין וצריך לעשות לו דמים א"ר יוחנן יצא לחולין דבר תורה וצריך לעשות לו דמים מדבריהם ור"ל אמר אף צריך לעשות לו דמים מן התורה במאי עסקינן אילימא בכדי אונאה בהא לימא ר"ל צריך לעשות לו דמים דבר תורה והתנן אלו דברים שאין להם אונאה הקרקעות והעבדים והשטרות וההקדשות אלא ביטול מקח בהא לימא רבי יוחנן צריך לעשות לו דמים מדבריהם והא"ר יונה אהקדשות ורבי ירמיה אמר אקרקות ותרוייהו משמיה דר' יוחנן אמרי אונאה אין להם ביטול מקח יש להם לעולם בביטול מקח ואיפוך דרבי יוחנן לר"ל ודר"ל לרבי יוחנן במאי קמיפלגי בדשמואל דאמר שמואל הקדש שוה מנה שחיללו על שוה פרוטה מחולל מר אית ליה דשמואל ומר לית ליה דשמואל איבעית אימא דכולי עלמא אית להו דשמואל והכא בהא קמיפלגי מר סבר שחיללו אין לכתחלה לא ומר סבר אפילו לכתחלה איבעית אימא לעולם בכדי אונאה ולא תיפוך ובדרב חסדא קמיפלגי דאמר מאי אין להם אונאה אינן בתורת אונאה

דף נז,ב גמרא דאפי' פחות מכדי אונאה חוזר מיתבי רבית ואונאה להדיוט ואין רבית ואונאה להקדש מי אלימא ממתניתין דאוקימנא בתורת אונאה ה"נ רבית ודין אונאה להדיוט ואין רבית ודין אונאה להקדש אי הכי היינו דקתני סיפא זה חומר בהדיוט מבהקדש ארבית ליתני נמי זה חומר בהקדש מבהדיוט אאונאה הכי השתא בשלמא זה חומר בהדיוט מבהקדש ותו לא אלא הקדש זה חומר ותו לא רבית דהקדש היכי דמי אילימא דאוזפיה גזבר מאה במאה ועשרים והלא מעל הגזבר וכיון שמעל הגזבר יצאו מעותיו לחולין והווי להו דהדיוט אמר רב הושעיא הכא במאי עסקינן כגון שקיבל עליו לספק סלתות מארבע ועמדו משלש כדתניא המקבל עליו לספק סלתות מארבע ועמדו משלש מספק מארבע משלש ועמדו מארבע מספק מארבע שיד הקדש על העליונה רב פפא אמר הכא באבני בנין המסורות לגזבר עסקינן כדשמואל דאמר שמואל בונין בחול ואח"כ מקדישין: אין בהן תשלומי כפל <וכו>: מנהני מילי דת"ר (שמות כב) על כל דבר פשע כלל על שור על חמור על ששה על שלמה פרט על כל אבדה אשר יאמר חזר וכלל כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט מה הפרט מפורש דבר המטלטל וגופו

ממון אף כל דבר המטלטל וגופו ממון יצאו קרקעות שאינן מטלטלין יצאו עבדים שהוקשו לקרקעות יצאו שטרות שאע"פ שמטלטלין אין גופן ממון הקדשות אמר קרא (שמות כב) רעהו רעהו ולא הקדש: ולא תשלומי ד' וה' <וכו'>: מאי טעמא תשלומי ד' וה' אמר רחמנא ולא תשלומי שלשה וארבעה: שומר חנם אינו נשבע <וכו'>: מנהני מילי דת"ר (שמות כב) כי יתן איש אל רעהו כלל כסף או כלים פרט <וגונב מבית האיש> [לשמור] חזר וכלל כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט מה הפרט מפורש דבר המטלטל וגופו ממון אף כל דבר המטלטל וגופו ממון יצאו קרקעות שאינן מטלטלין יצאו עבדים שהוקשו לקרקעות יצאו שטרות שאע"פ שמטלטלין אין גופן ממון הקדשות אמר קרא רעהו רעהו ולא של הקדש: נושא שכר אינו משלם <וכו'>: מנהני מילי דת"ר (שמות כב) כי יתן איש אל רעהו כלל חמור או שור או שה פרט וכל בהמה לשמור חזר וכלל כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט מה הפרט מפורש דבר המטלטל וגופו ממון אף כל דבר המטלטל וגופו ממון יצאו קרקעות שאינן מטלטלין יצאו עבדים שהוקשו לקרקעות יצאו שטרות שאע"פ שמטלטלין אין גופן ממון הקדשות אמר קרא רעהו רעהו ולא של הקדש: שומר חנם אינו נשבע וכו': ורמינהו בני העיר ששלחו את שקליהן ונגנבו או שאבדו אם משנתרמה התרומה

דף נח,א גמרא נשבעין לגזברין ואם לאו נשבעין לבני העיר ובני העיר שוקלין אחרים תחתיהן נמצאו או שהחזירו הגנבים אלו ואלו שקלים הם ואין עולין להם לשנה הבאה אמר שמואל הכא בנושא שכר עסקינן ונשבעין ליטול שכרן אי הכי נשבעין לגזברין לבני העיר מבעי ליה אמר רבה נשבעין לבני העיר במעמד גזברין כי היכי דלא נחשדינהו ואי נמי כי היכי דלא לקרו להו פושעים והא נגנבו או שאבדו קתני ושומר שכר בגניבה ואבידה חיובי מייחייב והכא נמי נהי דשלומי לא משלמי אגרייהו מיהא לפסיד אמר רבה נגנבו בלסטין מזויין אבדו שטבעה ספינתו בים רבי יוחנן אמר הא מני ר"ש היא דאמר קדשים שחייב באחריותן יש להן אונאה ונשבעין עליהם התינח עד שלא נתרמה התרומה משנתרמה התרומה קדשים שאינן חייב באחריותן נינהו דתניא תורמין על האבוד ועל הגבוי ועל העתיד לגבות אלא א"ר אלעזר שבועה זו תקנת חכמים היא שלא יהו בני אדם מזלזלים בהקדשות: נושא שכר אינו משלם: רמי ליה רב יוסף בר חמא לרבה תנן נושא שכר אינו משלם ורמינהו השוכר את הפועל לשמור את הפרה לשמור את התינוק לשמור את הזרעים אין נותנין לו שכר שבת לפיכך אין אחריות שבת עליו היה שכיר שבת שכיר חדש שכיר שנה שכיר שבוע נותנין לו שכר שבת לפיכך אחריות שבת עליו מאי לאו לשלם לא להפסיד שכרו אי הכי רישא דקתני אין אחריות שבת עליו הכי נמי דלהפסיד שכרו ומי אית ליה שכר שבת והא קתני אין נותנין לו שכר שבת אשתיק א"ל מידי שמיע לך בהא א"ל הכי אמר רב ששת בשקנו מידו וכן א"ר יוחנן בשקנו מידו: ר"ש אומר קדשים שחייב באחריותן יש להן אונאה ושאינו חייב באחריותן אין להן אונאה: תני תנא קמיה דר' יצחק בר אבא קדשים שחייב באחריותן חייב שאני קורא בהן (ויקרא ה) בה' וכחש ושאינו חייב באחריותן פטור שאני קורא בהן בעמיתו וכחש אמר ליה כלפי לייא

דף נח,ב גמרא איפכא מסתברא אמר ליה איסמיה אמר ליה לא הכי קאמר קדשים שחייב באחריותן חייב דאיתרבו מבה' וכחש ושאינו חייב באחריותן פטור דאמעט מבעמיתו וכחש: רבי יהודה אומר אף המוכר ספר תורה מרגלית ובהמה אין להם אונאה: תניא רבי יהודה אומר אף המוכר ספר תורה אין לה אונאה לפי שאין קץ לדמיה בהמה ומרגלית אין

להם אונאה מפני שאדם רוצה לזווגן אמרו לו והלא הכל אדם רוצה לזווגן ורבי יהודה הני חשיבי ליה והני לא חשיבי ליה ועד כמה אמר אמימר עד כדי דמיהם תניא ר' יהודה בן בתירא אומר אף המוכר סוס וסייף וחטיטום במלחמה אין להם אונאה מפני שיש בהן חיי נפש:

דף נח,ב משנה כשם שאונאה במקח וממכר כך אונאה בדברים לא יאמר לו בכמה חפץ זה והוא אינו רוצה ליקח אם היה בעל תשובה לא יאמר לו זכור מעשיך הראשונים אם הוא בן גרים לא יאמר לו זכור מעשה אבותיך שנאמר (שמות כב) וגר לא תונה ולא תלחצנו:

דף נח,ב גמרא ת"ר (ויקרא כה) לא תונו איש את עמיתו באונאת דברים הכתוב מדבר אתה אומר באונאת דברים או אינו אלא באונאת ממון כשהוא אומר (ויקרא כה) וכי תמכרו ממכר לעמיתך או קנה מיד עמיתך הרי אונאת ממון אמור הא מה אני מקיים (ויקרא כה) לא תונו איש את עמיתו באונאת דברים הא כיצד אם היה בעל תשובה אל יאמר לו זכור מעשיך הראשונים אם היה בן גרים אל יאמר לו זכור מעשה אבותיך אם היה גר ובא ללמוד תורה אל יאמר לו פה שאכל נבילות וטריפות שקצים ורמשים בא ללמוד תורה שנאמרה מפי הגבורה אם היו יסורין באין עליו אם היו חלאים באין עליו או שהיה מקבר את בניו אל יאמר לו כדרך שאמרו לו חביריו לאיוב (איוב ד) הלא יראתך כסלתך תקותך ותום דרכיך זכר נא מי הוא נקי אבד אם היו חמרים מבקשין תבואה ממנו לא יאמר להם לכו אצל פלוני שהוא מוכר תבואה ויודע בו שלא מכר מעולם ר"י אומר אף לא יתלה עיניו על המקח בשעה שאין לו דמים שהרי הדבר מסור ללב וכל דבר המסור ללב נאמר בו ויראת מאלהיך א"ר יוחנן משום ר"ש בן יוחאי גדול אונאת דברים מאונאת ממון שזה נאמר בו (ויקרא כה) ויראת מאלהיך וזה לא נאמר בו ויראת מאלהיך ור' אלעזר אומר זה בגופו וזה בממונו רבי שמואל בר נחמני אמר זה ניתן להישבון וזה לא ניתן להישבון תני תנא קמיה דרב נחמן בר יצחק כל המלבין פני חבירו ברבים כאילו שופך דמים א"ל שפיר קא אמרת דחזינא ליה דאזיל סומקא ואתי חוורא אמר ליה אביי לרב דימי במערבא במאי זהירי א"ל באחוורי אפי דאמר רבי חנינא הכל יורדין לגיהנם חוץ משלשה הכל ס"ד אלא אימא כל היורדין לגיהנם עולים חוץ משלשה שיורדין ואין עולין ואלו הן הבא על אשת איש והמלבין פני חבירו ברבים והמכנה שם רע לחבירו מכנה היינו מלבין אע"ג דדש ביה בשמיה אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן

דף נט,א גמרא נוח לו לאדם שיבא על ספק אשת איש ואל ילבין פני חבירו ברבים מנ"ל מדדרש רבא דדרש רבא מאי דכתיב (תהילים לה) ובצלעי שמחו ונאספו קרעו ולא דמו אמר דוד לפני הקב"ה רבש"ע גלוי וידוע לפניך שאם היו מקרעים בשרי לא היה דמי שותת לארץ ולא עוד אלא אפילו בשעה שעוסקין בנגעים ואהליות אומרים לי דוד הבא על אשת איש מיתתו במה ואני אומר להם מיתתו בחנק ויש לו חלק לעוה"ב אבל המלבין את פני חבירו ברבים אין לו חלק לעוה"ב <ואמר> [אמר] מר זוטרא בר טוביה אמר רב ואמרי לה אמר רב חנא בר ביזנא אמר ר"ש חסידא ואמרי לה א"ר יוחנן משום רשב"י נוח לו לאדם שיפיל עצמו לכבשן האש ואל ילבין פני חבירו ברבים מנ"ל מתמר דכתיב (בראשית לח) היא מוצאת והיא שלחה אל חמיה אמר רב חננא בריה דרב אידי מאי דכתיב (ויקרא כה) ולא תונו איש את עמיתו עם שאתך בתורה ובמצות אל תונהו אמר רב לעולם יהא אדם זהיר באונאת אשתו שמתוך שדמעתי מצויה אונאתה קרובה א"ר אלעזר

מיום שנחרב בית המקדש ננעלו שערי תפלה שנאמר (איכה ג) גם כי אזעק ואשוע שתם תפלתי ואע"פ ששערי תפלה ננעלו שערי דמעות לא ננעלו שנאמר (תהילים לט) שמעה תפלתי ה' ושועתי האזינה אל דמעתי אל תחרש ואמר רב כל ההולך בעצת אשתו נופל בגיהנם שנאמר (מלכים א כא) רק לא היה כאחאב וגו' א"ל רב פפא לאביי והא אמרי אינשי איתתך גוצא גחין ותלחוש לה לא קשיא הא במילי דעלמא והא במילי דביתא לישנא אחרינא הא במילי דשמיא והא במילי דעלמא אמר רב חסדא כל השערים ננעלים חוץ משערי אונאה שנאמר (עמוס ז) הנה ה' נצב על חומת אנך ובידו אנך א"ר אלעזר הכל נפרע בידי שליח חוץ מאונאה שנאמר ובידו אנך א"ר אבהו ג' אין הפרגוד ננעל בפניהם אונאה וגזל וע"ז אונאה דכתיב ובידו אנך גזל דכתיב (ירמיהו ו) חמס ושוד ישמע בה על פני תמיד ע"ז דכתיב (ישעיהו סה) העם המכעיסים אותי על פני תמיד [וגו'] אמר רב יהודה לעולם יהא אדם זהיר בתבואה בתוך ביתו שאין מריבה מצויה בתוך ביתו של אדם אלא על עסקי תבואה שנאמר (תהילים קמז) השם גבולך שלום חלב חטים ישביעך אמר רב פפא היינו דאמרי אינשי כמשלם שערי מכדא נקיש ואתי תיגרא בביתא ואמר רב חיינא בר פפא לעולם יהא אדם זהיר בתבואה בתוך ביתו שלא נקראו ישראל דלים אלא על עסקי תבואה שנאמר (שופטים ו) והיה אם זרע ישראל וגו' וכתביב (שופטים ו) ויחנו עליהם וגו' (שופטים ו) וכתביב וידל ישראל מאד מפני מדין <וא"ר> [אמר ר'] חלבו לעולם יהא אדם זהיר בכבוד אשתו שאין ברכה מצויה בתוך ביתו של אדם אלא בשביל אשתו שנאמר (בראשית יב) ולאברם הטיב בעבורה והיינו דאמר להו רבא לבני מחוזא אוקירו לנשייכו כי היכי דתתעתרו תנן התם חתכו חוליות ונתן חול בין חוליא לחוליא ר"א מטהר וחכמים מטמאין

דף נט, ב גמרא וזה הוא תנור של עכנאי מאי עכנאי אמר רב יהודה אמר שמואל שהקיפו דברים כעכנא זו וטמאוהו תנא באותו היום השיב רבי אליעזר כל תשובות שבעולם ולא קיבלו הימנו אמר להם אם הלכה כמותי חרוב זה יוכיח נעקר חרוב ממקומו מאה אמה ואמרי לה ארבע מאות אמה אמרו לו אין מביאין ראייה מן החרוב חזר ואמר להם אם הלכה כמותי אמת המים יוכיחו חזרו אמת המים לאחוריהם אמרו לו אין מביאין ראייה מאמת המים חזר ואמר להם אם הלכה כמותי כותלי בית המדרש יוכיחו הטו כותלי בית המדרש ליפול גער בהם רבי יהושע אמר להם אם תלמידי חכמים מנצחים זה את זה בהלכה אתם מה טיבכם לא נפלו מפני כבודו של רבי יהושע ולא זקפו מפני כבודו של ר"א ועדיין מטין ועומדין חזר ואמר להם אם הלכה כמותי מן השמים יוכיחו יצאתה בת קול ואמרה מה לכם אצל ר"א שהלכה כמותו בכ"מ עמד רבי יהושע על רגליו ואמר לא בשמים היא מאי (דברים ל) לא בשמים היא אמר רבי ירמיה שכבר נתנה תורה מהר סיני אין אנו משגיחין בבת קול שכבר כתבת בהר סיני בתורה (שמות כג) אחרי רבים להטות אשכחיה רבי נתן לאליהו א"ל מאי עביד קוב"ה בהיא שעתא א"ל קא חייך ואמר נצחוני בני נצחוני בני אמרו אותו היום הביאו כל טהרות שטיהר ר"א ושרפום באש ונמנו עליו וברכוהו ואמרו מי ילך ויודיעו אמר להם ר"ע אני אלך שמא ילך אדם שאינו הגון ויודיעו ונמצא מחריב את כל העולם כולו מה עשה ר"ע לבש שחורים ונתעטף שחורים וישב לפניו ברחוק ארבע אמות אמר לו ר"א עקיבא מה יום מיומים אמר לו רבי כמדומה לי שחבירים בדילים ממך אף הוא קרע בגדיו וחלץ מנעליו ונשמט וישב על גבי קרקע זלגו עיניו דמעות לקה העולם שלישי בזיתים ושליש בחטים ושליש בשעורים ויש אומרים אף

בצק שבידי אשה טפח תנא אך גדול היה באותו היום שבכל מקום שנתן בו עיניו ר"א נשרף ואף ר"ג היה בא בספינה עמד עליו נחשול לטבעו אמר כמדומה לי שאין זה אלא בשביל ר"א בן הורקנוס עמד על רגליו ואמר רבנו של עולם גלוי וידוע לפניך שלא לכבודי עשיתי ולא לכבוד בית אבא עשיתי אלא לכבודך שלא ירבו מחלוקות בישראל נח הים מזעפו אימא שלום דביתהו דר"א אחתיה דר"ג הואי מההוא מעשה ואילך לא הוה שבקה ליה לר"א למיפל על אפיה ההוא יומא ריש ירחא הוה ואיחלף לה בין מלא לחסר איכא דאמרי אתא עניא וקאי אבבא אפיקא ליה ריפתא אשכחתי דנפל על אנפיה אמרה ליה קום קטלית לאחי אדהכי נפק שיפורא מבית רבן גמליאל דשכיב אמר לה מנא ידעת אמרה ליה כך מקובלני מבית אבי אבא כל השערים ננעלים חוץ משערי אונאה תנו רבנן המאנה את הגר עובר בשלשה לאוין והלוחצו עובר בשנים מאי שנא מאנה דכתיבי שלשה לאוין (שמות כב) וגר לא תונה (ויקרא יט) וכי יגור אתך גר בארצכם לא תונו אותו (ויקרא כה) ולא תונו איש את עמיתו וגר בכלל עמיתו הוא לוחצו נמי שלשה כתיבי (שמות כב) ולא תלחצנו (שמות כג) וגר לא תלחץ (שמות כב) ולא תהיה לו כנושה וגר בכלל הוא אלא אחד זה ואחד זה בשלשה תניא רבי אליעזר הגדול אומר מפני מה הזהירה תורה בל"ו מקומות ואמרי לה במ"ו מקומות בגר מפני שסורו רע מאי דכתיב וגר לא תונה ולא תלחצנו כי גרים הייתם בארץ מצרים <תניא> [תניא] רבי נתן אומר מום שבך אל תאמר לחברך והיינו דאמרי אינשי דזקיף ליה זקיפא בדיותקיה לא נימא ליה לחבריה זקיף בינתא:

דף נט,ב משנה אין מערבין פירות בפירות אפי' חדשים בחדשים
דף ס,א משנה ואין צריך לומר חדשים בישנים באמת אמרו ביין התירו לערב קשה ברך מפני שהוא משביחו אין מערבין שמרי יין ביין אבל נותן לו את שמריו מי שנתערב מים ביינו לא ימכרנו בחנות אלא א"כ הודיעו ולא לתגר אע"פ שהודיעו שאינו אלא לרמות בו מקום שנהגו להטיל מים ביין יטילו התגר נוטל מה' גרנות ונותן לתוך מגורה אחת מה' גיתות ונותן לתוך פיטום אחד ובלבד שלא יהא מתכוין לערב:

דף ס,א גמרא ת"ר אין צ"ל חדשות מארבע וישנות משלש דאין מערבין אלא אפילו חדשות משלש וישנות מארבע אין מערבין מפני שאדם רוצה לישנן: באמת אמרו ביין התירו לערב קשה ברך מפני שהוא משביחו <וכו'>: א"ר אלעזר עדא אמרה כל באמת אמרו הלכה היא אמר ר"נ ובין הגיתות שנו והאידנא דקא מערבי שלא בין הגיתות אמר רב פפא דידעי וקא מחלי רב אחא בריה דרב איקא אמר הא מני רבי אחא היא דתניא רבי אחא מתיר בדבר הנטעם: ואין מערבין שמרי יין ביין אבל נותן לו את שמריו <וכו'>: והא אמרת רישא אין מערבין כלל וכי תימא מאי נותן לו את שמריו דקא מודע ליה הא מדקתני סיפא לא ימכרנו בחנות אלא א"כ מודיעו ולא לתגר אע"פ שמודיעו מכלל דרישא אע"ג דלא מודע ליה אמר רב יהודה ה"ק אין מערבין שמרים של אמש בשל יום ולא של יום בשל אמש אבל נותן לו את שמריו תניא נמי הכי רבי יהודה אומר השופה יין לחבירו ה"ז לא יערב של אמש בשל יום ולא של יום בשל אמש אבל מערב של אמש בשל אמש ושל יום בשל יום: מי שנתערב מים ביינו ה"ז לא ימכרנו בחנות אלא א"כ מודיעו וכו': רבא אייתו ליה חמרא מחנותא מזגיה טעמיה לא הוה בסיים שדריה לחנותא א"ל אביי והא אנן תנן ולא לתגר אע"פ שהודיעו א"ל מזגא דידי מידע ידיע וכי תימא דטפי ומחייליה

ומזבין ליה א"כ אין לדבר סוף: מקום שנהגו להטיל מים ביין יטילו וכו': תנא למחצה לשליש ולרביע אמר רב ובין הגיתות שנו:

דף ס,א משנה רבי יהודה אומר לא יחלק החנוני קליות ואגוזין לתינוקות מפני שהוא מרגילן לבא אצלו וחכמים מתירין ולא יפחות את השער וחכ"א זכור לטוב לא יבור את הגריסין דברי אבא שאול וחכמים מתירין ומוזים שלא יבור מעל פי מגורה שאינו אלא כגונב את העין אין מפרכסין לא את האדם ולא את הבהמה ולא את הכלים:

דף ס,א גמרא מאי טעמייהו דרבנן דאמר ליה אנא מפליגנא אמגוזי ואת פליג שיסקי: ולא יפחות את השער וחכ"א זכור לטוב וכו': מאי טעמא דרבנן

דף ס,ב גמרא משום דקא מרווח לתרעא: ולא יבור את הגריסין דברי אבא שאול וחכמים מתירין וכו': מאן חכמים רבי אחא דתניא רבי אחא מתיר בדבר הנראה: אין מפרכסין לא את האדם וכו' ולא את הכלים: ת"ר אין משרבטין את הבהמה ואין נופחין בקרביים ואין שורין את הבשר במים מאי אין משרבטין הכא תרגמו מיא דחיזרא זעירי אמר רב כהנא מזקפתא שמואל שרא למרמא תומי לסרבלא רב יהודה שרא לכסכוסי קרמי רבה שרא למידק צרדי רבא שרא לצלומי גירי רב פפא בר שמואל שרא לצלומי דיקולי והא אנן תנן אין מפרכסין לא את האדם ולא את הבהמה ולא את הכלים לא קשיא הא בחדתי הא בעתיקי פירכוס דאדם מאי היא כי הא דההוא עבדא סבא דאזל צבעיה לרישיה ולדיקניה אתא לקמיה דרבא אמר ליה זיבנן אמר ליה יהיו עניים בני ביתך אתא לקמיה דרב פפא בר שמואל זבניה יומא חד א"ל אשקיין מיא אזל חווריה לרישיה ולדיקניה א"ל חזי דאנא קשיש מאבוך קרי אנפשיה (משלי יא) צדיק מצרה נחלץ ויבא אחר תחתיו:

מסכת בבא מציעא פרק ה

דף ס,ב משנה איזהו נשך ואיזהו תרביית איזהו נשך המלוה סלע בה' דינרין סאתים חטין בשלש אסור מפני שהוא נושך ואיזהו תרביית המרבה בפירות כיצד לקח הימנו חטין בדינר זהב הכור וכן השער עמדו חטין בל' דינרין אמר לו תן לי חטיי שאני רוצה למוכרן וליקח בהן יין אמר לו הרי חטיך עשויות עלי בשלשים והרי לך אצלי בהן יין ויין אין לו: **דף ס,ב גמרא** מדשביק לריבית דאורייתא וקא מפרש דרבנן מכלל דאורייתא דנשך ותרביית חזא מלתא היא והא קראי כתיבי נשך כסף וריבית אוכל ותיסברא דאיכא נשך בלא תרביית ותרביית בלא נשך בלא תרביית היכי דמי אי דאוזפיה מאה במאה ועשרים מעיקרא קיימי מאה בדנקא ולבסוף קיימי מאה ועשרים בדנקא נשך איכא דקא נכית ליה דקא שקיל מיניה מידי דלא יהיב ותרביית ליכא דלית ליה רווחא דדנקא אוזפיה ודנקא קא שקיל מיניה סוף סוף אי בתר מעיקרא אזלת הרי נשך והרי תרביית אי בתר בסוף אזלת לא נשך איכא ולא תרביית איכא ותו תרביית בלא נשך היכי דמי אי דאוזיף מאה במאה מעיקרא קיימי מאה בדנקא ולבסוף מאה בחומשא אי בתר מעיקרא אזלת לא נשך איכא ולא תרביית איכא אי בתר סוף אזלת הרי נשך והרי תרביית אלא אמר רבא אי אתה מוצא לא נשך בלא תרביית ולא תרביית בלא נשך ולא חלקן הכתוב אלא לעבור עליו בשני לאוין

ת"ר (ויקרא כה) את כספך לא תתן לו בנשך ובמרבית לא תתן אכלך אין לי אלא נשך בכסף וריבית באוכל נשך באוכל מנין ת"ל (דברים כג) נשך אוכל ריבית בכסף מנין תלמוד לומר נשך כסף

דף סא,א גמרא אם אינו ענין לנשך כסף שהרי כבר נאמר (דברים כג) לא תשיך לאחיד תנהו ענין לרבית כסף אין לי אלא בלוה במלוה מנין נאמר נשך בלוה ונאמר נשך במלוה מה נשך האמור בלוה לא חלקת בו בין בכסף בין באוכל בין בנשך בין ברבית אף נשך האמור במלוה לא תחלוק בו בין בכסף בין באוכל בין בנשך בין ברבית מנין לרבית כל דבר ת"ל (דברים כג) נשך כל דבר אשר ישך רבינא אמר לא נשך באוכל ולא רבית בכסף צריכי קרא דאי כתיב את כספך לא תתן לו בנשך ואכלך במרבית כדקאמרת השתא דכתיב את כספך לא תתן לו בנשך ובמרבית לא תתן אכלך קרי ביה הכי את כספך לא תתן לו בנשך ובמרבית ובנשך ובמרבית לא תתן אכלך והא תנא נאמר נאמר קאמר הכי קאמר אילו לא נאמר קרא הייתי אומר גזירה שוה עכשיו שנאמר קרא ג"ש לא צריך אלא גזירה שוה למה לי לנשך כל דבר אשר ישך דלא כתב במלוה אמר רבא למה לי דכתב רחמנא לאו ברבית לאו בגזל לאו באונאה צריכי דאי כתב רחמנא לאו ברבית משום דחידוש הוא דאפילו בלוה אסרה רחמנא ואי כתב רחמנא לאו בגזל משום דבעל כרחיה אבל אונאה אימא לא ואי כתב רחמנא לאו באונאה משום דלא ידע דמחיל חדא מחדא לא אתיא תיתי חדא מתרתי הי תיתי לא לכתוב רחמנא לאו ברבית ותיתי מהנך מה להנך שכן שלא מדעת תאמר ברבית דמדעתיה לא לכתוב רחמנא לאו באונאה ותיתי מהנך מה להנך שכן אין דרך מקח וממכר בכך אלא לא לכתוב רחמנא לאו בגזל ותיתי מהנך דמאי פרכת מה לרבית שכן חידוש אונאה תוכיח מה לאונאה שכן לא ידע ומחיל רבית תוכיח וזוור הדין לא ראי זה כראי זה ולא ראי זה כראי זה הצד השוה שבהן שכן גוזלו אף אני אביא גזל אמרי הכי נמי אלא לאו בגזל למה לי לכובש שכר שכיר כובש שכר שכיר בהדיא כתיב ביה (דברים כד) לא תעשוק שכיר עני ואביון לעבור עליו בשני לאוין ולוקמה ברבית ואונאה ולעבור עליו בשני לאוין דבר הלמד מעניינו

דף סא,ב גמרא ובעניינא דשכיר כתיב (ויקרא יט) לא תגנובו דכתב רחמנא למה לי לכדתניא (שמות כ) לא תגנוב על מנת למיקט לא תגנוב על מנת לשלם תשלומי כפל א"ל רב יימר לרב אשי לאו דכתב רחמנא במשקלות למה לי א"ל לטומן משקלותיו במלח היינו גזל מעליא הוא לעבור עליו משעת עשייה ת"ר (ויקרא יט) לא תעשו עול במשפט במדה במשקל ובמשורה במדה זו מדידת קרקע שלא ימדוד לאחד בימות החמה ולאחד בימות הגשמים במשקל שלא יטמין משקלותיו במלח ובמשורה שלא ירתיח והלא דברים ק"ו ומה משורה שהיא אחד משלשים <ושלשה> [וששה] בלוג הקפידה עליו תורה ק"ו להין וחצי הין ושלישית ההין ורביעית ההין ולוג וחצי לוג ורביעית הלוג אמר רבא למה לי דכתב רחמנא יציאת מצרים ברבית יציאת מצרים גבי יציאת מצרים במשקלות אמר הקב"ה אני הוא שהבחנתי במצרים בין טפה של בכור לטפה שאינה של בכור אני הוא שעתידי ליפרע ממי שתולה מעותיו <בנכרי> {בגוי} ומלוה אותם לישראל ברבית וממי שטומן משקלותיו במלח וממי שתולה קלא אילן בבגדו ואומר תכלת הוא רבינא איקלע לסורא דפרת א"ל רב חנינא מסורא דפרת לרבינא יציאת מצרים דכתב רחמנא גבי שרצים למה לי א"ל אמר הקב"ה אני הוא שהבחנתי בין טפה של בכור לטפה שאינה של בכור אני עתידי ליפרע ממי שמערב קרבי דגים טמאין בקרבי דגים טהורין ומוכרן

לישראל אמר ליה אנא המעלה קא קשיא לי מאי שנא הכא המעלה דכתב רחמנא א"ל לכדתנא דבי רבי ישמעאל דתנא דבי רבי ישמעאל אמר הקב"ה אילמלא <לא> העליתי את ישראל ממצרים אלא בשביל דבר זה שאין מטמאין בשרצים דיי א"ל ומי נפיש אגרייהו טפי מרבית ומציצית וממשקלות א"ל אע"ג דלא נפיש אגרייהו טפי מאיסי למכלינהו: ואיזהו תרבות המרבה בפירות כיצד לקח הימנו חטים בדינר זהב וכו': אטו כל הני דאמרינן עד השתא לאו רבית הוא א"ר אבהו עד כאן של תורה מכאן ואילך של דבריהם וכן אמר רבא עד כאן של תורה מכאן ואילך של דבריהם ע"כ (איוב כז) יכין רשע וילבש צדיק עד כאן ותו לא אלא אפי' ע"כ יכין רשע וילבש צדיק ע"כ רבית קצוצה מכאן ואילך אבק רבית א"ר אלעזר רבית קצוצה יוצאה בדיינין אבק רבית אינה יוצאה בדיינין רבי יוחנן אמר אפילו רבית קצוצה נמי אינה יוצאה בדיינין א"ר יצחק מ"ט דרבי יוחנן דאמר קרא (יחזקאל יח) בנשך נתן ותרבית לקח וחי לא יחיה את כל התועבות האלה עשה למיתה ניתן ולא להשבון רב אדא בר אהבה אמר אמר קרא (ויקרא כה) אל תקח מאתו נשך ותרבית ויראת מאלהיך למורא ניתן ולא להשבון רבא אמר מגופיה דקרא שמיע ליה (יחזקאל יח) מות יומת דמיו בו יהיה הוקשו מלוי רבית לשופכי דמים מה שופכי דמים לא ניתנו להשבון אף מלוי רבית לא ניתנו להשבון אר"נ בר יצחק מ"ט דר"א דאמר קרא

דף סב, א גמרא (ויקרא כה) וחי אחיך עמך אהדר ליה כי היכי דניחי ורבי יוחנן האי וחי אחיך עמך מאי עביד ליה מבעי ליה לכדתניא שנים שהיו מהלכין בדרך וביד אחד מהן קיתון של מים אם שותין שניהם מתים ואם שותה אחד מהן מגיע לישוב דרש בן פטורא מוטב שישתו שניהם וימותו ואל יראה אחד מהם במיתתו של חבירו עד שבא ר' עקיבא ולימד וחי אחיך עמך חייך קודמים לחיי חבירך מיתבי הניח להם אביהם מעות של רבית אע"פ שיודעים שהן של רבית אינן חייבין להחזירן הא אביהן חייב להחזיר בדין הוא דאבוהון נמי לא מיחייב להחזיר ואידי דקא בעי למתני סיפא הניח להן אביהם פרה וטלית וכל דבר המסוים חייבין להחזיר מפני כבוד אביהם תני נמי רישא בדידהו והני מפני כבוד אביהם מי מיחייבי קרי כאן (שמות כב) ונשיא בעמך לא תאר בעושה מעשה עמך כדאמר ר' פנחס משמיה דרבא בשעשה תשובה הכא נמי בשעשה תשובה אי עשה תשובה מאי בעי גביה שלא הספיק להחזיר עד שמת מיתבי הגזלנין ומלוי רבית אע"פ שגבו מחזירין גזלנין מאי אע"פ שגבו איכא אי גזול גזול אי לא גזול גזלנין קרית להו אלא אימא גזלנין מאי ניהו מלוי רבית אע"פ שגבו מחזירין תנאי היא דתניא רבי נחמיה ורבי אליעזר בן יעקב פוטרין את המלוה ואת הערב מפני שיש בהן קום עשה מאי קום עשה לאו משום דאמרינן להו קומו אהדורו מכלל דתנא קמא סבר לאו בני אהדורי ניהו לא מאי קום עשה לקרוע שטרא מאי קסבר אי קסבר שטר העומד לגבות כגבוי דמי והא עבדו איסורייהו ואי לאו כגבוי דמי הא לא עבוד ולא כלום לעולם קסבר שטר העומד לגבות לאו כגבוי דמי והא קא משמע לן דשומא מילתא היא הכי נמי מסתברא דתנן ואלו עוברים בלא תעשה המלוה והלוה הערב והעדים בשלמא כולהו עבוד מעשה אלא עדים מאי עבוד אלא לאו שמע מינה דשומא מילתא היא ש"מ אמר רב ספרא כל שאילו בדיניהם מוציאים מלוה למלוה בדינינו מחזירין ממלוה ללוה כל שאילו בדיניהם אין מוציאים מלוה למלוה בדינינו אין מחזירין ממלוה ללוה א"ל אביי לרב יוסף וכללא הוא והרי סאה בסאה דבדיניהם מוציאים מלוה למלוה ובדינינו אין מחזירין ממלוה ללוה אמר ליה אינהו בתורת פקדון

אתא לידיה א"ל רבינא לרב אשי והרי משכנתא בלא נכייטא דבדיניהם מוציאין מלוה למלוה

דף סב,ב גמרא ובדינינו אין מחזירין ממלוה ללוה אמר ליה אינהו בתורת זביני אתא לידייהו אלא כל שאילו בדיניהן דקאמר רב ספרא מאי אתא לאשמועינן הכי אתא לאשמועינן כל שאילו בדיניהן מוציאין מלוה למלוה בדינינו מחזירין ממלוה ללוה ומאי ניהו ברבית קצוצה וכדרכי אלעזר כל שאילו בדיניהם אין מוציאין בדינינו אין מחזירין רבית מוקדמת רבית מאוחרת: כיצד לקח הימנו חטים בדינר זהב הכור וכן השער וכו': וכי אין לו יין מאי הוי והתניא אין פוסקין על הפירות עד שיצא השער יצא השער פוסקין אף על פי שאין לזה יש לזה אמר רבה מתניתין בבא לחוב בדמיהן עסקינן וכדתניא הרי שהיה נושה בחבירו מנה והלך ועמד על גורנו ואומר תן לי מעותי שאני רוצה ליקח בהם חטים אמר לו חטים יש לי שאני נותן לך צא ועשה עלי כשער של עכשיו ואני אעלה לך כל שנים עשר חדש אסור דלאו כאיסרו הבא לידו דמי א"ל אביי אי דלא כאיסרו הבא לידו מאי איריא אין לו אפי' יש לו נמי אלא אמר אביי מתני' כדתני רב ספרא ברבית דבי רבי חייא דתני רב ספרא ברבית דבי ר' חייא יש דברים שהם מותרין ואסורין מפני הערמת רבית כיצד אמר לו הלויני מנה א"ל מנה אין לי חטין במנה יש לי שאני נותן לך נתן לו חטין במנה וחזר ולקחן הימנו בעשרים וארבע סלע מותר ואסור לעשות כן מפני הערמת רבית הכא נמי כגון דאמר הלויני שלשים דינרים אמר ליה שלשים דינרים אין לי חטין בשלשים דינרים יש לי שאני נותן לך נתן לו חטין בשלשים דינרים וחזר ולקחם הימנו בדינר זהב אי אית ליה חמרא ללוה דיהיב ליה בשלשים דינר פירא הוא דקא שקיל מיניה ולית לן בה ואי לא כיון דלית ליה חמרא ודאי משקל זוזי מיניה מחזי כרבית אמר ליה רבא אי הכי תן לי חיטי דמי חיטי מבעי ליה תני דמי חיטי שאני מוכרן שמכרתים לך מבעיא ליה תני שמכרתים לך הרי חטיך עשויות עלי בשלשי' דינרין מעיקרא נמי הכי אוקמינהו עילויה הכי קאמר ליה בדמי חטיך שעשית עלי בשלשים דינר הרי לך אצלי בהן יין ויין אין לו והא בדינר זהב הכור וכן השער קתני אלא אמר רבא כי שכיבנא רבי אושעיא נפק לוותי

דף סג,א גמרא דמתרצנא מתני' כוותיה דתני ר' אושעיא הרי שהיה נושה בחבירו מנה והלך ועמד על גורנו ואמר תן לי מעותי שאני רוצה ליקח בהן חטין ואמר לו חטין יש לי שאני נותן לך צא ועשאן עלי כשער של עכשיו הגיע זמן חטין למכור אמר לו תן לי חטין שאני רוצה למוכרן וליקח בהן יין אמר לו יש לי יין שאני נותן לך צא ועשאן עלי כשער של עכשיו הגיע זמן יין למכור ואמר לו תן לי ייני שאני רוצה למוכרו וליקח בו שמן אמר לו שמן יש לי שאני נותן לך צא ועשהו עלי כשער של עכשיו כולם אם יש לו מותר אין לו אסור ומאי לקח לקח בהלואתו אמר רבא שמע מינה מדר' אושעיא תלת שמע מינה דמעמידין מלוה על גבי פירות ולא אמרינן דלא כאיסרו הבא לידו הוא וש"מ הוא דיש לו וש"מ איתא לדרכי ינאי דאמר רבי ינאי מה לי הן מה לי דמיהן דאתמר רב אמר עושין אמנה בפירות ואין עושין אמנה בדמים ורבי ינאי אמר מה לי הן ומה לי דמיהן מיתבי כולם אם יש לו מותר אמר רב הונא אמר רב בשמשך אי בשמשך צריכא למימר אלא כגון שיחד לו קרן זוית ושמואל אמר הא מני רבי יהודה היא דאמר צד אחד ברבית מותר דתניא הרי שהיה נושה בחבירו מנה ועשה לו שדהו מכר בזמן שהמוכר אוכל פירות מותר לוקח אוכל פירות אסור ר' יהודה אומר אף בזמן שהלוקח אוכל פירות מותר א"ל רבי

יהודה מעשה בביתוס בן זונין שעשה שדהו מכר על פי ר' אלעזר בן עזריה ולוקח אוכל פירות היה אמרו לו משם ראיה מוכר אוכל פירות היה ולא לוקח מאי בנייהו אמר אביי צד אחד ברבית איכא בנייהו רבא אמר רבית ע"מ להחזיר איכא בנייהו אמר רבא השתא דאמר רבי ינאי

דף סג, ב גמרא מה לי הן ומה לי דמיהן אמרינן מה לי דמיהן ומה לי הן נמי אמרינן ופוסקין על שער שבשוק ואע"פ שאין לו איתבייה רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע לרבא כולם אם יש לו מותר אם אין לו אסור אמר להו התם הלואה הכא זביני רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו מאי טעמא אמרו רבנן פוסקין על שער שבשוק ואע"פ שאין לו דאמר ליה שקילא טיבותיך ושדייא אחיזרי מאי אהנית לי אי הוו לי זוזי בידי הוה מזבנינא בהיני ובשילי בזולא אמר ליה אביי לרב יוסף אלא מעתה מותר ללות סאה בסאה משום דמצי א"ל שקילא טיבותיך ושדייא אחיזרי דאמר ליה חטי דקדחי באכלבאי א"ל התם הלואה הכא זביני אמר ליה אדא בר אבא לרבא והא בעי למיתב זוזי לספסירא א"ל דקא יהיב ליה נמי רב אשי אמר זוזי דאינשי אינהו עבדי ליה ספסירותיה: רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו האי מאן דיהיב זוזי אתרעא חריפא צריך לאתחזויי לבי דרי למאי אי למקנא הא לא קני אי לקבולי עליה מי שפרע כי לא מיתחזי נמי מקבל עליה מי שפרע לעולם לקבולי עליה מי שפרע ומאן דיהיב זוזי אתרעא [חריפא] לבי תרי תלתא יהיב אי מיתחזי ליה סמכא דעתיה ואי לא אמר ליה אמינא דאשכחתי פירי דשפירי מדידי ושקלת אמר רב אשי השתא דאמרת משום מסמך דעתא אפילו אשכחיה בשוקא וא"ל סמכא דעתיה: אמר רב נחמן כללא דרביתא כל אגר נטר ליה אסור ואמר רב נחמן האי מאן דיהיב זוזי לקיראה וקא אזלי ד' ד' וא"ל יהיבנא לך ה' ה' איתנהו גביה שרי ליתנהו גביה אסור פשיטא לא צריכא דאית ליה אשראי במתא מהו דתימא כיון דאית ליה אשראי במתא כעד שיבא בני או עד שאמצא מפתח דמי קמ"ל כיון דמחסרי גוביינא כמאן דליתנהו דמי: ואמר רב נחמן האי מאן דאוזיף פשיטי מחבריה ואשכח ביה טופיינא אי בכדי שהדעת טועה מיחייב לאהדוריה ליה ואי לאו מתנה בעלמא הוא דיהיב ליה היכי דמי בכדי שהדעת טועה אמר רב אחא בריה דרב יוסף

דף סד, א גמרא בעישורייתא וחומשייתא א"ל רב אחא בריה דרבא לרב אשי ואי איניש תקיפא הוא דלא יהיב מתנה מאי א"ל דלמא מיגזל גזליה ואבלע ליה בחשבון דתניא הגוזל את חבירו והבליע לו בחשבון יצא ואי איניש דאתי מעלמא דלא שקיל וטרי בהדיה מאי א"ל דלמא איניש אחרינא גזליה וא"ל כי יזיף פלוני פשיטי מינך אבלע ליה בחשבון אמר רב כהנא הוה יתיבנא בשילהי פרקי דרב ושמעית דקאמר קרי קרי ולא ידענא מאי קאמר בתר דקם רב אמרי להו מאי קרי קרי דקאמר רב אמרו לי הכי קאמר רב האי מאן דיהיב זוזי לגינאה אקרי וקא אזלי עשרה קרי בני זרתא וא"ל יהיבנא לך בני גרמידא איתנהו שרי ליתנהו אסור פשיטא מהו דתימא כיון דממילא קא רבו שפיר דמי קמ"ל כמאן כי האי תנא דתניא ההולך לחלוב את עזיו ולגזוז את רחליו ולרדות את כוורתו מצאו חבירו ואמר לו מה שעזי חולבות מכור לך מה שרחלי גוזזות מכור לך מה שכוורת רודה מכור לך מותר אבל אם אמר לו מה שעזי חולבות כך וכך מכור לך מה שרחלי גוזזות כך וכך מכור לך מה שכוורת רודה כך וכך מכור לך אסור ואע"ג דממילא קא רבו כיון דליתנהו בההיא שעתא אסור איכא דאמרי אמר רבא כיון דממילא קא רבו שפיר דמי והתניא כך וכך אסור התם לאו מינייה קא רבו דשקלי ליה להאי ואתי אחרינא בדוכתיה הכא מינייה קא רבו דכי

שקלי ליה להאי לא אתי אחרינא בדוכתיה אמר אביי שרי ליה לאיניש למימר ליה לחבריה הילך ארבעה זוזי אחביתא דחמרא אי תקפה ברשותך אי יקרא אי זילא ברשותי א"ל רב שרביא לאביי

דף סד,ב גמרא האי קרוב לשכר ורחוק להפסד הוא אמר ליה כיון דמקבל עליה זולא קרוב לזה ולזה הוא:

דף סד,ב משנה המלוה את חבירו לא ידור בחצרו חנם ולא ישכור ממנו בפחות מפני שהוא רבית:

דף סד,ב גמרא אמר רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן אע"פ שאמרו הדר בחצר חבירו שלא מדעתו אינו צריך להעלות לו שכר הלוהו ודר בחצרו צריך להעלות לו שכר מאי קמ"ל תנינא המלוה את חבירו לא ידור בחצרו חנם ולא ישכור ממנו בפחות מפני שהוא רבית אי ממתני' הוה אמינא הני מילי בחצר דקיימא לאגרא וגברא דעביד למיגר אבל חצר דלא קיימא לאגרא וגברא דלא עביד למיגר אימא לא קמ"ל איכא דאמרי אמר רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן אע"פ שאמרו הדר בחצר חבירו שלא מדעתו אינו צריך להעלות לו שכר הלוויני ודור בחצרי צריך להעלות לו שכר מ"ד הלוהו כל שכן הלוויני ומ"ד הלוויני אבל הלוהו לא מ"ט כיון דמעיקרא לאו אדעתא דהכי אוזפיה לית לן בה רב יוסף בר חמא תקיף עבדי דאינשי דמסיק בהו זוזי ועביד בהו עבידתא א"ל רבא בריה מ"ט עביד מר הכי א"ל אנא כרב נחמן סבירא לי דאמר רב נחמן עבדא נהום כריסיה לא שוי א"ל אימור דאמר רב נחמן כגון דארי עבדיה דמרקיז בי כובי עבדי אחריני מי אמר א"ל אנא כי הא דרב דניאל בר רב קטינא אמר רב סבירא לי דאמר התוקף עבדו של חבירו ועשה בו מלאכה פטור

דף סה,א גמרא דניחא ליה דלא נסתרי עבדיה אמר ליה הני מילי היכא דלא מסיק ביה זוזי מר כיון דמסיק בהו זוזי מיחזי כרבית דאמר רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן אע"פ שאמרו הדר בחצר חבירו שלא מדעתו אינו צריך להעלות לו שכר הלוהו ודר בחצרו צריך להעלות לו שכר אמר ליה הדרי בי אמר אביי האי מאן דמסיק זוזי דריביתא בחבריה וקא אזלי חטי ארבעה גריוי בזוזא בשוקא ויהיב ליה איהו חמשה כי מפקינן מיניה ארבעה מפקינן מיניה אידך אוזולי הוא דקא מוזיל גביה רבא אמר חמשה מפקינן מיניה דמעיקרא בתורת ריביתא אתאי לידיה ואמר אביי האי מאן דמסיק ארבעה זוזי דריביתא בחבריה ויהיב ליה גלימא בגוייהו כי מפקינן מיניה ארבעה מפקינן מיניה גלימא לא מפקינן מיניה רבא אמר גלימא מפקינן מיניה מאי טעמא כי היכי דלא לימרו גלימא דמכסי וקאי גלימא דריביתא הוא אמר רבא האי מאן דמסיק תריסר זוזי דריביתא בחבריה ואגר ליה חצר דמתגרא בעשרה ואוגריה נהליה בתריסר כי מפקינן מיניה תריסר מפקינן מיניה אמר ליה רב אחא מדפתי לרבינא ולימא ליה כי אגרא הכי דהוה קא משתרשי לי השתא דלא משתרשי לי כדאגרי כולי עלמא הוא דאגרנא משום דאמר ליה סברת וקבלת:

דף סה,א משנה מרבין על השכר ואין מרבין על המכר כיצד השכיר לו את חצרו ואמר לו אם מעכשיו אתה נותן לי הרי הוא לך בעשר סלעים לשנה ואם של חודש בחודש סלע לחודש מותר מכר לו את שדהו ואמר לו אם מעכשיו אתה נותן לי הרי היא שלך באלף זוז אם לגורן בשנים עשר מנה אסור:

דף סה,א גמרא מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא רבה ורב יוסף דאמרי תרווייהו שכירות אינה משתלמת אלא בסוף והאי כיון דלא מטא זמניה למיגבא לאו אגר נטר ליה משווא

הוא דהכי שויא והאי דקאמר ליה אם מעכשיו אתה נותן לי הרי הוא לך בעשר סלעים לשנה אוזולי הוא דקא מוזיל גביה סיפא כיון דזביני נינהו ובעי למישקל דמי מעכשיו הלכך אגר נטר ליה הוא ואסור אמר רבא דקו בה רבנן בהא מילתא ואוקמוה אקרא (ויקרא כה) כשכיר שנה בשנה שכירות של שנה זו אינה משתלמת אלא בשנה אחרת: ואם לגורן בשנים עשר מנה אסור: אמר רב נחמן טרשא שרי איתיביה רמי בר חמא לרב נחמן ואמרי לה רב עוקבא בר חמא לרב נחמן ואם לגורן בשנים עשר מנה אסור א"ל התם קץ ליה הכא לא קץ ליה אמר רב פפא טרשא דידי שרי מאי טעמא שכראי לא פסיד זוזי לא צריכנא אנא הוא דקא עבידנא מילתא גבי לוקח אמר ליה רב ששת בריה דרב אידי לרב פפא מאי חזי מר דקא אזלת בתר דידך זיל בתר דידהו דאילו הוון להו זוזי הוון שקלי כי השתא השתא דלית להו זוזי שקלי כיוקרא דלקמיה א"ר חמא טרשא דידי ודאי שרי מאי טעמא ניחא להו דליקו ברשותי דכל היכא דקא אזלי שבקי להו מכסא ונקוט להו שוקא

דף סה,ב גמרא והלכתא כרב חמא והלכתא כרבי אלעזר והלכתא כרבי ינאי דאמר מה לי הן ומה לי דמיהן:

דף סה,ב משנה מכר לו את השדה ונתן לו מקצת דמים ואמר לו אימתי שתרצה הבא מעות וטול את שלך אסור הלוהו על שדהו ואמר לו אם אי אתה נותן לי מכאן ועד שלש שנים הרי היא שלי הרי היא שלו וכך היה ביתוס בן זונין עושה ע"פ חכמים:

דף סה,ב גמרא מי אוכל פירות רב הונא אמר מוכר אוכל פירות רב ענן אמר משלשין את הפירות ולא פליגי הא דאמר לכי מייתית קני הא דאמר לכי מייתית קני מעכשיו תני רב ספרא ברביית דבי רבי חייא פעמים ששניהם מותרין פעמים ששניהם אסורין ופעמים שהמוכר מותר ולוקח אסור ופעמים שהלוקח מותר ומוכר אסור עני רבא בתריה פעמים ששניהם מותרין דאמר ליה קני כשיעור זוזך פעמים ששניהם אסורין דאמר ליה לכי מייתית קני מעכשיו פעמים מוכר מותר ולוקח אסור דאמר ליה לכי מייתית קני פעמים שהלוקח מותר ומוכר אסור דאמר ליה קני מעכשיו וזוזאי ליהוון הלואה גבך מאן תנא שניהם אסורין אמר רב הונא בריה דרב יהושע דלא כרבי יהודה דאי רבי יהודה הא אמר צד אחד ברביית מותר: משכן לו בית משכן לו שדה ואמר לו לכשתרצה למוכרם לא תמכרם אלא לי בדמים הללו אסור בשוייהן מותר מאן תנא בדמים הללו אסור אמר רב הונא בריה דרב יהושע דלא כרבי יהודה דאי רבי יהודה האמר צד אחד ברביית מותר: מכר לו בית מכר לו שדה ואמר לו לכשיהיו לי מעות החזירם לי אסור לכשיהיו לך מעות אחזירם לך מותר: מאן תנא אמר רב הונא בריה דרב יהושע דלא כרבי יהודה דאי רבי יהודה האמר צד אחד בריבית מותר מאי שנא רישא ומ"ש סיפא אמר רבא >רישא דלא א"ל מדעתיה < סיפא דא"ל מדעתיה: ההוא גברא דזבין ליה ארעא לחבריה שלא באחריות חזייה דהוה קא עציב אמר ליה אמאי עציבת אי טרפו לה מינך מגבינא לך שופרא שבחא ופירי אמר אמימר

דף סו,א גמרא פטומי מילי בעלמא הוא אמר ליה רב אשי לאמימר טעמא מאי כיון דלוקח בעי לאתנויי והכא מוכר קא מתני אמרת פטומי מילי בעלמא הוא אלא מתניתא דקתני לכשיהיו לך מעות אחזיר לך מותר דמוכר הוא דבעי לאתנויי מוכר לא אתני ולוקח קא מתני ואמרינן מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא ואמר רבא סיפא דאמר ליה מדעתיה טעמא דא"ל מדעתיה הא לא א"ל מדעתיה לא אמרינן פטומי מילי בעלמא הוא א"ל נעשה

כמאן דא"ל מדעתיה אתמר: ההוא שכיב מרע דכתב לה גיטא לדביתהו אנגיד ואתנח אמרה ליה אמאי קא מתנחת אי קיימת דידך אנא אמר רב זביד פטומי מילי בעלמא הוא א"ל רב אחא מדפתי לרבינא ואי לאו פטומי מילי מאי בדידה קיימא למישדי תנאה בגיטא בדידה קיימא למשדי תנאה מהו דתימא הוא גופיה אדעתא דידה קא גמיר ויהיב גיטא קא משמע לך: הלוהו על שדהו: אמר רב הונא בשעת מתן מעות קנה הכל לאחר מתן מעות לא קנה אלא כנגד מעותיו ורב נחמן אמר אפילו לאחר מתן מעות קנה הכל עבד רב נחמן עובדא גבי ריש גלותא כשמעתיה קרעיה רב יהודה לשטריה אמר ליה ריש גלותא רב יהודה קרע לשטרך אמר ליה דרדקא קרעיה גברא רבה קרעיה חזא ביה טעמא וקרעיה איכא דאמרי אמר ליה דרדקא קרעיה דכולי עלמא לגבי דידי בדינא דרדקי נינהו הדר אמר רב נחמן אפילו בשעת מתן מעות לא קנה ולא כלום איתיביה רבא לרב נחמן אם אי אתה נותן לי מכאן ועד שלש שנים הרי היא שלי הרי היא שלו אמר ליה אני אומר אסמכתא קניא ומניומי אמר אסמכתא לא קניא ולמניומי קשיא מתני' איבעית אימא מתני' רבי יוסי היא דאמר אסמכתא קניא

דף סו,ב גמרא איבעית אימא דאמר ליה קני מעכשיו א"ל מר ינוקא ומר קשישא בני דרב חסדא לרב אשי הכי אמרי נהרדעאי משמיה דרב נחמן האי אסמכתא בזמניה קניא בלא זמניה לא קניא א"ל כל מידי בזמניה קני בלא זמניה לא קני דלמא הכי קאמריתו אשכחיה בגו זמניה וא"ל קני קני בתר זמניה ואמר ליה קני לא קני מאי טעמא מחמת כיסופא הוא דקאמר ליה ולא היא דאפילו בגו זמניה נמי לא קני והאי דקאמר ליה קני קא סבר כי מטי זמניה לא ליתי ליטרדן אמר רב פפא האי אסמכתא זימנין קניא וזימנין לא קניא אשכחיה דקא שתי שכרא קני דקא מהפך אזוזי לא קני א"ל רב אחא מדפתי לרבינא דלמא לפכוזי פחדיה קא שתי אי נמי איניש אחרינא אסמכיה אזוזי אלא אמר רבינא אי קפיד בדמי ודאי קני אמר ליה רב אחא מדפתי לרבינא דלמא סבר כי היכי דלא תיתזיל ארעיה אלא אמר רב פפא אי קפיד בארעא ודאי קני ואמר רב פפא אף על גב דאמור רבנן אסמכתא לא קניא אפותיקי הויא למיגבא מינה א"ל רב הונא בריה דרב נתן לרב פפא מי קאמר ליה קני לגובינא אמר ליה מר זוטרא בריה דרב מרי לרבינא ואי אמר קני למיגבא מיניה קני סוף סוף אסמכתא היא ואסמכתא לא קניא אלא אפותיקי דקאמר רב פפא מאי היא דאמר ליה לא יהא לך פרעון אלא מזו ההוא גברא דזבין ליה ארעא לחבריה באחריות א"ל אי טרפו ליה מנאי מגבית לי מעידי עידית דאית לך אמר ליה מעידי עידית לא מגבינא לך דבעינן למיקם קמאי אלא מגבינא לך מעידי אחרים דאית לי לסוף טרפוה מיניה אתא בדקא שקיל לעידי עידית סבר רב פפא למימר מעידי א"ל והא קיימא א"ל רב אחא מדפתי לרבינא ולימא ליה כי אמרי לך אנא מגבינא לך דהוה עידי עידית קיימא השתא קיימא ליה עידית במקום עידי עידית רב בר שבא הוה מסיק ביה רב כהנא זוזי א"ל אי לא פרענא לך ליום פלוני גבי מהאי חמרא סבר רב פפא למימר כי אמרינן אסמכתא לא קניא הני מילי בארעא דלאו לזבוני קיימא אבל חמרא כיון דלזבוני קאי כזוזי דמי א"ל רב הונא בריה דרב יהושע לרב פפא הכי אמרי' משמיה דרבה כל דאי לא קני אמר רב נחמן השתא דאמור רבנן אסמכתא לא קניא הדר ארעא והדרי פירי למימרא דסבר רב נחמן מחילה בטעות לא הויא מחילה והאיתמר המוכר פירות דקל לחבירו אמר רב הונא עד שלא באו לעולם יכול לחזור בו משבאו לעולם אין יכול לחזור בו ורב נחמן אמר אף משבאו לעולם

יכול לחזור בו ואמר רב נחמן מודינא דאי שמיט ואכיל לא מפקינן מיניה התם זביני הכא הלואה אמר רבא

דף סז, א גמרא הוה יתיבנא קמיה דרב נחמן ובעי לאותביה אונאה ואודיק חזיתן איילונית והרי אונאה דמחילה בטעות היא ולא היא מחילה ואודיק חזיתן איילונית הרי איילונית דמחילה בטעות היא והויה מחילה דתנן הממאנת והשנייה והאיילונית אין להן לא כתובה ולא פירות ולא מזונות ולא בלאות ולא היא לא אונאה הויה תיובתיה ולא איילונית מסייע ליה לא אונאה תיובתיה דלא ידע דאיתיה אונאה דמחיל גביה ולא איילונית מסייע ליה דניחא לה דתיפוק עלה שמא דאישות ההיא איתתא דאמרה ליה להווא גברא זיל זבין לי ארעא מקריביי אזל זבן לה א"ל אי הווי לי זוזי מהדרת לה ניהלי א"ל את ונוולא אחי אמר רבה בר רב הונא כל את ונוולא אחי אמר סמכא דעתיה ולא גמר ומקני ארעא הדרה פירי מאי רבית קצוצה הווי ויוצאין בדיינין או דילמא כי אבק רבית הווי ואין יוצאין אמר רבה בר רב הונא מסתברא כי אבק רבית הווי ואין יוצאין בדיינין וכן אמר רבא כי אבק רבית הווי ואין יוצאין בדיינין אמר ליה אביי לרבה משכנתא מאי התם טעמא מאי משום דלא קץ ליה הכא נמי לא קץ ליה או דילמא התם זביני הכא הלואה א"ל התם טעמא מאי משום דלא קץ ליה הכא נמי לא קץ ליה אמר רב פפי עבד רבינא עובדא וחשיב ואפיק פירי דלא כרבה בר רב הונא אמר מר בריה דרב יוסף משמיה דרבה הא משכנתא באתרא דמסלקי אכל שיעור זוזי מסלקינן ליה אכל טפי לא מפקינן מיניה ולא מחשבינן משטרא לשטרא ובדיתמי אכל שיעור זוזי מסלקינן ליה אכל טפי מפקינן מיניה ומחשבינן משטרא לשטרא אמר רב אשי השתא דאמרת אכל טפי לא מפקינן מיניה אכל שיעור זוזי נמי לא מסלקינן ליה בלא זוזי מאי טעמא סלוקי בלא זוזי אפוקי מיניה הוא הוי אבק רבית ואבק רבית אינה יוצאה בדיינין עבד רב אשי עובדא ביתומים קטנים

דף סז, ב גמרא כגדולים אמר רבא בריה דרב יוסף משמיה דרבה האי משכנתא באתרא דמסלקי לא ניכול אלא בנכייטא וצורבא מדרבנן אפילו בנכייטא לא ניכול אלא במאי ניכול בקיצותא הניחא למאן דאמר קיצותא שריא אלא למאן דאמר קיצותא אסירא מאי איכא למימר דאתמר קיצותא פליגא בה רב אחא ורבינא חד אמר קיצותא שריא וחד אמר קיצותא אסירא היכי דמי קיצותא דאמר ליה עד חמש שנין אכילנא לה בלא נכייטא מכאן ואילך שיימנא לך כולהו פירי איכא דאמרי כל בלא נכייטא אסור אבל היכי דמי קיצותא דאמר ליה עד חמש שנין אכילנא בנכייטא מכאן ואילך שיימנא לך כולהו פירי מאן דאסר בקמייתא שרי בבתייתא מאן דאסר בבתייתא היכי שרי למיכל שרי כי משכנתא דסורא דכתבי בה הכי במשלם שניא אילין תיפוק ארעא דא בלא כסף רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע אמרי תרוייהו האי משכנתא באתרא דמסלקי אין בעל חוב גובה הימנה ואין הבכור נוטל בה פי שנים ושביעית משמטתה ובאתרא דלא מסלקי בעל חוב גובה הימנו ובכור נוטל בו פי שנים ואין שביעית משמטתה ואמר מר זוטרא משמיה דרב פפא האי משכנתא באתרא דמסלקי מסלקי ליה ואפילו מתמרי דאבודיא ואי אגבהנהו בסיסני קננהו ולמאן דאמר כליו של לוקח ברשות מוכר קנה לוקח אפילו דלא אגבהנהו בסיסני קננהו: פשיטא באתרא דמסלקי ואמר לא מסתלקנא הא קאמר דלא מסתלקנא אלא באתרא דלא מסלקי ואמר מסתלקנא מאי צריך למקנא מיניה או לא רב פפא אמר לא צריך למקנא מיניה רב ששת בריה דרב אידי אמר צריך למקנא מיניה והלכתא צריך למקנא מיניה אמר איזיל ואייתי זוזי לא אכיל איזיל ואטרח ואייתי זוזי רבינא אמר אכיל ומר זוטרא בריה

דרב מרי אמר לא אכיל והלכתא לא אכיל רב כהנא ורב פפא ורב אשי לא אכלי בנכיייתא רבינא אכיל בנכיייתא אמר מר זוטרא מאי טעמא דמאן דאכיל בנכיייתא מידי דהוה אשדה אחוזה שדה אחוזה לאו אע"ג דקא אכיל פירי טובא אמר רחמנא

דף סח, א גמרא קא פריק לה בארבעה זוזי הכא נמי לא שנא ומאן דאסר אמר לך שדה אחוזה הקדש היא ורחמנא אוקמיה אפדיון הכא הלואה היא ומיחזי כרבית אמר רב אשי אמרו לי סבי דמתא מחסיא סתם משכנתא שתא למאי נפקא מינה דאי אכיל לה שתא מצי מסלק ליה ואי לא לא מצי מסלק ליה ואמר רב אשי אמרו לי סבי דמתא מחסיא מאי משכנתא דשכונה גביה למאי נפקא מינה לדינא דבר מצרא אמר רבא לית הלכתא לא כטרשי פפונאי ולא כטרשי מחוזנאי ולא כחכירי נרשאי כטרשי פפונאי כטרשי דרב פפא שטרי מחוזנאי דזקפי ליה לרווחא אקרנא וכתבי ליה בשטרא מי יימר דהוה רווחא א"ל מר בר אממר לרב אשי אבא עביד הכי וכי אתו לקמיה מהימן להו א"ל תינח היכא דאיתיה לדידיה אי שכיב ונפל שטרא קמי יתמי מאי הוי (קוהל' י) כשגגה שיוצא' מלפני השליט ונח נפשיה דאמימר חכירי נרשאי דכתבי הכי משכן ליה פלניא ארעיה לפלניא והדר חכרה מיניה אימת קנאה דאקנייה נהליה והאידינא דקא כתבי הכי קנינא מיניה ושהינא כמה עידני והדר חכרה כדי שלא תנעול דלת בפני לווין שפיר דמי ולא מלתא היא:

דף סח, א משנה אין מושיבין חנוני למחצית שכר ולא יתן מעות ליקח בהן פירות למחצית שכר אלא אם כן נותן לו שכרו כפועל אין מושיבין תרנגולין למחצה ואין שמין עגלין וסייחין למחצה אלא אם כן נותן לו שכר עמלו ומזונו אבל מקבלין עגלין וסייחין למחצה ומגדלין אותן עד שיהו משולשין וחמור עד שיהא טוענת:

דף סח, א גמרא תנא כפועל בטל מאי כפועל בטל

דף סח, ב גמרא אמר אביי כפועל בטל של אותה מלאכה דבטל מינה וצריכא דאי תנא חנוני חנוני הוא דסגי ליה כפועל בטל משום דלא נפיש טרחיה אבל מעות ליקח בהן פירות דנפיש טרחיה אימא לא סגי ליה כפועל בטל ואי תנא מעות ליקח בהן פירות הוה אימא סגי התם הוא דבעי כפועל בטל משום דנפיש טרחיה אבל חנוני דלא נפיש טרחיה אימא סגי ליה במשהו בעלמא דאפילו לא טבל עמו אלא בציר ולא אכל עמו אלא גרוגרת אחת זהו שכרו צריכא: <כמה עיזי ותרנגולין מעלין סימן> תנו רבנן כמה הוא שכרו בין מרובה ובין מועט דברי ר' מאיר רבי יהודה אומר אפילו לא טבל עמו אלא בציר ולא אכל עמו אלא גרוגרת אחת זהו שכרו ר' שמעון בן יוחאי אומר נותן לו שכרו משלם תנו רבנן אין שמין לא את העזים ולא את הרחלים ולא כל דבר שאינו עושה ואוכל למחצה ר' יוסי ברבי יהודה אומר שמין את העזים מפני שחולבות ואת הרחלים מפני שגוזזות ושוטפות ומורטות ואת התרנגולת מפני שהיא עושה ואוכלת ותנא קמא גיזה וחלב לא ספק לשכר עמלו ומזונו בגיזה וחלב כולי עלמא לא פליגי כי פליגי בנסיובי ותותרי תנא קמא סבר לה כר' שמעון בן יוחאי דאמר נותן לו שכרו משלם ר' יוסי ברבי יהודה סבר לה כאבואה דאמר אפילו לא טבל עמו אלא בציר ולא אכל עמו אלא גרוגרת אחת זהו שכרו תנו רבנן משכרת אשה לחברתה תרנגולת בשני אפרוחין אשה שאמרה לחברתה תרנגולת שלי וביצים שליכי ואני ואת נחלוק באפרוחין רבי יהודה מתיר רבי שמעון אוסר ורבי יהודה לא בעי שכר עמלו ומזונו איכא ביצים מוזרות תנו רבנן מקום שנהגו להעלות שכר כתף למעות לבהמה מעלין ואין משנין ממנהג המדינה רבן שמעון בן גמליאל אומר שמין עגל

עם אמו וסיח עם אמו ואפילו במקום שנהגו להעלות שכר כתף למעות ורשב"ג לא בעי שכר עמלו ומזונו איכא גללים ואידך גללים אפקורי מפקיר להו: אמר רב נחמן הלכה כרבי יהודה והלכה כרבי יוסי ברבי יהודה והלכה כרבן שמעון בן גמליאל בני רב עיליש נפק עלייהו ההוא שטרא דהוה כתיב ביה פלגא באגר פלגא בהפסד אמר רבא רב עיליש גברא רבה הוא ואיסורא לאינשי לא הוי ספי מה נפשך אי פלגא באגר תרי תילתי בהפסד **דף סט,א גמרא** אי פלגא בהפסד תרי תילתי באגר אמר רב כהנא אמריתא לשמעתא קמיה דרב זביד מנהרדעא ואמר לי דלמא רב עיליש טובל עמו בציר הוה ואמר רב נחמן הלכה כר' יהודה אמר ליה לאו הלכתא איתמר אלא שיטה איתמר הכי נמי מסתברא דאי לא תימא הכי למה ליה למיחשב ולמימר הלכה הלכה לימא הלכה כר' יהודה דמיקל מכולהו אמר רב מותר שלישי בשכרך הרי זה מותר ושמואל אמר לא מצא מותר שלישי ילך לביתו ריקן אלא אמר שמואל קוצץ לו דינר וסבר רב אין קוצצין לו דינר והאמר רב ריש עגלא לפטומא מאי לאו דאמר ליה מותר שלישי בשכרך לא דקאמר ליה אי מותר שלישי אי ריש עגלא לפטומא איבעית אימא כי קאמר רב מותר שלישי בשכרך מותר כגון דאית ליה בהמה לדידיה דאמרי אינשי גביל לתורא גביל לתורי ר' אלעזר מהגרונאי זבין בהמה ויהיב ליה לאריסיה מפטים ליה ויהיב ליה רישא באגריה ויהיב פלגא רווחא אמרה ליה דביתהו אי משתתפת בהדיה יהיב לך נמי אליתא אזל זבין בהדיה פליג ליה מאליתא א"ל תא נפלגיה לרישא א"ל השתא כמעיקרא נמי לא א"ל עד האידנא זוזי דידי הוו אי לא הוה יהיבנא לך טפי פורתא מיחזי כרבית השתא שותפי אנן מאי קאמרת טרחנא טפי פורתא אמרי אינשי סתם אריסא למרי ארעא קמשעבד נפשיה לאתויי ליה רעיא תנו רבנן השם בהמה לחבירו עד מתי חייב לטפל בה סומכוס אומר באתונות שמונה עשר חדש בגזרות כ"ד חדש ואם בא לחלוק בתוך זמנו חברו מעכב עליו אבל אינו דומה טיפולה של שנה זו לטיפולה של שנה אחרת <אבל מאי קאמר> [מאי אבל דקאמר] אלא לפי שאינו דומה טיפולה של שנה זו לטיפולה של שנה אחרת תניא אידך השם בהמה לחבירו עד מתי חייב לטפל בולדות בדקה ל' יום ובגסה נ' יום רבי יוסי אומר בדקה ג' חדשים מפני שטיפולה מרובה מאי טיפולה מרובה מפני ששיניה דקות מכאן ואילך נוטל מחצה שלו וחצי מחצה בשל חבירו רב מנשיא בר גדא שקל מחצה שלו וחצי מחצה בשל חבירו אתא לקמיה דאביי א"ל מאן פלג לך ועוד מקום שנהגו לגדל הוא ותנן מקום שנהגו לגדל יגדילו הנהו תרי כותאי דעבוד עסקא בהדי הדדי אזיל חד מנייהו פליג זוזי בלא דעתיה דחבריה אתו לקמיה דרב פפא א"ל מאן פלג לך א"ל קא חזינא דבתר דידי קא אתי מר א"ר פפא **דף סט,ב גמרא** כה"ג ודאי צריך לאודועיה זוזי מי שקיל טבי ושביק חסרי >אמר ליה לא אמר ליה< חמרא כולי עלמא ידעי דאיכא דבסימ ואיכא דלא בסימ גופא אמר רב נחמן זוזי כמאן דפליגי דמו הני מילי טבי וטבי תקולי ותקולי אבל טבי ותקולי לא רב חמא הוה מוגר זוזי בפשיטא ביומא כלו זוזי דרב חמא הוא סבר מאי שנא ממרא ולא היא מרא הדרא בעינא וידיע פחתיה זוזי לא הדרי בעינייהו ולא ידיע פחתיה אמר רבא שרי ליה לאיניש למימר ליה לחבריה הילך ד' זוזי ואוזפיה לפלניא זוזי לא אסרה תורה אלא רבית הבאה מלוה למלוה ואמר רבא שרי ליה לאיניש למימר ליה לחבריה שקיל לך ארבעה זוזי וא"ל לפלוני לאוזפן זוזי מ"ט שכר אמירה קא שקיל כי הא דאבא מר בריה דרב פפא הוה

שקיל אוגנא דקירא מקיראי וא"ל לאבוה אוזפינהו זוזי אמרו ליה רבנן לרב פפא אכיל בריה דמר רביתא אמר להו כל כי האי רביתא ניכול לא אסרה תורה אלא רבית הבאה מלוה למלוה הכא שכר אמירה קא שקיל ושרי:

דף סט,ב משנה שמין פרה וחמור וכל דבר שהוא עושה ואוכל למחצה מקום שנהגו לחלוק את הולדות מיד חולקין מקום שנהגו לגדל יגדילו רבן שמעון בן גמליאל אומר שמין עגל עם אמו וסיח עם אמו ומפריז על שדהו ואינו חושש משום רבית:

דף סט,ב גמרא תנו רבנן מפריז על שדהו ואינו חושש משום רבית כיצד השוכר את השדה מחבירו בעשרה כורים חטין לשנה ואומר לו תן לי מאתים זוז ואפרנסנה ואני אעלה לך שנים עשר כורין לשנה מותר אבל אין מפריז לא על חנות ולא על ספינה אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה פעמים שמפריז על חנות לצור בה צורה ספינה לעשות לה איסקריא חנות לצור בה צורתא דצבו בה אינשי והוי אגרא טפי ספינה לעשות לה איסקריא כיון דשפירא איסקריא טפי אגרא טפי ספינתא אמר רב אגרא ופגרא אמרו ליה רב כהנא ורב אסי לרב אי אגרא לא פגרא אי פגרא לא אגרא שתיק רב אמר רב ששת מ"ט שתיק רב לא שמיעא ליה הא דתניא אע"פ שאמרו אין מקבלין צאן ברזל מישראל אבל מקבלין צאן ברזל מן הנכרים אבל אמרו השם פרה לחבירו ואמר לו הרי פרתך עשויה עלי בשלשים דינר ואני אעלה לך סלע בחדש מותר לפי שלא עשאה דמים ולא עשאה אמר רב ששת לא עשאה דמים מחיים אלא לאחר מיתה אמר רב פפא הלכתא ספינה אגרא ופגרא

דף ע,א גמרא ונהגו בני כופרא אגרא בשעת משיכה פגרא בשעת שבירה אטו במנהגא תליא מילתא משום דמתניתא תניא מנהגא אמר רב ענן אמר שמואל מעות של יתומים מותר להלוותן ברבית אמר ליה רב נחמן משום דיתמי נינהו ספינא להו איסורא יתמי דאכלי דלאו דידהו ליזלו בתר שבקייהו אמר ליה אימא לי איזו גופא דעובדא היכי הוה אמר ליה ההוא דודא דבני מר עוקבא דהוה בי מר שמואל תקיל ויהיב ליה תקיל ושקיל ליה שקיל אגרא ושקיל פחתא אי אגרא לא פחתא ואי פחתא לא אגרא אמר ליה כי הא אפילו בדקנני נמי שרי למיעבד דהא מקבלי עלייהו חוסכא דנחשא דכמה דמקלי נחשא בציר דמיה אמר רבה בר שילא אמר רב חסדא ואמרי לה אמר רבה בר יוסף בר חמא אמר רב ששת מעות של יתומים מותר להלוותן קרוב לשכר ורחוק להפסד תנו רבנן קרוב לשכר ורחוק להפסד רשע קרוב להפסד ורחוק לשכר חסיד קרוב לזה ולזה רחוק מזה ומזה זו היא מדת כל אדם אמר ליה רבה לרב יוסף הני זוזי דיתמי היכי עבדינן להו אמר ליה מותבינן להו בי דינא ויהבינן להו זוזא זוזא א"ל והא קא כליא קרנא אמר ליה מר היכי עביד אמר ליה בדקנין גברא דאית ליה דהבא פריכא ונקטינן דהבא מיניה ויהבינן להו ניהליה קרוב לשכר ורחוק להפסד אבל דבר מסוים לא דלמא פקדון נינהו ואתי מריה יהיב סימנין ושקיל ליה אמר רב אשי תינח אי משתכח גברא דאית ליה דהבא פריכא אי לא משתכח גברא דאית ליה דהבא פריכא ניכלו זוזי דיתמי אלא אמר רב אשי חזינן גברא דמשפו נכסיה ומהימן ושמע דינא דאורייתא ולא מקבל שמתא דרבנן ויהבינן להו ניהליה בבי דינא:

דף ע,ב משנה אין מקבלין צאן ברזל מישראל מפני שהוא רבית אבל מקבלין צאן ברזל מן <העכו"ם> {הגוים} ולוין מהן ומלוין אותן ברבית וכן בגר תושב מלוה ישראל מעותיו של <עכו"ם> {נכרי} מדעת <העכו"ם> {הנכרי} אבל לא מדעת ישראל:

דף ע"ב גמרא למימרא דברשותא דמקבל קיימא ורמינהו המקבל צאן ברזל מן הנכרים ולדות פטורין מן הבכורה אמר אביי לא קשיא הא דמקבל עליה אונסא וזולא הא דלא קביל עליה אונסא וזולא א"ל רבא אי דקביל עליה מרה אונסא וזולא צאן ברזל קרית ליה ועוד אדתני סיפא אבל מקבלין צאן ברזל מן <העכו"ם> {הגוים} ליפלוג בדידיה במה דברי' אמורים דלא קביל עליה אונסא וזולא אבל קביל מרה אונסא וזולא שפיר דמי אלא אמר רבא אידי ואידי דלא קביל עליה מרה אונסא וזולא וגבי בכורות היינו טעם דולדות פטורין מן הבכורה כיון דאי לא יהיב זוזי אתי נכרי תפיס לה לבהמה ואי לא משכח לה לבהמה תפיס להו לולדות והוי ליה יד נכרי באמצע וכל יד נכרי באמצע פטור מן הבכורה (משלי כח) מרבה הונו בנשך ותרבית לחונן דלים יקבצנו מאי לחונן דלים אמר רב כגון שבור מלכא אמר רב נחמן אמר לי הונא לא נצרכא אלא דאפילו רבית <דעובד כוכבים> {דגוי} איתיביה רבא לרב נחמן (דברים כג) לנכרי תשיך מאי תשיך לאו תשוך לא תשיך לא סגי דלאו הכי לאפוקי אחיך דלא אחיך בהדיא כתב ביה ולאחיך לא תשיך לעבור עליו בעשה ולא תעשה איתיביה לוי' מהן ומלוין אותם ברבית וכן בגר תושב אמר רב חייא בריה דרב הונא לא נצרכא אלא

דף ע"א גמרא בכדי חיי' רבינא אמר הכא בתלמידי חכמים עסקינן טעמא מאי גזור רבנן שמא ילמוד ממעשיו וכיון דתלמיד חכם הוא לא ילמוד ממעשיו איכא דמתני לה להא דרב הונא אהא דתני רב יוסף (שמות כב) אם כסף תלוה את עמי את העני עמך עמי ונכרי עמי קודם עני ועשיר עני קודם ענייך וענייך עירך ענייך קודמין עניי עירך ועניי עיר אחרת עניי עירך קודמין אמר מר עמי ונכרי עמי קודם פשיטא אמר רב נחמן אמר לי הונא לא נצרכא דאפילו לנכרי ברבית ולישראל בחנם תניא אמר ר' יוסי בא וראה סמיות עיניהם של מלוי ברבית אדם קורא לחבירו רשע יורד עמו לחייו והם מביאין עדים ולבלר וקולמוס ודיו וכותבין וחותמין פלוני זה כפר באלהי ישראל תניא ר' שמעון בן אלעזר אומר כל מי שיש לו מעות ומלוה אותם שלא ברבית עליו הכתוב אומר (תהילים טו) כסף לא נתן בנשך ושוחד על נקי לא לקח עושה אלה לא ימוט לעולם הא למדת שכל המלוה ברבית נכסיו מתמוטטין והא קא חזינן דלא מוזפי ברבית וקא מתמוטטין אמר רבי אלעזר הללו מתמוטטין ועולין והללו מתמוטטין ואינן עולין (חבקוק א) למה תביט בוגדים תחריש כבלע רשע צדיק ממנו אמר רב הונא צדיק ממנו בולע צדיק גמור אינו בולע תניא רבי אומר גר צדק האמור לענין מכירה וגר תושב האמור לענין רבית איני יודע מה הוא גר צדק האמור לענין מכירה דכתיב (ויקרא כה) וכי ימוך אחיך עמך ונמכר לך ולא לך אלא לגר שנא' (ויקרא כה) לגר ולא לגר צדק אלא לגר תושב שנא' (ויקרא כה) לגר תושב משפחת גר זה הנכרי כשהוא אומר או לעקר זה הנמכר <לעבודת כוכבים> {לעבודה זרה} עצמה אמר מר ולא לך אלא לגר שנא' לגר למימרא דגר קני עבד עברי ורמינהו אין הגר נקנה בעבד עברי ואין אשה וגר קונין עבד עברי גר לא נקנה בעבד עברי (ויקרא כה) ושב אל משפחתו בעינן והא ליכא ואין אשה וגר קונין עבד עברי אשה לאו אורח ארעא גר נמי גמירי דמקני קני דלא מקני לא קני אמר רב נחמן בר יצחק אינו קונה ודינו כישאל אבל קונה ודינו כנכרי דתניא הנרצע והנמכר לנכרי אינו עובד לא את הבן ולא את הבת אמר מר ואין אשה וגר קונין עבד עברי נימא דלא כרבן שמעון בן גמליאל דתניא אשה קונה את השפחות ואינה קונה את העבדים רבן שמעון בן גמליאל אומר אף קונה את העבדים אפילו תימא רבן שמעון בן גמליאל ולא קשיא כאן בעבד עברי כאן

בעבד כנעני עבד עברי צניע לה עבד כנעני פריץ לה אלא הא דתני רב יוסף ארמלתא לא תרבי כלבא ולא תשרי בר בי רב באושפיזא בשלמא בר בי רב צניע לה אלא כלבא כיון דמסריך בה מירתתא אמרי כיון דכי שדיא ליה אומצא מסריך בתרה אמרי אינשי משום אומצא דשדיא ליה הוא דמסריך גר תושב האמור לענין רבית מאי היא דכתיב (ויקרא כה) וכי ימוך אחיך ומטה ידו עמך והחזקת בו גר ותושב וחי עמך אל תקח מאתו נשך ותרבית ויראת מאלהיך וחי אחיך עמך ורמינהי לויין מהן ומלויין אותן ברבית וכן בגר תושב אמר רב נחמן בר יצחק מי כתיב אל תקח מאתם מאתו כתיב מישראל תנו רבנן אל תקח מאתו נשך ותרבית אבל אתה נעשה לו ערב

דף עא,ב גמרא ערב למאן אילימא ערב לישראל והא תנא אלו עוברין בלא תעשה המלוה והלוה הערב והעדים אלא לנכרי וכיון דדיניה דנכרי דאזיל בתר ערבא איהו ניהו דקא שקיל מיניה רביתא אמר רב ששת שקיבל עליו לדון בדיני ישראל אי קיבל עליו לדון בדיני ישראל רבית נמי לא לשקול אמר רב ששת שקיבל עליו לזו ולא קיבל עליו לזו: מלוה ישראל מעותיו של נכרי מדעת הנכרי כו': תנו רבנן מלוה ישראל מעותיו של נכרי מדעת הנכרי אבל לא מדעת ישראל כיצד ישראל שלוה מעות מן הנכרי ברבית וביקש להחזירם לו מצאו ישראל אחר ואמר לו תנם לי ואני אעלה לך כדרך שאתה מעלה לו אסור ואם העמידו אצל נכרי מותר וכן נכרי שלוה מעות מישראל ברבית וביקש להחזירם לו מצאו ישראל אחר ואמר לו תנם לי ואני אעלה לך כדרך שאתה מעלה לו מותר ואם העמידו אצל ישראל אסור בשלמא סיפא לחומרא אלא רישא כיון דאין שליחות לנכרי איהו ניהו דקא שקיל מיניה רביתא אמר רב הונא בר מנוח משמיה דרב אחא בריה דרב איקא הכא במאי עסקינן כגון דאמר ליה הניחם על גבי קרקע והיפטר אי הכי מאי למימרא אלא אמר רב פפא כגון שנטל ונתן ביד ואכתי מאי למימרא מהו דתימא נכרי גופיה כי עביד אדעתא דישאל קא גמיר ויהיב קמ"ל רב אשי אמר כי אמרינן אין שליחות לנכרי הני מילי בתרומה אבל בכל התורה כולה יש שליחות לנכרי והא דרב אשי ברותא היא מאי שנא תרומה דלא דכתיב (במדבר יח) אתם גם אתם מה אתם בני ברית אף שלוחכם נמי בני ברית שליחות דכל התורה כולה נמי מתרומה גמרינן לה אלא דרב אשי ברותא היא איכא דאמרי אמר רב אשי כי אמרינן אין שליחות לנכרי הני מילי אינהו לדידן אבל אנן לדידהו הוינא להו שליח והא דרב אשי ברותא היא מ"ש אינהו לדידן דלא דכתיב אתם גם אתם לרבות שלוחכם מה אתם בני ברית אף שלוחכם בני ברית אנן לדידהו נמי מה אתם בני ברית קאמר אלא הא דרב אשי ברותא היא רבינא אמר נהי דשליחות לנכרי לית ליה זכיה מדרבנן אית ליה מידי דהוי אקטן קטן לאו אף על גב דלית ליה שליחות

דף עב,א גמרא אית ליה זכיה מדרבנן הכא נמי לא שנא ולא היא ישראל אתי לכלל שליחות <עכו"ם> {גוי} לא אתי לכלל שליחות תנו רבנן ישראל שלוה מעות מן הנכרי ברבית וזקפן עליו במלוה ונתגייר אם קודם שנתגייר זקפן עליו במלוה גובה את הקרן וגובה את הרבית ואם לאחר שנתגייר זקפן עליו במלוה גובה את הקרן ואינו גובה את הרבית וכן נכרי שלוה מעות מישראל ברבית וזקפן עליו במלוה ונתגייר אם עד שלא נתגייר זקפן עליו במלוה גובה את הקרן וגובה את הרבית אם משנתגייר זקפן עליו במלוה גובה את הקרן ואינו גובה את הרבית רבי יוסי אומר נכרי שלוה מעות מישראל ברבית בין כך ובין כך גובה את הקרן וגובה את הרבית אמר רבא אמר רב חסדא אמר רב הונא הלכה כרבי יוסי אמר רבא מאי טעמא דרבי יוסי כדי שלא יאמרו בשביל מעותיו נתגייר

זה תנו רבנן שטר שכתוב בו רבית קונסין אותו ואינו גובה לא את הקרן ולא את הרבית דברי רבי מאיר וחכמים אומרים גובה את הקרן ואינו גובה את הרבית במאי קמיפלגי רבי מאיר סבר קנסינן התירא משום איסורא ורבנן סברי לא קנסינן התירא משום איסורא תנן התם שטרי חוב המוקדמין פסולין והמאוחרין כשרין מוקדמין אמאי פסולין נהי דלא גבו מזמן ראשון ניגבו מזמן שני אמר ר' שמעון בן לקיש במחלוקת שנויה ור"מ היא ורבי יוחנן אמר אפי' תימא רבנן גזירה שמא יגבה מזמן ראשון ההוא גברא דמשכין ליה פרדיסא לחבריה אכלה תלת שני א"ל אי מזבנית לה ניהלי מוטב ואי לא כבישנא לה לשטר משכנתא ואמינא לקוחה היא בידי אזל קם אקנייה לבנו קטן והדר זבנה ניהליה זביני ודאי לא הוי זביני זוזי כמלוה בשטר דמו וגובה מנכסים משועבדים או דילמא כמלוה ע"פ דמו ואינו גובה מנכסים משועבדים אמר אביי ולא היינו דרבי אסי דאמר ר' אסי **דף עב,ב גמרא** מודה בשטר שכתבו אינו צריך לקיימו וגובה מנכסים משועבדים אמר ליה רבא מי דמי התם ניתן להכתב הכא לא ניתן להכתב יתיב מרימר וקאמר להא שמעתא אמר ליה רבינא למרימר אלא הא דאמר ר' יוחנן גזירה שמא יגבה מזמן ראשון נימא לא ניתן ליכתב א"ל הכי השתא התם נהי דלא ניתן ליכתב מזמן ראשון אבל ניתן ליכתב מזמן שני הכא לא ניתן ליכתב כלל אלא הא דתניא לשבח קרקעות כיצד הרי שגזל שדה מחבירו ומכרה לאחר והשביחה והרי היא יוצאה מתחת ידו כשהוא גובה את הקרן מנכסים משועבדים ושבח גובה מנכסים בני חורין נימא לא ניתן ליכתב הכי השתא התם אי למ"ד ניחא ליה דלא ניקרייה גזלנא אי למ"ד ניחא ליה דליקום בהימנותיה מפייס ליה למריה ומוקים ליה לשטריה הכא לאברוחי מיניה קמכוין שטרא מקיים ליה :

דף עב,ב משנה אין פוסקין על הפירות עד שיצא השער יצא השער פוסקין ואע"פ שאין לזה יש לזה היה הוא תחילה לקוצרים פוסק עמו על הגדיש ועל העביט של ענבים ועל המעטן של זיתים ועל הביצים של יוצר ועל הסיד מששקעו בכבשן ופוסק עמו על הזבל כל ימות השנה רבי יוסי אומר אין פוסקין על הזבל אלא אם כן היתה לו זבל באשפה וחכמים מתירים ופוסק עמו בשער הגבוה רבי יהודה אומר אע"פ שלא פסק עמו בשער הגבוה יכול לומר תן לי כזה או תן לי את מעותי :

דף עב,ב גמרא אמר ר' אסי אמר ר' יוחנן אין פוסקין על שער שבשוק אמר ליה ר' זירא לר' אסי אמר ר' יוחנן אפי' כדורמוס הזה אמר ליה לא אמר ר' יוחנן אלא בשוק של עיירות דלא קביעי תרעייהו ולמאן דסליק אדעתין מעיקרא דאמר ר' יוחנן אפי' כדורמוס הזה אלא מתני' דקתני אין פוסקין על הפירות עד שיצא השער יצא השער פוסקין היכי משכחת לה מתניתין בחיטי דאכלבי וארבי דמשוך תרעיה טפי ת"ר אין פוסקין על הפירות עד שיצא השער יצא השער פוסקין אע"פ שאין לזה יש לזה היו חדשות מארבע וישנות משלש אין פוסקין עד שיצא השער ללוקט ולמוכר אמר רב נחמן פוסקין ללקוטות כשער הלקוטות א"ל רבא לרב נחמן מ"ש לוקט דאי לית ליה יזיף מלקוט חבריה בעל הבית נמי יזיף מלקוט א"ל בעל הבית זילא ביה מילתא למיזף מלקוט איבעית אימא מאן דיהב זוזי לבעל הבית אפירי שפירי יהיב אמר רב ששת אמר רב הונא אין לוין על שער שבשוק אמר ליה רב יוסף בר חמא לרב ששת ואמרי לה רב יוסי בר אבא לרב ששת ומי א"ר הונא הכי והא בעי מיני' מרב הונא הני בני בי רב דיזפי בתשרי ופרעי בטבת שרי או אסיר אמר להו הא חיטי בהיני והא חיטי בשילי אי בעי זבני ופרעי ליה מעיקרא סבר רב הונא

אין לוי'ן כיו'ן דשמעה להא דא"ר שמואל בר חייא א"ר אלעזר לוי'ן אמר אי'הו נמי לוי'ן תנו רבנן המולי'ך חבילה ממקום למקום מצאו חבירו ואמר לו תנה לי ואני אעלה לך כדרך שמעלי'ן לך באותו מקום

דף עג,א גמרא ברשות מוכר מותר ברשות לוקח אסור המולי'ך פירות ממקום למקום מצאו חבירו ואמר לו תנם לי ואני אעלה לך פירות שיש לי באותו מקום אם יש לו פירות באותו מקום מותר ואם לאו אסור והחמרי'ן מעלים במקום היוקר כבמקום הזול ואי'נן חוששי'ן מאי טעמא רב פפא אמר ניחא להו דמגלו להו תרעא רב אחא בריה דרב איקא אמר ניחא להו דמוזלי גבייהו מאי בנייהו איכא בנייהו תגרא חזתא בסורא אזלי ארבעה ארבעה בכפרי אזל'ן שיתא שיתא יהיב רב זוזי לחמרי וקביל עליה אונסא דאורחא ושקיל מינייהו חמשה ונשקול שיתא אדם חשוב שאני בעא מיניה ר' אסי מר' יוחנן מהו לעשות בגרוטאות כן א"ל ביקש ר' ישמעאל ברבי יוסי לעשות כן בכלי פשתן ולא הניחו רבי איכא דאמרי ביקש רבי לעשות בגרוטאות כן ולא הניחו ר' ישמעאל בר' יוסי פרדיסא רב אסר ושמואל שרי רב אסר כיו'ן דלקמיה שויא טפי מיתחזי כי אגר נטר ליה ושמואל שרי כיו'ן דהוי ביה תיוהא לא מיחזי כי אגר נטר ליה אמר רב שימי בר חייא ומודי רב בתורי דנפיש פסידייהו אמר להו שמואל להנהו דשבשי שבשא הפוכו בארעא כי היכי דקני לכו גופא דארעא ואי לא הויא לכו כהלואה ואסור אמר להו רבא להנהו דמנטרי באגי פוקו הפוכו בבי דרי כי היכי דלא תשתלם שכירות דיזכו עד ההיא שעתא דשכירות אינה משתלמת אלא בסוף וההיא שעתא אוזולי דקא מוזלי גבייכו אמרו ליה רבנן לרבא קא אכיל מר רבית דכולי עלמא שקלי ארבעה ומסלקי לאריסא בניסן מר נטר להו עד אייר ושקיל שיתא אמר להו אתון קא עבדיתון שלא כדין ארעא לאריס משתעבד אי אתון מסלקיתו להו בניסן מפסידתו להו בכמה אנא נטרנא להו עד אייר ומרווחנא להו בכמה

דף עג,ב גמרא רב מרי בר רחל משכן ליה ההוא נכרי ביתא הדר זבנה לרבא נטר תריסר ירחי שתא שקל אגר ביתא אמטי ליה לרבא אמר ליה האי דלא אמטאי למר אגר ביתא עד האידנא דסתם משכנתא שתא אי בעי נכרי לסלקי לא הוה מצי מסלק לי השתא לשקול מר אגר ביתא א"ל אי הוה ידענא דהוה ממושכן ליה למר לא הוה זביננא ליה השתא כדיניהם עבדינן לך כל אימת דלא מסלקי בזוזי לא שקיל אגר ביתא אנא נמי לא שקילנא מינך אגר ביתא עד דמסלקנא לך בזוזי אמר ליה רבא מברניש לרב אשי חזי מר רבנן דקא אכלי רביתא דיהבי זוזי אחמרא בתשרי ומבחרי לה בטבת אמר ליה אינהו נמי אחמרא קא יהבי אחלא לא קא יהבי מעיקרא דחמרא דחלא חלא ההיא שעתא הוא דקמבחרי רבינא הוה יהיב זוזי לבני אקרא דשנוותא ושפכי ליה טפי כופיתא אתא לקמיה דרב אשי אמר ליה מי שרי אמר ליה אין אחולי הוא דקא מחלי גבך אמר ליה הא ארעא לאו דיזדהו היא אמר ליה ארעא לטסקא משעבדא ומלכא אמר מאן דיהיב טסקא ליכול ארעא אמר ליה רב פפא לרבא חזי מר הני רבנן דיהבי זוזי אכרגא דאינשי ומשעבדי בהו טפי אמר ליה השתא איכו שכיבא לא אמרי לכו הא מילתא הכי אמר רב ששת מוהרקייהו דהני בטפסא דמלכא מנח ומלכא אמר מאן דלא יהיב כרגא לשתעביד למאן דיהיב כרגא רב סעורם אחוה דרבא הוה תקיף אינשי דלא מעלו ומעייל להו בגוהרקא דרבא אמר ליה רבא שפיר קא עבדת דתנינא ראית שאינו נוהג כשורה מנין שאתה רשאי להשתעבד בו תלמוד לומר (ויקרא) (כה) לעולם בהם תעבודו ובאחיכם יכול אפילו נוהג כשורה ת"ל (ויקרא כה) ובאחיכם בני ישראל איש באחיו וגו' אמר רב חמא האי מאן דיהיב זוזי לחבריה למיזבן ליה חמרא

ופשע ולא זבין ליה משלם ליה כדקא אזיל אפרוותא דזולשפט אמר אמימר אמריתא לשמעטא קמיה דרב זביד מנהרדעא אמר כי קאמר רב חמא הני מילי ביין סתם אבל ביין זה לא מי יימר דמזבני ליה ניהליה רב אשי אמר אפי' יין סתם נמי לא מאי טעמא אסמכתא היא ואסמכתא לא קניא ולרב אשי מאי שנא מהא דתנן אם אוביר ולא אעביד אשלם במיטבא התם בידו

דף עד, א גמרא הכא לאו בידו אמר רבא הני בי תלתא דיהבי זוזי לחד למזבן להו מידי וזבן לחד מינייהו זבן לכולהו ולא אמרן אלא דלא צר וחתים איניש לחודיה אבל צר וחתים איניש איניש לחודיה למאן דזבן זבן ולמאן דלא זבן לא זבן אמר רב פפי משמיה דרבא האי סיטומתא קניא למאי הלכתא רב חביבא אמר למקניא ממש רבנן אמרי לקבולי עליה מי שפרע והלכתא לקבולי עליה מי שפרע ובאתרא דנהיגו למקני ממש קנו: היה הוא תחלה לקוצרים: אמר רב מחוסר שתים פוסק שלש אינו פוסק ושמואל אמר בידי אדם אפילו מאה פוסק בידי שמים אפי' אחת אינו פוסק תנן פוסק עמו על הגדיש והא מחוסר משדא בחמה למיבש ולמידש ומידרא כגון דשדא בחמה ויבש ולשמואל דאמר בידי שמים אפי' אחת אינו פוסק והא מחוסר מידרא דבידי שמים היא אפשר בנפוותא: ועל העביט של ענבים: והא מחוסר מכמר ועיולי לבי מעצרתא למידש ולמנגד כדתני רבי חייא על הכומר של זיתים הכא נמי על הכומר של ענבים והא מחוסרי תלת באתרא דההוא דזבין הוא דנגיד: ועל המעטן של זיתים: והא מחוסר מכמר ועיולי לבי דפי למידש ולמנגד תני רבי חייא על כומר של זיתים הא איכא תלת באתרא דההוא דזבין ההוא מנגיד: ועל הביצים של יוצר: אמאי והא מחוסר לפופי ויבושי עיולי לאתונא למשרף ולמיפק כגון דמלפפה ויבישו והא איכא תלת באתרא דההוא דזבין הוא דמפיק: ועל הסיד משישקענו בכבשן: והא מחוסר מקלה ואפוקי ומידק באתרא דההוא דזבין ההוא דייק ולשמואל דאמר בידי אדם אפי' מאה פוסק למה לי משישקענו בכבשן אימא משראוי לשקעו בכבשן: ועל הביצים של יוצר: תנו רבנן אין פוסקים על הביצים של יוצר עד שיעשו דברי ר' מאיר אמר רבי יוסי בד"א בעפר לבן אבל בעפר שחור כגון כפר חנניא וחברותיה כפר שיחין וחברותיה פוסקין אע"פ שאין לזה יש לזה אמימר יהיב זוזי מכי מעיילי עפרא כמאן אי כר' מאיר האמר עד שיעשו אי כרבי יוסי האמר אע"פ שאין לזה יש לזה לעולם כרבי יוסי ובאתריה דאמימר עשיק עפרא אי דמעילי עפרא סמכא דעתיה ויהיב להו זוזי ואי לא לא סמכא דעתיה: ופוסק עמו על הזבל כל ימות השנה: חכמים היינו תנא קמא אמר רבא

דף עד, ב גמרא ימות הגשמים איכא בינייהו: ופוסק עמו כשער הגבוה: ההוא גברא דיהיב זוזי לנדוניא דבי חמוה לסוף זל נדוניא אתו לקמיה דרב פפא אמר ליה אי פסקת עמו כשער הגבוה שקיל כהשתא ואי לא שקיל כי מעיקרא אמרו ליה רבנן לרב פפא ואי לא פסק שקיל כמעיקרא מעות נינהו ומעות לא קנו אמר להו אנא נמי לקבולי עליה מי שפרע קא אמינא אי פסק כשער הגבוה מוכר קא הדר ביה מקבל עליה מוכר מי שפרע אי לא פסק לוקח קא הדר ביה מקבל עליה לוקח מי שפרע אמר ליה רבינא לרב פפא וממאי דרבנן היא דפליגי עליה דרבי שמעון דאמרי מעות לא קנו ואפילו הכי אי פסק כשער הגבוה שקיל כדהשתא אי לא פסק שקיל כדמעיקרא דלמא ר' שמעון היא דאמר מעות קונות וכי פסק כשער הגבוה שקיל כי השתא אי לא פסק שקיל כמעיקרא משום דקני להו זוזי אבל לרבנן בין פסק בין לא פסק שקיל כי השתא דדעתיה דאיניש אתרעא זילא אמר

ליה אימור דאמר רבי שמעון בחד תרעא בתרי תרעי מי אמר דאי לא תימא הכי מי שפרע בלוקח לרבי שמעון לית ליה וכי תימא הכי נמי והתניא מכל מקום כך הלכה אבל אמרו חכמים מי שפרע כו' מאי מכל מקום לאו דלא שנא לוקח ולא שנא מוכר מקבל עליה מי שפרע אלא כי קאמר רבי שמעון בחד תרעא בתרי תרעי לא אמר אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי ותיפוק ליה דשליח שוייה מעיקרא א"ל בתגרא דזבין ומזבין:

דף ע"ב משנה מלוה אדם את אריסיו חטין בחטין לזרע אבל לא לאכול שהיה רבן גמליאל מלוה את אריסיו חטין בחטין לזרע ביוקר והוזלו או בזול והוקרו נוטל מהן כשער הזול ולא מפני שהלכה כן אלא שרצה להחמיר על עצמו:

דף ע"ב גמרא תנו רבנן מלוה אדם את אריסיו חטים בחטים לזרע בד"א שלא ירד אבל ירד אסור מאי שנא תנא דידן דלא קא מפליג בין ירד ובין לא ירד ומאי שנא תנא ברא דקא מפליג בין ירד ובין לא ירד אמר רבא ר' אידי אסברה ניהלי באתרא דתנא דידן אריסא יהיב ביזרא בין ירד ובין לא ירד כמה דלא יהיב ביזרא מצי מסליק ליה וכי קא נחית לבציר מהכי קא נחית באתרא דתנא ברא מרי ארעא יהיב ביזרא אי לא ירד דמצי מסליק ליה כי קא נחית לבציר מהכי קא נחית אי ירד דלא מצי מסליק ליה אסור תנו רבנן אומר אדם לחבירו

דף ע"א גמרא הלויני כור חטין וקוצץ לו דמים הוזלו נותן לו חטים הוקרו נותן דמיהם והלא קצץ אמר רב ששת הכי קאמר אם לא קצץ הוזלו נוטל חטיו הוקרו נותן דמיהם:

דף ע"א משנה לא יאמר אדם לחבירו הלויני כור חטין ואני אתן לך לגורן אבל אומר לו הלויני עד שיבא בני או עד שאמצא מפתח והלל אוסר וכן היה הלל אומר לא תלוה אשה ככר לחברתה עד שתעשיה דמים שמא יוקרו חטין ונמצאו באות לידי רבית:

דף ע"א גמרא אמר רב הונא יש לו סאה לזה סאה סאתים לזה סאתים ר' יצחק אומר אפי' יש לו סאה לזה עליה כמה כורין תני ר' חייא לסיועיה לרבי יצחק טיפת יין אין לו טיפת שמן אין לו הא יש לו לזה עליה כמה טיפין: והלל אוסר: אמר רב נחמן אמר שמואל הלכה כדברי הלל ולית הלכתא כוותיה: וכן היה הלל אומר לא תלוה אשה [וכו']: אמר רב יהודה אמר שמואל זו דברי הלל אבל חכמים אומרים לויים סתם ופורעים סתם ואמר רב יהודה אמר שמואל בני חבורה המקפידין זה על זה עוברין משום מדה ומשום משקל ומשום מנין ומשום לויין ופורעין בי"ט וכדברי הלל אף משום רבית ואמר רב יהודה אמר שמואל תלמידי חכמים מותרים ללוות זה מזה ברבית מאי טעמא מידע ידעי דרבית אסורה ומתנה הוא דיהבו אהדדי א"ל שמואל לאבוה בר איהי הלויני מאה פלפלין במאה ועשרין פלפלין ואריך אמר רב יהודה אמר רב מותר לו לאדם להלוות בניו ובני ביתו ברבית כדי להטעימן טעם רבית ולאן מילתא היא משום דאתי למסרך:

דף ע"א משנה אומר אדם לחבירו נכש עמי ואנכש עמך עדור עמי ואעדור עמך ולא יאמר לו נכש עמי ואעדור עמך עדור עמי ואנכש עמך

דף ע"ב משנה כל ימי גריד אחד כל ימי רביעה אחת לא יאמר לו חרוש עמי בגריד ואני אחרוש עמך ברביעה רבן גמליאל אומר יש רבית מוקדמת ויש רבית מאוחרת כיצד נתן עיניו ללוות הימנו והוא משלח לו ואומר בשביל שתלוני זו היא רבית מוקדמת לזה הימנו והחזיר לו את מעותיו והוא משלח לו ואומר בשביל מעותיך שהיו בטילות אצלי זו היא רבית מאוחרת ר"ש אומר יש רבית דברים לא יאמר לו דע כי בא איש פלוני ממקום פלוני ואלו עוברין בלא תעשה המלוה והלוה והערב והעדים וחכמים אומרים אף הסופר עוברים

משום (ויקרא כה) לא תתן ומשום (ויקרא כה) אל תקח מאתו ומשום (שמות כב) לא תהיה לו כנושה ומשום (שמות כב) ולא תשימון עליו נשך ומשום (ויקרא יט) ולפני עור לא תתן מכשול ויראת מאלהיך אני ה':

דף עה,ב גמרא תניא ר"ש בן יוחי אומר מנין לנושה בחבירו מנה ואינו רגיל להקדים לו שלום שאסור להקדים לו שלום ת"ל (דברים כג) נשך כל דבר אשר ישך אפילו דיבור אסור: ואלו עוברין: אמר אביי מלוה עובר בכולן לזה עובר משום (דברים כג) לא תשיך לאחיך (דברים כג) ולאחיך לא תשיך ולפני עור לא תתן מכשול ערב והעדים אין עוברין אלא משום לא תשימון עליו נשך תניא ר"ש אומר מלוי רבית יותר ממה שמרויחים מפסידים ולא עוד אלא שמשוימים משה רבינו חכם ותורתו אמת ואומרין אילו היה יודע משה רבינו שיהיה ריוח בדבר לא היה כותבו כי אתא רב דימי אמר מנין לנושה בחבירו מנה ויודע שאין לו שאסור לעבור לפניו ת"ל לא תהיה לו כנושה ר' אמי ורבי אסי דאמרי תרוייהו כאילו דנו בשני דינין שנאמר (תהילים סו) הרכבת אנוש לראשנו באנו באש ובמים אמר רב יהודה אמר רב כל מי שיש לו מעות ומלוה אותן שלא בעדים עובר משום ולפני עור לא תתן מכשול וריש לקיש אמר גורם קללה לעצמו שנאמר' (תהילים לא) תאלמנה שפתי שקר הדוברות על צדיק עתק אמרו ליה רבנן לרב אשי קא מקיים רבינא כל מה דאמור רבנן שלח ליה בהדי פניא דמעלי שבתא לישדר לי מר עשרה זוזי דאתרמי לי קטינא דארעא למזבן שלח ליה ניתי מר סהדי ונכתב כתבא שלח ליה אפילו אנא נמי שלח ליה כל שכן מר דטרוד בגירסיה משתלי וגורם קללה לעצמי תנו רבנן שלשה צועקין ואינן נענין ואלו הן מי שיש לו מעות ומלוה אותן שלא בעדים והקונה אדון לעצמו ומי שאשתו מושלת עליו קונה אדון לעצמו מאי היא איכא דאמרי תולה נכסיו בנכרי איכא דאמרי הכותב נכסיו לבניו בחייו איכא דאמרי דביש ליה בהא מתא ולא אזיל למתא אחריתא:

מסכת בבא מציעא פרק ו

דף עה,ב משנה השוכר את האומנין והטעו זה את זה אין להם זה על זה אלא תרעומות שכר את החמר ואת הקזר להביא פרייפרין וחלילים לכלה או למת ופועלין להעלות פשתנו מן המשרה וכל דבר שאבד וחזרו בהן מקום שאין שם אדם שוכר עליהן או מטען השוכר את האומנין וחזרו בהן ידם על התחתונה

דף עו,א משנה אם בעל הבית חוזר בו ידו על התחתונה כל המשנה ידו על התחתונה וכל החוזר בו ידו על התחתונה:

דף עו,א גמרא חזרו זה בזה לא קתני אלא הטעו זה את זה דאטעו פועלים אהדדי היכי דמי דאמר ליה בעל הבית זיל אוגר לי פועלים ואזל איהו ואטעינהו היכי דמי אי דאמר ליה בעל הבית בארבעה ואזיל איהו אמר להו בתלתא תרעומת מאי עבידתיה סבור וקביל אי דאמר ליה בעל הבית בתלתא ואזיל איהו אמר להו בארבעה ה"ד אי דאמר להו שכרכם עלי נתיב להו מדידיה דתניא השוכר את הפועל לעשות בשלו והראהו בשל חבירו נותן לו שכרו משלם וחוזר ונוטל מבעל הבית מה שהנהו לא צריכא דאמר להו שכרכם על בעל

הבית ולחזי פועלים היכי מיתגרי לא צריכא דאיכא דמגר בארבעה ואיכא דמתגר בתלתא דאמרו ליה אי לאו דאמרת לן בארבעה טרחינן ומתגרינן בארבעה איבעית אימא הכא בבעל הבית עסקינן דאמרו ליה אי לאו דאמרת לן בארבעה הוה זילא בן מילתא לאתגורי איבעית אימא לעולם בפועלים עסקינן דאמרי ליה כיון דאמרת לן בארבעה טרחינן ועבדינן לך עבידתא שפירתא וליחזי עבידתייהו בריפקא ריפקא נמי מידע ידע דמלי מיא ולא ידיע איבעית אימא לעולם דאמר ליה בעל הבית בארבעה ואזל איהו אמר להו בתלתא ודקאמרת סבור וקביל דאמרי ליה לית לך (משלי ג) אל תמנע טוב מבעליו פשיטא אי אמר ליה בעל הבית בתלתא ואזל איהו א"ל בארבעה ואמרי ליה כמו שאמר בעל הבית דעתייהו אעילוויא אלא אי א"ל בעל הבית בארבעה ואזל איהו אמר להו בתלתא ואמרי כמה שאמר בעל הבית מאי אדיבורא דידיה קא סמכי דאמרי ליה מהימנת לן דהכי אמר בעל הבית או דילמא אדיבורא דבעל הבית קא סמכי ת"ש הבא לי גיטי ואשתך אמרה התקבל לי גיטי והוא אומר הילך כמה שאמרה אמר רב נחמן אמר רבה בר אבובא אמר רב אפי' הגיע גט לידה אינה מגורשת שמעת מינה אדיבורא דידיה קא סמיך דאי סלקא דעתך דאדיבורא דידיה קא סמיך מטי גיטא לידה מיהא תיגרש אמר רב אשי

דף ע"ב גמרא הכי השתא בשלמא אי איתמר איפכא התקבל לי גיטי ואשתך אמרה הבא לי גיטי והוא אומר הילך כמו שאמרה ואמר ר"נ אמר רבה בר אבובא אמר רב משיגיע גט לידו מגורשת אלמא דאדיבורא דידיה קא סמיך אי נמי משהגיע גט לידה מגורשת אלמא דאדיבורא דידיה קא סמיך אלא התם משום דעקר שליח לשליחותי' לגמרי דא"ל שליח לקבלה הוינא להולכה לא הוינא איבעית אימא האי תנא חזרו נמי הטעו קרי ליה דתניא השוכר את האומנין והטעו את בעל הבית או בעל הבית הטעה אותן אין להם זה על זה אלא תרעומת במה דברים אמורים שלא הלכו אבל הלכו חמרים ולא מצאו תבואה פועלין ומצאו שדה כשהיא לחה נותן להן שכרן משלם אבל אינו דומה הבא טעון לבא ריקן עושה מלאכה ליושב ובטל בד"א שלא התחילו במלאכה אבל התחילו במלאכה שמין להן מה שעשו כיצד קבלו קמה לקצור בשני סלעים קצרו חציה והניחו חציה בגד לארוג בשני סלעים ארגו חציו והניחו חציו שמין להן את מה שעשו היה יפה ששה דינרים נותן להן סלע או יגמרו מלאכתן ויטלו שני סלעים ואם סלע נותן להם סלע ר' דוסא אומר שמין להן מה שעתידי להעשות היה יפה ששה דינרים נותן להם שקל או יגמרו מלאכתן ויטלו שני סלעים ואם סלע נותן להם סלע במה דברים אמורים בדבר שאין אבוד אבל בדבר האבוד שוכר עליהן או מטען כיצד מטען אומר להן סלע קצצתי לכם באו וטלו שתים ועד כמה שוכר עליהן עד ארבעים וחמשים וזו במה דברים אמורים בזמן שאין שם פועלים לשכור אבל יש שם פועלים לשכור ואמר צא ושכור מאלו אין לו עליהן אלא תרעומת תני תנא קמיה דרב נותן להם שכרן משלם אמר ליה חביבי אמר אילו אנא הואי לא הוה יהיבנא להן אלא כפועל בטל ואת אמרת נותן להם שכרן משלם והא עלה קתני אינו דומה הבא טעון להבא ריקן עושה מלאכה ליושב ובטל לא סיימוה קמיה איכא דאמרי סיימוה קמיה והכי קאמר חביבי אמר אי הואי אנא לא הוה יהיבנא ליה כלל ואת אמרת כפועל בטל אלא קשיא הך לא קשיא הא דסיירא לארעיה מדאורתא הא דלא סיירא לארעיה מאורתא כי הא דאמר רבא האי מאן דאגר אגירי לרפקא ואתא מטרא ומלייה מיא אי סיירא לארעיה מאורתא

דף עז,א גמרא פסידא דפועלים לא סיירא לארעיה מאורתא פסידא דבעל הבית ויהיב להו כפועל בטל ואמר רבא האי מאן דאוגיר אגורי לדוולא ואתא מטרא פסידא דפועלים אתא נהרא פסידא דבעל הבית ויהיב להו כפועל בטל ואמר רבא האי מאן דאוגיר אגורי לדוולא ופסק נהרא בפלגא דיומא אי לא עביד דפסיק פסידא דפועלים עביד דפסיק אי בני מתא פסידא דפועלים לאו בני מתא פסידא דבעל הבית ואמר רבא האי מאן דאגר אגורי לעבידתא ושלמים עבידתא בפלגא דיומא אי אית ליה עבידתא דניחא מינה יהיב להו א"נ דכותה מפקד להו דקשה מינה לא מפקד להו ונותן להם שכרן משלם אמאי וליתיב להו כפועל בטל כי קאמר רבא באכלושי דמחזא דאי לא עבדי חלשי אמר מר שמין להם את מה שעשו כיצד היה יפה ששה דינרים נותן להם סלע קא סברי רבנן יד פועל על העליונה: או יגמרו מלאכתן ויטלו שני סלעים: פשיטא לא צריכא דאייקר עבידתא ואימרו פועלים ואזל בעל הבית ופייסינהו מהו דתימא מצו אמרי ליה כי מפייסינן אדעתא דטפת לן אאגרא קמ"ל דאמר להו אדעתא דטרחנא לכו באכילה ושתיה: סלע נותן להם סלע: פשיטא לא צריכא דזל עבידתא מעיקרא ואגרינהו בטפי זוזא ולסוף אייקר עבידתא וקם בטפי זוזא מהו דתימא אמרי ליה טפי זוזא אמרת לן טפי זוזא הב לן קמ"ל דאמר להו כי אמרי לכו טפי זוזא דלא הוה קים לכו השתא קים לכו: רבי דוסא אומר שמין להן את מה שעתידי להיעשות היה יפה ששה דינרים נותן להם שקל: קסבר יד פועל על התחתונה: או יגמרו מלאכתן ויטלו שני סלעים: פשיטא לא צריכא דזל עבידתא ואימר בעל הבית ואזול פועלים ופייסוהו מהו דתימא מצי אמר להו אדעתא דבצירתו לי מאגריי קמ"ל דאמרי ליה אדעתא דעבידנן לך עבידתא שפירתא: סלע נותן להם סלע: פשיטא א"ר הונא בריה דרב נתן לא צריכא דאוזילו אינהו גביה זוזא מעיקרא ולסוף זל עבידתא מהו דתימא בציר זוזא אמריתו לי בציר זוזא יהבינא לכו קמ"ל דאמרי ליה כי אמרנא לך בבציר זוזא דלא הוה קים לך השתא קים לך אמר רב הלכה כר' דוסא ומי אמר רב הכי והאמר רב פועל יכול לחזור בו אפילו בחצי היום וכי תימא שאני ליה לרבי דוסא בין שכירות לקבלנות ומי שאני ליה והתניא השוכר את הפועל ולחצי היום שמע שמת לו מת או שאחזתו חמה אם שכיר הוא

דף עז,ב גמרא נותן לו שכרו אם קבלן הוא נותן לו קבלנותו מני אילימא רבנן מאי איריא שמע שמת לו מת או שאחזתו חמה דאניס כי לא אניס נמי הא אמרו רבנן יד פועל על העליונה אלא לאו ר' דוסא היא וש"מ לא שאני ליה לרבי דוסא בין שכירות לקבלנות א"ר נחמן בר יצחק בדבר האבוד ודברי הכל תנן כל המשנה ידו על התחתונה וכל החוזר בו ידו על התחתונה בשלמא כל המשנה ידו על התחתונה דסתם לן תנא כר' יהודה אלא כל החוזר בו ידו על התחתונה לאתויי מאי לאו לאתויי פועל וכו' דוסא אלא ר' דוסא תרתי קאמר ורב סבר לה כוותיה בחדא ופליג עליה בחדא איבעית אימא כל החוזר בו ידו על התחתונה לכדתניא כל החוזר בו כיצד הרי שמכר שדה לחבירו באלף זוז ונתן לו מעות מהן מאתים זוז בזמן שהמוכר חוזר בו יד לוקח על העליונה רצה אומר לו תן לי מעותי או תן לי קרקע כנגד מעותי מהיכן מגביהו מן העידית ובזמן שלוקח חוזר בו יד מוכר על העליונה רצה אומר לו הילך מעותיך רצה אומר הילך קרקע כנגד מעותיך מהיכן מגביהו מן הזיבורית רשב"ג אומר מלמדין אותן שלא יחזרו כיצד כותב לו אני פלוני בן פלוני מכרתי שדה פלונית לפלוני באלף זוז ונתן לי מהם מאתים זוז והריני נושה בו ח' מאות זוז קנה ומחזיר לו את השאר אפי' לאחר כמה שנים: אמר מר מהיכן מגביהו מן העידית קא

ס"ד מעידית דנכסיו ולא יהא אלא ב"ח ותנן ב"ח דינו בבינונית ועוד הא ארעא דיהיב זוזי א"ר נחמן בר יצחק מעידית שבה ומזיבורית שבה רב אחא בריה דרב איקא אמר אפי' תימא מעידית דנכסיו סתם מאן דזבין ארעא באלפא זוזי אוזולי מוזיל ומזבין נכסיו והוה ליה כניזק ותנן הניזקין שמין להן בעידית: רשב"ג אומר מלמדין אותן שלא יחזרו כיצד כותב לו אני פלוני בן פלוני כו': טעמא דכתב ליה הכי הא לא כתב הכי לא קני והתניא הנותן ערבון לחבירו ואמר לו אם אני חוזר בי ערבוני מחול לך והלה אומר אם אני חוזר בי אכפול לך ערבונך נתקיימו התנאים דברי רבי יוסי רבי יוסי לטעמיה דאמר אסמכתא קניא רבי יהודה אומר דיו שיקנה כנגד ערבונו אמר רבן שמעון בן גמליאל בד"א בזמן שאמר לו ערבוני יקון אבל מכר לו שדה באלף זוז ונתן לו מהם חמש מאות זוז קנה ומחזיר לו את השאר אפי' לאחר כמה שנים לא קשיא הא דקא עייל ונפיק אזוזי הא דלא קא עייל ונפיק אזוזי דאמר רבא האי מאן דזבין מידי לחבריה וקא עייל ונפיק אזוזי לא קני לא קא עייל ונפיק אזוזי קני ואמר רבא האי מאן דאוזפיה מאה זוזי לחבריה ופרעיה זוזא זוזא פרעון הוי אלא דאית ליה תרעומת גביה דאמר ליה אפסדתינהו מינאי ההוא גברא דזבין ליה חמרא לחבריה ופש ליה חד זוזא וקא עייל ונפיק אזוזא יתיב רב אשי וקא מעיין בה כי האי גוונא מאי קני או לא קני אמר ליה רב מרדכי לרב אשי הכי אמר אבימי מהגרונאי משמיה דרבא זוזא כוזוי דמי ולא קני אמר ליה רב אחא בריה דרב יוסף לרב אשי והא אמרינן משמיה דרבא קני אמר ליה תתרגם שמעתוך במוכר שדהו

דף עה, א גמרא מפני רעתה: פשיטא בעי לזבוני במאה ולא אשכח זבין במאתים וקא עייל ונפיק אזוזי לא קני אלא אי בעי לזבוני במאה ולא אשכח ואי טרח הוה משכח ולא טרח זבין במאתים וקא עייל ונפיק אזוזי מאי כמוכר שדהו מפני רעתה דמי או לא תיקון: שכר את החמר ואת הקדר וכו' שוכר עליהן או מטען: עד כמה שוכר עליהן אמר רב נחמן עד כדי שכרן איתביה רבא לרב נחמן עד ארבעים וחמשים זוז אמר ליה כי תניא ההיא שבאתה חבילה לידו:

דף עה, א משנה השוכר את החמור להוליכו בהר והוליכו בבקעה בבקעה והוליכו בהר אפילו זו עשר מילין וזו עשר מילין ומתה חייב השוכר את החמור להוליכה בהר והוליכה בבקעה אם החליקה פטור ואם הוחמה חייב להוליכה בבקעה והוליכה בהר אם החליקה חייב ואם הוחמה פטור אם מחמת המעלה חייב השוכר את החמור והבריקה או שנעשית אנגריא אומר לו הרי שלך לפניך מתה או נשברה חייב להעמיד [לון] חמור:

דף עה, א גמרא מ"ש רישא דלא קא מפליג ומאי שנא סיפא דקא מפליג אמרי דבי ר' ינאי רישא שמתה מחמת אויר דאמרינן אוירא דהר קטלה ואמרינן אוירא דבקעה קטלה ר' יוסי בר חנינא אמר כגון שמתה מחמת אובצנא רבה אמר כגון שהכישה נחש רבי חייה בר אבא אמר ר' יוחנן הא מני ר"מ היא דאמר כל המעביר על דעת של בעל הבית

דף עה, ב גמרא נקרא גזלן הי רבי מאיר אילימא ר"מ דצבע דתנן הנותן צמר לצבע לצבוע לו אדום וצבעו שחור שחור וצבעו אדום רבי מאיר אומר נותן לו דמי צמרו ר' יהודה אומר אם השבח יתר על היציאה נותן לו את היציאה ואם היציאה יתירה על השבח נותן לו את השבח ממאי דלמא שאני התם דקניא בשינוי מעשה אלא הא רבי מאיר דמגבת פורים דתניא מגבת פורים לפורים מגבת העיר לאותה העיר ואין מדקדקין בדבר אבל לוקחין את העגלים ושוחטין ואוכלים אותן והמותר יפול לכיס של צדקה רבי אליעזר אומר מגבת פורים לפורים ואין העני רשאי ליקח מהן רצועה לסנדלו אלא אם כן התנה

במעמד אנשי העיר דברי רבי יעקב שאמר משום ר' מ' ורשב"ג מיקל דלמא התם נמי דאדעתא דפורים הוא דיהיב ליה אדעתא דמידי אחרינא לא יהיב ליה אלא הא ר' מאיר דתניא רבי שמעון בן אלעזר אומר משום ר' מ' הנותן דינר לעני ליקח לו חלוק לא יקח בו טלית טלית לא יקח בו חלוק מפני שמעביר על דעתו של בעל הבית ודלמא שאני התם דאתו למיחשדיה דאמרי אינשי אמר פלניא זבנינא ליה לבושא לפלוני עניא ולא זבן ליה אי נמי זבנינא ליה גלימא ולא זבן ליה אם כן ליתני מפני החשד מאי מפני שמעביר על דעתו של בעל הבית שמע מינה משום דשני הוא וכל המעביר על דעת של בעל הבית נקרא גזלן: השוכר את החמור והבריקה: מאי והבריקה הכא תרגימו נהוריתא רבא אמר אבזקת ההוא דאמר להו אבזקת במילתא דמלכא אמרו ליה במאי בטלי כסף או בטלי דהב איכא דאמרי בטלי כסף אמר וקטלוה איכא דאמרי בטלי דהב אמר ושבקוה: או שנעשית אנגריא אומר לו הרי שלך לפניך: אמר רב לא שנו אלא באנגריא חוזרת אבל אנגריא שאינה חוזרת חייב להעמיד לו חמור ושמואל אמר בין אנגריא חוזרת בין אנגריא שאינה חוזרת אם בדרך הליכה ניטלה אומר לו הרי שלך לפניך ואם לאו בדרך הליכתה ניטלה חייב להעמיד לו חמור מיתבי השוכר את החמור והבריקה או שנשתתה אומר לו הרי שלך לפניך מתה או שנעשית אנגריא חייב להעמיד לו חמור בשלמא לרב לא קשיא כאן באנגריא חוזרת כאן באנגריא שאינה חוזרת אלא לשמואל קשיא וכ"ל לשמואל נמי לא קשיא כאן שבדרך הליכתה ניטלה כאן שלא בדרך הליכתה ניטלה הא מדקתני סיפא רבי שמעון בן אלעזר אומר אם בדרך הליכתה ניטלה אומר לו הרי שלך לפניך ואם לאו חייב להעמיד לו חמור מכלל דלתנא קמא לא שאני ליה אמר לך שמואל לאו מי איכא רבי שמעון בן אלעזר דקאי כוותי אנא דאמרי כרבי שמעון בן אלעזר איבעית אימא כולה רבי שמעון בן אלעזר היא וחסורי מיחסרא והכי קתני השוכר את החמור והבריקה או נשתתית אומר לו הרי שלך לפניך מתה או שנעשית אנגריא חייב להעמיד לו חמור במה דברים אמורים שלא בדרך הליכתה ניטלה אבל בדרך הליכתה אומר לו הרי שלך לפניך **דף ע"ט, א גמרא** דברי ר"ש בן אלעזר שהיה ר"ש בן אלעזר אומר אם בדרך הילוכה ניטלה אומר לו הרי שלך לפניך ואם לא חייב להעמיד לו חמור ומי מצית מוקמת לה כר"ש בן אלעזר והא קתני רישא השוכר את החמור והבריקה או שנשתתה אומר לו הרי שלך לפניך ואילו ר"ש בן אלעזר אמר השוכר את החמור לרכוב עליה והבריקה או שנשתתה חייב להעמיד לו חמור אמר רבה בר רב הונא לרכוב עליה שאני אמר רב פפא וכלי זכוכית כלרכוב עליה דמי אמר רבה בר רב הונא אמר רב השוכר את החמור לרכוב עליה ומתה לו בחצי הדרך נותן לו שכרו של חצי הדרך ואין לו עליו אלא תרעומות היכי דמי אי דשכיח לאגורי תרעומות מאי עבידתיה אי דלא שכיח לאגורי אגרא בעי למיתב ליה לעולם דלא שכיח לאגורי ומשום דאמר ליה אילו בעית למיתי עד הכא לאו אגרא בעית למיתב היכי דמי אי דא"ל חמור סתם הא חייב להעמיד לו חמור אחר אי דא"ל חמור זה אם יש בדמיה ליקח יקח לא צריכא בשאין בדמיה ליקח אם יש בדמיה לשכור ישכור רב לטעמיה דאמר רב לא מכלינן קרנא דאתמר השוכר את החמור ומתה לו בחצי הדרך אמר רב אם יש בדמיה ליקח יקח לשכור אל ישכור ושמואל אמר אף לשכור ישכור במאי קמיפלגי רב סבר לא מכלינן קרנא ושמואל סבר מכלינן קרנא מיתבי יבש האילן או נקצץ שניהם אסורין בו כיצד יעשה ילקח בו קרקע והוא אוכל פירות והא הכא כיון דכי מטי יובל קא הדרא ארעא למרה וקא כליא קרנא הכא במאי עסקינן דזבין ליה לשיתין שנין

דאמר רב חסדא אמר רב קטינא מנין למוכר שדהו לששים שנה שאינה חוזרת ביובל שנאמר (ויקרא כה) והארץ לא תמכר לצמיתות מי שאין שם יובל נצמתת יש שם יובל אינה נצמתת יצתה זו שאע"פ שאין שם יובל אינה נצמתת סוף סוף לכי מטו שיתין שנין קא הדרא ארעא למרה וקא כליא קרנא אלא הכא במאי עסקינן בזמן שאין היובל נוהג ה"נ מסתברא דאי סלקא דעתך בזמן שהיובל נוהג ומכלינן קרנא נצלחיה לציבי ונשקליה אי משום הא לא קשיא זמנין דשלמו שני משכנתא מקמי יובל אי נמי דמטו ליה זוזי ופריק לה ארבע וחמש שנין מקמי יובל ת"ר השוכר את הספינה וטבעה לה בחצי הדרך ר' נתן אומר אם נתן לא יטול ואם לא נתן לא יתן היכי דמי אילימא בספינה זו ויין סתם אם נתן אמאי לא יטול נימא ליה הב לי ספינתא דאנא מייתינא חמרא אלא בספינה סתם ויין זה אם לא נתן אמאי לא יתן

דף ע"ב גמרא נימא ליה הב לי ההוא חמרא ואנא מייתינא ספינתא אמר רב פפא לא משכחת לה אלא בספינה זו ויין זה אבל בספינה סתם ויין סתם חולקין ת"ר השוכר את הספינה ופרקה לה בחצי הדרך נותן לו שכרו של חצי הדרך ואין לו עליו אלא תרעומת היכי דמי אילימא דקא משכח לאגורה אמאי אית ליה תרעומת ואי דלא קא משכח לאגורה כוליה אגרה בעי שלומי לעולם דקא משכח לאגורה אלא אמאי אית ליה תרעומת משום רפסתא דספינתא אי הכי טענתא מעלייתא הוא וממונא אית ליה גביה אלא מאי פרקה דפרקה לטועניה בגויה אלא מאי תרעומת משום שינוי דעתא אי נמי לאשלא יתירא תנו רבנן השוכר את החמור לרכוב עליה שוכר מניח עליה כסותו ולגנותו ומזונות של אותה הדרך מכאן ואילך חמר מעכב עליו חמר מניח עליו שעורים ותבן ומזונותיו של אותו היום מכאן ואילך שוכר מעכב עליו היכי דמי אי דשכיח למזבן חמר נמי ליעכב ואי דלא שכיח למזבן שוכר נמי לא ליעכב אמר רב פפא לא צריכא דשכיח למטרח ולמזבן מאוונא לאוונא חמר דרכיה למטרח ולמזבן שוכר לאו דרכיה למטרח ולמזבן ת"ר השוכר את החמור לרכוב עליה איש לא תרכב עליה אשה אשה רוכב עליה איש ואשה בין גדולה ובין קטנה אפילו מעוברת ואפילו מניקה השתא מניקה אמרת מעוברת מיבעיא אמר רב פפא מעוברת והיא מניקה קאמר אמר אביי שמע מינה ביניתא אכרסה תקלה למאי נפקא מינה למקח וממכר:

דף פ"א משנה השוכר את הפרה לחרוש בהר וחרש בבקעה אם נשבר הקנקן פטור בבקעה וחרש בהר אם נשבר הקנקן חייב לדוש בקטנית ודש בתבואה פטור לדוש בתבואה ודש בקטנית חייב מפני שהקטנית מחלקת:

דף פ"א גמרא היכא דלא שני בה מאן משלם א"ר פפא דנקיט פרשא משלם רב שישא בריה דרב אידי אמר דנקיט מנא משלם והלכתא דנקיט מנא משלם ואי דוכתא דמחזקא גונדרי תרוייהו משלמין אמר רבי יוחנן המוכר פרה לחבירו ואמר לו פרה זו נגחנית היא נשכנית היא בעטנית היא רבצנית היא והיה בה מום אחד וסנפו בין המומין הרי זה מקח טעות מום זה ומום אחר אין זה מקח טעות תניא נמי הכי המוכר שפחה לחבירו ואמר לו שפחה זו שוטה היא ניכפית היא משועממת היא והיה בה מום אחד וסנפו בין המומין הרי זה מקח טעות מום זה ומום אחר אין זה מקח טעות א"ל רב אחא בריה דרבא לרב אשי היו בה כל המומין הללו מהו אמר ליה רב מרדכי לרב אשי הכי אמרינן משמיה דרבא היו בה כל המומין הללו אין זה מקח טעות:

דף פ,א משנה השוכר את החמור להביא עליה חטין והביא עליה שעורין חייב תבואה והביא עליה תבן חייב מפני שהנפח קשה כמשאוי להביא לתך חטין והביא לתך שעורין פטור ואם מוסיף על משאו חייב וכמה יוסיף על משאו ויהא חייב סומכוס אומר משום ר"מ סאה לגמל שלשה קבין לחמור:

דף פ,א גמרא איתמר אביי אמר קשה כמשאוי תנן רבא אמר קשה למשאוי תנן אביי אמר קשה כמשאוי תנן נפחא כי תקלא ואי מוסיף שלשה קבין חייב רבא אמר קשה למשאוי תנן תקלא כי תקלא ונפחא הוי תוספת תנן להביא לתך חטין והביא לתך שעורין פטור ואם הוסיף על משאו חייב מאי לאו שלשת קבין לא סאה והא עלה קתני וכמה יוסיף על משאו ויהא חייב סומכוס אומר משום ר"מ סאה לגמל שלשה קבין לחמור הכי קאמר היכא דלא שני חטין והביא חטין שעורין והביא שעורין כמה יוסיף על משאו ויהא חייב סומכוס אומר משום ר"מ סאה לגמל שלשה קבין לחמור ת"ש להביא לתך חטין והביא לתך חטין אדריב לעריבה כור לספינה שלשת כורים לבורני גדולה אמר מר קב לכתף אם איתא דלא מצי ביה בר דעת הוא לשדיה אמר אביי בשחבטו לאלתר רבא אמר אפילו תימא בשלא חבטו לאלתר לא צריכא אלא לאגרא יתירא רב אשי אמר הוא סבור חולשא הוא דנקיט ליה כור לספינה שלשת כורין לבורני גדולה אמר רב פפא ש"מ סתם ספינות בת תלתין כורין למאי נפקא מינה למקח וממכר:

דף פ,ב משנה כל האומנין שומרי שכר הן וכולן שאמרו טול את שלך והבא מעות שומר חנם שומר לי ואשמור לך שומר שכר שומר לי וא"ל הנח לפני שומר חנם הלוהו על המשכון שומר שכר ר' יהודה אומר הלוהו מעות שומר חנם הלוהו פירות שומר שכר אבא שאול אומר רשאי אדם להשכיר משכונו של עני להיות פוסק והולך עליו מפני שהוא כמשיב אבידה:

דף פ,ב גמרא לימא מתניתין דלא כרבי מאיר דתניא שוכר כיצד משלם רבי מאיר אומר כשומר חנם ר' יהודה אומר כשומר שכר אפילו תימא רבי מאיר בההיא הנאה דקא שביק כולי עלמא ואגיר ליה לדידיה הוי עילויה שומר שכר אי הכי שוכר נמי בההיא הנאה דקא שביק כולי עלמא ומוגר ליה לדידיה הוי עילויה שומר שכר אלא אפילו תימא ר' מאיר בההיא הנאה דקא יהיב ליה טפי פורתא הוי עילויה שומר שכר נמי מי לא עסקי' דקא משוי ליה טפי פורתא אלא אפילו תימא ר"מ בההיא הנאה דתפיש ליה אאגריה דלא בעי למיעל ולמיפק אזוזי הוי עליה ש"ש איבעית אימא כדמחליף רבה בר אבוה ותני שוכר כיצד משלם ר' מאיר אומר כשומר שכר רבי יהודה אומר כשומר חנם: וכולן שאמרו טול את שלך והבא מעות שומר חנם: תנן התם אמר לו שואל שלח ושלחה ומתה חייב וכן בשעה שמחזירה אמר רפרם בר פפא אמר רב חסדא לא שנו אלא שהחזירה בתוך ימי שאילתה אבל לאחר ימי שאילתה פטור מתיב רב נחמן בר פפא וכולן שאמרו טול את שלך והבא מעות שומר חנם

דף פ,א גמרא הא גמרתיו שומר שכר לא הא הבא מעות וטול את שלך שומר שכר אבל גמרתיו מאי שומר חנם אי הכי אדתני וכולן שאמרו טול את שלך והבא מעות שומר חנם נשמעינן גמרתיו וכ"ש טול את שלך טול את שלך אצטריכא ליה סלקא דעתך אמינא שומר חנם נמי לא הוי קמ"ל איכא דאמרי אמר רב נחמן בר פפא אף אנן נמי תנינא וכולן שאמרו טול את שלך והבא מעות שומר חנם מאי לאו הוא הדין גמרתיו לא טול את שלך

שאני הונא מר בר מרימר קמיה דרבינא רמי מתניתין אהדדי ומשני תנן וכולן שאמרו טול את שלך והבא מעות שומר חנם והוא הדין לגמרתיו ורמינהו אמר לו שואל שלח ושלחה ומתה חייב וכן בשעה שמחזירה ומשני אמר רפרם בר פפא א"ר חסדא לא שנו אלא שהחזיר בתוך ימי שאילתה אבל לאחר ימי שאילתה פטור איבעיא להו פטור משואל וחייב כשומר שכר או דלמא שומר שכר נמי לא הוי אמר אמימר מסתברא פטור משואל וחייב כשומר שכר הואיל ונהנה מהנה הוה תניא כוותיה דאמימר הלוקח כלים מבית האומן לשגרן לבית חמיו ואמר לו אם מקבלין אותן ממני אני נותן לך דמיהן ואם לאו אני נותן לך לפי טובת הנאה שבהן ונאנסו בהליכה חייב בחזירה פטור מפני שהוא כנושא שכר ההוא גברא דזבין ליה חמרא לחבריה א"ל קא ממטינא ליה לדוכתא פלוני אי מזדבנא מוטב ואי לא מהדרנא ליה נהליך אזל ולא אזדבנא ובהדי דקא אתא אתניס אתא לקמיה דרב נחמן חייביה איתיביה רבה לרב נחמן נאנסו בהליכה חייב ובחזרה פטור מפני שהוא כנושא שכר א"ל חזרה דהאי הליכה היא מאי טעמא סברא הוא בחזירתו אילו אשכח לזבוניה מי לא זבנה: שמור לי ואשמור לך שומר שכר: ואמאי שמירה בבעלים היא א"ר פפא דאמר ליה שמור לי היום ואשמור לך למחר תנו רבנן שמור לי ואשמור לך השאילני ואשאילך שמור לי ואשאילך השאילני ואשמור לך כולן נעשו שומרי שכר זה לזה ואמאי שמירה בבעלי' היא א"ר פפא דאמר ליה שמור לי היום ואשמור לך למחר הנהו אהלויי דכל יומא הוה אפי לה חז מינייהו ההוא יומא אמרו ליה לחד מינייהו זיל אפי לן אמר להו נטרו לי גלימאי אדאתא פשעו בה ואגנוב אתו לקמיה דרב פפא חייבינהו אמרו ליה רבנן לרב פפא אמאי פשיעה בבעלים היא אכסיף לסוף איגלאי מילתא דההוא שעתא שכרא הוה קא שתי הניחא למאן דאמר פשיעה בבעלים פטור משום הכי אכסיף אלא למ"ד חייב אמאי אכסיף אלא ההוא יומא לאו דידיה הוה ואמרו ליה לדידי' זיל אפי לן את ואמר להו בההוא אגרא דקא אפינא לכו נטורו גלימאי

דף פא,ב גמרא עד דאתא אגניב אתו לקמיה דרב פפא חייבינהו אמרו ליה רבנן לרב פפא הא שמירה בבעלים היא אכסיף לסוף איגלאי מילתא דההיא שעתא שכרא הוה שתי הנהו בי תרי דהוו קא מסגו באורחא חז אריך וחד גוצא אריכא רכיב חמרא והוה ליה סדינא גוצא מיכסי סרבלא וקא מסגי בכרעיה כי מטי לנהרא שקליה לסר בליה ואותביה עילוי חמרא ושקליה לסדיניה דההוא ואיכסי ביה שטפוה מיא לסדיניה אתא לקמיה דרבא חייביה אמרו ליה רבנן לרבא אמאי שאלה בבעלים היא אכסיף לסוף איגלאי מילתא דבלא דעתיה שקליה ובלא דעתיה אותביה ההוא גברא דאוגר ליה חמרא לחבריה אמר ליה חזי לא תיזול באורחא דנהר פקוד דאיכא מיא זיל באורחא דנרש דליכא מיא אזיל באורחא דנהר פקוד ומית חמרא כי אתא אמר אין באורחא דנהר פקוד אזלי ומיהו ליכא מיא אמר ליה רבא מה ליה לשקר אי בעי אמר ליה אנא באורחא דנרש אזלי אמר ליה אביי מה לי לשקר במקום עדים לא אמרינן: שמור לי ואמר לו הנח לפני שומר חנם: אמר רב הונא אמר לו הנח לפניך אינו לא שומר חנם ולא שומר שכר איבעיא להו הנח סתמא מאי ת"ש שמור לי ואמר לו הנח לפני שומר חנם הא סתמא ולא כלום אדרבה מדאמר רב הונא הנח לפניך הוא דאינו לא שומר חנם ולא שומר שכר הא סתמא ש"ח הוי אלא מהא ליכא למשמע מינה לימא כתנאי אם הכניס ברשות בעל חצר חייב רבי אומר בכולם אינו חייב עד שיקבל עליו בעל הבית לשמור ממאי דלמא עד כאן לא קאמרי רבנן התם אלא בחצר דבת נטורי היא וכי קאמר ליה עייל עייל דאינטר לך קאמר ליה אבל הכא שוקא לאו בר

נטורי הוא אנח ותיב נטר לך קאמר ליה אי נמי עד כאן לא קאמר רבי התם אלא בחצרו דלעיולי רשותא קא בעי למשקל מיניה וכי יהיב ליה רשותא לעיולי תיב ונטר לך קאמר ליה אבל הכא הנח ואנא מנטרנא קאמר ליה דאי סלקא דעתך הנח ותיב ונטר קאמר ליה אי לאותבה רשותא בעי למשקל מיניה: הלוהו על המשכון שומר שכר: לימא מתניתין דלא כר' אליעזר דתניא המלוה את חבירו על המשכון ואבד המשכון ישבע ויטול מעותיו דברי רבי אליעזר רבי עקיבא אומר יכול לומר לו כלום הלוייתי אלא על המשכון אבד המשכון אבדו מעותיך אבל הלוהו אלף זוז בשטר והניח לו משכון עליהם ד"ה אבד המשכון אבדו מעותיו אפילו תימא רבי אליעזר ולא קשיא כאן שמשכנו בשעת הלואתו כאן שמשכנו שלא בשעת הלואתו והא אידי ואידי

דף פב, א גמרא הלוהו על המשכון קתני אלא לא קשיא כאן שהלוהו מעות כאן שהלוהו פירות והא מדקתני סיפא ר' יהודה אומר הלוהו מעות שומר חנם הלוהו פירות שומר שכר מכלל דלתנא קמא לא שני ליה כולה רבי יהודה היא וחסורי מיחסרא והכי קתני הלוהו על המשכון שומר שכר במה דברים אמורים שהלוהו פירות אבל הלוהו מעות שומר חנם שרבי יהודה אומר הלוהו מעות שומר חנם הלוהו פירות שומר שכר אי הכי קמה לה מתני' דלא כרבי עקיבא אלא מחוורתא מתניתין דלא כר' אליעזר לימא בדלא שוי משכון שיעור זוזי ובדשמואל קא מיפלגי דאמר שמואל האי מאן דאוזפיה אלפא זוזי לחבריה ואנח ליה קתא דמגלא עילויהו אבד קתא דמגלא אבדו אלפא זוזי אי בדלא שוי משכון שיעור זוזי דכולי עלמא לית להו דשמואל והכא בדשוי שיעור זוזי וקא מיפלגי בדר' יצחק דאמר ר' יצחק מנין לבעל חוב שקונה משכון שנאמר (דברים כד) ולך תהיה צדקה אם אינו קונה משכון צדקה מנא ליה מכאן לבעל חוב שקונה משכון ותסברא אימור דאמר ר' יצחק במשכנו שלא בשעת הלואתו אבל משכנו בשעת הלואתו מי אמר אלא משכנו שלא בשעת הלואתו כולי עלמא אית להו דרבי יצחק והכא במשכנו בשעת הלואתו ובשומר אבידה קא מיפלגי דאיתמר שומר אבידה רבה אמר כשומר חנם רב יוסף אמר כשומר שכר לימא דרב יוסף תנאי היא לא בשומר אבידה דכולי עלמא אית להו דרב יוסף והכא

דף פב, ב גמרא במלוה צריך למשכון קמיפלגי מר סבר מצוה קא עביד שהלוהו והוי שומר שכר ומר סבר לאו מצוה קא עביד שלהנאתו מתכוין והוי שומר חנם: אבא שאול אומר מותר לאדם להשכיר משכנו של עני להיות פוחת והולך: אמר רב חנן בר אמי אמר שמואל הלכה כאבא שאול ואף אבא שאול לא אמר אלא במרא ופסל וקרדום הואיל ונפיש אגרייהו וזוטר פחתייהו:

דף פב, ב משנה המעביר חבית ממקום למקום ושברה בין ש"ח בין שומר שכר ישבע רבי אליעזר אומר זה וזה ישבע ותמיה אני אם יכולין זה וזה לישבע:

דף פב, ב גמרא תנו רבנן המעביר חבית לחבירו ממקום למקום ושברה בין שומר חנם בין שומר שכר ישבע דברי ר' מאיר רבי יהודה אומר שומר חנם ישבע נושא שכר ישלם: רבי אליעזר אומר זה וזה ישבע ותמיה אני אם יכולין זה וזה לישבע: למימרא דסבר ר' מאיר נתקל לאו פושע הוא והתניא נשברה כדו ולא סילקו נפלה גמלו ולא העמידה רבי מאיר מחייב בהזיקן וחכמים אומרים פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים וקיימא לך דבנתקל פושע פליגי אמר ר' אלעזר תברה מי ששנה זו לא שנה זו ואתא ר' יהודה למימר שומר חנם ישבע נושא שכר ישלם האי כי דיניה והאי כי דיניה ואתא רבי אליעזר למימר אין גמרא כר' מאיר ומיהו תמיה אני אם יכולין זה וזה לישבע בשלמא שומר חנם משתבע

דלא פשע בה אלא שומר שכר אמאי משתבע כי לא פשע נמי שלומי בעי ואפילו שומר חנם נמי התינח במקום מדרון שלא במקום מדרון מי מצי משתבע דלא פשע דף פג,א גמרא ואפילו במקום מדרון נמי התינח היכא דליכא ראייה אבל היכא דאיכא ראייה ניתי ראייה ונפטר דתניא איסי בן יהודה אומר (שמות כב) אין רואה שבועת ה' תהיה בין שניהם הא יש רואה יביא ראייה ויפטר ור' חייא בר אבא א"ר יוחנן שבועה זו תקנת חכמים היא שאם אי אתה אומר כן אין לך אדם המעביר חבית לחבירו ממקום למקום היכי משתבע אמר רבא שבועה שלא בכוונה שברתיה ואתא ר' יהודה למימר שומר חנם ישבע נושא שכר ישלם האי כדיניה והאי כדיניה ואתא ר' אלעזר למימר אין גמרא כר"מ ומיהו תמיה אני אם יכולים זה וזה לישבע בשלמא שומר חנם משתבע שלא פשע בה אלא שומר שכר אמאי משתבע כי לא פשע נמי בעי שלומי ואפילו שומר חנם נמי הא תינח במקום מדרון שלא במקום מדרון מי מצי משתבע שלא פשע ואפילו במקום מדרון נמי הא תינח היכא דליכא ראייה היכא דאיכא ראייה ניתי ראייה ויפטר דתניא איסי בן יהודה אומר אין רואה שבועת ה' תהיה בין שניהם הא יש רואה יביא ראייה ויפטר ההוא גברא דהוה קא מעבר חביתא דחמרא בריסתקא דמחוזא ותברה בזיזא דמחוזא אתא לקמיה דרבא א"ל ריסתקא דמחוזא שכיחי בה אינשי זיל אייתי ראייה ואיפטר א"ל רב יוסף בריה כמאן כאיסי א"ל אין כאיסי וסבירא לן כוותיה ההוא גברא דא"ל לחבריה זיל זבין לי ארבע מאה דני חמרא אזל זבן ליה לסוף אתא לקמיה א"ל זביני לך ארבע מאה דני חמרא ותקיפו להו אתא לקמיה דרבא א"ל ארבע מאה דני חמרא תקיפי קלא אית לה למילתא זיל אייתי ראייה דמעיקרא כי מזבנת להו חמרא מעליא הוה ואיפטר א"ל רב יוסף בריה כמאן כאיסי א"ל אין כאיסי וסבירא לן כוותיה אתקין רב חייא בר יוסף בסיכרא הני דדרו באגרא ואיתבר נשלם פלגא מאי טעמא נפיש לחד וזוטר לתרי קרוב לאונס וקרוב לפשיעה בדיגלא משלם כולה רבה בר בר חנן תברו ליה הנהו שקולאי חביתא דחמרא שקל לגלימייהו אתו אמרו לרב אמר ליה הב להו גלימייהו אמר ליה דינא הכי אמר ליה אין (משלי ב) למען תלך בדרך טובים יהיב להו גלימייהו אמרו ליה עניי אנן וטרחינן כולה יומא וכפינן ולית לן מידי אמר ליה זיל הב אגרייהו א"ל דינא הכי אמר ליה אין (משלי ב) וארחות צדיקים תשמור:

מסכת בבא מציעא פרק ז

דף פג,א משנה השוכר את הפועלים ואמר להם להשכים ולהעריב מקום שנהגו שלא להשכים ושלא להעריב אינו רשאי לכופן מקום שנהגו לזון יזון לספק במתיקה יספק הכל כמנהג המדינה מעשה ברבי יוחנן בן מתיא שאמר לבנו צא שכור לנו פועלין הלך ופסק להם מזונות וכשבא אצל אביו אמר לו בני אפילו אם אתה עושה להם כסעודת שלמה בשעתו לא יצאת ידי חובתך עמהן שהן בני אברהם יצחק ויעקב אלא עד שלא יתחילו במלאכה צא ואמור להם על מנת שאין לכם עלי אלא פת וקטנית בלבד רבן שמעון בן גמליאל אומר לא היה צריך לומר הכל כמנהג המדינה:

דף פג,א גמרא פשיטא לא צריכא דטפא להו אאגרייהו מהו דתימא אמר להו הא דטפאי לכו אאגרייכו אדעתא דמקדמיתו ומחשכיתו בהדאי קא משמע לן דאמרו ליה האי דטפת לן אדעתא דעבדינן לך עבידתא שפירתא אמר ריש לקיש

דף פג,ב גמרא פועל בכניסתו משלו ביציאתו משל בעל הבית שנאמר (תהילים קד) תזרח השמש יאספון ואל מעונתם ירבצון יצא אדם לפעלו ולעבודתו עדי ערב וליחזי היכי נהיגי בעיר חדשה וניחזי מהיכא קא אתו בנקוטאי איבעית אימא דאמר להו דאגרייתו לי כפועל דאורייתא דרש רבי זירא ואמרי לה תני רב יוסף מאי דכתיב (תהילים קד) תשת חשך ויהי לילה בו תרמוש כל חיתו יער תשת חשך ויהי לילה זה העולם הזה שדומה ללילה בו תרמוש כל חיתו יער אלו רשעים שבו שדומין לחיה שביער תזרח השמש יאספון ואל מעונתם ירבצון תזרח השמש לצדיקים יאספון רשעים לגיהנם ואל מעונתם ירבצון אין לך כל צדיק וצדיק שאין לו מדור לפי כבודו יצא אדם לפעלו יצאו צדיקים לקבל שכרן ולעבודתו עדי ערב במי שהשלים עבודתו עדי ערב ר' אלעזר ב"ר שמעון אשכח לההוא פרהגונא דקא תפיס גנבי אמר ליה היכי יכלת להו לאו כחיותא מתילי דכתיב בו תרמוש כל חיתו יער איכא דאמרי מהאי קרא קאמר ליה (תהילים י) יארב במסתר כאריה בסוכו דלמא שקלת צדיקי ושבתק רשיעי א"ל ומאי אעביד הרמנא דמלכא הוא אמר תא אגמרך היכי תעביד עול בארבע שעי לחנותא כי חזית איניש דקא שתי חמרא וקא נקיט כסא בידיה וקא מנמנמ שאול עילויה אי צורבא מרבנן הוא וניים אקדומי קדים לגרסיה אי פועל הוא קדים קא עביד עבידתיה ואי עבידתיה בליליא רדודי רדיד ואי לא גנבא הוא ותפסיה אישתמע מילתא בי מלכא אמרו קריינא דאיגרתא איהו ליהוי פרונקא אתיוה לרבי אלעזר ברבי שמעון וקא תפיס גנבי ואזיל שלח ליה ר' יהושע בן קרחה חומץ בן יין עד מתי אתה מוסר עמו של אלהינו להריגה שלח ליה קוצים אני מכלה מן הכרם שלח ליה יבא בעל הכרם ויכלה את קוציו יומא חד פגע ביה ההוא כובס קרייה חומץ בן יין אמר מדחציף כולי האי שמע מינה רשיעא הוא אמר להו תפסוהו תפסוהו לבתר דנח דעתיה אזל בתריה לפרוקיה ולא מצי קרי עליה (משלי כא) שומר פיו ולשונו שומר מצרות נפשו זקפוהו קם תותי זקיפא וקא בכי אמרו ליה רבי אל ירע בעיניך שהוא ובנו בעלו נערה מאורסה ביום הכפורים הניח ידו על בני מעיו אמר שישו בני מעי שישו ומה ספיקות שלכם כך ודאית שלכם על אחת כמה וכמה מובטח אני בכם שאין רמה ותולעה שולטת בכם ואפי' הכי לא מייתבא דעתיה אשקויהו סמא דשינתא ועיילוהו לביתא דשישא וקרעו לכריסיה הוו מפקו מיניה דיקולי דיקולי דתרבא ומותבי בשמשא בתמוז ואב ולא מסרחי כל תרבא נמי לא סריח כל תרבא לא סריח שורייקי סומקי מסריח הכא אף על גב דאיכא שורייקי סומקי לא מסריח קרי אנפשיה (תהילים טז) אף בשרי ישכון לבטח ואף ר' ישמעאל ברבי יוסי מטא

דף פד,א גמרא כי האי מעשה לידיה פגע ביה אליהו אמר ליה עד מתי אתה מוסר עמו של אלהינו להריגה אמר ליה מאי אעביד הרמנא דמלכא הוא אמר ליה אבוך ערק לאסיא את ערוק ללודקיא כי הוו מקלעי ר' ישמעאל ברבי יוסי ור' אלעזר בר' שמעון בהדי הדדי הוה עייל בקרא דתורי בינייהו ולא הוה נגעה בהו אמרה להו ההיא מטרוניתא בניכם אינם שלכם אמרו לה שלהן גדול משלנו כל שכן איכא דאמרי הכי אמרו לה (שופטים ח) כי כאיש גבורתו איכא דאמרי הכי אמרו לה אהבה דוחקת את הבשר ולמה להו לאהדורי לה והא כתיב (משלי כו) אל תען כסיל כאולתו שלא להוציא לעז על בניהם א"ר יוחנן

איבריה דר' ישמעאל [בר' יוסי] כחמת בת תשע קבין אמר רב פפא איבריה דרבי יוחנן כחמת בת חמשת קבין ואמרי לה בת שלשת קבין דרב פפא גופיה כי דקורי דהרפנאי אמר רבי יוחנן אנא אישתיירי משפירי ירושלים האי מאן דבעי מחזי שופריה דרבי יוחנן נייתי כסא דכספא מבי סלקי ונמלייה פרצידיא דרומנא סומקא ונהדר ליה כלילא דוורדא סומקא לפומיה ונותביה בין שמשא לטולא ההוא זהרורי מעין שופריה דר' יוחנן איני והאמר מר שופריה דרב כהנא מעין שופריה דרבי אבהו שופריה דר' אבהו מעין שופריה דיעקב אבינו שופריה דיעקב אבינו מעין שופריה דאדם הראשון ואילו ר' יוחנן לא קא חשיב ליה שאני ר' יוחנן דהדרת פנים לא הויא ליה ר' יוחנן הוה אזיל ויתיב אשערי טבילה אמר כי סלקן בנות ישראל מטבילת מצוה לפגעו בי כי היכי דלהוו להו בני שפירי כוותי גמירי אורייתא כוותי אמרו ליה רבנן לא מסתפי מר מעינא בישא אמר להו אנא מזרעא דיוסף קאתינא דלא שלטא ביה עינא בישא דכתיב (בראשית מט) בן פורת יוסף בן פורת עלי עין ואמר ר' אבהו אל תקרי עלי עין אלא עולי עין ר' יוסי בר חנינא אמר מהכא (בראשית מח) וידגו לרוב בקרב הארץ מה דגים שבים מים מכסים אותם ואין העין שולטת בהן אף זרעו של יוסף אין העין שולטת בהן יומא חד הוה קא סחי ר' יוחנן בירדנא חזייה ריש לקיש ושוור לירדנא אבתריה אמר ליה חילך לאורייתא אמר ליה שופרך לנשי א"ל אי הדרת בכך יהיבנא לך אחותי דשפירא מינאי קביל עליה בעי למיהדר לאתויי מאניה ולא מצי הדר אקרייה ואתנייה ושווייה גברא רבא יומא חד הוו מפלגי בי מדרשא הסייף והסכין והפגיון והרומח ומגל יד ומגל קציר מאימתי מקבלין טומאה משעת גמר מלאכתן ומאימתי גמר מלאכתן רבי יוחנן אמר משיצרפם בכבשן ריש לקיש אמר משיצחצחון במים א"ל לסטאה בלסטיותיה ידע אמר ליה ומאי אהנת לי התם רבי קרו לי הכא רבי קרו לי אמר ליה אהנאי לך דאקרבינך תחת כנפי השכינה חלש דעתיה דרבי יוחנן חלש ריש לקיש אתאי אחתיה קא בכיא אמרה ליה עשה בשביל בני אמר לה (ירמיהו מט) עזבה יתומיך אני אחיה עשה בשביל אלמנותי אמר לה (ירמיהו מט) ואלמנותיך עלי תבטחו נח נפשיה דר' שמעון בן לקיש והוה קא מצטער ר' יוחנן בתריה טובא אמרו רבנן מאן ליזיל ליתביה לדעתיה ניזיל רבי אלעזר בן פדת דמחזדין שמעתתיה אזל יתיב קמיה כל מילתא דהוה אמר רבי יוחנן אמר ליה תניא דמסייעא לך אמר את כבר לקישא בר לקישא כי הוה אמינא מילתא הוה מקשי לי עשרין וארבע קושייתא ומפריקנא ליה עשרין וארבעה פרוקי וממילא רווחא שמעתא ואת אמרת תניא דמסייע לך אטו לא ידענא דשפיר קאמינא הוה קא אזיל וקרע מאניה וקא בכי ואמר היכא את בר לקישא היכא את בר לקישא והוה קא צוח עד דשף דעתיה [מיניה] בעו רבנן רחמי עליה ונח נפשיה

דף פד, ב גמרא ואפילו הכי לא סמך רבי אלעזר ברבי שמעון אדעתיה קביל עליה יסורי באורתא הוו מייכי ליה שיתין נמטי לצפרא נגדי מתותיה שיתין משיכלי דמא וכיבא למחר עבדה ליה דביתהו שיתין מיני לפדא ואכיל להו וברי ולא הות שבקא ליה דביתהו למיפק לבי מדרשא כי היכי דלא לדחקהו רבנן באורתא אמר להו אחיי ורעיי בואו בצפרא אמר להו זילו מפני ביטול תורה יומא חד שמעה דביתהו אמרה ליה את קא מיייתת להו עילוין כלית ממון של בית אבא אימרדה אזלה לבית נשא סליקו ואתו הנך [שיתין] ספונאי עיילו ליה שיתין עבדי כי נקיטי שיתין ארנקי ועבדו ליה שיתין מיני לפדא ואכיל להו יומא חד אמרה לה לברתה זילי בקי באבוך מאי קא עביד האינא אתיא אמר לה זילי אמרי לאמך שלנו גדול משלהם קרי אנפשיה (משלי לא) היתה כאניות סוחר ממרחק תביא לחמה אכל

ושתי וברי נפק לבי מדרשא אייתו לקמיה שיתין מיני דמא טהרינהו הוה קא מרגני רבנן ואמרי סלקא דעתך לית בהו חד ספק אמר להו אם כמותי הוא יהיו כולם זכרים ואם לאו תהא נקבה אחת ביניהם היו כולם זכרים ואסיקו להו ר' אלעזר על שמיה תניא אמר רבי כמה פריה ורביה ביטלה רשעה זו מישראל כי הוה קא ניחא נפשיה אמר לה לדביתהו ידענא בדרבנן דרתיחי עלי ולא מיעסקי בי שפיר אוגנין בעיליתאי ולא תידחלין מינאי א"ר שמואל בר נחמני אישתעיא לי אימיה דרבי יונתן דאישתעיא לה דביתהו דרבי אלעזר ברבי שמעון לא פחות מתמני סרי ולא טפי מעשרין ותרין שנין אוגניתיה בעיליתא כי הוה סליקנא מעיננא ליה במזייה כי הוה משתמטא ביניתא מיניה הוה אתי דמא יומא חד חזאי ריחשא דקא נפיק מאוניה חלש דעתאי איתחזי לי בחלמא אמר לי לא מידי הוא יומא חד שמעי בזילותא דצורבא מרבנן ולא מחאי כדבעי לי כי הוה אתו בי תרי לדינא הוה קיימי אבבא אמר מר מילתיה ומר מילתיה נפיק קלא מעיליתיה ואמר איש פלוני אתה חייב איש פלוני אתה זכאי יומא חד הוה קא מינציא דביתהו בהדי שבבתא אמרה לה תהא כבעלה שלא ניתן לקבורה אמרי רבנן כולי האי ודאי לאו אורח ארעא איכא דאמרי רבי שמעון בן יוחאי איתחזאי להו בחלמא אמר להו פרידה אחת יש לי ביניכם ואי אתם רוצים להביאה אצלי אזול רבנן לאעסוקי ביה לא שבקו בני עכבריא דכל שני דהוה ניים רבי אלעזר ברבי שמעון בעיליתיה לא סליק חיה רעה למתייהו יומא חד מעלי יומא דכיפורי הוה הוה טרידי שדרו רבנן לבני בירי ואסקוהו לערסיה ואמטיוה למערתא דאבוה אשכחוה לעכנא דהדרא לה למערתא אמרו לה עכנא עכנא פתחי פיך ויכנס בן אצל אביו פתח להו שלח רבי לדבר באשתו שלחה ליה כלי שנשתמש בו קודש ישתמש בו חול תמן אמרין באתר דמרי ביתא תלא זייניה כולבא רעיא קולתיה תלא שלח לה נהי דבתורה גדול ממני אבל במעשים טובים מי גדול ממני שלחה ליה בתורה מיהא גדול ממך לא ידענא במעשים ידענא דהא קביל עליה יסורי בתורה מאי היא דכי הוה יתבי רבן שמעון בן גמליאל ורבי יהושע בן קרחה אספסלי יתבי קמייהו רבי אלעזר בר' שמעון ורבי ארעא מקשו ומפרקו אמרי מימיהן אנו שותים והם יושבים על גבי קרקע עבדו להו ספסלי אסקינהו אמר להן רבן שמעון בן גמליאל פרידה אחת יש לי ביניכם ואתם מבקשים לאבדה הימני אחתוהו לרבי אמר להן רבי יהושע בן קרחה מי שיש לו אב יחיה ומי שאין לו אב ימות אחתוהו נמי לרבי אלעזר ברבי שמעון חלש דעתיה אמר קא חשביתו ליה כוותי עד ההוא יומא כי הוה אמר רבי מילתא הוה מסייע ליה רבי אלעזר ברבי שמעון מכאן ואילך כי הוה אמר רבי יש לי להשיב אמר ליה רבי אלעזר ברבי שמעון כך וכך יש לך להשיב זו היא תשובתך השתא היקפתנו תשובות חבילות שאין בהן ממש חלש דעתיה דרבי אתא א"ל לאבוה אמר ליה בני אל ירע לך שהוא ארי בן ארי ואתה ארי בן שועל והיינו דאמר רבי שלשה ענוותנין הן ואלו הן אבא

דף פה,א גמרא ובני בתירה ויונתן בן שאול רבן שמעון בן גמליאל הא דאמרן בני בתירה דאמר מר הושיבוהו בראש ומינוהו לנשיא עליהן יונתן בן שאול דקא"ל לדוד (שמואל א כג) ואתה תמלוך על ישראל ואני אהיה לך למשנה ממאי דלמא יונתן בן שאול דחזא דגריר עלמא בתר דוד בני בתירה נמי דחזו להלל דעדיף מינייהו אלא רבן שמעון בן גמליאל ודאי ענוותן הוה אמר רבי חביבין יסורין קבל עליה תליסר שני שית בצמירתא ושבע בצפרנא ואמרי לה שבעה בצמירתא ושית בצפרנא אהורייריה דבי רבי הוה עתיר משבור מלכא כד הוה רמי כיסתא לחיותא הוה אזיל קלא בתלתא מילי הוה מכוין דרמי

בההיא שעתא דעייל רבי לבית הכסא ואפי' הכי מעבר ליה קליה לקלייהו ושמעו ליה נחותי ימא ואפ"ה יסורי דר' אלעזר בר' שמעון עדיפי מדרבי דאילו ר"א בר"ש מאהבה באו ומאהבה הלכו דרבי ע"י מעשה באו וע"י מעשה הלכו ע"י מעשה באו מאי היא דההוא עגלא דהו קא ממטו ליה לשחיטה אזל תליא לרישיה בכנפיה דרבי וקא בכי אמר ליה זיל לכך נוצרת אמרי הואיל ולא קא מרחם ליתו עליה יסורין וע"י מעשה הלכו יומא חד הוה קא כנשא אמתיה דרבי ביתא הוה שדיא בני כרכושתא וקא כנשא להו אמר לה שבקינהו כתיב (תהילים קמה) ורחמיו על כל מעשיו אמרי הואיל ומרחם נרחם עליה כולהו שני יסורי דר' אלעזר לא שכיב איניש בלא זמניה כולהו שני יסורי דרבי לא איצטריך עלמא למיטרא דאמר רבה בר רב שילא קשי יומא דמיטרא כיומא דדינא ואמר אממר אי לאו צריך לעלמא בעו רבנן רחמי עליה ומבטלי ליה אפי' הכי כי הוה עקרי פוגלא ממשרא הוה קיימא בירא מליא מיא איקלע רבי לאתריה דר' אלעזר בר' שמעון א"ל יש לו בן לאותו צדיק אמרו לו יש לו בן וכל זונה שנשכרת בשנים שוכרתו בשמנה אתייה אסמכיה ברבי ואשלמיה לר' שמעון בן איסי בן לקוניא אחות דאמיה כל יומא הוה אמר לקרייתי אנא איזיל אמר ליה חכים עבדו יתך וגולתא דדהבא פרסו עלך ורבי קרו לך ואת אמרת לקרייתי אנא איזיל אמר ליה מומי עזובה דא כי גדל אתא יתיב במתיבתא דרבי שמעיה לקליה אמר הא קלא דמי לקליה דר' אלעזר בר' שמעון אמרו ליה בריה הוא קרי עליה (משלי יא) פרי צדיק עץ חיים ולוקח נפשות חכם פרי צדיק עץ חיים זה ר' יוסי בר' אלעזר בר' שמעון ולוקח נפשות חכם זה ר' שמעון בן איסי בן לקוניא כי נח נפשיה אמטוהו למערתא דאבוה הוה הדרא לה עכנא למערתא אמר ליה עכנא עכנא פתח פיך ויכנס בן אצל אביו לא פתחא להו כסבורים העם לומר שזה גדול מזה יצתה בת קול ואמרה לא מפני שזה גדול מזה אלא זה היה בצער מערה וזה לא היה בצער מערה איקלע רבי לאתריה דר' טרפון אמר להו יש לו בן לאותו צדיק שהיה מקפח את בניו אמרו לו בן אין לו בן בת יש לו וכל זונה שנשכרת בשנים שוכרתו בשמנה אתיוהו לקמיה אמר ליה אי הדרת בך יהיבנא לך ברתאי הדר ביה איכא דאמרי נסבה וגירשה איכא דאמרי לא נסבה כלל כדי שלא יאמרו בשביל זו חזר זה ולמה ליה כולי האי דאמר רב יהודה אמר רב ואמרי לה אמר ר' חייא בר אבא אמר ר' יוחנן ואמרי לה אמר ר' שמואל בר נחמני אמר ר' יונתן כל המלמד את בן חבירו תורה זוכה ויושב בישיבה של מעלה שנאמר (ירמיהו טו) אם תשוב ואשיבך לפני תעמוד וכל המלמד את בן עם הארץ תורה אפילו הקב"ה גוזר גזירה מבטלה בשבילו שנאמר (ירמיהו טו) ואם תוציא יקר מזולל כפי תהיה אמר ר' פרנך אמר ר' יוחנן כל שהוא תלמיד חכם ובנו תלמיד חכם ובנו תלמיד חכם שוב אין תורה פוסקת מזרעו לעולם שנאמר (ישעיהו נט) ואני זאת בריתי וגו' לא ימוש מפיד ומפי זרעך ומפי זרע זרעך אמר ה' מעתה ועד עולם מאי אמר ה' אמר הקב"ה אני ערב לך בדבר זה מאי מעתה ועד עולם אמר ר' ירמיה מכאן ואילך תורה מחזרת על אכסניא שלה רב יוסף יתיב ארבעין תעניתא ואקריוהו לא ימוש מפיד יתיב ארבעים תעניתא אחריו ואקריוהו לא ימוש מפיד ומפי זרעך ומפי זרע זרעך אמר מכאן ואילך לא צריכנא תורה מחזרת על אכסניא שלה ר' זירא כי סליק לארעא דישראל יתיב מאה תעניתא דלשתכח גמרא בבלאה מיניה כי היכי דלא נטרדיה יתיב מאה אחרניתא דלא לשכוב ר' אלעזר בשניה ונפלין עילויה מילי דצבורא ויתיב מאה אחרני דלא נשלוט ביה נורא דגיהנם כל תלתין יומי הוה בדיק נפשיה שגר

תנורא סליק ויתיב בגויה ולא הוה שלטא ביה נורא יומא חד יהבו ביה רבנן עינא ואיחרכו שקיה וקרו ליה קטין חריך שקיה אמר רב יהודה אמר רב מאי דכתיב (ירמיהו ט) מי האיש החכם ויבן את זאת ואשר דבר פי ה' אליו ויגידה על מה אבדה הארץ דבר זה דף פה, ב גמרא אמרו חכמים ולא פירשוהו אמרו נביאים ולא פירשוהו עד שפירשו הקב"ה בעצמו שנאמר (ירמיהו ט) ויאמר ה' על עזבם את תורתך אשר נתתי לפניהם אמר רב יהודה אמר רב שלא ברכו בתורה תחילה אמר רב חמא מאי דכתיב (משלי יד) בלב נבון תנוח חכמה ובקרב כסילים תודע בלב נבון תנוח חכמה זה ת"ח בן ת"ח ובקרב כסילים תודע זה ת"ח בן ע"ה אמר עולא היינו דאמרי אינשי אסתירא בלגינא קיש קיש קריא אמר ליה ר' ירמיה לר' זירא מאי דכתיב (איוב ג) קטן וגדול שם הוא ועבד חפשי מאדניו אטו לא ידעינן דקטן וגדול שם הוא אלא כל המקטין עצמו על דברי תורה בעוה"ז נעשה גדול לעוה"ב וכל המשים עצמו כעבד על דברי תורה בעוה"ז נעשה חפשי לעוה"ב ריש לקיש הוה מציין מערתא דרבנן כי מטא למערתיה דר' חייא איעלמא מיניה חלש דעתיה אמר רבש"ע לא פלפלתי תורה כמותו יצתה בת קול ואמרה לו תורה כמותו פלפלת תורה כמותו לא ריבצת כי הוה מינצו ר' חנינא ור' חייא אמר ליה ר' חנינא לר' חייא בהדי דידי קא מינצית ח"ו אי משתכחא תורה מישראל מהדרנא לה מפילפולי אמר ליה ר' חייא לר' חנינא בהדי דידי קא מינצית דעבדי לתורה דלא תשתכח מישראל מאי עבידנא אזלינא ושדינא כיתנא וגדילנא נישבי וציידנא טבי ומאכילנא בשרייהו ליתמי ואריכנא מגילתא וכתבנא חמשה חומשי וסליקנא למתא ומקרינא חמשה ינוקי בחמשה חומשי ומתנינא שיתא ינוקי שיתא סדרי ואמרנא להו עד דהדרנא ואתינא אקרו אהדדי ואתנו אהדדי ועבדי לה לתורה דלא תשתכח מישראל היינו דאמר רבי כמה גדולים מעשי חייא אמר ליה ר' ישמעאל בר' יוסי אפי' ממר אמר ליה אין אפי' מאבא אמר ליה ח"ו לא תהא כזאת בישראל אמר ר' זירא אמש נראה לי ר' יוסי בר' חנינא אמרתי לו אצל מי אתה תקוע אמר לי אצל ר' יוחנן ור' יוחנן אצל מי אצל ר' ינאי ור' ינאי אצל מי אצל ר' חנינא ור' חנינא אצל מי אצל ר' חייא אמרתי לו ור' יוחנן אצל ר' חייא לא אמר לי באתר דזקוקין דנורא ובעורין דאשא מאן מעייל בר נפחא לתמן אמר רב חביבא אשתעי לי רב חביבא בר סורמקי חזי ליה ההוא מרבנן דהוה שכיח אליהו גביה דלצפרא הוה שפירן עיניה ולאורתא דמיין כדמיקלין בנורא אמרי ליה מאי האי ואמר לי דאמרי ליה לאליהו אחוי לי רבנן כי סלקי למתיבתא דרקיע אמר לי בכולהו מצית לאסתכולי בהו לבר מגוהרקא דר' חייא דלא תסתכל ביה מאי סימנייהו בכולהו אזלי מלאכי כי סלקי ונחתי לבר מגוהרקא דר' חייא דמנפשיה סליק ונחית לא מצאי לאוקמא אנפשאי אסתכלי בה אתו תרי בוטיטי דנורא ומחיוהו לההוא גברא וסמינהו לעיניה למחר אזלי אשתטחי אמערתיה אמינא מתנייתא דמר מתנינא ואתסאי אליהו הוה שכיח במתיבתא דרבי יומא חד ריש ירחא הוה נגה ליה ולא אתא א"ל מאי טעמא נגה ליה למר אמר ליה אדאוקימנא לאברהם ומשינא ידיה ומצלי ומגנינא ליה וכן ליצחק וכן ליעקב ולוקמינהו בהדי הדדי סברי תקפי ברחמי ומייתי ליה למשיח בלא זמניה א"ל ויש דוגמתן בעולם הזה אמר ליה איכא ר' חייא ובניו גזר רבי תעניתא אחתינהו לר' חייא ובניו אמר משיב הרוח ונשבה זיקא אמר מוריד הגשם ואתא מיטרא כי מטא למימר מחיה המתים רגש עלמא אמרי ברקיעא מאן גלי רזיא בעלמא אמרי אליהו אתיוהו לאליהו מחיוהו שתין פולסי דנורא אתא אידמי להו כדובא דנורא על בינייהו וטרדינהו שמואל ירחינא אסייה דרבי הוה חלש רבי בעיניה א"ל אימלי לך סמא

א"ל לא יכילנא אשטר לך משטר [א"ל] לא יכילנא הוה מותיב ליה בגובתא דסמני תותי
בי סדיה ואיתסי הוה קא מצטער רבי למסמכיה ולא הוה מסתייעא מילתא א"ל לא לצטער
מר לדידי חזי לי סיפרא דאדם הראשון וכתוב ביה שמואל ירחינאה

דף פו, א גמרא חכים יתקרי ורבי לא יתקרי ואסו דרבי על ידו תהא רבי ור' נתן סוף
משנה רב אשי ורבינא סוף הוראה וסימנך (תהילים עג) עד אבוא אל מקדשי אל אבינה
לאחריתם אמר רב כהנא אישתעי לי רב חמא בר ברתיה דחסא רבה בר נחמני אגב שמדא
נח נפשיה אכלו ביה קורצא בי מלכא אמרו איכא חד גברא ביהודאי דקא מבטל תריסר
אלפי גברי מישראל ירחא בקייטא וירחא בסתוא מכרגא דמלכא שדרו פריסתקא דמלכא
בתריה ולא אשכחיה ערק ואזל מפומבדיתא לאקרא מאקרא לאגמא ומאגמא לשחין
ומשחין לצריפא ומצריפא לעינא דמים ומעינא דמים לפומבדיתא בפומבדיתא אשכחיה
איקלע פריסתקא דמלכא לההוא אושפיזא דרבה קריבו תכא קמיה ואשקוהו תרי כסי
ודליוה לתכא מקמיה הדר פרצופיה לאחוריה אמרו ליה מאי נעביד ליה גברא דמלכא הוא
אמר להו קריבו תכא לקמיה ואשקוהו חד כסא ודליוהו לתכא מקמיה ולתסי עבדו ליה
הכי ואתסי אמר מידע ידענא דגברא דקא בעינא הכא הוא בחיש אבתריה ואשכחיה אמר
אזלינא מהא אי מקטל קטלו לההוא גברא לא מגלינא ואי נגידי מנגדין ליה מגלינא אתיוהו
לקמיה עייליה לאדרונא וטרקיה לבבא באנפיה בעא רחמי פרק אשיתא ערק ואזיל לאגמא
הוה יתיב אגירדא דדקולא וקא גריס קא מיפלגי במתיבתא דרקייעא אם בהרת קודמת
לשער לבן טמא ואם שער לבן קודם לבהרת טהור ספק הקב"ה אומר טהור וכולהו
מתיבתא דרקייעא אמרי טמא ואמרי מאן נוכח נוכח רבה בר נחמני דאמר רבה בר נחמני
אני יחיד בנגעים אני יחיד באהלות שדרו שליחא בתריה לא הוה מצי מלאך המות למקרר
ליה מדלא הוה קא פסיק פומיה מגרסיה אדהכי נשב זיקא ואויש ביני קני סבר גונדא
דפרשי הוא אמר תינח נפשיה דההוא גברא ולא ימסר בידא דמלכותא כי הוה קא ניחא
נפשיה אמר טהור יצאת בת קול ואמרה אשריך רבה בר נחמני שגופך טהור ויצאתה
נשמתך בטהור נפל פתקא מרקיעא בפומבדיתא רבה בר נחמני נתבקש בישיבה של מעלה
נפקו אביי ורבא וכולהו רבנן לאיעסוקי ביה לא הוו ידעי דוכתיה אזלו לאגמא חזו צפרי
דמטללי וקיימי אמרי שמע מינה התם הוא ספדוהו תלתא יומי ותלתא לילותא נפל פתקא
כל הפורש יהא בנידוי ספדוהו שבעה יומי נפל פתקא לכו לביתכם לשלום ההוא יומא דנח
נפשיה דלייה זעפא ודרי לההוא טייעא כי רכיב גמלא מהאי גיסא דנהר פפא ושדייה בהך
גיסא אמר מאי האי אמרי ליה נח נפשיה דרבה בר נחמני אמר לפניו רבונו של עולם כולי
עלמא דידך הוא ורבה בר נחמני דידך את דרבה ורבה דידך אמאי קא מחרבת ליה לעלמא
נח זעפא רבי שמעון בן חלפתא בעל בשר הוה יומא חד הוה חמימא ליה הוה סליק ויתיב
אשינא דטורא אמר לה לברתיה בתי הניפי עלי במניפא ואני אתן לך ככרין דנרד אדהכי
נשבא זיקא אמר כמה ככרין דנרד למרי דיכי: הכל כמנהג המדינה וכו': הכל לאתויי מאי
לאתויי באתרא דנהיגי מדרך ריפתא ומשתה אנפקא דאי אמר להו קדימו ואייתי לכו אמרו
לו לא כל כמינך: מעשה ברבן יוחנן בן מתאי שאמר לבנו צא ושכור וכו': מעשה לסתור
חסורי מחסרא והכי קתני ואם פסק להן מזונות

דף פו, ב גמרא ריבה להן ומעשה נמי בר' יוחנן בן מתאי שאמר לבנו צא שכור לנו
פועלים הלך ופסק להן מזונות וכשבא אצל אביו אמר לו בני אפילו אתה עושה להן
כסעודת שלמה בשעתו לא יצאת ידי חובתך עמהן שהן בני אברהם יצחק ויעקב למימרא

דסעודתא דאברהם אבינו עדיפא מדשלמה והכתיב (מלכים א ה) ויהי לחם שלמה ליום אחד שלשים כור סולת וששים כור קמח עשרה בקר בריאים ועשרה בקר רעי ומאה צאן לבד מאיל וצבי ויחמור וברבורים אבוסים ואמר גוריון בן אסטיון משמיה דרב הללו לעמילן של טבחים ור' יצחק אמר הללו לציקי קדירה ואמר ר' יצחק אלף נשים היו לשלמה כל אחת ואחת עשתה לו בביתה כך מאי טעמא זו סבורה שמא אצלי סועד היום וזו סבורה [שמא] אצלי סועד היום ואילו גבי אברהם כתיב (בראשית יח) ואל הבקר רץ אברהם ויקח בן בקר רך וטוב ואמר רב יהודה אמר רב בן בקר אחד רך שנים וטוב שלשה התם תלתא תורי לתלתא גברי הכא לכל ישראל ויהודה שנאמר (מלכים א ד) יהודה וישראל רבים כחול אשר על <שפת> הים מאי ברבורים אבוסים אמר רב שאובסים אותן בעל כרחן ושמואל אמר שאבוסים ועומדים מאליהם ורבי יוחנן אמר מביאין תור ממרעיתו בדלא אניס ותרנגולת מאשפתה בדלא אניסא אמר רבי יוחנן מובחר שבבהמות שור מובחר שבעופות תרנגולת אמר אמימר זגתא אוכמתא בי בטניתא דמשתכחא ביני עצרי דלא מציא פסיא קניא (בראשית יח) ואל הבקר רץ אברהם אמר רב יהודה אמר רב בן בקר אחד רך שנים וטוב שלשה ואימא חד כדאמרי אינשי רכיך וטב א"כ לכתוב רך טוב מאי וטוב ש"מ לדרשה אימא תרי מדטוב לדרשה רך נמי לדרשה מתיב רבה בר עולא ואיתימא רב הושעיא ואיתימא רב נתן ברבי הושעיא (בראשית יח) ויתן אל הנער וימהר לעשות אותו כל חד וחד יהביה לנער חד (בראשית יח) ויקח חמאה וחלב ובן הבקר אשר עשה ויתן לפניהם דקמא קמא דמטיא אייתי לקמייהו ולמה לי תלתא תסגי בחד אמר רב חנן בר רבא כדי להאכילן שלש לשונות בחדל אמר רבי תנחום בר חנילאי לעולם אל ישנה אדם מן המנהג שהרי משה עלה למרום ולא אכל לחם מלאכי השרת ירדו למטה ואכלו לחם ואכלו סלקא דעתך אלא אימא נראו כמי שאכלו ושתו אמר רב יהודה אמר רב כל מה שעשה אברהם למלאכי השרת בעצמו עשה הקב"ה לבניו בעצמו וכל [מה] שעשה אברהם ע"י שליח עשה הקב"ה לבניו ע"י שליח (בראשית יח) ואל הבקר רץ אברהם (במדבר יא) ורוח נסע מאת ה' (בראשית יח) ויקח חמאה וחלב (שמות טז) הנני ממטיר לכם לחם מן השמים (בראשית יח) והוא עומד עליהם תחת העץ (שמות יז) הנני עומד לפניך שם על הצור [וגו'] (בראשית יח) ואברהם הולך עמם לשלחם (שמות יג) וה' הולך לפניהם יומם (בראשית יח) יוקח נא מעט מים (שמות יז) והכית בצור ויצאו ממנו מים ושתה העם ופליגא דר' חמא בר' חנינא דאמר ר' חמא בר' חנינא וכן תנא דבי רבי ישמעאל בשכר שלשה זכו לשלשה בשכר חמאה וחלב זכו למן בשכר והוא עומד עליהם זכו לעמוד הענן בשכר יוקח נא מעט מים זכו לבארה של מרים יוקח נא מעט מים ורחצו רגליכם אמר רבי ינאי ברבי ישמעאל אמרו לו וכי בערביים חשדתנו שהם משתחוים לאבק רגליהם כבר יצא ממנו ישמעאל (בראשית יח) וירא אליו ה' באלוני ממרא והוא יושב פתח האוהל כחום היום מאי כחום היום אמר רבי חמא בר' חנינא אותו היום יום שלישי של מילה של אברהם היה ובא הקב"ה לשאול באברהם הוציא הקב"ה חמה מנרתיקה כדי שלא יטריח אותו צדיק באורחים שדריה לאליעזר למיפק לברא נפק ולא אשכח אמר לא מהימנא לך היינו דאמרי תמן לית הימנותא בעבדי נפק איהו חזייה להקדוש ברוך הוא דקאי אבבא היינו דכתיב (בראשית יח) אל נא תעבור מעל עבדך כיון דחזא דקא אסר ושרי אמר לאו אורח ארעא למיקם הכא היינו דכתיב (בראשית יח) וישא עיניו וירא והנה שלשה אנשים נצבים עליו וירא וירץ לקראתם

מעיקרא אתו קמו עליה כי חזיוהו דהוה ליה צערא אמרו לאו אורח ארעא למיקם הכא מאן
נינהו שלשה אנשים מיכאל וגבריאל ורפאל מיכאל שבא לבשר את שרה רפאל שבא
לרפא את אברהם גבריאל אזל למהפכיה לסדום והא כתיב (בראשית יט) ויבאו שני
המלאכים סדומה בערב דאזל מיכאל בהדיה לשזביה ללוט דיקא נמי [דכתיב] (בראשית
יט) ויהפוך את הערים האל ולא כתיב ויהפכו שמע מינה מאי שנא לגבי אברהם דכתיב
(בראשית יח) כן תעשה כאשר דברת ומאי שנא לגבי לוט דכתיב
דף פז, א גמרא (בראשית יט) ויפצר במ מאד א"ר אלעזר מכאן שמסרבין לקטן ואין
מסרבין לגדול כתיב (בראשית יח) ואקחה פת לחם וכתוב (בראשית יח) ואל הבקר רץ
אברהם אמר רבי אלעזר מכאן שצדיקים אומרים מעט ועושים הרבה רשעים אומרים
הרבה ואפילו מעט אינם עושים מנלן מעפרון מעיקרא כתיב (בראשית כג) ארץ ארבע
מאות שקל כסף ולבסוף כתיב (בראשית כג) וישמע אברהם אל עפרון וישקל אברהם
לעפרון את הכסף אשר דבר באזני בני חת ארבע מאות שקל כסף עובר לסוחר דלא שקל
מיניה אלא קנטרי דאיכא דוכתא דקרי ליה לתיקלא קנטירא כתיב (בראשית יח) קמח
וכתיב (בראשית יח) סלת א"ר יצחק מכאן שהאשה צרה עיניה באורחים יותר מן האיש
כתיב (בראשית יח) לושי ועשי עוגות וכתוב (בראשית יח) ויקח חמאה וחלב ובן הבקר
ואילו לחם לא אייתי לקמיהו אמר אפרים מקשאה תלמידו של רבי מאיר משמיה דרבי
מאיר אברהם אבינו אוכל חולין בטהרה היה ושרה אמנו אותו היום פירסה נדה (בראשית
יח) ויאמרו אליו איה שרה אשתך ויאמר הנה באהל להודיע ששרה אמנו צנועה היתה
אמר רב יהודה אמר רב ואיתימא רבי יצחק יודעים היו מלאכי השרת ששרה אמנו באהל
היתה אלא מאי באהל כדי לחבבה על בעלה רבי יוסי ברבי חנינא אמר כדי לשגר לה כוס
של ברכה תני משום רבי יוסי למה נקוד על אינו שבאליו לימדה תורה דרך ארץ שישאל
אדם באכסניא שלו והאמר שמואל אין שואלין בשלום אשה כלל על ידי בעלה שאני
(בראשית יח) אחרי בלותי היתה לי עדנה אמר רב חסדא אחר שנתבלה הבשר ורבו
הקמטין נתעזן הבשר ונתפשטו הקמטין וחזר היופי למקומו כתיב (בראשית יח) ואדוני
זקן וכתוב (בראשית יח) ואני זקנתי דלא מותיב הקב"ה כדקאמרה איהי תנא דבי רבי
ישמעאל גדול שלום שאפי' הקב"ה שינה בו שנאמר (בראשית יח) ותצחק שרה בקרבה
וגו' (בראשית יח) ואדוני זקן וכתוב (בראשית יח) ויאמר ה' אל אברהם וגו' ואני זקנתי
(בראשית כא) ותאמר מי מלל לאברהם הניקה בנים שרה כמה בנים הניקה שרה אמר רבי
לוי אותו היום שגמל אברהם את יצחק בנו עשה סעודה גדולה היו כל אומות העולם
מרננים ואומרים ראיתם זקן וזקנה שהביאו אסופי מן השוק ואומרים בנינו הוא ולא עוד
אלא שעושין משתה גדול להעמיד דבריהם מה עשה אברהם אבינו הלך וזימן כל גדולי
הדור ושרה אמנו זימנה את נשותיהם וכל אחת ואחת הביאה בנה עמה ומניקתה לא הביאה
ונעשה נס בשרה אמנו ונפתחו דדיה כשני מעיינות והניקה את כולן ועדיין היו מרננים
ואומרים אם שרה הבת תשעים שנה תלד אברהם בן מאה שנה יוליד מיד נהפך קלסתר
פנים של יצחק ונדמה לאברהם פתחו כולם ואמרו (בראשית כה) אברהם הוליד את יצחק
עד אברהם לא היה זקנה מאן דהוה בעי למשתעי בהדי אברהם משתעי בהדי יצחק בהדי
יצחק משתעי בהדי אברהם אתא אברהם בעא רחמי והוה זקנה שנאמר (בראשית כד)
ואברהם זקן בא בימים עד יעקב לא הוה חולשא אתא יעקב בעא רחמי והוה חולשא
שנאמר (בראשית מח) ויאמר ליוסף הנה אביך חולה עד דאתא אלישע לא הוה דחליש

ואתפח אתא אלישע בעא רחמי ואתפח שנאמר (מלכים ב יג) ואלישע חלה את חליו אשר ימות בו מכלל דחלה חלי אחריתי תנו רבנן שלשה חלאין חלה אלישע אחד שדחפו לגיחזי בשתי ידיו ואחד שגירה דובין בתינוקות ואחד שמת בו שנאמר ואלישע חלה את חליו אשר ימות בו: אלא עד שלא יתחילו במלאכה צא ואמור להם על מנת שאין לכם עלי אלא פת וקטנית כו': אמר ליה רב אחא בריה דרב יוסף לרב חסדא פת קטנית תנן או פת וקטנית תנן אמר ליה האלהים צריכה וי"ו כי מורדיא דלברות: רבן שמעון בן גמליאל אומר אינו צריך הכל כמנהג המדינה: הכל לאתויי מאי לאתויי הא דתנן השוכר את הפועל ואמר לו כאחד וכשנים מבני העיר נותן לו כפחות שבשכירות דברי רבי יהושע וחכמים אומרים משמנין ביניהם:

דף פז, א משנה ואלו אוכלין מן התורה העושה במחובר לקרקע בשעת גמר מלאכה ובתלוש מן הקרקע עד שלא נגמרה מלאכתו ובדבר שגידולו מן הארץ ואלו שאין אוכלים העושה במחובר לקרקע

דף פז, ב משנה בשעה שאין גמר מלאכה ובתלוש מן הקרקע מאחר שנגמרה מלאכתו ובדבר שאין גידולו מן הארץ:

דף פז, ב גמרא מנא הני מילי דכתיב (דברים כג) כי תבא בכרם רעך ואכלת אשכחן כרם כל מילי מנא לן גמרינן מכרם מה כרם מיוחד דבר שגידולי קרקע ובשעת גמר מלאכה פועל אוכל בו אף כל דבר שגידולי קרקע בשעת גמר מלאכה פועל אוכל בו מה לכרם שכן חייב בעוללות גמרינן מקמה קמה גופה מנא לן דכתיב (דברים כג) כי תבא בקמת רעך וקטפת מלילות בידך מה לקמה שכן חייבת בחלה וממאי דהאי קמה דמתחייבת בחלה היא דלמא כל קמה קאמר רחמנא אתיא קמה קמה כתיב הכא כי תבא בקמת רעך וכתב התם (דברים טז) מהחל חרמש בקמה מה התם קמה דמיחייבא בחלה אף הכא נמי קמה דמיחייבא בחלה איכא למיפרך מה לקמה שכן חייבת בחלה כרם יוכיח מה לכרם שכן חייב בעוללות קמה תוכיח וחזר הדין לא ראי זה כראי זה הצד השווה שבהן שכן דבר שגידולי קרקע ובשעת גמר מלאכה פועל אוכל בו אף כל דבר שגידולי קרקע בשעת גמר מלאכה פועל אוכל בו מה להצד השווה שבהן שכן יש בהן צד מזבח ואתא נמי זית דאית ביה צד מזבח וזית במה הצד אתי הוא גופיה כרם איקרי דכתיב (שופטים טו) ויבער מגדיש ועד קמה ועד כרם זית אמר רב פפא כרם זית אקרי כרם סתמא לא אקרי מכל מקום קשיא אלא אמר שמואל אמר קרא וחרמש לרבות כל בעלי חרמש והאי חרמש מיבעי ליה בשעת חרמש אכול שלא בשעת חרמש לא תיכול ההוא (דברים כג) מואל כליך לא תתן נפקא תינח דבר חרמש דלאו בר חרמש מנא לן אלא אמר ר' יצחק אמר קרא קמה לרבות כל בעלי קמה והא אמרת קמה קמה דמיחייבא בחלה הני מילי מקמי דניתי חרמש השתא דאתי חרמש איתרבי ליה כל דבר חרמש ואף על גב דלא מיחייב בחלה קמה למה לי לרבות כל בעלי קמה והשתא דנפקא לן מחרמש ומקמה כי תבא בכרם רעך למה לי אמר רבא להלכותיו כדתניא כי תבא נאמר כאן ביאה ונאמר להלן (דברים כד) לא תבא עליו השמש מה להלן בפועל הכתוב מדבר אף כאן בפועל הכתוב מדבר בכרם רעך ולא בכרם <כותי> {נכרי} הניחא למ"ד גזל <כותי> {נכרי} אסור היינו דאיצטריך קרא למישרי פועל אלא למ"ד גזל <כותי> {נכרי} מותר השתא גזילה מותר פועל מיבעיא מוקים לה בכרם רעך ולא של הקדש ואכלת ולא מוצץ ענבים ולא ענבים ודבר אחר כנפשך כנפש של בעל הבית כך נפשו של פועל מה נפשך אוכל ופטור אף נפשו של פועל

אוכל ופטור שבעך ולא אכילה גסה ואל כליך לא תתן בשעה שאתה נותן לכליו של בעל הבית אתה אוכל ובשעה שאי אתה נותן לכליו של בעה"ב אי אתה אוכל אמר רבי ינאי אין הטבל מתחייב במעשר

דף פח, א גמרא עד שיראה פני הבית שנאמר (דברים כו) בערתי הקדש מן הבית ורבי יוחנן אמר אפילו חצר קובעת שנאמר (דברים כו) ואכלו בשעריך ושבעו ורבי יוחנן נמי הא כתיב מן הבית אמר לך חצר דומיא דבית מה בית המשתמר אף חצר המשתמרת ורבי ינאי נמי הכתיב בשעריך ההוא מיבעי ליה דמעיל ליה דרך שער לאפוקי דרך גגות וקרפיות דלא מתיב רב חנינא חוזהא כנפשך כך נפשו של פועל מה נפשך אוכל ופטור אף נפשו של פועל אוכל ופטור הא לוקח חייב מאי לאו בשדה אמר רב פפא הכא בתאנה העומדת בגינה ונופה נוטה לחצר עסקינן ולמאן דאמר לבית א"ה בעל הבית נמי ניחייב בעל הבית עיניו בתאנתו ולוקח עיניו במקחו ולוקח מדאורייתא מי מחייב והתניא מפני מה חרבו חנויות של בית הינו שלש שנים קודם ירושלים מפני שהעמידו דבריהם על דברי תורה שהיו אומרים

דף פח, ב גמרא (דברים יד) עשר תעשר ואכלת ולא מוכר תבואת זרעך ולא לוקח אלא מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא אלא כנפשך למאי אתא לכדתניא כנפשך מה נפשך אם חסמת פטור אף פועל אם חסמת פטור מתיב מר זוטרא איזהו גורנן למעשרות בקישואים ובדלועים משיפקסו ואמר רבי אסי משינטל פיקס שלהן מאי לאו משיפקסו אפי' בשדה לא משיפקסו בבית אי הכי משיפקסו עד שיפקסו מיבעי ליה אי תנא עד שיפקסו ה"א עד דגמר לפיקוסייהו קמ"ל משיפקסו מכי אתחולי פיקוסייהו מתיב מר זוטרא בריה דרב נחמן גורנו למעשר לחייב עליו משום טבל משתגמר מלאכתן ואיזהו גמר מלאכתן מלאכת הכנסתן מאי לאו הכנסתן אפילו בשדה לא הכנסתן לבית זה הוא גמר מלאכתן ואיבעית אימא כי קאמר רבי ינאי בזיתים וענבים דלאו בני גורן נינהו אבל חטין ושעורין גורן בהדיא כתיב ביה אשכחן אדם במחובר ושור בתלוש אדם בתלוש מנלן קל וחומר משור ומה שור שאינו אוכל במחובר אוכל בתלוש אדם שאוכל במחובר אינו דין שאוכל בתלוש מה לשור שכן אתה מצווה על חסימתו תאמר באדם שאי אתה מצווה על חסימתו ויהא אדם מצווה על חסימתו מקל וחומר משור ומה שור שאי אתה מצווה להחיותו אתה מצווה על חסימתו אדם שאתה מצווה להחיותו אינו דין שאתה מצווה על חסימתו אמר קרא (דברים כג) כנפשך כנפשו של פועל מה נפשו אם חסמתו פטור אף פועל אם חסמתו פטור ואלא אדם בתלוש מנלן אמר קרא (דברים כג) קמה קמה ב' פעמים אם אינו ענין לאדם במחובר תנהו ענין לאדם בתלוש ר' אמי אמר אדם בתלוש לא צריך קרא כתיב (דברים יד) כי תבא בכרם רעך מי לא עסקינן ששכרו לכתף ואמר רחמנא ליכול שור במחובר מנ"ל קל וחומר מאדם ומה שאינו אוכל בתלוש אוכל במחובר שור שאוכל בתלוש אינו דין שאוכל במחובר מה לאדם שכן אתה מצווה להחיותו תאמר בשור שאי אתה מצווה להחיותו ויהא שור מצווה להחיותו מקל וחומר ומה אדם שאי אתה מצווה על חסימתו אתה מצווה להחיותו שור שאתה מצווה על חסימתו אינו דין שאתה מצווה להחיותו אמר קרא (ויקרא כה) וחי אחיך עמך אחיך ולא שור ואלא שור במחובר מנלן אמר קרא רעך רעך ב' פעמים אם אינו ענין לאדם במחובר תנהו ענין לשור במחובר רבינא אמר לא אדם בתלוש ולא שור במחובר צריכי קראי דכתי' (דברים כה) לא תחסום שור בדישו

דף פט,א גמרא מכדי כל מילי איתנהו בחסימה דילפינן שור שור משבת א"כ לכתוב רחמנא לא תדוש בחסימה שור דכתב רחמנא למה לי לאקושי חוסם לנחסם ונחסם לחוסם מה חוסם אוכל במחובר אף נחסם אוכל במחובר ומה נחסם אוכל בתלוש אף חוסם אוכל בתלוש ת"ר דיש מה דיש מיוחד דבר שגידולי קרקע >ובשעת גמר מלאכה< ופועל אוכל בו אף כל שגידולי קרקע פועל אוכל בו יצא החולב והמחבץ והמגבן שאין גידולי קרקע ואין פועל אוכל בו למה לי (דברים כג) מכי תבא בכרם רעך נפקא איצטריך סלקא דעתך אמינא הואיל וכתוב קמה לרבות כל בעלי קמה לרבות נמי מידי דלאו גדולי קרקע נינהו קמ"ל תניא אידך דיש מה דיש מיוחד דבר שבשעת גמר מלאכה פועל אוכל בו אף כל שהוא בשעת גמר מלאכה פועל אוכל בו יצא המנכש בשומים ובבצלים הואיל ואין גמר מלאכה אין פועל אוכל בהם למה לי (דברים כג) מואל כליך לא תתן נפקא לא צריכא אע"ג דקא משליף קטיני מביני אלימי תניא אידך דיש מה דיש מיוחד דבר שלא נגמרה מלאכתו למעשר פועל אוכל בו אף כל שלא נגמרה מלאכתו למעשר פועל אוכל בו יצא הבודל בתמרים ובגרוגרות הואיל ונגמרה מלאכתו למעשר אין פועל אוכל בו והתניא הבודל בתמרים ובגרוגרות פועל אוכל בו אמר רב פפא כי תניא ההיא בתוחלני תניא אידך דיש מה דיש מיוחד דבר שלא נגמרה מלאכתו לחלה פועל אוכל בו אף כל דבר שלא נגמרה מלאכתו לחלה פועל אוכל בו יצא הלש והמקטף והאופה שנגמרה מלאכתו לחלה דאין פועל אוכל בו והלא נגמרה מלאכתו למעשר לא קשיא בחוצה לארץ עסקינן דליכא מעשר אי הכי חלה נמי ליכא אלא לעולם בארץ ולא קשיא בשבע שכיבשו ובשבע שחילקו דאמר מר שבע שכיבשו ושבע שחילקו נתחייבו בחלה ולא נתחייבו במעשר מידי מעשר קא גרים גמר מלאכה קא גרים אלא אמר רבינא כרוך ותני דיש מה דיש מיוחד דבר שלא נגמר מלאכתו למעשר ולחלה פועל אוכל בו אף כל שלא נגמר מלאכתו למעשר ולחלה פועל אוכל בו איבעיא להו פועל מהו שיהבהב באור ויאכל מי הוי כענבים ודבר אחר או לא תא שמע רשאי בעה"ב להשקות פועלים יין כדי שלא יאכלו ענבים הרבה רשאי פועלין לטבל פיתם בציר כדי שיאכלו ענבים הרבה

דף פט,ב גמרא לאכשורי גברא לא קמיבעיא לן כי קמיבעיא לן לאכשורי פירא מאי ת"ש פועלין אוכלין ענבים בראשי אומניות שלהם ובלבד שלא יהבהבו באור התם משום ביטול מלאכה כי קא מיבעיא לן היכא דאיכא אשתו ובניו מאי ת"ש לא יהבהב באור ויאכל ולא יכמור באדמה ויאכל ולא יפריך ע"ג הסלע ויאכל אבל מפריך על יד ואוכל התם משום ביטול מלאכה הכי נמי מסתברא דאי ס"ד משום מתוקי פירא סלע מאי מתוקי פירא איכא אי אפשר דלא ממתיק פורתא ת"ש פועלין שהיו עוודרים בתאנים וגוודרים בתמרים ובוצרים בענבים ומוסקין בזיתים הרי אלו אוכלים ופטורים שהתורה זיכתה להם בפיתם לא יאכלו אלא אם כן נטלו רשות מבעה"ב ולא יספות במלח ויאכל מלח ודאי כענבים ודבר אחר דמי ולא יספות במלח ויאכל ורמינהו השוכר את הפועל לעדר ולקשקש תחת הזיתים הרי זה לא יאכל שכרו לבצור שכרו למסוק שכרו ללקט הרי זה אוכל ופטור שהתורה זיכתה להן קצץ אחת ואחת יאכל שתים שתים לא יאכל וסופת במלח ויאכל אהייא אילימא אסיפא כיון דקצץ כל היכי דבעי ליכול אלא לאו ארישא אמר אביי לא קשיא כאן בארץ כאן בחוצה לארץ בארץ קבעא ספיתא בחוצה לארץ לא קבעא ספיתא אמר רבא מי איכא מידי דבארץ קבעא ספיתא מדאורייתא ובחוצה לארץ לא קבעא ספיתא ומותר לכתחילה אלא אמר רבא בין בארץ בין בחוצה לארץ חדא לא קבעא ספיתא תרתי

קבעא ספיתא קצץ בין ספת ובין לא ספת אחת אחת אוכל שתים שתים לא יאכל לא קצץ ולא ספת אוכל שתים ספת אחת אחת אוכל שתים שתים לא יאכל ואע"ג דנטל רשות מבעה"ב דאיטביל להו למעשר וקבעא ספיתא ותרתי דקבעא ספיתא מנא לן אמר רב מתנא דאמר קרא (מיכה ד) כי קבצם כעמיר גורנה: תנו רבנן פרות המרכסות בתבואה

דף צ,א גמרא והדשות בתרומה ומעשר אינו עובר משום בל תחסום אבל מפני מראית העין מביא בול מאותו המין ותולה לה בטרסקלין שבפיה ר"ש בן יוחאי אומר מביא כרשינים ותולה לה שהכרשינים יפות לה מן הכל ורמינהי פרות המרכסות בתבואה אינו עובר משום בל תחסום והדשות בתרומה ומעשר עובר משום בל תחסום ונכרי הדש בפרתו של ישראל אינו עובר משום בל תחסום וישראל הדש בפרתו של נכרי עובר משום בל תחסום קשיא תרומה אתרומה קשיא מעשר אמעשר בשלמא תרומה אתרומה לא קשיא כאן בתרומה כאן בגידולי תרומה אלא מעשר אמעשר קשיא וכי תימא מעשר אמעשר נמי לא קשיא כאן במעשר כאן בגידולי מעשר בשלמא גידולי תרומה אלא גידולי מעשר חולין נינהו דתנן גידולי טבל וגידולי מעשר שני חולין אלא לא קשיא הא במעשר ראשון הא במעשר שני ואיבעית אימא הא והא במעשר שני ולא קשיא הא רבי מאיר הא רבי יהודה הא ר"מ דאמר מעשר ממון גבוה הוא הא רבי יהודה דאמר מעשר שני ממון הדיוט הוא היכי דמי כגון שהקדימו בשבלין ולר' יהודה והא בעי חומה כגון שדש לפנים מחומת בית פאגי איבעית אימא לא קשיא כאן במעשר ודאי כאן במעשר דמאי השתא דאתית להכי תרומה אתרומה נמי לא קשיא כאן בתרומת ודאי כאן בתרומת דמאי בשלמא מעשר דמאי איכא אלא תרומת דמאי מי איכא והתניא אף הוא ביטל את הוידוי וגזר על הדמאי לפי ששלח בכל גבול ישראל וראה שלא היו מפרישין אלא תרומה גדולה בלבד אלא לא קשיא כאן בתרומת מעשר ודאי כאן בתרומת מעשר דמאי בעו מיניה מרב ששת היתה אוכלת ומתרזת מהו משום דמעלי לה הוא והא לא מעלי לה או דלמא דחזיא ומצטערא והא חזיא ומצטערא אמר להו רב ששת תניתוה רבי שמעון בן יוחאי אומר מביא כרשינים ותולה לה שהכרשינים יפות לה מן הכל שמע מינה משום דמעלי לה הוא שמע מינה איבעיא להו מהו שיאמר אדם לנכרי חסום פרתי ודוש בה מי אמרינן כי אמרינן אמירה לנכרי שבות הני מילי לענין שבת דאיסור סקילה אבל חסימה דאיסור לאו לא או דלמא לא שנא ת"ש נכרי הדש בפרתו של ישראל אינו עובר משום בל תחסום מעבר הוא דלא עבר הא איסורא איכא בדין הוא דאיסורא נמי ליכא ואידי דתנא סיפא דישאל הדש בפרתו של נכרי עובר תנא רישא אינו עובר תא שמע דשלחו ליה לאבוה דשמואל הלין תורי

דף צ,ב גמרא דגנבין ארמאי ומגנחין יתהון מהו שלח להו הערמה אתעביד בהו אערימו עלייהו ויזדבנון אמר רב פפא בני מערבא סברי לה כר' חידקא דאמר בני נח מצווין על הסירוס וקא עברי משום (ויקרא יט) ולפני עור לא תתן מכשול סבר רבא למימר ימכרו לשחיטה א"ל אביי דין שקנסת עליהם מכירה פשיטא בנו גדול כי אחר דמי בנו קטן מאי רב אחי אסר ורב אשי שרי מרימר ומר זוטרא ואמרי לה הנהו תרי חסידי מחלפי אהדדי בעי רמי בר חמא הושיב לה קוץ בפיה מהו הושיב לה חסימה מעלייתא היא אלא ישב לה קוץ בפיה מהו הרביץ לה ארי מבחוץ מהו הרביץ לה חסימה מעלייתא היא אלא רביץ לה ארי מבחוץ מהו העמיד בנה מבחוץ מהו היתה צמאה למים מהו פרס לה קטבליא על גבי

דישה מהו פשוט מהא חדא דתניא רשאי בעל פרה להרעיב פרתו כדי שתאכל מן הדישה הרבה ורשאי בעל הבית להתיר פקיע עמיר לפני הבהמה כדי שלא תאכל מן הדישה הרבה שאני התם דקא אכלה איבעית אימא רשאי בעה"ב להתיר פקיע עמיר לפני בהמה מעיקרא כדי שלא תאכל הרבה מן הדישה בעא מיניה רבי יונתן מרבי סימאי חסמה מבחון מהו שור בדישו אמר רחמנא והא לאו בדישו הוא או דלמא לא תדוש בחסימה אמר רחמנא א"ל מבית אביך אתה למד (ויקרא י) יין ושכר אל תשת אתה ובניך אתך בבואכם בבואכם הוא דאסור הא מישתא ומיעל שרי (ויקרא י) ולהבדיל בין הקדש ובין החול אמר רחמנא אלא מה התם בשעת ביאה לא תהא שכרות הכא נמי בשעת דישה לא תהא חסימה תנו רבנן החוסם את הפרה והמזווג בכלאים פטור ואינו לוקה אלא דש ומנהיג בלבד איתמר חסמה בקול והנהיגה בקול ר' יוחנן אמר חייב ריש לקיש אמר פטור רבי יוחנן אמר חייב עקימת פיו הויא מעשה ריש לקיש אמר פטור קלא לא הוי מעשה איתיביה רבי יוחנן לריש לקיש

דף צא, א גמרא לא שאדם רשאי להמיר אלא שאם המיר מומר וסופג את הארבעים א"ל הא מני ר' יהודה היא דאמר לאו שאין בו מעשה לוקין עליו ומי מצית מוקמת לה כר' יהודה והא קתני רישא הכל ממירין אחד האנשים ואחד הנשים והוינן בה הכל לאתויי מאי לאתויי יורש ודלא כר' יהודה דאי כר"י האמר יורש אינו ממיר יורש אינו סומך האי תנא סבר לה כוותיה בחדא ופליג עליה בחדא ת"ר החוסם את הפרה ודש בה לוקה ומשלם ד' קבין לפרה וג' קבין לחמור והא אינו לוקה ומת ואינו לוקה ומשלם אמר אביי הא מני ר' מ היא דאמר לוקה ומשלם רבא אמר אתנן אסרה תורה ואפילו בא על אמו רב פפא אמר משעת משיכה איחייב לה במזונותיה ומילקא לא לקי עד שעת חסימה אמר רב פפא הני מילי בעו מינאי דבי רב פפא בר אבא ופשטי להו לאיסורא חדא כהלכתא וחדא דלאו כהלכתא בעו מינאי מהו ללוש את העיסה בחלב ופשטי להו לאיסורא כהלכתא דתניא אין לשין את העיסה בחלב ואם לש כל הפת כולה אסורה מפני הרגל עבירה כיוצא בו אין טשין את התנור באליה ואם טש כל הפת כולה אסורה עד שיסיק את התנור ואידך בעו מינאי מהו להכניס מין ושאינו מינו לדיר ופשטי להו לאיסורא דלאו כהלכתא דאמר שמואל ובמנאפים עד שיראו כדרך המנאפים ובכלאים עד שיכניס כמכחול בשפופרת מתיב רב אחדבוי בר אמי אילו נאמר (ויקרא יט) בהמתך לא תרביע הייתי אומר לא יאחזו אדם הבהמה בשעה שעולה עליה זכר ת"ל כלאים לאו מכלל דכלאים אחיזה נמי לא מאי אחיזה הכנסה ואמאי קרי לה אחיזה לישנא מעליא אמר רב יהודה מין במינו מותר להכניס כמכחול בשפופרת ואפילו משום פריצותא ליכא מ"ט בעבידתיה טריד מתיב רב אחדבוי בר אמי

דף צא, ב גמרא אילו נאמר (ויקרא יט) בהמתך לא תרביע הייתי אומר לא יאחזו אדם את הבהמה כדי שיעלה עליה זכר תלמוד לומר כלאים כלאים הוא דאסור הא מין במינו שרי ומין במינו נמי אחיזה אין הכנסה לא מאי אחיזה הכנסה ואמאי קרי ליה אחיזה לישנא מעליא אמר רב אשי הא מילתא בעו מינאי דבי רב נחמיה ריש גלותא מהו להכניס מין ומינו ושאינו מינו לדיר כיון דאיכא מיניה בתר מיניה גריר או דלמא אפילו הכי לא ופשטי להו לאיסורא דלא כהלכתא משום פריצותא דעבדי:

דף צא, ב משנה היה עושה בידיו אבל לא ברגליו ברגליו אבל לא בידיו אפילו בכתיפו הרי זה אוכל ר' יוסי ברבי יהודה אומר עד שיעשה בידיו וברגליו:

דף צא,ב גמרא מ"ט (דברים כג) כי תבא בכרם רעך בכל מאי דעביד: רבי יוסי בר' יהודה אומר עד שיעשה בידיו וברגליו: מ"ט דר' יוסי ברבי יהודה כי שור מה שור עד שיעשה בידיו וברגליו אף פועל עד שיעשה בידיו וברגליו בעי רבה בר רב הונא דש באוויזין ותרנגולים לר' יוסי ברבי יהודה מהו בכל כחו בעינן והא איכא או דלמא בידיו וברגליו בעינן והא ליכא תיקו אמר רב נחמן אמר רבה בר אבבה פועלים עד שלא הילכו שתי וערב בגת אוכלין ענבים ואין שותין יין משהילכו שתי וערב בגת אוכלין ענבים ושותין יין:

דף צא,ב משנה היה עושה בתאנים לא יאכל בענבים לא יאכל בתאנים אבל מונע את עצמו עד שמגיע למקום יפות ואוכל וכולן לא אמרו אלא בשעת מלאכה אבל משום השב אבידה לבעלים אמרו פועלין אוכלין בהליכתן מאומן לאומן ובחזירתן מן הגת ובחמור כשהיא פורקת:

דף צא,ב גמרא איבעיא להו עושה בגפן זה מהו שיאכל בגפן אחר ממין שאתה נותן לכליו של בעל הבית בעינן והא איכא או דלמא ממה שאתה נותן לכליו של בעל הבית בעינן והא ליכא ואם תמצי לומר עושה בגפן זה לא יאכל בגפן אחר שור במחובר היכי אכיל אמר רב שישא בריה דרב אידי בשרכא תא שמע היה עושה בתאנים לא יאכל בענבים הא תאנים ותאנים דומיא דתאנים וענבים אוכל ואי אמרת עושה בגפן זה אינו אוכל בגפן אחר היכי משכחת לה אמר רב שישא בריה דרב אידי במודלית תא שמע אבל מונע את עצמו עד שמגיע למקום היפות ואוכל ואי אמרת עושה בגפן זה אוכל בגפן אחר ניזיל ונייתי וניכול התם משום ביטול מלאכה לא קא מיבעיא לן כי קא מבעיא לן היכא דאיכא אשתו ובניו מאי תא שמע וכולם לא אמרו אלא בשעת מלאכה אבל מפני השב אבידה לבעלים אמרו פועלים אוכלים בהליכתן מאומן לאומן ובחזירתן מן הגת סברוה מהלך כעושה מעשה דמי ומשום השב אבידה לבעלים הוא דאכיל מדאורייתא לא אכיל אלמא עושה בגפן זה אינו אוכל בגפן אחר לא לעולם אימא לך עושה בגפן זה אוכל בגפן אחר ומהלך לאו כעושה מעשה דמי איכא דאמרי סברוה מהלך לאו כעושה מעשה דמי והיינו טעמא דמדאורייתא לא אכיל משום דלאו כעושה מעשה דמי הא עושה מעשה אכיל מדאורייתא אלמא עושה בגפן זה אוכל בגפן אחר לא לעולם אימא לך עושה בגפן זה אינו אוכל בגפן אחר

דף צב,א גמרא ומהלך כעושה מעשה דמי: ובחמור כשהיא פורקת: כשהיא פורקת מהיכן אכלה אימא עד שתהא פורקת תנינא להא דתנו רבנן חמור וגמל אוכלים ממשאוי שעל גביהן ובלבד שלא יטול בידו ויאכילם:

דף צב,א משנה אוכל פועל קישות אפילו בדינר כותבת ואפילו בדינר ר' אלעזר חסמא אומר לא יאכל פועל יתר על שכרו וחכמים מתירין אבל מלמדין את האדם שלא יהא רעבתן ויהא סותם את הפתח בפניו:

דף צב,א גמרא חכמים היינו תנא קמא איכא בינייהו אבל מלמדין לתנא קמא לית ליה מלמדין לרבנן אית להו מלמדין איבעית אימא איכא בינייהו דרב אסי דאמר רב אסי אפילו לא שכרו אלא לבצור אשכול אחד אוכלו ואמר רב אסי אפילו לא בצר אלא אשכול אחד אוכלו וצריכא דאי אשמעינן הך קמייתא משום דלא איכא למיתב לכליו של בעל הבית אבל היכא דאיכא למיתב לכליו של בעל הבית אימא ליתב ברישא והדר ליכול ואי אשמעינן בהא דאפשר לקיומי לבסוף אבל היכא דלא אפשר לקיומי לבסוף אימא לא

צריכא איבעית אימא איכא בינייהו דרב דאמר רב מצאתי מגילת סתרים בי רבי חייא וכתוב בה איסי בן יהודה אומר (דברים כג) כי תבא בכרם רעך בביאת כל אדם הכתוב מדבר ואמר רב לא שבק איסי חיי לכל בריה אמר רב אשי אמריתה לשמעתא קמיה דרב כהנא דלמא בעושין בסעודתם דעבדו ואכלו אמר לי אפילו הכי ניחא ליה לאיניש לאוגר אגורי וניקטפיה לפרדיסיה ולא ניתו כולי עלמא ואכלו ליה איבעיא להו פועל משלו הוא אוכל או משל שמים הוא אוכל למאי נפקא מינה דאמר תנו לאשתי ובני אי אמרת משלו הוא אוכל יהבינן להו אלא אי אמרת משל שמים הוא אוכל לדידיה זכי ליה רחמנא לאשתו ובניו לא זכי להו רחמנא מאי תא שמע אוכל פועל קישות ואפילו בדינר כותבת ואפילו בדינר אי אמרת משלו הוא אוכל אוגיר בדנקא אכיל בזוזא ואלא מאי משל שמים הוא אוכל סוף סוף אוגיר בדנקא אכיל בזוזא אלא מאי אית לך למימר רחמנא זכי ליה הכא נמי רחמנא זכי ליה תא שמע ר' אלעזר חסמא אומר לא יאכל פועל יותר על שכרו וחכמים מתירין מאי לאו בהא קמיפלגי דמר סבר משלו הוא אוכל ומר סבר משל שמים הוא אוכל לא דכולי עלמא משלו הוא אוכל והכא בכנפשך קמיפלגי מר סבר כנפשך בדבר שמוסר נפשו עליו ומר סבר כנפשך מה נפשך אם חסמת פטור אף פועל אם חסמת פטור תא שמע נזיר שאמר תנו <לאשתו ובניו> [לאשתי ובני] אין שומעין לו ואי אמרת משלו הוא אוכל אמאי אין שומעין לו התם משום לך לך אמרין נזירא סחור סחור לכרמא לא תקרב תא שמע פועל שאמר תנו לאשתי ובני אין שומעין לו ואי אמרת משלו הוא אוכל אמאי אין שומעין לו מאי פועל נזיר והתניא נזיר והתניא פועל מידי גבי הדדי תניין תא שמע מנין לפועל שאמר תנו לאשתי ובני שאין שומעין לו שנאמר (דברים כג) ואל כליך לא תתן וכי תימא הכי נמי נזיר אי הכי משום אל כליך לא תתן משום לך לך אמרין נזירא הוא אין הכי נמי ואידי דקתני לה בלשון פועל קא נסיב לה קרא דפועל תא שמע השוכר את הפועל לקצות בתאנים

דף צב,ב גמרא הרי זה אוכל ופטור מן המעשר על מנת שאוכל אני ובני או שיאכל בני בשכרי הוא אוכל ופטור ובנו אוכל וחייב ואי אמרת משלו הוא אוכל בנו אמאי חייב אמר רבינא משום דמיחזי כמקח תא שמע השוכר את הפועל לעשות בנטע רבעי שלו הרי אלו לא יאכלו ואם לא הודיעם פודה ומאכילן ואי אמרת משל שמים הוא אוכל אמאי פודה ומאכילן איסורא לא זכי להו רחמנא התם משום דמיחזי כמקח טעות אימא סיפא נתפרסו עגוליו נתפתחו חביותיו הרי אלו לא יאכלו ואם לא הודיען מעשר ומאכילן ואי אמרת משל שמים הוא אוכל אמאי מעשר ומאכילן איסורא לא זכי להו רחמנא וכי תימא הכא נמי משום דמיחזי כמקח טעות בשלמא נתפרסו עגוליו מיחזי כמקח טעות אלא נתפתחו חביותיו מאי מקח טעות איכא מידע ידע דאיטביל להו למעשר אמר רב ששת שנתפתחו חביותיו לבור והתניא יין משירד לבור כר' עקיבא דאמר משיקפה דאמרו ליה לא הוה ידעינן ונימא להו איבעי לכו אסוקי אדעתייכו דלמא מקפה באתרא דההוא גברא דנגיד איהו מקפה והשתא דתני רב זביד בדבי ר' הושעיא יין משירד לבור ויקפה ור' עקיבא אומר משישלה בחביות אפי' תימא שלא נתפתחו חביותיו לבור דאמרו ליה לא הוה ידעינן דמשלי ונימא להו איבעי לכו אסוקי אדעתייכו דלמא משלי באתרא דההוא דשריק ההוא משלי תא שמע קוצץ אדם על ידי עצמו על ידי בנו ובתו הגדולים על ידי עבדו ושפחתו הגדולים ועל ידי אשתו מפני שיש בהן דעת אבל אינו קוצץ לא על ידי בנו ובתו הקטנים ולא על ידי עבדו ושפחתו הקטנים ולא על ידי בהמתו מפני שאין בהן דעת קא סלקא

דעתך במעלה להן מזונות אי אמרת בשלמא משל שמים הוא אוכל משום הכי אינו קוצץ אלא אי אמרת משלו הוא אוכל קטנים נמי נקוץ להו הכא במאי עסקינן בשאין מעלה להן מזונות אי הכי גדולים נמי גדולים ידעי וקא מחלי והא תנא ר' הושעיא קוצץ אדם על ידי עצמו ועל ידי אשתו אבל לא על ידי בהמתו ועל ידי בנו ובתו הגדולים אבל לא ע"י בנו ובתו הקטנים וקוצץ ע"י עבדו ושפחתו הכנענים בין גדולים ובין קטנים מאי לאו אידי ואידי במעלה להן מזונות ובהא קא מיפלגי דמר סבר משלו הוא אוכל ומר סבר משל שמים הוא אוכל לא דכ"ע משלו הוא אוכל ולא קשיא כאן בשאין מעלה להן מזונות וברייתא במעלה להן מזונות במאי אוקימתא במעלה להן מזונות אי הכי קטנים נמי נקוץ להו צערייהו דבנו ובתו הקטנים לא זכי ליה רחמנא במאי אוקימתא למתני' בשאין מעלה להן מזונות

דף צג,א גמרא הניחא למאן דאמר אין הרב יכול לומר לעבד עשה עמי ואיני זנך שפיר אלא למאן דאמר יכול הרב לומר לעבד עשה עמי ואיני זנך מאי איכא למימר אלא אידי ואידי בשאין מעלה להן מזונות ובהא פליגי דמר סבר יכול ומר סבר אין יכול ורבי יוחנן דאמר יכול הרב שביק מתניתין ועביד כברייתא אלא דכולי עלמא משל שמים הוא אוכל ולא מצי קציץ ומאי קוצץ דאמר רבי הושעיא מזונות דכוותיה גבי בהמתו תבן נקוץ לה אלא בהא קמיפלגי דמר סבר משלו הוא אוכל ומר סבר משל שמים הוא אוכל:

דף צג,א משנה קוצץ אדם על ידי עצמו על ידי בנו ובתו הגדולים על ידי עבדו ושפחתו הגדולים על ידי אשתו מפני שיש בהן דעת אבל אינו קוצץ על ידי בנו ובתו הקטנים ולא על ידי עבדו ושפחתו הקטנים ולא על ידי בהמתו מפני שאין בהן דעת השוכר את הפועלים לעשות בנטע רבעי שלו הרי אלו לא יאכלו אם לא הודיען פודה ומאכילן נתפרסו עגוליו נתפתחו חביותיו הרי אלו לא יאכלו אם לא הודיען מעשר ומאכילן שומרי פירות אוכלין מהלכות מדינה אבל לא מן התורה:

דף צג,א גמרא שומרי פירות אמר רב לא שנו אלא שומרי גנות ופרדסין אבל שומרי גיתות וערימות אוכלין מן התורה קסבר משמר כעושה מעשה דמי ושמאל אמר לא שנו אלא שומרי גיתות וערימות אבל שומרי גנות ופרדסים אינן אוכלים לא מן התורה ולא מהלכות מדינה קא סבר משמר לאו כעושה מעשה דמי מתיב רב אחא בר רב הונא המשמר את הפרה מטמא בגדים ואי אמרת משמר לאו כעושה מעשה דמי אמאי מטמא בגדים אמר רבה בר עולא גזירה שמא יזיז בה אבר מתיב רב כהנא המשמר ארבע וחמש מקשאות הרי זה לא ימלא כריסו מאחד מהן אלא מכל אחד ואחד אוכל לפי חשבון ואי אמרת משמר לאו כעושה מעשה דמי אמאי אוכל אמר רב שימי בר אשי בעקורין שנו עקורין והלא נגמרה מלאכתן למעשר שלא ניטל פיקס שלהם אמר רב אשי כוותיה דשמאל מסתברא דתנן ואלו אוכלין מן התורה העושה במחובר לקרקע בשעת גמר מלאכה ובתלוש כו' מכלל דאיכא דלא קא אכיל מן התורה אלא מהלכות מדינה אימא סיפא ואלו שאינן אוכלין מאי אינן אוכלין אילימא שאין אוכלין מן התורה אלא מהלכות מדינה היינו רישא אלא לאו שאין אוכלין לא מן התורה ולא מהלכות מדינה ומאי ניהו עושה במחובר לקרקע בשעה שאין גמר מלאכה וכל שכן שומרי גנות ופרדסות:

דף צג,א משנה ארבעה שומרים הן שומר חנם והשוואל נושא שכר והשוכר שומר חנם נשבע על הכל והשוואל משלם את הכל ונושא שכר והשוכר נשבעים על השבורה ועל השבויה ועל המתה ומשלמין את האבידה ואת הגניבה:

דף צג,א גמרא מאן תנא ארבעה שומרים אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה רבי מאיר היא אמר ליה רבא לרב נחמן מי איכא דלית ליה ארבעה שומרין אמר ליה הכי קאמינא לך מאן תנא שוכר כנושא שכר רבי מאיר היא והא רבי מאיר איפכא שמעינן ליה דתניא שוכר כיצד משלם ר' מאיר אומר כשומר חנם ר' יהודה אומר כשוכר רבה בר אבוה איפכא קתני אי הכי ארבעה שלשה נינהו אמר רב נחמן בר יצחק ד' שומרין ודיניהם שלשה ההוא רעיא דהוה קא רעי חיותא אגודא דנהר פפא שריג חדא מינייהו ונפלת למיא אתא לקמיה דרבה ופטריה אמר מאי הו"ל למעבד

דף צג,ב גמרא הא נטר כדנטרי אינשי אמר ליה אביי אלא מעתה על למתא בעידנא דעיילי אינשי הכי נמי דפטור אמר ליה אין גנא פורתא בעידנא דגנו אינשי הכי נמי דפטור א"ל אין איתיביה אלו הם אונסין ששומר שכר פטור עליהן כגון (איוב א) ותפל שבא ותקחם ואת הנערים הכו לפי חרב אמר ליה התם בחזני מתא איתיביה עד מתי שומר שכר חייב לשמור עד כדי (בראשית לא) הייתי ביום אכלני חורב וקרח בלילה א"ל התם נמי בחזני מתא אמר ליה אטו יעקב אבינו חזן מתא הוה דאמר ליה ללבן נטרי לך נטירותא יתירתא כחזני מתא איתיביה רועה שהיה רועה והניח עדרו ובא לעיר בא זאב וטרף ובא ארי ודרס אין אומדים אילו היה שם היה מציל אלא אומדין אותו אם יוכל להציל חייב ואם לאו פטור מאי לאו דעל בעידנא דעיילי אינשי לא דעל בעידנא דלא עיילי אינשי אי הכי אמאי פטור תחילתו בפשיעה וסופו באונס חייב דשמע קל אריה ועל אי הכי אומדין אותו מאי הוה ליה למעבד היה לו לקדם ברועים ובמקלות אי הכי מאי איריא שומר שכר אפי' שומר חנם נמי דהא מר הוא דאמר שומר חנם שהיה לו לקדם ברועים ובמקלות ולא קידם חייב שומר חנם בחנם שומר שכר בשכר ועד כמה עד כדי דמיהן והיכן מצינו בשומר שכר שחייב באונסין דהדר שקיל דמיהן מבעל הבית א"ל רב פפא לאביי אי הכי מאי אהני ליה מינה נפקא מינה לכושרא דחיותא אי נמי לטרחא יתירתא רב חסדא ורבה בר רב הונא לא סבירא להו הא דרבה דאמרי להכי יהבי לך אגרא לנטורי לי נטירותא יתירתא בר אדא סבולאה הוי קא מעבר חיותא אגמלא דנרש דחפה חדא לחברתה ושדיתה במיא אתא לקמיה דרב פפא חייביה אמר ליה מאי הוה לי למעבד א"ל אבעי לך לעבורי חדא חדא א"ל ידעת ביה בבר אחתיך דמצי למעבר חדא חדא א"ל כבר צווחו קמאי דקמך ולא איכא דאשגח בהו איבו אפקיד כיתנא בי רוניא אזל שבו שמטיה מיניה לסוף הוכר הגנב אתא לקמיה דרב נחמן חייביה לימא פליגא דרב הונא בר אבין דשלח רב הונא בר אבין נגנבה באונס ואח"כ הוכר הגנב אם שומר חנם הוא רצה נשבע רצה עושה עמו דין אם שומר שכר הוא עושה עמו דין ואינו נשבע אמר רבא התם גברי דפרמוסקא הוו קיימי דאי רמא קלא הוו אתו ומצלין ליה:

דף צג,ב משנה זאב אחד אינו אונס שני זאבים אונס רבי יהודה אומר בשעת משלחת זאבים אף זאב אחד אונס שני כלבים אינו אונס ידוע הבבלי אומר משום רבי מאיר מרוח אחת אינו אונס משתי רוחות אונס הלסטים הרי זה אונס הארי הדוב והנמר והברדלס והנחש הרי אלו אונס אימתי בזמן שבאו מאליהן אבל הוליקן למקום גדודי חיה ולסטים אינו אונס מתה כדרכה הרי זה אונס סגפה ומתה אינו אונס עלתה לראשי צוקין ונפלה הרי זה אונס העלה לראשי צוקין ונפלה ומתה אינו אונס:

דף צג,ב גמרא והתניא זאב אחד אונס אמר רב נחמן בר יצחק ההיא בשעת משלחת זאבים ורבי יהודה היא: הלסטים הרי זה אונס: אמאי לוקי גברא להדי גברא אמר רב

בלסטים מזויין איבעיא להו לסטים מזויין ורועה מזויין מהו מי אמרינן אוקי גברא להדי גברא או דלמא האי מסר נפשיה והאי לא מסר נפשיה מסתברא דהאי מסר נפשיה והאי לא מסר נפשיה אמר ליה אביי לרבא אשכחיה רועה ואמר ליה גנבא סריא בדוכתא פלניא יתיבינן

דף צד, א גמרא כך וכך גברי איכא בהדן כך וכך כלבי איכא בהדן כך וכך זוקתא פסיקא לן ואזל ושקל מיניה מאי א"ל הרי הוליכן למקום גדודי חיה ולסטים:
דף צד, א משנה מתנה שומר חנם להיות פטור משבועה והשואל להיות פטור מלשלם נושא שכר והשוכר להיות פטורין משבועה ומלשלם כל המתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל וכל תנאי שיש מעשה בתחילתו תנאו בטל וכל שאפשר לו לקיימו בסופו והתנה עמו מתחילתו תנאו קיים:

דף צד, א גמרא אמאי מתנה על מה שכתוב בתורה הוא וכל המתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל הא מני ר' יהודה היא דאמר בדבר שבממון תנאו קיים דתניא האומר לאשה הרי את מקודשת לי על מנת שאין ליך עלי שאר כסות ועונה הרי זו מקודשת ותנאו בטל דברי ר' מ"מ רבי יהודה אומר בדבר שבממון תנאו קיים ומי מצית מוקמת לה כר' יהודה אימא סיפא כל המתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל אתאן לר"מ הא לא קשיא לעולם ר' יהודה היא וסיפא בדבר שאינו של ממון אימא סיפא כל תנאי שיש בו מעשה בתחילתו תנאו בטל מאן שמעת ליה דאית ליה הא סברא ר"מ דתניא אבא חלפתא איש כפר חנניא אמר משום ר"מ תנאי קודם למעשה הרי זה תנאי מעשה קודם לתנאי אינו תנאי אלא כולה ר"מ היא ושאני הכא דמעיקרא לא שעבד נפשיה תנא ומתנה שומר שכר להיות כשואל במאי בדברים אמר שמואל בשקנו מידו ור' יוחנן אמר אפילו תימא בשלא קנו מידו בההיא הנאה דקא נפיק ליה קלא דאיניש מהימנא הוא גמיר ומשעבד נפשיה: וכל שאפשר לו לקיימו בסופו וכו': אמר רב טבלא אמר רב זו דברי רבי יהודה בן תימא אבל חכמים אומרים אע"פ שאי אפשר לו לקיימו בסופו והתנה עליו מתחילתו תנאו קיים דתניא הרי זה גיטך ע"מ שתעלי לרקיע על מנת שתרדי לתהום על מנת שתבלעי קנה של מאה אמה על מנת שתעברי את הים הגדול ברגליך נתקיים התנאי הרי זה גט לא נתקיים התנאי אינו גט רבי יהודה בן תימא אומר כזה גט כלל א"ר יהודה בן תימא כל שאי אפשר לו לקיימו בסופו והתנה עליו מתחילתו אינו אלא כמפליגה וכשר אמר רב נחמן אמר רב הלכה כרבי יהודה בן תימא אמר רב נחמן בר יצחק מתני' נמי דיקא דקתני כל שאפשר לו לקיימו בסופו והתנה עליו מתחילתו תנאו קיים הא אי אפשר לו לקיימו תנאו בטל שמע מינה:

מסכת בבא מציעא פרק ח

דף צד, א משנה השואל את הפרה ושאל בעליה עמה או שכר בעליה עמה שאל הבעלים או שכרן ואחר כך שאל את הפרה ומתה פטור שנאמר (שמות כב) אם בעליו עמו לא ישלם

דף צד,ב משנה אבל שאל את הפרה ואחר כך שאל את הבעלים או שכרן ומתה חייב שנאמר (שמות כב) בעליו אין עמו שלם ישלם:

דף צד,ב גמרא מדקתני סיפא ואחר כך שאל את הפרה מכלל דרישא דקתני עמה עמה ממש עמה ממש מי משכחת לה פרה במשיכה ובעלים באמירה איבעית אימא כגון דקיימא פרה בחצרו דשואל דלא מחסרא משיכה איבעית אימא דאמר ליה את גופך לא תשאל עד שעת משיכת פרתך תנן התם ארבעה שומרים הם שומר חנם והשואל נושא שכר והשוכר שומר חנם נשבע על הכל והשואל משלם את הכל נושא שכר והשוכר נשבעין על השבורה ועל השבויה ועל המתה ומשלמים את האבידה ואת הגניבה מנא ה"מ דתנו רבנן פרשה ראשונה נאמרה בש"ח שניה בשומר שכר שלישית בשואל בשלמא שלישית בשואל מפורש (שמות כב) וכי ישאל איש מעם רעהו ונשבר או מת בעליו אין עמו שלם ישלם אלא ראשונה בשומר חנם שניה בשומר שכר איפוך אנא מסתברא שניה בשומר שכר שכן חייב בגניבה ואבידה אדרבה ראשונה בשומר שכר שכן משלם תשלומי כפל בטוען טענת גנב אפילו הכי קרנא בלא שבועה עדיפא מכפילא בשבועה תדע דהא שואל כל הנאה שלו ואינו משלם אלא קרן והשואל כל הנאה שלו והא בעיא מזוני דקיימא באגם והא בעיא נטירה בנטר מתא ואיבעית אימא לא תימא כל הנאה שלו אלא אימא רוב הנאה שלו ואיבעית אימא בשאילת כלים נושא שכר והשוכר נשבעין על השבורה ועל השבויה ועל המתה ומשלמין את האבידה ואת הגניבה בשלמא גניבה דכתיב (שמות כב) אם גנוב יגנב מעמו ישלם לבעליו אלא אבידה מנא לן דתניא אם גנוב יגנב אין לי אלא גניבה אבידה מנין ת"ל אם גנוב יגנב מכל מקום הניחא למאן דאמר לא אמרינן דברה תורה כלשון בני אדם אלא למאן דאמר אמרינן דברה תורה כלשון בני אדם מאי איכא למימר אמרי במערבא קל וחומר ומה גניבה שקרובה לאונס משלם אבידה שקרובה לפשיעה לא כל שכן ואידך מילתא דאתיא בקל וחומר טרח וכתב לה קרא והשואל משלם את הכל בשלמא שבורה ומתה דכתיב (שמות כב) וכי ישאל איש מעם רעהו ונשבר או מת אלא שבויה בשואל מנא לן וכי תימא נילף משבורה ומתה מה לשבורה ומתה שכן אונסא דסליק אדעתא הוא תאמר בשבויה שכן אונסא דלא סליק אדעתא הוא אלא נאמרה שבורה ומתה בשואל ונאמרה שבורה ומתה בשומר שכר מה להלן שבויה עמו אף כאן שבויה עמו איכא למיפרך מה לשומר שכר שכן לפטור תאמר בשואל שכן לחיוב אלא כר' נתן דתניא ר' נתן אומר או לרבות שבויה האי או מיבעיא ליה לחלק דסד"א עד דמיתברא ומתה לא מחייב קמ"ל הניחא לר' יונתן אלא לר' יאשיה מאי איכא למימר דתניא (ויקרא כ) איש אשר יקלל את אביו ואת אמו אין לי אלא אביו ואמו אביו בלא אמו אמו בלא אביו מנין ת"ל אביו ואמו קלל אביו קלל אמו דברי רבי יאשיה רבי יונתן אומר משמע שניהם כאחד ומשמע אחד בפני עצמו

דף צה,א גמרא עד שיפרוט לך הכתוב יחדו אפילו תימא ר' יאשיה לחלק הכא לא צריך מ"ט סברא הוא מה לי קטלה כולה מה לי קטלה פלגא גניבה ואבידה בשואל מנא לן וכ"ת נילף משבורה ומתה מה לשבורה ומתה דלא אפשר למיטרח ואתויי תאמר בגניבה ואבידה דאפשר למיטרח ואתויי אלא כי הא דתניא (שמות כב) ונשבר או מת אין לי אלא שבורה ומתה גניבה ואבידה מנין אמרת קל וחומר ומה שומר שכר שפטור משבורה ומתה חייב בגניבה ואבידה שואל שחייב בשבורה ומתה אינו דין שחייב בגניבה ואבידה וזה הוא קל וחומר שאין עליו תשובה מאי אין עליו תשובה וכ"ת איכא למיפרך מה לשומר שכר שכן

משלם תשלומי כפל בטוען טענת לסטים מזויין אפ"ה קרנא דשואל עדיפא איבעית אימא קסבר לסטים מזויין גזלן הוא אשכחן לחיוב לפטור מנא לן וכי תימא נילף משבורה ומתה מה לשבורה ומתה שכן אונס אלא גמר משומר שכר ושומר שכר גופיה מנלן גמרי חיובא דשומר שכר מחיובא דשואל מה להלן בבעלים פטור אף כאן בבעלים פטור במאי גמר אי במה מצינו איכא למיפרך כדפרכינן שכן אונס אלא אמר קרא (שמות כב) וכי ישאל וי"ו מוסיף על ענין ראשון וילמד עליון מתחתון ואכתי שואל משומר שכר לא גמר דאיכא למיפרך מה לשומר שכר שכן פטור בשבורה ומתה תאמר בשואל שחייב בשבורה ומתה אלא גניבה ואבידה בשואל לחיובא מנלן דגמר משומר שכר דיו לבא מן הדין להיות כנדון מה גניבה ואבידה דשומר שכר בבעלים פטור אף גניבה ואבידה דשואל נמי בבעלים פטור הניחא למאן דאית ליה דיו אלא למאן דלית ליה דיו מאי איכא למימר אלא אמר קרא וכי ישאל וי"ו מוסיף על ענין ראשון וילמד עליון מתחתון ותחתון מעליון איתמר פשיעה בבעלים פליגי בה רב אחא ורבינא חד אמר חייב וחד אמר פטור מ"ד חייב קסבר מקרא נדרש לפניו ולא לפני פניו הלכך אם בעליו עמו אשומר חנם לא כתיב ופשיעה נמי בשומר שכר ובשואל לא כתיב הלכך בשומר שכר ובשואל לחיוב אתיא בקל וחומר משומר חנם אבל בבעלים לפטור אף בשומר שכר ובשואל לא מ"ט כי כתיב אם בעליו עמו לא ישלם אשואל ואשומר שכר אהנך חיובי דכתיב בהו בהדיא הוא דמיכתב מ"ד פטור קסבר מקרא נדרש לפניו ולפני פניו וכי כתיב אם בעליו עמו אשומר חנם נמי כתיב תנן השואל הפרה ושאל בעליה עמה השואל הפרה ושכר בעליה עמה שאל בעליה או שכרן ואחר כך שאל הפרה ומתה פטור ואילו ש"ח לא קתני ולטעמיך ש"ש מי קתני אלא תנא מילתא **דף צה,ב גמרא** דכתיבא בהדיא קתני דאתיא מדרשא לא קתני ת"ש שאלה ושאל בעליה עמה שכרה ושכר בעליה עמה שאלה ושכר בעליה עמה ושאל בעליה עמה אף על פי שהבעלים עושין מלאכה במקום אחר ומתה פטור סברוה הא מני ר' יהודה היא דאמר שוכר כשומר שכר דמי והא האי תנא קתני מילתא דאתיא מדרשא ואילו שומר חנם לא קתני הא מני ר"מ היא דאמר שוכר כשומר חנם דמי ותנא שומר חנם והוא הדין לשומר שכר איבעית אימא כדמחליף רבה בר אבוב ותני שוכר כיצד משלם ר' מאיר אומר כשומר שכר ר' יהודה אומר כשומר חנם אמר רב המנונא לעולם הוא חייב עד שתהא פרה וחורש בה חמור ומחמר אחריה ועד שיהו בעלים משעת שאילה עד שעת שבורה ומתה אלמא קסבר בעליו עמו אכולה מילתא משמע מתיב רבא שאלה ושאל בעליה עמה שכרה ושכר בעליה עמה שכרה ושאל בעליה עמה ושאל בעליה עמה ושכר בעליה עמה אע"פ שהבעלים עושין מלאכה במקום אחר ומתה פטור מאי לאו במלאכה אחרת לא באותה מלאכה אלא מאי מקום אחר דקא מרפי ואזיל קמה והא מדסיפא על גבה הוי רישא במלאכה אחרת דקתני סיפא שאלה ואח"כ שאל בעליה שכרה ואח"כ שכר בעליה עמה אע"פ שהבעלים חורשין ע"ג ומתה חייב אמרי רישא וסיפא באותה מלאכה ורישא רבותא קמ"ל וסיפא רבותא קמ"ל רישא רבותא קמ"ל דאע"ג דלאו על גבה אלא באותה מלאכה כיון דהוו בעלים בשעת שאילה פטור וסיפא רבותא קמ"ל דאע"ג דעל גבה כיון דלא הוו בעלים בשעת שאילה חייב האי מאי אי אמרת בשלמא רישא במלאכה אחרת וסיפא באותה מלאכה היינו רבותא אלא אי אמרת רישא וסיפא באותה מלאכה מאי רבותא אידי ואידי באותה מלאכה הוי ועוד תניא ממשמע שנאמר (שמות כב) אם בעליו עמו לא ישלם איני יודע שאם בעליו אין עמו שלם אלא מה ת"ל בעליו אין עמו לומר לך היה עמו בשעת שאילה אין

צריך להיות עמו בשעת שבורה ומתה היה עמו בשעת שבורה ומתה צריך להיות עמו בשעת שאילה ותניא אידך ממשמע שנאמר (שמות כב) בעליו אין עמו שלם ישלם איני יודע שאם בעליו עמו לא ישלם אלא מה ת"ל אם בעליו עמו לומר לך כיון שיצאה מרשות משאיל שעה אחת בבעלים ומתה פטור תיובתא דרב המנונא תיובתא אביי סבר לה כר' יאשיה ומתרץ לקראי כר' יאשיה רבא סבר לה כר' יונתן ומתרץ לקראי כר' יונתן אביי סבר לה כר' יאשיה ומתרץ לקראי כר' יאשיה בעליו אין עמו שלם ישלם טעמא דליתיה בתרוייהו הא איתיה בחדא וליתיה בחדא פטור והא כתיב אם בעליו עמו לא ישלם טעמא דאיתיה בתרוייהו הא אי איתיה בחדא וליתיה בחדא מחייב לומר לך היה עמו בשעת שאילה אינו צריך להיות עמו בשעת שבורה ומתה היה עמו בשעת שבורה ומתה צריך להיות עמו בשעת שאילה

דף צו, א גמרא רבא סבר לה כרבי יונתן ומתרץ לקראי כרבי יונתן דתני' (שמות כב) אם בעליו עמו לא ישלם משמע דאיתיה בתרוייהו ומשמע נמי דכי איתיה בחדא וליתיה בחדא פטור וכתיב בעליו אין עמו שלם משמע דליתיה בתרוייהו ומשמע נמי דכי איתיה בחדא וליתיה בחדא חייב לומר לך היה עמו בשעת שאילה אין צריך להיות עמו בשעת שבורה ומתה היה עמו בשעת שבורה ומתה צריך להיות עמו בשעת שאילה איפוך אנא מסתברא שאלה עדיפא משום דקא מייתי לה לרשותיה אדרבה שבורה ומתה עדיפא שכן חייב באונסי' אי לא שאלה שבורה ומתה מאי עביד ואי לאו שבורה ומתה שאלה מאי עביד אפילו הכי שאלה עדיפא שכן חייב במזונותיה רב אשי אמר אמר קרא (שמות כב) וכי ישאל איש מעם רעהו ולא רעהו עמו שלם ישלם הא רעהו עמו פטור אי הכי בעליו אין עמו ואם בעליו עמו למה לי אי לאו הנך הוה אמינא האי אורחיה דקרא הוא בעי רמי בר חמא שאלה לרבעה מהו כדשיילי אינשי בעינן ולהכי לא שיילי אינשי או דלמא טעמא מאי משום הנאה והאי נמי הא אית ליה הנאה שאלה ליראות בה מהו ממונא בעינן והאיכא או דלמא ממונא דאית ליה הנאה מיניה בעינן וליכא שאלה לעשות בה פחות מפרוטה מהו ממונא בעינן ואיכא או דלמא כל פחות מפרוטה לא כלום היא שאל שתי פרות לעשות בהן פרוטה מהו מי אמרינן זיל בתר שואל ומשאיל ואיכא או דלמא זיל בתר פרות וכל חדא וחדא ליכא ממונא שאל משותפין ונשאל לו אחד מהן מהו כולו בעליו בעינן והא ליכא או דלמא מההוא פלגא דידיה מיהא מיפטר שותפין ששאלו ונשאל לאחד מהן מהו כולו שואל בעינן וליכא או דלמא בההיא פלגא דשיילי מיהת מיפטר שאל מהאשה ונשאל בעלה אשה ששאלה ונשאל לבעל מהו קנין פירות כקנין גוף דמי או לא אמר ליה רבינא לרב אשי האומר לשלוחו צא והשאל לי עם פרתי מהו בעליו ממש בעינא וליכא או דלמא שלוחו של אדם כמותו ואיכא א"ל רב אחא בריה דרב אויא לרב אשי בעל פלוגתא דר' יוחנן ור"ל שליח פלוגתא דר' יונתן ור' יאשיה בעל פלוגתא דר' יוחנן ור"ל דאיתמר המוכר שדהו לחבירו לפירות ר' יוחנן אומר מביא וקורא ריש לקיש אומר מביא ואינו קורא ר' יוחנן אומר מביא וקורא קנין פירות כקנין הגוף דמי וריש לקיש אומר מביא ואינו קורא קנין פירות לאו כקנין הגוף דמי שליח פלוגתא דר' יונתן ור' יאשיה דתניא האומר לאפוטרופוס כל נדרים שתהא אשתי נודרת מכאן עד שאבא ממקום פלוני הפר לה והפיר לה יכול יהו מופרין ת"ל (במדבר ל) אישה יקימנו ואישה יפרנו דברי ר' יאשיה ר' יונתן אומר מצינו בכל מקום ששלוחו של אדם כמותו א"ל רב עיליש לרבא האומר לעבדו צא והשאל עם פרתי מהו תיבעי למ"ד שלוחו של אדם כמותו תיבעי למאן דאמר שלוחו של

אדם אינו כמותו תיבעי למ"ד שלוחו של אדם כמותו הני מילי שליח דבר מצוה הוא אבל
עבד דלאו בר מצוה לא או דלמא אפי' למ"ד אין שלוחו של אדם כמותו ה"מ שליח אבל
עבד יד עבד כיד רבו דמיא אמר ליה מסתברא יד עבד כיד רבו דמיא בעי רמי בר חמא
בעל בנכסי אשתו

דף צו, ב גמרא שואל הוי או שוכר הוי אמר רבא לפום חורפא שבשתא מה נפשך אי
שואל הוי שאלה בבעלים היא אי שוכר הוי שכירות בבעלים היא אלא כי קמיבעיא ליה
לרמי בר חמא דאגר מינה פרה והדר נסבה שואל הוי או שוכר הוי שואל הוי ואתיא שאלה
בבעלים מפקעא שכירות שלא בבעלים או דלמא שוכר הוי ושכירות כדקיימא קיימא ומאי
שנא דאי שואל הוי דאתי שאלה בבעלים מפקעא שכירות שלא בבעלים אי שוכר נמי הוי
תיתי שכירות בבעלים תיפוק שכירות שלא בבעלים אלא כי קא מיבעיא לרמי בר חמא
כגון דאגרא איהי פרה מעלמא והדר נסבה ואליבא דרבנן דאמרי שואל משלם לשוכר לא
תיבעי לך דודאי שאילה בבעלים היא כי תיבעי לך אליבא דר' יוסי דאמר תחזיר פרה
לבעלים הראשונים מאי שואל הוי או שוכר הוי אמר רבא בעל לא שואל הוי ולא שוכר
הוי אלא לוקח הוי מדרבי יוסי בר' חנינא דאמר רבי יוסי ברבי חנינא באושא התקיננו
האשה שמכרה בנכסי מלוג בחיי בעלה ומתה הבעל מוציא מיד הלקוחות בעי רמי בר חמא
בעל בנכסי אשתו מי מעל אמר רבא מאן לימעול לימעול בעל דהיתרא ניחא ליה דליקני
איסורא לא ניחא ליה דליקני תימעול איהי דהיתרא נמי לא ניחא לה דליקני נימעלו בית
דין כי עבדו רבנן תקנתא ואמרו בעל לוקח הוי להיתרא לאיסורא לא עביד רבנן תקנתא
אלא אמר רבא בעל מעל לכשיוציא מידי דהוה אמוציא מעות הקדש לחולין איבעיא להו
כחש בשר מחמת מלאכה מאי אמר ליה ההוא מרבנן ורב חלקיה בריה דרב אויא שמיה
מכלל דכי מתה מחמת מלאכה מחייב נימא לאו לאוקמא בכילתא שאילתה אלא אמר רבא
לא מיבעיא כחש בשר מחמת מלאכה דפטור אלא אפי' מתה מחמת מלאכה נמי פטור
דאמר ליה לאו לאוקמא בכילתא שאילתה ההוא גברא דשאל נרגא מחבריה איתבר אתא
לקמיה דרבא אמר ליה זיל אייתי סהדי דלאו שנית ביה ואיפטר ואי ליכא סהדי מאי ת"ש
דההוא גברא דשאל נרגא מחבריה ואיתבר אתא לקמיה דרב א"ל זיל שלים ליה נרגא
מעליא א"ל רב כהנא ורב אסי לרב

דף צז, א גמרא דינא הכי ושתיק רב והלכתא כרב כהנא ורב אסי דמהדר ליה תבריה
וממליא ליה דמי מנא ההוא גברא דשאל דוולא מחבריה איתבר אתא לקמיה דרב פפא
אמר ליה אייתי סהדי דלא שנית ביה ואיפטר ההוא גברא דשאל שונרא מחבריה חבור
עליה עכברי וקטלוהו יתיב רב אשי וקמיבעיא ליה כי האי גוונא מאי כי מתה מחמת
מלאכה דמי או לא אמר ליה רב מרדכי לרב אשי הכי אמר אבימי מהגרונאי משמיה דרבא
גברא דנשי קטלוהו לא דינא ולא דיינא איכא דאמרי אכיל עכברי טובא וחביל ומית יתיב
רב אשי וקא מעיין בה כהאי גוונא מאי אמר ליה רב מרדכי לרב אשי הכי אמר אבימי
מהגרונאי גברא דנשי קטלוהו לא דינא ולא דיינא אמר רבא האי מאן דבעי למישאל מידי
מחבריה וליפטר נימא ליה אשקיין מיא דהוי שאילה בבעלים ואי פקח הוא נימא ליה שאיל
ברישא והדר אשקיין אמר רבא מקרי דרדקי שתלא טבחא ואומנא ספר מתא כולהון
בעידן עבידתיהו כשאילה בבעלים דמו אמרו ליה רבנן לרבא שאיל לן מר אקפיד אמר
להו לאפקועי ממונאי קא בעיתו אדרבה אתון שאילתון לי דאילו אנא מצי אישתמוטי לכו
ממסכתא למסכתא אתון לא מציתו לאישתמוטי ולא היא איהו שאיל להו ביומא דכלה

אינהו שאילו ליה בשאר יומי מרימר בר חנינא אוגר כודנייתא בי חוזאי נפק לדלויי טעונה בהדייהו פשעו בה ומית אתו לקמיה דרבא חייבינהו אמרו ליה רבנן לרבא פשיעה בבעלים היא איכסיף לסוף איגלאי מילתא דלמיסר טעונה הוא דנפק הניחא למאן דאמר פשיעה בבעלים פטור משום הכי איכסיף אלא למאן דאמר חייב אמאי איכסיף לא מיפשע פשעו בה אלא איגנובי איגנוב ומתה כדרכה בי גנב הוי ואתו לקמיה דרבא וחייבינהו אמרו ליה רבנן לרבא גניבה בבעלים היא איכסיף לסוף איגלאי מילתא דלמיסר טעונה הוא דנפק: **דף צז,א משנה** השואל את הפרה שאלה חצי יום ושכרה חצי יום שאלה היום ושכרה למחר שכר אחת ושאל אחת ומתה המשאיל אומר שאולה מתה ביום שהיתה שאולה מתה **דף צז,ב משנה** בשעה שהיתה שאולה מתה והלה אומר איני יודע חייב השוכר אומר שכורה מתה ביום שהיתה שכורה מתה בשעה שהיתה שכורה מתה והלה אומר איני יודע פטור זה אומר שאולה וזה אומר שכורה ישבע השוכר ששכורה מתה זה אומר איני יודע וזה אומר איני יודע יחלוקו:

דף צז,ב גמרא שמעת מיניה מנה לי בידך והלה אומר איני יודע חייב לימא תהוי תיובתא דרב נחמן דאיתמר מנה לי בידך והלה אומר איני יודע רב הונא ורב יהודה אמרי חייב רב נחמן ורבי יוחנן אמרי פטור כדאמר רב נחמן כגון שיש עסק שבועה ביניהן ה"נ כגון שיש עסק שבועה ביניהן ה"ד עסק שבועה כדרבא

דף צח,א גמרא דאמר רבא מנה לי בידך והלה אומר אין לך בידי אלא חמשים והשאר איני יודע מתוך שאינו יכול לישבע משלם משכחת לה רישא בב' וסיפא בג' רישא בב' דא"ל ב' פרות מסרתי לך פלגיה דיומא בשאילה ופלגיה דיומא בשכירות אי נמי חד יומא בשאילה וחד יומא בשכירות ומתו תרווייהו בעידן שאילה וא"ל שואל חדא אין בעידן שאילה מתה ואידך לא ידענא אי בעידן שאילה מתה ואי בעידן שכירות מתה דמתוך שאינו יכול לישבע משלם וסיפא בג' דא"ל ג' פרות נתתי לך ב' בשאילה ואחת בשכירות ומתו הני תרתי דשאילה ואמר ליה שואל אין חדא דשאילה מתה אידך לא ידענא אי דשאילה מתה ודקיימא דשכירות היא אי דשכירות מתה והא דקיימא דשאילה היא ומתוך שאינו יכול לישבע משלם ולרמי בר חמא דאמר ד' שומרים צריכין כפירה במקצת והודאה במקצת משכחת לה רישא בג' וסיפא בד' רישא בג' דאמר ליה ג' פרות נתתי לך פלגיה דיומא בשאילה ופלגיה דיומא בשכירות אי נמי חד יומא בשאילה וחד יומא בשכירות ומתו ג' כולהו בעידן שאילה וא"ל שואל חדא לא היו דברים מעולם וחדא אין בעידן שאילה מתה ואידך לא ידענא אי בעידן שאילה מתה ואי בעידן שכירות מתה דמתוך שאינו יכול לישבע משלם סיפא בד' דא"ל ד' פרות נתתי לך ג' בשאילה וחדא בשכירות ומתו הנך ג' דשאילה וא"ל

דף צח,ב גמרא שואל חדא להד"מ וחדא אין דשאילה מתה ואידך לא ידענא אי דשכירות מתה ודקיימא דשאילה או דשאילה מתה ודקיימא דשכירות דמתוך שאינו יכול לישבע משלם: זה אומר שאולה וזה אומר שכורה ישבע השוכר ששכורה מתה: ואמאי מה שטענו לא הודה לו ומה שהודה לו לא טענו אמר עולא על ידי גלגול דא"ל אישתבע לי איזו מיהת דכדרכה מתה ומיגו דמישתבע דכדרכה מתה מישתבע נמי דשכורה מתה: זה אומר איני יודע וזה אומר כו': הא מני סומכוס היא דאמר ממון המוטל בספק חולקין בעי ר' אבא בר ממל שאלה בבעלים שכרה שלא בבעלים מהו מי אמרינן שאילה לחודה קיימא ושכירות לחודה קיימא או דלמא שכירות בשאלה מישך שייכי דהא מיחייב בגניבה

ואבידה את"ל שכירה בשאלה מישך שייכי שכרה בבעלים שאלה שלא בבעלים מהו שאלה בשכירות ודאי לא שייכא או דלמא כיון דשייכא במקצת כמאן דשייכא בכולה דמי את"ל לא אמרינן כיון דשייכא במקצת כמאן דשייכא בכולה דמי שאלה בבעלים ושכרה שלא בבעלים וחזר ושאלה מהו הדר אתיא לה שאלה לדוכתה או דלמא אפסיקא לה שכירות ביני וביני שכרה בבעלים ושאלה וחזר ושכרה מהו מי אמרינן אתיא לה שכירות לדוכתה או דלמא אפסיקא לה שאלה ביני וביני תיקו:

דף צח,ב משנה השואל את הפרה ושלחה לו ביד בנו ביד עבדו ביד שלוחו או ביד בנו ביד עבדו ביד שלוחו של שואל ומתה פטור אמר לו השואל שלחה לי ביד בני ביד עבדי ביד שלוחי או ביד בנו ביד עבדך ביד שלוחך או שאמר לו המשאיל הריני משלחה לך ביד בני ביד עבדי ביד שלוחי או ביד בנו ביד עבדך ביד שלוחך וא"ל השואל שלח ושלחה ומתה חייב וכן בשעה שמחזירה:

דף צט,א גמרא ביד עבדו חייב יד עבד כיד רבו אמר שמואל בעבד עברי דלא קני ליה גופיה רב אמר אפילו תימא בעבד כנעני נעשה כאומר ליה הכישה במקל והיא תבא מיתבי השואל הפרה ושלחה לו ביד בנו ביד שלוחו חייב ביד עבדו פטור בשלמא לשמואל מתניתין בעבד עברי ברייתא בעבד כנעני אלא לרב קשיא אמר לך רב לא תימא נעשה כאמר ליה אלא אימא באמר ליה הכישה במקל והיא תבא דאיתמר השאילני פרתך וא"ל ביד מי וא"ל הכישה במקל ותבא אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה אמר רב כיון שיצאת מרשות משאיל ומתה חייב נימא מסייע ליה השאילני פרתך ואמר ליה ביד מי ואמר ליה הכישה במקל והיא תבא כיון שיצאת מרשות משאיל ומתה חייב אמר רב אשי הכא במאי עסקינן כגון שהיתה חצרו של שואל לפניו מחצרו של משאיל דכי משלחה לה ודאי להתם אזלא אי הכי מאי למימרא לא צריכא דאיכא גזייתא מהו דתימא לא סמכא דעתיה דלמא קיימא התם ולא אתיא אזלא להדיא קמ"ל דסמכא דעתיה אמר רב הונא השואל קרדום מחבירו בקע בו קנאו לא בקע בו לא קנאו למאי אילימא לאונסין מ"ש פרה דמשעת שאילה אלא לחזרה בקע בו לא מצי הדר ביה משאיל לא בקע בו מצי משאיל הדר ביה ופליגא דרבי אמי דא"ר אמי המשאיל קרדום של הקדש מעל לפי טובת הנאה שבו וחבירו מותר לבקע בו לכתחילה ואי לא קנאו אמאי מעל ואמאי חבירו מותר לבקע בו לכתחילה ניהדריה ולא ליקנייה ולא לימעול ופליגא דר' אלעזר דא"ר אלעזר כדרך שתקנו משיכה בלקוחות כך תקנו משומרים תניא נמי הכי כשם שתקנו משיכה בלקוחות כך תקנו משיכה בשומרים וכשם

דף צט,ב גמרא שקרקע נקנית בכסף ובשטר ובחזקה כך שכירות נקנה בכסף ובשטר ובחזקה שכירות מאי עבידתיה אמר רב חסדא שכירות קרקע אמר שמואל האי מאן דגזיל חביצא דתמרי מחבירו ואית בה חמשים תמרי אגב הדדי מזדבנן בנ' נכי חדא חדא חדא מזדבנן בנ' להדיוט משלם חמשים נכי חדא להקדש משלם חמשים וחומשייהו מה שאין כן במזיק דלא משלם חומשא דאמר מר (ויקרא כב) איש כי יאכל קדש פרט למזיק מתקיף לה רב ביבי בר אבבי להדיוט אמאי משלם חמשים נכי חדא נימא ליה אנא חדא חדא הוה מזבנינא להו אמר רב הונא בריה דרב יהושע שמין בית סאה באותה שדה תנן למימרא דסבר שמואל דין הדיוט לאו כדין גבוה דמי והתנן נטל אבן או קורה מהקדש לא מעל נתנה לחבירו הוא מעל וחבירו לא מעל בנאה בתוך ביתו לא מעל עד שידור תחתיה בשוה פרוטה ויטיב ר' אבהו קמיה דרבי יוחנן ויטיב וקאמר משמיה דשמואל זאת אומרת הדר

בחצר חבירו שלא מדעתו צריך להעלות לו שכר <א"ל רבי יוחנן> הדר ביה שמואל
מההיא וממאי דמההיא הדר ביה דלמא מהא הדר לא מההיא הדר ביה כדרבא דאמר רבא
הקדש שלא מדעת כהדיוט מדעת דמי אמר רבא הני שקולאי דתברו חבית' דחמרא
לחנוואה ביומא דשוקא מיזדבנא בה' בשאר יומי מיזדבנא בארבע אהדרו ליה ביומא
דשוקא מהדרו ליה חביתא דחמרא בשאר יומי מהדרו ליה ה' ולא אמרן אלא דלא ה"ל
חמרא לזבוני אבל ה"ל חמרא לזבוני הא איבעי ליה לזבוני ומנכי ליה אגר טירחיה ודמי
ברזנייתא:

דף ק,א משנה המחליף פרה בחמור וילדה וכן המוכר שפחתו וילדה זה אומר עד שלא
מכרתי וזה אומר משלקחתי יחלוקו היו לו ב' עבדים אחד גדול ואחד קטן וכן ב' שדות
אחת גדולה ואחת קטנה הלוקח אומר גדול לקחתי והלה אומר איני יודע זכה בגדול המוכר
אומר קטן מכרתי והלה אומר איני יודע אין לו אלא קטן זה אומר גדול וזה אומר קטן
ישבע המוכר שהקטן מכר זה אומר איני יודע וזה אומר איני יודע יחלוקו:

דף ק,א גמרא אמאי יחלוקו וליחזי ברשות דמאן קיימא וליהוי אידך המוציא מחבירו
עליו הראיה א"ר חייא בר אבין אמר שמואל בעומדת באגם שפחה נמי דקיימא בסימטא
ונוקמא אחזקת דמרא קמא וליהוי אידך המע"ה הא מני סומכוס היא דאמר ממון המוטל
בספק חולקין בלא שבועה אימור דאמר סומכוס בשמא וברי וברי מי אמר אמר
רבה בר רב הונא אין אמר סומכוס אפילו בברי וברי רבא אמר לעולם כי אמר סומכוס
שמא ושמא אבל ברי וברי לא אמר ותני זה אומר שמא עד שלא מכרתי וזה אומר שמא
משלקחתי תנן זה אומר איני יודע וזה אומר איני יודע יחלוקו בשלמא לרבא מדסיפא שמא
ושמא רישא נמי שמא ושמא אלא לרבה בר רב הונא דאמר אין אמר סומכוס אפילו ברי
וברי השתא ברי וברי אמר יחלוקו שמא ושמא מיבעיא אי משום הא לא איריא תנא סיפא
לגלויי רישא שלא תאמר רישא שמא ושמא אבל ברי וברי לא תנא סיפא שמא ושמא
מכלל דרישא ברי וברי ואפ"ה יחלוקו תנן זה אומר גדול וזה אומר קטן ישבע המוכר
שקטן מכר בשלמא לרבא דאמר כי אמר סומכוס שמא ושמא אבל ברי וברי לא אמר
מש"ה ישבע אלא לרבה בר רב הונא דאמר אין אמר סומכוס אפילו ברי וברי אמאי ישבע
מוכר יחלוקו מיבעי ליה מודה סומכוס היכא דאיכא שבועה דאורייתא כדבעינן למימר
לקמן: היו לו ב' עבדים אחד גדול ואחד קטן [וכו'] אמאי ישבע מה שטענו לא הודה לו
ומה שהודה לו לא טענו ועוד הילך הוא ועוד אין נשבעין על העבדים אמר רב בטוענו דמי
דמי עבד גדול דמי עבד קטן דמי שדה גדולה דמי שדה קטנה ושמאל אמר בטוענו כסות
עבד גדול כסות עבד קטן עומרי שדה גדולה עומרי שדה קטנה

דף ק,ב גמרא כסות מה שטענו לא הודה לו ומה שהודה לו לא טענו כדאמר רב פפא
בדיילפי הכא נמי בדיילפי קשיא ליה לרבי הושעיא מידי כסות קתני עבד קתני אלא א"ר
הושעיא כגון שטענו עבד בכסותו ושדה בעומריה ואכתי כסות מה שטענו לא הודה לו ומה
שהודה לו לא טענו א"ר פפא בדיילפי קשיא ליה לרב ששת זוקקין אתא לאשמועינן תנינא
זוקקין הנכסים שאין להן אחריות את הנכסים שיש להן אחריות לישבע עליהן אלא אמר
רב ששת הא מני ר"מ היא דאמר עבדא כמטלטלין דמי ואכתי מה שטענו לא הודה לו ומה
שהודה לו לא טענו סבר לה כר"ג דתנן טענו חטים והודה שעורים פטור ר"ג מחייב אכתי
הילך הוא אמר רבא עבדא דקטע לידיה ושדה שחפר בה בורות שיחין ומערות והא ר"מ
איפכא שמעינן ליה דתנן גזל בהמה והזקינה עבדים והזקינה משלם כשעת הגזילה ר"מ

אומר בעבדים אומר לו הרי שלך לפניך הא לא קשיא כדמחליף רבה בר אבוה ותני רבי מאיר אומר משלם כשעת הגזילה וחכ"א אומר לו בעבדים הרי שלך לפניך אלא ממאי דסבר ר"מ מקשינן קרקע לעבד מה עבד נשבעין אף קרקע נשבעין דלמא אעבד הוא דנשבעין אבל אקרקע לא לא ס"ד דתניא המחליף פרה בחמור וילדה וכן המוכר שפחתו וילדה זה אומר ברשותי וזה שותק זכה זה אומר איני יודע וזה אומר איני יודע יחלוקו זה אומר ברשותי וזה אומר ברשותי ישבע המוכר שברשותו ילדה לפי שכל הנשבעין שבתורה נשבעין ולא משלמין דברי ר"מ וחכ"א אין נשבעין לא על העבדים ולא על הקרקעות לאו מכלל דר"מ סבר נשבעין ממאי דלמא כשם קאמרו ליה כי היכי דאודית לן בקרקעות אודי לן נמי בעבדים תדע דתנן ר"מ אומר יש דברים שהן כקרקע ואינן כקרקע ואין חכמים מודים לו כיצד י' גפנים טעונות מסרתי לך והלה אומר אינן אלא חמש ר"מ מחייב וחכ"א כל המחובר לקרקע הרי הוא כקרקע וא"ר יוסי בר חנינא ענבים העומדות ליבצר איכא בינייהו דמר סבר כבצורות דמיין ומר סבר לאו כבצורות דמיין אלא לעולם כדברי הושעיא ודקשיא לך זוקקין איצטריך סד"א כסות עבד כעבד דמי עומרי שדה כשדה דמי קמ"ל: זה אומר איני יודע וזה אומר איני יודע יחלוקו: הא מני סומכוס היא דאמר ממון המוטל בספק חולקין אימא סיפא זה אומר ברשותי וזה אומר ברשותי ישבע המוכר שברשותו ילדה ולרבה בר רב הונא דאמר אין אמר סומכוס אפילו ברי וברי אמאי ישבע מוכר יחלוקו מיבעיא מודה סומכוס היכא דאיכא שבועה דאורייתא ודקטעה לידה כדרבא:

דף ק,ב משנה המוכר זיתו לעצים ועשו פחות מרביעית לסאה הרי אלו של בעל הזיתים עשו רביעית לסאה זה אומר זיתי גדלו וזה אומר ארצי גדלה יחלוקו שטף נהר זיתו ונתנם לתוך שדה חבירו זה אומר זיתי גדלו וזה אומר ארצי גדלה יחלוקו:

דף ק,ב גמרא ה"ד אי דאמר ליה קוץ לאלתר אפילו פחות מרביעית נמי לבעל הקרקע אי דאמר ליה כל אימת דבעית קוץ אפילו רביעית נמי לבעל זיתים לא צריכא דאמר ליה סתמא פחות מרביעית לא קפדי אינשי רביעית קפדי אינשי א"ר שמעון בן פזי ורביעית שאמרו

דף ק,א גמרא חוץ מן ההוצאה: שטף נהר זיתו: אמר עולא אמר ריש לקיש לא שנו אלא שנעקרו בגושיהן ולאחר שלש אבל בתוך שלש הכל של בעל הזיתים דאמר ליה אי את נטעת בתוך שלש מי הוה אכלת ולימא ליה אי אנא נטעי לאחר שלש הוה אכילנא ליה כוליה השתא קאכלת פלגא בהדאי אלא כי אתא רבין אמר ריש לקיש לא שנו אלא שנעקרו בגושיהן ובתוך שלש אבל לאחר שלש הכל לבעל הקרקע דאמר ליה אי אנא נטעי לאחר שלש מי לא הוה אכילנא ליה כוליה ולימא ליה אי את נטעת בתוך שלש לא הוה אכלת השתא קא אכלת פלגא בהדאי משום דאמר ליה אי אנא נטעי הוה קטיני וזרענא תחותייהו סילקא וירקא תנא אמר הלה זיתי אני נוטל אין שומעין לו מאי טעמא אמר רבי יוחנן משום ישוב ארץ ישראל אמר ר' ירמיה כגון דא צריכא רבה תנן התם ר' יהודה אומר המקבל שדה אבותיו מן הנכרי מעשר ונותן לו סבריה מאי שדה אבותיו ארץ ישראל ואמאי קרו לה שדה אבותיו שדה אברהם יצחק ויעקב וקסבר אין קנין לנכרי בארץ ישראל להפקיע מיד מעשר ומקבל כחוכר דמי מה חוכר בין עבד ובין לא עבד בעי עשורי ומיתן ליה דכי פורע חובתו דמי אף מקבל נמי כי פורע חובתו דמי מעשר ונותן לו א"ל רב כהנא לרב פפי ואמרי לה לרב זביד אלא הא דתניא רבי יהודה אומר המקבל שדה אבותיו

ממציק נכרי מעשר ונותן לו מאי איריא מציק אפילו אין מציק נמי אלא לעולם יש קנין לנכרי בארץ ישראל להפקיע מיד מעשר ומקבל לאו כחוכר דמי ומאי שדה אבותיו שדה אבותיו ממש ולדידיה הוא דקנסוה רבנן דאידי דחביבא עליה טפי ואזיל מקבל לה אבל איניש דעלמא לא ולדידיה מ"ט קנסוה רבנן אמר ר' יוחנן כדי שתהא ברה ביזו אמר רבי ירמיה כגון דא צריכא רבה איתמר היורד לתוך שדה חבירו ונטעה שלא ברשות אמר רב שמין לו וידו על התחתונה ושמואל אמר אומדין כמה אדם רוצה ליתן בשדה זו לנטעה אמר רב פפא ולא פליגי כאן בשדה העשויה ליטע כאן בשדה שאינה עשויה ליטע והא דרב לאו בפירוש איתמר אלא מכללא איתמר דההוא דאתא לקמיה דרב א"ל זיל שום ליה א"ל לא בעינא א"ל זיל שום ליה וידו על התחתונה א"ל לא בעינא לסוף חזייה דגדרה וקא מנטר לה א"ל גלית אדעתך דניחא לך זיל שום ליה וידו על העליונה איתמר היורד לתוך חורבתו של חבירו ובנאה שלא ברשותו ואמר לו עזיי ואבניי אני נוטל רב נחמן אמר שומעין לו רב ששת אמר אין שומעין לו מיתבי רשב"ג אומר בית שמאי אומרים שומעין לו וב"ה אומרים אין שומעין לו לימא רב נחמן דאמר כב"ש הוא דאמר כי האי תנא דתניא שומעין לו דברי ר' שמעון בן אלעזר ר' שמעון בן גמליאל אומר בית שמאי אומרים שומעין לו וב"ה אומרים אין שומעין לו מאי הוי עלה א"ר יעקב אמר ר' יוחנן

דף קא,ב גמרא בבית שומעין לו בשדה אין שומעין לו בשדה מ"ט משום ישוב א"י איכא דאמרי משום כחשא דארעא מאי בינייהו איכא בינייהו חוצה לארץ:
דף קא,ב משנה המשכיר בית לחבירו בימות הגשמים אינו יכול להוציאו מן החג ועד הפסח בימות החמה שלשים יום ובכרכים אחד ימות החמה ואחד ימות הגשמים שנים עשר חדש ובחנויות אחד עיירות ואחד כרכים שנים עשר חדש רשב"ג אומר חנות של נחתומים ושל צבעים שלש שנים:

דף קא,ב גמרא מ"ש ימות הגשמים דכי אגר איניש ביתא בימות הגשמים אגר לכולהו ימות הגשמים ימות החמה נמי דכי אגר איניש ביתא לכולהו ימות החמה אגר אלא בימות הגשמים היינו טעמא דלא שכיח ביתא למיגר אימא סיפא בכרכים אחד ימות החמה ואחד ימות הגשמים שנים עשר חדש ואילו מלו ליה יומי שכירות בימות הגשמים מפיך ליה ואמאי הא לא שכיח ביתא למיגר אמר רב יהודה להודיע קתני וה"ק המשכיר בית לחבירו סתם אין יכול להוציאו בימות הגשמים מחג ועד הפסח אלא א"כ הודיעו שלשים יום מעיקרא תניא נמי הכי כשאמרו שלשים וכשאמרו שנים עשר חדש לא אמרו אלא להודיעו וכשם שמשכיר צריך להודיע כך שוכר צריך להודיע דאמר ליה אי אודעתן הוה טרחנא ומותיבנא ביה איניש מעליא אמר רב אסי אם נכנס יום אחד בימות הגשמים אינו יכול להוציאו מן החג עד הפסח והא אנן שלשים יום קאמר הכי קאמר אם נכנס יום אחד בימות הגשמים מהני שלשים יום אינו יכול להוציאו מן החג ועד הפסח אמר רב הונא ואם בא לרבות בדמיה מרבה א"ל רב נחמן האי לנקטיה בכובסיה דלשבקיה לגלימא לא צריכא דאייקור בתי: פשיטא נפל ליה ביתא א"ל לא עדיפת מינאי זבניה או אורתיה או יהביה במתנה א"ל לא עדיפת מגברא דאתית מיניה כלליה לבריה חזינן אי הוה אפשר לאודועיה איבעי ליה לאודועיה ואי לא א"ל לא עדיפת מינאי ההוא גברא דזבן ארבא דחמרא לא אשכח דוכתא לאותוביה אמר לה לההיא איתתא אית לך דוכתא לאוגרי אמרה ליה לא אזל קדשה יהבה ליה דוכתא לעייליה אזל לביתיה כתב לה גיטא שדר לה אזלא איהי אגרא שקולאי מיניה וביה אפיקתיה ואותביה בשבילא אמר רב הונא בריה דרב יהושע כאשר

עשה כן יעשה לו גמולו ישוב בראשו לא מיבעיא חצר דלא קיימא לאגרא אלא אפילו חצר דקיימא לאגרא אמרה ליה לכ"ע ניחא לי לאוגורי ולך לא ניחא לי דדמית עלי כי אריא ארבא: רשב"ג אומר של נחתומים ושל צבעין שלש שנים: תנא מפני שהקיפן מרובה: **דף קא,ב משנה** המשכיר בית לחבירו המשכיר חייב בדלת בנגר ובמנעול ובכל דבר שמעשה אומן אבל דבר שאינו מעשה אומן השוכר עושהו הזבל של בעל הבית ואין לשוכר אלא היוצא מן התנור ומן הכירים בלבד:

דף קא,ב גמרא תנו רבנן המשכיר בית לחבירו משכיר חייב להעמיד לו דלתות לפתוח לו חלונות לחזק לו תקרה לסמוך לו קורה ושוכר חייב לעשות לו סולם לעשות לו מעקה לעשות לו מרזב ולהטיח את גגו בעו מיניה מרב ששת מזוזה על מי מזוזה האמר רב משרשיא מזוזה חובת הדר היא אלא מקום מזוזה על מי אמר להו רב ששת תניתוה דבר שאין מעשה אומן השוכר עושהו והאי נמי לאו מעשה אומן הוא אפשר הוא **דף קב,א גמרא** בגובתא דקניא ת"ר המשכיר בית לחבירו על השוכר לעשות לו מזוזה וכשהוא יוצא לא יטלנה בידו ויוצא <ומנכרי> {ומגוי} נוטלה בידו ויוצא ומעשה באחד שנטלה בידו ויצא וקבר אשתו ושני בניו מעשה לסתור אמר רב ששת ארישא: הזבל של בעל הבית ואין לשוכר אלא היוצא מן התנור ומן הכירים בלבד: במאי עסקינן אילימא בחצר דאגיר ליה לשוכר ותורי דשוכר אמאי של בעה"ב אלא בחצר דלא אגירא לשוכר ותורי דמשכיר פשיטא לא צריכא בחצר דמשכיר ותורי דאתו מעלמא קמו בה מסייע ליה לר' יוסי ברבי חנינא דא"ר יוסי ברבי חנינא חצרו של אדם קונה לו שלא מדעתו מיתבי אם אמר כל מציאות שיבאו לתוכו היום תקנה לי חצרי לא אמר כלום ואם איתא להא דא"ר יוסי בר' חנינא חצרו של אדם קונה לו שלא מדעתו אמאי לא אמר כלום הכא במאי עסקינן בחצר שאינה משתמרת אי הכי אימא סיפא יצא לו שם מציאה בעיר דבריו קיימין ואי בחצר שאינה משתמרת כי יצא לו שם מציאה בעיר מאי הוי כיון דיצא לו שם מציאה בעיר מיבדל בדילי אינשי מינה והויא לה כחצר המשתמרת מיתבי זבל היוצא מן התנור ומן הכירים והקולט מן האויר הרי הוא שלו ושברפת ושבחצר של בעל הבית ואם איתא להא דר' יוסי בר' חנינא דאמר חצרו של אדם קונה לו שלא מדעתו קולט מאויר אמאי הרי הוא שלו אויר חצרו הוא אמר אביי במדביק כלי בשולי פרה רבא אמר אויר שאין סופו לנוח לאו כמונח דמי ומי פשיטא ליה לרבא והא מיבעי בעי לה דבעי רבא זרק ארנקי בפתח זה ויצאתה בפתח זה מהו אויר שאין סופו לנוח כמונח דמי או לאו כמונח דמי התם לא מיפסק ולא מידי הכא מיפסק כלי ושברפת ושבחצר הרי אלו של בעל הבית תרתי אמר אביי הכי קאמר ושברפת ושבחצר הרי אלו של בעל הבית אמר רב אשי זאת אומרת המשכיר חצירו סתם לא השכיר רפת שבה מיתבי יוני שובך ויוני עלייה חייבות בשילוח ואסורות בגזל מפני דרכי שלום ואם איתא להא דאמר רבי יוסי בר' חנינא חצרו של אדם קונה לו שלא מדעתו קרי כאן (דברים כב) כי יקרא פרט למזומן אמר רבא ביצה ביציאת רובה הוא דאיחייבה לה בשילוח ומיקנא לא קניא עד דנפלה לחצרו וכי קתני חייבות בשילוח מקמי דתיפול לחצירו אי הכי אמאי אסורות משום גזל אאמן ואיבעית אימא לעולם אביצים ומדנפיק רובה דעתיה עילוה והשתא דאמר רב יהודה אמר רב אסור לזכות בביצים כל זמן שהאם רובצת עליהם שנאמר (דברים כב) שלח תשלח את האם והדר את הבנים תקח לך אפילו תימא דנפלה לה לחצרו כל היכא דאיהו מצי זכי ליה חצרו זכיא ליה וכל היכא דאיהו לא מצי זכי ליה חצרו נמי לא זכיא ליה א"ה אסורות בגזל מפני דרכי

שלום אי דשלחה גזל מעליא הוא אי דלא שלחה הא בעי שלוחה בקטן דלאו בר שילוח
הוא קטן בר דרכי שלום הוא ה"ק אביו של קטן חייב להחזיר לו מפני דרכי שלום:
דף קב,א משנה המשכיר בית לחבירו לשנה נתעברה השנה נתעברה לשוכר השכיר לו
לחדשים נתעברה השנה נתעברה למשכיר מעשה בציפורי באחד ששכר מרחץ מחבירו
בשנים עשר זהב לשנה מדינר זהב לחדש
דף קב,ב משנה ובא מעשה לפני רבן שמעון בן גמליאל ולפני ר' יוסי ואמרו יחלוקו את
חדש העיבור:

דף קב,ב גמרא מעשה לסתור חסורי מחסרא והכי קתני ואם אמר לו בשנים עשר זהובים
לשנה מדינר זהב לחדש יחלוקו ומעשה נמי בציפורי באחד ששכר מרחץ מחבירו בשנים
עשר זהובים לשנה מדינר זהב לחדש ובא מעשה לפני רבן שמעון ב"ג ולפני ר' יוסי
ואמרו יחלוקו את חדש העיבור אמר רב אי הואי התם הוה יהיבנא ליה כוליה למשכיר
מאי קא משמע לן תפוס לשון אחרון הא אמר רב חדא זימנא דאמר רב הונא אמרי בי רב
אסתירא מאה מעי מאה מעי אסתירא אסתירא אי מהתם הוה אמינא פרושי קא
מפרש קמשמע לן ושמואל אמר בבא באמצע חדש עסקינן אבל בא בתחלת חדש כוליה
למשכיר בא בסוף חדש כוליה לשוכר מי אמר שמואל לא אמרינן תפוס לשון אחרון והא
רב ושמואל דאמרי תרוייהו כור בשלשים אני מוכר לך יכול לחזור בו אפילו בסאה
אחרונה כור בשלשים סאה בסלע אני מוכר לך ראשון ראשון קנה התם טעמא מאי משום
דתפיס הכא נמי קא תפיס ורב נחמן אמר קרקע בחזקת בעליה קיימת מאי קמ"ל תפוס
לשון אחרון היינו דרב אע"ג דאפיך מיפך בעו מיניה מרבי ינאי שוכר אמר נתתי ומשכיר
אומר לא נטלתי על מי להביא ראייה אימת אי בתוך זמנו תנינא אי לאחר זמנו תנינא דתנן
מת האב בתוך שלשים יום בחזקת שלא נפדה עד שיביא ראייה שנפדה לאחר שלשים יום
בחזקת שנפדה עד שיאמרו לו שלא נפדה לא צריכא ביומא דמשלם זמניה מי עביד איניש
דפרע ביומא דמשלם זמניה או לא אמר להו ר' יוחנן תניתוה

דף קג,א גמרא שכיר בזמנו נשבע ונוטל שכיר הוא דרמו רבנן שבועה עליה משום דבעל
הבית טרוד בפועליו אבל הכא שוכר מהימן בשבועה אמר רבא אמר רב נחמן האי מאן
דאוגר ליה ביתא לחבריה לעשר שנין וכתב ליה שטרא וא"ל נקיטת חמש שנין מהימן א"ל
רב אחא מדפתי לרבינא אלא מעתה אוזפיה מאה זוזי בשטרא וא"ל פרעתוך פלגא ה"נ
דמהימן א"ל הכי השתא התם שטר לגובינא קאי אם איתא דפרעיה איבעי ליה למכתבא
אגביה א"נ מיכתב עליה תברא אבל הכא אמר ליה האי דכתיבי לך שטרא כי היכי דלא
תחזק עליה אמר רב נחמן שואל אדם בטובו לעולם אמר רב מרי ברה דבת שמואל והוא
דקני מיניה אמר רב מרי בריה דרב אשי ומהדר ליה קתיה אמר רבא האי מאן דאמר ליה
לחבריה אושלן מרא למירפק ביה האי פרדיסא רפיק ביה ההוא פרדיסא פרדיסא רפיק
ביה כל פרדיסא דבעי פרדיסי רפיק ואזיל כל פרדיסי דאית ליה ומהדר ליה קתיה אמר רב
פפא האי מאן דאמר ליה לחבריה אושלן האי גרגותא ונפלה לא בני לה גרגותא ונפלה בני
לה בי גרגותא כרי ואזיל כמה גרגותי בארעיה עד דמתרמי ליה וצריך למיקני מיניה:
דף קג,א משנה המשכיר בית לחבירו ונפל חייב להעמיד לו בית היה קטן לא יעשנו גדול
גדול לא יעשנו קטן אחד לא יעשנו שנים שנים לא יעשנו אחד לא יפחות מן החלונות ולא
יוסיף עליהם אלא מדעת שניהם:

דף קג,א גמרא היכי דמי אי דאמר ליה בית זה נפל אזל ליה אי דאמר ליה בית סתם אחד אמאי לא יעשנו שנים קטן אמאי לא יעשנו גדול אמר ריש לקיש דאמר ליה בית שאני משכיר לך מדת ארכו כך וכך אי הכי מאי למימרא אלא כי אתא רבין אמר ריש לקיש דאמר ליה בית כזה אני משכיר לך ואכתי מאי למימרא לא צריכא דקאי אגודא דנהרא מהו דתימא מאי כזה דקאי אגודא דנהרא קמ"ל:

מסכת בבא מציעא פרק ט

דף קג,א משנה המקבל שדה מחבירו מקום שנהגו לקצור יקצור לעקור יעקור לחרוש אחריו יחרוש הכל כמנהג המדינה כשם שחולקין בתבואה כך חולקין בתבן ובקש כשם שחולקין ביין כך חולקין

דף קג,ב משנה בזמורות ובקנים ושניהם מספקין את הקנים:

דף קג,ב גמרא תנא מקום שנהגו לקצור אינו רשאי לעקור לעקור אינו רשאי לקצור ושניהם מעכבין זה על זה לקצור אינו רשאי לעקור האי אמר בעינא דתתבן לי ארעאי והאי אמר לא מצינא לעקור אינו רשאי לקצור האי אמר בעינא דתינקר ארעאי והאי אמר בעינא תיבנא ושניהם מעכבין זה על זה למה לי מה טעם קאמר מה טעם לקצור אינו רשאי לעקור לעקור אינו רשאי לקצור משום דשניהם מעכבין זה על זה: לחרוש אחריו יחרוש: פשיטא לא צריכא באתרא דלא מנכשי ואזל איהו ונכיש מהו דתימא אמר ליה האי דנכישנא אדעתא דלא כריבנא לה קמ"ל דאיבעי ליה לפרושי ליה: הכל כמנהג המדינה: הכל לאתויי מאי לאתויי הא דת"ר מקום שנהגו להשכיר אילנות על גבי קרקע משכירין מקום שאין נהגו להשכיר אין משכירין מקום שנהגו להשכיר משכירין פשיטא לא צריכא דכ"ע יהבי בתילתא ואזל איהו ויהביה בריבעא מהו דתימא דאמר ליה האי דבצרי לך אדעתא דלא יהיבנא לך באילנות קמ"ל דאיבעי ליה לפרושי ליה: מקום שנהגו שלא להשכיר אין משכירין: פשיטא לא צריכא דכ"ע מקבלי בריבעא ואזל איהו וקיבלה בתילתא מהו דתימא א"ל האי דטפאי לך אדעתא דיהבת לי באילנות קמ"ל דאיבעי ליה לפרושי ליה: כשם שחולקין בתבואה כך חולקין בתבן ובקש: אמר רב יוסף בבבל נהיגו דלא יהיבי תיבנא לאריסא למאי נפקא מינה דאי איכא איניש דיהיב עין יפה הוא ולא גמרינן מיניה אמר רב יוסף בוכרא וטפתא וארכבתא וקני דחיזרא דבעל הבית וחיזרא גופיה דאריסא כללא דמילתא כל עיקר בלמא דבעל הבית נטירותא יתירתא דאריסא ואמר רב יוסף מרא וזבילא וזוולא וזרנוקא דבעל הבית אריסא עביד בי יאורי: כשם שחולקין ביין כך חולקין בזמורות ובקנים: קנים מאי עבידתייהו אמרי דבי רבי ינאי קנים המוחלקין שבהן מעמידין את הגפנים: ושניהם מספקין את הקנים: למה לי מה טעם קאמר מה טעם שניהם חולקין בקנים משום דשניהם מספקין את הקנים:

דף קג,ב משנה המקבל שדה מחבירו והיא בית השלחין או בית האילן יבש המעין ונקצץ האילן אינו מנכה לו מן חכורו אם אמר לו חכור לי שדה בית השלחין זו או שדה בית האילן זה יבש המעין ונקצץ האילן מנכה לו מן חכורו:

דף קג,ב גמרא היכי דמי אילימא דיבש נהרא רבה אמאי אינו מנכה לו מן חכורו נימא ליה מכת מדינה היא אמר רב פפא דיבש נהרא זוטא דאמר ליה

דף קד,א גמרא איבעי לך לאתויי בדוולא אמר רב פפא הני תרתי מתניתא קמייתא משכחת לה בין בחכרנותא בין בקבלנותא מכאן ואילך דאיתא בקבלנותא ליתא בחכרנותא ודאיתא בחכרנותא ליתא בקבלנותא: אם אמר לו חכור לי שדה בית השלחין זה [וכו']:
ואמאי לימא ליה שמא בעלמא אמרי לך מי לא תניא האומר לחבירו בית כור עפר אני מוכר לך אע"פ שאין בו אלא לתך הגיעו שלא מכר לו אלא שמא והוא דמתקרי בית כור כרמא אני מוכר לך אע"פ שאין בו גפנים הגיעו שלא מכר לו אלא שמא והוא דמתקרי כרמא פרדס אני מוכר לך אע"פ שאין בו רמונים הגיעו שלא מכר לו אלא שמא והוא דמתקרי פרדסא אלמא אמר ליה שמא בעלמא אמרי לך הכא נמי נימא ליה שמא בעלמא אמרי לך אמר שמואל לא קשיא הא דאמר ליה מחכיר לחוכר הא דאמר ליה חוכר למחכיר אמר ליה מחכיר לחוכר שמא בעלמא א"ל א"ל חוכר למחכיר קפידא רבינא אמר אידי ואידי דא"ל מחכיר לחוכר מדקאמר זה מכלל דקאי בגוה עסקינן בית השלחין למה ליה למימר דקאמר ליה בית השלחין כדקיימא השתא:

דף קד,א משנה המקבל שדה מחבירו והובירה שמין אותה כמה ראויה לעשות ונותן לו שכך כותב לו אם אוביר ולא אעביד אשלם במיטבא:

דף קד,א גמרא ר"מ היה דורש לשון הדיוט דתניא ר"מ אומר אם אוביר ולא אעביד אשלם במיטבא רבי יהודה היה דורש לשון הדיוט דתניא ר' יהודה אומר אדם מביא קרבן עשיר על אשתו וכן כל קרבן וקרבן שהיא חייבת שכך כותב לה אחריות דאית ליה עלי מן קדמת דנא הלל הזקן היה דורש לשון הדיוט דתניא אנשי אלכסנדריא היו מקדשין את נשותיהם ובשעת כניסתן לחופה באין אחרים וחוטפים אותם מהן ובקשו חכמים לעשות בניהם ממזרים אמר להן הלל הזקן הביאו לי כתובת אמכם הביאו לו כתובת אמן ומצא שכתוב בהן לכשתכנסו לחופה הוי לי לאינתו ולא עשו בניהם ממזרים ר"י בן קרחא היה דורש לשון הדיוט דתניא ר"י בן קרחא אומר המלוה את חבירו לא ימשכנו יותר מחובו שכך כותב לו תשלומתא דאית לך עלי כל קבל דיכי טעמא דכתב ליה הכי הא אי לא כתב ליה הכי לא קניא והא אמר רבי יוחנן משכנו והשיב לו המשכון ומת שומטו מעל גבי בניו

דף קד,ב גמרא אהני כתיבה לגירעון ר' יוסי היה דורש לשון הדיוט דתניא רבי יוסי אומר מקום שנהגו לעשות כתובה מלוה גובה מלוה לכפול גובה מחצה נהרבלאי גבו תילתא מרימר מגבי נמי שבחא א"ל רבינא למרימר והתניא לכפול גובה מחצה לא קשיא הא דקני מיניה הא דלא קני מיניה רבינא משבח וכתוב לברתיה אמרו ליה נקני מיניה דמר אמר להו אי מקנא לא מיכפל אי מיכפל לא מיקנא ההוא גברא דאמר להו הבו לה ארבע מאה זוזי לברתי בכתובתה שלח רב אחא בריה דרב אויא לקמיה דרב אשי ארבע מאה דאינון תמני מאה או ארבע מאה זוזי דאינון מאתן אמר רב אשי חזינן אי אמר הבו לה ארבע מאה זוזי דאינון תמני מאה אי אמר כתובו לה ארבע מאה זוזי דאינון מאתן איכא דאמרי אמר רב אשי חזינן אי אמר לכתובתה ארבע מאה זוזי דאינון תמני מאה ואי אמר בכתובתה ארבע מאה זוזי דאינון מאתן ולא היא לא שנא דאמר לכתובתה ולא שנא דאמר בכתובתה ארבע מאה זוזי דאינון מאתן עד דאמר הבו לה סתמא ההוא גברא דקבל ארעא מחבריה אמר אי מוברנא לה יהיבנא לך אלפא זוזי אוביר תילתא אמרי נהרדעי דינא הוא דיהיב ליה תלת מאה ותלתין ותלתא ותילתא רבא אמר אסמכתא היא ואסמכתא לא קניא

ולרבה מ"ש מהא דתנן אם אוכיר ולא אעביד אשלם במיטבא התם לא קא גזים הכא כיון דקאמר מילתא יתירתא גוזמא בעלמא הוא דקגזים ההוא גברא דקביל ארעא לשומשמי זרעה חיטי עבדא חיטי כשומשמי סבר רב כהנא למימר מנכי ליה כחשא דארעא אמר ליה רב אשי לרב כהנא אמרי אינשי כחשא ארעא ולא לכחוש מרה ההוא גברא דקביל ארעא לשומשמי זרעא חיטי עבדא חיטי טפי מן שומשמי סבר רבינא למימר יהיב ליה שבחא דביני ביני אמר ליה רב אחא מדפתי לרבינא אטו הוא אשבח ארעא לא אשבחה אמרי נהרדעי האי עיסקא פלגא מלוה ופלגא פקדון עבוד רבנן מילתא דניחא ליה ללוה וניחא ליה למלוה השתא דאמרינן פלגא מלוה אי בעי למשתי ביה שכרא שפיר דמי רבא אמר להכי קרו ליה עיסקא דאמר ליה כי יהבינא לך לאיעסוקי ביה ולא למשתי ביה שכרא אמר רב אידי בר אבין ואם מת נעשה מטלטלין אצל בניו רבא אמר להכי קרו ליה עיסקא דאם מת לא יעשה מטלטלין אצל בניו אמר רבא חדא עיסקא ותרי שטרי פסידא דמלוה

דף קה,א גמרא תרי עיסקי וחד שטרא פסידא דלוה ואמר רבא האי מאן דקביל עיסקא מן חבריה ופסיד טרח ומלייה ולא אודעיה לא מצי אמר ליה דרי מהיאך פסידא בהדאי משום דאמר ליה להכי טרחת למליותיה כי היכי דלא ליקרו לך מפסיד עיסקי ואמר רבא הני בי תרי דעבדי עיסקא בהדי הדדי ורווח וא"ל חד לחבריה תא ליפלוג אי א"ל אידך נרווח טפי דינא הוא דמעכב ואי א"ל הב לי פלגא דרווחא אמר ליה רווחא לקרנא משתעבד ואי א"ל הב לי פלג' רווחא ופלגא קרנא אמר ליה עיסקא להדדי משועבד ואי א"ל נפלוג רווחא ונפלוג קרנא ואי מטי לך פסידא דרינא בהדך א"ל לא מזלא דבי תרי עדיף:

דף קה,א משנה המקבל שדה מחבירו ולא רצה לנכש ואמר לו מה איכפת לך הואיל ואני נותן לך את חכירך אין שומעין לו מפני שיכול לומר לו למחר אתה יוצא ממנה ומעלת לפני עשבים:

דף קה,א גמרא אי א"ל לבתר הכי כריבנא לה אמר ליה חטי מעלייתא בעינא ואי א"ל זביננא לך חטי משוקא א"ל חטי דארעאי בעינא ואי א"ל מנכישנא לך שיעור מנתך א"ל קא מנסבת שם רע לארעאי והתנן מפני שמעלת לפני עשבים אלא משום דא"ל בזרא דנפל נפל:

דף קה,א משנה המקבל שדה מחבירו ולא עשתה אם יש בה כדי להעמיד כרי חייב לטפל בה א"ר יהודה מאי קצבה בכרי אלא אם יש בה כדי נפילה:

דף קה,א גמרא ת"ר המקבל שדה מחבירו ולא עשתה אם יש בה כדי להעמיד כרי חייב לטפל בה שכך כותב לו אנא אוקים ואניר ואזרע ואחצוד ואעמר ואדוש ואידרי ואוקים כריא קדמך ותיתי אנת ותיטול פלגא ואנא בעמלי ובנפקות ידי פלגא וכמה כדי להעמיד בה כרי א"ר יוסי בר' חנינא כדי שתעמוד בו הרחת איבעיא להו רחת היוצא מהאי גיסא להאי גיסא מאי ת"ש א"ר אבהו לדידי מפרשא לי מיניה דר' יוסי בר' חנינא כל שאין כונס שלו רואה פני החמה איתמר לוי אמר שלש סאין דבי רבי ינאי אמרי סאתים אמר ר"ל סאתים שאמרו חוץ מן ההוצאה תנן התם פריצי זיתים וענבים ב"ש מטמאין וב"ה מטהרין מאי פריצי זיתים אמר רב הונא רשעי זיתים אמר רב יוסף ומאי קראה (דניאל יא) [ובני] פריצי עמך ינשאו להעמיד חזון ונכשלו ר"נ בר יצחק אמר מהכא (יחזקאל יח) והוליד בן פריץ שופך דם וכמה פריצי זיתים ר' אלעזר אמר ארבעת קבין לקורה דבי ר' ינאי אמרי סאתים לקורה ולא פליגי הא באתרא דמעילי כורא באוללא הא באתרא דמעילי תלתא כורין באוללא תנו רבנן

דף קה,ב גמרא עלו באילן שכוחו רע ובסוכה שכוחה רע טמא היכי דמי אילן שכוחו רע אמרי דבי ר' ינאי כל שאין בעיקרו לחוק רובע היכי דמי סוכה שכוחה רע אמר ר' ל כל שנחבאת בחזיונה תנן התם המהלך בבית הפרס על גבי אבנים שיכול להסיט על האדם ועל הבהמה שכוחן רע טמא ה"ד אדם שכוחו רע אמר ר' ל כל שרוכבו וארכבותיו נוקשות ה"ד בהמה שכוחה רע אמרי דבי ר' ינאי כל שרוכבה מטילה גללים אמרי דבי ר' ינאי לתפלה ולתפילין ד' קבין לתפלה מאי היא דתניא הנושא משאוי על כתיפו והגיע זמן תפלה פחות מד' קבין מפשילין לאחוריו ומתפלל ארבעה קבין מניח ע"ג קרקע ומתפלל לתפילין מאי היא דתניא היה נושא משאוי על ראשו ותפילין בראשו אם היו תפילין רוצצות אסור ואם לאו מותר באיזו משאוי אמרו במשאוי של ארבעת קבין תני רבי חייא המוציא זבל על ראשו ותפילין בראשו ה"ז לא יסלקם לצדדין ולא יקשרם במתניו מפני שהוא נוהג בהן מנהג בזיון אבל קושרם על זרועו במקום תפילין משום דבי שילא אמרו אפילו מטפחת שלהן אסור להניח על הראש שיש בו תפילין וכמה אמר אביי אפילו רבעא דרבעא דפומבדיתא: אמר ר' יהודה מאי קצבה בכרי אלא אם יש בו כדי נפילה: וכמה כדי נפילה ר' אמי אמר רבי יוחנן ארבעה סאין לכור רבי אמי דיליה אמר שמונת סאין לכור אמר ליה ההוא סבא לרב חמא בריה דרבה בר אבוה אסברה לך בשני דרבי יוחנן הוה שמינה ארעא בשני דרבי אמי הוה כחישא ארעא תנן התם הרוח שפיזרה את העומרין אומדים אותה כמה לקט ראויה לעשות ונותן לעניים רשב"ג אומר נותן לעניים כדי נפילה וכמה כדי נפילה כי אתא רב דימי אמר ר' אלעזר ואיתימא ר' יוחנן ארבעת קבין לכור בעי רבי ירמיה לכור זרע או לכור תבואה למפולת יד או למפולת שוורים ת"ש דכי אתי רבין א"ר אבוה א"ר אלעזר ואמרי לה אמר ר' יוחנן ארבעת קבין לכור זרע ועדיין תיבעי לך למפולת יד או למפולת שוורים תיקו:

דף קה,ב משנה המקבל שדה מחבירו ואכלה חגב או נשדפה אם מכת מדינה היא מנכה לו מן חכורו אם אינה מכת מדינה אין מנכה לו מן חכורו ר' יהודה אומר אם קיבלה הימנו במעות בין כך ובין כך אינו מנכה לו מחכורו:

דף קה,ב גמרא ה"ד מכת מדינה אמר רב יהודה כגון דאישדוף רובא דבאגא עולא אמר כגון שנשתדפו ארבע שדות מארבע רוחותיה אמר עולא בעו במערבא נשדף תלם אחד על פני כולה מאי נשתייר תלם אחד על פני כולה מהו אפסיקא בירא מאי אספסתא **דף קו,א גמרא** מאי זרע אחר מאי חיטי לגבי שעורים כזרע אחר דמי או לא כל העולם כולו בשדפון ושלו בירקון אי נמי כל העולם כולו בירקון ושלו בשדפון מאי תיקו אמר ליה זרעה חיטי ואזל הוא וזרעה שערי ואשתדוף רובא דבאגא ואשתדוף נמי הנך שערי דיליה מאי מי אמרינן דאמר ליה אילו זרעתה חיטי הוה נמי משתדפא או דלמא מצי אמר ליה אילו זרעתה חיטי הוה מקיים בי (איוב כב) ותגזר אומר ויקם לך מסתברא דאמר ליה אי זרעתה חיטי הוה מקיים בי ותגזר אומר ויקם לך ועל דרכיך נגה אור נשתדפו כל שדותיו של מחכיר ואשתדוף נמי הא בהדיהו ולא אשתדוף רובא דבאגא מאי מי אמרינן כיון דלא אשתדוף רובא דבאגא לא מנכי ליה או דלמא כיון דאשתדוף כולהו ארעתיה מצי אמר ליה האי משום לתך דידך הוא דהא משתדפו כל שדותיך מסתברא דאמר ליה אי משום לתאי דידי הוה משתייר לי פורתא כדכתיב (ירמיהו מב) כי נשארנו מעט מהרבה נשתדפו כל שדותיו של חוכר ואשתדוף רובא דבאגא ואשתדוף נמי הא בהדיהו מאי מי אמרינן כיון דאשתדוף רובא דבאגא מנכי ליה או דלמא כיון דאשתדוף כולהו ארעתיה מצי

אמר ליה משום לתך דידך הוא דהא משתדפו כל שדותיך מסתברא דאמר ליה משום לתאך הוא אמאי הכא נמי נימא ליה אי משום לתאי דידי הוא הוה משייר לי פורתא דהוה מקיים בי (ירמיהו מב) כי נשארנו מעט מהרבה משום דאמר ליה אי הוה חזית לאישתיורי לך מידי הוה משתייר לך מדנפשך מיתבי היתה שנת שדפון וירקון או שביעית או שהיו שנים כשני אליהו אינו עולה לו מן המנין קתני שדפון וירקון דומיא דשנים כשני אליהו מה שני אליהו דלא הוי תבואה כלל אף הכא נמי דלא הוי תבואה כלל אבל דאיכא תבואה סלקא ליה ולא קאמרינן מכת מדינה היא אמר רב נחמן בר יצחק שאני התם דאמר קרא (ויקרא כה) במספר שני תבואות ימכר לך שנים שיש בהן תבואה בעולם אמר ליה רב אשי לרב כהנא אלא מעתה שביעית תעלה לו מן המנין דהא איכא תבואה בחוצה לארץ אמר ליה שביעית אפקעתא דמלכא היא אמר ליה מר זוטרא בריה דרב מרי לרבינא אלא מעתה שביעית לא תעלה לו מן הגירוע אלמה תנן נותן סלע ופונדיון לשנה אמר ליה שאני התם דחזיא למישטחא בה פירי אמר שמואל לא שנו אלא שזרעה וצמחה ואכלה חגב אבל לא זרעה כלל לא דאמר ליה אילו זרעתה הוה מקיים בי (תהילים לז) לא יבשו בעת רעה ובימי רעבון ישבעו מתיב רב ששת רועה שהיה רועה והניח עדרו ובא לעיר ובא זאב וטרף ובא ארי ודרס אין אומרים אילו היה שם היה מציל אלא אומדין אותו אם יכול להציל חייב ואם לאו פטור ואמאי נימא ליה אי הוית התם הוה מקיים בי (שמואל א יז) גם את הארי גם <את> הדוב הכה עבדך משום דאמר ליה אי הוית חזית לאיתרחושי לך ניסא הוה איתרחיש לך ניסא כר' חנינא בן דוסא דמתין עיזי דובי בקרנייהו ונימא ליה נהי דלניסא רבה לא הוה חזינא לניסא זוטא

דף קו, ב גמרא חזינא קשיא תני חדא פעם ראשונה ושניה זורעה ושלישית אינו זורעה ותניא אידך שלישית זורעה רביעית אינו זורעה לא קשיא הא כרבי הא כרשב"ג הא כרבי דאמר בתרי זימני הוי חזקה הא כרשב"ג דאמר בתלת זימני הוי חזקה אמר ריש לקיש לא שנו אלא שזרעה וצמחה ואכלה חגב אבל זרעה ולא צמחה מצי אמר ליה בעל הקרקע כל ימי זרע זרעא לה ואזיל ועד אימת אמר רב פפא עד דאתו אריסי מדברא וקיימא כימא ארישייהו מיתבי רשב"ג משום ר' מ' אומר וכן היה רבי שמעון בן מנסיא אומר כדבריו חצי תשרי מרחשון וחצי כסליו זרע חצי כסליו טבת וחצי שבט חורף חצי שבט אדר וחצי ניסן קור חצי ניסן אייר וחצי סיון קציר חצי סיון תמוז וחצי אב קיץ חצי אב אלול וחצי תשרי חום רבי יהודה מונה מתשרי ר"ש מונה ממרחשון מאן מיקל בכולהו ר' שמעון וכולי האי לא קאמר לא קשיא הא דקבלה מיניה בחרפי הא דקבלה מיניה באפלי: רבי יהודה אומר אם קבלה ממנו במעות: ההוא גברא דקביל ארעא למיזרעה בהו תומי אגודא דנהר מלכא סבא בזוזי איסתכר נהר מלכא סבא אתא לקמיה דרבא אמר ליה נהר מלכא סבא לא עביד דמיסכר מכת מדינה היא זיל נכי ליה אמרו ליה רבנן לרבא הא אנן תנן ר' יהודה אומר אם קבלה הימנו במעות בין כך ובין כך אינו מנכה לו מן חכורו אמר להו לית דחש לה לדר' יהודה:

דף קו, ב משנה המקבל שדה מחבירו בעשרה כור חטים לשנה ולקתה נותן לו מתוכה היו חטיה יפות לא יאמר לו הריני לוקח מן השוק אלא נותן לו מתוכה:

דף קו, ב גמרא ההוא גברא דקביל ארעא לאספסתא בכורי דשערי עבדא אספסתא וחרשה וזרעה שערי ולקו הני שערי שלחה רב חביבא מסורא דפרת לקמיה דרבינא כי האי גונא מאי כי לקתה נותן לו מתוכה דמי או לא אמר ליה מי דמי התם לא עבדא ארעא

שליחותא דמרה הכא עבדא ארעא שליחותא דמרה ההוא גברא דקבל פרדס מחבריה בעשר דני חמרא תקיף ההוא חמרא סבר רב כהנא למימר היינו מתני' לקתה נותן לו מתוכה אמר ליה רב אשי מי דמי התם לא עבדא ארעא שליחותא הכא עבדא ארעא שליחותא ומודה רב אשי בעינבי דכדום ובשדה שלקתה בעומריה:

דף קו, ב משנה המקבל שדה מחבירו לזרעה שעורים לא יזרענה חטים חטים יזרענה שעורים רשב"ג אוסר תבואה לא יזרענה קטנית קטנית יזרענה תבואה ורשב"ג אוסר: **דף קו, ב גמרא** א"ר חסדא מ"ט דרשב"ג דכתיב (צפניה ג) שארית ישראל לא יעשו עולה ולא ידברו כזב ולא ימצא בפיהם לשון תרמית מיתיבי מגבת פורים לפורים ואין מדקדקין בדבר ואין העני רשאי ליקח מהן רצועה לסנדלו אא"כ התנה במעמד אנשי העיר דברי רבי יעקב שאמר משום ר"מ רשב"ג

דף קז, א גמרא מיקל אמר אביי טעמא דרבן שמעון כדמר דאמר מר האי מאן דניחא ליה דתתבור ארעיה ליזרעה שתא חטי ושתא שערי שתא שתי ושתא ערב ולא אמרן אלא דלא כריב ותני אבל כריב ותני לית לן בה: תבואה לא יזרענה קטנית [וכו'] מתני ליה רב יהודה לרבין תבואה יזרענה קטנית א"ל והא אנן תנן תבואה לא יזרענה קטנית א"ל לא קשיא הא לן והא להו א"ל רב יהודה לרבין בר ר"נ רבין אחי הני תחלי דבי כיתנא אין בהן משום גזל עומדות על גבולין יש בהן משום גזל ואם הוקשו לזרע אפילו דבי כיתנא נמי יש בהם משום גזל מ"ט מאי דאפסיד אפסיד א"ל רב יהודה לרבין בר ר"נ רבין אחי הני דילי דילך ודילך דילי נהוג בני מצרא אילן הנוטה לכאן והנוטה לכאן לכאן דאיתמר אילן העומד על המיצר אמר רב הנוטה לכאן לכאן והנוטה לכאן לכאן ושמואל אמר חולקין מיתיבי אילן העומד על המיצר יחלוקו תיובתא דרב תרגמא שמואל אליבא דרב בממלא כל המיצר כולו אי הכי מאי למימרא לא צריכא דתלי טוניה לחד גיסא ואכתי מאי למימרא מהו דתימא דא"ל פלוג הכי קמ"ל דאמר ליה מאי חזית דפלגת הכי פלוג הכי א"ל רב יהודה לרבין בר ר"נ רבין אחי לא תזבין ארעא דסמיכא למתא דא"ר אבהו אמר רב הונא אמר רב אסור לו לאדם שיעמוד על שדה חבירו בשעה שעומדת בקמותיה איני והא אשכחינהו רבי אבא לתלמידיה דרב אמר להו מאי אמר רב בהני קראי (דברים כח) ברוך אתה בעיר וברוך אתה בשדה ברוך אתה בבואך וברוך אתה בצאתך ואמרו ליה הכי אמר רב ברוך אתה בעיר שיהא ביתך סמוך לבהכ"נ ברוך אתה בשדה שיהו נכסוך קרובים לעיר ברוך אתה בבואך שלא תמצא אשתך ספק נדה בשעת ביאתך מן הדרך ברוך אתה בצאתך שיהו צאצאי מעיך כמותך ואמר להו ר' יוחנן לא אמר הכי אלא ברוך אתה בעיר שיהא בית הכסא סמוך לשולחנך אבל בהכ"נ לא ורבי יוחנן לטעמיה דאמר שכר פסיעות יש ברוך אתה בשדה שיהו נכסוך משולשין שליש בתבואה שליש בזיתים ושליש בגפנים ברוך אתה בבואך וברוך אתה בצאתך שתהא יציאתך מן העולם כביאתך לעולם מה ביאתך לעולם בלא חטא אף יציאתך מן העולם בלא חטא

דף קז, ב גמרא לא קשיא הא דמהדר ליה שורא ורתקא הא דלא מהדר ליה שורא ורתקא (דברים ז) והסיר ה' ממך כל חולי אמר רב זו עין רב לטעמיה דרב סליק לבי קברי עבד מאי דעבד אמר תשעין ותשעה בעין רעה ואחד בדרך ארץ ושמואל אמר זה הרוח שמואל לטעמיה דאמר שמואל הכל ברוח ולשמואל הא איכא הרוגי מלכות הנך נמי אי לאו זיקא עבדי להו סמא וחיי ר' חנינא אמר זו צינה דא"ר חנינא הכל בידי שמים חוץ מצנים פחים שנאמר (משלי כב) צנים פחים בדרך עקש שומר נפשו ירחק מהם ר' יוסי בר חנינא אמר

זו צואה דאמר מר צואת החוטם וצואת האוזן רובן קשה ומיעוטן יפה ר' אלעזר אמר זו מרה תניא נמי הכי מחלה זו מרה ולמה נקרא שמה מחלה שהיא מחלה כל גופו של אדם דבר אחר מחלה ששמונים ושלושה חלאים תלוין במרה וכולן פת שחרית במלח וקיתון של מים מבטלתן ת"ר י"ג דברים נאמרו בפת שחרית מצלת מן החמה ומן הצנה ומן הזיקין ומן המזיקין ומחכימת פתי וזוכה בדין ללמוד תורה וללמד ודבריו נשמעין ותלמודו מתקיים בידו ואין בשרו מעלה הבל ונזקק לאשתו ואינו מתאוה לאשה אחרת והורגת כינה שבבני מעים וי"א אף מוציא את הקנאה ומכניס את האהבה א"ל רבה לרבא בר מרי מנא הא מילתא דאמרי אינשי שיתין רהיטי רהוט ולא מטו לגברא דמצפרא כרך ואמרו רבנן השכם ואכול בקיץ מפני החמה ובחורף מפני הצנה א"ל דכתיב (ישעיהו מט) לא ירעבו ולא יצמאו ולא יכם שרב ושמש לא יכם שרב ושמש כיון דלא ירעבו ולא יצמאו א"ל את אמרת לי מהתם ואנא אמינא לך מהכא (שמות כג) ועבדתם את ה' אלהיכם וברך את לחמך ואת מימך ועבדתם את ה' אלהיכם זו קריאת שמע ותפלה וברך את לחמך ואת מימך זו פת במלח וקיתון של מים מכאן ואילך והסירותי מחלה מקרבך א"ל רב יהודה לרב אדא משוחאה לא תזלזל במישחתא דכל פורתא ופורתא חזי לכורכמא רישקא א"ל רב יהודה לרב אדא משוחאה ד' אמות דאניגרא זלזל בהו דאנהרא לא תמשחנהו כלל רב יהודה לטעמיה דאמר רב יהודה ארבע אמות דאניגרא לבני אניגרא דאנהרא דכולי עלמא מכריז רבי אמי מלא כתפי נגדי בתרי עברי נהרא קוצו רב נתן בר הושעיא קץ שיתסר אמתא אתו עליה בני משרוניה דפנוהו הוא סבר כרשות הרבים ולא היא התם בעינן כולי האי הכא משום אמתוחי אשליהן הוא כמלא כתפי נגדי סגי רבה בר רב הונא הוה ליה ההוא אבא אגודא דנהרא אמרו ליה ניקוץ מר אמר להו קוצו עילאי ותתאי והדר ניקוץ אנא היכי עביד הכי והכתיב (צפניה ב) התקוששו וקשו ואמר ריש לקיש קשוט עצמך ואחר כך קשוט אחרים התם אבא דבי פרזק רופילא הוה ואמר אי קייצו קיי צנא ואי לא קייצו אמאי איקוץ דאי ממתחי להו אשליהו מסתגי להו

דף קח, א גמרא ואי לא לא מיסתגי להו רבה בר רב נחמן הוה קא אזיל בארבא חזא ההוא אבא דקאי אגודא דנהרא אמר להו דמאן אמרו ליה דרבה בר רב הונא אמר (עזרא ט) ויד השרים והסגנים היתה במעל הזה ראשונה אמר להו קוצו אתא רבה בר רב הונא אשכחיה דקייץ אמר מאן קצייה תקוץ ענפיה אמרי כולהו שני דרבה בר רב הונא לא אקיים ליה זרעא לרבה בר רב נחמן אמר רב יהודה הכל לאיגלי גפא ואפילו מיתמי אבל רבנן לא מ"ט רבנן לא צריכי נטירותא לכריא דפתיא ואפילו מרבנן ולא אמרן אלא דלא נפקא באוכלוזא אבל לאוכלוזא לא דרבנן לאו בני מיפק באוכלוזא נינהו אמר רב יהודה לכריא דנהרא תתאי מסייעי עילאי לא מסייעי תתאי וחילופא במיא דמיטרא תניא נמי הכי חמש גנות המסתפקות מים ממעין אחד ונתקלקל המעין כולם מתקנות עם העליונה נמצאת התחתונה מתקנת עם כולן ומתקנת לעצמה וכן חמש חצרות שהיו מקלחות מים לביב אחד ונתקלקל הביב כולן מתקנות עם התחתונה נמצאת העליונה מתקנת עם כולן ומתקנת לעצמה אמר שמואל האי מאן דאחזיק ברקתא דנהרא חציפא הוי סלוקי לא מסלקינן ליה והאי דנא דקא כתבי פרסאי קני לך עד מלי צוארי סוסיא מיא סלוקי נמי מסלקינן ליה אמר רב יהודה אמר רב האי מאן דאחזיק ביני אחי וביני שותפי חציפא הוי סלוקי לא מסלקינן ליה ורב נחמן אמר נמי מסלקינן ואי משום דינא דבר מצרא לא מסלקינן ליה נהרדעי אמרי אפילו משום דינא דבר מצרא מסלקינן ליה משום שנאמר

(דברים ו) ועשית הישר והטוב בעיני ה' אתא אימליך ביה אמר ליה איזיל איזבון ואמר ליה זיל זבון צריך למיקנא מיניה או לא רבינא אמר לא צריך למיקנא מיניה נהרדעי אמרי צריך למיקנא מיניה והלכתא צריך למיקנא מיניה השתא דאמרת צריך למיקנא מיניה אי לא קנו מיניה אייקור וזול ברשותיה זבן במאה ושוי מאתן חזינא אי לכולי עלמא קא מוזילא ומזבין יהיב ליה מאה ושקיל ליה ואי לא יהיב ליה מאתן ושקיל ליה זבן במאתן ושויא מאה סבור מינה מצי אמר ליה לתקוני שדרתיך ולא לעוותי אמר ליה מר קשישא בריה דרב חסדא לרב אשי הכי אמרי נהרדעי משום דרב נחמן אין אונאה לקרקעות זבין ליה גריוא דארעא במיצעא נכסיה חזינן אי עידיית היא אי זיבורית היא זביניה זביני

דף קה,ב גמרא ואי לא איערומי קא מערים מתנה לית בה משום דינא דבר מצרא אמר אמימר אי כתב ליה אחריות אית בה משום דינא דבר מצרא מכר כל נכסיו לאחד לית בה משום דינא דבר מצרא לבעלים הראשונים לית בה משום דינא דבר מצרא זבן <מעכו"ם> {מגוי} וזבין <לעכו"ם> {לגוי} לית בה משום דינא דבר מצרא זבן <מעכו"ם> {מגוי} דאמר ליה ארי אברחי לך ממצרא זבין <לעכו"ם> {לגוי} <עכו"ם> {גוי} ודאי לאו בר ועשית הישר והטוב הוא שמותי ודאי משמתינן ליה עד דמקבל עליה כל אונסי דאתי ליה מחמתיה משכנתא לית בה משום דינא דבר מצרא דאמר רב אשי אמרו לי סבי דמתא מחסיא מאי משכנתא דשכונה גביה מאי נפקא מינה לדינא דבר מצרא למכור ברחוק ולגאול בקרוב ברע ולגאול ביפה לית בה משום דינא דבר מצרא לכרגא ולמזוני ולקבורה לית בה משום דינא דבר מצרא דאמרי נהרדעא לכרגא למזוני ולקבורה מזבנינן בלא אכרזתא לאשה וליתמי ולשותפי לית בה משום דינא דבר מצרא שכיני העיר ושכיני שדה שכיני העיר קודמין שכן ותלמיד חכם תלמיד חכם קודם קרוב ותלמיד חכם תלמיד חכם קודם איבעיא להו שכן וקרוב מאי ת"ש (משלי כז) טוב שכן קרוב מאח רחוק הני זוזי טבי והני זוזי תקולי לית ביה משום דינא דבר מצרא הני ציירי והני שרי לית ביה משום דינא דבר מצרא אמר איזיל ואטרח ואייתי זוזי לא נטרינן ליה אמר איזיל אייתי זוזי חזינן אי גברא דאמיד הוא דאזיל ומייתי זוזי נטרינן ליה ואי לא לא נטרינן ליה ארעא דחד ובתי דחד מרי ארעא מעכב אמרי בתי מרי בתי לא מעכב אמרי דארעא דחד ודיקלי דחד מרי דארעא מצי מעכב אמרי דיקלי מרי דיקלי לא מצי מעכב אמרי דארעא דארעא לבתי וארעא לזרעא ישוב עדיף ולית בה משום דינא דבר מצרא אפסיק משוניתא או ריכבא דדיקלא חזינא אם יכול להכניס בה אפילו תלם אחד אית בה משום דינא דבר מצרא ואי לא לית בה משום דינא דבר מצרא הני ד' בני מצרני דקדים חד מינייהו וזבין זביניה זביני ואי כולהו אתו בהדי הדדי פלגו לה בקרנזיל:

דף קט,א משנה המקבל שדה מחבירו לשנים מועטות לא יזרענה פשתן ואין לו בקורות שקמה קיבלה הימנו לז' שנים שנה ראשונה יזרענה פשתן ויש לו בקורות שקמה:

דף קט,א גמרא אמר אבבי בקורות שקמה אין לו בשבח שקמה יש לו ורבא אמר אפילו בשבח שקמה נמי אין לו מיתבי המקבל שדה מחבירו והגיע זמנו לצאת שמין לו מאי לאו שמין לו בשבח שקמה לא שמין לו ירקא וסילקא ירקא וסילקא נעקור ונשקול בדלא מטא יומא דשוקא ת"ש המקבל שדה מחבירו והגיע שביעית שמין לו שביעית מי קא מפקעא ארעא אלא אימא המקבל שדה מחבירו והגיע יובל שמין לו ואכתי יובל מי מפקעא קבלנות לצמיתות אמר רחמנא אלא אימא הלוקח שדה מחבירו והגיע יובל שמין לו וכי תימא ה"נ שמין לו בירקא וסילקא וסילקא וירקא ביובל הפקירא הוא אלא לאו שבח

שקמה תרגמא אביי אליבא דרבא שאני התם דאמר קרא (ויקרא כה) ויצא ממכר בית ממכר חוזר שבח אינו חוזר ונגמר מיניה התם זביני מעליא הוא ויובל אפקעתא דמלכא היא רב פפא קביל ארעא לאספסתא קדחו בה תאלי כי קא מסתלק אמר להו הבו לי שבחא א"ל רב שישא בריה דרב אידי לרב פפא אלא מעתה דיקלא ואלים ה"נ דבעי מר שבחיה א"ל התם לאו אדעתא דהכי נחית אנא הכא אדעתא דהכי נחיתנא כמאן כאביי דאמר בשבח שקמה יש לו אפילו תימא כרבא התם לית ליה פסידא הכא איכא פסידא א"ל מאי פסדתיך ידא דאספסתא שקול ידא דאספסתא וזיל אמר ליה אנא כורכמא רישקא רבאי א"ל גלית אדעתך דלמשקל ואסתלוקי עבדת שקל כורכמא רישקא וזיל אין לך אלא דמי עצים בלבד רב ביבי בר אביי קביל ארעא ואהדר ליה משוניתא קדחו ביה זרדתא כי קא מיסתלק אמר להו הבו לי שבחאי אמר רב פפי משום דאתיתו ממולאי אמריתו מילי מולייתא אפילו רב פפא לא אמר אלא דאית ליה פסידא הכא מאי פסידא אית לך: רב יוסף הוה ליה ההוא שתלא שכיב ושבק חמשה חתנוותא אמר עד האידנא חד השתא חמשה עד האידנא לא הוו סמכו אהדדי ולא מפסדו לי השתא חמשה סמכו אהדדי ומפסדו לי אמר להו אי שקליתו שבחייכו ומסתלקיתו מוטב ואי לא מסליקנא לכו בלא שבחא דאמר רב יהודה ואיתימא רב הונא ואיתימא ר"נ האי שתלא דשכיב יורשים דיליה מסתלקין להו בלא שבחא ולא מילתא היא ההוא שתלא דאמר להו אי מפסדינא מסלקנא אפסיד אמר רב יהודה מסתלק בלא שבחא רב כהנא אמר מסתלק ושקיל שבחא ומודה רב כהנא דאי אמר אי פסידנא מסתלקנא בלא שבחא מסתלק בלא שבחא רבא אמר אסמכתא היא ואסמכתא לא קניא ולרבא מאי שנא מהא דתנן אם אוביר ולא אעביד אשלם במיטבא התם מאי דאפסיד משלם הכא מאי דאפסיד מנכין ליה ואידך יהבינן ליה רוניא שתלא דרבינא הוה אפסיד סלקיה אתא לקמיה דרבא א"ל חזי מר מאי קא עביד לי א"ל שפיר עביד א"ל הא לא התרה בי א"ל לא צריכא להתרות רבא לטעמיה דאמר רבא מקרי דרדקי שתלא טבחא ואומנא

דף קט"ב גמרא וספר מתא כולן כמותרין ועומדין דמי כללא דמילתא כל פסידא דלא הדר כמותרין ועומדין דמי ההוא שתלא דאמר להו הבו לי שבחאי דבעינא למיסק לארעא דישראל אתא לקמיה דרב פפא בר שמואל אמר להו הבו ליה שבחיה א"ל רבא איהו אשבח ארעא לא אשבח א"ל אנא פלגא דשבחא קאמינא לך א"ל עד האידנא הוה שקיל בעל הבית פלגא ושתלא פלגא השתא בעי למיתב מנתא לאריסא א"ל ריבעא דשבחא קאמינא סבר רב אשי למימר ריבעא דהוא דנקא דאמר רב מניומי בריה דרב נחומי באתרא דשקיל שתלא פלגא ואריסא תילתא האי שתלא דבעי לאסתלוקי יהבינן ליה שבחא ומסלקינן ליה כי היכי דלא נמטייה הפסד לבעל הבית אי אמרת בשלמא ריבעא דהוא דנקא שפיר אלא אי אמרת ריבעא ממש קא מטי ליה פסידא לבעל הבית פלגא דנקא א"ל רב אחא בריה דרב יוסף לרב אשי ולימא ליה אנת מנתא דילך הב ליה לאריסא ואנא מנתא דילי מאי דבעינא עבידנא ביה אמר כי מטית לשחיטת קדשים תא ואקשי לי גופא אמר רב מניומי בריה דרב נחומי באתרא דשקיל שתלא פלגא ואריסא תילתא האי שתלא דבעי איסתלוקי יהבינן ליה שבחיה ומסלקינן ליה כי היכי דלא ליפסוד בעל הבית אמר רב מניומי בריה דרב נחומי קופא סבא פלגא שטפה נהרא ריבעא ההוא גברא דמשכין פרדיסא לחבריה לעשר שנין וקש לחמש שנין אביי אמר פירא הוי רבא אמר קרנא הוי וילקח בו קרקע והוא אוכל פירות מיתבי יבש האילן או נקצץ שניהם אסורים בו כיצד

יעשו ימכרו לעצים וילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות מאי לאו יבש דומיא דנקצץ מה נקצץ בזמנו אף יבש בזמנו וקתני ילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות אלמא קרנא הוי לא נקצץ דומיא דיבש מה יבש בלא זמנו אף נקצץ בלא זמנו ת"ש נפלו לה גפנים וזיתים זקנים

דף קי, א גמרא ימכרו לעצים וילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות אימא והזקינו ואיבעית אימא לאו מי אוקימנא לההיא כגון שנפלו לה בשדה אחרת דקא כליא קרנא: ההוא שטרא דהוה כתיב ביה שנין סתמא מלוה אמר שלש לזה אמר שתיים קדים מלוה ואכלינהו לפירי מי נאמן רב יהודה אמר קרקע בחזקת בעליה קיימא רב כהנא אמר פירות בחזקת אוכליהן קיימי והלכתא כוותיה דרב כהנא דאמר פירות בחזקת אוכליהן <קיימי> והא קי"ל דהלכתא כוותיה דרב נחמן דאמר קרקע בחזקת בעליה עומדת התם מילתא דלא עבידא לאיגלווי היא הכא מילתא דעבידא לאיגלווי היא ואטרוחי בי דינא תרי זמני לא מטרחינן מלוה אומר חמש לזה אומר שלש א"ל אייתי לי שטרך א"ל שטרא אירכס לי אמר רב יהודה מלוה נאמן מגו דאי בעי אמר לקוחה היא בידי א"ל רב פפא לרב אשי רב זביד ורב עזירא לא סבירא להו הא דרב יהודה מאי טעמא האי שטרא כיון דלגוביינא קאי מיזהר זהיר ביה ומיכבש הוא דכבשיה לשטריה סבר אוכלה תרתין שנין יתירתא א"ל רבינא לרב אשי אלא מעתה האי משכנתא דסורא דכתבי הכי במישלם שניא אלין תיפוק ארעא דא בלא כסף היכא דכבשיה לשטר משכנתא ואמר לקוחה היא בידי הכי נמי דמהימן וכי מתקני רבנן מילתא דאתי בה [לידי] פסידא א"ל התם תקינו ליה רבנן דמרי ארעא יהיב טסקא וכרי כריא ארעא דלית לה כריא ולא יהיב טסקא מאי א"ל איבעי ליה למחויי לא אימחא מאי איהו הוא דאפסיד אנפשיה אריס אומר למחצה ירדתי ובעל הבית אומר לשליש הורדתיו מי נאמן רב יהודה אמר בעל הבית נאמן רב נחמן אמר הכל כמנהג המדינה סבור מינה לא פליגי הא באתרא דשקיל אריסא פלגא הא באתרא דשקיל אריסא תילתא אמר להו רב מרי ברה דבת שמואל הכי אמר אביי אפילו באתרא דשקיל אריסא פלגא פליגי רב יהודה אמר בעל הבית נאמן דאי בעי אמר שכירי ולקיטי הוא: יתומים אומרים אנו השבחנו ובעל חוב אומר אביכם השביח על מי להביא ראייה

דף קי, ב גמרא סבר רבי חנינא למימר ארעא בחזקת יתמי קיימא ועל בעל חוב להביא ראייה אמר להו ההוא סבא הכי א"ר יוחנן על היתומים להביא ראייה מאי טעמא ארעא כיון דלגוביינא קיימא כמאן דגביא דמיא ועל היתומין להביא ראייה אמר אביי אף אנן נמי תנינא ספק זה קדם וספק זה קדם קוצץ ואינו נותן דמים אלמא כיון דלמיקץ קיימא אמרינן ליה אייתי ראייה ושקול הכא נמי האי שטרא כיון דלגוביינא קיימא כמאן דגביא דמיא ועל היתומים להביא ראייה אייתו יתמי ראייה דאינהו אשבחו סבר רבי חנינא למימר כי מסלקינן להו בארעא מסלקינן להו ולא היא בדמי מסלקינן להו מדרב נחמן דאמר רב נחמן אמר שמואל שלשה שמין להם את השבח ומעלין אותן בדמים ואלו הן בכור לפשוט ובעל חוב וכתובת אשה ליתומים ובעל חוב ללקוחות א"ל רבינא לרב אשי למימרא דסבר שמואל בעל חוב ללקוחות ומי אית ליה שבחא ללוקח והאמר שמואל בעל חוב גובה את השבח וכי תימא לא קשיא כאן בשבח המגיע לכתפים כאן בשבח שאין מגיע לכתפים והא מעשים בכל יום וקא מגבי שמואל אפי' בשבח המגיע לכתפים לא קשיא הא דמסיק ביה כשיעור ארעא ושבחא הא דלא מסיק ביה שיעור ארעא ושבחא וכי לא מסיק שיעור ארעא ושבחא דיהיב ליה ללוקח ומסלק ליה הניחא למ"ד אי אית [ליה] זוזי ללוקח לא מציי

מסלק ליה לבעל חוב שפיר אלא למ"ד אית ליה זוזי ללוקח מצי מסלק ליה לבעל חוב ונימא ליה אי הוו לי זוזי הוה מסליקנא לך מכולא ארעא השתא דלית לי זוזי הב לי גריוא דארעא בארעאי שיעור שבחאי הכא במאי עסקינן כגון דשויא ניהליה אפותיקי דא"ל לא יהא לך פרעון אלא מזו:

דף קי, ב משנה המקבל שדה מחבירו לשבוע אחד בשבע מאות זוז השביעית מן המנין קבלה הימנו שבע שנים בשבע מאות זוז אין השביעית מן המנין שכיר יום גובה כל הלילה שכיר לילה גובה כל היום שכיר שעות גובה כל הלילה וכל היום שכיר שבת שכיר חדש שכיר שנה שכיר שבוע יצא ביום גובה כל היום יצא בלילה גובה כל הלילה וכל היום: **דף קי, ב גמרא** ת"ר מנין לשכיר יום שגובה כל הלילה ת"ל (ויקרא יט) לא תלין פעולת שכיר אתך עד בקר ומנין לשכיר לילה שגובה כל היום שנאמר (דברים כד) ביומו תתן שכרו ואימא איפכא שכירות אינה משתלמת אלא בסוף ת"ר ממשמע שנאמר לא תלין פעולת שכיר אתך איני יודע שעד בקר מה ת"ל עד בקר מלמד שאינו עובר אלא עד בקר ראשון בלבד מכאן ואילך מאי אמר רב עובר משום בל תשהא אמר רב יוסף מאי קראה (משלי ג) אל תאמר לרעך לך ושוב ומחר אתן ויש אתך ת"ר האומר לחבירו צא שכור לי פועלים שניהן אין עוברין משום בל תלין זה לפי שלא שכרן

דף קיא, א גמרא וזה לפי שאין פעולתו אצלו היכי דמי אי דאמר להו שכרכם עלי שכרו עליו הוא דתניא השוכר את הפועל לעשות בשלו והראהו בשל חבירו נותן לו שכרו משלם וחוזר ונוטל מבעל הבית מה שההנה אותו לא צריכא דאמר להו שכרכם על בעל הבית יהודה בר מרימר א"ל לשמעיה זיל אגיר לי פועלים ואימא להו שכרכם על בעל הבית מרימר ומר זוטרא אגרי להדדי אמר רבה בר רב הונא הני שוקאי דסורא לא עברי משום בל תלין מידע ידעי דעל יומא דשוקא סמיכי אבל משום בל תשהא ודאי עובר: שכיר שעות גובה כל הלילה וכל היום: אמר רב שכיר שעות דיום גובה כל היום שכיר שעות דלילה גובה כל הלילה ושמואל אמר שכיר שעות דיום גובה כל היום ושכיר שעות דלילה גובה כל הלילה וכל היום תנן שכיר שעות גובה כל הלילה וכל היום תיובתא דרב אמר לך רב לצדדין קתני שכיר שעות דיום גובה כל היום שכיר שעות דלילה גובה כל הלילה תנן היה שכיר שבת שכיר חדש שכיר שנה שכיר שבוע יוצא ביום גובה כל היום יוצא בלילה גובה כל הלילה וכל היום אמר לך רב תנאי היא דתניא שכיר שעות דיום גובה כל היום שכיר שעות דלילה גובה כל הלילה דברי ר' יהודה ר"ש אומר שכיר שעות דיום גובה כל היום שכיר שעות דלילה גובה כל הלילה וכל היום מכאן אמרו כל הכובש שכר שכיר עובר בה' שמות הללו ועשה משום (ויקרא יט) בל תעשוק את ריעך ומשום (ויקרא יט) בל תגזול ומשום (דברים כד) בל תעשוק שכיר עני ומשום (ויקרא יט) בל תלין ומשום (דברים כד) ביומו תתן שכרו ומשום (דברים כד) לא תבא עליו השמש הני דאיכא ביממא ליכא בליליא דאיכא בליליא ליכא ביממא אמר רב חסדא שם שכירות בעלמא איזהו הוא עושק ואיזהו גזל א"ר חסדא (משלי ג) לך ושוב לך ושוב זה הוא עושק יש לך בידי ואיני נותן לך זה הוא גזל מתקיף לה רב ששת איזהו עושק שחייבה עליו תורה קרבן דומיא דפקדון דקא כפר ליה ממונא אלא אמר רב ששת נתתיו לך זהו עושק יש לך בידי ואיני נותן לך זה הוא גזל מתקיף לה אביי איזהו גזל שחייבה עליו תורה קרבן דומיא דפקדון בעינן דקא כפר ליה ממונא אלא אמר אביי לא שכרתיך מעולם זה הוא עושק נתתיו לך זה הוא גזל ולרב ששת מאי שנא עושק דקשיא ליה ומאי שנא גזל

דלא קשיא ליה אמר לך גזל דגזליה והדר כפריה אי הכי אפילו עושק נמי דהדר כפריה הכי השתא בשלמא התם כתיב (ויקרא ה) או בגזל מכלל דאודי ליה מעיקרא אבל גבי עושק מי כתיב או בעושק (ויקרא ה) או עשק כתיב שעשקו כבר רבא אמר זה הוא עושק זהו גזל ולמה חלקן הכתוב לעבור עליו בשני לאוין:

דף קיא,א משנה אחד שכר אדם ואחד שכר בהמה ואחד שכר כלים יש בו משום (דברים כד) ביומו תתן שכרו ויש בו משום לא תלין פעולת שכיר אתך עד בוקר אימתי בזמן שתבעו לא תבעו אינו עובר עליו המחיהו אצל חנוני או אצל שולחני אינו עובר עליו שכיר בזמנו נשבע ונוטל עבר זמנו אינו נשבע ונוטל אם יש עדים שתבעו <בזמנו> הרי זה נשבע ונוטל גר תושב יש בו משום ביומו תתן שכרו ואין בו משום לא תלין פעולת שכיר אתך עד בקר:

דף קיא,א גמרא מני מתני' לא תנא קמא דמאחיד ולא רבי יוסי ברבי יהודה מאי היא דתניא

דף קיא,ב גמרא (דברים כד) מאחיד פרט לאחרים גרך זה גר צדק בשעריך זה אוכל נבילות אין לי אלא שכר אדם מנין לרבות בהמה וכלים ת"ל בארצך כל שבארצך וכולן עוברים בכל השמות הללו מכאן אמרו אחד שכר אדם ואחד שכר בהמה ואחד שכר כלים יש בו משום (דברים כד) ביומו תתן שכרו ויש בהן משום (ויקרא יט) בל תלין פעולת שכיר רבי יוסי ברבי יהודה אומר גר תושב יש בו משום ביומו תתן שכרו ואין בו משום לא תלין בהמה וכלים אין בהן אלא משום (ויקרא יט; דברים כד) בל תעשק בלבד מני אי תנא קמא דמאחיד קשיא גר תושב אי רבי יוסי קשיא בהמה וכלים אמר רבא האי תנא תנא דבי ר' ישמעאל הוא דתנא דבי ר' ישמעאל אחד שכר אדם ואחד שכר בהמה ואחד שכר כלים יש בו משום ביומו תתן שכרו ומשום לא תלין גר תושב יש בו משום ביומו תתן שכרו ואין בו משום בל תלין מ"ט דת"ק דמאחיד גמר שכיר שכיר ורבי יוסי ברבי יהודה לא גמר שכיר שכיר נהי דלא גמר שכיר שכיר בהמה וכלים משום ביומו תתן שכרו נמי ניהיב תני רבי חנניא אמר קרא (דברים כד) ולא תבא עליו השמש כי עני הוא מי שהן באין לידי עניות ועשירות יצאו בהמה וכלים שאינן באין לידי עניות ועשירות ות"ק האי כי עני הוא מאי עביד ליה ההוא מיבעי להקדים עני לעשיר ורבי יוסי ברבי יהודה ההוא (דברים כד) מלא תעשק שכיר עני ואביון נפקא ות"ק חד להקדים עני לעשיר וחד להקדים עני לאביון וצריכא דאי אשמעינן אביון משום דלא כסיף למתבעיה אבל עשיר דכסיף למתבעיה אימא לא ואי אשמעינן עשיר משום דלא צריך ליה אבל אביון דצריך ליה אימא לא צריכא ותנא דידן מה נפשך אי יליף שכיר שכיר אפילו גר תושב נמי אי לא יליף שכיר שכיר בהמה וכלים מנא ליה לעולם לא יליף שכיר שכיר ושאיני התם דאמר קרא ולא תלין פעולת שכיר אתך עד בקר כל שפעולתו אתך אי הכי אפילו גר תושב נמי אמר קרא רעך רעך ולא גר תושב אי הכי אפילו בהמה וכלים נמי הא כתיב אתך מה ראית לרבות בהמה וכלים ולהוציא גר תושב מסתברא בהמה וכלים הוה ליה לרבות שכן ישנן בכלל ממון רעך גר תושב אינו בכלל ממון רעך ות"ק דמאחיד האי רעך מאי עבדי ליה ההוא מיבעי ליה לכדתניא רעך ולא <עמלקי> {נכרי} <עמלקי> {נכרי} מאחיד נפקא חד למשרא עושקו וחד למשרא גזלו {וקסבר גזל גוי מותר} וצריכי דאי אשמעינן גזלו משום דלא טרח ביה אבל עושקו דטרח גביה אימא לא ואי אשמעינן עושקו משום דלא אתא לידיה אבל גזלו דאתא לידיה אימא לא צריכא ורבי יוסי ברבי יהודה האי לא תלין

פעולת שכיר אתך עד בקר מאי עביד ליה מיבעיא ליה לכדרב אסי דאמר רב אסי אפילו לא שכרו אלא לבצור לו אשכול אחד של ענבים עובר משום בל תלין ואידך (דברים כד) מואליו הוא נושא את נפשו נפקא דבר המוסר נפשו עליו

דף קיב,א גמרא ואידך ההוא מיבעי ליה לכדתניא (דברים כד) ואליו הוא נושא את נפשו מפני מה עלה זה בכבש ונתלה באילן ומסר את עצמו למיתה לא על שכרו דבר אחר ואליו הוא נושא את נפשו כל הכובש שכר שכיר כאילו נוטל נפשו ממנו רב הונא ורב חסדא חד אמר נפשו של גזלן וחד אמר נפשו של נגזל מאן דאמר נפשו של גזלן דכתיב (משלי כב) אל תגזל דל כי דל הוא ואל תזכא עני בשער וכתיב (משלי כב) כי ה' יריב ריבם וקבע את קבעיהם נפש ומ"ד נפשו של נגזל דכתיב (משלי א) כן ארחות כל בוצע בצע את נפש בעליו יקח ואידך נמי הכתיב את נפש בעליו יקח בהשתא ואידך נמי הכתיב וקבע את קבעיהם נפש מה טעם קאמר מה טעם קבע את קבעיהם משום דנטלו נפש: אימתי בזמן שתבעו לא תבעו אינו עובר עליו: ת"ר לא תלין פעולת שכיר יכול אפילו לא תבעו ת"ל אתך לדעתך יכול אפי' אין לו ת"ל אתך שיש אתך יכול אפי' המחזהו אצל חנוני ואצל שולחני ת"ל אתך ולא שהמחזהו אצל חנוני ואצל שולחני: המחזהו אצל חנוני ואצל שולחני אינו עובר: איבעיא להו חוזר או אינו חוזר רב ששת אמר אינו חוזר ורבה אמר חוזר אמר רבה מנא אמינא לה מדקתני אינו עובר עליו מעבר הוא דלא עבר הא מיהדר הדר ורב ששת אמר מאי אינו עובר אינו בתורת לעבור: בעו מיניה מרב ששת קבלנות עובר עליו משום בל תלין או אין עובר משום בל תלין אומן קונה בשבח כלי והלוואה היא או אין אומן קונה בשבח כלי ושכירות היא אמר להו רב ששת עובר והתניא אינו עובר התם שהמחזהו אצל חנוני ואצל שולחני נימא מסייעא ליה הנותן תליתו לאומן גמרה והודיעו אפי' מכאן ועד עשרה ימים אינו עובר משום בל תלין נתנה לו בחצי היום מששקעה עליו חמה עובר משום בל תלין ואי אמרת אומן קונה בשבח כלי אמאי עובר אמר רב מרי בריה דרב כהנא בגרדא דסרבלא למאי יהבה ניהליה לרכוכי היינו שבחיה לא צריכא דקא אגריה מיניה לבטושי בטשא ובטשא במעתא:

דף קיב,ב גמרא שכיר בזמנו נשבע ונוטל וכו': שכיר אמאי תקינו ליה רבנן למשתבע ושקיל אמר רב יהודה אמר שמואל הלכות גדולות שנו כאן הני הלכתא נינהו הני תקנות נינהו אלא אמר רב יהודה אמר שמואל תקנות גדולות שנו כאן גדולות מכלל דאיכא קטנות אלא אמר רב נחמן אמר שמואל תקנות קבועות שנו כאן שבועה דבעל הבית היא ועקרוה רבנן לשבועה דבעל הבית ושדיוה אשכיר משום כדי חייו דשכיר ומשום כדי חייו דשכיר מפסדנא ליה לבעל הבית בעל הבית גופיה ניחא ליה דמשתבע שכיר ושקיל כי היכי דליתגרו ליה פועלים שכיר גופיה ניחא ליה דמשתבע בעל הבית ויפקע כי היכי דליגרוהו בעל הבית על כרחיה אגר שכיר נמי בעל כרחיה איתגר אלא בעל הבית טרוד בפועלים הוא אי הכי ניתב ליה בלא שבועה כדי להפיס דעתו של בעל הבית וניתב ליה בעדים טריחא להו מילתא וניתב ליה מעיקרא שניהם רוצים בהקפה אי הכי אפי' קצץ נמי אלמה תניא אומן אומר שתים קצצת לי והלה אומר לא קצצתי לך אלא אחת המוציא מחבירו עליו הראיה קציצה ודאי מידכר דכירי ליה אינשי אי הכי אפי' עבר זמנו נמי אלמה תנן עבר זמנו אינו נשבע ונוטל חזקה אין בעל הבית עובר משום בל תלין והא אמרת בעל הבית טרוד בפועליו הוא הני מילי מקמיה דלימטייה זמן חיוביה

דף קיג,א גמרא אבל מטא זמן חיוביה רמי אנפשיה ומיזכר וכי שכיר עובר משום בל תגזול התם תרי חזקי הכא חדא חזקה גבי בעל הבית איכא תרי חזקי חדא דאין בעל הבית עובר משום (ויקרא יט) בל תלין וחדא דאין שכיר משהא שכרו והכא חדא חזקה: אם יש עדים שתבעו הרי זה נשבע ונוטל: והא קתבעו לקמן א"ר אסי שתבעו בזמנו ודלמא לבתר הכי פרע אמר אביי שתבעו כל זמנו ולעולם <לא פרע ליה> א"ר חמא בר עוקבא כנגד אותו היום של תביעה:

דף קיג,א משנה המלוה את חבירו לא ימשכנו אלא בב"ד ולא יכנס לביתו ליטול משכנו שנאמר (דברים כד) בחוץ תעמוד היו לו שני כלים נוטל אחד ומניח אחד ומחזיר את הכר בלילה ואת המחרישה ביום ואם מת אינו מחזיר ליורשיו רשב"ג אומר אף לעצמו אינו מחזיר אלא עד שלשים יום ומשלשים יום ולהלן מוכרן בב"ד:

דף קיג,א גמרא אמר שמואל שליח ב"ד מנתח נתוחי אין אבל משכוני לא והתנן המלוה את חבירו לא ימשכנו אלא בב"ד מכלל דבב"ד ממשכנין א"ל שמואל אימא לא ינתחנו אלא בב"ד הכי נמי מסתברא דקתני סיפא לא יכנס לביתו ליטול משכנו מני אילימא בעל חוב מרישא שמע מינה אלא לאו שליח ב"ד אי משום הא לא איריא ה"ק המלוה את חבירו לא ימשכנו אלא בב"ד מכלל דבב"ד ממשכנים ובעל חוב אפי' נתוחי נמי לא שלא יכנס לביתו ליטול משכנו מתיב רב יוסף (דברים כד) לא יחבל ריחים ורכב הא דברים אחרים חבל (דברים כד) לא תחבל בגד אלמנה הא של אחרים תחבל מאן אי נימא בעל חוב הא כתיב (דברים כד) לא תבא אל ביתו לעבוט עבוטו אלא לאו שליח ב"ד תרגמה רב פפא בריה דרב נחמן קמיה דרב יוסף ואמרי לה רב פפא בריה דרב יוסף קמיה דרב יוסף לעולם בבעל חוב ולעבור עליו בשני לאוין ת"ש ממשמע שנאמר (דברים כד) בחוץ תעמוד איני יודע שהאיש אשר אתה נושה בו יוציא אלא מה תלמוד לומר (דברים כד) והאיש לרבות שליח בית דין מאי לאו שליח בית דין כלוה

דף קיג,ב גמרא לא שליח ב"ד כמלוה ת"ש (שמות כב) אם חבל תחבל שלמת רעך בשליח בית דין הכתוב מדבר אתה אומר בשליח בית דין הכתוב מדבר או אינו אלא בבעל חוב כשהוא אומר (דברים כד) לא תבא אל ביתו לעבוט עבוטו הרי בע"ח אמור הא מה אני מקיים אם חבל תחבל שלמת רעך בשליח ב"ד הכתוב מדבר תנאי היא דתניא שליח ב"ד שבא למשכנו לא יכנס לביתו למשכנו אלא עומד מבחוץ והלה מוציא לו משכון שנאמר (דברים כד) בחוץ תעמוד והאיש ותניא אידך בע"ח שבא למשכנו לא יכנס לביתו למשכנו אלא עומד בחוץ והלה נכנס ומוציא לו משכנו שנאמר בחוץ תעמוד ושליח ב"ד שבא למשכנו הרי זה נכנס לביתו וממשכנו ולא ימשכנו דברים שעושין בהן אוכל נפש ונותן מטה ומטה ומצע לעשיר מטה ומטה ומפץ לעני לו אבל לא לאשתו ולא לבניו ולבנותיו כדרך שמסדרין לבע"ח כך מסדרין בערכין כלפי לייא עיקר סידור בערכין כתיב אלא אימא כדרך שמסדרין בערכין כך מסדרין בבע"ח אמר מר נותן מטה ומטה ומצע לעשיר מטה ומטה ומפץ לעני למאן אילימא לאשתו ולבניו ולבנותיו הא אמרת לו אבל לא לאשתו ולבניו ולבנותיו אלא אידי ואידי לדידיה תרתי למה לי חדא דאכיל עלה וחדא דזג עלה כדשמואל דאמר שמואל כל מילי ידענא אסותייהו לבר מהני תלת מאן דאכיל אהינא מרירא אליבא ריקנא ומאן דאסר מיתנא דכיתנא רטיבא אחרציה ומאן דאכיל נהמא ולא מסגי ארבעה גרמידי תני תנא קמיה דרב נחמן כדרך שמסדרין בערכין כך מסדרין בבע"ח א"ל השתא זבוני מזבנין ליה סדורי מסדרינן ליה ומי מזבנינן ליה והתנן מחזיר את הכר

בלילה ואת המחרישה ביום תנא כרשב"ג תנא קמיה והכי קאמר ליה השתא לרשב"ג זבוני
מזבנינן ליה סדורי מסדרינן ליה דתנן רשב"ג אומר אף לעצמו אינו מחזיר אלא עד
שלשים יום מכאן ואילך מוכרן בב"ד וממאי דכי קאמר רשב"ג זבוני לגמרי קאמר דלמא
הכי קאמר עד שלשים יום הדר ליה בעיניה מכאן ואילך מיהדר ליה למאי דחזי ליה
ומזבנינן מאי דלא חזי ליה אי סלקא דעתך אית ליה לרשב"ג האי סברא ליכא מידי דלא
חזי ליה דאמר אביי רשב"ג ורבי שמעון ורבי ישמעאל ורבי עקיבא כולהו סבירא להו כל
ישראל בני מלכים הן רשב"ג דתנן לא את הלוחף ולא את החרדל רשב"ג מתיר בלוחף מפני
שהוא מאכל לעורבין רבי שמעון דתנן בני מלכים סכין שמן וורד על גבי מכותיהן בשבת
שכן דרכן לסוך בחול ר' שמעון אומר כל ישראל בני מלכים הן רבי ישמעאל ורבי עקיבא
דתניא הרי שהיו נושין בו אלף זוז ולבוש איצטלא בת מאה מנה מפשיטין אותה ממנו
ומלבישים אותו איצטלא הראויה לו ותנא משום רבי ישמעאל ותנא משום רבי עקיבא כל
ישראל ראוין לאותה איצטלא ולמאי דסליק אדעתין מעיקרא דיהיב ליה מאי דחזי ליה
ומזבנינן מאי דלא חזי ליה בשלמא כר וכסת חזי ליה דביני ביני אלא מחרישה למאי חזיא
אמר רבא בר רבה מחרישה דכספא מתקיף לה רב חגא ולימא ליה לאו עלי קרמית אמר
ליה אביי

דף קיד,א גמרא איברא עליה קרמי משום שנאמר (דברים כד) ולך תהיה צדקה איבעיא
להו מהו שיסדרו בבעל חוב מי גמר מיכה מיכה מערכין או לא ת"ש דשלח רבין באגרתו
דבר זה שאלתי לכל רבותי ולא אמרו לי דבר ברם כך היתה שאלה האומר הרי עלי מנה
לבדק הבית מהו שיסדרו ר' יעקב משמיה דבר פדא ור' ירמיה משמיה דאילפא אמרי ק"ו
מבעל חוב ומה ב"ח שמחזירין אין מסדרינן הקדש שאין מחזירין אינו דין שאין מסדרינן ור'
יוחנן אמר נדר בערכך כתיב מה ערכין מסדרינן אף הקדש מסדרינן ואידך ההוא לנידון
בכבודו הוא דאתא מה ערכין נידון בכבודו אף הקדש נידון בכבודו ויסדרו בב"ח ק"ו
מערכין ומה ערכין שאין מחזירין מסדרינן בעל חוב שמחזירין אינו דין שמסדרינן אמר קרא
(ויקרא כז) ואם מך הוא מערכך הוא ולא ב"ח ואידך האי עד שיהא במכותו מתחילתו ועד
סופו ויחזירו בהקדש קל וחומר מב"ח ומה בעל חוב שאין מסדרינן מחזירין הקדש
שמסדרינן אינו דין שמחזירין אמר קרא (דברים כד) ושכב בשלמתו וברכך יצא הקדש
שאיין צריך ברכה ולא והכתי' (דברים ח) ואכלת ושבעת וברכת וגו' אלא אמר קרא ולך
תהיה צדקה מי שצריך צדקה יצא הקדש שאין צריך צדקה אשכחיה רבה בר אבוה
לאליהו דקאי בבית הקברות של <עובדי כוכבים> {גוים} א"ל מהו שיסדרו בב"ח א"ל
גמר מיכה מיכה מערכין גבי ערכין כתיב ואם מך הוא מערכך גבי ב"ח כתיב (ויקרא כה)
וכי ימוך אחיך

דף קיד,ב גמרא מנין לערום שלא יתרום דכתיב (דברים כג) ולא יראה בך ערות דבר
אמר ליה לאו כהן הוא מר מאי טעמא קאי מר בבית הקברות א"ל לא מתני מר טהרות
דתניא ר"ש בן יוחי אומר קבריהן של <עובדי כוכבים> {גוים} אין מטמאין שנאמר
(יחזקאל לד) ואתן צאני צאן מרעיתי אדם אתם אתם קרויין אדם ואין <עובדי כוכבים>
{גוים} קרויין אדם אמר ליה בארבעה לא מצינא בשיתא מצינא א"ל ואמאי אמר ליה
דחיקא לי מילתא דבריה ועייליה לגן עדן אמר ליה פשוט גלימך ספי שקול מהני טרפי
ספא שקל כי הוה נפיק שמע דקאמר מאן קא אכיל לעלמיה כרבה בר אבוה נפץ שדנהו
אפילו הכי אתייה לגלימיה סחט גלימא ריחא זבניה בתריסר אלפי דינרי פלגינהו

לחתנוותיה ת"ר (דברים כד) ואם איש עני הוא לא תשכב בעבוטו הא עשיר שכיב מאי קאמר אמר רב ששת הכי קאמר ואם איש עני הוא לא תשכב ועבוטו אצלך הא עשיר שכיב ועבוטו אצלך ת"ר המלוה את חבירו אינו רשאי למשכנו ואינו חייב להחזיר לו ועובר בכל השמות הללו מאי קאמר אמר רב ששת הכי קאמר המלוה את חבירו אינו רשאי למשכנו ואם משכנו חייב להחזיר לו במה דברים אמורים שמשכנו שלא בשעת הלואתו אבל משכנו בשעת הלואתו אינו חייב להחזיר לו ועובר בכל השמות הללו ארישא תני רב שיזבי קמיה דרבא (שמות כב) עד בא השמש תשיבנו לו זו כסות לילה (דברים כד) השב תשיב לו את העבוט כבוא השמש זו כסות יום אמר ליה דיממא בליליא למה לי ודליליא ביממא למה לי אמר ליה איסמייה אמר ליה לא הכי קאמר עד בא השמש תשיבנו לו זו כסות לילה שניתנה לחבול בלילה השב תשיב לו את העבוט כבוא השמש זו כסות לילה שניתנה לחבול ביום אמר ר' יוחנן משכנו ומת שומטו מעל גבי בניו מיתיבי אמר ר' מאיר וכי מאחר שממשכנין למה מחזירין למה מחזירין רחמנא אמר אהדר אלא מאחר שמחזירין

דף קטו, א גמרא למה חוזרין וממשכנין שלא תהא שביעית משמטתו ולא יעשה מטלטלין אצל בניו טעמא דהדר ומשכניה הא לא הדר ומשכניה לא אמר רב אדא בר מתנא ולא תרוצי קא מתרצת לה תריץ הכי וכי מאחר שמחזירין למה ממשכנין מעיקרא שלא תהא שביעית משמטתו ולא יעשה מטלטלין אצל בניו ת"ר (דברים כד) לא תבא אל ביתו לעבוט עבוטו לביתו אי אתה נכנס אבל אתה נכנס לביתו של ערב וכן הוא אומר (משלי כ) לקח בגדו כי ערב זר וגו' ואומר (משלי ו) בני אם ערבת לרעך תקעת לזר כפיך נוקשת באמרי פיך נלכדת באמרי פיך עשה זאת אפוא בני והנצל כי באת בכף רעך לך התרפס ורבה רעידך אם ממון יש לו בידך התר לו פיסת יד ואם לאו הרבה עליו רעים לצד שני לביתו אי אתה נכנס אבל אתה נכנס לשכר כתף לשכר חמר לשכר פונדק לשכר דיוקנאות יכול אפילו זקפן עליו במלוה ת"ל משאת מאומה:

דף קטו, א משנה אלמנה בין שהיא ענייה בין שהיא עשירה אין ממשכנין אותה שנאמר (דברים כד) לא תחבול בגד אלמנה:

דף קטו, א גמרא ת"ר אלמנה בין שהיא ענייה בין שהיא עשירה אין ממשכנין אותה דברי ר' יהודה ר"ש אומר עשירה ממשכנין אותה ענייה אין ממשכנין אותה שאתה חייב להחזיר לה ואתה משיאה שם רע בשכנותיה למימרא דר' יהודה לא דריש טעמא דקרא ור"ש דריש טעמא דקרא והא איפכא שמעינן להו דתניא (דברים יז) ולא ירבה לו נשים ר' יהודה אומר מרבה הוא ובלבד שלא יהו מסירות את לבו ר"ש אומר אפילו אחת והיא מסירה את לבו ה"ז לא ישאנה א"כ מה ת"ל ולא ירבה לו נשים אפילו כאביגיל לעולם ר' יהודה לא דריש טעמא דקרא ושאני הכא דמפרש קרא ולא ירבה לו נשים ולא יסור מאי טעמא לא ירבה לו נשים משום דלא יסור ור"ש מכדי בעלמא דרשינן טעמא דקרא לכתוב רחמנא לא ירבה ולא בעינן לא יסור ואנא ידענא מאי טעמא לא ירבה משום דלא יסור לא יסור דכתב רחמנא למה לי אפילו אחת ומסירה את לבו הרי זה לא ישאנה:

דף קטו, א משנה החובל את הריחים עובר משום לא תעשה וחייב משום שני כלים שנאמר (דברים כד) לא יחבול ריחים ורכב ולא ריחים ורכב בלבד אמרו אלא כל דבר שעושין בו אוכל נפש שנאמר כי נפש הוא חובל:

דף קטו, א גמרא אמר רב הונא חבל ריחים לוקה שתיים משום ריחים ומשום כי נפש הוא חובל ריחים ורכב לוקה שלש משום ריחים ורכב ומשום כי נפש הוא חובל ורב יהודה אמר חבל ריחים לוקה אחת ורכב לוקה אחת ריחים ורכב לוקה שתיים כי נפש הוא חובל

דף קטו, ב גמרא לשאר דברים הוא דאתא לימא אביי ורבא בפלוגתא דרב הונא ורב יהודה קמיפלגי דאמר רבא אכל נא לוקה שתיים משום נא ומשום (שמות יב) כי אם צלי אש מבושל לוקה שתיים משום מבושל ומשום כי אם צלי אש נא ומבושל לוקה שלש משום נא ומשום מבושל ומשום לא תאכלנו כי אם צלי אש אביי אמר אין לוקין על לאו שבכללות לימא אביי דאמר כרב יהודה ורבא דאמר כרב הונא אמר לך רבא אנא דאמרי אפילו כרב יהודה עד כאן לא קאמר רב יהודה התם אלא דכי נפש הוא חובל לא משמע ריחים ורכב הלכך לשאר דברים הוא דאתא אבל הכא כי אם צלי אש למאי אתא ש"מ ללאו ואביי אמר לך אנא דאמרי אפילו לרב הונא ע"כ לא קאמר רב הונא התם אלא דכי נפש הוא חובל

דף קטז, א גמרא יתירא הוא כיון דיתירא הוא שדייה אריחים ורכב אבל הכא כי אם צלי אש לאו יתירא הוא דמבעי ליה לכדתניא בשעה שישנו בקום אכול צלי ישנו (שמות יב) בבל תאכל נא בשעה שאינו בקום אכול צלי אינו בבל תאכל נא תניא כוותיה דרב יהודה חבל זוג של ספרים וצמד של פרות חייב שתיים זה בעצמו וזה בעצמו אינו חייב אלא אחת ותניא אידך חבל זוג של ספרים וצמד של פרות יכול לא יהא חייב אלא אחת ת"ל (דברים כד) לא יחבול ריחים ורכב מה ריחים ורכב שהן מיוחדין שני כלים ועושין מלאכה אחת וחייב על זה בפני עצמו ועל זה בפני עצמו אף כל דברים שהן שני כלים מיוחדים ועושין מלאכה אחת חייב על זה בפני עצמו ועל זה בפני עצמו והוא גברא דחבל סכינא דאשכבתא מחבריה אתא לקמיה דאביי א"ל זיל אהדריה דהוי ליה כלי שעושים בו אוכל נפש ותא קום בדינא עלה רבא אמר לא צריך למיקם בדינא עלה ויכול לטעון עד כדי דמיהן ואביי לית ליה ההיא סברא מאי שנא מהנהו עיזי דאכלי חושלא בנהרדעא ואתא מרא דחושלא ותפס להו וקא טעין טובא ואמר אבוה דשמואל יכול לטעון עד כדי דמיהן התם לאו מידי דעבדא לאושולי ולאוגורי הוא הכא מידי דעביד לאושולי ולאוגורי הוא דשלח רב הונא בר אבין דברים העשויין להשאיל ולהשכיר ואמר לקוחין הן בידי אינו נאמן ורבא לית ליה האי סברא והא רבא אפיק זוגא דסרבלא וספרא דאגדתא מיתמי בדברים העשויין להשאיל ולהשכיר אמר לך רבא האי נמי כיון דמי פגמא קפדי אינשי ולא מושלי:

מסכת בבא מציעא פרק י

דף קטז, ב משנה הבית והעלייה של שנים שנפלו שניהם חולקין בעצים ובאבנים ובעפר ורואין אלו אבנים העשויות להשתבר אם היה אחד מהן מכיר מקצת אבניו נוטלן ועולות לו מן החשבון:

דף קטז, ב גמרא מדקתני רואין מכלל דאיכא למיקם עלייהו אי בחבסא נפיל אי בחבטא נפיל אי הכי רישא אמאי חולקין נחזי אי בחבטא נפיל עלייתא איתבור אי בחבסא נפיל

תתייתא איתבור לא צריכא דנפיל בליליא וליחזינהו בצפרא דפנינהו וליחזי מאן פנינהו ולישייליה דפנינהו בני רשות הרבים ואזלו לעלמא וליחזי ברשות דמאן יתבן וליהוי אידך המוציא מחבירו עליו הראייה לא צריכא דייבתן בחצר דתרוייהו אי נמי ברשות הרבים ואיבעית אימא שותפין בכי האי גוונא לא קפדי אהדדי: אם היה אחד מהן מכיר כו': והלה מה טוען אי דקאמר אין פשיטא ואי לא אמר אין למה נוטל אלא דא"ל איני יודע לימא תהוי תיובתא דר"נ דאיתמר מנה לי בידך והלה אומר איני יודע רב הונא ורב יהודה אמרי חייב ר"נ ור' יוחנן אמרי פטור כדאמר ר"נ כגון שיש עסק שבועה ביניהן הכא נמי כגון שיש עסק שבועה ביניהן היכי דמי עסק שבועה כדרבא דאמר רבא מנה לי בידך והלה אומר אין לך בידי אלא חמשים והשאר איני יודע מתוך שאינו יכול לישבע ישלם: ועולות לו מן החשבון: סבר רבא למימר לפי חשבון שבורות אלמא כיון דאמר איני יודע ריע טפי א"ל אביי אדרבה הא ריע טפי מדהני ידע טפי לא ידע תו לית ליה ואידך כולהו דהיאך נינהו אלא אמר אביי לפי חשבון שלימות אי הכי מאי קמהני ליה למלבנא רווחא אי נמי טינא דמעבדא:

דף קטז, ב משנה הבית והעלייה נפחתה העלייה ואין בעל הבית רוצה לתקן הרי בעל העלייה יורד ודר למטה עד שיתקן לו את העלייה ר' יוסי אומר התחתון נותן את התקרה והעליון את המעזיבה:

דף קטז, ב גמרא נפחתה בכמה רב אמר ברובה ושמואל אמר בארבעה רב אמר ברובה אבל בארבעה לא אדם דר חציו למטה וחציו למעלה ושמואל אמר בארבעה אין אדם דר חציו למטה וחציו למעלה ה"ד אי דאמר עלייה זו אזדא אלא דאמר ליה עלייה סתם לוגר ליה אחריתי אמר רבא לא צריכא דא"ל עלייה זו שאני משכיר לך כי סלקא סליק בהדה וכי נחית חות בהדה אי הכי מאי למימרא אלא אמר רב אשי דא"ל עלייה זו שעל גבי בית זה אני משכיר לך דהא שעביד בית לעלייה וכי הא דאמר רבין בר רב אדא אמר ר' יצחק מעשה באחד שאמר לחבירו דלית שעל גבי פרסק זה אני מוכר לך ונעקר הפרסק ובא מעשה לפני רבי חייא ואמר חייב אתה להעמיד לו פרסק כל זמן שהדלית קיימא בעי ר' אבא בר ממל

דף קיז, א גמרא כשהוא דר לבדו הוא דר כדמעיקרא או דלמא שניהם דרין דא"ל אדעתא לאפקינן לא אגרי לך אם תמצא לומר שניהם דרין בו כשהוא משתמש דרך פתחים משתמש או דרך גגין משתמש מי אמר כדמעיקרא מה מעיקרא דרך גגין השתא נמי דרך גגין או דלמא מצי אמר ליה עלייה קבילי עלאי עלייה וירידה לא קבילי עלאי אם תמצא לומר מצי אמר ליה עלייה וירידה לא קבילי עלאי שתי עליות זו על גב זו מהו איפחית עליונה נחית ודר בתחתונה איפחית תחתונה מהו למיסלק לגמרי בעליונה מי אמרינן דא"ל שם עלייה קבילית עלך או דלמא חד עלייה קביל עליה שתי עליות לא קביל עליה תיקו: רבי יוסי אומר התחתון נותן את התקרה כו': מאי תקרה רבי יוסי בר חנינא אמר קינים וסנאין וסטיני אמר רבי שמעון בן לקיש לווחים ולא פליגי מר כי אתריה ומר כי אתריה הנהו בי תרי דהוו דיירי חד עילאי וחד תתאי איפחית מעזיבה כי משי מיא עילאי אזלי ומזקי לתתאי <מי מתקן> רבי חייא בר אבא אמר העליון מתקן ור' אלעי משום ר' חייא בר' יוסי אמר התחתון מתקן וסימן (בראשית לט) ויוסף הורד מצרימה לימא ר' חייא בר אבא ורבי אלעי בפלוגתא דרבי יוסי ורבנן קמיפלגי למאן דאמר העליון מתקן קסבר על המזיק להרחיק את עצמו מן הניזק ומאן דאמר תחתון מתקן קסבר על הניזק להרחיק את

עצמו מן המזיק ותיסברא רבי יוסי ורבנן לענין נזקין פליגי והא איפכא שמעינן להו דתנן מרחיקין את האילן מן הבור עשרים וחמש אמה ובחרוב ובשקמה חמשים אמה בין מלמעלה בין מן הצד אם הבור קדם קוצץ ונותן דמים אם האילן קדם לא יקוצץ ספק זה קדם ספק זה קדם לא יקוצץ רבי יוסי אומר אע"פ שהבור קודמת לאילן לא יקוצץ שזה חופר בתוך שלו וזה נוטע בתוך שלו אלמא ר' יוסי סבר על הניזק להרחיק את עצמו ורבנן סברי על המזיק להרחיק את עצמו אלא אי איכא למימר פליגי בפלוגתא דר' יוסי ורבנן דהתם קמיפלגי ורבי יוסי ורבנן דהכא במאי פליגי בחוזק תקרה קמיפלגי רבנן סברי מעזיבה אחזוקי תקרה הוא ואחזוקי תקרה על התחתון בעי לאחזוקי ורבי יוסי סבר מעזיבה אשוויי גומות הוא ואשוויי גומות על העליון לאשוויי איני והאמר רב אשי כי הוינא בי רב כהנא הוה אמרינן מודה רבי יוסי בגירי דיליה דפסקי מיא והדר נפלי:

דף קיז, א משנה הבית והעלייה של שנים שנפלו אמר בעל העלייה לבעל הבית לבנות והוא אינו רוצה לבנות הרי בעל העלייה בונה את הבית ודר בתוכה עד שיתן לו את יציאותיו ר' יהודה אומר אף זה דר בתוך של חבירו צריך להעלות לו שכר אלא בעל העלייה בונה את הבית ואת העלייה מקרה את העליונה ויושב בבית עד שיתן לו את יציאותיו:

דף קיז, ב גמרא אמר ר' יוחנן בשלשה מקומות שנה לנו רבי יהודה אסור לאדם שיהנה מממון חבירו חדא הא דתנן אידך מה היא דתנן הנותן צמר לצבע לצבוע לו אדום וצבעו שחור שחור וצבעו אדום ר' מאיר אומר נותן לו דמי צמרו רבי יהודה אומר אם השבח יותר על ההוצאה נותן לו היציאה ואם ההוצאה יתירה על השבח נותן לו את השבח ואידך מאי היא דתנן מי שפרע מקצת חובו והשליש את שטרו ואמר לו אם אין אני נותן לך מכאן ועד זמן פלוני תן לו שטרו הגיע זמן ולא נתן רבי יוסי אומר יתן רבי יהודה אומר לא יתן אמאי דלמא עד כאן לא קאמר רבי יהודה הכא אלא משום דאיכא שחרוריתא אי נמי לצבוע לו אדום וצבעו שחור משום דקא משנה והתנן כל המשנה ידו על התחתונה ומי שפרע מקצת חובו נמי הוי אסמכתא ושמעינן ליה לר' יהודה דאמר לא קני אמר רב אחא בר אדא משמיה דעולא תחתון הבא לשנות בגויל שומעין לו בגזית אין שומעין לו בכפיסין שומעין לו בלבנים אין שומעין לו לסכך בארזים שומעין לו בשקמים אין שומעין לו למעט בחלונות שומעין לו להרבות בחלונות אין שומעין לו להגביה אין שומעין לו למעט שומעין לו עליון שבא לשנות בגזית שומעין לו בגויל אין שומעין לו בכפיסין אין שומעין לו בלבנים שומעין לו בארזים אין שומעין לו בשקמה שומעין לו לרבות בחלונות שומעין לו למעט בחלונות אין שומעין לו להגביה אין שומעין לו למעט שומעין לו לזה ולא לזה מאי <תניא אין לו לא לזה ולא לזה אין לו לבעל עלייה בקרקע כלום> תניא רבי נתן אומר תחתון נוטל שני חלקים והעליון שלישי ואחרים אומרים תחתון נוטל שלשה חלקים והעליון נוטל רביע אמר רבה נקוט דרבי נתן בידך דדיינא הוא ונחית לעומקא דדינא קא סבר כמה מפסיד עלייה בבית תילתא הלכך אית ליה תילתא:

דף קיז, ב משנה וכן בית הבד שהוא בנוי בסלע וגינה אחת על גביו ונפחת הרי בעל הגינה יורד וזורע למטה עד שיעשה לבית בדו כיפין הכותל והאילן שנפלו לרשות הרבים והזיקו פטור מלשלם נתנו לו זמן לקוצץ את האילן ולסתור את הכותל ונפלו בתוך הזמן פטור לאחר הזמן חייב מי שהיה כותלו סמוך לגינת חבירו ונפל ואמר לו פנה אבניך ואמר לו

דף קיה,א משנה הגיעוך אין שומעין לו משקבל עליו אמר לו הילך את יציאותיך ואני אטול את שלי אין שומעין לו השוכר את הפועל לעשות עמו בתבן ובקש ואמר לו תן לי שכרי ואמר לו טול מה שעשית בשכרך אין שומעין לו משקבל עליו ואמר לו הילך שכרך ואני אטול את שלי אין שומעין לו:

דף קיה,א גמרא נפחתה רב אמר ברובה ושמואל אמר בארבע רב אמר ברובה אבל בארבע אדם זורע חציו למטה וחציו למעלה ושמואל אמר בארבע אין אדם זורע חציו למטה וחציו למעלה וצריכא דאי אשמועינן דירה בהא קאמר שמואל משום דלא עבידי אינשי דדיירי פורתא הכא ופורתא הכא אבל לענין זריעה עבידי אינשי דזרעי הכא פורתא והכא פורתא אימא מודה ליה לרב ואי איתמר בהך בהך קאמר רב אבל בהא אימא מודה ליה לשמואל צריכא: נתנו לו זמן: וכמה זמן ב"ד א"ר יוחנן שלשים יום: מי שהיה כותלו כו': הא מדקתני סיפא הילך יציאותיך מכלל דפנינהו עסקינן טעמא דפנינהו הא לא פנינהו לא אמאי ותקנה ליה שדהו דאמר ר' יוסי בר' חנינא חצירו של אדם קונה לו שלא מדעתו ה"מ היכא דקא מיכוין לאקנויי ליה אבל הכא אישתמוטי הוא דקא מישתמיט ליה: השוכר לעשות עמו בתבן כו': וצריכא דאי אשמועינן להך קמייתא דכי קאמר ליה הגיעוך אין שומעין לו משום דלית ליה אגרא גביה אבל הכא דאית ליה אגרא גביה אימא שומעין לו דאמרי אינשי ממרי רשותיך פארי אפרע ואי אשמועינן הכא הכא שמשקבל עליו אין שומעין לו משום דאית ליה אגרא גביה אבל הכא דלית ליה אגרא גביה אימא שומעין לו צריכא: אין שומעין לו: והתניא שומעין לו אמר רב נחמן לא קשיא כאן בשלו כאן בשל חבירו א"ל רבה לרב נחמן בשלו מ"ט דא"ל אגרא עלך בשל חבירו נמי שכרו עליו דתניא השוכר את הפועל לעשות בשלו והראהו בשל חבירו נותן לו שכרו משלם וחוזר ונוטל מבעל הבית מה שההנה אותו אלא אמר רב נחמן לא קשיא כאן בשלו כאן בשל הפקר איתביה רבא לרב נחמן מציאת פועל לעצמו אימתי בזמן שאמר לו בעל הבית נכש עמי היום או עדור עמי היום אבל אם אמר לו עשה עמי מלאכה היום מציאתו לבעל הבית אלא אמר רב נחמן לא קשיא כאן בהגבהה כאן בהבטה אמר רבה הבטה בהפקר תנאי היא דתנן שומרי ספיחי שביעית נוטלין שכרן מתרומת הלשכה ר' יוסי אומר הרוצה מתנדב הוא ושומר חנם אמרו לו אתה אומר כן אין באין משל צבור מאי לאו בהא קמיפלגי דת"ק סבר הבטה בהפקר קני ואי יהיבי ליה אגרא אין ואי לא לא ורבי יוסי סבר הבטה בהפקר לא קני וכי אזלי צבור ומייתי השתא הוא דקא זכי ביה ומה אתה אומר הכי קאמרי ליה מדבריק לדברינו אין עומר ושתי לחם באין משל צבור אמר רבא לא דכ"ע הבטה בהפקר קני והכא חיישינן שמא לא ימסרם יפה יפה קמיפלגי דרבנן סברי יהבינן ליה אגרא ואי לא חיישינן שמא לא ימסרם יפה יפה רבי יוסי סבר לא חיישינן שמא לא ימסרם יפה ומה אתה אומר הכי קאמרי ליה מדבריק לדברינו דחיישינן שמא לא ימסרם יפה אין עומר ושתי לחם באין משל צבור איכא דאמרי רבא אמר דכ"ע הבטה בהפקר לא קני והכא בחיישינן לבעלי זרועות וליפרשו מינייהו ור' יוסי סבר לא תקינו דלישמעי בעלי זרועות וליפרשו מינייהו ור' יוסי סבר לא תקינו

דף קיה,ב גמרא ומה אתה אומר הכי קאמרי ליה מדבריק לדברינו אין באין משל צבור וכן כי אתא רבין אמר רבי יוחנן חוששין לבעלי זרועות איכא בינייהו: **דף קיה,ב משנה** המוציא זבל לרשות הרבים המוציא מוציא והמזבל מזבל אין שורין טיט ברשות הרבים ואין לובנים לבנים אבל גובלין טיט ברשות הרבים אבל לא לבנים הבונה

ברשות הרבים המביא אבנים מביא והבונה בונה ואם הזיק משלם מה שהזיק רבן שמעון בן גמליאל אומר אף מתקן הוא את מלאכתו לפני שלשים יום:

דף קיה,ב גמרא לימא מתני' דלא כרבי יהודה דתניא רבי יהודה אומר בשעת הוצאת זבלים אדם מוציא זבלו לרשה"ר וצוברו כל שלשים יום כדי שיהא נישוף ברגלי אדם וברגלי בהמה שעל מנת כן הנחיל יהושע לישראל את הארץ אפילו תימא רבי יהודה מודה ר' יהודה שאם הזיק חייב לשלם והתנן מודה רבי יהודה בנר חנוכה שהוא פטור מפני שהוא עושה ברשות מאי לאו רשות דבית דין לא רשות דמצוה והתניא כל אלו שאמרו מותרין לקלקל ברשה"ר אם הזיק חייב לשלם ורבי יהודה פוטר אלא מחוורתא מתני' דלא כרבי יהודה אמר אביי רבי יהודה ורבן שמעון בן גמליאל ור' שמעון כולהו סבירא להו כל מקום שנתנו לו חכמים רשות והזיק פטור רבי יהודה הא דאמרן רשב"ג דתנן רשב"ג אומר אף מתקן הוא את מלאכתו לפני שלשים יום רבי שמעון דתנן היה מעמידו בעלייה צריך שיהא תחתיו מעזיבה שלשה טפחים ובכירה טפח ואם הזיק משלם מה שהזיק רבי שמעון אומר לא אמרו כל השיעורים הללו אלא שאם הזיק פטור מלשלם ת"ר החצב שמסר לסתת חייב הסתת שמסר לחמר החמר חייב החמר שמסר לכתף חייב הכתף חייב הכתף שמסר לבנאי חייב הבנאי שמסר לאדריכל אדריכל חייב ואם הניח אבן על הדימוס והזיקה כולן חייבין לשלם והתניא אחרון חייב וכולן פטורים לא קשיא כאן בשכירות כאן בקבלנות:

דף קיה,ב משנה שתי גנות זו על גב זו והירק בינתים ר"מ אומר של עליון ר' יהודה אומר של תחתון אמר ר"מ אם ירצה העליון ליקח את עפרו אין כאן ירק אמר ר' יהודה אם ירצה התחתון למלאות את גנתו אין כאן ירק אמר ר"מ מאחר ששניהן יכולין למחות זה על זה רואין מהיכן ירק זה חי אמר ר"ש כל שהעליון יכול לפשוט את ידו וליטול הרי הוא שלו והשאר של תחתון:

דף קיה,ב גמרא אמר רבא בעיקרו כולי עלמא לא פליגי דעליון הוי כי פליגי בנופו ר"מ סבר שדי נופו בתר עיקרו ור' יהודה סבר לא אמרינן שדי נופו בתר עיקרו >ואזדא לטעמייהו< [כי האי גוונא] דתניא היוצא מן הגזע ומן השרשין הרי אלו של בעל הקרקע דברי ר' מאיר ר' יהודה אומר מן הגזע של בעל האילן ומן השרשין של בעל הקרקע **דף קיט,א גמרא** ותנן נמי גבי ערלה כי האי גוונא אילן היוצא מן הגזע ומן השרשין חייב בערלה דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר מן הגזע פטור מן השרשין חייב וצריכי דאי אשמועינן קמייתא בהא קאמר רבי יהודה משום דממונא אבל גבי ערלה דאיסורא אימא מודי ליה לר' מאיר ואי איתמר בהא קאמר ר' מאיר אבל בההיא אימא מודי ליה לר' יהודה צריכי: [אמר] ר"ש <אומר> כל שהעליון יכול לפשוט [וכו']: אמרי דבי רבי ינאי ובלבד שלא יאנס בעי רב ענן ואיתימא רבי ירמיה מגיע לנופו ואין מגיע לעיקרו מגיע לעיקרו ואין מגיע לנופו מאי תיקו: אמר אפרים ספרא תלמידו של ריש לקיש משום ריש לקיש הלכה כר"ש אמרוה קמיה דשבור מלכא אמר להו אפריון נמטייה לרבי שמעון:

מסכת בבא בתרא פרק א

דף ב,א משנה השותפין שרצו לעשות מחיצה בחצר בונין את הכותל באמצע מקום שנהגו לבנות גויל גזית כפיסין לבינין בונין הכל כמנהג המדינה גויל זה נותן ג' טפחים וזה נותן ג' טפחים בגזית זה נותן טפחיים ומחצה וזה נותן טפחיים בכפיסין זה נותן טפחיים וזה נותן טפחיים בלבינין זה נותן טפח ומחצה וזה נותן טפח ומחצה לפיכך אם נפל הכותל המקום והאבנים של שניהם וכן בגינה מקום שנהגו לגדור מחייבין אותו אבל בבקעה מקום שנהגו שלא לגדור אין מחייבין אותו אלא אם רצה כונס לתוך שלו ובונה ועושה חזית מבחוץ לפיכך אם נפל הכותל המקום והאבנים שלו אם עשו מדעת שניהם בונין את הכותל באמצע ועושים חזית מכאן ומכאן לפיכך אם נפל הכותל המקום והאבנים של שניהם:

דף ב,א גמרא סברוה מאי מחיצה גודא כדתניא מחיצת הכרם שנפרצה אומר לו גזור חזרה ונפרצה אומר לו גזור

דף ב,ב גמרא נתיאש הימנה ולא גדרה ה"ז קידש וחייב באחריות' טעמא דרצו הא לא רצו אין מחייבין אותו אלמא היזק ראייה לאו שמיה היזק ואימא מחיצה פלוגתא כדכתיב (במדבר לא) ותהי מחצת העדה וכיון דרצו בונין את הכותל בעל כרחו אלמא היזק ראייה שמיה היזק אי הכי האי שרצו לעשות מחיצה שרצו לחצות מבעי ליה אלא מאי גודא בונין את הכותל בונין אותו מבעי ליה אי תנא אותו הוה אמינא במסיפס בעלמא קמ"ל כותל: בונין את הכותל באמצע וכו': פשיטא לא צריכא דקדים חד ורצייה לחבריה מהו דתימא מצי א"ל כי איתרצאי לך באורא בתשמישתא לא איתרצאי לך קמ"ל והיזק ראייה לאו שמיה היזק <סימן גינה כותל כופין וחולקין חלונות דרב נחמן> ת"ש וכן בגינה גינה שאני כדר' אבא דאמר ר' אבא אמר רב הונא אמר רב אסור לאדם לעמוד בשדה חבירו בשעה שהיא עומדת בקמותיה והא וכן קתני אגויל וגזית ת"ש כותל חצר שנפל מחייבין אותו לבנות עד ד' אמות נפל שאני ודקארי לה מאי קארי לה סיפא איצטריכא ליה מד' אמות ולמעלה אין מחייבין אותו ת"ש כופין אותו לבנות בית שער ודלת לחצר ש"מ היזק ראייה שמיה היזק הזיקא דרבים שאני ודיחיד לא ת"ש אין חולקין את החצר עד שיהא בה ד' אמות לזה וד' אמות לזה הא יש בה כדי לזה וכדי לזה חולקין מאי לאו בכותל לא במסיפס בעלמא תא שמע החלונות בין מלמעלה בין מלמטה ובין מכנגדן ד' אמות ותני עלה מלמעלן כדי שלא יציץ ויראה מלמטן כדי שלא יעמוד ויראה מכנגדן כדי שלא יאפיל הזיקא דבית שאני תא שמע דאמר רב נחמן אמר שמואל גג הסמוך לחצר חבירו עושין לו מעקה גבוה ד' אמות שאני התם דאמר ליה בעל החצר לבעל הגג לדידי קביעה לי תשמישי לדידך לא קביעה לך תשמישתך ולא ידענא בהי עידנא סליקא ואתית

דף ג,א גמרא דאיצטנע מינך לישנא אחרינא אמרי לה סברוה מאי מחיצה פלוגתא דכתיב (במדבר לא) ותהי מחצת העדה וכיון דרצו בונין את הכותל בעל כורחן אלמא היזק ראייה שמיה היזק אימא מאי מחיצה גודא <דתנן> [דתניא] מחיצת הכרם שנפרצה אומר לו גזור נפרצה אומר לו גזור נתיאש הימנה ולא גדרה הרי זה קידש וחייב באחריותה וטעמא דרצו הא לא רצו אין מחייבין אותו אלמא היזק ראייה לאו שמיה היזק אי הכי בונין את הכותל בונין אותו מבעי ליה אלא מאי פלוגתא אי הכי שרצו לעשות מחיצה שרצו לחצות מבעי ליה כדאמרי אינשי תא נעביד פלוגתא ואי היזק ראייה שמיה היזק מאי איריא רצו אפי' לא רצו נמי א"ר אסי א"ר יוחנן משנתנו כשאין בה דין חלוקה והוא דרצו מאי קמ"ל דכי לית ביה דין חלוקה כי רצו פליגי תנינא אימתי בזמן שאין שניהם רוצים אבל בזמן

ששניהם רוצים אפילו פחות מכאן חולקין אי מהתם הוה אמינא אפילו פחות מכאן במסיפס בעלמא קמ"ל הכא כותל וליתני הא ולא ליתני הך סיפא איצטריכא ליה וכתבי הקדש אע"פ ששניהם רוצים לא יחלוקו >ל"א וכי רצו מאי הוי ליהדר ביה אמר רב אסי א"ר יוחנן בשקנו מידו כו' אדאשמעינן בשאין בה דין חלוקה והוא דרצו לישמענין ביש בה דין חלוקה ואע"ג דלא רצו אי אשמעינן ביש בה דין חלוקה ואע"ג דלא רצו הוה אמינא שאין בה דין חלוקה אפילו רצו נמי לא קמ"ל ומי מצית אמרת הכי והא קתני סיפא אימתי בזמן שאין שניהם רוצים אבל בזמן ששניהם רוצים יחלוקו מאי לאו אכותל לא אמסיפס בעלמא ליתני האי ולא ליתני האי סיפא איצטריכא ליה ובכתבי הקדש אע"פ ששניהם רוצים לא יחלוקו>: במאי אוקימתא למתני' בשאין בה דין חלוקה אי בשאין בה דין חלוקה כי רצו מאי הוי נהדרו בהו א"ר אסי א"ר יוחנן שקנו מידן וכי קנו מידן מאי הוי קנין דברים בעלמא הוא בשקנו מידן ברוחות רב אשי אמר כגון שהלך זה בתוך שלו והחזיק וזה בתוך שלו והחזיק: מקום שנהגו לבנות כו': גויל אבני דלא משפיא גזית אבני דמשפיא דכתיב (מלכים א ז) כל אלה אבנים יקרות כמדות גזית >וגו'< כפיסין ארחי לבינין ליבני אמר ליה רבה בריה דרבא לרב אשי ממאי דגויל אבני דלא משפיא נינהו והאי טפח יתירא למורשא דקרנתא דילמא פלגא דגזית הוא והאי טפח יתירא לביני אורבי הוא כדקאמרינן כפיסין ארחי לבינין ליבני והאי טפח יתירא לביני אורבי אמר ליה וליטעמיך כפיסין ארחי מנלן אלא גמרא גמירי לה גויל נמי אבני דלא משפיא גמרא גמירי לה איכא דאמרי אמר ליה רב אחא בריה דרב אויא לרב אשי ממאי דהאי כפיסין ארחי נינהו והאי טפח יתירא לביני אורבי דילמא מאי כפיסין אבני דלא משפיין והאי טפח יתירא למורשא דקרנתא כדקאמרינן גויל אבני דלא משפיין גזית אבני דמשפיין והאי טפח יתירא למורשא דקרנתא אמר ליה וליטעמיך גויל אבני דלא משפיין מנלן אלא גמרא גמירי לה הכא נמי גמרא גמירי לה אמר אביי שמע מינה כל ביני אורבי טפח הני מילי בטינא אבל בריכסא בעי טפי ואיכא דאמרי הני מילי בריכסא אבל בטינא לא בעי כולי האי למימרא דבגזית דכל ד' אמות גובה אי הוי פותיא חמשא קאי אי לא לא קאי והא אמה טרקסין דהואי גבוה תלתין אמהתא ולא הוה פותיא אלא שית פושכי וקם כיון דאיכא טפח יתירא קאי ובמקדש שני מ"ט לא עבוד אמה טרקסין כי קאי בתלתין קאי טפי לא קאי ומנלן דהוה גבוה טפי דכתיב (חגיג ב) גדול יהיה כבוד הבית הזה האחרון מן הראשון רב ושמואל ואמרי ליה ר' יוחנן ור"א חד אמר בבנין וחד אמר

דף ג,ב גמרא בשנים ואיתא להא ואיתא להא וניעבדו תלתין אמין בבנין ואידך ניעביד פרוכת כי קאי תלתין אמהתא נמי אגב תקרה ומעזיבה הוה קאי בלא תקרה ומעזיבה לא הוה קאי וליעביד מה דאפשר בבנין וליעביד אידך פרוכת אמר אביי גמירי אי כולהו בבנין אי כולהו בפרוכת אי כולהו ממקדש אי כולהו בפרוכת ממשכן איבעיא להו הן וסידן או דילמא הן בלא סידן אמר ר"נ בר יצחק מסתברא הן וסידן דאי ס"ד הן בלא סידן ליתנייה לשיעוריה אלא לאו ש"מ הן וסידן לא לעולם אימא לך הן בלא סידן וכיון דלא הוי טפח לא תני והא קתני בלבינין זה נותן טפח ומחצה וזה נותן טפח ומחצה התם חזי לאיצטרופי ת"ש הקורה שאמרו רחבה כדי לקבל אריח והאריח חצי לבינה של ג' טפחים התם ברברבתא דיקא נמי דקתני של שלשה טפחים מכלל דאיכא זוטרא ש"מ: אמר רב חסדא לא ליסתור איניש בי כנישתא עד דבני בי כנישתא אחריתי איכא דאמרי משום פשיעותא ואיכא דאמרי משום צלויי מאי בינייהו איכא בינייהו דאיכא >בי כנישתא

אחריתי < [דוכתא לצלויי] מרימר ומר זוטרא סתרי ובנו בי קייטא בסיתווא ובנו בי סיתווא בקייטא א"ל רבינא לרב אשי גבו זוזי ומחתי מאי אמר ליה דילמא מיתרמי להו פדיון שבויים ויהבי להו שריגי ליבני והדרי הודרי ומחתי כשורי מאי א"ל זמנין דמתרמי להו פדיון שבויים מזבני ויהבי להו א"ה אפי' בנו נמי אמר ליה דירתיה דאינשי לא מזבני ולא אמרן אלא דלא חזי בה תיוהא אבל חזי בה תיוהא סתרי ובני כי הא דרב אשי חזא בה תיוהא בכנישתא דמתא מחסיא סתריה ועייל לפוריי' להתם ולא אפקיה עד דמתקין ליה שפיכי ובבא בן בוטא היכי אסביה ליה עצה להורדוס למיסתריה לבית המקדש והאמר רב חסדא לא ליסתור אינשי בי כנישתא עד דבני בי כנישתא אחריתא אי בעית אימא תיוהא חזא ביה איבעית אימא מלכותא שאני דלא הזרא ביה דאמר שמואל אי אמר מלכותא עקרנא טורי עקר טורי ולא הדר ביה הורדוס עבדא דבית חשמונאי הוה נתן עיניו באותה תינוקת יומא חד שמע ההוא גברא בת קלא דאמר כל עבדא דמריד השתא מצלח קם קטלינהו לכולהו מרותיה ושיירה לההיא ינוקתא כי חזת ההיא ינוקתא דקא בעי למינסבה סליקא לאיגרא ורמא קלא אמרה כל מאן דאתי ואמר מבית חשמונאי קאתינא עבדא הוא דלא אישתיירא מינייהו אלא ההיא ינוקתא וההיא ינוקתא נפלה מאיגרא לארעא טמנה שבע שנין בדובשא איכא דאמרי בא עליה איכא דאמרי לא בא עליה דאמרי לה בא עליה הא דטמנה ליתוביה ליצריה ודאמרי לה לא בא עליה האי דטמנה כי היכי דנאמרו בת מלך נסב אמר מאן דריש (דברים יז) מקרב אחיך תשים עליך מלך רבנן קם קטלינהו לכולהו רבנן שבקיה לבבא בן בוטא למשקל עצה מניה

דף ד, א גמרא אהדר ליה כלילא דיילי נקרינהו לעיניה יומא חד אתא ויתיב קמיה אמר חזי מר האי עבדא בישא מאי קא עביד אמר ליה מאי אעביד ליה א"ל נלטייה מר אמר ליה [כתיב] (קוהלת י) גם במדעך מלך אל תקלל אמר ליה האי לאו מלך הוא א"ל וליהוי עשיר בעלמא וכתיב (קוהלת י) ובחזרי משכבך אל תקלל עשיר ולא יהא אלא נשיא וכתיב (שמות כב) ונשיא בעמך לא תאור א"ל בעושה מעשה עמך והאי לאו עושה מעשה עמך א"ל מסתפינא מיניה א"ל ליכא אינשי דאזיל דלימא ליה דאנא ואת יתיבנא א"ל כתיב (קוהלת י) כי עוף השמים יוליך את הקול ובעל כנפים יגיד דבר א"ל אנא הוא אי הואי ידענא דזהרי רבנן כולי האי לא הוה קטילנא להו השתא מאי תקנתיה דההוא גברא א"ל הוא כבה אורו של עולם דכתיב (משלי ו) כי נר מצוה ותורה אור ילך ויעסוק באורו של עולם דכתיב (ישעיהו ב) ונהרו אליו כל הגוים איכא דאמרי הכי א"ל הוא סימא עינו של עולם דכתיב (במדבר טו) והיה אם מעיני העדה ילך ויתעסק בעינו של עולם דכתיב (יחזקאל כד) הנני מחלל את מקדשי גאון עוזכם מחמד עיניכם א"ל מסתפינא ממלכותא א"ל שדר שליחא וליזיל שתא וליעכב שתא ולהדר שתא אדהכי והכי סתריה [ליה] ובניית [ליה] עבד הכי שלחו ליה אם לא סתרתה אל תסתור ואם סתרתה אל תבני ואם סתרתה ובנית עבדי בישא בתר דעבדין מתמלכין אם זיינך עלך ספרך כאן לא רכא ולא בר רכא הורדוס [עבדא] קלניא מתעביד מאי רכא מלכותא דכתיב (שמואל ב ג) אנכי היום רך ומשוח מלך ואי בעית אימא מהכא (בראשית מח) ויקראו לפניו אברך אמרי מי שלא ראה בנין הורדוס לא ראה בנין נאה [מימיו] במאי בנייה אמר רבה באבני שישא ומרמרא איכא דאמרי באבני כוחלא שישא ומרמרא אפיק שפה ועייל שפה כי היכי דנקביל סידא סבר למשעייה בדהבא אמרו ליה רבנן שבקיה דהכי שפיר טפי דמיחזי כי אידוותא דימא ובבא בר בוטא היכי עבד הכי והאמר רב יהודה אמר רב ואיתימא ר' יהושע בן לוי מפני מה

נענש דניאל מפני שהשיא עצה לנבוכדנצר שנאמר (דניאל ד) להן מלכא מלכי ישפר עלך וחטאיך בצדקה פרוק ועויתך במיחן עניין הן תהוי ארכא לשלותך וגו' וכתוב (דניאל ד) כולא מטא על נבוכדנצר מלכא וכתוב ולקצת ירחין תרי עשר וגו' איבעית אימא שאני עבדא דאיחייב במצות ואיבעית אימא שאני בית המקדש דאי לא מלכות לא מתבני ודניאל מנלן דאינענש אילימא משום דכתוב (אסתר ד) ותקרא אסתר להתך ואמר רב התך זה דניאל הניחא למ"ד שחתכוהו מגדולתו אלא למ"ד שכל דברי מלכות נחתכין על פיו מאי איכא למימר דשדיוהו לגובא דאריוותא: הכל כמנהג המדינה: הכל לאתויי מאי לאתויי אתרא דנהיגי בהוצא ודפנא: לפיכך אם נפל הכותל המקום והאבנים של שניהם: פשיטא לא צריכא דנפל לרשותא דחד מינייהו אי נמי דפנינהו חד לרשותא דידיה מהו דתימא ניהוי אידך המוציא מחבירו עליו הראיה קמ"ל: וכן בגינה מקום שנהגו לגדור מחייבין אותו: הא גופא קשיא אמרת וכן בגינה מקום שנהגו לגדור מחייבין אותו הא סתמא אין מחייבין אותו אימא סיפא אבל בקעה מקום שנהגו שלא לגדור אין מחייבין אותו הא סתמא מחייבין אותו השתא סתם גינה אמרת לא סתם בקעה מיבעיא אמר אביי ה"ק וכן סתם גינה ובמקום שנהגו לגדור בבקעה מחייבין אותו אמר ליה רבא אם כן מאי אבל אלא אמר רבא הכי קתני וכן סתם גינה כמקום שנהגו לגדור דמי ומחייבין אותו אבל סתם בקעה כמקום שלא נהגו דמי ואין מחייבין אותו: אלא אם רצה כונס לתוך שלו ובונה ועושה חזית: מאי חזית אמר רב הונא אכפיה ליה לקרנא לבר ונעביד מלגיו עביד חבריה נמי מלבר ואמר דידי ודידיה הוא אי הכי השתא נמי גייז ליה חבריה ואמר דידי ודידיה הוא גיזוזא מידע ידיע איכא דאמרי אמר רב הונא מיכפא לקרנא מלגיו ונעבד מלבר גייז ליה חבריה ואמר דידי ודידיה הוא אי הכי השתא נמי לייף ליה חבריה ואמר דידי ודידיה הוא ליפופא מידע ידיע והא מבחוץ קתני קשיא רבי יוחנן אמר

דף ד, ב גמרא נשעייה באמתא מלבר וניעבד מלגיו עביד חבריה מלבר ואמר דידי ודידיה הוא אי הכי השתא נמי דקפיל ליה חבריה ואמר דידי ודידיה הוא קילופא מידע ידיע הוצא אמר רב נחמן סינופי יריכי מלבר וניעבד מלגיו עביד נמי חבריה מלבר ואמר דידי ודידיה הוא אי הכי השתא נמי גייז ושדי ליה ואמר דידי ודידיה הוא משריק ליה טינא השתא נמי אתי חבריה וקליף ליה קילופא מידע ידיע אביי אמר הוצא לית ליה תקנתא אלא בשטרא: אבל אם עשו מדעת שניהם: אמר ליה רבא מפרזיקא לרב אשי לא יעשו לא זה ולא זה א"ל לא צריכא דקדים חד מנייהו ועבד דידיה ואי לא עביד חבריה אמר דידיה הוא ותנא תקנתא לרמאי קמ"ל א"ל ורישא לאו תקנתא לרמאי הוא א"ל בשלמא רישא תנא דינא ומשום דינא תנא תקנתא אלא סיפא דינא קתני דקתני תקנתא אמר רבינא הכא בהוצי עסקינן לאפוקי מדאביי דאמר הוצא לית ליה תקנתא אלא בשטרא קמ"ל דבחזית סגיא: **דף ד, ב משנה** המקיף את חבירו משלש רוחותיו וגדר את הראשונה ואת השניה ואת השלישית אין מחייבין אותו רבי יוסי אומר אם עמד וגדר את הרביעית מגלגלין עליו את הכל:

דף ד, ב גמרא אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר' יוסי דאמר אם עמד וגדר את הרביעית מגלגלין עליו את הכל ל"ש עמד ניקף ל"ש עמד מקיף איתמר רב הונא אמר הכל לפי מה שגדר חייא בר רב אמר הכל לפי דמי קנים בזול תנן המקיף את חבירו משלש רוחותיו וגדר את הראשונה ואת השניה ואת השלישית אין מחייבין אותו הא רביעית מחייבין אותו אימא סיפא רבי יוסי אומר אם עמד וגדר את הרביעית מגלגלין עליו את

הכל בשלמא לרב הונא דאמר הכל לפי מה שגדר בה היינו דאיכא בין ת"ק ורבי יוסי ת"ק סבר הכל לפי דמי קנים בזול אין ומה שגדר לא ורבי יוסי סבר הכל לפי מה שגדר אלא לחייה בר רב דאמר הכל לפי דמי קנים בזול מאי איכא בין ת"ק לר' יוסי אי דמי קנים בזול לא קיהיב ליה מאי קיהיב ליה אי בעית אימא אגר נטירא איכא בינייהו תנא קמא סבר אגר נטירא אין דמי קנים בזול לא ורבי יוסי סבר דמי קנים בזול ואי בעית אימא ראשונה שניה ושלישית איכא בינייהו ת"ק סבר רביעית הוא דיהיב ליה אבל ראשונה שניה ושלישית לא יהיב ליה ור' יוסי סבר ראשונה שנייה ושלישית נמי יהיב ליה איבעית אימא מקיף וניקף איכא בינייהו דת"ק סובר טעמא דעמד ניקף דמגלגלין עליו את הכל אבל עמד מקיף אינו נותן לו אלא דמי רביעית ורבי יוסי סבר ל"ש ניקף ול"ש מקיף אם עמד וגדר מגלגלין עליו את הכל לישנא אחרנא מקיף וניקף איכא בינייהו ת"ק סבר אם גדר מקיף את הרביעית נמי יהיב ליה ורבי יוסי סבר אם עמד ניקף וגדר את הרביעית הוא דיהיב ליה דגלי דעתיה דניחא ליה אבל אם גדר מקיף לא יהיב ליה מידי

דף ה,א גמרא רוניא אקפיה רבינא מארבע רוחותיו א"ל הב לי כמה דגדרי לא יהיב ליה הב לי לפי קנים בזול לא יהיב ליה הב לי אגר נטירותא לא יהיב ליה יומא חד הוה קא גדר דיקלי אמר ליה לאריסיה זיל שקול מניה קיבורא דאהיני אזל לאתויי רמא ביה קלא א"ל גלית דעתך דמינח ניחא לך לא יהא אלא עיזא בעלמא מי לא בעי נטירותא א"ל עיזא בעלמא לאו לאכלויי בעיא א"ל ולא גברא בעית דמיכלי לה אתא לקמיה דרבא א"ל זיל פייסיה במאי דאפייס ואי לא דאיננא לך דינא כר"ה אליבא דרבי יוסי רוניא זבן ארעא אמיצרא דרבינא סבר רבינא לסלוקי משום דינא דבר מצרא א"ל רב ספרא בריה דרב ייבא לרבינא אמרי אינשי ארבעה לצלא ארבעה לצללא:

דף ה,א משנה כותל חצר שנפל מחייבין אותו לבנותו עד ארבע אמות בחזקת שנתן עד שיביא ראיה שלא נתן מד' אמות ולמעלן אין מחייבין אותו סמך לו כותל אחר אע"פ שלא נתן עליו את התקרה מגלגלין עליו את הכל בחזקת שלא נתן עד שיביא ראיה שנתן:

דף ה,א גמרא אמר ריש לקיש הקובע זמן לחבירו ואמר לו פרעתוך בתוך זמני אינו נאמן ולואי שיפרע בזמנו אביי ורבא דאמרי תרוייהו עביד איניש דפרע בגו זימניה זימנין דמתרמו ליה זוזי אמר איזיל איפרעיה

דף ה,ב גמרא כי היכי דלא ליטרדן תנן בחזקת שנתן עד שיביא ראיה שלא נתן היכי דמי אילימא דאמר ליה פרעתוך בזמני פשיטא בחזקת שנתן אלא לאו דאמר ליה פרעתוך בתוך זמני אלמא עביד איניש דפרעיה בתוך זמניה שאני הכא דכל שפא ושפא זימניה הוא ת"ש בחזקת שלא נתן עד שיביא ראיה שנתן היכי דמי אילימא דאמר ליה פרעתוך בזמני אמאי לא אלא לאו דאמר ליה פרעתוך בתוך זמני אלמא לא עביד איניש דפרע בגו זימניה שאני הכא דאמר מי יימר דמחייבו לי רבנן רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע עבדי כאביי ורבא מר בר רב אשי עבד כר"ל והלכתא כר"ל ואפילו מיתמי ואע"ג דאמר מר הבא ליפרע מנכסי יתומים לא יפרע אלא בשבועה חזקה לא עביד איניש דפרע בגו זימניה איבעיא להו תבעו לאחר זמן ואמר לו פרעתוך בתוך זמני מהו מי אמרינן במקום חזקה אמרינן מה לי לשקר

דף ו,א גמרא או דילמא במקום חזקה לא אמרינן מה לי לשקר ת"ש בחזקת שנתן עד שיביא ראיה שלא נתן היכי דמי אילימא שתבעו לאחר זמן ואמר לו פרעתוך בזמני פשיטא אלא לאו דאמר ליה פרעתוך בתוך זמני אלמא אפילו במקום חזקה אמרי' מה לי לשקר

שאני הכא דכל שפא ושפא זמניה הוא ת"ש מד' אמות ולמעלה אין מחייבין אותו סמך לו כותל אחר כו' עד שיביא ראיה שנתן ה"ד אילימא שתבעו לאחר זמנו ואמר לו פרעתוך בזמני אמאי לא אלא לאו דאמר פרעתוך בתוך זמני אלמא במקום חזקה לא אמרינן מה לי לשקר שאני הכא דאמר מי יימר דמחייבי לי רבנן א"ל רב אחא בריה דרבא לרב אשי ת"ש מנה לי בידך אמר לו הין למחר אמר לו תנהו לי אם אמר נתתיו לך פטור אין לך בידי חייב מאי לאו נתתיו לך דא"ל פרעתוך בזמני אין לך בידי דא"ל פרעתוך בתוך זמני וקתני חייב אלמא במקום חזקה לא אמרינן מה לי לשקר לא מאי אין לך בידי לא היו דברים מעולם דאמר מר כל האומר לא לויתי כאומר לא פרעתי דמי: סמך לו כותל אחר מגלגלין עליו את הכל כו': א"ר הונא סמך לפלגא סמך לכולה ורב נחמן אמר למאי דסמך סמך למאי דלא סמך לא סמך ומודה רב הונא בקרנא ולופתא ומודה ר"נ באפריזא ובקבעתא דכשורי אמר רב הונא בי כוי לא הוי חזקה ואע"ג דעבד ליה הימלטי דא"ל אמינא לכי פייסת לי לא ליתרע אשיתאי אמר ר"נ אחזיק להורדי לא אחזיק לכשורי לכשורי אחזיק להורדי רב יוסף אמר אחזיק להורדי אחזיק לכשורי א"ד אמר רב נחמן אחזיק להורדי אחזיק לכשורי אחזיק להורדי אמר רב נחמן אחזיק לנטפי אחזיק לשפכי אחזיק לנטפי ורב יוסף אמר אפילו אחזיק לשפכי לנטפי א"ד אמר רב נחמן אחזיק לשפכי לנטפי אחזיק לשפכי אבל לצריפא דאורבני לא רב יוסף אמר אפי' צריפא דאורבני עבד רב יוסף עובדא בצריפא דאורבני אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה המשכיר בית לחבירו

דף ו,ב גמרא בבירה גדולה משתמש בזיזיה ובכתליה עד ד' אמות ובעובי הכותל במקום שנהגו אבל בתרביץ אפדני לא ורב נחמן דידיה אמר אפילו בתרביץ אפדני אבל רחבה שאחורי הבתים לא ורבא אמר אפילו רחבה שאחורי הבתים אמר רבינא האי כשורא דמטללתא עד תלתין יומין לא הוי חזקה בתר תלתין יומין הוי חזקה ואי סוכה דמצוה היא עד שבעה יומין לא הוי חזקה בתר שבעה יומין הוי חזקה ואי חברה בטינא לאלתר הוי חזקה אמר אביי שני בתים בשני צדי רשות הרבים זה עושה מעקה לחצי גגו וזה עושה מעקה לחצי גגו זה שלא כנגד זה ומעדיף מאי איריא ברשות הרבים אפילו רשות היחיד נמי רשות הרבים איצטריכא ליה מהו דתימא נימא ליה סוף סוף הא בעית לאצטנועי מבני רשות הרבים קמ"ל דא"ל רבים ביממא חזו לי בליליא לא חזו לי את בין ביממא בין בליליא חזית לי א"נ רבים כי קאימנא חזו לי כי יתיבנא לא חזו לי את חזית לי בין כי קאימנא בין כי יתיבנא רבים כי מעיינו חזו לי כי לא מעיינו לא חזו לי את ממילא נמי חזית לי אמר מר זה עושה מעקה לחצי גגו וזה עושה מעקה לחצי גגו זה שלא כנגד זה ומעדיף פשיטא לא צריכא דקדים חד מנייהו ועבד מהו דתימא נימא ליה אידך שקול אוזינקא ועבדיה את כוליה קמ"ל דא"ל את מ"ט לא עבדת משום דמיתרע אשיתך אנא נמי מיתרע ליה אשיתאי אמר ר"נ אמר שמואל גג הסמוך לחצר חבירו עושה לו מעקה גבוה ד' אמות אבל בין גג לגג לא ור"נ דידיה אמר אינו זקוק לד"א אבל זקוק למחיצת עשרה למאי אי להיזק ראיה ארבע אמות בעינן אי לנתפס עליו כגנב במסיפס בעלמא סגיאי לגדיים וטלאים בכדי שלא יזדקר בבת ראש סגי לעולם לנתפס עליו כגנב במסיפס מצי משתמיט ליה [אמר ממצורי קממצינא] במחיצת עשרה לא מצי משתמיט ליה מיתבי אם היה חצרו למעלה מגגו של חבירו אין נזקקין לו מאי לאו אין נזקקין לו כלל לא אין נזקקין לד' אמות אבל נזקקין למחיצת עשרה איתמר שתי חצרות זו למעלה מזו אמר רב הונא תחתון

בונה מכנגדו ועולה ועליון בונה מכנגדו ועולה ורב חסדא אמר עליון מסייע מלמטה ובונה תניא כוותיה דרב חסדא שתי חצרות זו למעלה מזו לא יאמר העליון הריני בונה מכנגדי ועולה אלא מסייע מלמטה ובונה ואם היתה חצרו למעלה מגגו של חבירו אינו זקוק לו הנהו בי תרי דהוו דיירי חד הוה דייר עילאי וחד הוה דייר תתאי איתבר תתאי א"ל תתאי לעילאי תא ונבנייה א"ל אנא שפיר קא דאירנא

דף ז,א גמרא א"ל איסתריה אנא ואבנייה אמר לית לי דוכתא למידר בה א"ל אנא אוגר לך דוכתא א"ל לא טרחנא לא קא מתדר לי שוף אכריסך ועול ושוף אכריסך ופוק אמר רב חמא בדינא קא מעכב והני מילי דלא מטו כשורי למטה מעשרה אבל מטו כשורי למטה מעשרה מצי א"ל למטה מי' רשותא דידי הוא ולא משעבד לך וה"מ דלא אתנו גבי הדדי אבל אתנו גבי הדדי סתרי ובנו וכי אתנו בהדי הדדי עד כמה אמרו רבנן קמיה דרבה משמיה דמר זוטרא בריה דרב נחמן דאמר משמיה דר"נ כאותה ששנינו רומו כחצי ארכו וכחצי רחבו אמר להו רבה לאו אמינא לכו לא תיתלו ביה בוקי סריקי ברב נחמן הכי אמר ר"נ כי דדיירי אינשי וכמה אמר רב הונא בריה דרב יהושע כי היכי דעיילי איסוריתא דמחוזא והדר ההוא גברא דהוה בני אשיתא אחורי כווי דחבריה אמר ליה קא מאפלת עלי א"ל סכרנא לך הכא ועבידנא לך כווי לעיל מאשיתאי א"ל קא מרעת ליה לאשיתאי א"ל סתרנא לך לאשיתך עד דוכתא דכווי ובנינא לה ועבידנא לך כווי בבנינא לעיל מאשיתאי א"ל אשיתא מתתאה עתיקא ומלעיל חדתא לא קיימא אמר ליה סתרנא לה עד לארעא ובנינא לה ועבידנא לך כווי בגוה א"ל חדא אשיתא חדתא בכליה ביתא עתיקא לא קיימא א"ל סתרנא לה לכוליה ביתא ובנינא לך כווי בבנינא א"ל לית לי דוכתא למידר בה א"ל אגירנא לך דוכתא א"ל לא טרחנא אמר רב חמא בדין קא מעכב היינו הך והא תו למה לי הא קמ"ל דאע"ג דלא משתמש אלא תיבנא ובי ציבי בעלמא הנהו בי תרי אחי דפלגי בהדי הדדי חד מטייה אספלידא וחד מטייה תרביצא אזל ההוא דמטייה תרביצא וקא בני אשיתא אפומא דאספלידא א"ל קא מאפלת עלי א"ל בדידי קא בנינא אמר רב חמא בדין קאמר ליה א"ל רבינא לרב אשי מאי שנא מהא דתניא שני אחין שחלקו אחד מהן נטל שדה כרם ואחד מהן נטל שדה לבן יש לו לבעל הכרם ד' אמות בשדה לבן שעל מנת כן חלקו א"ל התם דעלו להדדי אבל הכא מאי דלא עלו להדדי וכי בשופטני עסקינן דהאי שקיל אספלידא והאי שקיל תרביצא ולא עלו להדדי א"ל נהי דעלו להדדי דמי ליבני כשורי והודרי דמי אוירא לא עלו להדדי ולימא ליה מעיקרא אספלידא פלגת לי השתא משוית לי אידרונא אמר רב שימי בר אשי שמא בעלמא פלג ליה מי לא תניא האומר בית כור עפר אני מוכר לך אע"פ שאינו אלא לתך הגיעו שלא מכר לו אלא שמא והוא דמיתקרי בית כור פרדס אני מוכר לך אע"פ שאין בו רמונים הגיעו שלא מכר לו אלא שמא והוא דמיתקרי פרדס אני מוכר לך אע"פ שאין בו גפנים הגיעו שלא מכר לו אלא שמא והוא דמיתקרי כרמא מי דמי התם מצי אמר ליה מוכר ללוקח שמא זביני לך הכא מצי א"ל אדעתא דהכי פלגי דדאירנא ביה כי היכי דדרו אבהתן אמרו ליה

דף ז,ב גמרא מר ינוקא ומר קשישא בריה דרב חסדא לרב אשי נהרדעי לטעמייהו דאמר ר"נ אמר שמואל האחין שחלקו אין להן לא דרך זה על זה ולא חלונות זה על זה ולא סולמות זה על זה ולא אמת המים זה על זה והזהירו בהן שהלכות קבועות הן ורבא אמר יש להן: ההוא שטרא דיתמי דנפיק עליה תברא אמר רב חמא אגבווי לא מגבינן ליה ומיקרע לא קרעינן ליה אגבווי ליה דנפק תברא עליה מיקרע לא קרעינן ליה

דכי גדלי יתמי דילמא מייתו ראייה ומרעי ליה אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרבינא הלכתא מאי א"ל בכולהו הלכתא כרב חמא לבר מתברא דסהדי בשקרי לא מחזקינן מר זוטרא בריה דרב מרי אמר בהא נמי הלכתא כרב חמא דאם איתא דתברא מעליא הוא איבעי ליה לאפוקי בחיי אבוהון ומדלא אפקיה שמע מינה זיפיה:
דף ז,ב משנה כופין אותו לבנות בית שער ודלת לחצר רבן שמעון בן גמליאל אומר לא כל החצרות ראויות לבית שער כופין אותו לבנות לעיר חומה ודלתים וברייה רשב"ג אומר לא כל העיירות ראויות לחומה כמה יהא בעיר ויהא כאנשי העיר י"ב חדש קנה בה בית דירה הרי הוא כאנשי העיר מיד:

דף ז,ב גמרא למימרא דבית שער מעליותא היא והא ההוא חסידא דהוה רגיל אליהו דהוה משתעי בהדיה עבד בית שער ותו לא משתעי בהדיה לא קשיא הא מגואי הא מבראי ואי בעית אימא הא והא מבראי ולא קשיא הא דאית ליה דלת הא דלית ליה דלת אבע"א הא והא דאית ליה דלת ולא קשיא הא דאית ליה פותחת הא דלית ליה פותחת אי בעית אימא הא והא דאית ליה פותחת ולא קשיא הא דפותחת דידיה מגואי הא דפותחת דידיה מבראי: כופין אותו לבנות בית שער ודלת לחצר: תניא רבן שמעון בן גמליאל אומר לא כל חצרות ראויות לבית שער אלא חצר הסמוכה לרשות הרבים ראויה לבית שער ושאינה סמוכה לרשות הרבים אינה ראויה לבית שער ורבנן זימנין דדחקי בני רשות הרבים ועיילו ואתו: כופין אותו לבנות לעיר כו': >ת"ר כופין אותו לעשות לעיר דלתים וברייה< ורבן שמעון בן גמליאל אומר לא כל העיירות ראויות לחומה אלא עיר הסמוכה לספר ראויה לחומה ושאינה סמוכה לספר אינה ראויה לחומה ורבנן זימנין דמקרו ואתי גייסא בעא מיניה רבי אלעזר מרבי יוחנן כשהן גובין גובין או דילמא לפי שבה ממון גובין אמר ליה לפי ממון גובין ואלעזר בני קבע בה מסמרות איכא דאמרי בעא מיניה רבי אלעזר מרבי יוחנן כשהן גובין לפי קירוב בתים הן גובין או דילמא לפי ממון גובין אמר ליה לפי קירוב בתים הן גובין ואלעזר בני קבע בה מסמרות רבי יהודה נשיאה רמא דשורא אדרבנן אמר ריש לקיש רבנן לא צריכי נטירותא דכתיב (תהילים קלט) אספרם מחול ירבון אספרם למאן אילימא לצדיקים דנפישו מחלא השתא כולהו ישראל כתיב בהו (בראשית כב) כחול אשר על שפת הים צדיקים עצמם מחול ירבון אלא הכי קאמר אספרם למעשיהם של צדיקים מחול ירבון וק"ו ומה חול שמועט מגין על הים מעשיהם של צדיקים שהם מרובים לא כל שכן שמגינים עליהם כי אתא לקמיה דרבי יוחנן אמר ליה מאי טעמא לא תימא ליה מהא (שיר השירים ח) אני חומה ושדי כמגדלות אני חומה זו תורה ושדי כמגדלות

דף ח,א גמרא אלו ת"ח ור"ל סבר לה כדדרש רבא (שיר השירים ח) אני חומה זו כנסת ישראל ושדי כמגדלות אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות רב נחמן בר רב חסדא רמא כרגא ארבנן א"ל רב נחמן בר יצחק עברת אדאורייתא ואדנביאי ואדכתובי אדאורייתא דכתיב (דברים לג) אף חובב עמים כל קדושיו בידך אמר משה לפני הקב"ה רבונו של עולם אפילו בשעה שאתה מחבב עמים כל קדושיו יהיו בידך והם תכו לרגלך תני רב יוסף אלו תלמידי חכמים שמכתתים רגליהם מעיר לעיר וממדינה למדינה ללמוד תורה ישא מדברותיך לישא וליתן בדבורותיו של מקום אדנביאי דכתיב (הושע ח) גם כי יתנו בגוים עתה אקבצם ויחלו מעט ממשא מלך ושרים אמר עולא פסוק זה בלשון ארמית נאמר אי תנו כולהו עתה אקבצם ואם מעט מהם יחלו ממשא מלך ושרים אדכתובי דכתיב (עזרא ז)

מנדה בלו והלך לא שליט למרמא עליהם ואמר רב יהודה מנדה זו מנת המלך בלו זו כסף גולגלתא והלך זו ארנונא רב פפא רמא כריא חדתא איתמי א"ל רב שישא בריה דרב אידי לרב פפא ודילמא לא מידויל א"ל מישקל שקילנא מנייהו אי מידויל מידויל ואי לא מהדרנא לה ניהלייהו אמר רב יהודה הכל לאגלי גפא אפילו מיתמי אבל רבנן לא צריכי נטירותא הכל לכריא פתיא אפי' מרבנן ולא אמרן אלא דלא נפקי באכלוזא אבל נפקי באכלוזא רבנן לאו בני מיפק באכלוזא ניהו: רבי פתח אוצרות בשני בצורת אמר יכנסו בעלי מקרא בעלי משנה בעלי גמרא בעלי הלכה בעלי הגדה אבל עמי הארץ אל יכנסו דחק רבי יונתן בן עמרם ונכנס אמר לו רבי פרנסני אמר לו בני קרית אמר לו לאו שנית א"ל לאו אם כן במה אפרנסך [א"ל] פרנסני ככלב וכעורב פרנסיה בתר דנפק יתיב רבי וקא מצטער ואמר אוי לי שנתתי פתי לעם הארץ אמר לפניו ר' שמעון בר רבי שמא יונתן בן עמרם תלמידך הוא שאינו רוצה ליהנות מכבוד תורה מימיו בדקו ואשכח אמר רבי יכנסו הכל רבי לטעמיה דאמר רבי אין פורענות בא לעולם אלא בשביל עמי הארץ כהוא דמי כלילא דשדו אטבריא אתו לקמיה דרבי ואמרו ליה ליתבו רבנן בהדן אמר להו לא אמרו ליה ערוקינן [א"ל] ערוקו עקרו פלגיהון דליוה פלגא אתו הנהו פלגא קמי דרבי א"ל ליתבו רבנן בהדן אמרו להו לא ערוקינן ערוקו ערקו כולהו פש ההוא כובס שדיוה אכובס ערק כובס פקע כלילא א"ר ראיתם שאין פורענות בא לעולם אלא בשביל עמי הארץ: וכמה יהא בעיר ויהא כאנשי העיר וכו': ורמינהי החמרת והגמלת העוברת ממקום למקום ולנה בתוכה והודחה עמהן הן בסקילה וממונן פלט ואם נשתהו שם שלשים יום הן בסיף וממונן אבד אמר רבא לא קשיא הא לבני מתא הא ליתובי מתא כדתניא המודר הנאה מאנשי העיר כל שנשתהא שם שנים עשר חדש אסור ליהנות ממנו פחות מכאן מותר מיושבי העיר כל שנשתהא שם שלשים יום אסור ליהנות ממנו פחות מכאן מותר ליהנות ממנו ולכל מיילי מי בעינן י"ב חדש והתניא שלשים יום לתמחוי שלשה חדשים לקופה ששה לכסות תשעה לקבורה שנים עשר לפסי העיר אמר ר' אסי אמר ר' יוחנן כי תגן נמי מתניתין שנים עשר חדש לפסי העיר תגן: וא"ר אסי אמר ר' יוחנן הכל לפסי העיר ואפי' מיתמי אבל רבנן לא דרבנן לא צריכי נטירותא אמר רב פפא לשורא ולפרשאה ולטרזינא אפילו מיתמי אבל רבנן לא צריכי נטירותא כללא דמילתא כל מילתא דאית להו הנאה מיניה אפילו מיתמי רבה רמא צדקה איתמי דבי בר מריון א"ל אביי והתני רב שמואל בר יהודה אין פוסקין צדקה על היתומים אפילו לפדיון שבויים א"ל אנא לאחשובינהו קא עבידנא איפרא הורמיז אימיה דשבור מלכא שדרה ארנקא דדינרי לקמיה דרב יוסף אמרה ליהוי למצוה רבה יתיב רב יוסף וקא מעיין בה מאי מצוה רבה א"ל אביי מדתני רב שמואל בר יהודה אין פוסקין צדקה על היתומים אפילו לפדיון שבויים שמע מינה

דף ה,ב גמרא פדיון שבויים מצוה רבה היא אמר ליה רבא לרבה בר מרי מנא הא מילתא דאמור רבנן דפדיון שבויים מצוה רבה היא א"ל דכתיב (ירמיהו טו) והיה כי יאמרו אליך אנה נצא ואמרת אליהם כה אמר ה' אשר למות למות ואשר לחרב לחרב ואשר לרעב לרעב ואשר לשבי לשבי ואמר רבי יוחנן כל המאוחר בפסוק זה קשה מחבירו חרב קשה ממות אי בעית אימא קרא ואי בעית אימא סברא אי בעית אימא סברא האי קא מינוול והאי לא קא מינוול ואבע"א קרא (תהילים קטז) יקר בעיני ה' המותה לחסידיו רעב קשה מחרב איבעית אימא סברא האי קא מצטער והאי לא קא מצטער איבעית אימא קרא (איכה ד) טובים היו חללי חרב מחללי רעב שבי [קשה מכולם] דכולהו איתנהו ביה: תנו רבנן

קופה של צדקה נגבית בשנים ומתחלקת בשלשה נגבית בשנים שאין עושים שררות על הצבור פחות משנים ומתחלקת בשלשה כדיני ממונות תמחוי נגבית בשלשה ומתחלקת בשלשה שגבויה וחלוקה שוים תמחוי בכל יום קופה מערב שבת לערב שבת תמחוי לעניי עולם קופה לעניי העיר ורשאים בני העיר לעשות קופה תמחוי ותמחוי קופה ולשנותה לכל מה שירצו ורשאים בני העיר להתנות על המדות ועל השערים ועל שכר פועלים ולהסיע על קיצתן אמר מר אין עושים שררות על הצבור פחות משנים מנא הני מילי אמר רב נחמן אמר קרא (שמות כח) והם יקחו את הזהב וגו' שררות הוא דלא עבדי הא הימוני מהימן מסייע ליה לרבי חנינא דאמר רבי חנינא מעשה ומינה רבי שני אחין על הקופה מאי שררותא דאמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה לפי שממשכנין על הצדקה ואפילו בע"ש איני והא כתיב (ירמיהו ל) ופקדתי על כל לוחציו ואמר ר' יצחק בר שמואל בר מרתא משמיה דרב ואפי' על גבאי צדקה לא קשיא הא דאמיד הא דלא אמיד כי הא דרבא אכפיה לרב נתן בר אמי ושקיל מיניה ארבע מאה זוזי לצדקה (דניאל יב) והמשכילים יזהירו כזוהר הרקיע וגו' >המשכילים יזהירו כזוהר הרקיע < זה דיין שדן דין אמת לאמתו (דניאל יב) ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד אלו גבאי צדקה במתניתא תנא והמשכילים יזהירו כזוהר הרקיע זה דיין שדן דין אמת לאמתו וגבאי צדקה ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד אלו מלמדי תינוקות כגון מאן אמר רב כגון רב שמואל בר שילת דרב אשכחיה לרב שמואל בר שילת דהוה קאי בגינתא א"ל שבקתיה להימנותך אמר ליה הא תליסר שנין דלא חזיא לי והשתא נמי דעתאי עלויהו ורבנן מאי אמר רבינא (שופטים ה) ואוהביו כצאת השמש בגבורתו ת"ר גבאי צדקה אינן רשאים לפרוש זה מזה אבל פורש זה לשער וזה לחנות מצא מעות בשוק לא יתנם בתוך כיסו אלא נותנן לתוך ארנקי של צדקה ולכשיבא לביתו יטלם כיוצא בו היה נושה בחבירו מנה ופרעו בשוק לא יתנו לתוך כיסו אלא נותנן לתוך ארנקי של צדקה ולכשיבא לביתו יטלם תנו רבנן גבאי צדקה שאין להם עניים לחלק פורטין לאחרים ואין פורטין לעצמן גבאי תמחוי שאין להם עניים לחלק מוכרין לאחרים ואין מוכרין לעצמן מעות של צדקה אין מונין אותן שתיים אלא אחת אחת אמר אביי מריש לא הוה יתיב מר אציפי דבי כנישתא כיון דשמעה להא דתניא ולשנותה לכל מה שירצו הוה יתיב אמר אביי מריש הוה עביד מר תרי כיסי חד לעניי דעלמא וחד לעניי דמתא כיון דשמעה להא דאמר ליה שמואל לרב תחליפא בר אבדימי עביד חד כיסא

דף ט,א גמרא ואתני עלה איהו נמי עבד חד כיסא ואתני עלה רב אשי אמר אנא אתנויי נמי לא צריכנא דכל דקא אתי אדעתא דידי אתי ולמאן דבעינא יהיבנא ליה הנהו בי תרי טבחי דעבדי עניינא בהדי הדדי דכל מאן דעביד ביומא דחבריה נקרעוה למשכיה אזל חד מנייהו עבד ביומא דחבריה קרעו למשכיה אתו לקמיה דרבא חייבינהו רבא לשלומי איתביה רב יימר בר שלמיא לרבא ולהסיע על קיצתם לא אהדר ליה רבא אמר רב פפא שפיר עבד דלא אהדר ליה מידי ה"מ היכא דליכא אדם חשוב אבל היכא דאיכא אדם חשוב לאו כל כמינייהו דמתנו ת"ר אין מחשבינן בצדקה עם גבאי צדקה ולא בהקדש עם הגזברין ואע"פ שאין ראייה לדבר זכר לדבר שנאמר (מלכים ב יב) ולא יחשבו את האנשים אשר יתנו את הכסף על ידם לתת לעושי המלאכה כי באמונה הם עושים א"ר אלעזר אע"פ שיש לו לאדם גזבר נאמן בתוך ביתו יצור וימנה שנאמר (מלכים ב יב) ויצורו וימנו אמר רב הונא בודקין למזונות ואין בודקין לכסות אי בעית אימא קרא ואי

בעית אימא סברא אב"א סברא האי קא מבזי והאי לא קא מבזי אי בעית אימא קרא (ישעיהו נח) הלא פרוש לרעב לחמך בשי"ן כתיב פרוש והדר הב ליה והתם כתיב (ישעיהו נח) כי תראה ערום וכסיתו כי תראה לאלתר ורב יהודה אמר בודקין לכסות ואין בודקין למזונות אי בעית אימא סברא ואי בעית אימא קרא אי בעית אימא סברא האי קמצערא ליה והאי לא קמצערא ליה אי בעית אימא קרא הכא כתיב הלא פרוס לרעב לחמך פרוס לאלתר וכדקרינן והתם כתיב כי תראה ערום וכסיתו כשיראה לך תניא כוותיה דרב יהודה אמר כסוני בודקין אחריו פרנסוני אין בודקין תנן התם אין פוחתין לעני העובר ממקום למקום מככר בפונדיון מארבע סאין בסלע לן נותנין לו פרנסת לינה מאי פרנסת לינה אמר רב פפא פוריא ובי סדיא שבת נותנין לו מזון שלש סעודות תנא אם היה מחזיר על הפתחים אין נזקקין לו ההוא עניא דהוה מחזיר על הפתחים דאתא לקמיה דרב פפא לא מזדקיק ליה א"ל רב סמא בריה דרב ייבא לרב פפא אי מר לא מזדקיק ליה אינש אחרינא לא מזדקיק ליה לימות ליה והא תניא אם היה עני המחזיר על הפתחים אין נזקקין לו א"ל אין נזקקין לו למתנה מרובה אבל נזקקין לו למתנה מועטת אמר רב אסי לעולם אל ימנע אדם עצמו [מלתת] שלישית השקל בשנה שנא' (נחמיה י) והעמדנו עלינו מצות לתת עלינו שלישית השקל בשנה לעבודת בית אלהינו ואמר רב אסי שקולה צדקה כנגד כל המצות שנאמר והעמדנו עלינו מצות וגו' מצוה אין כתיב כאן אלא מצות >סימן גדול מקדש משה< א"ר אלעזר גדול המעשה יותר מן העושה שנאמר (ישעיהו לב) והיה מעשה הצדקה שלום ועבודת הצדקה השקט ובטח עד עולם זכה הלא פרוש לרעב לחמך לא זכה ועניים מרודים תביא בית אמר להו רבא לבני מחוזא במטותא מנייכו עושו בהדי הדדי כי היכי דליהוי לכו שלמא במלכותא וא"ר אלעזר בזמן שבהמ"ק קיים אדם שוקל שקלו ומתכפר לו עכשיו שאין בהמ"ק קיים אם עושין צדקה מוטב ואם לאו באין >עובדי כוכבים< {אומות העולם} ונוטלין בזרוע ואעפ"כ נחשב להן לצדקה שנא' (ישעיהו ס) ונוגשיך צדקה אמר רבא האי מילתא אישתעי לי עולא

דף ט,ב גמרא משגש ארחתיה דאימיה משמיה דר' אלעזר מאי דכתיב (ישעיהו נט) וילבש צדקה כשריון לומר לך מה שריון זה כל קליפה וקליפה מצטרפת לשריון גדול אף צדקה כל פרוטה ופרוטה מצטרפת לחשבון גדול רבי חנינא אמר מהכא (ישעיהו סד) וכבגד עדים כל צדקותינו מה בגד זה כל נימא ונימא מצטרפת לבגד גדול אף צדקה כל פרוטה ופרוטה מצטרפת לחשבון גדול אמאי קרו ליה עולא משגש ארחתיה דאימיה דבעא מיניה רב אחדבוי בר אמי מרב ששת מנין למצורע בימי ספורו שמטמא אדם אמר לו הואיל ומטמא בגדים מטמא אדם א"ל דילמא טומאה בחבורים שאני דהא הסיט נבילה דמטמא בגדים ואינו מטמא אדם אמר ליה ואלא שרץ דמטמא אדם מנלן לאו משום דמטמא בגדים א"ל שרץ בהדיא כתיב ביה (ויקרא כב) או איש אשר יגע בכל שרץ אלא שכבת זרע דמטמא אדם מנלן לאו משום דהואיל ומטמא בגדים מטמא אדם א"ל שכבת זרע נמי בהדיא כתיב ביה (ויקרא כב) או איש לרבות את הנוגע אהדר ליה בבדיחותא חלש דעתיה דרב ששת אישתיק רב אחדבוי בר אמי ואתיקר תלמודיה אתיא אימיה וקא בכיא קמיה צווחה צווחה ולא אשגח בה אמרה ליה חזי להני חדיי דמצית מינייהו בעא רחמי עליה ואיתסי ודאתאן עלה מנא לן כדתניא ר"ש בן יוחי אומר נאמר כבוס בגדים בימי ספורו ונאמר כבוס בגדים בימי חלוטו מה להלן מטמא אדם אף כאן מטמא אדם אמר רבי אלעזר גדול העושה צדקה בסתר יותר ממשא רבינו דאילו במשה רבינו כתיב (דברים

ט) כי יגורתי מפני האף והחמה ואילו בעושה צדקה כתיב (משלי כא) מתן בסתר יכפה אף [ושחד בחיק חמה עזה] ופליגא דרבי יצחק דאמר ר' יצחק אף כופה חמה אינו כופה שנא' ושחד בחיק חמה עזה אע"פ ששוחד בחיק חמה עזה איכא דאמרי א"ר יצחק כל דין שנוטל שחד מביא חמה עזה לעולם [שנאמר ושחד בחיק וגו'] ואמר רב יצחק כל הנותן פרוטה לעני מתברך בשש ברכות והמפייסו בדברים מתברך בי"א ברכות הנותן פרוטה לעני מתברך בשש ברכות דכתיב (ישעיהו נח) הלא פרוש וגו' ועניים מרודים תביא בית וגו' כי תראה ערום וגו' והמפייסו בדברים מתברך באחת עשרה ברכות שנאמר (ישעיהו נח) ותפק לרעב נפשך ונפש נענה תשביע וזרח בחשך אורך ואפלתך כצהרים ונחך ה' תמיד והשביע בצחצחות נפשך וגו' ובנו ממך חרבות עולם מוסדי דור ודור תקומם וגו' ואמר רבי יצחק מאי דכתיב (משלי כא) רודף צדקה וחסד ימצא חיים צדקה וכבוד משום דרודף צדקה ימצא צדקה אלא לומר לך כל הרודף אחר צדקה הקדוש ברוך הוא ממציא לו מעות ועושה בהן צדקה רב נחמן בר יצחק אמר הקדוש ברוך הוא ממציא לו בני אדם המהוגנים לעשות להן צדקה כדי לקבל עליהם שכרו לאפוקי מאי לאפוקי מדדרש רבה דדרש רבה מאי דכתיב (ירמיהו יח) ויהיו מוכשלים לפניך בעת אפך עשה בהם אמר ירמיה לפני הקדוש ברוך הוא רבונו של עולם [אפילו] בשעה שכופין את יצרן ומבקשין לעשות צדקה לפניך הכשילם בבני אדם שאינן מהוגנין כדי שלא יקבלו עליהן שכר רבי יהושע בן לוי אמר כל הרגיל לעשות צדקה זוכה הויין לו בנים בעלי חכמה בעלי עושר בעלי אגדה בעלי חכמה דכתיב

דף י,א גמרא ימצא חיים בעלי עושר דכתיב צדקה בעלי אגדה דכתיב וכבוד כתיב הכא וכבוד וכתיב התם (משלי ג) כבוד חכמים ינחלו תניא היה רבי מאיר אומר יש לו לבעל הדין להשיבך ולומר לך אם אלהיכם אוהב עניים הוא מפני מה אינו מפרנסן אמור לו כדי שניצול אנו בהן מדינה של גיהנם וזו שאלה שאל טורנוסרופוס הרשע את ר"ע אם אלהיכם אוהב עניים הוא מפני מה אינו מפרנסם א"ל כדי שניצול אנו בהן מדינה של גיהנם א"ל [אדרבה] זו שמחייבתן לגיהנם אמשול לך משל למה הדבר דומה למלך בשר ודם שכעס על עבדו וחבשו בבית האסורין וצוה עליו שלא להאכילו ושלא להשקותו והלך אדם אחד והאכילו והשקהו כששמע המלך לא כועס עליו ואתם קרוין עבדים שנאמר (ויקרא כה) כי לי בני ישראל עבדים אמר לו ר"ע אמשול לך משל למה הדבר דומה למלך בשר ודם שכעס על בנו וחבשו בבית האסורין וצוה עליו שלא להאכילו ושלא להשקותו והלך אדם אחד והאכילו והשקהו כששמע המלך לא דורון משגר לו ואנן קרוין בנים דכתיב (דברים יד) בנים אתם לה' אלהיכם אמר לו אתם קרוים בנים וקרוין עבדים בזמן שאתם עושין רצונו של מקום אתם קרוין בנים ובזמן שאין אתם עושין רצונו של מקום אתם קרוין עבדים ועכשיו אין אתם עושין רצונו של מקום אמר לו הרי הוא אומר (ישעיהו נח) הלא פרוס לרעב לחמך ועניים מרודים תביא בית אימתי עניים מרודים תביא בית האידינא וקאמר הלא פרוס לרעב לחמך: דרש ר"י ברבי שלום כשם שמזונותיו של אדם קצובין לו מראש השנה כך חסרונותיו של אדם קצובין לו מראש השנה זכה הלא פרוס לרעב לחמך לא זכה ועניים מרודים תביא בית כי הא דבני אחתיה דרבן יוחנן בן זכאי חזא להו בחילמא דבעו למיחסר שבע מאה דינרי עשינהו שקל מינייהו לצדקה פוש גבייהו שיבסר דינרי כי מטא מעלי יומא דכיפורי שדור דבי קיסר נקטינהו אמר להו רבן יוחנן בן זכאי לא תדחלון שיבסר דינרי גבייכו שקלינהו מינייכו אמרי ליה מנא ידעת אמר

להו חלמא חזאי לכו א"ל ואמאי לא אמרת לן [דניתבינהו] אמר להו אמיןא כי היכי
 דתעבדו מצוה לשמה רב פפא הוה סליק בדרגא אישתמיט כרעיה בעי למיפל אמר השתא
 כן איחייב מאן דסני לן כמחללי שבתות וכעובדי <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} א"ל
 חייא בר רב מדפתי לרב פפא שמא עני בא לידך ולא פרנסתו דתניא רבי יהושע בן קרחה
 אומר כל המעלים עיניו מן הצדקה כאילו עובד <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} כתיב
 הכא (דברים טו) השמר לך פן יהיה דבר עם לבבך בליעל וכתוב התם (דברים יג) יצאו
 אנשים בני בליעל מה להלן <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} אף כאן <עבודת כוכבים>
 {עבודה זרה} תניא א"ר אלעזר בר' יוסי כל צדקה וחסד שישראל עושין בעולם הזה
 שלום גדול ופרקליטין גדולין בין ישראל לאביהן שבשמים שנאמר (ירמיהו טז) כה אמר
 ה' אל תבא בית מרזח ואל תלך לספוד ואל תנוד להם כי אספתי את שלומי מאת העם הזה
 [וגו' את] החסד ואת הרחמים חסד זו גמילות חסדים רחמים זו צדקה תניא ר"י אומר
 גדולה צדקה שמקרבת את הגאולה שנאמר (ישעיהו נו) כה אמר ה' שמרו משפט ועשו
 צדקה כי קרובה ישועתי לבא וצדקתי להגלות הוא היה אומר עשרה דברים קשים נבראו
 בעולם הר קשה ברזל מחתכו ברזל קשה אור מפעפעו אור קשה מים מכבין אותו מים
 קשים עבים סובלים אותן עבים קשים רוח מפזרתן רוח קשה גוף סובלו גוף קשה פחד
 שוברו פחד קשה יין מפיגו יין קשה שינה מפכחתו ומיתה קשה מכולם [וצדקה מצלת מן
 המיתה] דכתיב (משלי י) וצדקה תציל ממות דרש רבי דוסתאי ברבי ינאי בוא וראה שלא
 כמדת הקב"ה מדת בשר ודם מדת בשר ודם מביא דורון גדול למלך ספק מקבלין
 אותו הימנו ספק אין מקבלין אותו הימנו [ואם תמצא לומר מקבלים אותו ממנו] ספק
 רואה פני המלך ספק אינו רואה פני המלך והקדוש ברוך הוא אינו כן אדם נותן פרוטה
 לעני זוכה ומקבל פני שכינה שנאמר (תהילים יז) אני בצדק אחזה פניך אשבעה בהקיץ
 תמונתך רבי אלעזר יהיב פרוטה לעני והדר מצלי אמר דכתיב אני בצדק אחזה פניך מאי
 אשבעה בהקיץ תמונתך אמר רב נחמן בר יצחק אלו תלמידי חכמים שמנדדין שינה
 מעיניהם בעולם הזה והקב"ה משביען מזיו השכינה לעולם הבא א"ר יוחנן מאי דכתיב
 (משלי יט) מלוה ה' חונן דל אלמלא מקרא כתוב אי אפשר לאומרו כביכול עבד לזה לאיש
 מלוה א"ר חייא בר אבא רבי יוחנן <רמי> כתיב (משלי יא) לא יועיל הון ביום עברה
 וצדקה תציל ממות וכתוב (משלי י) לא יועילו אוצרות רשע וצדקה תציל ממות שתי
 צדקות הללו למה אחת שמצילתו ממיתה משונה ואחת שמצילתו מדינה של גיהנם ואי זו
 היא שמצילתו מדינה של גיהנם ההוא דכתיב ביה עברה דכתיב (צפניה א) יום עברה היום
 ההוא ואי זו היא שמצילתו ממיתה משונה

דף י,ב גמרא נותנה ואינו יודע למי נותנה נוטלה ואינו יודע ממי נוטלה נותנה ואינו יודע
 למי נותנה לאפוקי מדמר עוקבא נוטלה ואינו יודע ממי נוטלה לאפוקי מדרבי אבא ואלא
 היכי ליעביד ליתבי לארנקי של צדקה מיתבי מה יעשה אדם ויהיו לו בנים זכרים ר"א
 אומר יפזר מעותיו לעניים ר' יהושע אומר ישמח אשתו לדבר מצוה ר' אליעזר בן יעקב
 אומר לא יתן אדם פרוטה לארנקי של צדקה אלא א"כ ממונה עליה כר' חנניא בן תרדיון
 כי קא אמרינן דממני עלה כר' חנניא בן תרדיון א"ר אבהו אמר משה לפני הקב"ה רבש"ע
 במה תרום קרן ישראל אמר לו בכי תשא וא"ר אבהו שאלו את שלמה בן דוד עד היכן
 כחה של צדקה אמר להן צאו וראו מה פירש דוד אבא (תהילים קיב) פזר נתן לאביונים
 צדקתו עומדת לעד קרנו תרום בכבוד רבי אבא אמר מהכא (ישעיהו לג) הוא מרומים

ישכון מצדות סלעים משגבו לחמו נתן מימיו נאמנים מה טעם מרומים ישכון מצדות סלעים משגבו משום דלחמו נתן ומימיו נאמנים וא"ר אבהו שאלו את שלמה איזהו בן העולם הבא אמר להם כל (ישעיהו כד) שכנגד זקניו כבוד כי הא דיוסף בריה דר' יהושע הלש אינגיד א"ל אבוה מאי חזית א"ל עולם הפוך ראיתי עליונים למטה ותחתונים למעלה א"ל עולם ברור ראית ואנן היכי חזיתנן [א"ל] כי היכי דחשבינן הכא חשבינן התם ושמעתי שהיו אומרים אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו ושמעתי שהיו אומרים הרוגי מלכות אין כל בריה יכולה לעמוד במחיצתן מאן נינהו אילימא ר"ע וחבריו משום הרוגי מלכות ותו לא פשיטא בלאו הכי נמי אלא הרוגי לוד תניא אמר להן רבן יוחנן בן זכאי לתלמידיו בני מהו שאמר הכתוב (משלי יד) צדקה תרומם גוי וחסד לאומים חטאת נענה רבי אליעזר ואמר צדקה תרומם גוי אלו ישראל דכתיב (שמואל ב ז) ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ וחסד לאומים חטאת כל צדקה וחסד שאומות <עובדי כוכבים> {העולם} עושין חטא הוא להן שאינם עושין אלא להתגדל בו כמו שנאמר (עזרא ו) די להוון מהקרבין ניהוחין לאלהה שמיא ומצליין לחיי מלכא ובנוהי ודעביד הכי לאו צדקה גמורה היא והתניא האומר סלע זה לצדקה בשביל שיחיו בני ובשביל שאזכה לעולם הבא הרי זה צדיק גמור לא קשיא כאן בישראל כאן <בעובדי כוכבים> {באומות העולם} נענה רבי יהושע ואמר צדקה תרומם גוי אלו ישראל דכתיב ומי כעמך ישראל גוי אחד וחסד לאומים חטאת כל צדקה וחסד שאומות <עובדי כוכבים> {העולם} עושין חטא הוא להן שאין עושין אלא כדי שתמשך מלכותן שנאמר (דניאל ד) להן מלכא מלכי ישפר עליך וחטיך בצדקה פרוק ועויתך במיחן עניין הן תהוי ארכא לשלותיך וגו' נענה רבן גמליאל ואמר צדקה תרומם גוי אלו ישראל דכתיב ומי כעמך ישראל [וגו'] וחסד לאומים חטאת כל צדקה וחסד <שעכו"ם> {שאומות העולם} עושין חטא הוא להן שאין עושין אלא להתיהר בו וכל המתיהר נופל בגיהנם שנאמר (משלי כא) זד יהיר לץ שמו עושה בעברת זדון ואין עברה אלא גיהנם שנאמר (צפניה א) יום עברה היום ההוא אמר רבן גמליאל עדיין אנו צריכין למודעי רבי אליעזר המודעי אומר צדקה תרומם גוי אלו ישראל דכתיב ומי כעמך ישראל גוי אחד וחסד לאומים חטאת <שעכו"ם> {שאומות העולם} עושין חטא הוא להן שאין עושין אלא ויבא ויעש ה' כאשר דבר כי חטאתם לה' ולא שמעתם בקולו והיה לכם הדבר הזה נענה רבי נחוניא בן הקנה ואמר צדקה תרומם גוי וחסד לישראל ולאומים חטאת אמר להם רבן יוחנן בן זכאי לתלמידיו נראין דברי רבי נחוניא בן הקנה מדברי ומדבריכם לפי שהוא נותן צדקה וחסד לישראל <ולעכו"ם> {ולאומות העולם} חטאת מכלל דהוא נמי אמר מאי היא דתניא אמר להם רבן יוחנן בן זכאי כשם שהחטאת מכפרת על ישראל כך צדקה מכפרת על אומות העולם: איפרא הורמיז אימיה דשבור מלכא שדרה ארבע מאה דינרי לקמיה דרבי אמי ולא קבלינהו שדרינהו קמיה דרבא וקבלינהו משום שלום מלכות שמע רבי אמי איקפד אמר לית ליה (ישעיהו כז) ביבש קצירה תשברנה נשים באות מאירות אותה ורבא משום שלום מלכות ורבי אמי נמי משום שלום מלכות דאיבעי ליה למפלגינהו לעניי <עובדי כוכבים> {גוים} ורבא נמי לעניי <עובדי כוכבים> {גוים} יהבינהו ור' אמי דאיקפד הוא

דף יא, א גמרא דלא סיימוה קמיה תניא אמרו עליו על בנימין הצדיק שהיה ממונה על קופה של צדקה פעם אחת באתה אשה לפניו בשני בצורת אמרה לו רבי פרנסני אמר לה

העבודה שאין בקופה של צדקה כלום אמרה לו רבי אם אין אתה מפרנסני הרי אשה ושבעה בניה מתים עמד ופרנסה משלו לימים חלה ונטה למות אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה רבש"ע אתה אמרת כל המקיים נפש אחת מישראל כאילו קיים עולם מלא ובנימין הצדיק שהחיה אשה ושבעה בניה ימות בשנים מועטות הללו מיד קרעו לו גזר דינו תנא הוסיפו לו עשרים ושתים שנה על שנותיו ת"ר מעשה במונבז המלך שבזבז אוצרותיו ואוצרות אבותיו בשני בצורת וחברו עליו אחיו ובית אביו ואמרו לו אבותיך גנזו והוסיפו על של אבותם ואתה מבזבזם אמר להם אבותי גנזו למטה ואני גנזתי למעלה שנאמר (תהילים פה) אמת מארץ תצמח וצדק משמים נשקף אבותי גנזו במקום שהיד שולטת בו ואני גנזתי במקום שאין היד שולטת בו שנאמר (תהילים פט) צדק ומשפט מכון כסאך אבותי גנזו דבר שאין עושה פירות ואני גנזתי דבר שעושה פירות שנאמר (ישעיהו ג) אמרו צדיק כי טוב כי פרי מעלליהם יאכלו אבותי גנזו [אוצרות] ממון ואני גנזתי אוצרות נפשות שנאמר (משלי יא) פרי צדיק עץ חיים ולוקח נפשות חכם אבותי גנזו לאחרים ואני גנזתי לעצמי שנאמר (דברים כד) ולך תהיה צדקה אבותי גנזו לעולם הזה ואני גנזתי לעולם הבא שנאמר (ישעיהו נח) והלך לפניך צדקך כבוד ה' יאספך: ואם קנה בה בית דירה הרי הוא כאנשי העיר: מתניתין דלא כרשב"ג דתניא רבן שמעון ב"ג אומר אם קנה בה קרקע כל שהוא הרי הוא כאנשי העיר והא תניא רבן שמעון בן גמליאל אומר אם קנה שם קרקע הראויה לבית דירה הרי הוא כאנשי העיר תרי תנאי ואליבא דרבן שמעון בן גמליאל:

דף יא,א משנה אין חולקין את החצר עד שיהא ארבע אמות לזה וארבע אמות לזה ולא את השדה עד שיהא בה תשעה קבין לזה ותשעה קבין לזה ר' יהודה אומר עד שיהא בה תשעת חציי קבין לזה ותשעת חציי קבין לזה ולא את הגינה עד שיהא בה חצי קב לזה וחצי קב לזה ר' עקיבא אומר בית רובע ולא את הטרקלין ולא את המורן ולא את השובך ולא את הטלית ולא את המרחץ ולא את בית הבד ולא את בית השלחין עד שיהא בהן כדי לזה וכדי לזה זה הכלל כל שיחלק ושמז עליו חולקין ואם לאו אין חולקין אימתי בזמן שאין שניהם רוצים אבל בזמן ששניהם רוצים אפי' פחות מכאן יחלוקו וכתבי הקדש אע"פ ששניהם רוצים לא יחלוקו:

דף יא,א גמרא א"ר אסי א"ר יוחנן ארבע אמות שאמרו חוץ משל פתחים תניא נמי הכי אין חולקין את החצר עד שיהא בה שמונה אמות לזה ושמונה אמות לזה והא אנן תנן ארבע אמות לזה וארבע אמות לזה אלא ש"מ כדרבי אסי שמע מינה ואיכא דרמי להו מירמא תנן אין חולקין את החצר עד שיהא בה ארבע אמות לזה וארבע אמות לזה והתניא שמונה אמות לזה ושמונה אמות לזה א"ר אסי אמר ר' יוחנן ארבע אמות שאמרו חוץ משל פתחים אמר רב הונא חצר מתחלקת לפי פתחיה ורב חסדא אמר נותנין ארבע אמות לכל פתח ופתח והשאר חולקין בשוה תניא כוותיה דרב חסדא פתחים שבחצר יש להן ארבע אמות היה לזה פתח אחד ולזה שני פתחים זה שיש לו פתח אחד נוטל ארבע אמות וזה שיש לו שני פתחים נוטל שמונה אמות והשאר חולקין בשוה היה לזה פתח רחב שמונה אמות נוטל שמונה אמות כנגד הפתח וארבע אמות בחצר ארבע אמות בחצר מאי עבידתיהו אמר אביי הכי קאמר נוטל שמונה אמות באורך החצר וארבע אמות ברוחב החצר אמר אמימר האי פירא דסופלי יש לו ארבע אמות לכל רוח ורוח ולא אמרן אלא דלא מייחד ליה פתחא

דף יא,ב גמרא אבל מייחד ליה פיתחא אין לו אלא ארבע אמות לפני פתחו אמר רב הונא אכסדרה אין לה ד' אמות טעמא מאי משום פירוק משאו הכא אפשר דעייל לגואי ומפרק מתיב רב ששת אחד שערי בתים ואחד שערי אכסדראות יש להן ד' אמות כי תניא ההיא באכסדרה דבי רב אכסדרה דבי רב פשיטא אידרון' מעליא הוא אלא באכסדרה רומייתא ת"ר בית שער אכסדרה ומרפסת יש להן ד' אמות היו חמשה בתים פתוחין למרפסת אין להן אלא ד' אמות בלבד בעא מיניה ר' יוחנן מר' ינאי לול של תרנגולין יש לו ד' אמות או אין לו ד' אמות א"ל טעמא מאי משום פירוק משאו הכא מטפס ועולה מטפס ויורד בעא מיניה רבא מרב נחמן בית חציו מקורה וחציו אינו מקורה יש לו ד' אמות או אין לו ד"א א"ל אין לו ד' אמות לא מבעיא קירוי מלגיו דאפשר דעייל לגואי ומפרק אלא אפילו קירוי כלפי חוץ אפשר דעייל לגואי ומפרק בעא מיניה רב הונא מרבי אמי אחד מבני מבוי שבקש להחזיר פתחו למבוי אחר בני מבוי מעכבין עליו או אין מעכבין עליו א"ל בני מבוי מעכבין עליו אכסניא לפי בני אדם מתחלקת או לפי פתחים מתחלקת א"ל לפי בני אדם מתחלקת תניא נמי הכי זבל שבחצר מתחלקת לפי פתחים אכסניא לפי בני אדם אמר רב הונא אחד מבני מבוי שבקש לסתום כנגד פתחו בני מבוי מעכבין עליו שמרבה עליהן את הדרך מיתיבי חמש חצרות פתוחות למבוי כולן משתמשות עם החיצונה והחיצונה משתמשת לעצמה והשאר משתמשות עם השניה והשניה משתמשת לעצמה ומשתמשת עם החיצונה נמצאת פנימית משתמשת לעצמה ומשתמשת עם כל אחת ואחת תנאי היא דתניא אחד מבני מבוי שבקש להחזיר פתחו למבוי אחר בני מבוי מעכבין עליו היה סתום ובקש לפותחו אין בני מבוי מעכבין עליו דברי רבי ר"ש בן אלעזר אומר חמש חצרות הפתוחות למבוי כולן משתמשות במבוי זו עם זו חצרות מאן דכר שמייהו חסורי מחסרא והכי קתני וכן חמש חצרות הפתוחות למבוי כולן משתמשות עם החיצונה והחיצונה משתמשת לעצמה וכו' דברי רבי ר' שמעון בן אלעזר אומר חמש חצרות הפתוחות למבוי כולן משתמשות במבוי: אמר מר היה סתום ובקש לפותחו אין בני מבוי מעכבין עליו אמר רבא לא שנו אלא שלא פרץ את פצימיו אבל פרץ את פצימיו בני מבוי מעכבין עליו א"ל אביי לרבא תניא דמסייע לך

דף יב,א גמרא בית סתום יש לו ד' אמות פרץ את פצימיו אין לו ד' אמות >קבר שפתחו סתום אינו מטמא כל סביביו פרץ את פצימיו וסתמו מטמא כל סביביו < בית סתום אינו מטמא כל סביביו פרץ את פצימיו מטמא כל סביביו אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן מבואות המפולשות לעיר אחרת ובקשו בני העיר לסותמן בני אותה העיר מעכבין עליהן לא מיבעי כי ליכא דרכא אחרינא דמעכבי אלא אפילו כי איכא דרכא אחרינא נמי מעכבי משום דרב יהודה אמר רב דאמר מצר שהחזיקו בו רבים אסור לקלקלו >כדרב גידל דא"ר גידל רבים שבררו דרך לעצמן מה שבררו בררו < אמר רב ענן אמר שמואל מבואות המפולשין לרה"ר ובקשו בני מבואות להעמיד להן דלתות בני רה"ר מעכבין עליהן סבור מינה הני מילי בד' אמות כדר' זירא אמר רב נחמן דאמר רבי זירא אמר רב נחמן ד' אמות הסמוכות לרה"ר כרה"ר דמיין ולא היא התם לענין טומאה אבל הכא זימנין דדחקי בני רה"ר ועיילי טובא: ולא את השדה עד שיהא בה תשעה קבין לזה ותשעה קבין לזה כו': ולא פליגי מר כי אתריה ומר כי אתריה בבבל מאי אמר רב יוסף בי רדו יומא מאי בי רדו יומא אי יומא זרעא תרי יומא כרבא לא הוי אי יומא כרבא יומא דזרעא לא הוי אי בעית אימא יומא דכרבא דכריב ותני ואי בעית אימא יומא דזרעא בהדורי דוולא אמר רב נחמן

בי דאלו יומא פרדסא אמר אבוה דשמואל בת שלשת קבין תניא נמי הכי האומר לחבירו מנת בכרם אני מוכר לך סומכוס אומר לא יפחות מג' קבין א"ר יוסי אין אלו אלא דברי נביאות בבבל מאי אמר רבא בר קסנא תלת אציאתה בני תריסר גופני כי היכי דרפיק גברא ביומא אמר רבי אבדימי דמן חיפה מיום שחרב בית המקדש ניטלה נבואה מן הנביאים וניתנה לחכמים אטו חכם לאו נביא הוא הכי קאמר אע"פ שניטלה מן הנביאים מן החכמים לא ניטלה אמר אמימר וחכם עדיף מנביא שנאמר (תהילים צ) ונביא לבב חכמה מי נתלה במי הוי אומר קטן נתלה בגדול אמר אביי תדע דאמר גברא רבה מילת' ומתאמר' משמיה דגברא רבה אחריןא כוותי' אמר רבא ומאי קושיא ודילמא תרוייהו בני חד מזלא נינהו אלא אמר רבא תדע דאמר גברא רבה מילתא ומתאמרא

דף יב,ב גמרא משמיה דר' עקיבא בר יוסף כוותיה אמר רב אשי ומאי קושיא דלמא להא מילתא בר מזליה הוא אלא אמר רב אשי תדע דאמר גברא רבה מילתא ומתאמרא הלכה למשה מסיני כוותיה ודלמא כסומא בארובה ולאו טעם יהיב א"ר יוחנן מיום שחרב בית המקדש ניטלה נבואה מן הנביאים וניתנה לשוטים ולתינוקות לשוטים מאי היא כי הא דמר בר רב אשי דהוה קאי ברסתקא דמחוזא שמעיה לההוא שוטה דקאמר ריש מתיבתא דמליך במתא מחסיא טביומי חתים אמר מאן חתים טביומי ברבנן אנא שמע מינה לדידי קיימא לי שעתא קם אתא אדאתא אימנו רבנן לאותביה לרב אחא מדפתי ברישא כיון דשמעי דאתא שדור זוגא דרבנן לגביה לאימלוכי ביה עכביה הדר שדור זוגא דרבנן אחריןא עכביה גביה עד דמלו בי עשרה כיון דמלו בי עשרה פתח הוא ותנא ודרש לפי שאין פותחין בכלה פחות מעשרה קרי רב אחא אנפשיה כל המריעין לו לא במהרה מטיבין לו וכל המטיבין לו לא במהרה מריעין לו תנוקת מאי היא כי הא דבת רב חסדא הוה יתבה בכנפיה דאבוה הוו יתבי קמיה רבא ורמי בר חמא אמר לה מאן מינייהו בעית אמרה ליה תרוייהו אמר רבא ואנא בתרא א"ר אבדימי דמן חיפה קודם שיאכל אדם וישתה יש לו שתי לבבות לאחר שאוכל ושותה אין לו אלא לב אחד שנאמר (איוב יא) איש נבוב ילבב וכתוב (שמות כז) נבוב לוחות ומתרגמינן חליל לוחין אמר רב הונא בריה דרב יהושע הרגיל ביין אפי' לבו אטום כבתולה יין מפקחו שנאמר (זכריה ט) ותירוש ינובב בתולות: אמר רב הונא ברי' דרב יהושע פשיטא חלק בכור וחלק פשוט יהבינן ליה אחד מצרא יבם מאי אמר אביי היא היא מ"ט בכור קרייה רחמנא רבא אמר קרא (דברים כה) והיה הבכור הוייתו כבכור ואין חלוקתו כבכור ההוא דזבן ארעא אמצרא דבי נשיה כי קא פלגו א"ל פליגו לי אמצראי אמר רבה כגון זה כופין על מדת סדום מתקיף לה רב יוסף אמרי ליה אחי מעלינן ליה עלויא כי נכסי דבי בר מריון והלכתא כרב יוסף תרי ארעתא אתרי נגרי אמר רבה כגון זה כופין על מדת סדום מתקיף לה רב יוסף זמנין דהאי מדויל והאי לא מדויל והלכתא כרב יוסף תרתי אחד נגרא א"ר יוסף כגון זה כופין על מדת סדום מתקיף לה אביי מצי אמר בעינא דאפיש אריסי והלכתא כרב יוסף אפושי לאו מילתא היא

דף יג,א גמרא חד גיסא נגרא וחד גיסא נהרא פלגין לה בקרנא זול: ולא את הטרקלין כו': אין בהן כדי לזה וכדי לזה מהו רב יהודה אמר אית דינא דגוד או אגוד רב נחמן אמר לית דינא דגוד או אגוד א"ל רבא לרב נחמן לדידך דאמרת לית דינא דגוד או אגוד בכור ופשוט שהניח להן אביהן עבד ובהמה טמאה כיצד עושין א"ל שאני אומר עובד לזה יום אחד ולזה שני ימים מיתיבי מי שחציו עבד וחציו בן חורין עובד את רבו יום אחד ואת

עצמו יום אחד דברי ב"ה ב"ש אומרים תקנתם את רבו את עצמו לא תקנתם לישא שפחה
אינו יכול לישא בת חורין אינו יכול יבטל והלא לא נברא העולם אלא לפריה ורביה
שנאמר (ישעיהו מה) לא תהו בראה לשבת יצרה אלא כופין את רבו ועושין אותו בן
חורין וכותבין שטר על חצי דמיו וחזרו ב"ה להורות כדברי ב"ש שאני הכא דאגוד איכא
גוד ליכא ת"ש שני אחין אחד עני ואחד עשיר והניח להן אביהן מרחץ ובית הבד עשאן
לשכר השכר לאמצע עשאן לעצמו הרי עשיר אומר לעני

דף יג,ב גמרא קח לך עבדים וירחצו במרחץ קח לך זיתים ובא ועשה בבית הבד התם
נמי גוד איכא אגוד ליכא ת"ש כל שאילו יחלק ושמו עליו חולקין אם לאו מעלין אותו
בדמים תנאי היא דתניא טול אתה שיעור ואני פחות שומעין לו רבן שמעון בן גמליאל
אומר אין שומעין לו היכי דמי אילימא כדתני מאי טעמא דרשב"ג אלא לאו חסורי מחסרה
והכי קאמר טול אתה שיעור ואני פחות שומעין לו וגוד או אגוד נמי שומעין לו ואתא
רשב"ג למימר אין שומעין לו לא לעולם כדקתני ודקאמרת מ"ט דרשב"ג משום דאמר
ליה אי בדמי לית לי דמי למיתן לך במתנה לא ניחא לי דכתיב (משלי טו) ושונא מתנות
יחיה א"ל אביי לרב יוסף הא דרב יהודה דשמואל היא דתנן וכתבי הקודש אע"פ ששניהם
רוצים לא יחלוקו ואמר שמואל לא שנו אלא בכרך אחד אבל בשני כריכות חולקין ואי
ס"ד לית דינא דגוד או אגוד מאי איריא בכרך אחד אפי' בשני כריכין נמי תרגמא רב
שלמן בששניהן רוצין אמר אמימר הלכתא אית דינא דגוד או אגוד אמר ליה רב אשי
לאמימר הא דרב נחמן מאי אמר ליה לא שמיעא לי כלומר לא סבירא לי ולא והא רב' בר
חיננא ורב דימי בר חיננא שבק להו אבוה תרתי אמהתא חדא ידעא אפיא ובשולי וחדא
ידעא פילכא ונוולא ואתו לקמיה דרבא ואמר להו לית דינא דגוד או אגוד שאני התם דלמר
מיבעי ליה תרוייהו ולמר מיבעי ליה תרוייהו כי קאמר ליה שקול את חדא ואנא חדא לאו
גוד או אגוד הוא <וכי לא מצי למימר הכי> והא כתבי הקודש דתרוייהו מיבעי להו ואמר
שמואל לא שנו אלא בכרך אחד אבל בשני כריכין חולקין הא תרגמא רב שלמן בשרצו
ת"ר מדביק אדם תורה נביאים וכתובים כאחד דברי ר"מ ר' יהודה אומר תורה בפני עצמה
נביאים בפני עצמן וכתובים בפני עצמן וחכ"א כל אחד ואחד בפני עצמו ואמר רבי יהודה
מעשה בביתוס בן זונין שהיו לו שמנה נביאים מדובקין כאחד על פי ר"א בן עזריה וי"א
לא היו לו אלא אחד אחד בפני עצמו אמר רבי מעשה והביאו לפנינו תורה נביאים
וכתובים מדובקים כאחד והכשרנום בין חומש לחומש של תורה ארבעה שיטין וכן בין כל
נביא לנביא ובנביא של שנים עשר ג' שיטין ומסיים מלמטה ומתחיל מלמעלה ת"ר הרוצה
לדבק תורה נביאים וכתובים כאחד מדבק ועושה בראשו כדי לגול עמוד ובסופו כדי לגול
היקף ומסיים מלמטה ומתחיל מלמעלה

דף יד,א גמרא ואם בא לחתוך חותך מאי קאמר הכי קאמר שאם בא לחתוך חותך
ורמינהי תחלת ספר וסופו כדי לגול כדי לגול מאי אי כדי לגול עמוד קשיא הקף אי כדי
לגול הקף קשי' עמוד א"ר נחמן בר יצחק לצדדין קתני רב אשי אמר כי תניא ההיא בספר
תורה כדתניא כל הספרים נגללים מתחלתן לסופן וס"ת נגלל לאמצעיתו ועושה לו עמוד
אילך ואילך א"ר אליעזר בר' צדוק כך היו כותבי ספרים שבירושלים עושין ספריהם ת"ר
אין עושין ספר תורה לא ארכו יותר על הקיפו ולא הקיפו יותר על ארכו שאלו את רבי
שיעור ס"ת בכמה אמר להן בגויל ששה בקלף בכמה איני יודע רב הונא כתב שבעין ספרי
דאורייתא ולא איתרמי ליה אלא חד רב אחא בר יעקב כתב חד אמשכיה דעיגלי ואיתרמי

ליה יהבו ביה רבנן עינייהו ונח נפשיה אמרו ליה רבנן לרב המנונא כתב רבי אמי ד' מאה ספרי תורה אמר להו דילמא (דברים לג) תורה צוה לנו משה כתב א"ל רבא לר' זירא נטע ר' ינאי ארבע מאה כרמי א"ל דילמא שתים כנגד שתים ואחת יוצא זנב מיתבי ארון שעשה משה אמתים וחצי ארכו ואמה וחצי רחבו ואמה וחצי קומתו באמה בת ששה טפחים והלוחות ארכן ששה ורחבן ששה ועביין שלשה מונחות כנגד ארכו של ארון כמה לוחות אוכלות בארון שנים עשר טפחים נשתיירו שם שלשה טפחים צא מהן טפח חציו לכותל זה וחציו לכותל זה נשתיירו שם שלשה טפחים שבהן ספר תורה מונח שנאמ' (מלכים א ח) אין בארון רק שני לוחות האבנים אשר הניח שם משה [וגו'] מאי אין בארון רק מיעוט אחר מיעוט ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות ס"ת שמונח בארון פירנסת ארון לארכו צא ופרנס ארון לרחבו כמה לוחות אוכלות בארון ששה טפחים נשתיירו שם שלשה טפחים צא מהן טפח חציו לכותל זה וחציו לכותל זה נשתיירו שם שלשה טפחים שלא יהא ספר תורה נכנס ויוצא כשהוא דחוק דברי ר"מ ר' יהודה אומר באמה בת חמשה טפחים והלוחות ארכן ששה ורחבן ששה ועביין שלשה מונחות באורכו של ארון כמה לוחות אוכלות בארון שנים עשר טפחים נשתייר שם חצי טפח אצבע לכותל זה ואצבע לכותל זה פירנסת ארון לארכו צא ופרנס ארון לרחבו כמה לוחות אוגדות בארון ששה טפחים נשתייר שם טפח ומחצה צא מהן חצי טפח אצבע ומחצה לכותל זה ואצבע ומחצה לכותל זה נשתייר שם טפח שבו עמודין עומדין שנאמר (שיר השירים ג) אפריון עשה לו המלך שלמה מעצי הלבנון עמודיו עשה כסף רפידתו זהב מרכבו ארגמן וגו' וארגז ששיגרו בו פלשתים דורון לאלהי ישראל מונח מצדו שנאמר (שמואל א ו) ואת כלי הזהב אשר השבותם לו אשם תשימו בארגז מצדו ושלחתם אותו והלך ועליו ס"ת מונח שנאמר (דברים לא) לקוח את ספר התורה הזה ושמתם אותו מצד ארון ברית ה' מצד הוא מונח ולא בתוכו ומה אני מקיים אין בארון רק לרבות

דף יז, ב גמרא שברי לוחות שמונחים בארון ואי ס"ד ס"ת הקיפו ו' טפחים מכדי כל שיש בהקיפו שלשה טפחים יש בו רוחב טפח וכיון דלאמצעיתו נגלל נפיש ליה מתרי טפחא רווחא דביני ביני בתרי פושכי היכי יתיב אמר רב אחא בר יעקב ספר עזרה לתחלתו הוא נגלל ואכתי תרי בתרי היכי יתיב אמר רב אשי דכריך ביה פורתא וכרכיה לעיל ור' יהודה מקמי דליתי ארגז ספר תורה היכי הוה יתיב דפא הוה נפיק מיניה ויתיב עילוה ספר תורה ור"מ האי מצד ארון מאי עביד ליה ההוא מיבעי ליה דמתנח ליה מצד ולא מתנח ביני לוחי ולעולם בגויה מן הצד ור"מ עמודי' היכא הוה קיימי מבראי ור"מ שברי לוחות דמונחין בארון מנ"ל נפקא ליה מדרב הונא דאמר רב הונא מאי דכתיב (שמואל ב ו) אשר נקרא שם ה' צבאות יושב הכרובים עליו מלמד שלוחות ושברי לוחות מונחים בארון ואידך ההוא מבעי ליה לכדרבי יוחנן דא"ר יוחנן א"ר שמעון בן יוחאי מלמד שהשם וכל כינויו מונחין בארון ואידך נמי מיבעי ליה להכי אין הכי נמי אלא שברי לוחות דמונחין בארון מנא ליה נפקא ליה מדתני רב יוסף דתני רב יוסף (דברים י) אשר שברת ושמתם מלמד שהלוחות ושברי לוחות מונחין בארון ואידך ההוא מיבעי ליה לכדריש לקיש דאמר ר"ל אשר שברת אמר לו הקב"ה למשה יישר כחך ששברת: ת"ר סדרן של נביאים יהושע ושופטים שמואל ומלכים ירמיה ויחזקאל ישעיה ושנים עשר מכדי הושע קדים דכתיב (הושע א) תחלת דבר ה' בהושע וכי עם הושע דבר תחלה והלא ממשע ועד הושע כמה נביאים היו וא"ר יוחנן שהיה תחלה לארבעה נביאים שנתנבאו באותו הפרק ואלו הן

הושע וישעיה עמוס ומיכה וליקדמיה להושע ברישא כיון דכתיב נבואתיה גבי חגי זכריה ומלאכי וחגי זכריה ומלאכי סוף נביאים הוּו חשיב ליה בהדייהו וליכתביה לחודיה וליקדמיה איידי דזוטר מירכס מכדי ישעיה קדים מירמיה ויחזקאל ליקדמיה לישעיה ברישא כיון דמלכים סופיה חורבנא וירמיה כוליה חורבנא ויחזקאל רישיה חורבנא וסיפיה נחמתא וישעיה כוליה נחמתא סמכינן חורבנא לחורבנא ונחמתא לנחמתא: סידרן של כתובים רות וספר תהלים ואיוב ומשלי קהלת שיר השירים וקינות דניאל ומגילת אסתר עזרא ודברי הימים ולמ"ד איוב בימי משה היה ליקדמיה לאיוב ברישא אתחולת בפורענותא לא מתחלינן רות נמי פורענות היא פורענות דאית ליה אחרית דאמר רבי יוחנן למה נקרא שמה רות שיצא ממנה דוד שריוהו להקב"ה בשירות ותושבחות ומי כתבן משה כתב ספרו ופרשת בלעם ואיוב יהושע כתב ספרו ושמונה פסוקים שבתורה שמואל כתב ספרו ושופטים ורות דוד כתב ספר תהלים ע"י עשרה זקנים ע"י אדם הראשון על ידי מלכי צדק ועל ידי אברהם וע"י משה ועל ידי הימן וע"י ידותון ועל ידי אסף

דף טו, א גמרא ועל ידי שלשה בני קרח ירמיה כתב ספרו וספר מלכים וקינות חזקיה וסיעתו כתבו <ימש"ק סימן> ישעיה משלי שיר השירים וקהלת אנשי כנסת הגדולה כתבו <קנד"ג סימן> יחזקאל ושנים עשר דניאל ומגילת אסתר עזרא כתב ספרו ויחס של דברי הימים עד לו מסייעא ליה לרב דאמר רב יהודה אמר רב לא עלה עזרא מבבל עד שיחס עצמו ועלה ומאן אסקיה נחמיה בן חכליה אמר מר יהושע כתב ספרו ושמונה פסוקים שבתורה תניא כמאן דאמר שמונה פסוקים שבתורה יהושע כתבן דתני' (דברים לד) וימת שם משה עבד ה' אפשר משה <מת> [חי] וכתב וימת שם משה אלא עד כאן כתב משה מכאן ואילך כתב יהושע דברי ר"י ואמרי לה ר' נחמיה אמר לו ר"ש אפשר ס"ת חסר אות אחת וכתיב (דברים לא) לקוח את ספר התורה הזו אלא עד כאן הקב"ה אומר ומשה אומר וכותב מכאן ואילך הקב"ה אומר ומשה כותב בדמע כמו שנאמר להלן (ירמיהו לו) ויאמר להם ברוך מפיו יקרא אלי את כל הדברים האלה ואני כותב על הספר בדיו כמאן אזלא הא דא"ר יהושע בר אבא אמר רב גידל אמר רב שמונה פסוקים שבתורה יחיד קורא אותן לימא <ר"י היא> ודלא כר"ש אפילו תימא ר"ש הואיל ואשתנו אשתנו: יהושע כתב ספרו והכתיב (יהושוע כד) וימת יהושע בן נון עבד ה' דאסקיה אלעזר והכתיב (יהושוע כד) ואלעזר בן אהרן מת דאסקיה פנחס שמואל כתב ספרו והכתיב (שמואל א כח) ושמואל מת דאסקיה גד החוזה ונתן הנביא דוד כתב ספר תהלים על ידי עשרה זקנים וליחשוב נמי איתן האזרחי אמר רב איתן האזרחי זה הוא אברהם כתיב הכא (תהילים פט) איתן האזרחי וכתיב התם (ישעיהו מא) מי העיר ממזרח צדק [וגו'] קא חשיב משה וקא חשיב הימן והאמר רב הימן זה משה כתיב הכא הימן וכתיב התם (במדבר יב) בכל ביתי נאמן הוא תרי הימן הוּו משה כתב ספרו ופרשת בלעם ואיוב מסייעא ליה לר' לוי בר לחמא דא"ר לוי בר לחמא איוב בימי משה היה כתיב הכא (איוב יט) מי יתן אפוא ויכתבון מלי וכתיב התם (שמות לג) ובמה יודע אפוא ואימא בימי יצחק דכתיב (בראשית כז) מי אפוא הוא הצד ציד ואימא בימי יעקב דכתיב (בראשית מג) אם כן אפוא זאת עשו ואימא בימי יוסף דכתיב (בראשית לז) איפה הם רועים לא ס"ד דכתיב (איוב יט) מי יתן בספר ויוחקו ומשה הוא דאיקרי מחוקק דכתיב (דברים לג) וירא ראשית לו כי שם חלקת מחוקק ספון רבא אמר איוב בימי מרגלים היה כתיב הכא (איוב א) איש היה בארץ עוץ איוב שמו וכתיב התם (במדבר יג) היש בה עץ מי דמי הכא עוץ התם עץ הכי קאמר להו

משה לישראל ישנו לאותו אדם ששנותיו ארוכות כעץ ומגין על דורו כעץ יתיב ההוא
מרבנן קמיה דר' שמואל בר נחמני ויתיב וקאמר איוב לא היה ולא נברא אלא משל היה
א"ל עליך אמר קרא איש היה בארץ עוץ איוב שמו אלא מעתה (שמואל ב יב) ולרש אין
כל כי אם כבשה אחת קטנה אשר קנה ויחיה וגו' מי הוה אלא משל בעלמא הכא נמי משל
בעלמא א"כ שמו ושם עירו למה רבי יוחנן ורבי אלעזר דאמרי תרוייהו איוב מעולי גולה
היה ובית מדרשו בטבריא היה מיתיבי ימי שנותיו של איוב משעה שנכנסו ישראל
למצרים ועד שיצאו

דף טו,ב גמרא אימא כמשעה שנכנסו ישראל למצרים ועד [שעה] שיצאו מיתיבי שבעה
נביאים נתנבאו לאומות העולם ואלו הן בלעם ואביו ואיוב אליפז התימני ובלדד השוחי
וצופר הנעמתי ואליהוא בן ברכאל הבוזי <א"ל> וליטעמיך אליהוא בן ברכאל לאו
מישראל הוה והא כתי' ממשפחת רם אלא אינבוי אינבי לאומות העולם ה"נ איוב אינבוי
אינבי [לאומות העולם] אטו כולהו נביאי מי לא אינבוי לאומות העולם התם עיקר
נביאותייהו לישראל הכא עיקר נביאותייהו לאומות העולם מיתיבי חסיד היה באומות
העולם ואיוב שמו ולא בא לעולם אלא כדי לקבל שכרו הביא הקב"ה עליו יסורין התחיל
מחרף ומגדף כפל לו הקב"ה שכרו בעוה"ז [כדי] לטרדו מן העולם הבא תנאי היא דתניא
רבי אלעזר אומר איוב בימי שפוט השופטים היה שנאמר (איוב כז) הן אתם כולכם חזיתם
ולמה זה הבל תהבלו איזה דור שכולו הבל הוי אומר זה דורו של שפוט השופטים רבי
יהושע בן קרחה אומר איוב בימי אחשורוש היה שנאמר (איוב מב) ולא נמצא נשים יפות
כבנות איוב בכל הארץ איזהו דור שנתבקשו בו נשים יפות הוי אומר זה דורו של
אחשורוש ואימא בימי דוד דכתיב (מלכים א א) ויבקשו נערה יפה התם בכל גבול ישראל
הכא בכל הארץ רבי נתן אומר איוב בימי מלכות שבא היה שנאמר (איוב א) ותפל שבא
ותקחם וחכ"א איוב בימי כשדים היה שנאמר (איוב א) כשדים שמו שלשה ראשים ויש
אומרים איוב בימי יעקב היה ודינה בת יעקב נשא כתיב הכא (איוב ב) כדבר אחת הנבלות
תדברי וכתיב התם (בראשית לד) כי נבלה עשה בישראל וכולהו תנאי סבירא להו דאיוב
מישראל הוה לבר מיש אומרים דאי ס"ד מאומות העולם הוה בתר דשכיב משה מי שריא
שכינה על <עובדי כוכבים> {גוים} והא אמר מר בקש משה שלא תשרה שכינה על
<עובדי כוכבים> {גוים} ונתן לו שנאמר (שמות לג) ונפלינו אני ועמך א"ר יוחנן דורו
של איוב שטוף בזמה היה שנאמר הן אתם כולכם חזיתם ולמה זה הבל תהבלו וכתיב
(שיר השירים ז) שובי שובי השולמית שובי שובי ונחזה בך אימא בנבואה דכתיב
(ישעיהו א) חזון ישעיהו בן אמוץ א"כ למה זה הבל תהבלו למה לי וא"ר יוחנן מאי דכתיב
(רות א) ויהי בימי שפוט השופטים דור ששופט את שופטיו אומר לו טול קיסם מבין
<עיניך> [שיניך] אומר לו טול קורה מבין עיניך אמר לו (ישעיהו א) כספך היה לסיגים
אמר לו סבאך מהול במים א"ר שמואל בר נחמני א"ר יונתן כל האומר מלכת שבא אשה
היתה אינו אלא טועה מאי מלכת שבא מלכותא דשבא (איוב א) ויהי היום ויבאו בני
האלהים להתיצב על ה' ויבא גם השטן בתוכם ויאמר ה' אל השטן מאין תבא ויען השטן
וגו' אמר לפניו רבש"ע שטתי בכל העולם כולו ולא מצאתי נאמן כעבדך אברהם שאמרת
לו (בראשית יג) קום התהלך בארץ לארכה ולרחבה כי לך אתננה ואפילו הכי בשעה שלא
מצא מקום לקבור את שרה [עד שקנה בד' מאות שקל כסף] לא הרהר אחר מדותיך (איוב
א) ויאמר ה' אל השטן השמת לבך אל עבדי איוב כי אין כמוהו בארץ וגו' א"ר יוחנן גדול

הנאמר באיוב יותר ממה שנאמר באברהם דאילו באברהם כתיב (בראשית כב) כי עתה ידעתי כי ירא אלהים אתה ובאיוב כתיב (איוב א) איש תם וישר ירא אלהים [וסר מרע] מאי וסר מרע א"ר אבא בר שמואל איוב וותרן בממונו היה מנהגו של עולם נותן חצי פרוטה לחנוני איוב ויתרה משלו (איוב א) ויען השטן את ה' ויאמר החנם ירא איוב אלהים הלא אתה סכת בעדו ובעד ביתו וגו' מאי מעשה ידיו ברכת א"ר שמואל בר רב יצחק כל הנוטל פרוטה מאיוב מתברך מאי (איוב א) ומקנהו פרץ בארץ א"ר יוסי בר חנינא מקנהו של איוב פרצו גדרו של עולם מנהגו של עולם זאבים הורגים העזים מקנהו של איוב עזים הורגים את הזאבים (איוב א) ואולם שלח נא ידך וגע בכל אשר לו אם לא על פניך יברך (איוב א) ויאמר ה' אל השטן הנה כל אשר לו בידך רק אליו אל תשלח ידך וגו' (איוב א) ויהי היום ובניו ובנותיו אוכלים ושותים יין בבית אחיהם הבכור ומלאך בא אל איוב ויאמר הבקר היו חורשות וגו' מאי הבקר היו חורשות והאתונות רועות על ידיהם א"ר יוחנן מלמד שהטעימו הקב"ה לאיוב

דף טז, א גמרא מעין העולם הבא (איוב א) עוד זה מדבר וזה בא ויאמר אש אלהים וגו' עוד זה מדבר וזה בא ויאמר כשדים שמו שלשה ראשים ויפשטו על הגמלים ויקחום וגו' עוד זה מדבר וזה בא ויאמר בניך ובנותיך אוכלים ושותים יין בבית אחיהם הבכור והנה רוח גדולה באה מעבר המדבר ויגע בארבע פנות הבית ויפול על הנערים וגו' ויקם איוב ויקרע את מעילו ויגז את ראשו וגו' ויאמר ערום יצאתי מבטן אמי וערום אשוב שמה ה' נתן וה' לקח יהי שם ה' מבורך בכל זאת לא חטא איוב ולא נתן תפלה לאלהים ויהי היום ויבואו בני האלהים להתיצב וגו' ויאמר ה' אל השטן אי מזה תבא ויען השטן את ה' ויאמר משוט בארץ [וגו'] אמר לפניו רבש"ע שטתי בכל העולם ולא מצאתי כעבדך אברהם שאמרת לו (בראשית יג) קום התהלך בארץ לארכה ולרחבה כי לך אתננה ובשעה שבקש לקבור שרה לא מצא מקום לקבורה ולא הרהר אחר מדותיך (איוב ב) ויאמר ה' אל השטן השמת לבך אל עבדי איוב כי אין כמוהו בארץ וגו' ועודנו מחזיק בתומתו ותסיתני בו לבלעו חנם אמר רבי יוחנן אלמלא מקרא כתוב אי אפשר לאומרו כאדם שמסיתין אותו וניסת במתניתא תנא יורד ומתעה ועולה ומרגיז נוטל רשות ונוטל נשמה (איוב ב) ויען השטן את ה' ויאמר עור בעד עור וכל אשר לאיש יתן בעד נפשו אולם שלח נא ידך וגע אל עצמו ואל בשרו אם לא <על> [אל] פניך יברכך ויאמר ה' אל השטן הנו בידך אך את נפשו שמור ויצא השטן מאת פני ה' ויך את איוב וגו' אמר רבי יצחק קשה צערו של שטן יותר משל איוב משל לעבד שאמר לו רבו שבור חבית ושמור את יינה אמר ר"ל הוא שטן הוא יצר הרע הוא מלאך המות הוא שטן דכתיב (איוב ב) ויצא השטן מאת פני ה' הוא יצר הרע כתיב התם (בראשית ו) רק רע כל היום וכתיב הכא <רק את נפשו שמור> [(בראשית ו) רק אליו אל תשלח ידך] הוא מלאך המות דכתיב (איוב א) <רק> [אך] את נפשו שמור אלמא בדידיה קיימא א"ר לוי שטן ופנינה לשם שמים נתכוונו שטן כיון דחזיא להקדוש ברוך הוא דנטיה דעתיה בתר איוב אמר חס ושלום מינשי ליה לרחמנותיה דאברהם פנינה דכתיב (שמואל א א) וכעסתה צרתה גם כעס בעבור הרעימה דרשה רב אחא בר יעקב בפפוניא אתא שטן נשקיה לכרעיה (איוב ב) בכל זאת לא חטא איוב בשפתיו אמר רבא בשפתיו לא חטא בלבו חטא מאי קאמר (איוב ט) ארץ נתנה ביד רשע פני שופטיה יכסה אם לא איפו מי הוא אמר רבא בקש איוב להפוך קערה על פיה אמר ליה אביי לא דבר איוב אלא כנגד השטן כתנאי ארץ נתנה ביד רשע רבי אליעזר אומר

בקש איוב להפוך קערה על פיה אמר לו רבי יהושע לא דבר איוב אלא כלפי שטן (איוב י) על דעתך כי לא ארשע ואין מידך מציל אמר רבא בקש איוב לפטור את כל העולם כולו מן הדין אמר לפניו רבוננו של עולם בראת שור פרסותיו סדוקות בראת חמור פרסותיו קלוטות בראת גן עדן בראת גיהנם בראת צדיקים בראת רשעים מי מעכב על ידך ומאי אהדרו ליה חבריה [דאיוב] (איוב טו) אף אתה תפר יראה ותגרע שיחה לפני אל ברא הקדוש ברוך הוא יצר הרע ברא לו תורה תבלין דרש רבא מאי דכתיב (איוב כט) ברכת אובד עלי תבא ולב אלמנה ארנין ברכת אובד עלי תבא מלמד שהיה גוזל שדה מיתומים ומשביחה ומחזירה להן ולב אלמנה ארנין דכל היכא דהוה <איכא> אלמנה דלא הוה נסבי לה הוה אזיל שדי שמיה עילוה והוה אתו נסבי לה (איוב ו) לו שקול ישקל כעשי והותי במאזנים ישאו יחד אמר רב עפרא לפומיה דאיוב חברותא כלפי שמיא (איוב ט) לו יש בינינו מוכיח ישת ידו על שנינו אמר רב עפרא לפומיה דאיוב כלום יש עבד שמוכיח את רבו (איוב לא) ברית כרתי לעיני ומה אתבונן על בתולה אמר רבא עפרא לפומיה דאיוב איהו באחרניתא אברהם אפילו בדידיה לא איסתכל דכתיב (בראשית יב) הנה נא ידעתי כי אשה יפת מראה את מכלל דמעיקרא לא הוה ידע לה (איוב ז) כלה ענן וילך כן יורד שאול לא יעלה אמר רבא מכאן שכפר איוב בתחיית המתים (איוב ט) אשר בשערה ישופני והרבה פצעי חנם אמר רבה איוב בסערה חרף ובסערה השיבוהו בסערה חרף דכתיב אשר בשערה ישופני אמר לפניו רבוננו של עולם שמא רוח סערה עברה לפניך ונתחלף לך בין איוב לאויב בסערה השיבוהו דכתיב (איוב לח) ויען ה' את איוב מן הסערה ויאמר [וגו'] אזר נא כגבר חלציך אשאלך והודיעני אמר לו הרבה נימין בראתי באדם וכל נימא ונימא בראתי לה גומא בפני עצמה שלא יהו שתיים יונקות מגומא אחת שאלמלי שתיים יונקות מגומא אחת מחשיכות מאור עיניו של אדם בין גומא לגומא לא נתחלף לי בין איוב לאויב נתחלף לי (איוב לח) מי פלג לשטף תעלה [וגו'] הרבה טיפין בראתי בעבים וכל טיפה וטיפה בראתי לה דפוס בפני עצמה כדי שלא יהו שתי טיפין יוצאות מדפוס אחד שאלמלי שתי טיפין יוצאות מדפוס אחד מטשטשות את הארץ ואינה מוציאה פירות בין טיפה לטיפה לא נתחלף לי בין איוב לאויב נתחלף לי מאי משמע דהאי תעלה לישנא דדפוס היא אמר רבה בר שילא דכתיב (מלכים א יח) ויעש תעלה כבית סאתים זרע (איוב לח) ודרך לחזיו קולות הרבה קולות בראתי בעבים וכל קול וקול בראתי לו שביל בפני עצמו כדי שלא יהו שתי קולות יוצאות משביל אחד שאלמלי שתי קולות יוצאות משביל אחד מחריבין את כל העולם בין קול לקול לא נתחלף לי בין איוב לאויב נתחלף לי (איוב לט) הידעת עת לדת יעלי סלע חולל אילות תשמור יעלה זו אכזרית על בניה בשעה שכורעת **דף טז, ב גמרא** ללדת עולה לראש ההר כדי שיפול ממנה וימות ואני מזמין לה נשר שמקבלו בכנפיו ומניחו לפניו ואלמלי מקדים רגע אחד או מתאחר רגע אחד מיד מת בין רגע לרגע לא נתחלף לי בין איוב לאויב נתחלף לי (איוב לט) חולל אילות תשמור אילה זו רחמה צר בשעה שכורעת ללדת אני מזמין לה דרקון שמכישה בבית הרחם ומתרפה ממולדה ואלמלי מקדים רגע אחד או מאחר רגע אחד מיד מתה בין רגע לרגע לא נתחלף לי בין איוב לאויב נתחלף לי (איוב לד) לא בדעת ידבר ודבריו לא בהשכל >וכתיב (איוב מב) כי לא דברתם אלי נכונה כעבדי איוב > אמר רבא מכאן שאין אדם נתפס בשעת צערו (איוב ב) וישמעו שלשת רעי איוב את כל הרעה הזאת הבאה עליו ויבאו איש ממקומו אליפו התימני ובלדד השוחי וצופר הנעמתי ויועדו יחדו לבוא לנוד לו ולנחמו מאי

ויועדו יחדו אמר רב יהודה אמר רב מלמד שנכנסו כולן בשער אחד ותנא בין כל אחד ואחד שלש מאות פרסי מנא הוו ידעי איכא דאמרי כלילא הוה להו ואיכא דאמרי אילני הוה להו וכיון דכמשי הוו ידעי אמר רבא היינו דאמרי אינשי או חברא כחברי דאיוב או מיתותא (בראשית ו) ויהי כי החל האדם לרוב על פני האדמה ובנות יולדו להם רבי יוחנן אמר רביה באה לעולם ריש לקיש אמר מריבה באה לעולם אמר ליה ריש לקיש לרבי יוחנן לדידך דאמרת רבייה באה לעולם מפני מה לא נכפלו בנותיו של איוב אמר לו נהי דלא נכפלו בשמות אבל נכפלו ביופי דכתיב (איוב מב) ויהי לו שבענה בנים ושלוש בנות ויקרא שם האחת ימימה ושם השנית קציעה ושם השלישית קרן הפוך ימימה שהיתה דומה ליום קציעה שהיה ריחה נודף כקציעה קרן הפוך אמרי דבי רבי שילא שדומה לקרנא דקרש מחייכו עלה במערבא קרנא דקרש לקותא היא אלא אמר רב חסדא ככורכמא דרישקא במיניה שנאמר (ירמיהו ד) כי תקרעי בפוך רבי שמעון ברבי איתילידא ליה ברתא הוה קא חלש דעתיה אמר ליה אבוה רביה באה לעולם אמר ליה בר קפרא תנחומין של הבל ניחמך אבוך [דתניא] אי אפשר לעולם בלא זכרים ובלא נקבות אלא אשרי למי שבניו זכרים אוי לו למי שבניו נקבות אי אפשר לעולם בלא בסם ובלא בורסי אשרי מי שאומנותו בוסמי אוי למי שאומנותו בורסי כתנאי (בראשית כד) וה' ברך את אברהם בכל מאי בכל רבי מאיר אומר שלא היתה לו בת רבי יהודה אומר שהיתה לו בת אחרים אומרים בת היתה לו לאברהם ובכל שמה ר"א המודעי אומר איצטגנינות היתה בלבו של אברהם אבינו שכל מלכי מזרח ומערב משכימין לפתחו רבי שמעון בן יוחי אומר אבן טובה היתה תלויה בצוארו של אברהם אבינו שכל חולה הרואה אותו מיד מתרפא ובשעה שנפטר אברהם אבינו מן העולם תלאה הקדוש ברוך הוא בגלגל חמה אמר אביי היינו דאמרי אינשי אידלי יומא אידלי קצירא דבר אחר שלא מרד עשו בימיו דבר אחר שעשה ישמעאל תשובה בימיו שלא מרד עשו בימיו מנלן דכתיב (בראשית כה) ויבא עשו מן השדה והוא עיף ותנא אותו היום נפטר אברהם אבינו ועשה יעקב אבינו תבשיל של עדשים לנחם את יצחק אביו [ומ"ש של עדשים] אמרי במערבא משמיה דרבה בר מרי מה עדשה זו אין לה פה אף אבל אין לו פה דבר אחר מה עדשה זו מגולגלת אף אבילות מגלגלת ומחזרת על באי העולם מאי בינייהו איכא בינייהו לנחומי בביעי אמר רבי יוחנן חמש עבירות עבר אותו רשע באותו היום בא על נערה מאורסה והרג את הנפש וכפר בעיקר וכפר בתחיית המתים ושט את הבכורה בא על נערה מאורסה כתיב הכא (בראשית כה) ויבא עשו מן השדה וכתוב התם (דברים כב) כי בשדה מצאה הרג את הנפש כתיב הכא עיף וכתוב התם (ירמיהו ד) אוי נא לי כי עיפה נפשי להורגים וכפר בעיקר כתיב הכא (בראשית כה) למה זה לי וכתוב התם (שמות טו) זה אלי ואנוהו וכפר בתחיית המתים דכתיב (בראשית כה) הנה אנכי הולך למות ושט את הבכורה דכתיב (בראשית כה) ויבז עשו את הבכורה ושעשה ישמעאל תשובה בימיו מנלן כי הא דרבינא ורב חמא בר בוזי הוו יתבי קמיה דרבא וקא מנמנמ רבא א"ל רבינא לרב חמא בר בוזי ודאי דאמריתו כל מיתה שיש בה גויעה זו היא מיתתן של צדיקים א"ל אין והא דור המבול א"ל אנן גויעה ואסיפה קאמרינן והא ישמעאל דכתיב ביה גויעה ואסיפה אדהכי איתער בהו רבא אמר להו דרדקי הכי א"ר יוחנן ישמעאל עשה תשובה בחיי אביו שנאמר (בראשית כה) ויקברו אותו יצחק וישמעאל בניו ודילמא דרך חכמתן קא חשיב להו אלא מעתה (בראשית לה) ויקברו אותו עשו ויעקב בניו מאי טעמא לא חשיב להו דרך חכמתן אלא

מדאקדמיה אדבורי אדבריה ומדאדבריה שמע מינה תשובה עבד בימיו ת"ר שלשה
הטעימן הקב"ה בעולם הזה

דף יז, א גמרא מעין העולם הבא אלו הן אברהם יצחק ויעקב אברהם דכתיב ביה
(בראשית כד) בכל יצחק דכתיב ביה (בראשית כז) מכל יעקב דכתיב ביה (בראשית לג)
כל שלשה לא שלט בהן יצר הרע אלו הן אברהם יצחק ויעקב דכתיב בהו בכל מכל כל
ויש אומרים אף דוד דכתיב (תהילים קט) ולבי חלל בקרבי ואידך צעריה הוא דקא מדכר
תנו רבנן ששה לא שלט בהן מלאך המות ואלו הן אברהם יצחק ויעקב משה אהרן ומרים
אברהם יצחק ויעקב דכתיב בהו בכל מכל כל משה אהרן ומרים דכתיב בהו (במדבר לג)
על פי ה' והא מרים לא כתיב בה על פי ה' אמר ר"א מרים נמי בנשיקה מתה דאתיא שם
שם ממשה ומפני מה לא נאמר בה על פי ה' שגנאי הדבר לומר תנו רבנן שבעה לא שלט
בהן רמה ותולעה ואלו הן אברהם יצחק ויעקב משה אהרן ומרים ובנימין בן יעקב אברהם
יצחק ויעקב דכתיב [בהו] בכל מכל כל משה אהרן ומרים דכתיב [בהו] ע"פ ה' בנימין בן
יעקב דכתיב (דברים לג) ולבנימין אמר ידיד ה' ישכון לבטח עליו וי"א אף דוד דכתיב
(תהילים טז) אף בשרי ישכון לבטח ואידך ההוא רחמי הוא דקא בעי תנו רבנן ארבעה
מתו בעטיו של נחש ואלו הן בנימין בן יעקב ועמרם אבי משה וישי אבי דוד וכלאב בן דוד
וכולהו גמרא לבר מישי אבי דוד דמפרש ביה [קרא] דכתיב (שמואל ב יז) ואת עמשא שם
אבשלום תחת יואב על הצבא ועמשא בן איש ושמו יתרא הישראלי אשר בא אל אביגיל
בת נחש אחות צרויה אם יואב וכי בת נחש היא והלא בת ישי היא דכתיב (דברי הימים א
ב) ואחיותיהם צרויה ואביגיל אלא בת מי שמת בעטיו של נחש:

מסכת בבא בתרא פרק ב

דף יז, א משנה לא יחפור אדם בור סמוך לבורו של חבירו ולא שיח ולא מערה ולא אמת
המים ולא נברכת כובסין אא"כ הרחיק מכותל חבירו שלשה טפחים וסד בסיד ומרחיקים
את הגפת ואת הזבל ואת המלח ואת הסיד ואת הסלעים מכותלו של חבירו שלשה טפחים
<או> סד [וסד] בסיד מרחיקין את הזרעים ואת המחרישה ואת מי רגלים מן הכותל
שלשה טפחים ומרחיקין את הריחים שלשה מן השכב שהן ארבעה מן הרכב ואת התנור
שלשה מן הכליא שהן ארבעה מן השפה:
דף יז, ב גמרא פתח בבור ומסיים בכותל >ליתני אלא אם כן הרחיק מבורו של חבירו
ג"ט< אמר אביי ואיתימא רב יהודה מכותל בורו שנינו וליתני אא"כ הרחיק מבורו של
חבירו ג' טפחים הא קמ"ל דכותל בור שלשה טפחים נפקא מינה למקח וממכר כדתניא
האומר לחבירו בור וכותליה אני מוכר לך צריך שיהא הכותל שלשה טפחים איתמר הבא
לסמוך בצד המצר אביי אמר סומך ורבא אמר אינו סומך בשדה העשויה לבורות דברי
הכל אינו סומך כי פליגי בשדה שאינה עשויה לבורות אביי אמר סומך דהא אינה עשויה
לבורות רבא אמר אינו סומך דאמר ליה כי היכי דאת אימלכת וחפרת אנא נמי ממלכנא
וחפרנא איכא דאמרי בשדה שאינה עשויה לבורות דברי הכל סומך כי פליגי בשדה
העשויה לבורות אביי אמר סומך אפילו לרבנן דאמרי מרחיקין את האילן מן הבור עשרים

וחמש אמה התם הוא דבעידנא דקא נטע איתא לבור אבל הכא בעידנא דקא חפר ליתא לבור ורבא אמר אינו סומך ואפילו לר' יוסי דאמר זה חופר בתוך שלו וזה נוטע בתוך שלו הני מילי התם דבעידנא דקא נטע ליתנהו לשרשיו דמזקי לה לבור אבל הכא אמר ליה כל מרא ומרא דקא מחיית קא מרפית לה לארעאי תנן לא יחפור אדם בור סמוך לבורו של חברו טעמא דאיכא בור הא ליכא בור סומך בשלמא להך לישנא דאמרת בשדה שאינה עשויה לבורות דברי הכל סומך מתניתין בשדה שאינה עשויה לבורות אלא להך לישנא דאמרת בשדה שאינה עשויה לבורות פליגי בשלמא לאביי ניחא אלא לרבא קשיא אמר לך רבא הא איתמר עלה אמר אביי ואיתימא רב יהודה מכותל בורו שנינו איכא דאמרי ואיתמר עלה אמר אביי ואיתימא רב יהודה מכותל בורו שנינו בשלמא להך לישנא דאמרת בשדה העשויה לבורות דברי הכל אינו סומך מתניתין בשדה העשויה לבורות אלא להך לישנא דאמרת בשדה העשויה לבורות פליגי בשלמא לרבא ניחא אלא לאביי קשיא אמר לך אביי מתני' שבאו לחפור בבת אחת תא שמע סלע הבא בידיהם זה חופר בורו מכאן וזה חופר בורו מכאן זה מרחיק שלשה טפחים וסד בסיד וזה מרחיק שלשה טפחים וסד בסיד בא בידיהם שאני ודקארי לה מאי קארי לה בא בידיהם איצטריכא ליה ס"ד אמינא כיון דבא בידיהם ליבעי נמי רווחא טפי קא משמע לך תא שמע מרחיקין את הגפת ואת הזבל ואת דף יח,א גמרא המלח ואת הסיד ואת הסלעים מכותלו של חברו ג' טפחים או סד בסיד טעמא דאיכא כותל הא ליכא כותל סומך לא כי ליכא כותל נמי לא סמיך ואלא מאי קא משמע לך הא קא משמע לך דהני קשו לכותל תא שמע מרחיקים את הזרעים ואת המחרישה ואת מי רגלים מן הכותל שלשה טפחים טעמא דאיכא כותל הא ליכא כותל סמיך לא כי ליכא כותל נמי לא סמיך ואלא מאי קמ"ל הא קא משמע לך דמתונתא קשה לכותל תא שמע ואת הריחים ג' מן השכב שהן ד' מן הרכב טעמא דאיכא כותל הא ליכא כותל סמיך לא כי ליכא כותל נמי לא סמיך ואלא מאי קא משמע לך הא קא משמע לך דטירייתא קשה לכותל תא שמע ואת התנור שלשה מן הכלי' שהן ד' מן השפה טעמא דאיכא כותל הא ליכא כותל סמיך לא כי ליכא כותל נמי לא סמיך אלא מאי קא משמע לך הא קא משמע לך דהבלא קשה לכותל תא שמע לא יפתח אדם חנות של נחתומין ושל צבעין תחת אוצרו של חברו ולא רפת בקר טעמא דאיכא אוצר הא ליכא אוצר עביד דירה שאני דיקא נמי דתני עלה אם היתה רפת בקר קודמת לאוצר מותר ת"ש לא יטע אדם אילן סמוך לשדה אלא אם כן הרחיק ממנו ד' אמות ותני עלה ד' אמות שאמרו כדי עבודת הכרם טעמא דמשום כדי עבודת הכרם הא לאו משום כדי עבודת הכרם סמיך ואע"ג דאיכא שרשין דקא מזקי הכא במאי עסקינן דמפסיק צונמא <דיקא נמי דקתני> [ת"ש] היה גדר בינתים זה סומך לגדר מכאן וזה סומך לגדר מכאן אי הכי אימא סיפא היו שרשיו יוצאין בתוך של חברו מעמיק להן שלשה טפחים כדי שלא יעכב המחרישה ואי דמפסיק צונמא מאי בעו התם ה"ק ואי לאו צונמא והיו שרשיו יוצאין לתוך של חברו מעמיק שלשה טפחים כדי שלא יעכב המחרישה ת"ש מרחיקין את האילן מן הבור עשרים וחמש אמה טעמא דאיכא בור הא ליכא בור סמיך לא כי ליכא בור נמי לא סמיך והא קמ"ל דעד כ"ה אמה אזלי שרשים ומזקי לבור אי הכי אימא סיפא ואם אילן קדם לא יקוץ ואי דלא סמיך היכי משכחת לה כדא"ר פפא בלוקח ה"נ בלוקח ת"ש מרחיקין את המשרה מן הירק ואת הכרישין מן הבצל ואת החרדל מן הדבורים טעמא דאיכא ירק הא ליכא ירק סמיך לא כי ליכא ירק נמי לא סמיך והא קמ"ל דהני קשו אהדדי א"ה אימא סיפא רבי יוסי מתיר

בחרדל מפני שיכול לומר לו עד שאתה אומר לי הרחק חרדלך מן דבוראי הרחק דבורך מן חרדלאי שבאות ואוכלות לגלוגי חרדלאי

דף יח,ב גמרא ואי דלא סמיך היכי משכחת לה אמר רב פפא בלוקח אי בלוקח מאי טעמא דרבנן ועוד מאי טעמא דרבי יוסי אפילו משרה וירקא נמי אמר רבינא קא סברי רבנן על המזיק להרחיק את עצמו מכלל דר' יוסי סבר על הניזק להרחיק את עצמו אי על הניזק אפי' משרה וירקא נמי אלא לעולם ר' יוסי נמי על המזיק סבירא ליה והכי קאמר להו רבי יוסי לרבנן תינח משרה וירקא דהני מזקי הני והני לא מזקי הני אלא חרדל ודבורים תרוייהו מזקי אהדדי ורבנן דבורים לחרדל לא מזקי ליה אי בבינתא לא משכחא ליה אי בטרפא הדר פארי וסבר ר' יוסי על המזיק להרחיק את עצמו והתנן רבי יוסי אומר אע"פ שהבור קודמת לאילן לא יקוץ שזה חופר בתוך שלו וזה נוטע בתוך שלו אלא לעולם ר' יוסי על הניזק ס"ל ולדבריהם דרבנן קאמר להו לדידי על הניזק להרחיק את עצמו ואפי' משרה וירקא לא בעי רחוקי אלא לדידכו דאמריתו על המזיק תינח משרה וירקא דהני מזקי הני והני לא מזקי הני אלא חרדל ודבורים תרוייהו מזקי אהדדי ורבנן דבורים לחרדל לא מזקי ליה אי בבינתא

דף יט,א גמרא לא משכחת ליה אי בטרפא הדר פארי: ולא נברכת הכובסין וכו': אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה לא שנו אלא מן המחמצן אבל מן הנדיין ד' אמות תניא נמי הכי נברכת הכובסין ד' אמות והא אנן תנן ג' טפחים אלא לאו ש"מ כדרב נחמן ואיכא דרמי להו מירמי תנן נברכת הכובסין ג' טפחים והתניא ארבע אמות אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה לא קשיא כאן מן המחמצן כאן מן הנדיין רב חייא בריה דרב אויא מתני לה בהדיא אלא אם כן הרחיק משפת מחמצן ולכותל ג' טפחים: וסד בסיד: איבעיא להו וסד בסיד תנן או דילמא או סד בסיד תנן פשיטא דוסד בסיד תנן דאי סלקא דעתך דאו סד בסיד תנן אם כן ליערבינהו וליתנינהו דילמא משום דלא דמי האי היזיקא להאי היזיקא רישא היזיקא דמתונא סיפא היזיקא דהבלא ת"ש רבי יהודה אומר סלע הבא בידיים זה חופר בורו מכאן וזה חופר בורו מכאן זה מרחיק ג' טפחים וסד בסיד וזה מרחיק ג' טפחים וסד בסיד טעמא דבא בידיים הא לא בא בידיים לא ה"ה דאף על גב דלא בא בידיים נמי סד בסיד ובא בידיים איצטריכא ליה סד"א כיון דבא בידיים ליבעי רווחא טפי קמ"ל: מרחיקין את הגפת ואת הזבל ואת המלח ואת הסלעים וכו': תנן התם במה טומנין ובמה אין טומנין אין טומנין לא בגפת ולא בזבל ולא במלח ולא בסיד ולא בחול בין לחין בין יבשין מאי שנא הכא דקתני סלעים ולא קתני חול ומאי שנא התם דקתני חול ולא קתני סלעים אמר רב יוסף לפי שאין דרכן של בני אדם להטמין בסלעים אמר ליה אביי וכי דרכן של בני אדם להטמין בגיזי צמר ולשונות של ארגמן דתניא טומנין בגיזי צמר ובציפי צמר ובלשונות של ארגמן ובמוכין ואין מטלטלין אותן אלא אמר אביי (איוב לו) יגיד עליו ריעו תנא הכא סלעים וה"ה לחול תנא התם חול והוא הדין לסלעים א"ל רבא אי יגיד עליו ריעו ליתנינהו לכולהו בחדא וליתני חדא מנייהו באידך וה"ה לאידך אלא אמר רבא התם היינו טעמא דלא קתני סלעים משום דמשתכי לה לקדרה הכא היינו טעמא דלא קתני חול משום דמחמימי חיים ומקרירי קריר והא תני רבי אושעיא חול התם במתונא תנא דידן נמי ליתני ולוקמיה במתונא הא תנא ליה אמת המים אטו מי לא קתני אמת המים וקתני נברכת הכובסין הנהו צריכי דאי תנא אמת המים משום דקביעא אבל נברכת הכובסין דלא קביעא אימא לא ואי תנא נברכת הכובסין משום דקוו וקיימי אבל אמת המים לא צריכא:

מרחיקין את הזרעים ואת המחרישה וכו': זרעים תיפוק ליה משום מחרישה במפולת יד מחרישה ותיפוק ליה משום זרעים בחורש לאילנות ותיפוק ליה משום מיא תנא בארץ ישראל קאי דכתיב (דברים יא) למטר השמים תשתה מים למימרא דזרעים

דף יט, ב גמרא לצדדין קא משתרשי והא תנן המברך את הגפן בארץ אם אין על גבה עפר שלשה טפחים לא יביא זרע עליה ותני עלה אבל זורע את הצדדין אילך ואילך אמר רבי חגא בשם רבי יוסי מפני שמחלידין את הקרקע ומעלין עפר תיחוח: ואת מי רגלים מן הכותל ג' טפחים וכו': אמר רבה בר בר חנה מותר לאדם להשתין מים בצד כותלו של חבירו דכתיב (מלכים א כא) והכרתי לאחאב משתיין בקיר ועצור ועזוב בישראל והא אנן תנן ואת מי רגלים מן הכותל שלשה טפחים התם בשופכין >ת"ש לא ישפוך אדם מים בצד כותלו של חבירו אלא אם כן הרחיק ממנו ג' טפחים התם נמי בשופכין <ת"ש לא ישתיין אדם מים בצד כותלו של חבירו אלא אם כן הרחיק ממנו ג' טפחים בד"א בכותל לבינים אבל בכותל אבנים בכדי שלא יזיק וכמה טפח ושל צונמא מותר תיובתא דרבה בר בר חנה תיובתא והא רבה בר בר חנה קרא קאמר התם הכי קאמר אפילו מידי דדרכיה לאישתוני בקיר לא שביקנא ליה ומאי ניהו כלבא אמר ר' טובי בר קיסנא אמר שמואל ריקק אינו ממעט בחלון מאי איריא ריקק אפי' עבה נמי לא מיבעיא קאמר לא מיבעיא עבה כיון דאיחזי ליה לא מבטיל ליה אבל ריקק דממאיס אימא בטולי מבטיל ליה קמ"ל ותיפוק ליה דהוה ליה דבר שהוא מקבל טומאה וכל דבר שהוא מקבל טומאה אינו חוצץ בפני הטומאה שנילש במי פירות מיתביי קופה מלאה תבן וחבית מלאה גרוגרות המונחים בחלון רואין כל שאילו ינטלו ויכולין תבן וגרוגרות לעמוד בפני עצמן חוצצין ואם לאו אין חוצצין והא תבן חזי לבהמתו בסריא חזי לטינא דאית ביה קוצי חזי להסקה במתונא חזי להסק גדול הסק גדול לא שכיח גרוגרות הא חזו ליה אמר שמואל בשהתריפו וכן תני רבה בר אבוב בשהתריפו האי חבית היכי דמיא אי דפומא לבר

דף כ, א גמרא היא גופה תיחויך דהא כלי חרש אינו מטמא מגבו אלא דפומא לגאו ואי בעית אימא לעולם דפומא לבר הכא במאי עסקינן בחבית של מתכת מיתביי עשבין שתלשן והניחון בחלון או שעלו מאליהן בחלונות ומטלוניות שאין בהן שלש על שלש והאבר והבשר המדולדלין בבהמה ובחיה ועוף ששכן בחלון >ועובד כוכבים< {וגוי} שישב בחלון וכן שמנה המונח בחלון והמלח וכלי חרס וספר תורה כולם ממעטין בחלון אבל השלג והברד והגליד והכפור והמים כולן אין ממעטין בחלון והא עשבין חזו לבהמתו באפרזתא או שעלו מאליהן כיון דקשו לכותל שקיל להו אמר רבה בכותל חורבה רב פפא אמר אפילו בכותל יישוב בבאין חוץ לשלשה לחלון מטלוניות חזו ליה לקריעה דלבושא בסמיכתא חזו לאומנא בריסקא אי בריסקא שאין בהן שלש על שלש שאין בהן ארבעה על ארבעה מיבעי ליה כעין ריסקא והאבר והבשר המדולדלין בבהמה ובחיה ערקא ואזלא בקשורה שחיט לה בטמאה מזבין לה לנכרי בכחושה פסיק שדי לה לכלבים כיון דאיכא צער בעלי חיים לא עביד ועוף ששכן בחלון פרוז ואזיל בקשור שחיט ליה בטמא מזבין ליה לנכרי בקלניתא יהיב ליה לינוקא במסרט קלניתא לא מסרטא כעין קלניתא >ועובד כוכבים< {וגוי} שישב בחלון קאי ואזיל בכפות אתי חבריה שרי ליה במצורע אתי מצורע חבריה שרי ליה אלא בחבושי מלכות וכן שמנה המונח בחלון אתיא אמיה דריא ליה בשבת דתניא בן שמנה הרי הוא כאבן ואסור לטלטלו בשבת אבל אמו שוחה עליו ומניקתו

מפני הסכנה מלח חזיא ליה במרירתא חזיא לעורות דאית בה קוצי כיון דקשיא לכותל

שקלא דיתבא אחספא חספא גופא תיחוץ

דף כ,ב גמרא דלית בה שיעורא כדתנן חרס כדי ליתן בין פצים לחבירו כלי חרס חזי ליה דמיטנף חזי לאומנא דמנקב ספר תורה חזי למקרא בבלוי והא בעי גניזה שם תהא גניזתה <ואמר> [אמר] רב בכל עושין מחיצה חוץ ממלח ורבב ושמואל אמר אפילו מלח אמר רב פפא ולא פליגי הא במלח סדומית הא במלח איסתרונקנית והשתא דאמר רבה עושה אדם שני צבורי מלח ומניח עליהם קורה שהמלח מעמדת את הקורה והקורה מעמדת את המלח אפי' מלח איסתרונקנית ולא פליגי הא דאיכא קורה הא דליכא קורה: מרחיקין את הריחים ג' מן השכב שהן ארבעה מן הרכב וכו': מאי טעמא משום טיריא והא תניא ושל חמור שלשה מן האיסטרוביל שהן ארבעה מן הקלת התם מאי טיריא איכא אלא משום קלא: ואת התנור שלשה מן הכליא שהן ארבעה מן השפה: אמר אביי שמע מינה כליא דתנור טפח נפקא מינה למקח וממכר:

דף כ,ב משנה לא יעמיד אדם תנור בתוך הבית אלא אם כן יש על גביו גובה ארבע אמות היה מעמידו בעלייה צריך שיהא תחתיו מעזיבה שלשה טפחים ובכירה טפח ואם הזיק משלם מה שהזיק ר' שמעון אומר לא אמרו כל השיעורין האלו אלא שאם הזיק פטור מלשלם לא יפתח אדם חנות של נחתומין ושל צבעין תחת אוצרו של חבירו ולא רפת בקר באמת ביין התירו אבל לא רפת בקר:

דף כ,ב גמרא והתניא בתנור ארבעה ובכירה שלשה אמר אביי כי תניא ההיא בדנחתומין דתנור דידן כי כירה דנחתומין: לא יפתח חנות וכו': תנא אם היתה רפת קודמת לאוצר מותר בעי אביי כיבד וריבץ לאוצר מהו ריבה בחלונות מהו אכסדרה תחת האוצר מהו בנה עלייה על גבי ביתו מהו תיקו בעי רב הונא בריה דרב יהושע תמרי ורמוני מאי תיקו: באמת ביין התירו וכו': תנא ביין התירו מפני שמשביחו ולא רפת בקר מפני שמסריחו אמר רב יוסף האי דידן אפילו קוטר א דשרגא נמי קשיא ליה א"ר ששת ואספסתא כרפת בקר דמיא:

דף כ,ב משנה חנות שבחצר יכול למחות בידו ולומר לו איני יכול לישן מקול הנכנסין ומקול היוצאין אבל עושה כלים יוצא ומוכר בתוך השוק ואינו יכול למחות בידו ולומר לו איני יכול לישן לא מקול הפטיש ולא מקול הריחים ולא מקול התינוקות:

דף כ,ב גמרא מ"ש רישא ומ"ש סיפא אמר אביי סיפא אתאן לחצר אחרת א"ל רבא אי הכי ליתני חצר אחרת מותר אלא אמר רבא

דף כא,א גמרא סיפא אתאן לתינוקות של בית רבן ומתקנת יהושע בן גמלא ואילך דאמר רב יהודה אמר רב ברם זכור אותו האיש לטוב ויהושע בן גמלא שמו שאלמלא הוא נשתכח תורה מישראל שבתחלה מי שיש לו אב מלמדו תורה מי שאין לו אב לא היה למד תורה מאי דרוש (דברים יא) ולמדתם אותם ולמדתם אתם התקינו שיהו מושיבין מלמדי תינוקות בירושלים מאי דרוש (ישעיהו ב) כי מציון תצא תורה ועדיין מי שיש לו אב היה מעלו ומלמדו מי שאין לו אב לא היה עולה ולמד התקינו שיהו מושיבין בכל פלך ופלך ומכניסין אותן כבן ט"ז כבן י"ז ומי שהיה רבו כועס עליו מבעיט בו ויצא עד שבא יהושע בן גמלא ותיקן שיהו מושיבין מלמדי תינוקות בכל מדינה ומדינה ובכל עיר ועיר ומכניסין אותן כבן שש כבן שבע אמר ליה רב לרב שמואל בר שילת עד שית לא תקביל מכאן ואילך קביל ואספי ליה כתורא וא"ל רב לרב שמואל בר שילת כי מחית לינוקא לא תימחי

אלא בערקתא דמסנא דקארי קארי דלא קארי ליהוי צוותא לחבריה מיתיבי אחד מבני חצר שביקש לעשות רופא אומן וגרדי ומלמד תינוקות בני חצר מעכבין עליו הכא במאי עסקינן בתינוקות <דעכו"ם> {דגוים} ת"ש שנים שיושבין בחצר וביקש אחד מהן לעשות רופא ואומן וגרדי ומלמד תינוקות חבירו מעכב עליו ה"נ בתינוקות <דעכו"ם> {דגוים} ת"ש מי שיש לו בית בחצר השותפין ה"ז לא ישכירנו לא לרופא ולא לאומן ולא לגרדי ולא לסופר יהודי ולא לסופר ארמאי הכא במאי עסקינן בסופר מתא אמר רבא מתקנת יהושע בן גמלא ואילך לא ממטינן ינוקא ממתא למתא אבל מבי כנישתא לבי כנישתא ממטינן ואי מפסק נהרא לא ממטינן ואי איכא תיתורא ממטינן ואי איכא גמלא לא ממטינן ואמר רבא סך מקרי דרדקי עשרין וחמשה ינוקי ואי איכא חמשין מותבינן תרי ואי איכא ארבעין מוקמינן ריש דוכנא ומסייעין ליה ממתא ואמר רבא האי מקרי ינוקי דגריס ואיכא אחרינא דגריס טפי מיניה לא מסלקינן ליה דלמא אתי לאיתרשולי רב דימי מנהרדעא אמר כ"ש דגריס טפי קנאת סופרים תרבה חכמה ואמר רבא הני תרי מקרי דרדקי חד גריס ולא דייק וחד דייק ולא גריס מותבינן ההוא דגריס ולא דייק שבשתא ממילא נפקא רב דימי מנהרדעא אמר מותבינן דדייק ולא גריס שבשתא כיון דעל על דכתיב (מלכים א יא) כי ששת חדשים ישב שם יואב וכל ישראל עד הכרית כל זכר באדום כי אתא לקמיה דדוד אמר ליה

דף כא, ב גמרא מאי טעמא עבדת הכי אמר ליה דכתיב (דברים כה) תמחה את זכר עמלק אמר ליה והא אנן זכר קרינן א"ל אנא זכר אקריון אזל שייליה לרביה אמר ליה היאך אקריתן אמר ליה זכר שקל ספסירא למיקטליה אמר ליה אמאי א"ל דכתיב (ירמיהו מח) ארור עושה מלאכת ה' רמיה א"ל שבקיה לההוא גברא דליקום בארור א"ל כתיב (ירמיהו מח) וארור מונע חרבו מדם איכא דאמרי קטליה ואיכא דאמרי לא קטליה ואמר רבא מקרי ינוקא שתלא טבחא ואומנא וסופר מתא כולן כמותרינן ועומדין נינהו כללא דמילתא כל פסידא דלא הדר מותרה ועומד הוא אמר רב הונא האי בר מבואה דאוקי ריחיא ואתא בר מבואה חבריה וקמוקי גביה דינא הוא דמעכב עלויה דא"ל קא פסקת ליה לחיותי לימא מסייע ליה מרחיקים מצודת הדג מן הדג כמלא ריצת הדג וכמה אמר רבה בר רב הונא עד פרסה שאני דגים דיהבי סייארא א"ל רבינא לרבא לימא רב הונא דאמר כרבי יהודה דתנן רבי יהודה אומר לא יחלק חנוני קליות ואגוזין לתינוקות מפני שמרגילן אצלו וחכמים מתירין אפי' תימא רבנן עד כאן לא פליגי רבנן עליה דרבי יהודה התם אלא דאמר ליה אנא קמפלגינא אמגוזי את פלוג שיוסקי אבל הכא אפילו רבנן מודו דא"ל קא פסקת ליה לחיותי מיתיבי עושה אדם חנות בצד חנותו של חבירו ומרחץ בצד מרחצו של חבירו ואינו יכול למחות בידו מפני שיכול לומר לו אתה עושה בתוך שלך ואני עושה בתוך שלי תנאי היא דתניא כופין בני מבואות זה את זה שלא להושיב ביניהן לא חייט ולא בורסקי ולא מלמד תינוקות ולא אחד מבני בעלי אומניות ולשכנו אינו כופיהו רשב"ג אומר אף לשכנו כופיהו אמר רב הונא בריה דרב יהושע פשיטא לי בר מתא אבר מתא אחריתי מצי מעכב ואי שייך בכרגא דהכא לא מצי מעכב בר מבואה אבר מבואה דנפשיה לא מצי מעכב בעי רב הונא בריה דרב יהושע בר מבואה אבר מבואה אחרינא מאי תיקו אמר רב יוסף ומודי רב הונא במקרי דרדקי דלא מצי מעכב דאמר מר <עזרא תיקן להן לישראל שיהו מושיבין סופר בצד סופר וניחוש דילמא אתי לאיתרשולי א"ל>

דף כב,א גמרא קנאת סופרים תרבה חכמה אמר רב נחמן בר יצחק ומודה רב הונא בריה דרב יהושע ברוכלין המחזירין בעיירות דלא מצי מעכב דאמר מר עזרא תקן להן לישראל שיהו רוכלין מחזירין בעיירות כדי שיהו תכשיטין מצויין לבנות ישראל והני מילי לאהדורי אבל לאקבועי לא ואי צורבא מרבנן הוא אפילו לאקבועי נמי כי הא דרבא שרא להו לר' יאשיה ולרב עובדיה לאקבועי דלא כהלכתא מאי טעמא כיון דרבנן נינהו אתו לטרדו מגירסייהו הנהו דיקולאי דאייתו דיקלאי לבבל אתו בני מתא קא מעכבי עלויהו אתו לקמיה דרבינא אמר להו מעלמא אתו ולעלמא ליזבנו והני מילי ביומא דשוקא אבל בלא יומא דשוקא לא וביומא דשוקא נמי לא אמרינן אלא לזבוני בשוקא אבל לאהדורי לא הנהו עמוראי דאייתו עמרא לפום נהרא אתו בני מתא קא מעכבי עלויהו אתו לקמיה דרב כהנא אמר להו דינא הוא דמעכבי עליכו אמרו ליה אית לן אשראי אמר להו זילו זבנו שיעור חיותייכו עד דעקריתו אשראי דידכו ואזליתו רב דימי מנהרדעא אייתי גרוגרות בספינה א"ל ריש גלותא לרבא פוק חזי אי צורבא מרבנן הוא נקיט ליה שוקא א"ל רבא לרב אדא בר אבא פוק תהי ליה בקנקניה נפק [אזל] בעא מיניה פיל שבלע כפיפה מצרית והקיא דרך בית הרעי מהו לא הוה בידיה א"ל מר ניהו רבא טפח ליה בסנדליה א"ל בין דידי לרבא איכא טובא מיהו על כרחך אנא רבך ורבא רבה דרבך לא נקטו ליה שוקא פסיד גרוגרות דידיה אתא לקמיה דרב יוסף א"ל חזי מר מאי עבדו לי א"ל מאן דלא שהייה לאוניתא דמלכא דאדום לא נשהייה לאוניתיך דכתיב (עמוס ב) כה אמר ה' על שלשה פשעי מואב ועל ארבעה לא אשיבנו על שרפו עצמות מלך אדום לסיד נח נפשיה דרב אדא בר אבא רב יוסף אמר אנא ענישתיה דאנא לטייתיה רב דימי מנהרדעא אמר אנא ענישתיה דאפסיד גרוגרות דידי אביי אמר אנא ענישתיה דאמר להו לרבנן אדמגרמיתו גרמי בי אביי תו אכלו בישראל [שמינא] בי רבא ורבא אמר אנא ענישתיה [דכי הוה אזיל לבי טבחא למשקל אומצא] אמר להו לטבחי אנא שקילנא בישראל מיקמי שמעיה דרבא דאנא עדיפנא מיניה רב נחמן בר יצחק אמר אנא ענישתיה דרב נחמן בר יצחק ריש כלה הוה כל יומא מיקמי דניעול לכלה מרהיט בהדיה רב אדא בר אבא לשמעתיה והדר עייל לכלה ההוא יומא נקטוה רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע לרב אדא בר אבא משום דלא הוו בסיומא אמרו ליה אימא לן הני שמעתתא דמעשר בהמה היכי אמרינהו רבא אמר להו הכי אמר רבא והכי אמר רבא אדהכי נגה ליה [לרב נחמן בר יצחק] >ולא אתי רב אדא בר אבא < [רבנ"י אתו רבנן א"ל לרב נב"י] אמרו ליה רבנן לרב נחמן בר יצחק קום דנגה לן למה יתיב מר אמר להו יתיבנא וקא מנטרא לערסיה דרב אדא בר אבא אדהכי נפק קלא דנח נפשיה דרב אדא בר אבא ומסתברא דרב נחמן בר יצחק ענשיה:

דף כב,א משנה מי שהיה כותלו סמוך לכותל חבירו לא יסמוך לו כותל אחר אא"כ הרחיק ממנו ארבע אמות החלונות בין מלמעלן בין מלמטן בין כנגדן ארבע אמות:

דף כב,א גמרא וקמא היכי סמיך אמר רב יהודה הכי קאמר

דף כב,ב גמרא הבא לסמוך לא יסמוך אלא אם כן הרחיק ממנו ארבע אמות מתקיף לה רבא והא מי שהיה כותלו סמוך לכותל חבירו קתני אלא אמר רבא הכי קתני מי שהיה כותלו סמוך לכותל חבירו ברחוק ארבע אמות ונפל לא יסמוך לו כותל אחר אלא אם כן הרחיק ממנו ד' אמות מ"ט דדוושא דהכא מעלי להתם אמר רב לא שנו אלא כותל גינה אבל כותל חצר אם בא לסמוך סומך רבי אושעיא אומר אחד כותל גינה ואחד כותל חצר

אם בא לסמוך אינו סומך אמר רבי יוסי בר חנינא ולא פליגי הא בעיר ישנה הא בעיר חדשה תנן החלונות בין מלמעלן בין מלמטן בין מכנגדן ארבע אמות ותני עלה מלמעלן כדי שלא יציץ ויראה מלמטן שלא יעמוד ויראה ומכנגדן שלא יאפיל טעמא שלא יאפיל אבל משום דוושא לא הכא במאי עסקינן בבא מן הצד וכמה אמר ייבא חמוה דאשיין בר נדבך משמיה דרב כמלא רחב הלון והלא מציץ א"ר זביד במדיר את כותלו והא אנן תנן ארבע אמות לא קשיא כאן מרוח אחת כאן משתי רוחות ת"ש ואת הכותל מן המזחילה ד' אמות כדי שיהא זוקף את הסולם טעמא משום סולם אבל משום דוושא לא הכא במאי עסקינן במזחילה משופעת דאי משום דוושא הוא הא קא אזיל ואתי תותיה:

דף כב,ב משנה מרחיקין את הסולם מן השוכך ארבע אמות כדי שלא תקפוץ הנמייה ואת הכותל מן המזחילה ד' אמות כדי שיהא זוקף את הסולם:

דף כב,ב גמרא לימא מתניתין דלא כר' יוסי דאי ר"י הא אמר זה חופר בתוך שלו וזה נוטע בתוך שלו אפילו תימא ר' יוסי הא אמר רב אשי כי הוינן בי רב כהנא הוה אמר מודי רבי יוסי בגירי דידיה ה"נ זמנין דבהדי דמנח ליה יתבא בחור וקפצה והא גרמא הוא א"ר טובי בר מתנה זאת אומרת גרמא בניזקין אסור רב יוסף הוה ליה הנהו תאלי דהוו

דף כג,א גמרא אתו אומני ויתבי תותייהו ואתו עורבי אכלי דמא וסלקי אבי תאלי ומפסדי תמרי אמר להו רב יוסף אפיקו לי קורקור מהכא א"ל אביי והא גרמא הוא א"ל הכי אמר רב טובי בר מתנה זאת אומרת גרמא בניזקין אסור והא אחזיק [להו] הא אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה אין חזקה לנזקין ולא איתמר עלה רב מרי אמר בקוטרא ורב זביד אמר בבית הכסא אמר ליה הני לדידי דאנינא דעתאי כי קוטרא ובית הכסא דמו לי:

דף כג,א משנה מרחיקין את השוכך מן העיר חמשים אמה ולא יעשה אדם שוכך בתוך שלו אלא אם כן יש לו חמשים אמה לכל רוח רבי יהודה אומר בית ארבעת כורין מלא שגר היונה ואם לקחו אפילו בית רובע הרי הוא בחזקתו:

דף כג,א גמרא חמשים אמה ותו לא ורמינהי אין פורסין נשבין ליונים אלא אם כן היה רחוק מן הישוב שלשים ריס אמר אביי מישט שייטי טובא וכרסייהו בחמשים אמתא מליא ומישט שלשים ריס ותו לא והתניא ובישוב אפילו מאה מיל לא יפרוס רב יוסף אמר בישוב כרמים רבא אמר בישוב שובכין ותיפוק ליה משום שובכין גופייהו איבעית אימא דידיה ואיבעית אימא דכנעני ואיבעית אימא דהפקר: רבי יהודה אומר בית ארבעת כורין וכו': אמר רב פפא ואיתמא רב זביד זאת אומרת טוענין ללוקח וטוענין ליורש יורש

תנינא הבא משום ירושה אינו צריך טענה לוקח איצטריכא ליה לוקח נמי תנינא לקח חצר ובה זיזין וגזוזטראות הרי זה בחזקתה צריכא דאי אשמעינן התם גבי רשות הרבים דאימור כונס לתוך שלו הוא אי נמי אחולי אחול בני רשות הרבים גביה אבל הכא לא ואי אשמעינן הכא דכיון דיחיד הוא אימא פיוסיה פייסיה אי נמי אחולי אחיל גביה אבל רבים מאן פייס ומאן שביק אימא לא צריכא: הרי הוא בחזקתו: והא אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה אין חזקה לנזקין רב מרי אמר בקוטרא רב זביד אמר בבית הכסא:

דף כג,ב משנה ניפול הנמצא בתוך חמשים אמה הרי הוא של בעל השוכך חוץ מחמשים אמה הרי הוא של מוצאו נמצא בין שני שובכות קרוב לזה שלו קרוב לזה שלו מחצה על מחצה שניהם יחלוקו:

דף כג,ב גמרא אמר רבי חנינא רוב וקרוב הולכין אחר הרוב ואע"ג דרובא דאורייתא וקורבא דאורייתא אפילו הכי רובא עדיף מתיב רבי זירא (דברים כא) והיה העיר הקרובה

אל החלל ואע"ג דאיכא אחריתי דנפישא מינה בדליכא וליזיל בתר רובא דעלמא ביושבת בין ההרים תנן ניפול הנמצא בתוך חמשים אמה הרי הוא של בעל השוכך ואף על גב דאיכא אחריןא דנפיש מיניה בדליכא אי הכי אימא סיפא חוץ מחמשים אמה הרי הוא של מוצאו ואי דליכא ודאי מההוא נפל הכא במאי עסקינן במדדה דאמר רב עוקבא בר חמא כל המדדה אין מדדה יותר מנ' בעי ר' ירמיה רגלו אחת בתוך נ' אמה ורגלו אחת חוץ מחמשים אמה מהו ועל דא אפקוהו לרבי ירמיה מבי מדרשא תא שמע נמצא בין שני שובכות קרוב לזה שלו וקרוב לזה שלו ואף על גב דחד מינייהו נפיש מחבריה הכא במאי עסקינן ששניהן שוין וליזיל בתר רובא דעלמא הכא במאי עסקינן

דף כד, א גמרא בשביל של כרמים דאם איתא דמעלמא אתי כיון דמידדי לא מצי אתי דכל דמידדי והדר חזי ליה לקיניא מידדי ואי לא לא מידדי אמר אביי אף אנן נמי תנינא דם שנמצא בפרוזדור ספיקו טמא שחזקתו מן המקור ואע"ג דאיכא עלייה דמקרבא א"ל רבא רוב ומצוי קא אמרת רוב ומצוי ליכא למאן דאמר דתני ר' חייא דם הנמצא בפרוזדור חייבין עליו על ביאת מקדש ושורפין עליו את התרומה ואמר רבא ש"מ מדרבי חייא תלת שמע מינה רוב וקרוב הלך אחר הרוב ושמע מינה רובא דאורייתא וש"מ איתא לדר' זירא דאמר רבי זירא אע"פ שדלתות מדינה נעולות דהא אשה דכי דלתות מדינה נעולות דמיא ואפי' הכי קא אזלינן בתר רובא והא רבא הוא דקאמר רוב ומצוי ליכא למ"ד הדר ביה רבא מההיא איתמר חבית שצפה בנהר אמר רב נמצאת כנגד עיר שרובה ישראל מותר כנגד עיר שרובה נכרים אסירא ושמאל אמר אפי' נמצאת כנגד עיר שרובה ישראל אסירא אימור מהאי דקרא אתאי לימא בדרכי חנינא קא מיפלגי דמר אית ליה דרבי חנינא ומר לית ליה דרבי חנינא לא דכולי עלמא אית להו דר' חנינא והכא בהא קמיפלגי דמ"ס אם איתא דמהאי דקרא אתאי עקולי ופשורי הוה מטבעי לה ומר סבר חריפא דנהרא נקט ואתאי ההוא חצבא דחמרא דאישתכח בפרדיסא דערלה שריא רבינא לימא משום דסבר לה דרבי חנינא שאני התם דאי מיגניב מינה אצנועי בגויה לא מצנועי והני מילי חמרא אבל עינבי מצנועי הנהו זיקי דחמרא דאשתכחון בי קופאי שרנהו רבא לימא לא סבר לה לדרבי חנינא שאני התם דרובא

דף כד, ב גמרא דשפוכאי ישראל נינהו וה"מ ברברבי אבל זוטרי אימור מעוברי דרכים נפול ואי איכא רברבי בהדייהו אימור באברורי הוה מנחי:

דף כד, ב משנה מרחיקין את האילן מן העיר עשרים וחמש אמה ובחרוב ובשקמה חמשים אמה אבא שאול אומר כל אילן סרק חמשים אמה ואם העיר קדמה קוצץ ואינו נותן דמים ואם אילן קדם קוצץ ונותן דמים ספק זה קדם וספק זה קדם קוצץ ואינו נותן דמים:

דף כד, ב גמרא מאי טעמא אמר עולא משום נויי העיר ותיפוק ליה דאין עושין שדה מגרש ולא מגרש שדה לא צריכא לר"א דאמר עושין שדה מגרש ומגרש שדה הכא משום נויי העיר לא עבדינן ולרבנן נמי דאמרי אין עושין שדה מגרש ולא מגרש שדה ה"מ זרעים אבל אילנות עבדינן והכא משום נויי העיר לא ומנא תימרא דשאני בין זרעין לאילנות דתניא קרפף יותר מבית סאתים שהוקף לדירה נזרע רובו הרי הוא כגינה ואסור ניטע רובו הרי הוא כחצר ומותר: ואם העיר קדמה קוצץ ואינו נותן דמים וכו': מ"ש גבי בור דקתני קוצץ ונותן דמים ומאי שנא הכא דקתני קוצץ ואינו נותן דמים אמר רב כהנא קידרא דבי שותפי לא חמימא ולא קרירא ומאי קושיא דלמא שאני הזיקא דרבים מהזיקא

דיחיד אלא אי איתמר דרב כהנא אסיפא איתמר אם האילן קדם קוצץ ונותן דמים ולימא להו הבו לי ברישא דמי והדר איקוץ אמר רב כהנא קידרא דבי שותפי לא חמימא ולא קריא: ספק זה קדם וספק זה קדם קוצץ ואינו נותן דמים: מאי שנא מבור דאמרת לא יקוץ התם דודאי לאו למיקץ קאי ספיקו נמי לא אמרינן ליה קוץ הכא דודאי למיקץ קאי ספיקו נמי אמרינן ליה קוץ ואי משום דמי אמרינן ליה אייתי ראייה ושקול: **דף כד, ב משנה** מרחיקין את גורן קבוע מן העיר חמשים אמה לא יעשה אדם גורן קבוע בתוך שלו אא"כ יש לו חמשים אמה לכל רוח ומרחיק מנטיעותיו של חברו ומנירו בכדי שלא יזיק:

דף כד, ב גמרא מ"ש רישא ומאי שנא סיפא אמר אביי סיפא אתאן לגורן שאינו קבוע היכי דמי גורן שאינו קבוע א"ר יוסי בר' חנינא כל שאינו זורה ברחת רב אשי אמר מה טעם קאמר מאי טעמא מרחיקין גורן קבוע מן העיר חמשים אמה כדי שלא יזיק מיתבי מרחיקין גורן קבוע מן העיר חמשים אמה וכשם שמרחיקין מן העיר חמשים אמה כך מרחיקין מדלועיו ומקשוואיו ומנטיעותיו ומנירו של חברו חמשים אמה כדי שלא יזיק בשלמא לרב אשי ניהא אלא לאביי קשיא קשיא בשלמא ממקשוואיו ומדלועיו דאזיל אבקא ואתי בליביה ומצוי ליה אלא מנירו אמאי א"ר אבא בר זבדא ואיתימא ר' אבא בר זוטרא מפני

דף כה, א גמרא שעושה אותו גלל:

דף כה, א משנה מרחיקין את הנבלות ואת הקברות ואת הבורסקי מן העיר חמשים אמה אין עושין בורסקי אלא למזרח העיר רבי עקיבא אומר לכל רוח הוא עושה חוץ ממערבה ומרחיק חמשים אמה ומרחיקין את המשרה מן הירק ואת הכרישין מן הבצלים ואת החרדל מן הדבורים ורבי יוסי מתיר בחרדל:

דף כה, א גמרא איבעיא להו ר' עקיבא היכי קאמר לכל רוח הוא עושה וסומך חוץ ממערבה דמרחיק נ' אמה ועושה או דלמא לכל רוח הוא עושה ומרחיק חמשים אמה חוץ ממערבה דאינו עושה כלל ת"ש דתניא ר"ע אומר לכל רוח הוא עושה ומרחיק חמשים אמה חוץ ממערבה דאינו עושה כל עיקר מפני שהיא תדירא א"ל רבא לרב נחמן מאי תדירא אילימא תדירא ברוחות והא אמר רב חנן בר אבא אמר רב ד' רוחות מנשבות בכל יום ורוח צפונית עם כולן שאילמלא כן אין העולם מתקיים אפילו שעה אחת ורוח דרומית קשה מכולן ואילמלא בן נץ שמעמידה מחרבת את העולם שנאמר (איוב לט) המבינתך יאבר נץ יפרוש כנפיו לתימן אלא מאי תדירא תדירא בשכינה דאריב"ל בואו ונחזיק טובה לאבותינו שהודיעו מקום תפלה דכתיב (נחמיה ט) וצבא השמים לך משתחווים מתקיף לה רב אחא בר יעקב ודלמא כעבד שנוטל פרס מרבו וחוזר לאחוריו ומשתחוה קשיא ורבי אושעיא סבר שכינה בכל מקום דאמר רבי אושעיא מאי דכתיב (נחמיה ט) אתה הוא ה' לבדך אתה עשית את השמים וגו' שלוחיך לא כשלוחי בשר ודם שלוחי בשר ודם ממקום שמשתלחים לשם מחזירים שליחותן אבל שלוחיך למקום שמשתלחין משם מחזירין שליחותן שנאמר (איוב לח) התשלח ברכים וילכו ויאמרו לך הננו יבואו ויאמרו לא נאמר אלא וילכו ויאמרו מלמד שהשכינה בכל מקום ואף רבי ישמעאל סבר שכינה בכל מקום דתנא דבי רבי ישמעאל מנין ששכינה בכל מקום שנאמר (זכריה ב) הנה המלאך הדובר בי יוצא ומלאך אחר יוצא לקראתו אחריו לא נאמר אלא לקראתו מלמד ששכינה בכל מקום ואף רב ששת סבר שכינה בכל מקום דא"ל רב ששת לשמעיה לכל רוחתא אוקמן לבר

ממזרח ולאן משום דלית ביה שכינה אלא משום דמורו בה מיני ורבי אבהו אמר שכינה במערב דא"ר אבהו מאי אוריה אויר יה אמר רב יהודה מאי דכתיב (דברים לב) יערוף כמטר לקחי זו רוח מערבית שבאה מערפו של עולם תזל כטל אמרתי זו רוח צפונית שמזלת את הזהב וכן הוא אומר (ישעיהו מו) הזלים זהב מכיס כשעירים עלי דשא זו רוח מזרחית שמסערת את כל העולם כשעיר וכרביבים עלי עשב זו רוח דרומית שהיא מעלה רביבים ומגדלת עשבים תניא ר"א אומר עולם

דף כה,ב גמרא לאכסדרה הוא דומה ורוח צפונית אינה מסובבת וכיון שהגיעה חמה אצל קרן מערבית צפונית נכפפת ועולה למעלה מן הרקיע ורבי יהושע אומר עולם לקובה הוא דומה ורוח צפונית מסובבת וכיון שחמה מגעת לקרן מערבית צפונית מקפת וחוזרת אחורי כיפה שנאמר (קוהלת א) הולך אל דרום וסובב אל צפון וגו' הולך אל דרום ביום וסובב אל צפון בלילה סובב הולך הרוח ועל סביבותיו שב הרוח אלו פני מזרח ופני מערב שפעמים מסבבתן ופעמים מהלכתן הוא היה אומר אתאן לר' אליעזר (איוב לז) מן החדר תבא סופה זו רוח דרומית וממזרים קרה זו רוח צפונית מנשמת אל יתן קרה זו רוח מערבית ורחב מים במוצק זו רוח מזרחית והאמר מר רוח דרומית מעלה רביבים ומגדלת עשבים לא קשיא הא דאתיא מטרא בניחותא הא בשפיכותא אמר רב חסדא מאי דכתיב (איוב לז) מצפון זהב יאתה זו רוח צפונית שמזלת את הזהב וכן הוא אומר (ישעיהו מו) הזלים זהב מכיס אמר רפרם בר פפא אמר רב חסדא מיום שחרב בית המקדש לא הוגשמה רוח דרומית שנאמר (ישעיהו ט) ויגזור על ימין ורעב ויאכל על שמאל ולא שבעו וכתביב (תהילים פט) צפון וימין אתה בראתם ואמר רפרם בר פפא אמר רב חסדא מיום שחרב בית המקדש אין הגשמים יורדין מאוצר טוב שנאמר (דברים כח) יפתח ה' לך את אוצרו הטוב בזמן שישראל עושין רצונו של מקום וישראל שרויין על אדמתם גשמים יורדין מאוצר טוב בזמן שאין ישראל שרויין על אדמתם אין גשמים יורדין מאוצר טוב רבי יצחק הרוצה שיחכים ידרים ושיעשיר יצפין וסימניך שלחן בצפון ומנורה בדרום ורבי יהושע בן לוי אמר לעולם ידרים שמתוך שמתחכם מתעשר שנאמר (משלי ג) אורך ימים בימינה בשמאלה עושר וכבוד והא רבי יהושע בן לוי אמר שכינה במערב דמצדד אצדודי אמר ליה רבי חנינא לרב אשי כגון אתון דיתביתו בצפונה דא"י אדרימו אדרומי ומנא לן דבבל לצפונה דארץ ישראל קיימא דכתיב (ירמיהו א) מצפון תפתח הרעה על כל יושבי הארץ: מרחיקין את המשרה מן הירק וכו': תנא רבי יוסי מתיר בחרדל שיכול לומר לו עד שאתה אומר לי הרחק חרדלך מן דבורי הרחק דבורך מן חרדליי שבאות ואוכלות לגלוגי חרדליי:

דף כה,ב משנה מרחיקין את האילן מן הבור עשרים וחמש אמה ובחרוב ובשקמה חמשים אמה בין מלמעלה בין מן הצד אם הבור קדמה קוצץ ונותן דמים ואם אילן קדם לא יקוצץ ספק זה קדם וספק זה קדם לא יקוצץ ר' יוסי אומר אע"פ שהבור קודמת לאילן לא יקוצץ שזה חופר בתוך שלו וזה נוטע בתוך שלו:

דף כה,ב גמרא תנא בין שהבור למטה ואילן למעלה בין שהבור למעלה ואילן למטה בשלמא בור למטה ואילן למעלה קא אזלין שרשין מזקי לה לבור אלא בור למעלה ואילן למטה אמאי אמר רבי חגא בשם רבי יוסי מפני שמחלידין את הקרקע ומלקין קרקעיתה של בור: רבי יוסי אומר אע"פ שהבור קודמת לאילן לא יקוצץ שזה חופר בתוך שלו וזה נוטע בתוך שלו: אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי יוסי אמר רב אשי כי הואן בי

רב כהנא הוה אמרינן מודי ר' יוסי בגירי דידיה פאפי יונאה עני והעשיר הוה בנה אפדנא הוה הנך עצורי בשיבבותיה דכי הוה דייקי שומשמי הוה נידא אפדניה אתא לקמיה דרב אשי א"ל כי הואן בי רב כהנא הוה אמרינן מודי רבי יוסי בגירי דיליה וכמה **דף כו, א גמרא** כדנייד נכתמא אפומיה דחצבא דבי בר מריון בריה דרבין כי הוה נפצי כיתנא הוה אזלא רקתא ומזקא אינשי אתו לקמיה דרבינא אמר להו כי אמרינן מודה ר' יוסי בגירי דיליה הני מילי דקא אזלא מכחו הכא זיקא הוא דקא ממטי לה מתקיף לה מר בר רב אשי מאי שנא מזורה ורוח מסייעתו אמרוה קמיה דמרימר אמר להו היינו זורה ורוח מסייעתו ולרבינא מאי שנא מגץ היוצא מתחת הפטיש והזיק דחייב לשלם התם ניהא ליה דליזל הכא לא ניהא ליה דליזל:

דף כו, א משנה לא יטע אדם אילן סמוך לשדה חבירו אלא אם כן הרחיק ממנו ארבע אמות אחד גפנים ואחד כל אילן היה גדר בינתים זה סומך לגדר מכאן וזה סומך לגדר מכאן היו שרשים יוצאים לתוך של חבירו מעמיק ג' טפחים כדי שלא יעכב את המחרשה היה חופר בור שיח ומערה קוצץ ויורד והעצים שלו:

דף כו, א גמרא תנא ארבע אמות שאמרו כדי עבודת הכרם אמר שמואל לא שנו אלא בארץ ישראל אבל בבבל שתי אמות תניא נמי הכי לא יטע אדם אילן סמוך לשדה חבירו אלא אם כן הרחיק ממנו שתי אמות והא אנן תנן ארבע אמות אלא לאו כדשמואל שמע מינה ואיכא דרמי לה מירמא תנן לא יטע אדם אילן סמוך לשדה חבירו אלא אם כן הרחיק ממנו ארבע אמות והתניא שתי אמות אמר שמואל לא קשיא כאן בבבל כאן בארץ ישראל רבא בר רב חנן הוה ליה הנהו דיקלי אמיצרא דפרדיסא דרב יוסף הוה אתו צפורי יתבי בדיקלי ונחתו בפרדיסא ומפסדי ליה א"ל זיל קוץ א"ל והא ארחיקי לי א"ל ה"מ לאילנות אבל לגפנים בעינן טפי והא אנן תנן אחד גפנים ואחד כל אילן א"ל ה"מ אילן לאילן וגפנים לגפנים אבל אילן לגפנים בעינן טפי א"ל אנא לא קייצנא דאמר רב האי דיקלא דטעין קבא אסור למקצייה ואמר ר' חנינא לא שכיב שכחת ברי אלא דקץ תאנתא בלא זימניה מר אי ניהא ליה ליקוץ רב פפא הו"ל הנהו דיקלי אמיצרא דרב הונא בריה דרב יהושע אזל אשכחיה דהוה חפר וקא קאיין שרשיו אמר ליה מאי האי אמר ליה תנן היו שרשים יוצאים לתוך של חבירו מעמיק שלשה כדי שלא יעכב המחרשה אמר ליה הני מילי שלשה מר קא חפר טפי אמר ליה אנא בורות שיחין ומערות קא חפרנא דתנן היה חופר בור שיח ומערה קוצץ ויורד והעצים שלו אמר רב פפא אמרי ליה כולהי ולא יכילי ליה

דף כו, ב גמרא עד דאמרי ליה הא דאמר רב יהודה מצר שהחזיקו בו רבים אסור לקלקלו לבתר דנפק אמר אמאי לא אמרי ליה כאן בתוך שש עשרה אמה כאן חוץ לשש עשרה אמה: היה חופר בור שיח ומערה קוצץ ויורד והעצים שלו <וכו'>: בעא מיניה יעקב הדיבא מרב חסדא עצים של מי אמר ליה תניתוה שרשי אילן של הדיוט הבאין בשל הקדש לא נהנין ולא מועלין אי אמרת בשלמא בטר אילן אזלינן משום הכי לא מועלין אלא אי אמרת בטר קרקע אזלינן אמאי לא מועלין אלא מאי בטר אילן אזלינן אימא סיפא של הקדש הבאים בשל הדיוט לא נהנין ולא מועלין ואי בטר אילן אזלינן אמאי לא מועלין מידי איריא בגידולין הבאין לאחר מכאן עסקינן וקא סבר אין מעילה בגידולין רבינא אמר לא קשיא כאן בתוך שש עשרה אמה כאן חוץ לשש עשרה אמה: אמר עולא אילן הסמוך למצר בתוך שש עשרה אמה גזלן הוא ואין מביאין ממנו בכורים מנא ליה לעולא הא

אילימא מדתנן עשר נטיעות המפוזרות בתוך בית סאה חורשין כל בית סאה בשבילן עד ראש השנה כמה הוו להו תרי אלפים וחמש מאה גרמידי לכל חד וחד כמה מטי ליה מאתן וחמשין הא לא הוי דעולא ואלא מדתנן שלשה אילנות של ג' בני אדם הרי אלו מצטרפין וחורשין כל

דף כז, א גמרא בית סאה בשבילן כמה הוו להו תרי אלפי וה' מאה גרמידי לכל חד כמה מטי ליה תמני מאה ותלתין ותלתא ותילתא אכתי נפיש ליה דעולא לא דק אימור דאמרינן לא דק לחומרא לקולא לא דק מי אמרינן מי סברת בריבועא קא אמרינן בעיגולא קא אמרינן מכדי כמה מרובע יותר על העיגול רביע פשו להו ז' מאה ושתינ ותמניא אכתי פש ליה פלגא דאמתא היינו דלא דק ולחומרא לא דק תא שמע הקונה אילן וקרקעו מביא וקורא מאי לאו כל שהוא לא י"ו אמה תא שמע קנה שני אילנות בתוך של חבירו מביא ואינו קורא הא שלשה מביא וקורא מאי לאו כל שהוא לא הכא נמי י"ו אמה ת"ש ר"ע אומר קרקע כל שהוא חייב בפאה ובבכורים וכותבין עליו פרוזבול

דף כז, ב גמרא ונקנין עמה נכסים שאין להם אחריות הכא במאי עסקינן בחיטי דיקא נמי דקתני כל שהוא ש"מ ת"ש אילן מקצתו בארץ ומקצתו בחו"ל טבל וחולין מעורבין זה בזה דברי רבי רבן שמעון בן גמליאל אומר הגדל בחיוב חייב הגדל בפטור פטור ע"כ לא פליגי אלא דמר סבר יש ברירה ומר סבר אין ברירה אבל גדל בפטור דברי הכל פטור הכא במאי עסקינן דמפסיק צונמא אי הכי מאי טעמיה דרבי דהדרי ערבי ובמאי קא מיפלגי מר סבר אוריא מבלבל ומר סבר האי לחודיה קאי והאי לחודיה קאי ושש עשרה אמה ותו לא והא תנן מרחיקין את האילן מן הבור כ"ה אמה אמר אביי מיזל טובא אזלי אכחושי לא מכחשי אלא עד שש עשרה אמה טפי לא מכחשי כי אתא רב דימי אמר בעא מיניה ריש לקיש מרבי יוחנן אילן הסמוך למיצר בתוך י"ו אמה מהו אמר ליה גזלן הוא ואין מביאין ממנו בכורים כי אתא רבין אמר רבי יוחנן אחד אילן הסמוך למיצר ואחד אילן הנוטה מביא וקורא שעל מנת כן הנחיל יהושע לישראל את הארץ:

דף כז, ב משנה אילן שהוא נוטה לשדה חבירו קוצץ מלא המרדע על גבי המחרישה ובחרוב ובשקמה כנגד המשקולת בית השלחין כל האילן כנגד המשקולת אבא שאול אומר כל אילן סרק כנגד המשקולת:

דף כז, ב גמרא איבעיא להו אבא שאול ארישא קאי או אסיפא קאי תא שמע דתניא בית השלחין אבא שאול אומר כל האילן כנגד המשקולת מפני שהצל רע לבית השלחין שמע מינה ארישא קאי שמע מינה אמר רב אשי מתניתין נמי דיקא דקתני כל אילן סרק אי אמרת בשלמא ארישא קאי היינו דקתני כל אילן אלא אי אמרת אסיפא קאי אילן סרק מיבעי ליה אלא לאו שמע מינה ארישא קאי שמע מינה:

דף כז, ב משנה אילן שהוא נוטה לרה"ר קוצץ כדי שיהא גמל עובר ורוכבו רבי יהודה אומר גמל טעון פשתן או חבילי זמורות רבי שמעון אומר כל האילן כנגד המשקולת מפני הטומאה:

דף כז, ב גמרא מאן תנא דבנזקין בתר אומדנא דהשתא אזלינן אמר ר"ל במחלוקת שנויה ורבי אליעזר היא דתנן אין עושין חלל תחת רשות הרבים בורות שיחין ומערות רבי אליעזר מתיר בכדי שתהא עגלה מהלכת וטעונה אבנים רבי יוחנן אמר אפילו תימא רבנן התם זימנין דמפחית ולא אדעתיה אבל הכא קמא קמא קאי קייץ ליה: ר' יהודה אומר גמל טעון פשתן או חבילי זמורות: איבעיא להו שיעורא דרבי יהודה נפיש או דלמא שיעורא

דרבנן נפיש פשיטא דשיעורא דרבנן נפיש דאי ס"ד שיעורא דרבי יהודה נפיש רבנן בשיעורא דרבי יהודה היכי עבדי ואלא מאי שיעורא דרבנן נפיש רבי יהודה בשיעורא דרבנן מאי עביד אפשר דגחין וחליף תותיה: רבי שמעון אומר כל האילן כנגד המשקולת מפני הטומאה: תנא מפני אהל הטומאה פשיטא מפני הטומאה תנן אי ממתניתין הוה אמינא דלמא מייתי עורב טומאה ושדי התם וסגיא בדחלולי בעלמא קא משמע לן:

מסכת בבא בתרא פרק ג

דף כה, א משנה חזקת הבתים והבורות והשיחין והמערות והשובכות והמרחצאות ובית הבדין ובית השלחין והעבדים וכל שהוא עושה פירות תדיר חזקתן שלש שנים מיום ליום שדה הבעל חזקתה שלש שנים ואינן מיום ליום ר' ישמעאל אומר ג' חדשים בראשונה ג' באחרונה ושנים עשר חדש באמצע הרי י"ח חדש ר"ע אומר חדש בראשונה וחדש באחרונה וי"ב חדש באמצע הרי י"ד חדש א"ר ישמעאל בד"א בשדה לבן אבל בשדה אילן כנס את תבואתו ומסק את זיתיו כנס את קייצו הרי אלו ג' שנים:

דף כה, א גמרא אמר ר' יוחנן שמעתי מהולכי אושא שהיו אומרים מנין לחזקה ג' שנים משור המועד מה שור המועד כיון שנגח ג' נגיחות נפק לי' מחזקת תם וקם ליה בחזקת מועד ה"נ כיון דאכלה תלת שנין נפק לה מרשות מוכר וקיימא לה ברשות לוקח אי מה שור המועד עד נגיחה רביעית לא מיחייב ה"נ עד שנה רביעית לא קיימא ברשותיה הכי השתא התם מכי נגח שלש נגיחות הוי מועד

דף כה, ב גמרא ואידך כי לא נגח מאי לשלם הכא כיון דאכלה תלת שני קיימא לה ברשותיה אלא מעתה חזקה שאין עמה טענה תיהוי חזקה אלמה תנן כל חזקה שאין עמה טענה אינה חזקה טעמא מאי דאמרינן דלמא כדקאמר השתא איהו לא טעין אנן ליטעון ליה מתקיף לה רב עוירא אלא מעתה מחאה שלא בפניו לא תיהוי מחאה דומיא דשור מועד מה שור המועד בפניו בעינן אף הכא נמי בפניו בעינן התם (שמות כא) והועד בבעליו כתיב הכא חברך חברא אית ליה וחברא דחברך חברא אית ליה ולר"מ דאמר ריחק נגיחותיו חייב קירב נגיחותיו לא כ"ש אכלה תלתא פירי בחד יומא כגון תאנה ליהוי חזקה דומיא דשור המועד מה שור המועד בעידנא דאית ליה הא נגיחה ליתא להא נגיחה הכא נמי בעידנא דאיתא להאי פירא ליתא להאי פירא אכלה תלתא פרי <בתלתא יומי> [ביום אחד] כגון צלף ליהוי חזקה התם פירא מיהא איתיה ומגמר הוא דקא גמר ואזיל אכלה תלתא פירי בתלתין יומי כגון אספסתא ליהוי חזקה היכי דמי דקדיח ואכלה דקדיח ואכלה התם משמט הוא דקא שמיט ואכיל אכלה תלתא פירי בתלתא ירחי כגון אספסתא ליהוי חזקה מאן הולכי אושא ר' ישמעאל לר' ישמעאל הכי נמי דתנן רבי ישמעאל אומר בד"א בשדה הלבן אבל בשדה אילן כנס את תבואתו ומסק את זיתיו וכנס את קייצו הרי אלו ג' שנים לרבנן מאי אמר רב יוסף קרא כתיב (ירמיהו לב) שדות בכסף יקנו וכתוב בספר וחתום שהרי נביא עומד בעשר ומזהיר על אחת עשרה א"ל אביי דלמא התם עצה טובה קמ"ל

דף כט, א גמרא דאי לא תימא הכי (ירמיהו כט) בנו בתים ושבנו ונטעו גנות ואכלו את פרין מאי קאמר אלא עצה טובה קמ"ל הכא נמי עצה טובה קמ"ל תדע דכתיב (ירמיהו לב) ונתתם בכלי חרש למען יעמדו ימים רבים אלא אמר רבא שתא קמייתא מחיל איניש תרתין מחיל תלת לא מחיל אמר ליה אביי אלא מעתה כי הדרא ארעא תיהדר לבר מפירי אלמה אמר רב נחמן הדרא ארעא והדרי פירי אלא אמר רבא שתא קמייתא לא קפיד איניש תרתין לא קפיד תלת קפיד א"ל אביי אלא מעתה כגון הני דבי בר אלישיב דקפדי אפילו אמאן דחליף אמיצרא דידהו הכי נמי דלאלתר הוי חזקה וכי תימא הכי נמי אם כן נתת דבריך לשיעורין אלא אמר רבא שתא קמייתא מיזדהר איניש בשטריה תרתין ותלת מיזדהר טפי לא מיזדהר אמר ליה אביי אלא מעתה מחאה שלא בפניו לא תיהוי מחאה דאמר ליה אי מחית באפאי הוה מיזדהרנא בשטראי דאמר ליה חברך חברא אית ליה וחברא דחברך חברא אית ליה אמר רב הונא שלש שנים שאמרו הוא שאכלן רצופות מאי קמ"ל תנינא חזקתן שלש שנים מיום ליום מהו דתימא מיום ליום לאפוקי מקוטעות ולעולם אפילו מפוזרות קמ"ל אמר רב חמא ומודי רב הונא באתרי דמוברי באגי פשיטא לא צריכא דאיכא דמובר ואיכא דלא מובר והאי גברא מוברה מהו דתימא א"ל אם איתא דדידך הואי איבעי לך למיזרעה קמ"ל דאמר ליה חדא ארעא בכליה באגא לא מצינא לינטר ואי נמי בהכי ניחא לי דעבדא טפי תנן חזקת הבתים והא בתים דביממא ידעי בליליא לא ידעי אמר אביי מאן מסהיד אבתים שיבבי מידיע ידעי ביממא ובליליא רבא אמר כגון דאתו בי תרי ואמרי אנן אגרינן מיניה ודרינן ביה תלת שנין ביממא ובליליא אמר ליה רב יימר לרב אשי הני נוגעין בעדותן הן דאי לא אמרי הכי אמרינן להו זילו הבו ליה אגר ביתא להאי א"ל דייני דשפילי הכי דאיני מי לא עסקינן כגון דנקיטי אגר ביתא ואמרי למאן ליתביה אמר מר זוטרא ואי טעין ואמר ליתו תרי סהדי לאסהודי ליה דדר ביה תלת שני ביממא ובליליא טענתיה טענה

דף כט, ב גמרא ומודי מר זוטרא ברוכלין המחזירין בעיירות דאע"ג דלא טען טענינן ליה אנן ומודה רב הונא בחנותא דמחוזא דליממא עבידא לליליא לא עבידא רמי בר חמא ורב עוקבא בר חמא זבון ההיא אמתא בהדי הדדי מר אישתמש בה ראשונה שלישית וחמישית ומר אישתמש בה שניה רביעית וששית נפק ערער עילוה אתו לקמיה דרבא אמר להו מאי טעמא עבדיתו הכי כי היכי דלא תחזקו אהדדי כי היכי דלדידכו לא הוי חזקה לעלמא נמי לא הוי חזקה ולא אמרן אלא דלא כתוב עיטרא אבל כתוב עיטרא קלא אית ליה אמר רבא אכלה כולה חוץ מבית רובע קנה כולה חוץ מבית רובע אמר רב הונא בריה דרב יהושע ולא אמרן אלא דבר זריעה היא אבל לאו בר זריעה היא קני לה אגב ארעא מתקיף לה רב ביבי בר אביי אלא מעתה צונמא במה יקנה אלא באוקומי בה חיותא ומשטחא בה פירי ה"נ איבעי ליה לאוקומי בה חיותא אי נמי משטחא בה פירי ההוא דאמר ליה לחבריה מאי בעית בהאי ביתא אמר ליה מינך זבינתיה ואכלית שני חזקה א"ל אנא בשכונני גוואי הואי אתא לקמיה דרב נחמן אמר ליה זיל ברור אכילתך אמר ליה רבא הכי דינא המוציא מחבירו עליו הראיה ורמי דרבא אדרבא ורמי דרב נחמן אדרב נחמן דההוא **דף ל, א גמרא** דא"ל לחבריה כל נכסי דבי בר סיסין מזבינא לך הואי ההיא ארעא דהוה מיקרי דבי בר סיסין אמר ליה הא לאו דבי בר סיסין היא ואיקרויי הוא דמיקריא דבי בר סיסין אתו לקמיה דרב נחמן אוקמא בידא דלוקח א"ל רבא דינא הכי המוציא מחבירו עליו הראיה קשיא דרבא אדרבא קשיא דרב נחמן אדרב נחמן דרבא אדרבא לא קשיא התם

מוכר קאי בנכסיה הכא לוקח קאי בניכסיה דרב נחמן אדרב נחמן נמי לא קשיא כיון דאמר ליה דבי בר סיסין ומיקריא דבי בר סיסין עליה דידיה רמיא לגלויי דלאו דבי בר סיסין היא אבל הכא לא יהא אלא דנקיט שטרא מי לא אמרינן ליה קיים שטרך וקום בניכסיה: ההוא דאמר ליה לחבריה מאי בעית בהאי ביתא א"ל מינך זבנתיה ואכלתיה שני חזקה אמר ליה בשוקי בראי הואי אמר ליה והא אית לי סהדי דכל שתא הוה אית תלתין יומי א"ל תלתין יומי בשוקאי הוה טרידנא אמר רבא עביד איניש דכל תלתין יומי טריד בשוקא ההוא דאמר ליה לחבריה מאי בעית בהאי ארעא אמר ליה מפלניא זבינתה דאמר לי דזבנה מינך אמר ליה את לאו קא מודית

דף ל,ב גמרא דהאי ארעא דידי היא ואת לא זבינתה מינאי זיל לאו בעל דברים דידי את אמר רבא דינא קאמר ליה: ההוא דאמר ליה לחבריה מאי בעית בהאי ארעא אמר ליה מפלניא זבינא ואכלתיה שני חזקה אמר ליה פלניא גזלנא הוא אמר ליה והא אית לי סהדי דאתאי אימלכי בכך ואמרת לי זיל זבין אמר ליה השני נוח לי הראשון קשה הימנו אמר רבא דינא קאמר ליה כמאן כמדמון דתנן העורר על השדה וחתום עליה בעד אדמון אומר השני נוח לי הראשון קשה הימנו וחכ"א איבד את זכותו אפילו תימא רבנן התם עבד ליה מעשה אבל הכא דבורא עביד איניש דמיקרי ואמר ההוא דאמר ליה לחבריה מאי בעית בהאי ארעא אמר ליה מפלניא זבינתה ואכלתיה שני חזקה אמר ליה פלניא גזלנא הוא אמר ליה והא אית לי סהדי דאתית באורתא ואמרת לי זבנה ניהלי א"ל אמינא איזבון דינאי אמר רבא עביד איניש דזבין דיניה ההוא דאמר ליה לחבריה מאי בעית בהאי ארעא אמר ליה מפלניא זבינא ואכלתיה שני חזקה אמר ליה והא נקיטנא שטרא דזבני ליה מיניה הא ארבעי שני א"ל מי סברת שני חזקה תלת שני קא אמינא שני חזקה טובא קא אמינא אמר רבא עבידי אינשי דקרו לשני טובא שני חזקה וה"מ דאכלה שבע דקדים חזקה דהאי לשטרא דהך

דף לא,א גמרא אבל שית אין לך מחאה גדולה מזו: זה אומר של אבותי וזה אומר של אבותי האי אייתי סהדי דאבהתיה היא והאי אייתי סהדי דאכלה שני חזקה אמר רבה מה לו לשקר אי בעי א"ל מינך זבנתה ואכלתיה שני חזקה א"ל אביי מה לי לשקר במקום עדים לא אמרינן הדר א"ל אין דאבהתך היא וזבנתה מינך והאי דאמרי לך דאבהתי דסמיך לי עלה כדאבהתי טוען וחוזר וטוען או אין טוען וחוזר וטוען עולא אמר טוען וחוזר וטוען נהרדעי אמרי אינו טוען וחוזר וטוען ומודי עולא היכא דא"ל של אבותי ולא של אבותיך דאינו טוען וחוזר וטוען והיכא דהוה קאי בי דינא ולא טען ואתא מאבראי וטען אינו חוזר וטוען מאי טעמא טענתיה אגמריה ומודו נהרדעי היכא דאמר ליה של אבותי שלקחיה מאבותיך דחוזר וטוען והיכא דאישתעי מילי אבראי ולא טען ואתא לבי דינא וטען דחוזר וטוען מאי טעמא עביד איניש דלא מגלי טענתיה אלא לבי דינא אמר אמימר אנא נהרדעא אנא וסבירא לי דטוען וחוזר וטוען והלכתא טוען וחוזר וטוען: זה אומר של אבותי וזה אומר של אבותי האי אייתי סהדי דאבהתיה ואכלה שני חזקה והאי אייתי סהדי דאכלה שני חזקה אמר רב נחמן אוקי אכילה לבהדי אוקי ארעא בחזקת אבהתא א"ל רבא הא עדות מוכחשת היא אמר ליה נהי דאיתכחש באכילתה

דף לא,ב גמרא באבהתא מי אתכחש לימא רבא ורב נחמן בפלוגתא דרב הונא ורב חסדא קמיפלגי דאיתמר ב' כתי עדים המכחישות זו את זו אמר רב הונא זו באה בפני עצמה ומעידה וזו באה בפני עצמה ומעידה ורב חסדא אמר בהדי סהדי שקרי למה לי לימא רב

נחמן דאמר כרב הונא ורבא כרב חסדא אליבא דרב חסדא כולי עלמא לא פליגי כי פליגי אליבא דרב הונא רב נחמן כרב הונא ורבא עד כאן לא קאמר רב הונא אלא לעדות אחרת אבל לאותה עדות לא הדר אייתי סהדי דאבהתיה היא אמר רב נחמן אנן אחתיניה אנן מסקינן ליה לזילותא דבי דינא לא חיישינן מתיב רבא ואיתימא רבי זעירא שנים אומרים מת ושנים אומרים לא מת שנים אומרים נתגרשה ושנים אומרים לא נתגרשה הרי זו לא תנשא ואם נשאת לא תצא רבי מנחם ברבי יוסי אומר תצא אמר ר' מנחם בר' יוסי אימתי אני אומר תצא בזמן שבאו עדים ואח"כ נשאת אבל נשאת ואח"כ באו עדים הרי זו לא תצא א"ל אנא סברי למעבד עובדא השתא דאותיבתן את ואותבן רב המנונא בסוריא לא עבדינן בה עובדא נפק עבד עובדא מאן דחזא סבר טעותא היא בידיה ולא היא אלא משום דתליא באשלי רברבי דתנן רבי יהודה אומר אין מעלין לכהונה על פי עד אחד אמר ר' אלעזר אימתי במקום שיש עוררין אבל במקום שאין עוררין מעלין לכהונה על פי עד אחד רבן שמעון בן גמליאל אומר משום ר' שמעון בן הסגן מעלין לכהונה ע"פ עד אחד רשב"ג היינו ר' אלעזר וכי תימא ערער חד איכא בינייהו רבי אלעזר סבר ערער חד

דף לב, א גמרא ורשב"ג סבר ערער תרי והאמר רבי יוחנן דברי הכל אין ערער פחות משנים אלא ערער תרי והכא במאי עסקינן כגון דמחזקינן ליה באבוה דהאי דכהן הוא ונפק עליה קלא דבן גרושה ובן חלוצה הוא ואחתיניה ואתא עד אחד ואמר דכהן הוא ואסקיניה ואתו בי תרי ואמרי דבן גרושה וחלוצה הוא ואחתיניה ואתא עד אחד ואמר דכהן הוא ודכולי עלמא מצטרפין עדות והכא במיחש לזילותא דבי דינא קא מיפלגי ר' אלעזר סבר כיון דאחתיניה לא מסקינן ליה חיישינן לזילותא דבי דינא ורשב"ג סבר אנן אחתיניה ואנן מסקינן ליה ולזילותא דבי דינא לא חיישינן מתקיף לה רב אשי אי הכי מאי איריא חד אפי' בתרי נמי אלא אמר רב אשי דכולי עלמא לא חיישינן לזילותא דבי דינא והכא בלצרף עדות קא מיפלגי ובפלוגתא דהני תנאי דתניא לעולם אין עדותן מצטרפת עד שיראו שניהן כאחד ר' יהושע בן קרחה אומר אפי' בזה אחר זה אין עדותן מתקיימת בבית דין עד שיעידו שניהם כאחד ר' נתן אומר שומעין דבריו של זה היום ולכשיבא חבירו למחר שומעין דבריו: ההוא דאמר לחבריה מאי בעית בהאי ארעא א"ל מינך זבינתה והא שטרא

דף לב, ב גמרא אמר ליה שטרא זייפא הוא גחין לחיש ליה לרבה אין שטרא זייפא הוא מיהו שטרא מעליא הוה לי ואירכס ואמינא אינקיט האי בידאי כל דהו אמר רבה מה לו לשקר אי בעי אמר ליה שטרא מעליא הוא אמר ליה רב יוסף אמאי סמכת אהאי שטרא האי שטרא חספא בעלמא הוא ההוא דאמר לחבריה הב לי מאה זוזי דמסיקנא כך והא שטרא א"ל שטרא זייפא הוא גחין לחיש ליה לרבה אין שטרא זייפא מיהו שטרא מעליא הוה לי ואירכס ואמינא אינקיט האי בידאי כל דהו אמר רבה מה לו לשקר אי בעי אמר ליה שטרא מעליא הוא א"ל רב יוסף אמאי קא סמכת אהאי שטרא האי שטרא חספא בעלמא הוא אמר רב אידי בר אבין הלכתא כוותיה דרבה בארעא והלכתא כוותיה דרב יוסף בזווי הלכתא כרבה בארעא דהיכא דקיימא ארעא תיקום והלכתא כוותיה דרב יוסף בזווי דהיכא דקיימי זוזי לוקמי: ההוא ערבא דאמר ליה ללוה הב לי מאה זוזי דפרעתי למלוה עילוך והא שטרא אמר ליה לאו פרעתיך אמר לאו הדרת שקלתינהו מינאי שלחה רב אידי בר אבין לקמיה דאביי כי האי גוונא מאי שלח ליה אביי מאי תיבעי ליה הא איהו דאמר הלכתא כוותיה דרבה בארעא והלכתא כוותיה דרב יוסף בזווי דהיכא דאוקמו זוזי

לוקמו והני מילי דא"ל הדרת אוזפתינהו מינאי אבל א"ל הדרתינהו ניהלך מחמת דהוו שייפי וסומקי אכתי איתיה לשעבודא דשטרא רבא בר שרשום נפק עליה קלא דקא אכיל ארעא דיתמי א"ל אביי אימא לי איזי גופא דעובדא היכי הוה אמר ליה ארעא במשכונתא הוה נקיטנא מאבוהון דיתמי והוה לי

דף לג, א גמרא זוזי אחריני גביה ואכלתה שני משכנתא אמינא אי מהדרנא לה ארעא ליתמי ואמינא דאית לי זוזי אחריני גבי דאבוכון אמור רבנן הבא ליפרע מנכסי יתומים לא יפרע אלא בשבועה אלא אכבשיה לשטר משכנתא ואוכלה שיעור זוזי דמיגו דאי בעינא אמינא לקוחה היא בידי מהימנא כי אמינא דאית לי זוזי גבייכו מהימנא א"ל לקוחה בידי לא מצית אמרת דהא איכא עלה קלא דארעא דיתמי היא אלא זיל אהדרה ניהלייהו וכי גדלי יתמי אשתעי דינא בהדייהו: קריביה דרב אידי בר אבין שכיב ושבק דיקלא רב אידי בר אבין אמר אנא קריבנא טפי וההוא גברא אמר אנא קריבנא טפי לסוף אודי ליה דאיהו קריב טפי אוקמה רב חסדא בידיה א"ל ליהדר לי פירי דאכל מההוא יומא עד השתא אמר זה הוא שאומרים עליו אדם גדול הוא אמאן קא סמיך מר אהאי הא קאמר דאנא מקרבנא טפי אביי ורבא לא סבירא להו הא דרב חסדא

דף לג, ב גמרא כיון דאודי אודי: זה אומר של אבותי וזה אומר של אבותי האי אייתי סהדי דאבהתיה הוא והאי אייתי סהדי דאכל שני חזקה אמר רב חסדא מה לו לשקר אי בעי א"ל מינך זבינתה ואכלתיה שני חזקה אביי ורבא לא סבירא להו הא דרב חסדא מה לי לשקר במקום עדים לא אמרינן ההוא דאמר ליה לחבריה מאי בעית בהאי ארעא אמר ליה מינך זבני ואכלתיה שני חזקה אזל אייתי סהדי דאכלה תרתי שני אמר רב נחמן הדרא ארעא והדרי פירי אמר רב זביד אם טען ואמר לפירות ירדתי נאמן לאו מי אמר רב יהודה האי מאן דנקיט מגלא ותובליא ואמר איזיל איגדריה לדיקלא דפלניא דזבניה ניהלי מהימן <אלמא> לא חציף איניש דגזר דיקלא דלאו דיליה הכא נמי לא חציף איניש למיכל פירי דלאו דיליה אי הכי ארעא נמי ארעא אמרינן ליה אחוי שטרך אי הכי פירי נמי שטרא לפירי לא עבדי אינשי ההוא דאמר לחבריה מאי בעית בהאי ארעא א"ל מינך זבנית ואכלתיה שני חזקה אייתי חד סהדא דאכלה תלת שני סבור רבנן קמיה דאביי למימר היינו נסכא דרבי אבא דההוא גברא דחטף נסכא מחבריה אתא לקמיה דרבי אמי הוה יתיב ר' אבא קמיה אייתי חד סהדא דמיחטף חטפא מיניה אמר ליה אין חטפי ודידי חטפי אמר רבי אמי

דף לד, א גמרא היכי נדיינוה דייני להאי דינא לישלם ליכא תרי סהדי ליפטריה איכא חד סהדא לישתבע הא אמר מיחטף חטפה וכיון דאמר דחטפה הוה ליה כגזלן אמר <להו> [ליה] רבי אבא הוי מחויב שבועה שאינו יכול לישבע וכל המחויב שבועה שאינו יכול לישבע משלם א"ל אביי מי דמי התם סהדא לאורועי קאתי כי אתי אחרינא בהדיה מפקינן לה מיניה הכא לסיועי קא אתי כי אתא אחרינא מוקמינן לה בידיה אלא אי דמיא הא דרבי אבא לחד סהדא ולתרתני שני ולפירי:

דף לד, ב גמרא ההוא ארבא דהוו מינצו עלה בי תרי האי אמר דידי היא והאי אמר דידי היא אתא חד מינייהו לבי דינא ואמר תיפסוה אדמייתינא סהדי דדידי היא תפסינן או לא תפסינן רב הונא אמר תפסינן רב יהודה אמר לא תפסינן אזל ולא אשכח סהדי אמר להו אפקוה וכל דאלים גבר מפקינן או לא מפקינן רב יהודה אמר לא מפקינן רב פפא אמר

מפקינן והלכתא לא תפסינן והיכא דתפס לא מפקינן: זה אומר של אבותי וזה אומר של אבותי אמר רב נחמן כל דאלימ גבר ומאי שנא משני שטרות היוצאין ביום אחד דף לה, א גמרא דרב אמר יחלוקו ושמואל אמר שודא דדייני התם ליכא למיקם עלה דמילתא הכא איכא למיקם עלה דמילתא ומאי שנא מהא דתנן המחליף פרה בחמור וילדה וכן המוכר שפחתו וילדה זה אומר עד שלא מכרתי ילדה וזה אומר משלקחתי ילדה יחלוקו התם להאי

דף לה, ב גמרא אית ליה דררא דממונא ולהווא אית ליה דררא דממונא הכא אי דמר לא דמר ואי דמר לא דמר אמרי נהרדעי אם בא אחד מן השוק והחזיק בה אין מוציאין אותה מידו דתני רבי חייא גזלן של רבים לאו שמיה גזלן רב אשי אמר לעולם שמיה גזלן ומאי לא שמיה גזלן שלא ניתן להשבון: חזקתן שלש שנים מיום ליום וכו': א"ר אבא אי דלי ליה איהו גופיה צנא דפירי לאלתר הוי חזקה אמר רב זביד ואם טען ואמר לפירות הורדתיו נאמן וה"מ בתוך שלש אבל לאחר שלש לא א"ל רב אשי לרב כהנא אי לפירא אחתיה מאי הוה ליה למעבד א"ל איבעי ליה למחויי דאי לא תימא הכי הני משכנתא דסורא דכתב בהו במשלם שניא אלין תיפוק ארעא דא בלא כסף אי כביש ליה לשטר משכנתא גביה ואמר לקוחה היא בידי הכי נמי דמהימן מתקני רבנן מידי דאתי ביה לידי פסידא אלא איבעי ליה למחויי הכא נמי איבעי ליה למחויי אמר רב יהודה אמר רב ישראל הבא מחמת <עכו"ם> {גוי} הרי הוא <כעכו"ם> {כגוי} מה <עכו"ם> {גוי} אין לו חזקה אלא בשטר אף ישראל הבא מחמת <עכו"ם> {גוי} אין לו חזקה אלא בשטר אמר רבא ואי אמר ישראל

דף לו, א גמרא לדידי אמר לי <עכו"ם> {גוי} דמינך זבנה מהימן מי איכא מידי דאילו <עכו"ם> {גוי} אמר לא מהימן ואילו אמר ישראל משמיה <דעכו"ם> {דגוי} מהימן אלא אמר רבא אי אמר ישראל קמי דידי זבנה <עכו"ם> {גוי} מינך וזבנה ניהלי מהימן מיגו דאי בעי א"ל אנא זבינתה מינך ואמר רב יהודה האי מאן דנקיט מגלא ותובליא ואמר איזיל איגזרה לדקלא דפלניא דזבנתיה מיניה מהימן לא חציף איניש למיגזר דקלא דלאו דיליה ואמר רב יהודה האי מאן דאחזיק מגודא דערוזי ולבר לא הוי חזקה מ"ט מימר אמר כל דזרע נמי ערוזי אכלי ליה ואמר רב יהודה אכלה ערלה אינה חזקה תניא נמי הכי אכלה ערלה שביעית וכלאים אינה חזקה אמר רב יוסף אכלה שחת לא הוי חזקה אמר רבא ואי בצואר מחוזא קיימא הוי חזקה אמר רב נחמן תפתיחא לא הוי חזקה אפיק כורא ועייל כורא לא הוי חזקה והני דבי ריש גלותא לא מחזקי בן ולא מחזקינן בהו: והעבדים וכו': עבדים יש להם חזקה והאמר ר"ל הגודרות אין להן חזקה אמר רבא אין להן חזקה לאלתר אבל יש להן חזקה לאחר ג' שנים אמר רבא אם היה קטן מוטל בעריסה יש לו חזקה לאלתר פשיטא לא צריכא דאית ליה אימא מהו דתימא ניהוש דלמא אימיה עיילתיה להתם קמ"ל אימא לא מנשיא ברא הנהו עיזי דאכלו חושלא בנהרדעא אתא מרי חושלא תפסינהו והוה קא טעין טובא אמר אבוה דשמואל יכול לטעון עד כדי דמיהן דאי בעי אמר לקוחות הן בידי והאמר ר"ל הגודרות אין להן חזקה שאני עיזי דמסירה לרועה והא איכא צפרא ופניא בנהרדעא טייעי שכיחי ומידא לידא משלמי: ר' ישמעאל אומר שלשה חדשים וכו': לימא ניר איכא בינייהו דרבי ישמעאל סבר ניר לא הוי חזקה ורבי עקיבא סבר ניר הוי חזקה ותסברא לרבי עקיבא מאי איריא חודש

דף לו, ב גמרא אפילו יום אחד נמי אלא דכולי עלמא ניר לא הוי חזקה והכא פירא רבא ופירא זוטא איכא בינייהו ת"ר ניר אינו חזקה וי"א הרי זה חזקה מאן י"א אמר רב חסדא ר' אחא היא דתניא נרה שנה וזרעה ב' נרה ב' וזרעה שנה אינה חזקה ר' אחא אומר הרי זה חזקה א"ר אשי שאלית כל גדולי הדור ואמרו לי ניר הרי זה חזקה א"ל רב ביבי לרב נחמן מאי טעמא דמ"ד ניר הוי חזקה לא עביד איניש דכריבו ליה לארעיה ושתיק ומ"ט דמ"ד ניר לא הוי חזקה מימר אמר כל שיבא ושיבא דכרבו לעייל ביה שלחו ליה בני פום נהרא לרב נחמן בר רב חסדא ילמדנו רבינו נירא הוי חזקה או לא הוי חזקה אמר להו ר' אחא וכל גדולי הדור אמרי ניר הרי זה חזקה אמר רב נחמן בר יצחק רבותא למיחשב גברי הא רב ושמואל בבבל ור' ישמעאל ור' עקיבא בא"י אמרי ניר לא הוי חזקה ר' ישמעאל ורבי עקיבא מתני' היא רב מאי היא דאמר רב יהודה אמר רב זו דברי ר' ישמעאל ורבי עקיבא אבל חכמים אומרים חזקתה ג' שנים מיום ליום מיום ליום למעוטי מאי לאו למעוטי ניר דלא שמואל מאי היא דאמר רב יהודה אמר שמואל זו דברי רבי ישמעאל ורבי עקיבא אבל חכמים אומרים עד שיגדור שלש גדירות ויבצור ג' בצירות וימסוק ג' מסיקות מאי בינייהו אמר אביי דקל נערה איכא בינייהו <שעושה שלש פעמים בשנה>: אמר רבי ישמעאל בד"א בשדה הלבן: אמר אביי מדרבי ישמעאל נשמע לרבנן היו לו שלשים אילנות ממטע עשרה לבית סאה אכל עשרה בשנה זו ועשרה בשנה זו ועשרה בשנה זו הרי זה חזקה

דף לז, א גמרא לאו מי אמר ר' ישמעאל חד פירא הוי חזקה לכולהו פירי הכא נמי הני הוו חזקה להני והני הוו חזקה להני והני מילי היכא דלא אפיקו אבל אפיקו ולא אכל לא הויא חזקה והוא דבאזי באזוזי: זה החזיק באילנות וזה החזיק בקרקע אמר רב זביד זה קנה אילנות וזה קנה קרקע מתקיף לה רב פפא אם כן אין לו לבעל אילנות בקרקע כלום לימא ליה בעל קרקע לבעל אילנות עקור אילנך שקול וזיל אלא אמר רב פפא זה קנה אילנות וחצי קרקע וזה קנה חצי קרקע: פשיטא מכר קרקע ושייר אילנות לפניו יש לו קרקע ואפילו לר' עקיבא דאמר מוכר בעין יפה מוכר ה"מ גבי בור ודות דלא מכחשו בארעא אבל אילנות

דף לז, ב גמרא דקמכחשי בארעא שיורי שייר דאי לא שייר לימא ליה עקור אילנא וזיל מכר אילנות ושייר קרקע לפניו פלוגתא דר"ע ורבנן לר"ע דאמר מוכר בעין יפה מוכר אית ליה לרבנן לית ליה לר"ע אית ליה ואפילו לרב זביד דאמר אין לו ה"מ גבי שני לקוחות דא"ל כי היכי דלדידי לית לי באילנות לדידך נמי לית לך בקרקע אבל הכא מוכר בעין יפה מוכר לרבנן לית ליה ואפילו לרב פפא דאמר יש לו ה"מ גבי שני לקוחות דא"ל כי היכי דלדידך זבין בעין יפה לדידי נמי זבין בעין יפה אבל הכא מוכר בעין רעה מוכר אמרי נהרדעי אכלן רצופין אין לו חזקה מתקיף לה רבא אלא מעתה האי מישרא דאספסתא במאי קני לה אלא אמר רבא מוכר רצופין אין לו קרקע א"ר זירא כתנאי כרם שהוא נטוע על פחות מארבע אמות ר' שמעון אומר אינו כרם וחכ"א הרי זה כרם ורואין את האמצעיים כאילו אינן אמרי נהרדעי האי מאן דזבין דקלא לחבריה קני ליה משפוליה עד תהומא

דף לח, א גמרא מתקיף לה רבא ולימא לי' כורכמא דרישקא זביני לך עקור כורכמא דרישקא וזיל אלא אמר רבא בבא מחמת טענה אמר ליה מר קשישא בריה דרב חסדא לרב אשי ואי כורכמא דרישקא זבין ליה מאי ה"ל למעבד איבעי ליה למחויי דאי לא תימא הכי

הני משכנתא דסורא דכתב בה הכי במישלם שניא אלין תיפוק ארעא דא בלא כסף אי כביש ליה לשטר משכנתא ואמר לקוחה היא בידי הכי נמי דמהימן מיתקני רבנן מילתא דאתי בה לידי פסידא אלא איבעי ליה למחויי הכא נמי איבעי ליה למחויי :

דף לה, א משנה שלש ארצות לחזקה יהודה ועבר הירדן והגליל היה ביהודה והחזיק בגליל בגליל והחזיק ביהודה אינה חזקה עד שיהא עמו במדינה אחת אמר רבי יהודה לא אמרו שלש שנים אלא כדי שיהא באספמיא ויחזיק שנה ילכו ויודיעוהו שנה ויבא לשנה אחרת:

דף לה, א גמרא מאי קסבר ת"ק אי קסבר מחאה שלא בפניו הויא מחאה אפי' יהודה וגליל נמי אי קסבר מחאה שלא בפניו לא הויא מחאה אפילו יהודה ויהודה נמי לא א"ר אבא בר ממל אמר רב לעולם קסבר מחאה שלא בפניו הויא מחאה ומשנתינו בשעת חירום שנו ומ"ש יהודה וגליל דנקיט הא קא משמע לן

דף לה, ב גמרא דסתם יהודה וגליל כשעת חירום דמו: אמר רב יהודה אמר רב אין מחזיקין בנכסי בורח כי אמריתה קמיה דשמואל אמר לי וכי למחות בפניו הוא צריך ורב מאי קמ"ל מחאה שלא בפניו לא הויא מחאה והאמר רב מחאה שלא בפניו הויא מחאה רב טעמא דתנא דידן קמפרש וליה לא סבירא ליה ואיכא דאמרי אמר רב יהודה אמר רב מחזיקים בנכסי בורח כי אמריתה קמיה דשמואל אמר לי פשיטא וכי למחות בפניו הוא צריך ורב מאי קמ"ל מחאה שלא בפניו הויא מחאה והא אמרה רב חזא זימנא אלא הא קמ"ל דאפי' מיחה בפני ב' שאין יכולין לומר לו הויא מחאה דאמר רב ענן לדידי מפרשא לי מיניה דמר שמואל מיחה בפני שני בני אדם שיכולים לומר לו הויא מחאה מיחה בפני שני בני אדם שאין יכולין לומר לו לא הויא מחאה ורב חברך חברא אית ליה וחברא דחברך חברא אית ליה אמר רבא הלכתא אין מחזיקין בנכסי בורח ומחאה שלא בפניו הויא מחאה תרתי לא קשיא כאן בורח מחמת ממון כאן בורח מחמת מרדין: היכי דמי מחאה אמר רב זביד פלניא גזלנא הוא לא הויא מחאה פלניא גזלנא הוא דנקיט לה לארעאי בגזלנותא

דף לט, א גמרא ולמחר תבענא ליה בדינא הויא מחאה אמר לא תימרו ליה מאי אמר רב זביד הא קאמר לא תימרו ליה רב פפא אמר לדידיה לא תימרו ליה לאחריני אימרו להו חברך חברא אית ליה חברא דחברך חברא אית ליה אמרו ליה לא אמרינן ליה אמר רב זביד הא קא אמרו ליה לא אמרי' ליה רב פפא אמר לדידיה לא אמרי' ליה לאחריני אמרי להו חברך חברא אית ליה וחברא דחברך חברא אית ליה אמר להו לא תיפוק לכו שותא אמר רב זביד הא קאמר לא תיפוק לכו שותא אמרו ליה לא מפקינן שותא אמר רב פפא הא קאמרי ליה לא מפקינן שותא רב הונא בריה דרב יהושע אמר כל מילתא דלא רמיא עליה דאיניש אמר לה ולא אדעתיה: אמר רבא אמר רב נחמן מחאה שלא בפניו הויא מחאה איתביה רבא לרב נחמן אמר ר' יהודה לא אמרו שלש שנים אלא כדי שיהא באספמיא ויחזיק שנה וילכו ויודיעוהו שנה ויבא לשנה אחרת ואי ס"ד מחאה שלא בפניו הויא מחאה למה לי למיתי ליתבי התם אדוכתיה ולימחי התם עצה טובה קמ"ל דניתי ונשקול ארעא ופירי מדקא מותיב ליה רבא לרב נחמן מכלל דלא סבירא ליה דמחאה שלא בפניו הויא מחאה והאמר רבא מחאה שלא בפניו הויא מחאה בתר דשמעה מרב נחמן סברה אשכחינהו ר' יוסי בר' חנינא לתלמידי דר' יוחנן אמר להו מי אמר ר' יוחנן מחאה בכמה ר' חייא בר אבא אמר ר' יוחנן מחאה בפני שנים ר' אבהו אמר ר' יוחנן מחאה בפני

שלשה לימא בדרבה בר רב הונא קא מיפלגי דאמר רבה בר רב הונא כל מילתא

דמתאמרא באפי תלתא

דף לט,ב גמרא לית בה משום לישנא בישא מ"ד בפני שנים לית ליה דרבה בר רב הונא ומ"ד בפני ג' אית ליה דרבה בר רב הונא לא דכולי עלמא אית להו דרבה בר רב הונא והכא בהא קא מיפלגי מ"ד בפני שנים קסבר מחאה שלא בפניו לא הויא מחאה ומ"ד בפני ג' קסבר מחאה שלא בפניו הויא מחאה אי בעית אימא דכ"ע מחאה שלא בפניו הויא מחאה והכא בהא קמיפלגי מ"ד בפני ב' סבר סהדותא בעינן ומאן דאמר בפני ג' קסבר גלויי מילתא בעינן גידל בר מניומי הוה ליה מחויאתה למחויי אשכחינהו לרב הונא ולחייא בר רב ולרב חלקיה בר טובי דהוו יתבי ומחה קמייהו לשנה הדר אתא למחויי אמרו ליה לא צריכת הכי אמר רב כיון שמיחה שנה ראשונה שוב אינו צריך למחות ואיכא דאמרי אמר ליה חייא בר רב כיון שמיחה שנה ראשונה שוב אין צריך למחות אר"ל משום בר קפרא וצריך למחות בסוף כל ג' וג' תהי בה רבי יוחנן וכי גזלן יש לו חזקה גזלן ס"ד אלא כגזלן יש לו חזקה אמר רבא הלכתא צריך למחות בסוף כל ג' וג' תני בר קפרא ערער חזר וערער חזר וערער אם מחמת טענה ראשונה ערער אין לו חזקה ואם לאו יש לו חזקה אמר רבא א"ר נחמן מחאה בפני שנים

דף מ,א גמרא ואין צריך לומר כתובו מודעא בפני שנים ואין צריך לומר כתובו הודאה בפני שנים וצריך לומר כתובו קנין בפני שנים ואינו צריך לומר כתובו וקיום שטרות בשלשה <סימן ממה"ק> אמר רבא אי קשיא לי הא קשיא לי האי קנין היכי דמי אי כמעשה בית דין דמי ליבעי תלתא אי לא כמעשה בית דין דמי אמאי אינו צריך לומר כתובו בתר דבעי הדר פשטא לעולם לאו כמעשה בית דין דמי והכא טעמא מאי דאינו צריך לומר כתובו משום דסתם קנין לכתיבה עומד רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו לא כתבינן מודעא אלא אמאן דלא ציית דינא אביי ורבא דאמרי תרוייהו אפי' עלי ועליך אמרי נהרדעי כל מודעא

דף מ,ב גמרא דלא כתיב בה אנן ידעינן ביה באונסא דפלניא לאו מודעא היא מודעא דמאי אי דגיטא ודמתנתא גלויי מילתא בעלמא היא ואי דזביני והאמר רבא לא כתבינן מודעא אזביני לעולם דזביני מודי רבא היכא דאניס וכמעשה דפרדיסא דההוא גברא דמשכין פרדיסא לחבריה לתלת שנין בתר דאכלה תלת שני חזקה אמר אי מזבנת לי מוטב ואי לא כבישנא לשטר משכנתא ואמינא לקוחה היא בידי כה"ג כתבינן מודעא: אמר רב יהודה האי מתנתא טמירתא לא מגבינן בה היכי דמי מתנתא טמירתא אמר רב יוסף דאמר להו לסהדי זילו אטמורו וכתבו ליה ואיכא דאמרי אמר רב יוסף דלא אמר להו תיתבו בשוקא ובבריתא ותכתבו ליה מאי בינייהו איכא בינייהו סתמא אמר רבא והויא מודעא לחברתה אמר רב פפא הא דרבא לאו בפירוש איתמר אלא מכללא איתמר דההוא גברא דאזל לקדושי אתתא אמרה ליה אי כתבת לי כולהו נכסיך הוינא לך ואי לא לא הוינא לך אזל כתביה לה לכולהו נכסי אתתא אמר רבא קשישא א"ל וההוא גברא מה תהוי עליה אמר להו לסהדי זילו אטמורו בעבר ימינא וכתבו ליה אתו לקמיה דרבא אמר להו לא מר קנה ולא מר קנה מאן דחזא סבר משום דהויא מודעא לחברתה ולא היא התם מוכחא מילתא דמחמת אונסא הוא דכתב לה אבל הכא מר ניחא ליה דליקני ומר לא ניחא ליה דליקני איבעיא להו

דף מא, א גמרא סתמא מאי רבינא אמר לא חיישינן רב אשי אמר חיישינן והלכתא חיישינן:

דף מא, א משנה כל חזקה שאין עמה טענה אינה חזקה כיצד אמר לו מה אתה עושה בתוך שלי והוא אמר לו שלא אמר לי אדם דבר מעולם אינה חזקה שמכרת לי שנתת לי במתנה אביך מכרה לי אביך נתנה לי במתנה הרי זו חזקה והבא משום ירושה אינו צריך טענה:

דף מא, א גמרא פשיטא מהו דתימא האי גברא מיזבן זבנה ליה האי ארעא ושטרא הוה ליה ואירכס והאי דקאמר הכי סבר אי אמינא מיזבן זבנה לי האי ארעא אמרי לי אחוי שטרך הלכך לימא ליה אנן דלמא שטרא הוה לך ואירכס כגון זה (משלי לא) פתח פיך לאלם הוא קמ"ל <ענ"ב סימן> רב ענן שקל בידקא בארעיה אזל הדר גודא בארעיה דחבריה אתא לקמיה דרב נחמן א"ל זיל הדר והא אחזיקי לי אמר ליה כמאן כר' יהודה ור' ישמעאל דאמרי כל בפניו לאלתר הוי חזקה לית הלכתא כוותייהו א"ל והא אחיל דאתא וסייע בגודא בהדאי אמר ליה מחילה בטעות היא את גופך אי הוה ידעת לא עבדת כי היכי דאת לא הוה ידעת הוא נמי לא הוה ידע רב כהנא שקל בידקא בארעיה אזל הדר גודא בארעא דלא דידיה

דף מא, ב גמרא אתא לקמיה דרב יהודה אזיל אייתי תרי סהדי חד אמר תרתי אוצייתא עאל וחד אמר תלת אוצייתא עאל א"ל זיל שלים תרתי מגו תלת א"ל כמאן כרבי שמעון בן אלעזר דתניא אמר ר' שמעון בן אלעזר לא נחלקו בית שמאי ובית הלל על שתי כיתי עדים שאחת אומרת מנה ואחת אומרת מאתים שיש בכלל מאתים מנה על מה נחלקו על כת אחת שאחד אומר מנה ואחד אומר מאתים שבית שמאי אומרים נחלקה עדותן ובית הלל אומרים יש בכלל מאתים מנה א"ל והא מייתנא לך איגרתא ממערבא דאין הלכה כר' שמעון בן אלעזר א"ל לכי תיתי ההוא גברא דדר בקשתא בעיליתא ארבע שני אתא מארי דביתא אשכחיה א"ל מאי בעית בהאי ביתא א"ל מפלניא זבינתה דזבנה מינך אתא לקמיה דר' חייא א"ל אי אית לך סהדי דדר בה איהו דזבנת מיניה ואפי' חד יומא אוקימנא לה בידך ואי לא לא אמר רב הוה יתיבנא קמיה דחביבי ואמרי ליה וכי אין אדם עשוי ליקח ולמכור בלילה וחזיתיה לדעתיה אי א"ל קמאי דידי זבנה מינך מהימן מיגו דאי בעי א"ל אנא זבנתה מינך אמר רבא כוותיה דר' חייא מסתברא דקתני הבא משום ירושה אינו צריך טענה טענה הוא דלא בעי הא ראייה בעי ודלמא לא ראייה בעי ולא טענה בעי ואיבעית אימא שאני לוקח דלא שדי זוזי בכדי איבעיא להו נראה בו מאי אמר אביי היא היא רבא אמר עביד איניש דסיאר ארעיה ולא זבין: שלשה לקוחות מצטרפין אמר רב וכולם בשטר למימרא דסבר רב שטר אית ליה קלא ועדים לית להו קלא והאמר רב המוכר שדה בעדים גובה מנכסים משועבדים התם לקוחות

דף מב, א גמרא אינהו אפסידו אנפשייהו ומי אמר רב הכי והתנן המלוה את חברו בשטר גובה מנכסים משועבדים ע"י עדים גובה מנכסים בני חורין וכי תימא רב תנא הוא ופליג והא רב ושמואל דאמרי תרוייהו מלוה על פה אינו גובה לא מן היורשים ולא מן הלקוחות מלוה אזביני קא רמית מלוה כי קא יזיף בצנעא קא יזיף כי היכי דלא ליתזלו נכסיה עליה זביני מאן דזבין ארעא בפרהסיא זבין כי היכי דליפוק לה קלא ת"ר אכלה האב שנה והבן שתים האב שנה והבן שנה ורמינהי אכלה בפני האב שנה ובפני הבן שתים בפני האב שתים

ובפני הבן שנה בפני האב שנה ובפני הבן שנה ובפני לוקח שנה הרי זו חזקה ואי סלקא דעתך לוקח אית ליה קלא אין לך מחאה גדולה מזו אמר רב פפא כי תניא ההיא במוכר שדותיו סתם:

דף מב,א משנה האומנין והשותפין והאריסין והאפוטרופין אין להם חזקה לא לאיש חזקה בנכסי אשתו ולא לאשה חזקה בנכסי בעלה ולא לאב בנכסי הבן ולא לבן בנכסי האב במה דברים אמורים במחזיק אבל בנותן מתנה והאחין שחלקו והמחזיק בנכסי הגר נעל וגדר ופרץ כל שהוא הרי זו חזקה:

דף מב,ב גמרא אבוא דשמואל ולוי תנו שותף אין לו חזקה וכל שכן אומן שמואל תני אומן אין לו חזקה אבל שותף יש לו חזקה ואזדא שמואל לטעמיה דאמר שמואל השותפין מחזיקין זה על זה ומעידין זה על זה ונעשים שומרי שכר זה לזה רמי ליה רבי אבא לרב יהודה במערתא דבי רב זכאי מי אמר שמואל שותף יש לו חזקה והאמר שמואל שותף כיורד ברשות דמי לאו למימרא דשותף אין לו חזקה לא קשיא הא דנחית לכולה הא דנחית לפלגא אמרי לה להאי גיסא ואמרי לה להאי גיסא רבינא אמר הא והא דנחית לכולה ולא קשיא הא דאית בה דין חלוקה הא דלית בה דין חלוקה גופא אמר שמואל שותף כיורד ברשות דמי מאי קמ"ל שותפות אין לו חזקה לימא שותף אין לו חזקה אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוא לומר שנוטל בשבח המגיע לכתפים בשדה שאינה עשויה ליטע כשדה העשויה ליטע: ומעידין זה לזה

דף מג,א גמרא אמאי נוגעין בעדותן הן הכא במאי עסקינן דכתב ליה דין ודברים אין לי על שדה זו וכי כתב לו מאי הוי והתניא האומר לחבירו דין ודברים אין לי על שדה זו ואין לי עסק בה וידי מסולקות הימנה לא אמר כלום הכא במאי עסקינן כשקנו מידו וכי קנו מידו מאי הוי הרי מעמידה בפני בעל חובו דאמר רבין בר שמואל משמיה דשמואל המוכר שדה לחבירו שלא באחריות אין מעיד לו עליה מפני שמעמידה בפני בעל חובו הכא במאי עסקינן דקביל עליה אחריות אחריות דמאן אי נימא אחריות דעלמא כל שכן דניחא ליה אלא אחריות דאתיא ליה מחמתיה וכי מסלק נפשיה מיניה מי מסתלק והתניא בני עיר שנגנב ספר תורה שלהן אין דנין בדייני אותה העיר ואין מביאין ראיה מאנשי אותה העיר ואם איתא ליסלקו בי תרי מינייהו ולידיינו שאני ס"ת דלשמיעה קאי תא שמע האומר תנו מנה לבני עירי אין דנין בדייני אותה העיר ואין מביאין ראיה מאנשי אותה העיר אמאי ליסלקו בי תרי נפשייהו ולידיינו הכא נמי בס"ת ת"ש האומר תנו מנה לעניי עירי אין דנין בדייני אותה העיר ואין מביאין ראיה מאנשי אותה העיר ותסברא עניי שקלי דייני מיפסלי אלא אימא אין דנין בדייני עניי אותה העיר ואין מביאין ראיה מעניי אותה העיר ואמאי לסתלקו בי תרי נפשייהו ולידיינו הכא נמי בספר תורה ואמאי קרי להו עניי דהכל אצל ספר תורה עניי הן ואיבעית אימא לעולם כדקתני עניי ממש ובעניי דראמו עלייהו והיכי דמי אי דקיץ להו ליתבו בי תרי מינייהו מאי דקיץ להו ולידיינו הכא במאי עסקינן דלא קיץ להו ואב"א לעולם דקיץ להו וניחא להו דכיון דרווח רווח: ונעשין שומרי שכר זה לזה

דף מג,ב גמרא אמאי שמירה בבעלים היא אמר רב פפא דאמר ליה שמור לי היום ואני אשמור לך למחר: תנו רבנן מכר לו בית מכר לו שדה אין מעיד לו עליה מפני שאחריותו עליו מכר לו פרה מכר לו טלית מעיד לו עליה מפני שאין אחריותו עליו מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא אמר רב ששת רישא בראובן שגזל שדה משמעון ומכרה ללוי ואתא

יהודה וקא מערער דלא ליזיל שמעון לאסהיד ליה ללוי דניחא ליה דהדרא וכיון דאסהיד ליה דלוי הוא היכי מצי מפיק לה מיניה דאמר ידענא דהאי ארעא דלאו דיהודה היא ובההוא זכותא דקא מפיק לה מלוי ליפקה מיהודה דאמר השני נוח לי הראשון קשה הימנו ואי בעית אימא כגון דאית ליה סהדי למר ואית ליה סהדי למר ואמור רבנן ארעא היכא דקיימא תיקום

דף מד, א גמרא ולוקמה בגזלן משום דקא בעי למיתנא סיפא מכר לו פרה מכר לו טלית דדוקא מכר דהוה ליה יאוש ושינוי רשות אבל לא מכר דהדרא ליה לא תנא רישא נמי מכר וסיפא נמי נהי דמייאש מגופיה מדמיה מי מייאש לא צריכא דמית גזלן דתנן הגוזל ומאכיל את בניו והניח לפנייהם פטורים מלשלם ולוקמה ביורש הניחא למאן דאמר רשות יורש לאו כרשות לוקח דמי שפיר אלא למאן דאמר רשות יורש כרשות לוקח דמי מאי איכא למימר ועוד קשיא ליה לאביי מפני שאחריותו עליו ואין אחריותו עליו מפני שהיא חוזרת לו ואינה חוזרת לו מיבעי ליה אלא כדרבין בר שמואל דאמר רבין בר שמואל משמיה דשמואל המוכר שדה לחבירו שלא באחריות אין מעיד לו עליה מפני שמעמידה בפני בעל חובו ודוקא בית או שדה אבל פרה וטלית לא מיבעיא

דף מד, ב גמרא בסתמא דלא משתעבדא ליה מאי טעמא מטלטלי נינהו ומטלטלי לבע"ח לא משתעבדי ואע"ג דכתב ליה מגלימא דעל כתפיה הני מילי דאיתנהו בעינייהו אבל ליתנהו בעינייהו לא אלא אפילו עשאו אפותיקי נמי לא מאי טעמא כדרבא דאמר רבא עשה עבדו אפותיקי ומכרו בעל חוב גובה ממנו שורו וחמורו אפותיקי ומכרו אין בעל חוב גובה הימנו מאי טעמא האי אית ליה קלא והא לית ליה קלא וליחוש דלמא אקני ליה מטלטלי אגב מקרקעי דאמר רבה אי אקני ליה מטלטלי אגב מקרקעי קני מקרקעי קני מטלטלי ואמר רב חסדא והוא דכתב ליה דלא כאסמכתא ודלא כטופסא דשטרי הכא במאי עסקינן כגון שלקח ומכר לאלתר וליחוש דילמא דאיקני הוא שמעת מינה דאיקני קנה ומכר קנה והוריש לא משתעבד לא צריכא דקאמרי עדים ידעינן ביה בהאי דלא הוה ליה ארעא מעולם והאמר רב פפא אע"ג דאמור רבנן המוכר שדה לחבירו שלא באחריות ובא בע"ח וטרפה אינו חוזר עליו נמצאת שאינה שלו חוזר עליו הכא במאי עסקינן במכיר בה שהיא בת חמורו ורב זביד אמר אפילו נמצאת שאינה שלו אינו חוזר עליו דא"ל להכי זביני לך שלא באחריות גופא אמר רבין בר שמואל משמיה דשמואל המוכר שדה לחבירו שלא באחריות אין מעיד לו עליה מפני שמעמידה בפני בעל חובו היכי דמי

דף מה, א גמרא אי דאית ליה ארעא אחריתי עליה דידיה הדר אי דלית ליה ארעא אחריתי מאי נפקא ליה מינה לעולם דלית ליה ארעא אחריתי דאמר לא ניחא דליהוי (תהילים לז) לוח רשע ולא ישלם סוף סוף לגבי אידך נמי לוח רשע ולא ישלם הוא דאמר להכי זביני לך שלא באחריות מכריז רבא ואיתמא רב פפא דסלקין לעילא ודנחתין לתתא האי בר ישראל דזבין ליה חמרא לישראל חבריה וקא אתי <עכו"ם> {נכרי} ואניס ליה מיניה דינא הוא דמפצי ליה מיניה ולא אמרן אלא שאינו מכיר בה שהיא בת חמורו אבל מכיר בה שהיא בת חמורו לא ולא אמרן אלא דלא אניס ליה לדידיה ולאוכפא אבל אניס ליה לדידיה ולאוכפא לא אמימר אמר אפי' ליכא כל הני לא מאי טעמא מידע ידע דסתם <עובד כוכבים> {נכרי} אנס הוא שנא' (תהילים קמד) אשר פיהם דבר שוא וימינם ימין שקר: אומן אין לו חזקה וכו': אמר רבה ל"ש אלא שמסר לו בעדים אבל מסר לו שלא בעדים מתוך שיכול לומר לו לא היו דברים מעולם כי אמר ליה נמי לקוחה היא בידי

מהימן אמר ליה אביי אי הכי אפילו בעדים נמי מתוך שיכול לומר לו החזרתיו לך כי אמר ליה לקוחה היא בידי מהימן אמר ליה רבה מי סברת

דף מה, ב גמרא המפקיד אצל חבירו בעדים אינו צריך להחזיר לו בעדים לא ס"ד אלא המפקיד אצל חבירו בעדים צריך להחזיר לו בעדים מיתביי אביי ראה עבדו ביד אומן וטליתו ביד כובס אומר לו מה טיבו אצלך אתה מכרתו לי אתה נתתו לי במתנה לא אמר כלום בפני אמרת לו למוכרו וליתנו לו במתנה דבריו קיימין מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא אמר רבה סיפא ביוצא מתחת ידי אחר וקאמר ליה אחר בפני אמרת לו למוכרו וליתנו במתנה מיגו דאי בעי א"ל מינך זבנתיה כי א"ל נמי בפני אמרת לו למוכרו דבריו קיימין ומהימן קתני מיהת רישא ראה היכי דמי אי דאיכא עדים למה לי ראה ניתי עדים ונשקול אלא לאו דליכא עדים וכי ראה מיהא תפיס ליה לא לעולם דאיכא עדים והוא דראה והא את הוא דאמרת המפקיד אצל חבירו בעדים צריך לפורעו בעדים אמר ליה הדרי בי מתיב רבא לסיועי לרבה הנותן טליתו לאומן אומן אומר שתיים קצצת לי והלה אומר לא קצצתי לך אלא אחת כל זמן שהטלית ביד אומן על בעה"ב להביא ראיה נתנה לו בזמנו נשבע ונוטל עבר זמנו המוציא מחבירו עליו הראיה ה"ד אי דאיכא עדים ליחזי עדים מאי קאמר

דף מו, א גמרא אלא לאו דליכא עדים וקתני אומן מהימן מיגו דאי בעי א"ל לקוחה היא בידי מהימן נמי אאגריה לא לעולם דליכא עדים והוא דלא ראה מתיב ר"נ בר יצחק אומן אין לו חזקה אומן הוא דאין לו חזקה הא אחר יש לו חזקה ה"ד אי דאיכא עדים אחר אמאי יש לו חזקה אלא לאו דליכא עדים וקתני אומן אין לו חזקה תיובתא דרבה תיובתא: ת"ר נתחלפו לו כלים בכלים בבית האומן הרי זה ישתמש בהן עד שיבא הלה ויטול את שלו בבית האבל או בבית המשתה הרי זה לא ישתמש בהן עד שיבא הלה ויטול את שלו מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא אמר רב הוה יתיבנא קמיה דחביבי ואמר לי וכי אין אדם עשוי לומר לאומן מכור לי טליתי אמר רב חייא בריה דר"נ לא שנו אלא הוא אבל אשתו ובניו לא והוא נמי לא אמרן אלא דא"ל טלית סתם אבל טליתך לא האי לאו טלית דידיה הוא א"ל אביי לרבא תא אחוי לך רמאי דפומבדיתא מאי עבדי א"ל הב לי סרבלאי לא היו דברים מעולם הא אית לי סהדי דחזויה גבך אמר ליה ההוא אחרינא הוה אפקיניה ונחזינהו אמר ליה איברא לא מפיקנא ליה אמר רבא שפיר קאמר ליה

דף מו, ב גמרא ראה תניא אמר רב אשי ואי חכים משוי ליה ראה דאמר ליה אמאי תפיסת ליה לאו משום דאית לך גבאי השתא אפקינהו ושימינהו שקול את דידך ואשקול אנא דידי א"ל רב אחא בריה דרב אויא לרב אשי מצי א"ל לא צריכנא לשומא דידך כבר שמוה קמאי דקמך: אריס אין לו חזקה: אמאי עד האידנא פלגא והשתא כולה א"ר יוחנן באריסי בתי אבות אמר רב נחמן אריס שהוריד אריסין תחתיו יש לו חזקה מאי טעמא דלא עביד אינש דנחתי אריסי לארעיה ושתיק א"ר יוחנן אריס שחלק לאריסין אין לו חזקה מאי טעמא אימור הרמניא בעלמא שויה שלח ליה ר"נ בר רב חסדא לר"נ בר יעקב ילמדנו רבינו אריס מעיד או אינו מעיד הוה יתיב רב יוסף קמיה אמר ליה הכי אמר שמואל אריס מעיד והתניא אינו מעיד לא קשיא הא דאיכא פירא בארעא והא דליכא פירא בארעא <עמלק סימן> תנו רבנן ערב מעיד ללוה והוא דאית ליה ארעא אחריתי מלוה מעיד ללוה והוא דאית ליה ארעא אחריתי לוקח ראשון מעיד ללוקח שני והוא דאית ליה ארעא אחריתי

דף מז,א גמרא קבלן אמרי לה מעיד ואמרי לה אינו מעיד אמרי לה מעיד כערב דמי ואמרי לה אינו מעיד דניחא ליה דלהווי בידיה תרוייהו דכי אתי בע"ח מאי דבעי שקיל אמר רבי יוחנן אומן אין לו חזקה בן אומן יש לו חזקה אריס אין לו חזקה בן אריס יש לו חזקה גזלן ובן גזלן אין להן חזקה בן בנו של גזלן יש לו חזקה היכי דמי אי אתו בטענתא דאבוהון אפילו הנך נמי לא אי דלא אתו בטענתא דאבוהון אפילו בן גזלן נמי לא צריכא דקא אמרי עדים בפנינו הודה לו הנך איכא למימר קושטא קא אמרי האי אע"ג דאודי נמי לא מהימן כדרב כהנא דאמר רב כהנא אי לאו דאודי ליה הוה ממטי ליה ולחמריה לשחוור אמר רבא פעמים שאפילו בן בנו של גזלן נמי אין לו חזקה היכי דמי כגון דקא אתי בטענתא דאבא דאבוה היכי דמי גזלן אמר רבי יוחנן כגון שהוחזק על שדה זו בגזלנותא ורב חסדא אמר כגון דבית פלוני שהורגין נפשות על עסקי ממון: תנו רבנן אומן אין לו חזקה ירד מאומנותו יש לו חזקה אריס אין לו חזקה ירד מאריסותו יש לו חזקה בן שחלק ואשה שנתגרשה הרי הן כשאר כל אדם בשלמא בן שחלק איצטריך סלקא דעתך אמינא אחולי אחיל גביה קמ"ל דלא אלא אשה שנתגרשה פשיטא לא צריכא

דף מז,ב גמרא במגורשת ואינה מגורשת וכדרכי זירא דאמר ר' זירא אמר ר' ירמיה בר אבא אמר שמואל כל מקום שאמרו חכמים מגורשת ואינה מגורשת בעלה חייב במזונותיה אמר רב נחמן אמר לי הונא כולן שהביאו ראיה ראיתן ראיה ומעמידין שדה בידן גזלן שהביא ראיה אין ראיתו ראיה ואין מעמידין שדה בידו מאי קמ"ל תנינא לקח מסיקריקון וחזר ולקח מבעל הבית מקחו בטל לאפוקי מדרב דאמר רב לא שנו אלא דאמר ליה לך חזק וקני אבל בשטר קנה קמ"ל כדשמואל דאמר אף בשטר נמי לא קנה עד שיכתוב אחריות נכסים ורב ביבי מסיים בה משמיה דרב נחמן קרקע אין לו אבל מעות יש לו בד"א שאמרו עדים בפנינו מנה לו אבל אמרו עדים בפנינו הודה לו לא כדרב כהנא דאמר אי לאו דאודי ליה הוה ממטי ליה לדידיה ולחמריה לשחוור אמר רב הונא תליוהו וזבין זביניה זביני מ"ט כל דמזבין איניש אי לאו דאניס לא הוה מזבין ואפילו הכי זביניה זביני ודילמא שאני אונסא דנפשיה מאונסא דאחריני אלא כדתניא

דף מז,א גמרא (ויקרא א) יקריב אותו מלמד שכופין אותו יכול בעל כרחו תלמוד לומר לרצונו הא כיצד כופין אותו עד שיאמר רוצה אני ודלמא שאני התם דניחא ליה דתיהוי ליה כפרה ואלא מסיפא וכן אתה אומר בגיטי נשים כופין אותו עד שיאמר רוצה אני ודלמא שאני התם דמצוה לשמוע דברי חכמים אלא סברא הוא אגב אונסיה גמר ומקנה מותיב רב יהודה גט המעושה בישראל כשר <ובעכו"ם> {ובגוים} פסול <ובעכו"ם> {ובגוים} חובטין אותו ואומרין לו עשה מה שישראל אומר לך ואמאי התם נמי נימא אגב אונסיה גמר ומגרש הא איתמר עלה אמר רב משרשיא דבר תורה אפילו <בעכו"ם> {בגוים} כשר ומה טעם אמרו <בעכו"ם> {בגוים} פסול כדי שלא תהא כל אחת ואחת הולכת ותולה עצמה ביד <עכו"ם> {גוי} ומפקעת עצמה מיד בעלה מותיב רב המנונא לקח מסיקריקון וחזר ולקח מבעל הבית מקחו בטל ואמאי התם נמי נימא אגב אונסיה גמר ומקני הא אתמר עלה אמר רב לא שנו אלא דאמר ליה לך חזק וקני אבל בשטר קנה ולשמואל דאמר אף בשטר נמי לא קנה מאי איכא למימר מודה שמואל היכא דיהב זוזי ולרב ביבי דמסיים בה משמיה דרב נחמן קרקע אין לו מעות יש לו מאי איכא למימר רב ביבי מימרא הוא ומימרא לרב הונא לא סבירא ליה אמר רבא הלכתא תליוהו וזבין זביניה זביני ולא אמרן אלא

דף מה, ב גמרא בשדה סתם אבל בשדה זו לא ובשדה זו נמי לא אמרן אלא דלא ארצי זוזי אבל ארצי זוזי לא ולא אמרן אלא דלא הוה לאישתמוטי אבל הוה ליה לאישתמוטי לא והלכתא בכולהו דהווי זביניה זביני ואפי' בשדה זו דהא אשה כשדה זו דמיא ואמר אמימר תליוה וקדיש קדושיו קדושין מר בר רב אשי אמר באשה ודאי קדושין לא הווי הוא עשה שלא כהוגן לפיכך עשו עמו שלא כהוגן ואפקעינהו רבנן לקידושיה מיניה אמר ליה רבינא לרב אשי תינח דקדיש בכספא קדיש בביאה מאי איכא למימר אמר ליה שויה רבנן לבעילתו בעילת זנות טאבי תלא לפאפי אכינרא וזבין חתם רבה בר בר חנה אמודעא ואאשקלתא אמר רב הונא מאן דחתים אמודעא שפיר חתים ומאן דחתים אאשקלתא שפיר חתים מה נפשך אי מודעא לא אשקלתא ואי אשקלתא לא מודעא ה"ק אי לאו מודעא מאן דחתים אאשקלתא שפיר חתים רב הונא לטעמיה דאמר רב הונא תליוהו וזבין זביניה זביני איני והא"ר נחמן העדים שאמרו אמנה היו דברינו

דף מט, א גמרא אין נאמנים מודעא היו דברינו אין נאמנים ה"מ על פה דלא אתי על פה ומרעא לשטרא אבל בשטרא אתי שטרא ומרעא לשטרא גופא אמר רב נחמן אמנה היו דברינו אין נאמנים מודעא היו דברינו אין נאמנים ומר בר רב אשי אמר אמנה היו דברינו אין נאמנים מודעא היו דברינו נאמנים מאי טעמא שזה ניתן ליכתב וזה לא ניתן ליכתב: ולא לאיש חזקה בנכסי אשתו וכו': פשיטא כיון דאית ליה לפירא פירא הוא דקאכיל לא צריכא דכתב לה דין ודברים אין לי בנכסייך וכי כתב לה מאי הוי והתניא האומר לחבירו דין ודברים אין לי על שדה זו ואין לי עסק בה וידי מסולקות ממנה לא אמר כלום אמרי לה דבי רבי ינאי מתניתין בכותב לה ועודה ארוסה וכדרב כהנא דאמר רב כהנא **דף מט, ב גמרא** נחלה הבאה לו לאדם ממקום אחר אדם מתנה עליה שלא יירשנה וכדרבא דאמר רבא כל האומר אי אפשר בתקנת חכמים כגון זאת שומעין לו מאי כגון זאת כדרב הונא אמר רב דאמר רב הונא אמר רב יכולה אשה שתאמר לבעלה איני ניזונת ואיני עושה הא ראייה יש תימא נחת רוח עשיתי לבעלי מי לא תנן לקח מן האיש וחזר ולקח מן האשה מקחו בטל אלמא אמרה נחת רוח עשיתי לבעלי הכא נמי תימא נחת רוח עשיתי לבעלי הא איתמר עלה אמר רבה בר רב הונא לא נצרכה אלא באותן ג' שדות אחת שכתב לה בכתובתה

דף נ, א גמרא ואחת שיחד לה בכתובתה ואחת שהכניסה לו שום משלה למעוטי מאי אילימא למעוטי שאר נכסים כל שכן דהויא ליה איבה דאמר לה עיניך נתת בגירושין ובמיתה אלא למעוטי נכסי מלוג האמר אמימר איש ואשה שמכרו בנכסי מלוג לא עשו ולא כלום כי איתמר דאמימר היכא דזבין איהו ומית אתיא איהי ומפקא א"נ זבנה איהי ומתה אתא איהו ומפיק בתקנתא דרבנן וכדר' יוסי בר חנינא דאמר רבי יוסי בר חנינא באושא התקיננו האשה שמכרה בנכסי מלוג ומתה הבעל מוציא מיד הלקוחות אבל היכא דזבינו תרוייהו לעלמא א"נ זבנה איהי לדידיה זבינה זביני ואיבעית אימא אמימר דאמר כר' אלעזר דתניא המוכר את עבדו ופסק עמו שישמשנו שלשים יום ר' מאיר אומר הראשון ישנו בדין יום או יומים מפני שהוא תחתיו והשני אינו בדין יום או יומים מפני שאינו תחתיו קסבר קנין פירות כקנין הגוף דמי ר' יהודה אומר השני ישנו בדין יום או יומים מפני שהוא כספו הראשון אינו בדין יום או יומים שאינו כספו קסבר קנין פירות לאו כקנין הגוף דמי ר' יוסי אומר

דף נב, גמרא שניהם ישנן בדין יום או יומים זה מפני שהוא תחתיו וזה מפני שהוא כספו ומספקא ליה אי קנין פירות כקנין הגוף דמי אי לאו כקנין הגוף דמי וספק נפשות להקל רבי אלעזר אומר שניהם אינן בדין יום או יומים זה לפי שאינו תחתיו וזה לפי שאינו כספו ואמר רבא מאי טעמא דרבי אלעזר אמר קרא (שמות כא) לא יוקם כי כספו הוא כספו המיוחד לו: ולא לאיש חזקה בנכסי אשתו: והאמר רב אשת איש צריכה למחות במאן אילימא באחר והאמר רב אין מחזיקין בנכסי אשת איש אלא לאו בבעל אמר רבא לעולם בבעל וכגון שחפר בה בורות שיחין ומערות והאמר רב נחמן אמר רבה בר אבובא אין חזקה לנזקין אימא אין דין חזקה לנזקין אי בעית אימא לאו איתמר עלה רב מרי אמר בקוטרא רב זביד אמר בבית הכסא רב יוסף אמר לעולם באחר וכגון שאכלה מקצת חזקה בחיי הבעל ושלש לאחר מיתת הבעל מיגו דאי בעי אמר ליה אנא זבינתה מינך כי א"ל נמי את זבינתה ליה וזבנה ניהלי מהימן גופא אמר רב אין מחזיקין בנכסי אשת איש

דף נא, א גמרא ודייני גולה אמרו מחזיקין אמר רב הלכה כדייני גולה אמרו ליה רב כהנא ורב אסי לרב הדר ביה מר משמעתיא אמר להו מסתברא אמרי כדרב יוסף: ולא לאשה בנכסי בעלה וכו': פשיטא כיון דאית לה מזוני מזוני הוא דקא אכלה לא צריכא דיחד לה ארעא אחריתי למזונה הא ראייה יש לימא לגלויי זוזי הוא דבעי שמעת מינה המוכר שדה לאשתו קנתה ולא אמרינן לגלויי זוזי הוא דבעי לא אימא הא ראייה יש בשטר מתנה אמר ליה רב נחמן לרב הונא לא הוה מר גבן באורתא בתחומא דאמרינן מילי מעלייתא אמר ליה מאי מילי מעלייתא אמריתו המוכר שדה לאשתו קנתה ולא אמרינן לגלויי זוזי הוא דבעי אמר ליה פשיטא דל זוזי מהכא ותיקני בשטרא מי לא תנן נכסים שיש להן אחריות נקנין בכסף ובשטר ובחזקה אמר ליה ולא איתמר עלה אמר שמואל לא שנו אלא בשטר מתנה אבל בשטר מכר לא קנה עד שיתן לו דמיה ולא מוטיב רב המנונא בשטר כיצד כתב לו על הנייר או על החרס אע"פ שאין בו שוה פרוטה שדי מכורה לך שדי קנויה לך הרי זו מכורה ונתונה ולא הוא מוטיב לה והוא מפרק לה במוכר שדה מפני רעתה >רב ביבי מסיים בה משמיה דרב נחמן < ורב אשי אמר במתנה בקש ליתנה לו ולמה כתב לו בלשון מכר כדי ליפות כחו מיתבי ליה מן העבד ושחררו מן האשה וגרשה אין להן עליו כלום מאי טעמא לאו משום דאמרינן לגלויי זוזי הוא דבעי שאני התם דלא ניחא ליה לשווייה נפשיה (משלי כב) עבד ליה לאיש מלוה שלח רב הונא בר אבין המוכר שדה לאשתו קנתה

דף נא, ב גמרא ובעל אוכל פירות ברם רבי אבא ורבי אבהו וכל גדולי הדור אמרו במתנה בקש ליתנו לה ולמה כתב לה לשום מכר כדי ליפות את כחה מיתבי ליה מן העבד ושחררו מן האשה וגרשה אין להן עליו כלום מ"ט לאו משום דאמרי לגלויי זוזי הוא דבעא שאני התם דלא לישוי איניש עבד ליה לאיש מלוה אמר רב המוכר שדה לאשתו קנתה והבעל אוכל פירות במתנה קנתה ואין הבעל אוכל פירות ורבי אלעזר אמר אחד זה ואחד זה קנתה ואין הבעל אוכל פירות עבד רב חסדא עובדא כרבי אלעזר אמרו ליה רבן עוקבא ורבן נחמיה בני בנתיה דרב לרב חסדא שביק מר רברבי ועביד כזוטרי א"ל ואנא נמי כרברבי עבדי דכי אתא רבין אמר ר' יוחנן אחד זה ואחד זה קנתה ואין הבעל אוכל פירות אמר רבא הלכתא המוכר שדה לאשתו לא קנתה והבעל אוכל פירות במתנה קנתה ואין הבעל אוכל פירות תרתי לא קשיא כאן במעות טמונין כאן במעות שאין טמונין דאמר רב יהודה מעות טמונין לא קנתה מעות שאינן טמונין קנתה: ת"ר אין מקבלין פקדונות לא

מן הנשים ולא מן העבדים ולא מן התינוקות קבל מן האשה יחזיר לאשה ואם מתה יחזיר לבעלה קבל מן העבד יחזיר לעבד ואם מת יחזיר לרבו

דף נב,א גמרא קבל מן הקטן יעשה לו סגולה ואם מת יחזיר ליורשיו וכולן שאמרו בשעת מיתתן של פלוני הן יעשה כפירושן ואם לאו יעשה פירוש לפירושן דביתהו דרבה בר בר חנה כי קא שכבה אמרה הני כיפי דמרתא ובני ברתא אתא לקמיה דרב א"ל אי מהימנא לך עשה כפירושה ואי לא עשה פירוש לפירושה ואיכא דאמרי הכי א"ל אי אמידא לך עשה כפירושה ואי לא עשה פירוש לפירושה: מן הקטן יעשה לו סגולה: מאי סגולה רב חסדא אמר ספר תורה רבה בר רב הונא אמר דיקלא דאכל מיניה תמרי: ולא לאב בנכסי הבן ולא לבן בנכסי האב: אמר רב יוסף אפילו חלקו רבא אמר חלקו לא אמר רב ירמיה מדפתי עבד רב פפי עובדא חלקו לא כרבא אמר רב נחמן בר יצחק אישתעי לי רב חייא מהורמיז ארדשיד דאישתעי ליה רב אחא בר יעקב משמיה דרב נחמן בר יעקב חלקו לא והלכתא חלקו לא תניא נמי הכי בן שחלק ואשתו שנתגרשה הרי הן כשאר כל אדם: איתמר אחד מן האחין שהיה נושא ונותן בתוך הבית והיו אונות ושטרות יוצאין על שמו ואמר שלי הם שנפלו לי מבית אבי אמר רב עליו להביא ראיה ושמואל אמר על האחין להביא ראיה אמר שמואל מודה לי אבא שאם מת על האחין להביא ראיה מתקיף לה רב פפא כלום טענינן להו ליתמי מידי דלא טען להו אבוהון והא רבא אפיק זוגא דסרבלא וספרא דאגדתא מיתמי בלא ראיה בדברים העשויים להשאיל ולהשכיר

דף נב,ב גמרא כדשלח רב הונא בר אבין דברים העשויין להשאיל ולהשכיר ואמר לקוחין הן בידי אינו נאמן קשיא: אמר רב חסדא לא שנו אלא דאין חלוקין בעיסתן אבל חלוקים בעיסתן אימור מעיסתו קימץ ראיה במאי רבה אמר ראיה בעדים רב ששת אמר ראיה בקיום השטר אמר ליה רבא לרב נחמן הא רב והא שמואל הא רבה והא רב ששת מר כמאן סבירא ליה א"ל אנא מתניתא ידענא דתניא אחד מן האחין שהיה נותן ונושא בתוך הבית והיו אונות ושטרות יוצאין על שמו ואמר שלי הן שנפלו לי מבית אבי אמר עליו להביא ראיה וכן האשה שהיא נושאת ונותנת בתוך הבית והיו אונות ושטרות יוצאין על שמה ואמרה שלי הן שנפלו לי מבית אבי אבא או מבית אבי אמא עליה להביא ראיה מאי וכן מהו דתימא אשה כיון דשביחא לה מילתא דאמרי קא טרחא קמי יתמי לא גזלה מיתמי קא משמע לן: במה דברים אמורים במחזיק אבל בנותן מתנה והאחין שחלקו וכו': אטו כל הני דאמרינן לאו בני חזקה נינהו חסורי מחסרא והכי קתני במה דברים אמורים בחזקה שיש עמה טענה כגון מוכר אומר לא מכרתי ולוקח אומר לקחתי אבל חזקה שאין עמה טענה כגון נותן מתנה והאחין שחלקו והמחזיק בנכסי הגר דלמקני בעלמא הוא נעל גדר פרץ כל שהוא הרי זו חזקה תני רב הושעיא בקדושין דבי לוי נעל גדר פרץ כל שהוא בפניו הרי זו חזקה בפניו אין שלא בפניו לא אמר רבא הכי קאמר בפניו לא צריך למימר ליה לך חזק וקני

דף נג,א גמרא שלא בפניו צריך למימר ליה לך חזק וקני בעי רב מתנה היאך אמר שמואל מאי תבעי ליה לאבא השתא ומה מכר דקא יהיב ליה זוזי אי א"ל לך חזק וקני אין אי לא לא מתנה לא כל שכן ורב סבר מאן דיהיב מתנה בעין יפה יהיב וכמה כל שהוא כדשמואל דאמר שמואל גדר גדר והשלימו לעשרה ופרץ פרצה כדי שיכנס ויצא בה הרי זו חזקה האי גדר היכי דמי אילימא דמעיקרא לא הוו סלקי לה והשתא נמי לא סלקי לה מאי עבד ואלא דמעיקרא הוו סלקי לה והשתא לא סלקי לה טובא עבד לא צריכא

דמעיקרא הוו סלקי לה ברווחא והשתא קא סלקי לה בדוחקא האי פרצה ה"ד אילימא דמעיקרא הוו עיילי בה והשתא נמי עיילי בה מאי עבד ואלא דמעיקרא לא הוו עיילי בה והשתא קא עיילי בה טובא עבד לא צריכא דמעיקרא הוו עיילי בה בדוחקא והשתא עיילי בה ברווחא א"ר אסי א"ר יוחנן נתן צרור והועיל נטל צרור והועיל ה"ז חזקה מאי נתן ומאי נטל אילימא נתן צרור וסכר מיא מינה נטל צרור ואפיק מיא מינה האי מבריה ארי מנכסי חברו הוא אלא נתן צרור דצמד לה מיא נטל צרור וארוח לה מיא ואמר רב אסי א"ר יוחנן שתי שדות ומצר אחד ביניהן החזיק באחת מהן לקנותה קנאה **דף נגב, גמרא** לקנות אותה ואת חברתה אותה קנה חברתה לא קנה לקנות את חברתה אף אותה לא קנה בעי רבי זירא החזיק באחת מהן לקנות אותה ואת המצר ואת חברתה מהו מי אמרינן מצר דארעא חד הוא וקני או דלמא האי לחודיה קאי והאי לחודיה קאי תיקו בעי רבי אלעזר החזיק במצר לקנות שתיהן מהו מי אמרינן האי מצר אפסרא דארעא הוא וקני או דלמא האי לחודיה קאי והאי לחודיה קאי תיקו א"ר נחמן אמר רבה בר אבון שני בתים זה לפניו מזה החזיק בחיצון לקנותו קנאו לקנות אותו ואת הפנימי חיצון קנה פנימי לא קנה לקנות את הפנימי אף חיצון נמי לא קנה החזיק בפנימי לקנותו קנאו לקנות אותו ואת החיצון קנה שניהן לקנות את החיצון אף פנימי לא קנה א"ר נחמן אמר רבה בר אבון הבונה פלטרין גדולים בנכסי הגר ובא אחר והעמיד להן דלתות קנה מאי טעמא קמא לבני בעלמא הוא דאפיך אמר רב דימי בר יוסף א"ר אלעזר המוצא פלטרין בנכסי הגר וסד בהן סיוד אחד או כיוור אחד קנאן וכמה אמר רב יוסף אמה אמר רב חסדא וכנגד הפתח אמר רב עמרם האי מילתא אמר לן רב ששת ואנהרינהו עינין ממתניתא המציע מצעות בנכסי הגר קנה ואנהרינהו עינין ממתניתא מאי היא דתניא כיצד בחזקה נעל לו מנעלו או התיר לו מנעלו או שהוליד כליו אחריו לבית המרחץ והפשיטו והרחיצו סכו גרדו והלבישו והנעילו והגביהו קנאו אמר ר"ש לא תהא חזקה גדולה מהגבהה שהגבהה קונה בכל מקום מאי קאמר הכי קאמר הגביהו לרבו קנאו הגביה רבו לו לא קנאו אמר ר"ש לא תהא חזקה גדולה מהגבהה שהגבהה קונה בכל מקום א"ר ירמיה ביראה אמר רב יהודה האי מאן

דף נד, א גמרא דשדא ליפתא בי פילי דארעא דגר לא הוי חזקה מאי טעמא בעידנא דשדא לא הוי שבחא השתא דקא שבח ממילא קא שבח אמר שמואל האי מאן דפשח דיקלא אדעתא דדיקלא קני אדעתא דחיותא לא קני ה"ד שקל מהאי גיסא ומהאי גיסא אדעתא דדיקלא כולא מחד גיסא אדעתא דחיותא ואמר שמואל האי מאן דזכי זיכיא אדעתא דארעא קני אדעתא דציבי לא קני היכי דמי שקל רברבי וזוטרי אדעתא דארעא שקל רברבי ושבק זוטרי אדעתא דציבי ואמר שמואל האי מאן דאתקיל תיקלא אדעתא דארעא קני אדעתא דבי דרי לא קני היכי דמי שקל מוליא ושדא בנצא אדעתא דארעא מוליא במוליא ונצא אדעתא דבי דרי ואמר שמואל האי מאן דפתח מיא בארעא אדעתא דארעא קני אדעתא דכוורי לא קני היכי דמי פתח תרי בבי חד מעייל וחד מפיק אדעתא דכוורי חד בבא אדעתא דארעא ההיא איתתא דאכלה דיקלא בתפשיחא תליסר שנין אתא ההוא רפיק תותיה פורתא אתא לקמיה דלוי ואמרי לה קמיה דמר עוקבא אוקמיה בידיה אתאי קא צווחא קמיה אמר לה מאי אעביד לך דלא אחזיקת כדמחזקי אינשי אמר רב הצר צורה בנכסי הגר קנה דרב לא קני לגנתא דבי רב אלא בצורתא: איתמר שדה המסוימת

במצריה אמר רב הונא אמר רב כיון שהכיש בה מכוש אחד קנה כולה ושמואל אמר לא קנה אלא מקום מכושו בלבד

דף נד,ב גמרא ושאינה מסויימת במצריה עד כמה אמר רב פפא כדאזיל תיירא דשורי והדר אמר רב יהודה אמר שמואל נכסי <עובד כוכבים> {גוי} הרי הן כמדבר כל המחזיק בהן זכה בהן מ"ט <עובד כוכבים> {גוי} מכי מטו זוזי לידיה אסתלק ליה ישראל לא קני עד דמטי שטרא לידיה הלכך הרי הן כמדבר וכל המחזיק בהן זכה בהן א"ל אביי לרב יוסף מי אמר שמואל הכי והאמר שמואל דינא דמלכותא דינא ומלכא אמר לא ליקני ארעא אלא באיגרתא אמר ליה אנא לא ידענא עובדא הוה בדורא דרעותא בישראל דזבן ארעא <מעובד כוכבי> {מגוי} ואתא ישראל אחרינא רפיק בה פורתא אתא לקמיה דרב יהודה אוקמה בידא דשני א"ל דורא דרעותא קאמרת התם באגי מטמרי הוו דאינהו גופייהו לא הוו יהבי טסקא למלכא ומלכא אמר מאן דיהיב טסקא ליכול ארעא רב הונא זבן ארעא <מעובד כוכבים> {מגוי} אתא ישראל אחר רפיק בה פורתא אתא לקמיה דרב נחמן אוקמה בידיה א"ל מאי דעתך דאמר שמואל נכסי <עובד כוכבים> {גוי} הרי הן כמדבר וכל המחזיק בהם זכה

דף נה,א גמרא ליעבד לי מר כאידך דשמואל דאמר שמואל לא קנה אלא מקום מכושו בלבד א"ל בהאי אנא כשמעתין סבירא לי דאמר רב הונא אמר רב כיון שניכש בה מכוש אחד קנה כולה שלח רב הונא בר אבין ישראל שלקח שדה <מעובד כוכבים> {מגוי} ובא ישראל אחר והחזיק בה אין מוציאים אותה מידו וכן היה ר' אבין ור' אילעא וכל רבותינו שוין בדבר אמר רבה הני תלת מילי אישתעי לי עוקבן בר נחמיה ריש גלותא משמיה דשמואל דינא דמלכותא דינא ואריסותא דפרסאי עד מ' שנין והני זהרורי דזבין ארעא לטסקא זבינהו זביני וה"מ לטסקא אבל לכרגא לא מ"ט כרגא אקרקה דגברי מנח רב הונא בריה דרב יהושע אמר אפילו שערי דכדא משתעבדי לכרגא אמר רב אשי אמר לי הונא בר נתן קשי בה אמימר א"כ בטלת ירושת בנו הבכור דהוה ליה ראוי ואין הבכור נוטל בראוי כבמוחזק א"ל אי הכי אפילו טסקא נמי אלא מה אית לך למימר דיהיב טסקא ומית הכא נמי דיהיב כרגא ומית אמר רב אשי אמר לי הונא בר נתן שאילתינהו לספרי דרבא ואמרו לי הלכתא כרב הונא בריה דרב יהושע ולא היא התם לאוקומי מילתיה הוא דאמר ואמר רב אשי פרדכת מסייע מתא וה"מ דאצילתיה מתא אבל אנדיסקי סיעתא דשמיא היא אמר רב אסי א"ר יוחנן המצר והחצב מפסיקין בנכסי הגר אבל לענין פאה וטומאה לא כי אתא רבין אמר רבי יוחנן אפילו לפאה וטומאה פאה מאי היא דתנן ואלו מפסיקין לפאה הנחל והשלולית

דף נה,ב גמרא ודרך הרבים ודרך היחיד ושביל הרבים ושביל היחיד הקבוע בין בימות החמה ובין בימות הגשמים טומאה מאי היא דתנן הנכנס לבקעה בימות הגשמים וטומאה בשדה פלונית ואמר הלכתי למקום הלז ואיני יודע אם נכנסתי לאותו מקום ואם לאו ר"א מטהר וחכמים מטמאין שהיה ר"א אומר ספק ביאה טהור ספק מגע טומאה טמא אבל לשבת לא רבא אמר אפילו לענין שבת דתניא הוציא חצי גרוגרת לרשות הרבים והניחה וחזר והוציא חצי גרוגרת אחרת בהעלם אחד חייב בשני העלמות פטור רבי יוסי אומר בהעלם אחד

דף נו,א גמרא ברשות אחת חייב בשתי רשויות פטור ואמר רבה והוא שיש חיוב חטאת ביניהם אבל כרמלית לא אביי אמר אפילו כרמלית אבל פיסלא לא רבא אמר אפי' פיסלא

ואזדא רבא לטעמיה דאמר רבא רשות שבת כרשות גיטין דמי אין שם לא מצר ולא חצב מאי פירש רבי מרינוס משמו כל שנקראת על שמו היכי דמי אמר רב פפא דקרו ליה בי גרגותא דפלניא יתיב רב אחא בר עויא קמיה דר' אסי ויתיב וקאמר משמיה דר' אסי בר חנינא חצובא מפסיק בנכסי הגר מאי חצובא אמר רב יהודה אמר רב שבו תיחם יהושע לישראל את הארץ ואמר רב יהודה אמר רב לא מנה יהושע אלא עיירות העומדות על הגבולין אמר רב יהודה אמר שמואל כל שהראהו הקב"ה למשה חייב במעשר לאפוקי מאי לאפוקי קיני קניזי וקדמוני תניא רבי מאיר אומר נפתוחא ערבאה ושלמאה רבי יהודה אומר הר שעיר עמון ומואב רבי שמעון אומר ערדיסקיס אסיא ואספמיא:

דף נו,א משנה היו שנים מעידין אותו שאכלה שלש שנים ונמצאו זוממים משלמין לו את הכל שנים בראשונה שנים בשניה ושנים בשלישית

דף נו,ב משנה משלשין ביניהם שלשה אחים ואחד מצטרף עמהם הרי אלו שלש עדיות והן עדות אחת להזמה:

דף נו,ב גמרא מתני' דלא כרבי עקיבא דתניא א"ר יוסי כשהלך אבא חלפתא אצל רבי יוחנן בן נורי ללמוד תורה ואמרי לה ר' יוחנן בן נורי אצל אבא חלפתא ללמוד תורה אמר לו הרי שאכלה שנה ראשונה בפני שנים שניה בפני שנים שלישית בפני שנים מהו אמר לו הרי זו חזקה אמר לו אף אני אומר כן אלא שר"ע חולק בדבר זה שהיה ר"ע אומר (דברים יט) דבר ולא חצי דבר ורבנן האי דבר ולא חצי דבר מאי עבדי ליה אילימא

למעוטי אחד אומר אחת בגבה ואחד אומר אחת בכריסה האי חצי דבר וחצי עדות היא אלא למעוטי שנים אומרים אחת בגבה ושנים אומרים אחת בכריסה אמר רב יהודה אחד אומר אכלה חטים ואחד אומר אכלה שעורים הרי זו חזקה מתקיף לה ר"נ אלא מעתה אחד אומר אכלה ראשונה שלישית וחמישית ואחד אומר אכלה שניה רביעית וששית הכי נמי דהויא חזקה א"ל רב יהודה הכי השתא התם בשתא דקא מסהיד מר לא קא מסהיד מר הכא תרווייהו בחדא שתא קא מסהדי מאי איכא למימר בין חיטי לשערי לאו אדעתייהו דאינשי: שלשה אחין ואחד מצטרף עמהן הרי אלו שלש עדיות והן עדות אחת להזמה:

דף נו,א גמרא ההוא שטרא דהוה חתימי עליה בי תרי שכיב חד מינייהו אתא אחוה דהאי דקאי וחד אחרינא לאסהודי אחתימת ידיה דאיך סבר רבינא למימר היינו מתני' ג' אחין ואחד מצטרף עמהן אמר ליה רב אשי מי דמי התם לא נפיק נכי ריבעא דממונא אפומא דאחי הכא נפיק נכי ריבעא דממונא אפומא דאחי:

דף נו,א משנה אלו דברים שיש להן חזקה ואלו דברים שאין להן חזקה היה מעמיד בהמה בחצר תנור ריחים וכיריים ומגדל תרנגולים ונותן זבלו בחצר אינה חזקה אבל עשה מחיצה לבהמתו גבוה עשרה טפחים וכן לתנור וכן לכיריים וכן לריחים הכניס תרנגולין לתוך הבית ועשה מקום לזבלו עמוק שלשה או גבוה שלשה הרי זו חזקה:

דף נו,א גמרא מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא אמר עולא כל שאילו בנכסי הגר קנה בנכסי חבירו קנה כל שאילו בנכסי הגר לא קנה בנכסי חבירו לא קנה מתקיף לה רב ששת וכללא הוא והרי ניר דבנכסי הגר קנה בנכסי חבירו לא קנה והרי אכילת פירות דבנכסי חבירו קנה בנכסי הגר לא קנה אלא אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוא

דף נו,ב גמרא הכא בחצר השותפין עסקינן דבהעמדה כדי לא קפדי אמחיצה קפדי ובהעמדה כדי לא קפדי והא תנן השותפין שנדרו הנאה זה מזה אסורין ליכנס לחצר אלא אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוא הכא ברחבה של אחורי בתים עסקינן דבהעמדה כדי לא

קפדי ואמחיצה קפדי רב פפא אמר אידי ואידי בחצר השותפין ואיכא דקפדי ואיכא דלא קפדי גבי ממונא לקולא גבי איסורא לחומרא רבינא אמר לעולם לא קפדי והא מני ר' אליעזר היא דתניא ר' אליעזר אומר אפילו ויתור אסור במודר הנאה א"ר יוחנן משום ר' בנאה בכל שותפין מעכבין זה את זה חוץ מן הכביסה שאין דרכן של בנות ישראל להתבזות על הכביסה (ישעיהו לג) ועוצם עיניו מראות ברע א"ר חייא בר אבא זה שאין מסתכל בנשים בשעה שעומדות על הכביסה היכי דמי אי דאיכא דרכא אחריתא רשע הוא אי דליכא דרכא אחריתא אנוס הוא לעולם דליכא דרכא אחריתא ואפ"ה מיבעי ליה למינס נפשיה בעא מיניה ר' יוחנן מרבי בנאה חלוק של ת"ח כיצד כל שאין בשרו נראה מתחתיו טלית של ת"ח כיצד כל שאין חלוקו נראה מתחתיו טפח שלחן של ת"ח כיצד שני שלישי גדיל ושליש גלאי ועליו קערות וירק וטבעתו מבחוץ והא תניא טבעתו מבפנים לא קשיא הא דאיכא ינוקא הא דליכא ינוקא ואי בעית אימא הא והא דליכא ינוקא ולא קשיא הא דאיכא שמעא הא דליכא שמעא ואי בעית אימא הא והא דאיכא שמעא ולא קשיא הא ביממא הא בליליא ושל עם הארץ דומה

דף נח,א גמרא למדורה וקדרות מקיפות אותה מטה של תלמידי חכמים כיצד כל שאין תחתיה אלא סנדלין בימות החמה ומנעלין בימות הגשמים ושל עם הארץ דומה לאוצר בלוס: ר' בנאה הוה קא מציינ מערתא כי מטא למערתא דאברהם אשכחיה לאליעזר עבד אברהם דקאי קמי בבא א"ל מאי קא עביד אברהם א"ל גאני בכנפה דשרה וקא מעיינא ליה ברישיה א"ל זיל אימא ליה בנאה קאי אבבא א"ל ליעול מידע ידיע דיצר בהאי עלמא ליכא עייל עיין ונפק כי מטא למערתא דאדם הראשון יצתה בת קול ואמרה נסתכלת בדמות דיוקני בדיוקני עצמה אל תסתכל הא בעינא לציוני מערתא כמדת החיצונה כך מדת הפנימית ולמ"ד שני בתים זו למעלה מזו כמדת עליונה כך מדת התחתונה א"ר בנאה נסתכלתי בשני עקיביו ודומים לשני גלגלי חמה הכל בפני שרה כקוף בפני אדם שרה בפני חוה כקוף בפני אדם חוה כקוף בפני אדם כקוף בפני אדם שופריה דרב כהנא <מעין שופריה דרב> מעין שופריה דרבי אבהו שופריה דר' אבהו מעין שופריה דיעקב אבינו שופריה דיעקב אבינו מעין שופריה דאדם הראשון ההוא אמגושא דהוה חטיט שכבי כי מטא אמערתא דרב טובי בר מתנה תפשיה בדיקניה אתא אביי א"ל במטותא מינך שבקיה לשנה אחריתי הדר אתא תפשיה בדיקניה אתא אביי לא שבקיה עד דאייתי מספרא וגזיא לדיקניה ההוא דאמר להו חביתא דעפרא לחד בראי חביתא דגרמי לחד בראי חביתא דאודרא לחד בראי לא הוה ידעי מאי קאמר להו אתו לקמיה דרבי בנאה אמר להו אית לכו ארעא אמרו ליה אין אית לכו חיותא אין אית לכו בסתרי אין אי הכי קאמר לכו ההוא גברא דשמעה לדביתהו דקא אמרה לברתה אמאי לא צניעת באיסורא הך איתתא עשרה בני אית לה ולית לי מאבוך אלא חד כי שכיב אמר להו כל נכסי לחד ברא לא ידעי להי מינייהו אתו לקמיה דרבי בנאה אמר להו זילו חבוטו קברא דאבוכון עד דקאי ומגלי לכו להי מינייכו שבקא אזלו כולהו ההוא דבריה הוה לא אזל אמר להו כולהו נכסי דהאי אזלו אכלו קורצא בי מלכא אמרי איכא גברא חד ביהודאי דקא מפיק ממונא מאנשי בלא סהדי ובלא מידי אתוהו חבשוהו אזלא דביתהו אמרה להו עבדא חד הוה לי פסקו לרישיה ופשטו למשכיה ואכלו בישריה וקא מלו ביה מיא ומשקו ביה לחברייא ולא קא יהבי לי דמי ולא אגריה לא ידעי מאי קא אמרה להו אמרי ניתו לחכימא דיהודאי ולימא קריוהו לר' בנאה אמר להו זרנוקא אמרה לכו אמרי

הואיל וחכים כולי האי ליתבי אבבא ונידון דינא חזא דהוה כתיב באבולא כל דיין דמתקרי לדין לא שמיה דיין אמר להו אלא מעתה אתא איניש מעלמא
דף נח,ב גמרא ומזמין <להו> [ליה] לדינא פסליה אלא כל דיין דמתקרי לדין ומפקין מיניה ממונא בדין לאו שמיה דיין כתבו הכי ברם סאבי דיהודאי אמרי כל דיין דמתקרי לדין ומפקין מיניה ממונא בדין לאו שמיה דיין חזא דכתיב בראש כל מותא אנא דם בראש כל חיין אנא חמר אלא מעתה דנפיל מאיגרא ומית ודנפיל מדיקלא ומית דמא קטליה ותו מן דדרכיה למימת משקו ליה חמרא וחיי אלא הכי בעי למכתב בראש כל מרעין אנא דם בראש כל אסוון אנא חמר כתבו הכי ברם סאבי דיהודאי אמרי בראש כל מרעין אנא דם בראש כל אסוון אנא חמר באתר דלית חמר תמן מתבעו סמנין כתיב אפיתחא דקפוטקיא אנפק אנבג אנטל ואיזהו אנטל זהו רביעית של תורה:

דף נח,ב משנה המרזב אין לו חזקה ויש למקומו חזקה המזחילה יש לה חזקה סולם המצרי אין לו חזקה ולצורי יש לו חזקה חלון המצרית אין לה חזקה ולצורית יש לה חזקה איזו היא חלון המצרית כל שאין ראשו של אדם יכול ליכנס לתוכה רבי יהודה אומר אם יש לה מלבן אף על פי שאין ראשו של אדם יכול ליכנס לתוכה הרי זו חזקה:

דף נח,ב גמרא מאי המרזב אין לו חזקה ויש למקומו חזקה אמר רב יהודה אמר שמואל הכי קאמר המרזב אין לו חזקה מרוח אחת ויש למקומו חזקה משתי רוחות רבי חנינא אמר המרזב אין לו חזקה שאם היה ארוך מקצרו ויש למקומו חזקה שאם בא לעוקרו אינו עוקרו רבי ירמיה בר אבא אמר המרזב אין לו חזקה שאם רוצה לבנות תחתיו בונה ויש למקומו חזקה שאם בא לעוקרו אינו עוקרו

דף נט,א גמרא תנן המזחילה יש לה חזקה בשלמא למאן דאמר הנך תרתי שפיר אלא למאן דאמר שאם רצה לבנות תחתיו בונה מאי נפקא ליה מינה הכא במזחילה של בנין עסקינן דאמר ליה לא ניחא לי דתיתרע אשיתאי אמר רב יהודה אמר שמואל צינור המקלח מים לחצר חברו ובא בעל הגג לסותמו בעל החצר מעכב עליו דאמר ליה כי היכי דאת קנית לך חצר דידי למשדא ביה מיא לדידי נמי קני לי מיא דאיגרך איתמר רבי אושעיא אמר מעכב ר' חמא אמר אינו מעכב אזל שייליה לרבי ביסא אמר להו מעכב קרי עליה רמי בר חמא (קוהלת ד) והחוט המשולש לא במהרה ינתק זה רבי אושעיא בנו של רבי חמא בנו של רבי ביסא: סולם המצרי אין לו חזקה: היכי דמי סולם המצרי אמרי דבי ר' ינאי כל שאין לו ארבעה חווקין: חלון המצרית אין לה חזקה כו': מאי שנא גבי סולם דלא מפרש ומאי שנא גבי חלון דמפרש משום דקא בעי איפלוגי רבי יהודה בסיפא אמר רבי זירא למטה מד' אמות יש לו חזקה ויכול למחות למעלה מארבע אמות אין לו חזקה ואינו יכול למחות ורבי אילעא אמר אפילו למעלה מארבע אמות אין לו חזקה ויכול למחות לימא בכופין על מדת סדום קא מיפלגי דמר סבר כופין ומר סבר אין כופין לא דכולי עלמא כופין ושאני הכא דאמר ליה זימנין דמותבת שרשיפא תותך וקיימת וקא חזית ההוא דאתא לקמיה דר' אמי שדריה לקמיה דרבי אבא בר ממל אמר ליה עביד ליה כרבי אילעא אמר שמואל ולאורה אפי' כל שהוא יש לו חזקה:

דף נט,א משנה הזיז עד טפח יש לו חזקה

דף נט,ב משנה ויכול למחות פחות מטפח אין לו חזקה ואין יכול למחות:

דף נט,ב גמרא אמר רבי אסי אמר רבי מני ואמרי לה אמר רבי יעקב אמר רבי מני החזיק בטפח החזיק בד' מאי קאמר אמר אביי ה"ק החזיק רוחב טפח במשך ארבע החזיק

ברוחב ארבע: פחות מטפח אין לו חזקה ואינו יכול למחות: אמר רב הונא לא שנו אלא בעל הגג בבעל החצר אבל בעל החצר בבעל הגג יכול למחות לימא בהיזק ראייה קמיפלגי דמר סבר שמייה היזק ומר סבר לאו שמייה היזק לא דכולי עלמא שמייה היזק ושאני הכא דאמר ליה לתשמישתא לא חזי למאי חזי למתלא ביה מידי מהדרנא אפאי ותלינא ביה ואידך א"ל זימנין דבעיתת:

דף נט, ב משנה לא יפתח אדם חלונותיו לחצר השותפין לקח בית בחצר אחרת לא יפתחנה בחצר השותפין בנה עלייה על גבי ביתו לא יפתחנה לחצר השותפין אלא אם רצה בונה את החצר לפניו מביתו ובונה עלייה על גבי ביתו ופותחה לתוך ביתו:

דף נט, ב גמרא מאי איריא לחצר השותפין אפילו לחצר חבירו נמי לא לא מיבעיא קאמר לא מיבעיא לחצר חברו דלא אבל לחצר השותפין דא"ל סוף סוף הא קא בעית אצטנועי מינאי בחצר קא משמע לן דאמר ליה עד האידנא בחצר הוה בעינא אצטנועי מינך השתא אפי' בבית נמי בעינא אצטנועי מינך ת"ר מעשה באדם אחד שפתח חלוניו לחצר השותפין ובא לפני ר' ישמעאל בר רבי יוסי אמר לו החזקת בני החזקת ובא לפני רבי חייא אמר יגעת ופתחת יגע וסתום אמר רב נחמן

דף ס, א גמרא ולסתום לאלתר הוי חזקה שאין אדם עשוי שסתמים אורו בפניו ושותק: לקח בית בחצר אחרת לא יפתחנו לחצר השותפין: מאי טעמא מפני שמרבה עליהם את הדרך אימא סיפא אלא אם רצה את החצר לפניו מביתו ובונה עלייה על גבי ביתו והלא מרבה עליו את הדרך אמר רב הונא מאי חדר שחלקו בשנים ומאי עלייה אפתאי:

דף ס, א משנה לא יפתח אדם לחצר השותפין פתח כנגד פתח וחלון כנגד חלון היה קטן לא יעשנו גדול אחד לא יעשנו שנים אבל פותח הוא לרה"ר פתח כנגד פתח וחלון כנגד חלון היה קטן עושה אותו גדול ואחד עושה אותו שנים:

דף ס, א גמרא מנהני מילי א"ר יוחנן דאמר קרא (במדבר כד) וישא בלעם את עיניו וירא את ישראל שוכן לשבטיו מה ראה ראה שאין פתחי אהליהם מכוונין זה לזה אמר ראוין הללו שתשרה עליהם שכינה: היה קטן לא יעשנו גדול: סבר רמי בר חמא למימר בר ד' לא לישוייה בר תמניא דקא שקיל תמניא בחצר אבל בר תרתי לישוייה בר ארבעה שפיר דמי א"ל רבא מצי א"ל בפיתחא זוטרא מצינא לאצטנועי מינך בפיתחא רבה לא מצינא אצטנועי מינך: אחד לא יעשנו שנים: סבר רמי בר חמא למימר בר ארבעי לא לישוייה תרי בני תרתי דקא שקיל תמני בחצר אבל בר תמני לישוייה בני ארבעי ארבעי שפיר דמי א"ל רבא מצי אמר ליה בחד פיתחא מצינא אצטנועי מינך בתרי לא מצינא אצטנועי מינך: אבל פותח הוא לרה"ר פתח כנגד פתח: דא"ל סוף סוף הא בעית אצטנועי מבני רה"ר:

דף ס, א משנה אין עושין חלל תחת רה"ר בורות שיחין ומערות ר"א מתיר כדי שתהא עגלה מהלכת וטעונה אבנים אין מוציאין זיזין וגזוזטראות לרה"ר אלא אם רצה כונס לתוך שלו ומוציא לקח חצר ובה זיזין וגזוזטראות הרי זו בחזקתה:

דף ס, א גמרא ורבנן זימנין דמפחית ולא אדעתיה: אין מוציאין זיזין וגזוזטראות וכו': ר' אמי הוה ליה זיזא דהוה נפיק למבואה וההוא גברא נמי הוה ליה זיזא דהוה מפיק לרה"ר <הוה קא מעכבי עליה בני רה"ר> אתא לקמיה דר' אמי א"ל זיל קוץ אמר ליה והא מר נמי אית ליה דידי למבואה מפיק בני מבואה מחלין גבאי דיך לרשות הרבים מפיק מאן מחיל גבך: ר' ינאי הוה ליה אילן הנוטה לרשות הרבים הוה ההוא גברא דהוה ליה

נמי אילן הנוטה לרשות הרבים אתו בני רשות הרבים הוו קא מעכבי עילויה אתא לקמיה דר' ינאי א"ל

דף ס"ב גמרא זיל האידינא ותא למחר בליליא שדר קצייה לההוא דידיה למחר אתא לקמיה א"ל זיל קוץ א"ל הא מר נמי אית ליה א"ל זיל חזי אי קוץ דידי קוץ דידך אי לא קוץ דידי לא תקוץ את מעיקרא מאי סבר ולבסוף מאי סבר מעיקרא סבר ניחא להו לבני רה"ר דיתבי בטוליה כיון דחזא דקא מעכבי שדר קצייה ולימא ליה זיל קוץ דידך והדר אקוץ דידי משום דריש לקיש דאמר (צפניה ב) התקוששו וקושו קשוט עצמך ואח"כ קשוט אחרים: אבל אם רצה כונס לתוך שלו ומוציא: איבעיא להו כנס ולא הוציא מהו שיחזור ויוציא ר' יוחנן אמר כנס מוציא וריש לקיש אמר כנס אינו מוציא א"ל רבי יעקב לר' ירמיה בר תחליפא אסברה לך להוציא כ"ע לא פליגי דמוציא כי פליגי להחזיר כתלים למקומן ואיפכא איתמר ר' יוחנן אמר אינו מחזיר וריש לקיש אמר מחזיר ר' יוחנן אמר אינו מחזיר משום דרב יהודה דאמר רב יהודה מצר שהחזיקו בו רבים אסור לקלקלו וריש לקיש אמר מחזיר הני מילי היכא דליכא רווחא הכא הא איכא רווחא: לקח חצר ובה זיזין וגזוזטראות הרי היא בחזקתה: אמר רב הונא נפלה חוזר ובונה אותה מיתבי אין מסידין ואין מכיירין ואין מפייחין בזמן הזה לקח חצר מסוידת מכוירת מפויחת הרי זו בחזקתה נפלה אינו חוזר ובונה אותה איסורא שאני ת"ר לא יסוד אדם את ביתו בסיד ואם עירב בו חול או תבן מותר ר"י אומר עירב בו חול הרי זה טרכסיד ואסור תבן מותר ת"ר כשחרב הבית בשניה רבו פרושין בישראל שלא לאכול בשר ושלא לשתות יין נטפל להן ר' יהושע אמר להן בני מפני מה אי אתם אוכלין בשר ואין אתם שותין יין אמרו לו נאכל בשר שממנו מקריבין על גבי מזבח ועכשיו בטל נשתה יין שמנסכין על גבי המזבח ועכשיו בטל אמר להם א"כ לחם לא נאכל שכבר בטלו מפירות אפרים מים לא נשתה שכבר בטל ניסוך המים שתקו אמר להן בני בואו ואומר לכם שלא להתאבל כל עיקר אי אפשר שכבר נגזרה גזרה ולהתאבל יותר מדאי אי אפשר שאין גוזרין גזירה על הצבור אא"כ רוב צבור יכולין לעמוד בה דכתיב (מלאכי י) במארה אתם נארים ואותי אתם קובעים הגוי כולו אלא כך אמרו חכמים סד אדם את ביתו בסיד ומשייר בו דבר מועט וכמה אמר רב יוסף אמה על אמה אמר רב חסדא כנגד הפתח עושה אדם כל צרכי סעודה ומשייר דבר מועט מאי היא אמר רב פפא כסא דהרסנא עושה אשה כל תכשיטיה ומשיירת דבר מועט מאי היא אמר רב בת צדעא שנאמר (תהילים קלז) אם אשכחך ירושלים תשכח ימיני תדבק לשוני לחכי וגו' מאי על ראש שמחתי אמר רב יצחק זה אפר מקלה שבראש חתנים א"ל רב פפא לאביי היכא מנח לה במקום תפילין שנאמר (ישעיהו סא) לשום לאבלי ציון לתת להם פאר תחת אפר וכל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה שנאמר (ישעיהו סו) שמחו את ירושלים וגו' תניא אמר ר' ישמעאל בן אלישע מיום שחרב בית המקדש דין הוא שנגזור על עצמנו שלא לאכול בשר ולא לשתות יין אלא אין גוזרין גזרה על הצבור אא"כ רוב צבור יכולין לעמוד בה ומיום שפשטה מלכות הרשעה שגוזרת עלינו גזירות רעות וקשות ומבטלת ממנו תורה ומצות ואין מנחת אותנו ליכנס לשבוע הבן ואמרי לה לישוע הבן דין הוא שנגזור על עצמנו שלא לישא אשה ולהוליד בנים ונמצא זרעו של אברהם אבינו כלה מאליו אלא הנח להם לישראל מוטב שיהיו שוגגין ואל יהיו מזידין:

מסכת בבא בתרא פרק ד

דף סא,א משנה המוכר את הבית לא מכר יציע ואע"פ שהיא פתוחה לתוכו ולא את החדר שלפנים הימנו ולא את הגג בזמן שיש לו מעקה גבוה עשרה טפחים ר' יהודה אומר אם יש לו צורת פתח אע"פ שאינו גבוה י' טפחים אינו מכור:

דף סא,א גמרא מאי יציע הכא תרגימו אפתא רב יוסף אמר בדקא חלילה למאן דאמר אפתא לא מזדבנא כ"ש בדקא חלילה לא מזדבנא למ"ד בדקא חלילה אבל אפתא מזדבנא תאני רב יוסף שלש שמות יש לו יציע צלע תא יציע דכתיב (מלכים א ו) היציע התחתונה חמש באמה רחבה צלע דכתיב (יחזקאל מא) והצלעות צלע אל צלע שלש ושלשים פעמים תא דכתיב (יחזקאל מ) והתא קנה אחד אורך וקנה אחד רחב ובין התאים חמש אמות ואי בעית אימא מהכא כותל ההיכל שש והתא שש כותל התא חמש אמר מר זוטרא והוא דהוי ארבע אמות אמר ליה רבינא למר זוטרא לדידך דאמרת עד דהוי ארבע אמות אלא מעתה גבי בור דתנן לא את הבור ולא את הדות אף על פי שכתב לו עומקא ורומא ה"נ אי הווי ארבע אמות אין אי לא לא הכי השתא התם הא תשמישתא לחוד והא תשמישתא לחוד הכא אידי ואידי חדא תשמישתא היא אי הוי ד' אמות חשיב ואי לא לא חשיב: ולא את החדר שלפנים הימנו: השתא יציע לא מיזדבן חדר מיבעיא

דף סא,ב גמרא לא צריכא דאע"ג דמצר ליה מצרי אבראי כדרב נחמן דאמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה המוכר בית לחבירו בבירה גדולה אע"פ שמצר לו מצרים החיצונים מצרים הרחוב לו היכי דמי אילימא דקרו ליה לבית בית ולבירה בירה פשיטא בית זבין ליה בירה לא זבין ליה אלא דלבירה נמי קרו לה בית כוליה זבין ליה לא צריכא דרובא קרו ליה לבית בית לבירה בירה ואיכא נמי דלבירה קרו ליה בית מהו דתימא כוליה זבין ליה קמ"ל מדהוה ליה למכתב ולא שיירית בזבני אלין כלום ולא כתב שמע מינה שיורי שייר ואמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה המוכר שדה לחבירו בבקעה גדולה אע"פ שמצר לו מצרים החיצונים מצרים הרחוב לו היכי דמי אילימא דקרו ליה לשדה שדה ולבקעה בקעה פשיטא שדה זבין ליה בקעה לא זבין ליה ואלא דלבקעה נמי קרו לה שדה כולה זבין ליה לא צריכא דאיכא דלשדה קרו ליה שדה ולבקעה בקעה ואיכא נמי דלבקעה קרו לה שדה מהו דתימא כוליה זבין ליה קמ"ל מדהוה ליה למכתב ליה לא שיירית בזבני אלין קדמי כלום ולא כתב ליה שמע מינה שיורי שייר וצריכא דאי אשמעינן בית משום דהא תשמישתא לחוד והא תשמישתא לחוד אבל בקעה דכולה חדא תשמישתא היא אימא כוליה זבין ליה ואי אשמעינן בקעה משום דלא הוה ליה למימצר ליה אבל בית דהוה ליה למימצר ליה ולא מצר ליה כוליה זבין ליה צריכא כמאן אזלא הא דאמר רב מרי <בריה> [ברה] דבת שמואל <בר שילת> משמיה דאביי האי מאן דמזבני ליה מידי לחבריה צריך למכתב ליה לא שיירית בזבני אלין קדמי כלום כמאן כרב נחמן אמר רבה בר אבוה ההוא דא"ל לחבריה ארעא דבי חייא מזבננא לך הואי ליה תרתי ארעתא דהוה מתקרין דבי חייא אמר רב אשי חדא אמר ליה תרתי לא א"ל ואי א"ל ארעתא סתמא מיעוט ארעתא שתיים ואי א"ל כל ארעתא כל ארעתא דאית ליה לבר מבוסתני ופרדיסי ואי א"ל זיהרא אפי' בי בוסתני ופרדיסי לבר מבתי ועבדי

דף סב,א גמרא ואי אמר ליה נכסי אפילו בתי ועבדי מצר לו מצר אחד ארוך ומצר אחד קצר אמר רב לא קנה אלא כנגד הקצר אמרו ליה רב כהנא ורב אסי לרב ויקנה כנגד ראש

תור שתיק רב ומודה רב היכא דאיכא מצר ראובן ושמעון מחד גיסא ומצר לוי ויהודה מחד גיסא מדהוה ליה למכתב ליה דראובן כנגד לוי ודשמעון כנגד יהודה ולא כתב ליה שמע מינה כנגד ראש תור הוא דאמר ליה מצר ראובן מזרח ומערב ומצר שמעון צפון ודרום צריך למכתב ליה מצר ראובן רוחין תרין ומצר שמעון רוחין תרין איבעיא להו סיים לו את הקרנות מהו כמין גאם מהו

דף סב,ב גמרא בסירוגין מהו תיקו מצר לו מצר ראשון ומצר שני ומצר שלישי ומצר רביעי לא מצר לו אמר רב קנה הכל חוץ ממצר רביעי ושמואל אמר אפי' מצר רביעי ורב אסי אמר לא קנה אלא תלם אחד על פני כולה סבר לה כרב דאמר שיורי שייר ומדשייר במצר שייר נמי בכלהי אמר רבא הלכתא קנה הכל חוץ ממצר רביעי ולא אמרן אלא דלא מבלע אבל מבלע קנה וכי לא מבלע נמי לא אמרן אלא דאיכא עליה ריכבא דדיקלא והוי תשעת קבין אבל ליכא עליה ריכבא דדיקלא ולא הוי תשעת קבין קנה מכלל דכי מובלע אע"ג דאיכא עליה ריכבא דדיקלא והוי תשעת קבין קנה איכא דאמרי אמר רבא הלכתא קנה הכל ואפילו מצר רביעי ולא אמרן אלא דמבלע אבל לא מבלע לא קני וכי מבלע נמי לא אמרן אלא דליכא עליה ריכבא דדיקלא ולא הוי תשעת קבין אבל איכא עליה ריכבא דדיקלא והוי תשעת קבין לא קנה מכלל דכי לא מובלע אף על גב דליכא עליה ריכבא דדיקלא ולא הוי תשעת קבין לא קני שמעינן מתרוייהו לישני דרבא דבשדה לא שייר ולא מידי ושמעינן נמי דהיכא דמבלע וליכא עליה ריכבא דדיקלא ולא הוי תשעת קבין קנה לא מבלע ואיכא עליה ריכבא דדיקלא והוי ט' קבין לא קנה מבלע ואיכא עליה לא מבלע וליכא עליה אתמר לה להאי גיסא ואתמר לה להאי גיסא שודא דדייני : אמר רבה פלגא דאית לי בארעא פלגא פלגא בארעא דאית לי ריבעא א"ל אביי מאי שנא הכי ומ"ש הכי אישתיק אמר אביי אנא סברי מדאישתיק קבולי קבלה ולא היא חזינא הנהו שטרי דנפקי מבי מר וכתוב בהו הכי פלגא דאית לי בארעא פלגא פלגא בארעא דאית לי ריבעא ואמר רבה מצר ארעא דמינה פלגא פלגא מצר ארעא דמינה פסיקא ט' קבין א"ל אביי מאי שנא הכי ומ"ש הכי אישתיק סבור מינה אידי ואידי פלגא

דף סג,א גמרא ולא היא דאמר רב יימר בר שלמיה לדידי מפרשא לי מיניה דאביי בין מצר ארעא דמינה פלגא ובין מצר ארעא דמינה פסיקא אי א"ל אלין מצרנהא פלגא לא א"ל אלין מצרנהא תשעה קבין : פשיטא אמר יחלוק פלוני בנכסי פלגא תנו חלק לפלוני בנכסי מאי אמר רבינא בר קיסי תא שמע דתניא האומר תנו חלק לפלוני בבור סומכוס אומר אין פחות מרביע לחבית אין פחות משמינית לקדרה אין פחות מי"ב לטפיה אין פחות מששה עשר תנו רבנן בן לוי שמכר שדה לישראל ואמר לו על מנת שמעשר ראשון שלי מעשר ראשון שלו ואם אמר לי ולבניי מת יתן לבניו ואם אמר לו כל זמן שהשדה זו בידך מכרה וחזר ולקחה אין לו עליו כלום אמאי אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם כיון דאמר ליה על מנת שמעשר ראשון שלי שיורי שייריה למקום מעשר אמר ריש לקיש זאת אומרת המוכר בית לחבירו ואמר לו על מנת שדיוטא העליונה שלי דיוטא העליונה שלו **דף סג,ב גמרא** למאי הלכתא רב זביד אמר שאם רצה להוציא בה זיזין מוציא רב פפא אמר שאם רצה לבנות עלייה על גבה בונה בשלמא לרב זביד היינו דקתני זאת אומרת אלא לרב פפא מאי זאת אומרת קשיא : אמר רב דימי מנהרדעא האי מאן דמזבין ליה ביתא לחבריה אף על גב דכתב ליה עומקא ורומא צריך למכתב ליה קני לך מתהום ארעא ועד רום רקיעא מאי טעמא דעומקא ורומא בסתמא לא קני אהני עומקא ורומא למיקנא

עומקא ורומא ואהני מתהום ארעא ועד רום רקיעא למיקנא בור ודות ומחילות לימא מסייע ליה ולא את הבור ולא את הדות אף על פי שכתב לו עומקא ורומא ואי סלקא דעתך בסתמא קני עומקא ורומא ליהני עומקא ורומא למיקנא בור ודות ומחילות דלא כתב ליה והא אע"פ שכתב לו קתני ה"ק אע"פ שלא כתב לו כמי שכתב דמי למיקנא עומקא ורומא למיקנא בור ודות ומחילות אי כתב ליה עומקא ורומא קני ואי לא כתב לא קני תא שמע ולא את הגג בזמן שיש לו מעקה גבוה עשרה טפחים

דף סד, א גמרא ואי סלקא דעתך בסתמא קני עומקא ורומא כי גבוה עשרה טפחים מאי הוי כיון דגבוה עשרה טפחים חשיב א"ל רבינא לרב אשי תא שמע דאמר ריש לקיש זאת אומרת המוכר בית לחבירו ואמר לו על מנת שדיוטא העליונה שלי דיוטא העליונה שלו ואמרינן למאי הלכתא רב זביד אמר שאם רצה להוציא בה זיזין מוציא רב פפא אמר שאם רצה לבנות עלייה על גבה בונה ואי ס"ד בסתמא לא קני למה לי על מנת אהני ליה על מנת דאי נפיל הדר בני לה:

דף סד, א משנה לא את הבור ולא את הדות אע"פ שכתב לו עומקא ורומא וצריך ליקח לו דרך דברי ר' עקיבא וחכ"א אינו צריך ליקח לו דרך ומודה ר"ע בזמן שאמר לו חוץ מאלו שאין צריך ליקח דרך מכרן לאחר ר' עקיבא אומר אינו צריך ליקח לו דרך וחכ"א צריך ליקח לו דרך:

דף סד, א גמרא יתיב רבינא וקא קשיא ליה היינו בור היינו דות א"ל רבא תוספאה לרבינא ת"ש דתניא אחד הבור ואחד הדות בקרקע אלא שהבור בחפירה והדות בבנין יתיב רב אשי וקא קשיא ליה היינו בור היינו דות א"ל מר קשישא בריה דרב חסדא לרב אשי ת"ש דתניא אחד הבור ואחד הדות בקרקע אלא שהבור בחפירה והדות בבנין: וצריך ליקח לו דרך דברי ר"ע וחכ"א אינו צריך וכו': מאי לאו בהא קא מפלגי

דף סד, ב גמרא דרבי עקיבא סבר מוכר בעין יפה מוכר ורבנן סברי מוכר בעין רעה מוכר ודקאמר נמי בעלמא ר' עקיבא לטעמיה דאמר מוכר בעין יפה מוכר מהכא ממאי דלמא רבי עקיבא סבר אין אדם רוצה שיתן מעותיו וידרסוהו אחרים ורבנן סברי אין אדם רוצה שיטול מעות ויפרח באויר ואלא מסיפא מכרן לאחר ר' עקיבא אומר אינו צריך ליקח לו דרך וחכמים אומרים צריך דלמא בהאי פליגי דרבי עקיבא סבר בתר דעתא דלוקח אזלינן ורבנן סברי בתר דעתא דמוכר אזלינן ואלא מהא לא את הבור ולא את הגת ולא את השוכך בין חרבין בין ישובין וצריך ליקח לו דרך דברי ר' עקיבא וחכמים אומרים אינו צריך הא תו למה לי אלא לאו הא קמ"ל דרבי עקיבא סבר מוכר בעין יפה מוכר ורבנן סברי מוכר בעין רעה מוכר ודלמא אשמועינן בית וקא משמע לן שדה וצריכא דאי אשמועינן בית משום דבעי צניעותא אבל שדה אימא לא ואי אשמועינן שדה משום דקשי ליה דוושא אבל בית אימא לא אלא מסיפא מכרן לאחר רבי עקיבא אומר אינו צריך ליקח לו דרך וחכמים אומרים צריך הא תו למה לי היינו הך אלא לאו הא קמ"ל דרבי עקיבא סבר מוכר בעין יפה מוכר ורבנן סברי מוכר בעין רעה מוכר שמע מינה איתמר רב הונא אמר רב

דף סה, א גמרא הלכה כדברי חכמים ורב ירמיה בר אבא אמר שמואל הלכה כרבי עקיבא אמר ליה רב ירמיה בר אבא לרב הונא והא זמנין סגיאינן אמריתיה קמיה דרב הלכתא כרבי עקיבא ולא אמר לי ולא מידי א"ל היכי תניתה א"ל איפכא תנינא משום הכי לא אמר לך ולא מידי א"ל רבינא לרב אשי לימא אזדו לטעמייהו דאמר רב נחמן אמר שמואל האחינן

שחלקו אין להן לא דרך זה על זה ולא סולמות זה על זה ולא חלונות זה על זה ולא אמת המים זה על זה והזהרו בהן שהלכות קבועות הן ורב אמר יש להן צריכא דאי אשמועינן בההיא בההיא קאמר רב משום דא"ל בעינא למידר ביה כי היכי דדרו ביה אבהתי תדע דכתיב (תהילים מה) תחת אבותיך יהיו בניך אבל בהא אימא מודי ליה לשמואל ואי איתמר בהא בהך קאמר שמואל אבל בהא אימא מודי ליה לרב צריכא אמר ליה רב נחמן לרב הונא הלכתא כוותין או הלכתא כוותייכו אמר ליה הלכתא כוותייכו דמקרבייתו לבבא דריש גלותא דשכיחי דייני: איתמר שני בתים זה לפנים מזה שניהם במכר שניהם במתנה אין להן דרך זה על זה כל שכן חיצון במתנה לפנימי במכר חיצון במכר לפנימי במתנה סבור מינה אין להן דרך זה על זה ולא היא מי לא תנן במה דברים אמורים במוכר אבל בנותן מתנה נותן את כולן אלמא מאן דיהיב מתנה בעין יפה יהיב הכא נמי מאן דיהיב מתנה בעין יפה יהיב:

דף סה,א משנה המוכר את הבית מכר את הדלת אבל לא את המפתח מכר את המכתשת קבועה אבל לא את המיטלטלת מכר את האיצטרוביל אבל לא את הקלת ולא את התנור ולא את הכירים בזמן שאמר לו הוא וכל מה שבתוכו
דף סה,ב משנה הרי כולן מכורין:

דף סה,ב גמרא לימא מתניתין דלא כר' מאיר דאי ר"מ הא אמר מכר את הכרם מכר תשמישי כרם אפי' תימא ר"מ התם קביע הכא לא קביע והא מפתח דומיא דדלת קתני מה דלת דקביעא אף מפתח דקביע אלא מחוורתא מתני' דלא כר"מ ת"ר המוכר את הבית מכר את הדלת ואת הנגר ואת המנעול אבל לא את המפתח מכר את המכתשת החקוקה אבל לא את הקבועה מכר האיצטרוביל אבל לא את הקלת לא את התנור ולא את הכירים ולא את הריחים ר' אליעזר אומר כל המחובר לקרקע הרי הוא כקרקע בזמן שאמר לו הוא וכל מה שבתוכו הרי כולן מכורין בין כך ובין כך לא מכר לא את הבור ולא את הדות ולא את היציע ת"ר צינור שחקקו ולבסוף קבעו פוסל את המקוה קבעו ולבסוף חקקו אינו פוסל את המקוה מני לא ר' אליעזר ולא רבנן הי ר' אליעזר אילימא ר"א דבית דלמא היינו טעמא דר"א סבר מוכר בעין יפה מוכר רבנן סברי מוכר בעין רעה מוכר ואלא ר"א דכוורת דבורים דתנן כוורת דבורים רבי אליעזר אומר הרי היא כקרקע וכותבין עליה פרוזבול

דף סו,א גמרא ואינה מקבלת טומאה במקומה והרודה ממנה בשבת חייב חטאת וחכמים אומרים אינה כקרקע ואין כותבין עליה פרוזבול ומקבלת טומאה במקומה והרודה ממנה בשבת פטור התם כדאמר ר' אלעזר טעמא דאמר ר' אלעזר מ"ט דר' אליעזר דכתיב (שמואל א יד) ויטבול אותה ביערת הדבש מה יער התולש ממנו בשבת חייב חטאת אף דבש הרודה ממנו בשבת חייב חטאת אלא ר"א דדף דתנן דף של נחתומין שקבעו בכותל ר"א מטהר וחכמים מטמאין מני אי רבי אליעזר אפי' חקקו ולבסוף קבעו אי רבנן אפילו קבעו ולבסוף חקקו נמי לעולם רבי אליעזר היא ושאני פשוטי כלי עץ דטומאה דרבנן מכלל דשאיבה דאורייתא

דף סו,ב גמרא והא קיימא לן דרבנן ועוד האמר ר' יוסי בן ר' חנינא בדף של מתכת מחלוקת לעולם רבנן היא ושאני שאיבה דרבנן אי הכי אפי' חקקו ולבסוף קבעו נמי שאני התם דאיכא תורת כלי עליו בתלוש בעי רב יוסף מי גשמים שחשב עליהם להדיח את האיצטרובלין מהו לזרעים אליבא דרבי אליעזר דאמר כל המחובר לקרקע הרי הוא

כקרקע לא תיבעי לך כי תיבעי לך אליבא דרבנן דאמרי אינו כקרקע מאי תיקו שלח ליה רב נחמיה בריה דרב יוסף לרבה בריה דרב הונא זוטי לנהרדעא כי אתיא הך איתתא לקמך

דף סז, א גמרא אגבה עישור נכסי אפי' מאצטרוכלי דריחיים א"ר אשי כי הוינן בי רב כהנא מגבינן אפי' מעמלא דבתי:

דף סז, א משנה המוכר את החצר מכר בתים בורות שיחין ומערות אבל לא את המטלטלין בזמן שאמר לו הוא וכל מה שבתוכו הרי כולן מכורין בין כך ובין כך לא מכר לא את המרחץ ולא את בית הבד שבתוכה ר"א אומר המוכר את החצר לא מכר אלא אוריה של חצר:

דף סז, א גמרא ת"ר המוכר את החצר מכר בתים החיצונים ובתים הפנימים ובית החולסאות חנויות פתוחות לתוכה נמכרות עמה ושאינן פתוחות לתוכה אין נמכרות עמה פתוחות לכאן ולכאן [אלו] ואלו נמכרות עמה ר"א אומר המוכר את החצר לא מכר אלא מילוסא של חצר אמר מר פתוחות לכאן ולכאן נמכרות עמה והא תני ר' חייא אין נמכרות עמה לא קשיא הא דרוב תשמישתייהו לגו הא דרוב תשמישתייהו לבר: ר"א אומר המוכר את החצר לא מכר אלא אוריה של חצר: אמר <רבה> [רבא] אי דאמר ליה דירתא דכולי עלמא לא פליגי דבתי משמע כי פליגי דא"ל דרתא מר סבר תרביצא משמע ומר סבר בתי משמע איכא דאמרי אמר <רבה> [רבא] אי דאמר ליה דרתא דכולי עלמא לא פליגי דבתי משמע כי פליגי דא"ל חצר מר סבר חצר אוריא משמע ומר סבר כחצר המשכן ואמר

<רבה> [רבא] אמר רב נחמן מכר לו חולסית ומצולה החזיק בחולסית לא קנה מצולה החזיק במצולה לא קנה חולסית איני והא אמר שמואל מכר לו עשר שדות בעשר מדינות כיון שהחזיק באחת מהן קנה כולן התם הוא דסדנא דארעא חד הוא וכולה חדא תשמישתא הוא אבל הכא הא תשמישתא לחוד והא תשמישתא לחוד ואיכא דאמרי

דף סז, ב גמרא אמר <רבה> [רבא] אמר רב נחמן החזיק בחולסית קנה מצולה פשיטא דהא אמר שמואל מכר לו עשר שדות וכו' מהו דתימא התם הוא דסדנא דארעא חד הוא אבל הכא הא תשמישתא לחוד והא תשמישתא לחוד קא משמע לן:

דף סז, ב משנה המוכר בית הבד מכר את הים ואת הממל ואת הבתולות אבל לא מכר את העבירים ואת הגלגל ואת הקורה ובזמן שאמר לו הוא וכל מה שבתוכו הרי כולן מכורין ר"א אומר המוכר בית הבד מכר את הקורה:

דף סז, ב גמרא ים טלפחא ממל א"ר אבא בר ממל מפרכתא בתולות א"ר יוחנן כלונסות של ארז שמעמידין בהן את הקורה עבירים כבשי גלגל חומרתא קורה קורה ת"ר המוכר בית הבד מכר את נסרים ואת היקבים ואת המפרכות ואת הריחים התחתונות אבל לא העליונה ובזמן שאמר לו הוא וכל מה שבתוכו הרי כולן מכורין בין כך ובין כך לא מכר לא את העבירים ולא את השקין ולא את המרצופין רבי אליעזר אומר המוכר בית הבד מכר את הקורה שלא נקרא בית הבד אלא על שום קורה:

דף סז, ב משנה המוכר את המרחץ לא מכר את הנסרין ואת הספלין ואת הבלניות בזמן שאמר לו היא וכל מה שבתוכה הרי כולן מכורין בין כך ובין כך לא מכר לא את המגורות של מים ולא את אוצרות של עצים:

דף סז, ב גמרא ת"ר המוכר את המרחץ מכר את בית הנסרין ואת בית היקמין ואת בית הספלים ואת בית הוילאות אבל לא את נסרין עצמן ולא יקמין עצמן ולא ספלים עצמן ולא

וילאות עצמן ובזמן שאמר לו היא וכל מה שבתוכה הרי כולן מכורין בין כך ובין כך לא מכר לו את הבריכות המספקות לו מים בין

דף סה,א גמרא בימות החמה ובימות הגשמים ולא בית כינוס העצים ואם אמר לו בית המרחץ וכל תשמישיו אני מוכר לך כולן מכורין ההוא דאמר ליה לחבריה בית הבד וכל תשמישיו אני מוכר לך הויא הנהו חנואתא אבראי דהוו שטחו בהו שומשמי אתא לקמיה דרב יוסף א"ל תנינא אם אמר בית המרחץ וכל תשמישיו אני מוכר לך הרי כולן מכורין אמר ליה אביי והא תני רבי חייא אין כולן מכורין אלא אמר רב אשי חזינן אי א"ל בית הבד וכל תשמישיו ואלין מצרנהא קני ואי לא לא קני:

דף סה,א משנה המוכר את העיר מכר בתים בורות שיחין ומערות מרחצאות ושובכות בית הבדין ובית השלחין אבל לא את המטלטלין ובזמן שאמר לו היא וכל מה שבתוכה אפילו היו בה בהמה ועבדים הרי כולן מכורין רשב"ג אומר המוכר את העיר מכר את הסנטר:

דף סה,א גמרא אמר ליה רב אחא בריה דרב אויא לרב אשי שמעת מינה עבדא כמטלטלא דמי דאי כמקרקע דמי ניזדבן אגב מתא ואלא מאי עבדא כמטלטלא דמי מאי אפי' אלא מאי אית לך למימר שאני בין מטלטלא דנייד ממטלטלא דלא נייד אפילו תימא עבדא כמקרקע דמי שאני בין מקרקע דנייד למקרקע דלא נייד: רבן שמעון בן גמליאל אומר המוכר את העיר מכר את הסנטר: מאי סנטר הכא תרגימו בר מחווניתא שמעון בן אבטולמוס אומר באגי מאן דאמר בר מחווניתא כל שכן באגי מ"ד באגי אבל בר מחווניתא לא מיזדבן תנן בית הבדים ובית השלחין סברוה מאי שלחין באגי דכתיב (איוב ה) ושולח מים על פני חוצות בשלמא למאן דאמר בר מחווניתא אמר תנא קמא באגי מיזדבני בר מחווניתא לא מיזדבן ואתא רבן שמעון בן גמליאל למימר אפי' בר מחווניתא נמי מיזדבן אלא למ"ד באגי ת"ק נמי הכי קאמר מי סברת מאי שלחין באגי לא מאי שלחין גינונייתא שנאמר (שיר השירים ד) שלחך פרדס רמונים אבל באגי לא מיזדבני ואתא רבן שמעון בן גמליאל למימר אפי' באגי נמי מזדבני איכא דאמרי סברוה מאי שלחין גינונייתא בשלמא למאן דאמר באגי אמר תנא קמא גנונייתא מיזדבן באגי לא מיזדבני ואתא רשב"ג למימר אפילו באגי מיזדבני

דף סה,ב גמרא אלא למאן דאמר בר מחווניתא אמר תנא קמא גינונייתא ומהדר ליה רבן שמעון בן גמליאל בר מחווניתא מי סברת מאי שלחין גינונייתא לא מאי שלחין בגי דכתיב (איוב ה) ושולח מים על פני חוצות אבל בר מחווניתא לא מזדבן ואתא רבן שמעון בן גמליאל למימר דאפי' בר מחווניתא נמי מזדבן תא שמע ר' יהודה אומר סנטר אינו מכור אנקולמוס מכור מאי לאו מדאנקולמוס גברא סנטר נמי גברא מידי איריא הא כדאיתא והא כדאיתא ומי מצית אמרת הכי והא קתני סיפא אבל לא שייריה ולא בנותיה ולא חורשין המוקצין לה ולא ביברין של חיה ושל עופות ושל דגים ואמרינן מאי שייריה ביזלי מאי ביזלי א"ר אבא פיסקי בגי פיסקי בגי הוא דלא מזדבני הא בגי עצמן מזדבני איפוך ר' יהודה אומר סנטר מכור אנקולמוס אינו מכור ומי מצית אמרת רבי יהודה כרשב"ג סבירא ליה והא רבי יהודה כרבנן סבירא ליה דקתני סיפא אבל לא שייריה ולא בנותיה ואילו רשב"ג האמר מכר את העיר מכר בנותיה דתניא המוכר את העיר לא מכר את בנותיה רשב"ג אומר המוכר את העיר מכר בנותיה רבי יהודה סבר ליה כוותיה בחדא ופליג עליה בחדא: ולא ביברין של חיה ושל עופות ושל דגים: ורמינהי היו לה בנות אין נמכרות

עמה היה לה חלק אחד בים וחלק אחד ביבשה ביברים של חיה ושל עופות ושל דגים הרי אלו נמכרים עמה לא קשיא הא דנגיח קאיהי לגו והא דנגיח קאיהי לבר והא קא תני ולא את חורשין המוקצין לה אימא המוקצין הימנה:

דף סח,ב משנה המוכר את השדה מכר את האבנים שהם לצרכה ואת הקנים שבכרם שהם לצרכו ואת התבואה שהיא מחוברת לקרקע ואת חיצת הקנים שהיא פחותה מבית רובע ואת השומירה שאינה עשויה בטיט ואת החרוב שאינו מורכב ואת בתולת השקמה אבל לא מכר לא את האבנים שאינן לצרכה ולא את הקנים שבכרם שאינן לצרכו ולא את התבואה שהיא תלושה מן הקרקע בזמן שאמר לו היא וכל מה שבתוכה הרי כולן מכורין בין כך ובין כך לא מכר לא את חיצת הקנים שהיא בית רובע ולא את השומירה שהיא עשויה בטיט ולא את החרוב המורכב ולא את סדן השקמה:

דף סט,א גמרא מאי אבנים שהן לצרכה הכא תרגימו אבני דאכפא עולא אמר אבנים הסדורות לגדר והא תני ר' חייא אבנים צבורות לגדר תני סדורות הכא תרגימו אבני דאכפא לר"מ דמתקנן אע"ג דלא מחתן לרבנן הוא דמחתן ולעולא דאמר אבנים הסדורות לגדר לר"מ דמתקנן אע"ג דלא סדרן לרבנן הוא דסדרן: ואת הקנים שבכרם שהן לצרכו: קנים מאי עבידתייהו אמרי דבי רבי ינאי קנים המחולקין שמעמידים תחת הגפנים לר"מ דמשפיין אע"ג דלא מוקמן לרבנן הוא דמוקמן: ואת התבואה המחוברת לקרקע וכו': ואע"ג דמטאי למיחצד: ואת חיצת הקנים שפחותה מבית רובע: ואע"ג דאלימי: ואת השומירה שאינה עשויה בטיט: אע"ג דלא קביעא בארעא: ואת החרוב שאינו מורכב ואת בתולת השקמה: אע"ג דאלימי: אבל לא מכר את האבנים שאינן לצרכה: לר"מ דלא מתקנן לרבנן דלא מחתן ולעולא דאמר אבנים הסדורות לגדר לר' מאיר דלא מתקנן לרבנן דלא סדרן: ולא את הקנים שבכרם שאינן לצרכו: לר' מאיר דלא משפיין לרבנן דלא מוקמן: ולא את התבואה התלושה מן הקרקע: ואע"ג דצריכא לארעא: ולא את חיצת הקנים שהיא בית רובע: ואע"ג דקטיני א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן לא חיצת הקנים בלבד אלא אפילו ערוגה קטנה של בשמים ויש לה שם בפני עצמה אינה נמכרת עמה אמר רב פפא והוא דקרו לה וורדא דפלניא: ולא השומירה העשויה בטיט: ואע"ג דמחברא בארעא: >ולא את חרוב המורכב ולא סדן השקמה: ואע"ג דקטיני: < בעי רבי אלעזר מלבנות של פתחים מהו היכא דמחברי בטינא לא תיבעי לך דהא מחבר כי תיבעי לך דנקיטי בסיכי מאי תיקו בעי רבי זירא מלבנות של חלונות מהו מי אמרינן לנוי בעלמא הוא דעבידי או דלמא כיון דמחברי מחברי תיקו בעי רבי ירמיה מלבנות של כרעי המטה מהו כל היכא דמיטלטלי בהדה לא תיבעי לך דהא מיטלטלי כי תיבעי לך היכא דלא מיטלטלי מאי תיקו: ולא את חרוב המורכב ולא סדן השקמה וכו':

דף סט,ב גמרא מנא הני מילי אמר רב יהודה אמר רב דאמר קרא (בראשית כג) ויקם שדה עפרון אשר במכפלה וגו' מי שצריך לגבול סביב יצאו אלו שאין צריך לגבול סביב אמר רב משרשיא מכאן למצרים מן התורה: אמר רב יהודה האי מאן דמזבן ארעא לחבריה צריך למכתב ליה קני לך דיקלין ותאלין והוצין וציצין ואע"ג דכי לא כתב ליה הכי קני אפ"ה שופרא דשטרא הוא אמר ליה ארעא ודיקלי חזינן אי אית ליה דיקלי יהיב ליה תרי דיקלי ואי לית ליה זבין ליה תרי דיקלי ואי משעבדי פריק ליה תרי דיקלי ארעא בדיקלי חזינן אי אית בה דיקלי יהיב ליה לאו מקח טעות הוא ארעא בי דיקלי לית ליה דיקלי דחזיא לדיקלי קאמר ליה אמר ליה לבר מדיקלא פלניא חזינן אי דיקלא טבא הוא

שיורי שייריה אי דיקלא בישא הוא כל שכן הנך אמר ליה לבר מאילני אי אית ליה אילני לבר מאילני אי אית ליה דיקלי לבר מדיקלי אי אית ליה גופני לבר מגופני אילני וגופני לבר מאילני אילני ודיקלי לבר מאילני גופני ודיקלי לבר מגופני אמר רב כל שעולין לו בחבל הוי שיור כל שאין עולין לו בחבל לא הוי שיור

דף ע,א גמרא ודייני גולה אמרי כל שהעול כובשו לא הוי שיור כל שאין העול כובשו הוי שיור ולא פליגי הא בדיקלי הא באילני בעא מיניה רב אחא בר הונא מרב ששת חוץ מחרוב פלוני חוץ מסדן פלוני מהו אותו חרוב הוא דלא קני הא שאר חרובים קני או דלמא שאר חרובין נמי לא קני אמר ליה לא קנה איתיביה חוץ מחרוב פלוני חוץ מסדן פלוני לא קנה מאי לאו אותו חרוב הוא דלא קנה הא שאר חרובין קנה א"ל לא אפילו שאר חרובין נמי לא קנה תדע דאילו א"ל שדי מכורה לך חוץ משדה פלונית ההיא הוא דלא קני הא אחרנייתא קני אלא לא קנה ה"נ לא קנה ואיכא דאמרי בעא מיניה רב אחא בר הונא מרב ששת חוץ מחצי חרוב פלוני חוץ מחצי סדן פלוני מהו שאר חרובין ודאי לא קני הא מה ששייר באותו חרוב קני או דלמא אפילו מה ששייר באותו חרוב נמי לא קני א"ל לא קני איתיביה חוץ מחצי חרוב פלוני חוץ מחצי סדן פלוני שאר חרובין לא קנה מאי לאו שאר חרובין הוא דלא קנה הא מה ששייר באותו חרוב קנה א"ל לא אפי' מה ששייר באותו חרוב נמי לא קנה תדע דאילו א"ל שדי מכורה לך חוץ מחצי שדה פלוני ההוא הוא דלא קנה הא אידך קנה אלא לא קני ה"נ לא קני בעא מיניה רב עמרם מרב חסדא המפקיד אצל חבירו בשטר ואמר לו החזרתים לך מהו מי אמרינן מיגו דאי בעי אמר נאנסו מהימן השתא נמי מהימן או דלמא אמר ליה שטרך בידי מאי בעי א"ל מהימן ולימא ליה שטרך בידי מאי בעי א"ל וליטעמיך וכי א"ל נאנסו מי מצי א"ל שטרך בידי מאי בעי אמר ליה **דף ע,ב גמרא** סוף סוף כי אמר ליה נאנסו לאו שבועה בעי ה"נ מאי נאמן נאמן בשבועה לימא בפלוגתא דהני תנאי דתניא שטר כיס היוצא על היתומים דייני גולה אמרי נשבע וגובה כולו ודייני א"י אמרי נשבע וגובה מחצה ודכולי עלמא אית להו דנהרדעי דאמרי נהרדעי האי עיסקא פלגא מלוה ופלגא פקדון מאי לאו בהא קא מיפלגי דמר סבר מצי א"ל שטרך בידי מאי בעי ומר סבר לא אמרי לא דכולי עלמא אית להו דרב חסדא והכא בהא קמיפלגי דמר סבר אם איתא דפרעיה מימר הוה אמר ומר סבר אימור מלאך המות הוא דאנסייה שלח רב הונא בר אבין המפקיד אצל חבירו בשטר ואמר לו החזרתיו לך נאמן ושטר כיס היוצא על היתומין נשבע וגובה כולו תרתי שאני התם דאם איתא דפרעיה מימר הוה אמר רבא אמר הלכתא נשבע וגובה מחצה אמר מר זוטרא הלכתא כדייני גולה א"ל רבינא למר זוטרא הא אמר רבא נשבע וגובה מחצה אמר ליה אנן דדייני גולה

דף ע,א גמרא איפכא מתנינן לה:

דף ע,א משנה לא את הבור ולא את הגת ולא את השוכך בין חרבין בין ישובין וצריך ליקח לו דרך דברי ר"ע וחכ"א אינו צריך ומודה ר"ע בזמן שאמר לו חוץ מאלו שאינו צריך ליקח לו דרך מכרן לאחר ר"ע אומר אינו צריך ליקח לו דרך וחכ"א צריך ליקח לו דרך בד"א במוכר אבל בנותן מתנה נותן את כולה האחין שחלקו זכו בשדה זכו בכולה המחזיק בנכסי הגר החזיק בשדה החזיק בכולה המקדיש את השדה הקדיש את כולה ר"ש אומר המקדיש את השדה לא הקדיש אלא את החרוב המורכב ואת סדן השקמה:

דף ע,א גמרא מאי שנא מכר ומאי שנא מתנה פירש יהודה בן נקוסא לפני רבי זה פירש וזה לא פירש האי זה פירש וזה לא פירש זה לא פירש וזה לא פירש הוא אלא זה היה לו

לפרש וזה לא היה לו לפרש ההוא דאמר להו הבו ליה לפלניא ביתא דמחזיק מאה גולפי אשתכח דהוה מחזיק מאה ועשרין אמר מר זוטרא מאה אמר ליה מאה ועשרין לא אמר ליה רב אשי אמר מי לא תנן במה דברים אמורים במוכר אבל בנותן מתנה נותן את כולן אלמא מאן דיהיב מתנה בעין יפה יהיב ה"נ מאן דיהיב מתנה בעין יפה יהיב: המקדיש את השדה הקדיש וכו': אמר רב הונא אע"ג דאמור רבנן הקונה שני אילנות בתוך של חבירו הרי זה לא קנה קרקע מכר קרקע ושייר שני אילנות לפניו יש לו קרקע ואפי' לר"ע דאמר מוכר בעין יפה מוכר הני מילי גבי בור ודות דלא קא מכחשי בארעא אבל אילנות דקא מכחשי בארעא

דף ע"ב, גמרא אם איתא דלא שייר לימא ליה עקור אילנך שקול וזיל תנן ר' שמעון אומר המקדיש את השדה לא הקדיש אלא חרוב המורכב וסדן השקמה ותני עלה אמר ר"ש מה טעם הואיל ויונקין משדה הקדש ואי סלקא דעתך שיורי שייר כי קא ינקי מדנפשיה קא ינקי ר"ש דאמר כר"ע ורב הונא דאמר כרבנן כרבנן פשיטא נפקא מינה דאי נפלי הדר שתיל להו

דף ע"ב, א גמרא ומי מצית מוקמת לה לר' שמעון כר' עקיבא והא תניא הקדיש שלשה אילנות ממשע עשרה לבית סאה הרי הקדיש את הקרקע ואת האילנות שביניהם לפיכך כשהוא פודה פודה בית זרע חומר שעורים בחמשים שקל כסף פחות מכאן או יותר על כן או שהקדישן בזה אחר זה הרי זה לא הקדיש לא הקרקע ולא את האילנות שביניהם לפיכך כשהוא פודה פודה את האילנות בשווייהן ולא עוד אלא אפילו הקדיש את האילנות וחזר והקדיש את הקרקע כשהוא פודה את האילנות בשווייהן וחזר ופודה בית זרע חומר שעורים בחמשים שקל כסף מני אי רבי עקיבא הא אמר מוכר בעין יפה מוכר וכל שכן מקדיש אי רבנן הא אמרי מוכר הוא דבעין רעה מוכר אבל מקדיש בעין יפה מקדיש אלא פשיטא רבי שמעון היא ורבי שמעון אליבא דמאן אי אליבא דר"ע הא אמר מוכר בעין יפה מוכר וכל שכן מקדיש אלא פשיטא אליבא דרבנן וקא סבר ר"ש כי היכי דמוכר בעין רעה מוכר מקדיש נמי בעין רעה מקדיש ומשייר ארעא

דף ע"ב, ב גמרא ואלא קשיא הואיל ויונקין משדה הקדש אלא רבי שמעון לדבריהם דרבנן קאמר להו לדידי כי היכי דמוכר בעין רעה מוכר מקדיש נמי בעין רעה מקדיש ושיורי משייר לדידכו אודו לי מיהא דלא הקדיש אלא חרוב המורכב וסדן השקמה ואמרי ליה רבנן לא שנא במאי אוקימתא לה כרבי שמעון אימא סיפא ולא עוד אלא אפילו הקדיש את האילנות וחזר והקדיש את הקרקע כשהוא פודה את האילנות בשווייהן וחזר ופודה בית זרע חומר שעורים בחמשים שקל כסף ואי ר' שמעון ליזיל בתר פדיון וניפרקו אגב ארעייהו דהא שמעינן ליה לר"ש דאזיל בתר פדיון דתניא מנין ללוקח שדה מאביו והקדישה ואחר כך מת אביו מנין שתהא לפניו כשדה אחוזה ת"ל (ויקרא כז) ואם את שדה מקנתו אשר לא משדה אחוזתו שדה שאין ראויה להיות שדה אחוזה יצתה זו שראויה להיות שדה אחוזה דברי רבי יהודה ורבי שמעון רבי מאיר אומר מנין ללוקח שדה מאביו ומת אביו ואח"כ הקדיש מנין שתהא לפניו כשדה אחוזה תלמוד לומר ואם את שדה מקנתו אשר לא משדה אחוזתו שדה שאינה שדה אחוזה יצתה זו שהיא שדה אחוזה ואילו רבי יהודה ורבי שמעון היכא דמת אביו ואחר כך הקדישה לא צריכי קרא כי אצטריך קרא היכא דהקדישה ואחר כך מת אביו מנא להו אי מהאי קרא אימא לכדרבי מאיר הוא דאתא אלא לאו משום דאזלי בתר פדיון אמר רב נחמן בר יצחק לעולם בעלמא רבי יהודה ורבי

שמעון לא אזלי בתר פדיון והכא קרא אשכחו ודרוש א"כ לכתוב קרא ואם את שדה
מקנתו אשר לא אחוזתו אי נמי שדה אחוזתו מאי אשר לא משדה אחוזתו את שאינה
ראויה להיות שדה אחוזה יצתה זו שראויה להיות שדה אחוזה אמר רב הונא חרוב
המורכב וסדן השקמה תורת אילן עליו ותורת קרקע עליו תורת אילן עליו דהיכא דאקדיש
או זבין שני אילנות והאי יש לו קרקע תורת קרקע עליו דלא מזדבן אגב ארעא ואמר רב
הונא עומר שיש בו סאתים תורת עומר עליו ותורת גדיש עליו תורת עומר עליו דשני
עומרים שכחה שנים והוא אינן שכחה תורת גדיש עליו דתנן עומר שיש בו סאתים שכחו
אין שכחה אמר רבה בר בר חנה אמר ריש לקיש חרוב המורכב וסדן השקמה באנו
למחלוקת רבי מנחם <בר> [ברבי] יוסי ורבנן
דף עג,א גמרא ולימא מחלוקת רבי שמעון ורבנן הא קמ"ל דרבי מנחם בר' יוסי כר'
שמעון סבירא ליה:

מסכת בבא בתרא פרק ה

דף עג,א משנה המוכר את הספינה מכר את התורן ואת הנס ואת העוגין ואת כל
המנהיגין אותה אבל לא מכר לא את העבדים ולא את המרצופין ולא את האנתיקי ובזמן
שאמר לו היא וכל מה שבתוכה הרי כולן מכורין:
דף עג,א גמרא תורן איסקריא וכן הוא אומר (יחזקאל כז) ארז מלבנון לקחו לעשות
תורן עליך: נס אדרא וכן הוא אומר (יחזקאל כז) שש ברקמה ממצרים היה מפרשך
להיות לך לנס: עוגין תני רבי חייא אלו עוגינין שלה וכן הוא אומר (רות א) הלהן
תשברנה עד אשר יגדלו הלהן תעגנה לבלתי היות לאיש: מנהיגין א"ר אבא אלו המשוטיין
שלה וכן הוא אומר (יחזקאל כז) אלונים מבשן עשו משוטיך ואבע"א מהכא (יחזקאל כז)
וירדו מאניותיהם כל תופשי משוט ת"ר המוכר את הספינה מכר את האיסקלה ואת בור
המים שבתוכה רבי נתן אומר המוכר את הספינה מכר את הביצית סומכוס אומר המוכר
את הספינה מכר את הדוגית אמר רבא ביצית היינו דוגית רבי נתן בבלאה הוה קארי לה
בוצית כדאמרי אינשי בוציאתא דמיאשן סומכוס דבר ארץ ישראל קארי לה דוגית
כדכתיב (עמוס ד) ואחריתכן בסירות דוגה: אמר רבה אשתעו לי נחותי ימא האי גלא
דמטבע לספינה מיתחזי כי צוציתא דנורא חיוורתא ברישא ומחינן ליה באלוותא דחקיק
עליה אהיה אשר אהיה יה' צבאות אמן אמן סלה ונייח אמר רבה אשתעו לי נחותי ימא
בין גלא לגלא תלת מאה פרסי ורומא דגלא תלת מאה פרסי זימנא חדא הוה אזלינן
באורחא ודלינן גלא עד דחזינן בי מרבעתיה דכוכבא זוטא והויא לי כמבזר ארבעין גריוי
בזרא דחרדלא ואי דלינן טפי הוה מקלינן מהבליה ורמי לה גלא קלא לחברתה חבירתי
שבקת מידי בעלמא דלא שטפתיה דניתי אנא ונאבדיה א"ל פוק חזי גבורתא דמריך מלא
חוטא חלא ולא עברי שנאמר (ירמיהו ה) האותי לא תיראו נאם ה' אם מפני לא תחילו
אשר שמתני חול גבול לים חוק עולם ולא יעברנהו אמר רבה לדידי חזי לי הורמין בר
לילית כי קא רהיט אקופיא דשורא דמחוזא ורהיט פרשא כי רכיב חיותא מתתאיה ולא
יכיל ליה זמנא חדא הוה מסרגאן ליה תרתי כודנייתי וקיימן

דף עג,ב גמרא אתרי גישרי דרוגנג ושואר מהאי להאי ומהאי להאי ונקיט תרי מזגי דחמרא בידיה ומוריק מהאי להאי ומהאי להאי ולא נטפא ניטופתא לארעא ואותו היום (תהילים קז) יעלו שמים ירדו תהומות הוה עד דשמעו בי מלכותא וקטלוהו אמר רבה לדידי חזי לי אורזילא בר יומיה דהוה כהר תבור והר תבור כמה הוי ארבע פרסי ומשאכא דצואריה תלתא פרסי ובי מרבעתא דרישיה פרסא ופלגא רמא כופתא וסכר ליה לירדנא ואמר רבה בר בר חנה לדידי חזיא לי ההיא אקרוקתא דהויא כי אקרא דהגרוניא ואקרא דהגרוניא כמה הויא שתין בתי אתא תנינא בלעה אתא פושקנצא ובלעה לתנינא וסליק יתיב באילנא תא חזי כמה נפיש חיליה דאילנא אמר רב פפא בר שמואל אי לא הואי התם לא הימני ואמר רבה בר בר חנה זימנא חדא הוה קא אזלינן בספינתא וחזינן ההוא כוורא דיתבא ליה אכלה טינא באוסיי' ואדחוהו מיא ושדוהו לגודא וחרוב מיניה שתין מחוזי ואכול מיניה שתין מחוזי ומלחו מיניה שתין מחוזי ומלאו מחד גלגלא דעיניה תלת מאה גרבי משחא וכי הדרן לבתר תריסר ירחי שתא חזינן דהוה קא מנסרי מגרמי מטללתא ויתבי למבנינהו הנך מחוזי ואמר רבה בר בר חנה זימנא חדא הוה קא אזלינן בספינתא וחזינן ההוא כוורא דיתבא ליה חלתא אגביה וקדה אגמא עילויה סברין יבשתא היא וסלקינן ואפינן ובשלינן אגביה וכד חם גביה אתהפיך ואי לאו דהוה מקרבא ספינתא הוה טבעינן ואמר רבה בר בר חנה זימנא חדא הוה אזלינן בספינתא וסגאי ספינתא בין שיצא לשיצא דכוורא תלתא יומי ותלתא לילוותא איהו בזקיפא ואנן בשיפולא וכי תימא לא מסגיא ספינתא טובא כי אתא רב דימי אמר כמיחם קומקומא דמיא מסגיא שתין פרסי ושאדי פרשא גירא וקדמה ליה ואמר רב אשי ההוא גילדנא דימא הואי דאית ליה תרי שייצי ואמר רבה בר בר חנה זימנא חדא הוה אזלינן בספינתא וחזינן ההוא ציפרא דקאים עד קרצוליה במיא ורישיה ברקיע ואמרינן ליכא מיא ובעינן לחות לאקורי נפשין ונפק בת קלא ואמר לן לא תיחותו הכא דנפלת ליה חציצא לבר נגרא הא שב שני ולא קא מטיא אארעא ולא משום דנפיש מיא אלא משום דרדפי מיא אמר רב אשי ההוא זיז שדי הוא דכתיב (תהילים נ) וזיז שדי עמדי ואמר רבה בר בר חנה זימנא חדא הוה קא אזלינן במדברא וחזינן הנהו אווזי דשמטי גדפייהו משמנייהו וקא נגדי נחלי דמשחא מתותייהו אמינא להו אית לן בגוייכו חלקא לעלמא דאתי חדא דלי גדפא וחדא דלי אטמא כי אתאי לקמיה דרבי אלעזר אמר לי עתידין ישראל ליתן עליהן את הדין >סימן כעפרא דתכילתא טרקתיה עקרבא לסלתיה> ואמר רבה בר בר חנה זימנא חדא הוה קא אזלינן במדברא ואיתלוי בהדן ההוא טייעא דהוה שקיל עפרא ומורח ליה ואמר הא אורחא לדוכתא פלן והא אורחא לדוכתא פלן אמרי' ליה כמה מרחקינן ממיא ואמר לן הבו לי עפרא יהיבנן ליה ואמר לן תמני פרסי תנינן ויהיבנן ליה אמר לן דמרחקינן תלתא פרסי אפכית ליה ולא יכילית ליה אמר לי תא אחוי לך מתי מדבר אזלי חזיתינהו ודמו כמאן דמיבסמי

דף עד,א גמרא וגנו אפרקיד והוה זקיפא ברכיה דחד מינייהו ועייל טייעא תותי ברכיה כי רכיב גמלא וזקיפא רומחיה ולא נגע ביה פסקי חדא קרנא דתכלתא דחד מינייהו ולא הוה מסתגי לן אמר לי דלמא שקלת מידי מינייהו אהדריה דגמירי דמאן דשקיל מידי מינייהו לא מסתגי ליה אזלי אהדרתיה והדר מסתגי לן כי אתאי לקמיה דרבנן אמרו לי כל אבא חמרא וכל בר בר חנה סיכסא למאי הלכתא עבדת הכי למידע אי כבית שמאי אי כבית הלל איבעי לך למימני חוטינן ולמימני חוליות א"ל תא אחוי לך הר סיני אזלי חזאי דהזרא ליה עקרבא וקיימא כי חמרי חוורתני שמעתי בת קול שאומרת אוי לי שנשבעתי

ועכשיו שנשבעתי מי מפר לי כי אתאי לקמיה דרבנן אמרו לי כל אבא חמרא כל בר בר חנה סיכסא היה לך לומר מופר לך והוא סבר דלמא שבועתא דמבול הוא ורבנן א"כ אוי לי למה א"ל תא אחוי לך בלועי דקרח חזאי תרי ביזעי והווי קא מפקי קוטרא שקל גבבא דעמרא ואמשינה במיא ודעציתה בראשה דרומחא ועייליה התם וכי אפיק הוה איחרך איחרוכי אמר לי אצית מאי שמעת ושמעית דהווי אמרין משה ותורתו אמת והן בדאין אמר לי כל תלתין יומי מהדר להו גיהנם להכא כבשר בקלחת ואמרי הכי משה ותורתו אמת והן בדאין אמר לי תא אחוי לך היכא דנשקי ארעא ורקיעא אהדדי שקלתא לסילתאי אתנחתא בכוותא דרקיעא אדמצלינא בעיתיה ולא אשכחיתא אמינא ליה איכא גנבי הכא אמר לי האי גלגלא דרקיעא הוא דהדר נטר עד למחר הכא ומשכחת לה רבי יוחנן משתעי זימנא חדא הוה קא אזלינן בספינתא וחזינן ההוא כוורא דאפקיה לרישיה מימא ודמיין עייניה כתרי סיהרי ונפוץ מיא מתרתי זימיה כתרי מברי דסורא רב ספרא משתעי זימנא חדא הוה קא אזלינן בספינתא וחזינן ההוא כוורא דאפקיה לרישיה מימא והוה ליה קרני וחקיך עליה אנא בריה קלה שבים והוינא תלת מאה פרסי ואזילנא לפומא דלוינתן אמר רב אשי ההוא עיזא דימא הוא דבחישא ואית לה קרני רבי יוחנן משתעי זימנא חדא הוה קא אזלינן בספינתא וחזינן ההיא קרטליתא דהווי קא מקבעי בה אבנים טובות ומרגליות והדרי לה מיני דכוורי דמקרי כרשא נחית

דף עד, ב גמרא בר אמוראי לאתויה ורגש ובעי לשמטיה לאטמיה ושדא זיקא דחלא ונחת נפק בת קלא אמר לן מאי אית לכו בהדי קרטליתא דדביתיהו דר"ח בן דוסא דעתידה דשדיא תכלתא בה לצדיקי לעלמא דאתי רב יהודה הינדוא משתעי זימנא חדא הוה אזלינן בספינתא וחזינן ההוא אבן טבא דהוה הדיר לה תנינא נחית בר אמוראי לאתויה אתא תנינא קא בעי למבלע לה לספינתא אתא פישקנצא פסקיה לרישיה אתהפיכו מיא והווי דמא אתא תנינא חבריה שקליה ותליה ליה וחיה הדר אתא קא בעי בלעא לספינתא הדר אתא ציפרא פסקיה לרישיה שקלוה לההיא אבן טבא שדיוה לספינתא הוה הני ציפרי מליחי בהדן אותבינהו עליהו שקלוה ופרחו להו בהדה ת"ר מעשה ברבי אליעזר ורבי יהושע שהיו באין בספינה והיה ר"א ישן ור' יהושע נעור נזדעזע ר' יהושע וננער ר"א א"ל מה זה יהושע מפני מה נזדעזעת א"ל מאור גדול ראיתי בים אמר לו שמא עיניו של לוינתן ראית דכתיב (איוב מא) עיניו כעפעפי שחר אמר רב אשי אמר לי הונא בר נתן זימנא חדא הוה קא אזלינן במדברא והואי אטמא דבשרא בהדן פתחנא ונקרינא ואנחנא אעשבי אדמייתין ציבי חלם אטמא וטוינן כי הדרן לבתר תריסר ירחי שתא חזינהו להנהו גומרי דהווי קא מלחשי כי אתאי לקמיה דאמימר אמר לי ההוא עישבא סמתרי הוה הנהו גומרי דריתמא הווי (בראשית א) ויברא אלהים את התנינים הגדולים הכא תרגימו ארזילי דימא ר' יוחנן אמר זה לוינתן נחש בריח ולוינתן נחש עקלתון שנאמר (ישעיהו כז) ביום ההוא יפקוד ה' בחרבו הקשה וגו': <סימן כל שעה ירדן>: אמר רב יהודה אמר רב כל מה שברא הקב"ה בעולמו זכר ונקבה בראם אף לוינתן נחש בריח ולוינתן נחש עקלתון זכר ונקבה בראם ואלמלי נזקקין זה לזה מחריבין כל העולם כולו מה עשה הקב"ה סירס את הזכר והרג הנקבה ומלחה לצדיקים לעתיד לבא שנאמר (ישעיהו כז) והרג את התנין אשר בים ואף בהמות בהררי אלף זכר ונקבה בראם ואלמלי נזקקין זה לזה מחריבין כל העולם כולו מה עשה הקב"ה סירס הזכר וצינן הנקבה ושמרה לצדיקים לעתיד לבא שנאמר (איוב מ) הנה נא כחו במתניו זה זכר ואונו בשרירי בטנו זו נקבה התם נמי ליסרסיה לזכר

וליצננה לנקבה דגים פריצי וליעביד איפכא איבעית אימא נקבה מליחא מעלי איבעית אימא כיון דכתיב (תהילים קד) לויתן זה יצרת לשחק בו בהדי נקבה לאו אורח ארעא הכא נמי לימלחה לנקבה כוורא מליחא מעלי בשרא מליחא לא מעלי ואמר רב יהודה אמר רב בשעה שביקש הקב"ה לבראות את העולם אמר לו לשר של ים פתח פיך ובלע כל מימות שבעולם אמר לפניו רבש"ע די שאעמוד בשלי מיד בעט בו והרגו שנאמר (איוב כו) בכחו רגע הים ובתבונתו מחץ רהב אמר ר' יצחק ש"מ שרו של ים רהב שמו ואלמלא מים מכסין אותו אין כל בריה יכולה לעמוד בריחו שנאמר (ישעיהו יא) לא ירעו ולא ישחיתו בכל הר קדשי וגו' כמים לים מכסים אל תקרי לים מכסים אלא לשרה של ים מכסים ואמר רב יהודה אמר רב ירדן יוצא ממערת פמיס תניא נמי הכי ירדן יוצא ממערת פמיס ומהלך בימה של סיבכי ובימה של טבריא ומתגלגל ויורד לים הגדול ומתגלגל ויורד עד שמגיע לפיו של לויתן שנאמר (איוב מ) יבטח כי יגיח ירדן אל פיהו מתקיף לה רבא בר עולא האי בבהמות בהררי אלף כתיב אלא אמר רבא בר עולא אימתי בהמות בהררי אלף בטוחות בזמן שמגיח ירדן בפיו של לויתן <סימן ימים גבריאל רעב> כי אתא רב דימי א"ר יוחנן מאי דכתיב (תהילים כד) כי הוא על ימים יסדה ועל נהרות יכוננה אלו שבעה ימים וארבעה נהרות שמקיפין את ארץ ישראל ואלו הן שבעה ימים ימה של טבריא וימה של סדום וימה של חילת וימה של חילתא וימה של סיבכי וים אספמיא וים הגדול ואלו הן ארבעה נהרות ירדן וירמוך וקירומיון ופיגה כי אתא רב דימי א"ר יונתן עתיד גבריאל לעשות

דף עה, א גמרא קניגיא עם לויתן שנאמר (איוב מ) התמשוך לויתן בחכה ובחבל תשקיע לשונו ואלמלא הקב"ה עוזרו אין יכול לו שנאמר (איוב מ) העושו יגש חרבו כי אתא רב דימי אמר רבי יוחנן בשעה שלויתן רעב מוציא הבל מפיו ומרתיח כל מימות שבמצולה שנאמר (איוב מא) ירתיח כסיר מצולה ואלמלא מכניס ראשו לגן עדן אין כל בריה יכולה לעמוד בריחו שנאמר (איוב מא) ים ישים כמרקחה ובשעה שצמא עושה תלמים תלמים בים שנאמר (איוב מא) אחריו יאיר נתיב אמר רב אחא בר יעקב אין תהום חוזר לאיתנו עד שבעים שנה שנאמר (איוב מא) יחשוב תהום לשיבה ואין שיבה פחותה משבעים אמר רבה א"ר יוחנן עתיד הקב"ה לעשות סעודה לצדיקים מבשרו של לויתן שנאמר (איוב מ) יכרו עליו חברים ואין כרה אלא סעודה שנאמר (מלכים ב ו) ויכרה להם כרה גדולה ויאכלו וישתו ואין חברים אלא תלמידי חכמים שנאמר (שיר השירים ח) היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך השמיעני והשאר מחלקין אותו ועושין בו סחורה בשוקי ירושלים שנאמר (איוב מ) יחצוהו בין כנענים ואין כנענים אלא תגרים שנאמר (הושע יב) כנען בידו מאזני מרמה לעשק אהב ואי בעית אימא מהכא (ישעיהו כג) אשר סוחריה שרים כנעניה נכבדי ארץ ואמר רבה א"ר יוחנן עתיד הקב"ה לעשות סוכה לצדיקים מעורו של לויתן שנא' (איוב מ) התמלא בסוכות עורו זכה עושין לו סוכה לא זכה עושין לו צלצל שנאמר (איוב מ) ובצלצל דגים ראשו זכה עושין לו צלצל לא זכה עושין לו ענק שנאמר (משלי א) וענקים לגררותיך זכה עושין לו ענק לא זכה עושין לו קמיע שנאמר (איוב מ) ותקשרנו לנערותיך והשאר פורסו הקב"ה על חומות ירושלים וזיוו מבהיק מסוף העולם ועד סופו שנאמר (ישעיהו ס) והלכו גוים לאורך ומלכים לנוגה זרחך: (ישעיהו נד) ושמתי כדכד שמשותיך א"ר שמואל בר נחמני פליגי תרי מלאכי ברקיעא גבריאל ומיכאל ואמרי לה תרי אמוראי במערבא ומאן אינון יהודה וחזקיה בני רבי חייא חד אמר שוהם

וחד אמר ישפה אמר להו הקב"ה להוי כדין וכדין (ישעיהו נד) ושעריך לאבני אקדח כי
הא דיתבי רבי יוחנן וקא דריש עתיד הקב"ה להביא אבנים טובות ומרגליות שהם שלשים
על שלשים וחוקק בהן עשר על עשרים ומעמידן בשערי ירושלים לגלג עליו אותו תלמיד
השתא כביעתא דציצלא לא משכחינן כולי האי משכחינן לימים הפליגה ספינתו בים חזא
מלאכי השרת דיתבי וקא מינסרי אבנים טובות ומרגליות שהם ל' על ל' וחוקק בהן עשר
ברום עשרים אמר להו הני למאן אמרו ליה שעתיד הקב"ה להעמידן בשערי ירושלים
אתא לקמיה דרבי יוחנן אמר ליה דרוש רבי לך נאה לדרוש כאשר אמרת כן ראיתי אמר
לו ריקא אלמלא <לא> ראית לא האמנת מלגלג על דברי חכמים אתה נתן עיניו בו ונעשה
גל של עצמות מיתיבי (ויקרא כז) ואולך אתכם קוממיות רבי מאיר אומר מאתים אמה
כשתי קומות של אדם הראשון רבי יהודה אומר מאה אמה כנגד היכל וכתליו שנאמר
(תהילים קמד) אשר בנינו כנטיעים מגודלים בנעוריהם בנותינו כזויות מחוטבות תבנית
היכל כי קאמר ר' יוחנן לכווי דבי זיקא ואמר רבה א"ר יוחנן עתיד הקב"ה לעשות שבע
חופות לכל צדיק וצדיק שנאמר (ישעיהו ד) וברא ה' על כל מכון הר ציון ועל מקראיה ענן
יומם ועשן ונוגה אש להבה לילה כי על כל כבוד חופה מלמד שכל אחד ואחד עושה לו
הקדוש ברוך הוא חופה לפי כבודו עשן בחופה למה אמר רבי חנינא שכל מי שעניו צרות
בתלמידי חכמים בעולם הזה מתמלאות עיניו עשן לעולם הבא ואש בחופה למה אמר רבי
חנינא מלמד שכל אחד ואחד נכוה מחופתו של חבירו אוי לה לאותה בושה אוי לה לאותה
כלימה כיוצא בדבר אתה אומר (במדבר כז) ונתתה מהודך עליו ולא כל הודך זקנים
שבאותו הדור אמרו פני משה כפני חמה פני יהושע כפני לבנה אוי לה לאותה בושה אוי
לה לאותה כלימה אמר רבי חמא <בר> [ברבי] חנינא עשר חופות עשה הקדוש ברוך הוא
לאדם הראשון בגן עדן שנאמר (יחזקאל כח) בעדן גן אלהים היית כל אבן יקרה וגו' מר
זוטרא אמר אחת עשרה שנאמר כל אבן יקרה אמר רבי יוחנן וגרוע שבכולן זהב דקא
חשיב ליה לבסוף מאי (יחזקאל כח) מלאכת תופיך ונקביך בכ אמר רב יהודה אמר רב
אמר לו הקדוש ברוך הוא לחירם מלך צור בכ נסתכלתי ובראתי נקבים נקבים באדם
ואיכא דאמרי הכי קאמר בכ נסתכלתי

דף עה,ב גמרא וקנסתי מיתה על אדם הראשון מאי (ישעיהו ד) ועל מקראיה אמר רבה
א"ר יוחנן לא כירושלים של עולם הזה ירושלים של עולם הבא ירושלים של עולם הזה
כל הרוצה לעלות עולה של עולם הבא אין עולין אלא המזומנין לה ואמר רבה א"ר יוחנן
עתידין צדיקים שנקראין על שמו של הקב"ה שנאמר (ישעיהו מג) כל הנקרא בשמי
ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו <וא"ר> [א"ר] שמואל בר נחמני א"ר יוחנן ג' נקראו
על שמו של הקב"ה ואלו הן צדיקים ומשיח וירושלים צדיקים הא דאמרן משיח דכתיב
(ירמיהו כג) וזה שמו אשר יקראו ה' צדקנו ירושלים דכתיב (יחזקאל מח) סביב שמונה
עשר אלף ושם העיר מיום ה' שמה אל תקרי שמה אלא שמה א"ר אלעזר עתידין צדיקים
שאומרים לפניהן קדוש כדרך שאומרים לפני הקב"ה שנאמר (ישעיהו ד) והיה הנשאר
בציון והנותר בירושלים קדוש יאמר לו ואמר רבה א"ר יוחנן עתיד הקב"ה להגביה את
ירושלים ג' פרסאות למעלה שנאמר (זכריה יד) וראמה וישבה תחתיה מאי תחתיה
כתחתיה וממאי דהאי תחתיה תלתא פרסי הויא אמר רבה אמר לי ההוא סבא לדידי חזי לי
ירושלים קמייתא ותלתא פרסי הויא ושמא תאמר יש צער לעלות ת"ל (ישעיהו ס) מי
אלה כעב תעופינה וכיונים אל ארובותיהם אמר רב פפא ש"מ האי עיבא תלתא פרסי

מידלי אמר רבי חנינא בר פפא בקש הקדוש ברוך הוא לתת את ירושלים במדה שנאמר (זכריה ב) ואומר אנה אתה הולך ויאמר אלי למוד את ירושלים לראות כמה רחבה וכמה ארכה אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא רבש"ע הרבה כרכים בראת בעולמך של אומות העולם ולא נתת מדת ארכן ומדת רחבן ירושלים ששמך בתוכה ומקדשך בתוכה וצדיקים בתוכה אתה נותן בה מדה מיד (זכריה ב) ויאמר אליו רוצן דבר אל הנער הלז לאמר פרזות תשב ירושלים מרוב אדם ובהמה בתוכה אמר ריש לקיש עתיד הקב"ה להוסיף על ירושלים אלף טפף גינואות אלף קפל מגדלים אלף ליצוי בירניות אלף ושני שילה טוטפראות וכל אחת ואחת היא כצפורי בשלוותה תניא א"ר יוסי אני ראיתי צפורי בשלוותה והיו בה מאה ושמונים אלף שווקים של מוכרי ציקי קדירה (יחזקאל מא) והצלעות צלע אל צלע שלש ושלשים פעמים מאי שלש ושלשים פעמים א"ר לוי אמר רב פפי משום ר' יהושע דסכני אם ג' ירושלים הן כל אחת ואחת יש בה שלשים מדורין למעלה אם שלשים ירושלים הן כל אחת ואחת יש בה שלשה מדורין למעלה: איתמר ספינה רב אמר כיון שמשך כל שהוא קנה ושמואל אמר לא קנה עד שימשוך את כולה לימא כתנאי כיצד במסירה אחזה בטלפה בשערה באוכף שעליה בשליף שעליה בפרומביא שבפיה בזוג שבצוארה קנאה כיצד במשיכה קורא לה והיא באה או שהכישה במקל ורצתה לפניו כיון שעקרה יד ורגל קנאה רבי אחי ואמרי לה ר' אחא אומר עד שתהלך מלא קומתה לימא רב דאמר כתנא קמא ושמואל דאמר כרבי אחא אמר לך רב אנא דאמרי אפילו לרבי אחא עד כאן לא קאמר רבי אחא אלא בבעלי חיים דאע"ג דעקרה יד ורגל בדוכתה קיימא אבל ספינה כיון דנדה בה פורתא נדה לה כולה ושמואל אמר אנא דאמרי אפי' כתנא קמא עד כאן לא קאמר תנא קמא אלא בבעלי חיים דכיון דמיעקרא יד ורגל אידך למיעקר קיימא אבל ספינה אי משיך לה כולה אין אי לא לא לימא כהני תנאי דתניא ספינה נקנית במשיכה ר' נתן אומר ספינה ואותיות נקנות במשיכה

דף עו, א גמרא ובשטר אותיות מאן דכר שמייהו חסורי מחסרא והכי קתני ספינה נקנית במשיכה ואותיות במסירה רבי נתן אומר ספינה ואותיות נקנות במשיכה ובשטר שטר לספינה למה לי מטלטלי היא אלא לאו הכי קתני ספינה נקנית במשיכה ואותיות במסירה רבי נתן אומר ספינה במשיכה ואותיות בשטר ספינה במשיכה היינו תנא קמא אלא דרב ושמואל איכא בינייהו לא דכולי עלמא אי כרב אי כשמואל ובספינה כולי עלמא לא פליגי כי פליגי באותיות והכי קאמר ליה ר' נתן לתנא קמא בספינה ודאי מודינא לך באותיות אי איכא שטר אין אי לא לא ובפלוגתא דהני תנאי דתניא אותיות נקנות במסירה דברי רבי וחכמים אומרים בין כתב ולא מסר בין מסר ולא כתב לא קנה עד שיכתוב וימסור במאי אוקימתא כרבי ספינה נמי תיקני במסירה דתניא ספינה נקנית במסירה דברי רבי וחכ"א לא קנה

דף עו, ב גמרא עד שימשכנה או עד שישכור את מקומה לא קשיא כאן ברשות הרבים כאן בסימטא במאי אוקימתא להא בתרייתא ברשות הרבים אימא סיפא וחכמים אומרים לא קנה עד שימשכנה ואי ברשות הרבים ממאן אוגיר ותו משיכה ברשות הרבים מי קניא והא אביי ורבא דאמרי תרוייהו מסירה קונה ברשות הרבים ובחצר שאינה של שניהם משיכה קונה בסימטא ובחצר שהיא של שניהם והגבהה קונה בכל מקום מאי עד שימשכנה נמי דקאמר ומאי עד שישכור את מקומה דקאמר הכי קאמר עד שימשכנה מרה"ר לסימטא ואם רשות בעלים היא לא קנה עד שישכור את מקומה לימא אביי ורבא דאמרי

כרבי אמר רב אשי אי דאמר ליה לך חזק וקני הכי נמי הכא במאי עסקינן דאמר ליה לך משוך וקני מר סבר קפידא ומר סבר מראה מקום הוא לו אמר רב פפא האי מאן דמזבין ליה שטרא לחבריה צריך למיכתב ליה קני הוא וכל שעבודא דביה אמר רב אשי אמריתיה לשמעתא קמיה דרב כהנא ואמרית ליה טעמא דכתב ליה הכי הא לא כתב ליה הכי לא קני וכי לצור על פי צלוחיתו הוא צריך אמר לי אין לצור ולצור

דף עז, א גמרא אמר אממר הלכתא אותיות נקנות במסירה כרבי אמר ליה רב אשי לאממר גמרא או סברא א"ל גמרא אמר רב אשי סברא נמי הוא דאותיות מילי נינהו ומילי במילי לא מיקנין ולא והאמר רבה בר יצחק אמר רב שני שטרות הם זכו בשדה לפלוני וכתבו לו את השטר חוזר בשטר ואינו חוזר בשדה ע"מ שתכתבו לו את השטר חוזר בין בשטר בין בשדה ורב חייא בר אבין אמר רב הונא שלשה שטרות הן תרי הא דאמרן אידך אם קדם מוכר וכתב את השטר

דף עז, ב גמרא כאותה ששנינו כותבין שטר למוכר אע"פ שאין לוקח עמו כיון שהחזיק זה בקרקע נקנה שטר בכל מקום שהוא וזו היא ששנינו נכסים שאין להן אחריות נקנין עם נכסים שיש להן אחריות בכסף ושטר וחזקה אגב שאני דהא מטבע דלא ניקני בחליפין ואגב ארעא ניקני כי הא דרב פפא הווי ליה תריסר אלפי זוזי בי חוזאי אקנינהו ניהליה לרב שמואל בר אחא אגב אסיפא דביתיה כי אתא נפק לאפיה עד תווך: אבל לא מכר לא את העבדים ולא את המרצופין ולא את האנתיקי וכו': מאי אנתיקי אמר רב פפא עיסקא דבגווה:

דף עז, ב משנה מכר את הקרון לא מכר את הפרדות מכר את הפרדות לא מכר את הקרון מכר את הצמד לא מכר את הבקר מכר את הבקר לא מכר את הצמד ר' יהודה אומר הדמים מודיעין כיצד אמר לו מכור לי צימדך במאתים וזו הדבר ידוע שאין הצמד במאתים וזו וחכמים אומרים אין הדמים ראייה:

דף עז, ב גמרא תני רב תחליפא בר מערבא קמיה דרבי אבהו מכר את הקרון מכר את הפרדות והא אנן לא מכר תנן אמר ליה איסמיה אמר ליה לא תיתרגם מתניתך באדוקין בו: מכר את הצמד לא מכר את הבקר וכו': היכי דמי אילימא דקרו לצימדא צימדא ולבקר בקר פשיטא צימדא זבין ליה בקר לא זבין ליה ואלא דקרו ליה נמי לבקר צימדא כוליה זבין ליה לא צריכא באתרא דקרו ליה לצימדא ולבקר בקר ואיכא נמי דקרו לבקר צימדא ר' יהודה סבר הדמים מודיעין ורבנן סברי אין הדמים ראייה ואי אין הדמים ראייה ליהוי ביטול מקח

דף עז, א גמרא וכי תימא ביטול מקח לרבנן לית להו ולא והתנן רבי יהודה אומר המוכר ס"ת בהמה ומרגלית אין להן אונאה אמרו לו לא אמרו אלא את אלו מאי אין דמים ראייה נמי דקתני דהוי ביטול מקח ואיבעית אימא כי אמור רבנן אונאה וביטול מקח בכדי שהדעת טועה אבל בכדי שאין הדעת טועה לא אימור מתנה יחב ליה:

דף עז, א משנה המוכר את החמור לא מכר כליו נחום המדי אומר מכר כליו רבי יהודה אומר פעמים מכורין אינן מכורין כיצד היה חמור לפניו וכליו עליו ואמר לו מכור לי חמורך זה הרי כליו מכורין חמורך הוא אין כליו מכורין:

דף עז, א גמרא אמר עולא מחלוקת בשק ודיסקיא וכומני דתנא קמא סבר סתם חמור לרכוב קאי ונחום המדי סבר סתם חמור למשאוי קאי אבל אוכף ומרדעת קילקלי וחבק ד"ה מכורין מיתבי חמור וכליו אני מוכר לך ה"ז מכר את האוכף ואת המרדעת ואת

הקילקלי ואת החבק אבל לא מכר שק ודיסקיא וכומני ובזמן שאמר לו היא וכל מה שעליה הרי כולן מכורין טעמא דא"ל חמור וכליו הוא דקני אוכף ומרדעת הא לא א"ל הכי לא הוא הדין דאע"ג דלא אמר ליה חמור וכליו נמי אוכף ומרדעת מכורין והא קמ"ל דאע"ג דאמר ליה חמור וכליו שק ודיסקיא וכומני לא קני מאי כומני אמר רב פפא בר שמואל מרכבתא דנשי איבעיא להו בעודן עליו מחלוקת אבל בשאינן עליו מודה להו נחום המדי או דלמא בשאינן עליו מחלוקת אבל בעודן עליו מודו ליה רבנן לנחום ת"ש ובזמן שאמר לו הוא וכל מה שעליו הרי כולן מכורין אי אמרת בשלמא בעודן עליו מחלוקת הא מני רבנן היא אלא אי אמרת בשאינן עוודן עליו מחלוקת אבל בעודן עליו דברי הכל מכורין הא מני לעולם בשאינן עוודן עליו מחלוקת ורבנן היא ואימא ובזמן שאמר לו הוא וכל מה שראוי להיות עליו תא שמע רבי יהודה אומר פעמים מכורין פעמים שאינן מכורין מאי לאו אמאי דקאמר תנא קמא קאי רבי יהודה לא רבי יהודה

דף עה,ב גמרא מלתא אחריתי קאמר א"ל רבינא לרב אשי ת"ש מכר את הקרון לא מכר את הפרדות ותני רב תחליפא בר מערבא קמיה דרבי אבהו מכר את הקרון מכר את הפרדות וא"ל והא אנן לא מכר תנן וא"ל איסמייה וא"ל לא תתרגם מתניתך באדוקים בו מכלל דמתני' בשאינן אדוקים בו ומדרישא בשאינן עוודן עליו סיפא נמי בשאינן עוודן עליו אדרבה אימא רישא אבל לא מכר לא את העבדים ולא את האנתיקי ואמרינן מאי אנתיקי אמר רב פפא עיסקא דבגוה ומדרישא בעוודן עליו סיפא נמי בעוודן עליו אלא תנא מילי מילי קתני [סימן זגם נסן] אמר אביי ר"א ורשב"ג ור' מאיר ורבי נתן וסומכוס ונחום המדי כוליהו סבירא להו כי מזבין איניש מידי איהו וכל תשמישתיה מזבין ר"א דתנן ר"א אומר המוכר את בית הבד מכר את הקורה רשב"ג דתנן רשב"ג אומר המוכר את העיר מכר את הסנטר ר' מאיר דתניא ר' מאיר אומר מכר את הכרם מכר תשמישי הכרם רבי נתן וסומכוס ביצית ודוגית נחום המדי הא דאמרן: רבי יהודה אומר פעמים מכורין וכו': מאי שנא חמורך זו ומאי שנא חמורך הוא אמר רבא חמורך זו ידע דחמרא דידיה הוא והאי דקא א"ל זו משום כליו קא"ל חמורך הוא דלא ידע דחמרא דידיה הוא והכי קא"ל חמורך הוא שתמכרנה לי:

דף עה,ב משנה המוכר את החמור מכר את הסיח מכר את הפרה לא מכר את בנה מכר אשפה מכר זבלה מכר בור מכר מימיה מכר כוורת מכר דבורים מכר שובך מכר יונים: **דף עה,ב גמרא** היכי דמי אי דאמר ליה היא ובנה אפילו פרה ובנה נמי אי דלא א"ל היא ובנה אפילו חמור נמי לא אמר רב פפא דאמר ליה חמור מניקה ופרה מניקה אני מוכר לך בשלמא פרה איכא למימר לחלבה בעי לה אלא חמור מאי קא"ל ש"מ היא ובנה קאמר ליה ואמאי קרי ליה סיח שמהלך אחר סיחה נאה א"ר שמואל בר נחמן א"ר יוחנן מאי דכתיב (במדבר כא) על כן יאמרו המושלים וגו' המושלים אלו המושלים ביצרם בואו חשבון בואו ונחשב חשבוננו של עולם הפסד מצוה כנגד שכרה ושכר עבירה כנגד הפסדה תבנה ותכונן אם אתה עושה כן תבנה בעולם הזה ותכונן לעולם הבא עיר סיחון אם משים אדם עצמו כעיר זה שמהלך אחר סיחה נאה מה כתיב אחריו כי אש יצאה מחשבון וגו' תצא אש ממחשבין ותאכל את שאינן מחשבין ולהבה מקרית סיחון מקרית צדיקים שנקראו שיחין אכלה ער מואב זה המהלך אחר יצרו כעיר זה שמהלך אחר סיחה נאה בעלי במות ארנון אלו גסי הרוח דאמר מר כל אדם שיש בו גסות הרוח נופל בגיהנם ונירם אמר רשע אין רם אבד חשבון אבד חשבוננו של עולם עד דיבון אמר הקב"ה המתן עד שיבא דין ונשים

דף עט,א גמרא עד נפח עד שתבא אש שאינה צריכה ניפוח עד מידבא עד שתדאיב נשמתן ואמרי לה עד דעביד מאי דבעי אמר רב יהודה אמר רב כל הפורש מדברי תורה אש אוכלתו שנאמר (יחזקאל טו) ונתתי [את] פני בהם מהאש יצאו והאש תאכלם כי אתא רב דימי א"ר יונתן כל הפורש עצמו מד"ת נופל בגיהנם שנאמר (משלי כא) אדם תועה מדרך השכל בקהל רפאים ינוח ואין רפאים אלא גיהנם שנאמר (משלי ט) ולא ידע כי רפאים שם בעמקי שאול קרואיה מכר אשפה מכר זבלה וכו': תנן התם כל הראוי למזבח ולא לבדק הבית לבדק הבית ולא למזבח לא לבדק הבית מועלין בהן ובמה שבתוכן כיצד הקדיש בור מלאה מים אשפות מלאות זבל שובך מלא יונים שדה מלאה עשבים אילן נשוי פירות מועלין בהן ובמה שבתוכן אבל הקדיש בור ואחר כך נתמלא מים אשפה ואחר כך נתמלאה זבל שובך ואח"כ נתמלא יונים אילן ואחר כך נשא פירות שדה ואחר כך נתמלאה עשבים מועלין בהן ואין מועלין במה שבתוכן דברי רבי יהודה רבי יוסי אומר המקדיש את השדה ואת האילן מועלין בהן ובגידוליהם מפני שהן גידולי הקדש תניא אמר רבי נראין דברי ר' יהודה בבור ושובך ודברי ר' יוסי בשדה ואילן האי מאי בשלמא נראין דברי ר' יהודה בבור ושובך מכלל דפליג אשדה ואילן אלא נראין דברי רבי יוסי בשדה ואילן מכלל דפליג בבור ושובך והא רבי יוסי שדה ואילן קאמר וכי תימא לדבריו דרבי יהודה קאמר והתניא אמר רבי יוסי אין אני רואה דברי [ו] של ר' יהודה בשדה ואילן מפני שהן גידולי הקדש בשדה ואילן הוא דאינו רואה הא בבור ושובך רואה הכי קאמר נראין דברי רבי יהודה לרבי יוסי בבור ושובך שאף רבי יוסי לא נחלק עליו אלא בשדה ואילן אבל בבור ושובך מודי ליה תנו רבנן הקדישן ריקנין ואח"כ נתמלאו מועלין בהן ואין מועלין במה שבתוכן רבי אלעזר ברבי שמעון אף מועלין במה שבתוכן אמר רבה מחלוקת בשדה ואילן דתנא קמא סבר לה כרבי יהודה ורבי אלעזר ברבי שמעון סבר לה כר' יוסי אבל בבור ושובך דברי הכל מועלין בהן ואין מועלין במה שבתוכן א"ל אביי ואלא הא דתניא הקדישן מלאין מועלין בהן ובמה שבתוכן ורבי אלעזר ברבי שמעון מחליף

דף עט,ב גמרא ואי בשדה ואילן אמאי מחליף אלא אמר רבה מחלוקת בבור ושובך אבל בשדה ואילן דברי הכל מועלין בהן ובמה שבתוכן ובבור ושובך בריקנין במאי פליגי ובמלאין במאי פליגי בריקנין פליגי בפלוגתא דרבי מאיר ורבנן דתנא קמא סבר לה כרבנן דאמרי אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם ור' א' ברבי שמעון סבר כר"מ דאמר אדם מקנה דבר שלא בא לעולם אימור דשמעת ליה לרבי מאיר כגון פירות דקל דעבידי דאתו הני מי יימר דאתו אמר רבא משכחת לה במים הבאין דרך חצרו לבור ויונים הבאין דרך שובכו לשובך ובמלאים במאי פליגי אמר רבא כגון שהקדיש בור סתם ור' אלעזר ברבי שמעון סבר לה כאבוה דאמר דנין דין גבוה מדין הדיוט מה דין הדיוט מצי אמר בירא זביני לך מיא לא זביני לך אף דין גבוה בירא אקדיש מיא לא אקדיש >ות"ק סבר אין דנין דין גבוה מדין הדיוט < ודין הדיוט לא והתנן מכר בור מכר מימיו אמר רבא מתני' יחידאה היא דתניא מכר בור לא מכר מימיו ר' נתן אומר מכר בור מכר מימיו:

דף פ,א משנה הלוקח פירות שובך מחבירו מפריח בריכה ראשונה פירות כוורת נוטל ג' נחילים ומסרס חלות דבש מניח ב' חלות זיתים לקוץ מניח שתי גרופיות:

דף פ,א גמרא והתניא בריכה ראשונה ושניה אמר רב כהנא לא קשיא הא לה הא לאמה מאי שנא אמה דמיצטוותא אברתא ואזוגא דשבקינן לה איהי נמי תיצטוותא אמה ואזוגא

דשבקינן לה אמה אברתא מיצטוותא ברתא אמה לא מיצטוותא: פירות כוורת נוטל ג' נחילין ומסרס: במה מסרסן אמר רב יהודה אמר שמואל בחרדל אמרי במערבא משמיה דר' יוסי בר חנינא לא חרדל מסרסן אלא מתוך שפיהן חד חוזרות ואוכלות את דובשן ר' יוחנן אמר נוטל שלשה נחילין בסירוס במתניתא תנא נוטל ג' נחילין בזה אחר זה מכאן ואילך נוטל אחת ומניח אחת: חלות דבש מניח שתי חלות וכו': אמר רב כהנא דבש בכוורת אינו יוצא מידי מאכל לעולם אלמא קסבר לא בעי מחשבה מיתבי דבש בכוורת אינו לא אוכל ולא משקה אמר אביי לא צריכא אלא לאותן שתי חלות רבא אמר רבי אליעזר היא

דף פ"ב גמרא דתנן כוורת דבורים ר"א אומר הרי היא כקרקע וכותבין עליה פרוזבול ואינה מקבלת טומאה במקומה והרודה ממנה בשבת חייב חטאת וחכ"א אין כותבין עליה פרוזבול ואינה כקרקע ומקבלת טומאה במקומה והרודה ממנה בשבת פטור א"ר אלעזר מאי טעמא דרבי אליעזר דכתיב (שמואל א יד) ויטבול אותה ביערת הדבש וכי מה ענין יער אצל דבש אלא לומר לך מה יער התולש ממנו בשבת חייב חטאת אף דבש הרודה ממנו בשבת חייב חטאת מיתבי דבש הזב מכוורתו אינו לא אוכל ולא משקה בשלמא לאביי ניחא אלא לרבא קשיא אמר רב זביד כגון שזב ע"ג כלי מאוס רב אחא בר יעקב אמר כגון שזב על גבי קשקשין מיתבי דבש בכוורתו אינו לא אוכל ולא משקה חישב עליו לאכילה מטמא טומאת אוכלין למשקין מטמא טומאת משקין בשלמא לאביי ניחא אלא לרבא קשיא אמר לך רבא תריץ הכי חישב עליו לאכילה אינו מטמא טומאת אוכלין למשקין אינו מטמא טומאת משקין תניא כוותיה דרב כהנא דבש בכוורתו מטמא טומאת אוכלין שלא במחשבה: זיתים לקוץ מניח שתי גרופיות: תנו רבנן הלוקח אילן מחבירו לקוץ מגביה מן הקרקע טפח וקוצץ בתולת השקמה ג' טפחים סדן השקמה ב' טפחים בקנים ובגפנים מן הפקק ולמעלה בדקלים ובארזים חופר ומשרש לפי שאין גזען מחליף ובתולת השקמה ג' טפחים בעינן ורמינהי אין קוצצין בתולת השקמה בשביעית מפני שהיא עבודה ר' יהודה אומר כדרכו אסור אלא מגביה י' טפחים וקוצץ או גומם מעם הארץ מעם הארץ הוא דקשי הא אידך מעלי לה אמר אביי ג' טפחים מעלי לה מעם הארץ ודאי קשי לה מכאן ואילך לא מקשי קשי לה ולא עלוי מעלי לה גבי שביעית עבדינן מידי דודאי קשי לה גבי מקח וממכר עבדינן מידי דודאי מעלי לה בדקלים ובארזים חופר ומשרש לפי שאין גזען מחליף וארז אין גזעו מחליף והא דריש ר' חייא בר לולייני מאי דכתיב (תהילים צב) צדיק כתמר יפרח כארז בלבנון ישגה אם נאמר תמר למה נאמר ארז ואם נאמר ארז למה נאמר תמר אילו נאמר ארז ולא נאמר תמר הייתי אומר מה ארז אין עושה פירות אף צדיק אין עושה פירות לכך נאמר תמר ואם נאמר תמר ולא נאמר ארז הייתי אומר מה תמר אין גזעו מחליף אף צדיק אין גזעו מחליף לכך נאמר ארז אלא הב"ע בשאר מיני ארזים כדרבה בר רב הונא דאמר רבה בר רב הונא אמרי בי רב י' מיני ארזים הן שנאמר (ישעיהו מא) אתן במדבר ארז שיטה והדס ועץ שמן אשים וגו' ארז ארזא שיטה תורניתא הדס אסא עץ שמן אפרסמא ברוש ברתי תדהר שאגא ותאשור שורבינא הני ז' הוי כי אתא רב דימי אמר הוסיפו עליהן אלונים אלמונים אלמוגים אלונים בוטני אלמונים בלוטי אלמוגים

דף פ"א גמרא כסיתא איכא דאמרי ערונים ערמונים אלמוגים ערונים ערי ערמונים דולבי אלמוגים כסיתא:

דף פא,א משנה הקונה שני אילנות בתוך שדה חבירו הרי זה לא קנה קרקע רבי מאיר אומר קנה קרקע הגדילו לא ישפה והעולה מן הגזע שלו ומן השרשים של בעל הקרקע ואם מתו אין לו קרקע קנה שלשה קנה קרקע הגדילו ישפה והעולה מן הגזע ומן השרשין שלו ואם מתו יש לו קרקע:

דף פא,א גמרא תנן התם הקונה שני אילנות בתוך של חבירו מביא ואינו קורא ר"מ אומר מביא וקורא אמר רב יהודה אמר שמואל מחייב היה ר"מ אף בלוקח פירות מן השוק ממאי מדקתני משנה יתירא מכדי תנא ליה דיש לו קרקע פשיטא דמביא וקורא אלא ש"מ מחייב היה ר"מ אף בלוקח פירות מן השוק והא כתיב (דברים כו) אשר תביא מארצך ההוא למעוטי חוצה לארץ והא כתיב (שמות כג) אדמתך למעוטי אדמת <עכו"ם> {גוי} והכתיב אשר נתתה לי דיהבת לי זווי וזבני בהו מתיב רבה הקונה אילן אחד בתוך של חבירו מביא ואינו קורא לפי שלא קנה קרקע דברי ר"מ תיובתא א"ל ר"ש בן אליקים לר' אלעזר

דף פא,ב גמרא מאי טעמא דר"מ באילן אחד ומ"ט דרבנן בשני אילנות אמר לו דבר שהראשונים לא אמרו בו טעם תשאלני בבית המדרש כדי לביישני אמר רבה מאי קושיא דלמא ר"מ באילן אחד ספוקי מספקא ליה ורבנן בשני אילנות ספוקי מספקא להו ומי מספקא ליה והא קתני לפי שלא קנה קרקע דברי ר"מ אימא שמא לא קנה קרקע וליחוש דדלמא לאו ביכורים נינהו וקא מעייל חולין לעזרה דמקדיש להו והא בעי מיכלינהו דפריק להו ודלמא לאו בכורים נינהו וקא מפקע להו מתרומה ומעשר דמפריש להו בשלמא תרומה גדולה יהיב לה לכהן מעשר שני נמי יהיב ליה לכהן מעשר עני נמי יהיב ליה לכהן עני אלא מעשר ראשון דלוי הוא למאן יהיב ליה דיהיב ליה לכהן כר"א בן עזריה דתניא תרומה גדולה לכהן מעשר ראשון ללוי דברי רבי עקיבא רבי אלעזר בן עזריה אומר מעשר ראשון אף לכהן ודלמא בכורים נינהו ובעו קרייה קרייה לא מעכבת ולא והאמר ר' זירא כל הראוי לבילה אין בילה מעכבת בו ושאינו ראוי לבילה בילה מעכבת בו דעביד להו כר' יוסי בר חנינא דאמר בצרן ושגרן ביד שליח ומת שליח בדרך מביא ואינו קורא מאי טעמא דכתיב (דברים כו) ולקחת והבאת

דף פב,א גמרא עד שתהא לקיחה והבאה כאחד והא ליכא א"ל רב אחא בריה דרב אויא לרב אשי מכדי פסוקי נינהו ליקרי א"ל משום דמחזי כשיקרא רב משרשיא בריה דרב חייא אמר דלמא אתי לאפקועינהו מתרומה ומעשר: הגדילו לא ישפה כו': היכי דמי מן הגזע והיכי דמי מן השרשין א"ר יוחנן כל שרואה פני חמה זהו מן הגזע ושאינו רואה פני חמה זהו מן השרשין וליחוש דלמא מסקא ארעא שירטון וא"ל תלתא זבינת לי ואית לי ארעא אלא אמר רב נחמן יקוץ וכן אמר רבי יוחנן יקוץ אמר רב נחמן נקיטינן דקל אין לו גזע סבר רב זביד למימר אין לו גזע לבעל דקל דכיון דלמחפר ולשרש קאי אסוחי מסח דעתיה מתקיף לה רב פפא והא קונה שני אילנות דלמחפר ולמשרש קיימי וקתני דיש לו גזע אלא אמר רב פפא אין לו גזע לבעל דקל לפי שאין מוציא גזע ולרב זביד קשיא מתניתין דזבין לחמש שנין: קנה שלשה קנה קרקע: וכמה א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן הרי זה קנה תחתיהן וביניהן וחוצה להן

דף פב,ב גמרא כמלוא אורה וסלו מתקיף לה ר' אלעזר השתא דרך אין לו אורה וסלו יש לו דרך אין לו דארעא אחריתי היא אורה וסלו יש לו א"ר זירא מדברי רבינו נלמד שלשה הוא דאין לו דרך הא שנים יש לו דא"ל בארעא דידך קיימי א"ל רב נחמן בר יצחק לרבא

לימא ר' אלעזר לית ליה דשמואל רביה דאמר שמואל הלכה כר' עקיבא דאמר מוכר בעין יפה מוכר א"ל לא מתוקמא מתני' כר' עקיבא ממאי מדקתני הגדילו ישפה ואי ס"ד רבי עקיבא היא אמאי ישפה האמר מוכר בעין יפה מוכר א"ל אימור דא"ר עקיבא גבי בור ודות דלא מכחשי ארעא גבי אילן מי שמעת ליה מי לא מודי ר' עקיבא באילן הנוטה לתוך שדה חבירו שקוצץ מלא מרדע מעל גבי מחרישה תניא כוותיה דר' חייא בר אבא הרי זה קנה תחתיהן וביניהן וחוצה להן כמלוא אורה וסלו א"ל אביי לרב יוסף אותן אורה וסלו מי זורען א"ל תניתיהן החיצון זורע את הדרך א"ל מי דמי התם לית ליה פסידא ללוקח אבל הכא אית ליה פסידא ללוקח דא"ל קמיטנפי פירי הא לא דמיא אלא לסיפא וזה וזה אינן רשאים לזורעה תניא כוותיה דאביי הרי זה קנה תחתיהן וביניהן וחוצה להן כמלוא אורה וסלו וזה וזה אינן רשאים לזורעה וכמה יהא ביניהן רב יוסף אמר רב יהודה אמר שמואל מארבע אמות ועד שמונה רבא אמר רב נחמן אמר שמואל משמונה ועד שש עשרה א"ל אביי לרב יוסף לא תפלוג עליה דרב נחמן דתנן מתניתין כוותיה דתנן הנוטע את כרמו שש עשרה אמה על שש עשרה אמה מותר להביא זרע לשם אמר רבי יהודה מעשה בצלמון באחד שנטע את כרמו שש עשרה על שש עשרה אמה והיה הופך שער שתי שורות לצד אחד וזורע את הניר לשנה אחרת היה הופך את השער למקום הזרע וזורע את הבור ובא מעשה לפני חכמים והתירוהו א"ל אנא לא ידענא אלא עובדא הוה

דף פג,א גמרא בדורא דרעותא ואתו לקמיה דרב יהודה וא"ל זיל הב ליה כמלא בקר וכליו ולא הוה ידענא כמלא בקר וכליו כמה כיון דשמעת' להא דתנן לא יטע אדם אילן סמוך לשדה חבירו אא"כ הרחיק ממנה ד' אמות ותני עלה ד' אמות שאמרו כדי עבודת הכרם אמינא ש"מ כמלא בקר וכליו ד' אמות וכרב יוסף מי לא תנן ר"מ ור"ש אומרים הנוטע את כרמו שמונה אמות על שמונה מותר להביא זרע לשם אפי' הכי מעשה עדיף בשלמא לרב יוסף אליבא דר"ש שמעינן ליה מפוזרין ושמעינן ליה רצופין מפוזרין הא דאמרן רצופין דתנן כרם הנוטע על פחות מד"א אינו כרם דברי ר"ש וחכ"א כרם ורואין את האמצעיים כאילו אינן אלא לרב נחמן אליבא דרבנן מפוזרין שמעינן ליה רצופין מי שמעינן ליה סברא הוא מדלר"ש פלגא לרבנן נמי פלגא אמר רבא הלכתא מארבע אמות ועד שש עשרה תניא כוותיה דרבא כמה יהו מקורבין ארבע אמות וכמה יהו מרוחקין שש עשרה הרי זה קנה קרקע ואת האילנות שביניהן לפיכך יבש האילן או נקצץ יש לו קרקע פחות מכאן או יתר על כאן או שלקחן בזה אחר זה הרי זה לא קנה לא את הקרקע ולא את האילנות שביניהן לפיכך יבש האילן או נקצץ אין לו קרקע בעי רבי ירמיה כשהוא מודד ממקום קצר הוא מודד או ממקום רחב הוא מודד א"ל רב גביהה מבי כתיל לרב אשי תא שמע דתנן הרכובה שבגפן אינו מודד אלא מעיקר השני בעי רבי ירמיה מכר לו שלשה בדי אילן מהו אמר ליה רב גביהה מבי כתיל לרב אשי ת"ש דתנן המבריך ג' גפנים ועקריהן נראין ר"א ברבי צדוק אומר אם יש ביניהן מד' אמות ועד שמונה מצטרפין ואם לאו אין מצטרפין בעי רב פפא מכר לו שנים בתוך שדהו ואחד על המצר מהו שנים בתוך שלו ואחד בתוך של חבירו מאי תיקו

דף פג,ב גמרא בעי רב אשי בור מהו שתפסיק אמת המים מהו שתפסיק רשות הרבים מהו ריכבא דדיקלי מהו תיקו בעא מיניה הלל מרבי עלה ארז ביניהן מהו עלה ברשותא דידיה נפק אלא היה ארז ביניהן מהו אמר ליה קנה וקנה: כיצד הן עומדים רב אמר כשורה ושמואל אמר כחצובא מ"ד כשורה כ"ש כחצובא ומ"ד כחצובא אבל כשורה לא

מ"ט משום דמיזדרע בינתייהו מתקיף לה רב המנונא ולמ"ד כחצובא מ"ט דלא מיזדרע בינתייהו אלא מעתה זבין ליה תלת היגי רומייתא דלא מיזדרע בינתייהו הכי נמי דיש לו קרקע א"ל הנך לא חשיבי הנך חשיבי:

דף פג, ב משנה המוכר ראש בהמה גסה לא מכר את הרגלים מכר את הרגלים לא מכר את הראש מכר את הקנה לא מכר את הכבד מכר את הכבד לא מכר את הקנה אבל בדקה מכר את הראש מכר את הרגלים מכר את הרגלים לא מכר את הראש מכר את הקנה מכר את הכבד מכר את הכבד לא מכר את הקנה: ארבע מדות במוכרין מכר לו חטיף יפות ונמצאו רעות הלוקח יכול לחזור בו רעות ונמצאו יפות מוכר יכול לחזור בו רעות ונמצאו רעות יפות ונמצאו יפות אין אחד מהם יכול לחזור בו שחמתית ונמצאת לבנה לבנה ונמצאת שחמתית עצים של זית ונמצאו של שקמה של שקמה ונמצאו של זית יין ונמצאו חומץ חומץ ונמצאו יין שניהם יכולין לחזור בהן:

דף פג, ב גמרא אמר רב חסדא מכר לו שוה חמש בשש והוקר ועמד על שמנה מי נתאנה לוקח לוקח יכול לחזור בו ולא מוכר משום

דף פד, א גמרא דא"ל אילו לא אוניתן לא הוה מצית הדרת בך השתא דאוניתן מצית הדרת בך ותנא תונא יפות ונמצאו רעות לוקח יכול לחזור בו ולא מוכר ואמר רב חסדא מכר לו שוה שש בחמש והוזלו ועמדו על ג' מי נתאנה מוכר מוכר יכול לחזור בו ולא לוקח דא"ל אילו לא אוניתן לא הוה מצית הדרת בך השתא מצית הדרת בך ותנא תונא רעות ונמצאו יפות מוכר יכול לחזור בו ולא לוקח מאי קא משמע לן מתני' היא אי ממתני' הוה אמינא דלמא דרב חסדא תרוייהו מצו הדרי בהו ומתני' הא אתא לאשמועינן דלוקח יכול לחזור בו דס"ד אמינא משום דכתיב (משלי כ) רע רע יאמר הקונה: שחמתית ונמצאת לבנה כו': אמר רב פפא מדקתני לבנה ש"מ האי שמשא סומקתי היא תדע דקא סמקא צפרא ופניא והאי דלא קא חזינן כוליה יומא נהורין הוא דלא ברי מיתיבי (ויקרא יג) ומראהו עמוק מן העור כמראה חמה עמוקה מן הצל והתם לבן הוא כמראה חמה ולא כמראה חמה כמראה חמה דעמוקה מן הצל ולא כמראה חמה דאילו התם לבן והכא אדום ולמאי דסליק דעתין מעיקרא הא קא סמקא צפרא ופניא בצפרא דחלפא אבי וורדי דגן עדן בפניא דחלפא אפתחא דגיהנם ואיכא דאמרי איפכא: יין ונמצא חומץ שניהן יכולין לחזור בהן: לימא מתניתין רבי היא ולא רבנן דתניא

דף פד, ב גמרא יין וחומץ מין אחד הוא רבי אומר שני מינין אפילו תימא רבנן עד כאן לא פליגי רבנן עליה דרבי אלא לענין מעשר ותרומה וכדר' אלעא דאמר רבי אלעא מנין לתורם מן הרעה על היפה שתרומתו תרומה שנאמר (במדבר יח) ולא תשא עליו חטא בהרימכם את חלבו ממנו אם אינו קדוש נשיאות חטא למה מכאן לתורם מן הרעה על היפה שתרומתו תרומה אבל לענין מקח וממכר דכולי עלמא איכא דניחא ליה בחמרא ולא ניחא ליה בחלא ואיכא דניחא ליה בחלא ולא ניחא ליה בחמרא:

דף פד, ב משנה המוכר פירות לחבירו משך ולא מדד קנה מדד ולא משך לא קנה אם היה פיקח שוכר את מקומן הלוקח פשתן מחבירו הרי זה לא קנה עד שיטלטלנו ממקום למקום ואם היה מחובר לקרקע ותלש כל שהוא קנה:

דף פד, ב גמרא א"ר אסי א"ר יוחנן מדד והניח על גבי סימטא קנה א"ל ר' זירא לרבי אסי שמא לא שמע רבי אלא במודד לתוך קופתו א"ל דמי האי מרבנן כדלא גמרי אינשי שמעתא מדד לתוך קופתו מימרא בעי קיבלה מיניה או לא קיבלה מיניה תא שמע דאמר ר'

ינאי אמר רבי חצר השותפין קונין זה מזה מאי לאו על גבי קרקע לא לתוך קופתו הכי נמי מסתברא דא"ר יעקב א"ר יוחנן מדד והניח על גבי סימטא לא קנה קשיין אהדדי אלא לאו ש"מ כאן במודד לתוך קופתו כאן במודד על גבי קרקע שמע מינה תא שמע מדד ולא משך לא קנה מאי לאו בסימטא לא ברשות הרבים אי הכי אימא רישא משך ולא מדד קנה משיכה ברשות הרבים מי קניא והא אביי ורבא דאמרי תרוייהו מסירה קונה ברשות הרבים ובחצר שאינה של שניהן משיכה קונה בסימטא ובחצר שהיא של שניהן והגבהה קונה בכל מקום מאי משך נמי דקתני מרה"ר לסימטא אי הכי אימא סיפא אם היה פיקח שוכר את מקומן ואי ברה"ר ממאן אגר הכי קאמר ואם ברשות בעלים היא אם היה פיקח שוכר את מקומן רב ושמואל דאמרי תרוייהו

דף פה, א גמרא כליו של אדם קונה לו בכל מקום חוץ מרה"ר ורבי יוחנן ור"ש בן לקיש דאמרי תרוייהו אפילו ברה"ר אמר רב פפא לא פליגי כאן ברה"ר כאן בסימטא ואמאי קרו לה רה"ר שאין רה"י ה"נ מסתברא דא"ר אבהו א"ר יוחנן כליו של אדם קונה לו בכל מקום שיש לו רשות להניחו יש לו רשות אין לו רשות לא ש"מ ת"ש ארבע מדות במוכרין עד שלא נתמלאה מדה למוכר משנתמלאה מדה ללוקח בד"א במדה שאינה של שניהן אבל אם היתה מדה של אחד מהן ראשון ראשון קנה במה דברים אמורים ברה"ר ובחצר שאינה של שניהן אבל ברשות מוכר לא קנה עד שיגביהנה או עד שיוציאנה מרשותו ברשות לוקח כיון שקבל עליו מוכר קנה לוקח ברשות הלה המופקדים אצלו לא קנה עד שיקבל עליו או עד שישכור את מקומן קתני מיהא ברשות הרבים ובחצר שאינה של שניהן

דף פה, ב גמרא מאי לאו ברה"ר ממש לא סימטא והא דומיא דחצר שאינה של שניהם קתני מאי חצר שאינה של שניהם נמי דלא דהאי כולה ולא דהאי כולה אלא דתרוייהו בעא מיניה רב ששת מרב הונא כליו של לוקח ברשות מוכר קנה לוקח או לא אמר ליה תניתוה זרקו לה לתוך חיקה או לתוך קלתה הרי זו מגורשת אמר ליה ר"נ מאי טעמא פשטת ליה מההיא דמחו לה מאה עוכלי בעוכלא דאמר רב יהודה אמר שמואל והוא שהיתה קלתה תלויה בה ור"ל אמר קשורה ואע"פ שאינה תלויה בה רב אדא בר אהבה אמר כגון שהיתה קלתה מונחת לה בין ירכותיה רב משרשיא בריה דר' אמי אמר כגון שהיה בעלה מוכר קלתות רבי יוחנן אמר מקום חיקה קנוי לה מקום קלתה קנוי לה אמר רבא מאי טעמא דר' יוחנן לפי שאין אדם מקפיד לא על מקום חיקה ולא על מקום קלתה אלא פשוט לה מהא ברשות מוכר לא קנה עד שיגביהנה או עד שיוציאנה מרשותו מאי לאו בכליו דלוקח לא בכליו דמוכר ומדרישא בכליו דמוכר סיפא נמי בכליו דמוכר אימא סיפא ברשות לוקח כיון שקיבל עליו מוכר קנה לוקח ואי בכליו דמוכר אמאי קנה לוקח סיפא אתאן לכליו דלוקח ומאי פסקא סתמא דמילתא בי מוכר מאני דמוכר שכיחי בי לוקח מאני דלוקח שכיחי אמר רבא ת"ש משך חמריו ופועליו והכניסן לתוך ביתו בין פסק עד שלא מדד ובין מדד עד שלא פסק שניהן יכולין לחזור בהן

דף פו, א גמרא פירקן והכניסן לתוך ביתו פסק עד שלא מדד אין שניהן יכולין לחזור בהן מדד עד שלא פסק שניהן יכולין לחזור בהן ומדכליו דמוכר ברשות לוקח לא קנה כליו דלוקח נמי ברשות מוכר לא קנה אמר רב נחמן בר יצחק בששפכן איקפד רבא מידי שפכן קתני פירקן קתני אלא אמר רב בר רב אשי במתאכלי דתומי א"ל הונא בריה דמר זוטרא לרבינא מכדי פירקן קתני מה לי פסק ומה לי לא פסק א"ל פסק סמכא דעתיה לא פסק לא

סמכא דעתיה א"ל רבינא לרב אשי ת"ש דרב ושמואל דאמרי תרוייהו כליו של אדם קונה לו בכל מקום לאתויי מאי לאו לאתויי רשות מוכר התם דא"ל זיל קני תנן התם נכסים שיש להן אחריות נקנין בכסף ובשטר ובחזקה ושאיין להן אחריות אין נקנין אלא במשיכה בסורא מתנו לה להא שמעתא משמיה דרב חסדא בפומבדיתא מתנו לה משמיה דרב כהנא ואמרי לה משמיה דרבא לא שנו אלא דברים שאין דרכן להגביה אבל דברים שזרכן להגביה בהגבהה אין במשיכה לא יתיב אביי וקאמר להא שמעתא איתיביה רב אדא בר מתנה לאביי הגונב כיס בשבת חייב שכבר נתחייב בגניבה קודם שיבא לידי איסור שבת היה מגרר ויוצא מגרר ויוצא פטור שהרי איסור שבת וגניבה באין כאחד והרי כיס דבר הגבהה הוא ואפי' הכי קני במשיכה א"ל במיתנא אנא נמי במיתנא קא אמינא א"ל במידי דבעי מיתנא תא שמע ברשות מוכר לא קנה עד שיגביהנה או עד שיוציאנה מרשותו אלמא מידי דבר הגבהה אי בעי בהגבהה קני ליה ואי בעי במשיכה קני ליה אמר רב נחמן בר יצחק לצדדין קתני מידי דבר הגבהה בהגבהה מידי דבר משיכה במשיכה

דף פו, ב גמרא ת"ש המוכר פירות לחבירו משך ולא מדד קני והא פירות דבני הגבהה נינהו וקתני דקני במשיכה הכא במאי עסקינן בשליפי רברבי אי הכי אימא סיפא הלוקח פשתן מחבירו לא קנה עד שיטלטלנו ממקום זה למקום אחר אטו פשתן בשליפי רברבי מי לא עבדי שאני פשתן דמשתמיט א"ל רבינא לרב אשי ת"ש בהמה גסה נקנית במסירה והדקה בהגבהה דברי ר"מ ור"ש בן אלעזר וחכ"א בהמה דקה במשיכה והא בהמה דקה דבר הגבהה היא וקתני דקני במשיכה שאני בהמה דסרכא רב ושמואל דאמרי תרוייהו כור בשלשים אני מוכר לך יכול לחזור בו אפילו בסאה האחרונה כור בשלשים סאה בסלע אני מוכר לך ראשון ראשון קנה ת"ש אם היתה מדה של אחד מהן ראשון ראשון קנה ואע"ג דלא נתמלאה המדה כגון דאמר ליה הין בשנים עשר סלעים לוג בסלע אני מוכר לך וכדאמר רב כהנא שנתות היו בהין ה"נ שנתות היו במדות ת"ש השוכר את הפועל לעשות עמו לגורן היום בדינר

דף פז, א גמרא ולגורן יפה סלע אסור להנות הימנו אבל אם שכרו מהיום בדינר ליום ולגורן יפה סלע מותר ואי ס"ד כור בשלשים סאה בסלע אני מוכר לך ראשון ראשון קנה ה"נ קמא קמא מיפסק פסק ואסור להנות הימנו מדינר ליום ולגורן יפה סלע מותר אמאי והא אגר נטר לי הוא אמר רבא ותסברא זלזולי בשכירות מי אסיר מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא רישא דלא קא עביד בהדיה מהשתא מיחזי כי אגר נטר לי סיפא דקא עביד בהדיה מהשתא לא מיחזי כי אגר נטר לי: ואם היה מחובר בקרקע ותלש כל שהוא קנה: משום דתלש כל שהוא קנה אמר רב ששת הכא במאי עסקינן דאמר ליה לך יפה לך קרקע כל שהוא וקני כל מה שעליה:

דף פז, א משנה המוכר יין ושמן לחבירו והוקרו או שהוזלו אם עד שלא נתמלאת המדה למוכר משנתמלאת המדה ללוקח ואם היה סרסור ביניהן נשברה החבית נשברה לסרסור וחייב להטיף לו שלש טיפין הרכינה ומיצית הרי הוא של מוכר והחנווני אינו חייב להטיף שלש טיפין רבי יהודה אומר ערב שבת עם חשכה פטור:

דף פז, א גמרא הא מדה דמאן אילימא מדה דלוקח עד שלא נתמלאת מדה למוכר מדה דלוקח היא ואלא מדה דמוכר משנתמלאת מדה ללוקח מדה דמוכר היא אמר ר' אלעא במדת סרסור והא מדקתני סיפא ואם היה סרסור ביניהם נשברה החבית נשברה לסרסור מכלל דרישא לאו בסרסור עסקינן רישא מדה בלא סרסור סיפא בסרסור עצמו: הרכינה

ומיצית הרי הוא של מוכר: כי סליק רבי אלעזר אשכחיה לזעירי אמר ליה מי כאן תנא דאתנייה רב מדות אחוייה רב יצחק בר אבדימי א"ל מאי קא קשיא לך דתנן הרכינה ומיצית הרי הוא של מוכר

דף פז, ב גמרא והתנן הרכינה ומיצה הרי זו תרומה א"ל הא איתמר עלה אמר רבי אבהו משום יאוש בעלים נגעו בה: והחנווני אינו חייב להטיף וכו': איבעיא להו רבי יהודה ארישא קאי ולקולא או דלמא אסיפא קאי ולחומרא ת"ש דתניא רבי יהודה אומר ערב שבת עם חשכה חנווני פטור מפני שחנווני טרוד:

דף פז, ב משנה השולח את בנו אצל חנווני <ופונדיון בידו> ומדד לו באיסר שמן ונתן לו את האיסר שבר את הצלוחית ואבד את האיסר חנווני חייב רבי יהודה פוטר שעל מנת כן שלחו ומודים חכמים לר' יהודה בזמן שהצלוחית ביד התינוק ומדד חנווני לתוכה שחנווני פטור:

דף פז, ב גמרא בשלמא באיסר ושמן בהא פליגי דרבנן סברי לאודועי שדריה ור' יהודה סבר לשדורי ליה שדרי' אלא שבר צלוחית אבדה מדעת היא אמר רב הושעיא הכא בבעל הבית מוכר צלוחיות עסקינן וכגון שנטלה חנווני על מנת לבקרה וכדשמואל דאמר שמואל הנוטל כלי מן האומן על מנת לבקרו ונאנס בידו חייב לימא דשמואל תנאי היא אלא רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו הכא בחנווני מוכר צלוחיות עסקינן ואזדא רבי יהודה לטעמיה ורבנן לטעמייהו אי הכי אימא סיפא מודים חכמים לר' יהודה בזמן שהצלוחית ביד התינוק ומדד חנווני לתוכה שחנווני פטור והא אמרת לאודועי שדריה אלא אביי בר אבין ור' חנינא בר אבין דאמרי תרוייהו הכא במאי עסקינן

דף פח, א גמרא כגון שנטלה למוד בה וכדרבה דאמר רבה הכישה נתחייב בה אימור דאמר רבה בבעלי חיים דאנקטינהו ניגרא ברייתא כי האי גונא מי אמר אלא אמר רבא אני וארי שבחבורה תרגימנוה ומנו ר' זירא הכא במאי עסקינן כגון שנטלה למוד בה לאחרים ובשואל שלא מדעת קא מיפלגי מר סבר שואל הוא ומר סבר גזלן הוא גופא אמר שמואל הנוטל כלי מן האומן לבקרו ונאנס בידו חייב והני מילי הוא דקיצו דמיה ההוא גברא דעל לבי טבחא אגבה אטמא דבישרא בהדי דקא אגבה אתא פרשא מרמא מיניה אתא לקמיה דרב יימר חייביה לשלומי דמיה והני מילי הוא דקיצו דמיה ההוא גברא דאייתי קארי לפום נהרא אתו כולי עלמא שקול קרא קרא אמר להו הרי הן מוקדשין לשמים אתו לקמיה דרב כהנא אמר להו אין אדם מקדיש דבר שאינו שלו וה"מ הוא דקיצו דמיהו אבל לא קיצו דמיהו ברשות מרייהו קיימי ושפיר אקדיש ת"ר הלוקח ירק מן השוק ובירר והניח אפילו כל היום כולו לא קנה ולא נתחייב במעשר גמר בלבו לקנותו קנה ונתחייב במעשר להחזירו אי אפשר שכבר נתחייב במעשר ולעשרו א"א שכבר מפחיתן בדמים הא כיצד מעשרו ונותן לו דמי מעשר אטו משום דגמר בלבו לקנות קנה ונתחייב במעשר אמר רב הושעיא הכא בירא שמים עסקינן כגון רב ספרא דקיים בנפשיה (תהילים טו) ודובר אמת בלבבו:

דף פח, א משנה הסיטון מקנח מדותיו אחד לשלשים יום ובעל הבית אחד לשנים עשר חדש רבן שמעון בן גמליאל אומר חילוף הדברים חנווני מקנח מדותיו פעמים בשבת וממחה משקלותיו פעם אחת בשבת ומקנח מאזנים על כל משקל ומשקל אמר רשב"ג במה דברים אמורים בלח אבל ביבש אינו צריך

דף פח,ב משנה וחייב להכריע לו טפח היה שוקל לו עין בעין נותן לו גירומין אחד לעשרה בלח ואחד לעשרים ביבש מקום שנהגו למוד בדקה לא ימוד בגסה לא ימוד בדקה למחוק לא יגדוש לגדוש לא ימחוק:

דף פח,ב גמרא מנהני מילי אמר ר"ל דאמר קרא (דברים כה) אבן שלמה וצדק צדק משלך ותן לו א"ה אימא סיפא היה שוקל לו עין בעין נותן לו גירומין ואי הכרעה דאורייתא היכי יהיב ליה עין בעין אלא רישא במקום שנהגו וכי איתמר דר"ל אסיפא איתמר היה שוקל לו עין בעין נותן לו גירומין מנהני מילי אמר ר"ל דאמר קרא וצדק צדק משלך ותן לו וכמה גירומין א"ר אבא בר ממל אמר רב אחד מעשרה בליטרא בלח לעשרה ליטריין: אחד לעשרה בלח ואחד לעשרים ביבש וכו': איבעיא להו היכי קאמר אחד מעשרה בלח לעשרה דלח ואחד מעשרים ביבש לעשרים דיבש או דלמא אחד מעשרה לעשרה דלח ולעשרים דיבש תיקו א"ר לוי קשה עונשן של מדות יותר מעונשן של עריות שזה נאמר בהן (ויקרא יח) אל וזה נאמר בהן (דברים כה) אלה ומאי משמע דהאי אל קשה הוא דכתיב (יחזקאל יז) ואת אילי הארץ לקח גבי עריות נמי הכתיב אלה ההוא למעוטי מדות מכרת ואלא מאי עודפייהו דהתם אפשר בתשובה והכא לא אפשר בתשובה וא"ר לוי קשה גזל הדיוט יותר מגזל גבוה שזה הקדים חטא למעילה וזה הקדים מעילה לחטא ואמר רבי לוי בוא וראה שלא כמדת הקב"ה מדת בשר ודם הקב"ה ברך ישראל בעשרים ושתים וקללן בשמנה ברכן בעשרים ושתים (ויקרא כו) מאם בחקותי עד קוממיות וקללן בשמונה (ויקרא כו) מואם בחקותי תמאסו עד ואת חקותי געלה נפשם ואילו משה רבינו ברכן בשמונה וקללן בעשרים ושתים ברכן בשמונה

דף פט,א גמרא (דברים כח) מוהיה אם שמוע תשמע ועד לעבדם וקללן בעשרים ושתים (דברים כח) מוהיה אם לא תשמע עד ואין קונה: מקום שנהגו למוד בגסה כו': >סימן אין מעיינין ואין גודשין באגרדמין ובליטרא שלשה ועשר נפש משקלות ממחק עבה לא תעשו לא יעשה> ת"ר מנין שאין מוחקין במקום שגודשין ואין גודשין במקום שמוחקין ת"ל (דברים כה) איפה שלמה ומנין שאם אמר הריני מוחק במקום שגודשין ולפחות לו מן הדמים והריני גודש במקום שמוחקין ולהוסיף לו על הדמים שאין שומעין לו ת"ל (דברים כה) איפה שלמה וצדק יהיה לך ת"ר מנין שאין מעיינין במקום שמכריעין ואין מכריעין במקום שמעיינין ת"ל אבן שלמה ומנין שאם אמר הריני מעיין במקום שמכריעין ולפחות לו מן הדמים והריני מכריע במקום שמעיינין ולהוסיף לו על הדמים שאין שומעין לו ת"ל אבן שלמה וצדק אמר רב יהודה מסורא (דברים כה) לא יהיה לך בביתך מה טעם משום איפה ואיפה לא יהיה לך בכיסך מה טעם משום אבן ואבן אבל אבן שלמה וצדק יהיה לך איפה שלמה וצדק יהיה לך ת"ר <לא> יהיה לך מלמד שמעמידין אגרדמין למדות ואין מעמידין אגרדמין לשערים דבי נשיאה אוקימו אגרדמין בין למדות בין לשערים א"ל שמואל לקרנא פוק תני להו מעמידין אגרדמין למדות ואין מעמידין אגרדמין לשערים נפק דרש להו מעמידין אגרדמין בין למדות בין לשערים א"ל מה שמך קרנא תיפוק ליה קרנא בעיניה נפקא ליה קרנא בעיניה ואיהו כמאן סבר כי הא דאמר רמי בר חמא א"ר יצחק מעמידין אגרדמין בין למדות בין לשערים מפני הרמאין ת"ר היה מבקש ממנו ליטרא שוקל לו ליטרא חצי ליטרא שוקל לו חצי ליטרא רביע ליטרא שוקל לו רביע ליטרא מאי קמ"ל דמתקנינן מתקלי עד הכי ת"ר היה מבקש ממנו שלשה רבעי ליטרא לא יאמר לו שקול לי שלשה רבעי ליטרא אחת אחת אלא שוקל ליטרא ומניח רביע ליטרא עם הבשר

ת"ר היה מבקש ממנו עשר ליטרין לא יאמר לו שקול לי אחת אחת והכריע אלא שוקל לו כולן בבת אחת ונותן הכרע אחד לכולן ת"ר נפש מאזנים תלויה באויר ג' טפחים וגבוהה מן הארץ שלשה טפחים וקנה ומתנא שלה שנים עשר טפחים ושל צמרים ושל זגגין תלויה באויר שני טפחים וגבוהה מן הארץ שני טפחים וקנה ומתנא שלה ט' טפחים ושל חנווני ושל בעה"ב תלויה באויר טפח וגבוהה מן הארץ טפח וקנה ומתנא שלה ששה טפחים ושל טורטני תלויה באויר שלש אצבעות וגבוהה מן הארץ שלש אצבעות וקנה ומתנא שלה איני יודע ואלא הך קמייתא דמאי

דף פט,ב גמרא אמר רב פפא דיגרומי א"ר מני בר פטיש כדרך שאמרו לענין איסורן כך אמרו לענין טומאתן מאי קמ"ל תנינא חוט מאזנים של חנווני ושל בעלי בתים טפח קנה ומתנא שלה איצטריכא ליה דלא תנן ת"ר אין עושין משקלות לא של בעץ ולא של אבר ולא של גיסטרון ולא של שאר מיני מתכות אבל עושה הוא של צונמא ושל זכוכית ת"ר אין עושין המחק של דלעת מפני שהוא קל ולא של מתכת מפני שהוא מכביד אבל עושהו של זית ושל אגוז של שקמה ושל אשברוע ת"ר אין עושין את המחק צדו אחד עב וצדו אחד קצר לא ימחוק בבת אחת שהמוחק בבת אחת רע למוכר ויפה ללוקח ולא ימחוק מעט מעט שרע ללוקח ויפה למוכר על כולן אמר רבן יוחנן בן זכאי אוי לי אם אומר אוי לי אם לא אומר אם אומר שמא ילמדו הרמאין ואם לא אומר שמא יאמרו הרמאין אין תלמידי חכמים בקיאים במעשה ידינו איבעיא להו אמרה או לא אמרה אמר רב שמואל בר רב יצחק אמרה ומהאי קרא אמרה (הושע יד) כי ישרים דרכי ה' וצדיקים ילכו בם ופושעים יכשלו בם ת"ר (ויקרא יט) לא תעשו עול במשפט במדה במשקל ובמשורה במדה זו מדידת קרקע שלא ימדוד לאחד בימות החמה ולאחד בימות הגשמים במשקל שלא יטמין משקלותיו במלח במשורה שלא ירתיח וק"ו ומה משורה שהיא אחד משלשים וששה בלוג הקפידה עליו תורה ק"ו להין וחצי הין ושלישית ההין ורביעית ההין ולוג וחצי לוג ורביעית וחצי תומן ועוכלא אמר רב יהודה אמר רב אסור לאדם שישעה מדה חסרה או יתרה בתוך ביתו ואפילו היא עביט של מימי רגלים אמר רב פפא לא אמרן אלא באתרא דלא חתימי אבל באתרא דחתימי אי לא חזי חתימה לא שקיל ובאתרא דלא חתימי נמי לא אמרן אלא דלא מהנדסי אבל מהנדסי לית לן בה ולא היא זימנין דמיקרי בין השמשות ומיקרי ושקיל תניא נמי הכי לא ישעה אדם מדה חסרה או יתרה בתוך ביתו ואפי' היא עביט של מימי רגלים אבל עושה הוא סאה תרקב וחצי תרקב וקב וחצי קב ורובע ותומן וחצי תומן

דף צ,א גמרא ועוכלא וכמה היא עוכלא אחד מחמשה ברביע ובמדת הלח הוא עושה הין וחצי הין ושלישית ההין ורביעית ההין ולוג וחצי לוג ורביעית ושמינית ואחד משמונה בשמינית וזהו קורטוב ולעביד נמי קביים אתי לאיחלופי בתרקב אלמא טעו אינשי תילתא אי הכי קב נמי לא ליעביד דאתי לאיחלופי בחצי תרקב אלא קביים היינו טעמא דלא עביד דאתי לאיחלופי בחצי תרקב אלמא טעי אינשי ריבעא אי הכי חצי תומן ועוכלא לא ליעביד אמר רב פפא מדות קטנות בקיאי בהו אינשי שלישיית ההין רביעית ההין לא ליעביד כיון דהוו במקדש לא גזרו בהו רבנן במקדש נמי ליגזור כהנים זריזין הן: אמר שמואל אין מוסיפין על המדות יותר משתות ולא על המטבע יתר משתות והמשתכר אל ישתכר יותר משתות אין מוסיפין על המדות יותר משתות מ"ט אילימא משום אפקועי תרעא שתות נמי לא אלא משום אונאה דלא ליהוי ביטול מקח והאמר רבא כל דבר שבמדה ושבמשקל

ושבמנין אפילו פחות מכדי אונאה חוזר אלא דלא ליהוי פסידא לתגרא פסידא הוא דלא ליהוי ליה רווחא לא בעי זבן וזבין תגרא איקרי אלא אמר רב חסדא שמואל קרא אשכח ודרש (יחזקאל מה) והשקל עשרים גרה עשרים שקלים חמשה ועשרים שקלים עשרה וחמשה שקל המנה יהיה לכם

דף צ,ב גמרא מנה מאתן וארבעין הוו אלא שמע מינה תלת ש"מ מנה של קדש כפול היה ושמע מינה מוסיפין על המדות ואין מוסיפין יותר משתות ושמע מינה שתותא מלבר רב פפא בר שמואל תקין כיללא בר תלתא קפיזי אמרו ליה והא אמר שמואל אין מוסיפין על המדות יותר משתות אמר להו אנא כיללא חזתא תקיני שדריה לפומבדיתא ולא קבלוה שדריה לפאפוניא וקבלוה וקרו ליה רוז פפא >סימן אוצרי פירות אין אוצרין ואין מוציאין ואין משתכרין פעמים בביצים מתריעין ולא מוציאין < תנו רבנן אוצרי פירות ומלוי ברבית ומקטיני איפה ומפקיעי שערים עליהן הכתוב אומר (עמוס ח) לאמר מתי יעבור החדש ונשבירה שבר והשבת ונפתחה בר להקטין איפה ולהגדיל שקל ולעות מאזני מרמה וכתוב (עמוס ח) נשבע ה' בגאון יעקב אם אשכח לנצה כל מעשיהם אוצרי פירות כגון מאן אמר ר' יוחנן כגון שבתי אצר פירות אבוה דשמואל מזבין להו לפירי בתרעא חרפא כתרעא חרפא שמואל בריה משהי לפירי ומזבין להו בתרעא אפלא כתרעא חרפא שלחו מתם טבא דאבא מדברא מ"ט תרעא דרווח רווח אמר רב עושה אדם את קבו אוצר תניא נמי הכי אין אוצרין פירות דברים שיש בהן חיי נפש כגון יינות שמנין וסלתות אבל תבלין כמון ופלפלין מותר במה דברים אמורים בלוקח מן השוק אבל במכניס משלו מותר ומותר לאדם לאצור פירות בארץ ישראל ג' שנים ערב שביעית ושביעית ומוצאי שביעית ובשני בצורת אפ"ל קב חרובין לא יאצור מפני שמכניס מארה בשערים אמר ליה רבי יוסי בר' חנינא לפוגא שמעיה פוק אצר לי פירי שלש שנים ערב שביעית ושביעית ומוצאי שביעית ת"ר אין מוציאין פירות מא"י דברים שיש בהן חיי נפש כגון יינות שמנים וסלתות ר' יהודה בן בתירא מתיר ביין מפני שממעט את התיפלה וכשם שאין מוציאין מארץ לחו"ל כך אין מוציאין מארץ ישראל לסוריא ורבי מתיר

דף צא,א גמרא מהיפרכיא להיפרכיא ת"ר אין משתכרים בארץ ישראל בדברים שיש בהן חיי נפש כגון יינות שמנים וסלתות אמרו עליו על ר' אלעזר בן עזריה שהיה משתכר ביין ושמן ביין סבר לה כר"י בשמן באתריה דר' אלעזר בן עזריה שכיה מישחא ת"ר אין משתכרין פעמים בביצים אמר מרי בר מרי פליגי בה רב ושמואל חד אמר על חד תרי וחד אמר תגר לתגרא ת"ר מתריעין על פרקמטיא ואפ"ל בשבת א"ר יוחנן כגון כלי פשתן בבבל ויין ושמן בארץ ישראל אמר רב יוסף והוא דזל וקם עשרה בשיתא ת"ר אין יוצאין מארץ לחו"ל אא"כ עמדו סאתים בסלע א"ר שמעון אימתי בזמן שאינו מוצא ליקח אבל בזמן שמוצא ליקח אפ"ל עמדה סאה בסלע לא יצא וכן היה ר"ש בן יוחאי אומר אלימלך מחלון וכליון גדולי הדור היו ופרנסי הדור היו ומפני מה נענשו מפני שיצאו מארץ לחוצה לארץ שנאמר (רות א) ותהם כל העיר עליהן ותאמרנה הזאת נעמי מאי הזאת נעמי א"ר יצחק אמרו חזיתם נעמי שיצאת מארץ לחו"ל מה עלתה לה וא"ר יצחק אותו היום שבאת רות המואביה לארץ ישראל מתה אשתו של בעז והיינו דאמרי אינשי עד דלא שכיב שיכבא קיימא מנו בייתיה אמר רבה בר רב הונא אמר רב אבצן זה בעז מאי קמ"ל כי אידך דרבה בר רב הונא דאמר רבה בר רב הונא אמר רב מאה ועשרים משתאות עשה בעז לבניו שנאמר (שופטים יב) ויהי לו שלשים בנים ושלשים בנות שלח החוצה ושלשים בנות

הביא לבניו מן החוץ וישפט את ישראל שבע שנים ובכל אחת ואחת עשה שני משתאות אחד בבית אביו ואחד בבית חמיו ובכולן לא זימן את מנוח אמר כודנא עקרה במאי פרעא לי תאנא וכולן מתו בחייו והיינו דאמרי אינשי בחיך דילדת שיתין שיתין למה לך איכפל ואוליד חד דמשיתין זריז <סי' מלך אברהם עשר שנים שנפטר נתנשא לבדו> אמר רב חנן בר רבא אמר רב אלימלך ושלמון ופלוני אלמוני ואבי נעמי כולן בני נחשון בן עמינדב הן מאי קמ"ל שאפי' מי שיש לו זכות אבות אינה עומדת לו בשעה שיוצא מארץ לחוצה לארץ ואמר רב חנן בר רבא אמר רב אמיה דאברהם אמתלאי בת כרנבו אמיה דהמן אמתלאי בת עורבתי וסימניך טמא טמא טהור טהור אמיה דדוד נצבת בת עדאל שמה אמיה דשמשון צלפונית ואחתיה נשיין למאי נפקא מינה לתשובת המינים ואמר רב חנן בר רבא אמר רב עשר שנים נחבש אברהם אבינו שלש בכותא ושבע בקרדו ורב דימי מנהרדעא מתני איפכא אמר רב חסדא עיברא זעירא דכותא זהו אור כשדים ואמר רב חנן בר רבא אמר רב אותו היום שנפטר אברהם אבינו מן העולם עמדו כל גדולי אומות העולם בשורה ואמרו אוי לו לעולם שאבד

דף צא, ב גמרא מנהיגו ואוי לה לספינה שאבד קברינטא (דברי הימים א כט) והמתנשא לכל לראש אמר רב חנן בר רבא אמר רב אפי' ריש גרגותא משמיא מוקמי ליה אמר רב חייא בר אבין א"ר יהושע בן קרחה חס ושלום שאפי' מצאו סובין לא יצאו ואלא מפני מה נענשו שהיה להן לבקש רחמים על דורם ולא בקשו שנאמר (ישעיהו נז) בזעקך יצילוך קבוציך אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן לא שנו אלא מעות בזול ופירות ביוקר אבל מעות ביוקר אפי' עמדו ארבע סאין בסלע יוצאין <סימן סלע פועל חרובא טליא אמרין> דאמר ר' יוחנן נהירנא כד הוו קיימין ארבע סאין בסלע והוו נפישי נפיחי כפן בטבריא מדלית איסר ואמר רבי יוחנן נהירנא כד לא הוו מיתגרין פועליא למדנח קרתא מריח פיתא מייטין ואמר רבי יוחנן נהירנא כד הוה בצע ינוקא חרובא והוה נגיד חוטא דדובשא על תרין דרעוהי ואמר ר' אלעזר נהירנא כד הוה נטיל עורבא בשרא ונגיד חוטא דמשחא מריש שורא ועד לארעא ואמר רבי יוחנן נהירנא כד הוו מטיילין טליא וטלייתא בשוקא כבר שית עשרה וכבר שב עשרה ולא הוו חטאן ואמר ר' יוחנן נהירנא כד הוו אמרין בי מדרשא דמודי להון נפיל בידיהון דמתרחיץ עליהון דילהון: כתיב (רות א) מחלון וכליון וכתוב (דברי הימים א ד) יואש ושרף רב ושמואל חד אמר מחלון וכליון שמן ולמה נקרא שמן <שרף ויואש> [יואש ושרף] יואש שנתיאשו מן הגאולה שרף שנתחייבו שריפה למקום וחד אמר יואש ושרף שמן ולמה נקרא שמן מחלון וכליון ששעו גופן חולין וכליון שנתחייבו כליה למקום תניא כמאן דאמר מחלון וכליון שמן דתניא מאי דכתיב (דברי הימים א ד) ויוקים ואנשי כוזיבא ויואש ושרף אשר בעלו למואב וישבי לחם והדברים עתיקים ויוקים זה יהושע שהקים שבועה לאנשי גבעון ואנשי כוזיבא אלו אנשי גבעון שכזבו ביהושע ויואש ושרף אלו מחלון וכליון ולמה נקרא שמן יואש ושרף יואש שנתיאשו מן הגאולה שרף שנתחייבו שריפה למקום אשר בעלו למואב שנשאו נשים מואביות וישבי לחם זו רות המואבית ששבה ונדבקה בבית לחם יהודה והדברים עתיקים דברים הללו עתיק יומיא אמרן [דכתיב (תהילים פט) מצאתי דוד עבדי וכתוב (בראשית יט) שתי בנותיך הנמצאות]: (דברי הימים א ד) המה היוצרים ויושבי נטעים וגדרה עם המלך במלאכתו ישבו שם המה היוצרים אלו בני יונדב בן רכב שנצרו שבועת אביהם יושבי נטעים זה שלמה שדומה לנטיעה במלכותו וגדרה זו סנהדרין שגדרו

פרצותיהן של ישראל עם המלך במלאכתו ישבו שם זו רות המואביה שראתה במלכות שלמה בן בנו של בן בנה שנאמר (מלכים א ב) וישם כסא לאם המלך וא"ר אלעזר לאמה של מלכות ת"ר (ויקרא כה) ואכלתם מן התבואה ישן בלא סלמנטון מאי בלא סלמנטון רב נחמן אמר בלא רצינתא ורב ששת אמר בלא שדיפא תניא כותיה דרב ששת תניא כותיה דרב נחמן תניא כותיה דרב נחמן ואכלתם ישן יכול יהו ישראל מצפין לחדש מפני ישן שכלה ת"ל (ויקרא כה) עד בא תבואתה עד שתבא תבואה מאליה תניא כותיה דרב ששת ואכלתם מן התבואה ישן יכול יהו ישראל מצפין לחדש מפני ישן שרע ת"ל עד בא תבואתה עד שתבא תבואה מאליה ת"ר (ויקרא כו) ואכלתם ישן נושן מלמד שכל המיושן מחבירו הוי יפה מחבירו ואין לי אלא דברים שזרכן ליישנן דברים שאין דרכן ליישנן מנין ת"ל ישן נושן מכל מקום וישן מפני חדש תוציאו מלמד שהיו אוצרות מלאין ישן וגרנות מלאין חדש והיו ישראל אומרים היאך נוציא זה מפני זה אמר רב פפא כל מילי עתיקא מעליא לבר מתמרי ושיכרא והרסנא:

מסכת בבא בתרא פרק ו

דף צב,א משנה המוכר פירות לחברו וזרען ולא צמחו ואפילו זרע פשתן אינו חייב באחריותן ר"ש בן גמליאל אומר זרעוני גינה שאינן נאכלין חייב באחריותן:

דף צב,א גמרא איתמר המוכר שור לחבירו ונמצא נגחן רב אמר הרי זה מקח טעות ושמאל אמר יכול לומר לו לשחיטה מכרתיו לך וליחזי אי גברא דזבין לנכסתא לנכסתא אי לרדיא לרדיא בגברא דזבין להכי ולהכי וליחזי דמי היכי נינהו לא צריכא דאייקר בישראל וקם בדמי רדיא אי הכי למאי נפקא מינה נפקא מינה לטרחא היכי דמי

דף צב,ב גמרא אי דליכא לאישתלומי מיניה ליעכב תורא בזוזיה דאמרי אינשי מן מרי רשותיך פארי אפרע לא צריכא דאיכא לאישתלומי מיניה רב אמר הרי זה מקח טעות בתר רובא אזלינן ורובא לרדיא זבני ושמאל אמר לך כי אזלינן בתר רובא באיסורא בממונא לא: <סימן אשה ועבד שור שורין ופירות>: מיתבי האשה שנתאלמנה או נתגרשה והיא אומרת בתולה נישאתי והוא אומר לא כי אלא אלמנה נשאתיך אם יש עדים שיצאה בהינומא וראשה פרוע כתובתה מאתים טעמא דאיכא עדים הא ליכא עדים לא ואמאי לימא הלך אחר רוב הנשים ורוב נשים בתולות נישאות אמר רבינא משום דאיכא למימר רוב נשים בתולות נישאות ומיעוט אלמנות וכל הנישאת בתולה יש לה קול וזו הואיל ואין לה קול איתרע לה רובא אי כל הנישאות בתולות יש להן קול כי איכא עדים מאי הוי מדלית לה קול סהדי שקרי נינהו אלא רוב הנישאות בתולות יש להן קול וזו הואיל ואין לה קול איתרע לה רובא ת"ש המוכר עבד לחברו ונמצא גנב או קוביוסטוס הגיעו לסטים מזויין או מוכתב למלכות אומר לו הרי שלך לפניך רישא

דף צג,א גמרא מאי טעמא לאו משום דרובא הכי איתנהו לא כולהו הכי איתנהו ת"ש שור שנגח את הפרה ונמצא עוברת בצדה ואינו ידוע אם עד שלא נגחה ילדה או אם משנגחה ילדה משלם חצי נזק לפרה ורביע לולד ואמאי לימא הלך אחר רוב פרות ורוב פרות מתעברות ויולדות והא ודאי מחמת נגיחה הפילה התם משום דמספקא לן דאיכא

למימר מקמה אתא ומביעתותא הפילה ואיכא למימר מאחורה אתא ומינגח נגחה והפילה
הוי ממון המוטל בספק וכל ממון המוטל בספק חולקין לימא כתנאי שור שהיה רועה
ונמצא שור הרוג בצדו אע"פ שזה מנוגח וזה מועד ליגח זה מנושך וזה מועד לישוך אין
אומרים בידוע שזה נגחו וזה נשכו רבי אחא אומר גמל האוחר בין הגמלים ונמצא גמל
הרוג בצדו בידוע שזה הרגו סברוה דרובא וחזקה כי הדדי נינהו לימא רב דאמר כר' אחא
ושמואל דאמר כתנא קמא אמר לך רב אנא דאמרי אפילו לתנא קמא עד כאן לא קאמר
תנא קמא התם אלא דלא אזלינן בתר חזקה אבל בתר רובא אזלינן ושמואל אמר לך אנא
דאמרי אפילו לר' אחא עד כאן לא קאמר ר' אחא התם אלא דאזלינן בתר חזקה דהוא
גופיה מוחזק אבל בתר רובא לא אזלינן ת"ש המוכר פירות לחברו וזרען ולא צמחו ואפי'
זרע פשתן אינו חייב באחריותן מאי אפי' לאו אפילו זרע פשתן דרובא לזריעה זבני ואפ"ה
לא אזלינן בתר רובא תנאי היא דתניא המוכר פירות לחברו וזרען ולא צמחו זרעוני גינה
שאינן נאכלין חייב באחריותן זרע פשתן אינו חייב באחריותן רבי יוסי אומר

דף צג,ב גמרא נותן לו דמי זרע אמרו לו הרבה לוקחין אותו לדברים אחרים מאן תנאי
אילימא רבי יוסי ואמרו לו תרוייהו בתר רובא אזלי מר אזיל בתר רובא דאינשי ומר אזיל
בתר רובא דזריעה אלא אי תנא קמא ור' יוסי אי ת"ק ואמרו לו ת"ר מהו נותן לו דמי זרע
ולא הוצאה ויש אומרים אף הוצאה מאן יש אומרים אמר רב חסדא רשב"ג היא הי רבן
שמעון בן גמליאל אילימא רשב"ג דמתני' דתנן המוכר פירות לחבירו וזרען ולא צמחו
ואפילו זרע פשתן אינו חייב באחריותן <הא זרעוני גינה שאינן נאכלין חייב באחריותן>
אימא סיפא רשב"ג אומר זרעוני גינה שאינן נאכלין חייב באחריותן ת"ק נמי הכי קאמר
זרע פשתן הוא דאינו חייב באחריותן הא זרעוני גינה שאינן נאכלין חייב באחריותן אלא
לאו הוצאה איכא בינייהו מר סבר דמי זרע ומ"ס אף הוצאה ממאי דלמא איפכא הא לא
קשיא כל תנא בתרא לטפויי מילתא קא אתי ודלמא כולה רשב"ג היא וחסורי מחסרא והכי
קתני המוכר פירות לחבירו וזרען ולא צמחו אפילו זרע פשתן אינו חייב באחריותן <הא
זרעוני גינה שאינן נאכלין חייב באחריותן> דברי רשב"ג שרשב"ג אומר <זרע פשתן הוא
דאינו חייב באחריותן הא> זרעוני גינה שאינן נאכלין חייב באחריותן אלא הא רבן שמעון
בן גמליאל דתניא המוליך חטין לטחון ולא לתתן ועשאן סובין או מורסן קמח לנחתום
ואפאו פת ניפולין בהמה לטבח וניבלה חייב מפני שהוא בנושא שכר רשב"ג אומר נותן לו
דמי בושתו ודמי בושת אורחיו וכן היה רבן שמעון בן גמליאל אומר מנהג גדול היה
בירושלים המוסר סעודה לחברו וקלקלה נותן לו דמי בשתו ודמי בושת אורחיו עוד מנהג
גדול היה בירושלים מפה פרוסה על גבי הפתח כל זמן שמפה פרוסה אורחין נכנסין
נסתלקה המפה אין האורחין נכנסין:

דף צג,ב משנה המוכר פירות לחבירו הרי זה מקבל עליו רובע טנופת לסאה תאנים
מקבל עליו עשר מתולעות למאה מרתף של יין מקבל עליו עשר קוססות למאה קנקנים
בשרון מקבל עליו עשר פיטסות למאה:

דף צג,ב גמרא תאני רב קטינא רובע קטנית לסאה ועפרורית לא והאמר רבה בר חייא
קטוספאה משמיה דרבה בורר צרור מגרנו של חברו

דף צד,א גמרא נותן לו דמי חטין קטנית רובע עפרורית פחות מרובע ועפרורית רובע לא
והא תניא המוכר פירות לחברו חטין מקבל עליו רובע קטנית לסאה שעורים מקבל עליו
רובע נישובת לסאה עדשים מקבל עליו רובע עפרורית לסאה מאי לאו הוא הדין לחטים

ולשעורין שאני עדשים דמיעקר עקרי להו אלא טעמא דעדשים דמיעקר עקרי להו אבל חטי ושערי לא תפשוט מינה חטי ושערי דעפרורית לא מקבל לעולם חטי ושערי מקבל עפרורית עדשים איצטריכא ליה דסלקא דעתך אמינא כיון דמיעקר עקרי להו יותר מרובע נמי לקבל קא משמע לן אמר רב הונא אם בא לנפות מנפה את כולו אמרי לה דינא ואמרי לה קנסא אמרי לה דינא מאן דיהיב זוזי אפירי שפירי יהיב ורובע לא טרח איניש יותר מרובע טרח איניש וכיון דטרח טרח בכוליה ואמרי לה קנסא רובע שכיח יותר לא שכיח ואיהו הוא דעריב וכיון דעריב קנסוהו רבנן בכוליה >סימן כל תרי שטרי דראבין בר רב נחמן אונאה וקבלנותא < מיתיבי כל סאה שיש בה רובע ממין אחר ימעט סברוה דרובע דכלאים כיותר מרובע דהכא וקא תני ימעט לא רובע דכלאים כי רובע דהכא דמי אי הכי אמאי ימעט משום חומרא דכלאים אי הכי

דף צד,ב גמרא אימא סיפא רבי יוסי אומר יבור אי אמרת בשלמא כיותר מרובע טנופת דמי בהא קא מיפלגי ת"ק סבר לא קנסין התירא אטו איסורא ור' יוסי סבר קנסין אלא אי אמרת כרובע דמי אמאי יבור התם היינו טעמא דר' יוסי משום דמיחזי כי מקיים כלאים ת"ש שנים שהפקידו אצל אחד זה מנה וזה מאתים זה אומר מאתים שלי וזה אומר מאתים שלי נותן לזה מנה ולזה מנה והשאר יהא מונח עד שיבא אליהו הכי השתא התם ודאי מנה למר ומנה למר הכא מי ימר דלאו כוליה ערובי עריב ת"ש מסיפא א"ר יוסי א"כ מה הפסיד הרמאי אלא הכל יהא מונח עד שיבא אליהו הכי השתא התם ודאי איכא רמאי הכא מי ימר דערובי עריב ת"ש שטר שיש בו רבית קונסין אותו ואינו גובה לא את הקרן ולא את הרבית דברי ר"מ הכי השתא התם משעת כתיבה הוא דעבד ליה שומא הכא מי ימר דערובי עריב ת"ש מסיפא וחכ"א גובה את הקרן ואינו גובה את הרבית הכי השתא התם ודאי קרנא דהתירא הוא הכא מי ימר דכוליה לא ערובי עריב ת"ש דתני רבין בר ר"נ לא את המותר בלבד הוא מחזיר אלא מחזיר לו את כל הרבעין כולן אלמא היכא דבעי אהדורי כולה מהדר הכי השתא

דף צה,א גמרא התם הן חסר הן יתיר א"ל מיהו רביע לא חשיב יתר מרביע חשיב דכיון דחזי ליה לאיצטרופי בתשעת קבין הוא לה ארעא חשיבתא באפי נפשא והדרא ת"ש האונאה פחות משתות נקנה מקח יותר משתות בטל מקח שתות קנה ומחזיר אונאה אמאי ליהדר עד פחות משתות ש"מ כל היכי דבעי לאהדורי כולה מהדר הכי השתא התם מעיקרא שוה בשוה א"ל מיהו פחות משתות לא ידיעה במנה ומחיל איניש שתות ידיעה ולא מחיל איניש יתר משתות מקח טעות הוא ובטל מקח ת"ש המקבל שדה מחברו ליטע הרי זה מקבל עליו עשר בוריות למאה יותר מכאן מגלגלין עליו את הכל א"ר הונא בריה דרב יהושע כל יתר מכאן כבא ליטע מתחלה דמי: מרתף של יין וכו': היכי דמי אי דא"ל מרתף של יין סתם קשיא אי דאמר ליה מרתף זה של יין קשיא אי דאמר ליה מרתף זה קשיא דתניא מרתף של יין אני מוכר לך נותן לו יין שכולו יפה מרתף זה של יין אני מוכר לך נותן לו יין הנמכר בחנות מרתף זה אני מוכר לך אפילו כולו חומץ הגיעו לעולם דא"ל מרתף של יין סתם ותני ברישא דברייתא ומקבל עליו עשר קוססות למאה ובסתם מי מקבל והא תאני ר' חייא המוכר חבית יין לחברו נותן לו יין שכולו יפה שאני חבית דכולא חד חמרא הוא והא תני רב זביד דבי ר' אושעיא מרתף של יין אני מוכר לך נותן לו יין שכולו יפה מרתף זה של יין אני מוכר לך נותן לו יין שכולו יפה מרתף זה של יין אני מוכר לך נותן לו יין שכולו יפה ומקבל עליו עשר קוססו' למאה

דף צה,ב גמרא וזהו אוצר ששנו חכמים במשנתנו אלא מתני' נמי דאמר ליה זה קשיא זה אזה לא קשיא הא דאמר ליה למקפה הא דלא א"ל למקפה דרב זביד דא"ל למקפה ברייתא דלא א"ל למקפה הלכך מרתף של יין וא"ל למקפה נותן לו יין שכולו יפה מרתף זה של יין וא"ל למקפה נותן לו יין שכולו יפה ומקבל עליו עשר קוססות למאה מרתף זה של יין ולא א"ל למקפה נותן לו יין הנמכר בחנות איבעיא להו מרתף של יין ולא א"ל למקפה מאי פליגי בה רב אחא ורבינא חד אמר מקבל וחד אמר לא מקבל מאן דאמר מקבל דייק מדרב זביד דקתני מרתף של יין אני מוכר לך נותן לו יין שכולו יפה ואוקימנא דאמר ליה למקפה טעמא דאמר ליה למקפה הא לא א"ל למקפה מקבל ומ"ד לא מקבל דייק מברייתא דקתני מרתף של יין אני מוכר לך נותן לו יין שכולו יפה ואוקימנא דלא א"ל למקפה ולמאן דדייק מדרב זביד קשיא ברייתא חסורי מחסרא והכי קתני במה דברים אמורים דאמר ליה למקפה הא לא אמר ליה למקפה מקבל ומרתף זה של יין ולא א"ל למקפה נותן לו יין הנמכר בחנות ולמאן דדייק מברייתא קשיא דרב זביד דאוקימנא דא"ל למקפה הא לא א"ל למקפה מקבל הוא הדין דאע"ג דלא א"ל למקפה לא מקבל והאי דאוקימנא דא"ל למקפה משום דקשיא זה אזה אמר רב יהודה יין הנמכר בחנות מברכין עליו בורא פרי הגפן ורב חסדא אמר גבי חמרא דאקרים למה לי מיתבי על הפת שעפשה ועל היין שהקרים ועל תבשיל שעברה צורתו ואמר שהכל נהיה בדברו אמר רב זביד מודה רב יהודה בפורצמא דמיזדבן אקרנתא א"ל אביי לרב יוסף הא רב יהודה הא רב חסדא מר כמאן סבירא ליה א"ל מתניתא ידענא

דף צו,א גמרא דתניא הבודק את החבית להיות מפריש עליה תרומה והולך ואחר כך נמצאת חומץ כל ג' יום ודאי מכאן ואילך ספק מאי קאמר א"ר יוחנן ה"ק כל ג' ימים הראשונים ודאי יין מכאן ואילך ספק מאי טעמא חמרא מעילאי עקר והאי טעימיה ולא עקר אם תמצא לומר בתר דטעימיה עקר הוה ריחא חלא וטעימיה חמרא וכל ריחיה חלא וטעימיה חמרא חמרא ורבי יהושע בן לוי אמר כל ג' ימים האחרונים ודאי חומץ מכאן ולהלן ספק מאי טעמא חמרא מתתאי עקר ואימור עקר ולא אדעתיה ואם תמצא לומר מעילאי עקר והא טעימיה ולא עקר דלמא בתר דטעימיה עקר הוה ריחיה חלא וטעימיה חמרא וריחיה חלא וטעימיה חמרא חמרא דרומאי מתנו משמיה דר' יהושע בן לוי ראשונים ודאי יין אחרונים ודאי חומץ אמצעיים ספק הא גופא קשיא אמרת ראשונים ודאי יין אלמא ריחיה חלא וטעימיה חמרא חמרא והדר אמרת אחרונים ודאי חומץ אלמא ריחיה חלא וטעימיה חמרא חלא כגון דאשתכח חלא סיפתקא דאי לאו דעקר תלתא יומי לא הוה משתכח חלא סיפתקא כמאן פשט ליה פליגי בה רב מרי ורב זביד חד אמר כרבי יוחנן וחד אמר כרבי יהושע בן לוי: איתמר המוכר חבית יין לחברו והחמיצה אמר רב כל ג' ימים הראשונים ברשות מוכר מכאן ואילך ברשות לוקח

דף צו,ב גמרא ושמואל אמר חמרא אכתפא דמאריה שוואר עבד רב יוסף עובדא כוותיה דרב בשיכרא וכוותיה דשמואל בחמרא והלכתא כוותיה דשמואל: ת"ר אחד שכר תמרים ואחד שכר שעורים ואחד שמרי יין מברכין עליהם שהכל נהיה בדברו אחרים אומרים שמרים שיש בהם טעם יין מברך עליהן בורא פרי הגפן רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו אין הלכה כאחרים אמר רבא דכולי עלמא רמא תלתא ואתא ארבעה חמרא הוא רבא לטעימיה דאמר רבא כל חמרא דלא דרי על חד תלת מיא לאו חמרא הוא רמא תלתא ואתא תלתא ולא כלום הוא כי פליגי דרמא תלתא ואתא תלתא ופלגא דרבנן סברי תלתא עייל תלתא

נפיק פש ליה פלגא ופלגא בשיתא פלגי מיא ולא כלום הוא ואחרים סברי תלתא עול תרין ופלגא נפיק פש ליה כוזא וכוזא בתרי ופלגא חמרא מעליא הוא וביותר מכדי מדתו מי פליגי והא תנן

דף צז,א גמרא המתמד ונתן מים במדה ומצא כדי מדתו פטור ור' יהודה מחייב עד כאן לא פליגי אלא בכדי מדתו אבל ביותר מכדי מדתו לא פליגי הוא הדין דאפילו ביותר מכדי מדתו פליגי והאי דקא מיפלגי בכדי מדתו להודיעך כחו דר' יהודה בעא מיניה רב נחמן בר יצחק מרב חייא בר אבין שמרים שיש בהן טעם יין מהו אמר ליה מי סברת חמרא הוא קיוהא בעלמא הוא ת"ר שמרים של תרומה ראשון ושני אסור ושלישי מותר רבי מאיר אומר אף שלישי בנותן טעם ושל מעשר ראשון אסור ושני מותר רבי מאיר אומר אף שני בנותן טעם ושל הקדש שלישי אסור ורביעי מותר ר"מ אומר אף רביעי בנותן טעם ורמינהי של הקדש לעולם אסור ושל מעשר לעולם מותר קשיא הקדש אהקדש קשיא מעשר אמעשר הקדש אהקדש לא קשיא כאן בקדושת הגוף כאן בקדושת דמים מעשר אמעשר נמי לא קשיא כאן במעשר ודאי כאן במעשר דמאי א"ר יוחנן משום ר"ש בן יהוצדק כדרך שאמרו לענין איסורן כך אמרו לענין הכשירן הכשירן דמאי אי דמאי אכשורי מכשרי אי דחמרא אכשורי מכשרי לא צריכא שתמדו במי גשמים וכיון דקא שקיל ורמי להו למנא אחשבינהו לא צריכא שנתמד מאליו וכיון דקא נגיד קמא קמא קמא אחשבינהו אמר רב פפא בפרה ששותה ראשון ראשון: אמר רב זוטרא בר טוביה אמר רב אין אומרים קידוש היום אלא על היין הראוי לינסך על גבי המזבח למעוטי מאי אילימא למעוטי יין מגתו והא תאני ר' חייא יין מגתו לא יביא ואם הביא כשר וכיון דאם הביא כשר אנן אפילו לכתחלה נמי

דף צז,ב גמרא דאמר רבא סוחט אדם אשכול של ענבים ואומר עליו קידוש היום ואלא למעוטי מפיה ומשוליה והא תני רבי חייא מפיה ומשוליה לא יביא ואם הביא כשר ואלא למעוטי יין כושי בורק היליסטון של מרתף של צמוקים והא תניא בכולן לא יביא ואם הביא כשר ואלא למעוטי יין קוסס מזוג מגולה ושל שמרים ושריחו רע דתניא בכולן לא יביא ואם הביא פסול למעוטי מאי אי למעוטי קוסס פלוגתא דר' יוחנן ור' יהושע בן לוי היא אי למעוטי מזוג עלויי עלייה דאמר רבי יוסי ברבי חנינא מודים חכמים לר"א בכוס של ברכה שאין מברכין עליו עד שיתן לתוכו מים אי למעוטי מגולה סכנה היא אי למעוטי של שמרים היכי דמי אי דרמא תלתא ואתא ארבעה חמרא מעליא הוא אי דרמא תלתא ואתא תלתא ופלגא פלוגתא דרבנן ואחרים היא אלא למעוטי שריחו רע ואיבעית אימא לעולם למעוטי מגולה ואע"ג דעברי' במסנת כר' נחמיה אפילו הכי (מלאכי א) הקריבהו נא לפחתך הירצך או הישא פניך בעא מיניה רב כהנא חמוה דרב משרשיא מרבא חמר חוררין מהו אמר ליה (משלי כג) אל תרא יין כי יתאדם: קנקנים בשרון וכו': תאנא פיטסות נאות ומגופרות:

דף צז,ב משנה המוכר יין לחבירו והחמיץ אינו חייב באחריותו ואם ידוע שיינו מחמיץ הרי זה מקח טעות ואם אמר לו יין **דף צח,א משנה** מבושם אני מוכר לך חייב להעמיד לו עד העצרת וישן משל אשתקד ומיושן משל ג' שנים:

דף צח,א גמרא אמר ר' יוסי בר' חנינא לא שנו אלא בקנקנים דלוקח אבל בקנקנים דמוכר אמר ליה הא חמרך והא קנקנך וכי קנקנין דמוכר מאי הוי לימא ליה לא איבעי לך

לשהווי לא צריכא דאמר ליה למקפה ומאי דוחקיה דר' יוסי בר' חנינא לאוקמא למתניתין בקנקנין דלוקח ודאמר ליה למקפה לוקמא בקנקנין דמוכר ודלא אמר ליה למקפה אמר רבא מתניתין קשיתיה דקתני אם ידוע שיינו מחמיץ הרי זה מקח טעות אמאי לימא ליה לא איבעי לך לשהווי אלא לאו שמע מינה דאמר ליה למקפה שמע מינה ופליגא דרב חייא בר יוסף דאמר רב חייא בר יוסף חמרא מזלא דמריה גרים שנא' (חבקוק ב) ואף כי היין בוגד גבר יהיר וגו' אמר רב מרי האי מאן דיהיר אפילו אינשי ביתיה לא מיקבל שנא' (חבקוק ב) גבר יהיר ולא ינוה מאי ולא ינוה בנוה שלו א"ר יהודה אמר רב כל המתגאה בטלית של ת"ח ואינו ת"ח אין מכניסין אותו במחיצתו של הקב"ה כתיב הכא ולא ינוה וכתוב התם (שמות טו) אל נוה קדשך אמר רבא האי מאן דזבין ליה חביתא דחמרא לחנוואה אדעתא לסבויה ותקיף אפלגא או אתילתא דינא הוא דמקבל לה מיניה ולא אמרן אלא דלא שני בברזא אבל שני בברזא לא ולא אמרן אלא דלא מטא יומא דשוקא אבל מטא יומא דשוקא לא ואמר רבא האי מאן דקביל חמרא אדעתא דממטי ליה לפרוותא דוול שפט ואדמטי התם זל דינא הוא דמקבל ליה איבעיא להו הוה חלא מאי אמר ליה רב הלל לרב אשי כי הואן בי רב כהנא אמר לן חלא לא ודלא כר' יוסי בר' חנינא ואיכא דאמרי אפילו חלא נמי מקבל כמאן כר' יוסי בר' חנינא: ישן משל אשתקד כו':

דף צח, ב גמרא תאנא ומיישן והולך עד החג:

דף צח, ב משנה המוכר מקום לחבירו וכן המקבל מקום מחבירו לעשות לו בית חתנות לבנו ובית אלמנות לבתו בונה ארבע אמות על שש דברי ר' עקיבא רבי ישמעאל אומר רפת בקר היא זו הרוצה לעשות רפת בקר בונה ד' אמות על שש בית קטן שש על ח' גדול ח' על עשר טרקלין י' על י' רומו כחצי ארכו וכחצי רחבו ראייה לדבר רבן שמעון בן גמליאל אומר כבנין ההיכל:

דף צח, ב גמרא למה לי למיתנא בית חתנות לבנו ובית אלמנות לבתו ליתני בית חתנות לבנו ולבתו ובית אלמנות לבנו ולבתו מלתא אגב אורחיה קמ"ל דלא דרכא דחתנא למידר בי חמוה כדכתיב בספר בן סירא הכל שקלתי בכף מאזנים ולא מצאתי קל מסובין וקל מסובין חתן הדר בבית חמיו וקל מחתן אורח מכניס אורח וקל מאורח משיב דבר בטרם ישמע שנאמר (משלי יח) משיב דבר בטרם ישמע אולת היא לו וכלמה: ר' ישמעאל אומר רפת בקר היא זו הרוצה לעשות כו': רפת בקר מאן קתני לה איכא דאמר ר' ישמעאל קתני לה ואיכא דאמר ר"ע קתני לה איכא דאמר ר"ע קתני לה וה"ק אע"פ שרפת בקר היא פעמים שאדם עושה דירתו כרפת בקר ואיכא דאמר ר' ישמעאל קתני לה וה"ק שהרוצה לעשות רפת בקר עושה ארבע אמות על שש: טרקלין י' על י': מאי טרקלין קובתא בי וורדי תאני וקנתיר שתים עשרה על י"ב מאי קנתיר תרבץ אפדני: רומו כחצי ארכו וכחצי רחבו ראייה לדבר רשב"ג אומר כבנין ההיכל: ראייה לדבר מאן קתני לה איכא דאמר רשב"ג קתני לה והכי קאמר ראייה לדבר מנין אמר רשב"ג הכל כבנין היכל ואיכא דאמר ת"ק קתני לה ורשב"ג אתמוהי קא מתמה והכי קאמר ליה [לת"ק] ראייה מנין מבנין היכל אטו כולי עלמא כבנין היכל עבדי תניא אחרים אומרם רומו כקורותיו ולימא רומו כרחבו איבעית אימא ביתא מעילאי רווח ואיבעית אימא משום דאיכא בי כווי רבי חנינא נפק לקרייתא רמו ליה קראי אהדדי כתיב (מלכים א ו) והבית אשר בנה המלך שלמה לה' ששים אמה ארכו ועשרים רחבו ושלישים אמה קומתו וכתוב (מלכים א ו)

ולפני הדביר עשרים אמה אורך ועשרים אמה רחב ועשרים אמה קומתו אמר להו כי קא חשיב משפת כרובים ולמעלה מאי קמ"ל

דף צט, א גמרא הא קא משמע לן למטה כלמעלה מה למעלה אין משמש כלום אף למטה אין משמש כלום מסייע ליה לר' לוי דאמר ר' לוי ואיתימא רבי יוחנן דבר זה מסורת בידינו מאבותינו מקום ארון וכרובים אינו מן המדה תניא נמי הכי ארון שעשה משה יש לו ריוח עשר אמות לכל רוח ורוח אמר רבנאי אמר שמואל כרובים בנס הן עומדין שנאמר (מלכים א ו) וחמש אמות כנף הכרוב האחת וחמש אמות כנף הכרוב השנית עשר אמות מקצות כנפיו ועד קצות כנפיו גופייהו היכא הוו קיימי אלא שמע מינה בנס הן עומדין מתקיף לה אביי ודלמא בולטין כתרנגולין הוו קיימי מתקיף לה רבא ודלמא זה שלא כנגד זה הוו קיימי מתקיף לה רב אחא בר יעקב ודלמא באלכסונא הוו קיימי מתקיף לה רב הונא בריה דרב יהושע ודלמא ביתא מעילאי רווח מתקיף לה רב פפא ודלמא מיכף הוו כייפי ידייהו מתקיף לה רב אשי ודלמא שלחופי הוו משלחפי כיצד הן עומדין רבי יוחנן ור' אלעזר חד אמר פניהם איש אל אחיו וחד אמר פניהם לבית ולמ"ד פניהם איש אל אחיו הא כתיב (דברי הימים ב ג) ופניהם לבית לא קשיא כאן בזמן שישראל עושין רצונו של מקום כאן בזמן שאין ישראל עושין רצונו של מקום ולמ"ד ופניהם לבית הא כתיב (שמות כה) ופניהם איש אל אחיו דמצדדי אצדודי דתניא אונקלוס הגר אמר כרובים (דברי הימים ב ג) מעשה צעצועים הן ומצודדים פניהם כתלמיד הנפטר מרבו:

דף צט, א משנה מי שיש לו בור לפניו מביתו של חבירו נכנס בשעה שדרך בני אדם נכנסין ויוצא בשעה שדרך בני אדם יוצאין ואינו מכניס בהמתו ומשקה מבורו אלא ממלא ומשקה מבחוץ וזה עושה לו פותחת וזה עושה לו פותחת:

דף צט, א גמרא פותחת להיכא אמר ר' יוחנן שניהם לבור בשלמא בעל הבור בעי לאשתמורי מיא דבוריה אלא בעל הבית למה ליה א"ר אלעזר

דף צט, ב גמרא משום חשד אשתו:

דף צט, ב משנה מי שיש לו גינה לפניו מגינתו של חברו נכנס בשעה שדרך בני אדם נכנסים ויוצא בשעה שדרך בני אדם יוצאין ואינו מכניס לתוכה תגרין ולא יכנס מתוכה לתוך שדה אחרת והחיצון זורע את הדרך נתנו לו דרך מן הצד מדעת שניהן נכנס בשעה שהוא רוצה ויוצא בשעה שרוצה ומכניס לתוכה תגרין ולא יכנס מתוכה לתוך שדה אחרת זה וזה אינן רשאים לזרעה:

דף צט, ב גמרא א"ר יהודה אמר שמואל אמה בית השלחין אני מוכר לך נותן לו ב' אמות לתוכה ואמה מכאן ואמה מכאן לאגפיה אמה בית הקילון אני מוכר לך נותן לו אמה אחת לתוכה וחצי אמה מכאן וחצי אמה מכאן לאגפיה ואותן אגפיים מי זורעם רב יהודה אמר שמואל בעל השדה זורעם רב נחמן אמר שמואל בעל השדה נוטעם מאן דאמר זורעם כל שכן נוטעם ומ"ד נוטעם אבל זורעם לא חלחולי מחלחולי ואמר רב יהודה אמר שמואל אמת המים שכלו אגפיה מתקנה מאותה שדה בידוע שלא כלו אגפיה אלא באותה שדה מתקיף לה רב פפא ולימא ליה מייך אשפלוה לארעיך אלא אמר רב פפא שעל מנת כן קבל עליו בעל השדה:

דף צט, ב משנה מי שהיתה דרך הרבים עוברת לתוך שדהו נטלה ונתן להם מן הצד מה שנתן נתן ושלו לא הגיעו דרך היחיד ד' אמות דרך הרבים שש עשרה אמה דרך המלך אין לה שיעור דרך הקבר אין לה שיעור המעמד דייני צפורי אמרו בית ארבעה קבין:

דף צט,ב גמרא אמאי שלו לא הגיעו לינקוט פזרא וליתבי שמעת מינה לא עביד איניש דינא לנפשיה אפי' במקום פסידא אמר רב זביד משמיה דרבא גזירה שמא יתן להן דרך עקלתון רב משרשיא משמיה דרבא אמר בנותן להם דרך עקלתון

דף ק,א גמרא רב אשי אמר כל מן הצד דרך עקלתון היא קרובה לזה ורחוקה לזה ולימא להו שקלו דיזכו והבו לי דידי הא מני רבי אליעזר היא דתניא ר' יהודה אומר משום רבי אליעזר רבים שבררו דרך לעצמם מה שבררו בררו לרבי אליעזר רבים גזלנים נינהו אמר רב גידל אמר רב כגון שאבדה להן דרך באותה שדה אי הכי אמאי אמר רבה בר רב הונא אמר רב אין הלכה כר"א מאן דמתני הא לא מתני הא וטעמא מאי משום דרב יהודה דאמר רב יהודה מצר שהחזיקו בו רבים אסור לקלקלו ור' אליעזר רבים במאי קנו ליה בהילוכא דתניא הלך בה לארכה ולרחבה קנה מקום הילוכו דברי ר' אליעזר וחכמים אומרים אין הילוך מועיל כלום עד שיחזיק אמר ר' אלעזר מ"ט דר' אליעזר דכתיב (בראשית יג) קום התהלך בארץ לארכה ולרחבה כי לך אתננה ורבנן התם משום חביבותא דאברהם הוא דקאמר ליה הכי כדי שיהא נוח לכבוש לפני בניו א"ר יוסי בר' חנינא מודים חכמים לר"א בשביל של כרמים הואיל ונעשה להילוך נקנה בהילוך כי אתו לקמיה דרב יצחק בר אמי אמר להו הבו ליה כי היכי דדרי טונא דשבישתא והדר ולא אמרן אלא דמסיימין מחיצתא אבל לא מסיימין מחיצתא כי היכי דשקיל כרעא ומנח כרעא: דרך היחיד ד' אמות: תנא אחרים אומרים כדי שיעבור חמור במשאו אמר רב הונא הלכה כאחרים <ותניא אידך> דייני גולה <אומרים> שני גמדים ומחצה ואמר רב הונא הלכה כדייני גולה והאמר רב הונא הלכה כאחרים אידי ואידי חד שיעורא הוא: דרך הרבים שש עשרה אמה: תנו רבנן דרך היחיד ארבע אמות דרך מעיר לעיר שמונה אמות

דף ק,ב גמרא דרך הרבים שש עשרה אמות דרך ערי מקלט שלשים ושתיים אמות א"ר הונא מאי קראה דכתיב (דברים יט) תכין לך הזרדך דרך הדרך: דרך המלך אין לה שיעור: שהמלך פורץ גדר לעשות לו דרך ואין ממחזין בידו: דרך הקבר אין לה שיעור: משום יקרא דשכבא: המעמד דייני ציפורי אמרו בת ד' קבין כו': ת"ר המוכר קברו דרך קברו מקום מעמדו ובית הספדו באין בני משפחה וקוברין אותו על כרחו משום פגם משפחה: ת"ר אין פוחתין משבעה מעמדות ומושבות למת כנגד (קוהלת א) הבל הבלים אמר קהלת הבל הבלים הכל הבל א"ל רב אחא בריה דרבא לרב אשי היכי עבדי א"ל כדתניא אמר רבי יהודה ביהודה בראשונה לא היו פוחתין משבעה מעמדות ומושבות למת כגון עמדו יקרים עמדו שבו יקרים שבו אמרו לו א"כ אף בשבת מותר לעשות כן אחתיה דרמי בר פפא הוה נסיבא ליה לרב אויא שכיבא עבד לה מעמד ומושב א"ר יוסף טעה בתרתי טעה שאין עושין אלא בקרובים והוא עבד אפילו ברחוקים וטעה שאין עושין אלא ביום ראשון והוא עבד ביום שני אביי אמר בהא נמי טעה שאין עושין אלא בבית הקברות והוא עשה בעיר רבא אמר בהא נמי טעה שאין עושין אלא במקום שנהגו והתם לא נהוג מיתבי אמרו לו אם כן אף בשבת מותר לעשות כן ואי אמרת בבית הקברות וביום א' בית הקברות בשבת מאי בעי בעיר הסמוכה לבית הקברות דאמטיוהו בין השמשות:

דף ק,ב משנה המוכר מקום לחברו לעשות לו קבר וכן המקבל מחברו לעשות לו קבר עושה תוכה של מערה ד' אמות על שש ופותח לתוכה שמונה כוכין שלש מכאן ושלש מכאן ושנים מכנגדן וכוכין ארכן ארבע אמות ורומן שבע

דף קא,א משנה ורחבן ששה רבי שמעון אומר עושה תוכה של מערה שש אמות על שמונה ופותח לתוכה שלשה עשר כוך ארבעה מכאן וארבעה מכאן ושלשה מכנגדן ואחד מימין הפתח ואחד מן השמאל ועושה חצר על פי המערה שש על שש כמלא המטה וקובריה ופותח לתוכה שתי מערות אחת מכאן ואחת מכאן רבי שמעון אומר ארבע לארבע רוחותיה רבן שמעון בן גמליאל אומר הכל לפי הסלע:

דף קא,א גמרא הני תרי להיכא שדי להו אי לבראי הא קמיתדשי להו ותו הא תנן חצר הקבר העומד בתוכו טהור אמר רבי יוסי ברבי חנינא דעביד להו כמין נגר והא אמר ר' יוחנן

דף קא,ב גמרא קבורת חמורים היא זו לר' יוחנן דעביד להו בקרן זוית והא נגעי כוכין להדדי אמר רב אשי במעמיק דאי לא תימא הכי ארבע מערות לר' שמעון היכי עביד להו הא קא נגעי כוכין להדדי אלא במעמיק הכא נמי במעמיק רב הונא בריה דרב יהושע אמר ארבע מערות לר"ש דעביד להו כי חרותא והא דרב הונא בריה דרב יהושע ברותא היא מכדי כל אמתא בריבועא אמתא ותרי חומשי באלכסונא כמה הוי להו חד סרי וחומשא כוכין כמה הוו תמניא תמניא בחד סרי וחומשא היכי משכחת לה אלא הא דרב הונא בריה דרב יהושע ברותא היא ואי בעית אימא כדאמר רב שישא בריה דרב אידי בניפלי הכא נמי בניפלי תנן התם המוצא מת מושכב כדרכו נוטלו ואת תפוסתו שנים נוטלן ואת תפוסתן

דף קב,א גמרא מצא שלשה אם יש ביניהן מארבע עד שמונה הרי זו שכונת קברות ובודק ממנו ולהלן עשרים אמה מצא אחד בסוף עשרים אמה בודק ממנו ולהלן כ' אמה שרגלים לדבר שאילו מתחלה מצאו נוטלו ואת תפוסתו אמר מר מארבע ועד שמונה מני אי רבנן הא אמרי ד' אמות על שש אי ר' שמעון הא אמר שש על שמונה לעולם ר' שמעון היא והאי תנא הוא דתניא מצאן רצופין ואין ביניהן מד' אמות עד ח' יש להן תפוסה ואין להן שכונת קברות רבי שמעון בן יהודה אומר משום ר' שמעון רואין את האמצעיים כאילו אינן והשאר מצטרפין מד' אמות ועד ח' במאי אוקימתא כר' שמעון אימא סיפא בודק הימנו ולהלן עשרים אמה מני אי ר' ש' עשרים ותרתין הויין אי רבנן תמני סרי הויין לעולם רבנן היא וכגון דבדק באלכסונא ומדהא באלכסונא הא נמי באלכסונא עשרים ותרתין הויין חדא באלכסונא אמרינן תרי באלכסון לא אמרינן

דף קב,ב גמרא רב שישא בריה דרב אידי אמר לעולם ר"ש היא והב"ע בניפלי ומדהא בניפלי הא נמי בניפלי תמני סרי הויין חדא בניפלי אמרינן תרתי בניפלי לא אמרינן ורמי דרבנן אדרבנן ורמי דר"ש אדר"ש <דתניא> [דתנן] כרם הנטוע על פחות מארבע אמות ר"ש אומר אינו כרם וחכמים אומרים הרי זה כרם ורואין את האמצעים כאילו אינן קשיא דרבנן אדרבנן וקשיא דר"ש אדרבי שמעון דרבי שמעון אדר' שמעון לא קשיא התם לא נטעי אינשי אדעתא ליעקר הכא זימנין דמיתרמא ליה בין השמשות ומיקרי ומנחי ליה דרבנן אדרבנן נמי לא קשיא הכא כיון דמינול לא מקרי קבר התם מימר אמר הי מינייהו דשפיר שפיר ודלא שפיר ליהוי לציבי:

דף קב,ב משנה האומר לחבירו בית כור עפר אני מוכר לך היו שם נקעים עמוקים עשרה טפחים או סלעים גבוהין י' טפחים אינן נמדדין עמה פחות מכאן נמדדין עמה ואם אמר לו כבית כור עפר אפילו היו שם נקעים עמוקים יותר מעשרה טפחים או סלעים גבוהין יותר מעשרה טפחים הרי אלו נמדדין עמה:

דף קב,ב גמרא תנן התם המקדיש שדהו בשעת היובל נותן לו לבית זרע חומר שעורים חמשים שקל כסף היו שם נקעים עמוקים י' טפחים או סלעים גבוהין י' טפחים
דף קג,א גמרא אין נמדדין עמה פחות מכאן נמדדין עמה ואמאי לקדשו באנפי נפשייהו וכי תימא כיון דלא הוי בית כור לא קדשי והא תניא שדה מה ת"ל לפי שנאמר (ויקרא כז) זרע חומר שעורים בחמשים שקל כסף אין לי אלא שהקדיש בענין הזה מנין לרבות לתך וחצי לתך סאה תרקב וחצי תרקב ת"ל שדה מכל מקום אמר רב עוקבא בר חמא הכא בנקעים מלאים מים עסקינן דלאו בני זריעה נינהו דיקא נמי דקתני דומיא דסלעים שמע מינה אי הכי אפי' פחות מכאן נמי הנהו נגאני דארעא מיקרו שדרי דארעא מיקרו הכא מאי אמר רב פפא אע"פ שאין מלאים מים מאי טעמא אין אדם רוצה שיתן מעותיו במקום אחד ויראו לו כשנים ושלשה מקומות מתקיף לה רבינא והא דומיא דסלעים קתני מה סלעים דלאו בני זריעה נינהו אף הני נמי דלאו בני זריעה נינהו כי קתני דומיא דסלעים אפחות מכאן: <פחות מכאן נמדדין עמה>: אמר ר' יצחק טרשים שאמרו בית ארבעת קבין אמר רב עוקבא בר חמא והוא שמובלעין בחמשת קבין רב חייא בר אבא אמר רבי יוחנן והוא שמובלעין ברובה של שדה בעי רב חייא בר אבא רובן במעוטה ומעוטן ברובה מהו תיקו בעי רבי ירמיה

דף קג,ב גמרא כשיר מהו כשורה מהו איצטדינין מהו דרך עקלתון מהו תיקו תנא אם היה סלע יחידי אפי' כל שהוא אין נמדד עמה ואם היה סמוך למצר אפי' כל שהוא אין נמדד עמה בעי רב פפא מופסק עפר בינתים מהו תיקו בעי רב אשי עפר מלמטה וצונמא למעלה עפר מלמעלה וצונמא מלמטה מהו תיקו:

דף קג,ב משנה בית כור עפר אני מוכר לך מדה בחבל פיחת כל שהוא ינכה הותר כל שהוא יחזיר ואם אמר הן חסר הן יתר אפילו פיחת רובע לסאה או הותר רובע לסאה הגיעו יותר מכאן יעשה חשבון מה הוא מחזיר לו מעות ואם רצה מחזיר לו קרקע ולמה אמרו מחזיר לו מעות לייפות כחו של מוכר שאם שייר בשדה בית תשעה קבין ובגינה בית חצי קב וכדברי ר' עקיבא בית רובע מחזיר לו את הקרקע ולא את הרובע בלבד הוא מחזיר אלא את כל המותר:

דף קג,ב גמרא איבעיא להו בית כור סתמא מאי תא שמע בית כור עפר אני מוכר לך מדה בחבל

דף קד,א גמרא פחות כל שהוא ינכה יתר כל שהוא יחזיר הא סתמא כהן חסר הן יתר דמי אימא סיפא ואם אמר לו הן חסר הן יתר אפילו פיחת רובע לסאה או הותר רובע לסאה הגיעו הא סתמא כמדה בחבל דמי אלא מהא ליכא למשמע מינה ת"ש בית כור עפר אני מוכר לך כבית כור עפר אני מוכר לך הן חסר הן יתר אפילו פיחת רובע לסאה או הותר רובע לסאה הגיעו אלמא סתמא נמי כהן חסר הן יתר דמי התם פרושי קא מפרש איזהו בית כור שהיא כבית כור כגון דא"ל הן חסר הן יתר מתקיף לה רב אשי א"כ אני מוכר לך אני מוכר לך למה לי אלא לאו שמע מינה סתמא נמי כהן חסר הן יתר דמי שמע מינה: מהו מחזיר לו מעות וכו': ליפות כחו של מוכר אמרי' ליפות כחו של לוקח

לא אמרינן והתניא פיחת שבעת קבין ומחצה לכור או הותיר שבעת קבין ומחצה לכור הגיעו יותר מכאן כופין את המוכר למכור ואת הלוקח ליקח התם כגון דהוה יקירא מעיקרא וזל השתא דאמרינן ליה אי ארעא יהבת לי הב לי כזולא דהשתא והתניא כשהוא נותן לו נותן לו כשער שלקח ממנו התם כגון דהוה זולא מעיקרא ויקרא לה השתא: שאם שייר בשדה בית ט' קבין וכו': אמר רב הונא ט' קבין שאמרו ואפי' בבקעה גדולה ורב נחמן אמר נותן שבעת קבין ומחצה לכל כור וכור

דף קד, ב גמרא ואי איכא מילתא יתירא <דהוי> לתשעת קבין הדרי איתיביה רבא לר"נ שאם שייר בשדה בית תשעת קבין לאו דזבין ליה כוריים לא דזבין ליה כור ובגנה בית חצי קב לאו דזבין ליה סאתים לא דזבין ליה סאה וכדברי ר"ע בית רובע מאי לאו דזבין ליה סאה לא דזבין ליה חצי סאה בעי רב אשי שדה ונעשית גנה ונעשית שדה מאי תיקו תנא אם היה סמוך לשדהו אפי' כל שהוא מחזיר לו קרקע בעי רב אשי בור מהו שתפסיק אמת המים מהו שתפסיק דרך הרבים מהו שתפסיק ריכבא דדיקלא מהו שתפסיק תיקו: ולא את הרובע בלבד מחזיר לו אלא כל המותר: כלפי לייא תאני רבין בר רב נחמן לא את המותר בלבד מחזיר לו אלא את כל הרבעין כולן:

דף קד, ב משנה מדה בחבל אני מוכר לך הן חסר הן יתר בטל הן חסר הן יתר מדה בחבל הן חסר הן יתר מדה בחבל

דף קה, א משנה בטל מדה בחבל הן חסר הן יתר דברי בן ננס:

דף קה, א גמרא אמר רבי אבא בר ממל אמר רב חולקין עליו חביריו על בן ננס מאי קא משמע לן תנינא מעשה בציפורי באחד ששכר מרחץ מחבירו בשנים עשר זהובים לשנה דינר זהב לחדש ובא מעשה לפני רבן שמעון בן גמליאל ולפני רבי יוסי ואמרו יחלוקן את חדש העיבור אי מהתם הוה אמינא התם הוא דאיכא למימר מיהדר קא הדר ביה ואיכא למימר פרושי קא מפרש אבל הכא דודאי קא הדר ביה אימא לא קא משמע לן אמר רב יהודה אמר שמואל זו דברי בן ננס אבל חכמים אומרים הלך אחר פחות שבלשונות זו ולא סבירא ליה והא רב ושמואל דאמרי תרוייהו כור בשלשים אני מוכר לך יכול לחזור בו אפילו בסאה האחרונה כור בשלשים סאה בסלע אני מוכר לך ראשון ראשון קנה אלא זו וסבירא ליה ומי סבירא ליה והאמר שמואל בבא באמצע החדש עסקינן אבל בא בתחלת החדש כולו למשכיר בסוף החדש כולו לשוכר

דף קה, ב גמרא אלא לעולם זו ולא סבירא ליה והתם טעמא מאי משום דתפיס הכא נמי הא תפיס אמר רב הונא אמרי בי רב איסתרא מאה מעי מאה מעי מאה מעי איסתרא איסתרא מאי קמ"ל תפוס לשון אחרון הא אמרה רב חדא זימנא דאמר רב אי הוואי התם הוה יהיבנא כוליה למשכיר <אי איתמר הא ולא איתמר הא הוה אמינא מיהדר קא הדר ביה אבל הכא> מהו דתימא פרושי קא מפרש קמ"ל:

דף קו, א משנה בסימניו ובמצריו פחות משתות הגיעו עד שתות ינכה:

דף קו, א גמרא איתמר רב הונא אמר שתות כפחות משתות רב יהודה אמר שתות כיותר משתות רב הונא אמר שתות כפחות משתות הכי קאמר פחות משתות ושתות בכלל הגיעו יותר משתות ינכה רב יהודה אמר שתות כיותר משתות הכי קאמר פחות משתות הגיעו עד שתות ושתות בכלל ינכה מיתיבי בסימניו ובמצריו פחות משתות או הותיר שתות הרי הוא כשום הדיינין הגיעו והא שום הדיינין דשתות כיותר משתות הוא אמר לך רב הונא

ולטעמיך הגיעו קא תני אלא כשום הדיינין ולא כשום הדיינין כשום הדיינין לשתות ולא כשום הדיינין דאילו התם בטל מקח ואילו הכא הגיעו רב פפא זבן ארעא מההוא גברא דף קו,ב גמרא אמר ליה הויה עשרין גרווי משחיה ולא הויה אלא חמיסרא אתא לקמיה דאביי אמר ליה סברת וקבילת והתנן פחות משתות הגיעו עד שתות ינכה הני מילי היכא דלא קים ליה בגוה אבל היכא דקים ליה בגוה סבר וקביל והא עשרין אמר לי אמר ליה דעדיפא כעשרין תניא ר' יוסי אומר האחין שחלקו כיון שעלה גורל לאחד מהן קנו כולם מ"ט אמר ר' אלעזר כתחלת ארץ ישראל מה תחלה בגורל אף כאן בגורל אי מה להלן בקלפי ואורים ותומים אף כאן בקלפי ואורים ותומים אמר רב אשי בההוא הנאה דקא צייתי להדדי גמרי ומקנו להדדי: איתמר שני אחין שחלקו ובא להן אח ממדינת הים רב אמר בטלה מחלוקת ושמואל אמר מקמציין אמר ליה רבא לרב נחמן לרב דאמר בטלה מחלוקת אלמא הדר דינא אלא מעתה הני בי תלתא דקיימי ואזול בי תרי מינייהו ופלוג הכי נמי דבטלה מחלוקת הכי השתא התם נחיתי אדעתא דבי תלתא מעיקרא הכא לא נחיתי אדעתא דבי תלתא מעיקרא אמר ליה רב פפא לאביי לשמואל דאמר מקמציין למימרא דקם דינא והא רב ושמואל דאמרי תרוייהו כור בשלשים אני מוכר לך יכול לחזור בו אפילו בסאה האחרונה כור בשלשים סאה בסלע אני מוכר לך ראשון ראשון קנה

דף קז,א גמרא התם עבוד רבנן מילתא דניחא ליה למוכר וניחא ליה ללוקח איתמר אחין שחלקו ובא בעל חוב ונטל חלקו של אחד מהן רב אמר בטלה מחלוקת ושמואל אמר ויתר ורב אסי אמר נוטל רביע בקרקע ורביע במעות רב אמר בטלה מחלוקת קא סבר האחין שחלקו יורשין הן ושמואל אמר ויתר קא סבר האחין שחלקו לקוחות הוון וכלוקח שלא באחריות דמי רב אסי מספקא ליה אי יורשין הוון אי לקוחות הוון הלכך נוטל רביע בקרקע ורביע במעות אמר רב פפא הלכתא בכל הני שמעתתא מקמציין אמימר אמר בטלה מחלוקת והלכתא בטלה מחלוקת: תנו רבנן שלשה שירדו לשום אחד אומר במנה ושנים אומרים במאתים אחד אומר במאתים ושנים אומרים במנה בטל יחיד במיעוטו אחד אומר במנה ואחד אומר בעשרים ואחד אומר בשלשים נדון במנה רבי אליעזר ברבי צדוק אומר נדון בתשעים אחרים אומרים עושין שומא ביניהן ומשלשין מאן דאמר נדון במנה מילתא מציעתא רבי אליעזר בר' צדוק אומר נדון בתשעים קא סבר הא ארעא

דף קז,ב גמרא תשעין שוה והאי דקאמר עשרים דקא טעי עשרה לאחוריה והאי דקא אמר מנה קא טעי עשרה לקמיה אדרבה האי ארעא מאה ועשרה שויה והאי דקאמר מנה קא טעי עשרה לאחוריה והאי דקאמר שלשים קא טעי עשרה לקמיה נקוט מיהת תרי קמאי בידך דמתורת מנה לא מפקי ליה אחרים אומרים עושין שומא ביניהן ומשלשין קא סברי האי ארעא תשעין ותלתא ותלתא שויה האי דקא אמר עשרים קא טעי תליסר ותלתא לאחוריה והאי דקאמר מנה קא טעי תליסר ותלתא לקמיה ובדין הוא דלימא טפי והאי דלא קאמר סבר מיסתאי דקא מטפינא כולי האי אחבראי אדרבה הא ארעא מאה ותליסר ותלתא שויה האי דקאמר מנה קא טעי תליסר ותלתא לאחוריה והאי דקאמר שלשים טעי תליסר ותלתא לקמיה ובדין הוא דקאמר טפי סבר מיסתאי דקא מטפינא כולי האי אחבראי נקוט מיהת תרי קמאי בידך דמתורת מאה לא מפקי ליה אמר רב הונא הלכה כאחרים אמר רב אשי טעמא דאחרים לא ידעינן הלכתא עבדינן כוותיהו תנו דייני גולה

עושין שומא ביניהן ומשלשין אמר רב הונא הלכתא כדייני גולה אמר רב אשי טעמא
דייני גולה לא ידעינן הלכתא עבדינן כוותייהו:
דף קז, ב משנה האומר לחבירו חצי שדה אני מוכר לך משמנין ביניהן ונוטל חצי שדהו
חציה בדרום אני מוכר לך משמנין ביניהן ונוטל חציה בדרום והוא מקבל עליו מקום הגדר
חריץ ובן חריץ וכמה הוא חריץ ששה טפחים ובן חריץ שלשה:
דף קז, ב גמרא א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן לוקח נוטל כחוש שבו א"ל רבי חייא בר
אבא לרבי יוחנן והא אנן משמנין ביניהן תנן א"ל אדאכלת כפנייתא בבבל תרגימנא
מסיפא דקתני סיפא חציה בדרום אני מוכר לך משמנין ביניהן ונוטל חציה בדרום ואמאי
משמנין ביניהן והא חציה בדרום אמר ליה אלא לדמי ה"נ לדמי: מקבל עליו מקום גדר
כו': תאנא חריץ מבחוץ ובן חריץ מבפנים וזה וזה אחורי גדר
דף קח, א גמרא כדי שלא תהא חיה קופצת ולעביד חריץ ולא לעביד בן חריץ איידי
דרווח קיימא בגויה וקפצה ולעביד בן חריץ ולא לעביד חריץ איידי דקטין קיימא אשפתיה
וקפצה וכמה בין חריץ לבן חריץ טפח:

מסכת בבא בתרא פרק ח

דף קח, א משנה יש נוחלין ומנחילין ויש נוחלין ולא מנחילין מנחילין ולא נוחלין לא
נוחלין ולא מנחילין ואלו נוחלין ומנחילין האב את הבנים והבנים את האב והאחין מן האב
נוחלין ומנחילין האיש את אמו והאיש את אשתו ובני אחיות נוחלין ולא מנחילין האשה
את בניה והאשה את בעלה ואחי האם מנחילין ולא נוחלין והאחין מן האם לא נוחלין ולא
מנחילין:

דף קח, א גמרא מאי שנא דקתני האב את הבנים ברישא ליתני הבנים את האב ברישא
חדא דאתחולי בפורענותא לא מתחלינן

דף קח, ב גמרא ועוד כדכתיב (במדבר כז) איש כי ימות ובן אין לו ותנא איידי דאתיא
ליה מדרשא חביבא ליה ומאי דרשא דתניא שארו זה האב מלמד שהאב קודם לאחין יכול
יהא קודם לבן ת"ל (במדבר כז) הקרוב קרוב קרוב קרוב ומה ראית לרבות את הבן
ולהוציא את האח מרבה אני את הבן שכן קם תחת אביו ליעדה ולשדה אחוזה אדרבה
מרבה אני את האח שכן קם תחת אחיו ליבום כלום יש יבום אלא במקום שאין בן הא
במקום שיש בן אין יבום טעמא דאיכא האי פירכא הא לאו הכי הוה אמינא אח עדיף
תיפוק ליה

דף קט, א גמרא דהכא תרתי והכא חדא שדה אחוזה גופה מהאי טעמא הוא דקא קיימא
ליה לתנא כלום יש יבום אלא במקום שאין בן הא יש בן אין יבום אימא שארו זה האב
מלמד שהאב קודם לבת יכול יקדים לבן ת"ל הקרוב קרוב קרוב קרוב קודם כיון דלענין יבום
בן ובת כי הדדי נינהו לענין נחלה נמי בן ובת כי הדדי נינהו ואימא שארו זה האב מלמד
שהאב קודם לאחי האב יכול יקדים לאחין תלמוד לומר הקרוב קרוב קרוב קודם אחי האב
לא צריכי קרא אחי האב מכח מאן קא אתו מכח אב קאי אב קא ירתי אחי האב והא קראי
לאו הכי כתיבי דכתיב (במדבר כז) ואם אין אחים לאביו וגו' קראי שלא כסדרן כתיבי

והאי תנא מייתי לה מהכא דתניא את זו דרש רבי ישמעאל ברבי יוסי (במדבר כז) איש כי ימות ובן אין לו וגו' במקום בת אתה מעביר נחלה מן האב ואי אתה מעביר נחלה מן האב במקום אחין ואימא במקום בת אתה מעביר נחלה מן האחין

דף קט"ב גמרא ואי אתה מעביר נחלה מן האב אפילו במקום בת אם כן לא נכתוב רחמנא והעברתם ולמאן דנפקא ליה מוהעברתם האי שארו מאי עביד ליה מיבעי ליה לכדתניא שארו זו אשתו מלמד שהבעל יורש את אשתו ולמאן דנפקא ליה משארו האי והעברתם מאי עביד ליה מיבעי ליה לכדתניא רבי אומר בכולן נאמר בהן נתינה וכאן נאמרה בהן העברה שאין לך שמעביר נחלה משבט לשבט אלא בת הואיל ובנה ובעלה יורשין אותה וממאי דשארו זה האב דכתיב (ויקרא יח) שאר אביך הוא אימא שארו זו האם דכתיב (ויקרא יח) שאר אמך היא אמר רבא אמר קרא (במדבר כו) ממשפחתו וירש אותה משפחת אב קרויה משפחה ומשפחת אם אינה קרויה משפחה דכתיב (במדבר א) למשפחותם לבית אבותם ומשפחת אם אינה קרויה משפחה והא כתיב (שופטים יז) ויהי נער מבית לחם יהודה ממשפחת יהודה והוא לוי והוא גר שם הא גופא קשיא אמרת והוא לוי אלמא מלוי אתי ממשפחת יהודה אלמא מיהודה אתי אלא לאו דאבוה מלוי ואימיה מיהודה וקאמר ממשפחת יהודה אמר רבא בר רב חנן לא גברא דשמיה לוי אי הכי היינו דקאמר מיכה (שופטים יז) עתה ידעתי כי ייטיב ה' לי כי היה לי הלוי לכהן אין דאיתרמי ליה גברא דשמיה לוי וכי לוי שמו והלא יהונתן שמו שנאמ' (שופטים יח) ויהונתן בן גרשם בן מנשה הוא ובניו היו כהנים לשבט הדני אמר ליה וליטעמיך וכי בן מנשה הוא והלא בן משה הוא דכתיב (דברי הימים א כג) בני משה גרשם ואליעזר אלא מתוך שעשה מעשה מנשה תלאו הכתוב במנשה הכא נמי מתוך שעשה מעשה מנשה דאתי מיהודה תלאו הכתוב ביהודה אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי מכאן שתולין את הקלקלה במקולקל רבי יוסי בר חנינא אמר מהכא (מלכים א א) וגם הוא טוב תואר מאד ואותו ילדה אחרי אבשלום והלא אדניה בן חגית ואבשלום בן מעכה אלא מתוך שעשה מעשה אבשלום דמרד במלכות תלאו הכתוב באבשלום >ה"נ מתוך שעשה מעשה מנשה תלאו הכתוב במנשה< אמר רבי אלעזר לעולם יזבק אדם בטובים שהרי משה שנשא בת יתרו יצא ממנו יהונתן אהרן שנשא בת עמינדב יצא ממנו פנחס ופנחס לאו מיתרו אתי והא כתיב (שמות ו) ואלעזר בן אהרן לקח לו מבנות פוטיאל לו לאשה מאי לאו דאתי מיתרו שפיטם עגלים לע"ז לא דאתי מיוסף שפטפט ביצרו והלא שבטים מבזים אותו ואומרים ראיתם בן פוטי זה בן שפיטם אבי אמו עגלים לע"ז יהרוג נשיא שבט מישראל

דף קי"א גמרא אלא אי אבוה דאמיה מיוסף אמה דאמיה מיתרו אי אבוה דאמיה מיתרו אמה דאמיה מיוסף דיקא נמי דכתיב מבנות פוטיאל תרתי שמע מינה אמר רבא הנושא אשה צריך שיבדוק באחיה שנאמר (שמות ו) ויקח אהרן את אלישבע בת עמינדב אחות נחשון ממשמע שנאמר בת עמינדב איני יודע שאחות נחשון היא מה תלמוד לומר אחות נחשון מכאן שהנושא אשה צריך שיבדוק באחיה תנא רוב בנים דומין לאחי האם (שופטים יח) ויסורו >שמה ויאמר< [שם ויאמרו לו] מי הביאך הלום ומה אתה עושה בזה ומה לך פה אמרו לו לאו ממשה קא אתית דכתיב ביה (שמות ג) אל תקרב הלום לאו ממשה קא אתית דכתיב ביה (שמות ד) מה זה בידך לאו ממשה קא אתית דכתיב ביה (דברים ה) ואתה פה עמוד עמדי תעשה >כהן< {כומר} לע"ז אמר להן כך מקובלני מבית אבי אבא לעולם ישכיר אדם עצמו לע"ז ואל יצטרך לבריות והוא סבר לע"ז ממש ולא

היא אלא ע"ז עבודה שזרה לו כדאמר ליה רב לרב כהנא נטוש נבילתא בשוקא ושקול אגרא ולא תימא גברא רבא אנא וזילא בי מילתא כיון שראה דוד שממון חביב עליו ביותר מינהו על האוצרות שנאמר (דברי הימים א כו) ושבואל בן גרשם בן מנשה נגיד על האוצרות וכי שבואל שמו והלא יהונתן שמו א"ר יוחנן ששב לאל בכל לבו: והבנים את האב: מנלן דכתיב (במדבר כז) איש כי ימות וגו' טעמא דאין לו בן הא יש לו בן בן קודם אמר ליה רב פפא לאביי אימא אי איכא בן לירות בן איכא בת תירות בת איכא בן ובת לא האי לירות ולא האי לירות ואלא

דף קי"ב גמרא מאן כו' לירות אטו בר קשא דמתא לירות הכי קא אמינא איכא בן ובת לא האי לירות כוליה ולא האי לירות כוליה אלא כי הדדי לירתו א"ל אביי ואצטריך קרא לאשמועינן היכא דלית ליה אלא חד ברא לירתיהנהו לכולהו נכסי ודלמא הא קמ"ל דבת נמי בת ירושה היא ההוא (במדבר לו) מוכל בת יורשת נחלה נפקא רב אחא בר יעקב אמר מהכא (במדבר כז) למה יגרע שם אבינו מתוך משפחתו כי אין לו בן טעמא דאין לו בן הא יש לו בן בן קודם ודלמא בנות צלפחד הוא דקאמרן הכי ניתנה תורה ונתחדשה הלכה אלא מחוורתא כדשנין מעיקרא רבינא אמר מהכא (במדבר כז) הקרוב אליו הקרוב קרוב קודם ומאי קורבה דבן מבת שבן קם תחת אביו ליעדה ולשדה אחוזה יעדה בת לאו בת יעדה היא שדה אחוזה נמי מהאי פירכא גופה הוא דהא קיימא ליה לתנא כלום יש יבום אלא במקום שאין בן אלא מחוורתא כדשנין מעיקרא ואי בעית אימא מהכא (ויקרא כה) והתנחלתם אותם לבניכם אחריכם בניכם ולא בנותיכם אלא מעתה (דברים יא) למען ירבו ימיכם וימי בניכם ה"נ בניכם ולא בנותיכם ברכה שאני: והאחין מן האב נוחלין ומנחילין וכו': מנלן אמר רבה אתיא אחוה אחוה מבני יעקב מה להלן מן האב ולא מן האם אף כאן מן האב ולא מן האם ולמה לי (במדבר כז) ממשפחתו וירש אותה כתיב משפחת אב קרויה משפחה משפחת אם אינה קרויה משפחה אין הכי נמי וכי איתמר דרבה לענין יבום איתמר: והאיש את אמו וכו': מנא הני מילי דתנו רבנן

דף קיא,א גמרא (במדבר לו) וכל בת יורשת נחלה ממתות בני ישראל היאך בת יורשת שני מטות אלא זו שאביה משבט אחד ואמה משבט אחר ומתו וירשתו ואין לי אלא בת בן מנין אמרת קל וחומר ומה בת שהורע כחה בנכסי האב יפה כחה בנכסי האם בן שיפה כחו בנכסי האב אינו דין שיפה כחו בנכסי האם וממקום שבאת מה להלן בן קודם לבת אף כאן בן קודם לבת ר' יוסי בר' יהודה ור"א בר' יוסי אמרו משום רבי זכריה בן הקצב אחד הבן ואחד הבת שוין בנכסי האם מאי טעמא דיו לבא מן הדין להיות כנדון ותנא קמא לא דריש דיו והא דיו דאורייתא הוא דתניא מדין קל וחומר כיצד (במדבר יב) ויאמר ה' אל משה ואביה ירק ירק בפניה הלא תכלם שבעת ימים קל וחומר לשכינה ארבעה עשר אלא דיו לבא מן הדין להיות כנדון בעלמא דריש דיו ושאי הכא דאמר קרא ממתות מקיש מטה האם למטה האב מה מטה האב בן קודם לבת אף מטה האם בן קודם לבת רב ניתאי סבר למעבד עובדא כר' זכריה בן הקצב אמר ליה שמואל כמאן כזכריה אפס זכריה רבי טבלא עבד עובדא כרבי זכריה בן הקצב א"ל רב נחמן מאי האי א"ל דאמר רב חיננא בר שלמיא משמיה דרב הלכה כרבי זכריה בן הקצב אמר ליה זיל אהדר בך ואי לא מפיקנא לך רב חיננא בר שלמיא מאוניך רב הונא בר חייא סבר למעבד עובדא כרבי זכריה בן הקצב אמר ליה רב נחמן מאי האי אמר ליה דאמר רב הונא אמר רב הלכה כר' זכריה בן הקצב אמר ליה אשלח ליה איכסיף אמר ליה השתא כי נח נפשיה דרב הונא איתריסת לקבלי ואיהו

כמאן סברה כי הא דרב ושמואל דאמרי תרוייהו אין הלכה כר' זכריה בן הקצב מיסתמך ואזיל רבי ינאי אכתפא דרבי שמלאי שמעיה ואתי ר' יהודה נשיאה לאפיייהו א"ל בר אינש דאתא לקיבלנא הוא יאי וגולתיה יאי כי מטא לגביה גששה אמר ליה דין שיעוריה כשק בעא מיניה מנין לבן שקודם לבת בנכסי האם אמר ליה דכתיב מטות מקיש מטה האם למטה האב מה מטה האב בן קודם לבת אף מטה האם בן קודם לבת א"ל אי מה מטה האב בכור נוטל פי שנים אף מטה האם בכור נוטל פי שנים

דף קיא,ב גמרא אמר ליה לשמעיה גוד לית דין צבי למילף וטעמא מאי אמר אביי אמר קרא (דברים כא) בכל אשר ימצא לו לו ולא לה ואימא הני מילי בחור שנשא אלמנה אבל בחור שנשא בתולה ה"נ דשקיל א"ר נחמן בר יצחק אמר קרא (דברים כא) ראשית אונו אונו ולא אונה ההוא מבעיא ליה לבא אחר נפלים דלהוי בכור לנחלה מי שלבו דווה עליו יצא זה שאין לבו דווה עליו אם כן לימא קרא כי הוא ראשית און מאי אונו שמע מינה תרתי ואכתי אימא הני מילי אלמון שנשא בתולה אבל בחור שנשא בתולה הכי נמי דשקיל אלא אמר רבא אמר קרא (דברים כא) לו משפט הבכורה משפט הבכורה לאיש ולא משפט הבכורה לאשה: והאיש את אשתו וכו': מנהני מילי דתנו רבנן (במדבר כז) שארו זו אשתו מלמד שהבעל יורש את אשתו יכול אף היא תירשנו תלמוד לומר (במדבר כז) וירש אותה הוא יורש אותה ואין היא יורשת אותו והא קראי לאו הכי כתיבי אמר אביי תריץ הכי ונתתם את נחלתו לקרוב אליו שארו וירש אותה אמר רבא סכינא חריפא מפסקא קראי אלא אמר רבא הכי קאמר ונתתם את נחלת שארו לו קא סבר גורעין ומוסיפין ודורשין והאי תנא מייתי לה מהכא דתניא וירש אותה מלמד שהבעל יורש את אשתו דברי ר"ע רבי ישמעאל אומר אינו צריך הרי הוא אומר (במדבר לו) וכל בת יורשת נחלה ממתות בני ישראל לאחד ממשפחת וגו' בהסבת הבעל הכתוב מדבר ואומר (במדבר לו) ולא תסוב נחלה לבני ישראל ממטה אל מטה ואומר (במדבר לו) ולא תסוב נחלה ממטה אחת ואומר (יהושוע כד) ואלעזר בן אהרן מת ויקברו אותו בגבעת פנחס בנו וכי מנין לפנחס שלא היה לו לאלעזר אלא מלמד שנשא פנחס אשה ומתה וירשה ואומר (דברי הימים א ב) ושגוב הוליד את יאיר ויהי לו עשרים ושלוש ערים בארץ הגלעד

דף קיב,א גמרא וכי מנין ליאיר שלא היה לו לשגוב מלמד שנשא יאיר אשה ומתה וירשה מאי ואומר וכי תימא בסבת הבן קא קפיד קרא אבל בעל לא ירית תא שמע ולא תסוב נחלה לבני ישראל ממטה למטה וכי תימא לעבור עליו בלאו ועשה ת"ש לא תסוב נחלה ממטה למטה אחר וכי תימא לעבור עליו בשני לאוין ועשה תא שמע ואלעזר בן אהרן מת וגו' וכי תימא אלעזר הוא דנסיב איתתא ומתה וירתה פנחס תא שמע ושגוב הוליד את יאיר וגו' וכי תימא התם נמי הכי הוא אם כן תרי קראי למה לי אמר ליה רב פפא לאביי ממאי דלמא לעולם אימא לך בעל לא ירית וקראי בסבת הבן כדשנינן ויאיר דזבין מיזבן ופנחס נמי דזבין מיזבן א"ל פנחס דזבין מיזבן לא מצית אמרת דאם כן נמצאת שדה חוזרת ביובל ונמצא צדיק קבור בקבר שאינו שלו אלא אימא דנפלה ליה משדה חרמים אמר אביי סוף סוף הא קא מתעקרא נחלה משבטא דאימא לשבטא דאבא וממאי ודלמא שאני התם שכבר הוסבה א"ל שכבר הוסבה לא אמרינן א"ל רב ימר לרב אשי אי אמרת בשלמא שכבר הוסבה היינו דמתוקמא קרא בין בסבת הבן בין בסבת הבעל אלא אי אמרת לא אמרינן שכבר הוסבה כי מינסבא לאחד ממשפחת מטה אביה מאי הוה הא

מתעקרא נחלה משבטא דאימא לשבטא דאבא דמנסבין לה לגברא דאבוהי משבטא
דאבוה ואימיה משבטא דאימה

דף קי"ב, ב גמרא אי הכי האי לאחד ממשפחת מטה אביה ואמה מיבעי ליה אי כתיב הכי
הוה אמינא אפילו איפכא קא משמע לן תניא בסבת הבן ותניא בסבת הבעל תניא בסבת
הבן (במדבר לו) ולא תסוב נחלה לבני ישראל ממטה אל מטה בסבת הבן הכתוב מדבר
אתה אומר בסבת הבן או אינו אלא בסבת הבעל כשהוא אומר (במדבר לו) ולא תסוב
נחלה ממטה למטה אחר הרי בסבת הבעל אמור הא מה אני מקיים ולא תסוב נחלה לבני
ישראל ממטה אל מטה בסבת הבן הכתוב מדבר

דף קי"ג, א גמרא תניא אידך (במדבר לו) ולא תסוב נחלה ממטה למטה אחר בסיבת הבעל
הכתוב מדבר אתה אומר בסיבת הבעל או אינו אלא בסיבת הבן כשהוא אומר (במדבר לו)
ולא תסוב נחלה לבני ישראל ממטה אל מטה הרי הסיבת הבן אמור הא מה אני מקיים ולא
תסוב נחלה ממטה למטה אחר בסיבת הבעל הכתוב מדבר דכולי עלמא מיהת ממטה למטה
אחר בסיבת הבעל הכתוב מדבר מאי משמע סימן אמר רבה בר רב שילא אמר קרא איש
תרוייהו איש כתיב בהו אלא אמר רב נחמן בר יצחק אמר קרא ידבקו תרוייהו ידבקו כתיב
בהו אלא אמר רבא אמר קרא ידבקו מטות רב אשי אמר קרא ממטה למטה אחר ובן
לאו אחר הוא א"ר אבהו אמר ר' יוחנן אמר רבי ינאי אמר רבי ומטו בה משמיה דרבי
יהושע בן קרחה מנין לבעל שאינו נוטל בראוי כבמוחזק שנאמר (דברי הימים א ב) ושגוב
הוליד את יאיר ויהי לו עשרים ושלוש ערים בארץ הגלעד מנין ליאיר שלא היה לו לשגוב
אלא מלמד שנשא שגוב אשה ומתה בחיי מורישיה ומתו מורישיה וירשה יאיר ואומר
(יהושע כד) ואלעזר בן אהרן מת ויקברו וגו' מנין לפנחס שלא היה לו לאלעזר מלמד
שנשא אלעזר אשה ומתה בחיי מורישיה ומתו מורישיה וירשה פנחס ומאי ואומר וכי
תימא יאיר דהוה נסיב איתתא ומתה וירתה תלמוד לומר ואלעזר בן אהרן מת וכי תימא
דנפלה ליה בשדה חרמים אמר קרא בנו נחלה הראויה לו וירשה בנו: ובני אחות: תנא
בני אחות ולא בנות אחות

דף קי"ג, ב גמרא למאי הלכתא אמר רב ששת לקדם תני רב שמואל בר רב יצחק קמיה
דרב הונא וירש מקיש ירושה שניה לירושא ראשונה מה ירושה ראשונה בן קודם לבת אף
ירושא שניה בן קודם לבת תני רבה בר חנינא קמיה דרב נחמן (דברים כא) והיה ביום
הנחילו את בניו ביום אתה מפיל נחלות ואי אתה מפיל נחלות בלילה א"ל אביי אלא מעתה
דשכיב ביממא הוא דירתה ליה בניה מאן דשכיב בלילה לא ירתה ליה בניה דלמא דין
נחלות קא אמרת דתניא (במדבר כז) והיתה לבני ישראל לחוקת משפט אורעה כל הפרשה
כולה להיות דין וכדרב יהודה דאמר רב יהודה שלשה שנכנסו לבקר את החולה רצו
כותבין רצו עושין דין שנים כותבין ואין עושין דין ואמר רב חסדא לא שנו אלא ביום
דף קי"ד, א גמרא אבל בלילה אפילו שלשה כותבין ואין עושין דין מאי טעמא דהוה להו
עדים ואין עד נעשה דין אמר ליה אין הכי נמי קאמינא: איתמר קנין עד אימתי חוזר רבה
אמר כל זמן שיושבין רב יוסף אמר כל זמן שעוסקין באותו ענין אמר רב יוסף כוותי דידי
מסתברא דאמר רב יהודה שלשה שנכנסו לבקר את החולה רצו כותבין רצו עושין דין ואי
סלקא דעתך כל זמן שיושבין ליחוש דלמא הדר ביה אמר רב אשי אמריתיה לשמעתא
קמיה דרב כהנא ולרב יוסף מי ניחא וליחוש דלמא הדר ביה אלא מאי אית לך למימר
דיסליקו

דף קיד, ב גמרא מענינא לענינא ה"נ דקמו והדר יתיבו והלכתא כוותיה דרב יוסף בשדה ענין ומחצה: האשה את בנה וכו': הא תו למה לי הא תנא ליה רישא האיש את אמו והאיש את אשתו הא קא משמע לן דאשה את בנה דומיא דאשה את בעלה מה אשה את בעלה אין הבעל יורש את אשתו בקבר אף אשה את בנה אין הבן יורש את אמו בקבר להנחיל לאחין מן האב אמר רבי יוחנן משום רבי יהודה בן ר' שמעון דבר תורה האב יורש את בנו ואשה יורשת את בנה שנאמר מטות מקיש מטה האם למטה האב מה מטה האב אב יורש את בנו אף מטה האם אשה יורשת את בנה

דף קטו, א גמרא איתיביה רבי יוחנן לרבי יהודה בן שמעון האשה את בנה והאשה את בעלה ואחי האם מנחילין ולא נוחלין אמר ליה משנתנו איני יודע מי שנאה ולימא ליה רבי זכריה בן הקצב היא דלא דריש מטות לא מיתוקמא מתניתין כרבי זכריה בן הקצב דקתני ובני אחות ותנא בני אחות ולא בנות אחות ואמרינן למאי הלכתא ואמר רב ששת לקדם ואי סלקא דעתך מתני' רבי זכריה בן הקצב היא הא אמר אחד הבן ואחד הבת שוין בנכסי האם ותנא דידן ממ"נ אי דריש מטות אשה נמי תירש את בנה אי לא דריש מטות בן דקודם לבת בנכסי האם מנא ליה לעולם דריש מטות ושאני הכא דאמר קרא (במדבר לו) וכל בת יורשת נחלה יורשת ואינה מורשת:

דף קטו, א משנה סדר נחלות כך הוא (במדבר כז) איש כי ימות ובן אין לו והעברתם את נחלתו לבתו בן קודם לבת כל יוצאי יריכו של בן קודמין לבת בת קודמת לאחין יוצאי יריכה של בת קודמין לאחין קודמין לאחי האב יריכו של אחין קודמין לאחי האב זה הכלל כל הקודם בנחלה יוצאי יריכו קודמין והאב קודם לכל יוצאי יריכו:

דף קטו, א גמרא תנו רבנן בן אין לי אלא בן בן הבן או בת הבן או בן בת הבן מנין תלמוד לומר אין לו עיין עליו בת אין לי אלא בת בת הבת ובן הבת ובת בן הבת מנין ת"ל אין לו עיין עליו

דף קטו, ב גמרא הא כיצד נחלה ממשמשת והולכת עד ראובן ולימא עד יעקב אמר אביי גמירי דלא כלה שבטא אמר רב הונא אמר רב כל האומר תירש בת עם בת הבן אפילו נשיא שבישראל אין שומעין לו שאינן אלא מעשה צדוקין דתניא בארבעה ועשרים בטבת תבנא לדיננא שהיו צדוקין אומרין תירש הבת עם בת הבן נטפל להן רבן יוחנן בן זכאי אמר להם שוטים מנין זה לכם ולא היה אדם שהחזירו דבר חוץ מזקן אחד שהיה מפטט כנגדו ואומר ומה בת בנו הבאה מכח בנו תירשנו בתו הבאה מכחו לא כל שכן קרא עליו את המקרא הזה (בראשית לו) אלה בני שעיר החורי יושבי הארץ לוטן ושוכל וצבעון וענה וכתוב (בראשית לו) אלה בני צבעון ואיה וענה אלא מלמד שבא צבעון על אמו והוליד ענה ודלמא תרי ענה הוו אמר רבה אמינא מלתא דלא אמרה שבור מלכא ומנו שמואל איכא דאמרי אמר רב פפא אמינא מלתא דלא אמרה שבור מלכא ומנו רבה אמר קרא (בראשית לו) הוא ענה הוא ענה דמעיקרא אמר ליה רבי בכך אתה פוטרני אמר לו שוטה

דף קטז, א גמרא ולא תהא תורה שלמה שלנו כשיחה בטלה שלכם מה לבת בנו שכן יפה כחה במקום האחין תאמר בבתו שהורע כחה במקום אחין ונצחום ואותו היום עשאוהו יום טוב (שופטים כא) ויאמרו ירושת פלטה לבנימן ולא ימחה שבט מישראל אמר רבי יצחק דבי רבי אמי מלמד שהתנו על שבט בנימין שלא תירש בת הבן עם האחין אמר רבי יוחנן משום ר' שמעון בן יוחאי כל שאינו מניח בן ליורשו הקדוש ברוך הוא מלא עליו עברה

כתיב הכא (במדבר כז) והעברתם את נחלתו וכתיב התם (צפניה א) יום עברה היום ההוא (תהילים נה) אשר אין חליפות למו ולא יראו אלהים רבי יוחנן ורבי יהושע בן לוי חד אמר כל שאינו מניח בן וחד אמר כל שאינו מניח תלמיד תסתיים רבי יוחנן דאמר תלמיד דאמר רבי יוחנן דין גרמיה דעשיראה ביר תסתיים דרבי יוחנן דאמר תלמיד ומדרבי יוחנן אמר תלמיד רבי יהושע בן לוי אמר בן והא רבי יהושע בן לוי לא אזיל לבי טמיא אלא לבי מאן דשכיב בלא בני דכתיב (ירמיהו כב) בכו בכה להולך ואמר רב יהודה אמר רב להולך בלא בן זכר אלא רבי יהושע בן לוי הוא דאמר תלמיד ומדר' יהושע בן לוי הוא דאמר תלמיד רבי יוחנן אמר בן קשיא דרבי יוחנן אדרבי יוחנן לא קשיא הא דידיה הא דרביה:

סימן הדד עני וחכם: דרש רבי פנחס בן חמא מאי דכתיב (מלכים א יא) והדד שמע במצרים כי שכב דוד עם אבותיו וכי מת יואב שר הצבא מפני מה בדוד נאמרה בו שכיבה וביואב נאמרה בו מיתה דוד שהניח בן נאמרה בו שכיבה יואב שלא הניח בן נאמרה בו מיתה ויואב לא הניח בן והכתיב (עזרא ח) מבני יואב עובדיה בן יחיאל אלא דוד שהניח בן כמותו נאמרה בו שכיבה יואב שלא הניח בן כמותו נאמרה בו מיתה דרש ר' פנחס בן חמא קשה עניות בתוך ביתו של אדם יותר מחמשים מכות שנאמר (איוב יט) חנוני חנוני אתם רעי כי יד אלוה נגעה בי וקא אמרי ליה חבריה (איוב לו) השמר אל תפן אל און כי על זה בחרת מעוני דרש ר' פנחס בר חמא כל שיש לו חולה בתוך ביתו ילך אצל חכם ויבקש עליו רחמים שנא' (משלי טז) חמת מלך מלאכי מות ואיש חכם יכפרנה: זה הכלל כל הקודם בנחלה יוצאי ירכו קודמין והאב קודם לכל יוצאי ירכו: בעי רמי בר חמא אבי האב ואחי האב כגון אברהם וישמעאל בנכסי עשו איזה מהן קודם אמר רבא תא שמע האב קודם לכל יוצאי ירכו ורמי בר חמא

דף קטז, ב גמרא אגב חורפיה לא עיין בה בעי רמי בר חמא אבי האב ואחיו כגון אברהם ויעקב בנכסי עשו איזה מהן קודם אמר רבא תא שמע האב קודם לכל יוצאי ירכו ורמי בר חמא יוצאי ירכו שלו ולא יוצאי ירכו של בנו ה"נ מסתברא דקתני זה הכלל כל הקודם בנחלה יוצאי ירכו קודמין ואילו איתיה ליצחק יצחק קודם השתא נמי דליתיה יצחק יעקב קודם שמע מינה:

דף קטז, ב משנה בנות צלפחד נטלו ג' חלקים בנחלה חלק אביהן שהיה עם יוצאי מצרים וחלקו עם אחיו בנכסי חפר ושהיה בכור נוטל שני חלקים:

דף קיז, א גמרא תנן כמאן דאמר ליוצאי מצרים נתחלקה הארץ דתניא ר' יאשיה אומר ליוצאי מצרים נתחלקה הארץ שנא' (במדבר כו) לשמות מטות אבותם ינחלו אלא מה אני מקיים (במדבר כו) לאלה תחלק הארץ בנחלה לאלה כאלה להוציא את הטפלים ר' יונתן אומר לבאי הארץ נתחלקה הארץ שנאמר לאלה תחלק הארץ בנחלה אלא מה אני מקיים לשמות מטות אבותם ינחלו משונה נחלה זו מכל נחלות שבעולם שכל נחלות שבעולם חיינ יורשין מתים וכאן מתים יורשין חיינ אמר רבי אמשול לך משל למה הדבר דומה לשני אחין כהנים שהיו בעיר אחת לאחד יש לו בן אחד ואחד יש לו שני בנים והלכו לגורן זה שיש לו בן אחד נוטל חלק אחד וזה שיש לו שני בנים נוטל שני חלקים ומחזירין אצל אביהן וחוזרין וחולקין בשוה רבי שמעון בן אלעזר אומר

דף קיז, ב גמרא לאלו ולאלו נתחלקה הארץ כדי לקיים שני מקראות הללו הא כיצד היה מיוצאי מצרים נוטל חלקו עם יוצאי מצרים היה מבאי הארץ נוטל חלקו עם באי הארץ מכאן ומכאן נוטל חלקו מכאן ומכאן מרגלים יהושע וכלב נטלו חלקם מתלוננים ועדת

קרח לא היה להם חלק בארץ הבנים נטלו בזכות אבי אביהן ובזכות אבי אמותיהן מאי משמע דהאי (במדבר כו) לשמות מטות אבותם ביוצאי מצרים כתיב דלמא לשבטים קאמר לה דכתיב (שמות ו) ונתתי אותה לכם מורשה אני ה' ירושה היא לכם מאבותיכם וליוצאי מצרים קאמר להו: סימן לרב צלפחד ויוסף איכפל מנשה יחשב: אמר ליה רב פפא לאביי בשלמא למ"ד ליוצאי מצרים נתחלקה הארץ היינו דכתיב (במדבר כו) לרב תרבה נחלתו ולמעט תמעט נחלתו

דף קיה, א גמרא אלא למאן דאמר לבאי הארץ מאי לרב תרבו נחלתו קשיא ואמר ליה רב פפא לאביי בשלמא למאן דאמר ליוצאי מצרים היינו דקא צווחן בנות צלפחד אלא למ"ד לבאי הארץ אמאי צווחן הא ליתיה דלשקול אלא לחזרה וליטול בנכסי חפר בשלמא למאן דאמר ליוצאי מצרים היינו דקא צווחן בני יוסף דכתיב (יהושוע יז) וידברו בני יוסף אלא למאן דאמר לבאי הארץ מאי קא צווחי כולהו שקול משום טפלים דהוו נפישו להו אמר אביי שמע מינה לא הוה חד דלא שקיל דאי סלקא דעתך הוה חד דלא שקיל איבעי ליה למצווח וכי תימא דצווח ואהני כתביה קרא דצווח ולא אהני לא כתביה קרא הא בני יוסף דצווחי ולא אהני וכתבינהו קרא התם עצה טובה קא משמע לן דאיבעי ליה לאיניש לאיזדהורי מעינא בישא והיינו דקאמר להו יהושע דכתיב (יהושוע יז) ויאמר אליהם יהושע אם עם רב אתה עלה לך היערה אמר להו לכו והחבאו עצמכם ביערים שלא תשלוט בכם עין רע

דף קיה, ב גמרא אמרו ליה אנן מזרעא דיוסף דלא שלטא ביה עינא בישא דכתיב (בראשית מט) בן פורת יוסף בן פורת עלי עין ואמר רבי אבהו אל תקרי עלי עין אלא עולי עין ר' יוסי ברבי חנינא אמר מהכא (בראשית מח) וידגו לרוב בקרב הארץ מה דגים שבים מים מכסים עליהם ואין העין שולטת בהם אף זרעו של יוסף אין העין שולטת בהם: מרגלים יהושע וכלב נטלו חלקם: מנהגי מילי אמר עולא דאמר קרא (במדבר יד) ויהושע בן נון וכלב בן יפנה חיו מן האנשים ההם מאי חיו אילימא חיו ממש והא כתיב קרא אחרינא (במדבר כו) ולא נותר מהם איש כי אם כלב בן יפונה ויהושע בן נון אלא מאי חיו שחיו בחלקם: מתלוננין ועדת קרח לא היה להן חלק בארץ: והתניא מרגלים מתלוננים ועדת קרח יהושע וכלב נטלו חלקם לא קשיא מר מקיש מתלוננים למרגלים מר לא מקיש מתלוננים למרגלים דתניא (במדבר כז) אבינו מת במדבר זה צלפחד והוא לא היה בתוך העדה זה עדת מרגלים הנועדים על ה' אלו מתלוננים בעדת קרח כמשמעו מר מקיש מתלוננים למרגלים ומר לא מקיש מתלוננים למרגלים וא"ל רב פפא לאביי ולמאן דמקיש מתלוננים למרגלים איכפול יהושע וכלב וירתו לכולהו א"י א"ל מתלוננים שבעדת קרח קאמרינן וא"ל רב פפא לאביי בשלמא למ"ד ליוצאי מצרים נתחלקה הארץ היינו דכתיב (יהושוע יז) ויפלו חבלי מנשה עשרה שיתא דשיתא בתי אבות וארבעה דידהו הא עשרה אלא למ"ד לבאי הארץ תמניא הוא דהוו שיתא דשיתא בתי אבות ותרי דידהו הא תמניא וליטעמיך ולמ"ד ליוצאי מצרים נתחלקה הארץ ט' הוו אלא מאי אית לך למימר חד אחא דאבא הוה להו ה"נ תרי אחי דאבא הוה להו דתניא (במדבר כז) נתן נתן להם זו נחלת אביהן בתוך אחי אביהן זו נחלת אבי אביהן והעברת את נחלת אביהן להן זו חלק בכורה רבי אליעזר בן יעקב אומר אף חלק אחי אביהם נטלו שנאמר נתן נתן ולמ"ד תרי אחי דאבא הוה להו ההוא מאחוזת נחלה נפקא וא"ל רב פפא לאביי קרא מאי קא חשיב אי טפלים קא חשיב טובא הוה אי בתי אבות קחשיב שיתא הוה

דף קיט, א גמרא לעולם בתי אבות קא חשיב והא קא משמע לן דבנות צלפחד נטלו חלק בכורה אלמא א"י מוחזקת היא אמר מר והבנים נטלו בזכות אבי אביהם ובזכות אבי אמותיהן והתניא בזכות עצמן לא קשיא הא כמאן דאמר ליוצאי מצרים הא כמאן דאמר לבאי הארץ ואיבעית אימא הא והא לבאי הארץ ולא קשיא הא דהוה בן עשרים הא דלא הוה בן עשרים: ושהיה בכור נוטל שני חלקים: ואמאי ראוי הוא ואין הבכור נוטל בראוי כבמוחזק אמר רב יהודה אמר שמואל ביתדות אהלים מתיב רבה רבי יהודה אומר בנות צלפחד נטלו ד' חלקים שנאמר (יהושוע יז) ויפלו חבלי מנשה עשרה אלא אמר רבה ארץ ישראל מוחזקת היא מיתבי אמר רבי חידקא שמעון השקמוני היה לי חבר מתלמידי רבי עקיבא וכך היה רבי שמעון השקמוני אומר יודע היה משה רבינו שבנות צלפחד יורשות הן אבל לא היה יודע אם נוטלות חלק בכורה אם לאו וראויה היתה פרשת נחלות לכתב על ידי משה אלא שזכו בנות צלפחד ונכתבה על ידן ויודע היה משה רבינו שהמקושש במיתה שנאמר (שמות לא) מחלליה מות יומת אבל לא היה יודע באי זו מיתה הוא ימות וראויה היתה פרשת מקושש שתכתב ע"י משה אלא שנתחייב מקושש ונכתבה על ידו ללמדך

דף קיט, ב גמרא שמגלגלים זכות על ידי זכאי וחובה על ידי חייב ואי סלקא דעתך ארץ ישראל מוחזקת מאי קא מסתפקא ליה היא גופה קא מסתפקא ליה דכתיב (שמות ו) ונתת אותה לכם מורשה אני ה' ירושה היא לכם מאבותיכם או דלמא שמוריישין ואינן יורשין ופשטו ליה תרוייהו ירושה לכם מאבותיכם ומוריישין ואינן יורשין והיינו דכתיב (שמות טו) תביאמו ותטעמו בהר נחלתך תביאנו לא נאמר אלא תביאמו מלמד שמתנבאין ואינן יודעין מה מתנבאין (במדבר כז) ותעמדה לפני משה ולפני אלעזר הכהן ולפני הנשיאים וכל העדה אפשר עמדו לפני משה כו' ולא אמרו להן דבר ועמדו לפני הנשיאים וכל העדה אלא סרס המקרא ודרשהו דברי רבי יאשיה אבא חנן אמר משום רבי אליעזר בבית המדרש היו יושבין והלכו ועמדו להן לפני כולן במאי קמיפלגי מר סבר חולקין כבוד לתלמיד במקום הרב ומר סבר אין חולקין והלכתא חולקין והלכתא אין חולקין קשיא הלכתא אהלכתא אהלכתא לא קשיא הא דפליג ליה רביה יקרא הא דלא פליג ליה רביה יקרא תנא בנות צלפחד חכמניות הן דרשניות הן צדקניות הן חכמניות הן שלפי שעה דברו דא"ר שמואל בר רב יצחק מלמד שהיה משה רבינו יושב ודורש בפרשת יבמין שנאמר (דברים כה) כי ישבו אחים יחדו אמרו לו אם כבן אנו חשובין תנה לנו נחלה כבן אם לאו תתיבם אמנו מיד ויקרב משה את משפטן לפני ה' דרשניות הן שהיו אומרות אילו היה [לו] בן לא דברנו והתניא בת אמר ר' ירמיה סמי מכאן בת אביי אמר אפילו היה בת לבן לא דברנו צדקניות הן שלא נישאו אלא להגון להן תני רבי אליעזר בן יעקב אפילו קטנה שבהן לא נשאת פחותה מארבעים שנה איני והא אמר רב חסדא ניסת פחותה מבת עשרים יולדת עד ששים בת עשרים יולדת עד ארבעים בת ארבעים שוב אינה יולדת אלא מתוך שצדקניות הן נעשה להן נס כיוכבד דכתיב (שמות ב) וילך איש מבית לוי ויקח את בת לוי

דף קכ, א גמרא אפשר בת מאה ושלישים שנה וקרא לה בת דאמר ר' חמא בר חנינא זו יוכבד שהורתה בדרך ונולדה בין החומות דכתיב (במדבר כו) אשר ילדה אותה ללוי במצרים לידתה במצרים והורתה שלא במצרים ואמאי קרו לה בת אמר רב יהודה בר זבידא מלמד שנולדו בה סימני נערות נתעדן הבשר נתפשטו הקמטין וחזר היופי למקומו

ויקח ויחזור מיבעי ליה אמר רב יהודה בר זבידא מלמד שעשה לה מעשה לקוחין הושיבה באפריון ואהרן ומרים משוררים לפניה ומלאכי שרת אומרים (תהילים קיג) אם הבנים שמחה להלן מנאן הכתוב דרך גדולתן וכאן דרך חכמתן מסייעא ליה לרבי אמי דא"ר אמי בישיבה הלך אחר חכמה במסיבה הלך אחר זקנה א"ר אשי והוא דמפליג בחכמה והוא דמפליג בזקנה תנא דבי רבי ישמעאל בנות צלפחד שקולות היו שנאמר ותהיינה הויה אחת לכולן אמר רב יהודה אמר שמואל בנות צלפחד הותרו להנשא לכל השבטים שנאמר (במדבר לו) לטוב בעיניהם תהיינה לנשים אלא מה אני מקיים (במדבר לו) אך למשפחת מטה אביהם תהיינה לנשים עצה טובה השיאן הכתוב שלא ינשאו אלא להגון להן מותיב רבה (ויקרא כב) אמור אליהם לאותן העומדים על הר סיני לדורותיכם אלו דורות הבאים אם נאמר אבות למה נאמר בנים ואם נאמר בנים למה נאמר אבות מפני שיש באבות מה שאין בבנים ויש בבנים מה שאין באבות באבות הוא אומר (במדבר לו) וכל בת יורשת נחלה והרבה מצות נצטוו בנים שלא נצטוו אבות הא מפני שיש באבות שאין בבנים ויש בבנים מה שאין באבות הוצרך לומר אבות הוצרך לומר בנים קתני מיהת באבות הוא אומר וכל בת יורשת נחלה הוא מותיב לה והוא מפרק לה לבר מבנות צלפחד אמר מר באבות הוא אומר וכל בת יורשת נחלה באבות אין בבנים לא מאי משמע אמר רבא אמר קרא (במדבר לו) זה הדבר דבר זה לא יהא נוהג אלא בדור זה אמר ליה רבה זוטי לרב אשי אלא מעתה (ויקרא יז) זה הדבר דשחוטי חוץ הכי נמי דלא יהא נוהג אלא בדור זה שאני התם דכתיב (ויקרא יז) לדורותם

דף קכב, גמרא (במדבר ל) זה הדבר דראשי המטות הכי נמי דלא יהא נוהג אלא בדור זה א"ל ההוא יליף זה זה מהתם האי נמי ליליף זה זה מהתם האי מאי בשלמא התם איצטריי' לגזרה שוה הכא למאי איצטרייך לשתוק קרא מיניה ואנא ידענא דלדורות הוא מאי ג"ש דתניא נאמר כאן זה הדבר ונאמר להלן (ויקרא טז) זה הדבר מה להלן אהרן ובניו וכל ישראל אף כאן אהרן ובניו וכל ישראל ומה כאן ראשי המטות אף להלן ראשי המטות אמר מר מה להלן אהרן ובניו וכל ישראל אף כאן אהרן ובניו וכל ישראל למאי הלכתא אמר רב אחא בר יעקב לומר שהפרת נדרים בשלשה הדיוטות והא ראשי המטות כתיב ביה כדאמר רב חסדא אמר רבי יוחנן ביחיד מומחה ה"נ ביחיד מומחה ומה כאן ראשי המטות אף להלן ראשי המטות למאי הלכתא אמר רב ששת לומר שיש שאלה בהקדש ולב"ש דאמרי אין שאלה בהקדש דתנן ב"ש אומרים הקדש טעות הקדש וב"ה אומרים אינו הקדש האי זה וזה מאי עבדי ליה זה הדבר דשחוטי חוץ מיבעי ליה על השוחט הוא חייב ואינו חייב על המולק זה הדבר דראשי המטות מיבעי ליה לחכם מתיר ואין בעל מתיר בעל מפר ואין חכם מפר ולבית שמאי דלית להו גזרה שוה הפרת נדרים בשלשה הדיוטות מנא להו נפקא להו מדתניא (ויקרא כג) וידבר משה את מועדי ה' אל בני ישראל ר' יוסי הגלילי אומר

דף קכא, א גמרא מועדי ה' נאמרו שבת בראשית לא נאמרה בן עזאי אומר מועדי ה' נאמרו הפרת נדרים לא נאמרה ר' יוסי בר נתן גמיר לה להא מתניתא ולא ידע ליה לפרושה אזל בתריה דרב ששת לנהרדעא ולא אשכחיה אזל בתריה למחוזא אשכחיה אמר ליה מאי מועדי ה' נאמרו שבת בראשית לא נאמרה אמר ליה מועדי ה' צריכינן קידוש בית דין שבת בראשית אינה צריכה קידוש בית דין סלקא דעתך אמינא הואיל וכתיבי גבי מועדות תיבעי קידוש בית דין כמועדות קא משמע לן מאי מועדי ה' נאמרו הפרת נדרים

לא נאמרה מועדי ה' צריכין מומחין הפרת נדרים אינה צריכה מומחין והא ראשי המטות כתיב אמר רב חסדא אמר רבי יוחנן ביחיד מומחה תנן התם אמר רבן שמעון בן גמליאל לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב וכיום הכפורים שבהן בנות ירושלים יוצאות בכלי לבן שאולין שלא לבייש את מי שאין לו בשלמא יום הכפורים יום סליחה ומחילה יום שנתנו בו לוחות אחרונות אלא חמשה עשר באב מאי היא אמר רב יהודה אמר שמואל יום שהותרו שבטים לבא זה בזה מאי דרוש (במדבר לו) זה הדבר דבר זה לא יהא נוהג אלא בדור זה רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן יום שהותר שבט בנימן לבא בקהל דכתיב (שופטים כא) ואיש ישראל נשבע במצפה לאמר איש ממנו לא יתן בתו לבנימן לאשה מאי דרוש ממנו ולא מבנינו רב דימי בר יוסף אמר רב נחמן יום שכלו בו מתי מדבר דאמר מר עד שלא כלו מתי מדבר

דף קכא,ב גמרא לא היה דיבור עם משה שנאמר (דברים ב) ויהי כאשר תמו כל אנשי המלחמה למות מקרב העם וסמך ליה וידבר ה' אלי לאמר אלי היה הדיבור עולא אמר יום שביטל בו הושע בן אלה פרדסאות שהושיב ירבעם על הדרכים שלא יעלו ישראל לרגל רב מתנה אמר יום שנתנו הרוגי ביתר לקבורה דאמר רב מתנה אותו היום שנתנו הרוגי ביתר לקבורה תקנו ביבנה הטוב והמטיב הטוב שלא הסריחו והמטיב שנתנו לקבורה רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו יום שפוסקין בו מלכרות עצים למערכה תניא רבי אליעזר הגדול אומר כיון שהגיע חמשה עשר באב תשש כחה של חמה ולא היו כורתין עצים למערכה אמר רב מנשה וקרו ליה יום תבר מגל מכאן ואילך דמוסיף יוסיף שאינו מוסיף יסיף מאי יסיף תני רב יוסף תקבריה אמיה תנו רבנן שבעה קפלו את כל העולם כולו מתושלח ראה אדם שם ראה מתושלח יעקב ראה את שם עמרם ראה את יעקב אחיה השילוני ראה את עמרם אליהו ראה את אחיה השילוני ועדיין קיים ואחיה השילוני ראה את עמרם והא כתיב (במדבר כו) ולא נותר מהם איש כי אם כלב בן יפונה ויהושע בן נון אמר רב המנונא לא נגזרה גזרה על שבטו של לוי דכתיב (במדבר יד) במדבר הזה יפלו פגריכם וכל פקודיכם לכל מספרכם מבן עשרים שנה ומעלה מי שפקודיו מבן עשרים יצא שבטו של לוי שפקודיו מבן שלשים ומשאר שבטים לא עייל והתניא יאיר בן מנשה ומכיר בן מנשה נולדו בימי יעקב ולא מתו עד שנכנסו ישראל לארץ שנאמר (יהושוע ז) ויכו מהם אנשי העי כשלשים וששה איש ותניא שלשים וששה ממש דברי ר' יהודה אמר לו רבי נחמיה וכי נאמר שלשים וששה והלא לא נאמר אלא כשלשים וששה אלא זה יאיר בן מנשה ששקול כרובה של סנהדרין אלא אמר רב אחא בר יעקב לא נגזרה גזירה לא על פחות מבן עשרים ולא על יתר מבן שלשים לא על פחות מבן עשרים דכתיב מבן עשרים שנה ומעלה ולא על יתר מבן שלשים גמר ומעלה (ויקרא כז) ומעלה מערכין מה להלן יתר מבן שלשים כפחות מבן כ' אף כאן יתר מבן שלשים כפחות מבן עשרים איבעיא להו ארץ ישראל לשבטים איפלוג או דלמא לקרקף גברי איפלוג

דף קכב,א גמרא תא שמע (במדבר כו) בין רב למעט ועוד תניא עתידה ארץ ישראל שתחלק לשלשה עשר שבטים שבתחלה לא נתחלקה אלא לשנים עשר שבטים ולא נתחלקה אלא בכסף שנאמר בין רב למעט אמר רבי יהודה סאה ביהודה שוה חמש סאין בגליל ולא נתחלקה אלא בגורל שנאמר (במדבר כו) אך בגורל ולא נתחלקה אלא באורים ותומים שנאמר על פי הגורל הא כיצד אלעזר מלובש אורים ותומים ויהושע וכל ישראל עומדים לפניו וקלפי של שבטים וקלפי של תחומין מונחין לפניו והיה מכויין ברוח הקדש

ואומר זבולן עולה תחום עכו עולה עמו טרף בקלפי של שבטים ועלה בידו זבולן טרף בקלפי של תחומין ועלה בידו תחום עכו וחוזר ומכוין ברוח הקדש ואומר נפתלי עולה ותחום גינוסר עולה עמו טרף בקלפי של שבטים ועלה בידו נפתלי טרף בקלפי של תחומין ועלה בידו תחום גינוסר וכן כל שבט ושבט ולא כחלוקה של עולם הזה חלוקה של עולם הבא העולם הזה אדם יש לו שדה לבן אין לו שדה פרדס שדה פרדס אין לו שדה לבן לעולם הבא אין לך כל אחד ואחד שאין לו בהר ובשפלה ובעמק שנאמר (יחזקאל מח) שער ראובן אחד שער יהודה אחד שער לוי אחד הקדוש ברוך הוא מחלק להן בעצמו שנאמר (יחזקאל מח) ואלה מחלקותם נאם ה' קתני מיהת שבתחלה לא נתחלקה אלא לשנים עשר שבטים שמע מינה לשבטים איפלוג שמע מינה אמר מר עתידה ארץ ישראל שתתחלק לשלשה עשר שבטים אידך למאן אמר רב חסדא לנשיא דכתיב (יחזקאל מח) והעובד העיר יעבדוהו מכל שבטי ישראל אמר ליה רב פפא לאביי אימא רונגר בעלמא לא סלקא דעתך דכתיב (יחזקאל מח) והנותר לנשיא מזה ומזה לתרומת הקדש ולאחוזת העיר ולא נתחלקה אלא לכספים שנאמר בין רב למעט למאי אילימא לשופרא וסניא אטו בשופטני עסקינן אלא לקרובה ורחוקה כתנאי רבי אליעזר אומר בכספים העלוה רבי יהושע אומר בקרקע העלוה ולא נתחלקה אלא בגורל שנאמר אך בגורל תנא אך בגורל יצאו יהושע וכלב למאי אילימא דלא שקול כלל השתא דלאו דידהו שקול דידהו מיבעיא אלא שלא נטלו בגורל אלא ע"פ ה' יהושע דכתיב (יהושע יט) על פי ה' נתנו לו את העיר אשר שאל את תמנת סרחה בהר אפרים

דף קכב,ב גמרא כתיב סרחה וכתיב (שופטים א) חרס אמר ר' אלעזר בתחלה פירותיה כחרס ולבסוף פירותיה מסריחין ואיכא דאמרי בתחלה מסריחין ולבסוף כחרס כלב דכתיב (שופטים א) ויתנו לכלב את חברון כאשר דבר משה ויורש משם את שלשה בני הענק חברון עיר מקלט הואי אמר אביי פרווראה דכתיב (יהושע כא) ואת שדה העיר ואת חצריה נתנו לכלב בן יפונה באחוזתו:

דף קכב,ב משנה אחד הבן ואחד הבת בנחלה אלא שהבן נוטל פי שנים בנכסי האב ואינו נוטל פי שנים בנכסי האם והבנות נזונות מנכסי האב ואינן נזונות מנכסי האם:

דף קכב,ב גמרא מאי אחד הבן ואחד הבת לנחלה אילימא דירתה כי הדדי הא תנן בן קודם לבת כל יוצאי יריכו של בן קודמין לבת <סימן נפשם> אמר רב נחמן בר יצחק הכי קאמר אחד הבן ואחד הבת נוטלין בראוי כבמוחזק הא נמי תנינא בנות צלפחד נטלו שלשה חלקים בנחלה חלק אביהן שהיה מיוצאי מצרים וחלקן עם אחיו בנכסי חפר ועוד מאי אלא אלא אמר רב פפא הכי קאמר אחד הבן ואחד הבת נוטלין חלק בבכורה הא נמי תנינא ושהיה בכור נוטל שני חלקים ועוד מאי אלא אמר רב אשי הכי קאמר אחד בן בין הבנים ואחד בת בין הבנות אם אמר יירש כל נכסי דבריו קיימין כמאן כר' יוחנן בן ברוקא הא קתני לה לקמן ר' יוחנן בן ברוקא אומר אם אמר על מי שראוי ליורשו דבריו קיימין על מי שאינו ראוי ליורשו אין דבריו קיימין וכי תימא קא סתם לן כרבי יוחנן בן ברוקא סתם ואחר כך מחלוקת היא וסתם ואחר כך מחלוקת אין הלכה כסתם ועוד מאי אלא אלא אמר מר בר רב אשי הכי קאמר אחד הבן ואחד הבת שוין בנכסי האם ובנכסי האב אלא שהבן נוטל פי שנים בנכסי האב ואינו נוטל פי שנים בנכסי האם ת"ר (דברים כא) לתת לו פי שנים פי שנים כאחד אתה אומר פי שנים כאחד או אינו אלא פי שנים בכל הנכסים ודין הוא

דף קכג,א גמרא חלקו עם אחד וחלקו עם חמשה מה חלקו עם אחד פי שנים כאחד אף חלקו עם חמשה פי שנים כאחד או כלך לדרך זו חלקו עם אחד וחלקו עם ה' מה חלקו עם אחד פי שנים בכל הנכסים אף חלקו עם ה' פי שנים בכל הנכסים ת"ל (דברים כא) והיה ביום הנחילו את בניו התורה ריבתה נחלה אצל אחין הא אין עליך לדון כלשון האחרון אלא כלשון הראשון ואומר (דברי הימים א ה) ובני ראובן בכור ישראל כי הוא הבכור ובחללו יצועי אביו נתנה בכורתו לבני יוסף בן ישראל ולא להתיחש לבכורה ואומר (דברי הימים א ה) כי יהודה גבר באחיו ולנגיד ממנו והבכורה ליוסף נאמרה בכורה ליוסף ונאמרה בכורה לדורות מה בכורה האמורה ליוסף פי שנים כאחד אף בכורה האמורה לדורות פי שנים כאחד ואומר (בראשית מח) ואני נתתי לך שכם אחד על אחיך אשר לקחתי מיד האמורי בחרבי ובקשתי וכי בחרבו ובקשתו לקח והלא כבר נאמר (תהילים מד) כי לא בקשתי אבטח וחרבי לא תושיעני אלא חרבי זו תפלה קשתי זו בקשה מאי ואומר וכי תימא האי לכדר' יוחנן בן ברוקא הוא דאתא ת"ש ובני ראובן בכור ישראל וכי תימא בכורה מבכורתו לא גמרינן ת"ש והבכורה ליוסף וכי תימא יוסף גופיה ממאי דפי שנים כאחד הוה תא שמע ואני נתתי לך שכם אחד על אחיך א"ל רב פפא לאביי אימא דיקלא בעלמא א"ל עליך אמר קרא (בראשית מח) אפרים ומנשה כראובן ושמעון יהיו לי: בעא מיניה ר' חלבו מרבי שמואל בר נחמני מה ראה יעקב שנטל בכורה מראובן ונתנה ליוסף מה ראה ובחללו יצועי אביו כתיב אלא מה ראה שנתנה ליוסף אמשול לך משל למה הדבר דומה לבעל הבית שגדל יתום בתוך ביתו לימים העשיר אותו יתום ואמר אהנייהו לבעל הבית מנכסי א"ל ואי לאו דחטא ראובן לא מהני ליה ליוסף ולא מדעם אלא ר' יונתן רבך לא כך אמר ראוייה היתה בכורה לצאת מרחל דכתיב (בראשית לז) אלה תולדות יעקב יוסף אלא שקדמתה לאה ברחמים ומתוך צניעות שהיתה בה ברחל החזירה הקב"ה לה מאי קדמתה לאה ברחמים דכתיב (בראשית כט) ועיני לאה רכות מאי רכות אילימא רכות ממש אפשר בגנות בהמה טמאה לא דבר הכתוב דכתיב (בראשית ז) מן הבהמה הטהורה ומן הבהמה אשר איננה טהורה בגנות צדיקים דבר הכתוב אלא א"ר אלעזר שמתנותיה ארוכות רב אמר לעולם רכות ממש ולא גנאי הוא לה אלא שבח הוא לה שהיתה שומעת על פרשת דרכים בני אדם שהיו אומרים שני בנים יש לה לרבקה שתי בנות יש לו ללבן גדולה לגדול וקטנה לקטן והיתה יושבת על פרשת דרכים ומשאלת גדול מה מעשיו איש רע הוא מלסטם בריות קטן מה מעשיו (בראשית כה) איש תם יושב אוהלים והיתה בוכה עד שנשרו ריסי עיניה והיינו דכתיב (בראשית כט) וירא ה' כי שנואה לאה מאי שנואה אילימא שנואה ממש אפשר בגנות בהמה טמאה לא דבר הכתוב בגנות צדיקים דבר הכתוב אלא ראה הקב"ה ששנואין מעשה עשו בפניה ויפתח את רחמה ומאי צניעות היתה בה ברחל דכתיב (בראשית כט) ויגד יעקב לרחל כי אחי אביה הוא וכי בן רבקה הוא והלא בן אחות אביה הוא אלא אמר לה מינסבת לי אמרה ליה אין מיהו אבא רמאה הוא ולא יכלת ליה אמר לה מאי רמאותיה אמרה ליה אית לי אחתא דקשישא מינאי ולא מנסבא לי מקמה אמר לה אחיו אני ברמאות [א"ל] ומי שרי להו לצדיקי לסגויי ברמאותא אין (שמואל ב כב) עם נבר תתבר ועם עקש תתפל מסר לה סימנין כי קא מעיילי לה ללאה סברה השתא מיכספא אחתאי מסרתינהו ניהלה והיינו דכתיב (בראשית כט) ויהי בבקר והנה היא לאה מכלל דעד השתא לאו לאה היא אלא מתוך סימנים שמסר לה יעקב לרחל ומסרתה ללאה לא הוה ידע לה עד ההיא שעתא בעא מיניה אבא חליפא

קרויא מר' חייא בר אבא בכללן אתה מוצא שבעים בפרטן אתה מוצא שבעים חסר אחד אמר ליה תאומה היתה עם דינה דכתיב (בראשית מז) ואת דינה בתו אלא מעתה תאומה היתה עם בנימן דכתיב

דף קכג, ב גמרא (בראשית מג) ואת בנימין אחיו בן אמו אמר מרגלית טובה היתה בידי ואתה מבקש לאבדה ממני הכי אמר ר' חמא בר חנינא זו יוכבד שהורתה בדרך ולידתה בין החומות שנאמר (במדבר כ) אשר ילדה אותה ללוי במצרים לידתה במצרים ואין הורתה במצרים בעא מיניה ר' חלבו מר' שמואל בר נחמני כתיב (בראשית ל) ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף וגו' מאי שנא כי אתיליד יוסף אמר ליה ראה יעקב אבינו שאין זרעו של עשו נמסר אלא ביד זרעו של יוסף שנאמר (עובדיה א) והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשו לקש וגו' איתיביה (שמואל א ל) ויכם דוד מהנשף ועד הערב למחרתם אמר ליה דאקריך נביאי לא אקריך כתובי דכתיב (דברי הימים א יב) בלכתו אל צקלג נפלו עליו ממנשה עדנה ויוזבד וידיעאל ומיכאל ויוזבד ואליהוא וצלתי ראשי האלפים אשר למנשה מתיב רב יוסף (דברי הימים א ד) ומהם מן בני שמעון הלכו להר שעיר אנשים חמש מאות ופלטיה ונעריה ורפיה ועזיאל בני ישעי בראשם ויכו את שארית הפלטה לעמלק וישבו שם עד היום הזה אמר רבה בר שילא ישעי מבני מנשה אתי דכתיב (דברי הימים א ה) ובני מנשה חפר וישעי תנו רבנן הבכור נוטל פי שנים בזרוע ובלחיים ובקיבה ובמוקדשין ובשבח ששבחו נכסים לאחר מיתת אביהן כיצד הניח להן אביהן פרה מוחכרת ומושכרת ביד אחרים או שהיתה רועה באפר וילדה בכור נוטל פי שנים אבל בנו בתים ונטעו כרמים אין בכור נוטל פי שנים האי הזרוע והלחיים והקיבה היכי דמי אי דאתי לידי אבוהון פשיטא ואי דלא אתי לידי אבוהון ראוי הוא ואין הבכור נוטל בראוי כבמוחזק הכא במכירי כהונה עסקינן ודאשתחייט בחיי דאבוהון וקסבר מתנות שלא הורמו כמי שהורמו דמו מוקדשין לאו דידיה ניהו בקדשים קלים ואלביא דרבי יוסי הגלילי דאמר ממון בעלים הוא דתניא (ויקרא ה) ומעלה מעל בה' לרבות קדשים קלים שהן ממון בעלים דברי רבי יוסי הגלילי הניח להן אביהן פרה מוחכרת ומושכרת ביד אחרים או שהיתה רועה באפר וילדה בכור נוטל בה פי שנים השתא מוחכרת ומושכרת דלאו ברשותא דמרה דידיהו קיימא אמרת שקיל רועה באפר מיבעיא הא קא משמע לן דמוחכרת ומושכרת דומיא דרועה באפר מה רועה באפר שבחא דממילא קא אתי ולא קא חסרי בה מזונא

דף קכד, א גמרא אף מוחכרת ומושכרת שבחא דממילא קא אתי דלא חסרי בה מזוני מני ר' היא דתניא אין בכור נוטל פי שנים בשבח ששבחו נכסים לאחר מיתת אביהן רבי אומר אומר אני בכור נוטל פי שנים בשבח ששבחו נכסים לאחר מיתת אביהן אבל לא בשבח שהשביחו יתומים לאחר מיתת אביהן ירשו שטר חוב בכור נוטל פי שנים יצא עליהן שטר חוב בכור נותן פי שנים ואם אמר איני נותן ואיני נוטל רשאי מאי טעמייהו דרבנן אמר קרא (דברים כא) לתת לו פי שנים מתנה קרייה רחמנא מה מתנה עד דמטיא לידיה אף חלק בכורה עד דמטיא לידיה ורבי אומר אמר קרא פי שנים מקיש חלק בכורה לחלק פשוט מה חלק פשוט אע"ג דלא מטא לידיה אף חלק בכורה אע"ג דלא מטא לידיה ורבנן נמי הכתיב פי שנים ההוא למיתבא ליה אחד מצרא ורבי נמי הכתיב לתת לו ההוא שאם אמר איני נוטל ואיני נותן רשאי א"ר פפא דיקלא ואלים ארעא ואסיק שירטון דכ"ע לא

פליגי דשקיל כי פליגי בחפורה והוה שובלי שלופפי והווי תמרי דמ"ס שבחא דממילא ומר סבר אישתני: אמר רבה בר חנא אמר ר' חייא עשה כדברי רבי עשה כדברי חכמים עשה דף קכד, ב גמרא מספקא ליה אי הלכה כרבי מחבירו ולא מחביריו או הלכה כרבי

מחבירו ואפילו מחביריו אמר רב נחמן אמר רב אסור לעשות כדברי רבי קא סבר הלכה כרבי מחבירו ולא מחביריו ורב נחמן זידיה אמר מותר לעשות כדברי רבי קא סבר הלכה כרבי מחבירו ואפילו מחביריו אמר רבא אסור לעשות כדברי רבי ואם עשה עשוי קא סבר מטין איתמר תני רב נחמן בשאר ספרי דבי רב (דברים כא) בכל אשר ימצא לו פרט לשבח שהשביחו יורשין לאחר מיתת אביהן אבל שבח ששבחו נכסים לאחר מיתת אביהן שקיל ומני רבי היא תני רמי בר חמא בשאר ספרי דבי רב בכל אשר ימצא לו פרט לשבח ששבחו נכסים לאחר מיתת אביהן וכל שכן שבח שהשביחו יורשין לאחר מיתת אביהן דלא שקיל ומני רבנן היא אמר רב יהודה אמר שמואל אין בכור נוטל פי שנים במלוה למאן אילימא לרבנן השתא שבחא דאיתיה ברשותיה אמרי רבנן לא שקיל מלוה מבעיא אלא לרבי ואלא הא דתניא ירשו שטר חוב בכור נוטל פי שנים בין במלוה בין ברבית מני לא רבי ולא רבנן לעולם לרבנן ואצטריך סלקא דעתך אמינא מלוה כיון דנקיט שטרא כמאן דגביא דמיא קא משמע לן שלחו מתם בכור נוטל פי שנים במלוה אבל לא ברבית למאן אילימא לרבנן השתא שבחא דאיתיה ברשותיה אמרי רבנן דלא שקיל מלוה מבעיא אלא לרבי ולרבי ברבית לא והתניא רבי אומר בכור נוטל פי שנים בין במלוה בין ברבית לעולם רבנן היא ומלוה כמאן דגביא דמיא אמר ליה רב אחא בר רב לרבינא איקלע אמרימא לאתרין ודריש בכור נוטל פי שנים במלוה אבל לא ברבית א"ל נהרדעי לטעמייהו דאמר רבה גבו קרקע יש לו גבו מעות אין לו ורב נחמן אמר גבו מעות יש לו גבו קרקע אין לו אמר ליה אביי לרבה לדידך קשיא לרב נחמן קשיא לדידך קשיא

דף קכה, א גמרא מאי שנא מעות דלא דלאו הני מעות שבק אבוהון קרקע נמי לאו הא קרקע שבק אבוהון ועוד <הא את הוא דאמרת> [הא אמר מר] מסתבר טעמא דבני מערבא דאי קדים סבתא וזבנא זבינה זביני לרב נחמן קשיא מאי שנא קרקע דלא דלאו הא קרקע שבק אבוהון מעות נמי לאו הני מעות שבק אבוהון ועוד הא אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוא יתומים שגבו קרקע בחובת אביהן בעל חוב חוזר וגובה מהן אמר ליה לא לדידי קשיא ולא לרב נחמן קשיא טעמא דבני מערבא קאמרינן ולן לא סבירא לן מאי סבתא דההוא דאמר להו

דף קכה, ב גמרא נכסי לסבתא ובתרה לירתאי הויא ליה ברתא דהוה נסיבא שכיבא בחיי בעלה ובחיי סבתא בתר דשכיבא סבתא אתא בעל קא תבע אמר רב הונא לירתאי ואפי' לירתאי ירתי ורב ענן אמר לירתאי ולא לירתאי ירתי שלחו מתם הלכתא כוותיה דרב ענן ולא מטעמיה הלכת' כוותיה דרב ענן דבעל לא ירית ולא מטעמיה דאילו רב ענן סבר אע"ג דהוה ליה ברא לברתיה לא ירית ולא היא דאילו הוה ליה ברא לברתיה ודאי ירית ובעל היינו טעמא דלא ירית משום דהוה ליה ראוי ואין הבעל נוטל בראוי כבמוחזק מכלל דרב הונא סבר בעל נוטל בראוי כבמוחזק א"ר אלעזר דבר זה נפתח בגדולים ונסתיים בקטנים כל האומר אחריו כאומר מעכשיו דמי אמר רבה מסתברא טעמא דבני מערבא דאי קדים סבתא וזבנא זבינה זביני אמר רב פפא הלכתא אין הבעל נוטל בראוי כבמוחזק ואין הבכור נוטל בראוי כבמוחזק ואין הבכור נוטל פי שנים במלוה בין שגבו קרקע בין שגבו מעות

דף קכז, א גמרא ומלוה שעמו פלגי אמר רב הונא אמר רב אסי בכור שמיחה מיחה אמר רבה מסתבר טעמיה דרב אסי בענבים ובצרום זיתים ומסקום אבל דרכום לא ורב יוסף אמר אפילו דרכום דרכום מעיקרא עינבי השתא חמרא כדאמר רב עוקבא בר חמא ליתן לו דמי היזק ענביו ה"נ נותן לו דמי היזק ענביו היכא איתמר דרב עוקבא בר חמא אהא דאמר רב יהודה אמר שמואל בכור ופשוט שהניח להן אביהן ענבים ובצרום זיתים ומסקום בכור נוטל פי שנים אפילו דרכום דרכום מעיקרא עינבי השתא חמרא אמר מר עוקבא בר חמא ליתן לו דמי היזק ענביו: אמר רב אסי בכור שנטל חלק כפשוט ויתר מאי ויתר רב פפא משמיה דרבא אמר ויתר באותה שדה רב פפי משמיה דרבא אמר ויתר בכל הנכסים כולן רב פפא משמיה דרבא אמר ויתר באותה שדה קא סבר אין לו לבכור קודם חלוקה >ומה דאתא לידיה אחיל אידך לא אחיל< ורב פפי משמיה דרבא אמר ויתר בכל הנכסים כולן קא סבר יש לו לבכור קודם חלוקה ומדאחיל בהא אחיל בכולהו והא דרב פפי ורב פפא לאו בפירוש איתמר אלא מכללא איתמר דההוא בכור דאזיל זבין נכסי דידיה ודפשוט אזול יתמי בני פשוט למיכל תמרי [מהנהו לקוחות מחונהו] אמרי להו קרובים לא מיסתייא דזבנתינהו לנכסייהו אלא מימחא נמי מחיתו להו אתו לקמיה דרבא אמר להו לא עשה ולא כלום

דף קכז, ב גמרא מר סבר לא עשה כלום בפלגא ומר סבר בכולהו שלחו מתם בכור שמכר קודם חלוקה לא עשה כלום אלמא אין לו לבכור קודם חלוקה והלכתא יש לבכור קודם חלוקה מר זוטרא מדרישבא פלג בצנא דפלפלי בהדי אחין בשוה אתא לקמיה דרב אשי אמר ליה הואיל ויתרתה במקצת ויתרתה בכל הנכסים כולן:

דף קכז, ב משנה האומר איש פלוני בני בכור לא יטול פי שנים איש פלוני בני לא יירש עם אחיו לא אמר כלום שהתנה על מה שכתוב בתורה המחלק נכסיו על פיו ריבה לאחד ומיעט לאחד והשוה להן את הבכור דבריו קיימין ואם אמר משום ירושה לא אמר כלום כתב בין בתחלה בין באמצע בין בסוף משום מתנה דבריו קיימין:

דף קכז, ב גמרא לימא מתניתין דלא כר' יהודה דאי ר' יהודה האמר בדבר של ממון תנאו קיים דתניא האומר לאשה הרי את מקודשת לי על מנת שאין ליך עלי שאר כסות ועונה הרי זו מקודשת ותנאו בטל דברי ר' מאיר ר' יהודה אומר בדבר של ממון תנאו קיים אפי' תימא ר' יהודה התם ידעה וקא מחלה הכא לא קא מחיל אמר רב יוסף אמר איש פלוני בני בכורי הוא נוטל פי שנים איש פלוני בכור הוא אינו נוטל פי שנים דלמא בוכרא דאמא קאמר ההוא דאתא לקמיה דרבה בר בר חנה א"ל מוחזקני בזה שהוא בכור א"ל מנא ידעת דהוה קרי ליה אבוה בוכרא סכלא דלמא בוכרא דאמא הוא דכל בוכרא דאמא נמי בוכרא סכלא קארו ליה ההוא דאתא לקמיה דרבי חנינא אמר ליה מוחזקני בזה שהוא בכור אמר ליה מנא ידעת אמר ליה דכי הווי אתו לגבי אבוה אמר להו זילו לגבי שכחת ברי דבוכרא הוא ומסי רוקיה ודלמא בוכרא דאמא הוא גמירי בוכרא דאבא מסי רוקיה בוכרא דאמא לא מסי רוקיה אמר ר' אמי טומטום שנקרע ונמצא זכר אינו נוטל פי שנים דאמר קרא (דברים כא) והיה הבן הבכור לשניאה עד שיהא בן משעת הויה רב נחמן בר יצחק אמר אף אינו נידון כבן סורר ומורה דאמר קרא (דברים כא) כי יהיה לאיש בן סורר ומורה עד שיהא בן משעת הויה

דף קכז, א גמרא אמימר אמר אף אינו ממעט חלק בכורה שנא' (דברים כא) וילדה לו בנים עד שיהא בן בשעת לידה רב שיזבי אמר אף אינו נימול לשמנה דאמר קרא (ויקרא

יב) אשה כי תזריע וילדה זכר וביום השמיני ימול עד שיהא זכר משעת לידה רב שרביא אמר אף אין אמו טמאה לידה דאמר קרא אשה כי תזריע וילדה זכר וטמאה שבעת ימים עד שיהא זכר משעת לידה מיתבי המפלת טומטום ואנדרוגינוס תשב לזכר ולנקיבה תיובת' דרב שרביא תיובתא לימא תיהוי תיובתא דרב שיזבי תנא ספוקי מספקא ליה ולחומרא אי הכי תשב לזכר ולנקיבה ולנדה מיבעי ליה קשיא אמר רבא תניא כוותיה דר' אמי בן ולא טומטום בכור ולא ספק בשלמא בן ולא טומטום כדר' אמי אלא בכור ולא ספק לאפוקי מאי לאפוקי מדדרש רבא דדרש רבא שתי נשים שילדו ב' זכרים במחבא כותבין הרשאה זה לזה א"ל רב פפא לרבא והא שלח רבין דבר זה שאלתי לכל רבותי ולא אמרו לי דבר ברם כך אמרו משום ר' ינאי הוכרו ולבסוף נתערבו כותבין הרשאה זה לזה לא הוכרו אין כותבין הרשאה זה לזה הדר אוקי רבא אמורא עליה ודרש דברים שאמרתם לכם טעות הן בידי ברם כך אמרו משום ר' ינאי הוכרו ולבסוף נתערבו כותבין הרשאה זה לזה לא הוכרו אין כותבין הרשאה זה לזה שלחו ליה בני אקרא דאגמא לשמואל ילמדנו רבינו היו מוחזקין בזה שהוא בכור ואמר אביו על אחר בכור הוא מהו שלח להו כותבין הרשאה

דף קכז, ב גמרא זה לזה מה נפשך אי כרבנן סבירא ליה לישלח להו כרבנן אי כרבי יהודה סבירא ליה לישלח להו כרבי יהודה מספקא ליה אי כרבי יהודה אי כרבנן מאי היא דתניא (דברים כא) יכיר יכירנו לאחרים מכאן א"ר יהודה נאמן אדם לומר זה בני בכור וכשם שנאמן אדם לומר זה בני בכור כך נאמן אדם לומר זה בן גרושה וזה בן חלוצה וחכמים אומרים אינו נאמן א"ל רב נחמן בר יצחק לרבא בשלמא לרבי יהודה היינו דכתיב יכיר אלא לרבנן יכיר למה לי בצריך היכרא למאי הלכתא למיתבא לו פי שנים לא יהא אלא אחר אילו בעי למיתבא ליה במתנה מי לא יהיב ליה לא צריכא בנכסים שנפלו לו לאחר מכאן ולר"מ דאמר אדם מקנה דבר שלא בא לעולם יכיר למה לי בנכסים שנפלו לו כשהוא גוסס: ת"ר היו מוחזקין בו שהוא בכור ואמר אביו על אחר שהוא בכור נאמן היו מוחזקין בו שאינו בכור ואמר אביו בכור הוא אינו נאמן רישא רבי יהודה וסיפא רבנן א"ר יוחנן אמר בני הוא וחזר ואמר עבדי הוא אינו נאמן עבדי הוא וחזר ואמר בני הוא נאמן דמשמש לי כעבדא קאמר וחילופיה אבית המכס היה עובר על בית המכס ואמר בני הוא וחזר ואמר עבדי הוא נאמן עבדי הוא וחזר ואמר בני הוא אינו נאמן מיתבי היה משמשו כבן ובא ואמר בני הוא וחזר ואמר עבדי הוא אינו נאמן היה משמשו כעבד ובא ואמר עבדי הוא וחזר ואמר בני הוא אינו נאמן אר"נ בר יצחק התם דקארו ליה עבדא מצר מאה מאי מצר מאה מצר עבדא ק' זוזי שלח ליה ר' אבא לרב יוסף בר חמא האומר לחבירו עבדי גנבת והוא אומר לא גנבתי מה טיבו אצלך אתה מכרתו לי

דף קכח, א גמרא אתה נתת לי במתנה רצונך השבע וטול ונשבע אינו יכול לחזור בו מאי קא משמע לן תנינא אמר לו נאמן עלי אבא נאמן עלי אביך נאמנין עלי שלשה רועי בקר רבי מאיר אומר יכול לחזור בו וחכמים אומרים אינו יכול לחזור בו הא קא משמע לן דבאתן לך מחלוקת והלכה כדברי חכמים: שלח ליה רבי אבא לרב יוסף בר חמא הלכה גובין מן העבדים ורב נחמן אמר אין גובין שלח ליה ר' אבא לרב יוסף בר חמא הלכה שלישי בשני כשר רבא אמר אף בראשון מר בר רב אשי אכשר באבא דאבא ולית הלכתא כמר בר רב אשי שלח ליה רבי אבא לרב יוסף בר חמא היה יודע לו בעדות קרקע עד שלא נסתמא ונסתמא פסול ושמואל אמר כשר אפשר דמכוין מצרנהא אבל גלימא לא ורב

ששת אמר אפי' גלימא אפשר דמכוין מדת ארכו ומדת רחבו אבל נסכא לא ורב פפא אמר אפי' נסכא אפשר דמכוין מדת משקלותיו מיתבי היה יודע לו בעדות עד שלא נעשה חתנו ונעשה חתנו פיקח ונתחרש פיתח ונסתמא שפוי ונשתטה פסול אבל היה יודע לו בעדות עד שלא נעשה חתנו ונעשה חתנו ומתה בתו פיקח ונתחרש וחזר ונתפקח פיתח ונסתמא וחזר ונתפתח שפוי ונשתטה וחזר ונשתפה כשר זה הכלל כל שתחלתו או סופו בפסלות פסול תחלתו וסופו בכשרות כשר

דף קכח, ב גמרא תיובתא דכולהו תיובתא שלח ר' אבא לרב יוסף בר חמא האומר על תינוק בין הבנים נאמן ורבי יוחנן אמר אינו נאמן מאי קאמר אמר אביי הכי קאמר האומר על תינוק בין הבנים יירש כל נכסי נאמן כרבי יוחנן בן ברוקה ורבי יוחנן אמר אינו נאמן כרבנן מתקיף לה רבא האי נאמן ואינו נאמן יירש ולא יירש מבעיא ליה אלא אמר רבא הכי קאמר האומר על תינוק בין הבנים בכור הוא נאמן כר' יהודה ור' יוחנן אמר אינו נאמן כרבנן: שלח ליה ר' אבא לרב יוסף בר חמא האומר תטול אשתי כאחד מן הבנים נוטלת כאחד מן הבנים אמר רבא ובנכסים של עכשיו ובבנים הבאין לאחר מכאן: שלח ליה רבי אבא לרב יוסף בר חמא המוציא שטר חוב על חבריו מלוה אומר לא נפרעתי כלום ולוה אומר פרעתי מחצה והעדים מעידין שפרע כולו הרי זה נשבע וגובה מחצה מנכסים בני חורין אבל ממשועבדין לא דאמרי אנן אעדים סמכינן ואפי' לר' עקיבא דאמר משיב אבדה הוי הני מילי היכא דליכא עדים אבל היכא דאיכא עדים אירתותי אירתת מתקיף לה מר בר רב אשי אדרבה אפי' לר' שמעון בן אלעזר דאמר מודה מקצת הטענה הוי הני מילי היכא דליכא עדים דקא מסייעי ליה אבל היכא דאיכא עדים דקא מסייעי ליה ודאי משיב אבדה הוי דרש מר זוטרא משמיה דרב שימי בר אשי הלכתא בכל הני שמעתתא כדשלח ליה רבי אבא לרב יוסף בר חמא אמר ליה רבינא לרב אשי דר' נ' מאי א"ל אין גובין מתנינן לה וכן אר"נ ואלא הלכתא לאפוקי מאי

דף קכט, א גמרא אי לאפוקי מדרבא מוסיף הוא אי דמר בר רב אשי לית הלכתא כמר בר רב אשי אי לאפוקי מדשמואל ורב ששת ורב פפא הא איתותבו אלא לאפוקי מדרבי יוחנן ומאתקפתא דמר בר רב אשי: המחלק נכסיו על פיו ריבה לאחד ומיעט לאחד כו': היכי דמי מתנה בתחלה היכי דמי באמצע היכי דמי בסוף כי אתא רב דימי אמר רבי יוחנן תנתן שדה פלונית לפלוני ויירשה זו היא מתנה בתחלה יירשה ותנתן לו זו היא מתנה בסוף יירשה ותנתן לו ויירשה זו היא מתנה באמצע ודוקא באדם אחד ושדה אחת אבל באדם אחד ושתי שדות שדה אחת ושני בני אדם אבל בשתי שדות ושני בני אדם לא כי אתא רבין אמר תנתן שדה פלונית לפלוני ויירש פלוני שדה פלונית רבי יוחנן אומר קנה רבי אלעזר אומר לא קנה אמר ליה אביי לרבין אנחתת לן חדא ואתקפת לן חדא בשלמא דר' אלעזר אדרבי אלעזר לא קשיא כאן באדם אחד ושתי שדות כאן בשני בני אדם ושתי שדות אלא דר' יוחנן אדרבי יוחנן קשיא אמוראי נינהו ואליבא דרבי יוחנן וריש לקיש אמר לא קנה עד שיאמר פלוני ופלוני יירשו שדה פלונית ופלונית שנתתם להם במתנה ויירשום בפלוגתא אמר רב המנונא לא שנו אלא אדם אחד ושדה אחת אבל אדם אחד ושתי שדות שדה אחת ושני בני אדם לא ורב נחמן אמר אפילו אדם אחד ושתי שדות שדה אחת ושני בני אדם אבל שתי שדות ושני בני אדם לא ורב ששת אמר אפי' שתי שדות ושני בני אדם אמר רב ששת מנא

אמינא לה דתניא האומר תנו שקל לבני בשבת וראוין ליתן סלע נותן להן סלע ואם אמר אל תתנו להן אלא שקל אין נותנין להן אלא שקל ואם אמר אם מתו **דף קכט,ב גמרא** יירשו אחרים תחתיהם בין שאמר תנו בין שאמר אל תתנו אין נותנין להן אלא שקל והא הכא דכשתי שדות וכשני בני אדם דמי וקתני דקני הוא מותיב לה והוא מפרק לה בראוי ליורשו ור' יוחנן בן ברוקה היא אמר רב אשי תא שמע נכסי לך ואחר כך יירש פלוני ואחרי אחר כך יירש פלוני מת ראשון קנה שני מת שני קנה שלישי ואם מת שני בחיי ראשון יחזרו נכסים ליורשי ראשון והא הכא דכשתי שדות ושני בני אדם דמי וקתני דקנה וכי תימא הכא נמי בראוי ליורשו ור' יוחנן בן ברוקה היא אי הכי מת שני קנה שלישי הא שלח רב אחא ברי' דרב עויא לדברי ר' יוחנן בן ברוקה נכסי לך ואחר כך לפלוני וראשון ראוי ליורשו אין לשני במקום ראשון כלום שאין זה לשון מתנה אלא לשון ירושה וירושה אין לה הפסק תיובתא דכולהו תיובתא לימא נמי תיהוי תיובתיה דריש לקיש ותסברא והא אמר רבא הלכתא כותיה דריש לקיש בהני תלת לא קשיא כאן בתוך כדי דבור כאן לאחר כדי דבור והלכתא כל תוך כדי דבור דמי לבר >מעבודת כוכבים< {עבודה זרה}

דף קל,א גמרא וקדושין:

דף קל,א משנה האומר איש פלוני יירשני במקום שיש בת בתי תירשני במקום שיש בן לא אמר כלום שהתנה על מה שכתוב בתורה ר' יוחנן בן ברוקה אומר אם אמר על מי שראוי ליורשו דבריו קיימין ועל מי שאין ראוי לו ליורשו אין דבריו קיימין :

דף קל,א גמרא טעמא דאחר במקום בת ובת במקום בן הא בן בין הבנים ובת בין הבנות דבריו קיימין אימא סיפא רבי יוחנן בן ברוקה אומר אם אמר על מי שראוי ליורשו דבריו קיימין היינו תנא קמא וכי תימא רבי יוחנן בן ברוקה אפילו אחר במקום בת ובת במקום בן קאמר והתניא רבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה אומר לא נחלקו אבא וחכמים על אחר במקום בת ובת במקום בן שלא אמר כלום על מה נחלקו על בן בין הבנים ובת בין הבנות שאבא אומר יירש וחכמים אומרים לא יירש איבעית אימא מדקאמר לא נחלקו מכלל דתנא קמא סבר נחלקו איבעית אימא כוליה דרבי יוחנן בן ברוקה היא וחסורי מחסרא והכי קתני האומר איש פלוני יירשני במקום שיש בת בתי תירשני במקום שיש בן לא אמר כלום הא בת בין הבנות ובן בין הבנים אם אמר יירש כל נכסיו דבריו קיימין שר' יוחנן אומר אם אמר על מי שראוי ליורשו דבריו קיימין אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי יוחנן בן ברוקה וכן אמר רבא הלכה כר' יוחנן בן ברוקה אמר רבא מאי טעמיה דרבי יוחנן בן ברוקה אמר קרא (דברים כא) והיה ביום הנחילו את בניו התורה נתנה רשות לאב להנחיל לכל מי שירצה אמר ליה אביי הא מלא יוכל לבכר נפקא ההוא מיבעי ליה לכדתניא אבא חנן אמר משום רבי אליעזר

דף קל,ב גמרא מה תלמוד לומר (דברים כא) לא יוכל לבכר לפי שנאמר והיה ביום הנחילו את בניו שיכול והלא דין הוא ומה פשוט שיפה כחו שנוטל בראוי כבמוחזק התורה נתנה רשות לאב להנחיל לכל מי שירצה בכור שהורע כחו שאינו נוטל בראוי כבמוחזק לא כל שכן תלמוד לומר לא יוכל לבכר ויאמר לא יוכל לבכר מה ת"ל והיה ביום הנחילו את בניו שיכול והלא דין הוא ומה בכור שהורע כחו שאינו נוטל בראוי כבמוחזק אמרה תורה לא יוכל לבכר פשוט שיפה כחו שנוטל בראוי כבמוחזק לא כל שכן ת"ל והיה ביום הנחילו את בניו התורה נתנה רשות לאב להנחיל לכל מי שירצה א"ר זריקא א"ר אמי

א"ר חנינא אמר רבי הלכה כר' יוחנן בן ברוקה אמר ליה ר' אבא הורה איתמר במאי קמיפלגי מר סבר הלכה עדיפא ומר סבר מעשה רב תנו רבנן אין למדין הלכה לא מפי למוד ולא מפי מעשה עד שיאמרו לו הלכה למעשה שאל ואמרו לו הלכה למעשה ילך ויעשה מעשה ובלבד שלא ידמה מאי ובלבד שלא ידמה והא כל התורה כולה דמויי מדמינן לה אמר רב אשי הכי קאמר ובלבד שלא ידמה בטרפות דתניא אין אומרים בטרפות זו דומה לזו ואל תתמה שהרי חותכה מכאן ומתה חותכה מכאן וחיתה א"ל ר' אסי לר' יוחנן כי אמר לן מר הלכה הכי נעביד מעשה אמר לא תעבידו עד דאמינא הלכה למעשה אמר להו רבא לרב פפא ולרב הונא בריה דרב יהושע כי אתי פסקא דדינא דידי לקמייכו וחזיתו ביה פירכא לא תקרעוהו עד דאתיתו לקמאי אי אית לי טעמא אמינא לכו ואי לא הדרנא בי לאחר מיתה לא מיקרע תקרעוהו ומגמר נמי לא תגמרו מיניה לא מיקרע תקרעיניה דאי הואי התם דלמא הוה אמינא לכו טעמא

דף קלא, א גמרא מגמר נמי לא תגמרו מיניה דאין לדיין אלא מה שענינו רואות בעי רבא בבריא היאך כי קא"ר יוחנן בן ברוקה בשכ"מ דבר אורותי הוא אבל בבריא לא או דלמא אפילו בבריא נמי אמר ליה רב משרשיא לרבא תא שמע דאמר לו רבי נתן לרבי שניתם משנתכם כר' יוחנן בן ברוקה דתנן לא כתב לה בנין דיכרין דיהוין ליך מינאי אינון ירתון כסף כתובתיך יותר על חולקיהון דעם אחוהון חייב שתנאי ב"ד הוא ואמר לו רבי יסבון תנן ואמר רבי ילדות היתה בי והעזתי פני בנתן הבבלי אלא דקיימא לן בנין דכרין לא טרפא ממשעבדי אי סלקא דעתך יסבון תנן אמאי לא טרפא ממשעבדי אלא ש"מ ירתון תנן מאן שמעת ליה דאית ליה האי סברא ר' יוחנן בן ברוקה ושמע מינה אפי' בבריא אמר ליה רב פפא לאביי בין למאן דאמר יסבון ובין למאן דאמר ירתון הא אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם ואפי' לר' מאיר דאמר אדם מקנה דבר שלא בא לעולם הני מילי לדבר שישנו בעולם אבל לדבר שאינו בעולם לא אלא תנאי בית דין שאני הכא נמי תנאי בית דין שאני א"ל משום דקא מפיק לה בלשון ירתון הדר אמר אביי לאו מילתא היא דאמרי דתנן לא כתב לה בנין נוקבן דיהויין ליכי מינאי יהויין יתבן בביתי ויתזנן מנכסאי עד דתילקחן לגוברין חייב שהוא תנאי ב"ד והוה לזה במתנה ולזה בירושה וכל לזה בירושה ולזה במתנה אפי' רבנן מודו אמר ליה רב נחומי ואית דאמר רב חנניה בר מניומי לאביי

דף קלא, ב גמרא ממאי דבחד בי דינא איתקון דלמא בתרי בי דינא איתקון לא סלקא דעתך דקתני רישא זה מדרש דרש ר' אלעזר בן עזריה לפני חכמים בכרם ביבנה הבנים יירשו והבנות יזונו מה הבנים אינן יורשין אלא לאחר מיתת אביהם אף בנות לא יזונו אלא לאחר מיתת אביהן אי אמרת בשלמא בחד בי דינא איתקון היינו דילפינן תקנה מתקנה אלא אי אמרת בתרי בי דינא איתקון היכי ילפינן תקנה מתקנה ממאי דלמא לעולם אימא לך בתרי בי דינא איתקון ובי דינא בתרא תקון כבי דינא קמא כי היכי דלא תקשה תקנתא אתקנתא: אמר רב יהודה אמר שמואל הכותב כל נכסיו לאשתו לא עשאה אלא אפוטרופא פשיטא בנו הגדול לא עשאו אלא אפוטרופוס בנו הקטן מאי איתמר רב חנינאי בר אידי אמר שמואל אפילו בנו קטן המוטל בעריסה פשיטא בנו ואחר אחר במתנה ובנו אפוטרופוס <אשתו ואחר לאחר במתנה ואשתו אפוטרופוס> אשתו ארוסה ואשתו גרושה במתנה איבעיא להו בת אצל הבנים ואשה אצל האחים ואשה אצל בני הבעל מהו אמר רבינא משמיה דרבא בכולהו לא קנה לבר מאשתו ארוסה ואשתו גרושה רב עזירא משמיה דרבא אמר בכולהו קני לבר מהאשה אצל האחין ואשה אצל בני הבעל

דף קלב, א גמרא בעי רבא בבריא היאך בשכ"מ הוא דניחא ליה דלישתמעון מלה אבל בבריא הא קאי איהו או דלמא בריא נמי ניחא ליה דלישתמעון מלה מהשתא תא שמע הכותב פירות נכסיו לאשתו גובה כתובתה מן הקרקע למחצה לשליש ולרביע גובה כתובתה מן השאר כתב כל נכסיו לאשתו ויצא עליו שטר חוב רבי אליעזר אומר תקרע מתנתה ותעמוד על כתובתה וחכ"א תקרע כתובתה ותעמוד על מתנתה ונמצאת קרחת מכאן ומכאן ואמר רבי יהודה הנחתום מעשה ואירע הדבר בבת אחותי כלה ובא מעשה לפני חכמים ואמרו תקרע כתובתה ותעמוד על מתנתה ונמצאת קרחת מכאן ומכאן טעמא דיצא עליו שטר חוב הא לא יצא עליו שטר חוב קניא ובמאי אילימא בשכ"מ והא אמרת לא עשאה אלא אפוטרופוס אלא לאו בבריא לעולם בשכיב מרע ורב עזירא מוקי לה בכולהו רבינא מוקי לה באשתו ארוסה ואשתו גרושה אמר רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן הלכה תקרע כתובתה ותעמוד על מתנתה ונמצאת קרחת מכאן ומכאן למימרא דלא אזיל רב נחמן בתר אומדנא והתניא הרי שהלך בנו למדינת הים ושמע שמת בנו ועמד וכתב כל נכסיו לאחרים ואחר כך בא בנו מתנתו מתנה ר' שמעון בן מנסיא אומר אין מתנתו מתנה שאילו היה יודע שבנו קיים לא כתבן ואמר רב נחמן הלכה כרבי שמעון בן מנסיא שאני התם דניחא לה דתיפוק עלה קלא דכתבינהו ניהלה להנהו נכסים תנן התם הכותב נכסיו לבניו וכתב לאשתו קרקע כל שהוא אבדה כתובתה משום דכתב לה קרקע כל שהוא אבדה כתובתה אמר רב במזכה להן על ידה ושמואל אמר במחלק לפנייה והיא שותקת רבי יוסי בר' חנינא אמר באומר לה טלי קרקע זו בכתובתיך

דף קלב, ב גמרא ומקולי כתובה שנו כאן תנן ר' יוסי אומר אם קבלה עליה אע"פ שלא כתב לה אבדה כתובתה מכלל דת"ק סבר כתיבה וקבלה בעי וכי תימא כולה ר' יוסי היא והא תניא אמר רבי יהודה אימתי שהיתה שם וקבלה עליה אבל היתה שם ולא קבלה עליה קבלה עליה ולא היתה שם לא אבדה כתובתה תיובתא דכולהו תיובתא אמר ליה רבא לרב נחמן הא רב הא שמואל הא ר' יוסי בר' חנינא מר מאי סבירא ליה א"ל שאני אומר כיון שעשאה שותף בין הבנים אבדה כתובתה איתמר נמי אמר רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן כיון שעשאה שותף בין הבנים אבדה כתובתה בעי רבא בבריא היאך מי אמרינן בשכיב מרע הוא דידעה דלית ליה וקמחלה אבל בבריא סברה הדר קני או דלמא השתא מיהת לית ליה תיקו ההוא דאמר להו פלגא לברת ופלגא לברת ותילתא לאיתת בפירי איקלע רב נחמן לסורא עול לגבי רב חסדא אמר ליה כי האי גוונא מאי אמר ליה הכי אמר שמואל אפילו לא הקנה לה אלא דקל אחד לפירותיו אבדה כתובתה אמר ליה אימור דאמר שמואל התם דאקני לה בגופה דארעא הכא פירא הוא אמר ליה מטלטלי קא אמרת מטלטלי ודאי לא קא אמינא ההוא דאמר להו תלתא לברת ותלתא לברת ותלתא לאיתת שכיבא חדא מבנתיה סבר רב פפי למימר לא שקלא אלא תלתא

דף קלג, א גמרא אמר ליה רב כהנא אילו הדר קני מי לא שקלא וכיון דאילו הדר קני שקלא השתא נמי שקלא ההוא דפלגינהו לנכסיה לאתתיה ולבניה שייר חז דיקלא סבר רבינא למימר לית לה אלא חז דיקלא אמר ליה רב יימר לרבינא אי לית לה חז דיקלא נמי לית לה אלא מיגו דנחתא לדיקלא נחתא נמי לכולהו נכסי אמר רב הונא שכיב מרע שכתב כל נכסיו לאחר רואין אם ראוי ליורשו נוטלן משום ירושה ואם לאו נוטלן משום מתנה אמר ליה רב נחמן גנבא גנובי למה לך אי סבירא לך כרבי יוחנן בן ברוקה אימא הלכה כרבי יוחנן בן ברוקה דהא שמעתתיך כר' יוחנן בן ברוקה הוא דאזלא דלמא כי הא

קאמרת דההוא דהוה קא שכיב ואמרו ליה נכסיה למאן דלמא לפלניא ואמר להו אלא למאן ואמרת לן עלה אם ראוי ליורשו נוטלן משום ירושה ואם לאו נוטלן משום מתנה אמר ליה אין הכי קאמינא למאי הלכתא סבר רב אדא בר אהבה קמיה דרבא למימר אם ראוי ליורשו אלמנתו נזונית מנכסיו ואם לאו אין אלמנתו נזונית מנכסיו אמר ליה רבא מיגרע גרעא השתא בירושה דאורייתא אמרת אלמנתו נזונית מנכסיו במתנה דרבנן לא כל שכן אלא אמר רבא כדשלח רב אחא בר רב עויא לדברי רבי יוחנן בן ברוקה נכסי לך ואחריתך לפלוני אם היה ראשון ראוי ליורשו אין לשני במקום ראשון כלום שאין לשון מתנה אלא לשון ירושה וירושה אין לה הפסק אמר ליה רבא לרב נחמן והא אפסקה הוא סבר יש לה הפסק ורחמנא אמר אין לה הפסק

דף קלג, ב גמרא ההוא דאמר ליה לחבריה נכסי לך ואחריתך לפלוני וראשון ראוי ליורשו הוה שכיב ראשון אתא שני קא תבע סבר רב עיליש קמיה דרבא למימר שני נמי שקיל א"ל דייני דחצצתא הכי דייני לאו היינו דשלח רב אחא בר רב עויא אכסיף קרי עליה (ישעיהו ס) אני ה' בעתה אחישנה:

דף קלג, ב משנה הכותב את נכסיו לאחרים והניח את בניו מה שעשה עשוי אלא אין רוח חכמים נוחה הימנו רשב"ג אומר אם לא היו בניו נוהגים כשורה זכור לטוב:

דף קלג, ב גמרא איבעיא להו מי פליגי רבנן עליה דרשב"ג או לא ת"ש דיוסף בן יעזר היה לו בן שלא היה נוהג כשורה הוה ליה עיליתא דדינרי קם אקדשה אזיל נסיב בת גאדיל כלילי דינאי מלכא אולידה דביתהו זבין לה ביניתא קרעה אשכח בה מרגליתא אמרה ליה לא תמטייה למלכא דשקלי לה מינך בדמי קלילי זיל אמטייה לגבי גזברי ולא תשיימה את דאמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט אלא לשיימוה אינהו אמטייה שמוה בתליסרי עליאתא דדינרי אמרי ליה שבע איכא שית ליכא אמר להו שבע הבו לי שית הרי הן מוקדשות לשמים עמדו וכתבו יוסף בן יעזר הכניס אחת ובנו הכניס שש ואיכא דאמרי יוסף בן יעזר הכניס אחת ובנו הוציא שבע מדקא אמרי הכניס מכלל דשפיר עבד אדרבה מדקא אמרי הוציא מכלל דלאו שפיר עבד אלא מהא ליכא למשמע מינה מאי הוי עלה ת"ש דאמר ליה שמואל לרב יהודה שינא לא תיהוי בי עבורי אחסנתא ואפילו מברא בישא לברא טבא וכ"ש מברא לברתא ת"ר מעשה באדם אחד שלא היו בניו נוהגין כשורה עמד וכתב נכסיו ליונתן בן עוזיאל מה עשה יונתן בן עוזיאל מכר שלישי והקדיש שלישי והחזיר לבניו שלישי בא עליו שמאי במקלו ותרמילו א"ל שמאי אם אתה יכול להוציא את מה שמכרתי ומה שהקדשתי אתה יכול להוציא מה שהחזרתי

דף קלד, א גמרא אם לאו אי אתה יכול להוציא מה שהחזרתי אמר הטיח עלי בן עוזיאל הטיח עלי בן עוזיאל מעיקרא מאי סבר משום מעשה דבית חורון דתנן מעשה בבית חורון באחד שהיה אביו מודר הימנו הנאה והיה משיא בנו ואמר לחבירו הרי חצר וסעודה נתונין לך במתנה ואינן לפניך [אלא כדי] שיבא אבא ויאכל עמנו בסעודה אמר לו אם שלי הן הרי הן מוקדשין לשמים אמר לו לא נתתי לך את שלי שתקדישם לשמים אמר לו לא נתת לי את שלך אלא שתהא אתה ואביך אוכלין ושותין ומרצין זה לזה ויהא עון תלוי בראשו אמרו חכמים כל מתנה שאינה שאם הקדישה מוקדשת אינה מתנה: תנו רבנן שמונים תלמידים היו לו להלל הזקן שלשים מהן ראויים שתשרה עליהן שכינה כמשה רבינו שלשים מהן ראויים שתעמוד להן חמה כיהושע בן נון עשרים בינוניים גדול שבכולן יונתן בן עוזיאל קטן שבכולן רבן יוחנן בן זכאי אמרו עליו על רבן יוחנן בן זכאי שלא הניח

מקרא ומשנה גמרא הלכות ואגדות דקדוקי תורה ודקדוקי סופרים וקלין וחמורין וגזרות שוות ותקופות וגמטריאות ומשלות כובסים ומשלות שועלים שיחת שדים ושיחת דקלים ושיחת מלאכי השרת ודבר גדול ודבר קטן דבר גדול מעשה מרכבה ודבר קטן היות דאביי ורבא לקיים מה שנאמר (משלי ח) להנחיל אוהבי יש ואוצרותיהם אמלא וכי מאחר דקטן שבכולם כן גדול שבכולם על אחת כמה וכמה אמרו עליו על יונתן בן עוזיאל בשעה שיושב ועוסק בתורה כל עוף שפורח עליו נשרף:

דף קלד, א משנה האומר זה בני נאמן זה אחי אינו נאמן ויטול עמו בחלקו מת יחזרו נכסים למקומן נפלו לו נכסים ממקום אחר יירשו אחיו עמו:

דף קלד, א גמרא זה בני נאמן למאי הלכתא אמר רב יהודה אמר שמואל ליורשו ולפטור את אשתו מן היבום

דף קלד, ב גמרא ליורשו פשיטא לפטור את אשתו מן היבום אצטריכא ליה הא נמי תנינא מי שאמר בשעת מיתתו יש לי בנים נאמן יש לי אחים אינו נאמן התם דלא מוחזק לן באח הכא אף על גב דמוחזק ליה באח אמר רב יוסף אמר רב יהודה אמר שמואל מפני מה אמרו זה בני נאמן הואיל ובעל שאמר גרשתי את אשתי נאמן א"ר יוסף מריה דאברהם תלי תניא בדלא תניא אלא אי אתמר הכי איתמר א"ר יהודה אמר שמואל מפני מה אמרו זה בני נאמן הואיל ובידו לגרשה אמר רב יוסף השתא דאמרת אמרינן הואיל בעל שאמר גרשתי את אשתי נאמן הואיל ובידו לגרשה כי אתא רב יצחק בר יוסף אמר רבי יוחנן בעל שאמר גרשתי את אשתי אינו נאמן מפני שיש בידו לגרשה אלא רב יוסף אינו נאמן מפני שיש בידו לגרשה כי אתא רב יצחק בר יוסף אמר רבי יוחנן בעל שאמר גרשתי את אשתי נאמן לא קשיא כאן למפרע כאן להבא איבעיא להו אמר למפרע מהו להימוניה להבא מי פלגינן דבורא או לא פלגינן דבורא רב מארי ורב זביד חד אמר פלגינן וחד אמר לא פלגינן מאי שנא מדרבא דאמר רבא איש פלוני בא על אשתי הוא ואחר מצטרפין להורגו ולהורגו ולא להורגה בתרי גופי פלגינן בחד גופא לא פלגינן

דף קלה, א גמרא ההוא דהוה קא שכיב אמרו ליה אתתיה למאן אמר להו חזיא לכהנא רבה אמר רבא מאי ניחוש לה הא אמר רב חייא בר אבא אמר ר' יוחנן בעל שאמר גרשתי את אשתי נאמן א"ל אביי והא כי אתא ר' יצחק בר יוסף אמר ר' יוחנן בעל שאמר גרשתי את אשתי אינו נאמן א"ל ולא מי לא שנינהו כאן למפרע וכאן להבא ואשנויי ניקום ולסמוך א"ל רבא לרב נתן בר אמי חוש לה ההוא דהוה מוחזק לן דלית ליה אחי ואמר בשעת מיתה דלית ליה אחי אמר רב יוסף מאי ליחוש לה חדא דמוחזק לן דלית ליה אחין ועוד הא אמר בשעת מיתה דלית ליה אמר ליה אביי הא אמרי דאיכא עדים במדינת הים דידיעי דאית ליה אחי השתא מיהת הא ליתנהו קמן לאו היינו דר' חנינא דאמר רבי חנינא עדים בצד אסתן ותאסר אמר ליה אביי אם הקלנו בשבויה >משום דמנוולא נפשה לגבי שבאי < נקל באשת איש א"ל רבא לרב נתן בר אמי חוש לה: זה אחי אינו נאמן: ואידך מאי קאמרי אי קאמרי אחונא הוא אמאי יטול עמו בחלקו ותו לא אלא דקא אמרי לאו אחינו הוא אימא סיפא נפלו לו נכסים ממקום אחר יירשו אחיו עמו הא אמרי ליה לאו אחונא הוא לא צריכא דקא אמרי אין אנו יודעין אמר רבא זאת אומרת מנה לי בידך והלה אומר איני יודע פטור אביי אמר

דף קלה, ב גמרא לעולם אימא לך חייב ושאני הכא דכמנה לאחר בידך דמי: מת יחזרו נכסים למקומן: בעי רבא שבח ששבחו נכסים מאליהם מהו בשבח המגיע לכתפים לא

תיבעי לך דכי נפלו לו נכסים ממקום אחר דמי כי תיבעי לך בשבח שאינו מגיע לכתפים כגון דיקלא ואלים ארעא ואסקא שרטון מאי תיקו:

דף קלה,ב משנה מי שמת ונמצאת דייתיקי קשורה על יריכו הרי זו אינה כלום זיכה בה לאחר בין מן היורשין בין שאינן מן היורשין דבריו קיימין:

דף קלה,ב גמרא תנו רבנן איזה היא דייתיקי כל שכתוב בה דא תהא למיקם ולהיות ואיזה היא מתנה כל שכתוב בה מהיום ולאחר מיתה אלא מהיום ולאחר מיתה הוא דהויא מתנה מעכשיו לא הויא מתנה אמר אביי הכי קאמר איזו היא מתנת בריא שהיא כמתנת שכיב מרע דלא קני אלא לאחר מיתה כל שכתוב בה מהיום ולאחר מיתה יתיב רבה בר רב הונא באכסדרא דבי רב ויתיב וקאמר משמיה דר' יוחנן שכיב מרע שאמר כתבו ותנו מנה לפלוני ומת אין כותבין ונותנין שמא לא גמר להקנותו אלא בשטר ואין שטר לאחר מיתה אמר להו רבי אלעזר איזדהרו בה רב שיזבי אמר רבי אלעזר אמרה ואמר להו רבי יוחנן איזדהרו בה אמר רב נחמן בר יצחק כותיה דרב שיזבי מסתברא אי אמרת בשלמא רבי אלעזר אמרה אצטריך רבי יוחנן לאסהודי עליה דר' אלעזר אלא אי אמרת רבי יוחנן אמרה אצטריך רבי אלעזר לאסהודי עליה דר' יוחנן רביה ועוד תא שמע דר' אלעזר אמרה דשלח רבין משמיה דרבי אבהו הוו יודעים ששלח רבי אלעזר לגולה משום רבינו שכיב מרע שאמר כתבו ותנו מנה לפלוני ומת אין כותבין ונותנין שמא לא גמר להקנותו אלא בשטר ואין שטר לאחר מיתה ור' יוחנן אמר תיבדק מאי תיבדק כי אתא רב דימי אמר דייתיקי מבטלת דייתיקי שכיב מרע שאמר כתבו ותנו מנה לפלוני ומת רואין אם כמיפה את כחו כותבין ואם לאו אין כותבין מתיב ר' אבא בר ממל בריא שאמר כתבו ותנו מנה לפלוני ומת אין כותבין ונותנין הא שכיב מרע כותבין ונותנין הוא מותיב לה והוא מפרק לה במיפה את כחו היכי דמי מיפה את כחו

דף קלו,א גמרא כדאמר רב חסדא וקנינא מיניה מוסיף על מתנתא דא ה"נ דאמר אף כתובו וחתומו והבו ליה איתמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כותבין ונותנין וכן אמר רבא אמר רב נחמן הלכה כותבין ונותנין:

דף קלו,א משנה הכותב נכסיו לבניו צריך שיכתוב מהיום ולאחר מיתה דברי רבי יהודה רבי יוסי אומר אינו צריך הכותב נכסיו לבנו לאחר מותו האב אינו יכול למכור מפני שהן כתובין לבן והבן אינו יכול למכור מפני שהן ברשות האב מכר האב מכורים עד שימות מכר הבן אין ללוקח בהן כלום עד שימות האב:

דף קלו,א גמרא וכי כתב מהיום ולאחר מיתה מאי הוי הא תנן מהיום ולאחר מיתה גט ואינו גט ואם מת חולצת ולא מתייבמת התם מספקא לן אי תנאה הוי אי חזרה הוי אבל הכא הכי קאמר ליה גופא קני מהיום פירא לאחר מיתה: רבי יוסי אומר אינו צריך: רבה בר אבוה חלש על לגביה רב הונא ורב נחמן אמר ליה רב הונא לרב נחמן בעי מיניה הלכה כרבי יוסי או אין הלכה כר' יוסי אמר ליה טעמיה דרבי יוסי לא ידענא הלכה איבעי מיניה אמר ליה את בעי מיניה אי הלכה אי לא וטעמיה אנא אמינא לך בעא מיניה אמר ליה הכי אמר רב הלכה כרבי יוסי בתר דנפקו אמר ליה היינו טעמיה דרבי יוסי דאמר זמנו של שטר מוכיח עליו תניא נמי הכי רבי יוסי אומר אינו צריך מפני שזמנו של שטר מוכיח עליו בעא מיניה רבא מרב נחמן בהקנאה מהו אמר ליה בהקנאה אינו צריך רב פפי אמר איכא אקנייתא דצריך ואיכא אקנייתא דלא צריך אקנייה וקנינא מיניה לא צריך קנינא מיניה ואקנייה צריך מתקיף לה רב חנינא מסורא מי איכא מידי דאנן לא ידעינן וספרי

ידעי שאלונהו לספרי דאביי וידעי ולספרי דרבא וידעי רב הונא בריה דרב יהושע אמר
בין אקנייה וקנינא מיניה בין קנינא מיניה ואקנייה לא צריך ובדוכרן פתגמי דהוי באנפנא
פליגי אמר רב כהנא אמריתה לשמעתא קמיה דרב זביד מנהרדעא ואמר לי אתון הכי
מתניתו לה אנן הכי מתנינן לה אמר רבא אמר רב נחמן בהקנאה אינו צריך בין אקנייה
וקנינא מיניה בין קנינא מיניה ואקנייה לא צריך בדוכרן פתגמי דהוו באנפנא פליגי:
הכותב נכסיו לבנו לאחר מותו: איתמר מכר הבן בחיי האב ומת הבן בחיי האב
דף קלו, ב גמרא אמר רבי יוחנן לא קנה לוקח וריש לקיש אמר קנה לוקח רבי יוחנן אמר
לא קנה לוקח קנין פירות כקנין הגוף דמי וריש לקיש אמר קנה לוקח קנין פירות לאו
כקנין הגוף דמי והא איפליגו בה חדא זימנא דאיתמר המוכר שדהו לפירות רבי יוחנן אמר
מביא וקורא וריש לקיש אמר מביא ואינו קורא רבי יוחנן אמר מביא וקורא קסבר קנין
פירות כקנין הגוף דמי וריש לקיש אמר מביא ואינו קורא קנין פירות לאו כקנין הגוף דמי
אמר לך ר' יוחנן אף על גב דבעלמא קנין פירות כקנין הגוף דמי הכא אצטריך סלקא
דעתך אמינא אבא לגבי בריה אחולי אחיל קא משמע לן ורבי שמעון בן לקיש אמר אף על
גב דבעלמא קנין פירות לאו כקנין הגוף דמי הכא אצטריך סלקא דעתך אמינא כל לגבי
נפשיה אפילו במקום בריה נפשיה עדיפא ליה קא משמע לן איתביה רבי יוחנן לריש
לקיש נכסי לך ואחריו יירש פלוני ואחריו יירש פלוני מת ראשון קנה שני מת שני קנה
שלישי מת שני בחיי ראשון יחזרו נכסים ליורשי ראשון ואם איתא ליורשי נותן מיבעי
ליה אמר ליה כבר תרגמה רב הושעיא בבבל אחריו שאני וכן רמי רבה בר רב הונא קמיה
דרב ואמר אחריו שאני והתניא יחזרו ליורשי נותן

דף קלז, א גמרא תנאי היא דתניא נכסי לך ואחריו לפלוני וירד ראשון ומכר ואכל השני
מוציא מיד הלקוחות דברי רבי רבן שמעון בן גמליאל אומר אין לשני אלא מה ששייר
ראשון ורמינהי נכסי לך ואחריו לפלוני יורד ראשון ומוכר ואוכל דברי רבי רבן שמעון
בן גמליאל אומר אין לראשון אלא אכילת פירות בלבד קשיא דרבי אדרבי ודרשב"ג
אדרשב"ג דרבי אדרבי לא קשיא הא לגופא הא לפירא דרשב"ג אדרשב"ג לא קשיא הא
לכתחלה הא דיעבד אמר אביי איזהו רשע ערום זה המשיא עצה למכור בנכסים כרבן
שמעון בן גמליאל א"ר יוחנן הלכה כרבן שמעון בן גמליאל ומודה שאם נתנן במתנת
שכיב מרע לא עשה כלום מאי טעמא אמר אביי מתנת שכיב מרע לא קנה אלא לאחר
מיתה וכבר קדמו אחריו ומי אמר אביי הכי והא איתמר מתנת שכיב מרע מאימתי קנה
אביי אמר עם גמר מיתה ורבא אמר לאחר גמר מיתה הדר ביה אביי מההיא ממאי דמההיא
הדר ביה דלמא מהא הדר ביה לא סלקא דעתך דתנן זה גיטך אם מתי זה גיטך מחולי זה זה
גיטך לאחר מיתה לא אמר כלום אמר רבי זירא א"ר יוחנן הלכה כרשב"ג ואפילו היו בהן
עבדים והוציאן לחירות פשיטא מהו דתימא א"ל למיעבד איסורא לא יהבינן לך קא משמע
לן אמר רב יוסף אמר רבי יוחנן הלכה כרבן שמעון בן גמליאל ואפי' עשאן תכריכין למת
פשיטא מהו דתימא לשוינהו איסורי הנאה לא יהבי לך קא משמע לן דרש רב נחמן בר רב
חסדא אתרוג זה נתון לך במתנה ואחריו לפלוני נטלו ראשון ויצא בו באנו למחלוקת רבי
ורשב"ג מתקיף לה רב נחמן בר יצחק ע"כ לא פליגי רבי ורשב"ג התם אלא דמר סבר
קנין פירות כקנין הגוף דמי ומר סבר קנין פירות לאו כקנין הגוף דמי אלא הכא
דף קלז, ב גמרא אי מיפק לא נפיק ביה למאי יהביה ניהליה אלא מיפק דכולי עלמא לא
פליגי דנפיק ביה מכרה או אכלה באנו למחלוקת רבי ורבן שמעון בן גמליאל אמר רבה

בר רב הונא האחין שקנו אתרוג בתפוסת הבית נטלו אחד מהן ויצא בו אם יכול לאוכלו יצא ואם לאו לא יצא ודוקא דאיכא אתרוג לכל חד וחד אבל פריש או רמון לא אמר רבא אתרוג זה נתון לך במתנה ע"מ שתחזירהו לי נטלו ויצא בו החזירו יצא לא החזירו לא יצא קא משמע לן דמתנה על מנת להחזיר שמה מתנה ההיא איתתא דהוה לה דיקלא בארעא דרב ביבי בר אביי כל אימת דהות אזלא למיגזריה הוה קפיד עילוה אקניתיה ניהליה כל שני חייו אזל איהו אקנייה ניהליה לבנו קטן אמר רב הונא בריה דרב יהושע משום דאתו ממולאי אמריתו מילי מוליאתא אפילו רשב"ג לא קאמר אלא לאחר אבל לעצמו לא אמר רבא אמר רב נחמן שור זה נתון לך במתנה על מנת שתחזירהו לי הקדישו והחזירו ה"ז מוקדש ומוחזר אמר ליה רבא לרב נחמן מאי אהדריה אמר ליה ומאי חסריה אלא אמר רב אשי חזינן אי אמר ליה על מנת שתחזירהו הא אהדריה אי א"ל על מנת שתחזירהו לי מידי דחזי ליה קאמר ליה אמר רב יהודה אמר שמואל הכותב נכסיו לאחר ואמר הלה אי אפשרי בהן קנה ואפילו עומד וצווח ורבי יוחנן אמר לא קנה אמר רבי אבא בר ממל ולא פליגי **דף קלח, א גמרא** כאן בצווח מעיקרא כאן בשותק מעיקרא ולבסוף צווח אמר רב נחמן בר יצחק זיכה לו על ידי אחר ושתק ולבסוף צווח באנו למחלוקת רבן שמעון בן גמליאל ורבנן דתניא הכותב נכסיו לאחר והיו בהן עבדים ואמר הלה אי אפשרי בהן אם היה רבן שני כהן הרי אלו אוכלין בתרומה רבן שמעון בן גמליאל אומר כיון שאמר הלה אי אפשרי בהן כבר זכו בהן יורשין והוינן בה ות"ק אפילו עומד וצווח אמר רבא ואיתימא רבי יוחנן בצווח מעיקרו דכולי עלמא לא פליגי דלא קני שתק ולבסוף צווח דכולי עלמא לא פליגי דקני כי פליגי שזיכה לו על ידי אחר ושתק ולבסוף צווח דתנא קמא סבר מדשתיק קנינהו והאי דקא צווח מהדר הוא דקא הדר ביה ורבן שמעון בן גמליאל סבר הוכיח סופו על תחלתו והאי דלא צווח עד השתא דסבר כי לא מטו לידי מאי אצווח תנו רבנן שכיב מרע שאמר תנו מאתים זוז לפלוני ושלוש מאות לפלוני וארבע מאות לפלוני אין אומרין כל הקודם בשטר זוכה לפיכך יצא עליו שטר חוב גובה מכולם אבל אמר תנו מאתים זוז לפלוני ואחריו לפלוני ואחריו לפלוני אומרין כל הקודם בשטר זוכה לפיכך יצא עליו שט"ח גובה מן האחרון אין לו גובה משלפניו אין לו גובה משלפני פניו תנו רבנן שכיב מרע שאמר תנו מאתים זוז לפלוני בני בכור כראוי לו נוטלן ונוטל את בכורתו אם אמר בבכורתו ידו על העליונה רצה נוטלן רצה נוטל בכורתו ושכיב מרע שאמר תנו מאתים זוז לפלוני אשתי כראוי לה נוטלתן ונוטלת את כתובתה אם אמר בכתובתה **דף קלח, ב גמרא** ידה על העליונה רצה נוטלתן רצה נוטלת כתובתה ושכיב מרע שאמר תנו מאתים זוז לפלוני בעל חובי כראוי לו נוטלן ונוטל את חובו ואם אמר בחובו נוטלן בחובו משום דאמר כראוי לו נוטלן ונוטל את חובו ודלמא כראוי לו בחובו קאמר אמר רב נחמן אמר לי הונא הא מני רבי עקיבא היא דדייק לישנא יתירא דתנן ולא את הבור ולא את הדות אף על פי שכתב לו עומקא ורומא וצריך ליקח לו דרך דברי רבי עקיבא וחכמים אומרין אין צריך ליקח לו דרך ומודה ר"ע בזמן שאמר לו חוץ מאלו שאינו צריך ליקח לו דרך אלמא כיון דלא צריך וקאמר לטפויי מלתא קאתי הכא נמי כיון דלא צריך וקאמר לטפויי מלתא קא אתי: ת"ר שכיב מרע שאמר מנה יש לי אצל פלוני העדים כותבין אף על פי שאין מכירין לפיכך כשהוא גובה צריך להביא ראיה דברי ר' מאיר וחכ"א אין כותבין אא"כ מכירין לפיכך כשהוא גובה אין צריך להביא ראיה אמר רב נחמן אמר לי הונא תנא רבי מאיר אומר אין כותבין וחכמים אומרין כותבין ואף רבי מאיר לא אמר

אלא משום בית דין טועין אמר רב דימי מנהרדעא הלכתא אין חוששין לבית דין טועין ומאי שנא מדרבא דאמר רבא אין חולצין אלא אם כן מכירין ואין ממאנין אלא אם כן מכירין לפיכך כותבין גט חליצה וגט מיאון ואע"פ שאין מכירין <מ"ט לאו> משום דחוששין לב"ד טועין לא ב"ד בתר בית דינא לא דייקי בית דינא בתר עדים דייקי:

דף קלח, ב משנה האב תולש ומאכיל לכל מי שירצה ומה שהניח תלוש הרי הוא של יורשין:

דף קלח, ב גמרא תלוש אין מחובר לא

דף קלט, א גמרא והא תניא שמין את המחוברין ללוקח אמר עולא לא קשיא כאן בבנו כאן באחר הואיל ודעתו של אדם קרובה אצל בנו:

דף קלט, א משנה הניח בנים גדולים וקטנים אין הגדולים מתפרנסין על ידי הקטנים ולא הקטנים נזונין על הגדולים אלא חולקין בשוה נשאו הגדולים ישאו הקטנים ואם אמרו קטנים הרי אנו נושאים כדרך שנשאתם אתם אין שומעין להם אלא מה שנתן להם אביהם נתן הניח בנות גדולות וקטנות אין הגדולות מתפרנסות על ידי הקטנות ולא הקטנות נזונות על הגדולות אלא חולקות בשוה נשאו גדולות ישאו קטנות ואם אמרו קטנות הרי אנו נושאות כדרך שנשאתם אתם אין שומעין להן זה חומר בבנות מבבנים שהבנות נזונות על הבנים ואין נזונות על הבנות:

דף קלט, א גמרא אמר רבא האי גדול אחי דלבש ואיכסי מביתא מאי דעבד עבד והא אנן תנן אין הגדולים מתפרנסין על הקטנים מתני' בשרכא שרכא פשיטא מהו דתימא ניחא להו דלא נינוול קמ"ל: נשאו גדולים ישאו קטנים: מאי קאמר אמר רב יהודה הכי קאמר נשאו גדולים לאחור מיתת אביהן ישאו קטנים לאחור מיתת אביהן אבל נשאו גדולים בחיי אביהן ואמרו קטנים לאחור מיתת אביהן הרי אנו נושאים כדרך שנשאתם אתם אין שומעין להן אלא מה שנתן להן אביהן נתן: הניח בנות גדולות וקטנות: שלח ליה אבוה בר גביא לרבא ילמדנו רבינו לוותה ואכלה ועמדה ונשאת בעל לוקח הוי או יורש הוי לוקח הוי ומלוה על פה אינו גובה מן הלקוחות או דלמא יורש הוי ומלוה על פה גובה מן היורשין אמר ליה תנינא נשאו גדולות ישאו קטנות מאי לאו נשאו גדולות לבעל ישאו קטנות מבעל לא נשאו גדולות לבעל ישאו קטנות לבעל איני והא תני ר' חייא נשאו גדולות לבעל ישאו קטנות מבעל דלמא שאני פרנסה דאית לה קלא א"ל רב פפא לרבא לאו היינו דשלח רבין באגרתיה מי שמת והניח אלמנה ובת אלמנתו נזונת מנכסיו נשאת הבת אלמנתו נזונת מנכסיו מתה הבת אמר רב יהודה בן אחותו של ר' יוסי <בן> [ברבי] חנינא ע"י היה מעשה ואמרו אלמנתו נזונת מנכסיו אי אמרת בשלמא יורש הוי משום הכי אלמנתו נזונת מנכסיו אלא אי אמרת לוקח הוי אמאי נזונת מנכסיו אמר אביי אי לאו דשלח רבין אנן לא ידעינן והא תנן אלו הן שאין חוזרין ביובל הבכורה

דף קלט, ב גמרא והיורש את אשתו אמר ליה רבא והשתא דשלח מי ידעינן האמר ר' יוסי בר' חנינא באושא התקינו האשה שמכרה נכסי מלוג בחיי בעלה ומתה הבעל מוציא מיד הלקוחות אלא אמר רב אשי בעל שווהו רבנן כיוורש ושווהו רבנן כלוקח והיכא דטבא ליה עבדו ליה גבי יובל שווהו רבנן כיוורש משום פסידא דידיה גבי דר' יוסי בר' חנינא שווהו רבנן כלוקח משום פסידא דידיה גבי דרבין משום פסידא דאלמנה שווהו רבנן כיוורש והא גבי דר' יוסי בר' חנינא דאיכא פסידא ללקוחות ושווהו רבנן כלוקח התם אינהו אפסידו אנפשיהו כיוון דאיכא בעל לא איבעי להו למיזבן מאיתתא דיתבא תותי

מסכת בבא בתרא פרק ט

דף קלט, ב משנה מי שמת והניח בנים ובנות בזמן שהנכסים מרובין הבנים יירשו והבנות יזונו נכסים מועטין הבנות יזונו והבנים ישאלו על הפתחים אדמון אומר בשביל שאני זכר הפסדתי אמר רבן גמליאל רואה אני את דברי אדמון:

דף קלט, ב גמרא וכמה מרובין אמר רב יהודה אמר רב כדי שיזונו מהן אלו ואלו שנים עשר חדש כי אמריתא קמיה דשמואל אמר זו דברי רבן גמליאל בר רבי אבל חכמים אומרים כדי שיזונו מהן אלו ואלו עד שיבגרו איתמר נמי כי אתא רבין אמר ר' יוחנן ואמרי לה אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן כל שיזונו מהן אלו ואלו עד שיבגרו הן מרובין פחות מכאן הרי אלו מועטין ואי ליכא לאלו ואלו עד שיבגרו

דף קמ, א גמרא שקלי להו בנות לכולהו אלא אמר רבא מוציאין להן מזונות לבנות עד שיבגרו והשאר לבנים פשיטא מרובין ונתמעטו כבר זכו בהן יורשין מועטין ונתרבו מאי ברשות יורשין קיימי הלכך ברשות יורשין שבוח או דלמא סלוקי מסלקי יורשין מהכא תא שמע דאמר רבי אסי אמר רבי יוחנן יתומין שקדמו ומכרו בנכסים מועטין מה שמכרו מכרו יתיב רבי ירמיה קמיה דרבי אבהו וקא בעי מיניה אלמנתו מהו שתמעט בנכסים מי אמרינן כיון דאית לה מזוני ממעטא או דלמא כיון דאילו מנסבא לית לה השתא נמי לית לה אם תמצא לומר כיון דאילו מנסבא לית לה השתא נמי לית לה בת אשתו מהו שתמעט בנכסים מי אמרינן כיון דכי מנסבא נמי אית לה וממעטא או דלמא כיון דאילו מתה לית לה ולא ממעטא ואם תמצא לומר כיון דאילו מתה לית לה ולא ממעטא בע"ה מהו שימעט בנכסים מי אמרינן כיון דכי מיית נמי אית ליה ממעטא או דלמא כיון דמחסרי גוביינא לא ממעט ואיכא דבעי לה לאידך גיסא בע"ה מהו שימעט בנכסים

דף קמ, ב גמרא בת אשתו מהו שתמעט בנכסים אלמנתו מהו שתמעט בנכסים אלמנתו ובת אי זה מהן קודמת אמר ליה זיל האידינא ותא למחר כי אתא אמר ליה פשוט מיהת חדא דאמר רבי אבא אמר רבי אסי עשו אלמנה אצל הבת כבת אצל האחין בנכסים מועטין מה בת אצל אחין הבת ניזונת והאחין ישאלו על הפתחים אף אלמנה אצל הבת אלמנה ניזונת והבת תשאל על הפתחים: אדמון אומר בשביל שאני זכר הפסדתי וכו': מאי קאמר אמר אביי הכי קאמר בשביל שאני זכר וראוי אני לעסוק בתורה הפסדתי אמר ליה רבא אלא מעתה מאן דעסיק בתורה הוא דירית דלא עסיק בתורה לא ירית אלא אמר רבא הכי קאמר בשביל שאני זכר וראוי אני לירש בנכסים מרובין הפסדתי בנכסים מועטין:

דף קמ, ב משנה הניח בנים ובנות וטומטום בזמן שהנכסים מרובין הזכרים דוחין אותו אצל נקבות נכסים מועטין הנקבות דוחות אותו אצל זכרים האומר אם תלד אשתי זכר יטול מנה ילדה זכר יטול מנה נקבה מאתים ילדה נקבה נוטלת מאתים אם זכר מנה אם נקבה מאתים וילדה זכר ונקבה זכר נוטל מנה נקבה נוטלת מאתים ילדה טומטום אינו נוטל אם אמר כל מה שתלד אשתי יטול ה"ז יטול ואם אין שם יורש אלא הוא יורש את הכל:

דף קמ"ב, גמרא דוחזין אותו ושקיל כבת הא קתני סיפא ילדה טומטום אינו נוטל אמר אביי דוחזין אותו ואין לו ורבא אמר דוחזין אותו ויש לו וסיפא אתאן לרבן שמעון בן גמליאל <דתניא> [דתנן] ילדה טומטום ואנדרוגינוס רבן שמעון בן גמליאל אומר אין קדושה חלה עליהן מיתבי טומטום יורש כבן וניזון כבת בשלמא לרבא יורש כבן בנכסים מועטין וניזון כבת בנכסים מרובין

דף קמ"א, גמרא אלא לאביי מאי ניזון כבת ולטעמיך לרבא מאי יורש כבן אלא ראוי לירש ואין לו ה"נ ראוי לזון ואין לו: האומר אם ילדה אשתי זכר וכו': למימרא דבת עדיפא ליה מבן והא אמר ר' יוחנן משום רשב"י כל שאינו מניח בן ליורשו הקב"ה מלא עליו עברה שנאמר (במדבר כז) והעברתם את נחלתו לבתו ואין העברה אלא עברה שנאמר (צפניה א) יום עברה היום ההוא לענין ירושה בן עדיף ליה לענין הרווחה בתו עדיפא ליה ושמואל אמר הכא במבכרת עסקינן וכדרב חסדא דאמר רב חסדא בת תחלה סימן יפה לבנים איכא דאמרי דמריביא לאחיה ואיכא דאמרי דלא שלטא ביה עינא בישא אמר רב חסדא ולדידי בנתן עדיפן לי מבני ואיבעית אימא הא מני ר' יהודה היא הי רבי יהודה אילימא רבי יהודה דבכל דתניא (בראשית כד) וה' ברך את אברהם בכל רבי מאיר אומר שלא היה לו בת רבי יהודה אומר שהיתה לו בת ובכל שמה אימור דשמעת ליה לרבי יהודה ברתא נמי לא חסריה רחמנא לאברהם דעדיפא מבן מי שמעת ליה אלא הא רבי יהודה דתניא מצוה לזון את הבנות וק"ו לבנים דעסקי בתורה דברי ר"מ רבי יהודה אומר מצוה לזון את הבנים וק"ו לבנות דלא ליתזלן אלא הא דתניא ילדה זכר ונקבה הזכר נוטל ששה דינרין והנקבה נוטלת שני דינרין במאי אמר רב אשי אמריתיה לשמעתא קמיה דרב כהנא במסרס דאמר זכר תחלה מאתים נקבה אחריו ולא כלום נקבה תחלה מנה זכר אחריה מנה וילדה זכר ונקבה ולא ידעינן הי מינייהו נפק ברישא זכר שקיל מנה ממה נפשך אידך מנה הוה ממון המוטל בספק וחולקין והא דתניא ילדה זכר ונקבה אין לו אלא מנה היכי משכחת לה אמר רבינא במבשרני

דף קמ"א, גמרא דתניא המבשרני במה נפטר רחמה של אשתי אם זכר יטול מנה ילדה זכר נוטל מנה אם נקבה מנה ילדה נקבה נוטל מנה ילדה זכר ונקבה אין לו אלא מנה והא זכר ונקבה לא אמר דאמר נמי אם זכר ונקבה נמי יטול מנה אלא למעוטי מאי למעוטי נפל ההוא דאמר לה לדביתהו נכסי להאי דמעברת אמר רב הונא הוי מזכה לעובר והמזכה לעובר לא קנה איתביה רב נחמן לרב הונא האומר אם ילדה אשתי זכר יטול מנה ילדה זכר נוטל מנה אמר ליה משנתינו איני יודע מי שנאה ולימא ליה רבי מאיר היא דאמר אדם מקנה דבר שלא בא לעולם אימור דשמעת ליה לרבי מאיר לדבר שישנו בעולם לדבר שאינו בעולם מי שמעת ליה ולימא ליה רבי יוסי היא דאמר עובר קני דתנן עובר פוסל ואינו מאכיל דברי רבי יוסי שאני ירושה הבאה מאיליה ולימא ליה רבי יוחנן בן ברוקה היא דאמר לא שנא ירושה ולא שנא מתנה דתנן רבי יוחנן בן ברוקה אומר אם אמר על מי שראוי ליורשו דבריו קיימין אימור דשמעת ליה לרבי יוחנן בן ברוקה לדבר שישנו בעולם לדבר שאינו בעולם מי שמעת ליה ולימא ליה רבי יוחנן בן ברוקה היא דאמר על מי יוסי מי ימר דסבר לה ולימא ליה במבשרני אי הכי דקתני סיפא ואם אין שם יורש אלא הוא יורש הכל אי במבשרני יורש מאי עבידתיה ולימא ליה בשילדה אי הכי דקתני סיפא ואם אמר כל מה שתלד אשתי יטול הרי זה יטול כל שתלד כל שילדה מיבעי ליה

דף קמב, א גמרא ולימא ליה דאמר לכשתלד רב הונא לטעמיה דאמר רב הונא אף לכשתלד לא קנה דאמר רב נחמן המזכה לעובר לא קנה לכשתלד קנה ורב הונא אמר אף לכשתלד לא קנה ורב ששת אמר אחד זה ואחד זה קנה אמר רב ששת מנא אמינא לה דתניא גר שמת ובזבזו ישראל נכסיו ושמעו שיש לו בן או שהיתה אשתו מעוברת חייבין להחזיר החזירו הכל ואחר כך שמעו שמת בנו או שהפילה אשתו החזיק בשניה קנה ובראשונה לא קנה ואי סלקא דעתך עובר לא קני למה להו אחזוקי בשניה הא אחזיקו להו חדא זימנא אמר אביי ירושה הבאה מאיליה שאני רבא אמר שאני התם דרפוי מרפיאן בידיהו מעיקרא מאי בינייהו איכא בינייהו ששמעו בו שמת ולא מת ואחר כך מת תא שמע תינוק בן יום אחד נוחל ומנחיל בן יום אחד אין עובר לא הא אמר רב ששת נוחל בנכסי האם להנחיל לאחין מן האב ודוקא בן יום אחד אבל עובר לא מאי טעמא

דף קמב, ב גמרא דהוא מיית ברישא והא הוה עובדא ופרכס תלתא פרכוסי אמר מר בר רב אשי למימרא דהוא מיית ברישא והא הוה עובדא ופרכס תלתא פרכוסי אמר מר בר רב אשי מידי דהוה אזנב הלטאה שמפרכסת מר בריה דרב יוסף משמיה דרבא אמר לומר שממעט בחלק בכורה ודוקא בן יום אחד אבל עובר לא מאי טעמא (דברים כא) וילדו לו אמר רחמנא דאמר מר בריה דרב יוסף משמיה דרבא בן שנולד לאחר מיתת אביו אינו ממעט בחלק בכורה מאי טעמא וילדו לו אמר רחמנא והא ליכא בסורא מתנו הכי בפומבדיתא מתנו הכי אמר מר בריה דרב יוסף משמיה דרבא בכור שנולד לאחר מיתת אביו אינו נוטל פי שנים מאי טעמא יכיר אמר רחמנא והא ליתא דיכיר והלכתא ככל הני לישני דאמר מר בריה דרב יוסף משמיה דרבא אמר רבי יצחק אמר רבי יוחנן המזכה לעובר לא קנה ואם תאמר משנתנו הואיל ודעתו של אדם קרובה אצל בנו אמר ליה שמואל לרב חנא בגדתאה פוק אייתי לי בי עשרה ואימר לך באפייהו המזכה לעובר קנה והלכתא המזכה לעובר לא קנה ההוא דאמר לדביתהו נכסי לבני דיהווי לי מיניך אתא בריה קשישא אמר ליה ההוא גברא מאי תיהוי עליה אמר ליה זיל קני כחד מברא הנך ודאי לא קנו דאכתי ליתנהו האי אית חולק לטליא במקום בניא או לית ליה חולק לטליא במקום בניא רבי אבין ורבי מיישא ורבי ירמיה דאמרי אית חולק לטליא במקום בניא רבי אבהו ורבי חנינא בר פפי ורבי יצחק נפחא דאמרי לית חולק לטליא במקום בניא אמר ליה רבי אבהו לרבי ירמיה הלכתא כוותן או הלכתא כותייכו אמר ליה פשיטא דהלכתא כוותן דקשישנא מינייכו ולא הילכתא כוותייכו דדרדקי אתון אמר ליה מידי בקשישותא תליא מילתא בטעמא תליא מילתא וטעמא מאי זיל לגביה דרבי אבין דאסברתה ניהליה

דף קמג, א גמרא וכרכיש בה רישיה בי מדרשא אזל לגביה א"ל אילו א"ל קני כחמור מי קני דאיתמר קני כחמור לא קנה את וחמור רב נחמן אמר קנה מחצה ורב המנונא אמר לא אמר כלום ורב ששת אמר קנה הכל אמר רב ששת מנא אמינא לה דתניא רבי יוסי אומר אין לך מר בקישות אלא פנימי שבו לפיכך כשהוא תורם מוסיף על החיצון שבו ותורם אמאי את וחמור הוא שאני התם דמדאורייתא תרומה מעלייתא היא דאמר רבי אילעא מנין לתורם מן הרע על היפה שתרומתו תרומה שנאמר (במדבר יח) ולא תשא עליו חטא בהרימכם את חלבו ממנו ואם אינו קדוש נשיאות חטא למה מכאן לתורם מן הרע על היפה שתרומתו תרומה אמר ליה רב מרדכי לרב אשי מתיב רב אויא תיובתא מעשה בחמש נשים ובהן שתי אחיות וליקט אחד כלכלה של תאנים ושלהן היתה ושל שביעית היתה ואמר הרי כולכן מקודשות לי בכלכלה זאת וקבלה אחת מהן ע"י כולן אמרו חכמים אין

אחיות מקודשות אחיות הוא דאין מקודשות הא נכריות מקודשות ואמאי את וחמור היא אמר ליה היינו דחזאי רב הונא בר אויא בחלמא דמותיב רב אויא תיובתא לאו מי אוקימנא דאמר הראויה מכם לביאה תתקדש לי ההוא דאמר לה לדביתהו נכסיי לך ולבניך אמר רב יוסף קנתה מחצה ואמר רב יוסף מנא אמינא לה דתניא רבי אומר (ויקרא כד) והיתה לאהרן ולבניו מחצה לאהרן מחצה לבניו אמר ליה אביי בשלמא התם אהרן בר חלוקה הוא להכי פרט ביה רחמנא למשקל פלגא אשה לאו בת ירושה היא דיה שתטול כאחד מן הבנים איני והא עובדא הוה בנהרדעא ואגביה שמואל פלגא בטבריא ואגביה רבי יוחנן פלגא ותו כי אתא רב יצחק בר יוסף אמר ההוא דמי כלילא דשדו דבי מלכא אאבולי ואאיסטרוגי אמר רבי ניתבו אבולי פלגא ואיסטרוגי פלגא הכי השתא התם מעיקרא כי הוון כתבי אאבולי הוון כתבי ואיסטרוגי הוון מסייעי בהדייהו וידע מלכא דהוון קא מסייעי השתא [מאי דקא כתבי] אאבולי ואאיסטרוגי למימרא דהני פלגא והני פלגא מתיב רבי זירא האומר הרי עלי מנחה מאה עשרון להביא בשני כלים מביא ששים בכלי אחד וארבעים בכלי אחד

דף קמג, ב גמרא ואם הביא חמשים בכלי אחד וחמשים בכלי אחד יצא אם הביא אין לכתחלה לא ואי סלקא דעתך כל כי האי גוונא פלגא ופלגא הוא אפילו לכתחלה נמי הכי השתא התם אנן סהדי דהאי גברא מעיקרא לקרבן גדול קא מכוין והאי דקאמר בשני כלים דידע דלא אפשר לאתויי בכלי אחד כמה דאפשר לאיתויי מייתנין והלכתא כוותיה דרב יוסף בשדה ענין ומחצה ההוא דשדר פיסקי דשיראי לביתיה אמר רבי אמי הראויין לבנים לבנים ראויין לבנות לבנות ולא אמרן אלא דלית ליה כלתא אבל אית ליה כלתא לכלתיה שדר ואי בנתיה לא נסיבן לא שבק בנתיה ומשדר לכלתיה ההוא דאמר להו נכסיי לבניי הוה ליה ברא וברתא מי קרו אינשי לברא בניי <ולסלוקי לברתא מעישור קאתי> או דלמא לא קרו אינשי לברא בניי ולמושכה לברתא במתנה קאתי אמר אביי ת"ש (בראשית מו) ובני דן חושים א"ל רבא דלמא כדתנא דבי חזקיה שהיו מרובין כחושים של קנה אלא אמר רבא (במדבר כו) ובני פלוא אליאב רב יוסף אמר (דברי הימים א ב) ובני איתן עזריה ההוא דאמר להו נכסאי לבנאי הוה ליה ברא וברא קרו אינשי לברא ברא או לא רב חביבא אמר קרו אינשי לברא ברא מר בר רב אשי אמר לא קרו אינשי לברא ברא תניא כוותיה דמר בר רב אשי המודר הנאה מבנים מותר בבני בנים:

דף קמג, ב משנה הניח בנים גדולים וקטנים השביחו גדולים את הנכסים השביחו לאמצע אם אמרו ראו מה שהניח אבא הרי אנו עושין ואוכלים השביחו לעצמן וכן האשה שהשביחה את הנכסים השביחה לאמצע אם אמרה ראו מה שהניח לי בעלי הרי אני עושה ואוכלת השביחה לעצמה:

דף קמג, ב גמרא אמר רב חביבא בריה דרב יוסף בריה דרבא משמיה דרבא לא שנו אלא ששבחו נכסים מחמת נכסים אבל שבחו נכסים מחמת עצמן השביחו לעצמן איני והא אמר ר' חנינא אפילו לא הניח להם אביהם אלא

דף קמז, א גמרא אודייני השכר לאמצע והא אודייני דמחמת עצמו [הוא] שאני אודייני דלנטירותא הוא דעבידא ואפילו קטנים נמי מצו מנטרי לה: אמרו ראו מה שהניח אבא הרי אנו עושין ואוכלין השביחו לעצמן: רב ספרא שבק אבוה זוזי שקלינהו עבד בהו עיסקא אתו אחי תבעוהו בדינא קמיה דרבא אמר להו רב ספרא גברא רבה הוא לא שביק גירסיה וטרח לאחריני: האשה שהשביחה את הנכסים השביחה לאמצע: אשה בנכסי

יתמי מאי עבידתה אמר רבי ירמיה באשה יורשת פשיטא מהו דתימא כיון דלאו דרכה למטרח אף על גב דלא פריש כמו דפריש דמי קמשמע לן: ואם אמרה ראו מה שהניח לי בעלי הריני עושה ואוכלת השביחה לעצמה: פשיטא מהו דתימא כיון דשביחא לה מילתא דאמרי קא טרחא קמי יתמי אחולי אחלה קא משמע לן אמר רבי חנינא המשיא אשה לבנו גדול בבית קנאו ודוקא גדול ודוקא בתולה ודוקא אשתו ראשונה ודוקא שהשיאו ראשון פשיטא ייחד לו אביו בית ועלייה בית קנה עלייה לא קנה בית ואכסדרה מהו שני בתים זה לפניו מזה מהו תיקו מיתיבי ייחד לו אביו בית וכלי בית כלי בית קנה בית לא קנה אמר רבי ירמיה כגון שהיה אוצרו של אביו מונח שם נהרדעי אמרי אפילו שובכא דיוני רב יהודה ורב פפי אמרי אפילו עציצא דהרסנא מר זוטרא אנסביה לבריה ותלא ליה סנדלא רב אשי נסביה לבריה ותלא ליה אשישא דמשחא אמר מר זוטרא הני תלת מילי שוינהו רבנן כהלכתא בלא טעמא חדא הא אידך דאמר רב יהודה אמר שמואל הכותב כל נכסיו לאשתו לא עשאה אלא אפוטרופא אידך דאמר רב מנה לי בידך תנהו לפלוני במעמד שלשתן קנה:

דף קמז, ב משנה אחין השותפין שנפל אחד מהן לאומנות נפל לאמצע חלה ונתרפא נתרפא משל עצמו:

דף קמז, ב גמרא תנא האי אומנות לאומנות המלך תנו רבנן אחד מן האחין שמינוהו גבאי או פולמוסטוס אם מחמת האחין לאחין אם מחמת עצמו לעצמו אם מחמת אחין לאחין פשיטא לא צריכא דחריף טפי מהו דתימא חורפיה גרים ליה קא משמע לן תנו רבנן אחד מן האחין שנטל מאתים זוז ללמוד תורה או ללמוד אומנות יכולין האחין לומר לו אם אתה אצלנו יש לך מזונות אם אין אתה אצלנו אין לך מזונות וליתבו ליה כל היכא דאיתיה מסייע ליה לרב הונא דאמר רב הונא ברכת הבית ברובה וליתבו ליה לפי ברכת הבית הכי נמי: חלה ונתרפא נתרפא משל עצמו: שלח רבין משמיה דר' אלעא לא שנו אלא שחלה בפשיעה אבל באונס נתרפא מן האמצע היכי דמי בפשיעה כדרבי חנינא דאמר רבי חנינא הכל בידי שמים חוץ מצנים פחים שנאמר (משלי כב) צנים פחים בדרך עקש שומר נפשו ירחק מהם:

דף קמז, ב משנה האחין שעשו מקצתן שושבינות בחיי האב חזרה שושבינות חזרה לאמצע שהשושבינות נגבית בבית דין אבל השולח לחבירו כדי יין וכדי שמן אין נגבין בב"ד מפני שהן גמילות חסדים:

דף קמז, ב גמרא ורמינהי שלח לו אביו שושבינות כשהיא חוזרת חוזרת לו נשתלחה לאביו שושבינות כשהיא חוזרת חוזרת מן האמצע אמר רבי אסי א"ר יוחנן כי תנן נמי מתניתין נשתלחה לאביו תנן והא אחין שעשו מקצתן שושבינות קתני תני למקצתן והא חזרה שושבינות קתני ה"ק חזרה לגבות נגבית מאמצע רבי אסי אמר לא קשיא כאן בסתם כאן במפרש כדתניא שלח לו אביו שושבינות כשהיא חוזרת חוזרת לו שלח אביו שושבינות סתם כשהיא חוזרת חוזרת לאמצע ושמואל אמר הכא ביבם עסקינן שאינו נוטל בראוי כבמוחזק מכלל דאיך משלם לימא תנו לי שושביני ואשמח עמו מי לא תניא מקום שנהגו להחזיר קדושין מחזירין מקום שנהגו שלא להחזיר אין מחזירין ואמר רב יוסף בר אבא אמר מר עוקבא אמר שמואל לא שנו אלא שמתה היא אבל מת הוא אין מחזירין מ"ט יכולה היא שתאמר

דף קמזה, א גמרא תנו לי בעלי ואשמח עמו הכא נמי נימא תנו לי שושביני ואשמח עמו אמר רב יוסף הכא במאי עסקינן כגון ששמח עמו ז' ימי משתה ולא הספיק לפורעו עד שמת לימא תנו לי בעלי ואשמח עמו תנאי היא דתנאי המאיר את האשה בתולה גובה מאתים ואלמנה מנה מקום שנהגו להחזיר קדושין מחזירין מקום שנהגו שלא להחזיר קדושין אין מחזירין דברי רבי נתן רבי יהודה הנשיא אומר באמת אמרו מקום שנהגו להחזיר מחזירין מקום שנהגו שלא להחזיר אין מחזירין מקום שנהגו שלא להחזיר אין מחזירין רבי יהודה הנשיא היינו תנא קמא אלא לאו תנו לי בעלי ואשמח עמו איכא בינייהו וחסורי מחסרא והכי קתני המאיר את האשה בתולה גובה מאתים ואלמנה מנה בד"א דהדר ביה איהו אבל מתה מקום שנהגו להחזיר מחזירין מקום שנהגו שלא להחזיר אין מחזירין ודוקא שמתה היא אבל מת הוא אין מחזירין מאי טעמא יכולה היא שתאמר תנו לי בעלי ואשמח עמו ואתא רבי יהודה הנשיא למימר באמת אמרו בין מת הוא ובין מתה היא מקום שנהגו להחזיר מחזירין מקום שנהגו שלא להחזיר אין מחזירין ולא מציא אמרה תנו לי בעלי ואשמח עמו לא דכולי עלמא יכולה שתאמר תנו לי בעלי ואשמח עמו ודמית הוא כ"ע לא פליגי כי פליגי שמתה היא והכא בקדושין לטיבועין ניתנו קא מיפלגי רבי נתן סבר קדושין לאו לטיבועין ניתנו ור' יהודה הנשיא סבר קדושין לטיבועין ניתנו והא מקום שנהגו להחזיר מחזירין קתני הכי קאמר וסבלונות ודאי מקום שנהגו להחזיר מחזירין והני תנאי כהני תנאי דתנאי קדשה בככר בתולה גובה מאתים ואלמנה מנה דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר בתולה גובה מאתים ואלמנה מנה ומחזרת לו את השאר רבי יוסי אומר קדשה בעשרים נותן לה שלשים חצאין קדשה בשלשים נותן לה עשרים חצאין במאי עסקינן אילימא שמתה מי אית לה כתובה ואלא שמת הוא אמאי מחזרת לו את השאר ונימא תנו לי בעלי ואשמח עמו ואלא באשת ישראל שזינתה ובמאי אי ברצון מי אית לה כתובה ואלא באונס מישראל שריא ליה ואלא באשת כהן שנאנסה ובקדושין לטיבועין ניתנו קמיפלגי רבי מאיר סבר קדושין לטיבועין ניתנו ור' יהודה סבר לאו לטיבועין ניתנו ורבי יוסי מספקא ליה אי לטיבועין ניתנו אי לא והלכך קדשה בעשרים נותן לה שלשים חצאין קדשה בשלשים נותן לה עשרים חצאין אמר רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן בכל מקום שנהגו להחזיר מחזירין ותרגומא נהרדעא שאר בבל מאי רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו מוהרי הדרי קדושי לא הדרי אמר רב פפא הלכתא בין שמת הוא בין שמתה היא והדר ביה הוא מוהרי הדרי קדושי לא הדרי הדרא בה איהי אפי' קדושי נמי הדרי אמימר אמר קדושי לא הדרי גזירה שמא יאמרו קדושין תופסין באחותה רב אשי אמר גיטה מוכיח עליה והא דרב אשי בדותא היא דאיכא דשמע בהא ולא שמע בהא: שהשושבינות נגבית בב"ד: ת"ר חמשה דברים נאמרו בשושבינות נגבית בבית דין וחוזרת בעונתה ואין בה משום רבית

דף קמזה, ב גמרא ואין השביעית משמטתה ואין הבכור נוטל בה פי שנים: נגבית בב"ד מאי טעמא כמלוה דמיא ואין בה משום רבית דלאו אדעתא דהכי יהב ליה ואין השביעית משמטתה דלא קרינא ביה לא יגוש ואין הבכור נוטל פי שנים דהוה ליה ראוי ואין הבכור נוטל בראוי כבמוחזק אמר רב כהנא כללא דשושבינותא הוה במתא איבעי ליה למיתא שמע קל טבלא איבעי ליה למיתא לא שמע קל טבלא איבעי ליה לאודועיה תרעומת אית ליה שלומי משלם ועד כמה אמר אביי נהגו בני גננא עד זוזא אייתא בכפיה אכליה בכרסי' עד ארבעה משלם פלגא מכאן ואילך איניש איניש כחשיבותיה תנו רבנן עשה עמו בפומבי ובקש לעשות עמו בצנעא יכול לומר לו בפומבי אעשה עמך כדרך שעשית עמי עשה עמו

בבתולה ובקש לעשות עמו באלמנה יכול לומר לו בבתולה אעשה עמך כדרך שעשית עמי עשה עמו בשניה ובקש לעשות עמו בראשונה יכול לומר לו לכשתשא אשה אחרת אעשה עמך עשה עמו באחת ובקש לעשות עמו בשנים יכול לומר לו באחת אעשה עמך כדרך שעשית עמי תנו רבנן עתיר נכסין עתיר פומבי זה הוא בעל הגדות עתיר סלעים עתיר תקוע זהו בעל פלפול עתיר משח עתיר כמס זהו בעל שמועות הכל צריכין למרי חטיא גמרא אמר רבי זירא אמר רב מאי דכתיב (משלי טו) כל ימי עני רעים זה בעל גמרא וטוב לב משתה תמיד זה בעל משנה רבא אמר איפכא והיינו דאמר רב משרשיא משמיה דרבא מאי דכתיב (קוהלת י) מסיע אבנים יעצב בהם בוקע עצים יסכן במ מסיע אבנים יעצב בהן אלו בעלי משנה בוקע עצים יסכן במ אלו בעלי גמרא רבי חנינא אמר כל ימי עני רעים זה שיש לו אשה רעה וטוב לב משתה תמיד זה שיש לו אשה טובה רבי ינאי אמר כל ימי עני רעים זה איסטניס וטוב לב משתה תמיד זה שדעתו יפה רבי יוחנן אמר כל ימי עני רעים זה רחמן וטוב לב משתה תמיד זה אכזרי ורבי יהושע בן לוי אמר כל ימי עני רעים זה שדעתו קצרה וטוב לב משתה תמיד זה שדעתו רחבה

דף קמו,א גמרא ואמר ר' יהושע בן לוי כל ימי עני רעים והא איכא שבתות וימים טובים כדשמואל דאמר שמואל שנוי וסת תחלת חולי כתיב בספר בן סירא כל ימי עני רעים בן סירא אומר אף לילות בשפל גגים גגו ממטר גגים לגגו ברום הרים כרמו מעפר כרמו לכרמים:

דף קמו,א משנה השולח סבלונות לבית חמיו שלח שם מאה מנה ואכל שם סעודת חתן אפילו בדינר אינן נגבין לא אכל שם סעודת חתן הרי אלו נגבין שלח סבלונות מרובין שיחזרו עמה לבית בעלה הרי אלו נגבין סבלונות מועטין שתשתמש בהן בבית אביה אין נגבין:

דף קמו,א גמרא אמר רבא דוקא דינר אבל פחות מדינר לא פשיטא דינר תנן מהו דתימא הוא הדין דאפילו פחות מדינר והאי דקתני דינר אורחא דמילתא קתני קא משמע לן אכל תנן שתה מאי הוא תנן שלוחו מאי שם תנן שגר לו מאי תא שמע דאמר רב יהודה אמר שמואל מעשה באדם אחד ששגר לבית חמיו מאה קרונות של כדי יין ושל כדי שמן ושל כלי כסף ושל כלי זהב ושל כלי מילת ורכב בשמחתו והלך ועמד על פתח בית חמיו והוציאו כוס של חמין ושתה ומת וזו הלכה העלה רבי אחא שר הבירה לפני חכמים לאושא ואמרו סבלונות העשוין ליבלות אין נגבין ושאין עשוין ליבלות נגבין שמע מינה אפילו שתה שמעת מינה אפילו פחות מדינר אמר רב אשי מאן לימא לן דלא שחקי ליה מרגניתא דשויא אלפא זוזי ואשקיה שמעת מינה אפילו שגרו לו דלמא כל פתח בית חמיו כבית חמיו דמי איבעיא להו מהו שישלש שבח סבלונות מהו כיון דאי איתנהו לדידיה הדרי ברשותיה שבוח או דלמא כיון דאי אבדי או מגנבי בעי שלומי ליה ברשותא דידה שבוח תיקו בעי רבא סבלונות העשוין ליבלות ולא בלו מהו תא שמע וזו הלכה העלה רבי אחא שר הבירה לפני חכמים באושא ואמרו סבלונות העשוין ליבלות אין נגבין ושאין עשוין ליבלות נגבין מאי לאו אע"ג דלא בלו לא דבלו תא שמע סבלונות מועטין שתשתמש בהן והיא בבית אביה אין נגבין תרגמה רבא בייבא וסבכתא אמר רב יהודה אמר רב מעשה באדם אחד ששגר לבית חמיו יין חדש ושמן חדש וכלי פשתן חדש בעצרת מאי קא משמע לן איבעית אימא חשיבותא דארץ ישראל קמ"ל ואיבעית אימא דאי טעין

טענתיה טענה אמר רב יהודה אמר רב מעשה באדם אחד שאמרו לו אשתו תותרנית היא ונכנס אחריה לחורבה לבודקה אמר לה ריח צנון אני מריח בגליל
דף קמו, ב גמרא אמרה ליה מן יהיב לן מכותבות דיריחו ואכלנא ביה נפל עלה חורבה ומתה אמרו חכמים הואיל ולא נכנס אחריה אלא לבודקה מתה אינו יורשה: סבלונות מועטין שתשתמש בהן בבית אביה וכו': יתיב רבין סבא קמיה דרב פפא ויתיב וקאמר בין שמתה היא ובין שמת הוא הדר הוא סבלונות הדרי מאכל ומשתה לא הדר הדרא בה איהי הדרא אפילו כישא דירקא אמר רב הונא בריה דרב יהושע ושמיין להן דמי בשר בזול עד כמה בזול עד תילתא:

דף קמו, ב משנה שכיב מרע שכתב כל נכסיו לאחרים ושייר קרקע כל שהוא מתנתו קיימת לא שייר קרקע כל שהוא אין מתנתו קיימת:

דף קמו, ב גמרא מאן תנא דאזלינן בתר אומדנא אמר רב נחמן רבי שמעון בן מנסיא היא דתניא הרי שהלך בנו למדינת הים ושמע שמת בנו ועמד וכתב כל נכסיו לאחר ואחר כך בא בנו מתנתו מתנה רבי שמעון בן מנסיא אומר אין מתנתו מתנה <שאלמלא> [שאלמלי] היה יודע שבנו קיים לא היה כותבן רב ששת אמר ר' שמעון שזורי היא דתניא בראשונה היו אומרים היוצא בקולר ואמר כתבו גט לאשתי הרי אלו יכתבו ויתנו חזרו לומר אף המפרש והיוצא בשיירא רבי שמעון שזורי אומר אף המסוכן ורב נחמן מאי טעמא לא מוקים לה כרבי שמעון שזורי שאני התם דאמר כתבו ורב ששת מ"ט לא מוקים לה כרבי שמעון בן מנסיא אומדנא דמוכח שאני מאן תנא להא דתנו רבנן הרי שהיה חולה ומוטל במטה ואמרו לו נכסיך למי ואמר להן

דף קמז, א גמרא דומה שיש לי בן עכשיו שאין לי בן נכסי לפלוני היה חולה ומוטל במטה ואמרו לו נכסיו למי אמר להן דומה שאשתי מעוברת עכשיו שאין אשתי מעוברת נכסי לפלוני ונודע שיש לו בן או שהיתה אשתו מעוברת אין מתנתו מתנה לימא ר' שמעון בן מנסיא היא ולא רבנן אפי' תימא רבנן דומה שאני ודקארי לה מאי קארי לה מהו דתימא צעריה הוא דקא מדכר קא משמע לן א"ר זירא אמר רב מנין למתנת שכיב מרע שהיא מן התורה שנאמר (במדבר כז) והעברתם את נחלתו לבתו יש לך העברה אחרת שהיא כזו ואי זו זו מתנת שכיב מרע רב נחמן אמר רבה בר אבוח מהכא (במדבר כז) ונתתם את נחלתו לאחיו יש לך נתינה אחרת שהיא כזו ואי זו זו מתנת שכיב מרע ורב נחמן מאי טעמא לא אמר מוהעברתם ההוא מיבעי ליה לכדרבי דתניא רבי אומר בכולן נאמרה בהן נתינה וכאן נאמרה העברה אין לך שמעביר נחלה משבט לשבט אלא בת הואיל ובנה ובעלה יורשין אותה ור' זירא מאי טעמא לא אמר מונתתם אורחיה דקרא הוא רב מנשיא בר ירמיה אמר מהכא (מלכים ב כ) בימים ההם חלה חזקיהו למות ויבא אליו ישעיהו בן אמוץ הנביא ויאמר אליו כה אמר ה' צו לביתך כי מת אתה ולא תחיה בצואה בעלמא רמי בר יחזקאל אמר מהכא (שמואל ב יז) ואחיתופל ראה כי לא נעשתה עצתו ויחבש את החמור וילך אל ביתו אל עירו ויצו אל ביתו ויחנק בצואה בעלמא ת"ר שלשה דברים צוה אחיתופל את בניו אל תהיו במחלוקת ואל תמרדו במלכות בית דוד ויום טוב של עצרת ברור זרעו חטים מר זוטרא אמר בלול איתמר אמרי נהרדעי משמיה דר' יעקב לא ברור ברור ממש ולא בלול בלול ממש אלא אפילו בלול ורוח צפונית מנשבתו זה הוא ברור אמר ליה רבי אבא לרב אשי אנן אדרב יצחק בר אבדימי מתנינן לה דאמר רב יצחק בר אבדימי מוצאי יום טוב האחרון של חג הכל צופין לעשן המערכה נטה כלפי צפון עניים

שמחים ובעלי בתים עצבין מפני שגשמי שנה מרובין ופירות מרקיבין נטה כלפי דרום עניים עצבים ובעלי בתים שמחין מפני שגשמי שנה מועטין ופירות משתמרין נטה כלפי מזרח הכל שמחין כלפי מערב הכל עצבין ורמינהי מזרחית לעולם יפה מערבית לעולם קשה רוח צפונית יפה לחטים בשעה שהביאו שליש וקשה לזיתים בשעה שיניצו ורוח דרומית קשה לחטין בשעה שהביאו שליש ויפה לזיתים בשעה שיניצו ואמר רב יוסף ואיתימא מר זוטרא ואיתימא רב נחמן בר יצחק וסימנך שלחן בצפון ומנורה בדרום האי מרבי דידיה והאי מרבי דידיה לא קשיא הא לן והא להו תניא אבא שאול אומר יום טוב של עצרת ברור סימן יפה לכל השנה כולה אמר רב זביד האי יומא קמא דריש שתא אי חמים כולה שתא חמימא אי קריר כולה שתא קרירא למאי נפקא מינה

דף קמז, ב גמרא לתפלתו של כהן גדול ורבא אמר רב נחמן מתנת שכיב מרע מזרבנן בעלמא היא שמא תטרף דעתו עליו ומי אמר רב נחמן הכי והא אמר רב נחמן אע"ג דאמר שמואל המוכר שטר חוב לחבירו וחזר ומחלו מחול ואפילו יורש מוחל מודה שמואל שאם נתנו במתנת שכיב מרע דאינו יכול למוחלו אי אמרת בשלמא דאורייתא משום הכי אינו יכול למוחל אלא אי אמרת דרבנן היא אמאי אינו יכול למוחל אינה של תורה ועשאוה כשל תורה אמר רבא אמר רב נחמן שכיב מרע שאמר ידור פלוני בבית זה יאכל פלוני פירות דקל זה לא אמר כלום עד שיאמר תנו בית זה לפלוני וידור בו תנו דקל זה לפלוני ויאכל פירותיו למימרא דסבר ר"נ מילתא דאיתא בברייתא איתא בשכיב מרע דליתא בברייתא

דף קמח, א גמרא שכיב מרע שאמר תנו הלואתי לפלוני הלואתו לפלוני ואף על גב דליתיה בברייתא רב פפא אמר הואיל ויורש יורשה רב אחא בריה דרב איקא אמר הלואה איתא בברייתא וכדרב הונא אמר רב דאמר רב הונא אמר רב מנה לי בידך תנהו לפלוני במעמד שלשתן קנה איבעיא להו דקל לאחד ופירותיו לאחר מהו מי שייר מקום פירי או לא שייר אם תמצי לומר לאחר לא הוי שיוור לעצמו חוץ מפירותיו מהו אמר רבא אמר רב נחמן אם תמצי לומר דקל לאחד ופירותיו לאחר לא הוי שיוור מקום פירי דקל לאחד ושייר פירותיו לפניו שייר מקום פירי מאי טעמא כל לגבי נפשיה בעין יפה משייר אמר ליה ר' אבא לרב אשי אנן אדרבי שמעון בן לקיש מתנינן לה דאמר רבי שמעון בן לקיש המוכר בית לחבירו ואמר לו על מנת שדיוטא העליונה שלי דיוטא העליונה שלו

דף קמח, ב גמרא איבעיא להו בית לאחד ודיוטא לאחד מהו מי הוי שיוור או לא אם תמצא לומר בית לאחד ודיוטא לאחד לא הוי שיוור חוץ מדיוטא מהו אמר רבא אמר רב נחמן אם תמצא לומר בית לאחד ודיוטא לאחד לא הוי שיוור חוץ מדיוטא הוי שיוור ואליבא דרב זביד דאמר שאם רצה להוציא בה זיזין מוציא אלמא כיון דשייר דיוטא מקום זיזין נמי שייר <הכא נמי כיון דאמר חוץ מפירותיו מקום פירי שייר> אמר רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן שכיב מרע שכתב כל נכסיו לאחרים רואין אם במחלק מת קנו כולן עמד חוזר בכולן אם בנמלך מת קנו כולן עמד אינו חוזר אלא באחרון ודלמא עיוני קא מעיין והדר יהיב סתמיה דשכיב מרע מידק דייק והדר יהיב אמר רב אחא בר מניומי אמר רב נחמן שכיב מרע שכתב כל נכסיו לאחרים ועמד אינו חוזר חיישינן שמא יש לו נכסים במדינה אחרת ואלא מתני' דקתני לא שייר קרקע כל שהוא אין מתנתו קיימת היכי משכחת לה אמר רב חמא באומר כל נכסי מר בר רב אשי אמר במוחזק לן דלית ליה איבעיא להו חזרה במקצת הוי חזרה בכולה או לא תא שמע כולן לראשון ומקצתן לשני

שני קנה ראשון לא קנה מאי לאו בשמת לא בשעמד הכי נמי מסתברא מדקתני סיפא מקצתן לראשון וכולן לשני ראשון קנה שני לא קנה אי אמרת בשלמא בשעמד משום הכי שני לא קנה אלא אי אמרת בשמת תרוייהו ליקנו א"ל רב יימר לרב אשי ותהוי נמי בשעמד אי אמרת בשלמא חזרה במקצת היא חזרה בכולה היינו דשני מיהת קנה אלא אי אמרת חזרה במקצת לא היא חזרה בכולה ניהוי כמחלק ולחד מינייהו לא ליקנו והלכתא חזרה במקצת היא חזרה בכולה רישא משכחת לה בין שמת בין שעמד סיפא לא משכחת לה אלא כשעמד איבעיא להו הקדיש כל נכסיו ועמד מהו מי אמרינן כל לגבי הקדש גמר ומקני או דלמא כל לגבי נפשיה לא גמר ומקני הפקיר כל נכסיו מהו מי אמרינן כיון דאף לעניים כעשירים גמר ומקני או דלמא כל לגבי נפשיה לא גמר ומקני חילק כל נכסיו לעניים מאי מי אמרינן צדקה ודאי מגמר גמר ומקני או דלמא כל לגבי נפשיה לא גמר ומקני תיקו >ל"א הקדיש כל נכסיו מהו הפקיר כל נכסיו מהו חילק כל נכסיו לעניים מהו תיקו< אמר רב ששת יטול ויזכה ויחזיק ויקנה כולן לשון מתנה הן במתניתא תנא אף יחסין וירת בראוי ליורשו ור' יוחנן בן ברוקא היא איבעיא להו

דף קמט, א גמרא יהנה בהן מהי דניהוי כולהו מתנה קאמר או דלמא ליתהני מינייהו מידי קאמר יראה בהן מהו יעמוד בהן מהו ישען בהן מהו תיקו איבעיא להו מכר כל נכסיו מהו אמר רב יהודה אמר רב אם עמד אינו חוזר וזימנין אמר רב יהודה אמר רב אם עמד חוזר ולא פליגי הא דאיתנהו לזוזי בעינייהו הא דפרעינהו בחובו איבעיא להו שכיב מרע שהודה מהו ת"ש דאיסור גיורא הוה ליה תריסר אלפי זוזי בי רבא רב מרי בריה הורתו שלא בקדושה ולידתו בקדושה הואי ובי רב הוה אמר רבא היכי ניקנינהו רב מרי להני זוזי אי בירושה לאו בר ירושה הוא אי במתנה מתנת שכיב מרע כירושה שויה רבנן כל היכא דאיתיה בירושה איתיה במתנה כל היכא דליתיה בירושה ליתיה במתנה אי במשיכה ליתנהו גביה אי בחליפין אין מטבע נקנה בחליפין אי אגב קרקע לית ליה ארעא אי במעמד שלשתן אי שלח לי לא אזילנא מתקיף לה רב איקא בריה דרב אמי אמאי ולודי איסור דהלין זוזי דרב מרי נינהו וליקנינהו באודיתא אדהכי נפק אודיתא מבי איסור איקפד רבא אמר קא מגמרי טענתא לאינשי ומפסדי לי

דף קמט, ב גמרא שייר קרקע כל שהוא מתנתו קיימת וכמה כל שהוא אמר רב יהודה אמר רב קרקע כדי פרנסתו ורב ירמיה בר אבא אמר מטלטלין כדי פרנסתו אמר רבי זירא כמה מכוונן שמעתתא דסבי קרקע טעמא מאי דאי קאי סמיך עליה מטלטלי נמי אי קאי סמיך עליוהו מתקיף לה רב יוסף ומאי כוונתא מאן דאמר מטלטלין קרקע תנן מאן דאמר כדי פרנסתו כל שהוא תנן אמר ליה אבבי וכל היכא דתני קרקע דוקא והא תנן הכותב כל נכסיו לעבדו יצא בן חורין שייר קרקע כל שהוא לא יצא בן חורין ר' שמעון אומר לעולם הוא בן חורין עד שיאמר כל נכסי נתונין לפלוני עבדי חוץ מאחד מרבוא שבהן

דף קנ, א גמרא ואמר רב דימי בר יוסף אמר ר' אלעזר עשו מטלטלין שיור אצל עבד ולא עשו מטלטלין שיור אצל כתובה התם בדין הוא דלא ליתני קרקע ואידי דתנא רישא רבי עקיבא אומר קרקע כל שהוא חייבת בפאה ובבכורים ולכתוב עליהם פרוזבול ולקנות עמהם נכסים שאין להם אחריות בכסף ובשטר ובחזקה משום הכי קתני קרקע וכל היכא דתני כל שהוא לית ליה שיעורא והא תנן רבי דוסא בן הרכינס אומר חמש רחלות גוזזות מנה מנה ופרס חייבות בראשית הגז וחכמים אומרים חמש רחלות גוזזות כל שהן ואמרינן

וכמה כל שהן אמר רב מנה ופרס ובלבד שיהו מחומשות התם בדין הוא דלא ליתני כל שהוא ואידי דקאמר תנא קמא שיעורא רבה אמר איהו נמי שיעורא זוטרא קרי לה כל שהוא: פשיטא אמר מטלטלי לפלניא כל מאני תשמישתיה קני לבר מחטי ושערי כל מטלטלי לפלניא אפי' חטי ושערי ואפילו ריחים העליונה קנה לבר מריחים התחתונה כל דמטלטל אפי' ריחים התחתונה קני איבעיא להו עבדא כמקרקעא או כמטלטלא דמי אמר ליה רב אחא בריה דרב אויא לרב אשי תא שמע המוכר את העיר מכר בתים שיחין ומערות ומרחצאות ובית הבדין ובית השלחין אבל לא את המטלטלין ובזמן שאמר היא וכל מה שבתוכה אפילו היו בה בהמה או עבדים הרי כולן מכורין אי אמרת בשלמא כמטלטלא דמי משום הכי לא מיזדבן ברישא אלא אי אמרת כמקרקעא דמי אמאי לא מיזדבן ואלא מאי כמטלטלא דמי מאי אפי' [אלא] מאי אית לך למימר שאני מטלטלא דנייד ממטלטלא דלא נייד אפי' תימא כמקרקעא דמי שאני מקרקעא דנייד ממקרקעא דלא נייד א"ל רבינא לרב אשי תא שמע הכותב <לעבדו כל נכסיו> [כל נכסיו לעבדו] יצא בן חורין שייר קרקע כל שהוא לא יצא בן חורין ר' שמעון אומר לעולם הוא בן חורין עד שיאמר כל נכסי נתונין לפלוני עבדי חוץ מאחד מרבוא שבהן ואמר רב דימי בר יוסף אמר רבי אלעזר עשו מטלטלין שיור אצל עבד ולא עשו מטלטלין שיור אצל כתובה ואמר ליה רבא לרב נחמן מאי טעמא עבדא מטלטלא הוא ומטלטלא למטלטלא הוי שיור וכתובת אשה מקרקעא הוא ומטלטלא למקרקעא לא הוי שיור

דף קנ"ב, גמרא אמר ליה אנן משום דלאו כרות גיטא מתנינן לה אמר רבא אמר רב נחמן חמשה עד שיכתבו כל נכסיהם ואלו הן שכיב מרע עבדו אשתו ובניו מברחת שכיב מרע דתנן שכיב מרע שכתב כל נכסיו לאחרים ושייר קרקע כל שהוא מתנתו קיימת לא שייר קרקע כל שהוא אין מתנתו קיימת עבדו דתנן הכותב כל נכסיו לעבדו יצא בן חורין שייר קרקע כל שהוא לא יצא בן חורין אשתו דאמר רב יהודה אמר שמואל הכותב כל נכסיו לאשתו לא עשאה אלא אפטרופא בניו דתנן הכותב כל נכסיו לבניו וכתב לאשתו קרקע כל שהוא אבדה כתובתה מברחת דאמר מר מברחת צריכה שתכתוב כל נכסיה ובכולהו מטלטלי הוי שיור לבר מכתובה דאמקרקעי תקינו רבנן ממטלטלי לא תקון רבנן אממר אמר מטלטלי דכתיבי בכתובה ואיתנהו בעינייהו הוי שיור אמר נכסי לפלניא עבדא איקרי נכסי דתנן הכותב כל נכסיו לעבדו יצא בן חורין ארעא איקרי נכסי דתנן נכסים שיש להן אחריות נקנין בכסף ובשטר ובחזקה גלימא איקרי נכסי דתנן ושאין להן אחריות אין נקנין אלא במשיכה זווי איקרי נכסי דתנן ושאין להן אחריות נקנין עם נכסים שיש להן אחריות בכסף ובשטר ובחזקה כי הא דרב פפא הווי ליה תריסר אלפי זווי בי חוזאי אקנינהו ניהליה לרב שמואל בר אחא אגב אסיפא דביתיה כי אתא נפק לאפיה עד תווך שטרא איקרי נכסי דאמר רבה בר יצחק שני שטרות הן אמר זכו בשדה זה לפלוני וכתבו לו את השטר חוזר בשטר ואינו חוזר בשדה על מנת שתכתבו לו את השטר חוזר בין בשטר בין בשדה ורב חייא בר אבין אמר רב הונא שלשה שטרות הן תרי הני דאמרן אידך אם קדם מוכר וכתב את השטר כאותה ששינו

דף קנ"א, גמרא כותבין שטר למוכר ואע"פ שאין לוקח עמו כיון שהחזיק זה בקרקע נקנה שטר כל מקום שהוא וזו היא ששינו נכסים שאין להן אחריות נקנין עם הנכסים שיש להן אחריות בכסף ובשטר ובחזקה בהמה איקרי נכסי דתנן המקדיש נכסיו והיתה בהן בהמה ראויה לגבי מזבח זכרים עולות ונקבות ימכרו לצרכי זבחי שלמים עופות

איברי נכסי דתנן המקדיש נכסיו והיו בהן דברים הראויין לגבי מזבח יינות שמנים ועופות תפלין איברי נכסי דתנן המקדיש נכסיו מעלין לו תפלין איבעיא להו ספר תורה מאי כיון דלא מזדבן דאסור לזבניה לאו נכסי הוא או דלמא כיון דמזדבן ללמוד תורה ולישא אשה נכסי הוא תיקו <סימן זוטרא אימיה דעמרם מתרתי אחוותא רב טובי ורב דימי ורב יוסף> אימיה דרב זוטרא בר טוביא כתבינהו לנכסה לרב זוטרא בר טוביא דבעיא לאנסובי ליה לרב זביד אינסיבא וגרשה אתיא לקמיה דרב ביבי בר אביי אמר משום אנסובי והא אינסיבא אמר ליה רב הונא בריה דרב יהושע משום דאתו ממולאי אמריתו מילי מולייתא אפילו למאן דאמר מברחת קני הני מילי היכא דלא גליא דעתה אבל הכא גליא דעתה דמשום אינסובי הוא והא אינסיבא ואיגרשה אימיה דרמי בר חמא באורתא כתבתינהו לנכסה לרמי בר חמא בצפרא כתבתינהו לרב עוקבא בר חמא אתא רמי בר חמא לקמיה דרב ששת אוקמיה בנכסי אזל רב עוקבא בר חמא קמיה דרב נחמן אוקמיה בנכסי אתא רב ששת לקמיה דרב נחמן אמר ליה מאי טעמא אוקמיה מר לרב עוקבא בר חמא אי משום דהדרא בה והא שכיבא אמר ליה הכי אמר שמואל כל שאילו עמד חוזר חוזר במתנתו אימור דאמר שמואל לעצמו לאחר מי אמר אמר ליה בפירוש אמר שמואל בין לעצמו בין לאחר אימיה דרב עמרם חסידא הוה לה מלוגא דשטראי כי קא שכבא אמרה ליהוי לעמרם ברי אתו אחוה לקמיה דרב נחמן אמרו ליה והא לא משך אמר להו דברי שכיב מרע ככתובין וכמסורין דמו אחתיה דרב טובי בר רב מתנה כתבתינהו לנכסה לרב טובי בר רב מתנה בצפרא לפניא אתא רב אחדבוי בר רב מתנה בכה לה אמר לה השתא אמרי מר צורבא מרבנן ומר לאו צורבא מרבנן כתבתינהו ניהליה אתא לקמיה דרב נחמן אמר ליה הכי אמר שמואל כל שאילו עמד חוזר חוזר במתנתו אחתיה דרב דימי בר יוסף הוה לה פיסקתא דפרדיסא כל אימת דהות חלשא הוה מקניא ליה ניהליה

דף קנא,ב גמרא וכי קיימא הות הדרא בה זימנא חדא חלשא שלחה ליה תא קני שלח לא בעינא שלחה ליה תא קני כל היכא דבעית אזל שיירה וקנו מינה כי קיימא הדרא בה אתאי לקמיה דרב נחמן שלח ליה תא לא אתא אמר מאי איתי הא שיירה וקנו מינה שלח ליה אי לא אתית מחינא לך בסילוא דלא מבע דמא אמר להו לסהדי היכי הוה מעשה אמרו ליה אמרה הכי ווי דקא מיתה הך איתתא אמר להו א"כ הוה מצוה מחמת מיתה ומצוה מחמת מיתה חוזר איתמר מתנת שכיב מרע במקצת אמרוה רבנן קמיה דרבא משמיה דמר זוטרא בריה דרב נחמן דאמר משמיה דרב נחמן הרי היא כמתנת בריא והרי היא כמתנת שכיב מרע הרי היא כמתנת בריא שאם עמד אינו חוזר והרי היא כמתנת שכיב מרע דלא בעיא קנין אמר להו רבא לאו אמינא לכו לא תיתלו בוקי סריקי ברב נחמן הכי אמר רב נחמן הרי היא כמתנת בריא ובעיא קנין איתיביה רבא לרב נחמן שייר קרקע כל שהוא מתנתו קיימת מאי לאו דלא קנו מיניה לא דקנו מיניה אי הכי אימא סיפא לא שייר קרקע כל שהוא אין מתנתו קיימת ואי דקנו מיניה אמאי אין מתנתו קיימת א"ל הכי אמר שמואל שכ"מ שכתב כל נכסיו לאחרים אע"פ שקנו מידו עמד חוזר בידוע שלא היה מצוה אלא מחמת מיתה איתיביה רב משרשיא לרבא מעשה באמן של בני רוכל שהיתה חולה ואמרה תנתן כבינתי לבתי והוא בשנים עשר מנה ומתה וקיימו דבריה התם במצוה מחמת מיתה איתיביה רבינא לרבא האומר תנו גט זה לאשתי ושטר שחרור זה לעבדי ומת לא יתנו לאחר מיתה תנו מנה לפלוני ומת יתנו לאחר מיתה וממאי דלא קנו מיניה דומיא דגט מה גט לאו בר קנין אף האי נמי דלא קנו מיניה התם נמי במצוה מחמת מיתה רב הונא בריה

דרב יהושע אמר מצוה מחמת מיתה בעלמא בעיא קנין וכי תניא הני מתנייתא במחלק כל נכסיו דההיא מתנת שכיב מרע שויה והלכתא מתנת שכיב מרע במקצת בעיא קנין ואע"ג דמת מצוה מחמת מיתה לא בעיא קנין והוא דמת עמד חוזר ואף על גב דקנו מיניה

דף קנב, א גמרא איתמר מתנת שכיב מרע שכתוב בה קנין בי רב משמיה דרב אמרי ארכביה אתרי ריכשי ושמואל אמר לא ידענא מאי אדון בה בי רב משמיה דרב אמרי ארכביה אתרי ריכשי הרי היא כמתנת בריא הרי היא כמתנת שכיב מרע הרי היא כמתנת בריא שאם עמד אינו חוזר הרי היא כמתנת שכיב מרע שאם אמר הלואתו לפלוני הלואתו לפלוני ושמואל אמר לא ידענא מאי אדון בה שמא לא גמר להקנותו אלא בשטר ואין שטר לאחר מיתה ורמי דרב אדרב ודשמואל אדשמואל דשלח רבין משמיה דרבי אבהו הוו ידעי ששלח ר' אלעזר לגולה משום רבינו שכיב מרע שאמר כתבו ותנו מנה לפלוני ומת אין כותבין ונותנין שמא לא גמר להקנותו אלא בשטר ואין שטר לאחר מיתה ואמר רב יהודה אמר שמואל הלכתא כותבין ונותנין קשיא דרב אדרב קשיא דשמואל אדשמואל דרב אדרב לא קשיא הא דקנו מיניה הא דלא קנו מיניה דשמואל אדשמואל לא קשיא במיפה את כחו יתיב רב נחמן בר יצחק אחוריה דרבא ויתיב רבא קמיה דרב נחמן קא בעי מיניה מי אמר שמואל שמא לא גמר להקנותו אלא בשטר ואין שטר לאחר מיתה והא אמר רב יהודה אמר שמואל שכיב מרע שכתב כל נכסיו לאחרים אף על פי שקנו מידו עמד חוזר

דף קנב, ב גמרא בידוע שלא היה קנין אלא מחמת המיתה ואחוי ליה בידיה ואשתיק כי קם אמר רב נחמן בר יצחק לרבא מאי אחוי לך אמר ליה במיפה את כחו היכי דמי מיפה את כחו אמר רב חסדא וקנינא מיניה מוסיף על מתנתא דא פשיטא כתב לזה וכתב לזה היינו דכי אתא רב דימי אמר דייתיקי מבטלת דייתיקי כתב וזיכה לזה כתב וזיכה לזה רב אמר ראשון קנה ושמואל אמר שני קנה רב אמר ראשון קנה הרי היא כמתנת בריא ושמואל אמר שני קנה הרי היא כמתנת שכיב מרע והא אפליגו בה חדא זימנא במתנת שכיב מרע שכתוב בה קנין צריכא דאי איתמר בהא בהא קאמר רב משום דקנו מיניה אבל בהא דלא קנו מיניה אימא מודה ליה לשמואל ואי איתמר בהא בהא קאמר שמואל אבל בהך אימא מודה ליה לרב צריכא בסורא מתנו הכי בפומבדיתא מתנו הכי אמר רב ירמיה בר אבא שלחו ליה מבי רב לשמואל ילמדנו רבינו שכיב מרע שכתב כל נכסיו לאחרים וקנו מידו מהו שלח להו אין אחר קנין כלום

דף קנב, א גמרא סבור מיניה הני מילי לאחר אבל לעצמו לא אמר להו רב חסדא כי אתא רב הונא מכופרי פירשה בין לעצמו בין לאחרים ההוא דקנו מיניה אתא לקמיה דרב הונא אמר מאי איעבד לך דלא אקנית כדמקנו אינשי ההיא מתנתא דהוה כתוב בה בחיים ובמות רב אמר הרי היא כמתנת שכיב מרע ושמואל אמר הרי היא כמתנת בריא רב אמר הרי היא כמתנת שכיב מרע מדכתיב בה במות אחר מיתה קאמר ליה והאי דכתיב בחיים סימן בעלמא דחיי ושמואל אמר הרי היא כמתנת בריא מדכתיב בה בחיים מחיים קאמר והאי דכתב ובמות כמאן דאמר מעתה ועד עולם אמרי נהרדעי הלכתא כוותיה דרב אמר רבא ואי כתיב בה מחיים קנה אמר אמימר לית הלכתא כוותיה דרבא אמר ליה רב אשי לאמימר פשיטא דהא אמרי נהרדעי הלכתא כוותיה דרב מהו דתימא מחיים מודי רב קא משמע לך ההוא דאתא לקמיה דרב נחמן לנהרדעא שדריה לקמיה דר' ירמיה בר אבא לשום טמיא אמר הכא אתרא דשמואל היכי נעביד כוותיה דרב ההיא דאתאי לקמיה דרבא עבד לה רבא כשמעתיה הוה קא טרדא ליה אמר ליה לרב פפא בריה דרב חנן ספריה זיל

כתוב לה וכתוב בה שוכר עליהן או מטען אמרה ליטבע ארביה אטעווי קא מטעית לי
אמשינהו למניה דרבא במיא ואפי' הכי לא איפרק מטיבעא:

דף קנג,א משנה לא כתב בה שכיב מרע הוא אומר שכיב מרע הייתי והן אומרים בריא
היית צריך להביא ראיה ששכיב מרע היה דברי ר' מ' וחכ"א המוציא מחברו עליו הראיה:
דף קנג,א גמרא ההוא מתנתא דהוה כתב בה כד הוה קציר ורמי בערסיה ולא כתב בה
ומגו מרעיה איפטר לבית עולמיה

דף קנג,ב גמרא אמר רבה הרי מת והרי קברו מוכיח עליו אמר ליה אביי השתא ומה
ספינה שרובן לאבד נותנין עליהן חומרי חיים וחומרי מתים חולין שרוב חולין לחיים לא
כל שכן אמר רב הונא בריה דרב יהושע כמאן אזלא הא שמעתא דרבה כר' נתן דתניא מי
מוציא מיד מי הוא מוציא מידיהן בלא ראיה והן אין מוציאין מידו אלא בראיה דברי רבי
יעקב רבי נתן אומר אם בריא הוא עליו להביא ראיה שהיה שכיב מרע אם שכיב מרע הוא
עליהן להביא ראיה שבריא היה אמר רבי אלעזר ולטומאה כמחלוקת דתנן בקעה בימות
החמה רשות היחיד לשבת ורשות הרבים לטומאה בימות הגשמים רשות היחיד לכאן
ולכאן אמר רבא לא שנו אלא שלא עברו עליו ימות הגשמים אבל עברו עליו ימות
הגשמים רשות היחיד לכאן ולכאן: וחכמים אומרים המוציא מחבירו עליו הראיה וכו':

דף קנד,א גמרא ראיה במאי רב הונא אמר ראיה בעדים רב חסדא ורבה בר רב הונא
אמרי ראיה בקיום השטר רב הונא אמר ראיה בעדים קא מיפלגי בפלוגתא דר' יעקב ורבי
נתן <סימן מניה> רבי מאיר כרבי נתן ורבנן כרבי יעקב רב חסדא ורבה בר רב הונא
אמרי ראיה בקיום השטר קא מיפלגי במודה בשטר שכתבו צריך לקיימו דר' מ' סבר מודה
בשטר שכתבו אינו צריך לקיימו ורבנן סברי מודה בשטר שכתבו צריך לקיימו והא
איפליגו בה חדא זימנא דתניא אין נאמנין לפוסלו דברי רבי מאיר וחכמים אומרים נאמנין
צריכא דאי איתמר ההיא בההיא קאמרי רבנן משום דאלימי עדים ומרעי שטרא אבל הכא
הוא דלאו כל כמיניה אימא לא ואי איתמר בהא בהא קאמר ר' מאיר אבל בהך אימא מודה
להו לרבנן צריכא וכן אמר רבה ראיה בעדים א"ל אביי מאי טעמא אי נימא מדכולהו
כתיב בהו כד הוה מהלך על רגלוהי בשוקא ובהא לא כתיב בה שמע מינה שכיב מרע הוי
אדרבה מדכולהו כתיב בהו כד קציר ורמי בערסיה והא לא כתיב בה שמע מינה בריא הוי
איכא למימר הכי ואיכא למימר הכי אוקי ממונא בחזקת מריה ובפלוגתא דרבי יוחנן אמר
ראיה בעדים ור' שמעון בן לקיש אמר ראיה בקיום השטר איתיביה רבי יוחנן לרבי שמעון
בן לקיש מעשה בבני ברק באחד שמכר בנכסי אביו ומת ובאו בני משפחה וערערו לומר
קטן היה בשעת מיתה ובאו ושאלו את רבי עקיבא מהו לבודקו אמר להם אי אתם רשאים
לנוולו ועוד סימנין עשוין להשתנות לאחר מיתה

דף קנד,ב גמרא בשלמא לדידי דאמינא ראיה בעדים כיון דאמר ללקוחות אייתו עדים
ולא אשכחו היינו דקא אתו ואמרו ליה מהו לבודקו אלא לדידך דאמרת ראיה בקיום
השטר למה להו לבודקו לקיימו שטרייהו ולוקמו בנכסי מי סברת נכסי בחזקת בני משפחה
קיימי וקא אתו לקוחות ומערערי נכסי בחזקת לקוחות קיימי וקא אתו בני משפחה וקא
מערערי הכי נמי מסתברא מדקאמר להו אי אתם רשאים לנוולו ואישתיקו אי אמרת
בשלמא בני משפחה קא מערערי משום הכי אישתיקו אלא אי אמרת לקוחות קא מערערי
אמאי שתקי לימרו ליה אנן זוזי יהבינן ליה לינוול ולינוול אי משום הא לא איריא הכי
קאמר להו חדא דאי אתם רשאים לנוולו ועוד וכי תימרו זוזי שקל לינוול ולינוול סימנים

עשויין להשתנות לאחר מיתה <ת"ש> שאל רבי שמעון בן לקיש את רבי יוחנן זו ששנויה במשנת בר קפרא הרי שהיה אוכל שדה ובא בחזקת שהיא שלו וקרא עליו אחד ערער לומר שלי היא והוציא זה את אוננו לומר שמכרתה לי או שנתתה לי במתנה אם אמר איני מכיר בשטר זה מעולם יתקיים השטר בחותמיו אם אמר שטר פסים הוא זה או שטר אמנה שמכרתי לך ולא נתת לי דמים אם יש עדים הלך אחר עדים ואם לאו הלך אחר השטר לימא ר' מאיר היא דאמר מודה בשטר שכתבו אינו צריך לקיימו ולא רבנן אמר ליה לא שאני אומר דברי הכל מודה בשטר שכתבו אינו צריך לקיימו והא מפלג פליגי דתנן אין נאמנין לפוסלו דברי ר' מאיר וחכמים אומרים נאמנין אמר ליה אי עדים אלימי ומרעי שטרא איהו כל כמיניה אמר ליה והלא משמך אמרו יפה ערערו בני משפחה אמר ליה זו אלעזר אמרה אני לא אמרתי דבר זה מעולם אמר רבי זירא אם יכפור רבי יוחנן ברבי אלעזר תלמידו יכפור ברבי ינאי רבו דאמר רבי ינאי אמר רבי מודה בשטר שכתבו <אינו> צריך לקיימו ואמר ליה רבי יוחנן רבי לא משנתנו היא זו וחכמים אומרים המוציא מחבירו עליו הראיה אין ראיה אלא בקיום השטר ברם נראין דברי רבינו יוסף דאמר רבינו יוסף אמר רב יהודה אמר שמואל זו דברי חכמים אבל רבי מאיר אומר מודה בשטר שכתבו שצריך לקיימו ומאי דברי הכל דרבנן לגבי רבי מאיר דברי הכל היא והא איפכא תנן וחכמים אומרים המוציא מחבירו עליו הראיה איפוך והא תניא אין נאמנין לפוסלו דברי רבי מאיר וחכמים אומרים נאמנין איפוך והא רבי יוחנן ראיה בעדים קאמר איפוך לימא ליפוך נמי תיובתא לא

דף קנה,א גמרא הכי קאמר ליה רבי יוחנן לר' שמעון בן לקיש בשלמא לדידי דאמינא ראיה בקיום השטר היינו דמשכחת לה דנחתה לקוחות לנכסים אלא לדידך דאמרת ראיה בעדים היכי משכחת לה דנחתה לקוחות בנכסים אמר ליה מודינא לך בערער דבני משפחה דלאו ערער הוא מאי קאמרי קטן היה חזקה אין העדים חותמין על השטר אלא אם כן נעשה גדול איתמר קטן מאימתי מוכר בנכסי אביו רבא אמר רב נחמן בן שמנה עשרה שנה ורב הונא בר חיננא אמר רב נחמן מכן עשרים שנה >והא דרבא לאו בפירוש איתמר אלא מכללא איתמר< מתיב ר' זירא מעשה בבני ברק באחד שמכר בנכסי אביו ומת ובאו בני משפחה וערערו לומר קטן היה בשעת מיתה ובאו ושאלו את רבי עקיבא מהו לבודקו אמר להם אי אתם רשאים לנוולו ועוד סימנין עשויין להשתנות לאחר מיתה בשלמא למאן דאמר בן שמנה עשרה שנה

דף קנה,ב גמרא היינו דקאתו ואמרו ליה מהו לבודקו אלא אי אמרת מכן עשרים כי בדקו ליה מאי הוי והא תנן בן עשרים שלא הביא שתי שערות יביאו ראיה שהוא בן עשרים והוא הסריס לא חולץ ולא מיבם לאו איתמר עלה אמר ר' שמואל בר רב יצחק אמר רב והוא שנולדו בו סימני סריס אמר רבא דיקא נמי דקתני והוא הסריס שמע מינה וכי לא נולדו לו סימני סריס עד כמה תני ר' חייא עד רוב שנותיו כי אתא לקמיה דרבי חייא אי כחיש אמר להו ליברי ואי אברי אמר להו ליכחוש דהני סימני זמנין דאתו מחמת כחישותא זמנין דאתו מחמת בריותא איבעיא להו תוך זמן כלפני זמן או כלאחר זמן <אמר> רבא אמר רב נחמן תוך זמן כלפני זמן רבא בר רב שילא אמר ר' נ' תוך זמן כלאחר זמן והא דרבא לאו בפירוש איתמר אלא מכללא איתמר דההוא תוך זמן דאזיל זבין נכסי ואתא לקמיה דרבא אמר להו לא עשה ולא כלום מאן דחזא סבר משום דתוך זמן כלפני זמן ולא היא התם שטותא יתירתא חזא ביה דהוה קא משחרר להו לעבדיה שלח

ליה גידול בר מנשיא לרבא ילמדנו רבינו תינוקת בת ארבע עשרה שנה ויום אחד יודעת בטיב משא ומתן מהו שלח ליה אם יודעת בטיב משא ומתן מקחה מקח וממכרה ממכר ולישלח ליה תינוק מעשה שהיה כך היה ולישלח ליה תינוקת בת שתים עשרה שנה ויום אחד מעשה שהיה כך היה >והא דרבא לאו בפירוש איתמר אלא מכללא איתמר ד>ההוא פחות מכן עשרים דאזל זבין נכסי [אבוהו כגידול בר מנשיא] אתא לקמיה דרבא אמרו ליה קרוביה זיל אכול תמרי ושדי ביה קשייתא בי רבא עבד הכי אמר להו זביניה לאו זביני כי קא כתבו ליה שטרא אמרו ליה לקוחות זיל אימא ליה לרבא מגלת אסתר בזוזא שטרא דמר בזוזא אזל א"ל אמר להו זביניה זביני אמרו ליה קרוביה לקוחות אגמרוהו אמר להו מסברי ליה סבר כיון דמסברי ליה וסבר מידע ידע והאי דעבד הכי חוצפא יתירא הוא דהוה ביה אמר רב הונא בריה דרב יהושע ולעדות עדותו אמר מר זוטרא לא אמרן אלא למטלטלי אבל למקרקעי לא א"ל רב אשי למר זוטרא מ"ש מטלטלי דזביניה זביני אלא מעתה הא דתנן הפעוטות מקחן מקח וממכרן במטלטלין ה"נ דעדותן עדות א"ל התם בעינא (דברים יט) ועמדו שני האנשים וליכא אמר אמימר ומתנתו מתנה א"ל רב אשי לאמימר השתא ומה זביני דמקבל זוזי אמרת דלא דלמא מוזיל ומזבין כל שכן מתנה דלא מטי ליה ולא מידי א"ל

דף קנו, א גמרא ולטעמיך זבין שוי חמשא בשיתא הכי נמי דזביניה זביני אלא קים להו לרבנן דינוקא מקרבא דעתיה גבי זוזי ואי אמרת זביניה זביני זמנין דמקרקשי ליה זוזי אזיל מזבין לכולהו נכסי דאבוה אבל גבי מתנה אי לאו דהוה ליה הנאה מיניה לא הוה יהיב ליה מתנה אמרו רבנן תיהוי מתנתו מתנה דלעבידו להו מילי אמר רב נחמן אמר שמואל בודקין לקדושין לגרושין ולחליצה ולמיאונין ולמכור בנכסי אביו עד שיהא בן עשרים וכיון דבדקנא לקדושין לגרושין למה לי לא נצרכא אלא ליבום דתנן בן תשע שנים ויום אחד שבא על יבמתו קנאה ואין נותן גט עד שיגדל לחליצה לאפוקי מדר' יוסי דאמר איש כתוב בפרשה אבל אשה בין גדולה ובין קטנה קא משמע לן דמקשינן אשה לאיש דלא כר' יוסי ולמיאונין לאפוקי מדרבי יהודה דאמר עד שירבה שחור קא משמע לן דלא כרבי יהודה ולמכור בנכסי אביו עד שיהא בן עשרים לאפוקי ממאן דאמר בן שמנה עשרה והלכתא תוך זמן כלפני זמן והלכתא כגידול בר מנשה והלכתא כמר זוטרא והלכתא כאמימר והלכתא כרב נחמן אמר שמואל בכולהו:

דף קנו, א משנה המחלק נכסיו על פיו ר' אלעזר אומר אחד בריא ואחד מסוכן נכסים שיש להן אחריות נקנין בכסף ובשטר ובחזקה ושאין להן אחריות אין נקנין אלא במשיכה **דף קנו, ב משנה** אמרו לו מעשה באמן של בני רוכל שהיתה חולה ואמרה תנו כבינתי לבתי והיא בשנים עשר מנה ומתה וקיימו את דבריה אמר להן בני רוכל תקברם אמן:

דף קנו, ב גמרא תניא אמר להן רבי אליעזר לחכמים מעשה במרוני אחד שהיה בירושלים והיו לו מטלטלין הרבה וביקש ליתנם במתנה אמרו לו אין להם תקנה עד שיקנה על גב קרקע הלך ולקח בית סלע אחד סמוך לירושלים ואמר צפוני לפלוני ועמו מאה צאן ומאה חביות ודרומו לפלוני ועמו מאה צאן ומאה חביות ומת וקיימו חכמים את דבריו אמרו לו משם ראינו מרוני בריא היה: אמר להן בני רוכל תקברם אמן וכו': מאי טעמא קא לייט להו אמר רב יהודה אמר שמואל מקיימי קוצים בכרם היו ורבי אליעזר לטעמיה דתנן המקייים קוצים בכרם רבי אליעזר אומר קדש וחכמים אומרים לא קדש אלא דבר שכמוהו מקיימין בשלמא כרכום חזי אלא קוצים למאי חזי אמר רבי חנינא מאי טעמא

דר' אליעזר שכן בערביא מקיימין קוצים בשדות לגמליהן אמר רבי לוי קונין קנין משכיב
 מרע אפי' בשבת ולא לחוש לדברי ר' אליעזר אלא שמא תטרוף דעתו עליו :
דף קנו, ב משנה רבי אליעזר אומר בשבת דבריו קיימין מפני שאין יכול לכתוב אבל לא
 בחול רבי יהושע אומר בשבת אמרו קל וחומר בחול כיוצא בו זכין לקטן ואין זכין לגדול
 דברי רבי אליעזר רבי יהושע אומר לקטן אמרו קל וחומר לגדול :
דף קנו, ב גמרא מתני' מני רבי יהודה היא דתניא רבי מאיר אומר ר' אליעזר אומר בחול
 דבריו קיימין מפני שיכול לכתוב אבל לא בשבת רבי יהושע
דף קנו, א גמרא אומר בחול אמרו וקל וחומר לשבת כיוצא בו זכין לגדול ואין זכין לקטן
 דברי ר' אליעזר רבי יהושע אומר בגדול אמרו קל וחומר לקטן רבי יהודה אומר רבי
 אליעזר אומר בשבת דבריו קיימין מפני שאינו יכול לכתוב אבל לא בחול רבי יהושע
 אומר בשבת אמרו קל וחומר בחול כיוצא בו זכין לקטן ואין זכין לגדול דברי רבי אליעזר
 ר' יהושע אומר לקטן אמרו קל וחומר לגדול :
דף קנו, א משנה נפל הבית עליו ועל אביו או עליו ועל מורישיו והיתה עליו כתובת אשה
 ובעל חוב יורשי האב אומרים הבן מת ראשון ואח"כ מת האב ובעלי החוב אומרים האב
 מת ראשון ואח"כ מת הבן ב"ש אומרים יחלוקו ובית הלל אומרים נכסים בחזקתן :
דף קנו, א גמרא תנן התם המלוה את חבירו בשטר גובה מנכסים משועבדים על ידי עדים
 גובה מנכסים בני חורין בעי שמואל דאיקני וקנה מהו אליבא דרבי מאיר דאמר אדם מקנה
 דבר שלא בא לעולם לא תיבעי לך דודאי קנה אלא כי תיבעי לך אליבא דרבנן דאמרי אין
 אדם מקנה דבר שלא בא לעולם אמר רב יוסף תא שמע וחכמים אומרים זה היה פיקח
 שמכר לו את הקרקע מפני שהוא יכול למשכנו עליו אמר ליה רבא מיניה קאמר מיניה
 אפילו מגלימא דעל כתפיה כי קא מיבעיא לן דאיקני קנה ומכר דאיקני קנה והוריש מאי
 אמר רב חנא תא שמע נפל הבית עליו ועל אביו ועל מורישיו והיתה עליו כתובת
 אשה ובעל חוב יורשי האב אומרים הבן מת ראשון ואח"כ מת האב ובעלי חובות אומרים
 האב מת ראשון כו' ואי סלקא דעתך דאיקני קנה ומכר דאיקני קנה והוריש לא משתעבד
 נהי נמי דאב מית ברישא דאיקני הוא אמר להו רב נחמן זעירא חברין תרגמה מצוה על
 היתומים לפרוע חובת אביהן מתקיף לה רב אשי מלוה על פה הוא ורב ושמואל דאמרי
 תרוייהו מלוה על פה אינו גובה לא מן היורשין ולא מן הלקוחות
דף קנו, ב גמרא אלא הא מני ר' מאיר היא דאמר אדם מקנה דבר שלא בא לעולם אמר
 רב יעקב מנהר פקוד משמיה דרבינא תא שמע שטרי חוב המוקדמין פסולין והמאוחרין
 כשרין ואי סלקא דעתך דאיקני קנה ומכר דאיקני קנה והוריש לא משתעבד מאוחרין
 אמאי כשרין דאיקני הוא הא מני רבי מאיר היא דאמר אדם מקנה דבר שלא בא לעולם
 אמר רב משרשיא משמיה דרבא תא שמע לשבח קרקעות כיצד הרי שמכר שדה לחבירו
 והשביחה ובא בעל חוב וטרפה כשהוא גובה את הקרן מנכסין משועבדין ואת השבח
 מנכסין בני חורין ואי סלקא דעתך דאיקני קנה ומכר דאיקני קנה והוריש לא משתעבד
 בעל חוב אמאי גובה שבחא הא מני ר' מאיר היא דאמר אדם מקנה דבר שלא בא לעולם
 אם תמצא לומר דאיקני קנה ומכר דאיקני קנה והוריש לא משתעבד הא לא משתעבד אם
 תמצא לומר משתעבד לזה ולזה וחזר וקנה מהו לקמא משתעבד או לבתרא משתעבד אמר
 רב נחמן הא מילתא איבעיא לן ושלחו מתם ראשון קנה רב הונא אמר יחלוקו וכן תני רבא
 בר אבוה יחלוקו אמר רבינא מהדורא קמא דרב אשי אמר לן ראשון קנה מהדורא בתרא

דרב אשי אמר לן יחלוקו והלכתא יחלוקו מיתבי לשבח קרקעות כיצד הרי שמכר שדה לחבירו והשביחה ובא בעל חוב וטרפה כשהוא גובה את הקרן מנכסין משועבדין ואת השבח מנכסין בני חורין ואם איתא חצי שבח מבעי ליה מאי גובה נמי דקתני חצי שבח:

דף קנח, א משנה נפל הבית עליו ועל אשתו יורשי הבעל אומרים מתה ראשון ואחר כך מת הבעל יורשי אשה אומרים בעל מת ראשון ואחר כך מתה אשה בית שמאי אומרים יחלוקו ובית הלל אומרים נכסים בחזקתן כתובה בחזקת יורשי הבעל נכסים הנכנסין והיוצאין עמה בחזקת יורשי האב:

דף קנח, ב גמרא בחזקת מי ר' יוחנן אמר בחזקת יורשי הבעל ור' אלעזר אמר בחזקת יורשי האשה ור' שמעון בן לקיש משום בר קפרא אמר יחלוקו וכן תני בר קפרא הואיל והללו באין לירש והללו באין לירש יחלוקו:

דף קנח, ב משנה נפל הבית עליו ועל אמו אלו ואלו מודין שיחלוקו אמר ר"ע מודה אני בזו שהנכסים בחזקתן אמר לו בן עזאי על חלוקין אנו מצטערין אלא שבאת לחלק עלינו את השוין:

דף קנח, ב גמרא בחזקת מי ר' אילא אמר בחזקת יורשי האם ר' זירא אמר בחזקת יורשי הבן כי סליק רבי זירא קם בשיטתיה דרבי אילא קם רבה בשיטתיה דרבי זירא אמר רבי זירא שמע מינה אורא דארץ ישראל מחכים וטעמא מאי אמר אביי הואיל והוחזקה נחלה באותו שבט: אמר לו בן עזאי על החלוקין אנו מצטערין וכו': אמר ר' שמלאי עדא אמרה בן עזאי תלמיד חבר דרבי עקיבא הוה דקאמר ליה שבאת שלחו מתם בן שלוה בנכסי אביו בחיי אביו ומת בנו מוציא מיד הלקוחות וזו היא שקשה בדיני ממונות לזה מאי מפיק ועוד לקוחות מאי עבידתיה אלא אי איתמר הכי

דף קנט, א גמרא איתמר בן שמכר בנכסי אביו בחיי אביו ומת בנו מוציא מיד הלקוחות וזו היא שקשה בדיני ממונות ולימרו ליה אבוך מזבין ואת מפיק ומאי קושיא דלמא מצי אמר מכח אבוה דאבא קאתינא תדע דכתיב (תהילים מה) תחת אבותיך יהיו בניך תשיתמו לשרים בכל הארץ אלא אי קשיא הא קשיא בן בכור שמכר חלק בכורה בחיי אביו ומת בחיי אביו בנו מוציא מיד הלקוחות וזו היא שקשה בדיני ממונות אבוה מזבין איהו מפיק וכי תימא הכא נמי אמר מכח אבוה דאבא קאתינא אי מכח אבוה דאבא קא אתיא בחלק בכורה מאי עבידתיה ומאי קושיא דלמא מצי אמר מכח אבוה דאבא קאתינא ובמקום אב קאימנא אלא אי קשיא הא קשיא היה יודע לו עדות בשטר עד שלא נעשה גזלן ונעשה גזלן הוא אינו מעיד על כתב ידו אבל אחרים מעידין השתא איהו לא מהימן אחרוני מהימני וזו היא שקשה בדיני ממונות מאי קושיא דלמא כגון שהוחזק כתב ידו בב"ד אלא אי קשיא הא קשיא היה יודע לו עדות בשטר עד שלא תפול לו בירושה הוא אינו יכול לקיים כתב ידו אבל אחרים יכולין לקיים כתב ידו ומאי קושיא דלמא הכא נמי כגון שהוחזק כתב ידו בב"ד אלא אי קשיא הא קשיא היה יודע לו בעדות עד שלא נעשה חתנו ונעשה חתנו הוא אינו מעיד על כתב ידו אבל אחרים מעידין הוא לא מהימן אחרוני מהימני וכי תימא הכא נמי כגון שהוחזק כתב ידו בב"ד והא אמר רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן אף על פי שלא הוחזק כתב ידו בבית דין ומאי קושיא דלמא גזירת מלך היא דאיהו לא מהימן ואחרוני מהימני ולא משום דמשקר דאי לא תימא הכי משה ואהרן לחותנם משום דלא מהימני הוא אלא גזירת מלך הוא שלא יעידו להם ה"נ גזירת מלך הוא

שלא יעיד על כתב ידו לחותנו אלא לעולם כדאמרינן מעיקרא ודקא קשיא לך תחת אבותיך יהיו בניך ההוא בברכה כתיב ומי מצית אמרת בברכה כתיב **דף קנט"ב גמרא** אבל לענין דינא לא והתניא נפל הבית עליו ועל אביו עליו ועל מורישיו והיתה עליו כתובת אשה ובעל חוב יורשי האב אומרים הבן מת ראשון ואח"כ מת האב ובעל חוב אומר האב מת ראשון ואחר כך מת הבן מאי לאו יורשי האב בני מורישיו אחי ואי סלקא דעתך לא מצי אמר מכח אבוה דאבא קאתינא דכי כתיב תחת אבותיך יהיו בניך בברכה כתיב כי מת הבן ואח"כ מת האב מאי הוי נימא להו בע"ח ירושת אבוהון קא שקילנא לא יורשי האב אחיו מורישיו אחי דאבוה בעו מיניה מרב ששת בן מהו שיירש את אמו בקבר להנחיל לאחין מן האב אמר להו רב ששת תניתוה האב שנשבה ומת בנו במדינה ובן שנשבה ומת אביו במדינה יורשי האב ויורשי הבן יחלוקו היכי דמי אילימא כדקתני הי נינהו יורשי האב והי נינהו יורשי הבן אלא לאו הכי קאמר אב שנשבה ומת בן בתו במדינה ובן בתו שנשבה ומת אבי אמו במדינה ולא ידעינן הי מינייהו מית ברישא יורשי האב ויורשי הבן יחלוקו ואם איתא נהי נמי דבן מת ברישא לירתיה לאבוה דאמיה בקבריה ולירתיה לאחוה מן אבוה אלא לאו שמע מינה אין הבן יורש את אמו בקבר להנחיל לאחין מאב אמר ליה רב אחא בר מניומי לאביי אף אנן נמי תנינא נפל הבית עליו ועל אמו אלו ואלו מודים שיחלוקו ואם איתא נהי נמי דבן מת ברישא לירתיה לאמיה בקבריה ולירתו אינהו לאחי מאבוה אלא לאו שמע מינה אין הבן יורש את אמו בקבר להנחיל לאחין מן האב שמע מינה וטעמא מאי אמר אביי נאמרה סיבה בבן ונאמרה סיבה בבעל מה סיבה האמורה בבעל אין הבעל יורש את אשתו בקבר אף סיבה האמורה בבן אין הבן יורש את אמו בקבר להנחיל לאחין מן האב ההוא דאמר ליה לחבריה נכסי דבר סיסין מזבנינא לך הואי חדא ארעא דהוה מיקריא דבי בר סיסין אמר ליה הא לאו דבי בר סיסין היא ואיקרוי הוא דמיקריא דבי בר סיסין אתא לקמיה דרב נחמן אוקמה בידא דלוקח אמר ליה רבא לרב נחמן דינא הכי המוציא מחבירו עליו הראיה ורמי דרבא אדרבא ודרב נחמן אדרב נחמן דהוה דא"ל לחבריה מאי בעית בהאי ביתא אמר ליה מינך זבינתה ואכלית שני חזקה אמר ליה אנא בשכונא גואי הואי אתא לקמיה דרב נחמן אמר ליה זיל ברור אכילתך אמר ליה רבא לרב נחמן דינא הכי המוציא מחבירו עליו הראיה קשיא דרבא אדרבא ודרב נחמן אדרב נחמן דרבא אדרבא לא קשיא הכא מוכר קאי בנכסיה התם לוקח קאי בנכסיה דרב נחמן אדרב נחמן לא קשיא הכא כיון דאמר ליה דבי בר סיסין ומיקריא דבי בר סיסין עליה דידיה רמיא לגלויי דלאו דבי בר סיסין היא הכא לא יהא אלא דנקיט שטרא מי לא אמרינן ליה קיים שטרך וקום בנכסי:

מסכת בבא בתרא פרק י

דף קס"א משנה גט פשוט עדיו מתוכו מקושר עדיו מאחוריו פשוט שכתבו עדיו מאחוריו מקושר שכתבו עדיו מתוכו שניהם פסולין רבי חנינא בן גמליאל אומר מקושר שכתבו עדיו מתוכו כשר מפני שיכול לעשותו פשוט רבן שמעון בן גמליאל אומר הכל כמנהג

המדינה גט פשוט עדיו בשנים ומקושר בשלשה פשוט שכתב בו עד אחד ומקושר שכתב בו שני עדים שניהם פסולין:

דף קס"א גמרא מנהני מילי אמר ר' חנינא דאמר קרא (ירמיהו לב) שדות בכסף יקנו וכתוב בספר וחתום והעד עדים שדות בכסף יקנו וכתוב בספר

דף קס"ב גמרא זה פשוט וחתום זה מקושר והעד שנים עדים שלשה הא כיצד שנים לפשוט שלשה למקושר ואיפוך אנא מתוך שנתרבה בקשריו נתרבה בעדיו רפרם אמר מהכא (ירמיהו לב) ואקח את ספר המקנה את החתום המצוה והחקים ואת הגלוי ואקח את ספר המקנה זה פשוט את החתום זה מקושר ואת הגלוי זה פשוט שבמקושר המצוה והחקים אלו דברים שבין פשוט למקושר הא כיצד זה עדיו שנים וזה עדיו שלשה זה עדיו מתוכו וזה עדיו מאחוריו ואיפוך אנא מתוך שנתרבה בקשריו נתרבה בעדיו רמי בר יחזקאל אמר מהכא (דברים יט) על פי <שנים> שני עדים או על פי שלשה עדים יקום דבר אם תתקיים עדותן בשנים למה פרט לך בשלשה לומר לך שנים לפשוט שלשה למקושר ואיפוך אנא מתוך שנתרבה בקשריו נתרבה בעדיו והני להכי הוא דאתו כל חד וחד למילתיה הוא דאתא לכדתניא (ירמיהו לב) שדות בכסף יקנו וכתוב בספר וחתום עצה טובה קא משמע לן ואקח את ספר המקנה הכי הוה מעשה על פי שנים עדים או על פי שלשה עדים להקיש שלשה לשנים בפלוגתא דרבי עקיבא ורבנן אלא מקושר מדרבנן וקראי אסמכתא בעלמא וטעמא מאי תקינו רבנן מקושר אתרא דכהני הוו והוו קפדי טובא ומגרשי נשייהו ועבדי רבנן תקנתא אדהכי והכי מיתבא דעתייהו התינח גיטין שטרות מאי איכא למימר כדי שלא תחלק בין גיטין לשטרות היכן עדים חותמין רב הונא אמר בין קשר לקשר ורב ירמיה בר אבא אמר אחורי הכתב וכנגד הכתב מבחוץ אמר ליה רמי בר חמא לרב חסדא לרב הונא דאמר בין קשר לקשר קא סלקא דעתין בין קשר לקשר מגואי והא ההוא מקושר דקאתא לקמיה דרבי ואמר רבי אין זמן בזה אמר ליה רבי שמעון ברבי לרבי שמא בין קשריו מובלע פלייה וחזייה ואם איתא אין זמן בזה ואין עדים בזה מיבעי ליה אמר ליה מי סברת בין קשר לקשר מגואי לא בין קשר לקשר מאבראי וניחוש דלמא זייף וכתב מאי דבעי וחתימי סהדי דכתיב ביה שריר וקיים וניחוש דלמא כתב מאי דבעי והדר כתב שריר וקיים אחרינא חד שריר וקיים כתבינן תרי שריר וקיים לא כתבינן וליחוש דלמא מחיק ליה לשריר וקיים וכתב מאי דבעי והדר כתב שריר וקיים הא אמר ר' יוחנן תלויה מקוימת כשרה

דף קס"א גמרא מחק פסול ואע"פ שמקוים ולא אמרו מחק פסול אלא במקום שריר וקיים וכשיעור שריר וקיים ולר' ירמיה בר אבא דאמר אחורי הכתב וכנגד הכתב מבחוץ ליחוש דלמא כתיב מגואי מאי דבעי ומחתים סהדי יתירי מאבראי ואמר אנא לרבות בעדים הוא דעבדי א"ל מי סברת עדים כסדרן חתימי עדים ממטה למעלה חתימי וליחוש דלמא מתרמיא ריעותיה בשיטה אחרונה וגיז ליה לשיטה אחרונה וגיז ליה לראובן בהדיה ומתכשר בבן יעקב עד דתנן בן איש פלוני עד כשר דכתיב ראובן בן בחד דרא ויעקב עד עלוויה וליחוש דלמא גיז ליה לראובן בן ומתכשר ביעקב עד דתנן איש פלוני עד כשר דלא כתיב עד ואיבעית אימא לעולם דכתב עד דידיעין בה דהא חתימות ידא

דף קס"ב גמרא לאו דיעקב הוא ודלמא בשמיה דאבוה חתם לא שביק איניש שמיה דידיה וחתים בשמיה דאבוה ודלמא סימנא בעלמא הוא דשוויה דהא רב צייר כוורא ר' חנינא צייר חרותא רב חסדא סמ"ך רב הושעיא עי"ן רבא בר רב הונא מכותא לא חציף

אינש לשוויה לשמיה דאבוה סימנא מר זוטרא אמר לך כולי האי כל מקושר שאין עדיו כלין בשיטה אחת פסול א"ר יצחק בר יוסף אמר ר' יוחנן כל המחקין כולן צריך שיכתוב ודין קיומיהון וצריך שיחזור מענינו של שטר בשיטה אחרונה מאי טעמא **דף קסב,א גמרא** אמר רב עמרם לפי שאין למדין משיטה אחרונה אמר ליה רב נחמן לרב עמרם מנא לך הא אמר ליה דתניא הרחיק את העדים שני שיטין מן הכתב פסול שיטה אחת כשר מאי שנא שני שיטין דלמא מזייף וכתב שיטה אחת נמי מזייף וכתב אלא לאו שמע מינה אין למדין משיטה אחרונה שמע מינה

דף קסב,ב גמרא איבעיא להו שיטה ומחצה מאי תא שמע הרחיק את העדים שני שיטין פסול הא שיטה ומחצה כשר אימא סיפא שיטה אחת כשר שיטה אחת הוא דכשר הא שיטה ומחצה פסול אלא מהא ליכא למשמע מינה מאי הוי עלה ת"ש דתניא הרחיק את העדים שני שיטין מן הכתב פסול פחות מכאן כשר היו ארבעה וחמשה עדים חתומין על השטר ונמצא אחד מהן קרוב או פסול לתקיים עדות בשאר מסייע ליה לחזקיה דאמר חזקיה מלאהו בקרובים כשר ואל תתמה שהרי אור סוכה פוסל בשלשה סכך פסול פוסל בארבעה איבעיא להו שני שיטין שאמרו

דף קסג,א גמרא הן ואוירן או דלמא הן ולא אוירן א"ר נחמן בר יצחק מסתברא דהן ואוירן דאי סלקא דעתך הן ולא אוירן שיטה אחת בלא אוירה למאי חזיא אלא ש"מ הן ואוירן שמע מינה רבי שבתי אמר משמיה דחזקיה שני שיטין שאמרו בכתב ידי עדים ולא כתב ידי סופר מ"ט דכל המזייף לאו לגבי ספרא אזיל ומזייף וכמה אמר רב יצחק בן אלעזר כגון לך לך על גבי זה אלמא קסבר שני שיטין וארבעה אוירין רב חייא בר אמי משמיה דעולא אמר כגון למ"ד מלמעלה וכ"ף מלמטה אלמא קסבר שני שיטין ושלשה אוירין רבי אבהו אמר כגון ברוך בן לוי בשיטה אחת קא סבר שיטה אחת ושני אוירין אמר רב לא שנו אלא בין עדים לכתב אבל בין עדים לאשרתא אפילו טובא נמי כשר מאי שנא בין עדים לכתב דלמא מזייף וכתב מאי דבעי וחתימי סהדי בין עדים לאשרתא נמי מזייף וכתב מאי דבעי וחתימי סהדי דמטייט ליה א"ה בין עדים לשטר נמי מטייט ליה אמרי סהדי אטיוטא הוא דחתמימי בין עדים לאשרתא נמי אמרי בי דינא אטיוטא הוא דחתמימי בי דינא אטיוטא לא חתימי וליחוש דלמא גייז ליה לעילא ומחיק ליה לטיוטא וכתב מאי דבעי ומחתים סהדי ואמר רב שטר הבא הוא ועדיו על המחק כשר

דף קסג,ב גמרא הניחא לרב כהנא דמתני לה משמיה דשמואל שפיר אלא לרב טביומי דמתני לה משמיה דרב מאי איכא למימר קסבר כל כי האי גוונא אין מקיימין אותו מן האשרתא שבו אלא מן העדים שבו ורבי יוחנן אמר לא שנו אלא בין העדים לכתב אבל בין עדים לאשרתא אפילו שיטה אחת פסול מאי שנא בין עדים לאשרתא דלמא גייז לעילאי וכתב הוא ועדיו בשיטה אחת וקסבר שטר הבא הוא ועדיו בשיטה אחת כשר אי הכי בין עדים לכתב נמי דלמא גייז ליה לעילאי וכתב מאי דבעי וחתימי סהדי קא סבר שטר הבא הוא בשיטה אחת ועדיו בשיטה אחרת פסול וליחוש דלמא כתב הוא ועדיו בשיטה אחת ואמר אנא לרבות בעדים הוא דעבדי קסבר כל כי האי גוונא אין מקיימין אותו מן העדים שלמטה אלא מן העדים שלמעלה גופא אמר רב שטר הבא הוא ועדיו על המחק כשר

דף קסד,א גמרא ואם תאמר מוחק וחוזר ומוחק אינו דומה נמחק פעם אחת לנמחק שתי פעמים וליחוש דלמא שדי דיותא אמקום עדים מעיקרא ומחיק ליה דכי הדר מחיק ליה

להאי הוה ליה אידי ואידי נמחק שתי פעמים אמר אביי קסבר רב אין העדים חותמין על המחק אלא אם כן נמחק בפניהם מיתיבי הוא על הנייר ועדיו על המחק כשר וניחוש דלמא מחיק ליה וכתוב מאי דבעי והוי ליה הוא ועדיו על המחק דכתבי הכי אנחנא סהדי חתמנא על מחקא ושטרא כתב על ניירא דכתבי היכא אי מלתחת גיזי ליה אי עילאי מחיק ליה דכתבי בין סהדא לסהדא אי הכי אימא סיפא הוא על המחק ועדיו על הנייר פסול אמאי פסול הכא נמי נכתבו הכי אנחנא סהדי חתמנא על ניירא ושטרא על מחקא [השתא נמי] מאי אמרת מוחק חוזר ומוחק הא אמרת אינו דומה נמחק פעם אחת לנמחק שתי פעמים הני מיילי היכא דחתימי סהדי אמחקא היכא דלא חתימי סהדי אמחקא אלא אניירא לא ידיע וליתי מגילתא אחריתי ולמחוק ולידמי לא דמי מחקא דהא מגילתא למחקא דהא מגילתא ולקבלה לחתימות ידא דסהדי בבי דינא ולמחוק ולידמי אמר רב הושעיא אינו דומה נמחק בן יומו לנמחק בן שני ימים ולישהייה אמר רבי ירמיה חיישינן לב"ד טועין: רבי חנינא בן גמליאל אומר מקושר וכו': השיב רבי לדברי ר' חנינא בן גמליאל

דף קסד, ב גמרא והלא אינו דומה זמנו של זה לזמנו של זה פשוט מלך שנה מונין לו שנה שנים מונין לו שנים מקושר מלך שנה מונין לו שנים שנים מונין לו ג' וזימנין דיזיף מיניה זוזי במקושר ומיתרמי ליה זוזי ביני ביני ופרע ליה וא"ל הב לי שטראי ואמר ליה אירכס לי וכתב ליה תברא וכי מטי זמניה משוי ליה פשוט וא"ל הני השתא דיזפת מינאי קא סבר אין כותבין שובר ומי בקי רבי במקושר והא ההוא מקושר דאתא לקמיה דרבי ואמר רבי שטר מאוחר זה וא"ל זונין לרבי כך מנהגה של אומה זו מלך שנה מונין לו שנים שנים מונין לו שלש בתר דשמעה מזונין סברה ההוא שטרא דהוה כתב ביה בשנת פלוני ארכן א"ר חנינא יבדק אימתי עמד ארכן בארכנותיה ודלמא דאריך מלכותיה אמר רב הושעיא כך מנהגה של אומה זו שנה ראשונה קורין לו ארכן שניה קורין לו דיגון ודלמא עבורי עברוהו והדר אוקמוהו אמר ר' ירמיה ההוא ארכן דיגון קראו ליה ת"ר הריני נזיר <הינא> סומכוס אמר הינא אחת דיגון שנים טריגון ג' טטריגון ארבע פנטיגון חמש תנו רבנן בית עגול דיגון טריגון פנטיגון אינו מטמא בנגעים טטריגון מטמא בנגעים מנא הני מיילי דתנו רבנן למעלה אומר (ויקרא יד) קיר קירות שנים למטה אומר קיר קירות שנים הרי כאן ארבע ההוא מקושר דאתא לקמיה דרבי ואמר רבי אין זמן בזה א"ל ר' שמעון ב"ר לרבי שמא בין קשריו מובלע פלייה וחזייה הדר חזא ביה רבי בבישות א"ל לאו אנא כתבתיה ר' יהודה חייטא כתביה א"ל כלך מלשון הרע הזה זימנין הוה יתיב קמיה וקא פסיק סידרא בספר תהלים אמר רבי כמה מיושר כתב זה אמר ליה לאו אנא כתבתיה יהודה חייטא כתביה א"ל כלך מלשון הרע הזה בשלמא התם איכא לשון הרע אלא הכא מאי לשון הרע איכא משום דרב דימי דתני רב דימי אחוה דרב ספרא לעולם אל יספר אדם בטובתו של חבירו שמתוך טובתו בא לידי רעתו אמר רב עמרם אמר רב שלש עבירות אין אדם ניצול מהן בכל יום הרהור עבירה ועיון תפלה ולשון הרע לשון הרע סלקא דעתך

דף קסה, א גמרא אלא אבק לשון הרע אמר רב יהודה אמר רב רוב בגזל ומיעוט בעריות והכל בלשון הרע בלשון הרע סלקא דעתך אלא אבק לשון הרע: רשב"ג אומר הכל כמנהג המדינה: ותנא קמא לית ליה מנהג מדינה אמר רב אשי באתרא דנהיגי פשוט וא"ל עביד לי פשוט ואזל עבד ליה פשוט ומקושר קפידא נהיגי מקושר וא"ל עביד לי פשוט ומקושר וא"ל עביד לי פשוט ואזל עבד

ליה מקושר מר סבר קפידא ומר סבר מראה מקום הוא לו אמר אביי רשב"ג ור"ש ור"א אלעזר כולהו סבירא להו מראה מקום הוא לו רשב"ג הא דאמרן ר"ש דתנן ר"ש אומר אם הטעה לשבח הרי זו מקודשת ר' אלעזר דתנן האשה שאמרה התקבל לי גיטי ממקום פלוני וקיבלו לה ממקום אחר פסול ור' אלעזר מכשיר מר סבר קפידא ומר סבר מראה מקום הוא לו: [פשוט שכתוב בו עד אחד כו'] בשלמא מקושר שכתוב בו שני עדים פסול איצטריך סלקא דעתך אמינא הואיל ובעלמא כשר הכא נמי כשר קמ"ל דפסול אלא פשוט שכתוב בו עד אחד פשיטא אמר אביי לא נצרכא דאפי' עד אחד בכתב ועד אחד בפה אמימר אכשר בעד אחד בכתב ועד אחד על פה א"ל רב אשי לאמימר והא דאביי מאי א"ל לא שמיע לי כלומר לא סבירא לי אלא קשיא

דף קסה,ב גמרא מתניתין הא קא משמע לן דשנים במקושר כעד אחד בפשוט מה התם פסולא דאורייתא אף הכא נמי פסולא דאורייתא תדע דשלחו מתם חברייא לר' ירמיה עד אחד בכתב ועד אחד על פה מהו שיצטרפו אליבא דתנא קמא דרבי יהושע בן קרחה לא תיבעי לך דאפילו שנים בכתב ושנים על פה לא מצטרפי אלא כי תיבעי לך אליבא דר' יהושע בן קרחה שנים בכתב ושנים על פה הוא דמצטרפי אבל עד אחד בכתב ואחד על פה לא מצרפינן או דלמא לא שנא שלח להו אני איני כדיי ששלחתם לי אלא כך דעת תלמידכם נוטה שיצטרפו אמר ליה אנן הכי מתנינן לה דשלחו ליה חברייא לרבי ירמיה שנים שהעידו אחד בבית דין זה ואחד בבית דין זה מהו שיבואו בית דין אצל בית דין ויצטרפו אליבא דתנא קמא דר' נתן לא תיבעי לך דאפילו בחד בית דינא נמי לא מצטרפי אלא כי תיבעי לך אליבא דר' נתן בחד בי דינא הוא דמצטרפי אבל בתרי בי דינא לא מצטרפי או דלמא לא שנא ושלח להו אני איני כדיי שאתם שלחתם לי אלא כך דעת תלמידכם נוטה שיצטרפו מר בר חייא אמר הכי שלחו ליה שנים שהעידו בב"ד זה וחזרו והעידו בב"ד זה מהו שיבוא אחד מכל ב"ד ויצטרפו אליבא דר' נתן לא תיבעי לך השתא עדים מצרפינן דייני מיבעיא אלא כי תיבעי לך אליבא דת"ק דר' נתן עדים הוא דלא מצרפינן אבל דייני מצרפינן או דלמא ל"ש שלח להו אני איני כדיי שאתם שלחתם לי אלא כך דעת תלמידכם נוטה שיצטרפו רבינא אמר הכי שלחו ליה שלשה שישבו לקיים את השטר ומת אחד מהן צריכי למכתב במותב תלתא הוינא וחד ליתוהי או לא שלח להו אני איני כדיי שאתם שלחתם לי אלא כך דעת תלמידכם נוטה שצריכין למכתב במותב תלתא הוינא וחד ליתוהי ועל דא עיילוהו לרבי ירמיה בבי מדרשא:

דף קסה,ב משנה כתוב בו זוזין מאה דאינון סלעין עשרין אין לו אלא עשרין זוזין מאה דאינון תלתין סלעין אין לו אלא מנה כסף זוזין דאינון ונמחק אין פחות משתים כסף סלעין דאינון ונמחק אין פחות משתים דרכונות דאינון ונמחק אין פחות משתים כתוב בו מלמעלה מנה ומלמטה מאתים מלמעלה מאתים ומלמטה מנה הכל הולך אחר התחתון א"כ למה כותבין את העליון שאם תמחק אות אחת מן התחתון ילמד מן העליון:

דף קסה,ב גמרא תנו רבנן אמר כסף אין פחות מדינר כסף כסף דינרין ודינרין כסף אין פחות משני דינרין כסף כסף בדינרין אין פחות מבשני דינרין דהב כסף אמר מר כסף אין פחות מדינר כסף ואימא נסכא אמר רבי אלעזר דכתוב ביה מטבע ואימא פריטי אמר רב פפא באתרא דלא סגי פריטי דכספא תנו רבנן דהב אין פחות מדינר דהב דינרין ודינרין דהב אין פחות משני דינרין דהב בדינרין אין פחות מבשני דינרין כסף דהב אמר מר דהב אין פחות מדינר דהב אימא נסכא אמר רבי אלעזר דכתב מטבע

דף קס"א, א גמרא ואימא פריטי פריטי דדהבא לא עבדי אינשי זהב בדינרין אין פחות מבשני דינרין כסף זהב ואימא דהבא פריכא בתרי דינרי דהבא קאמר אמר אביי יד בעל השטר על התחתונה >רישא דקתני כסף בדינרין אין פחות משני דינרין זהב כסף אמאי אימא כספא נסכא בתרי דינרי כספא קאמר < א"ר אשי רישא דכתב דינרי סיפא דכתב דינרין ומנא תימרא דשאני בין דינרי לדינרין דתניא האשה שהיו עליה ספק חמש לידות ספק חמש זיבות מביאה קרבן אחד ואוכלת בזבחים ואין השאר עליה חובה היו עליה חמש לידות ודאות חמש זיבות ודאות מביאה קרבן אחד ואוכלת בזבחים והשאר עליה חובה מעשה ועמדו קינים בירושלים בדינרי זהב אמר רבן שמעון בן גמליאל המעון הזה אם אלין הלילה עד שיהו בדינרין נכנס לבית דין ולימד האשה שהיו עליה חמש לידות ודאות חמש זיבות ודאות מביאה קרבן אחד ואוכלת בזבחים ואין השאר עליה חובה

דף קס"ב, ב גמרא ועמדו קינין בו ביום ברבעתים: כתוב מלמעלה וכו': תנו רבנן ילמד התחתון מן העליון באות אחת אבל לא בשתי אותיות כגון חנן מחנני וענן מענני מאי שנא שתי אותיות דלא דלמא מיתרמי שם בן ארבע אותיות והוה ליה פלגיה דשמא אי הכי אות אחת נמי דלמא מיתרמי שם בן שתי אותיות והוה ליה פלגיה דשמא אלא שתי אותיות היינו טעמא דלמא מיתרמי שם בן שלש אותיות והוה ליה רובא דשמא אמר רב פפא פשיטא לי ספל מלמעלה וקפל מלמטה הכל הולך אחר התחתון בעי רב פפא קפל מלמעלה וספל מלמטה מאי מי חיישינן לזבוב או לא תיקו ההוא דהוה כתב ביה שית מאה וזוזא שלחה רב שרביא קמיה דאביי שית מאה איסתירי וזוזא או דלמא שית מאה פריטי וזוזא אמר ליה דל פריטי דלא כתבי בשטרא דאסוכי מסכן להו

דף קס"ז, א גמרא ומשוי להו זוזי מאי אמרת שית מאה איסתירי וזוזא >שית מאה זוזי וחד זוזא < יד בעל השטר על התחתונה אמר אביי האי מאן דבעי למחוי חתימות ידיה בבי דינא לא לחוי בסוף מגילתא דלמא משכח לה אחר וכתוב דמסיק ביה זוזי ותנן הוציא עליו כתב ידו שהוא חייב לו גובה מנכסים בני חורין ההוא בזבינא דאתא לקמיה דאביי אמר ליה ניהזי לי מר חתימות ידיה דכי אתו רבנן מחו לי מעברנא להו בלא מכסא אחוי ליה בריש מגילתא הוה קא נגיד ביה א"ל כבר קדמוך רבנן אמר אביי מתלת ועד עשר לא לכתוב בסוף שיטה דלמא מזייף וכתב ואי איתרמי ליה ניהדריה לדבוריה תרין תלתא זימני אי אפשר דלא מיתרמי ליה באמצע שיטה ההוא דהוה כתיב ביה תילתא בפרדיסא אזל מחקיה לגגיה דבי"ת וכרעיה ושויה ופרדיסא אתא לקמיה דאביי אמר ליה מאי טעמא רויח ליה עלמא להאי וי"ו כפתיה ואודי ההוא דהוה כתב ביה מנת ראובן ושמעון אחי הוה להו אחא דשמיה אחי אזל כתב ביה וי"ו ושויה ואחי אתא לקמיה דאביי אמר ליה מאי טעמא דחיק ליה עלמא להאי וי"ו כולי האי כפתיה ואודי ההוא שטרא דהוה חתים עליה רבא ורב אחא בר אדא אתא לקמיה דרבא אמר ליה דין חתימות ידא דידי היא מיהו קמיה דרב אחא בר אדא לא חתימי לי מעולם כפתיה ואודי א"ל בשלמא דידי זייפת אלא דרב אחא בר אדא דרתית ידיה היכי עבדת אמר אנחי ידאי אמצרא ואמרי לה קם אזרנוקא וכתב:

דף קס"ז, א משנה כותבין גט לאיש אע"פ שאין אשתו עמו והשובר לאשה אע"פ שאין בעלה עמה ובלבד שיהא מכירן והבעל נותן שכר

דף קס"ז, ב משנה כותבין שטר ללוה אע"פ שאין מלוה עמו ואין כותבין למלוה עד שיהא לוה עמו והלוה נותן שכר כותבין שטר למוכר אע"פ שאין לוקח עמו ואין כותבין ללוקח עד שיהא מוכר עמו והלוקח נותן שכר אין כותבין שטרי אירוסין ונשואין אלא מדעת

שניהם והחתן נותן שכר אין כותבין שטר אריסות וקבלנות אלא מדעת שניהם והמקבל נותן שכר אין כותבין שטרי בירורין וכל מעשה ב"ד אלא מדעת שניהם ושניהם נותנין שכר רשב"ג אומר לשניהם כותבין שנים לזה לעצמו ולזה לעצמו:

דף קס"ב, גמרא מאי ובלבד שיהא מכירן אמר רב יהודה אמר רב ובלבד שיהא מכיר שם האיש בגט ושם האשה בשובר יתיב רב ספרא ורב אחא בר הונא ורב הונא בר חיננא ויתיב אביי גבייהו ויתיב וקמיבעיא להו שם האיש בגט אין שם האשה לא שם האשה בשובר אין שם האיש לא וליחוש דלמא כתב גיטא ואזיל וממטי ליה לאיתתיה דהיאך וזמנין אזלא כתבה אשה שובר ויהבה לגברא דלאו דילה אמר להו אביי הכי אמר רב שם האיש בגט והוא הדין לשם האשה בשובר והוא הדין לשם האיש וליחוש לשני יוסף בן שמעון הדריים בעיר אחת דלמא כתיב גיטא ואזיל וממטי ליה לאיתתיה דהיאך אמר להו רב אחא בר הונא הכי אמר רב שני יוסף בן שמעון הדריים בעיר אחת אין מגרשין נשותיהן אלא זה בפני זה וליחוש דלמא אזיל למתא אחריתא ומחזיק ליה לשמיה ביוסף בן שמעון וכתוב גיטא וממטי ליה לאיתתיה דהיאך אמר להו רב הונא בר חיננא הכי אמר רב כל שהוחזק שמו בעיר שלשים יום אין חוששין לו לא איתחזק מאי אמר אביי דקרו ליה ועני רב זביד אמר רמאה ברמאותיה זהיר ההוא תברא דהוה חתים עלה רב ירמיה בר אבא אתיא לקמיה ההיא איתתא אמרה ליה לאו אנא הואי אמר אנא נמי אמרי להו לאו איהי היא ואמרו לי מיקש הוא דקשא לה ובגר לה קלא אמר אביי אע"ג דאמור רבנן

דף קס"א, גמרא כיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד צורבא מרבנן לאו אורחיה למידק ההוא תברא דהוה חתים עליה רב ירמיה בר אבא אמרה ליה לאו אנא הואי אמר לה איברא אנת הות אמר אביי אע"ג דצורבא מרבנן לאו אורחיה למידק כיון דדק דק אמר אביי האי צורבא מרבנן דאזיל לקדושי איתתא נידבר עם הארץ בהדיה דלמא מחלפו לה מיניה: והבעל נותן שכר וכו': מאי טעמא דאמר קרא (דברים כד) וכתב ונתן והאידינא דלא עבדינן הכי שדיוהו רבנן אאשה כי היכי דלא לשהייה: כותבין שטר ללוה אף על פי שאין מלוה עמו וכו': פשיטא לא צריכא בעיסקא: כותבין שטר למוכר אף על פי שאין לוקח וכו': פשיטא לא צריכא במוכר שדהו מפני רעתה: אין כותבין שטרי אירוסין וכו': פשיטא לא צריכא דאפילו צורבא מרבנן דניחא ליה לחמוה לקרוביה: אין כותבין שטר אריסות וקבלנות וכו': פשיטא לא צריכא בבורה: אין כותבין שטרי בירורין אלא מדעת שניהם וכו': מאי שטרי בירורין הכא תרגימו שטרי טענתא רב ירמיה בר אבא אמר זה בורר לו אחד וזה בורר לו אחד: ר"ש בן גמליאל אומר לשניהם כותבין שנים לזה בעצמו ולזה בעצמו: לימא בכופין על מדת סדום קא מיפלגי דמר סבר כופין ומר סבר אין כופין לא דכולי עלמא כופין והכא היינו טעמא דר"ש בן גמליאל דאמר ליה לא ניחא לי דתהוי זכותך גבי זכותי דדמית עלאי כי אריא ארבא:

דף קס"א, משנה מי שפרע מקצת חובו והשליש את שטרו ואמר לו אם לא <נתתי> [אתן] לך מכאן ועד יום פלוני תן לו שטרו הגיע זמן ולא נתן רבי יוסי אומר יתן רבי יהודה אומר לא יתן:

דף קס"א, גמרא במאי קמיפלגי ר' יוסי סבר אסמכתא קניא ורבי יהודה סבר אסמכתא לא קניא אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה אמר רב הלכה כרבי יוסי כי אתו לקמיה דרבי

אמי אמר להו וכי מאחר שרבי יוחנן מלמדנו פעם ראשונה ושניה הלכה כרבי יוסי אני מה
אעשה ואין הלכה כרבי יוסי:

דף קס"א, משנה א מי שנמחק שטר חובו מעמיד עליו עדים ובא לפני בית דין ועושין לו
קיום איש פלוני בן פלוני נמחק שטרו ביום פלוני

דף קס"ב, משנה ב ופלוני ופלוני עדיו:

דף קס"ב, גמרא ת"ר איזהו קיומו במוטב תלתא הוינא אנו פלוני ופלוני ופלוני הוציא
פלוני בן פלוני שטר מחוק לפנינו ביום פלוני ופלוני ופלוני עדיו ואם כתוב בו הוזקנו
לעדותן של עדים ונמצאת עדותן מכוונת גובה ואינו צריך להביא ראיה ואם לאו צריך
להביא ראיה נקרע פסול נתקרע כשר נמחק או נטשטש אם רישומו ניכר כשר ה"ד נקרע
ה"ד נתקרע אמר רב יהודה נקרע קרע של בית דין נתקרע קרע שאינו של ב"ד היכי דמי
קרע של בית דין א"ר יהודה מקום עדים ומקום הזמן ומקום התורף אביי אמר שתי וערב
הנהו ערבאי דאתו לפומבדיתא דהוו קא אנסי ארעתא דאינשי אתו מרוותיהו לקמיה דאביי
א"ל ליחזי מר שטרי' ולכתוב לן מר שטרא אחרינא עליה דאי מיתניס חד נקיטינן חד בידן
אמר להו מאי אעביד לכו דאמר רב ספרא אין כותבין שני שטרות על שדה אחת דלמא
טריף והדר טריף הוו קא טרדי ליה אמר ליה לספריה זיל כתוב להו הוא על המחק ועדיו
על הנייר דפסול אמר ליה רב אחא בר מניומי לאביי ודלמא רישומו ניכר ותניא נמחק או
נטשטש אם רישומו ניכר כשר אמר ליה מי קאמינא שטרא מעליא אל"ף בי"ת בעלמא
קאמינא תנו רבנן הרי שבא ואמר אבד שטר חובי אע"פ שאמרו עדים אנו כתבנו וחתמנו
ונתננו לו אין כותבין לו את השטר בד"א בשטרי הלואה אבל שטרי מקח וממכר כותבין
חוץ מן האחריות שבו

דף קס"א, גמרא רבן שמעון בן גמליאל אומר אף שטרי מקח וממכר אין כותבין וכן היה
רבן שמעון בן גמליאל אומר הנותן מתנה לחברו והחזיר לו את השטר חזרה מתנתו
וחכמים אומרים מתנתו קיימת אמר מר חוץ מאחריות שבו מאי טעמא א"ר ספרא לפי
שאין כותבין שני שטרות על שדה אחת דלמא אזיל בעל חוב טריף ליה להאי ואזיל האי
ומפיק חד וטריף לקוחות ואמר ליה לבעל חוב שוף לי דאיקום בה והדר תא טירפן ומפיק
אחרינא והדר אזיל טריף לקוחות אחריני וכיון דקרעניה לשטרא דמלוה במאי הדר טריף
לה וכי תימא דלא קרעניה והא אמר רב נחמן כל טירפא דלא כתיב ביה קרעניה לשטרא
דמלוה לאו טירפא הוא וכל אדרכתא דלא כתיב בה קרעניה לטירפא לאו אדרכתא הוא
וכל שומא דלא כתיב ביה קרעניה לאדרכתא לאו שומא היא לא צריכא דקאתי מכח
אבהתיה אמר ליה רב אחא מדפתי לרבינא ולמה ליה למימר ליה לבעל חוב שוף לי בהאי
ארעא ואיקום בה תיפוק ליה דכיון דנקיט תרי שטרי טריף והדר טריף אם כן נפיש עיליה
בעלי דינין ולכתוב להאי שטרא מעליא ולכתוב תברא למוכר כל שטרי דיפקון על ארעא
דא פסולין לבר מן דיפוק בזמנא דא אמרוה רבנן קמיה דרב פפא ואמרי לה קמיה דרב
אשי זאת אומרת אין כותבין שובר

דף קס"ב, גמרא אמר להו בעלמא כותבין שובר והכא היינו טעמא דלמא אזיל בעל חוב
וטריף מיניה דלוקח ואזיל איהו וטריף לקוחות ושובר גבי לקוחות ליכא סוף סוף לקוחות
לאו אמרי דארעא הדרי אדהכי והכי שמיט ואכיל פירי אי נמי ללוקח שלא באחריות אי
הכי שטרי הלואה נמי התם דזוזי מסיק אמרי פייסיה בעל חוב בזוזי הכא דארעא מסיק
מידע ידעי דמאן דמסיק ארעא בזוזי לא מפייס אמר מר חוץ מן האחריות שבו היכי כותבין

דף קע,ב משנה מי שפרע מקצת חובו ר' יהודה אומר יחליף רבי יוסי אומר יכתוב שובר אמר רבי יהודה נמצא זה צריך להיות שומר שוברו מן העכברים אמר לו רבי יוסי כך יפה לו ולא ירע כחו של זה:

דף קע,ב גמרא אמר רב הונא אמר רב אין הלכה לא כרבי יהודה ולא כרבי יוסי אלא ב"ד מקרעין השטר וכותבין לו שטר אחר מזמן ראשון אמר ליה רב נחמן לרב הונא ואמרי לה רב ירמיה בר אבא לרב הונא אי שמיעא ליה לרב הא [ברייתא] דתניא עדים מקרעין את השטר וכותבין לו שטר אחר מזמן ראשון הוה הדר ביה אמר ליה שמיע ליה ולא הדר ביה

דף קעא,א גמרא בשלמא בי דינא אלימי לאפקועי ממונא אלא עדים שעשו שליחותן חוזרין ועושין שליחותן ולא והא אמר רב יהודה אמר רב עדים כותבין אפילו עשרה שטרות על שדה אחת רב יוסף אמר בשטר מתנה ורבה אמר בשטר שאין בו אחריות מאי ברייתא דתניא הרי שהיו נושין בו אלף זוז ופרע מהן חמש מאות זוז עדים מקרעין את השטר וכותבין לו שטר אחר מזמן ראשון דברי רבי יהודה רבי יוסי אומר שטר זה יהא מונח במקומו ויכתבו שובר ומפני שני דברים אמרו כותבין שובר אחת כדי שיכוף לפורעו ואחת כדי שגיבה מזמן ראשון והא רבי יהודה נמי מזמן ראשון קאמר הכי קאמר ליה ר' יוסי לרבי יהודה אי מזמן ראשון קאמרת פליגנא עלך בחדא אי מזמן שני קאמרת פליגנא עלך בתרתי תנו רבנן שטר שזמנו כתוב בשבת או בעשרה בתשרי שטר מאוחר הוא וכשר דברי ר' יהודה רבי יוסי פוסל אמר לו רבי יהודה והלא מעשה בא לפניך בצפורי והכשרת אמר לו כשהכשרתי בזה הכשרתי והא רבי יהודה נמי בזה קאמר אמר רבי פדת הכל מודים שאם הוזקקנו לעונתו של שטר ונמצאת עונתו מכוונת בשבת או בעשרה בתשרי ששטר מאוחר הוא וכשר

דף קעא,ב גמרא לא נחלקו אלא בשטר מאוחר בעלמא דרבי יהודה לטעמיה דאמר אין כותבין שובר ולא נפיק מיניה חורבא ורבי יוסי לטעמיה דאמר כותבין שובר ונפיק מיניה חורבא אמר רב הונא בריה דרב יהושע אפילו למ"ד כותבין שובר הני מילי אפלגא אבל אכוליה לא ולא היא אפי' אכוליה כתבינן כי הא דרב יצחק בר יוסף הוה מסיק ביה זוזי ברבי אבא אתא לקמיה דרבי חנינא בר פפי אמר ליה הב לי זוזיי אמר ליה הב לי שטראי ושקול זוזך אמר ליה שטרך אירכס לי אכתוב לך תברא אמר ליה הא רב ושמואל דאמרי תרוייהו אין כותבין שובר אמר מאן יהיב לן מעפריה דרב ושמואל רמינן בעיינין הא רבי יוחנן והא ריש לקיש דאמרי תרוייהו כותבין שובר וכן כי אתא רבין אמר ר' אילעא כותבין שובר ומסתברא דכותבין שובר דאי סלקא דעתא אין כותבין שובר אבד שטרו של זה יאכל הלה וחדי מתקיף לה אביי ואלא מאי כותבין שובר אבד שוברו של זה יאכל הלה וחדי א"ל רבא אין עבד לזה לאיש מלוה תנן התם שטרי חוב המוקדמין פסולין והמאוחרין כשרין א"ר המנונא לא שנו אלא שטרי הלואה אבל שטרי מקח וממכר אפילו מאוחרין נמי פסולין מ"ט זימנין דמזבין ליה ארעא בניסן וכתיב ליה בתשרי ומתרמי ליה זוזי ביני ביני וזבין ליה מיניה וכי מטי תשרי מפיק ליה ואמר ליה הדר זבנתה מינך אי הכי שטרי הלואה נמי זמנין דיזיף בניסן וכתיב ליה שטרא בתשרי ומתרמי ליה זוזי ביני ביני ופרע ליה ואמר ליה הב לי שטראי וא"ל אירכס לי וכתיב ליה תברא וכי מטי זמניה מפיק ליה וא"ל הני השתא הוא דיזפת מינאי קסבר אין כותבין שובר אמר ליה רב יימר לרב כהנא ואמרי לה רב ירמיה מדיפתי לרב כהנא והאידינא דכתבינן שטרי מאוחרין וכתבינן תברא >אמאי

קעבדינן הכי א"ל < בתר דאמר להו ר' אבא לספריה כי כתביתו שטר מאוחרי כתבו הכי שטרא דנן לא בזמניה כתבניה אלא אחרונהו וכתבנוהו א"ל רב אשי לרב כהנא והאינדנא דלא קא עבדינן הכי בתר דאמר ליה רב ספרא לספריה כי כתביתו הני תברי אי ידעיתו זימנא דשטרא כתבו אי לא כתבו סתמא דכל אימת דנפיק לרעיה אמר ליה רבינא לרב אשי ואמרי לה רב אשי לרב כהנא

דף קעב, א גמרא והא האינדנא דלא קעבדינן הכי אמר ליה רבנן תקוני תקיני מאן דעביד עביד מאן דלא עביד איהו הוא דאפסיד אנפשיה אמר להו רבא בר רב שילא להנהו כתבי שטרא אקניאתא כי כתביתו שטרי אקניאתא אי ידעיתו יומא דקניתו ביה כתבו ואי לא כתבו יומא דקיימיתו ביה כי היכי דלא מתחזי כשקרא אמר להו רב לספריה וכן אמר להו רב הונא לספריה כי קיימיתו בשילי כתבו בשילי ואע"ג דמסירן לכו מילי בהיני כי קיימיתו בהיני כתבו בהיני ואף על גב דמסירן לכו מילי בשילי אמר רבא האי מאן דנקיט שטרא בר מאה זוזי ואמר שויה ניהלי תרי בני חמשין חמשין לא משוינן להו מאי טעמא עבדו רבנן מילתא דניחא ליה למלוה וניחא ליה ללוה ניהא ליה למלוה כדי שיכוף לפורעו וניחא ללוה כי היכי דניפגם שטריה ואמר רבא האי מאן דנקיט תרי שטרי בני חמשין חמשין ואמר שוינהו ניהלי חד בר מאה לא משוינן ליה עבוד רבנן מילתא דניחא ליה למלוה וניחא ליה ללוה ניהא ליה למלוה כי היכי דלא ניפגום שטריה וניחא ליה ללוה כדי שלא יכוף לפורעו אמר רב אשי האי מאן דנקיט שטרא בר מאה זוזי ואמר שוונהי ניהלי חד בר חמשין לא משוינא ליה מ"ט אמרינן האי מיפרע פרעיה ואמר ליה הב לי שטראי ואמר ליה אירכס לי וכתוב ליה תברא ומפיק ליה האי ואמר ליה האי אחרניא הוא :

דף קעב, א משנה שני אחין אחד עני ואחד עשיר והניח להן אביהן מרחץ ובית הבד עשאן לשכר השכר לאמצע עשאן לעצמו הרי העשיר אומר לעני קח לך עבדים וירחצו במרחץ קח לך זיתים ובא ועשה בבית הבד שנים שהיו בעיר אחת שם אחד יוסף בן שמעון ושם אחר יוסף בן שמעון אין יכולין להוציא שטר חוב זה על זה ולא אחר יכול להוציא עליהן שטר חוב נמצא לאחד בין שטרותיו שטרו של יוסף בן שמעון פרוע שטרות שניהן פרועין כיצד יעשו ישלשו ואם היו משולשין יכתבו סימן ואם היו מסומנין יכתבו כהן:

דף קעב, א גמרא ההוא שטרא דנפק לבי דינא דרב הונא דהוה כתיב ביה אני פלוני בר פלוני לויתי מנה ממך

דף קעב, ב גמרא אמר רב הונא ממך אפילו מריש גלותא ואפילו משבור מלכא אמר ליה רב חסדא לרבה פוק עיין בה דלאורתא בעי לה רב הונא מינך נפק דק ואשכח דתניא גט שיש עליו עדים ואין בו זמן אבא שאול אומר אם כתוב בו גרשתיה היום כשר אלמא היום ההוא יומא דנפיק ביה משמע הכא נמי ממך מההוא גברא דנפיק מתותי ידיה משמע אמר ליה אביי ודלמא אבא שאול כרבי אליעזר סבירא ליה דאמר עדי מסירה כרתי אבל הכא ליחוש לנפילה אמר ליה לנפילה לא חיישינן ומנא תימרא דלא חיישינן לנפילה דתנן שנים שהיו בעיר אחת שם אחד יוסף בן שמעון ושם אחר יוסף בן שמעון אינן יכולין להוציא שטר חוב זה על זה ולא אחר יכול להוציא עליהן שטר חוב הא הם על אחרים יכולין ואמאי ליחוש לנפילה אלא לאו שמע מינה לנפילה לא חיישינן ואביי לנפילה דחד לא חיישינן לנפילה דרבים חיישינן

דף קעג, א גמרא ואלא הא דתניא כשם שאין מוציאין שטר חוב זה על זה כך אין מוציאין על אחרים במאי קמיפלגי באותיות נקנות במסירה תנא דידן סבר אותיות נקנות במסירה ותנא ברא סבר אין אותיות נקנות במסירה ואי בעית אימא דכולי עלמא אותיות נקנות במסירה והכא בצריך להביא ראייה קא מיפלגי תנא דידן סבר אין צריך להביא ראייה ותנא ברא סבר צריך להביא ראייה דאיתמר אותיות נקנות במסירה אביי אמר צריך להביא ראייה ורבא אמר אינו צריך להביא ראייה אמר אביי מנא אמינא לה דתניא אחד מן האחין שהשטר חוב יוצא מתחת ידו עליו להביא ראייה מאי לאו הוא הדין לאחרני ורבא אמר שאני אחין דשמטו מהדדי איכא דאמרי אמר רבא מנא אמינא לה דתניא אחד מן האחין שהשטר חוב יוצא מתחת ידו עליו להביא ראייה אחין הוא דשמטו מהדדי אבל לאחרני לא ואביי אחין איצטריכא ליה סלקא דעתך אמינא כיון דשמטו מהדדי אימא מיזדהר זהירי ולא צריכי להביא ראייה קמ"ל ואלא הא דתניא כשם שמוציאין הן שטר חוב על אחרים כך מוציאין זה על זה במאי קמיפלגי בכותבין שטר ללוה ואע"פ שאין מלוה עמו קמיפלגי תנא דידן סבר כותבין שטר ללוה ואף על פי שאין מלוה עמו זימנין דאזיל לגבי ספרא וסהדי ואמר להו כתבו לי שטרא דבעינן למיזף מיוסף בן שמעון חברי ובתר דכתבי וחתמי ליה נקיטא ליה ואמר ליה הב לי מאה דיזפת מינאי תנא ברא סבר אין כותבין שטר ללוה עד שיהא מלוה עמו: נמצא לאחד בין שטרותיו שטרו של יוסף בן שמעון פרוע שטרות שניהם פרועין וכו': טעמא דנמצא הא לא נמצא מצי מפיק והאנן ולא אחר יכול להוציא עליהן שטר חוב תנן אמר רבי ירמיה במשולשין ונחזי תברא בשמא דמאן דכתיב אמר רב הושעיא במשולשין בשטר ואין משולשין בשובר אביי אמר הכי קאמר נמצא ללוה בין שטרותיו שטרו של יוסף בן שמעון עלי פרוע שטרות שניהם פרועין: כיצד יעשו ישלשו כו': תנא אם היו שניהם כהנים יכתבו דורות:

דף קעג, א משנה האומר לבנו שטר בין שטרותי פרוע ואיני יודע אי זהו שטרות כולן פרועין נמצא לאחד שם שנים הגדול פרוע והקטן אינו פרוע:

דף קעג, א גמרא אמר רבא שטר לך בידי פרוע הגדול פרוע והקטן אינו פרוע חוב לך בידי פרוע שטרות כולן פרועין אמר ליה רבינא לרבא אלא מעתה שדי מכורה לך שדה גדולה מכורה לו שדה שיש לי מכורה לך כל שדותיו מכורין לו התם יד בעל השטר על התחתונה:

דף קעג, א משנה המלוה את חברו על ידי ערב לא יפרע מן הערב

דף קעג, ב משנה ואם אמר לו על מנת שאפרע ממי שארצה יפרע מן הערב רשב"ג אומר אם יש נכסים ללוה בין כך ובין כך לא יפרע מן הערב וכן היה רבן שמעון בן גמליאל אומר הערב לאשה בכתובתה והיה בעלה מגרשה ידירנה הנאה שמא יעשו קנוניא על נכסים של זה ויחזיר את אשתו:

דף קעג, ב גמרא מאי טעמא רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו גברא אשלימת לי גברא אשלימי לך מתקיף לה רב נחמן האי דינא דפרסאי אדרבה בתר ערבא אזלי אלא בי דינא דפרסאי דלא יהבי טעמא למילתייהו אלא אמר רב נחמן מאי לא יפרע מן הערב לא יתבע ערב תחלה תניא נמי הכי המלוה את חברו על ידי ערב לא יתבע ערב תחלה ואם אמר על מנת שאפרע ממי שארצה יתבע ערב תחלה א"ר הונא מנין לערב דמשתעבד דכתיב (בראשית מג) אנכי אערבנו מידי תבקשנו מתקיף לה רב חסדא הא קבלנות היא דכתיב (בראשית מב) תנה אותו על ידי ואני אשיבנו אלא אמר רבי יצחק מהכא (משלי כ) לקח

בגדו כי ערב זר ובעד נכריה חבלהו ואומר (משלי ו) בני אם ערבת לרעך תקעת לזר כפיך
נוקשת באמרי פיך נלכדת באמרי פיך עשה זאת אפוא בני והנצל כי באת בכף רעך לך
התרפס ורהב רעך אם ממון יש לו בידך התר לו פיסת יד ואם לאו הרבה עליו ריעים
אמר אמימר ערב דמשתעבד מחלוקת ר' יהודה ור' יוסי לרבי יוסי דאמר אסמכתא קניא
ערב משתעבד לר' יהודה דאמר אסמכתא לא קניא ערב לא משתעבד אמר ליה רב אשי
לאמימר הא מעשים בכל יום דאסמכתא לא קניא וערב משתעבד אלא אמר רב אשי
בהווא הנאה דקא מהימן ליה גמר ומשתעבד נפשיה: ואם אמר על מנת שאפרע ממי
שארצה כו': אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן לא שנו אלא שאין נכסים ללוה אבל
יש נכסים ללוה לא יפרע מן הערב והא מדקתני סיפא רבן שמעון בן גמליאל אומר אם יש
נכסים ללוה לא יפרע מן הערב מכלל דתנא קמא סבר לא שנו הכי ולא שנו הכי חסורי
מחסרא והכי קתני המלוה את חבירו על ידי ערב לא יפרע מן הערב ואם אמר על מנת
שאפרע ממי שארצה יפרע מן הערב במה דברים אמורים בשאין נכסים ללוה אבל יש
נכסים ללוה לא יפרע מן הערב וקבלן אף על פי שיש נכסים ללוה יפרע מן הקבלן
דף קעז, א גמרא רבן שמעון בן גמליאל אומר אם יש נכסים ללוה אחד זה ואחד זה לא
יפרע מהן אמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן כל מקום ששנה רשב"ג במשנתנו הלכה כמותו
חוץ מערב וצידון וראיה אחרונה אמר רב הונא הללוה ואני ערב הללוה ואני פורע הללוה
ואני חייב הללוה ואני <נותן> [אתן] כולן לשון ערבות הן תן לו ואני קבלן תן לו ואני
פורע תן לו ואני חייב תן לו ואני <נותן> [אתן] כולן לשון קבלנות הן איבעיא להו הללוה
ואני קבלן תן לו ואני ערב מאי אמר ר' יצחק לשון ערבות לשון קבלנות קבלנות
רב חסדא אמר כולן לשון קבלנות הן בר מהללוה ואני ערב רבא אמר כולן לשון ערבות הן
בר מתן לו ואני נותן א"ל מר בר אמימר לרב אשי הכי אמר אבא תן לו ואני נותן אין
למלוה על הללוה כלום ולא היא לא מיפטר לוח מיניה דמלוה עד שישא ויתן ביד ההוא
דיינא דאחתייה למלוה לנכסי [דלוה] מקמי דלתבעיה ללוה סלקיה רב חנין בריה דרב ייבא
אמר רבא מאן חכים למעבד כי הא מילתא אי לאו רב חנין בריה דרב ייבא קסבר נכסיה
דבר איניש אינון מערבין יתיה ותנן המלוה את חבירו ע"י ערב לא יפרע מן הערב וקי"ל
לא יתבע ערב תחלה ההוא ערבא דיתמי דפרעיה למלוה מקמי דלודעינהו ליתמי א"ר פפא
פריעת בע"ח מצוה ויתמי לאו בני מיעבד מצוה נינהו ורב הונא בריה דרב יהושע אמר
אימר צררי אתפסיה

דף קעז, ב גמרא מאי בינייהו איכא בינייהו כשחייב מודה אי נמי דשמתוהו ומת בשמתיה
שלחו מתם שמתוהו ומת בשמתיה הלכתא כרב הונא בריה דרב יהושע מיתיבי ערב שהיה
שטר חוב יוצא מתחת ידו אינו גובה ואם כתוב בו התקבלתי ממך גובה בשלמא לרב הונא
בריה דרב יהושע משכחת לה כשחייב מודה אלא לרב פפא קשיא שאני התם להכי טרח
וכתב ליה התקבלתי ההוא ערבא <דעובד כוכבים> {דגוי} דפרעיה <לעובד כוכבים>
{לגוי} מקמי דלתבעינהו ליתמי א"ל רב מרדכי לרב אשי הכי אמר אבימי מהגרונא
משמיה דרבא אפילו למ"ד חיישינן לצררי ה"מ ישראל אבל <עובד כוכבים> {גוי} כיון
דבתר ערבא אזיל לא חיישינן לצררי א"ל אדרבה אפילו למ"ד לא חיישינן לצררי הני
מילי ישראל אבל <עובדי כוכבים> {גוים} כיון דדינייהו בתר ערבא אזלי אי לאו
דאתפסיה צררי מעיקרא לא הוה מקבל ליה: וכן היה רשב"ג אומר הערב לאשה
בכתובתה [וכו']:] משה בר עזרי ערבא דכתובתה דכלתיה הוה רב הונא בריה צורבא

מדרבנן הוה ודחיקא ליה מילתא אמר אביי ליכא דניזיל דנסביה עצה לרב הונא דנגרשה לדביתהו ותיזיל ותגבי כתובה מאבוה והדר נהדרה א"ל רבא והא ידירנה הנאה תנן א"ל אביי אטו כל דמגרש בבי דינא מגרש לסוף איגלאי מילתא דכהן הוא אמר אביי היינו דאמרי אינשי בתר עניא אזלא עניותא ומי אמר אביי הכי והא אמר אביי איזהו רשע ערום זה המשיא עצה למכור בנכסי' כרשב"ג בנו שאני וצורבא מרבנן שאני והא ערב הוא [וקיימא לן] ערב דכתובה לא משתעבד קבלן הוה הניחא למ"ד קבלן דכתובה אע"ג דלית ליה נכסי לבעל משתעבד שפיר אלא למאן דאמר אי אית ליה משתעבד אי לית ליה לא משתעבד מאי איכא למימר איבעית אימא מיהוי הוה ליה ואישתדוף ואיבעית אימא אבא לגבי בריה שעבודי משעבד נפשיה דאיתמר ערב דכתובה דברי הכל לא משתעבד קבלן דבעל חוב דברי הכל משתעבד קבלן דכתובה וערב דבעל חוב פליגי מר סבר אי אית ליה נכסי ללוה משתעבד אי לית ליה לא משתעבד ומר סבר בין אית ליה ובין לית ליה משתעבד והלכתא ערב בין אית ליה ובין לית ליה משתעבד בר מערב דכתובה דאע"ג דאית ליה לבעל לא משתעבד מאי טעמא מצוה הוא דעבד ולא מידי חסרה אמר רב הונא שכיב מרע שהקדיש כל נכסיו ואמר מנה לפלוני בידי נאמן חזקה אין אדם עושה קנוניא על הקדש מתקיף לה רב נחמן וכי אדם עושה קנוניא על בניו דרב ושמואל דאמרי תרוייהו שכיב מרע שאמר מנה לפלוני בידי אמר תנו נותנין לא אמר תנו אין נותנין אלמא אדם עשוי שלא להשביע את בניו

דף קעה, א גמרא הכא נמי אדם עשוי שלא להשביע את עצמו כי קאמר רב הונא התם דנקיט שטרא מכלל דרב ושמואל דלא נקיט שטרא אמר תנו נותנין מלוה על פה הוה ורב ושמואל דאמרי תרוייהו מלוה על פה אינו גובה לא מן היורשין ולא מן הלקוחות אלא אמר רב נחמן אידי ואידי דנקיט שטרא ולא קשיא הא דמקויים הא דלא מקויים אמר תנו קיימיה לשטריה לא אמר תנו לא קיימיה לשטריה אמר רבה שכיב מרע שאמר מנה לפלוני בידי ואמרו יתומין פרענו נאמנין תנו מנה לפלוני ואמרו יתומין פרענו אין נאמנין כלפי לייא איפכא מסתברא אמר תנו מנה כיון דפסקה אבוהון למילתא איכא למימר דפרעיה מנה לפלוני בידי כיון דלא פסק אבוהון למילתא איכא למימר דלא פרעיה אלא אי איתמר הכי איתמר שכיב מרע שאמר מנה לפלוני בידי ואמרו יתומין חזר ואמר לנו אבא פרעתי נאמנין מ"ט אדכורי מידכר תנו מנה לפלוני ואמרו יתומין חזר ואמר אבא פרעתי אין נאמנין דאם איתא דפרעיה לא הוה אמר תנו בעי רבא שכיב מרע שהודה מהו צריך לומר אתם עדי או אין צריך לומר אתם עדי צריך שיאמר כתובו או אין צריך לומר כתובו אדם משטה בשעת מיתה או אין אדם משטה בשעת מיתה בתר דבעיא הדר פשטה אין אדם משטה בשעת מיתה ודברי שכ"מ ככתובין וכמסורין דמו:

דף קעה, א משנה המלוה את חברו בשטר גובה מנכסים משועבדים על ידי עדים גובין מנכסים בני חורין

דף קעה, ב משנה הוציא עליו כתב ידו שהוא חייב לו גובה מנכסים בני חורין ערב היוצא לאחר חיתום שטרות גובה מנכסים בני חורין מעשה ובא לפני ר' ישמעאל ואמר גובה מנכסים בני חורין אמר לו בן ננס אינו גובה לא מנכסים משועבדים ולא מנכסים בני חורין אמר לו למה אמר לו הרי החונק את אחד בשוק ומצאו חברו ואמר לו הנח לו [ואני אתן לך] פטור שלא על אמונתו הלוהו אלא איזה הוא ערב שהוא חייב הלוהו ואני נותן לך חייב שכן על אמונתו הלוהו ואמר רבי ישמעאל הרוצה שיחכים יעסוק בדיני ממונות שאין

לך מקצוע בתורה יותר מהן והן כמעייין הנובע והרוצה שיעסוק בדיני ממונות ישמש את שמעון בן ננס:

דף קעה,ב גמרא אמר עולא דבר תורה אחד מלוה בשטר ואחד מלוה ע"פ גובה מנכסים משועבדים מאי טעמא שעבודא דאורייתא ואלא מה טעם אמרו מלוה על פה אינו גובה אלא מנכסין בני חורין משום פסידא דלקוחות אי הכי מלוה בשטר נמי התם אינהו נינהו דאפסידו אנפשייהו ורבה אמר דבר תורה אחד מלוה בשטר ואחד מלוה על פה אינו גובה אלא מנכסים בני חורין מ"ט שעבודא לאו דאורייתא ומה טעם אמרו מלוה בשטר גובה מנכסים משועבדים כדי שלא תנעול דלת בפני לויין אי הכי מלוה על פה נמי התם לית ליה קלא ומי אמר רבה הכי והא אמר רבה גבו קרקע יש לו גבו מעות אין לו וכי תימא איפוך דרבה לעולא ודעולא לרבה והא אמר עולא דבר תורה בעל חוב דיניה בזבורית <אלא> רבה טעמא דבני מערבא קאמר וליה לא סבירא ליה רב ושמואל דאמרי תרוייהו מלוה על פה אינו גובה לא מן היורשין ולא מן הלקוחות מ"ט שעבודא לאו דאורייתא ר' יוחנן ור' שמעון בן לקיש דאמרי תרוייהו מלוה על פה גובה בין מן היורשין ובין מן הלקוחות מ"ט שעבודא דאורייתא מיתבי החופר בור ברשות הרבים ונפל עליו שור והרגו פטור ולא עוד אלא שאם מת השור יורשי בעל הבור חייבים לשלם דמי שור לבעליו אמר ר' אלעא אמר רב בשעמד בדין והא הרגו קתני אמר רב אדא בר אהבה שעשאו טרפה והא אר"נ תני תנא מת וקברו התם דיתבי דיניי אפומא דבירא וחייבוהו

דף קעו,א גמרא אמר רב פפא הלכתא מלוה על פה גובה מן היורשין ואינו גובה מן הלקוחות גובה מן היורשין כדי שלא תנעול דלת בפני לויין ואינו גובה מן הלקוחות דלית ליה קלא: הוציא עליו כתב ידו שהוא חייב לו גובה מנכסים בני חורין וכו': בעא מיניה רבה בר נתן מר' יוחנן הוחזק כתב ידו בבית דין מאי אמר ליה אף על פי שהוחזק כתב ידו בבית דין אינו גובה אלא מנכסים בני חורין מתיב רמי בר חמא שלשה גיטין פסולין ואם נישאת הולד כשר ואלו הן כתב בכתב ידו ואין עליו עדים יש עליו עדים ואין בו זמן יש בו זמן ואין בו אלא עד אחד הרי אלו שלשה גיטין פסולין ואם נישאת הולד כשר רבי אלעזר אומר אף על פי שאין עליו עדים אלא שנתנו לה בפני עדים כשר וגובה מנכסים משועבדים שאני התם דמשעת כתיבה הוא דשעבד נפשיה: ערב היוצא לאחר חיתום שטרות וכו': אמר רב קודם חיתום שטרות גובה מנכסים לאחר חיתום שטרות גובה מנכסים בני חורין זמנין אמר רב אפילו קודם חיתום שטרות אינו גובה אלא מנכסים בני חורין קשיא דרב אדרב לא קשיא הא דכתב ביה פלוני ערב הא דכתב ביה ופלוני ערב ור' יוחנן אמר אחד זה ואחד זה אינו גובה אלא מנכסים בני חורין ואף על גב דכתב ביה ופלוני ערב מתיב רבא עדים החתומין על שאילת שלום בגט פסול חיישינן שמא על שאילת שלום חתמו ואמר רבי אבהו לדידי מיפרשא ליה מיניה דרבי יוחנן שאילו פסול ושאלו כשר הכא נמי דכתב פלוני ערב אי הכי היינו דרב אימא וכן אמר רבי יוחנן: מעשה ובא לפני רבי ישמעאל וכו': אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן אף על פי שקילס רבי ישמעאל את בן ננס הלכה כמותו איבעיא להו בחנוק מה לי אמר רבי ישמעאל או תא שמע דאמר ר' יעקב אמר רבי יוחנן חלוק היה רבי ישמעאל אף בחנוק הלכה כמותו או אין הלכה כמותו תא שמע דכי אתא רבין אמר רבי יוחנן חלוק היה רבי ישמעאל אף בחנוק והלכה כמותו אף בחנוק אמר רב יהודה אמר שמואל חנוק וקנו מידו משתעבד מכלל דערב בעלמא לא בעי קנין ופליגא דרב נחמן דאמר רב נחמן

דף קעו, ב גמרא ערב דבית דין הוא דלא בעי קנין הא בעלמא בעי קנין והלכתא ערב בשעת מתן מעות לא בעי קנין אחר מתן מעות בעי קנין ערב דבית דין לא בעי קנין דבהיא הנאה דמהימן ליה גמר ומשעבד ליה:

מסכת סנהדרין פרק א

דף ב, א משנה דיני ממונות בשלשה גזילות וחבלות בשלשה נזק וחצי נזק תשלומי כפל ותשלומי ארבעה וחמשה בשלשה האונס והמפתה והמוציא שם רע בשלשה דברי ר"מ וחכמים אומרים מוציא שם רע בעשרים ושלשה מפני שיש בו דיני נפשות מכות בשלשה משום רבי ישמעאל אמרו בעשרים ושלשה עיבור החדש בשלשה עיבור השנה בשלשה דברי ר"מ רבן שמעון בן גמליאל אומר בשלשה מתחילין ובחמשה נושאים ונותנים וגומרין בשבעה ואם גמרו בג' מעוברת: סמיכת זקנים ועריפת עגלה בשלשה דברי ר' שמעון ר' יהודה אומר בחמשה החליצה והמיאונין בשלשה נטע רבעי ומעשר שני שאין דמיו ידועין בשלשה ההקדשות בשלשה הערכין המטלטלים בשלשה ר' יהודה אומר אחד מהן כהן והקרקעות תשעה וכהן ואדם כיוצא בהן דיני נפשות בעשרים ושלשה הרובע והנרבע בעשרים ושלשה שנאמר (ויקרא כ) והרגת את האשה ואת הבהמה ואמר ואת הבהמה תהרוגו שור הנסקל בעשרים ושלשה שנאמר (שמות כא) השור יסקל וגם בעליו יומת כמיתת בעלים כך מיתת השור הזאב והארי הדוב והנמר והברדלס והנחש מיתתן בעשרים ושלשה רבי אליעזר אומר כל הקודם להורגן זכה רבי עקיבא אומר מיתתן בעשרים ושלשה: אין דנין לא את השבט ולא את נביא השקר ולא את כהן גדול אלא על פי בית דין של שבעים ואחד ואין מוציאין למלחמת הרשות אלא על פי בית דין של שבעים ואחד אין מוסיפין על העיר ועל העזרות אלא על פי בית דין של שבעים ואחד אין עושין סנהדריות לשבטים אלא על פי בית דין של שבעים ואחד אין עושין עיר הנדחת אלא על פי בית דין של שבעים ואחד אין עושין עיר הנדחת אלא על פי בית דין של שבעים ואחד אין עושין אלא על פי בית דין של שבעים ואחד וקטנה של עשרים ושלשה מנין לגדולה שהיא של שבעים ואחד שנאמר (במדבר יא) אספה לי שבעים איש מזקני ישראל ומשה על גביהן ר' יהודה אומר שבעים ומנין לקטנה שהיא של עשרים ושלשה שנאמר (במדבר לה) ושפטו העדה והצילו העדה עדה שופטת ועדה מצלת הרי כאן עשרים ומנין לעדה שהיא עשרה שנאמר (במדבר יד) עד מתי לעדה הרעה הזאת יצאו יהושע וכלב ומנין להביא עוד שלשה ממשמע שנאמר (שמות כג) לא תהיה אחרי רבים לרעות שומע אני שאהיה עמהם לטובה אם כן למה נאמר אחרי רבים להטות לא כהטייתך לטובה הטייתך לרעה הטייתך לטובה על פי אחד הטייתך לרעה על פי שנים

דף ב, ב משנה ואין בית דין שקול מוסיפין עליהם עוד אחד הרי כאן עשרים ושלשה וכמה יהא בעיר ותהא ראויה לסנהדרין מאה ועשרים רבי נחמיה אומר מאתים ושלשים כנגד שרי עשרות:

דף ב,ב גמרא אטו גזילות וחבלות לאו דיני ממונות נינהו אמר רבי אבהו מה הן קתני מה הן דיני ממונות גזילות וחבלות אבל הודאות והלוואות לא וצריכא דאי תנא דיני ממונות הוה אמינא דאפי' הודאות והלוואות תנא גזילות וחבלות ואי תנא גזילות וחבלות ולא קתני דיני ממונות הוה אמינא הוא הדין דאפילו הודאות והלוואות והאי דקתני גזילות וחבלות משום דעיקר ג' דכתיבי בגזילות וחבלות כתיבי גזילות דכתיב (שמות כב) ונקרב בעל הבית אל האלהים חבלות מה לי חבל בגופו מה לי חבל בממונו תנא מה הן דיני ממונות גזילות וחבלות אבל הודאות והלוואות לא ולמאי אילימא דלא בעינן שלשה והאמר רבי אבהו שנים שדנו דיני ממונות לדברי הכל אין דיניהם דין אלא דלא בעינן מומחין מאי קסבר אי קסבר עירוב פרשיות כתוב כאן ליבעי נמי מומחין ואי קסבר אין עירוב פרשיות כתוב כאן שלשה למה לי לעולם קסבר עירוב פרשיות כתוב כאן ובדין הוא דליבעי נמי מומחין והאי דלא בעינן מומחין משום דרבי חנינא דאמר רבי חנינא דבר תורה אחד דיני ממונות ואחד דיני נפשות בדרישה ובחקירה

דף ג,א גמרא שנאמר (ויקרא כד) משפט אחד יהיה לכם ומה טעם אמרו דיני ממונות לא בעינן דרישה וחקירה כדי שלא תנעול דלת בפני לוויין אלא מעתה טעו לא ישלמו כל שכן אתה נועל דלת בפני לוויין אי הכי תרתי קתני דיני ממונות בשלשה הדיוטות גזילות וחבלות בשלשה מומחין ועוד שלשה שלשה למה לי אלא אמר רבא תרתי קתני משום דרבי חנינא רב אחא בריה דרב איקא אמר מדאורייתא חד נמי כשר שנאמר (ויקרא יט) בצדק תשפוט עמיתך אלא משום יושבי קרנות אטו בתלתא מי לא הוו יושבי קרנות אי אפשר דלית בהו חד דגמיר אלא מעתה טעו לא ישלמו כ"ש דנפישו יושבי קרנות מאי איכא בין רבא לרב אחא בריה דרב איקא איכא בינייהו דאמר שמואל שנים שדנו דיניהן דין אלא שנקראו בית דין חצוף לרבא לית ליה דשמואל לרב אחא בריה דרב איקא אית ליה דשמואל: נזק וחצי נזק וכו': נזק היינו חבלות משום דקא בעי למיתנא חצי נזק תני נמי נזק שלם חצי נזק נמי היינו חבלות תנא ממונא וקתני קנסא הניחא למאן דאמר פלגא ניזקא קנסא אלא למאן דאמר פלגא ניזקא ממונא מאי איכא למימר אלא אידי דקא בעי למיתנא תשלומי כפל ותשלומי ארבעה וחמשה דממון

דף ג,ב גמרא שאינו משתלם בראש הוא תנא נמי חצי נזק דממון שאינו משתלם בראש הוא ואידי דקא בעי למיתנא חצי נזק תנא נמי נזק: שלשה מנלן דתנו רבנן (שמות כב) ונקרב בעל הבית אל האלהים הרי כאן אחד (שמות כב) עד האלהים יבא דבר שניהם הרי כאן שנים (שמות כב) אשר ירשיעון אלהים הרי כאן שלשה דברי רבי יאשיה ר' יונתן אומר ראשון תחילה נאמר ואין דורשין תחילות אלא עד האלהים יבא דבר שניהם הרי כאן אחד אשר ירשיעון אלהים הרי כאן שנים ואין בית דין שקול מוסיפין עליהן עוד אחד הרי כאן שלשה נימא בדורשין תחילות קמיפלגי דמר סבר דורשין תחילות ומר סבר אין דורשין תחילות לא דכולי עלמא אין דורשין תחילות אמר לך ר' יאשיה אם כן נימא קרא ונקרב בעל הבית אל השופט מאי אל האלהים ש"מ למנינא ורבי יונתן לישנא דעלמא נקט כדאמרי אינשי מאן דאית ליה דינא ליקרב לגבי דינא ור' יאשיה לית ליה ב"ד נוטה והתניא רבי אליעזר בנו של רבי יוסי הגלילי אומר מה תלמוד לומר (שמות כג) לנטות אחרי רבים להטות התורה אמרה עשה לך ב"ד נוטה סבר לה כרבי יהודה דאמר שבעים דתנן סנהדרי גדולה היתה של שבעים ואחד ר' יהודה אומר שבעים אימר דשמעת ליה לרבי יהודה בסנהדרי גדולה דכתיבי קראי בשאר בי דינא מי שמעת ליה וכי תימא לא

שנא והתנן סמיכת זקנים ועריפת עגלה בשלשה דברי ר' שמעון ר' יהודה אומר בחמשה ואמרינן מאי טעמא דרבי יהודה (ויקרא ד) וסמכו שנים זקני שנים ואין בית דין שקול מוסיפין עליהן עוד אחד הרי כאן ה' דרבי יאשיה עדיפא מדר' יהודה דאילו ר' יהודה בסנהדרי גדולה הוא דלית ליה הא בשאר בי דינא אית ליה ור' יאשיה בשאר בי דינא נמי לית ליה ואלא האי לנטות מאי עביד ליה מוקים לה בדיני נפשות אבל בדיני ממונות לא אלא הא דתנן שנים אומרים זכאי ואחד אומר חייב זכאי שנים אומרים חייב ואחד אומר זכאי חייב נימא דלא כרבי יאשיה אפילו תימא רבי יאשיה מייתי לה בקל וחומר מדיני נפשות ומה דיני נפשות דחמירי אמר רחמנא זיל בתר רובא דיני ממונות לא כל שכן: תנו רבנן דיני ממונות בשלשה רבי אומר בחמשה כדי שיגמר הדין בשלשה אטו בתלתא מי לא גמר דינא בתרי הכי קאמר מפני שגמר דין בשלשה אלמא קסבר תלתא כי כתיבי בגמר דינא כתיבי מגדף בה רבי אבהו אלא מעתה תהא סנהדרי גדולה צריכה מאה וארבעים ואחד כדי שיגמר הדין בשבעים ואחד ותהא סנהדרי קטנה צריכה ארבעים וחמשה כדי שיגמר הדין בשלשה ועשרים אלא (במדבר יא) אספה לי שבעים איש אמר רחמנא משעת אסיפה שבעים (במדבר לה) ושפטו העדה והצילו העדה נמי משעת שפיטת העדה הכי נמי (שמות כב) ונקרב בעל הבית אל האלהים משעת קריבה שלשה אלא היינו טעמא דרבי (שמות כב) אשר ירשיעון אלהים תרי נאמר אלהים למטה ונאמר אלהים למעלה מה למטה שנים אף למעלה שנים ואין בית דין שקול מוסיפין עליהם עוד אחד הרי כאן חמשה דף ד, א גמרא ורבנן ירשיעון כתיב א"ר יצחק בר <יוסי> [יוסף] אמר ר' יוחנן רבי ורבי יהודה בן רועץ ובית שמאי ור"ש ור' עקיבא כולהו סבירא להו יש אם למקרא רבי הא דאמרן ור' יהודה בן רועץ דתניא שאלו תלמידים את ר' יהודה בן רועץ אקרא אני (ויקרא יב) שבעים יכול תהא יולדת נקבה טמאה שבעים אמר להן טימא וטיהר בזכר וטימא וטיהר בנקבה מה כשטיהר בזכר בנקבה כפלים אף כשטימא בזכר בנקבה כפלים לאחר שיצאו יצא ומחזיר אחריהם אמר להן אי אתם זקוקים לכך שבועיים קרינן ויש אם למקרא ב"ש דתנן ב"ש אומרים כל הניתנין על מזבח החיצון שנתנן במתנה אחת כיפר <שנאמר (דברים יב) ודם זבחיך ישפך> ובחטאת שתי מתנות ובית הלל אומרים אף בחטאת שנתנן במתנה אחת כיפר ואמר רב הונא מ"ט דב"ש (ויקרא ד) קרנות קרנות קרנות הרי כאן שש ארבע למצוה ושתיים לעכב ובית הלל אומרים קרנות קרנות קרנות הרי כאן ארבע ג' למצוה ואחת לעכב ואימא כולהו למצוה כפרה בכדי לא אשכחן ר"ש דתניא שתיים כהלכתן ושלישית אפילו טפח ר"ש אומר שלש כהלכתן ורביעית אפילו טפח במאי קמיפלגי רבנן סברי יש אם למסורת ור"ש סבר יש אם למקרא רבנן סברי יש אם למסורת (ויקרא כג) בסכת בסכת בסוכות הרי כאן ארבע דל חד קרא לגופיה פשו להו תלת אתאי הלכתא גרעתא לשלישית ואוקימתא אטפח ור"ש סבר בסוכות בסוכות בסוכות הרי כאן שש דל חד קרא לגופיה פשו להו ארבע אתאי הלכתא גרעתא לרביעית ואוקימתא אטפח ר"ע דתניא ר"ע אומר מניין לרביעית דם שיצאה משני מתים שמטמא באהל שנאמר (ויקרא כא) על כל נפשות מת לא יבא שתי נפשות ושיעור א' ורבנן נפש כתיב מתקיף לה רב אחא בר יעקב מי איכא דלית לי' יש אם למקרא והתניא (שמות כג) בחלב אמו יכול בחלב

דף ד, ב גמרא אמרת יש אם למקרא אלא דכ"ע יש אם למקרא ורבי ורבנן בהא קמיפלגי רבי סבר (שמות כב) ירשיעון אלהים אחריני ורבנן סברי ירשיעון דהאיך והאי ור"י בן

רועץ לא פליגי רבנן עליה ב"ה דתניא (ויקרא ד) וכפר וכפר וכפר מפני הדין והלא דין הוא נאמר דמים למטה ונאמר דמים למעלה מה דמים האמורים למטה שנתנן במתנה אחת כיפר אף דמים האמורים למעלה שנתנן במתנה אחת כיפר או כלך לדרך זו נאמר דמים בחוץ ונאמר דמים בפנים מה דמים האמורים בפנים חיסר אחת ממתנות לא עשה ולא כלום אף דמים האמורים בחוץ חיסר אחת ממתנות לא עשה כלום נראה למי דומה דנין חוץ מחוץ ואין דנין חוץ מפנים או כלך לדרך זו דנין חטאת וד' קרנות מחטאת וארבע קרנות ואל יוכיח זה שאין חטאת וד' קרנות תלמוד לומר וכפר וכפר וכפר מפני הדין כיפר אע"פ שלא נתן אלא שלשה כיפר אף על פי שלא נתן אלא שתיים כיפר אע"פ שלא נתן אלא אחת ור"ש ורבנן בהא פליגי ר"ש סבר סככא לא בעי קרא ורבנן סברי סככא בעי קרא ור"ע ורבנן בהא פליגי ר"ע סבר (ויקרא כא) נפשות תרתי משמע ורבנן סברי נפשות דעלמא משמע ודכולי עלמא יש אם למקרא והתניא (שמות יג) לטטפת (דברים ו) לטטפת (דברים יא) לטוטפות הרי כאן ארבע דברי ר' ישמעאל ר"ע אומר אינו צריך טט בכתפי שתיים פת באפריקי שתיים אלא לעולם פליגי והני מילי כי פליגי היכא דשני קרא ממסורת אבל האי חלב וחלב דכי הדדי נינהו יש אם למקרא והרי (שמות כג) יראה יראה דכי הדדי נינהו ופליגי דתניא יוחנן בן דהבאי אומר משום רבי יהודה בן תימא הסומא בא' מעיניו פטור מן הראיה שנא' יראה יראה כדרך שבא לראות כך בא ליראות מה לראות בשתי עיניו אף ליראות בשתי עיניו אלא אמר רב אחא בריה דרב איקא אמר קרא (שמות כג) לא תבשל גדי דרך בישול אסרה תורה תנו רבנן דיני ממונות בשלשה

דף ה,א גמרא ואם היה מומחה לרבים דן אפילו יחידי אמר רב נחמן כגון אנא דן דיני ממונות ביחידי וכן אמר ר' חייא כגון אנא דן דיני ממונות ביחידי איבעיא להו כגון אנא דגמירנא וסבירנא ונקיטנא רשותא אבל לא נקיט רשותא דיניה לא דינא או דילמא אע"ג דלא נקיט רשותא דיניה דינא ת"ש דמר זוטרא בריה דר"נ דן דינא וטעה אתא לקמיה דרב יוסף א"ל אם קיבלוך עלייהו לא תשלם ואי לא זיל שלים ש"מ כי לא נקיט רשותא דיניה דינא ש"מ אמר רב האי מאן דבעי למידן דינא ואי טעה מיבעי למיפטרא לישקול רשותא מבי ריש גלותא וכן אמר שמואל לישקול רשותא מבי ריש גלותא פשיטא מהכא להכא ומהתם להתם <מהני> ומהכא להתם <נמי> מהני דהכא שבט והתם מחוקק כדתניא (בראשית מט) לא יסור שבט מיהודה אלו ראשי גליות שבבבל שרודין את ישראל בשבט ומחוקק מבין רגליו אלו בני בניו של הלל שמלמדן תורה ברבים מהתם להכא מאי ת"ש דרבה בר חנה דן דינא וטעה אתא לקמיה דרבי חייא א"ל אי קיבלוך עלייהו לא תשלם ואי לא זיל שלים והא רבה בר חנה רשותא הוה נקיט ש"מ מהתם להכא לא מהני ש"מ ולא מהני והא רבה בר רב הונא כי הוה מינצי בהדי דבי ריש גלותא אמר לאו מינייכו נקיטנא רשותא נקיטנא רשותא מאבא מרי ואבא מרי מרב ורב מר' חייא ור' חייא מרבי במילתא דעלמא הוא דאוקים להו וכי מאחר דלא מהני רבה בר חנה רשותא דנקט למה לי לעיירות העומדים על הגבולין מאי רשותא כי הוה נחית רבה בר חנה לבבל אמר ליה רבי חייא לרבי בן אחי יורד לבבל יורה יורה ידין ידין יתיר בכורות יתיר כי הוה נחית רב לבבל אמר ליה רבי חייא לר' בן אחותי יורד לבבל יורה יורה ידין ידין יתיר בכורות אל יתיר מ"ש למר דקא קרי בן אחי ומ"ש למר דקא קרי בן אחותי וכי תימא הכי הוה מעשה והאמר מר איבו וחנה ושילא ומרתא ורבי חייא כולהו בני אבא בר אחא כרסלא מכפרי הוו רב בר אחוה דהוה בר אחתיה רבה בר חנה בר אחוה דלאו בר אחתיה ואי בעית אימא

דף ה,ב גמרא על שם חכמתו דכתיב (משלי ז) אמור לחכמה אחותי את יתיר בכורות אל יתיר מאי טעמא אילימא משום דלא חכים הא קא אמרינן דחכים טובא אלא משום דלא בקיע במומי והאמר רב שמונה עשר חדשים גדלתי אצל רועה בהמה לידע איזה מום קבוע ואיזה מום עובר אלא לחלק לו כבוד לרבה בר חנה ואיבעית אימא משום הא גופיה דרב בקיע במומי טפי ושרי מומי דלא ידעי אינשי ואמרי כי האי גוונא שרא רב ואתו למשרי מום עובר יורה יורה אי גמיר רשותא למה לי למישקל משום מעשה שהיה דתניא פעם אחת הלך רבי למקום אחד וראה בני אדם שמגבלין עיסותיהם בטומאה אמר להם מפני מה אתם מגבלין עיסותיכם בטומאה אמרו לו תלמיד אחד בא לכאן והורה לנו מי בצעים אין מכשירין והוא מי ביצים דרש להו ואינהו סבור מי בצעים קאמר וטעו נמי בהא מי קרמיון ומי פיגה פסולין מפני שהן מי <בצעים> [ביצים] ואינהו סבור מדלגבי חטאת פסילי אכשורי נמי לא מכשרי ולא היא התם לענין חטאת בעינן מים חיים הכא אכשורי כל דהו מכשרי תנא באותה שעה גזרו תלמיד אל יורה אלא אם כן נוטל רשות מרבו תנחום בריה דרבי אמי איקלע לחתר דרש להו מותר ללתות חיטין בפסח אמרו לו לאו ר' מני דמן צור איכא הכא ותניא תלמיד אל יורה הלכה במקום רבו אלא אם כן היה רחוק ממנו שלש פרסאות כנגד מחנה ישראל אמר להו לאו אדעתאי רבי חייא חזייה לההוא גברא דהוה קאי בבית הקברות אמר ליה לאו בן איש פלוני כהן אתה אמר ליה אין אבוה דההוא גברא גבה עינים הוה נתן עיניו בגרושה וחיללו פשיטא לפלגא הא קאמר דמהני על תנאי מאי תא שמע דאמר ליה רבי יוחנן לרב שמן הרי אתה ברשותינו עד שתבא אצלנו גופא אמר שמואל ב' שדנו דיניהם דין אלא שנקרא ב"ד חצוף יתיב רב נחמן וקאמר להא שמעתא איתיביה רבא לרב נחמן אפילו שנים מזכין או שנים מחייבין ואחד אומר איני יודע יוסיפו הדיינין ואי איתא להו כשנים שדנו שאני התם דמעיקרא אדעתא דתלתא יתיבי הכא לאו אדעתא דתלתא יתיבי איתיביה רבן שמעון בן גמליאל אומר הדין בשלשה ופשרה בשנים ויפה כח פשרה מכח הדין ששנים שדנו בעלי דינין יכולין לחזור בהן ושנים שעשו פשרה אין בעלי דינין יכולין לחזור בהן

דף ו,א גמרא וכי תימא פליגי רבנן עליה דרשב"ג והאמר רבי אבהו שנים שדנו לדברי הכל אין דיניהם דין גברא אגברא קא רמית גופא א"ר אבהו שנים שדנו דיני ממונות לדברי הכל אין דיניהם דין איתיביה רבי אבא לרבי אבהו דן את הדין וזיכה את החייב וחייב את הזכאי טימא את הטהור טיהר את הטמא מה שעשה עשוי ומשלם מביתו הכא במאי עסקינן דקיבלוהו עלייהו אי הכי אמאי משלם מביתו דאמרו ליה דיינת לן דין תורה א"ל רב ספרא לרבי אבא דטעה במאי אילימא דטעה בדבר משנה והאמר רב ששת א"ר <אמי> [רב אסי] טעה בדבר משנה חוזר אלא דטעה בשיקול הדעת היכי דמי בשיקול הדעת אמר רב פפא כגון תרי תנאי ותרי אמוראי דפליגי אהדדי ולא איתמר הלכתא לא כמר ולא כמר וסוגיין דעלמא אליבא דחד מינייהו ואזל איהו ועבד כאיך היינו שיקול הדעת לימא כתנאי ביצוע בשלשה דברי ר"מ וחכ"א פשרה ביחיד סברוה לכ"ע מקשינן פשרה לדין מאי לאו בהא קמיפלגי דמר סבר דין בשלשה ומר סבר דין בשנים לא דכ"ע דין בשלשה והכא בהא קמיפלגי דמר סבר מקשינן פשרה לדין ומר סבר לא מקשינן פשרה לדין לימא תלתא תנאי בפשרה דמר סבר בשלשה ומר סבר בשנים ומר סבר ביחיד אמר רב אחא בריה דרב איקא ואיתימא רבי יימר בר שלמיא מאן דאמר תרי אפילו חד נמי והאי דקאמר תרי כי היכי דליהו עליה סהדי אמר רב אשי ש"מ פשרה אינה צריכה

קנין דאי סלקא דעתך צריכה קנין למ"ד צריכה תלתא ל"ל תסגי בתרי וליקני מיניה
והלכתא פשרה צריכה קנין תנו רבנן כשם שהדין בשלשה כך ביצוע בשלשה
דף ו,ב גמרא נגמר הדין אי אתה רשאי לבצוע: סרמ"ש בנק"ש סימן: ר"א בנו של רבי
יוסי הגלילי אומר אסור לבצוע וכל הבוצע ה"ז חוטא וכל המברך את הבוצע הרי זה מנאץ
ועל זה נאמר (תהילים י) בוצע ברך נאץ ה' אלא יקוב הדין את ההר שנאמר (דברים א)
כי המשפט לאלהים הוא וכן משה היה אומר יקוב הדין את ההר אבל אהרן אוהב שלום
ורודף שלום ומשים שלום בין אדם לחבירו שנאמר (מלאכי ב) תורת אמת היתה בפיהו
ועולה לא נמצא בשפתיו בשלום ובמישור הלך אתי ורבים השיב מעון ר' אליעזר אומר
הרי שגזל סאה של חטים וטחנה ואפאה והפריש ממנה חלה כיצד מברך אין זה מברך אלא
מנאץ ועל זה נאמר ובצוע ברך נאץ ה' רבי מאיר אומר לא נאמר בוצע אלא כנגד יהודה
שנאמר (בראשית לז) ויאמר יהודה אל אחיו מה בצע כי נהרוג את אחינו וכל המברך את
יהודה הרי זה מנאץ ועל זה נאמר ובצוע ברך נאץ ה' רבי יהושע בן קרחה אומר מצוה
לבצוע שנאמר (זכריה ח) אמת ומשפט שלום שפטו בשעריכם והלא במקום שיש משפט
אין שלום ובמקום שיש שלום אין משפט אלא איזהו משפט שיש בו שלום הוי אומר זה
ביצוע וכן בדוד הוא אומר (שמואל ב ח) ויהי דוד עושה משפט וצדקה והלא כל מקום
שיש משפט אין צדקה וצדקה אין משפט אלא איזהו משפט שיש בו צדקה הוי אומר זה
ביצוע אתאן לת"ק דן את הדין זיכה את הזכאי וחייב את החייב וראה שנתחייב עני ממון
ושלם לו מתוך ביתו זה משפט וצדקה משפט לזה וצדקה לזה משפט לזה שהחזיר לו ממון
וצדקה לזה ששילם לו מתוך ביתו >וכן בדוד הוא אומר ויהי דוד עושה משפט וצדקה לכל
עמו משפט לזה שהחזיר לו את ממונו וצדקה לזה ששילם לו מתוך ביתו < קשיא ליה לרבי
האי לכל עמו לעניים מיבעי ליה אלא >רבי אומר < אע"פ שלא שילם מתוך ביתו זהו
משפט וצדקה משפט לזה וצדקה לזה משפט לזה שהחזיר לו ממון וצדקה לזה שהוציא
גזילה מתחת ידו רבי שמעון בן מנסיא אומר שנים שבאו לפניך לדין עד שלא תשמע
דבריהן או משתשמע דבריהן ואי אתה יודע להיכן דין נוטה אתה רשאי לומר להן צאו
ובצעו משתשמע דבריהן ואתה יודע להיכן הדין נוטה אי אתה רשאי לומר להן צאו ובצעו
שנאמר (משלי יז) פוטר מים ראשית מדון ולפני התגלע הריב נטוש קודם שנתגלע הריב
אתה יכול לנטשו משנתגלע הריב אי אתה יכול לנטשו >וריש לקיש < [רבי יהודה בן
לקיש] אמר שנים שבאו לדין אחד רך ואחד קשה עד שלא תשמע דבריהן או משתשמע
דבריהן ואי אתה יודע להיכן דין נוטה אתה רשאי לומר להם אין אני נזקק לכם שמא
נתחייב חזק ונמצא חזק רודפו משתשמע דבריהן ואתה יודע להיכן הדין נוטה אי אתה
יכול לומר להן איני נזקק לכם שנא' (דברים א) לא תגורו מפני איש ר' יהושע בן קרחה
אומר מניין לתלמיד שיושב לפני רבו וראה זכות לעני וחובה לעשיר מניין שלא ישתוק
שנאמר לא תגורו מפני איש רבי חנין אומר לא תכניס דבריך מפני איש ויהו עדים יודעים
את מי הן מעידין ולפני מי הן מעידין ומי עתיד ליפרע מהן שנא' (דברים יט) ועמדו שני
האנשים אשר להם הריב לפני ה' ויהו הדיינין יודעין את מי הן דנין ולפני מי הן דנין ומי
עתיד ליפרע מהן שנא' (תהילים פב) אלהים נצב בעדת אל וכן ביהושפט הוא אומר (דברי
הימים ב יט) ויאמר אל השופטים ראו מה אתם עושים כי לא לאדם תשפטו כי <אם > לה'
שמא יאמר הדין מה לי בצער הזה ת"ל עמכם בדבר משפט אין לו לדין אלא מה שענינו
רואות היכי דמי גמר דין אמר רב יהודה אמר רב איש פלוני אתה חייב איש פלוני אתה

זכאי אמר רב הלכה כרבי יהושע בן קרחה איני והא רב הונא תלמידיה דרב הוה כי הוה אתו לקמיה דרב הונא אמר להו אי דינא בעיתו אי פשרה בעיתו מאי מצוה נמי דקאמר רבי יהושע בן קרחה

דף ז,א גמרא מצוה למימרא להו אי דינא בעיתו אי פשרה בעיתו היינו תנא קמא איכא בינייהו מצוה רבי יהושע בן קרחה סבר מצוה ת"ק סבר רשות היינו דר"ש בן מנסיא איכא בינייהו משתשמע דבריהן ואתה יודע להיכן הדין נוטה אי אתה רשאי לומר להן צאו ובצעו ופליגא דרבי תנחום בר חנילאי דאמר רבי תנחום בר חנילאי לא נאמר מקרא זה אלא כנגד מעשה העגל שנאמר (שמות לב) וירא אהרן ויבן מזבח לפניו מה ראה א"ר בנימין בר יפת א"ר אלעזר ראה חור שזבוח לפניו אמר אי לא שמענא להו השתא עבדו לי כדעבדו בחור ומיקיים בי (איכה ב) אם יהרג במקדש ה' כהן ונביא ולא הויא להו תקנתא לעולם מוטב דליעבדו לעגל אפשר הויא להו תקנתא בתשובה והני תנאי (משלי יז) פוטר מים ראשית מדון מאי דרשי ביה כדרב המנונא דאמר רב המנונא אין תחילת דינו של אדם נידון אלא על דברי תורה שנאמר פוטר מים ראשית מדון אמר רב הונא האי תיגרא דמיא לצינורא דבידקא דמיא כיון דרווח רוחא אביי קשישא אמר דמי לגודא דגמלא כיון דקם קם: שמע"י ושת"י שב"ע זמירו"ת הו"א סימן: ההוא דהוה קאמר ואזיל טוביה דשמע ואדיש חלפיה בישתיה מאה א"ל שמואל לרב יהודה קרא כתיב פוטר מים ראשית מדון ריש מאה דיני ההוא דהוה קאמר ואזיל אתרתי תלת גנבא לא מיקטל א"ל שמואל לרב יהודה קרא כתיב (עמוס ב) כה אמר ה' על שלשה פשעי ישראל ועל ארבעה לא אשיבנו ההוא דהוה קאמר ואזיל שב בירי לשלמנא וחדא לעביד ביש א"ל שמואל לרב יהודה קרא כתיב (משלי כד) כי שבע יפול צדיק וקם <ורשע יפול באחת> ההוא דהוה קאמר ואזיל דאזיל מבי דינא שקל גלימא ליזמר זמר וליזיל באורחא א"ל שמואל לרב יהודה קרא כתיב (שמות יח) וגם כל העם הזה על מקומו יבא בשלום ההוא דהוה קאמר ואזיל היא ניימא ודיקולא שפיל אמר ליה שמואל לרב יהודה קרא כתיב (קוהלת ו) בעצלתים ימך המקרה וגו' ההוא דהוה קאמר ואזיל גברא דרחיצנא עליה אדייה לגזיזיה וקם א"ל שמואל לרב יהודה קרא כתיב (תהילים מא) גם איש שלומי אשר בטחתי בו וגו' ההוא דהוה קאמר ואזיל כי רחמתי הוה עזיזא אפותיא דספסירא שכיבן השתא דלא עזיזא רחמתי פוריא בר שיתין גרמידי לא סגי לן אמר רב הונא קראי כתיבי מעיקרא כתיב (שמות כה) ונועדתי לך שם ודברתי אתך מעל הכפורת ותניא ארון תשעה וכפורת טפח הרי כאן עשרה וכתיב (מלכים א ו) והבית אשר בנה המלך שלמה לה' ששים אמה ארכו ועשרים רחבו ושלשים אמה קומתו ולבסוף כתיב (ישעיהו סו) כה אמר ה' השמים כסאי והארץ הדום רגלי איזה בית אשר תבנו לי וגו' מאי משמע דהאי לא תגורו לישנא דכנושי הוא אמר רב נחמן אמר קרא (דברים כה) ויין לא תשתה ולא תאגור רב אחא בר יעקב אמר מהכא (משלי י) תכין בקיץ לחמה אגרה בקציר מאכלה רב אחא בריה דרב איקא אמר מהכא (משלי י) אוגר בקיץ בן משכיל: אמ"ת ממו"ן ירא"ה סימן: אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן כל דיין שדן דין אמת לאמיתו משרה שכינה בישראל שנאמר (תהילים פב) אלהים נצב בעדת אל בקרב אלהים ישפוט וכל דיין שאינו דן דין אמת לאמיתו גורם לשכינה שתסתלק מישראל שנאמר (תהילים יב) משוד עניים מאנקת אביונים עתה אקום יאמר ה' וגו' ואמר רבי שמואל בר <נחמן> [נחמני] אמר רבי יונתן כל דיין שנוטל מזה ונותן לזה שלא כדין הקדוש ברוך הוא נוטל ממנו נפשו שנאמר (משלי

(כב) אל תגזול דל כי דל הוא ואל תדכא עני בשער כי ה' יריב ריבם וקבע את קובעיהם
נפש ואמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן לעולם יראה דיין עצמו כאילו חרב
מונחת לו בין ירכותיו וגיהנם פתוחה לו מתחתיו

דף ז, ב גמרא שנאמר (שיר השירים ג) הנה מטתו שלשלמה ששים גבורים סביב לה
מגבורי ישראל כולם אחוזי חרב מלומדי מלחמה איש חרבו על יריכו מפחד בלילות
מפחדה של גיהנם שדומה ללילה דרש ר' יאשיה ואיתימא רב נחמן בר יצחק מאי דכתיב
(ירמיהו כא) בית דוד כה אמר ה' דינו לבקר משפט והצילו גזול מיד עושק וכי בבקר דנין
וכל היום אין דנין אלא אם ברור לך הדבר כבקר אמרהו ואם לאו אל תאמרהו ר' חייא בר
אבא א"ר יונתן מהכא (משלי ז) אמור לחכמה אחותי את אם ברור לך הדבר כאחותך
שהיא אסורה לך אומרהו ואם לאו אל תאמרהו אמר ר' יהושע בן לוי עשרה שיושבין בדין
קולר תלוי בצואר כולן פשיטא לא צריכא אלא לתלמיד היושב לפני רבו רב הונא כי הוה
אתי דינא לקמיה מיכניף ומייתי עשרה רבנן מבי רב אמר כי היכי דלימטיי' שיבא מכשורא
רב אשי כי הוה אתי טריפתא לקמיה מכניף ומייתי להו לכולהו טבחי דמתא מחסיא אמר
כי היכי דלימטיין שיבא מכשורא כי אתא רב דימי אמר דרש רב נחמן בר כהן מאי דכתיב
(משלי כט) מלך במשפט יעמיד ארץ ואיש תרומות יהרסנה אם דיין דומה למלך שאינו
צריך לכלום יעמיד ארץ ואם דומה לכהן שמחזר בבית הגרנות יהרסנה דבי נשיאה אוקמו
דינא דלא הוה גמיר א"ל ליהודה בר נחמני מתורגמניה דריש לקיש קום עליה באמורא
קם גחין עליה ולא א"ל ולא מידי פתח ואמר (חבקוק ב) הוי אומר לעץ הקיצה עורי לאבן
דומם הוא יורה הנה הוא תפוש זהב וכסף וכל רוח אין בקרבו ועתיד הקב"ה ליפרע
ממעמידין שנאמר (חבקוק ב) וה' בהיכל קדשו הס מפניו כל הארץ אמר ריש לקיש כל
המעמיד דיין <על הציבור> שאינו הגון כאילו נוטע אשירה בישראל שנאמר (דברים טז)
שופטים ושוטרים תתן לך וסמיך ליה (דברים טז) לא תטע לך אשירה כל עץ אמר רב אשי
ובמקום שיש תלמידי חכמים כאילו נטעו אצל מזבח שנאמר (דברים טז) אצל מזבח ה'
אלהיך כתיב (שמות כ) לא תעשון אתי אלהי כסף ואלהי זהב אלהי כסף ואלהי זהב הוא
דלא עבדי הא דעץ שרי אמר רב אשי אלוה הבא בשביל כסף ואלוה הבא בשביל זהב רב
כי הוה אתי לבי דינא אמר הכי ברעות נפשיה לקטלא נפיק וצבי ביתיה לית הוא עביד
וריקן לביתיה עייל ולואי שתהא ביאה כיציאה כי הוי חזי אמבוהא <דספרי> אבתריה
אמר (איוב כ) אם יעלה לשמים שיאו [וגו'] כגללו לנצח יאבד <וגו'> מר זוטרא חסידא כי
הוה מכתפי ליה בשבתא דריגלא אמר הכי (משלי כז) כי לא לעולם חוסן ואם נזר לדור
ודור דרש בר קפרא מנא הא מילתא דאמרו רבנן הוה מתונין בדין דכתיב (שמות כ) לא
תעלה במעלות וסמיך ליה (שמות כא) ואלה המשפטים אמר ר' אליעזר מניין לדיין שלא
יפסע על ראשי עם קודש שנא' לא תעלה במעלות וסמיך ליה ואלה המשפטים אשר תשים
אשר תלמדם מיבעי ליה אמר רבי ירמיה ואיתימא רבי חייא בר אבא אלו כלי הדיינין רב
הונא כי הוה נפק לדינא אמר הכי אפיקו לי מאני חנותאי מקל ורצועה ושופרא וסנדלא
(דברים א) ואצוה את שופטיכם בעת ההיא אמר רבי יוחנן כנגד מקל ורצועה תהא זריז
(דברים א) שמוע בין אחיכם ושפטתם אמר רבי חנינא אזהרה לבית דין שלא ישמע דברי
בעל דין קודם שיבא בעל דין חבירו ואזהרה לבעל דין שלא יטעים דבריו לדיין קודם
שיבא בעל דין חבירו קרי ביה נמי שמע בין אחיכם רב כהנא אמר מהכא (שמות כג) מלא
תשא לא תשיא (דברים א) ושפטתם צדק אמר ריש לקיש צדק את הדין ואחר כך חתכהו

(דברים א) בין איש ובין אחיו <ובין גרו> אמר רב יהודה אפילו בין בית לעלייה ובין גרו אמר רב יהודה אפילו בין תנור לכירים (דברים א) לא תכירו פנים במשפט רבי יהודה אומר לא תכירו רבי אלעזר אומר לא תנכרוהו אושפיזכניה דרב אתא לקמיה לדינא אמר לו לאו אושפיזכני את אמר לו אין אמר ליה דינא אית לי אמר ליה

דף ה,א גמרא פסילנא לך לדינא אמר ליה רב לרב כהנא פוק דייניה חזייה דהוה קא גאיס [ביה] א"ל אי צייתא צייתא ואי לא מפיקנא לך רב מאונך (דברים א) כקטן כגדול תשמעון אמר ריש לקיש שיהא חביב עליך דין של פרוטה כדין של מאה מנה למאי הלכתא אילימא לעיוני ביה ומיפסקיה פשיטא אלא לאקדומיה (דברים א) לא תגורו מפני איש <א"ר חנן אל תכניס דבריך מפני איש> (דברים א) כי המשפט לאלהים הוא א"ר חמא ברבי חנינא אמר הקב"ה לא דיין לרשעים שנוטלין מזה ממון ונותנים לזה שלא כדין אלא שמטריחין אותי להחזיר ממון לבעליו (דברים א) והדבר אשר יקשה מכם א"ר חנינא ואיתימא רבי יאשיה על דבר זה נענש משה שנאמר (במדבר כז) ויקרב משה את משפטן לפני ה' מתקיף לה רב נחמן בר יצחק מי כתיב ואשמיעכם (דברים א) ושמעתיו כתיב אי גמירנא גמירנא ואי לא אזלינא וגמירנא אלא כדתניא ראויה פרשת נחלות שתיכתב על ידי משה רבינו אלא שזכו בנות צלפחד ונכתב על ידן ראויה היתה פרשת מקושש שתיכתב ע"י משה רבינו אלא שנתחייב מקושש ונכתבה על ידו ללמדך שמגלגלין חובה ע"י חייב וזכות על ידי זכאי כתיב (דברים א) ואצוה את שופטיכם בעת ההיא וכתוב (דברים א) ואצוה אתכם בעת ההיא אמר רבי אלעזר אמר רבי שמלאי אזהרה לציבור שתהא אימת דיין עליהן ואזהרה לדיין שיסבול את הציבור עד כמה אמר רבי חנן ואיתימא רבי שבתאי (במדבר יא) כאשר ישא האומן את היונק כתיב (דברים לא) כי אתה תבוא וכתוב (דברים ז) כי אתה תביא אמר רבי יוחנן אמר לו משה ליהושע אתה והזקנים שבדור עמהם אמר לו הקב"ה טול מקל והך על קדקדם דבר אחר לדור ואין שני דברין לדור תנא זימון בשלשה מאי זימון אילימא ברכת זימון והתניא זימון וברכת זימון בשלשה וכי תימא פרושי קמפרש מאי זימון ברכת זימון והתניא זימון בשלשה ברכת זימון בשלשה אלא מאי זימון אזמוני לדין כי הא דאמר רבא הני בי תלתא דייני דיתבי ואזיל שליחא דבי דינא ואמר מפומא דחד לא אמר כלום עד דאמר משמיה דכולהו הני מילי בלא יומא דדינא אבל ביומא דדינא לית לן בה: תשלומי כפל כו': שלח ליה רב נחמן בר רב חסדא לרב נחמן בר יעקב ילמדנו רבינו דיני קנסות בכמה מאי קמיבעיא ליה הא אנן תנן בשלשה אלא יחיד מומחה קמיבעיא ליה דאין דיני קנסות או לא אמר ליה תניתוה תשלומי כפל ותשלומי ארבעה וחמשה בשלשה מאי שלשה אילימא שלשה הדיוטות האמר אבוה דאבוך משמיה דרב אפילו עשרה והן הדיוטות פסולין לדיני קנסות אלא מומחין וקאמר שלשה: וחכמים אומרים מוציא שם רע בעשרים ושלשה: וכי יש בו דיני נפשות מאי הוי אמר עולא בחוששין ללעז קמיפלגי רבי מאיר סבר אין חוששין ללעז ורבנן סברי חוששין ללעז רבא אמר כולי עלמא ללעז לא חיישינן והכא בחוששין לכבודן של ראשונים קמיפלגי והב"ע כגון דאיכניף בי עשרין ותלתא למידן דיני נפשות ואיבדור ואמר להו דיינו לי מיהא דיני ממונות

דף ה,ב גמרא מיתיבי וחכמים אומרים תבעו ממון בשלשה תבעו נפשות בעשרים ושלשה בשלמה <לרבא> [לרבה] תבעו ממון תחלה בשלשה תבעו נפשות תחלה אפילו ממון בעשרים ושלשה אלא לעולא קשיא אמר רבא אני וארי שבחבורה תרגימנא ומנו רב

חייא בר אבין הכא במאי עסקינן שהביא הבעל עדים שזינתה והביא האב עדים והזימום לעדי הבעל בא לגבות ממון מבעל בשלשה ובמקום נפשות בעשרים ושלשה אביי אמר דכולי עלמא חיישינן ללעז ומשום כבודן של ראשונים הכא במאי עסקינן כגון דאתרו בה סתם והאי תנא הוא דתניא ושאר כל חייבי מיתות שבתורה אין ממיתין אותם אלא בעדה ועדים והתראה ועד שיודיעוהו שהוא חייב מיתה בבית דין רבי יהודה אומר עד שיודיעוהו באיזה מיתה הוא נהרג רב פפא אמר הכא באשה חבירה עסקינן וקמיפלגי בפלוגתא דרבי יוסי בר יהודה ורבנן דתניא ר' יוסי בר יהודה אומר חבר א"צ התראה לפי שלא ניתנה התראה אלא להבחין בין שוגג למזיד רב אשי אמר כגון

דף ט, א גמרא דאתרו ביה מלקות ולא אתרו ביה קטלא וקמיפלגי בפלוגתא דרבי ישמעאל ורבנן דתנן מכות בשלשה משום רבי ישמעאל אמרו בעשרים ושלשה רבינא אמר כגון שנמצא אחד מן העדים קרוב או פסול וקמיפלגי בפלוגתא דרבי יוסי ורבי אליבא דר' עקיבא דתנן רבי עקיבא אומר לא בא שלישי אלא להחמיר עליו לעשות דינו כיוצא באלו א"כ ענש הכתוב את הניטפל לעוברי עבירה כעוברי עבירה על אחת כמה וכמה שישלם שכר את הניטפל לעושה מצוה כעושה מצוה ומה שנים נמצא אחד מהן קרוב או פסול עדותן בטלה אף שלשה נמצא אחד מהן קרוב או פסול עדותן בטלה ומניין שאפי' מאה ת"ל עדים א"ר יוסי בד"א בדיני נפשות אבל בדיני ממונות תתקיים עדות בשאר רבי אומר אחד דיני ממונות ואחד דיני נפשות ואימתי בזמן שהתרו בהן אבל בזמן שלא התרו בהן

דף ט, ב גמרא מה יעשו שני אחים ואחד שראו באחד שהרג את הנפש ואיבעית אימא כגון שהתרו בה אחרים ולא התרו בה עדים וקמיפלגי בפלוגתא דרבי יוסי ורבנן דתנן רבי יוסי אומר לעולם אינו נהרג עד שיהו פי שני עדיו מתרין בו שנאמר (דברים יז) על פי שנים עדים ואיבעית אימא כגון דאיתכחוש בבדיקות ולא איתכחוש בחקירות וקמיפלגי בפלוגתא דבן זכאי ורבנן דתנן מעשה ובדק בן זכאי בעוקצי תאנים אמר רב יוסף הביא הבעל עדים שזינתה והביא האב עדים והזימום לעדי הבעל עדי הבעל נהרגין ואין משלמין ממון חזר והביא הבעל עדים והזימום לעדי האב עדי האב נהרגין ומשלמין [ממון] ממון לזה ונפשות לזה ואמר רב יוסף פלוני רבעו לאונסו הוא ואחר מצטרפין להרגו לרצונו רשע הוא והתורה אמרה אל תשת רשע עד רבא אמר אדם קרוב אצל עצמו ואין אדם משים עצמו רשע אמר רבא

דף י, א גמרא פלוני בא על אשתי הוא ואחר מצטרפין להורגו אבל לא להורגה מאי קא משמע לן דמפלגינן בדיבורא היינו הך מהו דתימא אדם קרוב אצל עצמו אמרינן אצל אשתו לא אמרינן קא משמע לן ואמר רבא פלוני בא על נערה המאורסה והוזמו נהרגין ואין משלמין ממון בתו של פלוני והוזמו נהרגין ומשלמין ממון לזה ונפשות לזה ואמר רבא פלוני רבע השור והוזמו נהרגין ואין משלמין ממון שורו של פלוני והוזמו נהרגין ומשלמין ממון לזה ונפשות לזה הא תו למה לי היינו הך משום דקא בעי בעיא עלויה דבעי רבא פלוני רבע שורי מהו מי אמרינן אדם קרוב אצל עצמו ואין אדם קרוב אצל ממונו או דילמא אמרינן אדם קרוב אצל ממונו בטר דבעיא הדר פשטה אדם קרוב אצל עצמו ואין אדם קרוב אצל ממונו: מכות בשלשה כו': מנהני מילי אמר רב הונא אמר קרא (דברים כה) ושפטום שנים ואין בית דין שקול מוסיפין עליהם עוד אחד הרי כאן שלשה אלא מעתה (דברים כה) והצדיקו שנים והרשיעו שנים הרי כאן שבעה ההוא

מיבעי ליה כדעולא דאמר עולא רמז לעדים זוממין מן התורה מניין רמז לעדים זוממין והא כתיב (דברים יט) כאשר זמם אלא רמז לעדים זוממין שלוקין מניין דכתיב (דברים יט) והצדיקו את הצדיק והרשיעו את הרשע משום דהצדיקו את הצדיק והרשיעו את הרשע והיה אם בן הכות הרשע אלא עדים שהרשיעו את הצדיק ואתו עדי אחרניי והצדיקו את הצדיק דמעיקרא ושוינהו להנך רשעים והיה אם בן הכות הרשע ותיפוק ליה (שמות כ) מלא תענה משום דהוה ליה לאו שאין בו מעשה וכל לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו: משום ר' ישמעאל אמרו בעשרים ושלשה: מ"ט דרבי ישמעאל אמר אביי אתיא רשע רשע מחייבי מיתות כתיב הכא (דברים כה) והיה אם בן הכות הרשע וכתיב התם (במדבר לה) אשר הוא רשע למות מה להלן בעשרים ושלשה אף כאן בעשרים ושלשה רבא אמר מלקות במקום מיתה עומדת אמר רב אחא בריה דרבא לרב אשי אי הכי אומדנא למה לי למחיייה ואי מאית לימות א"ל אמר קרא (דברים כה) ונקלה אחיך לעיניך כי מחית אגבא דחיי מחית אלא הא דתניא אמדוהו לקבל עשרים אין מכין אותו אלא מכות הראויות להשתלש וכמה הן תמני סרי

דף י, ב גמרא למחיייה עשרים וחדא וכי מיית בהך חדא לימות דהא כי מחית אגבא דחייא קא מחית אמר ליה אמר קרא (דברים כה) ונקלה אחיך לעיניך אחר שלקה אחיך בעינא וליכא: עיבור החדש בשלשה: חישוב לא קתני קידוש לא קתני אלא עיבור לא ליקדשא וממילא לעבר אמר אביי תני קידוש החדש תניא נמי הכי קידוש החדש ועיבור השנה בשלשה דברי רבי מאיר אמר רבא והא עיבור קתני אלא אמר רבא קידוש ביום עיבור בשלשה אחר עיבור ליכא קידוש ומני רבי אלעזר <בן> [בר'] צדוק היא דתניא רבי אלעזר <בן> [בר'] צדוק אומר אם לא נראה בזמנו אין מקדשין אותו שכבר קידשוהו בשמים רב נחמן אמר קידוש אחר בשלשה ביום עיבור ליכא קידוש ומני פלימו היא דתניא פלימו אומר בזמנו אין מקדשין אותו שלא בזמנו מקדשין אותו רב אשי אמר לעולם חישוב קתני ומאי עיבור חישוב דעיבור ואידי דקבעי למיתני עיבור שנה תנא נמי עיבור חודש חישוב חודש אין קידוש חודש לא מני ר' אליעזר היא דתניא ר' אליעזר אומר בין בזמנו בין שלא בזמנו אין מקדשין אותו שנאמר (ויקרא כה) וקדשתם את שנת החמשים שנה שנים אתה מקדש ואי אתה מקדש חדשים: רבן שמעון בן גמליאל אומר בשלשה כו': תניא כיצד אמר רבן שמעון בן גמליאל בשלשה מתחילין ובחמשה נושאים ונותנין וגומרין בשבעה אחד אומר לישיב ושנים אומרים שלא לישיב בטל יחיד במיעוטו שנים אומרים לישיב ואחד אומר שלא לישיב מוסיפין עליהם עוד שנים ונושאים ונותנין בדבר שנים אומרים צריכה ושלשה אומרים אינה צריכה בטלו שנים במיעוטן שלשה אומרים צריכה ושנים אומרים אינה צריכה מוסיפין עליהם עוד שנים שאין המנין פחות משבעה הני שלשה חמשה ושבעה כנגד מי פליגי בה רבי יצחק בר נחמני וחד דעימיה ומנו רבי שמעון בן פזי ואמרי לה רבי שמעון בן פזי וחד דעימיה ומנו ר' יצחק בר נחמני חד אמר כנגד ברכת כהנים וחד אמר שלשה כנגד שומרי הסף חמשה מרואי פני המלך שבעה רואי פני המלך תני רב יוסף הני שלשה וחמשה ושבעה שלשה כנגד שומרי הסף חמשה מרואי פני המלך שבעה רואי פני המלך א"ל אביי לרב יוסף עד האידינא מאי טעמא לא פריש לן מר הכי אמר להו לא הוה ידענא דצריכיתו מי בעיתו מנאי מילתא ולא אמרי לכו: זמן נשיא צריך גדי סימן: ת"ר אין מעברין את השנה אלא

דף יא,א גמרא במזומנין לה מעשה ברבן גמליאל שאמר השכימו לי שבעה לעלייה השכים ומצא שמונה אמר מי הוא שעלה שלא ברשות ירד עמד שמואל הקטן ואמר אני הוא שעליתי שלא ברשות ולא לעבר השנה עליתי אלא ללמוד הלכה למעשה הוצרכתי אמר לו שב בני שב ראויות כל השנים כולן להתעבר על ידך אלא אמרו חכמים אין מעברין את השנה אלא במזומנין לה ולא שמואל הקטן הוה אלא איניש אחרינא ומחמת כיסופא הוא דעבד כי הא דיתיב רבי וקא דריש והריח ריח שום אמר מי שאכל שום יצא עמד רבי חייא ויצא עמדו כולן ויצאו בשחר מצאו רבי שמעון בר' לרבי חייא אמר ליה אתה הוא שציערת לאבא אמר לו לא תהא כזאת בישראל ורבי חייא מהיכא גמיר לה מרבי מאיר דתניא מעשה באשה אחת שבאתה לבית מדרשו של ר"מ אמרה לו רבי אחד מכם קדשני בביאה עמד רבי מאיר וכתב לה גט כריתות ונתן לה עמדו כתבו כולם ונתנו לה ור"מ מהיכא גמיר לה משמואל הקטן ושמואל הקטן מהיכא גמיר לה משכניה בן יחיאל דכתיב (עזרא י) ויען שכניה בן יחיאל מבני עילם ויאמר לעזרא אנחנו מעלנו באלהינו ונושב נשים נכריות מעמי הארץ ועתה יש מקוה לישראל על זאת ושכניה בן יחיאל מהיכא גמיר לה מיהושע דכתיב (יהושוע ז) ויאמר ה' אל יהושע קום לך למה זה אתה נופל על פניך חטא ישראל אמר לפניו רבש"ע מי חטא אמר לו וכי דילטור אני לך הטל גורלות ואיבעית אימא ממשה דכתיב (שמות טז) עד אנה מאנתם ת"ר משמתו נביאים האחרונים חגי זכריה ומלאכי נסתלקה רוח הקודש מישראל ואף על פי כן היו משתמשין בבת קול פעם אחת היו מסובין בעליית בית גוריה ביריחו ונתנה עליהם בת קול מן השמים יש כאן אחד שראוי שתשרה עליו שכניה <כמשה רבינו> אלא שאין דורו זכאי לכך נתנו חכמים את עיניהם בהלל הזקן וכשמת אמרו עליו הי חסיד הי עניו תלמידו של עזרא שוב פעם אחת היו מסובין בעליה ביבנה ונתנה עליהם בת קול מן השמים יש כאן אחד שראוי שתשרה עליו שכניה אלא שאין דורו זכאי לכך נתנו חכמים בשמואל הקטן וכשמת אמרו עליו הי חסיד הי עניו תלמידו של הלל אף הוא אמר בשעת מיתתו שמעון וישמעאל לחרבא וחברוהי לקטלא ושאר עמא לביזא ועקן סגיאן עתידן למיתי על עלמא ועל יהודה בן בבא בקשו לומר כן אלא שנטרפה שעה שאין מספידין על הרוגי מלכות ת"ר אין מעברין את השנה אלא אם כן ירצה נשיא ומעשה ברבן גמליאל שהלך ליטול רשות אצל <שלטון> {הגמון} אחד שבסוריא ושהה לבא ועיברו את השנה על מנת שירצה רבן גמליאל וכשבא ר"ג ואמר רוצה אני נמצאת שנה מעוברת תנו רבנן אין מעברין את השנה אלא אם כן היתה צריכה מפני הדרכים ומפני הגשרים ומפני תנורי פסחים ומפני גליות ישראל שנעקרו ממקומן ועדיין לא הגיעו אבל לא מפני השלג ולא מפני הצינה ולא מפני גליות ישראל שלא עקרו ממקומן ת"ר אין מעברין את השנה לא מפני הגדיים ולא מפני הטלאים ולא מפני הגוזלות שלא פירחו אבל עושין אותן סעד לשנה כיצד רבי ינאי אומר משום רבן שמעון בן גמליאל מהודעין אנחנא לכוון דגוזליא רכיכין ואימריא דערקין וזימנא דאביבא לא מטא ושפרת מילתא באנפאי ואוסיפית על שתא דא תלתין יומין מיתיבי כמה עיבור השנה שלשים יום רבן שמעון בן גמליאל אומר חדש אמר רב פפא רצו חדש רצו שלשים יום תא חזי מאי איכא בין

דף יא,ב גמרא תקיפאי קדמאי לעינוותני בתראי דתניא מעשה ברבן גמליאל שהיה יושב על גב מעלה בהר הבית והיה יוחנן סופר הלז עומד לפניו ושלש איגרות חתוכות לפניו מונחות אמר לו טול איגרתא חדא וכתוב לאחנא בני גלילאה עילאה ולאחנא בני גלילאה

תתאה שלומכון יסגא מהודעין אנחנא לכון בזמן ביעורא מטא לאפרושי מעשרא ממעטנא דזיתא וטול איגרתא חדא וכתוב לאחנא בני דרומא שלומכון יסגא מהודעין אנחנא לכון בזמן ביעורא מטא לאפרושי מעשרא מעומרי שיבליא וטול איגרתא חדא וכתוב לאחנא בני גלוותא בבבל ולאחנא דבמדי ולשאר כל גלוותא דישראל שלומכון יסגא לעלם מהודעין אנחנא לכון דגוזליא רכיכין ואימריא ערקין וזמנא דאביבא לא מטא ושפרא מילתא באנפאי ובאנפי חבריי ואוסיפית על שתא דא יומין תלתין דילמא בתר דעבר והו: תנו רבנן על שלשה דברים מעברין את השנה על האביב ועל פירות האילן ועל התקופה על שנים מהן מעברין ועל אחד מהן אין מעברין ובזמן שאביב אחד מהן הכל שמחין רבי שמעון בן גמליאל אומר על התקופה איבעיא להו על התקופה שמחין או על התקופה מעברין תיקו: ת"ר על שלשה ארצות מעברין את השנה יהודה ועבר הירדן והגליל על שנים מהן מעברין ועל אחת מהן אין מעברין ובזמן שיהודה אחת מהן הכל שמחין שאין עומר בא אלא מיהודה ת"ר אין מעברין את השנים אלא ביהודה ואם עיברוה בגליל מעוברת העיד חנניה איש אונו אם עיברוה בגליל אינה מעוברת א"ר יהודה בריה דרבי שמעון בן פזי מאי טעמא דחנניה איש אונו אמר קרא (דברים יב) לשכנו תדרשו ובאת שמה כל דרישה שאתה דורש לא יהיו אלא בשכנו של מקום ת"ר אין מעברין את השנה אלא ביום ואם עיברוה בלילה אינה מעוברת ואין מקדשין את החדש אלא ביום ואם קידשוהו בלילה אינו מקודש א"ר אבא מאי קרא (תהילים פא) תקעו בחדש שופר בכסה ליום חגנו איזהו חג שהחדש מתכסה בו הוי אומר זה ראש השנה וכתוב כי חוק לישראל הוא משפט לאלהי יעקב מה משפט ביום אף קידוש החדש ביום ת"ר אין מעברין את השנה

דף יב, א גמרא בשני רעבון תניא רבי אומר (מלכים ב ד) ואיש בא מבעל שלישה ויבא לאיש האלהים לחם בכורים עשרים לחם שעורים וגו' ואין לך קלה בכל ארץ ישראל לבשל פירותיה יותר מבעל שלישה ואף על פי כן לא בכרה אלא מין אחד שמא תאמר חטים תלמוד לומר שעורים שמא תאמר לפני העומר תלמוד לומר (מלכים ב ד) תן לעם ויאכלו אחר העומר היה אמור מעתה ראויה היתה אותה שנה שתתעבר ומפני מה לא עיברה אלישע ששנת בצורת היתה והיו הכל רצין לבית הגרנות ת"ר אין מעברין את השנה לפני ראש השנה ואם עיברוה אינה מעוברת אבל מפני הדחק מעברין אותה אחר ראש השנה מיד ואעפ"כ אין מעברין אלא אדר איני והא שלחו ליה לרבא זוג בא מרקת ותפשו נשר ובידם דברים הנעשה בלזו ומאי ניהו תכלת בזכות הרחמים ובזכותם יצאו בשלום ועמוסי יריכי נחשון בקשו לקבוע נציב אחד ולא הניחן אדומי הלז אבל בעלי אסופות נאספו וקבעו לו נציב אחד בירח שמת בו אהרן הכהן חשובי מחשבי גלויי לא מגלו מאי משמע דהאי נציב לישנא דירחא הוא דכתיב (מלכים א ד) ולשלמה שנים עשר נציבים על כל ישראל וכלכלו את המלך ואת <אנשיו> [ביתו] חדש בשנה והכתיב (מלכים א ד) ונציב אחד [אשר] בארץ רב יהודה ורב נחמן חד אמר אחד ממונה על כולם וחד אמר כנגד חדש העיבור ת"ר אין מעברין את השנה לא משנה לחברתה ולא שלש שנים זו אחר זו אמר רבי שמעון מעשה ברבי עקיבא שהיה חבוש בבית האסורים ועיבר שלש שנים זו אחר זו אמרו לו משם ראייה ב"ד ישבו וקבעו אחת אחת בזמנה תנו רבנן אין מעברין את השנה לא בשביעית ולא במוצאי שביעית אימתי רגילין לעבר ערב שביעית של בית רבן גמליאל היו מעברין במוצאי שביעית ובפלוגתא דהני תנאי דתניא אין מביאין

ירק מחוצה לארץ ורבותינו התירו מאי בנייהו אמר רבי ירמיה חוששין לגושיהן איכא בנייהו תנו רבנן אין מעברין את השנה מפני הטומאה רבי יהודה אומר מעברין אמר רבי יהודה מעשה בחזקיה מלך יהודה שעבר את השנה מפני הטומאה ובקש רחמים על עצמו דכתיב (דברי הימים ב ל) כי מרבית העם רבת מאפרים ומנשה יששכר וזבולון לא הטהרו דף יב,ב גמרא (דברי הימים ב ל) כי אכלו את הפסח בלא ככתוב כי התפלל חזקיהו עליהם לאמר ה' הטוב יכפר בעד רבי שמעון אומר אם מפני הטומאה עיברוה מעוברת אלא מפני מה ביקש רחמים על עצמו שאין מעברין אלא אדר והוא עיבר בניסן ר' שמעון בן יהודה אומר משום ר"ש מפני שהשיא את ישראל לעשות פסח שני: אמר ר' רבי יהודה אומר מעברין אלמא אית ליה לרבי יהודה טומאה דחוויה היא בציבור והא תניא ציץ בין שישנו על מצחו ובין שאינו על מצחו מרצה דברי רבי שמעון ר' יהודה אומר עודו על מצחו מרצה אין עודו על מצחו אינו מרצה א"ל ר' שמעון כהן גדול ביום הכיפורים יוכיח שאינו על מצחו ומרצה אמר לו רבי יהודה הנח ליום הכיפורים שטומאה הותרה בציבור וליטעמיך תיקשי לך היא גופה ר' יהודה אומר מעברין ואמר ר' יהודה מעשה בחזקיה מלך יהודה שעבר את השנה מפני הטומאה וביקש רחמים על עצמו אלא חסורי מחסרא והכי קתני אין מעברין את השנה מפני הטומאה ואם עיברוה מעוברת רבי יהודה אומר אינה מעוברת ואמר רבי יהודה וכו' אי הכי ר' שמעון אומר אם מפני הטומאה עיברוה מעוברת היינו תנא קמא אמר רבא לכתחלה איכא בנייהו תניא נמי הכי אין מעברין את השנה מפני הטומאה לכתחילה ר' שמעון אומר מעברין אלא מפני מה בקש רחמים על עצמו שאין מעברין אלא אדר והוא עיבר בניסן אמר ר' שמעון אלא מפני מה בקש אלא אדר והוא עיבר בניסן ולית ליה לחזקיה (שמות יב) החדש הזה לכם זה ניסן ואין אחר ניסן טעה בדשמואל דאמר שמואל אין מעברין את השנה ביום שלשים של אדר הואיל וראוי לקובעו ניסן ואיהו סבר הואיל וראוי לא אמרינן תניא נמי הכי אין מעברין את השנה ביום שלשים של אדר הואיל וראוי לקובעו ניסן: רבי שמעון בן יהודה אומר משום רבי שמעון מפני שהשיא את ישראל לעשות פסח שני היכי דמי אמר רב אשי כגון שהיו ישראל מחצה טמאים ומחצה טהורים ונשים משלימות לטהורים ועודפות עליהם מעיקרא סבר נשים בראשון חובה דהוו מיעוטן טמאים ומיעוטן מידחו לפסח שני ולבסוף סבר נשים בראשון רשות דהוו להו טמאים רובא ורובא לא מדחו לפסח שני: גופא אמר שמואל אין מעברין את השנה ביום שלשים של אדר הואיל וראוי לקובעו ניסן עיברוה מאי אמר עולא אין מקדשין את החדש קידשו מאי אמר רבא בטל העיבור רב נחמן אמר מעובר ומקודש א"ל רבא לרב נחמן מכדי מפוריא לפיסחא תלתין יומין הוו ומפוריא דרשינן בהלכות הפסח דתניא שואלין בהלכות הפסח קודם לפסח שלשים יום רשב"ג אומר שתי שבתות וכי מטי ריש ירחא מרחקין ליה אתי לזלזולי בחמץ אמר ליה מידע ידיעי דשתא מעברתא בחושבנא תליא מילתא אמרי חושבנא הוא דלא סליק להו לרבנן עד השתא אמר רב יהודה אמר שמואל אין מעברין את השנה אלא א"כ היתה תקופה חסירה רובה של חודש וכמה רובה של חודש ששה עשר יום דברי רבי יהודה

דף יג,א גמרא רבי יוסי אומר אחד ועשרים יום ושניהם מקרא אחד דרשו (שמות לד) חג האסיף תקופת השנה מר סבר כוליה חג בעינן בתקופה חדשה ומר סבר מקצת חג בעינן בתקופה חדשה מאי קא סברי אי קסברי יום תקופה גומר בלאו הכי נמי לא למ"ד כוליה חג איכא ולא למאן דאמר מקצת חג איכא אלא קסברי יום תקופה מתחיל מיתיבי יום

תקופה גומר דברי רבי יהודה רבי יוסי אומר יום תקופה מתחיל ועוד תניא אין מעברין את השנה אלא א"כ היתה תקופה חסירה רובו של חודש וכמה רובו של חדש ששה עשר יום ר' יהודה אומר שתי ידות בחודש וכמה שתי ידות בחדש כ' יום ר' יוסי אומר מחשבין ששה עשר לפני הפסח מעברין ששה עשר לפני החג אין מעברין ר"ש אומר אף ששה עשר לפני החג מעברין אחרים אומרים מיעוטו וכמה מיעוטו ארבעה עשר יום קשיא אמר מר רבי יהודה אומר שתי ידות בחודש עשרים יום רבי יוסי אומר מחשבין ששה עשר יום לפני הפסח מעברין היינו רבי יהודה יום תקופה גומר ויום תקופה מתחיל איכא בינייהו אמר מר ששה עשר לפני החג אין מעברין אלא לרבי יוסי ששה עשר לפני החג הוא דלא הא שיבסר ותמניסר מעברין והאמר ששה עשר לפני הפסח אין בציר לא לא אידי ואידי אין מעברין ואידי דתנא רישא ששה עשר לפני הפסח תנא נמי ששה עשר לפני החג ר"ש אומר אף ששה עשר לפני החג מעברין היינו תנא קמא

דף יג, ב גמרא איכא בינייהו יום תקופה מתחיל ויום תקופה גומר ולא מסיימי אחרים אומרים מיעוטו וכמה מיעוטו ארבעה עשר יום מאי קסברי אי קסברי יום תקופה גומר וכוליה חג בעינן האיכא אמר רב שמואל בר רב יצחק אחרים בתקופת ניסן קיימי דכתיב (דברים טז) שמור את חודש האביב שמור אביב של תקופה שיהא בחדש ניסן וליעברין לאדר אמר רב אחא בר יעקב תנא מלמעלה למטה קחשיב והכי קאמר עד מיעוטו מעברין וכמה מיעוטו ארבעה עשר יום רבינא אמר לעולם אחרים בתשרי קיימי וקסברי אחרים כוליה חג בעינן ויו"ט ראשון יום טוב ראשון חג האסיף כתיב חג הבא בזמן אסיפה: סמיכת זקנים: ת"ר (ויקרא ד) וסמכו זקני יכול זקני השוק תלמוד לומר עדה אי עדה יכול קטני עדה ת"ל העדה מיוחדין שבעדה וכמה הן וסמכו שנים זקני שנים ואין ב"ד שקול מוסיפין עליהם עוד אחד הרי כאן חמשה דברי רבי יהודה רבי שמעון אומר זקני שנים ואין בית דין שקול מוסיפין עליהן עוד אחד הרי כאן שלשה ור' שמעון הכתיב וסמכו ההוא מיבעי ליה לגופיה ורבי יהודה לגופיה לא צריך דאם כן דלא אתי וסמכו לדרשה ליכתוב זקני העדה ידיהם על ראש הפר ור' שמעון אי כתיב הכי הוה אמינא מאי על בסמוך ורבי יהודה גמר ראש ראש מעולה ור"ש לא גמר ראש ראש מעולה תנא סמיכה וסמיכת זקנים בג' מאי סמיכה ומאי סמיכת זקנים א"ר יוחנן מיסמך סבי א"ל אביי לרב יוסף מיסמך סבי בשלשה מנלן אילימא מדכתיב (במדבר כז) ויסמוך את ידיו עליו אי הכי תסגי בחד וכי תימא משה במקום שבעים וחד קאי אי הכי ליבעי שבעים וחד קשיא אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי בידא ממש סמכין ליה אמר ליה סמכין ליה בשמא קרי ליה רבי ויהבי ליה רשותא למידן דיני קנסות וחד לא סמיך והא אמר רב יהודה אמר רב ברם זכור אותו האיש לטוב ורבי יהודה בן בבא שמו שאילמלא הוא נשתכחו דיני קנסות מישראל נשתכחו נגרוסינהו אלא

דף יד, א גמרא בטלו דיני קנסות מישראל שפעם אחת גזרה מלכות הרשעה <גזירה> {שמד} על ישראל שכל הסומך יהרג וכל הנסמך יהרג ועיר שסומכין בה תיחרב ותחומין שסומכין בהן יעקרו מה עשה יהודה בן בבא הלך וישב לו בין שני הרים גדולים ובין שתי עיירות גדולות ובין שני תחומי שבת בין אושא לשפרעם וסמך שם חמשה זקנים ואלו הן ר"מ ור' יהודה ור' שמעון ור' יוסי ור' אלעזר בן שמוע רב אויא מוסיף אף ר' נחמיה כיון שהכירו אויביהם בהן אמר להן בני רוצו אמרו לו רבי מה תהא עליך אמר להן הריני מוטל לפנייהם כאבן שאין לה הופכים אמרו לא זזו משם עד שנעצו בו שלש מאות

לונביאות של ברזל ועשאוהו ככברה רבי יהודה בן בבא אחריני הוּו בהדיה והאי דלא חשיב להו משום כבודו דרבי יהודה בן בבא ור"מ ר' יהודה בן בבא סמכיה והא אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן כל האומר ר"מ לא סמכו ר' עקיבא אינו אלא טועה סמכיה ר' עקיבא ולא קיבלו סמכיה ר' יהודה בן בבא וקיבלו אמר רבי יהושע בן לוי אין סמיכה בחוצה לארץ מאי אין סמיכה אילימא דלא דייני דיני קנסות כלל בחוצה לארץ והא תנן סנהדרין נוהגת בין בארץ ובין בחוצה לארץ אלא דלא סמכינן בחוצה לארץ פשיטא סומכין בחוצה לארץ ונסמכין בארץ הא אמרינן דלא אלא סומכין בארץ ונסמכין בחוצה לארץ מאי ת"ש דרבי יוחנן הוה מצטער עליה דרב שמן בר אבא דלא הוה גבייהו דליסמכיה ר"ש בן זירוד וחד דעימיה ומנו ר' יונתן בן עכמאי ואמרי לה רבי יונתן בן עכמאי וחד דעימיה ומנו ר"ש בן זירוד חד דהוה גבייהו סמכוהו וחד דלא הוה גבייהו לא סמכוהו ר' חנינא ורבי הושעיא הוה קא משתקיד רבי יוחנן למיסמכינהו לא הוה מסתייעא מילתא הוה קא מצטער טובא אמרו ליה לא נצטער מר דאנן מדבית עלי קאתינן דא"ר שמואל בר נחמן א"ר יונתן מניין שאין נסמכין לבית עלי שנאמר (שמואל א ב) לא יהיה זקן בביתך כל הימים מאי זקן אילימא זקן ממש והכתיב (שמואל א ב) כל מרבית ביתך ימותו אנשים אלא סמיכה רבי זירא הוה מיטמר למיסמכיה דאמר רבי אלעזר לעולם הוי קבל וקיים כיון דשמעה להא דא"ר אלעזר אין אדם עולה לגדולה אלא א"כ מוחלין לו על כל עונותיו אמצעי ליה אנפשיה כי סמכוהו לר' זירא שרו ליה הכי לא כחל ולא שרק ולא פירכוס ויעלת חן כי סמכוהו לרבי אמי ולרבי אסי שרו להו הכי כל מן דין כל מן דין סמוכו לנא לא תסמכו לנא לא מסרמיטין ולא מסרמיסין ואמרי לה לא מחמיסין ולא מטורמיסין ר' אבהו כי הוה אתי ממתיתבתא לבי קיסר נפקי מטרוניתא דבי קיסר ומשריין ליה רבה דעמיה מדברנא דאומתיה בוצינא דנהורא בריך מתייך לשלם: עריפת עגלה בשלשה: ת"ר (דברים כא) ויצאו זקניך ושופטיך זקניך שנים שופטיך שנים ואין ב"ד שקול מוסיפין עליהן עוד אחד הרי כאן חמשה דברי ר' יהודה רבי שמעון אומר זקניך שנים ואין ב"ד שקול מוסיפין עליהם עוד אחד הרי כאן שלשה ור"ש האי שופטיך מאי עביד ליה ההוא מיבעי ליה למיוחדין שבשופטיך ור' יהודה מזקני זקניך נפקא ור"ש אי מזקני הוה אמינא זקני השוק כתב רחמנא זקניך ואי כתיב זקניך הוה אמינא סנהדרי קטנה כתב רחמנא ושופטיך ממיוחדין שבשופטיך ורבי יהודה גמר זקני זקני מוסמכו זקני העדה את ידיהם מה להלן מיוחדין שבעדה אף כאן מיוחדין שבזקניך אי יליף לילף כולה מהתם זקניך ושופטיך למה לי אלא וי"ו ושופטיך למניינא ורבי שמעון וי"ו לא דריש אלא מעתה ויצאו שנים ומדדו שנים לרבי יהודה הרי תשעה לרבי שמעון שבעה ההוא מיבעי ליה לכדתניא ויצאו הן ולא שלוחן ומדדו שאפילו נמצא

דף יז, ב גמרא בעליל לעיר צריך לעסוק במדידה מתניתין דלא כי האי תנא דתניא רבי אליעזר בן יעקב אומר (דברים כא) ויצאו זקניך ושופטיך זקניך זו סנהדרין ושופטיך זה מלך וכהן גדול מלך דכתיב (משלי כט) מלך במשפט יעמיד ארץ כהן גדול דכתיב (דברים יז) ובאת אל הכהנים הלויים ואל השופט איבעיא להו רבי אליעזר בן יעקב בחדא פליג או בתרתי פליג במלך וכהן גדול פליג אבל בסנהדרי אי כר' יהודה אי כרבי שמעון או דילמא בסנהדרי נמי פליג דאמר כולה סנהדרי בעינן אמר רב יוסף ת"ש מצאן אבית פגי והמרה עליהן יכול תהא המראתו המראה ת"ל (דברים יז) וקמת ועלית אל המקום מלמד שהמקום גורם דנפוק כמה אילימא מקצתן דילמא הנך דאיכא גואי קיימי כוותיה אלא פשיטא דנפוק

כולהו למאי אילימא לדבר הרשות מי מצו נפקי והכתיב (שיר השירים ז) שררך אגן הסהר אל יחסר המזג אלא פשיטא לדבר מצוה היכי דמי לאו למדידת עגלה ורבי אליעזר בן יעקב היא דאמר כולי סנהדרי בעינן אמר ליה אביי לא כגון שיצאו להוסיף על העיר ועל העזרות כדתנן אין מוסיפין על העיר ועל העזרות אלא בבית דין של שבעים ואחד תניא כוותיה דרב יוסף מצאן אבית פאגי והמרה עליהן כגון שיצאו למדידת עגלה ולהוסיף על העיר ועל העזרות יכול שתהא המראתו המראה ת"ל וקמת ועלית אל המקום מלמד שהמקום גורם: נטע רבעי ומעשר שני שאין דמיו ידועין בשלשה: תנו רבנן איזהו מעשר שני שאין דמיו ידועין פירות שהרקיבו ויין שהקרים ומעות שהחלידו תנו רבנן מעשר שני שאין דמיו ידועין פודין אותו בשלשה לקוחות אבל לא בשלשה שאין לקוחות אפילו <נכרי> {גוי} אחד מהן אפילו אחד מהם בעלים בעי רבי ירמיה שלשה ומטילין לתוך כיס אחד מהו תא שמע איש ושתי נשיו פודין מעשר שני שאין דמיו ידועין דילמא כגון רב פפא ובת אבא סוראה: ההקדשות בשלשה: מתניתין דלא כי האי תנא דתניא ר' אליעזר בן יעקב אומר אפילו צינורא של הקדש צריכה עשרה בני אדם לפדותה א"ל רב פפא לאביי בשלמא לרבי אליעזר בן יעקב דאמר כשמואל דאמר עשרה כהנים כתובין בפרשה אלא לרבנן שלשה מנא להו וכי תימא דכתיב בהו שלשה קרקעות דכתיב בהו ארבעה תיסגי בארבעה וכי תימא הכי נמי אלמה תנן הקרקעות תשעה וכהן אלא מאי דמשלמי בהו עשרה הקדשות דמשלמי בהו שיתא ליבעו שיתא קשיא: הערכין כו': מאי ערכין המטלטלין א"ר גידל אמר רב באומר ערך כלי זה עלי דא"ר גידל אמר רב **דף טו, א גמרא** האומר ערך כלי זה עלי נותן דמיו מ"ט אדם יודע שאין ערך לכלי וגמר ואמר לשום דמים משום הכי נותן דמיו האי ערכין המטלטלין ערכין של מטלטלין מיבעיא ליה תני ערכין של מטלטלין רב חסדא אמר אביי מי במתפיס מטלטלין לערכין האי ערכין המטלטלין מיבעיא ליה תני מטלטלין של ערכין רבי אבהו אמר באומר ערכי עלי בא כהן לגבות ממנו מטלטלין בשלשה קרקעות בעשרה אמר ליה רב אחא מדיפתי לרבינא בשלמא לאפוקי מהקדש בעינן שלשה אלא לעיולי להקדש שלשה למה לי א"ל סברא הוא מה לי עיולי מה לי אפוקי אפוקי מ"ט דילמא טעי עיולי נמי דילמא טעי: רבי יהודה אומר כו': א"ל רב פפא לאביי בשלמא לר' יהודה היינו דכתיב כהן אלא לרבנן כהן למה להו קשיא: הקרקעות תשעה וכהן: מנהני מילי אמר שמואל עשרה כהנים כתובין בפרשה חד לגופיה הנך הוי מיעוט אחר מיעוט ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות דאפילו ט' ישראל ואחד כהן מתקיף לה רב הונא בריה דרב נתן אימא חמשה כהנים וחמשה ישראלים קשיא: ואדם כיוצא בהן: אדם מי קדוש אמר ר' אבהו באומר דמי עלי דתניא האומר דמי עלי שמין אותו כעבד הנמכר בשוק ועבד אתקש לקרקעות בעי רבי אבין שער העומד ליגזוז בכמה כגזוז דמי ובשלשה או כמחובר דמי ובעשרה ת"ש המקדיש את עבדו אין מועלין בו רשב"ג אומר מועלין בשערו וקיימא לן דבשערו העומד ליגזוז פליגי ש"מ נימא הני תנאי כהני תנאי דתנן ר"מ אומר יש דברים שהן כקרקע ואינן כקרקע ואין חכמים מודים לו כיצד עשר גפנים טעונות מסרתי לך והלה אומר אינן אלא חמש ר' מאיר מחייב וחכ"א כל המחובר לקרקע הרי הוא כקרקע ואמר רבי יוסי בר חנינא בענבים העומדות ליבצר עסקינן מר סבר כבצורות דמיין ומר סבר לאו כבצורות דמיין לא אפילו תימא ר' מאיר עד כאן לא קאמר רבי מאיר התם כל כמה דשבקה להו מיכחש כחשי אבל שערו כל כמה דשבקה להו אשבוחי משבח: דיני נפשות כו': קא פסיק ותני ל"ש

רובע זכר ול"ש רובע נקבה בשלמא רובע נקבה דכתיב (ויקרא כ) והרגת את האשה ואת הבהמה אלא רובע זכר מנא לן דכתיב (שמות כב) כל שוכב עם בהמה מות יומת אם אינו ענין לשוכב תניהו ענין לנשכב ואפקיה רחמנא בלשון שוכב לאקושי נשכב לשוכב מה שוכב הוא ובהמתו בעשרי' ושלשה אף נשכב הוא ובהמתו בעשרים ושלשה: שור הנסקל בעשרים ושלשה: שנא' (שמות כא) השור יסקל וגם בעליו יומת כמיתת הבעלים כך מיתת השור: א"ל אביי לרבא ממאי דהאי וגם בעליו יומת לכמיתת בעלים כך מיתת השור הוא דאתא

דף טו,ב גמרא אימא לקטלא הוא דאתא א"ל כ ליכתוב וגם בעליו ולישתוק אי כתב רחמנא הכי הוה אמינא בסקילה בסקילה ס"ד קטל איהו בסייף ממונו בסקילה ודילמא האי דכתב רחמנא יומת לאקולי עילויה לאפוקי מסייף לחנק הניחא למאן דאמר חנק חמור אלא למאן דאמר חנק קיל מאי איכא למימר לא ס"ד דכתיב (שמות כא) אם כופר יושת עליו ואי ס"ד בר קטלא הוא והכתיב (במדבר לה) לא תקחו כופר לנפש רוצח אדרבה משום היא גופה קטל איהו לא תיסגי ליה בממונא אלא בקטלא קטל שורו ליפרוק נפשיה בממונא אלא אמר חזקיה וכן תנא דבי חזקיה אמר קרא (במדבר לה) מות יומת המכה רוצח הוא על רציחתו אתה הורגו ואי אתה הורגו על רציחת שורו איבעיא להו שור סיני בכמה מי גמר שעה מדורות או לא תא שמע דתני רמי בר יחזקאל (שמות יט) אם בהמה אם איש לא יחיה מה איש בכ"ג אף בהמה בכ"ג: הארי והזאב כו': אמר ר"ל והוא שהמיתו אבל לא המיתו לא אלמא קסבר יש להן תרבות ויש להן בעלים רבי יוחנן אמר אע"פ שלא המיתו אלמא קסבר אין להם תרבות ואין להם בעלים תנן רבי אליעזר אומר כל הקודם להורגן זכה בשלמא לר' יוחנן למאי זכה זכה לעורן אלא לר"ל למאי זכה כיון שהמיתו שוינהו רבנן כמאן דגמר דינייהו ואיסורי הנאה ניהו מאי זכה זכה לשמים תניא כוותיה דר"ל אחד שור שהמית ואחד בהמה וחיה שהמיתו בכ"ג ר' אליעזר אומר שור שהמית בעשרים ושלשה ושאר בהמה וחיה שהמיתו כל הקודם להורגן זכה בהן לשמים: ר"ע אומר כו': ר"ע היינו ת"ק איכא בינייהו נחש: אין דנין כו': האי שבט דחטא במאי אילימא שבט שחלל את השבת אימר דפליג רחמנא בין יחידים למרובין לענין <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} בשאר מצות מי פליג אלא בשבט שהודח למימרא דבדינא דרבים דיינינן ליה כמאן לא כרבי יאשיה ולא כרבי יונתן דתניא עד כמה עושין עיר הנדחת מי' ועד ק' דברי רבי יאשיה רבי יונתן אומר מק' ועד רובו של שבט ואפילו ר' יונתן לא קאמר אלא רובו אבל כולו לא אמר רב מתנה הכא

דף טז,א גמרא בנשיא שבט שחטא עסקינן מי לא אמר רב אדא בר אהבה (שמות יח) כל הדבר הגדול יביאו אליך דבריו של גדול האי נמי גדול הוא עולא אמר רבי אלעזר בבאין על עסקי נחלות וכתחילתה של ארץ ישראל מה תחילתה שבעים ואחד אף כאן שבעים ואחד אי מה תחילתה קלפי אורים ותומים וכל ישראל אף כאן קלפי אורים ותומים וכל ישראל אלא מחוורתא כדרב מתנה רבינא אמר לעולם בשבט שהודח ודקא קשיא לך בדינא דרבים דיינינן ליה אין אע"ג דקטלינן ביחיד בי דינא דרבים דיינינן ליה מי לא א"ר חמא בר' יוסי א"ר אושעיא (דברים יז) והוצאת את האיש ההוא או את האשה ההיא וגו' איש ואשה אתה מוציא לשעריך ואי אתה מוציא כל העיר כולה לשעריך הכא נמי איש ואשה אתה מוציא לשעריך ואי אתה מוציא כל השבט כולו לשעריך: לא את נביא השקר: מנהני מילי א"ר יוסי בר' חנינא אתיא הזדה הזדה מזקן ממרא מה להלן בשבעים

ואחד אף כאן בשבעים ואחד והא הזדה כי כתיבא בקטלא הוא דכתיבא וקטלא בעשרין ותלתא הוא אלא אמר ריש לקיש גמר דבר דבר מהמראתו ולהדר זקן ממרא ולגמר הזדה הזדה מנביא השקר דבר דבר גמיר הזדה הזדה לא גמיר: ולא את כהן גדול: מנהני מילי אמר רב אדא בר אהבה דאמר קרא (שמות יח) כל הדבר הגדול יביאו אליך דבריו של גדול מיתיבי דבר גדול דבר קשה אתה אומר דבר קשה או אינו אלא דבריו של גדול כשהוא אומר (שמות יח) את הדבר הקשה יביאון אל משה הרי דבר קשה אמור הוא דאמר כי האי תנא דתניא דבר גדול דבריו של גדול אתה אומר דבריו של גדול או אינו אלא דבר הקשה כשהוא אומר הדבר הקשה הרי דבר קשה אמור הא מה אני מקיים דבר גדול דבריו של גדול והאי תנא תרי קראי למה לי חד לצואה בעלמא וחד לעשייה ואידך א"כ לכתוב או גדול גדול או קשה קשה מאי גדול ומאי קשה שמע מינה תרתי בעי רבי אלעזר שורו של כהן גדול בכמה למיתת בעלים דידיה מדמינן ליה או דילמא למיתת בעלים דעלמא מדמינן ליה אמר אביי מדקא מבעיא ליה שורו מכלל דממונו פשיטא ליה פשיטא מהו דתימא הואיל וכתב כל הדבר הגדול כל דבריו של גדול קא משמע לן: אין מוציאין כו': מנהני מילי אמר ר' אבהו דאמר קרא (במדבר כז) ולפני אלעזר הכהן יעמוד הוא זה מלך וכל בני ישראל אתו זה משוח מלחמה וכל העדה זה סנהדרי ודילמא לסנהדרי הוא דקאמר להו רחמנא דלישיילו באורים ותומים אלא כי הא דאמר רב אחא בר ביזנא אמר רבי שמעון חסידא כנור היה תלוי למעלה ממטתו של דוד כיון שהגיע חצות לילה רוח צפונית מנשבת בו והיה מנגן מאליו מיד היה דוד עומד ועוסק בתורה עד שעלה עמוד השחר כיון שעלה עמוד השחר נכנסו חכמי ישראל אצלו אמרו לו אדונינו המלך עמך ישראל צריכין לפרנסה אמר להן לכו והתפרנסו זה מזה אמרו לו אין הקומץ משביע את הארי ואין הבור מתמלא מחולייתו אמר להם לכו פשטו ידיכם בגדוד מיד יועצין באחיתופל ונמלכין בסנהדרין ושואלין באורים ותומים אמר רב יוסף מאי קרא **דף טז, ב גמרא** (דברי הימים א כז) ואחרי אחיתופל בניהו בן יהוידע ואביתר ושר צבא למלך יואב אחיתופל זה יועץ וכן הוא אומר (שמואל ב טז) ועצת אחיתופל אשר יעץ וגו' ובניהו בן יהוידע זו סנהדרין אביתר אלו אורים ותומים וכן הוא אומר (דברי הימים א יח) ובניהו בן יהוידע על הכרתי ועל הפלתי ולמה נקרא שמן כרתי ופלתי כרתי שכורתין דבריהן ופלתי שמופלאין מעשיהן ואחר כך שר הצבא למלך יואב א"ר יצחק בריה דרב אדא ואמרי לה א"ר יצחק בר אבודימי מאי קרא (תהילים נז) עורה כבודי עורה הנבל וכנור אעירה שחר:

דף טז, ב גמרא ואין מוסיפין על העיר: מנהני מילי אמר רב שימי בר חייה אמר קרא (שמות כה) ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן וכן תעשו לדורות הבאין מתיב רבא כל הכלים שעשה משה משיחתן מקדשן מיכן ואילך עבודתן מחנכתן ואמאי נימא וכן תעשו לדורות הבאין שאני התם דאמר קרא (במדבר ז) וימשחם ויקדש אותם אותם במשיחה ולא לדורות במשיחה ואימא אותם במשיחה ולדורות אי במשיחה אי בעבודה אמר רב פפא אמר קרא (במדבר ד) אשר ישרתו בם בקודש הכתוב תלאן בשירות אלא אותם למה לי אי לאו אותם הוה אמינא לדורות במשיחה ובעבודה דהא כתיב וכן תעשו כתב רחמנא אותם אותם במשיחה ולא לדורות במשיחה: ואין עושין סנהדראות כו': מנא לן כדאשכחן במשה דאוקי סנהדראות ומשה במקום שבעים וחד קאי תנו רבנן מניין שמעמידין שופטים לישראל תלמוד לומר (דברים טז) שופטים תתן שוטרים לישראל

מניין תלמוד לומר שוטרים תתן שופטים לכל שבט ושבט מניין תלמוד לומר שופטים לשבטיך שוטרים לכל שבט ושבט מניין ת"ל שוטרים לשבטיך שופטים לכל עיר ועיר מניין ת"ל שופטים לשעריך שוטרים לכל עיר ועיר מניין ת"ל שוטרים לשעריך רבי יהודה אומר אחד ממונה על כולן שנאמר תתן לך רשב"ג אומר לשבטיך ושפטו מצוה בשבט לדון את שבטו: ואין עושין עיר הנדחת: מנה"מ אמר ר' חייא בר יוסף אמר רבי אושעיא דאמר קרא (דברים יז) והוצאת את האיש ההוא או את האשה ההיא איש ואשה אתה מוציא לשעריך ואי אתה מוציא כל העיר כולה לשעריך: אין עושין עיר הנדחת בספר: מ"ט (דברים יג) מקרבך אמר רחמנא ולא מן הספר: ולא שלש <ערי הנדחת>: דכתיב אחת אבל עושין אחת או שתיים דכתיב (דברים יג) עריך תנו רבנן אחת אחת ולא שלש אתה אומר אחת ולא שלש או אינו אלא אחת ולא שתיים כשהוא אומר עריך הרי שתיים אמור הא מה אני מקיים אחת אחת ולא שלש זימנין אמר רב בב"ד אחד הוא דאין עושין הא בשנים ושלשה בתי דינין עושין וזימנין אמר רב אפילו בשנים ושלשה בתי דינין לעולם אין עושין מ"ט דרב משום קרחה אמר ר"ל לא שנו אלא במקום אחד אבל בשנים ושלשה מקומות עושין רבי יוחנן אמר אין עושין משום קרחה תניא כוותיה דר"י אין עושין שלש עיירות מנודחות בארץ ישראל אבל עושין אותם שתיים כגון אחת ביהודה ואחת בגליל אבל שתיים ביהודה ושתיים בגליל אין עושין וסמוכה לספר אפילו אחת אין עושין מאי טעמא שמא ישמעו נכרים ויחריבו את ארץ ישראל ותיפוק לי דמקרבך אמר רחמנא ולא מן הספר רבי שמעון היא דדריש טעמא דקרא: סנהדרי גדולה היתה: מ"ט דרבנן דאמרי ומשה על גביהן אמר קרא (במדבר יא) והתיצבו שם

דף יז, א גמרא עמך עמך ואת בהדייהו ורבי יהודה עמך משום שכינה ורבנן אמר קרא (במדבר יא) ונשאו אתך במשא העם אתך ואת בהדייהו ורבי יהודה אתך בדומין לך ורבנן (שמות יח) מוהקל מעליך ונשאו אתך נפקא וילפא סנהדרי גדולה מסנהדרי קטנה ת"ר (במדבר יא) וישארו שני אנשים במחנה יש אומרים בקלפי נשתיירו שבשעה שאמר לו הקב"ה למשה אספה לי שבעים איש מזקני ישראל אמר משה כיצד אעשה אברור ששה מכל שבט ושבט נמצאו שנים יתירים אברור חמשה חמשה מכל שבט ושבט נמצאו עשרה חסרים אברור ששה משבט זה וחמשה משבט זה הריני מטיל קנאה בין השבטים מה עשה בירר ששה ושה והביא שבעים ושנים פיתקין על שבעים כתב זקן ושנים הניח חלק בללן ונתנן בקלפי אמר להם בואו וטלו פיתקיכם כל מי שעלה בידו זקן אמר כבר קידשך שמים מי שעלה בידו חלק אמר המקום לא חפץ בך אני מה אעשה לך כיוצא בדבר אתה אומר (במדבר ג) ולקחת חמשת שקלים לגולגולת אמר משה כיצד אעשה להן לישראל אם אומר לו תן לי פדיונך וצא יאמר לי כבר פדאני בן לוי מה עשה הביא עשרים ושנים אלפים פיתקין וכתב עליהן בן לוי ועל שלשה ושבעים ומאתים כתב עליהן חמשה שקלים בללן ונתנן בקלפי אמר להן טלו פיתקיכם מי שעלה בידו בן לוי אמר לו כבר פדאך בן לוי מי שעלה בידו חמשת שקלים אמר לו תן פדיונך וצא רבי שמעון אומר במחנה נשתיירו בשעה שאמר לו הקב"ה למשה אספה לי שבעים איש אמרו אלדד ומידד אין אנו ראויין לאותה גדולה אמר הקב"ה הואיל ומיעטתם עצמכם הריני מוסיף גדולה על גדולתכם ומה גדולה הוסיף להם שהנביאים כולן נתנבאו ופסקו והם נתנבאו ולא פסקו ומה נבואה נתנבאו אמרו משה מת יהושע מכניס את ישראל לארץ אבא חנין אומר משום רבי אליעזר על עסקי שליו הן מתנבאים עלי שליו עלי שליו רב נחמן אמר על עסקי גוג ומגוג היו

מתנבאין שנאמר (יחזקאל לח) כה אמר ה' אלהים האתה הוא אשר דברתי בימים קדמונים ביד עבדי נביאי ישראל הנבאים בימים ההם שנים להביא אותך עליהם וגו' אל תיקרי שנים אלא שנים ואיזו הן שנים נביאים שנתנבאו בפרק אחד נבואה אחת הוי אומר אלדד ומידד אמר מר כל הנביאים כולן נתנבאו ופסקו והן נתנבאו ולא פסקו מנא לן דפסקו אילימא מדכתיב (במדבר יא) ויתנבאו ולא יספו אלא מעתה (דברים ה) קול גדול ולא יסף ה"נ דלא אוסיף הוא אלא דלא פסק הוא אלא הכא כתיב ויתנבאו התם כתיב (במדבר יא) מתנבאים עדיין מתנבאים והולכים בשלמא למ"ד משה מת היינו דכתיב (במדבר יא) אדוני משה כלאם אלא למ"ד הנך תרתי מאי אדני משה כלאם דלאו אורח ארעא דהוה ליה כתלמיד המורה הלכה לפני רבו בשלמא למ"ד הנך תרתי היינו דכתיב מי יתן אלא למ"ד משה מת מינח הוה נחא ליה לא סיימוה קמיה מאי כלאם א"ל הטל עליהן צרכי ציבור והן כלין מאיליהן: מניין להביא עוד שלשה: סוף סוף לרעה ע"פ שנים לא משכחת לה אי אחד עשר מזכין ושנים עשר מחייבין אכתי חד הוא אי עשרה מזכין ושלושה עשר מחייבין תלתא הוו א"ר אבהו אי אתה מוצא אלא במוסיפין ודברי הכל ובסנהדרי גדולה ואליבא דרבי יהודה דאמר שבעים וא"ר אבהו במוסיפין עושין ב"ד שקול לכתחילה פשיטא מהו דתימא האי דקאמר איני יודע כמאן דאיתיה דמי ואי אמר מילתא שמעינן ליה קמ"ל דהאי דקאמר איני יודע כמאן דליתיה דמי ואי אמר טעמא לא שמעינן ליה אמר רב כהנא סנהדרי שראו כולן לחובה פוטרין אותו מ"ט כיון דגמירי הלנת דין למעבד ליה זכותא והני תו לא חזו ליה א"ר יוחנן אין מושיבין בסנהדרי אלא בעלי קומה ובעלי חכמה ובעלי מראה ובעלי זקנה ובעלי כשפים ויודעים בע' לשון שלא תהא סנהדרי שומעת מפי המתורגמן אמר רב יהודה אמר רב אין מושיבין בסנהדרי אלא מי שיודע לטהר את השרץ מה"ת אמר רב אני אדון ואטהרנו

דף יז,ב גמרא ומה נחש שממית ומרבה טומאה טהור שרץ שאינו ממית ומרבה טומאה אינו דין שיהא טהור ולא היא מידי דהוה אקוץ בעלמא אמר רב יהודה אמר רב כל עיר שאין בה שנים לדבר ואחד לשמוע אין מושיבין בה סנהדרי ובביתר הוו שלשה וביבנה ארבעה רבי אליעזר ורבי יהושע ור"ע ושמעון התימני דן לפנייהם בקרקע מיתבי שלישיית חכמה רביעית אין למעלה הימנה הוא דאמר כי האי תנא דתניא שניה חכמה שלישיית אין למעלה הימנה למידין לפני חכמים לוי מרבי דנין לפני חכמים שמעון בן עזאי ושמעון בן זומא וחנן המצרי וחנניא בן חכינאי רב נחמן בר יצחק מתני חמשה שמעון שמעון ושמעון חנן וחנניה רבותינו שבבבל רב ושמואל רבותינו שבארץ ישראל רבי אבא דייני גולה קרנא דייני דארץ ישראל רבי אמי ורבי אסי דייני דפומבדיתא רב פפא בר שמואל דייני דנהרדעא רב אדא בר מניומי סבי דסורא רב הונא ורב חסדא סבי דפומבדיתא רב יהודה ורב עינא חריפי דפומבדיתא עיפה ואבימי בני רחבה אמוראי דפומבדיתא רבה ורב יוסף אמוראי דנהרדעי רב חמא נהרבלאי מתנו רמי בר ברבי אמרי בי רב רב הונא והאמר רב הונא אמרי בי רב אלא רב המנונא אמרי במערבא רבי ירמיה שלחו מתם ר' יוסי בר חנינא מחכו עלה במערבא ר' אלעזר והא שלחו מתם לדברי רבי יוסי בר חנינא אלא איפוך שלחו מתם ר' אלעזר מחכו עלה במערבא רבי יוסי בר חנינא: וכמה יהא בעיר ויהא ראויה לסנהדרין מאה ועשרים וכו': מאה ועשרים מאי עבידתיהו עשרים ושלושה כנגד סנהדרי קטנה ושלוש שורות של עשרים ושלושה הרי תשעים ותרתי ועשרה בטלנין של בית הכנסת הרי מאה ותרי ושני סופרים ושני חזנין ושני בעלי דינין ושני עדים ושני

זוממין ושני זוממי זוממין הרי מאה וארביסר ותניא כל עיר שאין בה עשרה דברים הללו אין תלמיד חכם רשאי לדור בתוכה בית דין מכין ועונשין וקופה של צדקה נגבית בשנים ומתחלקת בשלשה ובית הכנסת ובית המרחץ וביהכ"ס רופא ואומן ולבלר <וטבח> ומלמד תינוקות משום ר' עקיבא אמרו אף מיני פירא מפני שמיני פירא מאירין את העינים: ר' נחמיה אומר וכו': תניא רבי אומר

דף יח,א גמרא מאתים ושבעים ושבעה והתניא רבי אומר מאתים ושבעים ושבעה לא קשיא הא רבי יהודה הא רבנן תנו רבנן (שמות יח) ושמת עליהם שרי אלפים שרי מאות שרי חמשים ושש מאות שרי אלפים שש מאות שרי אלפים שש מאות שרי חמשים שנים עשר אלף שרי עשרות שש מאות ריבוא נמצאו דייני ישראל שבעת ריבוא ושמונת אלפים ושש מאות:

מסכת סנהדרין פרק ב

דף יח,א משנה כהן גדול דן ודנין אותו מעיד ומעידין אותו חולץ וחולצין לאשתו ומייבמין את אשתו אבל הוא אינו מייבם מפני שהוא אסור באלמנה מת לו מת אינו יוצא אחר המטה אלא הן נכסין והוא נגלה הן נגלין והוא נכסה ויוצא עמהן עד פתח שער העיר דברי ר"מ רבי יהודה אומר אינו יוצא מן המקדש משום שנאמר (ויקרא כא) ומן המקדש לא יצא וכשהוא מנחם אחרים דרך כל העם עוברין בזה אחר זה והממונה ממצעו בינו לבין העם וכשהוא מתנחם מאחרים כל העם אומרים לו אנו כפרתך והוא אומר להן תתברכו מן השמים וכשמברין אותו כל העם מסובין על הארץ והוא מיסב על הספסל המלך לא דן ולא דנין אותו לא מעיד ולא מעידין אותו לא חולץ ולא חולצין לאשתו לא מייבם ולא מייבמין לאשתו רבי יהודה אומר אם רצה לחלוץ או לייבם זכור לטוב אמרו לו אין שומעין לו ואין נושאים אלמנתו ר' יהודה אומר נושא המלך אלמנתו של מלך שכן מצינו בדוד שנשא אלמנתו של שאול שנאמר (שמואל ב יב) ואתנה לך את בית אדוניך ואת נשי אדוניך בחיקך:

דף יח,א גמרא כהן גדול דן פשיטא דנין אותו איצטריכא ליה הא נמי פשיטא אי לא דיינינן ליה איהו היכי דייין והכתיב (צפניה ב) התקוששו וקושו ואמר ר"ל קשט עצמך ואחר כך קשט אחרים אלא אידי דקא בעי למיתני מלך לא דן ולא דנין אותו תנא נמי כה"ג דן ודנין ואי בעית אימא הא קמ"ל כדתניא כהן גדול שהרג את הנפש במזיד נהרג בשוגג גולה ועובר על עשה ועל לא תעשה והרי הוא כהדיוט לכל דבריו במזיד נהרג פשיטא בשוגג גולה איצטריכא ליה הא נמי פשיטא איצטריך ס"ד אמינא הואיל וכתוב (במדבר לה) וישב בה עד מות הכהן הגדול אימא כל דאית ליה תקנתא בחזרה ליגלי דלית ליה תקנתא בחזרה לא ליגלי דתנן

דף יח,ב גמרא ההורג כהן גדול או כהן גדול שהרג את הנפש אינו יוצא משם לעולם אימא לא ליגלי קמ"ל ואימא הכי נמי אמר קרא (דברים יט) לנוס שמה כל רוצח אפ"ל כ"ג במשמע: עובר על עשה ועל לא תעשה: לא סגי דלא עבר הכי קאמר אם עבר על עשה ועל לא תעשה הרי הוא כהדיוט לכל דבריו פשיטא סלקא דעתך אמינא הואיל ותנן אין

דנין לא את השבט ולא את נביא השקר ולא את כהן גדול אלא על פי ב"ד של שבעים ואחד ואמר רב אדא בר אהבה (שמות יח) כל הדבר הגדול יביאו אליך דבריו של גדול אימא כל דבריו של גדול קמ"ל ואימא הכי נמי מי כתיב דברי גדול הדבר הגדול כתיב דבר גדול ממש: מעיד ומעידין אותו: מעיד והתניא (דברים כב) והתעלמת פעמים שאתה מתעלם ופעמים שאי אתה מתעלם הא כיצד כהן והוא בבית הקברות זקן ואינה לפי כבודו או שהיתה מלאכה שלו מרובה משל חבריו לכך נאמר והתעלמת אמר רב יוסף מעיד למלך והתנן לא דן ולא דנין אותו לא מעיד ולא מעידין אותו אלא א"ר זירא מעיד לכן מלך בן מלך הדיוט הוא אלא מעיד בפני המלך והא אין מושיבין מלך בסנהדרין משום יקרא דכהן גדול אתא ויתבי מקבלי ניהלי לסהדותיה קאי הוא ואזיל ומעיינינא ליה אנן בדיניה גופא אין מושיבין מלך בסנהדרין ולא מלך וכהן גדול בעיבור שנה מלך בסנהדרין דכתיב (שמות כג) לא תענה על ריב לא תענה על רב לא מלך וכהן גדול בעיבור שנה מלך משום אפסניא כהן גדול משום צינה א"ר פפא ש"מ שתא בתר ירחא אזיל איני והא הנך ג' רועי בקר דהוו קיימי ושמעינהו רבנן דקאמרי חד אמר אם בכיר ולקיש כחדא יינץ דין הוא אדר ואם לאו לית דין אדר וחד אמר אם תור בצפר בתלג ימות ובטיהרא בטול תאינה ידמוך ישלח משכיה דין הוא אדר ואם לאו לית דין אדר וחד אמר אם קידום תקיף לחדא יהא יפה בלועך נפיק לקיבליה דין הוא אדר ואם לאו לית דין אדר ועברוה רבנן לההיא שתא ותסברא רבנן ארעוותא סמוך אלא רבנן אחושבנייהו סמוך ורועי בקר איסתיועי הוא דאיסתייעא מילתייהו: חולץ וחולצין כו': קא פסיק ותני לא שנא מן האירוסין ולא שנא מן הנישואין בשלמא מן הנישואין הוי עשה ולא תעשה

דף יט,א גמרא ואין עשה דוחה לא תעשה ועשה אלא מן האירוסין אמאי יבא עשה וידחה לא תעשה גזירה ביאה ראשונה אטו ביאה שניה תניא נמי הכי אם קדמו ובעלו ביאה ראשונה קנו ואסור לקיימן בביאה שניה: מת לו מת כו': ת"ר (ויקרא כא) ומן המקדש לא יצא לא יצא עמהן אבל יוצא הוא אחריהן כיצד הן נכסין והוא נגלה הן ניגלין והוא נכסה: ויוצא עד פתח כו': שפיר קאמר ר' יהודה אמר לך רבי מאיר אי הכי לביתו נמי לא אלא ה"ק מן המקדש לא יצא מקדושתו לא יצא וכיון דאית ליה הכירא לא אתי למינגע ורבי יהודה אגב מרריה דילמא מקרי ואתי ונגע: כשהוא מנחם: ת"ר כשהוא עובר בשורה לנחם את אחרים סגן ומשוח שעבר בימינו וראש בית אב ואבלים וכל העם משמאלו וכשהוא עומד בשורה ומתנחם מאחרים סגן מימינו וראש בית אב וכל העם משמאלו אבל משוח שעבר לא אתי גביה מ"ט חלשא דעתיה סבר קא חדי בי א"ר פפא ש"מ מהא מתניתא תלת שמע מינה היינו סגן היינו ממונה ושמע מינה אבלים עומדין וכל העם עוברין ושמע מינה אבלים לשמאל המנחמין הן עומדין ת"ר בראשונה היו אבלים עומדין וכל העם עוברין והיו ב' משפחות בירושלים מתגרות זו בזו זאת אומרת אני עוברת תחלה וזאת אומרת אני עוברת תחלה התקיננו שיהא העם עומדין ואבלים עוברין: <חזר והלך וסיפר סימן>: אמר רמי בר אבא החזיר רבי יוסי את הדבר ליושנו בציפורי שיהיו אבלים עומדין וכל העם עוברין ואמר רמי בר אבא התקין רבי יוסי בציפורי שלא תהא אשה מהלכת בשוק ובנה אחריה משום מעשה שהיה ואמר רמי בר אבא התקין ר' יוסי בציפורי שיהיו נשים מספרות בבית הכסא משום ייחוד אמר רב מנשיא בר עות שאילית את רבי יאשיה רבה בבית עלמין דהוצל ואמר לי אין שורה פחותה מעשרה בני אדם ואין אבלים מן המנין בין שאבלים עומדין וכל העם עוברין בין שאבלים עוברין וכל

העם עומדין: כשהוא מתנחם כו': איבעיא להו כי מנחם הוא אחריני היכי אמר להו ת"ש והוא אומר תתנחמו היכי דמי אילימא כי מנחמי אחריני לדידיה אמר להו איהו תתנחמו נחשא קא רמי להו אלא כי מנחם לאחריני אמר להו תתנחמו ש"מ: מלך לא דן כו': אמר רב יוסף לא שנו אלא מלכי ישראל אבל מלכי בית דוד דן ודנין אותן דכתיב (ירמיהו כא) בית דוד כה אמר ה' דינו לבקר משפט ואי לא דיינינן ליה אינהו היכי דייני והכתיב (צפניה ב) התקוששו וקושו ואמר ר"ל קשט עצמך ואחר כך קשט אחרים אלא מלכי ישראל מ"ט לא משום מעשה שהיה דעבדיה דינאי מלכא קטל נפשא אמר להו שמעון בן שטח לחכמים תנו עיניכם בו ונדוננו שלחו ליה עבדך קטל נפשא שדריה להו שלחו לי' תא אנת נמי להכא (שמות כא) והועד בבעליו אמרה תורה יבא בעל השור ויעמוד על שורו אתא ויטיב א"ל שמעון בן שטח ינאי המלך עמוד על רגליך ויעידו בך ולא לפנינו אתה עומד אלא לפני מי שאמר והיה העולם אתה עומד שנאמר (דברים יט) ועמדו שני האנשים אשר להם הריב וגו' אמר לו לא כשתאמר אתה אלא כמה שיאמרו חבריך

דף יט, ב גמרא נפנה לימינו כבשו פניהם בקרקע נפנה לשמאלו וכבשו פניהם בקרקע אמר להן שמעון בן שטח בעלי מחשבות אתם יבא בעל מחשבות ויפרע מכם מיד בא גבריאל וחבטן בקרקע ומתו באותה שעה אמרו מלך לא דן ולא דנין אותו לא מעיד ולא מעידין אותו: לא חולץ ולא חולצין וכו': איני והאמר רב אשי אפילו למאן דאמר נשיא שמחל על כבודו מחול מלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול שנאמר (דברים יז) שום תשים עליך מלך שתהא אימתו עליך מצוה שאני: ואין נושאין כו': תניא אמרו לו לר' יהודה נשים הראויות לו מבית המלך ומאי נינהו מירב ומיכל שאלו תלמידיו את ר' יוסי היאך נשא דוד שתי אחיות בחייהן אמר להן מיכל אחר מיתת מירב נשאה ר' יהושע בן קרחה אומר קידושי טעות היו לו במירב שנאמר (שמואל ב ג) תנה את אשתי את מיכל אשר ארסתי לי במאה ערלות פלשתים מאי תלמודא אמר רב פפא מיכל אשתי ולא מירב אשתי מאי קידושי טעות דכתיב (שמואל א יז) והיה האיש אשר יכנו יעשרנו המלך עושר גדול וגו' אזל קטליה אמר לו מלוה אית לך גבאי והמקדש במלוה אינה מקודשת אזל יהבה לעדריאל דכתיב (שמואל א יח) ויהי בעת תת את מירב בת שאול לדוד וגו' א"ל אי בעית דאתן לך מיכל זיל אייתי לי מאה ערלות פלשתים אזל אייתי ליה א"ל מלוה ופרוטה אית לך גבאי שאול סבר מלוה ופרוטה דעתיה אמלוה ודוד סבר מלוה ופרוטה דעתיה אפרוטה ואיבעית אימא דכולי עלמא מלוה ופרוטה דעתיה אפרוטה שאול סבר לא חזו ולא מידי ודוד סבר חזו לכלבי ושונרי ור' יוסי האי תנה את אשתי את מיכל מאי דריש ביה ר' יוסי לטעמיה דתניא רבי יוסי היה דורש מקראות מעורבין כתיב (שמואל ב כא) ויקח המלך את שני בני רצפה בת איה אשר ילדה לשאול את אדמוני ואת מפיבושת ואת חמשת בני מיכל אשר ילדה לעדריאל המחולתי וגו' וכי לעדריאל נתנה והלא לפלטי בן ליש נתנה דכתיב (שמואל א כה) ושאול נתן את מיכל בתו אשת דוד לפלטי בן ליש וגו' אלא מקיש קידושי מירב לעדריאל לקידושי מיכל לפלטי מה קידושי מיכל לפלטי בעבירה אף קידושי מירב לעדריאל בעבירה ור' יהושע בן קרחה נמי הכתיב את חמשת בני מיכל בת שאול אמר לך רבי יהושע וכי מיכל ילדה והלא מירב ילדה ומיכל גידלה לפיכך נקראו על שמה ללמדך שכל המגדל יתום בתוך ביתו מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו: >חנינא קרא יוחנן ואשתו אלעזר וגאולה ושמואל בלימודי סימן<: רבי חנינא אומר מהכא (רות ד) ותקראנה לו השכנות שם לאמר יולד בן לנעמי וכי נעמי ילדה והלא רות ילדה אלא רות

ילדה ונעמי גידלה לפיכך נקרא על שמה רבי יוחנן אמר מהכא (דברי הימים א ד) ואשתו היהודית ילדה את ירד אביגדור וגו' אלה בני בתיה בת פרעה אשר לקח <לו> מרד מרד זה כלב ולמה נקרא שמו מרד שמרד בעצת מרגלים וכי בתיה ילדה והלא יוכבד ילדה אלא יוכבד ילדה ובתיה גידלה לפיכך נקרא על שמה רבי אלעזר אמר מהכא (תהילים עז) גאלת בזרוע עמך בני יעקב ויוסף סלה וכי יוסף ילד והלא יעקב ילד אלא יעקב ילד ויוסף כילכל לפיכך נקראו על שמו אמר רבי שמואל בר נחמני א"ר יונתן כל המלמד בן חבירו תורה מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו שנאמר (במדבר ג) ואלה תולדות אהרן ומשה וכתוב ואלה שמות בני אהרן לומר לך אהרן ילד ומשה לימד לפיכך נקראו על שמו (ישעיהו כט) לכן כה אמר ה' אל בית יעקב אשר פדה את אברהם וכי היכן מצינו ביעקב שפדאו לאברהם אמר רב יהודה שפדאו מצער גידול בנים והיינו דכתיב (ישעיהו כט) לא עתה יבוש יעקב וגו' לא עתה יבוש יעקב מאביו ולא עתה פניו יחוררו מאבי אביו כתיב פלטי וכתוב פלטיאל אמר ר' יוחנן פלטי שמו ולמה נקרא שמו פלטיאל שפלטו אל מן העבירה מה עשה נעץ חרב בינו לבינה אמר כל העוסק בדבר זה ידקר בחרב זה והכתיב (שמואל ב ג) וילך אתה אישה שנעשה לה כאישה והכתיב (שמואל ב ג) הלוך ובכה על המצוה דאזיל מיניה עד בחורים שנעשו שניהם כבחורים שלא טעמו טעם ביאה אמר רבי יוחנן תוקפו של יוסף ענוותנותו של בועז תוקפו של בועז ענוותנותו של פלטי בן ליש תוקפו של יוסף ענוותנותו של בועז דכתיב (רות ג) ויהי בחצי הלילה ויחרד האיש וילפת מאי וילפת אמר רב שנעשה בשרו כראשי לפתות

דף כ"א גמרא תוקפו של בועז ענוותנותו של פלטי בן ליש כדאמרן אמר רבי יוחנן מאי דכתיב (משלי לא) רבות בנות עשו חיל ואת עלית על כולנה רבות בנות עשו חיל זה יוסף ובוועז ואת עלית על כולנה זה פלטי בן ליש אמר רבי שמואל בר נחמן אמר רבי יונתן מאי דכתיב (משלי לא) שקר החן והבל היופי שקר החן זה יוסף והבל היופי זה בועז יראת ה' היא תתהלל זה פלטי בן ליש דבר אחר שקר החן זה דורו של משה והבל היופי זה דורו של יהושע יראת ה' היא תתהלל זה דורו של חזקיה דבר אחר שקר החן זה דורו של משה ויהושע והבל היופי זה דורו של חזקיה יראת ה' היא תתהלל זה דורו של ר' יהודה ברבי אילעאי אמרו עליו על רבי יהודה ברבי אילעאי שהיו ששה תלמידים מתכסין בטלית אחת ועוסקין בתורה:

דף כ"א משנה מת לו מת אינו יוצא מפתח פלטרין שלו רבי יהודה אומר אם רוצה לצאת אחר המיטה יוצא שכן מצינו בדוד שיצא אחר מיטתו של אבנר שנאמר (שמואל ב ג) והמלך דוד הולך אחר המיטה א"ל לא היה הדבר אלא לפייס את העם וכשמברין אותו כל העם מסובין על הארץ והוא מיסב על הדרגש:

דף כ"א גמרא תנו רבנן מקום שנהגו נשים לצאת אחר המיטה יוצאות לפני המיטה יוצאות ר' יהודה אומר לעולם נשים לפני המיטה יוצאות שכן מצינו בדוד שיצא אחר מיטתו של אבנר שנאמר (שמואל ב ג) והמלך דוד הולך אחר המיטה אמרו לו לא היה הדבר אלא לפייס את העם ונתפייסו שהיה דוד יוצא מבין האנשים ונכנס לבין הנשים ויצא מבין הנשים ונכנס לבין האנשים שנאמר (שמואל ב ג) וידעו כל העם וכל ישראל כי לא היתה מהמלך להמית את אבנר דרש רבא מאי דכתיב (שמואל ב ג) ויבא כל העם להברות את דוד כתיב להכרות וקרינן להברות בתחלה להכרות ולבסוף להברות אמר רב יהודה אמר רב מפני מה נענש אבנר מפני שהיה לו למחות בשאול ולא מיחה ר' יצחק אמר מיחה

ולא נענה ושניהן מקרא אחד דרשו (שמואל ב ג) ויקונן המלך אל אבנר ויאמר הכמות נבל ימות אבנר ידיך לא אסורות ורגליך לא לנחשתים הוגשו מאן דאמר לא מיחה הכי קאמר ידיך לא אסורות ורגליך לא לנחשתים הוגשו מאי טעמא לא מחית (שמואל ב ג) כנפול לפני בני עולה נפלת ומ"ד מיחה ולא נענה איתמהויי מתמה הכמות נבל ימות ידיך לא אסורות ורגליך לא לנחשתים מכדי מחויי מחית מ"ט כנפול לפני בני עולה נפלת למאן דאמר מיחה מ"ט איענש א"ר נחמן <ברבי> [בר] יצחק ששהא מלכות בית דוד שתי שנים ומחצה: וכשמברין אותו כו': מאי דרגש אמר עולא ערסא דגדא א"ל רבנן לעולא מי איכא מידי דעד האינדא לא אותביניה והשתא מותבינן ליה מתקיף לה רבא מאי קושיא דילמא מידי דהוה אאכילה ושתייה דעד האינדא לא אכילניה ולא אשקיניה השתא קא מוכלינן ליה וקא משקינן ליה אלא אי קשיא הא קשיא דרגש אינו צריך לכפותו אלא זוקפו ואי ס"ד ערסא דגדא אמאי אינו צריך לכפותו והתניא הכופה את מטתו לא מטתו בלבד הוא כופה אלא כל מטות שיש לו בתוך ביתו הוא כופה מאי קושיא דילמא מידי דהוה אמטה מיוחדת לכלים דקתני אם היתה מיוחדת לכלים אינו צריך לכפותה אלא אי קשיא הא קשיא רשב"ג אומר דרגש מתיר קרביטין והוא נופל מאיליו ואי סלקא דעתך ערסא דגדא קרביטין מי אית ליה אלא כי אתא רבין אמר אמר לי ההוא מרבנן ורב תחליפא שמייה דהוה שכיח בשוקא דגילדאי ואמר ליה מאי דרגש ערסא דצלא א"ר ירמיה א"ר יוחנן דרגש

דף כ,ב גמרא סירוגו מתוכו מטה סירוגה מעל גבה מיתיבי כלי עץ מאימתי מקבלין טומאה המטה והעריסה משישופם בעור הדג ואי מטה מסורגת <היא> מעל גבה למה לי שיפת עור הדג אלא הא והא מתוכו מטה אעולי ואפוקי בבזיוני דרגש אעולי ואפוקי באבקתא אמר ר' יעקב אמר ר' יהושע בן לוי הלכה כרשב"ג אמר רבי יעקב בר אמי מטה שנקליטיה יוצאין זוקפה ודיו:

דף כ,ב משנה ומוציא למלחמת הרשות על פי בית דין של שבעים ואחד ופורץ לעשות לו דרך ואין ממחה בידו דרך המלך אין לו שיעור וכל העם בוזזין ונותנין לו והוא נוטל חלק בראש:

דף כ,ב גמרא תנינא חדא זימנא אין מוציאין למלחמת הרשות אלא ע"פ ב"ד של שבעים ואחד איידי דתנא כל מילי דמלך תנא נמי מוציאין למלחמת הרשות אמר רב יהודה אמר שמואל כל האמור בפרשת מלך מותר בו רב אמר לא נאמרה פרשה זו אלא לאיים עליהם שנאמר (דברים יז) שום תשים עליך מלך שתהא אימתו עליך כתנאי ר' יוסי אומר כל האמור בפרשת מלך מותר בו ר' יהודה אומר לא נאמרה פרשה זו אלא כדי לאיים עליהם שנאמר שום תשים עליך מלך שתהא אימתו עליך וכן היה רבי יהודה אומר ג' מצות נצטוו ישראל בכניסתן לארץ להעמיד להם מלך ולהכרית זרעו של עמלק ולבנות להם בית הבחירה רבי נהוראי אומר לא נאמרה פרשה זו אלא כנגד תרעומתן שנאמר (דברים יז) ואמרת אשימה עלי מלך וגו' תניא ר"א אומר זקנים שבדור כהוגן שאלו שנאמר (שמואל א ח) תנה לנו מלך לשפטנו אבל עמי הארץ שבהן קלקלו שנאמר (שמואל א ח) והיינו גם אנחנו ככל הגוים ושפטנו מלכנו ויצא לפנינו תניא רבי יוסי אומר שלש מצות נצטוו ישראל בכניסתן לארץ להעמיד להם מלך ולהכרית זרעו של עמלק ולבנות להם בית הבחירה ואיני יודע איזה מהן תחילה כשהוא אומר (שמות יז) כי יד על כס יה מלחמה לה' בעמלק הוי אומר להעמיד להם מלך תחילה ואין כסא אלא מלך שנאמר

(דברי הימים א כט) וישב שלמה על כסא ה' למלך ועדיין איני יודע אם לבנות להם בית הבחירה תחלה או להכרית זרעו של עמלק תחלה כשהוא אומר (דברים יב) והניח לכם מכל אויביכם וגו' והיה המקום אשר יבחר ה' וגו' הוי אומר להכרית זרעו של עמלק תחלה וכן בדוד הוא אומר (שמואל ב ז) ויהי כי ישב המלך דוד בביתו וה' הניח לו מסביב וכתוב (שמואל ב ז) ויאמר המלך אל נתן הנביא ראה נא אנכי יושב בבית ארזים וגו' אמר ריש לקיש בתחילה מלך שלמה על העליונים שנאמר (מלכים א ה) וישב שלמה על כסא ה' ולבסוף מלך על התחתונים שנאמר (דברי הימים א כט) כי הוא רודה בכל עבר הנהר מתפסח ועד עזה רב ושמואל חד אמר תפסח בסוף העולם ועזה בסוף העולם וחד אמר תפסח ועזה בהדי הדדי הוו יתבו וכשם שמלך על תפסח ועל עזה כך מלך על כל העולם כולו ולבסוף לא מלך אלא על ישראל שנאמר (קוהלת א) אני קהלת הייתי מלך על ישראל וגו' ולבסוף לא מלך אלא על ירושלים שנאמר (קוהלת א) דברי קהלת בן דוד מלך בירושלים ולבסוף לא מלך אלא על מטתו שנאמר (שיר השירים ב) הנה מטתו שלשלמה וגו' ולבסוף לא מלך אלא על מקלו שנאמר (קוהלת א) זה היה חלקי מכל עמלי רב ושמואל חד אמר מקלו וחד אמר גונדו הדר או לא הדר רב ושמואל חד אמר הדר וחד אמר לא הדר מאן דאמר לא הדר מלך והדיוט ומאן דאמר הדר מלך והדיוט ומלך: פורץ לעשות לו דרך: ת"ר אוצרות מלכים למלך ושאר ביזה שבוזזין מחצה למלך ומחצה לעם אמר ליה אביי לרב דימי ואמרי לה לרב אחא בשלמא אוצרות מלכים למלך אורחא דמלתא אלא שאר ביזה שבוזזין מחצה למלך ומחצה לעם מנלן דכתב

דף כא, א גמרא (דברי הימים א כט) וימשחו לה' לנגיד ולצדוק מקיש נגיד לצדוק מה צדוק מחצה לו ומחצה לאחיו אף נגיד מחצה לו ומחצה לאחיו וצדוק גופיה מנלן דתניא רבי אומר (ויקרא כד) והיתה לאהרן ולבניו מחצה לאהרן ומחצה לבניו:

דף כא, א משנה (דברים יז) לא ירבה לו נשים אלא שמנה עשרה רבי יהודה אומר מרבה הוא לו ובלבד שלא יהו מסירות את לבו ר' שמעון אומר אפילו אחת ומסירה את לבו הרי זה לא ישאנה אם כן למה נאמר לא ירבה לו נשים דאפילו כאביגיל:

דף כא, א גמרא למימרא דר' יהודה דריש טעמא דקרא ור"ש לא דריש טעמא דקרא והא איפכא שמעינן להו דתניא אלמנה בין שהיא ענייה בין שהיא עשירה אין ממשכנין אותה שנאמר (דברים כד) לא תחבול בגד אלמנה דברי רבי יהודה רבי שמעון אומר עשירה ממשכנין אותה ענייה אין ממשכנין אותה ואתה חייב להחזיר לה ואתה משיאה שם רע בשכנותיה ואמרינן מאי קאמר הכי קאמר מתוך שאתה ממשכנה אתה חייב להחזיר לה ואתה משיאה שם רע בשכנותיה אלמא ר' יהודה לא דריש טעמא דקרא ורבי שמעון דריש טעמא דקרא בעלמא רבי יהודה לא דריש טעמא דקרא ושאני הכא דמפרש טעמא דקרא מה טעם לא ירבה לו נשים משום (דברים יז) דלא יסור לבבו ור' שמעון אמר לך מכדי בעלמא דרשינן טעמא דקרא א"כ לכתוב קרא לא ירבה לו נשים ולישתוק ואנא אמינא מה טעם לא ירבה משום דלא יסור לא יסור למה לי אפילו אחת ומסירה את לבו הרי זה לא ישאנה אלא מה אני מקיים לא ירבה דאפילו כאביגיל הני שמונה עשרה מנלן דכתב (שמואל ב ג) ויולדו לדוד בנים בחברון ויהי בכורו אמנון לאחינועם היזר עאלית ומשנהו כלאב לאביגיל אשת נבל הכרמלי והשלישי אבשלום בן מעכה והרביעי אדוניה בן חגית והחמישי שפטיה בן אביטל והששי יתרעם לעגלה אשת דוד אלה ילדו לדוד בחברון וקאמר ליה נביא (שמואל ב יב) אם מעט ואוסיפה לך כהנה וכהנה שית וכהנה שית

דהוּוּ לְהוּ תַמְנִי סְרִי מִתְקִיף לֵה רַבִּינָא אִימָא כְהֵנָה תִרְתִּי סְרִי וְכֵהֵנָה עֲשֵׂרִין וְאַרְבַּע תְּנִיא נְמִי הֲכִי לֹא יִרְבֵּה לּוּ נְשִׁים יוֹתֵר מִעֲשָׂרִים וְאַרְבַּע לְמֵאָן דְּדִרִישׁ וִי"ו אַרְבַּעִים וְשִׁמְנָה הוּוּ תְנִיא נְמִי הֲכִי לֹא יִרְבֵּה לּוּ נְשִׁים יוֹתֵר מִאַרְבַּעִים וְשִׁמְנָה וְתִנָּא דִידָן מְאִי טַעֲמִיָּה אָמַר רַב כְּהֵנָה מְקִישׁ כְּהֵנָה בְּתֵרָא לְכְּהֵנָה קָמָא מַה כְּהֵנָה קָמָא שִׁית אָף כְּהֵנָה בְּתֵרָא שִׁית וְהָא הוּאִי מִיכַל אָמַר רַב עֲגֵלָה זֹו מִיכַל וְלִמָּה נִקְרָא שְׁמָה עֲגֵלָה שְׁחִבִּיבָה עֲלִיו כְּעֲגֵלָה וְכֵן הוּא אָוִמַר (שׁוֹפְטִים יד) לֹולִי חֲרַשְׁתֶּם בְּעֲגֵלְתִי וְגו' וְמִי הוּוּ לְמִיכַל בְּנֵי וְהִכְתִּיב (שְׁמוּאֵל ב' ו) וְלְמִיכַל בֵּת שְׁאוּל לֹא הִיָּה לֵה וְלֵד עַד יוֹם מוֹתָה אָמַר רַב חֲסֵדָא עַד יוֹם מוֹתָה לֹא הִיָּה לֵה בְיוֹם מוֹתָה הִיָּה לֵה מְכַדֵּי בְנִים הִיכָא קָא חֲשִׁיב לֵהוּ בְּחִבְרוֹן וְאִילוּ מַעֲשָׂה דְּמִיכַל בִּירוּשָׁלַיִם הוּוּ דְכְתִיב (שְׁמוּאֵל ב' ה) וְמִיכַל בֵּת שְׁאוּל נִשְׁקָפָה בְּעַד הַחֲלוֹן וְתֵרָא אֵת הַמֶּלֶךְ דּוֹד מִפְּזוּז וּמְכַרְכֵּר לְפָנֵי ה' וְתַבְזוּ וְאָמַר רַב יְהוּדָה וְאִיתִימָא רַב יוֹסֵף שְׁקֵלְתָה מִיכַל לְמִיטְרַפְסָה אֵלָא אִימָא עַד אוֹתוּ מַעֲשָׂה הִיָּה לֵה מְכָאן וְאִילָךְ לֹא הִיָּה לֵה וְהִכְתִּיב (שְׁמוּאֵל ב' ה) וַיִּקַּח דּוֹד עוֹד פְּלִגְשִׁים וְנָשִׁים בִּירוּשָׁלַיִם לְמִלוּיִי שְׁמוֹנָה עֶשֶׂר מְאִי נְשִׁים וּמְאִי פְּלִגְשִׁים אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב נְשִׁים בְּכַתוּבָה וּבְקִידוּשִׁין פְּלִגְשִׁים בְּלֹא כְּתוּבָה וּבְלֹא קִידוּשִׁין אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב אַרְבַּע מְאוֹת יְלָדִים הִיוּ לוֹ לְדוֹד וְכוּלָן בְּנֵי יִפְתָּ תוֹאֵר הִיוּ וּמְגַדְלֵי בְּלוּרִיּוֹת הִיוּ וְכוּלָן יוֹשְׁבֵינָן בְּקִירוֹנוֹת שֶׁל זֶהָב וּמַהֲלֵכִין בְּרֵאשֵׁי גֵיּסוֹת הִיוּ וְהֵם הִיוּ בְּעֲלֵי אֲגְרוּפִין שֶׁל בֵּית דּוֹד וְאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב תַּמֵּר בֵּת יִפְתָּ תוֹאֵר הִיָּתָה שְׁנֵאֲמַר (שְׁמוּאֵל ב' יג) וְעַתָּה דַּבֵּר נָא <עַל> [אַל] הַמֶּלֶךְ כִּי לֹא יִמְנַעֲנִי מִמֶּךָ וְאִי ס"ד בֵּת נִישׁוּאִין הוּאִי אַחְתִּיָּה מִי הוּוּ שְׂרִיא לִיָּה אֵלָא שְׁמַע מִינָה בֵּת יִפְתָּ תוֹאֵר הִיָּתָה (שְׁמוּאֵל ב' יג) וְלֹאֲמַנּוֹן רַע וְשִׁמוּ יוֹנָדָב בֵּן שְׁמַעְיָה אַחֵי דּוֹד <וְהִיָּה> [וְהַיּוֹנָדָב] אִישׁ חֲכָם וְגו' אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב אִישׁ חֲכָם לְרַשְׁעָה (שְׁמוּאֵל ב' יג) וְאִמַּר מְדוּעַ אַתָּה כֹּכָה דַּל בֵּן הַמֶּלֶךְ וְיֹאמַר לוֹ יוֹנָדָב שְׁכַב עַל מִשְׁכַּבְךָ וְהִתְחַל וְגו' עַד וְעֲשֵׂתָה לְעֵינַי אֵת הַבְּרִיָּה (שְׁמוּאֵל ב' יג) וְתִקַּח הַמִּשְׁרַת וְתִצּוּק לְפָנָיו אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב שְׁעֵשְׂתָה לוֹ מִינֵי טִיגוֹן (שְׁמוּאֵל ב' יג) וְיִשְׁנֵאָה אֲמַנּוֹן שְׁנֵאָה גְדוּלָה מְאוּד מ"ט אָמַר ר' יִצְחָק נִימָא נְקִשְׂרָה לוֹ וְעֲשֵׂאֲתוּ כְרוֹת שְׁפַכָּה לוֹ וְכִי נְקִשְׂרָה לוֹ אִיָּהּ מְאִי עֲבָדָה אֵלָא אִימָא קִשְׂרָה לוֹ נִימָא וְעֲשֵׂאֲתוּ כְרוֹת שְׁפַכָּה אִינִי וְהָא דְרַשׁ רַבָּא מְאִי דְכְתִיב (יִחְזַקְאֵל יז) וַיֵּצֵא לָךְ שֵׁם בְּגוּיִם בִּיפִיךָ שְׂאִין לְהֵן לְבָנוֹת יִשְׂרָאֵל לֹא שְׁעַר בֵּית הַשְּׁחִי וְלֹא בֵּית הָעֵרוּהָ שְׂאִנֵּי תַמֵּר דְּבֵת יִפְתָּ תוֹאֵר הוּאִי (שְׁמוּאֵל ב' יג) וְתִקַּח תַּמֵּר אֶפְרַיִם עַל רֵאשִׁיָּה <וְאֵת כְּתוּנָת> [וְכַתְּנָת] הַפְּסִים אֲשֶׁר עָלֶיהָ קִרְעָה תִנָּא מִשְׁמִיָּה דְר' יְהוֹשֻׁעַ בֵּן קִרְחָה גָּדֵר גְּדוּל גְּדֵרָה תַמֵּר בְּאוֹתָהּ שְׁעָה אָמְרוּ לְבָנוֹת מְלָכִים כֵּךְ לְבָנוֹת הַדִּיּוֹטוֹת עַל אַחַת כְּמָה וְכְמָה אִם לְצַנּוּעוֹת כֵּךְ לְפִרוּצוֹת עַל אַחַת כְּמָה וְכְמָה אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב בְּאוֹתָהּ שְׁעָה גִזְרוּ

דף כא, ב גמרא על הייחוד ועל הפנויה יחוד דאורייתא הוא דאמר ר' יוחנן משום ר' שמעון בן יהוצדק רמז לייחוד מן התורה מניין שנאמר (דברים יג) כי יסיתך אחיך בן אמך וכי בן אם מסית בן אב אינו מסית אלא לומר לך בן מתייחד עם אמו ואין אחר מתייחד עם כל עריות שבתורה אלא אימא גזרו על ייחוד דפנויה (מלכים א א) ואדניה בן חגית מתנשא לאמר אני אמלוך אמר רב יהודה אמר רב מלמד שביקש להולמו ולא הולמתו (מלכים א א) ויעש לו רכב ופרשים וחמשים איש רצים לפניו מאי רבותא אמר רב יהודה אמר רב כולן נטולי טחול וחקוקי כפות רגלים היו:

דף כא, ב משנה לא ירבה לו סוסים אלא כדי מרכבתו וכסף וזהב לא ירבה לו מאד אלא כדי ליתן אספניא וכותב לו ס"ת לשמו יוצא למלחמה מוציאה עמה נכנס הוא מכניסה עמו יושב בדין היא עמו מיסב היא כנגדו שנאמר (דברים יז) והיתה עמו וקרא בו כל ימי חייו:

דף כא,ב גמרא תנו רבנן (דברים יז) לא ירבה לו סוסים יכול אפילו כדי מרכבתו ופרשיו תלמוד לומר לו לו אינו מרבה אבל מרבה הוא כדי רכבו ופרשיו הא מה אני מקיים סוסים סוסים הבטלנין מניין שאפילו סוס א' והוא בטל שהוא בלא ירבה ת"ל (דברים יז) למען הרבות סוס וכי מאחר דאפילו סוס אחד והוא בטל קאי בלא ירבה סוסים למה לי לעבור בל"ת על כל סוס וסוס טעמא דכתב רחמנא לו הא לאו הכי ה"א אפילו כדי רכבו ופרשיו נמי לא לא צריכא לאפושי: (דברים יז) וכסף וזהב לא ירבה לו אלא כדי ליתן אספניא: ת"ר (דברים יז) וכסף וזהב לא ירבה לו יכול אפילו כדי ליתן אספניא ת"ל לו לו אינו מרבה אבל מרבה הוא כדי ליתן אספניא טעמא דכתב רחמנא לו הא לאו הכי הוה אמינא אפילו כדי ליתן אספניא נמי לא לא צריכא להרווחה השתא דאמרת לו לדרשה (דברים יז) לא ירבה לו נשים מאי דרשת ביה למעוטי הדיוטות רב יהודה רמי כתיב (מלכים א ד) ויהי לשלמה ארבעים אלף ארוות סוסים למרכבתו וכתיב (דברי הימים ב ט) ויהי לשלמה ארבעת אלפים <ארוות> [ארוות] סוסים הא כיצד אם ארבעים אלף איצטבלאות היו כל אחד ואחד היו בו ד' אלפים ארוות סוסים ואם ד' אלפים איצטבלאות היו כל אחד ואחד היו בו ארבעים אלף ארוות סוסים <רבי> [רב] יצחק רמי כתיב (דברי הימים ב ט) אין כסף נחשב בימי שלמה למאומה וכתיב (מלכים א יא) ויתן <שלמה> [המלך] את הכסף בירושלים כאבנים לא קשיא כאן קודם שנשא שלמה את בת פרעה כאן לאחר שנשא שלמה את בת פרעה אמר רבי יצחק בשעה שנשא שלמה את בת פרעה ירד גבריאל ונעץ קנה בים והעלה שירטון ועליו נבנה כרך גדול שברומי ואמר ר' יצחק מפני מה לא נתגלו טעמי תורה שהרי שתי מקראות נתגלו טעמן נכשל בהן גדול העולם כתיב (דברים יז) לא ירבה לו נשים אמר שלמה אני ארבה ולא אסור וכתיב (מלכים א יא) ויהי לעת זקנת שלמה נשיו הטו את לבבו וכתיב (דברים יז) לא ירבה לו סוסים ואמר שלמה אני ארבה ולא אשיב וכתיב (מלכים א יא) ותצא מרכבה ממצרים בשש וגו': וכותב ספר תורה לשמו: תנא ובלבד שלא יתנאה בשל אבותיו אמר <רבא> [רבה] אף על פי שהניחו לו אבותיו לאדם ספר תורה מצוה לכתוב משלו שנאמר (דברים לא) ועתה כתבו לכם את השירה איתיביה אביי וכותב לו ספר תורה לשמו שלא יתנאה בשל אחרים מלך אין הדיוט לא לא צריכא לשתי תורות וכדתניא (דברים יז) וכתב לו את משנה וגו' כותב לשמו שתי תורות אחת שהיא יוצאה ונכנסת עמו ואחת שמונחת לו בבית גנזיו אותה שיוצאה ונכנסת עמו <עושה אותה כמין קמיע ותולה בזרועו שנאמר (תהילים טז) שויתי ה' לנגדי תמיד כי מימיני בל אמוט> אינו נכנס בה לא לבית המרחץ ולא לבית הכסא שנאמר (דברים יז) והיתה עמו וקרא בו מקום הראוי לקראות בו אמר מר זוטרא ואיתימא מר עוקבא בתחלה ניתנה תורה לישראל בכתב עברי ולשון הקודש חזרה וניתנה להם בימי עזרא בכתב אשורית ולשון ארמי ביררו להן לישראל כתב אשורית ולשון הקודש והניחו להדיוטות כתב עברית ולשון ארמי מאן הדיוטות אמר רב חסדא כותאי מאי כתב עברית אמר רב חסדא כתב ליבונאה תניא רבי יוסי אומר ראוי היה עזרא שתינתן תורה על ידו לישראל אילמלא <לא> קדמו משה במשה הוא אומר (שמות יט) ומשה עלה אל האלהים בעזרא הוא אומר (עזרא ז) הוא עזרא עלה מבבל מה עלייה האמור כאן תורה אף עלייה האמור להלן תורה במשה הוא אומר (דברים ד) ואותי צוה ה' בעת ההיא ללמד אתכם חקים ומשפטים בעזרא הוא אומר (עזרא ז) כי עזרא הכין לבבו לדרוש את תורת ה' <אלהיו>

ולעשות וללמד בישראל חוק ומשפט ואף על פי שלא ניתנה תורה על ידו נשתנה על ידו
הכתב שנאמר

דף כב, א גמרא (עזרא ד) וכתב הנשתון כתוב ארמית ומתורגם ארמית וכתוב (דניאל
ה) לא כהלין כתבא למיקרא ופשרא להודעא למלכא וכתוב (דברים יז) וכתב את משנה
התורה הזאת כתב הראוי להשתנות למה נקרא אשורית שעלה עמהם מאשור תניא רבי
אומר בתחלה בכתב זה ניתנה תורה לישראל כיון שחטאו נהפך להן לרועץ כיון שחזרו
בהן החזירו להם שנאמר (זכריה ט) שובו לביצרון אסירי התקוה גם היום מגיד משנה
אשיב לך למה נקרא שמה אשורית שמאושרת בכתב רשב"א אומר משום ר' אליעזר בן
פרטא שאמר משום רבי אלעזר המודעי כתב זה לא נשתנה כל עיקר שנאמר (שמות כז)
ווי העמודים מה עמודים לא נשתנו אף וויים לא נשתנו ואומר (אסתר ח) ואל היהודים
ככתבם וכלשונם מה לשונם לא נשתנה אף כתבם לא נשתנה אלא מה אני מקיים את
משנה התורה הזאת לשתי תורות אחת שיוצאה ונכנסת עמו ואחת שמונחת לו בבית גנזיו
אותה שיוצאה ונכנסת עמו עושה אותה כמין קמיע ותולה בזרועו שנאמר (תהילים טז)
שויתי ה' לנגדי תמיד ואידך האי שויתי מאי דריש ביה ההוא מיבעי ליה כדרב חנה בר
ביזנא דאמר רב חנה בר ביזנא אר"ש חסידא המתפלל צריך שיראה עצמו כאילו שכינה
כנגדו שנאמר שויתי ה' לנגדי תמיד לר"ש דאמר כתב זה לא נשתנה מאי לא כהלין כתבא
למיקרא אמר רב בגימטריא איכתיב להון יטת יטת אידך פוגחמט מאי פריש להו (דניאל
ה) מנא מנא תקל ופרסין מנא מנא אלהא מלכותך <והשלמת לך> [והשלמה] תקיל
תקילתא במאזניא והשתכחת חסיר <פרסין> [פרס] פריסת מלכותך ויהיבת למדי ופרס
ושמואל אמר ממתוס נקפי אאלרן ור' יוחנן אמר אנם אנם לקת ניסרפו רב אשי אמר נמא
נמא קתל פורסין:

דף כב, א משנה אין רוכבין על סוסו ואין יושבין על כסאו ואין משתמשין בשרביטו ואין
רואין אותו כשהוא מסתפר ולא כשהוא ערום ולא כשהוא בבית המרחץ שנאמר (דברים
יז) שום תשים עליך מלך שתהא אימתו עליך:

דף כב, א גמרא אמר רב יעקב א"ר יוחנן אבישג מותרת לשלמה ואסורה לאדניה מותרת
לשלמה דמלך היה ומלך משתמש בשרביטו של מלך ואסורה לאדניה דהדיוט הוא אבישג
מאי היא דכתיב (מלכים א א) והמלך דוד זקן בא בימים וגו' ויאמרו לו עבדיו יבקשו וגו'
וכתיב (מלכים א א) ויבקשו נערה יפה וגו' וכתיב (מלכים א א) והנערה יפה עד מאד ותהי
למלך סוכנת ותשרתהו אמרה נינסבן אמר לה אסירת לי אמרה ליה חסריה לגנבא נפשיה
לשלמא נקיט אמר להו קראו לי לבת שבע וכתיב (מלכים א א) ותבא בת שבע אל המלך
החזרה אמר רב יהודה אמר רב באותה שעה קינחה בת שבע בשלש עשרה מפות אמר רב
שמן בר אבא בוא וראה כמה קשין גירושין שהרי דוד המלך התירו לו לייחד ולא התירו
לו לגרש א"ר אליעזר כל המגרש את אשתו ראשונה אפילו מזבח מוריד עליו דמעות
שנאמר (מלאכי ב) וזאת שנית תעשו כסות דמעה את מזבח ה' בכי ואנקה מאין עוד פנות
אל המנחה ולקחת רצון מידכם וכתיב (מלאכי ב) ואמרתם על מה על כי ה' העיד בינך וביני
אשת נעוריק אשר אתה בגדתה בה והיא חברתך ואשת בריתך א"ר יוחנן ואיתימא ר'
אלעזר אין אשתו של אדם מתה אלא אם כן מבקשין ממנו ממון ואין לו שנאמר (משלי
כב) ואם אין לך לשלם למה יקח משכבך מתחתידך וא"ר יוחנן כל אדם שמתה אשתו
ראשונה כאילו חרב בהמ"ק בימיו שנאמר (יחזקאל כד) בן אדם הנני לוקח ממך את מחמד

עיניך במגפה לא תספד ולא תבכה ולא תבוא דמעתיך וכתיב (יחזקאל כד) ואדבר אל העם בבקר ותמת אשתי בערב וכתיב (יחזקאל כד) הנני מחלל את מקדשי גאון עוזכם מחמד עיניכם אמר רבי אלכסנדר רבי כל אדם שמתה אשתו בימיו עולם חשך בעדו שנאמר (איוב יח) אור חשך באהלו ונרו עליו ידעך ר' יוסי בר חנינא אמר פסיעותיו מתקצרות שנאמר (איוב יח) יצרו צעדי אוננו רבי אבהו אמר עצתו נופלת שנאמר (איוב יח) ותשליכהו עצתו אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן קשה לזווגם כקריעת ים סוף שנאמר (תהילים סח) אלהים מושיב יחידים ביתה מוציא אסירים בכושרות >אל תיקרי מוציא אסירים אלא כמוציא אסירים אל תיקרי בכושרות אלא בכי ושירות< איני והאמר רב יהודה אמר רב ארבעים יום קודם יצירת הולד בת קול יוצאת ואומרת בת פלוני לפלוני לא קשיא הא בזווג ראשון הא בזווג שני א"ר שמואל בר נחמן לכל יש תמורה חוץ מאשת נעורים שנא' (ישעיהו נד) ואשת נעורים כי תמאס מתני לה רב יהודה לרב יצחק בריה אין אדם מוציא קורת רוח אלא מאשתו ראשונה שנא' (משלי ה) יהי מקורך ברוך ושמח מאשת **דף כב, ב גמרא** נעוריך אמר לו כגון מאן אמר לו כגון אמך איני והא מקרי ליה רב יהודה לרב יצחק בריה (קוהלת ז) ומוצא אני מר ממות את האשה אשר היא מצודים וחרמים ואמר לו כגון מאן וא"ל כגון אמך מיתקף תקיפא עיבורי מעברא במלה אמר רב שמואל בר אבוןא משמיה דרב אשה גולם היא ואינה כורתת ברית אלא למי שעשאה כלי שנאמר (ישעיהו נד) כי בועליך עושיך ה' צבאות שמו תנא אין איש מת אלא לאשתו ואין אשה מתה אלא לבעלה אין איש מת אלא לאשתו שנאמר (רות א) וימת אלימלך איש נעמי ואין אשה מתה אלא לבעלה שנאמר (בראשית מח) ואני בבאי מפרדן מתה עלי רחל: אין רואין אותו כו': ת"ר מלך מסתפר בכל יום כהן גדול מערב שבת לערב שבת כהן הדיוט אחד לשלשים יום מלך מסתפר בכל יום שנאמר (ישעיהו לג) מלך ביפיו תחזינה עיניך: כהן גדול מע"ש: אמר רב שמואל בר נחמן א"ר יוחנן הואיל ומשמרות מתחדשות כהן הדיוט אחד לשלשים יום דכתיב (יחזקאל מד) וראשם לא יגלחו ופרע לא ישלחו כסום יכסמו את ראשיהם ויליף פרע פרע מנזיר כתיב הכא פרע לא ישלחו וכתיב התם (במדבר ו) גדל פרע שער ראשו מה להלן שלשים אף כאן שלשים ותנן נמי סתם נזירות שלשים יום והתם מנא לן אמר רב מתנה דאמר קרא קדש יהיה בגימטריא תלתין הוו אמר ליה רב פפא לאבבי אימא לא לירבו כלל אמר ליה אי כתיב לא ישלחו פרע כדקאמרת השתא דכתיב ופרע פרע ליהוי שלוחי לא לישלחו אי הכי האידינא נמי דומיא דדיין מה יין בזמן ביאה הוא דאסור שלא בזמן ביאה שרי אף פרועי ראש בזמן ביאה אסור שלא בזמן ביאה שרי ויין שלא בזמן ביאה שרי והתניא רבי אומר אומר אני כהנים אסורין לשתות יין לעולם אבל מה אעשה שתקנתו קלקלתו ואמר אבבי כמאן שתי כהני חמרא האידינא כרבי מכלל דרבנן אסרי התם היינו טעמא מהרה יבנה בית המקדש ובעינן כהן הראוי לעבודה וליכא ה"נ בעינא כהן הראוי לעבודה וליכא הכא אפשר דמספר ועייל התם נמי אפשר דניין פורתא ועייל דאמר רב אחא דרך מיל ושינה כל שהוא מפיגין את היין ולא איתמר עלה אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוב לא שנו אלא ששתה כדי רביעית אבל יותר מכדי רביעית כ"ש דדרך טורדתו ושינה משכרתו רב אשי אמר שתויי יין דמחלי עבודה גזרו בהו רבנן פרועי ראש דלא מחלי עבודה לא גזרו בהו רבנן מיתיבי ואלו שבמיתה פרועי ראש ושתויי יין בשלמא שתויי יין דכתיב (ויקרא י) יין ושכר אל תשת אתה ובניך ולא תמותו אלא פרועי ראש מנא לן דאיתקש שתויי יין לפרועי ראש כתיב וראשם לא יגלחו

ופרע לא ישלחו <וכתיב> [וכתב בתריה] ויין לא ישתו וגו' מה שתויי יין במיתה אף פרועי ראש במיתה ומינה מה שתויי יין דמחלי עבודה אף פרועי ראש דמחלי עבודה קשיא אמר ליה רבינא לרב אשי האי עד דלא אתא יחזקאל מאן אמרה וליטעמיך הא דאמר רב חסדא דבר זה מתורת משה רבינו לא למדנו עד שבא יחזקאל ולימדנו (יחזקאל מד) כל בן נכר ערל לב וערל בשר לא יבא אל מקדשי לשרתני עד דלא בא יחזקאל מאן אמרה אלא גמרא גמירי לה ואתא יחזקאל ואסמכה אקרא ה"נ גמרא גמירי לה ואתא יחזקאל ואסמכה אקרא >וכי גמרי הלכה למיתה לאחולי עבודה לא גמירי< מאי כסום יכסמו את ראשיהם תנא כמין תספורת לוליינית מאי תספורת לוליינית אמר רב יהודה אמר שמואל תספורת יחידאה ה"ד אמר רב אשי ראשו של זה בצד עיקרו של זה שאלו את רבי איזהו תספורת של כ"ג אמר להן צאו וראו מתספורת של בן אלעשה תניא רבי אומר לא על חנם פיזר בן אלעשה את מעותיו אלא כדי להראות בו תספורת של כהן גדול:

מסכת סנהדרין פרק ג

דף כג,א משנה דיני ממונות בשלשה זה בורר לו אחד וזה בורר לו אחד ושניהן בוררין להן עוד אחד דברי ר"מ וחכמים אומרים שני דיינין בוררין להן עוד אחד זה פוסל דיינו של זה וזה פוסל דיינו של זה דברי ר' מאיר וחכמים אומרים אימתי בזמן שמביא עליהן ראייה שהן קרובין או פסולין אבל אם היו כשרין או מומחין מפי בית דין אינו יכול לפוסלן זה פוסל עדיו של זה וזה פוסל עדיו של זה דברי רבי מאיר וחכמים אומרים אימתי בזמן שמביא עליהן ראייה שהן קרובין או פסולין אבל אם היו כשרין אינו יכול לפוסלן:

דף כג,א גמרא מאי זה בורר לו אחד וזה בורר לו אחד בתלתא סגי הכי קאמר כשזה בורר לו ב"ד אחד וזה בורר לו ב"ד אחד שניהן בוררין להן עוד אחד ואפילו לזה מצי מעכב והאמר ר' אלעזר לא שנו אלא מלוה אבל לזה כופין אותו ודן בעירו כדאמר רבי יוחנן בערכאות שבסוריא שנו הכא נמי בערכאות שבסוריא שנו אבל מומחין לא רב פפא אמר אפילו תימא מומחין כגון בי דינא דרב הונא ודרב חסדא דקאמר ליה מי קא מטרחנא לך תנן וחכ"א שני דיינין בוררין להן עוד אחד ואי ס"ד כדקאמרינן ב"ד בית דין בתר דפסלי להו ובררו להו בי דינא אחרני ועוד מאי זה בורר לו אחד וזה בורר לו אחד אלא ה"ק כשזה בורר לו דיינא אחד וזה בורר לו דיינא אחד שניהן בוררין להן עוד אחד מאי שנא דעבדי הכי אמרי במערבא משמיה דר' זירא מתוך שזה בורר לו דיינא אחד וזה בורר לו דיינא אחד ושניהן בוררין להן עוד אחד יצא הדין לאמיתו: וחכמים אומרים כו': נימא בדרב יהודה אמר רב קמיפלגי דאמר רב יהודה אמר רב אין העדים חותמין על השטר אלא א"כ יודעין מי חותם עמהן רבי מאיר לית ליה דרב יהודה אמר רב ורבנן אית להו דרב יהודה אמר רב לא דכולי עלמא אית להו דרב יהודה אמר רב ודעת הדיינין כ"ע לא פליגי דבעינן כי פליגי דעת בעלי דינין ר"מ סבר דעת בעלי דינין נמי בעינן ורבנן סברי דעת הדיינין בעינן דעת בעלי דינין לא בעינן גופא אמר רב יהודה אמר רב אין העדים חותמין על השטר כו' תניא נמי הכי כך היו נקיי הדעת שבירושלים עושין לא היו חותמין על השטר אלא א"כ יודעין מי חותם עמהן ולא היו יושבין בדין אלא א"כ יודעין מי יושב

עמהן ולא היו נכנסין בסעודה אלא אם כן יודעין מי מיסב עמהן: זה פוסל דיינו כו': כל כמיניה דפסיל דייני א"ר יוחנן בערכאות שבסוריא שנו אבל מומחים לא הא מדקתני סיפא וחכ"א אימתי בזמן שמביא ראייה שהן קרובין או פסולין אבל אם היו כשרין או מומחין מפי ב"ד אינו יכול לפוסלן מכלל דר' מאיר מומחין נמי קאמר ה"ק אבל אם היו כשרין נעשו כמומחין מפי ב"ד ואינו יכול לפוסלן ת"ש אמרו לו לר"מ לא כל הימנו שפוסל דיין שמומחה לרבים אימא לא כל הימנו שפוסל דיין שהמחזהו רבים עליהם תניא נמי הכי לעולם פוסל והולך עד שיקבל עליו ב"ד שמומחה לרבים דברי ר"מ והא עדים כמומחין דמי ואמר ר"מ זה פוסל עדיו של זה וזה פוסל עדיו של זה הא איתמר עלה אמר ריש לקיש פה קדוש יאמר דבר זה תני עדו עדו למאי אילימא לממון רחמנא פסליה אי לשבועה הימוני מהימן כבי תרי לעולם לממון לא צריכא דקבליה עליה כבי תרי מאי קמ"ל דמצי הדר ביה תנינא אמר לו נאמן עלי אבא נאמן עלי אביך נאמנין עלי ג' רועי בקר ר"מ אומר יכול לחזור בו וחכ"א אינו יכול לחזור בו

דף כג, ב גמרא ואמר רב דימי בריה דרב נחמן בריה דרב יוסף כגון דקבליה עליה בחד צריכא דאי תנא אבא ואביך בהא קאמרי רבנן דלא מצי הדר ביה משום דאבא ואביך חזו לעלמא אבל חד כבי תרי דלעלמא לא חזי אימא מודו ליה לר"מ ואי אשמעינן בהא בהא קאמר ר"מ אבל בההיא אימא מודו להו לרבנן צריכא הא מדקתני רישא דיינו וסיפא עדיו אלמא דוקא קתני אמר ר' אלעזר בבא הוא ואחר לפוסלן כל כמיניה נוגע בעדותו הוא אמר רב אחא בריה דרב איקא כגון שקרא עליו ערער ערער דמאי אילימא ערער דגזלנותא כל כמיניה נוגע בעדותו הוא אלא ערער דפגם משפחה ר' מאיר סבר הני אמשפחה קמסהדי ואיהו ממילא קפסיל ורבנן סברי סוף סוף נוגע בעדותו הוא כי אתא רב דימי אמר רבי יוחנן מחלוקת בשתי כיתי עדים דר' מאיר סבר צריך לברר ורבנן סברי אינו צריך לברר אבל בכת אחת דברי הכל אין יכול לפוסלן אמרו לפניו רב אמי ורב אסי אין שם אלא כת אחת מהו אין שם אלא כת אחת והאמרת אבל בכת אחת דברי הכל אין יכול לפוסלן אלא נמצאת כת שניה קרובין או פסולין מהו אמר להן כבר העידו עדים הראשונים איכא דאמרי אמר רב אשי כבר העידו עדים הראשונים נימא בפלוגתא דרבי ורבן שמעון בן גמליאל קמיפלגי דתניא הבא לידון בשטר ובחזקה נידון בשטר דברי רבי רשב"ג אומר נידון בחזקה והוינן בה בחזקה ולא בשטר אלא אימא אף בחזקה וקיי"ל דבצריך לברר פליגי לא אליבא דרשב"ג כ"ע לא פליגי כי פליגי אליבא דרבי דר"מ כרבי ורבנן אמרי לך עד כאן לא קאמר רבי התם אלא בחזקה דמכח שטרא קאתי אבל הכא דהני עדים לאו מכח עדים אחריני קאתו אפילו רבי מודה דא"צ לברר כי אתא רבין אמר רבי יוחנן רישא **דף כד, א גמרא** בעדים פסולין ודיינין כשרין מיגו דפסלי עדים פסלי נמי דייני סיפא בדיינין פסולין ועדים כשרין דמיגו דפסלי דיינין פסלי נמי עדים מתקיף לה רבא בשלמא מיגו דפסלי עדים פסלי נמי דייני איכא בי דינא אחרינא אלא מיגו דפסלי דייני פסלי נמי עדים והא עדים תו ליכא לא צריכא דאיכא כת אחרת הא ליכא כת אחרת מאי הכי נמי דלא מצי פסלי היינו דרב דימי איכא בינייהו מיגו דמר סבר אמרינן מיגו ומר סבר לא אמרינן מיגו גופא אמר ר"ל פה קדוש יאמר דבר זה תני עדו איני והאמר עולא הרואה את ר"ל בבית המדרש כאילו עוקר הרים וטוחנן זה בזה אמר רבינא והלא כל הרואה ר"מ בבית המדרש כאילו עוקר הרי הרים וטוחנן זה בזה הכי קאמר בא וראה כמה מחבבין זה את זה כי הא דיתב רבי וקאמר אסור להטמין את הצונן אמר לפניו ר' ישמעאל בר' יוסי

אבא התיר להטמין את הצונן א"ל כבר הורה זקן אמר רב פפא בא וראה כמה מחבבין זה את זה דאילו רבי יוסי קיים היה כפוף ויושב לפני רבי דהא ר' ישמעאל בר' יוסי ממלא מקום אבותיו הוה והיה כפוף ויושב לפני רבי וקא אמר כבר הורה זקן א"ר אושעיא מאי דכתיב (זכריה יא) ואקח לי <את> שני מקלות לאחד קראתי נועם ולאחד קראתי חובלים נועם אלו ת"ח שבארץ ישראל שמנעימין זה לזה בהלכה חובלים אלו ת"ח שבבבל שמחבלים זה לזה בהלכה (זכריה ד) ויאמר <אלי> אלה [שני] בני היצהר העומדים וגו' ושנים זיתים עליה יצהר אמר רבי יצחק אלו ת"ח שבא"י שנוחין זה לזה בהלכה כשמן זית ושנים זיתים עליה אלו ת"ח שבבבל שמרורין זה לזה בהלכה כזית (זכריה ה) ואשא עיני וארא והנה שתיים נשים יוצאות ורוח בכנפיהם ולהנה כנפים ככנפי החסידה ותשאנה האיפה בין השמים ובין הארץ ואומר אל המלאך הדובר בי אנה המה מוליכות את האיפה ויאמר אלי לבנות לה בית בארץ שנער א"ר יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי זו חנופה וגסות הרוח שירדו לבבל וגסות הרוח לבבל נחית והאמר מר עשרה קבין גסות ירדו לעולם תשעה נטלה עילם ואחת כל העולם כולו אין לבבל נחית ואישתרבובי דאישתרבב לעילם דיקא נמי דכתיב לבנות לה בית בארץ שנער ש"מ והאמר מר סימן לגסות הרוח עניות ועניות לבבל נחית מאי עניות עניות תורה דכתיב (שיר השירים ח) אחות לנו קטנה ושדים אין לה אמר ר' יוחנן זו עילם שזכתה ללמוד ולא זכתה ללמד מאי בבל א"ר יוחנן בלולה במקרא בלולה במשנה בלולה בתלמוד (איכה ג) במחשכים הושיבני כמתי עולם אמר ר' ירמיה זה תלמודה של בבל:

דף כד, א משנה אמר לו נאמן עלי אבא נאמן עלי אביך נאמנים עלי שלשה רועי בקר ר"מ אומר יכול לחזור בו וחכמים אומרים אינו יכול לחזור בו היה חייב לחבירו שבועה ואמר לו דור לי בחיי ראשך ר"מ אומר יכול לחזור בו וחכ"א אין יכול לחזור בו:
דף כד, א גמרא אמר רב דימי בריה דרב נחמן בריה דרב יוסף כגון דקבליה עליה בחד אמר רב יהודה אמר שמואל מחלוקת במחול לך אבל באתן לך דברי הכל יכול לחזור בו ורבי יוחנן אמר באתן לך מחלוקת איבעיא להו באתן לך מחלוקת אבל במחול לך דברי הכל אין יכול לחזור בו או דילמא בין בזו ובין בזו מחלוקת תא שמע דאמר רבא מחלוקת באתן לך אבל במחול לך דברי הכל אין יכול לחזור בו אי אמרת בשלמא באתן לך מחלוקת אבל במחול לך דברי הכל אין יכול לחזור בו רבא דאמר כרבי יוחנן אלא אי אמרת בין בזו ובין בזו מחלוקת רבא דאמר כמאן רבא טעמא דנפשיה קאמר איתיביה רב אחא בר תחליפא לרבא היה חייב לחבירו שבועה ואמר לו דור לי בחיי ראשך רבי מאיר אומר יכול לחזור בו וחכמים אומרים אין יכול לחזור בו

דף כד, ב גמרא מאי לאו באותן הנשבעין ולא משלמין דהוה ליה כמחול לך לא באותן הנשבעין ונוטלין דהוה ליה כאתן לך והא תנא ליה רישא תנא תולה בדעת אחרים ותנא תולה בדעת עצמו וצריכא דאי תנא תולה בדעת אחרים בהא קאמר ר' מאיר דמצי הדר ביה משום דלא גמר ומקני דאמר מי יימר דמזכי ליה אבל תולה בדעת עצמו אימא מודי להו לרבנן ואי אשמעינן בהא בהא קאמרי רבנן אבל בההיא אימא מודו ליה רבנן לר' מאיר צריכא אמר ריש לקיש מחלוקת לפני גמר דין אבל לאחר גמר דין דברי הכל אין יכול לחזור בו ור' יוחנן אמר לאחר גמר דין מחלוקת איבעיא להו לאחר גמר דין מחלוקת אבל לפני גמר דין דברי הכל יכול לחזור בו או דילמא בין בזו ובין בזו מחלוקת ת"ש דאמר רבא קיבל עליו קרוב או פסול לפני גמר דין יכול לחזור בו לאחר גמר דין אין יכול

לחזור בו אי אמרת בשלמא לאחר גמר דין מחלוקת אבל לפני גמר דין ד"ה יכול לחזור בו רבא דאמר כרבי יוחנן ואליאבא דרבנן אלא אי אמרת בין בזו בין בזו מחלוקת רבא דאמר כמאן אלא לאו ש"מ לאחר גמר דין מחלוקת ש"מ שלח ליה רב נחמן בר רב <חסדא> [רב יצחק] לרב נחמן בר יעקב ילמדנו רבינו לפני גמר דין מחלוקת או לאחר גמר דין מחלוקת והלכה כדברי מי שלח ליה לאחר גמר דין מחלוקת והלכה כדברי חכמים רב אשי אמר הכי שלח ליה באתן לך מחלוקת או במחול לך מחלוקת והלכה כדברי מי שלח ליה באתן לך מחלוקת והלכה כדברי חכמים בסורא מתני הכי בפומבדיתא מתני הכי א"ר חנינא בר שלמיה שלחו ליה מבי רב לשמואל ילמדנו רבינו לפני גמר דין וקנו מידו מאי שלח להו אין לאחר קניין כלום:

דף כד,ב משנה ואלו הן הפסולין המשחק בקוביא' והמלוה בריבית ומפריחי יונים וסוחרי שביעית אמר רבי שמעון בתחילה היו קורין אותן אוספי שביעית משרבו האנסין חזרו לקרותן סוחרי שביעית א"ר יהודה אימתי בזמן שאין להן אומנות אלא הוא אבל יש להן אומנות שלא הוא כשרין:

דף כד,ב גמרא משחק בקוביא מאי קא עביד אמר רמי בר חמא משום דהוה אסמכתא ואסמכתא לא קניא רב ששת אמר כל כי האי גוונא לאו אסמכתא היא אלא לפי שאין עסוקין ביישובו של עולם מאי בינייהו איכא בינייהו דגמר אומנותא אחריתי <ותנן> [דתנן] א"ר יהודה אימתי בזמן שאין להן אומנות אלא הוא אבל יש להן אומנות שלא הוא <הרי זה> כשרים אלמא טעמא דמתניתין משום יישובו של עולם הוא קשיא לרמי בר חמא וכי תימא פליגי רבנן עליה דר' יהודה והא"ר יהושע בן לוי כל מקום שא"ר יהודה **דף כה,א גמרא** אימתי ובמה אינו אלא לפרש דברי חכמים רבי יוחנן אמר אימתי לפרש ובמה לחלוק ודכולי עלמא אימתי לפרש הוא גברא אגברא קא רמית מר סבר פליגי ומר סבר לא פליגי ולא פליגי והתניא בין שיש לו אומנות שלא הוא בין שאין לו אומנות אלא הוא הרי זה פסול ההיא רבי יהודה משום רבי טרפון היא דתניא רבי יהודה אומר משום רבי טרפון לעולם אין אחד מהן נזיר לפי שלא נתנה נזירות אלא להפלאה: מלוה ברבית: אמר רבא לזה ברבית פסול לעדות והאנן תנן מלוה ברבית מלוה הבאה ברבית בר ביניתוס אסהידו ביה תרי סהדי חד אמר קמי דידי אוזיף בריביתא וחד אמר לדידי אוזפי בריביתא פסליה רבא לבר ביניתוס והא רבא הוא דאמר לזה ברבית פסול לעדות והוה ליה רשע והתורה אמרה אל תשת רשע עד רבא לטעמיה דאמר רבא אדם קרוב אצל עצמו ואין אדם משים עצמו רשע ההוא טבחה דאישתכח דנפקא טריפתא מתותי ידיה פסליה רב נחמן ועבריה אזל רבי מזיה וטופריה סבר רב נחמן לאכשוריה א"ל רבא דילמא איערומי קא מערים אלא מאי תקנתיה כדרב אידי בר אבין דאמר רב אידי בר אבין החשוד על הטריפות אין לו תקנה עד שילך למקום שאין מכירין אותו ויחזיר אבידה בדבר חשוב או שיוציא טריפה מתחת ידו בדבר חשוב משלו: ומפריחי יונים: מאי מפריחי יונים הכא תרגומה אי תקדמיה יונך ליון רבי חמא בר אושעיא אמר ארא מאן דאמר אי תקדמיה יונך ליון מ"ט לא אמר ארא אמר לך ארא מפני דרכי שלום בעלמא ומאן דאמר ארא מאי טמא לא אמר אי תקדמיה יונך ליון אמר לך היינו משחק בקוביא ואידך תנא תולה בדעת עצמו ותנא תולה בדעת יונו וצריכא דאי תנא תולה בדעת עצמו התם הוא דלא גמר ומקני דאמר **דף כה,ב גמרא** קים לי בנפשאי דידענא טפי אבל תולה בדעת יונו אימא לא ואי תנא תולה בדעת יונו דאמר בנקשא תליא מילתא ואנא ידענא לנקושי טפי אבל תולה בדעת

עצמו אימא לא צריכא מיתבי המשחק בקוביא אלו הן המשחקים בפיספסים ולא בפיספסים בלבד אמרו אלא אפילו קליפי אגוזים וקליפי רימונים ואימתי חזרתן משישברו את פיספסיהן ויחזרו בהן חזרה גמורה דאפילו בחנם לא עבדי מלוה בריבית אחד המלוה ואחד הלוח ואימתי חזרתן משיקרעו את שטריהן ויחזרו בהן חזרה גמורה אפילו לנכרי לא מוזפי ומפריחי יונים אלו שממרין את היונים ולא יונים בלבד אמרו אלא אפילו בהמה חיה ועוף ואימתי חזרתן משישברו את פגמיהן ויחזרו בהן חזרה גמורה דאפי' במדבר נמי לא עבדי סוחרי שביעית אלו שנושאים ונותנים בפירות שביעית ואימתי חזרתן משתגיע שביעית אחרת ויבדלו וא"ר נחמיה לא חזרת דברים בלבד אמרו אלא חזרת ממון כיצד אומר אני פלוני בר פלוני כינסתי מאתים זוז בפירות שביעית והרי הן נתונים במתנה לעניים קתני מיהת בהמה בשלמא למאן דאמר אי תקדמיה יונך ליון היינו דמשכחת לה בהמה אלא למ"ד ארא בהמה בת הכי היא אין בשור הבר וכמאן דאמר שור הבר מין בהמה הוא דתנן שור הבר מין בהמה הוא רבי יוסי אומר מין חיה תנא הוסיפו עליהן הגזלנין והחמסנין גזלן דאורייתא הוא לא נצרכא אלא למציאת חרש שוטה וקטן מעיקרא סבור מציאת חרש שוטה וקטן לא שכיחא אי נמי מפני דרכי שלום בעלמא כיון דחזו דסוף סוף ממונא הוא דקא שקלי פסלינהו רבנן החמסנין מעיקרא סבור דמי קא יהיב אקראי בעלמא הוא כיון דחזו דקא חטפי גזרו בהו רבנן תנא עוד הוסיפו עליהן הרועים הגבאים והמוכסין רועים מעיקרא סבור אקראי בעלמא הוא כיון דחזו דקא מכווני ושדו לכתחילה גזרו בהו רבנן: הגבאים והמוכסין: מעיקרא סבור מאי דקיץ להו קא שקלי כיון דחזו דקא שקלי יתירא פסלינהו אמר רבא רועה שאמרו אחד רועה בהמה דקה ואחד רועה בהמה גסה ומי אמר רבא הכי והאמר רבא רועה בהמה דקה בא"י פסולין בחוצה לארץ כשרין רועה בהמה גסה אפילו בא"י כשרין ההוא במגדלים איתמר ה"נ מסתברא מדקתני נאמנין עלי שלשה רועי בקר מאי לאו לעדות לא לדינא דיקא נמי דקתני שלשה רועי בקר ואי לעדות שלשה למה לי ואלא מאי לדינא מאי איריא שלשה רועי בקר כל בי תלתא דלא גמרי דינא נמי הכי קאמר אפילו הני דלא שכיחי ביישוב א"ר יהודה סתם רועה פסול סתם גבאי כשר אבוה דר' זירא עבד גביותא תליסר שנין כי הוה אתי ריש נהרא למתא כי הוה חזי רבנן א"ל (ישעיהו כו) לך עמי בא בחדריך כי הוה חזי אינשי דמתא אמר ריש נהרא אתא למתא והאידינא נכיס אבא לפום ברא וברא לפום אבא

דף כו, א גמרא ומיגנזו כולי עלמא כי אתי א"ל ממאן נבעי כי ניחא נפשיה א"ל שקולו תליסר מעי דציירי לי בסדינאי והדרו ליה לפלניא דשקלתינהו מיניה ולא איצטריכו לי: א"ר שמעון בתחילה היו קוראים אותן אוספי שביעית: מאי קאמר אמר רב יהודה ה"ק בתחילה היו אומרים אוספי שביעית כשרין סוחרין פסולין משרבו ממציא מעות לעניים ואזלי עניים ואספי להו ומייתו חזרו לומר אחד זה ואחד זה פסולין קשו בה בני רחבה האי משרבו האנסים משרבו התגרין מיבעי ליה אלא בתחילה היו אומרים אחד זה ואחד זה פסולין משרבו האנסין ומאי נינהו ארנונא כדמכריז רבי ינאי פוקו וזרעו בשביעית משום ארנונא חזרו לומר אוספין כשרין סוחרין פסולין ר' חייא בר זרנוקי ור"ש בן יהוצדק הוו קאזלי לעבר שנה בעסיא פגע בהו ריש לקיש איטפיל בהדיהו אמר איזיל איחזי היכי עבדי עובדא חזייה לההוא גברא דקא כריב אמר להן כהן וחורש אמרו לו יכול לומר אגיסטון אני בתוכו תו חזייה לההוא גברא דהוה כסח בכרמי אמר להן כהן וזמר א"ל יכול לומר לעקל בית הבד אני צריך אמר להם הלב יודע אם לעקל אם לעקלקלות הי אמר להו

ברישא אילימא הא קמייתא אמר להו ברישא הא נמי לימרו אגיסטון אני בתוכו אלא הא אמר ליה ברישא והדר אמר להו הך מאי שנא כהן משום דחשידי אשביעית <דתנן> [דתניא] סאה תרומה שנפלה למאה סאין של שביעית תעלה פחות מיכן ירקבו והוינן בה אמאי ירקבו ימכרנו לכהן בדמי תרומה חוץ מדמי אותה סאה ואמר רב חייא משמיה דעולא זאת אומרת נחשדו כהנים אשביעית אמרו טרודא הוא דין כי מטו להתם סליקו לאיגרא שלפוח לדרגא מתותיה אתא לקמיה דרבי יוחנן א"ל בני אדם החשודין על השביעית כשרין לעבר שנה הדר אמר לא קשיא לי מידי דהוה אשלשה רועי בקר ורבנן אחושבנייהו סמוך והדר אמר לא דמי התם הדור אימנו רבנן ועברוה ליהווא שתא הכא קשר רשעים הוא וקשר רשעים אינו מן המנין אמר רבי יוחנן דא עקא כי אתו ל קמיה דרבי יוחנן אמרו ליה קרי לן רועי בקר ולא אמר ליה מר ולא מידי אמר להו ואי קרי לכו רועי צאן מאי אמינא ליה מאי קשר רשעים שבנא הוה דריש בתליסר רבוותא חזקיה הוה דריש בחד סר רבוותא כי אתא סנחריב וצר עלה דירושלים כתב שבנא פתקא שדא בגירא שבנא וסיעתו השלימו חזקיה וסיעתו לא השלימו שנאמר (תהילים יא) כי הנה הרשעים ידרכון קשת כוננו חצם על יתר הוה קא מסתפי חזקיה אמר דילמא חס ושלום נטיה דעתיה דקוב"ה בתר רובא כיון דרובא מימסרי אינהו נמי מימסרי בא נביא ואמר לו (ישעיהו ח) לא תאמרון קשר לכל אשר יאמר העם הזה קשר כלומר קשר רשעים הוא וקשר רשעים אינו מן המנין הלך לחצוב לו קבר בקברי בית דוד בא נביא ואמר לו (ישעיהו כב) מה לך פה ומי לך פה כי חצבת לך פה קבר הנה ה' מטלטלך טלטלה גבר אמר רב טלטולא דגברא קשי מדאיתתא (ישעיהו כב) ועטך עטה אמר רבי יוסי ברבי חנינא מלמד שפרחה בו צרעת כתיב הכא ועטך עטה וכתוב התם (ויקרא יג) ועל שפם יעטה (ישעיהו כב) צנוף יצנפך צנפה כדור אל ארץ רחבת ידים וגו' תנא הוא ביקש קלון בית אדניו לפיכך נהפך כבודו לקלון כי הוה נפיק איהו אתא גבריאל אחדיה לדשא באפי משריייתה

דף כו, ב גמרא אמרו ליה משירייתך היכא אמר הדרו בי אמרו ליה אם כן אחוכי קא מחייכת בן נקבוהו בעקביו ותלאוהו בזנבי סוסיהם והיו מגררין אותו על הקוצים ועל הברקנין אמר רבי אלעזר שבנא בעל הנאה היה כתיב הכא (ישעיהו כב) לך בא אל הסוכן הזה וכתוב התם (מלכים א א) ותהי לו סוכנת <ואומר> (תהילים יא) כי השתות יהרסון צדיק מה פעל רב יהודה ורב עינא חד אמר אילו חזקיה וסיעתו נהרסים צדיק מה פעל וחד אמר אילו בית המקדש יהרס צדיק מה פעל ועולא אמר אילו מחשבותיו של אותו רשע אינן נהרסות צדיק מה פעל בשלמא למאן דאמר אילו מחשבותיו של אותו רשע היינו דכתיב כי השתות יהרסון ולמ"ד בית המקדש נמי דתנן אבן היתה שם מימות נביאים הראשונים ושתייה היתה נקראת אלא למ"ד חזקיה וסיעתו היכא אשכחן צדיקי דאיקרו שתות דכתיב (שמואל א ב) כי לה' מצוקי ארץ וישת עליהם תבל ואיבעית אימא מהכא (ישעיהו כח) הפליא עצה הגדיל תושיה א"ר חנן למה נקרא שמה תושיה מפני שהיא מתשת כחו של אדם דבר אחר תושיה שניתנה בחשאי מפני השטן דבר אחר תושיה דברים של תוהו שהעולם משותת עליהם אמר עולא מחשבה מועלת אפילו לד"ת שנאמר (איוב ה) מפר מחשבות ערומים ולא תעשינה ידיהם תושיה אמר רבה אם עסוקין לשמה אינה מועלת שנאמר (משלי יט) רבות מחשבות בלב איש ועצת ה' היא תקום עצה שיש בה דבר ה' היא תקום לעולם: אמר ר' יהודה אימתי: א"ר אבהו א"ר אלעזר הלכה כרבי יהודה וא"ר אבהו אמר רבי אלעזר כולן צריכין הכרזה בבית דין רועה פליגי בה רב אחא ורבינא

חד אמר בעי הכרזה וחד אמר לא בעי הכרזה בשלמא למ"ד לא בעי הכרזה היינו דאמר רב יהודה אמר רב סתם רועה פסול אלא למ"ד בעי הכרזה מאי סתם רועה פסול דבסתמא מכרזינן עליה ההיא מתנה דהווי חתימי עליה תרינן גזלנין סבר רב פפא בר שמואל לאכשורה דהא לא אכרזינן עלייהו אמר ליה רבא נהי דבעינן הכרזה בגזלן דרבנן בגזלן דאורייתא מי בעינן הכרזה: סימן דב"ר ועריו"ת גנ"ב: אמר רב נחמן אוכלי דבר אחר פסולי לעדות הני מילי בפרהסיא אבל בצינעה לא ובפרהסיא נמי לא אמרן אלא דאפשר ליה לאיתזוני בצינעה וקא מבזי נפשיה בפרהסיא אבל לא אפשר ליה חיותיה הוא אמר רב נחמן החשוד על העריות כשר לעדות אמר רב ששת עני מרי ארבעין בכתפיה וכשר אמר רבא ומודה רב נחמן לענין עדות אשה שהוא פסול אמר רבינא ואיתימא רב פפא לא אמרן אלא לאפוקה אבל לעיולה לית לן בה פשיטא מהו דתימא הא עדיפא ליה דכתיב (משלי ט) מים גנובים ימתקו וגו' קמ"ל דכמה דקיימא הכי שכיחא ליה ואמר רב נחמן גנב ניסן וגנב תשרי לא שמיה גנב הני מילי באריסא ודבר מועט ובדבר שנגמרה מלאכתו איכריה דרב זביד חד גנב קבא דשערי ופסליה וחד גנב קיבורא דאהיני ופסליה הנהו קבוראי דקבור נפשא ביום טוב ראשון של עצרת שמתניהו רב פפא ופסלינהו לעדות ואכשרינהו רב הונא בריה דרב יהושע אמר ליה רב פפא והא רשעים נינהו סברי מצוה קא עבדי והא קא משמתינא להו סברי כפרה קא עבדי לן רבנן: איתמר

דף כז, א גמרא עד זומם אביי אמר למפרע הוא נפסל ורבא אמר מיכן ולהבא הוא נפסל אביי אמר למפרע הוא נפסל מעידנא דאסהיד רשע הוא והתורה אמרה (שמות כג) אל תשת ידך עם רשע אל תשת רשע עד רבא אמר מיכן ולהבא הוא נפסל עד זומם חידוש הוא מאי חזית דסמכת אהני סמוך אהני אין לך בו אלא משעת חידושו ואילך איכא דאמרי רבא נמי כאביי סבירא ליה ומאי טעם קאמר מכאן ולהבא משום פסידא דלקוחות מאי בינייהו איכא בינייהו דאסהידו בי תרי בחד אי נמי דפסלינהו בגזלנותא ואמר ר' ירמיה מדיפתי עבד רב פפי עובדא כוותיה דרבא מר בר רב אשי אמר הלכתא כוותיה דאביי והלכתא כוותיה דאביי ביע"ל קג"ם מומר אוכל נבילות לתיאבון דברי הכל פסול להכעיס אביי אמר פסול רבא אמר כשר אביי אמר פסול דהוה ליה רשע ורחמנא אמר אל תשת רשע עד ורבא אמר כשר רשע דחמס בעינן מיתיבי אל תשת רשע עד אל תשת חמס עד אלו גזלנין ומועלין בשבועות מאי לאו אחד שבועת שוא ואחד שבועת ממון לא אידי ואידי שבועת ממון ומאי שבועות דעלמא מיתיבי אל תשת רשע עד אל תשת חמס עד אלו גזלנין ומלוי רביות תיובתא דאביי תיובתא נימא כתנאי עד זומם פסול לכל התורה כולה דברי רבי מאיר ר' יוסי אומר בד"א שהוזם בדיני נפשות אבל הוזם בדיני ממונות כשר לדיני נפשות נימא אביי כר"מ ורבא כרבי יוסי אביי כר"מ דאמר אמרינן מקולא לחומר רבא אמר כרבי יוסי דאמר מחומר רבא לקולא אמרינן מקולא לחומר רבא לא אליבא דר' יוסי כ"ע לא פליגי כי פליגי אליבא דר"מ אביי כר"מ ורבא עד כאן לא קאמר ר"מ התם אלא גבי עד זומם דממון דרע לשמים ורע לבריות אבל הכא דרע לשמים ואין רע לבריות לא והלכתא כוותיה דאביי והא איתותב ההיא רבי יוסי היא ותיהוי נמי ר' יוסי ר"מ ור' יוסי הלכה כר' יוסי שאני התם דסתם לן תנא כרבי מאיר והיכא סתם לן כי הא דבר חמא קטל נפשא אמר ליה ריש גלותא לרב אבא בר יעקב פוק עיין בה אי ודאי קטל ליכהויהו לעיניהו אתו תרי סהדי אסהידו ביה דודאי קטל אזל איהו אייתי תרי סהדי אסהידו ביה בחד מהנך חד אמר קמאי דידי גנב קבא דחושלא וחד אמר קמאי דידי גנב

דף כז,ב גמרא קתא דבורטיא א"ל מאי דעתך כר' מאיר רבי מאיר ורבי יוסי הלכה כרבי יוסי ורבי יוסי האמר הוזם בדיני ממונות כשר לדיני נפשות אמר ליה רב פפי הני מילי היכא דלא סתם לן תנא כרבי מאיר הכא סתם לן תנא כרבי מאיר ממאי אילימא מהא דתנן כל הראוי לדון דיני נפשות ראוי לדון דיני ממונות מני אילימא רבי יוסי היא הא איכא עד זומם דממון דכשר לדיני נפשות ופסול לדיני ממונות אלא לאו רבי מאיר היא ממאי דילמא בפסולי יוחסין קאי דאי לא תימא הכי סיפא דקתני יש ראוי לדון דיני ממונות ואין ראוי לדון דיני נפשות אמאי אינו ראוי דאיתזם בדיני נפשות ראוי לדון דיני ממונות והא דברי הכל פסול הוא אלא בפסול יוחסין קאי ה"נ בפסול יוחסין קאי אלא הכא קא סתם לן תנא דתנן אלו הן הפסולים המשחק בקוביא ומלוי ברבית ומפריחי יונים וסוחרי שביעית והעבדים זה הכלל כל עדות שאין האשה כשירה לה אף הן אין כשרין לה מני אילימא רבי יוסי והאיכא עדות בדיני נפשות שאין האשה כשירה לה והן כשרין לה אלא לאו רבי מאיר היא קם בר חמא נשקיה אכרעיה וקבליה לכרגיה דכולי שניה:

דף כז,ב משנה ואלו הן הקרובין אחיו ואחי אביו ואחי אמו ובעל אחותו ובעל אחות אביו ובעל אחות אמו ובעל אמו וחמיו וגיסו הן ובניהן וחתניהן וחורגו לבדו א"ר יוסי זו משנת רבי עקיבא אבל משנה ראשונה דודו ובן דודו וכל הראוי ליורשו וכל הקרוב לו באותה שעה היה קרוב ונתרחק ה"ז כשר רבי יהודה אומר אפילו מתה בתו ויש לו בנים ממנה הרי זה קרוב האוהב והשונא אוהב זה שושבינו שונא כל שלא דבר עמו שלשה ימים באיבה א"ל לא נחשדו ישראל על כך:

דף כז,ב גמרא מנהני מילי דת"ר (דברים כד) לא יומתו אבות על בנים מה ת"ל אם ללמד שלא ימותו אבות בעון בנים ובנים בעון אבות הרי כבר נאמר (דברים כד) איש בחטאו יומתו אלא לא יומתו אבות על בנים בעדות בנים ובנים לא יומתו על אבות בעדות אבות ובנים בעון אבות לא והכתיב (שמות לד) פוקד עון אבות על בנים התם כשאוחזין מעשה אבותיהן בידיהן כדתניא (ויקרא כו) ואף בעונות אבותם אתם ימקו כשאוחזין מעשה אבותיהם בידיהם אתה אומר כשאוחזין או אינו אלא כשאינן אוחזין כשהוא אומר איש בחטאו יומתו הרי כשאוחזין מעשה אבותיהן בידיהן ולא והכתיב (ויקרא כו) וכשלו איש באחיו איש בעון אחיו מלמד שכולן ערבים זה בזה התם שהיה בידם למחות ולא מיחו **דף כח,א גמרא** אשכחן אבות לבנים ובנים לאבות וכ"ש אבות להדדי בנים לבנים מנלן א"כ ליכתוב קרא לא יומתו אבות על בן מאי בנים דאפילו בנים להדדי אשכחן בנים להדדי בנים לעלמא מנלן אמר רמי בר חמא סברא הוא כדתניא אין העדים נעשין זוממין עד שיזומו שניהן ואי ס"ד בנים לעלמא כשרין נמצא עד זומם נהרג בעדות אחיו אמר ליה רבא וליטעמיך הא דתנן שלשה אחין וא' מצטרף עמהן הרי אלו ג' עדיות והן עדות אחת להזמה נמצא עד זומם משלם ממון בעדות אחיו אלא הזמה מעלמא קאתי ה"נ הזמה מעלמא קאתי אלא א"כ ליכתוב קרא ובן על אבות אי נמי הם על אבות מאי ובנים אפילו בנים לעלמא אשכחן קרובי האב קרובי האם מנלן אמר קרא אבות אבות תרי זימני אם אינו ענין לקרובי האב תניהו ענין לקרובי האם אשכחן לחובה לזכות מנא לן אמר קרא יומתו יומתו תרי זימני אם אינו ענין לחובה תנהו ענין לזכות אשכחן בדיני נפשות בדיני ממונות מנלן אמר קרא (ויקרא כד) משפט אחד יהיה לכם משפט השוה לכם אמר רב אחי אבא לא יעיד לי הוא ובנו וחתנו אף אני לא אעיד לו אני ובני וחתני ואמאי הו"ל שלישי בראשון ואנן שני בשני תנן שני בראשון תנן שלישי בראשון לא תנן מאי חתנו דקתני

במתניתין חתן בנו וליתני בן בנו מילתא אגב אורחיה קמ"ל דבעל כאשתו ואלא הא דתני רבי חייא שמונה אבות שהן עשרים וארבעה הני תלתין ותרתינן הוי אלא לעולם חתנו ממש ואמאי קרי ליה חתן בנו כיון דמעלמא קאתי כדור אחר דמי אי הכי הוה ליה שלישי בשני ורב אכשר שלישי בשני אלא רב דאמר כרבי אלעזר דתניא רבי אלעזר אומר כשם שאחי אבא לא יעיד לי הוא ובנו וחתנו כך בן אחי אבא לא יעיד לי הוא ובנו וחתנו ואכתי הוה ליה שלישי בשני ורב אכשר שלישי בשני רב סבר ליה כוותיה בחזא ופליג עליה בחזא מאי טעמא דרב דאמר קרא לא יומתו אבות על בנים ובנים לרבות דור אחר ורבי אלעזר על בנים אמר רחמנא פסולי דאבות שדי אבנים אמר רב נחמן אחי חמותי לא יעיד לי בן אחי חמותי לא יעיד לי בן אחות חמותי לא יעיד לי ותנא תונא בעל אחותו ובעל אחות אביו ובעל אחות אמו הן ובניהן וחתניהן אמר רב אשי כי הוינן בי עולא איבעי לן אחי חמיו מהו בן אחי חמיו מהו בן אחות חמיו מהו אמר לן תניתוה אחיו ואחי אביו ואחי אמו הן ובניהן וחתניהן רב איקלע למזבן

דף כח, ב גמרא גוילי בעו מיניה מהו שיעיד אדם באשת חורגו בסורא אמרי בעל כאשתו בפומבדיתא אמרי אשה כבעלה דאמר רב הונא אמר רב <נחמן> מניין שהאשה כבעלה דכתיב (ויקרא יח) ערות אחי אביך לא תגלה אל אשתו לא תקרב דודתך היא והלא אשת דודו היא מכלל דאשה כבעלה: ובעל אמו הוא ובנו וחתנו: בנו היינו אחיו אמר רבי ירמיה לא נצרכא אלא לאחי האח רב חסדא אכשר באחי האח אמרו ליה לא שמיע לך הא דר' ירמיה אמר להו לא שמיע לי כלומר לא סבירא לי אי הכי היינו אחיו תנא אחיו מן האב וקתני אחיו מן האם אמר רב חסדא אבי חתן ואבי כלה מעידין זה ע"ז ולא דמו להדדי אלא כי אכלא לדנא אמר רבה בר בר חנה מעיד אדם לאשתו ארוסה אמר רבינא לא אמרן אלא לאפוקי מינה אבל לעיולי לה לא מהימן ולא היא לא שנא לאפוקי ולא שנא לעיולי לא מהימן מאי דעתך כדאמר ר' חייא בר אמי משמיה דעולא אשתו ארוסה לא אונן ולא מטמא לה וכן היא לא אוננת ולא מטמאה לו מתה אינו יורשה מת הוא גובה כתובתה התם בשארו תלה רחמנא אכתי לאו שארו היא הכא משום איקרובי דעתא הוא והא איקרבא דעתיה לגבה: חורגו לבדו: ת"ר חורגו לבדו רבי יוסי אומר גיסו ותניא אידך גיסו לבדו ר' יהודה אומר חורגו מאי קאמר אילימא הכי קאמר חורגו לבדו והוא הדין לגיסו ואתא ר' יוסי למימר גיסו לבדו והוא הדין לחורגו אלא מתני' דקתני גיסו הוא ובנו וחתנו מני לא ר' יהודה ולא ר' יוסי ואלא הכי קאמר חורגו לבדו אבל גיסו הוא ובנו וחתנו ואתא ר' יוסי למימר גיסו לבדו אבל חורגו הוא ובנו וחתנו ואלא הא דתני ר' חייא שמונה אבות שהן עשרים וארבעה כמאן לא כר' יוסי ולא כר' יהודה אלא הכי קאמר חורגו לבדו אבל גיסו הוא ובנו וחתנו ואתא ר' יוסי למימר גיסו לבדו וכ"ש חורגו ומתני' ר' יהודה ברייתא ר' יוסי אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי יוסי ההיא מתנתא דהוי חתימי עלה תרי גיסי סבר רב יוסף לאכשורה דאמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר' יוסי אמר ליה אביי ממאי דרבי יוסי דמתניתין דמכשר בגיסו דילמא רבי יוסי דברייתא דפסיל בגיסו לא ס"ד דאמר שמואל כגון אנא ופנחס דהוינן אחי וגיסי אבל גיסי דעלמא שפיר דמי ודילמא כגון אנא ופנחס משום דגיסו קאמר אמר ליה זיל קניה בעדי מסירה כר' אלעזר והאמר רבי אבא מודה רבי אלעזר במזויף מתוכו שהוא פסול א"ל זיל לא שבקי לי דאותביניה לך: ר' יהודה אומר כו': א"ר תנחום א"ר טבלא אמר ר' ברונא אמר רב הלכה כרבי יהודה רבא אמר ר"נ אין הלכה כרבי יהודה וכן אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן אין הלכה כר'

יהודה איכא דמתני לה להא דרבה בר בר חנה אהא את זו דרש רבי יוסי הגלילי (דברים יז) ובאת אל הכהנים הלויים ואל השופט אשר יהיה בימים ההם וכי תעלה על דעתך שאדם הולך אצל שופט שלא היה בימיו אלא זה שהיה קרוב ונתרחק אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן הלכה כר' יוסי הגלילי בני חמוה דמר עוקבא

דף כט,א גמרא קרובים ונתרחקו הוה אתו לקמיה לדינא אמר להו פסילנא לכו לדינא אמרו ליה מאי דעתך כר' יהודה אנן מייתינן איגרתא ממערבא דאין הלכה כרבי יהודה אמר להו אטו בקבא דקירא אידבקנא בכו דלא קאמינא פסילנא לכו לדינא אלא משום דלא צייתיתו דינא: אוהב זה שושבינו וכו': וכמה אמר ר' אבא אמר רבי ירמיה אמר רב כל שבעת ימי המשתה ורבנן משמיה דרבא אמרי אפילו מיום ראשון ואילך: השונא כל שלא דבר כו': ת"ר (במדבר לה) והוא לא אויב לו יעידנו ולא מבקש רעתו ידיננו אשכחן שונא אוהב מנלן קרי ביה הכי והוא לא אויב לו ולא אוהב לו יעידנו ולא מבקש רעתו ולא טובתו ידיננו מידי אוהב כתיב אלא סברא הוא אויב מאי טעמא משום דמרחקא דעתיה אוהב נמי מקרבא דעתיה ורבנן האי לא אויב לו ולא מבקש רעתו מאי דרשי ביה חד לדיין אידך כדתניא אמר רבי יוסי ברבי יהודה והוא לא אויב לו ולא מבקש רעתו מכאן לשני תלמידי חכמים ששונאין זה את זה שאין יושבין בדין כאחד:

דף כט,א משנה כיצד בודקים את העדים היו מכניסין אותן לחדר ומאיימין עליהן ומוציאין את כל האדם לחוץ ומשיירין את הגדול שבהן ואומרים לו אמור היאך אתה יודע שזה חייב לזה אם אמר הוא אמר לי שאני חייב לו איש פלוני אמר לי שהוא חייב לו לא אמר כלום עד שיאמר בפנינו הודה לו שהוא חייב לו מאתים זוז ואחר כך מכניסין את השני ובודקין אותו אם נמצאו דבריהן מכוונין נושאים ונותנים בדבר שנים אומרים זכאי ואחד אומר חייב זכאי שנים אומרים חייב ואחד אומר זכאי חייב ואחד אומר חייב ואחד אומר זכאי שנים מזכין או שנים מחייבין ואחד אומר איני יודע יוסיפו הדיינין גמרו את הדבר היו מכניסין אותן הגדול שבדיינין אומר איש פלוני אתה זכאי איש פלוני אתה חייב ומניין לכשיצא לא יאמר אני מזכה וחבירי מחייבים אבל מה אעשה שחבירי רבו עלי על זה נאמר <ויקרא יט> לא תלך רכיל בעמך ואומר <משלי יא> הולך רכיל מגלה סוד:

דף כט,א גמרא היכי אמרי' להו אמר רב יהודה הכי אמרינן להו (משלי כה) נשיאים ורוח וגשם אין איש מתהלל במתת שקר אמר <ליה> רבא יכלי למימר שב שני הוה כפנא ואבבא אומנא לא חליף אלא אמר רבא אמרינן להו (משלי כה) מפץ וחרב וחץ שנון איש עונה ברעהו עד שקר אמר <ליה> רב אשי יכלי למימר שב שני הוה מותנא ואיניש בלא שניה לא שכיב אלא אמר רב אשי אמר לי נתן בר מר זוטרא אמרינן להו סהדי שקרי אאוגרייהו זילי דכתיב (מלכים א כא) והושיבו שנים אנשים בני בליעל נגדו ויעידוהו לאמר ברכת אלהים ומלך: אם אמר הוא אמר לי כו' עד שיאמרו בפנינו הודה לו שהוא חייב לו מאתים זוז: מסייע ליה לרב יהודה דאמר רב יהודה אמר רב צריך שיאמר אתם עדיי איתמר נמי א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן <מנה לי בידך אמר לו הן למחר אמר לו תנהו לי אמר משטה אני בכ פטור> תניא נמי הכי מנה לי בידך אמר לו הן למחר אמר לו תנהו לי אמר לו משטה אני בכ פטור ולא עוד אלא אפילו הכמין לו עדים אחורי גדר ואמר לו מנה לי בידך אמר לו הן רצונך שתודה בפני פלוני ופלוני אמר לו מתיירא אני שמא תכפיני לדין למחר אמר לו תניהו לי אמר לו משטה אני בכ פטור ואין טוענין למסית מסית

מאן דכר שמייה חסורי מיחסרא והכי קתני אם לא טען אין טוענין לו ובדיני נפשות אע"ג דלא טען טוענין לו ואין טוענין למסית מאי שנא מסית אמר ר' חמא בר חנינא מפירקיה דרבי חייה בר אבא שמיע לי שאני מסית דרחמנא אמר (דברים יג) לא תחמול ולא תכסה עליו אמר רבי שמואל בר נחמן אמר רבי יונתן מניין שאין טוענין למסית מנחש הקדמוני דא"ר שמלאי הרבה טענות היה לו לנחש לטעון ולא טען ומפני מה לא טען לו הקב"ה לפי שלא טען הוא מאי הוה ליה למימר דברי הרב ודברי תלמיד דברי מי שומעין דברי הרב שומעין אמר חזקיה מניין שכל המוסיף גורע שנאמר (בראשית ג) אמר אלהים לא תאכלו ממנו ולא תגעו בו רב משרשיא אמר מהכא (שמות כה) אמתים וחצי ארכו רב אשי אמר (שמות כו) עשתי עשרה יריעות אמר אביי לא שנו אלא דאמר משטה אני בכך אבל אמר **דף כט,ב גמרא** לא היו דברים מעולם הוחזק כפרן <אמר> [אמר ליה] רב פפא בריה דרב אחא בר אדא הכי אמרינן משמיה דרבא כל מילי דכדי לא דכירי אינשי ההוא דאכמין ליה עדים לחבריה בכילתיה אמר ליה מנה לי בידך אמר ליה הן אמר עירי ושכבי ליהוה עלך סהדי א"ל לא אמר רב כהנא הא אמר ליה לא ההוא דאכמין עדים בקיברא לחבריה א"ל מנה לי בידך אמר ליה הן חיי ומיתי ליהוה עלך סהדי אמר ליה לא <א"ר שמעון> [אמר ר"ש בן לקיש] הא א"ל לא אמר רבינא ואיתימא רב פפא שמע מינה מהא הא דאמר רב יהודה אמר רב צריך שיאמר אתם עדיי לא שנא כי אמר ליה ולא שנא כי אמר מלוה ושתיק ליה טעמא דאמר ליה לא אבל אי שתיק הכי נמי ההוא דהוה קרו ליה קב רשו אמר מאן מסיק בי אלא פלוני ופלוני אתו תבעוהו לדינא קמיה דרב נחמן א"ר נחמן אדם עשוי שלא להשביע את עצמו ההוא דהוה קרו ליה עכברא דשכיב אדינרי כי קא שכיב אמר פלניא ופלניא מסקו בי זוזי בתר דשכיב אתו תבעינהו ליורשין אתו לקמיה דר' ישמעאל ברבי יוסי אמר להו כי אמרי' אדם עשוי שלא להשביע את עצמו הני מילי מחיים אבל לאחר מיתה לא פרעו פלגא תבעינהו לדינא לאידך פלגא אתו לקמיה דרבי חייה אמר להו כשם שאדם עשוי שלא להשביע את עצמו כך אדם עשוי שלא להשביע את בניו אמרו ליה ניזיל וניהדר אמר להו כבר הורה זקן הודה בפני שנים וקנו מידו כותבין ואם לאו אין כותבין בפני שלשה ולא קנו מידו רב <אמי> אמר כותבין ורב אסי אמר אין כותבין הוה עובדא וחש לה רב להא דרב אסי אמר רב אדא בר אהבה הא אודיתא זימנין כתבינן וזימנין לא כתבינן כניפי ויתבי לא כתבינן כנפינהו איהו כתבינן רבא אמר אפילו כנפינהו איהו לא כתבינן עד דאמר להו הוה עלי דייני מר בר רב אשי אמר אפילו אמר הוה עלי דייני לא כתבינן עד דקבעי דוכתא ושלחי ומזמני ליה לבי דינא הודה במטלטלי וקנו מידו כותבין ואם לאו אין כותבין במקרקעי ולא קנו מידו מאי אמימר אמר אין כותבין מר זוטרא אמר כותבין והלכתא כותבין רבינא איקלע לדמהריא א"ל רב דימי בר רב הונא מדמהריא לרבינא מטלטלי ואיתנהו בעינייהו מאי אמר ליה כמקרקעי דמו רב אשי אמר כיון דמחסרי גוביינא לא ההיא אודיתא דלא הוה כתוב בה אמר לנא כתבו וחתמו והבו ליה אביי ורבא דאמרי תרוייהו היינו דריש לקיש דאמר ריש לקיש חזקה אין העדים חותמין על השטר אא"כ נעשה גדול מתקיף לה רב פפי ואיתימא רב הונא בריה דרב יהושע מי איכא מידי דאנן לא ידעינן וספרי דבי דינא ידעי שאילינהו לספרי דאביי וידעי לספרי דרבא וידעי ההיא אודיתא דהוה כתב ביה דוכרן פיתגמי

דף ל,א גמרא וכל לישני דבי דינא ולא הוה כתב בה במותב תלתא הוינא וחד ליתוהי סבר רבינא למימר היינו דריש לקיש א"ל רב נתן בר אמי הכי אמרינן משמיה דרבא כל

כי האי גוונא חיישינן לב"ד טועין אמר רב נחמן בר יצחק אי כתב בה בי דינא תו לא צריך ודילמא בית דין חצוף הוא דאמר שמואל שנים שדנו דיניהן דין אלא שנקראו ב"ד חצוף דכתב ביה בי דינא דרבנא אשי ודילמא רבנן דבי רב אשי כשמואל סבירא להו דכתיב בו <ואמרנא ליה לרבנא אשי> ואמר לן רבנא אשי ת"ר אמר להן אחד אני ראיתי אביכם שהטמין מעות בשידה תיבה ומגדל ואמר של פלוני הן של מעשר שני הן בבית לא אמר כלום בשדה דבריו קיימין כללו של דבר כל שבידו ליטלן דבריו קיימין אין בידו ליטלן לא אמר כלום הרי שראו את אביהן שהטמין מעות בשידה תיבה ומגדל ואמר של פלוני הן של מעשר שני הן אם כמוסר דבריו קיימין אם כמערים לא אמר כלום הרי שהיה מצטער על מעות שהניח לו אביו ובא בעל החלום ואמר לו כך וכך הן במקום פלוני הן של מעשר שני הן זה היה מעשה ואמרו דברי חלומות לא מעלין ולא מורידין: שנים אומרים זכאי כו': מיכתב היכי כתבי ר' יוחנן אמר זכאי ריש לקיש אמר פלוני ופלוני מזכין <ופלוני ופלוני מחייבין> [ופלוני מחייב] רבי <אליעזר> [אלעזר] אמר מדבריהן נזדכה פלוני מאי בינייהו איכא בינייהו לשלומי איהו מנתא בהדייהו דלמאן דאמר זכאי משלם ולמאן דאמר פלוני ופלוני מזכין ופלוני מחייבין לא משלם ולמ"ד זכאי משלם להו אי לדידי צייתתון אתון נמי לא שלמיתון אלא איכא בינייהו לשלומי אינהו מנתא דידיה למ"ד זכאי משלמי למ"ד פלוני ופלוני מזכין ופלוני מחייבין לא משלמי ולמאן דאמר זכאי משלמי ולימרו ליה אי לאו את בהדן לא הוה סליק דינא מידי אלא איכא בינייהו משום (ויקרא יט) לא תלך רכיל בעמך רבי יוחנן אמר זכאי משום לא תלך רכיל ריש לקיש אמר פלוני ופלוני מזכין ופלוני מחייבין משום דמיחזי כשיקרא ור' אלעזר אית ליה דמר ואית ליה דמר הלכך כתבי הכי מדבריהם נזדכה פלוני: גמרו את הדבר היו מכניסין כו': למאן אילימא לבעלי דינין התם קיימי אלא לעדים כמאן דלא כרבי נתן דתניא לעולם אין עדותן מצטרפת עד שיראו שניהן כאחד רבי יהושע בן קרחה אומר אפילו בזה אחר זה ואין עדותן מתקיימת בבית דין עד שיעידו שניהן כאחד רבי נתן אומר שומעין דבריו של זה היום וכשיבא חבירו למחר שומעין את דבריו לא לעולם לבעלי דינין ורבי נחמיה היא דתניא רבי נחמיה אומר כך היה מנהגן של נקיי הדעת שבירושלים מכניסין לבעלי דינין ושומעין דבריהן ומכניסין את העדים ושומעין דבריהם ומוציאין אותן לחוץ ונושאין ונותנין בדבר <גמרו את הדבר מכניסין אותן כו'> והתניא גמרו את הדבר מכניסין את העדים ההיא דלא כרבי נתן גופא לעולם אין עדותן מצטרפת עד שיראו שניהם כאחד רבי יהושע בן קרחה אומר אפילו בזה אחר זה במאי קמיפלגי איבעית אימא קרא ואיבעית אימא סברא איבעית אימא סברא אמנה דקא מסהיד האי לא קא מסהיד האי ומנה דקא מסהיד האי לא קמסהיד האי ואידך אמנה בעלמא תרוייהו קמסהדי ואיבעית אימא קרא דכתיב (ויקרא ה) והוא עד או ראה או ידע ותניא ממשמע שנאמר (דברים יט) לא יקום עד איני יודע שהוא אחד מה תלמוד לומר אחד זה בנה אב כל מקום שנאמר עד הרי כאן שנים עד שיפרט לך הכתוב אחד ואפקיה רחמנא בלשון חד למימר עד דחזו תרוייהו כחד ואידך והוא עד או ראה או ידע מ"מ: ואין עדותן מתקיימת בב"ד עד שיעידו שניהן כאחד ר' נתן אומר שומעין דבריו של זה היום וכשיבא חבירו למחר שומעין דבריו במאי קמיפלגי איבעית אימא סברא איבעית אימא קרא אב"א סברא מר סבר עד אחד כי אתי לשבועה אתי לממונא לא אתי ואידך אטו כי אתו בהדי הדדי בחד

פומא קא מסהדי אלא מצרפינן להו הכא נמי ליצרפינהו ואיבעית אימא קרא (ויקרא ה) אם לא יגיד ונשא עונו

דף ל,ב גמרא ודכולי עלמא כרבנן דפליגי עליה דרבי יהושע בן קרחה והכא באקושי הגדה לראיה קא מיפלגי מר סבר מקשינן הגדה לראיה ומר סבר לא מקשינן רבי שמעון בן אליקים הוה משתקיד עליה דר' יוסי ברבי חנינא למסמכיה ולא קא מיסתייע מילתא יומא חד הוה יתיב קמיה דר' יוחנן אמר להו מי איכא דידע הלכה כרבי יהושע בן קרחה או לא א"ל רבי שמעון בן אליקים דין ידע אמר ליה לימא איזו אמר ליה ליסמכיה מר ברישא סמכיה אמר ליה בני אמור לי כיצד שמעת א"ל כך שמעתי שמודה ר' יהושע בן קרחה לרבי נתן אמר לזה הוצרכתי השתא ומה עיקר ראייה בהדי הדדי אמר ר' יהושע בן קרחה לא בעינן הגדה מיבעיא א"ל הואיל ועלית לא תרד אמר ר' זירא שמע מינה גברא רבה כיון דסמיך סמיך א"ר חייא בר אבין אמר רב הלכה כר' יהושע בן קרחה בין בקרקעות בין במטלטלין עולא אמר הלכה כרבי יהושע בן קרחה בקרקעות אבל לא במטלטלין א"ל אביי הלכה מכלל דפליגי והאמר ר' אבא א"ר הונא אמר רב מודים חכמים לרבי יהושע בן קרחה בעדות קרקע ותני רב אידי בר אבין בנזיקין דבי קרנא מודין חכמים לרבי יהושע בן קרחה בעדות בכור ובעדות קרקע ובעדות חזקה וכן שבבן ושבבת גברא אגברא קא רמית מר סבר פליגי ומר סבר לא פליגי מאי וכן שבבן ושבבת אילימא אחד אומר אחת בגבה ואחד אומר אחת בכריסה האי חצי דבר וחצי עדות הוא אלא אחד אומר שתים בגבה ואחד אומר שתים בכריסה אמר רב יוסף אנא אמינא משמיה דעולא הלכה כרבי יהושע בן קרחה בין בקרקעות בין במטלטלין ורבנן דאתו ממחוזא אמרי אמר ר' זירא משמיה דרב בקרקעות אין אבל לא במטלטלין רב לטעמיה דאמר רב הודאה אחר הודאה הודאה אחר הלואה מצטרפי הלואה אחר הלואה אחר הודאה לא מצטרפי אשכחיה רב נחמן בר יצחק לרב הונא בריה דרב יהושע א"ל מאי שנא הלואה אחר הלואה דלא דמנה דקא חזי האי לא קא חזי האי הודאה אחר הודאה נמי אמנה דקא מודה קמי האי לא מודי קמי האי דא"ל להאי בתרא בהאי מנה דאודיי ליה קמך אודיי ליה נמי קמי פלוני אכתי בתרא ידע קמא לא ידע דהדר אזיל א"ל לקמא האי מנה דאודיי ליה קמך אודיי ליה נמי קמי פלוני א"ל תנוח דעתך שהתנחת את דעתי א"ל מאי ניהותא דרבא ואיתימא רב ששת שדא בה נרגא לאו היינו הודאה אחר הלואה אמר ליה היינו דשמיע לי עלייכו דרמיתו דיקלי וזקפיתו להו נהרדעי אמרי בין הודאה אחר הודאה בין הודאה אחר הלואה בין הלואה אחר הלואה בין הלואה אחר הודאה מצטרפות כמאן כר' יהושע בן קרחה אמר רב יהודה עדות המכחשת זו את זו בבדיקות כשרה בדיני ממונות אמר רבא מסתברא מילתיה דרב יהודה באחד אומר בארנקי שחורה ואחד אומר בארנקי לבנה אבל אחד אומר מנה שחור ואחד אומר מנה לבן אין מצטרפין וארנקי שחורה בדיני נפשות לא והאמר רב חסדא אחד אומר בסייף הרגו ואחד אומר בארירן הרגו אין זה נכון אחד אומר כליו שחורים ואחד אומר כליו לבנים הרי זה נכון

דף לא,א גמרא גברא אגברא קא רמית נהרדעי אמרי אפילו אחד אומר מנה שחור ואחד אומר מנה לבן מצטרפים כמאן כרבי יהושע בן קרחה אימר דשמעת ליה לרבי יהושע בן קרחה היכא דלא מכחשו אהדדי היכא דמכחשי אהדדי מי אמר אלא הוא דאמר כי האי תנא דתניא אמר ר' שמעון בן אלעזר לא נחלקו בית שמאי ובית הלל על שתי כיתי עדים שאחת אומרת מאתים ואחת אומרת מנה שיש בכלל מאתים מנה על מה נחלקו על כת

אחת שבית שמאי אומרים נחלקה עדותן ובית הלל אומרים יש בכלל מאתים מנה אחד אומר חבית של יין ואחד אומר חבית של שמן הוה עובדא ואתי לקמיה דרבי אמי חייביה רבי אמי לשלומי ליה חביתא דחמרא מיגו חביתא דמשחא כמאן כר"ש בן אלעזר אימר דאמר ר"ש [ב"א] היכא דיש בכלל מאתים מנה כי האי גוונא מי אמר לא צריכא לדמי אחד אומר בדיוטא העליונה ואחד אומר בדיוטא התחתונה אמר רבי חנינא מעשה בא לפני רבי וצירף עדותן: ומניין לכשיצא כו': תנו רבנן מניין לכשיצא לא יאמר הריני מזכה וחבירי מחייבין אבל מה אעשה שחבירי רבו עלי תלמוד לומר (ויקרא יט) לא תלך רכיל בעמך ואומר (משלי יא) הולך רכיל מגלה סוד ההוא תלמידא דנפיק עליה קלא דגלי מילתא דאיתמר בי מדרשא בתר עשרין ותרתינן שנין אפקיה רב אמי מבי מדרשא אמר דין גלי רזיא:

דף לא,א משנה כל זמן שמביא ראיה סותר את הדין אמר לו כל ראיות שיש לך הבא מיכן עד שלשים יום מצא בתוך שלשים יום סותר לאחר שלשים יום אינו סותר אמר רשב"ג מה יעשה זה שלא מצא בתוך שלשים ומצא לאחר שלשים אמר לו הבא עדים ואמר אין לי עדים אמר הבא ראיה ואמר אין לי ראיה ולאחר זמן הביא ראיה ומצא עדים הרי זה אינו כלום אמר רשב"ג מה יעשה זה שלא היה יודע שיש לו עדים ומצא עדים לא היה יודע שיש לו ראיה ומצא ראיה ראה שמתחייב בדין ואמר קרבו פלוני ופלוני ויעידוני או שהוציא ראיה מתחת פונדתו הרי זה אינו כלום:

דף לא,א גמרא אמר רבה בר רב הונא הלכה כרשב"ג ואמר רבה בר רב הונא אין הלכה כדברי חכמים פשיטא כיון דאמר הלכה כרשב"ג ממילא ידענא דאין הלכה כחכמים מהו דתימא הני מילי לכתחילה אבל דיעבד שפיר דמי קמ"ל דאי עביד מהדרין ליה: אמר לו הבא עדים כו' אמר רשב"ג כו': אמר רבה בר רב הונא א"ר יוחנן הלכה כדברי חכמים ואמר רבה בר רב הונא אמר רבי יוחנן אין הלכה כרשב"ג פשיטא כיון דאמר הלכה כדברי חכמים ממילא ידענא דאין הלכה כרשב"ג הא קמ"ל דבההיא אין הלכה כרשב"ג הא בכולהו הלכה כרשב"ג לאפוקי מהא דאמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן כל מקום ששנה רשב"ג במשנתנו הלכה כמותו חוץ מערב וצידן וראיה אחרונה ההוא ינוקא דתבעוהו לדינא קמיה דרב נחמן א"ל אית לך סהדי א"ל לא אית לך ראיה א"ל לא חייביה רב נחמן הוה קא בכי ואזיל שמעוהו הנך אינשי אמרו ליה אנן ידעינן במילי דאבוך אמר רב נחמן בהא אפילו רבנן מודו דינוקא במילי דאבוה לא ידע ההיא איתתא דנפק שטרא מתותי ידה אמרה ליה ידענא בהאי שטרא דפריע הוה הימנה רב נחמן אמר ליה רבא לרב נחמן כמאן כרבי דאמר אותיות נקנות במסירה אמר ליה שאני הכא דאי בעיא קלתיה איכא דאמרי לא הימנה רב נחמן אמר ליה רבא לרב נחמן והא אי בעיא

דף לא,ב גמרא קלתיה כיון דאיתחזק בבי דינא איבעיא קלתיה לא אמרינן איתיביה רבא לרב נחמן סימפון שיש עליו עדים יתקיים בחותמיו אין עליו עדים ויצא מתחת ידי שלישי או שיצא אחר חיתום שטרות כשר אלמא שלישי מהימן תיובתא דרב נחמן <תיובתא> כי אתא רב דימי אמר ר' יוחנן לעולם מביא ראיה וסותר עד שיסתתם טענותיו ויאמר קרבו פלוני ופלוני והעידוני הא גופא קשיא אמרת יסתתם טענותיו אתאן לרבנן והדר אמרת קרבו איש פלוני ופלוני והעידוני אתאן לרשב"ג וכי תימא כולה רשב"ג ופרושי קא מפרש מאי עד שיסתתם טענותיו עד שיאמר קרבו פלוני ופלוני והעידוני והא אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן כל מקום ששנה רבן שמעון בן גמליאל במשנתנו הלכה כמותו חוץ מערב

וצידן וראיה אחרונה אלא כי אתא רב שמואל בר יהודה א"ר יוחנן לעולם מביא ראיה וסותר עד שיסתתם טענותיו ויאמרו לו הבא עדים ואומר אין לי עדים הבא ראיה ואומר אין לי ראיה אבל באו עדים ממדינת הים או שהיתה דיסקיא של אביו מופקדת ביד אחר הרי זה מביא ראיה וסותר כי אתא רב דימי אמר רבי יוחנן התוקף את חבירו בדין אחד אומר נדון כאן ואחד אומר נלך למקום הוועד כופין אותו וילך למקום הוועד אמר לפניו רבי אלעזר רבי מי שנושה בחבירו מנה יוציא מנה על מנה אלא כופין אותו ודן בעירו איתמר נמי א"ר ספרא <אמר רבי יוחנן> שנים שנתעצמו בדין א' אומר נדון כאן ואחד אומר נלך למקום הוועד כופין אותו ודן בעירו ואם הוצרך דבר לשאול כותבין ושולחין ואם אמר כתבו ותנו לי מאיזה טעם דנתוני כותבין ונותנין לו והיבמה הולכת אחר היבם להתירה עד כמה אמר רבי אמי אפילו מטבריא לצפורי אמר רב כהנא מאי קרא (דברים כד) וקראו לו זקני עירו ולא זקני עירה אמר אמימר הילכתא כופין אותו וילך למקום הוועד א"ל רב אשי לאמימר והא אמר רבי אלעזר כופין אותו ודן בעירו הני מילי היכא דקאמר ליה ליה למלוה אבל מלוה (משלי כב) עבד ליה לאיש מלוה שלחו ליה למר עוקבא לדזיו ליה כבר בתיה שלם עוקבן הבבלי קבל קדמנא ירמיה אחי העביר עלי את הדרך ואמרו לו השיאוהו ויראה פנינו בטבריא הא גופא קשיא אמרת אמרו לו אלמא דיינוה אתון השיאוהו ויראה פנינו בטבריא אלמא שדרוהו הכא אלא הכי קאמרי אמרו ליה דיינו אתון אי ציית ציית ואי לא השיאוהו ויראה פנינו בטבריא רב אשי אמר דיני קנסות הוה ובבבל לא דיינו דיני קנסות והא דשלחו ליה הכי כדי לחלוק כבוד למר עוקבא:

מסכת סנהדרין פרק ד

דף לב,א משנה אחד דיני ממונות ואחד דיני נפשות בדרישה ובחקירה שנאמר (ויקרא כד) משפט אחד יהיה לכם מה בין דיני ממונות לדיני נפשות דיני ממונות בשלשה ודיני נפשות בעשרים ושלשה דיני ממונות פותחין בין לזכות בין לחובה ודיני נפשות פותחין לזכות ואין פותחין לחובה דיני ממונות מטיין על פי אחד בין לזכות בין לחובה ודיני נפשות מטיין על פי אחד לזכות ועל פי שנים לחובה דיני ממונות מחזירין בין לזכות בין לחובה דיני נפשות מחזירין לזכות ואין מחזירין לחובה דיני ממונות הכל מלמדין זכות וחובה דיני נפשות הכל מלמדין זכות ואין הכל מלמדין חובה דיני ממונות המלמד חובה מלמד זכות ואין והמלמד זכות מלמד חובה דיני נפשות המלמד חובה מלמד זכות אבל המלמד זכות אין יכול לחזור וללמד חובה דיני ממונות דנין ביום וגומרין בלילה דיני נפשות דנין ביום וגומרין ביום דיני ממונות גומרין בו ביום בין לזכות בין לחובה דיני נפשות גומרין בו ביום לזכות וביום שלאחריו לחובה לפיכך אין דנין לא בערב שבת ולא בערב יום טוב דיני ממונות הטמאות והטהרות מתחילין מן הגדול דיני נפשות מתחילין מן הצד הכל כשרין לדון דיני ממונות ואין הכל כשרין לדון דיני נפשות אלא כהנים ליום וישראלים המשיאין לכהונה:

דף לב,א גמרא דיני ממונות מי בעינן דרישה וחקירה ורמינהו שטר שזמנו כתוב באחד בניסן בשמיטה ובאו עדים ואמרו היאך אתם מעידין על שטר זה והלא ביום פלוני עמנו

הייתם במקום פלוני שטר כשר ועדיו כשרין חיישינן שמא איחרוהו וכתבוהו ואי סלקא דעתך בעינן דרישה וחקירה היכי חיישינן שמא איחרוהו וכתבוהו וליטעמיך תיקשי לך מתני' שטרי חוב המוקדמין פסולים והמאוחרים כשרין ואי סלקא דעתך בעינן דרישה וחקירה מאוחרין אמאי כשרין הא לא קשיא דעדיפא מינה קאמרינן דאפי' אחד בניסן בשמיטה דלא שכיחי אינשי דמוזפי דליכא למימר שמא איחרוהו וכתבוהו דלא מרע לשטריה אפ"ה כיון דשביעית סופה משמטת מכשרינן מ"מ קשיא: סימן חרפ"ש: א"ר חנינא דבר תורה אחד דיני ממונות ואחד דיני נפשות בדרישה ובחקירה שנאמר משפט אחד יהיה לכם ומה טעם אמרו דיני ממונות לא בעינן דרישה וחקירה כדי שלא תנעול דלת בפני לווין אלא מעתה

דף לב,ב גמרא טעו לא ישלמו כל שכן שתנעול דלת בפני לווין רבא אמר מתניתין דהכא בדיני קנסות ואידך בהודאות והלואות רב פפא אמר אידי ואידי בהודאה והלואה כאן בדין מרומה כאן בדין שאינו מרומה כדריש לקיש דריש לקיש רמי כתיב (ויקרא יט) בצדק תשפוט עמיתך וכתיב (דברים טז) צדק צדק תרדף הא כיצד כאן בדין מרומה כאן בדין שאין מרומה רב אשי אמר מתניתין כדשנין קראי אחד לדין וא' לפשרה כדתניא צדק צדק תרדף אחד לדין ואחד לפשרה כיצד שתי ספינות עוברות בנהר ופגעו זה בזה אם עוברות שתיהן שתיהן טובעות בזה אחר זה שתיהן עוברות וכן שני גמלים שהיו עולים במעלות בית חורון ופגעו זה בזה אם עלו שניהן שניהן נופלין בזה אחר זה שניהן עוליין הא כיצד טעונה ושאינה טעונה תידחה שאינה טעונה מפני טעונה קרובה ושאינה קרובה תידחה קרובה מפני שאינה קרובה היו שתיהן קרובות שתיהן רחוקות הטל פשרה ביניהן ומעלות שכן זו לזו ת"ר צדק צדק תרדף הלך אחר ב"ד יפה אחר רבי אליעזר ללוד אחר רבן יוחנן בן זכאי לברור חיל תנא קול ריחים בבורני שבוע הבן שבוע הבן אור הנר בברור חיל משתה שם משתה שם ת"ר צדק צדק תרדף הלך אחר חכמים לישיבה אחר ר' אליעזר ללוד אחר רבן יוחנן בן זכאי לברור חיל אחר רבי יהושע לפקיעין אחר רבן גמליאל ליבנא אחר רבי עקיבא לבני ברק אחר רבי מתיא לרומי אחר רבי חנינא בן תרדיון לסיכני אחר ר' יוסי לציפורי אחר רבי יהודה בן בתירה לנציבין אחר רבי יהושע לגולה אחר רבי לבית שערים אחר חכמים ללשכת הגזית: דיני ממונות פותחין כו': היכי אמרינן אמר רב יהודה הכי אמרינן להו מי יימר כדקאמרינו א"ל עולא והא חסמינן להו וליחסמו מי לא תניא רבי שמעון בן אליעזר אומר מסייעין את העדים ממקום למקום כדי שתיטרף דעתן ויחזרו בהן מי דמי התם ממילא קא מידחו הכא קא דחינן להו בידיהם אלא אמר עולא הכי אמרינן יש לך עדים להזימם א"ל רבה וכי פותחין בזכותו של זה שהיא חובתו של זה ומי היא חובתו והתנן אין עדים זוממין נהרגין עד שיגמר הדין הכי אמרינן אילו שתיק האי עד דמיגמר דיניה ומייתי עדים ומזים להו היא חובתו של זה אלא אמר רבה אמרינן ליה יש לך עדים להכחישן רב כהנא אמר מדבריכם נזדכה פלוני אביי ורבה דאמרי תרוייהו אמרי' ליה אי לא קטלת לא תדחל רב אשי אמר כל מי שידוע לו זכות יבא וילמד עליו תניא כוותיה דאביי ורבה רבי אומר (במדבר ה) אם לא שכב איש אותך ואם לא שטית וגו'

דף לג,א גמרא מיכן שפותחין בדיני נפשות תחלה לזכות: דיני ממונות מחזירין כו': ורמינהו דן את הדין זיכה את החייב חייב את הזכאי טימא את הטהור טיהר את הטמא מה שעשה עשוי וישלם מביתו אמר רב יוסף לא קשיא כאן במומחה כאן בשאינו מומחה

טעה בנואף ונואפת מהו א"ל אדמוקדך יקיד זיל קוץ קרך וצלי איתמר נמי א"ר אמי א"ר יוחנן טעה בנואף חוזר אלא היכי דמי אין חוזרין א"ר אבהו אמר רבי יוחנן כגון שטעה שלא כדרכה: דיני ממונות הכל כו': הכל ואפילו עדים נימא מתניתין ר' יוסי ברבי יהודה היא ולא רבנן דתניא (במדבר לה) ועד אחד לא יענה בנפש בין לזכות בין לחובה ר' יוסי בר' יהודה אומר עונה לזכות ואין עונה לחובה אמר רב פפא באחד מן התלמידים ודברי הכל

דף לד, א גמרא מאי טעמא דר' יוסי בר יהודה דאמר קרא (במדבר לה) עד אחד לא יענה בנפש למות למות הוא דאינו עונה אבל לזכות עונה ורבנן אמר ריש לקיש משום דמיחזי כנוגע בעדותו ורבנן האי למות מאי דרשי ביה מוקמי ליה באחד מן התלמידים כדתניא אמר אחד מן העדים יש לי ללמד עליו זכות מניין שאין שומעין לו ת"ל עד אחד לא יענה מניין לאחד מן התלמידים שאמר יש לי ללמד עליו חובה מניין שאין שומעין לו ת"ל אחד לא יענה בנפש למות: דיני נפשות המלמד כו': אמר רב לא שנו אלא בשעת משא ומתן אבל בשעת גמר דין מלמד זכות חוזר ומלמד חובה מיתבי למחרת משכימין ובאין המזכה אומר אני המזכה ומזכה אני במקומי המחייב אומר אני המחייב ומחייב אני במקומי המלמד חובה מלמד זכות אבל המלמד זכות אינו יכול לחזור וללמד חובה והא למחרת גמר דין הוא וליטעמיך למחרת משא ומתן מי ליכא כי קתני בשעת משא ומתן ת"ש דנין אלו כנגד אלו עד שיראה אחד מן המחייבין דברי המזכין ואם איתא ליתני נמי איפכא תנא אזכות קא מהדר אחובה לא קא מהדר ת"ש דאמר ר' יוסי בר חנינא אחד מן התלמידים שזיכה ומת רואין אותו כאילו חי ועומד במקומו ואמאי נימא אילו הוה קיים הדר ביה השתא מיהא לא הדר ביה והא שלחו מתם לדברי ר' יוסי בר חנינא מוצא מכלל רבינו אין מוצא איתמר תא שמע שני סופרי הדיינין עומדין לפניהן אחד מן הימין ואחד מן השמאל וכותבין דברי המזכין ודברי המחייבין בשלמא דברי המחייבין למחר חזו טעמא אחרינא ובעו למעבד הלנת דין אלא דברי המזכין מאי טעמא לאו משום דאי חזו טעמא אחרינא לחובה לא משגחינן בהו לא כדי שלא יאמרו שנים טעם אחד משני מקראות כדבעא מיניה רבי אסי מרבי יוחנן אמרו שנים טעם אחד משני מקראות מהו אמר ליה אין מונין להן אלא אחד מנהני מילי אמר אביי דאמר קרא (תהילים סב) אחת דבר אלהים שתים זו שמעתי כי עז לאלהים מקרא אחד יוצא לכמה טעמים ואין טעם אחד יוצא מכמה מקראות דבי ר' ישמעאל תנא (ירמיהו כג) וכפטיש יפוצץ סלע מה פטיש זה מתחלק לכמה ניצוצות אף מקרא אחד יוצא לכמה טעמים היכי דמי טעם אחד משני מקראות אמר רב זביד כדתנן מזבח מקדש את הראוי לו רבי יהושע אומר כל הראוי לאשים אם עלה לא ירד שנאמר (ויקרא ז) העולה על מוקדה מה עולה שהיא ראויה לאשים אם עלתה לא תרד אף כל שהוא ראוי לאשים אם עלה לא ירד רבן גמליאל אומר כל הראוי למזבח אם עלה לא ירד שנאמר היא העולה על מוקדה על המזבח מה עולה שהיא ראויה לגבי מזבח אם עלתה לא תרד אף כל שהוא ראוי למזבח אם עלה לא ירד ותרוייהו מאי קמרבו פסולין מר מייתי לה ממוקדה ומר מייתי לה ממזבח והא התם מיפלג פליגי דקתני סיפא אין בין דברי רבן גמליאל לדברי ר' יהושע אלא הדם והנסכים שר"ג אומר לא ירדו ור' יהושע אומר ירדו אלא אמר רב פפא כדתניא ר' יוסי הגלילי אומר מתוך שנאמר

דף לד, ב גמרא (שמות כט) כל הנוגע במזבח יקדש שומע אני בין ראוי בין שאינו ראוי ת"ל (שמות כט) כבשים מה כבשים ראויין אף כל ראוי ר' עקיבא אומר (שמות כט) עולה

מה עולה ראויה אף כל ראוי ותרוייהו מאי קא ממעטו פסולי מר מייתי לה מכבשים ומר מייתי לה מעולה והאמר רב אדא בר אהבה עולת העוף פסולה איכא בינייהו מאן דמייתי לה מכבשים כבשים אין אבל עולת העוף לא ומאן דמייתי לה מעולה אפילו עולת העוף נמי אלא אמר רב אשי כדתניא (ויקרא יז) דם יחשב לאיש ההוא דם שפך לרבות את הזורק דברי רבי ישמעאל ר"ע אומר (ויקרא יז) או זבח לרבות את הזורק ותרוייהו מאי קא מרבו זריקה מר מייתי לה מדם יחשב ומר מייתי לה מאו זבח והאמר רבי אבהו שחט זורק איכא בינייהו לדברי רבי ישמעאל אינו חייב אלא אחת לדברי ר"ע חייב שתיים הא איתמר עלה אמר אביי אף לדברי ר"ע נמי אינו חייב אלא אחת דאמר קרא (דברים יב) שם תעלה עולותיך ושם תעשה ערבינהו רחמנא לכולהו עשיות: דיני ממונות דנין ביום וכו': <סימן משפ"ט מענ"ה מט"ה> מנהגי מילי א"ר חייא בר פפא דאמר קרא (שמות יח) ושפטו את העם בכל עת אי הכי תחלת דין נמי כדרבא דרבא רמי כתיב ושפטו את העם בכל עת וכתיב (דברים כא) והיה ביום הנחילו את בניו הא כיצד יום לתחלת דין לילה לגמר דין מתניתין דלא כרבי מאיר דתניא היה ר"מ אומר מה ת"ל (דברים כא) על פיהם יהיה כל ריב וכל נגע וכי מה ענין ריבים אצל נגעים אלא מקיש ריבים לנגעים מה נגעים ביום דכתיב (ויקרא יג) וביום הראות בו אף ריבים ביום ומה נגעים שלא בסומין דכתיב (ויקרא יג) לכל מראה עיני הכהן אף ריבים שלא בסומין ומקיש נגעים לריבים מה ריבים שלא בקרובים אף נגעים שלא בקרובים אי מה ריבים בשלשה אף נגעים בשלשה ודין הוא ממונו בשלשה גופו לא כל שכן ת"ל (ויקרא יג) והובא אל אהרן הכהן או אל אחד וגו' הא למדת שאפילו כהן אחד רואה את הנגעים ההוא סמיא דהוה בשבבותיה דרבי יוחנן דהוה דאין דינא ולא אמר ליה רבי יוחנן ולא מידי היכי עביד הכי והא"ר יוחנן הלכה כסתם משנה ותנן כל הכשר לדון כשר להעיד ויש שכשר להעיד ואין כשר לדון ואמר ר' יוחנן לאתווי סומא באחת מעיניו ר' יוחנן סתמא אחריתא אשכח דיני ממונות דנין ביום וגומרין בלילה מאי אולמיה דהאי סתמא מהאי סתמא אי בעית אימא סתמא דרבים עדיף ואי בעית אימא משום דקתני לה גבי הלכתא דדינא ורבי מאיר האי ושפטו את העם בכל עת מאי דריש ביה אמר רבא לאיתווי יום המעונן דתנן אין רואין את הנגעים שחרית ובין הערבים ולא בתוך הבית ולא ביום המעונן מפני שכהן נראית עזה ולא בצהרים מפני שעזה נראית כהן ורבי מאיר האי ביום הנחילו את בניו מאי עביד ליה ההוא מיבעי ליה לכדתני רבה בר חנינא קמיה דרב נחמן והיה ביום הנחילו את בניו ביום אתה מפיל נחלות ואי אתה מפיל נחלות בלילה א"ל אלא מעתה מאן דשכיב ביממא ירתון ליה בניה ומאן דשכיב בליליא לא ירתון ליה בניה דילמא דין נחלות קאמרת דתניא (במדבר כז) והיתה לבני ישראל לחקת משפט אורעה כל הפרשה כולה להיות דין כדרב יהודה אמר רב דאמר רב יהודה אמר רב שלשה שנכנסו לבקר את החולה רצו כותבין רצו עושין דין שנים כותבין ואין עושין דין ואמר רב חסדא לא שנו אלא ביום אבל בלילה כותבין ואין עושין דין משום דהוה להו עדים ואין עד נעשה דיין אמר ליה אין הכי קאמינא: דיני נפשות דנין ביום וכו': מנהגי מילי אמר רב שימי בר חייא אמר קרא (במדבר כה) והוקע אותם לה' נגד השמש א"ר חסדא מניין להוקעה שהיא תלייה דכתיב (שמואל ב כא) והוקענום לה' בגבעת שאול בחיר ה'

דף לה, א גמרא וכתוב (שמואל ב כא) ותקח רצפה בת איה את השק ותטהו לה אל הצור בתחלת קציר וכתוב (במדבר כה) ויאמר ה' אל משה קח את כל ראשי העם אם העם חטאו

ראשי העם מה חטאו אמר רב יהודה אמר רב אמר לו הקב"ה למשה חלק להם בתי דינין מ"ט אילימא משום שאין דנין שנים ביום אחד והאמר רב חסדא לא שנו אלא בשתי מיתות אבל במיתה אחת דנין אלא כדי שישוב חרון אף מישראל: דיני ממונות גומריין בו ביום כו': מנהני מילי א"ר חנינא דאמר קרא (ישעיהו א) מלאתי משפט צדק ילין בה ועתה מרצחים ורבא אמר מהכא (ישעיהו א) אשרו חמוץ אשרו דין שמחמץ את דינו ואידך אשרו חמוץ ולא חומץ ואידך האי מלאתי משפט מאי עביד ליה כדר' אלעזר אמר ר' יצחק דא"ר אלעזר אמר רבי יצחק כל תענית שמלינין בו את הצדקה כאילו שופך דמים שנאמר מלאתי משפט צדק וגו' וה"מ בריפתא ותמרי אבל בזווי חיטי ושערי לית לן בה: לפיכך אין דנין כו': מ"ט משום דלא אפשר היכי ליעבד לדייניה במעלי שבתא וליגמריה לדיניה במעלי שבתא דילמא חזו טעם לחובה ובעו למיעבד הלנת דין לדייניה במעלי שבתא וליגמריה בשבתא וליקטליה בשבתא אין רציחה דוחה את שבת וליקטליה לאורתא נגד השמש בעינן וליגמרי' לדיניה בשבתא וליקטליה בחד בשבתא נמצא אתה מענה את דינו נדייניה במעלי שבתא ונגמריה בחד בשבתא מינשו טעמייהו אף על גב דשני סופרי הדיינין עומדים לפנייהם וכותבין דברי המזכין ודברי המחייבין נהי דבפומא כתבין ליבא דאינשי אינשי הלכך לא אפשר א"ל ר"ל לר' יוחנן ותהא קבורת מת מצוה דוחה שבת מק"ו ומה עבודה שדוחה שבת קבורת מת מצוה דוחה אותה מולאחותו כדתני' (במדבר ו) לאביו ולאמו ולאחיו ולאחותו מה ת"ל הרי שהיה הולך לשחוט את פסחו ולמול את בנו דף לה, **ב גמרא** ושמע שמת לו מת יכול יטמא אמרת לא יטמא יכול כשם שאינו מטמא לאחותו כך אינו מטמא למת מצוה ת"ל ולאחותו לאחותו הוא דאינו מטמא אבל מטמא למת מצוה שבת שנידחת מפני עבודה אינו דין שתהא קבורת מת מצוה דוחה אותה א"ל רציחה תוכיח שדוחה את העבודה ואינה דוחה את השבת רציחה גופה תדחה את השבת מק"ו מה עבודה שדוחה את השבת רציחה דוחה אותה שנאמר (שמות כא) מעם מזבחי תקחנו למות שבת שנידחת מפני עבודה אינו דין שתהא רציחה דוחה אותה אמר רבא כבר פסקה תנא דבי רבי ישמעאל דתנא דבי רבי ישמעאל (שמות לה) לא תבערו אש מה ת"ל מה ת"ל אי לר' יוסי ללא יצאת אי לרבי נתן לחלק יצאת כדתניא הבערה ללא יצאת דברי ר' יוסי ר' נתן אומר לחלק יצאת אלא אמר רבא תנא מושבות קשיא ליה מושבות מה ת"ל מכדי שבת חובת הגוף היא וחובת הגוף נוהגת בין בארץ בין בחו"ל (שמות לה) מושבות דכתב רחמנא למה לי משום רבי ישמעאל אמר תלמיד אחד לפי שנאמר (דברים כא) כי יהיה באיש חטא משפט מות והומת שומע אני בין בחול בין בשבת והא מה אני מקיים (שמות לא) מחלליה מות יומת בשאר מלאכות חוץ ממיתת בית דין או אינו אלא אפי' מיתת ב"ד ומה אני מקיים והומת בחול אבל לא בשבת או אינו אלא אפילו בשבת ת"ל לא תבערו אש בכל מושבותיכם ולהלן הוא אומר (במדבר לה) והיו אלה לכם לחקת משפט לדורותיכם בכל מושבותיכם מה מושבות האמור להלן ב"ד אף מושבות האמור כאן בית דין ואמר רחמנא לא תבערו אש בכל מושבותיכם אמר אביי השתא דאמרת אין רציחה דוחה את השבת אין רציחה דוחה את העבודה מקל וחומר ומה שבת שנידחת מפני העבודה אין רציחה דוחה אותה עבודה שהיא דוחה את השבת אינו דין שלא תהא רציחה דוחה אותה אלא הא דכתיב מעם מזבחי תקחנו למות ההוא לקרבן יחיד דלא דחי שבת אמר רבא <אי הכי> לא תהא רציחה דוחה קרבן יחיד מק"ו

דף לו, א גמרא מה יום טוב שנדחה מפני קרבן יחיד אין רציחה דוחה אותו קרבן יחיד שהוא דוחה את יום טוב אינו דין שלא תהא רציחה דוחה אותו הניחא למאן דאמר אין נדרים ונדבות קריבין ביום טוב אלא למאן דאמר נדרים ונדבות קריבין ביום טוב מאי איכא למימר אלא אמר רבא לא מיבעיא למ"ד נדרים ונדבות קריבין ביום טוב דהא לא מתקיים מעם מזבחי כלל אלא אפילו למאן דאמר נדרים ונדבות אין קריבין ביום טוב הכתיב מעם מזבחי המיוחד לי ומאי נינהו תמיד ואמר רחמנא (שמות כא) מעם מזבחי תקחנו למות: דיני ממונות הטמאות והטהרות כו': אמר רב אנא הואי במניינא דבי רבי ומינאי דידי הוו מתחלי ברישא והא אנן מתחילין מן הגדול תנן אמר רבה בריה דרבא ואיתימא רבי הלל בריה דרבי וולס שאני מניינא דבי רבי דכולהו מנייניהו מן הצד הוו מתחלי ואמר רבה בריה דרבא ואיתימא רבי הלל בריה דר' וולס מימות משה ועד רבי לא מצינו תורה וגדולה במקום אחד ולא הא הוה יהושע הוה אלעזר והא הוה פנחס הוו זקנים והא הוה שאול הוה שמואל והא נח נפשיה כולהו שניה קאמרינן והא הוה דוד הוה עירא היאירי והא נח נפשיה כולהו שניה קאמרינן והא הוה שלמה הוה שמעי בן גרא והא קטליה כוליה שניה קאמרינן הא הוה חזקיה הוה שבנא והא איקטיל כולהו שניה קאמרינן והא הוה עזרא הוה נחמיה בן חכליה אמר רב אדא בר אהבה אף אני אומר מימות רבי עד רב אשי לא מצינו תורה וגדולה במקום אחד ולא והא הוה הונא בר נתן הונא בר נתן מיכף הוה כייף ליה לרב אשי: דיני נפשות מתחילין מן הצד: מנא הני מילי אמר ר' אחא בר פפא אמר קרא (שמות כג) לא תענה על ריב לא תענה על רב רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן מהכא (שמואל א כה) ויאמר דוד לאנשיו חגרו איש [את] חרבו ויחגרו איש [את] חרבו ויחגור גם דוד את חרבו אמר רב שונה אדם לתלמידו ודן עמו בדיני נפשות מיתבי הטהרות והטמאות האב ובנו הרב ותלמידו מונין להם שנים דיני ממונות ודיני נפשות ודיני מכות קידוש החדש ועיבור שנה אב ובנו הרב ותלמידו אין מונין להן אלא אחד

דף לו, ב גמרא כי קאמר רב כגון רב כהנא ורב אסי דלגמריה דרב הוו צריכי ולסבריה דרב לא הוו צריכי א"ר אבהו עשרה דברים יש בין דיני ממונות לדיני נפשות וכולן אין נוהגין בשור הנסקל חוץ מעשרים ושלשה מנא הני מילי אמר רב אחא בר פפא דאמר קרא (שמות כג) לא תטה משפט אביונך בריבו משפט אביונך אי אתה מטה אבל אתה מטה משפט של שור הנסקל עשרה הא ט' הוו הא עשרה קתני משום דאין הכל כשרין ועשרים ושלשה חדא היא הא איכא אחריתי דתניא אין מושיבין בסנהדרין זקן וסריס ומי שאין לו בנים ר' יהודה מוסיף אף אכזרי וחילופיהן במסית דרחמנא אמר (דברים יג) לא תחמול ולא תכסה עליו: הכל כשרין לדון דיני ממונות: הכל לאתויי מאי אמר רב יהודה לאתויי ממזר הא תנינא חדא זימנא כל הראוי לדון דיני נפשות ראוי לדון דיני ממונות ויש ראוי לדון דיני ממונות ואין ראוי לדון דיני נפשות והוינן בה לאתויי מאי אמר רב יהודה לאתויי ממזר חדא לאתויי גר וחדא לאתויי ממזר וצריכ' דאי אשמעינן גר דראוי לבא בקהל אבל ממזר אימא לא ואי אשמעינן ממזר דבא מטיפה כשרה אבל גר דלא בא מטיפה כשרה אימא לא צריכא: ואין הכל כשרין לדון דיני נפשות: מאי טעמא דתני רב יוסף כשם שב"ד מנוקין בצדק כך מנוקין מכל מום אמר אמימר מאי קרא (שיר השירים ד) כולך יפה רעיתי ומום אין בך ודילמא מום ממש אמר רב אחא בר יעקב אמר קרא (במדבר יא) והתיצבו שם עמך עמך בדומין לך ודילמא התם משום שכינה אלא אמר רב נחמן בר יצחק אמר קרא (שמות יח) ונשאו אתך אתך בדומין לך ליהוי:

דף לו, ב משנה סנהדרין היתה כחצי גורן עגולה כדי שיהו רואין זה את זה ושני סופרי הדיינין עומדים לפניהם אחד מימין ואחד משמאל וכותבין דברי <מחייבין ודברי מזכין> [המזכין ודברי המחייבין] ר' יהודה אומר שלשה אחד כותב דברי המזכין ואחד כותב דברי המחייבין והשלישי כותב דברי המזכין ודברי המחייבין

דף לז, א משנה ושלוש שורות של תלמידי חכמים יושבין לפניהן כל אחד ואחד מכיר את מקומו הוצרכו לסמוך סומכין מן הראשונה אחד מן השניה בא לו לראשונה אחד מן השלישית בא לו לשניה בוררים להן עוד אחד מן הקהל ומושיבין אותו בשלישית ולא היה יושב במקומו של ראשון אלא יושב במקום הראוי לו:

דף לז, א גמרא מנא הני מילי א"ר אחא בר חנינא דאמר קרא (שיר השירים ז) שררך אגן הסהר אל יחסר המזג וגו' שררך זו סנהדרין למה נקרא שמה שררך שהיא יושבת בטיבור של עולם אגן שהיא מגינה על כל העולם כולו הסהר שהיא דומה לסהר אל יחסר המזג שאם הוצרך אחד מהם לצאת רואין אם יש עשרים ושלושה כנגד סנהדרי קטנה יוצא ואם לאו אינו יוצא: (שיר השירים ז) בטנך ערימת חטים מה ערימת חטים הכל נהנין ממנה אף סנהדרין הכל נהנין מטעמיהן: (שיר השירים ז) סוגה בשושנים שאפילו כסוגה של שושנים לא יפרצו בהן פרצות והיינו דאמר ליה ההוא מינא לרב כהנא אמריתו נדה שרי לייחודי בהדי גברא אפשר אש בנעורת ואינה מהבהבת אמר ליה התורה העידה עלינו סוגה בשושנים שאפילו כסוגה בשושנים לא יפרצו בהן פרצות ריש לקיש אמר מהכא (שיר השירים ז) כפלה הרמון רקתך אפילו ריקנין שבך מלאין מצות כרמון ר' זירא אמר מהכא (בראשית כז) וירח את ריח בגדיו אל תיקרי בגדיו אלא בוגדיו הנהו בריוני דהוה בשיבבותיה דר' זירא דהוה מקרב להו כי היכי דניהדרו להו בתיובתא והוּו קפדי רבנן כי נח נפשיה דר' זירא אמרי עד האינדנא הוה חריכא קטין שקיה דהוה בעי עלן רחמי השתא מאן בעי עלן רחמי הרהרו בלבייהו ועבדו תשובה: שלש שורות כו': אמר אביי ש"מ כי נידי כולהו נידי ולימא להו עד האינדנא הוה יתיבנא ברישא השתא מותביתו לי בדנבי אמר אביי דאמרי ליה הכי הוי זנב לאריות ואל תהי ראש לשועלים:

דף לז, א משנה כיצד מאיימין את העדים על עידי נפשות היו מכניסין אותן ומאיימין עליהן שמא תאמרו מאומד ומשמועה עד מפי עד ומפי אדם נאמן שמא אי אתם יודעין שסופנו לבדוק אתכם בדרישה ובחקירה הוּו יודעין שלא כדיני ממונות דיני נפשות דיני ממונות אדם נותן ממון ומתכפר לו דיני נפשות דמו ודם זרעותיו תלויין בו עד סוף העולם שכן מצינו בקין שהרג את אחיו שנאמר (בראשית ד) דמי אחיך צועקים אינו אומר דם אחיך אלא דמי אחיך דמו ודם זרעותיו דבר אחר דמי אחיך שהיה דמו מושלך על העצים ועל האבנים לפיכך נברא אדם יחידי ללמדך שכל המאבד נפש אחת מישראל מעלה עליו הכתוב כאילו איבד עולם מלא וכל המקיים נפש אחת מישראל מעלה עליו הכתוב כאילו קיים עולם מלא ומפני שלום הבריות שלא יאמר אדם לחבירו אבא גדול מאביך ושלא יהו המינים אומרים הרבה רשויות בשמים ולהגיד גדולתו של הקב"ה שאדם טובע כמה מטבעות בחותם אחד כולן דומין זה לזה ומלך מלכי המלכים הקב"ה טבע כל אדם בחותמו של אדם הראשון ואין אחד מהן דומה לחבירו לפיכך כל אחד ואחד חייב לומר בשבילי נברא העולם ושמא תאמרו

דף לז, ב משנה מה לנו ולצרה הזאת והלא כבר נאמר (ויקרא ה) והוא עד או ראה או ידע אם לא יגיד וגו' ושמא תאמרו מה לנו לחוב בדמו של זה והלא כבר נאמר (משלי יא) באבוד רשעים רנה:

דף לז, ב גמרא ת"ר כיצד מאומד אומר להן שמא כך ראיתם שרץ אחר חבירו לחורבה ורצתם אחריו ומצאתם סייף בידו ודמו מטפטף והרוג מפרפר אם כך ראיתם לא ראיתם כלום תניא א"ר שמעון בן שטח אראה בנחמה אם לא ראיתי אחד שרץ אחר חבירו לחורבה ורצתי אחריו וראיתי סייף בידו ודמו מטפטף והרוג מפרפר ואמרתי לו רשע מי הרגו לזה או אני או אתה אבל מה אעשה שאין דמך מסור בידי שהרי אמרה תורה (דברים יז) על פי שנים עדים יומת המת היודע מחשבות יפרע מאותו האיש שהרג את חבירו אמרו לא זזו משם עד שבא נחש והכישו ומת והאי בר נחש הוא והאמר רב יוסף וכן תני דבי חזקיה מיום שחרב בית המקדש אף על פי שבטלה סנהדרי ארבע מיתות לא בטלו לא בטלו והא בטלו אלא דין ארבע מיתות לא בטלו מי שנתחייב סקילה או נופל מן הגג או חיה דורסתו מי שנתחייב שריפה או נופל בדליקה או נחש מכישו מי שנתחייב הריגה או נמסר למלכות או ליסטיין באין עליו מי שנתחייב חנק או טובע בנהר או מת בסרוני אמרי ההוא חטא אחריתי הוה ביה דאמר מר מי שנתחייב שתי מיתות ב"ד נידון בחמורה: מאומד וכו': בדיני נפשות הוא דלא אמדינן הא בדיני ממונות אמדינן כמאן כר' אחא דתניא ר' אחא אומר גמל האוחר בין הגמלים ונמצא גמל הרוג בצידו בידוע שזה הרגו וליטעמיך עד מפי עד דקתני בדיני נפשות הוא דלא אמרינן הא בדיני ממונות אמרינן והתנן אם אמר הוא אמר לי שאני חייב לו איש פלוני אמר לי שהוא חייב לו לא אמר כלום עד שיאמר בפנינו הודה לו שהוא חייב לו מאתים זוז אלמא אף על גב דפסילי בדיני ממונות אמרינן להו בדיני נפשות הכא נמי אף על גב דפסילי בדיני ממונות אמרינן להו בדיני נפשות: הוו יודעים כו': אמר רב יהודה בריה דר' חייא מלמד שעשה קין בהבל אחיו חבורות חבורות פציעות פציעות שלא היה יודע מהיכן נשמה יוצאה עד שהגיע לצוארו וא"ר יהודה בריה דר' חייא מיום שפתחה הארץ את פיה וקיבלתו לדמו של הבל שוב לא פתחה שנאמר (ישעיהו כד) מכנף הארץ זמירות שמענו צבי לצדיק מכנף הארץ ולא מפי הארץ איתיביה חזקיה אחיו (במדבר טז) ותפתח הארץ את פיה א"ל לרעה פתחה לטובה לא פתחה וא"ר יהודה בריה דרבי חייא גלות מכפרת עון מחצה מעיקרא כתיב (בראשית ד) והייתי נע ונד ולבסוף כתיב (בראשית ד) וישב בארץ נוד אמר רב יהודה גלות מכפרת שלשה דברים שנאמר (ירמיהו כא) <כה אמר ה' וגו'> היושב בעיר הזאת ימות בחרב ברעב ובדבר והיוצא ונפל אל הכשדים הצרים עליכם יחיה והיתה לו נפשו לשלל ר' יוחנן אמר גלות מכפרת על הכל שנאמר (ירמיהו כב) <כה אמר ה'> כתבו את האיש הזה ערירי גבר לא יצלה בימיו כי לא יצלה מזרעו איש יושב על כסא דוד ומושל עוד ביהודה ובתר דגלה כתיב (דברי הימים א ג) ובני יכניה אסיר <בנו> שלתיאל בנו אסיר שעוברתו אמו בבית האסורין שלתיאל ששתלו אל שלא כדרך הנשתלין גמירי שאין האשה מתעברת מעומד

דף לח, א גמרא והיא נתעברה מעומד דבר אחר שלתיאל שנשאל על אלתו אל זרובבל שנזרע בבבל ומה שמו נחמיה בן חכליה שמו יהודה וחזקיה בני רבי חייא הוו יתבי בסעודתא קמי רבי ולא הוו קא אמרי ולא מידי אמר להו אגברו חמרא אדרדקי כי היכי דלימרו מילתא כיון דאיבסום פתחו ואמרו אין בן דוד בא עד שיכלו שני בתי אבות

מישראל ואלו הן ראש גולה שבבבל ונשיא שבארץ ישראל שנאמר (ישעיהו ח) והיה למקדש ולאבן נגף ולצור מכשול לשני בתי ישראל אמר להם בני קוצים אתם מטילין לי בעיניי א"ל רבי חייא רבי אל ירע בעיניך יין ניתן בשבעים אותיות וסוד ניתן בשבעים אותיות נכנס יין יצא סוד א"ר חסדא אמר מר עוקבא ואמרי לה א"ר חסדא דרש מרי בר מר מאי דכתיב (דניאל ט) וישקד ה' על הרעה ויביאה עלינו כי צדיק ה' אלהינו משום דצדיק ה' וישקד ה' על הרעה ויביאה עלינו אין צדקה עשה הקב"ה עם ישראל שהקדים גלות צדקיהו ועוד גלות יכניה קיימת דכתיב ביה בגלות יכניה (מלכים ב כד) החרש והמסגר אלף חרש כיון שפותחין הכל נעשו כחרשין מסגר כיון שסוגרין בהלכה שוב אין פותחין וכמה היו אלף עולא אמר שהקדים שתי שנים לונושנתם א"ר אחא בר יעקב שמע מינה מהרה דמרי עלמא תמני מאה וחמשין ותרתי הוו: לפיכך כו': תנו רבנן אדם יחידי נברא ומפני מה שלא יהו המינים אומרין הרבה רשויות בשמים דבר אחר מפני הצדיקים ומפני הרשעים שלא יהו הצדיקים אומרים אנו בני צדיק ורשעים אומרים אנו בני רשע דבר אחר מפני המשפחות שלא יהו משפחות מתגרות זו בזו ומה עכשיו שנברא יחיד מתגרות נבראו שנים על אחת כמה וכמה דבר אחר מפני הגזלנין ומפני החמסנין ומה עכשיו שנברא יחידי גוזלנין וחומסין נבראו שנים על אחת כמה וכמה: ולהגיד גדולתו כו': תנו רבנן להגיד גדולתו של מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא שאדם טובע כמה מטבעות בחותם אחד וכולן דומין זה לזה אבל הקדוש ברוך הוא טובע כל אדם בחותמו של אדם הראשון ואין אחד מהן דומה לחבירו שנא' (איוב לח) תתהפך כחומר חותם ויתיצבו כמו לבוש ומפני מה אין פרצופיהן דומין זה לזה שלא יראה אדם דירה נאה ואשה נאה ויאמר שלי היא שנאמר (איוב לח) וימנע מרשעים אורם וזרוע רמה תשבר תניא היה רבי מאיר אומר בשלשה דברים אדם משתנה מחבירו בקול במראה ובדעת בקול ובמראה משום ערוה ובדעת מפני הגזלנין והחמסנין ת"ר אדם נברא בערב שבת ומפני מה שלא יהו המינים אומרים שותף היה לו להקדוש ברוך הוא במעשה בראשית דבר אחר שאם תזוז דעתו עליו אומר לו יתוש קדמך במעשה בראשית דבר אחר כדי שיכנס למצוה מיד דבר אחר כדי שיכנס לסעודה מיד משל למלך בשר ודם שבנה פלטרין ושיכללן והתקין סעודה ואחר כך הכניס אורחין שנא' (משלי ט) חכמת בנתה ביתה חצבה עמודיה שבעה (משלי ט) טבחה טבחה מסכה יינה אף ערכה שולחנה (משלי ט) שלחה נערותיה תקרא על גפי מרומי קרת חכמת בנתה ביתה זו מידתו של הקב"ה שברא את כל העולם כולו בחכמה חצבה עמודיה שבעה אלו שבעת ימי בראשית טבחה טבחה מסכה יינה אף ערכה שולחנה אלו ימים ונהרות וכל צורכי עולם שלחה נערותיה תקרא זה אדם וחווה על גפי מרומי קרת רבה בר בר חנה רמי כתיב על גפי וכתוב על כסא בתחלה על גפי ולבסוף על כסא (משלי ט) מי פתי יסור הנה חסר לב אמרה לו אמר הקדוש ברוך הוא מי פתאו לזה אשה אמרה לו דכתיב (משלי ו) נואף אשה חסר לב תניא היה ר' מאיר אומר אדם הראשון מכל העולם כולו הוצבר עפרו שנאמר (תהילים קלט) גלמי ראו עיניך >וכתיב (דברי הימים ב טז) כי ה' עיניו משוטטות בכל הארץ < אמר רב אושעיא משמיה דרב אדם הראשון

דף לה, ב גמרא גופו מבבל וראשו מארץ ישראל ואבריו משאר ארצות עגבותיו א"ר אחא מאקרא דאגמא א"ר יוחנן בר חנינא שתים עשרה שעות הוי היום שעה ראשונה הוצבר עפרו שניה נעשה גולם שלישית נמתחו אבריו רביעית נזרקה בו נשמה חמישית עמד על רגליו ששית קרא שמות שביעית נזדווגה לו חווה שמינית עלו למטה שנים וירדו

ארבעה תשיעית נצטווה שלא לאכול מן האילן עשירית סרה אחת עשרה נידון שתיים עשרה נטרד והלך לו שנאמר (תהילים מט) אדם ביקר בל ילין אמר רמי בר חמא אין חיה רעה שולטת באדם אלא אם כן נדמה לו כבהמה שנאמר (תהילים מט) נמשל כבהמות נדמו: <שע"ה בסו"ף ארמ"י סימן> אמר רב יהודה א"ר בשעה שבקש הקב"ה לבראות את האדם ברא כת אחת של מלאכי השרת אמר להם רצונכם נעשה אדם בצלמנו אמרו לפניו רבש"ע מה מעשיו אמר להן כך וכך מעשיו אמרו לפניו רבש"ע (תהילים ח) מה אנוש כי תזכרנו ובן אדם כי תפקדנו הושיט אצבעו קטנה ביניהן ושרפם וכן כת שניה כת שלישיית אמרו לפניו רבש"ע ראשונים שאמרו לפניך מה הועילו כל העולם כולו שלך הוא כל מה שאתה רוצה לעשות בעולמך עשה כיון שהגיע לאנשי דור המבול ואנשי דור הפלגה שמעשיהן מקולקלין אמרו לפניו רבש"ע לא יפה אמרו ראשונים לפניך אמר להן (ישעיהו מו) ועד זקנה אני הוא ועד שיבה אני אסבול וגו' אמר רב יהודה אמר רב אדם הראשון מסוף העולם ועד סופו היה שנאמר (דברים ד) למן היום אשר ברא אלהים אדם על הארץ ולמקצה השמים ועד קצה השמים כיון שסרח הניח הקדוש ברוך הוא ידו עליו ומיעטו שנאמר (תהילים קלט) אחור וקדם צרתני ותשת עלי כפך אמר ר"א אדם הראשון מן הארץ עד לרקיע היה שנאמר למן היום אשר ברא אלהים אדם על הארץ ולמקצה השמים <עד קצה השמים> כיון שסרח הניח הקב"ה ידו עליו ומיעטו שנאמר אחור וקדם צרתני וגו' קשו קראי אהדדי אידי ואידי חדא מידה היא ואמר רב יהודה אמר רב אדם הראשון בלשון ארמי ספר שנאמר (תהילים קלט) ולי מה יקרו רעיק אל והיינו דאמר ריש לקיש מאי דכתיב זה ספר תולדות אדם מלמד שהראהו הקב"ה דור דור ודורשיו דור דור וחכמיו כיון שהגיע לדורו של רבי עקיבא שמח בתורתו ונתעצב במיתתו אמר ולי מה יקרו רעיק אל ואמר רב יהודה אמר רב אדם הראשון מין היה שנאמר (בראשית ה) ויקרא ה' אלהים אל האדם ויאמר לו איכה אן נטה לבך רבי יצחק אמר מושך בערלתו היה כתיב הכא (הושע ז) והמה כאדם עברו ברית וכתוב התם (בראשית ט) את בריתי הפר רב נחמן אמר כופר בעיקר היה כתיב הכא עברו ברית וכתוב התם <את בריתי הפר> (ירמיהו כב) ואמרו על אשר עזבו <את> ברית ה' <אלהי אבותם> [אלהיהם] תנן התם ר"א אומר הוי שקוד ללמוד תורה ודע מה שתשיב לאפיקורוס אמר ר' יוחנן ל"ש אלא אפיקורוס <של עובדי כוכבים> {גוי} אבל אפיקורוס ישראל כ"ש דפקר טפי א"ר יוחנן כ"מ שפקרו המינים תשובתן בצידן (בראשית א) נעשה אדם בצלמנו <ואומר> (בראשית ד) ויברא אלהים את האדם בצלמו (בראשית יא) הבה נרדה ונבלה שם שפתם (בראשית יא) וירד ה' לראות את העיר ואת המגדל (בראשית לה) כי שם נגלו אליו האלהים (בראשית לה) לאל העונה אותי ביום צרתי (דברים ד) כי מי גוי גדול אשר לו אלהים קרובים אליו כה' אלהינו בכל קראנו אליו (שמואל ב ז) ומי כעמך כישראל גוי אחד בארץ אשר הלכו אלהים לפדות לו לעם (דניאל ז) עד די כרסוון רמיו ועתיק יומין יתיב הנך למה לי כדרבי יוחנן דא"ר יוחנן אין הקב"ה עושה דבר אא"כ נמלך בפמליא של מעלה שנאמר (דניאל ד) בגזירת עירין פתגמא ובמאמר קדישין שאילתא התינח כולהי עד די כרסוון רמיו מאי איכא למימר אחד לו ואחד לדוד דתניא אחד לו ואחד לדוד דברי ר' ע"א"ל ר' יוסי עקיבא עד מתי אתה עושה שכינה חול אלא אחד לדין ואחד לצדקה קבלה מיניה או לא קבלה מיניה ת"ש דתניא אחד לדין ואחד לצדקה דברי ר' ע"א"ל ר' אלעזר בן עזריא עקיבא מה לך אצל הגדה כלך אצל נגעים ואהלות אלא אחד לכסא ואחד לשרפרף כסא לישב עליו

שרפרף להדום רגליו אמר רב נחמן האי מאן די דע לאהדורי למינים כרב אידיה ליהדר ואי לא לא ליהדר אמר ההוא מינא לרב אידיה כתיב (שמות כד) ואל משה אמר עלה אל ה' עלה אלי מיבעי ליה א"ל זהו מטטרון ששמו כשם רבו דכתיב (שמות כד) כי שמי בקרבו אי הכי ניפלחו ליה כתיב (שמות כג) אל תמר בו אל תמירני בו אם כן לא ישא לפשעכם למה לי א"ל הימנותא בידן דאפילו בפרוונקא נמי לא קבילניה דכתיב (שמות לג) ויאמר אליו אם אין פניך הולכים וגו' אמר ליה ההוא מינא לר' ישמעאל בר' יוסי כתיב (בראשית יט) וה' המטיר על סדום ועל עמורה גפרית ואש מאת ה' מאתו מיבעי ליה א"ל ההוא כובס שבקיה אנא מהדרנא ליה דכתיב (בראשית ד) ויאמר למך לנשיו עדה וצלה שמען קולי נשי למך נשיי מיבעי ליה אלא משתעי קרא הכי הכא נמי משתעי קרא הכי א"ל מנא לך הא מפירקיה דר"מ שמיע לי דא"ר יוחנן כי הוה דריש ר' מאיר בפירקיה הוה דריש תילתא שמעתא תילתא אגדתא תילתא מתלי ואמר ר' יוחנן ג' מאות משלות שועלים היו לו לרבי מאיר ואנו אין לנו אלא שלש

דף לט, א גמרא (יחזקאל יח) אבות יאכלו בוסר ושיני בנים תקהינה (ויקרא יט) מאזני צדק אבני צדק (משלי יא) צדיק מצרה נחלץ ויבא רשע תחתיו א"ל <כופר> {קיסר} לרבן גמליאל אלהיכם גנב הוא דכתיב (בראשית ב) ויפל ה' אלהים תרדמה על האדם ויישן אמרה ליה ברתיה שבקיה דאנא מהדרנא ליה אמרה ליה תנו לי דוכוס אחד א"ל למה ליך ליסטין באו עלינו הלילה ונטלו ממנו קיתון של כסף והניחו לנו קיתון של זהב אמר לה ולוואי שיבא עלינו בכל יום ולא יפה היה לו לאדם הראשון שנטלו ממנו צלע אחת ונתנו לו שפחה לשמשו אמר לה הכי קאמינא אלא לשקליה בהדיא אמרה ליה אייתו לי אומצא דבישרא אייתו לה אותבה תותי בחשא אפיקתה אמרה ליה אכול מהאי אמר לה מאיסא לי אמרה ליה ואדם הראשון נמי אי הות שקילה בהדיא הוה מאיסא ליה א"ל <כופר> {קיסר} לרבן גמליאל ידענא אלהייכו מאי קא עביד <והיכן יתיב> איתנגד ואיתנח א"ל מאי האי א"ל בן אחד יש לי בכרכי הים ויש לי גיעגועים עליו בעינא דמחויית ליה ניהלי אמר מי ידענא היכא ניהו א"ל דאיכא בארעא לא ידעת דאיכא בשמיא ידעת אמר ליה <כופר> {קיסר} לרבן גמליאל כתיב (תהילים קמז) מונה מספר לכוכבים מאי רבותיה אנא מצינא למימנא כוכבי אייתי חבושי שדינהו בארבילא וקא מהדר להו אמר ליה מנינהו א"ל אוקמינהו א"ל רקיע נמי הכי הדרא איכא דאמרי הכי א"ל מני לי כוכבי א"ל אימא לי ככיך ושיניך כמה הוה שדא ידיה לפומיה וקא מני להו א"ל דאיכא בפומיך לא ידעת דאיכא ברקיעא ידעת א"ל <כופר> {קיסר} לרבן גמליאל מי שברא הרים לא ברא רוח שנאמר (עמוס ד) כי הנה יוצר הרים ובורא רוח אלא מעתה גבי אדם דכתיב ויברא וייצר הכי נמי מי שברא זה לא ברא זה טפח על טפח יש בו באדם ושני נקבים יש בו מי שברא זה לא ברא זה שנאמר (תהילים צד) הנוטע אוןן הלא ישמע ואם יוצר עין הלא יביט א"ל אין א"ל ובשעת מיתה כולן נתפייסו א"ל ההוא אמגושא לאמימר מפלגך לעילאי דהורמיז מפלגך לתתאי דאהורמיז א"ל א"כ היכי שביק ליה אהורמיז להורמיז לעבורי מיא בארעיה אמר ליה קיסר לר' תנחום תא ליהו כולן לעמא חד אמר לחיי אנן דמהלינן לא מצינן מיהוי כוותייכו אתון מהליתו והוון כוותן א"ל מימר שפיר קאמרת מיהו כל דזכי למלכא לשדיוה לביבר שדיוה לביבר ולא אכלוה א"ל ההוא מינא האי דלא אכלוה משום דלא כפיין הוא שדיוה ליה לדידיה ואכלוה א"ל <כופר> {קיסר} לר"ג אמריתו כל בי עשרה שכינתא שריא כמה שכינתא איכא קרייה לשמעיה מחא ביה באפתקא א"ל אמאי

על שמשא בביתיה <דכופר> {דקיסר} א"ל שמשא אכולי עלמא ניחא ומה שמשא דחד
מן אלף אלפי רבוא שמשי דקמי קודשא בריך הוא ניחא לכולי עלמא שכינתא דקב"ה על
אחת כמה וכמה א"ל ההוא מינא לרבי אבהו אלהיכם גזכנן הוא דקאמר ליה ליחזקאל
(יחזקאל ד) שכב על צדך השמאלי וכתוב (יחזקאל ד) ושכבת על צדך הימני אתא ההוא
תלמידא א"ל מ"ט דשביעתא א"ל השתא אמינא לכו מילתא דשויה לתרוייהו אמר הקב"ה
לישראל זרעו שש והשמיטו שבע כדי שתדעו שהארץ שלי היא והן לא עשו כן אלא חטאו
וגלו מנהגו של עולם מלך בשר ודם שסרחה עליו מדינה אם אכזרי הוא הורג את כולן אם
רחמן הוא הורג חצים אם רחמן מלא רחמים הוא מייסר הגדולים שבהן ביסורין אף כך
הקב"ה מייסר את יחזקאל כדי למרק עונותיהם של ישראל א"ל ההוא מינא לרבי אבהו
אלהיכם כהן הוא דכתיב (שמות כה) ויקחו לי תרומה כי קבריה למשה במאי טביל וכי
תימא במיא והכתיב (ישעיהו מ) מי מדד בשעלו מים א"ל בנורא טביל דכתיב (ישעיהו סו)
כי הנה ה' באש יבא ומי סלקא טבילותא בנורא א"ל אדרבה עיקר טבילותא בנורא הוא
דכתיב (במדבר לא) וכל אשר לא יבא באש תעבירו במים אמר ליה ההוא מינא לרבי
אבינא כתיב (שמואל ב ז) מי כעמך כישראל גוי אחד בארץ מאי רבותייהו אתון נמי
ערביתו בהדן דכתיב (ישעיהו מ) כל הגוים כאין נגדו אמר ליה מדידכו אסהידו עלן דכתיב
דף לט,ב גמרא (במדבר כג) ובגוים לא יתחשב רבי אלעזר רמי כתיב (תהילים קמה)
טוב ה' לכל וכתוב (איכה ג) טוב ה' לקווי משל לאדם שיש לו פרדס כשהוא משקה
משקה את כולו כשהוא עודר אינו עודר אלא טובים שבהם: לפיכך כל א' וא' כו':
(מלכים א כב) ויעבר הרנה במחנה א"ר אחא בר חנינא (משלי יא) באבוד רשעים רנה
באבוד אחאב בן עמרי רנה ומי חדי קודשא בריך הוא במפלתן של רשעים הכתיב (דברי
הימים ב כ) בצאת לפני החלוץ ואומרים הודו לה' כי לעולם חסדו ואמר רבי יונתן מפני
מה לא נאמר בהודאה זו כי טוב לפי שאין הקדוש ברוך הוא שמח במפלתן של רשעים
דאמר ר' שמואל בר נחמן אמר ר' יונתן מאי דכתיב (שמות יד) ולא קרב זה אל זה כל
הלילה באותה שעה בקשו מלאכי השרת לומר שירה לפני הקב"ה אמר להן הקב"ה מעשה
ידי טובעין בים ואתם אומרים שירה לפני אמר ר' יוסי בר חנינא הוא אינו שש אבל
אחרים משיש דיקא נמי דכתיב (דברים כח) ישיש ולא כתיב ישוש שמע מינה (מלכים א
כב) והזונות רחצו וגו' אמר רבי <אלעזר> [אלעזר] למרק שתי חזיונות אחת של מיכיהו
ואחת של אליהו במיכיהו כתיב (מלכים א כב) אם שוב תשוב בשלום לא דיבר ה' בי
באליהו כתיב (מלכים א כא) במקום אשר לקחו הכלבים את דם נבות רבא אמר זונות
ממש אחאב איש מצונן היה ועשתה לו איזבל שתי צורי זונות במרכבתו כדי שיראה אותן
ויתחמם (מלכים א כב) ואיש משך בקשת לתומו ויכה ר' אלעזר אמר לפי תומו רבא אמר
לתמם שתי חזיונות אחת של מיכיהו ואחת של אליהו: סימן קר"א וזכ"ה באדו"ם: כתיב
(מלכים א יח) ויקרא אחאב אל עובדיהו אשר על הבית ועובדיה היה ירא ה' מאד מאי
קאמר קרא א"ר יצחק א"ל ביעקב כתיב (בראשית ל) נחשתי ויברכני ה' בגללך ביוסף
כתיב (בראשית לט) ויברך ה' את בית המצרי בגלל יוסף ביתא דההוא גברא לא הוה
מיברך שמא לא ירא אלהים אתה יצתה בת קול ואמרה ועובדיה היה ירא את ה' מאד אבל
ביתו של אחאב אינו מזומן לברכה א"ר אבא גדול שנאמר בעובדיהו יותר ממה שנאמר
באברהם דאילו באברהם לא כתיב מאד ועובדיהו כתיב מאד א"ר יצחק מפני מה זכה
עובדיהו לנביאות מפני שהחביא מאה נביאים במערה שנאמר (מלכים א יח) ויהי בהכרית

איזבל את נביאי ה' ויקח עובדיהו מאה נביאים ויחביאם חמשים איש במערה וגו' מאי שנא חמשים איש א"ר אלעזר מיעקב למד שנאמר (בראשית לח) והיה המחנה הנשאר לפליטה רבי אבהו אמר לפי שאין מערה מחזקת יותר מחמשים (עובדיה א) חזון עובדיהו כה אמר ה' אלהים לאדום וגו' מאי שנא עובדיה לאדום אמר רבי יצחק אמר הקדוש ברוך הוא יבא עובדיהו הדר בין שני רשעים ולא למד ממעשיהם וינבא על עשו הרשע שדר בין שני צדיקים ולא למד ממעשיהם אמר אפרים מקשאה תלמידו של רבי מאיר משום רבי מאיר עובדיה גר אדומי היה והיינו דאמרי אינשי מיניה וביה אבא ניזיל ביה נרגא (שמואל ב ח) ויך את מואב וימדדם בחבל השכב אותם ארצה אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי היינו דאמרי אינשי מיניה וביה אבא ליזיל ביה נרגא כי אתא רב דימי אמר ירך מתוכה מסרחת (מלכים ב ג) ויקח את בנו הבכור אשר ימלך תחתיו ויעלהו עולה על החומה רב ושמואל חד אמר לשם שמים וחד אמר לשם ע"ז בשלמא למאן דאמר לשם שמים היינו דכתיב (מלכים ב ג) ויהי קצף גדול על ישראל אלא למאן דאמר לשם ע"ז אמאי ויהי קצף כדר' יהושע בן לוי דריב"ל רמי כתיב (יחזקאל ה) וכמשפטי הגוים אשר סביבותיכם לא עשיתם וכתיב (יחזקאל יא) וכמשפטי הגוים אשר סביבותיכם עשיתם כמתוקנין שבהם לא עשיתם כמקולקלין שבהם עשיתם (מלכים ב ג) ויסעו מעליו וישובו לארץ אמר רבי חנינא בר פפא באותה שעה ירדו <רשעיהן> {שונאיהן} של ישראל למדריגה התחתונה (מלכים א א) והנערה יפה עד מאד א"ר חנינא בר פפא עדיין לא הגיעה לחצי יופי של שרה דכתיב עד מאד ולא מאד בכלל:

מסכת סנהדרין פרק ה

דף מ"א משנה היו בודקין אותן בשבע חקירות באיזו שבוע באיזו שנה באיזו חודש בכמה בחדש באיזה יום באיזה שעה באיזה מקום ר' יוסי אומר באיזה יום באיזה שעה באיזה מקום מכירין אתם אותו התרתם בו העובד ע"ז את מי עבד ובמה עבד כל המרבה בבדיקות הרי זה משובח מעשה ובדק בן זכאי בעוקצי תאנים מה בין חקירות לבדיקות חקירות אחד אומר איני יודע עדותן בטילה בדיקות אחד אומר איני יודע ואפילו שנים אומרים אין אנו יודעין עדותן קיימת אחד חקירות ואחד בדיקות בזמן שמכחישין זה את זה עדותן בטילה אחד אומר בשנים בחדש ואחד אומר בשלשה בחדש עדותן קיימת שזה יודע בעיבורו של חדש וזה אינו יודע בעיבורו של חדש זה אומר בשלשה ואחד אומר בחמשה עדותן בטילה אחד אומר בשתי שעות ואחד אומר בשלש שעות עדותן קיימת אחד אומר בשלש ואחד אומר בחמש עדותן בטילה רבי יהודה אומר קיימת אחד אומר בחמש ואחד אומר בשבע עדותן בטילה שבחמש חמה במזרח ובשבע חמה במערב ואח"כ מכניסין את השני ובודקין אותו אם נמצאו דבריהם מכוונים פותחין בזכות אמר אחד מן העדים יש לי ללמד עליו זכות או אחד מן התלמידים יש לי ללמד עליו חובה משתקין אותו אמר אחד מן התלמידים יש לי ללמד עליו זכות מעלין אותו ומושיבין אותו ביניהם ולא היה יורד משם כל היום כולו אם יש ממש בדבריו שומעין לו ואפילו הוא אומר יש לי ללמד על עצמי זכות שומעין לו ובלבד שיש ממש בדבריו ואם מצאו לו זכות פטרוהו ואם לאו

מעבירין אותו למחר ומזדווגין זוגות זוגות היו ממעטין ממאכל ולא היו שותין יין כל היום ונושאים ונותנים כל הלילה ולמחרת משכימין ובאין לב"ד המזכה אומר אני מזכה ומזכה אני במקומי והמחייב אומר אני מחייב ומחייב אני במקומי המלמד חובה מלמד זכות אבל המלמד זכות אינו יכול לחזור וללמד חובה טעו בדבר שני סופרי הדיינים מזכירין אותו אם מצאו לו זכות פטרוהו ואם לאו עומדים למנין שנים עשר מזכין ואחד עשר מחייבין זכאי שנים עשר מחייבין ואחד עשר מזכין ואחד עשר מחייבין ואחד עשר מחייבין או מחייבין ואחד אומר איני יודע יוסיפו הדיינים וכמה מוסיפין שנים שנים עד שבעים ואחד שלשים וששה מזכין ושלשים וחמשה מחייבין זכאי שלשים וששה מחייבין ושלשים וחמשה מזכין דנין אלו כנגד אלו עד שיראה אחד מן המחייבין דברי המזכין:

דף מ,א גמרא מנא הני מילי אמר רב יהודה דאמר קרא (דברים יג) ודרשת וחקרת ושאלת היטב ואומר (דברים יז) והוגד לך ושמעת ודרשת היטב ואומר (דברים יט) ודרשו השופטים היטב

דף מ,ב גמרא ואימא חדא חדא כדכתיבא דא"כ ליכתבינהו רחמנא בחדא כיון דכולהו בהדי הדדי כתיבא מהדדי ילפי וכיון דילפי מהדדי כמאן דכתיב בחדא דמי והא לא דמיא להדדי <סימן פל"ט סיי"ף התרא"ה> עיר הנדחת להנך תרתי לא דמיא שכן ממונן פלט ע"ז להנך תרתי לא דמיא שכן בסייף עדים זוממין להנך תרתי לא דמיא שכן צריכים התראה בהיטב היטב ילפינן מהדדי וגזירה שוה מופנה דאי לא מופנה איכא למיפרך לאיי אפנויי מופני מדהוה ליה למיכתב ודרשו וחקרו ושני קרא בדיבוריה בהיטב שמע מינה לאפנויי ואכתי מופנה מצד אחד הוא בשלמא הנך תרתי מופנה הוא משום דהוה ליה למכתב אלא עיר הנדחת מאי הוה ליה למכתב הא כתיבא כולהו התם נמי אפנויי מופנה מדהוה ליה למכתב דרוש תדרוש או חקור תחקור ושני קרא בדיבוריה בהיטב שמע מינה לאפנויי ואתו נחנקין בק"ו מנסקלין ומנהרגין ואתו נשרפין בקל וחומר מנסקלים הניחא לרבנן דאמרי סקילה חמורה אלא לרבי שמעון דאמר שריפה חמורה מאי איכא למימר אלא אמר רב יהודה (דברים יג) והנה אמת נכון והנה אמת נכון הא חד סרי שבע לשבע חקירות דל תלת לגזירה שוה פשא להו חדא לר"ש לאתויי נשרפין לרבנן מילתא דאתיא בק"ו טרח וכתב לה קרא מגדף בה רבי אבהו אימא לאתויי שמנה חקירות ושמנה חקירות מי איכא אלמה לא והאיכא לאתויי בכמה בשעה ותניא נמי הכי היו בודקין אותו בשמנה חקירות הניחא לאביי אליבא דר"מ דאמר אין אדם טועה ולא כלום ולהך לישנא נמי דאמר אדם טועה משהו שפיר אלא לאביי אליבא דר' יהודה דאמר אדם טועה חצי שעה ולרבא דאמר טעו אינשי טובא מאי איכא למימר אלא לאתויי בכמה ביובל היינו באיזה שבוע אלא לאתויי באיזה יובל ואידך כיון דאמר באיזה שבוע לא בעי באיזה יובל: רבי יוסי אומר: תניא אמר להם רבי יוסי לחכמים לדבריכם מי שבא ואמר אמש הרגו אומר לו באיזו שבוע באיזו שנה באיזו חדש בכמה בחדש אמרו לו לדבריהן מי שבא ואמר עכשיו הרגו אומר לו באיזה יום באיזה שעה באיזה מקום אלא אע"ג דלא צריך רמינן עליה כדרכי שמעון בן אלעזר ה"נ אע"ג דלא צריך רמינן עליה כדרכי שמעון בן אלעזר ור' יוסי אמש הרגו שכיח ברוב עדיות עכשיו הרגו לא שכיח ברוב עדיות: מכירים אתם אותו: תנו רבנן מכירים אתם אותו <נכרי> {גוי} הרג ישראל הרג התריתם בו קיבל עליו התראה התיר עצמו למיתה המית בתוך כדי דיבור העובד ע"ז את מי עבד לפעור עבד

למרקוליס עבד ובמה עבד בזיבוה בקיטור בניסוך בהשתחואה אמר עולא מניין להתראה מן התורה שנאמר (ויקרא כ) ואיש אשר יקח את אחותו בת אביו או בת אמו וראה את ערותה אטו בראייה תליא מילתא אלא עד שיראוהו טעמו של דבר אם אינו ענין לכרת דף מא,א גמרא תנהו ענין למלקות דבי חזקיה תנא (שמות כא) וכי יזיד איש על רעהו להרגו בערמה שהתרו בו ועדיין הוא מזיד דבי רבי ישמעאל תנא (במדבר טז) המוצאים אותו מקושש עצים שהתרו בו ועדיין הוא מקושש דבי רבי תנא (דברים כב) על דבר אשר ענה על עסקי דיבור וצריכא דאי כתב רחמנא אחותו הוה אמינא חייבי מלקות אין חייבי מיתות לא כתב רחמנא כי יזיד ואי כתב רחמנא וכי יזיד הוה אמינא הני מילי סייף דקיל אבל סקילה דחמורה אימא לא צריכא ותרתוי בנסקלין למה לי לר"ש לאתויי נשרפין לרבנן מילתא דאתיא בק"ו טרח וכתב לה קרא ולכתוב רחמנא בנסקלין וליתו הנך וליגמרו מיניה הכא נמי מילתא דאתיא בקל וחומר טרח וכתב לה קרא: התיר עצמו למיתה: מנא לן אמר רבא ואיתימא חזקיה אמר קרא (דברים יז) יומת המת עד שיתיר עצמו למיתה אמר רב חנן עדי נערה המאורסה שהוזמו אין נהרגין מתוך שיכולים לומר לאוסרה על בעלה באנו והא אתרו בה דלא אתרו בה ואי לא אתרו בה היכי מיקטלא באשה חבירה ואליבא דרבי יוסי בר' יהודה דתניא רבי יוסי ברבי יהודה אומר חבר אין צריך התראה לפי שלא נתנה התראה אלא להבחין בין שוגג למזיד וכיון דאינהו לא מיקטלי איהי היכי מיקטלא הויה לה עדות שאי אתה יכול להזימה וכל עדות שאי אתה יכול להזימה לא שמה עדות הכי נמי קאמר מתוך שאין נהרגין שיכולין לומר לאוסרה על בעלה באנו אף היא אינה נהרגת דהויה לה עדות שאי אתה יכול להזימה אלא באשה חבירה דקיימא לן דמיקטלא אליבא דר' יוסי בר' יהודה היכי משכחת לה כשזינתה וחזרה וזינתה והא יכולין לומר לאוסרה על בעלה שני באנו שזינתה מבוועל ראשון אי נמי שזינתה מקרוביה מאי שנא נערה מאורסה דנקט אפילו נשואה נמי אין אלא אפילו האי דלא יתבא תותיה יכולין לומר לאוסרה על בעלה באנו אמר רב חסדא אחד בסייף הרגו ואחד אומר בארירן הרגו אין זה נכון אחד אומר כליו שחורין ואחד אומר כליו לבנים הרי זה נכון מיתיבי נכון שיהא נכון אחד אומר בסייף הרגו ואחד אומר בארירן הרגו ואחד אומר כליו שחורין ואחד אומר כליו לבנים אין זה נכון תרגמה רב חסדא בסודר שחנקו בו דהיינו סייף וארירן ת"ש אחד אומר סנדליו שחורין ואחד אומר סנדליו לבנים אין זה נכון התם נמי כגון שבעט בו בסנדלו והרגו ת"ש מעשה ובדק בן זכאי בעוקצי תאנה אמר רמי בר חמא כגון שעקץ תאנה בשבת דעלה קא מיקטיל והא תניא אמרו לו תחת תאנה הרגו אלא אמר רמי בר חמא כגון ששפדו בייחור של תאנה ת"ש אמר להן תאנה זו עוקציה דקין עוקציה גסין תאנים שחורות תאנים לבנות אלא אמר רב יוסף מבן זכאי לותיב איניש שאני בן זכאי דבדיקות כחקירות משוי ליה מאן בן זכאי אילימא רבי יוחנן בן זכאי מי הוה בסנהדרי והתניא כל שנותיו של רבי יוחנן בן זכאי מאה ועשרים שנה ארבעים שנה עסק בפרקמטיא מ' שנה למד ארבעים שנה לימד ותניא ארבעים שנה קודם חורבן הבית גלתה סנהדרי וישבה לה בחנות ואמר ר' יצחק בר אבודימי לומר שלא דנו דיני קנסות דיני קנסות ס"ד אלא שלא דנו דיני נפשות ותנן משחרב בית המקדש התקין רבן יוחנן בן זכאי אלא בן זכאי דעלמא הכי נמי מסתברא דאי ס"ד רבן יוחנן בן זכאי קרי ליה ר' בן זכאי והתניא מעשה ובדק רבן יוחנן בן זכאי בעוקצי תאנים אלא תלמיד היושב לפני רבו הוה ואמר מילתא ומסתבר להו טעמיה

דף מא,ב גמרא וקבעוה בשמיה כי הוה למד בן זכאי הוה קרי ליה כתלמיד היושב לפני רבו כי הוה לימד הוה קרי ליה רבן יוחנן בן זכאי כי קרי ליה בן זכאי על שם דמעיקרא וכי קרי ליה רבן יוחנן בן זכאי על שם דהשתא: מעשה ובדק כו' מה בין חקירות כו': מאי אפילו שנים אומרים פשיטא כי אמר אחד איני יודע עדותן קיימת כי אמרי בי תרי נמי עדותן קיימת א"ר ששת ארישא קאי והכי קאמר בחקירות אפילו שנים אומרים ידענו ואחד אומר איני יודע עדותן בטילה כמאן כר"ע דמקיש שלשה לשנים אמר רבא והא עדותן קיימת קתני אלא אמר רבא ה"ק אפילו בחקירות שנים אומרים ידענו ואחד אומר איני יודע עדותן קיימת כמאן דלא כר"ע רב כהנא ורב ספרא תנו סנהדרין בי רבה פגע בהו רמי בר חמא אמר להו מאי אמריתו בה בסנהדרין דבי רבה אמרי ליה ומאי אמרינן בה בסנהדרין גרידתא ומאי קשיא לך א"ל מהא דקתני מה בין חקירות לבדיקות חקירות אחד אומר איני יודע עדותן בטילה בבדיקות אמר אחד איני יודע ואפי' שנים אומרים אין אנו יודעים עדותן קיימת מכדי אידי ואידי דאורייתא היא מאי שנא חקירות ומאי שנא בבדיקות א"ל הכי השתא בחקירות אמר אחד איני יודע עדותן בטילה דהויא לה עדות שאי אתה יכול להזימה בבדיקות אמר אחד מהן איני יודע עדותן קיימת עדות שאתה יכול להזימה הוא אמר להו אי הכי אמריתו בה טובא אמריתו בה אמרי ליה מטיבותיה דמר אמרינן בה טובא מנזיהותיה דמר לא אמרינן בה ולא חדא: אחד אומר כו': עד כמה א"ר אחא בר חנינא אמר ר' אסי אמר רבי יוחנן עד רובו של חודש אמר רבא אף אנן נמי תנינא אחד אומר בשלשה ואחד אומר בה' עדותן בטילה ואמאי נימא שזה יודע בשני עיבורין וזה אינו יודע בשני עיבורין אלא לאו משום דברובה ידע לעולם אימא לך ברובה נמי לא ידע ובשיפורא ידע בחד שיפורא אמר דטעי בתרי שיפורא לא אמר דטעי וא"ר אחא בר חנינא אמר רב אסי אמר רבי יוחנן עד כמה מברכין על החדש עד שתתמלא פגימתה וכמה אמר רבי יעקב בר אידי אמר רב יהודה עד שבעה נהרדעי אמרי עד ששה עשר

דף מב,א גמרא ותרוייהו כר' יוחנן סבירא להו הא למיהוי כי יתרא הא למיהוי כי נפיא אמר ליה רב אחא מדיפתי לרבינא וליבריך הטוב והמטיב אמר ליה אטו כי חסר מי מברכין דין האמת דלבריך הטוב והמטיב וליברכינהו לתרוייהו כיון דהיינו אורחיה לא מברכין וא"ר אחא בר חנינא א"ר אסי א"ר יוחנן כל המברך על החדש בזמנו כאילו מקבל פני שכינה כתיב הכא (שמות יב) החדש הזה וכתוב התם (שמות טו) זה אלי ואנוהו תנא דבי רבי ישמעאל אילמלא <לא> זכו ישראל אלא להקביל פני אביהן שבשמים כל חדש וחדש דיים אמר אביי הלכך נימרינהו מעומד מרימר ומר זוטרא מכתפי <אהדדי> ומברכי א"ל רב אחא לרב אשי במערבא מברכי ברוך מחדש חדשים אמר ליה האי נשי דידן נמי מברכי אלא כדרב יהודה דאמר רב יהודה ברוך [וכו'] אשר במאמרו ברא שחקים וברוח פיו כל צבאם חוק וזמן נתן להם שלא ישנו את תפקידם ששים ושמחים לעשות רצון קונם פועלי אמת שפעולתן אמת וללבנה אמר שתתחדש עטרת תפארת לעמוסי בטן שהן עתידין להתחדש כמותה ולפאר ליוצרים על שם כבוד מלכותו ברוך אתה ה' מחדש חדשים (משלי כד) כי בתחבולות תעשה לך מלחמה א"ר אחא בר חנינא א"ר אסי א"ר יוחנן במי אתה מוצא מלחמתה של תורה במי שיש בידו חבילות של משנה קרי רב יוסף אנפשיה (משלי יד) ורב תבואות בכח שור: אחד אומר בשתי שעות כו': א"ר שימי בר אשי לא שנו אלא שעות אבל אחד אומר קודם הנץ החמה ואחד אומר לאחר הנץ החמה עדותן בטילה פשיטא אלא אחד אומר קודם הנץ ואחד אומר בתוך הנץ הא נמי

פשיטא מהו דתימא הא בגילויא קאי וזהרורי בעלמא הוא דחזא קמ"ל: ואחר כך מכניסין כו': אותו היום ותו לא והתניא אם יש ממש בדבריו לא היה יורד משם לעולם ואם אין ממש בדבריו אין יורד כל היום כולו כדי שלא תהא עלייתו ירידה לו אמר אביי תרגומה אאם אין ממש בדבריו: מצאו לו זכות כו': יין מאי טעמא לא אמר רבי אחא בר חנינא אמר קרא (משלי לא) ולרוזנים אי שכר העוסקין ברזו של עולם אל ישתכרו: >מצאו לו זכות כו' < [דנין אלו כנגד אלו עד שיראה]: לא ראו מאי א"ר אחא פוטרין אותו וכן א"ר יוחנן פוטרין אותו א"ל רב פפא לאביי וליפטריה מעיקרא א"ל הכי א"ר יוחנן כדי שלא יצאו מב"ד מעורבבין איכא דאמרי א"ל רב פפא לאביי ולמה לי יוסיפו ליפטריה מבי דינא קמא אמר ליה ר' יוסי קאי כוותך דתניא ר' יוסי אומר כשם שאין מוסיפין על ב"ד של שבעים ואחד כך אין מוסיפין על ב"ד של עשרים ושלושה ת"ר אומר בדיני ממונות נזדקן הדין ואין אומר בדיני נפשות נזדקן הדין מאי נזדקן הדין אילימא קש דינא איפכא מיבעיא ליה אמר רב הונא בר מנוח משמיה דרב אחא בריה דרב איקא איפוך רב אשי אמר לעולם לא תיפוך ומאי נזדקן הדין חכם דינא מיתיבי גדול שבדיינין אומר נזדקן הדין אי אמרת בשלמא חכם דינא היינו דאמר גדול אלא אי אמרת קש דינא לא סגיא דלא אמר גדול כסופי הוא דקא מיכסיף נפשיה אין אינו דומה מתבייש מעצמו למתבייש מאחרים איכא דאמרי אי אמרת בשלמא קש דינא היינו דאינו דומה מתבייש מעצמו למתבייש מאחרים אלא אי אמרת חכם דינא גדול אשבוחי משבח נפשיה והכתיב (משלי כז) יהלך זר ולא פיך שאני מילתא דבי דינא דאגדול רמיא כדתנן גמרו את הדבר היו מכניסין אותן גדול שבדיינין אומר איש פלוני אתה זכאי איש פלוני אתה חייב:

מסכת סנהדרין פרק ו

דף מב,ב משנה נגמר הדין מוציאין אותו לסוקלו בית הסקילה היה חוץ לבית דין שנאמר (ויקרא כד) הוצא את המקלל אחד עומד על פתח בית דין והסודרין בידו וסוס רחוק ממנו כדי שיהא רואהו אומר אחד יש ללמד עליו זכות הלה מניף בסודרין והסוס רץ ומעמידן ואפילו הוא אומר יש לי ללמד על עצמי זכות מחזירין אותו אפילו ארבע וחמש פעמים ובלבד שיש ממש בדבריו:

דף מב,ב גמרא ובית הסקילה חוץ לב"ד הוה ותו לא והא תניא בית הסקילה היה חוץ לשלש מחנות אין כדקאמרת והא דקתני הכי נפקא מינה דאי נפיק בי דינא ויתבי חוץ לשלש מחנות עבדינן בית הסקילה חוץ לב"ד כי היכי דלא מיתחזי ב"ד רוצחין א"נ כי היכי דתיהוי ליה הצלה מנהני מילי דת"ר הוצא את המקלל אל מחוץ למחנה חוץ לג' מחנות אתה אומר חוץ לג' מחנות או אינו אלא חוץ למחנה אחת נאמר כאן מחוץ למחנה ונאמר בפריש הנשרפין חוץ למחנה מה להלן חוץ לשלש מחנות אף כאן חוץ לשלש מחנות והתם מנלן דתנו רבנן (ויקרא ד) והוציא את כל הפר אל מחוץ למחנה חוץ לשלש מחנות אתה אומר חוץ לשלש מחנות או אינו אלא חוץ למחנה אחת כשהוא אומר (ויקרא ד) אל מחוץ למחנה בפר העדה שאין ת"ל שהרי כבר נאמר (ויקרא ד) ושרף אותו כאשר שרף את הפר הראשון ליתן לו מחנה שניה וכשהוא אומר (ויקרא ו) אל מחוץ למחנה

בדשן שאין ת"ל שהרי כבר נאמר (ויקרא ד) על שפך הדשן ישרף ליתן לו מחנה שלישית ולילף משחוטי חוץ מה להלן חוץ למחנה אחת אף כאן חוץ למחנה אחת מסתברא מפרים הנשרפין ה"ל למילף שכן הוצא אל מחוץ למחנה מכשיר ומכפר אדרבה משחוטי חוץ ה"ל למילף שכן אדם חוטא בנשמה פיגול מכשיר ממכשיר עדיף ליה רב פפא אמר משה היכא הוה יתיב במחנה לוייה ואמר ליה רחמנא (ויקרא כד) הוצא את המקלל אל מחוץ למחנה חוץ למחנה לוייה (ויקרא כד) ויוציאו את המקלל אל מחוץ למחנה חוץ למחנה ישראל האי מיבעי ליה לעשייה עשייה בהדיא כתיבא

דף מג, א גמרא (ויקרא כד) ובני ישראל עשו כאשר צוה ה' את משה אלא מעתה (ויקרא כד) וירגמו אותו אבן מאי עבדי ליה ההוא מבעי ליה לכדתניא וירגמו אותו באבן ולא בכסותו אבן שאם מת באבן אחת יצא ואצטריך למיכתב אבן ואיצטריך למיכתב אבנים דאי כתב רחמנא אבן הוה אמינא היכא דלא מת בחדא לא נייתי אחריתי ומיקטליה כתב רחמנא אבנים ואי כתב רחמנא אבנים הוה אמינא מעיקרא נייתי תרתי כתב רחמנא אבן והא האי תנא נאמר קאמר אילו לא נאמר קאמר וה"ק אילו לא נאמר קרא הייתי אומר גזירה שוה עכשיו שנאמר קרא גזירה שוה לא צריך רב אשי אמר משה היכא הוה יתיב במחנה לוייה ואמר ליה רחמנא הוצא את המקלל חוץ למחנה לוייה אל מחוץ למחנה חוץ למחנה ישראל ויוציאו את המקלל לעשייה עשייה בהדיא כתיב בהו ובני ישראל עשו כאשר צוה ה' את משה ההוא מיבעי ליה חד לסמיכה וחד לדחייה אמרו ליה רבנן לרב אשי לדידך כל הני הוציא דכתיבי בפרים הנשרפים מאי דרשת בהו קשיא: אחד עומד כו': אמר רב הונא פשיטא לי אחד אבן שנסקל בה ואחד עץ שנתלה בו ואחד סייף שנהרג בו ואחד סודר שנחנק בו כולן משל צבור מ"ט דמדידה לא אמרינן ליה זיל וליתיה וליקטול נפשיה בעי רב הונא סודר שמניפין בו וסוס שרץ ומעמידן משל מי הוא כיון דהצלה דידיה מדידיה הוא או דילמא כיון דבי דינא מחייבין למעבד בה הצלה מדידהו ותו הא דאמר ר' חייא בר רב אשי אמר רב חסדא היוצא ליהרג משקין אותו קורט של לבונה בכוס של יין כדי שתטרף דעתו שנאמר (משלי לא) תנו שכר לאובד ויין למרי נפש ותניא נשים יקרות שבירושלים היו מתנדבות ומביאות אותן לא התנדבו נשים יקרות משל מי הא ודאי מסתברא משל צבור כיון דכתיב תנו מדידהו בעא מיניה רב אחא בר הונא מרב ששת אמר אחד מן התלמידים יש לי ללמד עליו זכות ונשתתק מהו מנפח רב ששת בידיה נשתתק אפילו אחד בסוף העולם נמי התם לא קאמר הכא קאמר מאי תא שמע דאמר רבי יוסי בר חנינא אחד מן התלמידים שזיכה ומת רואין אותו כאילו חי ועומד במקומו זיכה אין לא זיכה לא זיכה פשיטא לי אמר תיבעי לך: אפילו הוא כו': ואפילו פעם ראשונה ושניה והתניא פעם ראשונה ושניה בין שיש ממש בדבריו בין שאין ממש בדבריו מחזירין אותו מכאן ואילך אם יש ממש בדבריו מחזירין אותו אין ממש בדבריו אין מחזירין אותו אמר רב פפא תרגומה מפעם שניה ואילך מנא ידעי אמר אביי דמסרינן ליה זוגא דרבנן אי איכא ממש בדבריו אין אי לא לא ולימסר ליה מעיקרא אגב דבעית לא מצי אמר כל מאי דאית ליה:

דף מג, א משנה מצאו לו זכות פטרוהו ואם לאו יצא ליסקל וכרוז יוצא לפניו איש פלוני בן פלוני יוצא ליסקל על שעבר עבירה פלונית ופלוני ופלוני עדיו כל מי שיודע לו זכות יבא וילמד עליו:

דף מג,א גמרא אמר אביי וצריך למימר ביום פלוני ובשעה פלונית ובמקום פלוני דילמא איכא דידעי ואתו ומזים להו: וכרוז יוצא לפניו: לפניו אין מעיקרא לא: {והתניא בערב הפסח תלאוהו ליש"ו הנוצרי והכרוז יוצא לפניו מ' יום קודם שהוא יוצא ליסקל על שכישה והסית והדיח את ישראל כל מי שיודע לו זכות יבא וילמד עליו ולא מצאו לו זכות ותלאוהו בערב הפסח אמר עולא ותסברא בר הפוכי זכות הוא מסית הוא ורחמנא אמר (דברים יג) לא תחמול ולא תכסה עליו אלא שאני יש"ו דקרוב למלכות הוה: ת"ר חמשה תלמידים היו לו ליש"ו מתאי נקאי נצר ובוני ותודה אתיוהי למתי אמר להו מתי ייהרג הכתיב (תהילים מב) מתי אבוא ואיראה פני אלהים אמרו לו אין מתי ייהרג דכתיב (תהילים מא) מתי ימות ואבד שמו אתיוהו לנקאי אמר להו נקאי ייהרג הכתיב (שמות כג) ונקי וצדיק אל תהרוג אמרו לו אין נקאי ייהרג דכתיב (תהילים י) במסתרים יהרוג נקי אתיוהו לנצר אמר נצר ייהרג הכתיב (ישעיהו יא) ונצר משורשיו יפרה אמרו לו אין נצר ייהרג דכתיב (ישעיהו יד) ואתה השלכת מקברך כנצר נתעב אתיוהו לבוני אמר בוני ייהרג הכתיב (שמות ד) בני בכורי ישראל אמרו לו אין בוני ייהרג דכתיב (שמות ד) הנה אנוכי הורג את בנך בכורך אתיוהו לתודה אמר תודה ייהרג הכתיב (תהילים ק) מזמור לתודה אמרו ליה אין תודה ייהרג דכתיב (תהילים נ) זובח תודה יכבדנני:

דף מג,ב גמרא אריב"ל כל הזובח את יצרו ומתודה עליו מעלה עליו הכתוב כאילו כיבדו להקב"ה בשני עולמים העולם הזה והעולם הבא דכתיב (תהילים נ) זובח תודה יכבדנני ואריב"ל בזמן שבית המקדש קיים אדם מקריב עולה שכר עולה בידו מנחה שכר מנחה בידו אבל מי שדעתו שפלה מעלה עליו הכתוב כאילו הקריב כל הקרבנות כולן שנאמר (תהילים נא) זבחי אלהים רוח נשברה ולא עוד אלא שאין תפלתו נמאסת שנאמר (תהילים נא) לב נשבר ונדכה אלהים לא תבזה:

דף מג,ב משנה היה רחוק מבית הסקילה כעשר אמות אומרים לו התודה שכן דרך כל המומתין מתודין שכל המתודה יש לו חלק לעוה"ב שכן מצינו בעכן שאמר לו יהושע (יהושע ז) בני שים נא כבוד [לה] אלהי ישראל ותן לו תודה (יהושע ז) ויען עכן את יהושע ויאמר אמנה אנכי חטאתי וכזאת וכזאת וגו' ומנין שכיפר לו וידויו שנאמר (יהושע ז) ויאמר יהושע מה עכרתנו יעכרך ה' ביום הזה אתה עכור ואי אתה עכור לעולם הבא ואם אינו יודע להתוודות אומרים לו אמור תהא מיתתי כפרה על כל עונותי רבי יהודה אומר אם היה יודע שהוא מזומם אומר תהא מיתתי כפרה על כל עונותי חוץ מעון זה אמרו לו א"כ יהו כל אדם אומר כן כדי לנקות עצמו:

דף מג,ב גמרא ת"ר נא אין נא אלא לשון בקשה בשעה שאמר הקב"ה ליהושע (יהושע ז) חטא ישראל אמר לפניו רבש"ע מי חטא אמר ליה וכי דילטור אני לך הפל גורלות הלך והפיל גורלות ונפל הגורל על עכן אמר לו יהושע בגורל אתה בא עלי אתה ואלעזר הכהן שני גדולי הדור אתם אם אני מפיל עליכם גורל על אחד מכם הוא נופל אמר לו בבקשה ממך אל תוציא לעז על הגורלות שעתידיה ארץ ישראל שתתחלק בגורל שנאמר (במדבר כו) אך בגורל יחלק את הארץ תן תודה אמר רבינא שחודי שחודיה במילי כלום נבקש ממך אלא הודאה תן לו תודה והיפטר מיד ויען עכן את יהושע ויאמר אמנה אנכי חטאתי לה' אלהי ישראל וכזאת וכזאת עשיתי אמר רב אסי אמר רבי חנינא מלמד שמעל עכן בשלשה חרמים שנים בימי משה ואחד בימי יהושע שנאמר כזאת וכזאת עשיתי רבי יוחנן אמר משום ר' אלעזר בר' שמעון חמשה ארבעה בימי משה ואחד בימי יהושע שנאמר אנכי

חטאתי וכזאת וכזאת עשיתי ועד השתא מאי טעמא לא איענוש א"ר יוחנן משום ר' אלעזר בר' שמעון לפי שלא ענש על הנסתרות עד שעברו ישראל את הירדן כתנאי (דברים כט) הנסתרות לה' אלהינו והנגלות לנו ולבנינו עד עולם למה נקוד על לנו ולבנינו ועל עי"ן שבעד מלמד שלא ענש על הנסתרות עד שעברו ישראל את הירדן דברי ר' יהודה א"ל ר' נחמיה וכי ענש על הנסתרות לעולם והלא כבר נאמר עד עולם אלא כשם שלא ענש על הנסתרות כך לא ענש על עונשין שבגלוי עד שעברו ישראל את הירדן אלא דף מד,א גמרא עכן מאי טעמא איענוש משום דהווי ידעי ביה אשתו ובניו (יהושוע ז) חטא ישראל אמר רבי אבא בר זבדא אע"פ שחטא ישראל הוא אמר ר' אבא היינו דאמרי אינשי אסא דקאי ביני חילפי אסא שמיה ואסא קרו ליה (יהושוע ז) וגם עברו את בריתי אשר צויתי אותם גם לקחו מן החרם גם גנבו גם כחשו גם שמו בכליהם אמר ר' אילעא משום ר' יהודה בר מספרתא מלמד שעבר עכן על חמשה חומשי תורה שנאמר חמשה גם ואמר רבי אילעא משום רבי יהודה בר מספרתא עכן מושך בערלתו היה כתיב הכא וגם עברו את בריתי וכתיב התם (בראשית יז) את בריתי הפר פשיטא מהו דתימא במצוה גופיה לא פקר קמ"ל (יהושוע ז) וכי עשה נבלה בישראל א"ר אבא בר זבדא מלמד שבעל עכן נערה המאורסה כתיב הכא וכי עשה נבלה וכתיב התם (דברים כב) כי עשתה נבלה בישראל פשיטא מהו דתימא כולי האי לא פקר נפשיה קמ"ל רבינא אמר דיניה כנערה המאורסה דבסקילה אמר ליה ריש גלותא לרב הונא כתיב (יהושוע ז) ויקח יהושע את עכן בן זרח ואת הכסף ואת האדרת ואת לשון הזהב ואת בניו ואת בנותיו ואת שורו ואת חמורו ואת צאנו ואת אהלו ואת כל אשר לו אם הוא חטא בניו ובנותיו מה חטאו אמר ליה וליטעמיך אם הוא חטא כל ישראל מה חטאו דכתיב (יהושוע ז) וכל ישראל עמו אלא לרדותן ה"נ כדי לרדותן (יהושוע ז) וישרפו אותם באש ויסקלו אותם באבנים בתרתי אמר רבינא הראוי לשריפה לשריפה הראוי לסקילה לסקילה (יהושוע ז) וארא בשלל אדרת שנער אחת טובה ומאתים שקלים כסף רב אמר איצטלא דמילתא ושמואל אמר סרבלא דצריפא (יהושוע ז) ויציקום לפני ה' אמר רב נחמן בא וחבטם לפני המקום אמר לפניו רבש"ע על אלו תיהרג רובה של סנהדרין דכתיב (יהושוע ז) ויכו מהם אנשי העי כשלישים וששה איש ותניא שלשים וששה ממש דברי ר' יהודה אמר לו ר' נחמיה וכי שלשים וששה היו והלא לא נאמר אלא כשלישים וששה איש אלא זה יאיר בן מנשה ששקול כנגד רובה של סנהדרין אמר רב נחמן אמר רב מאי דכתיב (משלי יח) תחנונים ידבר רש ועשיר יענה עזות תחנונים ידבר רש זה משה ועשיר יענה עזות זה יהושע מאי טעמא אילימא משום דכתיב ויציקום לפני ה' ואמר רב נחמן בא וחבטן לפני המקום אטו פנחס לא עביד הכי <דכתיב> [והכתיב] (תהילים קו) ויעמד פנחס ויפלל ותעצר המגפה ואמר ר' אלעזר ויתפלל לא נאמר אלא ויפלל מלמד שעשה פלילות עם קונו בא וחבטן לפני המקום אמר לפניו רבונו של עולם על אלו יפלו עשרים וארבעה אלף מישראל דכתיב (במדבר כה) ויהיו המתים במגפה ארבעה ועשרים אלף ואלא מהכא (יהושוע ז) למה העברת העביר את העם הזה את הירדן משה נמי מימר אמר (שמות ה) למה הרעתה לעם הזה אלא מהכא (יהושוע ז) ולו הואלנו ונשב בעבר הירדן (יהושוע ז) ויאמר ה' אל יהושע קום לך דריש ר' שילא א"ל הקב"ה שלך קשה משלהם אני אמרתי (דברים כז) והיה בעברכם את הירדן תקימו ואתם ריחקתם ס' מיל בתר דנפק אוקים רב אמורא עליה ודרש (יהושוע יא) כאשר צוה ה' את משה עבדו כן צוה משה את יהושע וכן עשה יהושע

לא הסיר דבר מכל אשר צוה ה' את משה אם כן מה תלמוד לומר קום לך א"ל אתה גרמת להם והיינו דקאמר ליה בעי (יהושוע ח) ועשית לעי ולמלכה כאשר עשית ליריחו ולמלכה וגו' (יהושוע ה) ויהי בהיות יהושע ביריחו וישא עיניו וירא וגו' ויאמר לא כי אני שר צבא ה' עתה באתי [ויפול יהושע אל פניו ארצה וישתחו] היכי עביד הכי והאמר רבי יוחנן אסור לו לאדם שיתן שלום לחבירו בלילה חיישינן שמא שד הוא שאני התם דקאמר ליה (יהושוע ה) אני שר צבא ה' עתה באתי וגו' ודילמא משקרי גמירי דלא מפקי שם שמים לבטלה

דף מד,ב גמרא א"ל אמש ביטלתם תמיד של בין הערביים ועכשיו ביטלתם תלמוד תורה על איזה מהן באת א"ל עתה באתי מיד (יהושוע ח) וילן יהושע בלילה ההוא בתוך העמק ואמר רבי יוחנן מלמד שלן בעומקה של הלכה אמר שמואל בר אונאי משמיה דרב גדול תלמוד תורה יותר מהקרבת תמידין שנאמר (יהושוע ח) עתה באתי אמר ליה אביי לרב דימי האי קרא במערבא במאי מוקמיתו ליה (משלי כה) אל תצא לריב מהר פן מה תעשה באחריתה בהכלים אותך רעך ריבך ריב את רעך וסוד אחר אל תגל בשעה שאמר לו הקב"ה ליחזקאל (יחזקאל יז) לך אמור להם לישראל אביך האמורי ואמך חתית אמרה רוח פסקונית לפני הקב"ה רבש"ע אם יבואו אברהם ושרה ויעמדו לפניך אתה אומר להם ומכלים אותם ריבך ריב את רעך וסוד אחר אל תגל ומי אית ליה רשותא כולי האי אין דא"ר יוסי ברבי חנינא שלש שמות יש לו פיסקון איטמון סיגרון פיסקון שפוסק דברים כלפי מעלה איטמון שאוטם עונותיהן של ישראל סיגרון כיון שסוגר שוב אינו פותח (איוב לו) היערוך שועך לא בצר א"ר אלעזר לעולם יקדים אדם תפלה לצרה שאילמלא <לא> הקדים אברהם תפלה לצרה בין בית אל ובין העי לא נשתייר <מרשעי> {משונאיהן של} ישראל שריד ופליט ריש לקיש אמר כל המאמץ עצמו בתפלה מלמטה אין לו צרים מלמעלה ר' יוחנן אמר לעולם יבקש אדם רחמים שיהו הכל מאמצין את כחו ואל יהו לו צרים מלמעלה: מנין שכיפר לו וידויו וכו': תנו רבנן מנין שכיפר לו וידויו שנאמר (יהושוע ז) ויאמר לו יהושע מה עכרתנו יעכרך ה' היום הזה היום הזה אתה עכור ואי אתה עכור לעולם הבא וכתוב (דברי הימים א ב) ובני זרח זמרי ואיתן והימן וכלכל ודרדע כולם חמשה מאי כולם חמשה כולן חמשה הן לעוה"ב כתיב זמרי וכתוב עכן רב ושמואל חד אמר עכן שמו ולמה נקרא שמו זמרי שעשה מעשה זמרי וחד אמר זמרי שמו ולמה נקרא שמו עכן שעיכן עונותיהן של ישראל: אם אינו יודע להתוודות כו' רבי יהודה אומר כו' לנקות עצמן: וינקו עצמן כדי שלא להוציא לעז על בתי דינין ועל העדים ת"ר מעשה באדם אחד שיצא ליהרג אמר אם יש בי עון זה לא תהא מיתתי כפרה לכל עונותי ואם אין בי עון זה תהא מיתתי כפרה לכל עונותי וב"ד וכל ישראל מנוקין והעדים לא תהא להם מחילה לעולם וכששמעו חכמים בדבר אמרו להחזירו אי אפשר שכבר נגזרה גזירה אלא יהרג ויהא קולר תלוי בצואר עדים פשיטא כל כמיניה לא צריכא דקא הדרי בהו סהדי וכי הדרי בהו מאי הוי כיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד לא צריכא דאע"ג דקא יהבי טעמא למילתייהו <כי ההוא מעשה דבעיא מיכסא>:

דף מד,ב משנה היה רחוק מבית הסקילה ארבע אמות מפשיטין אותו את בגדיו האיש מכסין אותו מלפניו והאשה מלפניה ומאחריה דברי רבי יהודה וחכ"א האיש נסקל ערום ואין האשה נסקלת ערומה:

דף מה,א גמרא תנו רבנן האיש מכסין אותו פרק אחד מלפניו ואשה שני פרקים בין מלפניה בין מלאחריה מפני שכולה ערוה דברי ר' יהודה וחכמים אומרים האיש נסקל ערום ואין האשה נסקלת ערומה מאי טעמייהו דרבנן אמר קרא (ויקרא כד) ורגמו אותו מאי אותו אילימא אותו ולא אותה והכתיב (דברים טז) והוצאת את האיש ההוא או את האשה ההיא אלא מאי אותו אותו בלא כסותו הא אותה בכסותה רבי יהודה אומר אותו בלא כסותו לא שנא איש ולא שנא אשה למימרא דרבנן חיישי להרהורא ורבי יהודה לא חייש להרהורא והא איפכא שמענא להו דתנן הכהן אוחז בבגדיה אם נקרעו נקרעו ואם נפרמו נפרמו עד שמגלה את לבה וסותר את שערה רבי יהודה אומר אם היה לבה נאה לא היה מגלהו ואם היה שערה נאה לא היה סותרו אמר רבה התם היינו טעמא שמא תצא מב"ד זכאה ויתגרו בה פירחי כהונה הכא הא מקטלא וכי תימא אתי לאיתגרוי

באחרנייתא אמר רבה גמירי אין יצר הרע שולט אלא במי שעניו רואות אמר רבא דר' יהודה אדר' יהודה קשיא דרבנן אדרבנן לא קשיא אלא אמר רבא דרבי יהודה אדר' יהודה לא קשיא כדשנין דרבנן אדרבנן נמי לא קשיא אמר קרא (יחזקאל כג) ונוסרו כל הנשים ולא תעשינה כזמתכניה הכא אין לך ייסור גדול מזה וכ"ת ליעביד בה תרתי אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה אמר קרא (ויקרא יט) ואהבת לרעך כמוך ברור לו מיתה יפה לימא דרב נחמן תנאי היא לא דכולי עלמא אית להו דרב נחמן והכא בהא קמיפלגי מר סבר בזיוני דאיניש עדיפא ליה טפי מניחא דגופיה ומר סבר ניחא דגופיה עדיף מבזיוני:

דף מה,א משנה בית הסקילה היה גובה שתי קומות אחד מן העדים דוחפו על מתניו נהפך על לבו הופכו על מתניו ואם מת בה יצא ואם לאו השני נוטל את האבן ונותנו על לבו אם מת בה יצא ואם לאו רגימתו בכל ישראל שנאמר (דברים יז) יד העדים תהיה בו בראשונה להמיתו ויד כל העם באחרונה:

דף מה,א גמרא תנא וקומה שלו הרי כאן שלש ומי בעינן כולי האי ורמינהו מה בור שהוא כדי להמית עשרה טפחים אף כל כדי להמית עשרה טפחים אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה אמר קרא (ויקרא יט) ואהבת לרעך כמוך ברור לו מיתה יפה אי הכי ליגבהיה טפי משום דמינוול: אחד מן העדים דוחפו: תנו רבנן מניין שבדחייה ת"ל (שמות יט) ירה ומנין שבסקילה ת"ל סקל ומנין שבסקילה ובדחייה ת"ל (שמות יט) סקל יסקל או ירה יירה ומנין שאם מת בדחייה יצא תלמוד לומר או ירה יירה מניין שאף לדורות כן

דף מה,ב גמרא ת"ל סקל יסקל: ואם לאו עד השני נוטל את האבן: נוטל והתניא רבי שמעון בן אלעזר אומר אבן היתה שם משוי שני בני אדם נוטלה ונותנה על לבו אם מת בה יצא וליטעמיך תיקשי לך היא גופא משוי שני בני אדם נוטלה ונותנה על לבו אלא דמדלי לה בהדי חבריה ושדי לה איהו כי היכי דתיית מרזיא: ואם לאו רגימתו כו':

והתניא מעולם לא שנה בה אדם מי קאמינא דעביד דאי מיצריך קאמינא אמר מר אבן היתה כו' והתניא אחת אבן שנסקל בה ואחת עץ שנתלה עליו ואחד סייף שנהרג בו ואחד סודר שנחנק בו כולן נקברין עמו לא צריכא דמתקני ומייתי אחריני חלופייהו נקברין עמו והתניא אין נקברין עמו אמר רב פפא מאי עמו עמו בתפיסתו אמר שמואל נקטעה יד העדים פטור מאי טעמא דבעינא (דברים יז) יד העדים תהיה בו בראשונה וליכא אלא מעתה עדים גידמין דמעיקרא הכי נמי דפסילי שאני התם דאמר קרא יד העדים שהיתה כבר מיתבי כל מקום שיעידוהו שנים ויאמרו מעידין אנו באיש פלוני שנגמר דינו בב"ד פלוני ופלוני עדין הרי זה יהרג תרגמא שמואל בהן הן עדין ומי בעינן קרא כדכתיב

והתניא (במדבר לה) מות יומת המכה רוצח הוא אין לי אלא במיתה הכתובה בו מנין שאם אי אתה יכול להמיתו במיתה הכתובה בו שאתה ממיתו בכל מיתה שאתה יכול להמיתו ת"ל מות יומת המכה מכל מקום שאני התם דאמר קרא מות יומת וליגמר מיניה משום דהוה רוצח וגואל הדם שני כתובין הבאין כאחד וכל שני כתובין הבאין כאחד אין מלמדין רוצח הא דאמרן גואל הדם מאי היא דתניא (במדבר לה) גואל הדם ימית את הרוצח מצוה בגואל הדם ומניין שאם אין לו גואל שב"ד מעמידין לו גואל שנאמר (במדבר לה) בפגעו בו מכל מקום א"ל מר קשישא בריה דרב חסדא לרב אשי ומי לא בעינן קרא כדכתיב והתנן היה אחד מהן גידם או אילם או חיגר או סומא או חרש אינו נעשה בן סורר ומורה שנאמר (דברים כא) ותפשו בו ולא גידמין (דברים כא) והוציאו אותו ולא חיגרין (דברים כא) ואמרו ולא אילמין (דברים כא) בננו זה ולא סומין (דברים כא) איננו שומע בקולנו ולא חרשין מאי טעמא לאו משום דבעינן קרא כדכתיב לא שאני התם דכוליה קרא יתירא הוא ת"ש אין לה רחוב אין נעשית עיר הנדחת דברי רבי ישמעאל ר' עקיבא אומר אין לה רחוב עושין לה רחוב עד כאן לא פליגי אלא דמר סבר רחובה דמעיקרא בעינן ומר סבר רחובה דהשתא נמי כדמעיקרא דמי אבל דכ"ע בעינן קרא כדכתיב תנאי היא דתנן אין לו בהן יד בהן רגל אזן ימנית אין לו טהרה עולמית רבי אליעזר אומר נותן על מקומו ויוצא רבי שמעון אומר נותן על שמאלו ויוצא:

דף מה,ב משנה כל הנסקלין נתלין דברי רבי אליעזר וחכ"א אינו נתלה אלא המגדף והעובד ע"ז האיש תולין אותו פניו כלפי העם והאשה פניה כלפי העץ דברי רבי אליעזר וחכ"א האיש נתלה ואין האשה נתלית אמר <להן> [להם] רבי אליעזר והלא שמעון בן שטח תלה נשים באשקלון אמרו לו שמונים נשים תלה ואין דנין שנים ביום אחד:

דף מה,ב גמרא ת"ר (דברים כא) והומת ותלית יכול כל המומתין נתלין ת"ל (דברים כא) כי קללת אלהים תלוי מה מקלל זה שבסקילה אף כל שבסקילה דברי רבי אליעזר וחכ"א מה מקלל זה שכפר בעיקר אף כל שכפר בעיקר במאי קא מיפלגי רבנן דרשי כללי ופרטי רבי אליעזר דריש ריבויי ומיעוטי רבנן דרשי כללי ופרטי והומת ותלית כלל כי קללת פרט אי הוו מקרבי להדדי אמרינן אין בכלל אלא מה שבפרט הני אין מידי אחרינא לא

דף מו,א גמרא השתא דמרחקי מהדדי אהני לרבווי <עבודת כוכבים> {עובד עבודה זרה} דדמי ליה בכל מילי ור' אליעזר דריש ריבויי ומיעוטי והומת ותלית רבוי כי קללת מיעוט אי הוו מקרבי להדדי לא הוו מרבינן אלא <עבודת כוכבי'> {עובד עבודה זרה} דדמי לה בכל מילי השתא דמרחקי מהדדי אהני לרבווי שאר הנסקלין: האיש תולין וכו': מ"ט דרבנן אמר קרא (דברים כא) ותלית אותו ואתה ור' אליעזר אותו בלא כסותו ורבנן אין הכי נמי אלא אמר קרא (דברים כא) וכי יהיה באיש חטא איש ולא אשה ור' אליעזר האי וכי יהיה באיש מאי דריש ביה אמר ריש לקיש ההוא למעוטי בן סורר ומורה והתניא בן סורר ומורה נסקל ונתלה דברי ר' אליעזר אלא אמר רב נחמן בר יצחק לרבנות בן סורר ומורה מאי טעמא דאמר קרא וכי יהיה באיש חטא איש ולא בן חטא מי שעל חטאו נהרג יצא בן סורר ומורה שעל שום סופו נהרג הוי מיעוט אחר מיעוט ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבנות: אמר להן רבי אליעזר והלא שמעון בן שטח תלה נשים כו': אמר רב חסדא לא שנו אלא בשתי מיתות אבל במיתה אחת דנין והא מעשה דשמעון בן שטח דמיתה אחת הואי וקא אמרו ליה דאין דנין אלא אי איתמר הכי איתמר לא שנו

אלא במיתה אחת כעין שתי מיתות והיכי דמי כגון שתי עבירות אבל במיתה אחת ועבירה אחת דנין מתיב רב אדא בר אהבה אין דנין שנים ביום אחד ואפילו בנואף ונואפת תרגמא רב חסדא בבת כהן ובוועלה או בבת כהן וזוממי זוממיה תניא ר"א בן יעקב אומר שמעתי שבית דין מכין ועונשין שלא מן התורה ולא לעבור על דברי תורה אלא כדי לעשות סייג לתורה ומעשה באחד שרכב על סוס בשבת בימי יונים והביאוהו לבית דין וסקלוהו לא מפני שראוי לכך אלא שהשעה צריכה לכך שוב מעשה באדם אחד שהטיח את אשתו תחת התאנה והביאוהו לבית דין והלקוהו לא מפני שראוי לכך אלא שהשעה צריכה לכך:

דף מו, א משנה כיצד תולין אותו משקעין את הקורה בארץ והעץ יוצא ומקיף שתי ידיו זו על גב זו ותולה אותו רבי יוסי אומר הקורה מוטה על הכותל ותולה אותו כדרך שהטבחין עושין ומתירין אותו מיד ואם לן עובר עליו בלא תעשה שנאמר (ויקרא כא) לא תלין נבלתו על העץ כי קבר תקברנו כי קללת אלהים תלוי וגו' כלומר מפני מה זה תלוי מפני שבירך את השם ונמצא שם שמים מתחלל אמר רבי מאיר בשעה שאדם מצטער שכינה מה לשון אומרת קלני מראשי קלני מזרועי אם כן המקום מצטער על דמן של רשעים שנשפך קל וחומר על דמן של צדיקים ולא זו בלבד אמרו אלא כל המלין את מתו עובר בלא תעשה הלינהו לכבודו להביא לו ארון ותכריכים אינו עובר עליו ולא היו קוברין אותו בקברות אבותיו אלא שתי בתי קברות היו מתוקנין לבית דין אחת לנהרגין ולנחנקין ואחת לנסקלין ולנשרפין נתעכל הבשר מלקטין את העצמות וקוברין אותן במקומן והקרובים באים ושואלים בשלום הדיינין ובשלום העדים כלומר שאין בלבנו עליכם שדין אמת דנתם

דף מו, ב משנה ולא היו מתאבלין אבל אוננין שאין אנינות אלא בלב:

דף מו, ב גמרא תנו רבנן אילו נאמר חטא ותלית הייתי אומר תולין אותו ואחר כך ממיתין אותו כדרך שהמלכות עושה תלמוד לומר (דברים כא) והומת ותלית ממיתין אותו ואח"כ תולין אותו הא כיצד משהין אותו עד סמוך לשקיעת החמה וגומרין את דינו וממיתין אותו ואח"כ תולין אותו אחד קושר ואחד מתיר כדי לקיים מצות תלייה ת"ר (דברים כא) עץ שומע אני בין בתלוש בין במחובר ת"ל (דברים כא) כי קבר מי שאינו מחוסר אלא קבורה יצא זה שמחוסר קציצה וקבורה ר' יוסי אומר מי שאינו מחוסר אלא קבורה יצא זה שמחוסר תלישה וקבורה ורבנן תלישה לאו כלום היא: כלומר מפני מה זה תלוי מפני שבירך כו': תניא אומר ר"מ משלו משל למה הדבר דומה לשני אחים תאומים בעיר אחת אחד מינוהו מלך ואחד יצא לליסטיות צוה המלך ותלאוהו כל הרואה אותו אומר המלך תלוי צוה המלך והורידוהו: אמר ר' מאיר כו': מאי משמע אמר אביי כמאן דאמר קל לית אמר ליה רבא א"כ כבד עלי ראשי כבד עלי זרועי מיבעי ליה אלא אמר רבא כמאן דאמר קיל לי עלמא האי מיבעי ליה לגופה א"כ נימא קרא מקלל מאי קללת ואימא כוליה להכי הוא דאתא א"כ נימא קרא קלת מאי קללת ש"מ תרתי: ולא זו בלבד כו': א"ר יוחנן משום ר"ש בן יוחי מנין למלין את מתו שעובר עליו בל"ת ת"ל כי קבר תקברנו מכאן למלין את מתו שעובר בלא תעשה איכא דאמרי אמר רבי יוחנן משום ר"ש בן יוחי רמז לקבורה מן התורה מניין ת"ל כי קבר תקברנו מכאן רמז לקבורה מן התורה א"ל שבור מלכא לרב חמא קבורה מה"ת מניין אישתיק ולא א"ל ולא מידי אמר רב אחא בר יעקב אימסר עלמא בידא דטפשאי דאיבעי ליה למימר כי קבור דליעבד ליה ארון תקברנו לא משמע ליה ונימא מדאיקבור צדיקי מנהגא בעלמא מדקבריה הקב"ה למשה דלא לישתני

ממנהגא ת"ש (מלכים א יד) וספדו לו כל ישראל וקברו אותו דלא לישתני ממנהגא (ירמיהו טז) לא יספדו ולא יקברו לדומן על פני האדמה יהיו דלישתנו ממנהגא איבעיא להו קבורה משום בזיונא הוא או משום כפרה הוא למאי נפקא מינה דאמר לא בעינא דליקברוה לההוא גברא אי אמרת משום בזיונא הוא לא כל כמיניה ואי אמרת משום כפרה הוא הא אמר לא בעינא כפרה מאי ת"ש מדאיקבור צדיקי ואי אמרת משום כפרה צדיקי לכפרה צריכי אין דכתיב (קוהלת ז) אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא ת"ש וספדו לו כל ישראל וקברו אותו ואי אמרת כי היכי דתיהוי ליה כפרה הנך נמי ליקברו כי היכי דתיהוי להו כפרה האי דצדיק הוא תיהוי ליה כפרה הנך לא ליהוי להו כפרה ת"ש לא יספדו ולא יקברו דלא תיהוי להו כפרה איבעיא להו הספידא יקרא דחיי הוי או יקרא דשכבי הוי למאי נפקא מינה דאמר לא תספדוה לההוא גברא אי נמי לאפוקי מיורשין ת"ש (בראשית כג) ויבא אברהם לספוד לשרה ולבכותה ואי אמרת משום יקרא דחיי הוא משום יקרא דאברהם משהו לה לשרה שרה גופה ניחא לה כי היכי דמייקר בה אברהם ת"ש וספדו לו כל ישראל וקברו אותו ואי אמרת משום יקרא דחיי הוא הנך בני יקרא נינהו ניחא להו לצדיקאי דמייקרי בהו אינשי ת"ש לא יספדו ולא יקברו לא ניחא לצדיקאי דמייקרי ברשיעיאי תא שמע (ירמיהו לד) בשלום תמות ובמשרפות אבותיך המלכים הראשונים אשר היו לפניך כן ישרפו לך והוי אדון יספדו לך ואי אמרת משום יקרא דחיי הוא מאי נפקא ליה מינה הכי קאמר ליה לייקרו ביך ישראל כי היכי דמתייקרי באבהתך **דף מז,א גמרא** ת"ש (תהילים טו) נבזה בעיניו נמאס זה חזקיהו מלך יהודה שגיר עצמות אביו על מטה של חבלים ואי משום יקרא דחיי הוא מ"ט כי היכי דתיהוי ליה כפרה לאבוה ומשום כפרה דאבוה משהו ליה ליקרא דישראל ישראל גופייהו ניחא להו דמיחלי יקרייהו לגביה ת"ש אמר להן אל תספדוני בעיירות ואי אמרת יקרא דחיי מאי נפקא ליה מינה קסבר ליתייקרו ביה ישראל טפי ת"ש הלינו לכבודו להביא לו ארון ותכריכין אינו עובר עליו מאי לאו לכבודו של מת לא לכבודו של חי ומשום כבודו של חי מבית ליה למת אין כי אמר רחמנא (דברים כא) לא תלין נבלתו על העץ דומיא דתלוי דאית ביה בזיון אבל הכא כיון דלית ביה בזיון לא ת"ש הלינו לכבודו לשמע עליו עיירות להביא לו מקוננות להביא לו ארון ותכריכין אינו עובר עליו שכל העושה אינו אלא לכבודו של מת ה"ק כל העושה לכבודו של חי אין בו בזיון למת ת"ש ר' נתן אומר סימן יפה למת שנפרעין ממנו לאחר מיתה מת שלא נספד ולא נקבר או שחיה גוררתו או שהיו גשמים מזלפין על מטתו זהו סימן יפה למת ש"מ יקרא דשכבי הוא שמע מינה: לא היו קוברין כו': וכל כך למה לפי שאין קוברין רשע אצל צדיק דאמר ר' אחא בר חנינא מנין שאין קוברין רשע אצל צדיק שנאמר (מלכים ב יג) ויהי הם קוברים איש והנה ראו את הגדוד וישליכו את האיש בקבר אלישע ויגע האיש בעצמות אלישע ויחי ויקם על רגליו אמר ליה רב פפא ודילמא לאיקיומא (מלכים ב ב) ויהי נא פי שנים ברוחך אלי אמר ליה אי הכי היינו דתניא על רגליו עמד ולביתו לא הלך אלא ויהי נא פי שנים היכי משכחת לה דאחייא א"ל רבי יוחנן שריפא צרעת נעמן שהיא שקולה כמת דכתיב (במדבר יב) אל נא תהי כמת וכשם שאין קוברין רשע אצל צדיק כך אין קוברין רשע חמור אצל רשע קל וליתקון ארבע קברות שני קברות גמרא גמירי לה אמר עולא א"ר יוחנן אכל חלב והפריש קרבן והמיר דתו וחזר בו הואיל ונדחה ידחה איתמר נמי א"ר ירמיה אמר ר' אבהו א"ר יוחנן אכל חלב והפריש קרבן ונשתטה וחזר ונשתפה הואיל ונדחה ידחה וצריכא דאי אשמעינן

קמייתא משום דאיהו דחה נפשיה בידיה אבל האי דממילא קא דחי אימא כישן דמי ואי אשמעינן הכא משום דאין בידו לחזור אבל התם דבידו לחזור אימא לא צריכא אמר רב יוסף אף אנן נמי תנינא היו בה קדשים קדשי מזבח ימותו קדשי בדק הבית יפדו והוינן בה אמאי ימותו כיון דאיטול הוא להו כפרה וליסקו לגבוה לאו משום דאמרינן הואיל ונדחו ידחו א"ל אביי מי סברת מת מתוך רשעו היא ליה כפרה מת מתוך רשעו לא היא ליה כפרה דתני רב שמעיה יכול אפילו פירשו אבותיו מדרכי ציבור יטמא ת"ל בעמיו בעושה מעשה עמיו א"ל רבא מי קא מדמית נהרג מתוך רשעו למת מתוך רשעו מת מתוך רשעו כיון דכי אורחיה קמיית לא היא ליה כפרה נהרג מתוך רשעו כיון דלאו כי אורחיה מיית היא ליה כפרה תדע דכתיב (תהילים עט) מזמור לאסף אלהים באו גוים בנחלתך טמאו את היכל קדשך [וגו'] נתנו את נבלת עבדיך מאכל לעוף השמים בשר חסידך לחיתו ארץ מאי עבדיך ומאי חסידך לאו חסידך חסידך ממש עבדיך הנך דמחייבי דינא דמעיקרא וכיון דאיטול קרי להו עבדיך אמר ליה אביי מי קא מדמית

דף מז, ב גמרא הרוגי מלכות להרוגי בית דין הרוגי מלכות כיון דשלא בדין קא מיקטלי היא להו כפרה הרוגי בית דין כיון דבדין קא מיקטלי לא הוי להו כפרה תדע דתנן לא היו קוברין אותו בקברות אבותיו ואי סלקא דעתך כיון דאיטול הוא להו כפרה ליקברו מיתה וקבורה בעינן מותיב רב אדא בר אהבה לא היו מתאבלין אלא אוננין שאין אנינות אלא בלב ואי סלקא דעתך כיון דאיטול הוא להו כפרה ליאבלו בעינן נמי עיכול בשר דיקא נמי דקתני נתעכל הבשר מלקטין את העצמות וקוברין אותן במקומן שמע מינה רב אשי אמר אבילות מאימתי קא מתחלת מסתימת הגולל כפרה מאימתי קא הויא מכי חזו צערא דקברא פורתא הלכך הואיל ואידחו ידחו אי הכי למה לי עיכול בשר משום דלא אפשר קבריה דרב הוו שקלי מיניה עפרא לאישתא בת יומא אתו אמרו ליה לשמואל אמר להו יאות עבדין קרקע עולם הוא וקרקע עולם אינה נאסרת דכתיב (מלכים ב כג) וישלך את עפרה על קבר בני העם מקיש קבר בני העם <לעבודת כוכבים> {לעבודה זרה} מה <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} במחובר לא מיתסרא דכתיב (דברים יב) אשר אתם יורשים אותם את אלהיהם על ההרים הרמים על ההרים אלהיהם ולא ההרים אלהיהם הכא נמי במחובר לא מיתסר מיתיבי החוצב קבר לאביו והלך וקברו במקום אחר הרי זה לא יקבר בו עולמית הכא במאי עסקינן בקבר בנין תא שמע קבר חדש מותר בהנאה הטיל בו נפל אסור בהנאה הכא נמי בקבר בנין תא שמע נמצא אתה אומר שלש קברות הן קבר הנמצא קבר הידוע קבר המזיק את הרבים קבר הנמצא מותר לפנותו פינהו מקומו טהור ומותר בהנאה קבר הידוע אסור לפנותו פינהו מקומו טמא ואסור בהנאה קבר המזיק את הרבים מותר לפנותו פינהו מקומו טהור ואסור בהנאה הכא נמי בקבר בנין וקבר הנמצא מותר לפנותו דילמא מת מצוה הוא ומת מצוה קנה מקומו שאני מת מצוה דקלא אית ליה איתמר האורג בגד למת אביי אמר אסור ורבא אמר מותר אביי אמר אסור הזמנה מילתא היא ורבא אמר מותר הזמנה לאו מילתא היא מאי טעמא דאביי גמר (במדבר כ) שם (דברים כא) שם מעגלה ערופה מה עגלה ערופה בהזמנה מיתסרא האי נמי בהזמנה מיתסרא ורבא גמר (דברים יב) שם שם <מעבודת כוכבים> {מעבודה זרה} מה <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} בהזמנה לא מיתסרא אף הכא נמי בהזמנה לא מיתסרא ורבא מאי טעמא לא גמר מעגלה ערופה אמר לך

דף מה, א גמרא ממשמשין ממשמשין גמרינן לאפוקי עגלה ערופה דהיא גופה קדושה ואביי מ"ט לא גמר <מעבודת כוכבים> {מעבודה זרה} אמר לך מידי דאורחיה ממידי דאורחיה גמרינן לאפוקי <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} דלאו אורחא: <סימן כפ"ה נפשי"ה דחציב"א נכיס"א דאומנ"א> מיתבי כפה שהוא טמא מדרס ונתנתו לספר טהור מן המדרס אבל טמא <מגע מדרס> [טמא מת] אימא נתנתו וכרכתו למה לי נתנתו וכרכתו כדרב חסדא דאמר רב חסדא האי סודרא דאזמניה למיצר ביה תפילין וצר ביה תפילין אסור למיצר ביה פשיטי אזמניה ולא צר ביה ולא אזמניה שרי למיצר ביה פשיטי ולאביי דאמר הזמנה מילתא היא אזמניה אע"ג דלא צר ביה צר ביה אי אזמניה אין אי לא אזמניה לא ת"ש נפש שבנאו לשם חי מותר בהנאה הוסיף בו דימוס אחד לשם מת אסור בהנאה הכא במאי עסקינן דרמא ביה מת אי הכי מאי איריא הוסיף כי לא הוסיף נמי לא צריכא אע"ג דפנייה אמר רפרם בר פפא אמר רב חסדא אם היה מכירו חולצו ומותר ת"ש החוצב קבר לאביו והלך וקברו בקבר אחר הרי זה לא יקבר בו עולמית התם משום כבוד אביו הכי נמי מסתברא דקתני סיפא רבן שמעון בן גמליאל אומר אף החוצב אבנים לאביו והלך וקברו במקום אחר הרי זה לא יקבר בהן עולמית אי אמרת בשלמא משום כבוד אביו שפיר אלא אי אמרת משום הזמנה טווי לאריגה מי איכא למאן דאמר ת"ש קבר חדש מותר בהנאה הטיל בו נפל אסור בהנאה הטיל אין לא הטיל לא ה"ה דאע"ג דלא הטיל ולאפוקי מדרבן שמעון בן גמליאל דאמר אין לנפלים תפיסת הקבר קמ"ל ת"ש מותר המתים למתים מותר המת ליורשיו הכא במאי עסקינן שגבו מחיים הא לא תני הכי דתנן מותר המתים למתים מותר המת ליורשיו ותני עלה כיצד גבו למתים סתם זהו מותר המתים למתים גבו למת זהו מותר המת ליורשיו וליטעמיך אימא סיפא ר"מ אומר לא יגע בהן עד שיבא אליהו ר' נתן אומר יעשנו דימוס על קברו או זילוף לפני מטתו אלא אביי מתרץ לטעמיה ורבא מתרץ לטעמיה אביי מתרץ לטעמיה דכ"ע הזמנה מילתא היא ת"ק סבר דחזי ליה תפיס דלא חזי ליה לא תפיס ור"מ מספקא ליה אי תפיס אי לא תפיס הלכך לא יגע בהן עד שיבא אליהו ור' נתן פשיטא ליה דודאי תפיס הלכך יעשה דימוס על קברו ורבא מתרץ לטעמיה לכ"ע הזמנה לאו מילתא היא תנא קמא סבר כי בזו ליה אחולי מחיל זילותיה גבי יורשין ור"מ מספקא ליה אי מחיל אי לא מחיל הלכך לא יגע בהן כו' ורבי נתן פשיטא ליה דלא מחיל הלכך יעשה דימוס על קברו או זילוף לפני מטתו ת"ש היו אביו ואמו מזרקין בו כלים מצוה על האחרים להצילן

דף מה, ב גמרא התם משום מרריהו אי הכי היינו דקתני עלה אמר רשב"ג במה דברים אמורים שלא נגעו במטה אבל נגעו במטה אסורין תרגמה עולא במטה הנקברת עמו דמחלפי בתכריכי המת ת"ש כיס שעשאו להניח בו תפילין אסור להניח בו מעות הניח בו תפילין יניח בו מעות אימא עשאו והניח בו תפילין אסור להניח בו מעות כדרב חסדא ת"ש אמר לאומן עשה לי תיק של ספר או נרתיק של תפילין עד שלא נשתמש בהן קודש מותר להשתמש בהן חול נשתמש בהן קודש אסור להשתמש בהן חול תנאי היא דתניא ציפן זהב או שטלה עליהן עור של בהמה טמאה פסולות עור בהמה טהורה כשירות אע"פ שלא עיבדן לשמן ר"ש ב"ג אומר אף עור בהמה טהורה פסולות עד שיעבדו לשמן א"ל רבינא לרבא מי איכא דוכתא דרמו ביה מת וארגי בגד למת א"ל אין כגון שכבי דהרפניא דרש מרימר הלכתא כוותי' דאביי ורבנן אמרי הלכתא כוותי' דרבא והלכתא כוותיה דרבא ת"ר הרוגי מלכות נכסיהן למלך הרוגי ב"ד נכסיהן ליורשין ר' יהודה אומר אף הרוגי מלכות

נכסיהן ליורשין אמרו ליה לרבי יהודה והלא כבר נאמר (מלכים א כא) הנה בכרם נבות אשר ירד שם לרשתו אמר להן בן אחי אביו היה וראוי ליורשו היה והלא הרבה בנים היו לו אמר להן אותו ואת בניו הרג שנא' (מלכים ב ט) אם לא את דמי נבות ואת דמי בניו ראיתי ורבנן ההוא בנים הראוין לצאת ממנו בשלמא למאן דאמר נכסיהן למלך היינו דכתיב (מלכים א כא) ברך נבות אלהים ומלך אלא למאן דאמר נכסיהן ליורשין למה לי ומלך ולטעמיך אלהים למה לי אלא לאפושי ריתחא ה"נ לאפושי ריתחא בשלמא למאן דאמר נכסיהן למלך היינו דכתיב וינס יואב אל אהל ה' ויחזק בקרנות המזבח וכתיב (מלכים א ב) ויאמר לא <אצא> כי פה אמות אלא למאן דאמר נכסיהן ליורשין מאי נפקא ליה מינה לחיי שעה (מלכים א ב) וישב בניהו את המלך דבר לאמר כה דיבר יואב וכה ענני אמר ליה זיל אימא ליה תרתי לא תעביד בהאי גברא אי קטלית ליה קבול לטותיה דלטייה אבוך ואי לא שבקיה דליקו בלטותיה דלטייה אבוך (מלכים א ב) ויאמר לו המלך עשה כאשר דבר ופגע בו וקברתו אמר רב יהודה אמר רב כל קללות שקילל דוד את יואב נתקיימו בזרעו של דוד (שמואל ב ג) אל יכרת מבית יואב זב ומצורע ומחזיק בפלך ונופל בחרב וחסר לחם זב מרחבעם דכתיב (מלכים א יב) והמלך רחבעם התאמץ לעלות במרכבה לנוס ירושלים וכתיב (ויקרא טו) וכל המרכב אשר ירכב עליו הזב יטמא מצורע מעוזיהו דכתיב (דברי הימים ב כו) ובחזקתו גבה לבו עד להשחית וימעל בה' אלהיו ויבא אל היכל ה' להקטיר על מזבח הקטרת וכתיב (דברי הימים ב כו) והצרעת זרחה במצחו מחזיק בפלך מאסא דכתיב (מלכים א טו) רק לעת זקנתו חלה את רגליו ואמר רב יהודה אמר רב שאחזו פודגרא א"ל מר זוטרא בריה דרב נחמן לרב נחמן היכי דמי א"ל כמחט בבשר החי מנא ידע אי בעית אימא מיחש הוה חייש ביה ואיבעית אימא מרביה הוה גמיר לה ואיבעית אימא (תהילים כה) סוד ה' ליראיו ובריתו להודיעם נופל בחרב מיאשיהו דכתיב (דברי הימים ב לה) ויורו <המורים> [היורים] למלך יאשיהו ואמר רב יהודה אמר רב שעשו כל גופו ככברה וחסר לחם מיכניה דכתיב (מלכים ב כה) וארוחתו ארוחת תמיד נתנה לו אמר רב יהודה אמר רב היינו דאמרי אינשי

דף מט, א גמרא תהא לוטא ולא תהא לאטה אתיוה ליואב דייניה אמר ליה מאי טעמא קטלתיה לאבנר אמר ליה גואל הדם דעשאל הואי עשאל רודף הוה אמר ליה היה לו להצילו באחד מאבריו אמר ליה לא יכיל ליה א"ל השתא בדופן חמישית כיון ליה דכתיב (שמואל ב ב) ויכהו אבנר באחרי החנית אל החומש וא"ר יוחנן בדופן חמישית במקום שמרה וכבד תלויין בו באחד מאיבריו לא יכיל ליה אמר ליה ניזיל אבנר מאי טעמא קטלתיה לעמשא אמר ליה עמשא מורד במלכות הוה דכתיב (שמואל ב כ) ויאמר המלך לעמשא הזעק לי את איש יהודה שלשת ימים וגו' וילך עמשא להזעיק את יהודה ויוחר וגו' אמר ליה עמשא אכין ורקין דרש אשכחינהו דפתיח להו במסכתא אמר כתיב (יהושוע א) כל איש אשר ימרה את פיך ולא ישמע את דבריך לכל אשר תצונו יומת יכול אפילו לדברי תורה תלמוד לומר רק חזק ואמץ אלא ההוא גברא מורד במלכות הוה דכתיב (מלכים א ב) והשמועה באה עד יואב כי יואב נטה אחרי אדניה ואחרי אבשלום לא נטה מאי לא נטה אמר רב יהודה שביקש לנטות ולא נטה ומאי טעמא לא נטה אמר רבי אלעזר עדיין ליחלוחית של דוד קיימת רבי יוסי ברבי חנינא אמר עדיין איצטגניני של דוד קיימין דאמר רב יהודה אמר רב ארבע מאות ילדים היו לו לדוד כולן בני יפת תואר היו ומגדלי בלורית היו ומהלכין בראשי הגייסות היו והן הן בעלי אגרופין של דוד ופליגא דרבי אבא בר

כהנא דאמר רבי אבא בר כהנא אילמלא דוד לא עשה יואב מלחמה ואילמלא יואב לא עסק דוד בתורה דכתיב (שמואל ב ח) ויהי דוד עושה משפט וצדקה לכל עמו ויואב בן צרויה על הצבא מה טעם דוד עשה משפט וצדקה לכל עמו משום דיואב על הצבא ומה טעם יואב על הצבא משום דדוד עושה משפט וצדקה לכל עמו (שמואל ב ג) ויצא יואב מעם דוד וישלח מלאכים אחרי אבנר וישיבו אותו מבור הסירה מאי בור הסירה אמר רבי אבא בר כהנא בור וסירה גרמו לו לאבנר שיהרג (שמואל ב ג) ויטהו יואב אל תוך השער לדבר אתו בשלי אמר רבי יוחנן שדנו דין סנהדרי א"ל מ"ט קטלתיה לעשאל עשאל רודף היה היה לך להצילו באחד מאיבריו לא יכילי ליה השתא בדופן חמישית כוונת ליה באחד מאיבריו לא יכלת ליה לדבר אתו בשלי אמר רב יהודה אמר רב על עיסקי שלו (שמואל ב ג) ויכהו שם אל החומש אמר רבי יוחנן בדופן חמישית מקום שמרה וכבד תלויין בו (מלכים א ב) והשיב ה' את דמו על ראשו אשר פגע בשני אנשים צדיקים וטובים ממנו טובים שהיו דורשין אכין ורקין והוא לא דרש צדיקים שהן כפה ולא עשו והוא באיגרת עשה (שמואל ב ב) ועמשא לא נשמר בחרב אשר ביד יואב אמר רב שלא חשדו (מלכים א ב) ויקבר בביתו במדבר אטו ביתו מדבר הוא אמר רב יהודה אמר רב כמדבר מה מדבר מופקר לכל אף ביתו של יואב מופקר לכל דבר אחר כמדבר מה מדבר מנוקה מגזל ועריות אף ביתו של יואב מנוקה מגזל ועריות (דברי הימים א יא) ויואב יחיה את שאר העיר אמר רב יהודה אפילו מוניני וצחנתא טעים פריס להו:

מסכת סנהדרין פרק ז

דף מט, ב משנה ארבע מיתות נמסרו לבית דין סקילה שריפה הרג וחנק רבי שמעון אומר שריפה סקילה חנק והרג זו מצות הנסקלין:

דף מט, ב גמרא אמר רבא אמר רב סחורא אמר רב הונא כל מקום ששנו חכמים דרך מניין אין מוקדם ומאוחר חוץ משבעה סמנין דתנן שבעה סמנין מעבירין על הכתם רוק תפל ומי גריסי' ומי רגלים ונתר ובורית קמוליא <ואשלג> [ואשלג] וקתני סיפא העבירן שלא כסידרן או שהעבירן שבעתן כאחד לא עשה ולא כלום רב פפא סבא משמיה דרב אמר אף ארבע מיתות מדקא מפליג רבי שמעון ש"מ דוקא קתני ואידך בפלוגתא לא קא מיירי רב פפא אמר אף סדר יומא דתנן כל מעשה יום הכפורים האמורים על הסדר אם הקדים מעשה לחבירו לא עשה ולא כלום ואידך ההוא חומרא בעלמא רב הונא בריה דרב יהושע אמר אף סדר תמיד דקתני עלה זהו סדר תמיד ואידך ההוא למצוה בעלמא ולאפוקי ממצות חליצה דתנן מצות חליצה בא הוא ויבמתו לפני בית דין היו נותנין לו עצה ההוגנת לו שנאמר (דברים כה) וקראו לו זקני עירו ודברו אליו והיא אומרת (דברים כה) מאן יבמי וגו' והוא אומר (דברים כה) לא חפצתי לקחתה ובלשון הקדש היו אומרים ונגשה יבמתו אליו לעיני הזקנים וחלצה נעלו וירקה בפניו רוק הנראה לדיינין וענתה ואמרה ככה יעשה לאיש וגו' ונקרא שמו בישראל וגו' ואמר רב יהודה מצות חליצה קוראה וקורא חולצת ורוקקת וקוראה והוינן בה מאי קמ"ל מתניתין היא הא קמ"ל מצוה הכי ואי אפיך לית לן בה תניא נמי הכי בין שהקדים חליצה לרקיקה או רקיקה לחליצה מה שעשה עשוי

ולאפוקי מהא דתנן כהן גדול משמש בשמונה כלים והדיוט בארבעה בכתונת במכנסים במצנפת ואבנט מוסיף עליהן כהן גדול חושן ואפוד ומעיל וציץ ותניא מנין שלא יהא דבר קודם למכנסים שנאמר (ויקרא טז) ומכנסי בד יהיו על בשרו ותנא מאי טעמא אקדמיה לכתונת משום דאקדמיה קרא וקרא מאי טעמא אקדמיה משום דמכסיא כולה גופיה עדיפא ליה: סקילה שריפה כו': סקילה חמורה משריפה שכן ניתנה למגדף ולעובד <ע"ג> {עבודה זרה} מאי חומרא שכן פושט ידו בעיקר אדרבה שריפה חמורה שכן ניתנה לבת כהן שזינתה ומאי חומרא שכן מחללת את אביה

דף נ,א גמרא קסברי רבנן נשואה יוצאה לשריפה ולא ארוסה ומדאפקה רחמנא לארוסה בסקילה ש"מ סקילה חמורה סקילה חמורה מסייף שכן ניתנה למגדף ולעובד <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} ומאי חומרא כדאמרן אדרבה סייף חמור שכן ניתן לאנשי עיר הנדחת ומאי חומרא שכן ממונן אבד אמרת איזה כח מרובה כח המדיח או כח הנידח הוי אומר כח המדיח ותניא מדיחי עיר הנדחת בסקילה סקילה חמורה מחנק שכן ניתן למגדף ולעובד <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} ומאי חומרא כדאמרן אדרבה חנק חמור שכן ניתן למכה אביו ואמו ומאי חומרא שכן הוקש כבודן לכבוד המקום מדאפקיה רחמנא לארוסה בת ישראל מכלל נשואה בת ישראל מחנק לסקילה ש"מ סקילה חמורה שריפה חמורה מסייף שכן ניתנה לבת כהן שזינתה ומאי חומרא שכן מחללת את אביה אדרבה סייף חמור שכן ניתן לאנשי עיר הנדחת ומאי חומרא שכן ממונן אבד נאמר אביה בסקילה ונאמר אביה בשריפה מה אביה האמור בסקילה סקילה חמורה מסייף אף אביה האמור בשריפה שריפה חמורה מסייף שריפה חמורה מחנק שכן ניתנה לבת כהן שזינתה ומאי חומרא כדאמרן אדרבה חנק חמור שכן ניתנה למכה אביו ואמו ומאי חומרא שכן הוקש כבודן לכבוד המקום מדאפקיה רחמנא לנשואה בת כהן מכלל נשואה בת ישראל מחנק לשריפה ש"מ שריפה חמורה סייף חמור מחנק שכן ניתן לאנשי עיר הנדחת ומאי חומרא שכן ממונן אבד אדרבה חנק חמור שכן ניתנה למכה אביו ואמו ומאי חומרא שכן הוקש כבודן לכבוד המקום מדאפקיה רחמנא לנשואה בת כהן מכלל נשואה בת ישראל מחנק לשריפה ש"מ שריפה חמורה שריפה חמורה מסייף שכן ניתנה לבת כהן שזינתה ומאי חומרא שכן ניתנה למגדף ולעובד <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} ומאי חומרא שכן פושט ידו בעיקר רבי שמעון לטעמיה דאמר אחת ארוסה ואחת נשואה יצאה לשריפה ומדאפקיה רחמנא לארוסה בת כהן מכלל ארוסה בת ישראל מסקילה לשריפה ש"מ שריפה חמורה שריפה חמורה מחנק שכן ניתנה לבת כהן שזינתה ומאי חומרא כדאמרן אדרבה חנק חמור שכן ניתנה למכה אביו ואמו ומאי חומרא שכן הוקש כבודם לכבוד המקום מדאפקיה רחמנא לנשואה בת כהן מכלל נשואה בת ישראל מחנק לשריפה ש"מ שריפה חמורה שריפה חמורה מסייף שכן ניתנה לבת כהן שזינתה ומאי חומרא כדאמרן אדרבה סייף חמור שכן ניתן לאנשי עיר הנדחת ומאי חומרא שכן ממונן אבד אמרת וכי איזה כח מרובה כח המדיח או כח הנידח

דף נ,ב גמרא הוי אומר כח המדיח וקל וחומר ומה חנק שחמור מסייף שריפה חמורה ממנו סייף הקל לא כ"ש סקילה חמורה מחנק שכן ניתנה למגדף ולעובד <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} ומאי חומרא כדאמרן אדרבה חנק חמור שכן ניתן למכה אביו ואמו ומאי חומרא שכן הוקש כו' מדאפקיה רחמנא לארוסה בת ישראל מכלל נשואה בת ישראל מחנק לסקילה שמע מינה סקילה חמורה סקילה חמורה מסייף שכן ניתנה למגדף

כו' אדרבה סייף חמור שכן ניתן לאנשי עיר הנדחת ומאי חומרא שכן ממונם אבד אמרת וכי איזה כח מרובה כח המדיח או כח הנידח הוי אומר כח המדיח וקל וחומר ומה חנק שחמור מסייף סקילה חמורה ממנו סייף הקל לא כ"ש חנק חמור מסייף שכן ניתן למכה אביו ואמו ומאי חומרא כדאמרן אדרבה סייף חמור שכן ניתן לאנשי עיר הנדחת ומאי חומרא שכן ממונם אבד אמרת וכי איזה כח מרובה כח המדיח או כח הנידח הוי אומר כח המדיח ותניא מדיחי עיר הנדחת בסקילה ר"ש אומר בחנק מרגלא בפומיה דרבי יוחנן נערה המאורסה בת כהן שזינתה בסקילה ר"ש אומר בשריפה ולא ארוסה לר' שמעון אחת ארוסה ואחת נשואה יצאה לשריפה וטעמא מאי משום דלרבנן סקילה חמורה לר' שמעון שריפה חמורה נפקא מינה למי שנתחייב שתי מיתות ב"ד נידון בחמורה מאי רבי שמעון דתניא רבי שמעון אומר שני כללות נאמרו בבת כהן בבת כהן ולא בבת ישראל אימא אף בבת כהן והוציא הכתוב נשואה מכלל נשואה וארוסה מכלל ארוסה מה כשהוציא הכתוב נשואה מכלל נשואה להחמיר אף כשהוציא הכתוב ארוסה מכלל ארוסה להחמיר זוממי נשואה בת כהן בכלל זוממי נשואה בת ישראל זוממי ארוסה בת כהן בכלל זוממי ארוסה בת ישראל ת"ר (ויקרא כא) ובת איש כהן כי תחל יכול אפילו חללה את השבת ת"ל (ויקרא כא) לזנות בחילולין שבזנות הכתוב מדבר יכול אפילו פנויה נאמר כאן אביה ונאמר להלן אביה מה להלן זנות עם זיקת הבעל אף כאן זנות עם זיקת הבעל או אינו אומר אביה אלא להוציא את כל האדם כשהוא אומר (ויקרא כא) היא מחללת הוי כל אדם אומר הא מה אני מקיים אביה נאמר כאן אביה ונאמר להלן אביה מה להלן זנות עם זיקת הבעל אף כאן זנות עם זיקת הבעל אי מה להלן נערה והיא ארוסה אף כאן נערה והיא ארוסה נערה והיא נשואה בוגרת והיא ארוסה בוגרת והיא נשואה ואפילו הזקינה מנין תלמוד לומר (ויקרא כא) ובת כהן מכל מקום בת כהן

דף נא,א גמרא אין לי אלא שניסת לכהן ניסת ללוי ולישראל <לעובד כוכבים> {} לחלל לממזר ולנתין מניין ת"ל (ויקרא כא) ובת איש כהן אע"פ שאינה כהנת (ויקרא כא) היא בשריפה ואין בועלה בשריפה היא בשריפה ואין זוממיה בשריפה רבי אליעזר אומר את אביה בשריפה ואת חמיה בסקילה אמר מר יכול אפילו חיללה שבת חיללה שבת בת סקילה היא אמר רבא הא מני ר"ש היא דאמר שריפה חמורה סד"א הואיל ואחמיר בהו רחמנא בכהני דרבי בהו מצות יתירות תידון בשריפה קא משמע לן מאי שנא מיניה דידיה סלקא דעתך אמינא איהו דאשתריא ליה שבת לגבי עבודה היא כיון דלא אשתריא שבת לגביה אימא תידון בשריפה קא משמע לן יכול אפילו פנויה הא לזנות כתיב כדר"א דאמר פנוי הבא על הפנויה שלא לשום אישות עשאה זונה או אינו אומר אביה אלא להוציא את כל אדם אלא מאי ניהו שזינתה מאי איריא בת כהן אפילו בת ישראל נמי דאמר רבא אמר לי רב יצחק בר אבודימי אתיא הנה הנה אתיא זמה זמה איצטריך סד"א קרא לאפוקי מדרבא מדגלי רחמנא בבת כהן ולא בבת ישראל קמ"ל בת כהן אין לי אלא שניסת לכהן ניסת ללוי לישראל <ולעובד כוכבים> {} ולחלל לנתין ולממזר מניין תלמוד לומר בת איש כהן אף על פי שאינה כהנת משום דאינסבא להו להני לאו בת כהן היא ותו מידי כהנת לכהן כתיב סד"א (ויקרא כא) כי תחל לזנות אמר רחמנא הני מילי היכא דקא מתחלא השתא אבל הא כיון דקא מתחלא וקיימא מעיקרא דאמר מר (ויקרא כב) ובת כהן כי תהיה לאיש זר כיון שנבעלה לפסול לה פסלה ללוי וישראל נמי (ויקרא כב) ושבה אל

בית אביה כנעוריה מכלל דכי איתיה גביה לא אכלה אימא לא תידון בשריפה קמ"ל ודלא כר"מ דתניא בת כהן שניסת לישראל ואכלה תרומה משלמת את הקרן ואינה משלמת את החומש ומיתתה בשריפה ניסת לאחד מן הפסולין משלמת קרן וחומש ומיתתה בחנק דברי ר' מאיר וחכמים אומרים זו וזו משלמות קרן ולא חומש ומיתתן בשריפה ר"א אומר את אביה בשריפה ואת חמיה בסקילה מאי את אביה ואת חמיה אילימא את אביה מאביה ואת חמיה מחמיה מאי איריא בת כהן אפילו בת ישראל נמי בתו בשריפה וכלתו בסקילה אלא את אביה ברשות אביה ואת חמיה ברשות חמיה כמאן אי כרבנן האמרי נשואה יצאת לשריפה ולא ארוסה אי כרבי שמעון האמר אחת ארוסה ואחת נשואה בשריפה ואי כרבי ישמעאל האמר ארוסה יצאת לשריפה ולא נשואה את חמיה חנק הוא שלח רבין משמיה דרבי יוסי ברבי חנינא כך היא הצעה של משנה לעולם כרבנן והכי קאמר כל שהוא למטה ממיתת אביה ומאי ניהו נשוא' בת ישראל דאילו נשוא' בת ישראל בחנק הכא במיתת אביה בשריפה כל שהיא למעלה ממיתת אביה ומאי ניהו ארוסה בת ישראל דאילו ארוסה בת ישראל בעלמא בסקילה הכא במיתת חמיה בסקילה מתקיף לה ר' ירמיה מידי למעלה למטה קתני אלא אמר רבי ירמיה

דף נא, ב גמרא לעולם כרבי ישמעאל והכי קאמר את אביה ברשות אביה בשריפה ואת חמיה מחמיה בסקילה וכל אדם בחנק אמר רבא מאי שנא או אידי ואידי ממש או אידי ואידי רשות אלא אמר רבא לעולם כר"ש וקסבר ר"א נשואה כארוסה מה ארוסה חד דרגא מסקינן לה מסקילה לשריפה אף נשואה חד דרגא מסקינן לה מחנק לסקילה מתקיף לה ר' חנינא הא אידי ואידי ר"ש בשריפה קאמר אלא אמר רבינא לעולם כרבנן ואיפוך את אביה בסקילה ואת חמיה בשריפה והאי דקאמר את אביה סירכא בעלמא נקט: אמר רב נחמן אמר רבה בר אבובא אמר רב הלכה כדשלה רבין משמיה דרבי יוסי ברבי חנינא אמר רב יוסף הלכתא למשיחא א"ל אביי אלא מעתה שחיטת קדשים לא ליתני הלכתא למשיחא אלא דרוש וקבל שכר הכא נמי דרוש וקבל שכר הכי קאמרי הלכתא למה לי סוגיא דשמעתא הלכה קאמר מאי רבי ישמעאל דתניא (ויקרא כא) ובת [איש] כהן כי תחל לזנות בנערה והיא ארוסה הכתוב מדבר אתה אומר בנער' והיא ארוסה או אינו אלא אפי' נשואה ת"ל (ויקרא כ) איש אשר ינאף את אשת רעהו מות יומת הנואף והנואפת הכל היו בכלל הנואף והנואפת הוציא הכתוב בת ישראל בסקילה ובת כהן בשריפה מה כשהוציא הכתוב את בת ישראל לסקילה ארוסה ולא נשואה אף כשהוציא הכתוב בת כהן לשריפה ארוסה ולא נשואה זוממיה ובוועלה בכלל (דברים יט) ועשיתם לו כאשר זמם וגו' בוועלה מאי כאשר זמם איכא אלא זוממיה בכלל מיתת בוועלה משום שנאמר ועשיתם לו כאשר זמם לעשות לאחיו ולא לאחותו דברי רבי ישמעאל ר"ע אומר אחת ארוסה ואחת נשואה יצאת לשריפה יכול אפילו פנויה נאמר כאן אביה ונאמר להלן אביה מה להלן זנות עם זיקת הבעל אף כאן זנות עם זיקת הבעל א"ל ר' ישמעאל אי מה להלן נערה והיא ארוסה אף כאן נערה והיא ארוסה א"ל ר"ע ישמעאל אחי (ויקרא כא) בת ובת אני דורש א"ל וכי מפני שאתה דורש בת ובת נוציא זו לשריפה אם משמע להביא את הנשואה הביא את הפנויה ואם משמע להוציא את הפנויה הוציא את הנשואה ור"ע אהני גזירה שוה למעוטי פנויה ואהני בת ובת לרבות את הנשואה ורבי ישמעאל סבר מדקאמר ליה בת ובת ש"מ הדר ביה מגזירה שוה ור' ישמעאל האי בת ובת מאי דריש ביה מיבעי ליה לכדתני אבובי דשמואל בר אבין לפי שמצינו שחלק הכתוב בזכרים בין תמימים לבעלי מומין יכול נחלוק

בבנותיהן ת"ל בת ובת ורבי עקיבא (ויקרא כא) מוהם מקריבים והיו קדש נפקא ור' ישמעאל אי מההיא הוה אמינא ה"מ אינהו אבל בנותיהן לא קמ"ל ורבי ישמעאל דף נב, א גמרא האי (ויקרא כא) את אביה היא מחללת מאי דריש ביה מבעי ליה לכדתניא היה רבי מאיר אומר מה ת"ל את אביה היא מחללת שאם היו נוהגין בו קודש נוהגין בו חול כבוד נוהגין בו בזיון אומרין ארור שזו ילד ארור שזו גידל ארור שיצא זו מחלציו אמר רב אשי כמאן קרינן רשיעא בר רשיעא ואפי' לרשיעא בר צדיקא כמאן כהאי תנא: זו מצות הנסקלין: מאי תנא דקתני זו מצות הנסקלין משום דתנא נגמר הדין מוציאין אותו לסקלו בית הסקילה היה גבוה שתי קומות ואידי דקא בעי למיתנא מצות הנשרפין תנא נמי זו מצות הנסקלין:

דף נב, א משנה מצות הנשרפין היו משקעין אותו בזבל עד ארכובותיו ונותנין סודר קשה לתוך הרכה וכורך על צוארו זה מושך אצלו וזה מושך אצלו עד שפותח את פיו ומדליק את הפתילה וזורקה לתוך פיו ויורדת לתוך מעיו וחומרת את בני מעיו ר' יהודה אומר אף הוא אם מת בידם לא היו מקיימין בו מצות שריפה אלא פותח את פיו בצבת שלא בטובתו ומדליק את הפתילה וזורקה לתוך פיו ויורדת לתוך מעיו וחומרת את בני מעיו אמר רבי אלעזר <בן> [ברבי] צדוק מעשה בבת כהן אחת שזינתה והקיפיה חבילי זמורות ושרפיה אמר <ו> לו מפני שלא היה בית דין של אותה שעה בקי:

דף נב, א גמרא מאי פתילה אמר רב מתנה פתילה של אבר מנא לן אתיא שריפה מעדת קרח מה להלן שריפת נשמה וגוף קיים אף כאן שריפת נשמה וגוף קיים רבי אלעזר אמר אתיא שריפה שריפה מבני אהרן מה להלן שריפת נשמה וגוף קיים אף כאן שריפת נשמה וגוף קיים מאן דיליף מעדת קרח מנא ליה דכתיב (במדבר יז) ואת מחתות החטאים האלה בנפשותם שנשמתן נשרפת וגוף קיים ואיך ההיא שריפה ממש היא ומאי בנפשותם שנתחייבו שריפה על עסקי נפשותם כדריש לקיש דאמר ריש לקיש מאי דכתיב (תהילים לה) בחנפי לעגי מעוג חרק עלי שנימו בשביל חנופה שהחניפו לקרח על עסקי לגימה חרק עליהן שר של גיהנם שניו ומאן דיליף מבני אהרן מנא ליה דכתי' (ויקרא י) וימותו לפני ה' כעין מיתה ואיך ההוא שריפה ממש הואי ומאי דכתיב וימותו דאתחיל בהו מגואי כעין מיתה דתניא אבא יוסי בן דוסתאי אומר שני חוטין של אש יצאו מבית קודש הקדשים ונחלקו לארבע ונכנסו שנים בחוטמו של זה ושנים בחוטמו של זה ושרפום והכתיב (ויקרא י) ותאכל אותם ולא בגדיהם ונילף מפרים הנשרפים מה להלן שריפה ממש אף כאן שריפה ממש מסתברא מאדם הוה ליה למילף שכן אדם חוטא נשמה פיגול אדרבה מפרים הנשרפים הוה ליה למילף שכן מכשיר לדורות הנך נפישין מאן דיליף מעדת קרח מאי טעמא לא יליף מבני אהרן ההוא שריפה ממש הואי ונילף מינה אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוא אמר קרא (ויקרא יט) ואהבת לרעך כמוך ברור לו מיתה יפה וכי מאחר דאיכא דרב נחמן גזירה שוה למה לי אי לאו גזירה שוה הוה אמינא שריפת נשמה וגוף קיים לאו שריפה היא כלל ואי משום ואהבת לרעך כמוך לפיש ליה חבילי זמורות כי היכי דלישרוף לעגל קמ"ל: וכבר היו משה ואהרן מהלכין בדרך ונדב ואביהווא מהלכין אחריהן וכל ישראל אחריהן אמר לו נדב לאביהווא אימתי ימותו שני זקנים הללו ואני ואתה ננהיג את הדור אמר להן הקב"ה הנראה מי קובר את מי אמר רב פפא היינו דאמרי אינשי נפיש גמלי סבי דטעיני משכי דהוגני אמר רבי <אליעזר> [אלעזר]

דף נב,ב גמרא למה תלמיד חכם דומה לפני עם הארץ בתחלה דומה לקיתון של זהב סיפר הימנו דומה לקיתון של כסף נהנה ממנו דומה לקיתון של חרש כיון שנשבר שוב אין לו תקנה אימרתא בת טלי בת כהן שזינתה הואי אקפה רב חמא בר טוביה חבילי זמורות ושרפה אמר רב יוסף טעה בתרתי טעה בדרב מתנה וטעה בדתניא (דברים יז) ובאת אל הכהנים הלויים ואל השופט אשר יהיה בימים ההם בזמן שיש כהן יש משפט בזמן שאין כהן אין משפט: אמר רבי אלעזר ברבי צדוק מעשה בבת כהן שזינתה וכו': אמר רב יוסף בית דין של צדוקים הוה הכי אמר להו והכי אהדרו ליה והתניא אמר רבי אלעזר ברבי צדוק זכורני כשהייתי תינוק ומורכב על כתיפו של אבא והביאו בת כהן שזינתה והקיפוח חבילי זמורות ושרפוח אמרו לו קטן היית ואין מביאין ראייה מן הקטן שני מעשים הוו הי אמר להו ברישא אילימא הא קמייתא אמר להו ברישא א"ל כשהוא גדול ולא אשגחו ביה אמר להו כשהוא קטן ואשגחו ביה אלא הא אמר להו ברישא ואמרו ליה קטן היית ואמר להו כשהוא גדול ואמרו ליה מפני שלא היה בית דין של אותה שעה בקי:

דף נב,ב משנה מצות הנהרגין היו מתיזין את ראשו בסייף כדרך שהמלכות עושה רבי יהודה אומר ניוול הוא לו אלא מניחין את ראשו על הסדן וקוצץ בקופיץ אמרו לו אין מיתה מנוולת מזו:

דף נב,ב גמרא תניא אמר להן רבי יהודה לחכמים אף אני יודע שמיתה מנוולת היא אבל מה אעשה שהרי אמרה תורה (ויקרא יח) ובחקותיהם לא תלכו ורבנן כיון דכתיב סייף באורייתא לא מינייהו קא גמרינן דאי לא תימא הכי הא דתניא שורפינן על המלכים ולא מדרכי האמורי היכי שרפינן והכתיב ובחקותיהם לא תלכו אלא כיון דכתיב שריפה באורייתא דכתיב (ירמיהו לד) ובמשרפות אבותיך וגו' לאו מינייהו קא גמרינן והכא נמי כיון דכתיב סייף באורייתא לאו מינייהו קא גמרינן והא דתנן באידיך פירקין אלו הן הנהרגין הרוצח ואנשי עיר הנדחת בשלמא עיר הנדחת כתיב בהו (דברים יג) לפי חרב אלא רוצח מנלן דתניא (שמות כא) נקם ינקם נקימה זו איני יודע מה הוא כשהוא אומר (ויקרא כו) והבאתי עליכם חרב נוקמת נקם ברית הוי אומר נקימה זו סייף ואימא דבריז ליה מיברז לפי חרב כתיב ואימא דעביד ליה גיסטרא אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוח אמר קרא (ויקרא יט) ואהבת לרעך כמוך ברור לו מיתה יפה אשכחן דקטל עבדא בר חורין מנא לן ולא קל וחומר הוא קטל עבדא בסייף בר חורין בחנק הניחא למאן דאמר חנק קל אלא למ"ד חנק חמור מאי איכא למימר נפקא ליה מדתניא (דברים כא) ואתה תבער הדם הנקי מקרבך הוקשו כל שופכי דמים לעגלה ערופה מה להלן בסייף ומן הצואר אף כאן בסייף ומן הצואר אי מה להלן בקופיץ וממול עורף אף כאן בקופיץ וממול עורף אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוח אמר קרא ואהבת לרעך כמוך ברור לו מיתה יפה:

דף נב,ב משנה מצות הנחנקין היו משקעין אותו בזבל עד ארכובותיו ונותן סודר קשה לתוך הרכה וכורך על צוארו זה מושך אצלו וזה מושך אצלו עד שנפשו יוצאת:

דף נב,ב גמרא תנו רבנן (ויקרא כ) איש פרט לקטן (ויקרא כ) אשר ינאף את אשת איש פרט לאשת קטן (ויקרא יט) אשת רעהו פרט לאשת אחרים (ויקרא כ) מות יומת בחנק אתה אומר בחנק או אינו אלא באחת מכל מיתות האמורות בתורה אמרת כל מקום שנאמר מיתה בתורה סתם אין אתה רשאי למושכה להחמיר עליה אלא להקל עליה דברי רבי יאשיה רבי יונתן אומר לא מפני שהיא קלה אלא כל מיתה האמורה בתורה סתם אינה אלא חנק רבי אומר נאמר מיתה בידי שמים ונאמר מיתה בידי אדם מה מיתה האמורה בידי

שמים מיתה שאין בה רושם אף מיתה האמורה בידי אדם מיתה שאין בה רושם ואימא שריפה מדאמר רחמנא בת כהן בשריפה מכלל דהא לאו בת שריפה היא

דף נג,א גמרא בשלמא לר' יונתן כדקא מפרש רבי טעמא אלא לרבי יאשיה ממאי דאיכא חנק בעולם אימא סייף אמר רבא ארבע מיתות גמרא גמירי להו מאי לא מפני שהיא קלה קמיפלגי בפלוגתא דרבי שמעון ורבנן א"ל רבי זירא לאביי שאר הנסקלין דלא כתיב בהו סקילה דגמרי מאוב וידעוני במאי גמרי במות יומתו גמרי או בדמיהם במ גמרי א"ל בדמיהם דמיהם במ גמרי דאי במות יומתו גמרי דמיהם דמיהם למה לי אלא מאי בדמיהם דמיהם גמרי מות יומתו למה לי כדתניא (במדבר לה) מות יומת המכה רוצח הוא אין לי אלא במיתה הכתובה בו מניין שאם אי אתה יכול להמיתו במיתה הכתובה בו שאתה ממיתו בכל מיתה שאתה יכול להמיתו תלמוד לומר מות יומת המכה מ"מ אמר ליה רב אחא מדפתי לרבינא ואי במות יומתו גמרי מאי קא קשיא ליה אילימא אשת איש קא קשיא ליה למיתי ולמיגמר מות יומת מאוב וידעוני מה להלן בסקילה אף כאן בסקילה מדאמר רחמנא ארוסה בסקילה מכלל דנשואה לאו בסקילה ואלא מכה אביו ואמו קא קשיא ליה למיתי ולמיגמר מאוב וידעוני עד דגמרי מאוב וידעוני ליגמרו מאשת איש דאי אתה רשאי למושכה להחמיר עליה אלא להקל עליה אמר ליה שאר הנסקלין גופייהו קא קשיא ליה דאי במות יומת גמרי עד דגמרי מאוב וידעוני ליגמרו מאשת איש:

דף נג,א משנה אלו הן הנסקלין הבא על האם ועל אשת האב ועל הכלה ועל הזכור ועל הבהמה והאשה המביאה את הבהמה והמגדף והעובד <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} והנותן מזרעו למולך ובעל אוב וידעוני והמחלל את השבת והמקלל אביו ואמו והבא על נערה המאורסה והמסית והמדיח והמכשף ובן סורר ומורה הבא על האם חייב עליה משום אם ומשום אשת אב רבי יהודה אומר אינו חייב אלא משום האם בלבד הבא על אשת אב חייב משום אשת אב ומשום אשת איש בין בחיי אביו בין לאחר מיתת אביו בין מן האירוסין בין מן הנישואין הבא על כלתו חייב עליה משום כלתו ומשום אשת איש בין בחיי בנו בין לאחר מיתת בנו בין מן האירוסין בין מן הנישואין:

דף נג,א גמרא תניא רבי יהודה אומר אם לא היתה אמו ראויה לאביו אינו חייב אלא משום האם בלבד מאי אינה ראויה לו אילימא חייבי כריתות וחייבי מיתות בית דין מכלל דרבנן סברי אע"ג דאינה ראויה לו הא לית ליה קידושין בגווה אלא חייבי לאוין ור' יהודה סבר לה כרבי עקיבא דאמר אין קידושין תופסין בחייבי לאוין מתיב רב אושעיא איסור מצוה ואיסור קדושה חולצות ולא מתייבמות

דף נג,ב גמרא איסור מצוה שניות מדברי סופרים ואמאי קרו להו איסור מצוה שמצוה לשמוע דברי חכמים איסור קדושה אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט ואמאי קרו להו איסור קדושה דכתיב (ויקרא כא) קדושים יהיו לאלהיהם ותניא עלה רבי יהודה מחליף חלופי הוא דמחליף הא חליצה בעיא ואי סלקא דעתך ר' יהודה כר' עקיבא סבירא ליה מכדי חייבי לאוין לרבי עקיבא כחייבי כריתות דמי וחייבי כריתות לאו בני חליצה ויבום נינהו לדבריו דתנא קמא קאמר וליה לא סבירא ליה כי אתא רבי יצחק תני כדתנן רבי יהודה אומר אינו חייב אלא משום האם בלבד וטעמא מאי אמר אביי דאמר קרא (ויקרא יח) אמך היא משום אמו אתה מחייבו ואי אתה מחייבו משום אשת אב אלא מעתה (ויקרא יח) ערות אשת אביך לא תגלה ערות אביך היא משום אשת אב אתה מחייבו ואי אתה מחייבו משום אמו אלא אמו שהיא אשת אביו קאי הכא וממעט לה קאי הכא וממעט

לה השתא אמו שאינה אשת אביו מיחייב אשת אביו שאינה אמו מיחייב אמו שהיא אשת אביו לא מיחייב כלל ותו לרבנן נמי הכתיב אמך היא אלא ההוא מיבעי ליה לכדרב שישא בריה דרב אידי לרבי יהודה נמי ההוא מיבעי ליה לכדרב שישא בריה דרב אידי אלא אמר רב אחא בריה דרב איקא אמר קרא ערותה משום ערוה אחת אתה מחייבו ואי אתה מחייבו משום שתי ערות אלא מעתה (ויקרא יח) ערות כלתך לא תגלה אשת בנך היא לא תגלה ערותה הכי נמי משום ערוה אחת אתה מחייבו ואי אתה מחייבו משום שתי ערות והתנן הבא על כלתו חייב עליה משום כלתו ומשום אשת איש בין בחיי בנו בין לאחר מיתת בנו ולא פליג ר' יהודה אלא כיון דחד גופא הוא אע"ג דתרי איסורי נינהו כתיב ערותה הכא נמי כיון דחד גופא הוא אע"ג דתרי איסורי נינהו כתיב ערותה אלא אמר רבא קסבר ר' יהודה ערות אביך זו אשת אביך ומייתי לה בגזירה שוה ומשמע בין אשת אביו שהיא אמו בין אשת אביו שאינה אמו אלא אשת אביו מניין ת"ל ערות אמך לא תגלה אמך היא משום אמו אתה מחייבו ואי אתה מחייבו משום אשת אביו

דף נד, א גמרא תניא כוותיה דרבא (ויקרא כ) איש פרט לקטן (ויקרא כ) אשר ישכב את אשת אביו משמע בין אשת אביו שהיא אמו ובין אשת אביו שלא אמו אמו שאינה אשת אביו מניין ת"ל (ויקרא כ) ערות אביו גלה מופנה להקיש ולדון ממנו גזרה שוה מות יומתו בסקילה אתה אומר בסקילה או אינו אלא באחת מכל מיתות האמורות בתורה נאמר כאן דמיהם בם ונאמר באוב וידעוני דמיהם בם מה להלן בסקילה אף כאן בסקילה עונש שמענו אזהרה מניין ת"ל (ויקרא יח) ערות אביך לא תגלה ערות אביך זו אשת אביו אתה אומר אשת אביך או אינו אלא ערות אביך ממש נאמר כאן ערות אביך לא תגלה ונאמר להלן (ויקרא כ) ערות אביו גלה מה להלן באישות הכתוב מדבר אף כאן באישות הכתוב מדבר ומשמע בין אשת אביו שהיא אמו בין אשת אביו שאינה אמו אמו שאינה אשת אביו מניין תלמוד לומר (ויקרא יח) ערות אמך לא תגלה אין לי אלא באזהרה שעשה הכתוב אמו שאינה אשת אביו כאמו שהיא אשת אביו עונש עשה הכתוב אמו שאינה אשת אביו כאמו שהיא אשת אביו אף בעונש עשה הכתוב אמו שאינה אשת אביו כאמו שהיא אשת אביו (ויקרא יח) אמך היא משום אמו אתה מחייבו ואי אתה מחייבו משום אשת אב ורבנן ערות אביך ממש האי (ויקרא יח) מואת זכר נפקא לחייב עליו שתים וכדרב יהודה דאמר רב יהודה <נכרי> {גוי} הבא על אביו חייב שתים הבא על אחי אביו חייב שתים אמר רבא מסתברא מילתא דרב יהודה בישראל בשוגג ובקרובן והאי דקאמר נכרי לישנא מעליא הוא דאי סלקא דעתך נכרי ממש דינו מאי ניהו קטלא בתרי קטלי קטלת ליה תניא נמי הכי הבא על אביו חייב שתים הבא על אחי אביו חייב שתים איכא דאמרי דלא כרבי יהודה ואיכא דאמרי אפילו תימא רבי יהודה ומייתי לה בק"ו מאחי אביו ומה אחי אביו דקורבה דאביו הוא חייב שתים אביו לא כ"ש וקמיפלגי בפלוגתא דאביו ורבא מר סבר עונשין מן הדין ומר סבר אין עונשין מן הדין ורבנן אזהרה לאשת אביו מנא להו נפקא להו מערות אשת אביך לא תגלה ור' יהודה ההוא מיבעי ליה לאזהרה לאשת אביו לאחר מיתתו ורבנן ההוא מסיפא דקרא נפקא ערות אביך היא ורבי יהודה ההוא מיבעי ליה משום אשת אב אתה מחייבו ואי אתה מחייבו משום אשת איש והאנן תנן הבא על אשת אב חייב עליה משום אשת אב ומשום אשת איש בין בחיי אביו בין לאחר מיתת אביו ולא פליג רבי יהודה אמר אביו פליג בכרייתא ורבנן עונש דאשת אביו לאחר מיתתו מנא להו בשלמא רבי יהודה

מייתי לה בגזרה שוה אלא רבנן מנא להו אמרי לך ההוא ערות אביו גלה דמפיק לה רבי יהודה לגזירה שוה מפקי ליה אינהו לעונש דאשת אביו לאחר מיתתה ורבנן עונש לאמו שאינה אשת אביו מנא להו אמר רב שישא בריה דרב אידי אמר קרא אמך היא עשאה הכתוב לאמו שאינה אשת אביו כאמו שהיא אשת אביו: הבא על כלתו כו': ולחייב נמי משום אשת בנו אמר אביי פתח הכתוב בכלתו וסיים באשת בנו לומר לך זו היא כלתו זו היא אשת בנו:

דף נד, א משנה הבא על הזכור ועל הבהמה והאשה המביאה את הבהמה בסקילה אם אדם חטא בהמה מה חטאה אלא לפי שבאה לאדם תקלה על ידה לפיכך אמר הכתוב תסקל ד"א שלא תהא בהמה עוברת בשוק ויאמרו זו היא שנסקל פלוני על ידה:

דף נד, א גמרא זכר מנא לן דת"ר (ויקרא כ) איש פרט לקטן אשר ישכב את זכר בין גדול בין קטן משכבי אשה מגיד לך הכתוב ששני משכבות באשה א"ר ישמעאל הרי זה בא ללמד ונמצא למד מות יומתו בסקילה אתה אומר בסקילה או אינו אלא באחת מכל מיתות האמורות בתורה נאמר כאן דמיהם במ ונאמר באוב וידעוני דמיהם במ מה להלן בסקילה אף כאן בסקילה

דף נד, ב גמרא עונש שמענו אזהרה מניין ת"ל (ויקרא יח) ואת זכר לא תשכב משכבי אשה תועבה היא למדנו אזהרה לשוכב אזהרה לנשכב מניין ת"ל (דברים כג) לא יהיה קדש מבני ישראל ואומר (מלכים א יד) וגם קדש היה בארץ עשו ככל התועבות הגוים אשר הוריש וגו' דברי רבי ישמעאל רבי עקיבא אומר אינו צריך הרי הוא אומר ואת זכר לא תשכב משכבי אשה קרי ביה לא תשכב בהמה מנא לן דתנו רבנן (ויקרא כ) איש פרט לקטן אשר יתן שכבתו בבהמה בין גדולה בין קטנה מות יומת בסקילה אתה אומר בסקילה או אינו אלא באחת מכל מיתות האמורות בתורה נאמר כאן תהרגו ונאמר להלן (דברים יג) כי הרג תהרגנו מה להלן בסקילה אף כאן בסקילה למדנו עונש לשוכב עונש לנשכב מנלן ת"ל (שמות כב) כל שוכב עם בהמה מות יומת אם אינו ענין לשוכב תניהו ענין לנשכב למדנו עונש בין לשוכב בין לנשכב אזהרה מניין ת"ל (ויקרא יח) ובכל בהמה לא תתן שכבתך לטמאה בה למדנו אזהרה לשוכב לנשכב מניין ת"ל (דברים כג) לא יהיה קדש מבני ישראל ואומר (מלכים א יד) וגם קדש היה בארץ וגו' דברי רבי ישמעאל רבי עקיבא אומר אינו צריך הרי הוא אומר לא תתן שכבתך לא תתן שכיבתך הבא על הזכור והביא עליו זכר אמר ר' אבהו לדברי רבי ישמעאל חייב שתים חדא מלא תשכב וחדא מלא יהיה קדש לדברי ר"ע אינו חייב אלא אחת לא תשכב לא תשכב חדא היא הבא על הבהמה והביא בהמה עליו אמר רבי אבהו לדברי ר' ישמעאל חייב שתים חדא מלא תתן שכבתך וחדא מלא יהיה קדש לדברי רבי עקיבא אינו חייב אלא אחת שכבתך ושכיבתך חדא היא אביי אמר אפי' לדברי רבי ישמעאל נמי אינו חייב אלא אחת דכי כתיב לא יהיה קדש בגברי כתיב אלא לרבי ישמעאל אזהרה לנשכב מנא ליה נפקא ליה (שמות כב) מכל שוכב עם בהמה מות יומת אם אינו ענין לשוכב תניהו ענין לנשכב ואפקיה רחמנא לנשכב בלשון שוכב מה שוכב ענש והזהיר אף נשכב ענש והזהיר הנרבע לזכר והנרבע לבהמה אמר רבי אבהו לדברי רבי עקיבא חייב שתים חדא מלא תשכב וחדא מלא תתן שכבתך לדברי רבי ישמעאל אינו חייב אלא אחת אידי ואידי לא יהיה קדש הוא אביי אמר אפילו לדברי רבי ישמעאל נמי חייב שתים דכתיב כל שוכב עם בהמה מות יומת אם אינו ענין לשוכב תניהו ענין לנשכב ואפקיה רחמנא לנשכב בלשון שוכב מה שוכב ענש והזהיר אף

נשכב ענש והזהיר אבל הבא על הזכור והביא זכר עליו הבא על הבהמה והביא בהמה עליו בין לר' אבהו בין לאביי לרבי ישמעאל חייב שלש לרבי עקיבא חייב שתיים תנו רבנן זכור לא עשו בו קטן כגדול בהמה עשו בה קטנה כגדולה מאי לא עשו בו קטן כגדול אמר רב לא עשו ביאת פחות מבן תשע שנים כבן תשע שנים ושמואל אמר לא עשו ביאת פחות מבן שלש שנים כבן שלש שנים במאי קמיפלגי רב סבר כל דאיתיה בשוכב איתיה בנשכב וכל דליתיה בשוכב ליתיה בנשכב ושמואל סבר משכבי אשה כתיב תניא כוותיה דרב זכר בן תשע שנים ויום אחד

דף נה,א גמרא הבא על הבהמה בין כדרכה בין שלא כדרכה והאשה המביאה את הבהמה עליה בין כדרכה בין שלא כדרכה חייב דרש רב נחמן בר רב חסדא באשה שני משכבות ובבהמה משכב אחד מתקיף לה רב פפא אדרבה אשה דאורחה היא אמשכב מיחייב אמידעם אחרינא לא מחייב בהמה דלאו אורחא היא לחייב עלה על כל נקב ונקב תניא <דלא כתרוייהו> זכר בן תשע שנים ויום אחד הבא על הבהמה בין כדרכה בין שלא כדרכה והאשה המביאה את הבהמה עליה בין כדרכה בין שלא כדרכה חייב א"ל רבינא לרבא המערה בזכור מהו המערה בזכור (ויקרא יח) משכבי אשה כתיב ביה אלא המערה בבהמה מהו א"ל אם אינו ענין להעראה דכתיבא גבי אחות אביו ואחות אמו דלא צריכא דהא איתקש להעראה דנדה תניהו ענין להעראה דבהמה מכדי בהמה מחייבי מיתות ב"ד היא למה לי דכתיב להעראה דידיה גבי חייבי כריתות לכתביה גבי חייבי מיתות בית דין וליגמור חייבי מיתות בית דין מחייבי מיתות בין דין הואיל וכוליה קרא לדרשא הוא דאתי כתיבא נמי מילתא דדרשא בעא מיניה רב אחזבוי בר אמי מרב ששת המערה בעצמו מהו אמר ליה קבסתן אמר רב אשי מאי תיבעי לך בקושי לא משכחת לה כי משכחת לה במשמש מת למאן דאמר משמש מת בעריות פטור הכא פטור ולמאן דאמר חייב הכא מיחייב תרתי מיחייב אשוכב ומיחייב אנשכב בעו מיניה מרב ששת <עובד כוכבים> {גוי} הבא על הבהמה מהו תקלה וקלון בעינן והכא תקלה איכא קלון ליכא או דילמא תקלה אע"פ שאין קלון אמר רב ששת תניתוה מה אילנות שאין אוכלין ואין שותין ואין מריחין אמרה תורה השחת שרוף וכלה הואיל ובא לאדם תקלה על ידן המתעה את חבריו מדרכי חיים לדרכי מיתה על אחת כמה וכמה אלא מעתה <עובד כוכבים> {גוי} המשתחוה לבהמתו תיתסר ומקטלא מי איכא מידי דלישראל לא אסר <ולעובד כוכבים> {ולגוי} אסר ישראל גופיה ליתסר מידי דהוה ארביעה אמר אביי זה קלוננו מרובה וזה קלוננו מועט והרי אילנות דאין קלונן מרובה ואמרה תורה השחת שרוף וכלה בבעלי חיים קאמרינן דחס רחמנא עלייהו רבא אמר אמרה תורה בהמה נהנית מעבירה תיהרג והרי אילנות דאין נהנין מעבירה ואמרה תורה השחת שרוף וכלה בבעלי חיים קאמרינן דחס רחמנא עלייהו ת"ש ד"א שלא תהא בהמה עוברת בשוק ויאמרו זו היא שנסקל פלוני על ידה מאי לאו

דף נה,ב גמרא מדסיפא תקלה וקלון רישא תקלה בלא קלון והיכי דמי <עובד כוכבים> {גוי} הבא על הבהמה לא סיפא תקלה וקלון רישא הא קמ"ל דאפילו קלון בלא תקלה נמי מיחייבי והיכי דמי ישראל הבא על הבהמה בשוגג וכדבעי רב המנונא דבעי רב המנונא ישראל הבא על הבהמה בשוגג מהו תקלה וקלון בעינן והכא קלון איכא תקלה ליכא או דילמא קלון אע"פ שאין תקלה אמר רב יוסף תא שמע בת שלש שנים ויום אחד מתקדשת בביאה ואם בא עליה יבם קנאה וחייבין עליה משום אשת איש ומטמאה את בועלה לטמא

משכב תחתון כעליון ניסת לכהן אוכלת בתרומה בא עליה אחד מן הפסולים פסלה מן הכהונה ואם בא עליה אחד מכל העריות האמורות בתורה מומתין על ידה והיא פטורה אחד מכל עריות ואפילו בהמה והא הכא דקלון איכא תקלה ליכא וקתני מומתין על ידה כיון דמזידה היא תקלה נמי איכא ורחמנא הוא דחס עלה עלה דידה חס אבהמה לא חס אמר רבא ת"ש בן תשע שנים ויום אחד הבא על יבמתו קנאה ואינו נותן גט עד שיגדיל ומטמא כנדה לטמא משכב תחתון כעליון פוסל ואינו מאכיל ופוסל את הבהמה מעל גבי המזבח ונסקלת ע"י ואם בא על אחת מכל העריות האמורות בתורה מומתים על ידו והא הכא קלון איכא תקלה ליכא וקתני נסקלת על ידו כיון דמזיד הוא תקלה נמי איכא ורחמנא הוא דחס עילויה עליה דידיה חס רחמנא אבהמה לא חס רחמנא תא שמע דבר אחר שלא תהא בהמה עוברת בשוק ויאמרו זו היא שנסקל פלוני על ידה מאי לאו מדסיפא תקלה וקלון רישא קלון בלא תקלה והיכי דמי ישראל הבא על הבהמה בשוגג לא סיפא תקלה וקלון רישא תקלה בלא קלון והיכי דמי <עובד כוכבים> {גוי} הבא על הבהמה וכדבעו מיניה מרב ששת:

דף נה,ב משנה המגדף אינו חייב עד שיפרש השם א"ר יהושע בן קרחה
דף נו,א משנה בכל יום דנין את העדים בכינוי יכה יוסי את יוסי נגמר הדין לא הורגין בכינוי אלא מוציאיין כל אדם לחוץ שואלין את הגדול שביניהן ואומר לו אמור מה ששמעת בפירוש והוא אומר והדיינין עומדין על רגליהן וקורעין ולא מאחיין והשני אומר אף אני כמוהו והשלישי אומר אף אני כמוהו:
דף נו,א גמרא תנא עד שיברך שם בשם מנהני מילי אמר שמואל דאמר קרא (ויקרא כד) ונוקב שם וגו' בנקבו שם יומת ממאי דהאי נוקב לישנא דברוכי הוא דכתיב (במדבר כג) מה אקב לא קבה אל ואזהרתיה מהכא (שמות כב) אלהים לא תקלל ואימא מיברז הוא דכתיב (מלכים ב יב) ויקב חור בדלתו ואזהרתיה מהכא (דברים יב) ואבדתם את שמם לא תעשון כן לה' אלהיכם בעינא שם בשם וליכא ואימא דמנח שני שמות אהדדי ובזע להו ההוא נוקב וחוזר ונוקב הוא ואימא דחייק שם אפומא דסכינא ובזע בה ההוא חורפא דסכינא הוא דקא בזע אימא פרושי שמיה הוא דכתיב (במדבר א) ויקח משה ואהרן את האנשים האלה אשר נקבו בשמות ואזהרתיה מהכא (דברים ו) את ה' אלהיך תירא חדא דבעינא שם בשם וליכא ועוד הויא ליה אזהרת עשה ואזהרת עשה לא שמה אזהרה ואיבעית אימא אמר קרא (ויקרא כד) ויקב ויקלל למימרא דנוקב קללה הוא ודילמא עד דעבד תרוייהו לא סלקא דעתך דכתיב (ויקרא כד) הוצא את המקלל ולא כתיב הוצא את הנוקב והמקלל שמע מינה חדא היא תנו רבנן איש מה ת"ל איש איש לרבות את <העובדי כוכבים> {הגוים} שמוזהרין על ברכת השם כישראל ואינן נהרגין אלא בסייף שכל מיתה האמורה בבני נח אינה אלא בסייף והא מהכא נפקא מהתם נפקא ה' זו ברכת השם אמר ר' יצחק נפחא לא נצרכא אלא לרבותא הכינויין ואליבא דרבי מאיר דתניא (ויקרא כד) איש איש כי יקלל אלהיו ונשא חטאו מה תלמוד לומר והלא כבר נאמר (ויקרא כד) ונוקב שם ה' מות יומת לפי שנאמר ונוקב שם מות יומת יכול לא יהא חייב אלא על שם המיוחד בלבד מניין לרבות כל הכינויין תלמוד לומר איש כי יקלל אלהיו מכל מקום דברי רבי מאיר וחכמים אומרים על שם המיוחד במיתה ועל הכינויין באזהרה ופליגא דרבי מיישא דאמר רבי מיישא בן נח שבירך את השם בכינויין לרבנן חייב מאי טעמא דאמר קרא (ויקרא כד) כגר כאזרח גר ואזרח הוא דבעינן בנקבו שם אבל <עובד כוכבים> {בן נח}

אפילו בכינוי ורבי מאיר האי כגר כאזרח מאי עביד ליה גר ואזרח בסקילה אבל >עובד כוכבים< {בן נח} בסייף סלקא דעתך אמינא הואיל ואיתרבו איתרבו קמ"ל ורבי יצחק נפחא אליבא דרבנן האי (ויקרא כד) כגר כאזרח מאי עביד ליה גר ואזרח הוא דבעינן שם בשם אבל >עובד כוכבים< {בן נח} לא בעינן שם בשם איש איש למה לי דיברה תורה כלשון בני אדם תנו רבנן שבע מצות נצטוו בני נח דינין וברכת השם ע"ז גילוי עריות ושפיכות דמים וגזל ואבר מן החי

דף נו,ב גמרא רבי חנניה בן >גמלא< [גמליאל] אומר אף על הדם מן החי רבי חידקא אומר אף על הסירוס רבי שמעון אומר אף על הכישוף רבי יוסי אומר כל האמור בפרשת כישוף בן נח מוזהר עליו (דברים יח) לא ימצא בך מעביר בנו ובתו באש קוסם קוסמים מעונן ומנחש ומכשף וחובר חבר ושואל אוב וידעוני ודורש אל המתים וגו' ובגלל התועבות האלה ה' אלהיך מוריש אותם מפניך ולא ענש אלא אם כן הזהיר רבי אלעזר אומר אף על הכלאים מותרין בני נח ללבוש כלאים ולזרוע כלאים ואין אסורין אלא בהרבעת בהמה ובהרכבת האילן מנהני מילי אמר ר' יוחנן דאמר קרא (בראשית ב) ויצו ה' אלהים על האדם לאמר מכל עץ הגן אכול תאכל ויצו אלו הדינין וכן הוא אומר (בראשית יח) כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו וגו' ה' זו ברכת השם וכן הוא אומר (ויקרא כד) ונוקב שם ה' מות יומת אלהים זו >עבודת כוכבים< {עבודה זרה} וכן הוא אומר (שמות כ) לא יהיה לך אלהים אחרים על האדם זו שפיכות דמים וכן הוא אומר (בראשית ט) שופך דם האדם וגו' לאמר זו גילוי עריות וכן הוא אומר (ירמיהו ג) לאמר הן ישלח איש את אשתו והלכה מאתו והיתה לאיש אחר מכל עץ הגן ולא גזל אכל תאכל ולא אבר מן החי כי אתא רבי יצחק תני איפכא ויצו זו >עבודת כוכבים< {עבודה זרה} אלהים זו דינין בשלמא אלהים זו דינין דכתיב (שמות כב) ונקרב בעל הבית אל האלהים אלא ויצו זו ע"ז מאי משמע רב חסדא ורב יצחק בר אבדימי חד אמר (שמות לב) סרו מהר מן הדרך אשר צויתים עשו להם וגו' וחד אמר (הושע ה) עשוק אפרים רצוץ משפט כי הואיל הלך אחרי צו מאי בינייהו איכא בינייהו >עכו"ם< {גוי} שעשה ע"ז ולא השתחוה לה למאן דאמר עשו משעת עשייה מיחייב למאן דאמר כי הואיל הלך עד דאזיל בתרה ופלח לה אמר רבא ומי איכא למאן דאמר >עכו"ם< {גוי} שעשאה ע"ז ולא השתחוה לה חייב והתניא >בעכו"ם< {בעבודה זרה} דברים שבית דין של ישראל ממיתין עליהן בן נח מוזהר עליהן אין בית דין של ישראל ממיתין עליהן אין בן נח מוזהר עליהן למעוטי מאי לאו למעוטי >עכו"ם< {גוי} שעשה ע"ז ולא השתחוה לה אמר רב פפא לא למעוטי גיפוף ונישוק גיפוף ונישוק דמאי אילימא כדרכה בר קטלא הוא אלא למעוטי שלא כדרכה דינין בני נח איפקוד והתניא עשר מצות נצטוו ישראל במרה שבע שקיבלו עליהן בני נח והוסיפו עליהן דינין ושבת וכיבוד אב ואם דינין דכתיב (שמות טו) שם שם לו חוק ומשפט שבת וכיבוד אב ואם דכתיב (דברים ה) כאשר צוך ה' אלהיך ואמר רב יהודה כאשר צוך במרה אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה לא נצרכה אלא לעדה ועדים והתראה אי הכי מאי והוסיפו עליהן דינין אלא אמר רבא לא נצרכה אלא לדיני קנסות אכתי והוסיפו בדינין מיבעי ליה אלא אמר רב אחא בר יעקב לא נצרכה אלא להושיב בית דין בכל פלך ובכל עיר ועיר והא בני נח לא איפקוד והתניא כשם שנצטוו ישראל להושיב בתי דינין בכל פלך ובכל עיר ועיר כן נצטוו בני נח להושיב בתי דינין בכל פלך ובכל עיר ועיר אלא אמר רבא האי תנא תנא דבי מנשה הוא

דמפיק ד"ך ועייל ס"ך דתנא דבי מנשה שבע מצות נצטוו בני נח ע"ז וגילוי עריות
ושפיכות דמים גזל ואבר מן החי סירוס וכלאים רבי יהודה אומר אדם הראשון לא נצטווה
אלא על ע"ז בלבד שנאמר ויצו ה' אלהים על האדם רבי יהודה בן בתירה אומר אף על
ברכת השם ויש אומרים אף על הדינים כמאן אזלא הא דאמר רב יהודה אמר רב אלהים
אני לא תקללוני אלהים אני לא תמירוני אלהים אני יהא מוראי עליכם כמאן כיש אומרים
תנא דבי מנשה אי דריש ויצו אפילו הנך נמי אי לא דריש ויצו הני מנא ליה לעולם לא
דריש ויצו הני כל חדא וחדא באפי נפשיה כתיבא ע"ז וגילוי עריות

דף נז,א גמרא דכתיב (בראשית ו) ותשחת הארץ לפני האלהים ותנא דבי רבי ישמעאל
בכל מקום שנא' השחתה אינו אלא דבר ערוה <ועבודת כוכבים> {ועבודה זרה} דבר
ערוה שנא' (בראשית ו) כי השחית כל בשר את דרכו <עבודת כוכבים> {עבודה זרה}
דכתיב (דברים ד) פן תשחיתון ועשיתם וגו' ואידך אורחייהו דקא מגלי שפיכות דמים
דכתיב (בראשית ט) שופך דם האדם וגו' ואידך קטלייהו הוא דקמגלי גזל דכתיב
(בראשית ט) כירק עשב נתתי לכם את כל וא"ר לוי כירק עשב ולא כירק גנה ואידך ההוא
למישרי בשר הוא דאתא אבר מן החי דכתיב (בראשית ט) אך בשר בנפשו דמו לא תאכלו
ואידך ההוא למישרי שרצים הוא דאתא סירוס דכתיב (בראשית ט) שרצו בארץ ורבו בה
ואידך לברכה בעלמא כלאים דכתיב (בראשית ז) מהעוף למינהו ואידך ההוא לצותא
בעלמא אמר רב יוסף אמרי בי רב על שלש מצות בן נח נהרג: גש"ר סימן: על גילוי
עריות ועל שפיכות דמים ועל ברכת השם מתקיף לה רב ששת בשלמא שפיכות דמים
דכתיב (בראשית ט) שופך דם האדם וגו' אלא הנך מנא להו אי גמר משפיכות דמים אפילו
כולהו נמי אי משום דאיתרביאי מאיש איש <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} נמי איתרבי
מאיש איש אלא אמר רב ששת אמרי בי רב על ארבע מצות בן נח נהרג ועל <עבודת
כוכבים> {עבודה זרה} בן נח נהרג והתניא <בעבודת כוכבים> {בעבודה זרה} דברים
שב"ד של ישראל ממיתין עליהן בן נח מוזהר עליהן אזהרה אין מיתה לא אמר רב נחמן
בר יצחק אזהרה שלהן זו היא מיתתן רב הונא ורב יהודה וכולהו תלמידי דרב אמרי על
שבע מצות בן נח נהרג גלי רחמנא בחדא והוא הדין לכולהו ועל הגזל בן נח נהרג והתניא
על הגזל גנב וגזל וכן יפת תואר וכן כיוצא בהן <כותי בכותי וכותי> {נכרי בנכרי ונכרי}
בישראל אסור וישראל <בכותי> {בנכרי} מותר ואם איתא ניתני חייב משום דקבעי
למיתני סיפא ישראל <בכותי> {בנכרי} מותר תנא רישא אסור והא כל היכא דאית ליה
חיובא מיתנא קתני דקתני רישא על שפיכות דמים נכרי <בכותי וכותי> {בנכרי ונכרי}
בישראל חייב ישראל <בכותי> {בנכרי} פטור התם היכי ליתני ליתני אסור ומותר
והתניא <כותי> {הגוים} ורועי בהמה דקה לא מעלין ולא מורדין כיוצא בו בגזל מאי
היא אמר רב אחא בר יעקב לא נצרכה אלא לפועל בכרם פועל בכרם אימת אי בשעת גמר
מלאכה התירא הוא אי לאו בשעת גמר מלאכה גזל מעליא הוא אלא אמר רב פפא לא
נצרכה אלא לפחות משהו פרוטה אי הכי <כותי> {נכרי} בישראל אסור הא בר מחילה
הוא נהי דבתר הכי מחיל ליה צערא בשעתיה מי לית ליה <כותי בכותי> {נכרי בנכרי}
כיוצא בהן כיון דלאו בני מחילה נינהו גזל מעליא הוא אלא אמר רב אחא בריה דרב איקא
לא נצרכה אלא לכובש שכר שכיר <כותי בכותי וכותי> {נכרי בנכרי ונכרי} בישראל
אסור ישראל בנכרי מותר כיוצא ביפת תואר מאי היא כי אתא רב דימי א"ר אלעזר א"ר
חנינא בן נח שייחד שפחה לעבדו ובא עליה נהרג עליה כיוצא בו דשפיכות דמים לא תניא

אמר אביי אי משכחת דתניא רבי יונתן בן שאול היא דתניא רבי יונתן בן שאול אומר
רוּדְף אַחַר חֲבִירוֹ לְהוֹרְגוֹ וְיִכּוֹל לְהַצִּילוֹ בְּאֶחָד מֵאַבְרָיו וְלֹא הֲצִיל
דף נז,ב גמרא נהרג עליו אשכח ר' יעקב בר אחא דהוה כתיב בספר אגדתא דבי רב בן
נח נהרג בדיין א' ובעד אחד שלא בהתראה מפי איש ולא מפי אשה ואפילו קרוב משום
רבי ישמעאל אמרו אף על העוברין מנהני מילי אמר רב יהודה דאמר קרא (בראשית ט)
אך את דמכם לנפשותיכם אדרוש אפילו בדיין אחד (בראשית ט) מיד כל חיה אפילו שלא
בהתראה (בראשית ט) אדרשנו ומיד האדם אפילו בעד אחד (בראשית ט) מיד איש ולא
מיד אשה אחיו אפילו קרוב משום רבי ישמעאל אמרו אף על העוברין מאי טעמיה דרבי
ישמעאל דכתיב (בראשית ט) שופך דם האדם באדם דמו ישפך איזהו אדם שהוא באדם
הוי אומר זה עובר שבמעזי אמו ותנא קמא תנא דבי מנשה הוא דאמר כל מיתה האמורה
לבני נח אינו אלא חנק ושדי ליה האי באדם אסיפיה דקרא ודרוש ביה הכי באדם דמו
ישפך איזהו שפיכות דמים של אדם שהוא בגופו של אדם הוי אומר זה חנק מתיב רב
המנונא ואשה לא מפקדה והכתיב (בראשית יח) כי ידעתיו למען אשר יצוה וגו' הוא
מותיב לה והוא מפרק לה בניו לדין ביתו לצדקה אמר ליה רב אויא סבא לרב פפא אימא
בת נח שהרגה לא תיהרג מיד איש ולא מיד אשה כתיב אמר ליה הכי אמר רב יהודה שופך
דם האדם מכל מקום אימא בת נח שזינתה לא תיהרג דכתיב (בראשית ב) על כן יעזב איש
ולא אשה א"ל הכי אמר רב יהודה (בראשית ב) והיו לבשר אחד הזר ערבינהו קרא ת"ר
איש מה תלמוד לומר (ויקרא יח) איש איש לרבות את הכותים שמוזהרין על העריות
כישראל והא מהכא נפקא מהתם נפקא לאמר זה גילוי עריות התם בעריות דידיהו והכא
בעריות דידן דקתני סיפא בא על עריות ישראל נידון בדיני ישראל למאי הלכתא אמר רב
נחמן אמר רבה בר אבוה לא נצרכה אלא לעדה ועדים והתראה מגרע גרע אלא א"ר יוחנן
לא נצרכה אלא לנערה המאורסה דלדידהו לית להו דדיינינן להו בדינא דידן אבל אשת
איש בדינא דידיהו דיינינן להו והתניא בא על נערה המאורסה נידון בסקילה על אשת איש
נידון בחנק ואי בדינא דידיהו סייף הוא אמר רב נחמן בר יצחק מאי אשת איש דקתני כגון
שנכנסה לחופה ולא נבעלה דלדידהו לית להו דיינינן להו בדינא דידן דתני ר' חנינא
בעולת בעל יש להן נכנסה לחופה ולא נבעלה אין להן תניא כוותיה דר' יוחנן כל ערוה
שב"ד של ישראל ממיתין עליה בן נח מוזהר עליה אין ב"ד של ישראל ממיתין עליה אין
בן נח מוזהר עליה דברי רבי מאיר וחכמים אומרים הרבה עריות יש שאין בית דין של
ישראל ממיתין עליהן ובן נח מוזהר עליהן בא על עריות ישראל נידון בדיני ישראל בא
על עריות בן נח נידון בדיני בן נח ואנו אין לנו אלא נערה המאורסה בלבד ונחשוב נמי
נכנסה לחופה ולא נבעלה האי תנא תנא דבי מנשה הוא דאמר כל מיתה האמורה לבני נח
אינו אלא חנק אידי ואידי חנק הוא וסבר רבי מאיר כל ערוה שבית דין של ישראל ממיתין
עליה בן נח מוזהר עליה והא תניא גר
דף נח,א גמרא שהיתה הורתו שלא בקדושה ולידתו בקדושה יש לו שאר האם ואין לו
שאר האב הא כיצד נשא אחותו מן האם יוציא מן האב יקיים אחות האב מן האם יוציא מן
האב יקיים אחות האם מן האם יוציא אחות האם מן האב ר"מ אומר יוציא וחכ"א יקיים
שהיה ר"מ אומר כל ערוה שהיא משום שאר אם יוציא משום שאר האב יקיים ומותר
באשת אחיו ובאשת אחי אביו ושאר כל עריות מותרות לו לאתויי אשת אביו נשא אשה
ובתה כונס אחת ומוציא אחת ולכתחילה לא יכנס מתה אשתו מותר בחמותו ואיכא דאמרי

אסור בחמותו אמר רב יהודה לא קשיא הא ר"מ אליבא דר' אליעזר והא ר"מ אליבא דר"ע דתניא (בראשית ב) על כן יעזב איש את אביו ואת אמו רבי אליעזר אומר אביו אחות אביו אמו אחות אמו ר"ע אומר אביו אשת אביו אמו אמו ממש (בראשית ב) ודבק ולא בזכר (בראשית ב) באשתו ולא באשת חבירו (בראשית ב) והיו לבשר אחד מי שנעשים בשר אחד יצאו בהמה וחיה שאין נעשין בשר אחד אמר מר רבי אליעזר אומר אביו אחות אביו אימא אביו ממש היינו ודבק ולא בזכר אימא אשת אביו היינו באשתו ולא באשת חבירו אימא לאחר מיתה דאמו מה אמו דלאו אישות אף אביו דלאו אישות אמו אחות אמו ואימא אמו ממש היינו באשתו ולא באשת חבירו ואימא לאחר מיתה דומיא דאביו מה אביו דלאו ממש אף אמו דלאו ממש רע"א אביו אשת אביו ואימא אביו ממש היינו ודבק ולא בזכר א"ה אשת אביו נמי היינו באשתו ולא באשת חבירו לאחר מיתה אמו אמו ממש היינו באשתו ולא באשת חבירו אמו מאנוסתו במאי קא מיפלגי ר"א סבר **דף נח,ב גמרא** אביו דומיא דאמו ואמו דומיא דאביו לא משכחת לה אלא באחוה ורבי עקיבא מוטב לאוקמיה באשת אביו דאיכרי ערות אביו לאפוקי אחות אביו דשאר אביו איכרי ערות אביו לא איכרי ת"ש (שמות ו) ויקח עמרם את יוכבד דודתו מאי לאו דודתו מן האם לא דודתו מן האב ת"ש (בראשית כ) וגם אמנה אחותי בת אבי היא אך לא בת אמי מכלל דבת האם אסורה ותסברא אחותו הואי בת אחיו הואי וכיון דהכי הוא לא שנא מן האב ולא שנא מן האם שריא אלא התם הכי קאמר ליה קורבא דאחות אית לי בהדה מאבא ולא מאמא ת"ש מפני מה לא נשא אדם את בתו כדי שישא קין את אחותו שנאמר (תהילים פט) כי אמרתי עולם חסד יבנה הא לאו הכי אסירא כיון דאשתרי אשתרי אמר רב הונא <כותי> {נכרי} מותר בבתו וא"ת מפני מה לא נשא אדם את בתו כדי שישא קין את אחותו משום עולם חסד יבנה ואיכא דאמרי אמר רב הונא <כותי> {נכרי} אסור בבתו תדע שלא נשא אדם את בתו ולא היא התם היינו טעמא כדי שישא קין את אחותו משום דעולם חסד יבנה אמר רב חסדא עבד מותר באמו ומותר בבתו יצא מכלל <כותי> {נכרי} ולכלל ישראל לא בא כי אתא רב דימי אמר ר' אלעזר אמר ר' חנינא בן נח שייחד שפחה לעבדו ובא עליה נהרג עליה מאימא אמר רב נחמן מדקראו לה רבייתא דפלניא מאימא התרתה אמר רב הונא משפרעה ראשה בשוק א"ר אלעזר א"ר חנינא בן נח שבא על אשתו שלא כדרכה חייב שנאמר (בראשית ב) ודבק ולא שלא כדרכה אמר רבא מי איכא מידי דישאל לא מיחייב <וכותי> {ונכרי} מיחייב אלא אמר רבא בן נח שבא על אשת חבירו שלא כדרכה פטור מאי טעמא באשתו ולא באשת חבירו ודבק ולא שלא כדרכה א"ר חנינא <עובד כוכבים> {נכרי} שהכה את ישראל חייב מיתה שנאמר (שמות ב) ויפן כה וכה וירא כי אין איש [ויך את המצרי] וגו' וא"ר חנינא הסוטר לועו של ישראל כאילו סוטר לועו של שכינה שנאמר (משלי כ) מוקש אדם ילע קודש: מגביה עבדו שבת סימן: אמר ריש לקיש המגביה ידו על חבירו אע"פ שלא הכהו נקרא רשע שנאמר (שמות ב) ויאמר לרשע למה תכה רעך למה הכית לא נאמר אלא למה תכה אף על פי שלא הכהו נקרא רשע <אמר> זעירי א"ר חנינא נקרא חוטא שנאמר (שמואל א ב) ואם לא לקחתיו בחזקה וכתוב (שמואל א ב) ותהי חטאת הנערים גדולה מאד רב הונא אמר תיקצץ ידו שנאמר (איוב לא) וזרוע רמה תשבר רב הונא קץ ידא ר"א אומר אין לו תקנה אלא קבורה שנאמר (איוב כב) ואיש זרוע לו הארץ וא"ר אלעזר לא נתנה קרקע אלא לבעלי זרועות שנאמר ואיש זרוע לו הארץ וא"ל מאי דכתיב (משלי יב) עובד אדמתו ישבע

לחם אם עושה אדם עצמו כעבד לאדמה ישבע לחם ואם לאו לא ישבע לחם ואר"ל <עובד כוכבים> {גוי} ששבת חייב מיתה שנא' (בראשית ח) ויום ולילה לא ישבותו ואמר מר אזהרה שלהן זו היא מיתתן אמר רבינא אפילו שני בשבת וליחשבה גבי ז' מצות כי קא חשיב שב ואל תעשה קום עשה לא קא חשיב

דף נט,א גמרא והא דינין קום עשה הוא וקא חשיב קום עשה ושב אל תעשה נינהו ואמר ר' יוחנן <עובד כוכבים> {גוי} שעוסק בתורה חייב מיתה שנאמר (דברים לג) תורה צוה לנו משה מורשה לנו מורשה ולא להם וליחשבה גבי שבע מצות מ"ד מורשה מיגזל קא גזיל לה מאן דאמר מאורסה דינו כנערה המאורסה דבסקילה מיתיבי היה ר"מ אומר מניין שאפילו <עובד כוכבים> {גוי} ועוסק בתורה שהוא ככהן גדול שנאמר (ויקרא יח) אשר יעשה אותם האדם וחי בהם כהנים לויים וישראלים לא נאמר אלא האדם הא למדת שאפילו <עובד כוכבים> {גוי} ועוסק בתורה הרי הוא ככהן גדול התם בשבע מצות דידהו: ר' חנינא בן גמליאל אומר אף הדם מן החי: ת"ר (בראשית ט) אך בשר בנפשו דמו לא תאכלו זה אבר מן החי רבי חנינא בן גמליאל אומר אף הדם מן החי מ"ט דרבי חנינא בן גמליאל קרי ביה בשר בנפשו לא תאכל דמו בנפשו לא תאכל ורבנן ההוא למישרי שרצים הוא דאתא כיוצא בדבר אתה אומר (דברים יב) רק חזק לבלתי אכל הדם כי הדם הוא הנפש וגו' <רק חזק לבלתי אכל הדם זה אבר מן החי כי הדם הוא הנפש זה דם מן החי> ורבנן ההוא לדם הקזה שהנשמה יוצאה בו הוא דאתא למה לי למיכתב לבני נח ולמה לי למשני בסיני כדר' יוסי בר' חנינא דא"ר יוסי בר' חנינא כל מצוה שנאמרה לבני נח ונשנית בסיני לזה ולזה נאמרה לבני נח ולא נשנית בסיני לישראל נאמרה ולא לבני נח ואנו אין לנו אלא גיד הנשה ואליבא דר' יהודה אמר מר כל מצוה שנאמרה לבני נח ונשנית בסיני לזה ולזה נאמרה אדרבה מדנשנית בסיני לישראל נאמרה ולא לבני נח מדאיתני <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} בסיני ואשכחן דענש <עובדי כוכבים> {גוים} עילוה ש"מ לזה ולזה נאמרה: לבני נח ולא נשנית בסיני לישראל נאמרה ולא לבני נח: אדרבה מדלא נישנית בסיני לבני נח נאמרה ולא לישראל ליכא מידעם דלישראל שרי <ולעובד כוכבים> {ולגוי} אסור ולא והרי יפת תואר התם משום דלאו בני כיבוש נינהו והרי פחות משוה פרוטה התם משום דלאו בני מחילה נינהו: כל מצוה שנאמרה לבני נח ונישנית בסיני לזה ולזה נאמרה

דף נט,ב גמרא והרי מילה שנאמרה לבני נח דכתיב (בראשית יז) ואתה את בריתי תשמור ונשנית בסיני (ויקרא יב) וביום השמיני ימול לישראל נאמרה ולא לבני נח ההוא למישרי שבת הוא דאתא ביום ואפילו בשבת והרי פריה ורביה שנאמרה לבני נח דכתיב (בראשית ט) ואתם פרו ורבו ונשנית בסיני (דברים ה) לך אמור להם שובו לכם לאהליכם לישראל נאמרה ולא לבני נח ההוא לכל דבר שבמנין צריך מנין אחר להתירו הוא דאתא אי הכי כל חדא וחדא נמי נימא משום מילתא איתני הכי קאמר אזהרה מיהדר ומיתנא בה למה לי ואין לנו אלא גיד הנשה בלבד ואליבא דר' יהודה הני נמי לא איתני הני איתני לשום מילתא בעלמא הא לא איתני כלל אי בעית אימא מילה מעיקר' לאברהם הוא דקא מזהר ליה רחמנא ואתה את בריתי תשמור אתה וזרעך אחרריך לדורותם אתה וזרעך אין איניש אחרנא לא אלא מעתה בני ישמעאל לחייבו (בראשית כא) כי ביצחק יקרא לך זרע בני עשו לחייבו ביצחק ולא כל יצחק מתקיף לה רב אושעיא אלא מעתה בני קטורה לא לחייבו האמר ר' יוסי בר אבין ואיתמא ר' יוסי בר חנינא (בראשית יז) את בריתי הפר

לרבות בני קטורה אמר רב יהודה אמר רב אדם הראשון לא הותר לו בשר לאכילה דכתיב (בראשית א) לכם יהיה לאכלה ולכל חית הארץ ולא חית הארץ לכם וכשבאו בני נח התיר להם שנאמר (בראשית ט) כירק עשב נתתי לכם את כל יכול לא יהא אבר מן החי נוהג בו ת"ל (בראשית ט) אך בשר בנפשו דמו לא תאכלו יכול אף לשרצים ת"ל (בראשית ט) אך ומאי תלמודא א"ר הונא דמו מי שדמו חלוק מבשרו יצאו שרצים שאין דמם חלוק מבשרם מיתיבי (בראשית א) ורדו בדגת הים מאי לאו לאכילה לא למלאכה ודגים בני מלאכה נינהו אין כדרחבה דבעי רחבה הנהיג בעיזא ושיבוטא מאי ת"ש (בראשית א) ובעוף השמים מאי לאו לאכילה לא למלאכה ועופות בני מלאכה נינהו אין כדבעי רבה בר רב הונא דש באוויזין ותרנגולין לר' יוסי ברבי יהודה מאי תא שמע (בראשית א) ובכל חיה הרומשת על הארץ ההוא לאתויי נחש הוא דאתא דתניא ר"ש בן מנסיא אומר חבל על שמש גדול שאבד מן העולם שאלמלא <לא> נתקלל נחש כל אחד ואחד מישראל היו מזדמנין לו שני נחשים טובים אחד משגרו לצפון ואחד משגרו לדרום להביא לו סנדלבונים טובים ואבנים טובות ומרגליות ולא עוד אלא שמפשילין רצועה תחת זנבו ומוציא בה עפר לגנתו ולחורבתו מיתיבי היה ר' יהודה בן תימא אומר אדם הראשון מיסב בגן עדן היה והיו מלאכי השרת צולין לו בשר ומסננין לו יין הציץ בו נחש וראה בכבודו ונתקנא בו התם בבשר היורד מן השמים מי איכא בשר היורד מן השמים אין כי הא דר"ש בן חלפתא הוה קאזיל באורחא פגעו בו הנך אריותא דהוו קא נהמי לאפיה אמר (תהילים קד) הכפירים שואגים לטרף נחיתו ליה תרתי אטמתא חדא אכלוה וחדא שבקוה אייתה ואתא לבי מדרשא בעי עלה דבר טמא הוא זה או דבר טהור א"ל אין דבר טמא יורד מן השמים בעי מיניה ר' זירא מר' אבהו ירדה לו דמות חמור מהו א"ל יארוד נאלא הא אמרי ליה אין דבר טמא יורד מן השמים: ר"ש אומר אף על הכישוף: מ"ט דר"ש דכתיב

דף ס, א גמרא (שמות כב) מכשפה לא תחיה וכתיב (שמות כב) כל שוכב עם בהמה מות יומת כל שישנו בכלל כל שוכב עם בהמה ישנו בכלל מכשפה לא תחיה: ר"א אומר אף על הכלאים: מנה"מ אמר שמואל דאמר קרא (ויקרא יט) את חקתי תשמרו חוקים שחקתי לך כבר (ויקרא יט) בהמתך לא תרביע כלאים ושדך לא תזרע כלאים מה בהמתך בהרבעה אף שדך בהרכבה מה בהמתך בין בארץ בין בחוצה לארץ אף שדך בין בארץ בין בחוצה לארץ אלא מעתה (ויקרא יח) ושמרתם את חקתי ואת משפטי חקים שחקתי לך כבר התם ושמרתם את חקותי דהשתא הכא את חקותי תשמרו חקים דמעיקרא תשמרו: א"ר יהושע בן קרחה כו': אמר רב אחא בר יעקב אינו חייב עד שיברך שם בן ארבע אותיות לאפוקי בן שתי אותיות דלא פשיטא יכה יוסי את יוסי תנן מהו דתימא מילתא בעלמא הוא דנקט קמ"ל איכא דאמרי אמר רב אחא בר יעקב ש"מ שם בן ארבע אותיות נמי שם הוא פשיטא יכה יוסי את יוסי תנן מהו דתימא עד דאיכא שם רבה ומילתא בעלמא הוא דנקט קמ"ל: נגמר הדין כו': עומדין מנלן א"ר יצחק בר אמי דאמר קרא (שופטים ג) ואהוד בא אליו והוא יושב בעליית המקרה אשר לו לבדו ויאמר אהוד דבר אלהים לי אליך ויקם מעל הכסא והלא דברים קל וחומר ומה עגלון מלך מואב שהוא נכרי ולא ידע אלא בכינוי עמד ישראל ושם המפורש על אחת כמה וכמה קורעין מנלן דכתיב (מלכים ב יח) ויבא אליקים בן חלקיהו [וגו'] ושבנא הסופר ויואחז בן אסף המזכיר אל חזקיהו קרועי בגדים ויגידו לו את דברי רבשקה: לא מאחין: מנלן א"ר אבהו

אתיא קריעה קריעה כתיב הכא קרועי בגדים וכתוב התם (מלכים ב ב) ואלישע רואה והוא מצעק אבי אבי רכב ישראל ופרשיו ולא ראהו עוד ויחזק בבגדיו ויקרעם לשנים קרעים ממשמע שנאמר ויקרעם לשנים איני יודע שהן קרעים ומה ת"ל קרעים מלמד שהן קרועים לעולם ת"ר אחד השומע ואחד שומע מפי שומע חייב לקרוע והעדים אין חייבין לקרוע שכבר קרעו בשעה ששמעו וכי קרעו בשעה ששמעו מאי הוי הא קא שמעי השתא לא ס"ד דכתיב (מלכים ב יט) ויהי כשמוע המלך חזקיהו <את דברי רבשקה> ויקרע את בגדיו המלך חזקיהו קרע והם לא קרעו אמר רב יהודה אמר שמואל השומע אזכרה מפי <העובד כוכבים> {הגוי} אינו חייב לקרוע וא"ת רבשקה ישראל מומר היה ואמר רב יהודה אמר שמואל אין קורעין אלא על שם המיוחד בלבד לאפוקי כינוי דלא ופליגי דרבי חייא בתרוייהו דאמר רבי חייא השומע אזכרה בזמן הזה אינו חייב לקרוע שאם אי אתה אומר כן נתמלא כל הבגד קרעים ממאן אילימא מישראל מי פקירי כולי האי אלא פשיטא <מעובד כוכבים> {מגוי} ואי שם המיוחד מי גמירי אלא לאו בכינוי ושמע מינה בזמן הזה הוא דלא הא מעיקרא חייב שמע מינה: השני אומר אף אני כמוהו: אמר ר"ל שמע מינה אף אני כמוהו כשר בדיני ממונות ובדיני נפשות ומעלה הוא דעביד רבנן והכא כיון דלא אפשר אוקמוה רבנן אדאורייתא דאי ס"ד פסול הכא משום דלא אפשר קטלינן לגברא: והשלישי אומר אף אני כמוהו: סתמא כר"ע דמקיש ג' לשנים:

דף ס,ב משנה העובד <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} אחד העובד ואחד המזבח ואחד המקטר ואחד המנסך ואחד המשתחוה ואחד המקבלו עליו לאלוה והאומר לו אלי אתה אבל המגפף והמנשק והמכבד והמרבץ והמרחץ והסך והמלביש והמנעיל עובר בלא תעשה הנודר בשמו והמקיים בשמו עובר בלא תעשה הפוער עצמו לבעל פעור זו היא עבודתה הזורק אבן למרקוליס זו היא עבודתה:

דף ס,ב גמרא מאי אחד העובד אמר רבי ירמיה הכי קאמר אחד העובד כדרכה ואחד המזבח ואחד המקטר ואחד המנסך ואחד המשתחוה ואפילו שלא כדרכה וליחשוב נמי זורק אמר אביי זורק היינו מנסך דכתיב (תהילים טז) בל אסיך נסכיהם מדם מנהני מילי דתנו רבנן אילו נאמר (שמות כב) זובח יחרם הייתי אומר בזובח קדשים בחוץ הכתוב מדבר תלמוד לומר לאלהים בזובח <לעבודת כוכבים> {לעבודה זרה} הכתוב מדבר אין לי אלא בזובח מקטר ומנסך מניין ת"ל (שמות כב) בלתי לה' לבדו ריקן העבודות כולן לשם המיוחד לפי שיצאה זביחה לידון בעבודות פנים מניין לרבות השתחואה ת"ל (דברים יז) וילך ויעבוד אלהים אחרים וישתחו להם וסמיך ליה (דברים יז) והוצאת את האיש ההוא וגו' עונש שמענו אזהרה מניין ת"ל (שמות לד) כי לא תשתחוה לאל אחר יכול שאני מרבה המגפף והמנשק והמנעיל ת"ל זובח זביחה בכלל היתה ולמה יצאה להקיש אליה ולומר לך מה זביחה מיוחדת שהיא עבודת פנים וחיובין עליה מיתה אף כל שהיא עבודת פנים וחיובין עליה מיתה יצאה השתחואה לידון בעצמה יצאה זביחה לידון על הכלל כולו אמר מר הייתי אומר בזובח קדשים בחוץ הכתוב מדבר זובח קדשים בחוץ כרת הוא סלקא דעתך אמינא כי אתרו ביה קטלא כי לא אתרו ביה כרת קמ"ל אמר ליה רבא בר רב חנן לאביי אימא יצאה השתחואה ללמד על הכלל כולו וכי תימא זובח למה לי לגופיה דמחשבין מעבודה לעבודה דאיתמר השוחט בהמה לזרוק דמה <לעבודת כוכבים> {לעבודה זרה} ולהקטיר חלבה <לעבודת כוכבים> {לעבודה זרה} רבי יוחנן אמר

דף סא, א גמרא אסורה וריש לקיש אמר מותרת הניחא לר' יוחנן אלא לריש לקיש בעי קרא מתקיף לה רב פפא ולרבי יוחנן לא בעי קרא עד כאן לא קא אסר רבי יוחנן אלא בהמה אבל גברא לא בר קטלא הוא ואתא קרא לחיובי גברא לקטלא מתקיף לה רב אחא בריה דרב איקא ולר"ל מי בעי קרא עד כאן לא קא שרי ר"ל אלא בהמה אבל גברא בר קטלא הוא מידי דהוה אמשתחוה להר דהר מותר ועובדה בסייף א"ל רב אחא מדפתי לרבינא למאי דקאמר ליה רבא בר רב חנן לאביי אימא יצאה השתחוואה ללמד על הכלל כולו (דברים יב) איכה יעבדו למעוטי מאי וכי תימא למעוטי הפוער עצמו לזובחים מהשתחוואה נפקא מה השתחוואה דרך כיבוד אף כל דרך כיבוד אלא למעוטי הפוער עצמו למרקוליס ס"ד אמינא הואיל ועבודתו בזיון הוא אף כל בזיון קמ"ל אלא הא דאמר רבי אליעזר מנין לזובח בהמה למרקוליס שהוא חייב שנאמר (ויקרא טז) ולא יזבחו עוד את זבחייהם לשעירים אם אינו ענין לכדרכה דכתיב איכה יעבדו תניהו ענין לשלא כדרכה שלא כדרכה מהשתחוואה נפקא התם בזובח להכעיס רב המנונא אירכסו ליה תורי פגע ביה רבה רמא ליה מתני' אהדדי תנן העובד <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} עובד אין אומר לא והאנן תנן האומר אעבוד אלך ואעבוד נלך ונעבוד א"ל באומר איני מקבלו עלי אלא בעבודה רב יוסף אמר תנאי שקלת מעלמא תנאי היא דתניא האומר בואו ועבדוני רבי מאיר מחייב ור' יהודה פוטר היכא דפלחו כולי עלמא לא פליגי דכתיב (שמות כ) לא תעשה לך פסל כי פליגי בדיבורא בעלמא רבי מאיר סבר דיבורא מילתא היא ורבי יהודה סבר דיבורא לאו מילתא היא הדר אמר רב יוסף לאו מילתא היא דאמרי דאפילו לר' יהודה בדיבורא נמי חיובי מחייב <דתנן> [דתני'] רבי יהודה אומר לעולם אינו חייב עד שיאמר אעבוד אלך ואעבוד נלך ונעבוד במאי קמיפלגי במסית לעצמו ואמרי ליה אין קמיפלגי מר סבר מסית לעצמו שמעי ליה ואין דקאמרי ליה קושטא הוא ומ"ס מסית לעצמו לא שמעי ליה מימר אמרי

דף סא, ב גמרא מ"ש איהו מינן דידן ואין דקאמרי אחוכי עליה ומתני' כאן ביחיד הניסת כאן ברבים הניסתים יחיד לא מימלך וטעי בתריה רבים מימלכי ולא טעו בתריה אמר רב יוסף מנא אמינא לה דכתיב (דברים יג) לא תאבה לו ולא תשמע אליו הא אבה ושמע חייב איתיביה אביי מי שאני בין ניסת דרבים לניסת יחיד והתניא (דברים יג) כי יסיתך אחיך בן אמך אחז יחיד הניסת ואחז רבים הניסתים והוציא הכתוב יחיד מכלל רבים ורבים מכלל יחיד יחיד מכלל רבים להחמיר על גופו ולהקל על ממונו רבים מכלל יחיד להקל על גופם ולהחמיר על ממונם בהא מילתא הוא דשאני אבל בכל מילי כי הדדי נינהו אלא אמר אביי כאן בניסת מפי עצמו כאן בניסת מפי אחרים מפי עצמו מימלך מפי אחרים גריר בתרייהו אמר אביי מנא אמינא לה דכתיב לא תאבה לו ולא תשמע אליו הא אבה ושמע חייב רבא אמר אידי ואידי בניסת מפי אחרים הא דא"ל כך אוכלת כך שותה כך מטיבה כך מריעה הא דלא א"ל כך אוכלת כך שותה כו' אמר רבא מנא אמינא לה דכתיב (דברים יג) מאלהי העמים אשר סביבותיכם הקרובים אליך וגו' מה לי קרובים ומה לי רחוקים הכי קא"ל מטיבותן של קרובים אתה למד מה טיבותן של רחוקים מאי לאו דאמר ליה כך אוכלת כך שותה כך מטיבה כך מריעה ש"מ רב אשי אמר סיפא בישראל <מומר> {משומד} רבינא אמר לא זו אף זו קתני איתמר העובד <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} מאהבה ומיראה אביי אמר חייב רבא אמר פטור אביי אמר חייב דהא פלחה רבא אמר פטור אי קבליה עליה באלוה אין אי לא לא: סימן עב"ד ישתחו"ה למשי"ח: ואמר אביי מנא אמינא לה

דתנן העובד <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} אחד העובד כו' מאי לאו אחד העובד מאהבה ומיראה ורבא אמר לך לא כדמתרץ רבי ירמיה אמר אביי מנא אמינא לה דתניא (שמות כ) לא תשתחוה להם להם אי אתה משתחוה אבל אתה משתחוה לאדם כמותך יכול אפילו נעבד כהמן ת"ל (שמות כ) ולא תעבדם והא המן מיראה הוה נעבד ורבא כהמן ולא כהמן כהמן דאיהו גופיה <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} ולא כהמן דאילו המן מיראה והכא לאו מיראה ואמר אביי מנא אמינא לה דתניא כהן משיח <בעבודת כוכבים> {בעבודה זרה} רבי אומר בשגגת מעשה וחכמים אומרים בהעלם דבר ושויין שבשעירה כיחיד ושויין שאין מביא אשם תלוי האי שגגת מעשה <דעבודת כוכבים> {דעבודה זרה} ה"ד אי קסבר בית הכנסת הוא והשתחוה לו הרי לבו לשמים אלא דחזא אנדרטא והשתחוה לו אי קבליה עליה באלוה מזיד הוא

דף סב,א גמרא ואי לא קבליה עליה באלוה לא כלום הוא אלא לאו מאהבה ומיראה ורבא אמר לך לא באומר מותר אומר מותר היינו העלם דבר באומר מותר לגמרי העלם דבר קיום מקצת וביטול מקצת תני רבי זכאי קמיה דרבי יוחנן זיבח וקיטר וניסך והשתחוה בהעלם אחד אינו חייב אלא אחת אמר ליה פוק תני לברא אמר רבי אבא הא דאמר ר' זכאי מחלוקת ר' יוסי ורבי נתן דתניא הבערה ללאו יצאה דברי רבי יוסי ורבי נתן אומר לחלק יצאה למאן דאמר הבערה ללאו יצאה השתחוואה נמי ללאו יצאה למ"ד הבערה לחלק יצאה השתחוואה נמי לחלק יצאה מתקיף לה רב יוסף דילמא עד כאן לא קאמר רבי יוסי התם הבערה ללאו יצאה דנפקא ליה חילוק מלאכות (ויקרא ד) מאחת מהנה דתניא ר' יוסי אומר ועשה מאחת מהנה פעמים שחייב אחת על כולן פעמים שחייב על כל אחת ואחת וא"ר יונתן מאי טעמא דרבי יוסי דכתיב ועשה מאחת מהנה אחת מאחת הנה מהנה אחת שהיא הנה והנה שהיא אחת אחת שמעון מאחת שם משמעון הנה אבות מהנה תולדות אחת שהיא הנה זדון שבת ושגגות מלאכות הנה שהיא אחת שגגת שבת וזדון מלאכות אבל הכא דלא נפקא ליה חילוק מלאכות מדוכתא אחריתי דכולי עלמא השתחוואה לחלק יצאה חילוק מלאכות <דעבודת כוכבים> {דעבודה זרה} נמי תיפוק ליה מאחת מהנה אחת זביחה מאחת סימן אחד הנה אבות זיבוח קיטור ניסוך והשתחוואה מהנה תולדות שבר מקל לפניך אחת שהיא הנה זדון <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} ושגגת עבודות הנה שהיא אחת שגגת <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} וזדון עבודות האי שגגת <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} היכי דמי אי קסבר בית הכנסת הוא והשתחוה לו הרי לבו לשמים אלא דחזא אנדרטא וסגיד ליה אי קבליה עליה מזיד הוא אי לא קבליה עליה לא כלום הוא אלא מאהבה ומיראה הניחא לאביי דאמר חייב אלא לרבא דאמר פטור מאי איכא למימר אלא באומר מותר תפשוט דבעא מיניה רבא מרב נחמן העלם זה וזה בידו מהו תיפשוט דאינו חייב אלא אחת הא לא קשיא ותפשוט ומי מצית מוקמת להני קראי <בעבודת כוכבים> {בעבודה זרה} דאילו הכא כתיב במשיח פר ובנשיא שעיר וביחיד כשבה ושעירה ואילו <בעבודת כוכבים> {בעבודה זרה} תנן ושויין שבשעירה כיחיד ותו לא מידי כי אתא רב שמואל בר יהודה אמר

דף סב,ב גמרא הכי תנא קמיה חומר בשבת משאר מצות חומר בשאר מצות מבשבת חומר בשבת שהשבת עשה שתיים בהעלם אחד חייב על כל אחת ואחת מה שאין כן בשאר מצות חומר בשאר מצות שבשאר מצות שגג בלא מתכוין חייב מה שאין כן בשבת אמר מר חומר בשבת שהשבת עשה שתיים כו' היכי דמי אילימא דעבד קצירה וטחינה דכוותה

גבי שאר מצות דאכל חלב ודם הכא תרתי מיחייב והכא תרתי מיחייב אלא גבי שאר מצות
דאינו חייב אלא אחת היכי דמי דאכל חלב וחלב דכוותה גבי שבת דעבד קצירה וקצירה
הכא חדא מיחייב והכא חדא מיחייב והיינו דאמר ליה פוק תני לברא מאי קושיא דילמא
לעולם אימא לך דעבד קצירה וטחינה מה שאין כן בשאר מצות אתאן <לעבודת כוכבים>
{לעבודה זרה} כדרבי אמי דאמר רבי אמי זיבח וקיטר וניסך בהעלם אחד אינו חייב אלא
אחת לא מיתוקמא ליה <בעבודת כוכבים> {בעבודה זרה} דקתני סיפא חומר בשאר
מצות שבשאר מצות שגג בלא מתכוין חייב שוגג בלא מתכוין <בעבודת כוכבים>
{בעבודה זרה} היכי דמי אי דקסבר בית הכנסת הוא והשתחוה לו הרי לבו לשמים אלא
דחזא אנדרטא וסגיד ליה אי קבליה עליה באלוה מזיד הוא ואי לא קבליה עליה לא כלום
היא אלא מאהבה ומיראה הניחא לאביי דאמר חייב אלא לרבא דאמר פטור מאי איכא
למימר אלא באומר מותר מה שאין כן בשבת דפטור לגמרי עד כאן לא בעא מיניה רבא
מרב נחמן העלם זה וזה אלא אי לחיובי חדא אי לחיובי תרתי פטור לגמרי ליכא למאן
דאמר מאי קושיא דלמא לעולם אימא לך רישא <בעבודת כוכבים> {בעבודה זרה}
וסיפא בשאר מצות ושגג בלא מתכוין דקסבר רוק הוא ובולעו מה שאין כן בשבת דפטור
שנתכוין להגביה את התלוש וחתך את המחובר פטור וכדרב נחמן אמר שמואל דאמר
המתעסק בחלבים ובעריות חייב שכן נהנה המתעסק בשבת פטור מלאכת מחשבת אסרה
תורה ר' יוחנן לטעמיה דלא מוקים מתניתא רישא בחד טעמא וסיפא בחד טעמא דא"ר
יוחנן מאן דמתרגם לי חבית אליבא דחד תנא מובילנא מאניה בתריה לבי מסותא גופא
דף סג,א גמרא אמר ר' אמי זיבח וקיטר וניסך בהעלם אחד אינו חייב אלא אחת אמר
אביי מ"ט דר' אמי אמר קרא (שמות כ) לא תעבדם הכתוב עשאן כולן עבודה אחת ומי
אמר אביי הכי והאמר אביי שלש השתחוואות <בעבודת כוכבים> {בעבודה זרה} למה
אחת לכדרכה ואחת שלא כדרכה ואחת לחלק לדבריו דרבי אמי קאמר וליה לא סבירא
ליה גופא אמר אביי שלש השתחוואות <בעבודת כוכבים> {בעבודה זרה} למה אחת
לכדרכה ואחת שלא כדרכה ואחת לחלק לכדרכה (דברים יב) מאיכה יעבדו הגוים האלה
נפקא אלא אחת כדרכה ושלא כדרכה ואחת לשלא כדרכה ואחת לחלק: המקבלו עליו
באלוה האומר לו אלי אתה: אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוא אמר רב כיון שאמר לו
אלי אתה חייב למאי אי לקטלא מתניתין היא אלא לקרבן ואפילו לרבנן והתניא אינו חייב
אלא על דבר שיש בו מעשה כגון זיבוה וקיטר וניסוך והשתחוואה ואמר ריש לקיש מאן
תנא השתחוואה ר' עקיבא היא דאמר לא בעינן מעשה מכלל דרבנן סברי בעינן מעשה כי
קאמר רב נמי לר' עקיבא קאמר לר' עקיבא פשיטא היינו מגדף מהו דתימא עד כאן לא
מחייב ר"ע קרבן אלא במגדף דכתיב ביה כרת אבל הכא דלא כתיב ביה כרת אימא לא
קמ"ל דאתקושי אתקוש דכתיב (שמות לב) וישתחוו לו ויזבחו לו ויאמרו וגו' א"ר יוחנן
אלמלא וי"ו שבהעלוך נתחייבו <רשעיהם> {שונאיהם} של ישראל כלייה כתנאי אחרים
אומרים אלמלא וי"ו שבהעלוך נתחייבו <רשעיהם> {שונאיהם} של ישראל כלייה אמר
לו ר"ש בן יוחאי והלא כל המשתף שם שמים ודבר אחר נעקר מן העולם שנאמר (שמות
כב) בלתי לה' לבדו אלא מה תלמוד לומר (שמות לב) אשר העלוך שאיוו אלוהות הרבה:
אבל המגפף והמנשק המכבד והמרבץ כו': כי אתא רב דימי אמר רבי אלעזר על כולם
לוקה חוץ מהנודר בשמו והמקיים בשמו מאי שנא הנודר בשמו והמקיים בשמו דלא לקי
משום דהוה ליה לאו שאין בו מעשה הני נמי לאו שבכללות הוא ואין לוקין על לאו

שבכללות דתניא מנין לאוכל מן הבהמה קודם שתצא נפשה שהוא בלא תעשה תלמוד לומר (ויקרא יט) לא תאכלו על הדם דבר אחר לא תאכלו על הדם לא תאכלו בשר ועדיין דם במזרק רבי דוסא אומר מניין שאין מברין על הרוגי ב"ד ת"ל לא תאכלו על הדם ר' עקיבא אומר מנין לסנהדרין שהרגו את הנפש שאין טועמין כלום כל אותו היום ת"ל לא תאכלו על הדם <אמר רבי יוחנן> [ר' יוחנן אומר] אזהרה לבן סורר ומורה מנין ת"ל לא תאכלו על הדם וא"ר אבין בר חייא ואיתימא ר' אבין בר כהנא על כולם אינו לוקה משום דהוה ליה לאו שבכללות אלא כי אתא רבין א"ר אלעזר על כולן אינו לוקה חוץ מן הנודר בשמו והמקיים בשמו מאי שנא אהנך דלא לקי דהוה ליה לאו שבכללות הני נמי לאו שאין בו מעשה נינהו ההוא כר' יהודה דאמר לאו שאין בו מעשה לוקין עליו דתניא (שמות יב) לא תותירו ממנו עד בקר בא הכתוב ליתן עשה אחר לא תעשה

דף סג, ב גמרא לומר שאין לוקין עליו דברי רבי יהודה רבי יעקב אומר לא מן השם הוא זה אלא משום דהוה ליה לאו שאין בו מעשה וכל לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו מכלל דרבי יהודה סבר לוקין עליו: הנודר בשמו והמקיים בשמו הרי זה בל"ת: הנודר בשמו והמקיים בשמו מנלן דתניא (שמות כג) ושם אלהים אחרים לא תזכירו שלא יאמר אדם לחבירו שמור לי בצד <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} פלונית (שמות כג) לא ישמע על פיך שלא ידור בשמו ולא יקיים בשמו ולא יגרום לאחרים שיזכרו בשמו ויקיימו בשמו דבר אחר לא ישמע על פיך אזהרה למסית ולמדיח מסית בהדיא כתיב ביה (דברים יג) וכל ישראל ישמעו ויראו וגו' אלא אזהרה למדיח ולא יגרום לאחרים שיזכרו בשמו ושיקיימו בשמו מסייעא ליה לאבוה דשמואל דאמר אבוה דשמואל אסור לאדם שיעשה שותפות עם <העובד כוכבים> {הגוי} שמא יתחייב לו שבועה ונשבע <בעבודת כוכבים> {בעבודה זרה} שלו והתורה אמרה לא ישמע על פיך כי אתא עולא בת בקלנבו אמר ליה רבא והיכא בת מר אמר ליה בקלנבו אמר ליה והכתיב ושם אלהים אחרים לא תזכירו אמר ליה הכי אמר ר' יוחנן כל <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} הכתובה בתורה מותר להזכיר שמה והא היכא כתיבא דכתיב (ישעיהו מו) כרע בל קרס נבו ואי לא כתיבא לא מתיב רב משרשיא ראה אחת מרובה כשלש שהיא כמגדיון לשילה שהן שתי טבילות ושני ספוגין הרי זה זב גמור אמר רבינא גד נמי מכתב כתיב דכתיב (ישעיהו סה) העורכים לגד שלחן אמר רב נחמן כל ליצנותא אסירא חוץ מליצנותא <דעבודת כוכבים> {דעבודה זרה} דשריא דכתיב כרע בל קרס נבו קרסו כרעו יחדו לא יכלו מלט משא וכתיב (הושע י) דברו לעגלות בית און יגורו שכן שומרון כי אבל עליו עמו וכמריו עליו יגילו על כבודו כי גלה ממנו אל תקרי כבודו אלא כבידו אמר רבי יצחק מאי דכתיב (הושע יג) ועתה יוסיפו לחטא ויעשו להם מסכה מכספם כתבונם עצבים וגו' מאי כתבונם עצבים מלמד שכל אחד ואחד עשה דמות יראתו ומניחה בכיסו בשעה שזוכרה מוציאה מתוך חיקו ומחבקה ומנשקה מאי זובחי אדם עגלים ישקון א"ר יצחק דבי רבי אמי שהיו <משרתי עבודת כוכבים> {כומרים} נותנים עיניהם בבעלי ממון ומרעיבים את העגלים ועושין דמות עצבים ומעמידין בצד אבוסייהן ומוציאין אותן לחוץ כיון שראו אותן רצין אחריהן וממשמשין בהן אומרים לו <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} חפץ בך יבא ויזבח עצמו לו אמר רבא האי זובחי אדם עגלים ישקון עגלים ישקון לזבוח אדם מיבעי ליה אלא אמר רבא כל הזבוח את בנו <לעבודת כוכבים> {לעבודה זרה} אמר לו דורון גדול הקריב לו יבא וישק לו אמר רב יהודה אמר רב (מלכים ב יז) ואנשי בבל עשו את סכות בנות ומאי

ניהו תרנגולת (מלכים ב יז) ואנשי כות עשו את נרגל ומאי ניהו תרנגול (מלכים ב יז)
ואנשי חמת עשו את אשימה ומאי ניהו ברחא קרחא (מלכים ב יז) והעוים עשו <את>
נבחן ואת תרתק ומאי ניהו כלב וחמור (מלכים ב יז) והספרוים שורפים את בניהם <ואת
בנותיהם> באש לאדרמלך וענמלך אלהי ספרוים ומאי ניהו הפרד והסוס אדרמלך דאדר
ליה למריה בטעינה וענמלך דעני ליה למריה בקרבא אף חזקיה מלך יהודה ביקש אביו
לעשות לו כן אלא שסכתו אמו סלמנדרא אמר רב יהודה אמר רב יודעין היו ישראל
<בעבודת כוכבים> {בעבודה זרה} שאין בה ממש ולא עבדו <עבודת כוכבים> {עבודה
זרה} אלא להתיר להם עריות בפרהסיא מתיב רב משרשיא (ירמיהו יז) כזכור בניהם
מזבחותם וגו' וא"ר אלעזר כאדם שיש לו געגועין על בנו בתר דאביקו ביה ת"ש (ויקרא
כו) ונתתי פגריכם על פגרי גלוליתם אמר אליהו הצדיק היה מחזר על תפוחי רעב
שבירושלים פעם אחת מצא תינוק שהיה תפוח ומוטל באשפה אמר לו מאיזה משפחה
אתה אמר לו ממשפחה פלונית אני אמר לו כלום נשתייר מאותה משפחה אמר לו לאו חוץ
ממני אמר לו אם אני מלמדך דבר שאתה חי בו אתה למד אמר לו הן אמר לו אמור בכל
יום שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד אמר לו

דף סד, א גמרא הס שלא להזכיר בשם ה' שלא לימדו אביו ואמו מיד הוציא יראתו מחיקו
ומחבקה ומנשקה עד שנבקעה כריסו ונפלה יראתו לארץ ונפל הוא עליה לקיים מה
שנאמר (ויקרא כו) ונתתי פגריכם על פגרי גלוליתם בתר דאביקו ביה ת"ש (נחמיה ט)
ויזעקו בקול גדול אל ה' אלהיהם מאי אמור אמר רב יהודה ואיתימא ר' יונתן בייא בייא
היינו דאחרביה לביתא וקליא להיכלא וקטלינהו לצדיקי ואגלינהו לישראל מארעייהו
ועדיין הוא מרקד בינן כלום יהבתיה לן אלא לקבולי ביה אגרא לא איהו בעינן ולא אגריה
בעינן בתר דאביקו ביה יתבו תלתא יומא בתעניתא בעו רחמי נפל להו פיתקא מרקיעא
דהוה כתיב בה אמת אמר רבי חנינא שמע מינה חותמו של הקדוש ברוך הוא אמת נפק
כגוריא דנורא מבית קדשי הקדשים אמר להו נביא לישראל היינו יצרא דע"ז בהדי
דקתפסי ליה אישתמיט ביניתא מיניה ואזל קליה בארבע מאה פרסי אמרו היכי ניעבד
דילמא משמיא מרחמי עליה א"ל נביא שדיוהו בדודא דאברא וכסיוה באברא דשייף קליה
דכתיב (זכריה ה) ויאמר זאת הרשעה וישלך אותה אל תוך האיפה וישלך את האבן
העופרת אל פיה אמרי הואיל ועת רצון הוא ניבעי רחמי איצרא דעבירה בעו רחמי אימסר
בידיהו חבשוהו תלתא יומי איבעו ביעתא בת יומא לחולה ולא אשכחו אמרו היכי נעביד
ניבעי פלגא פלגא מרקיעא לא יהבי כחלינהו לעיניה אהני ביה דלא איגרי איניש
בקרובתיה אמר רב יהודה אמר רב מעשה בנכרית אחת שהיתה חולה ביותר אמרה אם
תעמוד ההיא אשה מחוליה תלך ותעבוד לכל ע"ז שבעולם עמדה <ועבדה> [והלכה] לכל
ע"ז שבעולם כיון שהגיע לפעור שאלה לכומרים במה עובדין לזו אמרו לה אוכלין תרדין
ושותין שכר ומתריזין בפניה אמרה מוטב שתחזור ההוא אשה לחוליה ולא תעבוד ע"ז
בכך אתם בית ישראל אינן כן (במדבר כה) הנצמדים לבעל פעור כצמיד פתיל (דברים ד)
ואתם הדבקים בה' אלהיכם כשתי תמרות הדבוקות זו בזו במתניתא תנא הנצמדים לבעל
פעור כצמיד ע"י אשה ואתם הדבקים בה' אלהיכם דבוקים ממש תנו רבנן מעשה בסבטא
בן אלס שהשכיר חמורו לנכרית אחת כיון שהגיעה לפעור אמרה לו המתן עד שאכנס
ואצא לאחר שיצאה אמר לה אף את המתניני עד שאכנס ואצא אמרה לו ולא יהודי אתה
אמר לה ומאי איכפת לך נכנס פער בפניו וקינח בחוטמו והיו <משרתי ע"ז> {כומרין}

מקלסין לו ואומרים מעולם לא היה אדם שעבדו לזו בכך הפוער עצמו לבעל פעור הרי זה עבודתו אע"ג דמיכוין לביזוי הזורק אבן למרקוליס זו היא עבודתו אע"ג דמיכוין למירגמיה רב מנשה הוה קאזיל לבי תורתא אמרו לו ע"ז היא דקאי הכא שקל פיסא שדא ביה אמרו לו מרקוליס היא אמר להו הזורק אבן למרקוליס תנן אתא שאל בי מדרשא א"ל הזורק אבן במרקוליס תנן אף על גב דמיכוין למירגמיה אמר להו איזיל אישקלה א"ל אחד הנוטלה ואחד הנותנה חייב כל חדא וחדא רווחא לחבירתה שביק:

דף סד, א משנה הנותן מזרעו למולך אינו חייב עד שימסור למולך ויעביר באש מסר למולך ולא העביר באש המסר למולך אינו חייב עד שימסור למולך ויעביר באש:

דף סד, א גמרא קתני ע"ז וקתני מולך אמר רבי אבין תנן כמאן דאמר מולך לאו ע"ז היא דתניא אחד למולך ואחד לשאר ע"ז חייב רבי אלעזר ברבי שמעון אומר למולך חייב שלא למולך פטור אמר אביי רבי אלעזר בר' שמעון ור' חנינא בן אנטיגנוס אמרו דבר אחד רבי אלעזר בר' שמעון הא דאמרן רבי חנינא בן אנטיגנוס דתניא רבי חנינא בן אנטיגנוס אומר מפני מה תפסה תורה לשון מולך כל שהמליכוהו עליהם אפי' צרור ואפי' קיסם רבא אמר מולך עראי איכא בינייהו

דף סד, ב גמרא א"ר ינאי אינו חייב עד שימסרנו <למשרתי ע"ז> {לכומרין} שנאמר (ויקרא יח) ומזרעך לא תתן להעביר למולך תניא נמי הכי יכול העביר ולא מסר יהא חייב ת"ל לא תתן מסר למולך ולא העביר יכול יהא חייב ת"ל להעביר מסר והעביר שלא למולך יכול יהא חייב ת"ל למולך מסר והעביר למולך ולא באש יכול יהא חייב נאמר כאן להעביר ונאמר להלן (דברים יח) לא ימצא בך מעביר בנו ובתו באש מה להלן באש אף כאן באש ומה כאן מולך אף להלן מולך אמר רב אחא בריה דרבא העביר כל זרעו פטור שנאמר מזרעך ולא כל זרעך בעי רב אשי העבירו סומא מהו ישן מהו בן בנו ובן בתו מהו תפשוט מיהא חזא דתניא (ויקרא כ) כי מזרעו נתן למולך מה ת"ל לפי שנאמר לא ימצא בך מעביר בנו ובתו באש אין לי אלא בנו ובתו בן בנו ובן בתו מנין ת"ל (ויקרא כ) בתו מזרעו תנא פתח בכי מזרעו וסליק בתו מזרעו דרשה אחרנא הוא זרעו אין לי אלא זרע כשר זרע פסול מנין ת"ל בתו מזרעו אמר רב יהודה אינו חייב עד שיעבירונו דרך העברה היכי דמי אמר אביי שרגא דליבני במיצעי נורא מהאי גיסא ונורא מהאי גיסא רבא אמר כמשוורתא דפוריא תניא כוותיה דרבא אינו חייב עד שיעבירונו דרך עברה העבירה ברגל פטור ואינו חייב אלא על יוצאי יריכו הא כיצד בנו ובתו חייב אביו ואמו אחיו ואחותו פטור העביר עצמו פטור ורבי אלעזר בר' שמעון מחייב אחד למולך ואחד לשאר ע"ז חייב רבי אלעזר ברבי שמעון אומר למולך חייב שלא למולך פטור אמר עולא מאי טעמא דרבי אלעזר בר' שמעון אמר קרא (דברים יח) לא ימצא בך בך בעצמך ורבנן לא דרשי בך והתנן אבידתו ואבידת אביו שלו קודמת ואמרין מאי טעמא ואמר רב יהודה אמר קרא (דברים טו) אפס כי לא יהיה בך אביון שלו קודמת לשל כל אדם והתם מאפס אמר רבי יוסי בר' חנינא שלש כריתות בע"ז למה אחת לכדרכה ואחת לשלא כדרכה ואחת למולך ולמאן דאמר מולך ע"ז היא כרת במגדף למה לי לכדתניא (במדבר טו) הכרת תכרת הכרת בעולם הזה תכרת לעולם הבא דברי רבי עקיבא אמר לו רבי ישמעאל והלא כבר נאמר ונכרתה וכי

שלשה עולמים יש אלא ונכרתה בעולם הזה הכרת לעולם הבא תכרת דברה תורה כלשון בני אדם:

דף סה,א משנה בעל אוב זה פיתום המדבר משחיו וידעוני זה המדבר בפיו הרי אלו בסקילה והנשאל בהם באזהרה:

דף סה,א גמרא מאי שנא הכא דקתני בעל אוב וידעוני ומאי שנא גבי כריתות דקתני בעל אוב ושייריה לידעוני ר' יוחנן אמר הואיל ושניהן בלאו אחד נאמרו ר"ל אמר ידעוני לפי שאין בו מעשה ור' יוחנן מאי שנא בעל אוב דנקט משום דפתח ביה קרא וריש לקיש מ"ט לא אמר כר' יוחנן אמר רב פפא חלוקין הן במיתה ור' יוחנן חלוקה דלאו שמה חלוקה דמיתה לא שמה חלוקה ורבי יוחנן מ"ט לא אמר כריש לקיש אמר לך מתני' דכריתות ר' עקיבא היא דאמר לא בעינן מעשה וריש לקיש נהי דלא בעי ר' עקיבא מעשה רבה מעשה זוטא בעי מגדף מאי מעשה איכא עקימת שפתיו הוי מעשה בעל אוב מאי מעשה איכא הקשת זרועותיו הוי מעשה ואפילו לרבנן והתניא אינו חייב אלא על דבר שיש בו מעשה כגון זיבוח קיטור וניסוך והשתחואה ואמר ר"ל מאן תנא השתחואה ר"ע היא דאמר לא בעינן מעשה ור' יוחנן אמר אפילו תימא רבנן כפיפת קומתו לרבנן הוי מעשה השתא לריש לקיש כפיפת קומתו לרבנן לא הוי מעשה הקשת זרועותיו דבעל אוב הוי מעשה כי קאמר ר"ל נמי לר"ע אבל לרבנן לא אי הכי יצא מגדף ובעל אוב מיבעי ליה אלא אמר עולא במקטר לשד א"ל רבא מקטר לשד עובד <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} הוא אלא אמר רבא במקטר לחבר אמר ליה אביי המקטר לחבר חובר הוא אין והתורה אמרה חובר זה בסקילה ת"ר (דברים יח) חובר חבר אחד חבר גדול ואחד חבר קטן ואפי' נחשים ועקרבים אמר אביי הלכך האי מאן דצמיד זיבורא ועקרבא אע"ג דקא מיכוין דלא ליזקו אסור ורבי יוחנן מאי שנא דכפיפת קומתו לרבנן הוי מעשה ועקימת שפתיו לא הוי מעשה אמר רבא שאני מגדף הואיל וישנו בלב

דף סה,ב גמרא מתיב ר' זירא יצאו עדים זוממין שאין בהן מעשה ואמאי הא ליתנהו בלב אמר רבא שאני עדים זוממין הואיל וישנו בקול וקול לרבי יוחנן לאו מעשה הוא והא איתמר חסמה בקול והנהיגה בקול רבי יוחנן אמר חייב ור"ל אמר פטור רבי יוחנן אמר חייב עקימת פיו הוי מעשה ר"ל אמר פטור עקימת פיו לא הוי מעשה אלא אמר רבא שאני עדים זוממין הואיל וישנן בראיה ת"ר בעל אוב זה המדבר בין הפרקים ומבין אצילי ידיו ידעוני זה המניח עצם ידוע בפיו והוא מדבר מאליו מיתיבי (ישעיהו כט) והיה כאוב מארץ קולך מאי לאו דמשתעי כי אורחיה לא דסליק ויתיב בין הפרקים ומשתעי תא שמע (שמואל א כח) ותאמר האשה אל שאול אלהים ראיתי עולים מן הארץ מאי לאו דמשתעי כי אורחיה לא דיתיב בין הפרקים ומשתעי ת"ר בעל אוב אחד המעלה בזכורו ואחד הנשאל בגולגולת מה בין זה לזה מעלה בזכורו אינו עולה כדרכו ואינו עולה בשבת נשאל בגולגולת עולה כדרכו ועולה בשבת עולה להיכא סליק הא קמיה מנח אלא אימא עונה כדרכו ועונה בשבת ואף שאלה זו שאל טורנוסרופוס {הרשע} את ר"ע אמר לו ומה יום מיומים אמר לו ומה גבר מגוברין א"ל דמרי צבי שבת נמי דמרי צבי א"ל הכי קאמינא לך מי יימר דהאידינא שבתא אמר לו נהר סבטיון יוכיח בעל אוב יוכיח קברו של אביו יוכיח שאין מעלה עשן בשבת אמר לו ביזיתו ביישתו וקיללתו שואל אוב היינו ודורש אל המתים דורש למתים כדתניא (דברים יח) ודורש אל המתים זה המרעיב עצמו והולך ולן בבה"ק כדי שתשרה עליו רוח טומאה וכשהיה ר"ע מגיע למקרא זה היה בוכה ומה

המרעיב עצמו כדי שתשרה עליו רוח טומאה שורה עליו רוח טומאה המרעיב עצמו כדי שתשרה עליו רוח טהרה על אחת כמה וכמה אבל מה אעשה שעונותינו גרמו לנו שנאמר (ישעיהו נט) כי [אם] עונותיכם היו מבדילים ביניכם לבין אלהיכם אמר רבא אי בעו צדיקי ברו עלמא שנאמר כי עונותיכם היו מבדילים וגו' רבא ברא גברא שדריה לקמיה דר' זירא הוה קא משתעי בהדיה ולא הוה קא מהדר ליה אמר ליה מן חבריא את הדר לעפריך רב חנינא ורב אושעיא הוו יתבי כל מעלי שבתא ועסקי בספר יצירה ומיברו להו עיגלא תילתא ואכלי ליה תנו רבנן מעונן ר' שמעון אומר זה המעביר שבעה מיני זכור על העין וחכ"א זה האוחז את העינים ר"ע אומר זה המחשב עתים ושעות ואומר היום יפה לצאת למחר יפה ליקח לימודי ערבי שביעיות חייטין יפות עיקורי קטניות מהיות רעות תנו רבנן מנחש זה האומר פתו נפלה מפיו מקלו נפלה מידו בנו קורא לו מאחריו עורב קורא לו צבי הפסיקו בדרך נחש מימינו ושועל משמאלו

דף סו, א גמרא אל תתחיל בי שחרית הוא ראש חודש הוא מוצאי שבת הוא תנו רבנן (ויקרא יט) לא תנחשו ולא תעוננו כגון אלו המנחשים בחולדה בעופות ובדגים:

דף סו, א משנה המחלל את השבת בדבר שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת:

דף סו, א גמרא מכלל דאיכא מידי דחילול שבת הוי ואין חייבין לא על שגגתו חטאת ולא על זדונו כרת מאי היא תחומין ואליבא דרבי עקיבא הבערה ואליבא דר' יוסי:

דף סו, א משנה המקלל אביו ואמו אינו חייב עד שיקללם בשם קללם בכנוי ר' מאיר מחייב וחכמים פוטרין:

דף סו, א גמרא מאן חכמים ר' מנחם בר' יוסי הוא דתניא ר' מנחם בר' יוסי אומר (ויקרא כד) בנקבו שם יומת מה ת"ל שם לימד על מקלל אביו ואמו שאינו חייב עד שיקללם בשם תנו רבנן איש מה ת"ל (ויקרא כ) איש איש לרבות בת טומטום ואנדרוגינוס אשר יקלל את אביו ואת אמו אין לי אלא אביו ואמו אביו שלא אמו אמו שלא אביו מניין ת"ל אביו ואמו קילל דמיו בו אביו קילל אמו קילל דברי רבי יאשיה רבי יונתן אומר משמע שניהן כאחד ומשמע אחד בפני עצמו עד שיפרוט לך הכתוב יחדיו מות יומת בסקילה אתה אומר בסקילה או אינו אלא באחת מכל מיתות האמורות בתורה נאמר כאן דמיו בו ונאמר להלן (ויקרא כ) דמיהם במ מה להלן בסקילה אף כאן בסקילה עונש שמענו אזהרה מניין ת"ל (שמות כב) אלהים לא תקלל וגו' אם היה אביו דיין הרי הוא בכלל אלהים לא תקלל ואם היה אביו נשיא הרי הוא בכלל (שמות כב) ונשיא בעמך לא תאור אינו לא דיין ולא נשיא מניין אמרת הרי אתה דן בנין אב משניהן לא ראי נשיא כראי דיין ולא ראי דיין כראי נשיא לא ראי דיין כראי נשיא שהרי דיין אתה מצווה על הוראתו כראי נשיא שאי אתה מצווה על הוראתו ולא ראי נשיא כראי דיין שהנשיא אתה מצווה על המראתו כראי דיין שאי אתה מצווה על המראתו הצד השווה שבהם שהן בעמך ואתה מוזהר על קללתן אף אני אביא אביך שבעמך ואתה מוזהר על קללתו מה להצד השווה שבהן שכן גדולתן גרמה להן ת"ל (ויקרא יט) לא תקלל חרש באומללים שבעמך הכתוב מדבר מה לחרש שכן חרישתו גרמה לו נשיא ודיין יוכיחו מה לנשיא ודיין שכן גדולתן גרמה להן חרש יוכיח וחזר הדין לא ראי זה כראי זה ולא ראי זה כראי זה הצד השווה שבהן שהן בעמך ואתה מוזהר על קללתן אף אני אביא אביך שבעמך ואתה מוזהר על קללתו מה לצד השווה שבהן שכן משונין אלא א"כ נכתוב קרא או אלהים וחרש או נשיא וחרש אלהים למה לי אם אינו ענין לגופו תנהו ענין לאביו הניחא למאן דאמר אלהים חול אלא למאן דאמר קודש מאי

איכא למימר דתניא אלהים חול דברי רבי ישמעאל רבי עקיבא אומר אלהים קודש ותניא רבי אליעזר בן יעקב אומר אזהרה למברך את השם מניין תלמוד לומר אלהים לא תקלל למ"ד אלהים חול גמר קודש מחול למ"ד אלהים קודש גמרינן חול מקודש בשלמא למ"ד אלהים חול גמר קודש מחול אלא למ"ד אלהים קודש גמר חול מקודש דילמא אקודש אזהר אחול לא אזהר א"כ לכתוב קרא לא תקל

דף סו, ב גמרא מאי לא תקלל ש"מ תרתין:

דף סו, ב משנה הבא על נערה המאורסה אינו חייב עד שתהא נערה בתולה מאורסה והיא בבית אביה באו עליה שנים הראשון בסקילה והשני בחנק:

דף סו, ב גמרא תנו רבנן (דברים כב) נערה ולא בוגרת בתולה ולא בעולה מאורסה ולא נשואה בבית אביה פרט לשמסר האב לשלוחי הבעל אמר רב יהודה אמר רב זו דברי ר"מ אבל חכמים אומרים נערה המאורסה אפי' קטנה במשמע א"ל רב אחא מדפתי לרבינא ממאי דמתני' ר"מ היא ולמעוטי קטנה נמי דילמא רבנן היא ולמעוטי בוגרת ותו לא א"ל האי אינו חייב עד שתהא נערה בתולה מאורסה אינו חייב אלא על נערה בתולה מאורסה מיבעי ליה ותו לא מידי בעא מיניה ר' יעקב בר אדא מרב בא על הקטנה מאורסה לר"מ מהו לגמרי ממעיט ליה או מסקילה ממעיט ליה א"ל מסתברא מסקילה ממעט ליה והכתיב (דברים כב) ומתו גם שניהם עד שיהו שניהן שוין שתיק רב אמר שמואל מאי טעמא שתיק רב ונימא ליה (דברים כב) ומת האיש אשר שכב עמה לבדו כתנאי ומתו גם שניהם עד שיהו שניהן שוין דברי ר' יאשיהו רבי יונתן אומר ומת האיש אשר שכב עמה לבדו ואידך ההיא ומתו גם שניהם מאי דריש ביה אמר רבא למעוטי מעשה חידודים ואידך מעשה חידודים לאו כלום היא ואידך האי לבדו מאי דריש ביה כדתניא באו עליה עשרה בני אדם ועדיין היא בתולה כולם בסקילה ר' אומר הראשון בסקילה וכולן בחנק תנו רבנן (ויקרא כא) ובת איש כהן כי תחל לזנות רבי אומר תחילה וכן הוא אומר ומת האיש אשר שכב עמה לבדו מאי קאמר אמר רב הונא בריה דרב יהושע רבי כר' ישמעאל סבירא ליה דאמר ארוסה יצאה לשריפה ולא נשואה והכי קאמר אם תחילת ביאה בזנות בשריפה אידך בחנק מאי וכן כי התם מה התם בתחילת ביאה קמשתעי קרא הכא נמי בתחילת ביאה קמשתעי קרא אמר ליה רב ביבי בר אביי מר לא הכי אמר ומנו רב יוסף ר' כר' מאיר ס"ל דאמר נשאת לאחד מן הפסולין מיתתה בחנק והכי קאמר אם תחילת אחלתה בזנות בשריפה ואידך בחנק ומאי וכן

דף סז, א גמרא סימנא בעלמא:

דף סז, א משנה המסית זה הדיוט והמסית את ההדיוט אמר יש יראה במקום פלוני כך אוכלת כך שותה כך מטיבה כך מריעה כל חייבי מיתות שבתורה אין מכמינין עליהם חוץ מזו אמר לשנים הן עדיו ומביאין אותו לב"ד וסוקלין אותו אמר לאחד הוא אומר יש לי חבירים רוצים בכך אם היה ערום ואינו יכול לדבר בפניהם מכמינין לו עדים אחורי הגדר והוא אומר לו אמור מה שאמרת ביחוד והלה אומר לו והוא אומר לו היאך נניח את אלהינו שבשמים ונלך ונעבוד עצים ואבנים אם חוזר בו הרי זה מוטב ואם אמר כך היא חובתנו כך יפה לנו העומדין מאחורי הגדר מביאין אותו לבית דין וסוקלין אותו האומר אעבוד אלך ואעבוד נלך ונעבוד עצים ואזכח נלך ונזבח אקטיר אלך ואקטיר נלך ונקטיר אנסך אלך ואנסך נלך וננסך אשתחזה אלך ואשתחזה נלך ונשתחזה:

דף סז,א גמרא המסית זה הדיוט טעמא דהדיוט הא נביא בחנק והמסית את ההדיוט טעמא דיחיד הא רבים בחנק מתני' מני ר"ש היא דתניא נביא שהדיח בסקילה ר' שמעון אומר בחנק מדיחי עיר הנדחת בסקילה ר"ש אומר בחנק אימא סיפא המדיח זה האומר נלך ונעבוד <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} ואמר רב יהודה אמר רב מדיחי עיר הנדחת שנו אתאן לרבנן רישא ר"ש וסיפא רבנן רבינא אמר כולה רבנן היא ולא זו אף זו קתני רב פפא אמר כי קתני מסית זה הדיוט להכמנה דתניא ושאר כל חייבי מיתות שבתורה אין מכמינן עליהן חוץ מזו כיצד עושין לו מדליקין לו את הנר בבית הפנימי ומושיבין לו עדים בבית החיצון כדי שיהיו הן רואין אותו ושומעין את קולו והוא אינו רואה אותן והלה אומר לו אמור מה שאמרת לי ביחוד והוא אומר לו והלה אומר לו היאך נניח את אלהינו שבשמים ונעבוד <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} אם חוזר בו מוטב ואם אמר כך היא חובתנו וכך יפה לנו העדים ששומעין מבחוץ מביאין אותן לבית דין וסוקלין אותו {וכן עשו לבן סטדא בלוד ותלאוהו בערב הפסח בן סטדא בן פנדירא הוא אמר רב חסדא בעל סטדא בועל פנדירא בעל פפוס בן יהודה הוא אלא אימא אמו סטדא אמו מרים מגדלא נשי הואי כדאמרי בפומבדיתא סתת דא מבעלה}:

דף סז,א משנה המדיח זה האומר נלך ונעבוד <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} המכשף העושה מעשה חייב ולא האוחז את העינים ר"ע אומר משום ר' יהושע שנים לוקטין קשואין אחד לוקט פטור ואחד לוקט חייב העושה מעשה חייב האוחז את העינים פטור:

דף סז,א גמרא אמר רב יהודה אמר רב מדיחי עיר הנדחת שנו כאן: המכשף זה העושה מעשה וכו'. תנו רבנן מכשפה אחד האיש ואחד האשה א"כ מה ת"ל מכשפה מפני שרוב נשים מצויות בכשפים מיתתן במה רבי יוסי הגלילי אומר נאמר כאן (שמות כב) מכשפה לא תחיה ונאמר להלן (דברים כ) לא תחיה כל נשמה מה להלן בסייף אף כאן בסייף ר' עקיבא אומר נאמר כאן מכשפה לא תחיה ונאמר להלן (שמות יט) אם בהמה אם איש לא יחיה מה להלן בסקילה אף כאן בסקילה אמר לו ר' יוסי אני דנתי לא תחיה מלא תחיה ואתה דנת לא תחיה מלא יחיה אמר לו רבי עקיבא אני דנתי ישראל מישראל שריבה בהן הכתוב מיתות הרבה ואתה דנת ישראל <מעובדי כוכבים> {מגוים} שלא ריבה בהן הכתוב אלא

דף סז,ב גמרא מיתה אחת בן עזאי אומר נאמר (שמות כב) מכשפה לא תחיה ונאמר (שמות כב) כל שוכב עם בהמה מות סמכו ענין לו מה שוכב עם בהמה בסקילה אף מכשף בסקילה אמר לו רבי יהודה וכי מפני שסמכו ענין לו נוציא לזה בסקילה אלא אוב וידעוני בכלל מכשפים היו ולמה יצאו להקיש עליהן ולומר לך מה אוב וידעוני בסקילה אף מכשף בסקילה לרבי יהודה נמי ליהווי אוב וידעוני שני כתובים הבאים כאחד וכל שני כתובין הבאין כאחד אין מלמדין אמר רבי זכריה עדא אמרה קסבר ר' יהודה שני כתובין הבאין כאחד מלמדין אמר רבי יוחנן למה נקרא שמן כשפים שמכחישין פמליא של מעלה: (דברים ד) אין עוד מלבדו אמר רבי חנינא אפילו לדבר כשפים ההיא איתתא דהות קא מהדרא למשקל עפרא מתותי כרעיה דרבי חנינא אמר לה אי מסתייעת זילי עבידי אין עוד מלבדו כתיב איני והאמר רבי יוחנן למה נקרא שמן מכשפים שמכחישין פמליא של מעלה שאני רבי חנינא דנפיש זכותיה אמר רבי אייבו בר נגרי אמר רבי חייא בר אבא בלטיהם אלו מעשה שדים בלהטיהם אלו מעשה כשפים וכן הוא אומר (שמות ח) ואת להט החרב המתהפכת אמר אביי דקפיד אמנא שד דלא קפיד אמנא כשפים אמר אביי

הלכות כשפים כהלכות שבת יש מהן בסקילה ויש מהן פטור אבל אסור ויש מהן מותר לכתחלה העושה מעשה בסקילה האוחז את העינים פטור אבל אסור מותר לכתחלה כדרב חנינא ורב אושעיא כל מעלי שבתא הוו עסקי בהלכות יצירה ומיברי להו עיגלא תילתא ואכלי ליה אמר רב אשי חזינא ליה לאבוה דקרנא דנפיץ ושדי כריכי דשיראי מנחיריה (שמות ח) ויאמרו החרטומים אל פרעה אצבע אלהים היא אמר ר' אליעזר מיכן שאין השד יכול לבראות בריה פחות מכשעורה רב פפא אמר האלהים אפילו כגמלא נמי לא מצי ברי האי מיכניף ליה והאי לא מיכניף ליה א"ל רב לרבי חייא לדידי חזי לי ההוא טייעא דשקליה לספסירא וגיידיה לגמלא וטרף ליה בטבלא וקם אמר ליה לבתר הכי דם ופרתא מי הואי אלא ההיא אחיזת עינים הוה זעירי איקלע לאלכסנדריא של מצרים זבן חמרא כי מטא לאשקוייה מיא פשר וקם גמלא דוסקניתא אמרו ליה אי לאו זעירי את לא הוה מהדרינן לך מי איכא דזבין מידי הכא ולא בדיק ליה אמיא: ינאי איקלע לההוא אושפיזא אמר להו אשקין מיא קריבו שתיתא חזא דקא מרחשן שפוותה שדא פורתא מיניה הוו עקרבי אמר להו אנא שתאי מדידכו אתון נמי שתו מדידי אשקיייה הואי חמרא רכבה סליק לשוקא אתא חברתה פשרה לה חזייה דרכיב וקאי אאיתתא בשוקא (שמות ח) ותעל הצפרדע ותכס את ארץ מצרים אמר ר' אלעזר צפרדע אחת היתה השריצה ומלאה כל ארץ מצרים כתנאי רבי עקיבא אומר צפרדע אחת היתה ומלאה כל ארץ מצרים אמר לו רבי אלעזר בן עזריה עקיבא מה לך אצל הגדה כלה מדברותיך ולך אצל נגעים ואהלות צפרדע אחת היתה שרקה להם והם באו: אמר ר' עקיבא כו':

דף סח, א גמרא והא ר' עקיבא מר' יהושע גמיר לה והתניא כשחלה ר' אליעזר נכנסו ר' עקיבא וחביריו לבקרו הוא יושב בקינוף שלו והן יושבין בטרקלין שלו ואותו היום ע"ש היה ונכנס הורקנוס בנו לחלוץ תפליו גער בו ויצא בנזיפה אמר להן לחביריו כמדומה אני שדעתו של אבא נטרפה אמר להן דעתו ודעת אמו נטרפה היאך מניחין איסור סקילה ועוסקין באיסור שבות כיון שראו חכמים שדעתו מיושבת עליו נכנסו וישבו לפניו מרחוק ד' אמות א"ל למה באתם א"ל ללמוד תורה באנו א"ל ועד עכשיו למה לא באתם א"ל לא היה לנו פנאי אמר להן תמיה אני אם ימותו מיתת עצמן אמר לו ר' עקיבא שלי מהו אמר לו שלך קשה משלהן נטל שתי זרועותיו והניחן על לבו אמר אוי לכם שתי זרועותיי שהן כשתי ספרי תורה שנגללין הרבה תורה למדתי והרבה תורה לימדתי הרבה תורה למדתי ולא חסרתי מרבתי אפילו ככלב המלקק מן הים הרבה תורה לימדתי ולא חסרוני תלמידי אלא כמכחול בשפופרת ולא עוד אלא שאני שונה שלש מאות הלכות בבהרת עזה ולא היה אדם ששואלני בהן דבר מעולם ולא עוד אלא שאני שונה שלש מאות הלכות ואמרי לה שלשת אלפים הלכות בנטיעת קשואין ולא היה אדם שואלני בהן דבר מעולם חוץ מעקיבא בן יוסף פעם אחת אני והוא מהלכין היינו בדרך אמר לי רבי למדני בנטיעת קשואין אמרתי דבר אחד נתמלאה כל השדה קשואין אמר לי רבי למדתני נטיעתן למדני עקירתן אמרתי דבר אחד נתקבצו כולן למקום אחד אמרו לו הכדור והאמוס והקמיע וצרור המרגליות ומשקולת קטנה מהו אמר להן הן טמאין וטהרתן במה שהן מנעל שעל גבי האמוס מהו אמר להן הוא טהור ויצאה נשמתו בטהרה עמד רבי יהושע על רגליו ואמר הותר הנדר הותר הנדר למוצאי שבת פגע בו רבי עקיבא מן קיסרי ללוד היה מכה בבשרו עד שדמו שותת לארץ פתח עליו בשורה ואמר (מלכים ב ב) אבי אבי רכב ישראל ופרשיו הרבה מעות יש לי ואין לי שולחני להרצותן אלמא מרבי אליעזר גמרה גמרה מרבי

אליעזר ולא סברה הדר גמרה מרבי יהושע ואסברה ניהליה היכי עביד הכי והאנן תנן
העושה מעשה חייב להתלמד שאני דאמר מר (דברים יח) לא תלמד לעשות לעשות אי
אתה למד אבל אתה למד להבין ולהורות:

מסכת סנהדרין פרק ה

דף סח,ב משנה בן סורר ומורה מאימתי נעשה בן סורר ומורה משיביא שתי שערות ועד
שיקיף זקן התחתון ולא העליון אלא שדברו חכמים בלשון נקיה שנאמר (דברים כא) כי
יהיה לאיש בן בן ולא בת בן ולא איש קטן פטור שלא בא לכלל מצות:

דף סח,ב גמרא קטן מנלן דפטור מנלן כדקתני טעמא שלא בא לכלל מצות ותו היכא
אשכחן דענש הכתוב דהכא ליבעי קרא למיפטריה אנן הכי קאמרינן אטו בן סורר ומורה
על חטאו נהרג על שם סופו נהרג וכיון דעל שם סופו נהרג אפילו קטן נמי ועוד בן ולא
איש קטן משמע אמר רב יהודה אמר רב דאמר קרא וכי יהיה לאיש בן בן הסמוך לגבורתו
של איש: ועד שיקיף זקן התחתון כו'. תני רבי חייא עד שיקיף עטרה כי אתא רב דימי
אמר הקפת גיד ולא הקפת ביצים אמר רב חסדא קטן שהוליד אין בנו נעשה בן סורר
ומורה שנא' כי יהיה לאיש בן לאיש בן ולא לבן בן האי מיבעי ליה לכדרב יהודה אמר רב
א"כ לימא קרא כי יהיה בן לאיש מאי כי יהיה לאיש בן ש"מ לכדרב חסדא ואימא כוליה
להכי הוא דאתא אם כן נימא קרא בן איש מאי לאיש בן שמע מינה תרתי ופליגא דרבה
דאמר רבה קטן אינו מוליד שנא' (במדבר ה) אם אין לאיש גואל וכי יש לך אדם בישראל
שאין לו גואל אלא בגזל הגר הכתוב מדבר

דף סט,א גמרא ואמר רחמנא איש איש אתה צריך לחזור עליו אם יש לו גואלין ואם לאו
קטן אי אתה צריך לחזור עליו בידוע שאין לו גואלין איתיביה אביי איש אין לי אלא איש
בן ט' שנים ויום אחד שראוי לביאה מניין ת"ל ואיש א"ל יש לו ואינו מוליד כתבואה שלא
הביאה שליש דמי דבי חזקיה תנא (שמות כא) וכי יזיד איש איש מזיד ומזריע ואין קטן
מזיד ומזריע א"ל רב מרדכי לרב אשי מאי משמע דהאי מזיד לישנא דבשולי הוא דכתב
(בראשית כה) ויזד יעקב נזיד והא תנא דבי ר' ישמעאל בן ולא אב היכי דמי אילימא
דאיעבר בתר דאייתי שתי שערות ואוליד מקמי דלקיף זקן מי איכא שהות כולי האי והא
א"ר כרוספדאי כל ימיו של בן סורר ומורה אינו אלא ג' חדשים בלבד אלא לאו דאיעבר
מקמי דלייתי שתי שערות ואוליד מקמיה דלקיף זקן וש"מ קטן מוליד לא לעולם דאיעבר
בתר דאייתי שתי שערות ואוליד בתר דאקיף זקן ודקא קשיא דרבי כרוספדאי כי אתא רב
דימי אמר אמרי במערבא בן ולא הראוי לקרותו אב גופא אמר ר' כרוספדאי א"ר שבת
כל ימיו של בן סורר ומורה אינן אלא ג' חדשים בלבד והאנן תנן משיביא שתי שערות ועד
שיקיף זקן הקיף זקן אע"ג דלא מלו ג' חדשים מלו ג' חדשים אע"ג דלא הקיף יתיב רבי
יעקב מנהר פקוד קמיה דרבינא ויתיב וקאמר משמיה דרב הונא בריה דרב יהושע ש"מ
מדרבי כרוספדאי א"ר שבת יולדת לשבעה אין עוברת ניכר לשליש ימיה דאי ס"ד עוברת
ניכר לשליש ימיה למה לי ג' בתרי ותילתא סגיא א"ל לעולם אימא לך עוברת ניכר
לשליש ימיה זיל בתר רובא אמרוה קמיה דרב הונא בריה דרב יהושע אמר ליה ובדיני

נפשות מי אזלינן בתר רובא התורה אמרה (במדבר לה) ושפטו העדה והצילו העדה ואת אמרת זיל בתר רובא אהדרוה קמיה דרבינא א"ל ובדיני נפשות לא אזלינן בתר רובא והתנן אחד אומר בשנים בחדש ואחד אומר בג' עדותן קיימת שזה יודע בעיבורו של חדש וזה אינו יודע ואי ס"ד לא אמרינן זיל בתר רובא נימא הני דוקא קא מסהדי ואכחושי הוא דקא מכחשי אהדדי אלא לאו משום דאמרינן זיל בתר רובא ורובא דאינשי עבדי דטעו בעיבורא דירחא אמר רבי ירמיה מדפתי אף אנן נמי תנינא בת שלש שנים ויום אחד מתקדשת בביאה ואם בא עליה יבם קנאה וחייבין עליה משום אשת איש ומטמא את בועלה לטמא משכב התחתון כעליון נישאת לכהן אוכלת בתרומה בא עליה אחד מן הפסולין פסלה מן הכהונה ואם בא עליה אחד מכל העריות האמורות בתורה מומתין עליה והיא פטורה

דף סט,ב גמרא ואמאי אימא איילונית היא ואדעתא דהכי לא קדיש אלא לאו דאמרינן זיל בתר רובא ורוב נשים לאו איילונית נינהו לא מאי חייב עליה דקתני קרבן והא מומתין על ידה קתני בבא עליה אביה והא אם בא עליה אחד מכל העריות קתני אלא הכא במאי עסקינן דקבלה עילויה ת"ר המסוללת בבנה קטן והערה בה בית שמאי אומרים פסלה מן הכהונה ובית הלל מכשירין אמר רבי חייא בריה דרבה בר נחמני אמר רב חסדא ואמרי לה אמר רב חסדא אמר זעירי הכל מודים בכך תשע שנים ויום אחד שביאתו ביאה פחות מבן שמנה שאין ביאתו ביאה לא נחלקו אלא בכך שמנה דב"ש סברי גמרינן מדורות הראשונים ובית הלל סברי לא גמרינן מדורות הראשונים ודורות הראשונים מנלן דאוליד אילימא מדכתיב (שמואל ב יא) הלא זאת בת שבע בת אליעם אשת אוריה החתי וכתוב (שמואל ב כג) <ו>אליעם בן אחיתופל הגילוני וכתוב (שמואל ב יב) וישלח ביד נתן הנביא ויקרא את שמו ידידיה בעבור <כי> ה' <אהבו> וכתוב (שמואל ב יג) ויהי לשנתים ימים ויהיו גוזזים לאבשלום וכתוב (שמואל ב יג) ואבשלום ברח וילך גשורה ויהי שם שלש שנים וכתוב (שמואל ב יד) וישב אבשלום בירושלים שנתים ימים לפני המלך לא ראה וכתוב (שמואל ב טו) ויהי מקץ ארבעים שנה ויאמר אבשלום אל המלך אלכה נא <ואשלמה> [ואשלם] את נדרי אשר נדרתי לה' בחברון וכתוב (שמואל ב יז) ואחיתופל ראה כי לא נעשתה עצתו ויחבש את החמור ויקם וילך אל ביתו <ו>אל עירו ויצו אל ביתו ויחנק וכתוב (תהילים נה) אנשי דמים ומרמה לא יחצו ימיהם ותניא כל שנותיו של דואג אינן אלא שלשים וארבע ושל אחיתופל אינן אלא שלשים ושלש כמה הויה להו תלתין ותלת דל שבע דהויה שלמה פש להו עשרים ושית דל תרתי שני לתלתא עבורי אשתכח דכל חד וחד בתמני אוליד ממאי דלמא תרוייהו בתשע אוליד ובת שבע אולידא בשית משום דאתתא בריא תדע דהא הויה לה ולד מעיקרא אלא מהכא (בראשית יא) אלה תולדות תרח תרח הוליד את אברם את נחור ואת הרן ואברהם גדול מנחור שנה ונחור גדול מהרן שנה נמצא אברהם גדול שתי שנים מהרן וכתוב (בראשית יא) ויקח אברם ונחור להם נשים וגו' ואמר רבי יצחק יסכה זו שרה ולמה נקרא שמה יסכה שסוכה ברוח הקדש והיינו דכתיב (בראשית כא) כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה דבר אחר יסכה שהכל סכים ביופיה וכתוב (בראשית יז) ויפל [אברהם] על פניו ויצחק ויאמר בלבו וגו' כמה קשיש אברהם משרה עשר שנים וקשיש מאבוה תרתין שנים אשתכח כי אולדה הרן לשרה בתמני אולידא ממאי דלמא אברהם זוטא דאחזה הויה ודרך חכמתן קא חשיב להו תדע דקא חשיב להו קרא דרך חכמתן דכתיב (בראשית ו) ויהי נח בן חמש מאות שנה

ויולד נח את שם את חם ואת יפת שם גדול מחם שנה וחם גדול מיפת שנה נמצא שם גדול מיפת שתי שנים וכתוב (בראשית ז) ונח בן שש מאות שנה והמבול היה מים על הארץ וכתוב (בראשית יא) <ו>אלה תולדות שם שם בן מאת שנה ויולד את ארפכשד שנתים אחר המבול בן מאה שנה בר מאה ותרתין שנין הוה אלא דרך חכמתן קא חשיב להו הכא נמי דרך חכמתן קא חשיב להו אמר רב כהנא אמריתה לשמעתא קמיה דרב זביד מנהרדעא אמר לי אתון מהכא מתניתו ואנן מהכא מתנינן לה (בראשית י) ולשם יולד גם הוא אבי כל בני עבר אחי יפת הגדול יפת הגדול שבאחיו הוה אלא מנלן מהכא (שמות לח) ובצלאל בן אורי בן חור למטה יהודה וכתוב (דברי הימים א ב) ותמת עזובה <אשת כלב> ויקח לו כלב את אפרת ותלד לו את חור וכי עבד בצלאל משכן בר כמה הוי בר תליסר דכתיב (שמות לו) איש איש ממלאכתו אשר המה עושים ותניא שנה ראשונה עשה משה משכן שניה הקים משכן ושלה מרגלים וכתוב (יהושוע יד) בן ארבעים שנה אנכי בשלה משה עבד ה' וגו' ועתה הנה אנכי היום בן חמש ושמנים שנה כמה הויה להו ארבעין דל ארביסר דהוה בצלאל פשא להו עשרים ושית דל תרתי שני דתלתא עיבורי אשתכח דכל חד וחד בתמני אוליד: בן ולא בת: תניא אמר רבי שמעון בדין הוא שתהא בת ראויה להיות כבן סורר ומורה

דף ע"א גמרא שהכל מצויין אצלה בעבירה אלא גזירת הכתוב היא בן ולא בת:

דף ע"א משנה מאימתי חייב משיאכל תרטימר בשר וישתה חצי לוג יין האיטלקי ר' יוסי אומר מנה בשר ולוג יין אכל בחבורת מצוה אכל בעיבור החדש אכל מעשר שני בירושלים אכל נבילות וטריפות שקצים ורמשים <אכל טבל ומעשר ראשון שלא נטלה תרומתו ומעשר שני והקדש שלא נפדו> אכל דבר שהוא מצוה ודבר שהוא עבירה אכל כל מאכל ולא אכל בשר שתה כל משקה ולא שתה יין אינו נעשה בן סורר ומורה עד שיאכל בשר וישתה יין שנאמר (דברים כא) זולל וסובא ואע"פ שאין ראייה לדבר זכר לדבר שנאמר (משלי כג) אל תהי בסובאי יין בזוללי בשר למו:

דף ע"א גמרא אמר רבי זירא תרטימר זה איני יודע מהו אלא מתוך שכפל ר' יוסי ביין נמצא כופל אף בבשר ונמצא תרטימר חצי מנה אמר רב חנן בר מולדה אמר רב הונא אינו חייב עד שיקח בשר בזול ויאכל יין בזול וישתה דכתיב (דברים כא) זולל וסובא ואמר רב חנן בר מולדה אמר רב הונא אינו חייב עד שיאכל בשר חי וישתה יין חי איני והא רבה ורב יוסף דאמרי תרווייהו אכל בשר חי ושתה יין חי אינו נעשה בן סורר ומורה אמר רבינא יין חי מזיג ולא מזיג בשר חי בשיל ולא בשיל כבשר כיבא דאכלי גנבי רבה ורב יוסף דאמרי תרווייהו אכל בשר מליח ושתה יין מגיתו אין נעשה בן סורר ומורה תנן התם ערב תשעה באב לא יאכל אדם שני תבשילין ולא יאכל בשר ולא ישתה יין ותנא אבל אוכל הוא בשר מליח ושותה יין מגתו בשר מליח עד כמה אמר רבי חנינא בר כהנא כל זמן שהוא כשלמים ויין מגיתו עד כמה כל זמן שהוא תוסס והתניא יין תוסס אין בו משום גילוי וכמה תסיסתו שלשה ימים הכא מאי התם משום שמחה הוא כל זמן שהוא כשלמים נמי אית ביה שמחה הכא משום אימשוכי הוא ובכל שהוא לא מימשיך ויין עד מ' יום א"ר חנן לא נברא יין בעולם אלא לנחם אבלים ולשלם שכר לרשעים שנא' (משלי לא) תנו שכר לאובד ויין למרי נפש א"ר יצחק מאי דכתיב (משלי כג) אל תרא יין כי יתאדם אל תרא יין שמאדים פניהם של רשעים בעוה"ז ומלבין פניהם לעוה"ב רבא אמר אל תרא יין כי יתאדם אל תרא יין שאחריתו דם רב כהנא רמי כתיב תירש וקרין תירוש זכה נעשה

ראש לא זכה נעשה רש רבא רמי כתיב (תהילים קד) ישמח וקרינן ישמח זכה משמחו לא זכה משממהו והיינו דאמר רבא חמרא וריחני פקחין אמר רב עמרם בריה דר"ש בר אבא אמר ר' חנינא מאי דכתיב (משלי כג) למי אוי למי אבוי למי מדנים למי שיח למי פצעים חנם למי חכלילות עינים <וגו'> למאחרים על היין לבאים לחקור ממסך כי אתא רב דימי אמר אמרי במערבא האי קרא מאן דזריש ליה מרישיה לסיפיה מזריש ומסיפיה לרישיה מזריש דריש עובר גלילאה י"ג ווי"ן נאמרו ביין (בראשית ט) ויחל נח איש האדמה ויטע כרם וישת מן היין וישכר ויתגל בתוך אהלו וירא חם אבי כנען את ערות אביו ויגד לשני אחיו בחוץ ויקח שם ויפת את השמלה וישימו על שכמם שניהם וילכו אחורנית ויכסו את ערות אביהם ופניהם וגו' וייקץ נח מיינו וידע את אשר עשה לו בנו הקטן רב ושמואל חד אמר סרסו וח"א רבעו מאן דאמר סרסו מתוך שקלקלו ברביעי קללו ברביעי ומאן דאמר רבעו גמר וירא וירא כתיב הכא וירא חם אבי כנען את ערות אביו וכתוב התם (בראשית לד) וירא אותה שכמ בן חמור וגו' בשלמא למ"ד סרסו משום הכי קללו ברביעי אלא למ"ד רבעו מאי שנא רביעי נלטייה בהדיא הא והא הואי ויחל נח איש האדמה ויטע כרם אמר רב חסדא אמר רב עוקבא ואמרי לה מר עוקבא א"ר זכאי א"ל הקב"ה לנח נח לא היה לך ללמד מאדם הראשון שלא גרם לו אלא יין כמאן דאמר אותו אילן שאכל ממנו אדם הראשון גפן היה דתניא ר"מ אומר אותו אילן שאכל אדם הראשון ממנו גפן היה דף ע"ב גמרא שאין לך דבר שמביא יללה לאדם אלא יין ר' יהודה אומר חטה היה שאין התינוק יודע לקרוא אבא ואימא עד שיטעום טעם דגן רבי נחמיה אומר תאנה היה שבדבר שקלקלו בו נתקנו שנאמר (בראשית ג) ויתפרו עלה תאנה (משלי לא) דברי למואל מלך משא אשר יסרתו אמו אמר ר' יוחנן משום ר"ש בן יוחי מלמד שכפאתו אמו על העמוד ואמרה לו מה ברי ומה בר בטני ומה בר נדרי מה ברי הכל יודעים שאביך ירא שמים הוה עכשיו יאמרו אמו גרמה לו ומה בר בטני כל הנשים של בית אביך כיון שמתעברות שוב אינן רואות פני המלך ואני דחקתי ונכנסתי כדי שיהא לי בן מזורז ומלובן ומה בר נדרי כל נשים של בית אביך היו נודרות יהא לי בן הגון למלכות ואני נדרתי ואמרתי יהא לי בן זריז וממולא בתורה והגון לנביאות אל למלכים למואל אל למלכים שתו יין אל למלכים אמרה לו מה לך אצל מלכים ששותים יין ומשתכרים ואומרים למה לנו אל ולרוזנים אי שכר מי שכל רזי עולם גלויים לו ישתה יין וישתכר איכא דאמרי מי שכל רוזני עולם משכימין לפתחו ישתה יין וישתכר אמר ר' יצחק מניין שחזר שלמה והודה לאמו דכתיב (משלי ל) כי בער אנכי מאיש ולא בינת אדם לי כי בער אנכי מאיש מנח דכתיב (בראשית ט) ויחל נח איש האדמה ולא בינת אדם לי זה אדם הראשון: אכל בחבורת מצוה: אמר רבי אבהו אינו חייב עד שיאכל בחבורה שכולה סריקין והאנן תנן אכל בחבורת מצוה אינו נעשה בן סורר ומורה טעמא דמצוה הא לאו מצוה אע"ג דלאו כולה סריקין הא קמ"ל דאע"ג דכולה סריקין כיון דבמצוה קא עסיק לא מימשיך: אכל בעיבור החודש: למימרא דבשר ויין מסקו והתניא אין עולין לה אלא בפת דגן וקטנית בלבד הא קמ"ל אע"ג דאין עולין לה אלא בפת וקטנית ואיהו אסיק בשר ויין ואכל כיון דבמצוה קא עסיק לא ממשיך תנו רבנן אין עולין בעיבור החודש פחות מעשרה בני אדם ואין עולין לה אלא בפת דגן וקטנית ואין עולין לה אלא לאור עיבורו ואין עולין לה ביום אלא בלילה והתניא אין עולין לה בלילה אלא ביום כדאמר רבי חייא בר אבא לבניה אחריפו ועולו אחריפו ופוקו כי היכי דלישמעו בכו אינשי: אכל מעשר שני בירושלים: כיון דכי אורחיה הוא קא אכיל

ליה לא ממשיך: אכל נבילות וטריפות שקצים ורמשים: אמר רבא אכל בשר עוף אינו נעשה בן סורר ומורה והא אנן תנן אכל נבילות וטריפות שקצים ורמשים אינו נעשה בן סורר ומורה הא טהורין נעשה בן סורר ומורה כי תנן נמי מתני' להשלים: אכל דבר שהוא מצוה ודבר עבירה: דבר מצוה תנחומי אבלים דבר עבירה תענית ציבור וטעמא מאי אמר קרא (דברים כא) איננו שומע בקולנו ולא בקולו של מקום: אכל כל מאכל ולא אכל בשר שמה כל משקה ולא שמה יין וכו': אכל כל מאכל ולא אכל בשר לאיתויי דבילה קעילית שמה כל משקה ולא שמה יין לאיתויי דבש וחלב דתניא אכל דבילה קעילית ושמה דבש וחלב ונכנס למקדש

דף עא,א גמרא חייב: אינו נעשה בן סורר ומורה עד שיאכל בשר וישמה יין: תנו רבנן אכל כל מאכל ולא אכל בשר שמה כל משקה ולא שמה יין אינו נעשה בן סורר ומורה עד שיאכל בשר וישמה יין שנאמר זולל וסובא ואע"פ שאין ראייה לדבר זכר לדבר שנאמר (משלי כג) אל תהי בסובאי יין בזוללי בשר למו ואומר (משלי כג) כי סובא וזולל יורש וקרעים תלביש נומה אמר ר' זירא כל הישן בבית המדרש תורתו נעשית לו קרעים קרעים שנאמר וקרעים תלביש נומה:

דף עא,א משנה גנב משל אביו ואכל ברשות אביו משל אחרים ואכל ברשות אחרים משל אחרים ואכל ברשות אביו אינו נעשה בן סורר ומורה עד שיגנוב משל אביו ויאכל ברשות אחרים רבי יוסי בר' יהודה אומר עד שיגנוב משל אביו ומשל אמו: **דף עא,א גמרא** גנב משל אביו ואכל ברשות אביו אע"ג דשכיח ליה בעית משל אחרים ואכל ברשות אחרים אע"ג דלא בעית לא שכיח ליה וכל שכן משל אחרים ואכל ברשות אביו דלא שכיח ליה ובעית עד שיגנוב משל אביו ויאכל ברשות אחרים דשכיח ליה ולא בעית: רבי יוסי בר' יהודה אומר עד שיגנוב משל אביו ומשל אמו: אמו מנא לה מה שקנתה אשה קנה בעלה אמר רבי יוסי בר' חנינא מסעודה המוכנת לאביו ולאמו והאמר רבי חנן בר מולדה אמר רב הונא אינו חייב עד שיקנה בשר בזול ויאכל יין בזול וישמה אלא אימא מדמי סעודה המוכנת לאביו ולאמו איבעית אימא דאקני לה אחר ואמר לה על מנת שאין לבעליך רשות בהן:

דף עא,א משנה היה אביו רוצה ואמו אינה רוצה אביו אינו רוצה ואמו רוצה אינו נעשה בן סורר ומורה עד שיהו שניהם רוצין רבי יהודה אומר אם לא היתה אמו ראויה לאביו אינו נעשה בן סורר ומורה:

דף עא,א גמרא מאי אינה ראויה אילימא חייבי כריתות וחייבי מיתות ב"ד סוף סוף אבוא אבוה נינהו ואמיה אמיה נינהו אלא בשוה לאביו קאמר תניא נמי הכי רבי יהודה אומר אם לא היתה אמו שוה לאביו בקול ובמראה ובקומה אינו נעשה בן סורר ומורה מאי טעמא דאמר קרא איננו שומע בקולנו מדקול בעינן שוין מראה וקומה נמי בעינן שוין כמאן אזלא הא דתניא בן סורר ומורה לא היה ולא עתיד להיות ולמה נכתב דרוש וקבל שכר כמאן כרבי יהודה איבעית אימא ר' שמעון היא דתניא אמר רבי שמעון וכי מפני שאכל זה תרטימר בשר ושתה חצי לוג יין האיטלקי אביו ואמו מוציאין אותו לסקלו אלא לא היה ולא עתיד להיות ולמה נכתב דרוש וקבל שכר אמר ר' יונתן אני ראיתיו וישבתי על קברו כמאן אזלא הא דתניא עיר הנדחת לא היתה ולא עתידה להיות ולמה נכתבה דרוש וקבל שכר כמאן כר' אליעזר דתניא רבי אליעזר אומר כל עיר שיש בה אפילו מזוזה אחת אינה נעשית עיר הנדחת מאי טעמא אמר קרא (דברים יג) ואת כל שללה תקבוץ אל תוך רחבה

ושרפת באש וכיון דאי איכא מזוזה לא אפשר דכתיב (דברים יב) לא תעשון כן לה' אלהיכם אמר רבי יונתן אני ראיתיה וישבתי על תילה כמאן אזלא הא דתניא בית המנוגע לא היה ולא עתיד להיות ולמה נכתב דרוש וקבל שכר כמאן כר' אלעזר בר' שמעון דתנן ר' אלעזר ברבי שמעון אומר לעולם אין הבית טמא עד שיראה כשתי גריסין על שתי אבנים בשתי כתלים בקרן זוית ארכו כשני גריסין ורחבו כגריס מאי טעמא דר' אלעזר ברבי שמעון כתיב קיר וכתוב קירות איזהו קיר שהוא כקירות הוי אומר זה קרן זוית תניא אמר רבי אליעזר בר' צדוק מקום היה בתחום עזה והיו קורין אותו חורבתא סגירתא אמר רבי שמעון איש כפר עכו פעם אחת הלכתי לגליל וראיתי מקום שמציינין אותו ואמרו אבנים מנוגעות פינו לשם:

דף עא, א משנה היה אחד מהם גידם או חיגר או אלם או סומא או חרש אינו נעשה בן סורר ומורה שנאמר (דברים כא) ותפשו בו אביו ואמו ולא גדמין והוציאו אותו ולא חגרין ואמרו ולא אלמין בננו זה ולא סומין איננו שומע בקולנו ולא חרשין מתרין בו בפני שלשה ומלקין אותו חזר וקלקל נדון בעשרים ושלשה ואינו נסקל עד שיהו שם שלשה הראשונים שנאמר בננו זה זהו שלקה בפניכם:

דף עא, א גמרא שמעת מינה בעינן קרא כדכתיב שאני הכא
דף עא, ב גמרא דכוליה קרא יתירא הוא: ומתרין בפני שלשה: למה לי בתרי סגיא אמר אביי הכי קאמר מתרין בו בפני שנים ומלקין אותו בפני שלשה מלקות בבן סורר ומורה היכא כתיבא כדר' אבהו דאמר ר' אבהו למדנו (דברים כב) ויסרו (דברים כא) מויסרו ויסרו (דברים כא) מבן ובן (דברים כה) מבן והיה אם בן הכות הרשע: חזר וקלקל נידון בכ"ג [וכו']:
האי מבעי ליה זה ולא סומין אם כן לכתוב בננו הוא מאי בננו זה שמע מינה תרתי:

דף עא, ב משנה ברח עד שלא נגמר דינו ואחר כך הקיף זקן התחתון פטור ואם משנגמר דינו ברח ואחר כך הקיף זקן התחתון חייב:

דף עא, ב גמרא אמר ר' חנינא בן נח שבירך את השם ואחר כך נתגייר פטור הואיל ונשתנה דינו <נשתנה> [ונשתנית] מיתתו נימא מסייעא ליה ברח עד שלא נגמר דינו ואח"כ הקיף זקן התחתון פטור מאי טעמא לאו משום דאמרינן הואיל ואישתני אישתני לא שאני הכא דאי עבד השתא לאו בר קטלא הוא ת"ש אם משנגמר דינו ברח ואחר כך הקיף זקן התחתון חייב נגמר דינו קאמרת נגמר דינו גברא קטילא הוא תא שמע בן נח שהכה את חבירו ובא על אשת חבירו ונתגייר פטור עשה כן בישראל ונתגייר חייב ואמאי נימא הואיל ואישתני אישתני דינו ומיתתו בעינן והאי דינו אישתני מיתתו לא אישתני בשלמא רוצח מעיקרא סייף והשתא סייף אלא אשת איש מעיקרא סייף והשתא חנק בנערה המאורסה דאידי ואידי בסקילה והא עשה כן בישראל דומיא דאשת חבירו קתני אלא קלה בחמורה מישך שייכא הניחא לרבנן דאמרי סייף חמור אלא לרבי שמעון דאמר חנק חמור מאי איכא למימר רבי שמעון סבר לה כתנא דבי מנשה דאמר כל מיתה האמורה לבני נח אינה אלא חנק בשלמא אשת איש מעיקרא חנק והשתא חנק אלא רוצח מעיקרא חנק והשתא סייף קלה בחמורה מישך שייכא לימא מסייעא ליה סרחה ואחר כך בגרה תידון בחנק בסקילה מ"ט לא לאו משום דהואיל ואישתני אישתני וכ"ש הכא דאישתני לגמרי האמר ליה רבי יוחנן לתנא תני תידון בסקילה:

דף עא, ב משנה בן סורר ומורה נידון על שם סופו ימות זכאי ואל ימות חייב שמיתתן של רשעים הנאה להן והנאה לעולם ולצדיקים רע להן ורע לעולם ויין ושינה לרשעים הנאה להן והנאה לעולם ולצדיקים רע להן ורע לעולם כנוס לרשעים רע להן ורע לעולם ולצדיקים הנאה להן והנאה לעולם שקט לרשעים רע להן ורע לעולם לצדיקים הנאה להן והנאה לעולם: **דף עב, א גמרא** תניא רבי יוסי הגלילי אומר וכי מפני שאכל זה תרטימר בשר ושתה חצי לוג יין האיטלקי אמרה תורה יצא לבית דין ליסקל אלא הגיעה תורה לסוף דעתו של בן סורר ומורה שסוף מגמר נכסי אביו ומבקש למוזו ואינו מוצא ויוצא לפרשת דרכים ומלסטם את הבריות אמרה תורה ימות זכאי ואל ימות חייב שמיתתן של רשעים הנאה להם והנאה לעולם ולצדיקים רע להם ורע לעולם שינה ויין לרשעים הנאה להם והנאה לעולם לצדיקים רע להם ורע לעולם שקט לרשעים רע להם ורע לעולם ולצדיקים הנאה להם והנאה לעולם פיזור לרשעים הנאה להם והנאה לעולם ולצדיקים רע להם ורע לעולם:

דף עב, א משנה הבא במחתרת נידון על שם סופו היה בא במחתרת ושבר את החבית אם יש לו דמים חייב אם אין לו דמים פטור:

דף עב, א גמרא אמר רבא מאי טעמא דמחתרת חזקה אין אדם מעמיד עצמו על ממונו והאי מימר אמר אי אזילנא קאי לאפאי ולא שביק לי ואי קאי לאפאי קטילנא ליה והתורה אמרה אם בא להורגך השכם להורגו אמר רב הבא במחתרת ונטל כלים ויצא פטור מאי טעמא בדמים קננהו אמר רבא מסתברא מילתיה דרב בששיבר דליתנהו אבל נטל לא והאלהים אמר רב אפילו נטל דהא יש לו דמים ונאנסו חייב אלמא ברשותיה קיימי הכא נמי ברשותיה קיימי ולא היא כי אוקמינא רחמנא ברשותיה לענין אונסין אבל לענין מקנא ברשותיה דמרייהו קיימי מידי דהוה אשואל תנן בא במחתרת ושיבר את החבית יש לו דמים חייב אין לו דמים פטור טעמא דשיבר דכי אין לו דמים פטור הא נטל לא הוא הדין דאפילו נטל נמי והא דקא תני שבר את החבית קמ"ל דכי יש לו דמים אע"ג דשיבר נמי חייב פשיטא מזיק הוא הא קמ"ל דאפילו שלא בכוונה מאי קמ"ל אדם מועד לעולם תנינא אדם מועד לעולם בין בשוגג בין במזיד בין באונס בין ברצון קשיא מתיב רב ביבי בר אביי הגונב כיס בשבת חייב שהרי נתחייב בגניבה קודם שיבא לידי איסור שבת היה מגרר ויוצא פטור שהרי איסור גנבה ואיסור סקילה באין כאחד והלכתא דשדנהו בנהרא רבא איגנבו ליה דיכרי במחתרתא אהדרינהו ניהליה ולא קבלינהו אמר הואיל ונפק מפומיה דרב ת"ר (שמות כב) אין לו דמים אם זרחה השמש עליו וכי השמש עליו בלבד זרחה אלא אם ברור לך הדבר כשמש שאין לו שלום עמך הרגהו ואם לאו אל תהרגהו תניא אידך אם זרחה השמש עליו דמים לו וכי השמש עליו בלבד זרחה אלא אם ברור לך כשמש שיש לו שלום עמך אל תהרגהו ואם לאו הרגהו קשיא סתמא אסתמא לא קשיא **דף עב, ב גמרא** כאן באב על הבן כאן בבן על האב אמר רב כל דאתי עלאי במחתרתא קטילנא ליה לבר מרב חנינא בר שילא מאי טעמא אילימא משום דצדיק הוא הא קאתי במחתרתא אלא משום דקים לי בגווייה דמרחם עלי כרחם אב על הבן תנו רבנן (שמות כב) דמים לו בין בחול בין בשבת אין לו דמים בין בחול בין בשבת בשלמא אין לו דמים בין בחול בין בשבת איצטריך סלקא דעתך אמינא מידי דהוה אהרוגי בית דין דבשבת לא קטלינן קמ"ל דקטלינן אלא דמים לו בין בחול בין בשבת השתא בחול לא קטלינן ליה

בשבת מבעיא אמר רב ששת לא נצרכא אלא לפקח עליו את הגל תנו רבנן (שמות כב) והוכה בכל אדם ומת בכל מיתה שאתה יכול להמיתו בשלמא והוכה בכל אדם איצטריך סד"א בעל הבית הוא דקים <להו> [ליה] דאין אדם מעמיד עצמו על ממונו אבל אחר לא קמ"ל דרודף הוא ואפילו אחר נמי אלא ומת בכל מיתה שאתה יכול להמיתו למה לי מרוצח נפקא דתניא (במדבר לה) מות יומת המכה רוצח הוא אין לי אלא במיתה האמורה בו ומנין שאם אי אתה יכול להמיתו במיתה הכתובה בו שאתה רשאי להמיתו בכל מיתה שאתה יכול להמיתו ת"ל מות יומת מ"מ שאני התם דאמר קרא מות יומת וניגמר מיניה משום דהוה רוצח וגואל הדם שני כתובין הבאין כאחד וכל שני כתובין הבאין כאחד אין מלמדין תנו רבנן (שמות כב) מחתרת אין לי אלא מחתרת גגו חצירו וקרפיו מנין ת"ל (שמות כב) ימצא הגנב מ"מ אם כן מה ת"ל מחתרת מפני שרוב גנבים מצויין במחתרת תניא אידך מחתרת אין לי אלא מחתרת גגו חצירו וקרפיו מנין תלמוד לומר ימצא הגנב מ"מ א"כ מה תלמוד לומר מחתרת מחתרתו זו היא התראתו אמר רב הונא קטן הרודף ניתן להצילו בנפשו קסבר רודף אינו צריך התראה לא שנא גדול ולא שנא קטן איתיביה רב חסדא לרב הונא יצא ראשו אין נוגעין בו לפי שאין דוחין נפש מפני נפש ואמאי רודף הוא שאני התם דמשמיא קא רדפי לה נימא מסייעא ליה רודף שהיה רודף אחר חבירו להורגו אומר לו ראה שישראל הוא ובן ברית הוא והתורה אמרה (בראשית ט) שופך דם האדם באדם דמו ישפך אמרה תורה הצל דמו של זה בדמו של זה ההיא רבי יוסי ברבי יהודה היא דתניא רבי יוסי בר' יהודה אומר חבר אין צריך התראה לפי שלא ניתנה התראה אלא להבחין בין שוגג למזיד ת"ש רודף שהיה רודף אחר חבירו להורגו אמר לו ראה שישראל הוא ובן ברית הוא והתורה אמרה שופך דם האדם באדם דמו ישפך אמר יודע אני שהוא כן פטור ע"מ כן אני עושה חייב לא צריכא דקאי בתרי עיברי דנהרא דלא מצוי אצוליה מאי איכא דבעי איתויי לבי דינא בי דינא בעי התראה איבעית אימא אמר לך רב הונא אנא דאמרי כתנא דמחותרת דאמר מחותרתו זו היא התראתו:

דף עג,א משנה ואלו הן שמצילין אותן בנפשן הרודף אחר חבירו להרגו ואחר הזכר ואחר הנערה המאורסה אבל הרודף אחר בהמה והמחלל את השבת ועובד >עבודת כוכבים< {עבודה זרה} אין מצילין אותן בנפשן:

דף עג,א גמרא ת"ר מניין לרודף אחר חבירו להרגו שניתן להצילו בנפשו ת"ל (ויקרא יט) לא תעמוד על דם רעך והא להכי הוא דאתא האי מיבעי ליה לכדתניא מניין לרואה את חבירו שהוא טובע בנהר או חיה גוררתו או לסטין באין עליו שהוא חייב להצילו ת"ל לא תעמוד על דם רעך אין ה"נ ואלא ניתן להצילו בנפשו מנלן אתיא בקל וחומר מנערה המאורסה מה נערה המאורסה שלא בא אלא לפוגמה אמרה תורה ניתן להצילה בנפשו רודף אחר חבירו להרגו על אחת כמה וכמה וכי עונשין מן הדין דבי רבי תנא הקישא הוא (דברים כב) כי כאשר יקום איש על רעהו ורצחו נפש וכי מה למדנו מרוצח מעתה הרי זה בא ללמד ונמצא למד מקיש רוצח לנערה המאורסה מה נערה המאורסה ניתן להצילה בנפשו אף רוצח ניתן להצילו בנפשו ונערה מאורסה גופה מנלן כדתנא דבי ר' ישמעאל דתנא דבי רבי ישמעאל (דברים כב) ואין מושיע לה הא יש מושיע לה בכל דבר שיכול להושיע גופא מניין לרואה את חברו שהוא טובע בנהר או חיה גוררתו או לסטין באין עליו שהוא חייב להצילו ת"ל לא תעמוד על דם רעך והא מהכא נפקא מהתם נפקא אבדת גופו מניין ת"ל והשבותו לו אי מהתם הוה אמינא ה"מ בנפשיה אבל מיטרח ומיגר אגורי

אימא לא קמ"ל תנו רבנן אחד הרודף אחר חבירו להרגו ואחר הזכר ואחר נערה המאורסה ואחר חייבי מיתות ב"ד ואחר חייבי כריתות מצילין אותן בנפשו אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט אין מצילין אותן בנפשו נעבדה בה עבירה אין מצילין אותה בנפשו יש לה מושיע אין מצילין אותה בנפשו רבי יהודה אומר אף האומרת הניחו לו שלא יהרגנה מנה"מ אמר קרא (דברים כב) ולנערה לא תעשה דבר אין לנערה חטא מות נער זה זכור נערה זו נערה המאורסה חטא אלו חייבי כריתות מות אלו חייבי מיתות ב"ד כל הני למה לי צריכי דאי כתב רחמנא נער משום דלאו אורחיה אבל נערה דאורחה אימא לא ואי כתב רחמנא נערה משום דקא פגים לה אבל נער דלא קא פגים ליה אימא לא ואי כתב רחמנא הני

דף עג,ב גמרא משום דהאי לאו אורחיה הוא והא קא פגים לה אבל שאר עריות דאורחיהו ולא נפיש פיגמיהו אימא לא כתב רחמנא חטא ואי כתב רחמנא חטא הוה אמינא אפילו חייבי לאוין כתב רחמנא מות ואי כתב רחמנא מות הוה אמינא חייבי מיתות בית דין אין חייבי כריתות לא כתב רחמנא חטא ולכתוב רחמנא חטא מות ולא בעי נער ונערה אין ה"נ ואלא נער נערה חד למעוטי עובד <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} וחד למעוטי בהמה ושבת ולרבי שמעון בן יוחי דאמר עובד <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} ניתן להצילו בנפשו למה לי חד למעוטי בהמה וחד למעוטי שבת סד"א תיתי שבת מחילול חילול <מעבודה זרה> {מעבודה זרה} ולרבי אלעזר ברבי שמעון דאמר מחלל את השבת ניתן להצילו בנפשו דאתיא שבת מחילול חילול <מעבודת כוכבים> {מעבודה זרה} מאי איכא למימר חד מיעוט למעוטי בהמה ואידך אידי דכתב רחמנא נער כתב נמי נערה: רבי יהודה אומר אף האומרת הניחו לו שלא יהרגנה: במאי קמיפלגי אמר רבא במקפדת על פיגמה ומניחתו שלא יהרגנה רבנן סברי אפיגמה קפיד רחמנא והרי מקפדת על פיגמה ורבי יהודה האי דקאמר רחמנא קטליה משום דמסרה נפשה לקטלא הא לא מסרה נפשה לקטלא אמר ליה רב פפא לאביי אלמנה לכהן גדול נמי קא פגים לה אמר ליה אפיגמה רבה קפיד רחמנא אפיגמה זוטא לא קפיד רחמנא: חטא אלו חייבי כריתות: ורמינהו ואלו נערות שיש להן קנס הבא על אחותו אמרוה רבנן קמיה דרב חסדא משעת העראה דפגמה איפטר לה מקטלא ממונא לא משלם עד גמר ביאה הניחא למאן דאמר העראה זו נשיקה אלא למ"ד העראה זו הכנסת עטרה מאי איכא למימר אלא אמר רב חסדא כגון שבא עליה שלא כדרכה וחזר ובא עליה כדרכה רבא אמר במניחתו שלא יהרגנה ור' יהודה היא

דף עד,א גמרא רב פפא אמר במפותה ודברי הכל אביי אמר ביכול להציל באחד מאבריו ורבי יונתן בן שאול היא דתניא רבי יונתן בן שאול אומר רודף שהיה רודף אחר חבירו להורגו ויכול להצילו באחד מאבריו ולא הציל נהרג עליו מאי טעמא דרבי יונתן בן שאול דכתיב (שמות כא) וכי ינצו אנשים <יחדו> וגו' וא"ר אלעזר במצות שבמיתה הכתוב מדבר דכתיב (שמות כא) ואם אסון יהיה ונתתה נפש תחת נפש ואפ"ה אמר רחמנא ולא יהיה אסון ענוש יענש אי אמרת בשלמא יכול להציל באחד מאבריו לא ניתן להצילו בנפשו היינו דמשכחת לה דיענש כגון שיכול להציל באחד מאבריו אלא אי אמרת יכול להציל באחד מאבריו נמי ניתן להצילו בנפשו היכי משכחת לה דיענש דילמא שאני הכא דמיתה לזה ותשלומין לזה לא שנא דאמר רבא רודף שהיה רודף אחר חבירו ושיבר את הכלים בין של נרדף ובין של אדם פטור מאי טעמא מתחייב בנפשו הוא ונרדף ששיבר

את הכלים של רודף פטור של כל אדם חייב של רודף פטור שלא יהא ממונו חביב עליו מגופו של כל אדם חייב שמציל עצמו בממון חבירו ורודף שהיה רודף אחר רודף להצילו ושיבר את הכלים בין של רודף בין של נרדף בין של כל אדם פטור ולא מן הדין שאם אי אתה אומר כן נמצא אין לך כל אדם שמציל את חבירו מיד הרודף: אבל הרודף אחר בהמה: תניא רשב"י אומר העובד <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} ניתן להצילו בנפשו מק"ו ומה פגם הדיוט ניתן להצילו בנפשו פגם גבוה לא כל שכן וכי עונשין מן הדין קא סבר עונשין מן הדין תניא רבי אלעזר ברבי שמעון אומר המחלל את השבת ניתן להצילו בנפשו סבר לה כאבוה דאמר עונשין מן הדין ואתיא שבת בחילול חילול <מעבודת כוכבים> {מעבודה זרה} א"ר יוחנן משום ר"ש בן יהוצדק נימנו וגמרו בעליית בית נתזה בלוד כל עבירות שבתורה אם אומרין לאדם עבור ואל תהרג יעבור ואל יהרג חוץ <מעבודת כוכבים> {מעבודה זרה} וגילוי עריות ושפיכות דמים <ועבודת כוכבים> {ועבודה זרה} לא והא תניא א"ר ישמעאל מנין שאם אמרו לו לאדם עבוד <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} ואל תהרג מנין שיעבוד ואל יהרג ת"ל {ויקרא כב} וחי בהם ולא שימות בהם יכול אפילו בפרהסיא תלמוד לומר {ויקרא כ} ולא תחללו את שם קדשי ונקדשתי אינהו דאמור כר"א דתניא ר"א אומר {דברים ו} ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך אם נאמר בכל נפשך למה נאמר בכל מאדך ואם נאמר בכל מאדך למה נאמר בכל נפשך אם יש לך אדם שגופו חביב עליו ממונו לכך נאמר בכל נפשך ואם יש לך אדם שממונו חביב עליו מגופו לכך נאמר בכל מאדך גילוי עריות ושפיכות דמים כדרבי דתניא רבי אומר {דברים כב} כי כאשר יקום איש על רעהו ורצחו נפש כן הדבר הזה וכי מה למדנו מרוצח מעתה הרי זה בא ללמד ונמצא למד מקיש רוצח לנערה המאורסה מה נערה המאורסה ניתן להצילו בנפשו אף רוצח ניתן להצילו בנפשו ומקיש נערה המאורסה לרוצח מה רוצח יהרג ואל יעבור אף נערה המאורסה תהרג ואל תעבור רוצח גופיה מנא לן סברא הוא דההוא דאתא לקמיה דרבה ואמר ליה אמר לי מרי דוראי זיל קטליה לפלניא ואי לא קטלינא לך אמר ליה לקטלוך ולא תיקטול מי יימר דזמא דידך סומק טפי דילמא דמא דהוא גברא סומק טפי כי אתא רב דימי א"ר יוחנן לא שנו אלא שלא בשעת <גזרת המלכות> {שמד} אבל בשעת <גזרת המלכות> {שמד} אפי' מצוה קלה יהרג ואל יעבור כי אתא רבין אמר רבי יוחנן אפי' שלא בשעת <גזרת מלכות> {שמד} לא אמרו אלא בצינעא אבל בפרהסיא אפי' מצוה קלה יהרג ואל יעבור מאי מצוה קלה אמר רבא בר רב יצחק אמר רב

דף ע"ב גמרא אפילו לשנויי ערקתא דמסאנא וכמה פרהסיא אמר ר' יעקב אמר רבי יוחנן אין פרהסיא פחותה מעשרה בני אדם פשיטא ישראלים בעינן דכתיב {ויקרא כב} ונקדשתי בתוך בני ישראל בעי רבי ירמיה תשעה ישראל ונכרי אחד מהו תא שמע דתני רב ינאי אחוה דרבי חייא בר אבא אתיא תוך תוך כתיב הכא ונקדשתי בתוך בני ישראל וכתב התם {במדבר טז} הבדלו מתוך העדה הזאת מה להלן עשרה וכולהו ישראל אף כאן עשרה וכולהו ישראל והא אסתר פרהסיא הואי אמר אביי אסתר קרקע עולם היתה רבא אמר הנאת עצמן שאני דאי לא תימא הכי הני קוואקי ודימוניקי היכי יהינן להו אלא הנאת עצמן שאני הכא נמי הנאת עצמן שאני ואזדא רבא לטעמיה דאמר רבא <עכו"ם> {נכרי} דאמר ליה להאי ישראל קטול אספסתא בשבתא ושדי לחיותא ואי לא קטילנא לך ליקטיל ולא לקטליה שדי לנהרא ליקטליה ולא ליקטול מ"ט לעבורי מילתא קא בעי בעו

מיניה מר' אמי בן נח מצווה על קדושת השם או אין מצווה על קדושת השם אמר אביי
ת"ש שבע מצות נצטוו בני נח ואם איתא תמני הויין א"ל רבא אינהו וכל אבזרייהו מאי
הוי עלה אמר רב אדא בר אהבה אמרי בי רב כתיב (מלכים ב ה) לדבר הזה יסלח ה'
לעבדך בבא אדני בית רמון להשתחות שמה והוא נשען על ידי והשתחוייתי וכתיב
(מלכים ב ה) ויאמר לו לך לשלום

דף עה,א גמרא ואם איתא לא לימא ליה הא בצנעה הא בפרהסיא אמר רב יהודה אמר
רב מעשה באדם אחד שנתן עיניו באשה אחת והעלה לבו טינא ובאו ושאלו לרופאים
ואמרו אין לו תקנה עד שתבעל אמרו חכמים ימות ואל תבעל לו תעמוד לפניו ערומה
ימות ואל תעמוד לפניו ערומה תספר עמו מאחורי הגדר ימות ולא תספר עמו מאחורי
הגדר פליגי בה ר' יעקב בר אידי ור' שמואל בר נחמני חד אמר אשת איש היתה וחד אמר
פנויה היתה בשלמא למאן דאמר אשת איש היתה שפיר אלא למ"ד פנויה היתה מאי כולי
האי רב פפא אמר משום פגם משפחה רב אחא בריה דרב איקא אמר כדי שלא יהו בנות
ישראל פרוצות בעריות ולינסבה מינסב לא מייתבה דעתיה כדר' יצחק דא"ר יצחק מיום
שחרב בית המקדש ניטלה טעם ביאה וניתנה לעוברי עבירה שנאמר (משלי ט) מים
גנובים ימתקו ולחם סתרים ינעם:

מסכת סנהדרין פרק ט

דף עה,א משנה ואלו הן הנשרפין הבא על אשה ובתה ובת כהן שזנתה יש בכלל אשה
ובתה בתו ובת בתו ובת אשתו ובת בתה ובת בנה חמותו ואם חמותו ואם חמיו:
דף עה,א גמרא הבא על אשה שנשא בתה לא קתני אלא הבא על אשה ובתה מכלל
דתרוייהו לאיסורא ומאן נינהו חמותו ואם חמותו וקתני יש בכלל אשה ובתה מכלל
דתרוייהו כתיבי בהדיא והנך מדרשא אתיא הניחא לאביי דאמר משמעות דורשין איכא
בינייהו מתניתין מני רבי עקיבא היא אלא לרבא דאמר חמותו לאחר מיתה איכא בינייהו
מתניתין מני אמר לך רבא תני הבא על אשה שנשא בתה: יש בכלל אשה ובתה חמותו
ואם חמותו ואם חמיו: לאביי אידי דקא בעי למיתנא אם חמיו תני נמי חמותו ואם חמותו
לרבא אידי דקא בעי למיתנא אם חמיו ואם חמותו תני נמי חמותו מנהני מילי דת"ר
(ויקרא כד) איש אשר יקח את אשה ואת אמה אין לי אלא אשה ואמה בת אשה ובת בתה
ובת בנה מנין נאמר כאן זמה ונאמר להלן זמה מה להלן בתה ובת בתה ובת בנה אף כאן
בתה ובת בתה ובת בנה מנין לעשות זכרים כנקבות נאמר כאן זמה ונאמר להלן זמה מה
להלן זכרים כנקבות אף כאן זכרים כנקבות מנין לעשות למטה כלמעלה נאמר כאן זמה
ונאמר להלן זמה מה להלן למטה כלמעלה אף כאן למטה כלמעלה ומה כאן למעלה כלמטה
אף להלן למעלה כלמטה אמר מר מנין לעשות זכרים כנקבות מאי זכרים כנקבות אילימא
בת בנה כבת בתה בהדי הדדי קאתיאן אלא אם חמיו כאם חמותו השתא אם חמותו לא
קמה לן אם חמיו מיהדר עליה

דף עה,ב גמרא אמר אביי הכי קאמר מנין לעשות שאר הבא ממנו כשאר הבא ממנה
נאמר כאן זמה ונאמר להלן זמה וכו' והא בשאר דידיה לא כתיבא ביה זמה אמר רבא אמר

לי רב יצחק בר אבודימי אתיא הנה הנה אתיא זמה זמה אמר מר מנין לעשות למטה כלמעלה מאי למטה כלמעלה אילימא בת בנה ובת בתה כבתה בהדי הדדי קאתיין אלא אם חמיו ואם חמותו וחמותו האי למטה כלמעלה למעלה כלמטה הואי תני למעלה כלמטה אי הכי נאמר כאן זמה ונאמר להלן זמה ומה השתא אינהי לא כתיבה זמה דידהו כתיבא אמר אביי הכי קאמר מנין לעשות שלשה דורות למעלה כשלשה דורות למטה נאמר למטה זמה ונאמר למעלה זמה מה למטה שלשה דורות אף למעלה שלשה דורות ומה בעונש עשה למטה כלמעלה אף באזהרה נמי עשה למעלה כלמטה רב אשי אמר לעולם כדקתני ומאי למטה למטה באיסור אי מה היא אם אמה אסורה אף הוא אם אמו אסורה אמר אביי אמר קרא אמך היא משום אמו אתה מחייבו ואי אתה מחייבו משום אם אמו רבא אמר בין למאן דאמר דון מינה ומינה ובין למאן דאמר דון מינה ואוקי באתרה לא אתיא למ"ד דון מינה ומינה מה היא אם אמה אסורה אף הוא נמי אם אמו אסורה ומינה מה היא בשריפה אף הוא נמי בשריפה למ"ד שריפה חמורה איכא למיפרך מה להיא שכן אמה בשריפה תאמר בהוא שאמו בסקילה ועוד אמו בסקילה אם אמו בשריפה ועוד מה היא לא חלקת בה בין אמה לאם אמה אף הוא נמי לא תחלוק בו בין אמו לאם אמו ולמ"ד סקילה חמורה מהאי קושיא לא נידונה ולמ"ד דון מינה ואוקי באתרה מה היא אם אמה אסורה אף הוא נמי אם אמו אסורה ואוקי באתרה התם הוא דבשריפה אבל הכא בסקילה כדאשכחן באמו למ"ד שריפה חמורה איכא למיפרך

דף ע"א גמרא מה להיא שכן אמה בשרפה תאמר בהוא שאמו בסקילה ועוד הוא כהיא מה היא לא חלקתה בה בין בתה לאם אמה אף הוא לא תחלוק בו בין בתו לאם אמו ולמאן דאמר סקילה חמורה מהאי קושיא לא נידונה אי מה הוא כלתו אסורה אף היא כלתה אסורה אמר אביי אמר קרא אשת בנך היא משום אשת בנך אתה מחייבו ואי אתה מחייבו משום אשת בנה רבא אמר בין למ"ד דון מינה ומינה בין למאן דאמר דון מינה ואוקי באתרה לא אתיא למאן דאמר דון מינה ומינה מה הוא כלתו אסורה אף היא נמי כלתה אסורה ומינה מה הוא בסקילה אף היא נמי בסקילה למ"ד סקילה חמורה איכא למיפרך מה להיא שכן אמו בסקילה תאמר בהיא שאמה בשרפה ועוד בתה בשרפה וכלתה בסקילה הוא בעצמו יוכיח דבתו בשרפה וכלתו בסקילה אלא מה הוא לא חלקת בו בין אמו לכלתו אף היא לא תחלוק בה בין אמה לכלתה ולמ"ד שרפה חמורה מהאי קושיא לא נידונין ולמ"ד דון מינה ואוקי באתרה מה הוא כלתו אסורה אף היא כלתה אסורה ואוקי באתרה התם הוא דבסקילה אבל הכא בשרפה כדאשכחן באמה למ"ד סקילה חמורה איכא למיפרך מה להוא שכן אמו בסקילה תאמר בהיא שאמה בשרפה ועוד מה הוא חלקת בו בין בתו לכלתו אף היא תחלוק בה בין בתה לכלתה ולמ"ד נמי שרפה חמורה מהאי קושיא לא נידונין בתו מאנוסתו מנין האמר אביי ק"ו על בת בתו ענוש על בתו לא כל שכן וכי עונשין מן הדין גלויי מילתא בעלמא הוא רבא אמר אמר לי ר' יצחק בר אבדימי אתיא הנה הנה אתיא זמה זמה תני אבוא דרבי אבין לפי שלא למדנו לבתו מאנוסתו הוצרך הכתוב לומר (ויקרא כא) ובת איש כהן אי מה בת כהן היא בשרפה ואין בועלה בשרפה אף בתו מאנוסתו היא בשרפה ואין בועלה בשרפה אמר אביי אמר קרא (ויקרא כא) את אביה היא מחללת מי שמחללת את אביה יצתה זו שאביה מחללה רבא אמר בשלמא התם אפיקתיה מדינא דבת כהן ואוקימתה אדינא דבת ישראל הכא אדינא דמאן מוקמת ליה אדינא דפנוייה מוקמת ליה אזהרה לבתו מאנוסתו מניין בשלמא לאביי ורבא מהיכא

דנפקא להו עונש מהתם נפקא להו אזהרה אלא לדתני אבוה דרבי אבין מאי אמר רבי אילעא אמר קרא (ויקרא יט) אל תחלל את בתך להזנותה מתקיף לה רבי יעקב אחוה דרב אחא בר יעקב האי אל תחלל את בתך להזנותה להכי הוא דאתא האי מיבעי ליה לכדתניא אל תחלל את בתך להזנותה יכול בכהן המשיא את בתו ללוי וישראל הכתוב מדבר ת"ל להזנותה בחילול שבזנות הכתוב מדבר במוסר את בתו שלא לשם אישות אם כן לימא קרא אל תחל מאי אל תחלל שמע מינה תרתי ואביי ורבא האי אל תחלל את בתך להזנותה מאי עבדי ליה אמר רבי מני זה המשיא את בתו לזקן כדתניא אל תחלל את בתך להזנותה רבי אליעזר אומר זה המשיא את בתו לזקן ר"ע אומר זה המשיא בתו בוגרת אמר רב כהנא משום רבי עקיבא אין לך עני בישראל אלא רשע ערום והמשיא בתו בוגרת אטו המשיא בתו בוגרת לאו רשע ערום הוא אמר אביי

דף ע"ב גמרא הכי קאמר איזהו עני רשע ערום זה המשיא בתו בוגרת ואמר רב כהנא משום ר"ע הוי זהיר מן היועצך לפי דרכו אמר רב יהודה אמר רב המשיא את בתו לזקן והמשיא אשה לבנו קטן והמחזיר אבידה <לנכרי> {לגוי} עליו הכתוב אומר (דברים כט) למען ספות הרוה את הצמאה לא יאבה ה' סלוח לו מיתביי האוהב את אשתו כגופו והמכבדה יותר מגופו והמדריך בניו ובנותיו בדרך ישרה והמשיאן סמוך לפירקן עליו הכתוב אומר (איוב ה) וידעת כי שלום אהלך ופקדת נוך ולא תחטא סמוך לפירקן שאני תנו רבנן האוהב את שכיניו והמקרב את קרוביו והנושא את בת אחותו והמלוה סלע לעני בשעת דוחקו עליו הכתוב אומר (ישעיהו נח) אז תקרא וה' יענה תנו רבנן (ויקרא כ) אותו ואתהן אותו ואת אחת מהן דברי רבי ישמעאל רבי עקיבא אומר אותו ואת שתיהן מאי בינייהו אמר אביי משמעות דורשים איכא בינייהו רבי ישמעאל סבר אותו ואתהן אותו ואת אחת מהן שכן בלשון יוני קורין לאחת הינא ואם חמותו מדרשה אתיא רבי עקיבא סבר אותו ואתהן אותו ואת שתיהן ואם חמותו הכא כתיבא רבא אמר חמותו לאחר מיתה איכא בינייהו ר' ישמעאל סבר חמותו לאחר מיתה בשרפה ורבי עקיבא סבר איסורא בעלמא:

דף ע"ב משנה ואלו הנהרגין הרוצח ואנשי עיר הנדחת רוצח שהכה את רעהו באבן או בברזל וכבש עליו לתוך המים או לתוך האור ואינו יכול לעלות משם ומת חייב דחפו לתוך המים או לתוך האור ויכול לעלות משם ומת פטור שיסה בו את הכלב שיסה בו את הנחש פטור השיך בו את הנחש רבי יהודה מחייב וחכמים פוטרין:

דף ע"ב גמרא אמר שמואל מפני מה לא נאמרה יד בברזל שהברזל ממית בכל שהוא תניא נמי הכי רבי אומר גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שהברזל ממית בכל שהוא לפיכך לא נתנה תורה בו שיעור והני מילי דברזיה מיברז: וכבש עליו לתוך המים: רישא רבותא קמ"ל וסיפא רבותא קמ"ל רישא רבותא קמ"ל אף על גב דלאו איהו דחפו כיון דאין יכול לעלות משם ומת חייב סיפא רבותא קמ"ל אע"ג דדחפו כיון דיכול לעלות משם ומת פטור כבש מנלן אמר שמואל דאמר קרא (במדבר לה) או באיבה לרבות את המצמצם ההוא גברא דמצמצמא לחיותה דחבריה בשימשא ומתה רבינא מחייב רב אחא בר רב פטור רבינא מחייב קל וחומר ומה רוצח שלא עשה בו שוגג כמזיד ואונס כרצון חייב בו את המצמצם

דף ע"א גמרא נזקין שעשה בהן שוגג כמזיד ואונס כרצון אינו דין שחייב בהן את המצמצם רב אחא בר רב פטור אמר רב משרשיא מ"ט דאבוה דאבא דפוטר אמר קרא

(במדבר לה) מות יומת המכה רוצח הוא ברוצח הוא דחייב לן מצמצם בנזקין לא חייב לן מצמצם אמר רבא כפתו ומת ברעב פטור ואמר רבא כפתו בחמה ומת בצינה ומת חייב סוף חמה לבא סוף צינה לבא פטור ואמר רבא כפתו לפני ארי פטור לפני יתושין חייב רב אשי אמר אפילו לפני יתושין נמי פטור הני אזלי והני אתו איתמר כפה עליו גיגית ופרע עליו מעזיבה רבא ורבי זירא חד אמר חייב וחד אמר פטור תסתיים דרבא הוא דאמר פטור דאמר רבא כפתו ומת ברעב פטור אדרבה תסתיים דרבי זירא הוא דאמר פטור דא"ר זירא האי מאן דעייליה לחבריה בביתא דשישא ואדליק ליה שרגא ומת חייב טעמא דאדליק ליה שרגא הא לא אדליק ליה שרגא לא אמרי התם בלא שרגא לא מתחיל הבלא

דף עז, ב גמרא בשעתיה הכא בלא שרגא נמי מתחיל הבלא בשעתיה: >סימן סול"ם תרי"ס סמני"ן בכות"ל< אמר רבא דחפו לבור וסולם בבור ובא אחר וסילקו ואפילו הוא קדם וסילקו פטור דבעידנא דשדייה יכול לעלות הוא ואמר רבא זרק חץ ותריס בידו ובא אחר ונטלו ואפילו הוא קדם ונטלו פטור דבעידנא דשדייה ביה מיפסק פיסקיה גיריה ואמר רבא זרק בו חץ וסמנין בידו ובא אחר ופיזרן ואפי' הוא קדם ופיזרן פטור דבעידנא דשדא ביה יכול להתרפאות הוה א"ר אשי הלכך אפילו סמנין בשוק א"ל רב אחא בריה דרבא לרב אשי נזדמנו לו סמנין מהו אמר ליה הרי יצא מבית דין זכאי ואמר רבא זרק צרור בכותל וחזרה לאחוריה והרגה חייב ותנא תונא כגון אלו המשחקין בכדור שהרגו במזיד נהרגין בשוגג גולין בשוגג גולין פשיטא במזיד נהרגין איצטריך ליה מהו דתימא התראת ספק היא מי יימר דהדרה קמ"ל תני רב תחליפא בר מערבא קמיה דרבי אבהו כגון אלו המשחקין בכדור שהרגו תוך ארבע אמות פטור חוץ לארבע אמות חייב אמר ליה רבינא לרב אשי היכי דמי אי דקא ניחא ליה אפילו פורתא נמי אי דלא ניחא ליה אפילו טובא נמי לא אמר ליה סתם משחקין בכדור כמה >דעיילי טפי< [דאזלי מיניה] מינח ניחא ליה למימרא דכה"ג כחו הוא ורמינהי המקדש ונפל קידוש על ידו או על הצד ואחר כך נפל לשוקת פסול הכא במאי עסקינן בשותת תא שמע מחט שהיה נתונה על החרס והזה עליה ספק על המחט הזה ספק על החרס הזה ומיצה עליה הזאתו פסול אמר רב חנינא בר יהודה משמיה דרב מצא איתמר אמר רב פפא האי מאן דכפתיה לחבריה ואשקיל עליה בידקא דמיא גירי דידיה הוא ומיחייב הני מילי בכח ראשון אבל בכח שני גרמא בעלמא הוא ואמר רב פפא זרק צרור למעלה והלכה לצדדין והרגה חייב אמר ליה מר בר רב אשי לרב פפא מ"ט משום דכחו הוא אי כחו תיזיל לעיל

דף עה, א גמרא ואי לאו כחו הוא תיזיל לתחת אלא כח כחוש הוא ת"ר הכוהו עשרה בני אדם בעשרה מקלות ומת בין בבת אחת בין בזה אחר זה פטורין רבי יהודה בן בתירא אומר בזה אחר זה האחרון חייב מפני שקירב את מיתתו אמר ר' יוחנן ושניהם מקרא אחד דרשו (ויקרא כד) ואיש כי יכה כל נפש אדם רבנן סברי כל נפש עד דאיכא כל נפש ור' יהודה בן בתירא סבר כל נפש כל דהוא נפש אמר רבא הכל מודים בהורג את הטריפה שהוא פטור בגוסס בידי שמים שהוא חייב לא נחלקו אלא בגוסס בידי אדם מר מדמי ליה לטריפה ומר מדמי ליה לגוסס בידי שמים מאן דמדמי ליה לטריפה מאי טעמא לא מדמי ליה לגוסס בידי שמים גוסס בידי שמים לא איתעביד ביה מעשה האי איתעביד ביה מעשה ומאן דמדמי ליה לגוסס בידי שמים מ"ט לא מדמי ליה לטריפה טריפה מחתכי סימנים הא לא מחתכי סימנים תני תנא קמיה דרב ששת (ויקרא כד) ואיש כי יכה כל נפש אדם להביא המכה את חבירו ואין בו כדי להמית ובא אחר והמיתו שהוא חייב אין בו כדי להמית

פשיטא אלא יש בו כדי להמית ובא אחר והמיתו שהוא חייב וסתמא כרבי יהודה בן בתירא אמר רבא ההורג את הטריפה פטור וטריפה שהרג בפני ב"ד חייב שלא בפני ב"ד פטור בפני בית דין <מאי טעמא> חייב דכתי' (דברים יג) ובערת הרע מקרבך שלא בפני ב"ד פטור דהויא לה עדות שאי אתה יכול להזימה וכל עדות שאי אתה יכול להזימה לא שמה עדות ואמר רבא הרובע את הטריפה חייב טריפה שרבע בפני ב"ד חייב שלא בפני ב"ד פטור בפני ב"ד חייב דכתיב (דברים יג) ובערת הרע מקרבך שלא בפני ב"ד פטור דהויא לה עדות שאי אתה יכול להזימה הא תו למה לי היינו הך הרובע את הטריפה איצטריכא ליה מהו דתימא ליהוי כמאן דמשמש מת וליפטר קמ"ל דמשום הנאה הוא והא אית ליה הנאה ואמר רבא עדים שהעידו בטריפה והוזמו אין נהרגין עדי טריפה שהוזמו נהרגין רב אשי אמר אפילו עדי טריפה שהוזמו אין נהרגין לפי שאינן בזוממי זוממין ואמר רבא שור טריפה שהרג חייב ושור של אדם טריפה שהרג פטור מאי טעמא אמר קרא (שמות כא) השור יסקל וגם בעליו יומת כל היכא דקרינא ביה וגם בעליו יומת קרינן ביה השור יסקל וכל היכא דלא קרינן ביה וגם בעליו יומת לא קרינן ביה השור יסקל רב אשי אמר אפילו שור טריפה נמי שהרג פטור מאי טעמא כיון דאילו בעלים הוו פטירי שור נמי פטור: שיסה בו את הכלב וכו': אמר רב אחא בר יעקב כשתמצא לומר לדברי ר' יהודה ארס נחש בין שיניו הוא עומד לפיכך מכיש בסייף ונחש פטור לדברי חכמים ארס נחש מעצמו הוא מקיא לפיכך נחש בסקילה והמכיש פטור:

דף עה, א משנה המכה את חברו בין באבן בין באגרופ ואמדוהו למיתה והיקל ממה שהיה ולאחר מכאן הכביד ומת חייב ר' נחמיה אומר פטור שרגלים לדבר:

דף עה, א גמרא תנו רבנן את זו דרש רבי נחמיה (שמות כא) אם יקום והתהלך בחוץ **דף עה, ב גמרא** על משענתו ונקה המכה וכי תעלה על דעתך שזה מהלך בשוק וזה נהרג אלא זה שאמדוהו למיתה והקל ממה שהיה ולאחר כך הכביד ומת שהוא פטור ורבנן האי ונקה המכה מאי דרשי ביה מלמד שחובשין אותו ורבי נחמיה חבישה מנא ליה יליף ממקושש ורבנן נמי לילפי ממקושש מקושש בר קטלא הוא ומשה לא הוה ידע קטליה במאי לאפוקי האי דלא ידעינן אי בר קטלא הוא אי לאו בר קטלא הוא ורבי נחמיה יליף ממגדף דלא הוה ידע אי בר קטלא הוא וחבשוהו ורבנן מגדף הוראת שעה היתה כדתניא יודע היה משה רבינו שהמקושש במיתה שנאמר (שמות לא) מחלליה מות יומת אלא לא היה יודע באיזו מיתה נהרג שנאמר (במדבר טו) כי לא פורש וגו' אבל מגדף לא נאמר בו אלא לפרש להם על פי ה' שלא היה משה יודע אם הוא בן מיתה כל עיקר אם לאו בשלמא לרבי נחמיה היינו דכתיבי תרי אומדני חד אמדוהו למיתה וחיה וחד אמדוהו למיתה והקל ממה שהיה אלא לרבנן תרי אומדני למה לי חד אמדוהו למיתה וחיה וחד אמדוהו לחיים ומת ורבי נחמיה אמדוהו לחיים ומת לא צריך קרא שהרי יצא מבית דין זכאי תנו רבנן המכה את חברו ואמדוהו למיתה וחיה פוטרין אותו אמדוהו למיתה והקל ממה שהיה אומדין אותו אומד שני לממון ואם לאחר כן הכביד ומת הלך אחר אומד האמצעי דברי רבי נחמיה וחכמים אומרים אין אומד אחר אומד תניא אידך אמדוהו למיתה אומדין אותו לחיים לחיים אין אומדין אותו למיתה אמדוהו והקל ממה שהיה אומדין אותו אומד שני לממון ואם לאחר כן הכביד ומת משלם נזק וצער ליורשים מאימתי משלם משעה שהכהו וסתמא כרבי נחמיה:

דף עח,ב משנה נתכוין להרוג את הבהמה והרג את האדם <לעובד כוכבים> {לנכרי} והרג את ישראל לנפלים והרג את בן קיימא פטור נתכוין להכותו על מתניו ולא היה בה כדי להמיתו על מתניו והלכה לה על לבו והיה בה כדי להמיתו על לבו ומת פטור נתכוין להכותו על לבו

דף עט,א משנה והיה בה כדי להמית על לבו והלכה לה על מתניו ולא היה בה כדי להמית על מתניו ומת פטור נתכוון להכות את הגדול ולא היה בה כדי להמית הגדול והלכה לה על הקטן והיה בה כדי להמית את הקטן ומת פטור נתכוון להכות את הגדול ומת פטור אבל נתכוון להכות על מתניו והיה בה כדי להמית על מתניו והלכה לה על לבו ומת חייב נתכוון להכות את הגדול והיה בה כדי להמית את הגדול והלכה לה על הקטן ומת חייב ר' שמעון אומר אפילו נתכוון להרוג את זה והרג את זה פטור:

דף עט,א גמרא ר"ש אהייה אילימא אסיפא ר"ש פוטר מיבעי ליה אלא ארישא נתכוון להרוג את הבהמה והרג את האדם <לעובד כוכבים> {לנכרי} והרג את ישראל לנפלים והרג את בן קיימא פטור הא נתכוון להרוג את זה והרג את זה חייב ר"ש אומר אפילו נתכוין להרוג את זה והרג את זה פטור פשיטא קאי ראובן ושמעון ואמר אנא לראובן קא מיכוונא לשמעון לא קא מיכוונא היינו פלוגתייהו אמר לחד מינייהו מאי א"נ כסבור ראובן ונמצא שמעון מאי תא שמע דתניא ר"ש אומר עד שיאמר לפלוני אני מתכוון מאי טעמא דר"ש אמר קרא (דברים יט) וארב לו וקם עליו עד שיתכוון לו ורבנן אמרי דבי רבי ינאי פרט לזורק אבן <לגוי> {לגוי} היכי דמי אילימא דאיכא תשעה <כותים> {גוים} ואחד ישראל ביניהן תיפוק ליה דרובא <כותים> {גוים} נינהו אי נמי פלגא ופלגא ספק נפשות להקל לא צריכא דאיכא תשעה ישראל <וכותי> {וגוי} אחד ביניהן דהוה ליה <כותי> {גוי} קבוע וכל קבוע כמחצה על מחצה דמי בשלמא לרבנן דאמרי נתכוון להרוג את זה והרג את זה חייב דכתיב (שמות כא) וכי ינצו אנשים ונגפו אשה הרה ואמר רבי אלעזר במצות שבמיתה הכתוב מדבר דכתיב (שמות כא) אם אסון יהיה ונתתה נפש תחת נפש אלא לר"ש האי ונתתה נפש תחת נפש מאי עביד ליה ממון וכדרכי דתניא רבי אומר ונתתה נפש תחת נפש ממון אתה אומר ממון או אינו אלא נפש ממש נאמרה נתינה למטה ונאמרה

דף עט,ב גמרא נתינה למעלה מה להלן ממון אף כאן ממון אמר רבא האי דתנא דבי חזקיה מפקא מדרכי ומפקא מדרבנן דתנא דבי חזקיה (ויקרא כד) מכה אדם ומכה בהמה מה מכה בהמה לא חלקת בה בין שוגג למזיד בין מתכוין לשאינו מתכוין בין דרך ירידה לדרך עלייה לפוטרו ממון אלא לחייבו ממון אף מכה אדם לא תחלוק בו בין שוגג למזיד בין מתכוין לשאין מתכוין בין דרך ירידה לדרך עלייה לחייבו ממון אלא לפוטרו ממון מאי שאין מתכוין אילימא שאין מתכוין כלל היינו שוגג אלא פשיטא שאין מתכוין לזה אלא לזה וקתני לחייבו ממון אלא לפוטרו ממון ואי בר קטלא הוא מאי איצטריך למיפטריה ממון אלא לאו שמע מינה לאו בר קטלא הוא ולא בר ממונא הוא:

דף עט,ב משנה רוצח שנתערב באחרים כולן פטורין ר' יהודה אומר כונסין אותן לכיפה כל חייבי מיתות שנתערבו זה בזה נידונין בקלה הנסקלין בנשרפין ר' שמעון אומר נידונין בסקילה שהשריפה חמורה וחכמים אומרים נידונין בשריפה שהסקילה חמורה אמר להן ר"ש אילו לא היתה שריפה חמורה לא נתנה לבת כהן שזנתה אמרו לו אילו לא היתה

סקילה חמורה לא נתנה למגדף ולעובד <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} הנהרגין בנחנקין ר"ש אומר בסייף וחכ"א בחנק:

דף עט,ב גמרא מאן אחרים אילימא אחרים כשרים פשיטא ותו בהא לימא רבי יהודה כונסין אותן לכיפה <סימן בשר"ק> א"ר אבהו אמר שמואל הכא ברוצח שלא נגמר דינו שנתערב ברוצחים אחרים שנגמר דינו עסקינן רבנן סברי אין גומרינן דינו של אדם אלא בפניו הלכך כולן פטורין ור' יהודה מיפטרניהו לגמרי נמי לא כיון דרוצחין נינהו הלכך כונסין אותן לכיפה ריש לקיש אמר באדם דכולי עלמא לא פליגי דפטירי אבל הכא בשור שלא נגמר דינו שנתערב בשורים אחרים שנגמר דינו קמיפלגי רבנן סברי כמיתת בעלים כך מיתת השור ואין גומרינן דינו של שור אלא בפניו הלכך כולן פטורין ורבי יהודה סבר כונסין אותן לכיפה אמר רבא

דף פ,א גמרא אי הכי היינו דקתני עלה אמר ר' יוסי אפילו אבא חלפתא ביניהן אלא אמר רבא הכי קאמר שנים שהיו עומדין ויצא חץ מביניהם והרג שניהם פטורין וא"ר יוסי אפילו אבא חלפתא ביניהן ושור שנגמר דינו שנתערב בשוורין אחרים מעלייא סוקלין אותן ר' יהודה אומר כונסין אותן לכיפה והתניא פרה שהמיתה ואחר כך ילדה אם עד שלא נגמר דינה ילדה וולדה מותר אם משנגמר דינה ילדה וולדה אסור נתערב באחרים ואחרים באחרים כונסין אותן לכיפה ר' אלעזר בר' שמעון אומר מביאין אותן לב"ד וסוקלין אותן אמר מר אם עד שלא נגמר דינה ילדה וולדה מותרת ואף על גב דכי נגחה הות מעברה והאמר רבא ולד הנוגחת אסור היא וולדה נגחו ולד הנרבעת אסור היא וולדה נרבעו אימא אם עד שלא נגמר דינה עיברה וילדה וולדה מותר אם משנגמר דינה עיברה וילדה וולדה אסור הניחא למאן דאמר זה וזה גורם אסור

דף פ,ב גמרא אלא למ"ד זה וזה גורם מותר מאי איכא למימר אלא אמר רבינא אימא אם עד שלא נגמר דינה עיברה וילדה וולדה מותר ואם עד שלא נגמר דינה עיברה ומשנגמר דינה ילדה וולדה אסור עובר ירך אמו הוא: כל חייבי מיתות: ש"מ מותרה לדבר חמור הוי מותרה לדבר קל א"ר ירמיה הכא במאי עסקינן כגון שהתרו בו סתם והאי תנא הוא דתניא ושאר חייבי מיתות שבתורה אין ממיתין אותן אלא בעדה ועדים והתראה ועד שיודיעוהו שהוא חייב מיתת ב"ד רבי יהודה אומר עד שיודיעוהו באיזה מיתה הוא נהרג ת"ק יליף ממקושש ורבי יהודה אומר מקושש הוראת שעה היתה: הנסקלין בנשרפין: מתני ליה רב יחזקאל לרמי בריה הנשרפין בנסקלין ר"ש אומר ידונו בסקילה שהשריפה חמורה אמר ליה רב יהודה אבא לא תיתנייה הכי מאי איריא דשריפה חמורה תיפוק ליה דרובה נסקלין נינהו אלא היכי אתנייה הנסקלין בנשרפין ר"ש אומר ידונו בסקילה שהשריפה חמורה אי הכי אימא סיפא וחכ"א ידונו בשריפה שהסקילה חמורה תיפוק ליה דרובה נשרפין נינהו התם רבנן הוא דקאמרו ליה לר"ש לדידך דאמרת שריפה חמורה לא סקילה חמורה אמר ליה שמואל לרב יהודה שיננא

דף פא,א גמרא לא תימא ליה לאבוך הכי דתניא הרי שהיה אביו עובר על דברי תורה לא יאמר לו אבא עברת על דברי תורה אלא אומר לו אבא כך כתיב בתורה סוף סוף היינו הך אלא אומר לו אבא מקרא כתוב בתורה כך <הוא>:

דף פא,א משנה מי שנתחייב בשתי מיתות בית דין נידון בחמורה עבר עבירה שנתחייב שתי מיתות נידון בחמורה ר' יוסי אומר נידון בזיקה הראשונה שבאה עליו:

דף פא,א גמרא פשיטא אלא איתגורי איתגור אמר רבא הכא במאי עסקינן כגון שעבר עבירה קלה ונגמר דינו על עבירה קלה וחזר ועבר עבירה חמורה סלקא דעתך אמינא כיון דנגמר דינו לעבירה קלה האי גברא קטילא הוא קמ"ל בעא מניה <אבוה> [אחוה] דרב יוסף בר חמא מרבה בר נתן מנא הא מילתא דאמור רבנן מי שנתחייב שתי מיתות ב"ד נידון בחמורה דכתיב (יחזקאל יח) והוליד בן פריץ שופך דם [וגו'] אל ההרים אכל ואת אשת רעהו טמא ואל הגלולים נשא עיניו והוליד בן פריץ שופך דם בסיף את אשת רעהו טימא זו אשת איש בחנק ואל הגלולים נשא עיניו זו <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} בסקילה וכתיב (יחזקאל יח) מות יומת דמיו בו יהיה בסקילה מתקיף לה רב נחמן בר יצחק אימא כולהו בסקילה והוליד בן פריץ שופך דם זה בן סורר ומורה דבסקילה אשת רעהו טמא זו נערה המאורסה דבסקילה ואל הגלולים נשא עיניו זו <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} דבסקילה א"כ מאי קמ"ל יחזקאל דילמא תורה קא מהדר א"כ איבעי ליה לאהדורה כי היכי דאהדרה משה רבינו דרש רב אחא בר' חנינא מאי דכתיב (יחזקאל יח) אל ההרים לא אכל שלא אכל בזכות אבותיו ועיניו לא נשא אל גלולי בית ישראל שלא הלך בקומה זקופה ואת אשת רעהו לא טימא שלא ירד לאומנות חבירו ואל אשה נדה לא קירב שלא נהנה מקופה של צדקה וכתיב (יחזקאל יח) צדיק הוא חיה יחיה כשהיה רבן גמליאל מגיע למקרא הזה היה בוכה ואמר מאן דעביד לכולהו הוא דחיי בחדא מינייהו לא א"ל ר"ע אלא מעתה (ויקרא יח) אל תטמאו בכל אלה הכי נמי בכולהו אין בחדא מינייהו לא אלא באחת מכל אלה הכי נמי באחת מכל אלה: עבר עבירה: תניא כיצד אמר רבי יוסי נידון בזיקה ראשונה הבאה עליו חמותו ונעשית אשת איש נידון בחמותו אשת איש ונעשית חמותו נידון באשת איש אמר ליה רב אדא בר אהבה לרבא חמותו ונעשית אשת איש נידון בחמותו לידון נמי איסור אשת איש דהא אמר ר' אבהו מודה ר' יוסי באיסור מוסיף

דף פא,ב גמרא אמר ליה אדא ברי בתרי קטלי קטלת ליה:

דף פא,ב משנה מי שלקה ושנה ב"ד מכניסין אותו לכיפה ומאכילין אותו שעורין עד שכריסו מתבקעת:

דף פא,ב גמרא משום דלקה ושנה ב"ד כונסין אותו לכיפה אמר ר' ירמיה אמר רבי שמעון בן לקיש הכא במלקיות של כריתות עסקינן דגברא בר קטלא הוא וקרובי הוא דלא מיקרב קטליה וכיון דקא מוותר לה נפשיה מקרבינן ליה לקטליה עילויה א"ל רבי יעקב לר' ירמיה בר תחליפא תא אסברא לך במלקיות של כרת אחת אבל של שתים ושל שלש כריתות איסורי הוא דקא טעים ולא מוותר כולי האי: מי שלקה ושנה: שנה אע"ג דלא שילש לימא מתני' דלא כרשב"ג דאי רשב"ג הא אמר עד תלת זימני לא הויא חזקה אמר רבינא אפילו תימא רשב"ג קסבר עבירות מחזיקות מיתבי עבר עבירה שיש בה מלקות פעם ראשונה ושניה מלקין אותו ושלישית כונסין אותו לכיפה אבא שאול אומר אף בשלישית מלקין אותו ברביעית כונסין אותו לכיפה מאי לאו דכולי עלמא מלקיות מחזיקות ובפלוגתא דרבי ורשב"ג קמיפלגי לא דכולי עלמא אית להו דרשב"ג והכא בהא קא מיפלגי דמר סבר עבירות מחזיקות ומר סבר מלקיות מחזיקות והדתניא התרו בו ושתק התרו בו והרכין ראשו פעם ראשונה ושניה מתרין בו שלישיית כונסין אותו לכיפה אבא שאול אומר אף בשלישית מתרין בו ברביעית כונסין אותו לכיפה והתם מלקות ליכא במאי קמיפלגי אמר רבינא בכיפה צריכה התראה קמיפלגי ומאי כיפה אמר רב יהודה מלא

קומתו והיכא רמיזא אמר ריש לקיש (תהילים לד) תמותת רשע רעה ואמר ריש לקיש מאי דכתיב (קוהלת ט) כי [גם] לא ידע האדם את עתו כדגים שנאחזים במצודה רעה מאי מצודה רעה אמר ר"ל חכה:

דף פא,ב משנה ההורג נפש שלא בעדים מכניסין אותו לכיפה ומאכילין אותו (ישעיהו ל) לחם צר ומים לחץ:

דף פא,ב גמרא מנא ידעינן אמר רב בעדות מיוחדת ושמואל אמר שלא בהתראה ורב חסדא אמר אבימי כגון דאיתכחוש בבדיקות ולא איתכחוש בחקירות כדתנן מעשה ובדק בן זכאי בעוקצי תאנים: ומאכילין אותו לחם צר ומים לחץ: מאי שנא הכא דקתני נותנין לו לחם צר ומים לחץ ומאי שנא התם דקתני מאכילין אותו שעורין עד שכריסו מתבקעת אמר רב ששת אידי ואידי נותנין לו לחם צר ומים לחץ עד שיוקטן מעיינו והדר מאכילין אותו שעורין עד שכריסו מתבקעת:

דף פא,ב משנה הגונב את הקסוה והמקלל בקוסם והבועל ארמית קנאין פוגעין בו כהן ששמש בטומאה אין אחיו הכהנים מביאין אותו לב"ד אלא פרחי כהונה מוציאין אותו חוץ לעזרה ומפציעין את מוחו בגזירין זר ששמש במקדש רבי עקיבא אומר בחנק וחכ"א בידי שמים:

דף פא,ב גמרא מאי קסוה אמר רב יהודה כלי שרת וכן הוא אומר (במדבר ד) ואת קשות הנסך והיכא רמיזא (במדבר ד) ולא יבאו לראות כבלע את הקדש ומתו: והמקלל בקוסם: תני רב יוסף יכה קוסם את קוסמו רבנן ואיתימא רבה בר מרי אמרי יכהו קוסם לו ולקונו ולמקונו: והבועל ארמית: בעא מיניה רב כהנא מרב

דף פב,א גמרא לא פגעו בו קנאין מהו אינשייה רב לגמריה אקריוהו לרב כהנא בחלמיה (מלאכי ב) בגדה יהודה ותועבה נעשתה בישראל ובירושלים כי חלל יהודה קדש ה' אשר אהב ובעל בת אל נכר אתא א"ל הכי אקריון אדכריה רב לגמריה בגדה יהודה זו <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} וכן הוא אומר (ירמיהו ג) [כן] בגדתם בי בית ישראל נאום ה' ותועבה נעשתה בישראל ובירושלים זה משכב זכור וכן הוא אומר (ויקרא יח) ואת זכר לא תשכב משכבי אשה תועבה היא כי חלל יהודה קדש ה' זו זונה וכן הוא אומר (דברים כג) לא <יהיה קדש> [תהיה קדשה מבנות ישראל] ובעל בת אל נכר זה הבא על <הכותית> {הגויה} וכתוב בתריה (מלאכי ב) יכרת ה' לאיש אשר יעשנה ער ועונה <מאלהי> [מאלהי] יעקב ומגיש מנחה לה' צבאות אם ת"ח הוא לא יהיה לו ער בחכמים ועונה בתלמידים אם כהן הוא לא יהיה לו בן מגיש מנחה לה' צבאות א"ר חייא בר אבויה כל הבא על <הכותית> {הגויה} כאילו מתחתן <בעבודת כוכבים> {לעבודה זרה} דכתיב ובעל בת אל נכר וכי בת יש לו לאל נכר אלא זה הבא על <הכותית> {הגויה} וא"ר חייא בר אבויה כתוב על גלגלתו של יהויקים זאת ועוד אחרת זקיננו דרבי פרידא אשכח ההוא גולגלתא דהות שדיא בשערי ירושלים והוה כתוב עילויה זאת ועוד אחרת קברה והדר נבוג קברה והדר אמר האי גולגלתא של יהויקים דכתיב ביה (ירמיהו כב) קבורת חמור יקבר סחוב והשלך מהלאה לשערי ירושלים אמר מלכא הוא ולאן אורח ארעא לבזויי שקלה אמרי לה האי דאיתתא קמייתא היא דלא קא מנשי לה שגרתא לתנורא וקלתה לשיבבתהא אמרי לה האי דאיתתא קמייתא היא דלא קא מנשי לה שגרתא לתנורא וקלתה כי אתא אמר היינו דכתיב עילויה זאת ועוד אחרת כי אתא רב דימי אמר בית דינו של חשמונאי גזרו הבא על <הכותית> {הגויה} חייב עליה משום נשג"א כי אתא רבין אמר

משום נשג"ז נדה שפחה גויה זונה אבל משום אישות לית להו ואידך נשייהו ודאי לא מיפקרי א"ר חסדא הבא לימלך אין מורין לו איתמר נמי אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן הבא לימלך אין מורין לו ולא עוד אלא שאם פירש זמרי והרגו פנחס נהרג עליו נהפך זמרי והרגו לפנחס אין נהרג עליו שהרי רודף הוא (במדבר כה) ויאמר משה אל שופטי ישראל וגו' הלך שבטו של שמעון אצל זמרי בן סלוא אמרו לו הן דנין דיני נפשות ואתה יושב ושותק מה עשה עמד וקיבץ כ"ד אלף מישראל והלך אצל כזבי אמר לה השמיעי לי אמרה לו בת מלך אני וכן צוה לי אבי לא תשמעי אלא לגדול שבהם אמר לה אף הוא נשיא שבט הוא ולא עוד אלא שהוא גדול ממנו שהוא שני לבטן והוא שלישי לבטן תפשה בבלוריתה והביאה אצל משה אמר לו בן עמרם זו אסורה או מותרת ואם תאמר אסורה בת יתרו מי התירה לך נתעלמה ממנו הלכה געו כולם בבכיה והיינו דכתיב (במדבר כה) והמה בוכים פתח אהל מועד וכתוב (במדבר כה) וירא פנחס בן אלעזר מה ראה אמר רב ראה מעשה ונזכר הלכה אמר לו אחי אבי אבא לא כך לימדתני ברדתך מהר סיני הבעול את <הכותית> {הגויה} קנאין פוגעין בו אמר לו קריינא דאיגרתא איהו ליהוי פרוונקא ושמואל אמר ראה (משלי כא) שאין חכמה ואין תבונה ואין עצה נגד ה' כל מקום שיש חילול השם אין חולקין כבוד לרב ר' יצחק אמר ר"א ראה שבא מלאך והשחית בעם (במדבר כה) ויקם מתוך העדה ויקח רומח בידו מיכן שאין נכנסין בכלי זיין לבית המדרש שלף שננה והניחה באונקלו והיה

דף פב,ב גמרא נשען והולך על מקלו וכיון שהגיע אצל שבטו של שמעון אמר היכן מצינו ששבטו של לוי גדול משל שמעון אמרו הניחו לו אף הוא לעשות צרכיו נכנס התירו פרושין את הדבר א"ר יוחנן ששה נסים נעשו לו לפנחס אחד שהיה לו לזמרי לפרוש ולא פירש ואחד שהיה לו לדבר ולא דבר ואחד שכוון בזכרותו של איש ובנקבותה של אשה ואחד שלא נשמטו מן הרומח ואחד שבא מלאך והגביה את המשקוף ואחד שבא מלאך והשחית בעם בא וחבטן לפני המקום אמר לפניו רבש"ע על אלו יפלו כ"ד אלף מישראל שנאמר (במדבר כה) ויהיו המתים במגפה ארבעה ועשרים אלף והיינו דכתיב (תהילים קו) ויעמד פינחס ויפלל אמר רבי אלעזר ויתפלל לא נאמר אלא ויפלל מלמד כביכול שעשה פלילות עם קונו בקשו מלאכי השרת לדחפו אמר להן הניחו לו קנאי בן קנאי הוא משיב חימה בן משיב חימה הוא התחילו שבטים מבזין אותו ראיתם בן פוטי זה שפיטם אבי אמו עגלים <לעבודת כוכבים> {לעבודה זרה} והרג נשיא שבט מישראל בא הכתוב ויחסו פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן א"ל הקב"ה למשה הקדם לו שלום שנאמר (במדבר כה) לכן אמור הנני נותן לו את בריתי שלום וראויה כפרה זו שתהא מכפרת והולכת לעולם אמר רב נחמן אמר רב מאי דכתיב (משלי ל) זרזיר מתנים או תיש ומלך אלקום עמו ד' מאות ועשרים וארבע בעילות בעל אותו רשע אותו היום והמתין לו פנחס עד שתשש כחו והוא אינו יודע שמלך אלקום עמו במתניתא תנא ששים עד שנעשה כביצה המוזרת והיא היתה כערוגה מליאה מים אמר רב כהנא ומושבה בית סאה תני רב יוסף קבר שלה אמה אמר רב ששת לא כזבי שמה אלא שוילנאי בת צור שמה ולמה נקרא שמה כזבי שכזבה באביה ד"א כזבי שאמרה לאביה כוס בי עם זה והיינו דאמרי אינשי בין קני לאורבני שוילנאי מאי בעיא בהדי קלפי דקני שוילנאי מאי בעיא גפתה לאמה א"ר יוחנן חמשה שמות יש לו זמרי ובן סלוא ושאל ובן הכנענית ושלומיאל בן צורי שדי זמרי על שנעשה כביצה המוזרת בן סלוא על שהסליא עונות של משפחתו שאל על שהשאל עצמו

לדבר עבירה בן הכנענית על שעשה מעשה כנען ומה שמו שלומיאל בן צורי שדי שמו :
כהן ששימש בטומאה: בעא מיניה רב אחא בר הונא מרב ששת כהן ששימש בטומאה
חייב מיתה בידי שמים או אין חייב מיתה בידי שמים א"ל תניתוה כהן ששימש בטומאה
אין אחיו הכהנים מביאין אותו לב"ד אלא פירחי כהונה מוציאין אותו חוץ לעזרה ופוצעין
את מוחו בגיזרין ואי ס"ד מחייב בידי שמים לישבקיה דליקטול בידי שמים אלא מאי אינו
חייב מי איכא מידי דרחמנא פטריה ואנן ניקום וניקטול ליה ולא והתנן מי שלקה ושנה
ב"ד מכניסין אותו לכיפה רחמנא פטריה ואנן קטלינן ליה האמר ר' ירמיה אמר ר"ל
במלקות של כריתות עסקינן דגברא בר קטלא הוא והא גונב הקסוה האמר רב יהודה בכלי
שרת עסקינן ורמיזא (במדבר ד) לא יבואו לראות כבלע את הקדש ומתו והא המקלל את
הקוסם הא תני רב יוסף יכה קוסם את קוסמו דמיחזי כמברך את השם והא בועל >את
הכותית< {ארמאית} הא אקריוה לרב כהנא בחלמיה ואדכריה רב לגמריה איתיביה
היוצק והבולל והפותת המולח המניף המגיש והמסדר את השולחן המטיב את הנרות
והקומץ והמקבל דמים בחוץ פטור ואין חייבין עליהן
דף פג,א גמרא לא משום זרות ולא משום טומאה ולא משום מחוסר בגדים ולא משום
רחוץ ידים ורגלים הא מקטר חייב מאי לאו מיתה לא באזהרה אלא זר נמי לאזהרה
והכתיב (במדבר יח) והזר הקרב יומת הא כדאיתא והא כדאיתא מכלל דיוצק ובולל לאו
נמי לא והתניא אזהרה ליוצק ובולל מניין ת"ל (ויקרא כא) קדושים יהיו ולא יחללו
מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא מיתיבי ואלו הן שבמיתה טמא ששימש תיובתא: גופא
ואלו שבמיתה האוכל את הטבל וכהן טמא שאכל תרומה טהורה וזר שאכל את התרומה
וזר ששימש וטמא ששימש וטבול יום ששימש ומחוסר בגדים ומחוסר כפרה ושלא רחץ
ידים ורגלים ושתויי יין ופרועי ראש אבל ערל ואונן ויושב אינן במיתה אלא באזהרה בעל
מום רבי אומר במיתה וחכ"א באזהרה הזיד במעילה רבי אומר במיתה וחכ"א באזהרה
האוכל את הטבל מנלן דאמר שמואל משום ר"א מניין לאוכל את הטבל שהוא במיתה
דכתיב (ויקרא כב) ולא יחללו את קדשי בני ישראל [את] אשר ירימו לה' בעתידים
לתרום הכתוב מדבר ויליף חילול חילול מתרומה מה להלן במיתה אף כאן במיתה ונילוף
חילול חילול מנותר מה להלן בכרת אף כאן בכרת מסתברא מתרומה הוה ליה למילף שכן
תרומה חוצה לארץ הותרה ברבים פירות פיגול ונותר אדרבה מנותר הוה ליה למילף שכן
פסול אוכל אין לו היתר במקוה הנך נפישן רבינא אמר חילול דרבים מחילול דרבים עדיף
וכהן טמא שאכל תרומה טהורה מנלן דאמר שמואל מניין לכהן טמא שאכל תרומה טהורה
שהוא במיתה בידי שמים דכתיב (ויקרא כב) ושמרו את משמרתי ולא ישאו עליו חטא וגו'
טהורה אין טמאה לא דאמר שמואל א"ר אליעזר מניין לכהן טמא שאכל תרומה טמאה
שאינו במיתה שנאמר ומתו בו כי יחללוהו
דף פג,ב גמרא פרט לזו שמחוללת ועומדת: וזר שאכל את התרומה: אמר רב זר שאכל
את התרומה לוקה אמרי ליה רב כהנא ורב אסי לרב לימא מר במיתה דכתיב (ויקרא כב)
וכל זר לא יאכל קדש אני ה' מקדשם הפסיק הענין מיתיבי ואלו הן שבמיתה זר האוכל את
התרומה מתניתא אדרב קא רמית רב תנא הוא ופליג: וזר ששימש דכתיב (במדבר יח)
והזר הקרב יומת: וטמא ששימש כדבעא מיניה רב חייא בר אבין מרב יוסף מניין לטמא
ששימש שהוא במיתה דכתיב (ויקרא כב) דבר אל אהרן ואל בניו וינזרו מקדשי בני
ישראל ולא יחללו את שם קדשי ויליף חילול חילול מתרומה מה להלן במיתה אף כאן

במיתה ונילף חילול חילול מנותר מה להלן כרת אף כאן כרת מסתברא מתרומה הוה ליה למילף שכן גוף טמא מקוה ברבים אדרבה מנותר ה"ל למילף שכן קדש פנים פיגול ונותר חילול דרבים מחילול דרבים עדיף: טבול יום ששימש: מנלן דתניא ר' סימאי אומר רמז לטבול יום שאם עבד חילול מניין ת"ל (ויקרא כא) קדושים יהיו לאלהיהם ולא יחללו אם אינו ענין לטמא ששימש דנפקא לן מוינזרו תניהו ענין לטבול יום ששימש וילף חילול חילול מתרומה מה להלן במיתה אף כאן במיתה: ומחוסר בגדים מנלן אמר רבי אבהו אמר רבי יוחנן ומטו בה משמיה דרבי אלעזר בר' שמעון (שמות כט) וחגרת אותם אבנט בזמן שבגדיהם עליהם כהונתם עליהם אין בגדיהם עליהם אין כהונתם עליהם והווי להו זרים ואמר מר זר ששימש במיתה: ומחוסר כפרה מנלן אמר רב הונא דאמר קרא (ויקרא יב) וכפר עליה הכהן וטהרה וטהרה מכלל שהיא טמאה ואמר מר טמא ששימש במיתה: ושלא רחוקי ידים ורגלים מנלן דכתיב (שמות ל) בבאם אל אהל מועד ירחצו מים ולא ימותו: ושתיי יין דכתיב (ויקרא י) יין ושכר אל תשת וגו': ופרועי ראש דכתיב (יחזקאל מד) ראשם לא יגלחו ופרע לא ישלחו וכתיב בתריה ויין לא ישתו איתקש פרוע ראש לשתיי יין מה שתיי יין במיתה אף פרועי ראש במיתה: אבל ערל אונן יושב באזהרה ערל מנלן אמר רב חסדא דבר זה מתורת משה רבינו לא למדנו עד שבא יחזקאל בן בוזי ולמדנו (יחזקאל מד) כל בן נכר ערל לב

דף פד, א גמרא וערל בשר לא יבא אל מקדשי <לשרתני> אונן מנלן דכתיב (ויקרא כא) ומן המקדש לא יצא ולא יחלל את מקדש אלהיו הא אחר שלא יצא חילול א"ל רב אדא לרבא ונילף חילול חילול מתרומה מה להלן במיתה אף כאן במיתה מי כתיב ביה בגופיה מכללא קאתי הוי דבר הבא מן הכלל וכל דבר הבא מן הכלל אין דנין אותו בגזרה שוה יושב מנלן אמר רבא אמר רב נחמן אמר קרא (דברים יח) כי בו בחר ה' אלהיך מכל שבטיך לעמוד לשרת לעמידה בחרתיו ולא לישיבה בעל מום ר' אומר במיתה וחכמים אומרים באזהרה מ"ט דרבי דכתיב (ויקרא כא) אך אל הפרוכת לא יבא וגו' וילף חילול חילול מתרומה מה להלן במיתה אף כאן במיתה ונילף חילול חילול מנותר מה להלן בכרת אף כאן בכרת מסתברא מתרומה הוה ליה למילף שכן פסול הגוף מפסול הגוף אדרבה מנותר הוה ליה למילף שכן קודש פנים פיגול ונותר אלא מטמא ששימש גמר פסול הגוף מפסול הגוף קודש פנים פיגול ונותר מקודש פנים פיגול ונותר ורבנן אמר קרא בו ולא בבעל מום הזיד במעילה רבי אומר במיתה וחכמים אומרים באזהרה מאי טעמא דרבי אמר ר' אבהו גמר חטא חטא מתרומה מה להלן במיתה אף כאן במיתה ורבנן אמרי אמר קרא בו בו ולא במעילה: זר ששימש במקדש: תניא רבי ישמעאל אומר נאמר כאן (במדבר יח) והזר הקרב יומת ונאמר להלן (במדבר יז) כל הקרב הקרב אל משכן ה' ימות מה להלן בידי שמים אף כאן בידי שמים ר"ע אומר נאמר כאן והזר הקרב יומת ונאמר להלן (דברים יג) והנביא ההוא או חולם החלום ההוא יומת מה להלן בסקילה אף כאן בסקילה רבי יוחנן בן נורי אומר מה להלן בחנק אף כאן בחנק במאי קמיפלגי רבי ישמעאל ורבי עקיבא רבי עקיבא סבר דנין יומת מיומת ואין דנין יומת מימות ורבי ישמעאל סבר דנין הדיוט מהדיוט ואין דנין הדיוט מנביא ורבי עקיבא כיון שהדיח אין לך הדיוט גדול מזה במאי קמיפלגי רבי עקיבא ורבי יוחנן בן נורי בפלוגתא דרבי שמעון ורבנן דתניא נביא שהדיח בסקילה ר"ש אומר בחנק הא אונן תנן רבי עקיבא אומר בחנק תרי תנאי ואליבא

דרבי עקיבא מתניתין ר' שמעון ואליבא דר' עקיבא ברייתא רבנן ואליבא דרבי עקיבא:

מסכת סנהדרין פרק י

דף פד, ב משנה אלו הן הנחנקין המכה אביו ואמו וגונב נפש מישראל וזקן ממרא ע"פ ב"ד ונביא השקר והמתנבא בשם <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} והבא על אשת איש וזוממי בת כהן ובוועלה:

דף פד, ב גמרא מכה אביו ואמו מנלן דכתיב (שמות כא) מכה אביו ואמו מות יומת וכל מיתה האמורה בתורה סתם אינה אלא חנק אימא עד דקטיל ליה מיקטל ס"ד קטל חד בסייף ואביו בחנק הניחא למ"ד חנק קל אלא למאן דאמר חנק חמור מאי איכא למימר אלא מדכתיב (שמות כא) מכה איש ומת מות יומת וכתיב (במדבר לה) או באיבה הכהו בידו וימות שמע מינה כל היכא דאיכא הכאה סתם לאו מיתה הוא ואצטריך למיכתב מכה איש ואיצטריך למכתב כל מכה נפש דאי כתב רחמנא מכה איש ומת הוה אמינא איש דבר מצוה אין קטן לא כתב רחמנא כל מכה נפש ואי כתב רחמנא כל מכה נפש הוה אמינא אפילו נפלים אפילו בן שמונה צריכי ואימא אע"ג דלא עביד ביה חבורה אלמה תנן המכה אביו ואמו אינו חייב עד שיעשה בהן חבורה אמר קרא (ויקרא כד) מכה אדם ומכה בהמה מה מכה בהמה עד דעביד בה חבורה דכתיב בה נפש אף מכה אדם עד דעביד חבורה מתקיף לה רב ירמיה אלא מעתה הכחישה באבנים הכי נמי דלא מיחייב אלא אם אינו ענין לנפש בהמה דהא אי נמי הכחישה באבנים חייב תניהו ענין לנפש אדם אלא הקישא למה לי לכדתניא דבי חזקיה הניחא למאן דאית ליה תנא דבי חזקיה אלא למאן דלית ליה תנא דבי חזקיה היקישא למה לי מה מכה בהמה לרפואה פטור אף מכה אדם לרפואה פטור דאיבעיא להו בן מהו שיקיז דם לאביו רב מתנא אמר (ויקרא יט) ואהבת לרעך כמוך רב דימי בר חיננא אמר מכה אדם ומכה בהמה מה מכה בהמה לרפואה פטור אף מכה אדם לרפואה פטור רב לא שביק לבריה למישקל ליה סילוא מר בריה דרבינא לא שביק לבריה למיפתח ליה כוותא דילמא חביל והוה ליה שגגת איסור אי הכי אחר נמי אחר שיגגת לאו בנו שגגת חנק והדתנן מחט של יד ליטול בה את הקוץ ליחוש דילמא חביל והוויא לה שגגת סקילה התם מקלקל הוא הניחא למאן דאמר מקלקל פטור אלא למ"ד חייב מאי איכא למימר מאן שמעת ליה דאמר מקלקל בחבורה חייב ר' שמעון היא

דף פה, א גמרא ורבי שמעון האמר כל מלאכה שאינה צריכה לגופה פטור עליה בעו מיניה מרב ששת בן מהו שיעשה שליח לאביו להכותו ולקללו א"ל ואחר מי התירו אלא כבוד שמים עדיף הכא נמי כבוד שמים עדיף מיתביי ומה מי שמצוה להכותו מצוה שלא להכותו מי שאינו מצוה להכותו אינו דין שמצוה שלא להכותו מאי לאו אידי ואידי במקום מצוה הא בבנו הא באחר לא אידי ואידי לא שנא בנו ולא שנא אחר ולא קשיא כאן במקום מצוה כאן שלא במקום מצוה והכי קתני ומה במקום מצוה שמצוה להכותו מצוה שלא להכותו שלא במקום מצוה שאינו מצוה להכותו אינו דין שמצוה שלא להכותו תא שמע היוצא ליהרג ובא בנו והכהו וקיללו חייב בא אחר והכהו וקיללו פטור והוינן בה מאי שנא בנו ומאי שנא אחר ואמר רב חסדא במסרבין בו לצאת ואינו יוצא רב ששת מוקי לה

בשאין מסרבין בו לצאת אי הכי אחר נמי אחר גברא קטילא הוא והאמר רב ששת ביישו ישן ומת חייב הכא במאי עסקינן בשהכהו הכאה שאין בה שוה פרוטה והאמר רבי אמי אמר ר' יוחנן הכהו הכאה שאין בה שוה פרוטה לוקה מאי פטור דקאמר פטור מממון מכלל דבנו חייב בממון אלא בדינו הכא נמי בדינו אלא אחר היינו טעמא דפטור דאמר קרא (שמות כב) ונשיא בעמך לא תאור בעושה מעשה עמך התינח קללה הכאה מנלן דמקשינן הכאה לקללה אי הכי בנו נמי כדאמר רב פינחס בשעשה תשובה הכא נמי בשעשה תשובה אי הכי אחר נמי אמר רב מרי בעמך במקוים שבעמך אי הכי בנו נמי **דף פה,ב גמרא** מידי דהוה לאחר מיתה מאי הוה עלה אמר רבה בר רב הונא וכן תנא דבי רבי ישמעאל לכל אין הבן נעשה שליח לאביו להכותו ולקללו חוץ ממסית שהרי אמרה תורה (דברים יג) לא תחמול ולא תכסה עליו:

דף פה,ב משנה המכה אביו ואמו אינו חייב עד שיעשה בהן חבורה זה חומר במקלל מבמכה שהמקלל לאחר מיתה חייב והמכה לאחר מיתה פטור:

דף פה,ב גמרא ת"ר (ויקרא כ) אביו ואמו קלל לאחר מיתה שיכול הואיל וחייב במכה וחייב במקלל מה מכה אינו חייב אלא מחיים אף המקלל אינו חייב אלא מחיים ועוד ק"ו ומה מכה שעשה בו שלא בעמך כבעמך לא חייב בו לאחר מיתה מקלל שלא עשה בו שלא בעמך כבעמך אינו דין שלא חייב בו לאחר מיתה ת"ל אביו ואמו קלל לאחר מיתה הניחא לר' יונתן דמייתר ליה קרא אביו ואמו אלא לר' יאשיה מאי איכא למימר דתניא (ויקרא כ) איש איש מה ת"ל איש איש לרבות בת טומטום ואנדרוגינוס אשר יקלל את אביו ואת אמו אין לי אלא אביו ואמו אביו שלא אמו אביו מניין ת"ל אביו ואמו קלל אביו קלל אמו קלל דברי ר' יאשיה ר' יונתן אומר משמע שניהן כאחד ומשמע אחד ואחד בפני עצמו עד שיפרט לך הכתוב יחדיו מנא ליה נפקא ליה מומקלל אביו ואמו מות יומת ואידך ההוא מיבעי ליה לרבות בת טומטום ואנדרוגינוס ותיפוק ליה מאיש איש דברה תורה כלשון בני אדם וליתני חומר במכה מבמקלל שהמכה עשה בו שלא בעמך כבעמך משא"כ במקלל קסבר מקשינן הכאה לקללה לימא הני תנאי כהני תנאי חדא כותי אתה מצווה על הכאתו ואי אתה מצווה על קללתו ותניא אידך אי אתה מצווה לא על קללתו ולא על הכאתו סברוה דכולי עלמא כותים גירי אמת הן מאי לאו בהא קמיפלגי דמר סבר מקשינן הכאה לקללה ומר סבר לא מקשינן הכאה לקללה לא דכ"ע לא מקשינן הכאה לקללה והכא בהא קמיפלגי מר סבר כותים גירי אמת הן ומר סבר כותים גירי אריות הן אי הכי היינו דקתני עלה ושורו כישראל אלא שמע מינה בהיקישא פליגי ש"מ:

דף פה,ב משנה הגונב נפש מישראל אינו חייב עד שיכניסנו לרשותו רבי יהודה אומר עד שיכניסנו לרשותו וישתמש בו שנאמר (דברים כד) והתעמר בו ומכרו הגונב את בנו רבי ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה מחייב וחכמים פוטרין גנב מי שחציו עבד וחציו בן חורין ר' יהודה מחייב וחכמים פוטרין:

דף פה,ב גמרא ותנא קמא לא בעי עימור א"ר אחא בריה דרבא עימור פחות משהו פרוטה איכא בנייהו בעי ר' ירמיה גנבו ומכרו ישן מהו מכר אשה לעוברת מהו יש דרך עימור בכך או אין דרך עימור בכך ותיפוק ליה דליכא עימור כלל לא צריכא ישן דזגא עליה אשה דאוקמא באפי זיקא דרך עימור בכך או אין דרך עימור בכך מאי תיקו ת"ר (דברים כד) כי ימצא איש גונב נפש מאחיו אין לי אלא איש שגנב אשה מניין ת"ל וגונב איש אין לי אלא איש שגנב בין אשה ובין איש ואשה שגנבה איש שגנבה אשה מניין

ת"ל ומת הגנב ההוא מכל מקום תניא אידיך כי ימצא איש גונב נפש מאחיו אחד הגונב את האיש ואחד הגונב את האשה ואחד גר ואחד עבד משוחרר וקטן חייב גנבו ולא מכרו מכרו ועדיין ישנו ברשותו פטור מכרו לאביו או לאחיו או לאחד מן הקרובים חייב הגונב את העבדים פטור

דף פו, א גמרא תני תנא קמיה דרב ששת א"ל אני שונה רבי שמעון אומר מאחיו עד שיוציאנו מרשות אחיו ואת אמרת חייב תני פטור מאי קושיא דילמא הא ר"ש הא רבנן לא ס"ד דאמר ר' יוחנן סתם מתני' ר' מאיר סתם תוספתא ר' נחמיה סתם ספרא רבי יהודה סתם ספרי ר"ש וכולהו אליבא דר"ע: הגונב בנו: מאי טעמא דרבנן אמר אביי דאמר קרא (דברים כד) כי ימצא פרט למצוי א"ל רב פפא לאביי אלא מעתה (דברים כב) כי ימצא איש שוכב עם אשה בעולת בעל הכי נמי כי ימצא פרט למצוי כגון של בית פלוני דשכיחן גבייהו הכי נמי דפטירי א"ל אנא מונמצא בידו קאמינא אמר רבא הלכך הני מיקרי דרדקי ומתנו רבנן כמצויין בידן דמו ופטירי: גנב מי שחציו וכו': תנן התם רבי יהודה אומר אין לעבדים בושת מאי טעמא דר' יהודה אמר קרא (דברים כה) כי ינצו אנשים יחדיו איש ואחיו מי שיש לו אחוה יצא עבד שאין לו אחוה ורבנן אחיו הוא במצות והכא היכי דריש ר' יהודה סבר מאחיו לאפוקי עבדים בני ישראל למעוטי מי שחציו עבד וחציו בן חורין מבני ישראל למעוטי מי שחציו עבד וחציו בן חורין הוי מיעוט אחר מיעוט ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות ורבנן מאחיו לאפוקי עבדים לא משמע להו דהא אחיו הוא במצות בני ישראל חד למעוטי עבד וחד למעוטי מי שחציו עבד וחציו בן חורין אזהרה לגונב נפש מנין רבי יאשיה אמר (שמות כ) מלא תגנב רבי יוחנן אמר (ויקרא כה) מלא ימכרו ממכרת עבד ולא פליגי מר קא חשיב לאו דגניבה ומר קא חשיב לאו דמכירה ת"ר (שמות כ) לא תגנוב בגונב נפשות הכתוב מדבר אתה אומר בגונב נפשות או אינו אלא בגונב ממון אמרת צא ולמד משלש עשרה מדות שהתורה נדרשת בהן דבר הלמד מעניינו במה הכתוב מדבר בנפשות אף כאן בנפשות תניא אידיך (ויקרא יט) לא תגנובו בגונב ממון הכתוב מדבר אתה אומר בגונב ממון או אינו אלא בגונב נפשות אמרת צא ולמד משלש עשרה מדות שהתורה נדרשת בהן דבר הלמד מעניינו במה הכתוב מדבר בממון אף כאן בממון איתמר עידי גניבה ועידי מכירה בנפש שהוזמו חזקיה אמר אין נהרגין רבי יוחנן אמר נהרגין חזקיה דאמר כר"ע דאמר דבר ולא חצי דבר ורבי יוחנן אמר כרבנן דאמרי דבר ואפי' חצי דבר ומודה חזקיה בעדים האחרונים של בן סורר ומורה שהוזמו שנהרגין מתוך שיכולים לומר הראשונים

דף פו, ב גמרא להלקותו באנו והני אחריני כולי דבר קא עבדי ליה מתקיף לה רב פפא אי הכי עידי מכירה נמי ליקטליה מתוך שיכולין עידי גניבה לומר להלקותו באנו וכי תימא דקסבר חזקיה דלא לקי והא איתמר עידי גניבה בנפש שהוזמו חזקיה ורבי יוחנן חד אמר לוקין וחד אמר אין לוקין ואמרינן תסתיים דחזקיה דאמר לוקין מדאמר חזקיה אין נהרגין דאי ר' יוחנן כיון דאמר נהרגין הוה ליה לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד וכל לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד אין לוקין עליו איהו לא לקי אינהו היכי לקו אלא אמר רב פפא בעידי מכירה דכולי עלמא לא פליגי דנהרגין כי פליגי בעידי גניבה חזקיה אמר אין נהרגין גניבה לחודה קיימא ומכירה לחודה קיימא ר' יוחנן אמר נהרגין גניבה אתחלתא דמכירה היא ומודה רבי יוחנן בעדים הראשונים של בן סורר ומורה שהוזמו שאין נהרגין מתוך שיכולין לומר להלקותו באנו אמר אביי הכל מודים בבן סורר ומורה והכל מודים בבן

סורר ומורה ומחלוקת בבן סורר ומורה הכל מודים בבן סורר ומורה בעדים הראשונים שאין נהרגין מתוך שיכולין לומר להלקותו באנו והכל מודים בבן סורר ומורה בעדים אחרונים שנהרגים מתוך שעדים הראשונים יכולין לומר להלקותו באנו והני כוליה דבר קא עבדי ליה ומחלוקת בבן סורר ומורה שנים אומרים בפנינו גנב ושנים אומרים בפנינו אכל אמר רב אסי עידי מכירה בנפש שהוזמו אין נהרגין מתוך שיכול לומר עבדי מכרתי אמר רב יוסף כמאן אזלא הא שמעתא דרב אסי כר"ע דאמר דבר ולא חצי דבר א"ל אביי דאי כרבנן נהרגין הא מתוך קאמר אלא אפילו תימא רבנן ובדלא אתו עידי גניבה אי הכי מאי למימרא לא צריכא דאע"ג דאתו לבסוף ואכתי מאי למימרא לא צריכא דקא מרמזי רמוזי מהו דתימא רמיזא מילתא היא קמ"ל רמיזא לאו כלום הוא:

דף פו, ב משנה זקן ממרא על פי ב"ד שנאמר (דברים יז) כי יפלא ממך דבר למשפט שלשה בתי דינין היו שם אחד יושב על פתח הר הבית ואחד יושב על פתח העזרה ואחד יושב בלשכת הגזית באין לזה שעל פתח הר הבית ואומר כך דרשתי וכך דרשו חבירי כך לימדתי וכך לימדו חבירי אם שמעו אמר להם ואם לאו באין להן לאותן שעל פתח עזרה ואומר כך דרשתי וכך דרשו חבירי כך לימדתי וכך לימדו חבירי אם שמעו אמר להם ואם לאו אלו ואלו באין לב"ד הגדול שבלשכת הגזית שממנו יוצא תורה לכל ישראל שנאמר (דברים יז) מן המקום ההוא אשר יבחר ה' חזר לעירו שנה ולמד בדרך שהיה למד פטור ואם הורה לעשות חייב שנאמר (דברים יז) והאיש אשר יעשה בזדון אינו חייב עד שיורה לעשות תלמיד שהורה לעשות פטור נמצא חומרו קולו:

דף פו, ב גמרא תנו רבנן כי יפלא ממך דבר

דף פז, א גמרא במופלא שבב"ד הכתוב מדבר ממך זה יועץ וכן הוא אומר (נחום א) ממך יצא חושב על ה' רעה יועץ בליעל דבר זו הלכה למשפט זה הדין בין דם לדם בין דם נדה דם לידה דם זיבה בין דין לדין בין דיני נפשות דיני ממונות דיני מכות בין נגע לנגע בין נגעי אדם נגעי בתים נגעי בגדים דברי אלו החרמים והערכין וההקדשות ריבות זו השקאת סוטה ועריפת עגלה וטהרת מצורע בשעריך זו לקט שכחה ופאה וקמת מב"ד ועלית מלמד שבית המקדש גבוה מא"י וא"י גבוה מכל הארצות אל המקום מלמד שהמקום גורם בשלמא בית המקדש גבוה מא"י דכתיב ועלית אלא א"י גבוה מכל הארצות מנא ליה דכתיב (ירמיהו כג) לכן הנה ימים באים נאם ה' <לא יאמר> [ולא יאמרו עוד] חי ה' אשר העלה את בני ישראל מארץ מצרים כי אם חי ה' אשר העלה ואשר הביא את זרע בית ישראל מארץ צפונה ומכל הארצות אשר הדחתים שם וישבו על אדמתם תנו רבנן זקן ממרא אינו חייב אלא על דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת דברי ר"מ רבי יהודה אומר על דבר שעיקרו מדברי תורה ופירושו מדברי סופרים ר"ש אומר אפילו דקדוק אחד מדקדוקי סופרים מאי טעמא דר"מ גמר דבר דבר כתיב הכא (דברים יז) כי יפלא ממך דבר למשפט וכתוב התם (ויקרא ד) ונעלם דבר מעיני הקהל מה להלן דבר שחייב על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת אף כאן דבר שחייב על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת ור' יהודה (דברים יז) על פי התורה אשר יורוך עד דאיכא תורה ויורוך ור"ש אשר יגידו לך מן המקום ההוא אפילו כל דהו א"ל רב הונא בר חיננא לרבא תרגמא לי להא מתניתא אליבא דר"מ א"ל רבא לרב פפא פוק תרגמא ליה כי יפלא במופלא שבב"ד הכתוב מדבר ממך זה יועץ שיודע לעבר שנים ולקבוע חדשים כדתנן הן העידו שמעברים את השנה כל אדר שהיו אומרים עד הפורים דאי להאי גיסא קא שרי חמץ בפסח ואי להאי גיסא קא שרי חמץ

דר' שמעון ורבנן דתנן אין לו בהן יד בהן רגל אוזן ימנית אין לו טהרה עולמית ר' אליעזר אומר נותן לו על מקומו ויוצא רבי שמעון אומר נותן על של שמאל ויוצא בשעריך זה לקט שכחה פיאה לקט דתנן שני שבלין לקט שלשה אינן לקט שכחה שני עומרין שכחה שלשה אינן שכחה ועל כולן ב"ש אומרים שלש לעני וארבע לבעל הבית פיאה בפלוגתא דר' ישמעאל ורבנן דתנן מצות פיאה להפריש מן הקמה לא הפריש מן הקמה יפריש מן העומרין לא הפריש מן העומרין יפריש מן הכרי עד שלא מירחו מירחו מעשר ונותן לו משום רבי ישמעאל אמרו אף מפריש מן העיסה: ג' בתי דינין וכו': אמר רב כהנא הוא אומר מפי השמועה והן אומרין מפי השמועה אינו נהרג הוא אומר כך הוא בעיני והן אומרין כך הוא בעינינו אינו נהרג וכל שכן הוא אומר מפי השמועה והן אומרין כך הוא בעינינו אינו נהרג עד שיאמר כך הוא בעיני והן אומרים מפי השמועה תדע שהרי לא הרגו את עקביא בן מהללאל ור' אלעזר אומר אפילו הוא אומר מפי השמועה והן אומרין כך הוא בעינינו נהרג כדי שלא ירבו מחלוקות בישראל ואם תאמר מפני מה לא הרגו את עקביא בן מהללאל מפני שלא הורה הלכה למעשה תנן כך דרשתי וכך דרשו חברי כך למדתי וכך למדו חברי מאי לאו דהוא אמר מפי השמועה והם אומרין כך הוא בעינינו לא הוא אומר כך הוא בעיני והם אומרים מפי השמועה ת"ש דאמר רבי יאשיה שלשה דברים סח לי זעירא מאנשי ירושלים בעל שמחל על קינויו קינויו מחול

דף פח, ב גמרא בן סורר ומורה שרצו אביו ואמו למחול לו מוחלין לו זקן ממרא שרצו בית דינו למחול לו מוחלין לו וכשבאתי אצל חברי שבדרום על שנים הודו לי על זקן ממרא לא הודו לי כדי שלא ירבו מחלוקות בישראל תיובתא תניא אמר רבי יוסי מתחילה לא היו מרבינן מחלוקת בישראל אלא בית דין של שבעים ואחד יושבין בלשכת הגזית ושני בתי דינין של עשרים ושלשה אחד יושב על פתח הר הבית ואחד יושב על פתח העזרה ושאר בתי דינין של עשרים ושלשה יושבין בכל עיירות ישראל הוצרך הדבר לשאול שואלין מבית דין שבעירן אם שמעו אמרו להן ואם לאו באין לזה שסמוך לעירן אם שמעו אמרו להם ואם לאו באין לזה שעל פתח הר הבית אם שמעו אמרו להם ואם לאו באין לזה שעל פתח העזרה ואומר כך דרשתי וכך דרשו חברי כך למדתי וכך למדו חברי אם שמעו אמרו להם ואם לאו ואלו ואלו באין ללשכת הגזית ששם יושבין מתמיד של שחר עד תמיד של בין הערבים ובשבתות ובימים טובים יושבין בחיל נשאלה שאלה בפניהם אם שמעו אמרו להם ואם לאו עומדין למנין רבו המטמאים טמאו רבו המטהרין טהרו משרבו תלמידי שמאי והלל שלא שמשו כל צרכן רבו מחלוקת בישראל ונעשית תורה כשתי תורות משם כותבין ושולחין בכל מקומות כל מי שהוא חכם ושפל ברך ודעת הבריות נוחה הימנו יהא דיין בעירו משם מעלין אותו להר הבית משם לעזרה משם ללשכת הגזית שלחו מתם איזהו בן העולם הבא ענוותן ושפל ברך שייף עייל שייף ונפיק וגריס באורייתא תדירא ולא מחזיק טיבותא לנפשיה יהבו ביה רבנן עינייהון ברב עולא בר אבא: חזר לעירו ושנה: ת"ר אינו חייב עד שיעשה כהוראתו או שיורה לאחרים ויעשו כהוראתו בשלמא יורה לאחרים ויעשו כהוראתו מעיקרא לאו בר קטלא הוא והשתא בר קטלא הוא אלא שיעשה כהוראתו מעיקרא נמי בר קטלא הוא התינח היכא דאורי בחלב ודם דמעיקרא לאו בר קטלא הוא והשתא בר קטלא הוא אלא היכא דאורי בחייבי מיתות ב"ד מעיקרא נמי בר קטלא הוא מעיקרא בעי התראה השתא לא בעי התראה מסית דלא

בעי התראה מאי איכא למימר מעיקרא אי אמר טעמא מקבלינן מיניה השתא אי אמר טעמא לא מקבלינן מיניה:

דף פח,ב משנה חומר בדברי סופרים מבדברי תורה האומר אין תפילין כדי לעבור על ד"ת פטור חמש טוטפות להוסיף על דברי סופרים חייב:

דף פח,ב גמרא אמר ר' אלעזר אמר ר' אושעיא אינו חייב אלא על דבר שעיקרו מדברי תורה ופירושו מדברי סופרים ויש בו להוסיף ואם הוסיף גורע ואין לנו אלא תפילין אליבא דרבי יהודה והאיכא לולב דעיקרו מדברי תורה ופירושו מדברי סופרים ויש בו להוסיף ואם הוסיף גורע בלולב מאי סבירא לן אי סבירא לן דלולב אין צריך אגד האי לחודיה קאי והאי לחודיה קאי ואי סבירא לן דצריך אגד גרוע ועומד הוא והאיכא ציצית דעיקרו מדברי תורה ופירושו מדברי סופרים ויש בו להוסיף ואם הוסיף גורע בציצית מאי סבירא לן אי סבירא לן דקשר העליון לאו דאורייתא האי לחודיה קאי והאי לחודיה קאי ואי סבירא לן

דף פט,א גמרא דקשר העליון דאורייתא גרוע ועומד אי הכי תפילין נמי אי עביד ארבעה בתי ואייתי אחרינא ואנח גבייהו האי לחודיה קאי והאי לחודיה קאי ואי עביד חמשה בתי גרוע ועומד הוא האמר ר' זירא בית חיצון שאינו רואה את האויר פסול:

דף פט,א משנה אין ממיתין אותו לא בבית דין שבעירו ולא בבית דין שביבנה אלא מעלין אותו לבית דין הגדול שבירושלים ומשמרין אותו עד הרגל וממיתין אותו ברגל שנאמר (דברים יז) וכל העם ישמעו ויראו ולא יזידון עוד דברי ר' עקיבא ר' יהודה אומר אין מענין את דינו של זה אלא ממיתין אותו מיד וכותבין ושולחין שלוחין בכל המקומות איש פלוני מתחייב מיתה בבית דין:

דף פט,א גמרא תנו רבנן אין ממיתין אותו לא בבית דין שבעירו ולא בבית דין שביבנה אלא מעלין אותו לב"ד הגדול שבירושלים ומשמרין אותו עד הרגל וממיתין אותו ברגל שנאמר וכל העם ישמעו ויראו דברי רבי עקיבא אמר לו ר' יהודה וכי נאמר יראו ויראו והלא לא נאמר אלא ישמעו ויראו למה מענין דינו של זה אלא ממיתין אותו מיד וכותבין ושולחין בכל מקום איש פלוני נתחייב מיתה בבית דין ת"ר ארבעה צריכין הכרזה המסית ובן סורר ומורה וזקן ממרא ועדים זוממין בכולהו כתיב בהו וכל העם וכל ישראל בעדים זוממין כתיב והנשאר' דלא כולי עלמא חזו לסהדותא:

דף פט,א משנה נביא השקר המתנבא מה שלא שמע ומה שלא נאמר לו מיתתו בידי אדם אבל הכובש את נבואתו והמוותר על דברי נביא ונביא שעבר על דברי עצמו מיתתו בידי שמים שנאמר (דברים יח) אנכי אדרש מעמו המתנבא בשם <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} ואומר כך אמרה <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} אפי' כוון את ההלכה לטמא את הטמא ולטהר את הטהור הבא על אשת איש כיון שנכנסה לרשות הבעל לנשואין אע"פ שלא נבעלה הבא עליה הרי זה בחנק וזוממי בת כהן ובועלה שכל המוזמין מקדימין לאותה מיתה חוץ מזוממי בת כהן ובועלה:

דף פט,א גמרא תנו רבנן שלשה מיתתן בידי אדם ושלשה מיתתן בידי שמים המתנבא מה שלא שמע ומה שלא נאמר לו והמתנבא בשם <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} מיתתן בידי אדם הכובש את נבואתו והמוותר על דברי נביא ונביא שעבר על דברי עצמו מיתתן בידי שמים מנהני מילי אמר רב יהודה אמר רב דאמר קרא (דברים יח) אך הנביא אשר יזיד לדבר דבר בשמי זה המתנבא מה שלא שמע ואשר לא צויתיו הא לחבירו צויתיו זה

המתנבא מה שלא נאמר לו ואשר ידבר בשם אלהים אחרים זה המתנבא בשם <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} וכתוב ומת הנביא שהוא וכל מיתה האמורה בתורה סתם אינה אלא חנק הכובש את נבואתו והמוותר על דברי נביא ונביא שעבר על דברי עצמו מיתתן בידי שמים דכתיב (דברים יח) והאיש אשר לא ישמע קרי ביה לא ישמיע וקרי ביה לא ישמע אל דברי וכתוב אנכי אדרש מעמו בידי שמים: המתנבא מה שלא שמע: כגון צדקיה בן כנענה דכתיב (דברי הימים ב יח) ויעש לו צדקיה בן כנענה קרני ברזל מאי הוה ליה למיעבד רוח נבות אטעיתיה דכתיב (מלכים א כב) ויאמר ה' מי יפתה את אחאב ויעל ויפול ברמות גלעד ויצא הרוח ויעמד לפני ה' ויאמר אני אפתנו ויאמר תפתה וגם תוכל צא ועשה כן אמר רב יהודה מאי צא צא ממחיצתי מאי רוח אמר רבי יוחנן רוחו של נבות היזרעאלי הוה ליה למידק כדרבי יצחק דאמר רבי יצחק סיגנון אחד עולה לכמה נביאים ואין שני נביאים מתנבאין בסיגנון אחד עובדיה אמר (עובדיה א) זדון לבך השיאך ירמיה אמר (ירמיהו מט) תפלצתך השיא אותך זדון לבך והני מדקאמרי כולהו כהדדי שמע מינה לא כלום קאמרי דילמא לא הוה ידע ליה להא דרבי יצחק יהושפט הוה התם וקאמר להו דכתיב (מלכים א כב) ויאמר יהושפט האין פה נביא <עוד לה'> [לה' עוד] אמר ליה הא איכא כל הני אמר ליה כך מקובלני מבית אבי אבא סיגנון אחד עולה לכמה נביאים ואין שני נביאים מתנבאים בסיגנון אחד המתנבא מה שלא נאמר לו כגון חנניה בן עזור דקאי ירמיה בשוק העליון וקאמר (ירמיהו מט) כה אמר ה' [צבאות] הנני שובר את קשת עילם נשא חנניה ק"ו בעצמו מה עילם שלא בא אלא לעזור את בבל אמר הקב"ה הנני שובר את קשת עילם כשדים עצמן על אחת כמה וכמה אתא איהו בשוק התחתון אמר (ירמיהו כח) כה אמר ה' וגו' שברתי את עול מלך בבל א"ל רב פפא לאביי האי לחבירו נמי לא נאמר א"ל כיון דאיתיהיב ק"ו למידרש כמאן דאיתמר ליה דמי הוא ניהו דלא נאמר לו המתנבא בשם <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} כגון נביאי הבעל הכובש את נבואתו כגון יונה בן אמיתי והמוותר על דברי נביא כגון

דף פט,ב גמרא חבריה דמיכה דכתיב (מלכים א כ) ואיש אחד מבני הנביאים אמר אל רעהו בדבר ה' הכני נא וימאן האיש להכותו וכתוב (מלכים א כ) ויאמר לו יען אשר לא שמעת [וגו'] ונביא שעבר על דברי עצמו כגון עדו הנביא דכתיב (מלכים א כ) כי כן צוה אותי וכתוב (מלכים א כ) ויאמר לו גם אני נביא כמוך וכתוב (מלכים א כ) וישב אתו וכתוב (מלכים א כ) וילך וימצאהו אריה תני תנא קמיה דרב חסדא הכובש את נבואתו לוקה אמר ליה מאן דאכיל תמרי בארבלא לקי מאן מתרי ביה אמר אביי חבריה נביאי מנא ידעי אמר אביי דכתיב (עמוס ג) כי לא יעשה ה' [אלהים] דבר כי אם גלה סודו ודילמא הדרי ביה אם איתא דהדרי ביה אודועי הוּו מודעי לכלהו נביאי והא יונה דהדרי ביה ולא אודעוהו יונה מעיקרא נינוה נהפכת אמרי ליה איהו לא ידע אי לטובה אי לרעה המוותר על דברי נביא מנא ידע דאיענש דיהב ליה אות והא מיכה דלא יהיב ליה אות ואיענש היכא דמוחזק שאני דאי לא תימא הכי אברהם בהר המוריה היכי שמע ליה יצחק אליהו בהר הכרמל היכי סמכי עליה ועבדי שחוטי חוץ אלא היכא דמוחזק שאני (בראשית כב) ויהי אחר הדברים האלה והאלהים נסה את אברהם <אחר מאי> [מאי אחר] א"ר יוחנן משום רבי יוסי בן זמרא אחר דבריו של שטן דכתיב (בראשית כא) ויגדל הילד ויגמל וגו' אמר שטן לפני הקב"ה רבונו של עולם זקן זה חננתו למאה שנה פרי בטן מכל סעודה שעשה לא היה לו תור אחד או גוזל אחד להקריב לפניך אמר לו כלום עשה אלא בשביל בנו אם

אני אומר לו זבח את בנך לפני מיד זובחו מיד והאלהים נסה את אברהם ויאמר קח נא את בנך אמר רבי שמעון בר אבא אין נא אלא לשון בקשה משל למלך בשר ודם שעמדו עליו מלחמות הרבה והיה לו גבור אחד ונצחן לימים עמדה עליו מלחמה חזקה אמר לו בבקשה ממך עמוד לי במלחמה זו שלא יאמרו ראשונות אין בהם ממש אף הקב"ה אמר לאברהם ניסיתך בכמה נסיונות ועמדת בכלן עכשיו עמוד לי בנסיון זה שלא יאמרו אין ממש בראשונים את בנך ב' בנים יש לי את יחידך זה יחיד לאמו וזה יחיד לאמו אשר אהבת תרוייהו רחימנא להו את יצחק וכל כך למה כדי שלא תטרף דעתו עליו קדמו שטן לדרך אמר לו (איוב ד) הנסה דבר אליך תלאה הנה יסרת רבים וידיים רפות תחזק כושל יקימון מליך כי עתה תבא אליך ותלא אמר לו (תהילים כו) אני בתומי אלך אמר לו הלא יראתך כסלתך אמר לו זכר נא מי הוא נקי אבד כיון דחזא דלא קא שמיע ליה אמר ליה ואלי דבר יגונב כך שמעתי מאחורי הפרגוד השה לעולה ואין יצחק לעולה אמר לו כך עונשו של בדאי שאפילו אמר אמת אין שומעין לו ר' לוי אמר אחר דבריו של ישמעאל ליצחק אמר לו ישמעאל ליצחק אני גדול ממך במצות שאתה מלת בן שמנת ימים ואני בן שלש עשרה שנה אמר לו ובאבר אחד אתה מגרה בי אם אמר לי הקב"ה זבח עצמך לפני אני זובח מיד והאלהים נסה את אברהם תנו רבנן נביא שהדיח בסקילה רבי שמעון אומר בחנק מדיחי עיר הנדחת בסקילה רבי שמעון אומר בחנק נביא שהדיח בסקילה מ"ט דרבנן אתיא הדחה הדחה ממסית מה להלן בסקילה אף כאן בסקילה ור"ש מיתה כתיבא ביה וכל מיתה האמורה בתורה סתם אינה אלא חנק מדיחי עיר הנדחת בסקילה מ"ט דרבנן גמרי הדחה הדחה או ממסית או מנביא שהדיח ור"ש גמר הדחה הדחה מנביא וליגמר ממסית דנין מסית רבים ממסית רבים ואין דנין מסית רבים ממסית יחיד אדרבה דנין הדיוט מהדיוט ואין דנין הדיוט מנביא ור"ש כיון שהדיח אין לך הדיוט גדול מזה אמר רב חסדא **דף צ"א גמרא** מחלוקת בעוקר הגוף <דעבודת כוכבים> {דעבודה זרה} וקיום מקצת וביטול מקצת <דעבודת כוכבים> {דעבודה זרה} דרחמנא אמר (דברים יג) מן הדרך אפילו מקצת הדרך אבל עוקר הגוף דשאר מצות דברי הכל בחנק וקיום מקצת וביטול מקצת דבשאר מצות דברי הכל פטור מתיב רב המנונא (דברים יג) ללכת זו מצות עשה בה זו מצות לא תעשה ואי סלקא דעתך <בעבודת כוכבים> {בעבודה זרה} עשה <בעבודת כוכבים> {בעבודה זרה} היכי משכחת לה תרגמה רב חסדא (דברים יב) ונתצתם רב המנונא אמר מחלוקת בעוקר הגוף בין <בעבודת כוכבים> {בעבודה זרה} ונתצתם רב המנונא אמר מקצת וביטול מקצת <דעבודת כוכבים> {דעבודה זרה} דרחמנא אמר מן הדרך אפילו מקצת הדרך אבל קיום מקצת וביטול מקצת דבשאר מצות דברי הכל פטור ת"ר המתנבא לעקור דבר מן התורה חייב לקיים מקצת ולבטל מקצת ר"ש פוטר <ובעבודת כוכבים> {ובעבודה זרה} אפילו אומר היום עיבדוה ולמחר בטלוה דברי הכל חייב אביי סבר לה כרב חסדא ומתרץ לה כרב חסדא רבא סבר לה כרב המנונא ומתרץ לה כרב המנונא אביי סבר לה כרב חסדא ומתרץ לה כרב חסדא המתנבא לעקור דבר מן התורה דברי הכל בחנק לקיים מקצת ולבטל מקצת ר"ש פוטר והוא הדין לרבנן <ובעבודת כוכבים> {ובעבודה זרה} אפילו אמר היום עיבדוה ולמחר בטלוה חייב מר כדאית ליה ומר כדאית ליה רבא סבר לה כרב המנונא ומתרץ לה כרב המנונא המתנבא לעקור דבר מן התורה בין <בעבודת כוכבים> {בעבודה זרה} בין בשאר מצות חייב מר כדאית ליה ומר כדאית ליה לקיים מקצת ולבטל מקצת בשאר מצות ר"ש פוטר והוא הדין

לרבנן <ובעבודת כוכבים> {ובעבודה זרה} אפילו אומר היום עיבדוה ולמחר בטלוה חייב
מר כדאית ליה ומר כדאית ליה א"ר אבהו א"ר יוחנן בכל אם יאמר לך נביא עבור על
דברי תורה שמע לו חוץ <מעבודת כוכבים> {מעבודה זרה} שאפילו מעמיד לך חמה
באמצע הרקיע אל תשמע לו תניא רבי יוסי הגלילי אומר הגיע תורה לסוף דעתה של
<עבודת כוכבים> {עבודה זרה} לפיכך נתנה תורה ממשלה בה שאפילו מעמיד לך חמה
באמצע הרקיע אל תשמע לו תניא א"ר עקיבא חס ושלום שהקדוש ב"ה מעמיד חמה
לעוברי רצונו אלא כגון חנניה בן עזור שמתחלתו נביא אמת ולבסוף נביא שקר: וזוממי
בת כהן: מנהני מילי אמר רב אחא בריה דרב איקא דתניא ר' יוסי אומר מה ת"ל (דברים
יט) ועשיתם לו כאשר זמם לעשות לאחיו לפי שכל המזוממין שבתורה זוממיהן ובועליהן
כיוצא בהן בת כהן היא בשריפה ואין בוועלה בשריפה זוממין איני יודע אם לו הוקשו אם
לה הוקשו כשהוא אומר לעשות לאחיו ולא לאחותו:

מסכת סנהדרין פרק יא

דף צ,א משנה כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא שנאמר (ישעיהו ס) ועמך כולם
צדיקים לעולם יירשו ארץ נצר מטעי מעשה ידי להתפאר ואלו שאין להם חלק לעולם
הבא האומר אין תחיית המתים מן התורה ואין תורה מן השמים ואפיקורוס ר"ע אומר אף
הקורא בספרים החיצונים והלוחש על המכה ואומר (שמות טז) כל המחלה אשר שמת
במצרים לא אשים עליך כי אני ה' רופאך אבא שאול אומר אף ההוגה את השם באותיותיו
שלשה מלכים וארבעה הדיוטות אין להן חלק לעולם הבא שלשה מלכים ירבעם אחאב
ומנשה ר' יהודה אומר מנשה יש לו חלק לעולם הבא שנאמר (דברי הימים ב לג) ויתפלל
אליו וישמע תחנונו וישיבהו ירושלים למלכותו אמרו לו למלכותו השיבו ולא לחיי העולם
הבא השיבו ארבעה הדיוטות בלעם ודואג ואחיתופל וגחזי:

דף צ,א גמרא וכל כך למה תנא הוא כפר בתחיית המתים לפיכך לא יהיה לו חלק
בתחיית המתים שכל מדותיו של הקב"ה מדה כנגד מדה דאמר ר' שמואל בר נחמני אמר
ר' יונתן מניין שכל מדותיו של הקב"ה מדה כנגד מדה שנאמר (מלכים ב ז) ויאמר אלישע
שמעו דבר ה' [וגו'] כעת מחר סאה סלת בשקל וסאתים שעורים בשקל בשער שומרון
וכתיב (מלכים ב ז) ויען השליש אשר <המלך> [למלך] נשען על ידו את איש האלהים
ויאמר הנה ה' עושה ארובות בשמים היהיה הדבר הזה ויאמר הנך רואה בעיניך ומשם לא
תאכל

דף צ,ב גמרא וכתיב (מלכים ב ז) ויהי לו כן וירמסו אותו העם בשער וימות ודילמא
קללת אלישע גרמה ליה דאמר רב יהודה אמר רב קללת חכם אפי' על חנם היא באה אם
כן לכתוב קרא וירמסוהו וימות מאי בשער על עסקי שער <אמר ר' יוחנן> מניין לתחיית
המתים מן התורה שנאמר (במדבר יח) ונתתם ממנו [את] תרומת ה' לאהרן הכהן וכי
אהרן לעולם קיים והלא לא נכנס לארץ ישראל שנותנין לו תרומה אלא מלמד שעתיד
לחיות וישראל נותנין לו תרומה מכאן לתחיית המתים מן התורה דבי רבי ישמעאל תנא
לאהרן כאהרן מה אהרן חבר אף בניו חברים א"ר שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן מניין

שאינן נותנין תרומה לכהן עם הארץ שנאמר (דברי הימים ב לא) ויאמר לעם ליושבי ירושלים לתת מנת <לכהנים ולוים> [הכהנים והלוים] למען יחזקו בתורת ה' כל המחזיק בתורת ה' יש לו מנת ושאינו מחזיק בתורת ה' אין לו מנת אמר רב אחא בר אדא אמר רב יהודה כל הנותן תרומה לכהן עם הארץ כאילו נותנה לפני ארי מה ארי ספק דורס ואוכל ספק אינו דורס ואוכל אף כהן עם הארץ ספק אוכלה בטורה ספק אוכלה בטומאה ר' יוחנן אמר אף גורם לו מיתה שנאמר (ויקרא כב) ומתו בו כי יחללוהו דבי ר' א' בן יעקב תנא אף משיאו עון אשמה שנאמר (ויקרא כב) והשיאו אותם עון אשמה באכלם את קדשיהם תניא רבי סימאי אומר מניין לתחיית המתים מן התורה שנאמר (שמות ו) וגם הקימותי את בריתי אתם לתת להם את ארץ כנען לכם לא נאמר אלא להם מכאן לתחיית המתים מן התורה: <צד"ק ג"ם גש"ם ק"ם סימן>: שאלו מינין את רבן גמליאל מניין שהקדוש ברוך הוא מחיה מתים אמר להם מן התורה ומן הנביאים ומן הכתובים ולא קיבלו ממנו מן התורה דכתיב (דברים לא) ויאמר ה' אל משה הנך שוכב עם אבותיך וקם אמרו לו ודילמא וקם העם הזה וזנה מן הנביאים דכתיב (ישעיהו כו) יחיו מתים נבלתי יקומו הקיצו ורננו שוכני עפר כי טל אורות טלך וארץ רפאים תפיל ודילמא מתים שהחיה יחזקאל מן הכתובים דכתיב (שיר השירים ז) וחכך כיון הטוב הולך לדודי למישרים דובב שפתי ישנים ודילמא רחושי מרחשן שפוותיה בעלמא כר' יוחנן דאמר ר' יוחנן משום ר' ש' בן יהוצדק כל מי שנאמרה הלכה בשמו בעולם הזה שפתותיו דובבות בקבר שנאמר דובב שפתי ישנים עד שאמר להם מקרא זה (דברים יא) אשר נשבע ה' לאבותיכם לתת להם לכם לא נאמר אלא להם מיכן לתחיית המתים מן התורה וי"א מן המקרא הזה אמר להם (דברים ד) ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים כלכם היום <פשיטא דחיים כולכם היום אלא אפילו ביום שכל העולם כולם מתים אתם חיים> מה היום כולכם קיימין אף לעוה"ב כולכם קיימין שאלו רומיים את רבי יהושע בן חנניה מניין שהקב"ה מחיה מתים ויודע מה שעתידי להיות אמר להו תרווייהו מן המקרא הזה שנאמר (דברים לא) ויאמר ה' אל משה הנך שוכב עם אבותיך וקם העם הזה וזנה ודילמא וקם העם הזה וזנה אמר להו נקוטו מיהא פלגא בידייכו דידוע מה שעתידי להיות איתמר נמי א"ר יוחנן משום רבי שמעון בן יוחאי מניין שהקדוש ברוך הוא מחיה מתים ויודע מה שעתידי להיות שנאמר הנך שוכב עם אבותיך וקם וגו' תניא א"ר אליעזר בר' יוסי בדבר זה זיפתתי ספרי מינים שהיו אומרים אין תחיית המתים מן התורה אמרתי להן זיפתתם תורתכם ולא העליתם בידכם כלום שאתם אומרים אין תחיית המתים מן התורה הרי הוא אומר (במדבר טו) הכרת תכרת הנפש ההיא עונה בה הכרת תכרת בעולם הזה עונה בה לאימת לאו לעולם הבא א"ל רב פפא לאביי ולימא להו תרווייהו מהכרת תכרת אינהו הוו אמרי ליה דברה תורה כלשון בני אדם כתנאי הכרת תכרת תכרת בעולם הזה תכרת לעולם הבא דברי ר' ע' אמר לו ר' ישמעאל והלא כבר נאמר (במדבר טו) את ה' הוא מגדף ונכרתה וכי שלשה עולמים יש אלא ונכרתה בעולם הזה הכרת לעולם הבא הכרת תכרת דברה תורה כלשון בני אדם בין ר' ישמעאל ובין ר' ע' עונה בה מאי עבדי ביה לכדתניא יכול אפילו עשה תשובה ת"ל עונה בה לא אמרתי אלא בזמן שעונה בה שאלה קליאופטרא מלכתא את ר' מ' אמרה ידענא דחיי שכבי דכתיב (תהילים עב) ויציצו מעיר כעשב הארץ אלא כשהן עומדין עומדין ערומין או בלבושיהן עומדין אמר לה ק"ו מחיטה ומה חיטה שנקברה ערומה

יוצאה בכמה לבושים צדיקים שנקברים בלבושיהן על אחת כמה וכמה א"ל קיסר לרבן
גמליאל אמריתו דשכבי חיי הא הוּו עפרא ועפרא מי קא חיי
דף צא,א גמרא אמרה ליה ברתיה שבקיה ואנא מהדרנא ליה שני יוצרים יש בעירנו אחד
יוצר מן המים ואחד יוצר מן הטיט איזה מהן משובח א"ל זה שיוצר מן המים א"ל מן
המים צר מן הטיט לא כל שכן דבי ר' ישמעאל תנא ק"ו מכלי זכוכית מה כלי זכוכית
שעמלן ברוח בשר ודם נשברו יש להן תקנה בשר ודם שברוחו של הקב"ה על אחת כמה
וכמה א"ל ההוא מינא לר' אמי אמריתו דשכבי חיי והא הוּו עפרא ועפרא מי קא חיי א"ל
אמשול לך משל למה הדבר דומה למלך בשר ודם שאמר לעבדיו לכו ובנו לי פלטרין
גדולים במקום שאין מים ועפר הלכו ובנו אותו לימים נפלו אמר להם חזרו ובנו אותו
במקום שיש עפר ומים אמרו לו אין אנו יכולין כעס עליהם ואמר להן במקום שאין מים
ועפר בניתם עכשיו שיש מים ועפר על אחת כמה וכמה ואם אי אתה מאמין צא לבקעה
וראה עכבר שהיום חציו בשר וחציו אדמה למחר השריץ ונעשה כלו בשר שמא תאמר
לזמן מרובה עלה להר וראה שהיום אין בו אלא חלזון אחד למחר ירדו גשמים ונתמלא
כולו חלזונות א"ל ההוא מינא לגביהא בן פסיסא ווי לכוּן חייביא דאמריתון מיתי חייין
דחייין מיתי דמיתי חייין א"ל ווי לכוּן חייביא דאמריתון מיתי לא חייין דלא הוּו חיי דהוי חיי
לא כ"ש א"ל חייביא קרית לי אי קאימנא בעיטנא בך ופשיטנא לעקמותך מינך א"ל אם
אתה עושה כן רופא אומן תקרא ושכר הרבה תטול ת"ר בעשרים וארבעה בניסן איתנטילו
דימוסנאי מיהודה ומירושלים כשבאו בני אפריקיא לדון עם ישראל לפני אלכסנדרוס
מוקדון אמרו לו ארץ כנען שלנו היא דכתיב (במדבר לד) ארץ כנען לגבולותיה וכנען
אבוהון דהנהו אינשי הוה אמר להו גביהא בן פסיסא לחכמים תנו לי רשות ואלך ואדון
עמהן לפני אלכסנדרוס מוקדון אם ינצחוני אמרו הדיוט שבנו נצחתם ואם אני אנצח אותם
אמרו להם תורת משה נצחתכם נתנו לו רשות והלך ודן עמהם אמר להם מהיכן אתם
מביאים ראייה אמרו לו מן התורה אמר להן אף אני לא אביא לכם ראייה אלא מן התורה
שנאמר (בראשית ט) ויאמר ארור כנען עבד עבדים יהיה לאחיו עבד שקנה נכסים עבד
למי ונכסים למי ולא עוד אלא שהרי כמה שנים שלא עבדתונו אמר להם אלכסנדרוס
מלכא החזירו לו תשובה אמרו לו תנו לנו זמן שלשה ימים נתן להם זמן בדקו ולא מצאו
תשובה מיד ברחו והניחו שדותיהן כשהן זרועות וכרמיהן כשהן נטועות ואותה שנה
שביעית היתה שוב פעם אחת באו בני מצרים לדון עם ישראל לפני אלכסנדרוס מוקדון
אמרו לו הרי הוא אומר (שמות יב) וה' נתן את חן העם בעיני מצרים וישאלום תנו לנו
כסף וזהב שנטלתם ממנו אמר גביהא בן פסיסא לחכמים תנו לי רשות ואלך ואדון עמהן
לפני אלכסנדרוס אם ינצחוני אמרו להם הדיוט שבנו נצחתם ואם אני אנצח אותם אמרו
להם תורת משה רבינו נצחתכם נתנו לו רשות והלך ודן עמהן אמר להן מהיכן אתם
מביאין ראייה אמרו לו מן התורה אמר להן אף אני לא אביא לכם ראייה אלא מן התורה
שנאמר (שמות יב) ומושב בני ישראל אשר ישבו במצרים שלשים שנה וארבע מאות שנה
תנו לנו שכר עבודה של ששים ריבוא ששיעבדתם במצרים שלשים שנה וארבע מאות
שנה אמר להן אלכסנדרוס מוקדון החזירו לו תשובה אמרו לו תנו לנו זמן שלשה ימים
נתן להם זמן בדקו ולא מצאו תשובה מיד הניחו שדותיהן כשהן זרועות וכרמיהן כשהן
נטועות וברחו ואותה שנה שביעית היתה שוב פעם אחת באו בני ישמעאל ובני קטורה
לדון עם ישראל לפני אלכסנדרוס מוקדון אמרו לו ארץ כנען שלנו ושלכם דכתיב

(בראשית כה) ואלה תולדות ישמעאל בן אברהם וכתוב (בראשית כה) אלה תולדות יצחק בן אברהם אמר להן גביהא בן פסיסא לחכמים תנו לי רשות ואלך ואדון עמהם לפני אלכסנדרוס מוקדון אם ינצחוני אמרו הדיוט שבנו נצחתם ואם אני אנצח אותם אמרו להם תורת משה רבינו נצחתכם נתנו לו רשות הלך ודן עמהן אמר להם מהיכן אתם מביאים ראייה אמרו לו מן התורה אמר להן אף אני לא אביא ראייה אלא מן התורה שנאמר (בראשית כה) ויתן אברהם את כל אשר לו ליצחק ולבני הפילגשים אשר לאברהם נתן אברהם מתנות אב שנתן אגטין לבניו בחייו ושיגר זה מעל זה כלום יש לזה על זה כלום מאי מתנות אמר ר' ירמיה בר אבא מלמד שמסר להם שם טומאה אמר ליה אנטונינוס לרבי גוף ונשמה יכולין לפטור עצמן מן הדין כיצד גוף אומר נשמה חטאת שמיום שפירשה ממני הריני מוטל כאבן דומם בקבר ונשמה אומרת גוף חטא שמיום שפירשתי ממנו הריני פורחת באויר כצפור אמר ליה אמשול לך משל למה הדבר דומה למלך בשר ודם שהיה לו פרדס נאה והיה בו

דף צא, ב גמרא בכורות נאות והושיב בו שני שומרים אחד חיגר ואחד סומא אמר לו חיגר לסומא בכורות נאות אני רואה בפרדס בא והרכיבני ונביאם לאכלם רכב חיגר על גבי סומא והביאום ואכלום לימים בא בעל פרדס אמר להן בכורות נאות היכן הן אמר לו חיגר כלום יש לי רגלים להלך בהן אמר לו סומא כלום יש לי עינים לראות מה עשה הרכיב חיגר על גבי סומא ודן אותם כאחד אף הקב"ה מביא נשמה וזורקה בגוף ודן אותם כאחד שנאמר (תהילים נ) יקרא אל השמים מעל ואל הארץ לדין עמו יקרא אל השמים מעל זו נשמה ואל הארץ לדין עמו זה הגוף: א"ל אנטונינוס לרבי מפני מה חמה יוצאה במזרח ושוקעת במערב א"ל אי הוה איפכא נמי הכי הוה אמרת לי א"ל הכי קאמינא לך מפני מה שוקעת במערב א"ל כדי ליתן שלום לקונה שנאמר (נחמיה ט) וצבא השמים לך משתחווים א"ל ותיתי עד פלגא דרקיע ותתן שלמא ותיעול משום פועלים ומשום עוברי דרכים וא"ל אנטונינוס לרבי נשמה מאימתי ניתנה באדם משעת פקידה או משעת יצירה א"ל משעת יצירה א"ל אפשר חתיכה של בשר עומדת שלשה ימים בלא מלח ואינה מסרחת אלא משעת פקידה אמר רבי דבר זה למדני אנטונינוס ומקרא מסייעו שנאמר (איוב י) ופקודתך שמרה רוחי ואמר לו אנטונינוס לרבי מאימתי יצה"ר שולט באדם משעת יצירה או משעת יציאה א"ל משעת יצירה א"ל א"כ בועט במעי אמו ויוצא אלא משעת יציאה אמר רבי דבר זה למדני אנטונינוס ומקרא מסייעו שנאמר (בראשית ד) לפתח חטאת רובץ ר"ל רמי כתיב (ירמיהו לא) במ עור ופסה הרה ויולדת יחדיו וכתוב (ישעיהו לה) אז ידלג כאיל פסח ותרון לשון אלם כי נבקעו במדבר מים ונחלים בערבה הא כיצד עומדין במומן ומתרפאין עולא רמי כתיב (ישעיהו כה) בלע המות לנצח ומחה ה' דמעה מעל כל פנים וכתוב (ישעיהו סה) כי הנער בן מאה שנה ימות לא יהיה משם עוד עול ימים לא קשיא כאן בישראל כאן <בעובדי כוכבים ועובדי כוכבים> {באומות העולם ואומות העולם} מאי בעו התם הנך דכתיב בהו (ישעיהו סא) ועמדו זרים ורעו צאנכם ובני נכר אכריכם וכורמיכם רב חסדא רמי כתיב (ישעיהו כד) וחפרה הלבנה ובושה החמה כי מלך ה' צבאות וכתוב (ישעיהו ל) והיה אור הלבנה כאור החמה ואור החמה יהיה שבעתים כאור שבעת הימים לא קשיא כאן לימות המשיח כאן לעוה"ב ולשמואל דאמר אין בין העוה"ז לימות המשיח אלא שיעבוד <גליות> {מלכיות} בלבד לא קשיא כאן במחנה צדיקים כאן במחנה שכינה רבא רמי כתיב (דברים לב) אני אמית ואחיה וכתוב (דברים

לב) מחצתי ואני ארפא אמר הקב"ה מה שאני ממית אני מחיה והדר מה שמחצתי ואני ארפא ת"ר אני אמית ואחיה יכול שתהא מיתה באחד וחיים באחד כדרך שהעולם נוהג ת"ל מחצתי ואני ארפא מה מחיצה ורפואה באחד אף מיתה וחיים באחד מיכן תשובה לאומרין אין תחיית המתים מן התורה תניא אמר רבי מאיר מניין לתחיית המתים מן התורה שנאמר (שמות טו) אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת לה' שר לא נאמר אלא ישיר מכאן לתחיית המתים מן התורה כיוצא בדבר אתה אומר (יהושוע ח) אז יבנה יהושע מזבח לה' בנה לא נאמר אלא יבנה מכאן לתחיית המתים מן התורה אלא מעתה (מלכים א יא) אז יבנה שלמה במה לכמוש שקוץ מואב הכי נמי דיבנה אלא מעלה עליו הכתוב כאילו בנה א"ר יהושע בן לוי מניין לתחיית המתים מן התורה שנאמר (תהילים פד) אשרי יושבי ביתך עוד יהללוך סלה יהללוך לא נאמר אלא יהללוך מכאן לתחיית המתים מן התורה וא"ר יהושע בן לוי כל האומר שירה בעוה"ז זוכה ואומרה לעולם הבא שנאמר אשרי יושבי ביתך עוד יהללוך סלה א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן מניין לתחיית המתים מן התורה שנאמר (ישעיהו נב) קול צופיך נשאו קול יחדו ירננו וגו' ריננו לא נאמר אלא ירננו מכאן לתחיית המתים מן התורה וא"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן עתידין כל הנביאים כולן אומרים שירה בקול אחד שנאמר קול צופיך נשאו קול יחדו ירננו אמר רב יהודה אמר רב כל המונע הלכה מפי תלמיד כאילו גוזלו מנחלת אבותיו שנאמר (דברים לג) תורה צוה לנו משה מורשה קהילת יעקב מורשה היא לכל ישראל מששת ימי בראשית אמר רב חנא בר ביזנא אמר רבי שמעון חסידא כל המונע הלכה מפי תלמיד אפילו עוברין שבמעי אמו מקללין אותו שנאמר (משלי יא) מונע בר

דף צב,א גמרא יקבוהו לאום ואין לאום אלא עוברין שנאמר (בראשית כה) ולאום מלאום יאמץ ואין קבה אלא קללה שנאמר (במדבר כג) מה אקב לא קבה אל ואין בר אלא תורה שנאמר (תהילים ב) נשקו בר פן יאנף עולא בר ישמעאל אומר מנקבין אותו ככברה כתיב הכא (משלי יא) יקבוהו לאום וכתיב התם (מלכים ב יב) ויקב חור בדלתו ואמר אביי כי אוכלא דקצרי ואם למדו מה שכרו אמר רבא אמר רב ששת זוכה לברכות כיוסף שנאמר (משלי יא) וברכה לראש משביר ואין משביר אלא יוסף שנאמר (בראשית מב) ויוסף הוא [השליט על הארץ הוא] המשביר לכל עם הארץ אמר רב ששת כל המלמד תורה בעוה"ז זוכה ומלמדה לעולם הבא שנאמר (משלי יא) ומרוה גם הוא יורה אמר רבא מניין לתחיית המתים מן התורה שנאמר (דברים לג) יחי ראובן ואל ימות יחי ראובן בעולם הזה ואל ימות לעולם הבא רבינא אמר מהכא (דניאל יב) ורבים מישני אדמת עפר יקיצו אלה לחיי עולם ואלה לחרפות לדראון עולם רב אשי אמר מהכא (דניאל יב) ואתה לך [לקץ] ותנוח ותעמוד לגורלך לקץ הימין אמר רבי אלעזר כל פרנס שמנהיג את הצבור בנחת זוכה ומנהיגם לעוה"ב שנאמר (ישעיהו מט) כי מרחמם ינהגם ועל מבועי מים ינהלם וא"ר אלעזר גדולה דעה שניתנה בין שתי אותיות שנאמר (שמואל א ב) כי אל דעות ה' וא"ר אלעזר גדול מקדש שניתן בין שתי אותיות שנאמר (שמות טו) פעלת ה' מקדש ה' כוננו ידיך מתקיף לה רב אדא קרחינאה אלא מעתה גדולה נקמה שניתנה בין שתי אותיות דכתיב (תהילים צד) אל נקמות ה' אל נקמות הופיע אמר ליה למילתיה הכי נמי כדעולא דאמר עולא שתי הופעיות הללו למה אחת למדת טובה ואחת למדת פורענות ואמר ר' אלעזר כל אדם שיש בו דעה כאילו נבנה בית המקדש בימיו שזה ניתן בין שתי אותיות וזה ניתן בין שתי אותיות ואמר ר' אלעזר כל אדם שיש בו דעה לסוף מתעשר

שנאמר (משלי כד) ובדעת חזרים ימלאו כל הון יקר ונעים ואמר ר' אלעזר כל אדם שאין בו דעה אסור לרחם עליו שנאמר (ישעיהו כז) כי לא עם בינות הוא על כן לא ירחמנו עושהו ויוצרו לא יחוננו וא"ר אלעזר כל הנותן פיתו למי שאין בו דעה יסורין באין עליו שנאמר (עובדיה א) לחמך ישימו מזור תחתיך אין תבונה בו ואין מזור אלא יסורין שנאמר (הושע ה) וירא אפרים את חליו ויהודה את מזורו ואמר ר' אלעזר כל אדם שאין בו דעה לסוף גולה שנאמר (ישעיהו ה) לכן גלה עמי מבלי דעת ואמר ר"א כל בית שאין דברי תורה נשמעים בו בלילה אש אוכלתו שנאמר (איוב כ) כל חשך טמון לצפוניו תאכלהו אש לא נופח ירע שריד באהלו אין שריד אלא ת"ח שנאמר (יואל ג) ובשרידים אשר ה' קורא ואמר ר' אלעזר כל שאינו מהנה תלמידי חכמים מנכסיו אינו רואה סימן ברכה לעולם שנאמר (איוב כ) אין שריד לאכלו על כן לא יחיל טובו אין שריד אלא תלמידי חכמים שנאמר ובשרידים אשר ה' קורא ואמר רבי אלעזר כל שאינו משייר פת על שלחנו אינו רואה סימן ברכה לעולם שנאמר אין שריד לאכלו על כן לא יחיל טובו והאמר רבי אלעזר כל המשייר פתיתים על שלחנו כאילו עובד ע"ז שנאמר (ישעיהו סה) העורכים לגד שלחן והממלאים למני ממסך לא קשיא הא דאיכא שלימה בהדיה הא דליכא שלימה בהדיה ואמר רבי אלעזר כל המחליף בדבורו כאילו עובד ע"ז כתיב הכא (בראשית כז) והייתי בעיניו כמתעתע וכתיב התם (ירמיהו י) הבל המה מעשה תעתועים ואמר רבי אלעזר כל המסתכל בערוה קשתו ננערת שנאמר (חבקוק ג) עריה תעור קשתך ואמר רבי אלעזר לעולם הוי קבל וקיים אמר רבי זירא אף אנן נמי תנינא בית אפל אין פותחין לו חלונות לראות נגעו ש"מ אמר ר' טבי אמר רבי יאשיה מאי דכתיב (משלי ל) שאול ועוצר רחם ארץ לא שבעה מים וכי מה ענין שאול אצל רחם אלא לומר לך מה רחם מכניס ומוציא אף שאול מכניס ומוציא והלא דברים קל וחומר ומה רחם שמכניסין בו בחשאי מוציאין ממנו בקולי קולות שאול שמכניסין בו בקולות אינו דין שמוציאין ממנו בקולי קולות מיכן תשובה לאומרין אין תחיית המתים מן התורה תנא דבי אליהו צדיקים שעתיד הקדוש ברוך הוא להחיותן אינן חוזרין לעפרן שנאמר (ישעיהו ד) והיה הנשאר בציון והנותר בירושלים קדוש יאמר לו כל הכתוב לחיים בירושלים מה קדוש לעולם קיים אף הם לעולם קיימין **דף צב,ב גמרא** ואם תאמר אותן שנים שעתיד הקב"ה לחדש בהן את עולמו שנאמר (ישעיהו ב) ונשגב ה' לבדו ביום ההוא צדיקים מה הן עושין הקב"ה עושה להם כנפים כנשרים ושטין על פני המים שנאמר (תהילים מו) על כן לא נירא בהמיר ארץ במוט הרים בלב ימים ושמא תאמר יש להם צער ת"ל (ישעיהו מ) וקווי ה' יחליפו כח יעלו אבר כנשרים ירוצו ולא ייגעו ילכו ולא ייעפו ונילף ממתים שהחיה יחזקאל עמדו על רגליהם ואמרו דאמר באמת משל היה דתניא ר"א אומר מתים שהחיה יחזקאל עמדו על רגליהם ואמרו שירה ומתו מה שירה אמרו ה' ממית בצדק ומחיה ברחמים ר' יהושע אומר שירה זו אמרו (שמואל א ב) ה' ממית ומחיה מוריד שאול ויעל ר' יהודה אומר אמת משל היה אמר לו רבי נחמיה אם אמת למה משל ואם משל למה אמת אלא באמת משל היה ר"א בנו של ר' יוסי הגלילי אומר מתים שהחיה יחזקאל עלו לארץ ישראל ונשאו נשים והולידו בנים ובנות עמד ר"י בן בתירא על רגליו ואמר אני מבני בניהם והללו תפילין שהניח לי אבי אבא מהם ומאן נינהו מתים שהחיה יחזקאל אמר רב אלו בני אפרים שמנו לקץ וטעו שנאמר (דברי הימים א ז) ובני אפרים שותלח וברד בנו ותחת בנו ואלעדה בנו ותחת בנו וזבד בנו ושותלח בנו ועזר <ואלעזר> [ואלעד] והרגום אנשי גת הנולדים בארץ וגו'

וכתיב (דברי הימים א ז) ויתאבל אפרים אביהם ימים רבים ויבאו אחיו לנחמו ושמואל אמר אלו בני אדם שכפרו בתחיית המתים שנאמר (יחזקאל לז) ויאמר אלי בן אדם העצמות האלה כל בית ישראל המה הנה אומרים יבשו עצמותינו ואבדה תקותנו נגזרנו לנו ר' ירמיה בר אבא אמר אלו בני אדם שאין בהן לחלוחית של מצוה שנאמר (יחזקאל לז) העצמות היבשות שמעו דבר ה' ר' יצחק נפחא אמר אלו בני אדם שחיפו את ההיכל כולו שקצים ורמשים שנאמר (יחזקאל ח) ואבוא ואראה והנה כל תבנית רמש ובהמה שקץ וכל גלולי בית ישראל מחוקה על הקיר סביב וגו' וכתיב התם (יחזקאל לז) והעבירני עליהם סביב סביב רבי יוחנן אמר אלו מתים שבבקעת דורא וא"ר יוחנן מנהר אשל עד רבת בקעת דורא שבשעה שהגלה נבוכדנצר הרשע את ישראל היו בהן בחורים שהיו מגנין את החמה ביופיין והיו כשדיות רואות אותן ושופעות זבות אמרו לבעליהן ובעליהן למלך צוה המלך והרגום ועדיין היו שופעות זבות צוה המלך ורמסום תנו רבנן בשעה שהפיל נבוכדנצר הרשע את חנניה מישאל ועזריה לכבשן האש אמר לו הקב"ה ליחזקאל לך והחייה מתים בבקעת דורא כיון שהחייה אותן באו עצמות וטפחו לו לאותו רשע {שחיק טמיא} על פניו אמר מה טיבן של אלו אמרו לו חבריהן של אלו מחיה מתים בבקעת דורא פתח ואמר (דניאל ג) אתוהי כמה רברבין ותמהוהי כמה תקיפין מלכותיה מלכות עלם ושלטניה עם דר ודר וגו' א"ר יצחק יוצק זהב רותח לתוך פיו של אותו רשע {שחיק טמיא} שאילמלא <לא> בא מלאך וסטרן על פיו ביקש לגנות כל שירות ותושבחות שאמר דוד בספר תהלים ת"ר ששה נסים נעשו באותו היום ואלו הן צף הכבשן ונפרץ הכבשן והומק סודו ונהפך צלם על פניו ונשרפו ארבע מלכיות והחייה יחזקאל את המתים בבקעת דורא וכולהו גמרא וארבע מלכיות קרא דכתיב (דניאל ג) ונבוכדנצר מלכא שלח למכנש לאחשדרפניא סגניא ופחוותא אדרגזריא גדבריא דתבריא תפתיא וכל שלטוני מדינתא וגו' וכתיב איתי גוברין יהודאין וכתיב ומתכנשין אחשדרפניא סגניא ופחוותא והדברי מלכא חזיין לגבריא אלך וגו' תני דבי רבי אליעזר בן יעקב אפילו בשעת הסכנה לא ישנה אדם את עצמו מן הרבנות שלו שנאמר (דניאל ג) באדין גבריא אלך כפתו בסרבליהון פטשיהון וכרבלתהון וגו' אמר רבי יוחנן **דף צג,א גמרא** גדולים צדיקים יותר ממלאכי השרת שנאמר (דניאל ג) ענה ואמר הא אנא חזי גוברין ארבעה שריין מהלכין בגו נורא וחבל לא איתי בהון ורויה די רביעאה דמה לבר אלהין אמר ר' תנחום בר חנילאי בשעה שיצאו חנניה מישאל ועזריה מכבשן האש באו כל אומות העולם וטפחו לשונאיהן של ישראל על פניהם אמרו להם יש לכם אלוה כזה ואתם משתחווים לצלם מיד פתחו ואמרו (דניאל ט) לך ה' הצדקה ולנו בושת הפנים כיום הזה אמר ר' שמואל בר נחמני אמר ר' יונתן מאי דכתיב (שיר השירים ז) אמרתי אעלה בתמר אוחזה בסנסניו אמרתי אעלה בתמר אלו ישראל ועכשיו לא עלה בידי אלא סנסן אחד של חנניה מישאל ועזריה אמר רבי יוחנן מאי דכתיב (זכריה א) ראיתי הלילה והנה איש רוכב על סוס אדום והוא עומד בין ההדסים אשר במצולה [וגו'] מאי ראיתי הלילה ביקש הקב"ה להפוך את כל העולם כולו ללילה והנה איש רוכב אין איש אלא הקב"ה שנאמר (שמות טו) ה' איש מלחמה ה' שמו על סוס אדום ביקש הקב"ה להפוך את העולם כולו לדם כיון שנסתכל בחנניה מישאל ועזריה נתקררה דעתו שנאמר (זכריה א) והוא עומד בין ההדסים אשר במצולה ואין הדסים אלא צדיקים שנאמר (אסתר ב) ויהי אומן את הדסה ואין מצולה אלא בבל שנאמר (ישעיהו מד) האומר לצולה חרבי

ונהרותיך אוביש מיד מלאים רוגז נעשים שרוקים ואדומים נעשו לבנים אמר רב פפא שמע מינה סוסיא חיורא מעלי לחלמא: ורבנן להיכא <אזול> [אזול] אמר רב בעין [הרע] מתו ושמואל אמר ברוק טבעו ור' יוחנן אמר עלו לארץ ישראל ונשאו נשים והולידו בנים ובנות כתנאי ר' אליעזר אומר בעין [הרע] מתו ר' יהושע אומר ברוק טבעו וחכ"א עלו לא"י ונשאו נשים והולידו בנים ובנות שנאמר (זכריה ג) שמע נא יהושע הכהן הגדול אתה ורעיך היושבים לפניך כי אנשי מופת המה איזו הם אנשים שנעשה להן מופת הוי אומר זה חנניה מישאל ועזריה ודניאל להיכן אזל אמר רב למיכרא נהרא רבא בטבריא ושמואל אמר לאתויי ביזרא דאספסתא ור' יוחנן אמר לאתויי חזירי דאלכסנדריא של מצרים איני והתניא תודוס הרופא אמר אין פרה וחזירה יוצא מאלכסנדריא של מצרים שאין חותכין האם שלה בשביל שלא תלד זוטרי אייתי בלא דעתייהו ת"ר שלשה היו באותה עצה הקב"ה ודניאל ונבוכדנצר הקב"ה אמר ניזיל דניאל מהכא דלא לימרו בזכותיה איתנצל ודניאל אמר איזיל מהכא דלא ליקיים בי (דברים ז) פסילי אלהיהם תשרפון באש ונבוכדנצר אמר יזיל דניאל מהכא דלא לימרו קלייה לאלהיה בנורא ומניין דסגיד ליה דכתיב (דניאל ב) באדין מלכא נבוכדנצר נפל על אנפוהי ולדניאל סגיד וגו': (ירמיהו כט) כה אמר ה' צבאות אלהי ישראל אל אחאב בן קוליה ואל צדקיה בן מעשיה הנבאים לכם בשמי לשקר וגו' וכתיב (ירמיהו כט) ולוקח מהם קללה לכל גלות יהודה אשר בבבל לאמר ישימך ה' כצדקיהו וכאחאב אשר קלם מלך בבל באש אשר שרפם לא נאמר אלא אשר קלם אמר רבי יוחנן משום ר' שמעון בן יוחי מלמד שעשאן כקליות (ירמיהו כט) יען אשר עשו נבלה בישראל וינאפו את נשי רעיהם מאי עבוד אזול לגבי ברתיה דנבוכדנצר אחאב אמר לה כה אמר ה' השמיעי אל צדקיה וצדקיה אמר כה אמר ה' השמיעי אל אחאב אזלה ואמרה ליה לאבוה אמר לה אלו שונא זימה הוא כי אתו לגבך שדרינהו לגבאי כי אתו לגבה שדרתנהו לגבי אבוה אמר להו מאן אמר לכוון אמרו הקדוש ברוך הוא והא חנניה מישאל ועזריה שאלתינהו ואמרו לי אסור אמרו ליה אנן נמי נביאי כוותייהו לדידהו לא אמר להו לדידן אמר לן אמר להו אנא בעינא דאיבדקינכו כי היכי דבדקתינהו לחנניה מישאל ועזריה אמרו ליה אינון תלתא הוו ואנן תרין אמר להו בחרו לכוון מאן דבעיתו בהדייכו אמרו יהושע כהן גדול סברי לייתי יהושע דנפיש זכותיה ומגנא עלן אחתיוהו שדינהו אינהו איקלו יהושע כהן גדול איחרוכי מאניה שנאמר (זכריה ג) ויראני את יהושע הכהן הגדול עומד לפני מלאך ה' וגו' וכתיב (זכריה ג) ויאמר ה' אל השטן יגער ה' בך וגו' א"ל ידענא דצדיקא את אלא מאי טעמא אהניא בך פורתא נורא חנניה מישאל ועזריה לא אהניא בהו כלל א"ל אינהו תלתא הוו ואנא חד א"ל והא אברהם יחיד הוה התם לא הוו רשעים בהדיה ולא אתיהיב רשותא לנורא הכא הוו רשעים בהדי ואתיהיב רשותא לנורא היינו דאמרי אינשי תרי אודי יבישי וחד רטיבא אוקדן יבישי לרטיבא מאי טעמא איענש אמר רב פפא שהיו בניו נושאים נשים שאינן הגונות לכהונה ולא מיחה בהן שנאמר (זכריה ג) ויהושע היה לבוש בגדים צואים וכי דרכו של יהושע ללבוש בגדים צואים אלא מלמד שהיו בניו נושאים נשים שאינן הגונות לכהונה ולא מיחה בהן אמר רבי תנחום דרש בר קפרא בציפורי מאי דכתיב (רות ג) שש השעורים האלה נתן לי מאי שש השעורים אילימא שש שעורים ממש וכי דרכו של בועז ליתן מתנה שש שעורים

דף צג,ב גמרא אלא שש סאין וכי דרכה של אשה ליטול שש סאין אלא רמז [רמז] לה
שעתידין ששה בנים לצאת ממנה שמתברכין בשש [שש] ברכות ואלו הן דוד ומשיח
דניאל חנניה מישאל ועזריה דוד דכתיב (שמואל א טז) ויען אחד מהנערים ויאמר הנה
ראיתי בן לישי בית הלחמי יודע נגן וגבור חיל ואיש מלחמה ונבון דבר ואיש תואר וה'
עמו וגו' ואמר רב יהודה אמר רב כל הפסוק הזה לא אמרו דואג אלא בלשון הרע יודע נגן
שיודע לישאל גבור שיודע להשיב איש מלחמה שיודע לישא וליתן במלחמתה של תורה
>איש תואר שמראה פנים בהלכה ונבון דבר שמבין דבר מתוך דבר< [ונבון דבר שמבין
דבר מתוך דבר איש תואר שמראה פנים בהלכה] וה' עמו שהלכה כמותו בכל מקום
בכולהו אמר להו יהונתן בני כמוהו כיון דאמר ליה [וה' עמו] מילתא דבדידיה נמי לא הוה
ביה חלש דעתיה ואיקניא ביה דבשאל כתיב (שמואל א יד) ובכל אשר יפנה ירשיע ובדוד
כתיב ובכל אשר יפנה יצליח מנלן דדואג הוה כתיב הכא (שמואל א טז) ויען אחד
מהנערים מיוחד שבנערים וכתבי התם (שמואל א כא) ושם איש מעבדי שאול ביום ההוא
נעצר לפני ה' ושמו דואג האדומי אביר הרועים אשר לשאול משיח דכתיב (ישעיהו יא)
ונחה עליו רוח ה' רוח חכמה ובינה רוח עצה וגבורה רוח דעת ויראת ה' וגו' וכתבי
(ישעיהו יא) והריחו ביראת ה' אמר רבי אלכסנדר מלמד שהטעינו מצות ויסורין כריחיים
רבא אמר דמורח ודאין דכתיב (ישעיהו יא) ולא למראה עיניו ישפוט (ישעיהו יא) ושפט
בצדק דלים והוכיח במישור לענוי ארץ בר כוזיבא מלך תרתין שנין ופלגא אמר להו
לרבנן אנא משיח אמרו ליה במשיח כתיב דמורח ודאין נחזי אנן אי מורח ודאין כיון
דחזיוהו דלא מורח ודאין קטלוהו דניאל חנניה מישאל ועזריה דכתיב בהו (דניאל א)
אשר אין בהם כל מאום וטובי מראה ומשכילים בכל חכמה ויודעי דעת ומביני מדע ואשר
כח בהם לעמוד בהיכל המלך וללמד ספר ולשון כשדים מאי אשר אין בהם כל מום אמר
רבי חמא <בר חנניא> [בר' חנניא] אפילו כריבדא דכוסילתא לא הוה בהו מאי ואשר כח
בהם לעמוד בהיכל המלך אמר רבי חמא ברבי חנינא מלמד שהיו אונסין את עצמן מן
השחוק ומן השיחה ומן השינה ומעמידין על עצמן בשעה שנצרכין לנקביהם מפני אימת
מלכות (דניאל א) ויהיו בהם מבני יהודה דניאל חנניה מישאל ועזריה אמר רבי
>אליעזר< [אלעזר] כולן מבני יהודה הם ורבי שמואל בר נחמני אמר דניאל מבני יהודה
חנניה מישאל ועזריה משאר שבטים (ישעיהו לט) ומבניך אשר יצאו ממך אשר תוליד
יקחו והיו סריסים בהיכל מלך בבל מאי סריסים רב אמר סריסים ממש ורבי חנינא אמר
שנסתרסה ע"ז בימיהם בשלמא למאן דאמר שנסתרסה ע"ז בימיהם היינו דכתיב (דניאל
ג) וחבל לא איתי בהון אלא למאן דאמר סריסים ממש מאי וחבל לא איתי בהון חבלא
דנורא והכתיב (דניאל ג) וריח נור לא עדת בהן לא חבלא ולא ריחא בשלמא למאן דאמר
שנסתרסה ע"ז בימיהם היינו דכתיב (ישעיהו נו) כה אמר ה' לסריסים אשר ישמרו את
שבתותי וגו' אלא למאן דאמר סריסים ממש משתעי קרא בגנותא דצדיקי הא והא הוה בהו
בשלמא למאן דאמר סריסים ממש היינו דכתיב (ישעיהו נו) בביתי ובחומותי יד ושם טוב
מבנים ומבנות אלא למאן דאמר שנסתרסה ע"ז בימיהם מאי טוב מבנים ומבנות אמר רב
נחמן בר יצחק מבנים שהיו להם כבר ומתו מאי שם עולם אתן לו אשר לא יכרת אמר רבי
תנחום דרש בר קפרא בצפורי זה ספר דניאל שנקרא על שמו מכדי כל מילי דעזרא נחמיה
בן חכליה אמרינהו ונחמיה בן חכליה מ"ט לא איקרי סיפרא על שמיה אמר רבי ירמיה בר
אבא מפני שהחזיק טובה לעצמו שנאמר (נחמיה ה) זכרה לי אלהי לטובה דוד נמי מימר

אמר (תהילים קו) זכרני ה' ברצון עמך פקדני בישועתך דוד רחמי הוא דקבעי רב יוסף
אמר מפני שסיפר בגנותן של ראשונים שנאמר (נחמיה ה) והפחות הראשונים אשר לפני
הכבידו על העם ויקחו מהם בלחם ויין אחד כסף שקלים ארבעים וגו' ואף על דניאל
שגדול ממנו סיפר ומנלן דגדול ממנו דכתיב (דניאל י) וראיתי אני דניאל לבדי את
המראה והאנשים אשר היו עמי לא ראו את המראה אבל חרדה גדולה נפלה עליהם ויברחו
בהחבא והאנשים אשר היו עמי לא ראו את המראה ומאן נינהו אנשים אמר רבי ירמיה
ואיתימא ר' חייא בר אבא זה חגי זכריה ומלאכי

דף צד, א גמרא אינהו עדיפי מיניה ואיהו עדיף מנייהו אינהו עדיפי מיניה דאינהו נביאי
ואיהו לאו נביא ואיהו עדיף מנייהו דאיהו חזא ואינהו לא חזו וכי מאחר דלא חזו מאי
טעמא איבעות אע"ג דאינהו לא חזו מידי מזלייהו חזי אמר רבינא ש"מ האי מאן דמבעית
אף על גב דאיהו לא חזי מזליה חזי מאי תקנתיה לינשוף מדוכתיה ארבעה גרמידי אי נמי
ליקרי קרית שמע ואי קאי במקום הטנופת לימא הכי עיזא דבי טבחא שמינא מינאי
(ישעיהו ט) למרבה המשרה ולשלום אין קץ וגו' א"ר תנחום דרש בר קפרא בציפורי
מפני מה כל מ"ם שבאמצע תיבה פתוח וזה סתום ביקש הקב"ה לעשות חזקיהו משיח
וסנחריב גוג ומגוג אמרה מדת הדין לפני הקב"ה רבש"ע ומה דוד מלך ישראל שאמר כמה
שירות ותשבחות לפניך לא עשיתו משיח חזקיהו שעשית לו כל הנסים הללו ולא אמר
שירה לפניך תעשהו משיח לכך נסתתם מיד פתחה הארץ ואמרה לפניו רבש"ע אני
אומרת לפניך שירה תחת צדיק זה ועשהו משיח פתחה ואמרה שירה לפניו שנאמר
(ישעיהו כד) מכנף הארץ זמירות שמענו צבי לצדיק וגו' אמר שר העולם לפניו רבש"ע
צביונו עשה לצדיק זה יצאה בת קול ואמרה רזי לי רזי לי אמר נביא אוי לי אוי לי עד מתי
יצאה בת קול ואמרה (ישעיהו כד) בוגדים בגדו ובגד בוגדים בגדו ואמר רבא ואיתימא ר'
יצחק עד דאתו בזוזי ובזוזי דבזוזי (ישעיהו כא) משא דומה אלי קורא משעיר שומר מה
מלילה שומר מה מליל וגו' א"ר יוחנן אותו מלאך הממונה על הרוחות דומה שמו נתקבצו
כל הרוחות אצל דומה אמרו לו שומר מה מלילה שומר מה מליל אמר שומר אתא בקר
וגם לילה אם תבעיון בעיו שובו אתיו תנא משום רבי פפיס גנאי הוא לחזקיהו וסייעתו
שלא אמרו שירה עד שפתחה הארץ ואמרה שירה שנא' מכנף הארץ זמירות שמענו צבי
לצדיק וגו' כיוצא בדבר אתה אומר (שמות יח) ויאמר יתרו ברוך ה' אשר הציל אתכם
תנא משום רבי פפיס גנאי הוא למשה וששים ריבוא שלא אמרו ברוך עד שבא יתרו
ואמר ברוך ה' ויחד יתרו רב ושמואל רב אמר שהעביר חרב חדה על בשרו ושמואל אמר
שנעשה חזודים חזודים כל בשרו אמר רב היינו דאמרי אינשי גיורא עד עשרה דרי לא
תבזה ארמאי קמיה (ישעיהו י) לכן ישלח האדון ה' צבאות במשמניו רזון מאי במשמניו
רזון אמר הקב"ה יבא חזקיהו שיש לו שמונה שמות ויפרע מסנחריב שיש לו שמונה
שמות חזקיהו דכתיב (ישעיהו ט) כי ילד יולד לנו בן ניתן לנו ותהי המשרה על שכמו
ויקרא שמו פלא יועץ אל גבור אבי עד שר שלום והאיכא חזקיהו שחזקו יה דבר אחר
חזקיהו שחיזק את ישראל לאביהם שבשמים סנחריב דכתיב ביה (מלכים ב טו) תגלת
פלאסר (דברי הימים ב כח) פלנאסר (מלכים ב יז) שלמנאסר (מלכים ב טו) פול (ישעיהו
כ) סרגון <סרגין> (עזרא ד) אסנפר רבא ויקירא והאיכא סנחריב שסיחתו ריב דבר אחר
שסח וניחר דברים כלפי מעלה א"ר יוחנן מפני מה זכה אותו רשע לקרותו אסנפר רבא
ויקירא מפני שלא סיפר בגנותה של ארץ ישראל שנאמר (מלכים ב יח) עד בואי ולקחתי

אתכם אל ארץ כארצכם רב ושמואל חד אמר מלך פקח היה וחד אמר מלך טיפש היה למאן דאמר מלך פקח היה אי אמינא להו עדיפא מארעייכו אמרו קא משקרת ומאן דאמר מלך טיפש היה אם כן מאי רבותיה להיכא אגלי להו מר זוטרא אמר לאפריקי ורבי חנינא אמר להרי סלוג אבל ישראל ספרו בגנותה של ארץ ישראל כי מטו שוש אמרי שויא כי ארעין כי מטו עלמין אמרו כעלמין כי מטו שוש תרי אמרי על חד תרין (ישעיהו י) ותחת כבודו [יקד] יקוד כיקוד אש א"ר יוחנן תחת כבודו ולא כבודו ממש כי הא דרבי יוחנן קרי ליה למאני מכבודתי רבי אלעזר אמר תחת כבודו ממש כשריפת בני אהרן מה להלן שריפת נשמה וגוף קיים אף כאן שריפת נשמה וגוף קיים תנא משמיה דרבי יהושע בן קרחה פרעה שחירף בעצמו נפרע הקב"ה ממנו בעצמו סנחריב שחירף **דף צד,ב גמרא** ע"י שליח נפרע הקב"ה ממנו ע"י שליח פרעה דכתיב ביה (שמות ה) מי ה' אשר אשמע בקולו נפרע הקב"ה ממנו בעצמו דכתיב (שמות יד) וינער ה' את מצרים בתוך הים וכתוב (חבקוק ג) דרכת בים סוסיך וגו' סנחריב דכתיב (מלכים ב יט) ביד מלאכיך חרפת ה' נפרע הקב"ה ממנו על ידי שליח דכתיב (מלכים ב יט) ויצא מלאך ה' ויך במחנה אשור מאה ושמונים וחמשה אלף וגו' ר' חנינא בר פפא רמי כתיב (ישעיהו לז) מרום קיצו וכתוב (מלכים ב יט) מלון קיצו אמר אותו רשע בתחלה אחריב דירה של מטה ואחר כך אחריב דירה של מעלה א"ר יהושע בן לוי מאי דכתיב (מלכים ב יח) עתה המבלעדי ה' עליתי על המקום הזה להשחיתו ה' אמר אלי עלה אל הארץ הזאת והשחיתה מאי היא דשמע לנביא דקאמר (ישעיהו ח) יען כי מאס העם הזה את מי השילוח ההולכים לאט ומשוש את רצין ובן רמליהו אמר רב יוסף אלמלא תרגומא דהאי קרא לא הוה ידענא מאי קאמר חלף דקץ עמא הדין במלכותא דבית דוד דמדבר להון בנייה כמי שילוחא דנגדין בנייה ואיתרעיאו ברצין ובר רמליהו א"ר יוחנן מאי דכתיב (משלי ג) מארת ה' בבית רשע ונוה צדיקים יבורך מארת ה' בבית רשע זה פקח בן רמליהו שהיה אוכל מ' סאה גוזלות בקינוח סעודה ונוה צדיקים יבורך זה חזקיה מלך יהודה שהיה אוכל ליטרא ירק בסעודה (ישעיהו ח) ולכן הנה ה' מעלה עליהם את מי הנהר העצומים והרבים את מלך אשור וכתוב (ישעיהו ח) וחלף ביהודה שטף ועבר עד צואר יגיע אלא מ"ט איעניש נביא אעשרת השבטים איתנבי איהו יהיב דעתיה על כולה ירושלים בא נביא וא"ל (ישעיהו ח) כי לא מועף לאשר מוצק לה א"ר אלעזר בר ברכיה אין נמסר עם עייף בתורה ביד מי המציק לו מאי (ישעיהו ח) כעת הראשון הקל ארצה זבולון וארצה נפתלי והאחרון הכביד דרך הים עבר הירדן גליל הגוים לא כראשונים שהקלו מעליהם עול תורה אבל אחרונים שהכבידו עליהן עול תורה וראויין הללו לעשות להם נס כעוברי הים וכדורכי הירדן אם חוזר בו מוטב ואם לאו אני אעשה לו גליל בגוים (דברי הימים ב לב) אחרי הדברים והאמת האלה בא סנחריב מלך אשור ויבא ביהודה ויחן על הערים הבצורות ויאמר לבקעם אליו האי רישנא להאי פרדשנא אחרי הדברים והאמת <אחר מאי> [מאי אחר] אמר רבינא לאחר שקפץ הקב"ה ונשבע ואמר אי אמינא ליה לחזקיה מייתנא ליה לסנחריב ומסרנא ליה בידך השתא אמר לא הוא בעינא ולא ביעתותיה בעינא מיד קפץ הקב"ה ונשבע דמייתנא ליה שנאמר (ישעיהו יד) נשבע ה' צבאות לאמר אם לא כאשר דמיתי כן היתה וכאשר יעצתי היא תקום לשבור אשור בארצי ועל הרי אבוסנו וסר מעליהם עולו וסבלו מעל שכמו יסור א"ר יוחנן אמר הקב"ה יבא סנחריב וסיעתו ויעשה אבוס לחזקיהו ולסיעתו (ישעיהו י) והיה ביום ההוא יסור סבלו מעל שכמך ועולו מעל

צוארך וחובל עול מפני שמן א"ר יצחק נפחא חובל עול של סנחריב מפני שמנו של חזקיהו שהיה דולק בבתי כנסיות ובבתי מדרשות מה עשה נעץ חרב על פתח בית המדרש ואמר כל מי שאינו עוסק בתורה ידקר בחרב זו בדקו מדן ועד באר שבע ולא מצאו עם הארץ מגבת ועד אנטיפרס ולא מצאו תינוק ותינוקת איש ואשה שלא היו בקיאין בהלכות טומאה וטהרה ועל אותו הדור הוא אומר (ישעיהו ז) והיה ביום ההוא יחיה איש עגלת בקר ושתי צאן וגו' ואומר (ישעיהו ז) והיה ביום ההוא יהיה כל מקום אשר יהיה שם אלף גפן באלף כסף לשמיר ולשית יהיה אע"פ שאלף גפן באלף כסף לשמיר ולשית יהיה (ישעיהו לג) ואוסף שללכם אוסף החסיל אמר להם נביא לישראל אספו שללכם אמרו לו לבזוז או לחלוק אמר להם כאוסף החסיל מה אוסף החסיל כל אחד ואחד לעצמו אף שללכם כל אחד ואחד לעצמו אמרו לו והלא ממון עשרת השבטים מעורב בו אמר להם (ישעיהו לג) כמשק גבים שוקק בו מה גבים הללו מעלין את האדם מטומאה לטהרה אף ממונם של ישראל כיון שנפל ביד <עובדי כוכבים> {גוים} מיד טיהר <כדרב פפא דאמר רב פפא עמון ומואב טהרו בסיחון> אמר רב הונא עשר מסעות נסע אותו רשע באותו היום שנאמר (ישעיהו י) בא על עית עבר במגרון למכמש יפקיד כליו עברו מעברה גבע מלון לנו חרדה הרמה גבעת שאול נסה (ישעיהו י) צהלי קולך בת גלים הקשיבה לישה עניה ענתות נדדה מדמנה יושבי הגבים העיזו >(ישעיהו י) עוד היום בנוב לעמוד ינופף ידו הר בת ציון גבעת ירושלם <הני טובא הויין צהלי קולך בת גלים נביא הוא דקאמר לה לכנסת ישראל צהלי קולך בת גלים בתו של אברהם יצחק ויעקב שעשו מצות כגלי הים הקשיבה לישה מהאי לא תסתפי אלא איסתפי מנבוכדנצר הרשע דמתיל כאריה שנא' (ירמיהו ד) עלה אריה מסובכו וגו' מאי

דף צה,א גמרא (ישעיהו י) עניה ענתות עתיד ירמיה בן חלקיה ומתנבא עלה מענתות דכתיב (ירמיהו א) דברי ירמיהו בן חלקיהו מן הכהנים אשר בענתות בארץ בנימין מי דמי התם ארי הכא ליש אמר רבי יוחנן ששה שמות יש לארי אלו הן (בראשית מט) ארי (שופטים יד) כפיר (בראשית מט) לביא (ישעיהו ל) ליש (תהילים צא) שחל (איוב כח) שחץ אי הכי בצרו להו עברו מעברה תרתי נינהו מאי (ישעיהו י) עוד היום בנוב לעמוד אמר רב הונא אותו היום נשתייר מעונה של נוב אמרי ליה כלדאי אי אזלת האידנא יכלת לה ואי לא לא יכלת לה אורחא דבעא לסגויי בעשרה יומא סגא בחד יומא כי מטו לירושלם שדי ליה ביסתרקי עד דסליק ויתיב מעילוי שורה עד דחזויה לכולה ירושלם כי חזייה איזוטר בעיניה אמר הלא דא היא קרתא דירושלם דעלה ארגישית כל משירית ועלה כבשית כל מדינתא הלא היא זעירא וחלשא מכל כרכי עממא דכבשית בתקוף ידי עלה וקם ומניד ברישיה מוביל ומייתי בידיה על טור בית מקדשא דבציון ועל עזרתא דבירושלם אמרי נישדי ביה ידא האידנא אמר להו תמהיתו למחר אייתי לי כל חד וחד מינייכו גולמו הרג מיניה מיד (מלכים ב יט) ויהי בלילה ההוא ויצא מלאך ה' ויך במחנה אשור מאה ושמונים וחמשה אלף וישכימו בבקר והנה כלם פגרים מתים אמר רב פפא היינו דאמרי אינשי בת דינא בטל דינא (שמואל ב כא) וישבי בנוב אשר בילידי הרפה ומשקל קינו שלש מאות משקל נחשת והוא חגור חדשה ויאמר להכות את דוד מאי וישבי בנוב אמר רב יהודה אמר רב איש שבא על עסקי נוב א"ל הקב"ה לדוד עד מתי יהיה עון זה טמון בידך על ידך נהרגה נוב עיר הכהנים ועל ידך נטרד דואג האדומי ועל ידך נהרגו שאול ושלשת בניו רצונך יכלו זרעך או תמסר ביד אויב אמר לפניו רבונו של עולם מוטב

אמסר ביד אויב ולא יכלה זרעי יומא חד נפק לשכור בזאי אתא שטן ואדמי ליה כטביא פתק ביה גירא ולא מטייה משכיה עד דאמטייה לארץ פלשתים כדחזייה ישבי בנוב אמר היינו האי דקטליה לגלית אחי כפתיה קמטיה אותביה ושדייה תותי בי בדייא [סדייא] אתעביד ליה ניסא מכא ליה ארעא מתותיה היינו דכתיב (תהילים יח) תרחיב צעדי תחתי ולא מעדו קרסולי ההוא יומא אפניא דמעלי שבתא הוה אבישי בן צרויה הוה קא חייף רישיה בד' גרבי דמיא חזינהו כתמי דמא איכא דאמרי אתא יונה איטריף קמיה אמר כנסת ישראל ליונה אימתילא שנאמר (תהילים סח) כנפי יונה נחפה בכסף שמע מינה דוד מלכא דישראל בצערא שרי אתא לביתיה ולא אשכחיה אמר תנן אין רוכבין על סוסו ואין יושבין על כסאו ואין משתמשין בשרביטו בשעת הסכנה מאי אתא שאיל בי מדרשא אמרו ליה בשעת הסכנה שפיר דמי רכביה לפרדיה וקם ואזל קפצה ליה ארעא בהדי דקא מסגי חזייה לערפה אמיה דהוות נוולא כי חזיתיה פסקתה לפילכה שדתייה עילויה סברא למקטליה אמרה ליה עלם אייתי לי פלך פתקיה בריש מוחה וקטלה כד חזייה ישבי בנוב אמר השתא הוו בי תרין וקטלין לי פתקיה לדוד לעילא ודץ ליה לרומחיה אמר ניפול עלה ונקטל אמר אבישי שם אוקמיה לדוד בין שמיא לארעא ונימא ליה איהו אין חבוש מוציא עצמו מבית האסורין א"ל מאי בעית הכא א"ל הכי אמר לי קודשא בריך הוא והכי אהדרי ליה א"ל אפיך צלותיך בר ברך קירא ליזבון ואת לא תצטער א"ל אי הכי סייע בהדן היינו דכתיב (שמואל ב כא) ויעזור לו אבישי בן צרויה אמר רב יהודה אמר רב שעזרו בתפלה אמר אבישי שם ואחתייה הוה קא רדיף בתרייהו כי מטא קובי אמרי קום ביה כי מטא בי תרי אמרי בתרי גוריין קטלוה לאריא אמרי ליה זיל אשתכח לערפה אימיך בקיברא כי אדכרו ליה שמא דאימיה כחש חיליה וקטליה היינו דכתיב (שמואל ב כא) אז נשבעו אנשי דוד לו לאמר לא תצא עוד אתנו למלחמה ולא תכבה את נר ישראל ת"ר שלשה קפצה להם הארץ אליעזר עבד אברהם ויעקב אבינו ואבישי בן צרויה אבישי בן צרויה הא דאמרן אליעזר עבד אברהם דכתיב (בראשית כד) ואבוא היום אל העין למימרא דההוא יומא נפק יעקב אבינו

דף צה,ב גמרא דכתיב (בראשית כח) ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה וכתוב ויפגע במקום וילן שם כי בא השמש כי מטא לחרן אמר אפשר עברתי על מקום שהתפללו בו אבותי ואני לא התפללתי בו בעי למיהדר כיון דהרהר בדעתיה למיהדר קפצה ליה ארעא מיד ויפגע במקום דבר אחר אין פגיעה אלא תפלה שנאמר (ירמיהו ז) ואתה אל תתפלל בעד העם הזה ואל תשא בעדם רנה ותפלה ואל תפגע בי וילן שם כי בא השמש בחר דצלי בעי למיהדר אמר הקב"ה צדיק זה בא לבית מלוני יפטר בלא לינה מיד בא השמש והיינו דכתיב ויזרח לו השמש וכי לו בלבד זרחה והלא לכל העולם כולו זרחה אלא א"ר יצחק שמש שבא בעבורו זרחה בעבורו ומנלן דכלה זרעיה דדוד דכתי' (מלכים ב יא) ועתליה אם אחזיהו ראתה כי מת בנה ותקם ותאבד את כל זרע הממלכה והא אשתייר ליה יואש התם נמי אשתייר אביתר דכתיב (שמואל א כב) וימלט בן אחד לאחימלך בן אחיטוב ושמם אביתר אמר רב יהודה אמר רב אלמלא <לא> נשתייר אביתר לאחימלך בן אחיטוב לא נשתייר מזרעו של דוד שריד ופליט אמר רב יהודה אמר רב בא עליהם סנחריב הרשע בארבעים וחמשה אלף איש בני מלכים יושבים בקרונות של זהב ועמהן שגלונות וזונות ובשמנים אלף גבורים לבושי שריון קליפה ובששים אלף אחוזי חרב רצים לפניו והשאר פרשים וכן באו על אברהם וכן עתידין לבוא עם גוג ומגוג במתניתא תנא אורך מחנהו

ארבע מאות פרסי רחב צואר סוסיו ארבעים פרסי סך מחנהו מאתים וששים ריבוא אלפים חסר חד בעי אביי חסר חד ריבויא או חסר חד אלפא או חסר מאה או חסר חד תיקו תנא ראשונים עברו בשחי שנאמר (ישעיהו ח) וחלף ביהודה שטף ועבר אמצעיים עברו בקומה שנאמר (ישעיהו ח) עד צואר יגיע אחרונים העלו עפר ברגליהם ולא מצאו מים בנהר לשתות עד שהביאו מים ממקום אחר ושתו שנאמר (ישעיהו לז) אני קרתי ושתיתי מים וגו' והכתיב (ישעיהו לז) ויצא מלאך ה' ויכה במחנה אשור מאה ושמונים וחמשה אלף <ויקומו> [וישכימו] בבקר והנה כלם פגרים מתים אמר רבי אבהו הללו ראשי גייסות הן אמר רב אשי דיקא נמי דכתיב (ישעיהו י) במשמניו רזון בשמינים דאית בהו אמר רבינא דיקא נמי דכתיב (דברי הימים ב לב) וישלח ה' מלאך ויכחד כל גבור חיל ונגיד ושר במחנה וגו' ויבא בית אלהיו ומיציאי מעיו שם הפילוהו בחרב שמע מינה במה הכם רבי אליעזר אומר ביד הכם שנאמר (שמות יד) וירא ישראל את היד הגדולה היד שעתידה ליפרע מסנחריב רבי יהושע אומר באצבע הכם שנאמר (שמות ח) ויאמרו החרטמים אל פרעה אצבע אלהים היא היא אצבע שעתידה ליפרע מסנחריב ר' אליעזר בנו של ר' יוסי הגלילי אומר אמר לו הקב"ה לגבריא אל מגלך נטושה אמר לפניו רבונו של עולם נטושה ועומדת מששת ימי בראשית שנאמר (ישעיהו כא) מפני חרבות נדדו וגו' ר' שמעון בן יוחי אומר אותו הפרק זמן בישול פירות היה אמר לו הקב"ה לגבריא אל כשאתה יוצא לבשל פירות הזקק להם שנאמר (ישעיהו כח) מידי עברו יקח אתכם כי בבקר בבקר יעבור ביום ובלילה והיה רק זועה הבין שמועה וגו' אמר רב פפא היינו דאמרי אינשי אגב אורחך לבעל דבבך אישתמע ויש אומרים בחוטמן נשף בהן ומתו שנאמר (ישעיהו מ) וגם נשף בהם ויבשו ר' ירמיה בר אבא אמר כפיים ספק להם ומתו שנאמר (יחזקאל כא) וגם אני <הכתי> [אכה] כפי אל כפי והניחותי חמתי ר' יצחק נפחא אמר אזנים גלה להם ושמעו שירה מפי חיות ומתו שנאמר (ישעיהו לג) מרוממתך נפצו גוים וכמה נשתייר מהם רב אמר עשרה שנאמר (ישעיהו י) ושאר עץ יערו מספר יהיו ונער יכתבם כמה נער יכול לכתוב עשרה ושמואל אמר תשעה שנאמר (ישעיהו יז) ונשאר בו עוללות כנוקף זית שנים שלשה גרגרים בראש אמיר ארבעה חמשה בסעיפיה ר' יהושע בן לוי אמר ארבעה עשר שנאמר שנים שלשה [וכו'] ארבעה וחמשה רבי יוחנן אמר חמשה סנחריב ושני בניו נבוכדנצר ונבוזר אדן נבוזר אדן גמרא נבוכדנצר דכתיב (דניאל ג) ורוה דרביעאה דמי לבר אלהין ואי לאו דחזייה מנא הוה ידע סנחריב ושני בניו דכתיב (מלכים ב יט) ויהי הוא משתחוה בית נסרוך אלהיו ואדרמלך ושראצר בניו הכוהו בחרב אמר רבי אבהו אלמלא מקרא כתוב אי אפשר לאמרו דכתיב (ישעיהו ז) ביום ההוא יגלח ה' בתער השכירה בעברי נהר במלך אשור את הראש ושער הרגלים וגם את הזקן תספה אתא קודשא בריך הוא ואדמי ליה כגברא סבא א"ל כי אזלת לגבי מלכי מזרח ומערב דאייתיתנהו לבנייהו וקטלתינהו מאי אמרת להו אמר <להו> [ליה] ההוא גברא בההוא פחדא נמי יתיב אמר ליה היכי נעביד א"ל זיל

דף צו, א גמרא ושני נפשך במאי אישני אמר ליה זיל אייתי לי מספרא ואיגזייך אנא מהיכא אייתי א"ל עול לההוא ביתא ואייתי אזל אשכחינהו אתו מלאכי שרת ואידמו ליה כגברי והוו קא טחני קשייתא א"ל הבו לי מספרא א"ל טחון חד גריוא דקשייתא וניתן לך טחן חד גריוא דקשייתא ויהבו ליה מספרתא עד דאתא איחשך א"ל זיל אייתי נורא אזל ואייתי נורא בהדי דקא נפח ליה אתלי ביה נורא בדיקניה אזל גזייה לרישיה ודיקניה אמרו

היינו דכתיב (ישעיהו ז) וגם את הזקן תספה אמר רב פפא היינו דאמרי אינשי גרירתיה לארמאה שפיר ליה איתלי ליה נורא בדיקניה ולא שבעת חוכא מיניה אזל אשכח דפא מתיבותא דנח אמר היינו אלהא רבא דשיזביה לנח מטופנא אמר אי אזיל ההוא גברא ומצלח מקרב להו לתרין בנוהי קמך שמעו בנוהי וקטלוהו היינו דכתיב (מלכים ב יט) ויהי הוא משתחוה בית נסרוך אלהיו ואדרמלך ושראצר בניו הכהו בחרב וגו' (בראשית יד) ויחלק עליהם לילה הוא ועבדיו ויכם וגו' אמר רבי יוחנן אותו מלאך שנזדמן לו לאברהם לילה שמו שנאמר (איוב ג) והלילה אמר הורה גבר ור' יצחק נפחא אמר שעשה עמו מעשה לילה שנאמר (שופטים ה) מן שמים נלחמו הכוכבים ממסלותם נלחמו עם סיסרא אמר ריש לקיש טבא דנפחא מדבר נפחא וירדף עד דן אמר רבי יוחנן כיון שבא אותו צדיק עד דן תשש כחו ראה בני בניו שעתידין לעבוד ע"ז בדן שנאמר (מלכים א יב) וישם את האחד בבית אל ואת האחד נתן בדן ואף אותו רשע לא נתגבר עד שהגיע לדן שנאמר (ירמיהו ח) מדן נשמע נחרת סוסיו אמר רבי זירא אע"ג דשלה <ר' יהודה בן בתירא מנציבין> [ריב"ל] הזהרו בזקן ששכח תלמודו מחמת אונסו והזהרו בוורידין כר' יהודה והזהרו בבני עמי הארץ שמהן תצא תורה כי הא מילתא מודעינן להו (ירמיהו יב) צדיק אתה ה' כי אריב אליך אך משפטים אדבר אותך מדוע דרך רשעים צלחה שלו כל בוגדי בגד נטעתם גם שורשו ילכו גם עשו פרי מאי אהדרו ליה (ירמיהו יב) כי את רגלים רצתה וילאוך ואיך תתחרה את הסוסים ובארץ שלום אתה בוטח ואיך תעשה בגאון הירדן משל לאדם אחד שאמר יכול אני לרוץ ג' פרסאות לפני הסוסים בין בצעי המים נזדמן לו רגלי אחד רץ לפניו ג' מילין ביבשה ונלאה א"ל ומה לפני רגלי כך לפני הסוסים עאכ"ו ומה שלשת מילין כך ג' פרסאות על אחת כמה וכמה ומה ביבשה כך בין בצעי המים על אחת כמה וכמה אף אתה ומה בשכר ארבע פסיעות ששלמתי לאותו רשע שרץ אחר כבודי אתה תמיה כשאני משלם שכר לאברהם יצחק ויעקב שרצו לפני כסוסים עאכ"ו היינו דכתיב (ירמיהו כג) לנביאים נשבר לבי בקרבי רחפו כל עצמותי הייתי כאיש שכור וכגבר עברו יין מפני ה' ומפני דברי קדשו הני ארבע פסיעות מאי היא דכתיב (ישעיהו לט) בעת ההיא שלח מרודך בלאדן בן בלאדן מלך בבל ספרים וגו' משום כי חלה חזקיהו ויחזק שדר ליה ספרים ומנחה <אין> (דברי הימים ב לב) לדרוש <את> המופת אשר היה בארץ דאמר רבי יוחנן אותו היום שמת בו אחז שתי שעות היה וכי חלה חזקיהו ואיתפח אהדרינהו קודשא בריך הוא להנך עשר שעי ניהליה דכתב (ישעיהו לח) הנני משיב את צל המעלות אשר ירדה במעלות אחז בשמש אחרנית עשר מעלות ותשב השמש עשר מעלות במעלות אשר ירדה א"ל מאי האי א"ל חזקיהו חלש ואיתפח אמר איכא גברא כי האי ולא בעינא לשדורי ליה שלמא כתבו ליה שלמא למלכא חזקיה שלם לקרתא דירושלם שלם לאלהא רבא נבוכדנאצר ספריה דבלאדן הוה ההיא שעתא לא הוה התם כי אתא אמר להו היכי כתביתו אמרו ליה הכי כתבינן אמר להו קריתו ליה אלהא רבא וכתביתו ליה לבסוף אמר אלא הכי כתבו שלם לאלהא רבא שלם לקרתא דירושלם שלם למלכא חזקיה אמרי ליה קרינא דאיגרתא איהו ליהוי פרוונקא רהט בתריה כדרהיט ארבע פסיעות אתא גבריאל ואוקמיה אמר ר' יוחנן אילמלא <לא> בא גבריאל והעמידו לא היה תקנה לשונאיהם של ישראל מאי בלאדן בן בלאדן אמרי בלאדן מלכא הוה ואישתני אפיה והוה כי דכלבא הוה יתיב בריה על מלכותא כי הוה כתיב הוה כתיב שמיה ושמיה דאבוה בלאדן מלכא היינו דכתיב (מלאכי א) בן יכבד אב ועבד אדניו בן יכבד אב הא דאמרן ועבד אדוניו דכתי'

(ירמיהו נב) ובחודש החמישי בעשור לחדש היא שנת תשע עשרה [שנה] למלך נבוכדנאצר מלך בבל בא נבוזראדן רב טבחים עמד לפני מלך בבל בירושלם וישרף את בית ה' ואת בית המלך

דף צו, ב גמרא ומי סליק נבוכד נצר לירושלים והכתיב (מלכים ב כה) ויעלו אותו אל מלך בבל רבלתה ואמר ר' אבהו זו אנטוכיא רב חסדא ורב יצחק בר אבודימי חד אמר דמות דיוקנו היתה חקוקה לו על מרכבתו וחד אמר אימה יתירה היתה לו ממנו ודומה כמי שעומד לפניו אמר רבא טעין תלת מאה כודנייתא נרגא דפרזלא דשליט בפרזלא שדר ליה נבוכדנצר לנבוזראדן כולהו בלעתניהו חד דשא דירושלם שנאמר (תהילים עד) פתוחיה יחד בכשיל וכילפות יהלומון בעי למיהדר אמר מסתפינא דלא ליעבדו בי כי היכי דעבדו בסנחריב נפקא קלא ואמר שוור בר שוור נבוזראדן שוור דמטא זימנא דמקדשא חריב והיכלא מיקלי פש ליה חד נרגא אתא מחייה בקופא ואיפתח שנאמר (תהילים עד) יודע כמביא למעלה בסבך עץ קרדומות הוה קטיל ואזל עד דמטא להיכלא אדליק ביה נורא גבה היכלא דרכו ביה מן שמיא שנאמר (איכה א) גת דרך ה' לבתולת בת יהודה קא זיחא דעתיה נפקא בת קלא ואמרה ליה עמא קטילא קטלת היכלא קליא קלית קימחא טחינא טחינת שנאמר (ישעיהו מז) קחי רחים וטחיני קמח גלי צמתך חשפי שובל גלי שוק עברי נהרות חטים לא נאמר אלא קמח חזא דמיה דזכריה דהוה קא רתח אמר להו מאי האי אמרו ליה דם זבחים הוא דאישתפיך אמר להו אייתי ואנסי אי מדמו כסי ולא אידמו אמר להו גלו לי ואי לא סריקנא לכו לבשרייכו במסריקא דפרזלא אמרו ליה האי כהן ונביא הוא דאינבי להו לישראל בחורבנא דירושלם וקטלוהו אמר להו אנא מפייסנא ליה אייתי רבנן קטיל עילויה ולא נח אייתי דרדקי דבי רב קטיל עילויה ולא נח אייתי פרחי כהונה קטיל עילויה ולא נח עד די קטל עילויה תשעין וארבעה ריבוא ולא נח קרב לגביה אמר זכריה זכריה טובים שבהן איבדתים ניחא לך דאיקטלינהו לכולהו מיד נח הרהר תשובה בדעתיה אמר מה הם שלא איבדו אלא נפש אחת כך ההוא גברא מה תיהוי עליה ערק שדר פורטיתא לביתיה ואיתגייר תנו רבנן נעמן גר תושב היה נבוזר אדן גר צדק היה מבני בניו של סיסרא למדו תורה בירושלים מבני בניו של סנחריב לימדו תורה ברבים ומאן נינהו שמעיה ואבטליון מבני בניו של המן למדו תורה בבני ברק ואף מבני בניו של אותו רשע ביקש הקב"ה להכניסן תחת כנפי השכינה אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה רבונו של עולם מי שהחריב את ביתך ושרף את היכלך תכניס תחת כנפי השכינה היינו דכתיב (ירמיהו נא) רפינו את בבל ולא נרפתה עולא אמר זה נבוכדנצר רבי שמואל בר נחמני אמר אלו נהרות בבל ותרגמה דצינייתא <צרידתא> דבבלאי אמר עולא עמון ומואב שיבבי בישי דירושלם הוו כיון דשמעינהו לנביאי דקא מיתנבאי לחורבנא דירושלם שלחו לנבוכדנצר פוק ותא אמר מסתפינא דלא ליעבדו לי כדעבדו בקמאי שלחו ליה (משלי ז) כי אין האיש בביתו הלך בדרך מרחוק ואין איש אלא הקדוש ברוך הוא שנאמר (שמות טו) ה' איש מלחמה שלח להו בקריבא הוא ואתי שלחו ליה הלך בדרך מרחוק שלח להו אית להו צדיקי דבעו רחמי ומייתו ליה שלחו ליה (משלי ז) צרור הכסף לקח בידו ואין כסף אלא צדיקים שנאמר (הושע ג) ואכרה לי בחמשה עשר כסף וחומר שעורים ולתך שעורים שלח להו הדרי רשיעי בתשובה ובעו רחמי ומייתו ליה שלחו ליה כבר קבע להן זמן שנאמר (משלי ז) ליום הכסא יבא <ל> ביתו אין כסא אלא זמן שנאמר (תהילים פא) בכסה ליום חגנו שלח להו סיתווא הוא ולא מצינא דאתי מתלגא וממיטרא שלחו ליה תא

אשינא דטורא שנאמר (ישעיהו טז) שלחו כר מושל ארץ מסלע מדברה אל הר בת ציון שלח להו אי אתינא לית לי דוכתא דיתיבנא ביה שלחו ליה קברות שלהם מעולין מפלטירין שלך דכתיב (ירמיהו ח) בעת ההיא נאום ה' יוציאו את עצמות מלכי יהודה ואת עצמות שריו ואת עצמות הכהנים ואת עצמות הנביאים ואת עצמות יושבי ירושלים מקבריהם ושטחום לשמש ולירח ולכל צבא השמים אשר אהבום ואשר עבדום ואשר הלכו אחריהם אמר ליה רב נחמן לרבי יצחק מי שמיע לך אימת אתי בר נפלי אמר ליה מאן בר נפלי א"ל משיח משיח בר נפלי קרית ליה א"ל אין דכתיב (עמוס ט) ביום ההוא אקים

דף צז,א גמרא את סוכת דוד הנופלת א"ל הכי אמר רבי יוחנן דור שבן דוד בא בו תלמידי חכמים מתמעטים והשאר עיניהם כלות ביגון ואנחה וצרות רבות וגזרות קשות מתחדשות עד שהראשונה פקודה שניה ממהרת לבא ת"ר שבוע שבן דוד בא בו שנה ראשונה מתקיים מקרא זה (עמוס ד) והמטרת על עיר אחת ועל עיר אחת לא אמטיר שניה חיצי רעב משתלחים שלישית רעב גדול ומתים אנשים ונשים וטף חסידים ואנשי מעשה ותורה משתכחת מלומדיה ברביעית שובע ואינו שובע בחמישית שובע גדול ואוכלין ושותין ושמחין ותורה חוזרת ללומדיה בששית קולות בשביעית מלחמות במוצאי שביעית בן דוד בא אמר רב יוסף הא כמה שביעית דהוה כן ולא אתא אמר אביי בששית קולות בשביעית מלחמות מי הוה ועוד כסדרן מי הוה >(תהילים פט) אשר חרפו אויביך ה' אשר חרפו עקבות משיחך < תניא ר' יהודה אומר דור שבן דוד בא בו בית הוועד יהיה לזנות והגליל יחרב והגבלן יאשם ואנשי גבול יסובבו מעיר לעיר ולא יחוננו וחכמת הסופרים תסרח ויראי חטא ימאסו ופני הדור כפני כלב והאמת נעדרת שנאמר (ישעיהו נט) ותהי האמת נעדרת > וסר מרע משתולל < מאי ותהי האמת נעדרת אמרי דבי רב מלמד שנעשית עדרים עדרים והולכת לה מאי וסר מרע משתולל אמרי דבי ר' שילא כל מי שסר מרע משתולל על הבריות אמר רבא מריש הוה אמינא ליכא קושטא בעלמא אמר לי ההוא מרבנן ורב טבות שמיה ואמרי לה רב טביומי שמיה דאי הווי יהבי ליה כל חללי דעלמא לא הוה משני בדבוריה זימנא חדא איקלעי להווא אתרא וקושטא שמיה ולא הווי משני בדיבוריהו ולא הוה מיית איניש מהתם בלא זימניה נסיבי איתתא מינהון והווי לי תרתין בנין מינה יומא חד הוה יתבא דביתהו וקא חייפא רישה אתאי שיבבתה טרפא אדשא סבר לאו אורח ארעא אמר לה ליתא הכא שכיבו ליה תרתין בנין אתו אינשי דאתרא לקמיה אמרו ליה מאי האי אמר להו הכי הוה מעשה א"ל במטותא מינך פוק מאתרין ולא תגרי בהו מותנא בהנך אינשי תניא ר' נהוראי אומר דור שבן דוד בא בו נערים ילבינו פני זקנים וזקנים יעמדו לפני נערים ובת קמה באמה וכלה בחמותה ופני הדור כפני כלב ואין הבן מתבייש מאביו תניא ר' נחמיה אומר דור שבן דוד בא בו העזות תרבה והיוקר יעות והגפן יתן פריו והיין ביוקר ונהפכה כל המלכות למינות ואין תוכחה מסייע ליה לר' יצחק דא"ר יצחק אין בן דוד בא עד שתתהפך כל המלכות למינות אמר רבא מאי קרא (ויקרא יג) כולו הפך לבן טהור הוא ת"ר (דברים לב) כי ידין ה' עמו [וגו'] כי יראה כי אזלת יד ואפס עצור ועזוב אין בן דוד בא עד שירבו המסורות ד"א עד שיתמעטו התלמידים ד"א עד שתכלה פרוטה מן הכיס ד"א עד שיתייאשו מן הגאולה שנאמר ואפס עצור ועזוב כביכול אין סומך ועוזר לישראל כי הא דר' זירא כי הוה משכח רבנן דמעסקי ביה אמר להו במטותא בעינא מנייכו לא תרחקוה דתנינא ג' באין בהיסח הדעת אלו הן משיח מציאה

ועקרב אמר רב קטינא שית אלפי שני הוו עלמא וחד חרוב שנאמר (ישעיהו ב) ונשגב ה' לבדו ביום ההוא אביי אמר תרי חרוב שנאמר (הושע ו) יחינו מיומים ביום השלישי יקימנו ונחיה לפניו תניא כותיה דרב קטינא כשם שהשביעית משמטת שנה אחת לז' שנים כך העולם משמט אלף שנים לשבעת אלפים שנה שנאמר ונשגב ה' לבדו ביום ההוא ואומר (תהילים צב) מזמור שיר ליום השבת יום שכולו שבת ואומר (תהילים צ) כי אלף שנים בעיניך כיום אתמול כי יעבור תנא דבי אליהו ששת אלפים שנה הוי עלמא שני אלפים תוהו שני אלפים תורה שני אלפים ימות המשיח

דף צז,ב גמרא ובעונותינו שרבו יצאו מהם מה שיצאו אמר ליה אליהו לרב יהודה אחוה דרב סלא חסידא אין העולם פחות משמונים וחמשה יובלות וביובל האחרון בן דוד בא אמר ליה בתחילתו או בסופו אמר ליה איני יודע כלה או אינו כלה אמר ליה איני יודע רב אשי אמר הכי א"ל עד הכא לא תיסתכי ליה מכאן ואילך איסתכי ליה שלח ליה רב חנן בר תחליפא לרב יוסף מצאתי אדם אחד ובידו מגילה אחת כתובה אשורית ולשון קדש אמרתי לו זו מניין לך אמר לי לחיילות של רומי נשכרתי ובין גינזי רומי מצאתיה וכתוב בה לאחר ד' אלפים ומאתים ותשעים ואחד שנה לבריאתו של עולם העולם יתום מהן מלחמות תנינים מהן מלחמות גוג ומגוג ושאר ימות המשיח ואין הקב"ה מחדש את עולמו אלא לאחר שבעת אלפים שנה רב אחא בריה דרבא אמר לאחר חמשת אלפים שנה איתמר תניא רבי נתן אמר מקרא זה נוקב ויורד עד תהום (חבקוק ב) כי עוד חזון למועד ויפח לקץ ולא יכזב אם יתמהמה חכה לו כי בא יבא לא יאחר לא כרבותינו שהיו דורשין (דניאל ז) עד עידן עידנין ופלג עידן ולא כר' שמלאי שהיה דורש (תהילים פ) האכלתם לחם דמעה ותשקמו בדמעות שלישי ולא כרבי עקיבא שהיה דורש (חגיג ב) עוד אחת מעט היא ואני מרעיש את השמים ואת הארץ אלא מלכות ראשון שבעים שנה מלכות שניה חמשים ושתים ומלכות בן כוזיבא שתי שנים ומחצה מאי ויפח לקץ ולא יכזב א"ר שמואל בר נחמני אמר ר' יונתן תיפח עצמן של מחשבי קיצין שהיו אומרים כיון שהגיע את הקץ ולא בא שוב אינו בא אלא חכה לו שנאמר אם יתמהמה חכה לו שמא תאמר אנו מחכין והוא אינו מחכה ת"ל (ישעיהו ל) לכן יחכה ה' לחננכם ולכן ירום לרחמכם וכי מאחר שאנו מחכים והוא מחכה מי מעכב מדת הדין מעכבת וכי מאחר שמדת הדין מעכבת אנו למה מחכין לקבל שכר שנאמר (ישעיהו ל) אשרי כל חוכי לו אמר אביי לא פחות עלמא מתלתין ושיתא צדיקי דמקבלי אפי שכינה בכל דרא שנאמר אשרי כל חוכי לו לו בגימטריא תלתין ושיתא הוו איני והאמר רבא דרא דקמי קודשא בריך הוא תמני סרי אלפי [פרסא] הואי שנאמר (יחזקאל מח) סביב שמנה עשר אלף לא קשיא הא דמסתכלי באיספקלריא המאירה הא דמסתכלי באיספקלריא שאינה מאירה ומי נפיש כולי האי והאמר חזקיה א"ר ירמיה משום רשב"י ראיתי בני עלייה והן מועטין אם אלף הם אני ובני מהם אם מאה הם אני ובני מהם אם שנים הם אני ובני הם לא קשיא הא דעיילי בבר הא דעיילי בלא בר אמר רב כלו כל הקיצין ואין הדבר תלוי אלא בתשובה ומעשים טובים ושמואל אמר דיו לאבל שיעמוד באבלו כתנאי ר' אליעזר אומר אם ישראל עושין תשובה נגאלין ואם לאו אין נגאלין אמר ליה רבי יהושע אם אין עושין תשובה אין נגאלין אלא הקב"ה מעמיד להן מלך שגזרותיו קשות כהמן וישראל עושין תשובה ומחזירן למוטב תניא אידך ר' אליעזר אומר אם ישראל עושין תשובה נגאלין שנאמר (ירמיה ג) שובו בנים שובבים ארפא משובתיכם אמר לו רבי יהושע והלא כבר נאמר (ישעיהו נב) חנם

נמכרתם ולא בכסף תגאלו חנם נמכרתם <בעבודת כוכבים> {בעבודה זרה} ולא בכסף תגאלו לא בתשובה ומעשים טובים אמר לו רבי אליעזר לר' יהושע והלא כבר נאמר (מלאכי ג) שובו אלי ואשובה אליכם אמר ליה רבי יהושע והלא כבר נאמר (ירמיהו ג) כי אנכי בעלתי בכם ולקחתי אתכם אחד מעיר ושנים ממשפחה והבאתי אתכם ציון אמר לו ר' אליעזר והלא כבר נאמר (ישעיהו ל) בשובה ונחת תושעון אמר לו רבי יהושע לרבי אליעזר והלא כבר נאמר (ישעיהו מט) כה אמר ה' גואל ישראל וקדושו לבזה נפש למתעב גוי לעבד מושלים

דף צח, א גמרא מלכים יראו וקמו שרים וישתחוו אמר לו רבי אליעזר והלא כבר נאמר (ירמיהו ד) אם תשוב ישראל נאום ה' אלי תשוב אמר לו רבי יהושע והלא כבר נאמר (דניאל יב) ואשמע את האיש לבוש הבדים אשר ממעל למימי היאור וירם ימינו ושמאלו אל השמים וישבע בחי העולם כי למועד מועדים וחצי וככלות נפץ יד עם קדש תכלינה כל אלה וגו' ושתק רבי אליעזר ואמר רבי אבא אין לך קץ מגולה מזה שנאמר (יחזקאל לו) ואתם הרי ישראל ענפכם תתנו ופריכם תשאו לעמי ישראל וגו' רבי <אליעזר> [אלעזר] אומר אף מזה שנאמר (זכריה ח) כי לפני הימים <האלה> [ההם] שכר האדם לא נהיה ושכר הבהמה איננה וליוצא ולבא אין שלום מן הצר מאי ליוצא ולבא אין שלום מן הצר רב אמר אף תלמידי חכמים שכתוב בהם שלום דכתיב (תהילים קיט) שלום רב לאהבי תורתך אין שלום מפני צר ושמואל אמר עד שיהיו כל השערים כולן שקולין אמר רבי חנינא אין בן דוד בא עד שיתבקש דג לחולה ולא ימצא שנאמר (יחזקאל לב) אז אשקיע מימיהם ונהרותם כשמן אוליך וכתב <בתריה> [יחזקאל כט] ביום ההוא אצמיח קרן לבית ישראל אמר רבי חמא בר חנינא אין בן דוד בא עד שתכלה מלכות הזלה מישראל שנאמר (ישעיהו יח) וכרת הזלזלים במזמרות וכתוב בתריה בעת ההיא יובל שי לה' צבאות עם ממשך ומורט אמר זעירי אמר רבי חנינא אין בן דוד בא עד שיכלו גסי הרוח מישראל שנאמר (צפניה ג) כי אז אסיר מקרבך עליזי גאותך וכתוב (צפניה ג) והשארתי בקרבך עם עני ודל וחסו בשם ה' אמר רבי שמלאי משום רבי אלעזר בר"ש אין בן דוד בא עד שיכלו כל שופטים ושוטרים מישראל שנאמר (ישעיהו א) ואשיבה ידי עליך ואצרוף כבור סיגך וגו' ואשיבה שופטיך אמר עולא אין ירושלים נפדית אלא בצדקה שנאמר (ישעיהו א) ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה אמר רב פפא אי בטלי יהירי בטלי אמגושי אי בטלי דייני בטלי גזירפטי אי בטלי יהירי בטלי אמגושי דכתיב (ישעיהו א) ואצרוף כבור סיגך ואסירה כל בדיליך ואי בטלי דייני בטלי גזירפטי דכתיב (צפניה ג) הסיר ה' משפטיך פנה אויבך אמר ר' יוחנן אם ראית דור שמתמעט והולך חכה לו שנאמר (שמואל ב כב) ואת עם עני תושיע וגו' אמר רבי יוחנן אם ראית דור שצרות רבות באות עליו כנהר חכה לו שנאמר (ישעיהו נט) כי יבא כנהר צר <ו>רוח ה' נוססה בו וסמיך ליה ובא לציון גואל ואמר רבי יוחנן אין בן דוד בא אלא בדור שכולו זכאי או כולו חייב בדור שכולו זכאי דכתיב (ישעיהו ס) ועמך כולם צדיקים לעולם יירשו ארץ בדור שכולו חייב דכתיב (ישעיהו נט) וירא כי אין איש וישתומם כי אין מפגיע וכתוב (ישעיהו מח) למעני אעשה אמר רבי אלכסנדר רבי יהושע בן לוי רמי כתיב (ישעיהו ס) בעתה וכתוב אחישנה זכו אחישנה לא זכו בעתה אמר רבי אלכסנדר רבי יהושע בן לוי רמי כתיב (דניאל ז) וארו עם ענני שמיא כבר אינש אתה וכתוב (זכריה ט) עני ורוכב על חמור זכו עם ענני שמיא לא זכו עני רוכב על חמור אמר ליה שבור מלכא לשמואל אמריתו משיח על חמרא אתי

אישדר ליה סוסיא ברקא דאית לי אמר ליה מי אית לך בר חיור גווני ר' יהושע בן לוי
אשכח לאליהו דהוי קיימי אפיתחא דמערתא דרבי שמעון בן יוחאי אמר ליה אתינא
לעלמא דאתי אמר ליה אם ירצה אדון הזה אמר רבי יהושע בן לוי שנים ראיתי וקול ג'
שמעתי אמר ליה אימת אתי משיח אמר ליה זיל שייליה לדידיה והיכא יתיב אפיתחא
<דקרתא> {דרומי} ומאי סימניה יתיב בני עניי סובלי חלאים וכולן שרו ואסירי בחז
זימנא איהו שרי חד ואסיר חד אמר דילמא מבעינא דלא איעכב אזל לגביה אמר ליה שלום
עליך רבי ומורי אמר ליה שלום עליך בר ליואי א"ל לאימת אתי מר א"ל היום אתא לגבי
אליהו א"ל מאי אמר לך א"ל שלום עליך בר ליואי א"ל אבטחך לך ולאבוך לעלמא דאתי
א"ל שקורי קא שקר בי דאמר לי היום אתינא ולא אתא א"ל הכי אמר לך (תהילים צה)
היום אם בקולו תשמעו שאלו תלמידיו את רבי יוסי בן קיסמא אימתי בן דוד בא אמר
מתיירא אני שמא תבקשו ממני אות אמרו לו אין אנו מבקשין ממך אות א"ל לכשיפול
השער הזה ויבנה ויפול ויבנה ואין מספיקין לבנותו עד שבן דוד בא אמרו לו רבינו
תן לנו אות אמר להם ולא כך אמרתם לי שאין אתם מבקשין ממני אות אמרו לו ואף על
פי כן אמר להם אם כך יהפכו מי מערת פמייס לדם ונהפכו לדם בשעת פטירתו אמר להן
העמיקו לי ארוני

דף צח, ב גמרא שאין כל דקל ודקל שבבבל שאין סוס של פרסיים נקשר בו ואין לך כל
ארון וארון שבארץ ישראל שאין סוס מדי אוכל בו תבן אמר רב אין בן דוד בא עד
שתתפשט המלכות {הרשעה} על ישראל תשעה חדשים שנאמר (מיכה ה) לכן יתנם עד
עת יולדה ילדה ויתר אחיו ישובון על בני ישראל אמר עולא ייתי ולא איחמיניה וכן אמר
[רבה] ייתי ולא איחמיניה רב יוסף אמר ייתי ואזכי דאיתיב בטולא דכופיתא דחמריה אמר
ליה אביי <לרבא> [לרבה] מאי טעמא אילימא משום חבלו של משיח והתניא שאלו
תלמידיו את רבי אלעזר מה יעשה אדם וינצל מחבלו של משיח יעסוק בתורה ובגמילות
חסדים ומר הא תורה והא גמילות חסדים אמר [ליה] שמא יגרום החטא כדר' יעקב בר
אידי דר' יעקב בר אידי רמי כתיב (בראשית כח) הנה אנכי עמך ושמרתיך בכל אשר תלך
וכתיב (בראשית לב) ויירא יעקב מאד וייצר לו שהיה מתיירא שמא יגרום החטא כדתניא
(שמות טו) עד יעבור עמך ה' זו ביאה ראשונה עד יעבור עם זו קניית זו ביאה שניה אמור
מעתי ראויים היו ישראל לעשות להם נס כביאה שניה כביאה ראשונה אלא שגרום החטא
וכן אמר ר' יוחנן ייתי ולא איחמיניה א"ל ריש לקיש מ"ט אילימא משום דכתיב (עמוס ה)
כאשר ינוס איש מפני הארי ופגעו הדוב [ובא הבית] וסמך ידו אל הקיר ונשכו נחש בא
ואראך דוגמתו בעולם הזה בזמן שאדם יוצא לשדה ופגע בו סנטר דומה כמי שפגע בו ארי
נכנס לעיר פגע בו גבאי דומה כמי שפגעו דוב נכנס לביתו ומצא בניו ובנותיו מוטלין
ברעב דומה כמי שנשכו נחש אלא משום דכתיב (ירמיהו ל) שאלו נא וראו אם ילד זכר
מדוע ראיתי כל גבר ידיו על חלציו כיוולדה ונהפכו כל פנים לירקון מאי ראיתי כל גבר
אמר רבא בר יצחק אמר רב מי שכל גבורה שלו ומאי ונהפכו כל פנים לירקון אמר רבי
יוחנן פמליא של מעלה ופמליא של מטה בשעה שאמר הקב"ה הללו מעשה ידי והללו
מעשה ידי היאך אאבד אלו מפני אלו אמר רב פפא היינו דאמרי אינשי רהיט ונפל תורא
ואזיל ושדי ליה סוסיא באורייה אמר רב גידל אמר רב עתידין ישראל דאכלי שני משיח
אמר רב יוסף פשיטא ואלא מאן אכיל להו חילק ובילק אכלי להו לאפוקי מדרבי הילל
דאמר אין משיח לישראל שכבר אכלוהו בימי חזקיה אמר רב לא אברי עלמא אלא לדוד

ושמואל אמר למשה ורבי יוחנן אמר למשיח מה שמו דבי רבי שילא אמרי שילה שמו שנאמר (בראשית מט) עד כי יבא שילה דבי רבי ינאי אמרי ינון שמו שנאמר (תהילים עב) יהי שמו לעולם לפני שמש ינון שמו דבי רבי חנינה אמר חנינה שמו שנאמר (ירמיהו טז) אשר לא אתן לכם חנינה ויש אומרים מנחם בן חזקיה שמו שנאמר (איכה א) כי רחוק ממני מנחם משיב נפשי ורבנן אמרי חיוורא דבי רבי שמו שנאמר (ישעיהו נג) אכן חליינו הוא נשא ומכאובינו סבלם ואנחנו חשבנוהו נגוע מוכה אלהים ומעונה אמר רב נחמן אי מן חייא הוא כגון אנא שנאמר (ירמיהו ל) והיה אדירו ממנו ומושלו מקרבו יצא אמר רב אי מן חייא הוא כגון רבינו הקדוש אי מן מתיא הוא כגון דניאל איש חמודות אמר רב יהודה אמר רב עתיד הקדוש ברוך הוא להעמיד להם דוד אחר שנאמר (ירמיהו ל) ועבדו את ה' אלהיהם ואת דוד מלכם אשר אקים להם הקים לא נאמר אלא אקים א"ל רב פפא לאביי והכתיב (יחזקאל לו) ודוד עבדי נשיא להם לעולם כגון קיסר ופלגי קיסר דרש רבי שמלאי מאי דכתיב (עמוס ה) הוי המתאווים את יום ה' למה זה לכם יום ה' הוא חשך ולא אור משל לתרגול ועטלף שהיו מצפין לאור א"ל תרגול לעטלף אני מצפה לאורה שאורה שלי היא ואתה למה לך אורה

דף צט, א גמרא והיינו דא"ל ההוא מינא לרבי אבהו אימתי אתי משיח א"ל לכי חפי להו חשוכא להנהו אינשי א"ל מילט קא לייטת לי א"ל קרא כתיב (ישעיהו ס) כי הנה החשך יכסה ארץ וערפל לאומים ועליך יזרח ה' וכבודו עליך יראה תניא ר' אליעזר אומר ימות המשיח ארבעים שנה שנאמר (תהילים צה) ארבעים שנה אקוט בדור רבי אלעזר בן עזריה אומר שבעים שנה שנאמר (ישעיהו כג) והיה ביום ההוא ונשכחת צור שבעים שנה כימי מלך אחד איזהו מלך מיוחד הוי אומר זה משיח רבי אומר שלשה דורות שנאמר (תהילים עב) ייראוך עם שמש ולפני ירח דור דורים ר' הילל אומר אין להם משיח לישראל שכבר אכלוהו בימי חזקיה אמר רב יוסף שרא ליה מריה לרבי הילל חזקיה אימת הוה בבית ראשון ואילו זכריה קא מתנבי בבית שני ואמר (זכריה ט) גילי מאד בת ציון הריעי בת ירושלים הנה מלכך יבא לך צדיק ונושע הוא עני ורוכב על חמור ועל עיר בן אתונות תניא אידך ר' אליעזר אומר ימות המשיח ארבעים שנה כתיב הכא (דברים ח) ויענך וירעיבך ויאכילך וכתוב התם (תהילים צ) שמחנו כימות עניתנו שנות ראינו רעה רבי דוסא אומר ד' מאות שנה כתיב הכא (בראשית טו) ועבדום וענו אותם ארבע מאות שנה וכתוב התם שמחנו כימות עניתנו רבי אומר ג' מאות וששים וחמש שנה כמנין ימות החמה שנאמר (ישעיהו סג) כי יום נקם בלבי ושנת גאולי באה מאי יום נקם בלבי א"ר יוחנן ללבי גליתי לאברי לא גליתי ר"ש בן לקיש אמר ללבי גליתי למלאכי השרת לא גליתי תני אבימי בריה דרבי אבהו ימות המשיח לישראל שבעת אלפים שנה שנאמר (ישעיהו סב) ומשוש חתן על כלה <כן> ישיש עליך <ה'> אלהיך אמר רב יהודה אמר שמואל ימות המשיח כמיום שנברא העולם ועד עכשיו שנאמר (דברים יא) כימי השמים על הארץ רב נחמן בר יצחק אמר כימי נח עד עכשיו שנאמר (ישעיהו נד) כי מי נח זאת לי אשר נשבעתי אמר רבי חייא בר אבא א"ר יוחנן כל הנביאים כולן לא נתנבאו אלא לימות המשיח אבל לעולם הבא (ישעיהו סד) עין לא ראתה אלהים זולתך <אלהים> יעשה למחכה לו ופליגא דשמואל דאמר שמואל אין בין העולם הזה לימות המשיח אלא שעבוד מלכיות בלבד ואמר רבי חייא בר אבא א"ר יוחנן כל הנביאים לא נתנבאו אלא לבעלי תשובה אבל צדיקים גמורים עין לא ראתה אלהים זולתך ופליגא דרבי אבהו דא"ר אבהו

<א"ר> מקום שבעלי תשובה עומדין שם צדיקים אינן עומדין שם שנאמר (ישעיהו נז) שלום שלום לרחוק ולקרוב ברישא רחוק והדר קרוב מאי רחוק רחוק דמעיקרא ומאי קרוב קרוב דמעיקרא ודהשתא ורבי יוחנן אמר לרחוק שהוא רחוק מעבירה קרוב שהוא קרוב מעבירה ונתרחק ממנה וא"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן כל הנביאים כולן לא נתבאו אלא למשיא בתו לתלמיד חכם ולעושה פרקמטיא לתלמיד חכם ולמהנה תלמיד חכם מנכסיו אבל תלמידי חכמים עצמן עין לא ראתה אלהים זולתך מאי עין לא ראתה אמר רבי יהושע בן לוי זה יין המשומר בענביו מששת ימי בראשית ר"ל אמר זה עדן לא ראתה עין מעולם וא"ת אדם היכן דר בגן ואם תאמר גן הוא עדן תלמוד לומר (בראשית ב) ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן: והאומר אין תורה מן השמים וכו': תנו רבנן (במדבר טו) כי דבר ה' בזה ומצותו הפר הכרת תכרת זה האומר אין תורה מן השמים ד"א כי דבר ה' בזה זה אפיקורוס ד"א כי דבר ה' בזה זה המגלה פנים בתורה ואת מצותו הפר זה המפר ברית בשר הכרת תכרת בעולם הזה תכרת לעולם הבא מכאן אמר רבי אלעזר המודעי המחלל את הקדשים והמבזה את המועדות והמפר בריתו של אברהם אבינו והמגלה פנים בתורה שלא כהלכה והמלבין פני חבירו ברבים אף על פי שיש בידו תורה ומעשים טובים אין לו חלק לעולם הבא תניא אידך כי דבר ה' בזה זה האומר אין תורה מן השמים ואפילו אמר כל התורה כולה מן השמים חוץ מפסוק זה שלא אמרו הקדוש ברוך הוא אלא משה מפי עצמו זהו כי דבר ה' בזה ואפילו אמר כל התורה כולה מן השמים חוץ מדקדוק זה מקל וחומר זה מגזרה שוה זו זה הוא כי דבר ה' בזה תניא היה רבי מאיר אומר הלומד תורה ואינו מלמדה זה הוא דבר ה' בזה רבי נתן אומר כל מי שאינו משגיח על המשנה ר' נהוראי אומר כל שאפשר לעסוק בתורה ואינו עוסק רבי ישמעאל אומר זה העובד <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} מאי משמעה דתנא דבי ר' ישמעאל כי דבר ה' בזה זה המבזה דבור שנאמר לו למשה מסיני (שמות כ) אנכי ה' אלהיך לא יהיה לך אלהים אחרים וגו' רבי יהושע בן קרחה אומר כל הלומד תורה ואינו חוזר עליה דומה לאדם שזורע ואינו קוצר רבי יהושע אומר כל הלומד תורה ומשכחה דומה לאשה שיולדת וקוברת רבי עקיבא אומר

דף צט,ב גמרא זמר בכל יום זמר בכל יום אמר רב יצחק בר אבודימי מאי קרא שנאמר (משלי טז) נפש עמל עמלה לו כי אכף עליו פיהו הוא עמל במקום זה ותורתו עומלת לו במקום אחר אמר רבי אלעזר כל אדם לעמל נברא שנאמר (איוב ה) כי אדם לעמל יולד איני יודע אם לעמל פה נברא אם לעמל מלאכה נברא כשהוא אומר כי אכף עליו פיהו הוי אומר לעמל פה נברא ועדיין איני יודע אם לעמל תורה אם לעמל שיחה כשהוא אומר (יהושע א) לא ימוש ספר התורה הזה מפיק הוי אומר לעמל תורה נברא והיינו דאמר רבא כולהו גופי דרופתקי נינהו טובי לדזכי דהוי דרופתקי דאורייתא (משלי ו) ונואף אשה חסר לב אמר ריש לקיש זה הלומד תורה לפרקים שנאמר (משלי כב) כי נעים כי תשמרם בבטנך יכוננו יחדיו על שפתיך ת"ר (במדבר טו) והנפש אשר תעשה ביד רמה זה מנשה בן חזקיה שהיה יושב ודורש בהגדות של דופי אמר וכי לא היה לו למשה לכתוב אלא (בראשית לו) ואחות לוטן תמנע ותמנע היתה פלגש לאליפז (בראשית ל) וילך ראובן בימי קציר חטים וימצא דודאים בשדה יצאה ב"ק ואמרה לו (תהילים נ) תשב באחיך תדבר בבן אמך תתן דופי אלה עשית והחרשתי דמית היות אהיה כמוך אוכיחך ואערכה לעיניך ועליו מפורש בקבלה (ישעיהו ה) הוי מושכי העון בחבלי השוא וכעבות העגלה

חטאה מאי כעבות העגלה א"ר אסי יצר הרע בתחלה דומה לחוט של כוביא ולבסוף דומה לעבות העגלה דאתן עלה מיהת אחות לוטן תמנע מאי היא תמנע בת מלכים הואי דכתיב (בראשית לו) אלוף לוטן אלוף תמנע וכל אלוף מלכותא בלא תאגא היא בעיא לאיגיורי באתה אצל אברהם יצחק ויעקב ולא קבלוה הלכה והיתה פילגש לאליפז בן עשו אמרה מוטב תהא שפחה לאומה זו ולא תהא גבירה לאומה אחרת נפק מינה עמלק דצערניהו לישראל מאי טעמא דלא איבעי להו לרחקה וילך ראובן בימי קציר חטים אמר רבא בר' יצחק אמר רב מכאן לצדיקים שאין פושטין ידיהן בגזל וימצא דודאים בשדה מאי דודאים אמר רב יברוחי לוי אמר סיגלי ר' יונתן אמר <סיבסוך> [סביסקי]: א"ר אלכסנדר כל העוסק בתורה לשמה משים שלום בפמליא של מעלה ובפמליא של מטה שנאמר (ישעיהו כז) או יחזק במעוזי יעשה שלום לי שלום יעשה לי: רב אמר כאילו בנה פלטרין של מעלה ושל מטה שנאמר (ישעיהו נא) ואשים דברי בפיך ובצל ידי כסיתך לנטוע שמים וליסד ארץ <אמר ריש לקיש> [רבי יוחנן אמר] אף מגין על כל העולם כולו שנאמר ובצל ידי כסיתך ולוי אמר אף מקרב את הגאולה שנאמר (ישעיהו נא) ולאמר לציון עמי אתה אמר ריש לקיש כל המלמד את בן חבירו תורה מעלה עליו הכתוב כאילו עשאו שנאמר (בראשית יב) ואת הנפש אשר עשו בחרן ר' <אליעזר> [אלעזר] אומר כאילו עשאו לדברי תורה שנאמר (דברים כט) ושמרתם את דברי הברית הזאת ועשיתם אותם רבא אמר כאילו עשאו לעצמו שנאמר ועשיתם אותם אל תקרי אותם אלא אתם אמר רבי אבהו כל המעשה את חבירו לדבר מצוה מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה שנאמר (שמות יז) ומטך אשר הכית בו את היאר וכי משה הכהו והלא אהרן הכהו אלא לומר לך כל המעשה את חבירו לדבר מצוה מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה: אפיקורוס: רבי ורבי חנינא אמרי תרוייהו זה המבזה ת"ח רבי יוחנן ור' יהושע בן לוי אמרי זה המבזה חבירו בפני ת"ח בשלמא למ"ד המבזה חבירו בפני ת"ח אפיקורוס הוי מבזה תלמיד חכם עצמו מגלה פנים בתורה שלא כהלכה הוי אלא למ"ד מבזה תלמיד חכם עצמו אפיקורוס הוי מגלה פנים בתורה כגון מאי כגון מנשה בן חזקיה ואיכא דמתני לה אסיפא מגלה פנים בתורה רב ור' חנינא אמרי זה המבזה ת"ח רבי יוחנן וריב"ל אמרי זה המבזה את חבירו בפני תלמיד חכם בשלמא למ"ד המבזה תלמיד חכם עצמו מגלה פנים בתורה הוי מבזה חבירו בפני ת"ח אפיקורוס הוי אלא למ"ד מבזה חבירו בפני תלמיד חכם בתורה הוי אפיקורוס כגון מאן אמר רב יוסף כגון הני דאמרי מאי אהנו לן רבנן לדידהו קרו לדידהו תנו אמר ליה אביי האי מגלה פנים בתורה נמי הוא דכתיב (ירמיהו לג) אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתו אמר רב נחמן בר יצחק מהכא נמי שמע מינה שנאמר (בראשית יח) ונשאתי לכל המקום בעבורם אלא כגון דיתיב קמיה רביה ונפלה ליה שמעתא בדוכתא אחריתי ואמר הכי אמרינן התם ולא אמר הכי אמר מר רבא אמר כגון הני דבי בנימין אסיא דאמרי מאי אהני לן רבנן מעולם

דף קא, גמרא לא שרו לן עורבא ולא אסרו לן יונה רבא כי הוו מייתי טריפתא דבי בנימין קמיה כי הוה חזי בה טעמא להיתירא אמר להו תחזו דקא שרינא לכו עורבא כי הוה חזי לה טעמא לאיסורא אמר להו תחזו דקא אסרנא לכו יונה רב פפא אמר כגון דאמר הני רבנן רב פפא אישתלי ואמר כגון הני רבנן ואיתיב בתעניתא לוי בר שמואל ורב הונא בר חייא הוו קא מתקני מטפחות ספרי דבי רב יהודה כי מטו מגילת אסתר אמרי הא [מגילת אסתר] לא בעי מטפחת אמר להו כי האי גוונא נמי מיחזי כי אפקירותא רב נחמן

אמר זה הקורא רבו בשמו דאמר רבי יוחנן מפני מה נענש גיחזי מפני שקרא לרבו בשמו שנאמר (מלכים ב ח) ויאמר גחזי אדני המלך זאת האשה וזה בנה אשר החיה אלישע יתיב רבי ירמיה קמיה דרבי זירא ויתיב וקאמר עתיד הקב"ה להוציא נחל מבית קדשי הקדשים ועליו כל מיני מגדים שנאמר (יחזקאל מז) ועל הנחל יעלה על שפתו מזה ומזה כל עץ מאכל לא יבול עלהו ולא יתם פריו לחדשיו יבכר כי מימיו מן המקדש [המה] יוצאים והיה פריו למאכל ועלהו לתרופה א"ל ההוא סבא יישר וכן אמר ר' יוחנן <יישר> אמר ליה ר' ירמיה לרבי זירא כי האי גונא מיחזי אפקרותא אמר ליה הא [האי] סיועי קא מסייע <ליה> [לך] אלא אי שמיע לך הא שמיע לך כי הא דיתיב רבי יוחנן וקא דריש עתיד הקב"ה להביא אבנים טובות ומרגליות שהן שלשים על שלשים אמות וחוקק בהם עשר ברום עשרים ומעמידן בשערי ירושלים שנאמר (ישעיהו נד) ושמתי כדכוד שמשותיך ושעריך לאבני אקדה וגו' לגלג עליו אותו תלמיד אמר השתא כביעתא דצילצלא לא משכחינן כולי האי משכחינן לימים הפליגה ספינתו בים חזינהו למלאכי השרת דקא מנסרי אבנים טובות ומרגליות אמר להו הני למאן אמרי עתיד הקב"ה להעמידן בשערי ירושלים כי הזר אשכחיה לר' יוחנן דיתיב וקא דריש א"ל רבי דרוש ולך נאה לדרוש כשם שאמרת כך ראיתי אמר לו ריקה אם לא ראית לא האמנת מלגלג על דברי חכמים אתה יהב ביה עיניה ועשאו גל של עצמות מיתבי (ויקרא כו) ואולך אתכם קוממיות ר"מ אומר מאתים אמה כשתי קומות של אדם הראשון רבי יהודה אומר ק' אמה כנגד היכל וכותליו שנאמר (תהילים קמד) אשר בנינו כנטיעים מגודלים בנעוריהם בנותינו כזויות מחוטבות תבנית היכל וגו' כי קאמר ר' יוחנן לכוי דבי זיקא מאי ועלהו לתרופה ר' יצחק בר אבודימי ורב חסדא חד אמר להתיר פה של מעלה וחד אמר להתיר פה של מטה איתמר <נמי> חזקיה אמר להתיר פה אילמין בר קפרא אמר להתיר פה עקרות ר' יוחנן אמר לתרופה ממש מאי לתרופה ר' שמואל בר נחמני אמר לתואר פנים של בעלי הפה דרש ר' יהודה ברבי סימון כל המשחיר פניו על דברי תורה בעולם הזה הקב"ה מבהיק זיווי לעולם הבא שנאמר (שיר השירים ה) מראהו כלבנון בחור כארזים אמר ר' תנחום בר' חנילאי כל המרעיב עצמו על דברי תורה בעולם הזה הקב"ה משביעו לעולם הבא שנאמר (תהילים לו) ירויון מדשן ביתך ונחל עדניך תשקם כי אתא רב דימי אמר עתיד הקב"ה ליתן לכל צדיק וצדיק מלא עומסו שנאמר (תהילים סח) ברוך ה' יום יום יעמס לנו האל ישועתנו סלה א"ל אביי וכי אפשר לומר כן והלא כבר נאמר (ישעיהו מ) מי מדד בשעלו מים ושמים בזרת תכן אמר מאי טעמא לא שכיחת באגדתא דאמרי במערבא משמיה דרבא בר מרי עתיד הקב"ה ליתן לכל צדיק וצדיק ג' מאות ועשרה עולמות שנא' (משלי ח) להנחיל אוהבי יש ואוצרותיהם אמלא יש בגימטריא תלת מאה ועשרה הוי תניא ר' מאיר אומר במדה שאדם מודד מודדין לו דכתיב (ישעיהו כז) בסאסאה בשלחה תריבנה אמר ר' יהושע וכי אפשר לומר כן אדם נותן מלא עומסו לעני בעולם הזה הקב"ה נותן לו מלא עומסו לעולם הבא והכתיב (ישעיהו מ) שמים בזרת תכן ואתה אי אומר כן איזו היא מדה מרובה מדת טובה מרובה או מדת פורענות

דף ק,ב גמרא הוי אומר מדה טובה מרובה ממדת פורענות במדה טובה כתיב (תהילים עח) ויצו שחקים ממעל ודלתי שמים פתח וימטר עליהם מן לאכול ובמידת פורענות הוא אומר (בראשית ז) וארובות השמים נפתחו במידת פורענות כתיב (ישעיהו סו) ויצאו וראו בפגרי האנשים הפושעים בי כי תולעתם לא תמות ואשם לא תכבה והיו זראון לכל בשר

והלא אדם מושיט אצבעו באור בעולם הזה מיד נכוה אלא כשם שנותן הקב"ה כח ברשעים לקבל פורענותם כך נותן הקב"ה כח בצדיקים לקבל טובתן: רבי עקיבא אומר אף הקורא בספרים החיצונים וכו': תנא בספרי <צדוקים> {מינים} רב יוסף אמר בספר בן סירא נמי אסור למיקרי א"ל אביי מאי טעמא אילימא משום דכתב [ביה] לא תינטוש גילדנא מאודניה דלא לייזיל משכיה לחבלא אלא צלי יתיה בנורא ואיכול ביה תרתין גריצים אי מפשטיה באורייתא נמי כתב (דברים כ) לא תשחית את עצה אי מדרשא אורח ארעא קמ"ל דלא ליבעול שלא כדרכה ואלא משום דכתיב בת לאביה מטמונת שוא מפחדה לא יישן בלילה בקטנותה שמא תתפתה בנערותה שמא תזנה בגרה שמא לא תינשא נישאת שמא לא יהיו לה בנים הזקינה שמא תעשה כשפים הא רבנן נמי אמרוה אי אפשר לעולם בלא זכרים ובלא נקבות אשרי מי שבניו זכרים אוי לו למי שבניו נקבות אלא משום דכתיב לא תעיל דויה בלבך דגברי גיברין קטל דויה הא שלמה אמרה (משלי יב) דאגה בלב איש ישחנה ר' אמי ור' אסי חד אמר ישיחנה מדעתו וחד אמר ישיחנה לאחרים ואלא משום דכתיב מנע רבים מתוך ביתך ולא הכל תביא אל ביתך והא רבי נמי אמרה דתניא רבי אומר לעולם לא ירבה אדם רעים בתוך ביתו שנאמר (משלי יח) איש רעים להתרועע אלא משום דכתיב זלדקן קורטמן עבדקן סכסן דנפח בכסיה לא צחי אמר במאי איכול לחמא לחמא סב מיניה מאן דאית ליה מעברתא בדיקני' כולי עלמא לא יכלי ליה אמר רב יוסף מילי מעלייתא דאית ביה דרשינן להו אשה טובה מתנה טובה בחיק ירא אלהים תנתן אשה רעה צרעת לבעלה מאי תקנתיה יגרשנה מביתו ויתרפא מצרעתו אשה יפה אשרי בעלה מספר ימיו כפלים העולם עיניך מאשת חן פן תלכד במצודתה אל תט אצל בעלה למסוך עמו יין ושכר כי בתואר אשה יפיה רבים הושחתו ועצומים כל הרוגיה רבים היו פצעי רוכל המרגילים לדבר ערוה כניצוץ מבעיר גחלת (ירמיהו ה) ככלוב מלא עוף כן בתיהם מלאים מרמה מנע רבים מתוך ביתך ולא הכל תביא ביתך רבים יהיו דורשי שלומך גלה סודך לאחזד מאלף משוכבת חיקך שמור פתחי פיך אל תצר צרת מחר (משלי כז) כי לא תלד מה ילד יום שמא למחר איננו ונמצא מצטער על עולם שאינו שלו (משלי טו) כל ימי עני רעים בן סירא אומר אף לילות בשפל גגים גגו ובמרום הרים כרמו ממטר גגים לגגו ומעפר כרמו לכרמים [סימן זיר"א רב"א משרשי"א חנינ"א טובי"ה ינא"י יפ"ה יוחנ"ן מרח"ם יהוש"ע מקצ"ר] אמר ר' זירא אמר רב מאי דכתיב (משלי טו) כל ימי עני רעים אלו בעלי תלמוד וטוב לב משתה תמיד אלו בעלי משנה רבא אמר איפכא והיינו דאמר רב משרשיא משמיה דרבא מאי דכתיב (קוהלת י) מסיע אבנים יעצב בהם אלו בעלי משנה (קוהלת י) ובוקע עצים יסכן בהם אלו בעלי תלמוד רבי חנינא אומר כל ימי עני רעים זה מי שיש לו אשה רעה וטוב לב משתה תמיד זה שיש לו אשה טובה רבי ינאי אומר כל ימי עני רעים זה אסטניס וטוב לב משתה תמיד זה שדעתו יפה רבי יוחנן אמר כל ימי עני רעים זה רחמני וטוב לב משתה תמיד זה אכזרי רבי יהושע בן לוי אמר כל ימי עני רעים זה

דף קא,א גמרא שדעתו קצרה וטוב לב משתה תמיד זה שדעתו רחבה ואמר ר' יהושע בן לוי כל ימי עני רעים והאיכא שבתות וימים טובים כדשמואל דאמר שמואל שינוי וסת תחלת חולי מעיים תנו רבנן הקורא פסוק של שיר השירים ועושה אותו כמין זמר והקורא פסוק בבית משתאות בלא זמנו מביא רעה לעולם מפני שהתורה חוגרת שק ועומדת לפני הקב"ה ואומרת לפניו רבוננו של עולם עשאוני בניך ככנור שמנגנין בו <לצים> {גוים}

אמר לה בתי בשעה שאוכלין ושותין במה יתעסקו אמרה לפניו רבוננו של עולם אם בעלי מקרא הן יעסקו בתורה ובנביאים ובכתובים אם בעלי משנה הן יעסקו במשנה בהלכות ובהגדות ואם בעלי תלמוד הן יעסקו בהלכות פסח בפסח בהלכות עצרת בעצרת בהלכות חג בחג העיד רבי שמעון בן אלעזר משום רבי שמעון בן חנניא כל הקורא פסוק בזמנו מביא טובה לעולם שנאמר (משלי טו) ודבר בעתו מה טוב: והלוחש על המכה וכו': אמר ר' יוחנן וברוקק בה לפי שאין מזכירין שם שמים על הרקיקה איתמר רב אמר אפילו נגע צרעת ר' חנינא אמר אפילו ויקרא אל משה תנו רבנן סכין וממשמשיין בבני מעיים בשבת ולוחשיין לחישת נחשים ועקרבים בשבת ומעבירין כלי על גב העין בשבת אמר רשב"ג במה דברים אמורים בכלי הניטל אבל בכלי שאינו ניטל אסור ואין שואלין בדבר שדים בשבת רבי יוסי אומר אף בחול אסור אמר רב הונא <אין> הלכה כר' יוסי ואף רבי יוסי לא אמרה אלא משום סכנה כי הא דרב יצחק בר יוסף דאיבלע בארזא ואתעביד ליה ניסא פקע ארזא ופלטיה ת"ר סכין וממשמשיין בבני מעיים בשבת ובלבד שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול היכי עביד רבי חמא ברבי חנינא אמר סך ואחר כך ממשמש רבי יוחנן אמר סך וממשמש בבת אחת תנו רבנן שרי שמן ושרי ביצים מותרין לשאול בהן אלא מפני שמכזבין לוחשיין על שמן שבכלי ואין לוחשיין על שמן שביד לפיכך סכין משמן שביד ואין סכין משמן שבכלי רב יצחק בר שמואל בר מרתא איקלע לההוא אושפיזא אייתי ליה מישחא במנא שף נפקן ליה צימחי באפיה נפק לשוק חזיתיה ההיא איתתא אמרה זיקא דחמת קא חזינא הכא עבדא ליה מלתא ואיתסי אמר ליה ר' אבא לרבה בר מרי כתיב (שמות טו) כל המחלה אשר שמתני במצרים לא אשים עליך כי אני ה' רופאך וכי מאחר שלא שם רפואה למה אמר ליה הכי אמר ר' יוחנן מקרא זה מעצמו נדרש שנאמר (שמות טו) ויאמר אם שמוע תשמע לקול ה' אלהיך אם תשמע לא אשים ואם לא תשמע אשים אעפ"כ כי אני ה' רופאך אמר רבה בר בר חנה כשחלה ר' אליעזר נכנסו תלמידיו לבקרו אמר להן חמה עזה יש בעולם התחילו הן בוכין ורבי עקיבא משחק אמרו לו למה אתה משחק אמר להן וכי מפני מה אתם בוכים אמרו לו אפשר ספר תורה שרוי בצער ולא נבכה אמר להן לכך אני משחק כל זמן שאני רואה רבי שאין יינו מחמיץ ואין פשתנו לוקה ואין שמנו מבאיש ואין דובשנו מדביש אמרתי שמא חס ושלום קיבל רבי עולמו ועכשיו שאני רואה רבי בצער אני שמח אמר לו עקיבא כלום חיסרתני מן התורה כולה אמר לו לימדתנו רבינו (קוהלת ז) כי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא ת"ר כשחלה ר' אליעזר נכנסו ארבעה זקנים לבקרו ר' טרפון ור' יהושע ור' אלעזר בן עזריה ור' עקיבא נענה ר' טרפון ואמר טוב אתה לישראל מטיפה של גשמים שטיפה של גשמים בעולם הזה ורבי בעולם הזה ובעולם הבא נענה ר' יהושע ואמר טוב אתה לישראל יותר מגלגל חמה שגלגל חמה בעולם הזה ורבי בעולם הזה ובעולם הבא נענה רבי אלעזר בן עזריה ואמר טוב אתה לישראל יותר מאב ואם שאב ואם בעולם הזה ורבי בעולם הזה ובעולם הבא נענה רבי עקיבא ואמר חביבין יסורין אמר להם סמכוני ואשמעה דברי עקיבא תלמידי שאמר חביבין יסורין אמר לו עקיבא זו מנין לך אמר מקרא אני דורש (מלכים ב כא) בן שתים עשרה שנה מנשה במלכו וחמשים וחמש שנה מלך בירושלים [וגו'] ויעש הרע בעיני ה' וכתוב

דף קא,ב גמרא (משלי כא) גם אלה משלי שלמה אשר העתיקו אנשי חזקיה מלך יהודה וכי חזקיה מלך יהודה לכל העולם כולו לימד תורה ולמנשה בנו לא לימד תורה אלא מכל

טורח שטרח בו ומכל עמל שעמל בו לא העלהו למוטב אלא יסורין שנאמר (דברי הימים ב לג) וידבר ה' אל מנשה ואל עמו ולא הקשיבו ויבא ה' עליהם את שרי הצבא אשר למלך אשור וילכדו את מנשה בחוחים ויאסרוהו בנחשתים ויוליכוהו בבלה וכתוב (דברי הימים ב לג) ובהיצר לו חילה את פני ה' אלהיו ויכנע מאד מלפני <ה'> אלהי אבותיו ויתפלל אליו ויעתר לו וישמע תחינתו וישיבהו ירושלים למלכותו וידע מנשה כי ה' הוא האלהים הא למדת שחביבין יסורין ת"ר שלשה באו בעלילה אלו הן קין עשו ומנשה קין דכתיב (בראשית ד) גדול עוני מנשוא אמר לפניו רבונו של עולם כלום גדול עוני מנשוא ריבוא שעתידין לחטוא לפניך ואתה סולח להם עשו דכתיב (בראשית כז) הברכה אחת היא לך אבי מנשה בתחילה קרא לאלוהות הרבה ולבסוף קרא לאלהי אבותיו: אבא שאול אומר אף ההוגה את השם באותיותיו וכו': תנא ובגבולין ובלשון עגה: שלשה מלכים וארבעה הדיוטות וכו': ת"ר ירבעם שריבע עם ד"א ירבעם שעשה מריבה בעם דבר אחר ירבעם שעשה מריבה בין ישראל לאביהם שבשמים בן נבט בן שניבט ולא ראה תנא הוא נבט הוא מיכה הוא שבע בן בכרי נבט שניבט ולא ראה מיכה שנתמכך בבנין ומה שמו שבע בן בכרי שמו תנו רבנן שלשה ניבטו ולא ראו ואלו הן נבט ואחיתופל ואיצטגניני פרעה נבט ראה אש שיוצאת מאמתו הוא סבר איהו מליך ולא היא ירבעם הוא דנפק מיניה אחיתופל ראה צרעת שזרחה לו על אמתו הוא סבר איהו מלך ולא היא בת שבע בתו הוא דנפקא מינה שלמה איצטגניני פרעה דאמר רבי חמא ברבי חנינא מאי דכתיב (במדבר כ) המה מי מריבה המה שראו איצטגניני פרעה וטעו ראו שמושיען של ישראל במים הוא לוקה אמר (שמות א) כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו והן לא ידעו שעל עסקי מי מריבה לוקה ומנא לן דלא אתי לעלמא דאתי דכתיב (מלכים א יג) ויהי בדבר הזה לחטאת בית ירבעם ולהכחיד ולהשמיד מעל פני אדמה להכחיד בעולם הזה ולהשמיד לעולם הבא אמר רבי יוחנן מפני מה זכה ירבעם למלכות מפני שהוכיח את שלמה ומפני מה נענש מפני שהוכיחו ברבים שנאמר (מלכים א יא) וזה הדבר אשר הרים יד במלך שלמה בנה את המלוא סגר את פרץ עיר דוד אביו אמר לו דוד אביך פרץ פרצות בחומה כדי שיעלו ישראל לרגל ואתה גדרת אותם כדי לעשות אנגריא לבת פרעה ומאי וזה אשר הרים יד במלך אמר רב נחמן שחלץ תפיליו בפניו אמר רב נחמן גסות הרוח שהיה בו בירבעם טרדתו מן העולם שנאמר (מלכים א יב) ויאמר ירבעם בלבו עתה תשוב הממלכה לבית דוד אם יעלה העם הזה לעשות זבחים בבית ה' בירושלים ושב לב העם הזה אל אדוניהם אל רחבעם מלך יהודה והרגוני ושבו אל רחבעם מלך יהודה אמר גמירי דאין ישיבה בעזרה אלא למלכי בית יהודה בלבד כיון דחזו ליה לרחבעם דיתיב ואנא קאימנא סברי הא מלכא והא עבדא ואי יתיבנא מורד במלכות הואי וקטלין לי ואזלו בתריה מיד (מלכים א יב) ויועץ המלך ויעש שני עגלי זהב ויאמר אליהם רב לכם מעלות ירושלים הנה אלהיך ישראל אשר העלוך מארץ מצרים וישם את האחד בבית אל ואת האחד נתן בדתן מאי ויועץ אמר רבי יהודה שהושיב רשע אצל צדיק אמר להו חתמיתו על כל דעבידנא אמרו ליה הין אמר להו מלכא בעינא למיהוי אמרו ליה הין כל דאמינא לכו עבידתו אמרו ליה הין אפילו למפלח <לעבודת כוכבים> {לעבודה זרה} אמר ליה צדיק ח"ו אמר ליה רשע לצדיק ס"ד דגברא כירבעם פלח <לעבודת כוכבים> {לעבודה זרה} אלא למינסינהו הוא דקא בעי אי קבליתו למימריה

דף קב,א גמרא ואף אחיה השילוני טעה וחתם דהא יהוא צדיקא רבה הוה שנאמר (מלכים ב י) ויאמר ה' אל יהוא יען אשר הטיבות לעשות הישר בעיני ככל אשר בלבבי עשית לבית אחאב בני רביעים ישבו לך על כסא ישראל וכתיב (מלכים ב י) ויהוא לא שמר ללכת בתורת ה' אלהי ישראל בכל לבבו לא סר מעל חטאת ירבעם אשר החטיא את ישראל מאי גרמא ליה אמר אביי ברית כרותה לשפתים שנאמר (מלכים ב י) אחאב עבד הבעל מעט יהוא יעבדנו הרבה רבא אמר חותמו של אחיה השילוני ראה וטעה דכתיב (הושע ה) ושחטה שטים העמיקו ואני מוסר לכולם אמר רבי יוחנן אמר הקב"ה הם העמיקו משלי אני אמרתי כל שאינו עולה לרגל עובר בעשה והם אמרו כל העולה לרגל ידקר בחרב (מלכים א יא) ויהי בעת ההיא וירבעם יצא מירושלם וימצא אותו אחיה השילוני הנביא בדרך והוא מתכסה בשלמה חדשה תנא משום רבי יוסי עת היא מזומנת לפורענות (ירמיהו נא) בעת פקודתם יאבדו תנא משום רבי יוסי עת מזומנת לפורענות (ישעיהו מט) בעת רצון עניתיך תנא משום ר' יוסי עת מזומנת לטובה (שמות לב) וביום פקדי ופקדתי עליהם חטאתם תנא משום רבי יוסי עת היא מזומנת לפורענות (בראשית לח) ויהי בעת ההיא וירד יהודה מאת אחיו תנא משום ר' יוסי עת מזומנת לפורענות (מלכים א יב) וילך רחבעם שכם כי שכם בא כל ישראל להמליך אותו תנא משום ר' יוסי מקום מזומן לפורענות בשכם עינו את דינה בשכם מכרו אחיו את יוסף בשכם נחלקה מלכות בית דוד (מלכים א יא) וירבעם יצא מירושלים אמר ר' חנינא בר פפא שיצא מפיתקה של ירושלים (מלכים א יא) וימצא אותו אחיה השילוני הנביא בדרך והוא מתכסה בשלמה חדשה ושניהם לבדם בשדה מאי בשלמה חדשה אמר רב נחמן כשלמה חדשה מה שלמה חדשה אין בה שום דופי אף תורתו של ירבעם לא היה בה שום דופי ד"א שלמה חדשה שחידשו דברים שלא שמעה און מעולם מאי ושניהם לבדם בשדה אמר רב יהודה אמר רב שכל תלמידי חכמים דומין לפנייהם כעשבי השדה ואיכא דאמר שכל טעמי תורה מגולין להם כשדה (מיכה א) לכן תתני שלוחים על מורשת גת בתי אכזיב לאכזב למלכי ישראל אמר ר' חנינא בר פפא יצאה בת קול ואמרה להן מי שהרג את הפלשתי והוריש אתכם גת תתנו שילוחים לבניו בתי אכזיב לאכזב למלכי ישראל אמר רב חנינא בר פפא כל הנהנה מן העולם הזה בלא ברכה כאילו גוזל להקב"ה וכנסת ישראל שנאמר (משלי כח) גוזל אביו ואמו ואומר אין פושע חבר הוא לאיש משחית ואין אביו אלא הקב"ה שנאמר (דברים לב) הלא הוא אביך קנך ואין אמו אלא כנסת ישראל שנאמר (משלי א) שמע בני מוסר אביך ואל תטוש תורת אמך מאי חבר הוא לאיש משחית חבר הוא לירבעם בן נבט שהשחית ישראל לאביהם שבשמים (מלכים ב יז) וידח ירבעם >בן נבט< את ישראל מאחרי ה' והחטיאם חטאה גדולה אמר רבי חנין כשתי מקלות המתיזות זו את זו (דברים א) ודי זהב אמרו דבי ר' ינאי אמר משה לפני הקב"ה רבונו של עולם בשביל כסף וזהב שהשפעת להן לישראל עד שיאמרו דיי גרם להם לעשות להם אלהי זהב משל אין ארי דורס ונוהם מתוך קופה של תבן אלא מתוך קופה של בשר אמר ר' אושעיא עד ירבעם היו ישראל יונקים מעגל אחד מכאן ואילך משנים ושלושה עגלים אמר ר' יצחק אין לך כל פורענות ופורענות שבאה לעולם שאין בה אחד מעשרים וארבעה בהכרע ליטרא של עגל הראשון שנאמר (שמות לב) וביום פקדי ופקדתי עליהם חטאתם אמר רבי חנינא לאחר עשרים וארבעה דורות נגבה פסוק זה שנאמר (יחזקאל ט) ויקרא באזני קול גדול לאמר קרבו פקדות העיר ואיש כלי משחתו ביזו (מלכים א יג) אחר הדבר הזה לא

שב ירבעם מדרכו הרעה מאי אחר אמר רבי אבא אחר שתפשו הקב"ה לירבעם בבגדו ואמר לו חזור כך ואני ואתה ובן ישי נטייל בגן עדן אמר לו מי בראש בן ישי בראש אי הכי לא בעינא ר' אבהו הוה רגיל דהוה קא דריש בשלשה מלכים חלש קביל עליה דלא דריש כיון

דף קב,ב גמרא דאיתפח הדר קא דריש אמרי לא קבילת עלך דלא דרשת בהו אמר אינהו מי הדרו בהו דאנא אהדר בי רב אשי אוקי בשלשה מלכים אמר למחר נפתח בחברין אתא מנשה איתחזי ליה בחלמיה אמר חברך וחבירי דאבוך קרית לן מהיכא בעית למישרא המוציא אמר ליה לא ידענא א"ל מהיכא דבעית למישרא המוציא לא גמירת וחברך קרית לן א"ל אגמריה לי ולמחר דרישנא ליה משמך בפירקא א"ל מהיכא דקרים בישולא א"ל מאחר דחכימתו כולי האי מאי טעמא קא פלחיתו <לעבודת כוכבים> {לעבודה זרה} א"ל אי הות התם הות נקיטנא בשיפולי גלימא ורהטת אבתראי למחר אמר להו לרבנן נפתח ברבותא אחאב אח לשמים אב <לעבודת כוכבים> {לעבודה זרה} אח לשמים דכתיב (משלי יז) אח לצרה יולד אב <לעבודת כוכבים> {לעבודה זרה} דכתיב (תהילים קג) כרחם אב על בנים (מלכים א טז) ויהי הנקל לכתו בחטאת ירבעם בן נבט אמר ר' יוחנן קלות שעשה אחאב כחמורות שעשה ירבעם ומפני מה תלה הכתוב בירבעם מפני שהוא היה תחילה לקלקלה (הושע יב) גם מזבחותם כגלים על תלמי שדי א"ר יוחנן אין לך כל תלם ותלם בא"י שלא העמיד עליו אחאב <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} והשתחוה לה ומנא לן דלא אתי לעלמא דאתי דכתיב (מלכים א כא) והכרתי לאחאב משתינ בקיר ועצור ועזוב בישראל עצור בעוה"ז ועזוב לעוה"ב א"ר יוחנן מפני מה זכה עמרי למלכות מפני שהוסיף כרך אחד בארץ ישראל שנאמר (מלכים א טז) ויקן את ההר שמרון מאת שמר בככרים כסף ויבן את ההר ויקרא [את] שם העיר אשר בנה על שם שמר אדני ההר שמרון א"ר יוחנן מפני מה זכה אחאב למלכות כ"ב שנה מפני שכיבד את התורה שניתנה בכ"ב אותיות שנאמר (מלכים א כ) וישלח מלאכים אל אחאב מלך ישראל העירה ויאמר לו כה אמר בן הדד כספך וזהבך לי הוא ונשיך ובניך הטובים לי הם כי אם כעת מחר אשלח את עבדי אליך וחפשו את ביתך ואת בתי עבדיך והיה כל מחמד עיניך ישימו בידם ולקחו ויאמר למלאכי בן הדד אמרו לאדוני המלך כל אשר שלחת <לעבדך> [אל עבדך] בראשונה אעשה והדבר הזה לא אוכל לעשות מאי מחמד עיניך לאו ס"ת דילמא <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} לא ס"ד דכתיב (מלכים א כ) ויאמרו אליו כל הזקנים וכל העם <לא תאבה ולא תשמע> [אל תשמע ואל תאבה] ודילמא סבי דבהתא הוו מי לא כתיב (שמואל ב יז) ויישר הדבר בעיני אבשלום <והזקנים> [ובעיני כל זקני ישראל] ואמר רב יוסף סבי דבהתא התם לא כתיב וכל העם הכא כתיב וכל העם דאי אפשר דלא הוו בהון צדיקי וכתיב (מלכים א יט) והשארתי בישראל שבעת אלפים כל הברכים אשר לא כרעו לבעל וכל הפה אשר לא נשק לו אמר ר"נ אחאב שקול היה שנאמר (מלכים א כב) ויאמר ה' מי יפתה את אחאב ויעל ויפול ברמות גלעד ויאמר זה בכה וזה אומר בכה מתקיף לה רב יוסף מאן דכתב ביה (מלכים א כא) רק לא היה כאחאב אשר התמכר לעשות הרע בעיני ה' אשר הסתה אותו איזבל אשתו ותנינא בכל יום היתה שוקלת שקלי זהב <לעבודת כוכבים> {לעבודה זרה} ואת אמרת שקול היה אלא אחאב וותרן בממונו היה ומתוך שההנהגה תלמידי חכמים מנכסיו כיפרו לו מחצה (מלכים א כב) ויצא הרוח ויעמד לפני ה' ויאמר אני אפתנו ויאמר ה' אליו במה ויאמר אצא והייתי רוח שקר בפני כל נביאי

ויאמר תפתה וגם תוכל צא ועשה כן מאי רוח א"ר יוחנן רוחו של נבות היזרעאלי מאי צא אמר רבינא צא ממחיצתי שכן כתיב (תהילים קא) דובר שקרים לא יכון לנגד עיני אמר רב פפא היינו דאמרי אינשי דפרע קיניה מחריב ביתיה (מלכים א טז) ויעש אחאב את האשרה ויוסף אחאב לעשות להכעיס את ה' אלהי ישראל מכל מלכי אשר היו לפניו א"ר יוחנן שכתב על דלתות שמרון אחאב כפר באלהי ישראל לפיכך אין לו חלק באלהי ישראל (דברי הימים ב כב) ויבקש את אחזיהו וילכדהו והוא מתחבא בשמרון א"ר לוי שהיה קודר אזכרות וכותב <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} תחתיהן מנשה שנסה יה ד"א מנשה שהנשי את ישראל לאביהם שבשמים ומנלן דלא אתי לעלמא דאתי דכתיב (דברי הימים ב לג) בן שתים עשרה שנה מנשה במלכו וחמשים וחמש שנה מלך בירושלים (מלכים ב כא) ויעש <הרע> [אשרה] <בעיני ה'> כאשר עשה אחאב מלך ישראל מה אחאב אין לו חלק לעוה"ב אף מנשה אין לו חלק לעוה"ב: רבי יהודה אומר מנשה יש לו חלק לעוה"ב שנאמר (דברי הימים ב לג) ויתפלל מנשה אל ה' ויעתר לו וכו': א"ר יוחנן ושניהם מקרא אחד דרשו שנאמר (ירמיהו טו) ונתתים לזעוה לכל ממלכות הארץ בגלל מנשה בן יחזקיהו מר סבר בגלל מנשה שעשה תשובה ואינהו לא עבוד ומר סבר

דף קג,א גמרא בגלל מנשה דלא עבד תשובה א"ר יוחנן כל האומר מנשה אין לו חלק לעוה"ב מרפה ידיהן של בעלי תשובה דתני תנא קמיה דר' יוחנן מנשה עשה תשובה <ל>שלשים ושלש שנים דכתיב (מלכים ב כא) בן שתים עשרה שנה מנשה במלכו וחמשים וחמש שנה מלך בירושלים ויעש <הרע> [אשרה] כאשר עשה אחאב מלך ישראל כמה מלך אחאב עשרין ותרתין שנים מנשה כמה מלך חמשים וחמש דל מינייהו עשרים ותרתין פשו להו תלתין ותלת א"ר יוחנן משום רשב"י מאי דכתי' (דברי הימים ב לג) וישמע אליו ויחתר לו ויעתר לו מיבעי ליה מלמד שעשה לו הקב"ה כמין מחתרת ברקיע כדי לקבלו בתשובה מפני מדת הדין וא"ר יוחנן משום רשב"י מאי דכתיב (ירמיהו כו) בראשית ממלכות יהויקים בן יאשיהו וכתיב (ירמיהו כח) בראשית ממלכת צדקיה וכי עד האידנא לא הוו מלכי אלא בקש הקב"ה להחזיר את העולם כולו לתוהו ובוהו בשביל יהויקים נסתכל בדורו ונתקררה דעתו בקש הקב"ה להחזיר את העולם כולו לתוהו ובוהו בשביל דורו של צדקיה נסתכל בצדקיה ונתקררה דעתו בצדקיה נמי כתיב (מלכים ב כד) ויעש הרע בעיני ה' שהיה בידו למחות ולא מיחה וא"ר יוחנן משום רשב"י מאי דכתיב (משלי כט) איש חכם נשפט את איש אויל ורגז ושחק ואין נחת אמר הקב"ה כעסתי על אחז ונתתיו ביד מלכי דמשק זיבחה וקיטר [לאלהיהם] שנאמר (דברי הימים ב כח) ויזבח לאלהי דרמשק המכים בו ויאמר [כי] אלהי מלכי ארם הם מעזרים אותם להם אזבח ויעזרוני והם היו [לן] להכשילו ולכל ישראל שחקתי עם אמציה ונתתי מלכי אדום בידו הביא אלהיהם והשתחוה להם שנאמר (דברי הימים ב כה) ויהי אחרי <כן> בא אמציה מהכות את אדומים ויבא את אלהי בני שעיר ויעמידם [לן] לאלהים ולפניהם ישתחוה ולהם יקטר אמר רב פפא היינו דאמרי אינשי בכיי ליה למר דלא ידע חייכי למר דלא ידע ווי ליה למר דלא ידע בין טב לביש (ירמיהו לט) ויבאו כל [שרי] מלך בבל <ויבאו> [וישבן] בשער התוך א"ר יוחנן משום רשב"י מקום שמחתכין בו הלכות אמר רב פפא היינו דאמרי אינשי באתרא דמריה תלא ליה זייניה תמן קולבא רעיא קולתיה תלא <סימן> על שדה בתים לא תאונה <אמר רב חסדא אמר רבי ירמיה בר אבא מאי דכתיב (משלי

כד) על שדה איש עצל עברתי ועל כרם אדם חסר לב והנה עלה כולו קמשונים כסו פניו חרולים וגדר אבניו נהרסה על שדה איש עצל עברתי זה אחז ועל כרם אדם חסר לב זה מנשה והנה עלה כולו קמשונים זה אמון כסו פניו חרולים זה יהויקים וגדר אבניו נהרסה זה צדקיהו שנחרב בית המקדש בימיו ואמר רב חסדא אמר רבי ירמיה בר אבא ארבע כיתות אין מקבלות פני שכינה כת לצים כת שקרנים כת חניפים כת מספרי לשון הרע כת לצים דכתיב (הושע ז) משך ידו את לוצצים כת שקרנים דכתיב (תהילים קא) דובר שקרים לא יכון לנגד עיני כת חניפים דכתיב (איוב יג) כי לא לפניו חנף יבוא כת מספרי לשון הרע דכתיב (תהילים ה) כי לא אל חפץ רשע אתה לא יגורך רע צדיק אתה ולא יהיה במגורך רע ואמר רב חסדא אמר רבי ירמיה בר אבא מאי דכתיב (תהילים צא) לא תאונה אליך רעה ונגע לא יקרב באהלך לא תאונה אליך רעה שלא ישלוחט בהן יצר הרע ונגע לא יקרב באהלך שלא תמצא אשתך ספק נדה בשעה שתבא מן הדרך דבר אחר לא תאונה אליך רעה שלא יבעתוך חלומות רעים והרהורים רעים ונגע לא יקרב באהלך שלא יהא לך בן או תלמיד שמקדיח תבשילו ברבים {כגון יש"ו הנוצרי} עד כאן ברכו אביו מכאן ואילך ברכתו אמו (תהילים צא) כי מלאכיו יצוה לך לשמרך בכל דרכיך על כפים ישאונך וגו' על שחל ופתן תדרוך וגו' עד כאן ברכתו אמו מכאן ואילך ברכתו שמים

דף קג, ב גמרא (תהילים צא) כי בי חשק ואפלטוהו אשגבהו כי ידע שמי יקראני ואענהו עמו אנכי בצרה אחלצהו ואכבדהו אורך ימים אשביעהו ואראהו בישועתי אמר ר"ש בן לקיש מאי דכתיב (איוב לח) וימנע מרשעים אורם וזרוע רמה תשבר מפני מה עי"ן של רשעים תלויה כיון שנעשה אדם רש מלמטה נעשה רש מלמעלה ולא נכתביה כלל ר' יוחנן ור"א חד אמר מפני כבודו של דוד וחד אמר משום כבודו של נחמיה בן חכליה תנו רבנן מנשה היה שונה חמשים וחמשה פנים בתורת כהנים כנגד שני מלכותו אחאב שמנים וחמשה ירבעם מאה ושלושה תניא היה ר"מ אומר אבשלום אין לו חלק לעוה"ב שנאמר (שמואל ב יח) ויכו את אבשלום וימיתוהו ויכוהו בעוה"ז וימיתוהו לעוה"ב תניא ר"ש בן אלעזר אומר משום ר"מ אחז ואחזיה וכל מלכי ישראל שכתוב בהן ויעש הרע בעיני ה' לא חיין ולא נידונין (מלכים ב כא) וגם דם נקי שפך מנשה הרבה מאד עד אשר מלא את ירושלים פה לפה לבד מחטאתו אשר החטיא את יהודה לעשות הרע בעיני ה' הכא תרגימו שהרג ישעיה במערבא אמרי שעשה צלם משאוי אלף בני אדם ובכל יום ויום הורג <את> כולם כמאן אזלא הא דאמר רבה בר בר חנה שקולה נשמה של צדיק אחד כנגד כל העולם כולו כמ"ד ישעיה הרג כתיב (דברי הימים ב לג) פסל וכתוב (דברי הימים ב לג) פסילים א"ר יוחנן בתחלה עשה לו פרצוף אחד ולבסוף עשה לו ארבעה פרצופים כדי שתראה שכינה ותכעוס אחז העמידו בעלייה שנאמר (מלכים ב כג) ואת המזבחות אשר על הגג עליית אחז וגו' מנשה העמידו בהיכל שנאמר (מלכים ב כא) וישם את פסל האשרה אשר עשה בבית אשר אמר ה' אל דוד ואל שלמה [בנו] בבית הזה ובירושלים אשר בחרתי מכל שבטי ישראל אשים את שמי לעולם אמון הכניסו לבית קדשי הקדשים שנאמר (ישעיהו כח) כי קצר המצע מהשתרע והמסכה צרה כהתכנס מאי כי קצר המצע מהשתרע אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן [כי] קצר המצע זה מלהשתרר עליו שני רעים כאחד מאי והמסכה צרה וגו' אמר רבי שמואל בר נחמני רבי יונתן כי הוה מטי להאי קרא הוה קא בכי מי שכתב בו (תהילים לד) כונס כנד מי הים תעשה לו מסכה צרה [אחז בטל את העבודה] וחתם את התורה שנאמר (ישעיהו ח) צור תעודה חתום תורה בלמודי מנשה

קדר את האזכרות והרס את המזבח אמון [שרף את התורה] והעלה שממית על גבי המזבח אחז התיר את הערוה מנשה בא על אחותו אמון בא על אמו שנאמר (דברי הימים ב לג) כי הוא אמון הרבה אשמה רבי יוחנן ור"א חד אמר ששרף את התורה וחד אמר שבא על אמו אמרה לו אמו כלום יש לך הנאה ממקום שיצאת ממנו א"ל כלום אני עושה אלא להכעיס את בוראי כי אתא יהויקים אמר קמאי לא ידעי לארגוזי כלום אנו צריכינן אלא לאורו יש לנו זהב פרויים שאנו משתמשין בו יטול אורו אמרו לו והלא כסף וזהב שלו הוא שנאמר (חגי' ב) לי הכסף ולי הזהב נאם ה' צבאות אמר להם כבר נתנו לנו שנאמר (תהילים קט) השמים שמים לה' והארץ נתן לבני האדם א"ל רבא לרבה בר מרי מפני מה לא מנו את יהויקים משום דכתיב ביה (דברי הימים ב לו) ויתר דברי יהויקים ותועבותיו אשר עשה והנמצא עליו מאי והנמצא עליו רבי יוחנן ור"א חד אמר שחקק שם <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} על אמתו וחד אמר שחקק שם שמים על אמתו א"ל במלכים לא שמעתי בהדיוטות שמעתי מפני מה לא מנו את מיכה מפני שפתו מצויה לעוברי דרכים שנאמר כל העובר ושב אל הלויים (זכריה י) ועבר בים צרה והכה בים גלים א"ר יוחנן זה פסלו של מיכה תניא רבי נתן אומר מגרב לשילה ג' מילין והיה עשן המערכה ועשן פסל מיכה מתערבין זה בזה בקשו מלאכי השרת לדוחפו אמר להן הקב"ה הניחו לו שפתו מצויה לעוברי דרכים ועל דבר זה נענשו אנשי פלגש בגבעה אמר להן הקב"ה בכבודי לא מחיתם על כבודו של בשר ודם מחיתם א"ר יוחנן משום רבי יוסי בן קסמא גדולה לגימה שהרחיקה שתי משפחות מישראל שנאמר (דברים כג) על דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים ורבי יוחנן דידיה אמר מרחקת את הקרובים ומקרבת את הרחוקים ומעלמת עינים מן הרשעים ומשרה שכינה על נביאי הבעל ושגגתו עולה זדון מרחקת את הקרובים דף קד, א גמרא מעמון ומואב ומקרבת את הרחוקים מיתרו דאמר ר' יוחנן בשכר (שמות ב) קראן לו ויאכל לחם זכו בני בניו וישבו בלשכת הגזית שנאמר (דברי הימים א ב) וממשפחות סופרים יושבי יעבץ תרעתים שמעתיים סוכתים המה הקינים הבאים מחמת אבי בית רכב וכתוב התם (שופטים א) ובני קיני חותן משה עלו מעיר התמרים את בני יהודה מדבר יהודה אשר בנגב ערד וילך וישב את העם ומעלמת עינים מן הרשעים ממיכה ומשרה שכינה על נביאי הבעל מחבירו של עדו הנביא דכתיב (מלכים א יג) ויהי הם יושבים אל השלחן ויהי דבר ה' אל הנביא אשר השיבו ושגגתה עולה זדון דאמר רב יהודה אמר רב אלמלי הלווהו יהונתן לדוד שתי ככרות לחם לא נהרגה נוב עיר הכהנים ולא נטרד דואג האדמי ולא נהרג שאול ושלשת בניו ומפני מה לא מנו את אחז אמר ר' ירמיה בר אבא מפני שמוטל בין שני צדיקים בין יותר לחזקיהו רב יוסף אמר מפני שהיה לו בשת פנים מישעיהו שנאמר (ישעיהו ז) ויאמר ה' אל ישעיהו צא נא לקראת אחז אתה ושאר ישוב בנך אל קצה תעלת הברכה העליונה אל מסלת שדה כובס מאי כובס איכא דאמרי דכבשינהו לאפיה וחלף ואיכא דאמרי אוכלא דקצרי סחף ארישיה וחלף מפני מה לא מנו את אמון מפני כבודו של יאשיהו מנשה נמי לא נמני מפני כבודו של חזקיהו ברא מזכי אבא אבא לא מזכי ברא דכתיב (דברים לב) ואין מידי מציל אין אברהם מציל את ישמעאל אין יצחק מציל את עשו השתא דאתית להכי אחז נמי לא אימני משום כבודו של חזקיהו ומפני מה לא מנו את יהויקים משום דר' חייא בר' אבויה דאמר ר' חייא בר' אבויה כתיב על גולגלתו [של] יהויקים זאת ועוד אחרת זקינו דרבי פרידא אשכח גולגלתא דהוה קא שדיא בשערי ירושלים וכתוב בה זאת ועוד אחרת קברה ולא איקברא קברה ולא

איכברא אמר גולגלתו של יהויקים היא דכתיב ביה (ירמיהו כב) קבורת חמור יקבר סחוב והשלך וגו' אמר מלכא הוא ולא איכשר לזלזולי ביה כרכה בשיראי ואותבה בסיפתא חזיתא דביתהו סברא הא דאיתתא קמייטא הוה דהא לא קא מנשי לה שגרא תנורא וקלתה היינו דכתיב זאת ועוד אחרת תניא אמר רבי שמעון בן אלעזר בשביל (מלכים ב כ) הטוב בעיניך עשיתי מה אות בשביל (מלכים ב כ) מה אות <נכרים> {גוים} אכלו על שולחנו בשביל <שנכרים> {שגוים} אכלו על שולחנו גרם גלות לבניו מסייע ליה לחזקיה דאמר חזקיה כל המזמן <עובד כוכבים> {גוי} לתוך ביתו ומשמש עליו גורם גלות לבניו שנאמר (מלכים ב כ) ובניך אשר יצאו ממך [אשר תוליד] יקחו והיו סריסים בהיכל מלך בבל (מלכים ב כ) וישמח עליהם חזקיה ויראם את <כל> בית נכתה את הכסף ואת הזהב ואת הבשמים ואת השמן הטוב וגו' אמר רב מאי בית נכתה אשתו השקתה עליהם ושמואל אמר בית גנזיו הראה להם ור' יוחנן אמר זין אוכל זין הראה להן איכה ישבה בדד אמר רבא אמר רבי יוחנן מפני מה לקו ישראל באיכה מפני שעברו על שלשים ושש כריתות שבתורה אמר רבי יוחנן מפני מה לקו באל"ף ב"ת מפני שעברו על התורה שניתנה באל"ף ב"ת ישבה בדד אמר רבא אמר רבי יוחנן אמר הקב"ה אני אמרתי (דברים לג) וישכן ישראל בטח בדד עין יעקב אל ארץ דגן ותירוש אף שמיו יערפו טל עכשיו יהיה בדד מושבם (איכה א) העיר רבתי עם אמר רבא אמר רבי יוחנן שהיו משיאין קטנה לגדול וגדולה לקטן כדי שיהו להם בנים הרבה (איכה א) היתה כאלמנה אמר רב יהודה אמר רב כאלמנה ולא אלמנה ממש אלא כאשה שהלך בעלה למדינת הים ודעתו לחזור אליה רבתי בגוים שרתי במדינות אמר רבא אמר רבי יוחנן כל מקום שהן הולכין נעשין שרים לאדוניהן ת"ר מעשה בשני בני אדם שנשבו בהר הכרמל והיה שבאי מהלך אחריהם דף קד, ב גמרא א"ל אחד מהם לחבירו גמל שמהלכת לפנינו סומא באחת מעיניה וטעונה שתי נודות אחת של יין ואחת של שמן ושני בני אדם המנהיגים אותה אחד ישראל ואחד נכרי אמר להן [שבאי] עם קשה עורף מאין אתם יודעין אמרו לו גמל מעשבים שלפניה מצד שרואה אוכלת מצד שאינה רואה אינה אוכלת וטעונה שתי נודות אחת של יין ואחת של שמן של יין מטפטף ושוקע ושל שמן מטפטף וצף ושני בני אדם המנהיגים אותה אחד נכרי ואחד ישראל נכרי נפנה לדרך וישראל נפנה לצדדין רדף אחריהם ומצא כדבריהם בא ונשקן על ראשן והביאן לביתן ועשה להן סעודה גדולה והיה מרקד לפניהם ואמר ברוך שבחר בזרעו של אברהם ונתן להם מחכמתו ובכל מקום שהן הולכים נעשין שרים לאדוניהם ופטרן [והלכו] לבתיהם לשלום (איכה א) בכה תבכה בלילה שתי בכיות הללו למה אמר רבה אמר רבי יוחנן אחד על מקדש ראשון ואחד על מקדש שני בלילה על עסקי לילה שנאמר (במדבר יד) ותשא כל העדה ויתנו את קולם ויבכו העם בלילה ההוא אמר רבה א"ר יוחנן אותו <היום> [הלילה] ליל ט' באב היה אמר להן הקב"ה לישראל אתם בכיתם בכיה של חנם ואני אקבע לכם בכיה לדורות ד"א בלילה שכל הבוכה בלילה קולו נשמע ד"א בלילה שכל הבוכה בלילה כוכבים ומזלות בוכין עמו ד"א בלילה שכל הבוכה בלילה השומע קולו בוכה כנגדו מעשה באשה אחת שכנתו של רבן גמליאל שמת בנה והיתה בוכה עליו בלילה שמע רבן גמליאל קולה ובכה כנגדה עד שנשרו ריסי עיניו למחר הכירו בו תלמידיו והוציאוו משכונתו (איכה א) ודמעתה על לחיה אמר רבא אמר ר' יוחנן כאשה שבוכה על בעל נעוריה שנאמר (יואל א) אלי כבתולה חגורת שק על בעל נעוריה (איכה א) היו צריה לראש אמר רבא אמר רבי יוחנן כל המיצר לישראל נעשה ראש

שנאמר (ישעיהו ה) כי לא מועף לאשר מוצק לה כעת הראשון הקל ארצה זבולון וארצה נפתלי והאחרון הכביד דרך הים עבר הירדן גליל הגוים אמר רבא אמר ר' יוחנן כל המציק לישראל אינו עיף (איכה א) לא אליכם כל עוברי דרך אמר רבא אמר ר' יוחנן מכאן לקובלנא מן התורה כל עוברי דרך אמר רב עמרם אמר רב עשאוני כעוברי על דת דאילו בסדום כתיב (בראשית יט) וה' המטיר על סדום ואילו בירושלים כתיב (איכה א) ממרום שלח אש בעצמותי וירדנה וגו' וכתיב (איכה ד) ויגדל עון בת עמי מחטאת סדום וכי משוא פנים יש בדבר אמר רבא אמר ר' יוחנן מדה יתירה היתה בירושלים שלא היתה בסדום דאילו בסדום כתיב (יחזקאל טז) הנה זה היה עון סדום אחותך גאון שבעת לחם ויד עני ואביון לא החזיקה וגו' ואילו בירושלים כתיב (איכה ד) ידי נשים רחמניות בשלו ילדיהן (איכה א) סלה כל אבירי ה' בקרבי כאדם שאומר לחברו נפסלה מטבע זו (איכה ב) פצו עליך פיהם אמר רבא אמר רבי יוחנן בשביל מה הקדים פ"א לעי"ן בשביל מרגלים שאמרו בפיהם מה שלא ראו בעיניהם (תהילים יד) אוכלי עמי אכלו לחם ה' לא קראו אמר רבא אמר ר' יוחנן כל האוכל מלחמן של ישראל טועם טעם לחם ושאינו אוכל מלחמן של ישראל אינו טועם טעם לחם ה' לא קראו רב אמר אלו הדיינין ושמואל אמר אלו מלמדי תינוקות מי מנאן אמר רב אשי אנשי כנסת הגדולה מנאום אמר רב יהודה אמר רב בקשו עוד למנות אחד באה דמות דיוקנו של אביו ונשטחה לפניהם ולא השגיחו עליה באה אש מן השמים ולחכה אש בספסליהם ולא השגיחו עליה יצאה בת קול ואמרה להם (משלי כב) חזית איש מהיר במלאכתו לפני מלכים יתיצב בל יתיצב לפני חשוכים מי שהקדים ביתי לביתו ולא עוד אלא שביתי בנה בשבע שנים וביתו בנה בשלש עשרה שנה לפני מלכים יתיצב [בל יתיצב] לפני חשוכים ולא השגיחו עליה יצאה בת קול ואמרה (איוב לד) המעמך ישלמנה כי מאסת כי אתה תבחר ולא אני וגו' דורשי רשומות היו אומרים כולן באין לעולם הבא שנאמר (תהילים ס) לי גלעד ולי מנשה ואפרים מעוז ראשי יהודה מחוקקי מואב סיר רחצי על אדום אשליך נעלי עלי פלשת התרועעי לי גלעד <ולי מנשה> זה אחאב שנפל ברמות גלעד מנשה כמשמעו אפרים מעוז ראשי זה ירבעם דקאתי מאפרים יהודה מחוקקי זה אחיתופל

דף קה, א גמרא דקאתי מיהודה מואב סיר רחצי זה גחזי שלקה על עסקי רחיצה על אדום אשליך נעלי זה דואג האדומי עלי פלשת התרועעי אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה רבש"ע אם יבא דוד שהרג את הפלשתי והוריש את בניך גת מה אתה עושה לו אמר להן עלי לעשותן ריעים זה לזה (ירמיהו ח) מדוע שובבה העם הזה ירושלים משובה נצחת וגו' אמר רב תשובה נצחת השיבה כנסת ישראל לנביא אמר להן נביא לישראל חזרו בתשובה אבותיכם שחטאו היכן הם אמרו להן ונביאיכם שלא חטאו היכן הם שנאמר (זכריה א) אבותיכם איה הם והנביאים הלעולם יחיו אמר להן <אבותיכם> חזרו והודו שנאמר (זכריה א) אך דברי וחוקי אשר צויתי את עבדי הנביאים וגו' שמואל אמר באו עשרה בני אדם וישבו לפניו אמר להן חזרו בתשובה אמרו לו עבד שמכרו רבו ואשה שגרשה בעלה כלום יש לזה על זה כלום אמר לו הקב"ה לנביא לך אמור להן (ישעיהו נ) איזה ספר כריתות אמכם אשר שלחתיה או מי מנושי אשר מכרתי אתכם לו הן בעונותיכם נמכרתם ובפשעכם שלחה אמכם והיינו דאמר ריש לקיש מאי דכתיב דוד עבדי (ירמיהו מג) נבוכדנצר עבדי גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שעתידין ישראל לומר כך לפיכך הקדים הקב"ה וקראו עבדו עבד שקנה נכסים עבד למי נכסים למי (יחזקאל כ) והעולה על

רוחכם היה לא תהיה אשר אתם אומרים נהיה כגוים כמשפחות הארצות לשרת עץ ואבן
חי אני נאם ה' אלהים אם לא ביד חזקה ובזרוע נטויה ובחימה שפוכה אמלוך עליכם אמר
רב נחמן כל כי האי ריתחא לירתח רחמנא עלן ולפרוקינן (ישעיהו כח) ויסרו למשפט
אלהיו יורנו אמר רבה בר בר חנה אמר להן נביא לישראל חזרו בתשובה אמרו לו אין אנו
יכולין יצר הרע שולט בנו אמר להם יסרו יצריכם אמרו לו אלהיו יורנו: ארבעה הדיוטות
בלעם ודואג ואחיתופל וגחזי: בלעם בלא עם דבר אחר בלעם שבלה עם בן בעור שבא
על בעיר תנא הוא בעור הוא כושן רשעתים הוא לבן הארמי בעור שבא על בעיר כושן
רשעתים דעבד שתי רשעיות בישראל אחת בימי יעקב ואחת בימי שפוט השופטים ומה
שמו לבן הארמי שמו כתיב (במדבר כב) בן בעור וכתוב (במדבר כד) בנו בעור אמר רבי
יוחנן אביו בנו הוא לו בנביאות בלעם הוא דלא אתי לעלמא דאתי הא אחריני אתו
מתניתין מני רבי יהושע היא דתניא ר"א אומר (תהילים ט) ישובו רשעים לשאולה כל
גוים שכחי אלהים ישובו רשעים לשאולה אלו פושעי ישראל כל גוים שכחי אלהים אלו
<פושעי עובדי כוכבים> {אומות העולם} דברי ר"א אמר לו ר' יהושע וכי נאמר בכל
גוים והלא לא נאמר אלא כל גוים שכחי אלהים אלא (תהילים ט) ישובו רשעים לשאולה
מאן נינהו כל גוים שכחי אלהים ואף אותו רשע נתן סימן בעצמו אמר (במדבר כג) תמות
נפשי מות ישרים אם תמות נפשי מות ישרים תהא אחריתי כמוהו ואם לאו הנני הולך
לעמי וילכו זקני מואב וזקני מדין תנא מדין ומואב לא היה להם שלום מעולם משל לשני
כלבים שהיו בעדר והיו צהובין זה לזה בא זאב על האחד אמר האחד אם איני עוזרו היום
הורג אותו ולמחר בא עלי הלכו שניהם והרגו הזאב אמר רב פפא היינו דאמרי אינשי
כרכושתא ושונרא עבדו הלולא מתרבא דביש גדא (במדבר כב) וישבו שרי מואב עם
בלעם ושרי מדין להיכן אזול כיון דאמר להו (במדבר כב) לינו פה הלילה והשבתי אתכם
דבר אמרו כלום יש אב ששונא את בנו אמר רב נחמן חוצפא אפילו כלפי שמיא מהני
מעיקרא כתיב לא תלך עמהם ולבסוף כתיב קום לך אתם אמר רב ששת חוצפא מלכותא
בלא תאגא היא דכתיב (שמואל ב ג) ואנכי היום רך ומשוח מלך והאנשים האלה בני
צרויה קשים ממני וגו' א"ר יוחנן בלעם חיגר ברגלו אחת היה שנאמר (במדבר כג) וילך
שפי שמשון בשתי רגליו שנאמר (בראשית מט) שפיפון עלי אורח הנושך עקבי סוס בלעם
סומא באחת מעיניו היה שנאמר (במדבר כד) שתום העין קוסם באמתו היה כתיב הכא
נופל וגלוי עינים וכתוב התם (אסתר ז) והנה המן נופל על המטה וגו' איתמר מר זוטרא
אמר קוסם באמתו היה מר בריה דרבינא אמר שבא על אתונו מ"ד קוסם באמתו היה
כדאמרן ומ"ד בא על אתונו היה כתיב הכא (במדבר כד) כרע שכב וכתוב התם (שופטים
ה) בין רגליה

דף קה, ב גמרא כרע נפל שכב וגו' (במדבר כד) ויודע דעת עליון השתא דעת בהמתו לא
הוה ידע דעת עליון הוה ידע מאי דעת בהמתו דאמרי ליה מאי טעמא לא רכבת סוסיא אמר
להו שדאי להו ברטיבא אמרה ליה הלא אנכי אתונך לטעינא בעלמא אשר רכבת עלי
אקראי בעלמא מעודך עד היום הזה ולא עוד אלא שאני עושה [לך] מעשה אישות בלילה
כתיב הכא (במדבר כ) ההסכן הסכנתי וכתוב התם (מלכים א א) ותהי לו סוכנת אלא מאי
ויודע דעת עליון שהיה יודע לכוון אותה שעה שהקב"ה כועס בה והיינו דקאמר להו נביא
לישראל (מיכה ו) עמי זכר נא מה יעץ בלק מלך מואב ומה ענה אותו בלעם בן בעור מן
השטים ועד הגלגל למען דעת צדקות ה' מאי למען דעת צדקות ה' אמר להן הקב"ה

לישראל דעו נא כמה צדקות עשיתי עמכם שלא כעסתי כל אותן הימים בימי בלעם הרשע שאילמלא כעסתי כל אותן הימים לא נשתייר משונאיהן של ישראל שריד ופליט היינו דקאמר ליה בלעם לבלק (במדבר כג) מה אקב לא קבה אל >וגו' אותן היום [הימים] לא זעם ה' < [ומה אזעום לא זעם ה' מלמד שכל אותם הימים לא זעם ה'] אל זועם בכל יום וכמה זעמו רגע שנאמר (תהילים ל) כי רגע באפו חיים ברצונו וגו' איבעית אימא (ישעיהו כו) לך עמי בא בחזריך וסגור דלתיך בעדך חבי כמעט רגע עד יעבור זעם אימת רתח בתלת שעו קמייתא כי חוורא כרבלתא דתרנגולא כל שעתא ושעתא נמי חוורא כל שעתא ושעתא אית ביה סוריקי סומקי ההיא שעתא לית ביה סוריקי סומקי ההוא מינא דהוה בשיבבותיה דרבי יהושע בן לוי דהוה קא מצער ליה יומא חד נקט תרנגולתא ואסר ליה בכרעיה ואותיב אמר כי מטא ההוא שעתא אילטייה כי מטא ההוא שעתא נמנם אמר שמע מינה לאו אורח ארעא דכתיב (משלי יז) גם ענוש לצדיק לא טוב אפילו במיני לא איבעי ליה למימר הכי תנא משמיה דרבי מאיר בשעה שהחמה זורחת והמלכים מניחין כתריהן על ראשיהן ומשתחווים לחמה מיד כועס (במדבר כב) ויקם בלעם בבקר ויחבוש את אתונו תנא משום רבי שמעון בן אלעזר אהבה מבטלת שורה של גדולה מאברהם דכתיב (בראשית כא) וישכם אברהם בבקר שנאה מבטלת שורה של גדולה מבלעם שנאמר ויקם בלעם בבקר ויחבוש את אתונו אמר רב יהודה אמר רב לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצוה אפילו שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה שבשכר ארבעים ושתים קרבנות שהקריב בלק זכה ויצאה ממנו רות א"ר יוסי בר הונא רות בתו של עגלון בן בנו של בלק מלך מואב היתה א"ל רבא לרבה בר מרי כתיב (מלכים א א) ייטב אלהים את שם שלמה משמך ויגדל [את] כסאו מכסאך אורח ארעא למימרא ליה למלכא הכי א"ל מעין קאמרה ליה דאי לא תימא הכי (שופטים ה) תבורך מנשים יעל אשת חבר הקיני מנשים באהל תבורך נשים באהל מאן נינהו שרה רבקה רחל ולאה אורח ארעא למימר הכי אלא מעין קאמר הכא נמי מעין קאמר ופליגא דרב יוסי בר חוני דאמר רב יוסי בר חוני בכל אדם מתקנא חוץ מבנו ותלמידו בנו משלמה ותלמידו איבעית אימא (מלכים ב ב) ויהי נא פי שנים ברוחך אלי ואיבעית אימא (במדבר כז) ויסמוך את ידיו עליו ויצוהו (במדבר כג) וישם דבר בפיו בלעם ר"א אומר מלאך ר' יונתן אמר חכה א"ר יוחנן מברכתו של אותו רשע אתה למד מה היה בלבו ביקש לומר שלא יהו להם בתי כנסיות ובתי מדרשות (במדבר כד) מה טובו אהליך יעקב לא תשרה שכינה עליהם ומשכנותיך ישראל לא תהא מלכותן נמשכת כנחלים נטיו לא יהא להם זיתים וכרמים כגנות עלי נהר לא יהא ריחן נודף כאהלים נטע ה' לא יהיו להם מלכים בעלי קומה כארזים עלי מים לא יהיה להם מלך בן מלך יזל מים מדליו לא תהא מלכותן שולטת באומות וזרעו במים רבים לא תהא עזה מלכותן וירם מאגג מלכו לא תהא אימת מלכותן ותנשא מלכותו אמר רבי אבא בר כהנא כולם חזרו לקללה חוץ מבתי כנסיות ומבתי מדרשות שנאמר (דברים כג) ויהפוך ה' אלהיך לך את הקללה לברכה כי אהבך ה' אלהיך קללה ולא קללות א"ר שמואל בר נחמני א"ר יונתן מאי דכתיב (משלי כז) נאמנים פצעו אוהב ונעדרות נשיקות שונא טובה קללה שקילל אחיה השילוני את ישראל יותר מברכה שברכם בלעם הרשע אחיה השילוני קילל את ישראל בקנה שנאמר (מלכים א יד) והכה ה' את ישראל כאשר ינוד הקנה במים וגו' מה קנה זה עומד במקום מים וגיזעו

דף קו, א גמרא מחליף ושרשיו מרובין ואפילו כל רוחות שבעולם באות ונושבות בו אין מזיזות אותו ממקומו אלא הוא הולך ובא עמהן כיון שדוממו הרוחות עמד קנה במקומו אבל בלעם הרשע ברכן בארז מה ארז זה אינו עומד במקום מים ושרשיו מועטין ואין גזעו מחליף אפילו כל הרוחות שבעולם באות ונושבות בו אין מזיזות אותו ממקומו כיון שנשבה בו רוח דרומית מיד עוקרתו והופכתו על פניו ולא עוד אלא שזכה קנה ליטול ממנו קולמוס לכתוב ממנו ס"ת נביאים וכתובים (במדבר כד) וירא את הקיני וישא משלו אמר לו בלעם ליתרו קיני לא היית עמנו באותה עצה מי הושיבך אצל איתני עולם והיינו דא"ר חייא בר אבא א"ר סימאי שלשה היו באותה עצה אלו הן בלעם איוב ויתרו בלעם שיעץ נהרג איוב ששתק נידון ביסורין ויתרו שברח זכו בני בניו לישב בלשכת הגזית שנאמר (דברי הימים א ב) ומשפחות סופרים יושבי יעבץ תרעתים שמעתים סוכתים המה הקינים הבאים מחמת אבי בית רכב וכתוב (שופטים א) ובני קיני חותן משה עלו מעיר התמרים (במדבר כד) וישא משלו ויאמר אוי מי יחיה משמו אל >אמר רשב"ל אוי מי שמחיה עצמו בשם אל< א"ר יוחנן אוי לה לאומה שתמצא בשעה שהקב"ה עושה פדיון לבניו מי מטיל כסותו בין לביא ללביאה בשעה שנוקקין זה עם זה (במדבר כד) וצים מיד כתים אמר רב ליבון אספיר (במדבר כד) וענו אשור וענו עבר עד אשור קטלי מיקטל מכאן ואילך משעבדי שיעבודי (במדבר כד) הנני הולך לעמי לכה איעצך אשר יעשה העם הזה לעמך עמך לעם הזה מיבעי ליה א"ר אבא בר כהנא כאדם שמקלל את עצמו ותולה קללתו באחרים אמר להם אלהיהם של אלו שונא זימה הוא והם מתאווים לכלי פשתן בוא ואשיאך עצה עשה להן קלעים והושיב בהן זונות זקינה מבחוץ וילדה מבפנים וימכרו להן כלי פשתן עשה להן קלעים מהר שלג עד בית הישימות והושיב בהן זונות זקינה מבחוץ וילדה מבפנים ובשעה שישראל אוכלין ושותין וישמחין ויוצאין לטייל בשוק אומרת לו הזקינה אי אתה מבקש כלי פשתן זקינה אומרת לו בשוה וילדה אומרת לו בפחות שתים ושלוש פעמים ואח"כ אומרת לו הרי את כבן בית שב ברור לעצמך וצרצורי של יין עמוני מונח אצלה ועדיין לא נאסר >יין של עמוני ולא< יין של נכרים אמרה לו רצונך שתשתה כוס של יין כיון ששתה בער בו אמר לה השמיעי לי הוציאה יראתה מתוך חיקה אמרה לו עבוד לזה אמר לה הלא יהודי אני אמרה לו ומה איכפת לך כלום מבקשים ממך אלא פיעור [והוא אינו יודע שעבודתה בכך] ולא עוד אלא שאיני מנחתך עד שתכפור בתורת משה רבך שנא' (הושע ט) המה באו בעל פעור וינזרו לבשת ויהיו שקוצים באהבם (במדבר כה) וישב ישראל בשטים רבי אליעזר אומר שטים שמה רבי יהושע אומר שנתעסקו בדברי שטות ותקראן לעם לזבחי אלהיהן ר"א אומר ערומות פגעו בהן רבי יהושע אומר שנעשו כולן בעלי קריין מאי לשון רפידים רבי אליעזר אומר רפידים שמה רבי יהושע אומר שריפו עצמן מדברי תורה שנאמר (ירמיהו מז) לא הפנו אבות אל בנים מרפיון ידים אמר רבי יוחנן כל מקום שנאמר וישב אינו אלא לשון צער שנא' (במדבר כה) וישב ישראל בשטים ויחל העם לזנות אל בנות מואב (בראשית לז) וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען ויבא יוסף את דבתם רעה אל אביהם ונאמר (בראשית מז) וישב ישראל בארץ גשן ויקרבו ימי ישראל למות (מלכים א ה) וישב יהודה וישראל לבטח איש תחת גפנו ותחת תאנתו (מלכים א יא) ויקם ה' שטן לשלמה את הדד האדומי מזרע המלך הוא באדום (במדבר לא) ואת מלכי מדין הרגו על חלליהם וגו' את בלעם בן בעור הרגו בחרב בלעם מאי בעי התם א"ר יוחנן שהלך ליטול שכר עשרים וארבעה אלף [שהפיל

מישראל] אמר מר זוטרא בר טוביה אמר רב היינו דאמרי אינשי גמלא אזלא למיבעי קרני
אודני דהוו ליה גזיזן מיניה (יהושוע יג) ואת בלעם בן בעור הקוסם קוסם נביא הוא א"ר
יוחנן בתחלה נביא ולבסוף קוסם אמר רב פפא היינו דאמרי אינשי מסגני ושילטי הואי
איזן לגברי נגרי

דף קו, ב גמרא (יהושוע יג) הרגו בני ישראל [בחרב] אל חלליהם אמר רב שקיימו בו
ארבע מיתות סקילה ושריפה הרג וחנק א"ל ההוא מינא לר' חנינא מי שמיע לך בלעם בר
כמה הוה א"ל מיכתב לא כתיב אלא מדכתיב (תהילים נה) אנשי דמים ומרמה לא יחצו
ימיהם בר תלתין ותלת שנין או בר תלתין וארבע א"ל שפיר קאמרת לדידי חזי לי פנקסיה
דבלעם והוה כתיב ביה בר תלתין ותלת שנין בלעם חגירא כד קטיל יתיה פנחס ליסטאה
א"ל מר בריה דרבינא לבריה בכולהו לא תפיש למדרש לבר מבלעם הרשע דכמה
דמשכחת ביה דרוש ביה

דף קו, ב גמרא כתיב דואג וכתוב דויג אמר ר' יוחנן בתחילה יושב הקב"ה ודואג שמא
יצא זה לתרבות רעה לאחר שיצא אמר ווי שיצא זה >סימן גבור ורשע וצדיק חיל
וסופר < א"ר יצחק מאי דכתיב (תהילים נב) מה תתהלל ברעה הגבור חסד אל כל היום
אמר לו הקב"ה לדואג לא גבור בתורה אתה מה תתהלל ברעה לא חסד אל נטוי עליך כל
היום וא"ר יצחק מאי דכתיב (תהילים נ) ולרשע אמר אלהים מה לך לספר חוקי אמר לו
הקב"ה לדואג הרשע מה לך לספר חוקי כשאתה מגיע לפרשת מרצחים ופרשת מספרי
לשון הרע מה אתה דורש בהם (תהילים נ) ותשא בריתי עלי פיך אמר ר' אמי אין תורתו
של דואג אלא משפה ולחוץ ואמר רבי יצחק מאי דכתיב (תהילים נב) ויראו צדיקים
וייראו ועליו ישחקו בתחילה ייראו ולבסוף ישחקו וא"ר יצחק מאי דכתיב (איוב כ) חיל
בלע ויקיאנו מבטנו יורישנו אל אמר דוד לפני הקב"ה רבש"ע ימות דואג אמר לו חיל בלע
ויקיאנו אמר לפניו מבטנו יורישנו אל וא"ר יצחק מאי דכתיב (תהילים נב) גם אל יתצך
לנצח אמר הקב"ה לדוד נייתי דואג לעלמא דאתי אמר לפניו גם אל יתצך לנצח מאי דכתיב
(תהילים נב) יחתך ויסחך מאהל ושרשך מארץ חיים סלה אמר הקב"ה לימרו שמעתא בי
מדרשא משמיה אמר לפניו יחתך ויסחך מאהל ליהוי ליה בנין רבנן ושרשך מארץ חיים
סלה וא"ר יצחק מאי דכתיב (ישעיהו לג) איה סופר איה שוקל איה סופר את המגדלים
איה סופר כל אותיות שבתורה איה שוקל ששוקל כל קלים וחמורים שבתורה איה סופר
את המגדלים שהיה סופר שלש מאות הלכות פסוקות במגדל הפורח באויר א"ר [אמי]
ארבע מאה בעיי' בעו דואג ואחיתופל במגדל הפורח באויר [ולא איפשט להו חד] אמר
רבא רבותא למבעי בעיי בשני דרב יהודה כולי תנויי בנוזיקין ואנן קא מתנינן טובא
בעוקצין וכי הוה מטי רב יהודה אשה שכובשת ירק בקדירה ואמרי לה זיתים שכבשן
בטרפיהן טהורים אמר הויות דרב ושמואל קא חזינא הכא ואנן קא מתנינן בעוקצין תלת
סרי מתיבתא ורב יהודה שליף מסאני ואתא מטרא ואנן צוחינן וליכא דמשגח בן אלא
הקב"ה ליבא בעי דכתיב (שמואל א טז) וה' יראה ללבב אמר רב משרשיא דואג ואחיתופל
לא [הוון] סברי שמעתא מתקיף לה מר זוטרא מאן דכתיב ביה איה סופר איה שוקל איה
סופר את המגדלים ואת אמרת לא הוון סברי שמעתא אלא דלא הוה סלקא להו שמעתא
אליבא דהלכתא דכתיב (תהילים כה) סוד ה' ליראיו א"ר אמי לא מת דואג עד ששכח
תלמודו שנא' (משלי ה) הוא ימות באין מוסר וברוב אולתו ישגה רב <אשי> אמר נצטרע
שנאמר (תהילים עג) הצמתה כל זונה ממך כתיב התם (ויקרא כה) לצמיתות ומתרגמינן

לחלוטין ותנן אין בין מוסגר ומוחלט אלא פריעה ופרימה <סימן שלשה ראו וחצי וקראו>
א"ר יוחנן שלשה מלאכי חבלה נזדמנו לו לדואג אחד ששכח תלמודו ואחד ששרף נשמתו
ואחד שפיזר עפרו בבתי כנסיות ובבתי מדרשות <א"ר> [ואמר ר'] יוחנן דואג ואחיתופל
לא ראו זה את זה דואג בימי שאול ואחיתופל בימי דוד וא"ר יוחנן דואג ואחיתופל לא הצו
ימיהם תניא נמי הכי אנשי דמים ומרמה לא יחצו ימיהם כל שנותרו של דואג לא היו אלא
שלשים וארבע ושל אחיתופל אינן אלא שלשים ושלש וא"ר יוחנן בתחלה קרא דוד
לאחיתופל רבו ולבסוף קראו חברו ולבסוף קראו תלמידו בתחילה קראו רבו (תהילים
נה) ואתה אנוש כערכי אלופי ומיודעי ולבסוף קראו חברו (תהילים נה) אשר יחדו נמתיק
סוד בבית אלהים נהלך ברגש ולבסוף קראו תלמידו (תהילים מא) גם איש שלומי אשר
בטחתי בו

דף קז, א גמרא אוכל לחמי הגדיל עלי עקב אמר רב יהודה אמר רב לעולם אל יביא אדם
עצמו לידי נסיון שהרי דוד מלך ישראל הביא עצמו לידי נסיון ונכשל אמר לפניו רבש"ע
מפני מה אומרים אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב ואין אומרים אלהי דוד אמר אינהו
מינסו לי ואת לא מינסית לי אמר לפניו רבש"ע בחנני ונסני שנאמר (תהילים כו) בחנני ה'
ונסני וגו' אמר מינסנא לך ועבידנא מילתא בהדך דלדידהו לא הודעתניהו ואילו אנא קא
מודענא לך דמנסינא לך בדבר ערוה מיד (שמואל ב יא) ויהי לעת הערב ויקם דוד מעל
משכבו וגו' אמר רב יהודה שהפך משכבו של לילה למשכבו של יום ונתעלמה ממנו הלכה
אבר קטן יש באדם משביעו רעב ומרעיבו שבע (שמואל ב יא) ויתהלך על גג בית המלך
וירא אשה רוחצת מעל הגג והאשה טובת מראה מאד בת שבע הוה קא חייפא רישא תותי
חלתא אתא שטן אידמי ליה כציפרתא פתק ביה גירא פתקה לחלתא איגליה וחזייה מיד
(שמואל ב יא) וישלח דוד וידרוש לאשה ויאמר הלא זאת בת שבע בת אליעם אשת אוריה
החתי וישלח דוד מלאכים ויקחה ותבא אליו וישכב עמה והיא מתקדשת מטומאתה ותשב
אל ביתה והיינו דכתיב (תהילים יז) בחנת לבי פקדת לילה צרפתי בל תמצא זמותי בל
יעבר פי אמר איכו זממא נפל בפומיה דמאן דסני לי ולא אמר כי הא מילתא דרש רבא מאי
דכתיב (תהילים יא) למנצח לדוד בה' חסיתי איך תאמרו לנפשי נודי הרכם צפור אמר דוד
לפני הקב"ה רבש"ע מחול לי על אותו עון שלא יאמרו הר שבכם צפור נדדתו דרש רבא
מאי דכתיב (תהילים נא) לך לבדך חטאתי והרע בעיניך עשיתי למען תצדק בדברך תזכה
בשפטך אמר דוד לפני הקב"ה גליא וידיעא קמך דאי בעיא למכפייה ליצרי הוה כייפינא
אלא אמינא דלא לימרו עבדא זכי למריה דרש רבא מאי דכתיב (תהילים לח) כי אני לצלע
נכון ומכאובי נגדי תמיד ראויה היתה בת שבע בת אליעם לדוד מששת ימי בראשית אלא
שבאה אליו במכאוב וכן תנא דבי רבי ישמעאל ראויה היתה לדוד בת שבע בת אליעם
אלא שאכלה פגה דרש רבא מאי דכתיב (תהילים לה) ובצלעי שמחו ונאספו נאספו עלי
נכים [ולא ידעתי] קרעו ולא דמו אמר דוד לפני הקב"ה רבש"ע גלוי וידוע לפניך שאם
היו קורעין בשרי לא היה דמי שותת ולא עוד אלא בשעה שהם עוסקין בארבע מיתות ב"ד
פוסקין ממשנתן ואומרים לי דוד הבא על אשת איש מיתתו במה אמרתי להם הבא על
אשת איש מיתתו בחנק ויש לו חלק לעוה"ב אבל המלבין פני חברי ברבים אין לו חלק
לעולם הבא אמר רב יהודה אמר רב אפילו בשעת חליו של דוד קיים שמנה עשרה עונות
שנאמר (תהילים ו) יגעתי באנחתי אשחה בכל לילה מטתי בדמעתי ערשי אמסה ואמר רב
יהודה אמר רב בקש דוד לעבוד ע"ז שנאמר (שמואל ב טו) ויהי דוד בא עד הראש אשר

ישתחוה שם לאלהים ואין ראש אלא ע"ז שנאמר (דניאל ב) והוא צלמא רישיה די דהב טב (שמואל ב טו) והנה לקראתו חושי הארכי קרוע כתנתו ואדמה על ראשו אמר לו לדוד יאמרו מלך שכמותך יעבוד ע"ז אמר לו מלך שכמותי יהרגנו בנו מוטב יעבוד ע"ז ואל יתחלל שם שמים בפרהסיא אמר מאי טעמא קנסיבת יפת תואר א"ל יפת תואר רחמנא שרייה א"ל לא דרשת סמוכין דסמיך ליה (דברים כא) כי יהיה לאיש בן סורר ומורה כל הנושא יפת תואר יש לו בן סורר ומורה דרש ר' דוסתאי דמן בירי למה דוד דומה לסוחר כותי אמר דוד לפני הקב"ה רבש"ע (תהילים יט) שגיאות מי יבין [א"ל] שביקי לך ומנסתרות נקני שביקי לך גם מזדים חשוך עבדך שביקי לך אל ימשלו בי אז איתם דלא לישתעו בי רבנן שביקי לך ונקיתי מפשע רב שלא יכתב סרחוני אמר לו א"א ומה יו"ד שנטלתי משרי עומד וצווח כמה שנים עד שבא יהושע והוספתי לו שנאמר (במדבר יג) ויקרא משה להושע בן נון יהושע כל הפרשה כולה עאכ"ו ונקיתי מפשע רב אמר לפניו רבש"ע מחול לי על אותו עון כולו אמר כבר עתיד שלמה בנך לומר בחכמתו (משלי ו) היחתה איש אש בחיקו ובגדיו לא תשרפנה אם יהלך איש על הגחלים ורגליו לא תכוונה כן הבא על אשת רעהו לא ינקה כל הנוגע בה א"ל כל הכי נטרד ההוא גברא א"ל קבל עליך יסורין קבל עליו אמר רב יהודה אמר רב ששה חדשים נצטרע דוד ונסתלקה הימנו שכינה ופירשו ממנו סנהדרין נצטרע דכתיב (תהילים נא) תחטאני באזוב ואטהר תכבסני ומשלג אלבין נסתלקה הימנו שכינה דכתיב (תהילים נא) השיבה לי ששון ישעך ורוח נדיבה תסמכני ופירשו ממנו סנהדרין דכתי' (תהילים קיט) ישובו לי יראיך וגו' ששה חדשים מנלן דכתי' (מלכים א ב) והימים אשר מלך דוד על ישראל ארבעים שנה

דף קז, ב גמרא בחברון מלך שבע שנים ובירושלים מלך שלשים ושלוש שנים וכתיב (שמואל ב ה) בחברון מלך על יהודה שבע שנים וששה חדשים וגו' והני ששה חדשים לא קחשיב ש"מ נצטרע אמר לפניו רבש"ע מחול לי על אותו עון מחול לך (תהילים פו) עשה עמי אות לטובה ויראו שונאי ויבושו כי אתה ה' עזרתני ונחמתני א"ל בחייך איני מודיע אבל אני מודיע בחיי שלמה בנך בשעה שבנה שלמה את בית המקדש ביקש להכניס ארון לבית קדשי הקדשים דבקו שערים זה בזה אמר עשרים וארבעה רננות ולא נענה אמר (תהילים כד) שאו שערים ראשיכם והנשאו פתחי עולם ויבא מלך הכבוד מי זה מלך הכבוד ה' עזוז וגבור ה' גבור מלחמה ונאמר (תהילים כד) שאו שערים ראשיכם ושאו פתחי עולם ויבא מלך הכבוד וגו' ולא נענה כיון שאמר (דברי הימים ב ו) ה' אלהים אל תשב פני משיחך זכרה לחסדי דויד עבדך מיד נענה באותה שעה נהפכו פני שונאי דוד כשולי קדירה וידעו כל ישראל שמחל לו הקב"ה על אותו העון גחזי דכתיב (מלכים ב ח) וילך [ויבא] אלישע דמשק להיכא אזל אמר רבי יוחנן שהלך להחזיר גחזי בתשובה ולא חזר אמר לו חזור בכך אמר לו כך מקובלני ממך החוטא ומחטיא את הרבים אין מספיקין בידו לעשות תשובה מאי עבד איכא דאמרי אבן שואבת תלה לחטאת ירבעם והעמידה בין שמים לארץ ואיכא דאמרי שם חקק בפיה והיתה מכרזת ואומרת אנכי ולא יהיה לך וא"ד רבנן דחה מקמיה שנאמר (מלכים ב ו) ויאמרו בני הנביאים אל אלישע הנה [נא] המקום אשר אנחנו יושבים שם לפניך צר ממנו מכלל דעד השתא לא הוּוּ <פיישי> [צר] תנו רבנן לעולם תהא שמאל דוחה וימין מקרבת לא כאלישע שדחפו לגחזי בשתי ידים {ולא כיהושע בן פרחיא שדחפו ליש"ו הנוצרי בשתי ידים} גחזי דכתיב (מלכים ב ה) ויאמר נעמן הואל וקח ככרים <ויפצר> [ויפרץ] בו ויצר ככרים כסף וגו' ויאמר אליו אלישע

מאין גחזי ויאמר לא הלך עבדך אנה ואנה ויאמר אליו לא לבי הלך כאשר הפך איש מעל מרכבתו לקראתך העת לקחת את הכסף ולקחת בגדים וזיתים וכרמים וצאן ובקר ועבדים ושפחות ומי שקל כולי האי כסף ובגדים הוא דשקל אמר רבי יצחק באותה שעה היה אלישע יושב ודורש בשמונה שרצים נעמן שר צבא מלך ארם היה מצורע אמרה ליה ההיא רביתא דאישתבאי מארעא ישראל אי אזלת לגבי אלישע מסי לך כי אתא א"ל זיל טבול בירדן א"ל אחוכי קא מחייכת בי אמרי ליה הנהו דהוו בהדיה מאי נפקא לך מינה זיל נסי אזל וטבל בירדנא ואיתסי אתא אייתי ליה כל הני דנקיט לא צבי לקבולי מיניה גחזי איפטר מקמיה אלישע אזל שקל מאי דשקל ואפקיד כי אתא חזייה אלישע לצרעת דהוה פרחא עילויה רישיה א"ל רשע הגיע עת ליטול שכר שמנה שרצים וצרעת נעמן תדבק בך ובזרעך עד עולם ויצא מלפניו מצורע כשלג: (מלכים ב ז) וארבעה אנשים היו מצורעים פתח השער אמר ר' יוחנן גחזי ושלשה בניו {יהושע בן פרחיה מאי הוא כדקטלינהו ינאי מלכא לרבנן אזל יהושע בן פרחיה ויש"ו לאלכסנדריא של מצרים כי הוה שלמא שלח לי' שמעון בן שטח מני ירושלים עיר הקודש ליכי אלכסנדריא של מצרים אחותי בעלי שרוי בתוכך ואנכי יושבת שוממה קם אתא ואתרמי לי' ההוא אושפיזא עבדו לי' יקרא טובא אמר כמה יפה אכסניא זו אמר לי' רבי עיניה טרוטות אמר לי' רשע בכך אתה עוסק אפיק ארבע מאה שיפורי ושמתייה אתא לקמיה כמה זמנין אמר לי' קבלן לא הוי קא משגח ביה יומא חד הוה קא קרי קריאת שמע אתא לקמיה סבר לקבולי אחוי לי' בידיה הוא סבר מידחא דחי לי' אזל זקף לבינתא והשתחוה לה אמר ליה הדר בך אמר ליה כך מקובלני ממך כל החוטא ומחטיא את הרבים אין מספיקין בידו לעשות תשובה ואמר מר יש"ו כישף והסית והדיח את ישראל { תניא א"ר שמעון בן אלעזר יצר תינוק ואשה תהא שמאל דוחה וימין מקרבת ת"ר ג' חלאים חלה אלישע אחד שגירה דובים בתינוקות ואחד שדחפו לגחזי בשתי ידים ואחד שמת בו [שנא] (מלכים ב יג) ואלישע חלה את חליו וגו'] עד אברהם לא היה זקנה כל דחזי לאברהם אמר האי יצחק כל דחזי ליצחק אמר האי אברהם בעא אברהם רחמי דליהוי ליה זקנה שנאמר (בראשית כד) ואברהם זקן בא בימים עד יעקב לא הוה חולשא בעא רחמי והוה חולשא שנאמר (בראשית מח) ויאמר ליוסף הנה אביך חולה עד אלישע לא הוה איניש חליש דמיתפח ואתא אלישע ובעא רחמי ואיתפח שנא' (מלכים ב יג) ואלישע חלה את חליו אשר ימות בו:

דף קז, ב משנה דור המבול אין להם חלק לעוה"ב ואין עומדין בדין שנא' (בראשית ו) לא ידון רוחי באדם לעולם לא דין ולא רוח דור הפלגה אין להם חלק לעולם הבא שנאמר (בראשית יא) ויפץ ה' אותם משם על פני כל הארץ <וכתיב ומשם הפיצם> ויפץ ה' אותם בעוה"ז ומשם הפיצם ה' לעולם הבא אנשי סדום אין להם חלק לעולם הבא שנא' (בראשית יג) ואנשי סדום רעים וחטאים לה' מאד רעים בעולם הזה וחטאים לעולם הבא אבל עומדין בדין ר' נחמיה אומר אלו ואלו אין עומדין בדין שנאמר (תהילים א) על כן לא יקומו

דף קח, א משנה רשעים במשפט וחטאים בעדת צדיקים על כן לא יקומו רשעים במשפט זה דור המבול וחטאים בעדת צדיקים אלו אנשי סדום אמרו לו אינם עומדין בעדת צדיקים אבל עומדין בעדת רשעים <מרגלים אין להם חלק לעולם הבא שנאמר (במדבר יד) וימותו האנשים מוציאי דבת הארץ רעה במגפה לפני ה' וימותו בעולם הזה במגפה לעולם הבא> דור המדבר אין להם חלק לעולם הבא ואין עומדין בדין שנאמר (במדבר יד)

במדבר הזה יתמו ושם ימותו דברי רבי עקיבא ר' אליעזר אומר עליהם הוא אומר (תהילים נ) אספו לי חסידי כורתני בריתי עלי זבח עדת קרח אינה עתידה לעלות שנאמר (במדבר טז) ותכס עליהם הארץ בעולם הזה ויאבדו מתוך הקהל לעולם הבא דברי ר"ע ר"א אומר עליהם הוא אומר (שמואל א ב) ה' ממית ומחיה מוריד שאול ויעל:

דף קח, א גמרא ת"ר דור המבול אין להם חלק לעולם הבא שנאמר (בראשית ז) וימח את כל היקום אשר על פני האדמה וימח את כל היקום בעולם הזה וימחו מן הארץ לעולם הבא דברי ר"ע ר"י בן בתירא אומר לא חיין ולא נדונין שנאמר (בראשית ו) לא ידון רוחי באדם לעולם לא דין ולא רוח דבר אחר לא ידון רוחי שלא תהא נשמתן חוזרת לנדנה ר' מנחם בר יוסף אומר אפילו בשעה שהקב"ה מחזיר נשמות לפגרים מתים נשמתן קשה להם בגיהנם שנאמר (ישעיהו לג) תהרו חשש תלדו קש רוחכם אש תאכלכם ת"ר דור המבול לא נתגאו אלא בשביל טובה שהשפיע להם הקב"ה ומה כתיב בהם (איוב כא) בתייהם שלום מפקד ולא שבט אלוה עליהם וכתיב (איוב כא) שורו עבר ולא יגעיל תפלט פרתו ולא תשכל וכתיב (איוב כא) ישלחו כצאן עויליהם וילדיהם ירקדון וכתיב (איוב כא) ישאו בתוף וכנור וישמחו לקול עוגב וכתיב (איוב לו) <יבלו> [יכלו] ימיהם בטוב ושנותם בנעימים וכתיב וברגע שאול יחתו והיא גרמה שאמרו (איוב כא) לאל סור ממנו ודעת דרכיך לא חפצנו מה שדי כי נעבדנו ומה נועיל כי נפגע בו אמרו כלום צריכין אנו לו אלא לטיפה של גשמים יש לנו נהרות ומעינות שאנו מסתפקין מהן אמר הקב"ה בטובה שהשפיעתי להן בה מכעיסין אותי ובה אני דן אותם שנאמר (בראשית ו) ואני הנני מביא את המבול מים ר' יוסי אמר דור המבול לא נתגאו אלא בשביל גלגל העין שדומה למים [שנאמר (בראשית ו) ויקחו להם נשים מכל אשר בחרו] לפיכך דן אותן במים שדומה לגלגל העין שנאמר (בראשית ז) נבקעו כל מעינות תהום רבה וארבות השמים נפתחו א"ר יוחנן דור המבול ברבה קלקלו וברבה נידונו ברבה קלקלו שנאמר (בראשית ו) וירא ה' כי רבה רעת האדם וברבה נידונו שנאמר (בראשית ז) כל מעינות תהום רבה א"ר יוחנן שלשה נשתיירו מהם בלועה דגדר וחמי טבריא ועיניא רבתי זבירם (בראשית ו) כי השחית כל בשר את דרכו על הארץ א"ר יוחנן מלמד שהרביעו בהמה על חיה וחיה על בהמה והכל על אדם ואדם על הכל אמר רבי אבא בר כהנא וכולם חזרו חוץ מתושלמי (בראשית ו) ויאמר ה' לנח קץ כל בשר בא לפני א"ר יוחנן בא וראה כמה גדול כחה של חמס שהרי דור המבול עברו על הכל ולא נחתם עליהם גזר דינם עד שפשטו ידיהם בגזל שנאמר (בראשית ו) כי מלאה הארץ חמס מפניהם והנני משחיתם את הארץ וכתיב (יחזקאל ז) החמס קם למטה רשע לא מהם ולא מהמונם ולא מהמהם ולא נח בהם א"ר אלעזר מלמד שזקף עצמו כמקל ועמד לפני הקב"ה ואמר לפניו רבש"ע לא מהם ולא מהמונם ולא מהמהם ולא נח בהם <ואף על נח נחתם גזר דין שנא' ולא נח בהם> תנא דבי ר' ישמעאל אף על נח נחתך גזר דין אלא שמצא חן בעיני ה' שנאמר (בראשית ו) נחמתי כי עשיתם ונח מצא חן בעיני ה' (בראשית ו) וינחם ה' כי עשה את האדם בארץ כי אתא רב דימי אמר אמר הקב"ה יפה עשיתי שתקנתי להם קברות בארץ מאי משמע כתיב הכא וינחם ה' וכתיב התם (בראשית נ) וינחם אותם וידבר על לבם ואיכא דאמרי לא יפה עשיתי שתקנתי להם קברות בארץ כתיב הכא וינחם ה' וינחם (שמות לב) וינחם ה' על הרעה אשר דבר לעשות לעמו (בראשית ו) אלה תולדות נח [נח איש צדיק תמים היה בדורותיו] א"ר יוחנן בדורותיו ולא בדורות אחרים וריש לקיש אמר בדורותיו כ"ש

בדורות אחרים א"ר חנינא משל דרבי יוחנן למה הדבר דומה לחבית של יין שהיתה מונחת במרתף של חומץ במקומה ריחה נודף שלא במקומה אין ריחה נודף א"ר אושעיא משל דריש לקיש למה הדבר דומה לצלוחית של פלייטון שהיתה מונחת במקום הטנופת במקומה ריחה נודף וכ"ש במקום הבוסם (בראשית ז) וימח את כל היקום אשר על פני האדמה אם אדם חטא בהמה מה חטאה תנא משום רבי יהושע בן קרחה משל לאדם שעשה חופה לבנו והתקין מכל מיני סעודה לימים מת בנו עמד <ובלבל> [ופזר] את חופתו אמר כלום עשיתי אלא בשביל בני עכשיו שמת חופה למה לי אף הקב"ה אמר כלום בראתי בהמה וחייה אלא בשביל אדם עכשיו שאדם חוטא בהמה וחייה למה לי (בראשית ז) מכל אשר בחרבה מתו ולא דגים שבים דרש ר' יוסי דמן קסרי מאי דכתיב (איוב כד) קל הוא על פני מים תקולל חלקתם בארץ מלמד שהיה נח הצדיק מוכיח בהם ואומר להם עשו תשובה ואם לאו הקב"ה מביא עליכם את המבול ומקפה נבלתכם על המים כזיקין שנאמר קל הוא על פני מים ולא עוד אלא שלוקחין מהם קללה לכל באי עולם שנאמר (איוב כד) תקולל חלקתם בארץ לא יפנה דרך כרמים מלמד שהיו מפנים דרך כרמים אמר לו ומי מעכב אמר להם פרידה אחת יש לי להוציא מכם

דף קח, ב גמרא א"כ לא נפנה דרך כרמים דרש רבא מאי דכתיב (איוב יב) לפיד בוז לעשתות שאנן נכון למועדי רגל מלמד שהיה נח הצדיק מוכיח אותם ואמר להם דברים שהם קשים כלפידים והיו <בוזים> [מבזין] אותו אמרו לו זקן תיבה זו למה אמר להם הקב"ה מביא עליכם את המבול אמרו מבול של מה אם מבול של אש יש לנו דבר אחר ועליתה שמה ואם של מים הוא מביא אם מן הארץ הוא מביא יש לנו עששיות של ברזל שאנו מחפין בהם את הארץ ואם מן השמים הוא מביא יש לנו דבר ועקב שמו ואמרי לה עקש שמו אמר להם הוא מביא מבין עקבי רגליכם שנאמר (איוב יב) נכון למועדי רגל תניא מימי המבול קשים כשכבת זרע שנאמר נכון למועדי רגל אמר רב חסדא ברותחין קלקלו בעבירה וברותחין נידונו כתיב הכא (בראשית ח) וישכו המים וכתיב התם (אסתר ז) וחמת המלך שככה (בראשית ז) ויהי לשבעת הימים ומי המבול היו על הארץ מה טיבם של שבעת הימים אמר רב אלו ימי אבילות של מתושלח ללמדך שהספדן של צדיקים מעכבין את הפורענות לבא דבר אחר לשבעת ששינה עליהם הקב"ה סדר בראשית שהיתה חמה יוצאת ממערב ושוקעת במזרח דבר אחר שקבע להם הקב"ה זמן גדול ואח"כ זמן קטן ד"א לשבעת הימים שהטעימם מעין העולם הבא כדי שידעו מה טובה מנעו מהן (בראשית ז) מכל הבהמה הטהורה תקח לך שבעה שבעה איש ואשתו אישות לבהמה מי אית לה א"ר שמואל בר נחמני א"ר יונתן מאותם שלא נעבדה בהם עבירה מנא ידע אמר רב חסדא שהעבירן לפני התיבה כל שהתיבה קולטתו בידוע שלא נעבדה בהם עבירה וכל שאין התיבה קולטתו בידוע שנעבדה בה עבירה רבי אבהו אמר מאותן הבאין מאיליהן (בראשית ז) עשה לך תיבת עצי גופר מאי גופר אמר רב אדא אמרי דבי ר' שילא זו מבליגה ואמרי לה גולמיש צוהר תעשה לתיבה א"ר יוחנן אמר לו הקב"ה לנח קבע בה אבנים טובות ומרגליות כדי שיהיו מאירות לכם כצהרים (בראשית ו) ואל אמה תכלנה מלמעלה דבהכי [הוא] דקיימא (בראשית ז) תחתיים שנים ושלישים תעשה תנא תחתיים לזבל אמצעיים לבהמה עליונים לאדם (בראשית ח) וישלח את העורב אמר ר"ל תשובה ניצחת השיבו עורב לנח אמר לו רבך שונאני ואתה שנאתני רבך שונאני מן הטהורין שבעה מן הטמאים שנים ואתה שנאתני שאתה מניח ממין שבעה ושולח ממין שנים אם

פוגע בי שר חמה או שר צנה לא נמצא עולם חסר בריה אחת או שמא לאשתי אתה צריך
אמר לו רשע במותר לי נאסר לי בנאסר לי לא כ"ש ומנלן דנאסרו דכתיב (בראשית ו)
ובאת אל התיבה אתה ובניך ואשתך ונשי בניך אתך וכתיב (בראשית ח) צא מן התיבה
אתה ואשתך ובניך ונשי בניך אתך וא"ר יוחנן מיכן אמרו שנאסרו בתשמיש המטה ת"ר
שלשה שמשו בתיבה וכולם לקו כלב ועורב וחם כלב נקשר עורב רק חם לקה בעורו
(בראשית ח) וישלח את היונה מאתו לראות הקלו המים א"ר ירמיה מכאן שדירתן של
עופות טהורים עם הצדיקים (בראשית ח) והנה עלה זית טרף בפיה א"ר אלעזר אמרה
יונה לפני הקב"ה רבש"ע יהיו מזונותי מרורים כזית ומסורים בידך ואל יהיו מתוקים
כדבש ומסורים ביד בשר ודם מאי משמע דהאי טרף לישנא דמזוני הוא דכתיב (משלי ל)
הטריפני לחם חוקי (בראשית ח) למשפחותיהם יצאו מן התיבה א"ר יוחנן למשפחותם
ולא הם אמר רב חנא בר ביזנא אמר ליה אליעזר לשם רבא כתיב (בראשית ח)
למשפחותיהם יצאו מן התיבה אתון היכן הויתון א"ל צער גדול היה לנו בתיבה בריה
שדרכה להאכילה ביום האכלנוה ביום שדרכה להאכילה בלילה האכלנוה בלילה האי
זקיתא לא הוה ידע אבא מה אכלה יומא חד הוה יתיב וקא פאלי רמונא נפל תולעתא מינה
אכלה מיכן ואילך הוה גביל לה חיזרא כי מתלע אכלה אריא אישתא זינתיה דאמר רב לא
בציר משיתא ולא טפי מתריסר זינא אישתא אורשינה אשכחינה אבא דגני בספנא
דתיבותא א"ל לא בעית מזוני א"ל חזיתך דהות טרידא אמינא לא אצערך א"ל יהא רעוא
דלא תמות שנאמר (איוב כט) ואומר עם קני אגוע וכחול ארבה ימים אמר רב חנה בר
לואי אמר שם רבא לאליעזר כי אתו עלייכו מלכי מזרח ומערב אתון היכי עבידיתו אמר
ליה אייתי הקב"ה לאברהם ואותביה מימיניה והוה שדינן עפרא והוה חרבי גילי והוה גירי
שנאמר (תהילים קי) מזמור לדוד נאם ה' לאדוני שב לימיני עד אשית אויביך הדום
לרגליך וכתיב (ישעיהו מא) מי העיר ממזרח צדק יקראהו לרגלו יתן לפניו גוים ומלכים
ירד יתן כעפר חרבו כקש נדף קשתו נחום איש גם זו הוה רגיל דכל דהוה סלקא ליה אמר
גם זו לטובה יומא חד בעו [ישראל] לשדורי דורון לקיסר אמרי בהדי

דף קט,א גמרא מאן נשדר נשדר בהדי נחום איש גם זו דמלומד בנסים הוא כי מטא
להווא דיורא בעא למיבת אמרי ליה מאי איכא בהדך אמר להו קא מובילנא כרגא לקיסר
קמו בליליא שרינהו לסיפטיה ושקלו כל דהוה גביה ומלנהו עפרא כי מטא להתם אישתכח
עפרא אמר אחוכי קא מחייכי בי יהודאי אפקוהו למקטליה אמר גם זו לטובה אתא אליהו
ואידמי להו כחד מינייהו אמר להו דילמא האי עפרא מעפרא דאברהם אבינו הוא דהוה
שדי עפרא הוה חרבי גילי הוה גירי בדוק ואשכחו הכי הוה מחוזא דלא הוה קא יכלי ליה
למיכבשיה שדו מהווא עפרא עליה וכבשוה עיילוהו לבי גנזא אמרי שקול דניחא לך
מלייה לסיפטא דהבא כי הדר אתא אמרו ליה הנך דיורי מאי אמטית לבי מלכא אמר להו
מאי דשקלי מהכא אמטאי להתם שקלי אינהו אמטו להתם קטלינהו להנך דיורי: דור
הפלגה אין להם חלק לעולם הבא וכו': מאי עבוד אמרי דבי רבי שילא נבנה מגדל ונעלה
לרקיע ונכה אותו בקרדומות כדי שיזובו מימיו מחכו עלה במערבא א"כ ליבנו אחד בטורא

<אלא> א"ר ירמיה בר אלעזר נחלקו לג' כיתות אחת אומרת נעלה ונשב שם ואחת
אומרת נעלה ונעבוד <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} ואחת אומרת נעלה ונעשה מלחמה
זו שאומרת נעלה ונשב שם הפיצם ה' וזו שאומרת נעלה ונעשה מלחמה נעשו קופים
ורוחות ושידים ולילין וזו שאומרת נעלה ונעבוד <עבודת כוכבים> {עבודה זרה}

(בראשית יא) כי שם בלל ה' שפת כל הארץ תניא רבי נתן אומר כולם לשם <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} נתכוונו כתיב הכא (בראשית יא) נעשה לנו שם וכתוב התם (שמות כג) ושם אלהים אחרים לא תזכירו מה להלן <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} אף כאן <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} אמר רבי יוחנן מגדל שליש נשרף שליש נבלע שליש קיים אמר רב אויר מגדל משכח אמר רב יוסף בבל ובורסיף סימן רע לתורה מאי בורסיף אמר ר' אסי בור שאפי: אנשי סדום אין להם חלק לעולם הבא וכו': ת"ר אנשי סדום אין להן חלק לעולם הבא שנאמר (בראשית יג) ואנשי סדום רעים וחטאים לה' מאד רעים בעוה"ז וחטאים לעולם הבא אמר רב יהודה רעים בגופן וחטאים בממונם רעים בגופן דכתיב (בראשית לט) ואיך אעשה הרעה הגדולה הזאת וחטאתי לאלהים וחטאים בממונם דכתיב (דברים טו) והיה בך חטא לה' זו ברכת השם מאד שמתכוונים וחטאים במתניתא תנא רעים בממונם וחטאים בגופן רעים בממונם דכתיב (דברים טו) ורעה עינך באיך האביון וחטאים בגופן דכתיב (בראשית לט) וחטאתי לאלהים לה' זו ברכת השם מאד זו שפיכות דמים שנאמר (מלכים ב כא) גם דם נקי שפך מנשה <בירושלים> הרבה מאד [וגו'] ת"ר אנשי סדום לא נתגאו אלא בשביל טובה שהשפיע להם הקב"ה ומה כתיב בהם (איוב כח) ארץ ממנה יצא לחם ותחתיה נהפך כמו אש מקום ספיר אבניה ועפרות זהב לו נתיב לא ידעו עיט ולא שזפתו עין איה לא הדריכוהו בני שחץ לא עדה עליו שחל אמרו וכי מאחר שארץ ממנה יצא לחם ועפרות זהב לו למה לנו עוברי דרכים שאין באים אלינו אלא לחסרינו [מממוננו] בואו ונשכח תורת רגל מארצנו שנאמר (איוב כח) פרץ נחל מעם גר הנשכחים מני רגל דלו מאנוש נעו דרש רבא מאי דכתיב (תהילים סב) עד אנה תהותתו על איש תרצחו כולכם כקיר נטוי גדר הדחוייה מלמד שהיו נותנין עיניהן בבעלי ממון ומושיבין אותו אצל קיר נטוי ודוחין אותו עליו ובאים ונוטלין את ממונו דרש רבא מאי דכתיב (איוב כד) חתר בחשך בתים יומם חתמו למו לא <ראו> [ידעו] אור מלמד שהיו נותנים עיניהם בבעלי ממון ומפקידים אצלו אפרסמון ומניחים אותו בבית גנזיהם לערב באים ומריחין אותו ככלב שנא' (תהילים נט) ישובו לערב יהמו ככלב ויסובבו עיר ובאים וחותרים שם ונוטלין אותו ממון (איוב כד) ערום הלכו מבלי לבוש ואין כסות בקרה חמור יתומים ינהגו יחבלו שור אלמנה גבולות ישיגו עדר גזלו וירעו (איוב כא) והוא לקברות יובל ועל גדיש ישקוד דרש ר' יוסי בציפורי אחרתין ההיא ליליא תלת מאה מחתרתא בציפורי אתו וקא מצערי ליה אמרו ליה יהבית אורחיה לגנבי אמר להו מי הוה ידענא דאתו גנבי כי קא נח נפשיה דרבי יוסי שפעי מרזבי דציפורי דמא אמרי דאית ליה חד תורא מרעי חד יומא דלית ליה לירעי תרי יומי ההוא יתמא בר ארמלתא הבו ליה תורי למרעיה אזל שקלינהו וקטלינהו אמר להו

דף קט, ב גמרא דאית ליה תורא נשקול חד משכא דלית ליה תורא נשקול תרי משכי אמרו ליה מאי האי אמר להו סוף דינא כתחילת דינא מה תחילת דינא דאית ליה תורא מרעי חד יומא דלית ליה תורי מרעי תרי יומי אף סוף דינא דאית ליה חד תורא לשקול חד דלית ליה תורא לשקול תרי דעבר במברא נתיב חד זוזא דלא עבר במברא נתיב תרי דהוה ליה <תורא> [דרא] דלבני אתי כל חד וחד שקל" חדא א"ל אנא חדא דשקלי דהוה שדי תומי או שמכי אתו כל חד וחד שקיל חדא א"ל אנא חדא דשקלי ארבע דייני היו בסדום שקראי ושקרוראי זייפי ומצלי דינא דמחי ליה לאיתתא דחברי' ומפלא ליה אמרי ליה יהבה ניהליה דניעברה ניהליך דפסיק ליה לאודנא דחמרא דחבריה אמרו ליה הבה

ניהליה עד דקדחא דפדע ליה לחבריה אמרי ליה הב ליה אגרא דשקל לך דמא דעבר במברא יהיב ארבעה זוזי דעבר במיא יהיב תמני זוזי זימנא חדא אתא ההוא כובס איקלע להתם אמרו ליה הב ד' זוזי אמר להו אנא במיא עברי אמרו ליה א"כ הב תמניא דעברת במיא לא יהיב פדיוהו אתא לקמיה דדיינא א"ל הב ליה אגרא דשקיל לך דמא ותמניא זוזי דעברת במיא אליעזר עבד אברהם איתרמי התם פדיוהי אתא לקמיה דדיינא א"ל הב ליה אגרא דשקל לך דמא שקל גללא פדיוהי איהו לדיינא אמר מאי האי א"ל אגרא דנפק לי מינך הב ניהליה להאי זוזי דידי כדקיימי קיימי הויא להו פורייתא דהוו מגני עלה אורחין כי מאריך גייזי ליה כי גויך מתחין ליה אליעזר עבד אברהם אקלע להתם אמרו ליה קום גני אפוריא אמר להון נדרא נדרי מן יומא דמיתת אמא לא גנינא אפוריא כי הוה מתרמי להו עניא יהבו ליה כל חד וחד דינרא וכתיב שמיא עליה וריפתא לא הוו ממטי ליה כי הוה מית אתי כל חד וחד שקיל דידיה הכי אתני בינייהו כל מאן דמזמין גברא לבי הילולא לשלח גלימא הוי האי הילולא אקלע אליעזר להתם ולא יהבו ליה נהמא כי בעי למסעד אתא אליעזר ויתיב לסיפא דכולהו אמרו ליה מאן אזמנך להכא א"ל לההוא [דיתיב] אתה זמנתן [אמר דילמא שמעי בי דאנא אזמינתיה ומשלחי ליה מאניה דהאי גברא] שקל גלימיה ההוא דיתיב גביה ורהט לברא וכן עבד לכולהו עד דנפקי כולהו ואכלא איהו לסעודתא הויא ההיא רביתא דהות קא מפקא ריפתא לעניא בחצבא איגלאי מלתא שפיוה דובשא ואוקמוה על איגר שורא אתא זיבורי ואכלוה והיינו דכתיב (בראשית יח) ויאמר ה' זעקת סדום ועמורה כי רבה ואמר רב יהודה אמר רב על עיסקי ריבה: מרגלים אין להם חלק לעולם הבא שנאמר (במדבר יד) וימותו האנשים מוציאי דבת הארץ רעה במגפה וימותו בעולם הזה במגפה לעולם הבא: עדת קרח אין להם חלק לעולם הבא שנאמר (במדבר טז) ותכס עליהם הארץ בעולם הזה ויאבדו מתוך הקהל לעולם הבא דברי ר"ע רבי אליעזר אומר עליהם אמר הכתוב (שמואל א ב) ה' ממית ומחיה מוריד שאול ויעל: ת"ר עדת קרח אין להם חלק לעולם הבא שנאמר ותכס עליהם הארץ בעולם הזה ויאבדו מתוך הקהל לעולם הבא דברי רבי עקיבא רבי יהודה בן בתירא אומר הרי הן כאבידה המתבקשת שנאמר (תהילים קיט) תעיתי כשה אובד בקש עבדך כי מצותיך לא שכחתי: (במדבר טז) ויקח [קרח] אמר ריש לקיש שלקח מקח רע לעצמו קרח שנעשה קרחה בישראל בן יצהר בן שהרתיח עליו את כל העולם כצהרים בן קהת בן שהקהה שיני מולידיו בן לוי בן שנעשה לויא בגיהנם וליחשוב נמי בן יעקב בן שעקב עצמו לגיהנם אמר רב שמואל בר רב יצחק יעקב ביקש רחמים על עצמו שנאמר (בראשית מט) בסודם אל תבא נפשי ובקהלם אל תחזד כבודי בסודם אל תבא נפשי אלו מרגלים ובקהלם אל תחזד כבודי זה עדת קרח דתן שעבר על דת אל אבירם שאיבר עצמו מעשות תשובה ואון שישב באנינות פלג שנעשו לו פלאות בן ראובן בן שראה והבין אמר רב און בן פלג אשתו הצילתו אמרה ליה מאי נפקא לך מינה אי מר רבה אנת תלמידא ואי מר רבה אנת תלמידא אמר לה מאי אעביד הואי בעצה ואשתבעי לי בהדייהו אמרה ליה ידענא דכולה כנישתא קדישתא נינהו דכתיב (במדבר טז) כי כל העדה כולם קדושים אמרה ליה תוב דאנא מצילנא לך אשקיתיה חמרא וארויתיה ואגניתיה גואי אותבה על בבא דף קי, א גמרא וסותרתה למזיה כל דאתא חזיה הדר אדהכי והכי אבלעו להו איתתיה דקרח אמרה ליה חזי מאי קעביד משה איהו הוה מלכא לאחזה שווייה כהנא רבא לבני אחוהי שוינהו סגני דכהנא אי אתיא תרומה אמר תיהוי לכהן אי אתו מעשר דשקילתו אתון

אמר הבו חד מי' לכהן ועוד דגיזי ליה למזייכו ומיטלל לכו כי כופתא עינא יהב במזייכו
אמר לה הא איהו נמי קא עביד אמרה ליה כיון דכולהו רבותא דידיה אמר איהו נמי
(שופטים טז) תמות נפשי עם פלשתים ועוד דקאמר לכו עבדיתו תכלתא אי ס"ד תכלתא
חשיבא [מצוה] אפיק גלימי דתכלתא וכסינהו לכולהו מתיבתך היינו דכתיב (משלי יד)
חכמות נשים בנתה ביתה של און בן פלת ואולת בידה תהרסנה זו אשתו של קרח
(במדבר טז) ויקומו לפני משה ואנשים מבני ישראל חמשים ומאתים מיוחדים שבעדה
קריאי מועד שהיו יודעים לעבר שנים ולקבוע חדשים אנשי שם שהיה להם שם בכל
העולם (במדבר טז) וישמע משה ויפול על פניו מה שמועה שמע אמר רבי שמואל בר
נחמני א"ר יונתן שחשדוהו מאשת איש שנאמר (תהילים קו) ויקנאו למשה במחנה א"ר
שמואל בר יצחק מלמד שכל אחד ואחד קנא את אשתו ממה שנאמר (שמות לג) ומשה
יקח את האהל ונטה לו מחוץ למחנה (במדבר טז) ויקם משה וילך אל דתן ואבירם אמר
ר"ל מכאן שאין מחזיקין במחלוקת דאמר רב כל המחזיק במחלוקת עובר בלאו שנאמר
(במדבר יז) ולא יהיה כקרח וכעדתו רב אשי אמר ראוי ליצטרע כתיב הכא ביד משה לו
וכתיב התם (שמות ד) ויאמר ה' לו עוד הבא נא ידך בחיקך אמר ר' יוסי כל החולק על
מלכות בית דוד ראוי להכישו נחש כתיב הכא (מלכים א א) ויזבח אדוניהו צאן ובקר
ומריא עם אבן הזוחלת וכתיב התם (דברים לב) עם חמת זוחלי עפר אמר רב חסדא כל
החולק על רבו כחולק על השכינה שנאמר (במדבר כו) בהצותם על ה' א"ר חמא ברבי
חנינא כל העושה מריבה עם רבו כעושה עם שכינה שנאמר (במדבר כ) המה מי מריבה
אשר רבו בני ישראל <על> [את] ה' א"ר חנינא בר פפא כל המתרעם על רבו כאילו
מתרעם על השכינה שנאמר (שמות טז) לא עלינו תלונותיכם כי <אם> על ה' א"ר אבהו
כל המהרהר אחר רבו כאילו מהרהר אחר שכינה שנאמר (במדבר כא) וידבר העם
באלהים ובמשה (קוהלת ה) עושר שמור לבעליו לרעתו אמר ר"ל זה עושרו של קרח
(דברים יא) ואת כל היקום אשר ברגליהם א"ר אלעזר זה ממונו של אדם שמעמידו על
רגליו ואמר רבי לוי משוי ג' מאות פרדות לבנות היו מפתחות של בית גנזיו של קרח
וכולהו אקלידי וקילפי דגילדא א"ר חמא ברבי חנינא ג' מטמוניות הטמין יוסף במצרים
אחת נתגלתה לקרח ואחת נתגלתה לאנטונינוס בן אסורוס ואחת גנוזה לצדיקים לעתיד
לבא וא"ר יוחנן קרח לא מן הבלועים ולא מן השרופין לא מן הבלועין דכתיב (במדבר טז)
ואת כל האדם אשר לקרח ולא קרח ולא מן השרופים דכתיב (במדבר כו) באכול האש את
חמשים ומאתים איש ולא קרח במתניתא תנא קרח מן השרופין ומן הבלועין מן הבלועים
דכתיב (במדבר כו) ותבלע אותם ואת קרח מן השרופין דכתיב (במדבר טז) <ותצא אש
מלפני ה'> [ואש יצאה מאת ה'] ותאכל את חמשים ומאתים איש וקרח בהדיהו אמר רבא
מאי דכתיב (חבקוק ג) שמש ירח עמד זבולה לאור חציך יהלכו מלמד שעלו שמש וירח
לזבול אמרו לפניו רבש"ע אם אתה עושה דין לכן עמרם נצא ואם לאו לא נצא עד שזרק
בהם חצים אמר להן בכבודי לא מחיתם בכבוד בשר ודם מחיתם והאידינא לא נפקי עד
דמחו להו דרש רבא מאי דכתיב (במדבר טז) ואם בריאה יברא ה' ופצתה האדמה את פיה
אמר משה לפני הקב"ה אם בריאה גיהנם מוטב ואם לאו יברא ה' למאי אילימא למבריה
ממש והא (קוהלת א) אין כל חדש תחת השמש אלא לקרובי פיתחא (במדבר כו) ובני קרח
לא מתו תנא משום רבינו אמרו מקום נתבצר להם בגיהנם וישבו עליו ואמרו שירה אמר
רבה בר בר חנה זימנא חדא הוה קאזלינא באורחא אמר לי ההוא טייעא תא ואחוי לך

בלועי דקרח אזיל חזא תרי בזעי דהוה קא נפק קיטרא מנייהו שקל גבבא דעמרא אמשיי'
מיא ואותביה בריש רומחיה ואחלפי' התם איחרך א"ל אצית מה שמעת ושמעית דהו
קאמרי הכי משה ותורתו אמת והן בדאים

דף קי"ב גמרא א"ל כל תלתין יומין מהדרא להו גיהנם כבשר בתוך קלחת ואמרי הכי
משה ותורתו אמת והן בדאים: דור המדבר אין להם חלק לעולם הבא וכו': ת"ר דור
המדבר אין להם חלק לעולם הבא שנאמר (במדבר יז) במדבר הזה יתמו ושם ימותו יתמו
בעולם הזה ושם ימותו בעולם הבא ואמר (תהילים צה) אשר נשבעתי באפי אם יבואון אל
מנוחתי דברי ר"ע ר"א אומר <הן באין> [באין הן] לעולם הבא שנאמר (תהילים נ) אספו
לי חסידי כורתי בריתי עלי זבח אלא מה אני מקיים אשר נשבעתי באפי באפי נשבעתי
וחוזרני בי רבי יהושע בן קרחה אומר לא נאמר פסוק זה אלא כנגד דורות הבאים אספו לי
חסידי אלו צדיקים שבכל דור ודור כורתי בריתי <עלי זבח> אלו חנניה מישאל ועזריה
שמסרו עצמן לתוך כבש האש עלי זבח [אלו] ר"ע וחביריו שמסרו עצמן לשחיטה על
דברי תורה ר"ש בן מנסיא אומר באים הן לעולם הבא שנא' (ישעיהו לה) ופדויי ה'
ישובון ובאו ציון ברנה אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן שבקה ר"ע לחסידותיה שנאמר
(ירמיהו ב) הלוך וקראת באזני ירושלים לאמר זכרתי לך חסד נעורייך אהבת כלולותיך
לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה ומה אחרים באים בזכותם הם עצמן לא כל שכן:
דף קי"ב משנה עשרת השבטים אינן עתידין לחזור שנא' (דברים כט) וישליכם אל ארץ
אחרת כיום הזה מה היום הלוך ואינו חוזר אף הם הולכים ואינן חוזרים דברי ר"ע ר"א
אומר כיום הזה מה יום מאפיל ומאיר אף עשרת השבטים שאפילה להן כך עתידה להאיר
להם:

דף קי"ב גמרא ת"ר עשרת השבטים אין להם חלק לעוה"ב שנאמר (דברים כט) ויתשם
ה' מעל אדמתם באף ובחמה ובקצף גדול ויתשם ה' מעל אדמתם בעוה"ז וישליכם אל ארץ
אחרת לעוה"ב דברי ר"ע ר"ש בן יהודה איש כפר עכו אומר משום ר"ש אם מעשיהם
כיום הזה אינן חוזרין ואם לאו חוזרין רבי אומר באים הם לעוה"ב שנאמר (ישעיהו כז)
ביום ההוא יתקע בשופר גדול וגו' אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן שבקה ר"ע
לחסידותיה שנא' (ירמיהו ג) הלוך וקראת את הדברים האלה צפונה ואמרת שובה משובה
ישראל נאם ה' ולא אפיל פני בכם כי חסיד אני נאם ה' לא אטור לעולם מאי חסידותיה
דתניא קטני בני רשעי ישראל אין באין לעוה"ב שנא' (מלאכי ג) כי הנה היום בא בוער
כתנור והיה כל זדים וכל עושי רשעה קש ולהט אותם היום הבא אמר ה' צבאות אשר לא
יעזוב להם שורש וענף שורש בעוה"ז וענף לעוה"ב דברי רבן גמליאל ר"ע אומר באים
הם לעוה"ב שנא' (תהילים קטז) שומר פתאים ה' שכן קורין בכרכי הים לינוקא פתיא
ואומר (דניאל ד) גודו אילנא וחבלוהי ברם עיקר שרשוהי בארעא שבוקו ואלא מה אני
מקיים לא יעזוב להם שורש וענף שלא יניח להם לא מצוה ולא שיורי מצוה ד"א שורש זו
נשמה וענף זה הגוף אבל קטני בני רשעי <עובדי כוכבים> {אומות העולם} ד"ה אין באין
לעוה"ב ור"ג נפקא ליה (ישעיהו כו) מותאבד כל זכר למו אתמר קטן מאימתי בא לעוה"ב
ר' חייא בר ר' חזא אמר משעה שנולד וחד אמר משעה שסיפר מ"ד משעה שנולד
שנא' (תהילים כב) יבואו ויגידו צדקתו לעם נולד כי עשה ומ"ד משעה שסיפר דכתיב
(תהילים כב) זרע יעבדנו יסופר לה' לדור אתמר רבינא אמר משעה שנזרע דכתיב זרע
יעבדנו ר"נ בר יצחק אמר משעה שנימול דכתיב (תהילים פח) עני אני וגוע מנוער נשאתי

אימך אפונה תנא משום ר"מ משעה שיאמר אמן שנא' (ישעיהו כו) פתחו שערים ויבא גוי צדיק שומר אמוני' אל תקרי שומר אמונים אלא שאומר אמן

דף קיא,א גמרא מאי אמן א"ר חנינא אל מלך נאמן (ישעיהו ה) לכן הרחיבה שאל נפשה ופערה פיה לבלי חוק אמר ר"ל למי שמשייר אפי' חוק אחד א"ר יוחנן לא ניחא למרייהו דאמרת להו הכי אלא אפי' לא למד אלא חוק אחד <שנאמר> (זכריה יג) והיה בכל הארץ נאם ה' פי שנים בה יכרתו ויגועו והשלישית יותר בה אמר ר"ל שלישי של שם אמר ליה רבי יוחנן לא ניחא למרייהו דאמרת להו הכי אלא אפי' שלישי של נח (ירמיהו ג) כי אנכי בעלתי בכם ולקחתי אתכם אחד מעיר ושנים ממשפחה אמר ר"ל דברים ככתבן א"ל ר' יוחנן לא ניחא ליה למרייהו דאמרת להו הכי אלא אחד מעיר מזכה כל העיר כולה ושנים ממשפחה מזכין כל המשפחה כולה יתיב רב כהנא קמיה דרב ויתיב וקאמר דברים ככתבן א"ל רב לא ניחא ליה למרייהו דאמרת להו הכי אלא אחד מעיר מזכה כל העיר ושנים ממשפחה מזכין כל המשפחה חזייה דהוה קא חייף רישיה וסליק ויתיב קמיה דרב א"ל (איוב כח) ולא תמצא בארץ החיים א"ל מילט קא לייטת לי א"ל קרא קאמינא לא תמצא תורה במי שמחיה עצמו עליה תניא רבי סימאי אומר נאמר (שמות ו) ולקחתי אתכם לי לעם ונאמר והבאתי אתכם מקיש יציאתן ממצרים לביאתן לארץ מה ביאתן לארץ שנים מס' ריבוא אף יציאתן ממצרים שנים מס' ריבוא אמר רבא וכן לימות המשיח שנא' (הושע ב) וענתה שמה כימי נעוריה וכיום עלותה מארץ מצרים תניא אמר ר' אלעזר ברבי יוסי פעם אחת נכנסתי לאלכסנדריא של מצרים מצאתי זקן אחד ואמר לי בא ואראך מה עשו אבותי לאבותיך מהם טבעו בים מהם הרגו בחרב מהם מעכו בבנין ועל דבר זה נענש משה רבינו שנא' (שמות ה) ומאז באתי אל פרעה לדבר בשמך הרע לעם הזה אמר לו הקב"ה חבל על דאבדין ולא משתכחין הרי כמה פעמים נגליתי על אברהם יצחק ויעקב באל שדי ולא הרהרו על מדותי ולא אמרו לי מה שמך אמרתי לאברהם (בראשית יג) קום התהלך בארץ לארכה ולרחבה כי לך אתננה בקש מקום לקבור את שרה ולא מצא עד שקנה בד' מאות שקל כסף ולא הרהר על מדותי אמרתי ליצחק (בראשית כו) גור בארץ הזאת ואהיה עמך ואברכך בקשו עבדיו מים לשתות ולא מצאו עד שעשו מריבה שנאמר (בראשית כו) ויריבו רועי גרר עם רועי יצחק לאמר לנו המים ולא הרהר אחר מדותי אמרתי ליעקב (בראשית כח) הארץ אשר אתה שוכב עליה לך אתננה ביקש מקום לנטוע אהלו ולא מצא עד שקנה במאה קשיטה ולא הרהר אחר מדותי ולא אמרו לי מה שמך ואתה אמרת לי מה שמך בתחלה ועכשיו אתה אומר לי (שמות ה) והצל לא הצלת את עמך (שמות ה) עתה תראה <את> אשר אעשה לפרעה במלחמת פרעה אתה רואה ואי אתה רואה במלחמת שלשים ואחד מלכים (שמות לד) וימהר משה ויקוד ארצה וישתחו מה ראה משה ר' חנינא בן גמלא אמר ארך אפים ראה ורבנן אמרי אמת ראה: תניא כמ"ד ארך אפים ראה דתניא כשעלה משה למרום מצאו להקב"ה שיושב וכותב ארך אפים אמר לפניו רבונו של עולם ארך אפים לצדיקים א"ל אף לרשעים א"ל רשעים יאבדו אמר ליה השתא חזית מאי דמבעי לך כשחטאו ישראל אמר לו לא כך אמרת לי ארך אפים לצדיקים

דף קיא,ב גמרא אמר לפניו רבש"ע ולא כך אמרת לי אף לרשעים והיינו דכתיב (במדבר יד) ועתה יגדל נא כח ה' כאשר דברת לאמר ר' חגא הוה סליק ואזיל בדרגא דבי רבה בר שילא שמעיה לההוא ינוקא דאמר (תהילים צג) עדותיך נאמנו מאד לביתך נאוה קדש ה'

לאורך ימים וסמיך ליה (תהילים צ) תפלה למשה וגו' אמר ש"מ ארך אפים ראה א"ר אלעזר א"ר חנינא עתיד הקב"ה להיות עטרה בראש כל צדיק וצדיק שנאמר (ישעיהו כח) ביום ההוא יהיה ה' צבאות לעטרת צבי ולצפירת תפארה לעטרת צבי ולצפירת תפארה רצונו ומצפים לישועתו יכול לכל ת"ל לשאר עמו למי שמשים עצמו כשירים (ישעיהו כח) ולרוח משפט ליושב על המשפט ולגבורה משיבי מלחמה שעה ולרוח משפט זה הרודה את יצרו וליושב על המשפט זה הדן דין אמת לאמיתו ולגבורה זה המתגבר ביצרו משיבי מלחמה זה שנושא ונותן במלחמתה של תורה שעה אלו שמשכימין ומעריבין בבתי כנסיות ובתי מדרשות אמרה מדת הדין לפני הקב"ה רבש"ע מה נשתנו אלו מאלו אמר לה (ישעיהו כח) וגם אלה ביין שגו ובשכר תעו [וגו'] פקו פליליה ואין פוקה אלא גיהנם שנאמר (שמואל א כה) לא תהיה זאת לך לפוקה ואין פלילה אלא דיינין שנאמר (שמות כא) ונתן בפלילים:

דף קיא, ב משנה אנשי עיר הנדחת אין להם חלק לעוה"ב שנאמר (דברים יג) יצאו אנשים בני בליעל מקרבך וידיחו את <אנשי> [יושבי] עירם ואינן נהרגים עד שיהיו מדיחיה מאותה העיר ומאותו השבט ועד שיודח רובה ועד שידיחיה אנשים הדיחיה נשים וקטנים או שהודח מיעוטה או שהיה מדיחיה חוצה לה הרי אלו כיחידים וצריכין ב' עדים והתראה לכל אחד ואחד זה חומר ביחידים מבמרובים שהיחידים בסקילה לפיכך ממונם פלט והמרובין בסייף לפיכך ממונם אבד (דברים יג) הכה תכה את יושבי העיר הזאת לפי חרב החמרת והגמלת העוברת ממקום למקום הרי אלו מצילין אותה שנא' (דברים יג) החרם אותה ואת כל אשר בה ואת בהמתה לפי חרב מכאן אמרו נכסי צדיקים שבתוכה אובדין שבחוצה לה פליטין ושל רשעים בין שבתוכה בין שבחוצה לה הרי אלו אובדין שנאמר (דברים יג) ואת כל שללה תקבוץ אל תוך רחבה וגו' אם אין לה רחוב עושין לה רחוב היתה רחבה חוצה לה כונסין אותה לתוכה שנאמר (דברים יג) ושרפת באש את העיר ואת כל שללה כליל לה' אלהיך שללה ולא שלל שמים מכאן אמרו ההקדשות שבה יפדו ותרומות ירקבו מעשר שני וכתבי הקדש יגנזו כליל לה' אלהיך אמר ר"ש אמר הקב"ה אם אתם עושין דין בעיר הנדחת מעלה אני עליכם כאילו אתם מעלים עולה כליל לפני והיתה תל עולם לא תעשה גנות ופרדסים דברי ר' יוסי הגלילי ר"ע אומר לא תבנה עוד לכמות שהיתה אינה נבנית אבל נעשית היא גנות ופרדסים ולא ידבק בידך מאומה מן החרם שכל זמן שהרשעים בעולם חרון אף בעולם אבדו רשעים מן העולם נסתלק חרון אף מן העולם:

דף קיא, ב גמרא ת"ר יצאו הן ולא שלוחין אנשים אין אנשים פחות מב' דבר אחר אנשים ולא נשים אנשים ולא קטנים בני בליעל בנים שפרקו עול שמים מצואריהם מקרבך ולא מן הספר יושבי עירם ולא יושבי עיר אחרת לאמר שצריכין עדים והתראה לכל אחד ואחד איתמר ר' יוחנן אמר חולקין עיר אחת לשני שבטים ור"ל אמר אין חולקין עיר אחת לב' שבטים איתביה ר' יוחנן לר"ל עד שיהו מדיחיה מאותה העיר ומאותו שבט מאי לאו אע"ג דמדיחיה מאותה העיר אי איכא מאותו שבט אין אי לא לא ש"מ חולקין עיר אחת לב' שבטים לא דנפלה ליה בירושה א"נ דיהבוה ניהליה במתנה איתביה (יהושע כא) ערים תשע מאת שני השבטים האלה מאי לאו ארבע ופלגא מהאי וארבע ופלגא מהאי וש"מ חולקין עיר אחת לב' שבטים לא ארבעה מהאי וחמש מהאי אי הכי לפרוש פרושי

דף קיב,א גמרא קשיא איבעיא להו הודחו מאליהן מהו וידיחו אמר רחמנא ולא שהודחו מאליהן או דילמא אפילו הודחו מאליהן ת"ש הדיחיה נשים וקטנים אמאי ליהוי כהודחו מאליהן הנך בטר נפשייהו גרידי הני בטר נשים וקטנים גרידי: עד שיודח רובה: היכי עבדינן אמר רב יהודה דנין וחובשין דנין וחובשין א"ל עולא נמצא אתה מענה את דנין של אלו אלא אמר עולא דנין וסוקלין דנין וסוקלין אמר רבי יוחנן אמר דנין וסוקלין דנין וסוקלין ור"ל אמר מרבין להן בתי דינין איני והאמר ר' חמא בר יוסי א"ר אושעיא (דברים יז) והוצאת את האיש ההוא או את האשה ההיא איש ואשה אתה מוציא לשעריך ואי אתה מוציא כל העיר כולה לשעריך אלא מרבין להן בתי דינין ומעיינין בדיניהן ומסקינן להו לבית דין הגדול וגמרי להו לדינייהו וקטלי להו: הכה תכה את יושבי העיר וכו': תנו רבנן החמרת והגמלת העוברת ממקום למקום לנו בתוכה והודחו עמה אם נשתהו שם ל' יום הן בסייף וממונן אבד פחות מיכן הן בסקילה וממונן פלט ורמינהי כמה יהיה בעיר ויהיה כאנשי העיר י"ב חדש אמר רבא לא קשיא הא למיהוי מבני מתא הא למיהוי מיתבי מתא והתניא המודר הנאה מבני העיר אם יש אדם שנשתהא שם י"ב חדש אסור ליהנות ממנו פחות מיכן מותר ליהנות ממנו ביושבי העיר אם נשתהא ל' יום אסור ליהנות ממנו פחות מיכן מותר ליהנות ממנו: החרם אותה ואת כל אשר בה כו': ת"ר (דברים יג) החרם אותה ואת כל אשר בה פרט לנכסי צדיקים שבחוצה לה ואת כל אשר בה לרבות נכסי צדיקים שבתוכה וללא שלל שמים ואת כל שללה לרבות נכסי רשעים שחוצה לה אמר ר"ש מפני מה אמרה תורה נכסי צדיקים שבתוכה יאבדו מי גרם להם שיודרו בתוכה ממונם לפיכך ממונם אבד אמר מר (דברים יג) ואת כל שללה תקבץ לרבות נכסי רשעים שבחוצה לה אמר רב חסדא ובנקבצים לתוכה אמר רב חסדא פקדונות של אנשי עיר הנדחת מותרין ה"ד אי לימא דעיר אחרת ואיתנהו בגוה פשיטא דמותרין לאו שללה הוא ואלא דיזדהו ואיתנהו בעיר אחרת אי דנקבצין לתוכה אמאי מותרין ואי אין נקבצין לתוכה הא אמרה חדא זימנא לא לעולם דעיר אחרת דמפקדי בתוכה והכא במאי עסקינן כגון דקביל עליה אחריות מהו דתימא כיון דקביל עליה אחריות כדידיה דמי קא משמע לן אמר רב חסדא בהמה חציה של עיר הנדחת וחציה של עיר אחרת אסורה עיסה חציה של עיר הנדחת וחציה של עיר אחרת מותרת מאי טעמא בהמה כמאן דלא פליגא דמיא עיסה כמאן דפליגא דמיא בעי רב חסדא בהמת עיר הנדחת מהו דתיתנהי בה שחיטה לטהרה מידי נבילה לפי חרב אמר רחמנא לא שנא שחטה משחט לא שנא קטלא מקטל או דלמא כיון דשחטה מהניא לה שחיטה מאי תיקו בעי רב יוסף שיער נשים צדקניות מהו אמר רבא הא דרשעיות אסור (דברים יג) תקבץ ושרפת כתיב מי שאינו מחוסר אלא קביצה ושריפה יצא זה שמחוסר תלישה וקביצה ושריפה אלא אמר רבא בפיאה נכרית היכי דמי אי דמחובר בגופה כגופה דמיא לא צריכא דתלי בסיבטא כנכסי צדיקים שבתוכה דמי ואבד או דלמא כיון דעילא ונפקא כלבושה דמי תיקו: ואת כל שללה תקבוצ אל תוך רחובה וכו': ת"ר אין לה רחוב אינה נעשית עיר הנדחת דברי רבי ישמעאל רבי עקיבא אומר אין לה רחוב עושין לה רחוב במאי קמיפלגי מר סבר רחובה מעיקרא משמע ומר סבר רחובה השתא נמי משמע:

דף קיב,ב גמרא וההקדשות שבה יפדו כו': ת"ר היו בה <קדשי> קדשים קדשי מזבח ימותו קדשי בדק הבית יפדו ותרומות ירקבו ומעשר שני וכתבי הקדש יגזזו ר"ש אומר בהמתה ולא בהמת בכור ומעשר שללה פרט לכסף הקדש וכסף מעשר אמר מר היו בה

<קדשי> קדשים קדשי מזבח ימותו ואמאי ימותו ירעו עד שיסתאבו וימכרו ויפלו דמיהו
לנדבה ר' יוחנן אמר (משלי כא) זבח רשעים תועבה ר"ל אמר ממון בעלים הוא והכא
בקדשים שחייב באחריותן ור"ש היא דאמר ממון בעלים הוא הא מדסיפא ר"ש היא רישא
לאו ר"ש בקדשים קלים ואליבא דרבי יוסי הגלילי דאמר קדשים קלים ממון בעלים אבל
קדשי קדשים מאי יפדו אדתיני סיפא קדשי בדק הבית יפדו ליפלוג וליתני בדידה בד"א
בקדשים קלים אבל קדשי קדשים יפדו כיון דאיכא חטאת שמתו בעליה דלמיתה אזלא לא
פסיקא ליה בשלמא ר' יוחנן לא אמר כר"ל דכתיב זבח רשעים תועבה אלא ר"ל מ"ט לא
אמר כר' יוחנן אמר לך כי אמרינן זבח רשעים תועבה הני מילי היכא דאתנהו בעינייהו
אבל הכא כיון דאישתני אישתני: ר"ש אומר בהמתך ולא בהמת בכור ומעשר: במאי
עסקינן אילימא בתמימין שלל שמים הוא אלא בבעלי מומין שללה נינהו אמר רבינא
לעולם בבעלי מומין ומי שנאכל בתורת בהמתך יצאו אלו שאין נאכלין בתורת בהמתך
אלא בתורת בכור ומעשר דשלל שמים נינהו ופליגא דשמואל דאמר שמואל הכל קרב
והכל נפדה מאי קאמר הכי קאמר כל שקרב כשהוא תם ונפדה כשהוא בעל מום משלל
אימעוטי וכל שקרב כשהוא תם ואינו נפדה כשהוא בעל מום כגון בכור ומעשר מבהמה
נפקא: תרומות ירקבו: אמר רב חסדא ל"ש אלא תרומה ביד ישראל אבל תרומה ביד
כהן כיון דממוניה הוא תשרף מתיב רב יוסף מעשר שני וכתבי הקדש יגנזו והא מעשר
שני ביד ישראל כתרומה ביד כהן דמי וקתני יגנזו אלא אי אתמר הכי אתמר אמר רב
חסדא ל"ש אלא תרומה ביד כהן אבל תרומה ביד ישראל תנתן לכהן שבעיר אחרת תנן
התם עיסה של מעשר שני פטורה מן החלה דברי ר' מ' וחכמים מחייבין אמר רב חסדא
מחלוקת במעשר שני בירושלים דר"מ סבר מעשר שני ממון גבוה הוא ורבנן סברי ממון
הדיוט הוא אבל בגבולין דברי הכל פטור מתיב רב יוסף מעשר שני וכתבי הקדש יגנזו
במאי עסקינן אילימא בירושלים מי הוא עיר הנדחת והתניא עשרה דברים נאמרו
בירושלים וזו אחת מהן אינה נעשית עיר הנדחת ואלא בעיר אחרת ואסקוהו לגוה הא
קלטהו מחיצות אלא לאו בגבולין וקתני יגנזו לא לעולם דעיר אחרת ואסקוהו לגוה והכא
במאי עסקינן שנטמא ולפרקיה דא"ר אלעזר מניין למעשר שני שנטמא שפודין אותו
אפילו בירושלים ת"ל (דברים יד) לא תוכל שאתו ואין שאת אלא אכילה שנאמר
(בראשית מג) וישא משאת מאת פניו הכא במאי עסקינן בלקוח
דף קיג, א גמרא וליפרקיה דתנן הלקוח בכסף מעשר שנטמא יפדה כר"י דאמר יקבר אי
הכי מאי איריא עיר הנדחת אפילו דעלמא נמי אלא לעולם בטהור וכגון דנפול מחיצות
וכדרבא דאמר רבא מחיצה לאכול דאורייתא לקלוט דרבנן וכי גזור רבנן כי אתנהו
למחיצה כי ליתנהו למחיצה לא: כתבי הקדש יגנזו: מתניתין דלא כר"א דתניא רב"א
אומר כל עיר שיש בה אפי' מזוזה אחת אינה נעשית עיר הנדחת שנא' (דברים יג) ושרפת
באש את העיר ואת כל שללה כליל והיכא דאיכא מזוזה לא אפשר דכתיב (דברים יב) לא
תעשון כן לה' אלהיכם: ר"ש אומר אמר הקב"ה וכו': לימא בדר' אבין א"ר אילעא
קמיפלגי דא"ר אבין א"ר אילעא כל מקום שאתה מוצא כלל בעשה ופרט בלא תעשה אין
דנין אותו בכלל ופרט דמר אית ליה דרבי אבין ומר לית ליה דרבי אבין לא דכ"ע אית להו
דר' אבין והכא בהא קמיפלגי מר סבר עוד לגמרי משמע ומר סבר עוד לכמה שהיתה:
אינה נבנית אבל נעשית היא גנות ופרדסים: ת"ר היו בה אילנות תלושין אסורין מחוברין
מותרין של עיר אחרת בין תלושין בין מחוברין אסור מאי עיר אחרת אמר רב חסדא

יריחו דכתיב (יהושוע ו) והיתה העיר חרם לה' וישבע יהושע בעת ההיא לאמר ארור האיש לפני ה' אשר יקום ובנה את העיר הזאת את יריחו בבכורו ייסדנה ובצעירו יציב דלתיה תניא לא יריחו על שם עיר אחרת ולא עיר אחרת על שם יריחו דכתיב (מלכים א יז) בנה חיאל בית האלי את יריחו באבירם בכורו יסדה ובשגוב צעירו הציב דלתיה תניא באבירם בכורו רשע לא היה לו ללמוד בשגוב צעירו היה לו ללמוד אבירם ושגוב מאי עבוד <מאי קאמר> ה"ק באבירם בכורו היה לו ללמוד לאותו רשע בשגוב צעירו ממשמע שנאמר באבירם בכורו איני יודע ששגוב צעירו מה ת"ל שגוב צעירו מלמד שהיה מקבר והולך מאבירם עד שגוב אחאב שושביניה הוה אתא איהו ואליהו למשאל בשלמא בי טמיא יתיב וקאמר דילמא כי מילט יהושע הכי לט לא יריחו על שם עיר אחרת ולא עיר אחרת על שם יריחו א"ל אליהו אין אמר ליה השתא לווטתא דמשה לא קא מקיימא דכתיב (דברים יא) וסרתם ועבדתם וגו' וכתוב וחרה אף ה' בכם ועצר את השמים וגו' וההוא גברא אוקים ליה <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} על כל תלם ותלם ולא שביק ליה מיטרא דמיזל מיסגד ליה לווטתא דיהושע תלמידיה מקיימא מיד (מלכים א יז) ויאמר אליהו התשבי מתושבי גלעד חי ה' אלהי ישראל אם יהיה טל ומטר וגו' בעי רחמי והבו ליה אקלידא דמטרא וקם ואזל (מלכים א יז) ויהי דבר ה' אליו לאמר לך מזה ופנית לך קדמה ונסתרת בנחל כרית (מלכים א יז) והעורבים מביאים לו לחם ובשר בבקר וגו' מהיכא אמר רב יהודה אמר רב מבי טבחי דאחאב (מלכים א יז) ויהי מקץ ימים וייבש הנחל כי לא היה גשם בארץ כיון דחזא דאיכא צערא בעלמא כתיב (מלכים א יז) ויהי דבר ה' אליו לאמר קום לך צרפתה וכתוב (מלכים א יז) ויהי אחר הדברים האלה חלה בן האשה בעלת הבית בעא רחמי למיתן ליה אקלידא דתחיית המתים אמרי ליה שלש מפתחות לא נמסרו לשליח של חיה ושל גשמים ושל תחיית המתים יאמרו שתים ביד תלמיד ואחת ביד הרב אייתי הא ושקיל האי דכתיב (מלכים א יז) לך הראה אל אחאב [ואתנה] מטר דרש ההוא גלילאה קמיה דרב חסדא משל דאליהו למה הדבר דומה לגברא דטרקיה לגליה ואבדיה למפתחיה דרש ר' יוסי בצפורי אבא אליהו

דף קיג,ב גמרא קפדן הוה רגיל למיתי גביה איכסי' מיניה תלתא יומי ולא אתא כי אתא א"ל אמאי לא אתא מר א"ל קפדן קרית לי א"ל הא דקמן דקא קפיד מר: (דברים יג) ולא ידבק בידך מאומה מן החרם כל זמן שרשעים בעולם חרון אף בעולם וכו': מאן רשעים אמר רב יוסף גנבי ת"ר רשע בא לעולם חרון בא לעולם שנא' (משלי יח) בבא רשע בא גם בוז ועם קלון חרפה רשע אבד מן העולם טובה באה לעולם שנא' (משלי יא) ובאבוד רשעים רנה צדיק נפטר מן העולם רעה באה לעולם שנאמר (ישעיהו נז) הצדיק אבד ואין איש שם על לב ואנשי חסד נאספים באין מבין כי מפני הרעה נאסף הצדיק צדיק בא לעולם טובה באה לעולם שנאמר (בראשית א) זה ינחמנו ממעשינו ומעצבון ידינו:

דף ב,א משנה כיצד העדים נעשים זוממין מעידין אנו באיש פלוני שהוא בן גרושה או בן חלוצה אין אומרים יעשה זה בן גרושה או בן חלוצה תחתיו אלא לוקה ארבעים מעידין אנו באיש פלוני שהוא חייב לגלות אין אומרים יגלה זה תחתיו אלא לוקה ארבעים :

דף ב,א גמרא הא כיצד אין העדים נעשים זוממין מיבעי ליה ועוד מדקתני לקמן אבל אמרו להם היאך אתם מעידין שהרי באותו היום אתם הייתם עמנו במקום פלוני הרי אלו זוממין <מכלל דאלו אין זוממין> תנא התם קאי כל הזוממין מקדימין לאותה מיתה חוץ מזוממי בת כהן ובוועלה שאין מקדימין לאותה מיתה אלא למיתה אחרת ויש עדים זוממין אחרים שאין עושין בהן דין הזמה כל עיקר אלא מלקות ארבעים כיצד מעידין אנו באיש פלוני שהוא בן גרושה או בן חלוצה אין אומרים יעשה זה בן גרושה או בן חלוצה תחתיו אלא לוקה את הארבעים מנהני מילי א"ר יהושע בן לוי <אמר ר"ש בן לקיש> דאמר קרא (דברים יט) ועשיתם לו כאשר זמם לו ולא לזרעו וליפסלוהו לדידיה ולא ליפסלו לזרעיה בעינן כאשר זמם לעשות וליכא בר פדא אומר ק"ו ומה המחלל אינו מתחלל הבא לחלל ולא חילל אינו דין שלא יתחלל מתקיף לה רבינא אם כן בטלת תורת עדים זוממין

דף ב,ב גמרא ומה הסוקל אינו נסקל הבא לסקול ולא סקל אינו דין שלא יסקל אלא מחוורתא כדשנינן מעיקרא: מעידין אנו באיש פלוני שהוא חייב גלות כו': מנא הני מילי אמר ר"ל דאמר קרא (דברים יט) הוא ינוס אל אחת הערים הוא ולא זוממין ר' יוחנן אומר ק"ו ומה הוא שעשה מעשה במזיד אינו גולה הן שלא עשו מעשה במזיד אינו דין שלא יגלו והיא נותנת <והלא דין הוא> הוא שעשה מעשה במזיד לא ליגלי כי היכי דלא תיהוי ליה כפרה הן שלא עשו מעשה במזיד נמי ליגלו כי היכי דליהוי להו כפרה אלא מחוורתא כדר"ל אמר עולא רמז לעדים זוממין מן התורה מנין רמז לעדים זוממין והא כתיב (דברים יט) ועשיתם לו כאשר זמם אלא רמז לעדים זוממין שלוקין מן התורה מנין דכתיב (דברים כה) והצדיקו את הצדיק והרשיעו את הרשע (דברים כה) והיה אם בן הכות הרשע משום והצדיקו את הצדיק והרשיעו את הרשע והיה אם בן הכות הרשע אלא עדים שהרשיעו את הצדיק ואתו עדים אחרניי והצדיקו את הצדיק דמעיקרא ושוינהו להני רשעים והיה אם בן הכות הרשע ותיפוק ליה (שמות כ) מלא תענה משום דהוי לאו שאין בו מעשה וכל לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו ת"ר ד' דברים נאמרו בעדים זוממין אין נעשין בן גרושה ובן חלוצה ואין גולין לערי מקלט ואין משלמין את הכופר ואין נמכרין בעבד עברי משום ר"ע אמרו אף אין משלמין ע"פ עצמן אין נעשין בן גרושה ובן חלוצה כדאמרן ואין גולין לערי מקלט כדאמרן ואין משלמין את הכופר קסברי כופרא כפרה והני לאו בני כפרה נינהו מאן תנא כופרא כפרה אמר רב חסדא ר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה היא דתניא (שמות כא) ונתן פדיון נפשו דמי ניזק רבי ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה אומר דמי מזיק מאי לאו בהא קא מיפלגי דמר סבר כופרא ממונא ומר סבר כופרא כפרה אמר רב פפא לא דכולי עלמא כופרא כפרה והכא בהא קא מיפלגי מר סבר בדניזק שיימינן ומר סבר בדמזיק שיימינן מאי טעמייהו דרבנן נאמר השתה למטה ונאמר השתה למעלה מה להלן בדניזק אף כאן בדניזק ורבי ישמעאל ונתן פדיון נפשו כתיב ורבנן אין פדיון נפשו כתיב מיהו כי שיימינן בדניזק שיימינן ואין נמכרין בעבד עברי סבר רב המנונא למימר ה"מ היכא דאית ליה לדידיה דמיגו דאיהו לא נזדבן אינהו נמי לא מיזדבנו אבל היכא דלית ליה לדידיה אע"ג דאית להו לדידהו מיזדבנו <א"ל רבא> [הכי איתמר] ולימרו ליה אי אנת הוה לך מי הוה מיזדבנת אנן נמי לא מיזדבנינן אלא סבר רב המנונא

למימר ה"מ היכא דאית ליה או לדידיה או לדידהו אבל היכא דלית ליה לא לדידיה ולא לדידהו מזדבני א"ל רבא (שמות כב) ונמכר בגנבתו אמר רחמנא בגנבתו ולא בזממו: משום ר"ע אמרו וכו': מאי טעמא דר"ע קסבר קנסא הוא וקנס אין משלם ע"פ עצמו אמר רבה תדע שהרי לא עשו מעשה [ונהרגים] ומשלמין אמר רב נחמן תדע שהרי ממון ביד בעלים ומשלמים

דף ג,א גמרא מאי ניהו דלא עשו מעשה היינו דרבה אימא וכן אמר ר"נ אמר רב יהודה אמר רב עד זומם משלם לפי חלקו מאי משלם לפי חלקו אילימא דהאי משלם פלגא והאי משלם פלגא תנינא משלשין בממון ואין משלשין במלקות אלא כגון דאיתזום חד מינייהו דמשלם פלגא דידיה ומי משלם והא תניא אין עד זומם משלם ממון עד שיזומו שניהם אמר רבא באומר עדות שקר העדתי כל כמיניה כיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד אלא באומר העדנו והוזמנו בב"ד פלוני כמאן דלא כר"ע דאי כר"ע הא אמר אף אינו משלם ע"פ עצמו אלא באומר העדנו והוזמנו בב"ד פלוני וחוייבנו ממון ס"ד אמינא כיון דלחבריה לא מצי מחייב ליה איהו נמי לא מחייב קמ"ל:

דף ג,א משנה מעידין אנו את איש פלוני שגירש את אשתו ולא נתן לה כתובתה והלא בין היום ובין למחר סופו ליתן לה כתובתה אומדין כמה אדם רוצה ליתן בכתובתה של זו שאם נתאלמנה או נתגרשה ואם מתה יירשנה בעלה:

דף ג,א גמרא כיצד שמין אמר רב חסדא בבעל רב נתן בר אושעיא אומר באשה אמר רב פפא באשה ובכתובתה:

דף ג,א משנה מעידין אנו באיש פלוני שהוא חייב לחבירו אלף זוז על מנת ליתן לו מכאן ועד שלשים יום והוא אומר מכאן ועד עשר שנים אומדים כמה אדם רוצה ליתן ויהיו בידו אלף זוז בין נותנן מכאן ועד ל' יום בין נותנן מכאן ועד עשר שנים:

דף ג,א גמרא אמר רב יהודה אמר שמואל המלוה את חבירו לעשר שנים שביעית משמטתו

דף ג,ב גמרא ואע"ג דהשתא לא קרינן ביה (דברים טו) לא יגוש סוף אתי לידי לא יגוש מתיב רב כהנא אומדים כמה אדם רוצה ליתן ויהיו אלף זוז בידו בין ליתן מכאן ועד ל' יום ובין ליתן מכאן ועד עשר שנים ואי אמרת שביעית משמטתו כולהו נמי בעי שלומי ליה אמר רבא הב"ע במלוה על המשכון ובמוסר שטרותיו לב"ד דתנן המלוה על המשכון והמוסר שטרותיו לב"ד אין משמיטין איכא דאמרי א"ר יהודה אמר שמואל המלוה את חבירו לעשר שנים אין שביעית משמטתו ואע"ג דאתי לידי לא יגוש השתא מיהא לא קרינן ביה לא יגוש אמר רב כהנא אף אנן נמי תנינא אומדין כמה אדם רוצה ליתן ויהיו אלף זוז בידו בין ליתן מכאן ועד ל' יום ובין ליתן מכאן ועד עשר שנים ואי אמרת שביעית משמטתו כולהו נמי בעו שלומי ליה אמר רבא הב"ע במלוה על המשכון ובמוסר שטרותיו לב"ד דתנן המלוה על המשכון והמוסר שטרותיו לב"ד אין משמיטין ואמר רב יהודה אמר שמואל האומר לחבירו ע"מ שלא תשמטני שביעית משמטת לימא קסבר שמואל מתנה על מה שכתוב בתורה הוא וכל המתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל והא איתמר האומר לחבירו על מנת שאין לך עלי אונאה רב אומר יש לו עליו אונאה ושמואל אומר אין לו עליו אונאה הא איתמר עלה אמר רב ענן לדידי מפרשא ליה מיניה דשמואל על מנת שאין לך עלי אונאה אין לו עליו אונאה על מנת שאין בו אונאה הרי יש בו אונאה ה"נ על מנת שלא תשמטני בשביעית אין שביעית משמטתו ע"מ שלא תשמטני שביעית

משמטתו תנא המלוה את חבירו סתם אינו רשאי לתובעו פחות מל' יום סבר רבה בר בר חנה קמיה דרב למימר ה"מ במלוה בשטר דלא עבד איניש דטרח דכתב שטר בציר מתלתין יומין אבל מלוה על פה לא אמר ליה רב הכי אמר חביבי אחד המלוה בשטר ואחד המלוה על פה תניא נמי הכי המלוה את חבירו סתם אינו רשאי לתובעו פחות משלשים יום אחד המלוה בשטר ואחד המלוה על פה אמר ליה שמואל לרב מתנה לא תיתיב אכרעיך עד דמפרשת לה להא שמעתא מנא הא מילתא דאמור רבנן המלוה את חבירו סתם אינו רשאי לתובעו פחות מל' יום אחד המלוה בשטר ואחד המלוה על פה א"ל דכתיב (דברים טו) קרבה שנת השבע שנת השמטה ממשמע שנאמר קרבה שנת השבע איני יודע שהיא שנת שמטה אלא מה תלמוד לומר שנת השמטה לומר לך [יש] שמטה אחרת שהיא כזו ואיזו זו המלוה את חבירו סתם שאינו רשאי לתובעו בפחות משלשים יום דאמר מר שלשים יום בשנה חשוב שנה ואמר רב יהודה אמר רב הפותח בית הצואר בשבת חייב חטאת מתקיף לה רב כהנא וכי מה בין זה למגופת חבית א"ל זה חבור וזה אינו חבור ואמר רב יהודה אמר רב שלשת לוגין מים שנפל לתוכן קורטוב של יין ומראהו כמראה יין ונפלו למקוה לא פסלוהו מתקיף לה רב כהנא וכי מה בין זה למי צבע דתנן ר' יוסי אומר מי צבע פוסלין את המקוה בשלשת לוגין א"ל רבא התם מיא דצבעא מקרי הכא חמרא מזיגא מקרי והתני רבי חייא הורידו את המקוה אמר רבא לא קשיא הא רבי יוחנן בן נורי הא רבנן דתנן שלשת לוגין מים

דף ד, א גמרא חסר קורטוב שנפל לתוכן קורטוב יין ומראהו כמראה יין ונפלו למקוה לא פסלוהו וכן ג' לוגין מים חסר קורטוב שנפל לתוכן קורטוב חלב ומראהו כמראה מים ונפלו למקוה לא פסלוהו ר' יוחנן בן נורי אומר הכל הולך אחר המראה הא מיבעיא בעי לה רב פפא דבעי רב פפא רב תני חסר קורטוב ברישא אבל שלשה לוגין לתנא קמא פסלי ואתא ר' יוחנן למימר הכל הולך אחר המראה ורב אומר כר' יוחנן בן נורי או דלמא רב לא תני חסר קורטוב ברישא ור' יוחנן בן נורי כי פליג אסיפא הוא דפליג ורב דאמר כדברי הכל לרב פפא מיבעיא ליה לרבא פשיטא ליה אמר רב יוסף לא שמיעא לי הא שמעתא אמר ליה אביי את אמרת לה ניהלן והכי אמרת ניהלן דרב לא תני חסר קורטוב ברישא ורבי יוחנן אסיפא פליג ורב דאמר כדברי הכל ואמר רב יהודה אמר רב חבית מליאה מים שנפלה לים הגדול הטובל שם לא עלתה לו טבילה חיישינן לשלשה לוגין שלא יהו במקום אחד ודוקא לים הגדול דקאי וקיימא אבל נהרא בעלמא לא תניא נמי הכי חבית מליאה יין שנפלה לים הגדול הטובל שם לא עלתה לו טבילה חיישינן לשלשה לוגין שאובין שלא יהו במקום אחד וכן ככר של תרומה שנפל שם טמא מאי וכן מהו דתימא התם אוקי גברא אחזקיה הכא אוקי תרומה אחזקה קמ"ל:

דף ד, א משנה מעידין אנו באיש פלוני שחייב לחבירו מאתים זוז ונמצאו זוממין לוקין ומשלמין שלא השם המביאן לידי מכות מביאן לידי תשלומין דברי ר' מאיר וחכ"א כל המשלם אינו לוקה מעידין אנו באיש פלוני שהוא חייב מלקות ארבעים ונמצאו זוממין לוקין שמונים משום (שמות כ) לא תענה ברעך עד שקר ומשום (דברים יט) ועשיתם לו כאשר זמם דברי ר' מאיר וחכ"א אין לוקין אלא ארבעים:

דף ד, ב גמרא בשלמא לרבנן (דברים כה) כדי רשעתו כתיב משום רשעה אחת אתה מחייבו ואי אתה מחייבו משום שתי רשעיות אלא רבי מאיר מ"ט אמר עולא גמר ממוציא שם רע מה מוציא שם רע לוקה ומשלם אף כל לוקה ומשלם מה למוציא שם רע שכן קנס

סבר לה כר' עקיבא דאמר עדים זוממין קנסא הוא איכא דמתני להא דעולא אהא דתניא (שמות יב) לא תותירו ממנו עד בקר והנותר ממנו עד בקר וגו' בא הכתוב ליתן עשה אחר ל"ת לומר שאין לוקין עליו דברי ר' יהודה ר' עקיבא אומר לא מן השם הוא זה אלא משום דה"ל לאו שאין בו מעשה וכל לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו מכלל דר' יהודה סבר לאו שאין בו מעשה לוקין עליו מנא ליה אמר עולא גמר ממוציא שם רע מה מוציא שם רע לאו שאין בו מעשה לוקין עליו אף כל לאו שאין בו מעשה לוקין עליו מה למוציא שם רע שכן לוקה ומשלם אלא אמר ריש לקיש גמר מעדים זוממין מה עדים זוממין לאו שאין בו מעשה לוקין עליו אף כל לאו שאין בו מעשה לוקין עליו מה לעדים זוממין שכן אין צריכין התראה מוציא שם רע יוכיח וחזר הדין לא ראי זה כראי זה ולא ראי זה כראי זה הצד השווה שבהן לאו שאין בו מעשה ולוקין עליו אף כל לאו שאין בו מעשה לוקין עליו מה להצד השווה שבהן שכן קנס הא לא קשיא רבי יהודה לא סבר לה כרבי עקיבא אלא מה להצד השווה שבהן שכן יש בהן צד חמור ורבי יהודה צד חמור לא פריך ורבנן האי (שמות כ) לא תענה ברעך עד שקר מאי דרשי ביה ההוא מיבעי ליה לאזהרה לעדים זוממין ורבי מאיר אזהרה לעדים זוממין מנא ליה אמר רבי ירמיה נפקא ליה (דברים יט) מוהנשארים ישמעו ויראו ולא יוסיפו עוד ורבנן ההוא מיבעי ליה

דף ה,א גמרא להכרזה ורבי מאיר הכרזה מישמעו ויראו נפקא:

דף ה,א משנה משלשין בממון ואין משלשין במכות כיצד העידוהו שהוא חייב לחבירו מאתים זוז ונמצאו זוממין משלשין ביניהם אבל אם העידוהו שהוא חייב מלקות ארבעים ונמצאו זוממין כל אחד ואחד לוקה ארבעים:

דף ה,א גמרא מנא ה"מ אמר אביי נאמר (דברים כה) רשע בחייבי מלקיות ונאמר (במדבר לה) רשע בחייבי מיתות ב"ד מה להלן אין מיתה למחצה אף כאן אין מלקות למחצה רבא אמר בעינן (דברים יט) כאשר זמם לעשות לאחיו וליכא אי הכי ממון נמי ממון מצטרף מלקות לא מצטרף:

דף ה,א משנה אין העדים נעשים זוממין עד שיזימו את עצמן כיצד אמרו מעידין אנו באיש פלוני שהרג את הנפש אמרו להם היאך אתם מעידין שהרי נהרג זה או ההורג זה היה עמנו אותו היום במקום פלוני אין אלו זוממין אבל אמרו להם היאך אתם מעידין שהרי אתם הייתם עמנו אותו היום במקום פלוני הרי אלו זוממין ונהרגין על פיהם באו אחרים והזימום באו אחרים והזימום אפי' מאה כולם יהרגו רבי יהודה אומר איסטטית היא זו ואינו נהרג אלא כת הראשונה בלבד:

דף ה,א גמרא מנא הני מילי אמר רב אדא דאמר קרא (דברים יט) והנה עד שקר העד שקר ענה עד שתשקר גופה של עדות דבי ר' ישמעאל תנא (דברים יט) לענות בו סרה עד שתסרה גופה של עדות אמר רבא באו שנים ואמרו במזרח בירה הרג פלוני את הנפש ובאו שנים ואמרו והלא במערב בירה עמנו הייתם חזינן אי כדקיימי במערב בירה מיחזא חזו למזרח בירה אין אלו זוממין ואם לאו הרי אלו זוממין פשיטא מהו דתימא ליחוש לנהורא בריא קמשמע לן ואמר רבא באו שנים ואמרו בסורא בצפרא בחד בשבתא הרג פלוני את הנפש ובאו שנים ואמרו בפניא בחד בשבתא עמנו הייתם בנהרדעא חזינן אי מצפרא לפניא מצי אזיל מסורא לנהרדעא לא הוו זוממין ואי לאו הוו זוממין פשיטא מהו דתימא ליחוש לגמלא פרחא קמ"ל ואמר רבא באו שנים ואמרו בחד בשבתא הרג פלוני את הנפש ובאו שנים ואמרו עמנו הייתם בחד בשבתא אלא בתרי בשבתא הרג פלוני את

הנפש ולא עוד אלא אפי' אמרו ערב שבת הרג פלוני את הנפש נהרגין דבעידנא דקא מסהדי גברא לאו בר קטלא הוא מאי קמ"ל תנינא לפיכך נמצאת אחת מהן זוממת הוא והן נהרגין והשניה פטורה סיפא מה שאין כן בגמר דין איצטריכא ליה באו שנים ואמרו בחד בשבתא נגמר דינו של פלוני ובאו שנים ואמרו בחד בשבתא עמנו הייתם אלא בערב שבת נגמר דינו של פלוני ולא עוד אלא אפי' אמרו בתרי בשבתא נגמר דינו של פלוני אין אלו נהרגין דבעידנא דקא מסהדי גברא בר קטלא הוא וכן לענין תשלומי קנס באו שנים ואמרו בחד בשבתא גנב וטבח ומכר ובאו שנים ואמרו בחד בשבתא עמנו הייתם אלא בתרי בשבתא גנב וטבח ומכר משלמין ולא עוד אלא אפילו אמרו בערב שבת גנב וטבח ומכר משלמין דבעידנא דקא מסהדי גברא לאו בר תשלומין הוא באו שנים ואמרו בחד בשבתא גנב וטבח ומכר ונגמר דינו ובאו שנים ואמרו בחד בשבתא עמנו הייתם אלא ערב שבת גנב וטבח ומכר ונגמר דינו ולא עוד אלא אפי' אמרו בחד בשבתא גנב וטבח ומכר ובתרי בשבתא נגמר דינו אין משלמין דבעידנא דקא מסהדי גברא בר תשלומין הוא: רבי יהודה אומר איסטטית היא זו כו':

דף ה,ב גמרא אי איסטטית היא זו אפי' כת ראשונה נמי לא אמר ר' אבהו שקדמו והרגו מאי דהוה הוה אלא אמר רבא הכי קאמר אם אינה אלא כת אחת נהרגת אי איכא טפי אין נהרגין הא בלבד קאמר קשיא ההיא איתתא דאתאי סהדי ואישתקור אייתי סהדי ואישתקור אזלה אייתי סהדי אחריני דלא אישתקור אמר ריש לקיש הוחזקה זו א"ל ר' אלעזר אם היא הוחזקה כל ישראל מי הוחזקו זימנין הווי יתבי קמיה דרבי יוחנן אתא כי האי מעשה לקמייהו אמר ריש לקיש הוחזקה זו א"ל רבי יוחנן אם הוחזקה זו כל ישראל מי הוחזקו הדר חזיה לרבי אלעזר בישות אמר ליה שמעת מילי מבר נפחא ולא אמרת לי משמיה לימא ריש לקיש דאמר כרבי יהודה ורבי יוחנן דאמר כרבנן אמר לך ריש לקיש אנא דאמרי לך אפי' לרבנן עד כאן לא קא אמרי רבנן התם דליכא דקא מהדר אבל הכא איכא הא דקא מהדרא ורבי יוחנן אמר לך אנא דאמרי אפי' לרבי יהודה עד כאן לא קאמר רבי יהודה התם דאמרינן אטו כולי עלמא גבי הני הווי קיימי אבל הכא הני ידעי בסהדותא והני לא ידעי בסהדותא:

דף ה,ב משנה אין העדים זוממין נהרגין עד שיגמר הדין שהרי הצדוקין אומרים עד שיהרג שנאמר (שמות כא) נפש תחת נפש אמרו להם חכמים והלא כבר נאמר (דברים יט) ועשיתם לו כאשר זמם לעשות לאחיו והרי אחיו קיים ואם כן למה נאמר נפש תחת נפש יכול משעה שקבלו עדותן יהרגו תלמוד לומר נפש תחת נפש הא אינן נהרגין עד שיגמר הדין:

דף ה,ב גמרא תנא בריבי אומר לא הרגו נהרגין הרגו אין נהרגין אמר אביו בני לאו קל וחומר הוא אמר לו לימדתנו רבינו שאין עונשין מן הדין דתניא (ויקרא כ) איש אשר יקח [את] אחותו בת אביו או בת אמו אין לי אלא בת אביו שלא בת אמו ובת אמו שלא בת אביו בת אמו ובת אביו מנין ת"ל ערות אחותו גילה עד שלא יאמר יש לי בדין אם ענש על בת אביו שלא בת אמו ובת אמו שלא בת אביו בת אביו ובת אמו לא כל שכן הא למדת שאין עונשין מן הדין עונש שמענו אזהרה מנין תלמוד לומר (ויקרא יח) ערות אחותך בת אביך או בת אמך אין לי אלא בת אביו שלא בת אמו ובת אמו שלא בת אביו ובת אמו מנין תלמוד לומר (ויקרא יח) ערות בת אשת אביך מולדת אביך אחותך היא עד שלא יאמר יש לי מן הדין מה אם הוזהר על בת אמו שלא בת אביו ובת אביו שלא בת אמו בת

אביו ובת אמו לא כל שכן הא למדת שאין מזהירין מן הדין חייבי מלקיות מנין תלמוד לומר רשע רשע חייבי גליות מנין אתיא רוצח רוצח תניא אמר רבי יהודה בן טבאי אראה בנחמה אם לא הרגתי עד זומם להוציא מלבן של צדוקים שהיו אומרים אין העדים זוממין נהרגין עד שיהרג הנדון אמר לו שמעון בן שטח אראה בנחמה אם לא שפכת דם נקי שהרי אמרו חכמים אין העדים זוממין נהרגין עד שיזומו שניהם ואין לוקין עד שיזומו שניהם מיד קבל עליו ר' יהודה בן טבאי שאינו מורה הוראה אלא לפני שמעון בן שטח וכל ימיו של ר' יהודה בן טבאי היה משתטח על קברו של אותו העד והיה קולו נשמע וכסבורין העם לומר קולו של הרוג אמר קולי שלי הוא תדעו למחר הוא מת אין קולו נשמע אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי דלמא בדינא קם בהדיה אי נמי פיוסי פייסיה:

דף ה,ב משנה על פי שנים עדים או שלשה עדים יומת המת אם מתקיימת העדות בשנים למה פרט הכתוב בשלשה אלא להקיש <שלשה לשנים> [שנים לשלשה] מה שלשה מזימין את השנים אף השנים יזומו את הג' ומנין אפי' מאה ת"ל עדים ר' שמעון אומר מה שנים אינן נהרגין עד שיהיו שניהם זוממין אף שלשה אינן נהרגין עד שיהיו שלשתן זוממין ומנין אפי' מאה ת"ל עדים רבי עקיבא אומר לא בא השלישי להקל אלא להחמיר עליו ולעשות דינו כיוצא באלו ואם כן ענש הכתוב לנטפל לעוברי עבירה כעוברי עבירה על אחת כמה וכמה ישלם שכר לנטפל לעושי מצוה כעושי מצוה ומה שנים נמצא אחד מהן קרוב או פסול עדותן בטלה אף שלשה נמצא אחד מהן קרוב או פסול עדותן בטלה מנין אפי' מאה ת"ל עדים

דף ו,א משנה אמר רבי יוסי במה דברים אמורים בדיני נפשות אבל בדיני ממונות תתקיים העדות בשאר רבי אומר אחד דיני ממונות ואחד דיני נפשות ואימתי בזמן שהתרו בהן אבל בזמן שלא התרו בהן מה יעשו שני אחין שראו באחד שהרג את הנפש:

דף ו,א גמרא אמר רבא והוא שהעידו כולם בתוך כדי דיבור אמר ליה רב אחא מדפתי לרבינא מכדי תוך כדי דיבור היכי דמי כדי שאילת תלמיד לרב מאה טובא הווי אמר ליה כל חד וחד בתוך כדי דיבור של חבירו: רבי עקיבא אומר לא בא שלישי כו' ומה שנים כו': אמר ליה רב פפא לאביי אלא מעתה הרוג יציל כשהרגו מאחוריו נרבע יציל כשרבעו מאחוריו הורג ורובע יצילו אישתיק כי אתא לקמיה דרבא אמר ליה (דברים יט) יקום דבר במקיימי דבר הכתוב מדבר: אמר רבי יוסי במה דברים אמורים וכו' מה יעשו שני אחים כו': היכי אמרינן להו אמר רבא הכי אמרי' להו למיחזי אתיתו או לאסהודי אתיתו אי אמרי לאסהודי אתו נמצא אחד מהן קרוב או פסול עדותן בטלה אי אמרי למיחזי אתו מה יעשו שני אחין שראו באחד שהרג את הנפש: איתמר אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר' יוסי ורב נחמן אומר הלכה כרבי:

דף ו,ב משנה היו שנים רואין אותו מחלון זה ושנים רואין אותו מחלון זה ואחד מתרה בו באמצע בזמן שמקצתן רואין אלו את אלו הרי אלו עדות אחת ואם לאו הרי אלו שתי עדיות לפיכך אם נמצאת אחת מהן זוממת הוא והן נהרגין והשניה פטורה רבי יוסי אומר לעולם אין נהרגין עד שיהיו שני עדין מתרין בו שנאמר (דברים יז) על פי שנים עדים דבר אחר על פי שנים עדים שלא תהא סנהדרין שומעת מפי התורגמן:

דף ו,ב גמרא אמר רב זוטרא בר טוביא אמר רב מנין לעדות מיוחדת שהיא פסולה שנאמר (דברים יז) לא יומת על פי עד אחד מאי אחד אילימא עד אחד ממש מרישא שמעינן לה על פי שנים עדים אלא מאי אחד אחד אחד תניא נמי הכי לא יומת על פי עד

אחד להביא שנים שרואים אותו אחד מחלון זה ואחד מחלון זה ואין רואין זה את זה שאין מצטרפין ולא עוד אלא אפילו בזה אחר זה בחלון אחד אין מצטרפין אמר ליה רב פפא לאבבי השתא ומה אחד מחלון זה ואחד מחלון זה דהאי קא חזי כולו מעשה והאי קא חזי כולו מעשה אמרת לא מצטרפי בזה אחר זה דהאי חזי פלגא דמעשה והאי חזי פלגא דמעשה מיבעיא א"ל לא נצרכא אלא לבועל את הערוה אמר רבא אם היו רואין את המתרה או המתרה רואה אותן מצטרפין ואמר רבא מתרה שאמרו אפילו מפי עצמו ואפילו מפי השד אמר רב נחמן עדות מיוחדת כשירה בדיני ממונות דכתיב לא יומת על פי עד אחד בדיני נפשות הוא דאין כשירה אבל בדיני ממונות כשירה מתקיף לה רב זוטרא אלא מעתה בדיני נפשות תציל אלמה תנן הוא והן נהרגין קשיא: רבי יוסי אומר וכו': א"ל רב פפא לאבבי ומי אית ליה לרבי יוסי האי סברא והתנן רבי יוסי אומר השונא נהרג מפני שהוא כמועד ומותרה א"ל ההוא רבי יוסי בר יהודה היא דתניא רבי יוסי בר יהודה אומר חבר אין צריך התראה לפי שלא ניתנה התראה אלא להבחין בין שוגג למזיד: דבר אחר ע"פ שנים עדים שלא תהא סנהדרין שומעת מפי התורגמן: הנהו לעוזי דאתו לקמיה דרבא אוקי רבא תורגמן בינייהו והיכי עביד הכי והתנן שלא תהא סנהדרין שומעת מפי התורגמן רבא מידע הוה ידע מה דהווי אמרי ואהדורי הוא דלא הוה ידע

דף ז, א גמרא אילעא וטוביה קריביה דערבא הוה סבר רב פפא למימר גבי לוח ומלוה רחיקי נינהו א"ל רב הונא בריה דרב יהושע לרב פפא אי לית ליה ללוה לאו בתר ערבא אזיל מלוה:

דף ז, א משנה מי שנגמר דינו וברח ובא לפני אותו ב"ד אין סותרין את דינו כל מקום שיעמדו שנים ויאמרו מעידים אנו באיש פלוני שנגמר דינו בב"ד של פלוני ופלוני ופלוני עדיו הרי זה יהרג סנהדרין נוהגת בארץ ובחוצה לארץ סנהדרין ההורגת אחד בשבוע נקראת חובלנית רבי אליעזר בן עזריה אומר אחד לשבעים שנה רבי טרפון ורבי עקיבא אומרים אילו היינו בסנהדרין לא נהרג אדם מעולם רשב"ג אומר אף הן מרבין שופכי דמים בישראל:

דף ז, א גמרא לפני אותו בית דין הוא דאין סותרין הא לפני בית דין אחר סותרין הא תני סיפא כל מקום שיעמדו שנים ויאמרו מעידין אנו את איש פלוני שנגמר דינו בבית דין פלוני ופלוני ופלוני עדיו הרי זה נהרג אמר אבבי לא קשיא כאן בארץ ישראל כאן בחוצה לארץ דתניא רבי יהודה בן דוסתאי אומר משום רבי שמעון בן שטח ברח מארץ לחוצה לארץ אין סותרין את דינו מחוצה לארץ לארץ סותרין את דינו מפני זכותה של ארץ ישראל: סנהדרין נוהגת כו': מנא ה"מ דתנו רבנן (במדבר לה) והיו אלה לכם לחוקת משפט לדורותיכם למדנו לסנהדרין שנוהגת בארץ ובחוצה לארץ א"כ מה תלמוד לומר (דברים יז) בשעריך בשעריך אתה מושיב בתי דינים בכל פלך ופלך ובכל עיר ועיר ובחו"ל אתה מושיב בכל פלך ופלך ואי אתה מושיב בכל עיר ועיר: סנהדרין ההורגת וכו': איבעיא להו אחת לשבעים שנה נקראת חבלנית או דלמא אורח ארעא היא תיקו: רבי טרפון ורבי עקיבא אומרים אילו היינו וכו': היכי הווי עבדי רבי יוחנן ורבי אלעזר דאמרי תרוייהו ראיתם טריפה הרג שלם הרג אמר רב אשי אם תמצא לומר שלם הוה דלמא במקום סייף נקב הוה בבועל את הערוה היכי הווי עבדי אבבי ורבא דאמרי תרוייהו ראיתם כמכחול בשפופרת ורבנן היכי דיינו כשמואל דאמר שמואל במנאפים משיראו

מסכת מכות פרק ב

דף ז, א משנה אלו הן הגולין ההורג נפש בשגגה היה מעגל במעגילה ונפלה עליו והרגתו היה משלשל בחבית ונפלה עליו והרגתו היה יורד בסולם ונפל עליו והרגתו הרי זה גולה אבל אם היה מושך במעגילה ונפלה עליו והרגתו היה דולה בחבית ונפסק החבל ונפלה עליו והרגתו

דף ז, ב משנה היה עולה בסולם ונפל עליו והרגו הרי זה אינו גולה זה הכלל כל שבדרך ירידתו גולה ושלא בדרך ירידתו אינו גולה:

דף ז, ב גמרא מנא ה"מ אמר שמואל דאמר קרא (במדבר לה) ויפל עליו וימות עד שיפול דרך נפילה תנו רבנן (במדבר לה) בשגגה פרט למזיד (דברים יט) בבלי דעת פרט למתכוין מזיד פשיטא בר קטלא הוא <אלא> אמר רבא אימא פרט לאומר מותר א"ל אביי אי אומר מותר אנוס הוא אמר ליה שאני אומר האומר מותר קרוב למזיד הוא (דברים יט) בבלי דעת פרט למתכוין מתכוין פשיטא בר קטלא הוא אמר רבה פרט למתכוין להרוג את הבהמה והרג את האדם <לכותי> {לגוי} והרג את ישראל לנפל והרג בן קיימא ת"ר (במדבר לה) אם בפתע פרט לקרן זוית בלא איבה פרט לשונא הדפו שדחפו בגופו או השליך עליו להביא ירידה שהיא צורך עליה בלא צדיה פרט למתכוין לצד זה והלכה לה לצד אחר (שמות כא) ואשר לא צדה פרט למתכוין לזרוק שתים וזרק ארבע (דברים יט) ואשר יבא את רעהו ביער מה יער רשות לניזק ולמזיק ליכנס לשם אף כל רשות לניזק ולמזיק ליכנס לשם בעא מיניה רבי אבהו מרבי יוחנן היה עולה בסולם ונשמט השליכה מתחתיו ונפלה והרגה מהו כי האי גוונא עליה היא או ירידה היא א"ל כבר נגעת בירידה שהיא צורך עליה איתביה זה הכלל כל שבדרך ירידתו גולה שלא בדרך ירידתו אינו גולה שלא בדרך ירידתו לאיתווי מאי לאו לאיתווי כה"ג וליטעמיך כל שבדרך ירידתו לאיתווי מאי אלא לאיתווי קצב הכא נמי לאיתווי קצב דתניא קצב שהיה מקצב תנא חדא לפניו חייב לאחריו פטור ותניא אידך לאחריו חייב לפניו פטור ותניא אידך בין לפניו בין לאחריו חייב ותניא אידך בין לפניו בין לאחריו פטור ולא קשיא כאן בירידה שלפניו ועליה שלאחריו כאן בעליה שלפניו וירידה שלאחריו כאן בירידה שלפניו ושל אחריו כאן בעליה שלפניו ושל אחריו לימא כתנאי היה עולה בסולם ונשמט שליכה מתחתיו תני חדא חייב ותניא אידך פטור מאי לאו בהא קא מיפלגי דמר סבר ירידה היא ומר סבר עליה היא לא דכ"ע עליה היא ולא קשיא כאן לניזקין כאן לגלות איבעית אימא הא והא לגלות ולא קשיא הא דאתליע הא דלא אתליע ואיבעית אימא הא והא דלא אתליע ולא קשיא הא דמיהדק והא דלא מיהדק:

דף ז, ב משנה נשמט הברזל מקתו והרג רבי אומר אינו גולה וחכמים אומרים גולה מן העץ המתבקע רבי אומר גולה וחכמים אומרים אינו גולה:

דף ז, ב גמרא תניא אמר להם רבי לחכמים וכי נאמר (דברים יט) ונשל הברזל מעצו והלא לא נאמר אלא מן העץ ועוד נאמר עץ למטה ונאמר עץ למעלה מה עץ האמור

למעלה מן העץ המתבקע אף עץ האמור למטה מן העץ המתבקע אמר רב חייא בר אשי
אמר רב ושניהם מקרא אחד דרשו ונשל הברזל מן העץ רבי סבר יש אם למסורת ונישל
כתיב ורבנן סברי יש אם למקרא ונשל קרינן ורבי יש אם למסורת סבירא ליה
דף ה,א גמרא והאמר רב יצחק בר' יוסף אמר רבי יוחנן רבי ורבי יהודה בן רועץ וב"ש
ור"ש ור"ע כולהו סבירי להו יש אם למקרא היינו דקאמר להו ועוד אמר רב פפא מאן
דשדא פיסא לדיקלא ואתר תמרי ואזול תמרי וקטול באנו למחלוקת דרבי ורבנן פשיטא
מהו דתימא ככח כחו דמי קמ"ל אלא כח כחו לרבי היכי משכחת לה כגון דשדא פיסא
ומחיה לגרמא ואזיל גרמא ומחיה לכבאסא ואתר תמרי ואזול תמרי וקטול:
דף ה,א משנה הזורק אבן לרה"ר והרג ה"ז גולה ר"א בן יעקב אומר אם מכשיצאתה
האבן מידו הוציא הלה את ראשו וקבלה ה"ז פטור זרק את האבן לחצרו והרג אם יש
רשות לניזק ליכנס לשם גולה ואם לאו אינו גולה שנאמר (דברים יט) ואשר יבא את רעהו
ביער מה היער רשות לניזק ולמזיק ליכנס לשם אף כל רשות לניזק ולמזיק להכנס לשם
יצא חצר בעל הבית שאין רשות לניזק <ולמזיק> ליכנס לשם אבא שאול אומר מה חטבת
עצים רשות אף כל רשות יצא האב המכה את בנו והרב הרודה את תלמידו ושליח ב"ד:
דף ה,א גמרא לרה"ר מזיד הוא אמר רב שמואל בר יצחק בסותר את כותלו איבעי ליה
לעיוני בסותר את כותלו בלילה נמי איבעי ליה לעיוני בסותר את כותלו לאשפה
האי אשפה ה"ד אי שכיחי בה רבים פושע הוא אי לא שכיחי בה רבים אנוס הוא א"ר פפא
לא צריכא אלא לאשפה העשויה ליפנות בה בלילה ואין עשויה ליפנות בה ביום ואיכא
דמקרי ויתיב פושע לא הוי דהא אינה עשויה ליפנות בה ביום אונס נמי לא הוי דהא איכא
דמקרי ויתיב: רבי אליעזר בן יעקב אומר וכו': ת"ר (דברים יט) ומצא פרט למצוי את
עצמו מכאן אמר רבי אליעזר בן יעקב אם משיצתה האבן מידו הוציא הלה את ראשו
וקבלה פטור למימרא דמצא מעיקרא משמע ורמיניה (ויקרא כה) ומצא פרט למצוי שלא
ימכור ברחוק ויגאול בקרוב ברעה ויגאול ביפה אמר רבא הכא מענייניה דקרא והתם
מענייניה דקרא התם מענייניה דקרא ומצא דומיא (ויקרא כה) דוהשיגה ידו מה השיגה ידו
מהשתא אף מצא נמי מהשתא הכא מענייניה דקרא ומצא דומיא דיער מה יער מידי
דאיתיה מעיקרא אף ומצא נמי מידי דאיתיה מעיקרא: הזורק את האבן וכו': א"ל ההוא
מרבנן לרבא ממאי דמחטבת עצים דרשות דלמא מחטבת עצים דסוכה ומחטבת עצים
דמערכה ואפ"ה אמר רחמנא ליגלי א"ל כיון דאם מצא חטוב <אינו חוטב> לאו מצוה
השתא נמי לאו מצוה איתביה רבינא לרבא יצא האב המכה את בנו והרב הרודה את
תלמידו ושליח ב"ד לימא כיון דאילו גמיר לאו מצוה השתא נמי לאו מצוה התם אע"ג
דגמיר מצוה דכתיב (משלי כט) יסר בנך ויניחך ויתן מעדנים לנפשך הדר אמר רבא לאו
מילתא היא דאמרי (דברים יט) ואשר יבא את רעהו ביער <מה יער> דאי בעי עייל ואי
בעי לא עייל ואי סלקא דעתך מצוה מי סגיא דלא עייל אמר ליה רב אדא בר אהבה לרבא
כל היכא דכתיב אשר דאי בעי הוא אלא מעתה (במדבר יט) ואיש אשר יטמא ולא יתחטא
אי בעי מיטמא אי בעי לא מיטמא מת מצוה דלא סגי דלא מיטמא הכי נמי דפטור שאני
התם דאמר קרא

דף ה,ב גמרא טמא יהיה מ"מ ההוא מיבעי ליה לכדתניא טמא יהיה לרבות טבול יום
טומאתו בו לרבות מחוסר כיפורים א"ל אנא מעוד <טומאתו> קא אמינא איכא דמתני לה
אהא (שמות לד) בחריש ובקציר תשבות ר"ע אומר אינו צ"ל חריש של שביעית וקציר

של שביעית שהרי כבר נאמר (ויקרא כה) שדך לא תזרע וכרמך לא תזמור אלא אפילו חריש של ערב שביעית שנכנס לשביעית וקציר של שביעית שיצא למוצאי שביעית רבי ישמעאל אומר מה חריש רשות אף קציר רשות יצא קציר העומר שהוא מצוה א"ל ההוא מרבנן לרבא ממאי דחרישה דרשות דלמא חרישת עומר דמצוה ואפ"ה אמר רחמנא תשבות א"ל כיון דאם מצא חרוש אינו חורש לאו מצוה איתיביה רבינא לרבא יצא האב המכה את בנו והרב הרודה את תלמידו ושליח ב"ד ואמאי לימא כיון דאילו גמיר לאו מצוה השתא נמי לאו מצוה התם אע"ג דגמיר נמי מצוה קא עביד דכתיב (משלי כט) יסר בנך ויניחך הדר אמר רבא לאו מילתא היא דאמרי קצירה דומיא דחרישה מה חרישה מצא חרוש אינו חורש אף קצירה נמי <מצא קצור אינו קוצר> ואי ס"ד מצוה מצא קצור אינו קוצר מצוה לקצור ולהביא:

דף ת,ב משנה האב גולה על ידי הבן והבן גולה ע"י האב הכל גולין על ידי ישראל וישראל גולין על ידיהן חוץ מגר תושב וגר תושב אינו גולה אלא על ידי גר תושב:
דף ת,ב גמרא האב גולה ע"י הבן והאמרת יצא האב המכה את בנו דגמיר והאמרת אע"ג דגמיר מצוה קעביד בשוליא דנגרי שוליא דנגרי חיותא היא דלמדיה דגמיר אומנותא אחריתי: והבן גולה ע"י האב כו': ורמינהי (במדבר לה) מכה נפש פרט למכה אביו אמר רב כהנא לא קשיא הא ר"ש והא רבנן לר"ש דאמר חנק חמור מסייף שגגת סייף ניתנה לכפרה שגגת חנק לא ניתנה לכפרה לרבנן דאמרי סייף חמור מחנק הורג אביו [בשוגג] שגגת סייף הוא ושגגת סייף ניתנה לכפרה רבא אמר פרט לעושה חבורה באביו בשוגג ס"ד אמינא כיון דבמזיד בר קטלא הוא בשוגג נמי ליגלי קמ"ל: הכל גולין על ידי ישראל וכו': הכל גולין על ידי ישראל לאיתויי מאי לאיתויי עבד <וכותי> {וגוי} תנינא להא דת"ר עבד וכותי גולה ולוקה ע"י ישראל וישראל גולה ולוקה ע"י כותי ועבד בשלמא עבד וכותי גולה ע"י ישראל ולוקה גולה דקטליה ולוקה דלטייה אלא ישראל גולה ולוקה ע"י כותי בשלמא גולה דקטליה אלא לוקה אמאי דלטייה (שמות כב) ונשיא בעמך לא תאור בעושה מעשה עמך אלא אמר רב אחא בר יעקב כגון שהעיד בו והוזם דכוותיה גבי עבד שהעיד בו והוזם עבד בר עדות הוא אלא אמר רב אחא בריה דרב איקא הכא במאי עסקינן כגון שהכהו הכאה

דף ט,א גמרא שאין בה שוה פרוטה דא"ר אמי א"ר יוחנן הכהו הכאה שאין בה שוה פרוטה לוקה ולא מקשינן הכאה לקללה: חוץ מעל ידי גר תושב וכו': אלמא גר תושב <עובד כוכבים> {גוי} הוא אימא סיפא גר תושב גולה ע"י גר תושב אמר רב כהנא לא קשיא כאן בגר תושב שהרג גר תושב כאן בגר תושב שהרג ישראל איכא דרמי קראי אהדדי כתיב (במדבר לה) לבני ישראל ולגר ולתושב בתוכם תהיינה שש הערים וכתוב (במדבר לה) והיו לכם הערים למקלט לכם ולא לגרים אמר רב כהנא ל"ק כאן בגר תושב שהרג ישראל כאן בגר תושב שהרג גר תושב ורמינהי לפיכך גר <עובד כוכבים> {וגוי} שהרגו נהרגין קתני גר דומיא <דעובד כוכבים> {דגוי} מה <עובד כוכבים> {גוי} לא שנא דקטל בר מיניה ולא שנא דקטל דלאו בר מיניה נהרג אף גר לא שנא דקטל בר מיניה ולא שנא דקטל דלאו בר מיניה נהרג אמר רב חסדא ל"ק כאן שהרגו דרך ירידה כאן שהרגו דרך עלייה דרך ירידה דישראל גלי איהו נמי סגי ליה בגלות דרך עלייה דישראל פטור הוא נהרג א"ל רבא ולא ק"ו הוא ומה דרך ירידה דישראל גלי איהו נמי סגי ליה בגלות דרך עלייה דישראל פטור איהו נהרג אלא אמר רבא באומר מותר א"ל אביי אומר

מותר אנוס הוא א"ל שאני אומר אומר מותר קרוב למזיד הוא ואזדו לטעמייהו דאיתמר כסבור בהמה ונמצא אדם כנעני ונמצא גר תושב רבא אומר חייב אומר מותר קרוב למזיד הוא רב חסדא אומר פטור אומר מותר אנוס הוא איתיביה רבא לרב חסדא (בראשית כ) הנך מת על האשה אשר לקחת מאי לאו בידי אדם לא בידי שמים דיקא נמי דכתיב (בראשית כ) מחטוא לי ולטעמיך (בראשית לט) וחטאתי לאלהים לאלהים ולא לאדם אלא דינו מסור לאדם הכא נמי דינו מסור לאדם איתיביה אביי לרבא (בראשית כ) הגוי גם צדיק תהרוג התם כדקא מהדרי עלויה (בראשית כ) ועתה השב אשת האיש כי נביא הוא דף ט,ב גמרא אשת נביא הוא דתיהדר דלאו נביא לא תיהדר אלא כדאמר ר' שמואל בר נחמני דאמר ר' שמואל בר נחמני אמר ר' יונתן הכי קאמר ליה (בראשית כ) ועתה השב <את> אשת האיש מכל מקום ודקאמרת הגוי גם צדיק תהרוג הלא הוא אמר לי אחותי היא וגו' נביא הוא וממך למד אכסנאי הוא שבא לעיר על עסקי אכילה ושתייה שואלין אותו כלום שואלין אותו אשתך זו אחותך זו מכאן שבן נח נהרג שהיה לו ללמוד ולא למד: דף ט,ב משנה הסומא אינו גולה דברי רבי יהודה ר' מאיר אומר גולה השונא אינו גולה רבי יוסי אומר השונא נהרג מפני שהוא כמועד רבי שמעון אומר יש שונא גולה ויש שונא שאינו גולה זה הכלל כל שהוא יכול לומר לדעת הרג אינו גולה ושלא לדעת הרג הרי זה גולה:

דף ט,ב גמרא ת"ר (במדבר לה) בלא ראות פרט לסומא דברי רבי יהודה רבי מאיר אומר בלא ראות לרבות את הסומא מאי טעמא דרבי יהודה דכתיב (דברים יט) ואשר יבא את רעהו ביער אפילו סומא אתא בלא ראות מעטיה ורבי מאיר בלא ראות למעט בבלי דעת למעט הוי מיעוט אחר מיעוט ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות ורבי יהודה בבלי דעת פרט למתכוין הוא דאתא: ר' יוסי אומר השונא נהרג כו': והא לא אתרו ביה מתניתין רבי יוסי בר יהודה היא דתניא רבי יוסי בר יהודה אומר חבר אינו צריך התראה לפי שלא ניתנה התראה אלא להבחין בין שוגג למזיד: רבי שמעון אומר יש שונא גולה וכו': תניא כיצד אמר רבי שמעון יש שונא גולה ויש שונא שאינו גולה נפסק גולה נשמט אינו גולה והתניא ר' שמעון אומר לעולם אינו גולה עד שישמט מחצלו מידו קשיא נפסק אנפסק קשיא נשמט אנשמט נפסק אנפסק לא קשיא הא באוהב והא בשונא נשמט אנשמט לא קשיא הא רבי והא רבנן:

דף ט,ב משנה להיכן גולין לערי מקלט לשלש שבעבר הירדן ולשלש שבארץ כנען שנאמר (במדבר לה) את שלש הערים תתנו מעבר לירדן ואת שלש הערים תתנו בארץ כנען וגו' עד שלא נבחרו שלש שבארץ ישראל לא היו שלש שבעבר הירדן קולטות שנאמר שש ערי מקלט תהיינה עד שיהיו ששתן קולטות כאחת ומכוונות להן דרכים מזו לזו שנאמר (דברים יט) תכין לך הדרך ושלשת וגו' ומוסרין להן שני ת"ח שמא יהרגנו בדרך וידברו אליו רבי מאיר אומר <אף> הוא מדבר ע"י עצמו שנאמר (דברים יט) וזה דבר הרוצה רבי יוסי בר יהודה אומר בתחלה אחד שוגג ואחד מזיד מקדימין לערי מקלט וב"ד שולחין ומביאין אותו משם מי שנתחייב מיתה בב"ד הרגוהו ושלא נתחייב מיתה פטרוהו מי שנתחייב גלות מחזירין אותו למקומו שנאמר (במדבר לה) והשיבו אותו העדה אל עיר מקלטו וגו':

דף ט,ב גמרא תנו רבנן שלש ערים הבדיל משה בעבר הירדן וכנגדן הבדיל יהושע בארץ כנען ומכוונות היו כמין שתי שורות שבכרם (יהושוע כ) חברון ביהודה כנגד (דברים ד)

בצר במדבר שכם בהר אפרים כנגד רמות בגלעד קדש בהר נפתלי כנגד גולן בבשן
ושלשת שיהו משולשין שיהא מדרום לחברון כמחברון לשכם ומחברון לשכם כמשכם
לקדש ומשכם לקדש כמקדש לצפון בעבר הירדן תלת בארץ ישראל תלת אמר אביי
בגלעד שכיחי רוצחים

דף י, א גמרא דכתיב (הושע ו) גלעד קרית פועלי און עקובה מדם מאי עקובה מדם א"ר
אלעזר שהיו עוקבין להרוג נפשות ומאי שנא מהאי גיסא ומהאי גיסא דמרחקי ומאי שנא
מזיעאי דמקרבי אמר אביי בשכם נמי שכיחי רוצחים דכתיב (הושע ו) וכחכי איש גדודים
חבר כהנים דרך ירצחו שכמה וגו' מאי חבר כהנים א"ר אלעזר שהיו מתחברין להרוג
נפשות ככהנים הללו שמתחברין לחלוק תרומות בבית הגרנות ותו ליכא והא כתיב
(במדבר לה) ועליהם תתנו ארבעים ושתים עיר אמר אביי הללו קולטות בין לדעת בין
שלא לדעת הללו לדעת קולטות שלא לדעת אינן קולטות וחברון עיר מקלט הוא והכתיב
(שופטים א) ויתנו לכלב את חברון כאשר דבר משה אמר אביי פרוודהא דכתיב (יהושע
כא) ואת שדה העיר ואת חצריה נתנו לכלב בן יפנה וקדש עיר מקלט הואי והכתיב
(יהושע יט) וערי מבצר הצדים צר וחמת רקת וכנרת [וגו'] וקדש ואדרעי ועין חצור
ותניא ערים הללו אין עושין אותן לא טירין קטנים ולא כרכים גדולים אלא עיירות
בינוניות אמר רב יוסף תרתי קדש הואי אמר רב אשי כגון סליקום ואקרא דסליקום גופא
ערים הללו אין עושין אותן לא טירין קטנים ולא כרכין גדולים אלא עיירות בינוניות ואין
מושיבין אותן אלא במקום מים ואם אין שם מים מביאין להם מים ואין מושיבין אותן אלא
במקום שווקים ואין מושיבין אותן אלא במקום אוכלוסין נתמעטו אוכלוסיהן מוסיפין
עליהן נתמעטו דיוריהן מביאין להם כהנים ליום וישראלים ואין מוכרין בהן לא כלי זיין
ולא כלי מצודה דברי רבי נחמיה וחכמים מתירין ושויין שאין פורסין בתוכן מצודות ואין
מפשילין לתוכן חבלים כדי שלא תהא רגל גואל הדם מצויה שם א"ר יצחק מאי קרא
(דברים ד) ונס אל אחת מן הערים האל וחי עביד ליה מידי דתהוי ליה חיותא תנא תלמיד
שגלה מגלין רבו עמו שנאמר וחי עביד ליה מידי דתהוי ליה חיותא אמר ר' זעירא מכאן
שלא ישנה אדם לתלמיד שאינו הגון א"ר יוחנן הרב שגלה מגלין ישיבתו עמו איני והא
א"ר יוחנן מנין לדברי תורה שהן קולטין שנאמר (דברים ד) את בצר במדבר וגו' [וכתיב
בתריה] (דברים ד) וזאת התורה לא קשיא הא בעידנא דעסיק בה הא בעידנא דלא עסיק
בה ואי בעית אימא מאי קולטין ממלאך המות כי הא דרב חסדא הוה יתיב וגריס בבי רב
ולא הוה קא יכול שליחא [דמלאכא דמותא] למיקרב לגביה דלא הוה שתיק פומיה
מגירסא סליק ויתיב אארזא דבי רב פקע ארזא ושתיק ויכיל ליה א"ר תנחום בר חנילאי
מפני מה זכה ראובן לימנות בהצלה תחלה מפני שהוא פתח בהצלה תחלה שנאמר
(בראשית לז) וישמע ראובן ויצילהו מידם דרש רבי שמלאי מאי דכתיב (דברים ד) אז
יבדיל משה שלש ערים בעבר הירדן מזרחה [שמש] אמר לו הקב"ה למשה הזרח שמש
לרוצחים איכא דאמרי א"ל הזרחת שמש לרוצחים דרש רבי סימאי מאי דכתיב (קוהלת
ה) אוהב כסף לא ישבע כסף ומי אוהב בהמון לא תבואה אוהב כסף לא ישבע כסף זה
משה רבינו שהיה יודע שאין שלש ערים שבעבר הירדן קולטות עד שלא נבחרו שלש
בארץ כנען ואמר מצוה שבאה לידי אקיימנה ומי אוהב בהמון לא תבואה למי נאה ללמד
בהמון מי שכל תבואה שלו והיינו דא"ר אלעזר מאי דכתיב (תהילים קו) מי ימלל גבורות
ה' ישמיע כל תהלתו למי נאה <ללמד> [למלל] גבורות ה' מי שיכול להשמיע כל תהלתו

ורבנן ואיתימא רבה בר מרי אמר מי אוהב בהמון לו תבואה כל האוהב <למלמד> בהמון לו תבואה יהבו ביה רבנן עינייהו ברבא בריה דרבה <סימן אשי ללמוד רבינא ללמד> רב אשי אמר כל האוהב ללמוד בהמון לו תבואה והיינו דא"ר יוסי בר' חנינא מאי דכתיב (ירמיהו נ) חרב אל הבדים ונואלו חרב על צוארי שונאיהם של <ת"ח> {ישראל} שיושבין ועוסקין בתורה בד בבד ולא עוד אלא שמתפשין כתיב הכא ונואלו וכתוב התם (במדבר יב) אשר נואלנו ולא עוד אלא שחוטאין שנאמר ואשר חטאנו ואיבעית אימא מהכא (ישעיהו יט) נואלו שרי צוען רבינא אמר כל האוהב ללמד בהמון לו תבואה והיינו דאמר רבי הרבה תורה למדתי מרבתי ומחבירי יותר מהם ומתלמידי יותר מכולן א"ר יהושע בן לוי מאי דכתיב (תהילים קכב) עומדות היו רגלינו בשעריך ירושלם מי גרם לרגלינו שיעמדו במלחמה שערי ירושלם שהיו עוסקים בתורה וא"ר יהושע בן לוי מאי דכתיב (תהילים קכב) שיר המעלות לדוד שמחתי באומרים לי בית ה' נלך אמר דוד לפני הקדוש ברוך הוא רבש"ע שמעתי בני אדם שהיו אומרים מתי ימות זקן זה ויבא שלמה בנו ויבנה בית הבחירה ונעלה לרגל ושמחתי אמר לו הקב"ה (תהילים פד) כי טוב יום בחצריך מאלף טוב לי יום אחד שאתה עוסק בתורה לפני מאלף עולות שעתיד שלמה בנך להקריב לפני על גבי המזבח: ומכוונות להם דרכים וכו': תניא ר' אליעזר בן יעקב אומר דף י, ב גמרא מקלט היה כתוב על פרשת דרכים כדי שיכיר הרוצח ויפנה לשם אמר רב כהנא מאי קרא (דברים יט) תכין לך הדרך עשה [לך] הכנה לדרך רב חמא בר חנינא פתח לה פתחא להאי פרשתא מהכא (תהילים כה) טוב וישר ה' על כן יורה חטאים בדרך אם לחטאים יורה ק"ו לצדיקים ר"ש בן לקיש פתח לה פתחא להאי פרשתא מהכא (שמות כא) ואשר לא צדה והאלהים אנה לידו וגו' (שמואל א כד) כאשר יאמר משל הקדמוני מרשעים יצא רשע וגו' במה הכתוב מדבר בשני בני אדם שהרגו את הנפש אחד הרג בשוגג ואחד הרג במזיד לזה אין עדים ולזה אין עדים הקב"ה מזמינן לפונדק אחד זה שהרג במזיד יושב תחת הסולם וזה שהרג בשוגג יורד בסולם ונפל עליו והרגו זה שהרג במזיד נהרג וזה שהרג בשוגג גולה אמר רבה בר רב הונא אמר רב הונא ואמרי לה אמר רב הונא א"ר אלעזר מן התורה ומן הנביאים ומן הכתובים בדרך שאדם רוצה לילך בה מוליכין אותו מן התורה דכתיב (במדבר כב) לא תלך עמהם וכתוב (במדבר כב) קום לך אתם מן הנביאים דכתיב (ישעיהו מח) אני ה' אלהיך מלמדך להועיל מדריךך בדרך <זו> תלך מן הכתובים דכתיב (משלי ג) אם ללצים הוא יליץ ולענוים יתן חן אמר רב הונא רוצח שגלה לעיר מקלט ומצאו גואל הדם והרגו פטור קסבר (דברים יט) ולו אין משפט מות בגואל הדם הוא דכתיב מיתבי ולו אין משפט מות ברוצח הכתוב מדבר אתה אומר ברוצח או אינו אלא בגואל הדם כשהוא אומר (דברים יט) והוא לא שונא לו מתמול שלשום הוי אומר ברוצח הכתוב מדבר הוא דאמר כי האי תנא דתניא ולו אין משפט מות בגואל הדם הכתוב מדבר אתה אומר בגואל הדם הכתוב מדבר או אינו אלא ברוצח כשהוא אומר (דברים יט) כי לא שונא הוא לו מתמול שלשום הרי רוצח אמור הא מה אני מקיים ולו אין משפט מות בגואל הדם הכתוב מדבר תנן מוסרין לו שני ת"ח שמא יהרגנו בדרך וידברו אליו מאי לאו דמתרו ביה דאי קטיל בר קטלא הוא לא כדתניא וידברו אליו דברים הראוים לו אומרים לו אל תנהג בו מנהג שופכי דמים בשגגה בא מעשה לידו ר"מ אומר הוא מדבר ע"י עצמו שנאמר (דברים יט) וזה דבר הרוצח אמרו לו הרבה שליחות עושה אמר מר בשגגה בא מעשה לידו פשיטא דאי במזיד בר גלות הוא אין והא תניא ר'

יוסי בר' יהודה אומר בתחלה אחד שוגג ואחד מזיד מקדימין לערי מקלט וב"ד שולחין ומביאין אותם משם מי שנתחייב מיתה הרגוהו שנאמר (דברים יט) ושלחו זקני עירו ולקחו אותו משם ונתנו אותו ביד גואל הדם ומת מי שלא נתחייב פטרוהו שנאמר (במדבר לה) והצילו העדה את הרוצח מיד גואל הדם מי שנתחייב גלות מחזירין אותו למקומו שנא' (במדבר לה) והשיבו אותו העדה אל עיר מקלטו אשר נס שמה רבי אומר מעצמן הן גולין כסבורין הן אחד שוגג ואחד מזיד קולטות והן אינן יודעין שבשוגג קולטות במזיד אינן קולטות א"ר אלעזר עיר שרובה רוצחים אינה קולטת שנאמר (יהושוע כ) ודבר באזני זקני העיר ההיא את דבריו ולא שהושוו דבריהן לדבריו וא"ר אלעזר עיר שאין בה זקנים אינה קולטת דבעינן זקני העיר וליכא איתמר עיר שאין בה זקנים רבי אמי ור' אסי חד אמר קולטת וחד אמר אינה קולטת למאן דאמר אינה קולטת בעינן זקני העיר וליכא למאן דאמר קולטת מצוה בעלמא ועיר שאין בה זקנים ר' אמי ורבי אסי חד אמר נעשה בה בן סורר ומורה וחד אמר אין נעשה בה בן סורר ומורה למ"ד אין נעשה בה בן סורר ומורה בעינן (דברים כא) זקני עירו וליכא למ"ד נעשה בה בן סורר ומורה בעלמא ועיר שאין בה זקנים ר' אמי ור' אסי חד אמר מביאה עגלה ערופה וחד אמר אינה מביאה עגלה ערופה למ"ד אינה מביאה עגלה ערופה בעינן (דברים כא) זקני העיר ההיא וליכא למאן דאמר מביאה עגלה ערופה מצוה בעלמא א"ר חמא בר חנינא מפני מה נאמרה פרשת רוצחים

דף יא,א גמרא בלשון עזה דכתיב (יהושוע כ) וידבר ה' אל יהושע לאמר דבר אל בני ישראל לאמר תנו לכם את ערי המקלט אשר דברתי אליכם וגו' מפני שהן של תורה למימרא דכל דיבור לשון קשה אין כדכתיב (בראשית מב) דבר האיש אדוני הארץ אתנו קשות והתניא (מלאכי ג) נדברו אין נדברו אלא לשון נחת וכן הוא אומר (תהילים מז) ידבר עמים תחתינו דבר לחוד ידבר לחוד: <סימנ"י רבנ"ן מהמנ"י וספר"י> פליגי בה רבי יהודה ורבנן חד אמר מפני ששיהם וחד אמר מפני שהן של תורה (יהושוע כד) ויכתוב יהושע את הדברים האלה בספר תורת אלהים פליגי בה ר' יהודה ור' נחמיה חד אמר שמנה פסוקים וחד אמר ערי מקלט בשלמא למ"ד ח' פסוקים היינו דכתיב בספר תורת אלהים אלא למ"ד ערי מקלט מאי בספר תורת אלהים ה"ק ויכתוב יהושע בספרו את הדברים האלה הכתובים בספר תורת אלהים ספר שתפרו בפשתן פליגי בה ר' יהודה ור"מ חד אמר כשר וחד אמר פסול למ"ד פסול דכתיב (שמות יג) למען תהיה תורת ה' בפיך ואיתקש כל התורה כולה לתפילין מה תפילין הלכה למשה מסיני לתופרן בגידין אף כל לתופרן בגידין ואידך כי איתקש למותר בפיך להלכותיו לא איתקש אמר רב חזינן להו לתפילין דבי חביבי דתפירי בכיתנא ולית הלכתא כוותיה:

דף יא,א משנה אחד משוח בשמן המשחה ואחד המרובה בבגדים ואחד שעבר ממשיחותו מחזירין את הרוצח רבי יהודה אומר אף משוח מלחמה מחזיר את הרוצח לפיכך אימותיהן של כהנים מספקות להן מחיה וכסות כדי שלא יתפללו על בניהם שימותו:

דף יא,א גמרא מנא הני מילי אמר רב כהנא דאמר קרא (במדבר לה) וישב בה עד מות הכהן הגדול וכתוב (במדבר לה) כי בעיר מקלטו ישב עד מות הכהן הגדול וכתוב (במדבר לה) ואחרי מות הכהן הגדול ור' יהודה כתיב קרא אחרינא (במדבר לה) לשוב לשבת בארץ עד מות הכהן <וגו'> ואידך מדלא כתיב הגדול חד מהנך הוא: לפיכך אימותיהן של כהנים וכו': טעמא דלא מצלו הא מצלו מייתי והכתיב (משלי כו) כצפור לנווד כדרור

לעוף כן קללת חנם לא תבא <א"ל> [אמר] ההוא סבא מפירקיה דרבא שמיע לי שהיה להן לבקש רחמים על דורן ולא בקשו ואיכא דמתני כדי שיתפללו על בניהם שלא ימותו טעמא דמצלו הא לא מצלו מייתי מאי הוה ליה למעבד הכא אמרינן טוביה חטא וזיגוד מנגיד התם אמרי שכם נסיב ומבגאי גזיר אמר <ליה> ההוא סבא מפירקיה דרבא שמיע לי שהיה להן לבקש רחמים על דורן ולא בקשו כי הא דההוא גברא דאכליה אריא ברחוק תלתא פרסי מיניה דר' יהושע בן לוי ולא אישתעי אליהו בהדיה תלתא יומי אמר רב יהודה אמר רב קללת חכם אפי' בחנם היא באה מנלן מאחיתופל שבשעה שכרה דוד שיתין קפא תהומא בעא למישטפא לעלמא אמר מהו לכתוב שם אחספא ומישדא בתהומא דליקו אדוכתיה ליכא דאמר ליה מידי אמר כל היודע דבר זה ואינו אומרו יחנק בגרונו נשא אחיתופל ק"ו בעצמו אמר ומה לעשות שלום בין איש לאשתו אמרה התורה שמי שנכתב בקדושה ימחה על המים לכל העולם כולו לא כל שכן א"ל שרי כתב שם אחספא שדי אתהומא נחת וקם אדוכתיה ואפ"ה כתיב (שמואל ב יז) ואחיתופל ראה כי לא נעשתה עצתו ויחבוש את החמור ויקם וילך אל ביתו <ו>אל עירו ויצו אל ביתו ויחנק וגו' א"ר אבהו קללת חכם אפילו על תנאי היא באה מנלן מעלי דקאמר ליה [עלי] לשמואל (שמואל א ג) כה יעשה לך אלהים וכה יוסיף אם תכחד ממני דבר ואף על גב דכתיב (שמואל א ג) ויגד לו שמואל את כל הדברים ולא כחד ממנו [ואפ"ה] כתיב (שמואל א ח) ולא הלכו בניו בדרכיו וגו'

דף יא,ב גמרא אמר רב יהודה אמר רב נידוי על תנאי צריך הפרה מנלן מיהודה דכתיב (בראשית מג) אם לא הביאותיו אליך וגו' וא"ר שמואל בר נחמני א"ר יונתן מאי דכתיב (דברים לג) יחי ראובן ואל ימות וגו' וזאת ליהודה כל אותן מ' שנה שהיו ישראל במדבר עצמותיו של יהודה היו מגולגלין בארון עד שעמד משה ובקש עליו רחמים אמר לפניו רבוננו של עולם מי גרם לראובן שיודה יהודה (דברים לג) וזאת ליהודה שמע ה' קול יהודה עאל איבריה לשפא לא הוה קא מעיילי ליה למתיבתא דרקיע (דברים לג) ואל עמו תביאנו לא הוה קא ידע למישקל ומיטרח בשמעתא בהדי רבנן (דברים לג) ידיו רב לו לא הוה ידע לפרוקי קושיא (דברים לג) ועזר מצריו תהיה איבעיא להו במיתת כולן הוא חוזר או דלמא במיתת אחד מהן ת"ש נגמר דינו בלא כ"ג אינו יוצא משם לעולם ואם איתא ליהדר <ביה> בדהנך בדליכא:

דף יא,ב משנה משנגמר דינו מת כ"ג ה"ז אינו גולה אם עד שלא נגמר דינו מת כ"ג ומנו אחר תחתיו ולאחר מכן נגמר דינו חוזר במיתתו של שני נגמר דינו בלא כ"ג וההורג כ"ג וכ"ג שהרג אינו יוצא משם לעולם ואינו יוצא לא לעדות מצוה ולא לעדות ממון ולא לעדות נפשות ואפי' ישראל צריכים לו ואפי' שר צבא ישראל כיואב בן צרויה אינו יוצא משם לעולם שנאמר (במדבר לה) אשר נס שמה שם תהא דירתו שם תהא מיתתו שם תהא קבורתו כשם שהעיר קולטת כך תחומה קולט רוצח שיצא חוץ לתחום ומצאו גואל הדם רבי יוסי הגלילי אומר מצוה ביד גואל הדם ורשות ביד כל אדם רבי עקיבא אומר רשות ביד גואל הדם וכל אדם חייבין עליו:

דף יא,ב גמרא מ"ט אמר אביי ק"ו ומה מי שגלה כבר יצא עכשיו מי שלא גלה אינו דין שלא יגלה ודלמא האי דגלה איכפר ליה האי דלא גלה לא מידי גלות קא מכפרא מיתת כהן הוא דמכפרא: אם עד שלא נגמר דינו וכו': מנא הני מילי אמר רב כהנא דאמר קרא (במדבר לה) וישב בה עד מות הכהן הגדול אשר משח אותו בשמן הקדש וכי הוא מושחו

אלא זה שנמשח בימיו מאי הוה ליה למעבד היה לו לבקש רחמים שיגמור דינו לזכות ולא ביקש אמר אביי נקטינן נגמר דינו ומת מוליכין את עצמותיו לשם דכתיב (במדבר לה) לשוב לשבת בארץ עד מות הכהן ואיזהו ישיבה שהיא בארץ הוי אומר זו קבורה תנא מת קודם שמת כ"ג מוליכין עצמותיו על קברי אבותיו דכתיב (במדבר לה) ישוב הרוצח אל ארץ אחוזתו איזהו ישיבה שהיא בארץ אחוזתו הוי אומר זו קבורה נגמר דינו ונעשה כהן בן גרושה או בן חלוצה פליגי בה רבי אמי ור' יצחק נפחא חד אומר מתה כהונה וחד אומר בטלה כהונה לימא בפלוגתא דר"א ורבי יהושע קא מיפלגי דתנן היה עומד ומקריב ע"ג המזבח ונודע שהוא בן גרושה או בן חלוצה ר"א אומר כל קרבנות שהקריב פסולין ורבי יהושע מכשיר מאן דאמר מתה כר' יהושע ומאן דאמר בטלה כרבי אליעזר

דף יב, א גמרא אליבא דרבי אליעזר כולי עלמא לא פליגי כי פליגי אליבא דר' יהושע מאן דאמר מתה כרבי יהושע ומאן דאמר בטלה עד כאן לא קאמר רבי יהושע התם דכתיב (דברים לג) ברך ה' חילו ופועל ידיו תרצה אפי' חללין שבו אבל הכא אפי' רבי יהושע מודה: נגמר דינו וכו': אמר רב יהודה אמר רב שתי טעיות טעה יואב באותה שעה דכתיב (מלכים א ב) וינס יואב אל אהל ה' ויחזק בקרנות המזבח טעה שאינו קולט אלא גגו והוא תפס בקרנותיו טעה שאינו קולט אלא מזבח בית עולמים והוא תפס מזבח של שילה אביי אומר בהא נמי מיטעא טעה טעה שאינו קולט אלא כהן ועבודה בידו והוא זר היה אמר ריש לקיש שלש טעיות עתיד שרו של רומי לטעות דכתיב (ישעיהו סג) מי זה בא מאדום חמוץ בגדים מבצרה טועה שאינה קולטת אלא בצר והוא גולה לבצרה טועה שאינה קולטת אלא שוגג והוא מזיד היה טועה שאינה קולטת אלא אדם והוא מלאך הוא אמר ר' אבהו ערי מקלט לא נתנו לקבורה דכתיב (במדבר לה) ומגרשיהם יהיו לבהמתם ולרכושם ולכל חיייתם לחיים נתנו ולא לקבורה מיתיבי שמה שם תהא דירתו שם תהא מיתתו שם תהא קבורתו רוצח שאני דגלי ביה רחמנא: כשם שהעיר קולטת וכו': ורמינהו (במדבר לה) וישב בה בה ולא בתחומה אמר אביי לא קשיא כאן לקלוט כאן לדור לדור תיפוק ליה דאין עושין שדה מגרש ולא מגרש שדה לא מגרש עיר ולא עיר מגרש אמר רב ששת לא נצרכה אלא למחילות: רוצח שיצא חוץ לתחום וכו': ת"ר (במדבר לה) ורצח גואל הדם את הרוצח מצוה ביד גואל הדם אין גואל הדם רשות ביד כל אדם דברי רבי יוסי הגלילי ר' עקיבא אומר רשות ביד גואל הדם וכל אדם חייבין עליו מאי טעמא דרבי יוסי הגלילי מי כתיב אם רצח ורבי עקיבא מי כתיב ירצח אמר מר זוטרא בר טוביה אמר רב רוצח שיצא חוץ לתחום ומצאו גואל הדם והרגו נהרג עליו כמאן לא כר' יוסי הגלילי ולא כר"ע הוא דאמר כי האי תנא דתניא ר' אליעזר אומר (במדבר לה) עד עמדו לפני העדה למשפט מה ת"ל לפי שנאמר (במדבר לה) ורצח גואל הדם את הרוצח יכול מיד ת"ל עד עמדו לפני העדה למשפט ורבי יוסי עקיבא האי עד עמדו לפני העדה למשפט מאי דרשי ביה ההוא מיבעי ליה לכדתניא רבי עקיבא אומר מנין לסנהדרין שראו אחד שהרג את הנפש שאין ממיתין אותו עד שיעמוד בב"ד אחר ת"ל עד עמדו לפני העדה למשפט עד שיעמוד בב"ד אחר ת"ר (במדבר לה) אם יצא יצא הרוצח אין לי אלא במזיד בשוגג מנין ת"ל אם יצא מ"מ והתניא <וההורגו> במזיד נהרג בשוגג גולה לא קשיא הא כמאן דאמר אמרינן דברה תורה כלשון בני אדם בני אדם מסתברא כמ"ד דברה תורה כלשון בני אדם שלא יהא סופו חמור מתחלתו מה תחלתו במזיד נהרג בשוגג גולה אף סופו במזיד נהרג בשוגג גולה תני חדא

אב שהרג בנו נעשה לו גואל הדם ותניא אידך אין בנו נעשה לו גואל הדם לימא הא רבי יוסי הגלילי והא ר"ע ותסברא בין למ"ד מצוה בין למ"ד רשות מי שרי והאמר רבה בר רב הונא וכן תנא דבי רבי ישמעאל לכל אין הבן נעשה שליח לאביו להכותו ולקללתו חוץ ממסית שהרי אמרה תורה (דברים יג) לא תחמול ולא תכסה עליו אלא לא קשיא הא בבנו והא בבן בנו:

דף יב, א משנה אילן שהוא עומד בתוך התחום ונופו נוטה חוץ לתחום או עומד חוץ לתחום ונופו נוטה בתוך התחום הכל הולך אחר הנוף:

דף יב, א גמרא ורמינהי אילן שהוא עומד <בתוך הפנים> [בפנים] ונוטה לחוץ או עומד בחוץ ונוטה לפנים מכנגד החומה ולפנים כלפנים מכנגד החומה ולחוץ כלחוץ מעשר אערי מקלט קא רמית מעשר בחומה תלה רחמנא ערי מקלט בדירה תלה רחמנא בנופו מתדר ליה בעיקרו לא מתדר ליה ורמי מעשר אמעשר דתניא בירושלים הלך אחר הנוף בערי מקלט הלך אחר הנוף אמר רב כהנא לא קשיא הא ר' יהודה והא רבנן דתניא **דף יב, ב גמרא** ר' יהודה אומר במערה הולך אחר פתחה באילן הולך אחר נופו אימור דשמעת ליה לר"י גבי מעשר לחומרא עיקרו בחוץ ונופו בפנים כי היכי דבנופו לא מצי פריק בעיקרו נמי לא מצי פריק עיקרו מבפנים ונופו מבחוץ כי היכי דבנופו לא מצי אכיל בלא פדייה בעיקרו נמי לא מצי אכיל בלא פדייה אלא גבי ערי מקלט בשלמא עיקרו בחוץ ונופו בפנים כי היכי דבנופו לא מצי קטיל ליה בעיקרו נמי לא מצי קטיל ליה אלא עיקרו בפנים ונופו בחוץ כי היכי דבנופו מצי קטיל ליה בעיקרו נמי מצי קטיל ליה הא גואי קאי אמר רבא בעיקרו דכולי עלמא לא פליגי דלא מצי קטיל קאי בנופו ויכול להורגו בחצים ובצורות דכ"ע לא פליגי דמצי קטיל ליה כי פליגי במהוי עיקרו דרגא לנופו מר סבר הוי עיקרו דרגא לנופו ומר סבר לא הוי עיקרו דרגא לנופו רב אשי אמר מאי אחר הנוף אף אחר הנוף:

דף יב, ב משנה הרג באותה העיר גולה משכונה לשכונה ובן לוי גולה מעיר לעיר:

דף יב, ב גמרא ת"ר (שמות כא) ושמתי לך מקום וגו' ושמתי לך בחייך מקום ממקומך אשר ינוס שמה מלמד שהיו ישראל מגלין במדבר להיכן מגלין למחנה לוייה מכאן אמרו בן לוי שהרג גולה מפלך לפלך ואם גלה לפלכו פלכו קולטו אמר רב אחא בריה דרב איקא מאי קרא (במדבר לה) כי בעיר מקלטו ישב עיר שקלטתו כבר:

דף יב, ב משנה כיוצא בו רוצח שגלה לעיר מקלטו ורצו אנשי העיר לכבדו יאמר להם רוצח אני אמרו לו אף על פי כן יקבל מהן שנאמר (דברים יט) וזה דבר הרוצח

דף יג, א משנה מעלים היו שכר ללוים דברי רבי יהודה רבי מאיר אומר לא היו מעלים להן שכר וחוזר לשררה שהיה בה דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר לא היה חוזר לשררה שהיה בה:

דף יג, א גמרא אמר רב כהנא מחלוקת בשש דמר סבר (במדבר לה) לכם לקליטה ומר סבר לכם לכל צרכיכם אבל בארבעים ושתים דברי הכל היו מעלין להם שכר א"ל רבא הא ודאי לכם לכל צרכיכם משמע אלא אמר רבא מחלוקת בארבעים ושתים דמר סבר (במדבר לה) ועליהם תתנו כי הנך לקליטה ומר סבר ועליהם תתנו כי הנך מה הנך לכל צרכיכם אף הני נמי לכל צרכיכם אבל בשש דברי הכל לא היו מעלים להן שכר: חוזר לשררה שהיה בה כו': תנו רבנן (ויקרא כה) ושב אל משפחתו ואל אחוזת אבותיו ישוב למשפחתו הוא שב ואינו שב למה שהחזיקו אבותיו דברי ר"י ר"מ אומר אף הוא שב למה

שהחזיקו אבותיו אל אחוזת אבותיו כגולה כדתניא (במדבר לה) ישוב הרוצח אל ארץ אחוזתו לארץ אחוזתו הוא שב ואינו שב למה שהחזיקו אבותיו דברי רבי יהודה ר"מ אומר אף הוא שב למה שהחזיקו אבותיו גמר שיבה שיבה מהתם:

מסכת מכות פרק ג

דף יג, א משנה ואלו הן הלוקין הבא על אחותו ועל אחות אביו ועל אחות אמו ועל אחות אשתו ועל אשת אחיו ועל אשת אחי אביו ועל הנדה אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט ממזרת ונתינה לישראל בת ישראל לנתין ולמזר אלמנה וגרושה חייבין עליה משום שני שמות גרושה וחלוצה אינו חייב אלא משום אחת בלבד: הטמא שאכל את הקדש והבא אל המקדש טמא ואוכל חלב ודם ונותר ופגול וטמא והשוחט ומעלה בחוץ והאוכל חמץ בפסח והאוכל והעושה מלאכה ביום הכפורים והמפטם את השמן והמפטם את הקטורת והסך בשמן המשחה והאוכל נבילות וטריפות שקצים ורמשים אכל טבל ומעשר ראשון שלא נטלה תרומתו ומעשר שני והקדש שלא נפדו כמה יאכל מן הטבל ויהא חייב רבי שמעון אומר כל שהוא וחכמים אומרים כזית אמר להן רבי שמעון אי אתם מודים לי באוכל נמלה כל שהוא שהוא חייב אמרו לו מפני שהיא כברייתה אמר להן אף חטה אחת כברייתה:

דף יג, א גמרא חייבי כריתות קא תני חייבי מיתות ב"ד לא קתני מתניתין מני רבי עקיבא היא דתניא אחד חייבי כריתות ואחד חייבי מיתות בית דין

דף יג, ב גמרא ישנו בכלל מלקות ארבעים דברי רבי ישמעאל ר"ע אומר חייבי כריתות ישנו בכלל מלקות ארבעים שאם עשו תשובה ב"ד של מעלה מוחלין להן חייבי מיתות ב"ד אינו בכלל מלקות ארבעים שאם עשו תשובה אין ב"ד של מעלה מוחלין להן ר' יצחק אומר חייבי כריתות בכלל היו ולמה יצאת כרת באחותו לדונו בכרת ולא במלקות מ"ט דר' ישמעאל דכתיב (דברים כח) אם לא תשמור לעשות את כל דברי התורה הזאת וכתיב (דברים כח) והפלא ה' את מכותך הפלאה זו איני יודע מה היא כשהוא אומר (דברים כח) והפילו השופט והכהו לפניו הוי אומר הפלאה זו מלקות היא וכתיב (דברים כח) אם לא תשמור לעשות את כל וגו' אי הכי חייבי עשה נמי אם לא תשמור כתיב וכדברי אבין א"ר אילעי דאמר רבי אבין א"ר אילעי כל מקום שנאמר השמר פן ואל אינו אלא לא תעשה אי הכי לאו שאין בו מעשה נמי (דברים כח) לעשות כתיב לאו שניתק לעשה נמי דומיא דלאו דחסימה השתא דאתית להכי כולהו נמי דומיא דלאו דחסימה ור"ע מאי טעמא (דברים כח) כדי רשעתו משום רשעה אחת אתה מחייבו ואי אתה מחייבו משום שתי רשעיות ור' ישמעאל הני מילי מיתה וממון או מלקות וממון אבל מיתה ומלקות מיתה אריכתא היא ולרבי עקיבא אי הכי חייבי כריתות נמי מאי אמרת שאם עשו תשובה השתא מיתה לא עבדי אמר רבי אבהו בפירוש ריבתי תורה חייבי כריתות למלקות דגמר (ויקרא כ) לעיני (דברים כח) מלעיניך מתקיף לה ר' אבא בר ממל אי הכי חייבי מיתות ב"ד נמי נגמרם (במדבר טו) מעיני מלעיניך דנין לעיני מלעיניך ואין דנין מעיני מלעיניך ומאי נפקא מיניה

והא תנא דבי ר' ישמעאל (ויקרא יד) ושב הכהן (ויקרא יד) ובא הכהן זו היא שיבה וזו היא ביאה ועוד לגמור מעיני מלעיני דהא גמור לעיני מלעיניך קבלה מיניה רבי שמואל <ברר> [בר רב] יצחק כדי רשעתו משום רשעה אחת אתה מחייבו ואי אתה מחייבו משום שתי רשעיות ברשעה המסורה לב"ד הכתוב מדבר רבא אמר אתרו ביה לקטלא כ"ע לא פליגי דאין לוקה ומת כי פליגי דאתרו ביה למלקות רבי ישמעאל סבר לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד לוקין עליו ור"ע סבר לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד אין לוקין עליו ור"ע אי הכי חייבי כריתות נמי לאו שניתן לאזהרת כרת הוא א"ל רב מרדכי לרב אשי הכי אמר אבימי מהגרונאי משמיה דרבא חייבי כריתות לא צריכי התראה שהרי פסח ומילה ענש אף על פי שלא הזהיר ודלמא אזהרה לקרבן דהא פסח ומילה דלית בהו אזהרה לא מייתי קרבן התם לאו היינו טעמא אלא משום דאיתקש כל התורה כולה >לעבודת כוכבים< {לעבודה זרה} מה >עבודת כוכבים< {עבודה זרה} שב ואל תעשה אף כל שב ואל תעשה לאפוקי הני דקום עשה רבינא אמר לעולם

דף יד, א גמרא כדאמרינן מעיקרא שאם עשו תשובה ב"ד של מעלה מוחלין להן מאי אמרת הא לא עבוד תשובה לא פסיקא מילתא לכרת רבי יצחק אומר חייבי כריתות בכלל היו ולמה יצאת כרת באחותו לדוננו בכרת ולא במלקות ורבנן כרת באחותו למה לי לחלק וכדרבי יוחנן דאמר רבי יוחנן שאם עשאן כולם בהעלם אחד חייב על כל אחת ואחת ורבי יצחק לחלק מנא ליה נפקא ליה (ויקרא יח) מואל אשה בנדת טומאתה לחייב על כל אשה ואשה ורבנן נמי תיפוק ליה מהא אין הכי נמי ואלא כרת דאחותו למה לי לחייבו על אחותו ועל אחות אביו ועל אחות אמו פשיטא הרי גופין מוחלקין הרי שמות מוחלקין אלא לחייבו על אחותו שהיא אחות אביו שהיא אחות אמו והיכי משכחת לה ברשיעא בר רשיעא ור' יצחק הא מנא ליה נפקא ליה מק"ו דתניא אמר ר"ע שאלתי את רבן גמליאל ורבי יהושע באיטליז של עימאום שהלכו ליקח בהמה למשתה בנו של ר"ג הבא על אחותו שהיא אחות אביו שהיא אחות אמו מהו [אינו] חייב על כולן אלא אחת או חייב על כל אחת ואחת אמרו לו זו לא שמענו אבל שמענו הבא על חמש נשים נדות בהעלם אחד שחייב על כל אחת ואחת ונראין דברים מק"ו ומה נדה שהיא שם אחד חייב על כל אחת ואחת כאן ששלשה שמות לא כל שכן ואידך ק"ו פריכא הוא מה לנדה שכן גופין מוחלקין ולאידך נמי האי ודאי ק"ו פריכא הוא אלא נפקא ליה (ויקרא כ) מאחותו דסיפא ואידך אחותו דסיפא למה לי לחייבו על אחותו בת אביו ובת אמו לומר שאין עונשין מן הדין ואידך איבעית אימא גמר עונש מאזהרה ואיבעית אימא נפקא ליה

דף יד, ב גמרא מאחותו דרישא ואידך ההוא מיבעי ליה לחלק כרת למפטם ולסך ואידך סבר כר' אלעזר א"ר הושעיא דאמר רבי אלעזר אמר רבי הושעיא כל מקום שאתה מוצא שני לאוין וכרת אחד חלוקין הן לקרבן ואי בעית אימא לא סבר לה כר' אלעזר ונפקא ליה (ויקרא כ) מואיש אשר ישכב את אשה דוה ואידך ההוא מיבעי ליה לכדרבי יוחנן דאמר ר' יוחנן משום ר' שמעון בן יוחי מנין שאין האשה טמאה עד שיצא מדוה דרך ערותה שנאמר ואיש אשר ישכב את אשה דוה וגלה את ערותה וגו' מלמד שאין האשה טמאה עד שיצא מדוה דרך ערותה: וטמא שאכל את הקדש: בשלמא הבא למקדש טמא כתיב עונש וכתיב אזהרה עונש דכתיב (במדבר יט) את משכן ה' טמא ונכרתה אזהרה (במדבר ה) ולא יטמאו את מחניהם אלא טמא שאכל את הקדש בשלמא עונש כתיב (ויקרא ז) והנפש אשר תאכל בשר מזבח השלמים אשר לה' וטומאתו עליו ונכרתה אלא אזהרה מנין ריש לקיש

אומר (ויקרא יב) בכל קדש לא תגע רבי יוחנן אומר תני ברדלא אתיא טומאתו טומאתו כתיב הכא וטומאתו עליו ונכרתה וכתוב התם (במדבר יט) טמא יהיה עוד טומאתו בו מה להלן עונש ואזהרה אף כאן עונש ואזהרה בשלמא ריש לקיש לא אמר כרבי יוחנן גזירה שוה לא גמיר אלא ר' יוחנן מאי טעמא לא אמר כריש לקיש אמר לך ההוא אזהרה לתרומה וריש לקיש אזהרה לתרומה מנא ליה נפקא ליה (ויקרא כב) מאיש איש מזרע אהרן והוא צרוע או זב אי זהו דבר שהוא שוה בזרעו של אהרן הוי אומר זו תרומה ואידך ההוא לאכילה והא לנגיעה וריש לקיש האי בכל קדש לא תגע להכי הוא דאתא ההוא מיבעי ליה לטמא שנגע בקדש דאיתמר טמא שנגע בקדש ריש לקיש אומר לוקה רבי יוחנן אומר אינו לוקה ריש לקיש אומר לוקה בכל קדש לא תגע רבי יוחנן אומר אין לוקה ההוא אזהרה לתרומה הוא דאתא טמא שנגע בקדש מדאפקיה רחמנא בלשון נגיעה אזהרה <לאוכל> אתקוש קדש למקדש ואכתי להכי הוא דאתא ההוא מיבעי ליה לטמא שאכל בשר קדש לפני זריקת דמים דאיתמר טמא שאכל בשר קדש לפני זריקת דמים ריש לקיש אומר לוקה רבי יוחנן אומר אינו לוקה ריש לקיש אומר לוקה בכל קדש לא תגע לא שנא לפני זריקה ולא שנא לאחר זריקה רבי יוחנן אומר אינו לוקה רבי יוחנן לטעמיה דאמר קרא טומאתו טומאתו וכי כתיב טומאתו לאחר זריקה הוא דכתיב ההיא מבכל קדש נפקא תניא כוותיה דריש לקיש בכל קדש לא תגע אזהרה לאוכל אתה אומר אזהרה לאוכל או אינו אלא אזהרה לנוגע ת"ל בכל קדש לא תגע ואל המקדש וגו' מקיש קדש למקדש מה מקדש דבר שיש בו נטילת נשמה אף כל דבר שיש בו נטילת נשמה ואי בנגיעה מי איכא נטילת נשמה אלא באכילה אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן כל לא תעשה שקדמו עשה לוקין עליו

דף טו, א גמרא אמרו לו אמרת אמר להו לא אמר רבה האלהים אמרה וכתבא ותנינא כתיבא (במדבר ה) וישלחו מן המחנה [וגו'] ולא יטמאו את מחניהם תנינא הבא למקדש טמא אלא מאי טעמא קא הדר ביה משום דקשיא ליה אונס דתניא אונס שגירש אם ישראל הוא מחזיר ואינו לוקה אם כהן הוא לוקה ואינו מחזיר אם ישראל הוא מחזיר ואינו לוקה אמאי לא תעשה שקדמו עשה הוא ולילקי אמר עולא לא יאמר לו תהיה לאשה באונס וליגמר ממוציא שם רע ומה מוציא שם רע שלא עשה מעשה אמר רחמנא (דברים כב) ולו תהיה לאשה אונס לא כל שכן <למה נאמר> אם אינו ענין לפניו תנהו ענין לאחריו שאם גירש יחזיר ואכתי אונס ממוציא שם רע לא גמר דאיכא למיפרך מה למוציא שם רע שכן לוקה ומשלם אלא לא יאמר לו תהיה לאשה במוציא שם רע וליגמר מאונס ומה אונס שאינו לוקה ומשלם אמר רחמנא ולו תהיה לאשה מוציא שם רע לא כל שכן ולמה נאמר אם אינו ענין למוציא שם רע תנהו ענין לאונס אם אינו ענין לפניו תנהו ענין לאחריו ומוציא שם רע מאונס נמי לא גמר דאיכא למיפרך מה לאונס שכן עשה מעשה אלא לא יאמר לו תהיה לאשה במוציא שם רע שהרי אשתו היא למה נאמר אם אינו ענין למוציא שם רע תנהו ענין לאונס ואם אינו ענין לפניו תנהו ענין לאחריו ואימא ואם אינו ענין לפניו דמוציא שם רע תנהו ענין לאחריו דידיה דלא לקי אין הכי נמי ואתי אונס וגמר מיניה במאי גמר מיניה אי בקל וחומר אי במה מצינו איכא למיפרך <כדפרכינן> מה למוציא שם רע שכן לא עשה מעשה אלא אמר רבא כל ימיו בעמוד והחזר וכן כי אתא רבין א"ר יוחנן כל ימיו בעמוד והחזר א"ל רב פפא לרבא והא לא דמי לאויה ללאו דחסימה א"ל משום דכתב ביה רחמנא עשה יתירא מגרע גרע אי הכי לאו שניתק לעשה

נמי לימא משום דכתב ביה רחמנא עשה יתירא מגרע גרע א"ל ההוא לנתוקי לאו הוא דאתא הניחא למאן דאמר ביטלו ולא ביטלו אלא למאן דאמר קיימו ולא קיימו מאי איכא למימר

דף טו, ב גמרא מידי הוא טעמא אלא לרבי יוחנן האמר ליה רבי יוחנן לתנא תני בטלו חייב ולא בטלו פטור דתני תנא קמיה דרבי יוחנן כל מצות לא תעשה שיש בה קום עשה קיים עשה שבה פטור ביטל עשה שבה חייב א"ל מאי קא אמרת קיים פטור לא קיים חייב ביטל חייב לא ביטל פטור תני ביטלו ולא ביטלו ורבי שמעון בן לקיש אומר קיימו ולא קיימו במאי קא מיפלגי בהתראת ספק קא מיפלגי מר סבר התראת ספק שמה התראה ומר סבר התראת ספק לא שמה התראה ואזדו לטעמייהו דאיתמר שבועה שאוכל ככר זה היום ועבר היום ולא אכלה רבי יוחנן ור"ל דאמרי תרוייהו אינו לוקה רבי יוחנן אומר אינו לוקה

דף טז, א גמרא משום דהוי לאו שאין בו מעשה וכל לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו ר"ל אומר אינו לוקה משום דהוי התראת ספק וכל התראת ספק לא שמה התראה ותרוייהו אליבא דרבי יהודה דתניא (שמות יב) ולא תותירו ממנו עד בקר והנותר ממנו עד בקר וגו' בא הכתוב ליתן עשה אחר לא תעשה לומר שאין לוקין עליו דברי רבי יהודה ר' יוחנן דייק הכי טעמא דבא הכתוב הא לא בא הכתוב לוקה אלמא התראת ספק שמה התראה ור"ל דייק הכי טעמא דבא הכתוב הא לא בא הכתוב לוקה אלמא לאו שאין בו מעשה לוקין עליו ור"ש בן לקיש נמי הא ודאי התראת ספק הוא סבר לה כאידך תנא דר' יהודה דתניא הכה זה וחזר והכה זה קילל זה וחזר וקילל זה הכה שניהם בבית אחת או קילל שניהם בבית אחת חייב רבי יהודה אומר בבית אחת חייב בזה אחר זה פטור ורבי יוחנן נמי הא ודאי לאו שאין בו מעשה הוא סבר לה כי הא דאמר רב אידי בר אבין אמר רב עמרם א"ר יצחק א"ר יוחנן ר' יהודה אומר משום רבי יוסי הגלילי כל לא תעשה שבתורה לאו שיש בו מעשה לוקין עליו לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו חוץ מן הנשבע ומימר והמקלל את חבריו בשם קשיא דרבי יהודה אדרבי יהודה אי לר"ש בן לקיש תרי תנאי אליבא דרבי יהודה אי לרבי יוחנן לא קשיא הא דידיה הא דרביה תנן התם הנוטל אם על הבנים רבי יהודה אומר לוקה ואינו משלח וחכ"א משלח ואינו לוקה זה הכלל כל מצות לא תעשה שיש בה קום עשה אין חייבין עליה א"ר יוחנן אין לנו אלא זאת ועוד אחרת א"ל ר' אלעזר היכא א"ל ל' ל' לכי תשכח נפק דק ואשכח דתניא אונס שגירש אם ישראל הוא מחזיר ואינו לוקה ואם כהן הוא לוקה ואינו מחזיר הניחא למאן דתני קיימו ולא קיימו אלא למאן דתני ביטלו ולא ביטלו בשלמא גבי שילוח הקן משכחת לה אלא אונס ביטלו ולא ביטלו היכי משכחת לה אי דקטלה קם ליה בדרבה מיניה אמר רב שימי מחוזנאה כגון שקיבל לה קידושין מאחר אמר רב אי שוויתיה שליח איהי קא מבטלא ליה אי לא שוויתיה שליח כל כמיניה ולא כלום היא אלא אמר רב שימי מנהרדעא כגון שהדירה ברבים הניחא למ"ד נדר שהודר ברבים אין לו הפרה אלא למ"ד יש לו הפרה מאי איכא למימר דמדירה לה על דעת רבים דאמר אמימר הלכתא נדר שהודר ברבים יש לו הפרה על דעת רבים אין לו הפרה ותו ליכא והא איכא <סימן גז"ל משכ"ן ופא"ה> גזל דרחמנא אמר (ויקרא יט) לא תגזול (ויקרא ה) והשיב את הגזלה משכונ דרחמנא אמר (דברים כד) לא תבא אל ביתו לעבוט עבוטו השב תשיב לו העבוט כבא השמש ומשכחת

לה בקיימו ולא קיימו וביטלו ולא ביטלו התם כיון דחייב בתשלומין אין לוקה ומשלם מתקיף לה רבי זירא הא איכא משכונו של גר ומת הגר

דף טז,ב גמרא התם גברא בר תשלומין הוא ושיעבודא דגר הוא דקא פקע והא איכא פאה דרחמנא אמר (ויקרא כג) לא תכלה פאת וגו' לעני ולגר תעזוב אותם וגו' דמשכחת לה בקיימו ולא קיימו ביטלו ולא ביטלו דתנן מצות פאה להפריש מן הקמה לא הפריש מן הקמה מפריש מן העומרין לא הפריש מן העומרין מפריש מן הכרי עד שלא מירח מירחו מעשר ונותן לו כדרכי ישמעאל דאמר אף מפריש מן העיסה ולר' ישמעאל נמי משכחת לה דאכל עיסה אלא זאת ועוד אחרת אהא אבל אונס לא דהיכא אמרינן על דעת רבים אין לו הפרה לדבר הרשות אבל לדבר מצוה יש לו הפרה כי הא דההוא מקרי דרדקי דהוה פשע בינוקי אדריה רב אחא ואהדריה רבינא דלא אשתכח דדייק כוותיה: והאוכל נבילות וטריפות שקצים ורמשים וכו': אמר רב יהודה האי מאן דאכל ביניתא דבי כרבא מלקינן ליה משום (ויקרא יא) שרץ השורץ על הארץ ההוא דאכל ביניתא דבי כרבא ונגדיה רב יהודה אמר אביי אכל פוטייתא לוקה ארבעה נמלה לוקה חמש משום שרץ השורץ על הארץ צרעה לוקה שש משום (דברים יד) שרץ העוף אמר רב אחאי המשהה את נקביו עובר משום (ויקרא כ) לא תשקצו אמר רב ביבי בר אביי האי מאן דשתי בקרנא דאומנא קא עבר משום לא תשקצו אמר רבא בר רב הונא ריסק תשעה נמלים והביא אחד חי והשלימן לכזית לוקה ו' ה' משום בריה ואחד משום כזית נבילה רבא א"ר יוחנן אפילו שנים והוא רב יוסף אמר אפילו אחד והוא ולא פליגי הא ברברבי והא בזוטרי: אכל טבל ומעשר ראשון כו': אמר רב אכל טבל של מעשר עני לוקה כמאן כי האי תנא דתניא אמר ר' יוסי יכול לא יהא חייב אלא על הטבל שלא הורם ממנו כל עיקר הורם ממנו תרומה גדולה ולא הורם ממנו מעשר ראשון מעשר ראשון ולא מעשר שני ואפי' מעשר עני מנין ת"ל (דברים יב) לא תוכל לאכול בשעריך וגו' ולהלן הוא אומר (דברים כו) ואכלו בשעריך ושבעו מה להלן מעשר עני אף כאן מעשר עני ואמר רחמנא לא תוכל אמר רב יוסף כתנאי ר"א אומר אין צריך לקרות את השם על מעשר עני של דמאי וחכ"א

דף יז,א גמרא קורא את השם ואינו צריך להפריש מאי לאו בהא קא מיפלגי דמר סבר ודאי טובלו ומר סבר ודאי אינו טובלו אמר ליה אביי אי הכי אדמיפלגי בספיקו ליפלגו בודאי אלא דכולי עלמא ודאי טובלו והכא בהא קא מיפלגי מר סבר לא נחשדו עמי הארץ על מעשר עני של דמאי כיון דממונא הוא אפרושי מפריש ורבנן סברי כיון דטריחא ליה מילתא לא מפריש: כמה יאכל מן הטבל וכו': אמר רב ביבי אמר רבי שמעון בן לקיש מחלוקת בחטה אבל בקמח דברי הכל כזית ורבי ירמיה אמר רבי שמעון בן לקיש כמחלוקת בזו כך מחלוקת בזו תנן אמר להם ר' שמעון אי אתם מודים לי באוכל נמלה כל שהוא שהוא חייב אמרו לו מפני שהיא כברייתה אמר להן אף חטה אחת כברייתה חטה אין קמח לא לדבריהם קאמר להו לדידי אפילו קמח נמי אלא לדידכו אודו לי מיהת דחטה אחת כברייתה ורבנן בריית נשמה חשובה חטה לא חשובה תניא כותיה דרבי ירמיה רבי שמעון אומר כל שהוא למכות לא אמרו כזית אלא לענין קרבן:

דף יז,א משנה האוכל בכורים עד שלא קרא עליהם קדשי קדשים חוץ לקלעים קדשים קלים ומעשר שני חוץ לחומה השובר את העצם בפסח הטהור ה"ז לוקה ארבעים אבל המותיר בטהור והשובר בטמא אינו לוקה ארבעים הנוטל אם על הבנים רבי יהודה אומר

לוקה ואינו משלח וחכמים אומרים משלח ואינו לוקה זה הכלל כל מצות לא תעשה שיש בה קום עשה אין חייבין עליה:

דף יז,א גמרא אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן זו דברי רבי עקיבא סתימתאה אבל חכמים אומרים בכורים הנחה מעכבת בהן קריאה אין מעכבת בהן ולימא זו דברי רבי שמעון סתימתאה הא קא משמע לן דרבי עקיבא כרבי שמעון סבירא ליה מאי ר' שמעון דתניא (דברים יב) ותרומת ידך אלו בכורים אמר רבי שמעון מה בא זה ללמדנו אם לאוכלן חוץ לחומה קל וחומר ממעשר הקל ומה מעשר הקל אוכלן חוץ לחומה לוקה בכורים לא כל שכן הא לא בא הכתוב אלא לאוכל מבכורים עד שלא קרא עליהן שהוא לוקה (דברים יב) ונדבותיך זו תודה ושלמים אמר רבי שמעון מה בא זה ללמדנו אם לאוכלן חוץ לחומה קל וחומר ממעשר הא לא בא הכתוב אלא לאוכל בתודה ושלמים לפני זריקה שהוא לוקה (דברים יב) ובכורות זה הבכור אמר ר' שמעון מה בא זה ללמדנו אם לאוכלן חוץ לחומה ק"ו ממעשר אם לפני זריקה ק"ו מתודה ושלמים הא לא בא הכתוב אלא לאוכל מן הבכור אפי' לאחר זריקה שהוא לוקה (דברים יב) בקרך וצאנך זו חטאת ואשם אמר רבי שמעון מה בא זה ללמדנו אם לאוכלן חוץ לחומה קל וחומר ממעשר אם לפני זריקה קל וחומר מתודה ושלמים אם לאחר זריקה קל וחומר מבכור הא לא בא הכתוב אלא לאוכל מחטאת ואשם אפילו לאחר זריקה חוץ לקלעים שהוא לוקה (דברים יב) נדריך זו עולה אמר ר' ש"ש מה בא זה ללמדנו אם לאוכלן חוץ לחומה ק"ו ממעשר אם לפני זריקה קל וחומר מתודה ושלמים אם לאחר זריקה ק"ו מבכור אם חוץ לקלעים קל וחומר מחטאת ואשם הא לא בא הכתוב

דף יז,ב גמרא אלא לאוכל מן העולה לאחר זריקה אפילו בפנים שהוא לוקה אמר רבא דילידא אימיה כר"ש תיליד ואי לא לא תיליד ואע"ג דאית להו פירכא מאי חומרא דבכורים ממעשר שכן אסורים לזרים אדרבה מעשר חמור שכן אסור לאונן ומאי חומרא דתודה ושלמים ממעשר שכן טעונין מתן דמים ואימורין לגבי מזבח אדרבה מעשר חמור שכן טעונין כסף צורה ומאי חומרא דבכור מתודה ושלמים שכן קדושתו מרחם אדרבה תודה ושלמים חמורים שכן טעונים סמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק ומאי חומרא דחטאת ואשם מבכור שכן קדשי קדשים אדרבה בכור חמור שכן קדושתו מרחם ומאי חומרא דעולה מחטאת ואשם שכן כליל אדרבה חטאת ואשם חמירי שכן מכפרי וכולהו חמירי מעולה דאית בהו שתי אכילות אלא מאי דילידא אימיה כרבי שמעון דלמאי דסבירא ליה לדידיה מסרס ליה לקרא ודריש ליה וכי מזהירין מן הדין הא אפילו למאן דאמר עונשין מן הדין אין מזהירין מן הדין איסורא בעלמא והאמר רבא זר שאכל מן העולה לפני זריקה חוץ לחומה לרבי שמעון לוקה חמש חמשה איסורין הוו והא אנן תנן אלו הן הלוקין

דף יח,א גמרא אלא קרא יתירא הוא מכדי כתיב (דברים יב) והבאת שם ואכלת לפני ה' אלהיך במקום וגו' לכתוב רחמנא לא תוכל לאוכלם מיהדר מפרש בהו רחמנא למה לי אלא ליחודי להו לאוי לכל חד וחד גופא אמר רבא זר שאכל מן העולה לפני זריקה חוץ לחומה לרבי שמעון לוקה חמש חמשה ולילקי נמי משום (שמות כט) וזר לא יאכל כי קדש הם הני מילי היכא דלכהנים חזי הכא דלכהנים נמי לא חזי ולילקי נמי משום (שמות כב) ובשר בשדה טרפה לא תאכלו כיון שיצא בשר חוץ למחיצתו נאסר הני מילי היכא דבפנים חזי הכא דבפנים נמי לא חזי ולילקי נמי כדר' אליעזר דאמר ר' אליעזר (שמות כט) לא יאכל כי קדש <הוא> [הם]

דף יח,ב גמרא כל שבקדש פסול בא הכתוב ליתן לא תעשה על אכילתו הני מילי היכא דקודם פסולו חזי הכא דקודם פסולו נמי לא חזי ולילקי נמי כאידך דר' אליעזר דתניא רבי אליעזר אומר כל שהוא בכליל תהיה ליתן לא תעשה על אכילתו אין הכי נמי ורבא מהאי קרא קאמר אמר רב גידל אמר רב <סימן כוז"א> כהן שאכל מחטאת ואשם לפני זריקה לוקה מאי טעמא דאמר קרא (שמות כט) ואכלו אותם אשר כופר בהם לאחר כפרה אין לפני כפרה לא לאו הבא מכלל עשה לאו הוא מתיב רבא (דברים יד) וכל בהמה מפרסת פרסה ושוסעת שסע שתי פרסות מעלת גרה בבהמה אותה תאכלו אותה תאכלו ואין בהמה אחרת תאכלו ואי כדקאמרת (דברים יד) את זה לא תאכלו למה לי אלא אי איתמר הכי איתמר אמר רב גידל אמר רב זר שאכל מחטאת ואשם לפני זריקה פטור מאי טעמא דאמר קרא ואכלו אותם אשר כופר בהם כל היכא דקרינן ביה ואכלו אותם אשר כופר בהם קרינן ביה וזר לא יאכל קדש וכל היכא דלא קרינן ביה ואכלו אותם אשר כופר בהם לא קרינן ביה וזר לא יאכל אמר ר' אלעזר אמר ר' הושעיא בכורים הנחה מעכבת בהן קרייה אין מעכבת בהן ומי אמר ר' אלעזר הכי והא אמר רבי אלעזר אמר רבי הושעיא הפריש בכורים קודם לחג ועבר עליהן החג ירקבו מאי לאו משום דלא מצי למיקרי עליהן ואי ס"ד קרייה אין מעכבת בהן אמאי ירקבו כדרבי זירא דאמר ר' זירא כל הראוי לבילה אין בילה מעכבת בו וכל שאינו ראוי לבילה בילה מעכבת בו ר' אחא בר יעקב מתני לה כדרבי אסי אמר רבי יוחנן וקשיא ליה דרבי יוחנן אדרבי יוחנן ומי אמר רבי יוחנן בכורים הנחה מעכבת בהן קרייה אין מעכבת בהן והא בעא מיניה רבי אסי מרבי יוחנן בכורים מאימתי מותרין לכהנים ואמר ליה הראוין לקרייה משקרא עליהן ושאיין ראוין לקרייה משראו פני הבית קשיא קרייה אקרייה קשיא הנחה אהנחה קרייה אקרייה לא קשיא הא רבי שמעון הא רבנן הנחה אהנחה נמי לא קשיא הא רבי יהודה והא רבנן מאי רבי יהודה דתניא ר' יהודה אומר (דברים כו) והנחתו זו תנופה אתה אומר זו תנופה או אינו אלא הנחה ממש כשהוא אומר (דברים כו) והניחו הרי הנחה אמור הא מה אני מקיים והנחתו זו תנופה ומאן תנא דפליג עליה דרבי יהודה ר' אליעזר בן יעקב היא דתניא (דברים כו) ולקח הכהן הטנא מידך לימד על הבכורים שטעונין תנופה דברי רבי אליעזר בן יעקב מאי טעמא דרבי אליעזר בן יעקב אתיא יד יד משלמים כתיב הכא ולקח הכהן הטנא מידך וכתוב (ויקרא ז) ידיו תביאינה את אשי ה' מה כאן כהן אף להלן כהן מה להלן בעלים אף כאן בעלים הא כיצד מניח כהן ידיו תחת ידי בעלים ומניף אמר רבא בר אדא אמר ר' יצחק בכורים

דף יט,א גמרא מאימתי מחייבין עליהן משיראו פני הבית כמאן כי האי תנא דתניא רבי אליעזר אומר בכורים מקצתן בחוץ ומקצתן בפנים שבחוץ הרי הן כחולין לכל דבריהם שבפנים הרי הן כהקדש לכל דבריהם אמר רב ששת בכורים הנחה מעכבת בהן קרייה אין מעכבת בהן כמאן כי האי תנא דתניא רבי יוסי אומר שלשה דברים משום שלשה זקנים רבי ישמעאל אומר יכול יעלה אדם מעשר שני בזמן הזה בירושלים ויאכלנו ודין הוא בכור טעון הבאת מקום ומעשר שני טעון הבאת מקום מה בכור אינו אלא בפני הבית אף מעשר אינו אלא בפני הבית מה לבכור שכן טעון מתן דמים ואימורין לגבי מזבח בכורים יוכיחו מה לבכורים שכן טעונים הנחה ת"ל (דברים טז) ואכלת [שם] לפני ה' אלהיך וגו' מקיש מעשר לבכור מה בכור אינו אלא לפני הבית אף מעשר אינו אלא לפני הבית ואם איתא ליפרוך מה לבכורים שכן טעונין קרייה והנחה א"ר אשי נהי דעיכובא ליכא מצוה מי ליכא ולימא מצוה וליפרוך אלא אמר רב אשי כיון דאיכא בכורי הגר דבעי למימר

(דברים כו) אשר נשבע [ה'] לאבותינו ולא מצי אמר לא פסיקא ליה וליהדר דינא ותייתי במה הצד משום דאיכא למיפרך מה להצד השוה שבהן שכן יש בהן צד מזבח ומאי קסבר אי קסבר קדושה ראשונה קדשה לשעתה וקדשה לעתיד לבא אפי' בכור נמי אי קסבר קדושה ראשונה קדשה לשעתה ולא קדשה לעתיד לבא אפילו בכור נמי תבעי אמר רבינא לעולם קסבר קדשה לשעתה ולא קדשה לעתיד לבא והכא בבכור שנזרק דמו קודם חורבן הבית וחרב הבית ועדיין בשרו קיים ומקשינן בשרו לדמו מה דמו במזבח אף בשרו במזבח ומקיש מעשר לבכור וכי דבר הלמד בהקש חוזר ומלמד בהקש מעשר דגן חולין הוא **דף יט,ב גמרא** הניחא למאן דאמר בתר למד אזלינן אלא למאן דאמר בתר מלמד אזלינן מאי איכא למימר דם ובשר חדא מילתא היא: קדשי קדשים וכו': תנינא חדא זימנא מעשר שני והקדש שלא נפדו אמר רבי יוסי בר חנינא סיפא במעשר שני טהור וגברא טהור דקא אכיל חוץ לחומה רישא במעשר שני טמא וגברא טמא וקא אכיל ליה בירושלים ומנ"ל דמחייב עליה משום טומאה דתניא ר"ש אומר (דברים כו) לא בערתי ממנו בטמא בין שאני טמא והוא טהור בין שאני טהור והוא טמא והיכן מוזהר על אכילה איני יודע טומאת הגוף בהדיא כתיב (ויקרא כב) נפש אשר תגע בו וטמאה עד הערב ולא יאכל מן הקדשים וגו' אלא טומאת עצמו מנין דכתיב (דברים יב) לא תוכל לאכול בשעריך ולהלך הוא אומר (דברים טו) בשעריך תאכלנו הטמא והטהור ותניא דבי רבי ישמעאל אפילו טמא וטהור אוכלין בקערה אחת ואין חוששין וקאמר רחמנא היאך טמא דשרי לך גבי טהור התם הכא לא תיכול ומנ"ל דבר פדייה הוא דאמר ר"א מנין למעשר שני שנטמא שפודין אותו אפילו בירושלים ת"ל (דברים יד) כי לא תוכל שאתו ואין שאת אלא אכילה שנאמר (בראשית מג) וישא משאות מאת פניו א"ר ביבי א"ר אסי מנין למעשר שני טהור שפודין אותו אפילו בפסיעה אחת חוץ לחומה שנאמר כי לא תוכל שאתו האי מבעי ליה לכדרבי אליעזר א"כ לימא קרא לא תוכל לאוכלו מאי שאתו ואימא כולו להכי הוא דאתא א"כ לימא קרא לא תוכל ליטלו מאי שאתו ש"מ תרתי יתיב רב חנינא ורב הושעיא וקא מבעיא להו אפיתחא דירושלים מהו פשיטא הוא בחוץ ומשאו בפנים קלטוהו מחיצות הוא בפנים ומשאו בחוץ מהו תנא להו ההוא סבא בדבי רבי שמעון בן יוחי (דברים יד) כי ירחק ממך המקום ממילואך בעי רב פפא נקיט ליה בקניא מאי תיקו אמר ר' אסי אמר ר' יוחנן מעשר שני מאימתי חייבין עליו משראה פני החומה מ"ט דאמר קרא (דברים יב) לפני ה' אלהיך תאכלנו <שנה בשנה> וכתיב (דברים יב) <כי> לא תוכל לאכול בשעריך כל היכא דקרינן ביה לפני ה' אלהיך תאכלנו קרינן ביה לא תוכל לאכול בשעריך וכל היכא דלא קרינן ביה לפני ה' אלהיך תאכלנו לא קרינן ביה לא תוכל לאכול בשעריך מיתבי רבי יוסי אומר כהן שעלתה בידו תאנה של טבל אמר תאנה זו תרומתה בעוקצה מעשר ראשון בצפונה ומעשר שני לדרומה והיא שנת מעשר שני והוא בירושלים או מעשר עני והוא בגבולין אכלה

דף כ,א גמרא לוקה אחת וזר שאכלה לוקה שתים שאילו בתחלה אכלה אינו לוקה אלא אחת טעמא דאיתיה בירושלים הא בגבולין לוקה שלש דאע"ג דלאו רואה פני חומה דעיילי ואפקי אי הכי מאי למימרא הכא במאי עסקינן כגון דעיילינהו בטיבליהו וקסבר מתנות שלא הורמו דמיין וסבר ר' יוסי מתנות שלא הורמו כמי שהורמו דמי והתניא רבי שמעון בן יהודה אומר משום רבי יוסי לא נחלקו בית שמאי ובית הלל על פירות שלא נגמרה מלאכתן ועברו בירושלים שיפדה מעשר שני שלהן ויאכל בכל מקום

ועל מה נחלקו על פירות שנגמרה מלאכתן ועברו בירושלים שבית שמאי אומרים יחזיר מעשר שני שלהם ויאכל בירושלים וב"ה אומרים יפדה ויאכל בכל מקום ואי סלקא דעתך מתנות שלא הורמו כמי שהורמו דמיין הא קלטוהו מחיצות אמר רבה מחיצה לאכול דאורייתא מחיצה לקלוט דרבנן וכי גזור רבנן כי איתיה בעיניה בטבליה לא גזור רבנן רבינא אמר כגון דנקיט ליה בקניא ותפשוט בעיא דרב פפא:

דף כ,א משנה הקורח קרחה בראשו והמקיף פאת ראשו והמשחית פאת זקנו והשורט שריטה אחת על המת חייב שרט שריטה אחת על חמשה מתים או חמש שריטות על מת אחד חייב על כל אחת ואחת על הראש שתיים אחת מכאן ואחת מכאן על הזקן שתיים מכאן ושתיים מכאן ואחת מלמטה רבי אליעזר אומר אם ניטלו כולן כאחת אינו חייב אלא אחת ואינו חייב עד שיטלנו בתער רבי אליעזר אומר אפילו לקטו במלקט או ברהיטני חייב:

דף כ,א גמרא תנו רבנן (ויקרא כא) לא יקרחו יכול אפילו קרח ארבע וחמש קריחות לא יהא חייב אלא אחת תלמוד לומר קרחה לחייב על כל קרחה וקרחה בראשם מה תלמוד לומר לפי שנאמר (דברים יד) לא תתגודדו ולא תשימו קרחה בין עיניכם למת יכול לא יהא חייב אלא על בין העינים בלבד מנין לרבות כל הראש תלמוד לומר בראשם לרבות כל הראש ואין לי אלא בכהנים שריבה בהן הכתוב מצות יתירות ישראל מנין נאמר כאן קרחה ונאמר להלן קרחה מה להלן חייב על כל קרחה וקרחה וחייב על הראש כבין

העינים אף כאן חייב על כל קרחה וקרחה וחייב על הראש כבין העינים ומה להלן על מת אף כאן על מת הני ד' וה' קריחות ה"ד אילימא בזה אחר זה ובחמש התראות פשיטא

דף כ,ב גמרא אלא בחדא התראה מי מחייב והתנן נזיר שהיה שותה יין כל היום אינו חייב אלא אחת אמרו לו אל תשתה אל תשתה והוא שותה חייב על כל אחת ואחת לא צריכא דסך חמש אצבעותיו נשא ואותבינהו בבת אחת דהויא ליה התראה לכל חדא וחדא וכמה שיעור קרחה רב הונא אומר כדי שיראה מראשו רבי יוחנן אומר משום ר"א ברבי שמעון כגריס <כתנאי כמה שיעור קרחה כגריס> אחרים אומרים כדי שיראה מראשו אמר רב יהודה בר חביבא פליגי בה תלתא תנאי חד אומר כגריס וחד אומר כדי שיראה

מראשו וחד אומר כשתי שערות ואיכא דמפיק שתי שערות ומעייל בכעדשה וסימנך בהרת כגריס ומחיה בכעדשה תנא הנוטל מלא פי הזוג בשבת חייב וכמה מלא פי הזוג אמר רב יהודה שתיים והתניא לקרחה שתיים אימא וכן לקרחה שתיים תניא נמי הכי הנוטל מלא פי הזוג בשבת חייב וכמה מלא פי הזוג שתיים רבי אליעזר אומר אחת ומודים חכמים לרבי אליעזר במלקט לבנות מתוך שחורות אפילו אחת שהוא חייב ודבר זה אפילו בחול אסור משום שנאמר (דברים כב) לא ילבש גבר שמלת אשה: והמקיף פאת ראשו וכו': ת"ר

פאת ראשו סוף ראשו ואיזהו סוף ראשו זה המשוה צדעיו לאחורי אזנו ולפדחתו תני תנא קמיה דרב חסדא אחד המקיף ואחד הניקף לוקה אמר ליה מאן דאכיל תמרי בארבילא לקי דאמר לך מני רבי יהודה היא דאמר לאו שאין בו מעשה לוקין עליו רבא אומר במקיף לעצמו ודברי הכל רב אשי אומר במסייע ודברי הכל: והמשחית פאת זקנו: ת"ר פאת זקנו סוף זקנו ואיזהו סוף זקנו שכולת זקנו: והמשרט שריטה אחת וכו': ת"ר (ויקרא יט)

ושרט יכול אפילו שרט על ביתו שנפל ועל ספינתו שטבעה בים ת"ל (ויקרא יט) לנפש אינו חייב אלא על המת בלבד ומנין למשרט חמש שריטות על מת אחד שהוא חייב על כל אחת ואחת ת"ל ושרט לחייב על כל שריטה ושריטה רבי יוסי אומר מנין למשרט שריטה

אחת על ה' מתים שהוא חייב על כל אחת ואחת ת"ל לנפש לחייב על כל נפש ונפש והא אפיקתיה לביתו שנפל ולספינתו שטבעה בים

דף כא,א גמרא קסבר רבי יוסי שריטה וגדידה אחת היא וכתוב התם למת אמר שמואל המשרט בכלי חייב מיתבי שריטה וגדידה אחת היא אלא שריטה ביד וגדידה בכלי הוא דאמר כרבי יוסי תני תנא קמיה דרבי יוחנן על מת בין ביד בין בכלי חייב על <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} ביד חייב בכלי פטור והא איפכא כתיב (מלכים א יח) ויתגודדו כמשפטם בחרבות וברמחים אלא אימא ביד פטור בכלי חייב: וחייב על הראש: מחוי רב ששת בין פירקי רישא: ועל הזקן שתים מכאן ושתיים מכאן ואחת מלמטה: מחוי רב ששת בין פירקי דיקנא: רבי אליעזר אומר אם נטלן וכו': קסבר חד לאו הוא: ואינו חייב עד שיטלנו בתער: ת"ר (ויקרא כא) ופאת זקנם לא יגלחו יכול אפי' גלחו במספרים יהא חייב ת"ל (ויקרא יט) לא תשחית אי לא תשחית יכול אם לקטו במלקט ורהיטני יהא חייב תלמוד לומר לא יגלחו הא כיצד גילוח שיש בו השחתה הוי אומר זה תער: רבי אליעזר אומר אפילו לקטו במלקט ורהיטני <יהא> חייב: מה נפשך אי גמיר גזירה שוה ליבעי תער אי לא גמיר ג"ש מספרים נמי [לא] לעולם גמיר ג"ש וקסבר הני נמי גילוח עבדי:

דף כא,א משנה הכותב כתובת קעקע כתב ולא קעקע קעקע ולא כתב אינו חייב עד שיכתוב ויקעקע בידו ובכחול ובכל דבר שהוא רושם ר"ש בן יהודה משום ר' שמעון אומר אינו חייב עד שיכתוב שם את השם שנאמר (ויקרא יט) וכתובת קעקע לא תתנו בכם אני ה':

דף כא,א גמרא אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי עד דיכתוב אני ה' ממש אמר ליה לא כדתני בר קפרא אינו חייב עד שיכתוב שם <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} שנאמר וכתובת קעקע לא תתנו בכם אני ה' אני ה' ולא אחר: אמר רב מלכיא אמר רב אדא בר אהבה אסור לו לאדם שיתן אפר מקלה על גבי מכתו מפני שנראית ככתובת קעקע אמר רב נחמן בריה דרב איקא שפוד שפחות וגומות רב מלכיו בלורית אפר מקלה וגבינה רב מלכיא רב פפא אמר מתניתין ומתניתא רב מלכיא שמעתתא רב מלכיו וסימניך מתניתא מלכתא מאי בינייהו איכא בינייהו שפחות רב ביבי בר אביי קפיד אפי' אריבדא דכוסילתא רב אשי אמר כל מקום שיש שם מכה מכתו מוכיח עליו:

דף כא,א משנה נזיר שהיה שותה יין כל היום אין חייב אלא אחת אמרו לו אל תשתה אל תשתה והוא שותה חייב על כל אחת ואחת היה מטמא למתים כל היום אינו חייב אלא אחת אמרו לו אל תטמא אל תטמא והוא מטמא חייב על כל אחת ואחת היה מגלח כל היום אינו חייב אלא אחת אמרו לו אל תגלח אל תגלח והוא מגלח חייב על כל אחת ואחת היה לבוש בכלאים כל היום אינו חייב אלא אחת אמרו לו אל תלבש אל תלבש והוא פושט ולובש חייב על כל אחת ואחת

דף כא,ב משנה יש חורש תלם א' וחייב עליו משום שמונה לאוין החורש בשור וחמור והן מוקדשין וכלאים בכרם ובשביעית ויום טוב וכהן ונזיר בבית הטומאה חנניא בן חכניאי אומר אף הלובש כלאים אמרו לו אינו השם אמר להם אף הנזיר לא הוא השם:

דף כא,ב גמרא <אמר רב ביבי אמר ר' יוסי פושט ולובש לובש ממש או> [אמר רב ביבי אמר רב אסי לא פושט ולובש ממש אלא] אפי' מכניס ומוציא בית יד אונקלי שלו מחוי רב אחא בריה דרב איקא עיולי ואפוקי רב אשי אומר אפילו לא שהה אלא כדי לפשוט וללבוש חייב: יש חורש תלם וכו': א"ר ינאי בחבורה נמנו וגמרו החופה בכלאים לוקה

אמר להן רבי יוחנן לאו משנתנו היא זו יש חורש תלם אחד וחייב עליו משום שמונה לאוין החורש בשור ובחמור והן מוקדשין וכלאים בכרם האי חורש דמחייב משום כלאים היכי משכחת לה לאו דמיכסי בהדיה דאזיל א"ל אי לאו דדלאי לך חספא מי משכחת מרגניתא תותה אמר ליה ריש לקיש לר' יוחנן אי לאו דקילסך גברא רבה הוה אמינא מתני' מני רבי עקיבא היא דאמר המקיים כלאים לוקה מאי רבי עקיבא דתניא המנכש והמחפה בכלאים לוקה רבי עקיבא אומר אף המקיים מאי טעמא דר' עקיבא דתניא (ויקרא יט) שדך לא תזרע כלאים אין לי אלא זורע מקיים מנין ת"ל >(ויקרא יט) בהמתך לא תרביע< כלאים שדך לא >תזרע כלאים< אמר ליה עולא לרב נחמן ולילקי נמי משום זורע ביום טוב א"ל תנא ושייר א"ל תנא קתני שמונה ואת אמרת תנא ושייר אמר רבא יש חילוק מלאכות בשבת ואין חילוק מלאכות ביום טוב אמר ליה עדא תהא איתיביה אביי ואין חילוק מלאכות ביום טוב והתנן המבשל גיד בחלב ביו"ט ואכלו לוקה חמש לוקה משום אוכל גיד ולוקה משום מבשל ביום טוב שלא לצורך ולוקה משום מבשל גיד בחלב ולוקה משום אוכל בשר בחלב ולוקה

דף כב,א גמרא משום הבערה ואם איתא משום הבערה לא מחייב דהא איחייב ליה משום בשולו אפיק הבערה ועייל גיד הנשה של נבילה והתני ר' חייא לוקה שתים על אכילתו ושלוש על בשולו ואי איתא שלש על אכילתו הוא חייב אלא אפיק הבערה ועייל עצי אשירה ואזהרתיה מהכא (דברים יג) ולא ידבק בידך וגו' א"ל רב אחא בריה דרבא לרב אשי ולילקי נמי משום (דברים ז) לא תביא תועבה אל ביתך אלא הכא במאי עסקינן כגון שבישלו בעצי הקדש ואזהרתיה מהכא (דברים יב) ואשריהם תשרפון באש (דברים יב) לא תעשון כן לה' אלהיכם: סימן שנבא"י שנ"ז: מתקיף לה רב הושעיא וליחשוב נמי הזורע בנחל איתן ואזהרתיה מהכא (דברים כא) אשר לא יעבד בו ולא יזרע מתקיף לה רב חנניא וליחשוב נמי המוחק את השם בהליכתו ואזהרתיה מהכא (דברים יב) ואבדתם את שמם וגו' >ולא< [לא] תעשון כן לה' אלהיכם מתקיף לה ר' אבהו וליחשוב נמי הקוצץ את בהרתו ואזהרתיה מהכא (דברים כד) השמר בנגע הצרעת מתקיף לה אביי וליחשוב נמי המזיח החושן מעל האפוד והמסיר בדי ארון ואזהרתיה מהכא (שמות כה) >ולא< יסורו (שמות כח) ולא יזח החושן מתקיף לה רב אשי וליחשוב נמי החורש בעצי אשירה ואזהרתיה מהכא (דברים יג) ולא ידבק בידך מאומה וגו' מתקיף לה רבינא וליחשוב נמי הקוצץ אילנות טובות ואזהרתיה מהכא (דברים כ) כי ממנו תאכל ואותו לא תכרות א"ל רבי זעירא לרבי מני וליחשוב נמי כגון דאמר שבועה שלא אחרוש ביום טוב התם לא קא חלה שבועה מושבע ועומד מהר סיני הוא א"ל כגון דאמר שבועה שלא אחרוש בין בחול בין ביו"ט דמגו דחלה עליה שבועה בחול חלה עליה נמי ביו"ט מידי דאיתיה בשאילה לא קתני ולא והרי הקדש בבכור והרי נזיר בנזיר שמשון נזיר שמשון בר איטמויי למתים הוא אלא האי תנא איסור כולל לית ליה אמר רבי הושעיא המרביע שור פסולי המוקדשים לוקה שנים אמר רבי יצחק המנהיג בשור פסולי המוקדשים לוקה שהרי גוף אחד הוא ועשאו הכתוב כשני גופים:

דף כב,א משנה כמה מלקין אותו ארבעים חסר אחת שנא' (דברים כה) במספר ארבעים מנין שהוא סמוך לארבעים ר' יהודה אומר ארבעים שלימות הוא לוקה והיכן הוא לוקה את היתירה בין כתפיו אין אומדין אותו אלא במכות ראויות להשתלש אמדוהו לקבל ארבעים ולוקה מקצת

דף כב,ב משנה ואמדו שאין יכול לקבל ארבעים פטור אמדוהו לקבל שמונה עשרה ומשלקה אמדו שיכול הוא לקבל ארבעים פטור:

דף כב,ב גמרא מ"ט אי כתיב ארבעים במספר הוה אמינא ארבעים במנינא השתא דכתיב במספר ארבעים מנין שהוא סוכם את הארבעים אמר רבא כמה טפשאי שאר אינשי דקיימי מקמי ספר תורה ולא קיימי מקמי גברא רבה דאילו בס"ת כתיב ארבעים ואתו רבנן בצרו חדא: רבי יהודה אומר ארבעים שלימות וכו': אמר ר' יצחק מאי טעמא דרבי יהודה דכתיב (זכריה יג) מה המכות האלה בין ידיך ואמר אשר הכתי בית מאהבי ורבנן ההוא בתינוקות של בית רבן הוא דכתיב: אין אומדין אלא במכות הראויות וכו': לקה אין לא לקה לא ורמינהו אמדוהו לקבל ארבעים וחזרו ואמדו שאין יכול לקבל ארבעים פטור אמדוהו לקבל שמונה עשרה וחזרו ואמדוהו שיכול לקבל ארבעים פטור אמר רב ששת לא קשיא הא דאמדוהו ליומי הא דאמדוהו למחר וליומא אחרא:

דף כב,ב משנה עבר עבירה שיש בה שני לאוין אמדוהו אחד לוקה ופטור ואם לאו לוקה ומתרפא וחוזר ולוקה:

דף כב,ב גמרא והתניא אין אומדין אומד אחד לשני לאוין אמר רב ששת לא קשיא הא דאמדוהו לארבעים וחדא הא דאמדוהו לארבעים ותרתי:

דף כב,ב משנה כיצד מלקין אותו כופה שתי ידיו על העמוד הילך והילך וחזן הכנסת אוחו בבגדיו אם נקרעו נקרעו ואם נפרמו נפרמו עד שהוא מגלה את לבו והאבן נתונה מאחוריו חזן הכנסת עומד עליו ורצועה בידו של עגל כפולה אחד לשנים ושנים לארבעה ושתי רצועות של חמור עולות ויורדות בה ידה טפח ורחבה טפח וראשה מגעת על פי כריסו ומכה אותו שליש מלפניו ושתי ידות מלאחריו ואינו מכה אותו לא עומד ולא יושב אלא מוטה שנאמר (דברים כה) והפילו השופט והמכה מכה בידו אחת בכל כחו והקורא קורא (דברים כח) אם לא תשמור לעשות וגו' והפלא ה' את מכותך ואת מכות וגו' וחוזר לתחלת המקרא (דברים כט) ושמרתם את דברי הברית הזאת וגו' וחזרתם (תהילים עח) והוא רחום יכפר עון וגו' וחוזר לתחלת המקרא ואם מת תחת ידו פטור הוסיף לו עוד רצועה אחת ומת הרי זה גולה על ידו נתקלקל בין בריעי בין במים פטור רבי יהודה אומר האיש בריעי והאשה במים:

דף כג,א גמרא מ"ט משום נקלה אמר רב ששת משום רבי אלעזר בן עזריה מנין לרצועה שהיא של עגל דכתיב (דברים כה) ארבעים יכנו וסמיך ליה (דברים כה) לא תחסום שור בדישו ואמר רב ששת משום רבי אלעזר בן עזריה מנין ליבמה שנפלה לפני מוכה שחין שאין חוסמין אותה דכתיב לא תחסום שור בדישו וסמיך ליה (דברים כה) כי ישבו אחים יחדו וגו' ואמר רב ששת משום ר' אלעזר בן עזריה כל המבזה את המועדים כאילו עובד <עכו"ם> {עבודה זרה} דכתיב (שמות לד) אלהי מסכה לא תעשה לך וסמיך ליה (שמות לד) את חג המצות תשמור ואמר רב ששת משום ר' אלעזר בן עזריה כל המספר לשון הרע וכל המקבל לשון הרע וכל המעיד עדות שקר ראוי להשליכו לכלבים דכתיב (שמות כב) לכלב תשליכון אותו וסמיך ליה (שמות כג) לא תשא שמע שוא וגו' קרי ביה נמי לא תשיא: ושתי רצועות וכו': תנא של חמור כדדריש ההוא גלילאה עליה דרב חסדא (ישעיהו א) ידע שור קונהו וחמור אבוס בעליו ישראל לא ידע וגו' אמר הקב"ה יבא מי שמכיר אבוס בעליו ויפרע ממי שאינו מכיר אבוס בעליו: ידה טפח וכו': אמר אביי שמע מינה כל חד וחד לפום גביה עבדינן ליה אמר ליה רבא אם כן נפיש להו רצועות טובא

אלא אמר רבא אבקתא אית ליה כי בעי מיקטר ביה כי בעי מרפה בה: מלקין אותו וכו':
מנא הני מילי אמר רב כהנא דאמר קרא (דברים כה) והפילו השופט והכהו לפניו כדי
רשעתו במספר רשעה אחת מלפניו שתי רשעיות מאחריו: אין מלקין אותו וכו': אמר רב
חסדא אמר רבי יוחנן מנין לרצועה שהיא מוכפלת שנאמר והפילו והא מיבעי ליה לגופיה
א"כ לכתוב קרא יטיהו מאי הפילו ש"מ תרתי: המכה מכה בידו: תנו רבנן אין מעמידין
חזנין אלא חסירי כח ויתירי מדע רבי יהודה אומר אפילו חסירי מדע ויתירי כח אמר רבא
כוותיה דרבי יהודה מסתברא דכתיב (דברים כה) לא יוסיף פן יוסיף אי אמרת בשלמא
חסירי מדע היינו דצריך לאזהורי אלא אי אמרת יתירי מדע מי צריך לאזהורי ורבנן אין
מזרזין אלא למזרז תנא כשהוא מגביה מגביה בשתי ידיו וכשהוא מכה מכה בידו אחת כי
היכי דליתה מדידיה: והקורא קורא כו': תנו רבנן הגדול שבדיינין קורא השני מונה
והשלישי אומר הכהו בזמן שמכה מרובה מאריך בזמן שמכה מועטת מקצר והא אנן תנן
חוזר לתחלת המקרא מצוה לצמצם ואי לא צמצם חוזר לתחלת המקרא תנו רבנן מכה רבה
אין לי אלא מכה רבה מכה מועטת מנין ת"ל לא יוסיף אם כן מה תלמוד לומר מכה רבה
לימד על הראשונות שהן מכה רבה: נתקלקל וכו': תנו רבנן אחד האיש ואחד האשה
בריעי ולא במים דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר האיש בריעי והאשה במים וחכ"א אחד
האיש ואחד האשה בין בריעי בין במים והתניא רבי יהודה אומר אחד האיש ואחד האשה
בריעי אמר רב נחמן בר יצחק שניהם שוין בריעי אמר שמואל כפתוהו ורץ מבית דין
פטור מיתבי קלה בין בראשונה בין בשניה פוטרין אותו נפסקה רצועה בשניה פוטרין
אותו בראשונה אין פוטרין אותו אמאי להוי כרץ התם רץ הכא לא רץ ת"ר אמדוהו
לכשילקה קלה פוטרין אותו לכשיצא מבית דין קלה מלקין אותו ולא עוד אלא אפילו קלה
בתחלה מלקין אותו שנאמר (דברים כה) והכהו [וגו'] ונקלה ולא שלקה כבר בבית דין:
דף כג, א משנה כל חייבי כריתות שלקו נפטרו ידי כריתתם שנאמר (דברים כה) ונקלה
אחיד לעיניך כשלקה הרי הוא כאחיד דברי רבי חנניה בן גמליאל ואמר רבי חנניה בן
גמליאל מה אם העובר עבירה אחת נוטל נפשו עליה העושה מצוה אחת על אחת כמה
וכמה שתנתן לו נפשו ר"ש אומר ממקומו הוא למד שנאמר (ויקרא יח) ונכרתו הנפשות
העושות וגו' ואומר

דף כג, ב משנה (ויקרא יח) אשר יעשה אותם האדם וחי בהם הא כל היושב ולא עבר
עבירה נותנין לו שכר כעושה מצוה ר"ש בר רבי אומר הרי הוא אומר (דברים יב) רק
חזק לבלתי אכול <את> הדם כי הדם הוא הנפש וגו' ומה אם הדם שנפשו של אדם קצה
ממנו הפורש ממנו מקבל שכר גזל ועריות שנפשו של אדם מתאוה להן ומחמדתן הפורש
מהן על אחת כמה וכמה שיזכה לו ולדורותיו ולדורות דורותיו עד סוף כל הדורות ר'
חנניא בן עקשיא אומר רצה הקב"ה לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצות
שנאמר (ישעיהו מב) ה' חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר:

דף כג, ב גמרא א"ר יוחנן חלוקין עליו חבריו על רבי חנניה בן גמליאל אמר רב אדא בר
אהבה אמרי בי רב תנינן אין בין שבת ליום הכפורים אלא שזה זדונו בידי אדם וזה זדונו
בהכרת ואם איתא אידי ואידי בידי אדם הוא רב נחמן <בר יצחק> אומר הא מני רבי
יצחק היא דאמר מלקות בחייבי כריתות ליכא דתניא רבי יצחק אומר חייבי כריתות בכלל
היו ולמה יצאת כרת באחותו לדונו בכרת ולא במלקות רב אשי אמר אפילו תימא רבנן זה
עיקר זדונו בידי אדם וזה עיקר זדונו בידי שמים אמר רב אדא בר אהבה אמר רב הלכה

כר' חנניה בן גמליאל אמר רב יוסף מאן סליק לעילא ואתא ואמר אמר ליה אביי אלא הא דאמר רבי יהושע בן לוי שלשה דברים עשו ב"ד של מטה והסכימו ב"ד של מעלה על ידם מאן סליק לעילא ואתא ואמר אלא קראי קא דרשינן ה"נ קראי קא דרשינן גופא א"ר יהושע בן לוי שלשה דברים עשו ב"ד של מטה והסכימו ב"ד של מעלה על ידם [אלו הן] מקרא מגילה ושאלת שלום [בשם] והבאת מעשר מקרא מגילה דכתיב (אסתר ט) קימו וקבלו היהודים קיימו למעלה מה שקבלו למטה ושאלת שלום דכתיב (רות ב) והנה בועז בא מבית לחם ויאמר לקוצרים ה' עמכם ואומר (שופטים ו) ה' עמך גבור החיל מאי ואומר וכי תימא בועז הוא דעביד מדעתיה ומשמיא לא אסכימו על ידו ת"ש ואומר ה' עמך גבור החיל הבאת מעשר דכתיב (מלאכי ג) הביאו את כל המעשר אל בית האוצר ויהי טרף בביתי ובחנוני נא בזאת אמר ה' צבאות אם לא אפתח לכם את ארובות השמים והריקותי לכם ברכה עד בלי די מאי עד בלי די אמר רמי בר רב עד שיבלו שפתותיכם מלומר די א"ר אלעזר בג' מקומות הופיע רוח הקודש בבית דינו של שם ובבית דינו של שמואל הרמתי ובבית דינו של שלמה בבית דינו של שם דכתיב (בראשית לח) ויכר יהודה ויאמר צדקה ממני מנא ידע דלמא כי היכי דאזל איהו לגבה אזל נמי אינש אחרינא [לגבה] יצאת בת קול ואמרה ממני יצאו כבושים: בבית דינו של שמואל דכתיב (שמואל א יב) הנני ענו בי נגד ה' ונגד משיחו את שור מי לקחתי ויאמרו לא עשקתנו ולא רצותנו ויאמר עד ה' ועד משיחו כי לא מצאתם בידי מאומה ויאמר עד ויאמר ויאמרו מיבעי ליה יצאת בת קול ואמרה אני עד בדבר זה בבית דינו של שלמה דכתיב (מלכים א ג) ויען המלך ויאמר תנו לה את הילד החי והמת לא תמיתוהו <כי> היא אמו מנא ידע דלמא איערומא מיערמא יצאת בת קול ואמרה היא אמו אמר רבא ממאי דלמא יהודה כיון דחשיב ירחי ויומי ואיתרמי דחזינן מחזקינן דלא חזינן לא מחזקינן שמואל נמי כולהו ישראל קרי להו בלשון יחידי דכתיב (ישעיהו מה) ישראל נושע בה' שלמה נמי מדהא קא מרחמתא והא לא קא מרחמתא אלא גמרא: דרש רבי שמלאי שש מאות ושלוש עשרה מצות נאמרו לו למשה שלש מאות וששים וחמש לאוין כמנין ימות החמה ומאתים וארבעים ושמונה עשה כנגד איבריו של אדם אמר רב המנונא מאי קרא (דברים לג) תורה צוה לנו משה מורשה תורה בגימטריא

דף כד, א גמרא שית מאה וחד סרי הוי אנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה שמענום <סימן דמשמ"ק ס"ק>: בא דוד והעמידן על אחת עשרה דכתיב (תהילים טו) מזמור לדוד [ה'] מי יגור באהלך מי ישכון בהר קדשך הולך תמים ופועל צדק ודובר אמת בלבבו לא רגל על לשונו לא עשה לרעהו רעה וחרפה לא נשא על קרובו נבזה בעיניו נמאס ואת יראי ה' יכבד נשבע להרע ולא ימיר כספו לא נתן בנשך ושוחזד על נקי לא לקח עושה אלה לא ימוט לעולם הולך תמים זה אברהם דכתיב (בראשית יז) התהלך לפני והיה תמים פועל צדק כגון אבא חלקיהו ודובר אמת בלבבו כגון רב ספרא לא רגל על לשונו זה יעקב אבינו דכתיב (בראשית כז) אולי ימושני אבי והייתי בעיניו כמתעתע לא עשה לרעהו רעה שלא ירד לאומנות חבירו וחרפה לא נשא על קרובו זה המקרב את קרוביו נבזה בעיניו נמאס זה חזקיהו המלך שגירר עצמות אביו במטה של חבלים ואת יראי ה' יכבד זה יהושפט מלך יהודה שבשעה שהיה רואה תלמיד חכם היה עומד מכסאו ומחבקו ומנשקו וקורא לו <אבי אבי> רבי רבי מרי מרי נשבע להרע ולא ימיר כר' יוחנן דא"ר יוחנן אהא בתענית עד שאבא לביתי כספו לא נתן בנשך אפילו ברבית <עובד כוכבים> {גוי} ושוחזד על נקי לא

לקח כגון ר' ישמעאל בר' יוסי כתיב עושה אלה לא ימוט לעולם כשהיה ר"ג מגיע למקרא הזה היה בוכה אמר מאן דעביד להו לכולהו הוא דלא ימוט הא חדא מינייהו ימוט אמרו ליה מי כתיב עושה כל אלה עושה אלה כתיב אפילו בחדא מינייהו דאי לא תימא הכי כתיב קרא אחרינא (ויקרא יח) אל תטמאו בכל אלה התם נמי הנוגע בכל אלה הוא דמטמא בחדא מינייהו לא אלא לאו באחת מכל אלה הכא נמי באחת מכל אלו בא ישעיהו והעמידן על שש דכתיב (ישעיהו לג) הולך צדקות ודובר מישרים מואס בבצע מעשקות נוער כפיו מתמוך בשוחד אוטם אזנו משמוע דמים ועוצם עיניו מראות ברע הולך צדקות זה אברהם אבינו דכתיב (בראשית יח) כי ידעתיו למען אשר יצוה וגו' ודובר מישרים זה שאינו מקניט פני חבירו ברבים מואס בבצע מעשקות כגון ר' ישמעאל בן אלישע נוער כפיו מתמוך בשוחד כגון ר' ישמעאל בר' יוסי אוטם אזנו משמוע דמים דלא שמע בזילותא דצורבא מרבנן ושתיק כגון ר"א ברבי שמעון ועוצם עיניו מראות ברע כדרבי חייא בר אבא דאמר ר' חייא בר אבא זה שאינו מסתכל בנשים בשעה שעומדות על הכביסה וכתיב (ישעיהו לג) הוא מרומים ישכון [וגו'] בא מיכה והעמידן על שלש דכתיב (מיכה ו) הגיד לך אדם מה טוב ומה ה' דורש ממך כי אם עשות משפט ואהבת חסד והצנע לכת עם <ה'> אלהיך עשות משפט זה הדין אהבת חסד זה גמילות חסדים והצנע לכת זה הוצאת המת והכנסת כלה והלא דברים קל וחומר ומה דברים שאין דרכן לעשותן בצנעא אמרה תורה והצנע לכת דברים שדרכן לעשותן בצנעא על אחת כמה וכמה חזר ישעיהו והעמידן על שתים שנאמר (ישעיהו נו) כה אמר ה' שמרו משפט ועשו צדקה בא עמוס והעמידן על אחת שנאמר (עמוס ה) כה אמר ה' לבית ישראל דרשוני וחיו מתקיף לה רב נחמן בר יצחק אימא דרשוני בכל התורה כולה אלא בא חבקוק והעמידן על אחת שנאמר (חבקוק ב) וצדיק באמונתו יחיה אמר ר' יוסי בר חנינא ארבע גזירות גזר משה רבינו על ישראל באו ארבעה נביאים וביטלום משה אמר (דברים לג) וישכון ישראל בטח בדד עין יעקב בא עמוס וביטלה [שנאמר] (עמוס ז) חדל נא מי יקום יעקב וגו' וכתיב (עמוס ז) ניהם ה' על זאת [וגו'] משה אמר (דברים כח) ובגוים ההם לא תרגיע בא ירמיה ואמר (ירמיהו לא) הלוך להרגיעו ישראל משה אמר (שמות לד) פוקד עון אבות על בנים בא יחזקאל וביטלה (יחזקאל יח) הנפש החוטאת היא תמות משה אמר (ויקרא כו) ואבדתם בגוים בא ישעיהו ואמר (ישעיהו כז) והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול וגו' אמר רב מסתפינא מהאי קרא ואבדתם בגוים מתקיף לה רב פפא דלמא כאבידה המתבקשת דכתיב (תהילים קיט) תעיתי כשה אובד בקש עבדך אלא מסיפא [דקרא] (ויקרא כו) ואכלה אתכם ארץ אויביכם מתקיף לה מר זוטרא דלמא כאכילת קישואין ודילועין וכבר היה ר"ג ורבי אלעזר בן עזריה ורבי יהושע ורבי עקיבא מהלכין בדרך ושמעו קול המונה של רומי מפלטה [ברחוק] מאה ועשרים מיל והתחילו בוכין ורבי עקיבא משחק אמרו לו מפני מה אתה משחק אמר להם ואתם מפני מה אתם בוכים אמרו לו הללו כושיים שמשתחווים לעצבים ומקטרים <לעבודת כוכבים> {לעבודה זרה} יושבין בטח והשקט ואנו בית הדום רגלי אלהינו שרוף

דף כד, ב גמרא באש ולא נבכה אמר להן לכך אני מצחק ומה לעוברי רצונו כך לעושי רצונו על אחת כמה וכמה שוב פעם אחת היו עולין לירושלים כיון שהגיעו להר הצופים קרעו בגדיהם כיון שהגיעו להר הבית ראו שועל שיצא מבית קדשי הקדשים התחילו הן בוכין ור"ע מצחק אמרו לו מפני מה אתה מצחק אמר להם מפני מה אתם בוכים אמרו לו

מקום שכתוב בו (במדבר א) והזר הקרב יומת ועכשיו שועלים הלכו בו ולא נבכה אמר להן לכך אני מצחק דכתיב (ישעיהו ח) ואעידה לי עדים נאמנים את אוריה הכהן ואת זכריה בן יברכיהו וכי מה ענין אוריה אצל זכריה אוריה במקדש ראשון וזכריה במקדש שני אלא תלה הכתוב נבואתו של זכריה בנבואתו של אוריה באוריה כתיב (מיכה ג) לכן בגללכם ציון שדה תחרש [וגו'] בזכריה כתיב (זכריה ח) עוד ישבו זקנים וזקנות ברחובות ירושלם עד שלא נתקיימה נבואתו של אוריה הייתי מתיירא שלא תתקיים נבואתו של זכריה עכשיו שנתקיימה נבואתו של אוריה בידוע שנבואתו של זכריה מתקיימת בלשון הזה אמרו לו עקיבא נחמתנו עקיבא נחמתנו:

מסכת שבועות פרק א

דף ב,א משנה שבועות שתיים שהן ארבע ידיעות הטומאה שתיים שהן ארבע יציאות השבת שתיים שהן ארבע מראות נגעים שנים שהן ארבעה את שיש בה ידיעה בתחלה וידיעה בסוף והעלם בינתיים הרי זה בעולה ויורד יש בה ידיעה בתחלה ואין בה ידיעה בסוף שער הנעשה בפנים ויום הכפורים תולה עד שיודע לו ויביא בעולה ויורד אין בה ידיעה בתחלה אבל יש בה ידיעה בסוף שער הנעשה בחוץ ויום הכפורים מכפר שנאמר (במדבר כט) מלבד חטאת הכפורים על מה שזה מכפר זה מכפר מה הפנימי אין מכפר אלא על דבר שיש בה ידיעה אף החיצון אין מכפר אלא על דבר שיש בה ידיעה ועל שאין בה ידיעה לא בתחלה ולא בסוף שעירי הרגלים ושעירי ראשי חדשים מכפרין דברי ר' יהודה ר"ש אומר שעירי הרגלים מכפרין אבל לא שעירי ראשי חדשים ועל מה שעירי ראשי חדשים מכפרין

דף ב,ב משנה על הטהור שאכל את הטמא ר' מאיר אומר כל השעירין כפרתן שוה על טומאת מקדש וקדשיו היה ר"ש אומר שעירי ראשי חדשים מכפרים על הטהור שאכל את הטמא ושל רגלים מכפרין על שאין בה ידיעה לא בתחלה ולא בסוף ושל יום הכפורים מכפר על שאין בה ידיעה בתחלה אבל יש בה ידיעה בסוף אמרו לו מהו שיקרבו זה בזה אמר להן יקרבו אמרו לו הואיל ואין כפרתן שוה היאך קרבין זה בזה אמר להם כולן באין לכפר על טומאת מקדש וקדשיו ר"ש בן יהודה אומר משמו שעירי ראשי חדשים מכפרין על הטהור שאכל את הטמא מוסיף עליהן של רגלים שמכפרין על טהור שאכל את הטמא ועל שאין בה ידיעה לא בתחלה ולא בסוף מוסיף עליהן של יום הכפורים שהן מכפרין על הטהור שאכל את הטמא ועל שאין בה ידיעה לא בתחלה ולא בסוף ועל שאין בה ידיעה בתחלה אבל יש בה ידיעה בסוף אמרו לו מהו שיקרבו זה בזה אמר להם הן אמרו לו אם כן יהיו של יום הכפורים קרבין בראשי חדשים אבל היאך של ראשי חדשים קרבין ביום הכפורים לכפר כפרה שאינה שלה אמר להם כולן באין לכפר על טומאת מקדש וקדשיו ועל זדון טומאת מקדש וקדשיו שער הנעשה בפנים ויום הכפורים מכפרין על שאר עבירות שבתורה הקלות והחמורות הזדונות והשגגות הודע ולא הודע עשה ולא תעשה כריתות ומיתות בית דין שער המשתלח מכפר אחד ישראלים ואחד כהנים ואחד כהן

משוח מה בין ישראלים לכהנים ולכהן משוח אלא שהפר מכפר על הכהנים על טומאת מקדש וקדשיו ר"ש אומר כשם שדם השעיר הנעשה בפנים מכפר על ישראל כך דם הפר מכפר על הכהנים כשם שוידויו של שעיר המשתלח מכפר על ישראל כך וידויו של פר מכפר על הכהנים:

דף ב,ב גמרא מכדי תנא ממכות סליק מאי שנא דתני שבועות משום דתני חייב על הראש שתים אחת מיכן ואחת מיכן

דף ג,א גמרא ועל הזקן שתים מיכן ושתים מיכן ואחת מלמטה חדא דמיחייב עלה תרתי תנא שבועות שתים שהן ארבע מאי שנא הכא דתני להו לכולהו ומאי שנא גבי יציאות שבת ומראות נגעים דלא קתני להו לכולהו אמרי שבועות וידיעות הטומאה דגבי הדדי כתיבין ודמיינ אהדדי בקרבן עולה ויורד תני להו גבי הדדי ואידי דתנא תרתי תנא כולהו פתח בשבועות ומפרש ידיעות הטומאה אידי דזוטרינ מילייהו פסיק שרי להו והדר תני שבועות דנפישן מילייהו שבועות שתים שהן ארבע שתים שאוכל ושלא אוכל שהן ארבע אכלתי ושלא אכלתי ידיעות הטומאה שתים שהן ארבע שתים ידיעות טומאת קדש וידיעות טומאת מקדש שהן ארבע קדש ומקדש: יציאות שבת שתים שהן ארבע שתים הוצאה דעני והוצאה דבעל הבית שהן ארבע הכנסה דעני והכנסה דבעל הבית מראות נגעים שנים שהן ארבעה שנים שאת ובהרת שהן ארבעה שאת ותולדתה בהרת ותולדתה מני מתניתין לא רבי ישמעאל ולא ר' עקיבא אי רבי ישמעאל האמר אינו חייב אלא על העתיד לבוא אי ר' עקיבא האמר על העלם טומאה הוא חייב ואינו חייב על העלם מקדש איבעית אימא רבי ישמעאל איבעית אימא ר' עקיבא איבעית אימא רבי ישמעאל מהן לחיוב ומהן לפטור ואיבעית אימא רבי עקיבא מהן לחיוב ומהן לפטור

דף ג,ב גמרא הא דומיא דמראות נגעים קתני מה התם כולהו לחיובא אף הכא נמי כולהו לחיובא לעולם ר' ישמעאל וכי לא מחייב רבי ישמעאל לשעבר קרבן אבל מלקות חיובי מחייב וכדרבא דאמר רבא בפירוש ריבתה תורה שבועת שקר דומיא דשבועת שוא מה שוא לשעבר אף שקר נמי לשעבר בשלמא אכלתי ולא אכלתי כדרבא שלא אוכל ואכל נמי לאו שיש בו מעשה הוא אלא אוכל ולא אכל אמאי לאו שאין בו מעשה הוא קסבר רבי ישמעאל לאו שאין בו מעשה לוקין עליו אי הכי קשיא דר' יוחנן אדרבי יוחנן דאמר רבי יוחנן הלכה כסתם משנה ואתמר שבועה שאוכל ככר זו היום ועבר היום ולא אכלה ר' יוחנן וריש לקיש דאמרי תרוייהו אינו לוקה ר' יוחנן אמר אינו לוקה משום דהוה לאו שאין בו מעשה וכל לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו וריש לקיש אמר אינו לוקה התראת ספק היא והתראת ספק לא שמה התראה רבי יוחנן סתמא אחרינא אשכח הי סתמא אילימא האי סתמא דתנן אבל המותיר בטהור והשובר בטמא אינו לוקה את הארבעים בשלמא שובר בטמא דכתיב (שמות יב) ועצם לא תשברו בו בכשר ולא בפסול אבל המותיר בטהור מאי טעמא לאו משום דהוי לאו שאין בו מעשה וכל לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו וממאי דר' יעקב היא דאמר לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו דלמא ר' יהודה היא ומשום דבא הכתוב ליתן עשה אחר לא תעשה הא לאו הכי לקי דתניא (שמות יב) לא תותירו ממנו עד בקר והנותר ממנו עד בקר באש תשרפו בא הכתוב ליתן עשה אחר לא תעשה לומר שאין לוקין עליו דברי ר' יהודה רבי יעקב אומר לא מן השם הוא זה אלא משום דהוה לאו שאין בו מעשה ולא שאין בו מעשה אין לוקין עליו אלא האי סתמא אשכח שבועה שלא אוכל ככר זו שבועה שלא אוכלנה ואכלה

דף ד, א גמרא אינו חייב אלא אחת זו היא שבועת ביטוי שחייבין על זדונה מכות ועל שגגתה קרבן עולה ויורד זו היא דחייבין על זדונה מכות אבל אוכל ולא אכל לא לקי מכדי האי סתמא והאי סתמא מאי חזי דעביד כי האי סתמא לעביד כי האי סתמא ולטעמיך רבי גופיה היכי סתם לן הכא הכי והכא הכי אלא מעיקרא סבר לאו שאין בו מעשה לוקין עליו וסתמה והדר סבר אין לוקין עליו וסתמה ומשנה לא זזה ממקומה במאי אוקימתא כר' ישמעאל ולמלקות מראות נגעים מאי מלקות איכא בקוצץ בהרתו וכרבי אבין א"ר אילעא דא"ר אבין א"ר אילעא כל מקום שנאמר השמר פן ואל אינו אלא לא תעשה יציאות שבת מאי מלקות איכא לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד הוא וכל לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד אין לוקין עליו משום הכי קא מוקמינא כר' ישמעאל דאמר לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד לוקין עליו הא לאו הכי קיימא כר"ע קשיא ידיעות לאו אמרת רבי ישמעאל היא ולמלקות ר"ע נמי ולמלקות אי הכי ידיעות התראות מיבעי ליה הא לא קשיא תני ידיעות דהתראות אי הכי שתים שהן ארבע תרתי הוא דהויין ותו את שיש בה ידיעה בתחלה וידיעה בסוף והעלם בינתיים העלמה למלקות מאי עבידתיה ותו הרי זה בעולה ויורד אלא אמר רב יוסף רבי היא ונסיב לה אליבא דתנאי בידיעות נסיב לה כרבי ישמעאל בשבועות נסיב לה כר"ע אמר רב אשי אמריתא לשמעתא קמיה דרב כהנא ואמר לי לא תימא רבי נסיב לה אליבא דתנאי וליה לא ס"ל אלא רבי טעמיה דנפשיה מפרש דתניא מנין שאינו חייב אלא על שיש בה ידיעה בתחלה וידיעה בסוף והעלם בינתיים ת"ל (ויקרא ה) ונעלם ונעלם שני פעמים דברי ר"ע רבי אומר אינו צריך הרי הוא אומר

דף ד, ב גמרא ונעלם מכלל דידע והוא ידע הרי כאן שתי ידיעות אם כן מה ת"ל (ויקרא ה) ונעלם ונעלם לחייב על העלם טומאה ועל העלם מקדש אשכחן בידיעות דאית ליה טעמיה דנפשיה שבועות דלית ליה טעמיה דנפשיה מנלן סברא הוא >לישנא אחריןא אשכחן בידיעות דסבר לה כר' ישמעאל בשבועות דסבר לה כר"ע מנלן סברא הוא < ר"ע מאי טעמא קא מחייב לשעבר דדריש ריבויי ומיעוטי רבי נמי דריש ריבויי ומיעוטי דתניא רבי אומר בכל פודין בכור אדם חוץ מן השטרות ורבנן אמרי בכל פודין בכור אדם חוץ מעבדים ושטרות וקרקעות מאי טעמא דרבי דריש ריבויי ומיעוטי (במדבר יח) ופדויו מבן חדש ריבה (במדבר יח) בערכך כסף חמשת שקלים מיעט תפדה חזר וריבה ריבה ומיעט וריבה ריבה הכל מאי ריבה כל מילי ומאי מיעט מיעט שטרות ורבנן דרשי כללי ופרטי ופדויו מבן חדש כלל בערכך כסף חמשת שקלים פרט תפדה חזר וכלל כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט מה הפרט מפורש דבר המטלטל וגופו ממון אף כל דבר המטלטל וגופו ממון יצאו קרקעות שאינן מטלטלין יצאו עבדים שהוקשו לקרקעות יצאו שטרות אע"פ שמטלטלין אין גופן ממון א"ל רבינא לאמימר רבי דריש ריבויי ומיעוטי והא רבי כללי ופרטי דריש דתניא (דברים טו) מרצע אין לי אלא מרצע מנין לרבות הסול והסירה המחט והמקדח והמכתב ת"ל (דברים טו) ולקח' כל דבר שנלקח ביד דברי ר' יוסי בר' יהודה רבי אומר מרצע מה מרצע מיוחד של מתכת אף כל של מתכת ואמרינן במאי קא מיפלגי רבי דריש כללי ופרטי ורבי יוסי בר' יהודה דריש

דף ה, א גמרא ריבויי ומיעוטי אין בעלמא כללי ופרטי דריש והכא היינו טעמא כדתנא דבי ר' ישמעאל דתנא דבי ר' ישמעאל (ויקרא יא) במים במים שני פעמים אין זה כלל ופרט אלא ריבה ומיעט ורבנן אמר רבינא כדאמרי במערבא כל מקום שאתה מוצא שתי כללות הסמוכות זה לזה הטל פרט ביניהן ודונם בכלל ופרט השתא דאמרת רבי כללי

ופרטי דריש בעל כורחין קשיא שבועות אלא בשבועות נסיב אליבא דר' עקיבא וליה לא סבירא ליה: גופא מנין שאינו חייב אלא על שיש בה ידיעה בתחלה וידיעה בסוף והעלם בינתים ת"ל (ויקרא ה) ונעלם ונעלם שני פעמים דברי ר"ע רבי אומר אינו צריך הרי הוא אומר ונעלם מכלל שידע והוא ידע הרי כאן שתי ידיעות א"כ מה ת"ל ונעלם לחייב על העלם טומאה ועל העלם מקדש: אמר מר ונעלם מכלל שידע מאי משמע אמר רבא מדלא כתיב והיא עלומה ממנו א"ל אביי אלא מעתה גבי סוטה דכתיב (במדבר ה) ונעלם מעיני אישה מכלל דהוי ידע מעיקרא אי הוה ידע מי בדקו לה מיא והא תניא (במדבר ה) ונקה האיש מעון והאשה ההיא תשא את עונה בזמן שהאיש מנוקה מעון המים בודקין את אשתו אין האיש מנוקה מעון אין המים בודקין את אשתו ותו גבי תורה דכתיב (איוב כח) ונעלמה מעיני כל חי ומעוף השמים נסתרה מכלל דאיכא דהוה ידע ביה והכתיב (איוב כח) לא ידע אנוש ערכה אלא אמר אביי קסבר רבי ידיעת בית רבו שמה ידיעה א"ל רב פפא לאביי אלא דקתני אין בה ידיעה בתחלה ויש בה ידיעה בסוף מי איכא דלית ליה ידיעת בית רבו א"ל אין משכחת לה בתינוק שנשבה לבין הנכרים: יציאות שבת שתיים שהן ארבע: תנן התם יציאות שבת שתיים שהן ארבע בפנים ושתיים שהן ארבע בחוץ מאי שנא הכא דתנא שתיים שהן ד' ותו לא ומאי שנא התם דתני שתיים שהן ארבע בפנים ושתיים שהן ארבע בחוץ התם דעיקר שבת הוא תני אבות ותולדות הכא דלאו עיקר שבת הוא אבות תני ותולדות לא תני אבות מאי נינהו יציאות יציאות תרתי הויין וכ"ת מהן לחיוב ומהן לפטור והא דומיא דמראות נגעים קתני מה התם כולהו לחיובא אף הכא כולהו לחיובא אלא אמר רב פפא התם דעיקר שבת תני חיובי ופטורי הכא חיובי תני ופטורי לא תני חיובי מאי נינהו יציאות יציאות תרתי הוא דהויין שתיים דהוצאה ושתיים דהכנסה והא יציאות קתני אמר רב אשי תנא הכנסה נמי הוצאה קרי לה ממאי

דף ה,ב גמרא דתנן המוציא מרשות לרשות חייב מי לא עסקינן דקא מעייל עיולי וקא קרי ליה הוצאה ודלמא קא מפיק מרשות היחיד לרשות הרבים אם כן ניתני המוציא מרשות היחיד לרשות הרבים מאי מרשות לרשות דאפילו מרשות הרבים לרשות היחיד וקא קרי לה הוצאה וטעמא מאי תנא כל עקירת חפץ ממקומו הוצאה קרי לה אמר רבינא מתניתין נמי דיקא דקתני יציאות שבת שתיים שהן ארבע בפנים ושתיים שהן ארבע בחוץ וקא מפרש הכנסה שמע מינה רבא אמר רשויות קתני רשויות שבת שתיים: מראות נגעים שנים שהן ארבעה: תנן התם מראות נגעים שנים שהן ארבעה בהרת עזה כשלג שניה לה כסיד ההיכל שאת כצמר לבן שניה לה כקרום ביצה א"ר חנינא מאן תנא מראות נגעים דלא כר' עקיבא דאי ר"ע כיון דאמר זו למעלה מזו וזו למעלה מזו א"כ טיהרת סיד היכל מלצרף בהדי מאן ליצרפיה ליצרפיה בהדי בהרת איכא שאת דעדיפא מיניה ליצרפיה בהדי שאת לאו תולדה דידיה הוא אי הכי קרום ביצה נמי בהדי מאן ליצרפיה ליצרפיה בהדי שאת איכא סיד דעדיף מיניה ליצרפיה בהדי סיד לאו בר מיניה הוא

דף ו,א גמרא האי מאי בשלמא בלא סיד היכל קרום ביצה לא קשיא דאע"ג דקרום ביצה מתתאי דשאת רחמנא אמר (ויקרא יד) ולשאת ולספחת ספחת טפילה לשאת אע"ג דמנחתא מיניה טובא אלא סיד היכל קשיא אלא מחוורתא מתניתין דלא כרבי עקיבא והיכא שמעינן לרבי עקיבא זו למעלה מזו אילימא מהא דתניא אמר רבי יוסי שאל יהושע בנו של רבי עקיבא מרבי עקיבא מפני מה אמרו מראות נגעים שנים שהן ארבעה אמר לו ואם לאו מה יאמרו יאמרו מקרום ביצה ולמעלה טמא אמר לו לומר שמצטרפים זה עם זה

אמר לו ויאמרו מקרום ביצה ולמעלה טמא ומצטרפין זה עם זה אמר לו לומר לך כל כהן שאינו בקי בהן ובשמותיהן אינו רואה את הנגעים ואילו מסיד היכל ולמעלה לא קאמר מדלא אמר ליה ש"מ דשמיע ליה לר' עקיבא דאמר כולהו לבהדי שאת מצטרפין ודלמא שאת ותולדתה בהרת ותולדתה אלא מדרבי חנינא דאמר ר' חנינא משל דרבי עקיבא למה הדבר דומה לארבעה כוסות של חלב אחד נפלו לתוכו שתי טיפין של דם ואחד נפלו לתוכו ארבע טיפין של דם ואחד נפלו לתוכו שמונה ואחד נפלו לתוכו שתיים עשרה טיפין ואמרי לה שש עשרה טיפין שכולן מראות לובן הן אלא שזה למעלה מזה וזה למעלה מזה אימור דשמעת ליה לרבי עקיבא בפתוך בחלוק מי שמעת ליה וכי תימא כי היכי דשמעת ליה בפתוך הכי שמעת ליה בחלוק ובפתוך גופיה מי שמעת ליה והתניא רבי עקיבא אומר אדמדם שבזה ושבזה כיון המזוג במים אלא של בהרת עזה כשלג ושל סיד דיהה הימנה **דף ו,ב גמרא** ואם איתא של צמר דיהה הימנה מיבעי ליה אמרי אין הכי נמי והתניא רבי נתן אומר לא שאמר ר' עקיבא של סיד דיהה הימנה אלא של צמר דיהה הימנה ומנלן דבהרת עזה היא אמר אביי אמר קרא (ויקרא יג) ואם בהרת לבנה היא היא לבנה ואין אחרת לבנה תנו רבנן בהרת עמוקה וכן הוא אומר (ויקרא יג) ומראה עמוק מן העור כמראה חמה העמוקה מן הצל שאת אין שאת אלא גבוה וכן הוא אומר (ישעיהו ב) על כל ההרים הרמים ועל כל הגבעות הנשאות ספחת אין ספחת אלא טפילה וכן הוא אומר (שמואל א ב) ואמר ספחני נא אשכחן טפילה לשאת טפילה לבהרת מנלן אמר רבי זירא נאמרה לבנה בשאת ונאמרה לבנה בבהרת מה לבנה האמורה בשאת יש לה טפילה אף לבנה האמורה בבהרת יש לה טפילה במתניתא תנא הטיל הכתוב לספחת בין שאת לבהרת לומר לך כשם שטפילה לשאת כך טפילה לבהרת: שאת כצמר לבן: מאי צמר לבן אמר רב ביבי אמר רב אסי צמר נקי בן יומו שמכבנין בו למילת אמר רבי חנינא משל דרבנן למה הדבר דומה לתרי מלכי ולתרי איפרכי מלכו של זה למעלה ממלכו של זה ואיפרכו של זה למעלה מאיפרכו של זה האי זה למעלה מזה וזה למעלה מזה הוא אלא מלכו של זה למעלה מאיפרכיה דנפשיה ומלכו של זה למעלה מאיפרכיה דנפשיה רב אדא בר אבא אמר כגון מלכא ואלקפטא רופילא וריש גלותא האי זה למעלה מזה הוא אלא כגון מלכא ורופילא ואלקפטא וריש גלותא רבא אמר כגון שבור מלכא וקיסר א"ל רב פפא לרבא הי מינייהו עדיף אמר ליה בחורשיא קא אכיל ליה פוק חזי טיבעא דמאן סגי בעלמא דכתיב (דניאל ז) ותאכל כל ארעא ותדושנה ותדקנה א"ר יוחנן זו רומי חייבת שטיבעה יצא בכל העולם כולו רבינא אמר כגון גלימא דעמר ושחקיה סדינא דכיתנא ושחקיה: את שיש בה ידיעה בתחלה וכו': ת"ר מנין שאין הכתוב מדבר אלא בטומאת מקדש וקדשיו ודין הוא הואיל והזהיר וענש על הטומאה וחייב קרבן על הטומאה מה כשהזהיר וענש על הטומאה לא הזהיר וענש אלא על טומאת מקדש וקדשיו אף כשהחייב קרבן על הטומאה לא חייב אלא על טומאת מקדש וקדשיו ואימא תרומה שהזהיר וענש לא אשכחן עון מיתה דחייב עליה קרבן אימא ה"מ קרבן קבוע אבל

דף ז,א גמרא עולה ויורד ניתי מידי דהוה אשמיעת קול ואביטוי שפתים אמר קרא (ויקרא ה) בה בה למעוטי תרומה. אימא בה למעוטי מקדש דלא סגי ליה בקרבן עולה ויורד עד דמייתי קרבן קבוע קרי רבא עליה דרבי דולה מים מבורות עמוקים דתניא רבי אומר אקרא אני חיה בהמה למה נאמרה נאמר כאן (ויקרא ה) בהמה טמאה ונאמר להלן (ויקרא ז) בהמה טמאה מה להלן טומאת קודש אף כאן טומאת קודש אשכחן טומאת קודש

טומאת מקדש מנלן אמר קרא (ויקרא יב) בכל קדש לא תגע ואל המקדש לא תבא איתקש מקדש לקודש אי הכי תרומה נמי דאמר מר בכל קדש לא תגע לרבות את התרומה הא מיעט רחמנא בה אימא בה למעוטי מקדש מסתברא מקדש לא ממעטינן שכן בכרת כמותה אדרבה תרומה לא ממעטינן שכן אכילה כמותה אלא אמר רבא שלש כריתות בשלמים למה אחת לכלל ואחת לפרט ואחת לטומאה הכתובה בתורה סתם ואיני יודע מה היא הוי אומר טומאת קודש ואם אינו ענין לטומאת קודש דנפקא ליה מדרבי תנהו ענין לטומאת מקדש והאי מיבעי ליה לכדרבי אבהו דאמר רבי אבהו שלש כריתות בשלמים למה אחת לכלל ואחת לפרט ואחת לדברים שאינן נאכלין ולר"ש דאמר דברים שאינן נאכלין אין חייבין עליהן כרת משום טומאה לאיתויי חטאת הפנימית דס"ד אמינא הואיל ואמר ר"ש כל שאינו קרב על מזבח החיצון כשלמים אין חייבין עליו משום פיגול משום טומאה נמי לא קמ"ל דמיחייב אלא אמרי נהרדעי משמי' דרבא שלש טומאות בשלמים למה אחת לכלל ואחת לפרט ואחת לטומאה הכתובה בתורה סתם ואיני יודע מה היא הוי אומר טומאת קודש ואם אינו ענין לטומאת קודש דנפקא ליה מדרבי תנהו ענין לטומאת מקדש והאי נמי מיבעי ליה אידי דבעי למכתב כרת לכדר' אבהו כתב נמי טמאות דלא סגי לה בלאו הכי אלא אמר רבא אתיא טומאתו טומאתו כתיב הכא (ויקרא ה) לכל טומאתו דף ז, ב גמרא וכתוב התם (במדבר יט) טמא יהיה עוד טומאתו בו מה להלן טומאת מקדש אף כאן טומאת מקדש ואלא בה למה לי לרבות נבלת עוף טהור הא אמרת בה מיעוטא הוא משום דמיעוטא הוא אייתר כתיב (ויקרא ה) או כי יגע דבר נגיעה אין דלאו בר נגיעה לא וכתוב בה מיעוטא הוה מיעוט אחר מיעוט ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבו': יש בה ידיעה בתחלה ואין בה ידיעה בסוף שעיר הנעשה בפנים וכו': ת"ר (ויקרא טז) וכפר על הקדש מטומאות בני ישראל וגו' יש לי בענין זה להביא שלש טומאות טומאת ע"ז וטומאת גילוי עריות וטומאת שפיכות דמים בע"ז הוא אומר (ויקרא כ) למען טמא את מקדשי בגילוי עריות הוא אומר (ויקרא יח) ושמתם את משמרתי לבלתי עשות מחקות התועבות וגו' ולא תטמאו בהם בשפיכות דמים הוא אומר (במדבר לה) ולא תטמא את הארץ יכול על ג' טומאות הללו יהא שעיר מכפר ת"ל (ויקרא טז) מטומאות בני ישראל ולא כל טומאות מה מצינו שחלק הכתוב מכלל כל טומאות הוי אומר טומאת מקדש וקדשיו אף כאן בטומאת מקדש וקדשיו דברי ר' יהוד' ר"ש אומר ממקומו הוא מוכרע הרי הוא אומר (ויקרא טז) וכפר על הקדש מטומאות מטומאות של קודש יכול על כל טומאה שבקודש יהא שעיר זה מכפר תלמוד לומר (ויקרא טז) ומפשעיהם לכל חטאתם חטאים דומיא דפשעים מה פשעים שאינם בני קרבן אף חטאים שאינם בני קרבן ומנין לי ש בה ידיעה בתחלה ואין בה ידיעה בסוף שעיר זה תולה ת"ל לכל חטאתם חייבי חטאות במשמע אמר מר יש לי בענין זה להביא ג' טומאות טומאת ע"ז וטומאת גילוי עריות וטומאת שפיכות דמים האי ע"ז היכי דמי אי במזיד בר קטלא הוא אי בשוגג בר קרבן הוא במזיד ולא אתרו ביה בשוגג ולא אתידע ליה

דף ה, א גמרא גילוי עריות נמי היכי דמי אי במזיד בר קטלא הוא אי בשוגג בר קרבן הוא במזיד ולא אתרו ביה בשוגג ולא אתידע ליה שפיכות דמים נמי היכי דמי אי במזיד בר קטלא הוא אי בשוגג בר קרבן הוא אי בשוגג בר גלות הוא במזיד ולא אתרו ביה בשוגג ולא אתידע ליה אי נמי בהנך דלאו בני גלות נינהו אמר מר יכול על שלש טומאות הללו יהא שעיר מכפר ת"ל (ויקרא טז) מטומאות ולא כל טומאות מה מצינו שחלק הכתוב מכלל כל הטומאות בטומאת מקדש

וקדשיו אף כאן בטומאת מקדש וקדשיו דברי רבי יהודה מאי חלק דמייתי בעולה ויורד אימא ע"ז ומאי חלק <סימן ע"ז יולדת מצורע נזיר >וכו' <> דמייתי שעירה ולא כשבה אמר רב כהנא אנן חלק להקל קאמרינן והאי חלק להחמיר הוא אימא יולדת דחלק דמייתא עולה ויורד אמר רב הושעיא (ויקרא טז) לכל חטאתם ולא לכל טומאתם ולר' שמעון בן יוחאי דאמר יולדת נמי חוטאת היא מאי איכא למימר רבי שמעון לטעמיה דאמר ממקומו הוא מוכרע אימא מצורע אמר רב הושעיא לכל חטאתם ולא לכל טומאתם ולר' שמואל בר נחמני דאמר על שבעה דברים נגעים באין מאי איכא למימר התם נגיעה דאכפר ליה וקרבן לאישתרוי בקהל ואימא נזיר טמא דחלק דמייתי תורים ובני יונה אמר רב הושעיא לכל חטאתם ולא לכל טומאתם ולר' אלעזר הקפר דאמר נזיר נמי חוטא הוא מאי איכא למימר סבר לה כר' שמעון דאמר ממקומו הוא מוכרע אמר ר' שמעון אומר ממקומו הוא מוכרע הרי הוא אומר (ויקרא טז) וכפר על הקדש מטומאות מטומאתו של קודש כו' שפיר קאמר רבי שמעון ורבי יהודה אמר לך ההוא מיבעי ליה כי היכי דעביד לפני ולפנים הכי נעביד בהיכל ורבי שמעון ההוא (ויקרא טז) מוכן יעשה נפקא ורבי יהודה אי מההיא הוה אמינא נתי פ' ושעיר אחריני ונעביד קמ"ל ור' שמעון וכן יעשה לאהל מועד מינה משמע אמר מר יכול על כל טומאות שבקודש יהא שעיר זה מכפר ת"ל מפשעיהם לכל חטאתם וגו' מאי ניהו יש בה ידיעה בתחלה ויש בה ידיעה בסוף האי בר קרבן הוא לא צריכא דאתידע ליה סמוך לשקיעת החמה ס"ד אמינא אדמייתי

דף ה,ב גמרא ניתלי ליה קמ"ל אמר מר מנין שיש בה ידיעה בתחלה ואין בה ידיעה בסוף ששעיר זה תולה מנין מאי קא קשיא ליה הכי קא קשיא ליה השתא דאמרת חטאים דומיא דפשעים מה פשעים דלאו בני קרבן אף חטאים נמי דלאו בני קרבן אימא מה פשעים דלאו בני קרבן לעולם אף חטאים דלאו בני קרבן לעולם ומאי נינהו אין בה ידיעה בתחלה ויש בה ידיעה בסוף אבל יש בה ידיעה בתחלה ואין בה ידיעה בסוף כיון דכי מתידע ליה בר קרבן הוא אימא לא ליתלי וכי תימא אין בה ידיעה בתחלה ויש בה ידיעה בסוף שעיר הנעשה בחוץ ויוה"כ מכפר ס"ד אמינא ניפוך מיפך אמר קרא (ויקרא טז) לכל חטאתם מכלל דבני חטאות נינהו ונתכפר כפרה גמורה אי כתיב מחטאתם כדקא אמרת השתא דכתיב לכל חטאתם להנך דאתו לכלל חטאת וכי מאחר שאינו מכפר למה תולה אמר ר' זירא לומר שאם מת בלא עון א"ל רבא אם מת מיתה ממרקת אלא אמר רבא להגן עליו מן היסורין: אין בה ידיעה בתחלה ויש בה ידיעה בסוף שעיר הנעשה בחוץ ויוה"כ מכפר כו': מכדי איתקושי איתקוש להדדי ונכפר פנימי אדידיה ואדחיצון ונפקא מינה להיכא דלא עבד חיצון אמר קרא (שמות ל) אחת כפרה אחת מכפר ואינו מכפר שתי כפרות ונכפר חיצון אדידיה ואמאי דעביד פנימי נפקא מינה לטומאה דאירעה בין זה לזה אמר קרא (שמות ל) אחת בשנה כפרה זו לא תהא

דף ט,א גמרא אלא אחת בשנה: ולר' ישמעאל דאמר אין בה ידיעה בתחלה ויש בה ידיעה בסוף בר קרבן הוא שעיר הנעשה בחוץ אמאי מכפר על שאין בה ידיעה לא בתחלה ולא בסוף האי שעירי הרגלים ושעירי ראשי חדשים מכפרין סבר לה כר' מ' דאמר כל השעירים כפרתן שוה על טומאת מקדש וקדשיו אלא למאי הלכתא איתקש חיצון לפנימי מה פנימי אינו מכפר בשאר עבירות אף חיצון אינו מכפר בשאר עבירות: על שאין בה ידיעה בתחלה ולא בסוף שעירי רגלים ושעירי ראשי חדשים מכפרין דברי ר' יהודה: א"ר יהודה אמר שמואל מ"ט דר' יהודה אמר קרא (במדבר כח) ושעיר עזים אחד לחטאת

לה' חטא שאין מכיר בו אלא ה' יהא שעיר זה מכפר והאי מיבעי ליה לכדר"ל דאמר ר"ל
מה נשתנה שעיר של ר"ח שנאמר בו לה' אמר הקב"ה שעיר זה יהא כפרה {עלי} על
שמיעטתי את הירח א"כ לימא קרא על ה' מאי לה' לכדאמרן ואימא כוליה להכי הוא
דאתא א"כ נימא קרא חטאת ה' מאי לה' שמעת מינה תרתי ונכפר נמי אפי' בשאר עבירות
תנא דבי ר' ישמעאל הואיל וזה בא בזמן קבוע וזה בא בזמן קבוע מה זה אינו מכפר אלא
על טומאת מקדש וקדשיו אף זה אינו מכפר אלא על טומאת מקדש וקדשיו אשכחן שעירי
ראשי חדשים שעירי הרגלים מנלן וכי תימא הא נמי כדתנא דבי ר' ישמעאל איכא
למיפרך אי מזראש חדש שכן תדיר אי מדיום הכפורים שכן מרובה כפרתו וכי תימא
דף ט,ב גמרא הא גמרינן ר"ח מדיוה"כ ולא פרכינן התם כפרה מיכתב כתיבא גלויי
מילתא בעלמא הוא אבל הכא איכא למימר כולה מילתא לא גמרינן אלא כדא"ר חמא בר'
חנינא שעיר ושעיר ה"נ שעיר ושעיר ואיתקוש שעירי רגלים לשעירי ראשי חדשים מה
שעירי ראשי חדשים אינן מכפרין אלא על שאין בה ידיעה לא בתחלה ולא בסוף אף
שעירי הרגלים אינן מכפרין אלא על שאין בה ידיעה לא בתחלה ולא בסוף : איבעיא להו
כי אמר ר' יהודה על שאין בה ידיעה לא בתחלה ולא בסוף הני מילי בחטא שאין סופו
ליודע אבל חטא שסופו ליודע כמי שיש ידיעה בסוף דמי ושעיר הנעשה בחוץ ויוה"כ
מכפר או דלמא אפילו חטא שסופו ליודע השתא מיהא חטא שאין מכיר בו אלא ה' קרינא
ביה ת"ש דתניא על שאין בה ידיעה לא בתחלה ולא בסוף וחטא שסופו ליודע שעירי
הרגלים ושעירי ר"ח מכפרים דברי ר"י : ר"ש אומר שעירי הרגלים מכפרין אבל לא
שעירי ר"ח וכו' : א"ר אלעזר א"ר אושעיא מאי טעמיה דר"ש אמר קרא (ויקרא י) ואותה
נתן לכם לשאת את עון העדה והאי קרא בשעיר דר"ח כתיב ויליף עון עון מציץ נאמר כאן
עון ונאמר להלן (שמות כח) עון מה להלן טומאת בשר אף כאן טומאת בשר אי מה להלן
עולין אף כאן עולין עון העדה כתיב מכדי מיגמר גמרי מהדדי נכפר דר"ח אדידיה ואדציץ
נפקא מינה להיכא דנשבר הציץ אמר קרא עון עון אחד הוא נושא ואין נושא ב' עונות
ונכפר ציץ אדידיה ואדר"ח נפקא מינה לטומאה דאירעה בין זה לזה אמר קרא אותה אותה
נושא עון ואין אחרת נושא עון רב אשי אמר כתיב הכא עון העדה עדה ולא קדשים והתם
כתיב עון הקדשים קדשים ולא עדה אשכחן שעירי ראשי חדשים דמכפרי על טהור שאכל
את הטמא שעירי רגלים דמכפרי על שאין בה ידיעה לא בתחלה ולא בסוף מנלן כדאמר ר'
חמא ברבי חנינא שעיר ושעיר ה"נ שעיר ושעיר

דף י,א גמרא ואיתקוש שעירי הרגלים לשעירי ראשי חדשים מה שעיר דראש חודש
במילתא דקודש מכפרי אף שעירי רגלים במילתא דקודש מכפרי וכי תימא ניכפרו אדראש
חדש הא אמרינן אותה אותה נושא עון ואין אחר נושא עון וכי תימא ניכפרו אדיום
הכפורים הא אמרי' (ויקרא טז) אחת בשנה כפרה זו לא תהא אלא אחת בשנה אמאי
מכפרי אי על שיש בה ידיעה בתחלה ויש בה ידיעה בסוף האי בר קרבן הוא אי על שיש
בה ידיעה בתחלה ואין בה ידיעה בסוף האי שעיר הנעשה בפנים ויום הכפורים תולה אי
על שאין בה ידיעה בתחלה אבל יש בה ידיעה בסוף האי שעיר הנעשה בחוץ ויום
הכפורים מכפר על כרחך אינו מכפר אלא על שאין בה ידיעה לא בתחלה ולא בסוף : ר'
מאיר אומר כל השעירים כפרתן שוה כו' : אמר ר' חמא בר ר' חנינא מאי טעמא דר' מאיר
אמר קרא שעיר ושעיר הוקשו כל השעירים זה לזה וי"ו מוסיף על ענין ראשון קסלקא
דעתך כל חד וחד מחבריה גמר והאמר ר' יוחנן כל התורה כולה למידין למד מלמד חוץ

מקדשים שאין למידין למד מלמד הא לא קשיא כולהו מקמא גמרי תינח כל דכתב ביה ושעיר עצרת ויוה"כ דלא כתב ביה ושעיר מנלן אלא אמר ר' יונה אמר קרא (במדבר כט) אלה תעשו לה' במועדיכ' הוקשו כל המועדי' כולן זה לזה: והא ר"ח לאו מועד הוא איברא ר"ח נמי איקרי מועד כדאמר אביי דאמר אביי תמוז דההיא שתא מלווי מליוהו דכתיב (איכה א) קרא עלי מועד לשבור בחורי אמר רבי יוחנן ומודה ר"מ בשעיר הנעשה בפנים שהוא אינו מכפר כפרתן והן אינן מכפרין כפרתו הוא אינו מכפר כפרתן כפרה אחת מכפר ואינו מכפר שתי כפרות הן אינן מכפרין כפרתו אמר קרא אחת בשנה כפרה זו לא תהא אלא אחת בשנה תניא נמי הכי על שאין בה ידיעה לא בתחלה ולא בסוף ועל שאין בה ידיעה בתחלה אבל יש בה ידיעה בסוף ועל טהור שאכל את הטמא שעירי הרגלים ושעירי ראשי חדשים ושעיר הנעשה בחוץ מכפרין דברי ר' מאיר ואילו שעיר הנעשה בפנים שיירה וכפרתן נמי שיירה: היה ר' שמעון אומר שעירי ראשי חדשים מכפרין על טהור שאכל את הטמא כו': בשלמא דראשי חדשים לא מכפרין אדרגלים דאמר קרא עון עון אחד הוא נושא ואינו נושא שני עונות אלא דרגלים ניכפרו אדראשי חדשים אמר קרא אותה אותה נושא עון ואין אחר נושא עון בשלמא דרגלים לא מכפרין אדיום הכפורים דאמר קרא אחת בשנה כפרה זו לא תהא אלא אחת בשנה אלא דיום הכפורים ניכפרו אדרגלים אמר קרא אחת כפרה אחת מכפר ואינו מכפר שתי כפרות והא כי כתיב אחת בשעיר הנעשה בפנים הוא דכתיב אמר קרא (במדבר כט) מלבד

דף י, ב גמרא חטאת הכפורים ואיתקוש חיצון לפנימי: רבי שמעון בן יהודה אומר משמו כו': מאי שנא דראשי חדשים דלא מכפרין אדרגלים דאמר קרא (ויקרא י) עון עון אחד הוא נושא ואינו נושא שני עונות דרגלים נמי לא ניכפרו אדראשי חדשים דאמר קרא (ויקרא י) אותה אותה הוא נושא עון ואין אחר נושא עון אותה לא משמע ליה מ"ש דרגלים דלא מכפרין אדיום הכפורים דאמר קרא (שמות ל) אחת בשנה כפרה זו לא תהא אלא אחת בשנה אי הכי דיום הכפורים נמי לא ניכפרו אדרגלים אחת כתיב כפרה אחת מכפר ואינו מכפר שתי כפרות אחת לא משמע ליה אמאי דכי כתיב אחת בשעיר הנעשה בפנים כתיב אי הכי דרגלים נמי ניכפרו אדיום הכפורים דכי כתיב אחת בשעיר הנעשה בפנים כתיב לעולם אחת משמע ליה ושאני הכא דאמר קרא (שמות ל) וכפר אהרן על קרנותיו אחת בשנה קרנותיו דמזבח הפנימי הוא דכפרה אחת מכפר ואינו מכפר שתי כפרות הא דחיצון אפילו שתי כפרות אמר עולא אמר רבי יוחנן תמידין שלא הוצרכו לצבור נפדין תמימים יתיב רבה וקאמר לה להא שמעתא א"ל רב חסדא מאן צייית לך ולר' יוחנן רבך וכי קדושה שבהן להיכן הלכה אמר ליה את לא תסברא דלא אמרינן קדושה שבהן להיכן הלכה והתנן מותר הקטורת מה היו עושין בה מפרישין ממנה שכר האומנין ומחללין אותה על מעות האומנין ונותנין אותה לאומנין בשכרן וחוזרין ולוקחין אותה מתרומה חדשה ואמאי נימא קדושה שבהן להיכן הלכה א"ל קטורת קאמרת שאני קטורת **דף יא, א גמרא** דקדושת דמים הוא אלא מעתה לא תפסל בטבול יום אלמה תניא נתנה במכתשת נפסלת בטבול יום וכי תימא כל קדושת דמים מיפסלי בטבול יום והתנן המנחות מועלין בהן משהוקדשו קדשו בכלי הוכשרו ליפסל בטבול יום ובמחוסר כפורים ובלינה קדשו בכלי אין לא קדשו בכלי לא אלא מאי קדושת הגוף היא אלא מעתה תיפסל בלינה אלמה תנן הקומץ והלבונה והקטורת ומנחת כהנים ומנחת כהן משוח ומנחת נסכים מועלים בהן משהוקדשו קדשו בכלי הוכשרו ליפסל בטבול יום ובמחוסר כפורים ובלינה

קדשו בכלי אין לא קדשו בכלי לא אמר ליה לינה קאמרת שאני קטורת הואיל וצורתה בכל השנה כולה מ"מ קשיא וכי קדושה שבהן להיכן הלכה אמר רבה לב בית דין מתנה עליהן אם הוצרכו הוצרכו ואם לאו יהיו לדמיהן א"ל אביי והאמר דאמר הקדוש זכר לדמיו קדוש קדושת הגוף לא קשיא הא דאמר לדמי עולה הא דאמר לדמי נסכים איתביה אביי פר ושעיר של יום הכפורים שאבדו והפריש אחרים תחתיהם

דף יא,ב גמרא וכן שעירי ע"ז שאבדו והפריש אחרים תחתיהן כולן ימותו דברי ר' יהודה ר' אלעזר ור' שמעון אומרים ירעו עד שיסתאבו וימכרו ויפלו דמיהן לנדבה שאין חטאת צבור מתה ואמאי לימא לב בית דין מתנה עליהן אבודין קאמרת שאני אבודין דלא שכיחי הרי פרה דלא שכיחא ותניא פרה נפדית על כל פסול שבה מתה תפדה נשחטה תפדה מצא אחרת נאה הימנה תפדה שחטה על גבי מערכתה אין לה פדייה עולמית שאני פרה דקדשי בדק הבית היא אי הכי מתה או נשחטה תפדה הא בעינן העמדה והערכה הא מני ר"ש היא דאמר קדשי מזבח היו בכלל העמדה והערכה קדשי בדק הבית לא היו בכלל העמדה והערכה אי רבי שמעון אימא סיפא שחטה על גבי מערכתה אין לה פדייה עולמית והתניא ר"ש אומר פרה מטמאה טומאת אוכלין הואיל והיתה לה שעת הכושר ואמר ר"ל אומר היה ר' שמעון פרה נפדית על גב מערכתה אלא שאני פרה הואיל ודמיה יקרין אמר מר מתה תפדה וכי פודין את הקדשים להאכילן לכלבים אמר רב משרשיא משום עורה וקיימי ב"ד ומתנו אדעתא דעורה אמר רב כהנא אמרי אינשי מגמלא אונה איתביה אמרו לו לר' שמעון מהו שיקרבו זה בזה אמר להו יקרבו אמרו לו הואיל ואין כפרתן שוה היאך הן קריבין אמר להן כולן באין לכפר על טומאת מקדש וקדשיו ואמאי לימא לב ב"ד מתנה עליהן ר' שמעון קאמרת ר"ש לית ליה לב ב"ד מתנה עליהן דאמר רב אידי בר אבין אמר רב עמרם א"ר יוחנן תמידין שלא הוצרכו לצבור לדברי רבי שמעון אין נפדין תמימים לדברי חכמים נפדין תמימים ורבנן דפליגי עליה דרבי שמעון מאן נינהו אי נימא רבנן דקטורת

דף יב,א גמרא שאני קטורת דלא בר רעיה היא אלא רבנן דפרה דלמא שאני פרה דדמיה יקרין ואלא רבנן דאמרו לו ממאי דר' יהודה היא והכי קאמר ליה בשלמא לדידי דאמינא לב ב"ד מתנה עליהן אמטו להכי יקרבו אלא לדידך דאמרת לא אמאי יקרבו דלמא ר"מ היא והכי קאמר ליה בשלמא לדידי דאמינא כל השעירים כפרתן שוה מש"ה יקרבו אלא לדידך אמאי יקרבו אלא ר' יוחנן גמרא גמיר לה לדברי ר"ש אין נפדין לדברי חכמים נפדין ולר"ש דלית ליה לב ב"ד מתנה עליהן מאי עבדין להו א"ר יצחק א"ר יוחנן מקיצין בהן את המזבח א"ר שמואל בר רב יצחק ומודה ר"ש בשעירי חטאת שאין מקיצין בגופן אלא בדמיהן הכא הוא דמעיקרא עולה והשתא עולה אבל התם דמעיקרא חטאת והשתא עולה גזירה לאחר כפרה אטו לפני כפרה אמר אביי אף אנן נמי תנינא פר ושעיר של יוה"כ שאבדו והפריש אחרים תחתיהם וכן שעירי ע"ז שאבדו והפריש אחרים תחתיהן כולן ימותו דברי ר' יהודה ר' אלעזר ור' שמעון אומרים ירעו עד שיסתאבו וימכרו ויפלו דמיהן לנדבה שאין חטאת צבור מתה ואמאי נקרבו אינהו גופיהו עולה אלא לאו ש"מ גזירה לאחר כפרה אטו לפני כפרה אמר רבא אף אנן נמי תנינא והשני ירעה עד שיסתאב וימכר ויפלו דמיו לנדבה ואמאי יקרבו איהו גופיה עולה אלא לאו ש"מ גזירה אחר כפרה אטו לפני כפרה אמר רבינא אף אנן נמי תנינא אשם שמתו בעליו או שנתכפרו בעליו ירעה עד שיסתאב וימכר ויפלו דמיו לנדבה רבי אליעזר אומר ימות רבי יהושע אומר יביא בדמיו

עולה וליקרב הא גופא עולה אלא לאו גזירה לאחר כפרה אטו לפני כפרה שמע מינה תניא
נמי הכי מה הן מביאין מן המותרות

דף יב,ב גמרא קיץ כבנות שוח למזבח והכתיב (ויקרא ב) כי כל שאור וכל דבש וגו' תני
רב חנינא כבנות שוח לאדם דרש ר"נ בר רב חסדא אין מקיצין בעולת העוף אמר רבא הא
בורכא א"ל ר"נ בר יצחק לרבא מאי בורכתא אנא אמריתה ניהליה ומשמיה דרב שימי
מנהרדעא אמריתה ניהליה דאמר רב שימי מנהרדעא מותרות לנדבת צבור אזלי ואין עולת
עוף בצבור ואף שמואל סבר להא דר' יוחנן דאמר רב יהודה אמר שמואל קרבנות צבור
סכין מושכתן למה שהן תניא נמי הכי ומודה ר"ש בשעיר שאם לא קרב ברגל יקרב בר"ח
ואם לא קרב בר"ח יקרב ביוה"כ ואם לא קרב ביוה"כ יקרב ברגל ואם לא קרב ברגל זה
יקרב ברגל אחר שמתחלתו לא בא אלא לכפר על מזבח החיצון >תנא לא הוקדש אלא
לכפר על מזבח החיצון<: ועל זדון טומאת מקדש וקדשיו שעיר הנעשה בפנים כו': מנהני
מילי דת"ר (ויקרא טז) וכפר על הקדש מטומאות בני ישראל וגו' פשעים אלו המרדים וכן
הוא אומר (מלכים ב ג) מלך מואב פשע בי ואומר (מלכים ב ח) אז תפשע לבנה בעת
ההיא חטאות אלו השגגות וכן הוא אומר (ויקרא ד) נפש כי תחטא בשגגה: על שאר
עבירות שבתורה הקלות והחמורות הזדונות והשגגות כו': היינו קלות היינו עשה ולא
תעשה חמורות היינו כריתות ומיתות ב"ד הודע היינו מזיד לא הודע היינו שוגג אמר רב
יהודה ה"ק על שאר עבירות שבתורה בין קלות בין חמורות בין שעשאן בשוגג בין
שעשאן במזיד אותן שעשאן בשוגג בין נודע לו ספיקן בין לא נודע לו ספיקן ואלו הן
קלות עשה ולא תעשה ואלו הן חמורות כריתות ומיתות ב"ד האי עשה ה"ד אי דלא עבד
תשובה (משלי כא) זבח רשעים תועבה אי דעבד תשובה כל יומא נמי דתניא עבר על
מצות עשה ועשה תשובה לא זז משם עד שמוחלין לו אמר רבי זירא

דף יג,א גמרא בעומד במרדו ורבי היא דתניא רבי אומר על כל עבירות שבתורה בין
עשה תשובה בין לא עשה תשובה יום הכפורים מכפר חוץ מפורק עול ומגלה פנים בתורה
ומפר ברית בכשר שאם עשה תשובה יום הכפורים מכפר ואם לאו אין יום הכפורים
מכפר מאי טעמא דרבי דתניא (במדבר טו) כי דבר ה' בזה זה הפורק עול ומגלה פנים
בתורה ואת מצותו הפר זה המפר ברית בכשר (במדבר טו) הכרת תכרת הכרת לפני
יוה"כ תכרת לאחר יוה"כ יכול אפילו עשה תשובה ת"ל (במדבר טו) עונה בה לא אמרתי
אלא בזמן שעונה בה ורבנן הכרת בעולם הזה תכרת לעולם הבא עונה בה שאם עשה
תשובה ומת מיתה ממרקת ומי מצית מוקמת לה כרבי והא מדסיפא רבי יהודה היא רישא
נמי ר' יהודה היא דקתני סיפא אחד ישראל ואחד כהנים ואחד כהן משוח ומאן אית ליה
האי סברא רבי יהודה מכלל דרישא ר' יהודה אמר רב יוסף רבי היא וסבר לה כר' יהודה
א"ל אביי דוקא מר רבי סבר לה כר' יהודה אבל רבי יהודה לא סבר לה כרבי או
דלמא מדרבי סבר לה כרבי יהודה אף רבי יהודה סבר לה נמי כרבי מיהו אורחא דמילתא
קתני למימר דתלמיד סבר לה כרביה א"ל אין דוקא קאמינא רבי סבר לה כרבי יהודה אבל
ר' יהודה לא סבר לה כרבי דתניא יכול יהא יוה"כ מכפר על שבים ועל שאינן שבים ודין
הוא הואיל וחטאת ואשם מכפרין ויום הכפורים מכפר מה חטאת ואשם אין מכפרין אלא
על השבים אף יוה"כ אין מכפר אלא על השבים מה לחטאת ואשם שאין מכפרין על המזיד
כשוגג תאמר ליוה"כ שמכפר על המזיד כשוגג הואיל ומכפר על המזיד כשוגג יכפר על
שבים ועל שאינן שבים תלמוד לומר (ויקרא כג) אך חלק סתם סיפרא מני ר' יהודה

וקאמר שבים אין לא שבים לא ורמי סתם סיפרא אסתם סיפרא דתניא יכול לא יהא יוה"כ
מכפר אא"כ התענה בו וקראו מקרא קדש ולא עשה בו מלאכה לא התענה בו ולא קראו
מקרא קדש ועשה בו מלאכה מנין ת"ל (ויקרא כג) יום כפורים הוא מ"מ אמר אביי לא
קשיא הא רבי והא רבי יהודה רבא אמר הא והא רבי ומודה רבי בכרת דיומא דאי לא
תימא הכי כרת דיום הכפורים לרבי לית ליה אלמה לא משכחת לה כגון דעבד בליליא
ומית דלא אתא יממא לכפורי ליה אלא אימא

דף יג,ב גמרא כרת דיממא לרבי לית ליה אלמה לא משכחת לה דאכל אומצא וחנקיה
ומית אי נמי דאכל סמוך לשקיעת החמה דלא הוה שהות לכפורי ליה: אחד ישראל ואחד
כהנים ואחד כהן משוח: הא גופא קשיא קתני אחד ישראל ואחד כהנים ואחד כהן משוח
והדר תני מה בין ישראל לכהנים ולכהן משוח אמר רב יהודה הכי קאמר אחד ישראל
ואחד כהנים ואחד כהן משוח מתכפרין בשעיר המשתלח בשאר עבירות ואין חילוק ביניהן
ומה בין ישראל לכהנים ולכהן משוח אלא שהפר מכפר על הכהנים על טומאת מקדש
וקדשיו וכו' ומני רבי יהודה היא דתניא (ויקרא טז) וכפר את מקדש הקדש זה לפני
ולפנים את אהל מועד זה היכל מזבח כמשמעו יכפר אלו עזרות כהנים כמשמעו עם הקהל
אלו ישראל יכפר אלו הלויים הושו כולן לכפרה אחת שמתכפרין בשעיר המשתלח בשאר
עבירות דברי ר' יהודה רבי שמעון אומר כשם שדם שעיר הנעשה בפנים מכפר על
ישראל על טומאת מקדש וקדשיו כך דם הפר מכפר על הכהנים על טומאת מקדש וקדשיו
וכשם שוידויו של שעיר המשתלח מכפר על ישראל בשאר עבירות כך וידויו של פר
מכפר על הכהנים בשאר עבירות ולרבי שמעון הא ודאי הושו מאי הושו דבני כפרה
נינהו מיהו כל חד וחד מכפר בדנפשיה מאי טעמיה דרבי שמעון דכתיב (ויקרא טז) ולקח
את שני השעירים איתקש שעיר המשתלח לשעיר הנעשה בפנים מה שעיר הנעשה בפנים
אינו מכפר על הכהנים על טומאת מקדש וקדשיו דכתיב ביה אשר לעם אף שעיר
המשתלח אינו מכפר על הכהנים בשאר עבירות ורבי יהודה אמר לך להכי איתקוש שיהו
שוים במראה ובקומה ובדמים הוא דאתא מאן תנא להא דתנו רבנן ושחט את שעיר
החטאת אשר לעם שאין הכהנים מתכפרין בו ובמה מתכפרין בפרו של אהרן יכול לא
יתכפרו בפרו של אהרן שהרי כבר נאמר אשר לו מעתה אין להן כפרה כשהוא אומר יכפר
על הכהנים מצינו להן כפרה במה הן מתכפרין מוטב שיתכפרו בפרו של אהרן שהרי
הותר מכללו אצל ביתו ואל יתכפרו בשעיר הנעשה בפנים שלא הותר מכללו אצל ביתו
ואם נפשך לומר הרי הוא אומר (תהילים קלה) בית אהרן ברכו את ה' בית הלוי ברכו את
ה' יראי ה' ברכו את ה' מאן תנא אמר ר' ירמיה דלא כר' יהודה דאי ר' יהודה האמר כהנים
יש להן כפרה בשעיר המשתלח ומני רבא אמר ר' שמעון היא דאמר כהנים אין להם כפרה
בשעיר המשתלח אביי אמר אפי' תימא ר' יהודה הכי קאמר מעתה אין להם כפרה בטומאת
מקדש וקדשיו כשהוא אומר יכפר על הכהנים מצינו שיש להן כפרה בשאר עבירות וכמו
דמצינו שיש להן כפרה בשאר עבירות כך יש להן כפרה

דף יד,א גמרא בטומאת מקדש וקדשיו במה הם מתכפרין מוטב שיתכפרו בפרו של אהרן
שהרי הותר מכללו אצל ביתו ואל יתכפרו בשעיר הנעשה בפנים שהרי לא הותר מכללו
ואם נפשך לומר הרי הוא אומר (תהילים קלה) בית אהרן ברכו את ה' וגו' ומאי אם נפשך
לומר וכ"ת ביתו כתיב כולן קרויין ביתו שנא' בית אהרן ברכו את ה' יראי ה' ברכו את ה'
והאי אשר לעם להכי הוא דאתא האי מיבעי ליה דקאמר רחמנא מדעם ליהוי ההוא (ויקרא

טז) מומאת עדת בני ישראל נפקא והאי אשר לו להכי הוא דאתא האי מיבעי ליה לכדתניא משלו הוא מביא ואינו מביא משל צבור יכול לא יביא משל צבור שאין הצבור מתכפרין בו אבל יביא משל אחיו הכהנים שאחיו הכהנים מתכפרין בו ת"ל (ויקרא טז) אשר לו יכול לא יביא ואם הביא כשר ת"ל שוב אשר לו הכתוב שנה עליו לעכב תנא הכי קא קשיא ליה מאי שנא בדעם דלא מכפר דלא קא חסרי ביה ממונא דכתיב אשר לעם בדארהן נמי לא קא חסרי ביה ממונא וקאמר כולן קרויין ביתו בשלמא לר"ש היינו דכתיב תרי וידוין ודם הפר חד כנגד שעיר הנעשה בפנים וחד כנגד שעיר הנעשה בחוץ וחד כנגד שעיר המשתלח אלא לר' יהודה תרי וידוין ודם הפר ל"ל בחד וידוין ודמו סגיא אחד לו ואחד לביתו כדתנא דבי רבי ישמעאל כך היא מדת הדין נוהגת מוטב יבוא זכאי ויכפר על החייב ואל יבוא חייב ויכפר על החייב:

מסכת שבועות פרק ב

דף יד, א משנה ידיעות הטומאה שתים שהן ארבע נטמא וידע ונעלמה ממנו הטומאה וזכור את הקדש נעלם ממנו הקדש וזכור את הטומאה נעלמו ממנו זה וזה ואכל את הקדש ולא ידע ומשאכל ידע הרי זה בעולה ויורד נטמא וידע ונעלמה ממנו טומאה וזכור את המקדש נעלם ממנו מקדש וזכור את הטומאה נעלם ממנו זה וזה ונכנס למקדש ולא ידע ומשיצא ידע הרי זה בעולה ויורד: אחד הנכנס לעזרה ואחד הנכנס לתוספת העזרה שאין מוסיפין על העיר ועל העזרות אלא במלך ונביא ואורים ותומים וסנהדרין של שבעים ואחד ובשתי תודות ובשיר ובית דין מהלכין ושתי תודות אחריהן וכל ישראל אחריהם: **דף יד, ב משנה** הפנימית נאכלת והחיצונה נשרפת וכל שלא נעשית בכל אלו הנכנס לשם אין חייב עליה: נטמא בעזרה ונעלמה ממנו טומאה וזכור את המקדש נעלם הימנו מקדש וזכור הטומאה נעלם ממנו זה וזה והשתחוה או ששהה בכדי השתחוואה או בא לו בארוכה חייב בקצרה פטור זו היא מצות עשה שבמקדש שאין חייבין עליה ואיזו היא מצות עשה שבנדה שחייבין עליה היה משמש עם הטהורה ואמרה לו נטמאתי ופירש מיד חייב מפני שיציאתו הנאה לו כביאתו: רבי אליעזר אומר השרץ ונעלם ממנו על העלם שרץ חייב ואינו חייב על העלם מקדש רבי עקיבא אומר ונעלם ממנו והוא טמא על העלם טומאה חייב ואינו חייב על העלם מקדש ר' ישמעאל אומר ונעלם ונעלם שתי פעמים לחייב על העלם טומאה ועל העלם מקדש:

דף יד, ב גמרא אמר רב פפא לאבבי שתים שהן ארבע שתים שהן שש הויין ידיעות הטומאה תחלה וסוף ידיעות הקודש תחלה וסוף ידיעות מקדש תחלה וסוף ולטעמיך תמני הויין דהא איכא טומאה דקודש וטומאה דמקדש תחלה וסוף הא לא קשיא שם טומאה אחת היא מכל מקום שית הויין אמר רב פפא לעולם תמני הויין ארבעי קמייתא דלא מייתן ליה לידי קרבן לא קא חשיב ארבעה בתרייתא דמייתן ליה לידי קרבן קא חשיב ואיכא דאמרי אמר רב פפא לעולם תמני הויין וארבעי קמייתא דליתנהו בכל התורה כולה קא חשיב ארבעי בתרייתא דאיתנהו בכל התורה כולה לא קא חשיב בעי רב פפא נעלמו ממנו הלכות טומאה מהו היכי דמי אילימא דלא ידע אי שרץ טמא אי צפרדע טמא זיל קרי בי רב הוא

לעולם דיידע בטומאת שרץ וכגון דנגע בכעדשה ולא ידע כעדשה אי מטמא אי לא מטמא מאי כיון דיידע דמטמא שרץ בעולם ידיעה היא או דלמא כיון דכעדשה לא ידע אי מטמא אי לא מטמא העלמה היא תיקו בעי רבי ירמיה בן בבל שעלה לארץ ישראל ונעלם ממנו מקום מקדש מהו אליבא דמאן אי אליבא דרבי עקיבא דבעי ידיעה בתחלה הא לא מחייב על העלם מקדש אי אליבא דרבי ישמעאל דמחייב על העלם מקדש הא לא בעי ידיעה בתחלה לא צריכא אליבא דרבי דבעי ידיעה בתחלה ומחייב על העלם מקדש ואמר ידיעת בית רבו שמה ידיעה מאי כיון דיידע דאיכא מקדש בעולם ידיעה היא או דלמא כיון דמקומו לא ידע ליה העלמה היא תיקו: אחד הנכנס לעזרה וכו': מנא הני מילי אמר רב שימי בר חייא דאמר קרא (שמות כה) ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן ואת תבנית כל כליו

דף טו, א גמרא וכן תעשו לדורות מתיב רבא כל הכלים שעשה משה משיחתן מקדשתן מכאן ואילך עבודתן מחנכתן ואמאי ונימא וכן תעשו לדורות שאני התם דאמר קרא (במדבר ז) וימשחם ויקדש אותם במשיחה ולא לדורות במשיחה אימא אותם במשיחה לדורות או במשיחה או בעבודה אמר רב פפא אמר קרא (במדבר ד) אשר ישרתו בם בקדש תלאן הכתוב בשירות השתא דכתב רחמנא אשר ישרתו אותם למה לי אי לא כתב רחמנא אותם הוה אמינא הני הוא דבמשיחה לדורות במשיחה ובעבודה דהא כתב וכן תעשו מיעט רחמנא אותם במשיחה ולא לדורות במשיחה: ובשתי תודות: תנא שתי תודות שאמרו בלחמן ולא בבשרן מנהני מילי אמר רב חסדא דאמר קרא (נחמיה יב) ואעמידה שתי תודות גדולות ותהלוכות לימין מעל לחומה מאי גדולות אילימא ממין גדול ממש נימא פרים אלא גדולות במינן מי איכא חשיבותא קמי שמיא והתניא נאמר בעולת בהמה (ויקרא א) אשה ריח ניחח בעולת העוף (ויקרא א) אשה ריח ניחח במנחה (ויקרא ב) אשה ריח ניחח מלמד שאחד המרבה ואחד הממעט ובלבד שיכוין את לבו לאביו שבשמים אלא גדולה שבתודה ומאי ניהו חמץ דתנן התודה היתה באה מן חמש סאין ירושלמיו' שהן שש מדבריות שהן שתי איפות והאיפה שלש סאין עשרים עשרון עשרה לחמץ ועשרה למצה ובמצה שלשה מינין חלות רקיקין ורבוכה אמר רמי בר חמא אין העזרה מתקדשת אלא בשירי מנחה מאי טעמא כירושלים מה ירושלים דבר הנאכל בה מקדשה אף עזרה דבר הנאכל בה מקדשה אטו לחמי תודה בעזרה מי לא מתאכלי אלא כירושלים מה ירושלים דבר הנאכל בה ויוצא ממנה נפסל אף עזרה דבר הנאכל בה והיוצא ממנה נפסל אי מה להלן חמץ אף כאן חמץ ותסברא מנחת חמץ מי איכא

דף טו, ב גמרא וכי תימא דמחמיץ להו לשירים ומקדש בהו והכתיב (ויקרא ו) לא תאפה חמץ חלקם ואמר ריש לקיש אפילו חלקם לא תאפה חמץ אלמה לא אפשר דמקדש בשתי הלחם בעצרת משום דלא אפשר היכי נייעביד נבנייה מאתמול וניקדשיה מאתמול שתי הלחם בשחיטת כבשים הוא דקדשי נבנייה מאתמול וניקדשיה האידנא בעינן קידוש בשעת הבנין נבנייה ביום טוב ונקדשיה ביום טוב אין בנין מקדש דוחה יום טוב נשבקה לבתר הכי ונבנייה וניקדשיה איפסילא ליה בלינה נבנייה ממעלי יומא ונשייר ביה פורתא דעד דקדיש יומא לאלתר נגמריה וניקדשיה אין בנין בית המקדש בלילה דאמר אביי מנין שאין בנין בית המקדש בלילה שנאמר (במדבר ט) וביום הקים את המשכן ביום מקימו בלילה אין מקימו הלכך לא אפשר: ובשיר: ת"ר שיר של תודה בכנורות ובנבלים ובצלצלים על כל פינה ופינה ועל כל אבן גדולה שבירושלים ואומר (תהילים ל) ארוממך ה' כי דליתני

וגו' ושיר של פגעים ויש אומרין שיר של נגעים מאן דאמר דנגעים דכתיב (תהילים צא) ונגע לא יקרב באהלך ומאן דאמר פגעים דכתיב (תהילים צא) יפול מצדך אלף ואומר (תהילים צא) יושב בסתר עליון בצל שדי יתלונן עד (תהילים צא) כי אתה ה' מחסי עליון שמת מעונך וחוזר ואומר (תהילים ג) מזמור לדוד בברחו מפני אבשלום בנו ה' מה רבו צרי עד לה' הישועה על עמך ברכתך סלה: רבי יהושע בן לוי אמר להו להני קראי וגאני היכי עביד הכי והאמר ר' יהושע בן לוי אסור להתרפאות בדברי תורה להגן שאני ואלא כי אמר אסור דאיכא מכה אי דאיכא מכה אסור ותו לא והתנן הלוחש על המכה אין לו חלק לעולם הבא הא איתמר עלה א"ר יוחנן ברוקק שנו לפי שאין מזכירין שם שמים על הרקיקה: ב"ד מהלכין ושתי תודות אחריהן וכו': למימרא דבית דין קמי תודה אזלי והכתיב (נחמיה יב) וילך אחריהם הושעיה וחצי שרי יהודה הכי קאמר בית דין מהלכין ושתי תודות מהלכות ובית דין אחריהם כיצד מהלכות רבי חייא ורבי שמעון ברבי חד אמר זו כנגד זו וחד אמר זו אחר זו מאן דאמר זו כנגד זו הפנימית הך דמקרבא לחומה מאן דאמר זו אחר זו הפנימית הך דמקרבא לב"ד תנן הפנימית נאכלת והחיצונה נשרפת בשלמא למאן דאמר זו אחר זו אמטו להכי פנימית נאכלת משום דאתיא חיצונה קמה וקדשה לה אלא למאן דאמר זו כנגד זו תרוייהו בהדי הדדי קא מיקדשי וליטעמיך למאן דאמר זו אחר זו חדא מי מיקדשא הא כל שלא נעשית בכל אלו תנן ואפי' למ"ד באחת מכל אלו הני תרוייהו חדא מצוה היא אלא א"ר יוחנן דף טז, א גמרא על פי נביא נאכלת ועל פי נביא נשרפת: כל שלא נעשית בכל אלו כו': איתמר רב הונא אמר בכל אלו תנן רב נחמן אמר באחת מכל אלו תנן רב הונא אמר בכל אלו תנן קסבר קדושה ראשונה קידשה לשעתה וקידשה לעתיד לבא ועזרא זכר בעלמא הוא דעבד רב נחמן אמר באחת מכל אלו תנן קסבר קדושה ראשונה קידשה לשעתה ולא קידשה לעתיד לבא ועזרא קדושי קדיש אע"ג דלא הוו אורים ותומים איתיביה רבא לרב נחמן כל שלא נעשית בכל אלו תני באחת מכל אלו תא שמע אבא שאול אומר שני ביצעין היו בהר המשחה תחתונה ועליונה תחתונה נתקדשה בכל אלו עליונה לא נתקדשה בכל אלו אלא בעולי גולה שלא במלך ושלא באורים ותומים תחתונה שהיתה קדושתה גמורה עמי הארץ נכנסין לשם ואוכלין שם קדשים קלים אבל לא מעשר שני וחברים אוכלין שם קדשים קלים ומעשר שני עליונה שלא היתה קדושתה גמורה עמי הארץ היו נכנסין שם ואוכלין שם קדשים קלים אבל לא מעשר שני וחברים אין אוכלין שם לא קדשים קלים ולא מעשר שני ומפני מה לא קידשוה שאין מוסיפין על העיר ועל העזרות אלא במלך ונביא ואורים ותומים ובסנהדרין של ע"א ובשתי תודות ובשיר ולמה קידשוה למה קידשוה הא אמרת לא קידשוה אלא למה הכניסוה מפני שתורפה של ירושלים היתה ונוחה היא ליכבש משם תנאי היא דתניא א"ר אליעזר שמעתי כשהיו בונין בהיכל עשו קלעים להיכל וקלעים לעזרות אלא שבהיכל בונין מבחוץ ובעזרות בונין מבפנים אמר רבי יהושע שמעתי שמקריבין אף על פי שאין בית אוכלין קדשי קדשים אע"פ שאין קלעים קדשים קלים ומעשר שני אע"פ שאין חומה מפני שקדושה ראשונה קידשה לשעתה וקידשה לעתיד לבא לאו מכלל דר' אליעזר סבר לא קידשה לעתיד לבא א"ל רבינא לרב אשי ממאי דלמא דכולי עלמא קדושה ראשונה קידשה לשעתה וקידשה לעתיד לבא ומר מאי דשמיע ליה קאמר ומר מאי דשמיע ליה קאמר וכי תימא קלעים לר' אליעזר למה לי לצניעותא בעלמא אלא הני תנאי דתניא א"ר ישמעאל ברבי יוסי למה מנו חכמים את אלו

שכשעלו בני הגולה מצאו אלו וקידשום אבל ראשונות בטלו משבטלה הארץ אלמא קסבר קדושה ראשונה קידשה לשעתה ולא קידשה לעתיד לבא ורמינהי אמר ר' ישמעאל בר' יוסי וכי אלו בלבד היו והלא כבר נאמר (דברים ג) ששים עיר כל חבל ארגוב ממלכת עוג בבשן כל אלה ערים בצורות חומה גבוהה אלא למה מנו חכמים את אלו שכשעלו בני הגולה מצאו אלו וקידשום קידשום השתא הא אמרינן לקמן דלא צריכא לקדושי אלא מצאו אלו ומנאום ולא אלו בלבד אלא כל שתעלה בידך מסורת מאבותיך שמוקפת חומה מימות יהושע בן נון כל מצות אלו נוהגות בה מפני שקדושה ראשונה קידשה לשעתה וקידשה לעתיד לבא קשיא דר' ישמעאל בר יוסי אדרבי ישמעאל בר יוסי איבעית אימא תרי תנאי אליבא דר' ישמעאל בר יוסי איבעית אימא חדא מינייהו ר' אלעזר בר יוסי אמרה דתניא ר' אלעזר בר יוסי אומר (ויקרא כה) אשר לוא חומה אע"פ שאין לו עכשיו והיה לו קודם לכן:

דף טז, ב גמרא נטמא בעזרה ונעלמה ממנו טומאה וכו': טומאה בעזרה מנלן א"ר אלעזר כתוב אחד אומר (במדבר יט) את משכן ה' טמא וכתוב אחד אומר (במדבר יט) כי את מקדש ה' טמא >אם אינו ענין לטומאה שבחוץ תנהו ענין לטומאה שבפנים< וקראי מיתרי הא מיצרך צריכי דתניא ר' אלעזר אומר אם נאמר משכן למה נאמר מקדש ואם נאמר מקדש למה נאמר משכן אילו נאמר משכן ולא נאמר מקדש הייתי אומר על משכן יהא חייב שהרי משוח בשמן המשחה ועל מקדש לא יהא חייב ואם נאמר מקדש ולא נאמר משכן הייתי אומר על מקדש יהא חייב שהרי קדושתו קדושת עולם ועל משכן לא יהא חייב לכך נאמר משכן לכך נאמר מקדש רבי אלעזר הכי קא קשיא ליה מכדי משכן איקרי מקדש ומקדש איקרי משכן נכתוב או אידי ואידי מקדש או אידי ואידי משכן ומשכן ומקדש למה לי שמע מינה תרתי בשלמא מקדש איקרי משכן דכתיב (ויקרא כו) ונתתי משכני בתוכם אלא משכן דאיקרי מקדש מנלן אילימא מדכתיב (במדבר י) ונסעו הקהתים נושאי המקדש ההוא בארון כתיב אלא מהכא (שמות כה) ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם וכתיב (שמות כה) ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן: והשתחוה או ששהה כדי השתחואה: אמר רבא לא שנו אלא שהשתחוה כלפי פנים אבל השתחוה כלפי חוץ שהה אין לא שהה לא איכא דמתני לה אסיפא או ששהה בכדי השתחואה מכלל דהשתחואה גופה בעיא שהייה אמר רבא לא שנו אלא שהשתחוה כלפי חוץ אבל כלפי פנים אע"ג דלא שהה והכי קאמר השתחוה כלפי פנים או ששהה כדי השתחואה בהך השתחואה דכלפי חוץ חייב היכי דמי השתחואה דאית בה שהייה והיכי דמי השתחואה דלית בה שהייה דלית בה שהייה בעלמא היא דאית בה שהייה פישוט ידים ורגלים וכמה שיעור שהייה פליגי בה ר' יצחק בר נחמני וחד דעימיה ומנו רבי שמעון בן פזי ואמרי לה ר"ש בן פזי וחד דעימיה ומנו ר' יצחק בר נחמני ואמרי לה ר"ש בר נחמני חד אמר כמימריה דהאי פסוקא וחד אמר כמויכרעו לסיפא (דברי הימים ב ז) וכל בני ישראל רואים ברדת האש וכבוד ה' על הבית ויכרעו אפים ארצה על הרצפה וישתחוו והודות לה' כי טוב כי לעולם חסדו ת"ר קידה על אפים וכן הוא אומר (מלכים א א) ותקד בת שבע אפים ארץ כריעה על ברכים וכן הוא אומר (מלכים א ח) מכרוע על ברכיו השתחואה זו פישוט ידים ורגלים וכן אומר (בראשית לז) הבוא נבוא אני ואמך ואחייך להשתחוות לך ארצה: בעי רבא צריך שהייה למלקות או אין צריך שהייה למלקות לקרבן גמירי שהייה למלקות לא גמירי שהייה

דף יז,א גמרא או דלמא בפנים גמירי שהייה לא שנא לקרבן ולא שנא למלקות תיקו בעי רבא תלה עצמו באויר עזרה מהו כי גמירי שהייה דבת השתחואה דלאו בת השתחואה לא גמירי או דלמא בפנים שהייה גמירי ל"ש דבת השתחואה ול"ש דלאו בת השתחואה תיקו בעי רב אשי טימא עצמו במזיד מהו באונס גמירי שהייה במזיד לא גמירי שהייה או דלמא בפנים גמירי שהייה ל"ש באונס ול"ש במזיד תיקו בעי רב אשי נזיר בקבר בעי שהייה למלקות או אינו צריך בפנים גמירי שהייה בחוץ לא גמירי שהייה או דלמא באונס גמירי שהייה לא שנא בפנים ול"ש בחוץ תיקו: בא לו בארוכה חייב בקצרה פטור וכו': אמר רבא קצרה שאמרו אפי' עקב בצד גודל ואפי' כל היום כולו בעי רבא שהיות מהו שיצטרפו ותיפשוט ליה מדידיה התם בדלא שהה בעא מיניה אביי מרבה בא לו בארוכה שיעור קצרה מהו שיעור גמירי וכי בא לו בארוכה שיעור קצרה פטור או דלמא דוקא גמירי בארוכה חייב בקצרה פטור א"ל לא נתנה ארוכה להדחות אצלו מתקיף לה ר' זירא אלא דקיימא לן טמא ששימש במיתה היכי משכחת לה אי דלא שהה היכי עביד עבודה אי דשהה בר כרת הוא אי אמרת בשלמא שיעורא גמירי משכחת לה דאניס נפשיה בקצרה ועבד עבודה

דף יז,ב גמרא אלא אי אמרת דוקא גמירי היכי משכחת לה אמר אביי מאי קושיא משכחת לה כגון שבא בקצרה והפך בצינורא וכדרב הונא דאמר רב הונא זר שהפך בצינורא חייב מיתה גופא אמר רב הונא זר שהפך בצינורא חייב מיתה ה"ד אי דלא הפך לה לא מיעכלי פשיטא ואי דלא הפך בהו נמי מיעכלי מאי קא עביד לא צריכא דאי לא הפך בהו מיעכלי בתרתי שעו והשתא מיעכלי בחד שעתא והא קמ"ל דכל קרובי עבודה עבודה היא א"ר אושעיא בעינא דאימא מילתא ומסתפינא מחבריא הנכנס לבית המנוגע דרך אחוריו ואפילו כולו חוץ מחוטמו טהור דכתיב (ויקרא יד) והבא אל הבית דרך ביאה אסרה תורה ומסתפינא מחבריא אי הכי כולו נמי אמר רבא כולו לא גרע מכלים שבבית דכתיב (ויקרא יד) ולא יטמא כל אשר בבית תניא נמי הכי גגין הללו אין אוכלין שם קדשים קדשים ואין שוחטין שם קדשים קלים וטמא שנכנס דרך גגין להיכל פטור שנאמר (ויקרא יב) ואל המקדש לא תבא דרך ביאה אסרה תורה: זו היא מצות עשה שבמקדש שאין חייבין עליה וכו': היכא קאי דקאמר זו היא התם קאי אין חייבין על עשה ועל לא תעשה שבמקדש ואין מביאין אשם תלוי על עשה ועל לא תעשה שבמקדש אבל חייבין על עשה ועל לא תעשה שבבגדים ומביאין אשם תלוי על עשה ועל לא תעשה שבבגדים וקאמר זו היא מצות עשה שבמקדש שאין חייבין עליה ואיזו היא מצות עשה שבבגדים שחייבין עליה היה משמש עם הטהורה ואמרה לו נטמאתי ופירש מיד חייב מפני שיציאתו הנאה לו כביאתו איתמר אביי אמר משמיה דר' חייא בר רב חייב שתים וכן אמר רבא אמר רב שמואל בר שבא אמר רב הונא חייב שתים חדא אכניסה וחדא אפרישה הוי בה רבה במאי אילימא סמוך לוסתה ובמאן אילימא בתלמיד חכם בשלמא אכניסה ליחייב קסבר יכולני לבעול אלא אפרישה אמאי ליחייב מזיד הוא

דף יח,א גמרא ואי בעם הארץ אידי ואידי אכל שני זיתי חלב בהעלם אחד הוא ואלא בשאין סמוך לוסתה ובמאן אילימא בתלמיד חכם ולא חדא לא מיחייב אכניסה אנוס אפרישה מזיד אי בעם הארץ חדא הוא דמיחייב אפרישה הדר אמר רבא לעולם בסמוך לוסתה ובתלמיד חכם ותלמיד חכם לזו ואין תלמיד חכם לזו אמר רבא ותרוייהו תניניהו כניסה תנינא פרישה תנינא אפרישה תנינא דקתני היה משמש עם הטהורה ואמרה לו

נטמאתי ופירש מיד חייב כניסה תנינא נמצא על שלו טמאין וחייבין בקרבן מאי לאו בסמוך לוסתה ואכניסה א"ל רב אדא בר מתנא לרבא לעולם אימא לך בשלא סמוך לווסתה ואפרישה וכי תימא פרישה למה לי הא תנא ליה הא איצטריך לאשמועינן נמצא על שלה טמאים בספק ופטורין מן הקרבן ואידי דבעי מיתנא נמצא על שלה תנא נמי נמצא על שלו אמר ליה רבינא לרב אדא מי מצית לאוקמה לההיא בשלא סמוך לוסתה ואפרישה והא נמצא קתני ונמצא לבתר הכי משמע ואי אפרישה מעיקרא כי פריש ליה מעיקרא הויא ליה ידיעה א"ל רבא ציית מאי דקאמר רבך היכי מצית דתניא עלה זו היא מצות עשה שבנדה שחייבין עליה ואם איתא מצות לא תעשה היא אמר ליה אי תניתא חסר ותני הכי זו היא מצות לא תעשה שבנדה שחייבין עליה היה משמש עם הטהורה ואמרה לו נטמאתי ופירש מיד חייב זו היא מצות עשה שבנדה כו' אמר מר פירש מיד חייב היכי עביד אמר רב הונא משמיה דרבא נועץ עשר צפרניו בקרקע עד שימות וטוביה אמר רבא זאת אומרת המשמש מת בעריות פטור דאי סלקא דעתך חייב הכא מאי טעמא פטור משום דאנוס הוא אי אנוס הוא כי פירש מיד נמי ניפטר אנוס הוא אמר ליה אביי לעולם אימא לך המשמש מת בעריות חייב והכא מאי טעמא פטור משום דאנוס הוא והא דאמרת כי פריש מיד אמאי חייב שהיה לו לפרוש בהנאה מועטת ופירש בהנאה מרובה אמר ליה רבה בר חנן לאביי אם כן מצינו ארוכה וקצרה בנדה

דף יח,ב גמרא ואנן במקדש תנן אלא משום דלא דמי ארוכה דהכא קצרה דהתם וארוכה דהתם קצרה דהכא מתקיף לה רב הונא בריה דרב נתן ומי אמר אביי אנוס הוא אלמא בשלא סמוך לוסתה קאמרין והא אביי דאמר חייב שתים אלמא בסמוך לוסתה עסקינן כי איתמר דאביי בעלמא איתמר בעא מיניה רבי יונתן בן יוסי בן לקוניא מרבי שמעון בן יוסי בן לקוניא אזהרה לבועל נדה מן התורה שקל קלא פתק ביה אזהרה לבועל נדה (ויקרא יח) ואל אשה בנדת טומאתה לא תקרב אלא אזהרה למשמש עם הטהורה ואמרה לו נטמאתי דלא ניפריש מיד מנלן אמר חזקיה אמר קרא (ויקרא טו) ותהי נדתה עליו אפי' בשעת נדתה תהא עליו אשכחן עשה לא תעשה מנלן אמר רב פפא אמר קרא לא תקרב לא תקרב נמי לא תפרוש הוא דכתיב (ישעיהו סה) האומרים קרב אליך אל תגש בי כי קדשתיך ת"ר (ויקרא טו) והזרתם את בני ישראל מטומאתם אמר רבי יאשיה מיכן אזהרה לבני ישראל שיפרשו מנשותיהן סמוך לוסתן וכמה אמר רבה עונה א"ר יוחנן משום רבי שמעון בן יוחאי כל שאינו פורש מאשתו סמוך לוסתה אפילו הויין לו בנים כבני אהרן מתים דכתיב והזרתם את בני ישראל מטומאתם והדוה בנדתה וסמיך ליה אחרי מות אמר ר' חייא בר אבא אמר רבי יוחנן כל הפורש מאשתו סמוך לוסתה הויין לו בנים זכרים דכתיב (ויקרא יא) להבדיל בין הטמא ובין הטהור וסמיך ליה אשה כי תזריע וילדה זכר רבי יהושע בן לוי אמר הויין לו בנים ראויין להוראה דכתיב (ויקרא י) להבדיל ולהורות אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן כל המבדיל על היין במוצאי שבתות הויין לו בנים זכרים דכתיב להבדיל בין הקדש ובין החול וכתיב התם להבדיל בין הטמא ובין הטהור וסמיך ליה אשה כי תזריע רבי יהושע בן לוי אמר בנים ראויין להוראה דכתיב להבדיל ולהורות אמר רבי בנימין בר יפת אמר רבי אלעזר כל המקדש את עצמו בשעת תשמיש הויין לו בנים זכרים שנאמר (ויקרא יא) והתקדשתם והייתם קדושים וסמיך ליה אשה כי תזריע: רבי אליעזר אומר השרץ ונעלם ממנו כו': מאי בינייהו אמר חזקיה שרץ ונבלה איכא בינייהו ר' אליעזר סבר בעינן עד דידע אי בשרץ איטמי אי בנבלה איטמי ורבי

עקיבא סבר לא בעינן עד די דע דכיון די דע דאיטמא בעולם לא צריך אי בשרץ איטמי אי
בנבלה איטמי וכן אמר עולא שרץ ונבלה איכא בינייהו דעולא רמי דרבי אליעזר אדרבי
אליעזר ומשני מי א"ר אליעזר בעינן עד די דע אי בשרץ איטמי אי בנבלה איטמי ורמינהי
אמר רבי אליעזר מה נפשך חלב אכל חייב נותר אכל חייב שבת חילל חייב יום הכפורים
חילל חייב אשתו נדה בעל חייב אחותו בעל חייב אמר לו רבי יהושע הרי הוא אומר
(ויקרא ד) או הודע אליו חטאתו אשר חטא בה עד שיודע לך במה חטא ומשני התם אשר
חטא והביא אמר רחמנא חטא כל שהוא הכא מכדי כתיב (ויקרא ה) בכל דבר טמא או
בנבלת שרץ טמא למה לי שמע מינה בעינן עד די דע אי בשרץ איטמי אי בנבלה איטמי
ורבי עקיבא אידי

דף יט, א גמרא דבעי למיכתב בהמה וחיה לכדרבי כתיב נמי שרץ כדתנא דבי רבי
ישמעאל כל פרשה שנאמרה ונשנית לא נשנית אלא בשביל דבר שנתחדש בה ורבי
אליעזר האי בה מאי עביד ליה פרט למתעסק ורבי יוחנן אמר משמעות דורשין איכא
בינייהו וכן אמר רב ששת משמעות דורשין איכא בינייהו דרב ששת מחליף דרבי אליעזר
לרבי עקיבא ודרבי עקיבא לרבי אליעזר בעא מיניה רבא מרב נחמן העלם זה וזה בידו
מהו אמר ליה הרי העלם טומאה בידו וחייב אדרבה הרי העלם מקדש בידו ופטור אמר רב
אשי חזינן אי מטומאה קא פריש הרי העלם טומאה בידו וחייב אי ממקדש קא פריש הרי
העלם מקדש בידו ופטור אמר ליה רבינא לרב אשי כלום פריש ממקדש אלא משום
טומאה כלום פריש מטומאה אלא משום מקדש אלא לא שנא תנו רבנן שני שבילין אחד
טמא ואחד טהור והלך בראשון ולא נכנס בשני ונכנס חייב הלך בראשון ונכנס הזה ושנה
וטבל ואח"כ הלך בשני ונכנס חייב ר"ש פוטר ורבי שמעון בן יהודה פוטר בכולן משום ר'
שמעון: בכולן

דף יט, ב גמרא ואפילו בקמייתא ממה נפשך טמא הוא אמר רבא הכא במאי עסקינן כגון
שהלך בראשון ובשעה שהלך בשני שכח שהלך בראשון דהויא ליה מקצת ידיעה ובהא קא
מיפלגי תנא קמא סבר אמרינן מקצת ידיעה ככל ידיעה ורבי שמעון סבר לא אמרינן מקצת
ידיעה ככל ידיעה הלך בראשון ונכנס הזה ושנה וטבל חזר והלך בשני ונכנס חייב ורבי
שמעון פוטר ואמאי חייב ספק ידיעה הוא אמר רבי יוחנן כאן עשו ספק ידיעה כידיעה
וריש לקיש אמר הא מני רבי ישמעאל היא דאמר לא בעינן ידיעה בתחלה: ורמי דרבי
יוחנן אדרבי יוחנן ורמי דריש לקיש אדריש לקיש דתניא אכל ספק חלב ונודע ספק חלב
ונודע רבי אומר כשם שמביא חטאת על כל אחד ואחד כך מביא אשם תלוי על כל אחד
ואחד ר"ש בן יהודה ורבי אלעזר ברבי שמעון אמרו משום רבי שמעון אינו מביא אלא
אשם תלוי אחד שנאמר (ויקרא ה) על שגגתו אשר שגג התורה ריבתה שגגות הרבה
ואשם תלוי אחד ואמר ריש לקיש כאן שנה רבי ידיעות ספיקות מתחלקות לחטאות ורבי
יוחנן אמר כשם שידיעות ודאי בעלמא מתחלקות לחטאות כך ידיעות ספק מתחלקות
לאשמות בשלמא דרבי יוחנן אדרבי יוחנן לא קשיא כאן עשו ולא בכל התורה כולה עשו
הכא הוא דלא כתיבא ידיעה בהדיא מונעלם הוא דקא אתי ולא בכל התורה כולה עשו
דכתיב (ויקרא ד) או הודע אליו ידיעה מעלייתא בעינן אלא לריש לקיש אדמוקים ליה כר'
ישמעאל נוקמה כרבי הא קא משמע לן דרבי ישמעאל לא בעי ידיעה בתחלה פשיטא דלא
בעי מדלא מייתרי ליה קראי (ויקרא ה) ונעלם דמיחייב על העלם מקדש מהו דתימא כי

לית ליה מקראי אבל מגמרא אית ליה קמ"ל:

מסכת שבועות פרק ג

דף יט,ב משנה שבועות שתים שהן ארבע שבועה שאוכל ושלא אוכל שאכלתי ושלא אכלתי שבועה שלא אוכל ואכל כל שהוא חייב דברי רבי עקיבא אמרו לו לר"ע היכן מצינו באוכל כל שהוא שהוא חייב שזה חייב אמר להם ר' עקיבא וכי היכן מצינו במדבר ומביא קרבן שזה מדבר ומביא קרבן:

דף יט,ב גמרא למימרא דשאוכל דאכילנא משמע ורמינהי שבועה לא אוכל לך שבועה שאוכל לך לא שבועה שלא אוכל לך אסור אמר אביי לעולם דאכילנא משמע לא קשיא כאן במסרבין בו לאכול כאן בשאין

דף כ,א גמרא מסרבין בו לאכול מתניתין בשאין מסרבין בו לאכול ברייתא במסרבין בו לאכול וקאמר לא אכילנא ולא אכילנא דכי קא משתבע הכי קאמר שבועה שלא אוכל רב אשי אמר תני שבועה שאי אוכל לך אי הכי מאי למימרא מהו דתימא לישניה דאיתקילא ליה קמ"ל: ת"ר מבטא שבועה איסור שבועה איסור איסור אם אתה אומר איסור שבועה חייב ואם לאו פטור אם אתה אומר איסור שבועה והא אמרת איסור שבועה הוא אמר אביי ה"ק מבטא שבועה איסור מיתפס בשבועה איסור איסור אם אתה אומר מיתפס בשבועה כמוציא שבועה מפיו דמי חייב ואם לאו פטור וממאי דמבטא שבועה דכתיב (ויקרא ה) או נפש כי תשבע לבטא בשפתים איסור נמי דכתיב (במדבר ל) כל נדר וכל שבועת איסור אלא ממאי דאיסור מיתפס בשבועה הוא דכתיב (במדבר ל) או אסרה אסר על נפשה בשבועה מבטא נמי הכתיב (ויקרא ה) לכל אשר יבטא האדם בשבועה אלא אמר אביי מבטא שבועה מהכא (במדבר ל) ואם היו תהיה לאיש ונדריה עליה או מבטא שפתיה אשר אסרה על נפשה ואילו שבועה לא קאמר במאי אסרה עצמה במבטא רבא אמר לעולם אימא לך מיתפס בשבועה לאו כמוציא שבועה מפיו דמי והכי קאמר מבטא שבועה איסור נמי שבועה אסריה דאיסור הטילו הכתוב בין נדר לשבועה הוציאו בלשון נדר בלשון שבועה שבועה היכן הטילו (במדבר ל) ואם בית אישה נדרה או אסרה אסר על נפשה בשבועה וגו' ואזדו לטעמייהו דאיתמר מתפס בשבועה אביי אמר כמוציא שבועה מפיו דמי ורבא אמר לאו כמוציא שבועה מפיו דמי מיתיבי איזה איסור האמור בתורה האומר הרי עלי שלא אוכל בשר ושלא אשתה יין כיום שמת בו אביו כיום שמת בו פלוני כיום שנהרג בו גדליה בן אחיקם כיום שראה ירושלים בחורבנה אסור ואמר שמואל והוא שנדור ובא מאותו היום בשלמא לאביי מדמתפס בנדר נדר מתפס בשבועה שבועה **דף כ,ב גמרא** אלא לרבא קשיא אמר לך רבא תריץ ואימא הכי איזהו איסור נדר האמור בתורה האומר הרי עלי שלא אוכל בשר ושלא אשתה יין כיום שמת בו אביו כיום שנהרג בו פלוני ואמר שמואל והוא שנדור ובא מאותו היום מאי טעמא אמר קרא (במדבר ל) איש כי ידור נדר לה' עד שידור בדבר הנדור כיום שמת בו אביו פשיטא כיום שנהרג בו גדליה בן אחיקם איצטריך ליה סלקא דעתך אמינא כיון דכי לא נדר נמי אסור כי נדר נמי לא הויא עליה איסור והאי לאו מיתפס בנדר הוא קמ"ל ואף ר' יוחנן סבר לה להא דרבא

דכי אתא רבין א"ר יוחנן מבטא לא אוכל לך איסר לא אוכל לך שבועה כי אתא רב דימי אמר רבי יוחנן אוכל ולא אוכל שקר ואזהרתיה מהכא (ויקרא יט) לא תשבעו בשמי לשקר אכלתי ולא אכלתי שוא ואזהרתיה מהכא (שמות כ) לא תשא את שם ה' אלהיך לשוא קונמות עובר (במדבר ל) בלא יחל דברו מיתבי שוא ושקר אחד הן מאי לאו מדשוא לשעבר אף שקר נמי לשעבר אלמא אכלתי ולא אכלתי שקר הוא מידי איריא הא כדאיתא והא כדאיתא ומאי דבר אחד הן דבדיבור אחד נאמרו כדתינא (שמות כ) זכור (דברים ה) ושמור בדיבור אחד נאמרו מה שאין יכול הפה לדבר ומה שאין האוזן יכול לשמוע בשלמא התם בדיבור אחד נאמרו כדבר אדא בר אהבה דאמר רב אדא בר אהבה נשים חייבות בקידוש היום דבר תורה דאמר קרא זכור ושמור כל שישנו בשמירה ישנו בזכירה והני נשי הואיל ואיתנהו בשמירה איתנהו נמי בזכירה אלא הכא למאי הלכתא מיבעי ליה אלא כשם שלוקה על שוא כך לוקה נמי על שקר כלפי לייא אלא אימא כשם שלוקה על שקר כך לוקה נמי על שוא פשיטא האי לאו והאי לאו מהו דתימא כדאמר ליה רב פפא לאביי לא ינקה כלל

דף כא, א גמרא קמ"ל כדשני ליה ואיבעית אימא כשם שמביא קרבן על שקר כך מביא קרבן על שוא ור"ע היא דמחייב לשעבר כלהבא מיתבי אי זו היא שבועת שוא נשבע לשנות את הידוע לאדם שבועת שקר נשבע להחליף אימא נשבע ומחליף כי אתא רבין א"ר ירמיה א"ר אבהו א"ר יוחנן אכלתי ולא אכלתי שקר ואזהרתיה (ויקרא יט) מלא תשבעו בשמי לשקר אוכל ולא אוכל עובר (במדבר ל) בלא יחל דברו ואי זו היא שבועת שוא נשבע לשנות את הידוע לאדם אמר רב פפא הא דרבי אבהו לאו בפירוש איתמר אלא מכללא איתמר דאמר רב אידי בר אבין אמר רב עמרם אמר רב יצחק א"ר יוחנן ר' יהודה אומר משום ר' יוסי הגלילי כל לא תעשה שבתורה לאו שיש בו מעשה לוקין עליו ושאין בו מעשה אין לוקין עליו חוץ מנשבע ומימר ומקלל את חברו בשם נשבע מנלן א"ר יוחנן משום רשב"י אמר קרא (שמות כ) לא תשא את שם ה' אלהיך לשוא כי לא ינקה ב"ד של מעלה אין מנקין אותו אבל ב"ד של מטה מלקין אותו ומנקין אותו א"ל רב פפא לאביי דלמא הכי קאמר רחמנא לא ינקה כלל אי כתיב כי לא ינקה כדקאמרת השתא דכתיב כי לא ינקה ה' ה' הוא דאינו מנקה אבל ב"ד של מטה מלקין אותו ומנקין אותו אשכחן שבועת שוא שבועת שקר מנלן ר' יוחנן דידיה אמר לשוא לשוא שתי פעמים אם אינו ענין לשבועת שוא תנהו ענין לשבועת שקר והוי בה ר' אבהו האי שבועת שקר ה"ד אילימא שבועה שלא אוכל ואכל לאו שיש בו מעשה הוא ואלא דאמר שבועה שאוכל ולא אכל האי מי לוקה והא איתמר שבועה שאוכל ככר זו היום ועבר היום ולא אכלה רבי יוחנן ור"ל דאמרי תרוייהו אינו לוקה ר' יוחנן אמר אינו לוקה משום דהוה לאו שאין בו מעשה וכל לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו ור"ל אמר אינו לוקה משום דהוה התראת ספק והתראת ספק לא שמה התראה וא"ר אבהו תהא באכלתי ולא אכלתי ומאי שנא אמר רבא בפירוש ריבתה תורה שבועת שקר דומה לשוא מה שוא לשעבר אף שקר נמי לשעבר איתביה רבי ירמיה לרבי אבהו שבועה שלא אוכל ככר זו שבועה שלא אוכלנה שבועה שלא אוכלנה ואכלה אינו חייב אלא אחת זו היא שבועת בטוי שחייבין על זדונה מכות ועל שגגתה קרבן עולה ויורד זו היא למעוטי מאי לאו למעוטי אכלתי ולא אכלתי דלא לקי לא למעוטי אכלתי ולא אכלתי מקרבן זו היא דעל שגגתה קרבן עולה ויורד אבל אכלתי ולא אכלתי לא ור' ישמעאל היא דאמר אינו חייב אלא על העתיד לבא אבל מילקא לקי

דף כא,ב גמרא אימא סיפא זו היא שבועת שוא שחייבין על זדונה מכות ועל שגגתה פטור זו היא למעוטי מאי מאי לאו למעוטי אכלתי ולא אכלתי דלא לקי לא זו היא דעל שגגתה פטור מקרבן אבל אכלתי ולא אכלתי על שגגתה חייב קרבן ור"ע היא דמחייב לשעבר כלהבא הא אמרת רישא ר' ישמעאל היא רישא רבי ישמעאל וסיפא רבי עקיבא כולה ר"ע ורישא לאו למעוטי אכלתי ולא אכלתי מקרבן אלא למעוטי אוכל ולא אכל ממלקות אבל קרבן מיחייב ומאי שנא מסתברא קאי בלהבא ממעט להבא קאי בלהבא ממעט לשעבר: שבועה שלא אוכל ואכל כל שהוא חייב כו': איבעיא להו ר"ע בכל התורה כולה כר"ש ס"ל דמחייב במשהו דתניא ר"ש אומר כל שהוא למכות ולא אמרו כזית אלא לענין קרבן ובדין הוא דבעי איפלוגי בעלמא והאי דקא מיפלגי הכא להודיעך כוחן דרבנן דאף ע"ג דאיכא למימר הואיל ומפרש חייב סתם נמי חייב קא משמע לן דפטרי או דלמא בעלמא כרבנן סבירא ליה והכא היינו טעמא הואיל ומפרש חייב סתם נמי חייב ת"ש דאמרו לו לר"ע היכן מצינו באוכל כל שהוא חייב שזה חייב ואם איתא לימא להו אנא בכל התורה כולה כר"ש סבירא לי לדבריהם דרבנן קאמר להו לדידי בכל התורה כולה כר"ש סבירא לי לדידכו אודו לי מיהא הואיל ומפרש חייב סתם נמי חייב ואמרו ליה רבנן לא תא שמע ר"ע אומר נזיר ששרה פתו ביין ויש בה כדי לצרף כזית חייב ואי סלקא דעתך בעלמא כר"ש סבירא ליה למה לי לצרף ועוד תנן שבועה שלא אוכל ואכל נבילות וטריפות שקצים ורמשים חייב ור' שמעון פוטר והוינן בה אמאי חייב מושבע מהר סיני הוא רב ושמואל ור' יוחנן דאמרי תרוייהו בכולל דברים המותרין עם דברים האסורין ור"ל אמר אי אתה מוצא אלא אי במפרש חצי שיעור ואליבא דרבנן אי בסתם ואליבא דר' עקיבא דאמר אדם אוסר עצמו בכל שהוא ואי ס"ד בעלמא כר' שמעון סבירא ליה כל שהוא נמי מושבע ועומד מהר סיני הוא אלא לאו שמע מינה בעלמא כרבנן סבירא ליה שמע מינה: אמרו לו לרבי עקיבא היכן מצינו כו': ולא והרי נמלה בריה שאני והרי הקדש הא בעינן שוה פרוטה והרי מפרש מפרש נמי כבריה דמי והרי עפר אלא

דף כב,א גמרא תיפשוט דבעי רבא שבועה שלא אוכל ואכל עפר בכמה תפשוט עד דאיכא כזית כי קאמרינן במידי דבר אכילה קאמרינן והרי קונמות קונמות נמי כמפרש דמי: אמר להן היכן מצינו במדבר ומביא קרבן שזה מדבר ומביא קרבן: ולא והרי מגדף מדבר ואוסר קאמרינן והאי מדבר וחוטא הוא והרי נזיר מביא קרבנו על דבורו קאמרינן והאי מביא קרבן לאשתרויי ליה חמרא הוא דקא מייתי והרי הקדש אוסר לעצמו קאמרינן והאי אוסר על כל העולם כולו הוא הרי קונמות קסבר אין מעילה בקונמות אמר רבא מחלוקת בסתם אבל במפרש דברי הכל בכל שהוא מאי טעמא מפרש נמי כבריה דמי ואמר רבא מחלוקת בשלא אוכל אבל בשלא אטעום דברי הכל בכל שהוא פשיטא מהו דתימא ליטעום נמי כדאמרי אינשי קמ"ל אמר רב פפא מחלוקת בשבועות אבל בקונמות דברי הכל בכל שהוא מאי טעמא קונמות נמי כיון דלא קא מדכר שמא דאכילה כדמפרש דמי מיתבי שני קונמות מצטרפין שתי שבועות אין מצטרפות ר' מאיר אומר קונמות כשבועות ואי סלקא דעתך חייב בכל שהוא למה לי לצרף דאמר אכילה מזו עלי קונם אכילה מזו עלי קונם אי הכי אמאי מצטרפות סוף סוף זיל להכא ליכא שיעורא וזיל להכא ליכא שיעורא דאמר אכילה משתיהן עלי קונם דכוותה גבי שבועות דאמר שבועה שלא אוכל משתיהן אמאי אין מצטרפין אמר רב פנחס שאני שבועות מתוך שחלוקות לחטאות אין מצטרפות אי הכי ר' מאיר אומר קונמות כשבועות בשלמא שבועות הואיל וחלוקות לחטאות אלא

קונמות אמאי לא איפוך רבי מאיר אומר שבועות כקונמות ולית ליה לדרב פנחס רבינא אמר כי קאמר רב פפא לענין מלקות כי תניא ההיא לענין קרבן דבעינן שוה פרוטה למימרא דסברי רבנן יש מעילה בקונמות והתניא ככר זו הקדש ואכלה בין הוא בין חבירו מעל לפיכך יש לה פדיון ככר זו עלי הקדש <הרי> הוא מעל חבירו לא מעל לפיכך אין לה פדיון דברי ר"מ

דף כב,ב גמרא וחכמים אומרים בין הוא ובין חבירו לא מעל לפי שאין מעילה בקונמות איפוך אחד זה ואחד זה לא מעל לפי שאין מעילה בקונמות דברי רבי מאיר וחכמים אומרים הוא מעל וחבירו לא מעל אי הכי רבי מאיר אומר קונמות כשבועות אלא קונמות אצטרופי הוא דלא מצטרפי הא מעילה אית בהו והאמר ר' מאיר אין מעילה בקונמות כלל לדבריהן דרבנן קאמר להו לדידי אין מעילה בקונמות כלל לדידכו אודו לי מיהת דקונמות כשבועות ורבנן שבועות איכא דרב פנחס קונמות ליכא דרב פנחס אמר רבא שבועה שלא אוכל ואכל עפר פטור בעי רבא שבועה שלא אוכל עפר בכמה כיון דאמר שלא אוכל דעתיה אכזית או דלמא כיון דלאו מידי דאכלי אינשי הוא בכל שהוא תיקו: בעי רבא שבועה שלא אוכל חרצן בכמה כיון דמתאכיל על ידי תערובת דעתיה אכזית או דלמא כיון דלא בעיניה אכלי ליה אינשי דעתיה אמשוהו תיקו בעי רב אשי נזיר שאמר שבועה שלא אוכל חרצן בכמה דכיון דכזית איסורא דאורייתא הוא כי קא משתבע אהתירא קא משתבע ודעתיה אמשוהו או דלמא כיון דאמר שלא אוכל דעתיה אכזית תא שמע שבועה שלא אוכל ואכל נבילות וטריפות שקצים ורמשים חייב ור' שמעון פוטר והוינן בה אמאי חייב מושבע ועומד מהר סיני הוא רב ושמואל ור' יוחנן דאמרי בכולל דברים המותרין עם דברים האסורין וריש לקיש אמר אי אתה מוצא אלא אי במפרש חצי שיעור ואליבא דרבנן אי בסתם ואליבא דרבי עקיבא דאמר אדם אוסר עצמו בכל שהוא והא נבילה דמושבע ועומד מהר סיני הוא דכי חרצן לגבי נזיר דמיא וטעמא דפריש הא לא פריש דעתיה אכזית שמע מינה אלא תפשוט דבעי רבא שבועה שלא אוכל עפר בכמה תפשוט דעד דאיכא כזית דהא נבילה כעפר דמיא וטעמא דפריש הא לא פריש דעתיה אכזית לא עפר לאו בר אכילה הוא כלל נבילה בת אכילה ואריא הוא דרביע עילוה:

דף כב,ב משנה שבועה שלא אוכל ואכל ושתה אינו חייב אלא אחת שבועה שלא אוכל ושלא אשתה ואכל ושתה חייב שתיים שבועה שלא אוכל ואכל פת חטין ופת שעורין ופת כוסמין אינו חייב אלא אחת שבועה שלא אוכל פת חטין ופת שעורין ופת כוסמין ואכל חייב על כל אחת ואחת שבועה שלא אשתה ושתה משקין הרבה אינו חייב אלא אחת שבועה שלא אשתה יין ושמן ודבש ושתה חייב על כל אחת ואחת שבועה שלא אוכל ואכל אוכלין שאינן ראוין לאכילה ושתה משקין שאינן ראוין לשתיה פטור שבועה שלא אוכל ואכל נבילות וטריפות שקצים ורמשים חייב ור' שמעון פוטר אמר קונם אשתי נהנית לי אם אכלתי היום והוא אכל נבילות וטריפות שקצים ורמשים הרי אשתו אסורה:

דף כב,ב גמרא אמר רבי חייא בר אבין אמר שמואל שבועה שלא אוכל ושתה חייב איבעית אימא סברא ואיבעית אימא קרא איבעית אימא סברא דאמר ליה אינש לחבריה נטעום מידי ועיילי ואכלי ושתו ואיבעית אימא קרא שתייה בכלל אכילה דאמר ריש לקיש מנין לשתיה שהיא בכלל אכילה שנאמר (דברים יד) ואכלת לפני ה' אלהיך במקום אשר יבחר לשכן שמו שם מעשר דגנך ותירושך

דף כג,א גמרא ותירוש חמרא הוא וכתוב ואכלת ודלמא על ידי אניגרון דאמר רבה בר שמואל אניגרון מיא דסילקי אכסיגרון מיא דכולהו סילקי אלא אמר רב אחא בר יעקב מהכא (דברים יד) ונתתה הכסף בכל אשר תאוה נפשך בבקר ובצאן וביין ובשכר יין חמרא הוא וכתוב ואכלת ודלמא ה"נ על ידי אניגרון שכר כתיב מידי דמשכר ודלמא דבילה קעילית דתניא אכל דבילה קעילית ושתה דבש וחלב ונכנס למקדש ועבד חייב אלא גמר שכר שכר מנזיר מה להלן יין אף כאן יין אמר רבא אף אנן נמי תנינא שבועה שלא אוכל ואכל ושתה אינו חייב אלא אחת אי אמרת בשלמא שתיה בכלל אכילה איצטריך ליה לתנא לאשמועינן דאינו חייב אלא אחת אלא אי אמרת שתיה לאו בכלל אכילה שבועה שלא אוכל ואכל ועשה מלאכה מי איצטריך לאשמועינן דאינו חייב אלא אחת א"ל אביי אלא מאי שתיה בכלל אכילה אימא סיפא שבועה שלא אוכל ושלא אשתה ואכל ושתה חייב שתים כיון דאמר שלא אוכל איתסר ליה בשתיה כי אמר שלא אשתה אמאי חייב אילו אמר שלא אשתה תרי זימני מי מיחייב תרתי אמר ליה התם דאמר שלא אשתה והדר אמר שלא אוכל דשתיה בכלל אכילה איתא אכילה בכלל שתיה ליתא אבל אמר שבועה שלא אוכל ושלא אשתה ואכל ושתה מאי אינו חייב אלא אחת אי הכי אדתני רישא שבועה שלא אוכל ואכל ושתה אינו חייב אלא אחת ליתני שבועה שלא אוכל ושלא אשתה אינו חייב אלא אחת וכל שכן שלא אוכל לחודיה אלא לעולם כדקתני ושאיני הכא כיון דאמר שלא אוכל והדר אמר שלא אשתה גלי אדעתיה דהך אכילה דאמר אכילה גרידתא היא אמר רב אשי מתני' נמי דיקא שבועה שלא אוכל ואכל אוכלין שאין ראויין לאכילה ושתה משקין שאין ראויין לשתיה פטור הא ראויין חייב ואמאי הא שבועה שלא אוכל קאמר דלמא דאמר תרתי שבועה שלא אוכל שבועה שלא אשתה: שבועה שלא אוכל ואכל פת חטין כו': ודלמא למיפטר נפשיה מאחרנייתא קאתי הוה ליה למימר חטין ושעורין וכוסמין ודלמא לכוס דהוה ליה למימר פת חטין ושעורין וכוסמין ודלמא פת חטין לאכול שעורין וכוסמין לכוס דהוה ליה למימר פת חטין ושעורין ושל חטין ושל כוסמין

דף כג,ב גמרא ודלמא ע"י תערובת אימא וכן של שעורים וכן של כוסמין פת למה לי שמע מיניה לחלק: שבועה שלא אשתה ושתה משקין הרבה אינו חייב אלא אחת כו': בשלמא התם דאמרת מייתרא ליה פת פת לחיובא אלא הכא מאי הוה למימר דלמא למיפטר נפשיה ממשקין אחרניי קאתי אמר רב פפא הכא במונחין לפניו עסקינן שהיה לו לומר שבועה שלא אשתה אלו ודלמא אלו הוא דלא שתינא אחרניי שתינא אלא דאמר שבועה דלא שתינא כגון אלו דלמא כגון אלו דלא שתינא בציר מהכי וטפי מהכי שתינא אלא כגון דאמר שבועה שלא אשתה מין אלו ודלמא מין אלו הוא דלא שתינא הא אינהו גופייהו שתינא אימא שלא אשתה אלו ומינייהו רב אחא בריה דרב איקא אמר במסרהב בו חבירו עסקינן דאמר לו בוא ושתה עמי יין ושמן ודבש דהיה לו לומר שבועה שלא אשתה עמך יין ושמן ודבש למה לי לחייב על כל אחת ואחת תנן התם תן לי חטין ושעורין וכוסמין שיש לי בידך שבועה שאין לך בידי כלום אינו חייב אלא אחת שבועה שאין לך בידי חטין ושעורין וכוסמין חייב על כל אחת ואחת וא"ר יוחנן אפי' פרוטה מכולם מצטרפת פליגי בה רב אחא ורבינא חד אמר אפרטי מיחייב אכללי לא מיחייב וחד אמר אכללי נמי מיחייב הכא מאי אמר רבא הכי השתא התם מיחייב אכללא ומיחייב אפרטא דהא אי משתבע והדר משתבע מיחייב תרתי הכא אי סלקא דעתך איתא בכללא אפרטי אמאי מיחייב מושבע ועומד הוא: שבועה שלא אוכל וכו': הא גופא קשיא אמרת שבועה

שלא אוכל ואכל אוכלין שאין ראוין לאכילה ושתה משקין שאין ראוין לשתיה פטור והדר תני שבועה שלא אוכל ואכל נבילות וטריפות שקצים ורמשים חייב מאי שנא רישא דפטור ומאי שנא סיפא דחייב הא לא קשיא רישא בסתם וסיפא במפרש מפרש נמי גופיה תיקשי אמאי מושבע מהר סיני הוא רב ושמואל ורבי יוחנן דאמרי בכולל דברים המותרין עם דברים האסורין וריש לקיש אמר אי אתה מוצא אלא אי במפרש חצי שיעור ואליבא דרבנן אי בסתם אליבא דרבי עקיבא דאמר אדם אוסר עצמו בכל שהוא בשלמא רבי יוחנן לא אמר כריש לקיש דמוקים לה למתניתין כדברי הכל אלא ר"ל מאי טעמא לא אמר כר' יוחנן אמר לך כי אמרינן איסור כולל

דף כד, א גמרא באיסור הבא מאליו באיסור הבא על ידי עצמו לא אמרינן בשלמא לריש לקיש משום הכי קא פטר רבי שמעון דתניא רבי שמעון אומר כל שהוא למכות ולא אמרו כזית אלא לקרבן אלא לרבי יוחנן מאי טעמא דרבי שמעון דפטר מידי הוא טעמא אלא משום איסור כולל רבי שמעון לטעמיה דלית ליה איסור כולל דתניא רבי שמעון אומר האוכל נבילה ביוה"כ פטור בשלמא לריש לקיש משכחת לה בלאו והן אלא לר' יוחנן בשלמא לאו משכחת לה אלא הן היכי משכחת לה אלא כדרבא דאמר רבא שבועה שלא אוכל ואכל עפר פטור אמר רב מרי אף אנן נמי תנינא קונם אשתי נהנית לי אם אכלתי היום ואכל נבילות וטריפות שקצים ורמשים הרי אשתו אסורה לו הכי השתא התם כיון דמעיקרא אכל והדר אשתבע ליה

דף כד, ב גמרא חשובי אחשביה אלא הכא מי אחשביה אמר רבא מאי טעמא דמאן דאית ליה איסור כולל מידי דהוה איסור מוסיף ומאן דפטר דלית ליה כי אמר איסור מוסיף בחדא חתיכה בשתי חתיכות לא אמרי' ואמר רבא למאן דאית ליה איסור כולל אמר שבועה שלא אוכל תאנים וחזר ואמר שבועה שלא אוכל תאנים וענבים מיגו דחייל אענבים חייל נמי אתאנים פשיטא מהו דתימא איסור הבא מאליו אמרינן איסור הבא מעצמו לא אמרינן קמ"ל: מתיב רבא בריה דרבא יש אוכל אכילה אחת וחייב עליה ארבע חטאות ואשם אחד ואלו הן טמא שאכל חלב והוא נותר מן המוקדשין ביוה"כ ר' מאיר אומר אף אם היתה שבת והוציאו חייב אמרו לו אינו מן השם ואם איתא משכחת לה חמש כגון שאמר שבועה שלא אוכל תמרים וחלב מיגו דחייל אתמרים חיילא נמי אחלב כי קתני איסור הבא מאליו איסור הבא מעצמו לא קתני והרי הקדש בבכור דקדושתו מרחם איבעית אימא כי קתני מידי דלית ליה שאלה שבועה דאית ליה שאלה לא קתני הרי הקדש הא אוקמינן בבכור איבעית אימא כי קתני קרבן קבוע קרבן עולה ויורד לא קתני הרי טמא שאכל את הקדש דקרבן עולה ויורד הוא בנשיא ורבי אליעזר היא דאמר נשיא מביא שעיר רב אשי אמר כי קתני מידי דחיילא כשיעור שבועה דחיילא אפחות מכשיעור לא קתני הרי הקדש הא בעינן שוה פרוטה ורב אשי מאויריא אמר ר' זירא כי קתני זדונו כרת זדונו לאו לא קתני והרי אשם זדונו לאו וקתני

דף כה, א גמרא בחטאת קאמרינן רבינא אמר כי קתני מידי דחיילא אמידי דבר אכילה הוא שבועה דחיילא אמידי דלאו בר אכילה הוא לא קתני והרי הקדש דחיילא נמי אעצים ואבנים אלא כי קתני <מידי> דחיילא אמידי דאית בה מששא שבועה דחיילא אמידי דלית ביה מששא כגון שאישן ושלא אישן לא קתני:

דף כה, א משנה אחד דברים של עצמו ואחד דברים של אחרים ואחד דברים שיש בהן ממש ואחד דברים שאין בהן ממש כיצד אמר שבועה שאתן לאיש פלוני ושלא אתן שנתתי

ושלא נתתי שאישן ושלא אישן שישנתי ושלא ישנתי שאזרוק צרור לים ושלא אזרוק
שזרקתי ושלא זרקתי ר' ישמעאל אומר אינו חייב אלא על העתיד לבא שנאמר (ויקרא ה)
להרע או להיטיב אמר לו ר"ע א"כ אין לי אלא דברים שיש בהן הרעה והטבה דברים
שאינן בהן הרעה והטבה מנין אמר לו מריבוי הכתוב אמר לו אם ריבה הכתוב לכך ריבה
הכתוב לכך:

דף כה, א גמרא ת"ר חומר בנדרים מבשבועות חומר בשבועות מבנדרים חומר בנדרים
שהנדרים חלים על דבר מצוה כדבר הרשות מה שאין כן בשבועות חומר בשבועות
שהשבועות חלות על דבר שאין בו ממש כדבר שיש בו ממש מה שאין כן בנדרים: כיצד
אמר שבועה שאתן לפלוני ושלא אתן: מאי אתן אילימא צדקה לעני מושבע ועומד מהר
סיני הוא שנאמר (דברים טו) נתון תתן לו אלא מתנה לעשיר: שאישן ושלא אישן: איני
והא"ר יוחנן האומר שבועה שלא אישן ג' ימים מלקין אותו וישן לאלתר התם דאמר ג'
הכא דלא אמר ג': שאזרוק צרור לים ושלא אזרוק: איתמר שבועה שזרק פלוני צרור
לים ושלא זרק רב אמר חייב ושמואל אמר פטור רב אמר חייב איתיה בלאו והן ושמואל
אמר פטור ליתיה בלהבא לימא בפלוגתא דר' ישמעאל ור"ע קא מיפלגי דתנן ר' ישמעאל
אומר אינו חייב אלא על העתיד לבא שנאמר להרע או להיטיב אמר לו ר"ע א"כ אין לי
אלא דברים שיש בהן הרעה והטבה דברים שאין בהן הרעה והטבה מנין אמר לו מריבוי
הכתוב אמר לו אם ריבה הכתוב לכך ריבה הכתוב לכך רב דאמר כר"ע ושמואל דאמר
כר' ישמעאל אליבא דר' ישמעאל כולי עלמא לא פליגי השתא מילתא דאיתא בלהבא לא
מחייב עלה רבי ישמעאל לשעבר מילתא דליתא בלהבא מיבעיא כי פליגי אליבא דר"ע רב
כר"ע ושמואל אמר עד כאן לא מחייב ר"ע התם לשעבר אלא מלתא דאיתא בלהבא מחייב
ר"ע לשעבר אבל מידי דליתיה בלהבא לא לימא בפלוגתא

דף כה, ב גמרא דרבי יהודה בן בתירא ורבנן קמיפלגי דתנן נשבע לבטל את המצוה ולא
ביטל פטור לקיים את המצוה ולא קיים פטור שהיה בדין שיהא חייב כדברי ר' יהודה בן
בתירא דאמר רבי יהודה בן בתירא ומה אם הרשות שאינו מושבע עליה מהר סיני הרי
הוא חייב עליה מצוה שמושבע עליה מהר סיני אינו דין שיהא חייב עליה אמרו לו לא אם
אמרת בשבועת הרשות שכן עשה בה לאו כהן תאמר בשבועת מצוה שכן לא עשה בה לאו
כהן נימא רב דאמר כר' יהודה בן בתירא ושמואל דאמר כרבנן אליבא דרבי יהודה בן
בתירא כולי עלמא לא פליגי השתא לאו והן לא בעי להבא ולשעבר בעי כי פליגי אליבא
דרבנן שמואל כרבנן ורב כי לא מחייבי רבנן בלאו והן דכתיב (ויקרא ה) להרע או להיטיב
בהדיא אבל להבא ולשעבר דמריבויא דקראי אתו מחייבי מתיב רב המנונא לא אכלתי
היום ולא הנחתי תפילין היום משביעך אני ואמר אמן חייב בשלמא לא אכלתי איתיה בלא
אוכל אלא לא הנחתי מי איתיה בלא אניח הוא מותיב לה והוא מפרק לה לצדדין קתני לא
אכלתי לקרבן לא הנחתי למלקות מתיב רבא איזו היא שבועת שוא נשבע לשנות את
הידוע לאדם ואמר על עמוד של אבן <שהוא במקום פלוני> שהוא של זהב ואמר עולא
והוא שניכר לג' בני אדם טעמא דניכר הא לא ניכר עובר משום שבועת ביטוי ואמאי הא
אינו ביהא של זהב הוא מותיב לה והוא מפרק לה ניכר עובר משום שבועת שוא לא ניכר
עובר משום שבועת שקר אמר אביי ומוודה רב באומר לחבירו שבועה שאני יודע לך עדות
ואשתכח דלא ידע ליה דפטור הואיל וליתיה בכלל שאיני יודע לך עדות ידעתי ולא ידעתי
מחלוקת העדתי ולא העדתי מחלוקת בשלמא לשמואל דאמר מילתא דליתיה בלהבא לא

מחייב עליה לשעבר להכי אפקה רחמנא לשבועת עדות מכלל שבועת ביטוי אלא לרב למאי הלכתא אפקה רחמנא אמרוה רבנן קמיה דאביי לאיחיובי עליה תרתי אמר להו תרתי לא מציתו אמריתו דתניא (ויקרא ה) לאחת מאלה לאחת אתה מחייבו ואי אתה מחייבו שתים ולאביי למאי הלכתא אפקיה רחמנא לכדתניא בכולן נאמר ונעלם וכאן לא נאמר ונעלם לחייב על המזיד כשוגג אמרו ליה רבנן לאביי אימא במזיד מיחייב חדא בשוגג מיחייב תרתי אמר להו לאו היינו דאמרי לאחת אחת אתה מחייבו ואי אתה מחייבו שתים ואי במזיד מי איכא תרתי רבא אמר משום דהוה דבר שבכלל ויצא לידון בדבר החדש אין לך בו אלא חידושו בלבד מכלל דאביי סבר איתה לשבועה בעולם והאמר אביי מודה רב באומר לחבירו שבועה שאני יודע לך עדות ואשתכח דלא ידע ליה דפטור הואיל וליתיה באיני יודע לך עדות הדר ביה אביי מההיא ואיבעית אימא

דף כו, א גמרא חדא מינייהו רב פפא אמרה: ר' ישמעאל אומר אינו חייב אלא על העתיד לבא: ת"ר (ויקרא ה) להרע או להיטיב אין לי אלא דברים שיש בהן הרעה והטבה שאין בהן הרעה והטבה מנין תלמוד לומר (ויקרא ה) או נפש כי תשבע לבטא בשפתים אין לי אלא להבא לשעבר מנין תלמוד לומר (ויקרא ה) לכל אשר יבטא האדם בשבועה דברי רבי עקיבא רבי ישמעאל אומר להרע או להיטיב להבא אמר לו רבי עקיבא אם כן אין לי אלא דברים שיש בהן הטבה והרעה דברים שאין בהן הרעה והטבה מנין אמר לו מרביי הכתוב אמר לו אם ריבה הכתוב לכך ריבה הכתוב לכך שפיר קא"ל רבי עקיבא לר' ישמעאל א"ר יוחנן ר' ישמעאל ששימש את רבי נחוניא בן הקנה שהיה דורש את כל התורה כולה בכלל ופרט איהו נמי דורש בכלל ופרט רבי עקיבא ששימש את נחום איש גם זו שהיה דורש את כל התורה כולה בריבה ומיעט איהו נמי דורש ריבה ומיעט מאי ר' עקיבא דדריש ריבויי ומיעוטי דתניא או נפש כי תשבע ריבה להרע או להיטיב מיעט לכל אשר יבטא האדם חזר וריבה ריבה ומיעט וריבה ריבה הכל מאי ריבה ריבה כל מילי ומאי מיעט מיעט דבר מצוה ור' ישמעאל דריש כלל ופרט או נפש כי תשבע לבטא בשפתים כלל להרע או להיטיב פרט לכל אשר יבטא האדם חזר וכלל כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט מה הפרט מפורש להבא אף כל להבא אהני כללא לאתויי אפי' דברים שאין בהן הרעה והטבה להבא אהני פרטא למעוטי אפילו דברים שיש בהן הרעה והטבה לשעבר איפוך אנא א"ר יצחק דומיא דלהרע או להיטיב מי שאיסורו משום (במדבר ל) בל יחל דברו יצאתה זו שאין איסורו משום בל יחל דברו אלא משום בל תשקרו רב יצחק בר אבין אמר אמר קרא או נפש כי תשבע לבטא בשפתים מי שהשבועה קודמת לביטוי ולא שהביטוי קודמת לשבועה יצא זה אכלתי ולא אכלתי שהמעשה קודם לשבועה ת"ר (ויקרא ה) האדם בשבועה פרט לאנוס ונעלם פרט למזיד ממנו שנתעלמה ממנו שבועה יכול שנתעלמה ממנו חפץ ת"ל בשבועה ונעלם על העלם שבועה הוא חייב ואינו חייב על העלם חפץ: אמר מר האדם בשבועה פרט לאנוס היכי דמי כדרב כהנא ורב אסי כי הוו קיימי מקמי דרב מר אמר שבועתא דהכי אמר רב ומר אמר שבועתא דהכי אמר רב כי אתו לקמיה דרב אמר כחד מינייהו אמר ליה אידך ואנא בשיקרא אישתבעי אמר ליה לביך אנסך ונעלם ממנו שנתעלם ממנו שבועה יכול שנתעלם ממנו חפץ תלמוד לומר בשבועה ונעלם ממנו על העלם שבועה הוא חייב ואינו חייב על העלם חפץ: מחכו עלי' במערבא בשלמא שבועה משכחת לה בלא חפץ כגון דאמר שבועה שלא אוכל פת חטין וכסבור שאוכל קאמר דשבועתיה אינשי חפצא דכיר אלא חפץ בלא שבועה ה"ד כגון דאמר

שבועה שלא אוכל פת חטין וכסבור של שעורים קאמר דשבועתיה דכיר ליה חפצא אינשי כיון דחפצא אינשי להו היינו העלם שבועה אלא אמר רבי אלעזר דא ודא אחת היא מתקיף לה רב יוסף אלמא חפץ בלא שבועה לא משכחת לה והא משכחת לה כגון דאמר שבועה שלא אוכל פת חטין והושיט ידו לסל ליטול פת שעורין ועלתה בידו של חטין וכסבור שעורים היא ואכלה דשבועתיה דכיר ליה חפצא הוא דלא ידע ליה אמר ליה אביי כלום מחייבת ליה קרבן אלא אמאי דתפיס בידיה העלם שבועה הוא לישנא אחרינא אמר ליה אביי לרב יוסף סוף סוף קרבן דקא מייתי עלה דהאי פת מיהת העלם שבועה הוא ורב יוסף אמר לך כיון דכי ידע ליה דחטין הוא פריש מיניה העלם חפץ הוא בעא מיניה רבא מרב נחמן העלם זה וזה בידו מהו אמר ליה הרי העלם שבועה בידו וחייב אדרבה הרי העלם חפץ בידו ופטור אמר רב אשי חזינן אי מחמת שבועה קא פריש הרי העלם שבועה בידו וחייב אי מחמת חפץ קא פריש הרי העלם חפץ בידו ופטור א"ל רבינא לרב אשי כלום פריש משבועה אלא משום חפץ כלום פריש מחפץ אלא משום שבועה אלא לא שנא בעא מיניה רבא מרב נחמן

דף כו, ב גמרא איזו היא שגגת שבועת ביטוי לשעבר אי דידע מזיד הוא אי דלא ידע אנוס הוא א"ל באומר יודע אני ששבועה זו אסורה אבל איני יודע אם חייבין עליה קרבן או לאו כמאן כמונבז דאמר שגגת קרבן שמה שגגה אפילו תימא רבנן עד כאן לא פליגי רבנן עליה דמונבז אלא בכל התורה כולה דלאו חידוש הוא אבל הכא דחידוש הוא דבכל התורה כולה לא אשכחן לאו דמייתי קרבן דילפינן מע"ז והכא מייתי אפילו רבנן מודו בעא מיניה רבינא מרבא נשבע על ככר ומסתכן עליה מהו מסתכן לישרי ליה מר אלא מצטער ואכלה בשגגת שבועה מאי א"ל תנינא שב מידיעתו מביא קרבן על שגגתו לא שב מידיעתו אין מביא קרבן על שגגתו אמר שמואל גמר בלבו צריך שיוציא בשפתיו שנאמר (ויקרא ה) לבטא בשפתים מיתבי בשפתים ולא בלב גמר בלבו מנין ת"ל (ויקרא ה) לכל אשר יבטא האדם בשבועה הא גופה קשיא אמרת בשפתים ולא בלב והדר אמרת גמר בלבו מנין אמר רב ששת הא לא קשיא הכי קאמר בשפתים ולא שגמר בלבו להוציא בשפתיו ולא הוציא גמר בלבו סתם מנין ת"ל לכל אשר יבטא אלא לשמואל קשיא אמר רב ששת תריץ ואימא הכי בשפתים ולא שגמר בלבו להוציא פת חטין והוציא פת שעורין גמר בלבו להוציא פת חטין והוציא פת סתם מנין ת"ל לכל אשר יבטא האדם מיתבי (דברים כג) מוצא שפתיך תשמור ועשית אין לי אלא שהוציא בשפתיו גמר בלבו מנין ת"ל (שמות לה) כל נדיב לב שאני התם דכתיב כל נדיב לב וניגמר מינה משום דהווי תרומה וקדשים שני כתובין הבאין כאחד וכל שני כתובין הבאין כאחד אין מלמדין הניחא למ"ד אין מלמדין אלא למ"ד מלמדין מאי איכא למימר הווי חולין וקדשים וחולין מקדשים לא גמרינן :

דף כז, א משנה נשבע לבטל את המצוה ולא ביטל פטור לקיים ולא קיים פטור שהיה בדין שיהא חייב כדברי ר' יהודה בן בתירא א"ר יהודה בן בתירא מה אם הרשות שאינו מושבע עליו מהר סיני הרי הוא חייב עליו מצוה שהוא מושבע עליה מהר סיני אינו דין שיהא חייב עליה אמרו לו לא אם אמרת בשבועת הרשות שכן עשה בה לאו כהן תאמר בשבועת מצוה שלא עשה בה לאו כהן שאם נשבע לבטל ולא ביטל פטור :

דף כז, א גמרא ת"ר יכול נשבע לבטל את המצוה ולא ביטל יהא חייב ת"ל (ויקרא ה) להרע או להיטיב מה הטבה רשות אף הרעה רשות אוציא נשבע לבטל את המצוה ולא ביטל שהוא פטור יכול נשבע לקיים את המצוה ולא קיים שיהא חייב ת"ל להרע או

להיטיב מה הרעה רשות אף הטבה רשות אוציא נשבע לקיים את המצוה ולא קיים שהוא פטור יכול נשבע להרע לעצמו ולא הרע יכול יהא פטור ת"ל להרע או להיטיב מה הטבה רשות אף הרעה רשות אביא נשבע להרע לעצמו ולא הרע שהרשות בידו יכול נשבע להרע לאחרים ולא הרע שיהא חייב ת"ל להרע או להיטיב מה הטבה רשות אף הרעה רשות אוציא נשבע להרע לאחרים ולא הרע שאין הרשות בידו מנין לרבות הטבת אחרים ת"ל או להיטיב ואיזו היא הרעת אחרים אכה את פלוני ואפצע את מוחו וממאי דקראי בדבר הרשות כתיבי דלמא בדבר מצוה כתיבי לא ס"ד דבעינן הטבה דומיא דהרעה והרעה דומיא דהטבה דאקיש הרעה להטבה מה הטבה אינה בביטול מצוה אף הרעה אינה בביטול מצוה הרעה גופה הטבה היא ואקיש הטבה להרעה מה הרעה אינה בקיום מצוה אף הטבה אינה בקיום מצוה הטבה גופה הרעה היא אי הכי בדבר הרשות נמי לא משכחת לה אלא מדאיצטריך או לרבות הטבת אחרים ש"מ בדבר הרשות כתיבי דאי ס"ד בדבר מצוה כתיבי השתא הרעת אחרים איתרבי הטבת אחרים מיבעיא והאי או מיבעי ליה לחלק לחלק לא צריך קרא הניחא לר' יונתן אלא לר' יאשיה מאי איכא למימר דתניא (ויקרא כ) איש אשר יקלל את אביו ואת אמו אין לי אלא אביו ואמו ולא אמו ואמו ולא אביו מנין ת"ל (ויקרא כ) אביו ואמו קלל אביו קלל אמו קלל דברי ר' יאשיה ר' יונתן אומר משמע שניהם כאחד ומשמע אחד בפני עצמו

דף כז,ב גמרא עד שיפרוט לך הכתוב יחדיו אפי' תימא ר' יאשיה וסבר לה כר"ע דדריש רבויי ומיעוטי <ואייתר ליה או לחלק> אי אמרת בשלמא בדבר הרשות כתיב ממעט דבר מצוה אלא אי אמרת בדבר מצוה כתיב ממאי קא ממעט: א"ר יהודה בן בתירא מה אם הרשות כו': ורבנן שפיר קאמרי ליה לר' יהודה בן בתירא ור"י בן בתירא אמר לך אטו הטבת אחרים לאו אע"ג דליתא בכלל הרעת אחרים ורבי רחמנא הכא נמי בקיום מצוה אע"ג דליתיה בביטול מצוה רבייה רחמנא ורבנן התם איתיה בלא איטיב הכא מי איתיה בלא אקיים:

דף כז,ב משנה שבועה שלא אוכל ככר זו שבועה שלא אוכלנה שבועה שלא אוכלנה ואכלה אינו חייב אלא אחת זו היא שבועת בטוי שחייבין על זדונה מכות ועל שגגתה קרבן עולה ויורד שבועת שוא חייבין על זדונה מכות ועל שגגתה פטור:

דף כז,ב גמרא למה לי למיתני שבועה שלא אוכל שבועה שלא אוכלנה הא קמ"ל טעמא דאמר שלא אוכל והדר אמר שלא אוכלנה דלא מיחייב אלא חדא אבל אמר שלא אוכלנה והדר אמר שלא אוכל מיחייב תרתי כדרבא דאמר רבא שבועה שלא אוכל ככר זו כיון שאכל ממנה כזית חייב שלא אוכלנה אינו חייב עד שיאכל את כולה: שבועה שלא אוכלנה ואכלה אינו חייב אלא אחת כו': הא תו למה לי הא קמ"ל חיובא הוא דליכא הא שבועה איכא דאי משכחת רווחא חיילא למאי הלכתא לכדרבא דאמר רבא שאם נשאל על הראשונה עלתה לו שניה תחתיה לימא מסייעא ליה מי שנדר ב' נזירות ומנה ראשונה והפריש עליה קרבן ואח"כ נשאל על הראשונה עלתה לו שניה בראשונה הכי השתא התם נזירות מיהא איתא דכי מני לראשונה בעי מיהדר מימנא לשניה בלא שאלה הכא שבועה שניה מי איתא כלל אמר רבא נשבע על ככר ואכלה אם שייר ממנה כזית נשאל עליה אכלה כולה אין נשאל עליה א"ל רב אחא בריה דרבא לרב אשי ה"ד אי דאמר שלא אוכל מכזית קמא עבדיה לאיסוריה אי דאמר שלא אוכלנה מאי איריא כזית

דף כה, א גמרא אפי' כל שהוא נמי אי בעית אימא שלא אוכל אי בעית אימא שלא אוכלנה איבעית אימא שלא אוכל מיגו דמהניא ליה שאלה אכזית בתרא מהניא ליה שאלה נמי אכזית קמא ואיבעית אימא שלא אוכלנה אי שייר כזית חשיב לאיתשולי עליה ואי לא לא חשיב לאיתשולי עליה מיתבי מי שנדר שתי נזירות ומנה ראשונה והפריש עליה קרבן ואח"כ נשאל על הראשונה עלתה לו שניה בראשונה הכא במאי עסקינן בשלא כיפר והתניא כיפר בשלא גלח ור"א היא דאמר תגלחת מעכבא והתניא גלח אמר רב אשי נזירות קא רמית מי גרם לשניה שלא תחול ראשונה ואינה אמימר אמר אפילו אכלה כולה נשאל עליה אי בשוגג מחוסר קרבן אי במזיד מחוסר מלקות אבל כפתוהו על העמוד לא כדשמואל דאמר שמואל כפתוהו על העמוד ורץ מב"ד פטור ולא היא התם רץ הכא לא רץ אמר רבא שבועה שלא אוכל ככר זו אם אוכל זו ואכל את הראשונה בשוגג והשניה במזיד פטור ראשונה במזיד ושניה בשוגג חייב שתיהן בשוגג פטור

דף כה, ב גמרא שתיהן במזיד אכליה לתנאיה והדר אכליה לאיסוריה מיחייב אכליה לאיסוריה והדר אכליה לתנאיה פלוגתא דרבי יוחנן וריש לקיש למ"ד התראת ספק שמה התראה חייב למ"ד לאו שמה התראה פטור תלאן זו בזו לא אוכל זו אם אוכל זו לא אוכל זו אם אוכל זו בזדון עצמה ובשגגת חבירתה וזו בזדון עצמה ובשגגת חבירתה פטור זו בשגגת עצמה ובזדון חבירתה וזו בשגגת עצמה ובזדון חבירתה חייב שתיהן בשוגג פטור שתיהן במזיד אשניה מיחייב אראשונה פלוגתא דרבי יוחנן וריש לקיש אמר רב מרי אף אנן נמי תנינא >ארבעה נדרים התירו חכמים נדרי זרוזין נדרי הבאי נדרי שגגות נדרי אונסיין< נדרי שגגות כיצד קונם אם אכלתי ואם שתיתי ונזכר שאכל ושתה שאיני אוכל שאיני שותה שכח ואכל ושתה מותר ותני עלה כשם שנדרי שגגות מותרין כך שבועות שגגות מותרות >שבועות שגגות ה"ד לאו כי האי גוונא שמע מינה< עיפא תני שבועות בי רבה פגע ביה אבימי אחוה אמר ליה שבועה שלא אכלתי שבועה שלא אכלתי מהו אמר ליה אינו חייב אלא אחת א"ל אישתבשת הרי יצאה שבועה לשקר שבועה שלא אוכל תשע ועשר מהו חייב על כל אחת ואחת אמר ליה אישתבשת אי תשע לא אכיל עשר לא אכיל שבועה שלא אוכל עשר ותשע מהו אינו חייב אלא אחת אמר ליה אישתבשת עשר הוא דלא אכיל הא תשע מיהא אכיל אמר אביי זימנין דמשכחת לה להא דעיפא כדמר דאמר רבה שבועה שלא אוכל תאנים וענבים וחזר ואמר שבועה שלא אוכל תאנים

דף כט, א גמרא ואכל תאנים והפריש קרבן ואח"כ אכל ענבים לחודייהו הויא להו ענבים חצי שיעור ואחצי שיעור לא מיחייב קרבן הכא נמי כגון דאמר שבועה שלא אוכל עשר וחזר ואמר שבועה שלא אוכל תשע ואכל תשע והפריש קרבן ואח"כ אכל עשירית הויא לה עשירית חצי שיעור ואחצי שיעור לא מיחייב :

דף כט, א משנה איזו היא שבועת שוא נשבע לשנות את הידוע לאדם אמר על העמוד של אבן שהוא של זהב ועל האיש שהוא אשה ועל האשה שהיא איש נשבע על דבר שאי אפשר לו אם לא ראיתי גמל שפורח באויר ואם לא ראיתי נחש כקורת בית הבד אמר לעדים בואו והעידוני שבועה שלא נעידך נשבע לבטל את המצוה שלא לעשות סוכה ושלא ליטול לולב ושלא להניח תפילין זו היא שבועת שוא שחייבין על זדונה מכות ועל שגגתה פטור שבועה שאוכל ככר זו שבועה שלא אוכלנה הראשונה שבועת ביטוי והשניה שבועת שוא אכלה עבר על שבועת שוא לא אכלה עבר על שבועת ביטוי :

דף כט,א גמרא אמר עולא והוא שניכר לג' בני אדם: נשבע על דבר שאי אפשר לו אם לא ראיתי גמל פורח באויר: שבועה שראיתי לא קאמר מאי אם לא ראיתי אביי אמר תני שבועה שראיתי רבא אמר באומר יאסרו כל פירות שבעולם עלי אם לא ראיתי גמל פורח באויר אמר ליה רבינא לרב אשי ודלמא האי גברא ציפורא רבא חזי ואסיק ליה שמא גמלא וכי קא משתבע אדעתיה דידיה אישתבע וכי תימא בטר פומיה אזלינן ולא אזלינן בטר דעתיה והא תניא כשמשיביעין אותו אומרים לו הוי יודע שלא על דעתך אנו משיביעין אותך אלא על דעתנו ועל דעת ב"ד מאי טעמא לאו משום דאמרינן דלמא איסקונדרי יהיב ליה ואסיק להו זוזי דכי קא משתבע אדעתיה דידיה קא משתבע לא התם משום קניא דרבא ת"ש וכן מצינו כשהשביע משה את ישראל אמר להן דעו שלא על דעתכם אני משיביע אתכם אלא על דעת המקום ועל דעתי ואמאי לימא להו קיימו מאי דאמר אלוה לאו משום דמסקי אדעתייהו <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} לא משום <דעבודת כוכבים> {דעבודה זרה} נמי איקרי אלוה דכתיב (שמות כ) אלהי כסף ואלהי זהב ולימא להו קיימו תורה חדא תורה ולימא קיימו שתי תורות תורת חטאת תורת אשם קיימו כל התורה כולה <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} דאמר מר חמורה <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} שכל הכופר בה כמודה בכל התורה כולה ולימא להו קיימו מצוה חדא מצוה קיימו מצות תרתי כל המצות כולן מצות ציצית דאמר מר שקולה מצות ציצית כנגד כל המצות כולן ולימא להו קיימו שש מאות ושלוש עשרה מצות ולטעמיך לימא להו על דעתי על דעת המקום למה לי

דף כט,ב גמרא אלא כי היכי דלא תהוי הפרה לשבועתייהו: ואם לא ראיתי נחש כקורת בית הבד: ולא והא ההוא דהוה בשני שבור מלכא הוה חד דאחזיק תליסר אורוותא תיבנא אמר שמואל בטרופ כולהו נמי מיטרף טריפין בשגבו טרופ: שבועה שאוכל ככר זו שבועה שלא אוכלנה כו': השתא משום שבועת ביטוי מיחייב משום שבועת שוא לא מיחייב הרי יצתה שבועה לשוא אמר ר' ירמיה תני אף על שבועת ביטוי:

דף כט,ב משנה שבועת ביטוי נוהגת באנשים ובנשים בקרובים וברחוקים בכשרין ובפסולין בפני בית דין ושלא בפני בית דין מפי עצמו וחייבין על זדונה מכות ועל שגגתה קרבן עולה ויורד שבועת שוא נוהגת באנשים ובנשים ברחוקים ובקרובים בכשרין ובפסולין בפני ב"ד ושלא בפני ב"ד ומפי עצמו וחייבין על זדונה מכות ועל שגגתה פטור אחת זו ואחת זו המושבע מפי אחרים חייב <אם> לא אכלתי היום ולא הנחתי תפלין היום משיביעך אני ואמר אמן חייב:

דף כט,ב גמרא אמר שמואל כל העונה אמן אחר שבועה כמוציא שבועה בפיו דמי דכתיב (במדבר ה) ואמרה האשה אמן אמן אמר רב פפא משמיה דרבא מתני' וברייתא נמי דיקא דקתני שבועת העדות נוהגת באנשים ולא בנשים ברחוקים ולא בקרובים בכשרין ולא בפסולין ואינה נוהגת אלא בראוין להעיד ובפני ב"ד ושלא בפני ב"ד מפי עצמו ומפי אחרים אינן חייבין עד שיכפרו בהן בב"ד דברי רבי מאיר ותניא בברייתא שבועת העדות כיצד אמר לעדים בואו והעידוני שבועה שאין אנו יודעין לך עדות או שאמרו אין אנו יודעין לך עדות משיביע אני עליכם ואמרו <לו> אמן בין בפני ב"ד בין שלא בפני בית דין בין מפי עצמו בין מפי אחרים כיון שכפרו בהם חייבין דברי רבי מאיר קשיין אהדדי אלא לאו ש"מ הא דענה אמן הא דלא ענה אמן ש"מ אמר רבינא משמיה דרבא מתניתין דהכא נמי דיקא דקא תני שבועת ביטוי נוהגת באנשים ובנשים ברחוקים ובקרובים בכשרין

ובפסולין בפני בית דין ושלא בפני בית דין מפי עצמו אין מפי אחרים לא וקתני סיפא זה וזה מושבע מפי אחרים חייב קשיין אהדדי אלא לאו ש"מ הא דענה אמן הא דלא ענה אמן ואלא שמואל מאי קא משמע לן דוקיא דמתניתין קא משמע לן:

מסכת שבועות פרק ד

דף ל,א משנה שבועת העדות נוהגת באנשים ולא בנשים ברחוקין ולא בקרובין בכשרין ולא בפסולין ואינה נוהגת אלא בראוין להעיד בפני בית דין ושלא בפני ב"ד מפי עצמו ומפי אחרים אין חייבין עד שיכפרו בהן בב"ד דברי ר' מאיר וחכמים אומרים בין מפי עצמו ובין מפי אחרים אינן חייבין עד שיכפרו בהן בב"ד וחייבין על זדון השבועה ועל שגגתה עם זדון העדות ואינן חייבין על שגגתה ומה הן חייבין על זדון השבועה קרבן עולה ויורד:

דף ל,א גמרא מנהני מילי דת"ר (דברים יט) ועמדו שני האנשים בעדים הכתוב מדבר אתה אומר בעדים או אינו אלא בבעלי דינין כשהוא אומר (דברים יט) אשר להם הריב הרי בעלי דינין אמור הא מה אני מקיים ועמדו שני האנשים בעדים הכתוב מדבר ואם נפשך לומר נאמר כאן שני ונאמר להלן (דברים יט) שני מה להלן בעדים אף כאן בעדים מאי אם נפשך לומר וכי תימא מדלא כתב ואשר להם הריב כוליה קרא בבעלי דינין משתעי נאמר כאן שני ונאמר להלן שני מה להלן בעדים אף כאן בעדים תניא אידך ועמדו שני האנשים בעדים הכתוב מדבר אתה אומר בעדים או אינו אלא בבעלי דינין אמרת וכי שנים באים לדין שלשה אין באין לדין ואם נפשך לומר נאמר כאן שני ונאמר להלן שני מה להלן בעדים אף כאן בעדים מאי אם נפשך לומר וכי תימא בתובע ונתבע קא משתעי קרא נאמר כאן שני ונאמר להלן שני מה להלן בעדים אף כאן בעדים תניא אידך ועמדו שני האנשים בעדים הכתוב מדבר אתה אומר בעדים או אינו אלא בבעלי דינין אמרת וכי אנשים באין לדין נשים אין באות לדין ואם נפשך לומר נאמר כאן שני ונאמר להלן שני מה להלן בעדים אף כאן בעדים מאי אם נפשך לומר וכי תימא אשה לאו אורחה משום (תהילים מה) כל כבודה בת מלך פנימה נאמר כאן שני ונאמר להלן שני מה להלן בעדים אף כאן בעדים ת"ר ועמדו שני האנשים מצוה לבעלי דינין שיעמדו אמר ר' יהודה שמעתי שאם רצו להושיב את שניהם מושיבין איזהו אסור שלא יהא אחד עומד ואחד יושב אחד מדבר כל צרכו ואחד אומר לו קצר דבריך ת"ר (ויקרא יט) בצדק תשפוט עמיתך שלא יהא אחד יושב ואחד עומד אחד מדבר כל צרכו ואחד אומר לו קצר דבריך ד"א בצדק תשפוט עמיתך הוי דן את חבריך לכף זכות תני רב יוסף בצדק תשפוט עמיתך עם שאתך בתורה ובמצות השתדל לדונו יפה רב עולא בריה דרב עילאי הוה ליה דינא קמיה דרב נחמן שלח ליה רב יוסף עולא חברנו עמית בתורה ובמצות אמר למאי שלח לי לחנופי ליה הדר אמר למישרא בתיגריה

דף ל,ב גמרא אי נמי לשודא דדייני אמר עולא מחלוקת בבעלי דינין אבל בעדים דברי הכל בעמידה דכתיב (דברים יט) ועמדו שני האנשים אמר רב הונא מחלוקת בשעת משא ומתן אבל בשעת גמר דין דברי הכל דיינין בישיבה ובעלי דינין בעמידה דכתיב (שמות

יה) וישב משה לשפוט את העם ויעמוד העם ל"א מחלוקת בשעת משא ומתן אבל בשעת גמר דין דברי הכל דיינין בישיבה ובעלי דינין בעמידה דהא עדים כגמר דין דמו וכתוב בהו ועמדו שני האנשים דביתהו דרב הונא הוה לה דינא קמיה דרב נחמן אמר היכי נעביד אי איקום מקמה מסתתמן טענתיה דבעל דינא לא איקום מקמה אשת חבר הרי היא כחבר א"ל לשמעיה צא ואפרח עלי בר אווזא ושדי עלוואי ואיקום והאמר מר מחלוקת בשעת משא ומתן אבל בשעת גמר דין דברי הכל דיינים בישיבה ובעלי דינין בעמידה דיתבי כמאן דשרי מסאניה ואמר איש פלוני אתה זכאי איש פלוני אתה חייב אמר רבה בר רב הונא האי צורבא מרבנן ועם הארץ דאית להו דינא בהדי הדדי מותבינן ליה לצורבא מרבנן ולעם הארץ נמי אמרינן ליה תיב ואי קאי לית לן בה רב בר שרביא הוה ליה דינא קמיה דרב פפא אותביה ואותיב נמי לבעל דיניה אתא שליחא דבי דינא בטש ביה ואוקמיה לעם הארץ ולא אמר ליה רב פפא תיב היכי עביד הכי והא מסתתמן טענתיה אמר רב פפא מימר אמר איהו הא אותבן שליחא הוא דלא מפייס מינאי ואמר רבה בר רב הונא האי צורבא מרבנן ועם הארץ דאית להו דינא בהדי הדדי לא ליקדום צורבא מרבנן וליתבי משום דמיחזי כמאן דסדר ליה לדיניה ולא אמרן אלא דלא קביע ליה עידניה אבל קביע ליה עידניה לית לן בה מימר אמר בעידניה טריד ואמר רבה בר רב הונא האי צורבא מרבנן דידע בסהדותא וזילא ביה מילתא למיזל לבי דיינא דזוטר מיניה לאסהודי קמיה לא ליזיל אמר רב שישא בריה דרב אידי אף אנן נמי תנינא מצא שק או קופה ואין דרכו ליטול הרי זה לא יטול הני מילי בממונא אבל באיסורא (משלי כא) אין חכמה ואין תבונה ואין עצה לנגד ה' כל מקום שיש בו חלול ה' אין חולקין כבוד לרב: רב ימר הוה ידע ליה סהדותא למר זוטרא אתא לקמיה דאמימר אותבינהו לכולהו אמר ליה רב אשי לאמימר והאמר עולא מחלוקת בבעלי דינין אבל בעדים דברי הכל בעמידה א"ל האי עשה והאי עשה עשה דכבוד תורה עדיף <סימן סניגרון בור גזלת מרמה> ת"ר מנין לדיין שלא יעשה סניגרון לדבריו תלמוד לומר (שמות כג) מדבר שקר תרחק ומנין לדיין שלא ישב תלמיד בור לפניו ת"ל מדבר שקר תרחק מנין לדיין שיודע לחבירו שהוא גזלן וכן עד שיודע בחבירו שהוא גזלן מנין שלא יצטרף עמו תלמוד לומר מדבר שקר תרחק מנין לדיין שיודע בדין שהוא מרומה שלא יאמר הואיל והעדים מעידין אחתכנו וי הא **דף לא,א גמרא** קולר תלוי בצואר עדים תלמוד לומר מדבר שקר תרחק <סימן תלת"א תלמי"ד ותל"ת בעל"י חו"ב סמרטו"ט שומ"ע ומטעי"ם> מנין לתלמיד שיושב לפני רבו ורואה זכות לעני וחוב לעשיר מנין שלא ישתוק תלמוד לומר (שמות כג) מדבר שקר תרחק מנין לתלמיד שרואה את רבו שטועה בדין שלא יאמר אמתין לו עד שיגמרנו ואסתרנו ואבננו משלי כדי שיקרא הדין על שמי ת"ל מדבר שקר תרחק מנין לתלמיד שאמר לו רבו יודע אתה בי שאם נותנין לי מאה מנה איני מבדה מנה יש לי אצל פלוני ואין לי עליו אלא עד אחד מנין שלא יצטרף עמו תלמוד לומר מדבר שקר תרחק האי מדבר שקר תרחק נפקא הא ודאי שקורי קא משקר ורחמנא אמר (שמות כ) לא תענה ברעך עד שקר אלא כגון דאמר ליה ודאי חד סהדא אית לי ותא אתה קום התם ולא תימא ולא מידי דהא לא מפקת מפומך שקרא אפי' הכי אסור משום שנאמר מדבר שקר תרחק מנין לנושה בחבירו מנה שלא יאמר אטעננו במאתים כדי שיודה לי במנה ויתחייב לי שבועה ואגלגל עליו שבועה ממקום אחר תלמוד לומר מדבר שקר תרחק מנין לנושה בחבירו מנה וטענו מאתים שלא יאמר אכפרנו בב"ד ואודה לו חוץ לבית דין כדי שלא

אתחייב לו שבועה ולא יגלגל עלי שבועה ממקום אחר תלמוד לומר מדבר שקר תרחק
מנין לשלשה שנושין מנה באחד שלא יהא אחד בעל דין ושנים עדים כדי שיוציאו מנה
ויחלוקו ת"ל מדבר שקר תרחק מנין לשנים שבאו לדין אחד לבוש סמרטוטין ואחד לבוש
איצטלית בת מאה מנה שאומרין לו לבוש כמותו או הלבישהו כמותך ת"ל מדבר שקר
תרחק כי הווי אתו לקמיה דרבא בר רב הונא אמר להו שלופו פוזמוקייכו וחותו לדינא מנין
לדיין שלא ישמע דברי בעל דין <חבירו> קודם שיבא בעל דין חבירו ת"ל מדבר שקר
תרחק מנין לבעל דין שלא יטעים דבריו לדיין קודם שיבא בעל דין חבירו ת"ל מדבר שקר
תרחק רב כהנא מתני (שמות כ) מלא תשא לא תשיא (יחזקאל יח) ואשר לא טוב עשה
בתוך עמיו רב אמר זה הבא בהרשאה ושמואל אמר זה הלוקח שדה שיש עליה עסיקין:
אינה נוהגת אלא בראוין להעיד כו': לאפוקי מאי אמר רב פפא לאפוקי מלך ורב אחא בר
יעקב אמר לאפוקי משחק בקוביא מ"ד משחק בקוביא כל שכן מלך ומ"ד מלך אבל משחק
בקוביא מדאורייתא מחזא חזי ורבנן הוא דפסלוהו: בפני בית דין ושלא בפני ב"ד כו':
במאי קמיפלגי אמרוה רבנן קמיה דרב פפא בדון מינה ומינה בדון מינה ואוקי באתרה קא
מיפלגי ר' מאיר סבר דון מינה ומינה מפקדון מה פקדון מושבע מפי עצמו חייב אף עדות
מושבע מפי עצמו חייב ומינה מה פקדון בין בבית דין ובין שלא בבית דין אף עדות בין
בבית דין ובין שלא בבית דין ורבנן סברי דון מינה ואוקי באתרה מה פקדון מושבע מפי
עצמו חייב אף עדות מושבע מפי עצמו חייב ואוקי באתרה מה מושבע מפי אחרים בבית
דין אין שלא בבית דין לא אף מושבע מפי עצמו בבית דין אין שלא בבית דין לא
דף לא, ב גמרא אמר להו רב פפא אי מפקדון גמרי לה רבנן דכולי עלמא לא פליגי דדון
מינה ומינה אלא היינו טעמא דרבנן דמייתו לה בקל וחומר ומה מפי אחרים חייב מפי
עצמו לא כל שכן ומדמייתו לה מקל וחומר דיו לבא מן הדין להיות כנדון מה מושבע מפי
אחרים בב"ד אין שלא בב"ד לא אף מושבע מפי עצמו בפני ב"ד אין שלא בפני ב"ד לא
אמרו ליה רבנן לרב פפא מי מצית אמרת דלאו בדון מינה ומינה פליגי והתנן גבי פקדון
שבועת הפקדון נוהגת באנשים ובנשים ברחוקין ובקרובין בכשרין ובפסולין בפני ב"ד
ושלא בפני ב"ד מפי עצמו ומפי אחרים אינו חייב עד שיכפור בו בב"ד דברי ר"מ וחכ"א
בין מפי עצמו ובין מפי אחרים כיון שכפר בו חייב מושבע מפי אחרים בפקדון מנא להו
לרבנן דחייב לאו דגמרי לה מעדות ושמע מינה בדון מינה ומינה פליגי מההיא אין מהא
ליכא למשמע מינה: וחייבין על זדון השבועה: מנהני מילי דתנו רבנן בכולן נאמר בהן
ונעלם וכאן לא נאמר בה ונעלם לחייב על המזיד כשוגג: ועל שגגתה עם זדון העדות:
ה"ד שגגתה עם זדון העדות א"ר יהודה אמר רב באומר יודע אני ששבועה זו אסורה אבל
איני יודע אם חייבין עליה קרבן אם לא: ואין חייבין על שגגתה גרידתא: לימא תנינא
לדרב כהנא ודרב אסי לא אע"ג דתנן איצטריך ס"ד אמינא הכא הוא דלא כתיב ונעלם
דבעינן שוגג דומיא דמזיד אבל התם דכתיב ונעלם אפילו שגגתה כל דהו קמ"ל:
דף לא, ב משנה שבועת העדות כיצד אמר לשנים בואו והעידוני שבועה שאין אנו יודעין
לך עדות או שאמרו לו אין אנו יודעין לך עדות משביע אני עליכם ואמרו אמן הרי אלו
חייבין השביע עליהם חמש פעמים חוץ לב"ד ובאו לב"ד והודו פטורין כפרו חייבין על כל
אחת ואחת השביע עליהן ה' פעמים בפני ב"ד וכפרו אינן חייבין אלא אחת אר"ש מה טעם
הואיל ואינם יכולין לחזור ולהודות כפרו שניהן כאחד שניהן חייבין בזה אחר זה הראשון

חייב והשני פטור כפר אחד והודה אחד הכופר חייב היו שתי כיתי עדים כפרה הראשונה ואח"כ כפרה השניה שתיהן חייבות מפני שהעדות יכולה להתקיים בשתיהן: **דף לא,ב גמרא** אמר שמואל ראוהו שרץ אחריהן אמרו לו מה אתה רץ אחרינו שבועה שאין אנו יודעין לך עדות פטורין עד שישמעו מפיו מאי קא משמע לך תנינא שילח ביד עבדו או שאמר להן הנתבע משביע אני עליכם שאם אתם יודעין לו עדות שתבואו ותעידוהו הרי אלו פטורים

דף לב,א גמרא עד שישמעו מפי התובע רץ אחריהן איצטריכא ליה סלקא דעתך אמינא כיון דרץ אחריהן כמאן דאמר להו דמי קמ"ל והא נמי תנינא שבועת העדות כיצד אמר לעדים בואו והעידוני שבועה כו' אמר אין לא אמר לא אמר לאו דוקא דאי לא תימא הכי גבי פקדון דקתני שבועת הפקדון כיצד אמר לו תן לי פקדון שיש לי בידך ה"נ אמר אין לא אמר לא הא (ויקרא ה) וכחש בעמיתו כל דהו אלא אמר לאו דוקא הכא נמי לאו דוקא האי מאי אי אמרת בשלמא אמר דהכא דוקא תנא התם אטו הכא אלא אי אמרת לא אמר דהתם דוקא ולא אמר דהכא דוקא אמר אמר למה לי למיתנייה דלמא אורחא דמילתא קא משמע לך תניא כוותיה דשמואל ראוהו שבא אחריהן אמרו לו מה אתה בא אחרינו שבועה שאין אנו יודעין לך עדות פטורין ואם בפקדון חייבים: השביע עליהן חמשה פעמים כו': מנלן דאכפירה בב"ד הוא דמחייבי אחוץ לב"ד לא מחייבי אמר אביי אמר קרא (ויקרא ה) אם לא יגיד ונשא עונו לא אמרתי לך אלא במקום שאילו מגיד זה מתחייב זה ממון א"ל רב פפא לאביי אי הכי אימא שבועה גופא בב"ד אין ושלא בבית דין לא לא ס"ד דתניא (ויקרא ה) לאחת לחייב על כל אחת ואחת ואי ס"ד בב"ד מי מחייב על כל אחת ואחת והתנן השביע עליהן חמשה פעמים בפני ב"ד וכפרו אין חייבין אלא אחת אמר ר' שמעון מה טעם הואיל ואינם יכולין לחזור ולהודות אלא לאו שמע מינה שבועה חוץ לב"ד כפירה בב"ד: כפרו שניהן כאחת חייבין: הא אי אפשר לצמצם אמר רב חסדא הא מני ר' יוסי הגלילי היא דאמר אפשר לצמצם רבי יוחנן אמר אפילו תימא רבנן כגון שכפרו שניהן בתוך כדי דיבור ותוך כדי דיבור כדיבור דמי א"ל רב אחא מדיפתי לרבינא מכדי תוך כדי דיבור כמה הוי כדי שאילת תלמיד לרב <איכא דאמרי כדי שאילת הרב לתלמיד> עד דאמרי שבועה שאין אנו יודעין לך עדות טובא הוי א"ל כל אחד ואחד תוך דיבורו של חברו: בזה אחר זה הראשון חייב והשני פטור: מתני' דלא כי האי תנא דתניא משביע עד אחד פטור ורבי אלעזר ברבי שמעון מחייב לימא בהא קמיפלגי דמר סבר עד אחד כי אתא לשבועה הוא דקא אתא ומר סבר עד אחד כי אתא לממונא קא אתא ותיסברא האמר אביי הכל מודים בעד סוטה והכל מודים בעדי סוטה ומחלוקת בעדי סוטה הכל מודים בעד אחד והכל מודים בעד שכנגדו חשוד על השבועה אלא דכ"ע עד אחד כי אתי לשבועה קא אתי והכא בהא קמיפלגי מר סבר דבר הגורם לממון דמי ומ"ס לאו כממון דמי גופא אמר אביי הכל מודים בעד סוטה והכל מודים בעדי סוטה ומחלוקת בעדי סוטה הכל מודים בעד אחד והכל מודים בעד שכנגדו חשוד על השבועה הכל מודים בעד סוטה שחייב בעד סומאה דרזחמנא הימניה דכתיב (במדבר ה) ועד אין בה כל שיש בה והכל מודים בעדי סוטה שפטור בעדי קינוי דהוה גורם דגורם

דף לב,ב גמרא ומחלוקת בעדי סוטה בעדי סתירה מר סבר דבר הגורם לממון כממון דמי וחייב ומר סבר לאו כממון דמי ופטור הכל מודים בשכנגדו חשוד על השבועה הכל מודים בעד אחד דר' אבא הכל מודים בשכנגדו חשוד על השבועה דחשיד מאן אילימא דחשיד

לוה דאמר ליה מלוה אי אתית אסהדת לי הוה משתבענא ושקילנא ולימא ליה מי יימר דמשתבעת אלא כגון ששניהן חשודין דאמר מר חזרה שבועה למחויב לה ומתוך שאינו יכול לישבע משלם הכל מודים בעד אחד דר' אבא דההוא גברא דחטף נסכא מחבריה אתא לקמיה דר' אמי הוה יתיב ר' אבא קמיה אזל אייתי חד סהדא דמיחטף חטפה מיניה אמר ליה אין חטפי ודידי חטפי א"ר אמי היכי לדייני דייני להאי דינא לישלם ליכא תרי סהדי ליפטריה הא איכא חד סהדא דמחטף חטף לישתבע כיון דאמר אין חטפי ודידי חטפי הוה ליה כגזלן א"ל ר' אבא הוה ליה מחויב שבועה ואינו יכול לישבע וכל המחויב שבועה ואינו יכול לישבע משלם אמר רב פפא הכל מודים בעד מיתה שהוא חייב והכל מודים בעד מיתה שהוא פטור הכל מודים בעד מיתה שהוא פטור דאמר לה לדידה ולא אמר להו לבית דין דתנן האשה שאמרה מת בעלי תנשא מת בעלי תתיבם הכל מודים בעד מיתה שהוא חייב דלא אמר לדידה ולא אמר להו לבית דין שמע מינה משביע עדי קרקע חייב דלמא דתפישא מטלטלי: כפר אחד והודה אחד כו': השתא בזה אחר זה דתרוייהו קא כפרי אמרת הראשון חייב והשני פטור כפר אחד והודה אחד מיבעיא לא צריכא כגון שכפרו שניהן וחזר אחד מהן והודה בתוך כדי דיבור והא קא משמע לן דתוך כדי דיבור כדיבור דמי בשלמא לרב חסדא דמוקי לה לההוא כרבי יוסי הגלילי רישא אפשר לצמצם וסיפא איצטריך לאשמועינן דתוך כדי דיבור כדיבור דמי אלא לרבי יוחנן רישא תוך כדי דיבור סיפא תוך כדי דיבור תרתי למה לי מהו דתימא ה"מ כפירה וכפירה אבל כפירה והודאה אימא לא קמ"ל: היו שתי כיתי עדים כפרה הראשונה ואח"כ כפרה השניה:

בשלמא שניה תתחייב דכפרה לה ראשונה אלא ראשונה אמאי

דף לג, א גמרא הא קיימא שניה אמר רבינא הכא במאי עסקינן כגון שהיתה שניה בשעת כפירת ראשונה קרובין בנשותיהן ונשותיהן גוססות מהו דתימא רוב גוססים למיתה קמ"ל <השתא מיהא לא שכיב>:

דף לג, א משנה משביע אני עליכם אם לא תבואו ותעידוני שיש לי ביד פלוני פקדון ותשומת יד וגזל ואבידה שבועה שאין אנו יודעין לך עדות אין חייבין אלא אחת שבועה שאין אנו יודעין שיש לך ביד פלוני פקדון ותשומת יד וגזל ואבידה חייבין על כל אחת ואחת משביע אני עליכם אם לא תבואו ותעידו שיש לי ביד פלוני פקדון חטין ושעורין וכוסמין שבועה שאין אנו יודעין לך עדות אין חייבין אלא אחת שבועה שאין אנו יודעין לך עדות שיש לך ביד פלוני חטין ושעורין וכוסמין חייבין על כל אחת ואחת משביע אני עליכם אם לא תבואו ותעידוני שיש לי ביד פלוני נזק וחצי נזק תשלומי כפל ותשלומי ארבעה וחמשה ושאנס איש פלוני את בתי ופתה את בתי ושהכני בני ושחבל בי חבירי ושהדליק את גדישי ביוה"כ הרי אלו חייבין:

דף לג, א גמרא איבעיא להו משביע עדי קנס מהו אליבא דר' אלעזר בר"ש לא תיבעי לך דאמר יבואו עדים ויעידו כי תיבעי לך אליבא דרבנן דאמרי מודה בקנס ואחר כך באו עדים פטור ורבנן דהתם כמאן סבירא להו אילימא כר' אלעזר בר"ש דהכא הא קאמר דבר הגורם לממון דמי אלא כרבנן דהכא דאמרי דבר הגורם לממון לאו כממון דמי מאי כיון דאילו מודה מיפטר לאו ממונא קא כפר ליה או דלמא השתא מיהא לא אודי תא שמע משביע אני עליכם אם לא תבואו ותעידוני שיש לי ביד פלוני נזק וחצי נזק והא חצי נזק קנסא הוא כמ"ד פלגא נזקא ממונא הניחא למ"ד פלגא נזקא ממונא אלא למ"ד קנסא מאי איכא למימר בחצי נזק צרורות דהלכתא גמירי לה דממונא הוא ת"ש תשלומי כפל משום

קרנא ותשלומי ד' וה' משום קרנא שאנס איש פלוני ופתה את בתי משום בושת ופגם מאי קמ"ל כולה ממונא הוא רישא חדא קמ"ל סיפא חדא קמ"ל רישא חדא קמ"ל דחצי נזק צרורות ממונא הוא סיפא חדא קמ"ל ושהדליק את גדישי ביוה"כ לאפוקי מאי לאפוקי מדר' נחוניא בן הקנה דתניא ר' נחוניא בן הקנה היה עושה יוה"כ כשבת לתשלומין מה שבת כו' ת"ש משביע אני עליכם אם לא תבואו ותעידוני

דף לג,ב גמרא שהוציא איש פלוני שם רע על בתי חייבין הודה מפי עצמו פטור הא מני ר' אלעזר בר' שמעון היא דאמר יבואו עדים ויעידו אימא סיפא הודה מעצמו פטור אתאן לרבנן כולה ר' אלעזר בר' שמעון היא וה"ק לא משכחת לה הודה מפי עצמו דפטור אלא היכא דליכא עדים כלל והודה מעצמו:

דף לג,ב משנה משביע אני עליכם אם לא תבואו ותעידו שאני כהן שאני לוי שאני בן גרושה שאני בן חלוצה שאיש פלוני כהן שאיש פלוני לוי שאינו בן גרושה שאינו בן חלוצה שאנס איש פלוני את בתו ופתה את בתו ושחבל בי בני ושחבל בי חבירי שהדליק גדישי בשבת הרי אלו פטורין:

דף לג,ב גמרא טעמא דאיש פלוני כהן דאיש פלוני לוי הא מנה לפלוני ביד פלוני חייבין הא קתני סיפא עד שישמעו מפי התובע אמר שמואל בבא בהרשאה והאמרי נהרדעי לא כתבינן אורכתא אמטלטלי ה"מ היכא דכפריה אבל לא כפריה כתבינן ת"ר מנין שאין הכתוב מדבר אלא בתביעת ממון ר' אליעזר אומר נאמר כאן (ויקרא ה) אואין ונאמר להלן (ויקרא ה) אואין מה להלן אינו מדבר אלא בתביעת ממון אף כאן אינו מדבר אלא בתביעת ממון (במדבר לה) אואין דרוצח יוכיחו שהן אואין ומדברים שלא בתביעת ממון דנין אואין שיש עמהן שבועה מאואין שיש עמהן שבועה ואל יוכיחו אואין דרוצח שאין עמהן שבועה (במדבר ה) אואין דסוטה יוכיחו שהן אואין ויש עמהן שבועה ומדברים שלא בתביעת ממון דנין אואין שיש עמהן שבועה ואין עמהן כהן מאואין שיש עמהן שבועה ואין עמהן כהן ואל יוכיחו אואין דרוצח שאין עמהן דסוטה שאע"פ שיש עמהן שבועה יש עמהן כהן ר"ע אומר (ויקרא ה) והיה כי יאשם לאחת מאלה יש מאלה שהוא חייב ויש מאלה שהוא פטור הא כיצד תבעו ממון חייב ד"א פטור ר' יוסי הגלילי אומר הרי הוא אומר (ויקרא ה) והוא עד או ראה או ידע בעדות המתקיימת בראיה בלא ידיעה ובידיעה בלא ראיה הכתוב מדבר ראיה בלא ידיעה כיצד מנה מניתי לך בפני פלוני ופלוני יבואו פלוני ופלוני ויעידו זו היא ראיה בלא ידיעה בלא ראיה כיצד מנה הודיתה לי בפני פלוני ופלוני יבואו פלוני ופלוני ויעידו זו היא ידיעה בלא ראיה ר"ש אומר חייב כאן וחייב בפקדון מה להלן אינו מדבר אלא בתביעת ממון אף כאן אינו מדבר אלא בתביעת ממון ועוד ק"ו מה פקדון שעשה בו נשים כאנשים קרובים כרחוקים פסולים ככשרים וחייב על

דף לד,א גמרא כל אחת ואחת בפני ב"ד ושלא בפני ב"ד אינו מדבר אלא בתביעת ממון עדות שלא עשה בה נשים כאנשים קרובים כרחוקים פסולין ככשרים ואינו חייב אלא אחת בפני ב"ד אינו דין שלא יהא מדבר אלא בתביעת ממון מה לפקדון שכן לא עשה בו מושבע כנשבע ומזיד כשוגג תאמר בעדות שכן עשה בה מושבע כנשבע ומזיד כשוגג ת"ל תחטא תחטא לגזירה שוה נאמר כאן (ויקרא ה) תחטא ונאמר להלן תחטא מה להלן אינו מדבר אלא בתביעת ממון אף כאן אינו מדבר אלא בתביעת ממון מתקיף לה רבה בר עולא (ויקרא ה) או או ביטוי יוכיחו שהן אואין ויש עמהן שבועה ואין עמהן כהן ומדברים שלא

בתביעת ממון מסתברא מפקדון הוה ליה למילף שכן תחטא מתחטא אדרבה מביטוי ה"ל למילף שכן חטאת מחטאת אלא מסתברא מפקדון ה"ל למילף שכן חטא במזיד תבעיה וכפריה ועבריה אדרבה מביטוי הוה ליה למילף שכן חטאת שירדה לחומש הנך נפישן: ר"ע אומר (ויקרא ה) והיה כי יאשם לאחת מאלה יש מאלה שהוא חייב ויש מאלה שהוא פטור הא כיצד תבעו ממון חייב תבעו ד"א פטור איפוך אנא ר"ע אאואין דר"א סמיך מאי בינייהו בין ר"א ובין ר"ע איכא בינייהו משביע עדי קרקע לר"א חייבין לר"ע פטורין ולר"י יוחנן דאמר התם משביע עדי קרקע אפי' לר"א פטורין הכא מאי איכא בין ר"א לר"ע איכא בינייהו עדי קנס ר' יוסי הגלילי אומר והוא עד או ראה או ידע בעדות המתקיימת בראיה בלא ידיעה ובידיעה בלא ראיה הכתוב מדבר א"ל רב פפא לאביי לימא ר' יוסי הגלילי לית ליה דר' אחא דתניא ר' אחא אומר גמל האוחר בין הגמלים ונמצא גמל הרוג בצידו בידוע שזה הרגו דאי אית ליה דר' אחא בדיני נפשות נמי משכחת לה כר"ש בן שטח דתניא אר"ש בן שטח אראה בנחמה אם לא ראיתי אחד שרץ אחר חבירו לחורבה ורצתי אחריו ומצאתי סייף בידו ודם מטפטף והרוג מפרפר אמרתי לו רשע מי הרגו לזה או אני או אתה אבל מה אעשה שאין דמך מסור בידי שהרי אמרה תורה (דברים יז) על פי שנים עדים או שלשה עדים יומת המת אלא המקום יפרע ממך אמרו לא זזו משם עד שנשכו נחש ומת אפי' תימא אית ליה דרבי אחא בשלמא ידיעה בלא ראיה משכחת לה אלא ראיה בלא ידיעה היכי משכחת לה מי לא בעי מידע אם עובד <כוכבים> {עבודה זרה} הרג או ישראל הרג אם אדם טרפה הרג או שלם הרג ש"מ קסבר רבי יוסי הגלילי משביע עדי קנס פטור דאי ס"ד חייב נהי דידיעה בלא ראיה אשכחן לה ראיה בלא ידיעה מי לא בעי מידע נכרית בעל בת ישראל בעל בתולה בעל בעולה בעל יתיב רב המנונא קמיה דרב יהודה ויתיב רב יהודה וקא מיבעיא ליה מנה מניתיך בפני פלוני ופלוני דף לד, ב גמרא ועדים רואין אותן מבחוץ מאי א"ל רב המנונא והלה מה טוען אי אמר לא היו דברים מעולם הוחזק כפרן אי אמר אין שקלי ודידי שקלי כי אתו עדים מאי הוי א"ל המנונא את עול תא ההוא דא"ל לחבריה מנה מניתי לך בצד עמוד זה א"ל לא עברתי בצד עמוד זה אתו תרי סהדי אסהידו ביה דהשתין מים בצד עמוד זה אמר ר"ל הוחזק כפרן מתקיף לה ר"נ האי דינא פרסאה הוא מי קאמר מעולם בעסק זה קא"ל איכא דאמרי ההוא דא"ל לחבריה מנה מניתי לך בצד עמוד זה א"ל לא עברתי בצד עמוד זה מעולם נפקו ביה סהדי דהשתין מים בצד עמוד זה אמר ר"נ הוחזק כפרן א"ל רבא לר"נ כל מילתא דלא רמיא עליה דאיניש עביד לה ולא אדעתיה: ר"ש אומר חייב כאן וחייב בפקדון כו': מחכו עלה במערבא מאי חוכא דקתני מה לפקדון שכן לא עשה בו מושבע כנשבע מזיד כשוגג מכדי מושבע מפי עצמו בעדות לר"ש מנא ליה דגמר מפקדון פקדון נמי מושבע מפי אחרים נגמר מעדות ומאי חוכא דלמא ר"ש בק"ו מייתי לה מפי אחרים חייב מפי עצמו לא כל שכן אלא חוכא אמזיד כשוגג דקתני מה לפקדון שכן לא עשה בו מושבע כנשבע מזיד כשוגג מכדי מזיד גבי עדות מנא ליה דלא כתיב ביה ונעלם ה"נ לא כתיב ביה ונעלם אמר להו רב הונא ומאי חוכא דלמא מזיד דלאו כשוגג בפקדון ממעילה ר"ש גמר לה והיינו חוכא אדגמר לה ממעילה נגמר לה מעדות מסתברא ממעילה הוה ליה למילף שכן מעילה ממעילה אדרבה מעדות הוה ליה למילף שכן תחטא מתחטא מסתברא ממעילה הוה ליה למילף שכן מעילה בכל נהנה בקבוע חומש ואשם אדרבה מעדות ה"ל למילף שכן חטא הדיוט בשבועה תבעיה וכפריה ואואין הנך נפישין אלא מאי חוכא כי אתא רב פפא ורב

הונא בריה דרב יהושע מבי רב אמרי היינו חוכא מכדי ר"ש ג"ש גמיר למה ליה דפריך מה לפקדון שכן לא עשה בו מושבע כנשבע מזיד כשוגג ומאי חוכא דלמא כי פריך מקמי דתיקום ליה ג"ש בתר דקמא ליה ג"ש לא פריך ולא והאמר להו רבא בר איתי לרבנן מאן תנא שבועת הפקדון לא ניתן זדונה לכפרה ר"ש היא דלמא מזיד כשוגג פריך דגמר לה ממעילה דהנך נפישין אבל מושבע כנשבע לא פריך ותהדר עדות ותגמר לה מפקדון מזיד דלאו כשוגג מה פקדון שוגג אין מזיד לא אף עדות שוגג אין מזיד לא כי היכי דיליף פקדון ממעילה

דף לה,א גמרא להכי כתבה רחמנא לעדות גבי שבועת ביטוי וגבי טומאת מקדש וקדשיו דבכולן נאמר בהן ונעלם וכאן לא נאמר בהן ונעלם לחייב על המזיד כשוגג:

דף לה,א משנה משביע אני עליכם אם לא תבואו ותעידוני שאמר איש פלוני ליתן לי מאתים זוז ולא נתן הרי אלו פטורים שאין חייבין אלא על תביעת ממון כפקדון משביע אני עליכם כשתדעו לי עדות שתבואו ותעידוני הרי אלו פטורים מפני שקדמה שבועה לעדות עמד בבית הכנסת ואמר משביע אני עליכם שאם אתם יודעין לי עדות שתבואו ותעידוני הרי אלו פטורין <עד שיהא מתכוין להם> אמר לשנים משביע אני עליכם איש פלוני ופלוני שאם אתם יודעין לי עדות שתבואו ותעידוני שבועה שאין אנו יודעין לך עדות והם יודעין לו עדות עד מפי עד או שהיה אחד מהן קרוב או פסול הרי אלו פטורין שלח ביד עבדו או שאמר להן הנתבע משביע אני עליכם שאם אתם יודעין לו עדות שתבואו ותעידוהו הרי אלו פטורין עד שישמעו מפי התובע:

דף לה,א גמרא ת"ר משביעני עליכם אם לא תבואו ותעידוני שאמר איש פלוני ליתן לי מאתים זוז ולא נתן יכול יהו חייבין ת"ל (ויקרא ה) תחטא תחטא לגזירה שוה נאמר כאן תחטא ונאמר להלן תחטא מה להלן בתביעת ממון ויש לו אף כאן בתביעת ממון ויש לו: משביע אני עליכם כשתדעו לי עדות שתבואו ותעידוני יכול יהו חייבין ת"ל (ויקרא ה) ושמעה קול אלה והוא עד או ראה או ידע מי שקדמה עדות לשבועה ולא שקדמה שבועה לעדות: עמד בבית הכנסת ואמר משביעני עליכם: אמר שמואל אפילו עדיו ביניהן פשיטא לא צריכא דקאי עילויהו מהו דתימא כמאן דאמר להו דמי קמ"ל תניא נמי הכי ראה סיעה של בני אדם עומדין ועדיו ביניהן ואמר להן משביעני עליכם אם אתם יודעין לי עדות שתבואו ותעידוני יכול יהו חייבין ת"ל והוא עד והרי לא ייחד עדיו יכול אפילו אמר כל העומדין כאן תלמוד לומר והוא עד והרי ייחד עדיו: אמר לשנים משביע אני עליכם: ת"ר אמר לשנים משביע אני עליכם פלוני ופלוני אם אתם יודעין לי עדות שתבואו ותעידוני והן יודעין לו עדות עד מפי עד או שהיה אחד מהן קרוב או פסול יכול יהו חייבין ת"ל (ויקרא ה) אם לא יגיד ונשא עונו בראוין להגדה הכתוב מדבר: שלח ביד עבדו וכו': ת"ר שלח ביד עבדו או שאמר להן הנתבע משביעני עליכם שאם אתם יודעין לו עדות שתבואו ותעידוהו יכול יהו חייבין ת"ל אם לא יגיד ונשא עונו מאי תלמודא אמר ר"א אם לוא יגיד כתיב אם לו לא יגיד ונשא עונו ואם לאחר לא יגיד פטור:

דף לה,א משנה משביעני <אני> עליכם מצוה אני עליכם אוסרכם אני הרי אלו חייבין בשמים ובארץ הרי אלו פטורין באלף דלת ביוד הי בשדי בצבאות בחנון ורחום בארץ אפים ברב חסד ובכל הכנויין הרי אלו חייבין המקלל בכולן חייב דברי ר"מ וחכמים פטורין המקלל אביו ואמו בכולן חייב דברי ר"מ וחכמים פטורין המקלל עצמו וחבירו

בכולן עובר בלא תעשה (דברים כח) יככה ה' אלהים וכן יככה אלהים זו היא אלה
הכתובה בתורה אל יכך ויברכך ויטיב לך ר"מ מחייב וחכמים פוטרין:
דף לה,א גמרא משביעני עליכם מאי קאמר אמר רב יהודה הכי קאמר משביע אני עליכם
בשבועה האמורה בתורה מצוה אני עליכם בצוואה האמורה בתורה אוסרכם אני באיסור
האמור בתורה אמר ליה אביי אלא הא דתני רבי חייא כובלכם אני הרי אלו חייבין כובל
באורייתא מי כתיב אלא אמר אביי ה"ק משביע אני עליכם בשבועה מצוה אני עליכם
בשבועה אוסרכם אני בשבועה כובלכם אני בשבועה: באלף דלת ביוד הי בשדי בצבאות
בחנון ורחום בארך אפים ברב חסד: למימרא דחנון ורחום שמות נינהו ורמינהי יש שמות
שנמחקין ויש שמות שאין נמחקין אלו הן שמות שאין נמחקין כגון אל אלהיך אלהים
אלהיכם אהיה אשר אלהיך אלף דלת ויוד הי שדי צבאות הרי אלו אין נמחקין אבל הגדול
הגבור הנורא האדיר והחזק והאמיץ העוזז חנון ורחום ארך אפים ורב חסד הרי אלו
נמחקין אמר אביי מתניתין במי שהוא חנון
דף לה,ב גמרא במי שהוא רחום קאמר א"ל רבא אי הכי בשמים ובארץ נמי במי
שהשמים והארץ שלו קאמר הכי השתא התם כיון דליכא מידי אחרינא דאיקרי רחום
וחנון ודאי במי שהוא חנון ודאי במי שהוא רחום קאמר הכא כיון דאיכא שמים וארץ
בשמים ובארץ קאמר ת"ר כתב אלף למד מאלהים יה מיי"ה"ז אינו נמחק שין דלת משדי
אלף דלת מאדני צדי בית מצבאות ה"ז נמחק רבי יוסי אומר צבאות כולו נמחק שלא נקרא
צבאות אלא על שם ישראל שנאמר (שמות ז) והוצאתי את צבאותי את עמי בני ישראל
מארץ מצרים אמר שמואל אין הלכה כרבי יוסי ת"ר כל הטפל לשם בין מלפניו ובין
מלאחריו ה"ז נמחק לפניו כיצד ליי"ל' ל' נמחק ביי"ב' ב' נמחק ויי"ו' ו' נמחק מיי"מ' מ' נמחק
(תהילים קמד) שיי"ש' נמחק היי"ה' נמחק כיי"כ' נמחק לאחריו כיצד אלהינו נ"ו נמחק
אלהיהם ה"ם נמחק אלהיכם כ"ם נמחק אחרים אומרים לאחריו אינו נמחק שכבר קדשו
השם אמר רב הונא הלכה כאחרים >אברהם דלטיא לנבות בגבעת בנימן שלמה דניאל
סימן< כל שמות האמורים בתורה באברהם קדש חוץ מזה שהוא חול שנאמר (בראשית
יח) ויאמר יי' אם נא מצאתי חן בעיניך חנינא בן אחי רבי יהושע ורבי אלעזר בן עזריה
משום רבי אלעזר המודעי אמרו אף זה קדש כמאן אזלא הא דאמר רב יהודה אמר רב
גדולה הכנסת אורחין יותר מהקבלת פני שכינה כמאן כאותו הזוג כל שמות האמורים
בלוט חול חוץ מזה שהוא קדש שנאמר (בראשית יט) ויאמר לוט אליהם אל נא אדני הנה
נא מצא עבדך חן בעיניך וגו' מי שיש בידו להמית ולהחיות זה הקדוש ברוך הוא כל שמות
האמורים בנבות קדש במיכה חול ר"א אומר בנבות קדש במיכה יש מהן חול ויש מהן
קדש אלף למד חול יוד הי קדש חוץ מזה שאלף למד והוא קדש (שופטים יח) כל ימי היות
בית האלהים בשילה כל שמות האמורים בגבעת בנימין ר"א אומר חול רבי יהושע אומר
קדש אמר לו ר"א וכי מבטיח ואינו עושה אמר לו ר' יהושע מה שהבטיח עשה והם לא
ביחנו אם לנצוח אם לנצח באחרונה שביחנו הסכימו על ידן שנאמר (שופטים כ) ופנחס בן
אלעזר בן אהרן >הכהן< עומד לפניו בימים ההם לאמר האוסיף עוד לצאת למלחמה עם
[בני] בנימין אחי אם אחזל וגו' כל שלמה האמורין בשה"ש קדש שיר למי שהשלום שלו
חוץ מזה (שיר השירים ח) כרמי שלי לפני האלף לך שלמה שלמה לדידיה ומאתים
לנוטרים את פריו רבנן וי"א אף זה חול (שיר השירים ג) הנה מטתו שלשלמה ששים אף
זה ולא מיבעי האיך אלא הא דאמר שמואל מלכותא דקטלא חד משיתא בעלמא לא

מיענשא שנאמר כרמי שלי לפני האלף לך שלמה למלכותא דרקיעא ומאתים לנוטרים את פריו למלכותא דארעא שמואל לא כת"ק ולא כי"א אלא ה"ק וי"א זה קדש וזה הוא חול דמטתו ושמואל דאמר כי"א כל מלכיא האמורים בדניאל חול חוץ מזה שהוא קדש (דניאל ב) אנת מלכא [מלך] מלכיא די אלה שמיא מלכותא חסנא ותקפא ויקרא יהב לך וי"א אף זה קדש שנאמר (דניאל ד) מרי חלמא לשנאך ופשרה לערך למאן קאמר אי סלקא דעתך לנבוכד נצר קאמר ליה שנאותיה מאי נינהו ישראל מילט קא לייט להו לישראל ות"ק סבר שונאי ישראל איכא שונאי <עובדי כוכבים> {גוים} ליכא: ובכל כנויין הרי אלו חייבין כו': ורמינהי (במדבר ה) יתן ה' אותך לאלה ולשבועה מה ת"ל והלא כבר נאמר והשביע הכהן את האשה בשבועת האלה לפי שנא' (ויקרא ה) ושמעה קול אלה נאמר כאן אלה ונאמר להלן אלה מה להלן שבועה אף כאן שבועה מה להלן בשם אף כאן בשם אמר אביי לא קשיא הא רבי חנינא בר אידי הא רבנן דתניא רבי חנינא בר אידי אומר הואיל ואמרה תורה השבע ואל תשבע קלל ואל תקלל מה השבע בשם אף לא תשבע בשם מה קלל בשם אף לא תקלל בשם ורבנן אי גמירי גזירה שוה ניבעי שם המיוחד אי לא גמירי גזירה שוה אלה דשבועה היא מנא להו נפקא להו מדתניא אלה אין אלה אלא לשון שבועה וכן הוא אומר (במדבר ה) והשביע הכהן את האשה בשבועת האלה כתיב הכי קאמר אלה אין אלה אלא בשבועה וכן הוא אומר והשביע הכהן את האשה בשבועת האלה דף לו, א גמרא ומנין לעשות <אלה שאין עמה שבועה כאלה שיש עמה שבועה> ושבועה שאין עמה אלה כשבועה שיש עמה אלה תלמוד לומר (ויקרא ה) ושמעה קול אלה ושמעה אלה ושמעה קול אמר רבי אבהו מנין לאלה שהיא שבועה שנאמר (יחזקאל יז) ויבא אתו באלה וגו' וכתוב (דברי הימים ב לו) וגם במלך נבוכדנצר מרד אשר השביעו באלהים תנא ארור בו נידוי בו קללה בו שבועה בו נידוי דכתיב (שופטים ה) אורו מרוז אמר מלאך ה' אורו ארור יושביה ואמר עולא בארבע מאה שיפורי שמתיה ברק למרוז בו קללה דכתיב (דברים כז) ואלה יעמדו על הקללה וכתוב (דברים כז) ארור האיש אשר יעשה פסל וגו' בו שבועה דכתיב (יהושע ו) וישבע יהושע בעת ההיא לאמר ארור האיש לפני ה' וגו' ודלמא תרתי עבד להו אשבעינהו ולייטינהו אלא מהכא (שמואל א יד) ואיש ישראל נגש ביום ההוא ויואל שאול את העם לאמר ארור האיש אשר יאכל וגו' וכתוב (שמואל א יד) ויהונתן לא שמע בהשביע אביו את העם ודלמא הכא נמי תרתי עבד להו אשבעינהו ולייטינהו מי כתיב וארור השתא דאתית להכי התם נמי לא כתיב וארור אמר רבי יוסי ברבי חנינא אמן בו שבועה בו קבלת דברים בו האמנת דברים בו שבועה דכתיב (במדבר ה) ואמרה האשה אמן אמן בו קבלת דברים דכתיב (דברים כז) ארור אשר לא יקים את דברי התורה הזאת לעשות אותם ואמר כל העם אמן בו האמנת דברים דכתיב (ירמיהו כח) ויאמר ירמיה [הנביא] <אל חנניהו> אמן כן יעשה ה' יקם ה' את דבריך אמר רבי אלעזר לאו שבועה הן שבועה בשלמא לאו שבועה דכתיב (בראשית ט) ולא יהיה עוד המים למבול וכתוב (ישעיהו נד) כי מי נח זאת לי אשר נשבעתי אלא הן שבועה מנא לן סברא הוא מדלאו שבועה הן נמי שבועה אמר רבא והוא דאמר לאו לאו תרי זימני והוא דאמר הן הן תרי זימני דכתיב (בראשית ט) ולא יכרת כל בשר עוד ממי המבול ולא יהיה עוד המים למבול ומדלאו תרי זימני הן נמי תרי זימני: המקלל בכולן חייב דברי ר"מ וחכמים פוטרין: תנו רבנן (ויקרא כד) איש [איש] כי יקלל אלהיו ונשא חטאו מה ת"ל והלא כבר נאמר (ויקרא כד) ונקב שם ה' מות יומת יכול לא יהא חייב אלא על שם

המיוחד בלבד מנין לרבות את הכינויין תלמוד לומר איש איש כי יקלל אלהיו וגו' מכל מקום דברי רבי מאיר וחכמים אומרים על שם מיוחד במיתה ועל הכינויין באזהרה: והמקלל אביו ואמו וכו': מאן חכמים רבי מנחם בר יוסי דתניא רבי מנחם בר יוסי אומר (ויקרא כד) בנקבו שם יומת מה ת"ל שם לימד על המקלל אביו ואמו שאינו חייב עד שיקללם בשם: והמקלל עצמו וחבירו כו': אמר רבי ינאי ודברי הכל עצמו דכתיב (דברים ד) רק השמר לך ושמור נפשך מאד כדברי אבין אמר רבי אילעא דאמר כל מקום שנאמר השמר פן ואל אינו אלא לא תעשה וחבירו דכתיב (ויקרא יט) לא תקלל חרש: יכך ה' אלהים וכן יככה אלהים זו היא אלה הכתובה בתורה: יתיב רב כהנא קמיה דרב יהודה ויתיב וקאמר הא מתניתין כדתנן א"ל כנה יתיב ההוא מרבנן קמיה דרב כהנא ויתיב וקאמר (תהילים נב) גם אל יתצד לנצח יחתך ויסחך מאהל ושרשך מארץ חיים סלה א"ל כנה תרתי למה לי מהו דתימא ה"מ מתניתין אבל בקראי אימא לא מכנינן קמ"ל: אל יכך ויברכך וייטיב לך רבי מאיר מחייב וחכמים פוטריין: והא לית ליה לר"מ מכלל לאו אתה שומע הן איפוך כי אתא רבי יצחק תנא כדתנן אמר רב יוסף השתא דאנן תנן הכי וכי אתא רבי יצחק תני הכי ש"מ דוקא תנן אלא קשיא כי לית ליה בממונא אבל באיסורא אית ליה הרי סוטה דאיסורא הוא ואמר ר' תנחום בר חכינאי (במדבר ה) הנקי כתיב טעמא דכתיב הנקי הא לאו הכי מכלל לאו אתה שומע הן לא אמרינן

דף לו, ב גמרא אלא איפוך אפילו באיסורא לית ליה מתקיף ליה רבינא ובאיסורא לית ליה אלא מעתה שתויי יין ופרועי ראש דבמיתה הכי נמי דלית ליה לר"מ והתנן אלו שבמיתה שתויי יין ופרועי ראש אלא לעולם תיפוך כי לית ליה בממונא באיסורא אית ליה ושאני סוטה דאיסורא דאית ביה ממונא הוא:

מסכת שבועות פרק ה

דף לו, ב משנה שבועת הפקדון נוהגת באנשים ובנשים ברחוקים ובקרובים בכשרים ובפסולים בפני בית דין ושלא בפני בית דין מפי עצמו ומפי אחרים אינו חייב עד שיכפרנו בב"ד דברי רבי מאיר וחכמים אומרים בין מפי עצמו בין מפי אחרים כיון שכפר בו חייב וחייב על זדון השבועה ועל שגגתה עם זדון הפקדון ואינו חייב על שגגתה גרידתא ומה חייב על זדונה אשם בכסף שקלים שבועת הפקדון כיצד אמר לו תן לי פקדוני שיש לי בידך שבועה שאין לך בידי או שאמר לו אין לך בידי משביעך אני ואמר אמן הרי זה חייב השביע עליו חמש פעמים בין בפני בית דין ובין שלא בפני ב"ד וכפר חייב על כל אחת ואחת אמר רבי שמעון מה טעם מפני שיכול לחזור ולהודות היו חמשה תובעים אותו אמרו לו תן לנו פקדון שיש לנו בידך שבועה שאין לכם בידי אינו חייב אלא אחת שבועה שאין לך בידי ולא לך ולא לך חייב על כל אחת ואחת ר"א אומר עד שיאמר שבועה באחרונה ר"ש אומר עד שיאמר שבועה לכל אחד ואחד תן לי פקדון ותשומת יד גזל ואבידה שיש לי בידך שבועה שאין לך בידי אינו חייב אלא אחת שבועה שאין לך בידי פקדון ותשומת יד וגזל ואבידה חייב על כל אחת ואחת תן לי חטין ושעורין וכוסמין שיש לי בידך שבועה שאין לך בידי אינו חייב אלא אחת שבועה שאין לך בידי חטין ושעורין

וכוסמין חייב על כל אחת ואחת רבי מאיר אומר אפילו אמר חטה ושעורה וכוסמת חייב על כל אחת ואחת אנסת ופיתית את בתי והוא אומר לא אנסתי ולא פיתיתי משביעך אני ואמר אמן חייב רבי שמעון פוטר שאינו משלם קנס על פי עצמו אמרו לו אע"פ שאינו משלם קנס על פי עצמו משלם בשת ופגם על פי עצמו גנבת את שורי והוא אומר לא גנבתי משביעך אני ואמר אמן חייב גנבתי אבל לא טבחתי ולא מכרתי משביעך אני ואמר אמן פטור המית שורך את שורי והוא אומר לא המית משביעך אני ואמר אמן חייב המית שורך את עבדי והוא אומר לא המית משביעך אני ואמר אמן פטור אמר לו חבלת בי ועשית בי חבורה והוא אומר לא חבלתי ולא עשיתי בכך חבורה משביעך אני ואמר אמן חייב אמר לו עבדו הפלת את שיני וסימית את עיני והוא אומר לא הפלתי ולא סימית משביעך אני ואמר אמן פטור זה הכלל כל המשלם על פי עצמו חייב ושאינו משלם על פי עצמו פטור:

דף לו, ב גמרא רב אחא בר הונא ורב שמואל בריה דרבה בר בר חנה ורב יצחק בריה דרב יהודה תנו שבועות בי רבה פגע בהו רב כהנא אמר

דף לז, א גמרא להו הזיד בשבועת הפקדון והתרו בו מהו כיון דחידוש הוא דבכל התורה לא אשכחן מזיד דמייתי קרבן והכא מייתי קרבן לא שנא אתרו ביה ולא שנא לא אתרו ביה או דלמא ה"מ היכא דלא אתרו ביה אבל היכא דאתרו ביה מילקא לקי קרבן לא מייתי או דלמא הא והא עבדינא א"ל תנינא חמורה הימנה שבועת הפקדון שחייבין על זדונה מכות ועל שגגתה אשם בכסף שקלים מדקאמר ליה על זדונה מכות מכלל דאתרו ביה וקאמר מכות אין קרבן לא ומאי חומרא דניחא ליה לאיניש דמייתי קרבן ולא לילקי אמר להו רבא בר איתי מאן תנא זדון שבועת הפקדון לא ניתן לכפרה ר"ש אבל לרבנן קרבן נמי מייתי אמר להו רב כהנא בר מינה דההיא דאנא תנינא לה והכי תנינא לה אחד זדונה ואחד שגגתה אשם בכסף שקלים ומאי חומרא דאילו התם חטאת בת דנקא והכא אשם בכסף שקלים וליגמר מינה דלמא דלא אתרו ביה ל"א ת"ש אין חייבין על שגגתה מה הן חייבין על זדונה אשם בכסף שקלים מאי לאו בדאתרו ביה ה"נ דלא אתרו ביה ת"ש לא אם אמרת בנזיר טמא שכן לוקה תאמר בשבועת הפקדון שאינו לוקה מדקאמר לוקה מכלל דאתרו ביה וקאמר תאמר בשבועת הפקדון שאינו לוקה אבל קרבן מייתי מאי אינו לוקה דאינו נפטר במלקות מכלל דנזיר טמא נפטר במלקות הא קרבן כתיב ביה התם דמייתי קרבן כי היכי דתיחול עליה נזירות בטהרה אמרוה רבנן קמיה דרבה אמר להו מכלל דכי לא אתרו ביה ואיכא עדים מיחייב כפירת דברים בעלמא הוא אלמא קסבר רבה הכופר בממון שיש עליו עדים פטור א"ל רב חנינא לרבה תניא דמסייע לך (ויקרא ה) וכחש בה פרט למודה לאחד מן האחין או לאחד מן השותפין (ויקרא ה) ונשבע על שקר פרט ללוה בשטר וללוה בעדים אמר ליה אי משום הא לא תסייען באומר לויתי ולא לויתי בעדים לויתי ולא לויתי בשטר ממאי מדקתני וכחש בה פרט למודה לאחד מן האחין או לאחד מן השותפין האי לאחד מן האחין ה"ד אילימא דאודי ליה בפלגא דידיה הא איכא כפירה דאיך אלא לאו דאמרי ליה מתרוינן יזפת ואמר להו לא מחד מינייכו יזפי דהויא ליה כפירת דברים בעלמא ומדרישא כפירת דברים סיפא נמי כפירת דברים >סימן חובה כיתות דבעל הבית חומר נזירא < ת"ש אינו חייב על שגגתה ומהו חייב על זדונה אשם בכסף שקלים מאי לאו זדון עדים לא זדון עצמו ת"ש היו שתי כתי עדים כפרה הראשונה

ואחר כך כפרה השניה שתיהן חייבות מפני שיכולה עדות להתקיים בשתייהן בשלמא שניה תחייב דהא כפרה לה כת ראשונה אלא ראשונה אמאי מיחייבא

דף לז, ב גמרא הא קיימא שניה אמר רבינא הכא במאי עסקינן כגון שהיתה שניה בשעת כפירת הראשונה קרובין בנשותיהן ונשותיהן גוססות מהו דתימא רוב גוססין למיתה קמ"ל השתא מיהת חיי נינהו ולא שכיבי תא שמע בעל הבית שטען טענת גנב בפקדון ונשבע והודה ובאו עדים אם עד שלא באו עדים הודה משלם קרן וחומש ואשם אם משבאו עדים הודה משלם תשלומי כפל ואשם הכא נמי כדרכינא אמר ליה רבינא לרב אשי תא שמע חמורה ממנה שבועת הפקדון שחייבין על זדונה מכות ועל שגגתה אשם בכסף שקלים מדקאמר לוקה מכלל דאיכא עדים וקאמר על שגגתה אשם בכסף שקלים אמר להו רב מרדכי בר מינה דההיא דהאמר להו רב כהנא אנא תנינא לה והכי תנינא לה אחד זדונה ואחד שגגתה אשם בכסף שקלים תא שמע לא אם אמרת בנזיר טמא שכן לוקה תאמר בשבועת הפקדון שאינו לוקה היכי דמי אי דליכא עדים אמאי לוקה אלא פשיטא דאיכא עדים וקתני תאמר בשבועת הפקדון שאינו לוקה מלקא הוא דלא לקי אבל קרבן מייתי תיובתא דרבה תיובתא רבי יוחנן אמר הכופר בממון שיש עליו עדים חייב בשטר פטור אמר רב פפא מאי טעמיה דרבי יוחנן עדים עבידי דמייתי שטר הא מנח אמר ליה רב הונא בריה דרב יהושע לרב פפא שטרא נמי עביד דמרכס אלא אמר רב הונא בריה דרב יהושע היינו טעמיה דרבי יוחנן משום דהוה שטר שעבוד קרקעות ואין מביאין קרבן על כפירת שעבוד קרקעות איתמר משביע עדי קרקע פליגי רבי יוחנן ור"א חד אמר חייב וחד אמר פטור תסתיים דרבי יוחנן דאמר פטור מדאמר רבי יוחנן הכופר בממון שיש עליו עדים חייב שטר פטור וכדרב הונא בריה דרב יהושע תסתיים א"ל רבי ירמיה לר' אבהו לימא רבי יוחנן ורבי אלעזר בפלוגתא דרבי אליעזר ורבנן קא מיפלגי דתנן הגוזל שדה מחבירו ושטפה נהר חייב להעמיד לו שדה דברי רבי אליעזר וחכ"א אומר לו הרי שלך לפניך ואמרינן במאי קמיפלגי רבי אליעזר דריש רבויי ומיעוטי ורבנן דרשי כללי ופרטי רבי אליעזר דריש רבויי ומיעוטי (ויקרא ה) וכחש בעמיתו ריבה בפקדון או בתשומת יד מיעט או מכל אשר ישבע חזר וריבה ריבה ומיעט וריבה ריבה הכל מאי ריבה ריבה כל מיילי ומאי מיעט מיעט שטרות ורבנן דרשי כללי ופרטי וכחש בעמיתו כלל בפקדון או בתשומת יד או בגזל פרט או מכל אשר ישבע עליו חזר וכלל כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט מה הפרט מפורש דבר המטלטל וגופו ממון אף כל דבר המטלטל וגופו ממון יצאו קרקעות שאין מטלטל יצאו עבדים שהוקשו לקרקעות יצאו שטרות שאף על פי שמטלטלין אין גופן ממון מאן דמחייב כרבי אליעזר ומאן דפטר כרבנן אמר ליה לא מאן דמחייב כרבי אליעזר ומאן דפטר אמר לך בהא אפילו רבי אליעזר מודה דרחמנא אמר מכל ולא הכל אמר רב פפא משמיה דרבא מתניתין נמי דיקא דקתני גנבת את שורי והוא אומר לא גנבתי משביעך אני ואמר אמן חייב ואילו גנבת את עבדי לא קתני מ"ט לאו משום דעבד איתקש לקרקעות ואין מביאין קרבן על כפירת שעבוד קרקעות אמר רב פפי משמיה דרבא אימא סיפא זה הכלל כל המשלם על פי עצמו חייב ושאינו משלם על פי עצמו פטור זה הכלל לאתויי מאי לאו לאתויי גנבת את עבדי

דף לח, א גמרא אלא מהא ליכא למשמע מינה: שבועת הפקדון כיצד תן לי פקדון שיש לי בידך כו': תנו רבנן כלל אינו חייב אלא אחת פרט חייב על כל אחת ואחת דברי ר"מ ר' יהודה אומר שבועה לא לך ולא לך חייב על כל אחת ואחת רבי אליעזר אומר לא

לך ולא לך ולא לך שבועה חייב על כל אחת ואחת ר"ש אומר עד שיאמר שבועה לכל אחת ואחת אמר רב יהודה אמר שמואל כללו של רבי מאיר פרטו של רבי יהודה אמר ר' יוחנן אמר הכל מודים בולא לך שהוא פרט לא נחלקו אלא בלא לך שרבי מאיר אומר פרט ורבי יהודה אומר כלל ואיזהו כללו של ר' מאיר שבועה שאין לכם בידי במאי קמיפלגי שמואל דייק מברייתא ור' יוחנן דייק ממתניתין שמואל דייק מברייתא מדקאמר רבי יהודה ולא לך פרטא הוי מכלל דשמעיה לר' מאיר דאמר כללא הוי ואמר ליה ר' יהודה פרטא הוי ור' יוחנן אמר תרוייהו לר' מאיר פרטא הוי ואמר ליה רבי יהודה בולא לך מודינא לך בלא לך פליגנא עלך ושמואל עד דאודי ליה אודוי לפלוג עליה איפלוגי ורבי יוחנן דייק ממתניתין מדקאמר ר' מאיר שבועה שאין לכם בידי כללא הוי מכלל דולא לך פרטא הוי דאי סלקא דעתך ולא לך כללא הוי אדמשמע לן שבועה שאין לכם בידי נשמעינן שבועה לא לך ולא לך כל שכן שבועה שאין לכם בידי ושמואל אמר כל האומר ולא לך כאומר שבועה שאין לכם בידי דמי תנן לא לך ולא לך ולא לך תני לא לך ת"ש תן לי פקדון ותשומת יד וגזל ואבידה תני תשומת יד גזל אבידה ת"ש תן לי חטין ושעורין וכוסמין תני שעורין כוסמין והאי תנא כל הכי שביש תני ואזיל אלא הא מני רבי היא דאמר לא שנא כזית כזית ולא שנא כזית וכזית פרטא הוי תא שמע מדידיה ר' מאיר אומר אפילו חטה ושעורה וכוסמת חייב על כל אחת ואחת תני חטה שעורה כוסמת מאי אפילו אמר רב אחא בריה דרב איקא אפילו חטה בכלל חטין ושעורה בכלל שעורין וכוסמת בכלל כוסמין: תן לי פקדון ותשומת יד גזל ואבידה שיש לי בידך כו': תן לי חטין ושעורין א"ר יוחנן פרוטה מכולם מצטרפת פליגי בה רב אחא ורבינא חד אמר אפרטי מיחייב אכללי לא מיחייב וחד אמר אכללי נמי מיחייב והתני ר' חייא הרי כאן חמש עשרה חטאות ואם איתא עשרים הויין האי תנא דפרטי קא חשיב דכללי לא קא חשיב והא תני רבי חייא הרי כאן עשרים חטאות ההיא אפקדון ותשומת יד וגזל ואבידה בעא מיניה רבא מרב נחמן היו חמשה תובעין אותו ואמרו לו תן לנו פקדון תשומת יד וגזל ואבידה שיש לנו בידך אמר לאחד מהן שבועה שאין לך בידי פקדון תשומת יד גזל ואבידה ולא לך ולא לך ולא לך ואלא לך מהו אחדא מיחייב

דף לח, ב גמרא או דלמא אכל חזא וחדא מיחייב תא שמע דתני רבי חייא הרי כאן עשרים חטאות היכי דמי אי דפריש רבי חייא מנינא אתא לאשמועינן אלא לאו דלא פריש ושמע מינה פרטא הוי: אנסת ופתית את בתי כו': אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן מאי טעמא דרבי שמעון הואיל ועיקר קנס הוא תובע אמר רבא משל דרבי שמעון למה הדבר דומה לאדם שאמר לחבירו תן לי חטין ושעורין וכוסמין שיש לי בידך אמר לו שבועה שאין לך בידי חטין ואשתכח דחטין הוא דלית ליה הא שעורין וכוסמין אית ליה דפטור דכי אשתבע אחטין אקושטא משתבע אמר ליה אביי מי דמי התם בחטין קא כפר ליה בשעורין וכוסמין לא קא כפר ליה הכא בכלה מילתא הוא דקא כפר ליה הא לא דמיא אלא לאומר לחבירו תן לי חטין ושעורין וכוסמין שיש לי בידך שבועה שאין לך בידי כלל ואשתכח חטין הוא דלית ליה הא שעורין וכוסמין אית ליה דמיחייב אלא כי אתא רבין אמר רבי יוחנן לדברי רבן שמעון קנס הוא תובע ולא בושת ופגם לדברי חכמים אף בושת ופגם הוא תובע במאי קא מיפלגי אמר רב פפא ר"ש סבר לא שביק איניש מידי דקיץ ותבע מידי דלא קיץ ורבנן סברי לא שביק מידי דכי מודה ביה לא מיפטר ותבע מידי דכי

מסכת שבועות פרק ו

דף לה, ב משנה שבועת הדיינין הטענה שתי כסף וההודאה בשוה פרוטה ואם אין ההודאה ממין הטענה פטור כיצד שתי כסף לי בידך אין לך בידי אלא פטור שתי כסף ופרוטה לי בידך אין לך בידי אלא פטור חייב מנה לי בידך אין לך בידי פטור מנה לי בידך אין לך בידי אלא חמשים דינר חייב מנה לאבא בידך אין לך בידי אלא נ' דינר פטור מפני שהוא כמשיב אבידה מנה לי בידך אמר לו הן למחר אמר לו תנהו לי נתתיו לך פטור אין לך בידי חייב מנה לי בידך אמר לו הן אל תתנהו לי אלא בעדים למחר אמר לו תנהו לי נתתיו לך חייב מפני שצריך ליתנו בעדים ליטרא זהב יש לי בידך אין לך בידי אלא ליטרא כסף פטור דינר זהב יש לי בידך אין לך בידי אלא דינר כסף וטריסית ופונדיות ופרוטה חייב שהכל מין מטבע אחת כור תבואה לי בידך אין לך בידי אלא לתך קטנית פטור כור פירות לי בידך אין לך בידי אלא לתך קטנית חייב שהקטנית בכלל פירות טענו חטין והודה לו בשעורין פטור ורבן גמליאל מחייב הטוען לחבירו בכדי שמן והודה לו בקנקנים אדמון אומר הואיל והודה לו מקצת ממין הטענה ישבע וחכמים אומרים אין ההודאה ממין הטענה אמר רבן גמליאל רואה אני את דברי אדמון טענו כלים וקרקעות והודה בכלים וכפר בקרקעות וקפח בקרקעות וכפר בכלים פטור הודה במקצת הקרקעות פטור במקצת הכלים חייב שהנכסים שאין להן אחריות זוקקין את הנכסים שיש להן אחריות לישבע עליהן אין נשבעין על טענת חרש שוטה וקטן ואין משביעין את הקטן אבל נשבעין לקטן ולהקדש:

דף לה, ב גמרא היכי משביעין ליה אמר רב יהודה אמר רב משביעין אותו בשבועה האמורה בתורה דכתיב (בראשית כד) ואשביעך בה' אלהי השמים אמר ליה רבינא לרב אשי כמאן כרבי חנינא בר אידי דאמר בעינן שם המיוחד אמר ליה אפי' תימא רבנן דאמרי בכינוי ונפקא מינה צריך לאתפושי חפצא בידיה וכדרבא דאמר רבא האי דיינא דאשבע בה' אלהי השמים נעשה כמי שטעה בדבר משנה וחוזר ואמר רב פפא האי דיינא דאשבע בתפלין נעשה כמי שטעה בדבר משנה וחוזר והלכתא כוותיה דרבא ולית הלכתא כוותיה דרב פפא הלכתא כוותיה דרבא דהא לא נקיט חפצא בידיה ולית הלכתא כוותיה דרב פפא דהא נקיט חפצא בידיה שבועה מעומד תלמיד חכם מיושב שבועה בספר תורה תלמיד חכם לכתחלה בתפלין ת"ר שבועת הדיינין אף היא בלשונה נאמרה אומרים לו הוי יודע **דף לט, א גמרא** שכל העולם כולו נזדעזע בשעה שאמר הקב"ה בסיני (שמות כ) לא תשא את שם ה' אלהיך לשוא וכל עבירות שבתורה נאמר בהן ונקא וכאן נאמר לא ינקא וכל עבירות שבתורה נפרעין ממנו וכאן ממנו וממשפחתו שנאמר (קוהלת ה) אל תתן את פיך לחטיא את בשרך ואין בשרו אלא קרובו שנאמר (ישעיהו נח) ומבשרך לא תתעלם וכל עבירות שבתורה נפרעין ממנו וכאן ממנו ומכל העולם כולו שנאמר (הושע ד) אלה וכחש ואימא עד דעביד להו לכולהו לא ס"ד דכתיב (ירמיהו כג) מפני אלה אבלה הארץ וכתיב (הושע ד) על כן תאבל הארץ ואומלל כל יושב בה וכל עבירות שבתורה אם יש לו זכות

תולין לו שנים ושלשה דורות וכאן נפרעין ממנו לאלתר שנאמר (זכריה ה) הוצאתיה נאם ה' צבאות ובאה אל בית הגנב ואל בית הנשבע בשמי לשקר ולנה בתוך ביתו וכלתו ואת עציו ואת אבניו הוצאתיה לאלתר ובאה אל בית הגנב זה הגונב דעת הבריות שאין לו ממון אצל חבירו וטוענו ומשביעו ואל בית הנשבע בשמי לשקר כמשמעו ולנה בתוך ביתו וכלתו ואת עציו ואת אבניו הא למדת דברים שאין אש ומים מכלין אותן שבועת שקר מכלה אותן אם אמר איני נשבע פוטרין אותו מיד ואם אמר הריני נשבע העומדין שם אומרים זה לזה (במדבר טז) סורו נא מעל אהלי האנשים הרשעים האלה וגו' וכמשביעין אותו אומרים לו הוי יודע שלא על דעתך אנו משביעין אותך אלא על דעת המקום ועל דעת ב"ד שכן מצינו במשה רבינו כשהשביע את ישראל אמר להן דעו שלא על דעתכם אני משביע אתכם אלא על דעת המקום ועל דעתי שנאמר (דברים כט) ולא אתכם לבדכם וגו' כי את אשר ישנו פה אין לי אלא אותן העומדין על הר סיני דורות הבאים וגרים העתידין להתגייר מנין ת"ל (דברים כט) ואת אשר איננו ואין לי אלא מצוה שקיבלו עליהם מהר סיני מצות העתידות להתחדש כגון מקרא מגילה מנין ת"ל (אסתר ט) קימו וקבלו קיימו מה שקבלו כבר מאי אף היא בלשונה נאמרה כדתנן אלו נאמרין בכל לשון פרשת סוטה וידוי מעשר קריאת שמע ותפלה וברכת המזון ושבועת העדות ושבועת הפקדון וקאמר נמי שבועת הדיינין אף היא בלשונה נאמרה אמר מר אומרין לו הוי יודע שכל העולם כולו נזדעזע בשעה שאמר הקב"ה לא תשא את שם ה' אלהיך לשוא מ"ט אילימא משום דאתיהב בסיני עשר דברות נמי אתיהב ואלא משום דחמירא ומי חמירא והתנן אלו הן קלות עשה ולא תעשה חוץ מלא תשא חמורות זו כריתות ומיתות ב"ד ולא תשא עמהן אלא כדקתני טעמא וכל עבירות שבתורה נאמר בהן ונקה וכאן נאמר לא ינקה וכל עבירות שבתורה לא נאמר בהן לא ינקה והכתיב (שמות לד) ונקה לא ינקה ההוא מיבעי ליה לכדרכי אלעזר דתניא רבי אלעזר אומר אי אפשר לומר ונקה שכבר נאמר לא ינקה א"א לומר לא ינקה שכבר נאמר ונקה הא כיצד מנקה הוא לשבים ואינו מנקה לשאינן שבים כל עבירות שבתורה נפרעין ממנו וכאן ממנו וממשפחתו וכל עבירות שבתורה ממשפחתו לא והכתיב (ויקרא כ) ושמתי אני את פני באיש ההוא ובמשפחתו ותניא אמר ר"ש אם הוא חטא משפחתו מה חטאת לומר לך אין לך משפחה שיש בה מוכס שאין כולה מוכסין ושיש בה לסטים שאין כולה לסטים מפני שמחפין עליו התם בדינא אחרינא הכא בדינא דידיה כדתניא רבי אומר והכרתי אותו מה ת"ל לפי שנאמר ושמתי אני את פני יכול כל המשפחה כולה בהיכרת ת"ל אותו אותו בהיכרת ולא כל המשפחה כולה בהיכרת וכל עבירות שבתורה נפרעין ממנו וכאן ממנו ומכל העולם כולו > שנאמר אלה וכחש וכתוב על כן תאבל הארץ ואימא עד דעביד להו לכולהו לא ס"ד דכתיב מפני אלה אבלה הארץ < וכל עבירות שבתורה מכל העולם לא והכתיב (ויקרא כו) וכשלו איש באחיו איש בעון אחיו מלמד שכל ישראל ערבים זה בזה

דף לט, ב גמרא התם שיש בידם למחות ולא מיחו מאי איכא בין רשעים דמשפחתו לרשעים דעלמא בין צדיקים דמשפחתו לצדיקים דעלמא הוא בשאר עבירות בדיניה ורשעים דמשפחה בדין חמור ורשעים דעלמא בדין הקל צדיקי דהכא והכא פטירי גבי שבועה הוא ורשעים דמשפחה כדיניה ורשעים דעלמא בדין חמור וצדיקי דהכא והכא בדין הקל: אם אמר איני נשבע פוטרין אותו מיד ואם אמר הריני נשבע העומדים שם אומרים זה לזה (במדבר טז) סורו נא מעל אהלי האנשים הרשעים האלה: בשלמא ההוא דקא

משתבע קאי באיסורא אלא ההוא דקא משבע ליה אמאי >ההוא מיבעי ליה ל<כדתניא ר"ש בן טרפון אומר (שמות כב) שבועת ה' תהיה בין שניהם מלמד שחלה שבועה על שניהם: וכשמשיעין אותו אומרים לו הוי יודע שלא על דעתך וכו': למה לי למימרא ליה הכי משום קניא דרבא: הטענה שתי כסף: אמר רב כפירת טענה שתי כסף ושמואל אמר טענה עצמה שתי כסף אפי' לא כפר אלא בפרוטה ולא הודה אלא בפרוטה חייב אמר רבא דיקא מתניתין כותיה דרב וקראי כותיה דשמואל דיקא מתני' כותיה דרב דקתני הטענה שתי כסף וההודאה שוה פרוטה ואילו כפירת טענה פרוטה לא קתני ותנן נמי ההודאה בפרוטה ואילו כפירה בפרוטה לא קתני וקראי כותיה דשמואל דכתיב (שמות כב) כי יתן איש אל רעהו כסף או כלים לשמור מה כלים שנים אף כסף שנים מה כסף דבר חשוב אף כל דבר חשוב וקאמר רחמנא (שמות כב) כי הוא זה ורב ההוא מיבעי ליה להודאה במקצת הטענה ושמואל כתיב הוא וכתוב זה דאי כפר במקצת ואודי במקצת חייב ורב חד להודאה במקצת הטענה וחד להודאה ממין הטענה ושמואל לאו ממילא שמעת מיניה דחסרה לה טענה אלא אמר לך רב כסף כי אתא מעיקרא לכפירה הוא דאתא דא"כ לכתוב רחמנא כי יתן איש אל רעהו כלים לשמור ואנא אמינא מה כלים שנים אף כל שנים כסף דכתב רחמנא למה לי אם אינו ענין לטענה תנהו ענין לכפירה ושמואל אמר לך אי כתב רחמנא כלים ולא כתב כסף הוה אמינא מאי כלים שנים אף כל שנים אבל דבר חשוב לא בעינן קמ"ל תנן שתי כסף יש לי בידך אין לך בידי אלא פרוטה פטור מאי טעמא לאו משום דחסרה לה טענה ותיובתא דשמואל אמר לך שמואל מי סברת שוה קתני דוקא קתני מה שטענו לא הודה לו ומה שהודה לו לא טענו אי הכי אימא סיפא שתי כסף ופרוטה יש לי בידך אין לך בידי אלא פרוטה חייב אי אמרת בשלמא שוה משום הכי חייב אלא אי אמרת דוקא אמאי חייב מה שטענו לא הודה לו ומה שהודה לו לא טענו מידי הוא טעמא אלא לשמואל האמר ר"נ אמר שמואל טענו חטין ושעורין והודה לו באחד מהן חייב ה"נ מסתברא מדקתני סיפא ליטרא זהב יש לי בידך אין לך בידי אלא ליטרא כסף פטור אי אמרת בשלמא דוקא קתני משום הכי פטור אלא אי אמרת שוה אמאי פטור ליטרא טובא הוי אלא מדסיפא דוקא רישא נמי דוקא לימא תיהוי תיובתא דרב אמר לך רב כולה מתני' שוה וליטרא זהב שאני

דף מ,א גמרא תדע דקא תני סיפא דינר זהב לי בידך אין לך בידי אלא דינר כסף וטריסית ופונדיון ופרוטה חייב שהכל מין מטבע [אחת] הן א"א בשלמא שוה משום הכי חייב אלא אי אמרת דוקא אמאי חייב אמר רבי אלעזר בשטענו בדינר מטבעות וקא משמע לן דפרוטה בכלל מטבע איתא דיקא נמי דקתני שהכל מין מטבע אחת ורב שהכל דין מטבע אחת ורבי אלעזר לימא מדסיפא כשמואל מתרץ רישא נמי כשמואל סבירא ליה לא סיפא דוקא דקתני שהכל מין מטבע אחת ורישא כרב או כשמואל תא שמע דינר זהב זהב זהב לי בידך אין לך בידי אלא דינר כסף חייב טעמא דאמר ליה זהב זהב הא סתמא שוה קאמר ליה אמר רב אשי הכי קאמר כל האומר דינר זהב כאומר דינר זהב זהב דמי תני רבי חייא לסיועיה לרב סלע לי בידך אין לך בידי אלא סלע חסר ב' כסף חייב חסר מעה פטור אמר רב נחמן בר יצחק אמר שמואל לא שנו אלא בטענת מלוה והודאת לווה אבל טענת מלוה והעדאת עד אחד אפילו לא טענו אלא בפרוטה חייב מאי טעמא דכתיב (דברים יט) לא יקום עד אחד באיש לכל עון ולכל חטאת לכל עון ולכל חטאת הוא דאינו קם אבל קם הוא לשבועה ותניא כל מקום ששנים מחייבין אותו ממון עד אחד מחייבו שבועה ואמר

רב נחמן אמר שמואל טענו חטין ושעורין והודה לו באחד מהן חייב אמר לו רבי יצחק יישר וכן א"ר יוחנן מכלל דפליג עליה ר"ל איכא דאמרי מישתא הוה שהי ליה ושתיק ליה איכא דאמרי מישתא הוה שתי ליה ושתיק ליה לימא מסייע ליה טענו חטין והודה לו בשעורין פטור ורבן גמליאל מחייב טעמא דטענו חטין והודה לו בשעורין הא חטין ושעורין והודה לו באחד מהן חייב לא הוא הדין דאפי' חטין ושעורין נמי פטור והאי דקמיפלגי בחטין להודיעך כחו דר"ג ת"ש טענו כלים וקרקעות הודה בכלים וכפר בקרקעות בקרקעות וכפר בכלים פטור

דף מ,ב גמרא הודה במקצת קרקעות פטור במקצת כלים חייב טעמא דכלים וקרקעות דקרקע לאו בת שבועה היא הא כלים וכלים דומיא דכלים וקרקעות חייב הוא הדין דאפי' כלים וכלים נמי פטור והא דקתני כלים וקרקעות קמ"ל דכי הודה במקצת כלים חייב אף על הקרקעות מאי קמ"ל זוקקין תנינא זוקקין את הנכסים שיש להן אחריות לישבע עליהן הא עיקר ההיא אגב גררא נסבה ור' חייא בר אבא אמר ר' יוחנן טענו חטין ושעורין והודה לו באחת מהן פטור והאמר ר' יצחק יישר וכן אמר רבי יוחנן אמוראי נינהו אליבא דר' יוחנן ת"ש טענו חטין והודה לו בשעורין פטור ורבן גמליאל מחייב טעמא דטענו חטין והודה לו בשעורין הא חטין ושעורין והודה לו באחד מהן חייב ה"ה דאפילו חטין ושעורין נמי פטור והאי דקתני הכי להודיעך כחו דרבן גמליאל ת"ש טענו כלים וקרקעות והודה בכלים וכפר בקרקעות בקרקעות וכפר בכלים פטור הודה במקצת קרקע פטור במקצת כלים חייב טעמא דכלים וקרקעות דקרקע לאו בת שבועה היא הא כלים וכלים דומיא דכלים וקרקעות חייב ה"ה דאפילו כלים וכלים נמי פטור והא קמשמע לן דהודה במקצת כלים חייב אף על הקרקעות מאי קמ"ל זוקקין תנינא זוקקין את הנכסים שיש להן אחריות לישבע עליהן הא עיקר ההיא אגב גררא נסבה איתיביה ר' אבא בר ממל לר' חייא בר אבא טענו שור והודה לו בשה שה והודה לו בשור פטור טענו בשור ושה והודה לו באחד מהן חייב א"ל הא מני רבן גמליאל היא אי רבן גמליאל אפילו רישא נמי אלא הא מני אדמון היא ולא דחויי מדחינא לך אלא תלמוד ערוך הוא בפיו של ר' יוחנן הא מני אדמון היא אמר רב ענן אמר שמואל טענו חטין וקדם והודה לו בשעורין אם כמערים חייב אם במתכוין פטור ואמר רב ענן אמר שמואל טענו שתי מחטין והודה לו באחת מהן חייב לפיכך יצאו כלים למה שהן אמר רב פפא טענו כלים ופרוטה והודה בכלים וכפר בפרוטה פטור הודה בפרוטה וכפר בכלים חייב חזא כרב וחדא כשמואל חזא כרב דאמר כפירת טענה שתי כסף חזא כשמואל דאמר טענו חטין ושעורין והודה לו באחת מהן חייב: מנה לי בידך אין לך בידי פטור: אמר רב נחמן ומשביעין אותו שבועת היסת מאי טעמא חזקה אין אדם תובע אלא אם כן יש לו עליו אדרבה חזקה אין אדם מעיז פניו בפני בעל חובו אשתמוטי הוא דקא משתמיט ליה סבר עד דהוה לי ופרענא ליה תדע דאמר רב אידי בר אבין אמר רב חסדא הכופר במלוה כשר לעדות בפקדון פסול לעדות רב חביבא מתני אסיפא מנה לי בידך אמר לו הן למחר אמר לו תנהו לי נתתיו לך פטור ואמר רב נחמן משביעין אותו שבועת היסת מאן דמתני ארישא כל שכן אסיפא

דף מא,א גמרא ומאן דמתני לה אסיפא הכא הוא דאיכא דררא דממונא אבל התם דליכא דררא דממונא לא מאי איכא בין שבועה דאורייתא לשבועה דרבנן איכא בינייהו מיפך שבועה בדאורייתא לא מפכינן שבועה דרבנן מפכינן ולמר בר רב אשי דאמר בדאורייתא נמי מפכינן שבועה מאי איכא בין דאורייתא לדרבנן איכא בינייהו מיחת לנכסיה

בדאורייתא נחתינן לנכסיה בדרבנן לא נחתינן לנכסיה ולרבי יוסי דאמר בדרבנן נמי נחתינן לנכסיה דתנן מציאת חש"ו יש בהם גזל מפני דרכי שלום ר' יוסי אומר גזל גמור ואמר רב חסדא גזל גמור מדבריהם למאי נפקא מינה להוציאו בדיינין מאי איכא בין דאורייתא לדרבנן איכא בינייהו שכנגדו חשוד על השבועה בדאורייתא שכנגדו חשוד על השבועה אפכינן ליה שבועה ושמו איזך בדרבנן תקנתא היא ותקנתא לתקנתא לא עבדינן ולרבנן דפליגי עליה דרבי יוסי דאמרו בדרבנן לא נחתינן לנכסיה מאי עבדינן ליה משמתינן ליה אמר ליה רבינא לרב אשי האי נקטיה בכובסיה דנשבקיה לגלימיה הוא אלא מאי עבדינן ליה אמר ליה משמתינן ליה עד דמטי זמן נגדיה ונגדינן ליה ושבקינן ליה אמר רב פפא האי מאן דאפיק שטרא על חבריה ואמר ליה שטרא פרוע הוא אמרינן ליה לאו כל כמינך זיל שלים ואם אמר לשתבע לי אמרינן ליה אשתבע ליה א"ל רב אחא בריה דרבא לרב אשי ומה בין זה לפוגם את שטרו א"ל התם אע"ג דלא טעין איהו טענינן ליה אנן הכא אמרינן ליה זיל שלים ליה ואי טעין ואמר אשתבע לי אמרינן ליה זיל אשתבע ליה ואי צורבא מרבנן הוא לא משבעינן ליה א"ל רב יימר לרב אשי צורבא מרבנן משלח גלימא דאינשי אלא לא מזדקקינן ליה לדיניה: מנה לי בידך כו': אמר רב יהודה אמר רב אסי המלוה את חבריו בעדים צריך לפורעו בעדים כי אמריתה קמיה דשמואל אמר לי יכול לומר לו פרעתוך בפני פלוני ופלוני והלכו להם למדינת הים תנן מנה לי בידך אמר לו הן למחר אמר לו תנהו לי נתתיו לך פטור והא הכא כיון דתבעיה בעדים כמאן דאוזפיה בעדים דמי וקתני פטור

דף מא,ב גמרא תיובתא דרב אסי אמר לך רב אסי אנא כי אמרי היכא דמעיקרא אוזפיה בעדים דלא לדידיה הימניה הכא הא הימניה רב יוסף מתני הכי אמר רב יהודה אמר רב אסי המלוה את חבריו בעדים אינו צריך לפורעו בעדים ואם אמר אל תפרעני אלא בעדים צריך לפורעו בעדים כי אמריתה קמיה דשמואל אמר לי יכול לומר לו פרעתוך בפני פלוני ופלוני והלכו להם למדינת הים תנן מנה לי בידך אמר לו הן אמר לו אל תתנהו לי אלא בפני עדים למחר אמר לו תנהו לי נתתיו לך חייב מפני שצריך ליתן לו בעדים תיובתא דשמואל אמר לך שמואל תנאי היא דתניא בעדים הלוייתך בעדים פרע לי או יתן או יביא ראיה שנתן רבי יהודה בן בתירא אומר יכול לומר לו פרעתוך בפני פלוני ופלוני והלכו להם למדינת הים פריך רב אחא ממאי דבשעת הלואה קאי דלמא בשעת תביעה קאי והכי קאמר ליה לאו בעדים הלוייתך בעדים היה לך לפורעני אבל בשעת הלואה דברי הכל חייב אמר רב פפי משמיה דרבא הלכתא המלוה את חבריו בעדים צריך לפורעו בעדים ורב פפא משמיה דרבא אמר המלוה את חבריו בעדים אין צריך לפורעו בעדים ואם אמר אל תפרעני אלא בעדים צריך לפורעו בעדים ואם אמר לו פרעתוך בפני פלוני ופלוני והלכו להם למדינת הים נאמן: סימן ראוב"ן ושמעון"ן דתנ"ו הלכת"א יזפ"י ופר"ע פלוני ופלוני עפצ"י סטרא"י בהימנות"א כבי תרי: ההוא דא"ל לחבריה כי פרעתין פרעין לי באפי ראובן ושמעון אזל ופרעיה באפי תרי מעלמא אמר אביי באפי בי תרי אמר ליה באפי בי תרי פרעיה אמר ליה רבא להכי קאמר ליה באפי ראובן ושמעון כי היכי דלא נדחיה ההוא דאמר ליה לחבריה כי פרעת לי פרעין לי באפי בי תרי דתנו הלכתא אזל פרעיה בין דיליה לדיליה איתניסו הנך זוזי אתא לקמיה דרב נחמן א"ל אין קבולי קבלתינהו מיניה דרך פקדון ואמינא ליהוי גבאי פקדון עד דמתרמו בי תרי דתנו הלכתא ומקיים תנאיה א"ל כיון דקא מודית דודאי שקלתינהו מיניה פרעון מעליא הוי אי אמרת

לקיומי תנאיה זיל אייתניהו דהא אנא ורב ששת דתנינא הלכתא וספרא וספרי ותוספתא וכולא גמרא ההוא דאמר ליה לחבריה הב לי מאה זוזי דאוזיפתך אמר ליה לא היו דברים מעולם אזל אייתי סהדי דאוזפיה ופרעיה אמר אביי מאי ניעבוד אינהו אמרי אוזפיה אינהו אמרי פרעיה רבא אמר כל האומר לא לויתי כאומר לא פרעתי דמי ההוא דאמר ליה לחבריה הב לי מאה זוזי דמסיקנא בכך א"ל לא פרעתיך בפני פלוני ופלוני אתו פלוני ופלוני אמרי לא היו דברים מעולם סבר רב ששת למימר הוחזק כפרן אמר ליה רבא כל מילתא דלא רמיא עליה דאינש לאו אדעתיה ההוא דאמר ליה לחבריה הב לי שית מאה זוזי דמסיקנא בכך א"ל ולא פרעתיך מאה קבי

דף מב, א גמרא עפצי דקיימי בשיתא שיתא א"ל לאו בארבעה ארבעה הוו קיימי אתו תרי סהדי ואמרו אין בארבעה ארבעה הוו קיימי אמר רבא הוחזק כפרן אמר רמי בר חמא הא אמרת כל מילתא דלא רמיא עליה דאינש לאו אדעתיה א"ל רבא קצותא דתרעא מידכר דכירי אינשי ההוא דא"ל לחבריה הב לי מאה זוזי דמסיקנא בכך והא שטרא א"ל פרעתיך אמר ליה הנהו סיטראי נינהו אמר רב נחמן איתרע שטרא רב פפא אמר לא איתרע שטרא ולרב פפא מאי שנא מההוא דאמר ליה לחבריה הב לי מאה זוזי דמסיקנא בכך והא שטרא א"ל לאו אתורי יהבת לי ואתית ואיתיבת אמסחתא וקבילת זוזך ואמר ליה הנהו סיטראי נינהו ואמר רב פפא איתרע שטרא התם כיון דקאמר אתורי יהבת לי ומתורי שקלת איתרע שטרא הכא אימור סיטראי נינהו מאי הוי עלה רב פפי אמר לא איתרע שטרא רב ששת בריה דרב אידי אמר איתרע שטרא והלכתא איתרע שטרא והני מילי דפרעיה באפי סהדי ולא אידכר ליה שטרא אבל פרעיה בין דידיה לדידיה מיגו דיכול למימר לא היו דברים מעולם יכול נמי למימר סיטראי נינהו וכדאבימי בריה דר' אבהו ההוא דאמר ליה לחבריה מהימנת לי כל אימת דאמרת לי לא פרענא אזל פרעיה באפי סהדי אביי ורבא דאמרי תרוייהו הא הימניה מתקיף לה רב פפא נהי דהימניה טפי מנפשיה טפי מסהדי מי הימניה ההוא דא"ל לחבריה מהימנת לי כבי תרי כל אימת דאמרת לא פרענא אזל פרעיה באפי תלתא אמר רב פפא כבי תרי הימניה כבי תלתא לא הימניה א"ל רב הונא בריה דרב יהושע לרב פפא אימור דאמרי רבנן דאזלינן בתר רוב דעות ה"מ לענין אומדנא דכמה דנפישו בקיאי טפי אבל לענין עדות מאה כתרי ותרי כמאה לישנא אחרינא ההוא דא"ל לחבריה מהימנת לי כבי תרי כל אימת דאמרת לא פרענא אזל ופרעיה באפי תלתא אמר רב פפא כבי תרי הימניה כבי תלתא לא הימניה מתקיף לה רב הונא בריה דרב יהושע תרי כמאה ומאה כתרי ואי א"ל כבי תלתא ואזל פרעיה באפי בי ארבעה כיון דנחית לדעות נחית לדעות: אין נשבעין על טענת חרש שוטה וקטן ואין משביעין את הקטן: מ"ט אמר קרא (שמות כב) כי יתן איש אל רעהו כסף או כלים לשמור ואין נתינת קטן כלום: אבל נשבעין לקטן ולהקדש: והא אמרת רישא אין נשבעין על טענת שוטה וקטן אמר רב בבא בטענת אביו ור' אליעזר בן יעקב היא דתניא רבי אליעזר בן יעקב אומר פעמים שאדם נשבע על טענת עצמו כיצד אמר לו מנה לאביך בידי והאכלתיו פרס הרי זה נשבע וזהו שנשבע על טענת עצמו וחכ"א אינו אלא כמשיב אבידה ופטור ור' אליעזר בן יעקב לית ליה משיב אבידה פטור אמר רב בשטענו קטן קטן והאמרת אין נשבעין על טענת חרש שוטה וקטן לעולם גדול ואמאי קרו ליה קטן דלגבי מילי דאבוה קטן הוא אי הכי טענת עצמו טענת אחרים היא טענת אחרים והודאת עצמו

דף מב,ב גמרא כולהו נמי טענת אחרים והודאת עצמו נינהו אלא בדרכה קמיפלגי דאמר רבה מפני מה אמרה תורה מודה מקצת הטענה ישבע חזקה אין אדם מעיז פניו בפני בעל חובו והאי בכולי' בעי דליכפריה והאי דלא כפריה משום דאינו מעיז פניו בפני בעל חובו ובכוליה בעי דלודי ליה והאי דלא אודי ליה אישתמוטי הוא דקא משתמיט מיניה סבר עד דהוי לי זוזי ופרענא ליה ורחמנא אמר רמי שבועה עילויה כי היכי דלודי ליה בכוליה ר' אליעזר בן יעקב סבר לא שנא בו ולא שנא בבנו אינו מעיז והלכך לאו משיב אבידה הוא ורבנן סברי בפניו הוא דאינו מעיז אבל בפני בנו מעיז ומדלא מעיז משיב אבידה הוא מי מצית מוקמת לה כרבי אליעזר בן יעקב הא קתני רישא מנה לאבא בידך אין לך בידי אלא חמשים דינר פטור מפני שמישב אבידה הוא התם דלא אמר ברי לי הכא דאמר ברי לי שמואל אמר לקטן ליפרע מנכסי קטן להקדש ליפרע מנכסי הקדש לקטן ליפרע מנכסי קטן תנינא מנכסי יתומים לא יפרע אלא בשבועה תרתי למה לי הא קמשמע לן כדאביי קשישא דתני אביי קשישא יתומין שאמרו גדולים ואין צריך לומר קטנים בין לשבועה בין לזיבורית להקדש ליפרע מנכסי הקדש תנינא מנכסים משועבדים לא יפרעו אלא בשבועה ומה לי משועבדים להדיוט ומה לי משועבדים לגבוה איצטריך סלקא דעתך אמינא הדיוט הוא דאדם עושה קנוניא על הדיוט אבל הקדש דאין אדם עושה קנוניא על הקדש קא משמע לן והאמר רב הונא שכיב מרע שהקדיש כל נכסיו ואמר מנה לפלוני בידי נאמן חזקה אין אדם עושה קנוניא על הקדש אמרי ה"מ שכיב מרע דאין אדם חוטא ולא לו אבל גבי בריא ודאי חיישינן:

דף מב,ב משנה ואלו דברים שאין נשבעין עליהן העבדים והשטרות והקרקעות וההקדשות אין בהן תשלומי כפל ולא תשלומי ארבעה וחמשה שומר חנם אינו נשבע נושא שכר אינו משלם ר' שמעון אומר קדשים שחייב באחריותן נשבעין עליהן ושאינו חייב באחריותן אין נשבעין עליהן רבי מאיר אומר יש דברים שהן בקרקע ואינן כקרקע ואין חכמים מודים לו כיצד עשר גפנים טעונות מסרתי לך והלה אומר אינן אלא חמש רבי מאיר מחייב שבועה וחכ"א כל המחובר לקרקע הרי הוא כקרקע אין נשבעין אלא על דבר שבמדה ושבמשקל ושבמנין כיצד בית מלא מסרתי לך וכיס מלא מסרתי לך והלה אומר איני יודע אלא מה שהנחת אתה נוטל פטור זה אומר עד הזיז וזה אומר עד החלון חייב:

דף מב,ב גמרא תשלומי כפל מנלן דתנו רבנן (שמות כב) על כל דבר פשע כלל על שור ועל חמור ועל שה ועל שלמה פרט על כל אבדה חזר וכלל כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט מה הפרט מפורש דבר המטלטל וגופו ממון אף כל דבר המטלטל וגופו ממון יצאו קרקעות שאין מטלטלין יצאו עבדים שהוקשו לקרקעות יצאו שטרות שאע"פ שהן מטלטלין אין גופן ממון הקדש רעהו כתיב: <ולא תשלומי כפל> ולא ארבעה וחמשה: מ"ט תשלומי ארבעה וחמשה אמר רחמנא ולא תשלומי שלשה וארבעה: שומר חנם אינו נשבע: מנא הני מילי דתנו רבנן

דף מג,א גמרא (שמות כב) כי יתן איש אל רעהו כלל כסף או כלים פרט לשמור חזר וכלל כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט מה הפרט מפורש דבר המטלטל וגופו ממון אף כל דבר המטלטל וגופו ממון יצאו קרקעות שאין מטלטלין יצאו עבדים שהוקשו לקרקעות יצאו שטרות שאף על פי שמטלטלין אין גופן ממון הקדש רעהו כתיב: נושא שכר אינו משלם: מנלן דתנו רבנן (שמות כב) כי יתן איש אל רעהו כלל חמור או שור או שה פרט וכל בהמה לשמור חזר וכלל כלל ופרט וכלל כו' עד הקדש רעהו כתיב: ר"מ

אומר יש דברים שהן כקרקע ואינן כקרקע כו': מכלל דרבי מאיר סבר כל המחובר לקרקע אינו כקרקע אדמיפלגי בטעונות ליפלגי בסרוקות <אלא> א"ר יוסי ברבי חנינא הכא בענבים עומדות להבצר קמיפלגי דרבי מאיר סבר כבצורות דמיין ורבנן סברי לא כבצורות דמיין: אין נשבעין אלא על דבר שבמדה ושבמשקל כו': אמר אביי לא שנו אלא דאמר ליה בית סתם אבל אמר ליה בית זה מלא ידיעא טענתיה א"ל רבא אי הכי אדתני סיפא זה אומר עד הזיז וזה אומר עד החלון חייב ליפלוג וליתני בדידה במה דברים אמורים בבית מלא אבל בית זה מלא חייב אלא אמר רבא לעולם אינו חייב עד שיטעננו בדבר שבמדה שבמשקל ושבמנין ויודה לו בדבר שבמדה ושבמשקל ושבמנין תניא כוותיה דרבא כור תבואה לי בידך והלה אומר אין לך בידי פטור מנורה גדולה יש לי בידך אין לך בידי אלא מנורה קטנה פטור אזורת גדולה יש לי בידך ואזורת גדולה יש לי בידך אין לך בידי אלא מנורה פטור אבל אמר לו כור תבואה יש לי בידך והלה אומר אין לך בידי אלא לתך חייב מנורה בת עשר ליטרין יש לי בידך אין לך בידי אלא בת חמש ליטרין חייב כללו של דבר לעולם אינו חייב עד שיטעננו בדבר שבמדה ושבמשקל ושבמנין ויודה לו בדבר שבמדה ושבמשקל ושבמנין כללו של דבר לאתויי מאי לאו לאתויי בית זה מלא ומאי שנא מנורה גדולה ומנורה קטנה מה שטענו לא הודה לו ומה שהודה לו לא טענו אי הכי בת עשר בת חמש נמי מה שטענו לא הודה לו ומה שהודה לו לא טענו אמר ר' שמואל בר רב יצחק הכא במנורה של חליות עסקינן דקא מודה ליה מינה אי הכי אזורת נמי ניתני ולוקמי בדלייפי אלא דלייפי לא קתני הכא נמי בשל חליות לא קתני אלא אמר ר' אבא בר ממל שאני מנורה הואיל ויכול לגוררה ולהעמידה על חמש ליטרין:

דף מג,א משנה המלוה את חברו על המשכון ואבד המשכון אמר לו סלע הלוייתך עליו ושקל היה שוה והלה אומר לא כי אלא סלע הלוייתני עליו וסלע היה שוה פטור סלע הלוייתך עליו ושקל היה שוה והלה אומר לא כי אלא סלע הלוייתני עליו ושלושה דינרים היה שוה חייב סלע הלוייתני עליו ושתים היה שוה והלה אומר לא כי אלא סלע הלוייתך עליו וסלע היה שוה פטור סלע הלוייתני עליו ושתים היה שוה והלה אומר לא כי אלא סלע הלוייתך עליו וחמשה דינרים היה שוה חייב ומי נשבע מי שהפקדון אצלו שמא ישבע זה ויוציא הלה את הפקדון:

דף מג,ב גמרא אהייא אילימא אסיפא ותיפוק ליה דשבועה גבי מלוה אמר שמואל ארישא וכן אמר רבי חייא בר רב ארישא וכן א"ר יוחנן ארישא מאי רישא סיפא דרישא סלע הלוייתך עליו ושקל היה שוה והלה אומר לא כי אלא סלע הלוייתני עליו ושלושה דינרין היה שוה חייב דשבועה גבי לוח היא ושקלוה רבנן מלוה ושדיוה אמלוה והשתא דאמר רב אשי דקיימא לן זה נשבע שאינה ברשותו וזה נשבע כמה שוה הכי קאמר מי נשבע תחלה מי שהפקדון אצלו שמא ישבע זה ויוציא הלה את הפקדון אמר שמואל האי מאן דאוזפיה אלפא זוזי לחבריה ומשכן ליה קתא דמגלא אבד קתא דמגלא אבד אלפא זוזי אבל תרתני קתאתי לא ורב נחמן אמר אפי' תרתני קתאתי אבד חדא אבד חמש מאה אבד אידך אבד כוליה אבל קתא ונסכא לא נהרדעי אמרי אפילו קתא ונסכא אבד נסכא אבד פלגא אבד קתא אבד כוליה תנן סלע הלוייתך עליו ושקל היה שוה והלה אומר לא כי אלא סלע הלוייתני עליו ושלושה דינרין היה שוה חייב לימא ליה הא קבילתיה מתניתין בדפריש שמואל בדלא פריש לימא כתנאי המלוה את חברו על המשכון ואבד המשכון ישבע ויטול את מעותיו דברי רבי אליעזר רבי עקיבא אומר יכול הוא שיאמר לו כלום הלוייתני אלא

על המשכון אבד המשכון אבדו מעותיך אבל המלוה אלף זוז בשטר והניח משכון בידו דברי הכל אבד המשכון אבדו מעותיו היכי דמי אי דשוי שיעור זוזי
דף מד, א גמרא מאי טעמיה דרבי אליעזר אלא לאו בדלא שוי שיעור זוזי ובדשמואל קא מיפלגי לא בדלא שוי כ"ע לית להו דשמואל והכא בדשוי שיעור זוזי ובדרבי יצחק קא מיפלגי דאמר רבי יצחק מנין לבעל חוב שקונה משכון שנאמר (דברים כד) ולך תהיה צדקה אם אינו קונה משכון צדקה מנין לו מכאן לבעל חוב שקונה משכון לימא דרבי יצחק תנאי היא ותיסברא אימור דאמר רבי יצחק שמשכנו שלא בשעת הלואה משכנו בשעת הלואה מי אמר אלא משכנו שלא בשעת הלואתו כולי עלמא לא פליגי דאית להו דרבי יצחק והכא במשכנו בשעת הלואתו ובשומר אבדה קמיפלגי דאיתמר שומר אבדה רבה אמר כשומר חנם

דף מד, ב גמרא ורב יוסף אמר כשומר שכר דמי לימא דרב יוסף תנאי היא לא בשומר אבידה דכולי עלמא אית להו דרב יוסף והכא במלוה צריך למשכון קא מיפלגי מר סבר מצוה קא עביד ומר סבר לאו מצוה קא עביד לימא כתנאי המלוה את חבירו על המשכון ונכנסה שמיטה אף על פי שאינו שוה אלא פלגא אינו משמט דברי רבן שמעון בן גמליאל רבי יהודה הנשיא אומר אם היה משכנו כנגד חובו אינו משמט ואם לאו משמט מאי אינו משמט דקאמר תנא קמא אילימא כנגדו מכלל דרבי יהודה הנשיא סבר כנגדו נמי משמט אלא אמאי תפיס משכון אלא לאו כנגד כולו ובדשמואל קא מיפלגי לא לעולם כנגדו ובהא קמיפלגי תנא קמא סבר כנגדו ורבי יהודה הנשיא סבר כנגדו נמי משמט ודקא אמרת למאי תפיס ליה משכון לזכרון דברים בעלמא:

מסכת שבועות פרק ז

דף מד, ב משנה כל הנשבעין שבתורה נשבעין ולא משלמין ואלו נשבעין ונוטלין השכיר והנגזל והנחבל ושכנגדו חשוד על השבועה וחנוני על פנקסו השכיר כיצד אמר לו תן לי שכרי שיש לי בידך הוא אומר נתתי והלה אומר לא נטלתי הוא נשבע ונוטל רבי יהודה אומר עד שתהא שם מקצת הודאה כיצד אמר לו תן לי שכרי חמשים דינר שיש לי בידך והוא אומר התקבלת דינר זהב נגזל כיצד היו מעידין אותו שנכנס לביתו למשכנו שלא ברשות הוא אומר כללי נטלת והוא אומר לא נטלתי הוא נשבע ונוטל רבי יהודה אומר עד שתהא שם מקצת הודאה כיצד אמר לו שני כלים נטלת והוא אומר לא נטלתי אלא אחד נחבל כיצד היו מעידין אותו שנכנס תחת ידו שלם ויצא חבול ואמר לו חבלת בי והוא אומר לא חבלתי הרי זה נשבע ונוטל רבי יהודה אומר עד שתהא שם מקצת הודאה כיצד אמר לו חבלת בי שתים והלה אומר לא חבלתי בכך אלא אחת שכנגדו חשוד על השבועה כיצד

דף מה, א משנה אחת שבועת העדות ואחת שבועת הפקדון ואפילו שבועת שוא היה אחד מהן משחק בקוביא ומלוה ברבית ומפריחי יונים וסוחרי שביעית שכנגדו נשבע ונוטל היו שניהן חשודין חזרה השבועה למקומה דברי רבי יוסי רבי מאיר אומר יחלוקו והחנוני על פנקסו כיצד לא שיאמר לו כתוב על פנקסי שאתה חייב לי מאתים זוז אלא אומר לו תן

לבני סאתים חטין תן לפועלי סלע מעות הוא אומר נתתי והן אומרים לא נטלנו הוא נשבע ונוטל והן נשבעין ונוטלין אמר בן ננס כיצד אלו ואלו באין לידי שבועת שוא אלא הוא נוטל שלא בשבועה והן נוטלין שלא בשבועה אמר לחנוני תן לי בדינר פירות ונתן לו אמר לו תן לי אותו דינר אמר לו נתתיו לך ונתתו באונפלי ישבע בעל הבית שנתן לו את הדינר אמר לו תן לי את הפירות אמר לו נתתים לך והולכתים לתוך ביתך ישבע חנוני רבי יהודה אומר כל שהפירות בידו ידו על העליונה אמר לשולחני תן לי בדינר מעות ונתן לו אמר לו תן לי את הדינר אמר לו נתתי לך ונתתו באונפלי ישבע בעל הבית נתן לו את הדינר אמר לו תן לי את המעות אמר לו נתתים לך והשלכת לתוך כיסך ישבע שולחני רבי יהודה אומר אין דרך שולחני ליתן איסר עד שיטול דינר כשם שאמרו הפוגמת כתובתה לא תפרע אלא בשבועה ועד אחד מעידה שהיא פרועה לא תפרע אלא בשבועה מנכסים משועבדים ומנכסי יתומים לא תפרע אלא בשבועה והנפרעת שלא בפניו לא תפרע אלא בשבועה וכן היתומים לא יפרעו אלא בשבועה שבועה שלא פקדנו אבא ולא אמר לנו אבא שלא מצינו בין שטרותיו של אבא ששטר זה פרוע ר' יוחנן בן ברוקה אומר אפי' נולד הבן לאחר מיתת האב הרי זה נשבע ונוטל א"ר שמעון בן גמליאל אם יש עדים שאמר האב בשעת מיתתו שטר זה אינו פרוע הוא נוטל שלא בשבועה ואלו נשבעין שלא בטענה השותפין והאריסין והאפוטרופין והאשה הנושאת והנותנת בתוך הבית ובן הבית אמר לו מה אתה טועניני רצוני שתשבע לי חייב חלקו השותפין והאריסין אין יכול להשביעו נתגלגל לו שבועה ממקום אחר מגלגלין עליו את הכל והשביעית משמטת את השבועה:

דף מה, א גמרא כל הנשבעין שבתורה נשבעין ולא משלמין מנלן דאמר קרא (שמות כב) ולקח בעליו ולא ישלם מי שעליו לשלם לו שבועה: ואלו נשבעין ונוטלין כו': מאי שנא שכיר דתקיננו ליה רבנן דמשתבע ושקיל אמר רב יהודה אמר שמואל הלכות גדולות שנו כאן הלכות הני הלכתא נינהו אלא אימא תקנות גדולות שנו כאן גדולות מכלל דאיכא קטנות אלא אמר רב נחמן אמר שמואל תקנות קבועות שנו כאן עקרוה רבנן לשבועה מבעל הבית ושדיוה אשכיר משום כדי חייו משום כדי חייו דשכיר קנסין ליה לבעל הבית בעל הבית גופיה ניחא ליה דמשתבע שכיר ושקיל כי היכי דאיתגרונ ליה פועלין אדרבה שכיר ניחא ליה דלשתבע בעל הבית ונפקע כי היכי דליגריה בעל הבית בעה"ב על כורחיה אגר שכיר נמי על כורחיה מיתגר אלא בעה"ב טרוד בפועליו הוא וליתב ליה בלא שבועה כדי להפיס דעתו של בעה"ב וליתב ליה בעדים טריחא ליה מילתא וליתב ליה מעיקרא שניהן רוצין בהקפה

דף מה, ב גמרא אי הכי אפילו קצץ נמי אלמה תניא אומן אומר שתים קצצת לי והלה אומר לא קצצתי לך אלא אחת המוציא מחבירו עליו הראיה קציצה ודאי מיזכר דכיר ליה אי הכי אפי' עבר זמנו נמי אלמה תניא עבר זמנו ולא נתן לו הרי זה אינו נשבע ונוטל חזקה אין בעל הבית עובר בבל תלין והאמרת בעל הבית טרוד בפועליו הוא הני מילי מקמי דלימטי זמן חיובא הוא כי מטי זמן חיובא רמי אנפשיה ומיזכר וכי שכיר עובר משום (ויקרא יט) בל תגזול גבי בעל הבית איכא תרי חזקי חדא דאין בעל הבית עובר (ויקרא יט) בבל תלין וחדא דאין שכיר משהא שכרו אמר רב נחמן אמר שמואל לא שנו אלא ששכרו בעדים אבל שכרו שלא בעדים מתוך שיכול לומר לו לא שכרתוך מעולם יכול לומר לו שכרתוך ונתתי לך שכרך א"ל רבי יצחק יישר וכן אמר רבי יוחנן מכלל דפליג עליה ר"ל איכא דאמרי מישתא הוה שתי ליה ושתיק ליה ואיכא דאמרי מישתא הוה

שהי ליה ושתיק ליה איתמר נמי אמר רב מנשיא בר זביד אמר רב לא שנו אלא ששכרו בעדים אבל שכרו שלא בעדים מתוך שיכול לומר לו לא שכרתיך מעולם יכול לומר לו שכרתיך ונתתי לך שכרך אמר רמי בר חמא כמה מעליא הא שמעתא אמר ליה רבא מאי מעליותא א"כ שבועת שומרין דחייב רחמנא היכי משכחת לה מתוך שיכול לומר לו לא היו דברים מעולם יכול לומר לו נאנסו דאפקיד ליה בעדים מתוך שיכול לומר לו החזרתיו לך יכול לומר לו נאנסו דאפקיד ליה בשטרא מכלל דתרוייהו סבירא להו המפקיד אצל חבירו בעדים אין צריך להחזיר לו בעדים בשטר צריך להחזיר לו בעדים קרי רמי בר חמא עליה דרב ששת (שמואל א כא) וישם דוד את הדברים האלה בלבו דאשכחיה רב ששת לרבה בר שמואל אמר ליה תני מר מידי בשכיר אמר ליה אין תנינא שכיר בזמנו נשבע ונוטל כיצד בזמן שאמר לו שכרתיני ולא נתת לי שכרי והלה אומר שכרתיך ונתתי לך שכרך אבל אמר לו שתיים קצצת לי והלה אומר לא קצצתי לך אלא אחת המוציא מחבירו עליו הראיה הא מדסיפא בראיה הוי רישא בלא ראייה אמר רב נחמן בר יצחק **דף מו, א גמרא** רישא וסיפא בראיה ראייה דלשלם קתני ראייה דשבועה לא קתני א"ר ירמיה בר אבא שלחו ליה מבי רב לשמואל ילמדנו רבינו אומן אומר שתיים קצצת לי והלה אומר לא קצצתי לך אלא אחת מי נשבע אמר להן בזו ישבע בעל הבית ויפסיד אומן קציצה ודאי מידכר דכירי אינשי איני והא תני רבה בר שמואל קצץ המע"ה ואי לא מייתי ראייה פקע אמאי ישבע בעל הבית ויפסיד אומן אמר רב נחמן לצדדין קתני או מביא ראייה ויטול או ישבע בעל הבית ויפסיד אומן מיתבי הנותן טליתו לאומן אומן אומר קצצת לי שתיים והלה אומר לא קצצתי לך אלא אחת כל זמן שטלית ביד אומן על בעה"ב להביא ראייה נתנה לו בזמנו נשבע ונוטל עבר זמנו המע"ה בזמנו מיהא נשבע ונוטל אמאי ישבע בעה"ב ויפסיד אומן אמר רב נחמן בר יצחק הא מני ר' יהודה היא דאמר כל זמן ששבועה נוטה אצל בעה"ב שכיר נשבע ונוטל הי ר' יהודה אילימא ר' יהודה דמתניתין אחמורי קא מחמיר דתנן רבי יהודה אומר עד שתהא שם מקצת הודאה אלא רבי יהודה דבריייתא דתניא שכיר כל זמן שלא עבר עליו זמנו הרי זה נשבע ונוטל ואם לאו אינו נשבע ונוטל ואמר ר' יהודה אימתי בזמן שאמר לו תן לי שכרי חמשים דינר שיש לי בידך והוא אומר התקבלת מהן דינר זהב או שאמר לו שתיים קצצת והלה אומר לא קצצתי לך אלא אחת אבל אמר לו לא שכרתיך מעולם או שאמר לו שכרתיך ונתתי לך שכרך המוציא מחבירו עליו הראיה מתקיף לה רב שישא בריה דרב אידי אלא קצץ רבי יהודה היא ולא רבנן השתא היכי דמחמיר רבי יהודה מקילי רבנן היכא דמקיל רבי יהודה מחמרי רבנן ואלא מאי רבנן ואלא הא דתני רבה בר שמואל קצץ המוציא מחבירו עליו הראיה מני לא רבי יהודה ולא רבנן אלא אמר רבא בהא קמיפלגי רבי יהודה סבר בדאורייתא עבדו ליה תקנתא לשכיר ובדרבנן הואי תקנתא ותקנתא לתקנתא לא עבדינן ורבנן סברי בדרבנן נמי עבדינן תקנתא לשכיר וקציצה מידכר דכיר: נגזל כיצד היו מעידין אותו שנכנס לביתו למשכנו כו': ודלמא לא משכנו מי לא אמר רב נחמן האי מאן דנקיט נרגא בידיה ואמר איזיל ואקטליה לדקלא דפלניא ואשתכח דקטיל ושדי לא אמרינן דהוא קטליה אלמא עביד איניש דגזים ולא עביד הכא נמי דגזים ולא עביד אימא ומשכנו וליחזי מאי משכנו אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן בטוענו כלים הניטלין תחת כנפיו אמר רב יהודה ראוהו שהטמין כלים תחת כנפיו ויצא

דף מו, ב גמרא ואמר לקוחזין הן בידי אינו נאמן ולא אמרן אלא בעל הבית שאינו עשוי למכור כליו אבל בעל הבית העשוי למכור את כליו נאמן ושאינ עשוי למכור את כליו נמי לא אמרן אלא דברים שאין דרכן להטמין אבל דברים שדרכן להטמין נאמן ושאינ דרכן להטמין נמי לא אמרן אלא איניש דלא צניע אבל איניש דצניע היינו אורחיה ולא אמרן אלא זה אומר שאולין וזה אומר לקוחזין אבל בגנובין לאו כל כמיני' לאחזוקי איניש בגנבי לא מחזקינן ולא אמרן אלא בדברים העשויין להשאיל ולהשכיר אבל דברים שאין עשויין להשאיל ולהשכיר נאמן דשלח רב הונא בר אבין דברים העשויין להשאיל ולהשכיר ואמר לקוחזין הן בידי אינו נאמן כי הא דרבא אפיק זוגא דסרבלא וספרא דאגדתא מיתמי בדברים העשויין להשאיל ולהשכיר אמר רבא אפילו שומר נשבע אפי' אשתו של שומר נשבעת בעי רב פפא שכירו ולקיטו מאי תיקן אמר ליה רב יימר לרב אשי טענו בכסא דכספא מאי חזינא אי איניש דאמיד הוא או איניש דמהימן הוא דמפקדי אינשי גביה משתבע ושקיל ואי לא לא: נחבל כיצד: אמר רב יהודה אמר שמואל לא שנו אלא במקום שיכול לחבל בעצמו אבל במקום שאינו יכול לחבל בעצמו נוטל שלא בשבועה וניחוש דלמא בכותל נתחכך תני רבי חייא שעלתה לו נשיכה בגבו ובין אצילי ידיו ודלמא אחר עביד ליה דליכא אחר: וכשנגדו חשוד [וכו'] ואפי' שבועת שוא: מאי אפילו שבועת שוא לא מיבעיא קאמר לא מיבעיא הנך דאית בהו כפירת ממון אלא אפילו הא נמי דכפירת דברים בעלמא הוא לא מהימן וליתני נמי שבועת בטוי כי קתני שבועה דכי קא משתבע בשקרא קא משתבע אבל שבועת בטוי דאיכא למימר דבקושטא קא משתבע לא קתני תינח אוכל ולא אוכל אכלתי ולא אכלתי מאי איכא למימר תנא שבועת שוא

דף מז, א גמרא וכל דדמי ליה: היה אחד מהן משחק בקוביא: הא תו למה לי תנא פסולא דאוריית' וקתני פסולא דרבנן: היו שניהן חשודין: א"ל רבא לרב נחמן היכי תנן א"ל לא ידענא הלכתא מאי א"ל לא ידענא איתמר אמר רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן ר' יוסי אומר יחלוקו וכן תני רב זביד בר אושעיא ר' יוסי אומר יחלוקו אמר רב זביד בר אושעיא ר' יוסי אומר יחלוקו אמר רב יוסף בר מניומי עבד רב נחמן עובדא יחלוקו: חזרה שבועה למקומה: להיכן חזרה א"ר אמי רבותינו שבבבל אמרו חזרה שבועה לסיני רבותינו שבארץ ישראל אמרו חזרה שבועה למחויב לה אמר רב פפא רבותינו שבבבל רב ושמואל רבותינו שבארץ ישראל ר' אבא רבותינו שבבבל רב ושמואל דתנן וכן היתומין לא יפרעו אלא בשבועה והוינן בה ממאן אילימא מלוה אבוהון שקיל בלא שבועה ואינהו בשבועה אלא הכי קאמר וכן היתומין מן היתומין לא יפרעו אלא בשבועה ורב ושמואל דאמרי תרוייהו לא שנו אלא שמת מלוה בחיי לווה אבל מת לווה בחיי מלוה כבר נתחייב מלוה לבני לווה שבועה ואין אדם מוריש שבועה לבניו רבותינו שבארץ ישראל רבי אבא דההוא גברא דחטף נסכא מחבריה אתא לקמיה דרב אמי יתיב ר' אבא קמיה אייתי חד סהדא דמחטף חטפא מיניה א"ל אין חטפי ודידי חטפי א"ר אמי היכי לידיינו דייני להאי דינא נימא ליה זיל שלים ליכא תרי סהדי נפטריה איכא חד סהדא נימא ליה זיל אישתבע כיון דאמר מיחטף חטפי הוה ליה כגזלן א"ל ר' אבא הוה מחויב שבועה ואין יכול לישבע וכל המחויב שבועה ואינו יכול לישבע משלם אמר רבא כוותיה דרבי אבא מסתברא דתני רבי אמי (שמות כב) שבועת ה' תהיה בין שניהם ולא בין היורשין היכי דמי אילימא דאמר ליה מנה לאבא ביד אביך ואמר ליה חמשין אית ליה וחמשין לית ליה מה לי הוא ומה לי

אבוהא אלא לאו דאמר ליה מנה לאבא ביד אביך אמר ליה חמשין ידענא וחמשין לא ידענא

דף מז, ב גמרא אי אמרת בשלמא אביו כי האי גוונא מיחייב איצטריך קרא למיפטר גבי יורשין אלא אי אמרת אביו כי האי גוונא נמי פטור קרא גבי יורשין למה לי ורב ושמואל האי שבועת ה' מאי קא דרשי ביה מיבעי ליה לכדתניא שמעון בן טרפון אומר שבועת ה' תהיה בין שניהם מלמד שהשבועה חלה על שניהם שמעון בן טרפון אומר אזהרה לעוקב אחר נואף מנין ת"ל (שמות כ) לא תנאף לא תנאיף (דברים א) ותרגנו באהליכם שמעון בן טרפון אומר תרתם וגנייתם באהלו של מקום (דברים א) עד הנהר הגדול נהר פרת שמעון בן טרפון אומר קרב לגבי דהינא ואידהן דבי רבי ישמעאל תנא עבד מלך כמלך: והחנוני על פינקסו כו': תניא אמר רבי טורח שבועה זו למה א"ל ר' חייא <בר אבא> תניא שניהם נשבעין ונוטלין מבעל הבית קיבלה מיניה או לא קיבלה מיניה ת"ש דתניא רבי אומר פועלין נשבעין לחנוני ואם איתא לבעל הבית מיבעי ליה אמר רבא פועלים נשבעין לבעל הבית במעמד חנוני כי היכי דליכספו מיניה איתמר שתי כיתי עדים המכחישות זו את זו אמר רב הונא זו באה בפני עצמה ומעידה וזו באה בפני עצמה ומעידה רב חסדא אמר בהדי סהדי שקרי למה לי שני מלוין ושני לוויין ושני שטרות היינו פלוגתייהו מלוה ולוה ושני שטרות יד בעל השטר על התחתונה שני מלוין ולוה אחד ושני שטרות היינו מתניתין ב' לוויין ומלוה אחד ושני שטרות מאי תיקו מתיב רב הונא בר יהודה

דף מה, א גמרא אחד אומר גבוה ב' מרדעות ואחד אומר שלש עדותן קיימת אחד אומר ג' ואחד אומר ה' עדותן בטלה ומצטרפין לעדות אחרת מאי לאו לעדות ממון אמר רבא הוא ואחר מצטרפין לעדות אחרת של ר"ח דהוי להו תרי וחד ואין דבריו של אחד במקום שנים: אמר לחנוני תן לי בדינר פירות כו': תניא א"ר יהודה אימתי בזמן שהפירות צבורין ומונחין ושניהן עוררין עליהן אבל הפשילן בקופתו לאחוריו המע"ה: אמר לשולחני תן לי כו': וצריכא אי אשמעינן הא קמייטא בהך קא אמרי רבנן משום דפירי עבידי דמרקבי וכיון דמרקבי לא משהו ליה אבל מעות דלא מרקבי אימא מודו ליה לרבי יהודה ואי איתמר בהא קאמר רבי יהודה אבל בהך אימא מודה להו לרבנן צריכא: כשם שאמרו הפוגמת כתובתה [וכו'] וכן היתומים לא יפרעו: ממאן אילימא מלוה אבוהון שקיל בלא שבועה ואינהו בשבועה הכי קאמר וכן היתומים מן היתומים לא יפרעו אלא בשבועה רב ושמואל דאמרי תרוייהו לא שנו אלא שמת מלוה בחיי לוה אבל מת לוה בחיי מלוה כבר נתחייב מלוה לבני לוה שבועה ואין אדם מוריש שבועה לבניו שלחוה קמיה דר' אלעזר שבועה זו מה טיבה שלח להו יורשין נשבעין שבועת יורשין ונוטלין שלחוה בימי רבי אמי אמר כולי האי שלחי לה ואזלי אי אשכחינן בה טעמא מי לא שלחינן להו אלא אמר רבי אמי הואיל ואתא לידן נימא בה מילתא עמד בדין ומת כבר נתחייב מלוה לבני לוה שבועה ואין אדם מוריש שבועה לבניו לא עמד בדין ומת יורשין נשבעין שבועת יורשין ונוטלין מתקיף לה רב נחמן אטו בי דינא קא מחייבי ליה שבועה מעידנא דשכיב לוה איחייב ליה מלוה לבני לוה שבועה אלא אמר רב נחמן אי איתא לדרב ודשמואל איתא אי ליתא ליתא אלמא מספקא ליה והאמר רב יוסף בר מניומי עבד רב נחמן עובדא יחלוקו לדבריו דרבי מאיר קאמר וליה לא סבירא ליה מתיב רב אושעיא מתה יורשיה מזכירין את כתובתה עד עשרים וחמש שנים הכא במאי עסקינן שנשבעה ומתה תא שמע נשא ראשונה ומתה נשא שניה ומת הוא שניה ויורשיה קודמין ליורשי הראשונה ה"נ שנשבעה ומתה

ת"ש אבל יורשיו משביעין אותה ואת יורשיה ואת הבאין ברשותה אמר רב שמעי' לצדדין קתני אותה באלמנה ויורשיה בגרושה מתיב רב נתן בר הושעיא יפה כח הבן מכח האב

דף מח, ב גמרא שהבן גובה בין בשבועה ובין שלא בשבועה והאב אינו גובה אלא בשבועה היכי דמי דמת לזה בחיי מלוה וקתני שהבן גובה בין בשבועה ובין שלא בשבועה בשבועה שבועת יורשין שלא בשבועה כרשב"ג אמר רב יוסף הא מני בית שמאי היא דאמרי שטר העומד לגבות כגבוי דמי איקלע רב נחמן לסורא עול לגביה רב חסדא ורבה בר רב הונא אמרו ליה ליתי מר נעקרא להא דרב ושמואל אמר להו איכפלי ואתאי כל הני פרסי למעקרא להא דרב ושמואל אלא הבו דלא לוסף עלה כגון מאי דאמר רב פפא הפוגם את שטרו ומת יורשין נשבעין שבועת יורשין ונוטלין ההוא דשכיב ושבק ערבא סבר רב פפא למימר הא נמי דלא לוסף עלה הוא אמר ליה רב הונא בריה דרב יהושע לרב פפא אטו ערבא לאו בתר יתמי אזיל ההוא דשכיב ושבק אחא סבר רמי בר חמא למימר הא נמי דלא לוסף עלה הוא אמר ליה רבא מה לי שלא פקדני אבא ומה לי שלא פקדני אחי אמר רב חמא השתא דלא איתמר הלכתא לא כרב ושמואל ולא כרבי אלעזר האי דיינא דעבד כרב ושמואל עבד דעבד כרבי אלעזר עבד אמר רב פפא האי שטרא דיתמי לא מקרע קרעינן ליה ולא אגבוויי מגבינן ביה אגבוויי לא מגבינן ביה דלמא סבירא לן כרב ושמואל ומקרע לא קרעינן ליה דהאי דיינא דעבד כרבי אלעזר עבד ההוא דיינא דעבד כרבי אלעזר הוה צורבא מרבנן במתיה אמר ליה אייתינה איגרתא ממערבא דלית הלכתא כרבי אלעזר אמר ליה לכי תייתי אתא לקמיה דרב חמא א"ל האי דיינא דעבד כרבי אלעזר עבד: ואלו נשבעין: אטו בשופטני עסקינן הכי קאמר ואלו נשבעין שלא בטענת ברי אלא בטענת שמא השותפין והאריסין תנא בן בית שאמרו לא שנכנס ויוצא ברגליו אלא מכניס לו פועלין ומוציא לו פועלין מכניס לו פירות ומוציא לו פירות ומאי שנא הני משום דמורו בה התירא אמר רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן והוא שיש טענה בינייהו שתי כסף כמאן כשמואל והתני רבי חייא לסיועיה לרב אימא כפירת טענה כרב: חלקו השותפין והאריסין: איבעיא להו מהו לגלגל בדרבנן ת"ש לזה הימנו ערב שביעית ולמוצאי שביעית נעשה לו שותף או אריס אין מגלגלין טעמא דלוה הימנו ערב שביעית דאתיא שביעית אפקעתיה הא שאר שני שבוע מגלגלין לא תימא הא שאר שני שבוע מגלגלין אלא אימא נעשה לו שותף או אריס ערב שביעית ולמוצאי שביעית לזה הימנו מגלגלין הא בהדיא קתני לה נעשה לו שותף או אריס ערב שביעית ולמוצאי שביעית לזה הימנו מגלגלין ש"מ מגלגלין בדרבנן ש"מ אמר רב הונא

דף מט, א גמרא לכל מגלגלין חוץ משכיר שאין מגלגלין רב חסדא אמר לכל אין מקילין חוץ משכיר דמקילין מאי בינייהו איכא בינייהו לפתוח לו: והשביעית משמטת כו': מנה"מ אמר רב גידל אמר רב דאמר קרא (דברים טו) וזה דבר השמטה ואפילו דיבור משמטת:

מסכת שבועות פרק ח

שהדיינין משביעין אותה אין בה משום שבועת ביטוי שנאמר (ויקרא ה) או נפש כי תשבע לבטא בשפתים מעצמו כדר"ל דאמר ר"ל כי משתמש בארבע לשונות אי דלמא אלא דהא ר"א אומר כולן פטורין משבועת שומרין וחייבין משום שבועת ביטוי חוץ מאיני יודע מה אתה סח דשואל וגניבה ואבידה דנושא שכר ושבושכר שהוא חייב שהרי כפרו ממון:

מסכת עבודה זרה פרק א

דף ב,א משנה לפני אידיהן של <עובדי כוכבים> {גוים} שלשה ימים אסור לשאת ולתת עמהם להשאילן ולשאול מהן להלוותן וללוות מהן לפורען ולפרוע מהן רבי יהודה אומר נפרעין מהן מפני שמיצר הוא לו אמרו לו אע"פ שמיצר הוא עכשיו שמח הוא לאחר זמן: **דף ב,א גמרא** רב ושמואל חד תני אידיהן וחד תני עידיהן מאן דתני אידיהן לא משתבש ומאן דתני עידיהן לא משתבש מאן דתני אידיהן לא משתבש דכתיב (דברים לב) כי קרוב יום אידם ומאן דתני עידיהן לא משתבש דכתיב (ישעיהו מג) יתנו עידיהם ויצדקו ומאן דתני אידיהן מאי טעמא לא תני עידיהן אמר לך תברא עדיף ומאן דתני עידיהן מאי טעמא לא תני אידיהן אמר לך מאן קא גרים להו תברא עדות שהעידו בעצמן הלכך עדות עדיפא והאי יתנו עידיהם ויצדקו <בעובדי כוכבים> {בגוים} כתיב הא בישראל כתיב דאמר ריב"ל כל מצות שישראל עושין בעולם הזה באות ומעידות להם לעוה"ב שנאמר יתנו עידיהם ויצדקו אלו ישראל ישמעו ויאמרו אמת אלו <עובדי כוכבים> {הגוים} אלא אמר רב הונא בריה דרב יהושע מאן דאמר עידיהן מהכא (ישעיהו מד) יוצרי פסל כולם תוהו וחמודיהם בל יועילו ועידיהם המה דרש ר' חנינא בר פפא ואיתימא ר' שמלאי לעתיד לבא מביא הקדוש ברוך הוא ס"ת [ומניחן] בחיקו ואומר למי שעסק בה יבא ויטול שכרו מיד מתקבצין ובאין <עובדי כוכבים> {כל האומות} בערבוביא שנאמר (ישעיהו מג) כל הגוים נקבצו יחדו [וגו'] אמר להם הקדוש ברוך הוא אל תכנסו לפני בערבוביא אלא תכנס כל אומה ואומה

דף ב,ב גמרא וסופריה שנאמר (ישעיהו מג) ויאספו לאומים ואין לאום אלא מלכות שנאמר (בראשית כה) ולאום מלאום יאמץ ומי איכא ערבוביא קמי הקב"ה אלא כי היכי דלא ליערבבו אינהו [בהדי הדדי] דלישמעו מאי דאמר להו [מיד] נכנסה לפניו מלכות רומי תחלה מ"ט משום דחשיבא ומנלן דחשיבא דכתי' (דניאל ז) ותאכל כל ארעא ותדושינה ותדוקינה אמר רבי יוחנן זו רומי חייבת שטבעה יצא בכל העולם ומנא לן דמאן דחשיב עייל ברישא כדרב חסדא דאמר רב חסדא מלך וצבור מלך נכנס תחלה לדין שנאמר (מלכים א ה) לעשות משפט עבדו ומשפט עמו ישראל [וגו'] וטעמא מאי איבעית אימא לאו אורח ארעא למיתב מלכא מאבראי ואיבעית אימא מקמי דליפוש חרון אף אמר להם הקב"ה במאי עסקתם אומרים לפניו רבש"ע הרבה שווקים תקנינו הרבה מרחצאות עשינו הרבה כסף וזהב הרבינו וכולם לא עשינו אלא בשביל ישראל כדי שיתעסקו בתורה אמר להם הקב"ה שוטים שבעולם כל מה שעשיתם לצורך עצמכם עשיתם תקנתם שווקים להושיב בהן זונות מרחצאות לעדן בהן עצמכם כסף וזהב שלי הוא שנאמר (חגיי

(ב) לי הכסף ולי הזהב נאם ה' צבאות כלום יש בכם מגיד זאת [שנאמר מי בכם יגיד זאת] ואין זאת אלא תורה שנאמר (דברים ד) וזאת התורה אשר שם משה מיד יצאו בפחי נפש יצאת מלכות רומי ונכנסה מלכות פרס אחריה מ"ט דהא חשיבא בתרה ומנלן דכתיב (דניאל ז) וארו חיוא אחרי תנינא דמיא לדוב ותני רב יוסף אלו פרסיים שאוכלין ושותין כדוב ומסורבלין [בשר] כדוב ומגדלין שער כדוב ואין להם מנוחה כדוב אמר להם הקב"ה במאי עסקתם אומרים לפניו רבש"ע הרבה גשרים גשרנו הרבה כרכים כבשנו הרבה מלחמות עשינו וכולם לא עשינו אלא בשביל ישראל כדי שיתעסקו בתורה אמר להם הקב"ה כל מה שעשיתם לצורך עצמכם עשיתם תקנתם גשרים ליטול מהם מכס כרכים לעשות בהם אנגריא מלחמות אני עשיתי שנאמר (שמות טו) ה' איש מלחמה כלום יש בכם מגיד זאת שנאמר (ישעיהו מג) מי בכם יגיד זאת ואין זאת אלא תורה שנאמר וזאת התורה אשר שם משה מיד יצאו מלפניו בפחי נפש וכי מאחר דחזית מלכות פרס למלכות רומי דלא מהניא ולא מידי מאי טעמא עיילא אמרי אינהו סתרי בית המקדש ואנן בנינן וכן לכל אומה ואומה וכי מאחר דחזו לקמאי דלא מהני ולא מידי מ"ט עיילי סברי הנך אישתעבדו בהו בישראל ואנן לא שעבדנו בישראל מאי שנא הני דחשיבי ומאי שנא הני דלא חשיבי להו משום דהנך משכי במלכותייהו עד דאתי משיחא אומרים לפניו רבש"ע כלום נתת לנו ולא קיבלנוה ומי מצי למימר הכי והכתי' (דברים לג) ויאמר ה' מסיני בא וזרח משעיר למו וכתיב (חבקוק ג) אלוה מתימן יבוא וגו' מאי בעי בשעיר ומאי בעי בפארן א"ר יוחנן מלמד שהחזירה הקב"ה על כל אומה ולשון ולא קבלוה עד שבא אצל ישראל וקבלוה אלא הכי אמרי כלום קיבלנוה ולא קיימנוה ועל דא תברתהון אמאי לא קבלתוה אלא כך אומרים לפניו רבש"ע כלום כפית עלינו הר כגיגית ולא קבלנוה כמו שעשית לישראל דכתיב (שמות יט) ויתיצבו בתחתית ההר ואמר רב דימי בר חמא מלמד שכפה הקב"ה הר כגיגית על ישראל ואמר להם אם אתם מקבלין את התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם מיד אומר להם הקב"ה הראשונות ישמיעונו שנא' (ישעיהו מג) וראשונות ישמיעונו שבע מצות שקיבלתם היכן קיימתם ומנלן דלא קיימום דתני רב יוסף (חבקוק ג) עמד וימודד ארץ ראה ויתר גוים מאי ראה ראה ז' מצות שקבלו עליהן בני נח ולא קיימום כיון שלא קיימום עמד והתירן להן איתגורי איתגור א"כ מצינו חוטא נשכר אמר מר בריה דרבינא

דף ג,א גמרא לומר שאף על פי שמקיימין אותן אין מקבלין עליהם שכר ולא והתניא היה רבי מאיר אומר מנין שאפילו <עובד כוכבים> {גוי} ועוסק בתורה שהוא ככהן גדול תלמוד לומר (ויקרא יח) אשר יעשה אותם האדם וחי בהם כהנים ליום וישראלים לא נאמר אלא האדם הא למדת שאפילו <עובד כוכבים> {גוי} ועוסק בתורה הרי הוא ככהן גדול אלא לומר לך שאין מקבלין עליהם שכר כמצווה ועושה אלא כמי שאינו מצווה ועושה דאמר ר' חנינא גדול המצווה ועושה יותר משאינו מצווה ועושה [אלא כך] אומרים [העובדי כוכבים] <{}> לפני [הקב"ה] רבש"ע ישראל שקיבלוה היכן קיימוה אמר להם הקב"ה אני מעיד בהם שקיימו את התורה [כולה] אומרים לפניו רבש"ע כלום יש אב שמעיד על בנו דכתיב (שמות ד) בני בכורי ישראל אמר להם הקב"ה שמים וארץ יעידו בהם שקיימו את התורה כולה אומרים לפניו רבש"ע שמים וארץ נוגעין בעדותן שנאמ' (ירמיהו לג) אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמתי <דאר"ש> [ואר"ש] בן לקיש מאי דכתיב (בראשית א) ויהי ערב ויהי בקר יום הששי מלמד שהתנה הקב"ה

עם מעשה בראשית ואמר אם ישראל מקבלין את תורתי מוטב ואם לאו אני אחזיר אתכם לתוהו ובוהו <והיינו דאמר חזקיה> [ואמר חזקיה] מאי דכתיב (תהילים עו) משמים השמעת דין ארץ יראה ושקטה אם יראה למה שקטה ואם שקטה למה יראה אלא בתחלה יראה ולבסוף שקטה אמר להם הקב"ה מכם יבאו ויעידו בהן בישראל שקיימו את התורה כולה יבא נמרוד ויעיד באברהם שלא עבד <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} יבא לבן ויעיד ביעקב שלא נחשד על הגזל תבא אשת פוטיפרע ותעיד ביוסף שלא נחשד על העבירה יבא נבוכד נצר ויעיד בחנניה מישאל ועזריה שלא השתחוו לצלם יבא דריוש ויעיד בדניאל שלא ביטל את התפלה יבא בלדד השוחי וצופר הנעמתי ואלפיז התימני <ואליהו בן ברכאל הבוזי> ויעידו בהם בישראל שקיימו את כל התורה כולה שנאמר (ישעיהו מג) יתנו עידיהם ויצדקו אמרו לפניו רבש"ע תנה לנו מראש ונעשנה אמר להן הקב"ה שוטים שבעולם מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת מי שלא טרח בערב שבת מהיכן יאכל בשבת אלא אף על פי כן מצוה קלה יש לי וסוכה שמה לכו ועשו אותה ומי מצית אמרת הכי והא אמר רבי יהושע בן לוי מאי דכתיב (דברים ז) אשר אנכי מצוך היום היום לעשותם ולא למחר לעשותם היום לעשותם ולא היום ליטול שכר אלא שאין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו ואמאי קרי ליה מצוה קלה משום דלית ביה חסרון כיס מיד כל אחד [ואחד] נוטל והולך ועושה סוכה בראש גגו והקדוש ברוך הוא מקדיר עליהם חמה בתקופת תמוז וכל אחד ואחד מבעט בסוכתו ויוצא שנאמר (תהילים ב) ננתקה את מוסרותימו ונשליכה ממנו עבותימו מקדיר והא אמרת אין הקדוש ברוך הוא בא בטרוניא עם בריותיו משום דישראל נמי זימני

דף ג,ב גמרא דמשכא להו תקופת תמוז עד חגא והוי להו צערא והאמר רבא מצטער פטור מן הסוכה נהי דפטור בעוטי מי מבעטי מיד הקב"ה יושב ומשחק עליהן שנאמר (תהילים ב) יושב בשמים ישחק וגו' א"ר יצחק אין שחוק לפני הקב"ה אלא אותו היום בלבד איכא דמתני להא דרבי יצחק אהא דתניא רבי יוסי אומר לעתיד לבא באין <עובדי כוכבים> {גוים} ומתגייירין ומי מקבלינן מינייהו והתניא אין מקבלין גרים לימות המשיח כיוצא בו לא קבלו גרים לא בימי דוד ולא בימי שלמה אלא שנעשו גרים גרורים ומניחין תפילין בראשיהן תפילין בזרועותיהם ציצית בבגדיהם מזוזה בפתחיהם כיון שרואין מלחמת גוג ומגוג אומר להן על מה באתם אומרים לו על ה' ועל משיחו שנאמר (תהילים ב) למה רגשו גוים ולאומים יהגו ריק [וגו'] וכל אחד מנתק מצותו והולך שנאמר (תהילים ב) ננתקה את מוסרותימו [וגו'] והקב"ה יושב ומשחק שנאמר יושב בשמים ישחק [וגו'] א"ר יצחק אין לו להקב"ה שחוק אלא אותו היום בלבד איני והא אמר רב יהודה אמר רב שתים עשרה שעות הוי היום שלש הראשונות הקב"ה יושב ועוסק בתורה שניות יושב ודן את כל העולם כולו כיון שרואה שנתחייב עולם כלייה עומד מכסא הדין ויושב על כסא רחמים שלישיות יושב וזן את כל העולם כולו מקרני ראמים עד ביצי כנים רביעיות יושב ומשחק עם לויתן שנאמר (תהילים קד) לויתן זה יצרת לשחק בו אמר רב נחמן בר יצחק עם בריותיו משחק ועל בריותיו אינו משחק אלא אותו היום בלבד א"ל רב אחא לרב נחמן בר יצחק מיום שחרב בית המקדש אין שחוק להקב"ה ומנלן דליכא שחוק אילימא מדכתיב (ישעיהו כב) ויקרא ה' אלהים צבאות ביום ההוא לבכי ולמספד ולקרחה וגו' דלמא ההוא יומא ותו לא אלא דכתיב (תהילים קלז) אם אשכחך ירושלם תשכח ימיני תדבק לשוני לחכי אם לא אזכרכי דלמא שכחה הוא דליכא אבל שחוק מיהא איכא אלא

מהא (ישעיהו מב) החשיתי מעולם אחריש אתאפק וגו' ברביעיות מאי עביד יושב ומלמד תינוקות של בית רבן תורה שנאמר (ישעיהו כח) את מי יורה דעה ואת מי יבין שמועה גמולי מחלב עתיקי משדים למי יורה דעה ולמי יבין שמועה לגמולי מחלב ולעתיקי משדים ומעיקרא מאן הוה מיגמר להו איבעית אימא מיטטרון ואיבעית אימא הא והא עביד ובליליא מאי עביד איבעית אימא מעין ימא ואיבעית אימא רוכב על כרוב קל שלו ושט בשמונה עשר אלף עולמות שנאמר (תהילים סח) רכב אלהים רבותים אלפי שנאן אל תקרי שנאן אלא שאינן ואיבעית אימא יושב ושומע שירה מפי חיות שנאמר (תהילים מב) יומם יצוה ה' חסדו ובלילה שירו עמי אמר רבי לוי כל הפוסק מדברי תורה ועוסק בדברי שיחה מאכילין לו גחלי רתמים שנאמר (איוב ל) הקוטפים מלוח עלי שיח ושורש רתמים לחמם אמר ריש לקיש כל העוסק בתורה בלילה הקב"ה מושך עליו חוט של חסד ביום שנאמר יומם יצוה ה' חסדו ובלילה שירו עמי מה טעם יומם יצוה ה' חסדו משום דבלילה שירו עמי איכא דאמרי אמר ר"ל כל העוסק בתורה בעולם הזה הדומה ללילה הקב"ה מושך עליו חוט של חסד בעולם הבא הדומה ליום שנאמר יומם יצוה ה' חסדו [וגו'] אמר רב יהודה אמר שמואל מאי דכתיב (חבקוק א) ותעשה אדם כדגי הים כרמש לא מושל בו למה נמשלו בני אדם כדגי הים לומר לך מה דגים שבים כיון שעולין ליבשה מיד מתים אף בני אדם כיון שפורשין מדברי תורה ומן המצות מיד מתים דבר אחר מה דגים שבים כיון שקדרה עליהם חמה מיד מתים כך בני אדם כיון שקדרה עליהם חמה מיד מתים איבעית אימא בעולם הזה ואיבעית אימא לעולם הבא איבעית אימא בעולם הזה כדר' חנינא דא"ר חנינא הכל בידי שמים חוץ מצנים פחים שנאמר (משלי כב) צנים פחים בדרך עקש שומר נפשו ירחק מהם ואיבעית אימא לעולם הבא כדרשב"ל דאמר רבי שמעון בן לקיש אין גיהנם לעתיד לבא אלא הקדוש ברוך הוא מוציא חמה מנרתיקה ומקדיר רשעים נידונין בה וצדיקים מתרפאין בה רשעים נידונין

דף ד, א גמרא בה דכתיב (מלאכי ג) [כי] הנה היום בא בוער כתנור והיו כל זדים וכל עושה רשעה קש ולהט אותם היום הבא אמר ה' צבאות אשר לא יעזוב להם שורש וענף לא שורש בעולם הזה ולא ענף לעולם הבא צדיקים מתרפאין בה דכתיב (מלאכי ג) וזרחה לכם יראי שמי שמש צדקה ומרפא בכנפיה וגו' ולא עוד אלא שמתעדנין בה שנאמר (מלאכי ג) ויצאתם ופשתם כעגלי מרבק דבר אחר מה דגים שבים כל הגדול מחבירו בולע את חבירו אף בני אדם אלמלא מוראה של מלכות כל הגדול מחבירו בולע את חבירו והיינו דתנן רבי חנינא סגן הכהנים אומר הוי מתפלל בשלומה של מלכות שאלמלא מוראה של מלכות איש את רעהו חיים בלעו רב חנינא בר פפא רמי כתיב (איוב לז) שדי לא מצאנוהו שגיא כח וכתיב (תהילים קמז) גדול אדונינו ורב כח וכתיב (שמות טו) ימינך ה' נאדרי בכח לא קשיא כאן בשעת הדין כאן בשעת מלחמה רבי חמא בר' חנינא רמי כתיב (ישעיהו כז) חימה אין לי וכתיב (נחום א) נוקם ה' ובעל חימה לא קשיא כאן בישראל כאן <בעובדי כוכבים> {באומות העולם} רב חנינא בר פפא אמר חימה אין לי שכבר נשבעתי מי יתנני שלא נשבעתי אהיה שמיר ושית וגו' והיינו דאמר רבי אלכסנדר רמי מאי דכתיב (זכריה יב) והיה ביום ההוא אבקש להשמיד את כל הגוים אבקש ממי אמר הקב"ה אבקש בניגני שלהם אם יש להם זכות אפדם ואם לאו אשמידם והיינו דאמר רבא מאי דכתיב (איוב ל) אך לא בעי ישלח יד אם בפידו להן שוע אמר להן הקב"ה לישראל כשאני דן את ישראל אין אני דן אותם <כעובדי כוכבים> {כגוים} דכתיב (יחזקאל כא) עוה עוה עוה

אשימנה וגו' אלא אני נפרע מהן כפיך של תרנגולת דבר אחר אפילו אין ישראל עושין מצוה לפני כי אם מעט כפיך של תרנגולין שמנקרין באשפה אני מצרפן לחשבון גדול [שנאמר אם בפידו] להן שוע [דבר אחר] בשכר שמשוועין לפני אני מושיע אותם והיינו דאמר ר' אבא מאי דכתיב (הושע ז) ואנכי אפדם והמה דברו עלי כזבים אני אמרתי אפדם בממונם בעוה"ז כדי שיזכו לעולם הבא והמה דברו עלי כזבים והיינו דאמר רב פפי משמיה דרבא מאי דכתיב (הושע ז) ואני יסרתי חזקתי זרועותם ואלי יחשבו רע אמר הקב"ה אני אמרתי איסרם ביסורין בעולם הזה כדי שיחזקו זרועותם לעוה"ב ואלי יחשבו רע משתבח להו ר' אבהו למיני ברב ספרא דאדם גדול הוא שבקו ליה מיכסא דתליסר שנין יומא חד אשכחוהו אמרו ליה כתיב (עמוס ג) רק אתכם ידעתי מכל משפחות האדמה על כן אפקוד עליכם את כל עונותיכם מאן דאית ליה סיסיא ברחמיה מסיק ליה אישת יק ולא אמר להו ולא מידי רמו ליה סודרא בצואריה וקא מצערו ליה אתא רבי אבהו אשכחינהו אמר להו אמאי מצעריתו ליה אמרו ליה ולא אמרת לן דאדם גדול הוא [ולא ידע למימר לן פירושא דהאי פסוקא] אמר להו אימר דאמרי לכו בתנאי בקראי מי אמרי לכו אמרו ליה מ"ש אתון דידעיתון אמר להו אנן דשכיחינן גביכון רמינן אנפשינן ומעיינן אינהו לא מעייני אמרו ליה לימא לן את אמר להו אמשול לכם משל למה"ד לאדם שנושה משני בנ"א אחד אוהבו ואחד שונאו אוהבו נפרע ממנו מעט שונאו נפרע ממנו בבית אחת א"ר אבא בר כהנא מאי דכתיב (בראשית יח) חלילה לך מעשות כדבר הזה להמית צדיק עם רשע אמר אברהם לפני הקב"ה רבש"ע חולין הוא מעשות כדבר הזה להמית צדיק עם רשע ולא והכתיב (יחזקאל כא) והכרתי ממך צדיק ורשע בצדיק שאינו גמור אבל בצדיק גמור לא והכתיב (יחזקאל ט) וממקדשי תחלו ותני רב יוסף אל תקרי ממקדשי אלא ממקודשי אלו בני אדם שקיימו את התורה מאל"ף ועד תי"ו התם נמי כיון שהיה בידם למחות ולא מיחו הוו להו כצדיקים שאינן גמורים רב פפא רמי כתיב (תהילים ז) אל זועם בכל יום וכתוב (נחום א) לפני זעמו מי יעמוד לא קשיא כאן ביחיד כאן בצבור ת"ר אל זועם בכל יום וכמה זעמו רגע וכמה רגע אחת מחמש ריבוא ושלשת אלפים ושמונה מאות וארבעים ושמונה בשעה זו היא רגע ואין כל בריה יכולה לכויין אותה רגע חוץ מבלעם הרשע דכתיב ביה

דף ד,ב גמרא (במדבר כד) ויודע דעת עליון אפשר דעת בהמתו לא הוה ידע דעת עליון מי הוה ידע מאי דעת בהמתו לא הוה ידע בעידנא דחזו ליה דהוה רכיב אחמריה אמרו ליה מאי טעמא לא רכבתא אסוסיא אמר להו ברטיבא שדאי ליה מיד ותאמר האתון הלא אנכי אתונך אמר לה לטעינא בעלמא אמרה ליה אשר רכבת עלי אמר לה אקראי בעלמא אמרה ליה מעודך ועד היום הזה ולא עוד אלא שאני עושה לך רכיבות ביום ואישות בלילה כתיב הכא ההסכן הסכנתי וכתוב התם ותהי לו סוכנת אלא מאי ויודע דעת עליון שהיה יודע לכויין אותה שעה שהקב"ה כועס בה והיינו דקאמר להו נביא (מיכה ו) עמי זכר נא מה יעץ בלק מלך מואב ומה ענה אותו בלעם בן בעור מן השטים ועד הגלגל למען דעת צדקות ה' א"ר אלעזר אמר להן הקב"ה לישראל עמי ראו כמה צדקות עשיתי עמכם שלא כעסתי עליכם כל אותן הימים שאם כעסתי עליכם לא נשתייר <מעובדי כוכבים> { משונאיהם של ישראל שריד ופליט והיינו דקאמר ליה בלעם לבלק (במדבר כג) מה אקב לא קבה אל ומה אזעם לא זעם ה' וכמה זעמו רגע וכמה רגע אמר אמיתמא רבינא רגע כמימריה ומנלן דרגע הוה ריתחיה דכתיב (תהילים ל) כי רגע באפו חיים ברצונו ואיבעית

אימא מהכא (ישעיהו כו) חבי כמעט רגע עד יעבור זעם אימת רתח אמר אביי בתלת שעי קמייתא כי חיורא כרבלתא דתרנגולא כל שעתא ושעתא מחוור חיורא כל שעתא אית ביה סורייקי סומקי ההיא שעתא לית ביה סורייקי סומקי רבי יהושע בן לוי הוה מצער ליה ההוא מינא [בקראי יומא חד] נקט תרנגולא [ואוקמיה בין כרעיה דערסא] ועיין ביה סבר כי מטא ההיא שעתא אלטייה כי מטא ההיא שעתא נימנמ אמר שמע מינה לאו אורח ארעא למיעבד הכי [ורחמיו על כל מעשיו כתיב] וכתיב (משלי יז) גם ענוש לצדיק לא טוב תנא משמיה דר"מ בשעה שהמלכים מניחין כתריהן בראשיהן ומשתחווין לחמה מיד כועס [הקב"ה] אמר רב יוסף לא ליצלי איניש צלותא דמוספי בתלת שעי קמייתא דיומא ביומא קמא דריש שתא ביחיד דלמא כיון דמפקיד דינא דלמא מעייני בעובדיה ודחפו ליה מידחי אי הכי דצבור נמי דצבור נפישא זכותיה אי הכי דיחיד דצפרא נמי לא כיון דאיכא צבורא דקא מצלו לא קא מדחי והא אמרת שלש ראשונות הקב"ה יושב ועוסק בתורה איפוך ואיבעית אימא לעולם לא תיפוך תורה דכתיב בה אמת דכתיב (משלי כג) אמת קנה ואל תמכור אין הקב"ה עושה לפנים משורת הדין דין דלא כתיב ביה אמת הקב"ה עושה לפנים משורת הדין: <יום מעיד טרף בעגל סימן>: גופא אמר רבי יהושע בן לוי מאי דכתיב (דברים ז) אשר אנכי מצוך היום לעשותם היום ולא למחר לעשותם היום לעשותם ולא היום ליטול שכרן אמר רבי יהושע בן לוי כל מצות שישראל עושין בעולם הזה באות ומעידות אותם לעולם הבא שנאמר (ישעיהו מג) יתנו עידיהם ויצדקו ישמעו ויאמרו אמת יתנו עידיהם ויצדקו אלו ישראל ישמעו ויאמרו אמת אלו <עובדי כוכבים> {הגוים} ואמר רבי יהושע בן לוי כל מצות שישראל עושין בעולם הזה באות וטורפות אותם <לעובדי כוכבים> {לגוים} לעולם הבא על פניהם שנאמר (דברים ד) ושמרתם ועשיתם כי היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים נגד העמים לא נאמר אלא לעיני העמים מלמד שבאות וטורפות <לעובדי כוכבים> {לגוים} על פניהם לעוה"ב וא"ר יהושע בן לוי לא עשו ישראל את העגל אלא ליתן פתחון פה לבעלי תשובה שנאמר (דברים ה) מי יתן והיה לבבם זה להם ליראה אותי כל הימים וגו' והיינו דא"ר יוחנן משום ר"ש בן יוחאי לא דוד ראוי לאותו מעשה ולא ישראל ראוי לאותו מעשה לא דוד ראוי לאותו מעשה דכתיב (תהילים קט) ולבי חלל בקרבי ולא ישראל ראוי לאותו מעשה דכתיב מי יתן והיה לבבם זה להם ליראה אותי כל הימים אלא למה עשו

דף ה,א גמרא לומר לך שאם חטא יחיד אומרים לו כלך אצל יחיד ואם חטאו צבור אומרים <לו כלך> [להו לכו] אצל צבור וצריכא דאי אשמועינן יחיד משום דלא מפרסם חטאיה אבל צבור דמפרסם חטאיהו אימא לא ואי אשמועינן צבור משום דנפיש רחמייהו אבל יחיד דלא אלימא זכותיה אימא לא צריכא והיינו דרבי שמואל בר נחמני א"ר יונתן מאי דכתיב (שמואל ב כג) נאם דוד בן ישי ונאם הגבר הוקם על נאם דוד בן ישי שהקים עולה של תשובה וא"ר שמואל בר נחמני אמר ר' יונתן כל העושה מצוה אחת בעולם הזה מקדמתו והולכת לפניו לעולם הבא שנאמר (ישעיהו נח) והלך לפניך צדקך וכבוד ה' יאספך וכל העובר עבירה אחת מלפפתו ומוליכתו ליום הדין שנאמר (איוב ו) ילפתו ארחות דרכם וגו' ר"א אומר קשורה בו ככלב שנאמר (בראשית לט) ולא שמע אליה לשכב אצלה להיות עמה לשכב אצלה בעוה"ז להיות עמה בעוה"ב אמר ר"ל בואו ונחזיק טובה לאבותינו שאלמלא הן לא חטאו אנו לא באנו לעולם שנאמר (תהילים פב) אני אמרתי אלהים אתם ובני עליון כלכם חבלתם מעשיכם אכן כאדם תמותון וגו' למימרא

דאי לא חטאו לא הוו מולדו והכתיב (בראשית ט) ואתם פרו ורבו עד סיני בסיני נמי כתיב (דברים ה) לך אמור להם שובו לכם לאהליכם לשמחת עונה והכתיב (דברים ה) למען ייטב להם ולבניהם וגו' לאותן העומדים על הר סיני והאמר ר"ל מאי דכתיב (בראשית ה) זה ספר תולדות אדם וגו' וכי ספר היה לו לאדם הראשון מלמד שהראה לו הקב"ה לאדם הראשון דור דור ודורשיו דור דור וחכמיו דור דור ופרנסיו כיון שהגיע לדורו של ר"ע שמח בתורתו ונתעצב במיתתו אמר (תהילים קלט) ולי מה יקרו רעיך אל [וגו'] וא"ר יוסי אין בן דוד בא עד שיכלו נשמות שבגוף שנאמר (ישעיהו נז) [כי לא לעולם אריב ולא לנצח אקצוף] כי רוח מלפני יעטוף ונשמות אני עשיתי לא תימא אנו לא באנו לעולם אלא כמי שלא באנו לעולם למימרא דאי לא חטאו לא הוו מייתי והכתיב פרשת יבמות ופרשת נחלות על תנאי ומי כתיבי קראי על תנאי אין דהכי אמר רבי שמעון בן לקיש מאי דכתיב (בראשית א) ויהי ערב ויהי בקר יום הששי מלמד שהתנה הקב"ה עם מעשה בראשית ואמר אם מקבלין ישראל את התורה מוטב ואם לאו אחזיר אתכם לתוהו ובוהו מיתבי (דברים ה) מי יתן והיה לבבם זה להם לבטל מהם מלאך המות א"א שכבר נגזרה גזרה הא לא קיבלו ישראל את התורה אלא כדי שלא תהא אומה ולשון שולטת בהן שנאמר (דברים ה) למען ייטב להם ולבניהם עד עולם הוא דאמר כי האי תנא דתניא רבי יוסי אומר לא קיבלו ישראל את התורה אלא כדי שלא יהא מלאך המות שולט בהן שנאמר (תהילים פב) אני אמרתי אלהים אתם ובני עליון כלכם חבלתם מעשיכם אכן כאדם תמותון ורבי יוסי נמי הכתיב למען ייטב להם ולבניהם עד עולם טובה הוא דהויא הא מיתה איכא >רבי יוסי< אמר לך כיון דליכא מיתה אין לך טובה גדולה מזו ות"ק נמי הכתיב אכן כאדם תמותון מאי מיתה עניות דאמר מר ארבעה חשובים כמתים אלו הן עני סומא ומצורע ומי שאין לו בנים עני דכתיב (שמות ד) כי מתו כל האנשים ומאן נינהו דתן ואבירם ומי מתו מיהוי הוו אלא שירדו מנכסיהם סומא דכתיב (איכה ג) במחשכים הושיבני כמתי עולם מצורע דכתיב (במדבר יב) אל נא תהי כמת ומי שאין לו בנים דכתיב (בראשית ל) הבה לי בנים ואם אין מתה אנכי תנו רבנן (ויקרא כו) אם בחקתי תלכו אין אם אלא לשון תחנונים וכן הוא אומר (תהילים פא) לו עמי שומע לי [וגו'] כמעט אויביהם אכניע ואומר (ישעיהו מח) לו הקשבת למצותי ויהי כנהר שלומך וגו' ויהי כחול זרעך וצאצאי מעיך וגו' תנו רבנן (דברים ה) מי יתן והיה לבבם זה להם אמר להן משה לישראל כפויי טובה בני כפויי טובה בשעה שאמר הקדוש ברוך הוא לישראל מי יתן והיה לבבם זה להם היה להם לומר תן אתה כפויי טובה דכתיב (במדבר כא) ונפשנו קצה

דף ה,ב גמרא בלחם הקלוקל בני כפויי טובה דכתיב (בראשית ג) האשה אשר נתתה עמדי היא נתנה לי מן העץ ואוכל אף משה רבינו לא רמזה להן לישראל אלא לאחר ארבעים שנה שנאמר (דברים כט) ואולך אתכם במדבר ארבעים שנה וכתוב (דברים כט) ולא נתן ה' לכם לב וגו' אמר רבה ש"מ לא קאי איניש אדעתיה דרביה עד ארבעין שנין א"ר יוחנן משום רבי בנאה מאי דכתיב (ישעיהו לב) אשריכם זורעי על כל מים משלחי רגל השור והחמור אשריהם ישראל בזמן שעוסקין בתורה ובגמילות חסדים יצרם מסור בידם ואין הם מסורים ביד יצרם שנאמר אשריכם זורעי על כל מים ואין זריעה אלא צדקה שנאמר (הושע י) זרעו לכם לצדקה וקצרו לפי חסד ואין מים אלא תורה שנאמר (ישעיהו נה) הוי כל צמא לכו למים משלחי רגל השור והחמור תנא דבי אליהו לעולם ישים אדם עצמו על דברי תורה כשור לעול וכחמור למשאווי: ג' ימים אסור לשאת ולתת

עמהם וכו': ומי בעינן כולי האי והתנן בארבעה פרקים בשנה המוכר בהמה לחבירו צריך להודיעו אמה מכרתי לשחוט בתה מכרתי לשחוט ואלו הן עיו"ט האחרון של חג עיו"ט הראשון של פסח וערב עצרת וערב ר"ה וכדברי ר' יוסי הגלילי אף ערב יוה"כ בגליל התם דלאכילה סגיא בחד יומא הכא דלהקרבה בעינן תלתא יומי ולהקרבה סגי בתלתא יומי <והתנן> [והתניא] שואלין בהלכות הפסח קודם הפסח שלשים יום רשב"ג אומר שתי שבתות אנן דשכיחי מומין דפסלי אפילו בדוקין שבעין בעינן תלתין יומין אינהו דמחוסר אבר אית להו בתלתא יומי סגי דא"ר אלעזר מנין למחוסר אבר דאסור לבני נח דכתיב (בראשית ו) ומכל החי מכל בשר שנים מכל וגו' אמרה תורה הבא בהמה שחיין ראשי אברים שלה האי מיבעי ליה למעוטי טריפה דלא טריפה מלחיות זרע נפקא הניחא למאן דאמר טריפה אינה יולדת

דף ו,א גמרא אלא למ"ד טריפה יולדת מאי איכא למימר אמר קרא אתך בדומין לך ודלמא נח גופיה טריפה הוה תמים כתיב ביה ודלמא תמים בדרכיו היה צדיק כתיב ביה דלמא תמים בדרכיו צדיק במעשיו הוה לא ס"ד דנח גופיה טריפה הואי דאי ס"ד דנח טריפה הוה א"ל רחמנא כוותך עייל שלמין לא תעייל והשתא דנפקא ליה מאתך לחיות זרע ל"ל אי מאתך הוה אמינא לצוותא בעלמא ואפילו זקן ואפילו סריס כתב רחמנא זרע איבעיא להו שלשה ימים הן ואידיהן או דלמא הן בלא אידיהן ת"ש ר' ישמעאל אומר שלשה לפנייהם ושלשה לאחרייהן אסור אי ס"ד הן ואידיהן רבי ישמעאל יום אידיהן חשיב להו מעיקרא וחשיב להו לבסוף אידי דתנא שלשה לפנייהם תנא נמי שלשה לאחרייהם ת"ש דאמר רב תחליפא בר אבדימי אמר שמואל יום א' לדברי רבי ישמעאל לעולם אסור ואי ס"ד הן ואידיהן האיכא ארבעה וחמשה דשרי אליבא דרבי ישמעאל לא קמבעיא לי דהן בלא אידיהן כי קא מבעיא לי אליבא דרבנן מאי אמר רבינא ת"ש ואלו הן אידיהן של <עובדי כוכבים> {גוים} קלנדא סטרונייא וקרטסים ואמר רב חנין בר רבא קלנדא ח' ימים אחר תקופה סטרונייא שמונה ימים לפני תקופה וסימנך (תהילים קלט) אחר וקדם צרתני ואי סלקא דעתך הן ואידיהן עשרה הוו תנא כוליה קלנדא חד יומא הוא חשיב ליה אמר רב אשי ת"ש לפני אידיהן של <עובדי כוכבים> {גוים} שלשה ימים ואי ס"ד הן ואידיהן ליתני אידיהן של <עובדי כוכבים> {גוים} שלשה ימים וכי תימא האי דקתני לפני אידיהן למעוטי לאחר אידיהן ליתני אידם של <עובדי כוכבים> {גוים} ג' ימים לפנייהם אלא ש"מ הן בלא אידיהן ש"מ איבעיא להו משום הרווחה או דלמא משום (ויקרא יט) ולפני עור לא תתן מכשול למאי נפקא מינה דאית ליה בהמה לדידיה אי אמרת משום הרווחה הא קא מרווח ליה אי אמרת משום עור לא תתן מכשול הא אית ליה לדידיה וכי אית ליה לא עבר משום עור לא תתן מכשול והתניא אמר רבי נתן

דף ו,ב גמרא מנין שלא יושיט אדם כוס של יין לנזיר ואבר מן החי לבני נח ת"ל (ויקרא יט) ולפני עור לא תתן מכשול והא הכא דכי לא יהבינן ליה שקלי איהו וקעבר משום לפני עור לא תתן מכשול הב"ע דקאי בתרי עברי נהרא דיקא נמי דקתני לא יושיט ולא קתני לא יתן ש"מ איבעיא להו נשא ונתן מאי ר' יוחנן אמר נשא ונתן אסור ר"ל אמר נשא ונתן מותר איתיביה רבי יוחנן לריש לקיש אידיהן של <עובדי כוכבים> {גוים} נשא ונתן אסורין מאי לאו לפני אידיהן לא אידיהן דוקא א"ד איתיביה ר"ש בן לקיש לרבי יוחנן אידיהן של <עובדי כוכבים> {גוים} נשא ונתן אסור אידיהן אין לפני אידיהן לא תנא אידי ואידי אידיהן קרי ליה תניא כוותיה דר"ל כשאמרו אסור לשאת ולתת עמהם לא

אסרו אלא בדבר המתקיים אבל בדבר שאינו מתקיים לא ואפילו בדבר המתקיים נשא ונתן מותר תני רב זביד בדבי רבי אושעיא דבר שאין מתקיים מוכרין להם אבל אין לוקחין מהם ההוא מינאה דשדר ליה דינרא קיסרנאה לרבי יהודה נשיאה ביום אידו הוה יתיב ריש לקיש קמיה אמר היכי אעביד אשקליה אזיל ומודה לא אשקליה הויה ליה איבה א"ל ריש לקיש טול וזרוק אותו לבור בפניו אמר כל שכן דהויה ליה איבה כלאחר יד הוא דקאמינא: להשאילן ולשאול מהן כו': בשלמא להשאילן דקא מרווח להו אבל לשאול מהן מעוטי קא ממעט להו אמר אביי גזרה לשאול מהן אטו להשאילן רבא אמר כולה משום דאזיל ומודה הוא: להלוותם וללוות מהן: בשלמא להלוותם משום דקא מרווח להו אלא ללוות מהן אמאי אמר אביי גזרה ללוות מהן אטו להלוותם רבא אמר כולה משום דאזיל ומודה הוא: לפורען ולפרוע מהן כו': בשלמא לפורען משום דקא מרווח להו אלא לפורע מהן מעוטי ממעט להו אמר אביי גזירה לפורע מהן אטו לפורען רבא אמר כולה משום דאזיל ומודה הוא וצריכי דאי תנא לשאת ולתת עמהן משום דקא מרווח להו ואזיל ומודה אבל לשאול מהן דמעוטי קא ממעט להו שפיר דמי ואי תנא לשאול מהן משום דחשיבא ליה מילתא ואזיל ומודה אבל ללוות מהן צערא בעלמא אית ליה אמר תוב לא הדרי זוזי ואי תנא ללוות מהן משום דקאמר בעל כרחיה מיפרענא והשתא מיהא אזיל ומודה אבל ליפרע מהן דתו לא הדרי זוזי אימא צערא אית ליה ולא אזיל ומודה צריכא: רבי יהודה אומר נפרעין מהן כו': ולית ליה לרבי יהודה אף על פי שמיצר עכשיו שמח הוא לאחר זמן והתניא רבי יהודה אומר אשה לא תסוד במועד מפני שניווול הוא לה ומודה ר' יהודה בסיד שיכולה לקפלו במועד שטופלתו במועד אע"פ שמצירה עכשיו שמחה היא לאחר זמן אר"נ בר יצחק הנח להלכות מועד דכולהו מיצר עכשיו שמחה לאחר זמן רבינא אמר <עובד כוכבים> {גוי} לענין פרעון לעולם מיצר מתניתין דלא כר' יהושע בן קרחה דתניא ריב"ק אומר מלוה בשטר אין נפרעין מהן מלוה על פה נפרעין מהן מפני שהוא כמציל מידם יתיב רב יוסף אחוריה דר' אבא ויתיב רבי אבא קמיה דרב הונא ויתיב וקאמר הלכתא כרבי יהושע בן קרחה והלכתא כר' יהודה הלכתא כרבי יהושע הא דאמרן כר' יהודה דתניא הנותן צמר לצבע לצבוע לו אדם וצבעו שחור שחור וצבעו אדום **דף ז,א גמרא** ר"מ אומר נותן לו דמי צמרו רבי יהודה אומר אם השבח יתר על היציאה נותן לו את היציאה ואם היציאה יתירה על השבח נותן לו את השבח אהדרינהו רב יוסף לאפיה בשלמא הלכה כרבי יהושע בן קרחה איצטריך ס"ד אמינא יחיד ורבים הלכה כרבים קא משמע לן הלכה כיחיד אלא הלכה כרבי יהודה למה לי פשיטא דמחלוקת ואחר כך סתם הלכתא כסתם מחלוקת בבבא קמא וסתם בבבא מציעא דתנן כל המשנה ידו על התחתונה וכל החוזר בו ידו על התחתונה ורב הונא משום דאין סדר למשנה דאיכא למימר סתם תנא ברישא ואחר כך מחלוקת אי הכי כל מחלוקת ואחר כך סתם לימא אין סדר למשנה ורב הונא כי לא אמרינן אין סדר בחדא מסכת' בתרי מסכתי אמרינן ורב יוסף כולה נזיקין חדא מסכת' היא ואי בעית אימא משום דקתני לה גבי הלכתא פסיקתא כל המשנה ידו על התחתונה וכל החוזר בו ידו על התחתונה ת"ר לא יאמר אדם לחבירו הנראה שתעמוד עמי לערב רבי יהושע בן קרחה אומר אומר אדם לחבירו הנראה שתעמוד עמי לערב אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן הלכתא כרבי יהושע בן קרחה ת"ר הנשאל לחכם וטימא לא ישאל לחכם ויטהר לחכם ואסר לא ישאל לחכם ויתיר היו שנים אחד מטמא ואחד מטהר אחד אוסר ואחד מתיר אם היה אחד מהם גדול מחבירו בחכמה

ובמנין הלך אחריו ואם לאו הלך אחר המחמיר ר' יהושע בן קרחה אומר בשל תורה הלך אחר המחמיר בשל סופרים הלך אחר המיקל א"ר יוסף הלכתא כרבי יהושע בן קרחה ת"ר וכולן שחזרו בהן אין מקבלין אותן עולמית דברי ר"מ ר"י אומר חזרו בהן במטמוניות אין מקבלין אותן בפרהסיא מקבלין אותן א"ד עשו דבריהם במטמוניות מקבלין אותן

דף ז,ב גמרא בפרהסיא אין מקבלין אותן ר"ש ור' יהושע בן קרחה אומרים בין כך ובין כך מקבלין שנאמר (ירמיהו ג) שובו בנים שובבים א"ר יצחק איש כפר עכו א"ר יוחנן הלכתא כאותו הזוג:

דף ז,ב משנה רבי ישמעאל אומר שלשה לפנייהם ושלשה לאחרייהם אסור וחכ"א לפניי אידיהן אסור לאחרי אידיהן מותר:

דף ז,ב גמרא אמר רב תחליפא בר אבדימי אמר שמואל יום א' {נוצרי} לדברי ר' ישמעאל לעולם אסור: וחכ"א לפני אידיהן אסור לאחרי אידיהן מותר כו': חכמים היינו ת"ק הן בלא אידיהן איכא בינייהו תנא קמא סבר הן בלא אידיהן ורבנן בתראי סברי הן ואידיהן איבעית אימא נשא ונתן איכא בינייהו תנא קמא סבר נשא ונתן מותר ורבנן בתראי סברי נשא ונתן אסור ואיבעית אימא דשמואל איכא בינייהו דאמר שמואל בגולה אין אסור אלא יום אידם תנא קמא אית ליה דשמואל רבנן בתראי לית להו דשמואל איבעית אימא דנחום המדי איכא בינייהו דתניא נחום המדי אומר אינו אסור אלא יום אחד לפני אידיהן תנא קמא לית ליה דנחום המדי ורבנן בתראי אית להו דנחום המדי: גופא נחום המדי אומר אינו אסור אלא יום אחד לפני אידיהן אמרו לו נשתקע הדבר ולא נאמר והאיכא רבנן בתראי דקיימי כוותיה מאן חכמים נחום המדי הוא תניא אידך נחום המדי אומר מוכרין להן סוס זכר וזקן במלחמה אמרו לו נשתקע הדבר ולא נאמר והאיכא בן בתירא דקאי כוותיה דתנן בן בתירא מתיר בסוס בן בתירא לא מפליג בין זכרים לנקבות איהו מדקא מפליג בין זכרים לנקבות כרבנן סבירא ליה ולרבנן נשתקע הדבר ולא נאמר תניא נחום המדי אומר השבת מתעשר זרע וירק וזירין אמרו לו נשתקע הדבר ולא נאמר והאיכא ר"א דקאי כוותיה דתנן ר' אליעזר אומר השבת מתעשרת זרע וירק וזירין התם בדגנוניתא אמר ליה רב אחא בר מניומי לאביי גברא רבה אתא מאתרין כל מילתא דאמר אמרי ליה נשתקע הדבר ולא נאמר אמר איכא חדא דעבדינן כוותיה דתניא נחום המדי אומר שואל אדם צרכיו בשומע תפלה אמר בר מינה דההיא דתליא באשלי רברבי דתניא ר' אליעזר אומר שואל אדם צרכיו ואחר כך יתפלל שנאמר (תהילים קב) תפלה לעני כי יעטוף ולפני ה' ישפוך שיחו וגו' אין שיחה אלא תפלה שנאמר (בראשית כד) ויצא יצחק לשוח בשדה ר' יהושע אומר יתפלל ואח"כ ישאל צרכיו שנאמר (תהילים קמב) אשפוך לפניו שיחי צרתי לפניו אגיד ור"א נמי הכתיב אשפוך לפניו שיחי הכי קאמר אשפוך לפניו שיחי בזמן שצרתי לפניו אגיד ור' יהושע נמי הכתיב תפלה לעני כי יעטוף הכי קאמר אימתי תפלה לעני בזמן שלפני ה' ישפוך שיחו מכדי קראי לא כמר דייקי ולא כמר דייקי במאי קמיפלגי כדדריש ר' שמלאי [דדריש ר' שמלאי] לעולם יסדר אדם שבחו של מקום ואח"כ יתפלל מנלן ממשא רבינו דכתיב (דברים ג) ה' אלהים אתה החלות להראות את עבדך וגו' וכתיב בתריה אעברה נא ואראה את הארץ הטובה

דף ה,א גמרא רבי יהושע סבר ילפינן ממשא ור"א סבר לא ילפינן ממשא שאני משה דרב גובריה וחכ"א לא כדברי זה ולא כדברי זה אלא שואל אדם צרכיו בשומע תפלה

<אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה שואל אדם צרכיו בשומע תפלה> [אר"י א"ש הלכה כדברי חכמים] אמר רב יהודה בריה דרב שמואל בר שילת משמיה דרב אע"פ שאמרו שואל אדם צרכיו בשומע תפלה אבל אם בא לומר בסוף כל ברכה וברכה מעין כל ברכה וברכה אומר א"ר חייא בר אשי אמר רב אע"פ שאמרו שואל אדם צרכיו בשומע תפלה אם יש לו חולה בתוך ביתו אומר בברכת חולים ואם צריך לפרנסה אומר בברכת השנים אמר ר' יהושע בן לוי אע"פ שאמרו שואל אדם צרכיו בשומע תפלה אבל אם בא לומר אחר תפלתו אפילו כסדר יוה"כ אומר:

דף ח,א משנה ואלו אידיהן של <עובדי כוכבים> {גוים} קלנדא וסטרנורא וקרטיסים ויום גנוסיא של מלכיהם ויום הלידה ויום המיתה דברי רבי מאיר וחכמים אומרים כל מיתה שיש בה שריפה יש בה <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} ושאינן בה שריפה אין בה <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} אבל יום תגלחת זקנו ובלוריתו ויום שעלה בו מן הים ויום שיצא מבית האסורין <ועובד כוכבים> {וגוי} שעשה משתה לבנו אינו אסור אלא אותו היום ואותו האיש בלבד:

דף ח,א גמרא אמר רב חנן בר רבא קלנדא ח' ימים אחר תקופה סטרנורא ח' ימים לפני תקופה וסימנך (תהילים קלט) אחר וקדם צרתני וגו' ת"ר לפי שראה אדם הראשון יום שמתמעט והולך אמר אוי לי שמא בשביל שסרחתי עולם חשוך בעדי וחזור לתוהו ובוהו וזו היא מיתה שנקנסה עלי מן השמים עמד וישב ח' ימים בתענית [ובתפלה] כיון שראה תקופת טבת וראה יום שמאריך והולך אמר מנהגו של עולם הוא הלך ועשה שמונה ימים טובים לשנה האחרת עשאן לאלו ולאלו ימים טובים הוא קבעם לשם שמים והם קבעום לשם <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} בשלמא למ"ד בתשרי נברא העולם יומי זוטי חזא יומי אריכי אכתי לא חזא אלא למ"ד בניסן נברא העולם הא חזא ליה יומי זוטי ויומי אריכי [דהוי] זוטי כולי האי לא חזא ת"ר יום שנברא בו אדם הראשון כיון ששקעה עליו חמה אמר אוי לי שבשביל שסרחתי עולם חשוך בעדי ויחזור עולם לתוהו ובוהו וזו היא מיתה שנקנסה עלי מן השמים היה יושב [בתענית] ובוכה כל הלילה וחוה בוכה כנגדו כיון שעלה עמוד השחר אמר מנהגו של עולם הוא עמד והקריב שור שקרניו קודמין לפרסותיו שנאמר (תהילים סט) ותיטב לה' משור פר מקרין מפריס ואמר רב יהודה אמר שמואל שור שהקריב אדם הראשון קרן אחת היתה [לו] במצחו שנאמר ותיטב לה' משור פר מקרין מפריס תרתי משמע אמר רב נחמן בר יצחק מקרן כתיב <אמר> [בעי] רב מתנה רומי שעשתה קלנדא וכל העיירות הסמוכות לה משתעבדות לה אותן עיירות אסורות או מותרות רבי יהושע בן לוי אמר קלנדא אסורה לכל היא רבי יוחנן אמר אין אסורה אלא לעובדיה בלבד תנא כוותיה דר' יוחנן אע"פ שאמרו רומי עשתה קלנדא וכל עיירות הסמוכות לה משתעבדות לה היא עצמה אינה אסורה אלא לעובדיה בלבד סטרנליא וקרטיסים ויום גנוסיא של מלכיהם ויום שהומלך בו מלך לפניו אסור אחריו מותר <ועובד כוכבים> {וגוי} שעשה <בו> משתה לבנו אין אסור אלא אותו היום ואותו האיש אמר רב אשי אף אנן נמי תנינא דקתני יום תגלחת זקנו ובלוריתו ויום שעלה בו מן הים ויום שיצא בו מבית האסורין אין אסור אלא אותו היום בלבד ואותו האיש בשלמא אותו היום לאפוקי לפניו ולאחריו אלא אותו האיש לאפוקי מאי לאו לאפוקי משעבדיו ש"מ תניא רבי ישמעאל אומר ישראל שבחוצה לארץ עובדי <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} בטהרה הן כיצד <עובד כוכבים> {גוי} שעשה משתה לבנו וזימן כל היהודים

שבעירו אע"פ שאוכלין משלהן ושותין משלהן ושמש שלהן עומד לפניהם מעלה עליהם הכתוב כאילו אכלו מזבחי מתים שנאמר (שמות לד) וקרא לך ואכלת מזבחו ואימא עד דאכיל אמר רבא אם כן נימא קרא ואכלת מזבחו מאי וקרא לך משעת קריאה הלכך דף ה,ב גמרא כל תלתין יומין בין א"ל מחמת הלולא ובין לא א"ל מחמת הלולא אסור מכאן ואילך אי א"ל מחמת הלולא אסור ואי לא אמר ליה מחמת הלולא שרי וכי א"ל מחמת הלולא עד אימת אמר רב פפא עד תריסר ירחי שתא ומעיקרא מאימת אסור אמר רב פפא משמיה דרבא מכי רמו שערי באסינתי ולבתר תריסר ירחי שתא שרי והא רב יצחק בריה דרב משרשיא איקלע לבי ההוא <עובד כוכבים> {גוי} לבתר תריסר ירחי שתא ושמעיה דאודי ופירש ולא אכל שאני רב יצחק בריה דרב משרשיא דאדם חשוב הוא: וקרטסים וכו': מאי קרטסים אמר רב יהודה אמר שמואל יום שתפסה בו רומי מלכות והתניא קרטסים ויום שתפסה בו רומי מלכות אמר רב יוסף שתי תפיסות תפסה רומי אחת בימי קלפטרא מלכתא ואחת שתפסה בימי יונים דכי אתא רב דימי אמר תלתין ותריין קרבי עבדו רומאי בהדי יונאי ולא יכלו להו עד דשתפינהו לישראל בהדייהו והכי אתנו בהדייהו אי מינן מלכי מנייכו הפרכי אי מנייכו מלכי מינן הפרכי ושלחו להו רומאי ליונאי עד האידנא עבידנא בקרבא השתא נעביד בדינא מרגלית ואבן טובה איזו מהן יעשה בסיס לחבירו שלחו להו מרגלית לאבן טובה אבן טובה <ואינך> [אנך] איזו מהן יעשה בסיס לחבירו אבן טובה לאינך אינך וספר תורה איזו מהן יעשה בסיס לחבירו אינך לספר תורה שלחו להו [א"כ] אנן ספר תורה גבן וישראל בהדן כפו להו עשרין ושית שנין קמו להו בהימנותיהו בהדי ישראל מכאן ואילך אישתעבדו בהו מעיקרא מאי דרוש ולבסוף מאי דרוש מעיקרא דרוש (בראשית לג) נסעה ונלכה ואלכה לנגדך ולבסוף דרוש (בראשית לג) יעבר נא אדני לפני עבדו עשרין ושית שנין דקמו בהימנותיהו בהדי ישראל מנא לן דאמר רב כהנא כשחלה רבי ישמעאל בר יוסי שלחו ליה רבי אמור לנו שנים וג' דברים שאמרת לנו משום אביך אמר להו מאה ושמונים שנה קודם שנחרב הבית פשטה מלכות הרשעה על ישראל פ' שנה עד לא חרב הבית גזרו טומאה על ארץ העמים ועל כלי זכוכית מ' שנה עד לא חרב הבית גלתה סנהדרין וישבה לה בחנות למאי הלכתא א"ר יצחק בר אבדימי לומר שלא דנו דיני קנסות דיני קנסות סלקא דעתך והאמר רב יהודה אמר רב ברם זכור אותו האיש לטוב ורבי יהודה בן בבא שמו שאלמלא הוא נשתכחו דיני קנסות מישראל נשתכחו לגרסינהו אלא בטלו דיני קנסות מישראל שגזרה מלכות הרשעה <גזרה> {שמד} כל הסומך יהרג וכל הנסמך יהרג ועיר שסומכין בה תחרב ותחום שסומכין בו יעקר מה עשה רבי יהודה בן בבא הלך וישב בין שני הרים גדולים ובין שתי עיירות גדולות בין ב' תחומי שבת בין אושא לשפרעם וסמך שם חמשה זקנים ר"מ ור' יהודה ור' יוסי ור' ש' ורבי אלעזר בן שמוע ורב אויא מוסיף אף רבי נחמיה כיון שהכירו בהם אויבים אמר להם בני רוצו אמרו לו רבי ואתה מה תהא עליך אמר להם הריני מוטל לפניהם כאבן שאין לה הופכין אמרו לא זזו משם עד שנעצו לגופו ג' מאות לולניאות של ברזל ועשאוהו לגופו ככברה אמר רב נחמן בר יצחק לא תימא דיני קנסות אלא שלא דנו דיני נפשות מ"ט כיון דחזו דנפשי להו רוצחין ולא יכלי למידן אמרו מוטב נגלי ממקום למקום כי היכי דלא ליחייבו דכתיב (דברים יז) ועשית על פי הדבר אשר יגידו לך מן המקום ההוא מלמד שהמקום גורם: מאה ושמונים ותו לא והתני רבי יוסי ברבי

דף ט,א גמרא מלכות פרס בפני הבית שלשים וארבע שנה מלכות יון בפני הבית מאה ושמונים שנה מלכות חשמונאי בפני הבית מאה ושלוש מלכות בית הורדוס מאה ושלוש מכאן ואילך צא וחשוב כמה שנים אחר חורבן הבית אלמא מאתן ושית הוון ואת אמרת מאה ושמונים הוון אלא עשרין ושית שנין קמו בהימנותייהו בהדי ישראל ולא אישתעבדו בהו ואמטו להכי לא קא חשיב להו כשפשטה מלכות הרשעה על ישראל אמר רב פפא אי טעי האי תנא ולא ידע פרטי כמה הוה לישייליה לספרא כמה כתיב וניטפי עלייהו עשרין שנין ומשכח ליה לחומריה וסימניך (בראשית לא) זה לי עשרים שנה <אנכי> בביתך אי טעי ספרא נשייליה לתנא כמה חשיב ונבצר מינייהו עשרין שנין ומשכח ליה לחומריה וסימניך ספרא בצירא תנא תוספאה תנא דבי אליהו ששת אלפים שנה הווי העולם שני אלפים תוהו שני אלפים תורה שני אלפים ימות המשיח בעונותינו שרבו יצאו מהן שני שיצאו מהן שני אלפים תורה מאימת אי נימא ממתן תורה עד השתא ליכא כולי האי דכי מעיינת בהו תרי אלפי פרטי דהאי אלפא הוא דהואי אלא (בראשית יב) מואת הנפש אשר עשו בחרן וגמירי דאברהם בההיא שעתא בר חמשין ותרתיה הוה כמה בצרן מדתני תנא ארבע מאה וארבעים ותמניא שנין הויין כי מעיינת ביה מהנפש אשר עשו בחרן עד מתן תורה ארבע מאה וארבעים ותמניא שנין הויין אמר רב פפא אי טעי תנא ולא ידע פרטיה כמה הווי לישייליה לספרא כמה כתיב וניטפי עלייהו ארבעין ותמני ומשכח ליה לחומריה וסימניך

דף ט,ב גמרא (במדבר לה) ארבעים ושמונה עיר ואי טעי ספרא נשייליה לתנא כמה קתני וניבצר מינייהו ארבעים ושמונה ומשכח ליה לחומריה וסימניך ספרא בצירא תנא תוספאה אמר רב הונא בריה דרב יהושע האי מאן דלא ידע כמה שני בשבוע הוא עומד ניטפי חד שתא ונחשוב כללי ביובלי ופרטי בשבועי ונשקל ממאה תרי ונשדי אפרטי ונחשובינהו לפרטי בשבועי וידע כמה שני בשבוע וסימניך (בראשית מה) כי זה שנתים הרעב בקרב הארץ אמר רבי חנינא אחר ארבע מאות לחורבן הבית אם יאמר לך אדם קח שדה שוה אלף דינרים בדינר אחד לא תקח במתניתא תנא אחר ארבעת אלפים ומאתים ושלושים ואחת שנה לבריאת עולם אם יאמר לך אדם קח לך שדה שוה אלף דינרים בדינר אחד אל תקח מאי בינייהו איכא בינייהו תלת שנין דמתניתא טפיא תלת שני ההוא שטרא דהוה כתיב ביה

דף י,א גמרא שית שנין יתירתא סבור רבנן קמיה דרב' למימר האי שטר מאוחר הוא ניעכביה עד דמטיא זמניה ולא טריף אמר רב נחמן האי ספרא דוקנא כתביה והנך שית שנין דמלכו בעילם דאנן לא חשבינן להו הוא קחשיב ליה ובזמניה כתביה דתניא ר' יוסי אומר שש שנים מלכו בעילם ואח"כ פשטה מלכותן בכל העולם כולו: מתקיף לה רב אחא בר יעקב ממאי דלמלכות יונים מנינן דלמא ליציאת מצרים מנינן ושבקיה לאלפא קמא ונקטיה אלפא בתרא והאי מאוחר הוא אמר רב נחמן בגולה אין מונין אלא למלכי יונים בלבד הוא סבר דחויי קא מדחי ליה נפק דק ואשכח דתניא בגולה אין מונין אלא למלכי יונים בלבד אמר רבינא מתניתין נמי דיקא דתנן באחד בניסן ר"ה למלכים ולרגלים ואמרינן למלכים למאי הלכתא אמר רב חסדא לשטרות ותנן באחד בתשרי ר"ה לשנים ולשמיטין ואמרינן לשנים למאי הלכתא ואמר רב חסדא לשטרות קשיא שטרות אהדדי ומשנינן כאן למלכי ישראל כאן למלכי <עובדי כוכבים> {גוים} למלכי <עובדי כוכבים> {גוים} מתשרי מנינן למלכי ישראל מניסן ואנן השתא מתשרי מנינן ואי ס"ד

ליציאת מצרים מנינן מניסן בעינן למימני אלא לאו ש"מ למלכי יונים מנינן ש"מ: ויום גינוסיא של מלכיהם וכו': מאי ויום גינוסיא של מלכיהם אמר רב יהודה יום שמעמידין בו <עובדי כוכבים> {גוים} את מלכם והתניא יום גינוסיא ויום שמעמידין בו את מלכם לא קשיא הא דידיה הא דבריה ומי מוקמי מלכא בר מלכא והתני רב יוסף (עובדיה א) הנה קטן נתתיך בגוים שאין מושיבין מלך בן מלך (עובדיה א) בזוי אתה מאד שאין להן לא כתב ולא לשון אלא מאי יום גינוסיא יום הלידה והתניא יום גינוסיא ויום הלידה לא קשיא הא דידיה הא דבריה והתניא יום גינוסיא של בנו ולא קשיא הא דידיה הא דבריה ואי קשיא לך דלא מוקמי מלכא בר מלכא ע"י שאלה מוקמי כגון אסוירוס בר אנטונינוס דמלך א"ל אנטונינוס לרבי בעינא דימלוך אסוירוס ברי תחותי ותתעביד טבריא קלניא ואי אימא להו חדא עבדי תרי לא עבדי אייתי גברא ארכביה אחבריה ויהב ליה יונה לעילאי [בידיה] וא"ל לתתאה אימר לעילא דלמפרה מן ידיה יונה אמר שמע מינה הכי קאמר לי את בעי מינייהו דאסוירוס ברי ימלוך תחותי ואימא ליה לאסוירוס דתעביד טבריא קלניא א"ל מצערין לי חשובי [רומאי] מעייל ליה לגינא כל יומא עקר ליה פוגלא ממשרא קמיה אמר ש"מ הכי קאמר לי את קטול חד חד מינייהו ולא תתגרה בהו בכולהו דף י, ב גמרא ולימא ליה מימר [בהדיא] אמר שמעי <בי> חשובי רומי ומצערו ליה ולימא ליה בלחש משום דכתיב (קוהלת י) כי עוף השמים יוליך את הקול הוה ליה ההוא ברתא דשמה גירא קעבדה איסורא שדר ליה גרגירא שדר ליה כוסברתא שדר ליה כרתי שלח ליה חסא כל יומא הוה שדר ליה דהבא פריכא במטראתא וחיטי אפומייהו אמר להו אמטיו חיטי לרבי אמר [ליה רבי] לא צריכנא אית לי טובא אמר ליהו למאן דבתוך דיהבי לבתראי דאתו בתרך ודאתי מינייהו ניפוק עלייהו ה"ל ההיא נקרתא דהוה עיילא מביתיה לבית רבי כל יומא הוה מייתי תרי עבדי חד קטליה אבבא דבי רבי וחד קטליה אבבא דביתיה א"ל בעידנא דאתינא לא נשכח גבר קמך יומא חד אשכחיה לר' חנינא בר חמא דהוה יתיב אמר לא אמינא לך בעידנא דאתינא לא נשכח גבר קמך א"ל לית דין בר איניש א"ל <אימא> [לימא] ליה להוה עבדא דגני אבבא דקאים וליתי אזל ר' חנינא בר חמא אשכחיה דהוה קטיל אמר היכי אעביד אי איזיל ואימא ליה דקטיל אין משיבין על הקלקלה אשבקיה ואיזיל קא מזלזלינן במלכותא בעא רחמי עליה ואחיייה ושדריה אמר ידענא זוטי דאית בכו מחיה מתים מיהו בעידנא דאתינא לא נשכח איניש קמך כל יומא הוה משמש לרבי מאכיל ליה משקי ליה כי הוה בעי רבי למיסק לפוריא הוה גחין קמי פוריא א"ל סק עילואי לפוריך אמר לאו אורח ארעא לזלזולי במלכותא כולי האי אמר מי ישימני מצע תחתך לעולם הבא א"ל אתינא לעלמא דאתי א"ל אין א"ל והכתיב (עובדיה א) לא יהיה שריד לבית עשו בעושה מעשה עשו תניא נמי הכי לא יהיה שריד לבית עשו יכול לכל ת"ל לבית עשו בעושה מעשה עשו א"ל והכתיב (יחזקאל לב) שמה אדום מלכיה וכל נשיאיה א"ל מלכיה ולא כל מלכיה כל נשיאיה ולא כל שריה תניא נמי הכי מלכיה ולא כל מלכיה כל נשיאיה ולא כל שריה מלכיה ולא כל מלכיה פרט לאנטונינוס בן אסוירוס כל נשיאיה ולא כל שריה פרט לקטיעה בר שלום קטיעה בר שלום מאי <הוי> [היא] דההוא קיסרא דהוה סני ליהודאי אמר להו לחשיבי דמלכותא מי שעלה לו נימא ברגלו יקטענה ויחיה או יניחנה ויצטער אמרו לו יקטענה ויחיה אמר להו קטיעה בר שלום חדא דלא יכלת להו לכולהו דכתיב (זכריה ב) כי כארבע רוחות השמים פרשתי אתכם

מאי קאמר אלימא דבדרתהון בד' רוחות האי כארבע רוחות לארבע רוחות מבעי ליה אלא כשם שא"א לעולם בלא רוחות כך א"א לעולם בלא ישראל ועוד קרו לך מלכותא קטיעה א"ל מימר שפיר קאמרת מיהו כל דזכי <מלכא> [למלכא] שדו ליה לקמוניא חלילא כד הוה נקטיין ליה ואזליין אמרה ליה ההיא מטרוניתא ווי ליה לאילפא דאזלא בלא מכסא נפל על רישא דעורלתיה קטעה אמר יהבית מכסי חלפית ועברית כי קא שדו ליה אמר כל נכסאי לר"ע וחביריו יצא ר"ע ודרש (שמות כט) והיה לאהרן ולבניו מחצה לאהרן ומחצה לבניו יצתה בת קול ואמרה קטיעה בר שלום מזומן לחיי העוה"ב בכה רבי ואמר יש קונה עולמו בשעה אחת ויש קונה עולמו בכמה שנים אנטונינוס שמשיה לרבי אדרכן שמשיה לרב כי שכיב אנטונינוס א"ר נתפרדה חבילה כי שכיב אדרכן אמר רב

דף יא,א גמרא נתפרדה חבילה אונקלוס בר קלונימוס איגייר שדר קיסר גונדא דרומאי אבתריה משכינהו בקראי איגיור הדר שדר גונדא דרומאי [אחרינא] אבתריה אמר להו לא תימרו ליה ולא מידי כי הוה שקלו ואזלו אמר להו אימא לכו מילתא בעלמא ניפיורא נקט נורא קמי פיפיורא פיפיורא לדוכסא דוכסא להגמונא הגמונא לקומא קומא מי נקט נורא מקמי אינשי אמרי ליה לא אמר להו הקב"ה נקט נורא קמי ישראל דכתיב (שמות יג) וה' הולך לפניהם יומם וגו' איגיור [כולהו] הדר שדר גונדא אחרינא אבתריה אמר להו לא תשתעו מידי בהדיה כי נקטי ליה ואזלי חזא מזוזתא [דמנחא אפתחא] אותיב ידיה עלה ואמר להו מאי האי אמרו ליה אימא לן את אמר להו מנהגו של עולם מלך בשר ודם יושב מבפנים ועבדיו משמרים אותו מבחוץ ואילו הקב"ה עבדיו מבפנים והוא משמרן מבחוץ שנאמר (תהילים קכא) ה' ישמר צאתך ובואך מעתה ועד עולם איגיור תו לא שדר בתריה (בראשית כה) ויאמר ה' לה שני גוים בבטנך אמר רב יהודה אמר רב אל תקרי גוים אלא גיים זה אנטונינוס ורבי שלא פסקו מעל שולחנם לא חזרת ולא קישות ולא צנון לא בימות החמה ולא בימות הגשמים דאמר מר צנון מחתך אוכל חזרת מהפך מאכל קישות מרחיב מעיים והא תנא דבי רבי ישמעאל למה נקרא שמן קישואין מפני שקשיין לגופו של אדם כחרבות לא קשיא הא ברברבי הא בזוטרי: יום הלידה ויום המיתה: מכלל דר"מ סבר לא שנא מיתה שיש בה שריפה ולא שנא מיתה שאין בה שריפה פלחי בה <לעבודת כוכבים> {לעבודה זרה} אלמא שריפה לאו חוקה היא מכלל דרבנן סברי שריפה חוקה היא והא תניא שורפין על המלכים ולא מדרכי האמורי ואי חוקה היא אנן היכי שרפינן והכתיב (ויקרא יח) ובחוקותיהם לא תלכו אלא דכ"ע שריפה לאו חוקה היא אלא חשיבותא היא והכא בהא קמיפלגי ר"מ סבר לא שנא מיתה שיש בה שריפה ולא שנא מיתה שאין בה שריפה פלחי בה <לעבודת כוכבים> {לעבודה זרה} ורבנן סברי מיתה שיש בה שריפה חשיבא להו ופלחי בה ושאיין בה שריפה לא חשיבא ולא פלחי בה גופא שורפין על המלכים ואין בו משום דרכי האמורי שנאמר (ירמיהו לד) בשלום תמות ובמשרפות אבותיך המלכים וגו' וכשם ששורפין על המלכים כך שורפין על הנשיאים ומה הם שורפין על המלכים מיטתן וכלי תשמישן ומעשה שמת ר"ג הזקן ושרף עליו אונקלוס הגר שבעים מנה צורי והאמרת מה הן שורפין עליהם מיטתן וכלי תשמישן אימא בשבעים מנה צורי ומידי אחרינא לא והתניא עוקרין על המלכים ואין בו משום דרכי האמורי אמר רב פפא סוס שרכב עליו ובהמה טהורה לא והתניא עיקור שיש בה טריפה אסור ושאיין בה טריפה מותר ואיזהו עיקור שאין בה טריפה

דף יא,ב גמרא המנשר פרסותיה מן הארכובה ולמטה תרגמא רב פפא בעגלה המושכת בקרון: יום תגלחת זקנו: איבעיא להו היכי קתני יום תגלחת זקנו והנחת בלוריתו או דלמא יום תגלחת זקנו והעברת בלוריתו ת"ש דתני' תרוייהו יום תגלחת זקנו והנחת בלוריתו יום תגלחת זקנו והעברת בלוריתו אמר רב יהודה אמר שמואל עוד אחרת יש [להם] ברומי אחת לשבעים שנה מביאין אדם שלם ומרכיבין אותו על אדם חיגר ומלבישין אותו בגדי אדם הראשון ומניחין לו בראשו קרקיפלו של רבי ישמעאל ותלו ליה [בצואריה] מתקל [ר'] זוזא דפיזא ומחפין את השווקים באינך ומכריזין לפניו סך קירי פלסתר אחוה דמרנא זייפנא דחמי חמי ודלא חמי לא חמי מאי אהני לרמאה ברמאותיה ולזייפנא בזייפנותיה ומסיימין בה הכי ווי לדין כד יקום דין אמר רב אשי הכשילן פיהם לרשעים אי אמרו זייפנא אחוה דמרנא כדקאמרי השתא דאמרי דמרנא זייפנא מרנא גופיה זייפנא הוא ותנא דידן מ"ט לא קחשיב לה להאי דאיתא בכל שתא ושתא קחשיב דליתא בכל שתא ושתא לא קחשיב הני דרומאי ודפרסאי מאי מוטרדי וטוריסקי מוהרנקי ומוהרין הני דפרסאי ודרומאי דבבלאי מאי מוהרנקי ואקניתי' בחנוני ועשר באדר אמר רב חנן בר רב חסדא אמר רב ואמרי לה א"ר חנן בר רבא אמר רב חמשה בתי <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} קבועין הן אלו הן בית בל בבבל בית נבו בכורסי תרעתא שבמפג צריפא שבאשקלון נשרא שבערביא כי אתא רב דימי הוסיפו עליהן יריד שבעין בכי נדבכה שבעכו איכא דאמרי נתברא שבעכו רב דימי מנהרדעא מתני איפכא יריד שבעכו נדבכה שבעין בכי א"ל רב חנן בר רב חסדא לרב חסדא מאי קבועין הן א"ל הכי אמר אבוה דאימך קבועין הן לעולם תדירא כולה שתא פלחי להו אמר שמואל בגולה אינו אסור אלא יום אידם בלבד ויום אידם נמי מי אסיר והא רב יהודה שרא ליה לרב ברונא לזבונא חמרא ולרב גידל לזבונא חיטין בחגתא דטייעי שאני חגתא דטייעי דלא קביעא:

דף יא,ב משנה עיר שיש בה <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} חוצה לה מותר היה חוצה לה <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} תוכה לה מותר מהו לילך לשם בזמן שהדרך מיוחדת לאותו מקום אסור ואם היה יכול להלך בה למקום אחר מותר:

דף יא,ב גמרא ה"ד חוצה לה אמר רשב"ל משום ר' חנינא כגון עטלוזא של עזה וא"ד בעא מיניה רשב"ל מר"ח עטלוזא של עזה מהו א"ל לא הלכת לצור מימיך וראית ישראל <ועובד כוכבים> {וגוי}

דף יב,א גמרא ששפתו שתי קדירות על גבי כירה אחת ולא חשו להם חכמים מאי לא חשו להם חכמים אמר אביי משום בשר נבילה לא אמרינן דלמא מהדר אפיה ישראל לאחוריה ושדי <עובד כוכבים> {גוי} נבילה בקדירה דכוותה ה"נ לא חשו להם חכמים משום דמי <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} רבא אמר מאי לא חשו להם חכמים משום בישולי <עובדי כוכבים> {גוים} דכוותה ה"נ לא חשו להם חכמים משום יום אידם רבה בר עולא אמר לא חשו להם חכמים משום צינורא דכוותה ה"נ לא חשו להם חכמים משום לפני אידיהן: מהו לילך לשם וכו': ת"ר עיר שיש בה <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} אסור ליכנס לתוכה ולא מתוכה לעיר אחרת דברי רבי מאיר וחכ"א כל זמן שהדרך מיוחדת לאותו מקום אסור אין הדרך מיוחדת לאותו מקום מותר ישב לו קוץ בפני <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} לא ישחה ויטלנה מפני שנראה כמשתחוה <לעבודת כוכבים> {לעבודה זרה} ואם אינו נראה מותר נתפזרו לו מעותיו בפני <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} לא ישחה ויטלם מפני שנראה כמשתחוה <לעבודת כוכבים> {לעבודה

{זרה} ואם אינו נראה מותר מעיין המושך לפני <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} לא ישחה וישתה מפני שנראה כמשתחוה <לעבודת כוכבים> {לעבודה זרה} ואם אינו נראה מותר פרצופות המקלחין מים לכרכין לא יניח פיו על פיהם וישתה מפני שנראה כמנשק <לעבודת כוכבים> {לעבודה זרה} כיוצא בו לא יניח פיו על סילון וישתה מפני הסכנה מאי אינו נראה אילימא דלא מתחזי והאמר רב יהודה אמר רב כל מקום שאסרו חכמים מפני מראית העין אפילו בחדרי חדרים אסור אלא אימא אם אינו נראה כמשתחוה <לעבודת כוכבים> {לעבודה זרה} מותר וצריכא דאי תנא קוץ משום דאפשר למיזל קמיה ומשקליה אבל מעות דלא אפשר אימא לא ואי תנא מעות דממונא אבל קוץ דצערא אימא לא ואי תנא הני תרתי משום דליכא סכנה אבל מעיין דאיכא סכנה דאי לא שתי מיית אימא לא צריכא

דף יב,ב גמרא פרצופות ל"ל משום דקבעי למיתני כיוצא בו לא יניח פיו על גבי הסילון וישתה מפני הסכנה מאי סכנה עלוקה ת"ר לא ישתה אדם מים לא מן הנהרות ולא מן האגמים לא בפיו ולא בידו אחת ואם שתה דמו בראשו מפני הסכנה מאי סכנה סכנת עלוקה מסייע ליה לרבי חנינא דאמר רבי חנינא הבולע נימא של מים מותר להחם לו חמין בשבת ומעשה באחד שבלע נימא של מים והתיר רבי נחמיה להחם לו חמין בשבת אדהכי והכי אמר רב הונא בריה דרב יהושע ליגמע חלא אמר רב אידי בר אבין האי מאן דבלע זיבורא מחייה לא חיי מיהו לשקייה רביעתא דחלא שמגז אפשר דחיי פורתא עד דמפקיד אביתיה ת"ר לא ישתה אדם מים בלילה ואם שתה דמו בראשו מפני הסכנה מאי סכנה סכנת שברירי ואם צחי מאי תקנתיה אי איכא אחריןא בהדיה ליתרייה ולימא ליה צחינא מיא ואי לא נקרקש בנכתמא אחצבא ונימא איהו לנפשיה פלניא בר פלניתא אמרה לך אימך אזדהר משברירי ברירי רירי ירי רי בכסי חיורי:

דף יב,ב משנה עיר שיש בה <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} והיו בה חנויות מעוטרות ושאינן מעוטרות זה היה מעשה בבית שאן ואמרו חכמים המעוטרות אסורות ושאינן מעוטרות מותרות:

דף יב,ב גמרא אמר רשב"ל לא שנו אלא מעוטרות בוורד והדס דקא מתהני מריחא אבל מעוטרות בפירות מותרות מאי טעמא דאמר קרא (דברים יג) לא ידבק בידך מאומה מן החרם נהנה הוא דאסור

דף יג,א גמרא אבל מהנה שרי ורבי יוחנן אמר אפילו מעוטרות בפירות נמי אסור ק"ו נהנה אסור מהנה לא כ"ש מיתבי רבי נתן אומר יום <שעבודת כוכבים> {שעבודה זרה} מנחת בו את המכס מכריזין ואומרים כל מי שנוטל עטרה ויניח בראשו ובראש חמורו לכבוד <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} יניח לו את המכס ואם לאו אל יניח לו את המכס יהודי שנמצא שם מה יעשה יניח נמצא נהנה לא יניח נמצא מהנה מכאן אמרו הנושא ונותן בשוק של <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} בהמה תיעקר פירות כסות וכלים ירקבו מעות וכלי מתכות יוליכם לים המלח ואיזהו עיקור המנשר פרסותיה מן הארכובה ולמטה קתני מיהת יניח נמצא נהנה לא יניח נמצא מהנה אמר רב משרשיא בריה דרב אידי קסבר רשב"ל פליגי רבנן עליה דרבי נתן ואנא דאמרי כרבנן דפליגי עליה ור' יוחנן סבר לא פליגי ולא פליגי והא תניא הולכין ליריד של <עובדי כוכבים> {גוים} ולוקחין מהם בהמה עבדים ושפחות בתים ושדות וכרמים וכותב ומעלה בערכאות שלהן מפני שהוא כמציל מידם ואם היה כהן מטמא בחוצה לארץ לדון ולערער עמהם וכשם שמטמא בחוצה

לארץ כך מטמא בבית הקברות בבית הקברות סלקא דעתך טומאה דאורייתא היא אלא בית הפרס דרבנן ומטמא ללמוד תורה ולישא אשה א"ר יהודה אימתי בזמן שאין מוצא ללמוד אבל בזמן שמוצא ללמוד אינו מטמא רבי יוסי אומר אפילו בזמן שמוצא ללמוד יטמא לפי שאין אדם זוכה ללמוד מכל א"ר יוסי מעשה ביוסף הכהן שהלך אחר רבו לצידן ללמוד תורה ואמר רבי יוחנן הלכה כרבי יוסי אלמא פליגי אמר לך רבי יוחנן לעולם לא פליגי ולא קשיא כאן בלוקח מן התגר דשקלי מיכסא מיניה כאן בלוקח מבעל הבית דלא שקלי מיכסא מיניה אמר מר בהמה תיעקר והא איכא צער בעלי חיים אמר אביי אמר רחמנא (יהושוע יא) את סוסייהם תעקר אמר מר ואיזוהי עיקור מנשר פרסותיה מן הארכובה ולמטה ורמינהי אין מקדישין ואין מחרימין ואין מעריכין בזה"ז ואם הקדיש והחרים והעריך בהמה תיעקר פירות כסות וכלים

דף יג,ב גמרא ירקבו מעות וכלי מתכות יוליכם לים המלח ואיזהו עיקור נועל דלת בפניה והיא מתה מאיליה אמר אביי שאני התם משום בזיון קדשים ונשחטיה מישחט אתו בהו לידי תקלה ולישויה גיסטרא אמר אביי אמר קרא (דברים יב) ונתצתם את מזבחותם [וגו'] לא תעשון כן לה' אלהיכם רבא אמר מפני שנראה כמטיל מום בקדשים נראה מום מעליא הוא ה"מ בזמן שבית המקדש קיים דחזי להקרבה השתא דלא חזי להקרבה לית לן בה וליהוי כמטיל מום בבעל מום דאע"ג דלא חזי להקרבה אסור בעל מום נהי דלא חזי לגופיה לדמי חזי לאפוקי הכא דלא לדמי חזי ולא לגופיה חזי אשכחיה רבי יונה לרבי עילאי דקאי אפיתחא דצור א"ל קתני בהמה תיעקר עבד מאי עבד ישראל לא קא מיבעיא לי כי קא מיבעיא לי עבד <עובד כוכבים> {גוי} מאי א"ל מאי קא מיבעיא לך תניא <העובדי כוכבים> {הגוים} והרועי בהמה דקה לא מעלין ולא מורדין א"ל ר' ירמיה לר' זירא קתני לוקחין מהן בהמה עבדים ושפחות עבד ישראל או דלמא אפי' עבד <עובד כוכבים> {גוי} א"ל מסתברא עבד ישראל דאי עבד <עובד כוכבים> {גוי} למאי מיבעי ליה כי אתא רבין אמר רבי שמעון בן לקיש אפילו עבד <עובד כוכבים> {גוי} מפני שמכניסו תחת כנפי השכינה אמר רב אשי אטו בהמה מאי מכניס תחת כנפי השכינה איכא אלא משום מעוטייהו וה"נ דממעטי שרי: רבי יעקב זבן סנדלא ר' ירמיה זבן פיתא אמר ליה חד לחבריה יתמא עבד רבך הכי אמר ליה אידך יתמא עבד רבך הכי ותרוייהו מבעה"ב זבון וכל חד וחד סבר חבראי מתגר זבן דאמר רבי אבא בריה דרבי חייא בר אבא לא שנו אלא בלוקח מן התגר דשקלי מיכסא מיניה אבל בלוקח מבעה"ב דלא שקלי מיניה מיכסא מותר א"ר אבא בריה דר' חייא בר אבא אילמלא היה ר' יוחנן הא זימנא באתרא דקא שקלי מיכסא אפי' מבעה"ב הוה אסור אלא אינהו היכי זבון מבעה"ב שאינו קבוע זבון:

דף יג,ב משנה אלו דברים אסורים למכור <לעובד כוכבים> {לגוים} אצטרובלין ובנות שוח ופטוטרות ולבונה ותרנגול הלבן רבי יהודה אומר מותר למכור לו תרנגול לבן בין התרנגולין ובזמן שהוא בפני עצמו קוטע את אצבעו ומוכרו לו לפי שאין מקריבים חסר <לעבודת כוכבים> {לעבודה זרה} ושאר כל הדברים סתמן מותר ופירושן אסור ר"מ אומר אף דקל טב וחצב <ונקלב> [ונקלס] אסור למכור <לעובדי כוכבים> {לגוים}:

דף יד,א גמרא מאי איצטרובלין תורניתא ורמינהו הוסיפו עליהן אלכסין ואיצטרובלין מוכססין ובנות שוח ואי סלקא דעתך איצטרובלין תורניתא תורניתא מי איתא בשביעית <והתנן> [והתניא] זה הכלל כל שיש לו עיקר יש לו שביעית וכל שאין לו עיקר אין לו

שביעית אלא אמר רב ספרא פירי דארזא וכן כי אתא רבין א"ר אלעזר פירי דארזא: בנות שוח: אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן תאיני חיוראתא: ופטוטרות: אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן בפטוטרותיהן שנו: לבונה: אמר רבי יצחק אמר ר"ש בן לקיש לבונה זכה תנא ומכולן מוכרין להן חבילה וכמה חבילה פירש ר' יהודה בן בתירא אין חבילה פחותה משלשה מנין וליחוש דלמא אזיל ומזבין לאחריני ומקטרי אמר אביי אלפני מפקדינן אלפני דלפני לא מפקדינן: ותרנגול לבן: א"ר יונה א"ר זירא אמר רב זביד ואיכא דמתני אמר ר' יונה אמר ר' זירא תרנגול למי מותר למכור לו תרנגול לבן תרנגול לבן למי אסור למכור לו תרנגול לבן תנן רבי יהודה אומר מוכר הוא לו תרנגול לבן בין התרנגולין היכי דמי אילימא דקאמר תרנגול לבן למי תרנגול לבן למי אפילו בין התרנגולין נמי לא אלא לאו דקא אמר תרנגול למי תרנגול למי ואפילו הכי לרבי יהודה בין התרנגולין אין בפני עצמו לא ולת"ק אפילו בין התרנגולין נמי לא אמר רב נחמן בר יצחק הכא במאי עסקינן כגון דאמר זה וזה תניא נמי הכי אמר ר' יהודה אימתי בזמן שאמר תרנגול זה לבן אבל אם אמר זה וזה מותר ואפילו אמר תרנגול זה <עובד כוכבים> {גוי} שעשה משתה לבנו או שהיה לו חולה בתוך ביתו מותר <והתניא> [והתנן] <עובד כוכבים> {גוי} שעשה משתה לבנו אינו אסור אלא אותו היום ואותו האיש בלבד אותו היום ואותו האיש מיהא אסור אמר רב יצחק בר רב משרשיא בטוויג תנן ושאר כל הדברים סתמן מותר ופירושן אסור מאי סתמן ומאי פירושן אילימא סתמא דקאמר חיטי חוורתא פירושן דקאמר <לעבודת כוכבים> {לעבודה זרה} דף יד, ב גמרא לא סתמן צריכא למימר דמזבנינן ולא פירושן צריכא למימר דלא מזבנינן אלא סתמן דקאמר חיטי פירושן דקאמר חוורתא מכלל דתרנגול אפי' סתמן נמי לא אמרי לעולם סתמן דקאמר חיטי חוורתא פירושן דקאמר <לעבודת כוכבים> {לעבודה זרה} ופירושן אצטריכא ליה סד"א האי גברא לאו <לעבודת כוכבים> {לעבודה זרה} קא בעי אלא מיבק הוא דאביק <בעבודת כוכבים> {בעבודה זרה} וסבר כי היכי דההוא גברא אביק ביה כ"ע נמי אביקו אימא הכי כי היכי דליתבו לי קמ"ל בעי רב אשי תרנגול לבן קטוע למי מהו למכור לו תרנגול לבן שלם מי אמרינן מדקאמר קטוע לאו <לעבודת כוכבים> {לעבודה זרה} קבעי או דלמא איערומי קא מערים את"ל האי איערומי הוא דקא מערים תרנגול לבן למי תרנגול לבן למי ויהבו ליה שחור ושקל ויהבו ליה אדום ושקל מהו למכור לו לבן מי אמרינן כיון דיהבו שחור ושקל אדום ושקל לאו <לעבודת כוכבים> {לעבודה זרה} קא בעי או דלמא איערומי קא מערים תיקו: ר"מ אומר אף דקל וכו': א"ל רב חסדא לאבימי גמירי <דעבודת כוכבים> {דעבודה זרה} דאברהם אבינו ד' מאה פירקי הויין ואנן חמשה תנן ולא ידעינן מאי קאמרינן ומאי קשיא דקתני ר"מ אומר אף דקל טב חצב ונקלס אסור למכור <לעובדי כוכבים> {לגוים} דקל טב הוא דלא מזבנינן הא דקל ביש מזבנינן והתנן אין מוכרין להם במחובר לקרקע א"ל מאי דקל טב פירות דקל טב וכן אמר רב הונא פירות דקל טב חצב קשבא נקלס כי אתא רב דימי א"ר חמא בר יוסף קורייטי א"ל אביי לרב דימי תנן נקלס ולא ידעינן מהו ואת אמרת קורייטי ולא ידעינן מאי אהנית לן א"ל אהנאי לכו דכי אזלת התם אמרת להו נקלס ולא ידעי אמרת להו קורייטי וידעי וקא מחוו לך:

דף יז, ב משנה מקום שנהגו למכור בהמה דקה <לעובדי כוכבים> {לגוים} מוכרין מקום שנהגו שלא למכור אין מוכרין ובכל מקום אין מוכרין להם בהמה גסה עגלים וסייחים שלמין ושבורין ר' יהודה מתיר בשבורה ובן בתירא מתיר בסוס:

דף יז, ב גמרא למימרא דאיסורא ליכא מנהגא הוא דאיכא היכא דנהיג איסור נהוג היכא דנהיג היתר נהוג ורמינהי אין מעמידין בהמה בפונדקאות של <עובדי כוכבים> {גוים} מפני שחשודין על הרביעה אמר רב מקום שהתירו למכור התירו לייחד מקום שאסרו לייחד אסרו למכור

דף טו, א גמרא ור"א אומר אף במקום שאסרו לייחד מותר למכור מאי טעמא <עובד כוכבים> {גוי} חס על בהמתו שלא תעקר ואף רב הדר ביה דאמר רב תחליפא א"ר שילא בר אבימי משמיה דרב <עובד כוכבים> {גוי} חס על בהמתו שלא תעקר: ובכל מקום אין מוכרין בהמה גסה כו'. מ"ט נהי דלרביעה לא חיישינן מעביד ביה מלאכה חיישינן וניעביד כיון דזבנה קנייה גזירה משום שאלה ומשום שכירות שאלה קנייה ואגרא קנייה אלא אמר רמי בריה דר' ייבא גזירה משום נסיוני דזמנין דזבנה לה ניהליה סמוך לשקיע' החמה דמעלי שבתא וא"ל תא נסייה ניהליה ושמעה ליה לקליה ואזלא מחמתיה וניחא ליה דתיזל והוה ליה מחמר אחר בהמתו בשבת והמחמר אחר בהמתו בשבת חייב חטאת מתקיף לה רב שישא בריה דרב אידי ושכירות מי קניא והתנן אף במקום שאמרו להשכיר לא לבית דירה אמרו מפני שמכניס לתוכו <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} ואי ס"ד שכירות קניא האי כי קא מעייל לביתי' קא מעייל שאני <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} דחמירא דכתיב (דברים ז) ולא תביא תועבה אל ביתך מתקיף לה רב יצחק ברי' דרב משרשיא ושכירות מי קניא והא תנן ישראל ששכר פרה מכהן יאכילנה כרשיני תרומה וכהן ששכר פרה מישראל אע"פ שמזונותיה עליו לא יאכילנה כרשיני תרומה ואי ס"ד שכירות קניא אמאי לא יאכילנה פרה דידיה היא אלא ש"מ שכירות לא קניא והשתא דאמרת שכירו' לא קניא גזירה משום שכירות וגזירה משום שאלה ומשום נסיוני רב אדא שרא לזבוני חמרא אידא דספסירא אי משום נסיוני הא לא ידעה לקליה דאזלא מחמתיה ואי משום שאלה ושכירות כיון דלא דידיה היא לא מושיל ולא מוגר ועוד משום דלא ניגלי ביה מומא רב הונא זבין ההיא פרה <לעובד כוכבים> {לגוי} אמר ליה רב חסדא מ"ט עבד מר הכי אמר ליה אימור לשחיטה זבנה

דף טו, ב גמרא ומנא תימרא דאמרינן כי האי גוונא דתנן בש"א לא ימכור אדם פרה החורשת בשביעית וב"ה מתירין מפני שיכול לשוחטה אמר רבה מי דמי התם אין אדם מצווה על שביתת בהמתו בשביעית הכא אדם מצווה על שביתת בהמתו בשבת א"ל אביי וכל היכא דאדם מצווה אסור והרי שדה דאדם מצווה על שביתת שדהו בשביעית ותנן בש"א לא ימכור אדם שדה ניר בשביעית וב"ה מתירין מפני שיכול להובירה מתקיף לה רב אשי וכל היכא דאין אדם מצווה שרי והרי כלים דאין אדם מצווה על שביתת כלים בשביעית ותנן אלו הן כלים שאין אדם רשאי למוכרן בשביעית המחרישה וכל כליה העול והמזרה והדקר אלא אמר רב אשי כל היכא דאיכא למיתלא תלינן ואע"ג דמצווה וכל היכא דליכא למיתלי לא תלינן אע"ג דאינו מצווה רבה זבין ההוא חמרא לישראל החשיד למכור <לעובד כוכבים> {לגוי} א"ל אביי מ"ט עבד מר הכי א"ל אנא לישראל זביני א"ל והא אזיל ומזבין ליה <לעובד כוכבים> {לגוי} <לעובד כוכבים> {לגוי} קא מזבין לישראל לא קא מזבין איתיביה מקום שנהגו למכור בהמה דקה לכותים מוכרין שלא

למכור אין מוכרין מ"ט אילימא משום דחשידי ארביעה ומי חשידי והתניא אין מעמידין בהמה בפונדקאות של <עובדי כוכבים> {גוים} זכרים אצל זכרים ונקבות אצל נקבות ואין צ"ל נקבות אצל זכרים וזכרים אצל נקבות ואין מוסרין בהמה לרועה שלהן ואין מייחדין עמהם ואין מוסרין להם תינוק ללמדו ספר וללמדו אומנות אבל מעמידין בהמה בפונדקאות של כותים זכרים אצל נקבות ונקבות אצל זכרים ואין צ"ל זכרים אצל זכרים ונקבות אצל נקבות ומוסרין בהמה לרועה שלהן ומייחדין עמהם ומוסרין להם תינוק ללמדו ספר וללמדו אומנות אלמא לא חשידי ועוד תניא אין מוכרין להם לא זיין ולא כלי זיין ואין משחזין להן את הזיין ואין מוכרין להן לא סדן ולא קולרין ולא כבלים ולא שלשלאות של ברזל אחד <עובד כוכבים> {גוי} ואחד כותי מ"ט אי נימא דחשידי אשפיכות דמים ומי חשידי האמרת ומייחדין עמהן אלא משום דאתי לזבונה <לעובד כוכבים> {לגוי} וכי תימא כותי לא עביד תשובה ישראל עביד תשובה והאמר רב נחמן אמר רבה בר אבוב כדרך שאמרו אסור למכור <לעובד כוכבים> {לגוי} כך אסור למכור לישראל החשוד למכור <לעובד כוכבים> {לגוי} רהיט בתריה תלתא פרסי וא"ד פרסא בחלא ולא אדרכיה א"ר דימי בר אבא כדרך שאסור למכור <לעובד כוכבים> {לגוי} אסור למכור ללסטים ישראל ה"ד אי דחשיד דקטיל פשיטא היינו <עובד כוכבים> {גוי} ואי דלא קטיל אמאי לא לעולם דלא קטיל והב"ע במשמוטא דזימנין דעביד לאצולי נפשיה תנו רבנן אין מוכרין להן תריסין וי"א מוכרין להן תריסין מ"ט אילימא משום דמגנו עלייהו אי הכי אפילו חיטי ושערי נמי לא אמר רב

דף טז,א גמרא אי אפשר ה"נ איכא דאמרי תריסין היינו טעמא דלא דכי שלים זינייהו קטלי בגוייהו ויש אומרים מוכרים להם תריסין דכי שלים זינייהו מערק ערקו אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוב הלכה כיש אומרים אמר רב אדא בר אהבה אין מוכרין להן עששיות של ברזל מ"ט משום דחלשי מינייהו כלי זיין אי הכי אפילו מרי וחציני נמי אמר רב זביד בפרזלא הינדואה והאינדא דקא מזבנינן א"ר אשי לפרסאי דמגנו עילוון: עגלים וסייחים: תניא רבי יהודה מתיר בשבורה מפני שאינה יכולה להתרפאות ולחיות אמרו לו והלא מרביעין עליה ויולדת וכיון דמרביעין עליה ויולדת אתו לשהויה אמר להן לכשתלד אלמא לא מקבלת זכר: בן בתירא מתיר בסוס: תניא בן בתירא מתיר בסוס מפני שהוא עושה בו מלאכה שאין חייבין עליה חטאת ורבי אוסר מפני ב' דברים אחד משום תורת כלי זיין ואחד משום תורת בהמה גסה בשלמא תורת כלי זיין איכא דקטיל בסחופיה אלא תורת בהמה גסה מאי היא אמר רבי יוחנן לכשיזקין מטחינו ברחיים בשבת א"ר יוחנן הלכה כבן בתירא איבעיא להו שור של פטם מהו תיבעי לרבי יהודה תיבעי לרבנן תיבעי לרבי יהודה עד כאן לא קא שרי רבי יהודה אלא בשבורה דלא אתי לכלל מלאכה אבל האי דכי משהי ליה אתי לכלל מלאכה אסור או דלמא אפילו לרבנן לא קא אסרי התם אלא דסתמיה לאו לשחיטה קאי אבל האי דסתמיה לשחיטה קאי אפילו רבנן שרו ת"ש דאמר רב יהודה אמר שמואל של בית רבי היו מקריבין שור של פטם ביום אידם חסר ד' ריבבן שאין מקריבין אותו היום אלא למחר חסר ד' ריבבן שאין מקריבין אותו חי אלא שחוט חסר ד' ריבבן שאין מקריבין אותו כל עיקר מ"ט לאו משום דלמא אתי לשהויי וליטעמך שאין מקריבין אותו היום אלא למחר מאי טעמא אלא רבי מיעקר מילתא בעי וסבר יעקר ואתי פורתא פורתא וכי משהי ליה בריא ועביד מלאכה אמר רב אשי אמר לי זבידא בר תורא משהינן ליה ועביד על חד תרין:

דף טז,א משנה אין מוכרין להם דובין ואריות וכל דבר שיש בו נזק לרבים אין בונין עמהם בסילקי גרדום איצטדייא ובימה אבל בונין עמהם בימוסיאות ובית מרחצאות הגיע לכיפה שמעמידין בה <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} אסור לבנות:

דף טז,א גמרא אמר רב חנין בר רב חסדא ואמרי לה אמר רב חנן בר רבא אמר רב חיה גסה הרי היא כבהמה דקה לפירכוס אבל לא למכירה ואני אומר אף למכירה מקום שנהגו למכור מוכרין שלא למכור אין מוכרין תנן אין מוכרין להן דובין ואריות ולא כל דבר שיש בו נזק לרבים טעמא דאית ביה נזק לרבים הא לית ביה נזק לרבים שרי אמר רבה בר עולא בארי שבור

דף טז,ב גמרא ואליבא דרבי יהודה רב אשי אמר סתם ארי שבור הוא אצל מלאכה מיתבי כשם שאין מוכרין להן בהמה גסה כך אין מוכרין להן חיה גסה ואפילו במקום שמוכרין להן בהמה דקה חיה גסה אין מוכרין להן תיובתא דרב חנן בר רבא תיובתא רבינא רמי מתניתין אברייתא ומשני תנן אין מוכרין להן דובין ואריות ולא כל דבר שיש בו נזק לרבים טעמא דאית ביה נזק הא לית ביה נזק מוכרין ורמינהי כשם שאין מוכרין בהמה גסה כך אין מוכרין חיה גסה ואפילו במקום שמוכרין בהמה דקה חיה גסה אין מוכרין ומשני בארי שבור ואליבא דר' יהודה רב אשי אמר סתם ארי שבור הוא אצל מלאכה מתקיף לה רב נחמן מאן לימא לן דארי חיה גסה היא דלמא חיה דקה היא רב אשי דייק מתניתין ומותיב תיובתא תנן אין מוכרין להן דובים ואריות ולא כל דבר שיש בו נזק לרבים טעמא דאית ביה נזק הא לית ביה נזק מוכרין וטעמא ארי דסתם ארי שבור הוא אצל מלאכה אבל מידי אחרינא דעביד מלאכה לא תיובתא דרב חנן בר רבא תיובתא וחיה גסה מיהת מאי מלאכה עבדא אמר אביי אמר לי מר יהודה דבי מר יוחני טחני ריחים בערודי א"ר זירא כי הוינן בי רב יהודה אמר לן גמירו מינאי הא מילתא דמגברא רבה שמיע לי ולא ידענא אי מרב אי משמואל חיה גסה הרי היא כבהמה דקה לפירכוס כי אתאי לקורקוניא אשכחתייה לרב חייא בר אשי ויתיב וקאמר משמיה דשמואל חיה גסה הרי היא כבהמה דקה לפירכוס אמנא ש"מ משמיה דשמואל איתמר כי אתאי לסורא אשכחתייה לרבה בר ירמיה דיתיב וקא"ל משמיה דרב חיה גסה הרי היא כבהמה דקה לפירכוס אמנא ש"מ איתמר משמיה דרב ואיתמר משמיה דשמואל כי סליקת להתם אשכחתייה לרב אסי דיתיב וקאמר אמר רב חמא בר גוריא משמיה דרב חיה גסה הרי היא כבהמה דקה לפירכוס אמרי ליה ולא סבר לה מר דמאן מרא דשמעתתא רבה בר ירמיה א"ל פתיא אוכמא מינאי ומינך תסתיים שמעתא איתמר נמי א"ר זירא אמר רב אסי אמר רבה בר ירמיה אמר רב חמא בר גוריא אמר רב חיה גסה הרי היא כבהמה דקה לפירכוס: אין בונין כו': אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן ג' בסילקאות הן של מלכי <עובדי כוכבים> {גוים} ושל מרחצאות ושל אוצרות אמר רבא ב' להיתר ואחד לאיסור וסימן (תהילים קמט) לאסור מלכיהם בזיקים ואיכא דאמרי אמר רבא כולם להיתר והתנן אין בונין עמהן בסילקי גרדום איצטדייא ובימה אימא של גרדום ושל איצטדייא ושל בימה ת"ר כשנתפס ר"א למינות העלהו לגרדום לידון אמר לו אותו הגמון זקן שכמותך יעסוק בדברים בטלים הללו אמר לו נאמן עלי הדיין כסבור אותו הגמון עליו הוא אומר והוא לא אמר אלא כנגד אביו שבשמים אמר לו הואיל והאמנתי עליך דימוס פטור אתה כשבא לביתו נכנסו תלמידיו אצלו לנחמו ולא קיבל עליו תנחומין אמר לו ר"ע רבי תרשיני לומר דבר אחד ממה שלימדני אמר לו אמור אמר לו רבי שמא מינות בא לידך

דף יז, א גמרא והנאך ועליו נתפסת אמר לו עקיבא הזכרתני פעם אחת הייתי מהלך בשוק העליון של ציפורי ומצאתי אחד {מתלמידי יש"ו הנוצרי} ויעקב איש כפר סכניא שמו אמר לי כתוב בתורתכם (דברים כג) לא תביא אתנן זונה [וגו'] מהו לעשות הימנו בהכ"ס לכ"ג ולא אמרתי לו כלום אמר לי כך לימדני {יש"ו הנוצרי} (מיכה א) [כי] מאתנן זונה קבצה ועד אתנן זונה ישובו ממקום הטנופת באו למקום הטנופת ילכו והנאני הדבר על ידי זה נתפסתי למינות ועברתי על מה שכתוב בתורה (משלי ה) הרחק מעליה דרכך זו מינות ואל תקרב אל פתח ביתה זו הרשות ואיכא דאמרי הרחק מעליה דרכך זו מינות והרשות ואל תקרב אל פתח ביתה זו זונה וכמה אמר רב חסדא ארבע אמות ורבנן [האי] מאתנן זונה מאי דרשי ביה כדרב חסדא דאמר רב חסדא כל זונה שנשכרת לבסוף היא שוכרת שנאמר (יחזקאל טז) ובתתך אתנן ואתנן לא נתן לך [ותהי להפך] ופליגא דרבי פדת דא"ר פדת לא אסרה תורה אלא קריבה של גלוי עריות בלבד שנא' (ויקרא יח) איש איש אל כל שאר בשרו לא תקרבו לגלות ערוה עולא כי הוה אתי מבי רב הוה מנשק להו לאחתיה אבי ידיהו ואמרי לה אבי חדיהו ופליגא דידיה אדידיה דאמר עולא קריבה בעלמא אסור משום לך לך אמרין נזירא סחור סחור לכרמא לא תקרב (משלי ל) לעלוקה שתי בנות הב הב מאי הב הב אמר מר עוקבא [קול] שתי בנות שצועקות מגיהנם ואומרות בעוה"ז הבא הבא ומאן נינהו מינות והרשות איכא דאמרי אמר רב חסדא אמר מר עוקבא קול גיהנם צועקת ואומרת הביאו לי שתי בנות שצועקות ואומרות בעולם הזה הבא הבא (משלי ב) כל באיה לא ישובון ולא ישיגו אורחות חיים וכי מאחר שלא שבו היכן ישיגו ה"ק ואם ישובו לא ישיגו אורחות חיים למימרא דכל הפורש ממינות מיית והא ההיא דאתאי לקמיה דרב חסדא ואמרה ליה קלה שבקלות עשתה בנה הקטן מבנה הגדול ואמר לה רב חסדא טרחו לה בזוודתא ולא מתה מדקאמרה קלה שבקלות עשתה מכלל דמינות [נמי] הויא בה ההוא דלא הדרא בה שפיר ומש"ה לא מתה איכא דאמרי ממינות אין מעבירה לא והא ההיא דאתאי קמיה דרב חסדא וא"ל [ר"ח זוידו לה זוודתא] ומתה מדקאמרה קלה שבקלות מכלל דמינות נמי הויא בה ומעבירה לא והתניא אמרו עליו על ר"א בן דורדיא שלא הניח זונה אחת בעולם שלא בא עליה פעם אחת שמע שיש זונה אחת בכרכי הים והיתה נוטלת כיס דינרין בשכרה נטל כיס דינרין והלך ועבר עליה שבעה נהרות בשעת הרגל דבר הפיחה אמרה כשם שהפיחה זו אינה חוזרת למקומה כך אלעזר בן דורדיא אין מקבלין אותו בתשובה הלך וישב בין שני הרים וגבעות אמר הרים וגבעות בקשו עלי רחמים אמרו לו עד שאנו מבקשים עליך נבקש על עצמנו שנאמר (ישעיהו נד) כי ההרים ימושו והגבעות תמוטינה אמר שמים וארץ בקשו עלי רחמים אמרו עד שאנו מבקשים עליך נבקש על עצמנו שנאמר (ישעיהו נא) כי שמים כעשן נמלחו והארץ כבגד תבלה אמר חמה ולבנה בקשו עלי רחמים אמרו לו עד שאנו מבקשים עליך נבקש על עצמנו שנאמר (ישעיהו כד) וחפרה הלבנה ובושה החמה אמר כוכבים ומזלות בקשו עלי רחמים אמרו לו עד שאנו מבקשים עליך נבקש על עצמנו שנאמר (ישעיהו לד) ונמקו כל צבא השמים אמר אין הדבר תלוי אלא בי הניח ראשו בין ברכיו וגעה בבכיה עד שיצתה נשמתו יצתה בת קול ואמרה ר"א בן דורדיא מזומן לחיי העולם הבא [והא הכא בעבירה הוה ומית] התם נמי כיון דאביק בה טובא כמינות דמיא בכה רבי ואמר יש קונה עולמו בכמה שנים ויש קונה עולמו בשעה אחת ואמר רבי לא דיין לבעלי תשובה שמקבלין אותן אלא שקורין אותן רבי ר' חנינא ור' יונתן הוו קאזלי באורחא מטו להנהו תרי שבילי חד פצי

אפיתחא <דעבודת כוכבים> {דעבודה זרה} וחד פצי אפיתחא דבי זונות אמר ליה חד לחבריה ניזיל אפיתחא <דעבודת כוכבים> {דעבודה זרה}

דף יז,ב גמרא דנכיס יצריה א"ל אידך ניזיל אפיתחא דבי זונות ונכפייה ליצריין ונקבל אגרא כי מטו התם חזינהו [לזונות] איתכנעו מקמייהו א"ל מנא לך הא א"ל (משלי ב) מזימה תשמור עלך תבונה תנצרכה א"ל רבנן לרבא מאי מזימה אילימא תורה דכתיב בה זימה ומתרגמינן עצת חטאין וכתיב (ישעיהו כח) הפליא עצה הגדיל תושיה אי הכי זימה מבעי ליה ה"ק מדבר זימה תשמור עליך תורה תנצרכה ת"ר כשנתפסו רבי אלעזר בן פרטא ורבי חנינא בן תרדיון אשריך שנתפסת על דבר אחד אוי לי שנתפסתי על חמשה דברים א"ל רבי חנינא אשריך שנתפסת על חמשה דברים ואתה ניצול אוי לי שנתפסתי על דבר אחד ואיני ניצול שאת עסקת בתורה ובגמילות חסדים ואני לא עסקתי אלא בתורה [בלבד] וכדרב הונא דאמר רב הונא כל העוסק בתורה בלבד דומה כמי שאין לו אלוה שנאמר (דברי הימים ב טו) וימים רבים לישראל ללא אלהי אמת [וגו'] מאי ללא אלהי אמת שכל העוסק בתורה בלבד דומה כמי שאין לו אלוה ובגמילות חסדים לא עסק והתניא רבי אליעזר בן יעקב אומר לא יתן אדם מעותיו לארנקי של צדקה אלא א"כ ממונה עליו תלמיד חכם כר' חנינא בן תרדיון הימנוה הוא דהוה מהימן מיעבד לא עבד והתניא אמר לו מעות של פורים נתחלפו לי במעות של צדקה וחלקתים לעניים מיעבד עבד כדבעי ליה לא עבד אתיוהו לרבי אלעזר בן פרטא אמרו מ"ט תנית ומ"ט גנבת אמר להו אי סייפא לא ספרא ואי ספרא לא סייפא ומדהא ליתא הא נמי ליתא ומ"ט קרו לך רבי רבן של תרסיים אני אייתו ליה תרי קיבורי אמרו ליה הי דשתיא והי דערבא איתרחיש ליה ניסא אתיא זיבוריתא אותיבא על דשתיא ואתאי זיבורא ויתיב על דערבא אמר להו האי דשתיא והאי דערבא א"ל ומ"ט לא אתית לבי אבידן אמר להו זקן הייתי ומתיירא אני שמא תרמסוני ברגליכם [אמרו] ועד האינדא כמה סבי איתרמוס אתרחיש ניסא ההוא יומא אירמס חד סבא ומ"ט קא שבקת עבדך לחירות אמר להו לא היו דברים מעולם קם חד [מינייהו] לאסהודי ביה אתא אליהו אידמי ליה כחד מחשובי דמלכותא א"ל מדאתרחיש ליה ניסא בכולהו בהא נמי אתרחיש ליה ניסא וההוא גברא בישותיה הוא דקא אחזי ולא אשגח ביה קם למימר להו הוה כתיבא איגרתא דהוה כתיב מחשיבי דמלכות לשדורי לבי קיסר ושדרוה על ידיה דההוא גברא אתא אליהו פתקיה ארבע מאה פרסי אזל ולא אתא אתיוהו לרבי חנינא בן תרדיון אמרו ליה אמאי קא עסקת באורייתא אמר להו כאשר צוני ה' אלהי מיד גזרו עליו לשריפה ועל אשתו להריגה ועל בתו לישב בקובה של זונות עליו לשריפה שהיה

דף יח,א גמרא הוגה את השם באותיותיו והיכי עביד הכי והתנן אלו שאין להם חלק לעולם הבא האומר אין תורה מן השמים ואין תחיית המתים מן התורה אבא שאול אומר אף ההוגה את השם באותיותיו להתלמד עבד כדתניא (דברים יח) לא תלמד לעשות אבל אתה למד להבין ולהורות אלא מאי טעמא אענש משום הוגה את השם בפרהסיא [דהוי] ועל אשתו להריגה דלא מיחה ביה מכאן אמרו כל מי שיש בידו למחות ואינו מוחה נענש עליו ועל בתו לישב בקובה של זונות דאמר ר' יוחנן פעם אחת היתה בתו מהלכת לפני גדולי רומי אמרו כמה נאות פסיעותיה של ריבה זו מיד דקדקה בפסיעותיה והיינו דאמר ר' שמעון בן לקיש מאי דכתיב (תהילים מט) עון עקבי יסבני עונות שאדם דש בעקביו בעולם הזה מסובין לו ליום הדין בשעה שיצאו שלשתן צדקו עליהם את הדין הוא אמר

(דברים לב) הצור תמים פעלו [וגו'] ואשתו אמרה (דברים לב) אל אמונה ואין עול בתו אמרה (ירמיהו לב) גדול העצה ורב העליליה אשר עיניך פקוחות על כל דרכי וגו' אמר רבי [כמה] גדולים צדיקים הללו שנזדמנו להן שלש מקראות של צדוק הדין בשעת צדוק הדין תנו רבנן כשחלה רבי יוסי בן קיסמא הלך רבי חנינא בן תרדיון לבקרו אמר לו חנינא אחי <אחי> אי אתה יודע שאומה זו מן השמים המליכוה שהחריבה את ביתו ושרפה את היכלו והרגה את חסידיו ואבדה את טוביו ועדיין היא קיימת ואני שמעתי עליך שאתה יושב ועוסק בתורה [ומקהיל קהלות ברבים] וספר מונח לך בחיקך אמר לו מן השמים ירחמו אמר לו אני אומר לך דברים של טעם ואתה אומר לי מן השמים ירחמו תמה אני אם לא ישרפו אותך ואת ספר תורה באש אמר לו רבי מה אני לחיי העולם הבא אמר לו כלום מעשה בא לידך אמר לו מעות של פורים נתחלפו לי במעות של צדקה וחלקתים לעניים אמר לו אם כן מחלקך יהי חלקי ומגורלך יהי גורלי אמרו לא היו ימים מועטים עד שנפטר רבי יוסי בן קיסמא והלכו כל גדולי רומי לקברו והספידוהו הספד גדול ובחזרתן מצאוהו לרבי חנינא בן תרדיון שהיה יושב ועוסק בתורה ומקהיל קהלות ברבים וס"ת מונח לו בחיקו הביאוהו וכרכוהו בס"ת והקיפוהו בחבילי זמורות והציתו בהן את האור והביאו ספוגין של צמר ושראום במים והניחום על לבו כדי שלא תצא נשמתו מהרה אמרה לו בתו אבא אראך בכך אמר לה אילמלי אני נשרפתי לבדי היה הדבר קשה לי עכשיו שאני נשרף וס"ת עמי מי שמבקש עלבונה של ס"ת הוא יבקש עלבוני אמרו לו תלמידיו רבי מה אתה רואה אמר להן גליון נשרפין ואותיות פורחות אף אתה פתח פיך ותכנס [בך] האש אמר להן מוטב שיטלנה מי שנתנה ואל יחבל הוא בעצמו אמר לו קלצטונירי רבי אם אני מרבה בשלהבת ונוטל ספוגין של צמר מעל לבך אתה מביאני לחיי העולם הבא אמר לו הן השבע לי נשבע לו מיד הרבה בשלהבת ונטל ספוגין של צמר מעל לבו יצאה נשמתו במהרה אף הוא קפץ ונפל לתוך האור יצאה בת קול ואמרה רבי חנינא בן תרדיון וקלצטונירי מזומנין הן לחיי העולם הבא בכה רבי ואמר יש קונה עולמו בשעה אחת ויש קונה עולמו בכמה שנים ברוריא דביתהו דר' מאיר ברתיה דר' חנינא בן תרדיון הואי אמרה לו זילא בי מלתא דיתבא אחתאי בקובה של זונות שקל תרקבא דדינרי ואזל אמר אי לא איתעביד בה איסורא מיתעביד ניסא אי עבדה איסורא לא איתעביד לה ניסא אזל נקט נפשיה כחד פרשא אמר לה השמיעני לי אמרה ליה דשתנא אנא אמר לה מתרחנא מרתחא אמרה לו נפישין טובא <ואיכא טובא הכא> דשפירן מינאי אמר ש"מ לא עבדה איסורא כל דאתי אמרה ליה הכי אזל לגבי שומר דידה א"ל הבה ניהלה אמר ליה מיסתפינא ממלכותא אמר ליה שקול תרקבא דדינרא פלגא פלח ופלגא להוי לך א"ל וכי שלמי מאי איעביד א"ל אימא אלהא דמאיר ענני ומתצלת א"ל

דף יח,ב גמרא ומי יימר דהכי איכא [א"ל השתא חזית] הוו הנהו כלבי דהוו קא אכלי אינשי שקל קלא שדא בהו הוו קאתו למיכליה אמר אלהא דמאיר ענני שבקוה ויהבה ליה לסוף אשתמע מילתא בי מלכא אתיוה אסקוה לזקיפה אמר אלהא דמאיר ענני אחתוה אמרו ליה מאי האי אמר להו הכי הוה מעשה אתו חקקו לדמותיה דר' מאיר אפיתחא דרומי אמרי כל דחזי לפרצופא הדין ליייתה יומא חדא חזיוהי רהט אבתריה רהט מקמייהו על לבי זונות איכא דאמרי בשולי <עובדי כוכבים> {גוים} חזא טמש בהא ומתק בהא איכא דאמרי אתא אליהו אדמי להו כזונה כרכתיה אמרי חס ושלום אי ר' מאיר הוה לא הוה עביד הכי קם ערק אתא לבבל איכא דאמרי מהאי מעשה ואיכא דאמרי ממעשה

דברוריא: תנו רבנן ההולך לאיצטדינין ולכרקום וראה שם את הנחשים ואת החברין בוקיון ומוקיון ומוליון ולוליון בלורין סלגורין הרי זה מושב לצים ועליהם הכתוב אומר (תהילים א) אשרי האיש אשר לא הלך וגו' כי אם בתורת ה' חפצו הא למדת שדברים הללו מביאין את האדם לידי ביטול תורה ורמינהי [הולכין] לאיצטדינין מותר מפני שצווח ומציל ולכרקום מותר מפני ישוב מזינה ובלבד שלא יתחשב עמהם ואם נתחשב עמהם אסור קשיא איצטדינין איצטדינין קשיא כרקום אכרקום בשלמא כרקום אכרקום ל"ק כאן במתחשב עמהן כאן בשאין מתחשב עמהן אלא איצטדינין איצטדינין קשיא תנאי היא [דתניא] אין הולכין לאיצטדינין מפני מושב לצים ור' נתן מתיר מפני שני דברים אחד מפני שצווח ומציל ואחד מפני שמעיד עדות אשה להשיאה תנו רבנן אין הולכין לטרטיאות ולקרקסאות מפני שמזבלין שם זיבול <לעבודת כוכבים> {לעבודה זרה} דברי ר' מאיר וחכמים אומרים מקום שמזבלין אסור מפני חשד <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} ומקום שאין מזבלין שם אסור מפני מושב לצים מאי בינייהו אמר ר' חנינא מסורא נשא ונתן איכא בינייהו דרש ר' שמעון בן פזי מאי דכתיב אשרי האיש אשר לא הלך בעצת רשעים ובדרך חטאים לא עמד ובמושב לצים לא ישב וכי מאחר שלא הלך היכן עמד ומאחר שלא עמד היכן ישב ומאחר שלא ישב היכן לך שאם הלך סופו לעמוד ואם עמד סופו לישב ואם ישב סופו ללוץ ואם לץ עליו הכתוב אומר (משלי ט) אם חכמת חכמת לך <ואם לצת> [ולצת] לבדך תשא א"ר <אליעזר> [אלעזר] כל המתלוץ יסורין באין עליו שנאמר (ישעיהו כח) ועתה אל תתלוצצו פן יחזקו מוסריכם אמר רב קטינא להו רבא לרבנן במטותא בעינא מינייכו דלא תתלוצצו דלא ליתו עלייכו יסורין אמר רב קטינא כל המתלוץ מזונותיו מתמעטין שנאמר (הושע ז) משך ידו את לוצים אמר רבי שמעון בן לקיש כל המתלוץ נופל בגיהנם שנאמר (משלי כא) זד יהיר לץ שמו עושה בעברת זדון ואין עברה אלא גיהנם שנאמר (צפניה א) יום עברה היום ההוא אמר ר' אושעיא כל המתיהר נופל בגיהנם שנאמר זד יהיר לץ שמו עושה בעברת זדון ואין עברה אלא גיהנם שנאמר יום עברה היום ההוא אמר רבי חנילאי בר חנילאי כל המתלוץ גורם כלייה לעולם שנאמר ועתה אל תתלוצצו פן יחזקו מוסריכם [כי] כלה ונחרצה שמעתי אמר רבי <אליעזר> [אלעזר] קשה היא שתחילת' יסורין וסופו כלייה דרש ר' שמעון בן פזי אשרי האיש אשר לא הלך {בעצת רשעים זה שלא הלך} לטרטיאות ולקרקסאות של <עובדי כוכבים> {גוים} ובדרך חטאים לא עמד זה שלא עמד בקנגיון ובמושב לצים לא ישב שלא ישב בתחבולות שמא יאמר אדם הואיל ולא הלכתי לטרטיאות ולקרקסאות ולא עמדתי בקנגיון אלך ואתגרה בשינה ת"ל ובתורתו יגהה יומם ולילה אמר רב שמואל בר נחמני א"ר יונתן אשרי האיש אשר לא הלך בעצת רשעים זה

דף יט, א גמרא אברהם אבינו שלא הלך בעצת אנשי דור הפלגה שרשעים היו שנאמר (בראשית יא) הבה נבנה לנו עיר ובדרך חטאים לא עמד שלא עמד בעמידת סדום שחטאים היו שנאמר (בראשית יג) ואנשי סדום רעים וחטאים לה' מאד ובמושב לצים לא ישב שלא ישב במושב אנשי פלשתים מפני שלצנים היו שנאמר (שופטים טז) ויהי כטוב לבם ויאמרו קראו לשמשון וישחק לנו (תהילים קיב) אשרי איש ירא [את] ה' אשרי איש ולא אשרי אשה א"ר עמרם אמר רב אשרי מי שעושה תשובה כשהוא איש ר' יהושע בן לוי אמר אשרי מי שמתגבר על יצרו כאיש במצותיו חפץ מאד אר"א במצותיו ולא בשכר

מצותיו והיינו דתנן הוא היה אומר אל תהיו כעבדים המשמשין את הרב על מנת לקבל פרס אלא היו כעבדים המשמשין את הרב שלא על מנת לקבל פרס כי אם בתורת ה' חפצו א"ר אין אדם לומד תורה אלא ממקום שלבו חפץ שנאמר (תהילים א) כי אם בתורת ה' חפצו לוי ור"ש ברבי יתבי קמיה דרבי וקא פסקי סידרא סליק ספרא לוי אמר לייתו [לן] משלי ר"ש ברבי אמר לייתו [לן] תילים כפייה ללוי ואייתו תילים כי מטו הכא כי אם בתורת ה' חפצו פריש רבי ואמר אין אדם לומד תורה אלא ממקום שלבו חפץ אמר לוי רבי נתת לנו רשות לעמוד אמר ר' אבדימי בר חמא כל העוסק בתורה הקב"ה עושה לו חפציו שנאמר כי אם בתורת ה' חפצו אמר רבא לעולם ילמוד אדם תורה במקום שלבו חפץ שנאמר כי אם בתורת ה' חפצו ואמר רבא בתחילה נקראת על שמו של הקב"ה ולבסוף נקראת על שמו שנאמר בתורת ה' חפצו ובתורתו יהגה יומם ולילה ואמר רבא לעולם ילמד אדם תורה ואח"כ יהגה שנאמר בתורת ה' והדר ובתורתו יהגה ואמר רבא לעולם ליגריס איניש ואע"ג דמשכח ואע"ג דלא ידע מאי קאמר שנאמר (תהילים קיט) גרסה נפשי לתאבה גרסה כתיב ולא כתיב טחנה רבא רמי כתיב (משלי ט) על גפי וכתיב (משלי ט) על כסא בתחלה על גפי ולבסוף על כסא כתיב (משלי ח) בראש מרומים וכתיב עלי דרך בתחלה בראש מרומים ולבסוף עלי דרך עולא רמי כתיב (משלי ה) שתה מים מבורך וכתיב ונוזלים מתוך בארך בתחלה שתה מבורך ולבסוף ונוזלים מתוך בארך אמר רבא אמר רב סחורה אמר רב הונא מאי דכתיב (משלי יג) הון מהבל ימעט וקובץ על יד ירבה אם עושה אדם תורתו חבילות חבילות מתמעט ואם קובץ על יד ירבה אמר רבא ידעי רבנן להא מילתא ועברי עלה אמר רב נחמן בר יצחק אנא עבידתה וקיים בידי אמר רב שיזבי משמיה דר"א בן עזריה מאי דכתיב (משלי יב) לא יחרוך רמיה צידו לא יחיה ולא יאריך ימים צייד הרמאי ורב ששת אמר צייד הרמאי יחרוך כי אתא רב דימי אמר משל לאדם שצד צפרין אם משבר כנפיה של ראשונה כולם מתקיימות בידו ואם לאו אין מתקיימות בידו (תהילים א) והיה כעץ שתול על פלגי מים אמרי דבי ר' ינאי כעץ שתול ולא כעץ נטוע כל הלומד תורה מרב אחד אינו רואה סימן ברכה לעולם אמר להו רב חסדא לרבנן בעינא דאימא לכו מלתא ומסתפינא דשבקיתו לי ואזליתו כל הלומד תורה מרב אחד אינו רואה סימן ברכה לעולם שבקוהו ואזול קמיה דרבא אמר להו הני מילי סברא אבל גמרא מרב אחד עדיף כי היכי

דף יט, ב גמרא דלא ליפלוג לישני על פלגי מים א"ר תנחום בר חנילאי לעולם ישלש אדם שנותיו שליש במקרא שליש במשנה שליש בתלמוד מי ידע איניש כמה חיי כי קאמרינן ביומי (תהילים א) אשר פריו יתן בעתו אמר רבא אם פריו יתן בעתו ועלהו לא יכול ואם לאו על הלומד ועל המלמד עליהם הכתוב אומר לא כן הרשעים כי אם וגו' אמר רבי אבא אמר רב הונא אמר רב מאי דכתיב (משלי ט) כי רבים חללים הפילה זה תלמיד שלא הגיע להוראה ומורה ועצומים כל הרוגיה זה תלמיד שהגיע להוראה ואינו מורה ועד כמה עד מ' שנים והא רבא אורי התם בשוין ועלהו לא יכול אמר רב אחא בר אדא אמר רב ואמרי לה אמר רב אחא בר אבא אמר רב המנונא אמר רב שאפילו שיחת חולין של ת"ח צריכה תלמוד שנאמר (תהילים א) ועלהו לא יכול וכל אשר יעשה יצליח א"ר יהושע בן לוי דבר זה כתוב בתורה ושנוי בנביאים ומשולש בכתובים כל העוסק בתורה נכסיו מצליחין לו כתוב בתורה דכתיב (דברים כט) ושמרתם את דברי הברית הזאת ועשיתם אותם למען תשכילו את כל אשר תעשון שנוי בנביאים דכתיב (יהושוע א) לא ימוש ספר

התורה [הזה] מפיך והגית בו יומם ולילה למען תשמור לעשות ככל הכתוב בו כי אז תצליח את דרכיך ואז תשכיל משולש בכתובים דכתיב (תהילים א) כי אם בתורת ה' חפצו ובתורתו יהגה יומם ולילה והיה כעץ שתול על פלגי מים אשר פריו יתן בעתו ועלהו לא יכול וכל אשר יעשה יצליח מכריז רבי אלכסנדר מלאך בעי חיי מאן בעי חיי כנוף ואתו כולי עלמא לגביה אמרי ליה הב לן חיי אמר להו (תהילים לד) מי האיש החפץ חיים וגו' נצור לשונך מרע וגו' <סור מרע ועשה טוב וגו'> שמא יאמר אדם נצרתי לשוני מרע ושפתי מדבר מרמה [אלך] ואתגרה בשינה ת"ל סור מרע ועשה טוב אין טוב אלא תורה שנאמר (משלי ד) כי לקח טוב נתתי לכם תורת אל תעזובו: הגיע לכיפה מקום שמעמידין בה <עבודת כוכבים> {עבודה זרה}: א"ר אלעזר אמר רבי יוחנן אם בנה שכרו מותר פשיטא משמשי <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} הן ומשמשי <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} בין לרבי ישמעאל בין לרבי עקיבא אינן אסורין עד שיעבדו אמר רבי ירמיה לא נצרכה אלא <לעבודת כוכבים> {לעבודה זרה} עצמה הניחא למ"ד <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} של ישראל אסורה מיד ושל <עובד כוכבים> {גוי} עד שתעבד שפיר אלא למ"ד של <עובד כוכבים> {גוי} אסורה מיד מאי איכא למימר אלא אמר רבה בר עולא לא נצרכה אלא במכוש אחרון <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} מאן קא גרים לה גמר מלאכה ואימת הוא גמר מלאכה במכוש אחרון מכוש אחרון לית ביה שוה פרוטה אלמא קסבר ישנה לשכירות מתחלה ועד סוף:

דף יט,ב משנה ואין עושין תכשיטין <לעבודת כוכבים> {לעבודה זרה} קטלאות ונזמים וטבעות רבי אליעזר אומר בשכר מותר אין מוכרין להם במחובר לקרקע אבל מוכר הוא משיקצץ ר' יהודה אומר מוכר הוא על מנת לקוץ:

דף יט,ב גמרא מנהני מילי אמר רבי יוסי בר חנינא

דף כ,א גמרא דאמר קרא (דברים ז) לא תחנם ז לא תחנם לא תתן להם חנייה בקרקע האי לא תחנם מיבעי ליה דהכי קאמר רחמנא לא תתן להם חן א"כ לימא קרא לא תחנם מאי לא תחנם שמע מינה תרתי ואכתי מיבעי ליה דהכי אמר רחמנא לא תתן להם מתנת של חנם אם כן לימא קרא לא תחנם מאי לא תחנם שמע מינה כולהו תניא נמי הכי לא תחנם לא תתן להם חנייה בקרקע דבר אחר לא תחנם לא תתן להם חן דבר אחר לא תחנם לא תתן להם מתנת חנם ומתנת חנם גופה תנאי היא דתניא (דברים יד) לא תאכלו כל נבילה לגר אשר בשעריך תתננה ואכלה או מכור לנכרי אין לי אלא לגר בנתינה <ולעובד כוכבים> {ולגוי} במכירה לגר במכירה מנין תלמוד לומר תתננה או מכור <לעובד כוכבים> {לגוי} בנתינה מנין תלמוד לומר תתננה ואכלה או מכור לנכרי נמצא אתה אומר אחר גר ואחד <עובד כוכבים> {גוי} בין בנתינה בין במכירה דברי ר' מאיר רבי יהודה אומר דברים ככתבן לגר בנתינה <ולעובד כוכבים> {ולגוי} במכירה שפיר קאמר ר"מ ור' יהודה אמר לך אי סלקא דעתך כדקאמר ר"מ לכתוב רחמנא תתננה ואכלה ומכור או למה לי שמע מינה לדברים ככתבן הוא דאתא ור"מ ההוא לאקדומי נתינה דגר למכירה <דעובד כוכבים> {דגוי} ור' יהודה כיון דגר אתה מצווה להחיותו וכנעני אי אתה מצווה להחיותו להקדים לא צריך קרא: ד"א לא תחנם לא תתן להם חן: מסייע ליה לרב דאמר רב אסור לאדם שיאמר כמה נאה <עובדת כוכבים> {גויה} זו מיתיבי מעשה ברשב"ג שהיה על גבי מעלה בהר הבית וראה <עובדת כוכבים> {גויה} אחת נאה ביותר אמר (תהילים קד) מה רבו מעשיך ה' ואף ר"ע ראה אשת טורנוסרופוס הרשע רק שחק ובכה רק שהיתה

באה מטיפה סרוחה שחק דעתידה דמגיירא ונסיב לה בכה דהאי שופרא בלי עפרא ורב אודויי הוא דקא מודה דאמר מר הרואה בריות טובות אומר ברוך שככה ברא בעולמו ולאסתכולי מי שרי מיתיבי (דברים כג) ונשמרת מכל דבר רע שלא יסתכל אדם באשה נאה ואפילו פנויה באשת איש ואפי' מכווערת

דף כ,ב גמרא ולא בבגדי צבע [של] אשה ולא בחמור ולא בחמורה ולא בחזיר ולא בחזירה ולא בעופות בזמן שנזקקין זה לזה ואפילו מלא עינים כמלאך המות אמרו עליו על מלאך המות שכולו מלא עינים בשעת פטירתו של חולה עומד מעל מראשותיו וחרבו שלופה בידו וטיפה של מרה תלויה בו כיון שחולה רואה אותו מזדעזע ופותח פיו וזורקה לתוך פיו ממנה מת ממנה מסריח ממנה פניו מוריקות קרן זוית הואי: ולא בבגדי צבע [של] אשה: א"ר יהודה אמר שמואל אפילו שטוחין על גבי כותל א"ר פפא ובמכיר בעליהן אמר רבא דיקא נמי דקתני ולא בבגדי צבע אשה ולא קתני ולא בבגדי צבעונין שמע מינה אמר רב חסדא הני מילי בעתיקי אבל בחדתי לית לן בה דאי לא תימא הכי אנן מנא לאשפורי היכי יהבינן הא קא מסתכל ולטעמיך הא דאמר רב יהודה מין במינו מותר להכניס כמכחול בשפופרת הא קא מסתכל אלא בעבידתיה טריד ה"נ בעבידתיה טריד אמר מר ממנה מת נימא פליגא דאבוה דשמואל דאמר אבוה דשמואל אמר לי מלאך המות אי לא דחיישנא ליקרא דברייתא הוה פרענא בית השחיטה כבהמה דלמא ההיא טיפה מחתכה להו לסימנין ממנה מסריח מסייע ליה לרבי חנינא בר כהנא דא"ר חנינא בר כהנא אמרי בי רב הרוצה שלא יסריח מתו יהפכנו על פניו: ת"ר (דברים כו) ונשמרת מכל דבר רע שלא יהרהר אדם ביום ויבוא לידי טומאה בלילה מכאן א"ר פנחס בן יאיר תורה מביאה לידי זהירות זהירות מביאה לידי זריזות זריזות מביאה לידי נקיות נקיות מביאה לידי פרישות פרישות מביאה לידי טהרה טהרה מביאה לידי <חסידות חסידות> [קדושה קדושה] מביאה לידי ענוה ענוה מביאה לידי יראת חטא יראת חטא מביאה לידי <קדושה קדושה> [חסידות חסידות] מביאה לידי רוח הקודש רוח הקודש מביאה לידי תחיית המתים וחסידות גדולה מכולן שנאמר (תהילים פט) אז דברת בחזון לחסידיך ופליגא דרבי יהושע בן לוי דא"ר יהושע בן לוי ענוה גדולה מכולן שנאמר (ישעיהו סא) רוח ה' אלהים עלי יען משח ה' אותי לבשר ענוים חסידים לא נאמר אלא ענוים הא למדת שענוה גדולה מכולן: אין מוכרין להן וכו': ת"ר מוכרין להן אילן על מנת לקוץ וקוצץ דברי ר' יהודה רבי מאיר אומר אין מוכרין להן אלא קצוצה שחת על מנת לגזוז וגוזז דברי רבי יהודה ר' מ' אומר אין מוכרין להן אלא גזוזה קמה על מנת לקצור וקוצר דברי רבי יהודה ר' מאיר אומר אין מוכרין אלא קצורה וצריכא דאי אשמעינן אילן בהא קאמר רבי מאיר כיון דלא פסיד משהי ליה אבל האי דכי משהי לה פסיד אימא מודי ליה לר' יהודה ואי אשמעינן בהני תרתי משום דלא ידיע שבחייהו אבל שחת דידיע שבחייהו אימא מודי ליה לר' מאיר ואי אשמעינן בהא בהא קאמר ר' מאיר אבל בהנך אימא מודי ליה לרבי יהודה צריכא איבעיא להו בהמה על מנת לשחוט מהו התם טעמא מאי שרי ר' יהודה דלאו ברשותיה קיימי ולא מצי משהי להו אבל בהמה כיון דברשותיה <דעובד כוכבים> {דגוי} קיימא משהי לה או דלמא לא שנא ת"ש דתניא בהמה ע"מ לשחוט ושוחט דברי רבי יהודה רבי מאיר אומר אין מוכרין לו אלא שחוטה:

דף כ,ב משנה אין משכירין להם בתים בארץ ישראל ואין צריך לומר שדות ובסוריא

דף כא, א משנה משכירין להם בתים אבל לא שדות ובחו"ל מוכרין להם בתים ומשכירין שדות דברי רבי מאיר רבי יוסי אומר בארץ ישראל משכירין להם בתים אבל לא שדות ובסוריא מוכרין בתים ומשכירין שדות ובחוץ לארץ מוכרין אלו ואלו אף במקום שאמרו להשכיר לא לבית דירה אמרו מפני שהוא מכניס לתוכו <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} שנאמר (דברים ו) לא תביא תועבה אל ביתך ובכל מקום לא ישכיר לו את המרחץ מפני שהוא נקרא על שמו:

דף כא, א גמרא מאי אין צריך לומר שדות אילימא משום דאית בה תרתי חדא חניית קרקע וחדא דקא מפקע לה ממעשר אי הכי בתים נמי איכא תרתי חדא חניית קרקע וחדא דקא מפקע לה ממזוזה אמר רב מרשיא מזוזה חובת הדר הוא: בסוריא משכירין בתים כו'. מאי שנא מכירה דלא משום מכירה דארץ ישראל אי הכי משכירות נמי נגזור היא גופה גזרה ואנן ניקום וניגזור גזרה לגזרה והא שכירות שדה דבסוריא דגזרה לגזרה היא וקא גזרינן התם לאו גזרה הוא קסבר כיבוש יחיד שמיה כיבוש שדה דאית ביה תרתי גזרו ביה רבנן בתים דלית בהו תרתי לא גזרו בהו רבנן: בחוץ לארץ וכו': שדה דאית ביה תרתי גזרו בהו רבנן בתים דלית בהו תרתי לא גזרו בהו רבנן: רבי יוסי אומר בארץ ישראל משכירין להם בתים וכו': מ"ט שדות דאית בהו תרתי גזרו בהו רבנן בתים דלית בהו תרתי לא גזרו בהו רבנן: ובסוריא מוכרין וכו': מ"ט קסבר כיבוש יחיד לא שמיה כיבוש ושדה דאית בה תרתי גזרו בה רבנן בתים דלית בהו תרתי לא גזרו בהו רבנן: ובחו"ל מוכרין וכו': מאי טעמא כיון דמרחק לא גזרינן אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי יוסי אמר רב יוסף ובלבד שלא יעשנה שכונה וכמה שכונה תנא אין שכונה פחותה משלשה בני אדם ולחוש דלמא אזיל האי ישראל ומזבין לחד <עובד כוכבים> {גוי} ואזיל היאך ומזבין לה לתרי אמר אביי אלפני מפקדינן אלפני דלפני לא מפקדינן: אף במקום שאמרו להשכיר: מכלל דאיכא דוכתא דלא מוגרי

דף כא, ב גמרא וסתמא כרבי מאיר דאי ר' יוסי בכל דוכתא מוגרי: ובכל מקום לא ישכור וכו': תניא רבן שמעון בן גמליאל אומר לא ישכור אדם מרחצו <לעובד כוכבים> {לגוי} מפני שנקרא על שמו <עובד כוכבים> {וגוי} זה עושה בו מלאכה בשבתות ובימים טובים אבל לכותי מאי שרי כותי אימר עביד ביה מלאכה בחולו של מועד בחולו של מועד אנן נמי עבדינן אבל שדהו <לעובד כוכבים> {לגוי} מאי שרי מאי טעמא אריסא אריסותיה קעביד מרחץ נמי אמרי אריסא אריסותיה קעביד אריסא דמרחץ לא עבדי אנשי תניא ר"ש בן אלעזר אומר לא ישכיר אדם שדהו לכותי מפני שנקראת על שמו וכותי זה עושה בו מלאכה בחוש"מ אבל <עובד כוכבים> {גוי} מאי שרי דאמרי אריסא אריסותיה עביד א"ה כותי נמי אמרי אריסא אריסותיה עביד

דף כב, א גמרא אריסותא לר"ש בן אלעזר לית ליה אלא <עובד כוכבים> {גוי} מ"ט מותר דאמרינן ליה וציית כותי נמי אמרינן ליה וציית כותי לא ציית דאמר אנא גמירנא טפי מינך א"ה מאי איריא מפני שנקראת על שמו תיפוק ליה משום (ויקרא יט) לפני עור לא תתן מכשול חדא ועוד קאמר חדא משום לפני עור ועוד מפני שנקראת על שמו הנהו מוריקאי <דעובד כוכבים> {דגוי} נקיט בשבתא וישראל בחד בשבתא אתו לקמיה דרבא שרא להו איתיביה רבינא לרבא ישראל <עובד כוכבים> {וגוי} שקיבלו שדה בשותפות לא יאמר ישראל <לעובד כוכבים> {לגוי} טול חלקך בשבת ואני בחול ואם התנו מתחלה מותר ואם באו לחשבון אסור איכסיף לסוף איגלאי מלתא דהתנו מעיקרא הווי רב גביהו

מבי כתיל אמר הנהו שתילי דערלה הוה <עובד כוכבים> {גוי} אכיל שני דערלה וישראל שני דהתירא אתו לקמיה דרבא שרא להו והא אותביה רבינא לרבא לסיועי סייעיה והא אכסיף לא היו דברים מעולם איבעיא להו סתמא מאי ת"ש אם התנו מתחילה מותר הא סתמא אסור אימא סיפא אם באו לחשבון אסור הא סתמא מותר אלא מהא ליכא למשמע מינה:

מסכת עבודה זרה פרק ב

דף כב, א משנה אין מעמידין בהמה בפונדקאות של <עובדי כוכבים> {גוים} מפני שחשודין על הרביעה ולא תתייחד אשה עמהן מפני שחשודין על העריות ולא יתייחד אדם עמהן מפני שחשודין על שפיכות דמים:

דף כב, ב גמרא ורמינהי לוקחין מהן בהמה לקרבן ואין חוששין לא משום רובע ולא משום גרבע ולא משום מוקצה ולא משום נעבד בשלמא מוקצה ונעבד אם איתא דאקצייה ואם איתא דפלחיה לא הוה מזבין ליה אלא רובע ונרבע לחוש אמר רב תחליפא אמר רב שילא בר אבינא משמיה דרב <עובד כוכבים> {גוי} חס על בהמתו שלא תעקר התינח נקבות זכרים מאי איכא למימר אמר רב כהנא הואיל ומכחישין בבשר אלא הא דתניא לוקחין בהמה מרועה שלהן ליחוש דלמא רבעה לה רועה שלהן מתיירא משום הפסד שכר אלא הא דתניא אין מוסרין בהמה לרועה שלהן לימא רועה שלהן מתיירא משום הפסד שכרו אינהו דידיעי בהדדי מרתתי אנן דלא ידעינן בהו לא מרתתי אמר רבה היינו דאמרי אינשי מכתבא גללא בזע רגלא בחבריה ידע אי הכי זכרים מנקבות לא ניזבון דחיישינן דלמא מרבעא ליה עילוה כיון דמיגרי בה מרתתא אלא הא דתני רב יוסף ארמלתא לא תרבי כלבא ולא תשרי בר בי רב באושפיזא בשלמא בר בי רב צניע לה אלא כלבא כיון דמיגרה בה מרתתא כיון דכי שדיא ליה אומצא ומסריך אבתרה מימר אמרי אינשי האי דמסריך אבתרה משום אומצא דקא מסריך נקבות אצל נקבות מאי טעמא לא מייחדינן אמר מר עוקבא בר חמא מפני <שהעובדי כוכבים> {שהגוים} מצויין אצל נשי חבריהן ופעמים שאינו מוצאה ומוצא את הבהמה ורובעה ואיבעית אימא אפילו מוצאה נמי רובעה דאמר מר חביבה עליהן בהמתן של ישראל יותר מנשותיהן דא"ר יוחנן בשעה שבא נחש על חוה הטיל בה זוהמא אי הכי ישראל נמי ישראל שעמדו על הר סיני פסקה זוהמתן <עובדי כוכבים> {גוים} שלא עמדו על הר סיני לא פסקה זוהמתן איבעיא להו עופות מאי תא שמע דאמר רב יהודה אמר שמואל משום רבי חנינא אני ראיתי <עובד כוכבים> {גוי} שלקח אווז מן השוק רבעה חנקה צלאה ואכלה וא"ר ירמיה מדיפתי אני ראיתי ערבי אחד שלקח ירך מן השוק וחקק בה כדי רביעה רבעה צלאה ואכלה

דף כג, א גמרא רבינא אמר לא קשיא הא לכתחלה הא דיעבד ומנא תימרא דשאני בין לכתחלה בין לדיעבד דתנן לא תתייחד אשה עמהם מפני שחשודין על העריות ורמינהו האשה שנחבשה בידי <עובדי כוכבים> {גוים} ע"י ממון מותרת לבעלה ע"י נפשות אסורה לבעלה אלא לאו ש"מ שאני לן בין לכתחלה לדיעבד ממאי דלמא לעולם אימא לך אפילו דיעבד נמי לא והכא היינו טעמא דמתיירא משום הפסד ממונו תדע דקתני סיפא ע"י

נפשות אסורה לבעלה ותו לא מידי רבי פדת אמר לא קשיא הא רבי אליעזר הא רבנן דתנן גבי פרת חטאת ר' אליעזר אומר אינה נקחת מן <העובדי כוכבים> {הגוים} וחכמים מתירין מאי לאו בהא קמיפלגי דר"א סבר חיישינן לרביעה ורבנן סברי לא חיישינן לרביעה ממאי דלמא דכ"ע לא חיישינן לרביעה והכא היינו טעמא דרבי אליעזר כדרב יהודה אמר רב דאמר רב יהודה אמר רב הניח עליהן עודה של שקין פסלה ובעגלה עד שתמשוך בה מר סבר חיישינן ומר סבר לא חיישינן לא ס"ד משום ניחא פורתא לא מפסיד טובא ה"נ לימא משום הנאה פורתא לא מפסיד טובא התם יצרו תוקפו ודלמא דכולי עלמא לא חיישינן לרביעה והכא היינו טעמא דר"א כדתני שילא דתני שילא מ"ט דר' אליעזר (במדבר יט) דבר אל בני ישראל ויקחו אליך בני ישראל יקחו ואין <העובדי כוכבים> {הגוים} יקחו לא סלקא דעתך דקתני סיפא וכן היה רבי אליעזר פוסל בכל הקרבנות כולן ואי סלקא דעתך כדתני שילא בשלמא פרה כתיב בה קיחה אלא כולהו קרבנות קיחה כתיב בהו ודלמא עד כאן לא פליגי רבנן עליה דרבי אליעזר

דף כג, ב גמרא אלא בפרה דדמיה יקרין אבל בשאר קרבנות מודו ליה ואלא הא דתניא לוקחין מהן בהמה לקרבן מני לא ר' אליעזר ולא רבנן ועוד תניא בהדיא מאי אותיבו ליה חברוהי לר' אליעזר (ישעיהו ס) כל צאן קדר יקבצו לך יעלו <לרצון על> [על רצון] מזבחי ע"כ לא פליגי אלא בחששא אבל היכא דודאי רבעה פסלה ש"מ דפרה קדשי מזבח היא דאי קדשי בדק הבית מי מיפסלא בה רביעה שאני פרה דחטאת קרייה רחמנא אלא מעתה תיפסל ביוצא דופן וכי תימא ה"נ אלמה תניא הקדישה ביוצא דופן פסולה ור"ש מכשיר וכי תימא ר"ש לטעמיה דאמר יוצא דופן ולד מעליא הוא והא"ר יוחנן מודה היה ר"ש לענין קדשים שאינו קדוש אלא שאני פרה הואיל ומום פוסל בה דבר ערוה וע"ז נמי פוסל בה דכתיב (ויקרא כב) כי משחתם בהם מום בם ותנא דבי ר' ישמעאל כל מקום שנא' השחתה אינו אלא דבר ערוה וע"ז דבר ערוה דכתיב (בראשית ו) כי השחית כל בשר את דרכו על הארץ וע"ז דכתיב (דברים ד) פן תשחיתון ועשיתם לכם פסל והא פרה נמי הואיל ומום פוסל בה דבר ערוה <ועבודת כוכבים> {ועבודה זרה} פסלי בה גופא תני שילא מ"ט דרבי אליעזר דכתיב (במדבר יט) דבר אל בני ישראל ויקחו בני ישראל יקחו ואין <העובדי כוכבים> {הגוים} יקחו אלא מעתה (שמות כה) דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה ה"נ דבני ישראל יקחו ואין <העובדי כוכבים> {הגוים} יקחו וכי תימא ה"נ והאמר רב יהודה אמר שמואל שאלו את ר"א עד היכן כיבוד אב ואם אמר להם צאו וראו מה עשה <עובד כוכבים> {גוי} אחד לאביו באשקלון ודמא בן נתינה שמו פעם אחת בקשו ממנו אבנים לאפוד

דף כד, א גמרא בששים רבוא שכר רב כהנא מתני בשמונים רבוא והיו מפתחות מונחות תחת מראשותיו של אביו ולא צערו אבני שהם הפסיק הענין והא ואבני מלואים כתיב דהדר ערביה ועוד קתני סיפא לשנה אחרת נולדה לו פרה אדומה בעדרו נכנסו חכמי ישראל אצלו אמר להם יודע אני בכם שאם אני מבקש מכם כל ממון שבעולם אתם נותנין לי עכשיו איני מבקש מכם אלא אותו ממון שהפסדתי בשביל אבא התם על ידי תגרי ישראל זבון ורבי אליעזר לא חייש לרביעה והתניא אמרו לו לר' אליעזר מעשה ולקחיה מן <העובד כוכבים> {הגוי} ודמא שמו ואמרי לה רמץ שמו אמר להן רבי אליעזר משם ראייה ישראל היו משמרין אותה משעה שנולדה רבי אליעזר תרתי אית ליה קיחה וחייש נמי לרביעה אמר מר ישראל היו משמרין אותה משעה שנולדה וניחוש דלמא רבעי לאמא

כי הוה מעברה דאמר רבא וולד הנוגחת אסורה היא וולדה נגחו וולד הנרבעת אסורה היא וולדה נרבעו אימא ישראל היו משמרין אותה משעה שנוצרה וניחוש דלמא רבעוה לאמא מעיקרא דתנן כל הפסולין לגבי מזבח ולדותיהן מותרין ותני עלה ר' אליעזר אוסר הניחא לרבא דאמר רבא אמר רב נחמן מחלוקת כשנרבעו כשהן מוקדשין אבל כשהן חולין דברי הכל מותרין אלא לרב הונא בר חיננא אמר רב נחמן מחלוקת כשנרבעו כשהן חולין אבל כשהן מוקדשין דברי הכל אסורין מאי איכא למימר אימא ישראל היו משמרין אותה לאמא משעה שנוצרה וניחוש דילמא רבעוה לאמא כולי האי לא חיישינן אמר ר' ישראל היו משמרין אותה משעה שנוצרה מנא ידעינן אמר רב כהנא כוס אדום מעבירין לפניו בשעה שעולה עליה זכר א"ה אמאי דמיה יקרין הואיל ושתי שערות פוסלות בה ומאי שנא דידהו אמר רב כהנא במוחזקת יתיב ר' אמי ורבי יצחק נפחא אקלעא דר' יצחק נפחא פתח חד מינייהו ואמר וכן היה ר"א פוסל בכל הקרבנות כולן פתח אידך מינייהו ואמר מאי אותיבו ליה חברוהי לר"א (ישעיהו ס) כל צאן קדר יקבצו לך וגו' אמר להן ר"א כולם גרים גרורים הם לעתיד לבא אמר רב יוסף מאי קרא (צפניה ג) כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה וגו' אמר ליה אבבי ודלמא <מעבודת כוכבים> {מעבודה זרה} הוא דהדור בהו אמר ליה רב יוסף לעבדו שכם אחד כתיב רב פפא מתני הכי ורב זביד מתני הכי ותרוייהו אמרי וכן היה רבי אליעזר פוסל בכל הקרבנות ותרוייהו אמרי ומאי אותיבו ליה חברוהי לרבי אליעזר כל צאן קדר יקבצו לך וגו' אמר רבי אליעזר כולם גרים גרורים הם לעתיד לבא ומאי קראה כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כלם בשם ה' מתקיף לה רב יוסף ודלמא <מעבודת כוכבים> {מעבודה זרה} הוא דהדרי בהו א"ל אבבי לעבדו שכם אחד כתיב מיתבי (שמות י) ויאמר משה גם אתה תתן בידנו זבחים ועולות קודם מתן תורה שאני ת"ש (שמות יח) ויקח יתרו חתן משה עולה וזבחים לאלהים יתרו נמי קודם מתן תורה הוה הניחא למ"ד יתרו קודם מתן תורה הוה אלא למ"ד דף כד, ב גמרא יתרו לאחר מתן תורה הוה מאי איכא למימר אלא יתרו מישראל זבן ת"ש (שמואל א טו) ויאמר שאול מעמלקי הביאום אשר חמל העם על מיטב הצאן והבקר <המשנים והכרים ועל כל הצאן> למען זבוח לה' אלהיך מאי מיטב דמי מיטב ומ"ש מיטב כי היכי דליקפץ עליהן זבינא ת"ש (שמואל ב כד) ויאמר ארונה אל דוד יקח ויעל אדוני המלך <את> הטוב בעיניו <ואת> [ראה] הבקר לעולה והמוריגים וכלי הבקר לעצים אמר רב נחמן ארונה גר תושב היה מאי מוריגים אמר עולא מטה של טורביל מאי מטה של טורביל עיזא דקורקסא דדיישן אמר רב יוסף מאי קרא (ישעיהו מא) הנה שמתוך למורג חרוץ חדש בעל פיפיות תדוש הרים ותדוק וגבעות כמוץ תשים מיתבי (שמואל א ו) ואת הפרות העלו עולה לה' הוראת שעה היתה ה"נ מסתברא דאי לא תימא הכי עולה נקבה מי איכא ומאי קושיא דלמא בבמת יחיד וכדרב אדא בר אהבה דאמר רב אדא בר אהבה מנין לעולה נקבה שהיא כשרה בבמת יחיד שנאמר (שמואל א ז) ויקח שמואל טלה חלב אחד ויעלהו עולה ויעלהו זכר משמע אמר רב נחמן בר יצחק ויעלה כתיב ר' יוחנן אמר גבול יש לה פחותה מבת ג' שנים נעקרת בת ג' שנים אינה נעקרת איתביה כל הני תיובתא שני להו פחותה מבת ג' שנים ת"ש ואת הפרות העלו עולה לה' בפחותה מבת שלש שנים מתקיף לה רב הונא בריה דרב נתן א"כ היינו ואת בניהם כלו בבית פחותה מבת ג' שנים <ופחותה מבת ג' שנים> מי קא ילדה <והתניא> [והתנן] פרה וחמור מבת ג' ודאי לכהן מכאן ואילך ספק אלא מחוורתא כדשנין מעיקרא: (שמואל א ו) וישרנה

הפרות בדרך על דרך בית שמש וגו' מאי וישרנה א"ר יוחנן משום ר"מ שאמרו שירה ורב
זוטרא בר טוביה אמר רב שישרו פניהם כנגד ארון ואמרו שירה ומאי שירה אמרו א"ר
יוחנן משום ר"מ (שמות טו) אז ישיר משה ובני ישראל ור' יוחנן דידיה אמר (ישעיהו יב)
ואמרתם ביום ההוא הודו לה' קראו בשמו [וגו'] ור"ש בן לקיש אמר מזמורא יתמא
(תהילים צח) מזמור שירו לה' שיר חדש כי נפלאות עשה הושיעה לו ימינו וזרוע קדשו ר'
אלעזר אמר (תהילים צט) ה' מלך ירגזו עמים ר' שמואל בר נחמני אמר (תהילים צג) ה'
מלך גאות לבש ר' יצחק נפחא אמר רוני רוני השיטה התנופפי ברוב הדרך המחושקת
בריקמי זהב המהוללה בדביר ארמון ומפוארה בעדי עדיים רב אשי מתני לה להא דר'
יצחק אהא (במדבר י) ויהי בנסוע הארון ויאמר משה קומה ה' ישראל מאי אמרו אמר ר'
יצחק רוני רוני השיטה [וכו'] אמר רב כמאן קרו פרסאי לספרא דביר מהכא (שופטים א)
ושם דביר לפני קרית ספר <רב אשי אמר> [אמר רב אשי] כמאן קרו פרסאי לנידה
דשתנא מהכא (בראשית לא) כי דרך נשים לי

דף כה, א גמרא (יהושוע י) וידום השמש וירח עמד עד יקום גוי אויביו הלא היא כתובה
על ספר הישר מאי ספר הישר א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן זה ספר אברהם יצחק ויעקב
שנקראו ישרים שנא' (במדבר כג) תמות נפשי מות ישרים והיכא רמיזא (בראשית מח)
וזרעו יהיה מלא הגוים [אימתי יהיה מלא הגוים] בשעה שעמדה לו חמה ליהושע (יהושוע
י) ויעמד השמש בחצי השמים ולא אץ לבוא כיום תמים וכמה א"ר יהושע בן לוי עשרים
וארבעה [שעי] אזיל שית וקם שית אזיל שית וקם שית כולה מלתא כיום תמים ר' אלעזר
אמר שלשים ושית אזיל שית וקם תריסר אזיל שית וקם תריסר עמידתו כיום תמים רבי
שמואל בר נחמני אמר ארבעים ושמונה אזיל שית וקם תריסר אזיל שית וקם עשרים
וארבעה [שנאמר] ולא אץ לבוא כיום תמים מכלל דמעיקרא לאו כיום תמים [הוה] א"ד
בתוספתא פליגי ר' יהושע בן לוי אמר עשרים וארבעה אזיל שית וקם תריסר אזיל שית
וקם תריסר עמידתו כיום תמים ר"א אמר שלשים ושש אזיל שית וקם תריסר אזיל שית
וקם עשרים וארבעה ולא אץ לבוא כיום תמים ר' שמואל בר נחמני אמר ארבעים ושמונה
אזיל שית וקם עשרים וארבעה אזיל שית וקם כ"ד מקיש עמידתו לביאתו מה ביאתו כיום
תמים אף עמידתו כיום תמים תנא כשם שעמדה לו חמה ליהושע כך עמדה לו חמה למשה
ולנקדימון בן גוריון יהושע קראי נקדימון בן גוריון גמרא למשה מנלן אתיא אחל אחל
כתיב הכא (דברים ב) אחל תת פחדך וכתוב התם ביהושע (יהושוע ג) אחל גדלך ורבי
יוחנן אמר אתיא תת כתיב הכא אחל תת פחדך וכתוב ביהושע (יהושוע י) ביום תת ה'
את האמורי ר' שמואל בר נחמני אמר מגופיה דקרא שמעת ליה (דברים ב) אשר ישמעון
שמעך ורגזו וחלו מפניך אימתי רגזו וחלו מפניך בשעה שעמדה לו חמה למשה מיתבי
ולא היה כיום ההוא לפניו ואחריו איבעית אימא שעות הוא דלא הוו נפיש כולי האי
ואיבעית אימא אבני ברד לא הוו דכתיב (יהושוע י) ויהי בנוסם מפני בני ישראל הם
במורד בית חורון וה' השליך עליהם אבנים גדולות מן השמים עד עזקה וימותו כתיב
(שמואל ב א) ויאמר ללמד בני יהודה קשת הנה כתובה על ספר הישר מאי ספר הישר
א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן זה ספר אברהם יצחק ויעקב שנקראו ישרים דכתיב בהו
(במדבר כג) תמות נפשי מות ישרים ותהי אחריתי כמוהו והיכא רמיזא (בראשית מט)
יהודה אתה יודוך אחיך ידך בעורף אויביך ואיזו היא מלחמה שצריכה יד כנגד עורף הוי
אומר זו קשת ר"א אומר זה ספר משנה תורה ואמאי קרו ליה ספר הישר דכתיב (דברים

ו) ועשית הישר והטוב בעיני ה' והיכא רמיזא (דברים לג) ידיו רב לו ואיזו היא מלחמה שצריכה שתי ידים הוי אומר זו קשת ר' שמואל בר נחמני אמר זה ספר שופטים ואמאי קרו ליה ספר הישר דכתיב (שופטים יז) בימים ההם אין מלך בישראל איש הישר בעיניו יעשה והיכא רמיזא (שופטים ג) למען דעת דורות בני ישראל ללמדם מלחמה ואיזו היא מלחמה שצריכה לימוד הוי אומר זו קשת ומנלן דביהודה כתיב דכתיב (שופטים א) מי יעלה לנו <בתחלה> אל הכנעני [בתחלה] להלחם בו ויאמר ה' יהודה יעלה (שמואל א ט) וירם הטבח את השוק והעליה וישם לפני שאול מאי והעליה ר' יוחנן אומר שוק ואליה מאי והעליה דמסמכא שוק לאליה ורבי אלעזר אומר שוק וחזה מאי והעליה דמחית לה לחזה עילויה דשוק כי בעי אנופי ומנפי ליה ורבי שמואל בר נחמני אמר שוק ושופי מאי והעליה שופי עילויה דשוק קאי: לא תתייחד אשה עמהם: במאי עסקינן אילימא בחד דכוותה גבי ישראל מי שרי והתנן לא יתייחד איש אחד עם שתי נשים

דף כה,ב גמרא אלא בתלתא דכוותה גבי ישראל בפרוצים מי שרי והתנן אבל אשה אחת מתייחדת עם שני אנשים ואמר רב יהודה אמר שמואל לא שנו אלא בכשרים אבל בפרוצים אפילו עשרה נמי לא מעשה היה והוציאוה עשרה במטה לא צריכא באשתו עמו <עובד כוכבים> {גוי} אין אשתו משמרתו אבל ישראל אשתו משמרתו ותיפוק ליה משום שפיכות דמים א"ר ירמיה באשה חשובה עסקינן דמירתתי מינה רב אידי אמר אשה כלי זיינה עליה מאי בנייהו איכא בנייהו אשה חשובה בין אנשים ושאינה חשובה בין הנשים תניא כוותיה דרב אידי בר אבין האשה אע"פ שהשלום עמה לא תתייחד עמהן מפני שחשודין על העריות: לא יתייחד אדם עמהן: ת"ר ישראל שנזדמן לו <עובד כוכבים> {גוי} בדרך טופלו לימינו ר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה אומר בסייף טופלו לימינו במקל טופלו לשמאלו היו עולין במעלה או יורדין בירידה לא יהא ישראל למטה <ועובד כוכבים> {וגוי} למעלה אלא ישראל למעלה <ועובד כוכבים> {וגוי} למטה ואל ישוח לפניו שמא ירוץ את גולגלתו שאלו להיכן הולך ירחיב לו את הדרך כדרך שעשה יעקב אבינו לעשו הרשע [דכתיב] (בראשית לג) עד אשר אבא אל אדוני שעירה וכתיב (בראשית לג) ויעקב נסע סכותה מעשה בתלמידי ר"ע שהיו הולכים לכזיב פגעו בהן ליסטים אמרו להן לאן אתם הולכים אמרו להן לעכו כיון שהגיעו לכזיב פירשו אמרו להן [תלמידי] מי אתם אמרו להן תלמידי ר"ע אמרו להן אשרי ר"ע ותלמידיו שלא פגע בהן אדם רע מעולם רב מנשה הוה אזל

דף כו,א גמרא לבי תורתא פגעו ביה גנבי אמרו ליה לאן קאזלת אמר להן לפומבדיתא כי מטא לבי תורתא פריש אמרו ליה תלמידא דיהודה רמאה את אמר להו ידעיתו ליה יהא רעוא דליהו הנהו אינשי בשמתיה אזלו עבדו גניבתא עשרין ותרתינ שנין ולא אצלחו כיון דחזו אתו כולהו תבעו שמתיהו והוה בהו חד גירדנא דלא אתא לשרויה שמתיה אכלי' אריא היינו דאמרי אינשי גירדנא דלא טייזן שתא בציר משני תא חזי מה בין גנבי בבל ולסטין דארץ ישראל:

דף כו,א משנה בת ישראל לא תילד את <העובדת כוכבים> {הנכרית} מפני שמילדת בן <לעבודת כוכבים> {לעבודה זרה} אבל <עובדת כוכבים> {נכרית} מילדת בת ישראל בת ישראל לא תניק בנה של <עובדת כוכבים> {נכרית} אבל <עובדת כוכבים> {נכרית} מניקה בנה של ישראל ברשותה:

דף כו, א גמרא ת"ר בת ישראל לא תילד את <העובדת כוכבים> {הגויה} מפני שמילדת בן <לעבודת כוכבים> {לעבודה זרה} <ועובדת כוכבים> {וגויה} לא תילד את בת ישראל מפני שחשודין על שפיכות דמים דברי רבי מאיר וחכמים אומרים <עובדת כוכבים> {גויה} מילדת את בת ישראל בזמן שאחרות עומדות על גבה אבל לא בינה לבינה ור"מ אומר אפי' אחרות עומדות על גבה נמי לא דזימנין דמנחא ליה ידא אפותא וקטלא ליה ולא מתחזי כי ההיא איתתא דאמרה לחברתה מולדא יהודייתא בת מולדא יהודייתא אמרה לה נפישין בישתא דההיא איתתא דקא משפילנא מינייהו דמא כי אופיא דנהרא ורבנן א"ל לא היא במילתא בעלמא הוא דאוקימתה: בת ישראל לא תניק: ת"ר בת ישראל לא תניק בנה של <עובדת כוכבים> {נכרית} מפני שמגדלת בן <לעבודת כוכבים> {לעבודה זרה} <ועובדת כוכבים> {ונכרית} לא תניק את בנה של בת ישראל מפני שחשודה על שפיכות דמים דברי ר"מ וחכ"א <עובדת כוכבים> {נכרית} מניקה את בנה של בת ישראל בזמן שאחרות עומדות על גבה אבל לא בינו לבינה ורבי מאיר אומר אפילו אחרות עומדות על גבה נמי לא דזימנין דשייפא ליה סמא לדד מאבראי וקטלא ליה וצריכא דאי אשמעינן מילדת בההיא קאמרי רבנן דשרי דלא אפשר משום דאחרות רואות אותה אבל מניקה דאפשר דשייפא ליה סם לדד מאבראי וקטלא ליה אימא מודי ליה לרבי מאיר ואי אשמעינן מניקה בההיא קאמר רבי מאיר דאסור משום דשייפא ליה סם לדד מאבראי וקטלא ליה אבל מילדת דלא אפשר היכא דאחרות עומדות על גבה אימא מודי להו לרבנן צריכא ורמינהו יהודית מילדת <עובדת כוכבים> {נכרית} בשכר אבל לא בחנם אמר רב יוסף בשכר שרי משום איבה סבר רב יוסף למימר אולודי <עובדת כוכבים> {נכרית} בשבתא בשכר שרי משום איבה א"ל אביי יכלה למימר לה דידן דמינטרי שבתא מחללינן עלייהו דידכו דלא מינטרי שבתא לא מחללינן סבר רב יוסף למימר אנוקי בשכר שרי משום איבה אמר ליה אביי יכלה למימר אי פנויה היא בעינא לאינסובי אי אשת איש היא לא קא מזדהמנא באפי גברא סבר רב יוסף למימר הא דתניא <העובדי כוכבים> {הגוים} ורועי בהמה דקה לא מעלין ולא מורידין אסוקי בשכר שרי משום איבה אמר ליה אביי יכול לומר לו קאי ברי אאיגרא אי נמי נקיטא לי זימנא לבי דואר תני רבי אבהו קמיה דר' יוחנן <העובדי כוכבים> {הגוים} ורועי בהמה דקה לא מעלין

דף כו, ב גמרא ולא מורידין אבל המינין והמסורות <והמומרים> {והמשומדים} <היו> { מורידין ולא מעלין א"ל אני שונה (דברים כב) לכל אבידת אחיך לרבות את <המומר> {המשומד} ואת אמרת <היו> { מורידין סמי מכאן <מומר> {משומד} ולישני ליה כאן <במומר> {במשומד} אוכל נבילות לתיאבון כאן <במומר> {במשומד} אוכל נבילות להכעיס קסבר אוכל נבילות להכעיס מין הוא איתמר <מומר> {משומד} פליגי רב אחא ורבינא חד אמר לתיאבון <מומר> {משומד} להכעיס מין הוי וחד אמר אפילו להכעיס נמי <מומר> {משומד} אלא איזהו מין זה העובד <אלילי כוכבים> {עבודה זרה} מיתיבי אכל פרעוש אחד או יתוש אחד הרי זה <מומר> {משומד} והא הכא דלהכעיס הוא וקתני <מומר> {משומד} התם בעי למיטעם טעמא דאיסורא אמר מר <היו> { מורידין אבל לא מעלין השתא אחותי מחתינן אסוקי מיבעי אמר רב יוסף בר חמא אמר רב ששת לא נצרכא שאם היתה מעלה בבור מגררה דנקיט ליה עילא ואמר לא תיחות חיותא עלויה רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו לא נצרכא שאם היתה אבן על פי

הבאר מכסה אמר לעבורי חיותא עילויה רבינא אמר שאם היה סולם מסלקו אמר בעינא לאחותי ברי מאיגרא ת"ר ישראל מל את <העובד כוכבים> {הגוי} לשום גר לאפוקי לשום מורנא דלא <ועובד כוכבים> {וגוי} לא ימול ישראל מפני שחשודין על שפיכות דמים דברי רבי מאיר וחכמים אומרים <עובד כוכבים> {גוי} מל את ישראל בזמן שאחרים עומדין על גבו אבל בינו לבינו לא ורבי מאיר אומר אפילו אחרים עומדים על גבו נמי לא דזימנין דמצלי ליה סכינא ומשוי ליה כרות שפכה וסבר ר"מ <עובד כוכבים> {גוי} לא ורמינהו עיר שאין בה רופא ישראל ויש בה רופא כותי ורופא <עובד כוכבים> {גוי} ימול <עובד כוכבים> {גוי} ואל ימול כותי דברי ר"מ רבי יהודה אומר ימול כותי ואל ימול <עובד כוכבים> {גוי} איפוך ר"מ אומר ימול כותי ולא <עובד כוכבים> {גוי} ר' יהודה אומר <עובד כוכבים> {גוי} ולא כותי וסבר ר' יהודה <עובד כוכבים> {גוי} שפיר דמי והתניא ר' יהודה אומר מנין למילה <בעובד כוכבים> {בגוי} שהיא פסולה שנא' (בראשית טז) ואתה את בריתי תשמור אלא לעולם לא תיפוך והכא במאי עסקינן דף כז, א גמרא ברופא מומחה דכי אתא רב דימי א"ר יוחנן אם היה מומחה לרבים מותר וסבר רבי יהודה כותי שפיר דמי והתניא ישראל מל את הכותי וכותי לא ימול ישראל מפני שמל לשם הר גרזים דברי רבי יהודה אמר לו רבי יוסי וכי היכן מצינו מילה מן התורה לשמה אלא מל והולך עד שתצא נשמתו אלא לעולם איפוך כדאפכינן מעיקרא ודקא קשיא דרבי יהודה אדר' יהודה ההיא דרבי יהודה הנשיא היא דתניא רבי יהודה הנשיא אומר מנין למילה <בעובד כוכבים> {בגוי} שהיא פסולה ת"ל ואתה את בריתי תשמור אמר רב חסדא מאי טעמא דרבי יהודה דכתיב לה' המול ורבי יוסי המול ימול ואידך הכתיב לה' המול ההוא בפסח כתיב ואידך נמי הכתיב המול ימול דברה תורה כלשון בני אדם איתמר מנין למילה <בעובד כוכבים> {בגוי} שהיא פסולה דרו בר פפא משמיה דרב אמר ואתה את בריתי תשמור ורבי יוחנן המול ימול מאי בינייהו ערבי מהול וגבנוני מהול איכא בינייהו מאן דאמר המול ימול איכא ומ"ד את בריתי תשמור ליכא ולמאן דאמר המול ימול איכא והתנן קונם שאני נהנה מן הערלים מותר בערלי ישראל ואסור במולי <עובדי כוכבים> {האומות} אלמא אף על גב דמהילי כמאן דלא מהילי דמו אלא איכא בינייהו ישראל שמתו אחיו מחמת מילה ולא מלוהו למ"ד ואתה את בריתי תשמור איכא למאן דאמר המול ימול ליכא ולמ"ד המול ימול ליכא והתנן קונם שאני נהנה ממולים אסור בערלי ישראל ומותר במולי <עובדי כוכבים> {האומות} אלמא אע"ג דלא מהילי כמאן דמהילי דמו אלא איכא בינייהו אשה למ"ד ואתה את בריתי תשמור ליכא דאשה לאו בת מילה היא ולמ"ד המול ימול איכא דאשה כמאן דמהילא דמיא ומי איכא למאן דאמר אשה לא והכתיב (שמות ד) ותקח צפורה צר קרי ביה ותקח והכתיב ותכרות קרי ביה ותכרת דאמרה לאיניש אחרינא ועבד ואיבעית אימא אתיא איהי ואתחלה ואתא משה ואגמרה:

דף כז, א משנה מתרפאין מהן ריפוי ממון אבל לא ריפוי נפשות ואין מסתפרין מהן בכל מקום דברי רבי מאיר וחכמים אומרים ברה"ר מותר אבל לא בינו לבינו:

דף כז, א גמרא מאי ריפוי ממון ומאי ריפוי נפשות אילימא ריפוי ממון בשכר ריפוי נפשות בחנם ליתני מתרפאין מהן בשכר אבל לא בחנם אלא ריפוי ממון דבר שאין בו סכנה ריפוי נפשות דבר שיש בו סכנה והאמר רב יהודה אפילו ריבדא דכוסילתא לא מתסינן מינייהו אלא ריפוי ממון בהמתו ריפוי נפשות גופיה והיינו דאמר רב יהודה אפילו

ריבדא דכוסילתא לא מתסינן מינייהו אמר רב חסדא אמר מר עוקבא אבל אם אמר לו סם פלוני יפה לו סם פלוני רע לו מותר

דף כז, ב גמרא סבר שיולי משאיל לו כי היכי דמשאיל לו משאיל לאיניש אחרינא ואתא ההוא גברא לאורועי נפשיה אמר רבא א"ר יוחנן ואמרי לה אמר רב חסדא אמר ר' יוחנן ספק חי ספק מת אין מתרפאין מהן ודאי מת מתרפאין מהן מת האיכא חיי שעה לחיי שעה לא חיישינן ומנא תימרא דלחיי שעה לא חיישינן דכתיב (מלכים ב ז) אם אמרנו נבוא העיר והרעב בעיר ומתנו שם והאיכא חיי שעה אלא לאו לחיי שעה לא חיישינן מיתבי לא ישא ויתן אדם עם המינין ואין מתרפאין מהן אפילו לחיי שעה מעשה בבן דמא בן אחותו של ר' ישמעאל שהכישו נחש ובא יעקב איש כפר סכניא לרפאותו ולא הניחו ר' ישמעאל וא"ל ר' ישמעאל אחי הנח לו וארפא ממנו ואני אביא מקרא מן התורה שהוא מותר ולא הספיק לגמור את הדבר עד שיצתה נשמתו ומת קרא עליו ר' ישמעאל אשריך בן דמא שגופך טהור ויצתה נשמתך בטהרה ולא עברת על דברי חביריך שהיו אומרים (קוהלת י) ופורץ גדר ישכנו נחש שאני מינות דמשכא דאתי למימשך בתרייהו אמר מר לא עברת על דברי חביריך שהיו אומרים ופורץ גדר ישכנו נחש איהו נמי חויא טרקיה חויא דרבנן דלית ליה אסותא כלל ומאי ה"ל למימר (ויקרא יח) וחי בהם ולא שימות בהם ור' ישמעאל הני מילי בצינעא אבל בפרהסיא לא דתניא היה רבי ישמעאל אומר מנין שאם אומרים לו לאדם עבוד <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} ואל תהרג שיעבוד ואל יהרג ת"ל וחי בהם ולא שימות בהם יכול אפילו בפרהסיא ת"ל (ויקרא כב) ולא תחללו את שם קדשי אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן כל מכה שמחללין עליה את השבת אין מתרפאין מהן ואיכא דאמרי אמר רבה בר בר חנה אמר ר"י כל

דף כח, א גמרא מכה של חלל אין מתרפאין מהן מאי בינייהו איכא בינייהו גב היד וגב הרגל דאמר רב אדא בר מתנה אמר רב גב היד וגב הרגל הרי הן כמכה של חלל ומחללין עליהן את השבת אמר רב זוטרא בר טוביה אמר רב כל מכה שצריכה אומד מחללין עליה את השבת אמר רב שמן בר אבא אמר ר' יוחנן והאי אישתא צמירתא כמכה של חלל דמי ומחללין עליה את השבת מהיכן מכה של חלל פירש רבי אמי מן השפה ולפנים בעי רבי אליעזר ככי ושיני מאי כיון דאקושי ניהו כמכה דבראי דמו או דלמא כיון דגואי קיימי כמכה של חלל דמו אמר אביי ת"ש החושש בשיניו לא יגמע בהן את החומץ חושש הוא דלא הא כאיב ליה טובא שפיר דמי דלמא תנא היכא דכאיב ליה טובא חושש נמי קרי ליה ת"ש רבי יוחנן חש בצפדינא אזל לגבה דההיא מטרוניתא עבדה חמשא ומעלי שבתא א"ל למחר מאי אמרה ליה לא צריכת אי צריכנא מאי אמרה אשתבע לי דלא מגלית אישתבע לה לה לאלהא ישראל לא מגלינא גלייה ליה למחר נפק דרשה בפירקא והא אישתבע לה לאלהא דישראל לא מגלינא אבל לעמיה ישראל מגלינא והאיכא חילול השם דגלי לה מעיקרא אלמא כמכה של חלל דמיא אמר רב נחמן בר יצחק שאני צפדינא הואיל ומתחיל בפה וגומר בבני מעיים מאי סימניה רמי מידי בי ככי ומייתי דמא מבי דרי ממאי הוי מקרירי קרירי דחיטי ומחמימי חמימי דשערי ומשירי כסא דהרסנא מאי עבדא ליה א"ר אחא בריה דרבא מי שאור ושמן זית ומלח ומר בר רב אשי אמר משחא דאווזא בגדפא דאווזא אמר אביי אנא עבדי כולהו ולא איתסאי עד דאמר לי ההוא טייעא אייתי קשייתא דזיתא דלא מלו תילתא וקלנהו אמרא חדתא ודביק ביה דדרי עבדי הכי ואיתסאי ורבי יוחנן היכי עביד הכי והאמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן כל מכה שמחללין עליה את

השבת אין מתרפאין מהן אדם חשוב שאני והא רבי אבהו דאדם חשוב הוה ורמא ליה יעקב מינאה סמא אשקיה ואי לא רבי אמי ורבי אסי דלחכוהו לשקיה פסקיה לשקיה דרבי יוחנן רופא מומחה הוה דרבי אבהו נמי רופא מומחה הוה שאני רבי אבהו דמוקמי ביה מיני בנפשיהו (שופטים טז) תמות נפשי עם פלשתים אמר שמואל האי פדעתא סכנתא היא ומחללין עליה את השבת מאי אסותא למיפסק דמא תחלי בחלא לאסוקי גרדא דיבלא וגירדא דאסנא או ניקרא מקילקלתא אמר רב ספרא האי עינבתא פרוונקא דמלאכא דמותא היא מאי אסותא טיגנא בדובשא או כרפסא בטיליאי אדהכי והכי ליתי עינבתא בת מינא וניגנדר עילוי חירותי ואוכמתי לאוכמתי אמר רבא האי סימטא פרוונקא דאשתא היא מאי אסותא למחיייה שיתין איתקוטלי וליקרעיה שתי וערב והני מילי דלא חיור רישיה אבל חיור רישיה לית לן בה רבי יעקב חש

דף כה, ב גמרא בפיקעא אורי ליה רבי אמי ואמרי לה רבי אסי אורי ליה ליתי שב ביני אהלא תולנא וצייר ליה בחללא דבי צוארא וליכריך עילויה נירא ברקא וטמיש ליה בנטפא חיורא וליקליה ובדר ליה עילויה אדהכי והכי ליתי קשיתא דאסנא לינח פיקעא להדי פיקעא וה"מ פיקעא עילאה פיקעא תתאה מאי לייתי תרבא דצפירתא דלא אפתח וליפשר ולישדי ביה ואי לא לייתי תלת טרפא קרא דמייבשי בטולא וליקלי וליבדר עילויה ואי לא לייתי משקדי חלזוני ואי לא מייתי משח קירא ולינקוט בשחקי דכיתנא בקייטא ודעמר גופנא בסיתווא רבי אבהו חש באודניה אורי ליה ר' יוחנן ואמרי ליה בי מדרשא מאי אורי ליה כי הא דאמר אביי אמרה לי אם לא איברי כוליייתא אלא לאודנא ואמר רבא אמר לי מניומי אסיא כולהו שקיינו קשו לאודנא לבר ממיא דכוליייתא לייתי כוליייתא דברחא קרחא וליקרעיה שתי וערב ולינח אמללא דנורא והנהו מיא דנפקי מיניה לישדינהו באודניה לא קרירי ולא חמימי אלא פשוירי ואי לא לייתי תרבא דחיפושיתא גמלניתא וליפשר ולישדי ביה ואי לא למלייה לאודניה מישחא וליעבד שב פתילתא דאספסתא וליתי שופתא דתומא וליתוב ברקא בחז רישא וליתלי בהו נורא ואידך רישא מותבא באודנא וליתוב אודניה להדא נורא ויזדהר מזיקא ונישקול חדא וננח חדא לישנא אחרינא ואי לא לייתי שב פתילתא ביקרא ושייף ליה מישחא דאספסתא ונייתי חד רישא בנורא וחד רישא באודניה ונישקול חדא וננח חדא ויזדהר מזיקא ואי לא לייתי אודרא דנדא דלא משקיף וננח בה ולתלייה לאודניה להדי נורא ומיזדהר מזיקא ואי לא לייתי גובתא דקניא עתיקא בר מאה שנין ולימלחזיה מילחא גללניתא ולקלי ולידבק וסימנך רטיבא ליבשתא ויבשתא לרטיבא אמר רבה בר זוטרא אמר רבי חנינא מעלין אזנים בשבת תני רב שמואל בר יהודה ביד אבל לא בסם איכא דאמרי בסם אבל לא ביד מ"ט מזריף זריף אמר רב זוטרא בר טוביה אמר רב עין שמרדה מותר לכוחלה בשבת סבור מיניה הני מילי הוא דשחקי סמנין מאתמול אבל משחק בשבת ואתויי דרך רשות הרבים לא א"ל ההוא מרבנן ורבי יעקב שמייה לדידי מיפרשא מיני' דרב יהודה אפילו מישחק בשבת ואתויי דרך רשות הרבים מותר רב יהודה שרא למיכחל עינא בשבת אמר להו רב שמואל בר יהודה מאן ציית ליהודה מחיל שבי לסוף חש בעיניה שלח ליה שרי או אסיר שלח ליה לכ"ע שרי לדידך אסיר וכי מדידי הוא דמר שמואל היא ההיא אמתא דהואי בי מר שמואל דקדחא לה עינא בשבתא צווחא וליכא דאשגח בה פקעא עינא למחר נפק מר שמואל ודרש עין שמרדה מותר לכוחלה בשבת מאי טעמא דשוריני דעינא באובנתא דליבא תלו כגון מאי אמר רב יהודה כגון רירא דיצא דמא דימעטא וקידחא ותחלת אוכלא לאפוקי סוף אוכלא

ופצוחי עינא דלא אמר רב יהודה זיבורא ודחרזיה סילוא וסמטא ודכאיב ליה עינא ואתי
עילויה אישתא כולהו בי בני סכנתא חמה לחמה וסילקא לצינא וחילופא סכנתא חמימי
לעקרבא וקרירי לזיבורא וחילופא סכנתא חמימי לסילוא וקרירי

דף כט, א גמרא להספניתא וחילופא סכנתא חלא לסיבורי ומוניני לתעניתא וחילופא
סכנתא תחלי וסיבורא סכנתא אישתא וסיבורא סכנתא כאיב עינא וסיבורי סכנתא שני לדג
דם שני לדם דג שלישי לו סכנתא ת"ר המקיז דם לא יאכל חגב"ש לא חלב ולא גבינה ולא
בצלים ולא שחלים אם אכל אמר אביי נייתי רביעתא דחלא ורביעתא דחמרא ונערבבינהו
בהדי הדדי ונישתי וכי מפנה לא מפנה אלא למזרחה של עיר משום דקשה ריחא א"ר
יהושע בן לוי מעלין אונקלי בשבת מאי אונקלי אמר רבי אבא איסתומכא דליבא מאי
אסותא מייתי כמונא כרוינא וניניא ואגדנא וציתרי ואבדתא לליבא בחמרא וסימנך
(תהילים קד) ויין ישמח לבב אנוש לרוחא במיא וסימנך (בראשית א) ורוח אלהים
מרחפת על פני המים לכודא בשיכרא וסימנך (בראשית כד) וכדה על שכמה רב אחא
בריה דרבא שחיק להו לכולהו בהדי הדדי ושקיל ליה מלא חמש אצבעתיה ושתי ליה רב
אשי שחיק כל חד וחד לחודיה ושקיל מלא אצבעיה רבתי ומלא אצבעיה זוטרתיה אמר רב
פפא אנא עבדי לכל הני ולא איתסאי עד דאמר לי ההוא טייעא אייתי כוזא חדתא ומלייה
מיא ורמי ביה תרוודא דדובשא דתלי לה בי כוכבי ולמחר אישתי עבדי הכי ואיתסאי תנו
רבנן ששה דברים מרפאין את החולה מחליו ורפואתן רפואה ואלו הן כרוב ותרדין ומי
סיסין יבישה וקיבת והרת ויותרת הכבד ויש אומרים אף דגים קטנים ולא עוד אלא שדגים
קטנים מפרין ומרבין כל גופו של אדם עשרה דברים מחזירין את החולה לחליו וחליו
קשה אלו הן האוכל בשר שור שומן בשר צלי בשר ציפרים וביצה צלויה ושחלים ותגלחת
ומרחץ וגבינה וכבד וי"א אף אגוזים וי"א אף קשואין תנא דבי רבי ישמעאל למה נקרא
שמן קשואין מפני שהן קשין לכל גופו של אדם כחרבות: ואין מסתפרין מהן בכל מקום:
ת"ר ישראל המסתפר <מעובד כוכבים> {מגוי} רואה במראה <ועובד כוכבים> {וגוי}
המסתפר מישראל כיון שהגיע לבלוריתו שומט את ידו אמר מר ישראל המסתפר <מעובד
כוכבים> {מגוי} רואה במראה היכי דמי אי ברשות הרבים ל"ל מראה ואי ברשות היחיד
כי רואה מאי הוי לעולם ברה"י וכיון דאיכא מראה מתחזי כאדם חשוב רב חנא בר ביזנא
הוה מסתפר <מעובד כוכבים> {מגוי} בשבילי דנהרדעא א"ל חנא חנא יאי קועיך לזוגא
אמר תיתי לי דעברי אדר"מ ואדרבנן לא עבר אימר דאמור רבנן ברה"ר ברה"י מי אמור
והוא סבר שבילי דנהרדעא כיון דשכיחי רבים כרה"ר דמו: <ועובד כוכבים> {וגוי}
המסתפר מישראל כיון שהגיע לבלוריתו שומט את ידו: וכמה אמר רב מלכיה אמר רב
אדא בר אהבה שלשה אצבעות לכל רוח ורוח אמר רב חנינא בריה דרב איקא שפוד
שפחות וגומות רב מלכיו בלורית אפר מקלה וגבינה רב מלכיה אמר רב פפא מתני'
ומתניתא רב מלכיה שמעתתא רב מלכיו וסימנא מתניתא מלכתא מאי בינייהו איכא
בינייהו שפחות:

דף כט, ב משנה אלו דברים של <עובדי כוכבים> {גוים} אסורין ואיסורן איסור הנאה
היין והחומץ של <עובדי כוכבים> {גוים} שהיה מתחלתו יין וחרס הדרייני ועורות
לבובין רשב"ג אומר בזמן שהקרע שלו עגול אסור משוך מותר בשר הנכנס <לעבודת
כוכבים> {לעבודה זרה} מותר והיוצא אסור מפני שהוא כזבחי מתים דברי ר"ע ההולכין
לתרפות אסור לשאת ולתת עמהן והבאין מותרין: נודות <העובדי כוכבים> {הגוים}

וקנקניהן ויין של ישראל כנוס בהן אסורין ואיסורן איסור הנאה דברי רבי מאיר וחכמים אומרים אין איסורן איסור הנאה: החרצנים והזגין של <עובדי כוכבים> {גוים} אסורין ואיסורן איסור הנאה דברי ר"מ וחכ"א לחין אסורין יבישין מותרין המורייס וגבינת בית אונייקי של <עובדי כוכבים> {גוים} אסורין ואיסורן איסור הנאה דברי ר' מאיר וחכ"א אין איסורן איסור הנאה אמר ר' יהודה שאל ר' ישמעאל את רבי יהושע כשהיו מהלכין בדרך אמר לו מפני מה אסרו גבינות <עובדי כוכבים> {הגוים} אמר לו מפני שמעמידין אותה בקיבה של נבילה אמר לו והלא קיבת עולה חמורה מקיבת נבילה אמרו כהן שדעתו יפה שורפה חיה ולא הודו לו אבל אמרו אין נהנין ולא מועלין אמר לו מפני שמעמידין אות' בקיבת עגלי <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} אמר לו אם כן למה לא אסרוה בהנאה השיאו לדבר אחר אמר לו ישמעאל היאך אתה קורא כי טובים דודיך מיין או כי טובים דודיך אמר לו כי טובים דודיך אמר לו אין הדבר כן שהרי חבירו מלמד עליו לריח שמניך טובים:

דף כט,ב גמרא יין מנלן אמר רבה בר אבוה אמר קרא (דברים לב) אשר חלב זבחימו יאכלו ישתו יין נסיכם מה זבח אסור בהנאה אף יין נמי אסור בהנאה זבח גופיה מנלן דכתיב (תהילים קו) ויצמדו לבעל פעור ויאכלו זבחי מתים מה מת אסור בהנאה אף זבח נמי אסור בהנאה ומת גופיה מנלן אתיא שם שם מעגלה ערופה כתיב הכא (במדבר כ) ותמת שם מרים וכתוב התם (דברים כא) וערפו שם את העגלה בנחל מה להלן אסור בהנאה אף כאן נמי אסור בהנאה והתם מנלן אמרי דבי רבי ינאי כפרה כתיב בה כקדשים: והחומץ של <עובדי כוכבים> {גוים} שהיה מתחלתו יין: פשיטא משום דאחמיץ פקע ליה איסוריה אמר רב אשי הא אתא לאשמועינן חומץ שלנו ביד <עובד כוכבים> {גוי} אין צריך חותם בתוך חותם אי מנסכי לא מנסכי ואי משום איחלופי כיון דאיכא חותם לא טרח ומזייף אמר רבי אילעא שנינו יין מבושל של <עובדי כוכבים> {גוים} שהיה מתחלתו יין אסור פשיטא משום דאיבשיל פקע ליה איסורא אמר רב אשי הא אתא לאשמועינן יין מבושל שלנו ביד <עובדי כוכבים> {גוי} אין צריך חותם בתוך חותם אי מנסכי לא מנסכי ואי משום

דף ל,א גמרא איחלופי כיון דאיכא חותם אחד לא טרח ומזייף ת"ר יין מבושל ואלונתית של <עובדי כוכבים> {גוים} אסורין אלונתית כברייאא מותרת ואיזו היא אלונתית <כדתנן> [כדתניא] גבי שבת עושין אנומלין ואין עושין אלונתית ואיזו היא אנומלין ואיזו היא אלונתית אנומלין יין ודבש ופלפלין אלונתית יין ישן ומים צלולין ואפרסמון דעבדי לבי מסותא רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו יין מזוג אין בו משום גילוי יין מבושל אין בו משום ניסוך איבעיא להו יין מבושל יש בו משום גילוי או אין בו משום גילוי ת"ש העיד רבי יעקב בר אידי על יין מבושל שאין בו משום גילוי רבי ינאי בר ישמעאל חלש על לגביה ר' ישמעאל בן זירוד ורבנן לשיוולי ביה יתבי וקא מבעיא להו יין מבושל יש בו משום גילוי או אין בו משום גילוי אמר להו ר' ישמעאל בן זירוד הכי אמר רשב"ל משום גברא רבה ומנו ר' חייא יין מבושל אין בו משום גילוי אמרו ליה נסמוך מחוי להו ר' ינאי בר ישמעאל עלי ועל צוארי שמואל ואבלט הוו יתבי אייתו לקמייהו חמרא מבשלא משכיה לידיה א"ל שמואל הרי אמרו יין מבושל אין בו משום יין נסך אמתיה דרבי חייא איגלויי לה ההוא חמרא מבשלא אתיא לקמיה דר' חייא אמר לה הרי אמרו יין מבושל אין בו משום גילוי שמעיה דרב אדא בר אהבה איגלי ליה חמרא מזיגא א"ל הרי אמרו יין מזוג

אין בו משום גילוי אמר רב פפא לא אמרן אלא דמזיג טובא אבל מזיג ולא מזיג שתי ומזיג
ולא מזיג מי שתי והא רבה בר רב הונא הוה קאזיל בארבא והוה נקיט חמרא בהדיה
וחזייה לההוא חיזיא דצרי ואתי א"ל לשמעיה סמי עיניה דדין שקיל קלי מיא שדא ביה
וסר לאחוריה אחיאי מסר נפשיה אמזיגא לא מסר נפשיה ואמזיגא לא מסר נפשיה והא
רבי ינאי הוה בי עכבורי ואמרי ליה בר הדיא הוה בי עכבורי הווי יתבי והווי קא שתו חמרא
מזיגא פש להו חמרא בכובא וצרונהי בפרונקא וחזיא לההוא חיזיא דשקיל מיא ורמא
בכובא עד דמלא בכובא וסליק חמרא עילויה פרונקא ושתי אמרי דמזיג איהו שתי דמזיגי
אחריני לא שתי אמר רב אשי ואיתימא רב משרשיא פירוקא לסכנתא אמר רבא הלכתא
יין מזוג יש בו משום גילוי ויש בו משום יין נסך יין מבושל אין בו משום גילוי ואין בו
משום יין נסך שמעיה דרב חלקיה בר טובי איגליא ההוא קיסתא דמיא והוה ניים גבה אתא
לגביה דרב חלקיה בר טובי א"ל הרי אמרו אימת ישן עליהן והני מילי ביממא אבל
בליליא לא ולא היא לא שנא ביממא ול"ש בליליא אימת ישן עליהן לא אמרינן רב לא
שתי מבי ארמאה אמר לא זהירי בגילוי מבי ארמלתא שתי אמר סירכא דגברא נקיטא
שמואל לא שתי מיא מבי ארמלתא אמר לית לה אימתא דגברא ולא מיכסיא מיא אבל מבי
ארמאה שתי נהי דאגילויא לא קפדי אמנקרותא מיהא קפדי א"ד רב לא שתי מיא מבי
ארמאה אבל מבי ארמלתא שתי שמואל לא שתי מיא לא מבי ארמאה ולא מבי ארמלתא:
אריב"ל שלש יינות הן ואין בהן משום גילוי ואלו הן חד מר מתוק חד טילא חריפא דמצרי
זיקי מר ירנא מתוק חוליא רב חמא מתני לעילויא חד חמר ופלפלין מר אפסינתין מתוק
מי בארג אר"ש בן לקיש קרינא אין בו משום גילוי מאי קרינא א"ר אבהו חמרא חליא
דאתי מעסיא אמר רבא ובמקומו יש בו משום גילוי מ"ט חמר מדינה הוא אמר רבא האי
חמרא דאקרים עד תלתא יומי יש בו משום גילוי ומשום יין נסך
דף ל,ב גמרא מכאן ואילך אין בו משום גילוי ואין בו משום יין נסך ונהרדעי אמרי אפי'
לבתר תלתא יומי חיישינן משום גילוי מ"ט זימנין מיקרי שתי ת"ר יין תוסס אין בו משום
גילוי וכמה תסיסתו ג' ימים השחלים אין בהם משום גילוי ובני גולה נהגו בהן איסור ולא
אמרן אלא דלית בהו חלא אבל אית בהו חלא מיגרי בהו כותח הבבלי אין בו משום גילוי
ובני גולה נהגו בו איסור אמר רב מנשי אי אית ביה נקורי חיישינן אמר רב חייא בר אשי
אמר שמואל מי טיף טיף אין בו משום גילוי אמר רב אשי והוא דעביד טיף להדי טיף טיף
אמר רב חייא בר אשי אמר שמואל פי תאנה אין בו משום גילוי כמאן כי האי תנא דתניא
רבי אליעזר אומר אוכל אדם ענבים ותאנים בלילה ואינו חושש משום שנאמר (תהילים
קטז) שומר פתאים ה' אמר רב ספרא משום ר' יהושע דרומא שלשה מיני ארס הן של
בחור שוקע של בינוני מפעפע ושל זקן צף למימרא דכמה דקשיש כחוש חיליה והתניא
שלשה כל זמן שמזקינן גבורה מתוספת בהן אלו הן דג נחש וחזיר כח אוסופי הוא דקא
מוסיף זיהריה קליש של בחור שוקע למאי הלכתא דתניא חבית שנתגלה אע"פ ששתו
ממנה תשעה ולא מתו לא ישתה ממנה עשירי מעשה היה ששתו ממנו תשעה ולא מתו
ושתה עשירי ומת אמר ר' ירמיה זהו שוקע וכן אבטיח שנתגלתה אע"פ שאכלו ממנה ט'
בני אדם ולא מתו לא יאכל ממנה עשירי מעשה היה ואכלו ממנה תשעה ולא מתו ואכל
עשירי ומת א"ר זהו שוקע ת"ר מים שנתגלו הרי זה לא ישפכם ברשות הרבים ולא ירביץ
בהן את הבית ולא יגבל בהן את הטיט ולא ישקה מהן לא בהמתו ולא בהמת חבירו ולא
ירחץ בהן פניו ידיו ורגליו אחרים אומרים מקום שיש סירטא אסור אין סירטא מותר

אחרים היינו תנא קמא איכא בינייהו גב היד וגב הרגל ורומני דאפי אמר מר לא ישקה מהן לא בהמתו ולא בהמת חבירו והתניא אבל משקו לבהמת עצמו כי תניא ההיא לשונרא אי הכי דחבריה נמי דחבריה כחיש דידיה נמי כחיש הדר בריא דחבריה נמי הדר בריא זימנין דבעי לזבונא ומפסיד ליה מיניה א"ר אסי א"ר יוחנן משום ר' יהודה בן בתירא שלשה יינות הן יין נסך אסור בהנאה ומטמא טומאה חמורה בכזית

דף לא, א גמרא סתם יינם אסור בהנאה ומטמא טומאת משקין ברביעית המפקיד יינו אצל <עובד כוכבים> {גוי} אסור בשתיה ומותר בהנאה והתנן המפקיד פירותיו אצל <עובד כוכבים> {הנכרי} הרי הן כפירותיו של <עובד כוכבים> {נכרי} לשביעית ולמעשר כגון שייחד לו קרן זוית אי הכי בשתיה נמי לישתרי דהא רבי יוחנן אקלע לפרוד אמר כלום יש משנת בר קפרא תנא ליה ר' תנחום דמן פרוד המפקיד יינו אצל <עובד כוכבים> {גוי} מותר בשתיה קרי עליה (קוהלת יא) מקום שיפול העץ שם יהו שם יהו ס"ד אלא שם יהו פירותיו א"ר זירא לא קשיא הא ר"א הא רבנן דתניא אחד הלוקח ואחד השוכר בית בחצירו של <עובד כוכבים> {גוי} ומלאוהו יין ומפתח או חותם ביד ישראל ר"א מתיר וחכמים אוסרין א"ר חייא בריה דרבי חייא בר נחמני א"ר חסדא אמר רב ואמרי לה אמר רב חסדא אמר זעירי ואמרי לה א"ר חסדא אמר לי אבא בר חמא הכי אמר זעירי הלכה כר"א אמר רבי אלעזר הכל משתמר בחותם אחד חוץ מן היין שאין משתמר בחותם אחד ור' יוחנן אמר אפי' יין משתמר בחותם אחד ולא פליגי הא כר"א הא כרבנן איכא דאמרי א"ר אלעזר הכל משתמר בחותם בתוך חותם חוץ מן היין שאין משתמר בחותם בתוך חותם ורבי יוחנן אמר אפילו יין משתמר בחותם בתוך חותם ותרוייהו כרבנן מר סבר כי פליגי רבנן עליה דר"א בחותם אחד אבל בחותם בתוך חותם שרו ומר סבר אפילו חותם בתוך חותם אסרי היכי דמי חותם בתוך חותם אמר רבא אגנא דפומא דחביתא שריקא וחתימא הוי חותם בתוך חותם ואי לא לא דיקולא ומיהדק הוי חותם בתוך חותם לא מיהדק לא הוי חותם בתוך חותם נוד בדיסקיא חתימת פיו למטה הוי חותם בתוך חותם פיו למעלה לא הוי חותם בתוך חותם וכי כייף פומיה לגיו וצייר וחתיים הוי חותם בתוך חותם ת"ר בראשונה היו אומרים יין של עין כושי אסור מפני בירת סריקא ושל ברקתא אסור מפני כפר פרשאי ושל זגדור אסור מפני כפר שלים חזרו לומר חביות פתוחות אסורות סתומות מותרות מעיקרא מאי סבור ולבסוף מאי סבור מעיקרא סבור אין כותי מקפיד על מגע <עובד כוכבים> {גוי} לא שנא פתוחות ולא שנא סתומות ולבסוף סבור כי לא קפיד אפתוחות אסתומות מקפיד קפיד וסתומות מותרות ורמינהי

דף לא, ב גמרא השולח חבית של יין ביד כותי ושל ציר ושל מורייס ביד <עובד כוכבים> {גוי} אם מכיר חותמו וסתמו מותר אם לאו אסור אמר רבי זירא לא קשיא כאן בעיר כאן בדרך מתקיף לה רבי ירמיה מידי הנך דעיר לא בדרך אתו אלא אמר רבי ירמיה בין הגיתות שנינו כיון דכולי עלמא אפכי מירתת אמר השתא אי חזי לי מפסדו לי אתמר מפני מה אסרו שכר של <עובדי כוכבים> {גוים} רמי בר חמא אמר רבי יצחק משום חתנות רב נחמן אמר משום גילוי אגילוי דמאי אילימא גילוי דנזייתא אנן נמי מגלינן ואלא דחביתא אנן נמי מגלינן לא צריכא באתרא דמצלו מיא אלא מעתה ישן תשתרי דא"ר ישן מותר אין מניחו ליישן החמיץ מותר אין מניחו להחמיץ גזירה ישן אטו חדש רב פפא מפיקין ליה לאבבא דחנותא ושתי רב אחאי מייתו ליה לביתיה ושתי ותרוייהו משום חתנות רב אחאי עביד הרחקה יתירתא רב שמואל בר ביסנא איקלע למרגואן אייתו ליה

חמרא ולא אשתי אייתו ליה שיכרא ולא אשתי בשלמא חמרא משום שימצא שיכרא משום מאי משום שימצא דשימצא אמר רב האי שיכרא דארמאה שרי וחייא ברי לא נישתי מיניה מה נפשך אי שרי לכולי עלמא שרי אי אסיר לכולי עלמא אסיר אלא רב סבר משום גילויא ואזיל מרורא דכשותא וקלי ליה זיהריה ודלקי מלקי ליה טפי וחייא ברי הואיל ולקי לא נישתי מיניה אמר שמואל כל השרצים יש להן ארס של נחש ממית של שרצים אינו ממית אמר ליה שמואל לחייא בר רב בר אריא תא ואימא לך מילתא מעלייתא דהוה אמר רב אבוך הכי אמר אבוך הנני ארמאי זוקאני דהוון שנתו גילויא ולא מתו איידי דאכלי שקצים ורמשים חביל גופייהו אמר רב יוסף

דף לב,א גמרא האי חלא דשיכרא דארמאה אסור דמערכי ביה דורדיא דיינן נסך אמר רב אשי ומאוצר שרי כיון דמערכי ביה מסרא סרי: וחרס הדרייני: מאי הדרייני אמר רב יהודה אמר שמואל חרס של הדרייניוס קיסר כי אתא רב דימי אמר קרקע בתולה היתה שלא עבדה אדם מעולם עבדה ונטעה ורמי ליה לחמרא בגולפי חיורי ומייצי להו לחמרייהו ומתברו להו בחספי ודרו בהדייהו וכל היכא דמטו תרו להו ושתו א"ר יהושע בן לוי וראשון שלנו כשלישי שלהן איבעיא להו מהו לסמוך בהן כרעי המטה רוצה בקיומו ע"י ד"א שרי או אסור ת"ש דר"א ורבי יוחנן חד אסר וחד שרי <והלכתא כמאן דאסר> מיתבי הדרדורין והרוקבאות של <עובדי כוכבים> {גוים} יין של ישראל כנוס בהן אסור בשתיה ומותר בהנאה העיד שמעון בן גודא לפני בנו של ר"ג על ר"ג ששתה ממנו בעכו ולא הודו לו נודות של <עובדי כוכבים> {גוים} רשב"ג אומר משום רבי יהושע בן קפוסאי אסור לעשות מהן שטיחין לחמור והא הכא דרוצה בקיומו ע"י דבר אחר וקתני דאסור וליטעמיק קנקנים של <עובדי כוכבים> {גוים} ליתסרו למיזבן מאי שנא נודות ומ"ש קנקנים אמר רבא גזירה שמא יבקע נודו ויטלנו ויתפרנו על גבי נודו ולמ"ד רוצה בקיומו על ידי ד"א אסור מ"ש קנקנים דשרו אמר לך התם ליתיה לאיסוריה בעיניה הכא איתיה לאיסוריה בעיניה: ולא הודו לו: ורמינהי יין הבא ברוקבאות של <עובדי כוכבים> {גוים} אסור בשתיה ומותר בהנאה העיד שמעון בן גודע לפני בנו של ר"ג על ר"ג ששתה ממנו בעכו והודו לו מאי לא הודו לו דקאמר התם כל סייעתו אבל בנו מודי ליה איבעית אימא גודא לחוד וגודע לחוד: ועורות לבובין: תנו רבנן איזהו עור לבוב כל שקרוע כנגד הלב וקדור כמין ארובה יש עליו קורט דם אסור

דף לב,ב גמרא אין עליו קורט דם מותר אמר רב הונא לא שנו אלא שלא מלחו אבל מלחו אסור אימא מלחו העברתו: רשב"ג אומר בזמן שהקרע שלו עגול אסור משוך מותר: אמר רב יוסף אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרשב"ג א"ל אביי הלכה מכלל דפליגי א"ל מאי נפקא לך מינה א"ל גמרא גמור זמורתא תהא: בשר הנכנס <לעבודת כוכבים> {לבית עבודה זרה} מותר: מאן תנא אמר ר' חייא בר אבא א"ר יוחנן דלא כרבי אלעזר דאי כרבי אלעזר האמר סתם מחשבת <עובד כוכבים> {גוי} <לעבודת כוכבים> {לעבודה זרה}: והיוצא אסור מפני שהוא כזבחי מתים: מ"ט אי אפשר דליכא תקרובת <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} מני רבי יהודה בן בתירא היא דתניא רבי יהודה בן בתירא אומר מנין לתקרובת <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} שמטמא באהל שנאמר {תהילים קו} ויצמדו לבעל פעור ויאכלו זבחי מתים מה מת מטמא באהל אף תקרובת <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} מטמא באהל: ההולכין לתרפות אסורין לשאת ולתת עמהם: אמר שמואל <עובד כוכבים> {גוי} ההולך לתרפות בהליכה אסור דאזיל ומודי

קמי <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} בחזרה מותר מאי דהוה הוה ישראל ההולך לתרפות בהליכה מותר דלמא הדר ביה ולא אזיל בחזרה אסור כיון

דף לג, א גמרא דאביק בה מהדר הדר אזיל והתניא ישראל ההולך לתרפות בין בהליכה בין בחזרה אסור אמר רב אשי כי תניא ההיא בישראל <מומר> {משומד} דודאי אזיל ת"ר <עובד כוכבים> {גוי} ההולך ליריד בין בהליכה בין בחזרה מותר ישראל ההולך ליריד בהליכה מותר בחזרה אסור מאי שנא ישראל דבחזרה אסור דאמרי <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} זבין דמי <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} איכא בהדיה <עובד כוכבים> {גוי} נמי נימא <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} זבין דמי <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} איכא בהדיה אלא <עובד כוכבים> {גוי} אמרינן גלימא זבין חמרא זבין ישראל נמי נימא אימור גלימא זבין חמרא זבין אי איתא דה"ל הכא הוה מזבין ליה: והבאין מותרין: ארשב"ל לא שנו אלא שאין קשורין זה בזה אבל קשורין זה בזה אסורין אימא דעתו לחזור: נודות <העובדי כוכבים> {הגויים} וקנקניהם: ת"ר נודות <העובדי כוכבים> {הגויים} גרודים חדשים מותרין ישנים ומזופפין אסורין <עובד כוכבים> {גוי} ריבבן ועיבדן ונתן לתוכן יין וישראל עומד על גביו אינו חושש וכי מאחר <דעובד כוכבים> {דגוי} נותן לתוכן יין כי ישראל עומד [על] גביו מאי הוי אמר רב פפא ה"ק <עובד כוכבים> {גוי} ריבבן ועיבדן וישראל נותן לתוכן יין וישראל אחר עומד על גביו ואינו חושש ומאחר דישראל נותן לתוכן יין ישראל אחר עומד על גביו למה לי דלמא אגב טירדיה מנסך ולא אדעתיה רב זביד אמר לעולם כדקאמרת מעיקרא והכא בעידנא דקא שדי ליה נעשה כזורק מים לטיט אמר רב פפי ש"מ מזרב זביד האי <עובד כוכבים> {גוי} דשדא חמרא לבי מילחי דישראל שרי מתקיף לה רב אשי מי דמי התם קאזיל לאיבוד הכא לא קאזיל לאיבוד בר עדי טייעא אנס הנהו זיקי מרב יצחק בר יוסף רמא בהו חמרא ואהדרינהו ניהליה אתא שאיל בי מדרשא א"ל רבי ירמיה כך הורה רבי אמי הלכה למעשה ממלאן מים שלשה ימים ומערן ואמר רבא צריך לערן מעת לעת סבור מינה הני מילי דידן אבל דידהו לא כי אתא רבין א"ר שמעון בן לקיש אחד שלנו ואחד שלהם סבר רב אחא בריה דרבא קמיה דרב אשי למימר הני מילי נודות אבל קנקנים לא אמר ליה רב אשי לא שנא נודות ולא שנא קנקנים ת"ר קנקנים של <עובדי כוכבים> {גויים} חדשים גרודים מותרין ישנים ומזופפין אסורין <עובד כוכבים> {גוי} נותן לתוכן יין ישראל נותן לתוכן מים <עובד כוכבים> {גוי} נותן לתוכן יין ישראל נותן לתוכן ציר ומורייס ואינו חושש איבעיא להו

דף לג, ב גמרא לכתחלה או דיעבד ת"ש דתני רב זביד בר אושעיא הלוקח קנקנים מן <העובדי כוכבים> {הגויים} חדשים נותן לתוכן יין ישנים נותן לתוכן ציר ומורייס לכתחלה בעא מיניה ר' יהודה נשיאה מרבי אמי החזירן לכבשן האש ונתלבנו מהו א"ל ציר שורף אור לא כ"ש אתמר נמי א"ר יוחנן ואמרי לה אמר ר' אסי א"ר יוחנן קנקנים של <עובדי כוכבים> {גויים} שהחזירן לכבשן האש כיון שנשרה זיפתן מהן מותרין אמר רב אשי לא תימא עד דנתרן אלא אפי' רפאי מירפא אע"ג דלא נתר קינסא פליגי בה רב אחא ורבינא חד אסר וחד שרי והלכתא כמאן דאסר איבעיא להו מהו ליתן לתוכו שכר רב נחמן ורב יהודה אסרי ורבא שרי רבינא שרא ליה לרב חייא בריה דרב יצחק למירמא ביה שכרא אזל רמא ביה חמרא ואפילו הכי לא חש לה למילתא אמר אקראי בעלמא הוא רב יצחק בר ביסנא הוה ליה הנהו מאני דפקוסנא מלינהו מיא אנחינהו בשימשא פקעו א"ל רבי

אבא אסרתינהו עלך איסורא דלעולם אימור דאמור רבנן ממלינהו מיא אנוחי בשימשא מי אמור א"ר יוסנא א"ר אמי כלי נתר אין לו טהרה עולמית מאי כלי נתר א"ר יוסי בר אבין כלי מחפורת של צריף דבי פרזק רופילא אנס הני כובי מפומבדיתא רמא בהו חמרא אהדרינהו ניהלייהו אתו שיילוהו לרב יהודה אמר דבר שאין מכניסו לקיום הוא משכשכן במים והן מותרין אמר רב עזירא הני חצבי שחימי דארמאי כיון דלא בלעי טובא משכשכן במים ומותרין אמר רב פפי הני פתוותא דבי מיכסי כיון דלא בלעי טובא משכשכן במים ומותרין כסי רב אסי אסר ורב אשי שרי אי שתי בהו <עובד כוכבים> {גוי} פעם ראשון כ"ע לא פליגי דאסור כי פליגי בפעם שני איכא דאמרי פעם ראשון ושני כ"ע לא פליגי דאסור כי פליגי בפעם ג' והלכתא פעם ראשון ושני אסור ג' מותר א"ר זביד האי מאני דקוניא חיורא ואוכמא שרי ירוקא אסור משום דמיצריף ואי אית בהו קרטופני כולהו אסירי דרש מרימר קוניא בין אוכמא בין חיורא בין ירוקא שרי מאי שנא מחמץ בפסח דבעו מיניה ממרימר הני מאני דקוניא מהו לאשתמושי בהו בפיסחא ירוקא לא תיבעי לך דמצרפי ובלעי ואסירי כי תיבעי לך חיורי ואוכמי מאי כי אית בהו קרטופני לא תיבעי לך דודאי בלעי ואסירי כי תיבעי לך דשיעי מאי אמר

דף לד, א גמרא להו אנא חזינא להו דמדייתי וכיון דמדייתי ודאי בלעי ואסירי מ"ט התורה העידה על כלי חרס שאינו יוצא מידי דופןו לעולם מ"ש מיין נסך דדרש להו מרימר כולהו מאני דקוניא שרי וכ"ת חמץ דאורייתא יין נסך דרבנן והא כל דתקון רבנן כעין דאורייתא תקון זה תשמישו בחמין וזה תשמישו בצונן ר"ע איקלע לגינזק בעו מיניה מתענין לשעות או אין מתענין לשעות לא הוה בידיה קנקנים של <עובדי כוכבים> {גוים} אסורין או מותרין לא הוה בידיה במה שימש משה כל שבעת ימי המלוואים לא הוה בידיה אתא שאל בי מדרשא אמרי הלכתא מתענין לשעות ואם השלים מתפלל תפלת תענית והלכתא קנקנים של <עובדי כוכבים> {גוים} לאחר י"ב חדש מותרין במה שימש משה שבעת ימי המלוואים בחלוק לבן רב כהנא מתני בחלוק לבן שאין בו אימרא: החרצנים והזגים של <עובדי כוכבים> {גוים} וכו': ת"ר החרצנים והזגים של <עובדי כוכבים> {גוים} לחין אסורין יבשים מותרים הי נינהו לחין והי נינהו יבשין אמר רב יהודה אמר שמואל לחין כל י"ב חדש יבשים לאחר י"ב חדש אתמר אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן כשהן אסורין אסורין אפילו בהנאה כשהן מותרין מותרין אפילו באכילה א"ר זביד האי דורדיא דחמרא דארמאי בתר תריסר ירחי שתא שרי אמר רב חביבא בריה דרבא הני גולפי בתר תריסר ירחי שתא שרי אמר רב חביבא הני

דף לד, ב גמרא אבטא דטייעי בתר תריסר ירחי שתא שרי אמר רב אחא בריה דרב איקא הני פורצני דארמאי בתר תריסר ירחי שתא שרי אמר רב אחא בריה דרבא הני גולפי שחימי ואוכמי בתר תריסר ירחי שתא שרי: והמורייס: ת"ר מורייס אומן מותר ר' יהודה בן גמליאל אומר משום ר' חנינא ב"ג אף חילק אומן מותר תני אבימי בריה דר' אבהו מורייס אומן מותר הוא תני לה והוא א"ל פעם ראשון ושני מותר שלישי אסור מ"ט פעם ראשון ושני דנפיש שומנייהו לא צריך למירמי בהו חמרא מכאן ואילך רמו בהו חמרא ההוא ארבא דמורייסא דאתי לנמילא דעכו אותיב רבי אבא דמן עכו נטורי בהדה א"ל רבא עד האידנא מאן נטרה א"ל עד האידנא <למאן> [למאי] ניחוש לה אי משום דמערבי ביה חמרא קיסתא דמורייס בלומא קיסתא דחמרא בד' לומי א"ל ר' ירמיה לר' זירא דלמא איידי דצור אתו דשוי חמרא א"ל התם עיקולי ופשורי איכא: וגבינת בית אונייקי:

ארשב"ל מפני מה אסרו גבינת אונייקי מפני שרוב עגלים של אותה עיר נשחטין <לעבודת כוכבים> {לעבודה זרה} מאי איריא רוב עגלים אפילו מיעוט נמי דהא ר"מ חייש למיעוטא אי אמרת רוב איכא מיעוט אלא אי אמרת מיעוט כיון דאיכא רוב עגלים דאין נשחטין <לעבודת כוכבים> {לעבודה זרה} ואיכא נמי שאר בהמות דאין נשחטין <לעבודת כוכבים> {לעבודה זרה} ה"ל מיעוטא דמיעוטא ומיעוטא דמיעוטא לא חייש ר"מ א"ל ר"ש בר אליקים לר"ש בן לקיש כי נשחטין <לעבודת כוכבים> {לעבודה זרה} מאי הוי והא את הוא דשרי דאתמר השוחט את הבהמה לזרוק דמה <לעבודת כוכבים> {לעבודה זרה} להקטיר חלבה <לעבודת כוכבים> {לעבודה זרה} רבי יוחנן אמר אסורה קסבר מחשבין מעבודה לעבודה וילפינן חוץ מפנים ורשב"ל אמר מותרת א"ל תרמינך שעתיך באומר בגמר זביחה הוא עובדה: א"ר יהודה שאל ר' ישמעאל: אמר רב אחדבוי אמר רב המקדש בפרש שור הנסקל מקודשת בפרש עגלי <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} אינה מקודשת איבעית אימא סברא ואב"א קרא איבעית אימא סברא גבי עגלי <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} ניחא ליה בנפחיה אבל גבי שור הנסקל לא ניחא ליה בנפחיה איבעית אימא קרא כתיב הכא (דברים יג) לא ידבק בידך מאומה וכתוב התם (שמות כא) סקול יסקל השור ולא יאכל את בשרו בשרו אסור הא פרשו מותרת אמר רבא תרוייהו תננהי מדקא"ל מפני שמעמידין בקיבת נבילה וקא מהדר ליה והלא קיבת עולה חמורה מקיבת נבילה

דף לה,א גמרא מכלל דאיסורי הנאה שרו פרשייהו ומדקא"ל מפני שמעמידין אותה בקיבת עגלי <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} וקא מהדר ליה א"כ למה לא אסרוה בהנאה מכלל <דעבודת כוכבים> {דעבודה זרה} אסור פרשייהו ולהדר ליה משום דליתיה לאיסורא בעיניה דהא מורייס לרבנן דלא אסרוהו בהנאה מ"ט לאו משום דליתיה לאיסורא בעיניה אמרי הכא כיון דאוקמיה קא מוקים חשיב ליה כמאן דאיתיה לאיסוריה בעיניה: השיאו לדבר אחר וכו': מאי (שיר השירים א) כי טובים דודיך מיין כי אתא רב דימי אמר אמרה כנסת ישראל לפני הקב"ה רבש"ע עריבים עלי דברי דודיך יותר מיינה של תורה מ"ש האי קרא דשייליה אר"ש בן פזי ואיתימא ר"ש בר אמי מרישיה דקרא קא"ל (שיר השירים א) ישקני מנשיקות פיהו אמר ליה ישמעאל אחי חשוק שפתותיך זו בזו ואל תבהל להשיב מ"ט אמר עולא ואיתימא רב שמואל בר אבא גזרה חדשה היא ואין מפקפקין בה מאי גזירתא אר"ש בן פזי אמר ריב"ל משום ניקור ולימא ליה משום ניקור כדעולא דאמר עולא כי גזרי גזירתא במערבא לא מגלו טעמא עד תריסר ירחי שתא דלמא איכא איניש דלא ס"ל ואתי לזלזולי בה מגדף בה ר' ירמיה אלא מעתה יבשה תשתרי ישן תשתרי דא"ר חנינא יבש מותר אין מניחו ליבש ישן מותר אין מניחו לישן א"ר חנינא לפי שא"ל לה בלא צחצוחי חלב ושמואל אמר מפני שמעמידין אותה בעור קיבת נבילה הא קיבה גופא שריא ומי אמר שמואל הכי והתנן קיבת <העובד כוכבים> {הגוי} ושל נבילה הרי זו אסורה והוינן בה אטו <דעובד כוכבים> {דגוי} לאו נבלה היא ואמר שמואל חדא קתני קיבת שחיטת <עובד כוכבים> {גוי} נבלה אסורה ל"ק

דף לה,ב גמרא כאן קודם חזרה כאן לאחר חזרה ומשנה לא זזה ממקומה רב מלכיא משמיה דרב אדא בר אהבה אמר מפני שמחליקין פניה בשומן חזיר רב חסדא אמר מפני שמעמידין אותה בחומץ רב נחמן בר יצחק אמר מפני שמעמידין אותה בשרף הערלה כמאן כי האי תנא <דתניא> [דתנן] ר"א אומר המעמיד בשרף הערלה אסור מפני שהוא

פירי אפיל תימא ר' יהושע עד כאן לא פליג ר' יהושע עליה דר"א אלא בקטפא דגוזא אבל בקטפא דפירא מודי והיינו דתנן א"ר יהושע שמעתי בפירוש שהמעמיד בשרף העלין ובשרף העיקרין מותר בשרף הפגין אסור מפני שהוא פירי בין לרב חסדא בין לרב נחמן בר יצחק תתסר בהנאה קשיא דרש רב נחמן בריה דרב חסדא מאי דכתיב (שיר השירים א) לריח שמניך טובים למה ת"ח דומה לצלוחית של פלייטין מגולה ריחה נודף מכוסה אין ריחה נודף ולא עוד אלא דברים שמכוסין ממנו מתגלין לו שנאמר (שיר השירים א) עלמות אהבוך קרי ביה עלומות ולא עוד אלא שמלאך המות אוהבו שנא' עלמות אהבוך קרי ביה על מות ולא עוד אלא שנוחל שני עולמות אחד העוה"ז ואחד העוה"ב שנא' עלמות קרי ביה עולמות:

דף לה, ב משנה ואלו דברים של <עובדי כוכבים> {גוים} אסורין ואין איסורן איסור הנאה חלב שחלבו <עובד כוכבים> {גוי} ואין ישראל רואהו והפת והשמן שלהן רבי ובית דינו התירו השמן והשלקות וכבשין שדרכן לתת לתוכן יין וחומץ וטרית טרופה וציר שאין בה דגה כלבית שוטטת בו והחילק וקורט של חלתית ומלח שלקונדית הרי אלו אסורין ואין איסורן איסור הנאה:

דף לה, ב גמרא חלב למאי ניהוש לה אי משום איחלופי טהור חיור טמא ירוק ואי משום איערובי ניקום דאמר מר חלב טהור עומד חלב טמא אינו עומד אי דקא בעי לגבינה ה"נ הכא במאי עסקינן דקא בעי ליה לכמכא ונשקול מיניה קלי וניקום כיון דבטהור נמי איכא נסיובי דלא קיימי ליכא למיקם עלה דמילתא ואב"א אפיל תימא דקבעי לה לגבינה איכא דקאי ביני אטפי: והפת: א"ר כהנא א"ר יוחנן פת לא הותרה בב"ד מכלל דאיכא מאן דשרי אין דכי אתא רב דימי אמר פעם אחת יצא רבי לשדה והביא <עובד כוכבים> {גוי} לפניו פת פורני מאפה סאה אמר רבי כמה נאה פת זו מה ראו חכמים לאוסרה מה ראו חכמים משום חתנות אלא מה ראו חכמים לאוסרה בשדה כסבורין העם התיר רבי הפת ולא היא רבי לא התיר את הפת רב יוסף ואיתימא רב שמואל בר יהודה אמר לא כך היה מעשה אלא אמרו פעם אחת הלך רבי למקום אחד וראה פת דחוק לתלמידים אמר רבי אין כאן פלטר כסבורין העם לומר פלטר <עובד כוכבים> {גוי} והוא לא אמר אלא פלטר ישראל א"ר חלבו אפילו למ"ד פלטר <עובד כוכבים> {גוי} לא אמרן אלא דליכא פלטר ישראל אבל במקום דאיכא פלטר ישראל לא ורבי יוחנן אמר אפיל למ"ד פלטר <עובד כוכבים> {גוי} ה"מ בשדה אבל בעיר לא משום חתנות איבו הוה מנכית ואכיל פת אבי מצרי אמר להו רבא ואיתימא רב נחמן בר יצחק לא תשתעו <בהדיה דאיבו> [מיניה דאיבו] דקאכיל לחמא דארמאי: והשמן שלהן: שמן רב אמר דניאל גזר עליו ושמואל אמר

דף לו, א גמרא זליפתן של כלים טמאים אוסרתן אטו כולי עלמא אוכלי טהרות נינהו אלא זליפתן של כלים אסורין אוסרתן א"ל שמואל לרב בשלמא לדידי דאמינא זליפתן של כלים אסורין אוסרתן היינו דכי אתא רב יצחק בר שמואל בר מרתא ואמר דריש רבי שמלאי בנציבין שמן ר' יהודה ובית דינו נמנו עליו והתירוהו קסבר נותן טעם לפגם מותר אלא לדידך דאמרת דניאל גזר עליו דניאל גזר ואתא רבי יהודה הנשיא ומבטל ליה והתנן אין ב"ד יכול לבטל דברי ב"ד חבירו אלא א"כ גדול הימנו בחכמה ובמנין א"ל שמלאי לודאה קא אמרת שאני לודאי דמזלזלו א"ל אשלח ליה איכסיף אמר רב אם הם לא דרשו אנן לא דרשינן והכתיב (דניאל א) וישם דניאל על לבו אשר לא יתגאל בפת בג המלך

וביין משתיו בשתי משתאות הכתוב מדבר אחד משתה יין ואחד משתה שמן רב סבר על לבו שם ולכל ישראל הורה ושמואל סבר על לבו שם ולכל ישראל לא הורה ושמן דניאל גזר והאמר באלי אבימי נותאה משמיה דרב פיתן ושמן יינן ובנותיהן כולן משמנה עשר דבר הן וכי תימא אתא דניאל גזר ולא קיבל ואתו תלמידי דהלל ושמאי וגזור וקיבל א"כ מאי אסהדותיה דרב אלא דניאל גזר עליו בעיר ואתו אינהו וגזור אפילו בשדה ור' יהודה הנשיא היכי מצי למישרא תקנתא דתלמידי שמאי והלל והתנן אין בית דין יכול לבטל דברי בית דין חבירו אלא אם כן גדול הימנו בחכמה ובמנין ועוד הא אמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן בכל יכול לבטל בית דין דברי בית דין חבירו חוץ משמונה עשר דבר שאפילו יבא אליהו ובית דינו אין שומעין לו אמר רב משרשיא מה טעם הואיל ופשט איסורו ברוב ישראל שמן לא פשט איסורו ברוב ישראל דאמר רבי שמואל בר אבא אמר רבי יוחנן ישבו רבותינו ובדקו על שמן שלא פשט איסורו ברוב ישראל וסמכו רבותינו על דברי רשב"ג ועל דברי רבי אלעזר בר צדוק שהיו אומרים אין גוזרין גזירה על הצבור אא"כ רוב צבור יכולין לעמוד בה דאמר רב אדא בר אהבה מאי קרא **דף לו, ב גמרא** (מלאכי ג) במארה אתם נארים ואותי אתם קובעים הגוי כולו אי איכא גוי כולו אין אי לא לא גופא אמר באלי אמר אבימי נותאה משמיה דרב פיתן ושמן יינן ובנותיהן כולן משמונה עשר דבר הן בנותיהן מאי היא אמר רב נחמן בר יצחק גזרו על בנותיהן נידות מעריסותן וגניבא משמיה דרב אמר כולן משום <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} גזרו בהן דכי אתא רב אחא בר אדא א"ר יצחק גזרו על פיתן משום שמן מאי אולמיה דשמן מפת אלא על פיתן ושמן משום יינן ועל יינן משום בנותיהן ועל בנותיהן משום דבר אחר ועל דבר אחר משום ד"א בנותיהן דאורייתא היא דכתיב (דברים ז) לא תתחתן בם דאורייתא ז' אומות אבל שאר <עובדי כוכבים> {גוים} לא ואתו אינהו וגזור אפילו דשאר <עובדי כוכבים> {גוים} ולר"ש בן יוחי דאמר (דברים ז) כי יסיר את בנך מאחרי לרבות כל המסירות מאי איכא למימר אלא דאורייתא אישות דרך חתנות ואתו אינהו גזור אפילו דרך זנות נמי בבית דינו של שם גזרו דכתיב (בראשית לח) ויאמר יהודה הוציאוהו ותשרף אלא דאורייתא <עובד כוכבים> {גוי} הבא על בת ישראל דמשכה בתריה אבל ישראל הבא על <העובדת כוכבים> {הגויה} לא ואתו אינהו גזור אפי' ישראל הבא על העובדת כוכבים ישראל הבא על <העובדת כוכבים> {הגויה} הלכה למשה מסיני היא דאמר מר הבעל ארמית קנאין פוגעין בו <א"ל> [אלא] דאורייתא בפרהסיא וכמעשה שהיה ואתו אינהו גזור אפילו בצינעא בצינעא נמי בית דינו של חשמונאי גזרו [דכי אתא רב דימי אמר ב"ד של חשמונאי גזרו] ישראל הבא על <העובדת כוכבים> {הגויה} חייב משום נשג"א כי אתא רבין אמר משום נשג"ז כי גזרו בית דינו של חשמונאי ביאה אבל ייחוד לא ואתו אינהו גזור אפי' ייחוד נמי בית דינו של דוד גזרו דאמר רב יהודה באותה שעה גזרו על ייחוד אמרי התם ייחוד דבת ישראל אבל ייחוד <דעובדת כוכבים> {דגויה} לא ואתו אינהו גזרו אפי' אייחוד <דעובדת כוכבים> {דגויה} ייחוד דבת ישראל דאורייתא היא דאמר ר' יוחנן משום ר"ש בן יהוצדק רמז לייחוד מן התורה מנין שנאמר (דברים יג) כי יסיתך אחיך בן אמך וכי בן אם מסית בן אב אינו מסית אלא בן מתייחד עם אמו ואין אחר מתייחד עם כל עריות שבתורה ייחוד דאורייתא דאשת איש ואתא דוד וגזר אפי' אייחוד דפנויה ואתו תלמידי בית שמאי ובית הלל גזור אפי' אייחוד <דעובדת כוכבים> {דגויה} מאי על ד"א משום ד"א אמר רב נחמן

בר יצחק גזרו על תינוק <עובד כוכבים> {גוי} שיטמא בזיבה שלא יהא תינוק ישראל רגיל אצלו במשכב זכור דא"ר זירא צער גדול היה לי אצל ר' אסי ור' אסי אצל ר' יוחנן ור' יוחנן אצל ר' ינאי ור' ינאי אצל רבי נתן בן עמרם ור' נ"ב בן עמרם אצל רבי תינוק <עובד כוכבים> {גוי} מאימתי מטמא בזיבה ואמר לי בן יומו וכשבאתי אצל ר' חייא אמר לי בן ט' שנים ויום אחד וכשבאתי והרציתי דברי לפני רבי אמר לי הנח דברי ואחוז דברי רבי חייא דאמר תינוק <עובד כוכבים> {גוי} אימתי מטמא בזיבה בן תשע שנים ויום אחד

דף לז, א גמרא הואיל וראוי לביאה מטמא נמי בזיבה אמר רבינא הלכך הא תינוקת <עובדת כוכבים> {גויה} בת ג' שנים ויום אחד הואיל וראויה לביאה מטמאה נמי בזיבה פשיטא מהו דתימא האי ידע לארגולי והא לא ידעה לארגולי קמ"ל מיסתמיך ואזיל ר' יהודה נשיאה אכתפיה דרבי שמלאי שמעיה א"ל שמלאי לא היית אמש בבית המדרש כשהתרנו את השמן אמר לו בימינו תתיר אף את הפת אמר לו א"כ קרו לן בית דינא שריא דתנן העיד רבי יוסי בן יועזר איש צרידה על אייל קמצא דכן ועל משקה בית מטבחיא דכן ועל דיקרב למיתא מסאב וקרו ליה יוסף שריא אמר ליה התם שרא תלת ומר שרא חדא ואי שרי מר חדא אחריתי אכתי תרתין הוא דהויין א"ל אנא שראי אחריתי מאי היא דתנן זה גיטך אם לא באתי מכאן עד שנים עשר חודש ומת בתוך שנים עשר חודש אינו גט ותני עלה ורבתינו התירוה לינשא ואמרינן מאן רבותינו אמר רב יהודה אמר שמואל בית דינא דשרו משחא סברי לה כר' יוסי דאמר זמנו של שטר מוכיח עליו וא"ר אבא בריה דרבי חייא בר אבא ר' יהודה הנשיא הורה ולא הודו לו כל שעתו ואמרי לה כל סייעתו א"ל רבי <אליעזר> [אלעזר] לההוא סבא כי שריתוה לאלתר שריתוה דלא אתי או דלמא לאחר שנים עשר חודש דהא איקיים ליה תנאיה ותיבעי לך אמתני' דתנן הרי זה גיטך מעכשיו אם לא באתי מכאן עד שנים עשר חודש ומת בתוך שנים עשר חודש הוי גט דהא איקיים ליה תנאי ותיבעי לך לאלתר הוי גיטא דהא לא אתא או דלמא לאחר י"ב חודש דהא איקיים ליה תנאיה אין ה"נ אלא משום דהוית בההוא מניינא אמר אביי הכל מודים לכשתצא חמה מנרתיקה לכי נפקא קאמר לה וכי מיית בליליא גט לאחר מיתה הוא על מנת שתצא חמה מנרתיקה מעכשיו קאמר לה וכי מיית בליליא הא ודאי תנאה הוי וגט מחיים הוא כדרב הונא דאמר רב הונא כל האומר על מנת כאומר מעכשיו דמי לא נחלקו אלא באם תצא ר' יהודה הנשיא סבר לה כר' יוסי דאמר זמנו של שטר מוכיח עליו והוה ליה כמהיום אם מתי כמעכשיו אם מתי ורבנן לית להו דר' יוסי והוה ליה כזה גיטך אם מתי גרידא גופא העיד יוסי בן יועזר איש צרידה על אייל קמצא דכן ועל משקה בי מטבחיא דכן ועל דיקרב למיתא מסאב וקרו ליה יוסף שריא מאי אייל קמצא רב פפא אמר שושיבא ורב חייא בר אמי משמיה דעולא אמר סוסביל רב פפא אמר שושיבא וקמיפלגי בראשו ארוך מר סבר ראשו ארוך אסור ומר סבר ראשו ארוך מותר רב חייא בר אמי משמיה דעולא אמר

דף לז, ב גמרא סוסביל בראשו ארוך כ"ע לא פליגי דאסור והכא בכנפיו חופין את רובו על ידי הדחק קמיפלגי מר סבר רובא כל דהו בעינן ומר סבר רובא דמנכר בעינן: ועל משקה בי מטבחיא דכן: מאי דכן רב אמר דכן ממש ושמואל אמר דכן מלטמא אחרים אבל טומאת עצמן יש בהן רב אמר דכן ממש קסבר טומאת משקין דרבנן וכי גזור רבנן טומאה במשקין דעלמא אבל במשקה בי מטבחיא לא גזרו רבנן ושמואל אמר דכן מלטמא

אחרים אבל טומאת עצמן יש בהן קסבר טומאת משקין דאורייתא לטמא אחרים דרבנן וכי גזרו רבנן במשקין דעלמא במשקין בי מטבחיא לא גזרו: ועל דיקרב למיתא מסאב וקרו ליה יוסף שריא: יוסף אסרא מיבעי ליה ועוד דאורייתא היא דכתיב (במדבר יט) וכל אשר יגע על פני השדה בחלל חרב או במת וגו' דאורייתא דיקרב טמא דיקרב בדיקרב טהור ואתו אינהו וגזור אפילו דיקרב בדיקרב ואתא איהו ואוקמה אדאורייתא דיקרב בדיקרב נמי דאורייתא הוא דכתיב (במדבר יט) וכל אשר יגע בו הטמא יטמא אמרו רבנן קמיה דרבא משמיה דמר זוטרא בריה דרב נחמן דאמר משמיה דרב נחמן דאורייתא דיקרב בדיקרב בחיבורין טומאת שבעה שלא בחיבורין טומאת ערב ואתו אינהו וגזור אפילו שלא בחיבורין טומאת שבעה ואתא איהו ואוקמה אדאורייתא דאורייתא מאי היא דכתיב (במדבר יט) הנוגע במת לכל נפש אדם וטמא שבעת ימים וכתוב וכל אשר יגע בו הטמא יטמא וכתוב והנפש הנוגעת תטמא עד הערב הא כיצד כאן בחיבורין כאן שלא בחיבורין אמר להו רבא לאו אמינא לכו לא תתלו ביה בוקי סריקי ברב נחמן הכי אמר רב נחמן ספק טומאה ברשות הרבים התיר להן והא הלכתא מסוטה גמרינן לה מה סוטה רשות היחיד אף טומאה רשות היחיד הא א"ר יוחנן הלכה ואין מורין כן ואתא איהו ואורי ליה אורויי תניא נמי הכי ר' יהודה אומר קורות נעץ להם ואמר עד כאן רשות הרבים עד כאן רשות היחיד כי אתו לקמיה דרבי ינאי אמר להו הא מיא בשיקעתא דבנהרא זילו טבולו: והשלקות: מנהני מילי א"ר חייא בר אבא אמר רבי יוחנן אמר קרא (דברים ב) אוכל בכסף תשבירני ואכלתי ומים בכסף תתן לי ושתיתי כמים מה מים שלא נשתנו אף אוכל שלא נשתנה אלא מעתה חטיין ועשאן קליות ה"נ דאסורין וכי תימא ה"נ והתניא חטיין ועשאן קליות מותרין אלא כמים מה מים שלא נשתנו מבריייתן אף אוכל שלא נשתנה מבריייתו אלא מעתה חטיין וטחנן ה"נ דאסורין וכי תימא ה"נ והתניא חטיין ועשאן קליות הקמחים והסלתות שלהן מותרין אלא כמים מה מים שלא נשתנו מבריייתן ע"י האור אף אוכל שלא נשתנה מבריייתו ע"י האור מידי אור כתיב

דף לח, א גמרא אלא מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא אמר רב שמואל בר רב יצחק אמר רב כל הנאכל כמות שהוא חי אין בו משום בישולי <עובדי כוכבים> {גוים} בסורא מתנו הכי בפומבדיתא מתנו הכי אמר רב שמואל בר רב יצחק אמר רב כל שאינו נאכל על שולחן מלכים ללפת בו את הפת אין בו משום בישולי <עובדי כוכבים> {גוים} מאי בינייהו איכא בינייהו דגים קטנים וארדי ודייסא אמר רב אסי אמר רב דגים קטנים מלוחים אין בהן משום בישולי <עובדי כוכבים> {גוים} אמר רב יוסף אם צלאן <עובד כוכבים> {גוי} סומך ישראל עליהם משום עירובי תבשילין ואי עבדינהו <עובד כוכבים> {גוי} כסא דהרסנא אסור פשיטא מהו דתימא הרסנא עיקר קמ"ל קימחא עיקר אמר רב ברונא אמר רב <עובד כוכבים> {גוי} שהצית את האור באגם כל החגבים שבאגם אסורין ה"ד אילימא דלא ידע הי טהור והי טמא מאי איריא <עובד כוכבים> {גוי} אפילו ישראל נמי אלא משום בישולי <עובדי כוכבים> {גוים} כי האי גוונא מי אסיר והאמר רב חנן בר אמי א"ר פדת א"ר יוחנן האי <עובד כוכבים> {גוי} דחריך רישא שרי למיכל מיניה אפילו מריש אוניה אלמא לעבורי שער קמיכוין ה"נ לגלויי אגמא קא מיכוין לעולם דלא ידע הי טהור והי טמא ומעשה שהיה <בעובד כוכבים> {בגוי} היה גופא אמר <רבה בר בר חנה> [רב חנן בר אמי א"ר פדת] א"ר יוחנן האי <עובד כוכבים> {גוי} דחריך רישא שרי למיכל מיניה אפילו מריש אוניה אמר רבינא הלכך האי

<עובד כוכבים> {גוי} דשדא סיכתא לאתונא וקבר בה ישראל קרא מעיקרא שפיר דמי פשיטא מהו דתימא לבשולי מנא קא מיכוין קמ"ל לשרורי מנא קא מיכוין אמר רב יהודה אמר שמואל הניח ישראל בשר על גבי גחלים ובא <עובד כוכבים> {גוי} והפך בו מותר היכי דמי אילימא דאי לא הפך ביה הוה בשיל פשיטא אלא לאו דאי לא הפך לא הוה בשיל אמאי מותר בישולי <של עובדי כוכבים> {גוים} נינהו לא צריכא דאי לא הפך הוה בשיל בתרתי שעי והשתא קא בשיל בחדא שעתא מהו דתימא קרובי בישולא מילתא היא קמ"ל והאמר ר' אסי א"ר יוחנן כל שהוא כמאכל בן דרוסאי אין בו משום בישולי <עובדי כוכבים> {גוים} הא אינו כמאכל בן דרוסאי יש בו משום בשולי <עובדי כוכבים> {גוים} התם כגון דאותביה בסילתא ושקליה <עובד כוכבים> {גוי} ואותביה בתנורא תניא נמי הכי מניח ישראל בשר על גבי גחלים ובא <עובד כוכבים> {גוי} ומהפך בו עד שיבא ישראל מבית הכנסת או מבית המדרש ואינו חושש שופתת אשה קדירה על גבי כירה ובאת <עובדת כוכבים> {גויה}

דף לח, ב גמרא ומגיסה עד שתבא מבית המרחץ או מבית הכנסת ואינה חוששת איבעיא להו הניח <עובד כוכבים> {גוי} והפך ישראל מהו אמר רב נחמן בר יצחק ק"ו גמרו ביד <עובד כוכבים> {גוי} מותר גמרו ביד ישראל לא כ"ש איתמר נמי אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן ואמרי לה אמר רב אחא בר בר חנה א"ר יוחנן בין שהניח <עובד כוכבים> {גוי} והפך ישראל בין שהניח ישראל והפך <עובד כוכבים> {גוי} מותר ואינו אסור עד שתהא תחלתו וגמרו ביד <עובד כוכבים> {גוי} אמר רבינא הלכתא הא ריפתא דשגר <עובד כוכבים> {גוי} ואפה ישראל א"נ שגר ישראל ואפה <עובד כוכבים> {גוי} א"נ שגר <עובד כוכבים> {גוי} ואפה <עובד כוכבים> {גוי} ואתא ישראל וחתה בה חתויי שפיר דמי דג מליח חזקיה שרי ור' יוחנן אסר ביצה צלויה בר קפרא שרי ור' יוחנן אסר כי אתא רב דימי אמר אחד דג מליח ואחד ביצה צלויה חזקיה ובר קפרא שרו ורבי יוחנן אסר ר' חייא פרוואה איקלע לבי ריש גלותא אמרו ליה ביצה צלויה מאי אמר להו חזקיה ובר קפרא שרו ור' יוחנן אסר ואין דבריו של אחד במקום שנים אמר להו רב זביד לא תציתו ליה הכי אמר אביי הלכתא כוותיה דרבי יוחנן אשקויהו נגוטא דחלא ונח נפשיה ת"ר הקפריסין והקפלוטות והמטליא והחמין והקליות שלהן מותרין ביצה צלויה אסורה שמן רבי יהודה הנשיא ובית דינו נמנו עליו והתירוהו תניא היא המטליא היא פשליא היא שיעתא מאי שיעתא ארבב"ח אמר רבי יוחנן הא ארבעין שנין דנפיק האי עובדא ממצרים ורבה בר בר חנה דידיה אמר הא שתין שנין דנפיק האי עובדא ממצרים ולא פליגי מר בשניה ומר בשניה מייתו ביזרא דכרפסא וביזרא דכיתנא וביזרא דשביליתא ותרו להו בהדי הדדי בפשורי ושבקו ליה עד דמקבל ומייתי חצבי חדתי ומלו להו מיא ותרו בהו גרגישתא ומדבקין ביה ועיילין לבי בני אדנפקו מלבלי ואכלי מינייהו וקירי מבינתא דרישייהו עד טופרא דכרעייהו אמר רב אשי אמר לי רבי חנינא מילין ואמרי לה במילין ת"ר הכוספן של <עובדי כוכבים> {גוים} שהוחמו חמין ביורה גדולה אסור ביורה קטנה מותר ואיזו היא יורה קטנה א"ר ינאי כל שאין צפור דרור יכול ליכנס בתוכה ודלמא אדמויי אדמוה ועיילוה אלא כל שאין ראש צפור דרור יכול ליכנס בתוכה והתניא אחת יורה גדולה ואחת יורה קטנה מותר לא קשיא הא כמ"ד נותן טעם לפגם אסור הא כמ"ד נותן טעם לפגם מותר אמר רב ששת האי מישחא שליקא דארמאי אסור אמר רב ספרא למאי ניחוש לה אי משום איערובי מיסרא סרי אי משום בישולי <עובדי כוכבים> {גוים}

נאכל הוא כמו שהוא חי אי משום גיעולי <עובדי כוכבים> {גוים} נותן טעם לפגם הוא ומותר בעו מיניה מרבי אסי הני אהיני שליקי דארמאי מאי חוליי לא תיבעי לך דודאי שרו מרירי לא תיבעי לך דודאי אסירי כי תיבעי לך מציעאי מאי אמר להו מאי תיבעי לכו דרבי אסר ומנו לוי שתיתאה רב שרי אבוה דשמואל ולוי אסרי בחיטי ושערי כ"ע לא פליגי דשרי בטלפחי דחלא כ"ע ל"פ דאסיר כי פליגי בטלפחי דמיא מר סבר גזרינן הא אטו הא ומר סבר לא גזרינן ואיכא דאמרי בטלפחי דמיא כ"ע לא פליגי דאסיר כי פליגי בחיטי ושערי מר סבר גזרינן הא אטו הא ומר סבר לא גזרינן אמר רב תרי מיני שתיתאה שדר ברזילי הגלעדי לדוד דכתיב (שמואל ב יז) משכב וספות וכלי יוצר חטים ושעורים וקמח וקלי ופול ועדשים וקלי והשתא הוא דקא מפקי צני צני לשוקי דנהרדעא ולית דחייש להא דאבוה דשמואל ולוי: וכבשין שדרכן לתת בתוכן יין: אמר חזקיה לא שנו אלא שדרכן אבל בידוע אסור אפילו בהנאה ומ"ש <ממוריים> [ממוריים] דשרו רבנן בהנאה התם לעבורי זוהמא הכא למתוקי טעמא ורבי יוחנן אמר אפילו בידוע נמי מותר ומאי שנא ממוריים לר"מ דאסיר בהנאה

דף לט,א גמרא התם ידיע ממשו הכא לא ידיע ממשן: וטרית טרופה וציר שאין בה דגה וכו': מאי חילק אמר רב נחמן בר אבא אמר רב זו סולתנית ומפני מה אסורה מפני שערבונה עולה עמה: תנו רבנן אין לו עכשיו ועתיד לגדל לאחר זמן כגון הסולתנית והעפיץ הרי זה מותר יש לו עכשיו ועתיד להשיר בשעה שעולה מן הים כגון אקונס ואפונס כטספטייס ואכספטייס ואוטנס מותר אכריז רבי אבהו בקיסרי קירבי דגים ועוברן ניקחין מכל אדם חזקתן אינן באים אלא מפלוסא ואספמיא כי הא דאמר אביי האי צחנתא דבב נהרא שריא מ"ט אילימא משום דרדיפי מיא והאי דג טמא כיון דלית ליה חוט השדרה בדוכתא דרדיפי מיא לא מצי קאי והא קא חזינן דקאי אלא משום דמליחי מיא והאי דג טמא כיון דלית ליה קלפי בדוכתא דמליחי מיא לא מצי קאי והא קחזינן דקאי אלא משום דלא מרבה טינא דג טמא אמר רבינא האידנא דקא שפכי ביה נהר גוזא ונהר גמזא אסירי אמר אביי האי חמרא דימא שרי תורא דימא אסיר וסימניך טמא טהור טהור טמא אמר רב אשי שפר נונא שרי קדש נונא אסיר וסימניך (שמות טז) קדש לה' איכא דאמרי קבר נונא אסור וסימניך קברי <עובדי כוכבים> {גוים} רבי עקיבא איקלע לגינזק אייתו לקמיה ההוא נונא דהוה דמי לחיפושא חפייה בדיקולא חזא ביה קלפי ושרייה רב אשי איקלע לטמדוריא אייתו לקמיה ההוא נונא דהוה דמי לצלופחא נקטיה להדי יומא חזא דהוה ביה צימחי ושרייה רב אשי איקלע לההוא אתרא אייתו לקמיה נונא דהוה דמי לשפרנונא חפייה במשיכלי חיורי חזא ביה קלפי ושרייה רבה בר בר חנה איקלע לאקרא דאגמא קריבו ליה צחנתא שמעיה לההוא גברא דהוה קרי ליה באטי אמר מדקא קרי ליה באטי ש"מ דבר טמא אית ביה לא אכל מיניה לצפרא עיין בה אשכח ביה דבר טמא קרי אנפשיה (משלי יב) לא יאונה לצדיק כל און: והקורט של חילתית: מ"ט משום דמפסקי ליה בסכינא אע"ג דאמר מר נותן טעם לפגם מותר אגב חורפיה דחילתיתא מחליא ליה שמנוניתא והוה ליה כנותן טעם לשבחה ואסור עבדיה דר' לוי הוה קא מזבין חילתיתא כי נח נפשיה דר' לוי אתו לקמיה דרבי יוחנן אמרו ליה מהו למיזבן מיניה אמר להו עבדו של חבר הרי הוא כחבר רב הונא בר מניומי זבן תכילתא מאנשי דביתיה דרב עמרם חסידא אתא לקמיה דרב יוסף לא הוה בידיה פגע ביה חנן חייטא א"ל יוסף עניא מנא ליה בדידי הוה עובדא דזביני תכילתא מאנשי דביתיה דרבנאה אחוה דר' חייא בר אבא ואתאי לקמיה דרב מתנא

לא הוה בידיה אתאי לקמיה דרב יהודה מהגרוניא אמר לי נפלת ליד הכי אמר שמואל אשת חבר הרי היא כחבר <תנינא להא> דת"ר אשת חבר הרי היא כחבר עבדו של חבר הרי הוא כחבר חבר שמת אשתו ובניו ובניו הן בחזקתן עד שיחשדו וכן חצר שמוכרין בה תכלת הרי <הן בחזקתן> [היא בחזקתה] עד שתיפסל ת"ר אשת עם הארץ שנשאת לחבר וכן בתו של עם הארץ שנשאת לחבר כולן צריכין לקבל דברי חברות אבל אשת חבר שנשאת לעם הארץ וכן בתו של חבר שנשאת לעם הארץ וכן עבדו של חבר שנמכר לעם הארץ אינן צריכין לקבל דברי חברות לכתחלה דברי ר"מ ר' יהודה אומר אף הן צריכין לקבל דברי חברות וכן היה ר"ש בן אלעזר אומר מעשה באשה אחת שנשאת לחבר והיתה קושרת לו תפילין על ידו נשאת למוכס והיתה קושרת לו קשרי מוכס על ידו אמר רב חבי"ת אסור בחותם אחד חמפ"ג מותר בחותם אחד חלב בשר יין תכלת

דף לט,ב גמרא אסורין בחותם אחד חילתית מורייס פת גבינה מותרין בחותם אחד פת למאי ניהוש לה אי משום איחלופי קרירא בחמימא מידע ידיע דחיטי בדשערי נמי מידע ידיע אי כי הדדי כיון דאיכא חותם אחד לא טרח ומזייף ורב מ"ש גבינה דלא טרח ומזייף חלב נמי לא טרח ומזייף אמר רב כהנא אפיק חלב ועייל חתיכת דג שאין בה סימן היינו בשר תרי גווני בשר ושמואל אומר בי"ת אסור בחותם אחד מח"ג מותר בחותם אחד בשר יין תכלת אסורין בחותם אחד מורייס חילתית גבינה מותרין בחותם אחד לשמואל חתיכת דג שאין בה סימן היינו בשר תרי גווני בשר לא אמרינן ת"ר אין לוקחין ימ"ח מח"ג בסוריא לא יין ולא מורייס ולא חלב ולא מלח סלקונדרית ולא חילתית ולא גבינה אלא מן המומחה וכולן אם נתארח אצל בעל הבית מותר מסייע ליה לרבי יהושע בן לוי דא"ר יהושע בן לוי שגר לו בעל הבית לביתו מותר מ"ט בעל הבית לא שביק היתירא ואכל איסורא וכי משגר ליה ממאי דאכיל משדר ליה: ומלח סלקונדרית: מאי מלח סלקונדרית אמר רב יהודה אמר שמואל מלח שכל סלקונדרי רומי אוכלין אותה תנו רבנן מלח סלקונדרית שחורה אסורה לבנה מותרת דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר לבנה אסורה שחורה מותרת רבי יהודה בן גמליאל משום רבי חנינא בן גמליאל אומר זו וזו אסורה אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן לדברי האומר לבנה אסורה קירבי דגים לבנים טמאים מעורבין בה לדברי האומר שחורה אסורה קירבי דגים שחורים טמאים מעורבין בה לדברי האומר זו וזו אסורה זה וזה מעורבין בה אמר רבי אבהו משום רבי חנינא בן גמליאל זקן אחד היה בשכונתנו שהיה מחליק פניה בשומן חזיר: הרי אלו אסורים: למעוטי מאי לחזקיה למעוטי בידוע לרבי יוחנן למעוטי מורייס וגבינת בית אונייקי וסתמא כר"מ:

דף לט,ב משנה ואלו מותרין באכילה חלב שחלבו <עובד כוכבים> {גוי} וישראל רואהו והדבש והדבבניות אע"פ שמנטפין אין בהן משום הכשר משקה וכבשין שאין דרכן לתת לתוכן יין וחומץ וטרית שאינה טרופה וציר שיש בה דגה ועלה של חילתית וזיתי גלוסקאות המגולגלין ר' יוסי אומר השלחין אסורין החגבים הבאים מן הסלולה אסורין מן ההפתק מותרין וכן לתרומה:

דף לט,ב גמרא תנינא להא דת"ר יושב ישראל בצד עדרו של <עובד כוכבים> {גוי} <עובד כוכבים> {וגוי} חולב לו ומביא לו ואינו חושש היכי דמי אי דליכא דבר טמא בעדרו פשיטא ואי דאיכא דבר טמא בעדרו אמאי לעולם דאיכא דבר טמא וכי קאי חזי ליה

וכי יתיב לא חזי ליה מהו דתימא כיון דיתיב לא חזי ליה ניחוש דלמא מייתי ומערב ביה קמ"ל כיון דכי קאי חזי ליה אירתותי מירתת ולא מיערב ביה: והדבש: דבש למאי ניחוש לה אי משום איערובי מיסרא סרי אי משום בישולי <עובדי כוכבים> {גוים} נאכל כמו שהוא חי אי משום גיעולי <עובדי כוכבים> {גוים} נותן טעם לפגם הוא ומותר: והדבדבניות אף על פי שמנטפות אין בהן משום הכשר משקה: ורמינהי הבוצר לגת שמאי אומר הוכשר הלל אומר לא הוכשר ואודי ליה הלל לשמאי התם קא בעי ליה למשקה הכא לא קא בעי ליה למשקה: וטרית שאינה טרופה: תנו רבנן איזו היא טרית שאינה טרופה כל שראש ושדרה ניכר ואיזו ציר שיש בה דגה כל שכילבית אחת או שתי כילביות **דף מ,א גמרא** שוטטות בו השתא כילבית אחת אמרת שרי שתי כילביות מבעיא לא קשיא כאן בפתוחות כאן בסתומות איתמר רב הונא אמר עד שתהא ראש ושדרה ניכר רב נחמן אמר או ראש או שדרה מתיב רב עוקבא בר חמא ובדגים כל שיש לו סנפיר וקשקשת אמר אביי כי תניא ההיא בארא' ופלמודא דדמו רישייהו לטמאים אמר רב יהודה משמיה דעולא מחלוקת לטבל בצירן אבל בגופן דברי הכל אסור עד שיהא ראש ושדרה ניכר אמר ר' זירא מריש הוה מטבילנא בצירן כיון דשמענא להא דאמר רב יהודה משמיה דעולא מחלוקת לטבל בצירן אבל בגופן דברי הכל אסור עד שיהא ראש ושדרה ניכר בצירן נמי לא מטבילנא אמר רב פפא הלכתא עד שיהא ראש ושדרה ניכר של כל אחת ואחת מיתיבי חתיכות שיש בהן סימן בין בכולן בין במקצתן ואפילו באחד ממאה שבהן כולן מותרות ומעשה <בעובד כוכבים> {בגוי} אחד שהביא גרב של חתיכות ונמצא סימן באחת מהן והתיר רשב"ג את הגרב כולו תרגמה רב פפא כשחתיכות שוות א"ה מאי למימרא מהו דתימא ניחוש דלמא אתרמי קמ"ל ההוא ארבא דצחנתא דאתי לסיכרא נפק רב הונא בר חיננא וחזא ביה קלפי ושרייה א"ל רבא ומי איכא דשרי כה"ג באתרא דשכיחי קלפי נפק שיפורי דרבא ואסר שיפורי דרב הונא בר חיננא ושרי א"ר ירמיה מדפתי לדידי אמר לי רב פפי כי שרא רב הונא בר חיננא בצירן אבל בגופן לא אמר רב אשי לדידי אמר לי רב פפא כי שרא רב הונא בר חיננא אפי' בגופן ואנא לא מיסר אסרינא דקאמר לי רב פפא ולא מישרא שרינא דהא אמר <לי> רב יהודה משמיה דעולא מחלוקת לטבל בצירן אבל בגופן דברי הכל עד שיהא ראש ושדרה ניכר של כל אחד ואחד יתיב רב חיננא בר אידי קמיה דרב אדא בר אהבה ויתיב וקאמר <עובד כוכבים> {גוי} שהביא עריבה מלאה חביות ונמצאת כילבית באחת מהן פתוחות כולן מותרות סתומות היא מותרת וכולן אסורות א"ל מנא לך הא מתלתא קראי שמיע לי מרב ושמואל ורבי יוחנן אמר רב ברונא אמר רב קירבי דגים ועוברן אין נקחין אלא מן המומחה רמי ליה עולא לרבי דוסתאי דמן בירי מדקאמר רב קירבי דגים ועוברן אין נקחין אלא מן המומחה מכלל דדג טמא אית ליה עובר ורמינהי דג טמא משריץ דג טהור מטיל ביצים סמי מכאן עוברן א"ל רבי זירא לא תיסמי תרוייהו מטילי ביצים נינהו אלא זה משריץ מבחוץ וזה משריץ מבפנים למה לי מומחה לבדוק בסימנין דתניא כסימני ביצים כך סימני דגים סימני דגים סלקא דעתך סימני דגים סנפיר וקשקשת כתיב בהו אלא כסימני ביצים כך סימני עוברי דגים ואלו הן סימני ביצים כל שכודרת ועגולגלת ראשה אחד כד וראשה אחד חד טהורה ב' ראשיה חדין וב' ראשיה כדין טמאה חלמון מבחוץ וחלבון מבפנים טמאה חלבון מבחוץ וחלמון מבפנים טהור חלבון וחלמון מעורבין זה בזה זו היא ביצת השרץ אמר רבא כשנימוחו ולרבי דוסתאי דמן בירי דאמר סמי מכאן עוברן

דף מ,ב גמרא והתניא כסימני ביצים כך סימני עוברי דגים לאו תרוצי מתרצת לה כך סימני קירבי דגים והיכי משכחת בסימני קירבי דגים שיהא כד וחד משכחת לה בשילפוחא אם אין שם מומחה מאי אמר רב יהודה כיון דאמר אני מלחתיים מותרין רב נחמן אמר עד שיאמר אלו דגים ואלו קירביהן אורי ליה רב יהודה לאדא דיילא כיון דאמר אני מלחתיים מותרין: ועלה של חילתית: פשיטא לא נצרכה אלא לקרטיין שבו מהו דתימא ניחוש דלמא מייתי ומערב ביה קמ"ל דהא אישתרוקי היא דאישתרוק ואתא בהדה: וזיתי גלוסקאות המגולגלין: פשיטא לא נצרכא אע"ג דרפי טובא מהו דתימא חמרא רמא בהו קמ"ל הני מחמת מישחא הוא דרפו: ורבי יוסי אומר שלחין אסורין: היכי דמי שלחין א"ר יוסי בר חנינא כל שאוחזו בידו וגרעינתו נשמטת: החגבין הבאין כו': ת"ר החגבין והקפריסין והקפלוטות הבאין מן האוצר ומן ההפתק ומן הספינה מותרין הנמכרין בקטלוזא לפני חנוני אסורין מפני שמזלף יין עליהן וכן יין תפוחים של <עובדי כוכבים> {גוים} הבאין מן האוצר ומן ההפתק ומן הסלולה מותרין הנמכר בקטלוזא אסור מפני שמערבין בו יין ת"ר פעם א' חש רבי במעיו אמר כלום יש אדם שיודע יין תפוחים של <עובדי כוכבים> {גוים} אסור או מותר אמר לפניו ר' ישמעאל ב"ר יוסי פעם אחת חש אבא במעיו והביאו לו יין תפוחים של <עובדי כוכבים> {גוים} של ע' שנה ושתה ונתרפא אמר לו כל כך היה בידך ואתה מצערני בדקו ומצאו <עובדי כוכבים> {גוי} אחד שהיה לו שלש מאות גרבי יין של תפוחים של ע' שנה ושתה ונתרפא אמר ברוך המקום שמסר עולמו לשומרים: וכן לתרומה: מאי וכן לתרומה אמר רב ששת וכן לכהן החשוד למכור תרומה לשם חולין לפניו הוא דאסור אבל הבא מן האוצר ומן ההפתק ומן הסלולה מותר אירתותי מירתת סבר שמעי ביה רבנן ומפסדו לי' מינאי:

מסכת עבודה זרה פרק ג

דף מ,ב משנה כל הצלמים אסורין מפני שהן נעבדין פעם אחת בשנה דברי רבי מאיר וחכמים אומרים אינו אסור אלא כל שיש בידו מקל או צפור או כדור רבן שמעון בן גמליאל אומר אף כל שיש בידו כל דבר:

דף מ,ב גמרא אי דנעבדין פעם אחת בשנה מאי טעמא דרבנן א"ר יצחק בר יוסף א"ר יוחנן במקומו של ר"מ היו עובדין אותה פעם אחת בשנה ור"מ דחייש למיעוטא גזר שאר מקומות אטו אותו מקום ורבנן דלא חיישי למיעוטא לא גזרו שאר מקומות אטו אותו מקום אמר רב יהודה אמר שמואל באנדרטי של מלכים שנינו אמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן ובעומדין על פתח מדינה שנינו

דף מא,א גמרא אמר רבה מחלוקת בשל כפרים אבל בשל כרכים ד"ה מותרין מ"ט לנוי עבדי להו ודכפרים מי איכא למ"ד לנוי קעבדי להו דכפרים ודאי למיפלחינהו עבדי להו אלא אי אתמר הכי אתמר אמר רבה מחלוקת בשל כרכים אבל בשל כפרים ד"ה אסורים: וחכ"א אינן אסורין וכו': מקל שרודה את עצמו תחת כל העולם כולו כמקל: צפור שתופש את עצמו תחת כל העולם כולו כצפור: כדור שתופש את עצמו תחת כל העולם כולו ככדור תנא הוסיפו עליהן סייף עטרה וטבעת סייף מעיקרא סבור לסטים בעלמא

ולבסוף סבור שהורג את עצמו תחת כל העולם כולו עטרה מעיקרא סבור גדיל כלילי בעלמא ולבסוף סבור כעטרה <למלך> {לכלב} טבעת מעיקרא סבור אישתימא בעלמא ולבסוף סבור שחותם את עצמו תחת כל העולם כולו למיתה: רבן שמעון בן גמליאל כו': תנא אפילו צרור אפי' קיסם בעי רב אשי תפש בידו צואה מהו מי אמרינן כ"ע זילו באפיה כי צואה א"ד הוא מיהו דזיל באפי כ"ע כצואה תיקו:

דף מא,א משנה המוצא שברי צלמים הרי אלו מותרין מצא תבנית יד או תבנית רגל הרי אלו אסורין מפני שכיוצא בהן נעבד:

דף מא,א גמרא אמר שמואל אפי' שברי <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} והאנן תנן שברי צלמים ה"ה דאפי' שברי <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} והא דקתני שברי צלמים משום דקבעי למיתנא סיפא מצא תבנית יד תבנית רגל הרי אלו אסורין מפני שכיוצא בהן נעבד תנן מצא תבנית יד תבנית רגל הרי אלו אסורין מפני שכיוצא בו נעבד אמאי

דף מא,ב גמרא והא שברים ניהו תרגמה שמואל בעומדין על בסיסן אתמר <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} שנשתברה מאיליה רבי יוחנן אמר אסורה רשב"ל אמר מותרת רבי יוחנן אמר אסורה דהא לא בטלה רשב"ל אמר מותרת מסתמא בטולי מבטיל לה מימר אמר איהי נפשה לא אצלה לההוא גברא מצלה ליה איתיביה ר' יוחנן לרשב"ל (שמואל א ה) וראש דגון ושתי כפות ידיו כרותות וגו' וכתיב (שמואל א ה) על כן לא ידרכו כהני דגון וגו' אמר לו משם ראייה התם שמניחין את הדגון ועובדין את המפתן דאמרי הכי שבקיה איסריה לדגון ואתא איתיב ליה על המפתן איתיביה המוצא שברי צלמים הרי אלו מותרין הא שברי <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} אסורין לא תימא שברי <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} אסורין אלא אימא הא צלמים עצמן אסורין וסתמא כר' מאיר ורבי יוחנן מדר"מ נשמע להו לרבנן לאו אמר ר' מאיר צלמים אסורין שברי צלמים מותרין לרבנן <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} נמי היא אסורה ושבריה מותרין הכי השתא התם אימר עבדום אימר לא עבדום ואת"ל עבדום אימר בטלום <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} ודאי עבדוהי מי יימר דבטלה הוי ספק וודאי ואין ספק מוציא מידי ודאי ואין ספק מוציא מידי ודאי והתניא חבר שמת והניח מגורה מלאה פירות אפילו הן בני יומן הרי הן בחזקת מתוקנין והא הכא דודאי טבילי ספק עשרינהו ספק לא עשרינהו וקאתי ספק ומוציא מידי ודאי התם ודאי וודאי הוא דודאי עשרינהו כדרכי חנינא חוזאה דאמר רבי חנינא חוזאה חזקה על חבר שאינו מוציא דבר שאינו מתוקן מתחת ידו ואבע"א <מעיקרא לא טבילי> ספק וספק הוא [אפשר דעבד] כדר' אושעיא דאמר מערים אדם על תבואתו ומכניסה במוץ שלה כדי שתהא בהמתו אוכלת ופטורה מן המעשר ואין ספק מוציא מידי ודאי והתניא אמר ר' יהודה מעשה בשפחתו

דף מב,א גמרא של מציק אחד ברימון שהטילה נפל לבור ובא כהן והציץ לידע אם זכר אם נקבה ובא מעשה לפני חכמים וטיהרוהו מפני שחולדה וברדלס מצוין שם והא הכא דודאי הטילה נפל ספק גררוהו ספק לא גררוהו וקאתי ספק ומוציא מידי ודאי לא תימא הטילה נפל לבור אלא אימא הטילה כמין נפל לבור והא לידע אם זכר אם נקבה הוא קתני ה"ק לידע אם רוח הפילה אם נפל הטילה ואת"ל נפל הטילה לידע אם זכר אם נקבה ואיבעית אימא כיון שחולדה וברדלס מצוין שם ודאי גררוהו איתיביה מצא תבנית יד תבנית רגל הרי אלו אסורין מפני שכיוצא בהן נעבד אמאי הא שברים ניהו הא תרגמה שמואל בעומדין על בסיסן איתיביה <עובד כוכבים> {גוי} מבטל <עבודת כוכבים>

{עבודה זרה} שלו ושל חברו וישראל אינו מבטל <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} של <עובד כוכבים> {גוי} אמאי תיהוי <כעבודת כוכבים> {כעבודה זרה} שנשתברה מאליה אמר אביי שפחסה וכי פחסה מאי הוי והא תנן פחסה אע"פ שלא חסרה בטלה הני מילי דפחסה <עובד כוכבים> {גוי} אבל פחסה ישראל לא בטלה ורבא אמר לעולם כי פחסה ישראל נמי בטלה אלא גזרה דלמא מגבה לה והדר מבטיל לה והוי <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} ביד ישראל וכל <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} ביד ישראל אינה בטלה לעולם איתיביה <עכו"ם> {גוי} שהביא אבנים מן המרקוליס וחיפה בהן דרכים וטרטיאות מותרות וישראל שהביא אבנים מן המרקוליס וחיפה בהן דרכים וטרטיאות אסורות אמאי תיהוי <כעבודת כוכבים> {כעבודה זרה} שנשתברה מאליה הכא נמי כדרבא איתיביה <עובד כוכבים> {גוי} ששיפה <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} לצרכו היא ושיפוייה מותרין לצרכה היא אסורה ושיפוייה מותרין וישראל ששיפה <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} בין לצרכו בין לצרכה היא ושיפוייה אסורין אמאי תיהוי <כעבודת כוכבים> {כעבודה זרה} שנשתברה מאליה הכא נמי כדרבא איתיביה רבי יוסי אומר שוחק וזורה לרוח או מטיל לים אמרו לו אף היא נעשה זבל וכתוב (דברים יג) לא ידבק בידך מאומה מן החרם אמאי תיהוי <כעבודת כוכבים> {כעבודה זרה} שנשתברה מאליה הכא נמי כדרבא איתיביה רבי יוסי בן יסאי אומר מצא צורת דרקון וראשו חתוך ספק <עובד כוכבים> {גוי} חתכו ספק ישראל חתכו ודאי ישראל חתכו אסור אמאי תיהוי <כעבודת כוכבים> {כעבודה זרה} שנשתברה מאליה הכא נמי כדרבא איתיביה רבי יוסי אומר אף לא ירקות בימות הגשמים מפני שהנבייה נושרת עליהן אמאי תיהוי <כעבודת כוכבים> {כעבודה זרה} שנשתברה מאליה שאני התם דעיקר <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} קיימת

דף מב,ב גמרא והא שיפויין דעיקר <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} קיימת וקתני לצרכה היא אסורה ושיפוייה מותרין רב הונא בריה דרב יהושע אמר לפי שאין <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} בטלה דרך גדילתה איתיביה ר' שמעון בן לקיש לר' יוחנן קן שבראש האילן של הקדש לא נהנין ולא מועלין בראשה של אשרה יתיז בקנה קס"ד כגון ששברה ממנו עצים וקינתה בהן וקתני יתיז בקנה הב"ע כגון דאייתי עצים מעלמא וקינתה בהן דיקא נמי דקתני גבי הקדש לא נהנין ולא מועלין אי אמרת בשלמא דאייתי עצים מעלמא היינו דקתני גבי הקדש לא נהנין ולא מועלין לא נהנין מדרבנן ולא מועלין מדאורייתא דהא לא קדישי אלא אי אמרת ששברה עצים ממנו וקינתה בהן אמאי לא מועלין הא קדישי מידי איריא הכא בגידולין הבאין לאחר מכאן עסקינן וקא סבר אין מעילה בגידולין ורבי אבהו א"ר יוחנן מאי יתיז יתיז באפרוחין א"ל רבי יעקב לרבי ירמיה בר תחליפא אסברה לך באפרוחין כאן וכאן מותרין בביצים כאן וכאן אסורין אמר רב אשי ואפרוחין שצריכין לאמן כביצים דמו:

דף מב,ב משנה המוצא כלים ועליהם צורת חמה צורת לבנה צורת דרקון יוליקם לים המלח רבן שמעון בן גמליאל אומר שעל המכובדין אסורין שעל המבוזין מותרין:
דף מב,ב גמרא למימרא דלהני הוא דפלחי להו למידי אחרינא לא ורמינהי השוחט לשום ימים לשום נהרות לשום מדבר לשום חמה לשום לבנה לשום כוכבים ומזלות לשום מיכאל שר הגדול לשום שילשול קטן הרי אלו זבחי מתים אמר אביי מיפלח לכל דמשכחי פלחי מיצר ומפלחי הני תלתא דחשיבי ציירי להו ופלחי להו למידי אחרינא לנוי בעלמא

עבדי להו מנקיט רב ששת חומרי מתנייתא ותני כל המזלות מותרין חוץ ממזל חמה ולבנה וכל הפרצופין מותרין חוץ מפרצוף אדם וכל הצורות מותרות חוץ מצורת דרקון אמר מר כל המזלות מותרין חוץ ממזל חמה ולבנה הכא במאי עסקינן אילימא בעושה אי בעושה כל המזלות מי שרי והכתיב (שמות כ) לא תעשון אתי לא תעשון כדמות שמי הממששין לפני במרום אלא פשיטא במוצא וכדתנן המוצא כלים ועליהם צורת חמה צורת לבנה צורת דרקון יוליכם לים המלח אי במוצא אימא מציעתא כל הפרצופות מותרין חוץ מפרצוף אדם אי במוצא פרצוף אדם מי אסור והתנן המוצא כלים ועליהם צורת חמה צורת לבנה צורת דרקון יוליכם לים המלח צורת דרקון אין פרצוף אדם לא אלא פשיטא בעושה וכדרב הונא בריה דרב יהושע אי בעושה אימא סיפא כל הצורות מותרות חוץ מצורת דרקון ואי בעושה צורת דרקון מי אסיר והכתיב (שמות כ) לא תעשון אתי אלהי כסף ואלהי זהב

דף מג, א גמרא הני אין צורת דרקון לא אלא פשיטא במוצא וכדתנן המוצא כלים ועליהם צורת חמה רישא וסיפא במוצא ומציעתא בעושה רבא אמר כולה במוצא ומציעתא רבי יהודה היא דתניא רבי יהודה מוסיף אף דמות מניקה וסר אפיס מניקה על שם חוה שמניקה כל העולם כולו סר אפיס על שם יוסף שסר ומפיס את כל העולם כולו והוא דנקיט גריוא וקא כייל והיא דנקטא בן וקא מניקה: תנו רבנן איזהו צורת דרקון פירש רשב"א כל שיש לו ציצין בין פרקיו מחוי רבי אסי בין פרקי צואר אמר ר' חמא ברבי חנינא הלכה כר"ש בן אלעזר אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יהושע בן לוי פעם אחת הייתי מהלך אחר ר' אלעזר הקפר בריבי בדרך ומצא שם טבעת ועליה צורת דרקון ומצא <עובד כוכבים> {גוי} קטן ולא אמר לו כלום מצא <עובד כוכבים> {גוי} גדול ואמר לו בטלה ולא בטלה סטרו ובטלה ש"מ תלת ש"מ <עובד כוכבים> {גוי} מבטל <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} שלו ושל חבירו וש"מ יודע בטיב של <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} ומשמשיה מבטל ושאינו יודע בטיב <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} ומשמשיה אינו מבטל וש"מ <עובד כוכבים> {גוי} מבטל בעל כרחו מגדף בה רבי חנינא ולית ליה לרבי אלעזר הקפר בריבי הא דתנן המציל מן הארי ומן הדוב ומן הנמר ומן הגייס ומן הנהר ומזוטו של ים ומשלוליתו של נהר והמוצא בסרטיא ופלטיא גדולה ובכל מקום שהרבים מצוין שם הרי אלו שלו מפני שהבעלים מתייאשין מהן אמר אביי נהי דמינה מייאש מאיסורא מי מייאש מימר אמר אי <עובד כוכבים> {גוי} משכח לה מפלח פלח לה אי ישראל משכח לה איידי דדמיה יקרין מזבין לה <לעובד כוכבים> {לגוי} ופלח לה: תנן התם דמות צורות לבנות היה לו לר"ג בעלייתו בטבלא בכותל שבהן מראה את ההדיוטות ואומר להן כזה ראיתם או כזה ראיתם ומי שרי והכתיב (שמות כ) לא תעשון אתי לא תעשון כדמות שמי הממששים לפני אמר אביי לא אסרה תורה אלא שמשין שאפשר לעשות כמותן כדתניא לא יעשה אדם בית תבנית היכל אכסדרה תבנית אולם חצר תבנית עזרה שולחן תבנית שולחן מגורה תבנית מגורה אבל הוא עושה של ה' ושל ו' ושל ח' ושל ז' לא יעשה אפילו של שאר מיני מתכות רבי יוסי בר יהודה אומר אף של עץ לא יעשה כדרך שעשו בית השמונאי אמרו לו משם ראייה שפודין של ברזל היו וחופין בבעץ העשירו עשאו של כסף חזרו והעשירו עשאו של זהב ושמשין שאי אפשר לעשות כמותן מי שרי והתניא לא תעשון אתי לא תעשון כדמות שמי הממששים לפני במרום אמר אביי

דף מג,ב גמרא לא אסרה תורה אלא בדמות ד' פנים בהדי הדדי אלא מעתה פרצוף אדם לחודיה תשתרי אלמה תניא כל הפרצופות מותרין חוץ מפרצוף אדם אמר רב יהודה בריה דרב יהושע מפרקיה דרבי יהושע שמיע לי לא תעשון אתי לא תעשון אותי אבל שאר שמשין שרי ושאר שמשין מי שרי והתניא (שמות כ) לא תעשון אתי לא תעשון כדמות שמשי המשמשין לפני במרום כגון אופנים ושרפים וחיות הקדש ומלאכי השרת אמר אביי לא אסרה תורה אלא שמשין שבמדור העליון ושבמדור התחתון מי שרי והתניא אשר בשמים לרבות חמה ולבנה כוכבים ומזלות ממעל לרבות מלאכי השרת כי תניא ההיא לעובדם אי לעובדם אפילו שילשול קטן נמי אין הכי נמי ומסיפיה דקרא נפקא דתניא אשר בארץ לרבות ימים ונהרות הרים וגבעות מתחת לרבות שילשול קטן ועשייה גרידתא מי שרי והתניא לא תעשון אתי לא תעשון כדמות שמשי המשמשין לפני במרום כגון חמה ולבנה כוכבים ומזלות שאני ר"ג דאחרים עשו לו והא רב יהודה דאחרים עשו לו וא"ל שמואל לרב יהודה שיננא סמי עיניה דדין התם בחותמו בולט ומשום חשדא דתניא טבעת שחותמה בולט אסור להניחה ומותר לחתום בה חותמה שוקע מותר להניחה ואסור לחתום בה ומי חיישינן לחשדא והא בי כנישתא דשף וייתב בנהרדעא דאוקמי ביה אנדרטא והו עיילי ביה אבוה דשמואל ולוי ומצלו בגויה ולא חיישי לחשדא רבים שאני והא רבן גמליאל דיחיד הוה כיון דנשיא הוא שכיחי רבים גביה ואיבעית אימא דפרקים הואי ואיבעית אימא להתלמד שאני דתניא (דברים יח) לא תלמד לעשות אבל אתה למד להבין ולהורות: רשב"ג אומר וכו': איזו הן מכובדין ואיזו הן מבוזין אמר רב מכובדין למעלה מן המים מבוזין למטה מן המים ושמואל אמר אלו ואלו מבוזין הן אלא אלו הן מכובדין שעל השירין ועל הנזמים ועל הטבעות תניא כוותיה דשמואל מכובדין שעל השירין ועל הנזמים ועל הטבעות מבוזין שעל היורות ועל הקומקמסין ועל מחמי חמים ושעל הסדינין ועל המטפחות:

דף מג,ב משנה רבי יוסי אומר שוחק וזורה לרוח או מטיל לים אמרו לו אף הוא נעשה זבל שנאמר (דברים יג) לא ידבק בידך מאומה מן החרם:

דף מג,ב גמרא תניא אמר להם רבי יוסי והלא כבר נאמר (דברים ט) ואת חטאתכם **דף מד,א גמרא** אשר עשיתם את העגל לקחתי ואשרוף אותו באש ואכות אותו טחון היטב עד אשר דק לעפר ואשליך את עפרו אל הנחל היורד מן ההר אמר לו משם ראייה הרי הוא אומר (שמות לב) ויזר על פני המים וישק את בני ישראל לא נתכוין אלא לבודקן כסוטות אמר להם רבי יוסי והלא כבר נאמר (דברי הימים ב טו) וגם <את> מעכה <אמו> [אם אסא המלך] הסירה מגבירה אשר עשתה <מפלצתה> [לאשרה מפלצת] וגו' וידק וישרף בנחל קדרון אמר לו משם ראייה נחל קדרון אינו מגדל צמחין ולא והתניא אלו ואלו מתערבין באמה ויוצאין לנחל קדרון ונמכרין לגננין לזבל ומועלין בהן מקומות מקומות יש בו יש מקום מגדל צמחין ויש מקום שאין מגדל צמחין מאי מפלצתה אמר רב יהודה דהוה מפליא ליצנותא כדתני רב יוסף כמין זכרות עשתה לה והיתה נבעלת לו בכל יום אמר להן רבי יוסי והלא כבר נאמר (מלכים ב יח) וכתת נחש נחשת אשר עשה משה אמרו לו משם ראייה הרי הוא אומר (במדבר כא) ויאמר ה' אל משה עשה לך שרף לך משלך ואין אדם אוסר דבר שאינו שלו והתם בדין הוא דכתותי לא הוה צריך אלא כיון דחזא דקא טעו ישראל בתריה עמד וכיתתו אמר להם והלא כבר נאמר (שמואל ב ה) ויעזבו שם את עצביהם וישאם דוד ואנשיו ומאי משמע דהאי וישאם דוד לישנא דזרווי הוא

כדמתרגם רב יוסף (ישעיהו מא) תזרם ורוח תשאם ומתרגמינן תזרינן ורוח תטלטינן אמרו לו משם ראייה הרי הוא אומר וישרפו באש ומדלא כתיב וישרפם וישאם ש"מ וישאם ממש מכל מקום קשו קראי אהדדי כדרב הונא דרב הונא רמי כתיב (דברי הימים א יד) ויאמר דוד וישרפו באש וכתוב וישאם לא קשיא כאן קודם שבא איתי הגיתי כאן לאחר שבא איתי הגיתי דכתיב (שמואל ב יב) ויקח את עטרת מלכם מעל ראשו ומשקלה ככר זהב ומי שרי איסורי הנאה נינהו אמר רב נחמן איתי הגיתי בא וביטלה משקלה ככר זהב היכי מצי מנח לה אמר רב יהודה אמר רב ראוייה לנוח על ראש דוד רבי יוסי ברבי חנינא אמר אבן שואבת היתה בה דהות דרא לה רבי אלעזר אמר אבן יקרה היתה בה ששוה ככר זהב: (תהילים קיט) זאת היתה לי כי פקודיך נצרתי מאי קאמר הכי קאמר בשכר שפקודיך נצרתי זאת היתה לי לעדות מאי עדותה א"ר יהושע בן לוי שהיה מניחה במקום תפילין והולמתו והא בעי אנוחי תפילין א"ר שמואל בר רב יצחק מקום יש בראש שראוי להניח בו שתי תפילין (דברי הימים ב כג) ויוציאו את בן המלך ויתנו עליו את הנזר ואת העדות נזר זו כלילא עדות א"ר יהודה אמר רב עדות הוא לבית דוד שכל הראוי למלכות הולמתו וכל שאינו ראוי למלכות אין הולמתו (מלכים א א) ואדניה בן חגית מתנשא לאמר אני אמלוך אמר רב יהודה אמר רב שמתנשא להולמו ולא הולמתו (מלכים א א) ויעש לו רכב ופרשים וחמשים איש רצים לפניו מאי רבותייהו תנא כולם נטולי טחול וחקוקי כפות הרגלים היו:

דף מד,ב משנה שאל פרוקלוס בן פלוספוס את ר"ג בעכו שהיה רוחץ במרחץ של אפרודיטי אמר ליה כתוב בתורתכם (דברים יג) לא ידבק בידך מאומה מן החרם מפני מה אתה רוחץ במרחץ של אפרודיטי אמר לו אין משיבין במרחץ וכשיצא אמר לו אני לא באתי בגבולה היא באה בגבולי אין אומרים נעשה מרחץ נוי לאפרודיטי אלא אומר נעשה אפרודיטי נוי למרחץ: דבר אחר אם נותנים לך ממון הרבה אי אתה נכנס >לעבודת כוכבים< {לעבודה זרה} שלך ערום ובעל קרי ומשתין בפניה זו עומדת על פי הביב וכל העם משתינין לפניה לא נאמר אלא אלהיהם את שנוהג בו משום אלוה אסור את שאינו נוהג בו משום אלוה מותר:

דף מד,ב גמרא והיכי עביד הכי והאמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן בכל מקום מותר להרהר חוץ מבית המרחץ ומבית הכסא וכי תימא בלשון חול אמר ליה והאמר אביי דברים של חול מותר לאומרן בלשון קדש דברים של קדש אסור לאומרן בלשון חול תנא כשיצא אמר לו אין משיבין במרחץ א"ר חמא בר יוסף ברבי א"ר אושעיא תשובה גנובה השיבו ר"ג לאותו הגמון ואני אומר אינה גנובה מה גנובתיה דקאמר לו זו עומדת על פי הביב וכל אדם משתין בפניה וכי משתין בפניה מאי הוי והאמר רבא פעור יוכיח שמפערין לפניו בכל יום ואינו בטל ואני אומר אינה גנובה זו עבודתה בכך וזו אין עבודתה בכך אמר אביי גנובתה מהכא דקאמר ליה אני לא באתי בגבולה והיא באה בגבולי וכי בא בגבולה מאי הוי והתנן >עבודת כוכבים< {עבודה זרה} שיש לה מרחץ או גינה נהנין מהן שלא בטובה ואין נהנין מהן בטובה ואני אומר אינה גנובה שלא בטובה רבן גמליאל כטובת אחרים דמי רב שימי בר חייא אמר גנובתה מהכא דקאמר לו זו עומדת על הביב וכל אדם משתינין בפניה וכי משתינין בפניה מאי הוי והתנן רק בפניה השתין בפניה גיררה וזרק בה את הצואה הרי זו אינה בטילה ואני אומר אינה גנובה התם לפי שעתא הוא רתח עלה והדר מפייס לה הכא כל שעתא ושעתא בזלזולה קיימא רבה בר עולא אמר גנובתה מהכא

דקאמר ליה אין אומרין נעשה מרחץ נוי לאפרודיטי אלא נעשה אפרודיטי נוי למרחץ וכי אמר נעשה מרחץ לאפרודיטי נוי מאי הוי והתניא האומר בית זה <לעבודת כוכבים> {לעבודה זרה} כוס זה <לעבודת כוכבים> {לעבודה זרה} לא אמר כלום שאין הקדש <לעבודת כוכבים> {לעבודה זרה} ואני אומר אינה גנובה נהי דאיתסורי לא מיתסרא נוי מיהא איכא:

דף מה,א משנה <הנכרים> {הגוים} העובדים את ההרים ואת הגבעות הן מותרין ומה שעליהן אסורין שנאמר (דברים ז) לא תחמוד כסף וזהב עליהם ר' יוסי הגלילי אומר (דברים יב) אלהיהם על ההרים ולא ההרים אלהיהם על הגבעות ולא הגבעות אלהיהם ומפני מה אשירה אסורה מפני שיש בה תפיסת ידי אדם וכל שיש בה תפיסת ידי אדם אסור אר"ע אני אובין ואדון לפניך כל מקום שאתה מוצא הר גבוה וגבעה נשאה ועץ רענן דע שיש שם <עבודת כוכבים> {עבודה זרה}:

דף מה,א גמרא ורבי יוסי הגלילי היינו תנא קמא אמר רמי בר חמא אמר ריש לקיש צפוי הר כהר איכא בינייהו תנא קמא סבר צפוי הר אינו כהר ומיתסר ור' יוסי הגלילי סבר צפוי הר הרי הוא כהר רב ששת אמר דכולי עלמא צפוי הר אינו כהר

דף מה,ב גמרא והכא באילן שנטעו ולבסוף עבדו קמיפלגי ת"ק סבר אילן שנטעו ולבסוף עבדו מותר ורבי יוסי הגלילי סבר אילן שנטעו ולבסוף עבדו אסור ממאי מדקתני סיפא מפני מה אשירה אסורה מפני שיש בה תפיסת ידי אדם וכל שיש בו תפיסת ידי אדם אסור וכל שיש בו תפיסת אדם לאתויי מאי לאו לאתויי אילן שנטעו ולבסוף עבדו ואף רבי יוסי בר' יהודה סבר אילן שנטעו ולבסוף עבדו אסור דתניא רבי יוסי בר' יהודה אומר מתוך שנאמר אלהיהם על ההרים ולא ההרים אלהיהם על הגבעות ולא גבעות אלהיהם שומע אני תחת כל עץ רענן אלהיהם ולא רענן אלהיהם ת"ל (דברים יב) ואשריהם

תשרפון באש אלא תחת כל עץ רענן ל"ל ההוא לכדר"ע הוא דאתא דאר"ע אני אובין ואדון לפניך כל מקום שאתה מוצא הר גבוה וגבעה נשאה ועץ רענן דע שיש שם <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} ורבנן האי ואשריהם תשרפון באש מאי עבדי ליה מיבעי ליה לאילן שנטעו מתחילה לכך ור' יוסי בר' יהודה נמי מיבעי ליה להכי ה"נ אלא אילן שנטעו ולבסוף עבדו מנא ליה נפקא ליה (דברים ז) מואשריהם תגדעון איזהו עץ שגידועו אסור ועיקרו מותר הוי אומר אילן שנטעו ולבסוף עבדו והא ואשריהם תשרפון באש קא נסיב לה תלמודא אילו לא נאמר קאמר אילו לא נאמר תשרפון באש הייתי אומר אשריהם תגדעון באילן שנטעו מתחילה לכך השתא דכתיב ואשריהם תשרפון באש אייתר ליה ואשריהם תגדעון לאילן שנטעו ולבסוף עבדו ורבנן האי ואשריהם תגדעון מאי עבדי ליה לכדר' יהושע בן לוי דא"ר יהושע בן לוי גידועי <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} קודמין לכיבוש ארץ ישראל כיבוש ארץ ישראל קודם לביעור <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} דתני רב יוסף (דברים יב) ונתצתם את מזבחותם והנח ושברתם את מצבותם והנח והנח ס"ד שריפה בעי אמר רב הונא רדוף ואח"כ שרוף ור' יוסי בר' יהודה האי סברא מנא ליה נפקא ליה (דברים יב) מאבד תאבדון אבד ואח"כ תאבדון ורבנן הא מיבעי ליה לעוקר <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} שצריך לשרש אחריה ורבי יוסי בר' יהודה לשרש אחריה מנא ליה נפקא ליה (דברים יב) מואבדתם את שמם מן המקום ההוא ורבנן ההוא לכנות לה שם דתניא ר"א אומר מנין לעוקר <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} שצריך לשרש אחריה ת"ל ואבדתם את שמם

דף מו, א גמרא אמר לו ר"ע והלא כבר נאמר (דברים יב) אבד תאבדון אם כן מה ת"ל ואבדתם את שמם מן המקום ההוא לכנות לה שם יכול לשבח לשבח ס"ד אלא יכול לא לשבח ולא לגנאי ת"ל (דברים ז) שקץ תשקצנו ותעב תתעבנו כי חרם הוא הא כיצד היו קורין אותה בית גליא קורין אותה בית כריא {פני מלך פני כלב} עין כל עין קוץ תני תנא קמיה דרב ששת <העכו"ם> {הגוים} העובדים את ההרים ואת הגבעות הן מותרין ועובדיהן בסייף ואת הזרעים ואת הירקות הן אסורין ועובדיהן בסייף א"ל דאמר לך מני רבי יוסי בר יהודה היא דאמר אילן שנטעו ולבסוף עבדו אסור ולקמה באילן שנטעו מתחלה לכך ורבנן לא ס"ד דקתני דומיא דהר מה הר שלא נטעו מתחלה לכך אף האי נמי שלא נטעו מתחלה לכך איתמר אבני הר שנדלדלו בני רבי חייא ורבי יוחנן חד אמר אסורות וחד אמר מותרות מ"ט דמ"ד מותרות כהר מה הר שאין בו תפיסת ידי אדם ומותר אף הני שאין בהן תפיסת ידי אדם ומותרין מה להר שכן מחובר בהמה תוכיח מה לבהמה שכן בעלת חיים הר יוכיח וחזר הדין לא ראי זה כראי זה ולא ראי זה כראי זה הצד השווה שבהן שאין בהן תפיסת ידי אדם ומותר אף כל שאין בהן תפיסת ידי אדם ומותר מה להצד השווה שבהן שכן לא נשתנו מברייתן אלא אתיא מבהמה בעלת מום ומהר ואי נמי מבהמה תמה ומאילן יבש ומאן דאסר להכי כתיב שקץ תשקצנו ותעב תתעבנו דאע"ג דאתיא מדינא להיתרא לא תתיא תסתיים דבני ר' חייא דשרו דבעי חזקיה זקף ביצה להשתחוות לה מהו קא סלקא דעתך להשתחוות לה והשתחוה לה וקא מיבעיא ליה האי זקיפתה אי הוי מעשה אי לא הוי מעשה אבל לא זקף לא מיתסרא ש"מ בני ר' חייא דשרו לא לעולם אימא לך בני רבי חייא דאסרי דהשתחוה לה אע"ג דלא זקפה אסורה והכא במאי עסקינן כגון שזקף ביצה להשתחוות לה ולא השתחוה לה ולמאן אי למאן דאמר <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} של ישראל אסורה מיד אסורה אי למאן דאמר עד שתיעבד הא לא פלחה לא צריכא כגון שזקף ביצה להשתחוות לה ולא השתחוה לה ובא <עובד כוכבים> {גוי} והשתחוה לה כי הא דאמר רב יהודה אמר שמואל ישראל שזקף לבינה להשתחוות לה ובא <עובד כוכבים> {גוי} והשתחוה לה אסורה וקא מיבעיא ליה לבינה הוא דמינכרא זקיפתה אבל ביצה לא או דלמא לא שנת תיקו: בעי רמי בר חמא המשתחוה להר אבניו מהו למזבח

דף מו, ב גמרא יש נעבד במחובר אצל גבוה או אין נעבד במחובר אצל גבוה את"ל יש נעבד במחובר אצל גבוה מכשירי קרבן כקרבן דמו או לא אמר רבא ק"ו ומה אתנן שמותר בתלוש להדיוט אסור במחובר לגבוה דכתיב (דברים כג) לא תביא אתנן זונה ומחיר כלב לא שנת תלוש ולא שנת במחובר נעבד שאסור בתלוש להדיוט אינו דין שאסור במחובר לגבוה א"ל רב הונא בריה דרב יהושע לרבא או חילוף ומה נעבד שאסור בתלוש אצל הדיוט מותר במחובר לגבוה שנת (דברים יב) אלהיהם על ההרים ולא ההרים אלהיהם לא שנת להדיוט ולא שנת לגבוה אתנן שמותר בתלוש להדיוט אינו דין שמותר במחובר לגבוה ואי משום בית ה' אלהיך מיבעי ליה לכדתניא בית ה' אלהיך פרט לפרה שאינה באה לבית דברי ר"א וחכ"א לרבנות את הריקועים א"ל אנא קאמינא לחומרא ואת אמרת לקולא קולא וחומרא לחומרא פרכינן א"ל רב פפא לרבא וכל היכא דאיכא קולא וחומרא לקולא לא פרכינן והא הזאה דפסח דפליגי ר' אליעזר ור"ע דר' אליעזר סבר לחומרא וקא מחייב ליה לגברא ור"ע לקולא ופטר וקא פריך ר"ע לקולא דתנן השיב ר"ע או חילוף ומה הזאה שהיא משום שבות אינה דוחה השבת שחיטה שהיא דאורייתא לא כ"ש התם ר'

אליעזר גמריה ואייקר ליה תלמודא ואתא ר"ע לאדכוריה והיינו דא"ל רבי אל תכפירני בשעת הדין כך מקובל אני ממך הזאה שבות ואינה דוחה את השבת בעי רמי בר חמא המשתחוה לקמת חטים מהו למנחות יש שינוי בנעבד או אין שינוי בנעבד אמר מר זוטרא בריה דרב נחמן ת"ש כל האסורין לגבי מזבח ולדותיהן מותרים ותני עלה רבי אליעזר אוסר ולא אתמר עלה אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה מחלוקת כשנרבעו ולבסוף עיברו

דף מז,א גמרא אבל עיברו ולבסוף נרבעו ד"ה אסורין וה"נ כעיברו ולבסוף נרבעו דמי איכא דאמרי מחלוקת כשנרבעו ולבסוף עיברו אבל עיברו ולבסוף נרבעו ד"ה אסור והני נמי כי עיברו ולבסוף נרבעו דמי הכי השתא התם מעיקרא בהמה והשתא בהמה דשא הוא דאחיזא באנפה הכא מעיקרא חיטי והשתא קמחא בעי ר"ל המשתחוה לדקל לולבו מהו למצוה באילן שנטעו מתחלה לכך לא תיבעי לך דאפילו להדיוט נמי אסור כי תיבעי לך באילן שנטעו ולבסוף עבדו ואליבא דרבי יוסי בר יהודה לא תיבעי לך דאפי' להדיוט נמי אסור כי תיבעי לך אליבא דרבנן לענין מצוה מאי מי מאיס כלפי גבוה או לא כי אתא רב דימי אמר באשירה שביטלה קמבעיא ליה יש דחוי אצל מצות או אין דחוי אצל מצות תפשוט ליה מדתנן כיסהו ונתגלה פטור מלכסות כיסהו הרוח חייב לכסות ואמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן לא שנו אלא שחזר ונתגלה אבל לא חזר ונתגלה פטור מלכסות והוינן בה כי חזר ונתגלה מאי הוי הואיל ואידחי אידחי וא"ר פפא זאת אומרת אין דחוי אצל מצות דרב פפא גופיה איבעיא ליה מפשט פשיטא ליה לרב פפא דאין דחוי אצל מצות לא שנא לקולא ולא שנא לחומרא או דלמא ספוקי מספקא ליה ולחומרא אמרינן לקולא לא אמרינן תיקו בעי רב פפא המשתחוה לבהמה צמרה מהו לתכלת דמאי אי תכלת לכהנים היינו בעיא דרמי בר חמא ואי תכלת לציצית היינו בעיא דר"ל אין ה"נ דלא הוה למיבעי ליה והאי דקא בעי ליה הא משום דאיכא מילי אחרנייתא צמרה מהו לתכלת קרניה מהו לחצוצרות שוקיה מהו לחלילין בני מעיה מהו לפארות אליבא דמ"ד עיקר שירה בכלי לא תיבעי לך דודאי אסיר כי תיבעי לך אליבא דמ"ד עיקר שירה בפה בסומי קלא בעלמא הוא ומייתנין או דלמא אפילו הכי אסיר תיקו בעי רבה המשתחוה למעין מימיו מהו לנסכים מאי קא מיבעיא ליה אילימא לבבואה קא סגיד או דלמא למיא קא סגיד ותיבעי ליה ספל להדיוט לעולם למיא קא סגיד והכי קמבעיא ליה למיא דקמיה קא סגיד וקמאי קמאי אזדו או דלמא לדברונא דמיא קא סגיד ומי מיתסרי והא א"ר יוחנן משום ר"ש בן יהוצדק מים של רבים אין נאסרין לא צריכא דקא נבעי מארעא:

דף מז,א משנה מי שהיה ביתו סמוך <לעבודת כוכבים> {לבית עבודה זרה} ונפל אסור לבנותו כיצד יעשה כונס בתוך שלו ארבע אמות ובונה שלו ושל <עבודת כוכבים> {עבודה זרה}

דף מז,ב משנה נידון מחצה על מחצה אבניו עציו ועפרו מטמאין כשרץ שנאמר (דברים ז) שקץ תשקצנו ר"ע אומר כנדה שנאמר (ישעיהו ל) תזרם כמו דוה צא תאמר לו מה נדה מטמאה במשא אף <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} מטמאה במשא:

דף מז,ב גמרא והא קא מרווח <לעבודת כוכבים> {לעבודה זרה} א"ר חנינא מסורא דעבד ליה בית הכסא והא בעי צניעותא דעבד ליה בית הכסא דלילה והא אמר מר איזהו צנוע הנפנה בלילה במקום שנפנה ביום ואע"ג דאוקימנא בכדרך מיהו צניעותא בעי למעבד דעבד ליה לתינוקות א"נ דגדיר ליה בהיזמי והינגי:

דף מז,ב משנה שלשה בתים הן בית שבנאו מתחלה <לעבודת כוכבים> {לשם עבודה זרה} הרי זה אסור סיידו וכיידו <לעבודת כוכבים> {לשם עבודה זרה} וחידש נוטל מה שחידש הכניס לתוכה <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} והוציאה הרי זה מותר:

דף מז,ב גמרא אמר רב המשתחוה לבית אסרו אלמא קסבר תלוש ולבסוף חברו כתלוש דמי והאנן בנאו תנן בנאו אע"פ שלא השתחוה לו השתחוה אע"פ שלא בנאו א"ה הני שלשה ארבעה הוו כיון דלענין ביטול בנה והשתחוה חד קא חשיב ליה:

דף מז,ב משנה שלש אבנים הן אבן שחצבה מתחלה לבימוס הרי זו אסורה סיידה וכיידה לשם <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} נוטל מה שסייד וכייד ומותרת העמיד עליה <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} וסילקה הרי זו מותרת:

דף מז,ב גמרא א"ר אמי והוא שסייד וכייד בגופה של אבן והא דומיא דבית תנן ובית לאו בגופיה הוא ומיתסר בית נמי איכא ביני אורבי מי לא עסקינן דשייע והדר שייעיה אלא כי אתמר דרבי אמי לענין ביטול אתמר ואע"ג דסייד וכייד בגופה של אבן כי נטל מה שחידש שפיר דמי דמהו דתימא כיון שסייד וכייד בגופה של אבן כאבן שחצבה מתחלה <לעבודת כוכבים> {לעבודה זרה} דמיא ותיתסר כולה קמ"ל:

דף מה,א משנה שלש אשרות הן אילן שנטעו מתחלה לשם <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} הרי זו אסורה גידעו ופיסלו לשם <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} והחליף נוטל מה שהחליף העמיד תחתיה <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} ונטלה הרי זו מותרת:

דף מה,א גמרא אמרי דבי ר' ינאי והוא שהבריך והרכיב בגופו של אילן והאנן גידעו ופיסלו תנן אלא כי איתמר דרבי ינאי לענין ביטול איתמר דאף על גב דהבריך והרכיב בגופו של אילן כי נטל מה שהחליף שפיר דמי דמהו דתימא כיון דהבריך והרכיב בגופו של אילן כאילן שנטעו מתחלה דמי וליתסר כולה קמ"ל אמר שמואל המשתחוה לאילן תוספתיה אסורה מתיב רבי אלעזר גידעו ופיסלו <לעבודת כוכבים> {לשם עבודה זרה} והחליף נוטל מה שהחליף גידעו ופיסלו אין לא גידעו ופיסלו לא אמר לך שמואל הא מני רבנן היא ושמואל דאמר כרבי יוסי בר יהודה דאמר אילן שנטעו ולבסוף עבדו אסור מתקיף לה רב אשי ממאי דרבי יוסי בר יהודה ורבנן בתוספת פליגי דלמא תוספת לדברי הכל אסור ובעיקרו פליגי דרבי יוסי בר יהודה סבר עיקרו נמי אסור דכתיב (דברים יב) ואשריהם תשרפון באש ורבנן סברי עיקר אילן שרי דכתיב (ז' דברים ז) ואשריהם תגדעון איזהו אילן שגידעו אסור ועיקרו שרי הוי אומר אילן שנטעו ולבסוף עבדו וכי תימא הא דלא מתרצינן הכי איפוך רבנן לדרבי יוסי בר יהודה ודרבי יוסי בר יהודה לרבנן אם כן גידעו ופיסלו מאן קתני לה לא רבנן ולא רבי יוסי בר יהודה אי רבנן בלא גידעו ופיסלו נמי תוספת אסורה אי רבי יוסי בר יהודה עיקר אילן נמי אסור אי בעית אימא רבנן ואי בעית אימא רבי יוסי בר יהודה אי בעית אימא רבי יוסי בר יהודה כי קאמר רבי יוסי בר יהודה בלא גידעו ופיסלו עיקר אילן אסור בסתמא אבל גידעו ופיסלו גלי אדעתיה דבתוספת ניחא ליה בעיקר אילן לא ניחא ליה איבעית אימא רבנן גידעו ופיסלו איצטריכא ליה ס"ד אמינא כיון דעבד ליה מעשה בגופיה עיקר אילן נמי ליתסר קמשמע לן:

דף מה,א משנה איזו אשרה כל שיש תחתיה <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} ר"ש אומר כל שעובדין אותה ומעשה בצידן באילן שהיו עובדין אותו ומצאו תחתיו גל אמר להן ר"ש בדקו את הגל הזה ובדקוהו ומצאו בו צורה אמר להן הואיל ולצורה הן עובדין נתיר להן את האילן:

דף מה,א גמרא איזהו אשרה והא אנן שלש אשרות תנן ה"ק שתיים לדברי הכל ואחת מחלוקת דר"ש ורבנן איזו היא אשרה שנחלקו בה ר"ש וחכמים כל שיש תחתיה <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} ר"ש אומר כל שעובדים אותה איזו היא אשרה סתם אומר רב כל שכומרים יושבין תחתיה ואין טועמין מפירותיה ושמואל אמר אפילו אמרי הני תמרי לבי נצרפי אסור דרמי בי שיכרא ושתי ליה ביום אידם אמר אמימר אמרו לי סבי דפומבדיתא הלכתא כשמואל:

דף מה,ב משנה לא ישב בצילה ואם ישב טהור ולא יעבור תחתיה ואם עבר טמא היתה גוזלת את הרבים ועבר תחתיה טהור:

דף מה,ב גמרא לא ישב בצילה פשיטא אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן לא נצרכא אלא לצל צילה מכלל דבצל קומתה אם ישב טמא לא דאפי' לצל קומתה נמי אם ישב טהור והא קמ"ל דאפילו לצל צילה לא ישב איכא דמתני לה אסיפא ואם ישב טהור פשיטא אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן לא נצרכא אלא לצל קומתה מכלל דלצל צילה אפילו לכתחלה ישב לא הא קמ"ל דאפילו לצל קומתה אם ישב טהור: ולא יעבור תחתיה ואם עבר טמא: מ"ט אי אפשר דליכא תקרובת <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} מני רבי יהודה בן בתירא היא דתניא רבי יהודה בן בתירא אומר מנין לתקרובת <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} שמטמאה באהל שנאמר (תהילים קו) ויצמדו לבעל פעור ויאכלו זבחי מתים מה מת מטמא באהל אף תקרובת <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} מטמא באהל: היתה גוזלת את הרבים ועבר תחתיה טהור: איבעיא להו עבר או עובר רבי יצחק בן אלעזר משמיה דחזקיה אמר עובר ורבי יוחנן אמר אם עבר ולא פליגי הא דאיכא דירכא אחרינא הא דליכא דירכא אחרינא א"ל רב ששת לשמעיה כי מטית להתם ארהיטני היכי דמי אי דליכא דירכא אחרינא ל"ל ארהיטני מישרא שרי ואי דאיכא דירכא אחרינא כי אמר ארהיטני מי שרי לעולם דליכא דירכא אחרינא ואדם חשוב שאני:

דף מה,ב משנה זורעין תחתיה ירקות בימות הגשמים אבל לא בימות החמה והחזירין לא בימות החמ' ולא בימות הגשמים ר' יוסי אומר אף לא ירקות בימות הגשמים מפני שהנביה נושרת עליהן והוה להן לזבל:

דף מה,ב גמרא למימרא דרבי יוסי סבר זה וזה גורם אסור ורבנן אמרי זה וזה גורם מותר הא איפכא שמעינן להו דתנן רבי יוסי אומר שוחק וזורה לרוח או מטיל לים אמרו לו אף היא נעשה זבל ונאמר (דברים יג) לא ידבק בידך מאומה מן החרם קשיא דרבנן אדרבנן קשיא דר' יוסי אדרבי יוסי בשלמא דרבי יוסי אדרבי יוסי לא קשיא התם דקאזיל לאיבוד מתיר הכא דלא קאזיל לאיבוד אסור אלא דרבנן אדרבנן קשיא איפוך ואיבעית אימא לא תיפוך דר' יוסי כדשנין דרבנן כדאמר רב מרי בריה דרב כהנא מה שמשביח בעור פוגם בבשר הכא נמי מה שמשביח בנביה פוגם בצל וסבר רבי יוסי זה וזה גורם אסור <והתניא> [והתנן] רבי יוסי אומר נוטעין יחור של ערלה ואין נוטעין אגוז של ערלה מפני שהוא פרי ואמר רב יהודה אמר רב מודה רבי יוסי שאם נטע והבריך והרכיב מותר ותניא נמי הכי מודה רבי יוסי

דף מט,א גמרא שאם נטע והבריך והרכיב מותר וכי תימא שני ליה לר' יוסי בין שאר איסורין <לעבודת כוכבים> {לעבודה זרה} ומי שני ליה והתניא שדה שנזדבלה בזבל <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} וכן פרה שנתפטמה בכרשיני <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} תני חדא שדה תזרע פרה תשחט ותניא אידך שדה תבור ופרה תרזה מאי לאו הא ר'

יוסי והא רבנן לא הא ר"א והא רבנן הי ר"א ורבנן אילימא ר"א ורבנן דשאור דתנן שאור של חולין ושל תרומה שנפלו לתוך העיסה לא בזה כדי לחמץ ולא בזה כדי לחמץ ונצטרפו וחימצו ר"א אומר אחר האחרון אני בא וחכ"א בין שנפל איסור לכתחלה ובין שנפל איסור לבסוף אינו אסור עד שיהא בו כדי לחמץ ואמר אביי לא שנו אלא שקדם וסילק את האיסור אבל לא קדם וסילק את האיסור אסור וממאי דטעמא דר"א כדאביי דלמא טעמא דר"א משום דאחר האחרון אני בא אי גמיר באיסורא אסורה ואי גמיר בהיתירא מותרין בין סלקיה ובין לא סלקיה אלא ר"א ורבנן דעצים דתנן נטל הימנה עצים אסורה בהנאה הסיק בה את התנור חדש יותץ ישן יוצן אפה בו את הפת אסורה בהנאה נתערבה באחרים כולן אסורות בהנאה ר"א אומר יוליך הנאה לים המלח אמרו לו אין פדיון <לעבודת כוכבים> {לעבודה זרה} רבנן דפליגי עליה דר"א מאן נינהו אילימא רבנן דעצים אחמורי מחמרי אלא רבנן דשאור אימר דשמעת להו לרבנן דמקילי בשאור <בעבודת כוכבים> {בעבודה זרה} מי מקילי אלא לעולם הא רבי יוסי והא רבנן ר' יוסי לדבריהם דרבנן אמר להו לדידי זה וזה גורם מותר לדידכו דאמריתו זה וזה גורם אסור אודו לי מיהת אף ירקות בימות הגשמים ורבנן כדאמר רב מרי בריה דרב כהנא אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי יוסי: ההוא גינתא דאיזדבל בזבלא <דעבודת כוכבים> {דעבודה זרה} שלח רב עמרם קמיה דרב יוסף א"ל הכי אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי יוסי:

דף מט, ב משנה נטל ממנה עצים אסורין בהנאה הסיק בהן את התנור אם חדש יותץ ואם ישן יוצן אפה בו את הפת אסורה בהנאה נתערבה באחרות כולן אסורות בהנאה ר"א אומר יוליך הנאה לים המלח אמרו לו אין פדיון <לעבודת כוכבים> {לעבודה זרה}: נטל הימנה כרכור אסור בהנאה ארג בו את הבגד אסור בהנאה נתערב באחרים ואחרים כולן אסורין בהנאה ר"א אומר יוליך הנאה לים המלח אמרו לו אין פדיון <לעבודת כוכבים> {לעבודה זרה}:

דף מט, ב גמרא וצריכא דאי אשמעינן קמייתא בהא קאמר ר' אליעזר משום דבעידנא דקא גמרה פת קלי לה איסורא אבל כרכור דאיתיה לאיסורא בעיניה אימא מודי לרבנן ואי אשמעינן כרכור בהא קאמרי רבנן אבל פת אימא מודו ליה לר"א צריכא א"ר חייא בריה דרבה בר נחמני אמר רב חסדא אמר זעירי הלכה כר"א איכא דאמרי אמר רב חסדא אמר לי אבא בר רב חסדא הכי אמר זעירי הלכה כר"א אמר רב אדא בר אהבה לא שנו אלא פת אבל חבית לא ורב חסדא אמר אפילו חבית מותרת ההוא גברא דאיתערב ליה חביתא דיין נסך בחמריה אתא לקמיה דרב חסדא אמר שקול ארבע זוזי ושדי בנהרא ונשתרי לך:

דף מט, ב משנה כיצד מבטלה קירסם וזירד נטל ממנה מקל או שרביט אפי' עלה ה"ז בטלה שיפה לצרכה אסורה שלא לצרכה מותרת:

דף מט, ב גמרא אותן שפאין מה תהא עליהן פליגי בה רב הונא <ור' חייא> [וחייא] בר רב חז אמר אסורין וחד אמר מותרין תניא כמ"ד מותרין דתניא <עובד כוכבים> {גוי} ששיפה <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} לצרכו היא ושפאיה מותרין לצרכה היא אסורה ושפאיה מותרין וישראל ששיפה <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} בין לצרכה בין לצרכו היא ושפאיה אסורין איתמר <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} שנשתברה רב אמר צריך לבטל כל קיסם וקיסם ושמואל אמר <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} אינה בטלה אלא דרך גדילתה אדרבה דרך גדילתה מי מבטלא אלא ה"ק אין <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} צריכה לבטל אלא דרך גדילתה לימא בהא קמיפלגי דמ"ס עובדין לשברין ומ"ס אין

עובדין לשברין לא דכ"ע עובדין לשברין והכא בשברי שברים קמיפלגי מ"ס שברי שברים אסורין ומ"ס שברי שברים מותרין ואיבע"א דכ"ע שברי שברים מותרין והכא <בעבודת כוכבי' > {בעבודה זרה} של חליות ובהדיוט שיכול להחזירה קמיפלגי מ"ס כיון דהדיוט יכול להחזירה לא בטלה ומ"ס אין <עבודת כוכבים > {עבודה זרה} בטלה אלא דרך גדילתה דהיינו אורחיה הא לאו גדילתה היא ואין צריכה לבטל:

מסכת עבודה זרה פרק ז

דף מט,ב משנה רבי ישמעאל אומר שלש אבנים זו בצד זו בצד מרקוליס אסורות ושתיים מותרות וחכ"א שנראות עמו אסורות ושאין נראות עמו מותרות:

דף מט,ב גמרא בשלמא רבנן קסברי עובדין לשברים נראות עמו דאיכא למימר מיניה נפל אסורות שאין נראות עמו מותרות אלא ר' ישמעאל מאי קסבר אי עובדין לשברין אפילו תרתי נמי ליתסר אי אין עובדין לשברים אפי' תלת נמי לא אמר רב יצחק בר יוסף א"ר יוחנן בידוע שנשרו ממנו דברי הכל אסורות ואפילו למ"ד אין עובדין לשברים ה"מ <עבודת כוכבים > {עבודה זרה} דלאו היינו אורחיה אבל הכא דמעיקרא תבורי מיתברי היינו אורחיה כי פליגי בסתמא

דף נ,א גמרא במקורבות נמי דאיכא למימר מיניה נפל ד"ה אסורות כי פליגי במרוחקות והא בצד מרקוליס קתני מאי בצד בצד ארבע אמות דידיה רבי ישמעאל סבר עושין מרקוליס קטן בצד מרקוליס גדול שלש דדמיין למרקוליס אסורות שתיים מותרות רבנן סברי אין עושין מרקוליס קטן בצד מרקוליס גדול לא שנא שלש ולא שנא שתיים נראות עמו אסורות שאין נראות עמו מותרות: אמר מר בידוע שנשרו ממנו דברי הכל אסורות ורמינהי אבנים שנשרו מן המרקוליס נראות עמו אסורות שאין נראות עמו מותרות ור' ישמעאל אומר שלש אסורות שתיים מותרות אמר רבא לא תימא שנשרו אלא אימא שנמצאו וסבר ר' ישמעאל שתיים מותרות והתניא ר' ישמעאל אומר שתיים בתפיסה לו אסורות שלש אפילו מרוחקות אסורות אמר רבא לא קשיא כאן בתפיסה אחת כאן בשתי תפיסות וה"ד דאיכא גובהה ביני וביני ומרקוליס כה"ג מי הוי והא תניא אלו הן אבני בית קוליס אחת מכאן ואחת מכאן ואחת על גביהן אמר רבא כי תניא ההיא בעיקר מרקוליס בינאי מלכא חרוב אתו <עובדי כוכבים > {גוים} אוקימו ביה מרקוליס אתו <עובדי כוכבים > {גוים} אחריני דלא פלחי למרקוליס שקלינהו וחיפו בהן דרכים וסטרטאות איכא רבנן דפרשי ואיכא רבנן דלא פרשי א"ר יוחנן בנן של קדושים מהלך עליהן ואנן נפרוש מהן מאן ניהו בנן של קדושים רבי מנחם ברבי סימאי ואמאי קרו ליה בנן של קדושים דאפי' בצורתא דזוזא לא מיסתכל מ"ט דמאן דפריש סבר לה כי הא דאמר רב גידל א"ר חייא בר יוסף א"ר מנין לתקרובת <עבודת כוכבים > {עבודה זרה} שאין לה בטילה עולמית שנאמר (תהילים קו) ויצמדו לבעל פעור ויאכלו זבחי מתים מה מת אין לו בטילה לעולם אף תקרובת <עבודת כוכבים > {עבודה זרה} אין לה בטילה לעולם ומאן דלא פריש אמר בעינא כעין פנים וליכא אמר רב יוסף בר אבא איקלע רבה בר ירמיה

לאתרין ואתא ואייתי מתניתא בידיה <עובד כוכבים> {גוי} שהביא אבנים מן המרקוליס וחזיפה בהן דרכים וטרטיאות

דף נ,ב גמרא מותרות ישראל שהביא אבנים מן המרקוליס וחזיפה בהן דרכים וטרטיאות אסורות ולית נגר ולא בר נגר דיפרקינה אמר רב ששת אנא לא נגר אנא ולא בר נגר אנא ופריקנא ליה מאי קושיא ליה דרב גידל בעינא כעין פנים וליכא אמר רב יוסף בר אבא איקלע רבה בר ירמיה לאתרין ואתא ואייתי מתניתא בידיה מתליעין ומזהמין בשביעית ואין מתליעין ומזהמין במועד כאן וכאן אין מגזמין וסכין שמן לגזום בין במועד בין בשביעית ולית נגר ולא בר נגר דיפרקינה אמר רבינא אנא לא נגר אנא ולא בר נגר אנא ומפרקינא לה מאי קא קשיא ליה אילימא מועד אשביעית קא קשיא ליה מאי שנא שביעית דשרי ומ"ש מועד דאסור מי דמי שביעית מלאכה אסור רחמנא טירחא שרי מועד אפי' טירחא נמי אסור ואלא זיהום אגזום קא קשיא ליה מ"ש זיהום דשרי ומ"ש גזום דאסור מי דמי זיהום אוקומי אילנא ושרי גזום אברויי אילנא ואסור ואלא זיהום אזיהום קא קשיא ליה דקתני מתליעין ומזהמין בשביעית ורמינהי מזהמין את הנטיעות וכורכין אותן וקוטמין אותן ועושין להם בתים ומשקין אותן עד ר"ה עד ר"ה אין בשביעית לא ודלמא כדרב עוקבא בר חמא דאמר רב עוקבא בר חמא תרי קשקושי הוו חד לאברויי אילנא ואסור וחד לסתומי פילי ושרי ה"נ תרי זיהומי הוי חד לאוקומי אילני ושרי וחד לאברויי אילני ואסור ואלא סיכה אסיכה קא קשיא ליה דקתני סכין שמן לגזום בין במועד ובין בשביעית ורמינהי סכין את הפגין ומנקבין ומפטמין אותן עד ר"ה עד ר"ה אין בשביעית לא מי דמי הכא אוקומי אילנא ושרי התם פטומי פירא ואסור א"ל רב סמא בריה דרב אשי לרבינא בר ירמיה סיכה דמועד אזיהום דמועד קא קשיא ליה מכדי האי אוקומי והאי אוקומי מאי שנא האי דשרי ומאי שנא האי דאסור היינו דקא"ל לית נגר ולא בר נגר דיפרקינה אמר רב יהודה אמר רב <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} שעובדין אותה במקל שבר מקל בפניה חייב זרק מקל בפניה פטור א"ל אביי לרבא מאי שנא שבר זהוה ליה כעין זביחה זרק נמי הוה ליה כעין זריקה אמר ליה בעינא זריקה משתברת וליכא איתיביה ספת לה צואה או שנסך לפניה עביט של מימי רגלים

דף נא,א גמרא חייב בשלמא עביט של מימי רגלים איכא זריקה משתברת אלא צואה מאי זריקה משתברת איכא בצואה לחה לימא כתנאי שחט לה חגב ר' יהודה מחייב וחכמים פוטרים מאי לאו בהא קמיפלגי דמר סבר אמרינן כעין זביחה ומר סבר לא אמרינן כעין זביחה אלא כעין פנים לא דכ"ע לא אמרינן כעין זביחה אלא כעין פנים בעינן ושאינו חגב הואיל וצוארו דומה לצואר בהמה אמר ר"נ אמר רבה בר אבוה אמר רב <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} שעובדין אותה במקל שבר מקל בפניה חייב ונאסרת זרק מקל לפניה חייב ואינה נאסרת א"ל רבא לר"נ מאי שנא שבר זהויה ליה כעין זביחה זרק נמי הויה ליה כעין זריקה א"ל בעינן זריקה משתברת וליכא אלא מעתה אבני בית מרקוליס במה יאסרו א"ל אף לדידי קשיא לי ושאלתיה לרבה בר אבוה ורבה בר אבוה לחייה בר רב וחייא בר רב לרב וא"ל נעשה כמגדל <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} הניחא למ"ד <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} של <עובד כוכבים> {גוי} אסורה מיד אלא למ"ד עד שתעבד תישתרי דהא לא פלחה א"ל כל אחת ואחת נעשית <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} ותקרובת לחברתה א"ה בתרייתא מיהא תשתרי אמר ליה אי ידעת לה זיל שקלה רב אשי אמר כל אחת ואחת נעשית תקרובת לעצמה ותקרובת לחברתה תנן מצא בראשו

כסות ומעות או כלים הרי אלו מותרין פרכילי ענבים ועטרות של שבלים ויינות שמנים וסלתות וכל דבר שכיוצא בו קרב לגבי מזבח אסור בשלמא יינות שמנים וסלתות איכא כעין פנים ואיכא כעין זריקה משתברת אלא פרכילי ענבים ועטרות של שבלים לא כעין פנים איכא ולא כעין זריקה משתברת איכא אמר רבא אמר עולא כגון שבצרן מתחלה לכך א"ר אבהו א"ר יוחנן מנין לזובח בהמה בעלת מום <לעבודת כוכבים> {לעבודה זרה} שהוא פטור שנאמר (שמות כב) זובח לאלהים יחרם בלתי לה' לבדו לא אסרה תורה אלא כעין פנים הוי בה רבא במאי אילימא בדוקין שבעין השתא לבני נח חזיא לגבוה בבמה דידהו <לעבודת כוכבים> {לעבודה זרה} מיבעיא אלא במחוסר אבר וכדרכי אלעזר דאמר ר' אלעזר מנין למחוסר אבר שהוא אסור לבני נח שנאמר (בראשית ו) ומכל החי מכל בשר שנים מכל אמרה תורה הבא בהמה שחיין ראשי אברין שלה האי ומכל החי מיבעי ליה למעוטי טריפה (בראשית ו) מלהחיות זרע נפקא הניחא למ"ד טריפה אינה יולדת אלא למ"ד טריפה יולדת מאי איכא למימר אמר קרא אתך אתך בדומין לך ודלמא נח גופיה טריפה הוה תמים כתיב ביה דלמא תמים בדרכיו וצדיק במעשיו לא מצית אמרת דנח גופיה טריפה הוה דאי ס"ד נח טריפה הוה א"ל רחמנא דכוותך עייל שלמין לא תעייל השתא דנפקא מאתך להחיות זרע למה לי אי מאתך ה"א לצוותא בעלמא ואפי' זקן ואפי' סריס קמ"ל להחיות זרע: א"ר אלעזר מנין לשוחט בהמה למרקוליס שהוא חייב שנאמר (ויקרא יז) ולא יזבחו עוד את זבחיהם לשעירים אם אינו ענין לכדרכה דכתיב (דברים יב) איכה יעבדו הגוים האלה את אלהיהם תנהו ענין לשלא כדרכה והא להכי הוא דאתא האי מיבעי ליה לכדתניא

דף נא,ב גמרא עד כאן הוא מדבר בקדשים שהקדישן בשעת איסור הבמות והקריבן בשעת איסור הבמות שהרי עונשן אמור שנאמר (ויקרא יז) ואל פתח אהל מועד לא הביאו וגו' עונש שמענו אזהרה מנין ת"ל (דברים יב) פן תעלה עולותיך וכדר' אבין א"ר אילא דאמר ר' אבין א"ר אילא כל מקום שנאמר השמר ופן ואל אינו אלא בלא תעשה מכאן ואילך הוא מדבר בקדשים שהקדישן בשעת היתר הבמות והקריבן בשעת איסור הבמות שנאמר (ויקרא יז) למען אשר יביאו בני ישראל את זבחיהם אשר הם זובחים שהתרת לך כבר על פני השדה מלמד שכל הזובח בבמה בשעת איסור הבמות מעלה עליו הכתוב כאילו הוא זובח על פני השדה והביאום לה' זו מצות עשה ומצות לא תעשה מנין ת"ל (ויקרא יז) ולא יזבחו עוד את זבחיהם יכול יהא ענוש כרת ת"ל (ויקרא יז) חקת עולם תהיה זאת להם זאת להם ולא אחרת להם אמר רבא קרי ביה ולא יזבחו וקרי ביה ולא עוד:

דף נא,ב משנה מצא בראשו מעות כסות או כלים הרי אלו מותרין פרכילי ענבים ועטרות של שבלים ויינות ושמנים וסלתות וכל דבר שכיוצא בו קרב ע"ג המזבח אסור: **דף נא,ב גמרא** מנהני מילי א"ר חייא בר יוסף א"ר אושעיא כתוב אחד אומר (דברים כט) ותראו את שקוציהם ואת גלוליהם עץ ואבן כסף וזהב אשר עמהם וכתוב אחד אומר (דברים ז) לא תחמוד כסף וזהב עליהם הא כיצד עמהם דומיא דעליהם מה עליהם דבר של נוי אסור שאינו של נוי מותר אף עמהם דבר של נוי אסור ושאינו של נוי מותר ואימא עליהם דומיא דעמהם מה עמהם כל מה שעמהם אף עליהם כל שעליהם א"כ לא יאמר עליהם מעות דבר של נוי הוא אמרי דבי ר' ינאי בכיס קשור ותלוי לו בצוארו כסות דבר של נוי הוא אמרי דבי ר' ינאי בכסות מקופלת ומונחת לו על ראשו כלי דבר של נוי הוא

אמר רב פפא דסחיפא ליה משכילתא ארישיה אמר רב אסי בר חייה כל שהוא לפנים מן הקלקלין אפי' מים ומלח אסור חוץ לקלקלין דבר של נוי אסור שאינו של נוי מותר א"ר יוסי בר חנינא נקטינן אין קלקלין לא לפעור ולא למרקוליס למאי אילימא דאפי' פנים כחוץ דמי ושרי השתא פעורי מפערין קמיה מים ומלח לא מקרבין ליה אלא אפי' חוץ כבפנים דמי ואסור:

דף נא,ב משנה <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} שהיה לה גינה או מרחץ נהנין מהן שלא בטובה ואין נהנין מהן בטובה היה שלה ושל אחרים נהנין מהן בין בטובה <ובין> [ו] שלא בטובה <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} של <עובד כוכבים> {נכרי} אסורה מיד ושל ישראל אין אסורה עד שתיעבד:

דף נא,ב גמרא אמר אביי בטובה בטובת כומרין שלא בטובה שלא בטובת כומרין לאפוקי טובת עובדיה דשרי איכא דמתני לה אסיפא היה שלה ושל אחרים נהנין מהן בטובה ושל אביי בטובה בטובת אחרים שלא בטובה שלא בטובת כומרין מאן דמתני אסיפא כ"ש ארישא ומאן דמתני ארישא אבל אסיפא כיון דאיכא אחרים בהדה אפי' בטובת כומרין נמי שפיר דמי: <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} של <עובד כוכבים> {גוי} אסורה מיד: מתני' מני ר"ע היא דתניא (דברים יב) אבד תאבדון את כל המקומות אשר עבדו שם הגוים בכלים שנשתמשו בהן <לעבודת כוכבים> {לעבודה זרה} הכתוב מדבר יכול עשאו ולא גמרום ולא הביאום הביאום ולא נשתמשו בהן יכול יהו אסורים ת"ל אשר עבדו שם הגוים שאין אסורין עד שיעבדו מכאן אמרו <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} של <עובד כוכבים> {גוי} אינה אסורה עד שתיעבד ושל ישראל אסורה מיד דברי ר' ישמעאל ר"ע אומר חילוף הדברים <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} של <עובד כוכבים> {גוי} אסורה מיד ושל ישראל עד שתיעבד אמר מר בכלים שנשתמשו בהן <לעבודת כוכבים> {לעבודה זרה} הכתוב מדבר הא מקומות כתיב אם אינו ענין למקומות דלא מיתסרי דכתיב (דברים יב) אלהיהם על ההרים ולא ההרים אלהיהם

דף נב,א גמרא תנהו ענין לכלים מכאן אמרו <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} של <עובד כוכבים> {גוי} אינה אסורה אלא עד שתעבד ושל ישראל מיד והא בכלים אוקימנא לה אמר קרא (דברים יב) אשר אתם יורשים אותם את אלהיהם מקיש אלהיהם לכלים מה כלים עד שיעבדו אף אלהיהם נמי עד שיעבדו ור"ע דלא מקיש אמר לך את הפסיק הענין ורבי ישמעאל אשכחן <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} של <עובד כוכבים> {גוי} דאין אסורה עד שתעבד דישראל דאסורה מיד מנא ליה סברא הוא <מדעובד כוכבים> {מדגוי} עד שתעבד דישראל אסורה מיד אימא דישראל כלל וכלל לא השתא גניזה בעיא איתסורי לא מיתסרא ואימא <כדעובד כוכבים> {כדגוי} אמר קרא (דברים ט) ואת חטאתכם אשר עשיתם את העגל משעת עשייה קם ליה בחטא אימא ה"מ למיקם גברא בחטא איתסורי לא מיתסרא אמר קרא (דברים כז) ארור האיש אשר יעשה פסל ומסכה משעת עשייה קם ליה בארור אימא ה"מ למיקם גברא בארור איתסורי לא מיתסרא תועבת ה' כתיב ור"ע דבר המביא לידי תועבה ור"ע <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} של <עובד כוכבים> {גוי} דאסורה מיד מנא ליה אמר עולא אמר קרא (דברים ז) פסילי אלהיהם תשרפון באש משפסלו נעשה אלוה ואידך ההוא מיבעי ליה לכדתני רב יוסף דתני רב יוסף מנין <לעובד כוכבים> {לגוי} שפוסל אלוהו שנאמר פסילי אלהיהם

תשרפון באש ואידך נפקא ליה מדשמואל דשמואל רמי כתיב (דברים ז) לא תחמוד כסף וזהב עליהם וכתוב ולקחת לך הא כיצד פסלו לאלוה לא תחמוד פסלו מאלוה ולקחת לך ור"ע אשכחן <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} של <עובד כוכבים> {גוי} דאסורה מיד דישראל עד שתעבד מנלן אמר רב יהודה אמר קרא (דברים כז) ושם בסתר עד שיעשה לה דברים שבסתר ואידך ההוא מיבעיא ליה לכדרכי יצחק דא"ר יצחק מנין <לעבודת כוכבים> {לעבודה זרה} של ישראל שטעונה גניזה שנאמר ושם בסתר ואידך נפקא ליה מדרב חסדא אמר רב דאמר רב חסדא אמר רב מנין <לעבודת כוכבים> {לעבודה זרה} של ישראל שטעונה גניזה שנאמר (דברים טז) לא תטע לך אשרה כל עץ אצל מזבח מה מזבח טעון גניזה אף אשרה טעונה גניזה ואידך ההוא מיבעי ליה לכדר"ל דאמר ר"ל כל המעמיד דיין שאינו הגון כאילו נוטע אשרה בישראל שנאמר (דברים טז) שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך וסמיך ליה לא תטע לך אשרה כל עץ אמר רב אשי ובמקום תלמידי חכמים כאילו נטעו אצל מזבח שנאמר אצל מזבח בעי רב המנונא ריתך כלי <לעבודת כוכבים> {לעבודה זרה} מהו <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} דמאן אילימא <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} <דעובד כוכבים> {דגוי} בין לר' ישמעאל ובין לר"ע משמשי <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} הן ומשמשי <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} אין אסורין עד שיעבדו ואלא <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} דישראל אליבא דמאן אילימא אליבא דר"ע השתא היא גופה לא מיתסר' עד שתעבד משמשיה מיבעיא ואלא אליבא דרבי ישמעאל דאמר אסורה מיד מאי משמשין ממשמשין גמרינן מה התם עד שיעבדו אף הכא עד שיעבדו או דלמא מינה גמר מה היא אסורה מיד אף משמשיה אסורין מיד מאי איריא דקא מיבעיא ליה ריתך כלי תיבעי ליה עשה רב המנונא משום טומאה ישנה קמיבעיא ליה דתנן כלי מתכות פשוטיהן ומקבליהן טמאין נשתברו טהרו חזר ועשאן כלים יחזרו לטומאה ישנה והכי קמיבעיא ליה כי הדרא טומאה ה"מ לטומאה דאורייתא אבל טומאה דרבנן לא או דלמא ל"ש ותיבעי ליה שאר טומאות דרבנן חזא מגו חזא קמיבעיא ליה טומאה דרבנן מי הדרא או לא הדרא את"ל לא הדרא טומאה <דעבודת כוכבים> {דעבודה זרה} משום חומרא <דעבודת כוכבים> {דעבודה זרה} מי שוויה רבנן כטומאה דאורייתא או לא תיקו בעי מיניה ר' יוחנן מר' ינאי תקרובת <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} של אוכלים מהו מי מהניא להו ביטול לטהרינהו מטומאה או לא ותיבעי ליה כלים כלים לא קמיבעיא ליה כיון דאית להו טהרה במקוה טומאה נמי בטלה כי קמיבעיא ליה אוכלין ותיבעי ליה <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} גופה <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} גופה לא מיבעיא ליה

דף נב, ב גמרא כיון דאיסורה בטיל טומאה נמי בטלה כי קא מיבעיא ליה תקרובת <לעבודת כוכבים> {עבודה זרה} של אוכלין מאי כיון דאיסוריה לא בטיל כדרב גידל טומאה נמי לא בטלה או דלמא איסור דאורייתא לא בטיל טומאה דרבנן בטיל תיקו בעא מיניה ר' יוסי בן שאול מרבי כלים ששימשו בהן בבית חוניו מהו שישתמשו בהן בבית המקדש וקא מיבעיא ליה אליבא דמ"ד בית חוניו לאו בית <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} היא דתנן כהנים ששימשו בבית חוניו לא ישמשו במקדש שבירושלים ואינו צריך לומר לדבר אחר כהנים הוא דקנסיהו רבנן משום דבני דעה נינהו אבל כלים לא או דלמא לא שנא א"ל אסורים הן ומקרא היה בידינו ושכחנוהו איתביה (דברי הימים ב כט) כל הכלים אשר הזניח המלך אחז במלכותו במעלו הכנו והקדשנו מאי לאו הכנו דאטבלינהו

הקדשנו דאקדישננהו א"ל ברוך אתה לשמים שהחזרת לי אבדתי הכנו שגגזנום והקדשנו שהקדשנו אחרים תחתיהם לימא מסייע ליה מזרחית צפונית בה גנזו בית חשמונאי את אבני המזבח ששקצו אנשי יון ואמר רב ששת ששקצו <לעבודת כוכבים> {לעבודה זרה} אמר רב פפא התם קרא אשכח ודרש דכתיב (יחזקאל ז) ובאו בה פריצים וחללוה אמרי היכי נעביד ניתברינהו (דברים כז) אבנים שלמות אמר רחמנא ננסרינהו (דברים כז) לא תניף עליהם ברזל אמר רחמנא ואמאי ליתברינהו ולישקלינהו לנפשייהו מי לא אמר רב אושעיא בקשו לגנוז כל כסף וזהב שבעולם משום כספא ודהבא של ירושלים והוינן בה ירושלים הויא רובא דעלמא אלא אמר אביי בקשו לגנוז דינרא הדרייאנא טוריינא שיפא מפני טבעה של ירושלים עד שמצאו לה מקרא מן התורה שהוא מותר ובאו בה פריצים וחללוה התם לא אשתמשו בהו לגבוה הכא כיון דאשתמש בהו לגבוה לאו אורח ארעא לאשתמושי בהו הדיוטא:

דף נב,ב משנה <עובד כוכבים> {והנכרי} מבטל <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} שלו ושל חבריו וישראל אין מבטל <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} של <עובד כוכבים> {נכרי} המבטל <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} מבטל משמשיה ביטל משמשיה משמשין מותרין והיא אסורה:

דף נב,ב גמרא מתני ליה ר' לר"ש ברבי <עובד כוכבים> {גוי} מבטל <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} שלו ושל חבריו א"ל רבי שנית לנו בילדותך <עובד כוכבים> {גוי} מבטל <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} שלו ושל ישראל דישאל מי קא מבטלה והא (דברים כז) ושם בסתר כתיב א"ר הילל בריה דרבי וולס לא נצרכה שיש לו בה שותפות בילדותו מאי קסבר ובזקנותו מאי קסבר בילדותו סבר ישראל אדעתא <דעובד כוכבים> {דגוי} פלח כיון <דעובד כוכבים> {דגוי} מבטל דנפשיה דישאל נמי מבטלה ובזקנותו סבר ישראל אדעתא דנפשיה פלח כי מבטל <עובד כוכבים> {גוי} דנפשיה דישאל לא בטיל איכא דמתני לה אסיפא ישראל אינו מבטל <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} של <עובד כוכבים> {גוי} פשיטא א"ר הילל בריה

דף נג,א גמרא דרבי וולס לא נצרכה שיש לו בה שותפות וקמ"ל ישראל הוא דלא מבטל <דעובד כוכבים> {דגוי} אבל <עובד כוכבים> {גוי} דנפשיה מבטל איכא דמתני לה אברייתא ר"ש בן מנסיא אומר <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} של ישראל אין לה בטילה עולמית מאי עולמית א"ר הילל בריה דר' וולס לא נצרכה אלא שיש לו <לעובד כוכבים> {לגוי} בה שותפות וקמ"ל דישאל אדעתא דנפשיה פלח:

דף נג,א משנה כיצד מבטלה קטע ראש אזנה ראש חוטמה ראש אצבעה פחסה אע"פ שלא חיסרה ביטלה רק בפניה השתין בפניה גררה זרק בה את הצואה הרי זו אינה בטילה מכרה או משכנה רבי אומר ביטל וחכ"א לא ביטל:

דף נג,א גמרא כי לא חיסרה במאי ביטלה א"ר זירא שפחסה בפניה רקק בפניה והשתין בפניה מנה"מ אמר חזקיה דאמר קרא (ישעיהו ח) והיה כי ירעב והתקצף וקלל במלכו ובאלהיו ופנה למעלה וכתוב בתריה ואל ארץ יביט והנה צרה וחשכה וגו' דאע"ג דקלל מלכו ואלהיו ופנה למעלה אל ארץ יביט: מכרה או משכנה רבי אומר ביטל [וכו']: זעירי א"ר יוחנן ור' ירמיה בר אבא אמר רב ח"א מחלוקת בצורף <עובד כוכבים> {גוי} אבל בצורף ישראל דברי הכל ביטל וחד אמר בצורף ישראל מחלוקת איבעיא להו בצורף ישראל מחלוקת אבל צורף <עובד כוכבים> {גוי} דברי הכל לא ביטל או דלמא בין בזה

ובין בזה מחלוקת ת"ש דא"ר נראין דבריי כשמכרה לחבלה ודברי חביריי שמכרה לעובדה מאי לחבלה ומאי לעובדה אילימא לחבלה לחבלה ממש לעובדה לעובדה ממש מ"ט דמ"ד ביטל ומ"ט דמ"ד לא ביטל אלא לאו לחבלה למי שעתיד לחבלה ומנו צורף ישראל לעובדה למי שעתיד לעובדה ומנו צורף <עובד כוכבים> {גוי} וש"מ בין בזה ובין בזה מחלוקת לא ה"ק א"ר נראין דבריי לחביריי כשמכרה לחבלה ומנו צורף ישראל שאף חביריי לא נחלקו עלי אלא כשמכרה לעובדה אבל לחבלה מודו לי מיתבי הלוקח גרוטאות מן <העובדי כוכבים> {הגוי} ומצא בהן <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} אם עד שלא נתן מעות משך יחזיר אם משנתן מעות משך יוליך לים המלח אי אמרת בשלמא בצורף ישראל מחלוקת הא מני רבנן היא אלא אי אמרת בצורף <עובד כוכבים> {גוי} מחלוקת אבל בצורף ישראל דברי הכל ביטל הא מני שאני התם דאדעתא דגרוטאות זבין אדעתא <דעבודת כוכבים> {דעבודה זרה} לא זבין תנו רבנן לזה או שנפלה עליה מפולת או שגנבוה ליסטיין או שהניחוה הבעלים והלכו למדינת הים

דף נג,ב גמרא אם עתידין לחזור כמלחמת יהושע אינה בטילה וצריכא דאי תנא לזה עליה מדלא זבנה לא בטלה אבל נפלה עליה מפולת מדלא קא מפני לה אימא בטולי בטלה צריכא ואי תנא נפלה עליה מפולת משום דסבר הא מנחת כל אימת דבעינא לה שקילנא לה אבל גנבוה לסטים מדלא קא מהדר אבתרה בטולי בטלה צריכא ואי תנא גנבוה לסטיין משום דסבר אי <עובד כוכבים> {גוי} שקיל לה מפלח פלח לה אי ישראל שקלה איידי דדמיה יקרין מזבין לה <לעובד כוכבים> {לגוי} ופלח לה אבל הניחוה הבעלים והלכו למדינת הים מדלא שקלו בהדייהו בטולי בטלוה צריכא אם עתידין לחזור כמלחמת יהושע אינה בטילה מידי מלחמת יהושע מיהדר הדור ה"ק אם עתידין לחזור הרי הוא כמלחמת יהושע ואין לה בטילה ולמה לי למיתלייה במלחמת יהושע מלתא אגב אורחא קמ"ל כי הא דאמר רב יהודה אמר רב ישראל שזקף לבינה להשתחות לה ובא <עובד כוכבים> {גוי} והשתחוה לה אסרה מנלן דאסרה א"ר אלעזר כתחילה של א"י דאמר רחמנא (דברים יב) ואשריהם תשרפון באש מכדי ירושה היא להם מאבותיהם ואין אדם אוסר דבר שאינו שלו ואי משום הנך דמעיקרא בביטולא בעלמא סגי להו אלא מדפלחו ישראל לעגל גלו אדעתייהו דניחא להו <בעבודת כוכבים> {בעבודה זרה} וכי אתו <עובדי כוכבים> {גוים} שליחותא דידהו עבדי ה"נ ישראל שזקף לבינה גליא דעתיה דניחא ליה <בעבודת כוכבים> {בעבודה זרה} וכי אתא <עובד כוכבים> {גוי} ופלח לה שליחותא דידיה קעביד ודלמא בעגל הוא דניחא להו במידי אחרינא לא אמר קרא (שמות לב) אלה אלהיך ישראל מלמד שאיוו לאלוהות הרבה אימא כל דבהדי עגל ניתסרו מכאן ואילך נישתרי מאן מוכח:

דף נג,ב משנה <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} שהניחוה עובדיה בשעת שלום מותרת בשעת מלחמה אסורה בימוסיאות של מלכים הרי אלו מותרות מפני שמעמידין אותה בשעה שהמלכים עוברים:

דף נג,ב גמרא אמר רבי ירמיה בר אבא אמר רב בית נמרוד הרי היא <כעבודת כוכבים> {כעבודה זרה} שהניחוה עובדיה בשעת שלום ומותר אע"ג דכי בדרינהו רחמנא כשעת מלחמה דמי אי בעיא למיהדר הדור מדלא הדור בטולי בטלה: בימוסיאות של מלכים הרי אלו מותרות: וכי מפני שמעמידין אותה בשעה שהמלכים עוברים מותרין אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן ה"ק מפני שמעמידין אותן בשעה שהמלכים עוברים ומלכים מניחין

דרך זו והולכין בדרך אחרת כי אתא עולא יתיב אבימסא פגימא א"ל רב יהודה לעולא והא רב ושמואל דאמרי תרוייהו בימוס שנפגם אסור ואפי' למ"ד אין עובדים לשברים ה"מ <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} דזילא ביה מלתא למפלח לשברים אבל האי לא איכפת ליה א"ל מאן יהיב לן מעפרא דרב ושמואל ומלאינן עיינין הא רבי יוחנן ור"ל דאמרי תרוייהו בימוס שנפגם מותר ואפי' למ"ד עובדין לשברים ה"מ <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} דכיון דפלחה זילא ביה מילת' לבטולה אבל הני שקלי להאי ומייתו בימוס אחרינא תניא כוותיה דר' יוחנן ור"ל בימוס שנפגם מותר מזבח שנפגם אסור עד שינתן רובו ה"ד בימוס ה"ד מזבח א"ר יעקב בר אידי אמר ר' יוחנן בימוס אבן אחת מזבח אבנים הרבה **דף נד, א גמרא** אמר חזקיה מאי קרא (ישעיהו כז) בשומו כל אבני מזבח כאבני גיר מנופצות לא יקומו אשרים וחמנים אי איכא כאבני גיר מנופצות לא יקומו אשרים וחמנים אי לאו יקומו תנא נעבד שלו אסור ושל חבירו מותר ורמינהי איזהו נעבד כל שעובדים אותו בין בשוגג ובין במזיד בין באונס ובין ברצון האי אונס היכי דמי לאו כגון דאנס בהמת חבירו והשתחווה לה אמר רמי בר חמא לא כגון שאנסוהו <עובדי כוכבים> {גוים} והשתחווה לבהמתו ידיה מתקיף לה רבי זירא אונס רחמנא פטריה דכתיב (דברים כב) ולנערה לא תעשה דבר אלא אמר רבא הכל היו בכלל לא תעבדם וכשפרט לך הכתוב (ויקרא יח) וחי בהם ולא שימות בהם יצא אונס והדר כתב רחמנא ולא תחללו את שם קדשי דאפילו באונס הא כיצד הא בצנעא והא בפרהסיא אמרו ליה רבנן לרבא תניא דמסייעא לך בימוסיאות של <עובדי כוכבים> {גוים} בשעת <הגזרה> {השמד} אף על פי <שהגזרה> {שהשמד} בטלה אותן בימוסיאות לא בטלו אמר להו אי משום הא לא תסייען אימר ישראל מומר הוה ופלח לה ברצון רב אשי אמר לא תימא אימר אלא ודאי ישראל מומר הוה ופלח לה ברצון חזקיה אמר כגון שניסך <לעבודת כוכבים> {לעבודה זרה} יין על קרניה מתקיף לה רב אדא בר אהבה האי נעבד הוא האי בימוס בעלמא הוא ושרייה אלא אמר רב אדא בר אהבה כגון שניסך לה יין בין קרניה דעבד בה מעשה וכי הא דאתא עולא אמר רבי יוחנן אף על פי שאמרו המשתחווה לבהמת חבירו לא אסרה עשה בה מעשה אסרה אמר להו רב נחמן פוקו ואמרו ליה לעולא כבר תרגמה רב הונא לשמעתיך בבבל דאמר רב הונא היתה בהמת חבירו רבוצה בפני <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} כיון ששחט בה סימן אחד אסרה מנא לן דאסרה אילימא מכהנים ודלמא שאני כהנים דבני דעה נינהו ואלא מאבני מזבח ודלמא כדר"פ

דף נד, ב גמרא ואלא מכלים דכתיב (דברי הימים ב כט) ואת כל הכלים אשר הזניח המלך אחז במלכותו במעלו הכנו והקדשנו ואמר מר הכנו שגנזנום והקדשנו שהקדשנו אחרים תחתיהן והא אין אדם אוסר דבר שאינו שלו אלא כיון דעבד בהו מעשה איתסרו להו הכא נמי כיון שעשה בה מעשה אסרה כי אתא רב דימי א"ר יוחנן אע"פ שאמרו המשתחווה לקרקע עולם לא אסרה חפר בה בורות שיחין ומערות אסרה כי אתא רב שמואל בר יהודה א"ר יוחנן אע"פ שאמרו המשתחווה לבעלי חיים לא אסרן עשאן חליפין <לעבודת כוכבים> {לעבודה זרה} אסרן כי אתא רבין אמר פליגו בה רבי ישמעאל ב"ר יוסי ורבנן חד אמר חליפין אסורין חליפי חליפין מותרין וחד אמר אפילו חליפי חליפין נמי אסורין מ"ט דמ"ד חליפי חליפין אסורין אמר קרא (דברים ז) והיית חרם כמוהו כל שאתה מהיה ממנו הרי הוא כמוהו ואידך אמר קרא הוא הוא ולא חליפי חליפין ואידך ההוא מיבעי ליה למעוטי ערלה וכלאי הכרם שאם מכרן וקידש בדמיהן מקודשת ואידך ערלה

וכלאי הכרם לא צריכי מיעוטא דהויא להו <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} ושביעית שני כתובין הבאין כאחד וכל שני כתובין הבאין כאחד אין מלמדין <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} הא דאמרן שביעית דכתיב (ויקרא כה) כי יובל היא קדש תהיה לכם מה קדש תופס את דמיו ואסור אף שביעית תופסת את דמיה ואסורה אי מה קדש תופס את דמיו ויוצא לחולין אף שביעית תופסת את דמיה ויוצאה לחולין ת"ל תהיה בהוייתה תהא הא כיצד לקח בפירות שביעית בשר אלו ואלו מתבערין בשביעית לקח בבשר דגים יצא בשר נכנסו דגים בדגים יין יצאו דגים נכנס יין ביין שמן יצא יין ונכנס שמן הא כיצד אחרון אחרון נתפס בשביעית ופרי עצמו אסור ואידך קסבר שני כתובין הבאין כאחד מלמדין ואיצטריך הוא למעוטינהו:

דף נד,ב משנה שאלו את הזקנים ברומי אם אין רצונו <בעבודת כוכבים> {בעבודה זרה} למה אינו מבטלה אמרו להן אילו לדבר שאין צורך לעולם בו היו עובדין היה מבטלו הרי הן עובדין לחמה וללבנה ולכוכבים ולמזלות יאבד עולמו מפני השוטים אמרו להן א"כ יאבד דבר שאין צורך לעולם בו ויניח דבר שצורך העולם בו אמרו להן אף אנו מחזיקין ידי עובדיהן של אלו שאומרים תדעו שהן אלוהות שהרי הן לא בטלו:

דף נד,ב גמרא ת"ר שאלו פלוסופין את הזקנים ברומי אם אלהיכם אין רצונו <בעבודת כוכבים> {בעבודה זרה} מפני מה אינו מבטלה אמרו להם אילו לדבר שאין העולם צורך לו היו עובדין הרי הוא מבטלה הרי הן עובדין לחמה וללבנה ולכוכבים ולמזלות יאבד עולם מפני השוטים אלא עולם כמנהגו נוהג ושוטים שקלקלו עתידין ליתן את הדין דבר אחר הרי שגזל סאה של חטים [והלך] וזרעה בקרקע דין הוא שלא תצמח אלא עולם כמנהגו נוהג והולך ושוטים שקלקלו עתידין ליתן את הדין דבר אחר הרי שבא על אשת חבירו דין הוא שלא תתעבר אלא עולם כמנהגו נוהג והולך ושוטים שקלקלו עתידין ליתן את הדין והיינו דאמר ריש לקיש אמר הקב"ה לא דיין לרשעים שעושין סלע שלי פומבי אלא שמטריחין אותי ומחתימין אותי בעל כרחי שאל פלוספוס אחד את ר"ג כתוב בתורתכם (דברים ד) כי ה' אלהיך אש אוכלה הוא אל קנא מפני מה מתקנא בעובדיה ואין מתקנא בה אמר לו אמשול לך משל למה"ד למלך בשר ודם שהיה לו בן אחד ואותו הבן היה מגדל לו את הכלב והעלה לו שם על שם אביו וכשהוא נשבע אומר בחיי כלב אבא כששמע המלך על מי הוא כועס על הבן הוא כועס או על הכלב הוא כועס הוי אומר על הבן הוא כועס אמר לו כלב אתה קורא אותה והלא יש בה ממש אמר לו ומה ראית אמר לו פעם אחת נפלה דליקה בעירנו ונשרפה כל העיר כולה ואותו בית <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} לא נשרף אמר לו אמשול לך משל למה"ד למלך ב"ו שסרחה עליו מדינה כשהוא עושה מלחמה עם החיים הוא עושה או עם המתים הוא עושה הוי אומר עם החיים הוא עושה א"ל כלב אתה קורא אותה מת אתה קורא אותה א"כ יאבדנה מן העולם אמר לו אילו לדבר שאין העולם צריך לו היו עובדין הרי הוא מבטלה הרי הן עובדין לחמה וללבנה לכוכבים ולמזלות לאפיקים ולגאיות יאבד עולמו מפני שוטים וכן הוא אומר

דף נה,א גמרא (צפניה א) אסוף אסף כל מעל פני האדמה נאם ה' אסף אדם ובהמה אסף עוף השמים ודגי הים והמכשלות את הרשעים [וגו'] וכי מפני שהרשעים נכשלים בהן יאבדם מן העולם והלא לאדם הן עובדין (צפניה א) והכרתי את האדם מעל פני האדמה [וגו'] שאל אגריפס שר צבא את ר"ג כתיב בתורתכם (דברים ד) כי ה' אלהיך אש אוכלה הוא אל קנא כלום מתקנא אלא חכם בחכם וגבור בגבור ועשיר בעשיר אמר לו אמשול לך

משל למה"ד לאדם שנשא אשה על אשתו חשובה ממנה אין מתקנאה בה פחותה ממנה מתקנאה בה א"ל זונין לר"ע לבי ולבך ידע <דעבודת כוכבים> {דעבודה זרה} לית בה מששא והא קחזינן גברי דאזלי כי מתברי ואתו כי מצמדי מ"ט אמר לו אמשול לך משל למה"ד לאדם נאמן שהיה בעיר וכל בני עירו היו מפקידין אצלו שלא בעדים ובא אדם אחד והפקיד לו בעדים פעם אחד שכח והפקיד אצלו שלא בעדים אמרה לו אשתו בוא ונכפרנו אמר לה וכי מפני ששוטה זה עשה שלא כהוגן אנו נאבד את אמונתנו אף כך יסורין בשעה שמשגרין אותן על האדם משביעין אותן שלא תלכו אלא ביום פלוני ולא תצאו אלא ביום פלוני ובשעה פלונית ועל ידי פלוני ועל ידי סם פלוני כיון שהגיע זמנן לצאת הלך זה לבית <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} אמרו יסורין דין הוא שלא נצא וחוזרין ואומרים וכי מפני ששוטה זה עושה שלא כהוגן אנו נאבד שבועתנו והיינו דא"ר יוחנן מאי דכתיב (דברים כח) וחלים רעים ונאמנים רעים בשליחותן ונאמנים בשבועתן א"ל רבא בר רב יצחק לרב יהודה האיכא בית <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} באתרין דכי מצטריך עלמא למטרא מתחזי להו בחלמא ואמר להו שחטו לי גברא ואיתי מטרא שחטו לה גברא ואתי מטרא א"ל השתא אי הוי שכיבנא לא אמרי לכו הא מלתא דאמר רב מאי דכתיב (דברים ד) אשר חלק ה' אלהיך אותם לכל העמים מלמד שהחליקן בדברים כדי לטורדן מן העולם והיינו דאמר ריש לקיש מאי דכתיב (משלי ג) אם ללצים הוא יליץ ולענוים יתן חן בא לטמא פותחין לו בא לטהר מסייעין אותו:

דף נה,א משנה לוקחין גת בעוטה מן <העובד כוכבים> {הנכרי} אף על פי שהוא נוטל בידו ונותן לתפוח ואינו עושה יין נסך עד שירד לבור ירד לבור מה שבבור אסור והשאר מותר: דורכין עם <העובד כוכבים> {הנכרי} בגת

דף נה,ב משנה אבל לא בוצרין עמו ישראל שהוא עושה בטומאה לא דורכין ולא בוצרין עמו אבל מוליכין עמו חביות לגת ומביאין עמו מן הגת: נחתום שהוא עושה בטומאה לא לשיין ולא עורכין עמו אבל מוליכין עמו פת לפלטר:

דף נה,ב גמרא אמר רב הונא יין כיון שהתחיל להמשך עושה יין נסך תנן לוקחים גת בעוטה מן <העובד כוכבים> {הגוי} ואע"פ שנטל בידו ונתן לתפוח א"ר הונא בגת פקוקה ומלאה ת"ש ואינו עושה יין נסך עד שירד לבור ה"נ בגת פקוקה ומלאה ת"ש ירד לבור מה שבבור אסור והשאר מותר אמר רב הונא לא קשיא כאן במשנה ראשונה כאן במשנה אחרונה דתניא בראשונה היו אומרים בד"ד אין בוצרין עם <העובד כוכבים> {הגוי} בגת שאסור לגרום טומאה לחולין שבא"י ואין דורכין עם ישראל שעושה פירותיו בטומאה שאסור לסייע ידי עוברי עבירה אבל דורכין עם <העובד כוכבים> {הגוי} בגת ולא חיישינן לדרב הונא וחזרו לומר דב"ד אין דורכין עם <העובד כוכבים> {הגוי} בגת משום דרב הונא

דף נו,א גמרא ואין בוצרין עם ישראל שעושה פירותיו בטומאה וכ"ש שאין דורכין אבל בוצרין עם <העובד כוכבים> {הגוי} בגת שמותר לגרום טומאה לחולין שבא"י: ואינו עושה יין נסך עד שירד לבור: והתניא יין משיקפה אמר רבא לא קשיא הא ר"ע הא רבנן דתנן יין משירד לבור ר"ע אומר משיקפה איבעיא להו קיפוי דבור או קיפוי דחבית ת"ש דתניא יין משיקפה אע"פ שקפה קולט מן הגת העליונה ומן הצינור ושותה ש"מ קיפוי דבור קאמרינן ש"מ והתני רב זביד בדבי רבי אושעיא יין משירד לבור ויקפה ר"ע אומר משישלה בחביות תרצה נמי להך קמייתא הכי יין משירד לבור ויקפה ר"ע אומר משישלה

בחביות ואלא מתניתין דקתני אינו עושה יין נסך עד שירד לבור לימא תלתא תנאי היא לא שאני יין נסך דאחמירו ביה רבנן

דף נו,ב גמרא ולרבא דלא שאני ליה מוקים ליה כתלתא תנאי: מה שבבור אסור והשאר מותר: אמר רב הונא לא שנו אלא שלא החזיר גרגותני לגת אבל החזיר גרגותני לגת אסור גרגותני גופה במאי קא מיתסרא בנצוק ש"מ נצוק חיבור כדתני ר' חייא שפחסתו צלוחיתו ה"נ שפחסתו בורו ההוא ינוקא דתנא <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} בשית שני בעו מיניה מהו לדרוך עם <העובד כוכבים> {הגוי} בגת אמר להו דורכין עם <העובד כוכבים> {הגוי} בגת והא קא מנסך בידיה דציירנא להו לידיה והא קא מנסך ברגל ניסוך דרגל לא שמיה ניסוך ההוא עובדא דהוה בנהרדעא דדשו ישראל <ועובד כוכבים> {וגוי} לההוא חמרא ושהייה שמואל תלתא ריגלי מ"ט אילימא משום דקסבר **דף נו,א גמרא** דאי משכחנא תנא דאסר כרבי נתן אוסריניה אפי' בהנאה דתניא מדדו בין ביד בין ברגל ימכר ר' נתן אומר ביד אסור ברגל מותר אימר דאמר ר' נתן ביד ברגל מי אמר אלא דאי משכחנא תנא דשרי כר"ש אישרייה אפי' בשתייה ההוא עובדא דהוה בבירם דההוא <עובד כוכבים> {גוי} דהוה קא סליק בדיקלא ואייתי לוליב' בהדי דקא נחית נגע בראשה דלוליבא בחמרא שלא בכוונה שרייה רב לזבוניה <לעובדי כוכבים> {לגוי} אמרו ליה רב כהנא ורב אסי לרב והא מר הוא דאמר תינוק בן יומו הוא עושה יין נסך אמר להו אימור דאמרי אנא בשתייה בהנאה מי אמרי גופא אמר רב תינוק בן יומו עושה יין נסך איתיביה רב שימי בר חייא לרב הלוקח עבדים מן <העובדי כוכבים> {הגויים} שמלו ולא טבלו וכן בני השפחות שמלו ולא טבלו רוקן ומדרסן בשוק טמא ואמרי לה טהור יינן גדולים עושים יין נסך קטנים אין עושים יין נסך ואלו הן גדולים ואלו הן קטנים גדולים יודעין בטיב <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} ומשמשיה קטנים אינם יודעין בטיב <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} ומשמשיה קתני מיהת גדולים אין קטנים לא תרגמה אבני שפחות הא וכן קאמר ארוקן ומדרסן הניחא למאן דאמר טמא אלא למ"ד טהור מאי איכא למימר הא קמ"ל עבדים דומיא דבני שפחות מה בני שפחות מלו ולא טבלו הוא דעושין יין נסך מלו וטבלו לא אף עבדים כן לאפוקי מדרב נחמן אמר שמואל דאמר רב נחמן אמר שמואל הלוקח עבדים מן <העובדי כוכבים> {הגויים} אע"פ שמלו וטבלו עושין יין נסך עד שתשקע <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} מפיהם קמ"ל דלא גופא אר"נ אמר שמואל הלוקח עבדים מן <העובדי כוכבים> {הגויים} אע"פ שמלו וטבלו עושין יין נסך עד שתשקע <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} מפיהם וכמה א"ר יהושע בן לוי עד שנים עשר חדש איתיביה רבה לר"נ הלוקח עבדים מן <העובדי כוכבים> {הגויים} שמלו ולא טבלו וכן בני השפחות שמלו ולא טבלו רוקן ומדרסן

דף נו,ב גמרא בשוק טמא ואמרי לה טהור יינן גדולים עושין יין נסך קטנים אין עושין יין נסך אלו הן גדולים ואלו הן קטנים גדולים שיודעין בטיב <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} ומשמשיה קטנים שאין יודעין בטיב <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} ומשמשיה קתני מיהת מלו ולא טבלו אין מלו וטבלו לא תרגמה אבני שפחות הא וכן קתני ארוקן ומדרסן הניחא למאן דאמר טמא אלא למ"ד טהור מאי איכא למימר הא קמ"ל עבדים דומיא דבני שפחות מה בני שפחות גדולים הוא דעושין יין נסך קטנים אין עושין יין נסך אף עבדים נמי גדולים עושין יין נסך קטנים אין עושין יין נסך לאפוקי מדרב דאמר רב תינוק בן יומו עושה יין נסך קמ"ל דלא ההוא עובדא דהוה במחוזא אתא <עובד כוכבים>

{גוי} עייל לחנותא דישראל אמר להו אית לכו חמרא לזבוני אמרו ליה לא הוה יתיב חמרא בדוולא שדי ביה ידיה שיכשך ביה אמר להו האי לאו חמרא הוא שקליה האיך בריתחיה שדייה לדנא שרייה רבא לזבוני <לעובדי כוכבים> {לגוי} איפליג עליה רב הונא בר חיננא ורב הונא בריה דרב נחמן נפקי שיפורי דרבא ושרו ונפקי שיפורי דרב הונא בר חיננא ור"ה בר ר"נ ואסרי

דף נח,א גמרא איקלע רב הונא בריה דר"נ למחוזא א"ל רבא לרב אליקים שמעיה טרוק טרוק גלי דלא ניתו אינשי דניטריד על לגביה א"ל כי האי גוונא מאי א"ל אסור אפילו בהנאה והא מר הוא דאמר שיכשך אין עושה יין נסך אימר דאמרי אנא לבר מדמיה דההוא חמרא דמי דההוא חמרא מי אמרי אמר רבא כי אתאי לפומבדיתא אקפן נחמני שמעתתא ומתניתא דאסיר שמעתתא דההוא עובדא דהוה בנהרדעא ואסר שמואל בטבריא ואסר רבי יוחנן ואמרי ליה לפי שאינן בני תורה ואמר לי טבריא ונהרדעא אינן בני תורה דמחוזא בני תורה מתניתא דאגרדמים <עובד כוכבים> {גוי} שקדח במינקת והעלה או שטעם מן הכוס והחזירו לחבית זה היה מעשה ואסרוהו מאי לאו בהנאה לא בשתייה אי הכי ליתני ימכר כדקתני סיפא חרם <עובד כוכבים> {גוי} שהושיט ידו לחבית וכסבור של שמן היא ונמצאת של יין זה היה מעשה ואמרו ימכר תיובתא דרבא תיובתא רבי יוחנן בן ארזא ור' יוסי בן נהוראי הוו יתבו וקא שתו חמרא אתא ההוא גברא אמרו ליה תא אשקינן לבתר דרמא לכסא איגלאי מילתא <דעובד כוכבים> {דגוי} הוא חד אסר אפי' בהנאה וחד שרי אפי' בשתייה אמר רבי יהושע בן לוי מאן דאסר שפיר אסר ומאן דשרי שפיר שרי מאן דאסר

דף נח,ב גמרא מימר אמר סלקא דעתיה דרבנן כי הני שיכרא קא שתו אלא ודאי האי חמרא הוא ונסכיה מאן דשרי שפיר שרי מימר אמר ס"ד דרבנן כי הני חמרא קא שתו וא"ל לדידי תא אשקינן אלא ודאי שיכרא הוא קא שתו ולא נסכיה והא קא חזי בל יליא והא קא מרח ליה בחדתא והא קא נגע ביה בנטלא וה"ל מגע <עובד כוכבים> {גוי} שלא בכוונה ואסור לא צריכא דקא מוריק אורוקי וה"ל כחו שלא בכוונה וכל כחו שלא בכוונה לא גזרו ביה רבנן בעא מיניה ר' אסי מר' יוחנן יין שמסכו <עובד כוכבים> {גוי} מהו א"ל ואימא מזגו א"ל אנא כדכתיב קאמינא (משלי ט) טבחה טבחה מסכה יינה א"ל לשון תורה לעצמה לשון חכמים לעצמו מאי א"ל אסור משום לך לך אמרין נזירא סחור סחור לכרמא לא תקרב רבי ירמיה איקלע לסבתא חזא חמרא דמזגי <עובד כוכבים> {גוי} ואישתי ישראל מיניה ואסר להו משום לך לך אמרין נזירא סחור סחור לכרמא לא תקרב אתמר נמי א"ר יוחנן ואמרי לה א"ר אסי א"ר יוחנן יין שמזגו <עובד כוכבים> {גוי} אסור משום לך לך אמרין נזירא סחור סחור לכרמא לא תקרב ר"ל איקלע לבצרה חזא ישראל דקאכלי פירי דלא מעשרי ואסר להו חזא מיא דסגדי להו <עובדי כוכבים> {גוים} ושתו ישראל ואסר להו אתא לקמיה דרבי יוחנן א"ל אדמקטורך עלך זיל הדר בצר לאו היינו בצרה ומים של רבים אין נאסרין רבי יוחנן לטעמיה

דף נט,א גמרא דא"ר יוחנן משום ר"ש בן יהוצדק מים של רבים אין נאסרין הא דיחיד נאסרין ותיפוק ליה דהא מחוברין נינהו לא צריכא דתלשינהו גלא סוף סוף אבני הר שנדלדלו נינהו תסתיים דר' יוחנן דאמר אסורות לא צריכא דטפחינהו בידיה ר' חייא בר אבא איקלע לגבלא חזא בנות ישראל דמיעברן <מעובדי כוכבים> {מגוים} שמלו ולא טבלו חזא חמרא דמזגו <עובדי כוכבים> {גוים} ושתו ישראל חזא תורמוסא דשלקי להו

<עובדי כוכבים> {גוים} ואכלי ישראל ולא אמר להו ולא מידי אתא לקמיה דרבי יוחנן
א"ל צא והכרז על בניהם שהן ממזרים ועל יינן משום יין נסך ועל תורמוסן משום בישולי
<עובדי כוכבים> {גוים} משום שאינן בני תורה על בניהם שהם ממזרים ר' יוחנן
לטעמיה דא"ר יוחנן לעולם אינו גר עד שימול ויטבול וכיון דלא טביל <עובד כוכבים>
{גוי} הוא ואמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן <עובד כוכבים> {גוי} ועבד הבא על בת
ישראל הולד ממזר וגזור על יינם משום יין נסך משום לך לך אמרין נזירא סחור סחור
לכרמא לא תקרב ועל תורמוסן משום בישולי <עובדי כוכבים> {גוים} לפי שאינן בני
תורה טעמא דאינן בני תורה הא בני תורה שרי והאמר רב שמואל בר רב יצחק אמר רב
כל שנאכל כמות שהוא חי אין בו משום בישולי <עובדי כוכבים> {גוים} ר' יוחנן כי הך
לישנא ס"ל דאמר רב שמואל בר רב יצחק אמר רב כל שאינו עולה לשולחן של מלכים
ללפת בו את הפת אין בו משום בישולי <עובדי כוכבים> {גוים} טעמא דאינן בני תורה
הא בני תורה שרי בעו מיניה מרב כהנא <עובד כוכבים> {גוי} מהו שיוליך ענבים לגת
אמר להו אסור משום לך לך אמרין נזירא סחור סחור לכרמא לא תקרב איתיביה רב יימר
לרב כהנא <עובד כוכבים> {גוי} שהביא ענבים לגת בסלין

דף נט, ב גמרא ובדודורין אע"פ שהיין מזלף עליהן מותר א"ל הביא קאמרת אנא
לכתחלה קאמינא ההוא אתרוגא דנפל לחביתא דחמרא אידרי <עובד כוכבים> {גוי}
ושקליה אמר להו רב אשי נקטוה לידיה כי היכי דלא לשכשיך ביה וברצוה עד דשייפא
אמר רב אשי האי <עובד כוכבים> {גוי} דנסכיה לחמרא דישאל בכוונה אע"ג דלזבוניה
<לעובד כוכבים> {לגוי} אחרינא אסור שרי ליה למישקל דמיה מההוא <עובד כוכבים>
{גוי} מאי טעמא מיקלא קלייה אמר רב אשי מנא אמינא לה דתניא <עובד כוכבים>
{גוי} שנסך יינו של ישראל שלא בפני <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} אסור ורבי
יהודה בן בבא ורבי יהודה בן בתירא מתירין משום שני דברים אחד שאין מנסכין יין אלא
בפני <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} ואחד שאומר לו לא כל הימנך שתאסור ייני לאונסי
ההיא חביתא דחמרא דאישתקיל לברזא אתא <עובד כוכבים> {גוי} אידרי אנח ידיה
עילויה אמר רב פפא כל דלהדי ברזא חמרא אסיר

דף ס, א גמרא ואידך שרי ואיכא דאמרי אמר רב פפא עד הברזא חמרא אסיר ואידך שרי
אמר רב יימר כתנאי חבית שנקבה בין מפיה בין משוליה ובין מצידיה ונגע בו טבול יום
טמאה רבי יהודה אומר מפיה ומשוליה טמאה מצידיה טהורה מכאן ומכאן אמר רב פפא
<עובד כוכבים> {גוי} אדנא וישאל אכובא חמרא אסיר מ"ט כי קאתי מכח <עובד
כוכבים> {גוי} קאתי ישראל אדנא <ועובד כוכבים> {וגוי} אכובא חמרא שרי ואי מצדד
צדודי אסיר אמר רב פפא האי <עובד כוכבים> {גוי} דדרי זיקא וקאזיל ישראל אחוריה
מליא שרי דלא מקרקש חסירא אסיר דלמא מקרקש כובא מליא אסיר דלמא נגע חסירא
שרי דלא נגע רב אשי אמר זיקא בין מליא ובין חסירא שרי מ"ט אין דרך ניסוך בכך
מעצרא זירא רב פפי שרי רב אשי ואיתימא רב שימי בר אשי אסר בכחו כולי עלמא לא
פליגי דאסיר כי פליגי בכח כחו איכא דאמרי בכח כחו כולי עלמא לא פליגי דשרי כי
פליגי בכחו הוה עובדא בכח כחו ואסר רב יעקב מנהר פקוד ההוא חביתא

דף ס, ב גמרא דאיפקעה לאורכה אידרי ההוא <עובד כוכבים> {גוי} חבקה שרייה
רפרם בר פפא ואי תימא רב הונא בריה דרב יהושע לזבוני <לעובדי כוכבים> {לגוי}
וה"מ דפקעה לאורכה אבל לפותייה אפילו בשתיה שרי מ"ט מעשה לבינה קעביד ההוא

<עובד כוכבים> {גוי} דאשתכח דהוה קאי במעצרתא אמר רב אשי אי איכא טופח להטפיה בעי הדחה ובעי ניגוב ואי לא בהדחה בעלמא סגי ליה:

דף ס,ב משנה <עובד כוכבים> {נכרי} שנמצא עומד בצד הבור של יין אם יש לו מלוה עליו אסור אין לו מלוה עליו מותר נפל לבור ועלה מדדו בקנה התיז את הצרעה בקנה או שהיה מטפיה ע"פ חבית מרותחת בכל אלו היה מעשה ואמרו ימכר ור"ש מתיר נטל את החבית וזרקה בחמתו לבור זה היה מעשה והכשירו:

דף ס,ב גמרא אמר שמואל והוא שיש לו מלוה על אותו יין אמר רב אשי מתני' נמי דיקא דתנן המטהר יינו של <עובד כוכבים> {נכרי} ונותנו ברשותו והלה כותב לו התקבלתי ממך מעות מותר אבל אם ירצה ישראל להוציאו ואין מניחו עד שיתן לו מעותיו זה היה מעשה בבית שאן ואסרו טעמא דאין מניחו הא מניחו שרי ש"מ מלוה על אותו יין בעינן ש"מ: נפל לבור ועלה: אמר רב פפא לא שנו אלא שעלה מת אבל עלה חי אסור מ"ט אמר רב פפא דדמי עליה כיום אידם: מדדו בקנה כל אלו היה מעשה ואמרו ימכר ור"ש מתיר: אמר רב אדא בר אהבה ינוחו לו לר"ש ברכות על ראשו כשהוא מתיר מתיר אפילו בשתיה וכשהוא אסור אסור אפילו בהנאה א"ר חייא בריה דאבא בר נחמני אמר רב חסדא אמר רב ואמרי לה אמר רב חסדא אמר זעירי הלכה כר"ש איכא דאמרי אמר רב חסדא אמר לי אבא בר חנן הכי אמר זעירי הלכה כר"ש ואין הלכה כר"ש: נטל חבית וזרקה [בחמתו] לבור זה היה מעשה [והכשירו]: אמר רב אשי כל שבזב טמא <בעובד כוכבים> {בגוי} עושה יין נסך כל שבזב טהור <בעובד כוכבים> {בגוי} אינו עושה יין נסך איתיביה רב הונא לרב אשי נטל את החבית וזרקה בחמתו לבור זה היה מעשה בבית שאן והכשירו בחמתו אין שלא בחמתו לא

דף ס,א גמרא התם דקאזיל מיניה ומיניה:

דף ס,א משנה המטהר יינו של <עובד כוכבים> {נכרי} ונותנו ברשותו <ובבית> [בבית] הפתוח לרשות הרבים בעיר שיש בה <עובדי כוכבים> {גוים} וישראלים מותר בעיר שכולה <עובדי כוכבים> {גוים} אסור עד שישב ומשמר ואין השומר צריך להיות יושב ומשמר אע"פ שהוא יוצא ונכנס מותר ר"ש בן אלעזר אומר רשות <עובדי כוכבים> {גוים} אחת היא: המטהר יינו של <עובד כוכבים> {נכרי} ונותנו ברשותו והלה כותב לו התקבלתי ממך מעות מותר אבל אם ירצה ישראל להוציא ואינו מניחו עד שיתן לו את מעותיו זה היה מעשה בבית שאן ואסרו:

דף ס,א גמרא בעיר שכולה <עובדי כוכבים> {גוים} נמי והאיכא רוכלין המחזירין בעיירות אמר שמואל בעיר שיש לה דלתים ובריה אמר רב יוסף וחלון כרה"ר דמי ואשפה כרה"ר דמי ודיקלא כרה"ר דמי פסיק רישיה פליגי בה רב אחא ורבינא חד אסר וחד שרי מאן דאסר למה ליה דסליק התם ומאן דשרי זימנא דאבדה ליה בהמה וסליק לעיוני בתרה: ת"ר אחד הלוקח ואחד השוכר בית בחצירו של <עובד כוכבים> {גוי} ומילאהו יין וישראל דר באותה חצר מותר ואף על פי שאין מפתח וחותרם בידו

דף ס,ב גמרא בחצר אחרת מותר והוא שמפתח וחותרם בידו המטהר יינו של <עובד כוכבים> {גוי} ברשותו וישראל דר באותה חצר מותר והוא שמפתח וחותרם בידו א"ל רבי יוחנן לתנא תני אע"פ שאין מפתח וחותרם בידו מותר בחצר אחרת אסור אע"פ שמפתח וחותרם בידו דברי ר"מ וחכמים אוסרין עד שיהא שומר יושב ומשמר או עד שיבא ממונה הבא לקיצין חכמים אהייה אילימא אסיפא תנא קמא נמי מיסר קא אסר ואלא

ארישא דסיפא והא קאמר ליה ר' יוחנן לתנא תני אע"פ שאין מפתח וחותם בידו ואלא אסיפא דרישא דקאמר ת"ק בחצר אחרת מותר והוא שמפתח וחותם בידו וחכמים אומרים לעולם אסור עד שיהא שומר יושב ומשמר או עד שיבא ממונה הבא לקיציין ממונה בא לקיציין גריעותא הוא אלא עד שיבא ממונה שאינו בא לקיציין: רשב"א אומר רשות <עובדי כוכבים> {גוים} אחת היא: איבעיא להו ר"ש בן אלעזר להקל או להחמיר רב יהודה אמר זעירי להקל רב נחמן אמר זעירי להחמיר רב יהודה אמר זעירי להקל והכי קאמר ת"ק כשם שברשותו אסור כך ברשות <עובד כוכבים> {גוי} אחר נמי אסור וחיישינן לגומלין ר"ש בן אלעזר אומר במה דברים אמורים ברשותו אבל ברשות <עובד כוכבים> {גוי} אחר מותר ולא חיישינן לגומלין רב נחמן אמר זעירי להחמיר וה"ק ת"ק במה דברים אמורים ברשותו אבל ברשות <עובד כוכבים> {גוי} אחר מותר ולא חיישינן לגומלין ר"ש בן אלעזר אומר כל רשות <עובדי כוכבים> {גוים} אחת היא תניא כוותיה דרב נחמן אמר זעירי להחמיר אמר ר"ש בן אלעזר כל רשות <עובדי כוכבים> {גוים} אחת היא מפני הרמאין דבי פרזק רופילא אותיבו חמרא גבי אריסייהו סבור רבנן קמיה דרבא למימר כי חיישינן לגומלין הני מילי היכא דקא מותיב האי גבי האי אבל הכא כיון דאריסיה לאו דרכיה לאותוביה בי פרזק רופילא לגומלין לא חיישינן אמר להו רבא אדרבה אפילו למ"ד לא חיישינן לגומלין ה"מ היכא דלא מירתת מיניה אבל הכא כיון דמירתת מיניה מחפי עליה זכותא ההוא כרכא דהוה יתיב ביה חמרא דישראל אשתכח <עובד כוכבים> {גוי} דהוה קאי ביני דני אמר רבא אם נתפס עליו כגנב חמרא שרי ואי לא אסור:

מסכת עבודה זרה פרק ה

דף סב,א משנה השוכר את הפועל לעשות עמו ביין נסך שכרו אסור שכרו לעשות עמו מלאכה אחרת אע"פ שאמר לו העבר לי חבית של יין נסך ממקום למקום שכרו מותר השוכר את החמור להביא עליה יין נסך שכרה אסור שכרה לישב עליה אע"פ שהניח <עובד כוכבים> {} לגינו עליה שכרה מותר:

דף סב,א גמרא מ"ט שכרו אסור אילימא הואיל ויין נסך אסור בהנאה שכרו נמי אסור הרי ערלה וכלאי הכרם דאסורין בהנאה ותנן מכרן וקידש בדמיהן מקודשת אלא הואיל ותופס את דמיו <כעבודת כוכבים> {כעבודה זרה} והרי שביעית דתופס' את דמיה ותנן האומר לפועל הילך דינר זה לקוט לי בו ירק היום שכרו אסור לקוט לי ירק היום שכרו מותר א"ר אבהו א"ר יוחנן קנס הוא שקנסו חכמים בחמרין וביין נסך יין נסך הא דאמרן חמרין מאי היא דתניא החמרין שהיו עושין מלאכה בפירות שביעית שכרן שביעית מאי שכרן שביעית אילימא דיהבינן להו שכר מפירות שביעית נמצא זה פורע חובו מפירות שביעית והתורה אמרה (ויקרא כה) לאכלה ולא לסחורה ואלא דקדוש שכרן בקדושת שביעית ומי קדוש והתניא האומר לפועל הילך דינר זה ולקוט לי ירק היום שכרו מותר לקוט לי ירק בו היום שכרו אסור אמר אביי לעולם יהבינן ליה שכר מפירות שביעית

ודקא קשיא לך לאכלה ולא לסחורה דיהביה ניהליה בצד היתר כדתנן לא יאמר אדם לחבירו

דף סב,ב גמרא העלה לי פירות הללו לירושלים לחלק אבל אומר לו העלם לא וכלם ולשתותם בירושלים ונותנין זה לזה מתנה של חנם ורבא אמר לעולם דקדוש בקדושת שביעית ודקא קשיא לך פועל פועל דלא נפיש אגריה לא קנסוהו רבנן חמרין דנפיש אגריהו קנסו רבנן בהו ומתני' חומרא דיינן נסך שאני: איבעיא להו שכרו לסתם יינן מהו מי אמרי' כיון דאיסורא חמור כדיין נסך שכרו נמי אסור או דלמא הואיל וטומאתו קיל אף שכרו נמי קיל תא שמע דההוא גברא דאגר ארביה לסתם יינן יהבו ליה חיטי באגרא אתא לקמיה דרב חסדא א"ל זיל קלינהו וקברינהו <בקברי> [בי קברי] ולימא ליה בדרינהו אתו בהו לידי תקלה וליקלינהו וליבדרינהו דלמא מזבלי בהו ולקברינהו בעינייהו מי לא תנן אחד אבן שנסקל בה ואחד עץ שנתלה עליו ואחד סייף שנהרג בו ואחד סודר שנחנק בו כולם נקברים עמו התם דקא קברי בבי דינא מוכחא מילתא דהרוגי בית דין נינהו הכא לא מוכחא מילתא אימר אינש גנב ואייתי קברא הכא דבי רבי ינאי יזפי פירי שביעית מעניים ופרעו להו בשמינית אתו אמרו ליה לרבי יוחנן אמר להו יאות הן עבדין וכנגדן באתנן מותר דתניא נתן לה ולא בא עליה בא עליה ולא נתן לה אתננה מותר לה ולא בא עליה פשיטא כיון דלא בא עליה בעלמא הוא דיהיב לה ותו בא עליה ולא נתן לה הא לא יהיב לה ולא מידי וכיון דלא נתן לה מאי אתננה מותר אלא הכי קאמר נתן לה ואחר כך בא עליה או בא עליה ואחר כך נתן לה אתננה מותר נתן לה ואחר כך בא עליה לכי בא עליה

דף סג,א גמרא ליחול עלה איסור אתנן למפרע אמר רבי <אליעזר> [אלעזר] כשקדמה והקריבתו ה"ד אי דאמר לה קני לך מעכשיו פשיטא דשרי דהא ליתיה בשעת ביאה ומתנה בעלמא הוא דיהיב לה ואי דלא אמר לה קני לך מעכשיו היכי מצי מקרבה (ויקרא כז) ואיש כי יקדיש את ביתו קדש אמר רחמנא מה ביתו ברשותו אף כל ברשותו אלא דאמר לה להוי גביך עד שעת ביאה ואי מיצטרך לך קני מעכשיו בעי רב הושעיא קדמה והקדישתו מהו כיון דאמר מר אמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט כמאן דאקריבתיא דמי או דלמא השתא מיהא הא קאי ואיתיה בעיניה ותפשוט מדרבי אליעזר דא"ר אליעזר שקדמה והקריבתו דוקא הקריבתו אבל הקדישתו לא דרבי אליעזר גופיה קא מיבעיא ליה מאי מיפשט פשיטא ליה לרבי אליעזר דהקריבתו דוקא אבל הקדישתו לא דהא איתיה בשעת ביאה או דלמא הקריבתו פשיטא ליה והקדישתו מספקא ליה תיקו: בא עליה ואחר כך נתן לה אתננה מותר: ורמינהי בא עליה ואחר כך נתן לה אפילו מכאן עד שלש שנים אתננה אסור אר"נ בר יצחק אמר רב חסדא לא קשיא הא דאמר התבעלי לי בטלה זה הא דאמר לה התבעלי בטלה סתם וכי אמר לה בטלה זה מאי הוי הא מחסר משיכה בזונה <עובדת כוכבים> {כותית} דלא קניא במשיכה ואיבעית אימא לעולם בזונה ישראלית וכגון דקאי בחצירה אי דקאי בחצירה בא עליה ואח"כ נתן לה הא קניא לה לא צריכא דשויה ניהלה אפותיקי דאמר לה אי מייתנא לך זוזי מכאן עד יום פלוני מוטב ואי לא שקליה באתנניך מתיב רב ששת אומר אדם לחמריו ולפועליו לכו ואכלו בדינר זה צאו ושתו בדינר זה ואינו חושש

דף סג,ב גמרא לא משום שביעית ולא משום מעשר ולא משום יין נסך ואם אמר להם צאו ואכלו ואני פורע צאו ושתו ואני פורע חושש משום שביעית ומשום מעשר ומשום יין

נסך אלמא כי קא פרע דמי איסור קא פרע הכא נמי כי קא פרע דמי איסורא קא פרע
תרגמה רב חסדא בחנוני המקיפו דמשתעבד ליה דכיון דאורחיה לאקופי קני ליה דינר
גביה אבל חנוני שאין מקיפו מאי מותר אי הכי אדתני צאו ואכלו בדינר זה צאו ושתו
בדינר זה ליפלוג וליתני בדידה במה דברים אמורים בחנוני המקיפו דמשתעבד ליה אבל
חנוני שאין מקיפו מותר ועוד חנוני שאין מקיפו מי לא משתעבד והאמר רבא האומר
לחבירו תן מנה לפלוני ויקנו כל נכסאי לך קנה מדין ערב אלא אמר רבא לא שנא מקיפו
ולא שנא שאין מקיפו אע"ג דמשתעבד ליה כיון דלא מייחד שיעבודיה לא מיתסר אלא הכא
אמאי חושש משום שביעית הא לא מייחד שיעבודיה הכא אמר רב פפא כגון שהקדים לו
דינר אמר רב כהנא אמריתה לשמעתא קמיה דרב זביד מנהרדעא א"ל אי הכי אדתני צאו
ואכלו צאו ושתו ואני פורע צאו ואכלו צאו ושתו ואני מחשב מיבעי ליה א"ל תני צאו ואני
מחשב רב אשי אמר כגון שנטל ונתן ביד א"ל רב יימר לרב אשי אי הכי אדתני צאו ואכלו
צאו ושתו טלו ואכלו טלו ושתו מיבעי ליה א"ל תני טלו ואכלו טלו ושתו יתיב רב נחמן
ועולא ואבימי בר פפי ויתיב רבי חייא בר אמי גבייהו ויתיב וקא מיבעיא להו שכרו
לשבור ביין נסך מהו מי אמרינן כיון דרוצה בקיומו אסור או דלמא כל למעוטי תיפלה
שפיר דמי אר"נ ישבור ותבא עליו ברכה לימא מסייע ליה אין עודרין עם >העובד
כוכבים< {הגוי} בכלאים

דף סד,א גמרא אבל עוקרין עמו כדי למעוטי את התיפלה סברוה הא מני ר' עקיבא היא
דאמר המקיים בכלאים לוקה דתניא המנכש והמחפה בכלאים לוקה ר"ע אומר אף המקיים
מ"ט דר"ע אמר קרא שדך לא תזרע כלאים אין לי אלא זורע מקיים מנין ת"ל לא כלאים
ואילו למעוטי תיפלה שרי לא הא מני רבנן היא אי רבנן מאי איריא עוקרין אפי' קיומי נמי
שפיר דמי הכא במאי עסקינן כגון דקא עביד בחנם ור' יהודה היא דאמר ליתן להם מתנת
חנם אסור מדרבי יהודה נשמע לר"ע לאו אמר ר' יהודה אסור ליתן להם מתנת חנם אבל
למעוטי תיפלה שפיר דמי לר"ע נמי אע"ג דא"ר עקיבא המקיים בכלאים לוקה למעוטי
תיפלה שפיר דמי ותו לא מידי הדור יתבי וקמבעיא להו דמי >עבודת כוכבים< {עבודה
זרה} ביד >עובד כוכבים< {גוי} מהו מי תופסת דמיה ביד >עובד כוכבים< {גוי} או לא
אמר להו רב נחמן מסתברא דמי >עבודת כוכבים< {עבודה זרה} ביד >עובד כוכבים<
{גוי} מותרין מדהנהו דאתו לקמיה דרבה בר אבוה אמר להו זילו זבינו כל מה דאית לכו
ותו איתגיריו מ"ט משום דקסבר דמי >עבודת כוכבים< {עבודה זרה} ביד >עובד
כוכבים< {גוי} מותרין ודלמא שאני התם דכיון דדעתיה לאיגיורי ודאי בטלה אלא מהכא
ישראל שהיה נושה >בעובד כוכבים< {בגוי} מנה ומכר >עבודת כוכבים< {עבודה זרה}
והביא לו יין נסך והביא לו מותר אבל אם אמר לו המתן לי עד שאמכור >עבודת
כוכבים< {עבודה זרה} ואביא לך יין נסך ואביא לך אסור מאי שנא רישא ומאי שנא
סיפא אמר רב ששת סיפא משום דהוה ליה כי רוצה בקיומו וכי רוצה בקיומו כה"ג מי
אסיר והתנן גר >ועובד כוכבים< {וגוי} שירשו אביהן >עובד כוכבים< {גוי} גר יכול
לומר לו טול אתה >עבודת כוכבים< {עבודה זרה} ואני מעות טול אתה יין נסך ואני
פירות אם משבאו לרשות הגר אסור אמר רבא בר עולא מתני' >בעבודת כוכבים<
{בעבודה זרה} המתחלקת לפי שבריה תינח >עבודת כוכבים< {עבודה זרה} יין נסך מאי
איכא למימר בחרס הדרייני והלא רוצה בקיומו שלא יגנובו ושלא יאבדו אלא א"ר פפא
ירושת הגר קאמרת שאני ירושת הגר דאקילו בה רבנן גזירה שמא יחזור לקלקולו

דף סד,ב גמרא תניא נמי הכי בד"א שירשו אבל נשתתפו אסור הדור יתבו וקמיבעיא להו גר תושב מהו שיבטל <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} דפלה מבטיל דלא פלה לא מבטיל או דלמא כל דבר מיני' מבטיל והאי בר מיניה הוא אמר להו רב נחמן מסתברא דפלה מבטיל דלא פלה לא מבטיל מיתבי ישראל שמצא <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} בשוק עד שלא באתה לידו אומר <לעובד כוכבים> {לגוי} ומבטלה משבאתה לידו אינו אומר <לעובד כוכבים> {לגוי} ומבטלה מפני שאמרו <עובד כוכבים> {גוי} מבטל <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} שלו ושל חבריו בין עובדה ובין שאין עובדה מאי עובדה ומאי שאינו עובדה אילימא אידי ואידי <עובד כוכבים> {גוי} היינו שלו ושל חבריו אלא לאו עובדה <עובד כוכבים> {גוי} ומאי שאינו עובדה גר תושב וש"מ גר תושב נמי מבטל לא לעולם אימא לך אידי ואידי <עובד כוכבים> {גוי} ודקאמרת היינו שלו ושל חבריו רישא זה וזה לפעור וזה וזה למרקוליס סיפא זה לפעור וזה למרקוליס מיתבי איזהו גר תושב כל שקיבל עליו בפני ג' חברים שלא לעבוד <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} דברי ר"מ וחכ"א כל שקיבל עליו שבע מצות שקבלו עליהם בני נח אחרים אומרים אלו לא באו לכלל גר תושב אלא איזהו גר תושב זה גר אוכל נבילות שקבל עליו לקיים כל מצות האמורות בתורה חוץ מאיסור נבילות מייחדין אצלו יין ואין מפקדין אצלו יין ואפי' בעיר שרובה ישראל אבל מייחדין אצלו יין ואפי' בעיר שרובה <עובדי כוכבים> {גוים} שמנו כינו שמנו כינו ס"ד שמן מי קא הוי יין נסך אלא יינו כשמנו ולשאר כל דבר הרי הוא <כעובד כוכבים> {כגוי} רבן שמעון אומר יינו יין נסך ואמרי לה מותר בשתיה קתני מיהא ולשאר כל דבריו הרי הוא <כעובד כוכבים> {כגוי} למאי הלכתא לאו דמבטל <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} <כעובד כוכבים> {כגוי} אר"נ בר יצחק לא ליתן רשות ולבטל רשות וכדתניא ישראל מומר משמר שבתו בשוק מבטל רשות שאין משמר שבתו בשוק אין מבטל רשות מפני שאמרו ישראל נותן רשות ומבטל רשות <ובעובד כוכבים> {ובגוי} עד שישכור כיצד אומר לו רשותי קנויה לך רשותי מבוטלת לך קנה ואין צריך לזכות רב יהודה שדר ליה קורבנא

דף סה,א גמרא לאבידרנא ביום אידם אמר ידענא ביה דלא פלה <לעבודת כוכבים> {לעבודה זרה} א"ל רב יוסף והתניא איזהו גר תושב כל שקיבל עליו בפני ג' חברים שלא לעבוד <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} כי תניא ההיא להחיותו והאמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן גר תושב שעברו עליו י"ב חדש ולא מל הרי הוא כמין <שבעובדי כוכבים> {שבגוים} התם כגון שקיבל עליו למול ולא מל רבא אמטי ליה קורבנא לבר שישך ביום אידם אמר ידענא ביה דלא פלה <לעבודת כוכבים> {לעבודה זרה} אזל אשכחיה דיתבי עד צואריה בוורדא וקיימן זונות ערומות קמיה א"ל אית לכו כה"ג לעלמא דאתי א"ל דידן עדיפא טפי מהאי א"ל טפי מהאי מי הוה א"ל אתון איכא עלייכו אימתא דמלכותא אנן לא תיהוי עלן אימתא דמלכותא א"ל אנא מיהא מאי אימתא דמלכותא איכא עלי עד דיתבי אתא ההוא פריסתקא דמלכא א"ל קום דקבעי לך מלכא כי נפיק ואזיל א"ל עינא דבעי למיחזי לכו בישותא תיפקע א"ל רבא אמן פקע עיניה דבר שישך אמר רב פפי איבעי ליה למימרא ליה מהאי קרא (תהילים מה) בנות מלכים ביקרותיך נצבה שגל לימינך בכתם אופיר אמר ר"נ בר יצחק איבעי ליה למימרא ליה מהכא (ישעיהו סד) עין לא ראתה אלהים זולתך יעשה למחכה לו: שכרו לעשות עמו מלאכה אחרת: ואע"ג דלא א"ל לעיתותי ערב ורמינהי השוכר את הפועל ולעיתותי ערב אמר לו העבר חבית של יין נסך

ממקום למקום שכרו מותר טעמא דא"ל לעיתותי ערב אין כולי יומא לא אמר אביי כי תנן נמי מתניתין דאמר לעיתותי ערב תנן רבא אמר ל"ק הא דאמר ליה העבר לי מאה חביות במאה פרוטות הא דא"ל העבר לי חבית חבית בפרוטה והתניא השוכר את הפועל ואמר לו העבר לי מאה חביות במאה פרוטות ונמצאת חבית של יין נסך ביניהן שכרו אסור חבית חבית בפרוטה ונמצאת חבית של יין נסך ביניהן שכרו מותר: השוכר את החמור להביא עליה יין נסך שכרו אסור: הא תו ל"ל היינו רישא סיפא איצטריכא ליה שכרה לישב עליה אע"פ שהניח <עובד כוכבים> { } לגינו עליה שכרו מותר למימרא דלגין לאו דינא הוא לאותוביה ורמינהי השוכר את החמור שוכר מניח עליה כסותו ולגינתו ומזונותיו של אותו הדרך מכאן ואילך חמר מעכב עליו חמר מניח עליה שעורים ותבן ומזונותיו של אותו היום מכאן ואילך שוכר מעכב עליו אמר אביי נהי דלגין דינא הוא לאותובי מיהא אי לא מותיב ליה מי אמרינן ליה נכי ליה אגרא דלגינתו ה"ד אי דשכיח למזבן חמר נמי לעכב ואי דלא שכיח למזבן שוכר נמי לא לעכב אמר רב פפא לא צריכא דשכיח למיטרח ולמזבן מאונא לאונא חמר דרכיה למיטרח ולמזבן שוכר לאו דרכיה למיטרח ולמזבן אבוה דרב אחא בריה דרב איקא

דף סה,ב גמרא הוה שפיך להו חמרא <לעובדי כוכבים> { } ולגוי { } ואזיל מעבר להו מעברא ויהבו ליה גולפי באגרא אתו אמרו ליה לאביי א"ל כי קא טרח בהתירא קא טרח והא רוצה בקיומו דלא נצטרו זיקי דמתני בהדייהו א"נ דמייתו פריסדקי בהדייהו והא קא מעבר להו מעברא דקא טרח באיסורא דא"ל למברויא מעיקרא א"נ דנקיטי ביה קיטרי: **דף סה,ב משנה** יין נסך שנפל ע"ג ענבים ידיחן והן מותרות ואם היו מבוקעות אסורות נפל ע"ג תאנים או על גבי תמרים אם יש בהן בנותן טעם אסור ומעשה בביתוס בן זונן שהביא גרוגרות בספינה ונשתברה חבית של יין נסך ונפל על גביהן ושאל לחכמים והתירום זה הכלל כל שבהנאתו בנותן טעם אסור כל שאין בהנאתו בנותן טעם מותר כגון חומץ שנפל ע"ג גריסין:

דף סה,ב גמרא מעשה לסתור חסורי מיחסרא והכי קתני אם נותן טעם לפגם הוא מותר ומעשה נמי בביתוס בן זונן שהיה מביא גרוגרות בספינה ונשתברה חבית של יין נסך ונפל על גביהן ובא מעשה לפני חכמים והתירום ההוא כרי דחיטי דנפל עליה חביתא דיין נסך שרייה רבא לזבוניה <לעובדי כוכבים> { } ולגוי { } איתיביה רבה בר ליואי לרבא בגד שאבד בו כלאים ה"ז לא ימכרנה <לעובד כוכבים> { } ולגוי { } ולא יעשנה מרדעת לחמור אבל עושה אותו תכריכין למת מצוה <לעובד כוכבים> { } ולגוי { } מ"ט לא דלמא אתי לזבוניה לישראל ה"נ אתי לזבוניה לישראל הדר שרא למיטחינהו ולמפינהו ולזבוניהו <לעובדי כוכבים> { } ולגוי { } שלא בפני ישראל תנן יין נסך שנפל ע"ג ענבים ידיחן והן מותרות ואם היו מבוקעות אסורות מבוקעות אין שאין מבוקעות לא אמר רב פפא שאני חיטי הואיל ואגב צירייהו כמבוקעות דמיין

דף סו,א גמרא חמרא עתיקא בענבי דברי הכל בנותן טעם חמרא חדתא בענבי אביי אמר במשהו ורבא אמר בנותן טעם אביי אמר במשהו בתר טעמא אזלינן אידי ואידי חד טעמא הוא דהוה ליה מין במינו ומין במינו במשהו ורבא אמר בנותן טעם בתר שמא אזלינן והאי שמא לחוד והאי שמא לחוד וה"ל מין בשאינו מינו ומין בשאינו מינו בנ"ט תנן יין נסך שנפל ע"ג ענבים כו' קס"ד חמרא חדתא בענבי מאי לאו בנ"ט לא במשהו הא מדקתני סיפא זה הכלל כל שבהנאתו בנותן טעם אסור כל שאין בהנאתו בנותן טעם מותר מכלל

דבנותן טעם עסקינן ואביי מתניתין בחמרא עתיקא בענבי חלא דחמרא וחלא דשיכרא וחמירא דחיטי וחמירא דשערי אביי אמר בנותן טעם בתר טעמא אזלינן והאי טעמא לחוד והאי טעמא לחוד והוה ליה מין בשאינו מינו ומין בשאינו מינו בנותן טעם ורבא אמר במשהו בתר שמא אזלינן והאי חלא מיקרי והאי חלא מיקרי והאי חמירא מיקרי והאי חמירא מיקרי וה"ל מין במינו וכל מין במינו במשהו אמר אביי מנא אמינא לה דבתר טעמא אזלינן דתניא תבלין ב' וג' שמות והן מין אחד או מין ג' אסורין ומצטרפין ואמר חזקיה הכא במיני מתיקה עסקינן הואיל וראוין למתק בהן את הקדירה אי אמרת בשלמא בתר טעמא אזלינן כולי חד טעמא הוא אלא אי אמרת בתר שמא אזלינן האי שמא לחוד והאי שמא לחוד ורבא אמר לך הא מני ר' מ' היא דתניא רבי יהודה אומר משום רבי מאיר מנין לכל איסורין שבתורה שמצטרפין זה עם זה שנאמר (דברים יד) לא תאכל כל תועבה כל שתיעבתי לך הרי הוא בבל תאכל חלא לגו חמרא דברי הכל בנותן טעם חמרא לגו חלא אביי אמר במשהו ורבא אמר בנותן טעם אביי אמר במשהו

דף סו, ב גמרא ריחיה חלא וטעמא חמרא חלא והוה ליה מין במינו וכל מין במינו במשהו רבא אמר בנותן טעם ריחיה חלא וטעמא חמרא חמרא והוה ליה מין בשאינו מינו וכל מין בשאינו מינו בנותן טעם האי בת תיהא <עובד כוכבים> {גוי} בדישראל ש"ד ישראל <בדעובד כוכבים> {בדגוי} אביי אמר אסור רבא אמר מותר אביי אמר אסור ריחא מילתא היא רבא אמר מותר ריחא לאו מילתא היא אמר רבא מנא אמינא לה דריחא ולא כלום הוא דתנן תנור שהסיקו בכמון של תרומה ואפה בו את הפת הפת מותרת לפי שאין טעם כמון אלא ריחא כמון ואביי שאני התם דמיקלא איסוריה אמר רב מרי כתנאי הרודה פת חמה ונתנה ע"פ חבית של יין של תרומה ר' מ' אוסר ור' יהודה מתיר רבי יוסי מתיר בשל חיטין ואוסר בשל שעורים מפני שהשעורים שואבות מאי לאו בהא קמיפלגי דמר סבר ריחא מילתא היא ומר סבר ריחא ולא כלום הוא לרבא ודאי תנאי היא לאביי מי לימא תנאי היא אמר לך אביי לאו מי איתמר עלה אמר רבה בר בר חנה אמר ר' ל' בפת חמה וחבית פתוחה

דף סז, א גמרא דברי הכל אסורה בפת צוננת וחבית מגופה דברי הכל מותרת לא נחלקו אלא בפת חמה וחבית מגופה בפת צוננת וחבית פתוחה והא דידי נמי כפת חמה וחבית פתוחה דמי: זה הכלל כל שבהנאתו בנותן טעם כו'. אמר רב יהודה אמר שמואל הכי הלכתא ואמר רב יהודה אמר שמואל לא שנו אלא שנפל לתוך גריסין רותחין אבל נפל לתוך גריסין צוננין והרתיחן נעשה כמי שהשביח ולבסוף פגם ואסור וכן כי אתא רבין אמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן לא שנו אלא שנפל לתוך גריסין רותחין אבל נפל לתוך גריסין צוננין והרתיחן נעשה כמי שהשביח ולבסוף פגם ואסור וכן כי אתא רב דימי כו' וכך היו עושין בערבי שבתות בציפורי וקוראין אותם שחליים אמר ריש לקיש נותן טעם לפגם שאמרו לא שיאמרו קדירה זו חסירה מלח יתירה מלח חסירה תבלין יתירה תבלין אלא כל שאין חסירה כלום ואינה נאכלת מפני זה ואיכא דאמרי אמר ריש לקיש נותן טעם לפגם שאמרו אין אומרין קדירה זו חסירה מלח יתירה מלח חסירה תבלין יתירה תבלין אלא השתא מיהא הא פגמה אמר ר' אבהו אמר רבי יוחנן כל שטעמו וממשו אסור <לוקין> [ולוקין] עליו וזהו כזית בכדי אכילת פרס

דף סז, ב גמרא טעמו ולא ממשו אסור ואין לוקין עליו ואם ריבה טעם לפגם מותר ולימא אם נתן טעם לפגם מותר הא קמשמע לן דאע"ג דאיכא מילי אחרנייתא דפגמה בהדיא

והלכתא כלישנא בתרא דריש לקיש אמר רב כהנא מדברי כולם נלמד נותן טעם לפגם מותר א"ל אביי בשלמא מכולהו לחיי אלא דר"ל אמרו קאמר וליה לא סבירא ליה מכלל דאיכא למ"ד נותן טעם לפגם אסור אין והתניא אחד נותן טעם לפגם ואחד נותן טעם לשבח אסור דברי ר"מ ר"ש אומר לשבח אסור ולפגם מותר מ"ט דר"מ גמר מגיעולי <עובדי כוכבים> {גוים} גיעולי <עובדי כוכבים> {גוים} לאו נותן טעם לפגם הוא ואסר רחמנא ה"נ לא שנא ואידך כדרב הונא בריה דרב חייה דאמר רב הונא בריה דרב חייה לא אסרה תורה אלא קדירה בת יומא דלא לפגם הוא ואידך קדירה בת יומא נמי אי אפשר דלא פגמה פורתא ור"ש מאי טעמא דתניא (דברים יד) לא תאכלו כל נבלה לגר אשר בשעריך כל הראויה לגר קרויה נבילה

דף סה,א גמרא שאין ראויה לגר אינה קרויה נבלה ור"מ ההוא למעוטי סרוחה מעיקרא ור"ש סרוחה מעיקרא לא צריכא מיעוטא עפרא בעלמא הוא אמר עולא מחלוקת שהשביח ולבסוף פגם אבל פגם מעיקרא דברי הכל מותר איתיביה רב חגא לעולא יין שנפל לתוך עדשים וחומץ שנפל לתוך גריסין אסור ור"ש מתיר והא הכא דפגם מעיקרא הוא ופליגי אמר עולא חגא לא מידע ידע מאי קאמרי רבנן תיובתא קא מוטיב הכא במאי עסקינן כגון שנפל לתוך גריסין צונגין והרתיחם נעשה כמי שהשביח ולבסוף פגם ואסור ור' יוחנן אמר בפוגם מעיקרא מחלוקת איבעיא להו בפוגם מעיקרא מחלוקת אבל השביח ולבסוף פגם דברי הכל אסור או דלמא בין בזו ובין בזו מחלוקת תיקו אמר רב עמרם אפשר איתא להא דר' יוחנן ולא תניא לה במתניתין נפק דק ואשכח <דתניא> [דתנן] שאור של חולין שנפל לתוך העיסה ויש בו כדי להחמיץ והחמיצה ואח"כ נפל שאור של תרומה או שאור של כלאי הכרם ויש בו כדי להחמיץ אסור ור"ש מתיר והא הכא דפגם מעיקרא הוא ופליגי א"ר זירא שאני עיסה הואיל וראויה לחמע בה כמה עיסות אחרות ת"ש שאור של תרומה ושל חולין שנפלו לתוך העיסה בזה כדי להחמיץ ובזה כדי להחמיץ וחימצו אסור רבי שמעון מתיר נפל של תרומה תחלה ד"ה אסור נפל של חולין ואח"כ נפל של תרומה או של כלאי הכרם אסור ור"ש מתיר והא הכא דפגם מעיקרא ופליגי וכי תימא ה"נ

דף סה,ב גמרא כדרכי זירא ת"ש מסיפא היין שנפל לתוך עדשים וחומץ שנפל לתוך גריסין אסור ור"ש מתיר והא ה"נ דפגם מעיקרא ופליגי וכי תימא ה"נ כדשני ליה עולא לרבי חגא כשהשביח ולבסוף פגם ומי פליגי כשהשביח ולבסוף פגם והא קתני נפל של תרומה תחלה דברי הכל אסור אלא לאו ש"מ בפגם מעיקרא מחלוקת שמע מינה הני תלתא בבי דקתני למה לי בשלמא בבא דסיפא קמ"ל בפוגם מעיקרא מחלוקת מציעתא נמי השביח ולבסוף פגם דברי הכל אסור אלא רישא למה לי השתא ומה סיפא דלא קא משבח כלל אסרי רבנן רישא דקא משבח מיבעיא אמר אביי רישא לר"ש אצטריך והכי קאמרי ליה רבנן לר"ש עיסה זו ראויה להחמיץ בשתי שעות מי גרם לה שתחמיץ בשעה אחת איסור ור' שמעון כשהשביחו שניהם השביחו כשפגמו שניהם פגמו לר"ש ליצטרף היתר ואיסור בהדי הדדי וליתסר ר"ש לטעמיה דאמר אפי' איסור ואיסור נמי לא מיצטרפי דתנן הערלה וכלאי הכרם מצטרפין ר"ש אומר אין מצטרפין ההוא עכברא דנפל לחביתא דשיכרא אסריה רב ליהוא שיכרא אמרוה רבנן קמיה דרב ששת נימא קסבר נט"ל אסור אמר להו רב ששת בעלמא סבר רב נט"ל מותר והכא חידוש הוא דהא מימאס מאיס ובדילי אינשי מיניה ואפילו הכי אסריה רחמנא הלכך נט"ל נמי אסור אמרו ליה רבנן לרב ששת אלא מעתה ליטמא לח ויבש אלמה תנן מטמאין לחים ואין מטמאין יבשים ולטעמך

שכבת זרע תטמא לה ויבש אלמה תנן מטמאין לחין ואין מטמאין יבשין אלא מאי אית לך למימר שכבת זרע אמר רחמנא בראויה להזריע ה"נ במותם אמר רחמנא כעין מותם מתקיף לה רב שימי מנהרדעא ומי מאיס והלא עולה על שלחן של מלכים אמר רב שימי מנהרדעא לא קשיא הא בדדברא הא בדמתא אמר רבא הלכתא נותן טעם לפגם מותר ועכברא בשיכרא לא ידענא מאי טעמא דרב אי משום דקסבר נותן טעם לפגם אסור ולית הלכתא כוותיה אי משום דקסבר נותן טעם לפגם מותר ועכברא בשיכרא אשבוחי משבח איבעיא להו

דף סט, א גמרא נפל לגו חלא מאי א"ל רב הילל לרב אשי הוה עובדא בי רב כהנא ואסר רב כהנא א"ל ההוא אימרטוטי אימרטט רבינא סבר לשעורי במאה וחד אמר לא גרע מתרומה דתנן תרומה עולה באחד ומאה א"ל רב תחליפא בר גיזא לרבינא דלמא כתבלין של תרומה בקדירה דמי דלא בטיל טעמייהו רב אחאי שיער בחלא בחמשין רב שמואל בריה דרב איקא שיער בשיכרא בשיתין והלכתא אידי ואידי בשיתין וכן כל איסורין שבתורה:

דף סט, א משנה <עובד כוכבים> {נכרי} שהיה מעביר עם ישראל כדי יין ממקום למקום אם היה בחזקת המשתמר מותר אם הודיעו שהוא מפליג כדי שישתום ויסתום ויגוב רשב"ג אומר כדי שיפתח את החבית ויגוף ותיגוב: המניח יינו בקרון או בספינה והלך לו בקפנדריא נכנס למדינה ורחץ מותר אם הודיעו שהוא מפליג כדי שישתום ויסתום ויגוב רשב"ג אומר כדי שיפתח את החבית ויגוף ותיגוב: המניח <עובד כוכבים> {נכרי} בחנות אע"פ שיצא ונכנס מותר ואם הודיעו שהוא מפליג כדי שישתום ויסתום ויגוב רשב"ג אומר כדי שיפתח את החבית ויגוף ותיגוב: היה אוכל עמו על השולחן והניח לגינין על השולחן ולגין על הדולבקי והניחו ויצא מה שעל השולחן אסור שעל הדולבקי מותר ואם אמר לו הוי מוזג ושותה אף שעל הדולבקי אסור חביות פתוחות אסורות סתומות מותרות כדי שיפתח ויגוף ותיגוב:

דף סט, א גמרא היכי דמי בחזקת המשתמר כדתניא הרי שהיו חמריו ופועליו טעונין טהרות אפילו הפליג מהן יותר ממיל טהרותיו טהורות ואם אמר להן לכו ואני בא אחריכם כיון שנתעלמה עיניו מהם טהרותיו טמאות מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא אמר רב יצחק רישא במטהר חמריו ופועליו לכך אי הכי סיפא נמי אין עם הארץ מקפיד על מגע חבירו אי הכי אפילו רישא נמי נימא הכי אמר רבא

דף סט, ב גמרא בבא להם דרך עקלתון אי הכי סיפא נמי כיון דאמר להם לכו ואני בא אחריכם סמכא דעתייהו: המניח <עובד כוכבים> {גוי} בחנותו כו' המניח יינו בקרון או בספינה כו': וצריכא דאי תנא <עובד כוכבים> {גוי} דסבר דלמא אתי וחזי ליה אבל בקרון או בספינה אימא דמפליג לה לספינתיה ועביד מאי דבעי ואי תנא בקרון או בספינה משום דסבר דלמא אתי באורחא אחריתי וקאי אגודא וחזי לי אבל <עובד כוכבים> {גוי} בחנותו אימא אחיד לה לבבא ועביד כל דבעי קמ"ל אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן מחלוקת בשל סיד אבל בשל טיט דברי הכל כדי שיפתח ויגוף ויגוב מיתבי ארשב"ג לחכמים והלא סתומו ניכר בין מלמעלה ובין מלמטה אי אמרת בשלמא בשל טיט מחלוקת היינו דקתני סתומו ניכר בין מלמעלה ובין מלמטה אלא אי אמרת בשל סיד מחלוקת בשלמא למטה ידיע אלא למעלה הא לא ידיע רבן שמעון בן גמליאל הוא דלא ידע מאי קאמרי רבנן וה"ק להו אי בשל טיט קאמריהו סתומו ניכר בין מלמעלה ובין מלמטה ואי

בשל סיד קאמריתו נהי דלמעלה לא ידיע למטה מיהא ידיע ורבנן כיון דמלמעלה לא ידיע לא מסיק אדעתיה דאפיך וחזי ליה אי נמי זימנין דחלים אמר רבא הלכה כרשב"ג הואיל ותנן סתמא כוותיה דתנן היה אוכל על השולחן עמו והניח לגין על השולחן לגין על הדולבקי והניח ויצא מה שעל השולחן אסור מה שעל הדולבקי מותר ואם אמר לו הוי מזוג ושותה אף שעל הדולבקי אסור חביות פתוחות אסורות סתומות מותרות כדי שיפתח ויגוף ותיגוב פשיטא מהו דתימא כולה רשב"ג קתני לה קמ"ל וכי מאחר דקיימא לן כוותיה דרשב"ג דלא חייש לשותמא והלכתא כוותיה דרבי אליעזר דלא חייש לזיופא האינדא מאי טעמא לא מותבינן חמרא ביד <עובדי כוכבים> {גוי} משום שייכא אמר רבא זונה <עובדת כוכבים> {גויה} וישראל מסובין אצלה חמרא שרי נהי דתקיף להו יצרא דעבירה

דף ע,א גמרא יצרא דיין נסך לא תקיף להו זונה ישראלית <ועובדי כוכבים> {וגוים} מסובין חמרא אסור מ"ט הואיל וזילה עלייהו בתרייהו גריירא ההוא ביתא דהוה יתיב ביה חמרא דישראל על <עובד כוכבים> {גוי} אחדה לדשא באפיה והוה ביזעא בדשא אישתכח <עובד כוכבים> {גוי} דקאי ביני דני אמר רבא כל דלהדי ביזעא שרי דהאי גיסא והאי גיסא אסור ההוא חמרא דישראל דהוה יתיב בביתא דהוה דייר ישראל בעליונה <ועובד כוכבים> {וגוי} בתחתונה שמעו קל תיגרא נפקי קדים אתא <עובד כוכבים> {גוי} אחדה לדשא באפיה אמר רבא חמרא שרי מימר אמר כי היכי דקדים אתאי אנא קדים ואתא ישראל ויתיב בעליונה וקא חזי לי ההוא אושפיזא דהוה יתיב ביה חמרא דישראל אישתכח <עובד כוכבים> {גוי} דהוה יתיב בי דני אמר רבא אם נתפס עליו כגנב שרי ואי לא אסיר ההוא ביתא דהוה יתיב ביה חמרא אישתכח <עובד כוכבים> {גוי} דהוה קאים בי דני אמר רבא אי אית ליה לאישתמוטי חמרא אסיר ואי לא חמרא שרי מיתיבי ננעל הפונדק או שאמר לו שמור אסור מאי לאו אע"ג דלית ליה לאישתמוטי לא בדאית ליה לאישתמוטי ההוא ישראל <ועובד כוכבים> {וגוי} דהוה יתיבי וקא שתו חמרא שמע ישראל קל צלוויי בי כנישתא קם ואזל אמר רבא חמרא שרי מימר אמר השתא מדכר ליה לחמריה והדר אתי ההוא ישראל <ועובד כוכבים> {וגוי} דהוה יתיבי בארבא שמע ישראל קל שיפורי דבי שימשי נפק ואזל אמר רבא חמרא שרי מימר אמר השתא מדכר ליה לחמריה והדר אתי ואי משום שבתא האמר <רבא אמר> לי איסור גיורא כי הוינן בארמיותן אמרינן יהודאי לא מנטרי שבתא דאי מנטרי שבתא כמה כיסי קא משתכחי בשוקא <ולא ידענא> [ואינהו לא ידעו] דסבירא לן כרבי יצחק דא"ר יצחק המוצא כיס בשבת מוליכו פחות פחות מד' אמות ההוא אריא דהוה נהים במעצרתא שמע <עובד כוכבים> {גוי} טשא ביני דני אמר רבא חמרא שרי מימר אמר כי היכי דטשינא אנא איטשא נמי ישראל אחוריי וקא חזי לי הנהו גנבי דסלקי לפומבדיתא ופתחו חביתא טובא אמר רבא חמרא שרי מ"ט רובא גנבי ישראל נינהו הוה עובדא בנהרדעי ואמר שמואל חמרא שרי כמאן כרבי אליעזר דאמר ספק ביאה טהור דתנן הנכנס לבקעה בימות הגשמים וטומאה בשדה פלונית ואמר הלכתי במקום הלז ואיני יודע אם נכנסתי לאותה שדה אם לא נכנסתי ר"א אומר ספק ביאה טהור ספק מגע טמא לא שאני התם כיון דאיכא דפתחי לשום ממונא הוה ליה ספק ספיקא

דף ע,ב גמרא ההיא רביתא דאישתכח דהות בי דני והות נקיטא אופיא בידה אמר רבא חמרא שרי אימר מגבה דחביתא שקלתיה ואע"ג דליכא תו אימר אתרמויי איתרמי לה

ההוא פולמוסא דסליק לנהרדעא פתחו חביתא טובא כי אתא רב דימי אמר עובדא הוה קמיה דרבי אלעזר ושרא ולא ידענא אי משום דסבר לה כרבי אליעזר דאמר ספק ביאה טהור אי משום דסבר רובא דאזלי בהדי פולמוסא ישראל נינהו א"ה האי ספק ביאה ספק מגע הוא כיון דמפתחי טובא אימא אדעתא דממונא פתחו וכספק ביאה דמי ההיא מסוביתא דמסרה לה איקלידא מפתחה <לעובדת כוכבים> {לגויה} א"ר יצחק א"ר אלעזר עובדא הוה בי מדרשא ואמרו לא מסרה לה אלא שמירת מפתח בלבד אמר אביי אף אנן נמי תנינא המוסר מפתחות לע"ה טהרותיו טהורות לפי שלא מסר לו אלא שמירת מפתח בלבד השתא טהרותיו טהורות יין נסך מיבעיא למימרא דטהרות אלימי מיין נסך אין דאיתמר חצר שחלקה במסיפס אמר רב טהרותיו טמאות <ובעובד כוכבים> {ובגוי} אינו עושה יין נסך ורבי יוחנן אמר אף טהרותיו טהורות מיתבי הפנימית של חבר והחיצונה של ע"ה אותו חבר שוטח שם פירות ומניח שם כלים ואע"פ שידו של עם הארץ מגעת לשם קשיא לרב אמר לך רב שאני התם שנתפס עליו כגנב ת"ש רשב"ג אומר גגו של חבר למעלה מגגו של ע"ה אותו חבר שוטח שם פירות ומניח שם כלים ובלבד שלא תהא ידו של ע"ה מגעת לשם קשיא לרבי יוחנן אמר לך רבי יוחנן שאני התם דאית ליה לאישתמוטי מימר אמר אימצורי קא ממצרא ת"ש גגו של חבר בצד גגו של עם הארץ אותו חבר שוטח שם פירות ומניח שם כלים ואע"פ שידו של עם הארץ מגעת לשם קשיא לרב אמר לך רב לאו איכא ר"ש בן גמליאל דקאי כוותי אנא דאמרי כר"ש בן גמליאל:

דף ע"ב משנה בולשת שנכנסה לעיר בשעת שלום חביות פתוחות אסורות סתומות מותרות בשעת מלחמה אלו ואלו מותרות לפי שאין פנאי לנסך:

דף ע"א, א גמרא ורמינהי עיר שכבשוה כרקום כל כהנות שבתוכה פסולות אמר רב מרי לנסך אין פנאי לבעול יש פנאי:

דף ע"א, א משנה האומנין של ישראל ששלח להם <עובד כוכבים> {נכרי} חבית של יין נסך בשכרן מותר לומר תן לנו את דמיה משנכנסה לרשותן אסור:

דף ע"א, א גמרא אמר רב יהודה אמר רב מותר לאדם לומר <לעובד כוכבים> {לגוי} צא והפס עלי מנת המלך מיתבי אל יאמר אדם <לעובד כוכבים> {לגוי} עול תחתי לעוצר אמר ליה רב עול תחתי לעוצר קאמרת הא לא דמיא אלא להא אבל אומר לו מלטני מן העוצר:

דף ע"א, א משנה המוכר יינו <לעובד כוכבים> {לנכרי} פסק עד שלא מדד דמיו מותרין מדד עד שלא פסק דמיו אסורין:

דף ע"א, א גמרא אמר אמימר משיכה <בעובד כוכבים> {בגוי} קונה תדע דהני פרסאי משדרי פרדשני להדדי ולא הדרי בהו רב אשי אמר לעולם אימא לך משיכה <בעובד כוכבים> {בגוי} אינה קונה והאי דלא הדרי בהו דרמות רוחא הוא דנקיטא להו אמר רב אשי מנא אמינא לה מדאמר להו רב להנהו סבויתא כי כיליתו חמרא <לעובדי כוכבים> {לגוים} שקלו זוזי מינייהו והדר כילין להו ואי לא נקיטו בהדייהו זוזי אוזיפונהו והדר שקילו מינייהו כי היכי דתיהוי הלואה גבייהו דאי לא עבדיתו הכי כי קא הוי יין נסך ברשותיכו קא הוי וכי שקילתו דמי יין נסך קא שקילתו ואי ס"ד משיכה <בעובד כוכבים> {בגוי} קונה

דף ע"א, ב גמרא מדמשכה <עובד כוכבים> {גוי} קנייה יין נסך לא הוי עד דנגע ביה אי דקא כיל ורמי למנא דישראל ה"נ לא צריכא דקא כיל ורמי למנא <דעובד כוכבים>

{דגוי} סוף סוף כי מטא לאוירא דמנא קנייה יין נסך לא הוי עד דמטי לארעיתיה דמנא ש"מ נצוק חבור לא אי דנקיט ליה <עובד כוכבים> {גוי} לכלי בידיה ה"נ לא צריכא דמנח אארעא ותיקני ליה כליו שמעת מינה כליו של לוקח ברשות מוכר לא קנה לוקח לא לעולם אימא לך קנה לוקח והכא במאי עסקינן כגון דאיכא עכבת יין אפומיה דכוזנתא דקמא קמא אינסיך ליה וכמאן דלא כרשב"ג דאי רשב"ג האמר ימכר כולו <לעובדי כוכבים> {לגוי} חוץ מדמי יין נסך שבו מידי הוא טעמא אלא לרב האמר רב הלכה כרשב"ג חבית בחבית אבל לא יין ביין מיתבי הלוקח גרוטאות מן <העובדי כוכבים> {הגוי} ומצא בהן <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} אם עד שלא נתן מעות משך יחזיר אם משנתן מעות משך יוליך לים המלח אי ס"ד משיכה <בעובד כוכבים> {בגוי} קונה אמאי יחזיר אמר אביי משום דמיחזי כי מקח טעות אמר רבא רישא מקח טעות סיפא לאו מקח טעות אלא אמר רבא רישא וסיפא מקח טעות ורישא דלא יהיב זוזי לא מיתחזי <כעבודת כוכבים> {כעבודה זרה} ביד ישראל סיפא דיהיב זוזי מיתחזי <כעבודת כוכבים> {כעבודה זרה} ביד ישראל א"ל מר קשישא בריה דרב חסדא לרב אשי ת"ש המוכר יינו <לעובד כוכבים> {לגוי} פסק עד שלא מדד דמיו מותרים ואי אמרת משיכה <בעובד כוכבים> {בגוי} אינה קונה אמאי דמיו מותרין הכא במאי עסקינן דאקדים ליה דינר א"ה אימא סיפא מדד עד שלא פסק דמיו אסורין ואי דקדים ליה דינר אמאי דמיו אסורין א"ל ולדידך דאמרת משיכה <בעובד כוכבים> {בגוי} קונה אמאי רישא דמיו מותרין וסיפא דמיו אסורין אלא מאי אית לך למימר פסק סמכא דעתיה לא פסק לא סמכא דעתיה לדידי נמי אע"ג דקדים ליה דינר פסק סמכא דעתיה לא פסק לא סמכא דעתיה א"ל רבינא לרב אשי ת"ש דאמר ר' חייא בר אבא א"ר יוחנן בן נח נהרג על פחות משוה פרוטה ולא ניתן להישבון ואי אמרת משיכה <בעובד כוכבים> {בגוי} אינה קונה אמאי נהרג משום דצעריה לישראל

דף עב,א גמרא ומאי לא ניתן להישבון דאינו בתורת הישבון אי הכי אימא סיפא בא חבירו ונטלה ממנו נהרג עליה בשלמא רישא משום דצעריה לישראל אלא סיפא מאי עביד אלא ש"מ משיכה <בעובד כוכבים> {בגוי} קונה ש"מ ההוא גברא דא"ל לחבריה אי מזביננא לה להא ארעא לך מזביננא לה אזל זבנה לאיניש אחרינא אמר רב יוסף קנה קמא א"ל אביי והא לא פסק ומנא תימרא דכל היכא דלא פסק לא קנה דתנן המוכר יינו <לעובד כוכבים> {לגוי} פסק עד שלא מדד דמיו מותרין מדד עד שלא פסק דמיו אסורין מאי הוי עלה [מאי הוי עלה] כדקאמרינן דלמא חומרא דיין נסך שאני ת"ש דאמר רב אידי בר אבין עובדא הוה בי רב חסדא ורב חסדא בי רב הונא ופשטיה מהא דתנן משך חמריו ופועליו והכניסן לתוך ביתו בין פסק עד שלא מדד ובין מדד עד שלא פסק לא קנה ושניהן יכולין לחזור בהן פרקן והכניסן לתוך ביתו פסק עד שלא מדד אין שניהן יכולין לחזור בהן מדד עד שלא פסק שניהן יכולין לחזור בהן ההוא גברא דאמר ליה לחבריה אי מזביננא לה להא ארעא מזביננא לך במאה זוזי אזל זבנה לאיניש אחרינא במאה ועשרין אמר רב כהנא קנה קמא מתקיף לה רב יעקב מנהר פקוד האי זוזי אנסוהו והלכתא כרב יעקב מנהר פקוד א"ל כדשיימי בתלתא אפילו תרי מגו תלתא כדאמרי בתלתא עד דאמרי בתלתא כדשיימי בארבעה עד דאמרי בארבעה ו"ל ש היכא דא"ל כדאמרי בארבעה א"ל כדשיימי בתלתא ואתו תלתא ושמיה וא"ל אידיך ליתו תלתא אחריני דקים להו טפי אמר

רב פפא דינא הוא דמעכב מתקיף לה רב הונא בריה דרב יהושע ממאי דהני קים להו טפי דלמא הני קים להו טפי והלכתא כרב הונא בריה דרב יהושע:
דף עב,א משנה נטל את המשפך ומדד לתוך צלוחיתו של <עובד כוכבים> {נכרי} וחזר ומדד לתוך צלוחיתו של ישראל אם יש בו עכבת יין אסור המערה מכלי אל כלי את שעירה ממנו מותר ואת שעירה לתוכו אסור:

דף עב,א גמרא תנן התם הנצוק והקטפרס ומשקה טופח אינו חיבור לא לטומאה ולא לטהרה האשבורן חיבור לטומאה ולטהרה אמר רב הונא נצוק וקטפרס ומשקה טופח חיבור לענין יין נסך אמר ליה רב נחמן לרב הונא מנא לך הא אילימא מדתנן הנצוק והקטפרס ומשקה טופח אינו חיבור לא לטומאה ולא לטהרה ולטהרה הוא דלא הוי חיבור הא לענין יין נסך הוי חיבור אימא סיפא האשבורן חיבור לטומאה ולטהרה לטומאה ולטהרה הוא דהוי חיבור הא לענין יין נסך לא הוי חיבור אלא מהא ליכא למשמע מינה תנן נטל את המשפך ומדד לתוך צלוחיתו של <עובד כוכבים> {נכרי} וחזר ומדד לתוך צלוחיתו של ישראל

דף עב,ב גמרא אם יש בו עכבת יין אסור הא עכבת יין במאי קא מתסרא לאו בנצוק ש"מ נצוק חיבור תני ר' חייא שפחסתו צלוחיתו אבל לא פחסתו צלוחיתו מאי לא תפשוט דנצוק אינו חיבור לא פחסתו צלוחיתו תפשוט לך דאסור נצוק תיבעי ת"ש המערה מכלי לכלי את שמערה ממנו מותר הא דביני ביני אסור ש"מ נצוק חיבור אי נצוק חיבור אפילו דגויה דמנא נמי ליתסר הא לא קשיא דקא מקטיף קטופי מ"מ נצוק חיבור ולטעמיך אימא סיפא את שעירה לתוכו הוא דאסיר הא דביני ביני שרי אלא מהא ליכא למשמע מינה ת"ש המערה מחבית לבור קילוח היורד משפת חבית למטה אסור תרגמה רב ששת <בעובד כוכבים> {בגוי} המערה דאתי מכחו אי <עובד כוכבים> {גוי} המערה אפי' גוא דחביתא נמי מתסר כח <דעובד כוכבים> {דגוי} מדרבנן הוא דאסיר ההוא דנפק לבראי גזרו ביה רבנן ההוא דלגואי לא גזרו ביה רבנן אמר להו רב חסדא להנהו סביתא כי כיליתו חמרא <לעובדי כוכבים> {לגויים} קטפי קטופי אי נמי נפצי נפוצי אמר להו רבא להנהו שפוכאי כי שפכיתו חמרא לא ליקרב <עובד כוכבים> {גוי} לסייע בהדייכו דלמא משתליתו ושדיתו ליה עליה וקאתי מכחו ואסיר ההוא גברא דאסיק חמרא בגישתא ובת גישתא אתא <עובד כוכבים> {גוי} אנח ידיה אגישתא אסריה רבא לכוליה חמרא א"ל רב פפא לרבא וא"ל רב אדא בר מתנה לרבא ואמרי לה רבינא לרבא במאי בנצוק שמעת מינה נצוק חיבור שאני התם דכולי חמרא אגישתא ובת גישתא גריר אמר מר זוטרא בריה דרב נחמן קנישקנין שרי וה"מ דקדים פסק ישראל אבל קדם פסק <עובד כוכבים> {גוי} לא רבה בר רב הונא איקלע לבי ריש גלותא שרא להו למשתא בקנישקנין

דף עג,א גמרא איכא דאמרי רבה בר רב הונא גופיה אישתי בקנישקנין:

דף עג,א משנה יין נסך אסור ואוסר בכל שהוא יין ביין ומים במים בכל שהוא יין במים ומים ביין בנותן טעם זה הכלל מין במינו במשהו ושלא במינו בנותן טעם:

דף עג,א גמרא כי אתא רב דימי א"ר יוחנן המערה יין נסך מחבית לבור אפילו כל היום כולו ראשון ראשון בטל תנן יין נסך אסור ואוסר בכל שהוא מאי לאו דקא נפיל איסורא לגו התירא לא דקא נפיל התירא לגו איסורא ת"ש יין במים בנותן טעם מאי לאו דקא נפיל חמרא דאיסורא למיא דהתירא לא דקא נפיל חמרא דהתירא למיא דאיסורא ומדרישא במיא דאיסורא סיפא נמי במיא דאיסורא וקתני סיפא מים ביין בנותן טעם אמר לך רב

דימי כולה מתני' התירא לגו איסורא ורישא דקא נפיל חמרא דהתירא למיא דאיסורא סיפא דקא נפיל מיא דהתירא לחמרא דאיסורא כי אתא רב יצחק בר יוסף א"ר יוחנן המערה יין נסך מצרצור קטן לבור אפילו כל היום כולו ראשון ראשון בטל ודוקא צרצור קטן דלא נפיש עמודיה אבל חבית דנפיש עמודיה לא כי אתא רבין אמר רבי יוחנן יין נסך שנפל לבור ונפל שם קיתון של מים רואין את ההיתר כאילו אינו והשאר מים רבין עליו ומבטלין אותו כי אתא רב שמואל בר יהודה א"ר יוחנן לא שנו אלא שנפל קיתון של מים תחלה אבל לא נפל שם קיתון של מים תחלה מצא מין את מינו וניעור איכא דמתני לה אמתני' יין ביינן כל שהוא אמר רב שמואל בר יהודה א"ר יוחנן לא שנו אלא שלא נפל שם קיתון של מים אבל נפל שם קיתון של מים רואין את ההיתר כאילו אינו והשאר מים רבין עליו ומבטלין אותו מאי איכא בין לדמתני לה אמתני' בין לדמתני לה אדרבין מאן דמתני לה אמתני' לא בעי תחלה ומאן דמתני לה אדרבין בעי תחלה איתמר יין נסך שנפל לבור ונפל שם קיתון של מים

דף עג, ב גמרא אמר חזקיה הגדילו באיסור אסור הגדילו בהיתר מותר ורבי יוחנן אמר אפי' הגדילו באיסור מותר א"ל רבי ירמיה לרבי זירא לימא חזקיה ור' יוחנן בפלוגתא דר"א ורבנן קמיפלגי דתנן שאור של חולין ושל תרומה שנפלו לתוך העיסה לא בזה כדי לחמץ ולא בזה כדי לחמץ ונצטרפו וחמצו ר"א אומר אחר אחרון אני בא וחכ"א בין שנפל איסור בתחלה ובין בסוף אינו אסור עד שיהא בו כדי להחמיץ ותסברא והאמר אביי לא שנו אלא שקדם וסילק את האיסור אבל לא קדם וסילק את האיסור אסור חזקיה דאמר כמאן אלא הכא ברואין קמיפלגי לחזקיה לית ליה רואין לרבי יוחנן אית ליה ומי אית ליה לרבי יוחנן רואין והא בעי מיניה ר' אסי מרבי יוחנן שני כוסות אחד של חולין ואחד של תרומה ומזגן ועירבן זה בזה מהו ולא פשט ליה מעיקרא לא פשט ליה לבסוף פשט ליה אתמר נמי א"ר אמי א"ר יוחנן ואמרי לה א"ר אסי א"ר יוחנן ב' כוסות אחד של חולין ואחד של תרומה ומזגן ועירבן זה בזה רואין את ההיתר כאילו אינו והשאר מים רבין עליו ומבטלין אותו: זה הכלל מין במינו במשהו שלא במינו בנותן טעם: רב ושמואל דאמרי תרוייהו כל איסורין שבתורה במינן במשהו שלא במינן בנותן טעם זה הכלל לאתויי מאי לאתויי כל איסורין שבתורה ר' יוחנן ור"ל דאמרי תרוייהו כל איסורין שבתורה בין במינן בין שלא במינן בנותן טעם חוץ מטבל ויין נסך במינן במשהו ושללא במינן בנותן טעם וזה הכלל לאתויי טבל תניא כוותיה דרב ושמואל תניא כוותיה דרבי יוחנן ור"ל תניא כוותיה דרב ושמואל כל איסורין שבתורה במינן במשהו שלא במינן בנותן טעם כוותיה דר' יוחנן ור"ל כל איסורין שבתורה בין במינן בין שלא במינן בנותן טעם חוץ מטבל ויין נסך במינן במשהו שלא במינן בנותן טעם בשלמא יין נסך משום חומרא <דעבודת כוכבים> {דעבודה זרה} אלא טבל מ"ט כהיתירו כך איסורו דאמר שמואל חטה אחת פוטרת את הכרי <ותניא> [ותנן] נמי הכי במה אמרו טבל אוסר בכל שהוא במינו שלא במינו בנותן טעם:

דף עז, א משנה אלו אסורין ואוסרין בכל שהו יין נסך <ועבודת כוכבים> {ועבודה זרה} ועורות לבובין ושור הנסקל ועגלה ערופה וציפורי מצורע ושער נזיר ופטר חמור ובשר בחלב ושעיר המשתלח וחולין שנשחטו בעזרה הרי אלו אסורין ואוסרין בכל שהוא: **דף עז, א גמרא** תנא מאי קחשיב אי דבר שבמינן קחשיב ליתני נמי חתיכות נבילה אי איסורי הנאה קא חשיב ליתני נמי חמץ בפסח א"ר חייא בר אבא ואיתימא ר' יצחק נפחא

האי תנא תרתי אית ליה דבר שבמנין ואיסורי הנאה וליתני אגוזי פרך ורימוני בדין דדבר שבמנין ואיסורי הנאה הוא תנא ליה התם הראוי לערלה ערלה הראוי לכלאי הכרם כלאי הכרם וליתני ככרות של בעה"ב לענין חמץ בפסח מאן שמעת דא"ל ר"ע הא תנא ליה התם ר"ע מוסיף אף ככרות של בעה"ב: הרי אלו: למעוטי מאי למעוטי דבר שבמנין ולא איסורי הנאה א"נ למעוטי איסורי הנאה ולא דבר שבמנין:

דף עז, א משנה יין נסך שנפל לבור כולו אסור בהנאה רשב"ג אומר ימכר כולו >לעובד כוכבים< {לגוי} חוץ מדמי יי"נ שבו:

דף עז, א גמרא אמר רב הלכה כרשב"ג חבית בחביות אבל לא יין ביין ושמואל אמר אפ"ל יין ביין וכן אמר רבב"ח א"ר יוחנן אפ"ל יין ביין וכן א"ר שמואל בר נתן א"ר חנינא אפ"ל יין ביין וכן א"ר נחמן אמר רבה בר אבוה אפ"ל יין ביין א"ר נחמן הלכה למעשה יי"נ יין ביין אסור חבית בחבית מותר סתם יין אפ"ל יין ביין מותר:

דף עז, ב משנה גת של אבן שזפתה >עובד כוכבים< {גוי} מנגבה והיא טהורה ושל עץ רבי אומר ינגב וחכ"א יקלוף את הזפת ושל חרס אע"פ שקלף את הזפת הרי זו אסורה:

דף עז, ב גמרא אמר רבא דוקא זפתה אבל דרך בה לא פשיטא זפתה תנן מהו דתימא הוא הדין אפילו דרך בה והאי דקתני זפתה אורחא דמלתא קתני קמ"ל איכא דאמרי אמר רבא דוקא זפתה אבל דרך בה לא סגי לה בניגוב פשיטא זפתה תנן מהו דתימא ה"ה דאפילו דרך בה והאי דקתני זפתה אורחא דמלתא קתני קמ"ל דוקא זפתה אבל דרך בה לא סגי לה בניגוב כי ההוא דאתא לקמיה דרבי חייה א"ל ה"ב לי גברא דדכי לי מעצרתאי א"ל לרב

זיל בהדיה וחזי דלא מצוחת עלי בי מדרשא אזל חזייה דהוה שיעא טפי אמר הא ודאי בניגוב סגי לה בהדי דקא אזיל ואתי חזא פילא מתותיה וחזא דהוה מלא חמרא אמר הא לא סגי לה בניגוב אלא בקילוף והיינו דא"ל חביבי חזי דלא מצוחת עלי בי מדרשא ת"ר הגת והמחץ והמשפך של >עובדי כוכבים< {גוים} רבי מתיר בניגוב וחכמים אוסרין ומודה רבי בקנקנים של >עובדי כוכבים< {גוים} שהן אסורין ומה הפרש בין זה לזה זה מכניסו בקיום וזה אין מכניסו בקיום ושל עץ ושל אבן ינגב ואם היו מזופפין אסורין והתנן גת של אבן שזפתה >עובד כוכבים< {גוי} מנגבה והיא טהורה מתניתין דלא דרך בה ברייתא

דדרך בה אמר מר הגת והמחץ והמשפך של >עובדי כוכבים< {גוים} רבי מתיר בניגוב וחכמים אוסרין והאנן תנן של חרס אע"פ שקלף את הזפת הרי זו אסורה אמר רבא סיפא דמתני' אתאן לרבנן דרש רבא נעוה ארתחו רבא כי הוה משדר גולפי להרפניא סחיף להו אפומייהו וחתיים להו אבירציייהו קסבר כל דבר שמכניסו לקיום אפילו לפי שעה גזרו ביה רבנן במה מנגבן רב אמר במים רבה בר בר חנה אמר באפר רב אמר במים במים ולא באפר רבה בר בר חנה אמר באפר באפר ולא במים אלא

דף עה, א גמרא רב אמר במים והוא הדין לאפר רבה בר בר חנה אמר לאפר והוא הדין למים ולא פליגי הא ברטיבתא הא ביבשתא איתמר בי רב משמיה דרב אמרי תרתי תלת ושמואל אמר תלת ד' בסורא מתנו הכי בפומבדיתא מתנו בי רב אמרי משמיה דרב תלת ד' ושמואל אמר ד' ה' ולא פליגי מר קא חשיב מיא בתראי ומר לא קחשיב מיא בתראי בעו מיניה מרבי אבהו הני גורגי דארמאי מאי א"ל רבי אבהו תניתוה הרי שהיו גתיו ובית בדיו טמאין ובקש לעשותן בטהרה הדפין והעדשין והלולבין מדיחן והעקלין של נצרין ושל בצבוץ מנגבן ושל שיפה ושל גמי מישנן י"ב חדש רשב"ג אומר מניחן מגת לגת ומבד לבד היינו תנא קמא איכא בינייהו חורפי ואפלי ר' יוסי אומר הרוצה לטהרן מיד מגעילן

ברותחין או חולטן במי זיתים רשב"ג משום ר' יוסי אומר מניחן תחת צינור שמימי
מקלחין או במעין שמימיו רודפין וכמה עונה כדרך שאמרו ביין נסך כך אמרו בטהרות
כלפי לייא בטהרות קיימין אלא כדרך שאמרו בטהרות כך אמרו ביין נסך כמה עונה אמר
רבי חייא בר אבא א"ר יוחנן או יום או לילה ר' חנא שאינה ואמרי לה ר' חנא בר שאינה
אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן חצי יום וחצי לילה א"ר שמואל בר יצחק ולא פליגי הא
בתקופת ניסן ותשרי הא בתקופת תמוז וטבת אמר רבי יהודה הני רווקי דארמאי דמזיא
מדיחן דעמרא מנגבן דכיתנא מישנן ואי איכא קטרי שרי להו הני דקולי וחלאתא דארמאי
דחיטי בחבלי דצורי מדיחן

דף עה,ב גמרא דצבתא לנגבן דכיתנא מישנן ואי אית בהו קיטרי שרי להו איתמר עם
הארץ שהושיט ידו לגת ונגע באשכולות רבי ורבי חייא חד אמר אשכול וכל סביבותיו
טמאין וכל הגת כולה טהורה וחד אמר כל הגת כולה נמי טמאה ולמ"ד אשכול וכל
סביבותיו טמאים וכל הגת כולה טהורה מאי שנא מהא דתנן שרץ שנמצא ברחים אינו
מטמא אלא מקום מגעו ואם היה משקין מהלך הכל טמא התם לא מפסק ולא מידי הכא
מפסקי אשכולות אורו ליה רבנן לר' ירמיה ואמרי לה לבריה דרבי ירמיה כדברי האומר
אשכול וכל סביבותיו טמאין וכל הגת כולה טהורה:

דף עה,ב משנה הלוקח כלי תשמיש מן <העובדי כוכבים> {הגוי} את שדרכו להטביל
יטביל להגעיל יגעיל ללבן באור ילבן באור השפוד והאסכלא מלבנן באור הסכין שפה
והיא טהורה:

דף עה,ב גמרא תנא וכולן צריכין טבילה בארבעים סאה מנהני מילי אמר רבא דאמר
קרא (במדבר לא) כל דבר אשר יבא באש תעבירו באש וטהר הוסיף לך הכתוב טהרה
אחרת תני בר קפרא מתוך שנאמר (במדבר לא) במי נדה שומע אני שצריך הזאה שלישי
ושביעי ת"ל אך חלק א"כ מה ת"ל במי נדה מים שנדה טובלת בהן הוי אומר ארבעים סאה
איצטריך למיכתב וטהר ואיצטריך למיכתב במי נדה אי כתב וטהר ה"א וטהר כל דהו כתב
רחמנא במי נדה ואי כתב רחמנא במי נדה הוה אמינא הערב שמש כנדה כתב רחמנא וטהר
לאלתר אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה אפי' כלים חדשים במשמע דהא ישנים וליבנן
כחדשים דמו ואפילו הכי בעי טבילה מתקיף לה רב ששת אי הכי אפי' זוזא דסרבלא נמי
א"ל כלי סעודה אמורין בפרשה אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה לא שנו אלא בלקוחין
וכמעשה שהיה אבל שאולין לא רב יצחק בר יוסף זבן מנא דמרדא <מעובד כוכבים>
{מגוי} סבר להטבילה א"ל ההוא מרבנן ורבי יעקב שמיה לדידי מפרשא לי מיניה דרבי
יוחנן כלי מתכות אמורין בפרשה אמר רב אשי הני כלי זכוכית הואיל וכי נשתברו יש להן
תקנה ככלי מתכות דמו קוניא פליגי בה רב אחא ורבינא חד אמר כתחלתו וחד אמר כסופו
והלכתא כסופו איבעיא להו משכנתא מאי אמר מר בר רב אשי אבא משכן ליה <עובד
כוכבים> {גוי} כסא דכספא ואטבליה ואישתי ביה ולא ידענא אי משום דקסבר משכנתא
כזביני דמיא אי משום דחזי <לעובד כוכבים> {לגוי} דדעתיה לשקועיה: ת"ר הלוקח
כלי תשמיש מן <העובדי כוכבים> {הגוי} דברים שלא נשתמש בהן מטבילין והן טהורין
דברים שנשתמש בהן ע"י צונן כגון כוסות וקתוניות וצלוחיות מדיחן ומטבילין והם טהורין
דברים שנשתמש בהן ע"י חמין כגון היורות הקומקמוסון ומחמי חמין מגעילין ומטבילין והן
טהורין דברים שנשתמש בהן ע"י האור כגון השפודין והאסכלאות מלבנן ומטבילין והן
טהורין וכולן שנשתמש בהן עד שלא יטביל ושלא יגעיל ושלא ילבן תני חדא אסור ותניא

אידך מותר ל"ק הא כמאן דאמר נותן טעם לפגם אסור הא כמאן דאמר נותן טעם לפגם מותר ולמאן דאמר נותן טעם לפגם מותר גיעולי <עובדי כוכבים> {גוים} דאסר רחמנא היכי משכחת לה אמר רב חייא בריה דרב הונא לא אסרה תורה אלא קדירה

דף עו, א גמרא בת יומא דלאו נותן טעם לפגם הוא מכאן ואילך לישתרי גזירה קדירה שאינה בת יומא משום קדירה בת יומא ואידך קדירה בת יומא נמי מפגם פגמה רמי ליה רב עמרם לרב ששת תנן השפודין והאסכלא מלבנן באור <והתני> [והתנן] גבי קדשים השפוד והאסכלא מגעילן בחמין א"ל עמרם ברי מה ענין קדשים אצל גיעולי <עובדי כוכבים> {גוים} הכא היתירא בלע התם איסורא בלע אמר רבא סוף סוף כי קא פליט איסורא קא פליט אלא אמר רבא מאי הגעלה נמי שטיפה ומריקה א"ל אביי מי דמי מריקה ושטיפה בצונן הגעלה בחמין אלא אמר אביי (איוב לו) יגיד עליו רעו תנא הכא ליבון והוא הדין להגעלה תנא התם הגעלה וה"ה לליבון א"ל רבא אי הכי לתנינהו לכולהו בחדא וליתני חדא באידך אחריתי ולימא יגיד עליו רעו אלא אמר רבא קדשים היינו טעמייהו כדרב נחמן אמר רבה בר אבוה דאמר כל יום ויום נעשה גיעול לחבירו תינח שלמים דכיון דלשני ימים מיתאכלי מקמי דניהוי נותר קא הוי גיעול אלא חטאת כיון דליום ולילה מיתאכלא כי מבשל בה האידנא חטאת הוי נותר כי הדר מבשל בה למחר או שלמים או חטאת קא פליט נותר דחטאת דהאידנא בחטאת ושלמים דלמחר אמרי לא צריכא דכי מבשל בה חטאת האידנא הדר מבשל בה האידנא שלמים דחטאת דלמחר ושלמים דאתמול בהדי הדדי קא שלים זמנייהו והדר מבשל שלמים דלמחר א"ה הגעלה נמי לא ליבעי קשיא רב פפא אמר האי קריד האי לא קריד רב אשי אמר לעולם כדאמרן מעיקרא הכא היתירא בלע הכא איסורא בלע ודקא קשיא לך דבעידנא דקא פליט איסורא קא פליט בעידנא דקא פליט לא איתיה לאיסורא בעיניה: ועד כמה מלבנן א"ר מני עד שתשיר קליפתן וכיצד מגעילן א"ר הונא יורה קטנה בתוך יורה גדולה יורה גדולה מאי ת"ש דההוא דודא דהואי בי רב עקביה אהדר ליה

דף עו, ב גמרא גדנפא דלישא אפומא ומליוה מיא וארתחה אמר רבא מאן חכים למעבד כי הא מילתא אי לאו רב עקביה דגברא רבא הוא קסבר כבולעו כך פולטו מה בולעו בנצוצות אף פולטו בנצוצות: הסכין שפה והיא טהורה: אמר רב עוקבא בר חמא ונועצה עשרה פעמים בקרקע אמר רב הונא בריה דרב יהושע ובקרקע שאינה עבודה א"ר כהנא ובסכין יפה שאין בה גומות תניא נמי הכי סכין יפה שאין בה גומות נועצה עשרה פעמים בקרקע אמר רב הונא בריה דרב יהושע לאכול בה צונן כי הא דמר יהודה ובאטי בר טובי הוו יתבי קמיה דשבור מלכא אייתו לקמייהו אתרוגא פסק אכל פסק והב ליה לבאטי בר טובי הדר דצה עשרה זימני בארעא פסק הב ליה למר יהודה א"ל באטי בר טובי וההוא גברא לאו בר ישראל הוא א"ל מר קים לי בגויה ומר לא קים לי בגויה איכא דאמרי א"ל אידכר מאי עבדת באורתא:

דף ב,א משנה הורו בית דין לעבור על אחת מכל מצות האמורות בתורה והלך היחיד ועשה שוגג על פיהם בין שעשו ועשה עמהן בין שעשו ועשה אחריהן בין שלא עשו ועשה פטור מפני שתלה בב"ד הורו בב"ד וידע אחד מהן שטעו או תלמיד והוא ראוי להוראה והלך ועשה על פיהן בין שעשו ועשה עמהן בין שעשו ועשה אחריהן בין שלא עשו ועשה הרי זה חייב מפני שלא תלה בב"ד זה הכלל התולה בעצמו חייב והתולה בב"ד פטור:

דף ב,א גמרא אמר שמואל לעולם אין בב"ד חייבין עד שיאמרו להם מותרין אתם רב דימי מנהרדעא אמר עד שיאמרו להם מותרין אתם לעשות מ"ט לפי שלא נגמרה הוראה אמר אביי אף אנן נמי תנינא חזר לעירו שנה ולימד כדרך שלימד פטור הורה לעשות חייב א"ר אבא אף אנן נמי תנינא הורו לה ב"ד להנשא והלכה וקלקלה חייבת בקרבן שלא התירו לה אלא להנשא אמר רבינא אף אנן נמי תנינא הורו ב"ד לעבור על אחת מכל מצות האמורות בתורה תו לא מידי איכא דאמרי אמר שמואל אין בב"ד חייבין עד שיאמרו להם מותרים אתם לעשות רב דימי מנהרדעא אמר אפילו מותרים אתם נגמרה הוראה אמר אביי והא לא תנן הכי חזר לעירו ושנה או לימד כדרך שלימד פטור הורה לעשות חייב אמר רבי אבא והא לא תנן הכי הורו לה ב"ד להנשא והלכה וקלקלה חייבת בקרבן שלא התירו לה אלא להנשא אמר רבינא והא לא תנן הכי הורו ב"ד לעבור על אחת מכל מצות האמורות בתורה תו לא מידי: והלך היחיד ועשה שוגג על פיהם: וניתני ועשה על פיהם שוגג למה לי אמר רבא שוגג לאתויי הורו ב"ד שחלב מותר ונתחלף לו חלב בשומן ואכלו פטור על פיהם על פיהם ממש ואיכא דאמרי אמר רבא שוגג על פיהם הוא דפטור אבל נתחלף לו חלב בשומן ואכלו חייב מילתא דפשיטא ליה לרבא קמיבעיא ליה לרמי בר חמא דבעי רמי בר חמא הורו ב"ד שחלב מותר ונתחלף לו בשומן ואכלו מהו אמר רבא תא שמע הלך יחיד ועשה שוגג על פיהם כו' שוגג על פיהם למה לי לאו לאתויי הורו ב"ד שחלב מותר ונתחלף לו חלב בשומן ואכלו פטור דלמא שוגג על פיהם הוא דפטור אבל נתחלף לו חלב בשומן ואכלו חייב איכא דאמרי אמר רבא ת"ש הלך יחיד ועשה שוגג על פיהם מאי לאו שוגג על פיהם הוא דפטור אבל נתחלף לו חלב בשומן ואכלו חייב דלמא או שוגג או על פיהם בפלוגתא הורו ב"ד שחלב מותר ונתחלף לו חלב בשומן ואכלו רב אמר פטור ור' יוחנן אמר חייב מיתיבי (ויקרא ד) מעם הארץ בעשותה פרט למומר רבי שמעון בן יוסי אומר משום ר"ש <אינו צריך> הרי הוא אומר (ויקרא ד) אשר לא תעשינה בשגגה ואשם או הודע השב מידיעתו מביא קרבן על שגגתו לא שב מידיעתו אינו מביא קרבן על שגגתו ואם איתא הא לא שב מידיעתו הוא אמר ר"פ קסבר ר' יוחנן כיון דכי מתידע להו לבי דינא הדרי בהו והוא נמי הדר ביה שב מידיעתו קרינן ביה וחייב אמר רבא מודה רב שאינו משלים לרוב צבור מ"ט אמר קרא בשגגה עד שיהו כולן בשגגה אחת: בין שעשו ועשה עמהן כו': למה ליה למיתנא כל הני בשלמא רישא לא זו אף זו קתני אלא סיפא דלחיובא איפכא מיבעי ליה

דף ב,ב גמרא זו ואין צריך לומר זו קתני: וידע אחד מהן שטעו או תלמיד וראוי להוראה: תרתי למה לי אמר רבא איצטריך סלקא דעתך אמינא הני מילי גמיר וסביר אבל גמיר ולא סביר לא אמר ליה אביי להוראה גמיר וסביר משמע אמר ליה אנא הכי קאמינא אי מההיא הוה אמינא ה"מ גמיר וסביר אבל גמיר ולא סביר לא תנא ראוי להוראה ממשנה יתירה אפי' גמיר ולא סביר וסביר ולא גמיר: ראוי להוראה וכו': כגון מאן אמר רבא כגון שמעון בן עזאי ושמעון בן זומא א"ל אביי כי האי גוונא מזיד הוא ולטעמיך הא דתניא

(ויקרא ד) בעשותה אחת יחיד העושה מפי עצמו חייב בהוראת ב"ד פטור כיצד הורו ב"ד שחלב מותר ונודע לאחד מהן שטעו או תלמיד יושב לפניו וראוי להוראה כגון שמעון בן עזאי יכול יהא פטור ת"ל בעשותה אחת יחיד העושה על פי עצמו חייב בהוראת ב"ד פטור אלא היכי משכחת לה כגון דידע דאסור וקא טעי במצוה לשמוע דברי חכמי' לדידי נמי דטעו במצוה לשמוע דברי חכמי': זה הכלל התולה בעצמו חייב: לאיתויי מאי לאיתויי מבעט בהוראה תולה בב"ד לאיתויי הורו ב"ד וידעו שטעו וחזרו בהן הא בהדיא קתני לה תני והדר מפרש אמר רב יהודה אמר שמואל זו דברי ר' יהודה אבל חכמים אומרים יחיד שעשה בהוראת ב"ד חייב מאי ר' יהודה דתניא אם נפש אחת תחטא בשגגה בעשותה הרי אלו ג' מעוטין העושה מפי עצמו חייב בהוראת ב"ד פטור מאי רבנן דתניא עדיין אני אומר מיעוט קהל שחטאו חייבין שאין ב"ד מביאין על ידיהן פר רוב קהל שחטאו יהו פטורין שהרי בית דין מביאין על ידיהם פר ת"ל מעם הארץ אפי' רובה ואפילו כולה במאי אילימא בשגגת מעשה [ב"ד שלא בהוראה] ב"ד מאי עבידתיהו שלא בהוראת בית דין ב"ד מי מייתו שלא בהוראה אלא בהוראה והא כי כתיב מעם הארץ בשגגת מעשה הוא דכתיב אלא לאו הכי קאמר מיעוט קהל שחטאו בשגגת מעשה חייבין שאין ב"ד מביאין על ידיהן פר בהוראה הא הן חייבין יכול רוב צבור שעשו בשגגת מעשה יהו פטורין שהרי ב"ד מביאין עליהם פר [בהוראה] ת"ל מעם הארץ אפילו רובו אמר ר"פ ממאי דלמא לא הן ולא ב"ד אי הכי מאי איריא דקמהדר על רובא לחיובא לאו מכלל דמיעוט בהוראה קיימא ליה דמיחייבו בהוראה ונהדר ברישא על מיעוט' דמיחייב בשגגת מעשה ולבסוף ניהדר על רובא לחיובא בשגגת מעשה אלא לאו מדלא מהדר על מיעוט דמיחייבין בשגגת מעשה ובסוף מהדר על רובא לחיובא בשגגת מעשה ש"מ מיעוט בהוראה חייבין הן כשבה ושעירה ושלא בהוראה בשגגת מעשה חייבין מכדי תרוייהו סתמי תנן ממאי דקמייתא ר' יהודה ובתרייתא רבנן אימא איפכא מאן שמעת ליה דדריש מיעוטי כי האי גוונא רבי יהודה היא דתניא רבי יהודה אומר

דף ג,א גמרא (ויקרא ו) זאת תורת העולה היא הרי אלו שלשה מיעוטין ואיבעית אימא עדיין אני אומר לא מצית מוקמת לה כר' יהודה דקתני רוב קהל שחטאו ב"ד מביאין על ידיהן פר ואי רבי יהודה האמר צבור הוא דמייתי ב"ד לא דתנן רבי יהודה אומר שבעה שבטים שחטאו מביאין ז' פרים ורב נחמן אמר שמואל זו דברי ר"מ אבל חכמי' אומר' יחיד שעשה בהוראת ב"ד חייב מאי ר"מ ומאי רבנן דתניא הורו ועשו רבי מאיר פוטר וחכמים מחייבין מאן עשו אילימא ב"ד מ"ט דרבנן דמחייבי והתניא יכול הורו ב"ד ועשו ב"ד יכול יהו חייבין ת"ל הקהל ועשו מעשה תלוי בקהל והוראה תלויה בב"ד אלא הורו ב"ד ועשו רוב קהל מאי טעמא דר' מאיר דפוטר אלא לאו הורו ב"ד ועשו מיעוט קהל ובהא קמיפלגי מר סבר יחיד שעשה בהוראת בית דין פטור ומר סבר יחיד שעשה בהוראת ב"ד חייב אמר רב פפא דכולי עלמא יחיד שעשה בהוראת ב"ד פטור אלא ב"ד משלים לרוב צבור קמיפלגי מ"ס ב"ד משלים לרוב צבור ומ"ס אין ב"ד משלים לרוב צבור ואיבעית אימא הורו ב"ד ועשו רובו של קהל ומאן חכמים רבי שמעון היא דאמר צבור מייתי וב"ד מייתי ואיבעית אימא שבט שעשה בהוראת בית דינו ומאן חכמי' רבי יהודה היא דתניא שבט שעשה בהוראת בית דינו אותו השבט חייב ואב"א כגון שחטאו ששה והן רובו של קהל או שבעה אע"פ שאינן רובו של קהל ומתניתין מני ר' שמעון בן אלעזר היא דתניא רבי שמעון בן אלעזר אומר משמו חטאו ששה והן רובו של קהל או שבעה אע"פ

שאינן רובו של קהל חייבין אמר רב אסי ובהוראה הלך אחר רוב יושבי ארץ ישראל שנאמר (מלכים א ח) ויעש שלמה בעת ההיא את החג וכל ישראל עמו קהל גדול מלבוא חמת עד נחל מצרים לפני ה' אלהינו שבעת ימים ושבעת ימים ארבעה עשר יום מכדי כתיב וכל ישראל עמו קהל גדול מלבוא חמת עד נחל מצרים למה לי שמע מינה הני הוא דאיקרי קהל אבל הנך לא איקרי קהל פשיטא מרובין ונתמעטו היינו פלוגתא דרבי שמעון ורבנן מועטין ונתרבו מאי מי פליגי רבי שמעון ורבנן ר"ש דאזיל בתר ידיעה מחייב ורבנן דאזיל בתר חטאת פטרי [או לא] מאי ותיסברא אימור דשמעת ליה לר"ש דאזיל אף בתר ידיעה [היכי דהוי ידיעה וחטאה בחיוב] ידיעה דלא חטאה מי שמעת ליה דא"כ ליייתי כי השתא אלא ר"ש חטאה וידיעה בעי איבעיא להו הורו ב"ד חלב מותר ועשו מיעוט הקהל וחזרו ב"ד בהן והורו ועשו מיעוט אחר מהו כיון דשתי ידיעות נינהו לא מצטרף או דלמא כיון דאידי ואידי חלב הוא מצטרף ואם תמצא לומר כיון דאידי ואידי חלב הוא מצטרף מיעוט בחלב שעל גבי הקבה ומיעוט בחלב שעל גבי דקין מהו הכא ודאי כיון דבתרי קראי קאתי לא מצטרף או דלמא כיון דאידי ואידי חלב הוא מצטרף ואת"ל שם חלב הוא ומצטרף מיעוט בחלב ומיעוט בדם מהו הכא ודאי <כיון> דתרי איסורי נינהו [וכיון דאין איסורן שוה] לא מצטרף או דלמא כיון <דאיסורן שוה> דקרנן שוה מצטרף ואת"ל כיון <דאיסורן שוה> דקרנן שוה מצטרף מיעוט בחלב ומיעוט <בעבודת כוכבים> {בעבודה זרה} מהו הכא ודאי אין איסורן שוה ואין קרבנן שוה או דלמא כיון דאידי ואידי כרת הוא מצטרף תיקו איבעיא להו הורו ב"ד שחלב מותר ועשו מיעוט הקהל ומת אותו ב"ד ועמד ב"ד אחר וחזרו והורו ועשו מיעוט אחר אליב' דמ"ד ב"ד מייתי לא תיבעי לך דהא ליתנהו אלא כי תיבעי לך אליבא דמ"ד צבור מייתי מאי צבור הא קאי

דף ג,ב גמרא או דלמא [ידיעה] דההוא ב"ד דהורו בעינן תיקו אמר רבי יונתן מאה שישבו להורות אין חייבין עד שיורו כולן שנאמר (ויקרא ד) ואם כל עדת ישראל ישגו עד שישגו כולן [עד שתפשוט הוראה בכל עדת ישראל] אמר רב הונא בריה דרב הושעיא הכי נמי מסתברא דבכל התורה כולה קיי"ל רובו ככולו והכא כתי' כל העדה הואיל וכך אפילו הן מאה [תנן] הורו ב"ד וידע אחד מהן שטעו או תלמיד וראוי להוראה והלך ועשה על פיהם בין שעשו ועשה עמהן ובין שעשו ועשה אחריהן ובין שלא עשו ועשה ה"ז חייב מפני שלא תלה בב"ד האי הוא דחייב הא אחר פטור ואמאי הא לא נגמרה הוראה הכא במאי עסקינן כגון שהרכין ההוא אחד מהן בראשו ת"ש הורו ב"ד וידע אחד מהן שטעו ואמר להן טועין אתם הרי אלו פטורים טעמא דאמר להן טועין אתם דפטורים הא שתיק מישתק חייבין וגמר לה הוראה ואמאי והא לא הורו כולן אמרי ה"נ כגון שהרכין בראשו מתיב רב משרשיא סמכו רבותינו על דברי רשב"ג ועל דברי ר"א בר' צדוק שהיו אומרים אין גוזרין גזירה על הצבור אלא א"כ רוב הצבור יכולין לעמוד בה ואמר רב אדא בר אבא מאי קרא (מלאכי ג) במארה אתם נארים ואותי אתם קובעים הגוי כולו והא הכא דכתי' הגוי כולו ורובא ככולא דמי תיובתא דר' <יוחנן> [יונתן] תיובתא ואלא מאי כל עדת דקאמר רחמנא ה"ק אי איכא כולם הויא הוראה ואי לא לא הויא הוראה אמר רבי יהושע י' שיושבין בדין קולר תלוי בצואר כולן פשיטא הא קמ"ל דאפילו תלמיד בפני רבו רב הונא כי הוה נפיק לבי דינא מייתי עשרה תנאי דבי רב לקמיה כי היכי דנימטיין שיבא מכשורא רב אשי כי הוה מייתי טרפתא לקמיה מייתי עשרה טבחי ממתא מחסיא ומותיב קמיה אמר כי היכא דנימטיין שיבא מכשורא:

דף ג,ב משנה הורו ב"ד וידעו שטעו וחזרו בהן בין שהביאו כפרתן ובין שלא הביאו כפרתן והלך ועשה על פיהן ר' שמעון פוטר ור' אלעזר אומר ספק איזהו ספק ישב לו בתוך ביתו חייב הלך לו למדינת הים פטור אמר רבי עקיבא מודה אני בזה שהוא קרוב לפטור מן החובה אמר לו בן עזאי מאי שנא זה מן היושב בביתו שהיושב בביתו אפשר היה לו שישמע וזה לא היה לו אפשר שישמע הורו ב"ד לעקור את כל הגוף אמרו אין נדה בתורה אין שבת בתורה אין <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} בתורה הרי אלו פטורין הורו לבטל מקצת ולקיים מקצת הרי אלו חייבין כיצד אמרו יש נדה בתורה אבל הבא על שומרת יום כנגד יום פטור יש שבת בתורה אבל המוציא מרה"י לרה"ר פטור יש <עבודת כוכבי> {עבודה זרה} בתור' אבל המשתחוה פטור הרי אלו חייבין שנא' (ויקרא ד) ונעלם דבר דבר ולא כל הגוף:

דף ג,ב גמרא אמר רב יהודה אמר רב מ"ט דר"ש הואיל וברשות ב"ד הוא עושה איכא דאמרי אמר רב יהודה אמר רב אומר היה ר"ש כל הוראה שיצאה ברוב צבור יחיד העושה אותה פטור לפי שלא ניתנה הוראה אלא להבחין בין שוגג למזיד מיתבי פר העלם דבר של צבור ושעירי <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} בתחלה גובין עליהן דברי ר"ש ר' יהודה אומר מתרומת הלשכה הן באין אמאי כיון דגבי להו הוי ליה הודע איבעית אימא כגון שגבו סתם ואב"א כגון דלא הוה ליה במתא ואיבעית אימא רב כאידך תנא סבר דתניא איפכא בתחילה גובין להן דברי רבי יהודה ר"ש אומר מתרומת הלשכה הן באין תני ר"מ מחייב ור"ש פוטר ר"א אומר ספק משום סומכוס אמרו תלוי אמר ר' יוחנן אשם תלוי איכא בינייהו א"ר זירא משל דר"א למה הדבר דומה לאדם שאכל ספק חלב ספק שומן ונודע לו שמביא אשם

דף ד,א גמרא ולא מבעיא למ"ד צבור מייתי דמפרסמא מלתא אלא אפילו למ"ד ב"ד מביאין דלא מפרסמא מלתא אי הוה שאיל הוו אמרין ליה אמר ר' יוסי בר אבין ואיתימא רבי יוסי בר זבידא משל דסומכוס למה הדבר דומה לאדם שהביא כפרתו בין השמשות ספק מבעו"י נתכפר לו ספק משחשכה נתכפר לו שאין מביא אשם תלוי ולא מבעיא למ"ד ב"ד מביאין דלא אפרסמא מלתא אלא אפילו למ"ד צבור מביאין דמפרסמא מלתא והוו אמרין ליה דהכא בספק מבעוד יום ספק משחשכה אי שאיל לא אשכח אינש דמשייליה: אמר לו בן עזאי מאי שנא מן היושב כו': שפיר קאמר ליה ר"ע לבן עזאי אמר רבא החזיק בדרך איכא בינייהו לבן עזאי חייב דהא בביתיה איתיה לר"ע פטור דהא החזיק בדרך: הורו לו ב"ד לעקור את כל הגוף: ת"ר (ויקרא ד) ונעלם דבר ולא שיעקר המצוה כולה כיצד אמרו אין נדה בתורה אין שבת בתורה אין <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} בתורה יכול יהו חייבין ת"ל ונעלם דבר ולא שתתעלם מצוה כולה הרי אלו פטורין אבל אמרו יש נדה בתורה אבל הבא על שומרת יום כנגד יום פטור יש שבת בתורה אבל המוציא מרשות היחיד לרשות הרבים פטור יש <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} בתורה אבל המשתחוה פטור יכול יהו פטורין תלמוד לומר ונעלם דבר ולא כל הגוף אמר מר יכול יהו פטורין ואי בקיום מקצת וביטול מקצת פטורין ובעקירת כל הגוף פטורין במאי חייבין תנא הכי קא קשיא ליה אימא דבר כולה מילתא משמע ת"ל ונעלם דבר מאי משמע אמר עולא קרי ביה ונעלם מדבר חזקיה אמר אמר קרא (ויקרא ד) ועשו אחת מכל מצות מכל מצות ולא כל מצות מצות תרתי משמע אמר ר"נ בר יצחק מצות כתי' רב אשי אמר יליף דבר דבר מזקן ממרא דכתיב ביה בזקן ממרא (דברים יז) כי יפלא ממך דבר לא תסור מן הדבר אשר

יגידו לך ימין ושמאל מה ממרא מן הדבר ולא כל דבר אף בהוראה דבר ולא כל הגוף אמר רב יהודה אמר שמואל אין ב"ד חייבין עד שיורו בדבר שאין הצדוקין מודין בו אבל בדבר שהצדוקין מודין בו פטורין מאי טעמא זיל קרי בי רב הוא תנן יש נדה בתורה אבל הבא על שומרת יום כנגד יום פטור ואמאי שומרת יום כנגד יום הא כתי' (ויקרא טו) וספרה לה מלמד שסופרת אחד לאחד דאמרי העראה שריא גמר ביאה הוא דאסירא הא נמי כתיב (ויקרא כ) את מקורה הערה דאמרי כדרכה אסירא שלא כדרכה שריא הא כתיב משכבי אשה דאמרי כדרכה אסור אפי' העראה בשלא כדרכה גמר ביאה הוא דאסור אבל העראה שריא אי הכי אפי' נדה נמי אלא לעולם כדרכה ודאמרי העראה באשה דוה הוא דכתיב ואיבעית אימא דאמרי זבה לא היא אלא ביממי דכתיב (ויקרא טו) כל ימי זובה תנן יש שבת בתורה אבל המוציא מרשות לרשות פטור ואמאי הוצאה הא כתיבא (ירמיהו יז) לא תוציאו משא מבתיכם [דאמרי הוצאה הוא דאסור הכנסה מותר ואיבעית אימא] דאמרי הוצאה <והכנסה> הוא דאסירא מושיט וזורק שרי תנן יש <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} בתורה אבל המשתחוה פטור ואמאי המשתחוה הא כתיבא דכתיב (שמות לד) לא תשתחוה לאל אחר דאמרי כי אסירא השתחויה כדרכה אבל שלא כדרכה שריא ואיב"א דאמרי השתחויה גופה כדרכה הוא דאסיר דאית בה פשוט ידים ורגלים הא השתחויה דלית בה פשוט ידים ורגלים שריא

דף ד,ב גמרא בעי רב יוסף אין חרישה בשבת מהו מי אמרי' כיון דקא מודו בכולהו מלתא כביטול מקצת וקיום מקצת דמי או דלמא כיון דקא עקריין ליה לחרישה כל עיקר כעקירת גוף דמי ת"ש יש נדה בתורה אבל הבא על שומרת יום כנגד יום פטור ואמאי הא עקריין לשומרת יום כנגד יום כל עיקר אמר לך רב יוסף שומרת יום דקאמרין כדשנין ת"ש יש שבת בתורה אבל המוציא מרה"י לרה"ר פטור ואמאי הא עקריין להוצאה כל עיקר התם נמי כדשנין ת"ש יש <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} בתורה אבל המשתחוה פטור ואמאי והא עקריין להשתחויה כל עיקר אמרי השתחויה נמי כדשנין בעי ר' זירא אין שבת בשביעית מהו במאי טעו בהדין קרא (שמות לד) בחריש ובקציר תשבות בזמן דאיכא חרישה איכא שבת ובזמן דליכא חרישה ליכא שבת מי אמרינן כיון דמקיימין לה בשאר שני שבוע כביטול מקצת וקיום מקצת דמי או דלמא כיון דקא עקריין ליה בשביעית כעקירת הגוף דמי אמר רבינא ת"ש נביא שנתנבא לעקור דבר מדברי תורה חייב לביטול מקצת ולקיום מקצת רבי שמעון אומר פטור <ובעבודת כוכבים> {ובעבודה זרה} אפילו אמר היום עובדה ולמחר בטלה חייב שמע מינה אין שבת בשביעית כביטול מקצת וקיום מקצת דמי שמע מינה:

דף ד,ב משנה הורו ב"ד וידע אחד מהן שטעו ואמר להן טועין אתם או שלא היה מופלא של ב"ד שם או שהיה אחד מהן גר או ממזר או נתין או זקן שלא ראוי לבנים ה"ז פטור שנאמ' כאן עדה ונאמר להלן עדה מה עדה האמורה להלן כולן ראויין להוראה אף עדה האמורה כאן עד שיהיו כולן ראויין להוראה:

דף ד,ב גמרא או שלא היה מופלא של ב"ד שם מנלן אמר רב ששת וכן תנא דבי רבי ישמעאל מפני מה אמרו הורו בדבר שהצדוקין מודין בו פטורין מפני שהיה להם ללמוד ולא למדו לא היה מופלא של ב"ד שם נמי פטורין מפני שהיה להם ללמוד ולא למדו: נאמר שם עדה ונאמר כאן עדה עד שיהיו כולן ראויין להוראה: והתם מנלן דאמר רב חסדא

אמר קרא (במדבר יא) והתיצבו שם עמך עמך בדומין לך ואימא עמך לשכינה אלא אמר ר"נ בר יצחק אמר קרא (שמות יח) ונשאו אתך אתך בדומין לך:
דף ד,ב משנה הורו ב"ד שוגגין ועשו כל הקהל שוגגין מביאין פר מזידין ועשו שוגגין מביאין כשבה ושעירה שוגגין ועשו מזידין הרי אלו פטורין:
דף ד,ב גמרא שוגגין ועשו מזידין הרי אלו פטורין הא שוגג דומיא דמזיד חייב והיכי דמי שהורו בית דין שחלב מותר ונתחלף לו בשומן ואכלו לימא תפשוט הא דבעי רמי בר חמא אמר לך משום דתנא רישא מזידין ועשו שוגגין תנא סיפא שוגגין ועשו מזידין:
דף ד,ב משנה הורו ב"ד ועשו כל הקהל או רובן על פיהן מביאין פר >ובעבודת כוכבים< {ובעבודה זרה} מביאין פר ושעיר דברי ר"מ ר' יהודה אומר י"ב שבטים מביאין י"ב פרים >ובעבודת כוכבים< {ובעבודה זרה} מביאין י"ב פרים ושנים עשר שעירים

דף ה,א משנה רבי שמעון אומר י"ג פרים >ובעבודת כוכבים< {ובעבודה זרה} שלשה עשר פרים וי"ג שעירים פר ושעיר לכל שבט ושבט פר ושעיר לב"ד הורו ב"ד ועשו ז' שבטים או רובן על פיהן מביאין פר >ובעבודת כוכבים< {ובעבודה זרה} מביאין פר ושעיר דברי ר"מ רבי יהודה אומר ז' שבטים שחטאו מביאין ז' פרים ושאר שבטים שלא חטאו מביאין על ידיהן פר שאף אלו שלא חטאו מביאין ע"י חוטאין ר"ש אומר ה' פרים >ובעבודת כוכבים< {ובעבודה זרה} ה' פרים וח' שעירים פר ושעיר לכל שבט ושבט פר ושעיר לב"ד הורו ב"ד של אחד מן השבטים ועשה אותו השבט על פיהן אותו שבט הוא חייב ושאר כל השבטים פטורין דברי רבי יהודה וחכמים אומרים אין חייבין אלא על הוריות בית דין הגדול בלבד שנאמר (ויקרא ד) ואם כל עדת ישראל ישגו ולא עדת אותו שבט:

דף ה,א גמרא ת"ר ידעו שהורו וטעו מה הורו יכול יהו חייבין ת"ל (ויקרא ד) ונודעה החטאת ולא שיודעו החוטאין אשר חטאו חטאו שני שבטים מביאין שני פרים חטאו שלשה מביאין שלשה או אינו אומר אלא חטאו שני יחידים מביאין שני פרים חטאו ג' מביאין ג' ת"ל הקהל הקהל חייב וכל קהל וקהל חייב כיצד חטאו שני שבטים מביאין שני פרים חטאו ז' מביאין ז' ושאר שבטים שלא חטאו מביאין על ידיהן פר פר שאפילו אלו שלא חטאו מביאין ע"י החוטאין לכך נאמר קהל לחייב על כל קהל וקהל דברי רבי יהודה ר"ש אומר ז' שבטים שחטאו מביאין ז' פרים ובית דין מביאין על ידיהן פר שנאמר למטה קהל ונאמר למעלה קהל מה קהל האמור למעלה ב"ד עם הקהל אף קהל האמור למטה ב"ד עם הקהל רבי מאיר אומר ז' שבטים שחטאו ב"ד מביאין על ידיהם פר והן פטורין נאמר קהל למטה ונאמר קהל למעלה מה קהל האמור למעלה ב"ד ולא צבור אף קהל האמור למטה ב"ד ולא צבור רבי שמעון בן אלעזר אומר משמו חטאו ששה שבטים והם רובו של קהל או ז' אע"פ שאינו רובו של קהל מביאין פר אמר מר ונודעה החטאת ולא שיודעו החוטאין מאן תנא אמר רב יהודה אמר רב ואיתימא רבא דלא כרבי אליעזר דתנן אמר ר' אליעזר מה נפשך אם חלב אכל חייב נותר אכל חייב רב אשי אמר אפילו תימא רבי אליעזר שאני הכא דכתיב (ויקרא ד) אשר חטאו עליה התם נמי הכתיב (ויקרא ד) אשר חטא בה ההוא מיבעי ליה פרט למתעסק מ"ט דר' יהודה קסבר ארבעה קהלי כתיבי קהל הקהל קהל הקהל חד לחייב על כל קהל וקהל וחד להוראה תלויה בב"ד ומעשה תלוי בקהל וחד לגרירה וחד לשבט שעשה בהוראת ב"ד ור"ש תלתא קהלי כתיבי קהל קהל

הקהל מעיני הקהל אורחיה דקרא הוא כדאמרי אינשי מעיני דפלניא חד לחייב על כל קהל וקהל ותרי אחרוני נאמר למטה קהל ונאמר למעלה קהל מה להלן ב"ד עם הקהל אף כאן ב"ד עם הקהל ור"מ קהל הקהל לא דריש הלכך תרי קהלי כתיבי מיבעי ליה לנאמר למטה קהל ונאמר למעלה קהל מה להלן ב"ד ולא צבור אף כאן ב"ד ולא צבור ורשב"א מ"ט כתי' (במדבר טו) והיה אם מעיני העדה אלמא מיעוטא דכתי' מעיני וכת' (במדבר טו) כי לכל העם בשגגה למימרא דרובא אין מיעוטא לא הא כיצד עשו ו' והן רובו של קהל או ז' אע"פ שאינן רובו של קהל חייבין

דף ה,ב גמרא ורבי שמעון ורבי מאיר זהוראה תלויה בבית דין ומעשה תלוי בקהל מנא להו אמר אביי דאמר קרא (במדבר טו) והיה אם מעיני העדה נעשתה לשגגה רבא אמר (במדבר טו) מלכל העם בשגגה וצריכא דאי כתב רחמנא והיה אם מעיני העדה נעשתה לשגגה הוה אמינא אפילו מיעוטא להכי כתיב לכל העם בשגגה ואי כתב לכל העם בשגגה הוה אמינא עד דעבדי בית דין בהדי רובא להכי כתיב והיה אם מעיני העדה נעשתה לשגגה והא כי כתיבי הני קראי <בעבודת כוכבים> {בעבודה זרה} הוא דכתיבי ילפינן מעיני מעיני: הורו ב"ד של אחד וכו': איבעיא להו שבט אחד לרבי יהודה בהוראת ב"ד הגדול מי מייתו שאר שבטים או לא מי אמרינן שבעה שבטים הוא דמייתו שאר שבטים בהדייהו משום דאיכא רובא אבל חד שבט דליכא רובא לא או דלמא לא שנתא שמע מה הן מביאין פר אחד רבי שמעון אומר שני פרים במאי עסקינן אילימא שחטאו שבעה ר"ש תמניא בעי אלא דחטא שבט אחד במאי אי בהוראת בית דינו רבי שמעון לית ליה אלא לאו בהוראת בית דין הגדול ותנא קמא מני אי נימא רבי מאיר הא רובא בעי אלא לאו רבי יהודה <וכגון שחטא שבט אחד> אמרי הכא במאי עסקינן כגון שחטאו ששה שבטים והן רובן של קהל ורבי שמעון בן אלעזר היא דתניא ר"ש בן אלעזר אומר משמו חטאו ששה והן רובו של קהל או שבעה אף על פי שאינן רובו של קהל מביאין פר תא שמע רבי יהודה אומר שבט שעשה בהוראת בית דינו אותו השבט חייב ושאר כל השבטים פטורין ובהוראת ב"ד הגדול אפילו שאר שבטים חייבים שמע מינה אמר רב אשי מתניתין נמי דיקא דקתני ועשה אותו השבט על פיהם אותו השבט חייב ושאר כל השבטים פטורין למה לי למיתנא ושאר שבטים פטורים הא תנא אותו השבט חייב וכיון דתנא אותו השבט חייב ממילא ידענא שאר שבטים פטורין אלא הא קמשמע לן דבהוראת בית דינו הוא דשאר שבטים פטורים אבל בהוראת ב"ד הגדול אפילו שאר שבטים חייבין שמע מינה איבעיא להו שבט אחד שעשה בהוראת בית דין הגדול לרבי שמעון מי מייתי או לא תא שמע מה הן מביאין פר אחד רבי שמעון אומר שני פרים <במאי עסקינן אילימא שחטאו שבעה> שני פרים שמנה פרים בעי אלא דחטא שבט אחד ובמאי אילימא בהוראת בית דינו רבי שמעון לית ליה אלא בהוראת בית דין הגדול ותסברא תנא קמא מני אי רבי מאיר הא רובא בעי אי רבי יהודה שאר שבטים נמי מייתי <אלא> הא מני רבי שמעון בן אלעזר היא וכדתניא תא שמע וחכמים אומרים לעולם אינו חייב אלא על הוראת בית דין הגדול מאן חכמים אילימא רבי מאיר רובא בעי אלא לאו רבי שמעון היא שמע מינה ורבי יהודה ורבי שמעון שבט אחד דאקרי קהל מנא להו אמרי דכתיב (דברי הימים ב כ) ויעמד יהושפט בקהל יהודה וירושלים <נכח חצר בית ה'> [בבית ה' לפני החצר] החדשה מאי חדשה א"ר יוחנן שחידשו דברים ואמרו טבול יום אל יכנס במחנה לוייה מתקיף לה רב אחא בר יעקב ממאי דלמא שאני ירושלים דהוה נמי בנימין אלא אמר רב אחא בר יעקב

דכתיב (בראשית מח) ויאמר אלי הנני מפרך והרביתך ונתתיך לקהל עמים וגו' מאן אתיליד ליה ההיא שעתא בנימין ש"מ ה"ק רחמנא מתיליד לך השתא קהל אחרינא א"ל רב שבא לרב כהנא דלמא הכי קא"ל רחמנא לכי מתיליד לך בנימין הוא דהווי י"ב שבטים דמתקריית קהל א"ל אלא שנים עשר שבטים איקרו קהל אחד עשר שבטים לא איקרו קהל תניא ר"ש אומר מה תלמוד לומר (במדבר ח) ופר שני בן בקר תקח לחטאת אם ללמד שהם שנים והלא כבר נאמר (במדבר ח) ועשה את האחד חטאת ואת האחד עולה לה' [אלא] יכול [תהא] נאכלת חטאת ללוים ת"ל ופר שני שני לעולה מה עולה לא נאכלת דף ו,א גמרא אף חטאת לא נאכלת כיוצא בו אמר רבי יוסי (עזרא ח) הבאים מהשבי הגולה הקריבו [עלות] לאלהי ישראל פרים שנים עשר וגו' הכל עולה הכל עולה סלקא דעתך אפשר שחטאת עולה אלא הכל כעולה מה עולה לא נאכלת אף חטאת לא נאכלת דתניא רבי יהודה אומר על <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} הביאום ואמר רב יהודה אמר שמואל על <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} שעשו בימי צדקיהו בשלמא לרבי יהודה משכחת לה להני שנים עשר חטאות כגון דחטאו שנים עשר שבטים דמייתו שנים עשר שעירים אי נמי דחטאו שבעה שבטים ושאר איהו בגרירה ולרבי שמעון נמי משכחת לה כגון דחטאו אחד עשר שבטים דמייתו אחד עשר שעירים ואידך דב"ד אלא לרבי מאיר דאמר בית דין מביאין ולא צבור שנים עשר היכי משכחת ליה כגון דחטאו והדר חטאו והדר חטאו עד תריסר זימני והא מייתי להו הנהו דחטאו אמר רב פפא כי גמירי חטאת שמתו בעליה במיתה הני מילי ביחיד אבל לא בצבור לפי שאין מיתה בצבור מנא ליה לרב פפא הא אילימא מדכתי' (תהילים מה) תחת אבותיך יהיו בניך אי הכי אפילו ביחיד נמי אלא דוקיא דרב פפא משעיר דראש חדש דאמר רחמנא מייתי מתרומת הלשכה והא מייתי להו מישראל והנך דפיישי היכי מייתו אלא שמע מינה חטאת שמתו בעליה בצבור קרבה מי דמי שעיר ר"ח דלמא לא מייתו מצבור אבל הכא ודאי מייתו אלא טעמא דרב פפא מהכא דכתיב (דברים כא) כפר לעמך ישראל אשר פדית ה' ראויה כפרה זו שתכפר על יוצאי מצרים מדכתיב אשר פדית מי דמי התם כולהו איתינון מגו דמכפרה אחיים מכפרה נמי אמתים אלא הכא מי הווי חיים אין הכי נמי דכתיב (עזרא ג) ורבים מהכהנים והלוים וראשי האבות וגו' ודלמא מועטין הווי ולא רבים הווי הכתיב (עזרא ג) <ולא הכירו בקול> [ואין העם מכירים קול] תרועת השמחה לקול בכי העם [וגו'] והקול נשמע עד למרחוק והא מזידין הווי הוראת שעה היתה הכי נמי מסתברא דאי לא תימא הכי (עזרא ח) אילים תשעים וששה כבשים שבעים ושבעה כנגד מי אלא הוראת שעה היתה הכא נמי הוראת שעה היתה ת"ר מת אחד מן הצבור חייבין אחד מבית דין פטורין מאן תנא אמר רב חסדא אמר רבי זירא אמר רב ירמיה אמר רב רבי מאיר היא דאמר ב"ד מביאים ולא צבור הלכך מת אחד מן הצבור חייבין דהא קאים כוליה בית דין מת אחד מבית דין פטורין דהויא לה חטאת שמת אחד מן השותפין ומשום הכי פטורין מתקיף לה רב יוסף ונוקמה כרבי שמעון דאמר בית דין עם הצבור מת אחד מן הצבור חייבין דאין צבור מתים מת אחד מבית דין פטורין כדאמרין דחטאת שותפין היא א"ל אביי שמעינן ליה לר"ש דאמר חטאת שותפין אינה מתה דתניא פר ושעיר של יום הכפורים שאבדו והפריש אחרים תחתיהם ימותו כולן דברי רבי יהודה ר"א ור"ש אומר ירעו לפי שאין חטאת צבור מתה א"ל רב יוסף כהנים קא אמרת שאני כהנים דאיקרו קהל דכתיב (ויקרא טז) על הכהנים ועל כל עם הקהל

דף ו,ב גמרא אלא מעתה נייתו פר בהוראה וכי תימא הכי נמי טפי להו שבטים אלא אמר רב אחא ברבי יעקב שבטו של לוי לא איקרו קהל דכתיב (בראשית מח) הנני מפרך והרביתך ונתתיך לקהל עמים וגו' כל שיש לו אחוזה איקרי קהל וכל שאין לו אחוזה לא איקרי קהל א"כ חסרי להו י"ב שבטים אמר אביי (בראשית מח) אפרים ומנשה כראובן ושמעון יהיו לי אמר רבא והא כתיב על שם אחיהם יקראו בנחלתם לנחלה הוקשו ולא לדבר אחר ולא והא חלוקין בדגלים כנחלתן כך חנייתן כדי לחלק כבוד לדגלים והא חלוקים בנשיאים ההוא לחלוק כבוד לנשיאים דתניא שלמה עשה ז' ימי חנוכה ומה ראה משה לעשות שנים עשר ימי חנוכה כדי לחלוק כבוד לנשיאים מאי הוי עלה ת"ש דתניא ר"ש אומר חמש חטאות מתות וולד חטאת ותמורת חטאת וחטאת שמתו בעליה וחטאת שנתכפרו בעליה וחטאת שעברה שנתה ואי אתה יכול לומר וולד חטאת בצבור שאין צבור מפרישין נקבה ואי אתה יכול לומר תמורת חטאת בצבור שאין תמורה בצבור ואי אתה יכול לומר חטאת שמתו בעליה בצבור שאין צבור מתים שנתכפרו בעליה ושעברה שנתה לא שמענו יכול ימותו אמרת ילמוד סתום מן המפורש מה מצינו בולד חטאת ותמורת חטאת ושמתו בעליה ביחיד דברים אמורים ולא בצבור אף שנתכפרו בעליה ושעברה שנתה ביחיד דברים אמורים ולא בצבור וכי דנין אפשר משאי אפשר ר"ש בחד מקום גמיר:

מסכת הוריות פרק ב

דף ו,ב משנה הורה כהן משיח לעצמו שוגג ועשה שוגג מביא פר שוגג ועשה מזיד מזיד ועשה שוגג פטור שהוראת כהן משיח לעצמו כהוראת ב"ד לצבור:

דף ו,ב גמרא שוגג ועשה שוגג מביא פר פשיטא אמר אביי הכא במאי עסקינן כגון שהורה ושכח מאיזה טעם הורה ובשעה שטעה אמר הריני עושה על דעת הוראתו דמהו דתימא כיון דאילו מתידע ליה [שמא] הדר ביה כמזיד דמי ולא לחייב קמ"ל: מזיד ועשה שוגג כו': מנא ה"מ דתנו רבנן (ויקרא ד) לאשמת העם הרי משיח כצבור <שיכול> והלא דין הוא

דף ז,א גמרא צבור מוצא מכלל יחיד ומשיח מוצא מכלל יחיד מה צבור אין חייבין אלא על העלם דבר עם שגגת מעשה אף משיח לא יהא חייב אלא על העלם דבר עם שגגת מעשה או כלך לדרך זו נשיא מוצא מכלל יחיד ומשיח מוצא מכלל יחיד מה נשיא מביא בשגגת מעשה בלא העלם דבר אף משיח מביא בשגגת מעשה בלא העלם דבר נראה למי דומה צבור בפר ואין מביאין אשם תלוי ומשיח בפר ואין מביא אשם תלוי מה צבור אינו חייב אלא על העלם דבר עם שגגת מעשה אף משיח לא יהא חייב אלא על העלם דבר עם שגגת מעשה או כלך לדרך זו נשיא מביא שעירה <בעבודת כוכבים> {בעבודה זרה} ומביא אשם ודאי ומשיח מביא שעירה <בעבודת כוכבים> {בעבודה זרה} ומביא אשם ודאי מה נשיא מביא בשגגת מעשה אף משיח מביא בשגגת מעשה ת"ל (ויקרא ד) לאשמת העם הרי הוא משיח כצבור מה צבור אינו מביא אלא על העלם דבר עם שגגת מעשה אף משיח אינו מביא אלא על העלם דבר עם שגגת מעשה אימא מה צבור הורה ועשו אחריו

בהוראתו חייבין אף משיח כשהורה ועשו אחריו בהוראתו יהא חייב ת"ל (ויקרא ד) והקריב על חטאתו אשר חטא על מה שחטא הוא מביא ואין מביא על מה שחטאו אחרים אמר מר משיח בפר ואין מביא אשם תלוי מנא ליה דאין מביא אשם תלוי דכתיב (ויקרא ה) וכפר עליו הכהן על שגגתו אשר שגג מי שחטאתו ושגגתו שוה יצא משיח שאין שגגתו וחטאתו שוה דכתיב לאשמת העם הרי הוא משיח כצבור לאשמת העם ע"כ לא קאמר ליה אלא אשם כדי נסבה:

דף ז,א משנה הורה בפני עצמו ועשה בפני עצמו מתכפר לו בפני עצמו הורה עם הצבור ועשה עם הצבור מתכפר לו עם הצבור שאין ב"ד חייבין עד שיורו לבטל מקצת ולקיים מקצת וכן המשיח ולא <בעבודת כוכבים> {בעבודה זרה} עד שיורו לבטל מקצת ולקיים מקצת:

דף ז,א גמרא מנהני מילי דת"ר הורה עם הצבור ועשה עם הצבור יכול יביא פר לעצמו ודין הוא נשיא מוצא מכלל יחיד ומשיח מוצא מכלל יחיד מה נשיא חטא בפני עצמו מביא בפני עצמו חטא עם הצבור מתכפר לו עם הצבור אף משיח חטא בפני עצמו מביא בפני עצמו חטא עם הצבור מתכפר לו עם הצבור לא אם אמרת בנשיא שכן מתכפר לו עם הצבור ביום הכפורים תאמר במשיח שאין מתכפר לו עם הצבור ביום הכפורים הואיל ואין מתכפר לו עם הצבור ביום הכפורים יכול יביא פר לעצמו ת"ל (ויקרא ד) על חטאתו אשר חטא הא כיצד חטא בפני עצמו מביא בפני עצמו חטא עם הצבור מתכפר לו עם הצבור היכי דמי אילימא דהוא מופלא והם אינן מופלאין פשיטא דמתכפר לו בפני עצמו הוראה דלהון ולא כלום ובעי אתויי כשבה או שעירה כל חד וחד ואי דאינן מופלאין והוא לאו מופלא אמאי מתכפר לו בפני עצמו הא הוראה דידיה ולא כלום היא

דף ז,ב גמרא אמר רב פפא כגון שהיו מופלין שניהן סבר אביי למימר חטא בפני עצמו ועשה בפני עצמו היכי דמי דיתבי בשני מקומות וקא מורו בתרי איסורי אמר ליה רבא אטו שני מקומות גורמין אלא אפילו יתבי בחד מקום וכיון דקא מורו בתרי איסורי חטא בפני עצמו הוא: פשיטא הוא בחלב והן <בעבודת כוכבים> {בעבודה זרה} חטא בפני עצמו הוא דהא חלוקין בטעמייהו וחלוקין בקרבנות דהוא בפר והן בפר ושעיר דהא קא מייתו הני שעיר והוא לא מייתי וכל שכן הוא <בעבודת כוכבים> {בעבודה זרה} והן בחלב דחלוקין בקרבנותיהן [לגמרי] דהוא שעירה ואינהו פר אלא הוא בחלב המכסה את הקרב והן בחלב שעל הדקין מהו מי אמרינן אף על גב דקרבנן שוה כיון דמתרי קראי קאתו הא פליגין בטעמייהו או דלמא שם חלב אחד הוא אם תמצא לומר שם חלב אחד הוא הוא בחלב והן בדם מהו מי אמרינן בטעמייהו הא פליגין או דלמא כיון דשוין בקרבן בתר קרבן אזלינן תיקו: שאין בית דין חייבין עד שיורו לבטל מקצת ולקיים מקצת וכו': מנלן דעד שיורו לבטל מקצת ולקיים מקצת כדאמרינן באידך פירקין ונעלם דבר דבר ולא כל הגוף: וכן המשיח: מנלן דכתי' (ויקרא ד) לאשמת העם הרי משיח כצבור: ולא <בעבודת כוכבים> {בעבודה זרה} כו': מנלן דתנו רבנן לפי שיצאה <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} לדון בעצמה יכול יהו חייבין על עקירת מצוה כולה נאמר כאן מעיני ונאמר להלן מעיני מה להלן בב"ד אף כאן נמי בב"ד ומה להלן דבר דבר ולא כל הגוף אף כאן נמי דבר ולא כל הגוף:

דף ז,ב משנה אין חייבין אלא על העלם דבר עם שגגת המעשה וכן המשיח ולא <בעבודת כוכבים> {בעבודה זרה} אין חייבין אלא על העלם דבר עם שגגת המעשה:

דף ז, ב גמרא מנלן דתנו רבנן ישגו יכול יהו חייבין על שגגת מעשה ת"ל ישגו ונעלם דבר אין חייבין אלא על העלם דבר עם שגגת מעשה: וכן המשיח: מנלן דכתיב לאשמת העם הרי משיח כצבור: ולא <בעבודת כוכבים> {בעבודה זרה} אלא על העלם דבר עם שגגת מעשה: מנלן דת"ר לפי שיצאה <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} לדון בעצמה יכול יהו חייבין על שגגת המעשה נאמר כאן מעיני ונאמר להלן מעיני מה להלן אין חייבין אלא על העלם דבר עם שגגת מעשה אף כאן אין חייבין אלא על העלם דבר עם שגגת מעשה ואילו משיח <בעבודת כוכבים> {בעבודה זרה} לא קתני מתניתין מני רבי היא דתניא משיח <בעבודת כוכבים> {בעבודה זרה} רבי אומר בשגגת מעשה וחכמים אומרים בהעלם דבר ושויין שבשעירה ושויין שאין מביא אשם תלוי ותסברא בזדונו כרת ובשגגתו חטאת מי קתני אלא תני הא הוא הדין להא ה"נ תנא הא והוא הדין להא מ"ט דרבי אומר קרא (במדבר טו) וכפר הכהן על הנפש השוגגת בחטאה בשגגה הנפש זה משיח השוגגת זה נשיא בחטאה בשגגה רבי סבר חטא זה בשגגה יהא ורבנן סברי מי שחטאתו בשגגה יצא משיח שאין חטאתו בשגגה אלא בהעלם דבר ושויין שבשעירה כיחיד מנלן דאמר קרא (במדבר טו) ואם נפש אחת אחד יחיד ואחד נשיא ואחד משיח כולם בכלל נפש אחת הן: **דף ח, א גמרא** ושויין שאין מביא אשם תלוי מנלן דכתיב (ויקרא ה) וכפר [עליו] הכהן על שגגתו אשר שגג רבי סבר מי שכל חטאו בשגגה יצא זה שאין [כל] חטאו בשגגה אלא בהעלם דבר מידי כל כתיב אין דאם כן נכתוב על שגגתו למה לי אשר שגג הא קמ"ל דעד דאיכא כל חטאו בשגגה <יצא משיח שאין כל חטאו בשגגה אלא > {בעבודת כוכבים} {בעבודה זרה} ולא בשאר מצות אלא בהעלם דבר עם שגגת מעשה <ורבנן מי שחטאו בשגגה יצא משיח שאין חטאו בשגגה לא > {בעבודת כוכבים} {בעבודה זרה} ולא בשאר מצות אלא בהעלם דבר עם שגגת מעשה:

דף ח, א משנה אין בית דין חייבין עד שיורו בדבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת וכן המשיח ולא <בעבודת כוכבים> {בעבודה זרה} עד שיורו על דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת: **דף ח, א גמרא** מנלן דתניא רבי אומר נאמר כאן (ויקרא ד) עליה ונאמר להלן (ויקרא יח) עליה מה להלן דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת אף כאן דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת אשכחן צבור משיח מנלן לאשמת העם הרי משיח כצבור נשיא יליף מצות מצות כתיב גבי נשיא (ויקרא ד) ועשה אחת מכל מצות ה' וכתוב בצבור (ויקרא ד) ועשו אחת מכל מצות מה צבור דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת אף נשיא דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת יחיד אמר קרא (ויקרא ד) ואם נפש וילמד תחתון מעליון: ולא <בעבודת כוכבים> {בעבודה זרה} עד שיורו: <בעבודת כוכבים> {בעבודה זרה} מנלן דת"ר לפי שיצאה <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} לדון בעצמה יכול יהו חייבין אפילו על דבר שאין זדונו כרת ושגגתו חטאת נאמר כאן מעיני ונאמר להלן מעיני מה להלן דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת אף כאן דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת אשכחן צבור יחיד נשיא משיח מנלן אמר קרא (ויקרא ד) ואם נפש אחת אחד יחיד ואחד נשיא ואחד משיח כולם בכלל נפש אחת הן וילמד תחתון מן העליון הניחא למאן דמפיק לה לעליה לג"ש כדאמרן אלא לרבנן דמפקי לה לעליה לעריות וצרות דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת מנא להו נפקא להו מדמתני ליה ר' יהושע בן לוי לבריה (במדבר טו) תורה אחת יהיה לכם לעושה בשגגה והנפש אשר תעשה ביד רמה וגו' הוקשה כל התורה כולה <לעבודת כוכבים> {לעבודה זרה} מה <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת אף כאן

שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת אשכחן יחיד נשיא ומשיח בין >בעבודת כוכבים< {בעבודה זרה} בין בשאר מצות צבור מנלן יליף עליון מתחתון ורבי הא דר' יהושע בן לוי מאי עביד ליה מפיק ליה לכדתניא לפי שמצינו שחלק הכתוב בין רבים ליחידים רבים בסייף וממונן אבד יחידים בסקילה וממונן פלט יכול נחלוק בקרבנותיהם ת"ל תורה אחת יהיה וגו' מתקיף לה רב חלקיה מהגרוניא טעמא דלא חלק הכתוב הא חלק הוה אמינא נחלוק מאי נייתי נייתי פר צבור בשאר מצות הוא דמייתו נייתי פר לעולה ושעיר לחטאת צבור >בעבודת כוכבים< {בעבודה זרה} הוא דמייתו נייתי שעיר נשיא בשאר מצות הוא דמייתי נייתי שעירה יחיד נמי היינו קרבנו >אלמה לא< איצטריך ס"ד אמינא צבור מייתי פר לעולה ושעיר לחטאת הני נייתי איפכא פר לחטאת ושעיר לעולה א"נ צריך ואין לו תקנה קמ"ל דכ"ע מיהת כי כתיבי הני קראי >בעבודת כוכבים< {בעבודה זרה} הוא דכתיבי מאי משמע אמר רבא ואי תימא ר' יהושע בן לוי ואמרי לה כדי אמר קרא (במדבר טו) וכי תשגו ולא תעשו את כל המצות האלה איזו היא מצוה שהיא שקולה ככל המצות הוי אומר זו >עבודת כוכבים< {עבודה זרה} דבי רבי תנא אמר קרא (במדבר טו) אשר דבר ה' אל משה וכתוב (במדבר טו) אשר צוה ה' אליכם ביד משה איזו היא מצוה שהיא בדיבורו של הקב"ה וצוה על ידי משה הוי אומר זו >עבודת כוכבים< {עבודה זרה} דתנא רבי ישמעאל (שמות כ) אנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה שמענום דבי רבי ישמעאל תנא

דף ה,ב גמרא (במדבר טו) למן היום אשר צוה ה' והלאה לדורותיכם איזו היא מצוה שהיא נאמרה בתחלה הוי אומר זו >עבודת כוכבים< {עבודה זרה} והא אמר מר עשר מצות נצטוו ישראל במרה >דכתי' (שמות טו) והיה אם שמוע תשמע לקול ה' אלהיך <אלא מחוורתא כדשנינן מעיקרא:

דף ה,ב משנה אין חייבין על עשה ועל לא תעשה שבמקדש ואין מביאין אשם תלוי על עשה ועל לא תעשה שבמקדש אבל חייבין על עשה ועל לא תעשה שבנדה ומביאים אשם תלוי על עשה ועל לא תעשה שבנדה איזו היא מצות עשה שבנדה פרוש מן הנדה ומצות לא תעשה אל תבא על הנדה:

דף ה,ב גמרא מנא הני מילי דצבור לא מחייבי קרבן בעלמא ויחיד אשם תלוי נמי לא אמר רב יצחק בר אבדימי נאמר ואשם בחטאת ובאשם תלוי ונאמר ואשמו בצבור מה ואשם ביחיד בחטאת קבועה אף ואשמו בצבור בחטאת קבועה ומה צבור בחטאת קבועה אף אשם תלוי נמי אין בא אלא על ספק חטאת קבועה אמרי אי הכי קרבן עולה ויורד נמי הא כתיב (ויקרא ה) והיה כי יאשם לאחת מאלה דנין >אשם מן אשמו< [אשמו מן אשם] ואין דנין אשם מן יאשם ומאי נ"מ והא תני דבי רבי ישמעאל (ויקרא יד) ושב הכהן ובא הכהן זו היא שיבה זו היא ביאה ועוד נילף מן ואשם מטומאת מקדש וקדשיו דכתיב (ויקרא ה) והוא טמא ואשם אמר רב פפא דנין ואשם ומצות ה' מן ואשם ומצות ה' א"ל רב שימי בר אשי לרב פפא ונילף ואשם ונשיאת עון מן ואשם ונשיא' עון אלא אמר ר"נ בר יצחק דנין ואשם ומצות ה' אשר לא תעשינה מואשם ומצות ה' אשר לא תעשינה ואל יוכיח שמיעת קול וביטוי שפתים וטומאת מקדש וקדשיו שלא נאמר בהם ואשם ומצות ה' אשר לא תעשינה:

דף ה,ב משנה אין חייבין על שמיעת קול ועל ביטוי שפתים ועל טומאת מקדש וקדשיו והנשיא כיוצא בהם דברי רבי יוסי הגלילי ר"ע אומר הנשיא חייב בכולן חוץ משמיעת הקול שהמלך לא דן ולא דנין אותו [לא מעיד ולא מעידין אותו]:

דף ה,ב גמרא אמר עולא מ"ט דר' יוסי הגלילי אמר קרא והיה כי יאשם לאחת מאלה כל שמתחייב באחת מתחייב בכולן ושאינ מתחייב באחת אין מתחייב בכולן ואימא מתחייב באחת מהן ואע"פ שאין מתחייב בכולן אלא טעמא דר' יוסי הגלילי מהכא דתניא היה רבי ירמיה אומר נאמר

דף ט,א גמרא (ויקרא ה) לא תגיע ידו ונאמר (ויקרא ה) לא תשיג ידו מי שבא לידי עניות ועשירות יצא נשיא ומשיח שאין באין לידי עניות נשיא דכתיב (ויקרא ד) ועשה אחת מכל מצות ה' אלהיו מי שאין על גביו אלא ה' אלהיו משיח דכתיב (ויקרא כא) והכהן הגדול מאחיו שהוא גדול מאחיו בנוי בכח בחכמה ובעושר אחרים אומרים מנין שאם אין לו גדלהו משל אחיו ת"ל והכהן הגדול מאחיו אשר יוצק על ראשו גדלהו מאחיו בעא מיניה רבינא מר"נ בר יצחק נשיא שנצטרע מהו מידחא דחי או מיפטר פטיר א"ל דילך או דגזא תניא ר"ע אומר משיח פטור מכולן אמר רבא מ"ט דר"ע אמר קרא (ויקרא ו) זה קרבן אהרן ובניו זו באה חובה לו ואין אחרת באה חובה לו ואימא כי ממעט ליה רחמנא מדלי דלות ומאי ניהו עשירית האיפה אבל עניות ועשירו' לא מעטיה רחמנא לא ס"ד דכתי' (ויקרא ה) וכפר עליו הכהן על חטאתו אשר חטא מאחת מאלה המתכפר באחת מתכפר בכולן ושאינ מתכפר באחת אין מתכפר בכולן אלא מעתה דכתיב (ויקרא ה) והיה כי יאשם לאחת מאלה ה"נ דכל המתחייב באחת מתחייב בכולן ושאינ מתחייב באחת אין מתחייב בכולן אלמה תנן ר"ע אומר נשיא חייב חוץ משמיעת קול אביי ורבא דאמרי תרוייהו מאחת משמע ליה לאחת לא משמע ליה ומ"ש מאחת דמשמע ליה דכתביה רחמנא לבסוף גבי עשירית האיפה למימרא דכל דמחייב בעשירית האיפה מחייב בכולן דאי ס"ד מתחייב באחת אע"פ שאין מתחייב בכולן נכתביה להאי מאחת מאלה בדלות א"נ בעשירות:

דף ט,א משנה כל המצות שבתורה שחייבין על זדונן כרת ועל שגגתן חטאת היחיד מביא כשבה ושעירה והנשיא שעיר ומשיח וב"ד מביאין פר <ובעבודת כוכבים> {ובעבודה זרה} היחיד והנשיא והמשיח מביאין שעירה וב"ד פר ושעיר פר לעולה ושעיר לחטאת אשם תלוי היחיד והנשיא חייבין ומשיח וב"ד פטורין אשם ודאי היחיד והנשיא והמשיח חייבין וב"ד פטורין על שמיעת הקול ועל בטוי שפתים ועל טומאת מקדש וקדשיו ב"ד פטורין והיחיד והנשיא והמשיח חייבין אלא שאין כ"ג משיח חייב על טומאת מקדש וקדשיו דברי ר"ש ומה הן מביאין קרבן עולה ויורד ר"א אומר הנשיא מביא שעיר:

דף ט,א גמרא תניא ר"ש היה נותן כלל כל שהיחיד באשם תלוי הנשיא כיוצא בו משיח וב"ד פטורין וכל שהוא באשם ודאי נשיא ומשיח כיוצא בהן וב"ד פטורין שמיעת הקול ובטוי שפתים וטומאת מקדש וקדשיו בית דין פטורין נשיא ומשיח חייבין אלא שאין הנשיא חייב בשמיעת הקול ולא משיח בטומאת מקדש וקדשיו כל שהוא בעולה ויורד נשיא כיוצא בו משיח ובית דין פטורין הא גופא קשיא אמרת שאין משיח חייב בטומאת מקדש וקדשיו בטומאת מקדש וקדשיו הוא דפטור אבל בשמיעת הקול ובטוי שפתים חייב אימא סיפא כל שהוא בעולה ויורד נשיא כיוצא בו משיח ובית דין פטורין קתני משיח ובית דין פטורין מה בית דין פטורין מכולהון אף משיח פטור מכולהון

דף ט,ב גמרא קשיין אהדדי אמר רב הונא בריה דרב יהושע לא קשיא כאן בדלות כאן בדלי דלות ור"ש סבר לה כר"ע בחדא ופליג עליה בחדא סבר לה כר"ע בדלי דלות דפטור ופליג עליה בדלות: אלא שאין כ"ג חייב כו': אמר חזקיה מ"ט דר"ש דכתיב (במדבר יט) ונכרתה הנפש ההיא מתוך הקהל מי שקרבנו שוה לקהל יצא זה שאין קרבנו שוה לקהל א"כ נשיא נמי אין קרבנו שוה לקהל שוה בכפרה דיוה"כ א"כ כהנים נמי לא שוו לקהל בכפרה דיוה"כ כהנים שוו לקהל בשאר מצות דשנה כולה משיח נמי הא שוה בשאר מצות דשנה אלא אמר רבא אימא הכי מי שחטאתו שוה ליחידים ומאי ניהו קהל: ר"א אומר הנשיא מביא שעיר וכו': א"ר יוחנן לא אמר ר' אליעזר אלא בטומאת מקדש וקדשיו הואיל ונאמר כרת בו כבקבועה אמר רב פפא ה"נ מסתברא דאי ס"ד ר"א על כולהון קאמר מכדי שעיר נשיא ופר משיח במקום יחיד לחטאת קאי ניתני נמי משיח מביא פר בשמיעת קול ובטוי שפתים אלא מדלא קתני משיח ש"מ אטומאת מקדש וקדשיו קאי דמשיח פטור א"ל רב הונא בריה דרב נתן לר"פ ממאי דלמא ר"א אכולהון קאי ובמשיח סבר לה כר"ע דאמר משיח פטור בכולן א"ל ור"ע מי פטר ליה מפר ותו לא מידי א"ר יוחנן מודה ר"א שאין מביא אשם תני תנא קמיה דרב ששת אשם תלוי בא על טומאת מקדש וקדשיו א"ל דאמר לך מני ר"א היא דאמר הואיל ונאמר בו כרת כבקבועה מייתי נשיא שעיר עליה והא"ר יוחנן מודה ר' אליעזר שאין מביא אשם תלוי קשיא:

מסכת הוריות פרק ג

דף ט,ב משנה כהן משיח שחטא ואח"כ עבר ממשיחותו וכן נשיא שחטא ואחר כך עבר מגדולתו כהן משיח מביא פר והנשיא מביא שעיר משיח שעבר ממשיחותו ואחר כך חטא וכן הנשיא שעבר מגדולתו ואח"כ חטא כהן משיח מביא פר והנשיא כהדיוט:

דף ט,ב גמרא השתא יש לומר עבר ממשיחותו

דף י,א גמרא ואח"כ חטא מביא פר חטא ואח"כ עבר ממשיחותו צריכא למימר משום דקתני גבי נשיא דכי עבר מנשיאותו ואח"כ חטא כהדיוט מייתי אהכי תני גבי משיח [חטא ואח"כ עבר] מביא פר מנא ה"מ דתנו רבנן (ויקרא ד) והקריב על חטאתו מלמד שמביא חטאתו משעבר שיכול והלא דין הוא ומה נשיא שמביא בשגגת מעשה אין מביא חטאתו משעבר משיח שאין מביא בשגגת מעשה אלא על העלם דבר עם שגגת מעשה [לא] כ"ש תלמוד לומר והקריב על חטאתו מלמד שמביא על חטאתו משעבר ונייתי נמי נשיא מק"ו ומה משיח שאין מביא בשגגת מעשה מביא חטאת משעבר נשיא שמביא חטאת בשגגת מעשה אינו דין שמביא חטאתו משעבר תלמוד לומר (ויקרא ד) אשר נשיא יחטא כשהוא נשיא אין כשהוא הדיוט לא:

דף י,א משנה חטאו עד שלא נתמנו ואח"כ נתמנו הרי אלו כהדיוטות ר"ש אומר אם נודע להם עד שלא נתמנו חייבים ומשנתמנו פטורים איזהו נשיא זה מלך שנאמר (ויקרא ד) מכל מצות ה' אלהיו שאין על גביו אלא ה' אלהיו:

דף י,א גמרא מה"מ דתנו רבנן (ויקרא ד) אם הכהן המשיח יחטא <לאשמת> פרט לקודמות <שיכול> והלא דין הוא ומה נשיא שמביא בשגגת מעשה אין מביא על הקודמות

משיח שאין מביא אלא על העלם דבר עם שגגת מעשה אינו דין שלא יביא על הקודמות לא אם אמרת בנשיא שכן אין מביא חטאתו משעבר תאמר במשיח שמביא חטאתו משעבר הואיל ומביא חטאתו משעבר יביא על הקודמות תלמוד לומר המשיח יחטא חטא כשהוא משיח מביא כשהוא הדיוט אינו מביא ותניא נמי גבי נשיא כה"ג (ויקרא ד) אשר נשיא יחטא פרט לקודמות <שיכול> והלא דין הוא ומה משיח שמביא חטאתו משעבר אינו מביא על הקודמות נשיא שאין מביא חטאתו משעבר אינו דין שלא יביא על הקודמות מה למשיח שכן אין מביא בשגגת מעשה תאמר בנשיא שמביא בשגגת מעשה הואיל ומביא בשגגת מעשה יביא על הקודמות תלמוד לומר אשר נשיא יחטא שחטא והרי הוא נשיא ולא שחטא ועודהו הדיוט: ת"ר אשר נשיא יחטא יכול גזרה ת"ל אם הכהן המשיח יחטא מה להלן לכשיחטא אף כאן לכשיחטא אמר מר יכול גזרה גזרה מהיכא תיתי אמרי אין אשכחן דכתיב (ויקרא יד) ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחוזתכם בשורה היא להם שנגעים באים עליהם דברי רבי יהודה רבי שמעון אומר פרט לנגעי אונסין לאו אמר רבי יהודה בשורה הכא נמי אימא גזרה היא הלכך כתיב אם ולרבי שמעון נגעי אונסין מי לא מטמו והא תניא (ויקרא יג) אדם כי יהיה מן הדבור ואילך והלא דין הוא טמא בזב וטמא בנגעים מה זב מן הדבור ואילך אף נגעים מן הדבור ואילך לא אם אמרת בזב שכן אין מטמא באונס תאמר בנגעים שמטמאין באונס תלמוד לומר אדם כי יהיה מן הדבור ואילך רבא אמר פרט לנגעי רוחות רב פפא אמר פרט לנגעי כשפים תנו רבנן אשר נשיא יחטא פרט לחולה משום דהוה ליה חולה אידחי ליה מנשיאותיה אמר רב אבדימי בר חמא פרט לנשיא שנצטרע שנאמר (מלכים ב טו) וינגע ה' את המלך ויהי מצורע עד יום מותו וישב בבית החפשית ויותם בן המלך על הבית מדקאמר בבית החפשית מכלל דעד השתא עבד הוה כי הא דר' גמליאל ורבי יהושע הוה אזלי בספינתא בהדי דר' גמליאל הוה פיתא בהדי רבי יהושע הוה פיתא וסולתא שלים פיתיה דר' גמליאל סמך אסולתיה דרבי יהושע אמר ליה מי הוה ידעת דהוה לן עכובא כולי האי דאיתית סולתא אמר ליה כוכב אחד לשבעים שנה עולה ומתעה את <הספינות> [הספנים] ואמרתי שמא יעלה ויתעה [אותנו] אמר ליה כל כך בידך ואתה עולה בספינה א"ל עד שאתה תמה עלי תמה על שני תלמידים שיש לך ביבשה רבי אלעזר חסמא ורבי יוחנן בן גודגדא שיודעין לשער כמה טפות יש בים ואין להם פת לאכול ולא בגד ללבוש נתן דעתו להושיבם בראש כשעלה שלח להם ולא באו חזר ושלח ובאו אמר להם כמדומין אתם ששררה אני נותן לכם

דף י, ב גמרא עבדות אני נותן לכם שנאמר (מלכים א יב) וידברו אליו לאמר אם היום תהיה עבד לעם הזה: ת"ר (ויקרא ד) אשר נשיא יחטא אמר ריב"ז אשרי הדור שהנשיא שלו מביא קרבן על שגגתו אם נשיא שלו מביא קרבן צריך אתה לומר מהו הדיוט ואם על שגגתו מביא קרבן צריך אתה לומר מהו זדונו מתקיף לה רבא בריה דרבה אלא מעתה דכתי' (ויקרא ה) ואת אשר חטא מן הקדש ישלם ובירבעם בן נבט דכתיב ביה (מלכים א יד) אשר חטא ואשר החטיא הכי נמי דאשרי הדור הוא שאני הכא דשני קרא בדבוריה דרש רב נחמן בר רב חסדא מאי דכתיב (קוהלת ח) יש הבל אשר נעשה על הארץ וגו' אשריהם לצדיקים שמגיע אליהם כמעשה הרשעים של עולם הבא בעולם הזה אוי להם לרשעים שמגיע אליהם כמעשה הצדיקים של עולם הבא אמר רבא אמר רבא אטו צדיקי אי אכלי תרי עלמי מי סני להו אלא אמר רבא אשריהם לצדיקים שמגיע אליהם כמעשה הרשעים של עולם הזה אוי להם לרשעים שמגיע אליהם כמעשה הצדיקים של

עולם הזה בעולם הזה רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע אתו לקמיה דרבא אמר להו אוקימתון מסכתא פלן ומסכתא פלן אמרו ליה אין איעתריתו פורתא אמרו ליה אין דזבנן קטינא דארעא קרי עלייהו אשריהם לצדיקים שמגיע אליהם כמעשה הרשעים שבעולם הזה בעולם הזה אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן מאי דכתיב (הושע י) כי ישרים דרכי ה' וצדיקים ילכו במ ופושעים יכשלו במ משל לשני בני אדם שצלו פסחיהם אחד אכלו לשום מצוה ואחד אכלו לשום אכילה גסה זה שאכלו לשום מצוה צדיקים ילכו במ זה שאכלו לשום אכילה גסה ופושעים יכשלו במ א"ל ריש לקיש רשע קרית ליה נהי דלא עביד מצוה מן המובחר פסח מי לא קאכיל אלא משל לשני בני אדם זה אשתו ואחותו עמו בבית וזה אשתו ואחותו עמו בבית אחד נזדמנה לו אשתו ואחד נזדמנה לו אחותו זה שנזדמנה לו אשתו צדיקים ילכו במ וזה שנזדמנה לו אחותו ופושעים יכשלו במ מי דמי אנן קאמרינן חדא דרך והכא שני דרכים אלא משל ללוט ושתי בנותיו הן שנתכוונו לשם מצוה צדיקים ילכו במ הוא שנתכוון לשם עבירה ופושעים יכשלו במ ודלמא הוא נמי לשם מצוה הוא מכוינ א"ר יוחנן כל הפסוק הזה לשם עבירה נאמר (בראשית יג) וישא לוט (בראשית לט) ותשא אשת אדניו את עיניה את עיניו (שופטים יד) ויאמר שמשון [וגו'] אותה קח לי כי היא ישרה בעיני וירא (בראשית לד) וירא אותה שכם בן חמור את כל ככר הירדן (משלי ו) כי בעד אשה זונה עד ככר לחם כי כלה משקה (הושע ב) אלכה אחרי מאהבי נותני לחמי ומימי צמרי ופשתי שמני ושקויי והא מינס אניס תנא משום רבי יוסי בר רבי חוני למה נקוד על וי"ו שבקומה של בכירה לומר לך שבשכבה לא ידע אבל בקומה ידע ומאי ה"ל למעבד מאי דהוה הוה נפקא מינה דלפניא אחרינא לא איבעי ליה למישתי דרש רבה מאי דכתיב (משלי יח) אה נפשע מקרית עוז ומדינים כבריח ארמון אה נפשע מקרית עוז זה לוט שפירש מאברהם ומדינים כבריח ארמון שהטיל מדינים בין ישראל לעמון שנאמר (דברים כג) לא יבא עמוני ומואבי בקהל ה' דרש רבא ואיתימא ר' יצחק מאי דכתיב (משלי יח) לתאוה יבקש נפרד <ו> בכל תושיה יתגלע לתאוה יבקש נפרד זה לוט שנפרד מאברהם <ו> בכל תושיה יתגלע שנתגלה קלונו בבתי כנסיות ובבתי מדרשות דתנן עמוני ומואבי אסורין איסור עולם ואמר עולא תמר זנתה זימרי זינה תמר זנתה יצאו ממנה מלכים ונביאים זימרי זינה נפלו כמה רבבות מישראל אמר רב נחמן בר יצחק גדולה עבירה לשמה ממצוה שלא לשמה שנאמר (שופטים ה) תבורך מנשים יעל אשת חבר הקיני מנשים באהל תבורך מאן נינהו נשים באהל שרה רבקה רחל ולאה איני והאמר רב יהודה אמר רב לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות אפילו שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה אימא כמצוה שלא לשמה אמר רבי יוחנן שבע בעילות בעל אותו רשע באותה שעה שנאמר (שופטים ה) בין רגליה כרע נפל שכב וגו' והא קא מיתהניא מעבירה אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחאי אפילו טובתם של רשעים רעה היא אצל צדיקים אמר רב יהודה אמר רב לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות אפילו שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה שבשכר מ"ב קרבנות שהקריב בלק הרשע זכה ויצתה ממנו רות דאמר רבי יוסי ברבי חנינא רות בת בנו של עגלון בן בנו של בלק מלך מואב א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן מנין שאין הקב"ה מקפח אפילו שכר שיחה נאה מהכא דאילו בכירה דקרייה מואב אמר ליה רחמנא למשה (דברים ב) אל תצר את מואב ואל תתגר במ מלחמה מלחמה

דף יא, א גמרא הוא דלא הא צעורי צערינהו ואילו צעירה דקרייה בן עמי א"ל (דברים ב) אל תצורם ואל תתגר במ כלל אפילו צעורי לא א"ר חייא בר אבין א"ר יהושע בן קרחה לעולם יקדים אדם לדבר מצוה שבשכר לילה אחת שקדמה בכירה לצעירה זכתה וקדמתה ארבע דורות למלכות תנו רבנן (ויקרא ד) מעם הארץ פרט למשיח מעם הארץ פרט לנשיא והלא כבר יצאו משיח לידון בפר נשיא לידון בשעיר שיכול משיח על העלם דבר עם שגגת מעשה מביא פר על שגגת מעשה לחודיה מביא כשבה ושעירה ת"ל מעם הארץ פרט למשיח מעם הארץ פרט לנשיא תינח משיח אלא נשיא בשגגת מעשה הוא דמייתי אמר רב זביד משמיה דרבא הכא במאי עסקינן כגון שאכל כזית חלב כשהוא הדיוט ונתמנה ואח"כ נודע לו סלקא דעתך אמינא נייתי כשבה או שעירה קמ"ל הניחא לר"ש דאזל בתר ידיעה אלא לרבנן דאזלו בתר חטאה מאי איכא למימר אלא אמר רב זביד משמיה דרבא הכא במאי עסקינן כגון שאכל חצי כזית חלב כשהוא הדיוט ונתמנה והשלימו ואח"כ נודע לו סלקא דעתך אמינא נצטרף ונייתי כשבה או שעירה קמ"ל בעא מיניה רבא מרב נחמן נשיאות מהו שתפסיק היכי דמי כגון שאכל חצי כזית חלב כשהוא הדיוט ונתמנה ועבר והשלימו התם הוא דלא מצטרף דאכליה פלגא כשהוא הדיוט ופלגא כשהוא נשיא אבל הכא דאידי ואידי כשהוא הדיוט אכליה מצטרף או דלמא לא שנא מאי תפשוט ליה מהא דאמר עולא א"ר יוחנן אכל חלב והפריש קרבן והמיר וחזר בו הואיל ונדחה ידחה הכי השתא מומר לאו בר אתויי קרבן הוא האי בר אתויי קרבן הוא בעא מיניה רבי זירא מרב ששת אכל ספק חלב כשהוא הדיוט ונתמנה ונודע לו על ספקו מהו אליבא דרבנן דאזלי בתר חטאה לא תבעי לך דמייתי אשם תלוי אלא כי תבעי לך אליבא דרבי שמעון מדאשתני לודאי אשתני לספק או דלמא כי אשתני לודאי דאשתני קרבן דידיה אבל הכא דלא אשתני קרבן דידיה אימא לייתי אשם תלוי תיקו ת"ר מעם הארץ פרט למומר ר"ש בר יוסי אומר משום ר"ש (ויקרא ד) אשר לא תעשינה בשגגה ואשם השב בידיעתו מביא קרבן על שגגתו לא שב בידיעתו אינו מביא קרבן על שגגתו מאי בינייהו א"ר המנונא מומר לאכול חלב ומביא קרבן על הדם איכא בינייהו מ"ס כיון דמומר לאכול חלב לדם נמי מומר הוי ומ"ס לדם מיהא שב בידיעתו הוא והא רבא אמר דכולי עלמא מומר לאכול חלב לא הוי מומר לדם אלא הכא באוכל נבלה לתאבון ונתחלף לו בשומן ואכלו קמיפלגי מר סבר כיון דלתאבון אכיל במזיד מומר הוא ומ"ס כיון דאילו אשכח דהיתרא לא אכל דאיסורא לאו מומר הוא תנו רבנן אכל חלב זהו מומר ואיזהו מומר אכל נבילות וטריפות שקצים ורמשים ושתה יין נסך רבי יהודה אומר אף הלוּבש כלאים אמר מר אכל חלב זהו מומר ואיזהו מומר אוכל נבילות כו' מאי קאמר אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן ה"ק אכל חלב לתאבון הרי זה מומר להכעיס הרי זה <צדוקי> {אפיקורוס} ואיזהו מומר דבסתמו <צדוקי> {אפיקורוס} הוי אומר אוכל נבילה וטריפה שקצים ורמשים ושתה יין נסך רבי יוסי ברבי יהודה אומר אף הלוּבש כלאים מאי בינייהו איכא בינייהו כלאים דרבנן מר סבר מדאורייתא הוי מומר דרבנן לא הוי מומר ומר סבר כלאים כיון דמפרסם אסוריה אפי' בדרבנן הוי מומר פליגי בה רב אחא ורבינא חד אמר לתאבון מומר להכעיס <צדוקי> {אפיקורוס} וחד אמר להכעיס נמי מומר אלא איזהו <צדוקי> {אפיקורוס} כל העובד <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} מיתביי אכל פרעוש אחד או יתוש אחד ה"ז מומר והא הכא דלהכעיס הוא וקא קרי ליה מומר התם דאמר אטעום טעם דאיסורא: ואיזהו נשיא זה מלך כו': תנו רבנן נשיא יכול נשיא שבט כנחשון

בן עמינדב ת"ל (ויקרא ד) מכל מצות ה' אלהיו ולהלן הוא אומר (דברים יז) למען ילמד ליראה את ה' אלהיו

דף יא,ב גמרא מה להלן שאין על גביו אלא ה' אלהיו אף נשיא שאין על גביו אלא ה' אלהיו בעא מיניה רבי מרבי חייא כגון אני מהו בשעיר אמר ליה הרי צרתך בבבל איתביה מלכי ישראל ומלכי בית דוד אלו מביאים לעצמם ואלו מביאים לעצמם אמר ליה התם לא כייפי אהדדי הכא אנן כייפינן להו לדידהו רב ספרא מתני הכי בעא מיניה רבי מרבי חייא כגון אני מהו בשעיר א"ל התם שבט הכא מחוקק ותניא (בראשית מט) לא יסור שבט מיהודה זה ראש גולה שבבבל שרודה את ישראל במקל (בראשית מט) ומחוקק מבין רגליו אלו בני בניו של הלל שמלמדים תורה לישראל ברבים:

דף יא,ב משנה ואיזהו המשיח המשוח בשמן המשחה לא המרובה בבגדים אין בין כהן המשוח בשמן המשחה למרובה בגדים אלא פר הבא על כל המצות ואין בין כהן משמש לכהן שעבר אלא פר יוה"כ ועשירית האיפה זה וזה שוים בעבודת יוה"כ ומצווים על הבתולה ואסורים על האלמנה ואינם מטמאים בקרוביהם ולא פורעים ולא פורמים ומחזירין הרוצח:

דף יא,ב גמרא ת"ר שמן המשחה שעשה משה במדבר היו שולקים בו את העיקרים דברי רבי יהודה רבי יוסי אומר והלא לסוך את העקרים אינו סופק אלא שורין את העקרים במים ומציף עליו שמן וקולט את הריח וקפחו אמר לו רבי יהודה וכי נס אחד נעשה בשמן המשחה והלא תחלתו שנים עשר לוגין וממנו היה נמשח משכן וכליו אהרן ובניו כל שבעת ימי המלוואים וכולו קיים לעתיד לבוא שנאמר (שמות ל) שמן משחת קדש יהיה זה לי לדורותיכם תניא אידך (ויקרא ח) ויקח משה את שמן המשחה וימשח [את] המשכן [ואת] כל אשר בו רבי יהודה אומר שמן המשחה שעשה משה במדבר כמה נסים נעשו בו מתחלה ועד סוף תחלתו לא היה אלא שנים עשר לוגין ראה כמה יורה בולעת וכמה עקרים בולעים וכמה האור שורף ובו נמשח משכן וכליו ואהרן ובניו כל שבעת ימי המלוואים ובו נמשחו כהנים גדולים ומלכים ואפילו כהן גדול בן כהן גדול טעון משיחה ואין מושחים מלך בן מלך ואם תאמר מפני מה משחו את שלמה מפני מחלוקתו של אדוניה ואת יואש מפני עתליה ואת יהואחז מפני יהויקים שהיה גדול ממנו שתי שנים ואותו שמן קיים לעתיד לבוא שנאמר שמן משחת קדש יהיה זה לי לדורותיכם זה בגימטריא שנים עשר לוגין הוה אמר מר ואפילו כהן גדול בן כהן גדול טעון משיחה מנלן דכתיב (ויקרא ו) והכהן המשיח תחתיו מבניו נימא קרא והכהן מתחתיו מבניו מאי המשיח קמ"ל דמבניו דכהן גדול אי הוי משיח הוי כהן גדול ואי לא לא הוי כהן גדול אמר מר ואין מושחין מלך בן מלך אמר רב אחא בר יעקב דכתיב (דברים יז) למען יאריך ימים על ממלכתו וגו' ירושה היא לכם ומנלן דכי איכא מחלוקת בעי משיחה ולא כל דבעי מלכא מורית מלכותא לבניה אמר רב פפא אמר קרא הוא ובניו בקרב ישראל בזמן ששלום בישראל קרינא ביה הוא ובניו ואפילו בלא משיחה תנא אף יהוא בן נמשי לא נמשח אלא מפני מחלוקתו של יורם ותיפוק ליה משום דראשון הוא חסורי מחסרא והכי קתני מלכי בית דוד משוחין מלכי ישראל אין משוחין מנלן אמר רבא אמר קרא (שמואל א טז) קום משחהו כי זה וגו' זה טעון משיחה ואין אחר טעון משיחה אמר מר אף יהוא בן נמשי לא נמשח אלא מפני מחלוקתו של יורם ומשום מחלוקתו של יורם בן אחאב נמעול בשמן כדאמר רב פפא באפרסמא דכי"ג באפרסמא דכי"א ה"ג באפרסמא דכי"א ואת יהואחז מפני יהויקים שהיה

גדול ממנו שתי שנים ומי קשיש מיניה והכתיב (דברי הימים א ג) ובני יאשיהו הבכור יוחנן השני יהויקים השלישי צדקיהו הרביעי שלום וא"ר יוחנן הוא שלום הוא צדקיהו הוא יוחנן הוא יהואחז לעולם יהויקים קשיש ומאי בכור בכור למלכות ומי מלכי זוטרי מקמי קשישי והא כתיב (דברי הימים ב כא) ואת הממלכה נתן ליהורם כי הוא הבכור יהורם ממלא מקום אבותיו הוה יהויקים לאו ממלא מקום אבותיו הוה אמר מר הוא שלום הוא צדקיהו הוא יוחנן הוא יהואחז והא חד חד קא חשיב דכתי' (דברי הימים א ג) השלישי הרביעי מאי שלישי שלישי לבנים ומאי רביעי רביעי למלכות דמעיקרא מלך יהואחז ולבסוף יהויקים ולבסוף יכניה ולבסוף צדקיהו ת"ר הוא שלום הוא צדקיהו ולמה נקרא שמו שלום שהיה משולם במעשיו איכא דאמרי שלום ששלמה מלכות בית דוד בימיו ומה שמו מתניה שמו שנאמר (מלכים ב כד) וימלך מלך בבל את מתניה דודו תחתיו ויסב את שמו צדקיהו א"ל יה יצדיק עליך את הדין אם תמרוד בי > שנאמר (מלכים ב כד) ויביאהו בבלה < וכתיב (דברי הימים ב לו) וגם במלך נבוכד נצר מרד אשר השביעו באלהים

דף יב, א גמרא ומי הוה שמן המשחה והתניא משנגזו ארון נגזו שמן המשחה וצנצנת המן ומקלו של אהרן שקדיה ופרחיה וארגז ששלחו פלשתים דורון לישראל שנאמר (שמואל א ו) ואת כלי הזהב אשר השבותם לו אשם תשימו בארגז מצדו ושלחתם אותו והלך ומי גנזו יאשיהו מלך יהודה גנזו שראה שכתוב בתורה (דברים כח) יולך ה' אותך ואת מלכך וגו' צוה וגנזום שנאמר (דברי הימים ב לה) ויאמר ללוים המבינים לכל ישראל הקדושים לה' תנו את ארון הקדש בבית אשר בנה שלמה בן דוד מלך ישראל אין לכם משא בכתף עתה עבדו את ה' אלהיכם ואת עמו ישראל ואמר רבי אלעזר אתיא שם שם אתיא משמרת משמרת אתיא דורות דורות אמר רב פפא באפרסמא דכיא ת"ר כיצד מושחין את המלכים כמין נזר ואת הכהנים כמין כי מאי כמין כי אמר רב מנשיא בר גדא כמין כף יוני תני חדא בתחלה מוצקין שמן על ראשו ואח"כ נותנין לו שמן בין ריסי עיניו ותניא אחריתי בתחלה נותנין לו שמן בין ריסי עיניו ואח"כ מוצקים לו שמן על ראשו תנאי היא איכא דאמרי משיחה עדיפא ואיכא דאמרי יציקה עדיפא מ"ט דמאן דאמר יציקה עדיפא דכתיב (ויקרא ח) ויצוק משמן המשחה על ראש אהרן וימשח אותו לקדשו ומאן דאמר משיחה עדיפא מ"ט קסבר שכן אתה מוצא אצל כלי שרת והכתיב ויצוק ובסוף וימשח הכי קאמר מאי טעם ויצוק משום דוימשח ת"ר (תהילים קלג) כשמן הטוב [וגו'] יורד על הזקן זקן אהרן וגו' כמין שני טפי מרגליות היו תלויות לאהרן בזקנו אמר רב פפא תנא כשהוא מספר עולות ויושבות לו בעיקר זקנו ועל דבר זה היה משה דואג אמר שמא חס ושלום מעלתי בשמן המשחה יצתה בת קול ואמרה כשמן הטוב וגו' (תהילים קלג) כטל חרמון מה טל חרמון אין בו מעילה אף שמן המשחה שבזקן אהרן אין בו מעילה ועדיין היה אהרן דואג אמר שמא משה לא מעל אבל אני מעלתי יצתה בת קול ואמרה לו (תהילים קלג) הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד מה משה לא מעל אף אתה לא מעלת ת"ר אין מושחים את המלכים אלא על המעיין כדי שתמשך מלכותם שנא' (מלכים א א) ויאמר המלך להם קחו עמכם את עבדי אדוניכם [וגו'] והורדתם אותו אל גיחון אמר רבי אמי האי מאן דבעי לידע אי מסיק שתיה אי לא ניתלי שרגא בעשרה יומי דבין ראש השנה ליום הכפורים בביתא דלא נשיב זיקא אי משיך נהוריה נידע דמסיק שתיה ומאן דבעי למיעבד בעיסקא ובעי למידע אי מצלח אי לא מצלח לירבי תרנגולא אי שמין ושפר מצלח האי מאן דבעי

למיפק [לאורחא] ובעי למידע אי חזר ואתי לביתא אי לא ניקום בביתא דחברא אי חזי בבואה דבבואה לידע דהדר ואתי לביתא ולא מלתא היא דלמא חלשא דעתיה ומיתרע מזליה אמר אביי השתא דאמרת סימנא מילתא היא [לעולם] יהא רגיל למיחזי בריש שתא קרא ורוביא כרתי וסילקא ותמרי אמר להו רב משרשיא לבריה כי בעיתו מיעל ומיגמרי קמי רבייכו גרסו מתניתא ועלו לקמי רבייכו וכי יתביתו קמיה חזו לפומיה דכתיב (ישעיהו ל) והיו עיניך רואות את מוריך וכי גרסיתו גרסו על נהרא דמיא דכי היכי דמשכן מיא משכן שמעתתייכו ותיבו אקילקלי דמתא מחסיא ולא תיבו אפדני דפומבדיתא טב גלדנא סריא [דמתא מחסיא למיכל] מכותחא דרמי כיפי (שמואל א ב) רמה קרני באלהי רמה קרני ולא רמה פכי דוד ושלמה שנמשחו בקרן נמשכה מלכותן שאול ויהוא שנמשחו בכך לא נמשכה מלכותן: המשוח בשמן המשחה וכו': ת"ר משיח יכול מלך ת"ל כהן אי כהן יכול מרובה בגדים ת"ל משיח אי משיח יכול משוח מלחמה תלמוד לומר והכהן המשיח שאינו משיח על גביו מאי משמע כדאמר רבא הירך המיומנת שבירך הכא נמי המשיח המיומן שבמשוחים אמר מר משיח יכול מלך מלך פר הוא דמייתי שעיר הוא דמייתי איצטריך ס"ד אמינא על שגגת מעשה יביא שעיר על העלם דבר יביא פר קמ"ל: אין בין משוח בשמן המשחה כו': מתניתין דלא כרבי מאיר דאי ר"מ הא תניא מרובה בגדים מביא פר הבא על כל המצות דברי ר"מ ולא הוודו לו חכמים מ"ט דר"מ דתניא (ויקרא ד) משיח אין לי אלא משוח בשמן המשחה מרובה בגדים מנין תלמוד לומר והכהן המשיח במאי אוקימתיה כרבנן

דף יב,ב גמרא אימא סיפא אין בין כהן משמש לכהן שעבר אלא פר יום הכפורים ועשירית האיפה אתאן לרבי מאיר דתניא אירע בו פסול בכהן גדול ועבר ומינו כהן אחר תחתיו הראשון חוזר לעבודתו והשני כל מצות כהונה עליו דברי ר"מ [רבי יוסי אומר ראשון חוזר לעבודתו ושני אינו ראוי לא לכהן גדול ולא לכהן הדיוט] אמר רבי יוסי מעשה ביוסף בן אילים מצפורי שאירע בו פסול בכהן גדול >ועבר ומינו אחר תחתיו ולא הניחוהו אחיו הכהנים להיות לא כהן גדול ולא כהן הדיוט < [ומינוהו תחתיו ובא מעשה לפני חכמים ואמרו ראשון חוזר לעבודתו שני אינו ראוי לא לכהן גדול ולא לכהן הדיוט] כהן גדול משום איבה כהן הדיוט משום מעלין בקדש ואין מורידין רישא רבנן וסיפא ר"מ אמר רב חסדא אין רישא רבנן וסיפא ר"מ רב יוסף אמר רבי היא ונסיב לה אליבא דתנאי רבא אמר ר"ש היא וסבר לה כר"מ בחדא ופליג עליה בחדא דתניא דברים שבין כהן גדול לכהן הדיוט אלו הם פר הבא על כל המצות ופר יוה"כ ועשירית האיפה ולא פורע ולא פורם אבל הוא פורם מלמטה וההדיוט מלמעלה ואין מטמא לקרובים ומוזהר על הבתולה ואסור באלמנה ומחזיר את הרוצח ומקריב אונן ואינו אוכל [ואינו חולק] מקריב חלק בראש ונוטל חלק בראש ומשמש בשמונה כלים וכל עבודת יום הכפורים אינה כשרה אלא בו ופטור על טומאת מקדש וקדשיו וכולן נוהגין במרובה בגדים חוץ מפר המביא על כל המצות וכולן נוהגין במשיח שעבר חוץ מפר יוה"כ ועשירית האיפה וכולן אין נוהגין במשוח מלחמה חוץ מה' דברים האמורים בפרשה לא פורע ולא פורם ואין מטמא לקרובים ומוזהר על הבתולה ואסור באלמנה ומחזיר את הרוצח דברי רבי יהודה וחכמים אומרים אינו מחזיר והאי ממאי דר"ש היא א"ר פפא מאן שמעת ליה דאמר פטור על טומאת מקדש וקדשיו ר"ש: חוץ מה' דברים האמורים בפרשה: מה"מ דת"ר (ויקרא כא) והכהן הגדול מאחיו זה כהן גדול אשר יוצק על ראשו שמן המשחה זה משוח מלחמה

ומלא את ידו ללבוש את הבגדים זה מרובה בגדים על כולן הוא אומר ראשו לא יפרע ובגדיו לא יפרום ועל כל נפשות מת לא יבא יכול יהו כולן מקריבין אוננים ת"ל (ויקרא כא) כי נזר שמן משחת אלהיו עליו עליו ולא על חבירו ואחר שחלקו הכתוב יכול לא יהא מצווה על הבתולה ת"ל והוא כתנאי (ויקרא כא) והוא אשה בבתוליה יקח אחר שחלק הכתוב ריבה דברי רבי ישמעאל רבי עקיבא אומר אין לי אלא שעבר מחמת קריו מחמת מומין מנין ת"ל והוא בעא מיניה רבא מרב נחמן משיח שנצטרע מהו באלמנה מידחא דחי או מיפטר פטר לא הוה בידיה זימנין הוי יתיב רב פפא וקמבעיא ליה א"ל הונא בריה דרב נחמן לרב פפא תנינא אין לי אלא שעבר מחמת קריו עבר מחמת מומין מנין ת"ל והוא קם נשקיה ברישיה ויהיב ליה ברתיה:

דף יב,ב משנה כהן גדול פורם מלמטה וההדיוט מלמעלה כהן גדול מקריב אונן ולא אוכל וההדיוט לא מקריב ולא אוכל:

דף יב,ב גמרא אמר [רב] למטה למטה ממש למעלה למעלה ממש ושמואל אמר למטה למטה מקמי שפה למעלה למעלה מקמי שפה וזה וזה בצואר מיתיבי על כל המתים כולן רצה מבדיל קמי שפה שלו רצה אינו מבדיל קמי שפה שלו על אביו ועל אמו מבדיל כיון דבעלמא הוי קרע קרי כאן בגדיו לא יפרום שמואל כרבי יהודה סבירא ליה דאמר כל קרע שאינו מבדיל שפה שלו אינו אלא קרע של תפלות ומי אית ליה לר"י קריעה בכהן גדול והא תניא אילו נאמר ראש לא יפרע ובגד לא יפרום הייתי אומר בראש ובגד של סוטה הכתוב מדבר ת"ל (ויקרא כא) את ראשו לא יפרע ובגדיו לא יפרום שאינו בפריעה ופרימה כל עיקר דברי רבי יהודה רבי ישמעאל אומר אינו פורם כדרך שבני אדם פורמין אלא הוא מלמטה וההדיוט מלמעלה שמואל סבר לה כר"י בחדא ופליג עליה בחדא:

דף יב,ב משנה כל התדיר מחבירו קודם את חבירו וכל המקודש מחבירו קודם את חבירו פר המשיח ופר העדה עומדים פר המשיח קודם לפר העדה בכל מעשיו:

דף יב,ב גמרא מנא הני מילי אמר אביי דאמר קרא (במדבר כח) מלבד עולת הבקר אשר לעולת התמיד <למה לי> מכדי כתיב עולת הבקר עולת התמיד למה לי הכי קאמר רחמנא כל דתדירה קדמה: וכל המקודש מחבירו הוא קודם את חבירו: מנלן דתנא דבי רבי ישמעאל וקדשתו לכל דבר שבקדושה לפתוח ראשון ולברך ראשון וליטול מנה יפה ראשון:

דף יג,א גמרא פר כהן משוח ופר עדה כו': מנא הני מילי דת"ר (ויקרא ד) ושרף אותו כאשר שרף את הפר הראשון מה ת"ל הראשון שיהא ראשון קודם לפר העדה בכל מעשיו ת"ר פר כהן משיח ופר העדה עומדים פר כהן משיח קודם לפר העדה בכל מעשיו הואיל ומשיח מכפר ועדה מתכפרת דין הוא שיקדים המכפר למתכפר וכן הוא אומר (ויקרא טז) וכפר בעדו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל פר העלם דבר של צבור קודם לפר של <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} מ"ט האי חטאת והאי עולה ותניא (ויקרא ה) והקריב את אשר לחטאת ראשונה מה ת"ל אם ללמד שתהא חטאת ראשונה הרי כבר נאמר ואת השני יעשה עולה כמשפט אלא זה בנה אב שיהו כל חטאות קודמות לעולות הבאים עמהם וקיי"ל דאפילו חטאת העוף קודמת לעולת בהמה פר <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} קודם לשעיר <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} אמאי האי חטאת והאי עולה אמרי במערבא משמיה דרבא בר מרי חטאת <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} חסירא אל"ף (במדבר טו) לחטת כתיב רבא אמר כמשפט כתיב ביה שעיר <עבודת כוכבים> {עבודה

זרה} קודם לשעיר נשיא מ"ט האי צבור והאי יחיד שעיר נשיא קודם לשעירת יחיד מ"ט האי מלך והאי הדיוט שעירת יחיד קודמת לכבשת יחיד והא תניא כבשת יחיד קודמת לשעירת יחיד אמר אביי תנאי היא מר סבר שעירה עדיפא שכן נתרבתה אצל <עבודת כוכבים> {עבודה זרה} ביחיד ומר סבר כבשה עדיפא שכן נתרבתה באליה עומר קודם לכבש הבא עמו שתי הלחם קודמים לכבשים הבאים עמהם זה הכלל דבר הבא בגין ליום קודם לדבר הבא בגין לחם:

דף יג,א משנה האיש קודם לאשה ולהחיות ולהשב אבדה והאשה קודמת לאיש לכסות ולהוציא מבית השבי בזמן ששניהם עומדים בקלקלה האיש קודם לאשה:
דף יג,א גמרא ת"ר היה הוא ואביו ורבו בשבי הוא קודם לרבו ורבו קודם לאביו אמו קודמת לכולם חכם קודם למלך ישראל חכם שמת אין לנו כיוצא בו מלך ישראל שמת כל ישראל ראויים למלכות מלך קודם לכהן גדול שנאמר (מלכים א א) ויאמר המלך <אליהם> [להם] קחו עמכם [את] <או מ>עבדי אדוניכם וגו' כהן גדול קודם לנביא שנאמר (מלכים א א) ומשח אותו שם צדוק הכהן ונתן הנביא הקדים צדוק לנתן ואומר (זכריה ג) שמע נא יהושע הכהן הגדול אתה ורעיך וגו' יכול הדיוטות היו ת"ל (זכריה ג) כי אנשי מופת המה ואין מופת אלא נביא שנאמר (דברים יג) ונתן אליך אות או מופת משוח בשמן המשחה קודם למרובה בגדים מרובה בגדים קודם למשיח שעבר מחמת קריו משיח שעבר מחמת קריו קודם לעבר מחמת מומו עבר מחמת מומו קודם למשוח מלחמה משוח מלחמה קודם לסגן סגן קודם לאמרכל מאי אמרכל אמר רב חסדא אמר כולא אמרכל קודם לגזבר גזבר קודם לראש משמר ראש משמר קודם לראש בית אב ראש בית אב קודם לכהן הדיוט איבעיא להו לענין טומאה סגן ומשוח מלחמה איזה מהם קודם אמר מר זוטרא בריה דרב נחמן ת"ש דתניא סגן ומשוח מלחמה שהיו מהלכים בדרך ופגע בהם מת מצוה מוטב שיטמא משוח מלחמה ואל יטמא סגן שאם יארע בו פסול בכהן גדול נכנס הסגן ומשמש תחתיו והתניא משוח מלחמה קודם לסגן אמר רבינא כי תניא ההיא להחיותו:

דף יג,א משנה כהן קודם ללוי לוי לישראל ישראל לממזר וממזר לנתין ונתין לגר וגר לעבד משוחרר אימתי בזמן שכולם שוים אבל אם היה ממזר תלמיד חכם וכהן גדול עם הארץ ממזר תלמיד חכם קודם לכהן גדול עם הארץ:
דף יג,א גמרא כהן קודם ללוי שנאמר (דברי הימים א כג) <ו>בני עמרם אהרן ומשה ויבדל אהרן <להקריב> [להקדישן] קדש <ה>קדשים לוי קודם לישראל שנאמר (דברים י) בעת ההיא הבדיל ה' את שבט הלוי <מתוך> וגו' ישראל קודם לממזר שזה מיוחס וזה אינו מיוחס ממזר קודם לנתין זה בא מטפה כשרה וזה בא מטפה פסולה נתין קודם לגר זה גדל עמנו בקדושה וזה לא גדל עמנו בקדושה גר קודם לעבד משוחרר זה היה בכלל ארור וזה לא היה בכלל ארור: אימתי בזמן שכולן שוין כו': מה"מ א"ר אחא ברבי חנינא דאמר קרא (משלי י) יקרה היא מפנינים מכהן גדול שנכנס לפני ולפנים תניא רשב"י אומר בדין הוא שיקדים עבד משוחרר לגר שזה גדל עמנו בקדושה וזה לא גדל עמנו בקדושה אלא זה היה בכלל ארור וזה לא היה בכלל ארור שאלו תלמידיו את רבי אלעזר ברבי צדוק מפני מה הכל רצין לישא גיורת ואין הכל רצין לישא משוחררת אמר להם זו היתה בכלל ארור וזו לא היתה בכלל ארור דבר אחר זו היתה בחזקת שמור וזו לא היתה בחזקת שמור שאלו תלמידיו את רבי אלעזר מפני מה הכל מכיר את קונו וחתול אינו

מכיר את קונו אמר להם ומה האוכל ממה שעכבר אוכל משכח האוכל עכבר עצמו ע"כ"ו
שאלו תלמידיו את ר"א מפני מה הכל מושלים בעכברים מפני שסורן רע מאי היא רבא
אמר אפילו גלימי גייצי

דף יג, ב גמרא רב פפא אמר אפילו שופתא מרא גייצי ת"ר חמשה דברים משכחים את
הלימוד האוכל ממה שאוכל עכבר וממה שאוכל חתול והאוכל לב של בהמה והרגיל
בזיתים והשותה מים של שיורי רחיצה והרוחץ רגליו זו על גבי זו ויש אומרים אף המניח
כליו תחת מראשותיו חמשה דברים משיבים את הלימוד פת פחמין וכל שכן פחמין עצמן
והאוכל ביצה מגולגלת בלא מלח והרגיל בשמן זית והרגיל ביין ובשמים והשותה מים של
שיורי עיסה ויש אומרים אף הטובל אצבעו במלח ואוכל הרגיל בשמן זית מסייע ליה לרבי
יוחנן דאמר רבי יוחנן כשם שהזית משכח לימוד של שבעים שנה כך שמן זית משיב
לימוד של שבעים שנה: והרגיל ביין ובשמים: מסייע ליה לרבא דאמר רבא חמרא וריחני
פקחין: והטובל אצבעו במלח: אמר ר"ל ובאחת כתנאי ר' יהודה אומר אחת ולא שתיים
רבי יוסי אומר שתיים ולא שלש וסימניך קמיצה עשרה דברים קשים ללימוד העובר תחת
האפסר [הגמל] וכל שכן תחת גמל [עצמו] והעובר בין שני גמלים והעובר בין שתי נשים
והאשה העוברת בין שני אנשים והעובר מתחת ריח רע של נבילה והעובר תחת הגשר
שלא עברו תחתיו מים מ' יום והאוכל פת שלא בשל כל צרכו והאוכל בשר מזוהמא
ליסטרוך והשותה מאמת המים העוברת בבית הקברות והמסתכל בפני המת ויש אומרים
אף הקורא כתב שעל גבי הקבר ת"ר כשהנשיא נכנס כל העם עומדים ואין יושבים עד
שאומר להם שבו כשאב ב"ד נכנס עושים לו שורה אחת מכאן ושורה אחת מכאן עד
שישב במקומו כשחכם נכנס אחד עומד ואחד יושב עד שישב במקומו בני חכמים ותלמידי
חכמים בזמן שרבים צריכים להם מפסיעין על ראשי העם יצא לצורך יכנס וישב במקומו
בני ת"ח שממונים אביהם פרנס על הצבור בזמן שיש להם דעת לשמוע נכנסים ויושבים
לפני אביהם ואחוריהם כלפי העם בזמן שאין להם דעת לשמוע נכנסים ויושבים לפני
אביהם ופניהם כלפי העם רבי אלעזר בר ר' [צדוק] אומר אף בבית המשתה עושים אותם
סניפין [אמר מר] יצא לצורך נכנס ויושב במקומו אמר רב פפא לא אמרו אלא לקטנים
אבל לגדולים לא הוה ליה למבדק נפשיה מעיקרא דאמר רב יהודה אמר רב לעולם ילמד
אדם עצמו להשכים ולהעריב כדי שלא יתרחק <אמר רבא> האי דנא דחלשא עלמא אפילו
לגדולים נמי רבי אלעזר ב"ר [צדוק] אומר אף בבית המשתה עושים אותם סניפין אמר
רבא בחיי אביהם בפני אביהם א"ר יוחנן בימי רשב"ג נישנית משנה זו רבן שמעון בן
גמליאל נשיא רבי מאיר חכם רבי נתן אב"ד כי הוה רשב"ג התם הוו קיימי כולי עלמא
מקמיה כי הוו עיילי רבי מאיר ורבי נתן הוו קיימי כולי עלמא מקמייהו אמר רשב"ג לא
בעו למיהוי היכרא בין דיילי לדידהו תקין הא מתניתא ההוא יומא לא הוו רבי מאיר ורבי
נתן התם למחר כי אתו חזו דלא קמו מקמייהו כדרגילא מילתא אמרי מאי האי אמרו להו
הכי תקין רשב"ג אמר ליה ר"מ לרבי נתן אנא חכם ואת אב"ד נתקין מילתא כי לדידן מאי
נעביד ליה נימא ליה גלי עוקצים דלית ליה וכיון דלא גמר נימא ליה (תהילים קו) מי ימלל
גבורות ה' ישמיע כל תהלתו למי נאה למלל גבורות ה' מי שיכול להשמיע כל תהלותיו
נעבריה והוי אנא אב"ד ואת נשיא שמעינהו רבי יעקב בן קרשי אמר דלמא חס ושלום
אתיא מלתא לידי כיסופא אזל יתיב אחורי עיליתיה דרשב"ג פשט גרס ותנא גרס ותנא
אמר מאי דקמא דלמא חס ושלום איכא בי מדרשא מידי יהב דעתיה וגרסה למחר אמרו

ליה ניתי מר וניתני בעוקצין פתח ואמר בתר דאוקים אמר להו אי לא גמירנא כסיפיתנן
פקיד ואפקינהו מבי מדרשא הוו כתבי קושייתא [בפתקא] ושדו התם דהוה מיפריק
מיפריק דלא הוו מיפריק כתבי פירוקי ושדו אמר להו רבי יוסי תורה מבחוץ ואנו מבפנים
אמר להן רבן [שמעון בן] גמליאל נייעילינהו מיהו ניקנסינהו דלא נימרו שמעתא משמייהו
אסיקו לרבי מאיר אחרים ולר' נתן יש אומרים אחוהו להו בחלמייהו זילו פייסוהו [לרבן
שמעון ב"ג] רבי נתן אזל רבי מאיר לא אזל אמר דברי חלומות לא מעלין ולא מורידין כי
אזל רבי נתן אמר ליה רשב"ג נהי דאהני לך קמרא דאבוך למהוי אב ב"ד שויניך נמי
נשיא מתני ליה רבי לרבן שמעון בריה אחרים אומרים אילו היה תמורה
דף יד, א גמרא לא היה קרב אמר לו מי הם הללו שמימיהם אנו שותים ושמותם אין אנו
מזכירים אמר ליה בני אדם שבקשו לעקור כבודך וכבוד בית אביך אמר ליה (קוהלת ט)
גם אהבתם גם שנאתם גם קנאתם כבר אבדה אמר ליה (תהילים ט) האויב תמו חרבות
לנצח אמר ליה הני מלי היכא דאהנו מעשייהו רבנן לא אהנו מעשייהו הדר אתני ליה
אמרו משום רבי מאיר אילו היה תמורה לא היה קרב אמר רבא אפילו רבי דענוותנא הוא
תנא אמרו משום ר"מ אמר ר"מ לא אמר רבי יוחנן פליגו בה רבן שמעון בן גמליאל
ורבנן חד אמר סיני עדיף וחד אמר עוקר הרים עדיף רב יוסף סיני רבה עוקר הרים שלחו
לתמן איזה מהם קודם שלחו להו סיני עדיף דאמר מר הכל צריכין למרי חטיא ואפילו הכי
לא קביל רב יוסף עליה מלך רבה עשרין ותרתי שנין והדר מלך רב יוסף וכל שני דמלך
רבה רב יוסף אפילו אומנא לביתיה לא חליף אביי ורבא ורבי זירא ורבה בר מתנה הוו
יתבי והוו צריכי רישא אמרי כל דאמר מלתא ולא מפריך להוי רישא דכולהו איפריך
דאביי לא איפריך חזייה רבה לאביי דגבה רישא א"ל נחמני פתח ואימא איבעיא להו רבי
זירא ורבה בר רב מתנה הי מנייהו עדיף רבי זירא חריף ומקשה ורבה בר רב מתנה מתון
ומסיק מאי תיקו: